

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

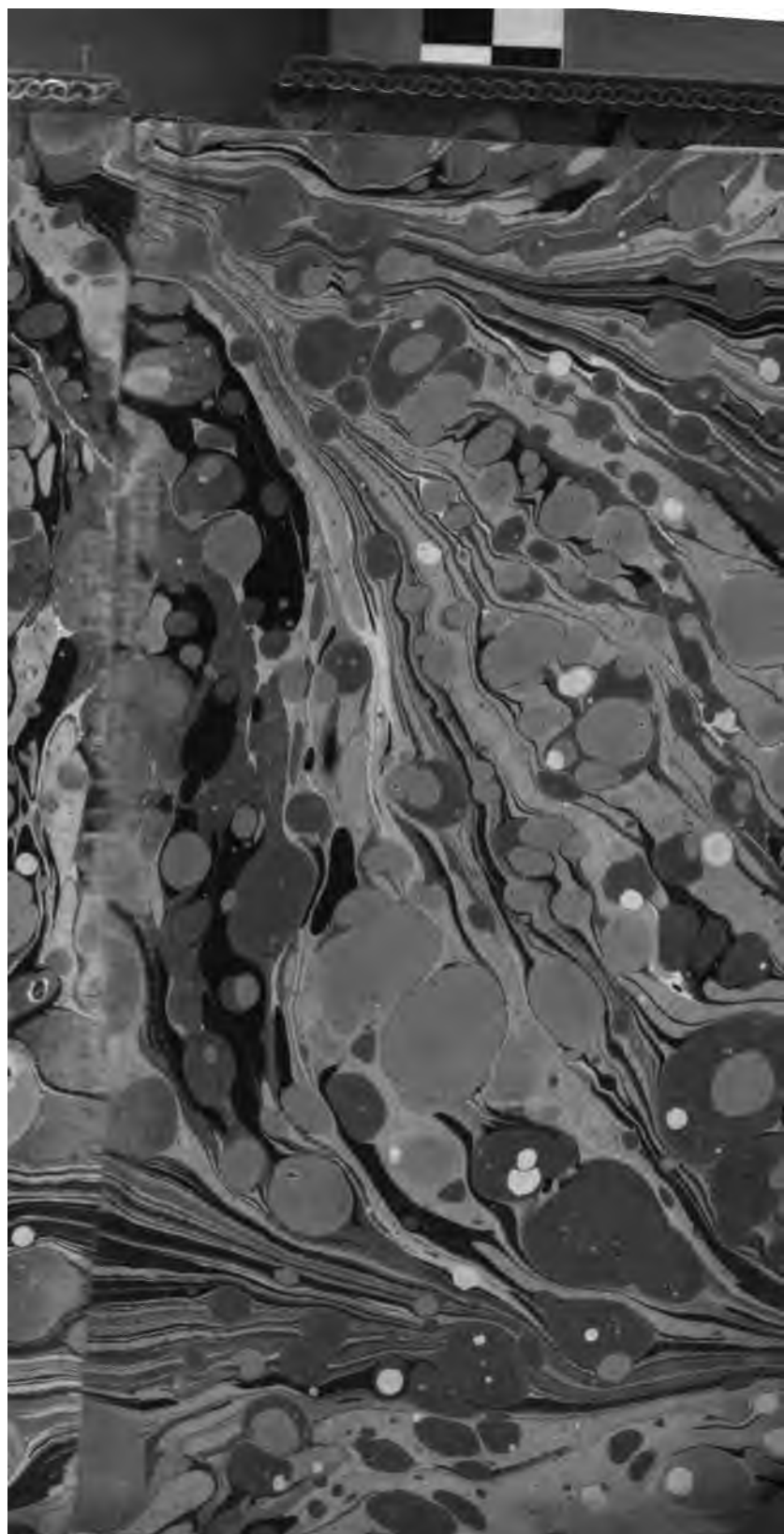

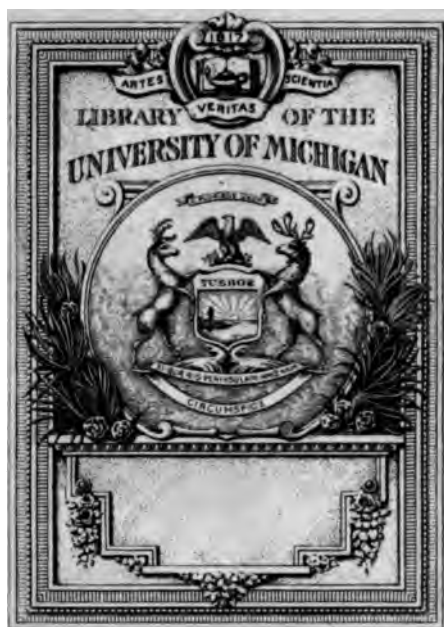

J.R. CUTHBERT.

A 469999

DUPL

UNIVERSITY OF MICHIGAN

888

P7

C34

176

F. W. Halsey,

1883.

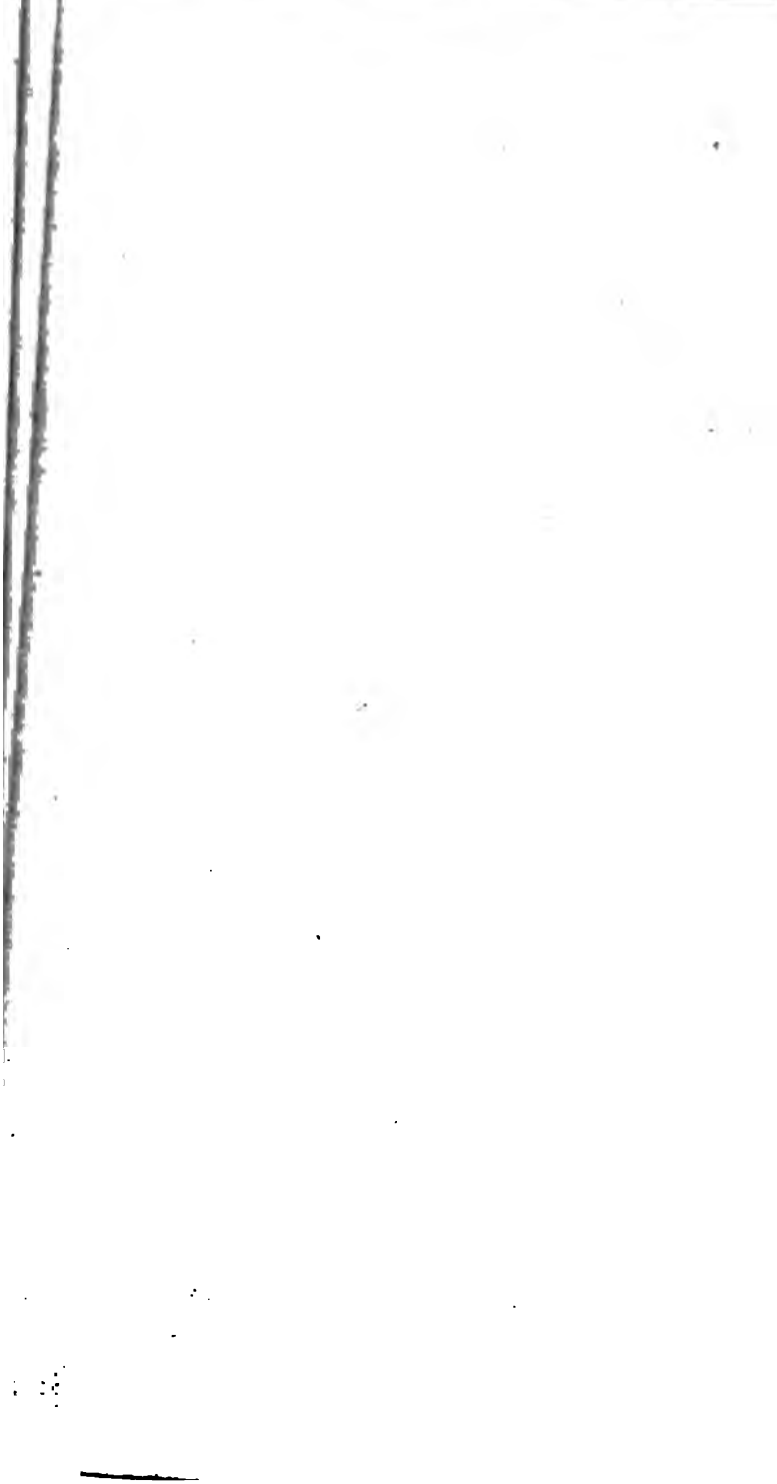
ΠΟΛΥΒΙΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΤΑΣΩΜΕΝΑ.

POLYBII
HISTORIARVM
QVAE SVPERSVNT
CVM
NOTIS VARIORVM.

TOMVS SECVNDVS
IQVI CONTINET
ECLOGAS LIB. VI-XVII
ET LEGATIONVM.

VINDOBONAE
APVD IOANN. PAVL. KRAVSIVM.
MDCCLXIII.

ΕΚ ΤΩΝ
ΠΟΛΥΒΙΟΥ
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ
ΚΑΤ' ΕΠΙΤΟΜΗΝ.

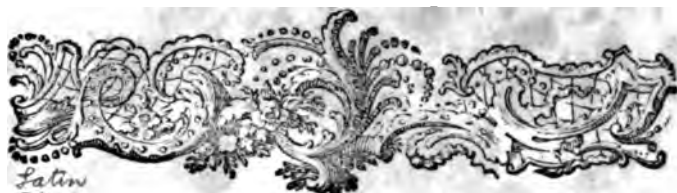
EX LIBRIS
HISTORIARVM
POLYBII MEGALOPOLITANI
EXCERPTA SIVE EPITOMAE.

10-26-26-946

Tom. II.

A

Latin
E. Kelsey
3-17-39
35988

ΕΚ ΤΗΣ
ΕΚΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΩΝ
ΠΟΛΤΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.
Ε
POLYBII MEGALOPOLITANI
SEXTA HISTORIA
EXCERPTA.

Τὰ τῶν πολιτευμάτων εἰ-
δη· ἡ γένεσις καὶ κατὰ φύ-
σιν μεταβολὴ τῶν πολιτειῶν
εἰς ἀλλήλας. ὅτι ἀρίστη πολι-
τεία ἡ ἐκ πάντων τῶν εἰδῶν
συνεσῶσα, καὶ ὅτι ἡ τῶν Ῥω-
μαίων ἐστὶ τοιαύτη.

*Rerumpublicarum varias
formas. Origo et mutatio for-
mae unius in alteram, quae
secundum naturam accidit.
Optimam remp. esse, quae sit
ex omnibus formis composita:
cuiusmodi erat Romana.*

Τῶν μὲν γὰρ Ἑλλή-
νικων πολιτευμα-
των ὅσα πολλάκις
μὲν ᾤξηται, πολ-
λάκις δὲ τῆς εἰς ἀναντία με-
ταβολῆς ὀλοχεράς πεῖραν εἴλη-
ψε, ῥαδίαν εἶναι συμβαίνει καὶ
τὴν ὑπὲρ τῶν προγεγονότων

rebus publ. Grae-
corum agenti,
quae modo incre-
mentum cepere,
modo funditus
euerstae contrariam fortunam
sunt expertae, et praeteritos
casus commemorare, et de iis,
quae impendent, pronuntiare

4 E POLYBII MEGALOPOLITANI

ἐξήγησιν, καὶ τὴν ὑπὲρ τῶ
μέλλοντος ἀπόφασιν. τό τε γὰρ
ἐξαγγεῖλαι τὰ γινωσκόμενα, ῥα-
διον· τό τε προειπεῖν ὑπὲρ τῶ
μέλλοντος, σοχάζομενον ἐκ
τῶν ἤδη γαγονότων, εὐμαρές.
περὶ δὲ τῆς Ῥωμαίων ἐδ' ὅλως
εὐχερές, ἕτε περὶ τῶν παρόν-
των ἐξηγήσασθαι, διὰ τὴν κοι-
νίαν τῆς πολιτείας· ἕτε περὶ
τῶ μέλλοντος προειπεῖν, διὰ τὴν
ἄγνοιαν τῶν προγεγονότων περὶ
αὐτῆς ἰδιωμάτων καὶ κοινῇ καὶ
κατ' ἰδίαν. Διόπερ ἔ τῆς τυ-
χῆς ἐπιστάσεως προσδεῖται
καὶ θεωρίας, εἰ μέλλοι τις τὰ
διαφέροντα καθαρῶς ἐν αὐτῇ
συνόψεσθαι. συμβαίνει δὲ, τὰς
πλείους τῶν βελομένων διδασκα-
λικῶς ἡμῖν ὑποδεικνύειν περὶ
τῶν τοιούτων, τρία γένη λέγειν
πολιτειῶν· ὧν τὸ μὲν καλῶσι
βασιλείαν, τὸ δ' ἀριστοκρατίαν,
τὸ δὲ τρίτον δημοκρατίαν. δε-
κεῖ δέ μοι πάνυ τις εἰκότως ἂν
ἐπαπορήσαι πρὸς αὐτάς, πότε-
ρον ὡς μόνας ταύτας, ἢ καὶ
νῆ Δί' ὡς ἀρίστας ἡμῖν εἰσηγῆν-
ται τῶν πολιτειῶν. κατ' ἀε-
φότερα γὰρ ἀγνοεῖν μοι δοκῶσι.
ἤλου γὰρ, ὡς ἀρίστην μὲν ἡγη-
τέον πολιτείαν τὴν ἐκ πάντων
τῶν προειρημένων ἰδιωμάτων
συνεστῶσαν. τά τε γὰρ τῶ μέ-
ρες ἔ λόγῳ μόνον, ἀλλ' ἔργῳ
πεῖραν εἰλήφαμεν, Λυκέρῳ
συστήσαντος πρώτῃ κατὰ τῶτον
τὸν τρόπον τὸ Λακεδαιμονίων
πολίτευμα. Καί τοι ἐδ' ὡς
μόνας ταύτας προσδεκτέον·
καὶ γὰρ μοναρχικὰς καὶ τυ-

facile est. nam et narrare, quae
scias, primum: et futura prae-
dicere, coniectura ex iis. quae
iam acciderunt, ducta, haut sa-
ne difficile est. De Romana ve-
ro dicenti, et praesentem sta-
tum explicare arduum, propter
multiplicem eius varietatem:
et de futuro praefagire aliquid,
ob ignorantem propriorum
illi populo morum, atque insti-
tutorum. quibus antea publice
privatimque est usus. Itaque
non mediocri attentione et di-
ligenti inquisitione opus, si
quis velit, quae sunt in ea exi-
mia, quibus differt ab aliis, cla-
re breviterque cognoscere.
Quum autem, qui de huiusmo-
di rebus via et arte differere
instituunt, tres rerum publica-
rum formas enumerent; qua-
rum unam vocant regnum, alte-
ram optimatum principatum,
tertiam populi imperium: vi-
detur mihi iure optimo quae sit
reipublicae formas in medium
asserant, ut solas, an ut omni-
um videlicet optimas. nam
equidem utrius modo errare
eos existimo: quum eam rem-
publicam censeretur debere opti-
mam liquido constet, quae ex
omnibus illis, quas diximus, for-
mis sit composita. cuius rei pro-
bationem non ratione solum
collectam, sed usu etiam et ex-
perientia firmatam habemus;
postquam primus omnium Ly-
curgus ad hoc instar publicam
rem Lacedaemoniorum insti-
tuit. Sed neque illud admitten-
dum, solas esse has reip. formas.
Vidimus enim monarchicas
ραννικὰς

HISTORIARVM LIBRO VI.

5

ραυννικάς ἤδη τινὰς τεθασμένας πολιτείας, αἱ πλείον διαφέρουσαι βασιλείας, παραπλήσιον ἔχειν τι ταύτῃ δοκῶσιν· ἥ καὶ συμφεύδονται καὶ συγχρῶνται πάντες οἱ μοναρχοὶ, καθ' ὅσον οἶοί τ' εἶσι, τῷ τῆς βασιλείας ὀνόματι. Καὶ μὴν ὀλιγαρχικά πολιτεύματα καὶ πλείω γέγονε, δοκῶντα πρόουσιον ἔχειν τι τοῖς ἀριστοκρατικοῖς, ἃ πλείον, ὡς ἔπος εἰπεῖν, διαῖσιν. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ περὶ δημοκρατίας.

2. Ὅτι δ' ἀληθές ἐστι τὸ λεγόμενον, ἐκτέτατον συμφανές. ἔτε γὰρ πᾶσαν δὴπε μοναρχίαν εὐθείως βασιλείαν ῥητέον· ἀλλὰ μόνην τὴν ἐξ ἐκόντων συγχωρημένην, καὶ τῇ γνώμῃ τὸ πλείον ἢ φόβῳ καὶ βίᾳ κυβερνωμένην. εὐδὲ μὴν πᾶσαν ὀλιγαρχίαν ἀριστοκρατίαν νομίσεν· ἀλλὰ ταύτην, ἣ τις ἂν κατ' ἐκλογὴν ἐπὶ τῶν δικαιοτάτων καὶ φρονιμοτάτων ἀνδρῶν βραβεύηται. παραπλησίως εὐδὲ δημοκρατίαν, ἐν ᾗ πᾶν πλῆθος κύριόν ἐστι, ποιεῖν, ὅτι ποτ' ἂν αὐτὸ βεληθῇ καὶ πρόδηται· παρ' ᾧ δὲ πατριὸν ἐστὶ καὶ σύνηδες, θεὸς σέβεται, γονεῖς σεβόμενοι, πρεσβυτέρους αἰδεῖσθαι, νόμοις πείθεσθαι· ἀλλὰ παρὰ τοῖς τοιαύτοις συσῆμασιν ὅταν τὸ τοῖς πλείοσι δόξαν νικᾷ, τῷτο δὲ καλεῖν δημοκρατίαν. Διὸ καὶ γένη μὲν ἐξ εἶναι ῥητέον πολιτειῶν· τρία μὲν, ἃ πάντες θρυλῶσι, καὶ νῦν προείρηται· τρία δὲ ταῖς συμφορῇ,

nonnullas et tyrannicas dominationes, quae quum longissime a regno discreparent, aliquid tamen illi simile videbantur habere. quum etiam ob causam solent omnes, qui dominantur soli. quantum fieri eius potest, regnum eimentiri eoque vti nomine. Multae praeterea ciuitates extiterunt a paucis gubernatae, non abhorrentes in speciem ab optimatum principatu: a quo tamen, vt verbo absoluam, plurimum distant. idem etiam fit in populi imperio.

2. Vere autem dici haec a nobis, ex his clarum. neque enim vnus dominationem omnem regnum esse, statim existimandum: sed eam demum, quae a volentibus conceditur, et quae consilio potius, quam metu aut vi regitur. ita nec vbi cumque paucorum est potentia, par est arbitrari. esse optimatum principatum: verum vbi iustissimi prudentissimique viri per electionem rerum summa potiuntur. Similiter nec populi imperium iure dixeris, vbi penes quamlibet turbam potestas est faciendi, quicquid voluerit aut proposuerit: sed vbi patrius mos viget deos colendi, parentes honorandi, seniores reuerendi, legibus parendi: ii sunt coetus, apud quos, si vincit illud, quod pluribus visum fuerit, populi imperium esse dici iure potest. Itaque genera rerum-publicarum statui sex debent: tria, quae omnium ore iactantur, quaeque modo posita sunt a

6 E POLYBII MEGALOPOLITANI

λέγω δὲ μοναρχίαν, ὀλιγαρχίαν, ὀχλοκρατίαν. πρώτη μὲν ἔν ἀκατασκευάως καὶ φυσικῶς συνίσταται μοναρχία· ταύτη δ' ἔπειτα καὶ ἐν ταύτης γεννᾶται μετὰ κατασκευῆς καὶ διορθώσεως βασιλεία. μεταβαλλομένη δὲ ταύτης εἰς τὰ συμφυήκατα, λέγω δὴ εἰς τυραννίδα· αὐτὴς ἐκ τῆς τάτης καταλύσεως ἀριστοκρατία φύεται. καὶ μὴν ταύτης εἰς ὀλιγαρχίαν ἀκρατείας κατὰ φύσιν, τῇ δὲ πλήθους ὀργῇ μετελθόντος τὰς τῶν προσώπων ἀδικίας, γεννᾶται δῆμος, ἐκ δὲ τούτου πάλιν ὕβρεως καὶ παρανομίας ἀποκληρεται σὺν χρόνοις ὀχλοκρατία. γνοίη δ' ἂν τις σφδέρσεται περὶ τούτων, ὡς ἀληθῶς εἰσιν, οἷα δὴ νῦν εἶπον, ἐπὶ τὰς ἐκάστων κατὰ φύσιν ἀρχαίς καὶ γενέσεσι καὶ μεταβολαῖς ἐπισήσας. ὁ γὰρ συνιδὼν ἕκαστον αὐτῶν ὡς φύεται, μόνος ἂν ἔτος δύναιτο συνιδεῖν καὶ τὴν αὐξήσιν, καὶ τὴν ἀμῆν, καὶ τὴν μεταβολὴν ἐκάστων, καὶ τὸ τέλος, πότε, καὶ πῶς, καὶ πῶς καταντῆται πάλιν. Μάλιστα δὲ ἐπὶ τῆς Ῥωμαίων πολιτείας τούτων ἀρμόσκειν τὸν τρόπον ὑπέληθα τῆς ἐξηγήσεως, διὰ τὸ κατὰ φύσιν αὐτὴν ἀπ' ἀρχῆς εἰληφέναι τὴν τε σύστασιν καὶ αὐξήσιν.

3. Ἀκριβέστερον μὲν ἔν ἵσως ὁ περὶ τῆς κατὰ φύσιν μεταβολῆς τῶν πολιτειῶν εἰς ἀλλήλας διεκρινεῖται λόγος παρὰ

nobis: tria, cognatae cum his naturae, dominatum dico vnius, paucorum, et turbae vulgaris. Ac prima quidem sine vlla arte et naturae impetu constituitur, vnius dominatio: hanc sequitur atque adeo ex ea originem habet, cum accessit ars et emendatio, regnum. quod vbi ad congenita mala degenerauit, nempe tyrannidem; regibus sublati nascitur optimatum principatus. hoc quoque in paucorum dominationem, vt natura est hominum, verfo; vbi multitudo irapensa principum iniurias fuerit vltā, exoritur populi imperium. rursusque ex huius insolentia et legum contemptu emergit tandem turbae potentatus. Vera esse, quae de his rebus diximus, facile quis intelligat, si vniuscuiusque generis naturalia principia, exortus et mutationes ad animum reuocauerit. Is enim demum, qui norit, quatenus sint vniuscuiusque rerum publicarum principia naturalia; etiam incrementum et florentissimum statum ac mutationem cuiusque et finem poterit cognoscere, quando quouo modo sit euenturus; et quo tandem quacque forma sit reditura. Hanc autem explicationis rationem Romanae cum primis reipublicae aptam fore existimaui, quoniam et a principio fundata, et postea amplificata est conuenienter naturae.

3. Equidem non negauerim, locum illum de naturali ac mutua inuicem rerum publicarum conuersione a Platone et aliis

Πλάτωνι,

HISTORIARVM LIBRO VI.

7

Πλάτῳ, καὶ τισιν ἑτέροις τῶν φιλοσόφων· ποικίλος δὲ ὢν καὶ διὰ πλείονων λογιόμενος, ὀλίγοις ἐφικτός ἐστιν. διόπερ ὅσον ἀνῆκεν ὑπολαμβάνομεν αὐτῷ πρὸς τὴν πραγματικὴν ἱστορίαν, καὶ τὴν ποιητὴν ἐπινόειαν, τῷτο πειρασόμεθα καφαλαιωδῶς διελθεῖν. καὶ γὰρ ἂν ἐλάβομεν τι ὁδὸν διὰ τῆς καθολικῆς ἐμφάσεως, ἢ κατὰ μέρος λόγος τῶν ἐξῆς ῥηθισομένων ἱκανὴν ἀνταπόδοσιν ποιήσει τῶν νῦν ἐπαπορηθέντων. Ποίας ἂν ἀρχὰς λέγω, καὶ πόθεν φημι φύεσθαι τὰς πολιτείας πρῶτον; Ὅταν ἢ διὰ κατακλυσμῶν, ἢ διὰ λοιμικῶν περικτασιῶν, ἢ δι' ἀφορίας καρπῶν, ἢ δ' ἄλλας τοιαύτας αἰτίας φθορὰ γένηται τῇ τῶν ἀνθρώπων γένει, οἷας ἤδη γεγενῆσθαι παρελθόντων, καὶ τάλιν προλαβόντες ἔσσεσθαι ὁ λόγος αἰρεῖ· τότε δὲ συμφθερομένων πάντων τῶν ἐπιτηδευσμάτων καὶ τεχνῶν, ὅταν ἐκ τῶν περιλειφθέντων οἰονεῖ σπέρματων αὐθις αὐξηθῇ σὺν χρόνῳ πλῆθος ἀνθρώπων, τότε δὴ καὶ, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων, καὶ ἐπὶ τούτων συναθροισμένων, ὅπερ εἰκὸς κατὰ τῷτο τὸ ὁμόφυλον συναγαλᾶζεσθαι, διὰ τὴν τῆς φύσεως ἀδένειον ἀνάγκην, τὸν τῇ σωματικῇ βίβῃ καὶ τῇ ψυχικῇ τάλμῃ διαφέροντα τέτων ἡγεῖσθαι καὶ κρατεῖν· καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων γένων τῶν ἀδοξοποιήτων ζώων

nonnullis philosophis accuratius esse tractatum disputatumque: verum ea disquisitione quum a paucis percipitur, quod et varia sit et prolixa, ex ea nos, quantum capit historia rerum gestarum narrationem veram seriamque professi, et communis hominum intelligentia, tantum summam delibabimus. nam si deesse aliquid vniuersali huic inspectioni videbitur, quae deinceps sigillatim sunt exponenda, omnibus abunde satisfacient, de quibus fuerit nunc dubitatum. Quae nam igitur principia existere societatum civilium dicimus, et ex quo primum eas nasci? Quoties aut propter diluvia, aut ob pestilentes tempestates, aut sterilitatem fructuum, aut similibus aliis de causis, humani generis interitus contigit: (quales et iam ante fuisse accipimus, et rursus saepe venturos ratio vincit:) omnia tunc videlicet mortalia inuenta, circa quae occupantur, omnes aetates pereunt, ubi autem ex iis quasi seminibus, quae superfuerint, progressu temporis hominum multitudo iterum fuerit propagata: tum enim uero, sicut in aliis sit animalibus, etiam in hominibus vsuuenit, quando coadunantur. (nam et hoc rationi consentaneum, ut eiusdem generis animalia eodem congregentur propter naturae infirmitatem: tum inquam necesse est, ut, qui robore corporis et praesentia animi atque audacia praestat ceteris, ducatum atque imperium in ceteros obtineat: quod

8 E POLYBII MEGALOPOLITANI

θεωρεῖμεν. τὴντο χρὴ φύσεως
ἔργον ἀληθινώτατον νομίζειν·
παρ' οἷς ὁμολογημένως τὰς
ἰχυροτάτας ἐρωῦεν ἡγμένους·
λέγω δὲ ταύρας, κάπρας, ἀλε-
πτρῶνας, τὰ τήτοις παραπλή-
σια. τὰς μὲν ἂν ἀρχάς, εἰ-
κὸς. τοιούτους εἶναι καὶ τὰς τῶν
ἀνθρώπων βίης ζωηδὸν συνα-
θροισμένων, τοῖς ἀλκιμωτά-
τοις καὶ δυναμικωτάτοις ἐπο-
μένων· οἷς ὅρος μὲν ἐστὶ τῆς
ἀρχῆς ἰσχύς, ὄνομα δ' ἂν εἴ-
ποι τις μοναρχίαν. ἐπειδὴν
δὲ τοῖς συστήμασι διὰ τὸν
χρόνον ὑπογένηται συντροφία
καὶ συνήθεια, τότε ἀρχὴ βα-
σιλείας φύεται· καὶ τότε
πρώτως ἔννοια γίνεται τῇ κα-
λῇ καὶ δικαίᾳ τοῖς ἀνθρώποις,
ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἐναντίων
τέτοις.

4. Ὁ δὲ τρόπος τῆς ἀρχῆς
καὶ τῆς γενέσεως τῶν εἰρημέ-
νων τοῖός ἐστι. Πάντων γὰρ πρὸς
τὰς συνκσίας ὁριώντων κατὰ
φύσιν, ἐκ δὲ τέτων παιδοποιίας
ἀποτελεσμένης, ὁπότε τις τῶν
ἐκτραφέντων εἰς ἡλικίαν ἰκόμε-
νος, μὴ νέμοι χάριν, μηδ' ἀμύ-
ναι τέτοις, οἷς ἐκτραφείη, ἀλλὰ
πᾶσι τὰν ἀντία κακῶς λέγειν ἢ
δρᾶν τέτοις ἐγχειροῖ· ὃν ἄν τις
δυσχερεῖν καὶ προσκόπτειν εἰ-
κὸς τὰς ἐνόοντας καὶ συνιδόντας
τὴν γεγεννημένην ἐκ τῶν γεννη-
σάντων ἐπιμέλειαν, καὶ κακο-
παθεῖαν παρὶ τὰ τέκνα, καὶ τὴν

ipsum in aliis quoque animali-
bus, quae non opinionibus ad-
ventitiis, sed vnus naturae in-
stinctu ducuntur, quum cerni-
mus vsuuenire, naturae id opus
esse certissimum debemus cre-
dere. nam: in illis ducum of-
ficio sine controuersia robustif-
simos quosque fungi videmus:
puta, tauros, apros, gallos galli-
naceos. et idgenus alia animalia.
Ac principio quidem huiusmodi
fuisse et hominum vitam. proba-
bile est; dum communi animan-
tium more in vnum gregem
coeunt, et fortissimos ac valen-
tissimos sequuntur. hi robore
metiuntur imperium: quod iure
appelles vnus dominationem.
postea vero quam proce-
dente tempore inter hos coe-
tus communis educatio et vi-
tae consuetudo consecuta fue-
rit; ab eo principio regnum ex-
iit: incipitque tuum primum
honesti iustique et eorum, quae
sunt his contraria, animis ho-
minum oboriri notitia.

4. Porro illud primordium
et modus, quo ea confiunt, quae
diximus, hic est. Nam quum
ad coniunctionem maris et foe-
minae naturaliter omnes sti-
mulentur, ex eoque liberi na-
scentur: quoties adultus ali-
quis eorum, qui educati fue-
rint, gratiam non refert. ne-
que iis subuenit, a quibus fue-
rit alitus; sed e contrario di-
ctis factisue eos aggreditur
laedere: perspicuum est, ini-
quo animo rem ferre, graui-
terque offendi eos, qui forte
interfunt, et quanta cura at-
que aerumna parentes liberos

τέτων

τάτων θερραπείαν καὶ τρο-
φήν. τὴ γὰρ γένεσι τῶν ἀν-
θρώπων ταύτῃ διαφέρουτος
τῶν ἄλλων ζώων, ἣ μόνους
αὐτοῖς μέτεσι νῦ καὶ λογισμῷ.
Φανερόν, ὡς ἐκ εἰκὸς παρα-
τρέχειν αὐτὰς τὴν προειρημέ-
νην διαφορὰν, καθάπερ ἐπὶ
τῶν ἄλλων ζώων· ἀλλ' ἐπι-
σημαίνεσθαι τὸ γινόμενον,
καὶ δυσαρτεῖσθαι τοῖς παρῶσι,
προορωμένους τὸ μέλλον, καὶ
συλλογιζομένους, ὅτι τὸ παρα-
πλήσιον ἐκάστοις αὐτῶν συγκυ-
ρήσει. Καὶ μὴν ὅταν περὶ κά-
λιν ἕτερος ὑπὸ θατέρου τυχὼν
ἐπικαρίας ἢ βοηθείας ἐν τοῖς
δεινοῖς, μὴ νέμῃ τῷ σώσαντι
χαρὶν, ἀλλὰ ποτὲ καὶ βλά-
πτειν ἐν χειρὶ τῆς αὐτοῦ. Φανερόν,
ὡς εἰκὸς τῷ τοῦτο δυσαρτεῖ-
σθαι καὶ προσκόπτειν τὰς εἰδό-
τας, συναγανακτῶντας μὲν τῷ
πέλας, ἀναφέροντας δ' ἐπ' αὐ-
τὰς τὸ παραπλήσιον. ἐξ ὧν ὑ-
πογίγνεται τις ἐννοια παρ' ἐκά-
στῳ τῆς τῆ καθήκοντος δυνάμεως
καὶ θεωρίας· ὅπερ ἐστὶν ἀρχὴ
καὶ τέλος δικαιοσύνης. Ὁμοίως
πάλιν, ὅταν ἀμύνη μὲν τις
πρὸ πάντων ἐν τοῖς δεινοῖς,
ὑφίσταται δὲ καὶ μένη τὰς ἐπι-
φορὰς τῶν ἀλκιμωτάτων ζώων·
εἰκὸς μὲν, τὸν τοιοῦτον ὑπὸ τῆ
πλήθους ἐπισημασίας· τυγχά-
νειν ἐννοικῆς καὶ προσατικῆς·
τὸν δὲ τάναντία τῷ τῷ πρῶ-
τοντα καταγνώσεως καὶ προσ-
κοπῆς. ἐξ ἧς πάλιν εὐλογον,
ὑπογίγνεσθαι τινα θεωρίαν πα-
ρὰ τοῖς πολλοῖς αἰσχυρῶ καὶ

curauerint atque aluerint, no-
tum habent. Quoniam enim ho-
mo a ceteris animantibus hoc
differt, quod mentis et rationis
sit particeps, non est profecto
simile veri, ipsos hanc volun-
tatum diuerfitatem inobserua-
tam praetermissuros, quod faci-
unt aliae animantes; sed admis-
sum delictum reuocaturus ad
animum, et praelentem statum
damnaturus: vt qui futura pro-
spicientes, facile sibi quoque ea-
dem esse euentura intelligant.
Rursus autem si aliquis ab alio
opem ac praesidium in pericu-
lis nactus, auctori suae salutis
gratiam non rependat, aut for-
tasse etiam vitro factum eat ini-
uriam: quis dubitat, talem ho-
minem apud omnes, qui rescivi-
verint, in offensam graui futu-
rum? simul alterius vicem in-
dignantibus cunctis; et ne si-
milis iniuriae exemplum ad se
perueniat, metuentibus. Hinc
suborta est in singulorum ani-
mis notio quaedam officii, et
contemplatio vis illius quam
habet: in quo iustitiae et ori-
go est et finis. Similiter rursus
quando aliquis in periculis acri-
ter pro omnibus propugnat,
idemque feras valentissimas
subfistit, et earum sustinet im-
petus; non est dubitandum, quin
hunc acclamationibus profe-
quatur faustis multitudo, bene-
volum animum simul signifi-
cans, et patroni honorem ei de-
ferens; eum vero, qui contraria
huic faciat, vituperationem con-
sequi et offensionem omnium.
ex quo etiam fit probabile, exi-
stere in animis vulgi turpis at-

καλῶ, καὶ τῆς τάτων πρὸς ἄλληλα διαφοράς, καὶ τὸ μὲν ζῆλος καὶ μμησσεως τυγχάνειν διὰ τὸ συμφέρον· τὸ δὲ φυχῆς. ὅταν * ἐν οἷς ὁ προσεὼς καὶ τὴν μεγίστην δύναμιν ἔχων εἰς συνεπιχύῃ τοῖς προειρημέτοις κατὰ τὰς τῶν πολλῶν διαλέξεις, καὶ δόξῃ τοῖς ὑποκατομένοις διανεμητικὸς εἶναι τὰ κατ' ἀξίαν ἐκάστοις· ἐκ ἑτὶ εἴην βίαν δεδιότας, τῇ δὲ γνώμῃ τὸ πλεῖον εὐδοκῶντες, ὑποτάττονται καὶ συσσωζουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, καὶ ὅπως ἢ γηραιός, ἐμοθυμαδὸν ἐπαμύνοντες καὶ ἐπικυνηζόμενοι πρὸς τὰς ἐπιβελούοντας αὐτῶν τῇ θυνασείῃ· καὶ δὴ τῷ τοιούτῳ πρόπῳ βασιλεὺς ἐκ μονάρχου λαμβάνει γενόμενος, ὅταν παρὰ τῷ θυμῷ καὶ τῆς ἰσχύος μεταλάβῃ τὴν ἡγεμονίαν ὁ λεγισμῶς.

5. Αὕτη καλῶ καὶ δικαίᾳ πρώτη παρ' ἀνθρώποις κατὰ φύσιν ἐννοία καὶ τῶν ἐναντίων τάτοις· αὕτη βασιλείας ἀληθινῆς ἀρχὴ καὶ γένεσις. ἢ γὰρ μόνον αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ τάτων ἐπὶ πολὺ διαφυλάττουσι τὰς ἀρχάς, πεπεισμένοι, τὰς ἐκ τοιούτων γεγαυότας, καὶ τραφέντας ὑπὸ τοιούτοις, παραπλησίως ἔχειν καὶ τὰς προειρηθείσας.

que honesti quandam contemplationem, et eius discriminis quo haec inuicem separantur: atque ita honestum quidem propter utilitatem aemulari imitarique homines: id vero fugere, quod sit turpe. Quando igitur is, qui ceteris praeest, et viribus plurimum valet, illis, quos diximus laudem nactos, semper fauet, protegitque eos, sua potentia in colloquiis cum multitudine; iamque ipse a subditis existimari coepit facultate praeditus tribuendi unicuique, quod eius meritis conveniat: non amplius vim veriti, sed animis potius ac voluntate consentientes, eius se potestati subiiciunt, et ad conservandum ipsi imperium cuncti conspiciunt: ac licet ad ultimam senectutem pervenerit, paribus omnes animis illum defendunt, et aduersus eos, qui eius dominationi insidias struunt, nullum non certamen subeunt. atque hoc pacto, quum a ferocia et robore ad rationem principatus fuerit translatus, pro eo, quod erat monarchus inuidioso nomine, sensim nemine animaduertente rex euadit.

5. Haec est prima apud homines honesti et iusti a natura profecta notio, et eorum, quae his sunt contraria. Haec veri regni origo, hinc ortus. non solum enim ipsis, sed et soboli per longum tempus imperium subditi conservant: persuasi, talibus viris prognatos, et a talibus educatos, animis quoque et voluntatibus pares eis futuros. Quod si horum posterius

Exv

Ἐὰν δὲ ποτε τοῖς ἐκγόνοις δυσ-
ρατῆσωσι, ποιῶνται κατὰ ταῦ-
τα τὴν εἴρεσιν τῶν ἀρχόντων
καὶ βασιλέων, οὐ ἔτι κατὰ πάς
σωματικὰς καὶ θυμικὰς δυνά-
μεις, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς τῆς
γνώμης καὶ τῶ λογισμῷ διαφο-
ράς, πείραν εἰληφότες ἐπ' αὐ-
τῶν τῶν ἔργων τῆς ἐξ ἀμφοῖν
παραλλαγῆς. τὸ μὲν ὅν παλαιὸν
ἐνεγέγρασκον ταῖς βασιλείαις οἱ
κρινέντες ἅπασι. καὶ τυγχόντες
τῆς ἐξουσίας ταύτης, τόπως τε
διαφέροντας ὀχυρῶμεναι καὶ
τειχίζοντας, καὶ χώραν κατα-
κτώμεναι, τὸ μὲν τῆς ἀσφαλείας
 χάριν, τὸ δὲ τῆς θαυσίαιας τῶν
ἐπιτηδείων τοῖς ὑποταταγμένοις.
ἅμα δὲ περὶ ταῦτα σπουδάζοντας
ἐκτὸς ἦσαν πάσης διαβολῆς καὶ
φθόνου, διὰ τὸ μήτε περὶ τὴν
ἐδῆτα μεγάλως ποιεῖσθαι τὰς
παραλλαγὰς, μήτε περὶ τὴν
βρώσιν καὶ πόσιν, ἀλλὰ παρα-
πλήσιον ἔχειν τὴν βιοτείαν τοῖς
ἄλλοις, ὁμοίως ποιῶμεναι τοῖς
πολλοῖς αἰεὶ τὴν διαίταν. ἔπει-
δ' ἐκ διαδοχῆς καὶ κατὰ γένος
τὰς ἀρχὰς παραλαμβάνοντες,
ἔτοιμα μὲν εἶχον ἤδη τὰ πρὸς
τὴν ἀσφάλειαν, ἔτοιμα δὲ καὶ
πλείω τῶν ἱκανῶν τὰ πρὸς τὴν
τροφὴν· τότε δὲ ταῖς ἐπιθυ-
μίαις ἐπόμενοι διὰ τὴν περι-
σίαν, ἐξάλλως μὲν ἐδῆτας ὑπέ-
λαβον δεῖν ἔχειν τὰς ἡγεμῶνας
τῶν ὑποταττομένων, ἐξάλλως
δὲ καὶ ποιήσας τὰς περὶ τὴν
τροφὴν ἀπολαύσεις καὶ παρε-
σκευὰς, ἀνεντιβόητους δὲ καὶ
παρὰ τῶν μὴ προσηγόντων τὰς

tandem displicuerint, magistra-
tus de cetero ac reges sibi eli-
gunt, non utique eos, qui cor-
poris robore aut spiritus fero-
cia praestent: sed eos, qui sa-
pientia et prudentia excellant:
ut qui rebus ipsis fuerint edo-
cti, quantum inter hos atque
illos sit discriminis. Ac pri-
mis quidem temporibus, qui
electione populorum regiam
potestatem semel fuerant ade-
pti, in regnis suis consenesce-
bant; loca opportuna munien-
tes, ac moenibus cingentes,
et ditionem quisque suam am-
plificantes; partim securitatis
caussa, partim ut subditis re-
rum ad victum necessariorum
vberem copiam exhiberent,
simul dum his animum inten-
debant, extra offensam atque
invidiam hominum erant, quia
neque cultu admodum diuerso
a ceteris utebantur, neque vi-
ctu: sed vitae genus reliquis
simile usurpantes, una cum
multitudine assidue versaban-
tur. Vbi vero, qui ex succes-
sione generis regna suscipie-
bant, quae ad securitatem de-
siderabantur, comparata habue-
runt; comparata etiam, quae
sunt ad victum necessaria, et
multo quidem plura, quam
erat necesse: tum enim uero
cupiditatibus obsecuti, ob su-
perfluentem rerum omnium
copiam arbitrati sunt, debere
principes alio, quam subditos
uti cultu; aliis et variis ad
luxum frui voluptatibus atque
apparatibus; in usu item Ve-
neris quamvis illicitae contra-
dicendi sibi nemini ius esse

τῶν ἀφροδισίων χρεῖας καὶ συνουσίας. ἀφ' οἷς μὲν φθόνη γενομένη καὶ προσκοπῆς, ἀφ' οἷς δὲ μίσους ἐκκαυσμένα, καὶ δυσμενικῆς ὀργῆς, ἐγένετο μὲν ἐκ τῆς βασιλείας τυραννίς· ἀρχὴ δὲ καταλύσεως ἐγεννᾶτο, καὶ σύσσεις ἐπιβλήης τοῖς ἡγεμένοις, ἦν ἐκ ἐκ τῶν χειρίων, ἀλλ' ἐκ τῶν γενναϊοτάτων καὶ μεγαλοψυχωτάτων, ἔτι δὲ θαρράλεωτάτων ἀνδρῶν συνέβαινε γένεσθαι, διὰ τὸ τὰς τοικτεῖς ἥμισυ δύνασθαι φέρειν τὰς τῶν ἐφ' ἐπὶ τῶν ὕβρισι.

6. Τῇ δὲ πλήθους, ὅταν λάβῃ προσάτας, συνεπιχρῶντο· κατὰ τῶν ἡγεμένων διὰ τὰς προειρημένας αἰτίας· τὸ μὲν τῆς βασιλείας καὶ μοναρχίας εἶδος ἄρδην ἀνῆρτο, τὸ δὲ τῆς ἀριστοκρατίας αὐτῆς ἀρχὴν ἐλάμβανε καὶ γένεσιν. Τοῖς γὰρ καταλύσει τὰς μοναρχίας εὐνοεῖ χάριν ἐκ χειρὸς ἀπειθῶντες οἱ πολλοί, τέτοις ἐχρῶντο προσάταις, καὶ τέτοις ἐπέτρεπον περὶ σφῶν. οἱ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀσμενίζοντες τὴν ἐπιτροπὴν, εὐδὲν πρῶτον γιαιότερον ἐποιῶντο τῇ κοινῇ συμφέροντος, καὶ κηδεμονικῶς καὶ φυλακτικῶς ἕκαστα χειρίζοντες, καὶ τὰς κατ' ἰδίαν, καὶ τὰ κοινὰ τῇ πλήθους. ὅτε δὲ διαδέχαιντο πάλιν παῖδες παρὰ πατέρων τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν, ἄπειροι μὲν ὄντες κνηῶν, ἄπειροι δὲ καθόλου πολιτικῆς ἰσότητος καὶ παρρησίας, ταπεινωμένοι δ' ἐξ ἀρχῆς ἐν ταῖς τῶν πατέρων ἐξουσίαις, καὶ προηγούμενοι· ὁρμήσαντες οἱ μὲν ἐπὶ

et quum ex aliis facinoribus inuidiam atque offensionem sibi conflarent, ex aliis odium hominum atque iram infestam in se accenderent, de regno facta est tyrannis: simul autem eius tollendae fundamenta iaciebantur, et in caput dominantium conspiratio inibatur. cuius quidem auctores erant non deterrimini ciuium: sed generosissimi quique et maximi animi atque audacissimi. Hi enim sunt, qui principum iniurias minime omnium ferre possunt.

6. Populo autem, ubi duces nactus est, connitente ad regum perniciem propter dictas causas, et regno et vnus dominatione de republica sublatis, principium originemque habuit optimatum principatus. Nam iis, qui monarchiam sustulerant, hanc e vestigio quali mercedem populus rependebat, vt rectoribus illis vteretur, seque ipsis permetteret. illi porro contenti honore traditae sibi reipubl. communem vtilitatem omnibus rebus anteferre, et singulari cura ac studio et sollicitudine cuncta tum priuatorum tum reipub. administrare. Verum ubi rursus traditam sibi a patribus filii eam potestatem obtinuissent, homines, qui malorum periculum nullum vquam fecerant, nullum aequalitatis nec libertatis ciuilis; sed a pueris innutriti fuerant paternis honoribus et dignitatibus: quum alii auaritiae et

πλεονε-

πλεονεξίαν καὶ Φιλαργυρίαν ἄδικον, οἱ δ' ἐπὶ μέθας καὶ τὰς ἄμυχάς τε καὶ ἀπλήτους εὐνοίας, οἱ δ' ἐπὶ τὰς τῶν γυναικῶν ὕβρεις καὶ παῖδων ἀρπαγὰς, μετέστησαν μὲν τὴν ἀριστοκρατίαν εἰς ὀλιγαρχίαν· ταχὺ δὲ κατεστρευσαν ἐν τοῖς πλήθυσιν καὶ τὰ παραπλήσια τοῖς ἄρτι βηθῆσι. διὸ καὶ παραπλήσιον συνέβαινε τὸ τέλος αὐτῶν γίνεσθαι τῆς καταστροφῆς τοῖς περὶ τὰς τυράννας ἀτυχήμασι.

7. Ἐπειδὴν γὰρ τις συνθεσάμενος τὸν Φθόνον καὶ τὸ μῖσος κατ' αὐτῶν, τὸ παρὰ τοῖς πολίταις ὑπερῶν, κἀπειτα θαρβύσει λέγειν ἢ πράττειν τι κατὰ τῶν προτέρων, πᾶν ἔτοιμον καὶ συνεργὸν λαμβάνει τὸ πλῆθος· λοιπὸν, ὃς μὲν φανεύσαντες, - - - ἔτε βασιλεία προΐσταται τολευσίν, ἔτι δεδότες τὴν τῶν προτέρων ἀδικίαν, ἔτε πλείοσιν ἐπιτρέπουν τὰ κοινὰ θαρβύσει· παρὰ πόδας αὐτοῖς ὕσσης τῆς προτερον ἀγνοίας· μόνης δὲ σφίσι καταλειπομένης ἀπιδος ἀπαρτίζου τῆς ἐν αὐτοῖς, ἐπὶ ταύτην καταφέρονται· καὶ τὴν μὲν πολιτείαν ἐξ ὀλιγαρχικῆς δημοκρατίαν ἀποίησαν, τὴν δὲ τῶν κοινῶν πρόνοιαν καὶ πίπτειν εἰς σφᾶς αὐτὰς ἀνέλαβον. Καὶ μέχρι μὲν ἂν ἔτι σώζωνται τινες τῶν ὑπεροχῆς καὶ δυναστείας· πείρου εἰληφόντων, ἀτμνίζοντες τῇ παρεστῇ κατασάσει, περὶ πλείους ποιῶνται τὴν ἰσηγορίαν καὶ τὴν παρόρσειαν. ὅταν

iniustae opum cupiditati se dedidissent. alii ebrietati et heluatiōnibus, quae illam comitari solent: quidam ad stupra mulieribus inferenda, aut pueros rapiendos animum adiecerunt: mutarunt illi quidem optimatum principatum in paucorum dominationem: ceterum in animis populorum eosdem affectus excitarunt cum iis, de quibus diximus, itaque parem et ipsi exitum fecerunt illi, quem tyranni habuerunt, cum eos opprimit calamitas.

7. Postquam enim obseruasset aliquis, quanta inuidia et odio flagrarent apud populum; ausus mox vel dicto vel facto eos laceessere. illicet multitudinem uniuersam praesto habuit, quae conatus ipsius adiuuaret. postremo aliis optimatum occisis, aliis in exitium pulsis, neque regi sui rebus audent praeficere; metu illius iniustitiae, qua priores usi fuerunt: neque autem pluribus rempub. tradere sustinent; errore ob oculos adhuc versante, quem antea admiserant. quum igitur sola adhuc illis integra spes restaret, quam in sese ponant; hanc secuti, rempub. a paucorum dominatione ad populi imperium transferunt: et publicarum rerum curam ac vim dominatus suscipiunt ipsi. Et dum quidem super sunt adhuc eorum nonnulli, qui potentiam dominationemque paucorum sunt experti; in praesenti statu acquiescentes, antiquis aequalitate et libertate ciuium nihil

δ' ἐπι-

16 E POLYBII MEGALOPOLITANI

μένων· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν πολιτείῶν συγγίνεσθαι κατὰ φύσιν ἐκείνη καὶ παρέταται τις κακία· βασιλείᾳ μὲν ὁ μοναρχικός λεγόμενος τρόπος, ἀριστοκρατίᾳ δὲ ὁ τῆς ὀλιγαρχίας, δημοκρατίᾳ δὲ ὁ θηριώδης καὶ χειροκρατικός· εἰς ἃς ἔχουσιν οἷον τε μὴ ἑ πάντα τὰ προειρημένα συν χρόνον ποιῆσθαι τὰς μεταστάσεις κατὰ τὸν ἄρτι λόγον. ἂν προΐδμενος Λυκούργος, ἔχον ἀπλήν, ἔδωκε μονοειδῆ συνεστήσασθαι τὴν πολιτείαν, ἀλλὰ πάσας ὁμῇ συνήθροισεν τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς ιδιότητας τῶν ἀρίστων πολιτευμάτων, ἵνα μηδὲν αὐξανόμενον ὑπὲρ τὸ δέον εἰς τὰς συμφύεις ἐκτρέπεται κακίας· ἀντισπασμένης δὲ τῆς ἐκάστης δυνάμεως ὑπὲρ ἀλλήλων μηδαμῇ νέη, μηδ' ἐπὶ πολὺ καταβρέπη μηδὲν αὐτῶν, ἀλλ' ἰσορροπεῖν καὶ ζυγισατέμενον ἐπὶ πολὺ διαμένει κατὰ τὸν τῆς ἀντικλοίας λόγον αἰεὶ τὸ πολίτευμα· τῆς μὲν βασιλείας κωλυμένης ὑπερφηανεῖν διὰ τὸν ἀπὸ τῆς ἐξ ἡμῶν φόβου, δεδομένης καὶ τῷ μερίδῳ ἰκανῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ· τῆς δὲ δῆμῳ πάλιν μὴ θαρσύνεσθαι καταφρονεῖν τῶν βασιλέων, διὰ τὸν ἀπὸ τῶν γερόντων φόβου, οἳ κατ' ἐκλογὴν ἀριστίνδην κερκισμένοι πάντες ἔμελλον αἰεὶ τῷ δικαίῳ προσυνεμεῖν ἑαυτοῖς. ὥς τε τὴν τῶν ἐλαττωμένων μερίδα διὰ τὸ τοῖς ἄλλοις ἐμμένειν, ταύτην αἰεὶ γίνεσθαι μείζω, καὶ βαρυτέ-

aliquod vitium, quod assidue illas comitatur: puta, regnum, monarchicus, qui dicitur, status; optimatium principatus, dominatio paucorum; imperium populi, ferinae similibus potentia, quando obtinet manuum violentia. in quae vitia quoniam singulae rerum publicae formae, prout antea diximus, conuersae tandem murentur, vitari non potest. Haec igitur quum prouidisset Lycurgus, non simplicem neque uniformem rempublicam constituit: sed optimarum quarumque rerum publicae virtutes omnes ac proprietates in unum copulauit: ne si quae illarum supra modum augerentur, ad vitia congenita deflecteret: sed dum cuiusque vis mutuo omnium nisu in contrarium retrahitur, nulla pars illarum vergat vitiisquam aut nimium propendeat: verum aequis ponderibus librata, et aequa lance suspensa quam diutissime respublica duret, non secus ac fieri semper amat in navibus, quas hinc inde par vis ventorum impellit. Nam reges quidem ne superbe atque impotenter agerent, metus populi, cui et ipsi suae partes in ciuitate erant attributae, impediabat: populus vero ne reges contemneret, metu seniorum coribebantur: qui quum essent omnes in eum ordinem allecti propter virtutem, iuniori utique parti se erant adiuncturi. itaque senioribus veterem disciplinam retinentibus, quoties pars aliqua erat facta infirmior, incli-

ραν

ρην τῇ τῶν γερόντων προσ-
κλίσσει καὶ ῥοπή. τοιγαρὶν ἤ-
τω συστήμενος, πλείων, ὢν
ἡμεῖς ἴσμεν, χρόνον διεφύλαξε
τοῖς Λακεδαιμονίοις τὴν ἐλευ-
θερίαν.

9. Ἐκεῖνος μὲν ἂν λόγῳ τινὶ
προϊδέμενος, πόθεν ἕκαστα, καὶ
πῶς πέφυκε συμβαίνειν, ἀβλα-
βῶς συνεστήματο τὴν προειρη-
μένην πολιτείαν. Ῥωμαῖοι δὲ
τὸ μὲν τέλος τυτὸ πεποίηται
τῆς ἐν τῇ πατρίδι καταστά-
σεως, εἰ μὴν διὰ λόγου, διὰ δὲ
πρῶτων ἀγώνων καὶ πραγμά-
των ἐξ αὐτῆς αἰετῆς ἐν ταῖς
περικεταῖς ἐπιγνώσεως αἰρέ-
μενοι τὸ βέλτιον, ἕτως ἡλ-
θον ἐπὶ ταῦτό μὲν Λυκέρῳ
τέλος, κἀλλιστον δὲ σύστημα τῶν
κατ' ἡμᾶς πολιτειῶν.

Δεῖ δὲ τὸν ἀγαθὸν κριτὴν ἐκ
ἐκ τῶν παραλειπομένων δοκιμά-
ζειν τὰς γραφοντας, ἀλλ' ἐκ
τῶν λεγομένων. καὶ μὲν ἐν
τέτοις τι λαμβάνη ψεῦδος,
εἰδέναι, εἴοτι κἀκεῖνα παραλεί-
πεται δι' ἀγνοίαν· εἰ δὲ πάν-
τὸ λεγόμενον ἀληθές ἦ, συγ-
χωρεῖν, διότι κἀκεῖνα παρασιω-
πᾶται κατὰ κρίσιν, ἐκ ἀγνοίαν.

Ἡν μὲν δὴ τρία μέρη τὰ κρα-
τῆντα τῆς πολιτείας, ἅπερ εἶ-
πα πρότερον ἅπαντα· ἦτο δὲ
πάντα κατὰ μέρος ἴσως καὶ πρᾶ-
πόντως συνετέτακτο, καὶ διακρί-
νεται διὰ τῶν. ὥςτις μηδεὶς ποτ'
ἂν εἴπῃ δύνασθαι βεβαίως,
μὴδὲ τῶν ἐκχωρίων, πότερ' ἀρι-
στοκρατικὸν τὸ πολίτευμα εἶναι.

Τομ. II.

natione ac nutu senatus ad il-
lam, maior semper erat euaspa-
ra ac pragrauatara. Lyrur-
gus igitur hoc pacto constituta
repub. Lacedaemoniis liberat-
em diutius conseruauit,
quam sit ab vlio populo nobis
cognito factum.

9. Et ille quidem ratione
quadam prouidens, vnde et
quomodo euenire quacque so-
leant, dictam temp. instituit.
Romani vero etsi in ordinan-
do patriae statu eundem adepti
sunt finem, non tamen ratiocina-
tione vlla eo sunt ducti, sed
per certamina multa et rerum
discrimina iactati, vt quod erat
vtilius eligerent, propriis sem-
per casibus edocti. simul et
finem eundem cum Lycurgo
sunt nacti, et reip. corpus con-
stituerunt omnium, quae sunt
hodie, pulcherrimum.

Ceterum boni iudicis offi-
cium est, scriptores non ex iis,
quae praeternuiferint aestimare,
verum ex iis, quae dixerint:
ac si falsi aliquid in iis depre-
henderit, etiam illa ex igno-
ratione esse praeternissa, sta-
tuere: sin omnia fuerint vera,
quae dicuntur, concedere, iu-
dicio, non ignorantia illa quo-
que fileri.

Tres igitur erant partes, ex-
positae antea a nobis, quae
vniuersa iura reip. pro se quae-
que obtinebant, perque istas
adeo aequabiliter et conue-
nienter singula erant constitu-
ta atque administrabantur, vt
ne indigenarum quidem quif-
quam satis certo pronuntiare
haberet de vniuersa republica,

B

παν

παν, ἢ δημοκρατικόν, ἢ μοναρχικόν. καὶ τὰτ' εἰκότως ἦν πά-
χαι. ὅτε μὲν γὰρ εἰς τὴν τῶν
ὑπᾶτων ἀτενίσσμεν ἐξυσίαν,
τελείως μοναρχικόν ἐφάνη
εἶναι καὶ βασιλικόν· ὅτε δὲ εἰς
τὴν τῆς συγκλήτης, πάλιν αἰσο-
κρατικόν. καὶ μὴν εἰ τὴν τῶν
πολλῶν ἐξασίαν θεωροῖη τις,
ἐδόκει σαφῶς εἶναι δημοκρατι-
κόν. ὧν δ' ἕκαστον εἶδος μερῶν
τῆς πολιτείας ἐπεκράτει, καὶ
τότε, καὶ νῦν ἔτι, πλὴν ὀλί-
γων τινῶν, ταῦτ' εἰν.

10. Οἱ μὲν γὰρ ὑπατοί, πρὸ
τῆ μὲν ἐξάγειν τὰ στρατόπεδα
πρόντεες ἐν Ῥώμῃ, πασῶν εἰπὶ
κύριοι τῶν δημοσίων πράξεων·
οἱ τε γὰρ ἄρχοντες οἱ λοιποὶ
πάντες ὑποτάσσονται καὶ πει-
θαρχοῦσι ταῖς, πλὴν τῶν δη-
μαρχων, εἰς τε τὴν σύγκλητον
ἔτοι τὰς προεβείας ἄγει. πρὸς
δὲ τοῖς προειρημένοις, ἔτοι τὰ
κατεπεύγοντα τῶν διαβελίων
ἀντιδίδασιν, ἔτοι τὸν ὅλον χει-
ρισμὸν τῶν δογμάτων ἐπιτελοῦσι.
καὶ μὴν ὅσα δεῖ διὰ τῆ δῆμης συν-
ταλεῖσθαι τῶν πρὸς τὰς κοινὰς
πράξεις ἀνηκούτων, ταῖς κατή-
κει φροντίζειν, καὶ συνάγειν αἰ-
τὰς ἐκκλησίας, ταῖς εἰσφέρειν
τὰ δόγματα, ταῖς βραβεύειν
τὰ δοκῶντα τοῖς πλείοσι. καὶ
μὴν περὶ πολέμου κατασκευῆς,
καὶ καθόλου τῆς ἐν ὑπαῖθροισι
οἰκονομίας, σχεδὸν αὐτοκράτορα
τὴν ἐξουσίαν ἔχει. καὶ γὰρ ἐπι-
τάττειν τοῖς συμμέσχοις τὸ δο-
κῶν, καὶ τὰς χιλιάρχους καθίστα-
ναι, καὶ διαγράφειν τὰς στρατιώ-

penes optimatesne illa esset, an
populum, an vero vnum. et
merito id quidem. nam cum
ad coss. potestatem oculos re-
ferimus, prorsus monarchica
et regia videtur ea esse: cum
ad auctoritatem senatus, regi-
men optimatum: cum ad po-
puli imperium, liquido puret
aliquis statum, esse popula-
rem. Propria autem vnius-
cuiusque partis reipublicae il-
lius iura, et olim et nunc
quoque, paucis exceptis, haec
fere sunt.

11. Consules quamdiu in
vrbe sunt, priusquam legio-
nes educant, omnia, quae pu-
blice sunt, in potestate ha-
bent. omnes reliqui magi-
stratus, praeter Tribunos, con-
sulibus obnoxii sunt, eisque
parent. hi legationes in se-
natum inducunt. iidem, quo-
ties deliberari aliqua de re
vsum postulat, referendi ius
habent, estque in eorum mani-
bus senatusconsulta confi-
ciendi totum negotium. prae-
terea publicae omnes actio-
nes, quae per populum fieri
debent, ad curam horum per-
tinent. item aduocare con-
ciones, rogationes ferre, e
suffragiis maioris partis popu-
li legem aut plebiscitum con-
dere. Insuper belli adornan-
di, gerendi, et omnia, quae
ad expeditionem pertinent, ad-
ministrandi potestatem prope-
modum absolutam coss. ha-
bent. nam et auxiliariis foed-
iorum copiis imperare, quod
illum fuerit, et tribunos mi-
τας,

τας, καὶ διαλέγειν τὰς ἐπι-
τηδείας, τέτοις ἔξει. πρὸς δὲ
τοῖς εἰρημίνουσιν, ζημιῶσται τῶν
ὑποταττευμένων ἐν τοῖς ὑπεί-
θροις, ὃν ἂν βεληθῶσι, κύριοι
καθεσῶσιν. ἐξήτιχον δ' ἔχουσι
καὶ δαπανῶν τῶν δημοσίων, ὅσα
προϋέιντο, παρεπομένῃ ταμίᾳ,
καὶ πᾶν τὸ προσαχθὲν ἐτείμως
ποιῶντος. ὡς εἰκότως εἰπὲν ἂν,
ὅτε τις εἰς ταύτην ἀποβλέψας
τὴν μερίδα, διότι μοναρχικὸν
ἀπλῶς καὶ βασιλικὸν ἐστὶ τὸ πο-
λίτευμα. εἰ δὲ τινι τῶν ἡ
τῶν λέγεσθαι μελλόντων λήψα-
ται μετὰ θεσιν, ἢ κατὰ τὸ παρὸν,
ἢ μετὰ τινα χρόνον, ἔθεν ἂν
εἴη πρὸς τὴν νυν ὑφ' ἡμῶν λε-
γομένην ἀπόφασιν.

II. Καὶ μὲν ἡ σύγκλητος
πρῶτον μὲν ἔχει τὴν τῆ ταμίαις
κυρίαν. καὶ γὰρ τῆς εἰσόδου πύ-
σης αὕτη κρατεῖ, καὶ τῆς ἐξό-
δου παραπλησίως. ἔτε γὰρ εἰς
τὰς κατὰ μέρος χορείας ἀδεύειν
ποιεῖν ἐξοδὸν οἱ ταμίαι δύνανται,
χωρὶς τῶν τῆς συγκλήτου δογ-
ματων, πλὴν τὴν εἰς τὰς ὑπά-
τους. τῆς δὲ παρὰ πολὺ τῶν
ἄλλων ὀλοχεοσάτης καὶ μεγί-
στης δαπάνης, ἣν οἱ τιμηταὶ ποιῶ-
σιν εἰς τὰς ἐπισκευὰς καὶ κα-
τασκευὰς τῶν δημοσίων κατὰ
πενταετηρίαν, ταύτης ἡ σύγ-
κλητός ἐστι κύρια. καὶ διὰ ταύ-
της γίνεται τὸ συγχρόνως ταῖς
τιμηταῖς. ὁμοίως καὶ ὅσα τῶν
ἀδικημάτων, τῶν κατ' Ἰταλίαν,
προσδίδεται δημοσίᾳ ἐπιτιμώσεως,
λέγω δὲ, οἷον προδοσίς, συνω-
μοσίς, φαρμακεία, δολοφο-

litum constituere, et conscri-
bere exercitum, et directus
agere eos. licet. Accedit, itis,
quod ius animaduercendi ha-
bent, in quem voluerint eun-
que ex omnibus, qui belli hostis
parent. Possunt etiam licet
de publicis pecuniis quaecum
libuerit infumere, comit ante
quaestore, et prompte, quicquid
fuerit infusus, exequi. nec. ut
merito dicat aliquis hanc par-
tem intuens, temp. Rem. ma-
ne ab vnus imperio pendere,
et regiam esse. Quod si quid
horum vel eorum, quae de-
inceps dicturi sumus, aut hoc
ipso tempore, aut aliquanto
post fuerit deinceps notatum,
nihil ad praesens iudicium hoc
nostrum ea res facit.

II. Ad senatum quod atti-
net, ante omnia in potestate
illius est aerarium. nam et
redituum omnium, et item
eorum, quae expenduntur,
penes hunc est arduarium.
Quaestores enim ne ad quoti-
dianos quidem usus sumum
vilius possunt facere absque
senatusconsulto patrum, eo
excepto, qui eos. si non sine:
et illa quoque omnium sum-
ma et maxima impensa, quam
per lustra singula censores fa-
ciunt in facta recta totum
publicorum, auctoritate si se-
natus, a quo eius rei potesta-
tem censores accipiunt. Si-
militer et delicta in Italia ad-
missa, quae animaduersione
publica opus habent, peca-
proditio, coniuratio, veneni-
cium, aut caedes dolo nam o
parrata, ad cognitionem sena-

22 E POLYBII MEGALOPOLITANI

21. ἡ συγκλήτης μέλει περὶ
τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἃ τις
ἐκ τῶν ἐλλήνων κατὰ τὴν
ἐκείνην ἀποστολὴν, ἢ ἐπιτιμῆ-
ται, ἢ βεβηθείη, ἢ φυλακῆς
πρὸςβῆται, τῶν πάντων ἐπι-
μελῆς ἐστὶ τῇ συγκλήτῳ. καὶ μὴν
οἱ τῶν ἐκτὸς Ἰταλίας πρὸς τι-
νας ἐξαποστέλλειν θέοι πρεσβεῖαν
τινὰ, ἢ διαλύσασιν τινὰς, ἢ πα-
ρακλέψονται, ἢ καὶ νῆ Δία ἐπι-
τάξουσιν, ἢ παρακλησόμενους,
ἢ πειθεῖν ἐπαγγέλλουσιν, αὐ-
τῇ ποιεῖται τὴν πρόνοιαν. ὁμοίως
δὲ καὶ τῶν παραγενομένων εἰς
Ῥώμην πρεσβεῶν, ὡς θέον ἐστίν,
ἐκείνοις χρῆσθαι, καὶ, ὡς θέον,
ἀποκριθῆναι, πάντα ταῦτα
χειρίζεται διὰ τῆς συγκλήτης.
πρὸς δὲ τὸν δήμον καθάπαξ ὁ
θέος ἐστὶ τῶν προειρημένων. ἐξ
ᾧ πάλιν, ὅποτε τις ἐπιδημήσῃ
μὴ παρόντος ὑπάτης, τελείως
ἀριστοκρατικῇ φαίνεται ἡ πολι-
τεία. ὁ δὲ καὶ πολλοὶ τῶν Ἑλ-
λήνων, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν βα-
σιλέων πεπεισμένοι τυγχάνου-
σι, διὰ τὸ τὰ σφῶν πραγμά-
τα σχεδὸν πάντα πρὸς τὴν σύγ-
κλητον κυρεῖν.

12. Ἐὰ δὲ τῶν τίς ἐκ αὐ-
τῶν ἐπικλήσεις, ποία καὶ
τίς ποτὲ ἐστὶν ἡ τῶν δήμων κατα-
λειπομένη μερίς ἐν τῇ πολιτεύ-
ματι; τῆς μὲν συγκλήτης τῶν
κατὰ μέρος, ὧν εἰρήκαμεν, κυ-
ρίας ὑπαρχούσης, τὸ δὲ μέγι-
στον, ὑπ' αὐτῆς καὶ τῆς εἰσόδου
καὶ τῆς ἐξόδου χειριζομένης ἀπα-
σης τῶν δὲ στρατηγῶν ὑπάτων
πάλιν αὐτοκράτορα μὲν ἔχοντων

tus spectant. hoc amplius, si
quis priuatus, aut si qua vrbs
in Italia aliquid controuersiae
dirimendum habuerit, aut ob-
iurgatione dignum facinus
commiserit, aut ope vel prae-
sidio indiguerit, omnia haec
senatui sunt curae. Sed et extra
Italiam si aliquo mittenda fue-
rit legatio, vel conciliandae
pacis inter dissidentes gratia,
vel hortandi caussa, aut etiam,
si ita res ferat, ad imperandum
suscipiendumue aliquid, aut ad
bellum indicendum, senatus
haec cura est. postremo ubi
Romam legationes exterar ad-
venerunt, quomodo cum una-
quaque illarum sit agendum,
quomodo respondendum, om-
nia haec per patres admini-
strantur. Populi in his, quae
diximus haecenus, nullae om-
nino sunt partes. Itaque si
quis Romam veniat, quando
neuter in vrbe est consul, pla-
ne optimatum principatus is
esse videtur. quae sane mul-
torum et Graecorum et re-
gum constans persuasio est:
quia senatu confirmantur, quae-
cumque ipsi cum Romanis
agunt.

12. Haec quum ita sint, quis
non quaerat hic merito, quae
et qualis pars ciuitatis curan-
da populo sit relicta? Senatu
quidem de singulis eorum,
quae diximus auctoritate sua
decernente, et, quod maxi-
mum est, de re ditibus atque
impensis omnibus statuente:
consulibus vero et in vrbe
cum summo imperio bella
δύναμιν

δύναμιν περὶ τὰς τῆς πολέμου
παρασκευάς, αὐτοκράτορα δὲ
τὴν ἐν τοῖς ὑπαίθεροις ἐξουσίαν.
ὃ μὴν ἀλλὰ καταλείπεται μα-
ρίς καὶ τῷ δήμῳ, καὶ καταλεί-
πεται γὰρ βερυτάτη. Τιμῆς γὰρ
ἐστὶ καὶ τιμαφίας ἐν τῇ πολιτείᾳ
μόνος ὁ δῆμος κύριος, οἷς συνά-
χονται μόνοις καὶ δυναστείᾳ,
καὶ πολιτείᾳ, καὶ συλλήβην
πᾶς ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος.
παρ' οὗ γὰρ ἢ μὴ γινώσκεσθαι
συμβαίνει τὴν τοιαύτην διαφο-
ρὰν, ἢ γνωσσομένην χειρίζε-
σθαι κακῶς, παρὰ τάτοις ἔξεν
οἷον τε κατὰ λόγον διοικεῖσθαι
τῶν ἐφεσώγων. πῶς γὰρ εἰ-
κός, ἐν ἴσῃ τιμῇ ὄντων τῶν
ἀγαθῶν τοῖς κακοῖς; κρίνει μὲν
ἔν ὁ δῆμος καὶ διαφόρα πολλά-
κις, ὅταν ἀξιόχρεων ᾖ τὸ τίμη-
μα τῆς ἀδικίας, καὶ μάλιστα
τὰς τὰς ἐπιφυχθεῖς ἐσχηκότας
ἀρχάς. θανάτου δὲ κρίνει μό-
νος. καὶ γίνεταί τι περὶ ταύ-
την τὴν χρεῖαν παρ' αὐτοῖς ἀξίον
ἐπαινῆ καὶ μνήμης. τοῖς γὰρ
θανάτου κρινομένοις, ἐπὶ κατὰ-
δικάζονται, δίδωσι τὴν ἐξεστίν
τὸ παρ' αὐτοῖς ἔθος ἀπαλλάτ-
τεσθαι φανερώς, καὶ ἔτι μία
λείπεται φυλὴ τῶν ἐπικυρῶν
τὴν κρίσιν ἀψιφοδότητος, ἐκέ-
στιον ἐκὺς καταγνόντα φυγα-
δεύειαν. ἐστὶ δ' ἀσφάλεια τοῖς Φεύ-
γουσιν ἐν τῇ Νεαπολίτῳ καὶ
Πραηνεσινῶν, ἔτι δὲ Τιβεργη-
νῶν πόλει, καὶ ταῖς ἄλλαις,
πρὸς αἷς ἔχουσιν ἔρκια. Καὶ μὴν
τὰς ἀρχάς ὁ δῆμος δίδωσι τοῖς
ἀξίοις· ἕκαστος ἀλλοτρίον ἀθλον

apparantibus: et militiae item
cum summo imperio omnia
gerentibus. Veruntamen et-
iam sic pars aliqua populo est
relicta, et ea quidem longe
grauissima. Solus enim in ci-
uitate populus praemii et poe-
nae est arbiter: quibus solis
et principatus, et reipublicae,
et vniuersa hominum vita con-
tinetur. Nam apud quos nul-
lum inter ista discrimen agno-
scitur; aut agnoscitur quidem,
verum ea pars male admini-
stratur: apud hos nulla res
ratione recta potest gubernari.
vbi enim boni malique eodem
loco sunt, quid recti esse queat?
Iudicia igitur exercet populus,
cum pecuniae persaepe, quo-
ties multa grauior malefico
est irroganda: praefertim ve-
ro, vbi res eorum agitur, qui
magistratus maiores gesserunt:
publica vero capitis solus. quo
in genere mos apud eos viget
laude et commemoratione
cum primis dignus, qui mos
capitis accusatis potestatem fa-
cit, dum ipforum celebratur
iudicium, abeundi palam, et
in spontaneum secedendi exi-
lium: licet e tribubus, quae
ad peragendum iudicium con-
uenerunt, vna etiamnum re-
stet, quae suffragia necdum
tulerit. exulibus autem im-
pune degere licet Neapoli,
Praeneste, Tibure, item aliis
in vrbibus, quibus hoc iure
foedus intercedit cum Roma-
nis. Honores praeterea po-
pulus largitur, vt quisque illis
fuerit dignus: quod pulcher-
rimum est in republ. virtutis

ἐν πολιτείᾳ καλοκαγαθίας· ἔχει δὲ τὴν κυρίαν καὶ περὶ τῆς τῶν νόμων δοκιμασίας· καὶ τὸ μέγιστον, ὑπὲρ εἰρήνης ἄν τις βηλεύτεται καὶ πολέμου. Καὶ μὴν περὶ συμμαχίας, καὶ διαλύσεως, καὶ συνθηκῶν, ἥτος ἐστὶν ὁ βασιμῶν ἕκαστα τάτων, καὶ κύρια ποιῶν, ἢ τήνκεντίον· ὥςτε πάλιν ἐκ τῶν ἐκείνων ἄν τις αἰσθῆται, ὅτι μεγίστην ὁ δῆμος ἔχει μερίδα, καὶ δημοκρατικὸν ἐστὶ τὸ πολίτευμα.

13. Τίνα μὲν ἔν τῷ τρόπῳ διήρτηται τὰ τῆς πολιτείας εἰς ἕκαστον εἶδος, εἴρηται· τίνα δὲ τρόπον ἀντιπράττειν βεληθέντα, καὶ συνεργεῖν ἀλλήλοις πάλιν ἕκαστα τῶν μερῶν δύναται, νῦν ῥηθήσεται. Ὁ μὲν γὰρ ὑπάτος, ἐπειδὴν τυχὼν τῆς προεργουμένης ἐξουσίας ὁρμήσῃ μετὰ τῆς ἐνδυνάμεως, δοκεῖ μὲν αὐτοκράτωρ εἶναι πρὸς τὴν τῶν προκειμένων συντέλειαν· προσδίδεται δὲ τῷ δήμῳ, καὶ τῆς συγκλήτης, καὶ χωρὶς τῶν ἐπὶ τέλος ἄγειν τὰς πράξεις ἔχῃ ἱκανός ἐστι. δῆλον γὰρ, ὥς δὲ μὲν ἐπιπέμπεσθαι τοῖς στρατοπέδοις αἰεὶ τὰς χορηγίας, ἄνευ δὲ τῷ τῆς συγκλήτης βελημήματος ἢτε εἰτος, ἢτε ἱματισμός, ἢτε ὁψώνιον δύναται χορηγεῖσθαι τοῖς στρατοπέδοις ὥς ἀπράκτους γίνεσθαι τὰς ἐπιβολὰς τῶν ἡγεμένων, ἐθέλοκακῶν καὶ κωλυσιεργεῖν προθεμένης τῆς συγκλήτης. Καὶ μὴν τὸ γ' ἐπιτελεῖς ἢ μὴ γίνεσθαι τὰς ἐπινοίας καὶ προ-

probitatisque praemium. Legum quoque sancendarum abdicandarumue ius penes populum est; et, quod longe maximum, de pace et bello hic deliberat. ac siue de societate agatur, siue de terminando bello, siue de pactis, populus est, qui singula haec firmat, et vel rata facit, vel irrita. Ut haec rursus intuens aliquis haut temere sit dicturus, maximam reipub. partem a populo obtineri, esseque adeo in ea populi imperium.

13. Quonam igitur modo sit diuisa Romana ciuitas in illas tres formas, ostensum est. qui autem singulae harum partium in rebus agendis vel impedimento, vel auxilio sibi inuicem, quoties voluerint, esse queant, iam declarabimus. Consul postquam imperium nactus, de quo diximus, in expeditionem fuerit profectus, videtur ille quidem absolutam potestatem conficiendi belli sibi demandati habere; ceterum et populi et senatus ope illi est opus, futuro alioquin perficiendis inceptis impari. nam quum legionibus submittendi semper sint commeatus; siue sententia autem senatus suppeditari neque frumentum, neque vestis, neque stipendia queant: si propositum patribus fuerit de industria cessare et conatibus obflare, omnino cadent in irritum imperatorum consilia. ad haec ut incepta sua et destinata consilia perducere ad exitum duces exercituum possint, aut

ῥάσει;

Θάσεις τῶν στρατηγῶν, ἐν τῇ συγκλήτῳ κείται. τὰ γὰρ ἐπαποσειλάει στρατηγὸν ἕτερον, ἐπειδὴν ἐνιαύσιος διέλθῃ χρόνος, ἢ τὸν ὑπάρχοντα ποιεῖν ἐπίμονον, ἔχει τὴν κυρίαν αὐτῇ. Καὶ μὴν τὰς ἐπιτυχίας τῶν ἡγμένων ἐπιδραμεῖται καὶ συναυξῆται, καὶ πάλιν ἀμυνοῦται καὶ ταπεινῶται, τὸ συνέδριον ἔχει τὴν δύναμιν. τὰς γὰρ προσαγορευόμενας παρ' αὐτοῖς θριάμβους, διῶν ὑπὸ τὴν ὄψιν ἔγεται τοῖς πολίταις ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἢ τῶν κατειργασμένων πραγμάτων ἐν-ἀργεια, τῆς δὲ δύναται χειρίζειν, ὡς πρέπει, ποτὲ δὲ τὸ παρᾶπαν ἄλλο συντελεῖν, ἐὰν μὴ τὸ συνέδριον συγκατάσθῃται, καὶ δῶ τὴν εἰς ταῦτα δαπάνην. τὰ γε μὴν δῆμα τὸ διαλύσθαι καὶ λίσαι αὐτοῖς ἀναγκασθόν ἐστι, καὶ ὅλως ἀπὸ τῆς οἰκίας τύχῃσι πολλὸν τόπον ἀφεσώτες. ὁ γὰρ τὰς διαλύσεις καὶ συνθήκας ἀκύρας καὶ κυρίας ποιοῦν, ὡς ἐπάνω προείπον, ἕτός ἐστιν. τὸ δὲ μέγιστον, ἀποτιθεμένης τὴν ἀρχὴν ἐν τέτῳ δεῖ τὰς εὐδύνους ὑπέχειν τῶν πεπραγμένων· ὥστε κατὰ μηδένα τρόπον ἀσφαλὲς εἶναι τοῖς στρατηγοῖς ὀλιγωρεῖν, μήτε τῆς συγκλήτης, μήτε τῆς τῆ πλήθους εὐνοίας.

14. Ἡ γὰρ μὴν σύγκλητος πάλιν, ἢ τηλικαύτην ἔχουσα δύναμιν, πρῶτον μὲν ἐν τοῖς κοινοῖς πράγμασιν ἀναγκάζεται προσέχειν τοῖς πολλοῖς, καὶ σοχίζεσθαι τὰ ἔμμε· τὰ δ' ὀλοχερεστάτας καὶ μεγίστας ζητήσεις καὶ διορθώ-

non possint, in voluntate positum est senatus. nam ubi circumegerit se annus, demandandi prouinciam aueri, aut prorogandi imperii potestatem patres habent. quin et par-tas bello victorias in maius extollere atque amplificare, aut contra obscurare atque ele-vare, idem ordo potest. tri-umphos enim, quos ipsi vo-cant, quibus rerum ab im-peratoribus gestarum imago quaedam euidenter expressa ciuium oculis subiicitur, pro dignitate agere, aut omnino ne agere quidem potest im-perator, nisi consenserit se-natus, et in eam rem pecu-niam decreuerit. Iam vero quoniam finiendi belli po-estatem populus obtinet, hu-ius quoque consensu, licet do-mo absint quam longissime, cum primis tamen est illis opus. Populus enim, vt antea dicebam, pacta et foedera aut infirmat aut firmit: et, quod longe maximum, vbi depo-suerint imperium, eorum, quae in prouincia gesserint, apud populum ratio est eis reddenda. ideo nec sena-tum nec beneuolentiam popu-li contemnere sine suo peri-culo consulibus villo modo licet.

14. Rursus vero senatus, qui tantum potest, ante omnia in administratione publicae rei multitudinem respicere, et po-puli rationem habere cogitur. grauissima vero quaeque iu-dicia et maxima peragere non potest, neque publica de-

σεις τῶν ἀμαρτανουμένων κατὰ τὰς πολιτείας, οἷς θάνατος ἀπολαμβάνει τὸ πρόσιμον, ἢ δύναται συντελεῖν, ἂν μὴ συνεπικυρώσῃ τὸ προβεβλημένον ὁ δῆμος. ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τῶν εἰς ταύτην ἀνηκόντων. εἴαν γὰρ τις εἰσφέρῃ νόμον, ἢ τῆς ἐξουσίας ἀφαιρεμένους τι, τῆς ὑπαρχούσης τῇ συγκλήτῃ κατὰ τὰς ἐθισμῶς, ἢ τὰς προεδρίας καὶ τιμὰς καταλύων αὐτῶν, ἢ καὶ νῆ Δία ποίων ἐλαττώματα περὶ τὰς βίης· πάντων ὁ δῆμος γίνεται τῶν τοιούτων καὶ θείων, καὶ μὴ, κύριος. τὸ δὲ συνέχον, εἴαν εἰς ἐνίστηται τῶν δημάρχων, ἔχουσιν ἐπὶ τέλος ἄγειν τι δύναται τῶν διαβυλίων ἢ σύγκλητος, ἀλλ' ἐπὶ συνεδρεύειν ἢ συμπορεύεσθαι τὸ παράπαν. Ὀφείλουσι δὲ αἰεὶ ποιεῖν οἱ δῆμαρχοι τὸ δεκνὴν τῷ δήμῳ, καὶ μάλιστα σοχαῖζεσθαι τῆς τότε βυλήσεως. διὸ πάντων τῶν προειρημένων χάριν δέδωκε τῷ πολλῷ, καὶ προσέχει τὸν νῦν τῷ δήμῳ ἡ σύγκλητος.

15. Ὁμοίως γὰρ μὴν πάλιν ὁ δῆμος ὑπόχρεός ἐστι τῇ συγκλήτῃ, καὶ σοχαῖζεσθαι ταύτης ὀφείλων, καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἑξῆς. πολλῶν γὰρ ἔργων ἔντων, τῶν ἐκδιδομένων ὑπὸ τῶν τιμητῶν ἐκ πάσης Ἰταλίας, εἰς τὰς ἐπισκευὰς καὶ κατασκευὰς τῶν δημοσίων, αἵ τις ἐκ αὐτῶν ἐξχοιδήσκειτο ῥαδίως, πολλῶν δὲ ποταμῶν, λιμένων, κηπίων, μετὰλλων, χώρας· συληθῆναι ὅσα πέπτακεν ὑπὸ τῇ Γραικίᾳ δυ-

liſta, quae capite luuntur, punire, nisi ipsius auctoritatem populus comprobavit. Similibus populi potestas etiam in iis, quae ad ordinem illum pertinent. nam si quis legem suadeat, quae vel potestas senatus, quam more maiorum obtinet, minuat, vel aliqua dignitatis honorisue praerogativa patribus adimatur, aut etiam, quae opes ac rem familiarem ipsorum accidat: omnium huiusmodi rogationum accipiendi, aut non, ius habet populus. Illud vero omnium maximum, quod, si vel unus tribunorum intercesserit, non dicam perficere quicquam eorum, quae decreuerit senatus, nequit; sed ne in curiam quidem venire, aut vilo modo convenire senatores possunt. Tribunorum porro sunt partes, id semper exsequi, quod populo placuerit, et voluntatis eius praecipuam rationem ducere. Itaque propter illa, quae dixi, omnia metuit senatus multitudinem, et ad populum habet respectum.

15. Similiter vero rursus et populus senatui est obnoxius, ac cum singulorum, tum universi ordinis habenda illi ratio est. Quum enim multa sint, quae a censoribus locantur, partim facta testa operum publicorum per Italiam, quae difficile sit enumerare; partim vectigalia fluminum, portuum, hortorum, fodinarum, agrorum. denique omnia, quae ditione Romana continentur: cuncta haec a populo exer-

γασκείαν

τείαν· πάντα χειρίζεσθαι συν-
βίνει τα προειρημένα δια τῆ
κλήσεως, καὶ σχεδόν, ὥς ἔπος
εἶπεν, πάντας ἐνδεέσθαι ταῖς
ὠνάϊς καὶ ταῖς ἐργαταῖς ταῖς
ἐν τούτων. οἱ μὲν γὰρ ἀγορά-
ζουσι παρὰ τῶν τιμητῶν αὐτοὶ
τὰς ἐκδόσεις, οἱ δὲ κοινῶνται
τάτοις, οἱ δ' ἐγγυῶνται τὰς ἡγο-
ρακότας, οἱ δὲ τὰς ἑσίας διδού-
σιν παρὶ τούτων εἰς τὸ δημόσιον.
ἔχει δὲ παρὶ πάντων τῶν προει-
ρημένων τὴν κυρίαν τὸ συνέδριον.
καὶ γὰρ χρόνον δύναι, καὶ συμ-
πτώματος γενομένου κουφίσαι,
καὶ τὸ παράπαν, ἀδυνάτω τινός
συμβαίνοντος, ἀπολῦσαι τῆς ἐργω-
νίας. καὶ πολλὰ δὲ τινὰ εἶναι,
ἐν οἷς καὶ βλάπτει μεγάλα, καὶ
πάλιν ὠφελᾷ τὰς τὰ δημόσια
χειρίζοντας ἢ σύγκλητος. ἡ γὰρ
ἀναφορά τῶν προειρημένων γί-
νεται πρὸς ταύτην. τὸ δὲ μέ-
γιστον, ἐκ ταύτης ἀποδίδονται
κριταὶ τῶν πλείων καὶ τῶν δη-
μοσίων καὶ τῶν ἰδιωτικῶν συναλ-
λαγμάτων, ὅσα μέγας ἔχει
τῶν ἐγκλημάτων. διὸ πάντες
εἰς τὴν ταύτης πίσιν ἐνδεδεμένοι,
καὶ δεδιότες τὸ τῆς χρείας ἄδη-
λον, εὐλαβῶς ἔχουσι πρὸς τὰς
ἐνστάσεις καὶ τὰς ἀντιπράξεις
τῶν τῆς συγκλήτης βουλευμά-
των. Ὅμοίως δὲ καὶ πρὸς τὰς
τῶν ὑπάτων ἐπιβολὰς δυσχερῶς
ἀντιπράττειν, διὰ τὸ κατ' ἑἶκον
ἢ κοινῇ πάντας ἐν τοῖς ὑπάτοις
ὑπὸ τὴν ἐκείνων πίπτειν ἐξήτιον.

16. Τοιαύτης δ' ἔσης τῆς ἐνά-
της τῶν μερῶν δυνάμεως, εἰς τὸ
καὶ βλάπτειν καὶ συνεργεῖν ἀλ-

centur: adeo ut pene ad
vnum omnes redemptionibus,
quae earum rerum fiunt, et
curationibus operum sint im-
pliciti. alii enim a censoribus
locationes per se emunt, alii
cum his societatem habent,
alii pro redemptoribus fidem
suam interponunt, alii horum
nomine bona sua in publicum
addicunt. porro omnium isto-
rum ius et arbitrium est pe-
nes senatum. nam et diem pro-
ferre potest, et si quae inter-
venerit calamitas, mercedum
parte publicanos releuare, aut
si quis casus impedierit, quo-
minus exitum res habere pos-
set, locationem rescindere. et
sunt eiusmodi sane multa, in
quibus aut laedi aut adiuari
a senatu possunt, qui vestiga-
lia vel vltro tributa tractant.
de istis enim omnibus ad pa-
tres refertur: et, quod omnia
superat, ex hoc ordine iudi-
ces dantur ad plurimas, qua
publicas, qua priuatas cau-
sas, quoties paullo grauior est
accusatio. itaque in fidem se-
natus quum sint omnes adstri-
cti, metuentes, ne olim forte
eius auxilio sibi futurum sit
opus, voluntati illius obfiste-
re et reluctari non audent. Si-
milique de causa et consulum
inceptis haut temere se oppo-
nunt, quoniam et priuatim
singuli, et omnes in vniuersum
expeditionis tempore in
potestatem sint consulum.

16. Quum igitur singulae
ciuitatis partes et incommoda-
re et commodare sibi inuicem
hoc modo queant; euenit. vt

τας δὲ παρῖασι πάντας εἰς τὴν ναυτικὴν χρεῖαν. εἰς δὲ ποτα κατεπέμψεν τὰ τῆς περιστάσεως, ὁφείλουσιν οἱ πεζοὶ στρατεύειν ἑκκοσι στρατείας ἐνιαυσίας. Πολιτικὴν δὲ λαβεῖν ἀρχὴν ἐκ ἑξέστιν ἔδαν πρότερον, εἰς μὴ δέκα στρατείας ἐνιαυσίας ἢ τεταλειπός. Ἐξ δὲ μέλλουσι ποιεῖσθαι τὴν καταγραφήν τῶν στρατιωτῶν οἱ τὰς ὑπάτας ἔχοντες ἀρχάς· προλέγουσιν ἐν τῷ δήμῳ τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ δεήσει παραχρενέσθαι τὰς ἐν ταῖς ἡλικίαις Ῥωμαίων ἀπαντας. ποιῶσι δὲ τέτοκα δ' ἕκαστον ἐνιαυτόν. τῆς δὲ ἡμέρας ἐπελθούσης, καὶ τῶν στρατευσίμων παραγενομένων εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ μετὰ ταῦτα συναθροισθέντων εἰς τὸ Καπιτώλιον, διείλον σφᾶς αὐτὰς οἱ νεώτατοι τῶν χιλιάρχων, καθ' ἅπερ εἰς ὑπὸ τῷ δήμῳ κατασταθῶσι, ἢ τῶν στρατηγῶν, εἰς τέτταρα μέρη, διὰ τὸ τέτταρα παρ' αὐτοῖς στρατόπεδα τὴν ὀλοχερῇ καὶ πρώτῃν διαίρεσιν τῶν δυνάμεων ποιεῖσθαι. καὶ τὰς μὲν πρώτας κατασταθέντας τέτταρας εἰς τὸ πρῶτον καλόμενον στρατόπεδον ἐνειμαν· τὰς δ' ἐξῆς τρεῖς, εἰς τὸ δεύτερον· τὰς δ' ἐπομένους τέτοις τέτταρας, εἰς τὸ τρίτον· τρεῖς δὲ τὰς τελευταίας, εἰς τὸ τέταρτον. τῶν δὲ πρῶτων τέρων δύο μὲν τὰς πρώτας, εἰς τὸ πρῶτον· τρεῖς δὲ τὰς δευτέρας, εἰς τὸ δεύτερον· τιδέασιν στρατόπεδον· δύο δὲ τὰς ἐξῆς, εἰς τὸ τρίτον· τρεῖς δὲ τὰς τελευταίας, εἰς τὸ τέταρτον.

18. Γενομένης δὲ τῆς διαιρέσεως καὶ καταστάσεως τῶν χιλιάρ-

quaterna millia aeris censi fuerint. hos omnes millos faciunt, in usus nauticos. quod si casus aliquis grauior vrgeat, vicena stipendia annua peditibus sunt facienda. Urbanum vero magistratum capiendi ius nemini est, antequam dena stipendia emerita habeat. Porro quando consules sunt conscripturi milites, diem populo edicunt, qua die Romanos omnes militaris aetatis sistere se oporteat. atque id faciunt quotannis. ubi dies aduenit, et Romam apti militiae conuenerunt, iidemque mox in Capitolio congregati sunt; ibi iuniores a tribunis militum, ordine, prout quisque eorum vel a populo, vel ab imperatoribus fuerit constitutus, in quatuor diuidere se partes solent, quia apud eos summa et prima diuisio copiarum est in quatuor legiones. Et quatuor quidem illos, qui primi creati fuerint, legioni, quam vocant primam, attribuunt; tres proximos, secundae; quatuor qui hos excipiunt, tertiae; tres nouissimos, quartae. Seniorum autem, duos quidem primo creatos in prima locant legione; tres secundo loco designatos, in secunda; duos proximos, in tertia; tres postremos in quarta.

18. Peracta vero electione et diuisione tribunorum, sic
χων

χων τοιαύτης, ὥστε πάντα τὰ
στρατόπεδα τὴς Ἰσχυὸς ἔχουσιν ἄρχον-
τας· μετὰ ταῦτα καθίστανται
χωρὶς ἁλλήλων κατὰ στρατόπεδον,
κληρῶντι τὰς Φυλάς κατὰ μίαν,
καὶ προσκαλῶνται τὴν αἰὲ λαχῶ-
σαν. ἐκ δὲ ταύτης ἐκλέγουσι τῶν
νεανίσκων τέτταρας ἐκαστῶς τὴς
παραπλησίους ταῖς ἡλικίαις καὶ
ταῖς ἕξουσιν. προσαχθέντων δὲ
τῶν, λαμβάνουσι πρῶτοι τὴν
ἐκλογὴν οἱ τῶ πρώτου στρατοπέδου,
δεύτεροι δ' οἱ τῶ δευτέρου, τρίτοι
δ' οἱ τῶ τρίτου, τελευταῖοι δ' οἱ
τῶ τετάρτου. πάλιν δ' ἁλλων τετ-
τάρων προσαχθέντων, λαμ-
βάνουσι πρῶτοι τὴν αἰῶσαν οἱ
τῶ δευτέρου στρατοπέδου, καὶ ἕξῃς
ἕτως, τελευταῖοι δ' οἱ τῶ πρώτου.
μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἁλλων τετ-
τάρων προσαχθέντων, πρῶτοι
λαμβάνουσιν οἱ τῶ τρίτου στρατο-
πέδου, τελευταῖοι δ' οἱ τῶ δευτέ-
ρου. καὶ αἰὲ κατὰ λόγον ἕτως ἐκ
περιόδου τῆς ἐκλογῆς γινομένης,
παραπλησίως συμβαίνει λαμβά-
νεσθαι τὴς ἀνδρας εἰς ἑκάστον τῶν
στρατοπέδων. ὅταν δ' ἐκλέξωσι τὸ
προκείμενον πλῆθος· (τὴν δὲ εἶναι
ὅσα μὲν εἰς ἑκάστον στρατόπεδον
περὶ τετρακισχίλιοι καὶ διακόσιοι,
ποτὲ δὲ πεντακισχίλιοι, ἐπειδὴν
μεῖζων τις αὐτοῖς προφαίνεται
κίνδυνος) μετὰ ταῦτα τὰς ἑκάστας,
τὸ μὲν πάλαιον ὑμέρας εἰσάγουσαν
δοκιμάζουσιν ἐπὶ τοῖς τετρακισχίλοις
διακοσίαις, νῦν δὲ προτέραις, πλε-
τύνουσαν αὐτῶν γεγεννημένης ὑπὸ τῇ
τιμῇ τῆς ἐκλογῆς· καὶ ποιῶσι
τριακοσίας εἰς ἑκάστον στρατό-
πεδον.

vt singulae legiones totidem
duces habeant: separatim
postea sedentes cuiusque le-
gionis tribuni sigillatim tri-
bus fortiuntur, et, vt cuique
sors contigit, eam ad se vo-
cant: tum ex ea quatuor iu-
venes eligunt, pares, quoad
eius fieri potest, aetate et ha-
bitu corporis. his propius
admotis, primi electionem fa-
ciunt primae legionis tribuni:
secundi, secundae: tertii,
tertia: nouissimi, quartae.
rursusque aliis quatuor admo-
tis, primi eligunt secundae
legionis tribuni: et sic dein-
ceps: vltimi vero primae.
Secundum haec aliis denuo
quatuor adductis, primi dile-
ctum habent tertiae legionis
tribuni: vltimi, legionis se-
cundae. et ita, dum hac ra-
tione semper idem electionis
orbis voluitur, euenit illud,
vt pares ac similes capiantur
in quamque legionem milites.
Postquam conscripserunt quam
proposuerant multitudinem;
(ea est quandoque in singulas
legiones peditum quaternum
millium et ducentorum: ali-
quando quinum millium, quo-
ties maius aliquod ipsis immi-
net periculum:) mox equi-
tes, olim quidem posteriore
loco moris erat deligere, et
quaternis peditum millibus ad-
iungere ducentos: nunc prio-
re loco eos centuriant, e
censu iam ante per censorem
electos, atque illorum tre-
centos vnique legioni af-
signant.

19. Ἐπιτελεθείσης δὲ τῆς καταγραφῆς τὸν προειρημένον τροπον, ἀδροίσαντες τὰς ἐπιτελεγμένους οἱ προσηκόντες τῶν χιλιάρχων καὶ ἕκαστον στρατόπεδον, καὶ λαβόντες ἐκ πάντων ἓνα τὸν ἐπιτηδεύτατον, ἐξορκίζουσιν. Ἡ μὲν περὶ ἀρχήσαιν καὶ ποιήσαιν τὸ προσηκόντων ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κατὰ δύναμιν. οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ὁμύνουσιν καὶ ἓνα προπορευόμενοι, τῷ αὐτὸ δὴ λέγοντες, ὅτι ποιήσουσι πάντα, καὶ ὅτι πρῶτος. Κατὰ δὲ τὰς αὐτὰς καιρὸς οἱ τὰς ὑπάτης ἀρχαὶ ἔχοντες παραγγέλλουσιν τοῖς ἄρχαισι, τοῖς ὑπὸ τῶν συμμαχίδων πόλεων, τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας, ἐξ ὧν ἂν βάλωνται συστρεφεῖν τὰς συμμαχίας, διασφάλλοντες τὸ πλῆθος, καὶ τὴν ἡμέραν, καὶ τὸν τόπον, εἰς ὃν δεήσει παρεῖναι τὰς περικείμενας. αἱ δὲ πόλεις παραπλησίαν ποιησάμεναι τῇ προειρημένῃ τὴν ἐκλογὴν καὶ τὸν ὄρκον, ἐκπέμπουσιν ἄρχοντα συστήσασαι καὶ μισθοδοτῆν. Οἱ δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ χιλιάρχου μετὰ τὸν ἐξορκισμόν παραγγέλλαντες ἡμέραν ἑκάστην στρατοπέδου, καὶ τόπον, εἰς ὃν δεήσει παρεῖναι χωρὶς τῶν ὀπλων, τότε μὲν ἀφῆκαν παραγενομένων δ' εἰς τὴν ταχθεῖσαν ἡμέραν, διαλέγουσι τῶν ἀνθρώπων τὰς μὲν νεωγὰτας καὶ πενιχροτάτης εἰς τὴς γροσφομάχης, τὰς δ' ἐξῆς τέτοις, εἰς τὴς Ἀσάτης καλεούμενας, τὰς δ' ἀκμαιοτάτας τῶν ἡλικίας, εἰς τὰς Πρίγκιπας, τὰς

19. *Peracto dilectu eo, quem diximus modo, Tribuni militum suae quisque legionis eos, qui fuerunt conscripti, congregant, atque unum ex omnibus eligentes maxime idoneum sacramento adigunt; Fore omnino, ut parent imperio ducum, et quicquid ab iis fuerit infusus, pro viribus praestet. Reliqui autem omnes procedentes alter post alterum in eadem verba iurant: et quod omnia facturi sint, sicut ille primus. Eodem etiam tempore qui consulatum gerunt, magistratibus sociarum in Italia urbium, ex quibus auxilia eo bello secum militare volunt, denuntiant; numerum et diem locumque ad conveniendum edicentes iis, qui lecti fuerint. Civitates conscriptos a se milites et sacramento adactos eodem, quem iam exposui, modo, duce etiam constituto et quaestore, mittunt. At Romae tribuni militum postquam sacramento milites dixerunt, denuntiatio legioni cuique die ac loco ad conveniendum sine armis, tunc quidem eos dimittunt. ceterum ubi ad dictam diem illi conveniunt: natu minimos et pauperianos tribuni seligunt in Velites: proximos his in Hastatos, uti vocant: aetate florentissimam in Principes*

δὲ πρῶτον εἰς τὰς Τριαρίας. αὐτοὶ γὰρ εἰσι καὶ τοσαῦται διαφοραὶ παρὰ Ῥωμαίοις καὶ τῶν ὀνομασιῶν, καὶ τῶν ἡλικιῶν, ἔτι δὲ τῶν καθοπλισμῶν ἐν ἑκάστῳ στρατοπέδῳ. Διακρίνεται δ' αὐτὰς τὸν τρόπον τῶτον, ὥς εἶναι τὰς μὲν πρῶτον, καὶ Τριαρίας προσαναγορευόμενας, ἑξακοσίας· τὰς δὲ Πρίγκιπας, χιλίας καὶ διακοσίας· ἴσας δὲ ταῖς τῶν Ἀσάτων· τὰς δὲ λοιπὰς καὶ ναυτάτας Γροσφοφόρους. ἔαν δὲ πλείους τῶν τετραχιχίλιων ᾖσιν, κατὰ λόγον ποιεῖν τὴν διείρασιν, πλὴν τῶν Τριαρίων· τέτρες αἰεὶ τὰς ἴσας.

20. Καὶ τοῖς μὲν ναυτάτοις παρηγγεῖλαι μάχουραν φορεῖν, καὶ γρόσφον, καὶ πάρμην. ἡ δὲ πάρμη καὶ δύναμις ἔχει τῇ κατασκευῇ, καὶ μέγεθος ἄρκυν πρὸς ἀντάλειαν· περιφερὴς γὰρ ὅσα τῷ χήματι, * τρίπεδον ἔχει τὴν διάμετρον. προσεπικομίζεται δὲ καὶ λιτὴ περικεφαλῶν· ποτὲ δὲ καὶ λυκείαν, ἥ τι τῶν τοιούτων ἐπιτίθεται, σκέπης ἅμα καὶ σημείου χάριν, ἵνα τοῖς κατὰ μέρος ἡγεμόσι προκινδυνεύοντες ἐβρωμένως, καὶ μὴ, διάδηλοι γίνωνται. τὸ δὲ τῶν γρόσφων βέλος ἔχει τῷ μὲν μήκει τὸ ξύλον ὡς ἐπίπαν δίπηχυ, τῷ δὲ πᾶσι δακτυλίου, τὸ δὲ κέντρον, σπιθαμίου, κατὰ τοσούτον ἐπὶ λεπτον ἐξεληλασμένον καὶ πυκνωμένον, ὥστε κατ' ἀνάγκην εὐθ' ὡς ἀπὸ τῆς πρώτης ἐμβολῆς κάμπτεσθαι, καὶ μὴ δύνασθαι τὰς πολέμιας ἀντιβάλλειν.

pes: maximos natu in Triarios. hae sunt enim, nec plures istis differentiae apud Romanos appellationum, aetatum, et armaturae in unaquaque legione. Ita autem hos diuidunt. ut aetate maxime prouecti, qui Triarii dicuntur, sint numero sexcenti, Principes mille ducenti, totidem Hastati: ceteri ac natu minimi Velites: sin pluribus quam quatuor millibus constet legio, eadem proportionem et ceterorum partitionem instituunt, nisi quod Triariorum numerus variat numquam.

20. Ac minimis quidem natu praecipunt, ut gladium ferant, hastas et parmam. Parma et firmitatem habet a structura, et magnitudinem, quae ad defensionem sufficiat: quippe cui figura rotunda, dimetiens pedis unius et semis. Infuper adornatur velutum quisque viii capitis tegumento, cui lupina interdum aut aliquid eiusmodi imponitur, finui tutelae causa. et indicii, ut in obscuris fortiter secusue praeliis dignosci ab ordinum queant ductoribus. Hasta velitaris telum est habens hastile. duos ut plurimum cubitos longum, crassum vero digitum unum. spiculum illi dedrantis unius, eo tenuitatis atque acuminis perductum, ut necessario statim a primo iactu reflectatur, neque remitti possit ab

32 E POLYBII MEGALOPOLITANI

λεν· εἰ δὲ μὴ, κοινὸν γίνεται
τὸ βέλος.

21. Τοῖς γε μὴν δευτέροις μὲν
κατὰ τὴν ἡλικίαν, Ἀσάτοις δὲ
προσαγορευομένοις, παρήγγειλαν
φέρειν πανοπλίαν. ἔτι δ' ἡ Ῥω-
μαϊκὴ πανοπλία πρῶτον μὲν θυ-
ρεὸς, ἃ τὸ μὲν πλάτος ἐστὶ τῆς κυρ-
τῆς ἐπιφανείας πένθ' ἡμιποδίων·
τὸ δὲ μῆκος, ποδῶν τεττάρων· ὃ
δὲ μέζων ἔτι καὶ παλαισιμαίος. ἐκ
διπλῆ στανιδώματος ταυροκόλλῃ
πεπηγὼς, ὁ θούριον, μετὰ δὲ ταῦτα
μοχλῶν δέρματι περιείληπται τὴν
ἐπὶ τὸς ἐπιφάνειαν. ἔχει δὲ περὶ
τὴν ἴτην, ἐκ τῶν ἄνωθεν καὶ κά-
τωθεν μερῶν, σιδηρῶν σιάλωμα,
δι' ἃ τάς τε καταφορὰς τῶν μα-
χωρῶν ἀσφαλίζεται, καὶ τὰς
πρὸς τὴν γῆν ἐξερείσεις. προσήρ-
μοσαι δ' αὐτῷ καὶ σιδηρᾷ κόγχος,
ἣ τὰς ὀλοχαρεῖς ἀποσέγει πληγὰς
λῆθων, καὶ σαρισσῶν, καὶ καθόλα
βιαιῶν βελῶν. ἅμα δὲ τῷ θυρεῷ
μάχαιρα· ταύτην δὲ περὶ τὸν δε-
ξιὸν φέρει μαθρόν, καλεῖται δ' αὐτὴν
Ἰβηρικὴν. ἔχει δ' αὐτὴ κέντημα
διάφορον, καὶ καταφορὰν ἐξ ἀμ-
φοῖν τοῖν μεροῖν βίαιον, διὰ τὸ τὸν
ῥβελίσκον αὐτῆς ἰσχυρὸν καὶ μόνι-
μον εἶναι. πρὸς δὲ ταῖς ὕσσοι δύο,
καὶ περικεφαλαίᾳ χαλκῇ, καὶ
προκυμῖς. τῶν δ' ὕσσων εἰσὶν οἱ
μὲν παχεῖς, οἱ δὲ λεπτοί. τῶν
δὲ τεραιτέρων οἱ μὲν τρογγύλοι
παλαισιμαίαν ἔχουσι τὴν διάμετρον·
οἱ δὲ τετράγωνοι, τὴν πλευράν.
οἱ γε μὴν λεπτοὶ σιβυνοῖς ἐοίκα-
σι συμμέτροις, ἃς φοροῦσι μετὰ
τῶν προειρημένων. ἁπάντων δὲ
τάτων τῷ ξύλῳ τὸ μῆκος εἶναι, ὡς

hostibus. alioquin commune
est hoc telum.

21. Aetate proximis. quos
vocant Hastatos, praecipunt,
vt iusta arma domo asserant.
ea sunt apud Romanos ante
omnia *scutum*, latum in su-
perficie gibba duos pedes
cum dimidio, longum pedes
quatuor. aut, si sit maius,
ad hanc mensuram accedit
palmus. e duplici tabulato
glutine taurino est compa-
ctum, extrema superficies
linto, deinde vitulino corio
circumtegitur. in ambitu cir-
ca superam inferamque par-
tem ferrea praetexitur lami-
na, qua aduersus caesim illa-
tos ictus munitur, etne humo
incumbens corrumpatur. ad-
aptatur etiam illi concha fer-
rea, (is est *ymbos*), quae
ictus vehementiores defendit,
lapidum, farissiarum, et vio-
lendorum omnium telorum.
Simul cum scuto est *gladius*,
quem ad dextrum latus ge-
stat: Hispaniensem ipsi vo-
cant. est hic *gladius* et ad
punctum laedendum excel-
lens, et ad caesim ex vtra-
que parte feriendum vehe-
mens: constat enim lamina
valida et firma. Accedunt
pila duo, et *galca* aerea,
et ocrea. Sunt e pilis quae-
dam crassa. quaedam tenuia:
e solidioribus, quae rotunda
sunt, palmarem habent dime-
tientem: quae quadrata, la-
tus; tenuia, sibiis medio-
cribus sunt similia: atque
haec gestant cum iam di-
ctis. Istorum omnium hostile
τρεῖς

τρεις πήχες. προσήρμουσθ δ' ἐκάστοις βέλος σιδηρὸν ἀγνικρωτὸν, ἵσον ἔχον τὸ μῆκος τοῖς ξύλοις, ὃ τὴν ἔνδεσιν καὶ τὴν χρεῖαν ἄνω ἀσφαλίζονται βεβαίως, ἕως μύσεν τῶν ξύλων ἐνδέοντες, καὶ πυκναῖς ταῖς λαβίστι καταπερονῶντες, ὥστε μὴ πρότερον τὸν δεσμὸν ἐν ταῖς χρεῖαις ἀναχαλασθῆναι, ἢ τὸν σίηκρον θραύεσθαι, καίπερ ὄντα τὸ πάχος ἐν τῷ πυθμένι καὶ τῇ πρὸς τὸ ξύλον συναφῇ τριῶν ἡμιδακτυλίων. ἐπὶ τοσούτων καὶ τοσούτην πρόνοιαν ποιοῦνται τῆς ἐνδέσεως. ἐπὶ δὲ πᾶσι τήτοις προσεπικεσμένοντα πτερὶνῳ τεύανῳ, καὶ πτεροῖς φοινικίοις, ἢ μέλασιν ὀρθοῖς τρισίν, ὡς περχυαίοις τὸ μέγεθος. ὧν προσεθύντων κατὰ κορυφὴν αἶα τοῖς ἄλλοις ὅπλοις, ὁ μὲν ἀνὴρ φαίνεται διπλάσιος ἑαυτῷ κατὰ τὸ μέγεθος, ἢ ὅψις καλὴ καὶ καταπληκτικὴ τοῖς ἐναντίοις. Οἱ μὲν γὰρ πολλοὶ προσλαβόντες χάλασμα σπικμύων πάντα πάντως, ὃ προσίθεται μὲν πρὸ τῶν εἰμένων, καλῶσι δὲ καρδιοφύλακα, τελείαν ἔχουσι τὴν καθόπισιν. οἱ δὲ ὑπὲρ τὰς μυρίας τιμώμενοι δραχμας, ἀντὶ τῆ καρδιοφύλακος σὺν τοῖς ἄλλοις ἀλυσιδωτὰς περιτίθενται θώρακας.

22. Ὁ δ' αὐτὸς τρόπος τῆς καθοπλισεῖς ἐστὶ καὶ περὶ τῆς Πρύγκιπας καὶ Τριάρων, πλὴν ἀντὶ τῶν ἑσώων οἱ Τριᾶροι δύο ρατα φορεῖσιν. ἐξ ἑκάστη δὲ τῶν προσισημένων γενῶν, πλὴν τῶν νεωτέρων, ἐξέλεξαν ταξιάρχας

Tom. II.

tria fere cubita longum est: aptatur singulis telum ferreum, hamatum, paris longitudinis cum ipsis lignis: cuius nexum visionemque adeo firmant valide, ad media usque ligna reliquentes. et crebris sibilis confixentes, ut non ante nexus inter utendum laxetur. quam ferrum frangatur: et si crassum in fundo. et qua parte ligno committitur, digitum vnum cum dimidio. usque adeo magna cautione prospiciunt huic aduexioni. Accedit ad haec omnia, quod in *galea* sero pennaceo insuper ornantur; pennis nempe tribus puniceis aut nigris, iisque rectis, longitudine fere cubitalibus. quae ubi ceteris armis ad summum verticem accesserunt, vir quidem duplo, quam sit, maior apparet; species aurem existit pulchra et hosti formidabilis. Ac multitudo quidem assunta ad haec aerea lamina, duodecim ab omni parte digitorum, quam pectori apponunt. et credituum siue pectorale dicunt, plenam habent armaturam. Sed qui centum millium aeris censum habent, loco pectoralis super cetera arma loricas hamis confectas induunt.

22. Eodem modo armantur et Principes et Triarii, nisi quod Triarii pro pi is hastas gerunt. Porro ex singulis quae sunt exposita generibus, exceptis, qui aetatis sunt inferioris, ordinum ductores decem eligunt, pro cuiusque

C

ἀριστίν-

34 E POLYBII MEGALOPOLITANI

ἄριστόνδην δέκα. μετὰ δὲ τούτοις
ἑτέραν ἐκλογὴν ἄλλων δέκα
ποιοντο. καὶ τούτοις μὲν ἄπαν-
τας προσηγόρευσαν ταξίαρχους,
ὧν ὁ πρῶτος αἰρεθεὶς καὶ συνε-
δρίᾳ κοινῶν καὶ προσεκληθέντων δ'
ἔτοι πάλιν αὐτοὶ τὰς ἴσας ἔρα-
γὰς. Ἐξῆς δὲ τούτοις μετὰ τῶν
ταξιαρχῶν διείλον τὰς ἡλικίας,
ἑκάστην εἰς δέκα μέρη, πλὴν τῶν
γροσφομάχων, καὶ προσένειμαν
ἑκάστῳ μέρει τῶν ἐκλεχθέντων
ἀνδρῶν δύο ἡγεμόνας, καὶ δύο
ἑταίρους. τῶν δὲ γροσφομάχων
τὰς ἐπιβάλλοντας κατὰ τὸ πλῆ-
θος, ἴσας ἐπὶ πάντα τὰ μέρη
διένειμαν· καὶ τὸ μὲν μέρος ἑκά-
στον ἐκάλεσαν καὶ τάγμα, καὶ
σπεῖραν, καὶ σημαίαν· τὰς δὲ
ἡγεμόνας Κεντυρίωνας καὶ τα-
ξίαρχους. ἔτοι δὲ καὶ ἑκάστην
σπεῖραν ἐκ τῶν καταλειπομένων
ἐξέλεξαν αὐτοὶ δύο, τὰς ἀν-
μαρτοτάτας καὶ γεννασιότατας ἄν-
δρας, σημαιοφόρους. δύο δὲ καὶ
ἑκάστον τάγμα ποιεῖσιν ἡγεμόνας,
εἰκότως. ἀδήλα γὰρ ὄντος καὶ
τὰ ποιῆσαι, καὶ τὰ παθεῖν τι
τὸν ἡγεμόνα, τῆς πολεμικῆς
χρείας ἐκ ἐπιδεχομένης προΦα-
σιν· ἐδέποτε βέλονται τὴν σπεί-
ραν χωρὶς ἡγεμόνος εἶναι καὶ
προσέτα. παρόντων μὲν ἂν ἀμ-
φοτέρων, ὁ μὲν πρῶτος αἰρεθεὶς
ἡγεῖται τὰ δεξιὰ μέρος τῆς σπεί-
ρας· ὁ δὲ δεύτερος τῶν εὐωνύ-
μων ἀνδρῶν τῆς σημαίας ἔχει
τὴν ἡγεμονίαν. μὴ παρόντων δ',
ὁ καταλειπόμενος ἡγεῖται πάν-
των. βέλονται δ' εἶναι τὰς τα-
ξίαρχους ἕχ' ἑτὼ θρασεῖς καὶ φι-

virtute. deinde alios iterum
decem, altera electione. at-
que hos omnes appellant ordi-
num ductores: quorum is, qui
primo loco est electus, con-
cilium participat. rursus au-
tem isti totidem coactores
agminis eligunt. Secundum
haec una cum ordinum du-
ctoribus aetates deinde sin-
gulas, velitis demptis, in
partes decem tribuunt, et bi-
nos cuique parti duces, bi-
nosque agminis coactores e-
lectis viris assignant; velites
vero prout ipsorum numerus
est, aequabiliter in omnes par-
tes diuidunt. ac singulas qui-
dem has partes appellant ordi-
nem, manipulum, signum:
duces vero centuriones et or-
dinum ductores. Hi in suis
quisque manipulis signiferos
duos ex omni numero eligunt,
vigore corporis et genera
mente praestantissimos. Quod
autem duos cuique manipulo
ductores attribuunt, ratione
id faciunt. quum enim sit in-
certum, quid dux vel facturus
sit. vel passurus, neque excu-
sationem ullam bellica res ad-
mittat: committere nolunt,
ut duce ac praefecto vniquam
ordo careat. Igitur praesen-
tibus quidem ambobus, vter
fuerit prior electus, is dextrae
manipuli praefect parti; alter
sinistrae. si non adsunt ambo,
qui solus restat, is omnium
ducatum obtinet. Probant au-
tem Romani centuriones, non
tam eos, qui sunt audaces et
ad pericula subeunda prom-
ti, atque eos, qui arte impe-
loκιν-

λοκινδύνως, ὡς ἡγεμονικὰς καὶ
εὐσιμὰς, καὶ βελθεῖς μᾶλλον
ταῖς ψυχαῖς, ἐδ' ἐξ ἀκαταίτων
προσπίπτειν, ἢ καταρχεσθαι
τῆς μάχης, ἐπικρατνύμενος δὲ
καὶ κινδυνεύων ὑπομένειν, καὶ
ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τῆς χώρας.

23. Παραπλησίως δὲ καὶ τὰς
ἵππεῖς εἰς ἑλκας δέκα διείλον' ἐξ
ἀνάγκης δὲ τρεῖς προκρίνουσιν ἡλάρ-
χας, ἔτοι δ' αὐτοὶ τρεῖς προσέ-
λαβον ἑραγῆς. ὁ μὲν ἂν πρῶτος
αἰρεθείς ἡλάρχης ἡγῆται τῆς
ἑλκῆς· οἱ δὲ δύο, δεκαῖάρχων
ἔχουσι τάξιν, καλῶνται δὲ πάν-
τες Δευκρίωνες. μὴ παρόντος δὲ
τῷ πρῶτῳ, πάλιν ὁ δεύτερος
ἡλάρχης λαμβάνει τάξιν. Ὁ δὲ
καθολισμὸς τῶν ἵππεων νῦν
εἰς παραπλήσιος τῶ τῶν Ἑλλή-
νων· τὸ δὲ παλαιόν, πρῶτον
μὲν θώρακας ἔκρινον, ἀλλ' ἐν
περικώμασιν ἐκινδύνευον. ἐξ ἧ
πρὸς μὲν τὸ καταβαίνειν καὶ
ταχέως ἀναπηδᾶν ἐπὶ τὰς ἵπ-
πους ἐτοίμως διέκειντο καὶ πρα-
κτικῶς· πρὸς δὲ τὰς συμπλο-
κὰς ἐπισφαλῶς εἶχον, διὰ τὸ
γυμνοὶ κινδυνεύειν. τὰ δὲ ὄρα-
τα κατὰ δύο τρόπους ἄπρακτα
ἦν αὐτοῖς· καθ' ἓνα μὲν, ἢ λα-
πτὰ καὶ κλαδῶν ποιῶντες, ἕτε-
ρὰ προτεθέντος ἡδυνάμηντο σκο-
πῆς φοχάζεσθαι, καὶ πρὸ τῆς γε-
τῆς ἐπιδορατρίδος πρὸς τι προσε-
ρεῖται, κρηδαινόμενα δι' αὐτῆς
τῆς τῶν ἵππων κινήσεως, τὰ
πλεῖστα συνεπιζέτο· πρὸς δὲ
τέτοις ἄνευ σαυρατήρων κατα-
σκευάζοντες, μὲν τῇ πρώτῃ διὰ
τῆς ἐπιδορατρίδος δαχρῶντο πληγῇ,

ratoria valent, suntque firmi
ac stabiles et alto magis animo:
non qui tenere confligant aut
pugnae initium faciant, sed
qui superiore hoste et cum
premuntur durent, ac prius
mortem oppetant, quam sta-
tionem deferant.

23. Simili modo etiam equi-
tes in turmas decem diuidere
solent, e quarum singulis tres
turmarum praefectos creant.
hi coactores agminis totidem
assumunt, qui primus turmae
ductor est electus, turmae
praefest: reliqui Decurionum
locum obtinent, atque adeo
id ipsum omnes vocantur.
quoties primus abest, secun-
dus pro turmae praefecto so-
gerit. Armatura porro equi-
tum nunc quidem Graecani-
cae est similis: at non ita
olim. Iam primum loricas
non habebant; sed in campe-
stribus pugnabant: ex quo
siebat, vt ad descendendum
quidem et celeriter insilien-
dum in equos parati essent at-
que expediti, inter pugnan-
dum vero periculis obiceren-
tur, vt qui nudi dimicabant.
Hastae deinde duabus de caus-
is erant illis inutiles. prior
ratio est, quod quam graciles
eas et tremulas facerent. ne-
que ad propositum scopum
poterant collimare, et prius
quam mucro defixus in aliquo
firmaretur, vibrantes plerae-
que ipsa equorum agitatione
frangebantur. ad haec, quum
sine culpide in ima parte eas
facerent: ad vnicum et primum
illum ictum iis utebantur, quan-

μετὰ δὲ ταῦτα κλαθέντων, λοιπὸν ἔν ἄπρακτα αὐτοῖς καὶ μάταια. Τὸν γε μὴν θυρεὸν ἔχον ἐκ βοείᾳ δέρματος, τοῖς ὀμφαλωτοῖς ποσάνοις παραπλήσιον, τοῖς ἐπὶ τὰς θυσίας ἐπιτιθεμένοις, οἷς ἔτε πρὸς τὰς ἐπιβολὰς ἦν χρῆσθαι, διὰ τὸ μὴ εἶσιν ἔχεν, ὑπὸ τὰ τῶν ὄμβρων ἀποδερματίζεσθαι καὶ μυδῶντες, δύσχρηστοι καὶ πρότερον ἦσαν, καὶ νῦν ἔτι γίνονται παντελῶς. διόπερ ἀδοκίμη τῆς χρείας ἔσης, ταχέως μετέλαβον τὴν Ἑλληνικὴν κατασκευὴν τῶν ὀπλῶν. ἐν ᾗ τῶν μὲν δοράτων τὴν πρώτην εὐθείας τῆς ἐπιδορατίδος πληγὴν εὐτοχοῦν αἶμα καὶ πρακτικὴν γίνεσθαι συμβαίνει, διὰ τὴν κατασκευὴν ἀτρεμεῦς καὶ εἰσίμμη τῇ δόρατος ὑπάρχοντος· ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ἐκ μεταλήψεως τῆ σαυρωτήρος χρεῖαν, μόνιμον καὶ βίβαν. Ὁ δ' αὐτὸς ὁ λόγος καὶ περὶ τῶν θυρεῶν· καὶ γὰρ πρὸς τὰς ἐπιβολὰς καὶ πρὸς τὰς ἐπιθέσεις ἐσηκνύαν καὶ τεταγμένην ἔχουσι τὴν χρεῖαν. ἃ συνιδόντες θιμμήσαντο ταχέως. Ἀγαθοὶ γὰρ εἰ καὶ τινες ἔτεροι, μεταλαβὼν ἔθνη, καὶ ζήλωσιν τὸ βέλτιον Ῥωμαῖοι.

24. Τοιαύτην δὲ ποιησάμενοι τὴν διαίρεσιν οἱ χιλιάρχοι, καὶ ταῦτα παραγγείλαντες περὶ τῶν ὀπλῶν, τότε μὲν ἀπέλυσαν τὰς ἄνδρας εἰς τὴν οἰκίαν· παρακαταμένους δὲ τῆς ἡμέρας, εἰς ἣν ὤυσαν ἀθροισθῆναι πάντες ὁμοίως εἰς τὸν ἀνταχθέντα τόπον ὑπὸ τῶν ὑπάτων· (τάττει δ'

do mucrone feriebant: deinde fractae nulli amplius vsui frustra gestabantur. Scutum vero illis erat e boum corio, ad instar eorum umbilicorum libornum, quae sacrificiis moris est imponere, vt neque ad congressus vti illis possent, quia vim ad resistendum non habebant, et vbi imbris corrupta atque in corii naturam resoluta erant, quae ante non magno vsui essent, iam plane inutilia euadebant. quare quum magistra experientia has reprobarent, Graecanicam armorum structuram suae loco facile vsurparunt. per quam et statim primum illum mucronis ictum dirigi recte atque efficcem esse contingit, eo quod ita conficitur hasta, vt stabilis sit, non tremula; et similiter versa hasta cuspidis vsum firmum esse ac violentum. Eadem ratio et in scutis. nam et cum ictus interuntur, et cum hostis inuaditur, firmis et tensis vti eis licet. quod vt animaduenterunt, cito sunt imitati. Romani enim, vt si qui alii, mores facile mutant, vt, quod est melius, aemulentur.

24. Tribuni militum postquam huiusmodi partitionem instituerunt, et haec super armis dederunt mandata. vnumquemque domum remittunt. vbi vero dies adest, ad quam se conuenturos iurarunt, adfunt pariter omnes, eo quem designauit consul loco. fere autem separatim vterque con-

ώς ἐπί-

ὡς ἐπίπαν ἐκάτερος χωρὶς τὸν
τόπον τοῖς αὐτῶν στρατοπέδοις.
ἐκατέρω γὰρ δίδεται τὸ μέρος τῶν
συμμάχων, καὶ δύο τῶν Ῥωμαί-
κων στρατοπέδων) παραγίνονται
δὲ πάντες ἀδιαπτώτως οἱ κατα-
γραφεῖτες, ὡς ἀν' μηδεμιᾶς ἄλ-
λης συγχωρημένης προφύσεως
τοῖς ἐξορκισθεῖσι, πᾶν ὀρνιθίας
καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἀθροισθέν-
των δὲ καὶ τῶν συμμάχων ὅμῃ
τοῖς Ῥωμαίοις, τὴν μὲν οἰκονο-
μίαν καὶ τὸν χειρισμὸν ποιῶνται
τάτων αὐτῶν οἱ καθεσταμένοι μὲν
ὑπὸ τῶν ὑπάτων ἄρχοντες, προτ-
αγορευόμενοι δὲ Πραιφέτοι, δώ-
δεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες. οἱ πρῶ-
τον μὲν τοῖς ὑπάτοις τὰς ἐπιτη-
δεοτάτας πρὸς τὴν ἀληθινὴν
χρεῖαν ἐκ πάντων τῶν παραγο-
νόντων συμμάχων ἱππεῖς καὶ πε-
ζεῖς ἐκλέγουσι, τὰς καλεμένας
Ἐκτραορδινχίρας, ὃ μεθερη-
νεύμενον ἐπιλέκτας δηλοῖ. τὸ
δὲ πλῆθος γίνεσθαι τὸ πᾶν τῶν
συμμάχων, τὸ μὲν τῶν πεζῶν,
παρισσον τοῖς Ῥωμαίοις στρατοπέ-
δοις, ὡς τὸ πολὺ· τὸ δὲ τῶν ἱπ-
πέων, τριπλάσιον. ἐκ δὲ τῶν
λαμβάνουσιν τῶν μὲν ἱππέων εἰς
τὰς ἐπιλέκτας, ἐπεικῶς τὸ τρίτον
μέρος, τῶν δὲ πεζῶν, τὸ πέμ-
πτον. τὰς δὲ λοιπὰς διεῖλον εἰς
δύο μέρη, καὶ καλῶσι τὸ μὲν δε-
ξιὸν, τὸ δ' ἐξώφυλλον κέρα. Τά-
των δ' αὐτρεπῶν γενομένων, πα-
ραλαμβάνοντες οἱ χιλιάρχοι τὰς
Ῥωμαίας ὁμᾶ καὶ τὰς συμμάχους,
κατεστρατοπέδευται· ἑνὸς ὑπάρ-
χοντος παρ' αὐτοῖς θαυρήματος
ἀπλῆ περὶ τὰς παρεμβολάς, ᾧ

ful locum suis legionibus ad
conueniendum edicit. vtrique
enim eorum pars auxiliorum
attribuitur, et Romanae ie-
giones duae. omnes porro,
qui sunt conscripti, adueniunt
indubitanter et necessario.
quippe aia nulla prorsus eor-
um, qui sacramento dixe-
runt, excusatio admittitur,
praeter auspicium, et ea quae
sunt impossibilia. Vbi cum
Romanis etiam socii sunt con-
gregati, omnia inter illos ad-
ministrant, et suum cuique
munus disponunt viri a con-
sulibus constituti, quos vo-
cant praefectos, numero duo-
decim. Hi ante omnia ex
vniuerso coetu sociorum, qui
adsunt, consulibus appositi-
mos ad omnia, quae virtute
vera egerint, equites pedi-
tesque coniungunt, quos vocant
extraordinarios: si Graece
veritas, Ἐπιλέκτας vox signi-
ficat. Auxiliorum autem mul-
titudo omnis est peditum qui-
dem par, vt plurimum, le-
gionibus Romanis; equitum
vero dupla. ex his sumunt
ad extraordinarios ex equiti-
bus quidem tertiam fere par-
tem; e peditibus quintam:
reliquos in partes duas tri-
buunt, earumque alteram
dextrum cornu vel alam;
alteram finitrum nominant.
His rite paratis, tribuni mi-
litum legiones vna cum au-
xiliis accipiunt, et metari
castra incipiunt. Est autem
apud illos vna et simp' ex cir-
ca castrametationes obserua-
tio; qua omni tempore ac

μετὰ δὲ ταῦτα κλαθέντων, λοιπὸν ἄπρακτα αὐτοῖς καὶ μέτανα. Τόν γε μὴν θυρεὸν ἔχον ἐκ βοείας δέρματος, τοῖς ὀμφαλωτοῖς ποκάνοις παραπλήσιον, τοῖς ἐπὶ τὰς θυσίας ἐπιτιθεμένοις, οἷς ἦτε πρὸς τὰς ἐπιβολὰς ἦν χρῆσθαι, διὰ τὸ μὴ σάσιν ἔχειν, ὅποτε τῶν ὄμβρων ἀποδερματίζεσθαι καὶ μυδνυντες, δυσχρηστοὶ καὶ πρότερον ἦσαν, καὶ νῦν ἐτι γίνονται παντελῶς. διόπερ ἀδοκίμα τῆς χρείας ἔσης, ταχέως μετέλαβον τὴν Ἑλληνικὴν κατασκευὴν τῶν ἔκλων. ἐν δὲ τῶν μὲν δοράτων τὴν πρώτην εὐθέως τῆς ἐπιδορατίδος πληγὴν εὐστοχον αἶμα καὶ πρακτικὴν γίνεσθαι συμβάλει, διὰ τὴν κατασκευὴν ἀτρεκέως καὶ σασίμα τῷ δόρατος ὑπάρχοντος· ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ἐκ μεταλήψεως τῶ σαυρωτήρος χρεῖαν, μόνιμον καὶ βίαιον. Ὁ δ' αὐτὸς ὁ λόγος καὶ περὶ τῶν θυρεῶν· καὶ γὰρ πρὸς τὰς ἐπιβολὰς καὶ πρὸς τὰς ἐπιθέσεις ἐσηκύναι καὶ τεταγμένην ἔχειν τὴν χρεῖαν. ἃ συνιδόντες ἐμιμήσαντο ταχέως. Ἀγαθοὶ γὰρ. εἰ καὶ τινες ἕτεροι, μεταλαβεῖν ἔθην, καὶ ζηλώσαι τὸ βέλτιον Ῥωμαῖοι.

24. Γοιούτην δὲ ποιησάμενοι τὴν διείρεσιν οἱ χιλιάρχοι, καὶ ταῦτα παραγγείλαντες περὶ τῶν ἔκλων, τότε μὲν ἀκίλευσαν τὰς ἀνδράς εἰς τὴν οἰκίαν· παραγενομένης δὲ τῆς ἡμέρας, εἰς ἣν ὡμοσαν ἀδρομεῖναι πάντες ὁμοίως εἰς τὸν ἀπὸ δεξιᾶς τὸ πονὸς ὑπὸ ῥωμαίων· (ταῦτα δ'

do mucrone feriebant: deinde fractae nulli amplius vsui frustra gestabantur. Scutum vero illis erat e boum corio, ad instar eorum vmbilicorum liborum, quae sacrificiis moris est imponere, vt neque ad congressus vti illis possent, quia vim ad resistendum non habebant, et vbi imbris corrupta atque in corii naturam resoluta erant, quae ante non magno vsui essent, iam plane inutilia euadebant. quare quum magistra experientia has reprobarent, Graecanicam armorum structuram suae loco facile vsurparunt. per quam et statim primum illum mucronis ictum dirigi recte atque efficacem esse contingit, eo quod ita conficitur hasta, vt stabilis sit, non tremula; et similiter versa hasta cuspidis vsus firmum esse ac violentum. Eadem ratio et in scutis. nam et cum ictus interuntur, et cum hostis inuaditur, firmis et tensis vti eis licet. quod vt animaduenterunt, cito sunt imitati. Romani enim, vt si qui alii, mores faciles mutant, vt, quod est melius, aemulentur.

24. Tribuni militum postquam huiusmodi partitionem instituerunt, et haec super armis dederunt mandata. vnum quemque domum remittunt, vbi vero dies adest, ad quae se conuenturos iurarunt, ac sunt pariter omnes, eo quod designauit consul loco. ferunt autem separatim vterque cor-

χρῶνται πρὸς πάντα καιρὸν καὶ τόπον. Διὸ καὶ δοκεῖ μοι πρέτειν τῷ κειρῷ, τὸ πειραθῆναι, καθέσθαι οὐδὲν, τῷ λόγῳ τὰς ἀκοντάς εἰς ἐννοιαν ἀγαγεῖν τὰ κατὰ τὰς πορείας καὶ στρατοπεδείας καὶ παρατάξεις χειρισμῶν τῶν δυνάμεων. τίς γὰρ ἔτις ἐστὶν ἀπεικὴς πρὸς τὰ καλὰ καὶ σπαρτά τῶν ἔργων, ὅς ἐκ αὐτῶν βεληθείη μικρὸν ἐπιμαλέστερον ἐπιστήσαι περὶ τῶν τοιούτων, ὑπὲρ ὧν ἀπαξ ἀκούσας, ἐπιστήμων ἔστι πρᾶγματός ἐνός τῶν ἀξίων λόγος καὶ γνώσεως;

25. Ἔστι δὲ τὸ γένος αὐτῶν τῆς στρατοπεδείας τοῖονδε. Τὰ κριθέντος αἰεὶ τόπου πρὸς στρατοπεδείαν, τά τε τὸν ἐπιτηδεύοντα ὡς σύνολον ἅμα καὶ παραγγελίαν ἣ τὴν στρατηγῆς σκηπτικῆς καταλαμβάνει. τεθείσης δὲ τῆς σημαίας, ἢ μέλλουσι πηγύνουσα αὐτήν, ἀπομετρεῖται περίεξ τῆς σημαίας τετράγωνος τόπος, ὥς τε πᾶσας τὰς πλευρὰς ἑκατὸν ἀπέχειν πόδας τῆς σημαίας, τὸ δ' ἐμβαδὸν γίνεσθαι τετράπλευρον. τά τε δὲ τῆς οἰκίας αἰεὶ παρά μίαν ἐπιφάνειαν καὶ πλευράν, ἢ τις αὐτῇ ἐπιτηδεύεται Φανῇ πρὸς τὰς ὑδρείας καὶ προνομίας, παραβάλλεται τὰ Ῥωμαϊκὰ στρατόπεδα τὸν τρόπον τῶντον. Ἐξ ὑπαρχόντων χιλιάρχόντων ἐν ἑκάστῳ στρατοπέδῳ κατὰ τὸν ἄρτι λόγον, δυοῖν δὲ στρατοπέδων οὕτων τῶν Ῥωμαϊκῶν αἰεὶ μεθ' ἑκατέρω τῶν ὑπάρχοντων. Φανερὸν, ὅτι δωδεκά χιλιάρχος ἀνάγκη συστρατεύειν

loco vtuntur. propterea visum mihi opportunum iam esse, vt, quantum eius fieri verbis poterit, efficiam, quo audientes modum rationemque illorum cognoscant, disponendi copias in agmine ducendo, metandis castris, et acie instruenda. Nam quis adeo alienus sit ab iis, quae pulchra sunt et honesta; vt paullo accuratius animum istis noit intendere? quae si semel perceperit, rei inter alias memorabilis ac dignae notitia euadet peritus?

25. Est autem castrametatio Romanorum huiusmodi. Quoties locus castris est captus, partem illius, quae ad prospiciendum et dandum mandata fuerit commodissima, praetorium occupat. Vexillo autem eo loci posito, vbi praetorium sunt fixuri, spatium quadratum circa ipsum vexillum sic metiuntur, vt ab eo latera omnia centum distent pedes, ac iugerum quatuor fiat area. Ad vnum semper figurae huius aspectum ac latus, quod aquationibus pabulationibusque opportunissimum visum fuerit, Romanae legiones isto modo collocantur. Sunt in quaque legione tribuni sex, vt modo dicebamus: et quum binas vterque consulum legiones secum habeat, palam est, duodecim in vtriusque exercitu tribunos necessario versari. Statuunt igitur horum

ἑκατέρω

ἐκατέρω τῶν ὑπᾶτων. τιθέασι δὲ τὰς τέτων σκηναὺς ἐπὶ μίαν εὐθείαν ἀπ᾽ αὐτῶν, ἢ τις ἐστὶ παράλληλος τῇ τῷ τετραγώνῳ προκειμένη πλευρᾷ, παντῆκουτα δ' ἀπέχει πόδας ἀπ' αὐτῆς ἵππων ὅμα δ' ὑποζυγίοις καὶ τῇ λοιπῇ τῶν χιλιάρχων ἀποσσεύῃ τόπος. αἱ δὲ σκηναὶ τῷ προειρημένῳ σχήματι, εἰς τῷ περικλιν ἀπετραμμένα, πῆγνυνται πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ ἐπιφανείων ἢ νοείων καὶ παλείων δὲ καθ' ἀπ᾽ αὐτῶν αἱ τῷ παντός σχήματος κατὰ πρόσωπον. ἀφεσῶσι δ' ἀλλήλων μὲν ἔσονται αἱ τῶν χιλιάρχων σκηναὶ· τασσέον δὲ τόπον, ὥς τε παρ' ὅλον τὸ πλάτος αἱ τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατοπέδων καρήκεν. Ἀπομετρηθέντων δὲ πάλιν ἑκατὸν πόδων εἰς τὸ πρόθεν κατὰ πᾶσας τὰς σκηναὺς, λοιπὸν ἀπὸ τῆς τέτων τὸ πλάτος ὁρίζεσθαι εὐθείας, ἢ τις γίνεται παράλληλος ταῖς τῶν χιλιάρχων σκηναῖς, ἀπὸ ταύτης ἄρχοντες ποιεῖσθαι τὰς τῶν στρατοπέδων παραμβολὰς, χερρίζοντας τὸν τρόπον τούτον.

26. Διχοτομήσαντες τὴν προειρημένην εὐθείαν, ἀπὸ τῆς τῷ σημείῳ πρὸς ὁρθὰς τῇ γραμμῇ, τὰς ἵπκας αὐτῶν αὐτοῖς ἐκατέρω τῷ στρατοπέδῳ παραμβάλλουσι, παντῆκουτα διέχοντας πόδας ἀλλήλων, μέσσην ποιῶντες τὴν τομὴν τῷ διαστήματι. ἔτι δ' ἢ τῶν ἵπκων καὶ τῶν πεζῶν σκηνοποῖα παραπλήσιας· γίνεται γὰρ τὸ ὅλον σχῆμα καὶ τῆς σημείας καὶ τῶν ὁλομῶν τετραγώνον. τούτο δὲ βλέπει μὲν εἰς τὰς

omnia tentoria ad lineam unam rectam; cuius omnes partes a quadrati illius latere, quod electum fuerit, pari interuallo distant. abest autem ab eo pedes l. est ibi capiendis equis, iumentis et reliquis tribunorum impedimentis locus. porro tentoria locantur descriptae iam figurae auerfa, extrorsum spectantia. eam intelligat lector vniuersae figurae frontem esse; planeque ita semper a nobis vocabitur. Sciuncta sunt inuicem tribunorum tabernacula pari interuallo, eoque tanto, ut per totam latitudinem Romanarum legionum porrigantur. Rursus inita mensura pedum centum frontem versus e regione omnium istorum tabernaculorum, ab ea linea. quae latitudinem hanc definit, et a dictis tentoriis aequaliter, omni parte distat; inde, inquam, legiones locare incipiunt: quo in negotia ita se gerunt.

26. Dictam lineam in duo fecantes, lineae ab eo puncto ad rectos angulos ductae, equites legionis vtriusque aduersos inter se applicant, inuicem disiunctos pedum quinquaginta interuallo: cuius medium sectio illa obtinet. Est autem tabernaculorum in equite et pedite par ac similis ratio. Efficitur namque vniuersa et manipuli et turmae figura siue pedatura quadrata: eaque ad interiectas

διόδου, ἔχει δὲ τὸ μὲν μήκος ὁρισμένον, τὸ παρὰ τὴν διόδον· ἔστι γὰρ ἑκατὸν ποδῶν· ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ τὸ βάθος ἴσων πειρῶνται ποιεῖν, πλὴν τῶν συμαάχων. ὅταν δὲ τοῖς μείζοσι στρατοπέδοις χρῶνται, τὸ κατὰ λόγον καὶ τῷ μήκει καὶ τῷ βάθει προσιθέασι. γενομένης δὲ τῆς τῶν ἱππέων παρεμβολῆς κατὰ μέσας τὰς τῶν χιλιάρχων σκηνάς, οἶονε ῥύμη· τὸν δὲ ἐπιμαρτία πρὸς τὴν ἄρτι ὀρθοῦσαν εὐθεῖαν. καὶ τὸν πρὸ τῶν χιλιάρχων τόπον· τῷ γὰρ ὄντι ῥύμεις περικλήσιον ἀποτελεῖται τὸ τῶν διόδων σχῆμα πατῶν, ὡς ἂν ἐξ ἑκατέρου τῶ μέρους, αἷς μὲν ταγματῶν, αἷς δ' ἑλαμῶν ἐπὶ τὸ μήκος παρεμβεβληκότων.

27. Πλὴν τοῖς προειρημένοις ἱππεῦσιν κατότιν τὰς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων Τριαρίας κατ' ἐλαχὺν ἑκάστην σημαίαν ἐν ὁμοίῳ σχήματι τιθέασιν· συψαυόντων μὲν τῶν σχημάτων ἀλλήλοις, βλέπόντων δ' ἑμπαλιν πρὸς τὰς ἐναντίας τοῖς ἱππεῦσιν ἐπιφανείας, ἥμισυ ποῖντες τὸ βάθος τῆς μήκης ἐκείνης σημαίας· τῷ καὶ κατὰ τὸ πλῆθος ἥμισυ· ὡς ἐπίπνυται τῆς τῶν ἄλλων μερῶν. διότι περ ἀνίστων ὅντων πολλὰκις τῶν ἀνδρῶν, ἰσάζειν αἰεὶ συμβαίνει πάντα τὰ μέρη κατὰ τὸ μήκος, διὰ τὴν τῆς βάθους διχοφορίαν. Αἰθρὶς δὲ πεντήκοντα

vias spectans, longitudinis quidem modum habet definitum iuxta ipsam viam, est enim centum pedum; vt plurimum vero etiam, vt profunditas siue latitudo eandem mensuram habeat, efficere conantur, praeterquam in fociis. quoties autem plenioribus legionibus vtuntur, et longitudinis et latitudinis modum aequa proportionem adaugent. Fit autem metatio haec equitum opposita mediis tribunorum tentoriis, similis vico transuersa regione ducto ad modo dictam lineam rectam, et eum locum, qui est ante tabernacula tribunorum. Et est reuera vicorum similis haec omnis species intercurrentium viarum: vtpote secundum quas ab utroque latere partim manipuli partim turmae porrectas in longum suas metationes habeant.

27. Ceterum a tergo disto- rum equitum Triarios legionis vtriusque iis applicant; singulos nempe manipulos singulis turmis, figura simili, ita vt tangentibus se mutuo pedaturis eo respiciant Triarii, vnde equites sunt auersi. latitudinem etiam cuiusque manipuli dimidiam longitudinis faciunt, quia et ipsi dimidio fere superantur a ceteris partibus. qua ratione quum impar saepe sit numerus viro- rum, semper tamen metatio- num longitudo est aequalis, propter latitudinis variatio- nem. Rursus autem intervallo πόδας

πόδας αὖφ' ἑκατέρων τήτων ἀπο-
στήσαντες, ἀντίς παραμβάλλου-
σι τοῖς Τριαρίοις τὰς Πρίγκιπας.
ναυόντων δὲ καὶ τῶν εἰς τὰ προ-
αριθμένα διαστήματα, δύο αὐτὰι
πάλιν ἀποταλόνται βύμας, τὰς
μὲν ἀρχὰς ἀπὸ τῆς αὐτῆς εὐ-
θείας λαμβάνουσαι καὶ τὰς εἰς-
βολὰς ὁμοίως τοῖς ἰππεύσιν ἐκ τῆ
πρὸ τῶν χιλιάρχων ἑκατομπεδῶ
διαστήματος, λήγουσαι δὲ πρὸς
τὴν κατάντην τῶν χιλιάρχων
πλευρὰν τῆ χάρακος, ἣν ἐξ ἀρ-
χῆς ὑπεθέμεθα κατὰ πρόσωπον
εἶναι τῷ παντὸς σχήματος. μετὰ
δὲ τὰς Πρίγκιπας, ὅπως δὲ τῶν
ὁμοίως ἑμπαλιν βλέποντας, συμ-
ψύκοντα δὲ τὰ σχήματα τιθέντες,
τὰς Ἀσάτας παραμβάλλουσι δέ-
κα δὲ σημαίας ἔχοντων ἀπάντων
τῶν μερῶν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς
διάρεσιν, πάσας ἵσας συμβαίνει
ἵστασθαι τὰς βύμας καὶ κατὰ τὸ
μήκος, καὶ τὰς ἀποτομὰς ἱσχύειν
αὐτῶν τὰ πρὸς τῇ κατὰ τὸ πρό-
σωπον πλευρᾷ τῆ χάρακος· πρὸς
ἣν καὶ τὰς τελευταίας σημαίας
ἐπιστρέφοντες στρατοπεδεύουσιν.

28. Ἀπὸ τῶν Ἀσάτων πεν-
τήκοντα πάλιν διαλείποντες πό-
δας, τὰς τῶν συμμαχῶν ἱππεῖς
ἀντίς παραμβάλλουσι τῶν τοῖς,
ποιούμενοι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς αὐ-
τῆς εὐθείας, καὶ λήγοντες ἐπὶ
τὴν αὐτήν. ἐστὶ δὲ τὸ πλῆθος τῶν
συμμαχῶν, ὥς ἐπάνω προεῖπα,
τὸ μὲν τῶν πεζῶν πᾶσι τοῖς
Ῥωμαῖοις στρατοπέδοις, λαῖπον
τοῖς ἐπιλέτοις· τὸ δὲ τῶν ἱπ-
πέων διπλασίον, ἀφ' ἡρμῆν καὶ
τῶν τῆ τρίτης μέρης εἰς τὰς ἐπι-

pedum quinquaginta ab horum
vtrisque aduersos Triarius Prin-
cipes intericiunt. quibus ad il-
lud quod commemorauimus in-
terual lum vergentibus, duae ec-
ce rursus fiunt strigae, prin-
cipia atque aditus ab eadem
recta linea sumentes cum equi-
tibus, area nempe illa cen-
tum pedum, quae ante tribu-
norum est sedem, desinentes
vero in latus ambientis castra
valli, tribunis aduersum, quod
initio posuimus vniuersae fi-
gurae frontem esse. Proxime
Principes ac pone eos inter-
ferunt Hastatos, retrorsus ite-
rum spectantes, et pedaturis
se inuicem contingentibus.
Quum autem in quaque legio-
nis parte sint manipuli decem,
prout principio eam diuisimus,
strigae omnes pari sunt longi-
tudine, et earum quoque ex-
trema aequaliter pertinent ad
latus, quod est frons castrorum:
quo etiam conuersi postremi
manipuli tendunt.

28. Ab Hastatis relicto ite-
rum quinquaginta pedum in-
teruallo, sociorum equites lo-
cant aduersos: ab eadem cum
superioribus linea incipientes,
in eadem recta desinentes.
Multitudo sociorum, vt iam
supra dixi, peditum quidem
par admodum est Romanis le-
gionibus, detractis extraor-
dinariis iam facta minor:
equitum dupla: quo etiam
ex numero pars tertia in ex-
traordinarios est detracta. ic-

λέκτους. διὸ καὶ τὸ βάθος αὐ-
 ξοντες τάτοις πρὸς λόγον ἐν τοῖς
 στρατοπεδευτικοῖς σχήμασι, πει-
 ρῶνται κατὰ τὸ μῆκος ἐξίσυν
 τοῖς τῶν Ῥωμαίων στρατοπέδοις.
 Ἀποτελεσθεισῶν δὲ τῶν ἀπα-
 ρων πέντε διόδων, αὐτοῖς εἰς
 πᾶσι τοῖς ἀπεσραμμένους ὁμοίως
 τοῖς ἵππευσιν τιθέσθαι τὰς τῶν
 συμμαχικῶν πεζῶν σημαίας,
 αὐξοντες τὸ βάθος πρὸς λό-
 γον, βλέψασας δὲ πρὸς τὸν
 χάρακα, καὶ πρὸς τὰς ἐκ τῶν
 πλαγίων ἐπιφανείας ἐκτέρας.
 καὶ ἑκάστην δὲ σημαίαν τὰς
 πρώτας αἰφ' ἐκτέρῃ τῷ μέρῳ
 σκηναῖς οἱ ταξίαρχοι λαμβά-
 νουσιν, ἅμα δὲ τὸν προειρημέ-
 νον τρόπον παρεμβάλλοντες
 καὶ ἑκάστον μέρος τὸν ἑκτον
 εἰλαμὸν, ἀπὸ τῆ πέμπτης πεν-
 τήκοντα πόδας ἀφιστάσι. πα-
 ραπλησίως δὲ καὶ τὰς τῶν πε-
 ζῶν τάξεις· ὥστε γίγνεσθαι καὶ
 ταύτην ἄλλην διὰ μέσων τῶν
 στρατοπέδων διόδον, ἐπικύρσιον
 μὲν πρὸς τὰς ῥύμας, παράλ-
 ληλον δὲ ταῖς τῶν χιλιάρχων
 σκηναῖς, ἣν καλεῖσι πέμπτην,
 διὰ τὸ παρὰ τὰ πέμπτα τάγ-
 ματα παρήκειν. Ὁ δ' ὑπὸ
 τὰς τῶν χιλιάρχων σκηναῖς
 ὄπισθον τόπος ὑποπέπτωκός,
 ἐξ ἐκατέρῃ δὲ τῷ μέρῳ τῆς
 τε στρατηγῆ παραστάσεως πα-
 ρακείμενος, ὃ μὲν εἰς ἀγορὰν
 γίνεται τόπος, ὃ δ' ἕτερος τῶν τε
 σαμίων, καὶ ταῖς ἅμα τέτῳ χο-
 ρηγίῳ. ἀπὸ δὲ τῆς εἰς ἑκάτε-
 ρα τελευταίας τῶν χιλιάρχων
 σκηναῖς, κατόπιν οἷον ἐπικείμε-

circo in castrametationum pe-
 daturis instituendis, pro rata
 ad horum latitudinem adii-
 ciendo, vt longitudine pares
 sint Romanis legionibus,
 efficere conantur. Vbi iam
 sunt absolutae intercurrentes
 viae, (quinque omnino hae
 sunt) manipulos auxiliorum
 equitibus apponunt ab illis
 auersos, itidem vt antea, et la-
 titudinem his ad portionem
 augment. spectant autem hi ma-
 nipuli vallum versus, et ver-
 sus latera ab vtraque parte. In
 singulis autem manipulis pri-
 ma hinc et inde tabernacula
 centuriones occupant. Simul,
 dum eo quem indicaui modo,
 equites vtrisque disponunt,
 sextam turmam a quinta spatio
 pedum quinquaginta separant.
 idemque in peditum quoque
 manipulis obseruant, ita vt fiat
 haec quoque transitio peruia
 per medias legiones, quae ra-
 tione quidem strigarum trans-
 versa regione ducitur; ratione
 vero tabernaculorum, vbi ten-
 dunt tribuni, lineam rectam
 facit aequaliter ab iis distan-
 tem. Hanc Romani, quia secun-
 dum quintos ordines pergit,
 Quintanam nominant. Qui au-
 tem posticae parti tabernaculo-
 rum, vbi tendunt tribuni, subia-
 cet locus, et vacuo circa prae-
 torium spatio vtrisque adia-
 cet, eius vnā partem occu-
 pat forum; alteram quae est
 et res exercitui necessariae,
 quae illum sequuntur. Ab
 extremo vero in vtraque par-
 te tribunitio tentorio, a ter-
 go quasi inflexam efficientes

πῶν ἔχοντες τάξι πρὸς τὰς σιγ-
νὰς, οἱ τῶν ἐπιλέκτων ἱππέων
ἀπόλειπται, καὶ τινες τῶν ἐθελον-
τῶν ἐρατευομένων τῇ τῶν ὑπά-
των χάριτι. πάντες ὅτοι στρατο-
πεδεύουσι παρὰ τὰς ἐκ τῶν πλα-
γίων τῷ χέρακος ἐπιφανείας,
βλέποντες οἱ μὲν ἐπὶ τὰς τῷ τα-
μείῳ παρασκευὰς, οἱ δ' ἐκ θάτε-
ρα μέρους εἰς τὴν ἀγορὰν. ὥς δ'
ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνει τέτοις, μὴ
μόνον στρατοπεδεύειν σύνεγγυς
τῶν ὑπάτων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς
πορείας, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας
χρείας περὶ τὸν ὑπάτον καὶ τὸν
ταμίαν ποιῆσθαι τὴν ἐπιμέλειαν,
καὶ τὴν ὅλην διατρυβίην.

29. Ἀντίκεινται δὲ τέτοις,
ἐπὶ τὸν χέρακα βλέποντες, οἱ
τὴν παρακλήσιον χρείαν παρε-
χόμενοι περὶ τοῖς προειρημένοις
ἱππεύουσιν. Ἐξῆς δὲ τέτοις δίοδος
ἀπολείπεται, πλάτος ποδῶν ἐκ-
τόν, παράλληλος μὲν τοῖς τῶν
χιλιάρχων σπηναῖς, ἐπὶ θάτερα
δὲ τῆς ἀγορᾶς, καὶ τῷ στρατήγι,
καὶ τῷ ταμείῳ παρατείνουσα, πα-
ρὰ πάντα τὰ προειρημένα μέρη
τῷ χέρακος. παρὰ δὲ τὴν ἀνωτέ-
ρω πλευρὰν ταύτης, οἱ τῶν συμ-
μάχων ἱππεῖς ἐπὶλεκτοὶ στρατο-
πεδεύουσι, βλέποντες ἐπὶ τῇ τὴν
ἀγορὰν ἅμα καὶ τὸ στρατήγιον,
καὶ τὸ ταμείον. κατὰ μέσῃ δὲ
τὴν τέτων τῶν ἱππέων παρεμβο-
λὴν, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν τῷ στρα-
τήγι περιέσσι, δίοδος ἀπολεί-
πεται πενήκοντα ποδῶν, φέρουσα
μὲν ἐπὶ τὴν ὀπίσθεν πλευρὰν τῆς
στρατοπεδείας, τῇ δὲ τάξει πρὸς
ὁρδὰς κειμένη τῇ προειρημένῃ

cum ipsis tabernaculis figu-
ram, metantur selecti ex e-
quitibus extraordinariis, et
eorum nonnulli, qui ultro in
gratiam consulis militant. o-
mnes hi secundum latera ca-
strorum locati, spectant par-
tim quaestorii apparatus, par-
tim qui his sunt oppositi,
forum. Ac fere solent isti
non metari tantum prope
consulem; verum etiam quo-
ties agmen ducitur, aut aliud
quod eorum sit, quae usus
postulat, consulem et quae-
storem obseruare, et circa
eos continenter agere.

29. Opponuntur his spe-
ctantes vallum versus pedi-
tes, qui similia modo dictis
equitibus ministeria obeunt.
Secundum istos via relinqui-
tur pedes centum lata, quae
e regione tabernaculorum
tribunitionum directa, et a
parte altera fori, praetorii
ac quaestorii, omnibus his
locis praetenta ad vallum vs-
que porrigitur. Ad superius
viae huiusce latus extraordi-
narii fociorum equites ca-
strametantur; forum simul et
praetorium ac quaestorium e
regione habentes. horum
praetenturae circa medium,
et ex aduerso eius loci,
quem occupat praetorium,
via relinquitur pedum L,
quae ad posticum latus ca-
strorum ferens situs sui ratio-
ne latae quam diximus viae
ad angulos rectos incumbit.
Rursus pone equites istos lo-

πλατείαν

πλατείῃ. τοῖς δ' ἰκπεῖσι τούτοις ἀντίτυποι τίθενται πάλιν οἱ τῶν συμμάχων ἐπιλεκτοὶ πεζοὶ, βλέποντες πρὸς τὸν χάρακα, καὶ τὴν ὀπίσθεν ἐπιθάνειαν τῆς ὅλης στρατοπέδου. τὸ δ' ἀποτελείμενον ἐξ ἐκτέρων τε μέρους τῶν κένωμα παρὰ τὰς ἐκ τῶν πλαγίων πλευρὰς διδοται τοῖς ἀλλοθύλοις, καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς καὶ προσγινομένοις συμμαχοῖς. τούτων δ' ὥτως ἐχόντων, τὸ μὲν σύμπαν ὄχημα γίνεται τῆς στρατοπέδου τετραγώνου ἰσοπλευρον· τὰ δὲ κατὰ μέρος ἤδη τῆς τε ῥυμοτομίας· ἐν αὐτῇ, καὶ τῆς ἄλλης οἰκονομίας, πόλει παραπλησίαν ἔχει τὴν διάθεσιν. τοῦ δὲ χάρακα τῶν σκηνῶν ἀφιστάσι κατὰ πᾶσας τὰς ἐπιφανείας διακοσίας πόδας. τούτο δὲ τὸ πένευμα ποταμὸς καὶ δοκίμους αὐτοῖς παρέχεται χρήσις· πρὸς τε γὰρ τὰς εἰσχωγὰς, καὶ τὰς ἐξαγωγὰς τῶν στρατοπέδων εὐφυνῶς ἔχει καὶ δεόντως· ἕκαστοι γὰρ κατὰ τὰς ἑαυτῶν ῥύμας εἰς τούτο τὸ πένευμα ποιεῖν τὴν ἕξοδον, ἀλλ' ἢ εἰς μίαν συμπύκνυντες ἀνατρέπασιν καὶ συμπάυνσιν ἑλληγες· τὰς τε τῶν παρεισαγομένων θρεμμάτων, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν πολεμίων λείας εἰς τούτο παράγοντες ἀσφαλῶς τηροῦσι τὰς νύκτας. τὸ δὲ μέγιστον, ἐν τῇ ἐπιθέσει ταῖς νυκτεριναῖς ἔτε πῦρ, ἔτε βέλος ἐξικνεῖται πρὸς αὐτάς, πλὴν τελείως ὀλίγων. γίνεται δὲ καὶ ταῦτα ὁρῶν ἀβλῆβῃ διὰ τὸ μέγεθος τ. γ. ἐποστάσεως, καὶ διὰ τὴν τῶν σκηνῶν περίεσιν.

cantur auxiliorum pedites extraordinarii, vallum et vniuersorum castrorum auersa respicientes. Quod restat vacui spatii, ad latera hinc et inde extraneis attribuitur, et fociis, si qui forte propter aliquam occasione aduenerint. Haec quum ita se habeant, vniuersa quidem castrorum forma est quadrata aequilatera; at strigarum in iis directiones et reliqua partium dispositio speciem vrbi similem praebet. Porro vallum inter ac tabernacula spatium quaquaueversum pedum ducentorum interiiciunt. et est illis hic inanis locus ad res multas easque eximias magno vsui. Nam et vt induci educique ritu ac commode legiones queant, praestat id spatium: quippe omnes ex aduerso suae quisque strigae in locum hunc inanem se effundunt: neque in eandem viam concursu facto omnium, sese inuicem euertunt ac conculcant. ad haec praedam, siue pecudum, quae e vicinis locis subinde abiguntur, siue illam, quae hostibus adimitur, horum cogunt et per noctes tuentur. Maximum vero est, quod in nocturnis inuasionibus neque ignis neque telum ad eos pertingit, nisi perquam rarissime, et id quoque fere sine villo damno; cum propter interualli longitudine. tum propter circumposita tentoria.

30. Δεδομένη δὲ τῷ πλήθους καὶ τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἵπκων καὶ ἑκατέραν τὴν πρόθεσιν, ἂν τε τετραχιλίαις, ἂν τε πενταχιλίαις εἰς ἕκαστον στρατοπέδον ποιῶσι, παρακλησίαις δὲ καὶ τῶν σημείων τε τε βάρους, καὶ τῆ μήκης, καὶ τῆ πλάτους δεδομένοι, πρὸς δὲ ταῖς τῶν κατὰ τὰς διόδους καὶ πλατείαις διχημάτων, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων δεδομένων· συβιβάνει τοῖς βαλομένοις, συνεφιστάνειν καὶ τῇ χαρίει τὸ μέγεθος, καὶ τὴν ὅλην περιμέτρον τῆς περὶ τοῦ βολῆς ἑκὺν δὲ ποτὶ πλεοναχίαν τὸ τῶν συμμαχῶν πλήθος, ἢ τῶν ἐξ ἀρχῆς συστρατευομένων, ἢ τῶν ἐκ τῆ καιρῷ προσγινομένων· τοῖς μὲν ἐκ τῆ καιρῷ πρὸς τοῖς προσηγομένοις καὶ τὰς παρὰ τὸ στρατήριον ἀνακληρῶσι τόποις, τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ ταμιεῖον συναγαγόντες εἰς αὐτὸν τὸν κατεπείγοντα πρὸς τὴν χρεῖαν τόπον· τοῖς δ' ἐξ ἀρχῆς συνεκταρευομένοις, εἰάν ἢ πλήθος ἰκανώτερον, βύμην μὲν ἐξ ἑκατέρου τῆ μέρι· τῶν Ῥωμαίων στρατοπέδων πρὸς ταῖς ὑπερχήσαις παρὰ τὰς ἐν τῶν πλατείαις ἐπιφανείας παρατιθέασιν. Πέντων δὲ τῶν τε ταττάρων στρατοπέδων, καὶ τῶν ὑπάτων ἀμφοτέρων εἰς ἓνα χάρακα συναθροθέντων· ἔλιν ἄταρον δεῖ νοεῖν, πλὴν εὖ στρατείαις κατὰ τὸν ἄρτι λόγον παρεμβιβληκυίας ἀντετραμμέναις αὐταῖς συναθροίσασθαι, συναπτάσθαι κατὰ τὰς τῶν ἐπιλέκτων ἑκατέρου τῷ στρατοπέδῳ παρεμβολαῖς, ὥς ἀποῖμεν εἰς τὴν ὁπίσω

30. Quum igitur data explorataque sit qua peditum qua equitum multitudo in singulis legionibus, siue quatuor milium, siue quinque eas facere voluerint, postea etiam profunditatis, longitudinis et latitudinis indicia, hoc amplius interualla arctiorum et latiorum viarum, pariterque alia hoc genus omnia quum data sint: facile erit cupientibus magnitudinem spatii totius, atque adeo castrorum vniuersum ambitum simul intelligere. Quod si maior aliquando sociorum adsit copia, qui vel ab initio expeditionis comites fuerint, vel pro tempore postea aduenerint: istis quidem, quos ocasio adduxit, praeter iam dicta, etiam vacua circa praetorium loca compient, forum et quaestorium in eundem, quem potissimum praefens vtilitas suggesserit, conferentes locum. Iis vero, qui ab initio comitantur, locandis, si maior eorum sit numerus, strigam vnam ab vtraque parte Romanarum legionum ad superiorem metaturam in lateribus castrorum apponunt. At si quatuor legiones et consules ambo intra vnum vallum fuerint congregati; aliud nihil fingere animo debes, nisi duos exercitus, exposito iam modo locatos, cohaerere inter se, inuicem sibi obuersos, contingentes esse, qua parte vtriusque exercitus extrordinarii, quos statuebamus tergum vniuersorum castrorum

βλέπον-

βλέποντας ἐπιφάνειαν τῆς ἑλγος παρεμβολῆς. ὅτε δὲ συμβαίνει γίνεσθαι τὸ μὲν χῆμα παράμικτος, τὸ δὲ χωρίον διπλάσιον τῷ πρόσθεν, τὴν δὲ περίμετρον ἡμιόλιον. ὅταν μὲν ἔνι συμβαίνει τὰς ὑπάρτας ἀμφοτέρους ὁμῶς στρατοπεδεύειν, ὥτως αἰὲν ἠρῶνται ταῖς στρατοπεδείαις· ὅταν δὲ χωρὶς, τ' ἄλλα ἀν' ὡσαύτως, τὴν δ' ἀγορὰν, καὶ τὸ ταμειῖον, καὶ τὸ στρατήγιον, μέσον τιθείας τῶν δυοῖν στρατοπέδων.

31. Μετὰ δὲ τὴν στρατοπεδείαν συναθροισθέντες οἱ χιλιάρχοι, τὰς ἐκ τῶν στρατοπέδων πάντας ἐλευθέρους ὁμῶς καὶ δούλους ὀρκίζουσι, καθ' ἕνα ποιέμενοι τὸν ὀρκισμόν. ὁ δ' ὀρκος ἐστὶν· μηδὲν ἐκ τῆς παρεμβολῆς κλέψουσιν· ἀλλὰ καὶ εὖρητις, πᾶσι ἀνοίσουσιν ἐπὶ τὰς χιλιάδας· Ἐξῆς δὲ ταῖς διέταξις τὰς σημαίας ἐξ ἑκάστης στρατοπέδου τῶν Πριγκίπων καὶ τῶν Ἀσάτων, δύο μὲν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν τόπων τῶν πρὸ τῶν χιλιάρχων τὴν γὰρ διατριβὴν ἐν ταῖς καθήμερίαις οἱ πλείστοι τῶν Ῥωμαίων ἐν ταύτῃ ποιοῦνται τῇ πλατείᾳ· διόπερ αἰὲν σπουδάζουσι περὶ ταύτης, ὡς βραίνονται καὶ καλύνονται σφίσι ἐπιμαλῶς. τῶν δὲ λοιπῶν ὀκτωκίδεκα τρεῖς ἑκάστος τῶν χιλιάρχων διαλαγχάνει. τοσαῦτα γὰρ εἰσι τῶν Ἀσάτων καὶ Πριγκίπων ἐν ἑκάστῳ στρατοπέδῳ σημαῖαι, κατὰ τὴν ἄρτι βηθείσαν διείρεσιν· χιλιάρχοι δὲ ἕξ. τῶν δὲ τριῶν σημαιῶν ἑνὸς μέρους ἑκάστη ἑκάστῳ τῶν χιλιάρχων λειτουργῶν λειτουργῶν τοιάν·

spectare, metantur. cum quidem vsuuenit, vt figura sit oblonga, spatium prioris duplum, circuitus sesquialter. Ac quoties quidem coss.ambo iuncta habent castra, semper hoc modo illa disponuntur: quoties vero separata; cetera quidem, vt dictum est, antea locant; forum vero, quaestorium et praetorium in medio constituunt vtriusque exercitus.

31. Peracta metatione castrorum, conueniunt in vnum tribuni, et ceteris omnibus, qui in legione quae sunt liberi aut serui, iusiurandum exigunt, viritim singulis iurantibus. Est illud huiusmodi: *Nihil e castris se furaturum: verum et si quid forte aliquis inuenerit, ad tribunos relaturum.* Secundum haec manipulos Principum et Hastatorum cuiusque legionis ordinant, duos ad curam loci ante tribunorum tentoria. in hac namque lata via plerique Romanorum dies totos versantur; propterea, vt aspergatur ac scopis mundetur diligenter, curam semper adhibent. e reliquis octodecim manipulis ternos singuli tribuni fortiuntur: tot enim sunt in vnaquaque legione, ex superiore nostra tributione, Hastatorum ac Principum manipuli: tribuni autem militum sex. Trium autem horum manipulorum quisque suam vicem tribuno huiusmodi praestant ministerium. την.

την. ἐπεὶ δὲ ἂν παραπερατοκελεύ-
σουσι, τὴν σκηνὴν ἱσῶσιν αὐτοί, καὶ
τὸν περὶ τὴν σκηνὴν τόπον ἡδύ-
φισαν. καὶν τι περιφράξαι δὲ τῶν
σκευῶν ἀσφαλείας χάριν, εἴτοι
φροντίζουσιν. διδόναι δὲ καὶ Φυ-
λάκειαν δύο. τὸ δὲ Φυλάκειόν ἐστι
ἐκ τεττάρων ἀνδρῶν, ὧν οἱ μὲν
πρὸ τῆς σκηνῆς, οἱ δὲ κατόπιν
παρὰ τὰς ἱππεὺς ποιῶνται τὴν Φυ-
λακίαν. αὐτῶν δὲ σημαίων ἐκάστῳ
χιλιάρχῳ τριῶν, ἐν ἐκάστῳ δὲ τε-
ττῶν ἀνδρῶν ὑπαρχόντων ὑπὲρ
τὴν ἑκατὸν, χωρὶς τῶν Τριαρίων
καὶ γροσΦουακίων. (εἴτοι γὰρ
ἔστι λεπτουργοί) τὸ μὲν ἔργον γί-
νεται καθ' ἡμέραν, διὰ τὸ παρὰ τετάρ-
την ἡμέραν ἐκάστη σημαία καθ' ἡ-
μέραν τὴν λειταργίαν, τοῖς δὲ χιλι-
άρχοις ἅμα μὲν τὸ τῆς εὐχρησίας
ἀναγκαῖον, ἅμα δὲ τὸ τῆς τιμῆς,
διὰ τῶν προειρημένων ἀποτελεῖ-
ται σεμνὸν καὶ προσεκτικόν. αἱ δὲ
τῶν Τριαρίων σημαίαι τῆς μὲν τῶν
χιλιάρχων παραλύνονται λειτερ-
γίας εἰς δὲ τὰς τῶν ἱππέων ἐλα-
μὸς ἐκάστη σημαία καθ' ἡμέραν
δίδωσι Φυλάκειον, αἰεὶ τῷ γει-
νῶντι κατόπιν τῶν ἐλαμῶν, οἵτι-
νες τηρῶσι μὲν καὶ τὰ ἄλλα, μέλι-
τε δὲ τὰς ἱππεὺς ἵνα μὴτ' ἐμπλε-
κόμενοι τοῖς δέμασι βλάπτωνται
πρὸς τὴν χρείαν, μῆτε λιόμενοι
καὶ προσκίπτοντες ἄλλοις ἱπποῖς
ταραχὰς καὶ θορύβους ἐμποιῶσι
τῷ στρατοπέδῳ. μία δ' ἐξ ἀπα-
σῶν καθ' ἡμέραν σημαία ἀνὰ
μέρος τῷ στρατηγῷ παρακοιτεῖ,
ἣτις ἅμα μὲν ἀσφάλειαν παρα-
σκευάζει τῷ στρατηγῷ πρὸς τὰς
ἐπιβουλὰς, ἅμα δὲ κοσμεῖ τὸ πρό-
χημα τῆς ἀρχῆς.

Vbi castris locus est captus,
hi sunt, qui tentorium statue-
re, et locum circa pavire ac
complanare solent. et si quid
ad utensilium custodiam fuerit
septo claudendum, id quoque
istis curae. praestant et bi-
nas excubias. harum singu-
las quaterni viri obcunt, quo-
rum pars ante tabernacula,
pars a tergo iuxta equos po-
nitur in custodia. Quum au-
tem quisque tribunorum tres
habeat manipulos, et in quo-
que eorum milites supra cen-
tum, praeter Triarios et Ve-
lites, qui non ministrant:
haut graue illis hoc munus
est, quarto demum die vice
sua ad singulos manipulos
redeunte: at tribunorum tum
commoditati ad ea, quae sunt
necessaria, hac ratione con-
sultitur; tum etiam honori. ad
dignitatem atque auctoritatem
eis conciliandam. Triariorum
vero manipuli a ministrando
tribunis sunt liberi: sed co-
rum singuli turnis equitum
quotidie quaternos milites
praebent, ad excubandum ei
turmae quae a tergo proxime
assidet. Hi cum alia custo-
diunt, tum equos maxime:
ne aut vinculis impliciti fiant
inutiles, aut soluti in alios
equos incidant, et trepidatio-
nem ac tumultum in exerci-
tu faciant. Vnus porro e
cunctis manipulis suam quis-
que vicem imperatori excu-
bat; qui et tutum ab insidiis
eum praestat, et imperii ma-
iestatem simul ornat.

βλέποντας ἐπιφάνειαν τῆς ὅλης παρεμβολῆς. ὅτε δὲ συμβαίνει γίνεσθαι τὸ μὲν χῆμα παράμικες, τὸ δὲ χωρίον διπλασιον τῷ πρόθεν, τὴν δὲ περίμετρον ἡμιόλιον. ὅταν μὲν ἔν συμβαίνει τὰς ὑπάρτας ἀμφοτέρους ὁμῶς στρατοπεδεύειν, ἔτι καὶ χωρὶνται ταῖς στρατοπεδείαις· ὅταν δὲ χωρὶς, τ' ἄλλα μὲν ὡς αὐτῶς, τὴν δ' ἀγορὰν, καὶ τὸ ταμιεῖον, καὶ τὸ στρατήγιον, μέσον τιθέασιν τῶν δυοῖν στρατοπέδων.

31. Μετὰ δὲ τὴν στρατοπεδείαν συναθροισθέντες οἱ χιλιάρχοι, τὰς ἐκ τῶν στρατοπέδων πάντας ἐλευθέρους ὁμῶς καὶ δούλους ὀρκίζουσι, καθ' ἕνα ποιούμενοι τὸν ὀρκισμὸν. ὁ δ' ὀρκος ἐστίν· μηδὲν ἐκ τῆς παρεμβολῆς κλέψειν· ἀλλὰ καὶ εὖρη τις, ἥτις ἀνοίσειν ἐπὶ τὰς χιλιάρχεις· Ἐξῆς δὲ ταῖς διτάξεσιν ὅσας σημαίας ἐξ ἑκάστου στρατοπέδου τῶν Πριγκίπων καὶ τῶν Ἀσάτων, δύο μὲν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν τόπων τῶν πρὸ τῶν χιλιάρχων τὴν γὰρ διατριβὴν ἐν ταῖς καθημερίαις οἱ πλείους τῶν Ῥωμαίων ἐν ταύτῃ ποιῶνται τῇ πλατείᾳ· διόπερ αἰετὶ σπουδάζουσι περὶ ταύτης, ὡς βραίνηται καὶ καλῶνται σφίσιν ἐπιμελῶς. τῶν δὲ λοιπῶν ὀκτωκώδεκα τρεῖς ἕκαστος τῶν χιλιάρχων διαλαγχάνει. τοσαῦται γὰρ εἰσι τῶν Ἀσάτων καὶ Πριγκίπων ἐν ἑκάστῳ στρατοπέδῳ σημαῖαι, κατὰ τὴν ἀρτι ῥηθεῖσαν διείρεσιν· χιλιάρχου δὲ ἕξ. τῶν δὲ τριῶν σημαίων ἀναμέρος ἑκάστη ἑκάστῳ τῶν χιλιάρχων λειτουργεῖ λειτουργίαν τοιαύτην.

spectare, metantur. cum quidem vsuuenit, vt figura sit oblonga, spatium prioris duplum, circuitus sesquialter. Ac quoties quidem coss. ambo iuncta habent castra, semper hoc modo illa disponuntur: quoties vero separata; cetera quidem, vt dictum est, antea locant; forum vero, quaestorium et praetorium in medio constituunt vtriusque exercitus.

31. Peracta metatione castrorum, conueniunt in vnum tribuni, et omnibus, qui in legione quibus sunt liberi aut serui, iusiurandum exigunt, viritim singulis iurantibus. Est illud huiusmodi: *Nihil e castris se furaturum: verum et si quid forte aliquis inuenerit, ad tribunos relaturum.* Secundum haec manipulos Principum et Hastatorum cuiusque legionis ordinant, duos ad curam loci ante tribunorum tentoria. in hac namque lata via plerique Romanorum dies totos versantur; propterea, vt aspergatur ac scopis mundetur diligenter, curam semper adhibent. e reliquis octodecim manipulis ternos singuli tribuni fortiuntur: tot enim sunt in vnaquaque legione, ex superiore nostra tributio- ne, Hastatorum ac Principum manipuli: tribuni autem militum sex. Trium autem horum manipulorum quisque suam vicem tribuno huiusmodi praestant ministerium.

την.

[illegible]

32. Τῇ δὲ ταφρείας καὶ χα-
ρακοποιίας δύο μὲν ἐπιβάλλουσι
πλεῖστοι τοῖς συμμάχοις, παρ' αἷς
καὶ στρατοπέδου τοῦ κέρας αὐτῶν
ἐκότερον· δύο δὲ τοῖς Ῥωμαίοις,
ἐκατέρῳ τῶν στρατοπέδων μία. Δια-
ρυσθείσης δὲ τῆς πλευρᾶς ἐκαστῆς
κατὰ σημείαν, τὴν μὲν κατὰ μέ-
ρος ἐπιμέλειαν αἱ ταξίαρχοι ποι-
εῖνται παρεστώτες· τὴν δὲ καθόλου
δοκιμασίαν τῆς πλευρᾶς δύο τῶν
χιλίαρχων. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν λοι-
πὴν τὴν κατὰ τὸ στρατόπεδον ἐπι-
μέλειαν ἔτι ποιῶνται. κατὰ δύο
γὰρ σφῆας αὐτὲς διελόντες ἀνὰ μέ-
ρος τῇ· ἐκ μέρους τὴν δέξιον ἀρχα-
σι, καὶ ἀπὸ τῆς αἰτίας λαχόντες τῆς ἐν
τοῖς ὑπὸ αὐτοῖς προΐστανται χρεῖας.
ὁ δ' αὐτὸς τρόπος τῆς ἀρχῆς ἐστὶ καὶ
τῶν Πραιφεκτῶν περὶ τῆς συμ-
μάχου. Οἱ δ' ἱππεῖς καὶ ταξίαρ-
χοι πάντες ἅμα τῷ Φωτὶ παρα-
γίνονται πρὸς τὰς τῶν χιλίαρχων
σκηναίς, οἱ δὲ χιλίαρχοι πρὸς τὸν
ὑψατον. ἀλλήλους μὲν τὸ κατεπεῖ-
γον αἰεὶ παραγγέλλει τοῖς χιλίαρ-
χοις, οἱ δὲ χιλίαρχοι τοῖς ἱππεῦσι
καὶ ταξίαρχοις, ἔτι δὲ τοῖς πολ-
λοῖς, ὅταν ἐκείνων ὁ καιρὸς ᾖ. Τὴν
δὲ τῆς νυκτερινῆς συνθήματος πα-
ράδοσιν ἀσφαλίζονταί τὸν τρόπον
τῆτον· καθ' ἕκαστον γένος καὶ τῶν
ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν, οἱ ἐκ τῆς
δεκάτης σημαίας ἐν τοῖς τελευ-
ταίοις μέρεσι στρατοπέδου κα-
τὰ τὰς ῥύμας, ἐκ τῶν εἰς ἐκεί-
της ἀνὴρ λαμβάνεται κατ' ἐκλο-
γὴν, ὅς τῶν μὲν κατὰ τὰς Φιλα-
κᾶς· λειψυγίων ἀπολύεται, παρα-
γίνεται δὲ καθ' ἡμέραν δύοντος
ἡλίου πρὸς τὴν τῶν χιλίαρχων σκη-

32. Porro in praeducenda
fossa et struendo vallo duo
sociis latera incumbunt, ad
quae ipsorum utraque ala me-
tatur: duo reliqua Romanis;
utriusque legioni vnum. Diui-
so autem per manipulos vno-
quoque latere, quum per
partes curent centuriones,
ipsi instantes operi: lateris
vniuersi probatio ad duos e
tribunis pertinet. Similiter
et ceteram castrorum curam
hi sustinent. in binos enim
diuidentes sese, mutua vice
semestris spatii menses duos
imperant: ac quibus fors
euenit, ii omnibus, quae in
castris geruntur, praesunt.
Eadem est imperandi ratio et
praefectorum inter socios.
Ad tribunorum tabernacula
luce orta equites praesto sunt,
et ductores ordinum: tribu-
ni statim ad consulem. hic
quae usus postulat tribunis
mandat; tribuni equitibus
et centurionibus: isti mili-
tibus, ubi suum quaecumque res
tempus est facta. In no-
cturnae tesserae traditione ne
quid peccetur, hoc cauent
modo. In vnoquoque gene-
re equitum peditumque mili-
tes decimi signi in extremis
partibus strigarum metantur,
e singulis istis decimis or-
dinibus vnum inter omnes
eligunt, quem ab excubandi
munere liberant. Hic quoti-
die circa sois occasum ad
tribuni tentorium venit, et
tessera accepta (ea est, latior
vñ,

νήν, καὶ λαβὼν τὸ σύνθημα (τὸτο δ' ἐστὶ πλατεῖον ἐπιγεγραμμένον) ἀκατάτταται πάλιν. ἀναχωρήσας δ' ἐπὶ τὴν αὐτὴν σημασίαν, τὸ τε ξυλῆφιν παρέδωκε καὶ τὸ σύνθημα μετὰ μαρτύρων τῶν τῆς ὀρχομένης σημασίας ἡγμένων· παρακλησὶως δὲ πάλιν ἔτος τῶν τῆς ὀρχομένης τὸ ὄνομα ἐξῆς τοῖσι πάντας, ὥς ἐν ἐπὶ ταῖς πρώταις καὶ σύναγυς τοῦς χιλιάρχοις στρατοπεδεύσας σημασίας ἐκινῆται. τήν τις δὲ δεῖ τὸ πλατεῖον, ὅτι φωτὸς ὄντος, ἀναφέρειν πρὸς ταῖς χιλιάρχους. καὶ μὴ ἀνευχεσθὶ πάντα τὰ δοθέντα, γινώσκων, διότι δέδοται τὸ σύνθημα πᾶσι, καὶ διὰ πάντων ὅς αὐτὸν ἤκει. ἐν δ' ἑκάστῃ τι, παρὰ τὸδας ζητεῖ τὸ γεγονός, εἰς ἃς ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς, ἐκ τοῖς μέρεσι ὅχι ἤκει τὸ πλατεῖον. ἔ δ' ἐν ἀρεσθὶ τὸ κῆλυμα, τυγχάνει τῆς καθήκουσας ζημίας.

33. Ταῦτα δὲ περὶ τὰς νυκτερῆς φυλακὰς ὕτως οἰκονομεῖται παρ' αὐτοῖς. τὸν μὲν στρατηγόν, καὶ τὴν τότε σκηνὴν ἢ παρακοιτῆσιν σημασία φυλάττει· τὰς δὲ τῶν χιλιάρχων καὶ τὰς τῶν ἱππέων ἑκαμῆς, οἱ διατεταγμένοι, κατὰ τὴν ἑστὶ λόγον, ἐξ ἑκάστης σημασίας. Ὅμοίως δὲ καὶ παρ' ἑκατοντάγμοι πάντας ἐξ ἑαυτῶν τιθέντες φυλακὴν· τὰς δὲ λοιπὰς δὲ στρατηγὸς ἀποτάττει. γίνονται δὲ ὡς ἐπίπαν τρεῖς φυλακαὶ παρὰ τὴν ταμίαν, καὶ παρ' ἑκατοντῶν πρεσβυτέρων καὶ συμβέλων δύο. τὴν δ' ἐκτὸς ἐπιφύκειν οἱ γροσφαρχοὶ πληρεῖς, παρ' ὅλον καὶ

Τομ. II.

tabella inscripta) reuertitur: qui vt ad lignum suum est reuersus, paruulum id lignum ac simul tesseram, adhibitis testibus, proximi ordinis ductori tradit. ille similiter sequentis centurioni, atque idem omnes deinceps faciunt, donec ad primos ordines, qui prope tribunos tendunt, signum perueniat. hos oportet tabellam ad tribunos referre, dum adhuc lucet. Tribunus, si omnes fuerint relatae, quas dederat, cognoscit tesseram ad omnes, et per omnes ad se venisse. sin desit aliqua, e vestigio qui factum sit hoc, inquit, notum habens ex inscriptione, cuius partis tabella non sit allata. atque is, per quem stetisse inuenitur, multa condigna afficitur.

33. Quod ad vigiliis nocturnas, eae administrantur a Romanis hoc modo. Imperatorem et praetorium eius custodit manipulus, ante fores solitus excubare. Tribunorum tabernacula et equitum turmas, qui ad id sunt designati e singulis manipulis, vt ante diximus. Similiter etiam ad quemque ordinem excubias e suo numero omnes locant; reliquas imperator ipse disponit. fere autem ad quaestoris tutelam ternae excubiae constituuntur: ad legatorum, qui concilium participant, binae. at laterum exteriorum custodiam veities agunt,

D

ἡμέ-

ἡμέραν τὸν χάρακα παραποιῶν-
τες· αὕτη γὰρ ἐπιτέτακται τέ-
τοις ἢ λειτουργία. ἐπὶ τῶν εἰσό-
δων ἀνὰ δέκα ποιῶνται τέτων αὐ-
τῶν τὰς προκοιτίας. τῶν δ' εἰς
τὰς Φυλακὰς ἀποταχθέντων
ἀφ' ἑκάστη Φυλακείᾳ, τὸν τὴν
πρώτην μέλλοντα τηρεῖν, εἰς
ἐξ ἑκάστης σημείας ἕνα γὼς ἄγει
πρὸς τὸν χιλιάρχον ἐσπέρας· ὁ
δὲ δίδωσι τέτοις πᾶσι ξυλήφια
κατὰ Φυλακὴν, βραχέα τελέως,
ἔχοντα χαρακτῆρα. λαβόντες δ'
ἔτοι μὲν ἐπὶ τῆς ἀποδεειγμέ-
νης ἀπαλλάττονται τόπῃ· ἡ δὲ
τῆς ἐφοδείας πείσις εἰς τὰς ἱππεῖς
ἀνατίθεται. Δεῖ γὰρ τὸν πρῶ-
τον ἡγάρχην κατ' ἕκαστον στρατό-
πεδον ἐνὶ τῶν ἑραγῶν τῶν αὐτῶ
παραγγεῖλαι πρὸτ' παράγγελμα
τοιοῦτον· ἵνα τέτταρσιν ἔτοις ἐμ-
φανίσῃ νεανίσκοις τῶν ἐκ τῆς
ἰδίας Ἰλῆς πρὸ ἀρίστων μέλ-
λων ἐφοδεύειν. μετὰ δὲ ταῦτα
τῶ τῆς ἐχομένης Ἰλῆς ἡγεμόνι
δεῖ τὸν αὐτὸν ἀφ' ἐσπέρας
παραγγεῖλαι, διότι τέτω καθ' ἡ-
καὶ τὰ περὶ τῆς ἐφοδείας φρον-
τίζαν εἰς τὴν αὔριον. τῶτον δ'
ἀκούσαντα παραπλησίως ταῦτα
δεῖ ποιεῖν τοῖς προειρημένοις εἰς
τὴν ἐπιῦσαν ἡμέραν· οὐαίως δὲ
καὶ τὰς ἐξῆς. οἱ δὲ προπριθέν-
τες ἐπὶ τῶν ἑραγῶν ἐκ τῆς
πρώτης Ἰλῆς τέτταρες, ἐπει-
δὲν διαλέχωσι τὰς Φυλακὰς,
περεύονται πρὸς τὸν χιλιάρ-
χον, καὶ γραφὴν λαμβάνουσι,
* πόσας καὶ πῶσας ἐφοδεύσαι
δεῖ Φυλακὰς· μετὰ δὲ ταῦτα
παραποιῶσιν οἱ τέτταρες παρὰ

qui propter vallum totum de
die in excubiis manent: hoc
enim muneris est illis impo-
situm. hi ad vniuscuiusque
portae ac lateris custodiam de
suo numero denas collocant
excubias. E singulis autem
quaternionibus eorum, qui ad
custodias sunt destinati, ille
qui primus in statione est futu-
rus, ad tribunum vespere de-
ducitur ab agminis coactore
cuiusque signi. Tribunus omni-
bus his pro singulis excubiis
paruulas e ligno tessellas tra-
dit: oppido exiguas, quae nota
quadam sunt insignitae. illi his
acceptis ad designatas quis-
que stationes concedunt. At
circuitionis fides curae equi-
tum demandatur. Oportet e-
nim, ut, qui primi sunt in qua-
que legione turmarum prae-
fecti, vni e suis coactoribus agmi-
nis mane huiusmodi dent prae-
ceptum, ac iuuenibus quatuor
suae turmae ante prandium
edicat, ipsos esse, qui circum-
ire debeant. deinde praefecto
turmae secundae significare
idem tenetur sub vesperam,
pertinere ad ipsum circuitionis
munus in diem sequentem.
Hunc quoque similiter. Si
praeceptum accepit, ead. iu-
cere cum iam dictis in proxi-
mum diem oportet: et ita alios
quoque deinceps. Quatuor au-
tem illi, quos e prima turma
agminis coactores elegerunt,
vigilias inter se fortiti, tribunum
adeunt, et scriptum ab eo ac-
cipiunt, quae loca et quot vi-
gilias obire oporteat: deinde
ad primum manipulum triario-

τὴν πρώτην σημαίαν τῶν Τριαρίων· ὁ γὰρ ταύτης ταξίαρχος τὴν ἐπιμέλειαν ποιῶται τῇ κατὰ φυλακὴν βεβηκένῃ.

34. Συνέψαντες δὲ τῇ καιρῷ, τὴν πρώτην ἐφορεύει φυλακὴν ὁ ταύτην λαχὼν, ἔχων μετ' αὐτῇ μαρτυράς τῶν φίλων. ἐπιπορεύεται δὲ τὰς ῥηθέντας τόπους, ἐ μόνον τὰς περὶ τὸν χαρακὰ καὶ τὰς εἰσόδους, ἀλλὰ καὶ τὰς κατὰ σημαίαν ἅπαντας, καὶ τὰς κατ' ἐλαμὸν. καὶ μὲν εὖρη τὰς φυλάττοντας τὴν πρώτην ἐργονοίας, λαμβάνει πᾶσα τέτων τὸ κέρφος· εὖν δ' εὖρη κοιμώμενον ἐ λελονότα τινὰ τοῦ τόπου, ἐπιμαρτυράμενος τὰς συναγγύς, ἀπαλλάττεται. τὸ δὲ παραπλήσιον γίνεται καὶ ὑπὸ τῶν τὰς ἐξῆς φυλακὰς ἐφορευόντων. τὴν δ' ἐπιμέλειαν τῇ κατὰ φυλακὴν βεβηκένῃ, ὡς ἀρίτως εἶπον, ἵνα σύμφωνον ᾖ τοῖς ἐφορεύουσι πρὸς τὰς φυλάττοντας, οἱ τῆς πρώτης σημαίας τῶν Τριαρίων ἐξ ἑκατέρῃ τῇ στρατοπέδῃ ταξίαρχοι καὶ ἡμέραν ποιῶνται. τῶν δ' ἐφόδων ἑκατὸς ἅμα τῷ φωτὶ πρὸς τὸν χθίσιαρχον ἀναφέρει τὸ σύνθημα. καὶ μὲν ἡ πάντα τὰ δεδομένα, χωρὶς ἐγληήματος ἀπαλλάττονται πάλιν· ἂν δὲ τις ἐλάττω φέρῃ τῇ πλήθει τῶν φυλακῶν, ζητῶσιν ἐν τῷ χρηκτιήρῃ, ποῖον ἐκ τῶν φυλακῶν ἔλαττω. τά τε δὲ γνωθύντος, καλεῖ τὸν ταξίαρχον. ἔτος δ' ἄγει τὰς ἀποταχθέντας εἰς τὴν φυλακὴν, ἧτοιδα συγκρίνοντα πρὸς τὴν ἐφοδὸν. εὖν μὲν ἂν ἐν τοῖς

rum excubias agunt illi quatuor: quoniam eius centurioni cura incumbit ad quamque vigiliam buccina signum dandi.

34. Vbi tempus venit, primam vigiliam circuit, qui eam fuerit sortitus, testes secum habens ex amicis nonnullos. obit autem hic distas stationes non circa vallum dumtaxat et portas; verum etiam circa manipulos omnes ac turmas, qui si primae vigiliae custodes offenderit vigilantes, tenet illud lignum ab iis accipit: at si aliquis dormiens fuerit inuentus, aut qui stationem deseruerit, attestatus eos, qui adsunt, abit. confimile fit et ab iis, qui sequentes vigilias lustrant. Dandi autem signi buccina vigiliis singulis, quo circuitoribus cum vigilibus conveniat, curam gerunt suo quisque die centuriones primi manipuli triariorum, ex utraque legione. Prima deinceps singuli, qui perlustraverunt vigilias, ad tribunum telleras deferunt: quae si tot innepiantur, quot fuerant datae, inculpati discedunt: sin pauciores alicui referat, quam pro numero excubiarum, ex impressa nota de eo excubitorum quaternione, cuius ratio non constat, inquirunt. quare cognita centurionem vocat. hic designatos ad vigilias adducit, qui cum circuitore disceptant. Quod si penes vigilas culpa haereat; con-

Φύλαξιν ἢ τὸ κακὸν, εὐθέως δὴ-
λὸς εἶναι τὴν ἐφοδείαν ἔχων, ἐπι-
μαρτυράμενος τὰς σύγγγους· ὁ-
Φεῖλει γὰρ τὰτο ποιεῖν. εἰ δὲ
μηδὲν ἢ τοῖσδε γεγονὸς, εἰς τὴν
ἐφοδὸν ἀναχωρεῖ τὴν γλῆμα.

35. Καθίσαντος δὲ παραχρῆ-
μα συναδρία, τῷ χιλιάρχῳ κρήνε-
ται· καὶ καταδικασθῇ, ξυλοκο-
πεῖται. Τὸ δὲ τῆς ξυλοκοπίας ἐστὶ
τοῖσδε. λαβὼν ξύλον ὁ χιλιάρ-
χος, τῷ τῷ κατακρυφέντος οὖον
ἤψατο μόνον. ἔ γενομένα, πάν-
τες οἱ τῷ στρατοπέδῳ τύποντας
τοῖς ξύλοις καὶ τοῖς λείβοις, τὰς
μὲν πλείους ἐν αὐτῇ τῇ στρατοπε-
δεῖα καταβάλλουσι· τοῖς δ' ἐκπε-
σαμένοις δὲ ὡς ὑπάρχει σωτηρία.
πῶς γὰρ; οἷς ἂν εἰς τὴν πατρίδα
τὴν ἑαυτῶν ἐπανελθεῖν ἔξῃ, ἐν
ἐκείνῳ ἀναγκάσει εἰς ἐν οἴκῳ
τολήσει δέξασθαι τὸν τοῖσδε.
διὸ ταλαίως οἱ περιπεσόντες ἀπαξ
τοιαύτῃ συμφορᾷ καταφθαίρου-
ται. τὸ δ' αὐτὸ πάχυν οφείλει
τοῖς προσηρμένοις ὅτε ἔρανος καὶ
ὁ τῆς ἱλῆς ἡγεμὼν, εἰ μὴ παρ-
αγγέλωσιν, ὁ μὲν τοῖς ἐφοδοῖς, ὁ
δὲ τῷ τῆς δχομένης ἱλῆς ἡγεμῶν
τὸ ἴσον ἐν τῷ καθήκοντι κομῶν.
διὸ περ ἔτιως ἰχυράς ἔσης καὶ
ἀπαρτιτῆς τῆς τιμωρίας, ἀδιά-
πτωτα γίνεσθαι παρ' αὐτοῖς τὰ κα-
τὰ τὰς συνταγὰς Φυλακίας. Δεῖ
δὲ προσέχειν τὰς μὲν στρατιώ-
τας τοῖς χιλιάρχοις, τῆς δ'
ἐπὶ τοῖς ὑπᾶτοις· κύριος δὲ ἐστὶ
καὶ ὁ χιλιάρχος, καὶ
ἀνεχυριάζων, καὶ μαστιγῶν· τῆς
δὲ συμβαχίας οἱ Πραξιφάντοι.
Ξυλοκοπεῖται δὲ καὶ ὁ κλέψας

festim, qui lustravit, testifi-
catum se esse proximos de-
clarat: hoc enim faciat oportet.
atque id si non fuerit
factum, ad circuitorem redit
culpa.

35. Statim igitur concilio
aduocato, tribunus de eius
caussa cognoscit, et, si da-
mnatus fuerit, fuste percuti-
tur. Fustuarium poena est
huiusmodi. Tribunus fustem
capit; eoque condemnatum
quasi attingit solum: quo fa-
cto, omnes legionarii qua fu-
stibus qua saxis inibi intra ca-
stra ut plurimum fontem ne-
cant. sed et si qui euaserint,
non tamen salui propterea
sunt. nam quae illis salus,
quibus in patriam quidem red-
ire non licet, et quos necessa-
riorum nemo ausit tecto reci-
pere? quamobrem qui semel
in eam calamitatem incide-
runt, planissime pereunt. Idem
quoque supplicium manet tam
coactorem agminis, quam tur-
mae praefectum, si mature
ille circuitores, hic sequentis
turmae decurionem sui officii
non admonuerit. quare quum
adeo vehementer et sine spe
veniae delicta haec puniantur,
disciplina nocturnarum excu-
biarum inoffenso tenore serua-
tur. Tenentur autem milites
quidem tribunos obseruare,
iisque auscultare, tribuni vero
consultibus. Et habet tribunus
potestatem mulctae dicendae,
pignoris capiendi, virgis aut
fustibus caedendi: idem ius est
Praefectis in socios. Fuste au-

ΤΙ ΤΑΥΤΩΝ

π τῶν ἐκ τῆ στρατοπέδου· καὶ
 πρὸς τὴν μαρτυρίαν ψευδῆ, πα-
 ραπλησίως· καὶ ἐάν τις τῶν ἐν
 αὐτῇ παραχρησάμενος εὐρεθῇ
 τῷ σέματι· πρὸς δὲ ταῦτοις, ὁ
 τῶν παρὶ τῆς αὐτῆς αἰτίας ζη-
 ρησάτω. ταῦτα μὲν ἔν ὡς αἰ-
 κήματα καλῶμεν· εἰς δ' ἀνα-
 δόξαν τιθέμεν καὶ στρατιωτικὴν
 αἰσχύνην τὰ τοιαῦτα τῶν ἐγκλη-
 ράτων. ἐάν τις ψευδῆ περὶ
 αὐτῶν ἀνδραγαθίαν ἀπαγγέλω-
 σι τοῖς χιλιάρχοις, ἔνεκεν τῇ
 τιμῇ λαβεῖν. ὁμοίως, ἂν τινὲς
 ἐς ἐφιδρείαν ταχθέντες, φόβῳ
 χέρον λείπωσι τὸν δοθέντα τό-
 πον. παραπλησίως, ἐάν τις
 ἀποβλήτῃ τὶ τῶν ὅπλων κατ' αὐ-
 τὸν τὸν κίνδυνον διὰ φόβον. διὸ
 καὶ τινες μὲν ἐν ταῖς ἐφιδρείαις
 προήλθον ἀπώλυνται, παλα-
 σίας αὐτοῖς ἐπιγνωμένων, ὁ
 θέλωντας λητεῖν τὴν τάξιν, δε-
 δότες τὴν ἀδικίαν τιμωρίαν· ἔνιοι
 δὲ κατ' αὐτὸν τὸν κίνδυνον ἐκ-
 βαλόντες θυρεὸν, ἢ μάχαιρον,
 ἢ τι τῶν ἄλλων ὅπλων, παρὰ
 λόγους βίπτουσιν ἑαυτοὺς εἰς τοὺς
 ἐχθρούς, ἢ κυριεύειν ἐλπίζου-
 σι, ἢ ἀπέβαλον, ἢ παθόν-
 τες τι, τὴν πρόδηλον αἰσχύνην
 ἀποφεύξονται, καὶ τὴν τῶν οὐ-
 κείων ὕβριν.

36. Ἐάν δὲ ποτε τὰ αὐτὰ
 περὶ πλείους συμβῇ γενέσθαι, καὶ
 ἡμεῖς τινὲς ὁλοκαυρῶς πιαθεί-
 σκε· ἡμεῖς τὸς τοῦτο· τὸ μὲν
 ἅπαντας ἐξολοθίσαι ἢ φονεῦσαι
 ἀποδοκιμαζόμεναι, ἵσταν δὲ τῷ πράγ-
 ματος ἐφίστανται, συμφέροντα
 ἡμῶν καὶ καταπληκτικῶν. συνα-

tem percutitur etiam is, qui
 aliquid e castris fuerit furatus,
 item qui falsum testimonium
 dixerit, necnon si quis in flo-
 re aetatis male usus corpore
 fuerit deprehensus. ad haec
 is, cui ter eandem ob caus-
 sam multa fuerit irrogata.
 haec quidem ut crimina pu-
 niunt: ignaviae vero et flagi-
 tio militari vertunt huiusmo-
 di delicta: si qui praemii adi-
 piscendi causa forte aliquod
 facinus suum ad tribunos fal-
 so retulerint. similiter si qui
 in statione constituti, locum,
 ubi locati fuerant, formidinis
 ergo deferuerint: itemque si
 quis in ipso praelio armorum
 aliquam partem captus metu
 abiecerit. propterea nonnulli
 in stationibus suis manifestam
 mortem oppetunt ab hostibus
 oppressi, qui multis partibus
 sint plures; dum imminensis
 supplicii metu assignatum sibi
 locum deferere nolunt. qui-
 dam vero excusso inter dimi-
 candum scuto, aut ense, aut
 alia parte armorum, temere
 coniciunt ipsi sese in hostes,
 ea spe, quod aut recepturi sint
 quae amiserant, aut, si quid
 enenerit secius, manifestam
 ignominiam et contumeliam
 suorum euitaturi.

36. Si quando autem deli-
 cta eadem a pluribus contin-
 gat admitti, et manipuli vni-
 uersi hoste urgente cesserint
 loco: ut omnes fuste percun-
 tiant aut necent, non est
 moris illorum; sed remedium
 ei malo inuenerunt utile iux-
 ta ac terribile. Tribunus

θροίσας γὰρ τὸ στρατόπεδον ὁ χιλιάρχος, καὶ προγαγὼν εἰς μέσον τὰς λελοιπότας, κατηγορεῖ πικρῶς· καὶ τὸ τέλος, ποτὲ μὲν πέντε, ποτὲ δὲ ὀκτώ, ποτὲ δὲ ἑξοσι, τὸ δ' ὅλον πρὸς τὸ πληθους αἰεὶ σοχάζομενος, ὅτε δὲ κατον κάλιστα γίνεσθαι τῶν ἡμερτηκότων, τάς τε ἐν πάντων κληρούται τῶν ἀποδοδειακότων, καὶ τὰς μὲν λαχόντας ξυλοκοπεῖ κατὰ τὸν ἄρτι ῥηθέντα λόγον ἀπαρευτηγώς· τοῖς δὲ λοιποῖς τὸ μέτρημα κριθάς δὺς ἀντὶ πυρῶν ἕξω κελεύει τῷ χαράκῳ καὶ τῇ ἀσφαλείᾳ ποιῆσθαι τὴν παρεμβολήν. λοιπὸν, τὰ μὲν κινδύνει καὶ φόβῳ, τὰ κατὰ τὸν κλῆρον, ἐπ' ἴσον ἐπιμεταμενέει πάνσι, ὡς ἀνὰ ἄλλη τὴν συμπτωμάτος ὑπάρχοντος, τὰ δὲ παραδειγματισμῷ μετὰ τὴν κριθοφαγίαν ὁμοίως συμβαίνοντος περὶ πάντας· τὸ δυνατόν ἐκ τῶν ἐδίτισμῶν εἰληπται, πρὸς κατάπληξιν καὶ διόρθωσιν τῶν συμπτωμάτων.

37. Καλῶς δὲ καὶ τὰς νέας ἐκκλήνεται πρὸς τὸ κινδυνεύειν. ἐπειδὴν γὰρ γένηται τις χρεία, καὶ τις αὐτῶν ἀνδραγαθήσῃ, συναγαγὼν ὁ στρατηγὸς ἐκκλησίαν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ παρασημαίνων τὰς ἐόξαντας τι πεπραγμένη διαφύκειν, πρῶτον μὲν ἀγκυμιον ὑπὲρ ἑκάστη λέγει περὶ τῆς ἀνδραγαθίας, καὶ ἔπειτα κατὰ τὸν βίον αὐτοῖς ἕλθοι συναρχὴ τῆς ἐπ' ἀγαθῇ μνήμης ἡμετέρας· μετὰ δὲ ταῦτα, τῷ μὲν τρώσαντι πολέμιον, γυνῶν

enim aduocata concione desertores in medium producit, eosque atroci oratione increpat. qua demum finita, modo quinque fortitur, inodo octo, modo viginti; atque, ut verbo omnem obseruationem complectar, id semper agit, ut pro numero noxiarum decimus quisque semper eorum capiatur. Hos inquam ex omnibus, qui ignaue se gesserunt, arbitrio fortis seligit, et inexorabiliter sorte damnatos fustuarii supplicio, quod ante descripsimus, afficit. reliquis hordeum pro tritico admetiens, extra castra et munitionem castrorum tenere eos iubet. Atque ita, quum periculum et metus fortis ex aequo omnibus impendeat, nemo enim scit in quem ea sit casura, exemplum autem vescendi ex hordeo in omnes pariter edatur: hoc instituto, quam maxime poterat fieri, consultum est vtrique rei, ut et terror iniiceretur, et acceptum detrimentum sarciretur.

37. Praeclare vero etiam iuventutem ad pericula subeunda excitant. nam ubi praelium aliquod est commissum, ac iuvenes aliqui fortiter se gesserunt; imperator aduocato in concionem exercitu, productis prope se iis, quorum prae ceteris virtus insignis existit, primum quidem singulos illorum laudat a fortitudine, et si quid aliud in eorum vita fuerit, quod commemorari cum ipsorum laude queat: deinde, ei, qui hostem vulnerauit,

ὀωρεῖται,

ἀφαιρῶν, τῇ δὲ καταβαλόντι καὶ ἀφαιρῶσιν, τῇ μὲν περὶ Φιλάρα, τῇ δὲ ἱππεὶ Φάλαρα· ἐξ ἀρχῆς δὲ γαῖαν μόνον. τυγχάνει δὲ τῶν, ἢ εἰάν ἐν παρατάξει τις ἢ πόλεως καταλήγῃ τρωσῇ τι, καὶ ἢ σπουδῇ τῶν πολεμίων, εἴη· εἰάν ἐν ἀκροβολισμοῖς, ἢ τισιν ἄλλοις τοιούτοις κειροῖς, ἐν οἷς μηδὲμις ἀνάγκης ᾖσῃ· κατ' αὐτὰ κινδυνεύειν, αὐτοὶ τινες ἀφαιρῶσι καὶ κατὰ προαίρεσιν αὐτὰς αἰς τὸ τοιοῦτον διδόναι. τοῖς δὲ, πόλεως καταλαμβανομένης, πρώτους ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβᾶσι χρυσὸν διδόναι ἐπέφανον. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ὑπερασπισάντας καὶ αὐσαντάς τινες τῶν πολιτῶν ἢ συμμάχων, οἳ τε στρατηγὸς ἐπιστημένεται δώροις· οἳ τε χιλιάρχου τὰς σωθέντας, εἰ μὲν ἔσαντες ποιῶσιν· εἰ δὲ μὴ, κρίνεται συναναγκάζει τὸν σωσάμενον τοιοῦτον. σέβεται δὲ αὐτὸν καὶ παρ' ὅλων τὸν βίον ὁ σωθεὶς, ὡς πατέρα, καὶ πάντα διὰ τῆς ποιῆν αὐτὸν, ὡς τῷ πατρί. Ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης παραφύσεως ἢ μόνον τὰς ἀκούοντας καὶ παρόντας ἀγκαλῶνται πρὸς τὴν ἐν τοῖς κινδύνοις ἀμύλλαν καὶ ζῆλον, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐν αὐτῷ μένοντας. οἳ γὰρ τυχόντες τῶν τοιούτων δωρεῶν, χωρὶς τῆς ἐν τοῖς στρατοπέδοις εὐκλείας, καὶ τῆς ἐν οἴκῳ παρὰ χρεῖμα φήκης, καὶ μετὰ τὴν ἀπάνοδον τὴν εἰς τὴν πατρίδα, τὰς τε πομπὰς ἐπιστήμως πομπεύουσι, διὰ τὸ μόνους ἐξείναι περιτιθέμεναι κόσμον τοῖς ὑπὸ τῶν

hastam donat: qui prostraverit et spolia detraxerit, pediti quidem phialam, equiti vero phaleras. quamquam olim haec sola praemium erat. Ceterum ista consequitur, non qui in iusto praelio signis colatis dimicans, aut in capienda vrbe aliquos hostes fauciauerit vel spoliauerit; verum qui in velitationibus cum hoste, aut aliis eiusmodi occasionibus, quando nulla necessitas quemquam dimicare viri tim cogit, ipsi suamet sponte ac propria voluntate eo descenderint. At quoties vrbs capitur, auream iis coronam, qui primi muros conscenderint, donat. similiter etiam eos, qui vel ciues vel socios propugnauerint et seruauerint, imperator donis insignit. et qui seruati fuerunt, solent, ultro, sin minus, tribuno post causae cognitionem cogente, seruatores suum coronare. atque adeo per omnem vitam is qui seruatus est, illum pro parente colit, omniaque ei tenetur praestare, quae filius patri. Hac autem stimulatione non eos tantum, qui praesentes audiunt, ad pericula certatim et cum emulatione adeunda excitant; sed eos etiam, qui sunt domi. nam qui donis hoc genus sunt donati, praeter gloriam, qua fruuntur inter legiones, et famam, quam domi statim consequuntur, hoc amplius, reuersi in patriam, festorum ludorumque solennia insignes cultu agitant. nam eiusmodi ornamenta gestare

στρατηγῶν ἐπ' ἀνδραγαθία τετι-
μημένοις· ἔν τε ταῖς οἰκίαις κα-
τὰ τὰς ἐπιφανεσάτας τόπως τι-
θάσσι τὰ σκῦλα, σημεῖα ποιε-
μενοι καὶ μαρτυρία τῆς ἐαυτῶν
ἀρετῆς. Τοιαύτης δ' ἐπιμα-
λείας ὕψους καὶ σπουδῆς περὶ τὰς
τιμὰς καὶ τιμωρίας τὰς ἐν
τοῖς στρατοπέδοις· εἰκότως καὶ
τὰ τέλη τῶν πολεμικῶν πρά-
ξεων ἐπιτυχῇ καὶ λαμπρᾷ γί-
νεται δι' αὐτῶν. Ὀψώνιον δ' οἱ
μὲν περὶ λαμβάνουσι τῆς ἡμέρας
δύο ὀβολοί, οἱ δὲ ταξίαρχοι δι-
πλῶν, οἱ δ' ἱππεῖς δραχμῇν. σι-
τομετρῶνται δ' οἱ μὲν περὶ πυ-
ρῶν Ἀττικῇ μεδίμνῳ δύο μέρη,
μάλιστά πως· οἱ δ' ἱππεῖς κριθῶν
μὲν ἑπτὰ μεδίμνους εἰς τὸν μῆνα,
πυρῶν δὲ δύο. τῶν δὲ συμμάχων
οἱ μὲν περὶ τὸ ἴσον, οἱ δ' ἱππεῖς
πυρῶν μὲν μεδίμνον ἕνα καὶ τρί-
τον μέρος, κριθῶν δὲ πέντε. δι-
δοται δὲ τοῖς μεν συμμάχοις
τῷτ' ἐν δραμᾷ· τοῖς δὲ Ῥωμαίοις
τῷ τε σίτῃ καὶ τῇ ἐσθῇτος, καὶ
τινος ὅπλε προσδεηθῶσι, πάν-
των τούτων ὁ ταμίαις τὴν τεταγ-
μένην τιμὴν ἐκ τῶν ὀψωνίων
ὑπολογίζεται.

38. Τὰς δ' ἐκ τῆς παρεμβο-
λῆς ἀναστρατοπεδεῖας ποιοῦνται
τὸν τρόπον τούτων. Ὅταν τὸ
πρῶτον σημήνη, καταλύουσιν τὰς
σκηνας, καὶ συντιθέασιν τὰ φορ-
τία πάντας. ἔτε δὲ καθελεῖν ἔξε-
σιν, ἔτ' ἀνκεῖται πρότερον εἰδέναι
τῆς τῶν χιλιάρχων καὶ τῆς στρατη-
γῆς σκηνῆς. ἔταν δὲ τὸ δεύτερον,
ἀνατιθέασιν τὰ σκευοφόρα τοῖς
ὑποζυγίοις. ἑπὶ δὲ τὸ τρίτον

solis licet iis, qui virtutis cau-
sa ab imperatore fuerint iis
honestati. Iidem spolia defi-
gunt in maxime conspiruvis
aedium suarum locis, ut sint
monumenta ac testimonia suae
virtutis. Qui igitur et poe-
nas et praemia militaria tanta
cura ac studio dispenent; me-
rito, quoties bella suscipiunt,
laeto atque illustri fine ea ter-
minant. Stipendii nomine pe-
dites in diem accipiunt binos
obolos, ordinum ductores du-
plum, equites drachmam. ad-
metiuntur vero peditibus qui-
dem tritici partes circiter
duas medimni Attici: equiti-
bus vero hordei in mensē
septenos medimnos: tritici
vero binos. Sociorum pedi-
tibus par mensura datur ac Ro-
manis: equitibus, tritici
medimnus vnus semis, hordei
mensurae eiusmodi quinae.
atque hoc fociis quidem gra-
tis donatur; Romanis siue
frumentum siue vestis tribua-
tur, aut etiam si quibus ar-
mis opus habuerint, horum
omnium certa pretia quae estor
de stipendio deducit.

38. Professionem e castris
hoc modo instituunt. Simul
datum est primo signum, ten-
toria omnes detendunt, et va-
sa colligunt. ceterum neque
auferre, neque figere suum
cuiquam tabernaculum prius
fas est, quam tribunorum et
imperatoris fuerint tensa aut
detensa. Vbi autem editum
iterum est signum, sarcinas
iumentis imponunt. at tertio
σημήνη,

σημήνη, προέγειν δὲ τὰς πρῶ-
 τας, καὶ εἰναὶν τὴν ἑλὴν παρεμβο-
 λήν. εἰς μὲν ἔν τῃ πρωτοπορείᾳ,
 ὡς ἐπίπαν, τάττουσι τὰς ἐπιλέ-
 πτας. ταῖτοις δὲ τὸ τῶν συμμα-
 χων δεξιὸν ἐπιβάλλει κέρας.
 ἄλλῃς δὲ τάττουσι τὰ τῶν προ-
 ερημένων ὑποζύγια. τῇ δὲ τῶ-
 ν πορείᾳ τὸ πρῶτον τῶν Ῥω-
 μαίων ἀπολαμβάνει στρατόπεδον,
 ἔχον ὑπὸ τὴν ἑλὴν ἀποσκευήν.
 ἔπειτα καταλαμβάνει τὸ δεύτερον
 στρατόπεδον, ἐπομένων αὐτῷ τῶν
 ἑλίων ὑποζυγίων, καὶ τῆς τῶν
 συμμαχῶν ἀποσκευῆς, τῶν ἀπὸ
 τῆς ἐραγίας τεταγμένων. τελευ-
 τῶν γὰρ ἐν τῇ πορείᾳ τάτταται
 τὸ τῶν συμμαχῶν ἐνὸνυμον κέ-
 ρας. Οἱ δ' ἑκαστὸς ποτὲ μὲν ἀπα-
 ρητοῖσι τοῖς αὐτῶν ἡμέρας μέρεσι·
 ποτὲ δὲ παρὰ τὰ ὑποζύγια πλά-
 τῃσι παραπορεύονται, συνέχοντες
 ταῦτα, καὶ τὴν ἀσφάλειαν ταῖτοις
 παρασκευάζοντες. προσδοκίας δ'
 ὕστερ κατὰ τὴν ἐραγίαν, τὰ μὲν
 ἄλλα παρ' αὐτοῖς τὸν αὐτὸν ἔχει
 τρόπον· αὐτοὶ δ' οἱ τῶν συμ-
 μαχῶν ἐπιλαττοὶ τὴν ἐραγίαν
 ἀντὶ τῆς πρωτοπορείας με-
 ταλαμβάνουσι. παρὰ δὲ μίαν
 ἡμέραν τὰ μὲν ἡγεῖται τῶν στρα-
 τοπέδων καὶ τῶν καράτων, τὰ
 δ' αὐτὰ πάλιν ἔπειτα ταῦτα κα-
 τέπειν, ἵνα τῆς περὶ τὰς ὁδορίας
 καὶ σιτολογίας ἀνεκραιότητος πάν-
 τες ἐπ' ἴσῳ κοινωνῶσι, μετα-
 λαμβάνοντες αἰεὶ τὴν ἐπὶ τῆς
 πρωτοπορείας ἐναλλὰξ τάξιν.
 Χρῶνται δὲ καὶ ἐτέρῳ γένει πο-
 ρείας ἐν ταῖς ἐπισφαλείαι τῶν και-
 ρῶν, ὡς ἀνεπαταμένους ἔχωσι

dato signo, primos oportet procedere, et tota castra mouere. Et in primo quidem agmine ut plurimum extraordinarios locant. Succedit in his sociorum ala dextra. hos continuo sequuntur praedictorum iumenta. horum agmen prima legio Romana excipit, suas a tergo sarcinas habens. pone hos it secunda legio, sequentibus propriis iumentis, et eorum sociorum impedimentis, qui vniuersum agmen cogunt. nam in nouissimo agmine secunda sociorum locatur ala. Equites modo suam quisque partem a tergo consequuntur, modo ad latera iumentis adequant, continentes ea et securitatem praestantes. Quoties a tergo hostis exspectatur, de cetero ordine nihil mutantes, solos extraordinarios sociorum a primo agmine ad vltimum tra-ducunt. Alternis autem diebus et legionum et alarum altera praecedit, caedemque rursus subsequuntur, ut ex aequo omnes a quatione ac pabulatione integra fruantur, primum in agmine locum suam quisque vicem perpetuo occupantes. Est et alius itineris faciendi modus, quo vtuntur, quando periculum ab hoste imminet, ac patentia naeti sunt loca. Hastatos enim, Principes ac Tria-

στρατηγῶν ἐπ' ἀνδραγαθία τετι-
μημένους· ἐν τε ταῖς οἰκίαις κα-
τὰ τὰς ἐπιφανεστάτας τόπους τι-
θείας· τὰ σκύλα, σημεῖα ποιά-
μενοι καὶ μαρτυρία τῆς ἑαυτῶν
ἀρετῆς. Τοιαύτης δ' ἐπιμη-
λείας ὕψους καὶ σπουδῆς περὶ τε
τὰς τιμὰς καὶ τιμωρίας τὰς ἐν
τοῖς στρατοπέδοις· εἰκότως καὶ
τὰ τέλη τῶν πολεμικῶν πρά-
ξεων ἐπιτυχῇ καὶ λαμπρᾷ γί-
νεται δι' αὐτῶν. Ὀψώνιον δ' οἱ
μὲν πεζοὶ λαμβάνουσι τῆς ἡμέρας
δύο ὀβολούς, οἱ δὲ ταξίαρχοι δι-
πλῶν, οἱ δ' ἱππεῖς δρχυμῆν. σι-
τομετρῶνται δ' οἱ μὲν πεζοὶ πυ-
ρῶν Ἀγτικῆς μεδίμνης δύο μέρη,
μάλιστα πως· οἱ δ' ἱππεῖς κριθῶν
μὲν ἑκτὰ μεδίμνης εἰς τὸν μῆνα,
πυρῶν δὲ δύο. τῶν δὲ συμμάχων
οἱ μὲν πεζοὶ τὸ ἴσον, οἱ δ' ἱππεῖς
πυρῶν μὲν μεδίμνον ἕνα καὶ τρί-
τον μέρος, κριθῶν δὲ πέντε. δι-
δοται δὲ τοῖς μὲν συμμάχοις
τῆτ' ἐν δωρεᾷ· τοῖς δὲ Ῥωμαίοις
τῆτε σίτῃ καὶ τῆς ἐσθῆτος, καὶ
τινος ὅπλα προσδεγῶσι, πάν-
των τῶν ὁ ταμίαις τὴν τεταγ-
μένην τιμὴν ἐκ τῶν ὀψωνίων
ὑπολογίζεται.

38. Τὰς δ' ἐκ τῆς παρεμβο-
λῆς ἀναστρατοπεδεῖας ποιεῖνται
τὸν τρόπον τῆτον. Ὅταν τὸ
πρῶτον σημήνη, καταλύσας τὰς
σκηνας, καὶ συντιθέας τὰ Φορ-
τία πάντας· ἔτε δὲ καθελεῖν ἔξε-
σιν, ἔτ' ἀναστήσῃ πρότερον ἑδὲνα
τῆς τῶν χιλιάρχων καὶ τῆς στρατη-
γῆς σκηνῆς. ἔτῃ δὲ τὸ δεύτερον,
ἀνατιθέας τὰ σκευοφόρα τοῖς
ὑποζυγίοις. ἔπῃ δὲ τὸ τρίτον

solis licet iis, qui virtutis cau-
sa ab imperatore fuerint iis
honestati. Iidem spolia desig-
nant in maxime conspicuis
aedium suarum locis, ut sint
monumenta ac testimonia suae
virtutis. Qui igitur et poe-
nas et praemia militaria tanta
cura ac studio dispenfent; me-
rito, quoties bella suscipiunt,
laeto atque illustri fine ea ter-
minant. Stipendii nomine pe-
dites in diem accipiunt binos
obolos, ordinum ductores du-
plum, equites drachmam. ad-
mediuntur vero peditibus qui-
dem tritici partes circiter
duas medimni Attici: equiti-
bus vero hordei in mensura
septenos medimnos: tritici
vero binos. Sociorum pedi-
tibus par mensura datur ac Ro-
manis: equitibus, tritici me-
dimnus vnus semis, hordei
mensurae eiuscemodi quinae.
atque hoc sociis quidem gra-
tis donatur; Romanis siue
frumentum siue vestis tribua-
tur, aut etiam si quibus ar-
mis opus habuerint, horum
omnium certa pretia quaestor
de stipendio deducit.

38. Profectionem e castris
hoc modo instituunt. Simul
datum est primo signum, ten-
toria omnes detendunt, et va-
sa colligunt. ceterum neque
auferre, neque figere suum
cuiquam tabernaculum prius
fas est, quam tribunorum et
imperatoris fuerint tenfa aut
detenfa. Vbi autem editum
iterum est signum, sarcinas
iumentis imponunt. at tertio
σημήνη,

σημῆν, προάγειν δὲ τὰς πρώ-
τας, καὶ κινεῖν τὴν ἄλην παρεμβό-
λῃν· εἰς μὲν ἔν τῃν πρωτοπορείαν,
ὡς ἐπίπαι, τάττεισι τὰς ἐκίλι-
πτας· τούτοις δὲ τὸ τῶν συμμά-
χων δεξιὸν ἐπιβάλλει μέρας.
ἔξῃς δὲ τούτοις ἔπεται τὰ τῶν προ-
αρημένων ὑποζύγια· τῇ δὲ τῶ-
ν πορείᾳ τὸ πρῶτον τῶν Ῥω-
μαίων ἀκολουθεῖ στρατόπεδον,
ἔχον ὅπισθεν τὴν ἰδίαν ἀποσκευὴν.
ἔπειτα κατακολουθεῖ τὸ δεύτερον
στρατόπεδον, ἐπομένων αὐτῷ τῶν
ἰδίων ὑποζυγίων, καὶ τῆς τῶν
συμμάχων ἀποσκευῆς, τῶν ἀπὸ
τῆς ἑραγίας τεταγμένων· ταλευ-
τῶν γὰρ ἐν τῇ πορείᾳ τάττεται
τῶν συμμάχων αὐθύνουσαν μέ-
ρας· οἱ δ' ἑκαστὸς ποτὲ μὲν ἀπα-
ρτῶσι τοῖς αὐτῶν ἑαυτοῦ μέρεσι·
ἐνταῦθα δὲ παρὰ τὰ ὑποζύγια πλέ-
θῃ παραπορεύονται, συνέχοντες
ταῦτα, καὶ τὴν ἀσφάλειαν τούτοις
παρασκευάζοντες· προσδοκίας δ'
ἔξῃς κατὰ τὴν ἑραγίαν, τὰ μὲν
ἄλλα παρ' αὐτοῖς τὸν αὐτὸν ἔχει
τρίπον· αὐτοὶ δ' οἱ τῶν συμ-
μάχων ἐκίλικται τὴν ἑραγίαν
ἐντὶ τῆς πρωτοπορείας με-
ταλαμβάνουσι· παρὰ δὲ μίαν
ἡμέραν τὰ μὲν ἡγεῖται τῶν στρα-
τηγῶν καὶ τῶν καράτων, τὰ
ἑσθὰ πάλιν ἔπεται ταῦτα κα-
τίπαι, ἵνα τῆς περὶ τὰς ὁδρείας
καὶ σιτολογίας ἀκραιότητος πάν-
τες ἐπ' ἴσον κοινωνῶσι, μετα-
λαμβάνοντες αἰετὴν ἐπὶ τῆς
πρωτοπορείας ἐναλλὰξ τάξιν.
Χωρῶνται δὲ καὶ ἑτέρωθεν γένει πο-
ρείας ἐν τοῖς ἐπισημασίαις τῶν και-
ρῶν, ἵνα ἀνατακταμένους ἔχῃσι

dato signo, primos oportet procedere, et tota castra mouere. Et in primo quidem agmine ut plurimum extraordinarios locant. Succedit in his sociorum ala dextra. hos continuo sequuntur praedictorum iumenta. horum aginen prima legio Romana excipit, suas a tergo sarcinas habens. pone hos it secunda legio, sequentibus propriis iumentis, et eorum sociorum impedimentis, qui vniuersum agmen cogunt. nam in nouissima agmine secunda sociorum locatur ala. Equites modo suam quisque partem a tergo consequuntur, modo ad latera iumentis adequitant, continentes ea et securitatem praestantes. Quoties a tergo hostis exspectatur, de cetero ordine nihil mutantes, solos extraordinarios sociorum a primo agmine ad vltimum traducunt. Alternis autem diebus et legionum et alarum altera praecedit, eademque rursus subsequuntur, ut ex aequo omnes aequatione ac pabulatione integra fruantur, primum in agmine locum suam quisque vicem perpetuo occupantes. Est et alius itineris faciendi modus, quo vtuntur, quando periculum ab hoste imminet, ac patentia nacti sunt loca. Hastatos enim, Principes ac Tri-

τόπους. ἄγασσι γὰρ τριφυλαγγίαν παράλληλον τῶν Ἀσάτων καὶ Πρωγάπων καὶ Τριαρίων, τά-
 τουτες τὰ τῶν ἡγεμένων σημειῶν
 ὑποζύγια πρὸ πάντων, ἐπὶ δὲ ταῖς
 πρώταις σημείαις τὰ τῶν δευτέ-
 ρων, ἐπὶ δὲ ταῖς δευτέραις τὰ τῶν
 τρίτων, καὶ κατὰ λόγον ἕτως ἐν-
 ἀλλάξ αἰετὶ θέντες τὰ ὑποζύγια
 ταῖς σημείαις. ἕτω δὲ συντάξαν-
 τες τὴν πορείαν, ἐπειδὴν προσπί-
 πτητι τῶν δεινῶν, ποτὲ μὲν παρ'
 αἰσίδα κλίναντες, ποτὲ δ' ἐπὶ δε-
 ρο προάγει τὰς σημείας ἐκ τῶν
 ὑποζυγίων πρὸς τὴν τῶν πελε-
 μίων ἐκίφνειαν. λοιπὸν, ἐν βρα-
 χεὶ χρόνῳ καὶ μικρῇ κινήσει, τὸ
 μὲν τῶν ὀπλιτῶν σύστημα λαμβά-
 νει παρατάξεως διάθασιν, ἐὰν μὴ
 ποτε προσεξελεῖται δὲ τὰς Ἀσά-
 τες· τὸ δὲ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν
 παρεπομένων τέτοις πληθός, ἐπὶ
 τὰς παρατεταγμένους ὑπεσφαλκός,
 ἔχει τὴν καθήκυσαν χώραν πρὸς
 τὸν κίνδυνον.

39. Ὅταν δὲ κατὰ τὰς πο-
 ρείας ἐγγίξωσι στρατοπεδεύειν,
 προπορεύοντα χιλιάρχος, καὶ
 τῶν ταξιαρχῶν οἱ πρὸς τῷ τὸ
 μέρος αἰετὶ προχειρίζοντες. οἷτι-
 νες ἐπειδὴν συνθεάσωνται τὸν
 ὅλον τόπον, ἃ δεῖ στρατοπεδεύειν,
 ἐν αὐτῷ τότῳ πρώτον μὲν διέ-
 λαβόν, τὴν τε στρατηγῆς σκηνὴν
 ἃ δεήσει θεινῶν κατὰ τὸν ἄρτι
 λόγον, καὶ παρὰ πλείων ἐπιφά-
 γειαν καὶ πλευράν τῆς περὶ τὴν
 σκηνὴν περιτάξεως παρεμβαλεῖν
 τὰ στρατόπεδα. τῶν δὲ προ-
 κρινόντων, διακρινόντων τὴν πε-
 ρίεσιν τῆς σκηνῆς· μετὰ δὲ

rios, in triplicem aciem di-
 visos, ducunt paribus inter-
 uallis inuicem distantes, iu-
 mentis manipulorum, qui ce-
 teris praeunt, ante omnes
 locatis: at primis manipu-
 lis secundorum iumenta sub-
 iiciuntur, secundis, tertio-
 rum. et sic impedimenta at-
 que ordines alternatim locant.
 Hac ratione autem composito
 agmine, si quid ingruat peri-
 culi, modo ad laeuam, modo
 ad dextram agmen conuerten-
 tes, manipulos extra iumenta
 in eam partem educunt, vnde
 hostis paruerit. atque ita breui
 tempore et motu vnico, tum
 armatorum manus in acie re-
 peritur instructa, (nisi forte
 insuper oporteat Hastatos euol-
 ui:) tum iumenta et omnis
 multitudo, quae castra sequi-
 tur, pone terga stantium in
 acie subducta, commodam ad-
 uersus pericula stationem ob-
 tinent.

39. Postquam prope illum
 locum agmen peruenit, vbi ca-
 stra sunt facienda, praecedunt
 tribunus et illi centurio-
 nes, quos moris est in eam
 rem eligere. Hi locum vni-
 uersum, vbi metari oportet,
 contemplati, ante omnia con-
 uenientem praetorio sedem,
 prout ante diximus, capiunt:
 et ad quem aspectum latusue
 spatii, praetorium ambientis,
 legiones sint locandae, sta-
 tuunt. quae vbi delecta sunt
 loca, praetorii ambitum di-
 metiuntur: deinde rectam
 illam, ad quam tribunorum

ταῦτα

οὐδὲν τὴν εὐθείαν, εἴθ' ἦς ἀφ'
 ἀκτῆς τὴν εὐθείαν τῶν χιλιάρχων
 ἕξῃς δὲ τὴν ταύτης παραλλήλον,
 εἴθ' ἦς ἀρχατὰ τὰ στρατόπεδα
 παρεμβάλλειν. Ὀμοίως δὲ καὶ
 τὰ ἐπὶ δεξιᾷ μέρη πῶς τῆς
 σκηνῆς καταμετρησάντο γραμ-
 μάς, καὶ ὅν ὑπαδείξαμεν ἄρτι
 διὰ πλεονεχῆ κατὰ μέρος. γανο-
 μένων δὲ τούτων ἐν βραχείᾳ χρό-
 νῳ, διὰ τὸ βέλτερον εἶναι τὴν κα-
 ταμετρησιν, ὡς πάντων ὁρισμέ-
 νων καὶ συνήθων ὄντων διασημά-
 των κατὰ δὲ ταῦτα σημείων ἐπὶ
 ἕκαστον μίαν μὲν καὶ πρώτην, ἐν ᾗ
 ἡ σκηνὴ τίθεται τὴν τῷ στρατηγῷ
 σκηνήν, δευτέραν δὲ τὴν ἐπὶ τῆς
 προαρθείας πλευρᾶς, τρίτην
 ἐπὶ μέσης τῆς γραμμῆς, εἴθ' ἦς
 οἱ χιλιάρχοι σκηνῶσι, τετάρτην,
 καὶ ὅν τὴν εὐθείαν τὰ στρατόπεδα.
 καὶ τούτους μὲν ποῖσι Φοινίκας,
 εἴθ' ἦς τῷ στρατηγῷ λευκὴν. τὰ δ'
 ἐπὶ δεξιᾷ κατὰ μὲν ψιλὰ δόρα-
 τα πηγνύουσι, κατὰ δὲ σημείους ἐν
 τῶν ἄλλων χρωμάτων. γανομέ-
 νων δὲ τούτων, ἕξῃς τὰς ῥύμας δια-
 μέτρησαν, καὶ δόρατα κατέπηξαν
 εἴθ' ἡμέτης ῥύμης ἕξ ὃν εἰκότως,
 ὅταν ἐγγίῃ τὰ στρατόπεδα κατὰ
 τὰς πορείας, ὥς γίνετ' εὐσύνοπτος
 ὁ τόπος τῆς παρεμβολῆς, αὐθιγὸς
 ἅπαντα γίνετ' ὅσοι γνώριμα,
 τακτοποιημένοι καὶ συλλογιζόμε-
 νος ἀπὸ τῆς τῷ στρατηγῷ σημείας.
 λοιπὸν, ἕκαστος σαφῶς γινώσκου-
 τος, ἐν ποίᾳ ῥύμῃ, καὶ ποίᾳ τόπῳ
 τῆς ῥύμης σκηνῶν, διὰ τὸ πάντας
 αἰτὴν αὐτὸν τόπον ἐπέχειν τῆς
 στρατοπέδειας, γίνετ' αὖτις παρα-
 κλήσιον, αἶψα, ὅταν εἰς πύλιν εἰσῇ

tabernacula defiguntur. mox
 aliam lineam rectam e re-
 gione prioris productam, vn-
 de incipit metatura legio-
 num. Similiter etiam spa-
 tium, quod ab altera parte
 est praetorii, cuius particula-
 rem descriptionem pluribus
 ante sumus perfecnti, lineis
 dimetiuntur. His breui tem-
 pore expeditis, vtpote faci-
 li dimensione; quum omnia
 intervalla sint definita, et ex
 familiari vsu nota: mox ve-
 xillum defigere solent, vnum
 quidem et primum eo loco,
 vbi praetorium est ponend-
 um, alterum in electo late-
 re, tertium in medio eius
 lineae, ad quam tribuni ten-
 dunt, quartum in ea, ad
 quam legiones metantur. et
 cetera quidem punicea sta-
 tuunt: at imperatorium ve-
 xillum est album. in iis,
 quae sunt ab altera parte
 praetorii, modo nudas hastas
 defigunt, modo vexilla ex
 aliis coloribus. Secundum
 haec strigas statim dimetiun-
 tur, et in singulis earum ha-
 stas figunt, vt merito, simul-
 ac appropinquarunt legiones,
 et locus castrorum potest con-
 spici, omnia confestim omni-
 bus sint nota, vexillo impera-
 toris pro indicio vtentibus ad
 cetera coniicienda. denique
 quum nemo sit, quin sciat,
 in qua striga et qua strigae
 parte tendat, quia semper
 eundem singuli locum in ca-
 stris occupant: simile quid
 euenit, vt cum urbem suam
 aliquis exercitus indigena in-

στράτο-

στρατόπεδον ἐγγύθιον. καὶ γὰρ ἐκεῖ διακλίνοντες ἀπὸ τῶν πυλῶν, εὐθέως ἕκαστοι προάγουσι, καὶ παραγίνονται πρὸς τὰς ἰδίας οἰκήσεις ἀδιαπτῶτως, διὰ τὸ καθελεῖν καὶ κατὰ μέρος γινώσκειν, πᾶν τῆς πόλεως εἶναι αὐτοῖς ἢ κατὰ λυσιν. τὸ δὲ παραπλήσιον τούτοις καὶ περὶ τὰς Ῥωμαϊκὰς συμβαίνει στρατοπέδειας.

40. Ἡ καὶ δοκῶσι Ῥωμαῖοι, καταδιώκοντες τὴν ἐν τέτοις εὐχέρειαν, τὴν ἀναντίαν ὁδὸν πορεύεσθαι τοῖς Ἕλλησι κατὰ τὸ τοῦ μέρος. οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐν ἡγνῶνται πυριώσατον, τὸ κατακαλυθεῖν ταῖς ἐξ αὐτῶν τῶν τόπων ἐχυρότησιν, ἅμα μὲν ἐκκλίνοντες τὴν περὶ τὰς ταφρείας ταλαιπωρίαν, ἅμα δὲ νομίζοντες, εἶναι δυοίας εἶναι τὰς χειροποιήτας ἀσφαλείας ταῖς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως ἐπὶ τῶν τόπων ὑπαρχούσας ὀχυρότησιν. διὸ καὶ κατὰ τὴν τῆς ὅλης παραμβολῆς θέσιν πᾶν ἀναγκάζονται ἁγῆμα μεταλαμβάνειν, ἐπόμενοι τοῖς τόποις, τὰ τε μέρη ματαλλάττειν, ἅλλα τε πρὸς ἀλλήλους καὶ κατὰ ἀλλήλους τόπους. ἐξ ὧν ἕστατον ὑπάρχειν συμβαίνει καὶ τὸν κατ' ἰδίαν, καὶ τὸν κατὰ μέρος ἐκείνῳ τόπον τῆς στρατοπέδειας. Ῥωμαῖοι δὲ τὴν περὶ τὰς τάφρους ταλαιπωρίαν, καὶ τὰ ἅλα τὰ παρεκθόμενα τούτοις ὑπομένειν αἰρῶντες χάριν τῆς εὐχέρειας, καὶ τῷ γνωρίμον καὶ μίαν ἔχου καὶ τὴν αὐτὴν αἰεὶ παραμβολήν. τὰ μὲν ἂν ὀλοχερέτερα μέρη τῆς περὶ τὰ στρατόπεδα θεωρίας,

greditur. tum enim recta a portis diuertentes alius alio progrediuntur, et ad suas aedes sine errore perueniunt, quia et in vniuersum, et per partes norunt, in qua regione proprium cuiusque sit diuerforium. simile inquam his est, quod in Romanorum castrametatione vsuuenit.

40. Ac mihi videntur Romani eam potissimum ob causam, quia facilitati in hoc negotio studebant, contrariam Graecis hac in parte viam institisse. Graeci enim quoties metantur castra, operæ pretium ducunt, ante omnia loca a natura munita obseruare, et se illis accomodare, simul laborem ducendae fossae fugientes, simul quia non aequaliter fidunt arte factis munitionibus, et iis, quas ipsa locorum natura exhibet. Ea propter cum in vniuersorum castrorum positione coguntur figuram quamlibet assumere, dum locis obsequuntur, tum partes quoque ipsas variare aliter atque aliter pro ingenio loci. Vnde euenit, vt in metandis castris nemo certus sit de loco aut suo priuatim, aut ordinis sui. at Romani et percutiendae fossae laborem, et vexationes id genus alias eo consilio sustinent, vt facilius res confiat, vtque nota et vnica eademque semper castrametatione vtantur. Quod igitur ad tractationem de legionibus Romanis attinet, maxime autem ad rationem ponendorum

καὶ

καὶ μάλιστα περὶ τὰς παρεμβολὰς, ταῦτ' ἐστὶν.

castrorum, summatim haec dicta sunt.

Πολιτείαντα παλαιά, περὶ ὧν παλαιᾷδοται ἢ ἐπ' ἀρετῇ Φήμη, καὶ συγκρίσις αὐτῶν.

Respublicae antiquae virtutis fama celebratae, et earum comparatio.

Ὅτι τὸ Κρητικὸν πολίτευμα ἔτε παρόμοιον τῷ τῷ Λυκούργου, ἔτ' ἐκινετόν.

Cretensem temp. neque similem ei fuisse, quam Lycurgus instituit, neque laudabilem.

Ὅτι τὸ τῷ Δικεύργου πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τηρεῖν ἔστιν αὐτάρκες.

Lycurgi temp. ad obtinendas in libertate res suas sufficienter fuisse institutam.

Ὅτι πρὸς πραγμάτων ἀντίποισιν τὸ Ῥωμαίων διαφέρει, δυναμικωτάτην ἔχον τὴν σύστασιν.

Romanae Reip. ad parandum imperium praeslantia, et in eam rem vires validissimae ex ipsa illius forma.

Τίς ἢ φθορὰ καὶ μεταβολὴ μέλει γενήσεσθαι τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας.

Quae mutatio et interitus Romanam rempublicam moneat.

41. Σχολὸν δὲ πάντες οἱ συγγραφεῖς περὶ τέτων ἡμῶν τῶν πολιτευμάτων παραδόντασι τὴν ἐπ' ἀρετῇ Φήμην, καὶ τε τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ Κρητῶν, καὶ Μαντινέων, ἔτι δὲ Καρχηδονίων· εἵνοι δὲ καὶ περὶ τῆς Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων πολιτείας πεποιήνται μνήμην. ἐγὼ δὲ ταύτας μὲν ἐὼς τὴν δ' Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων ἢ πάντων τοῦ πολλοῦ προσδεῖσθαι πέπεισμαι λόγῳ, δια τὸ μήτε τὰς αὐξήσεις ἐχρημέναι κατὰ λόγον, μήτε τὰς ἀκιὰς ἐπιμένειν, μήτε τὰς μεταβολὰς ἐνηλλαχέναι μετρίως· ἀλλ' ὥσπερ ἐκ προσ-

41. Omnes fere scriptores republ. virtute praestantes memoriae prodiderunt istas, Lacedaemoniorum, Cretensium, Mantinensium, itemque Carthaginiensium. fuere et qui Atheniensium reip. ac Thebanorum facerent mentionem. ego de illis nihil dico; Atheniensem vero atque Thebanam longa disquisitione opus non habere censeo, ut quae neque incrementa rationi congrua sunt natae, neque, cum floruerunt, in eo statu manserunt diu, neque mutationibus moderate factis sunt usae. hi enim populi ubi repentina

παύει

παύει τινός τύχης σὺν καιρῷ λαμψαντας, τὸ δὲ λεγόμενον, ἔτι δοκῶντας ἀκμὴν καὶ μέλλοντας εὐτυχεῖν, τῆς ἐναντίας πεῖραν εἰληφέναι μεταβολῆς. Θηβαῖοι μὲν γὰρ, τῇ Λακεδαιμονίᾳ ἀγνωίᾳ, καὶ τῶ τῶν συμμάχων πρὸς αὐτοὺς μίσει συνεπιθέμενοι, διὰ τὴν ἐνός ἀνδρός ἀρετὴν, ἣ καὶ δευτέρᾳ τῶν τὰ προειρημένα συνιδόντων, περιποιήσαντο παρὰ τοῖς Ἑλλησιν τὴν ἐπ' ἀρετῇ φήμην. ὅτι γὰρ εἴχ' ἡ τῆς πολιτείας σύστασις αἰτία τὸτ' ἐγένετο Θηβαίοι; τῶν εὐτυχημάτων, ἀλλ' ἡ τῶν προεσῶτων ἀνδρῶν ἀρετῇ, παρὰ ποδας ἡ τύχη τῷ τοῖς πασιν ἐποίησε ὄφελος. καὶ γὰρ συνευξήθη, καὶ συνήκματα, καὶ συγκαταλύθη τὰ Θηβαίων ἔργα τῷ τε Ἐπαμινόνδε καὶ τῷ Πελοπίδῃ βίῳ προφανῶς. ἐξ ὧν ἔ τὴν πολιτείαν αἰτίαν, ἀλλὰ τὴν ἀνδρας ἡγήτεον τῆς τότε γενομένης περὶ τὴν Θηβαίων πόλιν ἐπιφανείας.

42. Τὸ δὲ παραπλήσιον καὶ περὶ τῆς Ἀθηναίων πολιτείας διαληπτέον. καὶ γὰρ αὕτη πλεονακίᾳ μὲν ἴσως, ἐμφανέστατα δὲ τῇ Θεμιστοκλέως ἀρετῇ συναντήσκει, ταχέως τῆς ἐναντίας μεταβολῆς ἔλαβε πεῖραν διὰ τὴν αἰνωκαλίαν τῆς φύσεως. αἰ γὰρ ποτε τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμον παραπλήσιον ἔναι συμβαίνει τοῖς ἀδελφοῖς σκῆψιν. καὶ γὰρ ἐπ' ἐκείνων, ὅταν μὲν ἡ διὰ πελειῶν φόβος, ἢ διὰ περισσ-

quadam fortuna per occasionem fulsissent, quod dici solet, dum adhuc crederentur splendorem suum cum maxime obtinere, et in posterum obtenturi, mutationem in contrarium sunt experti. Nam Thebanī quidem ad aggrediendum Lacedaemonios occasione vii, quam horum stultitia et odium, quo flagrabant apud socios, ipsis dabat, virtute vnus aut alterius viri, qui probe norant, quae modo dixi, ipsi virtutis opinionem ac famam apud Graecos sibi pepererunt. quod enim rebus feliciter tum gestis non ipsa reip. forma causam prae-buerit, sed eorum virtus, qui rebus tum praeerant; e vestigio fortuna manifestum omnibus fecit. palam enim est, et incrementum, et florem suum, et finem res Thebanorum habuisse intra illud spatium temporis, quo Epaminondas et Pelopidas vixerunt. itaque splendorem illum ac decus, quo enituerunt tum Thebani, non ciuitati ipsorum, sed illis viris par est adscribere.

42. Idem et de republica Atheniensium est existimandum, quae saepius quidem fortasse, verum excellenter tum floruit, quamdiu Themistoclis virtute sustentabatur: mox propter mores dissimiles contrariam et ipsa fortunam adiit. Semper enim populus Atheniensium nauibus domino carentibus est similis. in quibus quoties aut propter metum hostium, aut ob saeuientis tempestatis periculum, vectoribus

σιν χειμῶνας, ὁρμὴ παραστῇ τοῖς ἐπιβάταις, συμφρονεῖν καὶ προσέχειν τὸν νῦν τῷ κυβερνήτῃ, γίνεται τὸ δέον ἐξ αὐτῶν διαφερόντως· ὅταν δὲ θάρρησαντες ἀρξάνται καταφρονεῖν τῶν προσώτων, καὶ τασσάζειν πρὸς ἀλλήλους, διὰ τὸ μηκέτι δεῖν πᾶσι ταυτὰ· τότε δὴ, τῶν μὲν ἔτι πλεον προσηυμένων, τῶν δὲ καταπειγόντων ὁρμίζειν τὸν κυβερνήτην, καὶ τῶν μὲν ἐκσυρόντων τὰς κώας, τῶν δ' ἐπιλαμβανομένων, καὶ ἐλλασσῶν παρακαλενομένων, αἰχρὰ μὲν πρόσθεν γίνεται τοῖς ἔξωθεν θαυμάσις, διὰ τὴν ἐν ἀλλήλοις διαφορὰν καὶ τᾶσιν· ἀποφαλῆς δὲ ἡ διάθεσις τοῖς μετασχῶσι καὶ κοινωνήσασιν τῇ πλῇ. διὸ καὶ πολλὰκις διαφυγόντες τὰ μέγιστα καλὰ καὶ τὰς ἐπιφανεστάτας χειμῶνας, ἐν τοῖς λιμέσι καὶ πρὸς τῇ γῇ ναυγῶσιν. ὃ δὴ καὶ τῇ τῶν Ἀθηναίων πολιτείᾳ πλεονάκις ἤδη συμβέβηκε. διωσαμένη γὰρ ἄνιστος τὰς μεγίστας καὶ δεινοτάτας περιστάσεις, διὰ τε τὴν τῇ δῆμῳ καὶ τῇ τῶν προσώτων ἀρετὴν, ἐν ταῖς ἀπερισταῖς βασιλείαις εἰκὴ πως καὶ ἀλόγως ἐνίστασθαι.

43. Διὸ καὶ περὶ μὲν ταύτης τε καὶ τῆς τῶν Θεβαίων ἡδὲν δεῖ πλείον λέγειν, ἐν αἷς ὅχλος χειρίζεται τὰ ὅλα κατὰ τὴν ἰδίαν ὁρμὴν, ὃ μὲν ἐξύττει καὶ πικρὰ διαφέρειν, ὃ δὲ βίᾳ καὶ θυμῷ συμπεκαυδόμενος. Ἐπὶ δὲ τὴν Κρητῶν

voluntas incescit in vnum consentiendi, et gubernatori parendi; suo quisque officio eximie funguntur omnes; vbi vero refumtis animis rectores aspernari coeperint, et aliis alia autumantibus, sententiis inter se dissidere: tum enimvero, quum pars nauigationem cupiat persequi, pars instet acriter gubernatori, vt naues aliquo eiiciat; aliis rudentes explicantibus, aliis manu etiam iniecta contrahere iubentibus; dum inter se rixantur cuncti et seditionem mouent, tum procul spectantibus foedum existit spectaculum; tum ipsis, qui in eadem iactantur nauis, periculosissimus est hic status: sitque adeo persaepe, vt, qui valissimam eluctati fuerint maria et tempestates maxime insignes, in ipso portu et ad terram naufragium faciant. quod sane Atheniensium reip. saepius iam euenit. haec enim pericula interdum ingentia maximeque terribilia quum propulsaasset, populi et principum ciuitatis virtute: nescio qua temeritate et praeter omnem rationem, rebus tranquillis, cum nullum erat periculum, in fraudem aliquando incidit.

43. Itaque de republ. Atheniensium ac Thebanorum, vbi proprium secuta impetum regit omnia atque administrat turba hominum, apud illos quidem praecipiti et amarulento prae ceteris ingenio praedictorum; apud hos violentiae et irae inutritorum; nihil attinet plura

μετα-

μεταβάντες, ἄξιον ἐπισῆσαι κατὰ δύο τρόπους, πῶς οἱ λογιύνται τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, Ἐφωρος, Ξενοφῶν, Καλλιθένης, καὶ Πλάτων, πρῶτον μὲν ὁμοίαν εἶναι Φασι καὶ τὴν αὐτὴν τῇ Λακεδαιμονίῳ· δεύτερον δ' ἐκκινετὴν ὑπάρχουσαν ἀποφαινέσθαι. ὣν ἑδέρταρον ἀληθὲς εἶναι μοι δοκεῖ σκοπεῖν δ' ἐκ τῶν παλαιῶν καὶ πρῶτον ὑπὲρ τῆς ἀνομιότητος διέξιμαν. Τῆς μὲν δὲ Λακεδαιμονίων πολιτείας ἴδιον εἶναι Φασι, πρῶτον μὲν τὰ περὶ τὰς ἐγγαίας κτήσεις, ὣν ἑδενὶ μέτεσι πλείον, ἀλλὰ πάντας τὴν πολιτείαν ἴσον ἔχειν δεῖ τῆς πολιτικῆς χώρας. δεύτερον δὲ, τὰ περὶ τὴν τῷ διαφόρῳ τίμησιν, ἥ· εἰς τέλος ἀδοκίμα παρ' αὐτοῖς ὑπαρχούσης, ἄρδην ἐκ τῆς πολιτείας ἀντρεῖσθαι συμβαίνει τὴν περὶ τὸ πλεῖον καὶ ἁλλοττον φιλοτιμίαν. Τρίτον, παρὰ Λακεδαιμονίοις οἱ μὲν βασιλεῖς αἰδίων ἔχουσι τὴν ἀρχὴν, οἱ δὲ προσχωροῦντες γέροντας διὰ βίαν, δι' ὧν καὶ μεθ' ὧν πάντα χειρίζεται τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν. Παρὰ δὲ Κρηταεῦσιν πάντα ταῖς ὑπάρχει τῶν αὐτῶν τὴν τὰ γὰρ χώραν κατὰ δύναμιν αὐτοῖς ἐφίπασιν οἱ νόμοι, τὸ δὲ λεγόμενον εἰς ἄπειρον κταῖσθαι· τὸ τὰ διαφόρον ἐκτετμήσθαι παρ' αὐτοῖς ἐπὶ τῶν αὐτῶν, ὥστε μὴ μόνον ἀναγκάζειν, ἀλλὰ καὶ καλλίστην

dicere. Nunc ad Cretensem remp. conuersa oratione, duo circa illam considerare nos operae pretium fuerit, quae sunt ab eruditissimis scriptoribus antiquis prodita; Ephoro, Xenophonte, Callisthene, Platone: qui illud primo dixerunt, similem hanc esse atque adeo eandem cum Spartana, deinde iande dignam pronuntiant. quorum neutrum mihi quidem videatur esse verum. ceterum ex iis, quae dicemus, erit vnus cuiusque aestimatio. prius autem de dissimilitudine agemus. Ac Lacedaemoniorum quidem reipub. proprium esse aiunt. primum illud circa fundorum possessiones, quod in ea parte nemo alium superat; sed omnes ciues aequalem publici agri modum necesse est obtinere. alterum est circa pecuniae et diuitiarum aestimationem. nam quum apud illos omnis tandem pecuniae auctoritas esset adempta: euenit, ut contentio illa funditus e ciuitate deleteretur, quae ex eo solet manare, quod plus minusue aliquis possideat. Tertio, apud Lacedaemonios reges liberique ipsorum perpetuum imperium habent: at qui dicuntur Senes, quoad viuunt: atque isti sunt, quorum auspiciis et consiliis publica omnia negotia tractantur. Apud Creteneses contraria sunt omnia. nam et agri modum pro cuiusque viribus producere in infinitum, quod aiunt, per leges cuique licet: et pecunia apud hos adeo fit magni, ut non solum necessaria, verum etiam honestissima cen-

εἶναι

δοκεῖν τὴν τήν κτῆσιν.
 ἢ δ' ὁ παρὶ τὴν αἰχροκέρ-
 καὶ πλεονεξίαν τρόπον
 ἐπιχωριάζει παρ' αὐτοῖς,
 παρὰ μόνοις Κρηταῖσι
 ἐπαντῶν ἀνθρώπων μὴδὲν
 ὄν νομίζεσθαι κέρδος. καὶ
 τὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς ἐπέ-
 παρ' αὐτοῖς ἐστὶ, καὶ δημο-
 κῆν ἔχει διάθεσιν· ὥστε
 αἰεὶ διαπορεῖν, πῶς ἡμῶν
 τῶν τὴν ἐναντίαν φύσιν
 τῶν, ὡς οὐκ αἰῶν καὶ συγ-
 ὄντων ἀλλήλοις, ἐξηγ-
 κσι. καὶ χωρὶς τῆ παρα-
 εἶν τὰς τηλικαύτας διαφο-
 καὶ πολὺν δὴ τινα λόγον
 τιμέτρῳ διατίθενται, Φά-
 ρες, τὸν Λυκούργου μόνον
 γεγενημένων τὰ συνέχοντα
 ἀρκέσαι· δυοῖν γὰρ ὄντων,
 σώζεται πολιτεύμα πᾶν,
 πρὸς τὰς πολεμίας ἀνδρείας,
 τῆς πρὸς σφᾶς αὐτὰς ὁμο-
 ἀννηρότητα τὴν πλεονε-
 ἡμα ταύτῃ συναννηρότητα
 ἐμφύλιον διαφορὰν καὶ
 ἢ καὶ Λακεδαιμονίᾳ,
 ὄντας τῶν κακῶν τούτων,
 εἰς τῶν Ἑλλήνων τὰ πρὸς
 αὐτὰς πολιτεύεσθαι καὶ
 ῥονεῖν ταῦτα. ταῦτα δ'
 ἠγνόμενοι καὶ θεορῶντες
 ἰσχυρότερος, Κρηταῖς, διὰ
 καὶ φυτὸν σφίσι πλεονεξίαν
 μετὰ ἰδίᾳ καὶ κατὰ κοινόν
 τι καὶ φόνους καὶ πολέμοις
 αἰεὶ ἀνατρεφόμενος, πᾶν
 καὶ πρὸς σφᾶς εἶναι· θάρσει
 γινεῖν, ὡς οὐκ αἰῶν ὄντων τῶν
 εὐματίων. ὃ δ' Ἐφορος χω-
 ρῶν. II.

seatur eius acquisitio, ~~de~~
 que sordidi avarique mores
 adeo apud illos obtinent, ut
 ex omnibus hominibus solos
 Cretenses sit inuenire, apud
 quos nullum lucrum turpe
 censetur. Accedit, quod ma-
 gistratus in Creta sunt annui,
 et facies reipubl. popularem
 statum refert, ut saepe vene-
 rit in mentem nobis dubitare,
 quomodo res, contrariam na-
 turam sortitas, prodiderint
 esse adfines inter se atque
 coniunctas. Qui praeter lilud,
 quod tantas hasce diuersitates
 non animaduertunt, longe
 insuper oratione disputant, di-
 centes, solum inter omnes
 mortales Lycurgum, ~~quae~~
 erat praecipua, vidisse. Quam
 enim omnis ciuitas ~~de~~
 hisce continetur, fortitudinis
 aduersus hostes, consensu in-
 ter ciues: Lycurgum aiunt,
 qui auaritiam sustulerat, om-
 nem simul doctricam dif-
 fensionem ac seditionem de
 republ. sustulisse, ac propter-
 ea Laedaeonios, huius peste
 liberatos, rempubl. omnium
 Graecarum optimam habere,
 et concordiam inter se colere,
 quae vbi pronuntiarunt, quum
 ex ~~comparacione~~ intelligant,
 Creteneses ob insitam animis
 ipforum auaritiam, inter pri-
 uatas discordias et publicas
 seditiones caedes ac bella ci-
 uilia plurimum versari; ni-
 hil tamen hoc ad se putant
 pertinere: audentque affir-
 mare, similes esse inuicem
 haec respubl. Ephorus sane
 in describenda utraque repub.

ρις τῶν ὀνομάτων καὶ τὰς λέξεις
ἐκρηταί τῶς αὐταῖς, ὑπὲρ ἑκα-
τέρας ποιούμενος τῆς πολιτείας
ἐξηγησιν ὥς, εἴ τις μὴ τοῖς κυ-
ρίοις ὀνόμασι προσέχει, κατὰ μη-
δὲνα τρόπον ἂν δύνασθαι διαγνώ-
σαι, περὶ ὁποτέρας ποιεῖται τὴν
διήγησιν. ἡ μὲν ἔν μοι δοκῶσι δια-
φέρειν ἀλλήλων, ταῦτά ἐστι· ἡ δὲ
πάλιν ἔτ' ἐπαινετὴν, ἔτε ζηλωτὴν
ἡγάμαθ' εἶναι τὴν Κρητικὴν πο-
λιτείαν, νῦν ἤδη διέξιμεν.

45. Ἐγὼ γὰρ οἶμαι, δύο ἀρ-
χάς εἶναι πάσης πολιτείας, δι-
ὼν αἰρετάς ἢ Φευκτάς συμβαί-
νει γίνεσθαι τὰς τὰ δυνάμεις αὐ-
τῶν καὶ τὰς συστάσεις. αὐταὶ δ'
εἰσὶν ἡθῆ, καὶ νόμοι. τὰ μὲν
αἰρετά, τὰς τε κατ' ἰδίαν βίης
τῶν ἀνθρώπων ὁσίως ἀποτελεῖ
καὶ σύφρονας, τότε κοινὸν ἥθος
τῆς πόλεως ἡμεροῦ ἀπεργάζεται
καὶ δίκαιον τὰ δὲ Φευκτὰ τῶν αν-
θρώπων. ὥσπερ ἔν, ὅταν τὰς ἐθι-
σμός καὶ νόμος κατείδωμεν πα-
ρα τισι σπουδαίως ὑπάρχονταί,
παρῆντες ἀποφανόμεθα, καὶ
τὰς ἀνδρας ἐκ τῶν ἐσεσθαι,
καὶ τὴν τῶν πολιτείαν σπυ-
δαίαν· ἥτως, ὅταν τὰς τε κατ'
ἰδίαν βίης τινῶν πλεονεκτικὰς,
τὰς τε ποινὰς πράξεις ἀδίκας
θεωρήτωμεν, ἔηλον, ὡς εἰπὸς
λέγειν, καὶ τὰς νόμους κείσθαι
κακὰς, καὶ τὰ κατὰ μέρεος ἡθῆ,
καὶ τὴν ὅλην πολιτείαν αὐτῶν
εἶναι Φαύλην. Καὶ μὴν ἔτε κατ'
ἰδίαν ἡθῆ δολιότερα Κρητικῶν
αὔραι τις ἔν, πλὴν τελείως ὀλί-
γων· ἔτε καὶ ὅλα ἐπιβολὰς ἀδι-
κωτέρας. εἰόπερ ἔθ' ὁμοίαν αὐ-

iisdem verbis est usus, pro-
priis dumtaxat nominibus ex-
ceptis. ad quae si minus
aliquis attenderit, de vtra
loquatur, dignoscere nullo
modo queat. Et differentiae
quidem inter illas mihi vi-
dentur esse istae. at cur ne-
que laudatione dignam, ne-
que aemulatione Creticam rei-
publ. formam iudicem, iam
dicam.

45. Ego enim duo princi-
pia siue fundamenta esse auri-
mo cuiuslibet reipubl. propter
quae forma illius et constitutio
vel optanda censeretur, debet,
vel fugienda. et optanda qui-
dem illa sunt, quae et civis
cuiusque vitam privatim san-
ctam reddunt et castam, et
publica civitatis instituta man-
sueti atque iusta: fugienda
vero, quae praestant contra-
rium. Quemadmodum igitur,
quoties in aliquo populo mo-
res legesque laudabiles vigere
exploratum habuerimus, et
cives et ipsam rempub. fore
laudabilem non dubitamus af-
firmare: sic cum et privato-
rum vitam avaritiae deditam,
et actiones publicas iniustas
alicubi observaverimus: quis
dubitat, in merito dici posse, et
leges apud ipsos esse malas, et
tam mores singulorum, quam
universam reip. vituperabi-
lem? Atqui neque civium in-
genia magis veteratoria, quam
Cretensium, villo inuenias loco,
si excipias oppido pauca: neque
publica consilia magis iniqua.
Iecirco, qui nec similem eam

τὴν ἡγήμεναι τῇ Λακεδαιμονίῳ, ἕτε μὴν ἄλλος αἰρετὴν, ἕτε ζήλωτην, ἀποδοκιμαζόμεν ἐκ τῆς προειρημένης συγκρίσεως. Καὶ μὴν ἂν τὴν Πλάτωνος πολιτείαν διακρινὼν παρεισαγαγῇ· ἐπειδὴ καὶ ταύτην τινὲς τῶν φιλοσόφων ἐξυμνοῦσιν. ὥσπερ γὰρ οὐδὲ τῶν τεχνιτῶν, ἢ τῶν ἀθλητῶν τίς γε μὴ νουημεμένας, ἢ σισυμασκηότας, παρίεμεν εἰς τὰς ἀθλητικὰς ἀγῶνας· ἂν δὲ ταύτην χρὴ παρεισαγαγῇ εἰς τὴν τῶν τρωτικῶν ἀμιλλαν, ἐὰν μὴ πρότερον ἐπιδείξηται τι τῶν αὐτοῦ ἔργων ἀληθινῶς. μέχρι δὲ τῆς νῦν παρακλητικῶς ἐν ὁ περὶ αὐτῆς Φανείῃ λόγος, ἀνέμενος εἰς σύγκρισιν πρὸς τὴν Σπαρτιατικὴν καὶ Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων πολιτείαν, ὡς ἂν, εἰ τῶν ἀγαθμάτων τις ἐν προδύμενος, τὺτο συγκρίνοι τοῖς ἔσοι καὶ πεπυμένους ἀνδράσιν. καὶ γὰρ ἂν ἔλως ἐκαινέτον ὑπὲρ κατὰ τὴν τέχνην, τὴν γε ἀριστερίαν τῶν ἀψύχων τοῖς ἐμψύχοις ἐνδεῇ καὶ τελείως ἀπαρφαίνουσιν, εἰκὸς προσπίπτει τοῖς θεωμένοις. Διόπερ ἀφίσταται τῶν, ἐπὶ τὴν Λακεδαιμονίαν ἐπὶ τὴν πολιτείαν.

45. Δοκεῖ δὲ μοι Λυκῆργος πρὸς μὲν τὸ σφίσι δόμονοῦν τὰς πόλεις, καὶ πρὸς τὸ τὴν Λακωνίαν τηρεῖν ἀσφαλῶς, ἔτι δὲ τὴν ἐλευθερίαν διαφυλάττειν τῇ Σπάρτῃ βεβαιοῶς, ὅτω νομοθετημένα καὶ προνοηθῆαι καλῶς, ὥστε θεοπτόμεν τὴν ἐπὶ νουίαν

Spartanae iudicemus, neque alias dignam laude aut aemulatione, ex instituta comparatione eam explodimus. Sed nec Platonis rempub. (nam et hanc philosophi nonnulli dilaudant) ad comparationem adducere aequum fuerit. ut enim artifices aut athletas. qui recepti in album non fuerint, neque ad id corpus praepraeauerint, ad athleticos agones et certamina non admittimus: sic neque haec resp. admitti per gratiam debet ad contendendum cum ceteris de loco principe, nisi prius aliquod opus suum vere demonstrauerit. ut enim res se habet ad hunc usque diem, si quis. quae de illa sunt scripta, contendere instituerit cum Spartanorum, Romanorum et Carthaginensium rep. perinde fuerit, ut si quis statuam aliquam deligat, et cum viuis spirantibusque hominibus eam comparet. licet enim, ad artem quod attinet, laudem omni ex parte ista illa meretur: comparationem tamen recti inanimatorum cum animatis imperfectam ac prorsus non conuenientem visum iri spectantibus probabile est. Quare his omissis, ad Laconicum i terum orationem conuertimur.

46. Igitur quod ad concordiam inter ciues seruandam, et finibus Laconicae securitatem praestandam, ad hanc libertatem tuto Spartaē conseruandam, puto equidem, Lycurgum eas leges tulisse, et omnibus prudenter prospexit: se adeo praeclare, ut inuentum

ἢ κατ' ἀνθρώπον αὐτῷ νομίζεν. ἡ μὲν γὰρ περὶ τὰς κτήσεις ἰσότης, καὶ περὶ τὴν διαίταν ἀφελεια καὶ κοινότης, σῶφρονας μὲν ἔμαλλα τὰς κατ' ἰδίαν βίαις παρασκευάζειν, ἀσασίας δὲ τὴν κοινὴν παρέξειν πολιτείαν· ἡ δὲ πρὸς τὰς πόνας καὶ πρὸς τὰ δεινὰ τῶν ἔργων ἀσκήσις, ἀλκίμια καὶ γενναίαις ἀποτελέσειν ἄνδρας. ἐκτέρων δὲ τούτων ὁμῶς συνδραμόντων εἰς μίαν ψυχὴν ἢ πόλιν, ἀνδρείαις καὶ σωφροσύνης, ἥτ' ἐξ αὐτῶν Φύσαι κακίαν εὐμαρὲς, ἥθ' ὑπὸ τῶν πέλας χειρωθῆναι ῥᾶδιον. Διόπερ ἔτω καὶ διὰ τέτων συτησάμενος πολιτείαν, βαβυλίαν μὲν τῇ συμπάσῃ Λακωνικῇ παρασκευάσει τὴν ἀσφάλειαν· πολυχρόνιον δὲ τοῖς Σπαρτιάταις αὐτοῖς ἀπέλιπε τὴν ἐλευθερίαν. πρὸς μὲν τοῖς γὰρ τῶν πέλας κατὰκτησιν καὶ πρὸς ἡγεμονίαν, καὶ καθόλου πρὸς πραγμάτων ἀμφισβήτησιν, ἥτ' ἐν τοῖς κατὰ μέρος, ἥτ' ἐν τοῖς ὅλοις δοκεῖ μοι προνοηθῆναι καθάπαξ ὁδόν. Λαιπὸν, ἢ τοιαύτην τινὰ παρεισαγαγεῖν δεῖ τοῖς πολίταις ἀνάγκην, ἢ πρόθεσιν, δι' ἧς ὥσπερ καὶ περὶ τὰς κατ' ἰδίαν βίαις αὐτάρκειαι αὐτὰς παρασκευάσει καὶ λιτὰς, ἔτω καὶ τὸ κοινὸν ἔδος τῆς πόλεως αὐταρκεῖς ἔμαλλα γίνεσθαι καὶ σῶφρον. νῦν δ' ἀφιλοτιμοτάτας καὶ νευχεστάτας ποιήσας περὶ τὰς ἰδίας βίαις καὶ τὰ τῆς σφε-

diuinus censeam, quam ut ab homine sit profectum. aequalitas enim illa in possessionibus fundorum, et victus ille facilis simplexque ac communis, ut temperantem vitam ciues instituerent, erat effecturus, et ut in rep. nulla seditio cooriretur. exercitatio vero in laboribus, et iis, quae terribilia habentur, fortes ac generosos viros erat redditura. Quod si in eundem animum aut ciuitatem eandem haec simul concurrerint, fortitudo inquam et temperantia; non facile est, ut aut vitium ex illis institutis oriatur, aut externa vi domita iugo cuiusquam subiiciatur. Quum igitur hoc modo et rationibus hisce ciuitatem fundasset: tum Laconicae vniuersae securitatem firmam parauit, tum Spartanis ipsis libertatem diuturnam reliquit. Ceterum ad parandum sibi in vicinos dominatum, et ad principatum, atque omnino ad imperii curam capeffendam, prorsus nihil quicquam neque in partibus reip. neque in summa illius instituenda, videtur prouidisse. Itaque illud restabat, quo ciuib. eiusmodi necessitatem imponeret, aut voluntatem animis ingeneraret; ut, quemadmodum in vitae priuatae ratione, praesenti sorte contentos ac frugi homines esse ipsos condoceretur, sic et publicos ciuitatis mores efficere temperantes et fortuna sua contentos. nunc vero quum ad vitam quod attinet priuatam, et publica etiam instituta inter ipsos, ab omni ambitione alienissimos

τέραις

τόρας πόλεως νόμιμα, πρὸς τοὺς Ἕλληνας Φιλοτιμοτάτας καὶ Φιλαρχοτάτας καὶ πλεονεκτικωτάτας ἀπέλυτε.

47. Τὸτο μὲν γὰρ τίς ἐκ οὗτων, ὅστις πρῶτοι χαδὸν τῶν Ἑλλήνων, ἐπιθυμήσαντες τῆς τῶν ἀστυγετινῶν χώρας διὰ πλεονεξίαν, ἐπ' ἀξάνδραποδισμῷ Μεσσηνίοις πόλεμον ἐξήγαγον; τὸτο δὲ τίς ἐχ' ἰσόρηκεν, ὡς διὰ Φιλονετίαν ἐνόηκε σφῶς ἀποιήσαν, μὴ πρὸθεν λύσει τὴν πολιορκίαν, πρὶν ἢ κατὰ κράτος εἰλεῖν τὴν Μεσσήνην; καὶ μὴν τὸτο γνωρίζον ὑπάρχει πᾶσι, ὡς διὰ τὴν ἐν τοῖς Ἑλλησπον Φιλαρχίαν, ἧς ἐνέκτισαν μαχησάμενοι, τέτοις αὐτοῖς ὑπέμειναν τῶν τὸ προσκαττόμενον. ἐπιπορευομένους μὲν γὰρ τὰς Πέρσας ἐνίκων, διαγωνιζόμενοι κατὰ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας. ἐπανελθόντι δὲ καὶ Φυγῶν πρὸδιδαν ἐκδότας τὰς Ἑλλησπον πόλεις κατὰ τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδεα γενομένην εἰρήνην, χάριν τῷ χρημάτων εὐπορήσαι πρὸς τὴν κατὰ τῶν Ἑλλήνων δουλείαν· ὅτε δὲ καὶ τὸ τῆς νομοθεσίας ἀλλοπλῆς συνώφθη παρ' αὐτοῖς. ὥς μὲν γὰρ τῆς τῶν ἀστυγετινῶν, ἔτι δὲ τῆς Πελοποννησίων αὐτῶν ἀρχῆς ἐφείλυτο· συναξέσκειντο ταῖς ἐκ τῆς Λακωνικῆς αὐτῆς ἐπαρχείαις καὶ χρησίαις, προχείρις μὲν ἔχοντες τὰς τῶν ἐπιτηδείων παρασκευάς, ταχέαις δὲ ποιούμενοι τὰς ἐς τὴν εὐλείαν ἐκπόδας καὶ

et prudentissimos eos reddidisset: aduersus reliquos Graecos et ambitiosissimos eos reliquit, et dominandi ac ditescendi ex alieno cupidissimos.

47. Nam quis est, quin sciat, primos ex omnibus Graecis Spartanos cupiditate inflammatos vicini agri, propter auaritiam eo consilio Messeniis bellum indixisse, ut victos sub hasta venderent? quis item est, qui ex historia non didicerit, eam fuisse tum pertinaciam Spartanorum, ut iureiurando fidem obstringerent, non prius ab obsidione discessuros, quam per vim Messenen expugnassent? Sed et illud notum est omnibus, ipsos prae cupiditate dominandi Graecis, dicto fuisse audientes iussis eorum, quos pugnando vicerant. Persas namque Graeciam inuadentes ipsi pro libertate dimicantes vicerunt: iidem tamen reuersis in patriam ex fuga Persis, pace per Antalcidam facta, vrbes Graecorum a se proditas tradiderunt, idque eo consilio fecerunt, quo pecuniarum copiam haberent ad subiiciendos dominatui suo Graecos. cum quidem qua parte manca esset institutio suae reipub. ab iis est animaduersum. quamdiu enim finitimorum populorum atque adeo ipsius Peloponnesi imperium affectabant, copiis et com meatibus agri Laconici sufficienter instruebantur, quum et haberent ad manum rerum necessariorum adparatus, et breui tempore et domum ipsi repe-

παρακομιδάς. ἔπει δὲ τόλμης μὲν ἐπεβαλλόντο κατὰ θάλατταν ἐκπέμπειν, στρατεύειν δὲ περὶ τοῖς ἐρυτοπέδοις ἐξω Πελοποννήσῃ· δῆλον, ὡς ἔτε τὸ νόμισμα τὸ αἰδηρὸν, ἢ θ' ἢ τῶν ἐπετείων καρπῶν ἀλλαγή πρὸς τὰ λείποντα τῆς χρείας ἐμαλλεν αὐτοῖς ἐξαρκεῖν κατὰ τὴν Λυκέργε νομοθεσίαν. προσεδεῖτο γὰρ τὰ πρέμυα κοινῇ νομίσματος, καὶ ξενικῆς παρασκευῆς.

48. Ὅθεν ἠναγκάσθησαν ἐπὶ θυῶν, μὲν πορεύεσθαι τὰς Περσῶν, Φόρως δὲ τοῖς υἱσιώταις ἐπιτάττειν, ἀργυρολογεῖν δὲ πάντας τὰς Ἑλλήνας· γινόντες, ὡς ἔχουσιν τε, κατὰ τὴν Λυκέργε νομοθεσίαν, ἔχ' ὅτι τῆς τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίας, ἀλλ' ἡδὲ πραγμάτων ἀντιποιεῖσθαι τὸ παράπαν. τίνας ἔν χωρίῳ εἰς ταῦτα παρεξέβην; ἴνα γένηται δι' αὐτῶν τῶν πραγμάτων συμφάνες, ὅτι πρὸς μὲν τὰ τὰ σφέτερος βεβαίως διαφυλάττειν, καὶ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τηρεῖν, αὐτάρκη ἐστὶν ἡ τῆς Λυκέργε νομοθεσία. καὶ τοῖς γὰρ ταῦτο τὸ τέλος ἀποδεδωμένοις τῆς πολιτείας συγχωρηθέν, ὡς ἔτε ἐστίν, ἔτε γέγονεν ἂν αἰρετώτερον τῇ Λακωνικῇ καταστάσεως καὶ συντάξεως· εἰ δὲ τις μειζύων ἐφίσταται, κακείνης κακίον καὶ θαυνώτερον εἶναι νομίζει τὸ πολλῶν μὲν ἡγεῖσθαι, πολλῶν δ' ἐπικρατεῖν καὶ δεσπόζειν, πάντας δ' εἰς αὐτὸν ἀποβλέπειν, καὶ νεύειν πρὸς αὐτὸς· τῇ δὲ πη

terent, et sua etiam conueherent; vbi vero mari classes emittere, ac terra expeditiones extra Peloponnesum suscipere coeperunt; tum nimirum apparuit, neque ferream pecuniam, neque illam annuorum fructuum permutationem cum ceteris rebus, quibus indigerent, Lycurgi legibus introductam, posse illis sufficere. erant enim opus ad res gerendas communi pecunia, et copiis ab alienis regionibus comparatis.

48. Quare ad colendos regis Persarum aditus coacti sunt se conferre, insularis tributa indicere, ex omnibus denique Graecis pecuniam corrogare; qui probe iam scirent, si Lycurgi legibus starent, nullam omnino rerum gerendarum fore sibi facultatem, nedum ut Graecorum imperium possent sibi vindicare. sed quorsum haec a proposito digressio? ut rebus ipsis attestantibus docerem, institutam a Lycurgo remp. ad priorum sinium tuitionem, libertatisque conservationem abunde sufficere. atque adeo iis, qui reip. hunc finem proponunt, debemus concedere, nullam esse aut fuisse umquam vilius ciuitatis compositionem aut ordinationem, quam Laconicae iure possis antepondere, si maiora quis moliat, et eo quem diximus sine pulchrius ac gloriosius, praeferre multis, late imperare et dominari, eum denique esse se, ad quem omnes respiciant et inclinent: tum enimvero faten-

συγχω-

αυτοκρατορίας, τὸ μὲν Λακωνικὸν ἐνδεὲς εἶναι πολίτευμα, τὸ δὲ Ῥωμαίων διαφέρειν, καὶ δυναμικωτέρου ἔχειν τὴν σύστασιν. ὅλως δὲ τῷτ' ἐξ αὐτῶν γέγονε τῶν πραγμάτων. Λακεδαιμόνιοι μὲν γὰρ ὁρμήσαντες ἐπὶ τὸ κατακτεῖσθαι τῶν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν, ταχέως ἐκινδύνευσαν καὶ περὶ τῆς σφοτέρως ἐλευθερίας Ῥωμαῖοι ἐκ τῆς Ἰταλικῆς αὐτῶν ἐπιλαβόμενοι δυνασσίας, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πᾶσαν ἐφ' ἑαυτὰς ἐποίησαν τὴν ἀναμένην, ἢ μικρὰ πρὸς τὸ καθιερῶσαι τῆς πράξεως ταύτης συμβαλλομένης αἰτίας, τῆς εὐπείρας καὶ τῆς ἐτοιμότητος, τῆς κατὰ τὰς χορηγίας.

49. Τὸ δὲ Καρχηδονίαν πολίτευμα, τὸ μὲν ἀνέκαθ' ἑαυτοὺς καλῶς κατὰ γὰρ τὰς ἰσοκρατεῖς διαφορὰς συνεστῆσαι. καὶ γὰρ βασιλεῖς ἦσαν παρ' αὐτοῖς, καὶ τὸ Γερόντιον εἶχε τὴν ἀριστοκρατικὴν ἐξουσίαν, καὶ τὸ πλῆθος ἦν κύριον τῶν καθυπομένων αὐτῷ. καθόλου δὲ τὴν τῶν ὅλων ἀρμογήν εἶχε παραπλησίαν τῇ Ῥωμαίων καὶ Λακεδαιμονίων. κατὰ γὰρ μὴ τὰς κυρίας τέτας, καὶ εἰς αὐτὸν Ἀγριβιακὸν ἐνέβαινε πόλεμον, ὥσπερ ἦν τὸ Καρχηδονίαν, αἰμεινὸν δὲ τὸ Ῥωμαίων. ἐπειδὴ γὰρ πάντες καὶ σώματος, καὶ πολιτείας, καὶ πράξεως ἐνί τις αὐξήσει κατὰ φύσιν, μετὰ δὲ ταύτην ἐκμὴ, κατὰ φθίσεις, κατὰ

dum est, Laconicam reip. formam esse imperfectam, et longe praestare Romanam, eiusque constitutionem ad vires parandas et imperium esse aptiorem. id vero ex ipsis rebus palam est factum. Lacedaemonii enim quum ad occupandum Graeciae imperium se accinxissent, innox etiam libertatis propriae periculum adierunt. at Romani, populorum ipsius Italiae dominationem semel nacti, breui tempore orbem terrarum sui iuris fecerunt, non mediocriter hoc vno adiuti ad perficiendum istud inceptum, quod rerum omnium copia abundabant, facillimeque cuncta subministrabantur.

49. Carthaginienfium remp. equidem puto, ad summas illas differentias quod attinet. praeclare fuisse initio constitutum. nam et reges siue Sufetes apud illos erant, et senatus optimatibus conuenientem potentiam habebat, et populus quoque potestatem habuit rerum nonnullarum, quae ad eius curam pertinebant. summa denique resp. simili modo concinnata compactaque apud hos fuit, atque apud Rom. et Lacedaem. Verum enim vero ea tempestate, qua bellum Hannibalicum resp. Carthaginienfis suscepit, deterior illorum, potior Romanorum erat conditio. nam quum sit cuiuslibet corporis, ciuitatis aut actionis naturale aliquod crescendi tempus, dein florem statumque suum obtinendi, ac denique vergendi ad interitum;

τις αὐτῶν ἐπὶ πάντα τὰ κατὰ τὴν ἀκμὴν· παρὰ τῷτο καὶ τότε διέφερον ἄλλῃλων τὰ πολιτεύματα. καὶ ὅσον γὰρ ἡ Καρχηδονίων πρότερον ἔχουσ, καὶ πρότερον εὐτύχει τῆς Ῥωμαίων, κατὰ τούτων ἢ μὲν Καρχηδονίων ἤδη τότε παρήκμυσεν· ἢ δὲ Ῥώμη μάλις αὐτὴ τότε εἶχε τὴν ἀκμὴν κατὰ γὰρ τὴν τῆς πολιτείας σύστασιν. διὰ καὶ τὴν πλείστην δύναμιν ἐν τοῖς διαβελίοις παρὰ μὲν Καρχηδονίοις ὁ δῆμος ἤδη μετελλήθει, παρὰ δὲ Ῥωμαίοις ἀκμὴν εἶχεν ἡ σύγκλητος. ὅθεν παρ' οἷς μὲν τῶν πολλῶν βελευομένων, παρ' οἷς δὲ τῶν ἀρίστων, κατίσχυε τὰ τῶν Ῥωμαίων εὐαβέλεια περὶ τὰς κοινὰς πράξεις· ἢ καὶ πταίναντες τοῖς ὅλοις, τῷ βελεύεσθαι καλῶς τέλος ἐπεκράτησαν τῷ πολέμῳ τῶν Καρχηδονίων.

50. Τὰ γὰρ μὲν κατὰ μέρος, οἶον εὐθέως τὰ πρὸς τὰς πολεμικὰς χρείας, τὸ μὲν πρὸς τὰ κατὰ θάλατταν, ὅπερ εἰκός, ἄμεινον ἀσκήσι καὶ παρασκευάζον· αὐτοὶ Καρχηδόνιοι, διὰ τὸ καὶ πάτριον αὐτοῖς ὑπάρχειν ἐν παλαιᾷ τὴν ἐμπειρίαν ταύτην, καὶ θαλατταργεῖν μάλις πάντων ἀνθρώπων· τὸ δὲ περὶ τὰς πεζικὰς χρείας, πολὺ ὅτι Ῥωμαῖοι πρὸς τὸ βέλτιον ἀσκήσι Καρχηδόνιων. οἱ μὲν γὰρ τὴν ὅλην περὶ τούτων ποιοῦνται σκέ-

fitque ita natura comparatum, ut tum maxime quaeque vigent, quando in illo perfecto suo sunt statu: hoc discriminis tum inter illas versatum est ciuitates. quanto namque citius Carthaginiensis et prius, quam Romana, suum illum praecipuum florem ac felicitatem fuerat adepti: tanto magis Carthago quidem defloruerat et effloet iamerat; Roma vero, integra vigente reip. forma, cum maxime tum florebat. ideo etiam in rerum deliberationibus apud Carthaginienses quidem plurimam populus auctoritatem sibi vindicauerat, quae apud Romanos illibata penes senatum adhuc erat. ex quo factum, ut illic populo de omnibus consultante, hic vero ciuium optimo quoque, vincerent in iis, quae communiter gesserunt Romanorum consilia. qui etiam eandem ob causam quum vniuersa dimicatione essent victi, quia rectis utebantur consiliis, ad extremum bello Carthaginienses vicerunt.

50. Iam si particulatim singula consideremus, verbi gratia, quae ad bellicos usus spectant: res nauticas, vti par est, melius exercent meliusque ad eas se comparant Carthaginienses, ut qui hanc scientiam iam olim a maioribus suis acceperint, et qui usu maiore nauigandi ceteris mortalibus longe praestent. Terrestris vero militiae exercitationibus Romani Carthaginienses longo intervallo superant. nam illi omne suum studium ei curae ap-

δόν.

ἄφ'· Καρχηδόνιοι δὲ τῶν μὲν
 παρρησίων εἰς τέλος ὀλιγωροῦσι·
 τῶν δ' ἱππικῶν βραχέϊαν τινα
 πωπῶνται πρόνοιαν. αἴτιον δὲ τού-
 τῳ εἶναι, ὅτι ξενικαῖς καὶ μη-
 δοφόροις χρώνται δυνάμασι,
 Ῥωμαῖοι δ' ἐγγχωρίοις καὶ πολι-
 τικαῖς. ἢ καὶ περὶ τοῦτο τὸ μέ-
 ρος ταύτην τὴν πολιτείαν ἀπο-
 δεκτικὸν ἐκείνης μάλλον. ἡ μὲν
 γὰρ ἐν ταῖς τῶν μηδοφόρων εὐ-
 ψυχίας ἔχει τὰς ἀλπίδας αἰεὶ
 τῆς ἐλευθερίας· ἡ δὲ Ῥωμαίων
 ἐν ταῖς σφετέραις ἀρεταῖς, καὶ
 ταῖς τῶν συμμάχων ἐπαρθείαις.
 ἀλλὰ καὶ ποτε πταίωσι κατὰ
 τὰς ἀρχάς, Ῥωμαῖοι μὲν ἀνα-
 μέχονται τοῖς ἔλοις, Καρχηδό-
 νιοι δὲ τὰν ὅλην - - - ὑπὲρ
 πατρίδος ἀγωνιζόμενοι καὶ τέ-
 κνων, ἀλλότῃ δυνάμει λήξαι
 τῆς ἐργῆς, ἀλλὰ μέναι ψυχο-
 μαχόντες, ὥς ἂν περιγίνωνται
 τῶν ἐχθρῶν. διὸ καὶ περὶ τὰς
 ταυτικάς δυνάμεις πολὺ τι λει-
 πόμενοι Ῥωμαῖοι κατὰ τὴν ἐμ-
 πειρίαν, ὥς προεῖπον ἐπάνω,
 ταῖς ἔλοις ἐπικρατοῦσι, διὰ τὰς
 τῶν ἀνδρῶν ἀρετάς. καί τε γὰρ
 ἢ μαιρὰ συμβαλλομένης εἰς τὰς
 κατὰ θάλασσαν κινδύνους τῆς
 ναυμαχικῆς χρείας, ὅμως ἡ τῶν
 ἀνδρῶν εὐψυχία κλείειν παρ-
 ἔχεται βοήθην εἰς τὸ νικᾶν. Δια-
 φέρουσι μὲν ἄν καὶ φύσει πάν-
 τες Ἰταλιῶνται Φοινίκων καὶ Λι-
 βύων, τῇ τε σωματικῇ βίῳ καὶ
 καὶ ταῖς ψυχικαῖς τέλμασι.
 Μεγάλῃ δὲ καὶ διὰ τῶν ἐπι-
 σμῶν πρὸς τὸ τοιοῦτον μέρος ποι-
 οῦνται τῶν νέων παρόρμησιν.

plicant: Carthaginienſes vero
 de pedestri quidem militia ni-
 hil quicquam prorsus curant;
 equeſtris rei leuē aliquam cu-
 ram habent. cuius rei cauſa
 eſt, quod peregrino et mer-
 cenario milite vtuntur; Ro-
 mani domestico et vrbano. ic-
 circo etiam in iſta parte haec
 potius quam illa respublica
 laudem meretur. illa enim
 ſpem libertatis ſuae in merce-
 nariorum forti animo poſitam
 ſemper habet, Romana in
 ſuorum virtute et ſociorum
 auxiliis. itaque licet initio
 damnum aliquod grauius ſit
 acceptum, Romani quidem in-
 tegros exercitus mox repa-
 rant; at Carthaginienſes e
 contrario facere idem non
 poſſunt. Adde quod Romani
 patriam ac liberos propugnantes,
 irae modum neſciunt im-
 ponere, ſed peruiacibus ani-
 mis in propoſito pugnandi ma-
 nent, donec hoſtem deuicerint.
 Quare quum rei naualis
 vſu longe inferiores eſſent
 Romani, vt antea eſt dictum;
 virtute tamen ciuium
 ſuorum vniuerſi belli victores
 ſemper euadunt. etſi enim
 non parum ad proelia naualia
 nauticae rei ſcientia confert:
 plurimum tamen ad victoriam
 claſſarii militis virtus facit
 momenti. Sane quidem et a
 uatura hoc habent Italici po-
 puli, vt tam corporis robore,
 quam audacia ac praesentia
 animi Poenos atque Afros
 ſuperent: ſed et inſtituta
 ſunt publica, quae iuuenes
 eodem vehementer incitent.

ἐν δὲ ῥῆθ' ἐν ἱκανὸν ἔσται ση-
μεῖον τῆς τῷ πολιτεύματος σπα-
δῆς, ἣν ποιῇ παρὶ τὸ τοιούτως
ἀποτελεῖν ἀνδρας, ὥστε πάν
ὑπομένειν χάριν τῷ τυχεῖν ἐν
τῇ πατρίδι τῆς ἐπ' ἀρετῇ Φή-
μη.

51. Ὅταν γὰρ μεταλλάξῃ
τις παρ' αὐτοῖς τῶν ἐπιφανῶν
ἀνδρῶν, συντελεσμένης τῆς ἐκ-
φορᾶς, κομίζεται ματὰ τῷ λοιπῷ
κόσμῳ πρὸς τὰς καλεστέας Ἐμ-
βόλῃς· εἰς τὴν ἀγορᾶν, ποτὲ μὲν
ἐσὼς ἀναρχῆς, σπανίως δὲ κα-
τακεκλιμένος. περίξ δὲ πάντος
τῷ δήμῳ εἵματος, ἀναβάς ἐπὶ τὴν
Ἐμβόλῃς, ἃν μὲν υἱὸς ἐν ἡλικίᾳ
καταλείπεται, καὶ τύχη παρὼν,
ἔτος· εἰ δὲ μὴ, τῶν ἄλλων εἴ-
τις ἀπὸ γένους ὑπάρχει, λέγει
παρὶ τῷ τετελευτηκότος τὰς ἀρε-
τὰς, καὶ τὰς ἐπιτετευγμένους
ἐν τῷ ζῆν πράξεις. δι' ὧν συμ-
βάνει τὰς πολλὰς ἀναμνησκο-
μένους, καὶ λαμβάνοντας ὑπὸ
τὴν ὄψιν τὰ γεγονότα, μὴ μό-
νον τὰς κακοινωνηκότας τῶν ἔρ-
γων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐκτὸς, ἐπὶ
τοσούτον γίνεσθαι συμπαθεῖς, ὥστε
μὴ τῶν κινδυνεύοντων ἰδεῖν, ἀλ-
λὰ κοινοῖν τῷ δήμῳ φάνεσθαι τὸ
σύμπτωμα. μετὰ δὲ ταῦτα θά-
ψαντες, καὶ ποιήσαντες τὰ νο-
μιζόμενα, τιθέασιν τὴν εἰκόνα τῷ
μεταλλάξαντος εἰς τὴν ἐπιφανέ-
εστον τόπον τῆς οἰκίας, ἐύλιναν
ναΐδιαν περιτιθέντας. ἡ δὲ εἰκὼν
ἔστι πρόσωπον, εἰς ὁμοιότητα δια-
φερόντως ἐξεργασμένον, καὶ κα-
τὰ τὴν πλάσιν, καὶ κατὰ τὴν
ὑπαγραφήν. ταῦτα δὲ τὰς εἰκά-

Vnum ex his commemorare
satis fuerit, vt hoc velut signo
omnes intelligant, quantae sit
Romanis curae, quo iuuen-
tus in viros euadat, omnia
paratos perpeti, dum modo
praeclarum in patria nomen
consequantur.

51. Nam quoties aliquis vir
illustis apud illos migravit
de vita; is cum funus effertur,
praeter reliquos honores,
quibus ornatur, in forum ad
rostra, vt vocant, solet efferrī,
stans interdum, vt sit omni-
bus conspicuus, rarius iacens.
ibi populi totius corona cir-
cumstanto, aut filius, si con-
tingat filium aetate adultum
ab eo esse relictum, atque il-
le praefens adfit: si minus, e
sanguine iunctis aliquis ro-
stra conscendit, defunctique
laudes commemorat, et si
quae, dum viueret, feliciter
ab eo fuerint gesta. vnde eue-
nit, vt populus rediens in me-
moriam anteaكتور, et ob
oculos sibi ea ponens, sic affi-
ciatur, non illi dumtaxat, qui
gerendis rebus, quae sunt nar-
ratae, interfuerunt; sed ii et-
iam, qui plane alieni fuerunt ab
iis, quae narrantur; vt publi-
cus videatur is luctus esse, non
eorum proprius, ad quos funus
pertinet. deinde vbi cadaver
sepelierunt, et iusta perege-
runt, imaginem defuncti in ce-
leberrima aedium parte po-
nunt, lignea quadam aedicula
circumtectam. Est autem haec
imago, vultus similitudo quam
accuratissime expressa, tum de-
formatione figurae, tum et pi-
νας

μοὶ ὅν τε τῷ δημοταλέτι
 δουρίαις ἀνέγοντας κοσμή-
 σαι φιλοτίμως. ἐπὶ δὲ τῶν
 εἰκείων μεταλλάξαι τις ἐπιφανής,
 ἔγωγε εἰς τὴν ἐκφορὰν, περι-
 τήνυτες ὡς ὁμοιοτάτοις εἶναι δο-
 κῶσι κατὰ τὸ μέγεθος, καὶ
 τὴν ἄλλην περικοπήν. ἔτσι δὲ
 προταναλαμβάνουσιν ἐδῆται, εἰ-
 μὴν ὑπατος καὶ πρατηγός· ἢ γε-
 γονώς, περιφορφύρας· ἐκ δὲ
 τιμητῆς, πορφυρᾶς· εἰ δὲ
 καὶ ταθριαμβευκός, ἢ τι τοιῦ-
 τον κατειργασμένος, διαχρύτης.
 οὗτοι μὲν ἐκ ἐφ' ἀρμάτων ἔτοι-
 ποῦνται, βάζδοι δὲ καὶ πε-
 λίαις καὶ τᾶλλα, τὰ τῷ ἀρ-
 χῷ εἰσδόντα συμπαρακείσθαι,
 προηγῆσθαι, κατὰ τὴν ἀξίαν
 εἰσὶν τῆς γενομένης κατὰ τὸν
 βίον ἐν τῇ πολιτείᾳ προαγωγῆς.
 ὅταν δ' ἐπὶ τῆς ἑμβόλης ἔλθω-
 σι, κατέδονται πάντες ἐξῆς ἐπὶ
 ἰσθμῶν ἐκφαντῶν· ὃ καλῶν
 ἐκ ἀμφοτέρων θένει δάκρυα νέφει
 λοβόει καὶ φιλαγάθῳ.

52. Τὸ γὰρ τὰς τῶν ἐπ' ἀρα-
 τῆς δοξαζομένων ἀνδρῶν εἰκό-
 τας θένει ἑμὲ πάσας, οἷον εἰ ζώ-
 σαι καὶ πεπνυμέναις, τίς ἐκ αὐ-
 τῶν παρατήσας; τί δ' αὖ καλῶν
 δάκρυα τέτυκται φανείη; πλὴν ὅγε
 λέγων ὑπὲρ τῆς θάπτεσθαι μέλ-
 λοντας, ἐπὶ διέλθῃ τὸν περὶ
 τῆς λόγον, ἔρχεται τῶν ἄλλων
 ἐπὶ τῇ προγενεσάτῃ τῶν παρόν-
 τῳ, καὶ λέγει τὰς ἐπιτυχίας
 εἰσὶν καὶ τὰς πράξεις· ἐξ αὐ-
 τῶν γενομένης αἰετῶν ἀγαθῶν
 ἐν τῇ τῆς ἐπ' ἀρατῇ φήμης,
 ἀνακτιζέται μὲν ἡ τῶν καλῶν τι

gmentis. has imagines per so-
 lennitates publicas aperiant,
 et cum studio exornant: cum
 autem illustris vir aliquis ex
 eadem gente vel familia diem
 clausit ultimum, ad funeris
 elationem eas proferunt, et
 ut quam simillimae sint defun-
 cto, reliquam etiam corporis
 truncum adiiciunt. haec por-
 ro simulacra togas assumunt;
 si vir consularis aut praetorius
 quis fuerit, praetextas: si cen-
 sorius, purpureas: si trium-
 phalis, aut simili quo alio ho-
 nore functus, auro radiantes,
 et hi quidem curru vecti pro-
 cedunt: at fasces et securae
 et quaecumque alia magistra-
 tus comitari solent insignia,
 ibi quoque praecedunt: pro
 honore et dignitate quam quis-
 que in repub. dum viveret, ob-
 tinuit. Ad rostra ut ventum,
 ordine omnes sellis insident
 eburneis: quo spectaculo nul-
 lum temere pulchrius iuuenis
 verae laudis ac virtutis amans
 queat intueri.

52. Quis est enim, quem
 impetus ad laudem non capiat,
 cum imagines virorum, quos
 sua virtus fecit insignes, velut
 viuas omnes spectet ac spiran-
 tes? aut hoc spectaculo quod
 potest aliud esse pulchrius?
 ceterum qui mox sepeliendum
 laudat, absoluta huius lauda-
 tione, ad alios orationem con-
 ferens, ab maximo natu om-
 nium, qui adiunt, orditur,
 et decora singulorum ac res
 gestas commemorat: atquo
 hoc modo bonorum praesentium
 laude ac fama subinde renouata,
 διαπύξαι

διαπραξαμένων εύκλεια, γνώριμος δὲ τοῖς πολλοῖς καὶ παραδόσιμος τοῖς ἐπιγινομένοις ἢ τῶν αὐεργετησάντων τὴν πατρίδα γίνεσθαι δοξα. τὸ δὲ μέγιστον, οἱ νέοι παρορμῶνται πρὸς τὸ πᾶν ὑπομένειν ὑπὲρ τῶν κοινῶν πραγμάτων, χάριν τῇ τύχῃ τῆς συνακολουθήσεως τοῖς ἀγαθοῖς τῶν ἀνδρῶν εύκλείας. Πίστιν δ' ἔχει τὸ λεγόμενον ἐκ τέτων. πολλοὶ μὲν γὰρ ἐμονομάχησαν ἐκασίως Ῥωμαίων ὑπὲρ τῆς τῶν ὅλων κρίσεως, ἐκ ὁλγγοὶ δὲ προδήλως εἶλοντο θανάτους· τινὲς μὲν ἐν πολέμῳ, τῆς τῶν ἄλλων ἐνεκεν σωτηρίας, τινὲς δ' ἐν εἰρήνῃ, χάριν τῆς τῶν κοινῶν πραγμάτων ἀσφαλείας. Καὶ μὴν ἀρχαῖς ἔχοντες ἔθιοι, τὰς ἰδίας υἷας παρὰ πᾶν ἔθος ἢ νόμον ἀπέκτειναν, περὶ πλείονος ποιόμενοι τὸ τῆς πατρίδος συμφέρον, τῆς κατὰ φύσιν οἰκειότητος πρὸς τὴν ἀναγκασιωτάτης. πολλὰ μὲν ἐν τοιαῦτα καὶ περὶ πολλῶν ἰστορεῖται παρὰ Ῥωμαίους· ἐν δὲ ἀρχαῖς ἔσται πρὸς τὸ παρὸν ἐπ' ὀνόματος βῆθ' ἐν, ὑποδείγματος καὶ πλείους ἐνεκεν.

53. Κόκλῃν γὰρ λέγεται, τὸν Ὀράτιον ἐπικληθέντα, διαγωνιζόμενον πρὸς δύο τῶν ὑπεραντίων ἐπὶ τῷ κατ' ἀντικρὺς τῆς γεφύρας πέρατι, τῆς ἐπὶ τῇ Τιβέριδος, ἢ κεῖται πρὸ τῆς πόλεως, ἐπὶ πληθὺς ἐπιτρεόμενον εἶδε τῶν βοηθόντων τοῖς πολεμίοις, δείτνυται, μὴ βιβτάμενοι παραπέσωσιν αἱ, τῶν πόλιν, βοῶν ἐπι-

eorum gloria, qui facinus aliquod memorabile ediderunt, fit immortalis. nomen autem illorum, qui de patria praeclare sunt meriti, vulgo innotescens ad posteritatis memoriam propagatur. et, quod longe maximum, iuventus ad omnia ferenda excitatur, quod tandem illam indipificatur gloriam, quae bonos solet comitari. Id vero probari vel his exemplis potest. Exstiterenamque inter Romanos multi, qui singulari certamine summam rerum vltro cernebant. nec pauci ad certum exitium caput suum denouerunt; pars in bello, vt ceteris essent salutis; pars in pace, vt rempubl. in tuto collocarent. alii in imperio constituti filios suos praeter omnem morem aut legem necauerunt, vtilitatem patriae vinculis proximatis, etiam cum maxime necessariis et coniunctissimis, anteponentes. Ac multa quidem talium exemplorum apud Romanos narrantur: verum vnus nominatim in praesentia meminisse exempli et fidei causa satis fuerit.

53. Fertur Horatius, cui cognomen Coclitus, quum in primo aditu pontis, qui ad ipsam urbem Tiberi est impositus, aduersus hostes duos dimicaret; multitudine ingruentium aduersariorum animaduersa, metuens, ne per vim in urbem irrumperent, conuersus ad eos, qui pone stabant, clamore magno iussisse, vt cele-

σραφέν-

εμφάνηται τοῖς κατόπιν, ὡς τὰ-
χος ἀναγκασθέντας διασπᾶν τὴν
πίφυραν. τῶν δὲ πειθαρχησάν-
των, ὥς μὲν ἔτι διόσπων, ὑπέ-
μνε, καὶ τραυματίων πλῆθος
ἐκδεχόμενος, καὶ διακατέχευε
τὴν ἐκίφορὰν τῶν ἐχθρῶν, ἔχ-
ων τὴν δύναμιν, ὡς τὴν ὑπό-
εσσω αὐτῷ καὶ τάλμαυ καταπα-
ληγμένων τῶν ὑπανατίων.
ἡσυχασθῆσης δὲ τῆς γαφύρας,
οἱ μὲν πελάμιοι τῆς ὁρμῆς ἐκω-
λόθησαν· οἱ δὲ Κόκλῃς ῥίψας
ἑαυτὸν εἰς τὸν ποταμὸν ἐν τοῖς
ὕδασι, κατὰ προαίρεσιν μετήλ-
λαβε τὸν βίον, κατὰ πλείονος
παρεμεινὸς τὴν τῆς πατρίδος
ἐσφύλειαν, καὶ τὴν ἐσομένην
μετὰ ταῦτα περὶ αὐτὸν εὐλοκίαν
τῆς παροῦσης ζωῆς, καὶ τὴν καταλει-
πούμεν βίον τοιαύτην, ὡς ἔοικε,
διὰ τῶν παρ' αὐτοῖς ἐθισμῶν ἐγ-
γενησάμεναι τοῖς νέοις ὁρμῇ καὶ φιλο-
τιμίᾳ πρὸς τὰ καλὰ τῶν ἔργων.

54. Καὶ μὲν τὰ περὶ τὴν
χρηματισμὸς ἔθῃ καὶ νόμῳ,
βαλτίᾳ παρὰ Ῥωμαίοις εἶναι, καὶ
παρὰ Καρχηδονίοις. παρ' οἷς
μὲν γὰρ ἄλλαν αἰσχρὸν τῶν ἀνη-
κούντων πρὸς κέρδος· παρ' οἷς δὲ
ἄλλαν αἰσχρὸν τὴν δωροδοκεῖσθαι καὶ
τὴν πλεονακτεῖν ἀπὸ τῶν μὴ
καθηκόντων. καὶ ὅσον γὰρ ἐν
καλῇ τίθενται τὸν ἀπὸ τῆς κρα-
τίδος χρηματισμὸν, κατὰ τοσού-
των πάλιν ἐν ὀνείδεσι ποιῶνται
τὴν ἐκ τῶν ἀπειρημένων πλεο-
νεσίαν. σημεῖον δὲ ταύτων· παρὰ
μὲν Καρχηδονίοις δῶρα φανερώς
διδόντας λαμβάνουσι τὰς ἀρχάς·
παρὰ δὲ Ῥωμαίοις θάνατός ἐστι

lenter pedem referrent ac
pontem rescinderent. quibus
imperata facientibus, susten-
tauit Cocles, dum pons re-
scinditur, quantumvis vulne-
ra acciperet plurima: itaque
irruentium hostium impetum
inhibuit. quos non adeo vis
Coclitis, ut praesentia animi
constantiaque et audacia ad-
miracione defixit. Ponte re-
scisso, hostes quidem a cona-
tu sunt depulsi; at Cocles in
amnem cum armis sese proii-
ciens, spontaneam mortem
oppetiit: anteposita salute pa-
triae et gloria, quae mortuum
ipsum manebat, praesenti vi-
tae, et iis, qui adhuc illi ad
vivendum supererant annis.
Adeo nimirum magnus est il-
le impetus ad honesta facino-
ra, et aemulatio virtutis, quae
ex ipforum institutis in ani-
mis iuuenum ingeneratur.

54. Iam quod ad rem fami-
liarem augendam attinet, me-
lioribus Romani, quam Car-
thaginenses, moribus atque
institutis utuntur. Nam apud
hos nihil turpe quod cum lu-
cro fit coniunctum: apud il-
los nihil turpius, quam lar-
gitionibus corrumpi, et malis
artibus rem facere. in quan-
tum enim laudi ducunt hone-
stis rationibus congestas opes,
in tantum diuitias parum legi-
timis factis cumulasse probro
vertunt. Argumentum huius
rei est, quod Carthagine di-
gnitates et honores palam lar-
gitionibus redimuntur: Romae

περὶ

περὶ τὰς πρόσμουν. ὁθεν, τῶν ἔθλων τῆς ἀρετῆς ἐναντίων τιθεμένων παρ' ἀμφοῖν, εἰκὸς, ἀνόμοιον εἶναι καὶ τὴν παρασκευὴν ἐκτέρων πρὸς ταῦτα. Μεγίστην δὲ μοι δοκεῖ διαφορὰν ἔχειν τὸ Ῥωμαίων πολίτευμα πρὸς τὸ βέλτιον, ἐν τῇ περὶ θεῶν διαλήψει. Καί μοι δοκεῖ τὸ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐνεδιζόμενον, τῷτο συνέχειν τὰ Ῥωμαίων πράγματα, λέγω δὲ τὴν δεισιδαιμονίαν. ἐπὶ τοσούτων γὰρ ἐκτετραγώδηται καὶ παρεστήκται τὸ το μέρος παρ' αὐτοῖς, εἰς τε τὰς κατ' ἰδίαν βίαις καὶ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως, ὥστε μὴ καταλιπεῖν ὑπερβολὴν. ὁ καὶ δόξειεν ἂν πολλοῖς εἶναι θαυμάσιον. ἡμοί γε μὴν δοκῶσι τῇ πλήθους χάριν τῷτο πεποιημέναι. εἰ μὲν γὰρ ἦν σοφῶν ἀνδρῶν πολίτευμα συναγαγεῖν, ὥσως ἂν ἦν ἀναγκαστός ὁ τοιούτος τρόπος· ἐπεὶ δὲ πᾶν πλήθος ἐπὶ ἐλαφρόν καὶ πλήρες ἐπιθυμιῶν παρανομιῶν, ὀργῆς ἀλόγου, θυμῆς βίαια, λείπεται, τοῖς ἀνθρώποις φόβοις καὶ τῇ τοιαύτῃ τραγωδίᾳ τὰ πλήθη συνέχειν. διόπερ οἱ παλαιοὶ δοκῶσι μοι τὰς περὶ θεῶν ἐννοίας, καὶ τὰς περὶ τῶν ἐν ἅδᾳ διαλήψεις ἐν εἰκῇ, καὶ ὥς ἔτυχον, εἰς τὰ πλήθη παρεστραγαγεῖν· πολὺ δὲ μάλλον οἱ νῦν εἰκὴ καὶ ἀλόγως ἐκβάλλουσιν αὐτά. Τοιγαρὶν χωρὶς τῶν ἄλλων, οἱ τὰ κοινὰ χειρίζοντες, παρὰ μὲν τοῖς Ἑλλήσιν, ἐὰν τάλαντον μόνον πιστευθῶσι, ἀντιγραφεῖς ἔχοντες

idem fecisse, crimen est capitale. Quum igitur apud hosce duos populos contraria virtutis proposita sint praemia; vias etiam, quibus ad illas ciues grassantur, contrarias esse apud utrosque, dubitare nemo debet. Sed nulla re aeque praestare ceteris populis Romanos arbitror, ac opinione illa, quam de diis habent. Atque adeo quae res apud reliquos mortales vitio vertitur, ea ipsa continere Romanam remp. mihi videtur. superstitionem dico. nam quod merito multi mirentur, usque eo apud hos superstitio in maius est exaggerata, et cum in priuatam hominum vitam, tum in publica consilia est inducta, ut non queat magis. quod equidem multitudinis caecia factum ab illis existimo. Enim vero si ex solis sapientibus constitui posset resp., esset fortasse totum illud genus non necessarium: nunc quoniam omnis multitudo sit levis, plena illicitarum cupiditatum, ira aestuet praecipiti, et ad vim iracundia impellatur; hoc restat, ut terroribus nec manifestis, et eiusmodi terribilibus figmentis vulgus cohibeatur. Idcirco videntur mihi veteres, nec temere nec sine graui causa istas de diis opiniones, et de poenis apud inferos in vulgus induxisse: contra autem temere ac sine ratione, qui nunc viuunt, illas reiicere. Itaque ut de veteris taceam, qui publicam pecuniam tractant, apud Graecos quidem, si vel vnum dumtaxat talentum fue-

δέκα

ἔλλα, καὶ σφραγίδας τοιαύτας καὶ μάρτυρας διπλάσις, ἐδύνανται τηρεῖν τὴν πίσιν· παρὰ δὲ Ῥωμαῖοις, κατὰ τε τὰς ἀρχὰς καὶ πρῶτης πολὺ τι πλῆθος χρημάτων χειρίζοντες, ἐξ αὐτῆς τῆς κατὰ τὸν ὅρον πίσεως τηρεῖσι τὸ καθεῖναι. καὶ παρὰ μὲν τοῖς ἄλλοις σπανίον ἐστὶν εὐρεῖν ἀπεχόμενον ἄνδρα τῶν δημοσίων, καὶ καθαρῶντα κατὰ τὰ ταῦτα· παρὰ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις σπάνιον ἐστὶ τὸ λαβεῖν τινὰ καθαρόμενον ἐπὶ τοιαύτῃ πράξει.

55. Ὅτι μὲν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν ὑπάρκειται φθορὰ καὶ μεταβολή, καὶ οὐδὲ προσδοκᾷ λόγος· ἡμεῖς γὰρ ἢ τῆς φύσεως ἀνάγκῃ παραστῆσαι τὴν τοιαύτην πίσιν. δυσὶν δὲ τρόποις ἔντων, καὶ ἢ φθείρεται πύθουσι πᾶν γένος πολιτείας, τῷ μὲν ἐξωθεν, τῷ δ' ἐν αὐτοῖς φερόμενα· τὸ μὲν παρὰ τὸν αἵματιον ἔχειν συμβαίνει τὴν θανατίαν, τὰ δ' ἐξ αὐτῶν, τεταγμένα. Τί μὲν δὴ πρῶτον φύσιν γένος πολιτείας, καὶ τί δεύτερον, καὶ πῶς εἰς ἄλλα μεταπίπτουσιν, εἰρηται πρόθεν ἡμῶν· ὥστε τὰς δυναμείας τὰς ἀρχὰς τῷ τέλει συνάπτειν τῆς ἀναστάσεως ὑποθέσεως, καὶ αὐτὰς ἤδη προειπεῖν ὑπὲρ τῶ μέλλοντος. ἔτι δὲ ὡς ἐγγύς ἐστιν. Ὅταν γὰρ πολλὰ καὶ μεγάλαις κινδύνους διωταμένη πολιτεία μετὰ ταῦτα εἰς ὑπερβολὴν καὶ δυναστείαν ἀδύρῃτον

rit eis creditum, decem rescriptis adhibitis, sigillis totidem, testibus autem duplo pluribus, fidem tamen ut feruent, impetrare ab iis nequeas. iidem apud Romanos, quum et in magistratibus et in legationibus magnam pecuniae vim tractent, propter unicam iurisiurandi religionem, fidem seruant. et quum apud alios raro aliquis inueniatur, qui publico manus abstineat, quique eiusmodi sceleris purus sit: apud Romanos contra, ut manifesti peculatus aliquis arguatur, raro accidit.

55. Sed enim manere humanas res omnes interitum ac mutationem, ne admonendi quidem sumus, ipsa namque naturae necessitas ad firmandam huic rei fidem abunde sufficit. quum autem duo modi sint, quibus resp. omnes pereunt, vel extrinsecus illata peste, vel in ipsis ingenerata: eius, quae venit extrinsecus, incerta et instabilis est cognitio; ad illa autem mala quod attinet, quae ex ipsis rebus. origine habent, certa et definita est. Quae primo nascatur illarum forma, quae postea, et quomodo inuicem mutantur alia in aliam, antea docuimus, ut si qui in proposito argumento extremis prima connectere potuerint, vel ipsi per se, quid in posterum imminet, praedicere valeant. et vero manifesta res est, ut equidem arbitror. Postquam enim ciuitas aliqua multa etque magna pericula fuit eluctata; iamque ad principatum et po-

ἀφίκη-

ἀφίκηται· Φανερόν, ὥς, εἰσοικισομένης εἰς αὐτὴν ἐπὶ πολὺ τῆς εὐδαιμονίας, συμβαίνει, τὰς μὲν βίαις γίνεσθαι πολυτελεστέρας, τὰς δ' ἄνδρας φιλονεικοτέρας τῷ δέοντος περὶ ταῖς ἀρχαῖς, καὶ τὰς ἄλλας ἐπιβολὰς. ὧν προβαινόντων ἐπὶ πλεόν, ἄρξει μὲν τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολῆς ἡ Φιλαρχία, καὶ τὸ τῆς ἀδοξίας εἶδος· πρὸς δὲ τέτοις ἡ περὶ τὰς βίαις ἀλαζονεία καὶ πολυτέλεια. λήψεται δὲ τὴν ἐπιγραφὴν τῆς μεταβολῆς ὁ δῆμος, ὅταν ὑφ' ὧν μὲν ἀδικεῖσθαι δοξῇ διὰ τὴν πλεονεξίαν, ὑφ' ὧν δὲ χαυνωθῇ κολακευόμενος διὰ τὴν Φιλαρχίαν. τότε γὰρ ἐξοργισθεῖς, καὶ θυμῷ πάντα βεβρυμένοι, ἐκ ἔτι θελήσας πειθαρχεῖν, ἐδ' ἴσον ἔχειν τοῖς προσώποις, ἀλλὰ πᾶν καὶ τὸ πλεῖστον αὐτός. ἔ γινόμενα, τῶν μὲν ὀνομάτων τὸ κάλλιστον ἡ πολιτεία μεταλήψεται, τὴν ἐλευθερίαν καὶ δημοκρατίαν· τῶν δὲ πραγμάτων, τὸ χεῖριστον, τὴν ὀχλοκρατίαν. Ἡμεῖς δ' ἐπειδὴ τὴν τε σύστασιν καὶ τὴν αὐξήσιν τῆς πολιτείας, ἔτι δὲ τὴν ἀκμὴν καὶ τὴν διάθεσιν, πρὸς δὲ τέτοις τὴν διαφοράν πρὸς τὰς ἄλλας τῆς χειρόνους ἐν αὐτῇ καὶ βελτίονος διεληλύθαμεν· τὸν μὲν περὶ τῆς πολιτείας λόγον ὥδ' ὡς κατατρέφωμεν.

tentiam non controuersam peruenit: palam est, vbi mora longi temporis beata fortuna suam sedem in ea ciuitate firmauerit, in mores luxum irrepere, in animos virorum ambitionem et peruicaciam, tum circa magistratus, tum circa alia incepta, quae vbi semel creuerint mala mutationis in deterius principium existet ab honoribus per ambitionem petitis aut negatis: itemque ab illa arrogantia et luxu, quo priuatorum mores erunt deprauati. perficiendae vero mutationis auctor erit populus, cum ab his quidem iniuria affectus propter eorum avaritiam ac rapinas sibi videbitur: ab aliis vero propter ambitionem assentatione corruptus et vano tumore fuerit inflatus. tunc enim incensus ira, et solis iis, quae iracundia fuggererit, vteus consiliis, parere amplius aut aequo iure agere cum prioribus magistratibus detrectabit: verum pro omnibus vnus ipse erit, plurimumque poterit. quo pacto mutata facie reipub. nomen quidem longe pulcherrimum ciuitas recipiet, libertatem inquam et popularem statum; re vero ipsa turbae inconditae dominatione in experietur, quod malum est omnium longe grauissimum. Sed nos postquam constitutionem primam huius reip. et incrementum, itemque illum eius statum, quo nunc maxime viget, ad haec quid distet haec a ceteris et quibus rebus vel deterius vel melior haec sit aliis: instituto sermone de rep. Rom. finem hic faciam.

56. Τῶν δὲ συνεκτόντων μα-
ρῶν τῆς ἱστορίας τοῖς καιροῖς,
ὅφ' ἂν παρέβημεν, παραλαβόν-
τες, ἐπὶ βραχὺ μιᾶς προέξουσ
παρσόμεθα καφαλαϊώδη μνή-
μην, ἵνα μὴ τῷ λόγῳ μένον,
ἀλλὰ καὶ τοῖς πράγμασιν, ὥσ-
τερ ἀγαθὴ τεχνίτη δεῖγμα τῶν
ἔργων ἂν τι προσεγκάμενοι,
φανερὰν ποιήσωμεν τῆς πολι-
τείας τὴν ἀκμὴν καὶ δύναμιν,
ὥς τις ἦν κατ' ἐκείνας τὰς χρό-
νας. Ἀννίβας γὰρ ἐπειδὴ τῇ
παρὶ Κάνναν μάχῃ παραγενομέ-
νος Ῥωμαίων, ἐγκαταῆς ἐγένετο
τῶν τὸν χάρακα φυλαττόντων
ἐκτακτοῦ. ζῶντος αὖτε πάν-
τας συνεχάρησε διακέμεσθαι
σφίσι πρὸς τὰς ἐν οἴκῳ περὶ λύ-
τρων καὶ σωτηρίας. τῶν δὲ
προχέριστων δέκα τὰς ἐπι-
θυστάτας, ὀρκίσας, ἥ μὴν ἐτα-
ρήσαν πρὸς αὐτὸν, ἐξέπεμψε
τούτους. οἳ δὲ τῶν προχειρισθέν-
των ἐκτακτορευμένους ἐκ τῷ χά-
ρακι ἦσαν, καὶ τι φήσας ἐπιλα-
βόντες, πάλιν ἀνέκαμψαν, καὶ
ἐπὶ τὸ καταλειφθὲν αὐτοῖς
ἐσταύρωτο, νομίζον, διὰ τῆς ἀνα-
χωρήσεως τετηρημέναι τὴν πί-
σιν, καὶ λαλύνεσθαι τὸν ὄρκον.
ὅν παραγενομένων εἰς τὴν Ῥώ-
μην, καὶ δεομένων, καὶ παρα-
καλόντων τὴν σύγκλητον, μὴ
φθονῆσαι τοῖς ἐαλωκόσι τὴν σω-
τηρίαν, ἀλλ' ἐάσαι τοὺς μὲν
ἑστέον καταβαλόντα σωθῆναι
πρὸς τὰς ἀναγκάς· τὸτο γὰρ
συνχωρεῖν Ἰφισαν τὸν Ἀννί-
βαν· εἶναι δ' αἴτιος σωτηρίας αὐ-
τοῦ.

Tom. II.

56. Iam vero actionem v-
nam ex illa parte historiae,
quae temporibus cohaeret,
vnde sumus digressi, petitam,
breuiter hoc loco afferemus,
vt non oratione solum, sed
et rebus ipsis, producto in
medium, more excellentium
artificum, aliquo opere, quan-
ta fuerit per illa tempora rei-
publ. huius vis, quantus vi-
gor, clare ostendamus. Post
victoriam de Romanis ad Can-
nus partam, Hannibal octo
millibus hominum, qui castra
tuebantur, est potitus. His
omnibus quum vitam concess-
isset, potestatem insuper fe-
cit mittendi ad suos de pretio
redemptionis et reditu in pa-
triam. illi decem e suo nu-
mero dignitate praecipuos in
eam rem delegerunt, quos
Hannibal iuriurando prius ad-
actos, fore se redituros, Ro-
mam milit. e decem vero il-
lis vnus, castris iam egressus,
aliquid se oblitum dixit, et
castra repetiit, deinde eo af-
sumto, quod omiserat, itine-
ri denuo se accinxit; ratus si-
mulato illo reditu fidem se
praestitisse, et religione iuris-
iurandi exsoluisse. Romam
vt ventum, rogare et orare
legati senatum, ne captis redi-
tuum inuideret, sed ternas
quemque minas pro se si-
neret pendere, atque ad
necessarios suos redire: per
Hannibalem namque hoc lice-
re sibi affirmabant. dignos
porro qui in patriam reuer-
terentur ipsos esse: vt qui

F

τὴς.

τάς. ἔτε γὰρ ἀποδοδελημακύναι κατὰ τὴν μάχην, ἔτ' ἀνάξιον ἔδεν πεποιμέναι τῆς Ῥώμης· ἀλλ' ἀπολειφθέντας τὸν χάρκα τηρεῖν, πάντων ἀπολομένων τῶν ἄλλων ἐν τῇ μάχῃ, τῷ καιρῷ περὶ ληφθέντας ὑποχειρίαις γενέσθαι τοῖς πολεμίοις. Ῥωμαῖοι δὲ μεγάλους κατὰ τὰς μάχας περιπεπτακότες ἐλαττώμασι, πάντων δ' ὡς ἔπος εἶπεν, ἐτερημένοι τῶν τότε συμμαχῶν, ὅσον ἔπω δὲ προσδοκῶντας τὸν περὶ τῆς πατρίδος αὐτοῖς ἐκφέρεσθαι κίνδυνον, διακῆσαντες τῶν λεγομένων, ἔτε τὲ πρέποντος αὐτοῖς, ἔιξαντες ταῖς συμφοραῖς, ὠλυγώρησαν, ἔτε τῶν δεόντων ἔδεν τοῖς λογισμοῖς παρεῖδον· ἀλλὰ συνιδόντες τὴν Ἀννίβη πρόθεσιν, ὅτι βέλεται διὰ τῆς πράξεως ταύτης ἅμα μὲν εὐπορησάμενα χρημάτων, ἅμα δὲ τὸ Φιλότιμον ἐν ταῖς μάχαις ἐξελέσθαι τῶν ἀντιταττομένων, ὑποδείξας, ὅτι τοῖς ἡττημένοις ὁμῶς ἐλπὶς ἀπολείπεται σωτηρίας· τοσούτ' ἀπέχρον τῇ ποιῆσά τι τῶν ἀξιμίων, ὥστε ἔτε τὸν τῶν οἰκείων ἔλεον, ἔτε τὰς ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἐσομένας χρείας ἐποιήσαντο περὶ πλείονος, ἀλλὰ τὰς μὲν Ἀννίβη λογισμὸς, καὶ τὰς ἐν ταῖς ἐλπίδας ἀπέδειξαν κενὰς, ἀπειπάμενοι τὴν διαλύτρωσιν τῶν ἀνδρῶν· τοῖς δὲ κατ' αὐτοῖς ἐνομοθέτησαν, ἢ νικᾶν μαχομένους, ἢ θνήσκεν, ὡς ἄλλης

neque in praelio ignave se gessissent, nec Romano nomine quicquam indignum admisissent, sed ad tuitionem castrorum relictī, caeteris omnibus in acie occisis, deprehensi a fortuna aduersa, in potestatem hostium venissent. Romani vero quamuis ingentes dimicando in acie clades acceperant, omnes prope modum socios tunc suos amiserant, in expectatione denique erant ultimi periculi, quod patriae suae videbant imminere: nihilominus tamen audita petitione legatorum, neque honesti decorique immemores, cedendo aduersis, se praebuerunt, neque fugit eos quicquam, quo minus rebus suis bene consularent. Hannibalis enim consilio intellecto, qui eo pacto et pecuniarum copiam sibi volebat parare, et simul acrem illam peruicaciam in dimicando hostibus suis adimere, ostentata ipsis spe salutis, si vinci contingeret: tantum afuit, ut legatis concederent Romani, quod petebant; ut contra neque miseratione proximorum mouerentur, neque illius utilitatis, quam erant captiui, si redirent, allaturi, rationem ullam ducerent: quin potius Hannibalis consilia et spes inde pendentes, et ita captiuorum redemptione, vanas reddiderunt: suis autem militibus legem tulērunt, ut aut vincerent pugnando, aut morerentur: quip-

πέμμεται

ἀπορίας ἀπίδος ὑπαρχούσης εἰς
 σωτηρίαν αὐτοῖς ἡττημένοις.
 Διὸ καὶ ταῦτα προθέμενοι,
 τὰς μὲν ἐννέα τῶν πρεσβυτῶν
 ἀθλοντάς κατὰ τὸν ὅρκον ἀνα-
 χωρῶντας ἐξέπειψαν, τὸν δὲ
 σοφισάμενον πρὸς τὸ λύσαι τὸν
 ὅρκον, δῆσαντες ἀποκατέστησαν
 πρὸς τὰς πολέμιας· ὥστε τὸν
 Ἀννίβαν μὴ τοσούτον χαρῶναι
 κείμενον τῇ μάχῃ Ῥωμαίους,
 ὡς συντρεβήναι κατακλαγέμενον
 τὸ τέλειον καὶ τὸ μαγαλόφυ-
 χον τῶν ἀνδρῶν ἐν τοῖς δια-
 βολίαις.

pe viam salutis aliam nullam
 victis superesse. His igitur
 ita decretis, nonem quidem
 legatos, sponte sua ob iusiur-
 randum reuertentes, dimise-
 runt; illum vero, qui ad sol-
 uendam religionem fraudem
 adhibuerat, vinctum ad hostem
 remiserunt. ex quo factum,
 vt non tam lactaretur Han-
 nibal, praelio victos a se Ro-
 manos, quam admiratione
 constantiae et magnitudinis
 animi, quibus in capiendis
 consiliis iidem utebantur, per-
 cussus frangeretur.

ΕΚ ΤΗΣ
ΕΒΔΟΜΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΩΝ
ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.
Κ
POLYBII MEGALOPOLITANI
SEPTIMA HISTORIAE
EXCERPTA.

Τοποθεσία τῆς Λεοντίνων
πόλεως τῆς ἐν Σικελίᾳ.

*Situs urbis Leontinorum
Sicilia.*

Η γὰρ τῶν Λεοντίνων πό-
λις τῷ μὲν ὅλῳ κλί-
ματι τέτραπται πρὸς
τάς ἄρκτας· ἔστι δὲ διὰ μέσης
αὐτῆς αὐλὸν ἐπίπεδος, ἐν ᾧ
συμβαίνει τὰς τε τῶν ἀρχαίων
καὶ δικαστηρίων κατασκευάς, καὶ
καθόλου τὴν ἀγορὰν ὑπάρχειν.
τὰ δ' αὐλῶνος παρ' ἐκατέραν
τὴν πλευρὰν παρῆκει λόφος,
ἔχων ἀπορρώγα συνεχῇ· τὰ δ'
ἐπίπεδα τῶν λόφων τῶν ὑπὲρ
τάς ὀφρῦς, οἰκιῶν ἐστὶ πλήρη καὶ
ναῶν. δύο δ' ἔχει πυλῶνας ἡ πό-
λις, ὧν ὁ μὲν ἀπὸ τῆς πρὸς με-
σημβρίας πέρατός ἐστιν, ἡ πρὸς
αὐλῶνος, φέρων ἐπὶ Συρα-
κῶσας· ὁ δ' ἕτερος ἐπὶ τὰς πρὸς
ἄρκτας, ἄγων ἐπὶ τὰ Λεοντινὰ
καλόμενα πεδία, καὶ τὴν γαυρ-

Vrbis Leontinorum, si-
tius loci inclinatione
spectes, vergit ad
ptemtriones: per
diam vero urbem plana qu-
dam porrigitur conuallis:
qua et magistratuum est curia
et iudiciorum sedes, denique
forum ipsum. utrumque hu-
conuallis latus colles prae-
xunt continuis praecipiti-
asperis: at quae super colli-
horum supercilia est pla-
ties, domibus templisque
referta. Portae oppidi si-
duae: una quae ab exte-
mo dictae conuallis merid-
nali Syracusas ducit: altera
quae ab extremo septemtrio-
nibus obuerso ad campos si-
quos vocant Leontinos.
agrum coli aptum. prae-
γῆσι

ἡγήσαντο χώραν. ὑπὸ δὲ τὴν υἱάν
ἐπεβόωγα τὴν πρὸς τὰς ὑσσις,
παρεβρεῖ ποταμός, ὃν καλῶσι
Λίσσον. τὴν δὲ καὶ παραλ-
λοὶ καὶ πλεῖς ὑπ' αὐτὸν τὸν
εἰρημὸν οἰκίαι συνεχεῖς, ὧν
μεταξὺ καὶ τῷ ποταμῷ συμ-
βαίνει τὴν προειρημένην ὁδὸν
ἐπέρχου.

ptam rupem alterius collis,
eam nempe, quae ad occa-
sum spectat, annis praeterla-
bitur, quem dicunt Lissum,
sub ima rupe continua series
extenditur domorum multa-
rum, quae pari interuallo om-
nes a fluuio distant. inter
has et amnem illa quam dixi-
mus via est interiecta.

Ὁρκος καὶ συνθήκαι, ἃς
ἔθετο Ἀννίβας ὁ στρατηγὸς
τῶν Καρχηδονίων πρὸς Ξενο-
φάνη τὸν Φιλίππου τῷ Μα-
κεδόνα πρεσβευτῇ.

*Formula iurisiurandi, quo
foedus sancierunt Hannibal,
imperator exercitus Carthagi-
niensium, et Xenophanes, lega-
tus Philippi regis Macedoniae.*

2. **Ο**ρκος, ἐν ᾧ ἔθετο Ἀννίβας
ὁ στρατηγός, Μάγωνες,
Μύρκανος, Βαρμόκαρος, καὶ
πάντες γεγενησάμενοι Καρχηδο-
νίων οἱ μετ' αὐτῷ, καὶ πάντες
Καρχηδόνιοι στρατεύόμενοι μετ'
αὐτῷ, πρὸς Ξενοφάνη Κλεο-
μάχου Ἀθηναίου πρεσβευτῇ,
ὃν ἀπέστειλε πρὸς ἡμᾶς Φί-
λιππος ὁ βασιλεὺς, Δημητρίου,
ὑιὸς αὐτοῦ καὶ Μακεδόνων
καὶ τῶν συμμάχων ἐναντίον
Διὸς καὶ Ἡρα καὶ Ἀπόλλω-
νος· ἐναντίον δαίμονος Καρ-
χηδονίων καὶ Ἡρακλέους καὶ
Ἰολαίου· ἐναντίον Ἑρως, Τρι-
τωνος, Ποσειδῶνος· ἐναντίον
θεῶν τῶν συστρατευομένων, καὶ
ἡλίου καὶ σελήνης καὶ γῆς·
ἐναντίον ποταμῶν καὶ λειμῶ-
νων καὶ ὑδάτων· ἐναντίον πάν-
των θεῶν, ὅσοι κατέχουσιν Καρ-

2. **H**oc est foedus iureiuran-
do sancitum, quod icit
Hannibal imperator, ac simul
cum eo Mago, Myrcal. et
Barmocal, nec non senatores
Carthaginensium, qui aderant,
et uniuersi Carthaginenses,
qui in eius exercitu erant,
cum Xenophane Cleomachi filio,
Atheniensi, quem ad nos misit
Philippus rex, Demetrii filius,
tam suo nomine, quam Mace-
donum et sociorum: et est foe-
dus hoc iactum coram Ioue et
Iunone atque Apolline: coram
dea Carthaginensium, Hercu-
le et Iolao: item coram Mar-
te, Tritone, Neptuno: coram
diis expeditionis comitibus,
sole etiam luna et tellure: co-
ram fluuiis, pratis, aquis:
coram omnibus diis, qui Car-
thaginem imperio tenent: co-
ram diis uniuersis, qui Ma-
κεδόνες.

χηδόνᾱ· ἐναντίον θεῶν πάν-
 των, ὅσοι Μακεδονίαν καὶ τὴν
 ἄλλην Ἑλλάδα κατέχουσιν
 ἐναντίον θεῶν πάντων τῶν κα-
 τὰ στρατεῖαν, ὅσοι τινὲς ἐφε-
 σήκασιν ἐπὶ τῷδε τῷ ὅρκῳ. Ἀν-
 νίβας ὁ στρατηγὸς εἶπε, καὶ
 πάντες οἱ Καρχηδονίων γεγε-
 σιασά, οἱ μετ' αὐτῷ, καὶ πάν-
 τες Καρχηδόνιοι στρατευόμενοι
 μετ' αὐτῷ, εἰάν δοκῇ ὑμῖν καὶ
 ἡμῖν, τὸν ἕρκον τῷτον δέδωαι
 περὶ Φιλίας καὶ εὐνοίας καὶ
 λῆς, φίλους καὶ οἰκείους καὶ
 ἀδελφούς, ἐφ' ᾧ τ' ἔσται σωζο-
 μένης ὑπὸ βασιλέως Φιλίπ-
 που καὶ Μακεδόνων, καὶ ὑπὸ
 τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, ὅσοι εἰσὶν
 αὐτῶν σύμμαχοι, κυρίως Καρ-
 χηδόνιες καὶ Ἀννίβαν τὸν στρα-
 τηγὸν καὶ τὲς μετ' αὐτῷ, καὶ
 τὲς Καρχηδονίων ὑπάρχους,
 ὅσοι τοῖς αὐτοῖς νόμοις χρῶν-
 ται, καὶ Ἰτυκαίους, καὶ ὅσαι
 πόλεις καὶ ἔθνη Καρχηδονίων
 ὑπήκοα, καὶ τὲς στρατιᾶτας
 καὶ τὲς συμμάχους, καὶ πά-
 σας πόλεις καὶ ἔθνη, πρὸς
 αἷς ἐσὶν ἡμῖν ἢ τε Φιλία τῶν
 ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Κελτίᾳ, καὶ
 ἐν τῇ Λαγυστιῇ, καὶ πρὸς ἑσ-
 τινὰς ἡμῖν εἶναι γένηται Φιλία
 καὶ συμμαχία ἐν ταύτῃ τῇ
 χώρᾳ· ἔσται δὲ καὶ Φίλιππος
 ὁ βασιλεὺς καὶ Μακεδόνες,
 καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων οἱ
 σύμμαχοι σωζέμενοι καὶ φυ-

cedoniam et reliquam Grae-
ciam imperio suo obtinent: co-
ram diis omnibus praesidibus
rei bellicae, qui huic sancien-
do foederi praesentes inter-
ueniunt. Hannibal impera-
tor dixit, et omnes senato-
res, qui una cum eo sunt, et
quicumque Carthaginienses in
eius sunt exercitu: ex ani-
mi vestri nostrique senten-
tia foedus hoc esto amici-
tiae et beneuolentiae, ut ami-
ci societate iuncti et fratres
in posterum simus, hac le-
ge. A Philippo et Macedo-
nibus ceterisque Graecis, quot-
quot eorum socii salus prop-
pugnator dominorum Car-
thaginiensium, et Hannibalis
imperatoris, et eorum qui
cum ipso sunt: item prae-
fectorum prouinciarum di-
tionis Carthaginiensium, qui-
cumque iisdem legibus utun-
tur: Uticensium quoque et
omnium ciuitatum et natio-
num, quae Carthaginiensium
imperio sunt subditae: omni-
um militum nostrorum et so-
ciorum, omnium ciuitatum
ac nationum amicitia nobis
iunctarum in Italia, Gallia
et Liguria, et si qui in hac
regione amicitia ac societate
nobiscum se sunt iuncturi:
pariter et Philippi regis sa-
lus et Macedonum reliquo-
rumque Graecorum sociorum
propugnator, atque ipsi con-
 λαττό-

λαττόμενοι ὑπὸ τῶν Καρχη-
δονίων συστρεφόμενων, καὶ
ὑπὸ Ἰταλικῶν, καὶ ὑπὸ πα-
σῶν πόλεων καὶ ἔθνων, ὅσα ἐστὶ
Καρχηδονίαις ὑπήκοα, καὶ
συμμαχῶν, καὶ στρατιωτῶν,
καὶ ὑπὸ πάντων ἔθνων καὶ
πόλεων, ὅσα ἐστὶν ἐν Ἰταλίᾳ
καὶ Κελτίᾳ καὶ Λυγυρίᾳ, καὶ
ὑπὸ τῶν ἄλλων, ὅσοι ἀν' ἑαυτῶν
τῶν συμμαχοῦ ἐν τοῖς κατ'
Ἰταλίαν τόποις τέτοις. ἐκ
ἐπιβουλεύσεων ἀλλήλοις, καὶ
λόγῳ χρησόμεθα ἐπ' ἀλλή-
λοις. μετὰ πάσης προθυμίας
καὶ εὐνοίας ἀντιδόξῃ καὶ ἐπι-
βολῇ ἐσόμεθα πολέμοι τοῖς
πρὸς Καρχηδονίαις πολεμῶσι,
χωρὶς βασιλέων καὶ πόλεων
καὶ λαῶν, πρὸς ὅς ἡμῖν εἰσὶν
ἐχθροὶ καὶ φιλία. ἐσόμεθα δὲ
καὶ ἡμεῖς πολέμοι τοῖς παλε-
μῶσι πρὸς βασιλέα Φίλιπ-
πον, χωρὶς βασιλέων καὶ πό-
λεων καὶ ἔθνων, πρὸς ὅς ἡμῖν
εἰσὶν ἐχθροὶ καὶ φιλία. ἐσθδαι
δὲ καὶ ὑμῖν τὸν πόλεμον, ὅς
ἐστὶν ἡμῖν πρὸς Ῥωμαίους, ὅως
ἐν ἡμῶν καὶ ὑμῖν οἱ θεοὶ δι-
δοῦσι τὴν εὐμερίαν. βοηθή-
σαι δὲ καὶ ἡμῖν, ὧν ἂν χρῆται
ἡ, καὶ ὡς ἂν συμφωνήσωμεν
ποιήσαι. τῶν δὲ θεῶν ἐδόντων
ὑμῖν καὶ ἡμῖν *κατὰ τὸν πόλε-
μον τὸν πρὸς Ῥωμαίους καὶ τὰς
συμμαχὰς αὐτῶν ἀν' ἀξιώσει
Ῥωμαίους συντιθεσθαι περὶ Φι-

seruantor a Carthaginien-
sium exercitibus, Uticensibus
et ciuitatibus ac nationibus
omnibus, quae Carthaginien-
sibus parent, sociis eorum
et militibus: ab omnibus
denique gentibus et ciuitati-
bus, quae per Italiam, Gal-
liam et Liguriam societa-
te nobis iungantur, aut si qui
per Italiam ad nostram so-
cietatem sunt accessuri: non
appetemus alii alios occultis
consiliis: neque insidias strue-
mus inimicem. Cum promiti-
tutine et beneuolentia sine
dolo malo aut inuidiis hosti-
bus Carthaginensium hostes
erimus: regibus exceptis,
ciuitatibus ac portibus, qui-
buscum foedus nobis est at-
que amicitia. Similiter et
ipsi erimus hostes hostium
regis Philippi, regibus ex-
ceptis, ciuitatibus et genti-
bus, quibuscum foedus no-
bis est atque amicitia. Bel-
lum quod iam nobis est cum
Romanis, ut futurum sit et
vobis, donec nobis vobisque
dii laetum exitum duint.
Subministrabitis autem nobis
ea, quorum opus fuerit, et
prout inter nos conuenerimus,
ita facietis. Sin deorum au-
xilium vobis nobisque in hoc
bello aduersus Romanos, et
eius socios defuerit, et postu-
latum a nobis fuerit, ut ami-
citiam cum Romanis iunga-

λίας, συνθησόμεθα· ὥς ἔ-
 ναι πρὸς ὑμᾶς τὴν αὐτὴν φι-
 λίαν· ἐφ' ᾧ τε μὴ ἐξῆναι αὐ-
 τοῖς ἀραδῶν πρὸς ὑμᾶς μη-
 δεποτε πόλεμον, μήδ' ἔναι
 Ῥωμαίους κυρίως Κερκυραίων,
 μήδ' Ἀπολλωνιατῶν καὶ Ἐπι-
 δαμνίων, μήδ' Φάρες, μήδ'
 Διμαλλῆς καὶ Παρθίνων, μήδ'
 Ἀτντανίας. ἀποδώσασι δὲ
 καὶ Δημητρίῳ τῷ Φαρίῳ τὰς
 οἰκείας πάντας, οἱ εἰσὶν ἐν τῷ
 κοινῷ τῶν Ῥωμαίων. εἰάν δὲ
 αἰρωῖται Ῥωμαῖσι πρὸς ὑμᾶς
 πόλεμον, ἢ πρὸς ἡμᾶς, βοη-
 θήσομεν ἀλλήλοις εἰς τὸν πό-
 λεμον, καθὼς ἂν ἑκατέροις ἢ
 χρεῖα. ὁμοίως δὲ καὶ εἰάν τι-
 νες ἄλλοι, χωρὶς βασιλέων καὶ
 πόλεων καὶ ἔθνων, πρὸς αὐ-
 τῶν εἰσὶν ἔρκοι καὶ Φιλίαι.
 εἰάν δὲ δοκῇ ἡμῖν ἀφελῆν ἢ
 προδιῆναι πρὸς τόνδε τὸν
 ὄρκον, ἀφελῆμεν ἢ προδήσο-
 μεν, ὡς ἂν ἡμῖν δοκῇ ἀμφο-
 τέροις.

mus: sic iungemus, ut ea-
dem illa et vobiscum sit ami-
citia cum ipsis. idque iis le-
gibus, ne bellum vobis indi-
cere fas umquam illis sit:
neue in potestatem Romani
habeant Corcyraeos, neque
Apolloniatas, neque Dyrrha-
chinos, neque Pharum, ne-
que Dimallen, et Parthinos,
neque Atintaniam. Reddun-
to iidem et Demetrio Pha-
rio omnes illius propinquos
et necessarios, qui intra Ro-
manorum dittonem fuerint.
Quod si aduersus vos bellum
Romani susceperint, aut ad-
uersus nos, auxilia inuicem
ad id bellum nobis submini-
strabimus, prout fuerit utris-
que opus. Idem crit et ab
aliis suscepto bello, regibus
exceptis et ciuitatibus atque
gentibus, quibuscum foedera
sunt nobis atque amicitia.
Huic foederi si quid nobis vel
demere vel adiciere visum erit,
ex communi amborum senten-
tia dememus vel adiciemus.

Ὅτι Δημητρίῳ τῷ Φαρίῳ
 πείθοντος Φίλιππον τὸν Μα-
 κεδόνα, εἰσάγειν Φρεβαν εἰς
 τὴν Ἰθωμάτην τὴν τῶν Μεσ-
 σηνίων ἄκραν, Ἀρατος συνε-
 βέβηκε τὸ μή.

Demetrius Pharius suadet
Philippo regi Macedonum,
ut praesidium in arcem Mes-
sensae inducat dictam Itho-
men; Aratus dissuadet.

3. Κατὰ δὲ τὸν ἐθισμὸν ἐκ
 τῶν τυθέντων ἱερῶν
 προσερχθέντων αὐτῷ τῶν

3. Quum mactatae victimae
 ex ta de more oblata
 Philippo ad inspiciendum fuif-
 σπλάγ-

σπλάγχων, δεξιόμενος εἰς τὰς
 χεῖρας, καὶ βραχὺ δικλίνας,
 ἤρατο προτάων τοῖς περὶ τὸν
 Ἄρατον, τί δοκᾷ τὰ ἱερεῖα ση-
 μαίνειν, πότερον ἐκχωρεῖν τῆς
 ἀρχῆς, ἢ κρατεῖν αὐτῆς; ὁ μὲν
 ἂν Δημήτριος αὐτόθεν ἐκ τῷ
 προβαθηκοτος· εἰ μὲν μάντιως
 φρένας ἔχεις, ἔφη, ἐκχωρεῖν
 τὴν ταχίστην· εἰ δὲ βασιλείας
 πραγματικῶς, τηρεῖν αὐτήν, ἵνα
 μὴ, νυν ἀφείς, ζητῆς ἕτερον ἐπι-
 τήδειον καιρόν. ὅτω γὰρ ἐκαστέ-
 ρων τῶν κρατῶν κρατῶν, μό-
 νος ἂν ὑποχείριον ἔχοις τὸν
 βῆν· αἰνιττόμενος τὰ μὲν κέρ-
 τα τὴν Ἰθωμάτην καὶ τὸν Ἀκρο-
 κορινθόν· τὴν δὲ Πελοπόννη-
 σον, τὸν βῆν. ὁ δὲ Φίλιππος
 ἀπερέφης πρὸς τὸν Ἄρατον,
 οὐδὲ ταυτὰ συμβουλευείς; ἔφη.
 τῷ δ' ἐπιχρῶντος, αὐτὸν λέγειν
 ἔβη τὸ φανόμενον. ὁ δὲ δια-
 παρήσας, εἰ μὲν χωρὶς, ἔφη,
 τῷ παρασκοπῶνται Μεσσηνί-
 ῶν, κρατεῖν· εἰ δὲ τῷτον κα-
 ταλαβὴν Φρυγᾶ, πάσας ἀπολ-
 λύναι μέλλεις τὰς ἀκροπόλεις
 καὶ τὴν Φρυγᾶν, ἣν παρέλαβας
 παρ' Ἀντιγόνου, Φρυγόμενος τὰς
 συμμάχους, λέγων τὴν πίσιν·
 σιάτεις μὴ καὶ νῦν κρεῖττον ἢ,
 τὸς ἄνδρας ἐξαγαγόντα τὴν πί-
 σιν αὐτῷ καταλιπεῖν, καὶ ταύ-
 τη Φρυγεῖν τὰς Μεσσηνίους, ὁ-
 μοίως δὲ καὶ τὰς λοιπὰς συμμά-
 χους. ὁ Φίλιππος κατὰ μὲν τὴν
 βίαν ὄρμην ἔτοιμος ἦν παρα-
 σκοπεῖν, ὥς ἐκ τῶν ὕστερον πρα-
 χθέντων ἐγένετο καταφανές·

sent: ille exta manibus sus-
 cipit, ac leuiter se inclinans
 in alteram partem, Arato il-
 la ostendens, quid sacra signi-
 ficarent interrogat: vtrumne
 arce excedere, an eam te-
 nere? ibi tum Demetrius e-
 re nata, si vatis, inquit,
 mentem habes, excedere:
 sin regis, ad res gerendas et
 parandum imperium idonei,
 eam seruare: ne, si nunc
 omittas, aliud requiras op-
 portunum tempus. hoc enim
 solo modo vtrumque cornu
 tenens, bouem ipsum in po-
 testate habebis. obscure de-
 signans per cornua Ithoma-
 tam et Acrocorinthum: per
 bouem Peloponnesum. At
 Philippus ad Aratum conuer-
 sus, Tu quoque idem sua-
 des? inquit. et quum ille
 taceret, vt suam aperiret
 sententiam, postulauit. ille
 aliquamdiu cunctatus, si qui-
 dem, ait, potes, fide quam
 Messeniis dedisti intemerata,
 tene: sin Ithomam prae-
 sidio occupans, omnes arces
 amissurus es atque illud prae-
 sidium ab Antigono acce-
 ptum, quo socios tibi seruas,
 (fidem dicebat:) vide ne et-
 iam nunc satius sit, eductis
 militibus, fidem ibi relinque-
 re, et per hanc Messenios
 custodire, similiter vt reli-
 quos socios. Philippus si
 animo suo obsequeretur, pa-
 ratus erat fidem frangere,
 sicut ex iis, quae deinceps
 egit, palam est factum: sed

ἐπιτιμημένος δὲ μικρῷ μὲν πρότερον ὑπὸ τῶ νεωτέρου πικρῶς ἐπὶ τῇ τῶν ἀνδρῶν ἀπωλείᾳ· τότε δὲ μετὰ παρόρησίας ἅμα καὶ μετ' ἀξιώσεως λέγοντος τῷ πρεσβυτέρῳ, καὶ δεομένου μὴ παρακῆσαι τῶν λεγομένων, ἐνετράπη. καὶ λαβόμενος αὐτῷ τῆς δεξιᾶς, Ἀγωνεμεν τοίνυν, ἔφη, πάλιν τὴν αὐτὴν ὁδόν.

fed quum a iuniorē quidem Arato paullo ante acriter fuisset obiurgatus propter perniciem nonnullis allatam: tum vero senior libere grauiterque sententiam dixisset, et rogasset, ne suum aspernaretur consilium, pudore est inhibitus: itaque Aratum dextra prehensens, Ergo, inquit, eadem, qua venimus, ire pergamus.

Πῶς εἴδοι ἡ τῶν Σαρδείων πόλις ὑπ' Ἀντίοχου τῷ βασιλέως ἐνὸς ἀνδρός ἀγχινοῖα Λαγόρου τῷ Κρητός.

Quomodo Antiochus rex Sardes ceperit unius viri opē atque sollertia, Lagorae Cretenfis.

4. Περὶ δὲ τὰς Σάρδεϊς ἔπαντοι καὶ συνεχεῖς ἀκροβोलισμοὶ συνίσταντο, καὶ κινδυνοί, καὶ ὑπόπτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, πᾶν γένος ἐνέδρας, ἀντακίδρας, ἐπιθέσεως, ἀξυρισκόντων τῶν στρατιωτῶν κατ' ἀλλήλων· περὶ ὧν γράφειν τὰ κατὰ μέρος, ἢ μόνον ἀνωφελές, ἀλλὰ καὶ μακρὸν ἂν εἴη τέλος. τὸ δὲ πέρας ἤδη τῆς πολιορκίας, δεύτερον ἔτος ἐνεσώσης, Λαγόρου ὁ Κρητός τριβὴν ἔχων ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἱκανὴν, καὶ συναρκαῶς, ὅτι συμβαίνει, τὰς ἐχυρωτάτας πόλεις ὡς ἐπιτολὴν ῥᾶτα γήγνεσθαι τοῖς πολεμικοῖς ὑποχειρίαις διὰ τὴν ἐλεγχρίαν τῶν ἐνοικόντων, ἔσαν πεισύναντες ταῖς ἐχυρότεσι ταῖς φυσικοῖς ἢ χειραποτήταις, ἀφυλακτώσι καὶ βουδυνώσι τὸ παράπαν· καὶ

4. Circa Sardes leues dimicationes et pugnae sine intermissione vlla continue committebantur noctu atque interdiu: quum milites nullum non genus insidiandi, aut insidiatores captandi, innuadendique sese inuicem comminiscerentur. de quibus sigillatim scribere non solum inutile, verum et prolixum prorsus fuerit. Ei oppugnationi, cuius alter iam agebatur annus, Lagoras Cretenfis finem imposuit, vir qui rei bellicae non mediocrem usum habebat, et qui obseruauerat, enenire vt plurimum, vt munitionissimae quaeque vrbes negligentia oppidanorum capiantur, vbi naturalibus aut manufactis munitionibus confisi, custodias negligentius agere coeperint, aut etiam agere omnino contemferint. qui

ταῦτο

τῷτο δ' αὖ ἐπεγινώσκας, διότι συμβαίνει, τὰς ἀλώσεις γίνεσθαι κατὰ τὰς ὀχυρωτάτας τόπας, καὶ δοκῶντας ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀπληπιδῶν· καὶ τότε δεωρῶν κατὰ τὴν προὔπαρχουσαν δόξαν, περὶ τῆς τῶν Σάρδεων ὀχυρότητας πάντας ἀπεγνωκότας, ὡς διὰ τοιαύτης πράξεως κυριεύσειν αὐτῆς, μίαν δὲ ταύτην ἔχοντας ἐλπίδα τῇ δὲ τῆς ἐνδεΐας κρατήσεν τῆς πόλεως· τοσούτῳ μᾶλλον προσῶχα, καὶ πάντα τρόπον ἡρέυνα, σπεύδων ἀφορμῆς τινὸς ἐπιλαβέσθαι τοιαύτης. συνθεωρήσας δὲ τὸ κατὰ τὸν καλῶμενον Πρίονα τείχος ἀφυλακτόμενον, (ἵτος δ' ἴσι τόπος ὁ συνάπτων τὴν ἄμραν καὶ τὴν πόλιν,) ἐβλήντο περὶ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἐπίνοιαν ταύτην. τὴν μὲν ἔν τῶν φυλαττόντων ῥαθυμίαν ἐκ ταύτης τινὸς σημεία συνεδείκνυσεν. Τῇ τότε κρημνώδεις ὑπάρχοντος διαφερόντως, καὶ φάραγγος ὑποκειμένης, ὡς ἦν βίπτεισθαι συνέβηκε τὰς ἐκ τῆς πόλεως νακρὰς, καὶ τὰς τῶν ἱππῶν καὶ τὰς τῶν ὀπλοζυγίων καὶ ἀποδνησκόντων καύλας· εἰς τῶτον αἰὶ τὸ τῶν γυπῶν καὶ τῶν ἄλλων ὀρνέων πληθὺς ἡθροίζετο. συνθεωρήσας ἔν τῳ προειρημένῳ ἀνὴρ, ὅτε πληρωθεὶς τὰ ζῶα, τὰς ἀναπαύσεις ἐπὶ τῶν κρημνῶν καὶ τῷ τείχεσσι ποιήματα συνέχευε· ἔγνω, διότι κατ' ἀναγκὴν ἀφυλακτεῖται τὸ τείχος,

hoc etiam ipsa doctus experientia animaduерterat, ea parte capi solere vrbes, quae sunt munitissimae, et de quibus ne spem quidem vliam hostes videntur posse habere. Hic igitur vir intelligens tum quaeque, cunctos pro veteri opinione, qua persuasum vulgo omnibus erat. Sardes urbem esse munitissimam, spem et cogitationem abiicisse de capienda vrbe strenuo aliquo belli facinore, solamque spem superesse vrbis potiundae, si ad inopiam rerum omnium obsessi redigerentur: tanto acrius animum intendit, atque in omnes partes versauit, quo posset aliquam huiusmodi occasionem nancisci. Itaque cognito, partem illam muri, quae est ad Prionem siue Serram, (is est locus qui arcem vrbis iungit) incustoditam manere, in hanc spem et cogitationem totus incubuit. ac custodum quidem negligentiam ex huiusmodi indicio coniecit. Quum sit is locus admodum praeruptus, eique barathrum subiaceat, in quod moris erat cadauera mortuorum et equorum atque iumentorum interanea iacere: eo semper vulturum aliarumque auium multitudo ingens conueniebat. Lagorras igitur postquamprehendisset, dictas aues, ubi fatiatas essent, in summis rupibus et super moenibus semper requiescere, ex eo didicit, necesse esse, vt non custodi-

καὶ

γίγνεται τὸν πλεῖστον χρόνον ἔρημον. λοιπὸν, ἐπιμαλῶς τὴν νύκτα προσπορευόμενος, ἐξέταζε τὰς προσβάσεις καὶ θέσεις τῶν κλιμάκων εὐρίσκων δὲ κατὰ τινα τόπον καὶ καθ' ἓνα τῶν κρημνῶν δυνατὴν ἔσαν, προσφέρει τῷ βασιλεῖ τὸν περὶ τούτων λόγον.

5. Τῷδε δεξαμένῳ τὴν ἀλπίδα, καὶ παρακαλέσαντος τὸν Λαγόραν, ἐπιελθὼν τὴν προᾶξιν, αὐτὸς μὲν ὑπὸ χυεῖτο τὰ δυνατὰ ποιήσειν· ἤξια δὲ τὸν βετιλέα, Θεόδοτον αὐτῷ τὸν Αἰτωλὸν, καὶ Διονύσιον τὸν ἡγεμόνα τῶν ὑπασπιστῶν παρακαλύσαντα συῆσαι, συνεπιδῶναι σφᾶς καὶ κοινωνῆσαι τῆς ἐπιβουλῆς, διὰ τὸ δοκεῖν ἐκείνους ἰκανὴν δύναμιν ἔχειν καὶ τόλμην πρὸς τὴν ἐπινοημένην προᾶξιν. τῷ δὲ βασιλεῶς παραχρημα ποιήσαντος τὸ παρακαλέμενον, συμφρονήσαντες οἱ προειρημένοι, καὶ κοινωνήσαντες περὶ πάντων ἐκυτοῖς, ἐτήρουν νύκτα τὸ περὶ τὴν ἐνθύνην μέρος ἔχουσαν ἀσέληνον. λαβόντες δὲ τοιαύτην ταύτης, ἐν ᾗ πρόκειται ἔμελλον ἡμέρα, τὴν πρότερον, ὅψις δειλῆς ἀπέλαξαν ἐν παντὸς τῷ στρατοπέδῳ παντακάλως τὰς εὐρωστοτάτας ἀνδρας τοῖς σώμασι, καὶ τοῖς ψυχαῖς, οἳ τινες ἔμελλον αἷα μὲν προσοίσειν τὰς κλιμάκας, ἵμα δὲ συναναβήσασθαι καὶ μετέξιν αὐτοῖς τῆς τόλμης.

retur murus, magnaque parte temporis esset desertus. itaque silentio noctis accedens, qua adiri locus posset, et scalae admoueri, sedulo inspiciebat. quod quum ab vna parte, et in vna e dictis rupibus commode fieri posse inuenisset, agit de hoc incepto cum rege.

5. Ille spem oblatam non aspernatus, Lagoram hortari, perficeret, quod moliebatur. qui omnia pro viribus se facturum pollicitus, petiit ab Antiocho, ut Theodotum Aetolum, et Dionysium praefectum satellitum sibi adiungeret, vbi primum illos iussisset atque hortatus esset, ut vna secum rem aggredierentur, et ad facinoris huius societatem coirent. ambo enim idoneo praediti esse robore atque audacia ad exsequendum facinus excogitatum existimabantur. quum protinus postulationem huius rex impleffet, coniuncti animis praedicti viri, vbi de rebus omnibus consilia inter se communicassent, noctem captabant, quae circa diluculum esset illunis. nacti autem eiusmodi noctem, pridie quam consilium exsequerentur, viros quindecim et corporis et animi robore validissimos ex omni exercitu prima vespere delegerunt, qui et in admouendis scalis et in ascensione illarum audacis incepti participes erant fu-

μετὰ

μετὰ δὲ τήτας ἄλλας ἐπελέ-
ξαντο τριάκοντα, τὰς ἐν ἀπο-
τήματι συνεφεδρεύουσας, ἧ',
ἐπειδὴν ὑπερβάντας αὐτοὶ πρὸς
τὴν παρακειμένην παραγένων-
ται πύλιν, ἔτοι μὲν ἔξωθεν
προσπεσόντας πειρῶνται δια-
κρίπτειν τὰς τροφεῖς, καὶ τὸ
ζυγίωμα τῶν πυλῶν, αὐτοὶ δὲ
τὸν μοχλὸν ἐνδοθεν καὶ τὰς
βαλαναγὰς· διὰ τούτων δὲ τὰς
κατόπιν ἀκολουθήσοντας τέτοις,
ἃς συνειττεσόντας ἔδει κατα-
λαβέσθαι τὴν τῷ θεάτρῳ τε-
φεῖαν, οὐφύως κειμένην πρὸς
τὰς ἐκ τῆς ἄκρας, καὶ
πρὸς τὰς ἐκ τῆς πόλεως. τὰ
δὲ μὴ γινέσθαι μηδεμίαν ὑπο-
ψίαν τῆς ἀληθείας διὰ τὴν
ἐπιλογὴν τῶν ἀνδρῶν, δέδωκε
λέγον, ὡς τὰς Αἰτωλῆς μέλ-
λοντας εἰσπίπτειν διὰ τινος
φάραγγος εἰς τὴν πόλιν, καὶ
ὅσον ἐναργῶς τῆς παραφυ-
λάξῃ πρὸς τὸ μνηυθέν.

6. Ἐτοίμων δὲ πάντων αὐ-
τοῖς γενομένων, ἅμα τῷ κρυ-
φῆναι τὴν σελήνην, λάθρα
πρὸς τὰς κρημνὰς οἱ περὶ τὸν
Λαγόραν ἀφικόμενοι μετὰ τῶν
κλιμάκων, ὑπέσειλαν ἑαυτὰς ὑπό-
τινα προσπεπτωκυῖαν ὄφρυν.
ἐπιγενομένης δὲ τῆς ἡμέρας,
καὶ τῶν μὲν φυλάκων ἀπολυο-
μένων ἀπὸ τῷ τότε τόπῳ, τῷ δὲ
βασιλεῖ κατὰ τὸν ἐθισμὸν τὰς
μὲν εἰς τὰς ἐφεδρείας ἐκπέμ-
πτως, τὰς δὲ πολλὰς εἰς τὸν

turi. Secundum hos trigin-
ta alios designarunt, qui mo-
dico intervallo subsistentes
subsidio ipsis forent, ut post-
quam ipsi superatis moenibus
ad proximam portam accessis-
sent. illi extrinsecus irruentes
cardines portarum et iuga-
mentum, sive tignum trans-
uersarium, effringere cona-
rentur, tantisper dum ipsi ve-
ctem intus et claustra discute-
rent. electi sunt et bis mille
milites a tergo secuturi, qui-
bus negotium datum erat. ut
facta in urbem irruptione thea-
tri summam praecinctioem
occuparent. tum his, qui in or-
ce erant. tum his, qui in vr-
be, opportune inuenirent. tem.
quo autem eius, quod ageba-
tur, et habiti militum dilectus,
nullam hominum mentibus su-
spicionem iniiceret, rumorem
spargit, quasi per praeruptam
quamdam fossam Aetoli in vr-
bem essent clam ingressuri:
hos igitur esse electos, qui cau-
rent strenue, ne id fieret, quod
ex indicibus cognouerant.

6. Praeparatis rebus omni-
bus, simul ac terram subiit
Luna, Lagoras et socii sca-
las gestantes ad dictas rupes
ut venerunt, furtim sub pro-
minenti quodam supercilio
illis se applicant. exortō
dein die, custodibus ex eo
loco dimissis, quum rex
alios de more ad solitas sta-
tiones amandasset, pleram-
que multitudinem in Hippo-
dromo coactam ordinaret in
ἰππό-

ἰκπύδρομον ἐξαγαγόντες καὶ πα-
ρατάττοντες· τὸ μὲν πρῶτον
ἀνύποκτον ἦν πᾶσι τὸ γενόμε-
νον. προσεθισῶν δὲ δυοῖν κλι-
μάκων, καὶ δι' ἧς μὲν Διονυσίου,
δι' ἧς δὲ Λαγόρα πρῶτον πο-
ρευομένων, ἐγίγνετο ταρχὴ καὶ
κίνημα περὶ τὸ στρατόπεδον.
συνέβαινε γὰρ τοῖς μὲν ἐκ τῆς
πόλεως, καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἀ-
χαιοῖν, ἐκ τῆς ἄκρας ἀδήλας εἶ-
ναι τὰς προσβαίνοντας, διὰ τῆς
προσπεπτακυίας ἐπὶ τὸν κρη-
μὸν Ὀφρύος. τοῖς δ' ἐκ τῆς στρα-
τείας συνοπτος ἦν ἡ τόλμα
τῶν ἀναβαινόντων καὶ παρα-
βηλομένων. διόπερ οἱ μὲν ἐκ-
πεληγμένοι τὸ παράδοξον, οἱ
δὲ προορώμενοι καὶ δαδῶτες τὸ
συμζήσόμενον, ἄχανεῖς, ἅμα δὲ
περιχαρεῖς ὄντες, ἔστασαν. ὅθεν
ὁ βασιλεὺς θεωρῶν τὸ περὶ τὴν
ὅλην παρεμβολὴν κίνημα, καὶ
βυλόμενος ἀποσπᾶν ἀπὸ τῆς
προκειμένης τῆς τοῦ παρ' αὐτῷ
καὶ τὰς ἐκ τῆς πόλεως, προσῆ-
γε τὴν δύναμιν, καὶ προσέβαλε
πρὸς τὰς ἐπὶ θύρατα πύλας κει-
μένας, Περσίδας δὲ προσαγο-
ρευόμενας. Ἀχαιοὶ δὲ συνθεω-
ρῶν ἐκ τῆς ἄκρας τὸ περὶ τὰς
ὑπανταντίας κίνημα παρηλαγ-
μένον τῆς συνηθείας, ἐπὶ πο-
λὴ διηγορεῖτο, δυσχρησέμενος,
καὶ συνοῆσαι τὸ γιγνόμενον
ἠδὲ μὴ δύναμενος· πλὴν ὅμως
ἐξαπέσειλε τὰς ἀπαντήσοντας
εἰς τὴν πύλιν. ὧν διὰ τενῆς
καὶ κρημνώδους ποιμένων τὴν
πατάβεισιν, βραδείαν συνέβαινε

aciem: princīpio nihil quis-
quam suspicari; verum vbi
binae sunt admotae scalae,
quarum vnus Dionysius, al-
teris Lagoras primi ascende-
bant, tumultus quidam et
motus in exercitu esse coe-
pit. nam oppidanis quidem
et Achaeo, qui arcem tene-
bat, propter quoddam rupis
prominens supercilium de iis,
qui muros conscendebant, ni-
hil erat compertum. at qui in
castris erant, audaciam ascen-
dentium et praesenti periculo
se obiicientium oculis specta-
bant. itaque partim rei mi-
raculo perculsi, alii praesa-
gientes, quid esset euenturum,
ac pleni metus, stupore defi-
xi simul et laetitia gestientes
stabant. iccirco rex coortam
per vniuersa castra trepidatio-
nem animaduertens, quo suo-
rum oppidanorumque ani-
mos ab eo quod agebatur auo-
caret, propius urbem copias
adducit, et posita e regione
portae (Persidem vocant) eas
admouet. Achaeus, qui in
hostium castris motum nequa-
quam pro consuetudine conci-
tum cerneret, per diu fluctu-
ans cum animo suo, haerebat
consilii inops, nec quid age-
retur, vllō modo intelligere
valebat. tandem tamen ad
portam illam, qui irrumpenti-
bus obfisterent, misit; verum,
quod per angustam et praeru-

γίγνε-

γίγνασθαι τὴν ἐπιχειρίαν. ὁ δ' ἐπὶ τῆς πύλης τεταγμένος Ἀρίβαζος, ἀπακώς ὤρμησεν πρὸς τὰς πύλας, αὖς εὖρα προσβάλλοντα τὸν Ἀντίοχον, καὶ τὰς μὲν ἐπὶ τὸ τῆχος ἀναβίβαζε, τὰς δὲ διὰ τῆς πύλης ἀφίεις, ἀργεὶν τὰς συνεγγίζοντας καὶ συμπλέκουσιν παρακαλύπτει τοῖς πελαγείοις.

ptam semitam descendendum erat, serum auxilium fuerunt. Aribazus vero vrbis praefectus, nihil mali suspectans, ad eam portam se confert, quam peti ab Antiocho videbat. et milites alios moenia iubet ascendere, alios porta emittit, appropinquantem hostem arcere, et manus cum eo conferere iussus.

7. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τούτου καὶ περὶ τὸν Λαγόραν καὶ Θεόδοτον καὶ Διονύσιον ὑπερβάντες τὰς προμήνας, ἦγον ἐπὶ τὴν ὑποκειμένην πύλην. καὶ τινες μὲν αὐτῶν διαμάχοντο πρὸς τὰς ἐκπορεύοντας, οἱ δὲ διέκοπτον τὰς μελλούσας. ἅμα δὲ τότεως προσπαθόντες ἐξελθόντες οἱ τεταγμένοι πρὸς τούτῳ τὸ μέρος, τὸ παραπλήσιον ἐποίησαν. ταχὺ δὲ τῶν πύλων ἀνορθωσάντων εἰσελθόντες οἱ δι' ὀφθαλμοὺς κατέλαβον τε τὴν τοῦ θαλάσσης εἰσόδον. καὶ γιγνομένης πάντας ὤρμησαν ἀπὸ τῶν τοίχων καὶ τῆς Περσίδος προστατευμένης πόλεως, ἐφ' ἣν προεβόρθησαν οἱ περὶ τὸν Ἀρίβαζον, σπαιδόντες παραγγυῶν ἐπὶ τὰς εἰσπορευούσας. τότε δὲ συμβαίνοντος κατὰ τὴν ἀποχώρησιν ἀναφγμένης τῆς πύλης, συνεσέπασον τινες τῶν παρὰ τὴν βασιλείαν ἐπόμενοι τοῖς ὑποχωροῦσιν. ὧν κρατησάντων τῆς πόλεως ἦν ταύτης κατὰ τὸ συνεχές, οἱ μὲν εἰσέπαινον, οἱ δὲ τὰς παρακειμένας διέκοπτον πύλας. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀρίβαζον, καὶ πάν-

7. Inter haec Lagoras, Theodotus et Dionysius superatis rupibus ad portam subiectam perueniunt: et erant ex illis, qui cum occurrente hoste dimicarent, alii seras effringebant. eodemque tempore, quibus id negotium fuerat datum, extrinsecus irrumpentes idem faciunt. innox patefactis portis irruunt delecti milites bis mille, et theatri summam praecinctionem occupant. quo facto e moenibus et porta Perfide (quo antea praesidio venerat Aribazus) ruere omnes, signum ad conueniendum aduersus eos, qui erant ingressi, cunctis dare festinantes. Hoc autem pacto, discessu horum patefacta porta, quidam e regibus retrocedentes oppidanos secuti, urbem irrumpunt; a quibus quum ista iam occupata porta esset, continuo alii urbem intrare, alii proximas portas effringere. Aribazus et omnes, qui in vrbe erant, postea-

τας

τας οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἐπὶ βρα-
 χεῖ διαγωνισάμενοι πρὸς τὸ εἰσε-
 ληλυθότες, ὤρμησαν Φεύγειν
 πρὸς τὴν ἄκρην. ὃ συμβάντος,
 οἱ μὲν περὶ τὸν Θεόδοτον καὶ
 Λαγόραν ἔμεινον ἐπὶ τῶν κατὰ
 τὸ θέατρον τόπων, νευαχῶς καὶ
 πραγματικῶς ἐφειδρεύοντες τοῖς
 ὅλοις· ἡ δὲ λοιπὴ δύναμις εἰσπε-
 σῶσα πανταχόθεν ἅμα κατει-
 λήφει τὴν πόλιν. καὶ τὸ λοι-
 πὸν ἤδη τῶν μὲν Φονευόντων
 τὸς ἐντυγχάνοντας, τῶν δὲ τὰς
 οἰκίας ἐμπιπρόντων, ἅλλων
 δὲ πρὸς τὰς ἀρπάζας καὶ τὰς
 ὠφελείας ὤρμηκόντων, ἐγένετο
 παντελής ἡ τῆς πόλεως κατα-
 φθορὰ καὶ διαρπαγὴ. καὶ Σαρ-
 δάων μὲν τὸν τρόπον ἐγένε-
 το κύριος Ἀντίοχος.

quam leue cum ingressio hoste
 certamen habuissent; in ar-
 cem fuga se facto impetu re-
 cipiunt. Secundum haec Theo-
 dotus et Lagoras loca thea-
 tri obsidere pergunt, cato
 et prudenti consilio rei to-
 tius euentum obseruantes.
 reliquis vero exercitus o-
 mni iam ex parte simul ir-
 rumpens, urbem occupat. de
 cetero quum alii passim ob-
 uios obtruncarent, alii habi-
 tacula ciuium incenderent,
 alii ad rapinas et praedam
 se contulissent, diuastata di-
 reptaque est vrbs vniuersa.
 atque hoc modo in potesta-
 tem Antiochi Sardium oppi-
 dum venit.

ΕΚ ΤΗΣ
ΟΓΔΟΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΩΝ
ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.
Ε
POLYBII MEGALOPOLITANI
OCTAVA HISTORIA
EXCERPTA.

Ἐπίστασις περὶ τῆς πίστεως
καὶ τῶν εὐκῆ καὶ ἀκρίτως πι-
στευσάντων ἐπιτίμησις.

*Observatio Polybii super fi-
dei pignoribus : et eorum obiur-
gatio, qui temere aliis credunt.*

Περὶ δὲ τῶν τοιούτων πε-
ριπετειῶν πότερα χρὴ
τοῖς πάχυσιν ἐπιτι-
μῆν, ἢ συγγνώμην ἔχον,
καθόλου μὲν ἐκ ἀσφαλὲς ἀπο-
φύνασθαι, διὰ τὸ καὶ πλῆθος,
τὰ κατὰ λόγον πάντα πρά-
ξαντας, ὅμως ὑποχειρίως γε-
γυῆναι τοῖς ἐτοίμως τὰ παρ'
ἀνθρώποις ὠρισμένα δίκαια πα-
ραβούνεσιν· ἢ μὴν εἰς αὐτόθεν
ἐποστατέον τῆς ἀποφάσεως ἀρ-
γῶς, ἀλλὰ βλέποντα πρὸς τὰς
καίρας καὶ τὰς περιστάσεις, οἷ-
μιν ἐπιτιμητέον τῶν ἡγεμόνων,
αἷ δὲ συγγνώμην δοτέον. Ἔσται
ἰὲ τὸ λεγόμενον δῆλον ἐκ τού-
των. Ἀρχίδαμος ὁ τῶν Λα-
κεδαιμονίων βασιλεὺς, ὑπὲρ
Tom. II.

Quod ad huiusmodi gra-
ues attinet casus, v-
trumne reprehensio-
ne digni sint, quibus
illi eueniunt, an venia sit conce-
denda; in vniuersum quidem
pronuntiare, periculosa res est,
quum accidere multis solet,
vt, postquam omnia ratione re-
cta administrauerint, eorum ta-
men in potestatem deueniant,
qui gentium consensu sancita
iura violare paratum habent. at
non ideo tamen cunctandum,
neque a pronuntiatione super-
sedendum; verum habita ratio-
ne qua temporum qua circum-
stantiarum, alii reprehendendi
sunt duces, aliis venia danda.
id ita esse, vt dico, exempla hu-
iusmodi euincunt. Archidarnus

G

μεγας

μενος τὴν Κλεομένης Φιλαρχίαν, ἔφυγεν ἐκ τῆς Σπάρτης· μετ' ἡ πολὺ δὲ πάλιν πειθεῖς, ἐναγχάρισεν ἑαυτὸν τῷ προειρημένῳ. τοιγαρὺν ἅμα τῆς ἀρχῆς καὶ τῆ βίᾳ τερηθεῖς, ὃ δ' ἀπολογίαν αὐτῷ κατέλιπε πρὸς τὰς ἐπιγιγνομένας. τῆς γὰρ ὑποθέσεως τῆς αὐτῆς μενέσης, τῆς δὲ Κλεομένης Φιλαρχίας ἐπιυξημένης, ὃ τῷ τοῖς ἐνχαίρις αὐτὸν, ὃς Φυγῶν πρότερον, ἔτυχε παραδόξως τῆς σωτηρίας, πῶς ἐκ εὐλόγως ἔπειθε τοῖς προειρημένοις ἐγκυρήσειν; καὶ μὴν Πελοπίδας ὁ Θηβαῖος, εἰδὼς τὴν Ἀλεξάνδρου τὴν τυράννην παρανομίαν, καὶ σαφῶς γινώσκων, ὅτι πᾶς τυράννος πολυμύηται καὶ αὐτὴ νομίζει τὰς τῆς ἐλευθερίας προεσώτας, αὐτὸς ὁ μόνον τῆς Θηβαίων, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων δημοκρατίας ἐπειθεν Ἐπαμεινώνδην πρᾶτ' αὐτῇ· καὶ παρὼν εἰς Θεσσαλίαν πόλεμος ἐπὶ καταλύσει τῆς Ἀλεξάνδρου μοναρχίας, πρᾶσβύειν πρὸς ταῦτον ὑπέμεινε δεύτερον. τοιγαρὺν γινόμενος ὑποχάριος τοῖς ἐχθροῖς, ἐβλάψα μὲν Θηβαίους μεγάλην, κατέλυσε δὲ τὴν αὐτῶν προγεγενημένην δόξαν, εἰκῇ καὶ ἀκρίτως πικεύσας, ὃς ἦν ἐχθρῶν. παραπλήσιαι δὲ ταῖς καὶ ταῖς ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἔπαθε κατὰ τὸν Σικελικὸν πόλεμον, ἀλόγως αὐτὸν ἐνχαίρις τοῖς πολυετοῖς. ὁμοίως δὲ καὶ πλείους ἕτεροι.

rex Lacedaemonior. suspectam, habens Cleomenis ambitionis et dominandi libidinem, Sparta aufugit: mox contrarium persuasus, eiusdem se fidei permittit. is igitur imperio simul ac vita orbatus, ne excusandi quidem sui rationem ullam posteris reliquit. vbi enim, proposito eodem manente, aucta insuper Cleomenis ambitione, eorum manibus ultro se is permittebat, quos antea quum fugeret, miraculo salutem fuerat nactus sane quam rationi adprime consentaneum erat, ipsum illo modo, quem diximus, fore periturum. Pelopidas quoque Thebanus Alexandri tyranni ingenium scelestum habens comperit, probe etiam sciens, omnem tyrannum infestissimos hostes ducere publicae libertatis propugnatores, Epaminondae auctor ipse extitit, ut imperium populi Thebani, sed et Graecorum omnium propugnaret: et quum ad euertendam Alexandri monarchiam ac tyrannidem in Thessaliam infestus ipsi venisset, bis tamen legatus ad eum accedere sustinuit. is igitur, captus ab hostibus, et rebus Thebanorum plurimum nocuit, et gloriam suam, rebus antea gestis partam, funditus euertit; quod temere et nullo iudicio fidem iis habuisset; quibus non erat habenda. Similis huic calamitas fuit Cnaei Cornelii imperatoris Rom. eo bello, quod de Sicilia cum Poenis resp. gessit, quia imprudenter hostibus sese crediderat. eadem aliis quoque acciderunt multis.

2. Διὸ καὶ τοῖς μὲν ἀπέ-
 τως δαυτὸς ἐγκραρίζουσι τοῖς
 ὑπερταίοις ἐπιτιμητέον· τοῖς
 δὲ τὴν ἐνδοχομένην πρόνοιαν
 ταυμένους οὐκ ἐγκλητέον. Τὸ
 μὲν γὰρ μηδὲν πικεῖν εἰς
 οὐλὰς, ἀπρακτόν· τὸ δὲ λα-
 βόντα τὰς ἐνδοχομένας πί-
 στες πράττειν τὸ κατὰ λόγον,
 ἐπιπείμην. Εἰσι δ' ἐνδο-
 χόταται τίσεις, ὅραιοι, τέκνα,
 παῖδες, τὸ μέγιστον, ὁ προ-
 τηυὲς βίος. καὶ τὸ διὰ
 τῶν τοιῶτων ἀλογηθῆναι καὶ
 ταπεινῶν, ἢ τῶν παχόντων,
 ἀλλὰ τῶν πραξάντων εἶναι ἔγ-
 νηκα. Διὸ καὶ μάλιστα μὲν
 ταύτας ζητεῖν δεῖ τίσεις, δι'
 ὧν ὁ πικευδὲς ἢ δυνήσεται
 τῇ πίστει ἀθετεῖν. ἀπὲρ δὲ
 στέφανος οὐρεῖν δεῖ τὸ τοιῶτον·
 ἡμέτερος ἂν εἴη πλεονεξία· τὸ τῶν
 κατὰ λόγον φροντίζον, ἵνα,
 ὅταν καὶ σφαλῶμεθα, τῆς
 κατὰ τὴν ἐκτὸς συγγνώμης
 μὴ ἀπαρτάνωμεν. ὁ καὶ πε-
 ρὶ πλεονεξίας μὲν δὴ γεγέννηται
 τῷ πρότερον· ἐναργέστερον δ'
 ἐστὶν, καὶ τοῖς περὶ οὐκ ἐγγιστον,
 τῶν ὑπὲρ ὧν ὁ νῦν δὴ λόγος
 ἀπέχεται, τὸ κατ' Ἀχαιοὺν συμ-
 βολή. ὅς ἐστιν τῶν ἐνδοχομέ-
 νων πρὸς εὐλάβειαν καὶ πρὸς
 ἀσφάλειαν παραλιπὼν, ἀλλ'
 οὐδὲν ἀπάντων προνοήσεις, ἐφ'
 ὧν ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ δυνα-
 τὸν ἔστιν, ὅμως ἐγένετο τοῖς
 ἐχθροῖς ὑποχείριος. τό γε

2. Quare magna digni sunt
 reprehensione. qui temere suo-
 rum hostium fidei se permittunt:
 illi vero non sunt culpandi,
 qui mature prout possunt,
 sibi cauent. nam credere qui-
 dem prorsus nemini, amittere
 est facultatem rerum gerenda-
 rum: at ubi pignora fidei idonea
 acceperis, si, quod ratio
 suadeat, feceris, culpa omni
 cares. Sunt autem fidei vincu-
 la, quibus idonee cauere potest,
 est, iusiurandum, liberi, vxores,
 et maximum omnium anteacta
 vita. per ista siquidem
 fuisse deceptum, et in fraudem
 esse delapsum, non eius, qui
 dolo captus fuerit, sed eius,
 qui dolum struxerit, proprium
 est crimen. Quamobrem prae-
 cipuum quidem illud est, ut vin-
 cula fidei eiusmodi accipiamus,
 per quae is, cui fides,
 mutare fidem nequeat. sed
 quoniam difficile talia vincula
 reperiuntur. secunda haec
 quasi nauigatio fuerit, si quan-
 tum ratione potest cauerimus,
 ut, si quid forte offensum a no-
 bis fuerit, at veniam certe ex-
 tranei nobis tribuant. cuius
 rei exempla quum antea in
 multis fuerint edita: tum illud
 est illustrissimum, et temporibus
 proximum, de quibus nunc
 agimus, quod in Achaeo est edi-
 tum. hic enim, quum nihil
 quicquam eorum praetermississet,
 quae ad cautionem et securitatem
 adhiberi poterant, atque adeo
 omnibus prospexisset rebus,
 quantum humano consilio fieri
 eius poterat: in hostium tamen
 potestatem deuenit. Ce-

μὴν συμβάν ἔλεον μὲν τῷ παθόντι καὶ συγγνώμην ἀπειργάσατο παρὰ πᾶσι τοῖς ἐκτός, διαβολὴν δὲ καὶ μῖστος τοῖς πράξαντι.

terum illius calamitas ita ab extraneis omnibus est accepta, ut et miserarentur ipsum, veniamque ei tribuerent; ab iis vero, qui auctores calamitatis fuerant, abalienarentur, eosque odio haberent.

Τὸ μεγαλεῖον τῶν προέξων, καὶ τὸ φιλότιμον τῆς προαιρέσεως τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶ Καρχηδονίων πολυτεύματος.

Consideratio magnitudinis rerum gestarum a Romanis et Carthaginienfibus, et obstinatae pernicaciae populi utriusque in suis inceptis.

Ὅτι ἡ καθόλου τῶν προέξων ἱστορία πολὺ διαφέρει.

De utilitate historiae universalis.

3. Οὐκ ἀλότριον εἶναι μοι δοκεῖ τῆς ὅλης ἡμῶν ἐπιβολῆς καὶ τῆς ἐν ἀρχαῖς προθέσεως, συνεπισησῶν τὰς ἀκρόντας ἐπὶ τὸ μεγαλεῖον τῶν προέξων, καὶ τὸ φιλότιμον τῆς ἐπατέρω τῷ πολυτεύματος προαιρέσεως, λέγων δὲ τῷ Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων. τίς γὰρ ἐκ αὐτῶν ἐπισημήναιτο, πῶς, τηλικῶτον μὲν πόλεμον συνεξαμένον περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν πραγμάτων, ἐκ ἐλάττω δὲ εὐτε τὸν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, αἰκμὴν δὲ περὶ τούτων ἀδύλας μὲν ἔχοντας ἐπ' ἴσον ἀμφοτέρω τὰς ὑπὲρ τῷ μέλλοντος ἐλπίδας, ἐφ' αὐτῶν δὲ τὰς κατὰ τὸ παρὸν ἐνεστώτας κινδύνους, ὅμως ἐκ ἡρῶντο τοῖς προκειμένους ἐπιβολαῖς, ἀλλὰ καὶ περὶ Σαρδόνος καὶ Σικελίας ἡμφισβήτην, καὶ πάντα περιελαμβάνον, ἢ μὲν

3. Non fuerit, ut equidem existimo, alienum ab uniuerso incepto meo, et eo, quem a principio mihi proposui, scopo, lectores simul excitare ad magnitudinem rerum gestarum considerandam, et in suscepta semel voluntate pernicacem utriusque reipub. (Romanorum dico et Poenorum) constantiam. Nam quis non arbitretur, dignum observatione ac laude omnium esse, quod, quum tantum iam bellum de Italia conflatum haberent, nec minus isto aliud de Hispania, quumque de eorum exitu pariter ambo tunc cum maxime spes haberent incertas, denique ambos aequalia proeliorum pericula manerent, iidem tamen susceptarum rerum mole non contenti, etiam de Sardinia et Sicilia controuersiam sibi mouerunt; nec spe solum omnia complectebantur, sed etiam

νον ταῖς ἐλπίσιν, ἀλλὰ καὶ ταῖς χορηγίαις καὶ ταῖς παρασκευαῖς; ὁ καὶ μάλιστα ἂν τις εἰς τὸ κατὰ μέρος ἐμβλέψας θαυμάσει. δύο μὲν γὰρ Ῥωμαῖοις κατὰ τὴν Ἰταλίαν μετὰ τῶν ὑπάρχοντων ἐντελῆ προεκάθητο στρατοπέδον, δύο δὲ κατὰ Ἰβηρίαν· ὃν τὸ μὲν παλαιὸν Γυναιὸς ἔρχετο, τὸ δὲ ναυτικὸν Πόπλιος. οἰκείως δὲ ταῦτα συνέβαινε γίνεσθαι καὶ πᾶσι Καρχηδονίοις. καὶ μὴν τοῖς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόποις ἐφώρμει καὶ τοῖς ἐπιβηλοῦσι τῇ Φιλίππῃ πόλει, ἐφ' ὃ τὸ μὲν πρῶτον Μάρκος Οὐλέριος, μετὰ δὲ ταῦτα Πόπλιος ἐπέπλει Σελτικίως. ἅμα δὲ τούτοις Ἀππίος μὲν ἑκατὸν πεντητηκίους σκώφουσι, Μάρκος δὲ Κλαύδιος ταξικῶς ἔχων δυνάμεις, ἐφ' ὅρουσε τοῖς κατὰ τὴν Σικελίαν. τὸ δ' αὐτὸ τῆτο Ἀμίλκας ἐπέλει περὶ Καρχηδονίους.

4. Δι' ὃν ὑπολαμβάνω, τὸ τιλλάνιος ἐν ἀρχαῖς ἡμῶν τῆς πραγματικῆς εἰρημένον, νῦν δὲ αὐτῶν τῶν ἔργων ἀληθινὴν λαμβάνειν πείσιν. τῆτο δ' ἦν, ὡς ἐχ' οἰοῦντε διὰ τῶν πᾶς κατὰ μέρος ἱστορίας γραφόντων συνδεῖσθαι τὴν τῶν ὅλων οἰκονομίαν. τῶς γὰρ ἐνδέχεται, ψιλῶς αὐτὰς κατ' αὐτὰς ἀναγνόντα τὰς Σικελικὰς ἢ τὰς Ἰβηρικὰς πράξεις, γινώσκειν καὶ μαθεῖν ἢ τὸ μέγεθος τῶν γεγονότων, ἢ τὸ συνέχον, τίνι τρόπῳ καὶ τίνι γένει πολιτικῆς τὸ παραδεχόμενον κατ' ἡμᾶς ἔργον ἢ τύχην συνετέλεσε; τῆτο δ' ἐστὶ, τὸ παντα τὰ γνωρίζοντα μέρη τῆς

commeatibus et rerum necessariorum apparatibus. ad omnia sufficiebant? quod impensius mirabitur aliquis, si particulatim quaeque inspexerit. Praesidebant in Italia duo iusti exercitus cum coss. duo item in Hispania cum Scipionibus: quorum pedestrem Cnaeus habebat, maritimum Publius. apud Carthaginienfes quoque similis exercituum ratio. Erat praeterea in statione classis. ad Graeciae loca et Philippi consilia obseruanda, cui primo Marcus Valerius praefuit, deinde Publius Sulpicius. ad haec Appius centum quinquere milibus. M. Claudius cum pedestribus copiis Siciliae rebus immincebat. idemque apud Carthaginienfes etiam Hamilcar faciebat.

4. Atque ita, quod saepe dictum nobis per initia operis, nunc rebus ipsis vere comprobatum esse arbitror, illud nempe, fieri non posse, ut per illos, qui particulares historias describunt, totius rerum summae dispositio innotescat. quomodo enim fieri queat, ut, qui nudas per se res Siculas aut Hispanicas legat, aut magnitudinem eorum quae gesta sunt, cognoscat intelligatue, aut, quod praecipuum est, quomodo, quouque administrandae reipub. genere opus omnium, quae memoria nostra gesta sunt, maxime admirabile fortuna perfecere, ut omnes orbis terrarum cogni-

οικημένης ὑπὸ μιαν ἀρχὴν καὶ
δυνατείαν ἀγαγεῖν, ὃ πρότερον
ἔχ' εὐρίσκεται γεγονός. πῶς
μὲν γὰρ εἶλον Συρακούσας Ῥω-
μαῖοι, καὶ πῶς Ἰβηρίαν κατέ-
σχον, ἢ ἀδύνατον καὶ διὰ τῶν
κατὰ μέρος ἐπὶ ποσὸν γινῶσθαι
συντάξεων. πῶς δὲ τῆς ἀπάν-
των ἡγεμονίας καθίσκοντο, καὶ
τί πρὸς τὰς ὁλοχρεῖς αὐτοῖς
ἐπιβολὰς τῶν κατὰ μέρος ἀντέ-
πραξε, καὶ τί πάλιν, καὶ κατὰ
τίνας καιροὺς συνείργησεν, δυσχε-
ρὲς καταλαβεῖν ἄνευ τῆς καθό-
λου τῶν πράξεων ἱστορίας. ἢ μὴν
τὸ μέγεθος τῶν ἔργων, ἃ δὲ τὴν
τῶν πολιτεύματος δύναμιν εὐμα-
ρὲς κατανοῆσαι διὰ τὰς αὐτὰς
αἰτίας. Τὸ γὰρ ἀντιποιήσασθαι
Ῥωμαῖους Ἰβηρίαν, ἣ πάλιν Σι-
καλίαν, καὶ στρατεύσασθαι πεζικαῖς
καὶ ναυτικαῖς δυνάμεσιν, αὐτὸ
καθ' αὐτὸ λεγόμενον ἢ ἂν εἴη
θαυμαστόν. ἅμα δὲ τέτων συμ-
βαινόντων, καὶ πολλοπλασίον
ἄλλων κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν
ἐπιταλόμενων ἐκ τῆς αὐτῆς ἀρ-
χῆς καὶ πολιτείας, καὶ θεωρη-
μένων ὁμῶς τέτοις τῶν κατὰ τὴν
ἰδίαν χώραν ὑπαρχουσῶν περι-
τάσεων καὶ πολέμων παρὶ τὰς
ἅπαντα τὰ προειρημένα χειρί-
ζοντας· ὥτως ἂν εἴη μόνον σα-
φὴ τὰ γεγονότα καὶ θαυμάσια,
καὶ μάλιστα ἂν ὕτω τυγχάνοι τῆς
ἀρμοζύσης ἐπιστάσεως. ταῦτα
μὲν ἂν ἡμῖν εἰρήσθω πρὸς τὰς
ὑπολαμβάνοντας διὰ τῆς τῶν
κατὰ μέρος συντάξεως εὐπει-
ρίαν ποιήσασθαι τῆς καθολικῆς
καὶ κοινῆς ἱστορίας.

tas ad hanc diem partes vni imperio ac dominatui subiiceret, quod numquam antea factum inuenitur. Nam Syracusas quidem quomodo ceperint Romani. et quomodo Hispaniam occupauerint. etiam ex particulis historiis aliquatenus posse cognosci non negauerim: at quomodo imperium in omnes sint consecuti, et quid in partibus proposito ipsorum de orbis totius imperio obtinuerit, aut quid, et quibus occasionibus conatus eorum adiuuerit, absque vniuersali rerum gestarum historia difficile est animo complecti. quas etiam ob causas neque magnitudinem rerum gestarum, neque vim reip. percipere facile queas. Nam Romanos isse occupatum Hispaniam aut Siciliam, et naualibus terrestribusque copiis bellum gessisse, si per se narretur et separatim, nihil admiratione dignum res habere videatur. sed si haec simul fiant, et longe item plura his alia eodem tempore ab eodem imperio ac rep. perficiantur, si etiam vna cum his spectentur tumultus, vastationes et bella, quae in suis met finibus sustinuerunt, qui superiora illa omnia gerebant: ita demum perspicuae fient res gestae, et apparebunt mirabiles: et haec vnica est ratio illas sic considerandi, vt oportet. Atque haec dicta nobis aduersus eos sunt, qui e scriptione membratim res gestas tractante, generalis et communis historiae notitiam affecuturos se autumant.

Ἐπὶ-

Ἐπίπλες Μαρκέλλος ἐπὶ
τὴν Ἀχραδινὴν τῶν Συρακυσ-
σῶν.

Quomodo Marcellus classe
Achradinam Syracusarum sit
aggressus.

Ἡ τῆς λεγομένης Σαμβύ-
κης κατασκευή.

Sambucæ machinæ milita-
ris descriptio.

Ἀρχιμήδης ἐπινοήματα
πρὸς πάντα τὰ μηχανήμα-
τα Μαρκέλλου τε καὶ Ἀππίου.

Archimedis inuenta aduer-
sus omnes Romanorum ducum
Marcelli et Appii machinas.

5. Ἀππίος δ' ἦν ἡγεμὼν καὶ
τῇ μὲν περὶ τὴν δύναμιν
κατὰ τὴν Σκυθικὴν σοῶν προσ-
αγορευομένην, καὶ ἦν ἐπ' αὐ-
τῆς κείτῃ τῆς κρηίδος τὸ τα-
χος παρὰ θάλασσαν, παρτοι-
χίσαντες, ἐτοιμασάμενοι τὰ γέβ-
ρα καὶ βέλη καὶ τ' ἄλλα, τὰ πρὸς
τὴν πολιορκίαν, ἐν ἡμέραις πέν-
τε διὰ τὴν πολυχειρίαν κατήλ-
τισαν καταταχέσθαι ἐν τῇ παρα-
σκευῇ τὰς ὑπεναντίας, ἃ λογισά-
μενοι τὴν Ἀρχιμήδους δύναμιν, ὡς
προϊδόμενοι, διότι μία ψυχὴ τῆς
ἀπάσης ἐστὶ πολυχειρίας ἐν ὁμοί-
αις καὶ ἀντιστοιχέστερα· πλὴν τότε
δι' αὐτῶν ἔγνωσαν τῶν ἔργων τὸ
λεγόμενον. Οὐσης γὰρ ὀχύρας
τῆς πόλεως, διὰ τὸ κείσθαι κύκλῳ
τὸ τεῖχος ἐπὶ τόπων ὑπερδεδειγμένων,
καὶ προκειμένης ὀφρύος, πρὸς ἣν
καὶ μηδένος καλύοντος ἢ ἀν' ἐν-
μακρὸς τις δύνατο πελάσαι, πλὴν
κατὰ τινὰς τόπους ὀρισμένους·
τοιαύτην ἡτοίμασε παρασκευὴν δ'
προειρημένους ἀνὴρ ἐντός τῆς πό-
λεως, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς
τὰς κατὰ θάλασσαν ἐπιπροσ-
μένους, ὥστε μηδὲν ἐκ τῆς κεί-
θεν ἀποχλείσθαι τῆς ἀμυνόμε-
νης, πρὸς παντὶ δὲ τὸ γινόμενον

5. Appius autem praeerat.
Et pedestribus quidem
copiis circa porticum, quae
vocabatur Scythica, vbi moe-
nia in ipsa mole mari obiecta
sunt, cingentes, expeditis
cratibus, telis et reliquis,
quae sunt oppugnantibus usu,
intra quintum diem propter
operantium multitudinem, spe-
rabant fore, vt in comparan-
do hostem occuparent; non
aestimata Archimedi dexteri-
tate, neque prospicientes,
vnius nondumquam hominis
mentem quamuis innumeris
esse manibus efficaciorē, vt
dici assolet; id quod tunc re-
bus didicerunt. Cum enim
vrbs esset munitissima, vtpo-
te muro circumdata locis
praealtis imposito, et prae-
iacente supercilio, ad quod
etiam prohibente nullo ne-
mo facile accesserit, nisi cer-
tis quibusdam ac definitis
locis; tantos vir ille intra
moenia collegerat apparatus
etiam aduersus aggressuros a
mari, vt defensoribus nihil
eorum, quae tempus requi-
reret, moram faceret; sed
omnibus, quae ab hoste ten-

ὕπὸ τῶν ἐναντίων ἐξ ἐτοίμης ποιέ-
σθαι τὴν ἀπάντησιν. Πλὴν ὁ μὲν
Ἀππίος ἔχων γέβρα καὶ κλίμα-
κας ἀνεχέειρε προσφέρειν ταῦτα
τῷ συναπτόντι τείχει τοῖς Ἑξα-
πύλοις ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν. Ὁ δὲ
Μάρκος ἐξήκοντα σκάφει πεν-
τηρικῶς ἐποιεῖτο τὸν ἐπίπλεον ἐπὶ
τὴν Ἀχραδινὴν, ὃν ἕκασον πλῆ-
ρες ἦν ἀνδρῶν ἔχοντων τόξα καὶ
σφενδόνας καὶ γροσφας, δι' ὧν
ἐμελλόν τὰς ἀπὸ τῶν ἐπ' ἄλξεων
μαχομένους ἀνατέλλειν. ἅμα δὲ
τέτοις ὀκτὼ πεντήρεσι παραλα-
λειμένους τὰς ταρσῆς, ταῖς μὲν
τὰς δεξιὰς, ταῖς δὲ τὰς εὐωνύμους,
καὶ τυνεζυγμένους πρὸς ἀλλήλους
σὺν δύο, κατὰ τὰς ἐψιλωμένους τοί-
χης, προσήγον πρὸς τὸ τεῖχος
διὰ τῆς τῶν ἑκτὸς τοίχων εἰρεσίας
τὰς λεγομένας σάμβυκας. Τὸ
γένος τῆς κατασκευῆς τῶν εἰρη-
μένων ὀργάνων ἐστὶ τοιοῦτον. Κλί-
μακα τῷ πλάτει τετράπεδον ἐτοι-
μάσαντες, ὥστε ἐξ ἀποβάσεως
ἰσοῦ ψῆγ γινέσθαι τῷ τείχει, ταύ-
της ἑκατέραν τὴν πλευρὰν δρυ-
φακτώσαντες καὶ σκεπάσαντες
ὑπερτετέσι θωρακίοις, ἔθηναν
πλαγίαν ἐπὶ τὰς συμψαύοντας
τοίχας τῶν συνεζυγμένων νεῶν,
πολὺ προπίπτουσαν τῶν ἐμβάλων.
πρὸς δὲ τοῖς ἰσοῖς ἐκ τῶν ἄνω με-
ρῶν τροχιλίαι προσήρτηντο σὺν
κάλυξιν. λοιπὸν, ὅταν ἐγγίσωσι τῆς
χρεῖας, ἐνδεδεμένων τῶν κάλυξιν
εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κλίμακος,
ἔλκυσιν διὰ τῶν τροχιλίων τὰς
ἐσῶτες ἐν ταῖς πρύμναις. ἕτεροι
δὲ παραπλησίως ἐν ταῖς πρῶ-
ταις ἐξέρχοντες ταῖς ἀντηρίσιν,

tarentur, prompte possent oc-
currere. Nihilominus Appius
prouisas crates et scalas in-
stituebat muro admouere, qui
pertinet ad Hexapyla ab
Oriente. Marcus Marcellus
Achradinam Syracusarum se-
xaginta quinquereimibus in-
uadit. Hae erant omnes vi-
ris refertae, arcus, fundas
et velitares hastas habenti-
bus, vt, si qui muros e
pinnis propugnarent, eos con-
sistere non paterentur. ad
haec quinquereimibus octo,
quae altero remorum ordine
adempto (aliis dextro aliis si-
nistro) binae et binae ab la-
teribus nudatis iunctae inui-
cem erant, exteriorum late-
rum remigio muris, quas vo-
cant Sambucas, admouebat.
Id genus machinamentorum
fabrica est huiusmodi. Sca-
lam quatuor latam pedes ita
concinnant, vt, postquam fue-
rit intenta atque erecta, eius-
dem cum muro altitudinis re-
periatur. huius vtrumque la-
tus velut cancellis muniunt,
et loriculis praealtis conte-
gunt. deinde super cohaeren-
tibus copulatarum nauium la-
teribus ipsam quoque secun-
dum latera porrectam sic lo-
cant, vt ultra rostra longe
promineat. in summis vero
nauium malis trochleae et in
iis ductarii funes aptantur.
vbi igitur vsus postulat, funi-
bus ad caput scalae alligatis,
qui stant in puppi hosce tra-
hunt; pariterque etiam in pro-
ris alii contis aut sublicis con-
nitentes, machinae erectio-

ἀσφα-

ἀσφαλίζουσι τὴν ἄρσιν τῆ μηχαν-
ήματος. Καίτετα διὰ τῆς εἰρε-
σίας τῆς ἀφ' ἑκατέρᾳ τῶν ἐπὶ τοῖς
ταρσῶν ἐγγίσχυντες τῇ γῇ τὰς
κύας, περιέχουσι προτερειδόν τῇ
τείχει τὸ προειρημένον ὄργανον.
ἐπὶ δὲ τῆς κλίμακος ἄρας ὑπ-
άρχει πέτευρον ἡσφαλισμένον
γέβροις τὰς τρεῖς ἐπιφανείας·
ἐφ' ἧς τέτταρες ἐπιβεβηκότες
ἀγωνίζονται, διαμαχόμενοι πρὸς
τὰς εἰργοντάς ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων
τὴν πρόθεσιν τῆς συμβούχης.
ἔτι δὲ προτερεισάντες ὑπερέ-
ξι οὖν γίνονται τῇ τείχει, ἵτοι
μὲν, τὰ πλαγία τῶν γέβρων πα-
ρελύσαντες ἐξ ἑκατέρᾳ τῆ μέ-
ρας, ἐπιβαίνουσιν ἐπὶ τὰς ἐπάλ-
ξεις ἢ τὰς πύργους· οἱ δὲ λοιποὶ
διὰ τῆς συμβούχης ἔπονται τούτοις,
ἀσφαλῶς τοῖς κάλοις βεβηκίαις
τῆς κλίμακος εἰς ἀμφοτέρως τὰς
κύας. εἰκότως δὲ τὸ κατασκευ-
ασμα τῆς προσηγορίας τέτευχε
κυτῆς· ἐπειδὴν γὰρ ἐξ αὐτῆς,
γίνεται τὸ σχῆμα τῆς νεώσ ταύ-
της καὶ τῆς κλίμακος ἐνοποιήσαν,
παραπλήσιον τῇ συμβούχῃ.

6. Πλὴν ἵτοι μὲν τὸν πρό-
πον τῆτον διηροσμένοι, προσά-
γειν διανοῶντο τοῖς πύργοις. ὁ δὲ
προειρημένος ἀνὴρ, παρσκευ-
ασμένος ὄργανα πρὸς ἅπαν ἐμ-
βελὲς διάστημα, πρόβωθεν μὲν
ἐπιπλέοντας τοῖς εὐτονωτέροις
καὶ μέιστοι λιθοβόλοις καὶ βέ-
λαισι τιτρώσκων, εἰς ἀπορίαν
ἐνέβαλε καὶ δυσχεραίαν. ὅτε δὲ
ταῦτ' ὑπερπετῇ γίγνοιτο, τοῖς
ἐλάττωσι κατὰ λόγον αἰεὶ πρὸς
τὸ πικρὸν ἀτόσημα χρώμενος, εἰς

nem adiuuant et sustentant.
Postquam autem remigio la-
teris vtriusque exterioris pro-
pius terram ventum, naues,
quae dictas machinas vehunt,
muro firmiter applicare con-
tendant. porro summae sca-
lae tabula adhaeret, tria late-
ra pluteis munita habens, cui
insistentes quatuor homines
certamen et dimicationem cum
iis faciunt, qui e propugna-
culis, quominus admoueat
Sambuca, impediunt. qua se-
mel admota, ubi muris supe-
riores facti sunt, dum primi
isti cratibus ab utroque latere
ablatis propugnacula turresue
inuadunt, reliqui per sambu-
cam nullo periculo prioribus
succedunt, scaelae pedibus vtri-
que navi insistentibus, ac ru-
dentium victu firmatis. Me-
rito autem huic fabricae id
nominis est inditum: quoniam
ea sublata in altum, figura
tam nanis quam scaelae, quae
res ambae corpus vnum con-
stituunt, sambucae est similis.

6. Et isti quidem rebus hoc
modo concinnatis, turres in-
uadere cogitabant. verum Ar-
chimedes, de quo ante dixi-
mus, tormentis ad quoduis
interuallum mittendi tela prae-
paratis, intentioribus quidem
et maioribus qua ballistis qua
catapultis procul inuadentes
Romanos vulnerans, eo diffi-
cultatum adigebat, vt, quo se
verterent, nescirent. vbi vero
haec tormenta vltra hostem tela
mittere coeperunt, minoribus

τοιούτην ἤγαγε διατροπὴν, ὥστε καθόλου κωλύειν αὐτῶν τὴν ἐρμὴν καὶ τὸν ἐπίπλυν, ἕως ὃ Μάρκος διαθετέμενος ἡναγκάσθῃ, λάθρα νυκτὸς ἐπιποιήσασθαι τὴν παραγωγὴν. γανομένων δ' αὐτῶν ἐντὸς βέλεος πρὸς τῇ γῇ, πάλιν ἐτέραν ἡτοιμάκει παρασκευὴν πρὸς τὰς ἀπομαχόμενους ἐκ τῶν πλοίων. ὡς ἀνδρομήκους ὕψος καταπύκνωσε τρήμασι τὸ τεῖχος, ὡς παλαισιαῖς τὸ μέγεθος κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν. οὗς τοξότας καὶ σκορπίδια παραστήσας ἐντὸς τοῦ τεύχους, καὶ βάλλον διὰ τέτων, ἀχρήστες ἐποίησε τὰς ἐπιβάτας. ἐξ ἧ καὶ μακρὰν ἀφεστῶτας, καὶ σύνεγγυς οὐκ ἔχοντες τὰς πολέμιας, ἢ μόνον ἀπράκτους παρασκευάζει πρὸς τὰς ἰδίας ἐπιβολὰς, ἀλλὰ καὶ διέφθειρε τὰς πλείους αὐτῶν. ὅτε δὲ τὰς σαμβύκας ἐγχειρίζουσιν ἐξείρειν. ὄργανα παρ' ὅλον τὸ τεῖχος ἡτοιμάκει, τὸν μὲν λοιπὸν χρόνον ἀφανῇ, κατὰ δὲ τὸν τῆς χρείας καιρὸν ἐκ τῶν ἔσω μερῶν ὑπὲρ τοῦ τεύχους ἀνίσταμενα καὶ προσπίπτοντα πολὺ τῆς ἐπ' αἰθέρος τοῦς καρούας. ὃν τινὰ μὲν ἐβάσταζε λίθους ἐκ ἐλάτης δέκα ταλάντων, τινὰ δὲ σηκώματα μολίβδινα. λοιπὸν, ὅτε συνεγγίζουσιν αἱ σαμβύκαι, τότε περιεγόμενα καρχησίῳ πρὸς τὸ θέον αἱ καρούαι διατίνος χατηρίας, ἀψίσσαν οἷς τὸ κατασκευάστω τὸν λίθον. ἐξ ἧ συνέβαινε, μὴ μόνον αὐ-

pro ratione praesentis interualli subinde vtens, vsque adeo Romanum confudit. vt impetum illius atque inuasionem penitus impediret. ad extremum M. Marcellus his difficultatibus circumuentus, clam silentio noctis naues propius admouere est coactus. quae postquam intra teli iactum terrae appropinquassent, alium rursus apparatus aduersus eos, qui e nauibus dimicabant. idem vir praeftruxerat. murum crebris cauis ad humanae staturae modum, sed quae extrinsecus palmares essent, aperuit. ibi sagittariis ac scorpinculis ab interiore muri parte appositis, per istos petens hostem, inutiles nauium Romanarum epibatas reddebat. ex quo eueniebat, vt inimicos, et procul positos, et in proximo stantes, non solum quicquam eorum exsequi vetaret, quae proposuerant, sed etiam plurimos illorum occideret. Porro vbi Sambucas conarentur erigere, tormenta per totum murum disposuerat, quae reliquo tempore non apparebant: verum quando opus erat, ab interiore parte supra moenia se attollebant, et longe vltra propugnacula vltimo suo rostro prominebant. Horum alia non minora decem pondo saxa gestabant: alia, plumbi libramenta. quando igitur appropinquabant Sambucae, tum enimvero tormentorum istorum rostra fune carchesio per machinam schacteriam circumacta, prout possulabat vsus, saxum in fabricam demittebant. ita fiebat, vt

τὸ

τὸ συνδρακύνειται τῶ γαλον, ἀλλὰ καὶ τὴν ναῦν, καὶ τὰς ἐν αὐτῇ κινδυνεύουσιν ὁλοχερῶς.

7. Τινὰ τε τῶν μηχανημάτων πάλιν ἐπὶ τὰς ἐφορμυντας καὶ προβεβλημένους γέβρα, καὶ διὰ ταύτων ἡσθαλισμένους πρὸς τὸ μηδὲν πάσχειν ὑπὸ τῶν διὰ τῷ τείχεος φερόμενων βελῶν, ἠφίει μὲν καὶ λίθους συμμέτρους πρὸς τὸ φεύγειν ἐκ τῆς πρώρας τὰς ἀγωνιζομένους. ἅμα δὲ καὶ καὶ λίθους χεῖρα σιδηρῶν ἐξ ἀλύσειως δοδεκάμενην, ἣ δραξαίμενος δὲ τὴν παραίαν οἰακίζων, ὅταν ἐπιλάβοιτο τῆς πρώρας, κατήγετο τὴν πτέρναν τῆς μηχανῆς ἐν τῷ τείχεος. ὅτε δὲ καὶ φέρονται τὴν πρώραν ὁρῶν τοῖς τοῖς ἐπὶ πρύμναις, τὰς μὲν πρύρας τῶν ἐργάνων εἰς ἀκίνητον κατέθετο· τὴν δὲ χεῖρα καὶ τὴν ἄλυσιν ἐκ τῆς μηχανῆς ἔξαιρετο διὰ τινος ὀχνηρίας. ὁ γονομένη, τινὰ μὲν τῶν πλοίων πλάγιον κατέπιπτε, τινὰ δὲ καὶ κατεστρέφετο· τὰ δὲ πλεῖστα τῆς πρώρας αἶψ' ὕψους ριφείσης βαπτιζόμενα, πλήρη θαλάττης ἐγίγνετο καὶ παραχῆς. Μάρκος δὲ δοξαζόμενος ἐπὶ τοῖς ἀκιντωμένοις ὑπ' Ἀρχιμήδους, καὶ θαυμάζων μετὰ βλάβης καὶ χλευασμῶ τὰς ἐνδον ἀποτριβομένους αὐτῷ τὰς ἐπιβολὰς, δυσχερῶς μὲν ἔφατο τὸ συμβαῖνον· ὅμως δ' ἐπισκώπτων τὰς αὐτῶν πράξεις ἔφη, τοῖς μὲν ναυσὶν αὐτῷ κακίζον ἐκ θαλάττης Ἀρχιμήδην· τὰς δὲ σκαμβύνας βαπτιζόμενας,

non machina dumtaxat confringeretur, sed et navis quoque ipsa, et qui in ea essent, grauiissime periclitarentur.

7. Erant rursus alia machinamenta, quae in hostes inuadentes et pluteis munitos, atque eorum ope aduersus tela e muro missa tutos, trabes saxaque ita commensurate librabant, vt dimicantes in prostra fugere cogent. Simul etiam manum ferream catena religatam demittebat, per quam is, qui rostra machinarum velut navis gubernacula regebat, vbiprehendisset pro-rae partem, quae prehendi commode poterat, machinae calcem (quae erat pars altera eius intra moenia) deorsum adducebat. postquam autem pro-ra in altum sublata nauigium in puppim erexerat, machinarum proras immotas reddebat: manum vero et catenam tunc ope schacteriae e machina eximebat. quo facto pars navium in latus concidebat; pars in os vertebantur; pleraeque pro-ra ex alto deiecta demersae maris aqua pariter ac tumultu complebantur. Hisce Archimedis inuentis quum ad consilii inopiam redigeretur Marcellus, quumque sua omnia incepta ab oppidanis eludi non absque damno suo et opprobrio videret; etsi casum hunc iniquo animo ferebat: illius tamen facta subfannans, Archimedes dixit nauibus suis ceu trullis aquam haurire: sambucas vero suas colaphis

ἀπείρε

ὥσπερ ἀσπόνδους μετ' αἰσχύνῃς
ἐκπεπτηκένοιν. καὶ τῆς μὲν
κατὰ θάλατταν πολιορκίας τοῦ-
τον ἀπέβη τὸ τέλος.

8. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀππίον
εἰς παραπλησίους ἀμπεσόντες
δυχερείας, ἀπέστησαν τῆς ἐπι-
βολῆς. ἔτι μὲν γὰρ ὄντες ἐν
ἀποσῆματι, τοῖς τε πατροβόλοις
καὶ καταπέλταις τυπτόμενοι δι-
εφθείροντο, διὰ τὸ θαυμασίον
εἶναι τὴν τῶν βελῶν κατασκευὴν,
καὶ κατὰ τὸ πλῆθος, καὶ κα-
τὰ τὴν ἐνέργειαν, ὥς ἂν Ἰέρω-
νος μὲν χορηγῶ γεγονότος, ἄρ-
χιτέκτονος δὲ καὶ δημιουργῶ τῶν
ἐπινοημάτων Ἀρχιμήδους. συν-
εγγίζοντες γὰρ μὴ πρὸς τὴν πό-
λιν, οἱ μὲν ταῖς διὰ τεύχεος το-
ξοσίαις, ὥς ἐπάνω προῖπον,
κακούμενοι, συνεχῶς ἐργοντο
τῆς πρατόδου· αἱ δὲ μετὰ τῶν
γέβρων βιαζόμενοι, ταῖς τῶν
κατὰ κορυφὴν λίθων καὶ δοκῶν
ἐμβολαῖς διεφθείροντο. ἐκ ὀλί-
γου δὲ καὶ ταῖς χερσὶ ταῖς ἐκ
τῶν μηχανῶν ἐκακποῖεν, ὥς
καὶ πρότερον εἶπα. σὺν αὐτοῖς
γὰρ τοῖς ὅπλοις τὰς ἀνδρας ἐξαι-
ρυντες ἐβρίπτην. τὸ δὲ πέρας,
ἀναχωρήσαντες εἰς τὴν παρεμ-
βολήν, καὶ συνεδρεύσαντες με-
τὰ τῶν χιλιάρχων οἱ περὶ τὸν
Ἀππίον, ὁμοθυμαδὸν ἐβυλεύ-
σαντο πάσης ἐλπίδος πεῖραν
λαμβάνειν, πλὴν τῆς διὰ πολιορ-
κίας εἰλεῖν τὰς Συρακῆσας, ὥς
καὶ τέλος ἐποίησαν. ὁκτὼ γὰρ
μῆνας τῇ πόλει προσκαθεζόμε-
νοι, τῶν μὲν ἄλλων στρατηγημά-

percussas ceu foedere exci-
sas cum ignominia e compo-
tatione esse eiectas. Ac ma-
ri quidem tentatae oppugna-
tionis exitus hic fuit.

8. Sed et Appius quum in
easdem difficultates incidisset,
incepto destitit. cuius mili-
tes dum adhuc longius ab-
erant, petrary et catapultis
istis concidebantur. erat nam-
que telorum apparatus tam
copia quam vfu atque effica-
cia admirabilis: vtpote ad
quem rex Hiero sumtus prae-
buerat, industriam vero at-
que inuentionem Archimedes,
operum illorum architectus et
opifex. vbi vero propius
murum subibant Appii milites,
alii e fenestris muralibus, de
quibus ante dictum, conti-
nuis vulneribus acceptis, ac-
cessu prohibebantur: aliis, qui
pluteis tecti vi conabantur ir-
rumpere, qua faxis qua trabi-
bus recta in caput immis-
siss trucidabantur. afferebant et
illae e machinis manus, de
quibus ante diximus, damnum
haut mediocre: abreptos enim
cum ipsis armis viros iecta-
bant et affligebant. tandem
Appius vbi se in castra rece-
pisset, et in concilium Tribu-
nos adhibuisset, de communi
omnium sententia placuit, ad
capiendas Syracusas spem o-
mnem esse periclitandam, so-
la vi excepta; quod et ad
extremum fecerunt. nam
quum menses octo urbem ob-
siderent: sollertis quidem et
vafri consilii, vel audacis fa-
cinoris nullum exemplum re-

των

των ἢ ταλμημάτων εὐανὲς ἀπ-
έτησαν· τῷ δὲ πολιορκεῖν εὐδ-
εστε ἔτι πῶραν λαβεῖν ἐθάβ-
ησαν. ὣτως ἔς ἀνὴρ καὶ
μία τέχνη, θεόντως ἡρμοσμέ-
νη πρὸς ἕνα τῶν πραγμάτων,
πάντα τι χρεῖμα φαίνεται γί-
γνεσθαι καὶ θρυμάσκειν. ἐκεί-
νη γὰρ τηλικαύτας δυνάμεις
ἔχοντας καὶ κατὰ γῆν καὶ κα-
τὰ θάλατταν, εἰ μὲν αὐφίλοι
τις προσβύτην ἕνα Συρακου-
σίαν, παραχρηῖμα τῆς πόλεως
πορεύσκειν ἤλπιζον· τότε δὲ
συμπαρόντος, ἐκ ἐθάβειν εὐ-
διβάλλεσθαι κατὰ γὰρ τῶτον
τὸν τρόπον, καὶ ὃν ἀμύνα-
σθαι δυνατός ἦν Ἀρχιμήδης.
ἔ μὲν αὖτὰ νομίσαντας, μα-
λὺ ἂν ὑπὸ τῆς τῶν ἀναγ-
καίων ἀνάγκης διὰ τὸ πλῆθος
τὰς ἑνὸν ὑποχειρίως σφίσι
γινέσθαι, ταύτης ἀντείχοντο
τῆς ἐλπίδος, καὶ τοῖς μὲν ναυ-
σὶ τὰς κατὰ θάλατταν ἐπι-
πρίας αὐτῶν ἐκώλυον, τῷ δὲ
πολλῷ στρατεύματι τὰς κα-
τὰ γῆν. βελομένοι δὲ μὴ
ποῦν ἄπρακτον τὸν χρόνον,
ὃν ἔ προσεδρεύσει ταῖς Συρα-
κούσαις, ἀλλ' αἶμα τι καὶ τῶν
ἐπὶ τοῖς χρησίμων κατασκευάζε-
σθαι, διείλοντο εἰ στρατηγοὶ σφῶς
αὐτοὺς καὶ τὴν δύναμιν· ὥστε
τὸν μὲν Ἀππίον, ἔχοντα δύο
μέρη, προσκαθῆσθαι τοῖς ἐν
τῇ πόλει, τὸ δὲ τρίτον ἀνα-
λαβόντα Μάρκον ἐπιπορεύεσθαι
τὰς Καρχηδονίαν αἰρμένους κα-
τὰ τὴν Σικελίαν.

liquerunt inexpertum; at vim
apertam moliri numquam
sunt ausi. Adeo vir vnus et
vna ars ad aliquod inceptum,
vti par est, probe accommo-
data, magnam atque admira-
bilem vim habere deprehendit-
ur. Romani igitur tot
pedestribus maritimisque in-
structi copiis, si vnum se-
nem Syracusarum vrbe exi-
meres, oppido statim se po-
situros existimabant; illo ve-
ro praesente et suos adiuuan-
te, ne tentare quidem oppu-
gnationem sustinebant: cer-
te non illo modo, cui im-
pediendo par erat Archime-
des. Quoniam autem ingens
erat inclusorum multitudo,
expeditissimam vrbis capien-
dae rationem esse inopiam
commeatum, arbitrabantur
Romani, in eamque spem in-
cumbabant. quae igitur ma-
ri aduentare poterant subfi-
dia, classe prohibebant: quae
terra, copiis terrestribus. Et
ne sine aliquo fructu tem-
pus omne, quo Syracusas
obsidebant, ipsis periret, sed
eadem opera apud gentes
exterarum aliquid e re sua pa-
trarent, exercitum ita parti-
ti sunt imperatores, vt cum
duabus partibus urbem obsi-
deret Appius, tertiam acci-
peret Marcellus, et per Sici-
liam fines eorum infestaret,
qui cum Carthaginienfibus
sentiebant.

Ὅτι Φίλιππος Ἄρατον *Philippus rex Aratum ve-*
 ἀνείλε Φαρμάκῳ· καὶ περὶ *neno sustulit. et de moderatio-*
 τῆς αὐτῆς μετριοτήτος, καὶ *ne eiusdem Arati ac consecra-*
 τιμῶν ἡρώικων. *tione a morte.*

9. **Φ**ίλιππος δὲ τὰς μὲν Μεσ-
 σηνίας, πολεμίας γεγο-
 νότας, εἰδὼν ἄξιον ᾗδυνήθη λόγῳ
 βλάψαι, καίτερον ἐπιβαλλόμενος
 παροποιεῖν αὐτῶν τὴν χώραν·
 εἰς δὲ τὰς ἀναγκαιοτάτας τῶν
 Φίλων τὴν μεγίστην ἀσέλγειαν
 ἐναπεδείξατο. Τὸν γὰρ πρε-
 σβύτερον Ἄρατον, δυσαρρη-
 θέντα τοῖς ὑπ' αὐτῆς πεπραγμέ-
 νοις ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ, μετ' εἰ πο-
 λὺ μετὰ Ταυρίωνος, τῷ χειρί-
 ζοντος αὐτῷ τὰ κατὰ Πελοπόν-
 νησον, ἐκάνειλετο Φαρμάκῳ.
 παρχυτῆκα μὲν ἂν ἡγνοεῖτο πα-
 ρὰ τοῖς ἐκτός τὸ γεγονός· καὶ
 γὰρ ἦν ἡ δύναμις ἐκ τῶν παρ'
 αὐτὸν τοῦ πατρὸς ἀπολλυμένων,
 ἀλλὰ χρόνον ἔχουσα καὶ διάδε-
 σιν ἐργαζομένη. τὸν γε μὴν
 Ἄρατον αὐτὸν ἐκ ἐλάνθανε τὸ
 πακόν· ἐγένετο δὲ ὁρῶν ἐκ τῶ-
 των. ἅπαντας γὰρ ἐκικρυπτό-
 μενος τὰς ἄλλας, πρὸς ἓνα τῶν
 ὑπηρετῶν Κεφάλωνα διὰ τὴν
 συνήθειαν ἐκ ἔσεξε τὸν λόγον·
 ἀλλ' ἐπιμαλῶς αὐτῷ κατὰ τὴν
 εἰρήνην τῆ προειρημένη συμ-
 παρόντος, καί τι τῶν πρὸς τῷ
 τοίχῳ πτυσμάτων ἐπισημνα-
 μένα δεικνύον ὑπάρχον, εἶπε·
 Ταῦτα τὰ πείχαιρα τῆς Φιλίας, ὃ
 Κεφάλων, πεκομίσμεθα τῆς
 πρὸς Φίλιππον. ἔτι οὕτως ἐστὶ μέγα τι
 καὶ καλὸν χρῆμα μετριοτήτος,
 ὥστε μᾶλλον ὁ παθὼν τὰ πρά-

9. **M**essenios Philippus ho-
 stes declaratos memo-
 rabili vilo damno afficere non
 valuit, quantumvis vastare ac
 populari fines eorum aggres-
 sus; in amicos vero praecipua
 necessitudine sibi iunctos idem
 rex foeda facinora, eaque ma-
 xima, edidit. Seniores enim
 Aratum, quod minus probaf-
 set, quae ipse Messenae fece-
 rat, non multo post opera vsum
 Taurionis, qui res illius in Pe-
 loponneso administrabat, ve-
 neno sustulit. Ac principio
 quidem ignota ceteris res fuit,
 neque enim ea vis erat phar-
 maci, ut in ipso statim articu-
 lo necaret: sed mora tempo-
 ris corporis valetudinem affi-
 ciebat. ipsum vero Aratum
 non latebat malum. quod hoc
 modo palam est factum. Is
 omnes alios rem celans, apud
 vnum e famulis Cephalonem,
 quia familiariter eo utebatur,
 linguam non tenuit; sed quum
 aegrotanti sibi ille adesset, af-
 fiduam et diligentem operam
 nauans, atque is vnum e spu-
 tis, quis paries erat conspu-
 tus, sanguine mixtum esse ob-
 servasset: Haec nos praemia, o
 Cephalo, inquit Aratus, ami-
 citiae nostrae erga Philip-
 pum retulimus. Adeo magna
 et praeclara res est animi
 moderatio, ut eum, qui ac-
 ceperat iniuriam, potius,
 ξαντος

μεσσογαίον ἢ σφαλισμένον διαφαι-
ρόντως καὶ φύσει καὶ κατα-
σκευῇ, τὸν τε παρακείμενον
Ἀκρόλισσον αὐτῶ καὶ διὰ τὴν εἰς
ὑψος ἀνάτασιν, καὶ διὰ τὴν ἄλ-
λην ἐρυμνότητα τοιαύτην ἔχον-
τα Φαντασίαν, ὥς τε μὴδ' ἂν ἐλ-
πίσαι μὴδένα κατὰ κράτος
ἔλθιν· τῆς μὲν περὶ τέτων ἐλ-
πίδος ἀπέστη τελείως, τῆς δὲ πό-
λεως ἡ λίαν ἀπήλπισε. συν-
θεωρήσας δὲ, τὸ μεταξὺ διάστη-
μα τῆ Λίσσης, καὶ τῆ κατὰ τὸν
Ἀκρόλισσον πρόποδος σύμμα-
τρον ὑπάρχον πρὸς τὴν ἐπιβο-
λὴν τὴν κατὰ τῆς πόλεως, κα-
τὰ τὸ τοιοῦτον διανοήσας, συστήσας
ἀκροβολισμὸν χρησάσθαι στρατη-
γῇματι πρὸς τὸ παρὸν οἰκίω.
ὧς δὲ μίαν ἡμέραν πρὸς ἀνά-
παισιν τοῖς Μακεδόσι, καὶ πα-
ρακαλέσας ἐν αὐτῇ τὰ πρέπον-
τα τῷ καιρῷ, τὸ μὲν πολὺ μέ-
ρος καὶ χρησιμώτατον τῶν εὐ-
ζώνων, ἐπὶ νυκτὸς, εἰς τινὰς
Φάραγγας ὑλώδεις ἐκρυψε, κα-
τὰ τὸν ἐπὶ τῆς μεσσογαίᾳ τόπον
ὑπὲρ τὸ προειρημένον διάστημα·
τοὺς δὲ πελτασὰς εἰς τὴν ἀστυ-
ριον ἔχον, καὶ τὸ λοιπὸν μέρος
τῶν εὐζώνων, ἐπὶ θάτερα τῆς
πόλεως κατὰ θάλατταν ἐχρήστο
τῇ πορείᾳ. περιελθὼν δὲ τὴν πό-
λιν, καὶ γενόμενος κατὰ τὸν προ-
ειρημένον τόπον, ὁπλὸς ἦν ὡς
ταύτῃ ποιησόμενος τὴν πρὸς τὴν
πόλιν ἀνάβασιν. ἐκ ἀγνοουμένης
δὲ τῆς τῇ Φιλίππῃ παρουσίας,
ἦν πληθος ἱκανὸν ἐξ ἀπα-
σης τῆς πέριξ Ἰλλυρίδος εἰς
τὸν Λίσσον ἡθροισμένον. τῷ μὲν

tura loci tum arte munitum,
Acrolissum quoque ei adiacen-
tem, partim quia mire in al-
tum est sublatus, partim ob
reliquam munitionem, eius-
modi prae se ferre speciem,
ut posse illa loca abs se per
vim capi nemo sperare homo
deberet: omnem penitus de
hac occupanda spem abiiciens,
de vrbe capienda non omnem
plane spem posuit. Obserua-
uerat rex, interuallum me-
dium inter Lissum et promi-
nentem montis radicem, vbi
est Acrolissus, apte situm esse
ad moliendam vrbis oppugna-
tionem. Igitur leui proelio
eo loci instituto, vafro quo-
dam consilio eoque admodum
opportuno vti statuit. Vnum
Macedonibus ad quiescendum
vbi concessisset diem, atque
interim, vti res atque tempus
monebat, eos esset cohorta-
tus: inter syluosas conualles
versus mediterraneam regio-
nem, supra illud, de quo iam
diximus, spatium, ante pri-
mum diluculum maiorem ac
meliorem suorum expedito-
rum partem occultat. ipse inse-
quenti die ab altera vrbis par-
te cetratos, et quod supererat
expeditorum, secundum littus
ducere. postquam vrbis cir-
cuitum esset emensus, et ad
dictum antea locum iam per-
uenisset, nemo dubitabat, quin
ab illa parte ad vrbem adorien-
dam esset ascensurus. et quo-
niam notus erat omnibus Phi-
lippi aduentus, ex vniuerso
circumcirca Illyrico magna
hominum multitudo Lissum

γάρ

Ἀκρόλισσον διὰ τὴν ὄχυν-
ε πίεσυντες, ματρίαν τι-
λίδας εἰς αὐτὸν ἀπένει-
βυλακτῆν.

Διότι ἅμα τῷ συνεγγί-
ναι Μακεδόνας, εὐθέως ἐκ
ἰλασας ἐξεχέοντο, θάρβυν-
τί τε τῷ πλήθει καὶ ταῖς
ἔκταν ὀχυρότησι. τὰς μὲν
ἡμετέρας ὁ βασιλεὺς ἐν τοῖς
ἡμέτεροις ἐπέστησε· τοῖς δὲ κύ-
ριον ἀγγεῖλαι προβαίνειν πρὸς
ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ συμπλέκεσθαι
τὰς πολεμίας ἐβρώμενους.
ὡς δὲ τὸ παραγγελθὲν,
ὡς μὲν ὁ κίνδυνος παρί-
σταται δὲ ταῦτα καὶ ταῖς
ἡμέτερας ἐξέαντες οἱ παρὰ τῇ
ἐκ τῷ πλήθει τῶν πο-
λεμίων, ἐτάκσαν. καταφυ-
γεῖν δὲ ταῦτα εἰς τὰς πελτα-
σταῖς ἐκ τῆς πόλεως κατα-
κταίνοντες προήσαν, καὶ συγ-
κέντρουν ἐν τοῖς ἐπιπέδοις
μάχοντο τοῖς πελτασταῖς·
ὡς Ἀκρόλισσον φυλάσσον-
των τὸν Φίλιππον ἐκ
τῆς πόλεως σπείρας ἐπὶ πέδω
τῇ ἀναχώρησιν, καὶ
ἐς τοὺς ὅλους αὐτὸν εἰκριν,
ἐκκλήθοντες διὰ τὸ πι-
πτεῖν φύσει τῷ τόπῳ. κα-
ταπύοντες ὀλίγους ἐκλιπόντες
ἐκρίνοντο, κατέρβοντο ταῖς
καὶ εἰς τὰς ὁμαλὰς καὶ πε-
δονας, ὡς ἤδη τινὸς ὠφθα-
λμοῦ τροπῆς τῶν πολεμίων
ἦν. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν
ἦσαν ἐνέδρας ἐκ τῆς με-
ταξὺ διαληφότες, ἀφανῶς
αὐτοὺς, ἐνεργὸν ἐποιήσαν-
το. II.

conuenerat. Acrolisso enim
tuendo paruam oppido manum,
fatis natura munitum locum
esse rati, delegauerant.

II. Statim igitur ad pri-
mum appropinquantium Ma-
cedonum conspectum, qui in
vrbe erant, qua numero, qua
situ locorum munitissimorum
freti, extra muros ruere.
Rex cetratos in plano locis
opportunis locat, leuem ar-
maturam ad colles progredi et
pugnam cum hoste acriter ca-
pessere iubet. quibus impera-
ta facientibus, acquo Marte
aliquamdiu pugnatur. sed mox
regii, partim locorum iniqui-
tati, partim multitudini ho-
stium cedentes, terga ver-
tunt. vbi vero ad cetratos isti
se recepissent, oppidani prae-
contemptu pergere viterius, ac
tandem descendere in campos
ausi, cum cetratis manum
conferunt. praefidiarii Acro-
lisso impositi, cognito, Phi-
lippum sensim cessimque per
interualla sublitendo suas co-
hortes reducere, vniuersa pu-
gna cedere illum arbitrantur,
naturaque loci confisi. per im-
prudenciam auocari se a sta-
tione patiuntur: deinde Acro-
lissum paulatim deferunt, et,
quasi versis in fugam hostibus
praeda esset aliqua futura, per
deuios calles ad plana et cam-
pestrina loca magno impetu
deueniunt. tum vero, qui in
insidiis ad partem mediterraneam
fuerant dispositi, nemi-
ne animaduertente coorti,
Acrolissum strenue ac fortiter
H
το τὴν

το τὴν ἔφοδον, ἅμα δὲ τέτοις ἐκ μεταβολῆς οἱ πελταταὶ συνεπέθαντο τοῖς ὑπεναντίοις. ὁ συμβάντος διαταραχθέντες, οἱ μὲν ἐκ τῆ Λίσσης σποράδην ποιεῖμενοι τὴν ἀναχώρησιν διασώζοντο πρὸς τὴν πόλιν· οἱ δὲ τὸν Ἀκρόλισσον ἐκλιπόντες, ἀπετμήθησαν ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς ἐνέδρας ἐξανασάντων. διὸ καὶ συνέβη τὸ μὲν ἀνέλπισον, τὸν Ἀκρόλισσον παραχρῆμα ληψθῆναι χωρὶς κινδύνου· τὸν δὲ Λίσσον τῇ κατὰ πόδας ἡμέρᾳ, μετὰ μεγάλων ἀγώνων ποιησαμένων τῶν Μακεδόνων ἐνεργῆς καὶ καταπληκτικᾶς προσβολᾶς. Φίλιππος μὲν ἔν, παραδόξως ἐγκρατῆς γενόμενος τῶν προειρημένων τόπων, ἅπαντας τὰς πέριξ ὑποχειρίους ἐποιήσατο διὰ ταύτης τῆς πράξεως, ὥς τὰς πλείους τῶν Ἰλλυριῶν ἐθέλοντὴν ἐπιτρέπειν αὐτῷ τὰς πόλεις. ἐδεμία γὰρ ὀχυρότης εἶναι πρὸς τὴν Φιλίππου βίαν, ἐδ' ἀσφάλεια τοῖς ἀντιπαττομένοις πρὸς φαίνεται, κεκρατημένων μετὰ βίας τῶν προειρημένων ὀχυρωμάτων.

Ὅτι Ἀχαιὸς, ἐν τῇ Σαρδέων ἀκρᾷ πολιορκούμενος, προδοσίᾳ Βώλιδος τῷ Κρητὸς ὑποχείριος τοῖς ἐχθροῖς ἐγένετο, καὶ Ἀντιόχῳ παρεδόθη σὺν αἰκίᾳ δικαιοῦσθαι μένος.

12. Βῶλις ἦν ἀνὴρ, γένει μὲν Κρητῷ· χρόνον δὲ πολλὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ διατετριφώς

inuadunt. simul cetrati, repente in hostem versi, praelium cum illis ineunt: omnibus nouitate huius casus perturbatis, qui Lissō egressi fuerant, quum huc illuc dissipati pedem referrent, in urbem ad extremum se recipiebant. iis vero, qui Acrolisso exierant, viam ad reditum, qui ex insidiis excitati fuerant, praecluserunt. ita factum est vt arx quidem, quod sperare nemo foret ausus, statim sine periculo caperetur; Lissus vero postridie eius diei, idque magnis certaminibus prius editis, postquam acres ac terribiles a Macedonibus impressiones essent factae. Philippus igitur, velut miraculo dictis iam locis potitus, hoc vno facinore adeo vicinos omnes sibi reddidit obnoxios, vt plerique in Illyrico vltro vrbes suas fidei illius permitterent. semel enim per vim expugnatis illis propugnaculis, nulla amplius munitio violentiae Philippi par futura, neque, si quis se illi opponeret, vllus ad salutem receptus superfuturus vulgo omnibus videbatur.

Quomodo Achaens, qui in Sardium arce obsessus tenebatur, ubi proditione Bolidis Cretensis in potestatem hostium decuisset, Antiocho cruciandus traditur.

12. Bolis erat genere Cretensis, sed qui longo tempore in aula Ptolemaeo-
 εν ἡγε-

ὃν ἡγεμονικῇ προασίᾳ, δοκῶν
 δὲ καὶ σύνεσιν ἔχειν καὶ τέλμαιν
 παρὰ βολον, καὶ τριβὴν ἐν τοῖς
 πολέμοις ὑδανὸς ἐλάττω. τῷ
 γὰρ ὁ Σωσίβιος διὰ πλεόνων λό-
 γων πείσασθαι, καὶ παρα-
 κινῶν αὐτὸν αὐτῷ καὶ προ-
 φητεῖν, ἀναδίδωσι τὴν πρᾶξιν,
 ὥς ἔδωκεν ἐν τῷ βασιλεῖ μείζον
 χρηρίσκατο κατὰ τὰς ἐνεστώτας
 περιστάσεις, ἢ ἡ συνετηνότης, πῶς
 καὶ τῆς τρόπῳ δύναται σωσά-
 ναι Ἀχαιοὺς. τότε μὲν ἔν δια-
 κρίσει ὁ Βούλις, καὶ Φήσας,
 ἐκτελέψασθαι περὶ τῶν εἰρημέ-
 νων, ἐχωρήσῃ. δὲ δὲ λόγον
 αὐτῷ, καὶ μετὰ δύο ἢ τρεῖς
 ἡμέρας προσελθὼν πρὸς τὸν Σω-
 σίβιον, ἀνεδέξατο τὴν πρᾶξιν
 ὡς αὐτὸν, Φήσας, καὶ γεγενῆαι
 πρῶτος πλείον ἐν ταῖς Σάρδεσι,
 καὶ τῶν τέκνων ἐμπεριεῖν, καὶ
 τὸν Καμβύδην, τὸν ἡγεμόνα τῶν
 περὶ Ἀντιόχου κρατουμένων
 Λατῶν, ὃ μόνον πολλήν, ἀλ-
 λὰ καὶ συγγενῇ καὶ φίλον ὑπ-
 ἔσταν αὐτῷ. συνέβαινε δὲ καὶ
 τὸν Καμβύδην καὶ τὰς ὑπὸ τούτου
 κρατούμενους Κρήτας πεπιστευθῆναι
 αὐτῷ Φυλακτηρίων, τῶν κατὰ
 τὰς ὅτιαν τόπος τῆς ἀκρῆς, οἵ-
 τες κατασκευὴν μὲν ἐκ ἐπαδέ-
 χοντο, τῇ δὲ συνεχεῖς τῶν ὑπὸ
 τὸν Καμβύδην τεταγμένων ἀν-
 τὶ αὐτῶν ἐτήρουντο. τῷ δὲ Σωσίβι-
 ος μὲν τὴν ἐπίνοιαν, καὶ διει-
 κνύμενος, ἢ μὴ δυνατόν εἶναι, σω-
 θῆναι τὸν Ἀχαιὸν ἐκ τῶν περι-
 στασιῶν, ἢ δυνατόν καθ' ἑαυτὸν ὑπ-
 ἄρχοντος, διὰ μὴδανὸς ἂν ἐτέρῃ
 γνώμῃ τούτου βέλτιον, ἢ διὰ Βού-

rum honoribus, qui solent
 tribui ducibus, esset usus, vir
 prudentia, praecipiti audacia,
 et usu rerum bellicarum nemi-
 ni, ut erat hominum opinio,
 secundus. Propterea Solibius
 ubi multis sermonibus fidem
 illius, beneuolentiam ac stu-
 dium sibi conciliaisset: patran-
 dae rei consilium cum eo com-
 municat, nihil ipsum imprae-
 sentiarum gratius regi prae-
 stare posse affirmans, quam si
 modum aliquem ac rationem
 liberandi Achaeum folleter
 comminisceretur. Ea oratio-
 ne audita Bolis, tum quid-
 em, ubi cogitaturum se de
 iis, quae fuerant dicta, re-
 spondisset, discedit, re au-
 tem apud se expensa, al-
 tero terriorie die post Soli-
 bium adit, atque in se nego-
 tium suscipit: quippe Sardi-
 bus per diu se fuisse, locorum
 peritiam habere, Cambium
 vero praefectum Cretensium,
 qui Antiocho militabat,
 non solum ciuem suum esse,
 verum etiam cognatum atque
 amicum. Cambylo huic et
 militibus, quis ipse impera-
 bat, custodia fuerat commissa
 unius e propugnaculis pone
 arcem sitis: quae muniri ope-
 re quum non possent, statio-
 ne assidua Cambyleorum mi-
 litum custodiebantur. Pla-
 cuit Solibio commentum: qui
 ita cum animo suo statuebat,
 aut plane eripi e praesenti
 calamitate non posse Achae-
 um, aut, si fieri omnino id
 posset, neminem mortalium
 melius, quam Bolidem, rem

λιδος, τοιαύτης δὲ συνδραμέσης καὶ περὶ τὸν Βῶλιν προθυμίας ταχέως ἐλάμβανε τὸ πρᾶγμα προκοπὴν. ὅ τε γὰρ Σωσίβιος ἅμα μὲν προσεδίδε τῶν χρημάτων εἰς τὸ μηδὲν ἐλλείπειν εἰς τὰς ἐπιβολὰς· πολλὰ δὲ, εὖ γενομένων, ὑπὸ τῶν δώσειν. τὰς δὲ παρ' αὐτῶν τῷ βασιλέως καὶ παρ' αὐτῶν τῷ σωζομένῳ χάριτας ἐξ ὑπερβολῆς αὔξων, εἰς μέγαν ἐλπίδας ἔθηκε τὸν Βῶλιν. ὅ τε προειρημένος ἀνὴρ, ἔτοιμος ὢν πρὸς τὴν πρᾶξιν, ἔδεν χρόνον ὑπομείνας ἐξέπλευσε, συνδήματα λαβὼν καὶ πίσεις πρὸς τὸ Νικόμαχον εἰς Ῥόδον, ὃς ἔδοκει πατρός ἔχειν διάδασιν κατὰ τὴν εὐνοίαν καὶ πίσιν πρὸς τὸν Ἀχαιοὺν, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς Μελαγχόμαν εἰς Ἐφεσον. ἔτοι γὰρ ἦσαν, δι' ὧν καὶ τὸν πρὸ τῶν χρόνων Ἀχαιὸς τὰ τε πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, καὶ τὰς ἄλλας ἀπάσας τὰς ἔξωθεν ἐπιβολὰς ἐχείριζε.

13 Παραγεγνημένος δ' εἰς τὴν Ῥόδον, καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν εἰς τὴν Ἐφεσον, καὶ κοινωνήσας τοῖς προειρημένοις ἀνδράσι, καὶ λαβὼν αὐτοὺς ἑτοίμους εἰς τὰ παρακαλούμενα, μετὰ ταῦτα Ἀριχνόν τινα τῶν ὑφ' αὐτὸν τατομένων διαπέμπεται πρὸς τὸν Καμβύλον, Φήσας, ἐξαπεσάλλθαι μὲν ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας ξενολογήσων, βεβαθῶν δὲ τῷ Καμβύλῳ συμμίσθαι περὶ τινῶν ἀναγκίων. διόπερ ὥστε, δεῖν τάξασθαι κειρον καὶ τοπον, ἐν ᾧ, μηδενὸς συνεδότης, αὐτοῖς συναντήσασιν. τεχνὴ δὲ τῷ Ἀριανῷ συμμίσθαντος

exsecuturum. cuius quum per studium atque alacritas concurreret, cito negotium est promotum. nam Sosibius pecuniam adfatim largiebatur, ne quid esset, quod propositum retardaret, multa etiam, ubi res habuisset exitum, se daturum pollicebatur: simul, a rege et illo ipso, cuius saluti consulebatur, mirifica quaedam beneficia Bolin manere confirmans, spe ingenti eius animum impleuerat. et ipse quoque Bolis ad rem exsequendam promptus, nulla interiecta mora, tesseriis ac fidei pignoribus acceptis, Rhodum ad Nicomachum, (qui benevolentia ac fide patrum Achaeo affectum praestabat) et Ephesum ad Melancomam nauigat. isti namque erant, quorum opera in communicandis cum Ptolemaeo consiliis et aliis omnibus externis negotiis, superioribus quoque temporibus utebatur.

13. Rhodum ut venit ac mox Ephesum, cum dictis viris de hoc incepto locutus, eosque ad postulata sua paratos nactus, mox Arianum, unum e suis, ad Cambylum cum hisce mandatis proficisci iubet: ab Alexandria missum se peregrino militi conducendo, de necessariis quibusdam rebus cum Cambylo velle conferre. censere igitur faciendum, ut tempus ac locum statuerent, ubi sine cuiusquam conscientia possent conuenire. Arianus cum Cambylo mox agit, suaque illi

τῷ

τῷ Καμβύλῳ, καὶ δηλώσαντος
 τὰς ἀποταλαῖς, ἐτοίμως ὁ προειρη-
 μένος ἀνὴρ ὑπήκουσε τοῖς παρα-
 ταλαμένοις, καὶ συνδόμενος ἡ-
 μέραν καὶ τόπον ἀκατέρῳ γνω-
 σὶν, εἰς ὃν παρέταμ νυκτός, ἀπέ-
 πρυσεν τὸν Ἀριανόν. ὁ δὲ Βω-
 λῆς, αἷτα Κρής ὑπάρχων, καὶ
 φήσας ποταλός, πᾶν ἐβάστα-
 ζε πρῶγμα, καὶ πᾶσαν ἐπί-
 σταν ἐψηλάφη. τέλος δὲ συμ-
 μίξας τῷ Καμβύλῳ κατὰ τὴν
 τῷ Ἀριανῷ σύνταξιν, ἔδωκε
 τὴν ἐπιστολήν. ἥς τοδείσθης εἰς τὸ
 μέσον, ἐποιῶντο τὴν σκέψιν
 Κρητικῶν. ὁ γὰρ ἐσκόπων ὑπὲρ
 τῆς τοῦ κωδινευοντος σωτηρίας,
 εἰς ἅπασαν τῆς τῶν ἐγχειρησάν-
 των τὴν πράξιν πίστεως, ἀλλ'
 ἰσχυρῶς αὐτῶν ἀσφαλείας, καὶ
 τῷ σφίσι αὐτοῖς συμφέροντος.
 ὁ δὲ πρὸς ἀμφότεροι Κρητὰς ὄντας,
 συστήσας κατηνέχθησαν ἐπὶ τὴν
 αὐτὴν γνώμην. αὕτη δ' ἦν, τὰ
 κατὰ τὸ Σωσιβίου προεδό-
 ρητα δέκα τάλαντα διελέσθαι
 πρῶτον τὴν δὲ πράξιν Ἀντιόχῳ
 ἐλάσαντας, καὶ συνεργῶ χρη-
 σιμένους ἐπαγγεῖλαισθαι, τὸν Ἀ-
 χαιὸν ἐγχειρεῖν αὐτῷ, λαβόν-
 τας χρήματα, καὶ τὰς εἰς τὸ
 μέσον ἐλπίδας ἀξίας τῆς προ-
 ηρημένης ἐπιβολῆς. τῶν δὲ
 ἐπιβόλων, ὁ μὲν Καμβύλος
 ἐπέβλεπτο, χειρεῖν τὰ κατὰ τὸν
 ἑσπέρην. ὁ δὲ Βωλῆς ἐτάξατο,
 μετὰ τινὰς ἡμέρας πέμψαι τὸν
 Ἀριανόν πρὸς τὸν Ἀχαιόν, ἔ-
 χοντα παρὰ τοῦ Νικομάχου καὶ
 Μελαγκόμου σύνδημά τι καὶ
 τράματα. περὶ δὲ τῷ παρεσελ-

mandata exponit. Cambylus
 ad omnia, quae petebantur,
 paratum se ostendit, diem,
 locumque ambobus notum, ad
 quem noctu veniretur, con-
 stituit, ita Arianum remittit.
 at Bolis utpote Cretensis, et
 homo instabilis, vnamquam-
 que rem in animo secum
 versare, et omnes consilio-
 rum vias expendere. tan-
 dem, ut erat cum Ariano con-
 stitutum, ad Cambylum ac-
 cedit, epistolam ei tradit. qua
 in medium posita, Creticam
 super ea deliberationem insti-
 tuunt. non enim de salute
 miseri, cui periculum impen-
 debat, neque de fide sibi ab
 iis habita, qui hoc ipsis ne-
 gotium crediderant, sed de
 propria securitate sua atque
 utilitate consultabant. Itaque
 ambo quum essent Cretenses,
 breui disceptatione habita in
 eandem sententiam sunt de-
 lapsi. ea erat, ut decem ta-
 lenta, quae Sosibius in ante-
 cessum numerauerat, aequis
 partibus inter se diuiderent,
 Antiocho rem ut aperirent,
 sponderentque, si ope
 sua ipsos iret adiutum, et pecu-
 niam in praeferens largitus,
 spes in posterum ostenderet
 tanto incepto pares, fore ut
 Achaeum ipsi tradant. His
 ita firmatis, agendi cum An-
 tiocho curam in se Cambylus
 recipit. Bolis post dies pau-
 cos Arianum se pollicetur
 missurum ad Achaeum, tesse-
 ram cum literis ab Nicomacho
 et Melancoma afferentem. qui
 ut in arcem remotis arbitris

θῆν τὸν Ἀριανὸν εἰς τὴν ἄκραν ἀσφαλῶς, καὶ πάλιν ἀπελθεῖν, ἐπεινον ἐκέλευε Φροντίζειν. εὖν δὲ προσδεχόμενος τὴν ἐπιβολὴν Ἀχαιοὺς ἀντιφωνήσῃ τοῖς περὶ τὸν Νικόμαχον καὶ Μελαγκόμαν, ἔτως, ἔφη, δώσω τινι ὁ Βῶλις αὐτὸν εἰς τὴν χρεῖαν, καὶ συμμίξῃ τῷ Καμβύλῳ. τῆς δὲ διατάξεως γενομένης τοιαύτης, χωρισθέντες ἑκαστοὶ ἐκάτεροι τὰ συνταχμένα.

14. Καὶ λαβὼν κιστὸν πρῶτον ὁ Καμβύλος, προσφέρει τῷ βυτιλῇ τὸν λόγον. ὁ δ' Ἀντίοχος, πρὸς τρόπον αὐτοῦ καὶ παρὰ δόξαν γενομένης τῆς ἐπαγγελίας, τὰ μὲν ὑπερχαρῆς ὦν, πᾶνθ' ὑπάρχοντο, τὰ δὲ διαπιστῶν, ἐξητάσας τὰς κατὰ μέρος ἐπινοίας καὶ παρασκευὰς αὐτῶν. μετὰ δὲ ταῦτα πισεύσας, καὶ νομίζων ὥσπερ σὺν θεῷ γίνεσθαι τὴν ἐπιβολήν, ἥξει καὶ πολλὰ καὶ ἐδῆτο τῷ Καμβύλῳ, συντελεῖν τὴν πρᾶξιν. τὸ δὲ παραπλήσιον ὁ Βῶλις ἐποίει πρὸς τὸν Νικόμαχον καὶ Μελαγκόμαν. εἰ δὲ, πισεύοντες ἀπὸ τῆς κρατίστης γίνεσθαι τὴν ἐπιβολήν, καὶ παραυτίκα τῷ Ἀριανῷ συνθέντες τὰς πρὸς τὸν Ἀχαιὸν ἐπιστολάς γεγραμμένας συνθηματικῶς, καθ' ἕπερ ἕξος ἦν αὐτοῖς, ἐξεπέτειλαν, παρακλῶντες πισεύειν ταῖς περὶ τὸν Βῶλιν καὶ τὸν Καμβύλον ἔτως, ὥστε τὸν κυριεύσαντα τῆς ἐπιστολῆς μὴ δύνασθαι γινῶσθαι μηδὲν τῶν ἐν αὐτῇ γεγραμμένων. ὁ δὲ Ἀριανὸς διὰ τῆς Καμβύλου παρελθὼν εἰς

tuto ingrederetur, atque inde exiret, id vero curandum esse Cambylo. quod si inceptum probaret Achaeus, et Nicomacho ac Melancomae responderet, ipsum per se Bolim rem acturum, et Cambylum fore conuenturum. Hoc modo operas partiti, postquam discessum esset, summi uterque pensum curabant.

14. Cambylus igitur, ut primum se obtulit occasio, mentionem huius apud regem facit. Antiochus rei adeo sibi gratiae atque eius inopinatae pollicitationem audiens, partim gaudio exultans, omnia polliceri, partim diffidens, consilia illorum singillatim velle cognoscere, et quam haberent eius perficiendi copiam, deinde fidem iam dictis habens, et velut deo auspice negotium institutum ratus, Cambylum rogare, multumque ac saepe orare, ut inceptum perficeret. Bolis quoque apud Nicomachum et Melancomam pariter operi instabat: qui fide sincera haec geri arbitrati, epistolas e vestigio ad Achaeum per notas, de quibus conuenerat, scriptas (qui mos erat ipsorum) componunt, iisque missis hortantur. ut Bolidi et Cambylo habere fidem ne dubitet. ita porro exaratae literae illae erant, ut, si forte in potestatem alicuius venissent, nihil eorum, quae intus erant scripta, posset cognoscere. Ariannus

τὴν

τὴν ἄκρην, τὰ γεγραμμένα τοῖς περὶ τὸν Ἀχαιοὺν ἀπέδωκε· καὶ συμπραῦν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῖς γιγνομένοις, ἀκριβῶς τὸν κατὰ μέρος ὑπὲρ ἐκείτων ἀπεδίδο λόγον, πολλάκις μὲν καὶ ποικίλως ὑπὲρ τῶν κατὰ τὸν Σωσίβιον καὶ Βούλιν ἀνακρινόμενος, πολλάκις δὲ περὶ Νικομάχου καὶ Μελαγκόμου, μάλιστα δὲ περὶ τῶν κατὰ τὸν Καμβύλον. ὃ μὴν αἰεὶ αὐταπαθῶς καὶ γενναίως ὑπέμενε τὰς ἐλέγχους, καὶ μάλιστα διὰ τὸ μὴ γινώσκουσι τὸ συνέχον τῶν τῷ Καμβόλῳ καὶ Βώλιδι δεδογμένων. Ἀχαιὸς δὲ καὶ διὰ τῶν ἀνακρίσεων τῶν τῷ Ἀριανῷ, καὶ μάλιστα διὰ τῶν παρὰ τῷ Νικομάχῳ καὶ Μελαγκόμῳ συνζημάτων πισύσας, ἀντεφώνησε, καὶ παραχρῆμα τέλος ἐξέταμψε τὸν Ἀριανόν. πλεονάζει δὲ τέττα γεγονότων παρ' ἐκατέρωθεν, τέλος οἱ περὶ τὸν Ἀχαιοὺν ἀπέτρεψαν περὶ σφῶν τοῖς περὶ Νικομάχου, ἅτε μηδεμιᾶς ἄλλης ἐλπίδος ἥτι καταλειπομένης πρὸς σωτηρίαν, καὶ πέμπειν ἐπέλευνον ἅμα τῷ Ἀριανῷ τὸν Βούλιν ἀσελῆνε νυκτός, ὡς ἐγχεῖσιν αὐτός. ἦν γὰρ τις ἐπίνοια περὶ τὸν Ἀχαιοὺν τοιαύτη· πρῶτον μὴ διαφυγεῖν τὰς ἐνεσῶτας κινδύνους, μετὰ δὲ ταῦτα ποιήσασθαι διὰ πρόβου τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὰς κατὰ Συρίαν τόπους· πάνυ γὰρ ἔχον μεγάλαις ἐλπίδας, ἐπιφανεῖς ἄφρα καὶ παραδόξως τοῖς κατὰ Συρίαν ἀνθρώποις, καὶ ἔτι διατρίβοντος Ἀντιόχου περὶ τὰς Σαρδεῖς, μέγα ποιήσεν κίνημα,

Cambyli opera in arcem admissus, literas Achaco reddidit, et, qui a principio cunctis, quae gesta fuerant, interfuisset, exactam omnium singillatim rationem reddebat: quumque saepe ac varie de Sofibio ac Bolide interrogaretur curiose, saepe etiam de Nicomacho et Melancoma, maxime autem de Cambylo: ipse tamen, tamquam ex vero affectu agens et generoso animo, examen quoduis sustinebat, idque vel ea potissimum ratione, quia praecipua eorum, quae a Cambylo et Bolide decreta fuerant, ignorabat. Achaeus et iis motus, quae interrogatus responderat Arianus, et ante omnia notis illis fidem habens, quae ab Nicomacho et Melancoma acceperat, respondet, ac statim Arianum remittit. itum redditum est vltro citroque saepius. tandem Achaeus, cui spes salutis nulla supererat alia, Nicomacho sese permittit, mandatque illi, ut noctu silente luna cum Arlano Bolim mittat, cui se traditurus esset. Erant autem Achaei cogitationes huiuscemodi: omnium primum e praesentibus periculis esse euadendum, deinde in ipso exitu Syriae loca esse petenda. satis enim credebat magnaue in spe erat, si repente et inopinato, dum circa Sardeis adhuc moratur Antiochus, Syris hominibus se ostendisset, ingentem motum iri excitatum, suamque praesentiam An-

καὶ μεγάλης ἀποδοχῆς τούξασθαι
παρά τε τοῖς Ἀντιοχεύσι καὶ τοῖς
κατὰ Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην.

15. Ὁ μὲν ἂν Ἀχαιὸς ἐπὶ τι-
νος τιαύτης προσδοκίης καὶ δια-
λογισμῶν ὑπάρχων, ἐκαραδόκει
τὴν παρυσίαν τῆ Βαλίδος. οἱ δὲ
περὶ τὸν Μελαγκόμην ἀποδεξά-
μενοι τὸν Ἀριανόν, καὶ τὰς ἐπι-
τολάς ἀναγνόντες, ἐξέπαινον
τὸν Βῶλιν, παρακαλέσαντες διὰ
πλειόνων, καὶ μεγάλας ἐλπίδας
ὑποδείξαντες, ἐὰν καθίκηται τῆς
ἐπιβολῆς. ὁ δὲ προδιαπεμψάμε-
νος τὸν Ἀριανόν, καὶ δηλώσας τῷ
Καμβύλῳ τὴν αὐτῆ παρυσίαν,
ἦκε νυκτὸς ἐπὶ τὸν συνταθέντα
τόπον. γενόμενοι δὲ μίαν ἡμέραν
ἐπὶ τ' αὐτὸ, καὶ συνταξάμενοι
περὶ τῆ πῶς χειρισθήσεται τὰ κα-
τὰ μέρος, μετὰ ταῦτα νυκτὸς εἰς-
ἤλθον εἰς τὴν παρεμβολήν. ἡ δὲ
διάταξις αὐτῶν ἐγεγόνει τιαύτη
τις· εἰ μὲν συμβαίνει τὸν Ἀ-
χαιὸν ἐκ τῆς ἄκρας ἐλθεῖν μόνον
ἢ καὶ δευτέρου μετὰ τῆ Βαλίδος
καὶ Ἀριανῆ, τελέως εὐκαταφρό-
νητος, ἔτι δ' εὐχείρωτος ἔμαλλε
γίνεσθαι τοῖς ἐνεδρεύουσιν· εἰ δὲ
μετὰ πλειόνων, ἐύχρητος ἢ πρό-
θεσις ἀπέβηκε τοῖς πεπιστευμέ-
νοις, ἔλθῃ τε καὶ ζωγρεῖα σπεύ-
δασι κυριεῦσαι, διὰ τὸ τῆς πρὸς
τὸν Ἀντίοχον χάριτος τὸ πλεῖστον
ἐν τάτῳ κείνῳ τῷ μέρει. διόπερ
ἔδει τὸν μὲν Ἀριανόν, ὅταν ἐξα-
γῇ τὸν Ἀχαιόν, ἡγεῖσθαι, διὰ τὸ
γινώσκειν τὴν ἀτραπὸν, ἢ πολλά-
κις ἐπαποίητο καὶ τὴν εἰσόδον καὶ
τὴν ἐξόδον· τὸν δὲ Βῶλιν ἀκολα-
θεῖν τῶν ἄλλων κατόπιν, ἵνα ἐπει-

tiochenfibus et Coelae Syriae
et Phoenicae populis fore ac-
ceptissimam.

15. Haec similiae his prae-
stolans Achaeus, et apud se
cogitans, Bolidis aduentum
solicitus expectabat. Melan-
comas Arianum suscipit, le-
ctisque Achaei literis Bolin
mittit. multis hortatus, et,
si destinata perficeret, pluri-
ma pollicitus. ille Ariano
praemisso, qui de suo aduen-
tu Cambylum faceret certio-
rem, noctu ad conditum lo-
cum venit. ubi quum diem
integrum vna fuissent, et
qua ratione singula admini-
straturi essent, de comuni
sententia statuissent, mox si-
lentio noctis castra ingredi-
untur. erat autem ordo rei
gerendae, quem instituerant,
huiusmodi. Si quidem A-
chaeus ex arce solus, vel vno
dumtaxat comitatus, cum Bo-
lide et Ariano exiret, facile
utique insidiatores hominem
aspernaturi, et sine villo pe-
riculo manus ipsi erant inie-
cturi. sin autem cum pluri-
bus comitibus egrederetur,
difficile iis, quorum fidei se
committeret, futurum hoc ne-
gotium, quum praesertim ca-
pere viuum vellent, in quo
pars magna gratiae, quam ab
Antiocho sperabant, erat po-
sita. Oportebat igitur, ut A-
rianus cum Achaeum educe-
ret, viam praeiret, quia semi-
tam illam norat, quam saepe
ingrediens egrediensque tri-
uerat: Bolim vero pone alios
δακ

μὴ πᾶσαν εἰς τὸν Βῶλιν ἀνα-
 κρεμάσαι τὴν πίσιν. διὸ ποιῶ-
 ται τοιάυτης λόγῃς πρὸς αὐτὸν,
 ὅτι κατὰ μὲν τὸ παρὸν οὐκ ἔστι
 θύνατον ἐξαλθεῖν αὐτῷ, πέμψει
 δέ τινας τῶν Φίλων μετ' ἐκείνους
 τρεῖς ἢ τέτταρας· ὧν συμμι-
 ξάντων τοῖς περὶ τὸν Μελαγ-
 κόμαν, ἔτοιμον αὐτὸν ἔφη πα-
 ρασκευάσειν πρὸς τὴν ἔξοδον.
 ὁ μὲν ὅν Ἀχαιὸς ἐποίησε τὰ δυ-
 νατά· τὸτο δ' ἠγνόει τὸ δὴ τὸ
 λεγόμενον, πρὸς Κρήτα κρη-
 τίζων. ὁ γὰρ Βῶλις εἰδὼς ἀ-
 ψηλάφῃτεν εἶχε τῶν ἐπινοη-
 θέντων αὐτῷ εἰς τὸτο τὸ μέρος.
 Πλὴν παρεγνομένης τῆς νυ-
 κτός, ἐν ᾗ συνεξαπεσέλειν
 ἔφη τὰς Φίλους, προπέμψας τὸν
 Ἀριανὸν καὶ τὸν Βῶλιν ἐπὶ
 τὴν τῆς ἄκρας ἔξοδον, μένειν
 προστάξας, μέχρις ἂν οἱ μέλ-
 λοντες αὐτοῖς συνεξορμῶν πα-
 ραγέωνται. τῶν δὲ πειθαρχ-
 ῶντων, κοινωσάμενος παρ'
 αὐτὸν τὸν καιρὸν τῇ γυναικί,
 καὶ ποιήσας διὰ τὸ παράδο-
 ξον τὴν Λαοίικην ἐκφρονα·
 χρόνον μὲν τινι λιπαρῶν ταύ-
 την καὶ καταπρυγῶν τῆς
 προσδοκιμῆς ἐλπίσι προσ-
 σκαρτέρας· μετὰ δὲ ταῦτα
 πέμπτας αὐτὸς γενόμενος, καὶ
 τοῖς μὲν ἄλλοις μετρίως ἐδῶθη-
 νας ἀναδίδας, αὐτὸς δὲ λιτὴν
 καὶ τυχεύσαν ἀναλαβὼν, καὶ
 ταπεινὸν αὐτὸν ποιήσας, προή-
 γας, συντάξας ἐνὶ τῶν Φίλων,
 αὐτὸν αἰεὶ ἀποκρίνασθαι πρὸς
 τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν περὶ
 τὸν Ἀριανόν, καὶ πυθάνεσθαι

demum Achaeus, nequaquam
 committendum sibi, ut de vnus
 Bolidis fide vniuersa fortuna
 sua penderet: itaque sermoni-
 bus huiusmodi illum conuenit:
 impraesentiarum quidem exire
 se non posse; verum tres qua-
 tuorue e numero amicorum
 vna cum ipso missurum. qui si
 cum Melancoma essent collo-
 cuti, mox daturum se operam,
 ut ad exeundum sit paratus.
 ita Achaeus, quantum eius fieri
 poterat, sibi cauit. sed hoc
 illum fugiebat, quod, ut dici
 solet, cum Cretense cretissabat.
 nam Bolis nihil reliquerat in-
 tactum aut inexpensum eorum,
 quae in tali re poterant ex-
 cogitari. Ceterum vbi nox
 aduenit, qua emissurum se
 vna cum ipsis suorum aliquos
 dixerat: praemissis Ariano et
 Bolide ad arcis portam, qua
 exhibant, opperiri ipsos eo lo-
 ci iussit illorum aduentum, qui
 profecturi cum ipsis erant. et
 illi quidem dicto parent. A-
 chaeus vero quum vxori in
 ipso illo articulo consilium in-
 dicasset, ac tam inopinatae rei
 nouitate Laodicen exanimas-
 set: solandae coniugi et com-
 memoracione eorum, quae
 sperabat, mitigandae, tempo-
 ris aliquantum ipsi impendit,
 mox quatuor amicis comita-
 tus, quibus mediocrem ami-
 ctum dederat, in vili ipse et
 plebeia veste, totus ad humi-
 lem conditionem composuit,
 praeire institit. vni suorum
 praeceperat Achaeus, ut ad
 omnia, quae diceret Arianus,
 solus ipse responderet; de
 παρ'

παρ' ἐκείνων αἰεὶ τὸ κατεπεῖγον, περὶ δὲ τῶν ἄλλων Φῶναι, βαρβαρὸς αὐτὸς ὑπάρχειν.

17. Ἐπεὶ δὲ συνέμειξαν τοῖς περὶ τὸν Ἀριακόν, ἤγειτο μὲν αὐτὸς αὐτῶν διὰ τὴν ἐμπειρίαν· ὁ δὲ Βῶλις κατόπι ἐπέστη κατὰ τὴν εἰς ἀρχῆς πρόθεσιν, ἀπορῶν καὶ δυσηρημένους ὑπὲρ τῆ συμβαινόντος· καίπερ γὰρ ὡς Κρησ, καὶ πᾶν ἄν τι κατὰ τῆ πέλας ὑποπτεύσας, ὅμως ἀνὴρ δύνάτο διὰ τὸ σκότος συννοῆσαι τὸν Ἀχαιοὺν, ἢ οἶον τίς ἐστίν, ἀλλ' εἰδὲ καθάπαξ εἰ πάρεστι. τῆς δὲ καταβάσεως κρημνώδης μὲν καὶ εὐσβάτης κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπερχήσας, ἐν τισὶ δὲ τόποις καὶ λίαν ἐπισφαλεῖς ἐχέσας καὶ κυλινώδεις καταφορὰς, δόποτε παραγένοιτο πρὸς τινα τοῖσιν τὸν τόπον, τῶν μὲν ἐπιλαμβάνομένων, τῶν δὲ πάλιν εὐδοχομένων τὸν Ἀχαιοὺν (ὃ δυνάμενον κατὰ τὴν ἐκ τῆς συνηθείας καταξιώσιν εἰλεῖσθαι πρὸς τὸν παρόντα καιρὸν) ταχέως ὁ Βῶλις συνῆκε, τίς ἐστὶ καὶ τοῖος αὐτῶν ὁ Ἀχαιός. ἐπεὶ δὲ παραγένοιτο πρὸς τὸν τῷ Καμβύλῳ διατεταγμένον τόπον, καὶ τὸ σύνθημα προσυρίζας ὁ Βῶλις ἐπέσπευκε, τῶν μὲν ἄλλων οἱ διακείμενοι ἐκ τῆς ἐνέδρας ἐπελάμβοντο, τὸν δ' Ἀχαιοὺν αὐτὸς ὁ Βῶλις ὁμῶς τοῖς ἱματίοις, ἐνδον τὰς χεῖρας ἔχοντα, συνήρπασε, φοβηθεὶς, μὴ συννοήσας τὸ γινόμενον ἐπιλάβεται διαφθεῖρειν αὐτόν. καὶ γὰρ εἶχε μάχαιραν ὑφ' αὐτῷ παρεσκευασμένος, ταχὺ

omnibus, quae postularet usus, semper ex eo sciscitaretur, ceteros diceret esse barbaros.

17. Vbi cum Ariano se coniunxerunt, propter locorum notitiam praecedebat ipse alios, pone sequebatur Bolis, sicut ab initio fuerat constitutum, plane animi anxius, et in praesens consilii incertus. nam etsi Cretensis erat, quiduis suspicari facillis in alienam perniciem, non tamen poterat, tenebris impediētibz, Achaeum agnoscere, non dicam quis ille esset, verum ne illud quidem omnino, an adesset. Erat via ad descendendum plerisque in locis praerupta et iniua, alicubi, verò etiam lubrica et periculosa praecipitia habebat. ad huiusmodi aliquem locum quoties accedebatur, quum alij manu prehenderent Achaeum, alii rursus illum subleuarent expectarentque; (neque enim penitus continere se poterant, quominus consuetam de more illi reuerentiam praestarent;) statim intellexit Bolis, quis e comitatu esset Achaëus. Ut ventum est ad locum a Cambylo constitutum, dat primo Bolis signum sibilo: deinde ceteros quidem illi comprehendunt, qui ex insidiis surrexerant; at Achaeum Bolis ipse corripuit cum vestibus suis, intra quas manus habebat: verebatur enim, ne fraude intellecta manus sibi afferre gladio, qui paratus illi aderat, aggrediretur. statim vero am-

δὲ καὶ

δὲ καὶ πανταχόθεν κυκλωθεὶς, ὑποχείριος ἐγένετο τοῖς ἐχθροῖς, καὶ παραχρῆμα μετὰ τῶν Φίλων ἀνήγατο πρὸς τὸν Ἀντίοχον. ὁ δὲ βασιλεὺς πάλαι μετέωρος ὢν τῇ διανοίᾳ, καὶ παραδοκῶν τὸ συμβησόμενον, ἀπολύσας τὴν ἐκ τῆς συνουσίας, ἔμεινε μόνος ἐργηγορῶς ἐν τῇ σκηνῇ μετὰ δυοῖν ἢ τριῶν σωματοφύλακων. παρεισελθόντων δὲ τῶν περὶ τὸν Καμβύλον, καὶ καθίσαντων τὸν Ἀχαιὸν ἐπὶ τὴν γῆν δεδεμένον· εἰς τοιαύτην ἀφασίαν ἦλθε διὰ τὸ παράδοξον, ὥστε πολὺν μὲν χρόνον ἀποσιωπήσας, τὸ δὲ τελευταῖον συμπαθῆς γενέσθαι καὶ δακρύσας. ταῦτο δ' ἔπαθεν, ὁρῶν, ὡς ἐμοὶ γε δοκεῖ, τὸ δυσφύλακτον καὶ παράλογον τῶν ἐκ τῆς τύχης συμβαινόντων. Ἀχαιοὺς γὰρ ἦν Ἀνδρομέχης μὲν υἱὸς τῆς Λαοδίκης ἀδελφεῖ, τῆς Σελεύκῃς γυναικὸς· ἐγγίμε δὲ Λαοδίκην τὴν Μιθριδάτη τῆ βασιλέως θυγατέρα, κύριος δὲ ἐγγόνει τῆς ἐπὶ τάδε τῆς Ταύρε πάσης. δοκῶν δὲ τότε καὶ ταῦς αὐτῆς δυνάμει καὶ ταῦς τῶν ὑπαναντίων ἐν ὀχυρωτάτῳ τόπῳ τῆς οἰκισμένης διατρέβειν, ἐκείθι το δεδεμένος ἐπὶ τῆς γῆς, ὑποχείριος γενόμενος τοῖς ἐχθροῖς, ἠδέεω γινώσκοντος ἡδεῖος ἀπλῶς τὸ γεγονός, πλὴν τῶν πραξάντων.

18. Οὐ μὲν ἄλλ' ἅμα τῷ Φωτὶ συναθροισμένων τῶν Φίλων εἰς τὴν σκηνὴν κατὰ τὸν ἐπισμὸν, καὶ τῆς πράξεως ὑπὸ τὴν ὄψιν θεωρούμενος· τὸ παραπλήσιον τῷ βασιλεῖ συνέβαινε πάσχειν καὶ τὴν ἑλπίδα. θαυμάζοντες γὰρ τὸ

bientium corona cinctus in potestatem inimicorum fuit, et e vestigio cum suis ad Antiochum est adductus. qui dudum suspensus animi et coepti exitum sollicitus exspectans, dimissis conuiuis solus in tabernaculo, duobus aut tribus satellitibus adstantibus, vigilans manebat. postquam subito ingressus Cambylus, victum Achaeum humi destituit, adeo illi prae admiratione haesit vox faucibus, ut post diuturnum silentium fortiter illius ad extremum miseretur et lachrimas funderet. puto equidem, hoc illi vsuuenisse, consideranti, quam inenitabiles, quamque inopinati sint fortunae casus. Achaeus enim Andromachi erat filius, fratris Laodicae, quae Seleuco nupsit. duxerat uxorem Laodicen Mithridatis regis filiam. vniuersam cis Taurum Asiam imperio suo rexerat. tum autem, cum et ipsius copiae et hostiles in munitissimo orbis terrarum loco ipsum versari existimarent, vinculis oneratus humi fedit, in manu inimicorum positus, nemine dum praeter facti auctores, quod erat factum, resciente.

18. Prima luce conuenientibus, ut fit, in praetorium regis amicis, ante omnium oculos posito hocce spectaculo, idem aliis quoque regi vsuueniebat. ea namque cunctos iniecit admiratio, ut, quae suismet oculis cernebant,

γεγονός,

γεγονός, ἥτις τὸς δρωμένοις.
 Καθίσαντος δὲ τῷ συνεδρίῳ, πολ-
 λοι μὲν ἐγγίνοντο λόγοι περὶ τῷ
 τίσι δὲ κατ' αὐτῷ χρήσασθαι τι-
 μωρίας. ἔδοξε δ' ἔν, πρῶτον
 μὲν ἀκρωτηριάσαι τὸν ταλαίπυ-
 ρον· μετὰ δὲ ταῦτα, τὴν κα-
 φαλὴν ἀποτεμόντας αὐτῷ, καὶ
 καταβρέψαντας εἰς ὄνειον ἀ-
 σκὸν, ἀνακαυρώσαι τὸ σῶμα.
 γενομένων δὲ τούτων, καὶ τῆς δυ-
 κέματος ἐπιγνώσης τὸ συμβεβη-
 κός, ταῦτος ἐνθυσιασμὸς ἐγένε-
 το καὶ παράτασις τῷ στρατοπέδῳ
 παντός, ὅτε τῆς Λαοδίκης ἐκ
 τῆς ἄκρας, μόνον συνειδυίας τὴν
 ἔξωθεν τ' ἀνδρὸς, τεκμήρασθαι
 τὸ γεγονός ἐκ τῆς περὶ τὸ στρα-
 τόπεδον ταραχῆς καὶ κινήσεως.
 ταχὺ δὲ καὶ τῷ κηρυκὸς παρα-
 γνομένη πρὸς τὴν Λαοδίκην,
 καὶ διασαφυντός τὰ περὶ τὸν
 Ἀχαιοὺν, καὶ καλεῖντος τίθε-
 σθαι τὰ πράγματα, καὶ παρα-
 χυρῆν τῆς ἄκρας τὸ μὲν πρῶ-
 τῳ ἀναπόκριτος οἰμωγὴ καὶ θρή-
 νῳ παράλογοι κατεῖχον τὴν περὶ
 τὴν ἀπρόπολιν, ὅχ' ἔτι διὰ τὴν
 πρὸς τὸν Ἀχαιοὺν εὐνοίαν, ὡς
 διὰ τὸ παράδοξον καὶ τελείως
 ἀνέλπιδον ἐκείνῳ φαίνεσθαι τὸ
 συμβεβηκός. μετὰ δὲ ταῦτα
 πολλὰ τις ἦν ἀπορία καὶ δυσρη-
 ρία περὶ τὴν ἔνδον. Ἀντίοχος
 δὲ διακχερισμένος τὸν Ἀχαιοὺν,
 ἐπέχετο τοῖς κατὰ τὴν ἄκρην
 αἰῶ, πεπεισμένος, ἀφορμὴν ἐκ
 τῶν ἔνδον αὐτῷ παραδοθήσεσθαι,
 καὶ μάλιστα διὰ τῶν στρατιωτῶν.
 ὃ καὶ τέλος ἐγένετο. εἰσαίσαν-
 τες γὰρ πρὸς σφᾶς, ἐμαρίσθησαν,

satis vera non crederent.
 Postquam in concilio proce-
 res sederunt, variae de sup-
 plicio illius fuerunt dictae sen-
 tentiae. demum placuit, pri-
 mum vt extremis membris
 miser Achaeus mutilaretur,
 deinde vt post caput amputa-
 tum atque vtri asinino insu-
 tum, truncus in crucem tol-
 leretur. Quo facto, vbi rem
 exercitus rescuit, adeo castra
 vniuersa fanaticus quidam fu-
 ror et animorum consternatio
 incessit, vt Laodice in arce,
 cui hoc dumtaxat innotuerat,
 maritum exiisse, casum illius
 e tumultu ac motu castrensi
 coniceret. mox venit cadu-
 ceator ad Laodicen, eorum,
 quae Achaeo acciderant, nun-
 tius, simul iubens, vt cura
 rerum se abdicaret, atque ar-
 cem traderet. tum vero qui
 in arce erant, pro responsio
 eiulatum primo et lamenta
 vix fidem inuentura edere
 incipiunt, non adeo quod
 tantopere Achaeo factum vel-
 lent; sed quod noua atque
 admirabilis planeque inopina-
 ta ea res cunctis accidebat.
 deinde autem consilii inopes
 magna difficultate, qui arcem
 tenebant, afficiebantur. At
 rex post sublatum de medio
 Achaeum ad perniciem inclu-
 sorum in arce intentus, nihil
 dubitare, quin ab illis ipsis,
 maxime autem per milites,
 aliqua rei bene gerendae oc-
 casio sibi daretur. quod et
 tandem accidit. quippe orta
 inter ipsos seditione, scissi
 sunt in partes, aliis cum

οἱ μὲν

οἱ μὲν πρὸς Ἀριόβαζον, οἱ δὲ πρὸς τὴν Λαοδίκην. ἔγνετο γὰρ, διαπιστήσαντες ἀλλήλοις, ταχέως ἀμφοτέρω παρεβόταν αὐτὴς καὶ τὰς ἀκροπόλεις. Ἀχαιὸς μὲν ἔνι πάντα τὰ κατὰ λόγον πράξας, ὑπὸ δὲ τῆς τῶν πεισυνθέντων ἡττηθείς ἀσασίας, καταστρέψατο τὸν βίον, κατὰ τοῦ τρόπου ἐκ ἀνωφαλὲς ὑπέδειγμα γενόμενος τοῖς ἐσομένοις· καὶ ἓνα μὲν, πρὸς τὸ μηδὲν πιστεύειν βαδίσας· καὶ ἕτερον δὲ, πρὸς τὸ μὴ μεγαλυχεῖν ἐν ταῖς ἐμπραγείαις, πάντες δὲ προσδοκῶν ἀνδρώπικος ὄντας.

Πῶς διὰ προδοσίας ἐάλω
ἡ Τάρας ὑπὲρ Ἀνίβαν.

Ariobazo, aliis cum Laodice sentientibus. quam ob causam dum sibi inuicem dissidunt, celeriter utraque factio et se et arces fidei regis permiserunt. ita Achaeus. quum nihil eorum praetermisisset, quae ratio recta suadebat, illorum perfidia victus, quibus fidem habuerat, diem supremum obiit, exemplum posteris duobus modis utile: primum, ut nemini temere esse credendum discamus, deinde, rebus lacticis ut spiritus ne attolamus; sed ut homines humani nihil alienum a nobis putemus.

Quomodo Hannibal urbem
Tarentum proditione ciuium
ceperit.

19. **T**ὸ μὲν ἔνι πρῶτον, ὡς ἐπὶ ἐξοδίᾳ ὁρμήσαντες ἐκ τῆς πόλεως, καὶ συνεγείσαντες τῇ παρεμβολῇ τῶν Καρχηδονίων νυκτός, ἄλλοι μὲν συγκαθέντες εἰς τινα τόπον ὑλώδη παρὰ τὴν ὁδὸν, ἔμειναν· ὁ δὲ Φιλήμενος καὶ Νίκων προσῆλθον πρὸς τὴν παρεμβολήν. τῶν δὲ Φυλακῶν ἐπιλαβομένων αὐτῶν, ἀνήγοντο πρὸς τὸν Ἀνίβαν, ἔδην εἰπόντες, ἕτερον πόθεν, ἕτερον τίνες ἦσαν· αὐτὸ δὲ μόνον τῷτο δηλῶντες, ὅτι θέλουσιν τῷ στρατηγῷ συμμίζειν. ταχὺ δὲ πρὸς τὸν Ἀνίβαν ἐπαυχαθέντες ἔφασαν, αὐτῷ κατὰ δόξαν βάλῃσθαι διαλεχθῆναι. τὸ δὲ καὶ λίαν ἐτοίμως προσδεξαμένην τὴν ἔντευξιν, ἀπελογίζοντο

19. **P**incipio Tarentini ita profecti sunt ab urbe, tamquam expeditione aliquo suscepta. qui ut Carthaginensium vallō proximarent, alii in siluosum quemdam prope viam locum se silentio noctis abdentes, ibi manserunt; Philemenes vero et Nicco ad castra propius accesserunt. hi a custodiis Punicis comprehensi, ad Hannibalem sunt deducti, nihil illi quidem locuti, nec quinam essent, nec unde: quum hoc solum significarent, conuento opus esse imperatore. Igitur ad Hannibalem protinus deducti, velle se priuatim cum eo colloqui, dixere. qui quum promissa statim voluntate eos ad colloquium admisset, cum de

περί

περὶ τὰ τῶν καθ' ἑαυτὸς καὶ
περὶ τῶν κατὰ τὴν πατρίδα,
πολλὰς καὶ ποικίλας ποιόμενοι
κατηγορίας Ῥωμαίων, χάριν τῇ
μὴ δοκεῖν ἀλογως ἐμβαίνειν εἰς
τὴν ὑποκειμένην πρᾶξιν. τότε
μὲν ἔν' Ἀννίβας ἐπαινέσας, καὶ
τὴν ὁρμὴν αὐτῶν Φιλανθρώπως
ἀποδεξιόμενος, ἐξέταμψε, συν-
ταξάμενος παραγίγνεσθαι καὶ
συμμιγνύμεναι κατὰ τάχος αὐτῶ
πάντων. κατὰ δὲ τὸ παρὸν ἐκέ-
λευσε τὰ πρῶτα τῶν ἐξελαθέν-
των προδρεμάτων, καὶ τὰς
ἅμα τούτοις ἄνδρας, ἐπειδὴν
ἰκανὸν ἀποχωρεῖν τῆς παρεμβο-
λῆς, περιλασσεμένους εὐδαρ-
σως ἀπαλλάττεσθαι· περὶ γὰρ
τῆς ἀσφαλείας αὐτῶ μολήσκειν.
ἐποίει δὲ ταῦτο, βηλόμενος αὐτῶ
μὲν ἀντιπροφῆν δυνάμει πρὸς τὸ
πύλαις ἀγμύνησαι τὰ κατὰ τὰς
ναυλίσκας· ἐκείνοις δὲ πῖσιν πα-
ρασκευάζειν πρὸς τὰς πολίτας,
ὡς ἀπὸ τῆς κρητίστης ποιημένοις
τὰς ἐπὶ τὰς ληστείας ἐξόδους.
πραξάντων δὲ τῶν περὶ τὸν Νί-
κανα τὸ παραγγελθάν, ὁ μὲν
Ἀννίβας περὶ χαρῆς ἦν, διὰ τὸ
μέλεις ἀφορμῆς ἐπικληφθεῖν πρὸς
τὴν προκειμένην ἐπιβολήν· οἱ
δὲ περὶ τὸν Φιλήμενον ἔτι μᾶλ-
λον παρόρμηστο πρὸς τὴν πρᾶ-
ξιν, διὰ τὸ καὶ τὴν ἐνταυθεῖν
ἀσφαλῶς γεγονέναι, καὶ τὸν
Ἀννίβαν εὐρηκέναι πρόθυμον,
ἔτι δὲ τὴν τῆς λείας δαψι-
λείαν ἰκανὴν αὐτοῖς πῖσιν παρε-
σκευασμέναι πρὸς τὰς ἰδίους.
τότε τὰ μὲν σπενδόμενοι, τὰ
δ' εὐνοχόμενοι τῆς λείας, ἔ

se, tum de sua patria longam
orationem orsi, multa ac varia
in Romanos criminatione sunt
vsi, ne sine causa discedere ab
eorum fide ad ea, quae para-
bant, suscipienda viderentur. Et
tunc quidem Hannibal, post-
quam gratum sibi esse ipsorum
consilium ostendisset, benigne-
que eos appellasset, laudatos di-
misit, dato mandato, vt quam
primum reuerli iterum de hoc
negotio secum agerent. in
praesentia iubet, vt pecora pa-
situm propulsa, in quae prima
venientes inciderant, ea vt cum
viris, qui pascebant, vbi longius
paullo e castris essent pro-
gressi, abigerent, atque ita sine
ullo metu ad suos redirent, sibi
securitatem ipsorum fore curae.
Faciebat hoc Hannibal, vt dare-
tur tempus, sibi quidem ad in-
quirendum accuratius de iuue-
num consilio; ipsis vero, ad si-
dem ciuibus faciendam, absque
ullo dolo malo praedatum se
exire. Vt erat praeceptum, ita
fecerunt Nico et Philemenes.
itaque exultare gaudio Hanni-
bal, quod perficiendi huius sui
incepti facultas aliquando tan-
dem sibi esset oblata: iuuenes
quoque perducendi ad exitum,
quae agebant, magis magisque
cupiditate incendi, quod et
collocuti erant impune cum
hoste, et promptum paratumque
Hannibalis animum inuene-
rant: ad haec quod praeda, quam
abegerant, luculentam fidem
sibi apud suos conciliasset. E-
nimvero quum partam praedam
iuuenes qua sacris faciendis,
qua conuiuuiis agitandis absum-

μένων

μόνον ἐπισκύνοντο παρὰ τοῖς Ταραντίνοις, ἀλλὰ καὶ ζήλωτάς ἔχον ἐκ ὀλίγης.

20. Ματὰ δὲ ταῦτα ποιησάμενοι δευτέραν ἔξοδον, καὶ παραπλησίως χειρίσαντες τὰ κατὰ μέρος, αὐτοὶ τε τοῖς περὶ τὸν Ἀννίβαν ἔδοσαν πίσεις, καὶ παρ' ἐκείνων ἔλαβον ἐπὶ τέτοις· ἐφ' ᾧ Ταραντίνους ἔλαυθαρῶσεν, καὶ μήτε Φόρως πρᾶξεσθαι κατὰ μὴδὲνα τρόπον, μήτ' ἄλλο μὴδὲν ἐπιτάξειν Ταραντίνους Καρχηδονίους· τὰς δὲ Ῥωμαίων οἰκίας, καὶ καταλύσεις, ἐπειδὴν κρατήσωσι τῆς πόλεως, ἐξέιναι Καρχηδονίοις διαρπάξαι. ἐποιήσαντο δὲ καὶ σύνθημα τῷ παραδέχεσθαι σφας τὰς Φυλακὰς ἐτόίμως εἰς τὴν παρεμβολήν, ὅτ' ἔλθοιεν. ὧν γενομένων, ἔλαβον ἐξουσίαν εἰς τὸ καὶ πλεονάκις συμμιγνύναι τοῖς περὶ τὸν Ἀννίβαν, ποτὲ μὲν ὡς ἐπ' ἐξοδίαν, ποτὲ δὲ πάλιν ὡς ἐπὶ κυνηγίαν ποιούμενοι τὰς ἐκ τῆς πόλεως ἐξόδους. ταῦτα δὲ διαρμυσσάμενοι πρὸς τὸ μέλλον, οἱ μὲν πλείους ἐπατήρην τὰς καιρὸς, τὸν δὲ Φιλήμενον ἐπέταξαν ἐπὶ τὰς κυνηγίας. διὰ γὰρ τὴν ὑπερβύλλαν ἐπὶ τῷ τὸ μέρος ἐπιθυμίαν ἦν ὑπὲρ αὐτῶν διαλήψις, ὡς ἂν πρὸς γιγνόμενον ποιούμενα κατὰ τὸν βίον τῷ κυνηγετεῖν. διὸ τέτῳ μὲν ἐπέτρεψαν, ἐξιδίασθαι διὰ τῶν ἀλισκομένων θηρίων πρῶτον μὲν τὸν ἐπὶ τῆς πόλεως τεταγμένον Γαῖον Λίβιον, δευτέρον δὲ τὰς Φυλάκτοντας τὸν πυλῶνα, τὸν ὑπὸ τὰς Τημενίδας

fissent: non solum Tarentinis fidem suam probarunt, verum etiam ad facti sui aemulationem multos excitarunt.

20. Post haec altera excursionē suscepta, quum similiter vt ante omnia fecissent, et data et inuicem accepta ab Hannibale fide, ita sanxerunt: Tarentinos ab Hannibale liberatum iri, nullum omnino Poenos ab eis vestigal exacturos, neque rem ullam aliam ipsis imperaturos. potestatem fore Poenis, vrbe capta, Romanorum domos ac diuerforia diripiendi. Conuenit et de tessera inter ipsos, quam si ederent Tarentini, sine mora, quoties venirent excubiae, ipsos intra castra essent admissurae. hac ratione adeundi Hannibalis fuit eis potestas, quum modo sic vrbe egredierentur, quasi in hosticum excursuri, modo tamquam venaturi. His ita propositis prouisisque in posterum, dum ceteri occasionibus imminabant, venationibus animum intendere Philemenes iubetur. quia enim ei studio supra modum erat deditus, vulgo omnes opinabantur, venatione ipsum per omnem vitam antiquius nihil habere. Propterea datum ipsi negotium est, vt ferarum, quas caperet, carnibus Caium Liuium urbis praefectum ante omnes sibi conciliaret, deinde custodiam stationem ad portam Temenida nuncupatam excu-

προσ-

γορευομένης πύλας. ὃς πα-
 ῖν τὴν κρίν ταύτην, καὶ
 ἢ αὐτὸς κυνηγετῶν, τῶν
 καζουένων αὐτῷ δι' Ἀννί-
 κεχῶς εἰσέφερε τῶν θη-
 ῶν τὰ μὲν ἐδόδε τῇ Γαίᾳ,
 τοῖς ἐπὶ τῇ πυλῶνι. χα-
 τὴν βινούλην ἐτοίμως
 ἢ αὐτῷ τὸ γὰρ πλείον
 ὁ τὰς ἐπιτόκας καὶ τὰς ἐξό-
 ιτὸς, προφάσει μὲν χρό-
 τῷ φόβῳ τῶν πολεμίων,
 ἡμενος δὲ πρὸς τὴν ἐπο-
 γν πρόθεσιν. ἥδη δὲ κατε-
 ἡμένε τοιαύτην συνήθειαν
 ἡμένε πρὸς τὰς ἐπὶ τῇ
 ὥστε μὴ ἀπορεῖν τῆς φυ-
 πας, ἀλλ' ὅπου προσεγ-
 γῇ τεύχει προσηύδα νυ-
 κτὸς ἀνοίγεσθαι τὴν βί-
 ν αὐτῷ· τότε παρατηρή-
 τὸν ἐπὶ τῇ πόλει ἄρ-
 τῶν Ῥωμαίων. ἔφ' ἡμέρας
 τα γίνεσθαι μετὰ πλειό-
 τῳ προταγορευομένης Μυ-
 ῖναγγος τῆς ἀγορᾶς, ταύ-
 ἄξαντο τὴν ἡμέραν πρὸς
 νύκταν.

Ὁ δὲ πάλαι μὲν ἐπεπό-
 ῖψιν ὡς ἀβρώσων, χάριν
 θαυμάζειν ἀκούσας τῆς
 ἰως, ὡς καὶ πλείω χρόνον
 ἢ αὐτῶν τόπων ποιῆσαι
 κατ' ἐβήν. τότε δὲ καὶ
 ἢ προσηύδα τὴν ἀβρώ-
 ἀπειχε δὲ τῷ τραποπέδῳ
 ἡμερῶν ἔδιν τῇ Τάραντος.
 ε δὲ τῇ καιρῷ, παρεσκευα-
 ἢ τε τῶν ἰππέων καὶ τῶν
 τὰς διαφέροντας εὐκνησίᾳ
 ἴλην, παρὶ μυρίας ὄντας
 π. 11.

bantem, Philemenes vt hanc
 sibi praestruxit fluem, subin-
 de aliquam vel a se captam in
 venatione feram, vel ab Hani-
 nibale praeparatam, in urbem
 inferre. illatorum porro par-
 tem Caio donabat, partem
 portae custodibus, vt portu-
 lam celeriter sibi aperirent.
 nocte enim vt plurimum et
 ingrediebatur et egrediebatur,
 specie quidem propter metum
 hostium; re autem ipsa, quod
 negotio instituto sese accom-
 modasac. Vbi iam eo con-
 suetudinis Philemenses venit
 cum itatione, vt nihil dubi-
 tarent custodes, sed, quoties
 ipse muro appropinquans sibi
 li signum dedisset, portulam
 e vestigio illi aperirent. quum
 die quadam obseruassent pro-
 ditores, eum, quem Romani
 vrbi praefecerant, tempestiuo
 conuiuio cum paucis inter-
 futurum, quod in Museo (id
 loci est nomen) prope forum
 agitaretur: illum cum Hanni-
 bale diem constituerunt.

21. Poenus, qui iam ante
 valetudinis aduersae causam
 excogitauerat, ne mirarentur
 Romani, cum audirent, ipsum
 eodem loci diuturniorem mor-
 ram trahere, tunc magis et-
 iam aegritudinem simulauit.
 distabant autem eius castra a
 Tarento dierum trium iter.
 Vbi statutus dies aduenit,
 decem fere milibus peditum
 atque equitum praeparatis,
 qui velocitate et audacia
 praestabant; vt quatuor die-

τὸν ἀριθμὸν, παρήγγειλε τετα-
 ρων ἡμερῶν ἔχειν ἐφ' ἑσθια. ποιη-
 σάμενος δὲ τὴν ἀναζυγὴν, ὑπὸ
 τὴν ἐωθινὴν ἐχρῆτο τῇ πορείᾳ
 συντόνως. τῶν δὲ Νομαδικῶν ἱπ-
 πέων εἰς ὀδοήκοντα προχειρι-
 σάμενος, ἐκέλευε προπορεύεσθαι
 τῆς δυνάμεως εἰς τριάκοντα στα-
 δίας, καὶ τὰς παρὰ τὴν ὁδὸν τό-
 πους ἐξ ἑκατέρου τῆς μέρας ἐπι-
 τρέχειν, ἵνα μηδὲς κατοπτρευθῇ
 τὴν ἑλθὴν δύναμιν, ἀλλ' οἱ μὲν
 ὑποχείριοι γίνοντο τῶν διαπι-
 πτόντων, οἱ δὲ διαφυγόντες ἀναγ-
 γέλλοιεν ὡς τὴν πόλιν, ὡς ἐπι-
 δρομῆς ἔσης ἐκ τῶν Νομάδων.
 ἀποχόντων δὲ τῶν Νομάδων ὡς
 ἑκατὸν ἑκκοσι σταδίας, ἐδειπνο-
 ποιήσατο παρὰ τινα δυσσύνοπτον
 καὶ Φαραγγῶδῃ ποταμῶν. καὶ
 συναθροίσας τὰς ἡγεμόνας, κυ-
 ρίως μὲν ἐδιστάθει τὴν ἐπιβο-
 λὴν· ἀπλῶς δὲ παρεκκλίει, πρῶ-
 τον μὲν ἄνδρας ἀγαθὰς γίγνε-
 σθαι πάντας, ὡς εἰδέποτε μει-
 ζόντων αὐτοῖς ἄλλων ὑποκειμέ-
 νων· δεύτερον δὲ συνέχειν ἑκα-
 στον τῇ πορείᾳ τὰς ὑφ' αὐτὸν τατ-
 τομένους, καὶ πικρῶς ἐπιτιμᾶν τοῖς
 καθόλου παρεκβάνουσιν ἐκ τῆς
 ἰδίας τάξεως· τελευταῖον δὲ
 προτέχειν τὸν νῦν τοῖς παραγ-
 γελλομένοις, καὶ μηδὲν ἰδιοπρα-
 γεῖν, πάρεξ τῶν προσαττομέ-
 νων. ταῦτ' εἰπὼν, καὶ διαφεῖς
 τὰς ἡγεμόνας, ἐκίνει τὴν πρωτο-
 πορείαν κλέφατος ἄρτι γενομέ-
 να, σπυράζων συνάψαι τῷ τεί-
 χει περὶ μέσας νύκτας, καὶ ἡ-
 γεμόνα τὸν Φιλήμενον ἔχων,
 καὶ παρεσκευακὼς σὺν ἄγριον

rum commeatus haberent,
 ipsis imperat. quarta deinde
 noctis vigilia, motis signis,
 raptim agmen ducere institit.
 Numidicis equitibus ad octua-
 ginta selectis, praecepit, vt
 stadia circiter xxx. antecede-
 rent exercitum, et loca om-
 nia circa vias incurfarent,
 ne quis forte vniuersas copias
 cerneret; sed quicumque in
 eos incidissent, partim cape-
 rentur, partim, vbi caussis-
 sent, Tarentum afferrent nun-
 tium, quasi Numidarum ea
 esset procurfatio. Qui vt
 quindecim ferme millium spa-
 tio ab vrbe aberant, Hanni-
 bal propter flumen coenat,
 oculis hominum prope erep-
 tum, quod per conuallem
 praeruptam et confragosam
 labitur. ibi ducibus congre-
 gatis, non ille quidem con-
 silium suum diserte eis ape-
 ruit; tantum monuit, vt vi-
 ros fortes se omnes praebe-
 rent, quippe maiora ipsis
 numquam proposita fuisse
 praemia: deinde vt excede-
 re ordinem agminis nenunem
 suorum paterentur; sed cum-
 ctos huc aut illuc diuertentes
 acerbè increparent: postre-
 mo, intenti ad imperia acci-
 pienda essent, neu quid, nisi
 ducum iussu, proprio consi-
 lio facerent. Haec locutus,
 ducibusque dimissis, vbi iam
 contenebrauit, primum agmen
 mouit; id studens, vt ad mu-
 ros circa mediam noctem
 perueniret. itineris ducem
 Haunibal Philemenem habe-
 bat, cui ad ea perficienda,
 αὐτῷ

αὐτῶν πρὸς τὴν διαταταγμένην
χρεῖαν.

22. Τῷ δὲ Γαίῳ τῷ Λιβίων, γενομένῳ μετὰ τῶν συνήθων αὐτῷ ἡμέρας ἐν τῷ Μικταίῳ, κατὰ τὴν τῶν νεανίσκων πρόληψιν, καὶ χαλδὸν ἤδη τὴν πόσιν τὴν ἀκμαιοτάτην ἔχοντος· διάβητιν, προσπαγγέλλεται περὶ δυσίας ἡλίου, τὰς Νομάδας ἐπιτρέχειν τὴν χώραν. ὁ δὲ πρὸς μὲν αὐτὸ ταῦτο διανοήθη, καὶ καλέσας τινὰς τῶν ἡγεμόνων, συνέτεξε, τὰς μὲν ἡμίσεις τῶν ἰππέων, ἐξελεθόντας ὑπὲρ τὴν ἐκδορὴν, κωλύσαι τὰς κακοποιούντας τῶν πολεμίων· τῆς γε μὴν ὅλης πράξεως διὰ ταῦτα καὶ μάλλον ἀνύπτους ἦν. οἱ δὲ περὶ τὸν Νίπωνα καὶ Τραχίσκον, ἅμα τῷ σκοπῷ γενέσθαι, συναθροισθέντας ἐν τῇ κίλει πάντες, ἐτήρουν τὴν ἐκπόδον τῶν περὶ τὸν Λιβιον. τῶν δὲ ταχέως ἐξενεστάντων διὰ τὸ γεγονέναι τὸν πότον αὐτῷ ἡμέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πρὸς τινὰ τόπον ἀποσάντες ἔμενον· τινὰς δὲ τῶν νεανίσκων ἀπῆντων τοῖς περὶ τὸν Γαίον διακαχυμένοι, καὶ τι προσπαίζοντες ἀλλήλοις, ὡς ἂν ὑποκρινόμενοι τὰς ἐκ συνείας ἐπενέοντες. ἔτι δὲ μάλλον ἡλλοιωμένων ὑπὸ τῆς μέθης τῶν περὶ τὸν Λιβιον, ἅμα τῷ συμμίξαι γέλωτος ἐξ ὁμοφροῦν ἦν καὶ παιδιὰ πρόχειρος. ἐπεὶ δὲ συνηναγμένοι καὶ ἀποκατέστησαν αὐτὸν εἰς οἶκον· ὁ Γαῖος ἀνεπαύετο μεθύων, ὡς εἰκός ἐστι τῆς αὐτῷ ἡμέρας πίνοντας, εὐδὲν ἄτοπον εὐδὲ

quae fuerat iussus, aprum praeparauerat.

22. Circa solis occasum Caio Liuiο, qui, vt iuuenes fuerant opinati, de die in Museum cum amicis conuiuatus venerat, renuntiat, poculis tunc cum maxime feruentibus, Numidas agrum populari. ille hoc vnum animo reputans, vocatis nonnullis ducum edicit, vt pars dimidia equitum luce prima exiret, ad arcendum populatōnibus hostem: ceterum de vniuersa Poeni molitione minus etiam, quam antea suspicaretur, hic ipse nuntius effecit. Nico, Tragiscus et alii, simulac tenebrae sunt obortae, intra urbem omnes congregati, Liuii reditum a conuiuiο obseruabant. et quum mature quidam a mensa surrexissent. (etenim de die ad discumbendum conuenerant) iuuenum alii quendam in locum secesserunt, alii luxu et lasciuia diffuentes, nonnihil etiam inter se iocantes, vt qui a coena redeuntes imitarentur, Caio Liuiο procedunt obuiam. quum autem Liuius ipse multo magis alienata mente prae temulentia esset: simul inuicem appropinquauit, risus et ioci vltro citroque sunt statim excitati. et isti quidem verso itinere vt praefectum comitarentur, domum suam ipsum deduxerunt. at Caius vino grauis somno indulgere, sicut ii solent, qui de die comotationes iniuerunt, quum praefertim aduersi

δυχαρὲς ἔχων ἐν τῇ διανοίᾳ, χαρὰς δὲ πλήρης καὶ ἑχθυμίας. οἱ δὲ περὶ τὸν Νίκωνα καὶ Τραγίσκον ἐπεὶ συνείσαν τοῖς ἀπολαυμαῖνοις νεανίσκοις, διελόντες σφᾶς εἰς τρία μέρη, παρὰ Φύλαττον, διαλαβόντες τῆς ἀγορᾶς τὰς εὐκλειροτάτας εἰσβολὰς, ἵνα μήτε τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων μηδὲν αὐτὰς λαμβάνῃ, μήτε τῶν ἐν αὐτῇ τῇ πόλει γιγνομένων. ἐπέστησαν δὲ καὶ παρὰ τὴν οἰκίαν τῷ Γαίῳ, σαφῶς αἰήτες, ὥς, ἂν γίνηται τις ὑπόνοια τῷ μέλλοντος, ἐπὶ τὸν Λίβιον ἀνεισθίηται πρῶτον, καὶ πᾶν τὸ πραττόμενον ἀπ' ἐκείνου λήψεται τὴν ἀρχήν. ὥς δὲ αἱ μὲν ἀπὸ τῶν δειπνῶν ἐπάνοδοι, καὶ συλλήβδην ὁ τοῖστος Θόρυβος ἤδη παρωχῇται, τῶν δὲ δημοτῶν ἡ πλειὸς κατακκοιμητο, πρῆβαινε δὲ τὰ τῆς νυκτός, καὶ τὰ τῆς ἐλπίδος ἀκέραια διέμενε· τότε συναθροισθέντες προῆγον ἐπὶ τὴν προκειμένην χρεῖαν.

23. Τὰ δὲ συγκείμενα τοῖς νεανίσκοις ἦν πρὸς τὰς Καρχηδονίαις· τὸν μὲν Ἀννίβαν ἔδει, συνάψαντα τῇ πόλει κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς μισογενίης, πρὸς ἑω δὲ κειμένην πλευράν ὥς ἐπὶ τὰς Τημενίδας προσχγορευόμενας πύλας, ἀνάψαι πῦρ ἐπὶ τῷ τάφῳ, τῷ παρὰ μὲν τισιν Ὑακίνθου προσχγορευόμενῳ, παρὰ δέ τισιν Ἀπόλλωνος Ὑακίνθου· τῆς δὲ περὶ τὸν Τραγίσκον, ἔταν ἴδωσι τῆτο γιγνόμενον, ἐνδοθεν ἀντιπυρρῶσαι. τὰτα δὲ συντελεσθέντος, σβέσαι τὸ πῦρ ἔδει τὰς

aut parum laeti nihil cogita-
ret; sed gaudii plenus esset ac
lasciviae. Nico et Tragiscus
iis iuuenibus iterum iuncti,
qui se ab iis separauerant, con-
iuratorum corpore trifariam
diuiso, maxime opportunos
quosque fori aditus praesidio
occupatos tenebant: ne aut
eorum, quae foris gesta esse
narrarentur, quicquam ipsos
lateret, aut eorum, quae in vr-
be contingerent, quosdam et-
iam Liuii fores iussierunt obser-
uare; quod certo scirent, si
qua eorum, quae gerebantur,
suspicio oboriretur, ad Liuium
primum rem iri relatum, et
quicquid agendum foret, prin-
cipium ab ipso esse habiturum.
Vt domuitiones a coena totius-
que ille redeuntium strepitus
praeterierat, et populi multitu-
do somnum carpebat, iamque
multum nox erat prouecta,
quia spes iuuenum manebant
integrae, tunc demum, agmi-
ne facto, ad propositum exse-
quendum se accinxerunt.

23. Rei agendaе ordo hic
erat compositus inter iuuenes
et Poenos. Oportebat ut Han-
nibal vrbi copias admoueret,
idque ab eo latere, quod e
mediterranea regione venien-
ti occurrit orientem spectans,
quasi Temenidem quam vo-
cant portam peteret: deinde
ut e tumulo, quem alii Hy-
acinthi, alii Apollinis Hyacin-
thi indigetant, igne accenso
flammam ederet: quae ut a
Tragisco esset visa, ipse quo-
que signum erat igne redditu-
rus. his rite confectis, Hanni-

περὶ

περὶ τὸν Ἀντίβαν, καὶ βάδην
 ποιεῖσθαι τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ τὴν
 πύλην. ὧν δις τεταγμένων, οἱ μὲν
 νεανίσκοι διαπορευθέντες τὸν οἰ-
 κόμενον τόπον τῆς πόλεως, ἤκου
 ἐπὶ τὰς τάφους. τὸ γὰρ πρὸς ἕν
 μέρος τῆς τῶν Ταραντίνων πό-
 λεως μνημάτων ἐστὶ πληρὸς, διὰ τὸ
 τὰς τελευτήσαντας ἔτι καὶ νῦν
 θάπτεσθαι παρ' αὐτοῖς πάντας
 ἐντὸς τῶν τειχῶν, κατὰ τι λόγιον
 ἔρχων. Φασι γὰρ, χρησάμην τὸν
 θεόν τοῖς Ταραντίνους· ἄμενον
 καὶ λαῖον εἶσεσθαι σφισι ποικι-
 μένοις τὴν οἰκισιν μετὰ τῶν
 πλειόνων· τὰς δὲ νομίσαντας
 ἐν εὐχῇσιν ὅπως ἄριστα κατὰ τὸν
 χρησμὸν, εἰ καὶ τὰς μετῆλλαχό-
 τας ἐντὸς τῶν τειχῶν ἔχοιεν, διὰ
 ταῦτα θάπτειν ἔτι καὶ νῦν τὰς
 μεταλλάζαντας ἐντὸς τῶν πυ-
 λων. Οὐ μὴν ἄλλ' οἱ γε προειρη-
 μένοι, παραγενόμενοι πρὸς τὸν
 τῷ Πυθιονίκῃ τάφον, ἐκαρπαδό-
 κουν τὸ μέλλον· συνεγγισάντων
 δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀντίβαν, καὶ
 πραξάντων τὸ συνταχθέν· ἅμα
 τῷ πῦρ ἵεν οἱ περὶ τὸν Νίκωνα
 καὶ Τραγίσκον, ἀναδαβρήσαν-
 τας τὰς ψυχὰς, καὶ τὸν παρ'
 αὐτῶν πυρσὸν ἀναδείξαντες, ἐπεὶ
 τὸ παρ' ἐκείνων πῦρ πάλιν ἑώρων
 ἐπὶ σβέννυμενον, ὥρμησαν ἐπὶ
 τὴν πύλην μετὰ δρόμου καὶ σπυ-
 ῖος, βυλόμενοι φθάσαι φονεύ-
 οντες τὰς ἐπὶ τῷ πυλῶνος τε-
 τηγμένους, διὰ τὸ συγκεῖσθαι, καὶ
 χολῇ καὶ βάδην ποιεῖσθαι τὴν πο-
 ρείαν τὰς Καρχηδονίους. εὐροή-
 οντες δὲ τὸ πρᾶγμα, καὶ προ-
 καταληφθέντων τῶν φυλαττόν-

balem ad portam pede prof-
 so tendere oportebat. Quum
 ista sic conuenissent, iuuenes
 habitatam vrbis partem emen-
 si, ad sepulcrum venerant.
 Nam quia Tarentini ex vete-
 ri quodam oraculo mortuo-
 rum cadauera intra muros
 condunt (quod hodie etiam
 fit,) tota oppidi illorum pars,
 quae orientem solem respicit,
 monumentorum est plena.
 Fertur enim haec olim Taren-
 tinis a deo fors fuisse edita:
*melius ipsis magisque ex ani-
 mi sententia res cessuras, si
 habitarent cum pluribus.* ipsos
 ita existimasse, tum demum
 beatissimam fore ex oraculi
 mente, quam incolabant vr-
 bem, quando etiam fato fun-
 ctos intra moenia recepissent.
 propterea etiam nunc intra
 portas mortuos sepeliri. Ceterum
 dicti iuuenes, vt ad
 sepulcrum Pythionicae ve-
 nere, quid futurum esset,
 opperiebantur. vbi vero iam
 propius accessit Hannibal, et
 omnia, de quibus conuenerat,
 egit, simul ignem viderunt
 Nico et Tragiscus, animis
 denuo confirmatis facem
 ipsi quoque suam attollunt.
 deinde extinctam a Poeno
 flammam animaduertentes,
 curriculo ad portam contenden-
 dunt, vt excubantem in eius
 vestibulo stationem prius oc-
 ciderent, quam eodem Car-
 thaginienses peruenirent, qui
 ex compacto silentio ac leniter
 erant iter acturi. Re fe-
 liciter peracta, custodibus op-
 pressis, alii miseros obrun-

των, οἱ μὲν ἐΦόνευον τέττας, οἱ δὲ διέκοπτον τὰς μοχλὰς. ταχὺ δὲ τῶν πυλῶν ἀνοιχθεῖσων, πρὸς τὸν δέοντα καιρὸν ἦγον οἱ περὶ τὸν Ἀννίβαν, κεχρημένοι τῇ πορείᾳ συμμέτρως, ὥστε μηδεμίαν ἐπίστασιν γενέσθαι παρόδου ἐπὶ τὴν πόλιν.

24. Γενομένης δὲ τῆς εἰσόδου κατὰ τὴν πρόθεσιν ἀσφαλῆς καὶ τελέως ἀθροῦβα, δόξαντες ἡνύσθαι σφίσι τὸ πλεῖστον τῆς ἐπιβολῆς, λοιπὸν αὐτοὶ μὲν εὐθαρσῶς ἤδη προῆγον ἐπὶ τὴν ἀγορὰν κατὰ τὴν πλατεῖαν τὴν ἀπὸ τῆς Βαθείας ἀναφέρουσαν· τίς γὰρ μὴν ἱππεῖς ἀπέλιπον ἐκτὸς τῆς τείχεως, οὐκ ἔχοντες διχίλιον, θέλοντες ἐφεδρεῖαν αὐτοῖς ὑπάρχειν ταύτην πρὸς τὰς ἐξωθεν ἐπιφανείας, καὶ πρὸς τὰ παράλογα τῶν ἐν ταῖς τοιαύταις ἐπιβολαῖς συμβαινόντων. ἐγγίσαντες δὲ τοῖς περὶ τὴν ἀγορὰν τόποις, τὴν μὲν δύναμιν ἐπέστησαν κατὰ πορείαν· αὐτοὶ δὲ τὰ κατὰ τὸν Φιλήμενον ἐκαραδόκουν, δεδοίτες, πῶς σφίσι προχωρήσει καὶ τῷτο τὸ μέρος τῆς ἐπιβολῆς. ὅτε γὰρ ἀνάψαντες τὸ πυρρὸν ἐμελλον πρὸς τὰς πύλας ὄρμαν, τότε καὶ τὸν Φιλήμενον, ἔχοντα τὸν ὕν ἐν φερέτρῳ, καὶ Λίβυας ὡσεὶ χίλις ἐξαπέσειλαν ἐπὶ τὴν παρὰ κειμένην πύλην, βελομένοι κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν μὴ ψιλῶς ἐκ μίᾳς ἐλπίδος ἐξηρτηθῆαι τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ πλείονων. ὁ δὲ προειρημένος ἐγγίσας τῷ τείχει κατὰ τὸν ἐθισμόν, ἐπεὶ προσύριξε, παρῆν ὁ Φύλαξ, αὐθιγὲς καταβαίνων πρὸς τὴν

care, alii vectes effringere. Nec mora, aperiuntur portae: et ipso plane quo oportuit momento adest Hannibal, cum tempore iter ea dexteritate commensus, ut eius ad urbem aduentus omnes falleret.

24. Poenus tuto et plane sine villo tumultu, ut proposuerat, urbem ingressus, rem multo maxima ex parte iam sibi confectam ratus, de cetero bonae spei plenus, per latam illam viam, quae ex illa, quam Baetheam dicunt, ad superiora urbis ducit, forum cum suis petitis equites (ii erant ad duo milia) extra portam reliquit, ut id sibi paratum esset subsidium, si quis extra urbem hostis aliunde paruisset. siue aliquid parum prouisum, quod fieri amat in talibus inceptis, repente accidisset. Postquam ad ea loca ventum, quae sunt circa forum, subsistere agmen iubet Hannibal. ipse enim Philemene quid actum esset, sollicitus expectabat, metu anxius de huius quoque partis consilii sui euentu. Nam cum post accensum ignem pergere ad portam instituit: simul Philemenem aprum in feretro habentem, et cum eo Afros circiter mille, ad proximam portam eo consilio miserat, ut, quemadmodum ab ipso principio proposuerat, non vnica dumtaxat spe rei patrandae niteretur, sed pluribus simul. Philemenes muris iam proximus, quum de more sibilo signum dedisset, adfuit extemplo custos et ad

ρίνοπύ-

ρίνοπύλῃν. τῇ δ' εἰπόντο· ἐξω-
 θεν, ἀνοίγειν ταχέως, ὅτι βυ-
 ρύνονται, Φέρουσι γὰρ ὅν ἄ-
 γριον· ἀσμένως ἀκῆτας ὁ Φύ-
 λαξ, ἀνέψθε μετὰ σπυῖδος, ἐλ-
 πίζων καὶ πρὸς αὐτόν τι διατεί-
 ναν τὴν εὐαγρίαν τῶν περὶ τὸν
 Φιλήμενον, διὰ τὸ μερίτην αἰ-
 γίγνεσθαι τῶν εἰσφερομένων.
 αὐτὸς μὲν ὅν ὁ προειρημένως τὴν
 πρώτην ἔχων χώραν τῷ Φορή-
 μετος, εἰσῆλθε, καὶ σὺν αὐτῷ
 νομαδικῇν ἔχων διασκευὴν ἕτερος,
 ὃς ὥς τις ὢν τῶν ἀπὸ τῆς χώ-
 ρας, μετὰ δὲ τῶν ἄλλοι δύο
 πάλιν, Φέροντες ἐκ τῶν ὀπίθεν
 τὸ θηρίον. ἐπεὶ δὲ τέτταρες ὄν-
 τας ὄντας ἀγέοντο τῆς ῥινοπύ-
 λης, τὸν μὲν ἀνολέξαντα, θωάμε-
 νον ἀπ᾽ αὐτοῦ καὶ ψηλαφῶντα τὸν
 ὄν, αὐτὸν πατάξαντες ἀπέκτει-
 ναν· τὰς δ' ἐπομένους μὲν αὐτοῖς,
 πρᾶγγεμένους δὲ τῶν ἄλλων, Λί-
 βυας ἔντας εἰς τριάκοντα, χολῇ
 καὶ μαθ' ἡσυχίας παρήκαν διὰ
 τῆς πυλίδος. γενομένους δὲ ταῦτα
 κατὰ τὸ συνεχές, οἱ μὲν τὰς
 μοχλὰς διέκοπτον, οἱ δὲ τὰς ἐπὶ
 τῷ πυλῶνος ἀφόνευον, οἱ δὲ τὰς
 ἔξω Λίβυας ἐκάλειν διὰ συνθη-
 μάτων. εἰσελθόντων δὲ καὶ τῶ-
 ν ἀσφαλῶς, προῆγον ὥς ἐπὶ
 τὴν ἀγορὰν κατὰ τὰ συντεταγ-
 μένων. ἅμα δὲ τῇ συμμίξει καὶ
 τέτατος, περιχαρὲς γενόμενος Ἀν-
 νίβας, ἐπὶ τῷ κατὰ νῦν αὐτῷ
 προχωρεῖν τὴν πρᾶξιν, ἔχοντο
 τῶν προκειμένων.

25. Ἀπομαρτίδας δὲ τῶν Κελ-
 τῶν εἰς διχίλους, καὶ διαλὼν εἰς
 τρία μέρη τῆς, συνέστησε τῶν

portulam descendit. quum di-
 xisset. qui extra urbem erat,
 ut statim aperiret; onere nam-
 que premii se apri. quum ge-
 starent: laetus hunc sermo-
 nem custos accipit, et aperire
 festinat. sperabat enim, quod
 auspicato venatum illet Phile-
 menes, ad se quoque nonnihil
 cam rem pertinere; quoniam
 partem eorum, quae inferren-
 tur, semper caperet. Phile-
 menes igitur, qui in baiulan-
 do gestatorio primum locum
 tenebat, ingreditur, et cum
 eo alter habitu pastoritio ad-
 ornatus, tamquam esset agre-
 stium aliquis, post hunc duo
 item alii, feram a posteriore
 parte baiulantes. ubi quatuor
 isti intra portulam sunt admissi,
 ipsum, qui admisserat, contem-
 plantem stolide absque vlla
 mali suspicione, et manū aprum
 contrectantem percusserunt at-
 que occiderunt. mox Afros ad
 triginta, qui hos sequebantur,
 et cetero agnūni praeibant,
 cum silentio et quiete intro
 per portulam receperunt. quo
 facto, confestim alii vinctes ef-
 fringere, alii excubantem ad
 portam stationem trucidare alii
 Afria, qui extra portam erant,
 ingrediendi signum dare. quum
 etiam isti essent tuto ingressi, re-
 cta fori regionem, sicut iussi fu-
 erant, petunt. qui ubi ceteris
 se coniunxerunt. Poenus laeti-
 tia exultans. quod ex animi sen-
 tentia conatus succedebat, reli-
 qua incepti sui peragere institit.

25. Tum duo millia Gallo-
 rum in tres diuidit partes, et
 duos cuique parti iuuenes at-

ναυσιπλοῶν δύο πρὸς ἕκαστον μέρος τῶν χειριζομένων τὴν πρὸς τὴν ἀκρότητα δὲ καὶ τῶν παρ' αὐτῶν τινας ἡγεμόνων συνεξαπέστειλε, προσέχων διπλαζέειν τῶν εἰς τὴν ἀγορὰν φερντῶν ὁδῶν τὰς εὐκαρποτάτας. ὅταν δὲ τῆτο πρὸς ἑκάστη τοῖς μὲν ἐγγχωρίοις ναυίπλοος ἐξαίρετον παρήγγειλε, καὶ σώζειν τὰς ἐντυγχάνοντας τῶν πολιτῶν, ἀνὰ βόλαντας ἐκ πολλῶν, μένειν κατὰ χώραν Ταραντίνους, αἵ ὑπαρχόμενοι αὐτοῖς τῆς ἀσφαλείας. τοῖς δὲ παρὰ τῶν Καρχηδονίων καὶ Κελτῶν ἡγεμόσι κτείνειν διακελεύσχετο τὰς ἐντυγχάνοντας τῶν Ῥωμαίων. ἄντοι μὲν ἔν χρωρίσθεντες ἀλλήλων ἔπραττον μετὰ ταῦτα τὸ προσαχθέν. τῆς δὲ τῶν πολέμιων εἰσόδου κατὰ φανὸς ἡδὴ γενομένης τοῖς Ταραντίνοις, πλήρης ἡ πόλις κραυγῆς ἐγένετο καὶ ταραχῆς περὶ ἀσφαλείας. ὁ μὲν ἔν Γάιος, προσπεσάσης αὐτῷ τῆς εἰσόδου τῶν πολέμιων, συννοήσας ἀδύνατον αὐτὸν ὄντα διὰ τὴν μέθην, εὐθέως ἐξελθὼν ἐκ τῆς οἰκίας μετὰ τῶν οἰκετῶν, καὶ παραγενόμενος ἐπὶ τὴν πύλην τὴν Φέρουσαν ἐπὶ τὸν λιμένα, καὶ μετὰ ταῦτα τῷ Φύλακος ἀνοίξαντος αὐτῷ τὴν ῥινοπύλην, διαδὸς ταύτην, καὶ λαβόμενος ἀκατίαν τῶν ὀρμάντων, ἐμβὰς μετὰ τῶν οἰκετῶν εἰς τὴν ἄκραν παρεκουίδθη. μετὰ δὲ τὸν καιρὸν τῆτον οἱ περὶ τὸν Φιλήμενον ἡτοιμασμένοι σάλπιγγας Ῥωμαῖκας, καὶ τινὰς τῶν αὐτῶν χρηθῶν δυναμένων διὰ τὴν συνήθειαν, πάντες περὶ τὸ θέατρον, ἐσήμουν. τῶν δὲ

tribuit, ex eorum numero, qui proditionem faciebant: atque his quum e suis ducibus nonnullos adiunxisset, per urbem omnes dimittit, iussos vias quasque maxime opportunas, quae ducerent in forum, occupare. qua re peracta, indigenis quidem iuuenibus praecepit, ut quicumque occurrerent ciues, eos caedi eriperent seruarentque, et ut clamore procul edito, priusquam concurrerent, Tarentinos monerent, ne se loco monerent: cunctis enim propositam esse impunitatem. at Carthaginensium et Gallorum ducibus, ut obuios quosque e Romanis occiderent, imperavit. Et hi quidem in diuersa profecti, imperata fecerunt. Ut Tarentini hostem iam esse ingressum senserunt, clamore ac tumultu vario vrbs est repleta. Liviis cognito intrasse hostes oppidum, cogitans, ebrietate impediri se, quominus ferre opem posset, domo confestim una cum famulis egreditur, et portam illam, qua itur ad portum, petit. deinde quum illi custos portulam aperuisset, perque eam ipse euasisset, scapham unam ex iis, quae stabant in portu relictas, arripit, cum familia confrendit, eaque ad arcem clam desertur. Secundum haec Philemenes stans in theatro, tubis Romanis, quas ante parauerat, cum certis hominibus, qui assidua consuetudine illas inflare didicerant, signum dabat; et cum Romani

Ῥωμαίων

Ῥωμαίων βοηθήσαν ἐν τοῖς ὅ-
πλοις κατὰ τὸν ἐπισμὸν εἰς τὴν
ἄκραν, ἐχώρει τὸ πρᾶγμα κατὰ
τὴν πρόθεσιν τοῖς Καρχηδονίοις.
παρεγενόμενοι γὰρ ταῖς πλα-
ταῖς ἀτάκτως καὶ σποράδην, οἱ
μὲν εἰς τὰς Καρχηδονίους ἐνέπι-
πτον, οἱ δ' εἰς τὰς Καλτές. καὶ
ἐν τῇ τοιαύτῃ τρόπῳ Φονευόμε-
νον αὐτῶν, πολὺ τι πλῆθος διέ-
φθάρη. Τῆς δ' ἡμέρας ἐπιφαινο-
μένης, οἱ μὲν Ταραντῖνοι τὴν
ἐσπέρην ἔχον κατὰ τὰς οἰκήσεις,
ἐπὶ τῷ δυναμένοι τάξασθαι τὸ
σεμναῖνον. διὰ μὲν γὰρ τὴν
σέλευσιν, καὶ τὸ μὴδὲν ἀδίκημα
πράττειν μηδ' ἀρπαγὴν κατὰ τὴν
πόλιν, ἔδοξαν, ἐξ αὐτῶν τῶν Ῥω-
μαίων εἶναι τὸ κίνημα· τῷ δὲ πολ-
λὸς αὐτῶν ὄρεν πεφονευμένους ἐν
ταῖς πλαταῖς, καὶ τινὰς τῶν Γα-
λατῶν θεωρεῖσθαι σκυλεύοντας
τὰς τῶν Ῥωμαίων νεκρὰς, ὑπέτρε-
ψέ τις εἶναι τῆς τῶν Καρχηδο-
νίων παρεσίας.

26. Ἦδη δὲ τῷ μὲν Ἀννίβη
παραβεβλημένος τὴν δύναμιν εἰς
τὴν ἄκραν, τῶν δὲ Ῥωμαίων
ἐπισχυρησάντων εἰς τὴν ἄκραν
καὶ τὸ προκατεχῆσθαι Φρεβᾶταί-
την ὅπ' αὐτῶν, ὄντος δὲ Φωτός
ἐλαττωσῆς, ὁ μὲν Ἀννίβας ἐκή-
ρυξε, τὰς Ταραντίνους ἀνευ τῶν
ἐσπέρων ἀφαιρῆσθαι πάντας εἰς
τὴν ἄκραν. οἱ δὲ νεανίσκοι πε-
ριτρουμένοι τὴν πόλιν, ἐβόων
ἐπὶ τὴν Ἀλευθαρίαν, καὶ παρεκά-
λιν θάρσειν, ὡς ὑπὲρ ἐκείνων
παρόντας τὰς Καρχηδονίους. ὅσοι
μὲν ἔν τῶν Ταραντίνων προκατεί-
χοντο τῇ πρὸς τὰς Ῥωμαίους εὐ-

ferendae opis gratia in ar-
cem pro more accurrerent,
plane ex Carthaginiensium
voto res succedebat: quippe
hi per plateas passim et inor-
dinati aduenientes, partim in
Poenos, partim in Gallos in-
cidebant. ita multis eorum
occisis, magna strages est
edita. Vbi illuxit, Tarenti-
ni in suis aedibus quieti ma-
nere: necdum enim, quid rei
esset, poterant pro certo sci-
re. cum tubam audirent, et
abstineri ab iniuria et dire-
ptione vrbis cernerent, ab
ipsis Romanis motum puta-
bant excitatum. cum mul-
tos per vias caede stratos vi-
derent, quosdam etiam Gal-
los e Romanorum corporibus
spolia legentes: de aduentu
Carthaginiensium quaedam sus-
picio eorum animis suborie-
batur.

26. Iam Hannibal occupato
foro suos in aciem ordinaue-
rat, et Romani in arcem,
quae praesidio ipsorum tene-
batur, fuga se receperant,
luxque certior iam erat, cum
Poenus praeconio edixit, vt
Tarentini omnes sine armis
in forum conuenirent. At
iuuenes, per urbem discur-
rentes, clamore omnes ad li-
bertatem vocare, bono vt es-
sent animo iubere: ad salu-
tem enim ciuium Carthagini-
enses venisse. e Tarentinis
quicumque necessitudinis ali-
cuius vinculis adstricti Roma-

νοίξ, γνόντας ἀπεχώρην εἰς τὴν ἄκραν· οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ τὸ κήρυγμα συνηθροίζοντο χωρὶς τῶν ὀπλων, πρὸς ἃς Ἀννίβας Φιλανθρώπης διελέχθη λόγους. τῶν δὲ Ταραντίνων ὁμοθυμαδὸν ἐπισημηναμένων ἕκαστα τῶν λεγομένων διὰ τὸ παράδοξον τῆς ἐλπίδος, τότε μὲν δηῶθηκε τὰς πολέας, συντάξας, ἕκαστον, εἰς τὴν βίαν οἰκίαν ἐπανελθόντα, μετὰ σπουδῆς ἐπὶ τὴν θύραν ἐπιγράψαι, ΤΑΡΑΝΤΙΝΟΥ. τῷ δ' ἐπὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν κατάλυσιν ἐπιγράψαντι ταῦτο τῷτο, θάνατον ὥρισε τὴν ζημίαν. αὐτὸς δὲ διαλαύ τὰς ἐπιτηδειότητας ἐπὶ τῶν πραγμάτων, ἐφήμε διαρκάζοντας τῶν Ῥωμαίων οἰκίας, σύνθημα δὲς, πολεμίας νομίζεν τὰς ἀνεπιγράψας, τὰς δὲ λοιπὰς συνέχων ἐν τάξει τῷτοισ ἐφείδους.

27. Πολλῶν δὲ καὶ πάντοδαπῶν κατασκευασμάτων ἀθροισθέντων ἐκ τῆς διαρκαγῆς, καὶ γενομένης ὠφελείας τοῖς Καρχηδονίοις ἀξίας τῶν προσηκουμένων ἐλπίδων· τότε μὲν ἐπὶ τῶν ὀπλων ἡυλίσθησαν, εἰς δὲ τὴν ἐπιῶσαν ἡμέρην Ἀννίβας συνεδρεύσας μετὰ τῶν Ταραντίνων, ἔκρινε διατεχίσαι τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς ἄκρας, ἵνα μηδεὶς ἔτι φόβος ἐπικαθῇ τοῖς Ταραντίνοις ἀπὸ τῶν κατεχόντων τὴν ἀκρόπολιν Ῥωμαίων. πρῶτον μὲν ὅν ἐπεβιάστο προδέσθαι χάρακα παρὰ ἑλῆλαν τῷ τείχει τῆς ἀκροπόλεως, καὶ τῇ πρὸ τῆς ἀκροπόλεως δὲ διαγνηώσκων, ἐκ ἐώσον-

nis erant, re cognita in arcem se receperunt: ceteri, ut erat edictum, inermes conueniunt hos cum leui alloquio affatus esset Hannibal; atque ipsi magno consensu ad singulas eius voces plausus et acclamationes propter insperatam salutem sustulissent, mox concionem Poenus dimisit: simul praecepit, redirent domum quisque suam quantocius, et foribus inscriberent: TARENTINI. quod si quis eodem illo titulo Romani hospitii frontem notaret, morte luiturum. Ipse partitas copias, quos norat maxime idoneos rei gerendae, ad diripiendas Romanorum domos dimisit, dato signo, ut quae inscriptae non essent, pro hostilibus eas haberent. reliquam aciem sub signis continet, paratum si foret opus diripientibus subsidium.

27. Coacta sunt ea direptione varia et omnis generis suppellectilia; et Carthaginenses nihilo inferiorem spe sua praedam sunt nacti. qui eam noctem cum in armis egissent, die sequenti Hannibal, habita cum Tarentinis deliberatione, muro urbem ab arce interfespere statuit, ne quid deinceps Tarentini a Romano praefidio, quod arcem tenebat, timendum haberent. Primo igitur valum e regione arcis facere, quod ab eius muro et fossa, ante murum ducta, pari undique spatio distaret, instituit. Et qui probe sciret, nequaquam id hostes esse

τας τὰς ὑπεναντίας, ἀλλ' ἐναπο-
 δεχομένους τῇ δὲ πρὶν αὐτῶν δύ-
 νامي, ἡτοίμασε χεῖρας ἐπιτηδειο-
 τας, νομίζων, πρὸς τὸ μέλλον
 εἶναι ἀναγκαιότερον εἶναι, τῷ κα-
 τεκλήζεσθαι μὲν τὰς Ῥωμαίους,
 ἀθροεῖς δὲ ποιῆσαι τὰς Ταρυν-
 τίας. ἅμα δὲ τῷ τίθεσθαι τὸν
 πρῶτον χάρακα, θρασέως τῶν
 Τυρραίων καὶ τετολημκότως ἐπι-
 χαράντων τοῖς ὑπεναντίοις·
 βραχὺ συμβίξας Ἀννίβας, καὶ
 τῆς ἐρμῆς τῶν προειρημένων ἐκ-
 πλεσάμενος, ἐπεὶ προσέπεσον οἱ
 πλείους ἐκτὸς τῆς τάφρου, δὲς παρ-
 ἄγγελμα τοῖς αὐτοῖς, προτέβαλε
 πῶς πολέμους. γενομένης δὲ τῆς
 μάχης ἰσχυρᾶς, ὥς ἂν ἐν βραχεῖ
 χωρὶ καὶ περιτεταχισμένῳ τῆς
 συμπλοκῆς ἐπιταλμένης, τὸ πέ-
 ρας ἐκβιασθέντες ἐτραπήσαν οἱ
 Τυρραῖοι. καὶ πολλοὶ μὲν ἔπεσον
 ἐν χειρῶν νόμῳ· τὸ δὲ πλείον
 αὐτῶν μῆρας ἀκωδόμενον καὶ
 συγχερμηζόμενον ἐν τῇ τάφρῳ
 ἀποθνήσκον.

28. Τότε μὲν ἔν Ἀννίβας
 πρβαλλόμενος ἀσφαλῶς τὸν χά-
 ρακα, τὴν ἡσυχίαν ἔχε, τῆς ἐπι-
 βολῆς αὐτῷ κατὰ νύκτιν καχωρη-
 πίας. τὸς μὲν γὰρ ὑπεναντίας
 συγχερμῶν, ἡνάγκασε μένειν ἐν-
 τὸς τῷ τείχους, δεδιότας ἢ μόνον
 παρῆσθαι, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἔ-
 ρας. τοῖς δὲ πολιτικοῖς τοῖς τε
 παρῆσθαι θάρσος, ὥς καὶ χω-
 ρῆς τῶν Καρχηδονίων ἱκανὸς αὐ-
 τὸς ἐπολαμβάνειν ἔσεσθαι τοῖς
 Τυρραίοις. μετὰ δὲ ταῦτα μικρὸν
 ἐπὶ τῷ χάρακι ἀποστήσας ὡς
 πρὸς τὴν πόλιν, τάφρον ἐποίησε

permissuros, sed in eo cona-
 tu omnes suas vires exertu-
 ros, varias hominum fortifi-
 sinorum manus praeparavit;
 quum nihil magis ad ea,
 quae restabant, necessarium
 duceret, quam ut Romanis
 terrorem iniiceret, Tarenti-
 nis animos adderet. Ut pri-
 mum iaci vallum coepit, Ro-
 manis intrepide atque auda-
 cter pugnam in aduersarios
 capeflentibus, Hannibal leui
 commisso praelio, tantum ut
 iram Romanorum irritaret,
 postquam plerosque eorum
 extra fossam videt erupisse,
 dato suis signo, hostem in-
 uadit. post atrocem pugnam
 (quippe in angusto et muris
 circumcluso loco pugnaba-
 tur,) vi tandem coacti ter-
 ga vertunt Romani. In eo
 praelio multi ipforum sunt
 occisi; plures tamen, dum
 pelluntur, praecipitati in fos-
 sam, ibi perierunt.

28. Inde Hannibal sine vi-
 lo discrimine urbem vallo
 praemuniens, quietus agebat,
 rebus ex animi sententia con-
 fectis: inclusos namque ho-
 stes intra muros se contine-
 re coegerat, non solum de
 salute sua, verum etiam de
 arce sollicitos. At militi vr-
 bano tantum ex ea re creuit
 animus, ut vel sine Carthagi-
 nensium praesidio idoneas si-
 bi aduersus Romanos vires
 fore putaret. post haec Poen-
 nus, modicum a vallo spa-
 tium recedens urbem versus,
 παρὰ λ-

παράλληλον τῷ χάρακι, καὶ τῷ τῆς ἄκρας τείχει, παρ' ἣν ἐκ μεταβολῆς ἐπὶ τὸ πρὸς τῇ πόλει τείχος - - - ἀνασῶρευόμενος, προσέτι δὲ καὶ χάρακος ἐπ' αὐτῆς τιθέντος, ἡ πολὺ καταδεστέραν τείχους συνέβαινε τὴν ἀσφάλειαν ἐξ αὐτῆς ἀποτελεῖσθαι. παρὰ δὲ ταύτην ἐντὸς ἔτι πρὸς τὴν πόλιν ἀπολιπὼν σύμμετρον διάστημα, τείχος ἐπελάβετο κατασκευάζειν, ἑρξάμενος ἀπὸ τῆς Σωτείρας, ὥς εἰς τὴν Βαθεΐαν προσαγορευομένην. ὥς καὶ χωρὶς ἀνδρῶν τὰς δι' αὐτῶν τῶν κατασκευασμάτων ὀχυρότητας ἱκανὰς εἶναι, τοῖς Ταραντίνοις τὴν ἀσφάλειαν παρασκευάζειν. ἀπολιπὼν δὲ τὰς ἱκανὰς καὶ τὰς ἐπιτελείας πρὸς τὴν τῆς πόλεως Φυλακὴν, καὶ τὴν τῆ τείχους παρεφθόρευοντας ἵππεις, καταστρατοπέδουσα, περὶ τετρακόντα σταδία ἀποχῶν τῆς πόλεως παρὰ τὸν ποταμὸν, παρὰ μέν τ.σι * Γαλιῶν, παρὰ δὲ τοῖς πλείστοις προσαγορευόμενον Εὐρώτην, ὃς ἔχει τὴν ἐκωνυμίαν ταύτην ἀπὸ τῆς τῆ παρὰ Λακεδαίμονα ῥέοντος Εὐρώτα. πολλὰ δὲ τοιαῦτα κατὰ τὴν χώραν καὶ κατὰ τὴν πόλιν ὑπάρχει τοῖς Ταραντίνοις, διὰ τὸ καὶ τὴν ἀποικίαν καὶ τὴν συγγένειαν ὁμολογημένην αὐτοῖς εἶναι πρὸς Λακεδαιμονίους. ταχὺ δὲ τὰ τείχους λαμβάνοντες τὴν συντέλειαν, διὰ τε τὴν τῶν Ταραντίνων σπεδὴν καὶ προθυμίαν, καὶ τὴν τῶν Καρχηδονίων συνεργίαν, μετὰ ταῦτα διανοήθη καὶ τὴν ἄκραν ἐξαλεῖν Ἀννίβας.

fossam vallo aduersam et i ro arcis recto rigore du secundum quam in propi moenibus vrbis labro quon effossa terra aggerem vice i sa struxisset, eidemque val insuper defixisset, quin pa muro firmitatem munitio tineret, non sane multum erat. Adhuc tamen intra ha modico urbem versus sp interiecto, e regione fori murum exstruere instituit, sus a Sotera, ad eam vfi viam aut plateam, quae i thea dicitur, vt absque p pugnatoribus vel ipsa per munimenta satis firma i crederentur ad praestand Tarentinis securitatem. p relicto praesidio idoneo et i nu equitum satis magna custodiam vrbis et muri gendam, ipse profectus flumen, quod quinque n lia ab vrbe abest, castra cit. eum amnem quidam (lesum, plerique omnes I rotam nuncupant: ab Eo ta qui urbem Lacedaemoni rum alluit, nomen huic inditum. et sunt similia p ta cum in agro, tum in be Tarentinorum; quoni e colonia Lacedaemonior ipsi sunt, et cognatione c iis iuncti, de quo dubi nemo. Tarentinis magno i dio atque alacritate opus cientibus, parique sedulit Poenis eos adiuvantibus, murus cito est perfectus, Hannibal, eo absoluto, de pugnanda arce coepit co tare.

πάντες. Ἐγνοομένη, τὸ μὲν
πᾶν τὴν ἄκρην Ἀννίβας
ω· τῆς δὲ τὰ τείχους κατα-
; ἤδη τεταλειωμένης, ἀθροί-
ς Ταραντίνους, ἀπεδείκνυε,
υμνίστατον ἐστὶ πρὸς τὰς ἀνα-
καυρὸς τὸ τῆς θαλάττης
εμβάνεσθαι. κρατήσης γὰρ
εἰρας τῶν κατὰ τὸν ἑσπλιν
; ὡς ἐπ' αὐτῷ προεῖπον, οἱ μὲν
νῆες τὸ παράπαν ἢ ἡδύ-
χρησθαι ταῖς ναυσὶν, ἢ
τὴν ἢ τῇ λιμένι; τοῖς δὲ
αἰοῖς κατὰ θαλάτταν ἀσφα-
αρεσκομίζετο τὰ πρὸς τὴν
ν. Ἐ συμβαίνοντος, ἡδέπο-
ατὸν ἦν, βεβαίως ἐλευθε-
ουαί τὴν πόλιν. ἂ συνορῶν
Ἰβας ἐδίδασκε τὰς Ταραν-
ως, εἰάν ἀποκλειθῶσι τῆς
θαλάτταν ἐλπίδος οἱ τὴν
τηρῶντες, παρὰ πόδας αὐ-
αὐτῶν ἔξαιτες, λείψαι
σώσκει τὸν τό-

arcem per vim expugnandi et
spem et consilium Poenus abie-
cit. Idem post opus muri con-
summatum, conuocatis princi-
pibus Tarentinis, exposuit, ad
praesentes difficultates illud
primum et potissimum requiri,
vt mari conarentur potiri: quia
enim claustra portus in potesta-
te erant arcis. sicut antea di-
ctum est, nauibus vtendi, aut in
apertum mare euadendi facul-
tate omni penitus Tarentini
priuabantur. Romanis contra,
quaecumque vsus postulare,
absque periculo mari aduehe-
bantur; quod quamdiu fieret,
non posse urbem penitus libera-
ri. Hoc probe intelligens Hanni-
bal, Tarentinos docere insti-
tit, arcem tenentes, si mariti-
morum commentuum spe ex-
cluderentur, ipsos per se con-
festim cessuros, arcem relictu-
ros, et locum ipsis fore traditu-
ros. quae Tarentini cum audi-
rent illi eundem orationi Han-

πρὸς σφᾶς ποιῆται λόγους. Φή-
σαιτος δ' αὐτῷ, Φανερὸν εἶναι,
χωρὶς Κερκυθονίων αὐτὰς δι' αὐ-
τῶν ὅσον ἤδη κρατῆσαι τῆς θα-
λάττης· μᾶλλον ἐκπλαγεῖς ἦσαν,
ὅτι δυνάμενοι τὴν ἐπίνειον αὐτῶν
συναβλεῖν. ὁ δὲ συνεωρακῶς τὴν
πλατῆαν εὐδικησάμενος ἔσταν,
τὴν ὑπὸ χερσὶν μὲν ἐντὸς τῆς
δικταίου ἰσθμοῦ, φέρουσαν δὲ παρὰ
τὸ δικταίου ἰσθμὸν ἐκ τῆς λιμένος εἰς
τὴν ἔξω θάλατταν, ταύτῃ δια-
νοοῖτο τὰς ναῦς ἐκ τῆς λιμένος εἰς
τὴν νότιον ὑπερβιβάζειν πλευ-
ράν. διόπερ' αἱ αὐτῶν τὴν ἐπίνειον
ἐπιδείξαι τοῖς Ταρυντίοις, ὅτι
μόνον συγκατέθεντο τοῖς λεγο-
μένοις, ἀλλὰ καὶ διαφερόντως
ἐθαύμαζαν τὸν ἄνδρα, καὶ διέ-
λαβον, ὥς ἔδεν αὐτὸν περιγένοιτο
τῆς ἀρχιερατικῆς ἐκείνης καὶ τόλ-
μης. ταχὺ δὲ πορείαν ὑποτρό-
χων κατασκευάζοντων, αἱ αὐτῶν
λόγῳ τέργον ἐλήφει συντέλειαν,
ὥστε προθυμίας καὶ πολυχει-
ρίας οὐκ εἴ τι προθέτει συνεργά-
σης. οἱ μὲν αὖ Ταρυντίοι τῶ-
ν τὸν τρόπον ὑπερβολήσαν-
τες τὰς νῆας εἰς τὴν ἔξω θά-
λατταν, ἐπολιόρκουν ἀσφαλῶς
τὰς ἐκ τῆς ἄκρας, ἀφῆρημένοι
τὰς ἔξωθεν αὐτῶν ἐπικυρήτας.
Ἀντίβας δὲ Φυλακὴν ἀπολιτικὴν
τῆς πόλεως, ἀνέβηκε μετὰ τῆς
δυναμείας, καὶ παρεγένετο τρι-
ταῖος ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς χιρ-
ακῆ, καὶ τὸ λοιπὸν τῶν χειμῶνος
ἐνταῦθα διατρίβων, ἔμεινε κατὰ
χίμαρ.

coniectura assequi non vale-
bant. quum ille subiecisset, rem
esse manifestam, ipsos absque
ope vlla Carthaginensium iam-
iam mari potituros: inopina
rei nouitate magis etiam stupe-
re Tarentini, mentem ducis
Poeni assequi non valentes.
Observauerat Hannibal, latam
quandam esse viam, quae ad
eum vsu[m] posset accommodari:
ea nempe est platea intra mu-
rum, arcem ab vrbe separantem,
quae praeter ipsum murum o-
portu ad mare externum ducit.
hac ille via naues ad latus vrbs
meridionale transportare cogi-
tabat. Atque hoc suum inuen-
tum simulac Tarentinis aperu-
isset, non solum sententiam du-
cis omnes probarunt; sed ip-
sum quoque vehementer ad-
mirati, in eam opinionem ve-
nerunt, nihil tam arduum posse
exiltere, quod acumini eius at-
que audaciae non cederet. Igi-
tur vectabulis rotatis, siue pla-
ustris, confectis, simul dicta, si-
mul facta res est. nam et alacri-
tas magna, et multitudo homi-
num, qui suscepto operi ma-
nus admovebant, ingens erat.
Ita igitur Tarentini, nauibus
hoc pacto per siccum transue-
ctis in exterius mare, arcem
tuentes omni iam externo sub-
sidio exclusos tuto oppugna-
bant. Dux Carthaginensium,
relictis in vrbe praesidio, cum
ceteris copiis profectus, tertio
die ad ea castra, vnde exierat,
peruenit: vbi quod reliquum
erat hiemis per quietem egit.

ΕΚ ΤΗΣ
ΕΝΑΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΩΝ

ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ

ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.

Σ

POLYBII MEGALOPOLITANI
NONA HISTORIA
EXCERPTA.

Πολυβίῳ περὶ τῆς αὐτῆς
πραγματείας ἐν ἐκβολῇ λό-
γῳ ἀπολογισμός.

Ὅτι πολλῶν τῆς ἱστορίας
μερῶν ὄντων, ὁ πραγματι-
κὸς τρόπος ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς
ἐπιγραφῆς, διὰ τε ἄλλας
αἰτίας, μάλιστα δὲ διὰ τὴν τῶν
ἀκρόντων ἀφέλειαν μεγίστην
ἔσσαν.

*Digressio Polybii, qua ge-
nus scribendi historiam tuctur,
quo est usus.*

*Quum sint historiae plures
partes, Polybium potissimum
circa rerum gestarum expli-
cationem versari, cum aliis
multis de causis, tum maxi-
me ob lectorum notabilem uti-
litatem.*

Αἱ μὲν ἂν ἐπιφανέσταται
πράξεις τῶν ὑπὸ τῆς
προειρημένης Ὀλυμ-
πιάδος περιληφθεῖσων, καὶ τῇ
τετραετῇ διαστήματος, ὃ φασκέν
δὲν Ὀλυμπιάδα νομίζουσιν, εἴ-
σιν αὐτά. περὶ ὧν ἡμεῖς ἐν
τοῖς βιβλίοις πειρασόμεθα ποι-
ῆσαι τὴν ἐξηγήσιν. Οὐκ ἀγνοῶ
γάρ, ὅτι συμβαίνει, τὴν πραγ-

Quod igitur ad res ge-
stas attinet, quae in
modo dictam Olym-
piadem incidunt. et
quadriennii spatium, quod pro
Olympiade debet censi mo-
nuimus, earum maxime in-
signes istae sunt, quas duobus
libris peragere conabimur.
Ceterum non clam me est, no-
strum hoc argumentum auferri
ματείας

ματείαν ἡμῶν ἔχειν αὐτηρόν τι, καὶ πρὸς ἐν γένος ἀκροατῶν οἰκισθῆαι καὶ κρίνεσθαι, διὰ τὸ μονοειδὲς τῆς συντάξεως. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι συγγραφεῖς σχεδὸν ἅπαντες, εἰ δὲ μή γε οἱ πλείους, πᾶσι τοῖς τῆς ἱστορίας μέρεσι χρώμενοι, πολλὰς ἐφέλλονται πρὸς ἑνταῦξιν τῶν ὑπομνημάτων. Τὸν μὲν γὰρ Φιλήκοον ὁ γενεαλογικὸς τρόπος ἐφίσταται· τὸν δὲ πολυπράγμονα καὶ περιττὸν, ὁ περὶ τὰς ἀποικίας καὶ κτίσεις καὶ συγγενείας, κατὰ πρὸ καὶ παρ' Ἐφώρῳ λέγεται· τὸν δὲ πολιτικόν, ὁ περὶ τὰς πράξεις τῶν ἐθνῶν καὶ πόλεων καὶ δυναστῶν. Ἐφ' ὧν ἡμεῖς ψιλῶς κατηντηκότας, καὶ περὶ τῶν πεποιημένων τὴν ὅλην τάξιν, πρὸς ἐν μὲν τι καὶ γένος, ὡς προεῖπον, οἰκείως ἡρμόσμεθα· τῷ δὲ πλείονι μέρει τῶν ἀκροατῶν ἀψυχῶ γώγητον παρεσκευάκαμεν τὴν ἀνάγνωσιν. τίνας δὲ χάριν τὰλλα μὲν μέρη τῆς ἱστορίας ἀποδοκιμάσαντες, αὐτὰ τὰ κατὰ τὰς πράξεις προσιλόμεθα γράφειν, ἐν ἑτέροις ἡμῶν εἴρηται διὰ πλείονων· κεφαλαιωδῶς γε μὴν εἰδὼν ἀπέχει, καὶ νῦν ἐμφάσεως χάριν ὑπομνήσαι τὰς ἀκούοντας.

2. Πολλῶν γὰρ καὶ πολλὰς ἑξήριθμημένων τὰ τε περὶ τὰς γενεαλογίας καὶ μύθους, καὶ περὶ τὰς ἀποικίας, ἔτι δὲ

et inamoeni aliquid in se habere, ac propter vniuniformem scriptionem vni dumtaxat lectorum generi esse accommodatum, et posse probari. Nam ceteri quidem scriptores ferme omnes, aut plerique certe, quia historiae partes vniuersas adhibent, ad lectionem suorum operum multos alliciunt. Etenim qui fabulas libenter audit, eum descriptae gentium et familiarum profapiae morantur: multae variaeque et reconditae historiae curiosum, sermo de coloniis antiquis, de conditu vrbium, de populorum inter ipsos cognatione, sicut cernere est apud Ephorum. virum politicum res gestas scire iuuat, nationum, ciuitatum, et eorum, qui populis dominantur. ad cuius argumenti nudam tractationem quum animum appulerimus nostrum, nec quicquam aliud hoc opere, nisi rerum gestarum narrationem profiteamur; ad vnum videlicet genus lectorum idonee sumus comparati, eaque a nobis concinnata est historia, quae maiori audientium parti nullam omnino sit oblectationem allatura. Sed quae nos caussae impulerint, vt ceteris historiae partibus reiectis, res dumtaxat gestas suscipereamus scribendas, et pluribus alibi exposuimus, et nunc quoque summatim eius monere lectorem, ne consilii mei rationem ignoret, nihil vetat.

2. Nam quum multi gentium familiarumque origines, colonias antiquas, populorum cognationes, nec non vrbium

καὶ

ἰ συγγενείας καὶ πτίσεις·
 πὸν ἢ τὰ αἰχλόνια δεῖ λῆγειν,
 ἴδια, τὸν νῦν περὶ τέτων
 ὑγματιουόμενον, ὃ πάντων
 αἰσχισον. ἢ τατο μὴ βυλό-
 κων, προδῆλως ματιουπονεῖν,
 ἢ τοιαύτων ὁμολογῶντα συν-
 ταδῶ καὶ φροντίζεῖν, ἃ
 τῶν προγενετέρων ἱκανῶς
 ἴλῳται καὶ παραδίδεται τοῖς
 γηνομένοις. ταῦτα μὲν ἔν
 κλειφθῇ τέτων ἕνεκα καὶ
 πόνων ἑτέρων. Ὁ δὲ πραγ-
 ματικὸς τρόπος ἀνεκρίθη, πρῶ-
 τῶν διὰ τὸ καινοποιεῖσθαι
 εἰς, καὶ καινῆς ἐξή-
 ρε δεῖσθαι, τῷ μὴ συμβα-
 ῖναι ταῖς ἀρχαῖς εἰς τὸ
 ἀπηννοούμενας πράξεις ἢ
 ἐξαγγεῖλαι. δεύτερον δὲ,
 διὰ τὸ πάντων ἀφελιμώ-
 σον αὐτὸν, καὶ πρὸ τῆ μὲν,
 ὡς δὲ νῦν ὑπάρχον, τῷ
 ἀμπειρίας καὶ τέχνης ἐπὶ
 ἴσιν προκοπῇ εἰληφένον
 ἡμᾶς, ὥς πᾶν τὸ παρ-
 ον ἐκ τῶν κυριῶν ἀσχυεῖ
 οὐδὲν οὐκ ἔστιν χειρίζεῖν
 φιλομαξῶντας. Διότι ἡ-
 ἐξ ἂν τῆς τέρψεως σο-
 ῦμενοι τῶν ἀναγνωστομένων,
 ἢς ἀφελείας τῶν προχόν-
 , τᾶλλα παρέντες, ἐπὶ
 τὸ μέρος κατηνέχθη-
 περὶ μὲν ἔν τέτων οἱ
 φησάνοντες ἐπιμελῶς ἡ-
 τοῖς ὑπομνήμασι, βε-
 τατα μαρτυρήσιν τοῖς νῦν
 μένοις.

conditus multifariam et singil-
 latim enarrauerint: id iam vi-
 que superest, vt, si quis rerum
 earumdem commemorationem
 aggrediatur, is vel aliena pro
 suis necessario obtrudat. quo
 nihil queat esse turpius; aut si
 hoc nolit, inanem manifesto la-
 borem suscipiat: qui quidem iis
 de rebus scribere se ac laborare
 confiteatur, quas maiorum di-
 ligentia luculente exposuit, et
 posteriorum memoriae tradidit.
 Haec igitur tum propter illa
 sunt omiſſa, tum propter alia
 plura. Illud contra historiae ge-
 nus, quo res gestae explicen-
 tur, iccirco probauimus, primo
 quia continenter, quae eo spe-
 ctant, innouantur, vt noua et-
 iam narratione subinde sit opus:
 quum, vt posterius gesta narres,
 ad principia illa nequaquam sit
 redeundum. deinde, quod ge-
 nus hoc historiae, et semper
 quidem antea omnium fuit, ti-
 lissimum; nunc tamen multo
 etiam magis: quoniam nostris
 hisce temporibus tantum expe-
 rientia atque vsu omnes artes
 fecerunt incrementi, vt iam,
 quicumque casus acciderit, qua-
 dam veluti arte dirigere sua
 consilia discendi studiosi vale-
 ant. Qui ergo non tam lectorum
 oblectationem hac seripſione
 quaereremus, ac utilitatem eo-
 rum, qui nostra sedulo tracta-
 bunt, ceteris historiæ partibus
 omiſſis, ad hanc potissimum nos
 contulimus. Verum ad ista
 quod attinet, quisquis opus no-
 strum attente legerit, is suo
 testimonio dictis meis vitro
 fidem adstruet.

Ὅτι Ῥωμαῖοι, σφαλέντες *Romani rebus fractis clade*
 τοῖς ἔλοις ἐν τῇ περὶ Κάννας *Cannensi, mox Capuam ur-*
 μάχῃ, μετὰ ταῦτα Καπύην *bem Campaniae nobilissimam*
 ἐπιφαιεσάτην ἐν Καμπανίᾳ *obsidere mira audacia aggre-*
 πέλοι παραδέξως πολιορκεῖν *diuntur.*
 ἐνεχέησαν.

Ὅτι Ἀννίβας λύεν τὴν πο- *Hannibal conatus urbis Ca-*
 λιορκίαν ἐπιβαλὼν, πάντα *puas obsidionem solvere, fru-*
 ποιῶν ἐδὲν ἦνυσε. *stra est.*

Ὅτι Ἀννίβας ἀπρακτος *Hannibal irrito conatu dis-*
 ἀναχωρεῖν ἀπὸ Καπυῆς ἐπ' *cedens a Capua, urbem ipsam*
 αὐτὴν τὴν Ῥώμην ὤρμησε. *Romam infesto exercitu petit.*

Σύγκρισις Ἐπαμεινώνδῃ *Comparatio Epaminondae*
 καὶ Ἀννίβῃ, Λακεδαιμονίων *et Hannibalis, item Lacedae-*
 καὶ Ῥωμαίων. *moniorum et Romanorum.*

3. Ἀννίβας δὲ κύκλῳ περι-
 λαμβάνων τὸν χάρακα
 τῆς Ἀππίας, τὸ μὲν πρῶτον
 ἠεροβολίζετο καὶ καταπέραζε,
 βελομένοισι ἐκκαλεῖσθαι πρὸς μά-
 χην· ἐδενόσιν δὲ συνυπακούοντες,
 τέλος ἐγίνετο πολιορκία παρα-
 πλῆσιον τὸ συμβαίνον· τῶν μὲν
 ἱππέων ἐπιφερομένων τοῖς Ἰταῖς,
 καὶ μετὰ κραυγῆς εἰσακοντιζόντων
 εἰς τὴν παρεμβολήν, τῶν δὲ πε-
 ζῶν κατὰ στείρας προσπιπτόν-
 των, καὶ διασπᾶν τὸ χαράκωμα
 περρωμένων. ἔμην ἅλ' ὅδ' ὥς
 ἀδύνατο κινήσαι τὰς Ῥωμαίους ἐν
 τῇς ὑποκειμένης προθέσεως·
 ἀλλὰ τοῖς μὲν εὐζώνοις ἀπε-
 τρίβοντο τὰς προσπίπτοντας
 πρὸς τὸν χάρακα, τοῖς δὲ βα-
 ρέσι τῶν ὀπλῶν ἀσφαλιζόμενοι
 τὴν ἐπιφορὰν τῶν βελῶν, ἔμε-
 νον ἐν τάξει κατὰ τὰς σημαίας.
 Ἀννίβας δὲ δυσπαράτεμος τοῖς

3. Hannibal castra Appii mi-
 lite suo vndique cin-
 gens, leuia primo facere prae-
 lia, et indignitatibus tentare
 hostem, vt ad iustam pugnam
 elliceret. quum prouocatione
 illius moueretur nemo, tan-
 dem oppugnationi urbis similis
 res euasit, et equitibus turma-
 tim Romanos inuadentibus, ac
 clamore sublato tela in castra
 iaculantibus, et peditibus per
 cohortes in eosdem irruenti-
 bus, ac vallum subruere co-
 nantibus. verum ne sic qui-
 dem a suscepta semel senten-
 tia dimoueri potuerunt Ro-
 mani, qui quidem leuiter ar-
 matorum opera irrumpentes
 repellebant, graui autem ar-
 matura pro munitione vten-
 tes aduersus tela hostilia. or-
 dinati sub signis manebant.
 Hannibal enimvero, qui ne-
 que ingredi urbem vlllo astu,
 ἔλοις,

ἔλοις, διὰ τὸ μῆτε παραπε-
 σσῖν εἰς τὴν πέλιν δύνασθαι
 - - - τῆς Ῥωμαίας, ἐβη-
 λούστο περὶ τῶν ἐνεσώτων, τί
 χρὴ ποιεῖν. Ἐυοὶ δ' ἂ μόνοις
 ἂν δοκῇ Καρχηδονίοις τὰ τέτε
 συμβαινόντα παρέχεν ἀτορίαν,
 ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώ-
 πων τοῖς πυθομένοις. τίς γὰρ
 εἴη ἂν ἀπιστήσῃ, πῶς Ῥωμαῖαι,
 πολλὰς μὲν ἡττημένοι μέχρ' αἰ-
 σιὰ Καρχηδονίων, ἢ τολῶν-
 τες κατὰ πρόσωπον ἔτι συγκα-
 τίστασθαι τοῖς ὑπεναυτίοις, ὅ-
 μως ἔτ' εἴκειν οἱοί τ' ἦσαν, ἔτ'
 ἐκχωρεῖν τῶν ὑπαίθρων; καὶ
 τὸν μὲν πρὸ τῆς χρόνου ἀντι-
 παρῆγον μόνον αἰὲς ταῖς ὑπε-
 ραῖαις, τότε δὲ καλίσαντες εἰς
 τὰ πεδία καὶ τὸν ἐπιφανέσα-
 τιν τόπον τῆς Ἰταλίας, ἐπο-
 λώμενον τὴν ἰχυροτάτην πόλιν,
 πύκλῃ προσημαχομένων αὐτοῖς;
 τῶν πολέμων, πρὸς ὧς ἔτ'
 ἐπινοήσαντες οἱδὶ τ' ἦσαν ἀντ-
 οφθαλμῶν. Καρχηδονιοὶ τε,
 αἰεὶ κατὰ τὴν νικῶντας ταῖς μά-
 χαις, ὅχ' ἤττον ἐν ἐνίοις και-
 ραῖς ἀποχρησύντο τῶν ἡττημέ-
 νων. Δοκεῖ δέ μοι αἰτίου τῆ-
 το γεγονέναι τῆς ἐκατέρων
 προαιρέσεως, τὸ παρ' ἀμφοῖν
 συντελεσθῆναι, διότι τὸ παρ'
 Ἀννίβη συνταγμα τῶν ἱπ-
 πῶν αἰτίον ἦν καὶ τῆς νικᾶν
 τὰς Καρχηδονίας, καὶ τῆς λεί-
 πεσθαι τὰς Ῥωμαίας. διόπερ
 αἴ τε τῶν ἡττημένων στρατο-
 πίδων ἀντικαταγωγῇ μετὰ
 ταῖς μάχαις εὐθέως κατ' αὐ-
 τὸν ἐτήθηγοντο. διὰ γὰρ τόπων

neque ab obsidione repellere
 poterat Romanos, parum lae-
 tum huius expeditionis suae ex-
 itum sibi iam impondens. quid ef-
 fet opus factō, cum suis delibe-
 rabat. Mihi vero videntur. quae
 tunc temporis gerebantur. non
 solum Carthaginenses, verum
 etiam quosuis mortalium, qui
 fando illa acciperent, stupore
 quodam potuisse desigere. Nam
 quis non ambigat, quomodo
 Romani, qui post tot clades, a
 Poenis acceptas, prodire in
 aciem ad dimicandum recta
 fronte cum hostibus non aude-
 bant, iidem tamen victos se fa-
 teri, et locis nec munitis exce-
 dere, nequaquam sustinerent?
 qui quum antea aegre vix ex
 aduerso hostilis exercitus suas
 legiones per radices montium
 ducere solerent, in plana iam
 camporum Romanorum et no-
 bilissimum totius Italiae locum
 descenderant. urbemque muni-
 tissimam obsidebant, quantum-
 uis ipsos omni ex parte hostis
 ille oppugnaret, aduersus quem
 rectos oculos tenere ne cogi-
 tantes quidem poterant. Car-
 thaginienfes autem, qui perpe-
 tuo victores e pugnis discede-
 bant, non minoribus interim
 incommotis conflabantur,
 quam victi. Ac mihi quidem
 huius rei causa videtur fuisse
 haec, quod penitus perspectum
 utrique habebant, quanam ef-
 sent hostis sui consilia, quod-
 nam propositum. ut quod Han-
 nibalis equitatus esset causa, cur
 vincerent Carthagin. vincerent
 Romani. qui propterea sta-
 tim a factis praeliis, ita ut dixi-

τοιούτων ἀντιπαρῆγον, ἐν οἷς
ἐδὲν ἔμαλλε βλάψειν αὐτὰς
τὸ τῶν ὑπεναντιῶν ἱππικόν.

4. Τὰ τε περὶ τὴν Καπύην
τότε συμβαίνοντα, εἰκότως ἐπα-
τέρους ἀπήντα. τὸ μὲν γὰρ
τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον ἐξεί-
ναι μὲν πρὸς μάχην ἐκ ἐθάρρει,
τῷ δεδιέναι τὰς τῶν πολεμίων
ἱππεῖς· ἔμενε δ' ἐν τῇ παρεμ-
βολῇ τετολημηκότως, σαφῶς
εἰδὸς, ἀβλαβῆ τὴν ἵππον αὐτοῖς
ἐσομένην, ὅφ' ἦς ἐν ταῖς μά-
χαῖς ἦττάτο. οἳ τε Καρχηδόνιοι
πάλιν εὐλόγως ἔτε στρατοπε-
δεύσαντες μετὰ τῆς ἵππου μέ-
ναι ἐδύναντο πλείω χρόνον, διὰ
τὸ τὰ μὲν ἐν τῇ παρακειμένη
χώρᾳ χορτάσματα πάντα κατ-
εφθαρκέναι τὰς Ῥωμαίους αὐτὰς
τέτε χάριν, τοῖς δὲ νώτοις ἐκ
ἐφικτὸν εἶναι, τοσαύτη μὲν ἵπ-
πῳ, τοσαύτοις δ' ὑποζυγίοις κα-
τανύσαι χόρτον, ἣ κριθὰς κο-
μίζοντας ἐκ μακρῆς διασκήματος.
ἔτε μὴν ἄνευ τῶν ἱππέων πα-
ραστρατοπεδεύσαντες ἐθάρρουν
πολιορκεῖν χάρακα καὶ τὰ
φρον προβεβλημένους τὰς ὑπε-
ναντίας. πρὸς ἧς καὶ τὸν ἐξ
ἴσου κίνδυνον αὐτοῖς ἀμφίβο-
λον εἶναι συνέβαινε χωρὶς τῶν
ἱππέων. Ἔτι δὲ πρὸς τέτοις
ἡγωνίων καὶ τὰς ἐπικαθισα-
μένους ἐκ' αὐτὰς, μὴ παραγε-
νηθέντες ἐπιτρατοπεδεύσασιν,
καὶ πολλὴν ἀπορίαν σφίσι
παράσσειεν, ἀφελόμενοι τὴν
τῶν χορηγίων ἐπάρεκταν. ἐξ

mus, circumducere contra Poe-
num suos exercitus per colles
coeperunt, quoniam iis in lo-
cis hostilis equitatus nullum i-
pſis detrimentum erat allaturus.

4. Similiter et quae ad Ca-
puam tunc fiebant, cur ab utra-
que parte ita acciderent, causae
erant probabiles. nam Romanae
quidem legiones hostilis equi-
tatus metu prodire ad dimica-
tionem non audebant, eadem-
que intra castra nihil quicquam
metuentes manebant: quae
certo compertum haberent,
equites, a quibus in acie colla-
tis signis semper vincebantur,
nihil iam sibi obsuturos. Rur-
sus quod Carthaginienſes eo-
dem loco metari castra diutius
nequiverint, eius quoque rei
ratio idonea potest afferri: quo-
niam pabula omnia per totam
illam regionem ob id ipsum a
Romanis fuerant corrupta. ne-
que vero aut dosſuariorum ve-
ctione, tantum vel fœni vel
hordei e longinquo comportari
poterat, quantum numerus in-
gens equorum et iumentorum
postulabat, aut Poeni Romanos
audebant aggredi, vallo et fossa
munitos, nisi suum in castris
haberent equitatum, cuius
praesidio si destituerentur, quo-
ties pugnam ex aequo cum ad-
versariis capeſſerent, ancipiti
certamine digrediebantur. Au-
gebat insuper sollicitudinem
ducis Carthaginienſium, quod
multae aduersus se cogebantur
copiae, quae si aduenirent, et
prope sua castra locum aliquem
opportunist infiderent, adem-
to rei frumentariae commeatu
δὲν

ὃν συλλογιζόμενος Ἀννίβας αὐτό-
νατον ὑπάρχον τὸ διὰ τῆς ἐκ
χειρὸς βίβης λύται τὴν πολιορ-
κίαν, ἐπ' αὐτῆς ἐγένετο γνώ-
μη. ὑπέλαβε γὰρ, εἰ λα-
θραίαν ποιησάμενος τὴν πο-
ρείαν αἰφνιδίως ἐπιφανείη τοῖς
κατὰ τὴν Ῥώμην τόποις, ἵστας
μὲν εἶναι καὶ περὶ τὴν πόλιν
ἀνύτασθαι τι τῶν χρησίμων, ἐκ-
πλήξας τῶν παρὰ δέξιν τὰς ἐνσι-
κῶντας· εἰ δὲ μὴ τῆτο, τίς γε
περὶ τὸν Ἀππίον ἀνγκάσειν,
ἢ λύσει τὴν πολιορκίαν, σπαύ-
δοντας τῇ πατρίδι βοηθεῖν, ἢ
δακρυώντας τὴν δύναμιν, εὐκα-
ταγωνίως ὑπάρξειν καὶ τὰς
βοηθεύοντας, καὶ τὴν ἀπολειπο-
μένους αὐτῶν.

5. Ἄ διανοηθεὶς, ἐξέπεμψε
γραμματοφόρον εἰς τὴν Κα-
πύην, κείτας τινὰ τῶν Λιβύων,
αὐτομολῆσαι πρὸς τὰς Ῥωμαίους,
ἐκκεῖθεν εἰς τὴν πόλιν, προ-
νοηθεὶς τῆς τῶν γραμμῶν
ἀσφαλείας. πάντες γὰρ ἠγωνί-
α, μὴ θεωρήσαντες αὐτὸν ἀπαλ-
λαττόμενον οἱ Καπυηνοί, κῆ-
ρυκα διατραπέντες, ὡς ἀπηλ-
πισμένοι, παραδῶσι τοῖς Ῥω-
μαίοις ἑαυτούς. Διὸ γράψας ὑπὲρ
τῆς ἐπιβελῆς, ἧς ἀπέτειλε τὸν
Λίβυν, τῇ μετὰ τὴν ἀναζυγῆν,
ὡς συνέντας τὴν πρόθεσιν αὐ-
τῇ καὶ τὸν χωρισμὸν, εὐθαρ-
σῶς ὑπομένοισιν τὴν πολιορκίαν.
Τοῖς δ' ἐν τῇ Ῥώμῃ προσπεκτω-
κότων τῶν περὶ τὴν Καπύην, διό-
τι πρὸς ἑρατοπεδευκῶς Ἀννίβας
πολιορκεῖ τὰς δυνάμεις αὐτῶν,

summis difficultatibus ipsum
afficerent. Quae omnia quum
Hannibal intelligeret, persua-
sus, obsidionem vi aperta solui
non posse, alio se animo et
cogitatione conuertit. Cogi-
tauit enim, si clam itinere
confecto repente circa Romam
esset conspectus, territis in-
opinatae rei miraculo ciuibus,
et de vrbe ipsa, eorum, quae
optaret, aliquid se fortasse
perfecturum: sin minus, at
certe Appium coacturum, vt
vel obsidione desisteret, stu-
dio defendendae patriae, vel
copias suas diuideret. atque
ita de vtrisque, tum qui pro
ferenda ope contenderent, tum
qui relinquerentur ad Ca-
puam, facilem sibi victoriam
futuram.

5. Haec meditatus, nuncium
Capuam cum litteris mittit.
Afrum enim quemdam donis
perlicit, vt acceptis literis,
quarum securitati diligenter
prospexerat, specie transfugae
castra Romana ingressus, alte-
ra parte Capuam clam perua-
dat. Admodum enim vna ea
cura angebat, ne, vbi abste-
dentem Capuani vidissent, con-
fusi e vestigio atque omni pé-
nitus spe destituti, Romanis
sefe dederent. Igitur exposito
per epistolam consilio suo, pos-
tridie quam mouerat castra A-
frum illum misit, vt obsessi,
cognita profectiōnis suae cau-
sa et fine, confidenter obsi-
dionem tolerarent. Qui Ro-
mae erant, vt est allatum, qua
loco res ad Capuam essent, cum
Hannibal castris collatis Roma-

ὄρθοι ταῖς διανοίαις καὶ περίφο-
βοι πάντες ἦσαν, ὡς καὶ πρὸς
τὰ ὅλα διατεινύσης τῆς ἐνεση-
κυίας κρίσεως. διὸ καὶ ταῖς ἐξ-
αποστολαῖς καὶ ταῖς παρασκευαῖς
πρὸς τὸ τοῦ κέρους ὅλοι καὶ πάν-
τες ἐνενεύκειταν. οἱ δὲ Κα-
πυηνοὶ κομιστάμενοι τὰ παρὰ
τῇ Λίβυος γράμματα, καὶ
γινόντες τὴν ἐπίνοιαν τῶν Καρ-
χηδονίων, ἔμενον ἐπὶ τῶν ὑπο-
κειμένων, κρίνοντες ἔτι ταύτην
ἐξελέγξαι τὴν ἐλπίδα. Ἀννί-
βας δὲ μετὰ πέμπτην ἡμέραν
τῆς παραστίξης δεικνυομένης
καὶ καταλιπὼν τὰ πυρὰ
καυόμενα, τοιαύτην ἐποίησε τὴν
ἀναζυγὴν, ὥστε μηδένα συνεί-
ναι τῶν πολεμίων τὸ συμβαῖνον.
χρησάμενος δὲ ταῖς πορείαις διὰ
τῆς Σχυνιτίδος ἐνεργοῖς καὶ συν-
εχέσει, καὶ τὰς περὶ τὴν ὁδὸν
τόπας αἰεὶ ταῖς πρωτοπορείαις
ἐξερευνώμενος καὶ προκαταλαμ-
βάνων· ἔτι τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ
ταῖς διανοίαις περὶ τὴν Καπύην
καὶ τὰς ἐκεῖ πράξεις ὄντων,
ἔλαθε διαβαὼς τὸν Ἀννίωνα πο-
ταμόν, καὶ συνεγγίσας, ὥστε μὴ
πλείον τετρακοντα σταδίων
ἀποχρῆν τῆς Ῥώμης, ποιήσα-
σαι τὴν παρεμβολήν.

6. Οὗ γενομένου, καὶ προτ-
πεσόντος εἰς τὴν Ῥώμην, εἰς ὁ-
λοκληρῇ συνέβη ταραχὴν καὶ
φόβον ἐμπεσεῖν τὰς κατὰ τὴν
πόλιν, ἅτε τῇ πρὸς μάχης αἰφνι-
δίᾳ μὲν ὄντος καὶ τελέως ἀναλπί-
του, διὰ τὸ μηδέποτε τὸν Ἀννίβαν
ἐπὶ τοσαύτον ἀπηρκέναι τῆς πό-
λεως· ὑποτρεχούσης δὲ τινος ἅμα

nas legiones obsidebat. eri-
gere cuncti animos, magno-
que in metu esse. quasi dies
ille immineret, qui belli to-
tius aleam corneret. Itaque
dum modo auxilia submittunt,
modo necessaria praesidia
comparant, tota animi men-
te publice priuatimque in
hanc omnes curam incumbunt.
Campani literis acceptis, quas
Afer tulerat, et Carthaginien-
sium cognito consilio, istius
adhuc spei euentum rati ex-
plorandum, in eadem senten-
tia manserunt. Hannibal quin-
to post aduentum suum die
coenatus sic mouit castra, ac-
censos ignes relinquens, ut
eius rei sensus ad neminem
perueniret. atque is per Sam-
nium raptim sine intermissione
iter faciens, perque suorum
manum, praeire agmen ius-
sam, omnes viarum aditus
explorans et occupans, dum
adhuc Romani circa Capuam
et res, quae ibi gerebantur,
defixas cogitationes suas ha-
bebant, Annienem copias tra-
duxit, et eo usque accessit,
ut quinque millia passuum a
Roma castra prius poneret,
quam satis animaduerneretur.

6. Cuius rei postquam al-
latus est Roman nuntius,
populum vniuersum tumultus
ac pauor inuasit, ut in
repentina re et prorsus in-
opinata: numquam enim Han-
nibal adeo prope ad urbis
moenia accesserat. Simul o-
mnium mentibus haec cogi-
ταί

καὶ τῆς ἐκείνης ἐννοίας, ὡς ἔχ' οἶδ' ἔτι, τὰς ἐναντίας ἐπὶ τοσούτον ἀγγί-
σαι καὶ καταθρόνισαι, μὴ ἂ τῶν
περὶ Καπύην στρατοπέδων ἀπολω-
λότων. Διὸ περὶ μὲν ἄνδρες τὰ
τείχη προκαταλαμβάνουν, καὶ τὰς
πρὸ τῆς πόλεως εὐκαίρους τόπους·
αἱ δὲ γυναῖκες παραπορευόμεναι
τὰς ναῖς, ἱκέτουν τὰς θεάς,
πλύνουσαι ταῖς κόμῃς τὰ τῶν ἱε-
ρῶν ἑδάφη. τῷτο γὰρ αὐταῖς ἔθος
ἐστὶ ποιεῖν, ὅταν τις ὀλοχερὴς τὴν
πατρίδα καταλαμβάνῃ κίνδυνος.
Ἄρτι δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀντίβαν
κατεστρατοπεδευκότων, καὶ δια-
σκευάσαντων τῇ μετὰ ταῦθ' ἡμέρᾳ
καταπειράζειν αὐτῆς τῆς πόλεως,
γίγνεται παράδοξόν τι καὶ τυχι-
κὸν σύμπτωμα πρὸς σωτηρίαν
τοῖς Ῥωμαίοις. οἱ γὰρ περὶ τὸν
Γναῖον καὶ Πάπλιον, τῷ μὲν ἐνὸς
στρατοπέδῳ πρῶτον πεποιημένοι
τὴν καταγραφὴν, ἐνορκῶς ἔχον
τὰς στρατιώτας, εἰς ἐκείνην τὴν ἡ-
μέραν ἤξεον ἐν τοῖς ὅπλοις εἰς τὴν
Ῥώμην· τῷ δ' ἑτέρῳ τάς τε καὶ τὰς
καταγραφὰς ἐποιῶντο καὶ τὰς δο-
κιμασίας. ἐξ ἧ συνέβη, πλῆθος
ἀνδρῶν αὐταμάτως ἀθροισθῆναι
πρὸς τὸν δέοντα καιρὸν εἰς τὴν
Ῥώμην· ὃς ἐξαγαγόντες εὐθαρ-
σῶς οἱ στρατηγοί, καὶ παρεμβα-
λόντες πρὸ τῆς πόλεως, ἐπέχον
τὴν ὁρμὴν τῶν περὶ τὸν Ἀντίβαν.
οἱ γὰρ Καρχηδόνοι τὸ μὲν πρῶ-
τον ὤρμησαν, ἔχ' ὅλως ἀπελπί-
ζοντες αἰρήσειν κατὰ πρῶτος αὐ-
τὴν τὴν Ῥώμην· συνθεασάμενοι
δὲ τὰς ὑπανατίκας παραταταγμέ-
νας, καὶ ταχέως διὰ τινος αἰχμα-
λώτη πυθόμενοι τὸ γεγονός, τῆς

tatio suboriebatur, numquam
potuisse fieri, vt vsque eo ap-
propinquare hostes essent ausi,
nisi deletis prius ad Capuam
legionibus. Igitur muros qui-
dem et opportuna quaeque
ante urbem loca viui occu-
pant, mulieres vero circa
deum delubra discurrunt, sup-
plicia diis faciunt, aedium
sacrarum pauimenta crinibus
passis mundant. Is namque
illis mos est, quoties in ali-
quo insigniore et grauiore pe-
riculo patria versatur. Vbi
Hannibal castra communisset,
die insequente urbem aggre-
di cogitans, commodum ca-
sus quidam inopinatus ac fors
fortuita Romanis salutaris ac-
cidit. Cnaeus Fuluius et P.
Sulpitius coss. quum iam
ante vnam legionem conscri-
pissent, fidem militum sacra-
mento obstrinxerant, ventu-
ros eo die Romam cum ar-
mis: alterius tunc dilectum
agebant, et milites proba-
bant. quo factum est, vt in-
gens virorum numerus spon-
te sua Romam illo die, op-
portuno sane tempore, con-
ueniret. Hos igitur quum
praefidenter coss. eduxif-
sent, et ante vrbis moenia
castra communissent, Impe-
tum Hannibalis represserunt.
nam Carthaginienfes initio ei
expeditioni ita se accinxe-
rant, vt qui non plane despe-
rarent, ipsam quoque Romam
per vim capere se posse. Nunc
quum instructos in aciem ho-
stes viderent, et mox omnia
a quodam captiuo essent edo-

μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐπιβολῆς ἀπέστησαν, τὴν δὲ χώραν ἐδήσαν ἐπιτορευόμενοι, καὶ τὰς οἰκίας ἐνέπιμπρξαν. τὰς μὲν οὖν ἀρχαὶς ἀνακρίθμετον περιελασκέμενοι λείας πληθους, ἡθροισαν εἰς τὴν παρεμβολήν, ὥς ἂν εἰς ἄγρην ἤκουτες τοιαύτην, εἰς ἣν ἑαίς ἐδέετο πολέμιον ἤξειν ἥλπισε.

7. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν ὑπάντων πολυμησάντων ἐν δέκα ταδίοις ἀντιστρατοπεδεῦσαι σφίσι παραβόλως, Ἀννίβας ἅμα μὲν λείας πληθος ἡθροικῶς, ἅμα δὲ τῆς κατὰ τὴν πόλιν ἐλπίδος ἀποπειρακῶς, τὸ δὲ μέγιστον, συλλογίζουενος τὰς ἡμέρας, ἐν αἷς ἡλπίσει κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐπίνοιαν, πυθομένους τὰς περὶ τὸν Ἀππίον τὸν περὶ τὴν πόλιν κίνδυνον, ἥτοι λύσαντες τὴν πολιορκίαν ἐλοχευῶς παραβοηθήσιν τοῖς ἐπὶ τῇ Ῥώμῃ πρῶταισι, ἣ μέρος τι καταλιπόντας, τῷ πλείονι βοηθήσιν κατὰ σπευδὴν, ὧν ὑπότακτον αὖν συμβῆ, δεόντως ἔξειν ὑπειληφῶς, εἰνέει τὴν δύναμιν ἐκ τῆς παρεμβολῆς ὑπὸ τὴν ἐωθινήν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Πόπλιον διασπᾶσαντες τὰς ἐπὶ τῇ πρειρημένῃ ποταμῷ γεφύρας, καὶ συναναγκάσαντες αὐτὸν διὰ τὸ βέρυματος περικύβιν τὴν δύναμιν, προτέκνυντο τοῖς Καρχηδονίοις περὶ τὴν διάβασιν, καὶ πολλὰν παρεῖχον δυσχρησίαν. ὀλοχερεῖς μὲν οὖν ἐδὲν ἐδύναντο πρᾶξαι, διὰ τὸ πληθος τῶν ἱππέων, καὶ τὴν πρὸς πάντα τόπον εὐχρησίαν τῶν Νομάδων.

eti, ab vrbis quidem oppugnandae consilio destiterunt; agrum vero omnem subinde mutatis castris sunt populati, et aedificia incenderunt. Et illi quidem per initia praedam in castra congeslerunt, quam abegerant infinitam, ut qui ad eas opes diripiendas accessissent, ad quas praedatum nemo vllum vquam hostem esse venturum crediderat.

7. At mox, vbi magno ausu sustinuisset coss. stadia decem ab hostium castris castra ponere, Hannibal, qui tantam cumulasset praedam, qui etiam spe vrbis potiundae excidisset, qui denique, id quod erat omnium maximum, speraret, Appium (sicut ipse ab initio proposuerat) audito vrbis Romae periculo, vel omissa obsidione totis viribus ad ferendam patriae opem discessurum, aut relicta ibi parte exercitus, cum altera eaque maiore parte ad defensionem vrbis esse accursurum, quorum vtrumvis contigisset, adfuturam sibi rei bene gerendae fortunam non dubitabat: quarta vigilia castra mouit. Publius memorat ante fluminis pontibus intericis, et hoste compulso, per ipsum amnis alueum copias traicere, in ipsa traiectione Carthaginiensibus imminens, magnas eis difficultates obiecit. ob multitudinem tamen equitum et Numidarum, quocumque loco vtilissimam opem nauantium, nullum inimicis memorabile detrimen-

τῆς δὲ λαίας ἱκανόν τι μέρος ἀφελῆσθαι, καὶ περὶ τριακασίους καταλαβάντες τῶν πολεμίων, τότε μὲν ἀνεχώρησαν πρὸς τὴν παρεμβολήν· μετὰ δὲ ταῦτα νομίσαντες, τὴν Καρχηδονίαν διὰ Φόβου σκαυὴ ποιεῖσθαι τὴν ὑποχώρησιν, εἰποντα κατόπιν ταῖς παρωρεσίαις. Ἀννίβας δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠκέσγαστο, σκαυδὼν ἐπὶ τὴν προκείμενον· μετὰ δὲ πέμπτῃ ἡμέρᾳ προσαγγελλέντος αὐτῷ, μένειν ἐπὶ τῆς πολιορκίας τὴν περὶ τὸν Ἀκτίον, ὥτως θηροῦ καὶ προσδεξάμενος τὴν ἐκταμένην, ἐπιτίθεται νυκτὸς ἐπὶ τὴν στρατοπέδον. καὶ πολλὰ μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τὰς δὲ λοιπὰς ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἐξέβαλε. τῆς δ' ἡμέρας ἐπιγενομένης, συνδυησάσας τὴν Ῥωμαίων πρὸς τὴν Λόφον ἀρμυρὸν ἀποκαταστήσας, τῷ μὲν ἔτι προσεπύρρειν τῆς ἀπέναντι· ποιησάμενος δὲ τὴν πορείαν διὰ τῆς Ἰουσίας καὶ τῆς Βρεττίας, ἐπέστη τῇ περὶ τὸ Ῥήγιον τόποις ἀνυπόστατος, ὅτε παρ' ὀλίγον μὲν καὶ ἐκπελάσας κυριαύσας, πάντας δὲ πάλιν τὴν χώραν ἐκπαρουμένους ἀποστήμνεισθαι, καὶ πλείωνν γινέσθαι Ῥηγίωνν κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ παρυτίᾳ.

§. Δοκεῖ δέ μοι δικαίως ἂν τις ἐπισημῆσθαι κατὰ τῶτον τὸν καιρὸν τὰς τε Καρχηδονίων καὶ Ῥωμαίων ἀρετὰς καὶ Φιλοτιμίας ἐν τῇ πολέμῳ. Καθ' ἕνα περὶ τῶν Ἐπαμεινώνδαν τὸν Θηβαίων δυνάμεις πάντας, διότι παραγέμεως εἰς Τάραν μετὰ τῶν

tum inferre potuerunt; sed praedae magna ei parte adempta, captis etiam ad trecentos ex eius exercitu, ad castra sua se receperunt. rati deinde, Carthaginienfes in reditu iter sic contendere ob metum, per cliuos montium eos sequebantur. Hannibal initio ille quidem festinabat, ad perficiendum, quod animo destinauerat, properans; post diem vero quintum, cognito, manere Appium in obsidione Capuae, subsistere agmen iubet, ac sequentes praestolat. deinde castra Romanorum nocte aggressus, multos eorum occidit, reliquos castris eiicit. Postquam ortus fuit dies, ut vidit, Romanos in collem quemdam egregie munitum se recepisse, diutius istis immorari nequaquam opere sua futurum ratus, facto per Apuliam Dauniam et Bruttios itinere, in locis circa Rhegium, nemine suspicante, ita repentinus apparuit, ut non multum absuerit, quin urbe quoque ipsa potiretur: omnes certe eos, qui in agrum exierant, atque adeo plurimos in his ciues Rheginos eo aduentu captos in potestatem habuit.

§. Hic mihi videtur aliquis iure merito Carthaginienfium ac Romanorum virtutem et obstinatum in bello gerendo perulicaciam, cuius eo tempore specimen ediderunt, obseruaturus et collaudaturus. Enimuero Epaminondam Thebanum narrantur omnes, qui postquam

συμμαχῶν, καὶ θεωρήσας τὰς
 Λακεδαιμονίους, αὐτῶν τε πανδη-
 μίαι πρᾶγεγονότας εἰς Μαντί-
 νειαν, καὶ τὰς συμμαχίας εἰς ταύ-
 την ἡθροικότας τὴν πόλιν, ὡς κα-
 ραταξομένους τοῖς Θηβαίοις, δει-
 πνοποιήσασθαι τοῖς αὐτοῖς καθ' ὅ-
 ραν παραγγείλας, ἐξῆγε τὴν δύ-
 ναμιν ἄρτι τῆς νυκτός ἐπιγιννο-
 μένης, ὡς τῇ παρατάξει χάριν
 σκεῦδων εὐκλείους τινὰς προκα-
 ταλέσθαι τότε. τοιαύτην δὲ
 τοῖς πολλοῖς δόξαν ἐνεργασάμενος
 προσῆγε, ποιέμενος τὴν πορείαν
 ἐπ' αὐτὴν τὴν Λακεδαίμονα.
 προσυῖξας δὲ περὶ τρίτην ὥραν ἐν
 τῇ πόλει παραδόξως, καὶ κατα-
 λαβὼν τὴν Σπάρτην ἔρημον τῶν
 βοηθησόντων, μέχρι μὲν ἀγο-
 ρᾶς ἐβιάτατο καὶ κατέχευε τῆς πό-
 λεως τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐτραμ-
 μένους τόπους. γενομένης δὲ περι-
 πετείας, καὶ τινος αὐτομόλου τὴν
 νύκτα διαπεσόντος εἰς τὴν Μαν-
 τίνειαν, καὶ διασαφίσαντος Ἀ-
 γησιλάου τῷ βασιλεῖ τὸ συμβαῖ-
 νον, καὶ τῶν βοηθόντων παραγα-
 νομένων εἰς τὸν τῆς καταλήψεως
 καιρόν· ταύτης μὲν τῆς ἐλπίδος
 ἀπεσφάλη, μετὰ δὲ ταῦτα περὶ
 τὸν Εὐρώταν ἀριστοποιησάμενος,
 καὶ προσηλαβὼν τὴν δύναμιν
 ἐκ τῆς κακοπαθείας, ὥρμα πάλιν
 ἐξ ὑποτροφῆς τὴν αὐτὴν ὁδόν,
 συλλαγίσθμενος, ὅτι συμβήσεται,
 τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμ-
 μαχῶν παραβεβοηθηκότων εἰς
 τὴν Σπάρτην, ἔρημον πάλιν κα-
 ταλείπεσθαι τὴν Μαντίνειαν. ὃ
 καὶ συνέβη γενέσθαι. διὸ παρα-
 καλέσας τὸς Θηβαίους, καὶ χρη-

vna cum sociis Tegeam
 uenisset, cognito, Lace-
 monios et ciuiles omnes
 suas Mantineam addu-
 se, et socios quoque om-
 suos in eandem urbem
 gisse, vt instructa acie
 Thebanis pugnarent, i-
 dato suis praecepto, vt e-
 pori coenarent, sub nocte
 primam exercitum edu-
 quasi ad dirigendum suae
 aciem opportuna quaedam
 ca iret occupatum. atque
 ille quum multitudini per-
 fisset, agmen ducere et
 cedaemonem ipsam petere
 stitit. tertia noctis hora
 urbem vt peruenit, prae
 omnium opinionem nam
 Spartam propugnatoribus
 dam, ad forum vsque per-
 irrupit, et partem urbis, quae
 ad flumen vergit, cepit.
 inde casu interueniente, qui
 perfuga aliquis per noctem
 elapsus Mantineam veni-
 et, quod erat actum, A-
 filao regi renuntiasset,
 ipso articulo, cum vrbs capi-
 batur, auxilio superueniente
 hac spe deiectus Epaminon-
 das mox ad Eurotam peri-
 sus, et refecto aliquanti
 milite e priore vexatione
 eadem qua venerat via re-
 re pergit. coniectura ei
 e re ducta futurum prospici-
 bat, vt Lacedaemonii so-
 que ipforum cupiditate delin-
 dendae Spartaе Mantineae
 quoque sine vlllo praesidio
 linquerent. neque sane aliter
 accidit. Itaque Thebanos
 hortatus, citato per noctem
 σάμ

ἡ ἀναρχὴ τῇ νυκτοπορείᾳ, καὶ προσέμισγε τῇ Μαντινέᾳ μέσον ἡμέρας, ἐρήμων ὄπαρχόν τῶν Βοηθησόνων δ' Ἀθηναῖοι, κατὰ τὸν αὐτὸν σπυδαζόντες μεταβὰς πρὸς τὰς Θηβαίους ἀγῶνις Λακεδαιμονίοις κατὰ τὴν χλιώντασαν. ἤδη δὲ τῆς νυκτοπορείας συναπταμένης τὸ τῷ Ποσειδῶνος ἱερὸν, ἡ πρὸ τῆς πόλεως ἐν ἑπτὰ, ὡς περ ἐπίτηδες συνακύνθημα καὶ τὰς Ἀθηναίους ἵνασθαι κατὰ τὸν τῆς Μαντινέας ὑπερεκείμενον λόφον. εἰς ἡλάνθοντες οἱ καταλειμμένων Μαντινέων, μόλις ἦσαν ἐπιβῆναι τὰ τείχη, κλέψαι τὴν τῶν Θηβαίων. Διότι οἱ εἰκότως οἱ συγγενεῖς ἐπιμέμφονται τοῖς προῖσιν ἔργοις, Φάσκοντες, νῆσαντο περὶ χεῖρας πᾶν, ἀγῶνι στρατηγῶν - - - ὅν μὲν ὑπεραντίων κρείττους δὲ τύχης ἦτο γαγονέων Ἐπαμεινώνδαν.

Τὸ δὲ παραπλήσιον ἂν τις γράφῃ κατὰ τὴν Ἀντίβαν. ἔρ τὸ προσβάλλοντα τοῖς ἰσίοις πειραδῆναι, διὰ τῶν ἰσίων ἀγῶνων λυεῖν τὴν πόλιν, καὶ τὸ, ταύτης ἀποταγῆς προσβολῆς, ἐπ' ἀρμήσκει τὴν Ῥώμην, καὶ μὴ καθιζόμενον τῆς πόλεως διὰ τὰς ἐκ ταύτου αἰτίας, αὐτοῖς ἐξ ὑποτροπυμῆς μὲν τὰς ἐπομέ-ἰφιδραῦσαι δὲ τῶν κατὰ λό-

itinere vsus, circa meridiem aderat Epaminondas, iamque ad Mantineam, propugnatoribus plane vacuum, peruenerat. Accidit vero, vt Athenienses, qui bellum aduersus Thebanos susceptum participare affectabant, ad confoecianda cum Lacedaemoniis arma commodum eo tempore praesto essent. Iam Thebanorum prima acies ad Neptuni fanum septem stadia ab vrbedistans accesserat; cum ecce quasi ex compacto Athenienses in eo colle, qui Mantineae imminet, coepere conspici. quos vt sunt conspicati, qui relictī in vrbe fuerant, aegre tandem conscendere, et irrum-pentes Thebanos arcere sunt ausi. Propterea scriptores magni res gestas Epaminondae, quas modo narrauimus, querelis iure prosequuntur, et imperatorem quidem boni ducis partes omnibus numeris expleisse pronuntiant; sed ipsum, quum aduersarios vinceret, a fortuna esse victum.

9. Simile et de rebus gestis Hannibalis dicere nunc licet. Nam quod hostes adortus, liberare Capuam obsidione. praelia per partes capeffendo sit conatus, et cum exitum non haberet id inceptum, Romanam ipsam petere institerit, deinde eo quoque consilio successu propter casus fortuitos carente, quod rediens, vnde venerat, magnam exercitus sui partem Capuam praemisit, ipse interim velut in specula

γαν,

γον, εἰ συνέβη γενέσθαι κίνη-
μα περὶ τὰς τὴν Καπύην πο-
λιορκήσας, τὸ δὲ τελευταῖον,
μὴ λῆξαι τῆς προθέσεως,
πρὶν εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν
βλάβην ἀποσκήψαι, μονοῦ δ'
ἀναστάτης περὶται Ἰηγίνης, τίς
ἂν ἂν ἐπιστημέναιτο καὶ θαν-
μάσεια τὸν προειρημένον ἐπὶ
τέτοις ἡγεμόνα; Καὶ μὴν Ῥω-
μαῖος Λακεδαιμονίων ἀμείνων
ἂν τις ἐν τέτῳ τῷ καιρῷ
κρίνειεν. Λακεδαιμονιοὶ μὲν
γὰρ τῇ πρώτῃ εἰσαγγελίᾳ
συνεκχυθέντες, τὴν μὲν Σπάρ-
την ἔσωσαν, τὴν δὲ Μαντί-
νειαν, τὸ κατ' αὐτὰς μέρος,
ἀπέβαλον. Ῥωμαῖοι δὲ καὶ
τὴν πατρίδα διεφίλαξαν, καὶ
τὴν πολιορκίαν ἂν ἔλυσαν, ἀλλ'
ἔμειναν ἀσαλεύτως καὶ βε-
βύκως ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων,
καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη τεθάρση-
κότως προτέπειστο τοῖς Κα-
πυαῖσι. Ταῦτα μὲν ἔν εἴ
ἔτῳ Ῥωμαίων ἢ Καρχηδονίων
ἐγκωμίου χάριν εἴρηται μοι,
τάτῃς μὲν γὰρ ἤδη πολλάκις
ἔπασσημέναιμεν· τὸ δὲ πλεον
τῶν ἡγεμένων παρ' ἀμφοτέ-
ροις, καὶ τῶν μετὰ ταῦτα
μελλόντων χειρίζειν παρ' ἐκά-
στοις τὰς κοινὰς πράξεις· ἵνα
τῶν μὲν ἀναμνηστικοί, τὰ δ'
ἐπὶ τὴν ὄψιν λαμ-
βάνοντες, ζηλωτὰὶ γίνωνται
- - - - - παρὰ
βολὴν ἔχειν τι καὶ κινδυνώ-
δου, τάναντίον δὲ ἀσφαλῆ μὲν
ἐστὶν τόλμαν, θυμασίαν δὲ
τὴν ἐπίνοιαν, αἰείμησον ἐν

remanens, si quis forte in Ro-
manor. castris motus existeret,
postremo quod ab incepto suo
non prius destiterit, quam in
hostes violenter irrumpens ma-
gno eos detrimento affecerit,
ac Rheginos tantum non sedi-
bus suis eiecerit, haec, inquam,
quis non obseruatione sua atque
plausu digna censeat? aut quis
Hannibalem, qui ista gessit, ad-
mirandum esse imperatorem
non pronuntiet? Quin et Rom.
in ea temporum difficultate La-
cedaemonios virtute antecellu-
isse, iure aliquis statuatur. Nam
Lacedaemonii vt primum acce-
perunt nuntium, pro ferenda
ope effusi, Spartam illi quidem
seruarunt; at Mantineam, quod
in ipsis foret, amiserunt. Romani
et patriam conseruarunt, et ob-
fidionem tamen non soluerunt;
sed intrepide atque constanter
quod agebant egerunt, ac de ce-
tero iam confidenter post ista
Capuae oppugnationem vrsu-
runt. Atque haec a nobis sunt
commemorata, non adeo, vt
Romanor. et Carthaginienſium
laudationem perageremus, nam
horum quidem virtutes saepe
iam antea praedicauimus; sed
eorum potius gratia, qui apud
vtrumque populum bella ge-
runt, nec non eorum, qui apud
quoscumque mortalium res
sunt administraturi: vt et tan-
torum ducum redeuntes in me-
moriā, et res ab iis gestas ob
oculos sibi proponentes, prae-
clara illa facinora aemulentur.
quae quum repente videantur
esse coniuncta cum temeraria
quadam et periculosa audacia: c

καὶ

καὶ καλὴν ἔχει τὴν προέρε-
σιν, καὶ κατορθωθέντα καὶ
λαβωθέντα παραπλησίως, ἐξ
μένων σὺν ᾧ γίνονται τὰ πρα-
ττέμενα.

Πότερον ὀρθῶς καὶ συμφε-
ρόντως αὐτοῖς οἱ Ῥωμαῖοι πά-
σης αἰς τῆς αἰδέσεως πόλεως
τὸν κόσμον μετεκόμισαν εἰς
τὴν ἑαυτῶν πατρίδα.

10. **Ε**κρίθη μὲν ἔν δια τῆτο
τοῖς Ῥωμαίοις, τὰ
προεργημένα μετακομίζειν εἰς
τὴν ἑαυτῶν πατρίδα, καὶ μη-
δὲν ἀπολιπεῖν. πότερα δὲ ὀρ-
θῶς τῆτο καὶ συμφερόντως
αὐτοῖς ἔπρεξεν, ἢ τάναντία,
τελὺς αὖ ἐπὶ λόγος· πλείων
γε μὲν εἰς τὸ μὴ δεόντως
οφίσι πεπερχθαι, μηδ' ἀκ-
ρην νῦν πράττεσθαι τῆτο τῆρ-
τον. Εἰ μὲν γὰρ ἐκ τοιούτων
ὀρθωθέντες προεβίβασαν τὴν
πατρίδα, δῆλον, ὥς εἰκότως
ταῦτα ματέφερων εἰς τὴν οἰ-
κίαν, δι' ᾗν ἠυξήθησαν· εἰ
δ' ἀπλοτάτοις χρώμενοι βίοις,
καὶ πορρωτάτω τῆς ἐν τέτοις
περιτότῃτος καὶ πολυτελείας
ἡφιστῶτας, ὅμως ἐπεκράτην
τέτων αἰς, παρ' οἷς ὑπῆρχε
πλείστα καὶ κάλλιστα τὰ τοι-
αῦτα, πῶς ἔνομιστόν, εἶναι
τὸ γιγνόμενον ὑπ' αὐτῶν ἀ-
μάρτημα; Τὸ γὰρ ἀπολιπόν-
τας τὰ τῶν νικούντων ἔσθαι,
τὸν τῶν ἡττωμένων ζῆλον

contrario tamen et tuto auden-
tur, et cum admiratione omni-
um excogitantur, eademque,
modo singula iudicio admini-
strentur, siue habuerint exitum,
siue non habuerint, praeclari
animi et egregiae voluntatis ae-
ternum praebent testimonium.

*I'trum recte fecerint Ro-
mani et ex utilitate sua, cum
ornamenta captarum urbium
in patriam suam transporta-
runt.*

10. **H**aec fuit causa, cur sta-
tuerint Romani, omnia
illa, quae commemorauimus,
in patriam suam transferre, ne-
que eorum quicquam in vrbe
capta relinquere. qui an recte
hoc et conducibiliter fecerint,
an secus, multifariam potest
disputari. plures tamen ratio-
nes suppeditant. quae cum remi-
nus recte et tunc esse factam,
et nunc cum maxime fieri euin-
cant. Nam si ab eiusmodi pro-
fecti institutis patriam ad hoc
decus prouexerunt, nemo dubi-
tat, idoneam fuisse causam, cur
ista domum transportarent, per
quae videlicet res eorum auge-
bantur: sin autem ita est, vt,
quum simplicissimo vitae gene-
re vterentur, et ab huius ele-
gantiae et magnificentiae stu-
dio abessent quam longissime,
eos populos tamen superarent,
apud quos huius generis res et
plurimae erant et pulcherri-
mae, quis neget, peccatum de-
bere censerī, quod tunc fece-
runt? Nam quoties aliquis re-
lictis populi vincentis institu-

α: αλ. κ. λ.

ἀναλαμβάνεν, προσεπιδραττο-
 μένης ἅμα καὶ τὸν ἐξακολου-
 θήντα τοῖς τοιούτοις Φθόνον, ὃ
 πάντων ἐστὶ φοβερώτατον τῶν
 ὑπεροχῶν, ὁμολογούμενον ἂν
 εἴποι τις εἶναι τῶν πρακτόν-
 των καραπτάμα. Ὁ γὰρ ὅ-
 τως * ὀρμώμενος, εὐδέποτε μα-
 παρίζει τὰς τῶν ἄλλων κακτη-
 μένας, οἷς Φθόνῳ. ἅμα καὶ
 τις ἑλθεὶς αὐτῶν ὑποτρέχει τῶν
 ἐξ ἀρχῆς ἀποβαλόντων. ἐπὶ
 δὲ καὶ προβαίνει τὰ τῆς εὐ-
 καιρίας, καὶ πάντα συνάγει
 πρὸς αὐτὸν τὰ τῶν ἄλλων,
 καὶ ταῦτα συγκαλεῖ τρόπον
 τινὰ τὰς ἐσπερημένους ἐπὶ θάαν,
 διπλάσιον γίγνεται τὸ κακόν.
 ὁ γὰρ ἔτι τὰς πέλας ἑλθεῖν
 συμβαίνει τὰς θωμένους, ἀλ-
 λὰ σφᾶς αὐτὰς, ἀναμνηστο-
 μένης τῶν οἰκείων συμπτωμά-
 των. ἐξ ὧν ὁ μόνον Φθό-
 νος, ἀλλ' οἷον ὀργή τις ἐκ-
 κούεται πρὸς τὰς εὐτυχύντας.
 ἡ γὰρ τῶν ἰδίων περιπετειῶν
 ἀνάμνησις ὥσανεὶ προτροπή
 τις ἐστὶ πρὸς τὸ κατὰ τῶν
 πραξάντων μῖσος. Τὸ μὲν
 ἔν τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄρ-
 γυρὸν ἀθροίζειν πρὸς αὐτὰς,
 ἵσως ἔχει τινὰ λόγον· ὁ γὰρ
 οἷόν τε τῶν καθόλου πραγμά-
 των ἀντικοιήσασθαι, μὴ ὁ τοῖς
 μὲν ἄλλοις ἀδυναμίαν ἐνεργα-
 σαμένους, σφίσι δὲ τὴν τοιαύ-
 την δύναμιν ἐτοιμάσαντας, τὰ
 δ' ἐκτὸς ὑπάρχοντα τῆς προ-
 ειρημένης δυνάμεως ἦν ἐν τοῖς
 ἐξ ἀρχῆς τέτοις ἅμα τῷ

tis, eorum qui vincuntur in
 aemulatur, sine controuersi-
 ci potest, delictum hic ve-
 eius, qui ita faciat: quum p-
 fertim simul illa subeunda
 quae talia solet comitari, in-
 dia, res vna omnium max-
 potentatu praeditis fugie-
 Nam vt quisque adscititia l-
 ornamenta fuerit contem-
 tus, is beatos numquam p-
 dicat illos, qui aliena possid-
 quibus ipse inuidet: simul
 qua animos hominum subit-
 feratio illorum, quibus haec
 initio fuerunt ablata. De-
 crescente in dies successu,
 omnia, quae penes alios er-
 hic populus ad se conuerr-
 atque haec ipsa aliquo forte
 su eos, quibus fuerint ere-
 spectandi desiderio illectos
 dem congregauerint: tum
 ro duplex malum existit.
 enim alios iam miserantur
 lium spectatores, sed seip-
 dum praeteritarum clad-
 suarum memoria eis refrica-
 unde non inuidia tantum,
 rum etiam irae veluti fomes
 cenditur aduersus rerum
 tientes. Propriarum enim
 lamitatum recordatio, quaf-
 hortatio quaedam est ad
 habendos illarum auctores.
 rum enimvero atque argent-
 quod sibi potentes conger-
 aliquam fortasse rationem
 bent. imperium enim in or-
 capeffere nequeant, nisi tal-
 rerum inopia aliorum pot-
 tiam imminuerint, earum-
 que copia vires sibi parauit
 at quae aliena sunt ab illa qu-
 diximus potentia, ea Ron
 φς

θόνον καταλαπύοντες ἀνδοξεύ-
ον, τοῦτον τὴν εὐφροσύνην πα-
ρίστα, μὴ γραφαῖς καὶ τύ-
ποις, ἀλλὰ συμμύθητι καὶ μα-
θησιν ὡς καὶ αὐτὴν αὐτὴν.
Ὁ μὲν ἄλλα ταῦτα μὲν εἰρή-
νην καὶ χάριν τῶν μεταλαμ-
βανόντων καὶ τὰς δυναστείας,
καὶ μὴ σκυλεύοντες τὰς πό-
λεις, πόσμον ὑπολαμβάνουσιν
ὅτι τὰς ἐκυτῶν πατρίσι τὰς
ἐπιτοχὰς συμφορὰς.

poterant et comitantem inui-
diam simul, ibidem relinquere,
vnde primo sunt amota, ita vt
patriae suae gloriam amplifican-
rent, non tabulis et typis; sed
grauitate morum publicorum,
et animi magnitudine ipsam de-
corantes. Atque haec in eorum
gratiam dicta mihi sunt, qui
imperia vice quadam fortiuntur
alius post alium, ne, dum suis
ornamentis vrbes spoliante, alie-
nas calamitates decus esse pa-
triae suae sibi persuadeant.

Στοιχεῶσεως στρατηγικῆς
τὰ συνέχοντα κεφάλαια ἐν
ἐπιβολῇ λόγου.

*Digressio Polybii, impera-
toriae artis capita praecipua
contineus.*

Ὅτι ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἄλ-
λο πράττει, ἄλλο περιπέ-
ττει καὶ συγκυρήσεις.

*Discrimen in rebus bellicis
inter actiones et casus sive
euentus fortuitos.*

Ὅτι τῆς στρατηγικῆς τρεῖς
ἀπὸ στοιχείων ἐστὶ, τριβὴ,
ἡγεσία, ἐμπειρία μεθοδική.

*Artis imperatoriae tria esse
velut principia, vsum rerum
bellicarum, historiam, notitiam
certarum rerum via et ratione
partam.*

Ὅτι τὰ ἐκ τῆς ἐμπειρίας
προσδίδται μαθησέως καὶ
δουρημάτων· μάλιστα δὲ τῶν
ἐξ ἀστρολογίας καὶ γεωμετρίας.

*Ad tertium principium opus
esse cognitione disciplinarum
mathematicarum, maxime au-
tem astrologia et geometria.*

Ἡ τῶν ἐκ τῆς ἀστρολογίας
χρεία ἐν ταῖς πολεμικοῖς ἐπι-
βολαῖς πρὸς τὸ μὴ ἀσχεῖν
τὴν καμψύ.

*Astrologicarum rerum vsum
et necessitas in rebus bellicis
ad certi temporis rationem fe-
liciter ineundam.*

Παραδείγματα στρατη-
γῶν, ὅσοι παρὰ τὴν τῷ και-
ρῷ ἀσχεσίαν τῶν πράξεων διε-
σφάλησαν.

*Exempla ducum, quorum
incepta propter rationem tem-
poris perperam initam in ir-
ritum ceciderunt.*

Ἡ τῶν

Ἡ τῶν ἀπὸ τῆς γεωμετρίας χρεία.

Geometricarum rerum usus et necessitas.

Ἡ θεωρία τῆς συμμετρίας τῶν κλιμάκων.

Ratio commetiendi scalas cum muro.

Ἡ τῶν σχημάτων μετάληψις ἐν ταῖς στρατοπεδείαις.

Figurarum alia atque alia usurpatio in castrametationibus.

Πῶς δὲ ἐκ τῆς περιμέτρου τεκμαίρεσθαι τὰ μεγέθη.

Quomodo ex ambitu magnitudinem liceat coniectare.

Τῶν ὑπολαμβάνοντων, ταῖς περιεκλασμέναις καὶ βενώδεαις πόλεις πλείους οικίας κατέχευθαι τῶν ἐπιπέδων, ἑλεγχος, καὶ τέναντίς γε γραμμικῇ ἀπόδειξις.

Elenchus eorum, qui existimant, urbes soli inaequalis plures domos continere, iis, quarum est solum planum, et contrariae sententiae probatio linearis.

11. Πολλὴν μὲν ἐπισκέψας χρείαν ἔχει τὰ συμβαίνοντα περὶ τὰς πολεμικὰς ἐπιβολὰς· ἔστι δὲ δυνατόν, ἐν ἑκάστοις αὐτῶν εὐνοχεῖν, εἰ μὴ σὺν νῦν τις πράττει τὸ προτεθέν. ὅτι μὲν ἔν ἐστι τῶν κατὰ πόλεμον ἔργων ἐλάττω τὰ προδήλως καὶ μετὰ βίας ἐπιτελεμένα τῶν μετὰ δόλῳ καὶ σὺν κειρῶν πραττομένων, εὐχερὲς τῶν βυλομένων καταμαθεῖν ἐκ τῶν ἤδη γεγονότων· ὅτι γὰρ μὴν αὐτῶν τῶν ἐν κειρῶν πάλιν ἐνεργημένων πλείων γίγνεται τὰ διαμαρτανόμενα τῶν κατορθωμένων, εἰ δὲ τῆτο γινῶσθαι χαλεπὸν ἐκ τῶν συμβαινόντων. καὶ μὴν διότι παρὰ τὰς τῶν ἡγεμένων ἀγνοίας ἢ ῥαθυμίας ἐπιτελεῖται τὰ πλείεα τῶν ἐμαρτημάτων, ὑδαὶς τῶν ἀπορήσεων. τίς ὦν ὁ τρόπος τῆς

11. **M**ulta circumspectione opus habent, quae circa bellicae rei incepta solent vsuuenire. Potest vero aliquis singula, quae instituerit, perficere, si iudicium certum ad propositi sui executionem adhibuerit. Porro militarium consiliorum pauciora esse, quae palam et aperta vi perficiuntur, quam quae dolo et per occasionem patrantur, facile sit cuiusvis modo velit, ex rebus antea gestis cognoscere. rursus autem eorum, quae oblata occasione sunt, plura esse, quae aliquo peccato corrumpantur, iis, quae laetum finem fortiantur, ne id quidem difficile cognitu fuerit, si rerum euentus spectentur. Illud quoque nemo in dubium vocauerit, eorum, qui rebus gerendis praesunt. incititia aut negligentia plerumque peccata admitti. Quonam igitur pacto
τοιαύτης

ταύτης διαθέσεως, σκοπεῖν ἦν πάρεσι. Τὰ μὲν ὅν ἄπρο-
 δέτως ἐν τοῖς πολεμικοῖς συμ-
 βαίνοντα, πράξεις μὲν ἡθα-
 ρῶς ἀρμόζει λέγειν, περιτα-
 τῶας δὲ καὶ συγκυρήσεις μᾶλ-
 λον. διὸ καὶ λόγον ἐκ ἔχον-
 τα μεθοδικόν, ἐδ' ἐστῶτα, πα-
 ρατελεῖσθαι· τὰ δὲ κατὰ πρό-
 δασιν ἐνεργούμενα, ταῦτα δη-
 λῶσαι, περὶ ὧν ὁ νῦν δὴ λό-
 γος. Πάσης δὲ πράξεως ἐχέ-
 ος καὶ ὁρίσμενον. καὶ διά-
 στήμα, καὶ τόπον, καὶ προσ-
 ὁρισμένης τῇ λαθεῖν καὶ συν-
 δημάτων ὁρίσμενων, ἔτι δὲ
 καὶ δι' ὧν, καὶ μεθ' ὧν, καὶ
 τῇ τροπῇ πραχθήσεται· Φα-
 νερόν, ὡς ὁ μὲν ἐκάστη τῶν
 ὑποχρήσας, ἔχ' ἀναρτήσεται
 τῆς ἐπιβολῆς· ὁ δ' ἐνός ὀλι-
 γωρήσας, σφάλλησεται τῆς ὀ-
 λῆς διαθέσεως. Οὕτως ἡ
 φύσις πρὸς τὰς ἀποτυχίας
 τῶν ἐπινοηθέντων ἱκανὸν ἐν
 καὶ τὸ τυχὸν ἐποίησε τῶν
 κατὰ μέρος· πρὸς δὲ τὸ κα-
 τερθῶν μολὺς ἱκανὰ πάντα.

12. Διὸ καὶ μηδενὸς ἀφρο-
 τῶν ἐν ταῖς τοιαύταις ἐπι-
 βολαῖς τὰς ἡγουμένους. ἔτι δ'
 ἐρχῆ μὲν τῶν προειρημένων
 τὸ σιγᾶν, καὶ μήτε διὰ χα-
 ραὶν παραδόξῃ προδαινομένης
 ἀπίδος, μήτε διὰ φόβον, μή-
 τε διὰ συνήθειαν, μήτε διὰ
 φιλοτιμίαν, μεταδιδόναι αἰ-
 τῶν. II.

eiusmodi incepta disponi atque
 administrari recte queant, con-
 siderare iam licet. Eiusmodi
 quaecumque in rebus bellicis
 sine certo proposito accidunt,
 ea non rectas appellare con-
 uenit, sed casus potius et for-
 tuitos euentus. impraesentia-
 rum igitur illa fortuita, quon-
 iam rationem nullam habent
 stabilem, neque vllius ar-
 tis praeceptionibus parabilem,
 praetermittantur, atque ea tan-
 tum explicantur, quae destinato
 consilio fiunt, de quibus hic est
 sermo institutus. Quum igitur
 omnis actio tempus sibi defini-
 tum habeat, spatio temporis
 certo consilium, et loco, latere et-
 iam debeat, notis item indigeat
 vel signis, de quibus conuenerit,
 nec non iis, per quos, et quibus-
 cum geratur, et modo certo,
 quo sit gerenda: palam est, eum,
 qui singula horum fuerit asse-
 cutus, proposito non aberraturum;
 sin vero aliquis vnum
 illorum neglexerit, vniuersum
 eius inceptum frustra futurum.
 Adeo natura, vt excogitata
 consilia exitum ne habeant.
 vnamquamvis leuem e partibus
 totius voluit sufficere, quum,
 vt propositum assequaris, vix
 cunctae sufficiant.

12. Idcirco qui rebus geren-
 dis praesunt, nihil quicquam in
 eiusmodi inceptionibus omite-
 re debent, quod cura sua non
 complectantur. Omnium por-
 ro, quae diximus, primum est
 silentium, et vt neque ob gau-
 dium laetae spei, ex inopinatio-
 tibi ostensae, vel ob metum, aut
 aliquam familiaritatem, vel
 I. δειν

δενὶ τῶν ἐκτός, αὐτοῖς δὲ κοι-
νυνῶσθαι τέτοις, ὧν χωρὶς
ἔχ' οὐδὲν τὰ τὸ προτεθέν ἐπὶ
τέλος ἀγαγεῖν, καὶ τέτοις μὴ
πρότερον, ἀλλ' ὅταν ὁ τῆς
ἐκείνου χρείας καιρὸς ἐπαυγα-
κᾶσθῃ. χρηὴ δὲ σιγῆν μὴ μέ-
νειν τῇ γλώττῃ, πολὺ δὲ μᾶλ-
λον τῇ ψυχῇ. Πολλοὶ γάρ
ἤδη κρύψαντες τὰς λόγους, ποτὲ
μὲν δι' αὐτῆς τῆς ἐπιφάνσεως,
ποτὲ δὲ καὶ διὰ τῶν πραττομέ-
νων, φανερὰς ἐποίησαν ταῖς
ἀεὶ αὐτῶν ἐπινοίαις. Δεύτερον δ'
ἐπαγνοῦναι τὰς ἡμερησίας καὶ
νυκταρινὰς πορείας, καὶ τὰ
δικινύσματα τέτοιαν, μὴ μόνον
κατὰ γῆν, ἀλλὰ καὶ κατὰ
θάλατταν. Τρίτον καὶ μέγι-
στον, τῶν ἐκ τῆ περιέχοντος
καιρῶν ἔχειν ἔννοιαν, καὶ δύ-
νασθαι τέτοιαν κατὰ τὸ κρινδὲν
εὐτοχεῖν. Καὶ μὴν οὐδὲ τὸν
τρόπον τῆς πράξεως ἐν μικρῷ
θετέον· ἐπειδὴ πολλὰς πα-
ρὰ τῆτο τὰ μὲν αὐδύνατα δο-
κῶντα εἶναι δύνατα, τὰ δὲ δύ-
νατα πέφυκεν αὐδύνατα. Τὸ
δὲ τελευταῖον, συνδημάτων,
καὶ παρασυνδημάτων, ἔτι δὲ
ἐκλογῆς, δι' ὧν καὶ μεθ' ὧν
ἀναργηθῆσεται τὸ κρινδὲν, ἐπὶ
ἐλγισθητέον. Τῶν δὲ προει-
ρημένων τὰ μὲν ἐκ τριβῆς,
τὰ δ' ἐξ ἰσορίας, τὰ δὲ κατ'
ἐμπειρίαν μεθ' ὁδοιπορῆ-
σιν αἰτῶν.

caritatem erga tuos affectus,
rem gerendam vlli eorum par-
ticipes, ad quos illa nihil perti-
net; sed iis solis communices,
sine quibus perduci ad finem
propositum non potest, et his
quoque non ante, quam vsa
postulante cuiusque rei necessi-
tate cogaris. Silere autem o-
portet, non lingua dumtaxat,
sed animo multo magis. Ete-
nim saepius factum, vt multi,
qui rem, quod ad verba, clam
habuerant, partim vultu ipso,
quem prae se ferebant, alii per
ea, quae gerebant, consilia quae
animo verfabant manifestarent.
Proximum est, vt diurna no-
cturnaue itinera probe sint no-
ta, et eorum conficiendorum
quis sit modus, non solum terra,
verum etiam mari. Tertium et
maximum est, vt temporum,
quae coeli obseruationibus diri-
guntur, notitiam habeas, et vt
possis earum rationes ei, quod
agere decreueris, sine vilo er-
rore accommodare. Sed nec rei
gerendae modum parui pende-
re oportet, quoniam saepe per
hanc obseruationem vsuuenit,
vt, quae videbantur fieri non
posse, fierent; ea fieri non pos-
sent, quae facilia existimaban-
tur. postremo negligendae non
sunt tesserae et signa, siue vo-
calia siue muta, item eorum di-
ligens electio, per quos et
quibuscum res suscepta pera-
getur. Horum autem, quae
sunt a nobis commemorata,
alia vsu et experientia cogno-
scuntur, alia ex historia, quo-
rumdam notitia arte et prae-
ceptis est parabilis.

12. Καλὸν μὲν ἔν, τὸ
 γνωσκειν αὐτὸν καὶ τὰς ὁδούς,
 καὶ τὸν τόπον, ἐφ' ὃν δεῖ πα-
 ραγενέσθαι, καὶ τὴν φύσιν τῆς
 τότου, πρὸς δὲ ταῖς, δι' ὧν
 μέλλει, καὶ μεθ' ὧν πράττειν.
 βούτερον δὲ ἰσορεῖν ἐπιμελῶς,
 καὶ μὴ πικεύειν τοῖς τυχεῖσι.
 τὴν δὲ τῶν καθηγουμένων πίσιν
 ἐπὶ τι τῶν τοιούτων ἐν τοῖς ὑπο-
 μέναις αἰεὶ δεῖ κειῖσθαι. ταῦτα
 μὲν ἔν καὶ τὰ ταῖς πρα-
 κτέσις δυνατόν ἴσως καὶ δι'
 αὐτῆς τῆς στρατιωτικῆς τριβῆς
 παραγινεσθαι τοῖς ἡγεμένοις, τὰ
 μὲν δὲ αὐτουργίας, τὰ δ' ἐξ ἰσορίας·
 τὰ δ' ἐκ τῆς ἐμπειρίας προσδίδται
 μαθήσεως καὶ θεωρημάτων, καὶ
 μαλιστα τῶν ἐξ ἀστρολογίας καὶ
 γασμετρίας· ὧν τὸ μὲν ἔργον
 ἂ μῆτα πρὸς γὰ ταύτην τὴν
 χρείαν, τὸ δὲ χρῆμα μέγα,
 καὶ μεγάλα συνεργεῖν δυνάμε-
 νον πρὸς τὰς προειρημένας με-
 ταβολάς. Ἀναγκαιότατον δ'
 αὐτῷ τὸ περὶ τὰς νυκταρινὰς
 θεωρίας καὶ τὰς ἡμερινάς. εἰ
 μὲν γὰρ ἴσας εἶναι συνέβαινε
 ταύτας αἰεὶ, εὐδ' ἡγενοσὺν ἀχολ-
 λίας τὸ πρᾶγμα προτεθεῖτο,
 παρὴν δ' αὖ ἦν ἀπάντων ἡ γνῶ-
 σις· ἐπεὶ δ' ἔστι μόνον ἔχει τὰ
 προειρημένα πρὸς ἄλλα δια-
 φορὰν, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὰ,
 ὅλην, ὡς ἀνάγκη, γινώσκειν
 τὰς αὐξήσεις καὶ μειώσεις
 διακρίειν. πῶς γὰρ ἂν τις
 αἰτοχρίσις πορείας καὶ δια-
 νόστητος ἡμερησίας, πῶς δὲ
 νυκταρινῶν, μὴ κατανοήσας τὰς
 τῶν προειρημένων διαφορὰς;

13. Optimum sane est, du-
 cem ipsum vias habere notas, et
 locum, ad quem est veniendum,
 et loci naturam, ad haec, per
 quos et quibuscum rem sit actu-
 rus. sin minus, proximum il-
 lud est, vt accurate omnia in-
 quirat, neque temere fidem cui-
 uis habeat. eorum vero fidei,
 qui ad expeditiones hoc genus
 viam praeceunt, pignora penes
 eos semper teneri oportet, qui
 a tergo sequuntur. Sed ista,
 quae vel propria cognoscuntur
 experientia, vel ex historia, ipsi
 fortasse duces per se assiduo vsu
 versandi inter milites sibi ac-
 quirere valeant: illa vero arte
 et praeceptis parabilis nouitia
 opus habet disciplina et obser-
 uationibus, illis potissimum,
 quae ex astrologia et geome-
 tria petuntur. quarum scientia-
 rum argumentum, ad praefus
 quidem institutum quod attinet,
 non est sane magnum; vsus ve-
 ro magnus, et qui ad noscendas
 varietates temporum, de quibus
 diximus, plurimum possit adiu-
 uare. ceterum eius argumenti
 pars maxime necessaria ea est,
 quae noctium ac dierum spatia
 contemplatur. quae si aequalia
 semper essent, nihil prorsus in
 ea re foret laboris, quam vulgo
 omnes haberent cognitari. sed
 quia non solum dies noctesque
 inter se differunt, verum etiam
 dies a die, nox a nocte: liqui-
 do claret, sciri necessario debe-
 re, quae sit amborum crescen-
 di aut minuendi ratio. nam qui
 horum discrimina ignorauerit,
 quomodo itineris vno die puta
 aut nocte conficiendi ita ratio-

καὶ μὴν εἶναι πρὸς τὸν δέοντα καιρὸν ἐξικέσθαι δυνατόν αὖτις τῆς τότε ἐμπειρίας· ἀλλὰ ποτὲ μὲν ὑστερεῖν, ποτὲ δὲ προτερεῖν ἀνάγκη. Μείζον δὲ τὸ προτερεῖν ἐν μόνοις τέτοις ἀμάρτημα τῷ καθυστερεῖν. ὁ μὲν γὰρ ὑπεράρας τὸν ἀρισμένον καιρὸν, αὐτῆς ἀποτυγχάνει τῆς ἐλπίδος, τὸ γὰρ γεγονός ἐξ ἀποτήματος ἐπιγνύς, αὐτῶς ἀπολύεται μετ' ἀσφαλείας· ὁ δὲ προειρημένος λαβὼν τὸν καιρὸν, ἐγγίσας καὶ γνωριθεὶς, εἰ μόνον ἀποτυγχάνει τῆς ἐπιβολῆς, ἀλλὰ καὶ κινδυνεύει τοῖς ὅλοις.

14. Κρατεῖ δ' ἐπὶ πάντων μὲν τῶν ἀνδρωπέων ἔργων ὁ καιρὸς, μάλιστα δὲ τῶν πολεμικῶν. Διὸ προχείρως ἰσέον τῷ στρατηγῷ τροπὰς ἡλίου θερμὰς καὶ χειμερινὰς, ἔτι δ' ἰσημερίας, καὶ τὰς μεταξὺ τέτων αὐξήσεις καὶ μειώσεις ἡμερῶν καὶ νυκτῶν. ἔτι γὰρ ἂν μόνως δύναίτο συμμετρεῖσθαι πρὸς λόγον τὰ διανύσματα καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Καὶ μὴν τὰς κατὰ μέρος καιροὺς ἀναγκῶν εἰδέναι, καὶ τὰς τῆς ἡμέρας καὶ τὰς τῆς νυκτός, πρὸς τὸ γινώσκειν, πηνίκα ποιητέον καὶ τὰς ἐγέρσεις καὶ τὰς ἀναζυγὰς. εἰ γὰρ οἶσιν ταῦτά τελέως τυγχάνειν, μὴ εἰ τῆς ἀρχῆς εὐτοχῆσαντα. τὰς μὲν ἔν τῇ ἡμέρᾳ καιρὸς τῇ σιμῇ συνθαιρεῖν ἐν ἀδύνατον, ἔτι ἐς τῇ κατὰ τὸν ἥλιον πορεύειν, καὶ τοῖς ἐπὶ τῇ κότμῃ γιγνομένοις αὐτῇ τέττα διατήμασι. τὰς

nem inibit, ut proposito assequatur? sed nec peruenire aliquo tempestive queas horum cognitione destitutus, quum modo tardius, modo maturius necessario sis venturus. Grauius autem peccatum est in hoc vno rerum genere, maturius, quam tardius venire, nam qui tempus constitutum excessit, eum praefens dumtaxat spes frustratur. vbi enim procul adhuc positus peccatum agnouit, secure inde se recipit. alter vero ille, postquam accessit propius, et agnitus est, non solum re infecta diffedit; sed etiam ad ultimum periculi peruenit.

14. Occasio autem cum in omnibus hominum actionibus dominatur, tum in bellicis maxime. Itaque in numerato habere imperatorem oportet aestiuas hibernasque solis conuersiones, nec non aequinoctium vtrumque, et dierum noctiumque incrementa aut decrementa, quae interpuncta contingunt. hoc enim solo modo poterit recta ratione commetiri cum tempore iter, siue terra siue mari conficiendum. quin etiam temporum partes scire oportet, tam diei quam noctis, ut sciat, quamquam hora et euigilandum sit, et proficiscendum. Nemo enim negotii optatum finem assequetur, nisi qui principia bene posuerit. Ac dici quidem tempora ex vmbra possumus inuestigare, et solis meatu, nec non e notatis supra terram eiusdem inaequalis. noctis vero haut
δὲ τῆς

ὅτι τῆς νυκτός δυσχερὲς, εἰς
 μή τις ἐπὶ τῷ Φαινόμενῳ τῇ
 τῶν δώδεκα ζωδίων οἰκονομία
 καὶ τάξει συμπαριφέρηται. πᾶ-
 ν γὰρ καὶ τὸτο ῥάδιον τοῖς
 τὰ Φαινόμενα πεπολυπραγμο-
 νηόσιν. Ἐπεὶ γὰρ ἀνίσων
 εἶναι τῶν νυκτῶν, ὅμως ἐν
 πάσῃ τῇ νυκτὶ τῶν δώδεκα
 ζωδίων εἰς ἀναφέρεισθαι συμ-
 βαίνει, Φανερὸν, ὡς ἀναγ-
 νῶσιν, ἐν τοῖς αὐτοῖς μέρεσι
 πάσης νυκτός ἴσα μέρη τῶν
 δώδεκα ζωδίων ἀναφέρεισθαι.
 τὸ δ' ἥλιος γνωρίζουέναι καθ'
 ἡμέραν, πόταν μοῖραν ἐπέχει,
 ἔγνων, ὡς δύναστος τότε τὴν
 κατὰ διάμετρον ἐπιτέμνειν
 ἀνάγκη. λοιπὸν ὅσον ἂν τὸ
 μετὰ ταύτην μέρος ἀνατεταλ-
 νῶς φαίνεται τῷ Ζωδιακῷ,
 τοσῶτον εἰκὸς ἡνύσθαι τῆς νυ-
 κτός αἰεὶ. γνωρίζουμένων δὲ
 τῶν ζωδίων καὶ κατὰ τὸ πλῆ-
 θος καὶ κατὰ τὸ μέγεθος,
 ταύτας γίνεσθαι μετὰ ταῦτα
 συμβαίνει καὶ τὰς κατὰ μέ-
 ρος καιρὸς τῆς νυκτός. Ἐν
 δὲ ταῖς συννεφίαις νυξὶ τῇ σε-
 λήνῃ προτεκτεόν, ἐπεὶ διὰ τὸ
 μέγεθος ὡς ἐπίπαν αἰεὶ τὸ
 ταύτης ἐμφαίνεται φῶς, καθ'
 ὅν ἂν ᾗ τόπον τῆς κότμης. καὶ
 ποτὲ μὲν ἐκ τῶν περὶ τὰς
 ἀνατολὰς καιρῶν καὶ τόπων
 τοχατέον, ποτὲ δὲ πάλιν
 ἐκ τῶν περὶ τὰς δύσεις·
 προὔπαρχούσης καὶ περὶ τούτο
 τὸ μέρος ἐννοίας ἐπὶ τοσῶτον,
 ὥστε συμπεριφέρεισθαι ταῖς καθ'
 ἡμέραν διαφοραῖς τῶν ἀνατο-

facile est, nisi quis ea, quae in
 coelo apparent, sidera contuens,
 duodecim signorum dispositio-
 nem atque ordinem valeat asse-
 qui. nam iis quidem id facilli-
 mum est, qui in phaenomeno-
 rum siue sphaerae doctrina
 paullo diligentius fuerint ver-
 sati. quoniam enim, etsi inae-
 quales sint noctes, omni tamen
 nocte signa Zodiaci sex supra
 horizontem attolluntur: ap-
 pareret, necesse esse, ut iisdem
 partibus cuiusvis noctis partes
 Zodiaci aequales supra terram
 emergant. Quum igitur notum
 fuerit, ecquam portionem signi-
 feri sol interdiu obtineat: per-
 spicuum est, post eius occasum
 linea per diametrum ducta se-
 cari circulum debere: tum au-
 tem quanta Zodiaci pars post
 ductam lineam conspicietur
 ascendisse, tantam semper no-
 ctis partem esse consecutam ra-
 tioni est consentaneum. quod si
 quis signorum et numerum et
 magnitudinem dignoscere po-
 tuerit, pendet ex his partium
 nocturni temporis observatio.
 Nubilo noctis lunae attenden-
 dum est. nam propter illius si-
 deris magnitudinem. in qua-
 cumque coeli sit regione, ut plu-
 rimum eius lumen semper ap-
 pareret. et interdum quidem,
 tum e tempore, quod proximum
 est ortui, ducenda est coniectu-
 ra, tum ex orientali quoque
 plaga; interdum vero contra
 ab occasus tempore et loco.
 prius autem tantam huius quo-
 que partis cognitionem pepe-
 rissse oportet, ut differentiae om-
 nes probe intelligantur, quae

λῶν. ἔτι δὲ τρόπος εὐθεάρε-
τος καὶ περὶ ταύτην ἕρος
γὰρ εἰς μὴν ὡς τύπῳ, καὶ
πρὸς αἰσθῆσιν τοῦτοι πάντες.

15. Ἦ καὶ τὸν ποιητὴν αὖ-
τις ἐπαινέσεια, διότι παρυσά-
γει τὸν Ὀδυσσεῖα, τὸν ἡγεμονι-
κώτατον ἀνδρα, τεκμαίρομα-
νον ἐκ τῶν ἄετων, ὃ μόνον
τὰ κατὰ τὰς πλῆς, ἀλλὰ καὶ
τὰ περὶ τὰς ἐν τῇ γῇ πρά-
ξεις. ἱκανὰ γὰρ καὶ τὰ πα-
ράδοξα γιγνόμενα τυγχάνουσιν
προνοίας ἀκριβῶς, εἰς τὸ πολ-
λὴν ἀπορίαν παρασκευάζειν
καὶ πολλὰκις ὅλον ὄμβρων
καὶ ποταμῶν ἐπιφοραί, καὶ
πάγων ὑπερβολαί, καὶ χιόνες,
ἔτι δὲ ὁ κακνώδης καὶ συν-
νεφῆς αἴθρ, καὶ τὰλλα τὰ
παραπλήσια τέτοις. Εἰ δὲ καὶ
περὶ ὧν δυνατόν ἐστι προιδέ-
σθαι, καὶ τέτων ὀλιγορήσο-
μεν, πῶς ἐκ εἰκότως ἐν ταῖς
πλείοσις ἀποτευξόμεθα δι' αὐ-
τούς; Διόπερ ἐκ ἀφρουστη-
τέου ἀδενὸς τῶν προειρημένων,
ἵνα μὴ τοιούτοις ἀλογήμασι πα-
ριπίπτωμεν, οἷσις Φασὶ περι-
πεσεῖν ἐτέρους τε πλείους, καὶ
τὰς νῦν ὑφ' ἡμῶν λέγεσθαι
μέλλοντας ὑποδεγματος χάριν.

16. Ἄρατος ὁ τῶν Ἀχαιοῦν
στρατηγός, ἐπιβαλόμενος πρα-
ξιπατεῖν τὴν τῶν Κυναιθέων
πόλιν, συνετάξατο πρὸς τὰς
ἐκ τῆς πόλεως αὐτῶν συνερ-

in ortu lunae per dies singulos
contingunt. Facilis porro est
rationum huius quoque sideris
obseruatio. eius quippe rei sci-
entia vno, vt sic dicam, mense
absoluitur; cui sensus iudicio
ceteri omnes sunt similes.

15. Atque hoc nomine poe-
tam merito aliquis laudauerit,
qui peritissimum illum in impera-
toriae artis virum, Ulyssē, in-
ducit, non ea solum, quae ad
nauigationem pertinent, ex
astris coniectantem, verum et-
iam quae ad actiones spectant
in terris gerendas. Nam etiam
illa, quae cum admiratione ho-
minum solent euenire, puta,
effusiones imbrium, incremen-
ta amnium, repentina gelicidii
et niuium vehementia, item aer
densa caligine ceu fumo obscu-
ratus, et similia his alia, prou-
ideri ita exacte queunt, vt hac
ratione hostem in magnas saepe
coniicias difficultates. Quod si
etiam illa neglexerimus, quae
possunt praesciri, quis non vi-
det, rationi consentaneum esse,
vt pleraque nostra consilia ad
irritum per nosmetipsos ca-
dant? Quamobrem nullius eo-
rum, quae ante diximus, cura
omittenda, ne in eiusmodi er-
rores incidamus, in quos tum
alii plures feruntur incidisse,
tum etiam ii, quorum hic gra-
tia exempli mentionem sumus
facturi.

16. Aratus, praetor Achaeo-
rum, Cynaethensium urbem
prodizione capere aggressus,
diem cum iis, quorum opera
intra muros utebatur, constituit,
quo die oportebat, vt ipse ad
γυντας

πάντας ἡμέραν, ἐν ᾗ τὸν μὲν Ἄρατον ἔδει νυκτὸς παραγενθῆναι πρὸς τὸν ἀπὸ Κυναίθης ἰόντα ποταμὸν, ὡς ἐπὶ * πρὸς πῖς μένειν ἀναχολήσαντα μετὰ τῆς δυνάμεως· τὸς δ' ἔνδοθεν περὶ μέσον ἡμέρας, ὅτε λάβουσι τὸν καιρὸν, ἔνα μὲν αὐτῶν μὲν ἤσυχίας ἐν ἱματίῳ καὶ τῆς πύλης ἀπέμψαι, καὶ παύσαι, προελθόντα τῆμα πρὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὸν συνταχθέντα τάφον, τοὺς δὲ λοιποὺς προσεπηγεῖν τὰς χεῖρας τοῖς ἄρχουσιν καί μιν μέσον ἡμέρας, τοὺς εἰδιαμένους τηρεῖν τὴν πύλην. γινόμενον δὲ ταῦτα, σπευδὲν καταταχθεὶς τὸς Ἀχαιοὺς ἐκ τῆς ἐνέδρας ἔδει πρὸς τὴν πύλην. Τῶν δὲ διαταγμένων, καὶ τὸ καιρὸς συνάψαντος, ὁ μὲν Ἄρατος ἦκε, καὶ κρυφτοὺς κατὰ τὸν ποταμὸν, ἔμενε τηρεῖν τὸ σύνδημα. περὶ δὲ πέμπτην ὥραν, ἔχοντι τις πρόβατα μαλακὰ τῶν εἰδισμένων περὶ πόλιν τρέφειν, δεσθεὶς ἐκ τῷ καιρῷ πύθεισά τι τῷ ποιμένει ἰδιωτικόν, ἐξῆλθε διὰ τῆς πύλης ἐν ἱματίῳ, καὶ τὰς ἐπὶ τὸν αὐτὸν τάφον, περιβλέπων τὰν πυμένεα. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἄρατον ἀποδοῶσαι σφίσι τὸ σύνδημα νομίσαντες, σπευδὲν πρὸς τὴν πόλιν ἐφέροντο πάντες. ταχὺ δὲ τῆς πύλης κλειθείσης ὑπὸ τῶν ἐφεσώτων, διὰ τὸ μηδέπω μηδὲν ὑπὸ τῶν ἔνδον ἡτοιμασθαι, ἀνέβη, μὴ μόνου τῆς πράξεως ἀποτυχῆναι τὰς περὶ τὸν Ἄρατον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ τῆς

amnem Cynaetha delabentem adefset, eoque loci plusculum temporis cum copiis quiesceret, atque exspectaret, coniurati vero in vrbe circa meridiem, vbi primum nafti essent occasionem, vnum e suis cum pallio, nullo strepitu, porta emitterent, qui Aratum iuberet propius urbem accedere, et iuxta tumultum quemdam, de quo conuenisset, pro moenibus consistere, dum ceteri interim Polemarchis, qui portam soliti custodire, meridiano fomno indulgentibus, manus inferrent: quo facto, Achaeos ex insidijs exilire oportebat, et ad occupandum portam ea celeritate occurre, vt propugnatores anteuerterent. His ita constitutis, vbi rei agendaes tempus aduenit, adest Aratus, et secundum amnem se occultans, signum praestolatur. Erant cuidam oues delicatae, (pellitas alii vocant) eius generis, quod circa urbem solet pasci. hie hora diei circiter quinta aliquid rei priuatae tum forte sciscitari cupiens a pastore, palliatus vrbe exiit, et eidem illi tumulto insistens, pastorem oculos huc illuc circumferens quaerebat. Aratus et qui illi aderant, datum sibi esse signum rati, curriculo omnes ad urbem contendunt. quum repente statio custodum portam clausisset, (nihil dum enim coniurati intra muros paraue- rant;) non solum ab incepto depulsi est Aratus, sed etiam in caussa fuit, vt ciues, qui

πόλεως συμπτᾶνται, αἰτίας γινέσθαι τῶν μεγίστων συμπτωμάτων· καταΦανεῖς γὰρ γενόμενοι, παραχρῆμα προβληθέντες ἀπέθανον. Τί ἔνι τοις αὐτῶν περιπετείαις αὐτῶν γινέσθαι; τὸ ποιῆσθαι τὸν στρατηγὸν ἀπλῆν τὸ σύνδημα, νέον ἀκμὴν ὄντα, καὶ τῆς τῶν διπλῶν συνδημάτων καὶ παρασυνδημάτων ἀκριβείας ἄπειρον. ὅτις αἱ πολεμικαὶ πράξεις ἐν μικρῷ τὸ διαφέρειν ἔχοντι τῆς ἐφ' ἑκτέρω ῥοπῆς τῶν ἐκβαίνοντων.

17. Καὶ μὲν Κλεομένης, ὁ Σπάρτιάτης, προθέμενος διὰ πράξεως εἶεν τὴν τῶν Μεγαλοπολιτῶν πόλιν, συνατάξατο τοῖς τὸ τεῖχος Φυλάττασι, τὸ κατὰ τὸν Φωλεὸν καλύμενον, ἡκτὸς ἦξεν μετὰ τῆς δυνάμειως κατὰ τρίτην Φυλακὴν· τῶτον γὰρ ἐΦύλαττον τὸν καίρον τὸ τεῖχος οἱ συμπτᾶντες αὐτῶν. ἑκάτι δὲ προσηύδει, ὅτι περὶ τὴν τῆς Πλειάδος ἐπιτολὴν ταλέως ἤδη βραχείας εἶναι συμβαίνει τας νύκτας, ἐκίνησε τὴν δύναμιν ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος περὶ δυσμὰς ἡλίου. λοιπὸν, εἰ δυνάμενος καταταχεῖν, ἀλλὰ τῆς ἡμέρας καταλαμβανέσης, εἰ καὶ ἀλόγως βιάζομενος, αἰσχροῦς ἐξέπεσε, πολλὰς ἀποβαλὼν, καὶ κινδυνεύσας τοῖς ὅλοις· ὅς ἐκ κατὰ τὸ συνταχθὲν ὑπόσχεται τῇ κυρίῃ, καὶ κρατέωντων τῆς εἰσόδου τῶν συνεργῶν εἰσάγαγε πῆν δύναμιν, ἣν αὖν διεψεύσθη τῆς ἐπιβολῆς.

eius conatus adiuuabant, mala experirentur gravissima. deprehensi enim in re manifesta, ac statim producti, perierunt. Ecquam igitur eius calamitatis fuisse causam dicemus? quod nempe dux signum simplex constituerat, ut qui iuuenis admodum tunc esset, neque illum penitus observationis exactae duplicium signorum, qua vocalium, qua mutorum, visum haberet. Adeo res bellicae paruo momento possunt impelli, ut vel hunc, vel contrarium exitum fortiantur.

17. Cleomenes quoque, rex Spartae, quum urbem Megalopolim proditione clandestina capere proposuisset, cum iis, qui in parte moenium ad speculancam nuncupata custodiam agebant, constituit, noctu se eo venturum tertia vigilia: nam id erat tempus quo murorum custodiam obituri erant proditores. Sed non praeviderat Cleomenes, noctes circa Pleiadum exortum esse brevissimas, itaque profectus Lacedaemone sub occasum solis cum exercitu, quum id spatium tam celeriter perficere non potuisset, quin prius dies illucesceret, temere ac contra rationem per vim conatus irrumperе, multis suorum amissis, de summa re periclitatus, cum ignominia est repulsus, qui si tempus, quod constitutum fuerat, recte observasset, fautores eius portam occupassent, per quam ipse copias suas introduxisset, neque eum spes fefellisset, quam de suo in-

Πάλλιν

Πάλλον ομοίως Φιλίππος ὁ βασι-
λεύς, ὡς ἀπάνω προεῖπεν, πρῶ-
τον ἔχων ἐκ τῆς τῶν Μελιταιέων
τόλμης. κατὰ δύο τρόπους ἤ-
μαρτε· καὶ γὰρ τὰς κλιμακὰς
λαττικὰς ἔχων ἤθελε τῆς χρείας,
καὶ τὴν καιοὴν διέπετε. συντα-
ξάμενος γὰρ ἦξεν περὶ μέγας
νύκτας, κατακακοιμημένων ἥδη
πάντων, πρὸ τῆς ἑσπέρας καιρῷ
κοιμήσας ἐκ Λαρίσσης, καὶ προσ-
τεσὼν πρὸς τὴν τῶν Μελιταιέων
χώρην, ἥτ' ἀπιμένειν ἐδύνατο,
ὁλοῦς, μὴ προσαγγελαθεῖν τοῖς
ἑσθῶν, ἥτ' ἀνακαμψας ἐπὶ λα-
θεῖν. Διότι ἀναγκάζομενος
εἰς τὴν προῶθεν προᾶγειν, ἦκε
πρὸς τὴν πόλιν, ἀκμὴν τῶν
ἐνθρόνων ἐργηγορότων. ὅθεν
ἐπὶ διὰ τῶν κλιμακῶν ἤδύνατο
βαιάζεσθαι, διὰ τὴν ἀτυμε-
τρίαν, ἥτε διὰ τῆς πύλης εἰσ-
ελθεῖν, τῷ μὴ δύνασθαι τὰς ἐν-
δον αὐτῷ συναργεῖν διὰ τὸν και-
ρὸν. τέλος διαρεθίσας τὴν ἐν
τῇ πόλει, καὶ πολλὰς τῶν ἰδίων
ἀποβαλὼν, μετ' αἰχμύνης ἀπρα-
κτος ἐπανῆλθε, πᾶσι καὶ τοῖς
ἄλλοις παρηγγελῶς, ἀπιστεῖν
αὐτῷ καὶ φυλάττεσθαι.

18. Καὶ μὲν Νικίας, ὁ τῶν
Ἀθηναίων στρατηγός, δυνάμενος
σῶζειν τὸ περὶ τὰς Συρακούσας
στρατεύμα, καὶ λαβὼν τῆς νυ-
κτὸς τὸν ἀρμόζοντα καιρὸν εἰς
τὸ λαθεῖν τὴν πολεμίαν, ἀπο-
χωρήσας εἰς ἀσφαλές, κῆπειτα
τῆς σελήνης ἐκλιπύσας, δεισι-
δαιμονήσας, ὡς τι δεινὸν προση-
μαινόμενος, ἐπέχευ τὴν ἀναζύγην.

cepto conceperat. Similiter et
Philippus, sicut iam ante ex-
posuimus, instituta cum non-
nullis ex vrbe Melitaeensium
proditiōne. duplicem errorem
admisit. nam et scalas breuior-
es attulit, quam vt vsui esse
possent, et ab opportuno rei
agenda tempore aberrauit.
constituerat, se circa mediam
noctem, quando omnes tenet
somnia, venturum: sed matu-
rius quam par erat Larissa pro-
fectus, vbi semel in agrum Me-
litaeonsium irrupisset, neque
moram trahere poterat, me-
tuens, ne oppidani sui aduen-
tus fierent certiores, neque
autem latere, si pedem retro
ferret. igitur ulterius pergere
coactus, ad urbem accessit, cun-
ctis in ea cum maxime vigilan-
tibus. vnde euenit, vt neque per
scalas irrumperet, ob ino-
dum ipsarum inaequalem, neque
per portam ingredi, quia tem-
pore destituti, qui intus erant,
operam illi nauare nequiuo-
rant. tandem irritata ira oppida-
norum, nihil inde praeter suum
dedecus retulit, postquam eo fa-
cinore et alios omnes admiu-
isset, vt nullam sibi deinceps
fidem haberent, et cauerent.

18. Iam et Nicias, Atheni-
ensium dux, quum seruare ex-
ercitum, qui ad Syracusas erat,
posset, summisissetque ad id no-
ctis partem, fallendo hosti ma-
xime opportunam, vbi iam in
locum tutum se recepisset,
mox quia luna defecerat, re-
ligione tactus, quasi mali ali-
quid ea res portenderet, pro-
fectione superfedit, ex quo

καὶ παρὰ τὸτο συνέβη, κατὰ τὴν ἐπιῆσαν αὐτῷ νύκτα ποιησάμενε τὴν ἀναζυγὴν, προαιδομένων τῶν πολεμίων, καὶ τὸ στρατόπεδον καὶ τὰς ἡγεμόνας ὑποχειρίαις γενέσθαι τοῖς Συρακουσίοις. καὶ τοῖ γὰρ παρὰ τῶν ἐμπειρῶν ἰσχυρῶς μόνον περὶ τούτων, δυνατὸς ἦν, ἔχων οὖν παραλιπεῖν διὰ τὰ τοιαῦτα τὰς ἰδίαις καιρῶς, ἀλλὰ καὶ συνηγοῖς χρῆσασθαι διὰ τὴν τῶν ὑπανεστησίων ἀγνοίαν. Ἡ γὰρ τῶν πέλας ἀπειρία μέγιστον ἐφόδιον γίγνεται τοῖς ἐμπείροις πρὸς κατόρθωσιν. ἐκ μὲν ἔν ἀερολογίας μέχρι τῶν προειρημένων πολυπραγμονητέον. Περὶ δὲ τῆς τῶν κλιμάκων συμμετρίας τοιαῦτός τις ἐστὶν ὁ τρόπος τῆς θεωρίας. εἰ μὲν γὰρ διὰ τινος τῶν συμπτωμάτων δοθῇ τὸ τῷ τείχεος ὕψος, πρόδηλος ἡ τῶν κλιμάκων γίγνεται συμμετρία. οὖν γὰρ εἰ δέκα τινῶν εἶναι συμβαίνει τὸ τῷ τείχεος ὕψος, τοιαύτων δώδεκα δεήσει κλίμακας δεψιλῶν ὑπάρχειν. τὴν δ' ἀπόβασιν τῆς κλίμακος πρὸς τὴν τῶν ἀναβαινόντων συμμετρίαν, ἡμίσειαν εἶναι δεήσει τῆς κλίμακος· ἵνα μήτε πλείου ἀφιστάμενα διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπιδιαινούτων εὐσύντριπτοι γίνωνται, μήτε πάλιν ἐρρότεροι, προσπρεϊδόμενα λίαν ἀκροσφαλῆς ὄσαι τοῖς προσβαίνουσιν. εἰ μὲν δὲ μὴ δυνατόν ᾖ μετρεῖσθαι, μὴδ' ἐγγίσθαι τῷ τείχει, λεπτεῖον ἐξ ἀποστάσεως κανὸς ὕψους τὸ μέγεθος τῶν πρὸς ἐρῶς ἐφεσθέντων τοῖς ὑποκει-

factum, vt, quum infesta nocte discessum moliretur, explorato ab hostibus consilio, et castra et duces in Syracusiorum potestatem venirent. atqui si vel peritos dumtaxat percontatus esset Nicias, poterat non dicam occasionem suis consulendi propterea non praetermittere; sed etiam propter ignorantiam aduersariorum eo quasi telo vti ad rem bene gerendam. Maximum enim peritis ad ea, quae parant, perficienda vaticum est imperitia aliena. Et ex siderum quidem doctrina tantum delibandum, quantum ad ea, quae diximus, futurum sit satis. At scalis commensus, vt in opere respondeat, hoc modo contemplari licet. Nam si eorum, qui intra urbem tibi fauent, aliquis moenium altitudinem tibi dederit, manifesta res est. qualium enim partium decem est muri altitudo, talium duodecim largisumtarum scalas esse oportebit. Spatium autem, quo ipsae scalae ab imo muro aberunt, cum numero ascendentium commetiendo, aequale facies dimidiatae ipsarum longitudinis; ne vel si longius abfuerint, prae conscendentium numero facile confringantur, vel si rectiores applicentur, facili lapsu, qui ascendunt, ruant praecipites. Sin autem metiri murum nequeas, neque ad eum accedere, sumi poterit cuiusuis altitudinis modus earum rerum, quae propositae su-

μένοις

μένους ἐπιτιθεῖς. ὁ τε τρόπος
τῆς λήψεως καὶ δυνατός, καὶ
μῆκος τοῖς βηλομένοις πολυ-
πραγματεῖν τὰ παρὰ τῶν μα-
θηματικῶν.

19. Δὲ πάλιν ἐν τέτοις Φα-
πρῶν, ὅτι δεήσει τὰς βηλομέ-
τας αὐτοῦ ἐν ταῖς ἐπιβολαῖς
καὶ πράξεσι, γεωμετρητέον,
ἢ τελείως, ἀλλ' ἐπὶ τοσούτον,
ὅς ὅσον ἀναλογίας ἔννοιαν ἔ-
χουσιν, καὶ τῆς περὶ τὰς ὁμοί-
τητας θεωρίας. Οὐ γὰρ περὶ
τῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ
τὰς τῶν σχημάτων μεταλήψεις
ἐν ταῖς στρατοπεδείαις ἀναγκαῖος
ἐστὶν ὁ τρόπος, χάριν τῇ δύνα-
μει κατὰ μὲν πᾶν σχῆμα με-
ταλαμβάνοντες τηρεῖν τὴν αὐ-
τῇ συμμετρίαν τῶν ἐν ταῖς
ἐπιβολαῖς περιλαμβανόμε-
νων, κατὰ δὲ πάλιν ἐπὶ τῶν αὐ-
τῶν σχημάτων μένοντες αὖτις
ἢ μὲν τὸ παραλαμβανόμενον
τῇ στρατοπεδείᾳ χωρίον, κατὰ
λογον αἰεὶ τῶν παραγιννομένων,
ἢ τῶν χωριζομένων ἐκ τῆς παρ-
αβολῆς. ὑπὲρ ὧν ἡμῖν ἐν ταῖς
περὶ περασταξέων ὑπομνήμα-
σι ἀκριβέστερον δεδήλωται. Οὐ
γὰρ οἶμαι, τὸ γὰρ μετρίως
ἡμῖν ὑποτίθειν ὕδνα, διότι πολ-
λὰ τινὰ προσκρτῶμεν τῇ στρα-
τηγίᾳ, κτελείοντες ἀστρολογεῖν
καὶ γεωμετερεῖν τὰς ὁραγόμενους
ἀστέρας. Ἐγὼ δὲ τὰ μὲν ἐκ πε-
ρὶ παραλκόμενα τοῖς ἐπιτη-
δεύμασι, χάριν τῆς ἐν ἐκείναις
ἐπιφάνειας καὶ εἰς μυστίας, πο-
λύ τι μᾶλλον ἀποδοκιμάζον, κα-

perficiei plane ad rectos an-
gulos incumbunt. Potest enim
ea mensura sumi, et quidem
facile, si quis paullo fuerit
curiosior eorum, quae a ma-
thematicis docentur.

19. Iterum igitur ex his
apparet, necesse fore iis, qui
in susceptis a se actionibus ab-
errare a scopo noluerint, Geo-
metrica addidicisse, non perfe-
cte quidem, sed quantum satis
erit ad proportionem intelligen-
das, et illa, quae de similitu-
dinibus rationum demonstran-
tur. Cuius argumenti notitia
non in his solum necessario de-
sideratur; sed etiam ad com-
mutandas pro loci ingenio fi-
guras in ponendis castris, ut
possis, modo figura in quamvis
aliam mutata, eundem serua-
re commensum omnium, quae
castris solent comprehendi,
modo seruata eadem figura, vel
laxiorem vel angustiore are-
am vallo contentam reddere,
habita semper ratione multitu-
dinis, quae venit in castra, vel
ab iis discedit. quae de re in
commentariis *de instruenda*
acie nostris accuratius est ex-
planatum. Neque enim fore
arbitror, qui modestia quadam
nobis obiciant, quod mune-
ris imperatorii multas facia-
mus appendices, dum eius
candidatos iubemus et astrolo-
giae et geometriae operam da-
re. Ego vero, ut quae ex su-
peruacuo ad instituta vitae ar-
cessuntur, ad inanem dumtaxat
speciem, et ut fit materia gar-
riendi, vehementer improbo,
sic etiam praecipendi, ut ne-

ρετλη-

ραπλησίως δὲ καὶ τὸ πορρωτέρω
τῷ πρὸς τὴν χρεῖαν ἀνήκοντες
ἐπιτάττειν περὶ τὰναγκαῖα φι-
λοτιμωτάτος εἰμι καὶ σπουδάζων.
Καὶ γὰρ ἄτεκον, τὰς μὲν ὀρ-
χησικῆς ἢ τῆς αὐλητικῆς ἐφισ-
μένους, ἐπιδέχεσθαι τὴν τε περὶ
τῶν θυμῶν καὶ τὰ μουσικὰ προ-
κατασκευὴν, ἔτι δὲ τὰ περὶ
τὴν καλαίεσθαι, διὰ τὸ δοκεῖν
προσδεῖσθαι τὸ τέλος ἐκατέρωτῆς
τῶν προειρημένων συνεργίας·
τὰς δὲ στρατηγίας ἀντιποιημένους
ἀγχάλλειν, εἰ δέήσει τῶν ἐκτὸς
ἐπιτηδεύματων μέχρι τινὸς ἀνα-
λαβεῖν· ὥς τε τὰς περὶ τὰς βα-
νύστας τέχνας ἀσπῶντας ἐμμα-
λεστέρας εἶναι καὶ φιλοτιμωτέ-
ρας τῶν περὶ τὰ κάλλιστα καὶ
σεμνότεστα τῶν προειρημένων
διαφέρειν, ὧν ἕδεν ἂν ὁμολο-
γήσειε νῦν ἔχων εἰς αἶψα. καὶ
περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοσούτων ἡ-
μῶν εἰρήσθω.

20. Οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν ἀν-
θρώπων ἐξ αὐτῆς τῆς περιμέ-
τρου τακμαίρονται τὰ μεγέθη
τῶν προειρημένων. λοιπὸν, ὅταν
ἔπη τις, τὴν μὲν τῶν Μεγαλο-
πολιτῶν πόλιν πεντήκοντα στα-
δίων ἔχουσαν τὸν περίβολον, τὴν
δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ὅκτω καὶ
τετταράκοντα, τῶν δὲ μεγάλῃ
διπλῇ εἶναι τὴν Λακεδαιμόνα
τῆς Μεγάλῃς πόλεως, ἄπιστον
αὐτοῖς εἶναι δοκεῖ τὸ λεγόμενον.
ἂν δὲ καὶ συναυξήσῃ τις βυλό-
μενος τὴν ἀπορίαν εἴπη, ὅτι δυ-
νατόν ἐστι, τετταράκοντα σταδίων
πόλιν ἢ στρατοπεδείαν ἔχουσαν

cessaria praesidia earum rerum
quas usus quotidianus postulat
aliquanto longius repetant
acerrimus sum auctor et ex
primis animosus. Etenim
mis absurdum fit, quum
qui saltandi artem aut tib
inflandi affectant, rhythmor
et musicae studiis prius ind
se patiantur, palaestrae quia
iam motus addiscant, quod
utraque illa subsidio dictar
disciplinarum opus habere
datur, eos, qui imperatores
exercituum se esse haberique
stulant, aegre ferre, si instig
alia atque artes oporteat in
aliquatenus delibare, adeo
qui artes illiberales exercet
plus ad eas curae diligentia
que adhibeant; et laudis cup
diores se praebeant iis, qui i
rebus pulcherrimis et grand
mis praestare ceteris propo
tum habent: quae omnia, q
mo vir est cordatus, qui de
fateatur. Verum hisce de re
bus hactenus dicta sufficiant

20. Plerique sane homi-
num ex ipso ambitu magni-
tudines urbium et castrorum
conieciunt. ac propterea,
quem dicentem audierint, v-
bem Lacedaemoniorum, qui
patet in circuitu stadia tau-
tum octo et quadraginta
duplo maiorem obtinere mi-
gnitudinem eius, quam ha-
bet urbs Megalopolitarum
cuius ambitus est stadiorum
quingenta, dictis fidei
omnem abrogant. quod
augendae admirationis cau-
sa dicat aliquis, posse fieri

περιγραφήν, διπλασίαν γί-
 ναι τῆς ἐκατὸν σταδίων ἔχον-
 τος περιμέτρου, τελείως ἐκ-
 τικὸν αὐτοῖς Φαίνεται τὸ λε-
 γαν. τέταρτον δ' ἐστὶν αἰτίον, ὅτι
 ἐν τοῖς παιδαίοις μαθήματα
 δοθέντων ἡμῖν διὰ τῆς γεω-
 μετρίας μνημονεύμεν. Παρὰ
 τούτων προήχθη εἰπεῖν,
 μὴ μόνον τὰς πόλεις, ἀλλὰ
 καὶ τὰς πολιτευομένων, καὶ τῶν
 ἐκ τῆς γεωμετρίας ἀναστρεφόμε-
 νων ἀκλήτῃσθαι, θανατώ-
 σαι, τότε μὲν, εἰ δυνατόν ἐστι,
 τὴν τῶν Λακεδαιμονίων
 εἶναι, καὶ πολλὰ μείζων,
 τῶν Μεγαλοπολιτῶν, τὸν
 βέλον ἔχουσαν ἐλάττω πο-
 τὴν τὸ πληθεύει τῶν ἀνδρῶν
 αἰετοῦ, τοχάζομενος ἐξ
 τῆς περιμέτρου τῶν στρατο-
 ῶν. Παραπλήσιον δέ τι καὶ
 τὸν ἀδίκημα συμβαίνει περὶ
 τῶν πόλεων ἀποφάσεις. οἱ
 πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων τὰς
 κατασκευὰς καὶ βενώδεις
 οἰκίας ὑπολαμβάνοντες κατ-
 ἔχει τῶν ἐπιπέδων. τὸ δ' ἐκ
 τῶν αἰτίων, διὰ τὸ τὰς οἰκίας τῶν
 ῥωμαίων μὴ τοῖς ἐγγλίμασι
 εἶδαν, ἀλλὰ τοῖς ὑποκειμέ-
 ναι ἐπιπέδοις οἰκοδομεῖσθαι πρὸς
 ἐκ, ἐφ' ὧν καὶ τὰς λόφους αὐ-
 τοῖς βεβημέναι συμβαίνει. γνῶναι
 τις ἐκ τῶν φαινόμενων πᾶσι καὶ
 τὸ λεγόμενον. Εἰ γὰρ νοή-
 σαι τὰς εἰς ὕψος ἀνατεταμέ-
 ναι τοῖς κλίμασιν οἰκίας ἥτως,
 πᾶσας ἰσοῦναι ὑπάρχειν,
 ἔστιν, ὥς ἐνός ἐπιπέδου γενο-
 μένης κατὰ τὰ τέγη τῶν οἰκίων,

vt vel oppidum, vel castra,
 spatio quadraginta stadiorum
 circumscripta, maiora duplo
 sint, habentibus in circuitu
 stadia centum, plane obstu-
 pescunt. Id autem ex eo fit,
 quod parum eorum memini-
 mus, quae inter pueriles di-
 sciplinas e geometria doceri
 solemus. Equidem vt aliquid
 de his dicerem, sum adductus,
 quod non rude tantum vulgus,
 sed eorum etiam, qui publica
 negotia administrant, quine
 exercitus ducunt, nonnulli in-
 terdum stupore defixi mirentur,
 qui possit fieri, vt Sparta,
 quae ambitu murorum est
 minor, Megalopolim magni-
 tudine longe superet, interdum
 ex solo circuitu castrorum
 de numero hominum faciant
 coniecturam. Similis huic est
 et ille error, iniquitati coniunctus,
 qui in pronuntiando de vrbibus
 solet committi. nam plerique
 hominum arbitrantur, vrbes,
 inter anfractus et tumulos positas,
 plures domos continere
 iis, quarum superficies est plana.
 id vero non ita est. Nam
 quae in eiusmodi locis struantur
 aedificia, ea ad angulos
 rectos eriguntur, non ratione
 cliuorum aut inclinationum
 soli, sed planae superficiei, cui
 et collium ipsorum radices
 incumbunt. Si quis enim fingat
 animo domos, in pendentibus
 cliuis altius assurgentes,
 eandem habere omnes altitudinem:
 palam est aedium vniuersarum
 tecta vnam habituram superficiem,
 quae quidem

ἴσον καὶ παράλληλον ἔσται τῷ τοῖς λέφοις ὑποκειμένων, καὶ τοῖς τῶν τειχῶν θεμελίοις ἐπιπέδων. Περὶ μὲν ἔν τῶν ἡγεῖσθαι καὶ πολιτεύεσθαι βυλομένων, ἀγνοούντων δὲ τὰ τοιαῦτα, καὶ θαυμαζόντων, ἐπὶ τοσαῦτον ἡμῖν εἰρήδω.

Ὅτι ἡ ἐν Σικελίᾳ πόλις Ἀκράγας τῶν πλείστων πόλεων διαφέρει κατὰ τὴν ὀχυρότητα, κατὰ τὸ κάλλος, καὶ τὴν κατασκευὴν.

21. **Η** δὲ τῶν Ἀκραγαντίνων πόλις ἢ μόνον κατὰ τὰ προσηρμένα διαφέρει τῶν πλείστων πόλεων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ὀχυρότητα, καὶ μάλιστ' αὖ κατὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν κατασκευὴν. Ἐκτίσται μὲν γὰρ ἀπὸ θαλάττης ἐν ὀκτῶ καὶ δέκα σταδίοις, ὥστε μηδενὸς ἀμοιβῆς εἶναι τῶν ἐκ ταύτης χρησίμων. ὁ δὲ περίβολος αὐτῆς καὶ φύσει καὶ κατασκευῇ διαφερόντως ἡσφάλισται. κεῖται γὰρ τὸ τεῖχος ἐπὶ πέτρας ἀκροτόμῃ καὶ περιβρώγῃ, ἣ μὲν αὐτοφύς, ἣ δὲ χειροποίητη, περιέχεται δὲ ποταμοῖς. ῥεῖ γὰρ αὐτῆς παρὰ μὲν τὴν νότιον πλευρὰν ὁ συνώνυμος τῇ πόλει, παρὰ δὲ τὴν ἐπὶ τὰς δύσεις ἡ τὸν λίβα τετραμμένην ὁ προσαγορευόμενος Ὑψας· ἣ δ' ἄκρα τῆς πόλεως ὑπέρεκται κατ' αὐτὰς τὰς θερινὰς ἀνατολάς, κατὰ μὲν τὴν ἔξωθεν ἐπιφανείαν ἀπρόσιτος Φαραγγὶ περιεχομένη, κατὰ δὲ τὴν ἐν-

aequalis erit, et parallela superficiei eius plani, cui et columinum et aedificiorum fundamenta innituntur. Verum de iis, qui ista quum ignorent esmirentur, praeesse tamen exercitibus, et publica negotia administrare cupiunt, haec impraesentiarum dixisse sufficiat.

Agrigenti Siciliae oppidi praesstantia, qua plerasque urbes alias superat munitionibus, pulchritudine et publicis operibus.

21. **A**grigentum non ob illa dumtaxat, quae antea diximus; sed etiam propter firmitatem munitionum, urbis pulchritudinem, et operum magnificentiam plerisque praestat civitatibus. Nam quum sit conditum stadia decem et octo a mari; omnia ei abunde suppeditant commoda, quae solet mare afferre. ambitus vero ipsius tum natura, tum arte egregie est munitus. inaedificatus quippe eius murus est in vertice rupis nudi praedurique saxi, et qua suoapte ingenio loci, qua arte et industria hominum praeruptae. labuntur praeterea circa hoc oppidum et flumina. austrinum namque latus amnis praeterfluit eiusdem cum vrbe nominis, occidenti soli et Africo oppositam occidenti alluit, qui nominatur Hypsas, qua ortum solis aestiuum civitas respicit, arx imminet, quae ab exteriori parte voragine alta atque inaccessa circumda-

τὸς

τὴν μὲν ἔχουσι πρόσθεν ἐν
 τῇ πόλει. ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς
 τῆς ἱερᾶς ἔκτισται, καὶ Διὸς
 καταβῆναι, καὶ ἄλλων καὶ παρὰ
 τοῖς. τὴν γὰρ Ἀκράγαντος
 ῥηδὶον ἀπαισμένον, εἰκό-
 νη δὲ θεὸς ὅτε τὴν αὐτὴν ἔχει
 ἀκροπορίαν, ἣν καὶ παρὰ τοῖς
 ῥηδίοις. καὶ σμῆνται δὲ καὶ τὰ λ-
 ογιστοῦ καὶ πόλις, καὶ οὗτοι
 τοῖς. καὶ ὁ τῷ Διὶ τῷ
 ἱερᾷ καὶ τοῖς πολυτέλειαν μὲν
 ἐν ἀλλοῖς. κατὰ δὲ τὴν ἐπιβο-
 λὴν καὶ τὸ μέγεθος ὑδ' ὅποιον
 τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα δοκεῖ
 ἵστασθαι.

tur intra muros venientes ab
 vrbe vno aditu admittit. In
 summo vertice Mineruae aedes
 visitur, et Iouis Atabyrii, sicut
 apud Rhodios. Nam quum
 Rhodiorum colonia sit Agri-
 gentum, iure merito hic deus
 eodem nomine colitur, atque
 apud Rhodios. vrbs cum aliis
 ornamentis decora est, tum
 etiam delubris deum et porti-
 cibus. Olympii quoque Iouis
 templum, etsi cultus magnifi-
 centia non acceffit, magnitu-
 dine tamen incepti et ampli-
 tudine nulli ex omnibus Grae-
 ciae operibus est secundum.

Χλαεναίαι ἀνδρὲς Αἰτωλῶ
 καὶ τῷ ἔθνει πρεσβευτῶ πρὸς
 Λακεδαιμονίους δημογροῖα, καὶ
 Φιλίππῳ ἔχουσι Φιλίππῳ
 Μακεδόνας, καὶ ὅλης τῆς
 Μακεδονίας οἰκίας.

*Chlaeneae Aetoli, et legati
 ad Lacedaemonios nomine
 gentis suae, concio, qua in
 Philippum patrem Persei inue-
 hitur, et in vniuersam Mac-
 donum regiam.*

Αἰτωλῶν ἀνδρὲς Ἀκαρναν-
 τῶν καὶ τῷ ἔθνει πρεσβευτῶ
 πρὸς Λακεδαιμονίους δημογ-
 ροῖα, ἥς ἐστι τὰ συνέχοντα κα-
 τὰ τὴν ἀπολογία ὑπὲρ Φι-
 λίππου καὶ ὅλης τῆς Μακεδό-
 νος οἰκίας περὶ τῶν ὑπὸ Χλαι-
 νῶν ἐγκυλιωμένων. καὶ προ-
 σβῆναι πρὸς ὁμόνοιαν καὶ συμ-
 μαχίαν κατὰ τῶν βαρβάρων.
 ἦγον Ῥωμαίων.

*Lycisci Acarnanis, et lega-
 ti ad Lacedaemonios a sua
 gente, concio, cuius duo sum-
 ma capita: defensio Philippi
 et reliquorum Macedoniae re-
 gum aduersus criminationes
 Chlaeneae: et exhortatio ad
 concordiam et societatem con-
 tra imminens Graeciae peri-
 culum a barbaris, hoc est Ro-
 manis.*

Ὅτι μὲν ἔν, ὃ ἄνδρες
 Λακεδαιμόνιοι, τὴν Μα-
 κεδονίαν ὑποτάξαι ἀρχὴν συνέβη
 πρῶτον τοῖς Ἑλλήσι δουλείας,

22. **E**quidem persuasus sum,
 viri Lacedaemonii, fore
 neminem, qui negare ausit,
 Macedonum imperium Graecis
 ὅτι

ὡδ' ἄλλως εἰπεῖν ἰδέναι πέ-
ποισμαι τολμησάμ' σκοπεῖν δ'
ἔτιω· ἔξεστιν. Ἦν τι σύστημα
τῶν ἐπὶ Θράκης Ἑλλήνων, οἷς
ἀπώκισαν Ἀθηναῖοι καὶ Χαλ-
κιδεῖς, ὧν μέγιστον εἶχε πρό-
σχημα καὶ δύναμιν ἢ τῶν Ὀ-
λυνθίων πόλεως. Ταύτην ἐξ-
ανδραποδισάμενος Φίλιππος, καὶ
παράδειγμα ποιήσας, ἡ μόνον
τῶν ἐπὶ Θράκης πόλεων ἐγέ-
νατο κύριος, ἀλλὰ καὶ Θετ-
ταλὸς ὅφ' αὐτὸν ἐποιήσατο
διὰ τὸν φόβον. Μετ' ἡ πο-
λὺ δὲ μάχῃ νικήσας τῆς Ἀ-
θηναίων ἐχρήσατο μεγαλοψύ-
χως τοῖς αὐτυχήμασιν, ὥς
ὅπως Ἀθηναῖοι αὐτὸν ποιήσῃ,
πολλὰ γὰρ καὶ δεῖ, ἀλλ' ἵνα
διὰ τῆς πρὸς ἐκείνους εὐαργε-
σίας προκαλέσῃται τὰς ἄλλας
εἰς τὸ ποιεῖν ἐθελοντὴν αὐτῷ
τὸ προσαττόμενον. Ἦν ἔτι τὸ
τῆς ὑμετέρας πόλεως ἀξίωμα,
δοκῶν ἂν σὺν κειρῶν προσήσ-
θαι τῶν Ἑλλήνων. τοιγάρν
πάσαν ἱκανὴν ποιησάμενος
πρόφασιν, ἦκε μετὰ τῶν δυ-
νάμεων, καὶ κατέφθειρε μὲν
τέμνων τὴν γῆν, κατέφθειρε δ'
αὐτὸν καὶ τὰς οἰκίας. τὸ δὲ τα-
λευταῖον, ἀποτεμόμενος καὶ
τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν
ὅρων, προσένειμα τὴν μὲν
Ἀργείοις, τὴν δὲ Τεγεαταῖς
καὶ Μεγαλοπολίταις, τὴν δὲ
Μεσσηνίοις, ἅπαντας βεβλόμε-
νος καὶ παρὰ τὸ προσῆκον
εὐαργετῆν, ὅφ' ὃ μόνον ὅμας
κακῶς ποιεῖν. Διεδέξατο παρ'

hominibus causam et princi-
pium existisse servitutis. hoc
vero ita potest intelligi. Erat
olim inter Graecos, qui Thra-
ciam colebant, corpus velut
quoddam et resp. communis
coloniarum, ab Atheniensibus
et Chalcidenſibus eo deducta-
rum, inter quas et splendoris et
potentiae plurimum vrbs O-
lynthiorum obtinuit. Hanc Phi-
lippus, a se subactam, quum sub-
iecisset haetae, et in exemplum
timendi ceteris statuisſet: non
solum Thracensium Graecorum
oppidis est potitus, sed etiam
Thessalos metu consternatos
iuris sui fecit. Non multo post,
superatis in acie Atheniensibus,
victoria ille quidem magno ani-
mo et moderate est vsus, non
sane quod victis ex animo bene
vellet, nam ab ea quidem mente
plurimum ipse aberat; verum
vt beneficiis, quae in Athenien-
ses conferret, alios alliceret, vt
imperium suum vltro accipe-
rent. Manebat adhuc ciuitati
vestrae sua auctoritas, quae, si
offerretur occasio, populorum
Graeciae patrociniū videba-
tur susceptura. Iccirco Philip-
pus, quamuis leuem occasio-
nem satis iustam belli causam
esse ratus, cum copiis in fines
vestros venit, agros deuastat,
aedificia omnia corrumpit. po-
stremo quum et oppidorum et
ditionis partem vobis ademif-
fet, alia Argiuis attribuit, alia
Tegeatis, et Megalopolitanis,
nonnulla item Messeniis, omni-
bus vel contra ius et fas benefa-
cere cupiens, ea dumtaxat mer-
cede, vt vobis maiefaceret. Suc-
cēdē

αὐτὸ τὴν ἀρχὴν Ἀλέξανδρος.
 ὅτος πάλιν ὑπελαβὼν βραχὺ τι
 τῆς Ἑλλάδος ἐνευσμα καταλι-
 πτόμας περὶ τὴν Θηβαίων πόλιν,
 τίνα τρόπον αὐτὴν διέφθειρε,
 πάντας ὁμᾶς δοῦμαι κατανοῶν.

23. Καὶ μὴν περὶ τῶν δια-
 λεξαμένων τότε τὰ πράγματα,
 πῶς πέρηται τοῖς Ἑλλήσι,
 τί μα δεῖ κατὰ μέρος λέγειν;
 οὐδὲ γάρ ἐστι τῶν ὄντων ἕως
 ἐπὶ τῶν, ὅς ἐχ' ἔκυσται,
 πῶς Ἀντίπατρος μὲν ἐν τῇ περὶ
 Λαμίας μάχῃ νικήσας τὴν Ἑλ-
 λην, πάντας μὲν ἐχρήσατο
 τοὺς ταλαιπώρους Ἀθηναίους, ὁ-
 ρῶν δὲ καὶ τοὺς ἄλλους· εἰς
 τὸτο δ' ὕβρως ἦλθε καὶ παρα-
 σήλας, ὡς Φυγαδοῦρας κατα-
 στήσας, ἐξέκομψε πρὸς τὰς πό-
 λεις ἐπὶ τὴν ἀντιρρηκίαν, ἣ
 ποδὲν λελυπηότας τι τὴν
 Μακεδόναν οἶσαν. ὅν οἱ μὲν
 ἐκ τῶν ἱερῶν ἀγόμενοι μετὰ
 βίας, οἱ δ' ἀπὸ τῶν βωμῶν
 ἀποσπόμενοι, μετὰ τιμωρίας
 ἐπεδύοντο, οἱ δὲ διαφυγόν-
 τες ἐκ πάσης ἐξουλιαντῶντο τῆς
 Ἑλλάδος· φύξιμον γὰρ ἔδεν ἦν
 αὐτοῖς, πλὴν ἐνὸς τῶ τῶν Αἰτω-
 λῶν ἔδους. Τὰ γε μὴν Κασ-
 σάνδρου καὶ Δημητρίου πεπραγ-
 μένα, σὺν δὲ ταῖς Ἀντιγόνου
 τῇ Γονατῇ, τίς ἐκ οἷδ' ἐστὶν διὰ
 τὸ προσφάτως αὐτὰ γεγο-
 νῶσιν, τελέως ἀναργῆ συμβαί-
 νει τὴν γυνῶσιν αὐτῶν ὑπάρ-
 χειν. ὅν οἱ μὲν Φρεαῖς εἰσά-
 γοντας εἰς τὰς πόλεις, οἱ δὲ τυ-
 μόνους ἐμφοτευνοντες, οὐδὲ μὲν
 Tom II.

cessit huc in regno Alexander.
 hic quoque arbitratus, exi-
 guum sultem aliquem Graeciae
 fomitem superesse, dum vrbs
 Thebanorum staret, quomodo
 in eam saeuierit, vestrum pu-
 to esse neminem, quin sciat.

23. Iam illi, qui post Ale-
 xandrum in Macedonia rerum
 sunt potiti. quales se erga Grae-
 cos praebuerint, quid singilla-
 tim dicere me est opus? Ne-
 mo homo viuit, adeo rerum
 gestarum incuriosus, qui nar-
 rante fama non didicerit, quo-
 modo Antipater, praelio victis
 ad Lamiam Graecis, infelices
 Athenienses pessime acceperit,
 pessime item alios. qui quidem
 eo insolentiae atque immanita-
 tis venit, vt inquisitores exu-
 lum, ob id ipsum institutos, per
 vrbes dimitteret. aduersus eos,
 qui ipsi contradixissent, aut
 omnino regiam Macedonum
 villo pacto offendifsent. atque
 horum alii ab aedibus sacris vi
 abducti, alii ab ipsis deum aris
 abstracti, per supplicia vitam
 finierunt: qui autem euase-
 rant, ii vniuersa Graecia ex-
 torres pellebantur. neque vl-
 lum vsquam miseris, nisi apud
 vnam Aetolorum gentem, per-
 fugium patebat. Cassandri
 porro facta, et Demetrii, nec
 non Antigoni Gonatae, quis
 ignorat? nam quia non ita
 dudum illa acciderunt, viget
 adhuc in hominum animis re-
 cens eorum memoria, et ex-
 acta omnium notitia. Namque
 horum alii praesidiis in vrbes
 inductis, alii tyrannidis imposi-
 tis, nullam sruerunt esse vr-

M

πόλιν

πόλιν ἄμοιρον ἐποίησαν τῇ τῆς
 δουλείας ὀνόματος. ἀφόμενος
 δὲ τούτων, ἐπάνειμι νῦν ἐπὶ
 τὸ τελευταῖον Ἀντιγόνου, ἵνα
 μὴ τὴν ἐκ τότε πράξιν ἀκά-
 κως τινὲς ὑμῶν θεωρῶντες,
 ὑπόχρεοι χάριτι νομίζωσιν
 εἶναι Μακεδόσιν. Οὐτὰ γὰρ
 Ἀχαιοὺς σώζειν προαιρέμενος
 Ἀντίγονος ἐπανείλετο τὸν πρὸς
 ὑμᾶς πόλεμον, ἥτε τῇ Κλεο-
 μένῃ τυραννίδι δυσπαρεσέμα-
 νος, ἵνα Λακεδαιμονίᾳ εὐε-
 θερώσῃ. καὶ λίαν γὰρ ὅ γε
 τοιοῦτος ἐστὶ τρόπος εὐθδῆς, εἰ
 τις ἄρα ταύτην ὑμῶν ἔχει
 τὴν διάληψιν. ἀλλ' ἔρῳν, ἐκ
 ἐν ἀσφαλῇ τὴν αὐτῇ δυνα-
 σείαν ἐσομένην, εἰ ἂν ὑμεῖς τὴν
 Πελοποννησίων ἀρχὴν κατα-
 ῆσθε, πρὸς δὲ τότε βλέ-
 πων, εὖ παφυνότα τὸν Κλεο-
 μένην, καὶ τὴν τύχην ὑμῶν
 λαμπρῶς συνεργῆσαν· ὅμως
 φοβηθεὶς καὶ φθονήσας παρῆν,
 ἢ Πελοποννησίοις βοηθήσων,
 ἀλλὰ τὰς ὑμετέρας ἐλπίδας
 ἀφελόμενος, καὶ τὴν ὑμετέ-
 ραν ὑπεροχὴν ταπεινώσων.
 Διότι ἐκ ἐπὶ τοσούτου ἀγα-
 πῶν ὀφείλετε Μακεδόνας, ὅτι,
 κυριεύσαντες τῆς πόλεως, ἢ
 διήρπασαν, ἢ φ' ὅσον ἐχθρὰς
 νομίζεν καὶ μισεῖν, ὅτι δυνα-
 μένης ὑμᾶς ἡγεῖσθαι τῆς Ἑλ-
 λάδος πλουσίους ἤδη κακωλύ-
 κασι.

24. Παρὶ γε μὴν τῆς Φιλίπ-
 που παραινομίας, τίς χρεῖα

bem, quae durum illud ferui-
 tis nomen non experiret
 Verum haec mitto, et ad
 uissima Antigoni facta red-
 ne, si quis fortasse vestri
 quae ille tum gessit, simplici
 re animo considerauit, aliq-
 eo nomine se debere Macedo-
 bus in animum inducat. Ex
 uero Antigonus bellum adu-
 sus vos suscepit, non eo si
 consilio, ut Achaeos serua-
 aut quod, tyrannide Cleome-
 offensus, in libertatem vindic-
 re vos vellet. quam opinio-
 de illo si quis vestrum hab-
 hunc profecto oportet esse
 mis facili ad quiduis cred-
 dum ingenio. Sed intellige
 nimirum Antigonus, si vestri
 semel in Peloponnesios im-
 rium foret stabilitum; si
 sibi parum tutam domina-
 nem futuram. videbat praes-
 ea, magnam in Cleomene-
 dolem animi ingeniique et
 vos fortuna cum primis secu-
 vti. haec cum eius animum
 more et inuidia stimulasse
 praesto adfuit, non ut Pe-
 ponneseis ferret opem; sed
 spes vestras vobis praecide-
 et potentiam vestram attere.
 Quapropter non tantam,
 Macedones diligatis, causam
 habetis, quod vrbe vestra
 titi eam non diripuerunt, qu-
 tam, cur hostes vestros eos
 catis, et odio prosequamur
 quod principatum Graeci
 quum possitis consequi, et
 ne adipisceremini, per se
 impedimento vobis fuerunt.

24. At de Philippi immi-
 tate quid attinet verba facere

τλ

λέγουσι τῆς μὲν γὰρ εἰς
 οὐκ ἀσβεστῆς ἰκανὴν ὑπό-
 αιπερὶ τῆς ἐν Θέρμῳ
 θρεῖς τῆς δ' εἰς τὰς ἀν-
 εἰς αἰμότητος, ἥ περὶ τῆς
 οὐκ ἀδυσία καὶ παρα-
 σεις. Αἰτωλοὶ γὰρ μόνοι
 οὐκ Ἑλλήνων ἀντιφθάλ-
 πρὸς Ἀντίπατρον ὑπὲρ
 οὐκ ἀδίκως ἀκληρόντων
 εἰας, μόνοι δὲ πρὸς τὴν
 καὶ τῶν ἄμα τέττω βαρ-
 βάρων ἀντέστησαν, μό-
 καλέμενοι συνηγωνίζοντο,
 οὐκ τὴν πατριὸν ἡγεμο-
 οὐκ Ἑλλήνων ὑμῖν συγκα-
 αῖσαν. Ταῦτα μὲν οὐκ
 εἰς τοσούτων εἰρήθω. περὶ
 οὐκ ἐνεστῶτος διαβουλῆς,
 οὐκ μὲν καὶ χειροτονεῖν
 οὐκ πῶς εἶναι, ὡς περὶ
 οὐκ βουλευμένοις, τῇ μὲν
 οὐκ ἀληθείᾳ μὴ νομίζειν, τῇ
 οὐκ πόλεμον. Ἀχαιοὶ μὲν
 οὐκ οἷον ἔδεν ἡσσημένους
 οὐκ ἱμῶν τὴν χώραν, με-
 οὐκ δὲ χάριν ἔξαι αὐτοὺς ὑ-
 οὐκ βαῖναι τοῖς θεοῖς, εἰαν οὐ-
 οὐκ τὴν ἰδίαν τηρεῖν, ἐπειδὴν
 οὐκ ὁ πόλεμος ὑπ' Ἑλλείων
 οὐκ εὐσηνίων διὰ τὴν πρὸς ἡ-
 οὐκ μαχίαν, ἅμα δὲ τέτοις
 οὐκ μῶν περιπαθῇ. Φίλιπ-
 οὐκ κατὰ ταῦτ' ἐγὼ πείσο-
 οὐκ ἔξαι τῆς ὁρμῆς, κατὰ
 οὐκ ὑπ' Αἰτωλῶν πολεμῶ-
 οὐκ κατὰ δὲ θαλάτταν ὑπὸ
 οὐκ οὐκ καὶ τῇ βασιλείᾳ
 οὐκ ἂν. ἴσταν δ' εὐμαρές ἐσι
 οὐκ ἴσταν τὸ μέλλον ἐκ τῶν
 οὐκ γονότων. Εἰ γὰρ πρὸς μό-

In deos qua sit impietas, in-
 culento testimonio sunt con-
 tumeliae, eorum delubris
 Thermi illatae: qua in homi-
 nes crudelitate, violata per-
 scelus, quae data fuerat Mes-
 senis, fides. Soli Aetoli pro
 securitate eorum, qui nefarie
 opprimebantur, contra Anti-
 patrum oculos sustinuerunt at-
 tollere, soli, irruent in Grae-
 ciam Brenno et ceteris bar-
 barorum copiis, resisterunt,
 soli ex omnibus, quorum au-
 xilium implorastis, adfue-
 runt, ut in recuperando Grae-
 ciae principatu, quem maio-
 res vestri tenuerunt, vos ad-
 iuuarent. Verum de his qui-
 dem haftenus. Ad praesentem
 vero deliberationem quod
 attinet, licet ita oporteat scri-
 bere, ita sententias dicere,
 quasi de bello proposita esset
 consultatio: re tamen vera
 bellum istud existimandum
 non est. Neque enim putare
 debemus, Achaeos, superio-
 ribus bellis victos, agrum va-
 strum esse populaturos; sed
 magnas diis potius gratias ha-
 bituros, si ditionem ipsi suam
 potuerint defendere: cum et
 ab Eleis et a Messeniis, socie-
 tate nobis iunctis, et simul a
 nobis peti se bello sinserint.
 Philippum quoque tum ab in-
 cepto destitutum, mihi per-
 suadeo, ubi terra quidem Ae-
 toli bellare in eum coeperint,
 mari vero populus Rom. et rex
 Attalus. Quid autem sit futu-
 rum, ex iis quae iam ante ac-
 ciderunt facili coniectura pot-
 est diuinari. Nam si cum sold

νοὶ Αἰτωλοὶ πολέμων ἀνέ-
παυε δύναμις ἐν χερσίνουσιν
τότας, ἢ καὶ συμβαθροῦνται,
ἀξέσχατοι ἐν αἷῳ πρὸς τὸν
ἐκαστὸν πόλεμον.

25. Ταῦτα μὲν ἐν ἀρχῇ
μὲν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς προ-
δοσαν, χρόνον τὴν γυναικὴν πα-
ταῖς ὑμῶν, ὁμοίᾳ καὶ μὴ προσι-
δομένους, ἀλλ' ἐξ ἀμελείας
βαλυσμένους, μᾶλλον Αἰτω-
λοῖς ὑμῶν ἢ Μακεδόσι ἐ-
χρήν συμμαχῶν. ἂν δὲ καὶ
προσέχουσι, καὶ προδοίᾳ
φασὶ περὶ τούτων, τίς ἐστὶ κα-
ταλόγου λόγος; αἱ γὰρ συν-
έθετο τὴν νῦν ὑπάρχουσαν ὑ-
μῶν πρὸς ἡμᾶς συμμαχίαν
πρότερον τῶν ὑπ' Ἀντιγό-
νηντων εἰς ὑμᾶς ἀσφαλε-
μάτων. ἔως ἢν εἰσὶς ἡγε-
ταιν, αἱ δὲν ἐστὶ, τοῖς ἀπιο-
γούσιον ἐκαστος ἀπὸ τῶν
τῶν πρότερον ὑπαρχόντων.
ἔπειτα δὲ συνετελεσμένους ὑπ'
Ἀντιγόῃ τῆς πολυδουλήτου
ταύτης ἀλευδρίας καὶ εὐτη-
ρίας, ἢν ἔτοι παρ' ἡμῶν ἡ-
μῶν ἐκείνοι, κατὰ δὲ ταῦτα
βαλυσμένοι, καὶ πολλὰς ἐ-
καστοῖς δόσεις λόγων, ποτέρους
ὑμᾶς οὐκ οὐκ οὐκ πρὸς ἡμᾶς,
Αἰτωλοῖς ἢ Μακεδόσι, ἀλλ'
οὐκ οὐκ οὐκ ἐν ταῖς, ἀλλ'
ἐκαστοῖς περὶ τούτων τίνας,
καὶ ἐλάβετο παρ' ἡμῶν, καὶ
συμπροσέλαμνεν τὸν πρῶτον
ἐκαστον πόλεμον ἡμῶν πρὸς
Μακεδόνας. τίς ἐστὶ δόσις

Aetolorum gente assidue
tans, suae illos potestati
cere numquam potuit: ei
delicet metuendum, ne, v
cti populi in vnum con-
rint, bello ab iis inse-
par sit futurus.

25. Haec nos pro inf-
dicenda censuimus, ut in-
gerent omnes, vos, viri
daemonii, nedum iam an-
gatos, sed vel si re integ-
poneretur huiusmodi deli-
tio, nobis potius Aetolis
tate iungi debere, quam I-
donibus. quod si etiam pi-
cupati tenemini, iamque
ea re certam sententiam
pistis, quid verbis ampli-
opus? Sane enim, si si
hoc, quod vobis est nobi-
ante esset ictum, quam i
Antigono beneficia acce-
tis, dubitari posset, num-
quid aliquod foedus neg-
deberetis, dum recentie
bene meritis prouocati
gratiae locum daretis.
quoniam post libertatem
et salutem, vobis per Ar-
num partam, quae tantop-
ctatur, et ab istis subinde
exprobratur, ubi in cor-
vestris rerum momenta
expendissetis, essetque pr-
ta deliberatio, cum vtris
narum societatem inire-
retis, Aetolis potius quam
cedonibus adiungere vos
optastis, cuius rei fidem
distis ipsi perthepe nobis
cissim a nobis accepistis,
iam nuperum adversus I-
dones bellum vna nobi
gessistis: post ista, iam

περὶ τῶν αἰσώτως ἀπαγο-
ρευ; τὰ μὲν γὰρ πρὸς Ἀν-
τίγονον καὶ Φίλιππον ὑμῶν ὑπ-
άρχοντα Φιλανθρωπία παρα-
γράφῃ τὰτα λοιπὸν, ἣ δὲ
Ἀιτωλῶν ἀδίκημά τι δεῖ μετὰ
ταῦτα γεγονὸς εἰς ὑμᾶς δει-
κνύν, ἣ διὰ Μακεδόνων εὐ-
σργασίαν, ἣ μηδετέρῃ τέρων
ἐπιγεγονότος, πῶς, οἷ; πρό-
σθεον ἐξ ἀπερξίας βυλευόμενοι
ἡμεῖς ἢ προσέχεσθαι τὸν νῦν,
τῶν νῦν ἐντραπέντας, ἀνα-
παύσας μέλλετε συνθήκας,
ἥκας, τὰς μεγίστας πίστεας παρ'
ἡμετέροις; Ὁ μὲν ἔν Χλαιο-
κίας τοιαῦτα διαλεχθεῖς, καὶ
δείξας δυσαντὶρόντως εἰρηκέναι,
κατέπαυσε τῶν λόγων.

25. Μετὰ δὲ ταῦτα Λυκί-
στας, ὁ τῶν Ἀκαρνανῶν προ-
εβουλής, εἰσαλθὼν, τὸ μὲν
πρῶτον ἐπέχε, θεωρῶν τὰς
παλὰς ἐν αὐτοῖς διαλαλῶντας
ἐπὶ τῶν προειρημένων· ἐπεὶ
δὲ ταῦτα κατησύχασαν, ἔτω
πῶς ἤρξατο τῷ λέγειν. Ἡμεῖς,
ἄλλας Λακεδαιμόνιοι, παρε-
γνῆμασθαι μὲν, ὑπὸ τῷ κοινῷ
τῶν Ἀκαρνανῶν ἀπεσταλμένοι
πρὸς ὑμᾶς, μετέχοντες δὲ γε-
δὼν αἰετὰ Μακεδόσι τῶν αὐ-
τῶν ἐλπίδων, καὶ τὴν προ-
εβουλήν ταύτην κοινῇ ὑπολαμ-
βάνομεν ἡμῶν ὑπαρχεῖν καὶ
Μακεδόσιν. Ὡς περ δὲ καὶ
κατὰ τὰς πυνδύνας, διὰ τὴν
ὑπεροχὴν καὶ τὸ μέγεθος τῆς
Μακεδόνων δυνάμεως, ἐμπεριέ-

omnia, quis poterit amplius de
hac re dubitare? quaecumque
enim amicitiae iura cum Anti-
gono et Philippo vobis interce-
debant, ea tunc temporis sunt
expuncta. Restat igitur, ut vel
posteriore aliqua ab Aetolis ini-
iuria vos probetis lacessitos, vel
recentiore beneficio a Macedo-
nibus affectos. Quorum si
neutrum postea contigit, cedo,
quam ob causam, quibus ante,
cum integris rebus deliberaba-
tis, iure nolulistis adhaerere;
eorum nunc ratione habita, foedera,
iusiurandum, et quae ma-
xima censentur inter homines
fidei vincula, euertetis, atque
antiquabitis? Haec locutus
Chlaeneas, quum iam videretur
eius oratio perquam difficulter
posse confutari, ipse finem di-
cendi fecit.

26. Secundum haec prodit in
medium Lyciscus Acarnanum
orator: qui primo, quia vide-
bat omnes inter se de iis, quae
dicta fuerant, colloquentes, vo-
cem continuit; ubi vero tan-
dem audientia est facta, in hunc
sere modum orationem est ex-
orsus. Nos quidem, viri Lace-
daemonii, a communi Acarna-
num oratores ad vos missi huc
venimus: sed qui eiusdem sem-
per spei ac fortunae cum Macedo-
nibus fuerimus participes,
hanc quoque legationem nobis
cum illis esse communem arbi-
tramur. Quemadmodum autem
in bellorum discriminibus vsu-
uenire amat, ut propter prae-
potentes et magnas Macedo-
num vires, nostra quoque secu-
ritas ipsorum virtute, ceu ei-

χεσθαι συμβαίνει καὶ τὴν ἡμε-
 τέραν ἀσφάλειαν ἐν ταῖς ἐκεί-
 νων ἀρεταῖς· ἔτω καὶ κατὰ τὰς
 πρεσβυτικὰς ἀγῶνας ἐμπαριέ-
 χεσθαι τὸ τῶν Ἀκαρνάνων συμ-
 φέρον ἐν τοῖς Μακεδόνων δι-
 καίοις. διόπερ ἔδει θάυμαζεν
 ὑμᾶς, ἐὰν τὸν πλείω λόγον ὑ-
 πὲρ Φιλίππου ποιῶμεθα καὶ
 Μακεδόνων. Χλαυέας τοιγαρὺν,
 καταστρέφων τὴν δημηγορίαν,
 ἀπότομον τινὰ συγκεφαλαίωσιν
 ἐποιήσατο τῶν ὑπαρχόντων πρὸς
 ὑμᾶς δικαίων. ἔφη γάρ, εἰ μὲν
 ἐπιγέγονέ τι μετὰ τὸ θάσσει τὴν
 συμμαχίαν ὑμᾶς τὴν πρὸς τέ-
 τας, ἥτοι βλαβερὸν καὶ δυσχε-
 ρὲς ὑπ' Αἰτωλῶν, ἢ καὶ νῆ δῖα
 Φιλάνθρωπον ὑπὸ Μακεδόνων,
 εἰκότως ἂν καὶ τὸ νῦν διαβύ-
 λιον ἐξ ἀκέραια σκέψας τυγ-
 χάνειν· εἰ δὲ, μηδενὸς ἐπιγε-
 γονότος τωῖς, τὰ κατ' Ἀν-
 τίγονον προφερόμενοι, τὰ πρό-
 τερον ὑφ' ὑμῶν δεδοικιασμένα,
 πεκρίνεται νῦν ἡμεῖς ἀνα-
 σκευάζειν ὅρκας καὶ συνθήκας,
 εὐηθές τε πάντων ἡμᾶς ὑπάρ-
 χειν. Ἐγὼ δ', εἰ μὲν μηδὲν ἐπι-
 γέγονε κατὰ τὸν τότε λόγον,
 μένει δὲ τὰ πράγματα τοιαῦτα
 τοῖς Ἑλλήσιν, οἷα πρότερον ἦν,
 ὅτε πρὸς αὐτὰς Αἰτωλὺς ἐπαίει-
 θε τὴν συμμαχίαν, ἐμολογῶ
 πάντων εὐηθέστατος ὑπάρχειν,
 καὶ ματαίως μέλλειν διατίθεσθαι
 λόγους· εἰ δὲ τὴν ἐναντίαν ἔρχηται
 διάθεσιν, ὥς ἐγὼ σκεῖω δείξω
 προϊόντος τοῦ λόγου καὶ λίαν ἐμὲ
 μὲν οἴομαι φανήσεσθαι τι λέγειν
 ὑμῖν τῶν συμφερόντων, Χλαυ-

dem causae implicita, conti-
 neretur: ita etiam in legatio-
 num disceptationibus salutem
 Acarnanum Macedonum iura
 in se continent. Quare mi-
 rari nemo vestrum debet, si
 pars maior orationis nostrae
 de Philippo et Macedonibus
 sit futura. Enimvero Chlae-
 neas in extrema sua concio-
 ne iura, quae sunt Aetolis
 vobiscum, praecisa quadam
 collectione est complexus,
 dixit enim, si post initam a
 vobis cum sua gente societa-
 tem, aut damno aut molestia
 aliqua Aetoli, aut contra be-
 neficio aliquo Macedones vos
 affecerint: idoneam esse causam,
 cur haec deliberatio
 velut rebus integris denuo a
 vobis instauretur. sin, horum
 quum nihil acciderit, ipsi in-
 terim allatis in medium re-
 bus gestis Antigoni, quas
 vobis antea sunt probatae,
 iusiurandum et foedera euer-
 tere posse confidamus, omni-
 um mortalium nos fore fa-
 tuissimos. Ego vero non ab-
 nuo, siquidem, ut hic ait,
 nihil postea contigit, et res
 Graecorum in statu sunt eo-
 dem, quo prius erant, cum
 inter vos et Aetolos societas
 est contracta, quin morta-
 lium omnium sim stultissimus,
 et omnis haec, quam afferro,
 oratio inanis ac vana. sin
 ita est, quemadmodum dein-
 ceptus sumus perspicue probatu-
 ri, ut status rerum in contra-
 rium verterit: plane equidem
 confido, visum iri me vobis
 utilia dixisse, Chlaeneam vero

νέαν

νίαν δ' ἀγνοῦν. Παραγνώμα-
θα μὲν ἔν ὑπὲρ αὐτῆς τέτα,
ἐκπεσεμένοι, δὲν ἡμᾶς ποιῶ-
σιν τὰς λόγους ὑπὲρ τῆς δε-
ξῆς, διὸ καὶ πρέπον ὑμῖν εἶναι
καὶ συμφέρον, εἰ μὲν δυνα-
τῶν, ἀκούσαντας τῆς ἐπιφωρο-
μένης ταῖς Ἑλλήσι περιτά-
σεις, καλὸν τι βουλευσάσθαι
καὶ πρέπον ἑαυτοῖς, μεταχόν-
τες ἡμῶν τῶν ἐλπίδων· εἰ δὲ
μή, τέτατον τὴν ἡσυχίαν ἔχειν
κατὰ τὸ πρέπον.

27. Ἐπεὶ δ' ἀνέκαθον ὅτοι
κατηγορεῖν ἐτόλμησαν τῆς Μα-
κεδωνν εὐχίας· ἀναγκᾶν εἶναι
ἡμῶν δεῖναι, πρότερον ὑπὲρ τῶ-
ν βραχέα διαλεχθέντας ἀ-
φαιδέσθαι τὴν ἄγνοιαν τῶν πε-
πενηνέντων τοῖς εἰρημένους. Ἐφῆ
τοιαῦτα, Χλαυνίας, Φιλίππου
πῶν Ἀμύντα διὰ τῆς Ὀλυν-
θίων ἀσυχίας κύριον γενέσθαι
Θετταλίας. ὁ γὰρ δὲ διὰ Φι-
λίππου εἰ μόνον Θετταλίας, ἀλ-
λὰ καὶ τὰς λοιπὰς Ἑλλήνας ὑ-
πολαμβάνειν σπασθῆναι. καὶ
ὅς γὰρ καιρὸς Ὀνόμαρχος καὶ
Φαιδόμελος, καταλαβόμενοι Δελ-
φούς, ἀσεβῶς καὶ παρανόμως
ἐπένοντο κύριοι τῶν τῷ θεῷ
προσημάτων, τότε τίς ὑμῶν ἐκ
αὐτῶν, διότι τηλικαύτην συνεστή-
σαντο δύναμιν, πρὸς ἣν εἰδὲς
ἔξ τῶν Ἑλλήνων ἀντοφθαλμεῖν
ἐκαστὸς ἦν; ἀλλ' ἐκινδύνεον ἄ-
ρα ταῖς εἰς τὸ θεῖον ἀσεβείαις,
καὶ τῆς Ἑλλάδος γενέσθαι κύ-
ριον πάντες. ἐν αὗς καιροῦ Φιλίπ-
που

in errore versari. Et hoc nimi-
rum illud ipsum est, cuius gra-
tia venimus, quum officii nostri
duceremus, eiusmodi oratio-
nem apud vos habere, quae li-
quido probaret, et honestum et
vtile vobis futurum, vt, si fieri
queat, postquam de impenden-
tibus vniuersae Graeciae malis
fueritis edocti, praeclarum ali-
quod ac vobis dignum consili-
um suspiciatis, et salutis ac pe-
riculi societatem nobiscum in-
eatis: sin hoc fieri nequeat,
saltem vt hoc tempore quieti
maneatis.

27. Sed quoniam isti ab vl-
tima rerum memoria exorssi,
regiam Macedonum criminari
sunt ausi: pauca mihi prius de
iisdem rebus necessario dicen-
da, vt iis, qui fidem dictis ha-
buerunt, suum errorem eripi-
piam. Dixit igitur Chlaeneas,
Philippum Amyntae F. occa-
sione calamitatis Olynthiorum
vsfum, vt Thessaliam iuris sui
faceret. Censeo vero ego, o-
pera Philippi non solum Thes-
salos, sed ceteros quoque Grae-
cos omnes fuisse tum seruatos.
Quo enim tempore Onomar-
chus et Philomelus, vrbe Del-
phorum occupata, impie ac
nefarie sacra Deo pecunia sunt
potiti, quis ignorat e vobis,
tantum istos potentiae tunc
sibi comparasse, vt eis palam
resistere Graecorum nemo au-
deret? cum quidem eo vide-
batur res rediisse, vt isti, sa-
crilegio admisso non contenti,
vniuersae hoc amplius Grae-
ciae dominarentur. Hoc illud
est tempus, quando Philippus,

πως ἐθέλοντῃν αὐτὸν ἐπιθεῖς, ἐπανέειλε μὲν τὰς τυράννας, ἡσυχάζεσθαι δὲ τὰ κατὰ τὸ ἱερὸν, αἷτιος δ' ἐγένετο τοῖς Ἑλλήσιν τῆς ἐλευθερίας, ὥς αὐτὰ τὰ πράγματα μαμαρτύρηκε καὶ τοῖς ἐπιγενομένοις. ὃ γὰρ ὡς ἡδυνήκοτα Φίλιππον Θεσσαλὸς, καὶ ὅσπερ ὅτος ἐτόλμα λέγειν, ἀλλ' ὡς εὐεργέτην ὄντα τῆς Ἑλλάδος, καὶ κατὰ γῆν αὐτὸν ἡγεμόνα καὶ κατὰ θάλατταν εἰλοντο πάντες· ὃ πρότερον ἀνθρώπων οὐδεὶς ἔτυχε. Νῆ Δι', ἀλλὰ παρεγένετο μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς τὴν Λακωνικὴν, ὃ κατὰ γὰρ τὴν αὐτῆ προαίρεσιν, ὡς ὑμῖς ἴτε· καλέμενος δὲ, καὶ πολλὰς ἐνομαζόμενος ὑπὸ τῶν ἐκ Πελοποννήσου Φιλῶν καὶ συμμαχῶν, μόλις αὐτὸν ἐπέδωκε. καὶ παραγενόμενος, πῶς τοῖς πράγμασιν ἐχρήσαστο, ὃ Χλαινέα, σκάπει, δυνάμενος γὰρ συγχρήσασθαι τῶν αὐτοῦ συγγενῶν ὁμοῦς πρὸς τὴν τῆς χώρας τῆς τάτῃ καταφθόραν, καὶ τὴν τῆς πόλεως ταπεινῶσαι, καὶ τὸ πρᾶξι μετὰ τῆς μεγάλης χάριτος, ἐπὶ μὲν τὴν τοιαύτην αἰρεσὶν ἔδωκε· αὐτὸν ἐνέκωκε· καταπληξάμενος δὲ κακείνης, καὶ τῆς ἐπὶ τῷ κοινῇ συσφύρουσι διὰ λόγῳ τὴν ἐξαγωγὴν ἀμφοτέρων ἡνάγκασε ποιήσασθαι παρὶ τῶν ἀμφισβητημένων, ὅς αὐτὰν ἀπαδείξας κριτὴν ὑπὲρ τῶν ἀντιλεγόμενων, ἀλλὰ κοινὸν ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων καθίστας κριτήριον, ἃξιοῦ γὰρ

periculo vltro se obiciens, tyrannos sustulit, templum Delphicum in tuto collocavit, Graeciae populis auctor libertatis existit, quod posteris quoque testatum ut esset, res infsecutae effecerunt. Philippum enim Graeci non sane ut auctorem iniuriarum in Thessalos, quod istum dicere non puduit, sed ut de Graecia tota bene meritum, terra marique ducem suum esse omnes iusserunt, qui honos nemini cuiquam mortalium ante ipsum contigerat. At enim Laconicae fines cum exercitu Philippus est ingressus: non vltro illo quidem et proprio consilio, quod ipsi quoque scitis; sed ab amicis et sociis, quos in Peloponneso habebat, accitus, ac nomine ipsius saepe inuocato, aegre tandem hisce rebus animum applicuit. Iam mihi vide, Chlaenea, ubi in Peloponnesum venit, qualem se exhibuerit. Quum enim posset finitimorum abuti cupiditatibus ad Lacedaemoniorum agros deuastandos, et ciuitatis opes ac potentiam imminuendam, eoque facto maximam a multis gratiam inire: ad eiusmodi consilia animum inclinare numquam voluit; sed pariter et his et illis, ad communem omnium vtilitatem terrore iniecto, eo necessitatis vltrosque adigit, ut mutuas controuersias verbis componerent. Neque ipse iudicem se eorum, quae vtrunque afferebantur, constituit; sed ex omnibus Graecis commune iudicium in-

τὸ γὰρ

τάγοντες ἐνείδεας καὶ πρᾶ-
γας.

Β. Πάλλιν Ἀλεξάνδρῳ, διό-
τιν ἀδικεῖσθαι ἐξέας τὴν
ἐκείνου πόλιν ἐκόλασε, τὸτο
πῶς ἐνείδισας· ὅτι δὲ τι-
λην ἔλαβε παρὰ τῶν Περ-
σῶν τῆς οὐκ ἄπαντας·
Ἕλληνας ὕβρεως, ἐν ἐ-
σσι μνήμην· ἐλὼ δὲ οἷοι μα-
κρῶν κακῶν κοινῇ πάντας
εἰς ἔλυσιν, καταδυσσάμε-
νους βαρβάρους, καὶ πρᾶ-
γας αὐτῶν τὰς χορηγίας,
ἀποῦναι χρώμενοι κατὰ φθει-
ρὰς Ἕλληνας, ποτὲ μὲν
ἡρώας καὶ τὰς τούτων προ-
κτανομένους καὶ συμ-
μαχούτας, ποτὲ δὲ Θηβαίους·
τέλος ὁπλήκοον ἐποίησε
Ἀσίαν τοῖς Ἕλλησι. Πα-
ρὰ τῶν διαδοξαμένων πῶς
τολμήετε μνημονεύειν; ἐ-
στὶ γὰρ κατὰ τὰς τῶν κα-
ταστάσεων, οἷς μὲν ἀγα-
θῶν, οἷς δὲ κακῶν ἐγίνοντο
κρίσεις πολλὰς· περὶ δὲ
μὲν ἁλλοῖς ἴσως ἔξεσι
συναπῆν, ὑμῖν δ' εὐδαμῶς
ἤκειν τῶτα ποιῆν, τοῖς αἰ-
σῶ μὲν μηδενὶ μὴδὲν παρ-
αίως γαγονόσι, κακῶν δὲ
ἔσθιν καὶ πολλὰς. ἐπεὶ
οἱ τὸν Ἀντίγονον εἰσι
Δημητρίῳ παρακλέσαντες
ἀκυρέσει τὴ τῶν Ἀχαιῶν
πῶς; τίνας δ' οἱ πρὸς τοῦ
Ἀλεξάνδρου τὸν Ἠπειρώτην
πρὸς ποιησάμενοι καὶ συνθή-
κας ἐπ' Ἀνδραποδισμῶ καὶ

firmis. En facinus, dignum
me hercules, quod vitupere-
tur atque exprobetur.

28. Iam et Alexandro illud
quidem cum amarulentia obie-
cisti, quod Thebanorum urbem,
a qua iniuriam sibi rebatur fa-
ctam, supplicio affecerit: illud
non commemorasti, ipsum a
Persis earum contumeliarum,
quas Graecis omnibus imposue-
rant, poenas exegisse: neque
item illud, malis ingentibus
omnes nos ab eo fuisse libera-
tos, quando barbaros subegit,
et eas ipsis opes ademit, quarum
largitione Graecos corrumpen-
bant, modo Athenienses et eo-
rum maiores cum aliis commit-
tendo, modo Thebanos; ipsi
interim, ceu quidam ludorum
praesides, otiosi hoc spectaculo
fruentes. Alexander vero non
prius quieuit, quam Graeco-
rum imperio Asiam subiecit. De
successoribus autem quomodo
verba facere audetis? qui pro
temporum conditione varia, ut
alii secundam, alii aduersam
fortunam experirentur, saepe
multis causam praeberunt. Et
maiorum quidem, si qua sunt ab
eis illata, liceat fortasse aliis me-
minisse; vobis certe eiusmodi
querimonia nullo modo conue-
nit, qui nemini vllum unquam
bonum, mala autem multa saepe
multis conciliaftis. Obsecro
enim, quinam illi fuerunt, qui
Antigonum Demetrii F. incita-
runt, ut gentis Achaeorum
commune concilium dissolue-
ret? quinam illi, qui cum Epi-
rota Alexandro foedus iureiu-
rando firmatum icerunt, ad sub-

μαρισμῷ τῆς Ἀκαρνανίας; ἔχ
 ὑμεῖς; τίνες δὲ κατὰ ποιὸν
 τοιύτας ἡγεμόνας ἐξέπαμψαν,
 οἷς ὑμεῖς; οἷ γὰρ καὶ τοῖς
 αὐτοῖς ἱεροῖς ἐτόλμησαν προσ-
 ἄγειν τὰς χεῖρας. ὦν Τί-
 μακος μὲν τὸ τε ἐπὶ Ταυνάρῳ
 τῷ Ποσειδῶνος, καὶ τὸ τῆς ἐν
 Λύσσοις ἱερὸν Ἀρτάμιδος ἐσύ-
 λησε· Φάρυκος δὲ καὶ Πολύ-
 κριτος, ὁ μὲν τὸ τῆς Ἥρας
 ἐν Ἀργεὶ τέμενος, ὁ δὲ τὸ
 τῷ Ποσειδῶνος ἐν Μαντινείᾳ
 διήρπασε. τί δὲ Λάτταβος καὶ
 Νικόστρατος; ἐ τὴν τῶν Παμ-
 βοιωτῶν πανήγυριν, εἰρήνης
 ἕως, παρασπόνδησαν, Σκυ-
 θῶν ἔργα καὶ Γαλατῶν ἐπι-
 ταλῶντας; ὦν ἑὸν πέπρακται
 τοῖς διαδεξαμένοις.

29. Καὶ πρὸς ἑὸν τέτων
 ἀπολογηθῆναι δυνάμενοι, συμ-
 νύνασθε, διότι τὴν ἐπὶ Δελφῶς
 ἔφοδον τῶν βαρβάρων ὑπέστη-
 τε, καὶ Φατὲ, δεῖν διὰ ταῦτα
 χάριν ἔχειν ὑμῖν τὰς Ἑλλήνας.
 αἰ. εἰ διὰ μίαν ταύτην χρεῖαν
 Αἰτωλοῖς χάρις ἀφείλεται, τίνες
 καὶ πηλίκης δεῖ τιμῆς ἀξιώσασθαι
 Μακεδόνας, οἱ τὸν πλείονα τῷ
 βίᾳ χρόνον ἐ παύοντες διαγω-
 νίζομενοι πρὸς τὰς βαρβάρους
 ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀ-
 σφαλείας; ὅτι γὰρ αἰεὶ ποτ'
 ἐν ἐν μεγάλοις ἦν κινδύνους
 τὰ κατὰ τὰς Ἑλλήνας, εἰ μὴ
 Μακεδόνας ἔχομεν πρόφρα-
 γμα, καὶ τὰς παρὰ τέτοις
 βρασιλείων Φιλοτιμίας, τίς ἐ
 γνώσκει; μέγιστον δὲ τέτω

iiciendum hastae et diuiden-
 dum Acarnaniam? nonne vos
 ii estis? quinam vero tales pu-
 blice duces exercituum emis-
 runt, quales vos? qui quidem
 etiam intactis religione delo-
 bris manus admouere sunt ausi.
 Testis erit Timaeus, qui Neptu-
 ni fanum in Taenaro, et Dianae
 aedem Lufis spoliauit. Testes
 Pharycus et Polycritus, quo-
 rum ille Iunonis lucum Argiae,
 hic Neptuni Mantineae diru-
 puerunt. quid Lattabius et Ni-
 costratus? nonne hi mercen-
 tum, cui Boeotorum vniuersa
 gens intererat, pacis tempora
 sprete foederis religione, vio-
 larunt, et Scytharum ac Gal-
 tarum facinora inibi petra-
 runt? quorum simile nihil un-
 quam Alexandri successores
 ediderunt.

29. Horum vos tot crimi-
 num quum ne vnum quidem
 valeatis excusare, gloriamini
 tamen, quod barbarorum in ur-
 bem Delphos impressionem su-
 stinuisistis, et vte nomine gra-
 tiam vobis habeant Graeci, po-
 stulatis. Atqui si propter id fa-
 cinus gratia Aetolis debetur
 quo et quanto Macedones sunt
 honore digni, qui pro Grae-
 corum securitate cum barbaris
 dimicando partem vitae maio-
 rem exigunt, neque finem vl-
 lum faciunt? Nam res alioquin
 Graecorum magnis perpetuo
 periculis fore expositas, nisi
 Macedones et eorum reges, ho-
 nestae laudis cupidine inflam-
 matus, pro munimento barba-
 ris obiectos haberemus, quis
 non agnoscit? idque ita esse,

σημαίνει.

τεν' ἄμα γὰρ τῷ Γαλά-
κταφρονήσαι Μακεδόνων,
ταύτας Πτολεμαῖον, τὸν
αὐτὸν ἐπικαλέμενον, εὖ-
ς καταγνόντας τῶν ἄλλων
οἱ περὶ Βορίνον εἰς μέ-
την Ἑλλάδα μετὰ τῆς δυ-
ως. ὁ πολλὰς αὖ συνέ-
ειργεσθαι, μὴ προκαθη-
ν Μακεδόνων. ἡ μὲν ἄλ-
περὶ μὲν τῶν γεγονότων
πολλὰ λέγειν, ἀρμεῖν ἡ-
μ. Τῶν δὲ Φιλίππου πα-
τρῶν εἰς ἀσάβειαν ἀνεί-
ντην τῇ ναὶ καταφθο-
ν, ἡ προδέντες τὴν αὐτῶν
καὶ παρανομίαν, ἣν ἐπα-
στατο περὶ τὰς ἐν Δίῳ καὶ
ἄλλῃ ναὶ καὶ τὰ τεμένη
θεῶν. ἔχρην δὲ λέγειν
πρῶτον. Τιμῆς δ' αὖ μὲν
θεοῖς, τότε ἐξηγήσασθε,
ὡς παῖντες τῶν γεγονότων
ἐποιήσατε πρότεροι, πολ-
λάσια γεγονότα, παρσιω-
κατε, σαφῶς εἰδότες, ὅτι
ἐδικίας καὶ ζημίας ἅπαν-
τοῖς ἀρχαῖς χειρὼν ἀδίκων
ῥέρεσι.

ο. Περί δὲ τῶν κατ' Ἀντι-
γόνου ἕως τότε βέλομαι ποιῆ-
σαι τὴν μνήμην, ἕως τῇ μὴ
καταφρονεῖν τῶν γεγονό-
των, μὴδ' ἐν παρέργῳ τίθεσθαι
τηλικαύτην πράξιν, ἐγώ γ'
γεσίκην μείζονα τῆς ὑπ' Ἀντι-
γόνου γεγενημένης εἰς ὑμᾶς ἔδ-
ωκα νομίζω. δοκεῖ γὰρ
ἡμεῖς μὴδ' ὑπερβολὴν ἐπιδέ-
σθαι τὸ γεγονός. γυναιὴ δ' αὖ

argumentum hoc euincit ma-
ximum. Simul enim Galli Mace-
donas contemnere coepissent,
post partam de Ptolemaeo cog-
nomine Cerauno victoriam:
praesto fuit Brennus cum ce-
teris, qui cum Gallorum exer-
citu in mediam penetrant Grae-
ciam, quod et saepius contigis-
set, nisi terrae Graeciae finibus
praesiderent Macedones. Ve-
rum de rebus olim gestis quum
possem plurima commemorare,
haec satis erit dixisse. Iidem ut
Philippum ex rebus, quas ges-
sit, impietatis arguant, templi
vastationem ei obiciunt. qui
scilicet non addunt contume-
liam et immanitatem, quam ipsi
in vrbibus Dio et Dodona circa
deum aedes ac lucos exercue-
runt. atqui haec prius erant
commemoranda. nunc vos quae
passi estis, apud hos commemo-
ratis, omnia supra veri fidem
exaggerantes: quae priores ipsi
fecistis, et ea quidem multis par-
tibus plura, silentio praetermi-
sistis. quippe certum et explo-
ratum vobis erat, omnes mor-
tales et iniurias et illata damna
iis referre accepta, qui iniquis
factis laceffuerunt.

30. Quod ad Antigonum
spectat, et illa, quae gessit, eo-
rum ego mentionem eatenus
faciam, quo ne res tum gestas
videar contemnere, aut faci-
nus adeo memorabile pro re
leui et obiter dicenda ducere.
Nam ego certe persua-
sum habeo, ne relatum qui-
dem esse in literas vllum
maius beneficium eo, quod
tunc temporis in vos ab An-

τις ἐκ τούτων. ἐπολέμησα πρὸς ὑμᾶς Ἀντίγονος, καὶ μετὰ ταῦτα παραταξάμενος, ἐνίκησα διὰ τῶν ἑπλων, ἐγένετο κύριος τῆς χώρας ἅμα καὶ τῆς πόλεως, ὥφειλε ποιεῖν τὰ τῷ πολέμῳ. τοῦτον ἀπέχεσθαι τῷ πρᾶξαι τι κατ' ὑμῶν δεινόν, ὥς πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκβαλὼν τὸν τύραννον, καὶ τὰς νόμας καὶ τὸ πάτριον ὑμῖν ἀποκατέστησε πολίτευμα. ἀνθ' ὧν ὑμεῖς ἐν ταῖς κοιναῖς παρηγύρασι, μάρτυρας ποιησάμενοι τὰς Ἑλλήνας, εὐεργέτην αὐτῶν καὶ σωτήρα τὸν Ἀντίγονον ἀνεκηρύξατε. τί δὲ ἐχρῆν ποιεῖν ὑμᾶς; ἐρῶ γὰρ τὸ Φαινόμενον, ἄνδρες· ὑμεῖς δ' ἀνέξεσθε. ποιήσω γὰρ τῷτο νῦν, ἐκ ἀπροσλόγου ἐνεδίδωμι βεβλόμενος ὑμῖν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς τῶν πραγμάτων περιστάσεως ἀναγκασθόμενος ἐπὶ τῷ κοινῷ συμφέροντι. τί δὲ μέλλω λέγειν; ὅτι καὶ κατὰ τὸν πραγμαγονάτη πόλεμον ἐν Αἰτωλοῖς, ἀλλὰ Μακεδόσιν ἔδει συμμαχεῖν ὑμᾶς, καὶ νῦν παρακαλυμένους Φιλίππῳ μάλλον ἢ ἐτόις αὐτοῖς προσνέμεν. Νῆ Δί', ἀλλὰ παραβήσεσθε τὰς συνθήκας. καὶ πότερά δεινότερον ἐν ποιήσετε, τὰ κατ' ἰδίαν πρὸς Αἰτωλὸς ὑμῖν συγγείμενα δίκαια παριδόντες, ἢ τὰ πάντη τῶν Ἑλλήνων ἀναγνόντων ἐν εἰρήᾳ γεγονότα καὶ

tigono est collatum, quin ea res videtur tanta, ut nu accessione cumuli posse n rem fieri putem. Sciet hae esse, qui attenderit, quae dicam. Gessit nimirum ad fus vos bellum: deinde in signis collatis, quum vos d cisset, agro pariter et vrbe titus, vsurus iure belli cred tur. Ille enim uero tantum, ut grauius quicquam in consuleret, ut etiam eiectione (nam alia praetermi leges et patriam reip. fori vobis restituerit. pro qu beneficiis vos in publico G corum omnium conuentu, testes iudicii vestri esse v fctis, Antigonnū praeconis i declarastis bene de vobis m tum, et conseruatorem vestri Quid ergo faciendum v fuit? dicam equidem, q sentio, viri Lacedaemonii, dicentem feretis, id enim faciam, non quo praeteriti tempestiua oratione vobis probrem; sed ipsa rerum cessitate coactus, ut in com ne consulam, quid igitur di rus sum? Aio vos et superi bello cum Macedonibus pot quam cum Aetolis, societa iungere debuisset, et nunc Philippo inuitatos, illi, i Aetolis adhaerere vos deb. At contra foedus et conue feceritis, dicet aliquis. uti vero grauius a vobis fuerit missum peccatum, si factoi priuatim cum Aetolis pactoi iura contemseritis, aut si i quae in oculis vniuersae Gi ciae fuerunt columnas inf

διαρρημένα; πῶς δὲ τότες
 ἡμεῖς ἐπὶ τῇ πόλει, παρ' ὧν
 ἡμεῖς προελήφκατε χάριν;
 ἡμεῖς δὲ καὶ Μακεδόνας
 ἀντρέψαμε, εἰ ἐς ἔχετε
 ἢ τῷ νῦν βεβαιώσασθαι τὴν
 πόλιν; ἢ τὸ μὲν τοῖς φί-
 λῳ τὰ δίκαια ποιεῖν ἀναγ-
 νῶν ἡγήσασθε; - - -
 ἢ μὴν ἔχ' ἕως ὅσον ἐστὶ
 τὰς ἀγγράφας πίστεως βα-
 λῶν, ὡς ἀνέσσω τὸ τοῖς σώ-
 κῳ πολέμασιν· ὁ νῦν Αἰτω-
 λὶ πάρεσθαι ὑμᾶς ἀξιῶντας.

31. Οὐ μὴν ἀλλ' εἰρήθην μὲν
 ἡμεῖς, κρινέσθαι δὲ παρὰ
 ἡ φιλοτιμώτερον διακειμένους,
 εὖς ἄνωγ' αὖτε ἐνεώσαν· ἐπὶ
 τὸ συνέχον, ὡς ἔστι Φασί,
 ἡμεῖς. τῶτο δ' ἦν· εἰ μὲν
 καὶ ἔξ τὰ πράγματα νῦν,
 ἢ καὶ ὡς καὶ αὐτοὶ ἐποιεῖσθε
 πρὸς τούτους συμμαχίαν·
 ἡμεῖς δὲ μένειν καὶ τὴν ὑμε-
 ραν αἴρεσιν ἐπὶ τῶν ὑποκει-
 μένων, ταῦτα γὰρ ἐν ἀρχαῖς
 καὶ· εἰ δ' ἐλοχρεῶς ἡμεῖς
 ἡμεῖς διότι δίκαιον ἐστὶ καὶ νῦν
 ὡς εἰ ἀκαρῶν βεβαιώσασθαι
 καὶ τῶν παρακαλουμένων.
 ἡμεῖς τὸν γὰρ ὑμᾶς, ὡς Κλεό-
 νη καὶ Χλαυνίᾳ, τίνας ἔ-
 χοντες συμμαχίας τότε παρὰ
 ἡμεῖς τότε εἰς τὴν κοινο-
 γίαν; ἢ ὅτι πάντας Ἑλλή-
 κες; τίσι δὲ νῦν κοινωνεῖτε τῶν

pta, et in aeternam memoriam
 sancta atque sacrata? Quid est
 porro cur his fidem mutare ve-
 reamini, quorum nulla prius
 extiterunt in vos beneficia: ad
 Philippum et Macedones nul-
 lum habeatis respectum, qui-
 bus id ipsum debetis, quod de
 hisce rebus deliberandi faculta-
 tem habetis? An ita estis ani-
 mati, ut erga amicos quidem
 iustitiam seruare necessarium
 ducatis; erga eos, qui salutis
 vobis auctores extiterunt, non
 item? at non est profecto res
 adeo pia, leges pactorum scri-
 ptas seruare, ut contra serua-
 tores suos bellare est impium:
 quod ut a vobis peterent Ae-
 toli huc venerunt.

31. Verum et mihi licuerit
 haec dixisse, et si quis seuerior
 adest censor, liceat illi pariter
 aliena a praesenti deliberatione
 haec eadem iudicare: ad ipsum
 rei caput, ut quidem isti autu-
 mant, iam redeo. id autem e-
 rat: si quidem res Graeciae in
 eodem nunc sint statu, quo tunc
 erant, quando societatem cum
 Aetolis fecistis; et vobis in eo-
 dem esse manendum proposito:
 manebit namque idem, qui fuit
 a principio rerum status. sin est
 vniversa rerum Graeciae facies
 immutata, aequum esse, ut et
 vos de iis, quae petuntur a vo-
 bis, deliberationem, ceu rebus
 integris, denuo instauretis. Vos
 ergo dicite mihi, Cleonice et
 Chlaenea, ecquos tunc socios
 habebatis, quando Lacedaemo-
 nios ad consilia vobiscum con-
 socianda hortabamini? nonne
 Graecos omnes? nunc vero
 ἀπὸ-

ἐλπιδῶν; ἢ πρὸς ποίαν παρακαλεῖται τήνδε συμμαχίαν; ἄρ' ἔτι πρὸς τὴν τῶν βαρβάρων; ὁμοίᾳ γὰρ δοκεῖ τὰ πράγματα ὑμῶν ὑπάρχειν νῦν καὶ πρότερον, ἀλλ' ἔτι τάναντία. τότε μὲν γὰρ ὑπὲρ ἡγεμονίας καὶ δόξης ἐφιλοτιμείσθε πρὸς Ἀχαιοὺς, καὶ Μακεδόνας ὁμοφύλους, καὶ τὸν τῶν ἡγεμόνων Φίλιππον· νῦν δὲ περὶ δουλείας ἐνίσταται πόλεμος τοῖς Ἕλλησι πρὸς ἀλλοφύλους ἀνδράπας· ὅς ὑμεῖς δοκεῖτε μὲν ἐπισκᾶσθαι κατὰ Φίλιππον, λεγέσθαι δὲ κατὰ σφῶν αὐτῶν ἐπισκασμένοι, καὶ κατὰ πάσης Ἑλλάδος. Ὡσπερ γὰρ οἱ κατὰ τὰς πολεμικὰς περιστάσεις βαρυτέρως ἀπαγόμενοι φυλάκας εἰς τὰς πόλεις τῆς αὐτῶν δυνάμεως, χάριν τῆς ἀσφαλείας, ἅμα τὸν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπωθύνεται φόβον, καὶ ποιῶσιν ὑποχειρίως σφας αὐτὰς ταῖς τῶν Φίλων ἐξουσίαις· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ νῦν Αἰτωλοὶ διανοῦνται. βυλόμενοι γὰρ περιγενέσθαι Φίλιππον, καὶ ταπεινῶσαι Μακεδόνας, λεγέσθαι αὐτὰς ἐπισκασμένοι τηλικῶτον νέφος ἀπὸ τῆς ἐσπέρας, ὃ κατὰ μὲν τὸ παρὸν ἴσως πρώτοις ἐπισκοπήσει Μακεδόσι, κατὰ δὲ τὸ συνεχὲς κᾶσιν ἔσται τοῖς Ἕλλησι μεγάλων κακῶν αἴτιον.

32. Ἀπαντας μὲν ἔνδεϊ τὰς Ἑλλήνας προιδέσθαι τὸν ἐπιφερέμενον καιρὸν, μάλιστα δὲ Λα-

quibuscum spes vestras habetis iunctas, aut ad quam societatem hosce inuitatis? nonne ad societatem cum barbaris ineundam? quid ergo? idem est nunc videlicet rerum status atque antea, annon is potius in contrarium vertit? tunc enim de principatu et gloria praclarum certamen certabatis cum eiusdem linguae hominibus, Achaeis et Macedonibus, et duce horum Philippo: nunc de servitute Graecorum eo bello agitur, quod illis iam imminet aduersus hostem alienigenam: quem quum ad oppugnandum Philippum videamini aduocasse, re vera, etsi non intelligitis, in vestram et totius Graeciae perniciem acciuiistis. Quemadmodum ii, qui per bellorum necessitates securitatis suae causa praesidia in vrbes suas arcescunt, suis ipsorum viribus validiora, ii opera eadem et ab hostium metu se liberant, et amicorum potentiae sese subiiciunt: ita et nunc Aetoli sibi consulere cogitant, qui dum omni studio id agunt, vt Philippum superent, et Macedones humiliores infirmioresque redigant, non animaduertunt, eam ipsosmet aduersus sese nubem attrahere ab occidente, quae repente quidem in primos fortasse Macedonas incumbet, mox vero, vltcrius semper progrediens, Graecis magnorum malorum causa existet.

32. Et oportet quidem Graecos omnes ingruentem providere tempestatem; omnium

κατακλινο-

καδοιμονίας. ἐπεὶ, τίνος χά-
ρα ὑπολαμβάνετε τὰς ὑμετέρας
πράξεις, ἄνδρες Λακαδοιμόνιοι,
καθ' ὅς καιρὸς ὁ Ξέρξης ἀπέ-
σταλτα πρεσβευτὴν πρὸς ὑμᾶς,
ὕδαρ καὶ γῆν αἰτούμενος, ἀπώ-
σαντας ἐς τὸ Φρέαρ τὸν παρα-
γοιόνοντα, καὶ προσπιβάλλον-
τας τῆς γῆς, καλεῖν ἀπαγγέ-
λαι τῷ Ξέρξει, διότι παρὰ Λα-
καδοιμόνιων ἔχει τὰ κατὰ τὴν
ἐπαγγελίαν ὕδαρ καὶ γῆν; τί-
νος πάλιν ἐθέλοντῃν καὶ προ-
θύμως ἐξορμᾶν ἀποθανυμένους
τὰς περὶ Λαωνιδῆν; ἅρ' ἔχ' ἵνα
ἰδέσθαι μὴ μόνον περὶ τῆς αὐ-
τῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς τῶν
ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευθερίας
προκινδυνεύειν; ἐξόν γε τοιούτων
ἀνδρῶν ἀπογόνους ὑπάρχοντας,
καί ποτε νῦν συμμαχίαν ποιη-
σάμενους τοῖς βαρβάροις, στρα-
τεύειν μετ' ἐκείνων καὶ πολε-
μεῖν Ἑπειρώταις, Ἀχαιοῖς,
Ἀκαρναῖσι, Βοιωτοῖς, καὶ Θετ-
ταλοῖς, σχεδὸν πᾶσι τοῖς Ἑλλήσι,
πλὴν Αἰτωλῶν. τέτοις μὲν οὖν
ἔδος ἐστὶ ταῦτα πράττειν, καὶ
μηδὲν αἰσχρὸν νομίζειν, εἴγε μόν-
ον πρόσθετι τὸ πλεονεκτεῖν· εἰ
μὴν οὐκ. καὶ τί δὴ ποτε
προσδοκᾶν δεῖ τέρας ἀπεργασο-
μένους, ἐπεὶ τὴν Ῥωμαίων
προσελήφασιν συμμαχίαν. οἷ γε
τῆς Ἰλλυριῶν ἐπιλαβόμενοι ῥο-
πῆς καὶ βοηθείας, κατὰ μὲν
θάλατταν βιάζεσθαι καὶ παρα-
στυδῶν σταβάλλοντο Πύλον·
κατὰ δὲ τὴν ἐπολιόρησιν μὲν
τὴν Κλεωυρτίαν πόλιν, ἐξην-
δραποδίσαντο δὲ τὴν τῶν Κυνα-

vero maxime Lacedaemonios.
Cedo enim, viri Lacedaemo-
nii, cuius rei gratia putatis
maiores vestros, quo tempore
Xerxes legatum ad eos mise-
rat, aquam et terram poscen-
tem, detrussisse in puteum il-
lum, qui venerat, et terra in-
super iniecta, iussisse, Xerxi ut
referret, consecutum se, quae
petere ipsum nuntiauerat, a-
quam et terram? cuiusnam item
rei gratia ultro ad mortem ma-
nifestam esse profectos Leoni-
dem et qui eum sequebantur?
nonne ut omnes intelligerent,
ipso non pro sua dumtaxat,
verum pro Graeciae totius li-
bertate primos pericula ad-
ire? Licitum est scilicet vo-
bis, qui talibus prognati estis
maioribus, ut societatem nunc
cum barbaris ineatis, et com-
muni cum ipsis expeditione
suscepta, bellum inferatis Epi-
rotis, Achaeis, Acarnanibus,
nec non Boeotis et Thessalis,
cunctis denique Graecis, prae-
terquam Aetolis. Est sane mos
istorum ita facere, neque tur-
pe quicquam ducere, unde
modo possint ipsi cum alieno
detrimento quaestum aliquem
parare. vobis ea consuetudo
non est. Enimvero quid de-
signaturos istos putes, post-
quam Romanorum societate
sunt aucti; quibus ut accessisset
alicuius ex Illyrico subsidii
leue momentum, mari quidem
Pylum per vim tentare contra
ius et omne fas sunt ausi, terra
autem Clitoriorum urbem ex-
pugnarunt, Cynaethensium ve-
ro etiam hastae subiecerunt?

·····

Δείν. καὶ πρότερον μὲν Ἀντιγό-
νῃ, καθάπερ ἐπάνω προῖπον,
ἐποίησαντο συνθήκας ὅτοι περί
τε τῶν Ἀχαιῶν καὶ τῶν
Ἀκαρνανῶν ἔθνος· νῦν δὲ πα-
κείνηται πρὸς Ῥωμαίους πατὰ
πάσης τῆς Ἑλλάδος.

33. Ἄ τίς ἐκ ἂν τυθόμενος
ὕπιδιοιτο μὲν τὴν Ῥωμαίων ἔφο-
δον, μισήσας δὲ τὴν Αἰτωλῶν
ἀπένειμαν, ὅτι ταυτάς ἐδάβ-
ησαν ποιήσασθαι συνθήκας; ἥδη
παρήρηται μὲν Ἀκαρνανῶν Οἰ-
τιάδας καὶ Νῆσον· κατέσχον δὲ
πρῶτῃ τὴν τῶν ταλαιπώρων
Ἀντικυρῆων πόλιν, ἔξανδρα-
ποδισάμενοι μετὰ Ῥωμαίων αὐ-
τήν. καὶ τὰ μὲν τέκνα καὶ
τὰς γυναῖκας ἀπάγασι Ῥωμαῖοι,
πεισόμενα θηλονότι, ἅπερ αἰὶς
ἐκ πάχων τοῖς ὑπὸ τὰς τῶν
Ἀλαιοφύλων πεσῶσιν ἐξουσίας·
τὰ δ' ἐδάφη πληρονομήσι τῶν
ἡτυχημένων Αἰτωλῶν. καλὸν γε
ταύτης τῆς συμμαχίας μετα-
χεῖν καὶ κατὰ προαίρεσιν, ἄλ-
λως τε καὶ Λακεδαιμονίους ὑπ-
άρχοντας; οἳ γε Θηβαίους, τὰς
κατ' ἀνάγκην ἡσυχίαν ἄγειν βε-
λευσαμένους μόνους τῶν Ἑλλή-
νων, πατὰ τὴν τῶν Περσῶν
ἔφοδον ἐψηφίσαντο δεκατεύσειν
τοῖς Θεαῖς, κρατήσαντες τῶ
πολέμῳ τῶν βαρβάρων. Κα-
λὸν μὲν ἔν, ὃ ἄνθρωποι Λακε-
δαιμόνιοι, καὶ πρότερον ὑμῖν ἐστὶ
τὸ μνησθέντας μὲν τῶν προγέ-
νων, εὐλαβηθέντας δὲ τὴν Ῥω-
μαίων ἔφοδον, ὑπιδόμενους δὲ
τὴν Αἰτωλῶν κακοπραγμοσύ-

Et quum antea ad enertem
das Achaeorum et Acarna-
num gentes cum Antigono,
vt iam dixi, foedus sanxe-
runt: nunc iterunt cum Ro-
manis in Graeciae totius pet-
nitiam.

33. Haecine poterit aliquis
audire, vt non statim aduen-
tum Romanorum suspectum
habeat, Aetolorum vero per-
ditam audaciam, qui huiusce-
modi facinora fecerunt, non
oderit? Et hi quidem iam
Acarnanibus Oeniadas ademo-
runt, atque Naxum: nuper et-
iam infelicium Anticyrensiū
oppidum, postquam ipsos a
Romanis adiuti sub iugum mi-
sissent, sibi detinuerunt. et li-
beros quidem ac mulieres Ro-
mani abducunt, vt ea videlicet
patiantur, quae par est illos pati,
qui in potestatem alienigena-
rum hostium deueniunt: uer-
am et solum miserorum, velut
hereditatis iure, Aetoli possi-
dent. Honestam sane societa-
tem, et cui se merito Graeci ad-
iungant; vos praesertim, viri
Lacedaemonii, qui olim, quod
foli ex omnibus Graecis The-
bani, Xerxe Graeciam inuaden-
te, quiescendum sibi esse neces-
sitate adacti statuissent, vbi se-
mel bellum contra barbaros
profligassetis, decimam ex ipsis
vos fore diis consecratos de-
creuistis. Quin illud potius ho-
nestum vobis, Spartani, et deco-
rum fuerit, vt memores maio-
rum vestrorum, aduentum Ro-
man. in has oras cauentes, ma-
iam Aetolorum mentem haben-

νην,

ψ, τὸ δὲ μέγιστον, τῶν ἐξ
 Ἀστυγένης γαγονότων μνησθέν-
 τας, ἔτι καὶ νῦν μισοπονηρή-
 αι, καὶ τὴν μὲν Αἰτωλῶν
 ποταφῆναι Φιλίαν, Ἀχαιοὺς
 δὲ καὶ Μακεδόσι κοινωνήσαι
 αὐτῶν ἀλλήλων. εἰ δ'
 ἦεν πρὸς τῷτο τινὲς ἀντιπράτ-
 τεισι τῶν πλεῖστον δυναμένων
 ἡμῶν, πρὸς γε τὴν ἡσυ-
 χίαν ἐρμήσατε, καὶ μὴ μα-
 κήτε τῆς τέτων αἰκίας.

- - - Προθυμίαν γὰρ
 ἔχοντες, συμφόρως μὲν γιγνομέ-
 νῳ, παρέχουσαι χρείαν, ἐφελ-
 ιαμένῃ δὲ καὶ καθυστέρουσαν
 ἡμῶν ἀνυφελῆ ποιῆν τὴν ἐπι-
 κριάν. ἔπειρ ὅν βέλονται μὴ
 οὐκ ἐρήμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ
 οὐκ ἔργοις τηρεῖν τὴν πρὸς αὐ-
 τοῖς συμμάχων - - -

Ὅτι Φίλιππος τὴν Ἐχι-
 νίαν πέλας τῆς Φθιώτιδος
 καὶ μηχανημάτων ἐπολιόρ-
 κησε.

Χελωνῶν χωστρίδων κατα-
 σκευή καὶ χρῆσις.

14. Προθέμενος δὲ τῆς πό-
 λεως κατὰ δύο πύρ-
 ρας ποιῆσαι τὴν προσαγωγήν·
 κατὰ μὲν τούτας χελωνὰς κατα-
 κεύουζα χωστρίδας καὶ κριῶς,
 κατὰ δὲ τὸ μεσοπύργιον τοῦ
 ποταμοῦ μεταξὺ τῶν κριῶν, παρ-
 ἑστηκὼν τῷ τείχει. τῆς δὲ
 προθέσεως συνταλαμμένης, πα-
 Τον. II.

tes suspectam, quodque est o-
 mnium maximum, merita in vos
 Antigoni reuocantes in memo-
 riam, nunc quoque, ut olim,
 improbos homines vobis esse
 odio, probetis, et repudiata Ae-
 tolorum amicitia, cum Achaeis
 ac Macedonibus spes et confilia
 consocietis. Sin autem inter
 vos reperiuntur ex iis, qui plu-
 rimum possunt, qui huic sen-
 tentiae refragentur: ad quie-
 tem certe animos conuertite,
 neque istorum iniquitatis par-
 ticipes velitis esse.

- - - Propensam quippe
 amicorum voluntatem, si qui-
 dem opportune se exerat, ma-
 gno folere esse visui: sin autem
 moram traxerit, et tardius ad-
 uenerit, inutile profus asserre
 auxillum. Accelerarent igitur,
 si non verbis dumtaxat, sed et
 rebus ipsis initam secum socie-
 tatem seruare in animo habe-
 rent. - - -

Philippus Echinum oppidum
 Phthiotarum Thessalorum ou-
 rignat, machinis etiam au-
 libitis.

Testudinum aggesitiarum
 descriptio et usus.

34. Philippo erat consilium,
 ad duas obsellae urbis
 turres machinas admouere:
 itaque ex aduerso earum tur-
 riuin testudines, quae ad com-
 plendas fossas parantur, (agge-
 sitias vocant) et arietes stru-
 xit. e regione autem muri, in-
 ter duas turres medii, munitio-
 nem longam, eamque testatam,
 N
 ραπλή-

ραπλήσις ἡ τῶν ἔργων ἐγένετο
 πρόστοψις τῇ τῷ τείχεος διαθέσει.
 τὰ μὲν γὰρ ἐπὶ ταῖς χαλῶναις
 κατασκευάσματα, πύργῳ ἐλάμ-
 βαναι καὶ Φαντασίαν καὶ διαθά-
 σιν ἐκ τῆς τῶν γέβρων συνθέ-
 σεως· τὸ δὲ μεταξύ τούτων τῷ
 τείχεος, τῶν ἀνωτέρω γέβρων
 τῆς τοῦ εἰς ἐπάλξεις τῇ πλοκῇ
 διαρηγμένων. διὰ μὲν ἐν τῷ κα-
 τὰ μέρος τῶν πύργων, οἳ τε
 προχωρῶντες τὰς ἀνωμαλίας
 τῶν τόπων ἐπὶ τῇ τῶν ἐχαρίων
 ἐφόδῳ τὴν γῆν ἐπέβαλλον· οἳ τε
 κριὸς ἐκώθειτο. τὸ δὲ δεύτερον,
 ὁδρίας καὶ τὰς πρὸς τὰς ἐμ-
 πρησμάς παρασκευάς, καὶ τὰ
 καταπελτικά σὺν τέτοις· ἐπὶ
 δὲ τῷ τρίτῳ, πληθος ἀνδρῶν
 ἐφασθῆκε τῶν ἀπομαχομένων
 πρὸς τὰς κακοποιῶν ἐπιβαλλο-
 μένας τὸν κριόν. ἔτοι δ' ἦσαν
 ἰσοῦψεις τοῖς τῆς πόλεως πύρ-
 γοις. ἐκ δὲ τῆς μεταξύ τῶν
 πύργων τοῦ ὁρύγματα διπλαῖ
 προσήγατο πρὸς τὸ μεσοπύργιον.
 καὶ τρεῖς ἦσαν βελοτάσεις λι-
 θεβόλοις· ὧν ὁ μὲν εἰς ταλαν-
 τικῶς, οἱ δὲ δύο τριακοντα-
 μναίως ἐξέβαλλον λίθους. ἀπὸ δὲ
 τῆς παρεμβολῆς ὡς πρὸς τὰς
 χαλῶνας τὰς χωστίδας πα-
 ποίητο σύρριγγας κατὰ στοιχοί, χά-
 ριν τῷ μήτε τὰς προσιόντας ἐκ
 τῆς στρατοπεδείας, μήτε τὰς
 ἀπιόντας ἀπὸ τῶν ἔργων βλά-
 πτεσθαι μηδὲν ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς
 πόλεως βελῶν. ἐν ὁλίγαις δὲ
 ταλαῖς ἡμέραις συνέβη, καὶ τὴν
 τῶν ἔργων ἐπιτελεσθῆναι συντέ-
 λειαν, διὰ τὸ τὴν χώραν ἀφ' ἧ-

Graeci porticum nuncupant
 inter duos arietes excitavit.
 tractu pari. Quod inceptum
 ut perfecit, figuram moenium
 operum aspectus referebat.
 Nam quae testudinibus erant
 superstructa, ex ipsa cratium
 compositione turris speciem
 ac figuram obtinebat. mu-
 ro inter turres similis erat
 munitio arietibus interiecta,
 cuius summae crates ipsa vi-
 minum textura in modum
 pinnarum erant diuisae. In-
 fima igitur parte turrum et
 qui loca complanabant, dum
 bases promouerentur, terram
 iniiciebant, et simul arietes
 impellebantur. in secunda con-
 tabulatione hydriae erant,
 quaeque alia aduersus incen-
 dia solent comparari. erant
 ibi et catapultae. in tertia
 milites non paucos locarat,
 ad resistendum iis, qui arie-
 tes aliquo maleficio infestare
 aggredierentur. atque hi sub-
 limitate turres oppidi aequa-
 bant. e munitione illa longa
 inter geminas machinas ap-
 plex fositum ad murum op-
 positum fuerat ductum: et
 erant ibi tres stationes ido-
 neae locandis balistis: qua-
 rum una erat talentaria, reli-
 quae lapides emittebant xxx.
 pondo. Iam e castris ad te-
 studines aggestitias canales de-
 cebant desuper coniecti, ne
 vel eos, qui e vallo accederent,
 aut eos, qui ab operibus disce-
 derent, tela ex vrbe missa lae-
 derent. Sunt autem opera haec
 omnia paucis oppido diebus
 confecta, quod rebus omnibus

πας ἔχον τὰς εἰς τὸ το
μῆρος χορηγίας. Οἱ γὰρ Ἐχι-
πῶς κέντα μὲν ἐν τῷ Μη-
λῷ πόλιν, τετραμμένοι πρὸς
σπερχειαν, κατ' ἀντιέραν
αὖτ' ἐν Θρονίαν χώρας.
ἀφ' οὗται δὲ γῆν πάμφορον.
ἢ ἐν αὐτῇ ἐδὲν ἐνέλιπε τὸν
Φίλιππον τὴν πρὸς τὰς ἐπι-
βλῆας. ἢ μὲν ἀλλὰ, καὶ ἄ-
λλοι ἄνθρωποι, ἐπιτελεθόντων τῶν
ἔργων, προσήγον ἅμα τὰς τῶν
ἐργασίων καὶ μηχανημάτων
κατασκευάς.

ad eiusmodi fabricas necessa-
riis illa regio abundet. Sit
namque est vrbs Echinaeen-
sium ad sinum Maliacum, ver-
gens in meridiem in altera
Sperchii ripa, ex aduerso di-
tionis Throniensium. regio
est omnium. quae terra pro-
ueniunt, ferax: quam ob
causam nihil Philippo ad sua
incepta exsequenda deerat.
Quod igitur ante dicebam,
operibus confectis, rex et te-
studines ad fodiendum compa-
ratas, et tormentorum fabri-
cas simul admouebat.

Εὐφράτης ποταμὸς ἀρχὴ
ἐν Ἀρμενίᾳ, τόποι, δι' ὧν φέ-
ρεται, καὶ ἡ φύσις.

*Euphratis fluminis origo,
regiones per quas labitur, na-
tura.*

35. **Ο** γὰρ Εὐφράτης τὴν
μὲν ἀρχὴν λαμβάνει
τῆς συστάσεως ἐξ Ἀρμενίας,
διὰ δὲ τὴν Συρίαν καὶ τῶν
ἐξ ἑξέως τόπων, ὡς ἐπὶ Βαβυλωνί-
αν. καὶ δευτέρῃ μὲν εἰς τὴν Ἐρυ-
θραν ἐμβάλλειν θάλατταν· ἢ
μὲν εἴγε ταῦτα. ταῖς γὰρ διώ-
ρυξι ταῖς ἐπὶ τὴν χώραν ἀγο-
μέουσιν προσεκταμέναται, πρὶν
ἐμβάλλειν εἰς θάλατταν ποιοῦ-
σθαι. διὸ καὶ συμβαίνει, τὴν ὑπε-
ρβολὴν φύσιν ἔχειν τῶν τοῖς
πλείους τῶν ποταμῶν. τοῖς μὲν
γὰρ ἄλλοις αὐξάνεται τὸ ρεῦμα,
καὶ ὅς ἐν πλείους διαφέρονται
τῶν τοῖς, καὶ μέγιστοι μὲν εἰς τὴν
τῶν χειμῶν, ταπεινότεροι
δὲ κατὰ τὴν ἀκαρὴν τῆς θέρμης.
ὅτε, δὲ καὶ πλείους γίνονται τῶ
ῥεῖματι κατὰ Κυνὸς ἐπιτολῆν,

35. **A**mnis Euphrates in Ar-
menia primam origi-
nem nactus, mox inde la-
pfus per Syriam et continuos
illi deinceps terrarum tra-
ctus, fertur in Babyloniam.
et videtur ille quidem in
mare Erythraeum sese exo-
nerare; verum aliter res ha-
bet. prius enim quam in
mare ostium immittat, in foi-
sas per agros ductas exhau-
ritur. unde fit, vt ceteris
fluminibus contrariam natu-
ram Euphrates habeat. aliis
namque eo auctior est alueus,
quo plura loca permeant,
iidem per hiemem sunt al-
tissimi, per aestatis aestus
humillimi. hic et latissime
tunc effunditur, quando Canis

καὶ μέγιστος ἐν ταῖς κατὰ Συ-
ρίαν τόποις, ἀπὸ δὲ πρὸν
ἐλάττω. αἴτιον δὲ τούτων, ὅτι
συμβαίνει, τὴν μὲν αὐξήσιν ἐκ
ἐκ τῆς συρρύσεως τῶν χειμα-
ρινῶν ὄμβρων, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀνα-
τήξεως τῶν χιόνων γίνεσθαι
- - - τὴν δὲ μείωσιν διὰ
τὰς ἐκτροπὰς τὰς ἐπὶ τὴν χώ-
ραν, καὶ τὸν μαρισμὸν αὐτῶν
τὸν ἐπὶ τὰς ἀρδεύσεις· ἣ καὶ
τότε βραδεῖαν συμβαίνει γί-
γνεσθαι τὴν κομιδὴν τῶν θυ-
νάμενων, ἅτε καταγόμενοι μὲν
ὄντων τῶν πλοίων, ταπεινότη-
τε δὲ τῶν ποταμῶν, καὶ τε-
λέως βραχύ τι συναργύσης τῆς
τῶν ῥευματός βίας πρὸς τὸν
πλοῦν.

oritur, et alueum in Syria ha-
bet maximum, unde quo lon-
gius progreditur, eo fit ipse
minor. Causa, cur haec con-
tingant, est, quod non ex
collectione imbrum hiberno-
rum capit suos auctus, sed ex
nivibus liquefactis: minuitur
autem, dum ab eius alueo in
agros auertuntur eius aquae,
et ad irrigationes multifariam
derivantur. Quae ratio est,
quare tempestate illa tarde per
eum deportatio exercituum
expediatur. nam et nauigiis
deuehuntur milites, magnis
ponderibus onustis, et aquae
fluminis tum maxime humiles,
ut ad nauigationem conficien-
dam nihil admodum vis flumi-
nis alvei conferat.

ΕΚ ΤΗΣ
ΔΕΚΑΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΩΝ
ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ
Ε
POLYBII MEGALOPOLITANI
DECIMA HISTORIA
EXCERPTA.

Ὅτι τῆς πλευρᾶς τῆς Ἰτα- *Oram Italiae a freto ad*
λίας ἀπὸ τῆ πορθμῆ εἰς Τά- *Tarentum esse importuosam:*
ραντα αἰλιμένῃ ἔσῃ, ἢ Τα- *Tarentinarum vero urbem,*
ραντίνων πόλιν, εὐλίμενος ἔσῃ, *quae portum habeat egre-*
παρὰ ταύτην τὴν αἰτίαν πρὸς *gium, ad parandas diuitias*
εὐδαιμονίαν ἔχει ὡς καὶ ἡ *optime esse sitam.*

Ὅντων γὰρ ἀπὸ τῆ πορθμῆ *I*taliae illa ora, quae a fre-
καὶ τῆς Ῥηγίνων πέ- *to Siculo et oppido Rhe-*
λεως ταδίων εἰς Τά- *ginorum Tarentum vf-*
ραντα πλείονων ἢ διχιλίων, εἰς *que per stadia amplius*
τέλος αἰλιμένου εἶναι συμβαίνει *bis mille porrigitur, quae que*
τὴν πλευρὰν τῆς Ἰταλίας ταύ- *mari Siculo obuerfa in Grae-*
την, πλὴν τῶν ἐν Ταραντὶ λι- *ciam vergit, est vniuersa pe-*
μένων, ἢ τέτραπται μὲν εἰς τὸ *nitus importuosa, si Tarenti-*
Σικελικὸν πέλαγος, νεύει δὲ *num portum excipias. Sunt*
πρὸς τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τά- *autem in eo tractu et gen-*
πας, ἔχει δὲ τῶν βαρβάρων *tium barbararum populi nu-*
ἐθνῶν τὰ πολυανθρωπότατα, *merosissimi, et Graecorum*
καὶ τῶν Ἑλληνίδων πόλιν τὰς *hominum vrbes nobilissimae.*
ἐπιφανεστάτας. Βρέττιοι γὰρ καὶ *Brutii namque et Lucani, at-*

Λαυκανοί, καὶ τινὰ μέρη τῶν Σαυνίτων, ἔτι δὲ Καλαβροί, καὶ πλείους ἄλλοι, τῷ τὸ κλίμα νέμονται τῆς Ἰταλίας. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων Ῥήγιον, καὶ Καυλωνία, καὶ Λακρόν, καὶ Κρότων, ἔτι δὲ Μεταπόντιοι καὶ Θύριοι ταύτην ἐπέχουσι τὴν παραλίαν ὥστε καὶ τὰς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος Φερόμενους ἐπὶ τινὰ τόπον τῶν προειρημένων, κατ' ἀνάγκην ὁρμεῖν ἐν ταῖς τῶν Ταραντίνων λιμέσι, καὶ τὰς ἀμείψαι καὶ τὰς οἰκονομίας πρὸς πάντας τὰς κατέχοντας ταύτην τὴν πλευρὰν τῆς Ἰταλίας ἐν ταύτῃ ποιῆσαι τῇ πόλει τεκμήριον ὅτι ἂν τις τῷ τόπῳ τὴν εὐκαιρίαν ἐκ τῆς περὶ Κροτωνιάδας γενομένης εὐδαιμονίας. ἐπεὶ οἱ γὰρ Φερινὺς ἔχοντες ὄρμους, καὶ βραχέαν τινὰ παντοῶς προσαγωγὴν, μεγάλην εὐδαιμονίαν δοκῶσι περιποιήσασθαι δι' ἑὸν ἕτερον, ἢ διὰ τὴν τῶν τόπων εὐφύλιαν ἣν ἐδὲ συγκρίνειν ἄξιόν ἐστι τοῖς Ταραντίνων λιμέσι καὶ τόποις. τέτακται δὲ καὶ πρὸς τὰς κατὰ τὸν Ἀδρίαν λιμένας εὐφυνὴ καὶ νῦν μὲν, ἔτι δὲ μάλλον ἦν πρὸ τῆς. ἀπὸ γὰρ ἁπλᾶς Ἰαπυγίας ἕως εἰς Σιπῶντα πᾶς ὁ προσφερόμενος ἐκ τῶν ἀντιπέρας, καὶ καθορμιθεὶς πρὸς τὴν Ἰταλίαν, εἰς Τάραντα ἐποιεῖτο τὴν ὑπερβολὴν, καὶ ταύτῃ συνεχρῆτο τῇ πόλει πρὸς τὰς ἀλλαγὰς καὶ μεταθέσεις οἰονεὶ ἐμπορίῳ. ἐδὲ πω γὰρ συνέβαινε τότε, τὴν τῶν Βρεντεσινῶν ἐκτίσθαι πόλιν. διό-

que Samnitum pars, nec populi Calabri, et alii plures hanc Italiae plagam incolunt. pariterque e Graecanicis ciuitatibus eam maris oram obtinent Rhegium, Caulon, Locri, Croton, Metapontum et Thurii. ut necessario, quicumque e Sicilia aut e Graecia aliquem e iam dictis locis petunt, Tarentino portu sit eis utendum, et in ea vrbe permutationes faciendae, aut alia commercia agitando cum vniuersis illis populis, qui hoc Italiae latus habent. Enimvero Tarentum quam opportuno sit loco situm, licet coniciere ex ea felicitate, quam olim Crotoniatae sunt adepti. qui stationes nauibus aestiuas nonnullas quum haberent, easque aliquando adirent naues sane perpaucae, ingentes tamen sunt consecuti opes, non aliam ob causam, ut omnium est opinio, nisi hanc, quod magna esset eius loci opportunitas, quae tamen ne comparari quidem meretur cum portibus et locis Tarentinorum vrbis, quae etiam ad portum maris Hadriatici commode et nunc quoque sita est, sed multo magis erat olim. nam ex iis locis, quae in ora opposita sunt, inter promontorium Iapygiae et Sipuntem, nemo accedebat, aut in vllum Italiae portum nauem eiiciebat, quin Tarentum quoque traiceret, eorumque vrbe quasi emporio ad permutandas aut transferendas merces vteretur. nec dum enim conditum erat

ὁ Φάβιος ἐν μεγάλῃ τι-
μίαντες τὴν υπερβολὴν, τὰ λ-
λά παρὰ, πρὸς ταῖς εἰς τῶ-
ν τὸ μέρος ἦν ἐπινοίας.

Brundisium. propterea Fabius,
qui eum traiectum faciebat ma-
gni, ceteris rebus posthabitis,
ad hanc vnam curam totius
ingenii vires conuertit.

Τὴν πρώτην ὁ Σκιπίων ὁ
Ἀφρικανὸς ἐπέκλιν ἡγεμὼν
ἦν ἐπιφανέστατος.

Qua ratione Scipio Africa-
nus tam clari nominis dux sit
factus.

Ὅτι ὁμοίως εἶχον πρὸς δε-
ξιμασσίαν ὁ τε Λυκούργος ὁ
Ἰωνοῦ καὶ Σκιπίων ὁ
Ἀφρικανός.

Lycurgum Lacedaemonium
et Scipionem Romanum simu-
latione superstitionis eodem
modo esse usus.

Ἡ πρώτη ἐπίσημος τῷ
Σκιπίωνι πράξις.

Primum Scipionis facinus
memorable.

Ὅτι ὁ Σκιπίων παρεχό-
μενος μεταπορευόμενος τὴν
Ἰσπανίαν, καὶ τυχὼν
ἐκείνης, ἔδειξε μετὰ τινος
ἐπινοίας πράττειν,
μετὰ λογισμῷ ἐπράττε,
ἐκείνην τε καὶ φιλο-
σοφίαν.

Scipionem praeter omnium
opinionem instituta petitione
aeditutis, ubi eam fuit con-
secutus, visum esse vulgo ho-
minum ex inspiratione diuina
facere, quae ratione certa fa-
ciebat, et dexteritate quadam
atque industria.

Ἐκλογισμοὶ αὐτῷ, οἷς
ἐκτελέσας κατόλου τε τοῖς
ἐκείνης πράγμασιν ἐπε-
λάττει, καὶ κατὰ μέρος
τῆς Καρχηδόνης πολιορ-
κεῖ.

Expositio rationum, quae
Scipionem impulerunt, ut et a
principio susciperet prouinciam
Hispaniam, et postquam eo
venit Carthaginem Nouam op-
pugnaret.

Ἡ τοποθεσία τῆς ἐν Ἰβη-
νίᾳ Καρχηδόνης, καὶ παρὰ
ἐκείνης αἰτίας αὐτῆς ἐν ἡμέρᾳ
αὐτῇ.

Situs Carthaginis Nouae
in Hispania, et eiusdem mi-
ra expugnatio, dici unius
spatio.

Ἡ παρὰ Ῥωμαίοις τῆς ἀρ-
αγῆς οἰκονομία περὶ τὰς
αὐτῶν πόλεων καταλήψεις.

Disciplina Romanorum cir-
ca direptiones urbium capta-
rum.

Ὅσα προνοίας, σωφροσύνης καὶ μετρίστητος ἔργα ἐν ἀπεδείξατο ὁ Σκιπίων, τῆς πόλεως αἰλέσης.

Ὁ τρόπος τῆς τῶν πεζικῶν στρατοπέδων γυμνασίας.

Αἱ κινήσεις, αἷς ἔδει παρὰ τοῖς τακτικοῖς τῆς Σκιπίωνος ἱππεῖς συνηθίσαι.

Ὁ τρόπος τῆς ἐξοπλισίας, καὶ ἐν ταύτῃ Σκιπίωνος ἔθος.

Quae et quanta prudentiae, temperantiae et moderationis exempla ediderit imperator urbe capta.

Quomodo Scipio exercitum pedestrem exercuerit.

Motus disciplinae tacticae, quos oportuit equites Scipionis addiscere.

Scipionis mos in decursionibus militum.

2. Περὶ τὰς τῆς στρατηγῆς ζητήσι τινας, τίνι τρόπῳ ἐγένετο ἐπιφανέστατος, ἀπὸ ποίας φύσεως ἢ τριβῆς ἐρμηθεύς. Οἱ μὲν ἔν ἄλλοι πάντες αὐτὸν ἐπιτυχῇ τινα, καὶ τὸ πλεῖον αἰεὶ παραλόγως καὶ τῷ ταυτομάτῳ καθορῶντα τὰς ἐπιβολὰς παρεισάγουσι, νομίζοντες, ὥσανεὶ δεισιτέρους εἶναι καὶ θαυμασιτέρους τῶν τοιούτων ἀνδρῶν τῶν κατὰ λόγον ἐν ἐκάστοις πραττόντων, ἀγνοῶντας, ὅτι τὸ μὲν ἐκινετὸν, τὸ δὲ μακαριστὸν εἶναι συμβαίνει τῶν προειρημένων. καὶ τὸ μὲν κοινὸν ἐστὶ καὶ τοῖς τυχεῖσι, τὸ δ' ἐκινετὸν μόνον ἴδιον ὑπάρχει τῶν εὐλογίῶν καὶ φρένας ἐχόντων ἀνδρῶν, ἔς καὶ δεισιτάτης εἶναι καὶ προσφιλεστάτης τοῖς θεοῖς νομισέον. Ἐμοὶ δοκεῖ Πόπλιος Λυκάργος, τῷ τῶν Λακεδαιμονίων

2. De hoc imperatore quae-runt nonnulli, quoniam ille modo euaserit illustrissimus, qua naturae indole praeditus, qua experientia ad res gerendas accesserit. Et scriptores quidem alii omnes eum inducunt virum quemdam fortunatum, et qui pleraque sua omnia incepta, praeter rationem, casu quodam fortuito ad finem optatum perduceret. putant enim, eos, qui tales sunt, magis esse quasi divinos et maiore admiratione dignos illis, qui singulas suas actiones ratione certa dirigunt. nimirum ignorant isti, eiusmodi esse illa, quae diximus, ut propter eorum alterum homines laudentur, propter alterum praedicentur felices; quorum hoc commune est, ac cuius e plebe potest contingere; laude vero dignum esse, proprium est dumtaxat prudentium et cordatorum virorum, qui etiam maxime divini et diis carissimi debent censerferi. Enimuero mihi videtur Scipio et natura et ge-
νομοθέ-

νομεθεῖν, παραπλησίαν ἐχθ-
 κέναι Φύσιν καὶ προαίρεσιν.
 ἔτε γὰρ Λυκῆργον ἡγήτεον δε-
 σιότατον ἔκαστα, καὶ πάντα προ-
 ἔχοντα τῇ Πυθίᾳ συστήσασθαι
 τὸ Λακεδαιμονίων πολίτευμα.
 ἔτε Πόπλιον ἐξ εὐπνίων ὀρ-
 μέσανον καὶ κληδόναν, τη-
 λικαυτήν περιποιήσας τῇ πατρί-
 δι δυνάστεϊ. Ἀλλ' ὄρωντες ἐ-
 κότεροι τὰς πολλὰς τῶν ἀν-
 θρώπων ἔτε παράδοξον προ-
 δεχομένους ῥαδίως, ἔτε τοῖς δε-
 σινὸς τολμῶντας παραβάλλεσθαι
 χωρὶς τῆς ἐκ τῶν θεῶν ἐλ-
 πίδος. Λυκῆργος μὲν, αἰ-
 προσλαμβανόμενος ταύτης ἰδίας
 ἐπιβολῆς τὴν ἐκ τῆς Πυ-
 θίας Φήμην, εὐπαράδεκτοτέ-
 ρας καὶ πισωτέρως ἐποίησεν τὰς
 ἰδίας ἐπιβολὰς. Πόπλιος δὲ,
 παραπλησίως ἐργαζόμενος, αἰ-
 δέσκει τοῖς πολλοῖς, ὡς μετὰ
 τῆς θεῆς ἐπιποθείας ποιήμα-
 τος τὰς ἐπιβολὰς, εὐδαρσε-
 γέρας καὶ προθυμότερας κατα-
 σκευάζει τὰς ὑποταττομένης
 πρὸς τὰ δεῖνα τῶν ἔργων.
 ὅτι δ' ἔκαστος μετὰ λογισμὸν
 καὶ προνοίαν ἐπραττε, καὶ
 διότι πάντα κατὰ λόγον ἐξέ-
 βρινε τὰ τέλη τῶν πράξεων
 αὐτῶν, ὅλην ἔσται διὰ τῶν λῃ-
 γασθῶν μελλόντων.

3. Ἐκείνος γὰρ ὅτι μὲν ἦν
 εὐεργετικὸς καὶ μεγαλόψυχος,
 ὁμολογεῖται· ὅτι δ' ἀσχετὸς
 καὶ νήπιος, καὶ τῇ διανοίᾳ
 περὶ τὸ προτεθέν ἐντεταμένους,

nere institutorum similitudi-
 nem aliquam cum Lyncurgo La-
 cedaemoniorum legumiatore
 habuisse. Nam neque de Ly-
 curgo par est existimare, ipsum
 adeo fuisse superstitiosum, ut
 in constituenda Spartanorum
 repub. Pythiae per omnia ad-
 haereret: neque Scipio existi-
 mari debet, quum patriae suste-
 tantum imperium pararet, e
 somniis quibusdam, aut omni-
 bus pependisse. Sed quod vi-
 derent ambo, plerosque mor-
 talium neque ea temere admi-
 ttere, quae abhorrent a com-
 munitus opinionibus, neque
 res arduas et periculo iunctas
 audere aggredi, nisi spes ali-
 qua laeti exitus ab aliquo deo-
 rum fuerit ostensa: et Lyncur-
 gus, quoties aliquid aggredie-
 batur, sententiae suae auctori-
 tatem oraculi a Pythia editi ad-
 iiciendo, ut facilius reciperen-
 tur, et plus fidei inuenirent sus-
 consilia efficiebat, et Publius
 item Scipio, in multitudinis
 animia hanc persuasionem a-
 lens, quasi diuinitus monita
 mente ageret cuncta, eos, qui-
 bus imperabat, confidentiores
 atque paratiores aduersus om-
 nia formidolosa et terribilia
 incepta reddebat. ceterum sin-
 gula ipsum iudicio et pruden-
 tia egisse, omniaque eius consi-
 lia rationi conuenientem exi-
 tum solita fuisse sortiri, clarum
 erit ex iis, quae sumus dicturi.

3. Et quidem fuisse ipsum
 liberalem ac munificum et ma-
 gnanimum, nemo homo negat:
 quod autem esset idem sagax et
 sobrius, quique in iis, quae pro-

ἡδεῖς ἐν συγχωρήσει πλὴν τῶν συμβεβηκότων καὶ τεταραμένον ὑπ' αὐγὰς αὐτῆ τῆν φύσιν. ὧν εἷς ἦν Γαῖος Λαίλιος, ἀπὸ νέας μεταρχηαὶς αὐτῷ παντὸς ἔργου καὶ λόγου μέχρη τελευτῆς, ὁ ταύτην περὶ αὐτῷ τῇ δόξαν ἡμῶν ἀναργασάμενος, διὰ τὸ δοκεῖν εἰκότα λέγειν καὶ σύμφωνα τοῖς ὑπ' αὐτοῦ παπραγμένοις. Ἐφ' ἧ γὰρ, πρώτῃ γεγονέναι Πολύβιου πράξιν ἐπίσημον, καὶ ὅν κενόν ὁ πατὴρ αὐτῷ τῇ ἱππομαχίαν συνεστήσατο πρὸς Ἀντίβαν περὶ τὸν Πάδον καλέμενον ποταμόν. τότε γὰρ, ὡς δοκεῖν, ἑκατακιδέκοντος ἔτος ἔχων, καὶ πρώτον εἰς Ὑπαιθρον ἐξεληλυθὼς, συστήσαντος αὐτῷ τῷ πατρὸς διαφερόντων ἐπ' αὐτῶν ἡλαμὸν ἀσφαλείας χάριν, συνθεασάμενος ἐν τῷ κινδύνῳ τὸν πατέρα περιελημμένον ὑπὸ τῶν πολεμίων μετὰ δυοῖν ἢ τριῶν ἱππέων, καὶ τετραωμένον ἐπισφαλῶς, τὰς μὲν ἀρχὰς ἐπαβέλετο παρακαλεῖν τὰς μετ' ἐκυτῆ, βοηθήσαι τῷ πατρί· τῶν δ' ἐπὶ ποσὸν κατοβρώδυντων διὰ τὸ πλῆθος τῶν περιεσώτων πολεμίων, αὐτὸς εἰσελάσαι παραβέλως δεκεῖ καὶ τολμηρῶς εἰς τὰς περιεχυμένους. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκαζέντων ἐμβλεῖν, οἱ μὲν πολέμοι καταπλαγέντες διέστησαν· ὁ δὲ Πόπλιος ἀναλπίως σωθεὶς, πρώτος αὐτὸς τὸν υἱὸν σωτῆρα προσφώνησε πάντων ἀκού-

posuisset, mentis nervos c tenderet, hoc vero vix alio concefferit, praeter eos, qui eo vixerunt, et in clara, ut ai luce eius indolem sunt contemplati. Ex eo hominum fuit mero C. Laelius, a puero orum, quae fecit ille aut dixit ultimum usque diem participi qui etiam mihi opinionis huius de Scipione concipiendae extitit, quum et similia mihi videretur loqui, et re gestis ipsius congruentia. Narrabat autem Laelius, primus Scipione facinus insignitum esse editum, quando eius rens pugnam equestrem cum Hannibale ad fluvium non Padum pugnavit. Eo nam tempore annos circiter decem et septem natum, in expeditionem primo tunc profectum quum ei parens turmam equitum virtutis expertae tradisset, a qua custodiretur, quam in acie patrem summa diffet cum duobus aut tribus quibus ab hoste circumnatum, ac graui etiam vulnere fectum, ipsum initio quid suas turmulas cohortatum esse ut patri ferrent opem; mox ro, quum isti pavitantes ob multitudinem ingruentium inimicorum aliquamdiu restitisse praecipiti filium confidentia que audacia in hostes circumfusus equum suum egisse. deum quum et reliqui impetum facere essent coacti, aduersarios quidem rei miraculo perculos diuerfa abiisse; Publium v patrem, insperatae salutis partum, primum omnium cun-

την. παραγενομένης δ' αὐτῇ
τῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ Φήμης ὁμαλο-
ταμένης διὰ τὴν προειρημένην
χρῆσιν, λοιπὸν ἤδη πάντως
αὐτὴν ἰδοὺ κατὰ τὰς ὕστερον
καρπὸς εἰς τὰς κατ' ἰδίαν κιν-
ήσεις, ὅταν εἰς αὐτὸν ἀναγ-
αχθεῖται ὑπὲρ τῆς πατρὸς αἰ-
τίῃ ὄλων ἀλπίδες· ὅπαρ ἰδίον
ἔσθαι ἐπὶ τῇ τύχῃ πισύοντες,
ἀλλὰ νῦν ἔχοντος ἡγεμόνος.

4. Μετὰ δὲ ταῦτα πρεσβύ-
τερων ἔχον ἀδελφὸν Λεύκιον,
ὅπῃ τότε προσπορευομένη πρὸς
τὴν ἀγορευομένην, ἣν χαρὸν ἐπι-
φροσύνην ἀρχὴν εἶναι συμβαί-
ναι τῶν νέων παρὰ Ῥωμαίοις,
ἦτο δ' ὄντος, δύο πατρικίαι κα-
ταστάσεις, τότε δὲ καὶ πλείονων
προσπορευομένων· ἐκ πολλῶν
τοῖς ἐπὶ ἀτόλμα μεταπορεύεσθαι
τὴν αὐτὴν ἀρχὴν ταῖς ἀδελφῇ.
αὐτοπράξις δὲ τῆς καταστάσεως,
λοιπόμενος ἐκ τῆς τῷ πλήθους
φύσεως, ἐπ' αὐμαρῶς τὸν ἀδελφὸν
ἀφαιρούμενον τῆς ἀρχῆς, τὴν δὲ
πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν τῷ δήμῳ θαυ-
ρῶν μεγάλην ὑπάρχουσαν, καὶ μό-
τως ὅπως ὑπολαμβάνων ἀνέκρινον
καθίστασθαι τῆς προθέσεως, εἰ
συνφρονήσαντες ἅμα ποιήσαν-
τα τὴν ἐπιβολήν· ἤλθεν ἐπίτινα
αἰσῶσθαι ἔννοιαν. Θαυρῶν γὰρ
ὅτιν μῆτέρα περιπορευομένην τὰς
νόδας, καὶ θύσαν τοῖς θεοῖς ὑπὲρ
τῆς ἀδελφῆς, καὶ κατόλου μεγάλην
προσδοκίαν ἔχουσαν ὑπὲρ τῷ μέλ-
λει, ἥς μόνος ἔμελεν αὐτῇ.
(τὸν μὲν γὰρ πατέρα τότε πλεῖν
συνέβαινον εἰς Ἰβηρίαν, στρατηγὸν

audientibus filium servatorem
suum salutasse. Ille igitur fa-
mam fortitudinis memorato fa-
cinore, magno consensu omni-
um, consecutus, infecutus dein-
ceps temporibus nulli non pe-
riculo suum priuatim caput ob-
iecit, quoties in ipsum spes suas
de salute publica patria contu-
lisset: quod sane non eius est
ducis, qui fortunae omnia per-
mittat, verum eius, qui ratione
ac prudentia vtatur.

4. Secundum haec, quum
haberet Publius fratrem Lu-
cium, atque ille peteret aedi-
litem (is est maximus ho-
nos, qui iuueni apud Roma-
nos mandatur;) essetque ea
consuetudo, vt duo patricii
in ea dignitate constituere-
ntur, tunc autem pluribus et-
iam petentibus: initio quidem
non est ausus, eiusdem cum
fratre magistratus candidatum
se profiteri; verum appetente
comitiorum die, cogitans,
non facile fratrem (quae vul-
gi tum erant studia et animo-
rum inclinatio,) eum hono-
rem fore adepturum, cernens
etiam pollere se apud popu-
lum gratia, ratus non aliter,
quam si ambo communem pe-
titionem instituissent, fratrem
voti sui compotem futurum,
rem fere huiusmodi excogita-
uit. Videbat matrem circa
templa discurrere, diis vota
pro fratre facere, et omnino
in magna expectatione esse
euentus. et erat nemo, quem
ipse curaret, praeter matrem:
nam pater cum classe in Hi-
spaniam abierat, cum imperio
ἀπεσταλ-

ἀπεσταλμένον ἐπὶ τὰς προειρη-
 μένας πράξεις·) ἔμην δὲ, ἔφη
 πρὸς αὐτήν, ὄνειρον τεθωρημέ-
 ναί δις ἦλθ' αὐτόν. δοκεῖν γὰρ
 ἔμα τὰδε λφῶ καθεσταμένος ἀγο-
 ρανόμος, ἀναβῆναι ἀπὸ τῆς
 ἀγορᾶς ὡς ἐπὶ τὴν οἰκίαν. ἐκεί-
 νην δὲ συναντῶν αὐτοῖς εἰς τὰς
 θύρας, καὶ περιττύξασαν ἀ-
 σπιάσασθαι. τῆς δὲ παύσεως
 τὸ γυναικῆιον πάθος, καὶ τι
 προσεπιφθονεσμένης· εἰ γὰρ
 ἔμοι ταύτην βεῖν γένοιτο τὴν ἡ-
 μέραν· βάλαι, Φησί, μήτηρ,
 πείραν λάβωμεν; τῆς δὲ συγ-
 κταθεμένης, ὡς ἔ' τολμήσου-
 τος αὐτῆ, πρὸς δὲ τὸν καιρὸν
 οἶοναί προσπαύοντος, (καὶ γὰρ
 ἦν κοιμῶν νέος) ἤξει τήβαν-
 ναν αὐτῇ λαυπραν εὐθέως ἐ-
 τοιμάσαι. τῷτο γὰρ ἔθος ἐστὶ
 τοῖς τὰς ἀρχὰς μεταπορευο-
 μένοις.

5. Καὶ τῇ μὲν εἰς ἐν νῶ τὸ
 ῥηθὲν ἦν· ὁ δὲ λαβὼν πρῶτον
 λαμπρὴν ἐσθῆτα, κοιμώμενης
 ἐτι τῆς μητρὸς, παρῆν εἰς τὴν
 ἀγοράν. τῇ δὲ πλῆθους καὶ διὰ
 τὸ παράδοξον καὶ διὰ τὴν προὔπ-
 ἀρχεσαν εὐνοίαν ἐκπληκτικῶς
 αὐτὸν ἀποδεξιμένῃ, καὶ μετὰ
 ταῦτα προελθόντος εἰς τὸν ἀπο-
 θεδαιγμένον τόπον, καὶ τάντος
 παρὰ τὴν ἀδελφὸν, ἔ' μόνον τῇ
 Ποπλίῃ περιέθεσαν εἰ πολλοὶ
 τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ καὶ τὰδε λ-
 φῶ δι' ἐκείνων. καὶ παρῆσαν
 ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀμφοτέρωι γε-
 γυότος ἀγορανόμοι· τῇ δὲ μητρὶ
 τῇ πράγματος ἔφω προσπα-
 σόντος, περιχρηρῆς ὄσα, πρὸς

illuc missus ad eas res geren-
 das, quas ante exposuimus. Is
 igitur tunc matri suae dixit,
 bis iam se idem somnium vi-
 disse: Visum sibi se vna cum
 fratre aedilem esse creatum,
 et cum e foro domum redirent,
 processisse ipsam filii obuiam
 ad fores usque, ibi complexam
 vtrumque esse osculatam. quum
 illa muliebri cupiditate fermo-
 nem eius excepisset, atque haec
 etiam verba adiecisset: Vtinam
 quidem ihucescat dies ille, quo
 id ego videam: Vin' tu igitur
 mater, subiicit Publius, eius
 rei faciamus periculum? an-
 nuuit filio mater, vt quae ne-
 quaquam id ipsum ausurum pu-
 taret; sed ita secum e re nata
 iocari, erat enim admodum iu-
 uenis, ac statim parari illi to-
 gam candidam iubet. Solent
 enim Romani honores petere
 candidati.

5. Et ipsa quidem de eoni-
 hil cogitabat amplius: at Sci-
 pio, candida tum primum sum-
 ta, priusquam surgeret mater,
 venit in forum. vbi magna
 cum admiratione et propter
 ausi nouitatem, et quia iam
 ante omnibus erat carus, a
 populo excipitur. mox vero
 quum in locum candidatis af-
 signatum esset progressus, ac
 fratri adstaret, non ipsi solum
 populi suffragiis delata est
 aedilitas, verum etiam fratri
 Lucio propter ipsum. ita do-
 mum reuertuntur ambo aedi-
 les renunciati. qui vt ad
 matrem repente est allatus
 nuntius, laetitia gestiens ob-
 uiam filiis ad fores progre-
 τὰς

δύρας ἀπὸντα, καὶ μετὰ
 πάσης ἡσυχίας τὰς νυκ-
 τας· ὥστε τὸν Πόπλιον ἐκ
 συμβαινόντος δοκεῖν πᾶσι
 προκακηρούσι τῶν ἐνυπνίων
 μόνον κατὰ τὸν ὕπνον,
 ὃ μᾶλλον ὕπαρ καὶ μεθ'
 ἢ διαλέγεσθαι τοῖς θεοῖς.
 ἂν δὲν ἦν ἐνύπνιον· ἀλλὰ
 ἔχων εὐεργετικὸς καὶ με-
 λεικρός καὶ προσφιλέας κα-
 πῶν ἀπάντησιν, συναλογί-
 ζεσθαι τῇ πλήθει πρὸς
 τὴν εὐνοίαν. λοιπὸν, πρὸς
 τὴν τῷ δήμῳ καὶ τὸν τῆς
 πόλεως καὶ τὸν ἀρμοσάμενος
 χάριτος, ὃ μόνον καθίστατο
 προθέσεως, ἀλλὰ καὶ με-
 τὰς ἐδόκει θείας ἐπιτιμίας
 ἢ πράττειν. οἱ γὰρ μὴ
 ἴσασιν τὰς καὶ μὴδὲ
 αἰτίας καὶ διαθέσεις ἐκά-
 στου συμβαίνοντος, ἢ
 φαιδρότητα φύσεως, ἢ δι'
 ἡμέρας καὶ βραδυμίας, εἰς
 τὴν καὶ τύχας ἀναφέρουσιν
 αἰτίας τῶν δι' ἀγχινοίαν
 λογισμῶν καὶ προνοίας ἐπι-
 τεινῶν. ταῦτα μὲν ἔνθα
 μοι χάρις τῶν ἀκρόν-
 , ἵνα μὴ συγκαταφερόμε-
 ψευδῶς τῇ καθωμιλημένῃ
 | παρὶ αὐτῷ, παραπέμπω-
 καὶ σεμνότητι καὶ κάλλει
 τὰνδρὸς, λέγω δὲ τὴν ἐπι-
 τετην καὶ φιλοπονίαν. ἔτι
 μᾶλλον ἔσται τῷτο συφα-
 ἐν' αὐτῶν τῶν πράξεων.

ἰ. Οὐ μὴν ἀλλὰ τότε συνη-
 σμένον τῶν δυναμένων, παρε-

ditur, et repentino externata
 gaudio adolescentes osculatur.
 Haec quum ita euenissent, o-
 mnibus, qui Scipionis somnia
 prius cognouerant, visus ipse
 est non in somnis, sed re vera
 et interdum cum diis colloqui.
 at Scipio somnium viderat nul-
 lum; sed qui natura sua esset
 ad bene de omnibus meren-
 dum et magnalargiendum pro-
 pensus, et, ut in quemque in-
 ciderat, gratus ei amicus o-
 mnibus, populi erga se beneuo-
 lentiam ex ipsa re coniecitavit.
 itaque ad oblatam sibi a popu-
 lo et a matre occasionem sese
 sollienter et acute accommo-
 dans, non solum quod propo-
 suerat effecit; verum etiam,
 ut diuino afflatus spiritu id e-
 gisse videretur, est consecutus.
 Nam qui rerum singularum oc-
 casiones, causas et ordinem ac
 dispositionem exakte perspicere
 nequeunt, (sive id naturae
 vitio accidat, sive quod desit
 experientia, aut teneat focior-
 dia) ii ad deos et fortunae ca-
 sus eorum, quae sagaci mente
 homines ratione et providen-
 tia perficiunt, causas referunt.
 Haec ego in lectorum gratiam
 dicta volui, ne insitae vulgi ani-
 mis opinioni de Scipione falsae
 temere assentientes, quae fue-
 runt in hoc viro maxima laude
 digna et pulcherrima, parum
 attendant; ingenii dexterita-
 tem dico, et industriam pari
 nauitate iunctam. verum hoc
 rerum ipsarum quas gessit co-
 positio, magis arguet.

6. Tunc igitur Publius con-
 uocatus in vnum copias est ad-
 καλῶς

καίτοι μὴ κατακεκλήχθαι τὴν
 προγεγενημένην περιπέτειαν· ἔ-
 γαρ ταῖς ἀρεταῖς ἡττηθῆαι
 Ῥωμαῖους ὑπὸ Καρχηδονίων ἑ-
 δέκοντα, τῇ δὲ προδοσίᾳ τῇ
 Καλτιβήρων, καὶ τῇ προπα-
 τείᾳ διακλειθεόντων τῶν τρα-
 τηῶν ἀπ' ἀλλήλων, διὰ τὸ
 πειθεῖσθαι τῇ συμμαχίᾳ τῶν
 εἰρημένων. ὦν ἐκάταρον, ἔφη,
 νῦν περὶ τὰς πολεμίας ὑπάρ-
 χειν· χωρὶς γὰρ, ἀπ' ἀλλή-
 λων πολὺ δισπασμένους τρα-
 τοπεδεύειν, τοῖς τε συμμα-
 χοῖς ὑβριστικῶς χρωμένους ἑ-
 παντας ἀπηλοτριωκέναι, καὶ
 πολεμίας αὐτὰς παρεσκευά-
 ναι. διὸ καὶ τὴν μὲν ἡγε-
 πέμπεσθαι πρὸς σφᾶς, τὰς δὲ
 λοιπὰς, ὡς ἂν ταχιστα θάρ-
 βήσωσι, καὶ διαβάντας ἰδῶσι
 τὸν ποταμὸν, ἀσμένως ἔξεν,
 ἔχ' ἥτως εὐνοήντας σφίσι, τὸ δὲ
 πλεῖον, ἀμύνεσθαι σπαδάζοντας
 τὴν Καρχηδονίαν εἰς αὐτὰς
 ἀσέλγειαν, τὸ δὲ μέγιστον,
 ταπιάζοντας πρὸς ἀλλήλους τὰς
 τῶν ὑπεκωντίων ἡγεμόνας, ἄ-
 θρους μάχεσθαι πρὸς αὐτὰς ἢ
 θαλῆσειν, κατὰ μέρος δὲ κιν-
 δυνύοντας εὐχειρώτως ὑπάρ-
 χειν. Διὸ βλέποντας εἰς ταῦ-
 τα, παρεκάλει παραμῆδαι τὸν
 ποταμὸν εὐθαρσῶς. περὶ δὲ
 τῶν ἐξῆς ἀνεδέχτο, μελήσειν
 αὐτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμό-
 σι. Ταῦτα δ' εἰπὼν, τριχι-
 λῆς μὲν ἔχοντα πεζοὺς καὶ
 πεντακισὺς ἱππεῖς Μάρκον
 ἀπέλυσε τὸν συνάροντα περὶ
 τὴν διάβασιν, ἐφ' ὧν ἑξήκοντα

hortatus, ne propter acceptam
 prius cladem terrentur: non
 enim virtute Romanos vim-
 quam fuisse a Poenis victos;
 sed perfidia Celtiberorum, et
 temeritate quadam imperato-
 ribus ab sese inuicem discul-
 sis, quod modo dictorum so-
 cietati fidem haberent. nunc
 vero utraque mali causam
 penes hostes exsistere. nam
 distractis in diuersissimas re-
 giones exercitibus, procul a-
 lium ab alio metari castra, et
 sociorum omnium animos con-
 tinuis iniuriis ipsos a se aba-
 lienasse, atque, ut iidem sibi
 hostes essent, effecisse. iccirco
 eorum alios iam secum per
 legatos egisse; reliquos, ut
 primum audendi fuerit facul-
 tas, et Romanos omnem Ibe-
 rum transisse viderint, magna
 cum alacritate esse venturos;
 non adeo partium Romanarum
 studio ductos, verum ea potius
 cupiditate stimulatos, ut petu-
 lantiam, qua in ipsos Poeni
 sunt usi, viciscantur. postre-
 mo illud esse maximum, quod
 duces hostium, animis inter se
 diffidentes, ad dimicandum
 confertis viribus secum non es-
 sent consensuri: carptim au-
 tem et per partes bellum ge-
 rentes, facile posse eos vinci.
 hortari igitur omnes, ut haec
 cogitantes audenter fluuium
 traicerent: sibi et reliquis du-
 cib, quae deinceps essent
 agenda, fore curae. Haec locu-
 tus, Marcum Silanum, adiuto-
 rem ad res agendas sibi datum,
 cum tribus peditum millibus
 et quingentis equitibus circa

τοῖς

ἑνὸς τῷ ποταμῷ συμμά-
χους δὲ τὴν ἄλλην
τὴν δύνανται, ἀδελφὸν πάν-
τῃ αὐτῷ πρόθεσιν. ἦν
ποτὶ κεκριμένον, πρῶ-
τον μὲν εἶπε πρὸς τοὺς
ἐκ, μηδὲν· προῦναιτο δὲ
πρὸς ἐξ ἐφ' οὗ τὴν ἐν
ἐ Καρχηδόνα προσανα-
βῆν. ὁ δὲ καὶ πρῶτον
ἐ λάβει καὶ μέγιστον ση-
τῆς ὑφ' ἡμῶν ἄρτι ῥη-
ι· διαλύσεως. ἔτος γὰρ
ἐν ἔχων πρὸς τοῖς ἐκκο-
ρῶτον μὲν ἐπὶ πράξεις
ἔδωκε τελείως παρὰ τοῖς
ἐ ἀπὸ ληπτέων, διὰ
τοῦ τῶν προγεγονότων
μαρτύρων. δεύτερον, δὲς
τὰ μὲν κοινὰ καὶ
κατάμνητα πάνσι παρέλι-
πὲν δὲ μὴτα παρὰ τοῖς
ἐκ, - - - ταῦτ'
ἐ καὶ προστίθετο πρῶ-
τον εἰδὲν ἦν χωρὶς ἐκ-
κῶν τῶν ἀμειβεσάτων.

Ἔτι μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς
; ἱστορῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ
πυνθανόμενος ἐπιμαλῶς
ἐ προδοσίαν τῶν Κελτι-
, καὶ τὸν διαζευγνόν
ἔλκον στρατοπέδων, καὶ
ἐξομνέων, ὅτι παρὰ ταῦτα
ἔπειτα τοῖς περὶ τὸν κατέμα-
κον τὴν περιπέτειαν· ὁ
ἀπληκτοὺς Καρχηδονίους,
ταῦτα τῇ ψυχῇ, καὶ ἀπὸ

amnis traiectum reliquit, ut Ro-
manorum sociis cis Iberum ef-
set praefidio: ipse ceteras co-
pias fluvium traduxit, magno-
pere cauens, ne, quo tenderet,
mortalium quisquam sciret.
statuerat enim apud se, nihil
eorum agere, quae pro concio-
ne dixerat, quum e contrario
Carthaginem Nouam in Hispa-
nia inuasionē repentina oppu-
gnare in animo haberet. Atque
hoc primo eodemque maximo
argumento posuit aliquis no-
stram de hoc viro sententiam
comprobare, quā ante expo-
suimus. Annum enim septimum
supra vicimum agebat Scipio,
quando primum eiusmodi re-
bus se immisit: ut, easque in se
recepit, quas propter accepto-
rum detrimentorum magnitu-
dinem omnes desperabant posse
perficī. deinde ut his animum
semel applicuit, vulgaria omnia
consilia, et quorum venire in
mentem cuius poterat, omisit.
illa excogitauit, atque iis pro-
posuit uti, quae neque alii duci
temere essent cognita, neque
hostibus suspecta. nihil porro
horum nisi exquisitissimis ra-
tionibus adductus faciebar.

7. Iam primum dum erat ad-
huc in vrbe, singula perquirens,
et accurata percontatione dis-
cens, Celtiberos prodicionem
fecisse, et Romanas legiones
fuisse in diuersa diductas, quum
facile inde colligeret, patri pa-
truoque suo eam fuisse exitii
causam: victoria Carthagini-
ensium nequaquam est percul-
sus, nec victus animo est, quod
plerisque omnibus accidit. Fa-
oi πολ-

οἱ πολλοί· μετὰ ταῦτα τὰς ἐν-
 τὸς Ἰβηρος ποταμῷ συμμα-
 χους ἀκῶων μένουσιν ἐν τῇ πρὸς
 αὐτὰς Φιλίᾳ, τὰς δὲ τῶν Καρ-
 χηδονίων ἡγεμόνας τασιάζουσιν
 μὲν πρὸς σφᾶς, ὑβρίζουσιν δὲ
 τὰς ὑποταττομένους, εὐδαρῶς
 δίδουσι πρὸς τὴν ἔξοδον, ἢ τῇ
 τύχῃ κινεῶνται, ἀλλὰ τοῖς συλ-
 λογισμοῖς. παραγενόμενός γε
 μὴν εἰς τὴν Ἰβηρίαν, πάντας ἀνα-
 κῶων, καὶ παρ' ἐκάστη πυνθα-
 νόμενος τὰ περὶ τὰς ἀνακτίδας,
 ἠύρισκε τὰς μὲν δυνάμεις τῶν
 Καρχηδονίων εἰς τρία μέρη
 διηρημένους· ὧν Μάγωνα μὲν
 ἐπυνθανάτο διατρίβειν ἐν τῷ
 Ἡρακλείῳ σιγῶν ἐν τοῖς Κο-
 νίοις προσαγορευομένοις, Ἀσδρέ-
 βου δὲ τὸν Γέσκωνος περὶ τὸ
 τῷ ποταμῷ εἶμα κατὰ τὴν
 Λυσिताνῆν, τὸν δ' ἕταρον Ἀ-
 σδρέβαν πολιορκεῖν τινὰ πόλιν
 ἐν τοῖς Καρχηδονίοις, ἐδέξατο δὲ
 τῶν προειρημένων ἐλάττω δέχ-
 ῃμερῶν ὁδὸν ἀπέχου τῆς Καί-
 νης πόλεως· νομίζων ἂν, εἰ μὲν
 μὲν εἰς μάχην συνιέναι κρήνῃ
 τοῖς πολέμοις, τὸ μὲν πρὸς
 πάντας ἅμα κινδυνεύειν τελείως,
 καὶ διὰ τὸ προηττηθῆαι τὰς πρὸ
 αὐτῆ, καὶ διὰ τὸ πολλὰ πλάσιος
 εἶναι τὰς ὑπεναντίους· εἰ μὲν δὲ
 πρὸς ἓνα συμβαλεῖν σπεύδων,
 ἀπείτα, τότε Φυγομαχήσαν-
 τος, ἐπιγενομένων δὲ τῶν ἄλ-
 λων δυνάμεων, συγκλιθεῖν καὶ
 κατάφοβος ᾗν, μὴ ταῖς αὐταῖς
 Γναίῳ τῷ θείῳ καὶ Ποκλίῳ
 τῇ πατρὶ περιπέσει συμφορῶς.

Etus deinde certior, Hispanos
 cis Iberum, Romanorum so-
 cios, in eorum fide et amici-
 tia manere, duces vero Poenos
 et discrepare inter se, et sub-
 ditis populis contumeliose fa-
 cere iniuriam: ad fuscipiendam
 expeditionem animo fident-
 erat, non sane fortunae fidem
 habens, sed rationi. In Hispa-
 niam ut venit, dum omnes ex-
 plorat, et de rebus hostium
 cunctos sciscitatur, copias Car-
 thaginiensium trifariam effedi-
 uis comperit. Magonem, o-
 tribus ducibus unum; ultra
 Herculis columnas agere in
 Coniis (hoc nomen est populo
 cuidam) inueniebat: Afruba-
 lem, Gesconis filium, in Lus-
 tania, circa Tagi amnis ostium:
 Afrubalem alterum, aliquod
 in Carpetania oppidum preme-
 re obsidione: nullum horum
 minore dierum decem interval-
 lo a Carthagine Noua abesse.
 Ceterum quod ad pugnam cum
 hoste conferendam attinet, ita
 Scipio cogitabat: siue omnes
 simul adoriri statueret, magnum
 plane periculum se aditurum,
 et propter cladem ab iis acce-
 ptam, qui ipsum praecefferant,
 et propter multitudinem etiam
 hostium, quorum exercitus
 suum multis partibus supera-
 bat: siue unum separatim ag-
 grederetur, atque ille fuga sibi
 consuluisse, ne, superuenien-
 tibus reliquorum copiis, ipse
 aliquo concluderetur, admo-
 dum verebatur, et ne eadem
 sibi fortuna eueniret, quam
 Cnaeus et Publius pater pa-
 truusque erant experti.

8. Διὸ τῷτο μὲν τὸ μέρος
 προδοκίμασι· τινδανόμενος δὲ,
 ὅς ποτε περιμένῃν Καρχηδόνα
 ἰσχυρὰς μὲν χρεῖας παρέχεσθαι
 ἰσὺς ὑπεναυτίαις, μέγιστα δὲ
 φέρεται καὶ κατὰ τὸν ἐνεσῶ-
 ῖν πόλεμον αὐτὸν, ἐξήταται
 ἡ μέρους ὑπὲρ αὐτῆς ἐν τῇ
 παρασκευασίᾳ τῶν * εἰλωτῶν.
 ἰσχυρὰ δὲ πρῶτον μὲν, ὅτι λιμέ-
 ραι ἔχει τόλῃ καὶ ναυτικαῖς
 ἰσχυραῖς μόνῃ χεδὸν τῶν κα-
 τὰ τὴν Ἰβηρίαν, ἅμα δὲ καὶ
 ἰσχυρὰ πρὸς τὸν ἀπὸ τῆς Λιβύης
 ἔλθον καὶ τελευτήιον διαρμα λίαν
 εὐφυῶς κατὰ τοῖς Καρχηδο-
 νίαις, μετὰ δὲ ταῦτα, διότι
 καὶ τῶν χρημάτων πλῆθος καὶ
 ἰσχυρὰς ἀποσκευὰς τῶν στρατοπέ-
 δων ἀπέσας ἐν ταύτῃ τῇ πόλει
 συνέβησαν τοῖς Καρχηδονίοις
 ὑπάρχειν, ὅτι δὲ τὴς ὁμήρου
 πρὸς εἰς τῆς Ἰβηρίας, τὸ δὲ
 μέγιστον, ὅτι μάχιμοι μὲν ἄν-
 ῳς ἔησαν εἰς χιλίαις οἱ τὴν
 πόλιν τηρῶντες, διὰ τὸ μηδένα
 μηδέποτε ἂν ὑπολαμβάνειν, ὅτι
 κατέστησαν Καρχηδονίων χεδὸν
 ἀπείρους Ἰβηρίας, ἐπινοήσῃ τις
 τὸ παράπαν πολιορκῆσαι ταύτην
 τὴν πόλιν, τὸ δ' ἄλλο πλῆθος
 ὅτι πολὺ μὲν εἴη διαφερόντως ἐν
 πότῃ, πᾶν δὲ ἐνημεργικόν, καὶ
 βέναντον, καὶ θαλαττεργόν,
 καὶ πλεῖστον ἀπὸ χρόνι πολεμικῆς
 ἐμπειρίας, ὃ κατὰ τῆς πόλεως
 ὑπολαμβάνειν ἔναί, παραδόξῃ
 τινος ἐπιφανείας. καὶ μὴν
 εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Καρχηδόνας,
 εἰς τὴν κατασκευὴν, εἰς τὴν
 τῆς περιχώσεως αὐτὴν λίμνης

Tom. II.

8. Propter ista hanc delibe-
 rationis partem reiecit. Quum
 autem intellexisset, Carthagi-
 nem, de qua diximus, magna
 hostibus afferre commoda, ma-
 xima vero sibi ad praesens bel-
 lum detrimenta: omnia sigil-
 latim super ea vrbe in hiber-
 nis exquaesiuerat a captiuiis.
 Comperiebat primo, vnam fe-
 re Hispaniae hanc urbem esse,
 quae portum c'assi et copiis
 nauticis aptum haberet, quae
 etiam Carthaginienfis esset
 admodum opportuna, siue na-
 uigare ex Africa, siue mare
 traicere volentibus, ad haec,
 magnam pecuniae vim, et o-
 mnia impedimenta exercituum
 Punicorum ibidem asseruari,
 obsides item cunctos ex vni-
 uersa Hispania, et quod est
 maximum, milites ad mille
 solum esse in ea, qui arcem
 custodiebant, quod putaret
 nemo, fieri posse v'quam, vt,
 Poenis totam fere Hispaniam
 obtinentibus, de vrbe hac op-
 pugnanda vel saltem cogitaret
 aliquis, ceteram vero multi-
 tudinem illam quidem eo loci
 esse ingentem, sed eam ferè
 hominum duntaxat spifcum,
 qui vel artes fordidas vel nau-
 ticas exercebant, ab omni rei
 bellicae peritia quam maximè
 alienorum, vt non dubitaret
 Scipio, si repentino aduentu
 Carthaginienfes opprimeret;
 eam ipsam incolarum turbam
 vrbi plurimum nocituram. Sed
 neque situm Carthaginis, ne-
 que munitiones, neque natu-
 ram stagni; oppidum am-
 bientis, Publius ignorabat.

O

διὰ θ.

διάδοσιν ἡγνότες. διὰ δὲ τινων αἰλίαν τῶν ἐνεργασμένων τοῖς τόποις ἐξετάζει, διότι καθόλου μὲν ἐστὶ τοναγώδης ἡ λίμνη, καὶ βατὴ κατὰ τὸ πλεῖστον, ὥς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ γίνεταί τις τοσαύτη ἀποχωρήσις καθ' ἡμέραν ἐπὶ δεῖλην ὄψιν. ἐξ αὖν συλλογισάμενος, ὅτι, καθιόμενος μὲν τῆς ἐπιβολῆς, ἑ μόνον βλάψει τὰς ὑπαναγνίς, ἀλλὰ καὶ τοῖς σφετέροις πράγμασι μεγάλην ἐπίδοσιν παρασκευάσει, διαπεσὼν δὲ τῆς προθέσεως, ὅτι δύναται σώζειν τὰς ὑποταττομένους διὰ τὸ θαλαττοκρατεῖν, δὲν ἄπαξ ἀσφαλίστηται τὴν στρατοπεδείαν, τὸ δ' ἦν εὐχέρης, διὰ τὸ μακρὰν ἀπεσπάζειν τὰς τῶν ὑπαναγνίων δυνάμεις· ὅπως ἀφόμενος τῶν ἄλλων, περὶ ταύτην ἐγένετο τὴν παρασκευὴν ἐν τῇ παραχειμασίᾳ.

9. Καὶ ταύτην ἔχων τὴν ἐπιβολὴν καὶ τὴν ἡλικίαν, ἦν αἰρίτως ἔπα, πάντας ἀπεκρύψατο χωρὶς Γαῖου Λαυλίου, μέχρι πάντων αὐτὸς ἔκρινε Φαυερὸν ποιεῖν. Τέτοις δὲ τοῖς ἐκλογισμοῖς ὁμολογῶντας οἱ συγγραφεῖς, ὅταν ἐπὶ τὸ τέλος ἔλθωσι πράξεως, ἐκ οὗδ' ὅπως ἐκ εἰς τὸν ἄνδρα καὶ τὴν τύτῃ πρόνοιαν, εἰς δὲ τὰς θεὰς καὶ τὴν τύχην ἀναφέρουσι τὸ γεγονός κατόρθωμα. καὶ ταῦτα χωρὶς τῶν εἰκότων καὶ τῆς τῶν συμβεβηκότων μαρτυρίας, καὶ διὰ

Per piscatores nonnullos, qui illis in locis artem factitant, compertum habebat, palustre in vniuersum esse id stagnum, et maxima sui parte vadofum: praeterea quotidie, vt plurimum vespertinis temporibus maris aestum decedere. Quibus rebus cognitis im apud se statuebat; si perficeret destinata, non solum hostibus se incommodaturum; sed etiam res suas magnum inde emolumentum esse capturas: sin assequi propositum nequirit, quia tamen in potestate mare haberet, suorum saluti facile se consulturum, modo semel, ne castris posset noceri, prouidisset. id vero facile erat, hostium copiis tam longo inde spatio summotis. propterea relictis rebus aliis, dum in hibernis agebat, ad necessaria huic incepto praeparanda studium omne suum contulit.

9. Atque haec Scipio quum moliretur, homo annorum xxvii, vt ante diximus, omnes praeter C. Laelium celauit, donec censuit ipse faciendum, vt rem omnibus aperiret. Et conuenit sane inter scriptores historiarum, haec Publii fuisse consilia, certa ratione suscepta: iidem tamen vbi ad eorum exitum narrandum venerunt, nescio qui fiat, vt diis et fortunae, non huic viro et ipsius prudentiae rei feliciter confectae causam adscribant, quum praefertim sententiae istorum et coniecturae omnes repugnent, et eorum testimonia, qui vna cum

τῆς

ἐπιβολῆς, τῆς πρὸς Φιλίπ-
 πον τῷ Πομπηίου σαφῶς
 διακείμενος, ὅτι τέτοις τοῖς
 ῥημασὶ χρησάμενος, οἷον ἡ-
 ἀνέταρον ἐξαγορεύματα,
 ἅπαντα τοῖς ἐν Ἰβηρίᾳ πραγ-
 μῶν ἐπιβάλλοιτο, καὶ κατὰ
 τὴν τῆς Καρχηδόνης πο-
 λιν. Πλὴν τότε γὰρ τῷ μὲν
 γὰρ τότε Γαίῳ Λαελίῳ δι-
 ψήτων ἐνταλαίμενος, παρ-
 ὦν πλείον ἐπὶ τὴν προειρη-
 ν πόλιν. μόνος γὰρ ἦτος
 ἰσχυρῶς τὴν ἐπιβολὴν,
 ὡς ἀνέταρον εἶπον. αὐ-
 τὰς τὰς περὶ τὴν πόλιν
 ἀνέταρον, ἐκείνῳ τὴν πο-
 λιν ἐκείνῳ. εἶχε δὲ τὸ
 πρὸς τὴν πόλιν πλῆθος εἰς δι-
 ῶν καὶ πεντακισχίλιος, ἡ-
 δὲ εἰς διχίλιος καὶ πεντα-
 κισχίλιος, ἀφικόμενος δὲ ἐβό-
 ρη, κατεστρατοπέδουσα κατὰ
 τὸν ἑκτὸς μέρος τῆς πό-
 λιν, καὶ περιβαλλομένη κατὰ
 τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν τῆς
 πόλεως τὰ φρον καὶ χα-
 λῶν ἐκ θαλάττης εἰς
 ἡμέραν, κατὰ δὲ τὴν πρὸς
 πόλιν ἀπὸ τῆς πόλεως αὐτῇ
 ἡ πόλις τὴν φύσιν ἰκανὴν ἀ-
 ἔχουσαν αὐτῇ παρασκευάζε-
 ῖσθαι, καὶ τὴν πόλιν τῆς πό-
 λιν, ἀναγκάζον ἡγήμαθ'·
 τὸ καὶ τὰς παρακειμένους
 καὶ τὴν πόλιν αὐτῆς ἐπὶ
 τὴν πόλιν τοῖς ἀνέταρον.

Δ. Κατὰ μὲν ἐν τῇ Ἰβη-
 ρίᾳ, κατὰ μὲν τὴν παραλίαν
 πόλιν, νεύοντι πρὸς ἄναμον

eo vixerunt, et quum ipse et-
 iam Publius in ea, quam ad
 Philippum dedit, epistola cla-
 re exposuerit, eas ipsas se ra-
 tiones consiliorum esse secu-
 tum, et in vniuersum quando
 expeditionem hanc in Hispa-
 niam suscepit, et particula-
 tim cum de oppugnatione Car-
 thaginis cogitauit. Vt re-
 deam ad rem, Publius C. Lae-
 lio classis praefecto, qui, sic-
 ut modo dicebamus, consi-
 lium Scipionis solus norat,
 arcanum praeceptum dederat,
 iusseratque eum nauigationis
 cursum versus dictam urbem
 dirigere. ipse cum pedestri-
 bus copiis (erant autem vigin-
 ti quinque millia peditum, duo
 millia et quingenti equites;) eodem magno studio contem-
 nit. Septimo die ab Ibero
 Carthaginem venit, et castra
 ab regione vrbis, qua in se-
 ptemtrionem versa est, po-
 suit. his ab tergo fossam et
 vallum duplex obiecit a mari
 ad mare. a fronte et ea parte,
 quae urbem respiciebat, nulla
 munitio obiecta: ipsa quippe
 loci natura satis tuta castra a
 vi hostili praestabant. Quo-
 niam autem dicturi sumus,
 quomodo et oppugnata et de-
 mum capta ea vrbs fuerit, fa-
 ciendum ducimus, vt iis. qui
 haec audient, et adiacentium
 locorum naturam, et vrbis
 ipsius situm quadantenus de-
 monstramus.

10. Sita est igitur Carthago
 Nona in sinu maris, qui me-
 dia fere Hispaniae ora Africo
 O s Δ/βs,

Λίβη, ἣ τὸ μὲν βάθος εἶναι ὡς
 ἑκοσι σταδίων, τὸ δὲ πλάτος ἐν
 ταῖς ἀρχαῖς ὡς δέκα· λαμβάνει
 δὲ διάψεσιν λιμένος ὁ πᾶς κόλ-
 πος διὰ τοιαύτην αἰτίαν. νῆ-
 σος ἐπὶ τῷ στόματι αὐτῇ κεῖται,
 βραχὺν ἐξ ἑκατέρου τῷ μέρει
 εἰσπλεῖν εἰς αὐτὸν ἀπολείπεται.
 ταύτης ἀποδεχομένης τὸ πε-
 λήγιον κύμα, συμβαίνει, τὸν
 κόλπον ὅλον εὐθὺς ἵκκειν, πλὴν
 ἐφ' ὅτε οἱ Λίβες, καθ' ἑκάτε-
 ρον τὸν εἰσπλεῖν παρεσπίπτου-
 ντες, κλύδωνας ἀποτελεῖσι. τῶν
 γὰρ μὴν ἄλλων πνευμάτων ἀκλυ-
 δώνιστος ὢν τυγχάνει διὰ τὴν πε-
 ριέχουσαν αὐτὸν ἡπειρον. ἐν δὲ
 τῷ μυχῷ τῇ πόλει πρόκειται
 χεβρόνησίζον ὄρος, ἐφ' ἧς κει-
 θαι συμβαίνει τὴν πόλιν, πε-
 ριχυμένην θαλάττῃ μὲν ἀπ'
 ἀνατολῶν καὶ μεσημβρίας, ἀπὸ
 δὲ τῶν δύσεων λίμνη, προσεπι-
 λαμβάνουσα καὶ τῷ πρὸς ἄρκτον
 μέρει· ὥστε τὸν λοιπὸν τόπον
 μέχρι τῆς ἐπὶ θάτερα θαλάτ-
 της, ἐς καὶ συνάπτει τὴν πό-
 λιν πρὸς τὴν ἡπειρον, μὴ πλέον
 ὑπάρχειν ἢ δυοῖν σταδίων. Ἡ
 δὲ πόλις αὕτη μεσόκοιλος ἐστὶ·
 κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ μεσημβρίας
 πλευρὰν ἐπίπεδον ἔχει τὴν ἀπὸ
 θαλάττης πρόσδοτον· τὰ δὲ λοι-
 πὰ περιέχεται λόφοις, δυσὶν
 μὲν ὄρεινοῖς καὶ τραχέσιν, ἄλ-
 λοις δὲ τρισι, πολὺ μὲν χθα-
 μαλωτέροις, σπηλιώδεσι δὲ καὶ
 θυροστάτοις, ὧν ὁ μὲν μέγιστος
 ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς αὐτῇ παρά-
 κειται, προτείνων εἰς θάλατταν,
 ἐφ' ἧς καθιδρύεται νεὺς Ἀσκλη-

vento est oppositus, et bis
 mille quingentos passus intror-
 sus porrectus in longum, di-
 midium fere eius spatii in o-
 stio ipso patet. Sinus totus
 speciem portus ob huiuscemo-
 di causam praebet. huius in
 ostio sinus insula est obiecta,
 quae intrantibus ipsum nau-
 bus angustum utraque ex par-
 te aditum relinquit. quanta
 autem fluctus ex alto venien-
 tes haec insula excipiat, eue-
 nit, ut toto sinu magna sit
 tranquillitas: nisi quod Africi
 a latere utroque intus pene-
 trant, et fluctus cient. ad
 alios ventos quod attinet,
 motu et agitatione fluctuum
 caret, propter ambientem vi-
 dique continentem. Ab intus
 mo sinu mons ad instar pen-
 insulae excurrit, in quo con-
 dita vrbs est: ab ortu solis a
 meridie cincta est mari, ab
 occasu stagnum claudit, paul-
 lum etiam ad septemtrionem
 fufum, ut reliquum spatium
 ad mare, quod e regione est
 oppositum, (hoc iugum con-
 tinenti oppidum coniungit;)
 ducentos et quinquaginta pas-
 sus pateat non amplius. vrbs
 ipsa in medio humilis est et ca-
 ua: ab eo latere, quod in
 meridiem est versum, planum
 aditum venientibus a mari ha-
 bet: cetera tumulis cingun-
 tur, duobus montanis et aspe-
 ris, tribus multo depressiori-
 bus, verum cauernosis et in-
 accessis. eorum maximus ab
 oriente illi adiacet, ad mare
 pertinens, et super hoc tu-
 mulo aedes Aesculapio est
 πικ.

πῶς. τότε δ' ἐκ τῆς δύσεως
κτίσεται, παραπλησίαν θάσει
ἔχον, ἐφ' ἧς καὶ βασιλεὺς κατα-
σκευάσεται πολυτελῶς, ἃ Φασιν
Ἀσδρούβαν ποιῆσαι, μοναρχι-
κῆς ὀραγόμενον ἐξουσίας. αἱ δὲ
λίται τὰς τῶν ἐλαττόνων βα-
σίων ὑπεροχῆς τὸ πρὸς ἄρκτον
ἐκτῆς μέρος περιέχουσι. καλεῖ-
ται δὲ τῶν τριῶν ἡ μὲν πρὸς
ἐκτολὰς ναύων, Ἡφαιστὶς· τῇ
αὖτ' ὁ σύντροφος, Ἀλήτης· δοκεῖ
δ' ἴσως, εὐρατῆς γενόμενος τῶν
ἐργυρέων μετάλλων, ἰσοθέων
πυραυλῶν τιμῶν. ὁ δὲ τρίτος
προσγορεύεται Κρόνος. συμβαί-
νει δὲ, τὴν λίμνην, τὴν παρακει-
μένην θαλάττῃ, σύρρον γεγόνε-
ται χειροποιήτως, χάριν τῶν θα-
λάττειρων. κατὰ δὲ τὴν τε δια-
φορὰν αὐτὰς χεῖρας διακοπὴν
πύφουρα κατασκευάσας, πρὸς τὸ
καὶ τὰ ὑποζύγια καὶ τὰς αἰμάδας
ἐκτῇ ποιέσθαι τὴν παρακομιδὴν
τῶν ἐκ τῆς χώρας ἀναγκαίων.

II. Ταύτης δ' ὑπαρχέσης
τῆς διαθέσεως τῶν τόπων, ἀσφα-
λίσταται συνέβαινε τοῖς Ῥωμαίοις
τὴν στρατοπεδείαν κατὰ τὴν ἐν-
δοξον ἐπιφάνειαν ἀκατασκευῶς
ἐπὶ ταῖς λίμναις καὶ τῇ ἐπὶ
θάλατταν θαλάττῃ. τὸ δὲ μετα-
ξὺ τούτων διάστημα, τὸ συνάπτει
τὴν πόλιν πρὸς τὴν ἥπειρον,
ἐκχαράκωτον ἔλασσε κατὰ μέσσην
ἐκέρχον τὴν αὐτῇ στρατοπε-
δεῖαν, εἴτε καὶ καταπλήξεως
χάριν, εἴτε καὶ πρὸς τὴν ἐπι-
βολὴν ἀρμοζόμενος, ὅπως ἀν-
εμποδίσας ἔχῃ καὶ τὰς ἐξα-
γωγὰς καὶ τὰς ἀναχωρήσεις

consecrata. huic, qui ab oc-
cidente est positus, situm ob-
tinet similem. in eo exstru-
cta fuit regia, opus magnifi-
cum, cuius auctor dicitur fuisse
Asdrubal, qui ad monar-
chicum imperium viam affe-
ctauit. Superest latus vrbis
septemtrionale, quod mino-
rum collium obiectu clauditur.
e tribus istis, qui ad or-
tum solis vergit, Vulcani di-
citur tumulus, proximus Ale-
tae, quem fama est praeper
inuenta argenti metalla diis
immortalibus pares honores
esse consecutum. tertium de
Saturni nomine indigetant.
Stagnum vrbi adiacens, vt mari
coniungeretur et conflueret, in
eorum gratiam, qui maria ex-
ercent, opus manufactum prae-
stat. Quo loco media inter
stagnum et mare lingua est in-
tercisa, pons stratus est ad ea,
quae fuerint necessaria, ex
agris siue iumentis siue plau-
stris conuehenda.

II. Eiusmodi locorum na-
tura quum esset, castris Ro-
manorum, qua introrsum vr-
bem versus spectant, hinc sta-
gnum, hinc prominens ab al-
tera parte mare pro munimen-
to sine vlla arte erant. ab inter-
iecto inter haec spatio, quod
vrbem continenti iungit, erat-
que mediis ipsis castris oppo-
situm, nullum obiecit vallum,
siue vt rei nouitate hostem
terreret, siue facilitati con-
silio exsequendi consulens, vt
et educere suos e castris, et
eodem reducere sine impedi-
mento posset. Erat muro

εἰς τὴν παρεμβολήν. ὁ δὲ περίβολος τῆς πόλεως ἢ πλεῖον ἔκασι σταδίων ὑπῆρχε τὸ πρότερον (καὶ τοι γ' ἐκ ἀγνοῶ, διότι πολλοῖς εἴρηται τετταράκοντα· τὸ δ' ἐστὶ ψεῦδος. ἢ γὰρ ἐξ ἀπαθῆς ἡμεῖς, ἀλλ' αὐτόπται γεγονότες, μετ' ἐπιστάσεως ἀποφαινόμεθα.) νῦν δὲ καὶ μᾶλλον ἔτι συνήρηται. Πλὴν ἔγωγε Πόπλιος, συνάψκντος καὶ τῷ στόλῳ πρὸς τὸν δέοντα καιρὸν, ἐπαβάλλετο, συναθροίσας τὰ πλεῖστα παρακαλεῖν, ἢ χ' ἑτέροις τισὶ χρωμένους ἀπολογισμοῖς, ἀλλ' οἳ ἐτύγχανε πεπεικώς αὐτὸν, ὑπάρων ἡμεῖς τὸν κατὰ μέρος ἄρτι πεποιήμεθα λόγον. ἀποδείξας δὲ δυνατὴν ἔσσαν τὴν ἐπιβολήν, καὶ συγκαταλαμψάμενος τὴν ἐκ τῷ κατορθώματος ἐλάττωσιν τῶν ὑπεναντίων, αὐξήσιν δὲ τῶν σφετέρων πραγμάτων, λοιπὸν χρυσᾶς τεφάνους ἐπηγγέλαιτο τοῖς πρώτοις ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβαῖναι, καὶ τὰς εἰδιςμένους δωρεὰς τοῖς ἐπιφανῶς ἀνδραγαθήσασιν· τὸ δὲ τελευταῖον, ἐξ ἀρχῆς ἔφη τὴν ἐπιβολήν αὐτῷ ταύτην ὑποδέσχεσθαι τὸν Ποσειδῶνα, παραστάντα κατὰ τὸν ὕπνον, καὶ Φάναι, συναργήσειν ἐπιφανῶς κατ' αὐτὸν τὸν τῆς πράξεως καιρὸν ὅπως, ὥς πᾶν τι τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἐξ αὐτῶν χρεῖαν ἐναργῆ γυνέσκει. τῶν δὲ κατὰ τὴν παράκλησιν λόγων ἅμα μὲν ἀπολογισμοῖς ἀκριβέσι καυχιγμένων, ἅμα δ' ἐπαγγελίαι· χρυσῶν τεφάνων, ἐπὶ δὲ πᾶσι τύτοις θεῶν προνοίᾳ,

rum ambitus ante haec tempora non maior duobus millibus passuum et quingentis. Etsi non fugit me, proditum a multis, esse eum circuitum passuum quinque millium. sed hoc falsum est. neque enim ex audita de eo pronuntiamus nos; verum postquam loca ipsi lustravimus et attente consideravimus; nunc vero etiam contractiore muro urbs illa clauditur. Iam classis aduenerat sane quam opportune, cum Publius concione aduocata milites hortari coepit. quam ad rem non aliis rationibus est usus, quam illis, quibus ipse inductus ita faciendum esse sibi persuaserat, de quibus sigillatim ante a nobis est dictum. Postquam posse perfici, quod aggrediebatur, demonstrasset, summam etiam quantum ex eo damnum res hostium, quantum suae incrementum essent accepturae, diffenuisset, ad haec militibus coronas aureas pronuntiasset, qui primi murum conscendissent, nec non consueta alia praemia, si quis insignius pugnam capeisset: illud ad extremum adiecit, Neptunum iam inde a principio in somnis sibi adstitisse, atque huius incepti suscipiendi consilium suggestisse; pollicitum etiam, adeo manifesto auxilium sibi ipsum in articulo ipso temporis laturum, ut adiuuantis numinis praesentiam uniuersus exercitus sit agniturus. Quum eius adhortatio et rationes consilii expositas accurate contingeret, et pollicitationem aurearum coronarum, et super haec

τελέως

τελέως μεγάλην ὄρμην καὶ προθυμίαν παρίσταναι συνέβαινε τοῖς νεανίσκοις.

12. Τῇ δ' ἐπαύριον κατὰ μὲν τὰς ἐκ τῆς θαλάττης τότες περιτείτας ναῦς, παντοδαποῖς βέλεσιν ἐξηρτυμέναις, καὶ δὲ τὴν ἐπιτροπὴν Γαίω, κατὰ δὲ γῆν τὰς εὐρωτογάτας τῶν ἀνδρῶν εἰς διχίλις ἑμὸτε τοῖς κλιμακφόροις ἐπισήσας, ἐνηρχετο τῆς πολιορκίας κατὰ τρίτην ὥραν. ὁ δὲ Μάγων, ἐτεταγμένος ἐπὶ τῆς πόλεως, τὸ μὲν τῶν χιλίων σύνταγμα διαλαίν, τὰς μὲν ἡμίσεις ἐπὶ τῆς ἄκρας ἀπέλειπε, τὰς δ' ἄλλας ἐπὶ τῷ πρὸς ἀνατολὰς λόφῳ παρενέβαλε, τῶν δὲ λοιπῶν τὰς εὐρωτογάτας περὶ διχίλις κατεσκευάσας τοῖς ὑπάρχοντι κατὰ τὴν πόλιν ὅπλοις, ἐπέσχεε κατὰ τὴν πύλιν τὴν Φέρουσαν ἐπὶ τὸν ἰσθμὸν καὶ τὴν τῶν πολεμίων στρατοπέδου, τοῖς δὲ λοιποῖς παρήγγειλε, βοηθεῖν κατὰ δύναμιν πρὸς πάντα τὰ μέρη τῶν τεύχεα. ἅμα δὲ τῷ τὸν Πόπλιον ταῖς σάλπιγγι διασημῆναι τὸν καιρὸν τῆς προσβολῆς, ἐξαφίησι τὰς καθωπλισμένους ὁ Μάγων διὰ τῆς πύλης, πεπεισμένος, ὅτι καταπληξέται τῆς ὑπερκαυτῆς, καὶ τὸ παράπαν ἀφελείται τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν. προσπεσόντων δὲ τῶν ἐβρωμένων τοῖς ἐκ τῆς στρατοπέδου κατὰ τὸν ἰσθμὸν παρατεταγμένοις, ἐγένετο μάχη λαμπρὰ καὶ παρακίλευσμός ἐξ ἀμφοῖν ἐναγώνιος, τῶν μὲν ἐκ τῆς στρατοπέδου, τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως τοῖς ἰσίοις

omnia Dei prouidentiam: iuuenum animos ingens plane alacritas et impetus ad rem perficiendam inuasit.

12. Postero die Scipio, iussa classe, (quae omni telorum genere erat instructa, et C. Laelio fuerat commissa) urbem a mari cingere, lectis praeter ea duobus millibus fortissimorum militum, quibus praeceperat, ut communi opera cum iis, qui scalas gerebant, muros a terra inuaderent, oppugnationem Carthagini hora tertia auspicatur. Mago, urbis praefectus, cohorte illa millenaria diuisa, quingentos milites in arce relinquit, reliquos tumulto urbis in orientem verso impositos in ordirem struit. oppidanorum valentissimos, ad duo millia hominum, iis armis, quae in vrbe erant, adornatos, ad eam portam collocat, quae ad dictum ingum et Romana castra ducebat. ceteros pro sua quemque virili ferre opem, et ad omnes moentium partes occurrere iubet. Simul classica imperatoris iussu ad praelium committendum incinuere, Mago armatos, qui ad portam stabant, emittit. persuasus, hosti se terrorem eo facto iniecturum, et, ut in irritum caderet eius inceptum, facturum. isti enim uero in Romanos, qui vallo egressi in iugo ordinati confederant, magna vi irruere, pugna atrox cieri, acres utriusque adhortationes fieri: dum et qui erant in castris, et qui erant in vrbe suis clamore in-

ἑπατέρων ἐπιβοώντων. τῆς δὲ διὰ τῶν βοηθάντων ἐπιμερίας ἔχουσα ὁμοίας ὑπαρχύσεως, διὰ τὸ τοῖς μὲν Καρχηδονίοις διὰ μιᾶς πύλης καὶ χεὶρὸν ἀπὸ δυοῖν ἐκδίοιεν γίνεσθαι τὴν παρεσίαν, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις ἐκ χειρὸς καὶ κατὰ πολὺν τόπον, ἀνίστος ἦν ἡ μάχη παρὰ ταύτην τὴν αἰτίαν. ὁ γὰρ Πόπλιος ἐκὼν ἐπέστησε τῆς αὐτῆς παρ' αὐτῇ τὴν στρατοπέδειαν, χάριν τῇ προκαλέσασθαι τὰς πολέμιους πορρώτατά, σαφῶς γινώσκων, ἐὰν διαφείρῃ τάς, ὄντας οἰοῖναι τόμα τῇ κατὰ τὴν πόλιν πλήθει, ὅτι διατραπήσεται τὰ ὅλα, καὶ τὴν πύλιν ἐκείτη τῶν ἐνδον ὑδὲς ἐξίεναι θάρσυναι. ἢ μὴν ἀλλ' ὥς μὲν τινος ἐφάμιλλον συνέβαινε γίνεσθαι τὴν μάχην, ὡς ἐξ αὐτοῦ κατ' ἐκλογὴν τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν προκεκριμένων· τέλος δ' ἐξωθήμενοι τῷ βάρει διὰ τῆς ἐκ τῆς παρεμβολῆς προσγιγνομένης, ἐτραπήσαν οἱ παρὰ τῶν Καρχηδονίων. καὶ πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἐν τῷ τῆς μάχης καιρῷ διαφθάρησαν, καὶ κατὰ τὴν ἀποχώρησιν· οἱ δὲ πλείους ἐν τῷ παραπίπτειν εἰς τὴν πύλιν ὑπ' αὐτῶν ἠλοῦθησαν. ἔτι συμβαίνοντος, ὁ κατὰ τὴν πόλιν ὄχλος ἕως ἐπτοήθη πᾶς, ὥς καὶ τὰς ἀπὸ τῶν τειχῶν φεύγειν. παρ' ὀλίγον μὲν ἔν ἡλθον οἱ Ῥωμαῖοι τῇ συνεισπαθεῖν τότε μετὰ τῶν φευγόντων· ἢ μὴν ἀλλὰ τὰς τε κλίμακας τῷ εἶχει μετ' ἀσφαλείας προσήρουν.

genti animos addunt. Si enim subsidiorum, quae eisdem submittebantur, par ratio non erat: quum Carthaginensibus vnica exeundum esset porta, et passus ccl. sufficiendi, priusquam ad locum pugnae peruenirent; Romae e proximo et viis multis auxiliatum suis irent. praeterea hautquaquam par Populi dimicatio erat. de industria namque Scipio suos non procul a castris stare voluerat, inimicos e spatio quam longissime ad pugnam alliceret. Et quae dubitabat dux Romanus si istos perderet, qui vrbis multitudinis velut mucro erat summam omnium rerum confusionem Carthagine futura neque ausurum quemquam Iudaeorum, pedem porta ferre. Diu pugna neutro clinata stetit, utpote quum vtraque parte selectorum virorum flos dimicaret. impu tandem Carthaginensium cives eorum velut pondere cessa cessit, qui e Romanis stris subinde auxilio veniebant. Et multi quidem eorum in discrimine perierunt, aut fuga; plures tamen irruebant in portam protriti concubili que sunt. quo casu oppidani turba adeo est constricta, ut etiam, qui muros conscenderant, iis relictis fuissent. Non sane multum fuit, quin et Romani tum gentibus permitti in urbem rumperent: scilicet certe in fine discrimine admotas firmit.

. Ὁ δὲ Πόπλιος εἶδεν μὲν
 εἰς τὸν κίνδυνον, ἐποίει
 γὰρ κατὰ δύναντα ἀσφαλῶς·
 γὰρ μετ' ἐκὺν τρεῖς ἄν-
 θυροφάρυγγας, οἱ παρα-
 τὰς θυρῶν, καὶ τὴν
 γὰρ τείχεος ἐπιφάνειαν σκε-
 νντας, ἀσφάλειαν αὐτῶν
 παύσαντες. διὸ παρὰ τὰ
 καὶ κατὰ τὰς ὑπερδεδίχας τό-
 λαικαριῶν, μεγάλα συνε-
 στο πρὸς τὴν χρείαν. ἄ-
 λαν γὰρ ἰώρα τὸ γιγνόμε-
 νον· ὁ αὐτὸς ὑπὸ πάντων
 αὐτοῦ, ἐνεργάζετο προθυ-
 τοῖς ἀγωνιζομένοις. ἐξ ὧν
 θάνατο, μηδὲν ἐλλειπὲς γίγνε-
 σθαι πρὸς τὸν κίνδυνον· ἀλλ'
 ἅτι αὐτῶν πρὸς τὸ προκί-
 νηθῆναι ὑποδείξει, πᾶν
 ἑκὼς αὐτῶν συνηγήετο πρὸς
 τὸν. ὁρμησάντων δὲ ταῖς
 καὶ περὶ τὴν ἀναβάσειν τῶν
 τῶν τεταρβηκότως, ὅχ' ἔτι
 λῆθες τῶν ἀμυνομένων ἐπι-
 κειν ἐποίει τὴν προσβολήν,
 ὁ μέγας τῶν τειχῶν. διὸ
 πολλὸν ἐπεβρώθησαν οἱ κα-
 τὰ τείχη, θεωρῶντας τὴν
 κατὰ τῶν συμβαινόντων.
 μὲν γὰρ συνετρίβοντο τῶν
 αὐτῶν, πολλῶν ἄμα διὰ τὸ
 ὅτι συνεπιβαινόντων· ἐφ'
 ὅτι οἱ πρῶτοι προσβαίνον-
 τες κατὰ τὴν εἰς ὕψος
 αὐτοῦ, καὶ βραχείας πρεσ-
 βουτοῦ τῆς ἐκ τῶν ἀμυνομέ-
 νων ἀντιπράξεως, ἐβρίπτουν
 αὐτοὺς ἀπὸ τῶν κλισιά-
 νων· οὗτοι δὲ καὶ δοκὲς ἢ τι
 τῶν ἐγχειρήσασιν. ἐπιβρί-

13. Ipse quoque Scipio pe-
 riculis caput suum obiciebat,
 non temere tamen, verum se-
 curitati suae quam maxime pot-
 erat fieri consulens. adcrant
 enim illi armigeri tres, qui scu-
 tis oppositis, et aduersus tela e-
 muris volantia eum protegen-
 tes, securitatem praestabant.
 itaque modo pugnantis aciei
 latera obiens, modo loca supe-
 riora conscendens, magnum ad
 victoriam momentum asserere-
 bat. quum enim simul quaecum-
 que fiebant videret, simul ipse
 ab omnibus videretur: mira
 alacritate pugnantium animos
 incendebat. unde etiam cue-
 niebat, ut nihil quicquam eo-
 rum desideraretur, quae rem
 gerentibus vsui esse possent;
 sed statim ut praefens occasio
 aliquid faciendum esse ei sug-
 gesserat, omnes e vestigio im-
 perata rite et ordine faciebant.
 Quum iam insigni audacia an-
 tesignani, scalas conscenderent,
 nequaquam propugnantium
 muros ingens multitudo par
 periculum accedentibus crea-
 bat, ut ipsa inoenium altitudo,
 quo impedimento ut tardatum
 impetum Romanorum vident,
 qui muros defendebant, maio-
 rem in modum creuit illis ani-
 mus. Sclarum enim aliae, quas
 propter magnitudinem suam
 plures simul ascendebant, one-
 re ipso frangebantur: in aliis
 quum primis quibusque altitu-
 do caliginem oculis offudisset, si
 minimus resistentium conatus
 accederet, praecipites de scalis
 se deiciebant. quoties vero aut
 trabes, aut simile quid aliud e

πταν ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων, ὁμοῦ πάντας ἀποσύρουντο καὶ καταφέρουντο πρὸς τὴν γῆν. ἡ μὲν ἄλλα τοιούτων ἀπαντωμένων, εἰδὼν ἱκανὸν ἦν πρὸς τὸ πωλύειν τὴν ἐπιφοράν καὶ τὴν ὁρμὴν τῶν Ῥωμαίων· ἄλλ' ἔτι καταφερομένων τῶν πρώτων, ἐπέβουον οἱ συνεχεῖς ἐπὶ τὴν ἀκλείπυσαν αἰεὶ χώραν. ἤδη δὲ τῆς ἡμέρας προβιμύσης, καὶ τῶν στρατιωτῶν τετριμμένων ὑπὸ τῆς παροπτασίας, ἀνακαλέσατο ταῖς σάπιγξις ὁ στρατηγὸς τὰς προσβάλλοντας.

14. Οἱ μὲν οὖν οὐδ' ἔτι περιχρῆσθαι ἤσαν, ὡς ἀποτετραμμένοι τὸν κίνδυνον· ὁ δὲ Πόπλιος, προσδοκῶν ἤδη τὸν τῆς ἀναπώσεως καιρὸν, κατὰ μὲν τὴν λίμνην ἡτοίμασε πεντακοσίας ἀνδρας μετὰ κλισιάκων· κατὰ δὲ τὴν πύλην καὶ τὸν ἰσθμὸν νεαλεῖς ποιήσας τὰς στρατιώτας, καὶ παρκαλέσας, προανέδωκε κλισμακας πλείους τῶν πρότερον, ὥστε συνεχῶς πλήρεις γενέσθαι τὸ τεῖχος τῶν προσβαινόντων. ἅμα δὲ τῷ σημῆναί τὸ πολεμικόν, καὶ προθέντας τῷ τείχει τὰς κλισμακας προσβαίνειν κατὰ πάντα τὰ μέρη τῆς ἀσπίδος, μεγάλην συνέβαινε ταραχὴν καὶ διατροπὴν γίνεσθαι τῶν ἑνδον. νομίζοντες γάρ, ἀπολελυθῆαι τῆς περιστάσεως, αὐτοὶς ἀρχὴν εὐρών λαμβάνοντα τὸν κίνδυνον ἐξ ἄλλης ὁρμῆς. ἅμα δὲ καὶ τῶν βαλῶν αὐτὰς ἤδη λιπόντων, καὶ τὰ πλείους τῶν ἀπολωλότων εἰς

pinnis hostes immisissent in irruentes, simul omnes desoluti in terram deferebantur. Haec incommoda etsi erant maxima: nulla tamen poterat esse tanta difficultas, quae irumpentium Romanorum vim et impetum cohiberet; sed vix adhuc deiecti erant primi cum semper, ut quaeque statio erat deserta, proximi eam occupabant. Procedente iam die quum vexatione et malis miles Romanus esset confectus: signum receptui dandi iussit imperator.

14. Oppidani enimvero hostitia tum gestire, ut qui omne iam periculum a se depulissent. At Scipio tempus illud expectans, quo scelus decederet, qua vergit urbs in stagnum, armatos quingentos cum scalis praeparauerat: ad portam et illas fauces, ubi prius erat pugnatum, milites recentes in defessorum locum mittit. cunctos deinde adhortatus, scalas eis plures quam ante diuidit, ut corona innudentium repleri undique muri possent. Ut signum innadendi est datum, et Romani scalis admotis intrepide omni ex parte moenia adoriebantur: ingena repente, obsessos trepidatio et animi perturbatio incessit. nempe illi existimabant, omni se periculo esse defunctos, cum ecce recentia pericula, recens hostium impetus, simul quum et tela iam deficerent, et numerus occisorum, ut animos desponderent,

ἀθυμίας

ἰσχυρὸν ὄντος, δυσχερῶς μὲν
 ἔσθ' οὖν τὸ πηγόμενον· ἢ μὴν
 ἡμύνοντο δυνατῶς. κατὰ
 τὴν αἰμὴν τὴν διὰ τῶν κλι-
 ραίων αἰώνος, ἤρχετο τὰ κα-
 τὰ τὴν αἰκῆν. καὶ τὰ μὲν
 ὅσα τῆς λίμνης ἀπέλιπε τὰ
 ὅσα κατὰ βραχὺ· διὰ δὲ τῷ
 αἰσώτος ὁ ὥς εἰς τὴν συνεχῇ
 ὀδῶνταιν ἄδρας ἐφάρετο καὶ
 ἄλλος, ὅτε τοῦ ἀπρανότητος
 ἐκπένει ἀπὸν φαίνασαι τὸ
 ἡμίμανον. ὁ δὲ Πόπλιος, ἔχων
 ὁρῶντας τὰς καθηγεμόνας, ἐμ-
 ῖσαν παρακαλιέτο καὶ θάρ-
 ρον τὰς πρὸς τὴν χρεῖαν ταύ-
 ταν φημιμασμένους. καὶ γὰρ ἦν
 αὐτῶν οὐκ εἰς, εἰ καὶ πρὸς ἄλ-
 λους, πρὸς τὸ θάρσος ἐμβα-
 ῖν, καὶ συμπαθεῖς ποιῆσαι
 παρακαλιμένους. τότε δὲ
 ἐκπύρηναν αὐτῶν, καὶ
 τὴν τῶν αἰώνων ἀμύλημένην,
 ὅσα τὸ στρατόπεδον ὑπέλαβε,
 ὅσα τῶν θῶν πρὸς γίγνε-
 σθαι τὸ συμβαῖνον. ἐξ ὧ καὶ
 ἀφαιέοντες τῶν κατὰ τὸν Πο-
 πλίῳ καὶ τῆς τῶ Πόπλι κατὰ
 τὴν παρακαλῶν ἐπαγγελίας, ἐπὶ
 τῶν αὐτῶν ταῖς ψυχαῖς παρρημῆ-
 θησαν, ὡς συμφράξαντες καὶ
 βιασάμενοι πρὸς τὴν πύλιν,
 ἔκδοον ἐπεχείρην διακόπτεν
 τὰς πύλιν καὶ ταῖς αἰώνας
 τῆς θύρας. οἱ δὲ διὰ τῶν τάλ-
 ραίων ἐγγήταντες τῷ τείχει,
 καὶ καταλαβόντες ἐρήμους τὰς
 ἀνάλξεις, ἢ μόνου προσέθεσαν
 ἀφελῶς τὰς κλίμακας, ἀλλὰ
 καὶ κατέχον ἀναβάντες ἀμα-
 χροῖ τὸ τείχος· ὅτε τῶν ἐν-

efficeret. tantum casum illi qui-
 dein aegerrime ferebant; ab
 hoste tamen. quod in ipsis fo-
 ret. sese defendebant. Ferue-
 bat cum maxime certamen,
 quando coepit aestus decedere.
 et extrema quidem stagni paul-
 latim aqua deserebat. per o-
 stium vero sinus eadem con-
 ferta et cum impetu in conti-
 nens mare ferebatur: vt, qui
 rerum naturae ignari cerne-
 rent, quod fiebat. demirari sa-
 tis non possent. Publius paratos
 habens duces locorum peritos,
 stagnum ingredi et bono esse
 animo eos iubebat, quibus id
 negotii dederat. Plane si ad
 quicquam aliud, ad id certe
 egregie a natura fuit compa-
 ratus Scipio, vt fiduciam ani-
 mis hominum ingeneraret, ad
 suos affectus in eos transfunde-
 ret, quos adhortabatur. Tunc
 igitur milite, sicut iussus erat,
 faciente, et per voraginem cun-
 ctis certatim pergentibus, dini-
 na quadam prouidentia sta-
 gnum auferri exercitus vniuer-
 sus coepit credere. Iccirco red-
 eunt in memoriam eorum,
 quae de Neptuno audierant, et
 promissae eius opis a Scipione,
 cum eos adhortaretur, tanto
 sunt animorum impetu concita-
 ti, vt facta testudine irruerent
 in portam, et fores securibus ac
 dolabris extrinsecus effringere
 conarentur. qui per stagni va-
 da ad moenia accesserant, et
 pinnas propugnatoribus vacuas
 inuenerant, non solum scalas
 nullo periculo admouerunt;
 sed etiam superato muro, nemi-
 ne resistente, eum tenuerunt.

δον περισπωμένων μὲν παρὶ τὰς ἄλλας τόπας, καὶ μάλιστα κατὰ τὸν ἰσθμὸν καὶ τὴν ταύτην πύλην· ἠδέποτε δ' αὖ ἐλπὶσάντων ἐγγίσει τῷ τείχει τὰς πολεμίας κατὰ τὸν τῆς λίμνης τόπον· τὸ δὲ πλείστον, ὑπὸ τῆς ἀτάκτου κραυγῆς καὶ τῆς συμμίκτη πολυοχλίας ὁ θυμαμένων ἅτ' ἀκούειν, ἅτε συνορᾶν τῶν δεόντων ἑδέν.

15. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κρατήσαντες τὰ τείχεα, τὸ μὲν πρῶτον ἐπεπόρευοντο, κατὰ τὴν ἐΦοδίαν ἐπισύροντες τὰς πολεμίας, μεγάλα συμβαλλομένης αὐτοῖς τῆς ἐπλίσεως πρὸς τῆς τοῦ γέφυρας τῆς χρείας. ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο πρὸς τὴν πύλην, οἱ μὲν καταβάντες διένοκτον τὰς μοχλῆς, οἱ δ' ἔξωθεν εἰσέπιπτον, οἱ δὲ διὰ τῶν κλιμάκων βιαζόμενοι κατὰ τὸν ἰσθμὸν, ἤδη κρατῶντες τῶν ἀμυνομένων, ἐπέβαινον ἐπὶ τὰς ἐπάλξεις. Καὶ τέλος, τὰ μὲν τείχη τάτω τῷ τρόπῳ κατείληπτο· τὸν δὲ λόφον οἱ διὰ τῆς πύλης εἰσπορευόμενοι καταλάμβανον, τὸν πρὸς τὰς ἀνατολάς, τρεψάμενοι τὰς φυλάττοντας. ὁ δὲ Πόπλιος ἐπεὶ τὰς εἰσληλυθότας ἐξιοχρεως ὑπελάμβανεν εἶναι, τὰς μὲν πλείους ἐΦῆκε, κατὰ τὸ παρ' αὐτοῖς ἔθος, ἐπὶ τὰς ἐν τῇ πόλει, παραγγείλας κτείνας τὸν παρατυχόντα, καὶ μηδενὸς Φείδεσθαι, μηδὲ πρὸς τὰς ἐΦαλείας ὁρμᾶν, μέχρι αὖ ἀφῆκε δὴ τὸ σύνδημα. Ποιεῖν

quippe quod aliis in locis obfessi occupabantur, maxime autem circa fauces et eo ferentem portam: quum praesertim omnes cuncti persuasione essent imbuti, quasi numquam a parte signo proxima foret hostis propinquaturus. adde quod prae incomposito clamore, et turbae promiscuae concursu, neque audire neque cernere quicquam eorum, quae in rem essent, poterant.

15. Romani, ut in sua potestate muros habuerunt, principio per moenia ipsa discurrunt, hac circuitione hostem a stationibus attrahentes. quum ad rem magno ipsis usus erat genus ipsum Romanorum armorum. Vbi ad portam ventum, descenderunt isti quidem, et vectes refregerunt; at qui foris erant, facta irruptione sunt ingressi. qui autem a regione isthmi per scalas eniti contendebant, quum superstantes armatos iam vicissent, pinas murorum inuaserunt. At moenia quidem hoc pacto Romanis tandem occuparunt: tumulum vero illum in orientem versum ceperunt, praefidio fugato, qui per portam irruerant. Pub. Scipio ubi iam numero suorum, qui oppidum erant ingressi, coepit fidere, partem eorum maximam (vti mos est Romanorum) in oppidanos immisit: dato praecepto, ut in quoscumque incidissent, omnes occiderent, nemini parcerent, neue ad praedandum prius se conuerterent, quam esset datum signum. Equidem Ro-

δὲ μοι

μοι δοκεῖσι τὸτο κατακλή-
 ρας χάριν. διὸ καὶ πολλὰ κί-
 βη ἔστιν ἐν ταῖς τῶν Ῥωμαίων
 πολέμοις τῶν πόλεων, ἢ μό-
 λε τὴν ἀνθρώπων πεφονευμέ-
 νων, ἀλλὰ καὶ τὰς κῆρας διδι-
 μοιμένας, καὶ τῶν ἄλλων ζώων
 ὅλη παρακακομενέαν. τότε δὲ
 καὶ ταλίας πολὺ τὸ τοιοῦτον ἦν,
 ἢ τὸ πλεῖστον τῶν κατειλημμέ-
 νων. αὐτὸς δὲ παρὶ χιλίων
 χιλίων, ὤρμησε πρὸς τὴν ἄκραν.
 γγίσσας δ' αὐτῷ, τὸ μὲν πρῶ-
 τόν ἐπεβάλλετο Μάχων ἀμύνα-
 ῖν· μετὰ δὲ ταῦτα συννοή-
 ρας, βασιλεύς ἤδη κατειλημέ-
 νῃ τὴν πόλιν, διεπέμψατο πε-
 ς τῆς ἀσφαλείας τῆς αὐτῷ, καὶ
 ἐπέδωκε τὴν ἄκραν. ἔ γενο-
 μένῃ, καὶ τῇ συνδήματος ἀπο-
 πλέντοσιν, τῷ μὲν φονεύειν ἀπέ-
 ρησαν, ὤρμησαν δὲ πρὸς τὰς
 ῥάμπας. ἐπιγενομένης δὲ τῆς
 ῥάμπας, οἱ μὲν ἐπὶ τῆς παρεμ-
 βολῆς ἔμενον, οἷς ἦν ἔτι διατε-
 τημένον· μετὰ δὲ τῶν χιλίων
 στρατηγὸς ἐπὶ τῆς ἄκρας ἡύ-
 λησεν, τὰς δὲ λοιπὰς διὰ τῶν χι-
 λίων ἐκ τῶν οἰκίων ἐκκαλε-
 σάμενος, ἐπέταξε, συναθροί-
 νασθαι εἰς τὴν ἀγορὰν τὰ διηρ-
 γασμένα κατὰ σημαίας, ἐπὶ τῇ
 πρὸς κατὰζέουσαν. τὰς δὲ γροσφο-
 νήχους ἐκ τῆς παρεμβολῆς κα-
 λήσας, ἐπὶ τὸν λόφον ἐπέστησε,
 τὸν ἀπὸ τῶν ἀνατολῶν. Καὶ τῆς
 αὖ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν Καρχη-
 δόνος τῆτον τὸν τρόπον ἐγένοντο
 αἵροι Ῥωμαῖοι.

16. Εἰς δὲ τὴν ἐκατέρωθεν ἀθροί-
 θάσεως εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς τε τῶν

manos hoc facere existimo,
 ut nomen Romanum terrori
 sit omnibus. propterea sae-
 penumero cernere est, quo-
 ties capitur ab ipsis urbs ali-
 qua, non homines dumtaxat
 occisos. sed etiam canes bi-
 sariam dissectos, et reliquo-
 rum animantium membra ab-
 scissa. qua consuetudine tunc
 vel maxime sunt usi, propter
 ingentem captorum nume-
 rum. Ipse, mille circiter ar-
 matorum manum secum ha-
 bens, ad arcem ducit. quem
 ut vidit accedentem Mago,
 conatus primo vim vi repel-
 lere, mox cogitans, plane-
 iam in hostium potestatem ur-
 bem esse, missis, qui de sua
 impunitate agerent. arcem
 dedit. Secundum haec datur
 a Scipione signum, et mi-
 lites, caedibus finem facien-
 tes, ad diripiendam urbem se
 conuertunt. Orta deinde no-
 cte, pars exercitus, cui ita
 fuerat praeceptum, in castris
 mansit; imperator cum suis
 mille in arce noctem egit,
 reliquis, per Tribunos e do-
 mibus euocatis, praecepit, ut
 singulae cohortes omnem prae-
 dam in forum congererent,
 et ad ea, quae essent com-
 portata, nocturnam stationem
 agerent. velites excitos e
 vallo in orientali tumultu stare
 iussit. Et Carthagine quidem,
 quae in Hispania est, hoc mo-
 do sunt potiti Romani.

16. Postridie eius diei, quam
 essent congelatae in forum et

εργατεῖον.

ερατεινόμενων παρὰ τοῖς Καρ-
χθηνίοις ἀποσκευῆς, καὶ τῆς
τῶν πολιτικῶν καὶ τῶν ἐργα-
σιῶν κατασκευῆς, ταῦτα μὲν
διμερίζου οἱ χιλιάρχοι τοῖς βίοις
ερατοπέδοις κατὰ τὸ παρ' αὐ-
τοῖς ἔθος. Ἔτι δὲ παρὰ Ῥω-
μαίοις τοιαύτη τις ἡ περὶ τὰς
τῶν πόλεων καταλήψεις οἰκονο-
μία. ποτὲ μὲν γὰρ ἐκάστης ἡ-
μέρας πρὸς τὴν πρᾶξιν ἀπομε-
ρίζονται τὰ τῶν ἀνδρῶν κατὰ τὸ
μέγεθος τῆς πόλεως, ποτὲ δὲ
κατὰ σημεῖας μερίζουσιν αὐτοὺς·
ἐδάτοτε δὲ πλείους ἀποτάττον-
ται πρὸς τὸ τοῦ ἡμίσεως· οἱ
δὲ λοιποὶ μένουσιν κατὰ τὰς τά-
ξεις ἐφεδρεῖας, ποτὲ μὲν ἐκ-
τός τῆς πόλεως, ποτὲ δὲ πάλιν
ἐντός αἰεὶ πρὸς τὸ δεικνύειν.
Τῆς δὲ δυνάμεως διηρημένης αὐ-
τοῖς κατὰ μὲν τὸ πλεῖον εἰς δύο
ερατόπεδα Ῥωμαῖα, καὶ δύο
τῶν συμμάχων, τότε δὲ καὶ
σπανίως ἀθροισμένων ὅμῃ τῶν
τεττάρων, πάντες οἱ πρὸς τὴν
ἐρπαγὴν ἀπομεριζόμεντες ἀνα-
φέρουσι τὰς ὠφελείας, ἕκαστοι
τοῖς αὐτῶν ερατοπέδοις· κα-
ταπείνωται πρᾶξάντων τάτων, οἱ
χιλιάρχοι διανέμονται πᾶσιν ἴσον,
ὃ μένουσι τοῖς μένουσιν ἐν ταῖς
ἐφεδρείαις, ἀλλὰ καὶ τοῖς τὰς
σκηναῖς φυλάττεται, τοῖς τε
ἐβρώσεσι, καὶ τοῖς ἐπὶ τινὰ
λατοργίαν ἀπεσταλμένοις. πε-
ρὶ δὲ τῆ μηδένα νοσφίζεσθαι
μηδὲν τῶν ἐκ τῆς διαρπαγῆς,
ἀλλὰ τηρεῖν τὴν πίσιν κατὰ
τὸν ὅρκον, ὁμνύουσι πάντες,
ὅταν ἀθροισθῇσι πρῶτον εἰς

eorum, qui Carthaginienſibus
militabant, sarcinae, et omnis
supellex, qua ciuium, qua opi-
ficum, ea omnia Tribuni mili-
tum ſuis legionibus pro more
militiae Romanae diuiferunt.
Romani, quoties vrbs aliqua ab
ipsis capitur, id negotium ſic
adminiſtrant. Solent diebus
ſingulis ad rem gerendam viros
idoneos pro loci magnitudine,
interdum ex vniuerſis legioni-
bus ſeligere, interdum per ſi-
gna et manipulos partitionem
inſtituere: numquam autem
plures dimidia parte eam ad
rem assignant. ceteri in ſuis or-
dinibus manentes, in ſubſidiis
ſtant, alias extra, alias intra
muros, prout indicati periculi
ratio poſtulauerit. Iam quum
vniuerſae copiae vt plurimum
ſint eis diuiſae in legiones duas
Romanas, et paria ſociorum
auxilia, interdum quatuor le-
giones (etſi id ſit rarius) ſimul
habeant: omnes, qui ad diri-
piendam urbem fuerunt ſelecti,
praedam vniuerſam ad ſuas qui-
que legiones referunt. qua
vendita, Tribuni deinde aequis
portionibus inter omnes pe-
cuniam diuidunt. et habetur
ratio non eorum tantum, qui
in ſubſidiis manſerunt, ſed et
illorum, qui tentoria cuſtodie-
runt, item aegrotorum, et ſi
qui ad muneris alicuius cura-
tionem fuerint alio miſſi. Quod
autem nihil quicquam a prae-
da ſint auerſuri, ſed fide in ſer-
uaturi, prout iureiurando ſint
obſtricti, id vero cuncti iu-
rant, quando primum in ex-
peditionem profeſturi conue-

τῶν

ἐν παραβολῇν, εἰδέναι μάλιστα αἷς τὴν πολέμιαν. ὑπὲρ ἵστα δὲ τῷ μέρει ἔρχεται πρό-
 ρον ἡμῶν διὰ πλειόνων ἐν τοῖς
 ἐν πολυταίᾳ. λοιπὸν, ὅταν οἱ
 μὲν ἡμίσεις τραπύονται πρὸς
 τὰς ἀρπυγὰς, οἱ δὲ ἡμίσεις
 ἀσφαλιζόμενοι τὰς τάξεις ἀ-
 φαιρούσαι τέτους, ὡδέποτε κιν-
 ῶνται Ῥωμαῖοι τὰ ὅλα διὰ
 ἀλλοτρίαν. τῆς γὰρ ἐλπίδος
 τῆς κατὰ τὴν ἀφελείαν ἐκ ἀπι-
 στήσεως ἀλλήλων, ἀλλ' ἐτηνυίας
 ἐπὶ τοῖς μέντοι κατὰ τῆς ἀφελ-
 εῖας καὶ τοῖς διαρπαζέσθαι
 ὡς ἀπολείπει τὰς τάξεις· ὁ
 μάλιστα τὰς ἄλλων εὖθε βλάπτειν.

17. Ἐπειδὴ γὰρ οἱ πλεί-
 ον τῶν ἀνδράων κακοπα-
 θῶσι καὶ κινδυνεύουσι τῷ κέρ-
 εϊ ἑαυτῶν· φανερόν, ὡς, ὅ-
 ταν ὁ παῖρ ὅτος ὑποπέσῃ,
 διακρίνεται εἰς ἀπὸ τῆς
 ἀπὸ τῆς ἀφαιρείας ἢ στρατοπε-
 δεύει ἀπολειπόμενος, διὰ τὸ
 πρὸς τοῖς πλείστοις πάντῃ τὸ λη-
 φθῆναι αὐτῷ τῷ κυριεύσαντος.
 καὶ γὰρ ἐν ὅλῳι μόνον αὐτὸς ἢ
 στρατηγὸς καὶ ἐπιμαλῶς ἀνα-
 φέρει αἷς τὸ κοινὸν ἐπιτάξῃ
 τὰς ἀφελείας, ὅμως τὰ δυ-
 νατὰ πρόσταθαι πάντες ἴδια
 ἐπιτάσσει. διὸ τῶν πολλῶν ὁρ-
 μήστων ἐπὶ τῷ τοῦ μέρους,
 ὁ δυνατὸς κρατεῖν, κινδυν-
 εῖται τοῖς ὅλοις. καὶ πολλοὶ
 ἢ τῶν, καταρδύσαντες τὰς
 ἀπὸ τῆς, καὶ ποτὲ μὲν ἐπι-
 στήσαντες τοῖς τῶν πολέμιων
 παραβολαῖς, ποτὲ δὲ κατα-
 λαβόμενοι πύλεις, ὁ μόνον ἐξέ-

niunt in castra: qua de re di-
 cta sunt nobis plura, cum de
 eius reip. institutis ageremus.
 Quum igitur hoc modo pars
 dimidia intendat praedae, di-
 midia seruatis ordinibus prae-
 sto fit in subsidium diripientib-
 us: numquam accidit, vt pro-
 pter lucri cupiditatem in dis-
 criminen rerum omnium perue-
 niant Romani. Quoniam enim
 de consequenda praeda non dis-
 fidunt sibi inuicem, sed spem
 certam habent ac stabilem, ae-
 quam eius portionem habitu-
 ros, et eos, qui in subsidiis man-
 ferint, et eos, qui praedati fue-
 rint: nemo ordines deserit, quae
 res saepe aliis noxam parit.

17. Nimirum ita est: pleri-
 que mortalium et aerumnas
 perferunt, et periculis sese ob-
 iiciunt, spe lucri cuiusdam. ex
 quo, vt facile quiuis intelligit,
 quoties occasio parandi lucri
 datur, aegre omnino ab illo se
 abstinere par est eos, qui in
 subsidiis aut castris relinquun-
 tur, propterea quod moribus
 populorum fere omnium rece-
 ptum, vt ei cedat praeda, qui
 cepit. quia etiam, si vel rex ali-
 quis, vel dux exercitus, prae-
 dam omnem in commune affer-
 ri serio iusserit, omnes tamen,
 quae possunt oculi, ea sibi du-
 cunt esse propria. vnde fit, vt
 quum reprimi hic omnium im-
 petus ad lucrum consecrandum
 nequeat, etiam de sua salute
 vniuersi exercitus pericliten-
 tur. Saepe igitur multis accidit,
 vt ex animi sententia consecris,
 quae destinauerant, quum mo-
 do in hostium castra irrupissent,

παύσθαι,

πῶσόν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅλοις ἐσφά-
 λησαν, παρ' ὧν δὲ τὴν προσι-
 ρημένην αἰτίαν. Διὸ δὲ περὶ
 μηδὲν ἔτι σκεδάζειν καὶ προ-
 νοεῖσθαι τὰς ἡγεμένους, ὥς περὶ
 τῆς τοῦ μέρους, ἵνα, καὶ ὅ-
 σον ἐστὶ δυνατόν, ὑπάρχῃ παρα-
 τοῖς πολεοῖς ἐλπίς, ὥς ἐξ ἴσου
 πᾶσι τῆς ὠφελείας ἕσσης, ἐν-
 τος ὑποπίπτῃ τοῖς τοῦ καυρὸς.
 Πλὴν οἱ μὲν χιλιάρχοι τότε
 περὶ τὴν τῶν λαφύρων ἥσαν ἐξ-
 κονομίαν· ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν
 Ῥωμαίων, ἐπεὶ συνήχθη τὸ
 τῶν αἰχμαλώτων πλήθος, ὃ
 συνέβη γενέσθαι μικρῶν λειπόν-
 των μυρίων, συνέταξε, χωρι-
 σθῆναι πρῶτον μὲν τὰς πολιτι-
 κὰς ἀνδρας τε καὶ γυναικας,
 καὶ τὰ τέτων τέκνα, δεύτερον
 δὲ τὰς χειροτέχνους. γενομέ-
 να δὲ τέτα, τὰς μὲν πολιτικὰς
 παρακαλέσας εὐνοεῖν Ῥωμαίους,
 καὶ μνημονεύειν τῆς εὐεργε-
 σίας, ἀπέλυσε πάντας ἐπὶ τὰς
 ἰδίας οἰκίσεις. ἔτι μὲν ἔν αἶ-
 μα δακρύοντες καὶ χαίροντες
 ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς σωτηρίας,
 προσκυνήσαντες τὸν στρατηγὸν
 διαλύθησαν. τοῖς δὲ χειροτέ-
 χναις κατὰ τὸ παρὸν εἶπε, διό-
 τι δημόσιοι τῆς Ῥώμης εἰσὶ
 παραχρησμένοις δὲ τὴν εὐνοίαν
 καὶ προθυμίαν ἐκείνοις, κατὰ
 τὰς αὐτῶν τέχνους, ἐπηγγείλα-
 το τὴν ἐλευθερίαν, κατὰ νῦν
 χωρησάντας τὴν πρὸς τὰς Καρ-
 θηδονίας πολέμῳ. καὶ τέτα
 μὲν ἀγοράφεισθαι προσέταξε
 πρὸς τὸν ταμίαν, συστήσας Ῥω-
 μαίων ἐπιμηλητὴν κατὰ τριά-

modo vrbes aliquas occupaf-
 sent, non solum inde extrude-
 rentur; sed etiam totius rei for-
 tuna aduersa fungerentur: cu-
 ius mali caussa erat nulla alia,
 nisi illa, quam dixi. Hoc vnum
 igitur, vt si quid aliud, summo
 studio et cura prouideant duces
 exercituum, vt quoad eius fieri
 potest spes certa omnium ani-
 mis sit infusa, si qua praedandi
 extiterit occasio, aequis parti-
 bus inter omnes praedam iri di-
 uisum. Vt ad Romanum impe-
 ratorem redeam, dum Tribuni
 militum praedae tribuendae
 prouinciam administrant, ipse
 e captiuorum turba, in vnum
 congregata, (et erant non mul-
 to pauciores capti decem milli-
 bus) ciues primo vtriusque se-
 xus segregari iubet cum liberis
 ipsorum, deinde opifices. se-
 cundum haec, ciues adhortatus,
 vt populo Rom. amici esse vel-
 lent, et beneficii meminisse,
 domum quemque suam omnes
 dimisit. qui tam inopinatae
 salutis potiti, praee gaudio la-
 crymantes, imperatorem ve-
 nerati ab eo discesserunt. opi-
 ficibus in praesentia edixit, pu-
 blicos eos esse populi Romani:
 quod si in ministeriis earum
 artium, quas singuli eorum te-
 nerent, beneuole et enixe ope-
 ram nauassent, post confectum
 feliciter bellum cum
 Carthaginensibus libertatem
 ipsis promissit. his imperauit,
 vt nomina apud quaestorem
 profiterentur, et quum eorum
 numerus esset ad duo millia,
 diuisis per tricenos, curato-
 rem vnum cuique manui im-

κούτε

πα· τὸ γὰρ πᾶν πλῆθος ἐγά-
 το τέτων περὶ διχίλους. ἐκ δὲ
 τῶν λεπτῶν αἰχμαλώτων ἐπλέ-
 κτε τὰς εὐρωτοτάτας, καὶ τοῖς
 ὡσεὶ καὶ ταῖς ἡλικίαις ἀκραιώ-
 τερος, προσέμιξε τοῖς αὐτῶν πη-
 γμασι, καὶ ποιήσας ἡμιόλους
 ἐκ πάντας ἢ πρόθεν, συνεπλή-
 κτω καὶ τὰς αἰχμαλώτους νῆας·
 καὶ τὰς ἀνδράς ἐκείων σκίθει
 παρὺ τι λεῖπεν τῶν διπλασίων
 καὶ τὰς ὑπάρχοντας τῶν προ-
 νομένων. αἱ μὲν γὰρ αἰχμα-
 ντοι πῆρες ἑκατὼ καὶ δέκα τὸν
 ἑκατόν, αἱ δ' ἐξ ἀρχῆς πάντες
 ἢ τριακοντα. παραπλησίως
 καὶ τότε ἐπηγγείλατο τὴν
 ἰσθμίδα, παραχόμενοις τὴν
 ἡμῶν εὐνοίαν καὶ προθυμίαν,
 ὡς δὲν πρατήσωσι τῷ πολέμῳ
 τῶν Καρχηδονίων. τῶν δὲ χει-
 ρῶν τὸν τρόπον τὰ κατὰ τὰς
 ἡμαλώτους, μεγάλην μὲν εὐ-
 νοίαν καὶ πίσιν ἐνεργάσατο τοῖς
 πλεονέκτοις καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ
 πρὸς τὰ κοινὰ πράγματα, με-
 ῖλλον δὲ προθυμίαν τοῖς χει-
 ρετέχναις διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς
 ἰσθμίδος· ἡμιόλιον δὲ ποιήσας
 ἡραυτικὸν ἐκ τῶν καιρῶν διὰ τὴν
 ἐπὶ πρόνοιαν.

18. Μετὰ δὲ ταῦτα Μάγωνα
 καὶ τὰς ἑκατὼ τέτων Καρχηδονίους
 ἡγερέσας. δύο μὲν γὰρ ἦσαν κα-
 τὰ τὸν νόμον τῶν ἐκ τῆς Γερ-
 μανίας, πάντες δὲ καὶ δέκα τῶν ἐκ
 τῆς Συγκλήτου. καὶ τέτρες μὲν
 ἡγήσατο Γαῖος Λαίλιος, συντά-
 κτης, τὴν ἀρμόζουσαν ἐπιμέλειαν
 τοῦτοια τῶν ἀνδρῶν. ἐπὶ δὲ τέ-
 τρες τὰς ὁμήρους προσεκαλέσατο,
 Tom. II.

posuit. e cetera multitudine
 selectos robustissimos quos-
 que specie corporis, et aeta-
 tis florentissimae in classem
 ad supplementum remigum
 dedit. ita nautarum, quos
 prius habebat. numero ses-
 quialtera portione amplifica-
 to, quum naues quoque ca-
 ptiuas instruxisset, repertum
 est in singulis fere nauibus
 alterum tantum classicorum,
 atque prius erat. captiuas si-
 quidem naues armauit decem
 et octo: habebat autem prius
 quinque et triginta. pariter
 autem etiam his spem liberta-
 tis fecit, vbi Romani Cartha-
 ginienfes debellassent, si eo-
 rum opera fideliter et prompta
 respublica esset vsa. Et Scio-
 pio quidem erga captiuos ita
 se gerens, tum animos ciuium
 illexit, vt et priuatim sibi et
 publice populo Romano bene-
 cuperent, ac fidem seruatum
 vellent, tum ipsos opifices,
 spe libertatis ostensa, prom-
 ptos ad omnia atque alacres
 reddidit. copiarum quoque
 nauticarum numerum, ea oc-
 casione singulari prudentia v-
 sus, sesquialtero auxit.

18. Secundum haec Mago-
 nem e captiuorum turba se-
 gregauit, et Carthaginienfes
 reliquos, qui cum ipso erant.
 duo namque e Senioribus Car-
 thaginienfium inter captiuos
 fuere, e consilio autem pu-
 blico quindecim. hos C. Laelio
 tradidit, et vt curam ipsorum
 quantam par erat haberet,
 praecepit. Obides postea ad se
 P. πλείους

πλείους ὄντας τῶν τριακοσίων. καὶ τὰς μὲν παῖδας καὶ ἕνα
 προκατόμενος καὶ καταλήσας, θάρβειν ἐκέλευε, διότι μετ' ὀλί-
 γας ἡμέρας ἐπόψονταί τὰς αὐ-
 τῶν γονεῖς. τὰς δὲ λοιπὰς ὁμῶς
 παρακάλεσε πάντας θάρβειν,
 καὶ γράφειν αὐτὰς εἰς τὰς ἰδίας
 πόλεις πρὸς τὰς αὐτῶν ἀναγκαι-
 ας, πρῶτον μὲν, ὅτι σφύζον-
 ται καὶ καλῶς αὐταῖς ἐσσι, δεύ-
 τeron δὲ, διότι θέλουσι Ῥωμαῖοι
 πάντας αὐτὰς εἰς τὴν οὐσίαν
 ἀποκαταῆσαι μετ' Ἀσφαλείας,
 ἀλομένων τῶν ἀναγκαιῶν σφίσι
 τὴν πρὸς Ῥωμαίους συμμαχίαν.
 ταῦτα ὁ εἰπὼν, καὶ παρασκευα-
 σάς πρότερον ἐκ τῶν λαφύρων
 τὰ λυσιτελέστερα πρὸς τὴν ἐπί-
 νοιαν, τότε κατὰ γένη καὶ κατὰ
 ἡλικίαν ἐκάστοις ἐδωρῶτο τὰ πρέ-
 πουτα· ταῖς μὲν παῖσι * κό-
 νες καὶ ψαλίαι, τοῖς δὲ νεανί-
 σκοις βράμβας καὶ μαχαίρας.
 Ἐκ δὲ τῶν αἰχμαλωτῶν τῆς
 Μανδονίης γυναικὸς, ὅς ἦν ἁ-
 δελφὸς Ἀνδοβάλλου, τῆς τῶν
 Ἰλεργητῶν βασιλέως, προσπε-
 σύσης αὐτῇ καὶ δεομένης με-
 τὰ δακρύων, ἐπιτροπὴν ποιή-
 σασθαι τῆς αὐτῶν εὐχρημο-
 σύνης ἀμείνων Καρχηδονίων·
 συμπαθὲς γινόμενος ἔειπετο,
 τί λείπει τῶν ἐπιτηδείων αὐ-
 τοῖς; καὶ γὰρ ἦν ἡ γυνὴ
 πρὸς βυτέρα, καὶ τινα προσα-
 σίαν ἀξιοματικὴν ἐπιφαίνουσα.
 τῆς δὲ κατασιωπώσεως, ἀνάλει-
 πὲς πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν τῶν
 γυναικῶν ἀποσταγμένως. ὃν
 περὶ γενομένων, καὶ διασφύζον-

vocavit, qui plures erant t
 centis. ibi tunc Scipio pue
 rum vnumquemque nomi
 tim appellare, blanditiis dem
 cere, bono animo vt essent,
 bere: fore namque cis d
 paucos, vt parentes suos
 derent. ceteris in commu
 praecepit, bonum haber
 animum, et ad suos quisque
 patriam literas darent, qui
 facerent eos certiores, primi
 saluos esse se et commode
 beri, deinde constituisse
 manos, domos suas quem
 ipsorum remittere, si vo
 vellent sui necessarii, soci
 tem populi Romani ample
 Haec locutus, quum iam an
 spoliis selecta quaedam pi
 parasset, quae ad praesens
 stitutum conducibilia vi
 bantur, conuenientia vni
 que pro sexu aut aetate mu
 scula diuisit, puellis icunc
 et armillas, adolescentil
 rhambas, (genus est pugi
 aut ensis) et gladios. I
 haec quum e media capti
 rum turba mulier, quae M
 donii vxor erat, cui frater I
 bilis, Ilergetum regulus, f
 ad pedes imperatoris proct
 isset, obtestans, vt decoris
 tronalis maiorem curam h
 ret, quam habuissent Carth
 nienles: Scipio miseration
 ctus, ecquid ipsis eorum, r
 essent necessaria, deesset, in
 rogat. erat enim mulier
 gno natu, et speciem digni
 cuiusdam et maiestatis pr
 ferebat. tacente ipsa, imp
 tor eos vocat, quibus foem
 rum custodia fuerat a Po

νω, ὅτι πάντα τὰ δέοντα δαψι-
 νῶς αὐταῖς Καρχηδόνιοι παρε-
 σκάζον, πάλιν ὁμοίως ἀψαμέ-
 ναι αὐτῶ τῶν γονάτων τῆς γυ-
 ναικός, καὶ τὸν αὐτοῦ εἰκύσης
 ἔχειν, μᾶλλον ἔτι διαπορήσας ὁ
 Πόπλιος, καὶ τινα λαβὼν ἐν-
 ὕπνῳ, ὡς ἐλογυράντων, καὶ ψευ-
 δῶς πρὸς τὸ παρὸν ἀποφαινομέ-
 νων τῶν πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν
 φρονεταγμένων, θάρρειν ἐκέ-
 λαι τὰς γυναῖκας· αὐτὸς γὰρ
 ἰτέρως ἐπίτησεν τὰς φροντιῶν-
 τας, ἵνα μηδὲν αὐτὰς ἐλπίσει
 τῶν ἐπιτηδείων. ἡ δ' ἐπιχρῶσα
 μικρὸν, ἐκ ὀρθῶς, ἔφη, στρατη-
 γέ, τὰς ἡμετέρας ἐπιδόχῃ λόγους,
 εἰ νομίζεις, ἡμᾶς ὑπὲρ τῆς γα-
 τρὸς δεῖσθαι σε νῦν. καὶ τότε
 λαβὼν ὁ Πόπλιος ἐν νῶ τὸ βέ-
 λημα τῆς γυναικὸς, καὶ θου-
 ρῶν ὑπὸ τὴν ὄψιν τὴν ἀκμὴν
 τῶν Ἀνδοβύλων θυγατρῶν, καὶ
 ἐλκιδόντων ἄλλων δυναστῶν, ἠναγ-
 χέθη δακρύσαι, τῆς γυναικὸς ἐν-
 ἰλγῶν τὴν τῆς περιστάσεως ἔμ-
 φρασιν ὑποδεικνυμένης. διὸ δὲ
 καὶ τότε φανερὸς γινόμενος,
 ὅτι συνῆκε τὸ ῥηθῆναι, καὶ λα-
 βόμενος τῆς δεξιᾶς, θάρρειν αὐ-
 τὴν τε ταύτην ἐκέλευε, καὶ τὰς
 ἄλλας ὁμοίως· ποιήσεσθαι γὰρ
 τρόνοιαν ὡς ἰδίων ἀδελφῶν καὶ
 ἀκνῶν, συστήσεσθαι δὲ καὶ πρὸς
 τὴν τῶν ἐπιμέλειαν ἀπολύ-
 τως τοῖς προειρημένοις πιστῶς
 ἰσχύος.

19. Μετὰ ταῦτα παρεδί-
 νῳς ταμίαις τὰ χρήματα, ὅσα
 ἡμόσια κατελήφθη τῶν Καρ-
 χηδόνων. ἦν δὲ ταῦτα πλείων

demandata. adsunt custodes,
 et Poenos, quae postulare-
 vus, liberaliter iis suppeditas-
 se, confirmant. Mulier ad ge-
 nua Scipionis iterum manus
 porrigere. et preces repetere
 easdem. ille impensius etiam
 mirari. quid rei esset. quum-
 que ita secum statueret, ne-
 gligenter officio fungi, et sin-
 gere falsa pro tempore eos,
 qui illi curationi fuerant prae-
 fecti; bonum habere animum
 foeminas iubet: aliis enim se
 negotium daturum, ne quid
 ipsis ad victum aut cultum de-
 esset. Tu vero imperator, ex-
 cipit illa post breue silentium,
 verba nostra non capis recte,
 si ahdominis gratia tibi nunc
 supplicare nos putas. Tum
 enimuero, quid sibi mulier vel-
 let, subolere coepit Scipioni.
 qui Indibilis filias et plurimo-
 rum aliorum regulorum, simul
 aetate ac forma florentes, o-
 culis suis subiectas intuens,
 lacrimas tenere non potuit,
 vbi mulier suae sortis calami-
 tatem verbo innuisset. tum
 igitur mentem ipsius perspe-
 ctam sibi significans, supplicis
 dextram prehendit, et cum
 ipsam, tum alias omnes bene
 sperare iubet: sibi ipsas non
 secus ac sorores aut natas fo-
 re curae, et quemadmodum
 iam esset pollicitus, fidos ho-
 mines se ad id delecturum,
 quibus custodiam ipsarum de-
 legaret.

19. Secundum haec quic-
 quid publicae pecuniae fuerat
 captum, id Scipio quaestori-
 bus adnumeravit. atque ea ta-

τῶν ἑξακοσίων ταλάντων· ὅσα
προσθέντων τούτων, οὐκ ἔτι
αὐτὸς ἐκ Ῥώμης ἔχων τετρα-
κοσίαις, τὴν ὅλην παράθεσιν
αὐτῶν ἠνέσθαι τῆς χαρμῆς
πλήν τῶν χαλίων. Κατὰ δὲ
τὸν καιρὸν τούτον νεανίσκοι τινὲς
τῶν Ῥωμαίων, ἐπιτυχόντες
καρδένω, κατὰ τὴν ἀπαρτὴν καὶ
κατὰ τὸ κάλλος διαφείδον τῶν
Ἑλλήνων τρυφῶν, καὶ συνιδόν-
τες, Φιλοτόνην ὄντα τὸν Πό-
πλον, ἦκον αὐτὴν ἄγοντες, καὶ
παροτρύνοντες ἑφίστηναι, αὐτῇ
ὑπεισθαι τὴν κόρην. ὁ δὲ κα-
ταπλαγῆς, καὶ θανάσας τὸ
κάλλος, θιύτης μὲν ὦν, ἑτα-
μίαν ἦδον ἂν, ἔφη, δέξασθαι καὶ
τῆς ὑμετέρας· κρατηγὸς δ' ὑπ-
άρχων, εἰδ' ὅποιον ἂν ἦτοιν
ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῷ αἰνιττόμενος
διὰ τῆς ἀποφάσεως, διότι κατὰ
μὲν τὰς ἀναγκάσεις ἐνόησε καὶ
βαθυμίας ἐν τῇ ζῆν ἡδέας τοῖς
νέαις ἀπολαύσας τὰ τρυφὰ
παράχεται καὶ διατριβῆς· ἐν δὲ
τοῖς τῷ πράττειν καιροῖς μέν-
ου σίγνεται καὶ κατὰ σῶμα καὶ
κατὰ ψυχὴν ἐμπόδια τοῖς χρῆ-
μασι· τοῖς μὲν ἂν νεανίσκοις,
ἔφη, χάριν ἔχειν· τὸν δὲ τῆς
καρδένω κατέρρα καλέσας, καὶ
ὡς αὐτῇ ταύτην ἐκ χειρὸς,
ἐκέλευε συνοικίσειν, ὅτῃ ἂν
παραμῆται τῶν πολιτῶν. οὐ
δὲ καὶ τὰ τῆς ἐγκρατείας καὶ
τὰ τῆς μετριότητος ἐμφανῶς
μαγαλὴν ἀποδοχὴν ἀνερρίβει
τοῖς ὑπερπεπονημένοις. Τῶντα
δὲ θεωρησάμενος, καὶ τὸ λοι-
πὸν τῶν ἀρχαίων ἀνὰ τὴν

lentorum sexcentorum sum-
mam superabat. quae summa
ut quadringentis illis talentis
fuit adiecta, quae ipse Roma as-
tulerat, uniuersus repositae pec-
uniae ad usum belli numerus
talentorum mille est effectus.
Eodem quoque tempore iuue-
nes quidam Romani, virgines
nacti, et aetatis flore, et for-
mae bonitate ceteris mulieri-
bus longe praestantem, qui non
ignorarent, Scipionem naturae
mulierosum esse, puellam a
ipsum adducunt, atque in con-
spectu illius sistunt, et hanc
illi donare muneri dicunt. Sci-
pio miraculo pulchritudinis at-
tonitus, ego vero, inquit, ne
si priuatus uiuerem, poteram
accipere munus vllum alium
magis gratum, neque nunc im-
perator vllum aliud minus gra-
tum: hoc nimirum dicto, v-
mihi videtur, innuens, eiusmodi
res per quietem quidem inter-
dum, et quoties frui ludo aeta-
tis iuuat, suaves iuuenibus ob-
lectationes praebere et cura-
rum leuamenta; easdem vero
si quis per agendi tempora li-
vatur, et corpori et animo ma-
xima asferre impedimenta. I-
gitur magnas ille quidem iuue-
nibus se habere gratias dixit
ceterum virginis patre acci-
te vestigio suam ei filiam tradi-
dit, iubens, ut, cui vellet cum
que ciuium, nuptum eam dare.
Hoc ille suae continentiae et
moderationis edito specimine
magna studia assequebatur eo-
rum, quibus imperabat. Hi
ita constitutis, et turba ceter-
captiuorum, tribunis tradidit

τοῦ χιλιάρχου, ἐξέταψε Γάϊον τὸν Λαίλιον ἐπὶ πεντήρας εἰς τὴν Ρώμην, τὴν τε Καρχηδονίαν συστῆκε, καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων τὰς ἐπιφανεστάτας, δηλώσαντας τοῖς ἐν τῇ πατρίδι τὰ γεγονότα. Τοῦτο γὰρ πλεῖον αὐτῶν ἦν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἀπληροῦται, σαφῶς ᾗδε, διότι τῶν προσηγγαλθέντων αὐτοῖς ἀναδαρρήσαντες, πολλὰ πλεονεξίας συνεπιλήφοντα τῶν πραγμάτων.

20. Αὐτοῖς δὲ χρόνον μὲν τιμὴν ἐν τῇ Καρχηδόνι τὰς τε ναυτικὰς δυνάμεις ἐγύμναζε συνεχῶς, καὶ τοῖς χιλιάρχοις ὑπέδειξε τοιοῦτον τρόπον τῆς τῶν πεζικῶν στρατοπέδων γυμνασίας. τὴν μὲν πρώτην ἡμέραν ἐκέλευσε τροχάζειν ἐπὶ τριακοντα σταδίοις ἐν τοῖς ὅπλοις· τὴν δὲ δευτέραν πύκτας ἐκτρέψαι καὶ θαρακεῖν, καὶ κατασκοπεῖν ἐν τῷ Φανερά τοις πανοπλίαις· τῇ δ' ἐξῆς ἀνακταῖσθαι καὶ ῥαθυμεῖν· τῇ δὲ μετὰ ταύτην τὴν μὲν μαχαίραις καὶ ξυλίνους ἀσκουμένους καὶ ἐπισφύρων μαχαίραις, τὴν δὲ τοῖς ἀσφαιρωμένοις γρόσφοις ἀσπιδίζαν· τῇ δὲ πέμπτῃ πάλιν ἐπὶ τὰς αὐτὰς δρόμους κατὰ τὴν ἀρχὴν ἐπανάγειν. ἵνα δὲ μηδέ τι τῶν πρὸς τὰς μελέτας ὅπλων, μήτε τῶν πρὸς τὴν αἰλήθειαν μηδὲν ἀλείπτῃ, τὴν πλείστην ἐποιεῖτο σκυδὴν πρὸς τὰς χειροτέχνους. κατὰ μέρος μὲν ἂν ἄνδρας ἀριμαχίας ἐφασκείη πρὸς ταύτην τὴν χρεῖαν, καθ' ἑαυτὸν ἐπάνω προειπὼν· αὐτοῖς δὲ καθ' ἡμέραν ἐπαρούμετο, καὶ δι' αὐτῶν τὰς χορηγίας

C. Laelii fidei et Carthaginenses, et nobilissimum quemque ex aliis captiuis committens, data quinquereme, nuncium eum victoriae Romam mittit. Nam quum plerique omnes Romani res Hispaniae pro iam conclamatis haberent: certo sciebat Publius, ipsos hoc accepto nuncio excitatum iri, ut animos denuo sumerent, et mox in belli curam acriori contentione esse incubituros.

20. Ipse Carthagine Noua aliquamdiu moratus, copias nauticas assidue exercebat, cum quidem tribunis exerceendi pedestres copias hanc rationem praeiuit. Primo die legiones in armis quatuor circiter millium spatia iussit decurrere: secundo die arma tergere, et curare omnes, et inspicere ante tentoria: tertio quiescere et cessare: quarto, alios rudibus pugnare, quae pilis coriaceis erant praefixae, alios praepilatis missilibus iaculari: quinto, iterum ad easdem decursiones erat militibus redeundum. Ut autem nullum genus armorum, siue quae ad campestres exercitationes, siue quae ad iustas pugnas adhibentur, deficeret, summae ipsi curae erant fabri. Horum igitur singulis corporibus, quod antea dicebamus, curatores ubi praefecisset: ipse quotidie ad illos itare, et annonomam per se prospicere. Ita-

ἐκάστοις παρασκευάζει. Λοιπὸν τῶν μὲν πεζικῶν στρατοπέδων κατὰ τὰς πρὸ τῆς πόλεως τόπας χρωμένων ταῖς μελέταις καὶ ταῖς γυμνασίαις, τῶν δὲ ναυτικῶν δυνάμεων κατὰ θάλατταν ταῖς ἀναπείραις καὶ ταῖς εἰρασίαις, τῶν δὲ κατὰ τὴν πόλιν ἀκονῶντων τε καὶ χαλκευόντων καὶ τεκταινομένων, καὶ συλλήβδην ἀπάντων σπουδάζοντων περὶ τὰς τῶν ὅπλων κατασκευάς· ἔκ ἐστιν ὅσις ἢ ἂν εἴπε, κατὰ τὸν Ξενοφῶντα, τότε δεκσάμενος, ἐκείνην τὴν πόλιν εὐργατήριον εἶναι πολέμῳ. ἐπεὶ δ' αὐτῷ πάντα καλῶς εἶδοι καὶ δεόντως ἐξηγήσασθαι τὰ πρὸς τὰς χρεῖας, μετὰ ταῦτα ταῖς τε Φυλακαῖς καὶ ταῖς τῶν τειχῶν κατασκευαῖς ἀσφαλίσάμενος τὰ κατὰ τὴν πόλιν, ἀνέβη καὶ τῇ πεζικῇ καὶ τῇ ναυτικῇ δυνάμει, καὶ προῆγε, ποιούμενος τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ Ταράκωνος, ἔχων μετ' αὐτῆς καὶ τὰς οὐήρας.

21 Ἦσαν δὲ κινήσεις, αἷς ὑπελάμβανε πρὸς πάντα καιρὸν ἀρμόζειν, αἷς ὅτε συνειδῆσθαι τὰς ἱππεῖς, αὐτὰς αἰ καὶ ἵππων μὲν κλίσεις ἐφ' ἑνὶαν, καὶ πάλιν ἐπὶ δόρυ, πρὸς τέτοις μεταβολῇ. Κατ' ἑλαμὸν δ' ἐπιστροφῇ καὶ ἀναστροφῇ, καὶ περισπασμός, ἔτι δὲ ἐκπερισπασμός. πρὸς δὲ τέτοις ἐξαγωγαῖ κατὰ λόχους καὶ διλοχίας ἀφ' ἑκατέρων τῶν κερμάτων μετὰ τάχους, ποτὲ δ' ἀπὸ τῶν μέσων καὶ συναγωγὰς πάλιν μετ' ἐποχῆς εἰς ἑλάμους τε καὶ ἱλας εἰς ἱππαρχίας. ἐπὶ δὲ τέτων ἐκτάξεις ἐφ' ἑκα-

que ergo quum legiones extra urbem pro moenibus reipublicam meditentur, et sese exercerent, copiae nauticae agilitatem navium et industriam suam mari experirentur, in urbe item alibi famiastorum, qui ferramenta acuebant, alibi fabrorum aerioriorum aut lignariorum strepitus audiretur, omnia denique studia in fabricandis armis absumerentur: nepotaterat, illa cernens, dictum Xenophontis non usurpare, officinam belli eam urbem esse. Haec postquam visus est sibi imperator idonee curasse, et iam satis exercitatione esse profectum, ad belli munia obeunda, mox relictis muris dispositisque praefidiis ad custodiam urbis, cum classe et legionibus profectus, Tarracorem iter instituit, obsides quoque secum habens.

21. Motus porro, in quibus, ceu omni tempore vtilibus, equites exercitatos esse Scipio volebat, sunt isti. Quod ad singulos attinet, equi declinatio ad sinistram et rursus ad dextram: ad haec mutatio retrorsum. Ad turmas quod spectat, conuersio totius turmae vno flexu, reuersio in priorem positionem, item circumactus turmae duplici flexu, et circumactus turmae triplici flexu, hoc amplius eductiones gradu citato vnus decuriae, aut binarum ex utroque cornu, vel etiam interdum e media acie: iterum adunatio seruato ordine

τέρων

ο τῶν καρέτων, ἣ διαὶ ἰμβολῆς, ἣ διαὶ παραγωγῆς παρὰ τὰς ὑραγῆς. τῆς μὲν πατὰ περίκλασιν ἢ προσημαλίτης ἔφη· χεδὸν γὰρ καὶ πορείας ἔχουσιν διάθασιν. ἰ τὰς τὰς ἐπαγωγὰς, τὰς πρὸς ἀναγίτας, καὶ τὰς ἀποβύσεις εἶδει συνειρρίζειν ἐν πάσι κινήσειν ἐπὶ τοσούτων, δαυτῷ τῷ τάχει προσάγειν, ἵστω συζυγντας καὶ τυσοῖς διαμένειν, αἷμα δὲ καὶ ποτήματα πατὰ τὰς ἑλαμύς, ὡς ἡπέων λευκότητων γάξω τὴν ἐν ἑλαμύς, κύρω καὶ πυθνύειν, ἔδδεν ἐπιλάττερον ὑπάρχον, ἔδδ' ἀντίτερον. ταῦτα δ' ὑποδείκναι τοὺς το πολλοῖς, καὶ τοῖς υἱαῖς, αὐτοῖς ἐκπορεύει πύλαις ἐξετάζων· πρωτὸν δ', εἰ συμπεριφέροντα οἱ αὐτοῖς παραγγελλόμενοι, ἵστω δ', εἰ κρατῶσιν οἱ καὶ οἱ ἀρχόντες τῶ σαφῶς καὶ ὅπως δίδοναι τὰ παραγόμενα, κρήνων πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἔδδεν ἀναγκαιότερον εἶναι τῶν πατὰ μέρος ἡγεμόνων υἱας.

2. Προμηθεύσεως ἀμενός δὲ προεργασμένα τῶν τὸν τρόπον συνῆγε τὰς ἱππεῖς ἐκ τῶν ὡν εἰς ἕνα τόπον, καὶ ἡτῶ τὰς κινήσεις ἀπετάλει. τὸν ἔλον χειρισμὸν αὐτοῖς ἐποτρύνει τῆς ἐξοπλισίας, ἢ προημένος πάντων, ὅπερ οἱ νῦν

ad suam turmam vel alam siue praefecturam. adice his ordinationes in utroque cornu, vel ab initio in aciei instructione, vel postea per circumductionem pone tergum aciei. Motuum per agminis fracti huc aut illuc auersionem superuacuum putabat esse meditationem. Fere enim idem esse, ut cum in itinere agmen ducitur. Secundum ista erat accessio ad hostes et receptus. Atque hos motus omnes ita oportebat didicisse, ut si addere gradum necessitas cogeret. neque latitudinis, neque longitudinis seriem ullo modo corrumpere: simul etiam ut rationem eandem internallorum inter ipsas turnas seruarent. Nihil enim periculosius aut inutilius posse fieri censebat, quam si, ubi semel ordines soluti essent ab equitibus, turmales pugnam capessant. Hac disciplina quum et multitudinem, et sociarum ciuitatum praefectos inbuisset, mox ipsa lustrauit oppida, inquirens primo, ecquid vulgus quae praeceperat caperet: deinde an, qui per vrbes praefecturas administrabant, ad dictata huiusmodi perspicue et rite danda essent idonei.

22. His ita praeparatis, mox equitibus ex omnibus oppidis in vnum locum conuocatis, quos dixi motus, ipse per se edebat, et decursionibus ipse praeerat, omnia per se administrans. Neque vero in decurrendo omnes alios antecedeat Scipio, sicut hodie fieri amat a duce us,

ποιῶσιν ἡγαμόνες, ὑπολαμβά-
νοντες, ἡγεμονικὴν εἶναι τὴν
πρώτην χώραν. ἔτι γὰρ ἀπει-
ρόταρον, ἅμα δ' ἐπισφαλέστε-
ρον ἔχοντος, ὅς ὁρατῶι μὲν
ὑπὸ πάντων τῶν ὑποτασσιμέ-
νων, ὁρᾷ δ' ἡδύνα. ὃ γὰρ
στρατιωτικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' ἡ-
γεμονικῆς ἐμπειρίας, ἅμα δὲ
καὶ δυνάμεως δαίγμα δεῖ φέ-
ρειν τὸν ἵππαρχον ἐν ταῖς
ἐξουκισίαις, ποτὲ μὲν ἐν πρώ-
τοις. ποτὲ δ' ἐν ἐσχάτοις, πο-
τὲ δὲ κατὰ μέσους γιγνόμενον.
ἑπερ ὁ προειρημένος ἀνὴρ ἐποίη-
σεν, παριππεύων, καὶ πάντας ἐφο-
ρῶν αὐτοὺς, καὶ προσδιασα-
φῶν αὐτοῖς ἀπορᾶσι, καὶ διορ-
θῶν ἐν ἀρχαῖς πάν τὸ δια-
μαρτυρόμενον. ἦν δὲ τὰ τοι-
αῦτα τελέως βραχεία καὶ
σπάνια διὰ τὴν προγεγενημέ-
νην ἐν τοῖς κατὰ μέρε: ἐπι-
μέλειαν. Δημήτριος δ' Φαλη-
ρεὺς ἕως λόγου τὸ ταῦτον
ὑπέδειξε, φήσας, ὅτι καθά-
περ ἐν οἰκοδομίαις, εἰ μὴ κατὰ
μὴν πλύνθον θῆς καὶ καθ'
ἓνα δεσμὸν, καὶ καθ' ἓνα δό-
μον ἐπιμελείας τύχη τὸ πα-
ράβρυσεν, ἕτως ἐν στρατοπέδῳ
τὸ κατ' ἀνδρα καὶ κατὰ λό-
χον ἀπριβωθὲν, ὅλην ποιεῖ
τῇ δυνάμει ἰσχυράν.

qui duci proprie convenien-
tem locum esse putant, ut pri-
mus sit omnium. atqui du-
catus eiusmodi et imperitiam
arguit, et cum periculo est
coniunctus. ita enim dux vi-
detur ille quidem ab omnibus,
sed ipse videt neminem. E-
nimvero praefectum equitum
in decursionibus non potesta-
tem, quam habet in milites,
oportet ostendere, sed suae
peritiae atque facultatis du-
ctandi exercitus specimen ede-
re, modo in prima, modo in
ultima, interdum in media
acie versantem. Atque hoc
Scipio egregie faciebat, quum
et turmas obequitaret, et sin-
gulos inspiceret, ac, si qua in
re haesitarent, ipse clarius om-
nia explicans, et ut quidque
peccaretur, id omne ab initio
statim corrigens. sed quod in
singulis erudiendis diligentem
operam posuisset, plane tum
pauca inueniebat et oppido
rara, quae corrigeret. Quod
autem Publius rebus ipsis, id
Demetrius Phalereus verbo
tenus docuit, cum diceret:
sicut in aedificiis, ita demum
domui toti fore prospectum,
cum singuli lateres rite fue-
rint dispositi, et singuli ordi-
nes affabre sic facti, ut nul-
lus relinqueretur hiatus: ita in
exercitu, quoties et viritum
et per singulos manipulos, ut
bene omnia se habeant, cum
cura fuerit prouisum, vniuer-
sam aciem firmam ex eo et va-
lidam futuram.

Αἰτωλῶν μέγιστος κατὰ
 Ῥωμαίων· διὰ παραβολῆς
 ἔκτεχθαισα ὑπ' ἀνδρός, τὰ
 τῶν Αἰτωλῶν ὡς φρονέοντες.

*Aetolorum querimonia de
 Romanis, eleganti similitudi-
 ne expressa, ab homine nota
 Aetolo.*

22. **Εἶ**ναι γὰρ τὸ νῦν γιγνώ-
 μενον ἐκείναι τῇ
 παρὰ τὰς παρατάξεις οἰκονομίᾳ
 καὶ χειρισμῷ. καὶ γὰρ ἐπ' ἐκεί-
 νων προκινδυνεύει μὲν ὡς ἐπί-
 στεον, καὶ προκαταλύται τὰ κῶ-
 στα καὶ τὰ πρακτικώτατα τῆς
 ὑπέρμαχης· τὴν δ' ἐπιγραφὴν τῶν
 ἐβαρύνοντων ἡ Φάλαγξ καὶ τὰ
 βαρεῖα λαμβάνει τῶν ὅπλων.
 οὗ δὲ παραπλησίως προκινδυ-
 νεύουσι μὲν Αἰτωλοὶ καὶ Πελο-
 ποννησίῳν οἱ τύτοις συμμαχούν-
 τες· ἐφοδρεύουσι δὲ Ῥωμαῖοι, Φά-
 λαγγες ὄχοντες διάθασιν. καὶ
 μὲν οὗτοι πταίσαντες καταφθα-
 ρίσκωνται, ἀντιτρέψαντες ἐκ τῶν
 προσημάτων, ἀβλαβεῖς ἀπολυ-
 θύσονται Ῥωμαῖοι· νικησάντων
 δὲ τέτων, ἃ μὴ δόξει τοῖς θεοῖς,
 ἅμα τέτοις καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλήνας
 ὅφ' ἂν πᾶσι ἐκείνους ποιήσονται.

23. **D**icebat ille, quod nunc
 fieret, simillimum ef-
 se ei rerum disponendarum et
 tractandarum rationi, cuius est
 in praeliis usus: nam et ibi le-
 uem armaturam ac strenuissi-
 mam copiarum partem primam
 ut plurimum periculis obici, et
 interire ante alios: at praelii
 totius euentum phalangi et
 graui armaturae adscribi. Simi-
 liter et nunc quoque, inquiebat,
 primi adeunt pericula Aetoli,
 quique alii Peloponnesii sunt
 his societate iuncti: Romani in
 modum phalangis stant in sub-
 sidiis. Igitur si illi aduersa vi
 fortuna deleti essent, Romanos
 tamen ex acie se recepturos, et
 sine villo damno fore abituros,
 sin vincerent Aetoli, (quod su-
 peri ne srint,) Romanos et
 hos, et alios omnes Graecos
 suae potestati subiecturos.

Ἡ τῆς Μηδίας διαφορὰ
 πρὸς τὰς ἄλλας τῆς Ἀσίας
 δυνάμειαι.

*In Media praesidia ad fir-
 mandum imperium maiora esse,
 quam in reliqua Asia.*

Ὅτι τῶν ἐν Μηδίᾳ Ἐκβα-
 τῶνων τὰ βασίλεια πλεῖστον
 περιεῖχεν εἰς ὑπερβολὴν μέ-
 γαν.

*Opes admirandae, quae in
 regia olim visebantur, quam
 Ecbatana vrbs habuit.*

Ἀντιόχῳ στρατεία κατὰ
 Ἀρσάκην, τῷ τὴν τῶν Πάρ-
 θων ἀρχὴν συστήσαντες ἐν
 τοῖς πρώτοις.

*Antiochi expeditio aduer-
 sus Arsacem, qui Parthorum
 imperium inter primos fun-
 dauit.*

24. **Ε**ἰ τοίνυν ἡ Μήδία κατὰ τὰ τε τὸ μέγεθος τῆς χώρας ἀξιοχρηματὰ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν δυνατειῶν, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος, καὶ κατὰ τὰς ἀρετὰς τῶν ἀνδρῶν, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἵππων. τοῖς γὰρ ζώοις ταῖσι χαδὸν ἄπασαν χορηγεῖ τὴν Ἀσίαν· τῷ καὶ τὰ βασιλικὰ συστήματα τῶν ἵπποτροφείων Μήδοις ὑποτετραφθαδιὰ τὴν αὐφύαν. περικεῖται δὲ πόλεσιν Ἑλλησίσι κατὰ τὴν ἱππῆσιν τὴν Ἀλαξάνδρην, Φυλακῆς ἕνεκεν τῶν συγκυρύντων αὐτῇ βαρβάρων, πλὴν Ἑκβατανῶν. Αὕτη δ' ἔστιται μὲν ἐν τοῖς πρὸς τὰς ἄρκτους μέρεσι τῆς Μηδίας· ἐπικεῖται δὲ τοῖς περὶ τὴν Μαυρίτιν καὶ τὸν Εὐξεινον μέρεσι τῆς Ἀσίας. ἦν δὲ βασιλεῖον ἐξ ἀρχῆς Μηδῶν, πλῆτ' ὅτε καὶ τῇ τῆς κατασκευῆς πολυταλείᾳ μέγα τι παρὰ τὰς ἄλλας δοκεῖ δισηγοχάναι πόλεις. Κεῖται μὲν ἔν ὑπὸ τὴν παρωρεῖαν τὴν παρὰ τὸν * Ὀρον, ἀτείχιτος οὖσα· ἄκρην δ' ἐν αὐτῇ χειροποίητον ἔχει, θυματίως πρὸς ὀχυρότητα κατεσκευασμένην. ὑπὸ δὲ ταύτην ἐστὶ βασιλεῖα Παρσῶν. Καὶ τὸ λέγειν κατὰ μέρος, καὶ τὸ παρασιωπᾶν, ἔχει τινα ἀπορίαν. τοῖς μὲν γὰρ αἰρωμένοις τὰς ἐκκλητικὰς τῶν διηγήσεων προφέρεσθαι, καὶ μετ' αὐξήσεως ἔνια καὶ διαβάσεως εἰσισιμένοις ἐξαγγέλλειν, καλλίστην ὑπόθεσιν ἢ προεξημένη πόλιν παρέχει·

24. **E**dynastarum Asiae provinciae omnium maxime idonea stabiliendo imperio est Media, cum propter regionis magnitudinem, tum propter numerum ingentem et praestantiam, qua virorum quae equorum. hoc quippe animantium genus uniuersae prope Asiae Media suppeditat. Nam quae variis locis constituta habent reges equorum armenta, ea Medorum curae ob soli vbertatem sunt commissa. eademque, ut praesidium ne deesset aduersus conterminos barbaros, ex Alexandri instituto Graecanicis urbibus vndique cingitur, si Ecbatana dumtaxat excipias. quae vrbs in ea Mediae condita est parte, quae Aquiloni vento est opposita: imminet autem iis regionibus Asiae, quae secundum Maeotim et Pontum Euxinum porriguntur. Regia Medorum ibi quondam fuit. ac videtur sane ciuitas haec vrbes omnes alias opibus et operum magnificentia superasse longo intervallo. sita est in montana regione, quae radicibus Orontis subiacet. moenibus caret: sed arcem habet manu factam, et ad firmitatem ad miraculum usque munitam egregie. arci regia subiacet: de qua satisne sit, cuncta sigillatim exsequi, an penitus silere, iure alicui dubitet. Nam ut iis, qui portentosas narrationes in medium afferre amant, quique res, quas commemorant, exaggerare supra modum confuerunt, pulcherrimam dicta vrbs unate-

τοῖς

τῶς δ' οὐλομένης προσπορευομένης πρὸς τὸν, παρὰ τὴν κοίτην ἐννοικον λεγόμενον, ἀπορίαν παρασκευάζει καὶ δυσχεραίνει. Πλὴν εἴ τι τὰ βασιλεῖα τῷ μὲν μεγάθει χεῖρον ἐπὶ τὰς ἐσθλὰς ἔχοντα τὴν περιηγήτην, τῇ δὲ τῶν κατὰ μέγεθος κατασκευασμάτων πολυτελείᾳ μεγάλην ἐμφαίνοντα τὴν τῶν ἐξ ἀρχῆς καταβαλλομένων εὐκλείαν. ὕψους γὰρ τῆς ἐκείνης ἀτάκτου καθρίνης καὶ πεταρτίτης, εἰς αὐτῶν γενομένην συνέβαινον, ἀλλὰ καὶ τὰς δοκούς, καὶ τὰ Φατνώματα, καὶ τὰς κίονας τὰς ἐν ταῖς σκαῖς καὶ περιτύλαις, τὰς μὲν ἀργυρεάς, τὰς δὲ χρυσεάς λατρίαι περιελήφθαι, τὰς δὲ καρκινίδας ἀργυρεάς εἶναι πάντας. τούτων δὲ τὰ μὲν πλείους συνέβη λατρίῃ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρου καὶ Μακεδόνην ἔφοδον· τὰ δὲ λοιπὰ κατὰ τὴν Ἀντιγόνου καὶ Σελεύκου τοῦ Νικάνωρος δυναστείας. ὅμοιοι δὲ κατὰ τὴν Ἀντιόχου παρυσίαν ὅτε ναὸς αὐτὸς, ὁ τῆς Αἴης προσαγορευόμενος, ἐπὶ τὰς κίονας εἶχε τὰς περίεπεχρυσωμένους, καρκινίδας ἀργυρεάς, καὶ πλείους ἐν αὐτῷ συνετέθειντο. πλείους δὲ χρυσεῖς τινὲς ὄλγαι μὲν ἦσαν, ἀργυρεαὶ δὲ καὶ πλείους ὑπέμειναν. ἐκ δὲ πάντων τῶν προειρημένων τὸ χαράχθαι εἰς τὸ βασιλικὸν ἡρώδει νόμισμα, μικρῶν λίθων τετρακιχίλιον τελευτών.

riam praebebat: ita illis, qui ad ea omnia caute et cunctanter accedunt, quae praeter communem sensum dicuntur, difficultatem et inopiam consilii eadem assert. Verumenimvero regia haec eius amplitudinis est, ut stadia in circuitu habeat septem, operum et ornamentorum tantam in singulis partibus magnificentiam prae se fert, ut, quanta rerum omnium copia abundarent, qui ab initio fundarunt, facile sit aestimatu. Nam quum materia vniuersa esset e cedro aut cupresso, nihilominus tamen haud quidquam illius nudum a tegumento cerneret; sed erant trabes, lacunaria, et columnae, siue in porticibus, siue in peristyliis laminis partim argenteis, partim aureis circumamictae. omnes item tegulae fuere argenteae. laminarum porro istarum pleraeque in aduentu Alexandri et Macedonium sunt detractae; ceterae cum Antigonus et Seleucus Nicanor rerum potiebantur. Adhuc tamen, quo tempore eo venit Antiochus, fanum saltem, quod Aenae indigetant, columnas circa habuit deauratas, et tegulae quoque argenteae plures ibidem erant congestae. lateres quin etiam restabant, aurei quidem nonnulli, argentei vero multi. ex quibus omnibus pecunia illa est conflata, quae regia imagine cernitur signata; ad talentorum fere circiter circiter summam accedens.

23. Ἔως μὲν ἔν τούτων τῶν τόπων ἤλπισεν αὐτὸν ἤξειν Ἀρσάκης· εἰς δὲ τὴν ἔρημον, τὴν τέτοις πρόσχωρον, ἡ τολήσειν ἔτι δυνάμει τηλικαύτῃ διαβαλεῖν, καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἀνυδρίαν. ἐπιπολῆς μὲν γὰρ εἰδὲν εἰς Φαινόμενον ὕδωρ ἐν τοῖς προειρημένοις τόποις· ὑπόνομοι δὲ πλείους εἰσὶ, καὶ διὰ τῆς ἐρήμου Φρεατίας ἔχοντες ἀγνωσμένας τοῖς ἀπείροις. περὶ δὲ τούτων ἀληθῆς παραδίδεται λόγος διὰ τῶν ἐγχωρίων, ἔστι, καὶ ἔς χρόνος Πέρσαι τῆς Ἀσίας ἐπακράτην, ἔδωκαν τοῖς ἐπὶ τινας τόπους τῶν μὴ πρότερον εὐρδευομένων ἐκτεταγμένοις ὕδωρ πηγῶν ἐπὶ πάντα γενεὰς κατεῦσαι τὴν χώραν. ἔθεν ἔχοντος τῷ Ταύρῳ πολλὰς καὶ μεγάλας ὑδάτων ἀπορροαίσεις, πᾶσιν ἐπεδέχοντο δαπάνην καὶ κακοπάθειαν, ἐκ μακρῆς κατασκευάζοντες τὰς ὑπόνομους· ὥς κατὰ τὰς νῦν καιρὰς μὴδὲ τὰς χαλεπύνας τοῖς ὕδασι γινώσκουσιν τὰς ἀρχὰς τῶν ὑπονόμων, πόθεν ἔχουσιν τὰς ἐπιρροαίσεις. Πλὴν ὁρῶν Ἀρσάκης ἐπιβελόμενον αὐτὸν τῇ διὰ τῆς ἐρήμου πορείᾳ. τὸ τηλικαύτως χυμνύειν καὶ φθείρειν ἐνεχείρησε τὰς Φρεατίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐξαγγελλόμενος αὐτῷ, πάλιν ἐξαπέστειλε τὰς περὶ Νικομήδην μετὰ χιλίων ἱππέων, οἳ καὶ καταλαβόντες τὸν Ἀρσάκην, μετὰ τῆς δυνάμεως ὑπεκχωρηκότα, τινὰς δὲ τῶν ἱππέων φθέροντας τὰ σώματα

25. Existimabat Arsaces, ad haec quidem visque loca Antiochum fore venturum; sed ad continentem his terram desertam nequaquam ausurum, tantis praesertim cum copiis, traicere, et maxime propter aquarum inopiam. nam in iis, quae dicimus, locis nulla visquam in superficie terrae aqua apparet; et si plures insunt subterranei rivi ac putei etiam, in illa solitudine cauti, quos locorum imperiti ignorant. Et est super his fama vera ab indigenis prodita, qui aiunt, Persas imperii sui tempore permisisse iis, qui aquam fontanā in aliquem locum induxissent, non prius irrigatum, ut per quinque generationes eius agri fructus caperent. Quum igitur e monte Tauro multi, iique magni aquarum defluxus manent, nullam neque impensam neque aerumnā recusabant, quo ad devehendam aquam e longinquo aquae ductus conficerent, adeo ut hodierno tempore ne illi ipsi quidem, qui aquis vtuntur, sciant, capita subterraneorum rivorum unde manent, aut ubi scaturiant. Ceterum Arsaces, ut videt regem per solitudinem iter ingredi, puteos statim omnes obrui et corrumpi iubet, quod postquam Antiocho est renuntiatum. Nicomedem item cum mille equitibus misit. sed iam Arsaces cum copiis pedem retulerat, quando hi venerunt: equites solum nonnulli canalium ora cor-
των

τῶν ὑπονόμων, τάτας μὲν ἐξ ἐφ' ὧδε τραψάμενοι Φυγεῖν ἠνάγκασαν· αὐτοὶ δὲ πάλιν ἀνεχώρησαν ὡς τὸν Ἀντίοχον. ὁ δὲ βασιλεὺς διανύσας τὴν ἔρημον, ἦκε πρὸς τὴν Ἑκατόμυλον προσαγορευομένην, ἣ καί ται μὲν ἐν μέσῃ τῇ Παρθυνῇ, τῶν δὲ ὁρίων Φαρασῶν ἐπὶ πάντας τὰς πέραξ τόπους ἐνταῦθα συκιπτασῶν, ἀπὸ τῆ συμβαίνοντος· ὁ τόπος ἄλγψε τὴν προσηγορίαν.

26 Πλὴν αὐτῷ διαυκαύτας τὴν δύναμιν, καὶ λογισμένοος, ὡς, εἰ μὲν οἷος ἦν Ἀρσάκης διὰ μάχης κρίνεσθαι πρὸς σφᾶς, ἢ· ἂν ἐξ-χώσει, λιπὼν τὴν αὐτῇ χώραν, ἢ· ἂν ἐπιτηδειότερος τόπος ἐξήται πρὸς ἀνῶνα ταῖς σφετέραις δυνάμεσι τῶν περὶ τὴν Ἑκατομυλον, ἐπειδὴ δ' ἐκχώρει, δῆλός ἐστι τοῖς ὁρῶς σκοπεύουσιν ἐπ' ἄλλης γνώμης ὢν· διόπερ ἔκρινε προάγειν εἰς τὴν Ὑρκανίαν. παραγενόμενος δ' ἐπὶ Τάγας, καὶ πυρραινόμενος τῶν ἐγχωρίων τὴν τε δυσχέρειαν τῶν τόπων, ἕς ἔδει διακβάλλειν αὐτὸν, ἕως εἰς τὰς ὑπερβολὰς διεξίκοιτο τῷ Λαβύτα, τὰς νεκρὰς ἐπὶ τὴν Ὑρκανίαν, καὶ τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων τῶν κατὰ τόπους ἐφ' ἐσώτων ταῖς δυσχωρίαις αὐτῷ· προέδετο διατάττειν τὸ τῶν εὐζώνων πλῆθος, καὶ τὰς τῶν ἡγαμόνων μερῶν, ὡς ἐκάτοισι δεήσει πορεύεσθαι. ὁμοίως δὲ καὶ τὰς

rumpentes sunt inuenti, quos regii primo impetu terga vertere, et conicere se in pedes coegerunt, ipsi mox ad Antiochum sunt reuersi. Rex solitudinem emensus ad oppidum venit, Hecatompylon dictum. In media Parthia haec vrbs est sita: quum autem diuerticula viarum. quae ad omnes circa ferunt regiones, ibidem cocant, ex euentu ipso centum portarum nomen locus inuenit

26. Ibi ad reficiendum ex laboribus itineris militem pauci dies sumti. Institit deinde recuperare secum Antiochus, Arsacem. si idoneas vires haberet ad praelio secum decernendum, numquam profecto patriam suam fuisse reuerturum. et eius finibus excessurum. neque ad dimicandum vlium adum aptiorum suo exercitui locum requisitum, eo, qui Hecatompylo circumiacet. quem ille quum deferat, palam facere recta ratione rem putantibus, aliam sibi esse mentem. propterea in Hyrcaniam progredi statuit. Tagas ut venit. et ab indigenis sciscitando cognouit. quantis difficultatibus viae essent impeditae, quas pertransire ipsum prius oportebat, quam ad Labutae montis summa illa iuga perueniat, quae in Hyrcaniam vergunt, quanta item barbarorum multitudo occupatis locis quibusque opportunis viae immineret: faciendum censuit, ut expeditorum omnem numerum in varia partiretur agmen. et diuisis ipsorum ducibus, quo cuique

ἀστυρ-

λατρυγῆς, ἃς ἔδει παραπο-
ρευομένους τὸν καταλαμβανό-
μενον ὑπὸ τῶν εἰζώνων τό-
πον εὐβατον παρασκευάζειν τῇ
τῶν Φαλαγγιτῶν καὶ τῇ τῶν
ὑποζυγίων πορείᾳ. Ταῦτα δὲ
διανοηθεὶς, τὴν μὲν πρώτην
ἔδωκε τάξιν Διογένην, συστήσας
αὐτῷ τοξότας καὶ σφαιρομή-
τας, καὶ τῶν ὀρειῶν τὰς ἀκον-
τίσεις καὶ λιθάσεις δυναμένους,
οἷ τινες τάξιν μὲν ἐκ ἑνέμου,
αἱ δὲ πρὸς τὸν παρόντα και-
ρὸν καὶ τόπον κατ' ἄνδρα ποιῶ-
μενοι τὸν κίνδυνον, πραγμα-
τικωτάτην παρείχοντο χρεῖαν
ἐν ταῖς δυσχωρίαις. Τέτοις δὲ
συνεχῆς Κρήταις ἀσπιδιώτας
ἀπέταξε περὶ διχιλίαις, ὧν ἡ-
γεῖτο Πολυξανίδας Ῥόδιος· τε-
λευταίους δὲ θωρακίτας καὶ
θυρεοφόρους, ὧν εἶχον τὴν ἡ-
γεμονίαν Νικομήδης Κῶος, καὶ
Νικόλαος Αἰτωλός.

27. Προαγόντων δὲ τέτων
εἰς τὸ πρόωθεν, πολλῷ δυσχερε-
τέρας συνέβαινε φαίνεσθαι τὰς
τῶν τόπων τραχύτητας καὶ εα-
νότητας τῆς τῷ βασιλείῳ προσ-
δοκίας. ἦν γὰρ τὸ μὲν ὅλον μῆ-
κος τῆς ἀναβάσεως περὶ τριακο-
σίας εαδίαις· ταύτης δὲ τὸ πλεῖ-
στον μέρος ἔδει ποιῆσθαι τῆς πο-
ρείας διὰ χαράδρας χειμάρρους,
καὶ βαθείας, εἰς ἣν πολλὰς μὲν
αὐτομάτως ἐκ τῶν ἐπικειμένων
κηρυκῶν πέτραι κατενηγεμέναι,
καὶ δένδρα, δυσβατον ἐποίουν τὴν
δι' αὐτῆς πορείαν, πολλὰ δ' ὑπὸ
τῶν βαρβάρων εἰς τὴν τὸ μέρος

tendendum esset, significaret.
fecit idem et in operariis, quos
oportebat expeditorum ma-
num, quocumque pergerent,
comitari, et ut quisque locus
ab iis esset occupatus, eum ita
concinnare, ut phalanx et in-
strumenta facile illac transirent. Id
quum rex consilii cepisset,
primum ducere agmen Dioge-
nem iussit, tradiditque ei sa-
gittarios, funditores, et e mon-
tibus hominibus eos, qui iacu-
landi et lapides mittendi peri-
tiam habebant. hi nequaquam
ordines servabant, sed quoties
ocasio vel locus postularet,
viritim rem gerentes, in an-
gustis viarum maximo usui
erant, et plurimum praestabant.
His alterum subiecit agmen
Cretensium clypeatorum ad
duo millia, ductore Polyxeni-
da Rhodio. postremos deinde
loricatos et scutatos, quorum
ducatum gerebant Nicomedes
Cous, et Nicolaus Aetolus.

27. Progredientibus autem
istis in itinere longe asperior
et angustior locorum natura
est reperta, quam rex puta-
rat. Nam uniuersus mon-
tium ascensus stadiorum erat
circiter trecentorum. cuius
spatii maxima pars conficien-
da per confragosam conual-
lem, a torrente cauatam in
magnam altitudinem. in hanc
cum multa sua sponte saxa e
superpendentibus rupibus ef-
frent delata, multae item ar-
bores: difficile et impedi-
tum iter reddebatur. sed et
barbari, ut difficultates auge-

συνηρ-

συνεργῆτο. καὶ γὰρ ἐκκοπὰς
 δένδρων ἐπεποιήντο συνεχεῖς,
 καὶ λίθων πλήθῃ καὶ μεγέθῃ
 συνεθροίκεσαν. αὐτοὶ τε παρ'
 ἑκὼν τὴν Φάραγγα τὰς εὐκαί-
 ρας ὑπεροχὰς καὶ δυναμένους
 σφίσιν ἀσφάλειαν παρέχουσαν
 πατειλφόμενοι, ἐτήρουν· ὥς, εἰ
 καὶ δαήμερον, ὄντα ὡς ἂν ἐξα-
 νιστάσσοντα τὸν Ἀντίοχον ἀπο-
 στήσαι τῆς ἐπιβολῆς. ὥς γὰρ
 ἴδον, τὰς πελάγους πάντας κατ'
 ἀνάγκην ποιῆσθαι δι' αὐτῆς τῆς
 Φάραγγος τὴν ἀνάβασιν, ὥτε
 παρασκευάσαντο, καὶ πρὸς τῷ-
 το καταλαμβάνοντο τὰς τόπους.
 ἐκῶν δ' ἐκ ἔβλεψαν, ὅτι τὴν
 πρὸν Φάλαγγα καὶ τὴν ἀπο-
 στήσιν ἐκ ἑλκὸς δυνατόν ἦν,
 ἢ δ' ὥς ἐκείνοι διέλαβον, ποιῆ-
 σθαι τὴν περὶ αὐτὴν πρὸς γὰρ τὰ
 παρακείμενα τῶν ὄρων ἐχ' εὐδύ-
 νῃ τὴν τέτοις προσβαλεῖν· ἢ δ' αὖ
 καὶ τοῖς ψυλοῖς καὶ τοῖς αὐχνοῖς
 ἐκ ἀδύνατος ἦν ἢ δι' αὐτῶν τῶν
 λαοκατέρων ἀναβολῇ. ὅθεν
 ἄρτι τῷ πρὸς τὸ πρῶτον Φυλά-
 κῳ προσμίσθια τὴν περὶ τὸν Διο-
 γένην, ἔκωδον τῆς χαράδρας
 ποιήσαντες τὴν ἀνάβασιν, ἀλλαι-
 τέραν ἐλάμβανον διὰ τῆς. εὐ-
 δύνως γὰρ κατὰ τὴν συμπλοκὴν
 αὐτῶν τὴν πράγματι εὐδύνωντος,
 ὑπερτιθέμενοι καὶ προσβαίνον-
 τες πρὸς τὰ πλάγια τῶν χω-
 ρίων οἱ περὶ τὸν Διογένην, ὑπερ-
 ἔβλεπον τῷ πελάγειν ἐγγίνοντο,
 καὶ χροόμενοι πυκνοῖς τοῖς αἰων-
 τίσμασι καὶ τοῖς ἐκ χειρὸς λί-
 θοις, παλαιῶς διετίθασσαν τὰς βαρ-
 βάρους. ὧς καὶ μάλιστα ταῖς

rent, multam operam posue-
 rant. nam et arboribus caesis
 continuas fecerant concaedes,
 magnam item lapidum ingen-
 tium vim eodem congefserant,
 et ipsi quoque per totam con-
 uallem opportunis omnibus
 locis, ubi tuto consistere pot-
 rant, occupatis, fines suos
 custodiebant. Quod nisi eos
 ratio fugisset, Antiochum eo
 incepto, cui omnino impar
 fuisset, abfistere oportuisset.
 nam barbari, quasi prorsus ef-
 set necessum, ut illuc rex
 transfret, ita se comparaue-
 rant, et ea sine loca illa in-
 federant. Nimirum isti illud
 non viderant, phalangi qui-
 dem et impedimentis exerci-
 tus illac necessario, sicut ipsi
 animis proposuerant, fore iter
 faciendum, nam montes hinc
 inde adiacentes nulla ratione ab
 his poterant superari; at quo-
 minus leuiter armati et expe-
 diti vel per nudas rupes scan-
 derent, id vero naturam non
 vetare. Itaque simulac Dio-
 genes, intra conuallem ascen-
 sum moliens, in primam sta-
 tionem hostium incidit, mul-
 tum diuersa rerum facies ap-
 paruit. nam in primo statim
 conflictu, velut rebus ipsis
 monentibus, quid esset opus
 facto, Diogenes et qui illum
 sequebantur, vltius pro-
 gressi, et transuersis itineri-
 bus loca illa emensi, supra ca-
 put hostium euaserunt, ita ut
 iaculatione crebra, et laxis,
 quae manibus iaciebant, mi-
 rum in modum barbaros infe-
 starent. sed fundis maxime

σφενδό-

σφενδόνας ἐκακατοῖαν, ἐξ ἀπο-
πλήματος βάλλοντες. ὅτε δὲ τὰς
πρώτας ἐπιβασάμενοι κατάχρουν
τὸν τάτων τόπον, ἐδίδοτο τοῖς
λειτουργοῖς κληρὸς, εἰς τὸ πᾶν
τὸ πρὸ ποδῶν ἐκακατοῦρεν καὶ
λευαίνειν μετ' ἀσφαλείας. ἐγί-
γνητο δὲ τὸ τοῦ ταχέως διὰ τὴν
πολυχειρίαν. ἔ μὴν ἄλλα τὰ
τῷ τρόπῳ τῶν μὲν σφενδο-
νητῶν, καὶ τοξοτῶν, ἔτι δ'
ἀκοντιστῶν, κατὰ τὴν ὑπερβα-
λείας τόπῳ παρευομένων σπορά-
δην, ποτὲ δὲ συναθροισμένην
καὶ καταλαμβάνομένην τὰς ἐν-
καίρας τόπῳ, τῶν δ' ἀσπιδιω-
τῶν ἐφειδρευόντων, καὶ παρ'
αὐτὴν τὴν χαράδραν παραπο-
ρευομένων ἐν τάξει, καὶ βιά-
δην· ἐκ ἀνέμενον οἱ βάρβαροι,
πάντες δὲ, λιπόντες τὰς τόπῳ,
ῥηροῖσθσαν ἐπὶ τὴν ὑπερβολήν.

28. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀντίο-
χον ἀτφαλῶς διέβησαν τὰς δυσ-
χωρίας τῷ προειρημένῳ τρόπῳ,
βραδέως δὲ καὶ δυσχερῶς· μό-
λις γὰρ ὀγδοαῖοι πρὸς τὰς κατὰ
τὸν λόφον ὑπεροχὰς ἀφίκοντο.
τῶν δὲ βαρβάρων συναθροισμέ-
νων ἐκεῖ, καὶ πεπεισμένων, κω-
λύειν τῆς ὑπερβολῆς τὰς πολε-
μίας, ἀγὼν συνέστη νευκός.
ἐξεώδησαν δ' οἱ βάρβαροι διὰ
τοιαύτας αἰτίας. συσραφέντες
γὰρ ἐμάχοντο πρὸς τὰς φα-
λγγίτας κατὰ πρόσωπον ἐκ-
θύμως· τῆς δὲ νυκτὸς ἔτι τῶν
ἐνζώνων ἐκπαραιδόντων ἐκ πολ-
λῆ, καὶ καταλαβομένων τὰς ὑ-
περβαλείας καὶ κατὰ νύκτι τόπῳ,

eos laedebant, saxis eminus
incessentes. Vbi autem primos
illorum per vim regii depule-
rant, et locum ipsorum occu-
pauerant, operarum tunc par-
tes erant, purgare quicquid
erat ante pedes, et omnia
complanare, quoad eius tuto
fieri poterat, quod opus pro-
pter ingentem operarum nu-
merum celeritate magna con-
suebat. Atque ita quum fundi-
tores, sagittarii et iaculatores
modo imminetia hostibus iu-
ga vage persultarent, modo in
vnum coirent, et opportuna
quaeque loca inuaderent, cly-
peatorum deinde stationes ibi-
dem subsisterent, qui secundum
ipsam conuallem ordinibus ser-
uatis et militari gradu ambula-
bant: non steterunt barbari,
sed relictis iis locis, ad ipsum
montium illorum verticem
cuncti se undique receperunt.

28. Antiochus eo, quem
diximus, modo cum copiis
tuto locorum angustias per-
transiit, non sane absque dif-
ficultate et multo tempore.
vix namque octauo die in
iugum collis euaserunt. quo
item barbari quum venissent
conferti, atque ii sibi per-
suasissent, ascensu hostem
prohibere se posse, atrox
praelium est ortum. pulsī
sunt ad extremum barbari,
idque hoc pacto euenit. Pa-
gnabant illi cuneatim stipati
in faciem cum phalangitis mi-
ro ardore. interim milites ex-
pediti silentio noctis longo
circuitu loca super caput ho-
stium per auersa montis oc-
currebant.

τῷ συνδεῖν αἱ βάρβαροι τὸ
 εἶδος, αὐθιγὰς πτοηθέντες,
 ἤσαν πρὸς Φυγὴν. ὁ δὲ βα-
 ρὴ τὴν μὲν ἐπὶ πλείων ἐρ-
 ῶν διωπόντων παρακατέ-
 ρησεν πολλῆς σταδῆς, ἀνα-
 ψάμενος ταῖς σάλπιγξι, διὰ
 εὐλαθεῖα καταβαίνειν ἄθρης
 συνταταγμένους εἰς τὴν Τρ-
 ἀκα· συνησάμενος δὲ τὴν
 ἑαυτοῦ, ὡς ἐβέβατο, καὶ πα-
 νάμενος ἐπὶ Ταμβρακα, πό-
 λιν ἵκνισται, ἔχουσαν δὲ βασι-
 λειῶν μέγας, αὐτὸς κατα-
 ῖσται. τῶν δὲ πλείων πε-
 ρέμενον τὴν ἀποχώρησιν ἐκ
 τῆς μάχης καὶ τῆς περικει-
 μένης χώρας εἰς τὴν προσηγο-
 ρώμενην Σύγγα πόλιν, ἣν
 βασις κῆσθαι ἔμακρὰν τῆς
 βρακίης, εἶναι δὲ τῆς Τρ-
 ἀκας ὡς ἀπὸ βασιλείου, διὰ
 τὸ ὀχυρότητα καὶ τὴν ἀλ-
 γύνην. ἔκρινε αὐτὴν
 αὖτε μετὰ βίας. ἀναλαβὼν
 τὴν δύναμιν προῆγε, καὶ πε-
 ποδαύσας ἤρχετο τῆς πο-
 δῆς. Ἦν δὲ τὸ πλείστον
 τῆς ἐπιβολῆς ἐν ταῖς χω-
 ραῖς. τάφροι γὰρ ἤ-
 ρηται, πλάτος μὲν ἑκάστης
 ἑξήκοντα πηχῶν,
 εἰς δὲ πεντεκαίδεκα. ἐπὶ δὲ
 χεῖλεσιν ἐκάστης χαρακώμα-
 τος ἐπέκειτο, καὶ τελευταῖον
 εἰς χεῖμα δυνατόν. συμπλο-
 κῶν ἂν ἐγίγνοντο συνεχεῖς
 οὐκ ἔργον, ἐν αἷσι ἐκ ἡνυον ἐ-
 ναι, φέροντες τὰς νεκρὰς καὶ
 κτελεῖς, διὰ τὸ μὴ μόνον ὑπὲρ
 ἑαυτῶν καὶ πάτω γῆς διὰ τῶν
 π. II.

cupant. qua re cognita, re-
 pente barbari coniiciunt se in
 pedes. Rex, qui conferto agmi-
 ne et composito descendere in
 Hyrcaniam volebat, receptui
 canere iussis tubicinibus, im-
 petum suorum, fugientes lon-
 gius persequentium, compe-
 scuit. deinde agmine ita uti
 volebat composito, postquam
 Tambracem est ventum. quae
 vrbs muros quidem nullos ha-
 bet, ampla tamen est, ut in
 qua sit regia, eo loci est com-
 moratus. Ac quoniam pleri-
 que omnes, siue qui e pu-
 gna euaserant, siue qui ex
 omni circa regione aufuge-
 rant, in oppidum se recepe-
 rant, quod Syringem vocant:
 (nam et firmitate et rerum
 omnium commoditate prae-
 stat is locus, a Tambrace non
 longe distans, estque id Hyrcaniae quasi caput.) vi illud
 expugnare coepit. Copiis i-
 gitur iterum acceptis, eo du-
 cit, et positis circa urbem
 castris, obsidionem instituit.
 Ceterum totius incepti pars
 maxima in testudinibus agge-
 stitiis erat posita. Quum enim
 tres ductae essent fossae, la-
 tae cubitos non minus tri-
 ginta, altae quindecim: cu-
 iusque illarum labris vallum
 duplex fuerat impositum, et
 postremo murus bene firmus.
 Itaque inter ipsa opera dimi-
 cationes continuae edebantur.
 neque sufficiebant, qui vtra-
 que ex parte occisos aut vul-
 neratos auferebant, loco pur-
 gando, quod non solum supra
 terram, verum etiam sub

ὀρυγμάτων ἐκ χειρὸς γίγνασθαι
τὰς κινδύνους. ἔ μὴν ἀλλὰ τῷ
πλήθει καὶ τῇ τῷ βασιλείῳ ἐν-
σπρίσει ταχέως συνέβη, καὶ τὰς
τάφρους χωρῆσαι, καὶ τὸ τῶ-
χος παῖν διὰ τῶν ὀρυγμάτων.
ἔ συμβάντος, διατραπέντος οἱ
βάρβαροι τοῖς ὄλοις, καὶ τὰς
μὲν Ἑλλήνας κατασφάζαντες
τὰς ἐν τῇ πόλει, τὰ δ' ἐπιφα-
νέσκατο τῶν σκευῶν διαρπάσαν-
τας, πικρὸς ἀπεχώρησαν. ὃ δὲ
βασιλεὺς συνδυασάμενος, Ἰ-
πέρβατον ἀπέστειλε μετὰ τῶν
μυθοφόρων. ὃ συμμίζοντες οἱ
βάρβαροι, ῥήξαντες τὰς ἀπο-
σκευὰς, αὐτοὶ εἰς τὴν πόλιν
ἔφυγον. τῶν δὲ παλταῶν ἐν-
εργῶς βιαζομένων διὰ πτώμα-
τος, ἀπελπίσαντες σφαῖς αὐ-
τὸς παρέδοσαν.

terra intra cuniculos competi-
tus certabatur. Et sic tamen
cito perfecit rex, qua multi-
tudo operarum, qua instan-
tia sua et navitate, ut et fos-
sae replerentur, et muri per
cuniculos subruerentur. quod
ut factum, barbari de summa
re in desperationem adducti,
Graecos, qui in vrbe erant,
obtruncant, suppellectilis quod
erat pretiosissimum rapiunt, et
fuga sibi noctu consulunt. eo
rex animaduerso, Hyperbadium
cum mercenario milite mit-
tit. in quem barbari quum in-
cidissent, proiectis impedi-
mentis, in oppidum denovo sunt
reversi. cetratis deinde per
ruinas muri magna vi ir-
rumpentibus, omni plane iam
spe depulsi in deditionem ve-
nerant.

Κλαυδίου Μαρκελλίου καὶ
Κρισπίνου τῶν ὑπάτων ἐξ ἀ-
πειρίας στρατηγικῆς ἀπώλεια.

*Coff. Romanorum Marcelli
et Crispini ex imperitia impe-
ratoriae artis caedes.*

Ὅτι τῶν κατὰ μέρος κιν-
δύνων πλεῖστον ἀπέχον δὲ
τὸν ἡγούμενον.

*Imperatorem a periculis de-
bere abstinere, in quibus sum-
ma rerum non agitur.*

Ἀννίβη ἔπαινος.

Hannibalis laus

29. **Β**υλόμενοι δὲ οἱ ὑπατοὶ
κατοκτεῦσαι σαφῶς
τὰ πρὸς τὴν τῶν ὑπεναντίων
εὐχτοποδείαν κεκλιμένα μέρη τῆ
λόφου, τοῖς μὲν ἐν τῇ χάρακι
μένειν κατὰ χώραν ἐπηγγείλαν·
αὐτοὶ δὲ τῶν ἱππέων ἀναλαβόν-
τες ἑλίας δύο, καὶ γροσφομάχους
μετὰ τῶν βαρδοφόρων εἰς τριά-
κοντα, προῆγον κατασκαφόμενοι

29. **Q**uam vellent coss.
M. Claudius Marcellus
et T. Quintius Crispinus,
qualis pars tumuli, quae ver-
geret in hostium castra, ef-
fret, liquido explorare: ce-
teris intra vallum manere
iussis, ipsi cum turmis dua-
bus equitum et velitibus,
cum licitoribus circiter xxx.
ad loca inspicienda ire per-
tēs

τὰς τότε. τῶν δὲ Νομάδων εἰ-
 σερμένοι τινὲς τοῖς ἀκροβολιζο-
 μένοις, καὶ καθόλα προκορευ-
 μένοις ἐν τῇ τῶν ὑπεναντίων
 χώρας, ἐνέθρως ποιεῖν, ὑπε-
 σάλπισσαν κατὰ τινα συντυχίαν
 ἀπὸ τὸν λῆφον. οἳ τῷ σκοπῷ
 σφαιρύντες, ὅτι παραγίνονται
 τοῖς κατ' ἄκρον τὸν βεβὸν ὑπε-
 βάσει δακτύλων, ἐξυκατάντες, καὶ
 περὶ τὰ πλάγια ποιησάμενοι
 τῶν πορείων, ἀποτέμνονται τὰς
 στρατῆρας, καὶ διακλείουσιν ἀπὸ
 τῆς ἰδίας παραβολῆς. Καὶ τὸν
 παῖδα Κλαύδιον εὐθέως ἐν τῇ πρώ-
 τῃ συμπλοκῇ, καὶ τινὰς ἑτέρας
 ἄρα τότε κατέβαλον· τὸς δὲ
 λοιπὰς κατατραυματίσαντες, διὰ
 τῶν κρημνῶν ἠνάγκασαν ἄλλον
 ἕλθῃ Φεύγειν, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ
 Κλαυδίου, τραυματίαν, μόλις
 καὶ παραδόξως τὸν κίνδυνον δια-
 σφηνότα. οἱ δ' ἐν τῷ στρατο-
 πῶδι θασυρόντες τὸ γινόμενον,
 ὁλοκῶς ἐξυνήθησαν ἐπικερῆσαι
 τοῖς κινδυνεύουσιν. ἔτι γὰρ ἀνα-
 βαινόντων, καὶ πρὸς τὸ συμβῆ-
 ναι ἐκπεπληγμένων, καὶ τῶν
 μὲν χαλινέντων τὰς ἵππους, τῶν
 δὲ καθ' ὁπλιζομένων, πέρας εἶ-
 χε τὸ πρᾶγμα. Μάχης μὲν
 οὐκ ἀναγκαῖον ἢ στρατηγικώτε-
 ρον αὐτῷ χρησάμενος, τοῖς δε-
 δηλωμένοις περιέπεσε συμπτώ-
 ματιν. Ἐγὼ δὲ κατ' ὅλην τὴν
 πραγματείαν πολλὰς ἀναγκά-
 ζουσι περὶ τῶν τοιούτων ὑπομι-
 νήσκειν τὸς ἐντυχάνοντας,
 θασυρῶν, εἰ καὶ περὶ τι τῶν
 τῆς στρατηγίας μερῶν, ἀλλὰ καὶ
 περὶ τούτῳ διαμαρτάνοντας τὸς

gunt. Forte fortuna Numidae
 quidam, soliti iis struere infi-
 dias, qui aut velitationibus
 hostem lacefferent, aut omni-
 no qui agmen praecederent,
 quoties extra vallum copiae
 educerentur, colli sese appli-
 cuerant. his quum dato signo
 speculator significasset, per-
 uenisse nonnullos ex inimicis
 in summum collem, super i-
 plorum capita: statione relin-
 cta, transuersis limitibus iti-
 nere facto, coss. interclu-
 dunt, et a castris suis separant.
 In primo statim congressu
 Marcellum cum aliquot aliis
 prostrauerunt, ceteros vulne-
 ribus illatis fugere per praeci-
 pitia et abrupta alium alio
 coegerunt, in his Marcelli fi-
 lium fauciatum, qui aegre et
 praeter spem e periculo eua-
 ferat. Atque haec quum cer-
 nerent, qui in castris reman-
 ferant, opem tamen ferre
 nequaquam potuerunt. dum e-
 nim clamores tollunt. et casu
 tam inopinato perculsi stupent,
 dum equos alii frenant, alii
 arma sumunt. confecta res e-
 rat. Et Marcellus quidem, quum
 simplicius se atque incautius,
 quam prudentius, et impera-
 tori conuenientius gessisset. di-
 ctum a nobis tulit infortunium.
 Ego vero per vniuersum opus
 meum de huiusmodi rebus ce-
 ctiores admonere cogor, qui
 videam, exercituum duces. si
 vlla in parte alia muneris im-
 peratorii, in hac vel maxime
 labi. Atqui error hic quantus
 sit, nemo non intelligit. Nam
 quid boni speres ab eo duce vel

ἡγεμόνας· καὶ τοὶ προδῆλ· τῆς ἀγνοίας ὑπαρχέσης· Τί γὰρ ὁ Φαλος ἡγεμόνος ἢ στρατηγῶ, μὴ διελήφωτος, τῶν κατὰ μέρος κινδύνων, οἷς μὴ συμπάσχει τὰ ὅλα, πλείστον ἀπέχρειν δεινὸν ἡγεμόνον; τί δ' ἀγνοῶντος, ὅτι, κἂν ποτε ἀναγκάζουσιν οἱ καιροὶ, πράττειν τι τῶν κατὰ μέρος, πολλὰς δὲ πρότερον ἀποθανεῖν τῶν συνόντων, πρὶν ἢ τὸ δεινὸν ἐγγίσει τοῖς προεσῶσι τῶν ὅλων; δει γὰρ ἐν Καρὶ τὴν πεῖραν, ὡς ἢ παροιμία Φησὶν, ἐκ ἐν τῷ στρατηγῷ γίγνεσθαι· τὸ μὲν γὰρ λέγειν, ὡς ἐκ ἂν ῥόμην· τίς γὰρ ἂν ἤλπισε τῷτο γενέσθαι; μέγιστον εἰναι μοι δοκεῖ σημεῖον ἀπειρίας στρατηγικῆς καὶ βραδύτητος.

30. Διὸ καὶ τὸν Ἀννίβαν κατὰ πολλὰς τροπὰς ἀγαθὸν ἡγεμόνα κρίνω· κατὰ τῷτο δὲ μάλα τίς ἂν ἐπισημήναιτο, διότι πολλὰς μὲν χρόνους ἐν τῇ πολεμίᾳ διατρίψας, πολλοὺς δὲ καιροὺς καὶ ποικίλοις χρησάμενος, ἔσφηλε μὲν τὰς ὑπεναντίας πολλὰς ἐν ταῖς κατὰ μέρος χρεαίαις διὰ τὴν ἰδίαν ἀγχινοίαν, ἐσφάλῃ δ' ἐδέκτο, τοσάτους καὶ τηλικαύτας ἀγῶνας χαρίσας· τοιαύτην ἐποιεῖτο τὴν πρόνοιαν, ὡς εἴκοι, περὶ τῆς ἀσφαλείας αὐτῷ, καὶ μάλα εἰκότως· ἀνεροῦ μὲν γὰρ καὶ σωζόμενα τῷ προεσῶτος, κἂν ποτε πέσῃ τὰ ὅλα, πολλὰς ἀφορμὰς ἢ τύχῃ δίδωσι πρὸς τὸ πάλιν ἀνακτῆσθαι τὰς ἐκ τῶν περιπε-

imperatore, qui ne illud quidem certo constitutum apud se habeat, ab iis periculis, in quibus fortuna totius rei non vertitur, abesse quam longissime exercitus ductorem debere? qui etiam ignoret, quoties rerum necessitas imperatorem adigit, ut aliquam praelii partem ipse addeat, oportere, ut multi circumstantium prius cadant, quam ad eos periculum veniat, qui summae rerum praesunt. Si quid enim cum periculo experiri velis, in Care id potissimum, ut verbum est vetus, non in imperatore est faciendum. Dicere enim, non putabam; aut, quis hoc futurum existimasset? id vero artis imperatoriae infortitiam et tarditatem ingenii mihi videtur arguere.

30. Equidem fuisse Hannibalem imperatorem eximium, multis de causis iudico. id quod vel ex eo poterit aliquis observare. Nam is quum in hostico tot annos egerit, fortunae tot tam varios casus sit expertus: saepe ille quidem aduersariorum duces, qui per partes praelia capefferent, in fraudem, quae fuit eius solertia, illexit; ipse tamen deceptus est numquam, qui tot numero tantasque pugnas pugnavit. Adeo videlicet magna providentia securitati suae solitus fuit prospicere. et merito ille quidem. Nam etsi uniuersus fuerit caesus exercitus, incolumis modo fit saluusque imperator, multas saepe fortuna occasiones largitur, damna eiusmodi casibus accepta refarciendi ac vires repa-

τειν

ταῶν ἐλαττώσει· πτώσαν-
τες δὲ, παύσατο ἐν νηϊ, τῷ
παρανήτε, καὶ τῷ νικῶν ἡ
τύχη τοῖς πολλοῖς παραδιδῶ
πρατὲν τῶν ἐχθρῶν, ἔδεν ὁ-
φθαλμοὺς γίνεσθαι, διὰ τὸ πάσας
ἐξηρηθῆαι τὰς ἐλπίδας ἐκά-
στου ἐκ τῶν ἡγούμενων. Ταυ-
τα μὲν ἐν εἰρήθῃ μοι πρὸς
τὰς ἡ διὰ κενοδοξίαν ἡ μει-
ραυιότη * εἰσιν περιπίπτοντας
τοῖς τοιούτοις ἀλογήμασιν, ἡ
ὡς ἀπειρίαν, ἡ διὰ καταφρό-
νησιν· ἐν γὰρ δὴ τι τῶν προ-
αρημένων αἰτίων γίνεσθαι τῶν
τοιούτων περιπετειῶν.

Ὡς Σκιπίων ἐν τῇ παρα-
χαιμασίᾳ τὴν Ἰβηρας εἰς τὴν
Ῥωμαίων Φιλίαν ἐνεδήσατο.

Περὶ Ἐδεκῶνος, Ἀνδοβά-
λου, καὶ Μανδονίου, τῶν ἐν Ἰβη-
ρίᾳ δυνατῶν δυναστῶν.

Ὅτι πολλῶν μείζονος ἐμπε-
ρίας προσδέεται καὶ φυλακῆς
τὸ καλῶς χρῆσθαι τοῖς κατορ-
θώμασιν, ἢ τὸ κατορθῶν καὶ
περὶ τέττε Πολυβίου ἐπίστασιν.

Ὡς Ἀσδρέβας, ὁ τῷ Ἀν-
δρέβῃ ἀδελφός, μάχῃ ἡττη-
θεὶς ὑπὸ Σκιπίωνος, τῆς Ἰβη-
ρίας ἐξεχώρησε.

Θαυμασμὸς Σκιπίωνος, τῷ
παρεβίησαντι τὴν βασιλείαν
δεδομένῃ οἱ ὑπὸ τῶν Ἰβηρῶν.

31. Κατὰ δὲ τὴν Ἰβηρίαν Πό-
πλιος ὁ τῶν Ῥωμαίων

randi. vbi vero fuerit de medio
sublatus, velut in naui guberna-
tor, quamvis fortunae benefi-
cio victoriam exercitus deuic-
tis hostibus reportarit, nihil
tamen ea res iuuat; eo, quod
singuli spes suas omnes in du-
cibus habent repositas. Atque
haec eorum gratia dicta mihi
sunto, qui hoc genere peccati
errant, vel propter inanem glo-
riam, vel propter animi leuita-
tem iuuenilem, nisi ea sit po-
tius imperitia rerum, aut hostis
contemptus. Plane enim eo-
rum, quae diximus, vnum ali-
quod profecto eiusmodi aduer-
forum causa solet existere.

Quibus artibus Scipio inter
hibernandum Hispanos amici-
tiae Romanorum illigauerit.

De Edecone (sive Edescone)
Indibili, et Mandonio, Hispan-
iae regulis.

Polybii obseruatio, qua do-
cet, maioris esse peritiae et di-
ligentiae, bene uti victoria,
quam vincere.

Quomodo Asdrubal, prae-
lio victus, a Scipione Hispan-
ia excedens, ad fratrem
Hannibalem iter instituerit.

Polybius Scipionem admi-
ratur, qui delatum sibi regnum
ab Hispanis repudiavit.

31. In Hispania Publius Scipio
Pop. Roman. imperator
Q 3 στρατη-

στρατηγός, ποιόμενος τὴν παρα-
χειματίαν ἐν Ταρακῶνι, κατὰ-
περ ἐν τοῖς πρὸ τούτων δεδηλώ-
καμιν, πρῶτον μὲν τὰς Ἰβήρας
εἰς τὴν αὐτῶν Φίλιαν καὶ πίειν
ἐνεδήσατο διὰ τῆς τῶν ὁμήρων ἐν
ἐκείναις ἀποδόσεως, λαβὼν συν-
γωνιστὴν ἐκ ταυτομάτε πρὸς
τέτο το μέρος Ἐδεκῶνα, τὸν δυ-
νατὸν δυνάστην, ὃς ἅμα τῷ προσ-
πεσεῖν τὴν τῆς Καρχηδόνας ἁλω-
σιν, καὶ γενέσθαι κύριον τῆς γυ-
νακὸς αὐτῆς καὶ τῶν υἱῶν τὸν Πά-
πλιον, εὐθέως συλλογισάμενος
τὴν ἐσομένην τῶν Ἰβήρων μετα-
βολὴν, ἀρχηγὸς εἶναι ἐβλήθη
τῆς τοιαύτης ὁμῆς, μάλιστα πε-
πεισμένος, ὥτως τὴν γυναῖκα καὶ
τὰ τέκνα κομιεῖσθαι, καὶ δοῦναι ἑ
κατ' ἀνάγκην, ἀλλὰ κατὰ πρέ-
ψαι αἰρεῖσθαι τὰ Ῥωμαίων· ἃ
καὶ συνέβη γενέσθαι. τῶν γὰρ
δυνάμεων ἄρτι διαφειμένων εἰς
τὴν παραχειμασίαν, παρὴν εἰς
τὴν Ταρακῶνα μετὰ τῶν οικείων
Φίλων. ἐλθὼν δ' εἰς λόγους τῷ
Ποπλίῳ, ταύτην ἔφη τοῖς θεοῖς
μεγίστην χάριν ἔχειν, ὅτι πρῶ-
τος τῶν κατὰ τὴν χώραν δυνα-
στῶν ἦκει πρὸς αὐτόν. τὰς μὲν
γὰρ ἄλλας ἀκμὴν διαπέμπεσθαι,
καὶ βλέπειν πρὸς Καρχηδονίαν,
τὰς δὲ χεῖρας ἐκτείνειν Ῥω-
μαίους· αὐτὸς δὲ παραγέγονέ-
ναι, διότι ἔμνον αὐτόν, ἀλ-
λὰ καὶ τὰς Φίλους καὶ συγγε-
νεῖς εἰς τὴν Ῥωμαίων πίειν. διό-
περ αὖ νομιθεῖται παρ' αὐτῇ Φί-
λος καὶ σύμμαχος, μεγάλην
μὲν αὐτῷ πρὸς τὸ παρὸν, ἔφη,
μεγάλην δ' εἰς τὸ μέλλον παρέ-
ξομαι

Tarracone, sicut antea osten-
dimus, hibernans, ante omnia
Hispaniae populos remissione
obsidum ad amicitiam et fidem
suam illiciebat. quam ad rem
forte fortuna adiutor ei est
oblatus Edeco, notae inter
suos potentiae regulus. Hic
statim ut captam esse Cartha-
ginem accepit, et uxorem li-
berosque suos in Scipionis
potestatem devenisse, futurum
omnino coniectans, ut Hispa-
norum defectio ad Romanos
sequeretur, eius inclinationis
animorum auctor esse videri-
que voluit, nihil dubius, hoc
maxime pacto et uxorem libe-
rosque suos sibi fore Scipio-
nem redditurum, et se quoque
existimatum iri non necessi-
tate, verum sponte et certo
proposito ad Romanos defecis-
se. neque aliter sane contigit.
Nam postquam exercitus in
hiberna fuit dimissus, Tarra-
conem cum amicis et necessa-
riis suis aduenit. ibi cum
Scipione inito colloquio, eo
se nomine maximas diis age-
re gratias dixit, quod ex Hi-
spaniae regulis omnium pri-
mus ad eum accessisset. alios
enim sic Romanis manus por-
rigere, ut qui simul cum ma-
xime ad Carthaginienfes le-
gatos missitent, et spes eo-
rum respiciant. se eo animo
venisse ad eum, ut non se tan-
tum, sed etiam amicos omnes
et cognatos in populi Rom. fi-
dem tradat. Quod si ab eo in
amicitiam societatemque reci-
peretur, magno se illi et in
praesens et in posterum quo-

ἐξῆλθον χρεῖαν. παραυτίκα μὲν γὰρ δευτερεύουσιν τὰς Ἰβήρας, πρὸς τε τὴν Φιλίαν αὐτὸν προσδοξαμένοι, καὶ τελευχάτα τῶν ἀξιομένων, πάντας ἐπὶ πικραλῆσιον ἤξεν, σπουδάζοντας κομισσάσθαι τὰς ἀναγκαίους, καὶ τυχόν τῆς Ῥωμαίων συμμάχιας. αἷς δὲ τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον προκαταληφθέντας τῇ τωαύτῃ τιμῇ καὶ Φιλανθρωπία, συναγαγόντας ἀπροφασίτως ὑπάρχειν αὐτῶ πρὸς τὰ λοιπὰ τῶν ἔργων. διόπερ ἤξις τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα κομισσάσθαι, καὶ κριθεὶς Φίλος ἐπανελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν, ὥς ἂν λαβὼν ἀφορμὴν εὐλογον ἀναπαδείξῃται τὴν αὐτὴ καὶ τῶν Φίλων εὖνοιαν κατὰ δύναμιν, εἰς τε τὸν Πόπλιν αὐτόν, καὶ τὰ Ῥωμαίων πράγματα. Ἐδεκὼν μὲν ἔν, τωαύτη διαλεχθεὶς, ἐπέχεν.

32. Ὁ δὲ Πόπλος καὶ πάλαι πρὸς τῷτο τὸ μέρος ἔτοιμος ἦν, καὶ συλλογοισμένους παραπλήσια τοῖς ὑπὸ τῷ Ἐδεκῶνος εἰρημένους, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα παρέδωκεν αὐτῷ, καὶ τὴν Φιλίαν συνέδετο. πρὸς δὲ ταῖς παρὰ τὴν συνουσίαν ποικίλως ψυχαγωγήσας τὸν Ἰβήρα, καὶ πᾶσι τοῖς αὐτῷ μεγάλως εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδας ὑπογράψας, ὥς εἰς τὴν οἰκίαν ἐξαπέστειλε. Τέτα τῷ πράγματι ταχέως περιβοήτῳ γενομένῳ, πάντας συνέβη τὸς ἐντοὺς Ἰβήρας ποταμὸν κατοικούντας, οἷον ἀπὸ μιᾶς ἐρμῆς, ἐλθεῖναι τὰ Ῥωμαίων, ὥς μὴ πρότερον αὐτῶν

que futurum vñbi. Hispanos enim, simulac viderint se in amicitiam receptum, et, quae iam postulet, esse consecutum, cunctos, vt eadem ab ipso impetrent, aduenturos, et recipiendi suos cupiditate flagrantes, et contrahendae cum Romae societatis. in posterum vero, semel praecoccupatis animis hoc genere honoris et humanitatis, adiutores ad quae voluerit cumque semper paratos in iis, quae deinceps sit moliturus, se eos habiturum. petere igitur, vt coniugem et liberos sibi redderet, vtque amicus appellatus in patriam rediret. ibi se, vt primum opportunitam occasionem foret nactus, et suam et amicorum propensionem in Publium ipsum et populi Rom. imperium pro virili declaraturum. Post haec verba Edeco finem dicendi fecit.

32. Publius, qui dudum facere illud ipsum erat paratus, et similia iis, quae Edeco dixerat, ipse quoque animo colligebat, vxore ac liberis ei traditis, amicitiam cum ipso sancit. tum autem vbi in familiari congressu variis artibus Hispani animum deliniisset, atque omnes, qui illi aderant, in speciem rerum maximarum erexit, ita eos domum remissit. Huius rei fama mox late didita, omnes cis Iberum populi, qui Romanorum antea amici non erant, vno quasi impetu a Poenis ad eos

ὑπάρχον Φίλοι. ταῦτα μὲν ἔν
καλῶς κατὰ νῦν ἐχώρει τῷ Πο-
πλίῳ. Μετὰ δὲ τὸν τέτων χει-
ρισμὸν τὰς μὲν ναυτικάς δυνά-
μεις διέλυσε, θεωρῶν, ἔδεν ἀν-
τίπαλον ὑπάρχον κατὰ θάλατ-
ταν· ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν ἐκλέξας
τὰς ἐπιτηδείας, ἐπὶ τὰς ση-
μαίαις ἐμέρισσε, καὶ συνῆψε
τοιῷτῳ τρόπῳ τὰς πεζικάς ду-
νάμεις. Ἀνδοβάλης δὲ καὶ Μαν-
δόνιος, μέγιστοι μὲν ὄντες δυνά-
σαι τότε τῶν κατ' Ἰβηρίαν, ἀλη-
θινώτατοι δὲ Καρχηδονίων Φί-
λοι δοξαζόμενοι, πάλαι μὲν
ὑπέλως διέκειντο, καὶ καιρὸν ἐτή-
ρην, ἐξότι προσποιηθέντες οἱ
περὶ τὸν Ἀσδρέβαν ἀπιστεῖν αὐ-
τοῖς ἤτησαν χρημάτων τε κλη-
ροῦ, καὶ τὰς γυναικάς καὶ τὰς
θυγατέρας εἰς ὁμηρίαν, καθά-
περ ἐν τοῖς πρὸ τέτων ἐθλώσα-
μεν. τότε δὲ νομίσαντες, ἔχειν
εὐφυῆ καιρὸν, ἀναλαβόντες τὰς
ἐκ αὐτῶν δυνάμεις, ἐκ τῆς τῶν Καρ-
χηδονίων παραβολῆς νυκτὸς
ἀπεχώρησαν εἰς τινὰς ἐρυμνὰς
τόπας, καὶ δυναμένους αὐτοῖς τὴν
ἀσφάλειαν παρασκευάζειν. ὁ
γενομένης, καὶ τῶν ἄλλων Ἰβήρων
συνέβη τὰς πλείους ἀπολιπεῖν
Ἀσδρέβαν, πάλαι μὲν βαρυνο-
μένους ὑπὸ τῆς τῶν Καρχηδονίων
ἀγρωχίας, τότε δὲ πρῶτον και-
ρὸν λαβόντας εἰς τὸ Φανεράν
ποιῆσαι τὴν αὐτῶν προέρεσιν· ὁ
δὲ καὶ περὶ πολλὰς ἤδη γέγονε.

33. Μεγάλη γὰρ ὄντος, ὡς
πλεονάκης ἡμῖν ἐρηται, τῷ κα-
τορθῶν ἐν πράγμασι, καὶ περι-
γίγνωσθαι τῶν ἐχθρῶν ἐν ταῖς ἐπι-

defecerunt. Itaque ex animi
sententia res hac parte Sci-
pioni succedebat. Qui his
confectis quum videret, nul-
lum sibi hostem a mari obfi-
stere, classem dissoluit. dein-
de e naualibus focis idoneos
selegit, quos in legionum si-
gna diuisit, et terrestres co-
pias ea ratione auxit. Erant
ea tempestate Indibilis et Man-
donius, omnis Hispaniae poten-
tissimi reguli, qui populi Car-
thaginienfis amicissimi vulgo
existimabantur. Hi exulcera-
tos iam pridem animos geren-
tes, ex illo tempore occasio-
ni imminebant, quando Afru-
bal suspectam sibi eorum fidei
praetexens, pecuniae vim
magnam, atque in locum ob-
sidum vxores ipsorum et filias
ab iis exegerat, sicut in supe-
rioribus ostendimus. tunc i-
gitur tempus opportunum se
adeptos esse rati, cum omni
popularium manu e Punicis
castris in munita quaedam lo-
ca; et quae securitatem ipsis
possent praestare, se recepe-
runt. Quod vt factum, et re-
liquorum Hispanorum quam
plurimi Afrubalem relique-
runt. qui Poenorum superbiam
grauiter iam pridem quum fer-
rent, declarandae tamen suae
voluntatis eam primam facul-
tatem fuerant consecuti. id
quod saepe iam multis vsu
venit.

33. Nam et si res magna est,
bella feliciter gerere, et, quae
fueris molitus exsequendo,
hostes superare: longe tamen
βολαῖς.

πολλὸν μείζονος εὐτε-
 ρεῖται καὶ φυλακῆς, τὸ
 χρησταθαι τοῖς κατορθώ-
 τοι καὶ πολλαπλασίως ἂν
 ; τὰς ἐπὶ προτερημάτων
 πρὸς, τῶν καλῶς τοῖς προ-
 τε καχρημένον. ὃ καὶ
 βαβηκεῖ περὶ τὰς Καρ-
 ρας. μετὰ γὰρ τὸ νικῆσαι
 ; Ῥωμαίων δυνάμεις, αἰ-
 σι δὲ τὰς στρατηγίας ἀμ-
 ;, Πύπλιον καὶ Γναίον,
 ὅντας ἀθρήτον ὑπάρχειν
 τὴν Ἰβηρίαν, ὑπερηφά-
 νωντο τοῖς κατὰ τὴν χώ-
 ραν ἀντὶ συμμαχούν-
 των πολεμίας ἔχον τὰς
 τομάνους. καὶ ταῦτ' εἰκό-
 νηθον. ἄλλως μὲν γὰρ
 ὡν δεῖν κτῆσθαι τὰς ἀρ-
 χὰς δὲ τηρεῖν. ἐκ ἑμα-
 , διότι κάλλιστα φυλάττε-
 ῖται παρὰ τοὺς, οἱ μάλιστα δ. α-
 ρας ἐπὶ τῶν αὐτῶν προαι-
 , αἷς ἐξ ἀρχῆς κατεσῆ-
 ρας δυνατείαις καὶ τοῖς γε-
 νῶς ὄντος, καὶ ἐπὶ πολλῶν
 λαορήμεναι, διότι πᾶντα
 ἴστωσι τὰς εὐκαιρίας, εὖ
 ; καὶ προτεινόμενοι τὴν
 ; ἀλλὰ τοῖς πέλας ἐ-
 λὰ τῶν ἐπιθυμημένων τυ-
 μακῶς ποιοῦσι, καὶ δεσπο-
 ῖν ἔχουσι τῶν ὑποταγμέ-
 νων ἅμα ταῖς τῶν προε-
 μεταβολαῖς συμπίπτει
 ; ὑποταττομένων αἱ προ-
 ;. ὃ καὶ τότε συνέβη τοῖς
 Ἰουνοῖς.

Ἀσδρέβας μὲν ἦν ἐν τοῖς
 περιτάσσει πολλὰς καὶ

maior opus est peritia rerum
 et cautio, vt successu prospero
 recte aliquis vtatur. iccirco
 plures multo inuenias, qui vi-
 ctoriam sint adepti, quam qui
 victoriam sciuerint vti. quae
 tunc quoque fortuna Cartha-
 ginienſibus euenit. Nam hi
 post deuictos Romanorum ex-
 ercitus, occisos etiam ambos
 imperatores, Publium et Cnae-
 um Scipiones, suam esse iam
 Hispaniam absque vlla conten-
 tione persuasi, superbe atque
 impotenter Hispanis domina-
 bantur. itaque pro focis et
 amicis hostes sibi subditos po-
 pulos reddiderunt. et merito
 sane haec illis acciderunt, qui
 aliter parari imperia debere
 putarent, aliter seruari. Nem-
 pe isti non didicerant, opti-
 me illos imperia tueri, qui in
 iisdem institutis constantissi-
 me manserint, quibus initio
 utebantur, cum imperia con-
 stituere. Verumenimvero ma-
 nifesta nimis res est, et mul-
 torum experientia demonstra-
 ta, homines de hominibus be-
 ne merendo, et bonam omni-
 bus spem ostentando, opes si-
 bi parare et fortunam secun-
 dam. qui si, posteaquam vo-
 torum facti fuerint compotes,
 maleficiis et impotente domi-
 natu tamquam heri in subditos
 grassari coeperint: merito sa-
 ne immutatis eorum, qui
 praesunt, moribus, et paren-
 tium quoque voluntates simul
 corruunt. quod et Poeni eo
 tempore sunt experti.

34. Asdrubal igitur hisce
 conflictatus difficultatibus. de

ποιήλας ἐποιεῖτο περὶ τῶν ἐπι-
 φερομένων πραγμάτων ἐννοίας.
 ἐλύπει μὲν γὰρ αὐτὸν ἡ περὶ τὸν
 Ἀνδοβάλην ἀπέκτασις, ἐλύπει δὲ
 καὶ τὰ κατὰ τὴν ἀντιπαράγω-
 γὴν καὶ τὴν ἀλλοτριότητα, τὴν
 ὑπάρχουσαν αὐτῷ πρὸς τὰς ἄλ-
 λας στρατηγὰς, ἡγωνία δὲ καὶ
 τὴν Πόπλιαν παρεστῆσαν, καὶ ἤδη
 προσδοκῶν, αὐτὸν ἥξειν μετὰ
 τῶν δυνάμεων, θεωρῶν δ' αὐ-
 τὸν μὲν ἐγκαταλείπομενον ὑπὸ
 τῶν Ἰβήρων, τοῖς δὲ Ῥωμαίοις
 πάντας ὁμοθυμαδὸν προχωρῶν-
 τας· ἐπὶ τινὰς λογισμὸς κατήν-
 τησε τοιαύτης. προέειπε γὰρ,
 διότι δεῖ παρεσκευασμένον τὰ
 δυνατὰ συμβαλεῖν πρὸς μάχην
 τοῖς ὑπεναντίοις. καὶ μὲν ἡ
 τύχη ὡς το νικᾶν, βυλεύσασθαι
 μετὰ ταῦτα περὶ τῶν ἐξῆς ἀ-
 σφαλῶς· ἂν δ' ἀντιπίπτῃ τὰ
 κατὰ τὴν μάχην, ποιῆσθαι τὴν
 ἀποχώρησιν μετὰ τῶν διασωζο-
 μένων ἐξ αὐτῆς εἰς Γαλατίαν,
 καὶ εἶθ' ἐν παρακλιβόντα τῶν
 βυρβάρων ὡς πλείους, βοηθεῖν
 εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ κοινῶς
 Ἀννίβη τὰδε λῶν τῶν αὐτῶν
 ἐλπιδόν. Ἀσδρὺβας δὲ ταῦτα
 διανοήσας, πρὸς τούτοις ἦν.
 Πόπλιος δὲ προσδεξάμενος Γάϊον
 σὸν Λαίλιον, καὶ διακρίνας τῶν
 παραγγελλομένων ὑπὸ τῆς συγ-
 κλήτης, προῆγε τὰς δυνάμεις,
 ἀναλαβὼν ἐκ τῆς παραχειμα-
 σίας, ἀπαντῶντων αὐτῷ κατὰ
 τὴν δίοδον τῶν Ἰβήρων, ἐτοιμῶς
 καὶ προθύμως συναξορμώσωνται.
 Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀνδοβάλην πά-
 λαι μὲν διαπέμποντο πρὸς τὸν

ingruentibus ingenti mole et
 gotiis multas et varias cog-
 tationes agitabat. Mole-
 erat illi Indibilis defecti-
 molesta item discrepantia vi-
 luntatum, et dissensio, quae
 ipsum a ceteris ducibus ab-
 lienabat, anxium insuper
 sollicitum Scipionis aduentu
 eum reddebat. quem ille in
 festo exercitu contra se vi-
 nientem quum iam iam exsp-
 ctaret, deferi se ab Hispan-
 videret, atque eosdem com-
 muni consensu Romanis se a-
 iungere: hasce tandem co-
 filiorum rationes apud se in-
 uit. Statuit namque, ubi di-
 ligentia, quanta maxima po-
 set, necessaria apparasset, ac
 decernendum esse cum hos-
 bus. si fortuna victoriam d-
 ret, quid porro foret age-
 dum, postea sine discrimine
 deliberaturum: sin parum
 animi sententia praelium c-
 deret, e vestigio cum supe-
 stitibus in Galliam sibi ei
 concedendum, et inde assur-
 ta barbarorum manu, quan-
 posset fieri maxima, Itali-
 rebus succurrendum, et cu
 fratre Hannibale easdem sp-
 communicandum. Haec co-
 gitabat Asdrubal, in his se o-
 cupabat, cum Scipio post
 Laelii aduentum, cognitiss
 natus mandatis, copias
 hibernis educere coepit, H-
 spanis, quaqua iter facere
 obuiam ei prompto animo o-
 currentibus, et magna alaci-
 tate expeditionis comites
 addentibus. Indibilis, qui nu-
 cios ad Scipionem dudum p-

Πόπλι

Πόπλιον, τότε δὲ πλητίζοντες αὐτὰ τοῖς τόποις, ἦσαν ὡς αὐτὸν ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἕμαται· Φίλοι, καὶ συμμίζαντες, ἀπαλαγίσκοντο περὶ τῆς προγεννημένης σφίσι Φιλίας πρὸς Καρχηδονίους, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς χρεῖας καὶ τὴν ὅλῃν πίσιν ἀναφανίζον, ἣν ἐτύγχανον ἐκείνους παρεσχημένοι. μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ἀδικίας ἐξηγῶντο, καὶ τὰς ὕβρεις, τὰς ἐξ ἐκείνων ἐπηρηγμένας. διόπαρ ἤξιον τὸν Πόπλιον, αὐτὸν κριτὴν γίνεσθαι τῶν λογαζέμενων. καὶ μὲν φωνάσκον ἀδίκως ἐγκαλῶντες Καρχηδονίους, σαφῶς γινώσκουν αὐτὸν, ὡς· εὐδὲ τὴν πρὸς Ῥωμαίους δυνάμειν τηρεῖν πίσιν· αὐτὸν δὲ, περὶ τὰς ἀδικίας ἀναλογίζεσθαι, κατ' ἀνάγκην ἀφιστῶνται τῆς εὐνοίας τῆς ἐκείνων, καλὰς ἐλπίδας ἔχον·, διότι νῦν ὁλοκλήρως τὰ Ῥωμαίων, βεβαίως τηρήσασιν τὴν πρὸς αὐτὰς εὐνοίαν.

35. Καὶ πλείων πρὸς τῷ τοῦ μέρος αὐτῶν διαλεχθέντων, ἐπεὶ κατέπαυσαν τὸν λόγον, μεταλαβὼν ὁ Πόπλιος, καὶ τοῖς ὑπ' ἐκείνων εἰρημέναις ἄφ' ἡσυχίας, μάλιστα δὲ γινώσκουν τὴν Καρχηδονίων ὕβριν ἐκ τῆς εἰς τὴν ἡλικίαν Ἰβήρας, καὶ μάλιστα τῆς εἰς τὰς ἐκείνων γυναικας καὶ θυγατέρας ἀσελγείας· ὥς αὐτὰς παρελθόντας νῦν, ὅχι αὐτῶν ἐχρήσας διάθεσιν, ἀλλ' αἰχμαλώτων καὶ δούλων, ἔτῳ τετηρημέναι τὴν πίσιν, ὡς εὐδὲ αὐτοὺς ἐκείνους τηρήσας, πατέρας

ferat, ipso tunc appropinquante, e Punicis castris ad eum cum amicis se contulit. Admissus ad colloquium, de amicitia, quae sibi cum Carthaginien-sibus intercesserat, multa dissernit, multa item subiecit, quanto eis fuisset vsui, quam in omnibus fidem eis praestitisset. deinde Poenorum iniurias exposuit, et quantas ab iis passus esset contumelias. Scipionem igitur orare se, ut eorum, quae diceret, iudex esse vellet: si parum ipsi iusta causa videretur, cur Carthaginien-ses accusaret, pro certo statueret, eum se esse, qui neque Romanis fidem foret seruaturus: sin autem, postquam iniurias Carthaginien-sium plurimas recensuerit, necessariam definiendi ab eorum amicitia causam visus fuerit habere, sperare Scipionem debere, se, qui nunc transitionem ad partes Romanorum faciat, constanter fidem populo Romano seruaturum.

35. Haec pluraque his alia locutus Indibilis, conticuit. cuius sermonem Scipio excipiens, fidem se iis, quae dixisset, habere, respondit: contumeliosum namque Poenorum ingenium probe sibi esse notum, cum ex ea, quam in alios Hispanorum vsurpassent, petulantia, tum vel ex ea maxime, qua erga vxores ipsorum et filias essent vsi. quas ipso quum accepisset, non iam oblidum loco haberi solitas, sed captiuarum et seruatarum: eam illis fidem praestitisse, ut vix ipsi

ὑπάρ-

ὑπάρχοντας. τῶν δ' ἀνθομολο-
γηταμένων, διότι παρακολῶσαι,
καὶ προσκυνήσαντων αὐτὸν, καὶ
προσφωνησάντων ΒΑΣΙΛΕΑ,
οἱ μὲν παρόντας ἐπατήμηναι τὸ
ῥηθῆναι, ὁ δὲ Πόπλιος ἐντραπείας,
θαρσύνει αὐτὰς παρήγει· ταύξε-
σθαι γὰρ, ἔφη, σφᾶς ἅπαντας
τῶν Φιλανθρωπῶν ὑπὸ Ῥωμαίων.
καὶ παραυτίκα μὲν ἐκ χειρὸς τὰς
θυγατέρας ἀπέδωκε· τῇ δ' ἐκ-
αύριον ἐποίησε τὰς συνθήκας
πρὸς αὐτάς. ἦν δὲ τὸ συνέχον
τῶν ἐμολογηθέντων, ἀκολοθεῖν
τοῖς Ῥωμαίων ἄρχοις, καὶ
πεῖθεσθαι τοῖς ὑπὸ τέτων παρ-
αγγελλομένοις. γενομένων δὲ
τέτων, ἀναχωρήσαντες εἰς τὰς
αὐτῶν παρεμβολάς, καὶ πα-
ραλαβόντες τὰς δυνάμεις, ἤ-
κον πρὸς τὸν Πόπλιον. καὶ
φρατοπεδεύσαντες ὅμῃ τοῖς
Ῥωμαίοις, προῆγον ἐπὶ τὸν
Ἀσδρέβην. ὁ δὲ τῶν Καρχηδο-
νίων στρατηγὸς ἐτύγχανε μὲν
διχτρίβων ἐν τοῖς περὶ Κασαλῶ-
να τόποις, περὶ Βαίκυλαν πόλιν,
ἐ μακρὰν τῶν ἀργυρείων μετάλ-
λων. πυθόμενος δὲ τὴν παρατίαν
τῶν Ῥωμαίων, μεταστρατοπέδευ-
σε, λαβὼν ἐκ μὲν τῶν ὑπὸθεν
ποταμὸν Ἀσφαλῆ, περὶ δὲ τὴν κα-
τὰ πρόσωπον πλευρὰν τῆ χάρα-
κος ἐπίπεδον τόπον, ὃ φρὺν προ-
βεβλημένον, ἔχουσιν καὶ βέλος
ἱκανὸν πρὸς ἀσφάλειαν, καὶ μῆ-
κος πρὸς ἑκταξίν, ἔμενεν ἐπὶ τῶν
ὑποκειμένων, προτιθέμενος ἐπὶ
τὴν ὀφρὺν αἰτίας ἐφεδρείας. Ὁ
δὲ Πόπλιος ἐγγίσας, προθύμως
μὲν εἶχε πρὸς τὸ διακινδυνεύειν,

qui parentes erant, parem
fuerint praestituri. Quum Ip-
dibilis et ceteri, ita se intel-
lexisse professi, adorabundi
Scipionem procubuissent, i-
psūque REGEM salutassent,
omnibus, qui aderant, plan-
su et acclamatione dictum
prosequentibus, Scipio eam
appellationem auersatus, be-
ne ipsos sperare iussit: aequa
enim omnia et benigna a Ro-
manis laturos. ac statim con-
iugibus filiabusque redditā,
postero die foedere accepta
fides. Conuentorum capita
praecipua erant: vt Roma-
nos duces sequerentur, et
iussa eorum capefferent. Se-
cundum haec in castra sua
reuersi, assumtis copiis ad
Publium redierunt. atque iis-
dem in castris tendentes cum
Romanis ad Asdrubalem ire
pergunt, qui tunc temporis
in agro Castulanensi prope
urbem Baetulam in stationis
erat, non procul ab argenti-
fodinis. Is de Romanorum
aduentu factus certior alium
castris locum cepit. vbi
quum fluuius ei terga defen-
deret, a fronte pro vallo ef-
fet planities, cuius oram om-
nem supercilium cingebat,
satis habens et altitudinis ad
praestandam securitatem, et
longitudinis ad dirigendas in
aciem copias: quietus eo lo-
ci se continebat, stationes
dumtaxat armatorum in su-
percilio semper collocans.
Scipio vt propius hostem ac-
cessit, praelio certare ille
quidem ardebat: sed qui vi-

απόρως

ἀπόρας δὲ δίδεκετο, θεωρῶν τὰς
τόπας αὐφωεῖς ὄντας πρὸς τὴν τῶν
ἐκαστίων ἀσφάλειαν. ἢ μὴν ἄλ-
λὰ προαναχρὼν δύο ἡμέρας, καὶ
ἡγωνιάσας, μὴ, συνεπιγνο-
μένων τῶν περὶ τὸν Μάγωνα καὶ
τὸν τῷ Γέσκιον Ἀσδρέβαν,
πανταχόθεν αὐτὸν οἱ πολέμοι
περιτῶσιν, ἔκρινε παραβάλλε-
σθαι καὶ καταπειράζειν τῶν ὑπε-
καστίων.

36. Τὴν μὲν ἄν ἄλλην δύναμιν
ἐταμάσας πρὸς μάχην, συνέχεν
ἐν τῷ χάρακι. τὰς δὲ γροσφομά-
χας καὶ τῶν πεζῶν τὰς ἐπιλέκτας
ἐξαφίεις, ἐκέλευε προσβάλλειν
πρὸς τὴν ὀφρὺν, καὶ καταπειρά-
ζειν τῆς τῶν πολεμίων ἐφιδρείας.
τῶν δὲ ποιόντων τὸ παρακαλε-
σθαι αὐψύχως, τὰς μὲν ἀρχὰς ὁ
τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸς ἐκα-
ρδύκει τὸ συμβαίνειν· θεωρῶν
ὡς δὲ τὴν τόλμην τῶν Ῥωμαίων
τὰς περὶ αὐτὸν πιεζομένους, καὶ
μακρὰς πάχοντας, ἐξήγε τὴν δύ-
ναμιν, καὶ παρενέβαλε παρὰ τὴν
ὀφρὺν, πιεσάντων τοῖς τόποις. κα-
τὰ δὲ τὸν καιρὸν τῆτον ὁ Πόπλιος
τὰς μὲν εὐζώνους ἀπαντας ἐταφῆ-
κε, συνταξας βοηθεῖν τοῖς προ-
πυδουμένοις, τὰς δὲ λοιπὰς εἰσείμας
ἔχων, τὰς μὲν ἡμίσεις αὐτὸς ἔ-
χων, περιελθὼν τὴν ὀφρὺν κατὰ
τὸ λαίον τῶν ὑπαναντίων, προσέ-
βαλλε τοῖς Καρχηδονίοις· τὰς δὲ
ἡμίσεις Λαυλίωνδας, ὁμοίως παρ-
ήγγαλε τὴν ἔφοδον ἐπὶ τὰ δεξιὰ
μέρη τῶν πολεμίων. ὃ συμβαί-
νοντος, ὁ μὲν Ἀσδρέβας ἀμύν
ἐκ τῆς στρατοπεδείας ἐξήγε τὴν
δύναμιν· τὸν γὰρ πρὸ τότε χρό-

deret, locorum naturam pro
munimento inimicis esse, in-
ops consilii haerebat. Bi-
dium deliberando Romanus
consumsit: qui deinde veri-
tus, ne, si Mago atque Asdru-
bal Gesconis filius superue-
nirent, vndique ab hostibus
circumueniretur, audendo a-
leam adire et tentare hostes
decernit.

36. Igitur vbi reliquum et-
iam exercitum ad pugnam
praeparasset, intra vallum te-
nuit: velites et pedites extra-
ordinarios misit, iussos crepi-
dinem illam aggredi, et ibi
dispositas hostium stationes
laccessere. quibus animo forti
iussa exsequentibus, dux Car-
thaginienfium initio dimicatio-
nis euentum expectabat: de-
inde vt videt, Romanorum vir-
tute suos premi, vehementer-
que laborare, copias educit,
et locorum natura fretus, aciem
secundum supercilium instruit.
Eodem quoque tempore Scipio
expeditorum vniuersam ma-
num immisit, et iis, qui pu-
gnam primi commiserant, au-
xilium ire praecepit. Ipse,
qui ceteros omnes habebat pa-
ratos, cum dimidia eorum par-
te supercilium circuit, et a
sinistro cornu aciei hostilis pu-
gnam cum Poenis capeffit. re-
liquum dimidium copiarum
Laelio tradit, et, vt pariter in
cornu dextrum aduersariorum
faciat impetum, praecepit.
Haec dum gerebantur, Asdru-
bal cum maxime exercitum
castris educebat. nam haec-

νον ἐπέμπευε πιναῦν τοῖς τόποις, καὶ πατερισμένος, μηδέποτε τολμήσειν τὰς πολέμιας ἐγχειρεῖν αὐτοῖς. διὸ καὶ παρὰ τὴν προσδοκίαν γεγεννημένης τῆς ἐπιθέσεως, καδυτέροι τῆς ἐπιθέσεως. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατὰ κέρως ποιοῦμενοι τὸν κίνδυνον, εὐθέτω τῶν πελαίων κατεληφότων τὰς ἐπὶ τῶν κεράτων τόπους, ἃ μόνον ἐτέβησαν ἀσφαλῶς ἐπὶ τὴν ὄφρυν, ἀλλὰ καὶ προσάγοντες, ἔτι παρεμβάλλοντων καὶ κυνέμενων τῶν ὑπανκτίων, τὰς μὲν αὐτῶν προσπίπτοντας ἐκ πλαγίᾳ ἐφόνευον, τὰς δὲ παρεμβάλλοντας ἀξέπνευστος Φεύγειν ἡνάγκαζον. Ἀσδρέβας δὲ κατὰ τὰς ἐξ ἀρχῆς διαλογισμὸς θεωρῶν κινύσας καὶ διατετραμμένας τὰς αὐτῶν δυνάμεις, τὸ μὲν ψυχομαχεῖν μέχροι τῆς ἐσχάτης ἐλπίδος ἀπεδοκίμαζε· λαβὼν δὲ τὰ τε χρήματα καὶ τὰ θηρία, καὶ τῶν φευγόντων ὅσας ἠδύναντο πλείους ἐπισπασάμενος, ἐποιεῖτο τὴν ἀναχώρησιν περὶ τὸν Τάγον ποταμὸν, ὡς ἐπὶ τὰς Πυρρήνης ὑπερβολῆς, καὶ τὰς ταύτη κατοικῶντας Γαλάτας. Πόπλιος δὲ τὸ μὲν ἐκ ποδὸς ἔπαυσε τοῖς περὶ τὸν Ἀσδρέβαν ἔχῃ ἡγεῖτο συμφέρεσιν, τῷ δεδιέναι τὴν τῶν ἄλλων στρατηγῶν ἔφοδον· τὸν δὲ χάρακα τῶν ὑπανκτίων ἐφῆκε τοῖς αὐτῶν στρατιώταις διαρπάζειν.

37. Εἰς δὲ τὴν ἐπαύριον συναθροίσας τὸ τῶν αἰχμαλώ-

nus ibi remanserat, locis confusus, et persuasus, numquam ausuros Romanos se aggredi, qui praeter ipsius expectationem quum impressionem fecissent, ea re factum, ut ipse aciem in tempore non struxisset. At Romani, Poenos a latere adorientes, prius quam ad suas stationes cornua hostium se porrexissent, non solum absque discrimine in summum cliuum euaserunt; sed etiam pugna commissa, dum adhuc ordinant aciem aduersarii, necdum suo loco consistentem, alios, dum in latera pugnant, sibi occurrentes obtruncant, alios, qui iam stationes suas obtinebant, versis tergis conicere se in fugam compellunt. Asdrubal, sicut ab initio statuerat apud se, inclinatam suorum aciem et retro auersam ut videt, ad extremum usque vitae spiritum obstinate decertare, et spem ultimam experiri nequaquam tum voluit: sed accepta pecunia et elephantis, quantum maximum agmen cogere potuerat e fugientibus secum trahens, ad loca amni Tago proxima se recepit, ad superandum iuga Pyrenaeorum properans, Gallos eum tractum incolentes petiturus. Ne Scipio quidem ex usu fore iudicauit, ut fugientes e vestigio persequeretur: verebatur enim, ne superuenientes interea loci duces reliqui suos innaderent. castra hostium militibus diripere concessit.

37. Die insecuto coactis in unum captiuis omnibus, quorum

των πληθεος, ὃν ἦσαν περὶ
 μὲν εἰς μυρίας, ἱππεῖς δὲ καὶ
 πλείους διχίλιον, ἐγένετο περὶ
 τὴν τότεν οἰκονομίαν. Τῶν δ'
 Ἰβήρων ἦσαν κατὰ τὰς προειρη-
 μένας τότες Καρχηδονίους τότε
 συναμάχων, ἤκον ἐγχειρίζοντας
 σφᾶς αὐτὰς εἰς τὴν Ῥωμαίων
 πύκνῃ· κατὰ δὲ τὰς ἐντεύξεις
 ΒΑΣΙΛΕΑ προσφώνων τὸν
 Πόπλιον. πρῶτον μὲν ἔν ἐποίη-
 σε ταῦτο, καὶ προτεκύνησε πρῶ-
 τος Ἑλέαν, μετὰ δὲ τὸν οἱ
 παρὶ τὸν Ἀνδοβάλην. τότε
 μὲν ἔν ἀνεπιστάτως αὐτὸν παρ-
 ὄντα τὸ βῆδεν. μετὰ δὲ τὴν
 μάχην πάντων ΒΑΣΙΛΕΑ
 προσφωνούντων, εἰς ἐπίσασιν
 ἤγαγε τὸν Πόπλιον τὸ γινόμε-
 νον. διὸ καὶ συναθροίσας τὰς
 Ἰβήρας, βασιλικὸς μὲν, εἶπε,
 βάλου καὶ λέγου κατὰ πᾶ-
 σι, καὶ ταῖς ἀληθείαις ὑπάρ-
 χων· βασιλεύετε μὴν ὅτε ἐθέ-
 λον εἶναι, ὅτε λέγεσθαι παρ'
 ἑαυτοῖς. ταῦτα δ' εἰπόν, παρ-
 ἥγγελε κρατηγὸν αὐτὸν προσ-
 φωνεῖν. Ἰσως μὲν ἔν καὶ τότε
 δικαίως ἂν τις ἐπισημῆνατο τὴν
 μεγαλοψυχίαν τ' ἀνδρὸς, ἥ, κα-
 μῶν νέος ὢν, καὶ τῆς τύχης
 αὐτοῦ συνεδραμύσης ἐπὶ τοσού-
 των, ὥστε πάντας τὰς ὑποτατ-
 τομένους ἐξ αὐτῶν ἐπὶ ταῖς
 τὴν κατενεχθῆναι τὴν διέλη-
 ψιν καὶ τὴν ὀνομασίαν, ὅμως
 ὃν αὐτῷ διέμεινε, καὶ παρη-
 τῆτο τὴν τριακτὴν ὁρμὴν καὶ
 φαντασίαν· πολὺ δὲ μᾶλλον
 ἔν τις θαυμάσειε τὴν ὑπερβο-
 λὴν τῆς περὶ τοῦ ἀνδρὸς μεγα-

rum erat numerus decem mil-
 lia peditum, equitum duo mil-
 lia et eo plures, ordinandis,
 quae ad eos pertinebant, ope-
 ram dedit. Tum et Hispani, qui
 in modo dictis locis a Cartha-
 ginienfibus steterant, Publium
 adire et in populi Rom. fidem
 sese permittere. Atque hi in
 congressibus Scipionem **RE-**
GE appellabant. cuius rei
 quum primum exemplum dedisset
 Edeco, qui et adorabundus
 ad genua ei procubuit: postea
 etiam Indibilis idem fecit. sed
 tunc quidem ea vox inobserua-
 ta Scipionis aures praeteruolauit
 verum post pugnam omni-
 bus eum **REGEM** salutantibus,
 Publii animum ea res aduertit.
 qui ad id ipsum conuocata Hi-
 spanorum concione, regalis
 quidem animi virum ait se velle
 et dici ab omnibus, et esse quo-
 que re vera talem; ut regem ne-
 que velle esse, neque appellari
 a quoquam: deinde ut impera-
 torem se nominarent praecepit.
 Magnanimitatem igitur Scipio-
 nis et tunc quidem iure aliquis
 fortasse plausu et laudatione om-
 nium dixerit fuisse dignam,
 per quam factum, ut homo adeo
 iuuenis, et secundae fortunae
 flatu eo usque euectus, ut om-
 nes, qui eius imperio tene-
 bantur, per se, non in eum sugge-
 rente, in eam cogitationem de-
 uenirent, et in regis appella-
 tione ei deferenda consenti-
 rent, mente tamen sibi confi-
 terit, et eiusmodi studia vulgi
 atque speciem dignitatis repu-
 diauerit. Multo tamen magis
 incomparabilem eius magni-
 λου.

λοφυχίας, βλέψας εἰς τὰς ἐσχά-
 τας τε βίαι καὶ τοὺς, ἤνικα πρὸς
 τοῖς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν ἔργοις
 καταστρέψατο μὲν Καρχηδονίους,
 καὶ τὰ πλείστα καὶ κάλλιστα μέρη
 τῆς Λιβύης ἀπὸ τῶν Φιλαίνων βα-
 μίων ἕως Ἡρακλείων τηλῶν ὑπὸ
 τὴν τῆς πατρίδος ἐξουσίαν ἦγαγε,
 καταστρέψατο δὲ τὴν Ἀσίαν, καὶ
 τὰς τῆς Ἀσσυρίας βασιλεῖς, καὶ
 τὸ κάλλιστον καὶ μέγιστον μέρος
 τῆς οἰκουμένης ὑπὴρκεον ἐποίησε
 Ῥωμαίοις, ἔλαβε δὲ καὶ τοὺς εἰς τὸ
 περιποιήσασθαι δυναστείαν βασι-
 λικὴν, ἐν οἷς ἐπεβάλετο καὶ βα-
 ληθείη τόποις τῆς οἰκουμένης.
 Ταῦτα γὰρ ἔμνον ἀνθρωπί-
 νην φύσιν, ἀλλὰ καὶ θειοτέρων,
 εἰ θεοὶς εἰπείν, ὑπερφρονεῖν ἀν-
 ἐποίησε. ὁ δὲ Πόπλιος τούτων
 ὑπερέθετο μεγαλοφυχία τὰς
 ἄλλας ἀνθρώπων, ὥστε, ἔμεινον
 ἀγαθὸν εὐχεσθαι τις τοῖς θεοῖς ἔ-
 τοιμήσεια, λέγων δὲ βασιλείας,
 τούτ' ἀκείνους πολεμικοὺς ὑπὸ τῆς τύ-
 χης αὐτῷ δεδομένον ἀπὸ τῆς τύ-
 χης καὶ περὶ πλείονος ἐποίησατο τὴν
 πατρίδα καὶ τὴν ταύτης πίσιν,
 τῆς τε περιβλέπτῃ καὶ μακαρι-
 στῆς δυναστείας. Πλὴν τότε γὰρ
 διαλέξας ἐκ τῶν αἰχμαλώτων τὰς
 Ἰβήρας, τάς μὲν ἀπέλυσε
 χωρὶς λύτρων πάντας εἰς τὰς
 αὐτῶν πατρίδας· τῶν δ' ἵπ-
 πων τριακοσίας κελεύσας ἐκλέ-
 ξαι τοῖς περὶ τὸν Ἀνδοβάλην,
 τοὺς λοιποὺς διέδωκε τοῖς ἀνίπ-
 τοις. καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη μετα-
 λαβὼν τὴν τῶν Καρχηδονίων
 στρατοπέδειαν, διὰ τὴν τῶν τό-
 πων εὐφυΐαν, αὐτὸς μὲν ἔμεινε

tudinem animi admirabitur, qui
 ad postrema vitae eius tempora
 oculos retulerit. nam qui prae-
 ter res gestas in Hispania, Car-
 thaginienses bello devicisset,
 maximam eamque pulcherri-
 mam Africae partem a Philaeni
 aris ad columnas Herculis Ro-
 mae patriae suae imperio subie-
 cisset, Asiam item, et Assyriae
 reges domuisset, optimam de-
 nique maximamque orbis par-
 tem ditionis Romanae fecisset,
 occasionem saepe est nactus pa-
 randi sibi regii dominatus. in
 quacumque tandem instituisset
 ac voluisset orbis terrarum par-
 te. quae res non dicam huma-
 num ingenium. sed etiam diui-
 nus aliquod, si ita fas dicere,
 poterat inducere, ut per super-
 biam moderationis fines mig-
 raret. at Scipio uniuersos
 mortales animi magnitudine
 longo adeo superauit interual-
 lo, ut bonum, quo ne optari
 quidem a diis maius quisquam
 ausit, regnum dico, fortunae
 beneficio sibi saepius oblatum,
 sit aspernatus, dum pluris fa-
 ceret patriam et fidem erga
 ipsam, dominatione, propter
 quam omnes eum suspecturi
 erant, et beatum praedicaturi,
 Scipio igitur eo tempore ex
 omni captiuorum numero Hi-
 spanos selegit, eosque omnes
 sine pretio liberatos in suas
 domos dimisit. ex equis tre-
 centos Indibilem iussit eligere,
 reliquos iis, qui equis care-
 bant, assignauit. ac de cetero
 in castra l'unica transducto ex-
 ercitu, propter loci naturam
 egregie munitam, ipse quidem

καρα-

παράδοκον τῆς καταλειπομένης
τῶν Καρχηδονίων στρατηγίας· ἐπὶ
δὲ τὰς ὑπερβολὰς τῶν Πυρη-
ναίων ὁρέων ἐξέπεσε τὰς τη-
ρήσοντας τὸν Ἀσδρέβαν. μετὰ
δὲ ταῦτα, τῆς ὥρας ἥδη συνα-
πτέως, ἀνεχώρησε μετὰ τῆς
δυνάμεως εἰς Ταρακῶνα, ἐν τῇ-
τις τοῖς τόποις τοιεῖσθαι τὴν κα-
ρχαιμασίαν.

duces reliquos Carthaginiensium opperientis. eo loci mansit: ad montium vero Pyrenaeorum iuga misit, qui Asdrubalis transitum obseruarent. deinde ubi iam aestatis finis imminabat, Tarraconem cum vniuerso exercitu concessit, habens in animo hiberna ibi locorum agere.

Πᾶς, Ῥωμαίων τοῖς Αἰτω-
λοῖς συμμαχόντων, ἐκ πά-
σης ὀλίγῃ δέιν τῆς Ἑλλάδος
προσβείαι ἤλθεν ὡς τὸν Φί-
λιππον.

Quomodo Romanis societate iunctis cum populo Aetolorum, ex vniuersa fere Graecia legationes ad Philippum venerunt.

Πᾶς Φίλιππος ὁ βασιλεὺς
ἐν ταῖς περιτάσειν ἦν αὐτὸς
αὐτῷ κρείττων.

Philippi regis virtutem in aduersis plurimum enituisse.

Πολύβιος περὶ Φρυκτωρίας
ἐκβολῇ λόγῳ, διαφέρει πνε-
ύσεως τρόπος περιέχεται, τὴν
τε ὠφέλειαν τῆς ἐπινοίας
ταύτης δηλῶσαι.

Polybii digressio de signorum datione per ignes elatos, quae pyrria dicitur et phrygioria, utilitatem eius rei et varios modos explicans.

Ὅτι ἡ τῶν πρὶν ἀπλῇ πυρ-
ρίᾳ κατὰ τὸ πλεῖστον ἦν
ἀνωφελής.

Veterum pyrriam simplicem fuisse, ac propterea fere inutilem.

Διόρθωσις τῆς παλαιᾶς
πυρρίδας ὑπὸ Αἰνείᾳ τῷ Στρα-
τηγικῇ βιβλίᾳ καὶ πλείῳ
συνταξαμένῃ.

Veteris pyrriae correctio, cuius auctor Aeneas in libris de officio imperatoris.

Ὅτι Αἰνείας βραχὺ μὲν
τι προσέβιβασε, τῷ γε μὴν
ἄντικρυ αἰκμὴν πάμπολυ τῷ
κατὰ τὴν ἐπινοίαν ἀπε-
λείφθη.

Aeneam in emendatione veteris pyrriae aliquid praestitisse, verum, quod intendebat, non esse vlla fere ex parte assecutum.

ἰορθωσις ἐτέρα ἐπνοη-
θεῖτα μὲν ὑπ' ἄλλων, τυχῶ-
σα δὲ τῆς ἐξεργασίας ὑπὸ τῆς
ζυγγραφέως.

Ὅτι πολλὰ ἀδύνατα τὸ
πρῶτον δοκῶντα εἶναι, συνη-
θῆκας τυχόντα ρῶϊς πάν-
των ἐπιτελεῖται.

Τὰ ἐπὶ τῆς ἀναγνώσεως
δυχερῆ καὶ παρὰ τοῖς ἀπείροις
θασυμασμέ καὶ πάνυ ἄξια.

38. **Ο**ἱ μὲν Αἰτωλοὶ, προσ-
φάτως ἐπηρεῖνοι ταῖς
ἐλπίσιν ἐπὶ τῇ Ῥωμαίων καὶ τῇ
τῷ βασιλεῦς Ἀττάλῃ παρουσίᾳ,
πάντας ἐξέπληττον, καὶ πᾶσιν
ἐπέκειντο κατὰ γῆν, οἱ δὲ περὶ
τὸν Ἀτταλὸν καὶ Πόπλιον κα-
τὰ θάλατταν. Διόπερ ἦγον Ἀ-
χαιοὶ μὲν παρακαλῶντες τὸν Φί-
λιππον βοηθεῖν· ὁ γὰρ μόνον
τὰς Αἰτωλὰς ἡγωνίων, ἀλλὰ καὶ
τὸν Μαχαίδαν, διὰ τὸ προκα-
θῆσθαι μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ
τοῖς τῶν Ἀργείων ὄροις· Βοιω-
τοὶ δὲ, διότι τὸν στόλον τῶν ὑπε-
ραντίων, ἡγεμόνα καὶ βοηθεῖαν
ἤεν. Φιλοπονυάτατά γε μὴν οἱ
τὴν Εὐβοίαν κατοικῶντας ἤξιν
τινὰ πρόνοιαν τῶν πολεμίων.
Παραπλήσια δὲ Ἀκαρνανὰς παρ-
κάλεν. ἦν δὲ καὶ παρ' Ἡπειρω-
τῶν πρεσβεία. προσήγγεστο δὲ,
καὶ Σκευδilaίδαν καὶ Πλευράτον
ἐξέχειν τὰς δυνάμεις, ἔτι δὲ τὰς
προσφῶντας τῇ Μακεδονίᾳ Θρά-
κας, καὶ υἱάδας τὰς Μαέδους ἐπι-
βολὰς ἔνειν, ὡς ἐμβαλῶντας ἐπὶ
Μακεδονίαν, εἰν βραχύ τι μόνον

*Correctio alia, inuenta qui-
dem ab aliis, sed exposita ab
ipso Polybio.*

*Multa, quae principio fieri
numquam posse videbantur,
ubi accessit usus et exercitatio,
facillima euadere.*

*Lectio quam multa conti-
neat, quae rudes literarum
meritissime mirentur.*

38. **A**etoli, ad magnas spes
recens erecti propter
aduentum Romanorum et re-
gis Attali, omnibus terrorem
incutiebant, et a terra omni-
bus imminebant; a mari At-
tali et P. Sulpitii classes. In-
circo ad Philippum venere
tunc Achaei, orantes, ut sibi
opem ferret. neque enim Ae-
toli tantum anxios et sollicitos
eos habebant, sed etiam Ma-
chanidas, finibus Argiuorum
cum exercitu praesidens. Boe-
oti, ab hostili classe male sibi
metuentes, ducem et auxi-
lium poscebant. omnium ve-
ro enixissime, qui Euboeam
colunt, ut sua providentia ab
aduersariis ipsos defenderet.
Similis et Acarnanum erat pe-
titio, aderat et ab Epiri popu-
lis missa legatio, nunciabantur
etiam Scerdilaidas et Pleuratus
copias educere: ad haec Thra-
ces, Macedoniae finitimos,
praecipue autem Maedos con-
siliium inisse, si vel tantulum
a regno suo Philippus foret
auocatus. impressionem in
Macedoniam faciendi. quia
ὁ βα-

ὁ βασιλεὺς τῆς οἰκείας ἀποστὰς
 ὧν. προκαταλαμβάνον δὲ καὶ τὰ
 περὶ Θερμοπύλας τὰν τῶν Φροῖς
 καὶ Χάρων καὶ Φυλακῶν βα-
 ρεαῖς Αἰτωλοῖ, πεπεισμένοι συγ-
 γλίσσαν τὸν Φίλιππον, καὶ κατόλου
 ἐκλύσαν παραβηθεῖν τοῖς ἐν τοῖς
 πολέων συμμάχοις. Δοκεῖ δὲ μοι
 τὰς τοιαύτας περιστάσεις εὐλόγως
 εἶναι ἐπισημῆνασθαι, καὶ συνε-
 φέαναι τὰς ἀναγινώσκοντας, ἐν
 αἷς πᾶσα καὶ βασανὸς ἀληθινή
 γίγνεται κατὰ τὰς - - - σω-
 ματικὰς δυνάμεις τῶν ἡγεμόνων.
 καὶ ὅτι ἐν ταῖς κυνηγεσίαις τὰ
 ὅσα τότε διάδηλα γίγνεται κατὰ
 τὴν ἀλκὴν καὶ τὴν δύναμιν, ὅταν
 τὸ θένον αὐτὰ περιστῇ πανταχό-
 θω· τὸν αὐτὸν τρόπον συμβαί-
 νει καὶ ἐπὶ τῶν ἡγεμόνων. ὁ δὲ
 τότε μάλα συνιδεῖν ἦν γιγνώ-
 σκων ὅτι τῷ Φίλιππῳ. τὰς μὲν
 τὰς πρεσβείας ἀπέλυσεν πάσας,
 πάσας δὲ τὰ δυνατὰ ποιήσιν
 ἀπαγγελάμενος, τῷ πολέμῳ
 πανταχόθεν ἐκῆχε, παραδο-
 κῶν, πῇ καὶ πρὸς τίνα πρῶτον
 δεῖσθαι ποιεῖσθαι τὴν ὁρμὴν.

39. Προσπεσόντος δ' αὐτῷ
 κατὰ τὸν καιρὸν τῆτον, τὰς περὶ
 τὸν Ἀτταλὸν διὰραντας καὶ
 προσερμίσαντας τῇ Πεπαρήθῳ
 κατασχέμεναι τὴν χώραν· τέτοις
 μὲν ἐξαπέσειλε τὰς παραφυ-
 λάξοντας τὴν πόλιν, εἰς δὲ Φω-
 κίας καὶ τὰς κατὰ τὴν Βοιωτίαν
 τότε Πολυφάνταν ἐξέπεμψε
 μετὰ συμμέτρῳ δυνάμει, εἰς
 δὲ Χαλκίδα καὶ τὴν ἄλλην Εὐ-
 βόαν Μένικπον, ἔχοντα πελ-
 τασὶς χιλιάς, Ἀγριανὸς πεντα-

etiam Thermopylarum angu-
 stias Aetoli iam fossis, vallo et
 praelidiis occupauerant, nihil
 dubitantes, quin eo pacto Phi-
 lippum Graecia excluderent,
 et omnino, quominus suis cis
 Pylas sociis suppetias veniret,
 impedirent. Mihi vero vide-
 tur aliquis difficultia huiusmo-
 di tempora, per quae magni
 duces virtutum suarum qua
 animi qua corporis periculum
 faciunt, et verum specimen
 illarum edunt, iure merito es-
 se obseruaturus, et lectorum
 in eam rem attentionem requi-
 siturus: plane ut in venatio-
 nibus robur ferarum et vires
 tunc manifesto se produnt,
 quando illas undique pericu-
 lum circumstat: ita prorsus
 etiam in ducibus fieri amat.
 quod sane tunc cum maxime
 in Philippo vsuuenire cerneret.
 Nam is legationibus cunctis, fa-
 cturum se omnia, quae posset,
 pollicitus, dimissis, bello inten-
 tus curas suas in omnes partes
 extendebat, quo et in quem
 primum impetum facere oport-
 teret, sollicite exspectans.

39. Inter ista igitur factus
 certior, Attalum in Europam
 traiecisse, et iam in Peparetho
 insula portum tenuisse, at-
 que agrum Peparethiorum oc-
 cupasse, armatorum manum,
 quae urbem tutaretur, eis sub-
 milit. Polyphantam cum ido-
 neis copiis ad Phocenses et
 Boeotiae loca propugnanda mi-
 sit, Chalcidem, et in reli-
 quam Eubocam Menippum.
 cum cetratis mille et Agria-
 nis quingentis, ipse Scoteus

κοσίαις, αὐτὸς δὲ προῆγε ποιέ-
 μανος τὴν πορείαν εἰς Σκοτάσσαν.
 παρακλησίαις δὲ καὶ τοῖς Μακεδό-
 σιν εἰς ταύτην τὴν πόλιν παρήγ-
 γειλαν ἀπαντᾶν. κυζόμενος δὲ,
 τὴς περὶ τὸν Ἀτταλον εἰς Νί-
 καιαν καταπαυκλυνέναι, τῶν δ'
 Αἰτωλῶν τὰς ἄρχοντας εἰς Ἡρά-
 κλειαν ἀφροξέσθαι, χάριν τῷ κοι-
 νολογηθῆναι πρὸς ἁλλήλους ὑπὲρ
 τῶν ἐνεστώτων, ἀναλαβὼν τὴν
 δύναμιν ἐκ τῆς Σκοτάσσης, ἔρ-
 μησε σπεύδων καταταχῆσαι καὶ
 πτοῆσαι διασύρας τὴν σύνθετον
 αὐτῶν. τῷ μὲν ἐν συλλόγῳ παθυ-
 σέρει· τὸν δὲ σίτον φθείρας,
 καὶ παραλούμενος τῶν περὶ τὸν
 Αἰνείαν κόλπον κατοικούντων, ἀπ-
 ανῆλθε. καὶ τὴν μὲν δύναμιν ἐν
 τῇ Σκοτάσσει πάλιν ἀπέλιπε·
 μετὰ δὲ τῶν εὐζώνων καὶ τῆς βα-
 σιλικῆς Ἰλῆς εἰς Δημητριάδα κα-
 ταλύσας ἔμνευε, παραδοκῶν τὰς
 τῶν ἐναντιῶν ἐπιβολὰς. Ὅτι δὲ
 μηδὲν αὐτὸν λαυδάνη τῶν κρατ-
 τομένων, διαπέμφατο πρὸς Πε-
 παρηθίαις καὶ πρὸς τὰς ἐπὶ τῆς
 Φωκίδος, ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς τὰς
 ἐπὶ τῆς Εὐβοίας, καὶ παρήγγειλε,
 διασαφεῖν αὐτῷ πάντα τὰ γιγνό-
 μενα διὰ τῶν πυρσῶν ἐπὶ τὸ Τί-
 σσιον. τῷτο δ' ἐστὶ τῆς Θεσσαλίας
 ὄρος, εὐφυῶς κείμενον πρὸς τὰς
 τῶν προειρημένων τόπων περι-
 φάσεις. Τῷ δὲ κατὰ τὰς πυρσείας
 γένους μεγίστας δὴ παρεχομένης
 χρειᾶς ἦν τοῖς πολεμικοῖς, ἀνερ-
 γάσει πρότερον ὑπάρχοντος, χρη-
 σιμον εἶναι μοι δοκεῖ τὸ μὴ παρα-
 δραμεῖν, ἀλλὰ ποιήσασθαι περὶ
 αὐτῇ τὴν ἀρμόζουσαν μνήμην.

sam versus agmen duxit, quo
 etiam Macedones sibi iussit oc-
 currere. dein cognito, Atta-
 lum Nicaeam appulisse, et
 principes Aetolorum Hera-
 cleam conuenturos, vt de
 praesenti bello in commune
 deliberarent: Scotussa cum
 exercitu profectus, quam ci-
 tatissimo poterat agmine eo
 contendit, vt, turbato et dis-
 sipato eorum conuentu, om-
 nium animos consterneret.
 sed conuentus quidem, prius-
 quam ille veniret, erat pera-
 ctus; at messes accolarum fi-
 nus Aeniensium partim corrup-
 pit, partim illis ademit, atque
 ita Scotussam est reuersus. in
 qua vrbe relicto exercitu, ipse
 cum expeditis et ala regia De-
 metriadem diuertit, et cona-
 tus hostium obseraans ibi
 moratus est. Ne quid autem
 illorum, quae agerentur, ipsum
 fugeret, ad Peparethios et
 Phocidis atque Euboeae socios
 suos misit, monens ipsos, vt,
 simul quidque gestum esset,
 eius rei nuntium per accensas
 sublatasque faces in Tisaeum
 transmitterent. Thessaliae is
 mons est, commode situs ad
 significandum aliquid dictis
 locis per faces lucentes. Sed
 quum ratio vniuersa pyrsiae,
 id est vtendi facibus ad dan-
 dum signum, quae maximo in
 bellicis rebus vsui esse solet,
 parum accurate fuerit hacten-
 us tractata: operae pretium
 facturus mihi videor, si eam
 non praetermiserim; verum
 quanta par est diligentia men-
 tionem illius hoc loco fecero.

Ὅτι

Ὅτι μὲν ὁ ναυρὸς ἐν πᾶσι
μεγάλην ἔχει μερίδα πρὸς
τὰς ἐπιβολὰς, μεγίστην δ' ἐν
τοῖς πολεμικοῖς, παντὶ δὴλον.
τῶν δὲ πρὸς τὸτο συναγνι-
σμάτων πλείστην ἔχει δύνα-
μιν οἱ πυρσοί. ἄρτι τὰ μὲν
γέγονε, τινὰ δ' ἀκμήν ἐνε-
ργῶται, καὶ δυνατόν ἐστι γι-
νώσκειν, ὃ μέλει, ποτὲ μὲν
ἡμερῶν τριῶν ἢ τεττάρων ὁδὸν
ἀπέχοντι, ποτὲ δὲ καὶ πλείο-
νων. ὥστ' αἰετὶ τοῖς δεομένοις
πράγματι ἐπικυρίας παρά-
δοξον γίγνασθαι τὴν βοήθειαν
διὰ τῆς τῶν πυρσῶν ἀπαγγελί-
ας.

40. Τὸν μὲν πρὸ τῆς χρό-
νου ἀπλῆς γιγνομένης τῆς πυρ-
σείας, κατὰ τὸ πλεῖστον αὐ-
τὴν ἀναφελῇ συνέβαινε γίγνα-
σθαι τοῖς χρωμένοις. διὰ γὰρ
συνδημάτων ὀρισμένων ἔδει
τὴν χρεῖαν συντελεῖν. τῶν δὲ
πραγμάτων ἀόριστων ὑπαρχόν-
των, τὰ πλεῖστα διέφυγε τὴν
τῶν πυρσῶν χρεῖαν, οἷον ἐπ'
αὐτῶν τῶν νῦν εἰρημένων. ὅτι
μὲν ἂν εἰς Ὀρεὸν καὶ Πε-
πάρηθον ἢ Χαλκίδα πάρεστι
τόλος, δυνατόν ἦν διασφαλεῖν
τοῖς περὶ τὰτα συνδεμένοις.
ὅτι δὲ μεταβάλλονταί τινες
τῶν πολιτῶν, ἢ προδοῦσιν,
ἢ φόνος ἐν τῇ πόλει γέγονεν,
ἢ τι τῶν τοιούτων, ἃ δὴ συμ-
βαίνει μὲν πολλάκις, πρόλη-
ψιν δὲ ἔχειν πάντων ἀδύνα-
τον, μάστιγα δὲ τὰ παραδό-

Nam ad perficienda, quae ani-
mo destinaveris, plurimum va-
lere occasionem, tum in omni-
bus rebus, tum in bellicis ma-
xime, id vero nemo est quin
sciat. Omnium porro invento-
rum, eo conferentium, nullum
est, quod aequè iuvet, ac faces
e speculis accensae, per quas ea,
quae modo sunt facta. aut quae
nunc cum maxime fiunt, pote-
rit cognoscere etiam is, qui
trium quatuorve dierum iter aut
etiam longius abstulerit, neces-
sariam modo diligentiam adhi-
beat; ita ut opportunitatem la-
tae in tempore opis, simul ac res
quaeque postulaverit, omnes
sint miraturi: id autem eveniet,
propter faces omnia in tempo-
re nuntiantes.

40. Enimvero prioribus tem-
poribus, quod simplex esset
dandi per faces signi ratio, qui
ea utebantur, nullam ut pluri-
mum inde utilitatem capie-
bant. Quoniam enim certis
tantum signis, de quibus con-
venerat, totum id negotium
peragebatur: quum sint res in-
finitae, pars earum maxima
per faces significari non pote-
rat. Ne aliunde petam ex-
emplum, quam ab iis ipsis
quae modo narrabamus, clas-
sem quidem appulisse vel ad
Oreum, vel ad Peparethum, vel
Chalcidem, constitutis in id si-
gnis de communi consensu, fa-
cile erat significare. at illa,
mutare fidem quosdam ciues,
aut prodere, vel caedem in vr-
be esse factam, vel aliud quid
huiusmodi, qualia solent mul-
ta saepe acciderè, quae praeco-

ἔω· γιγνόμενα τῆς ἐν τῷ καιρῷ συμβουλίας καὶ ἐπικυρίας προσδίδται, τὰ τοιαῦτα πάντα διέφυγε τὴν τῶν πυρτῶν χρείαν. περὶ οὗ γὰρ ἂν ἐνεδέχετο προνοήσασθαι, περὶ τῶν δὲ συνθήματι ποιήσασθαι δυνατῶν. Αἰνείας δὲ, βουλευθεὶς διορθώσασθαι τὴν τοιαύτην ἀπορίαν, ὃ τὰ περὶ τῶν στρατηγικῶν ὑπομνήματα συντεταγμένως, βραχὺ μὲν τι προεβήβασε, τὴν γὰρ μὴν δέοντος ἀκμὴν κάμπου τῷ κατὰ τὴν ἐπίνοιαν ἀπαλάφθη. γνῶσθαι ὅτι ἂν τις ἐκ τούτων.

41. Φησὶ γὰρ, δεῖν τὰς μέλ-
λοντας ἀλλήλοις διὰ τῶν πυρ-
τῶν δηλῶν τὸ κατεπεῖγον, ἀγ-
γῆα κατασκευάσαι κεραιμῶνα,
κατὰ τε τὸ πλάτος καὶ κατὰ τὸ
βάθος ἰσομεγέθη πρὸς ἀκρί-
βειαν· εἶναι δὲ μάλιστα τὸ μὲν
βάθος τριῶν πήχων, τὸ δὲ
πλάτος πῆχεος. εἴτα παρα-
σκευάσαι Φελλῆς, βραχὺ κα-
τὰ πλάτος ἐνδεῖς πῶν τομά-
των, ἐν δὲ ταῖσι μέσοις ἐμ-
πετηγένοι, εἰς ἴσα μέρη τρι-
δάκτυλα - - - καθ' ἑκάστην δὲ μέρος εἶναι περι-
γραφήν εὐσημον. ἐν ἐκάτῳ δὲ
μέρει γεγραφθῆναι τὰ προφα-
νέστα καὶ καθολικώτατα τῶν
ἐν τοῖς πολέμοις συμβαινόν-
των. οἷον εὐθέως ἐν τῷ πρώτῳ,
διότι πάρεστιν ἰππεῖς εἰς τὴν
χωρῶσαν. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ,

pisse animo cuncta prius ne-
mo queat mortalium: (et ta-
men ea potissimum repentino
vel consilii vel opis auxilio o-
pus habent, quae ex inopina-
to contigerunt:) ad haec in-
quam omnia nota facienda, fa-
ces incensae erant inutiles,
nam earum rerum, quae provi-
deri non poterant, qua ratio-
ne signa conuenissent? Huius
incommodo Aeneas, cuius ex-
stant commentarii Strategiae
inscripti, siue de officio impe-
ratoris, conatus mederi, cui
praeestitit ille quidem nonnihil,
ab eo tamen rite perficiendo,
quod instituerat animo, quam
longissime absuit. Id ex his
potest intelligi.

41. Ait Aeneas, eos, qui fa-
cum accensarum ope negotia
urgentia sibi inuicem declarare
voluerint, vasa fictilia parare
sibi debere, et latitudine et alti-
tudine, quam exactissime fieri
poterit, aequalia: fere autem
satis futurum, si altitudo ter-
num cubitorum, latitudo vnus
fuerit. subera deinde paranda
latitudinis non multo minoris,
quam sint ora vasorum, inque
iis mediis baculos aequales esse
infigendos, in quibus notata
sint paria intervalla ternum di-
gitorum, partes autem omnes
circumscriptione aliqua ita di-
stinguendas esse aliam ab alia, ut
evidens sit discrimen. In singu-
lis horum vasculorum partibus,
eorum, quae belli temporibus
euenire solent, notissima quae-
que esse scribenda, et quae ma-
xime sunt vniuersalia. Verbi
gratia, in prima, regionem equi-
dioti

ἀπὸ τοῦ παρὸν βαρεῖς, ἐν δὲ τῷ
 τρίτῳ ψιλοὶ· τέτων δ' ἐξῆς,
 παρὸν μεθ' ἱππέων· εἴτα,
 πλοῖα· μετὰ δὲ ταῦτα, σῖτος,
 καὶ κατὰ τὸ συνεχὲς ἔτω, μέ-
 χρις αὖ ἐν πάσαις γραφαῖς τοῖς
 χρόνοις τὰ μέλεις αὖ ἐκ τῶν
 αὐλάων προνοίας τυγχάνοντα,
 καὶ συμβαινόντα κατὰ τὰς ἐν-
 θύτας καιρὸς ἐκ τῶν πολεμικῶν.
 ταῦτα δὲ γενομένων, ἀμφοτέρω
 κατεύει τηρεῖται τὰ ἀγγεῖα πρὸς
 ἀφίβειαν, ὥς τε τὰς αὐλίσκας
 ἴσως εἶναι, καὶ κατ' ἴσον ἀπορ-
 ρῆναι· εἴτα πληρώσαντας ὕδα-
 τος ἐκιδεῖναι τὰς Φαλλὰς, ἔχον-
 τας βακτηρίας, καὶ τετα τὰς
 αὐλίσκας ἀφῶναι ῥεῖν ἅμα.
 τότε δὲ συμβαινόντες, ὁρῶν,
 ὡς ἀνάγκη, πάντων ἴσων καὶ
 ὁρῶν ὄντων, καὶ ὅσον αὖ
 ἀπορρῆναι τὸ ὕδρον, κατὰ τοῦ-
 ταν τὰς Φαλλὰς καταβιβάζειν,
 καὶ τὰς βακτηρίας κρύπτειν
 παρὰ τῶν ἀγγείων. ὅταν δὲ
 τὰ προειρημένα γένηται κατὰ
 τὸν χειρισμὸν ἰσοταχῆ καὶ
 σύμφωνον, τότε κομίσαντας
 ἐπὶ τὰς τόπας, ἐν οἷς ἐκάτεροι
 μέλλουσιν συντηρεῖν τὰς πυρ-
 ρείας, ἀφ' ἐκάτερον θῆναι τῶν
 ἀγγείων. εἴτα πρὸς ὃ αὖ ἐμ-
 πέση τι τῶν ἐν τῇ βακτηρίᾳ
 γεγραμμένων, πυρρὸν ἔρπον κα-
 λυψαί, καὶ μένειν, ὥς αὖ ἀν-
 ταίρωσιν οἱ συνεσταγμένοι· γε-
 νομένων δὲ φασμάτων ἀμφοτέ-
 ρων ἅμα τῶν πυρρῶν, καὶ θυ-
 λῆναι· εἴτ' αὐθιγὰς ἀφῶναι τὰς
 αὐλίσκας ῥεῖν. ὅταν δὲ κατα-

tes sunt ingressi: in secunda,
 pedites gravis armaturae: in
 tertia, velites: post haec, pe-
 dites cum equitibus: deinde
 naves: et postea annonae, et
 ita deinceps ordine, donec in
 omnibus spatiis ea fuerint in-
 scripta, quae fore euentura
 ratione probabili potest pro-
 uideri, quaeque pro ratione
 praesentis belli contingere
 queunt. his ita paratis, in v-
 troque vase illud summo studio
 monet obseruandum, vt cana-
 liculos, quibus depleantur,
 pares habeant, qui pari men-
 sura aquam fundant. Secun-
 dum haec repletis aqua vasis,
 suberis tabellas esse imponen-
 das cum suis baculis. tum au-
 tem canaliculos esse laxandos,
 vt pariter ex utroque aqua
 fluat. Atque his ita factis, quum
 sint omnia utrobique paria et
 similia, manifestum est, illud
 necessario euenturum, vt quan-
 tum aquae effluerit, tantum
 suberis tabellae descendat, et
 baculi intra vasa occultantur.
 Postquam autem omnia, quae
 diximus, pari celeritate et con-
 gruenter administrari coepe-
 rint: tunc delatis vasis ad illa
 loca, in quibus obseruatio dan-
 di per facies signi facienda est
 utrique, cetera illis imponenda.
 Deinde vt quidque eorum inci-
 derit, quae in baculo sunt scri-
 pta, faciem accensam tollere iu-
 bet, ac tantisper exspectare, dum
 ex aduerso faciem sustulerint,
 quibus ea cura fuerit mandata.
 vbi ambae simul facies apparue-
 rint, ambae deprimendae, ac
 statim canaliculi utraque ex

βαινοντος τῆ Φαλῆ καὶ τῆς βακτηρίας ἔλθῃ τῶν γεγραμμένων, ὃ βάλει δηλῶν, κατὰ τὸ χεῖλος τῆ τεύχης, ἄρα καλεῖται τὸν πυρτόν. τὰς δ' ἐτέρους ἐπιλαβεῖν εὐθέως τῶν αὐλίτκων, καὶ σκοπεῖν, τί κατὰ τὸ χεῖλος ἐστὶ τῶν ἐν τῇ βακτηρίᾳ γεγραμμένων. ἔσται δὲ ταῦτ' ὅ τῶν δηλωμένων πάντων δι' ἴσας τάχους παρ' αὐμοτέρους κινημένων.

42. Ταῦτα δὲ βραχὺ μὲν τι τῆς διὰ τῶν συνθημάτων πυρσεῖς ἐξήλλαχον· ἀποδοκῇ· οὐοῖως δ' ἐστὶν ἀόριστα. δηλὸν γὰρ ἐστίν, ὡς ἔτε προῖδέσθαι τὰ μέλλοντα πάντα δυνατὸν, ἔτε προϊόμενον ἐς τὴν βακτηρίαν γράψαι. λοιπὸν, ὅποτε ἐκ τῶν καιρῶν ἀνυπονόητά τινα συμβαίνει, φανερόν, ὡς ἔδύναται δηλωθῆαι κατὰ ταύτην τὴν ἐπίνοιαν. Καὶ μὴν εἰδ' αὐτῶν τῶν ἐν τῇ βακτηρίᾳ γεγραμμένων ἑξὲν ἐστὶν ὀρισμένον. πόσοι γὰρ ἦκσιν ἱππεῖς, ἢ πόσοι πεζοί, καὶ πᾶς τῆς χώρης, καὶ πόσαι νῆες, καὶ πόσοι οἶκος, ἔχοντες τε διασφαλῆσαι. περὶ γὰρ ὧν ἀδυνατὸν ἐστὶ γινώσκειν, πρὶν ἢ γενέσθαι, περὶ τούτων ἑδὲ συνδέσθαι πρὸ τῆς δυνατὸν. τὸ δὲ συνέχον ἐστὶ τῆτο πῶς γὰρ ἂν τις βεβαιώσκειτο περὶ τῆς βουθεῖν, καὶ γινώσκων, πόσοι πάρεστι τῶν πολεμίων, ἢ πᾶς; πῶς δὲ θάρρηται πάλιν, ἢ τὸν ἀντίον, ἢ τὸ κατόλισ διανοηθεῖν τι, καὶ συνεῖς,

parte solvendi. Descendente subere et baculo etiam, simul ac scriptura rei, quam cupis significare, ad labra vasis accesserit, praecipit Aeneas, facem in altum tolli: qua visa repente iis, qui in altera sunt specula, canaliculus est sistendus, et inspiciendum, quidnam ex iis, quae baculo sunt inscripta, labro respondeat. Erit autem res denotata eadem utrobique, siquidem celeritate aequali apud utrosque speculatores omnia movebuntur.

42. Haec ratio licet diversa nonnihil sit a priori, quae signis conuentis constabat: incerta est tamen atque indefinita. liquet enim, neque provideri omnes impendentes posse casus, neque, si cuncta prospexeris, inscribi ea baculo posse. iccirco si eorum, de quibus nemo cogitauerat, aliquid inciderit: ei significando non sufficere istud inuentum, omnes intelligunt. Hoc amplius ne eorum quidem, quae baculo sunt inscripta, satis definitum quicquam est. nam quot venerint equites, aut quot pedites, in quamue regionis partem, vel quot naues, quis annonae modus, declarari nequit. quae enim cognosci, antequam fiant, non queant, de iis in antecessum nulla potest iniri conuentio. Atqui in hoc rei totius vertitur cardo. qui enim de ferenda ope aliquis deliberabit, qui non prius norit, quot numero hostes adsunt, et ubi? Quomodo recipiat aliquis animos, vel contra, aut omnino πόσαι

ἡσυχας ἀκριβεστέρας. ἔστι
 ὁτος. Τὸ τῶν στοιχείων
 ἡ ἐξῆς λαμβάνοντας διε-
 ἰς πέντε μέρη κατὰ πέντε
 ιατα. λείπει δὲ τὸ τε-
 ἶον ἐν τοιχείῳ· τὸτο δ'
 ἔπειτα πρὸς τὴν χρεῖαν.
 δὲ ταῦτα πλατεῖα παρε-
 ἴσθαι πάντα τὰς μέλλον-
 ἑποδιδόναι τὴν πυρσεῖαν
 ιας ἑκατέρως, καὶ γρά-
 ῖον μαρῶν ἐξῆς εἰς ἑκατον-
 ῶν, ἑξήκοντα συνδέσθαι
 αὐτὰς, διότι τὰς μὲν πρῶ-
 ῖον πυρσὺς ὁ μέλλων ση-
 ῖον ἑκα καὶ δύο, καὶ μέ-
 ἑκατέρως ἐν ὁ ἕτερος αὐταί-
 τῶτο δ' ἔσθαι χάριν τῇ
 αὐτῆς τῆς πυρσεῖας ἐαυ-
 ῖον δομολογήσασθαι, διότι
 ἔχουσιν. καθ' ἑκατέρων δὲ
 ῖον λατὸν πρὸς τὸ σημαί-
 ῖον μὲν τὰς πρῶτας ἐκ
 ῖον ῖον, διασπῶν τὸ
 ῖον πρῶτον λεγόμενον σκα-

ea qui videntur, maiorem curam
 et studium intentius adhibere
 eos oportet. Est autem huius-
 modi. Literarum Graecarum
 numerum ordine vniuersum ac-
 cipe, et in quinque partes per
 quina elementa tribue. parti vl-
 timae vna deerit litera: verum
 id ad illa, quae paras, nihil fa-
 ciet momenti. Deinde eos, qui
 per faces sibi inuicem dare si-
 gna volent, tabellas quinque si-
 bi parare oportet, inque iis ta-
 bellis omnia illa elementorum
 pittacia ordine describere. con-
 uenire etiam inter illos debet,
 cum, qui daturus erit signum,
 primas duas faces simul sublata-
 rum, et expectaturum, donec
 alter ex aduerso suas tollat. id
 autem ea propter facient, vt ex
 eiusmodi facum eleuatione li-
 quido constet inter ipsos, ani-
 mum aduertere vtrumque. tum
 autem prioribus demissis faci-
 bus, de cetero iam ad significan-
 dum a parte laeua primo faces

ἐνεργέσκειν δὲ τὸ γενόμενον ἐπὶ τῆς ἀναγνώσεως. ἐπὶ γὰρ ἐκείνης, εἴ τις παρατησάμενος ἀνθρώπον, ἅπειρον μὲν καὶ ἀσυνήθη γραμματικῆς, τὰλλα δ' ἀγχιῖνεν, ἔπειτα παιδάριον ἄξιον ἔχον παραστήσας, καὶ διὰ βιβλίον, κελεύει λέγειν τὰ γραμμένα, δηλοῦν, ὡς ἐκ αὐτοῦ πισυῖται, διότι οὗτος πρῶτον τὰς ὁφείκει ἐπὶ τὰ γήματα ἀνὸς ἐκάστη τῶν γραμμάτων ἀπιστῆσαι τὸν ἀναγιγνώσκοντα, δευτέρον ἐπὶ τὰς δυνάμεις, τρίτον ἐπὶ τὰς πρὸς ἄλλα συμπλοκάς, ὧν ἕκαστον ποσὸν χρόνον τινὸς δεῖται. διόπερ οὕτως ἀπιστῶντος θεωρεῖ τὸ παιδάριον ὑπὸ τὴν ἀναγνώσιν ἐπὶ καὶ πάντα εἴχως συνείρον, ἐκ αὐτοῦ εὐχερῶς δύναται πισυῖσαι, διότι πρότερον ἔτος ἐκ ἀνέγνωκε τὸ βιβλίον· εἰ δὲ καὶ τὴν ὑπόκρισιν, καὶ τὰς διαρρέσεις, ἔτι δὲ δασύτητας καὶ ψιλότητας δύναται συσσωρῆσαι, ἕως τελέως. διόπερ ἐκ ἀποστατέον ἀνὸς τῶν χρησίμων διὰ τὰς προφαινομένας δυσχερείας· προσηκνέον δὲ τὴν ἄξιον, ἥ πάντα τὰ καλὰ γίνεσθαι θηράτα τοῖς ἀνθρώποις, ἄλλως τε καὶ περὶ τῶν τοιούτων, ἐν οἷς πολὺ μᾶλλον κείται πρὸ συνέχον τῆς σωτηρίας. Ταῦτα μὲν ἐν κατὰ τὴν ἀρχῆς ἐπαγγελίαν προήχθησαν εἰπεῖν. ἔφασκεν γὰρ, πάντα τὰ θεωρήματα κατ' ἡμᾶς ἐπὶ τοσαύτων εὐληφέναι τὰς προκοπὰς, ὥστε τῶν πλείων

sunt afferri, evidentissimam tamen est, quod in lectione fieri videmus. Nam ad hanc quod attinet, si quis praesente viro alioqui sollerti, sed qui grammaticae plane sit rudis et insolens, puerulum sistat coram ipso, eius artis peritiam habentem, et tradito libro legere illum, quae scripta sunt, iubet: perspicuum est, vix illum iri adductum, ut credat puerum, qui legit, literarum unicuique intendere, deinde earum perestitibus, tertio loco coniunctioni vnus cum altera, quarum operationum vnusquaeque certum temporis modum desiderat. Iccirco videns iste, puerulum sine vlla cogitandi mora vno spiritu septem aut quinque versus continuare, non facile persuaderi sibi patitur. puerum non ante eum librum legisse. quod si pronuntiationem gestu adiuuet, distinctionum et spirituum quae asperorum quae lenium rationes obseruare puer poterit: prorsus id illi viro numquam persuadebitur. Quamobrem propter difficultates, quae prima fronte apparent, vtili re nulla est abstinendum: sed danda opera, vt assidua meditatione in habitum res vertat, qua ratione pulchra omnia mortalibus sunt parabilia. idque praesertim in iis est conandum, quae per se vel praecipue salutis sunt causa. Haec nos dicere hoc loco inuit, memores eius, quod antea promissimus. Diximus enim, tantum omnes disciplinas nostra aetate incrementum cepis-

τρώπον

πρότερον τινὰ μεθοδικὰς εἶναι
τὰς ἐπιστήμας. διὸ καὶ τῷ
τὸ γίνεσθαι τῆς δεόντως ἐπο-
ρίας συνταταγμένης ὠφελιμώ-
τατον.

Πᾶς οἱ Ἀσπασιαῖκαι Νο-
μάδες, περαιώμενοι τὸν Ὀ-
ξον, εἰς τὴν Ἑρκανίαν ἔρχον-
ται περὶ μετὰ τῶν ἵππων.

45. **Ο**ἱ δ' Ἀσπασιαῖκαι Νομά-
δες κατοικοῦσι μὲν ἀνα-
ρίσιν Ὀξου καὶ Ταναΐδος, ὃν ὁ
μὲν εἰς τὴν Ἑρκανίαν ἐμβάλλει
ἔρκετταν, ὃ δὲ Τάναϊς ἐξίησιν
εἰς τὴν Μαυρίτιν ἰμνὴν· εἰπὶ δ'
ἐπείταροι κατὰ τὸ μέγεθος πλω-
ταί. καὶ δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι,
πῶς οἱ Νομάδες, περαιώμενοι
τὸν Ὀξον, εἰς τὴν Ἑρκανίαν ἔρ-
χονται περὶ μετὰ τῶν ἵππων.
ὅτι δὲ δύο λόγοι περὶ τούτου τῷ
πράγματι, ὁ μὲν ἐπεικὴς, ὁ
ἕτερος παράδοξος, ὃ μὴν ἀδύ-
νατος. ὁ γὰρ Ὀξος ἔχει μὲν
ἀπὸ τῆς Καυκάσου τὰς πηγὰς· ἐπὶ
πολλὴν δ' αὐξήσεις ἐν τῇ Βακτρι-
ῇ, συρρέοντων εἰς αὐτὸν ὑδά-
των, φέρεται διὰ πεδιάδος χώ-
ρος, πολλὰ καὶ πολερῶν ῥαύ-
ματι. παραγενόμενος δ' εἰς τὴν
ἑρκανίαν ἐπὶ τινὰς πέτρας ἀπορ-
ρῶσας, ἀξιώθει τὸ ῥαῦμα τῇ
βίᾳ, διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὴν
καταφορὰν τῶν ὑπερκειμένων
τόπων, ἐπὶ τοσούτων. ὥστε τῆς
πέτρας ἐν τοῖς κάτω μέρεσι
πλεῖον ἢ τῶν ἀφ' ἧς αὐτὴν τὴν
καταφορὰν αὐτῇ. διὰ δὲ τέ-
τε τοῦ τόπου φασὶ τὰς Ἀσπα-

se, vt plerarumque illarum
scientiae via et ratione certa
quodam modo possint institui.
quare historiae legitime com-
positae haec fuerit pars utilif-
sima.

*Quomodo Aspasiae No-
mades, traiecto amne Oxu, in
Hyrcauiam pedibus veniant
cum equis.*

45. **A**spasiacarum Nomadum
gens sedes habet iuxta
Oxum et Tanaim, quorum a-
mnium alter in mare Hyrcani-
um se exonerat, Tanais in
Maeotim paludem ingreditur.
et sunt ambo eius magnitudi-
nis, vt nauium sint patien-
es. Atque hic admiratione digna
res occurrit, qua Nomades ra-
tione, Oxu flumine traiecto, pe-
dibus cum equis suis in Hyrcani-
am veniant. Eius rei duplex
afferri solet ratio: quarum alte-
ra nihil. quod mireris. continet;
altera est miraculosa, non tamen
eiusmodi, quae fieri nequeat.
Nam Oxus fluuius, e monte
Caucafo fontium origines du-
cens, in Bactriana, multis in
eum aquis influentibus, vehe-
menter auctus, per plana cam-
porum ingenti ac turbido fertur
alueo. deinde vbi ad deserti lo-
ca venit, in abrupta quaedam et
confragosa delatus saxa, tanto
impetu ac violentia, (quippe
fluuius ingens, ex qui de superi-
oribus locis deorsum feratur,) aquas
suas praecipitat, vt in in-
feriore solo abfiliat a dictis sa-
xis ruens aqua longius studio.
Aiunt igitur, per hoc spatium

σπίλας

σιάνας τὰρ αὐτὴν τὴν πέτραν ὑπὸ τὴν καταφορὰν τῆ ποταμῷ παζεύειν μετὰ τῶν ἵππων εἰς τὴν Ἑρκανίαν. Ὁ δ' ἑταίρος λόγος ἐπικεικασμένον ἔχει τῇ πρόδωκ τὴν ἀπόφασιν. τῇ γὰρ ὑποκειμένη τότε μεγάλως ἔχοντος πλαταμῶνας, εἰς ἃς καταβράττει, τέρας φασὶ τῇ βίῃ τῷ βεύματος ἐκκοιλιανόντα καὶ διαβρῆγγυντα κατὰ βάθος, ὑπὸ γῆν φέρεσθαι τόπον ἐκ πολλόν, εἴτ' ἀναφαίνεσθαι πάλιν. τὸς δὲ βαρβαροὺς διὰ τὴν ἐμπειρίαν κατὰ τὸν διαλείποντα τόπον κωιδῶσαι τὴν δίοδον ἐπὶ τῶν ἵππων εἰς τὴν Ἑρκανίαν.

Ἀντίοχος τῷ βασιλέως νίκη κατὰ Εὐθυδήμου τῷ ἀποστάτῃ.

Ἀριστεία τῷ βασιλέως ἐν τῇ μάχῃ.

46. Γενόμενης δὲ τῆς προσ-
αγγελίας, διότι συμβαίνει, τὸν μὲν Εὐθυδήμον μετὰ τῆς δυνάμεως εἶναι περὶ Ταγυρίαν, μυρίας δ' ἵπκας προκαθίσθαι φυλάττοντας τὰ περὶ τοῦ Ἀριον ποταμόν, διαβάς ἔπειτα, τὴν πολιορκίαν ἀπογνῶς, ἔχουσαι τῶν προκειμένων. ἀπέχοντος δὲ τῷ ποταμῷ τριῶν ἡμερῶν ὕδον· ἐπὶ μὲν ἡμέρας δύο σύμματρον ἐποίησατο τὴν πορείαν, τῇ δὲ τρίτῃ μετὰ τὸ δευτερεῖον τοῖς ἄλλοις ἅμα τῷ Φωτὶ κωιδῶσαι παραγγείλα τὴν ἀναζυγὴν, αὐτὸς δ' ἀναλαβὼν τὸς ἵπ-

propter istam rupem sub aquae praecipitantis alueo pedestri itinere Aspadacas cum suis equis in Hyrcaniam transire. Ratio altera expositionem vest magis similem habet. Solus illud, in quod e catarrhactis Oxus cadit, vastas planities aiunt habere, quas vis atque impetus praecipitantis aquae cauat: deinde ubi dirupta terra profundum sibi foramen aperuit, subter terram ferri omnem, ac mox, spatio confecto non ita magno, rursus emergere et in conspectum venire. barbaros, qui locorum naturam probe teneant, qua intermittit fluuius, equis vestros in Hyrcaniam iter facere.

Antiochi regis victoria de Euthydemo, qui rebellionem fecerat.

Regis ipsius in certamine virtus.

46. Rex Antiochus, cognito per nuntios, Euthydemum cum exercitu circa Taguriam esse, equitum decem millia ad tutandam Arii amnis ripam regionis praesidere, damnata expugnationis spe, fluuium transire, et pergere in hostem decreuit. Tridui tunc iter a flumine aberat Antiochus, qui ubi per biduum moderato gradu agmen duxisset, tertio die, a coena dato ceteris praecepto, ut, simul lux esset orta, castra mouerent, ipse cum equitibus, pedestri-

πῆξι.

ἡ τὰς ἐξέδους, αἷμα δὲ
 τὰς ποταμίας, προῆγε νυ-
 πορείᾳ χρωμένους ἐνεργῶ.
 ὁ ἱππὶς ἐπὶ τὸν ὄχλόν τῶν
 τῶν τὰς μὲν ἡμέρας
 ὕπνῳ παρὰ τὸ χεῖλος τῆ
 ὕ, τὰς δὲ νύκτας ὑποχω-
 ρὸς τινα πόλιν, ἐκ ἑλκ-
 τῶν ἐκείνων. διακρίνας δὲ
 τὴν καταλειπομένην ὁδόν,
 ἡ παρὰ τὴν ἱππασίαν ὑπ-
 ἔστη. ἔδοξε παρακλίσας
 νυκτὸν αἶμα τῷ ὄντι τὸ
 ὡ μέρους τῆς μεθ' ἑαυτῆ
 σης. οἱ δὲ τῶν Βακτρι-
 αῖς, σπῆνδοντων αὐτοῖς
 πρὸς τὸ γεγονός, ἐξε-
 ῖον, καὶ κατὰ πορείαν
 ἔργον τοῖς ὑπεναντίοις. ὁ
 εὐαὶς θῆκων, ὅτι δεῖ δέ-
 ῖ τὴν πρώτην ἐπιφορὰν
 πολεμίων, παρακαλέσας
 ἐπὶ αὐτὸν εἰδισμένους κιν-
 ῶν τῶν ἱππέων διχίλις,
 ἡ αἰσὶς παρήγγειλε κα-
 μαίας καὶ κατ' ἑλαμὸς αὐ-
 παραβάλλειν, καὶ λαμβά-
 νειν τὰς εἰδιμένους τὰ-
 αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν προ-
 ῖων ἱππέων ἀπαντήσας
 ἡ αἰσὶς τοῖς πρώτοις ἐπιφε-
 ρει τῶν Βακτρίων. δοκεῖ δὲ
 τῶν τὸν κίνδυνον Ἀν-
 ς ἀγωνίσασθαι διαπραπέ-
 τῶν μεθ' ἑαυτῆ. πολλοὶ
 ἡ ἀμφοτέρων διεφθάρησαν
 ἡ τῶν δὲ τῆς πρώτης ἱπ-
 ς οἱ μετὰ τῷ βασιλείῳ.
 ἡ δευτέρως καὶ τρίτης ἐπιφε-
 ρει, ἐπείθοντο, καὶ κακῶς
 ἡ τῶν. κατὰ δὲ τὸν και-

bus expeditis, cetratis decem
 millibus noctu profectus, ci-
 tatinu ad vltiora contendit.
 Sciscitando namque didicerat,
 equitatum hostium interdiu
 quidem stationes in ripa flumi-
 nis habere. noctu vero ad
 quoddam oppidum se recipe-
 re, viginti stadia inde distans.
 Itaque silentio noctis conse-
 cto, quod supererat itineris,
 (vtpote per patentes campos
 et equitatu aptos agmen du-
 cens,) priusquam illuc efferret,
 partem equitatus sui maxi-
 mam flumen traiecerat. Ba-
 ctriiani equites per signa, quae
 a speculatoribus edebantur,
 rem edocti, auxilii ferendi
 caussa properantes. in ipso
 itinere in hostes incidunt.
 Rex faciendum sibi omnino iu-
 dicans, vt primum illum ini-
 petum hostium et procellam
 equestrem sustineret, duo e-
 quitum millia, secum pugna-
 re solita, cohortatus, ceteris
 imperat, vt per signa ac tur-
 mas aciem ordinarent, et sta-
 tiones consuetas singuli cape-
 rent; ipse cum iis, quos dixi-
 mus, equitibus pergere in ho-
 stem, et cum prima acie Ba-
 ctrianorum pugnam capesse-
 re. Est hominum opinio, An-
 tiochum eo certamine egregie
 prae omnibus suis rem manu
 gessisse. Perierunt vtraque
 ex parte multi. Qui regem
 comitabantur. alam equita-
 tus hostilis primam supera-
 runt. secunda mox et ite-
 rum tertia ingruente, premi
 regia cohors coepit, iamque
 adeo malo loco res erant.

ρὲν

ρὸν τῶτον, τῶν πλείων ἱππέων ἐκ-
ταταγμένων ἤδη, Παναίτωλος
ἐπαγαγεῖν παραγγείλας, τὸν μὲν
βασιλέα καὶ τὰς μετ' αὐτῷ κινδύ-
νεύοντας ἐδέξατο, τὰς δὲ τῶν
Βακτριανῶν ἐπιφαιρόμενας ἀτά-
κτως ἐκ μεταβολῆς προτροπὰς
ἀνάγκας Φυγεῖν. ἐκείνοι μὲν ἔν,
τῶν περὶ τὸν Παναίτωλον αὐτοῖς
ἐπικειμένων, ἢ πρότερον ἔστησαν,
ὥς δ' συνέμιξαν τοῖς περὶ τὸν
Εὐθύδημον, τὰς πλείους ἀπολω-
λεκότας αὐτῶν· οἱ δὲ τῷ βασι-
λέως ἱππεῖς, πολλὰς μὲν φονεύ-
σαντες, πολλὰς δὲ ζωγρεῖα λα-
βόντες, ἀνεχώρουν. καὶ τότε μὲν
αὐτῷ παρὰ τὸν ποταμὸν ἠύλισθη-
σαν. ἐν δὲ τῷ τῷ κινδύνῳ τὸν
μὲν ἵππον συμβαίνει ἀποθανεῖν
τραυματιζόμενα, αὐτὸν δὲ πλη-
γύοντα διὰ τῷ σώματος ἀποβαλεῖν
τινας τῶν ὀδόντων, καθόλου δὲ Φή-
μην ἐκ' ἀνδρείᾳ περιποιήσασθαι
τότε μάστιγα. γενομένης δὲ τῆς
μάχης ταύτης, ὁ μὲν Εὐθύδη-
μος καταπλαγὴς ἀνεχώρησε με-
τὰ τῆς δυνάμεως εἰς πόλιν Ζα-
ρίασπα τῆς Βακτριανῆς.

cum, maxima iam equitatus
parte in aciem structa, Pa-
naetolus, dato signo indu-
cendi in pugnam equites,
regem et eos, qui simul pe-
riclitabantur, sustinuit, Ba-
ctrianos vero, qui passim inue-
hebantur, non servatis ordi-
nibus, terga dare et effusa fu-
ga compulsi fugere. Et illi
quidem, quum Panaetolus fu-
gientibus infestus incumbere-
ret, multis suorum desidera-
tis, non prius loco steterunt,
quam Euthydemo fuerunt
coniuncti. Regii equites
postquam multos occidissent,
multos cepissent viuos, rece-
ptui cecinerunt, et nocte il-
la ad ripam fluminis teten-
derunt. In hoc praelio acci-
dit, ut regis equus accepto
vulnere moreretur, ipse sau-
ciatus in ore dentes quosdam
amitteret, et omnino fortitu-
dinis famam ex ea maxime
pugna sibi pareret. Secun-
dum dimicationem hanc Eu-
thydemus, metu percussus,
Zariaspa, quod est Bactria-
nae oppidum, se recepit.

ΕΚ ΤΗΣ
 ΕΝΔΕΚΑΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
 ΤΩΝ
 ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
 ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ
 Ε
 POLYBII MEGALÓPOLITANI
 VNDECIMA HISTORIA
 EXCERPTA.

Πᾶς Ἀσδρέβας, ὁ τῷ Ἀν-
 νίβῃ ἀδελφός, μετὰ μεγίστης
 δυνάμεως εἰς τὴν Ἰταλίαν εἰσ-
 ἔλαθον, ἐνικήθη ὑπὸ Ῥωμαίων.

Ὅτι Ἀσδρέβας, σφαλεῖς
 τοῖς ὅλοις, γενναίως χρησά-
 μενος τοῖς παρῶσι, μηδὲν ὑπ-
 ἔμεινε τῶν περβεβιωμένων
 ἀνείνων, καὶ περὶ τῆς Πο-
 λυβίου ἐπίστασις.

Ῥωμαίων διάθεσις ποικίλη
 τῆς νίκης ἀγγελθείσης.

*Quomodo Asdrubal, Han-
 nibalis frater, cum numeroſo
 exercitu in Italiam ingreſſus,
 viſtus eſt a Romanis.*

*Quomodo Asdrubal uniuers-
 o praelio viſtus, ita genereſe
 ſeſe geſſerit, vt nihil anteaſſa
 vita indignum pateretur; et
 ſuper ea re Polybii animad-
 uerſio.*

*Habitus animorum varii in
 Po. Ro. poſt allatum victoriae
 nuntium.*

Ασδράβης δὲ τούτων μὲν ἤρε-
 σκεν ἑνὲν τῶν δὲ
 πραγμάτων ἔτι δόν-
 τας ἀναστροφῇ, δ.α. τὸ θεωρεῖν
 τὰς πολιτείας ἐκτεταγμένους καὶ
 προαίοντας, ἡναγκάζετο παρα-
 τομ. II.

Αsdrubali nihil quidem
 horum placebat; sed
 quum res ipsae nullum
 ei amplius ad deliberandum
 tempus concederent, quod edu-
 ctos iam in aciem hostes in-
 S τῶν

τάττειν τὰς Ἰβηρας καὶ τὰς μετ' αὐτὰ γεγονότας Γαλάτας. προ-
 θέμνος δὲ τὰ θηρία τὸν ἀριθμὸν
 ἔντα δέκα, καὶ τὸ βάθος αὐξήσας
 τῶν τάξεων, καὶ ποιήσας ἐν βρα-
 χεὶ χώρῳ τὴν ὅλην δύναμιν, πρὸς
 δὲ ταῖς μέσων αὐτὸν θείας τῆς
 παρατάξεως κατὰ τὴν τῶν θη-
 ρίων προσασίαν, ἐποιεῖτο τὴν ἔφο-
 δον ἐπὶ τὰ λαῖα τῶν πολεμίων,
 προδιελθὼς, ὅτι δεῖ κατὰ τὸν
 παρόντα κίνδυνον νικᾶν ἢ θνή-
 σκειν. ὁ μὲν ἔν Λίβιος ἀντεπῆει
 τοῖς πολεμίοις σοβαρῶς, καὶ συμ-
 βαλὼν ταῖς αὐτῆς δυνάμεσιν ἐμά-
 χετο γενναίως· ὁ δὲ Κλαύδιος ἐπὶ
 τῇ δεξιᾷ κέρατος τεταγμένος,
 προάγειν μὲν εἰς τὴν προῶσαν καὶ
 ὑπερκερᾶν τὰς ὑπεναντίας ἐκ
 ἐδύνατο, διὰ τὰς προκειμένους δυσ-
 χωρίας, αἷς πεπιστευκώς Ἀσδρέ-
 βας ἐποίησατο τὴν ἐπὶ τὰ λαῖα
 τῶν πολεμίων ἔφοδον. ἀπόρως δὲ
 διακείμενος ἐπὶ τῷ μηδὲν πράτ-
 τειν, ὑπ' αὐτῆς συμβαίνοντος
 ἔμαθεν, ὃ δέον ἦν πράττειν. διὸ
 καὶ παραδεξάμενος ἀπὸ τῶν δε-
 ξιῶν τὰς αὐτῆς στρατιώτας κατὰ
 τὸν ὅπινον τόπον τῆς μάχης, καὶ
 τὸ λαὸν ὑπεράρας τῆς ἰδίας παρ-
 εμβολῆς, προσέβαλε κατὰ κέρας
 τοῖς Καρχηδονίοις ἐπὶ τὰ θηρία.
 καὶ μέχρι μὲν ἐν ταύτων ἀμφίδο-
 ξος ἦν ἡ νίκη. οἳ τε γὰρ ἄνδρες
 ἐφαυλῶς ἐκινδύνευον ἀμφοτέ-
 ροι. διὰ τὸ μήτε τοῖς Ῥωμαίοις ἐλ-
 πίδα καταλείπεσθαι σωτηρίας
 εἰσφαλεῖν, μήτε τοῖς Ἰβησι καὶ
 Καρχηδονίοις, τὰ τε θηρία κοι-
 νὴν ἀμφοῖν παρείχοντο τὴν
 χρεῖαν ἐν τῇ μάχῃ. μέσα γὰρ

structosque videret, coactus
 est, Hispanos et quos secum
 habebat Gallos ad dimican-
 dum ordinare. Elephantos
 numero decem ante signa col-
 locavit, aciem profundiore
 quam porrectiore instituit,
 eaque in modico loci spatio
 rite ordinata, mediam ipse
 frontem curans, qua parte
 oppositae erant bestiae, lae-
 uum Romanorum cornu ag-
 gredi institit, eo praelio aut
 vincere aut mori constitutum
 apud se habens. Lippius con-
 tra superbo incessu pergere in
 hostem, et cum vniuersa ma-
 nu sua pugnam capeffens,
 forti animo rem gerere. Clau-
 dius, qui in dextro cornu sta-
 bat, neque promovere gra-
 dum, neque Poenos circum-
 dare poterat, obstante eius
 conatibus locorum difficulta-
 te, qua Asdrubal re fretus in-
 petum in laeuum Romano-
 rum cornu fecerat. his an-
 xio curis Claudio et inopi
 confilii, quod maneret otio-
 sus, ipse rerum euentus, quid
 opus esset facto, suggestit.
 Igitur dextimo milite assumpto,
 ac pone suorum terga circum-
 ducto, postquam ultra laeuum
 Romanae aciei cornu procef-
 sisset, Poenos, qui ex ele-
 phantis pugnabant. a latere
 est adortus. Et haecenus qui-
 dem anceps victoria erat: et-
 enim vtriusque viri ex aequo
 periclitabantur, quum neque
 Romanis, si vincerentur, ne-
 que Hispanis aut Carthaginien-
 sibus spes salutis vlla superesset,
 et bestiae communis pars prae-
 αἰκίλη-

ἀπεληλυμένα καὶ συνακοντιζόμενα διατάσσεται καὶ τὰς τῶν Ῥωμαίων καὶ τὰς τῶν Ἰβήρων τάξεις. ἅμα δὲ τῷ τὰς παρὰ τὸν Κλαύδιον προσπεσέν κατ' ἑαυτοὺς πολέμοις, αἰῶσαι· ἦν ἡ μάχη, τῶν μὲν κατὰ πρόσωπον, τῶν δὲ κατὰ νώτε τοῖς Ἰβησι· προσκειμένων. ἐξ ὧν καὶ συνέβη, τὰς πλείους τῶν Ἰβήρων ἐν αὐτῷ τῷ τῆς μάχης καιρῷ κατακοπῆναι. τῶν δὲ Ἰβηρίων τὰ μὲν ἐξ ἅμα τοῖς ἀνδράσι ἐπεσε, τὰ δὲ τόσσαρα, διπλάσιαι τὰς τάξεις, ὑστερον ἑτέροις μεμονωμένοις καὶ ψιλὰ τῶν Ἰνδῶν.

2. Ἀσδρὺβας δὲ, κατὰ τὸν πρὸ τῆς τῆς χρόνον καὶ κατὰ τὸν ἐρχατον καιρὸν ἀντὶ ἀγαθὸς γενομένος, ἐν χειρὶν νόμῳ καταστρεψαί τὸν βίον, ὃν ἐκ ἀξίου ἐκτισσόμενον παραλίπαι. Ὅτι μὲν ἀδελφὸς ἦν Ἀννίβη κατὰ φύσιν, καὶ διότι, χωρίζομενος εἰς τὴν Ἰταλίαν, τῆς τὰς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν πράξεις ἐνεχείρισεν, ταῦτα μὲν ἐν ἡμῶν πρότερον δεδήλωται. παραπλησίως δὲ καὶ διότι πολλοῖς μὲν χρησάμενος ἀγῶσι πρὸς Ῥωμαίους, πολλοῖς δὲ καὶ ποικίλλας περιτάσσει παλαιὰς διὰ τὰς ἐπαποταλόμενας ἐκ Καρχηδόνος εἰς Ἰβηρίαν στρατηγίας, ὡς πᾶσι τοῖς εἰρημένοις καιροῖς ὅπως μὲν τῷ πατρὸς Βάρκα, ὅπως δὲ καὶ γενναίως τὰς πεμπτασίας καὶ τὰς ἐλαττώσεις ὑπελείπει φέρων· καὶ ταῦτα διὰ τῶν πρὸ τῆς συντάξεως δεδηλω-

lii essent. inter dimicantes namque acies deprehensae atque telis confossae, et Romanorum et Hispanorum ordines ex aequo conturbabant. simul vero ac Claudius in Poenorum aciem postremam incumbere coepit. aliis a fronte, aliis a tergo Hispanos prementibus, non amplius aequalis pugna fuit; ex quo factum, ut pars Hispanorum multo maxima in ipso certamine perimeretur. beluorum sex cum ipsis viris ceciderant: quatuor, quae ordines perruperant, postea sunt captae, sed solae, sine propugnatoribus, neque Indis.

2. Asdrubal et semper ante eum diem, et eo maxime tempore, quod ultimum ei fuit, virum se praebuit, et in ipso conflictu vitam finivit. Quem virum ut silentio praetermitteremus indictum, hautquaquam fuerit aequum. Et fuisse quidem illum natura Hannibalis fratrem, eique Hannibalem, cum in Italiam profisceretur, belli in Hispania gerendi curam mandasse, antea ostendimus: qui etiam prioribus libris declarauimus, quas ipse pugnans cum Romanis pugnauerit, quam multas, quam varias rerum difficultates habuerit elutandas propter duces, qui subinde in Hispauiam Carthagine mittebantur: postremo quum tot tantusque fortunae vices experiretur, quam semper patre Barca dignum se filium praebuerit, et forti ac generoso animo omnes casus aduersaque

παρεν. παρὶ δὲ τῶν τελου-
ταίων ἀγώνων νῦν ἐρῶμεν, καὶ
πάντα πέφηνον ἡμῖν ἄξιος ἐπι-
τάσεως εἶναι καὶ ζήλου. Τὰς
γὰρ πλείους θέν ἐν τῶν στρα-
τηγῶν καὶ τῶν βασιλέων, ἐκεί-
δαν συντηνται τὰς ὑπὲρ τῶν
ἄλλων ἀγῶνας, τὰ μὲν ἐν τῶν
κατορθωμάτων διδοῖα καὶ λυσι-
τελῆ συνεχῶς λαμβάνοντας ὑπὸ
τῆν ὄψιν, καὶ πολλὰς ἐπι-
συνοντας καὶ διαλογιζόμενος,
πῶς διὰ τὸς χρήσονται, κατὰ
λόγον σφίσι χρησέμεν τῶν
πραγμάτων· τὰ δ' ἐκ τῶν
ἀπορρημάτων ἐκείνι πρὸ ὀφθαλ-
μῶν τιθεμένους, εἰ δ' ἐν νῦ
λαμβάνοντας, πῇ καὶ τί πρα-
κτέον ἐκείνους ἐκ κατὰ τὰς
περιπτώσεις. αὐτοὶ τὸ μὲν ἔ-
τοιμὸν εἶσι, τὸ δὲ πολλὰς δα-
ταῖα προνοίας. Τοιγαρὶν οἱ
πλείοι διὰ τὴν αὐτῶν ἀμέ-
λειαν καὶ τὴν ἐν τέτοις ἀβε-
λῶν αἰσχρῶς μὲν ἐποίησαν τὰς
ῥήτας, εὐγενῶς πολλὰς ἡγνο-
υσμένων τῶν στρατιωτῶν· πα-
τήχονταν δὲ τὰς πρὸ τῶν πρά-
ξεως, ἐπονείδισον δὲ σφίσι τὸν
καταλειπόμενον ἐποίησαν βίον.
Διότι δὲ πολλοὶ τῶν ἡγεμέ-
νων παρὶ τῆς τοῦ μέρους
σφάλλονται, καὶ διότι μεγί-
στη ἐν τέτοις ἔχει διαφοράν
ἀνὴρ ἀνδρὸς, εὐχερὲς τῷ βα-
λομένῳ καταμαθεῖν· πολλὰ
γὰρ ὑποδείγματα τῶν τοιού-
των πεποίηκεν ὁ προγεγονὼς
χρόνος.

omnia tulerit. Nunc de nouis-
simis eius certaminibus dico-
mus, propter quae vel maxi-
me dignum iudicauimus, ad
quem cognoscendum et aemu-
landum lectoris attentionem
excitarem. Enimuero ple-
rosque omnes imperatores aut
reges videas, quoties ad uni-
uersae rei dimicationem ve-
niunt, gloriam et commodum,
quae re bene gesta sint consi-
cuturi, assidue sibi ob oculos
ponere, saepe cum animo suo
reputare, aut cum aliis discuti-
re, quo pacto singulos sint tra-
ctaturi, et cuncta administrat-
uri, omnibus ex animi sententia
confectis; clades vero neque
oculis umquam suis subicere,
neque eam cogitationem men-
te complecti, quomodo se gere-
re aliquis, aut quid facere in ad-
uersis casibus debeat: quum ta-
men proclive sit illud prius, hoc
magna indigeat providentia.
Iccirco multi propter infirmum
animo rerum incuriam, quod-
que de rebus asperis nullum
umquam consilium inissent, et
detrimenta cum sua ignominia
acceperunt, etsi milites saepe
forti animo dimicant; et cum
res antea praeclare gestas de-
turparunt, tum etiam, quicquid
ipsis supererat vitae, probrosum
et ignominiosum sibi reddido-
runt. Quod autem pars magna
ducum hoc erroris genere de-
cipiatur, longeque plurimum
res ista praestare virum vix,
facile est cuius intelligere: id
enim exemplis liquido con-
stat, quae ad hoc aevi quam
plurima sunt edita.

3. Ἀσδρὺβας δὲ ὥς μὲν ἦν
 εὐαίς δι τῶν κατὰ λόγον τῶ
 ἔκαστῃ πράττων ἔξιον τι τῶν
 προβαθυμένων, εὐνὸς μᾶλλον
 προσηύτο κατὰ τὰς κινύνας,
 οὐκ ἔτις αὐτὰ σωτηρίας· ἀπὲρ δὲ
 πύσας ἀφελαιμένη τὰς εἰς τὸ
 μέλλον ἀπίδας ἢ τύχη συνέ-
 λαισε πρὸς τὸν ἔχοντα καιρὸν,
 οὗτο παραλειπὼν ἔτε περὶ τὴν
 μαρτυρίαν, ἔτε κατὰ τὸν κιν-
 ὑνον πρὸς τὸ νικᾶν, ἔχῃ ἦττον
 πρόνοιαν ἔχει τῶ σφαλῆς τοῖς
 εἰσὶν ἑκάστη χωρήσῃ τοῖς
 εὐαίς, καὶ μὲν ὑποκρίναι
 ἡμῶν προβαθυμένων ἀνάξιον.
 Ἐπειτα μὲν ἔν ἡμῶν αἰρήθῃ
 οὐκ ἔν τῶν ἐν πραγμασῶν ἀνα-
 πνεύμενον, ἦν μῆτε προση-
 ὑς καὶ κινύνας σφαλῆς τὰς
 αὐτῶν καὶ αὐτῶν ἀπίδας, μῆ-
 τε φιλῶντες κατὰ τὸ ἔξον
 αἰχρᾶς καὶ ἀποκαίσεις ποιῶ-
 σι τὰς αὐτῶν περιπατείας.
 Ῥωμαῖοι δὲ τῇ μάχῃ καταρ-
 θύσαντες, παραντίκα μὲν τῶν
 χιρῶνα διαρταζόν τῶν ὑπαυαν-
 θῶν, καὶ πελῆς μὲν τῶν Καλ-
 γῶν, δι τῶς εἰβάσι κοιμημέ-
 νος δὲ τὴν μέδην, κατένο-
 ῖον ἱερῶν τρέπον· αὐτῶν
 δὲ καὶ τὴν λοιπὴν τῶν αἰχμα-
 λῶτων λαίαν, ἀφ' ἧς εἰς τὸ
 δημόσιον ἀνέχῃ πλείων τῶν
 τραυμάτων ταλάντων. ἀπέ-
 θανον δὲ τῶν μὲν Καρχηδε-
 ὄνων κατὰ τὴν μάχην σὺν τοῖς
 Καλγῶν ἐν ἐλάττω μυρίων,
 τῶν δὲ Ῥωμαίων περὶ διχίλις.
 ἀέλωσαν δὲ καὶ ζωγράφους
 τῶν ἀνδρῶν Καρχηδονίων, οἱ

3. Asdrubal vero, dum qui-
 dem probabilis ei spes aliqua su-
 pererat, posse aliquid se rebus
 ante gestis dignum efficere, ni-
 hil antiquius in obeundis prae-
 liis habuit, propriae salutis
 conseruatione: vbi vero nuda-
 tum omni spe in posterum for-
 tuna ad huius postremi certa-
 minis necessitatem adegit, etsi
 nihil est ab eo praetermissum,
 neque in apparatibus, neque in
 ipso conflictu, quod ad victo-
 riam consequendam faceret,
 non minus tamen meditatus
 fuerat, si forte in vniuersae rei
 fraudem laberetur, quo pacto
 cum aduersa fortuna ita congre-
 deretur, vt an.eactam vitam
 nullo facinore se indigno deho-
 nestaret. Atque haec eorum
 gratia dicta mihi sunt, qui in
 rebus agendis versantur, ne aut
 praeliorum aleam temere sube-
 untes. eorum, qui suam salu-
 tem fidei ipsorum commise-
 runt, spem fallant, aut immo-
 dica vitae conseruandae cupidi-
 tate turpitudinis atque ignomi-
 niae notam aduersae fortunae
 suae inurant. Romani post vi-
 ctoriam partam castra hostium
 repente diripuerunt, multos
 ibi Gallos, in toris stramineis
 prae temulentia iacentes, in
 modum victimarum iugula-
 runt, praedam quoque reliquam
 captiuorum collegerunt. ex qua
 in aerarium talenta amplius
 trecenta sunt relata. desiderati
 sunt in pugna Carthaginensium
 et Gallorum non pauciores de-
 cern millibus, Roman. circiter
 c. c. c. venere etiam in pot-
 estatem viui e principibus Car-

δὲ λοιποὶ καταφθάρησαν. τῆς δὲ Θήμης ἀφικομένης εἰς τὴν Ῥώμην, τὴν μὲν ἀρχὴν ἠπίευν, τῷ λίαν βλέπειν τὰτο γινόμενον ἰδεῖν· ἐπειδὴ δὲ καὶ πλείους ἦσαν, ἔμεινον τὸ γαγοῦν. ὁ δὲ καὶ κατὰ μέρος διασπόμενοι, τότε δὲ χάρις ὑπεμβάλλετο· ἢ ἡ πόλις πλήρης, καὶ πᾶν μὲν τέμενος ἐκοσμεῖτο, πᾶς δὲ νότος ἔγαμε πελάγων θυμάτων, καὶ οὐκ ὅτι εἰς τοιαύτην εὐελπίαν παραγέγοντο καὶ θάρσος, ὥστε πάντας τὸν Ἀντίβαν, ὃν μάλιστα πρότερον ἐφωβήθησαν, τότε μηδ' ἐν Ἰταλίᾳ νομίζεν παρῶναι.

Πῶς παραγενομένων πρὸς Αἰτωλὸς πρεσβέων παρὰ Πτολεμαῖος τῷ βασιλεῶς, καὶ τῆς Ῥοδίων πόλεως, καὶ τῆς Βυζαντίων καὶ ἄλλων, εἰς αὐτῶν ὑπὲρ ἀπάντων τῶν Ἑλλήνων παρεκάλεσάτο αὐτὰς, ἀφέντας τὴν πρὸς Φίλιππον πόλεμον, τὴν εἰρήνην ἐλέσθαι, καὶ τὰς Ῥωμαίων ἐπιβολαῖς φυλάσσεσθαι.

Ἐπιμαρτυρία τῶν τῷ Φιλίππῳ πρεσβέων ὑπὲρ τῶν μετὰ ταῦτα συμβησομένων τοῖς Ἑλλήσι κακῶν.

4 **Ο**τι μὲν ἔτε Πτολεμαῖος ὁ βασιλεὺς, ἔθ' ἢ τῶν Ῥοδίων πόλις, ἔθ' ἢ τῶν Βυζαντίων, καὶ Χίων καὶ Μιτυλη-

thaginiensium nonnulli, ceteri omnes perierunt. Huius victoriae fama Romam allata, initio parum in vulgus res credita, sicut ut fieri amat, quoties aliquid vehementer optamus: pluribus deinde aduenientibus, qui non solum rei bene gestae nuntium afferrent, sed etiam sigillatim cuncta declararent, tum enim, uero laetitia infanum magna ciuitas est repleta. tum omnia delubra cerneres exornari, in omnes sacras aedes liba et victimas congeri. atque uno verbo, bonam adeo spem omnes conceperunt et fiduciam, ut iam Hannibalem, quem tantopere haftenus timuerant, ne esse quidem in Italia amplius putarent.

Quomodo ad Aetolos, in publico conuentu congregatos, legati venerint a Ptolemaeo rege, Rhodiorum ciuitate, itemque Byzantinorum, et pluribus aliis: quorum unus uniuersae Graeciae nomine Aetolos hortatus est, ut, posito bello, quod cum Philippo gerebatur, pacem facerent, et a Romanorum consiliis cauerent.

Contestatio legatorum Philippi super euenturis deinceps calamitatibus uniuersis Graeciae populis.

4. **E**quidem, viri Aetoli, pacem vestram neque a Ptolemaeo rege, neque a ciuitatibus Rhodiorum, Byzantio-

νείων

ναίων ἐν παρέργῳ τίθενται τὰς
 ἑματέρας, ὧς ἄνδρες Αἰτωλοί,
 ἀκλύπτεις, ἐξ αὐτῶν τῶν πραγ-
 μάτων ὑπελαμβάνω τὴν ἔναι
 συμφανές. ἡ γὰρ νῦν πρῶ-
 τον, ἀλλὰ δεύτερον ποιούμεθα
 πρὸς ὑμᾶς τὰς ὑπὲρ τῆς εἰρή-
 νης λόγους, ἀλλ' ἐξ ὅτε τὸν
 πόλεμον ἀνεστήσασθε προσ-
 θεύοντες, καὶ πάντα κυρὸν
 διαπρατεύοντες, ἐ διαλείπομεν
 ὑπὲρ τούτων ποιούμενοι πρὸς ὑ-
 μᾶς μνήμην· κατὰ μὲν τὸ
 παρὸν, τῆς ὑμετέρας καὶ Μα-
 κεδόνων τοχάζομενοι καταφθο-
 ρᾶς, πρὸς δὲ τὸ μέλλον, καὶ
 περὶ τῶν σφατέρων πατρίδων,
 καὶ περὶ τῶν ἁλίων Ἑλλήνων
 προσούμενοι. Καθ' ἅπερ γὰρ
 ἐπὶ τοῖς πυρὸς, ὅταν ὑφ' αὐτῆς
 τις ἄπαξ τὴν ὕλην, ἐκείνι τὸ
 λοιπὸν ἐπὶ τῇ τῷ τότε προαιρέσει
 γήγνηται τὸ συμβαῖνον, ἀλλ'
 ἢ ποτ' ἂν τύχῃ λαμβάνει τὴν
 νομήν, τὸ πλεῖον τοῖς ἀνέμοις
 κυβερνῶμενον, καὶ τῇ τῆς ὑ-
 ποκειμένης ὕλης διαφθορᾷ, καὶ
 πολλὰκις ἐπ' αὐτὸν τὸν ἐμπρη-
 σάντα πρῶτον ὤρμησε παρα-
 λόγως· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ
 ὁ πόλεμος, ὑπὸ τινων ὅταν
 ἄπαξ ἐκκαυθῇ, τότε μὲν αὐ-
 τὰς τέτους πρώτους ἀπόλλυσι,
 ποτὰ δὲ φέρεται, φθείρων ἀδί-
 κως πᾶν τὸ παραπεσόν, ὡς
 εἰς καينوποιούμενος καὶ προσ-
 φυσώμενος, ὥσπερ ὑπ' ἀνέμων,
 ὑπὸ τῆς τῶν πλησιάζοντων ἀ-
 γνοίας. Διόπερ, ὧς ἄνδρες Αἰ-
 τωλοί, νομίσαντες καὶ τὰς νη-
 σιώτας πανδημεί, καὶ τὰς τὴν

rum, Chiorum, et Mitylenaeo-
 rum negligi, sed, vt illa fiat,
 curae eis esse non leui, res ip-
 sas palam facere autumo. ne-
 que enim nunc primum aut se-
 cundum super negotio pacis
 vos conuenimus; sed inde a
 principio suscepti a vobis bel-
 li instamus, omnem occasio-
 nem obseruamus, et mentio-
 nem huius rei apud vos facere
 non desistimus, in praesentia
 quidem vestrum et Macedo-
 num exitium animi coniectura
 quadam prospicientes; in po-
 sterum vero et vestrae patriae
 et cominuni omnium Graeco-
 rum saluti mature consulere
 cupientes. Nam quod in igne
 fieri amat, vt, postquam semel
 aliquis aptam ei concipiendo
 materiam accenderit, de cetero
 non amplius in eius arbitrio
 rei euentus sit positus; sed, quo
 tulerit casus fortuitus, late
 grassetur incendium, prout
 ventorum, qui in tali re plu-
 rimum valent, flatus impue-
 rint, et subiectae materiae con-
 flagratio induxerit, saepe vt
 praeter omnium opinionem ip-
 sum auctorem incendii pri-
 mum flamma inuadat: sic et-
 iam bellum, vbi semel a qui-
 busdam est accensum, ipsos
 quidem, qui excitarunt, ante o-
 mnes alios statim perdit; inter-
 dum vero per quicquid est ob-
 uium, immerito deuastans o-
 mnia, late fertur, velut nouas
 subinde vires acquirens. et stul-
 titia proximorum populorum
 non secus ac flatu ventorum ir-
 ritatum. Quamobrem, viri Ae-
 toli. quasi praefens natio vni-

Ἀσίαν κατακύντας Ἑλλήνας παρόντας ὑμῶν δεῖσθαι, τὸν μὲν πόλεμον καταδέσθαι, τὴν δ' εἰρήνην ἐλέσθαι, διὰ τὰ καὶ πρὸς σφῶς ἀνέκειν τὰ γιγνόμενα, σωφρονήσαντας ἐντραπήντες, καὶ πείθετε τοῖς περὶ καλεμένοις. Καὶ γὰρ εἰ κατὰ τινα τύχην πολεμεῖτε πόλεμον ἀλυσίτελῃ μὲν, ἐπειδὴ παντὶ πολέμῳ τῷτο παρέπιετται κατὰ τὸ πλεῖστον, ἔνδοξον δὲ καὶ κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπόθεσιν, καὶ κατὰ τὴν τῶν ἀποβιβούντων ἐπιγραφὴν ἴσω; ἂν τις ὑμῖν ἔχῃ συγγνώμην, Φιλατίως διακειμένοις. εἰ δὲ πάντων ἄρχισιν, καὶ πολλῆς ἀδοξίας πλήρη καὶ βλατφημίας· ἄρ' ἔτι μάλας προσδέεται τὰ πρῶματα ἐπιστάτης; ῥηθήσεταί γὰρ τὸ δοκεῖν μετὰ παρρησίας· ὑμεῖς δ', ἂν εὖ φρονήτε, μετ' ἡτυχίας ἀνέξεσθε. πολλῶ γὰρ ἐστὶν ἄμεινον, ὀνειδιζέμεντας ἐν καιρῷ σωθῆναι, μᾶλλον, ἢ πρὸς χάριν ἀκέσαντας μετ' ὀλίγον ἀπολέσθαι μὲν αὐτοὺς, ἀπολέσθαι δὲ καὶ τὴν λαμπρὴν Ἑλλάδα.

5. Λάβετε τοίνυν πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν αὐτῶν ἀγνοίαν. Φατέ μὲν γὰρ, πολεμεῖν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων πρὸς Φίλιππον, ἵνα σωζόμενοι, μὴ ποιῶσι τάτῳ τὸ

uersa Graecorum, siue qui insulas, siue qui Asiam incolunt, vos nunc rogaret, ut bellum hoc pace velitis commutare, quoniam et ad ipsos quoque ea res pertinet, mentem meliorem induite, reueremini eos, qui vos orant, et precibus nostris exorari vos finite. En-muero si ita vobiscum fortuna ageret, ut bellum gereretur, damnotum illud quidem vobis, (neque enim vllum fere est bellum, cui haec non adhaereat conditio;) sed cum gloria vestra coniunctum, et propter causam, quae illud constaret, et propter egregium laudis titulum, qui bello confecto vos maneret, posset fortasse aliquis hancce animorum obfinationem tantam vobis condonare; sin est istud bellum omnium turpissimum, et quod infamia vos opplebit, et maledictis omnium obiiciet: nonne etiam atque etiam diligenter, quid agatis, vobis est attendendum? dicam enim libere, quod sentio; vos, si sapitis, orationem meam aequis animis accipietis. Praestat enim longe. viri Aetoli, ut opportune obiurgati salutem consequamini potius, quam ut, iis nunc auditis, quae futura sint grata, postmodum et ipsi pereatis, et reliquum onine Graecum nomen in eandem vobiscum perniciem trahatis.

5. Agite igitur. quanto in errore versimini, ob oculos vobis ponite. Nempe hoc dicitis, pro Graecis hoc cum Philippo bellum vos gerere, ut illi saluis rebus imperium Macedonis ne

προσ-

προσπαττούμενον· πολυεῖτε δὲ
 ἐπ' ἐξανδραποδισμῷ καὶ κατα-
 φθορᾷ τῆς Ἑλλάδος. ταῦτα
 γὰρ αἱ συνθήκαι λίγουσιν ὑμῶν
 αἱ πρὸς Ῥωμαίους, αἱ πρότερον
 μὲν ἐν τοῖς γράμμασιν ὑπῆρ-
 χον, νῦν δ' ἐν τοῖς πράγματι
 θεωρῶνται γιγνόμεναι. καὶ τό-
 τε μὲν αὐτὰ τὰ γράμματα τὴν
 αἰσχύνην ἐμὴν ἐπέφερα, νῦν δὲ
 διὰ τῶν ἔργων ὑπὸ τὴν ὄψιν
 τῆτο γίγνεται πᾶσι καταφα-
 νές. λοιπόν, ὃ μὲν Φίλιππος
 ὅσομα γίγνεται καὶ πρόχρημα
 τῷ πολέμῳ· πάχει γὰρ ὁδὸν
 δεινὸν· τῷ δὲ συμμάχων ὑπ-
 αρχόντων Πελοποννησίων τῶν
 Πλάτων, Βοιωτῶν, Εὐβοέων,
 Φωκέων, Λοκρῶν, Θετταλῶν,
 Ἠπειρωτῶν, κατὰ τῶν πε-
 ποιήσθαι τὰς συνθήκας· Ἐφ'
 ὃ τὰ μὲν σώματα, καὶ τὰ
 ἐπιπλοῖ Ῥωμαίων ὑπάρχειν·
 ταῖς δὲ πόλεσι καὶ τὴν χώραν
 Αἰτωλῶν. Καὶ κυριεύσαντες
 μὲν αὐτοὶ πόλεως, ἔτ' ἂν ὑβρί-
 ζαν ὑπομείνῃτε τὰς ἐλευθέρους,
 ἔτ' ἐμπιπράνῃτε τὰς πόλεις,
 πομπίζοντες ὡμὸν εἶναι τὸ ταῖ-
 τον καὶ βαρβαρικόν. συνθή-
 κας δὲ πεποιήσθαι τοιαύτας, δι'
 ὧν ἅπαντας τὰς ἄλλας Ἑλλή-
 νας ἐκδότους δεδύκατε τοῖς βωρ-
 βάροις εἰς τὰς αἰχίας ὑβρεῖς
 καὶ παρανομίας. καὶ ταῦτα
 πρότερον μὲν ἤγνοετο· νῦν
 δὲ διὰ τῆς Ὀρειτῶν καὶ τῶν
 ταλαπυρῶν Αἰγινητῶν ἅπασι
 γέγονε καταφανῆ, τῆς τύχης

agnoscant. cum his vero dictis
 Graeciam ea lege bello preui-
 tis, ut serui: uti eam mancipetis,
 et funditus de'eatis. ita nam-
 que foederis vestri cum Roma-
 nis conditiones ferunt, quae
 antea quum scriptis essent
 comprehensae, nunc in esse-
 ctum adductae cernuntur. et
 tunc quidem vel nuda scripta
 magnam infamiae notam vestro
 nomini inurebant: nunc rerum
 ipsarum argumentis vestra om-
 nia consilia patent. quid mul-
 ta? Philippi nomen non iam
 ob aliud assumitur, nisi ad spe-
 ciem et praetextum. nam ipse
 quidem damnum accipit nul-
 lum: sed quum e Peloponne-
 sis quam plurimos habeat so-
 cietate sibi iunctos, item Boeo-
 tos, Euboeenses, Phocenses,
 Locros, Thessalos, Epirotas, isti
 sunt, in quorum perniciem foe-
 dus est a vobis factum. cui foe-
 deri haec dicta lex, ut corpora
 et supplex corum, qui fuerint
 capti, in praedam Romanis ce-
 dant, urbes atque agri sint Ae-
 tolorum. Et qui, si oppidum ali-
 quod in potestatem vestram
 redegissetis, liberos homines
 contumelia afficere numquam
 sustineretis, neque urbes ipsas
 incendere, quod crudelis id
 profecto et barbari animi esse
 duceretis, eiusmodi tamen pa-
 cem probastis, per cuius condi-
 tiones ceteri omnes Graeci ad
 omne iniuriae et foedissimae
 contumeliae genus a vobis de-
 duntur. Haec vestra consilia
 quum nemini ante essent nota:
 nunc per Oritarum et infelicium
 Aeginetarum calamitates, qui

ὥτπερ ἐπίτηδες ἐπὶ τὴν ἐξώ-
 στρον ἀναβιβάζεσθαι τὴν ὑμῶν
 τέραν ἄγνοϊαν. Ἡ μὲν ἔν
 ἀρχῇ τῇ πολέμῳ καὶ τὰ νῦν
 ἤδη συμβαινόντα τοιαῦτ' ἐστὶ·
 τὸ δὲ τέλος, ὃν ὅλως πάντα
 κατὰ νῦν ὑμῶν χωρήσῃ, ποιοῦν
 τι δεῖ προὔδειν: ἂν δ' ἐκ
 αὐτῆς ἀρχῆς μεγάλων ἅπασι
 τοῖς Ἑλλήσιν;

6. Ὅτι γὰρ ἐν Ῥωμαῖοι τὸν
 ἐν Ἰταλίᾳ πόλεμον ἀποτρίψου-
 σαι. (τὸτο δ' ἐστὶν ἐν ὀλίγῳ,
 συνεκλεισμένῃ τῇς Βρεττίας
 εἰς πᾶν βρυχέει; τόπος Ἀν-
 νίβει) λοιπὸν, ὅτι πάσῃ τῇ
 δυνάμει τὴν ὁκνὴν ἐκὶ τὰς κα-
 τὰ τὴν Ἑλλάδα τόπος τοιή-
 σονται. λόγῳ μὲν Αἰτωλοῖς
 βοηθήσαντες κατὰ Φιλίππου,
 τῇ δ' ἀληθείᾳ πᾶσαν οὐδ' ἐκυ-
 τὸς ποιησόμενοι, καὶ λῆν τὰ
 ἐστὶ καταφάνει· ἐάν τε καλῶς
 προθῶνται ποιεῖν Ῥωμαῖοι κυ-
 ριεύσαντες, ἐκείνων ἐστῶσι καὶ
 τὴν χάριν καὶ τὴν ἐπιγραφὴν
 ἐάν τε κακῶς, τῶν αὐτῶν ὑπ-
 ἀρχων καὶ τὰς ὠφελείας ἐκ
 τῶν ἀποθνήσκοντων, καὶ τὴν ἐξ-
 οίσιν τῶν σωζομένων. Τίσι; δὲ
 τότε τὰς θὰς ἐπικαλέσασθαι
 μαρτυρας, ὅτ' ἂν μήτε τῶν
 θῶν βήληται, μήτε τῶν ἀν-
 θρώπων ἔτι δύνῃται βοηθεῖν
 ὑμῶν μηδὲς. Ἴσως μὲν ἐν ἐξ
 ἀρχῆς ἔβει πᾶσι προσδοκῶν
 τὸτο γὰρ ἦν ὑμῶν πρόπον. ἐπει-
 δὲ δὲ πολλὰ ἐκφύγει τῶν μελ-
 λόντων τὴν ἀνθρωπίνην πρό-

vester esset animus, patefa-
 ctum est omnibus: postquam
 fortuna amentiam vestram, ve-
 lur dedita opera ceu machinae
 theatri impositam, per homi-
 num ora traduxit. Et belli qui-
 dem principium, quaeque iam
 nunc eueniunt, sunt ista. finem
 vero, si omnia vobis ex animi
 sententia successerint, ecquem
 par est expectare? quis vero
 dubitat, futurum id Graecis ma-
 gnorum principum malorum.

6. Manifesta vtiq; res est,
 atque omnibus nota, Romanos,
 ubi primum, quod nunc in Ita-
 lia bellum geritur, a ceruicibus
 suis fuerint amoliti, (quod qui-
 dem breui futurum, coactum iam
 Hannibale in angulum quem-
 dam agri Brutii concedere.) om-
 nibus viribus Graeciam esse
 inuasuros, verbo quidem, ut
 Aetolis contra Philippum fe-
 rant opem; re autem vera, ut
 sui iuris atque ditionis vniuer-
 sam faciant. qui si, Graecia om-
 ni subacta, benigne agere nobis-
 cum voluerint, soli ex eo gra-
 tiam colligent, folis omnia be-
 neficia ferentur accepta: sin
 autem in nos secius consulue-
 rint, et eorum, qui perierint,
 spolia, et eorum, qui seruati
 fuerint, dominatio penes eos-
 dem est futura. Tum enim ue-
 ro vos deum fidem testabimini,
 cum neque deorum vllus vo-
 luntatem, neque hominum fa-
 cultatem ferendae vobis opis
 habebit. Erant fortasse omnia
 haec mala vobis ab initio pro-
 spicienda: id enim vos maxime
 decuisset, verumtamen, quan-
 do pars magna eorum, quae

τοῖαν,

νοικεν, νῦν γε δέον ἂν εἴη, διὰ
τῶν τῶν πραγμάτων συνεπι-
ρακτότας τὸ συμβαῖνον, βέλ-
τιον βελεύεσθαι περὶ τῆς μέλ-
λοντος. Οὐ μὲν ἄλλ' ἡμεῖς γε
κατὰ τὸ παρὸν ἔδδεν ἀπολελοί-
παμεν τῶν ἀρμοζόντων ἢ λέ-
γειν, ἢ πράττειν τοῖς ἀληθι-
νῶς φίλοις, καὶ περὶ τῆς μέλ-
λοντος τὸ δοκεῖν μετὰ παρόη-
σας εἰρήνημεν· ὑμᾶς δ' ἀξίω-
μεν καὶ παρακαλεῖμεν, μήτ'
αὐτοῖς φθονῆσαι, μήτε τοῖς
ἄλλοις Ἑλλήσι τῆς ἐλευθερίας
καὶ τῆς σωτηρίας. Τάτῃ δὲ
πείσαντος διατροπὴν τινα τοῖς
πολλοῖς, ὡς ἔδοκει, μετὰ τῆ-
τον εἰσηλθόν οἱ παρὰ τῷ Φιλίπ-
πῳ πρέσβεις, οἱ τὰς μὲν κατὰ
μέρος λόγους ὑπερέβητο, δύο δ'
ἔφασαν ἥκειν ἔχοντες ἐντολάς·
αἰρημένων μὲν τῶν Αἰτωλῶν τὴν
εἰρήνην ἐτοίμως δέχεσθαι· εἰ
δὲ μή γε, τὰς θεὰς καὶ τὰς
πρεσβευτὰς τὰς παρόντας ἀπὸ
τῆς Ἑλλάδος ἐπιμαρτυραμένους
χωρίζεσθαι, διότι τῶν μετὰ
ταῦτα συμβησομένων τοῖς Ἑλ-
λήσιν Αἰτωλῶς, ἄλλ' ἢ Φίλιπ-
πον αἴτιον δεήσει νομίζειν.

sunt futura, humanam proui-
dentiam effugiunt, nunc saltem
aequum fuerit, impendentes ca-
lamitates de praesentibus con-
iectantes, saniora in posterum
consilia inire. Nos quidem in
praesentia eorum omnium,
quae veris amicis dicenda e-
rant, aut facienda, nihil omnino
praeterinissimus: sed quae vide-
bantur nobis de futuro rerum
statu, libere vobis exposuimus.
Quod superest, petimus a vobis,
atque adeo vos hortamur, vt
neque vobis ipsis, neque reli-
quis Graecis libertatem et salu-
tem inuideatis. Eiusmodi ora-
tione quum orator hic audien-
tium multitudinem non me-
diocriter visus esset commouisse:
post eum Philippi legati
sunt ingressi, qui pluribus ver-
bis in praesens superfedentes,
duo se mandata dixerunt attu-
lisse: si pacem Aetoli proba-
rent, eam se alacres lubenter
accepturos: si minus, discessu-
ros se statim, vbi deos atque le-
gatos, qui e variis Graeciae lo-
cis adessent, forent testati: o-
mnium malorum, quae post
haec euentura Graecis essent,
Aetolos, non autem Philippum
debere cenferi causam atque
auctores.

Ὅτι ὁ τῶν ὅπλων καλλω-
πισμὸς καὶ γάνωσις κατα-
πληκτικὴ ἐστὶ τῶν πολεμίων.

*Armorum elegantiam et ni-
torem valere ad terrorem ho-
stibus incutiendum.*

Πῶς οἱ Ἀχαιοὶ παρακλή-
σε τῷ Φιλοποίμενος, ἦν περὶ
τὸν ἱματισμὸν ἐποιῶντο ἐπι-

*Quomodo Achaii hortatu
Philopoemenis studium ele-
gantioris amittus ad studium
μέλειαν,*

μέλειαν. ταύτην μετ' ἑγὼν *splendentium armorum trans-*
ἐπὶ τὴν τῶν ὀπλῶν λαμπρό- *ulerunt,*
τητα.

Πῶς Μαχανίδας, ὁ τῶν *Quomodo Machanidas, La-*
Λακεδαιμονίων τύραννος, ἀ- *cedaemoniarum tyrannus, acie*
γῶνας ἐκ παρμαζέως πρὸς *decernens cum Philopomenae,*
Φιλοποίμενος συσπείμενος, *quum primo vinceret, nimis*
καὶ τὰ πρῶτα κατεῖ μέρος *vincendi cupiditate victoriam*
νικήσας, μετὰ ταῦτα τῇ *de manibus amisit, et victus*
ἀκρατεῖα τῇ νικᾷ ὀλοχερῶς *ipse postmodum atque occi-*
ἐνίκηθη, αὐτὸς τε ἀπικταίνθη. *sus est.*

7 Μὲν ἄρα μὲν γὰρ, ἔφη, τὴν
λαμπρότητα συμβάλ-
λασθαι πρὸς ἑκτλήξιν τῶν ὑπε-
ραντίων, πολλὰ δὲ συναργεῖν
τὴν ἐκ τῆς ἐπισκευῆς ἀρμογὴν
τῶν ὀπλῶν εἰς τὴν χρείαν. γί-
γνησθαι δ' ἂν καλίστα τὸ δεῖον, εἰ
τὴν μὲν ἐπιμέλειαν, ἣν νῦν ποι-
οῦνται περὶ τὸν ἰατισμόν, ταύτην
ποιήσαντο περὶ τὴν τῶν ὀπλῶν
τὴν δὲ πρότερον ὀλιγορίαν περὶ
τῶν ὀπλῶν, παρ' αὐτῶς ὑπάρ-
χουσαν, ταύτην μετενέγκουσιν
ἐπὶ τὰς ἐσθήτας. ἔτι γὰρ ἄ-
μικτός τε κατ' ἰδίαν βίβας ὁ Φε-
λήτασθαι, καὶ τὰ κοινὰ πράγ-
μαθ' ἁμολογουμένως αὐτὸς δι-
νῆσθαι σάξιν. διόπερ ἔφη,
δεῖν τὸν εἰς ἐξοπλισίαν ἢ στρα-
τεῖαν ἐκπορευόμενον, ὅτε μὲν
τὰς κνημίδας περιτίθεται, σκο-
πεῖν, ὅπως ἀραρυῖαι καὶ ἐλ-
βυσθαι τῶν ὑποδασμῶν καὶ κρη-
πίδων ὑπάρχωσιν αὐτῶν μαλ-
λον· ἔτι δὲ τὴν ἀσπίδα καὶ
θώρακα καὶ τὸ κράνος διαλαμ-
βάνη, περιβλέπειν, ἵνα τῆς

7 Dicebat Philopomenus,
splendorem armorum
ad terrorem hostibus incutien-
dum vim magnam habere; a-
ptitudinem vero eorundem ex
concinnitate fabricae, ad u-
sum conferre mirum quantum.
Rite autem omnia tum de-
num iri administratum, si,
quam nunc in vestitu curam
adhibeant, eam ad arma con-
uerterint: quanta autem nunc
sit apud ipsos armorum incur-
ria, eam ad vestes transtule-
rint. Hoc namque pacto si-
mul rei familiari suae melius
ipsos consulturos, simul rei-
publ. conferuandae maiorem
facultatem habituros. Opor-
tere igitur, ut is, qui vel ad
decursionem, vel ad expedi-
tionem se accingit, cum ocreas
inducit, videat diligenter, sint-
ne illae cohaerenter aptae, ac
splendeant; et quidem multo
magis, quam tibiales crura-
lesue fasciae, et caligae, quan-
do clypeum affumit, et lori-
cam ac galeam, etiam et et-
iam videndum illi, sintne
χλαμύ-

χλαμίδος καὶ τῷ χιτῶνος κα-
θαρώτερον ταύτ' ὑπάρχει καὶ
πολυταλότερον. παρ' οἷς γὰρ τὰ
πρὸς ἐπιφάνειαν αἰρετώτερά
ἐσσι τῶν πρὸς τὴν χρείαν, παρὰ
τέτοις αὐτόθεν αἰδέως προφα-
νὲς εἶναι τὸ συμβησόμενον ἐν
ταῖς συνουσίαις. καθόλου δ' ἡξί-
αυλαμβάναν, ὥς δ' μὲν ἐν τοῖς
ἡμετέροις καλλωπισμοῖς γυναικὸς
εἶναι, καὶ ταύτης ὁ ἴσως σὺν φρο-
νῇ· ἢ δ' ἐν τοῖς ὅπλοις πολυ-
εὐλογοῦ καὶ σεμνότητος ἀνδρῶν
ἀγαθῶν, προαιρουμένων ἑαυτοὺς
καὶ ταῖς πατρίδας ἐνδόξεως σώ-
ζειν. Πάντας δ' οἱ παρόντας
ἐπὶ τὴν αὐτὴν τῆς παρακλήσεως
ἀφαιρούμενος, ὥς καὶ παρ' ἑσθ-
ρα μὲν ἀποτινυόμενοι τὸ βυ-
βλῶσθαι, αἰδέως ἐνδείκνυντο
τὰς ἀκαλλωπισμένας, καὶ δια-
κρίναντες ἑαυτοὺς ἡνάγκαζον τῆς
ἐργασίας. ἔτι δὲ μάλλον ἐν ταῖς
ἐξουσιαστικαῖς καὶ στρατιωτικαῖς παρ-
τήρην οἴαντες αὐτοὺς ἐν τοῖς προ-
σηγμένοις.

3. Οὕτως εἰς λόγους, εὐκαί-
ρους μάλιστα ὑπ' ἀνδρὸς ἀξιολό-
γου, πολέμου ὁ μόνον ἀποτρέ-
πει τῶν χειρῶν, ἀλλὰ καὶ
παραρμῇ πρὸς τὰ ἀάλατα τὰς
ἀνδράδας· ὅταν δὲ καὶ τὸν
ἴσον βίον ἀκάλυτον εἰσφέρει-
ται τοῖς εἰρημαίοις ὁ παρακα-
λῶν, ἀνάγκη λαμβάνειν τὴν
πρότην πλῆν τὴν παραινέσιν.
ὁ δὲ παρ' ἐκείνου τὸν ἄνδρα μά-
λ' ἂν τις ἴδωι γιγνώσκων. κα-
τὰ τὸ γὰρ τὴν ἐσθῆτα καὶ σί-
τησιν ἀφελῆς καὶ λιτὸς ἦν,

ista mundiora et sumtuosiora,
quam ch. amys aut tunica. Vbi
enim, quae ad speciem dum-
taxat faciunt, maiore studio
excoluntur iis. quae ad vltum
deferuiunt, ibi manifestum
esse vel ex eo ipso, qualis
praeliorum euenus sit futu-
rus. Omnino id postulabat
Philopoemen, vt cuncti sibi
persuaderent, cultus nimium
curam mulieri conuenire, et ei
quidem non nimis mod. stae;
armorum vero pretiosorum
studium et decus viris fortis-
bus. qui ex suam et patriae sa-
lutem cum gloria conseruare
propositum habent. Haec
dicenti omnes. qui aderant af-
sentiri. ac praeclare r. onen-
tis prudentiam sic admirari,
vt e vestigio curia egressi, ni-
tidiorē cultu insignes di. ito
statim indicarent, quosdam
etiam forum deuotare adige-
rent. sed multo magis tum
in decursionibus, tum in ex-
peditionibus, ea quae modo
diximus instituta seruabant.

8. Adeo vnica saepe oratio,
ab auctoritatis magnae viro
tempestiue habita, non solum
a pessimis reuocare homines
moribus, sed etiam ad hone-
stissima instituta potest impel-
lere. Quod si vitam quoque
suam dictis congruentem, qui
monet, exhibuerit: eius colora-
tio vt pondus habeat, quod
haberi queat maximum, neces-
sum est. quod sane in eo viro,
vt si in vllio vmquam alio, vide-
res. Erat enim ille in vestitu
et victu facili et paruo conuen-

δυσως

ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰς τῷ
σύμκτος θερραπείας, ἔτι δὲ
καὶ τὰς ἐντεύξεις εὐπερίκο-
πτος καὶ ἀνεπίθονος. περὶ
γε μὴν τῶ παρ' ὅλον τὸν βίον
ἀληθεύειν, μαγίστην ἐποίησατο
σπκδὴν. τοιγάρτοι βραχέα
καὶ τὰ τυχόντα ἀποφαινόμα-
νος, μεγάλην ἐγκατέλιπε πί-
ειν τοῖς ἀκῆσι. παράδειγμα
γὰρ ἐν πᾶσι τὸν ἴδιον βίον
εἰσφερόμενος, ὃ πολλῶν ἐ-
ποίει προσδεῖσθαι λόγων τὰς
ἀκούοντας. διὸ καὶ πολλὰς
λόγους μακρὰς, καὶ δοκῶντας
ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευομένων
δεόντως εἰρηθεῖν, δι' ὀλίγων
ῥημάτων τῇ πίσει καὶ ταῖς
ἐννοίαις τῶν πραγμάτων ὁλο-
χωρῶς ἐξέβαλε. Πλὴν τότε
συντελεσθέντος τῷ διαβελίῳ,
πάντες ἐπανῆγον ἐπὶ τὰς πό-
λεις, τὰ τε ῥηθέντα καὶ τὸν
ἄνδρα διαφερόντως ἀποδεύ-
μενοι, καὶ νομίζοντες, ὅδ' αὖ
παθεῖν ἔδεν δεινὸν αἰεὶ
προεσῶτος. Ὁ δὲ Φιλοποίμην
εὐθὺς ἐπορεύετο εἰς τὰς πό-
λεις, ἐνεργῶς καὶ μετὰ σπ-
δῆς ποιούμενος τὴν ἔφοδον. κα-
πεγα συναγαγὼν τὰς ὄχλους
ἅμα μὲν συνέταξε - -
καὶ τέλος ἔδ' ἔλας ὁκτῶ μῆ-
νας χρῆσθαι τῇ τοιαύτῃ
παρσκευῇ καὶ μελέτῃ, συνῆ-
γε τὰς δυνάμεις εἰς Μαντί-
νειαν, διαγωνιόμενος πρὸς τὸν
τύραννον ὑπὲρ τῆς ἀπάν-

tus. eadem frugalitas et in cor-
poris famulatio. iam in congres-
sibus iis erat moribus, vt in-
portunitatem aliorum facile pa-
teretur, ipse nemini esset odio-
sus. Ante omnia id summo stu-
dio per omnem vitam curabat,
vt vera loqueretur. ex eo fie-
bat, vt quoties aliquid diceret,
licet pauca verba proferret,
quaeque viderentur aliud agen-
ti excidisse, maxime tamen illi
apud audientes fides constaret,
qui vitam quum ita instituisset
suam, vt pro exemplo esset om-
nibus exposita, facile utique
obtinebat, vt ad faciendam
idem multis verbis opus non ha-
beret. Saepe igitur orationes
longas, et quae magna cum ra-
tione a diuersum in rep. sentien-
tibus allatae in medium fuisse
videbantur, breui ipse sermone,
(ea fuit hominis auctoritas) et
consilii a se inuentis funditus
euertebat. Vt redeam ad rem,
dimisso concilio, ad suas quique
ciuitates reuerterunt, et cohort-
tationem hanc, et illius aucto-
rem suum opere comproban-
tes, persuasi etiam, eo temp.
gubernante, nihil aduersi esse
sibi metuendum. Philopoemen
sine vlla mora vrbes circuire,
summo labore et studio omnia
lustrare. deinde multitudine in
singulis locis conuocata, simul,
quid faciendum illis esset, pra-
cipiebat, et dilectus agere in-
cipiebat. Ostendit ad summum
mens, et ne eos quidem inte-
gros, in apparatu copiarum et
exercitatione Philopoemen in-
penderat, quando pro libertate
omnium Peloponnesiorum cum

των τῶν Πελοποννησίων ἐλευ-
θερίας.

9. Ὁ δὲ Μαχανίδας κατατε-
ταβήκως, καὶ νυκίζων, ἀπανεῖ-
πατ' εὐχὴν αὐτῷ γίνεσθαι τὴν
τῶν Ἀχαιῶν ὁρμὴν. ἅμα τῷ γυνώ-
σκει, διότι συνθηροῦντο οἱ τυγ-
χάνουσιν εἰς τὴν Μαντινέαν,
παρκαλέσας ἐν Τενέῃ τῆς Λα-
κεδαιμονίας τὰ πρέπουσα τοῖς
καυροῖς. εὐθὺς εἰς τὴν ἐπι-
σκευ, ἔρρι τῆς ἡμέρας π. Φωνί-
σης, προῆγεν ὡς εἰς τὴν Μαντι-
νέαν, τῆς μὲν Φάλαγγος καὶ ἡ-
γούμενος τῷ δεξιῷ κερτι, τὰ δὲ
μεσοφόρος· ἐξ ἐκτέρῃ τῇ μέ-
σῃ τῆς πρωτοπορείας παρὰ ἡ-
λίας ἄγων, ἐπὶ δὲ τέτοις κρύψῃ,
πληθος ὀργάνων καὶ βελῶν κο-
μίζοντα καταπλάττων. Κατὰ
δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Φιλοπομένην,
ὡς τρία μέρη διήρηκός· τὴν δυνά-
μιν, ἐξῆγεν ἐκ τῆς Μαντινείας,
κατὰ μὲν τὴν εἰς τὸ Ποσειδῶνος
ἱερὸν Φέρεσαν τὰς Ἰλυριῶς καὶ
Θωρακίτας, ἅμα δὲ τὸ ξυγκὸν
ἄπαν καὶ τὰς εὐζώνους· κατὰ δὲ
τὴν ἐξῆς ὡς πρὸς τὰς δύτες, τὰς
Φαλαγγίτας· ἔτι δὲ κατὰ τὴν
ἐχομένην τὰς πολιτικὰς ἰππεῖς.
τοῖς μὲν ἄν εὐζώνοις κατελάβετο
πρώτοις τὸν λόφον τὸν πρὸ τῆς
πόλεως, ὃς ἀνατείνων ἱκανὸν ὑπὲρ
τὴν ὁδὸν κείται τὴν Ξενίδα, καὶ
τὸ προειρημένον ἱερὸν· τῆς δὲ
Θωρακίτας συνάπτων ἐπὶ τὴν με-
σημβρίαν κατέστητε. τήτοις δὲ
συνεχῆς τὰς Ἰλυριῶς παρενέβα-
λε. μετὰ δὲ τάς ἐπὶ τὴν αὐτὴν
εὐθείαν τὴν Φάλαγγα κατὰ τέ-
λη σπερηθὸν ἐν διαστήμασιν ἐπέ-

tyranno acie decreturus Man-
tineam exercitum congregauit.

9. Machanidas, cum barbari-
res placebant, expeditum nem
hanc Aenaeorum aduersus se
ve, ut omnibus votis expeten-
dum sibi ratus, ut primum
Mantineam conuenisse ho-
stium copias cognouit, hortauit
Tegeae Lacedaemonios,
prout tempora et praesens oc-
casio monebat, postea statim
die primo diluvulo Mantineam
duxit. In castris phalangis
cornu curabat ipse, mercena-
rii ad latus utrumque primi
agminis aequis passibus pro-
cedebant, sequebantur carri,
vim magnam qua tormento-
rum qua telorum catapultico-
rum deuehentes. Fidem et-
iam tempore Philopomeni,
diuiso in tres partes exercitu,
ipse quoque Mantinea eduxit.
Per eam portam, qua ad Ne-
ptuni fanum itur, Illyrios et
loricatos emisit, et mercena-
riorum vniuersam manum,
itemque expeditos: per eam,
quae proxime sequebatur oc-
cidentem versus, phalangitas:
per huic proximam equites
urbanos. primos omnium ex-
peditos misit ad occupandum
tumulum, qui in altitudinem
sic satis magnam ante urbem
se attollens, viae, quam Xe-
nidem vocant, et dicto sano
imminet. prope istos versus
meridiem loricatos stare ius-
sit. continentes his Illyrios
apposuit. Secundum hos su-
per eadem recta linea phalan-
gem, cohortatim in suas par-
tes (Graeci tele nuncupant)

εἰσε κατὰ τὴν τάθρον, τὴν
 φέρεσαν ἐπὶ τῇ Ποσειδῆ δια
 μέσῃ τῇ τῶν Μαντινέων πεδίῳ,
 καὶ συνέπτυσαν τοῖς ὄρεσι τοῖς
 συνταρμεῦσι τῇ τῶν Ἐλισφα-
 σίων χώρα. πρὸς μὲν τούτοις
 ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρως ἐπέστησε
 τὸς Ἀχαιῶες ἱππεῖς, ὧν Ἀρι-
 στάνετος ἡγήτο Δυμῶος· κα-
 τὰ δὲ τὸ λαὸν αὐτὸς ἔχχε τὸ
 ξενικὸν ἅπαν ἐν ἐπαλλήλοις τά-
 ξεσιν.

ΙΟ. Ἄμα δὲ τῷ τῇ συνά-
 πτειν ἦδη καιρὸν ἔναι, παρα-
 γνομένου τῶν ὑπαντίων δυ-
 νάμεων, ἐπιτορευόμενος τὰ συ-
 τήματα τῶν Φαλαγγιτῶν παρα-
 καλεῖ βραχέως μὲν, ἐμφαντι-
 κῶς δὲ τῇ παρόντος κινδύνῳ.
 Τὰ μὲν ἔν πλείεσσι τῶν λογιμέ-
 νων ἀταγῇ συνέβαινε γίνεσθαι·
 διὰ γὰρ τὴν πρὸς αὐτὸν εὐνοίαν
 καὶ πίστιν τῶν ὄχλων εἰς τοιαύ-
 την ὁρμὴν καὶ προθυμίαν παρ-
 ἔστη τὸ πλήθος, ὥστε παρα-
 πλῆσιαν ἐνθουσιασμῷ τὴν ἀντι-
 παράκλησιν γίνεσθαι τῶν δυνά-
 μεων, ἄγειν καὶ θάρσει αὐτὸν
 παρακλυεμένων. τῷτο μὲντοι
 παράπαν ἐπιμελῶς ἐπειρᾶτο
 διασχεῖν, ὅτε λάβοις καιρὸν,
 ὅτι τοῖς μὲν ὑπὲρ αἰσχρῶς καὶ
 ἀπονειδίστα δολείας, τοῖς δὲ ὑ-
 πὲρ αἰμυνήσε καὶ λαμπρῆς
 εὐθυθερίας συνέστηκαν ὁ πρῶν
 κίνδυνος. Ὁ δὲ Μαχχινίδας τὸ
 μὲν πρῶτον ὑπέδειξεν, ὅς ὁρ-
 θία τῇ ψάλλγγι προσμίξων
 πρὸς τὸ δεξιὸν τῶν πολεαίων·
 ἐπεὶ δ' ἐπλησίωσε, λαβὼν σύμ-
 μετρον ἀπόστημα, περιέλα

diuisam, et spatii intermediis
 distinctam, ordinavit. atque
 ea secundum fossam porrigeba-
 tur, quae ab aede Neptuni per
 medios Mantinenfium campos
 ad montes pertinet, Elispha-
 siorum agro finitimos. propter
 hos autem in dextro cornu e-
 quites Achaicos, ductore Ari-
 staeneto Dymaeo, disposuit. ipse
 in laevo cornu stabat cum o-
 mnibus mercenariis, quorum
 ordines alii aliis cohaerebant.

ΙΟ. Postquam prope erant
 hostes, et committendae pu-
 gnae tempus iam aderat, Philo-
 poemen phalangitarum agmina
 obiens, paucis eos verbis est
 allocutus, sed ad praefens cer-
 tamen oppido efficacibus. Pars
 maxima eius orationis vix po-
 tuit intelligi: nam propter
 summam hominum erga ipsum
 beneuolentiam et fidem, eum
 multitudo fumsit impetum, ea-
 que alacritas omnium animis
 est exorta, ut, qui audirent
 copias imperatorem vice versa
 cohortantes, et ducere atque
 bono esse animo iubentes, di-
 uino furore percitorum eas vo-
 ces putarent esse. Illud prae-
 cipuo semper studio, quoties
 aliqua daretur occasio, mone-
 re ipsos conabatur, hostibus
 pro foeda et ignominiosa ser-
 uitude, iplis pro libertate in
 aeuum sempiternum memora-
 bili et illustri praefens certa-
 men esse propositum. Macha-
 nidas eam principio speciem
 praebebat, quali directa in
 longum phalange dextrum A-
 chacorum cornu esset petitu-
 rus: qui tamen, ut propius

τῇν

τὴν δύναμιν ἐπὶ ὄρου, καὶ παρ-
απεύνας, ἵτον ἐποίησε τὸ παρ'
αὐτῷ δεξιὸν τῶ των Ἀχαιῶν
αὐτῶν, τὰς δὲ καταπέλτας
πρὸ πάσης ἐπέστησεν τῆς δυνά-
μειος ἐν διαστήμασιν. Ὁ δὲ Φι-
λαποίμην, διασείμενος αὐτῷ
τὴν ἐπιβολὴν, ὅτι τοῖς κατα-
πέλταις ἐπανάει βαλὼν εἰς τὰς
σκέρας τῶν Φαλαγγιτῶν τραυ-
ματίζαν τὸς ἄνδρας, καὶ θόρυ-
βον ἐμποιεῖν τοῖς ὅλοις, ἐκέτι
χρῆνον ἔδωκεν, εὐδ' ἀνατροφῇν,
ἀλλὰ διὰ τῶν Ταραντίνων ἐνερ-
γῆς ὀχρήτο τῇ καταρχῇ τῇ
παύσῃ κατὰ τὰς περὶ τὸ Πο-
σειδῶν τόπας, ὄντας ἐπιπέδας,
καὶ πρὸς ἱπτικὴν εὐφυεῖς χρεῖαν.
Ὁ δὲ Μαχαλίδας ὄρων τὸ γι-
γνόμενον, ἠναγκάζετο ποιεῖν τὸ
παρεπλήθειον, καὶ συναφείναι
τὰς παρ' αὐτῶν Ταραντίνους.

II. Τὸ μὲν ἐν πρώτῳ αὐ-
τῶν τάτων ἀνδρότης ἦν ἡ σύμ-
πτωσις· κατὰ βραχὺ δὲ προσ-
τηγγομένων τοῖς πιεζομένοις τῶν
αὐζώνων, ἐν πάνυ βραχεὶ χρό-
νῳ συνέβη παρ' ἑκατέρων τὸ
ἑσπικὸν ἀναμῆξ γενέσθαι. πύ-
τη δὲ τῶν συμπλοκῆς ἀθρόως
καὶ κατ' ἄνδρα γιγνομένης, ἐπὶ
πολὺν χρόνον πάριστος ἦν ὁ κίν-
δυνος ὥτας, ὥστε τὰς λοιπὰς
δυνάμεις, παραδοκίμας καὶ ὀ-
πέταρον ὁ κενιστὸς τραπήσεται,
μὴ δύνασθαι συμβαλεῖν, διὰ τὸ
ἀμφοτέρω· ἐπὶ πολὺ διατρέχον-
τας ἐν τῇ μάχῃ - - - τὸν
ἔξ ἀρχῆς τίπον. χρόνον δὲ γι-
γνόμενον, κατίζχον καὶ τῷ πλή-
θει καὶ τῷ αὐχαιεῖς, διὰ τὴν
Tom II.

ventum, idoneo ad id sumto
spatio, distractam, vt Tactici
loquuntur, agrinis partem ad
dextram auertit, quam vsque
eo produxit, vt laeuam ho-
stium aciem aequaret. cata-
pultas ante aciei frontem per
intermissa disposuit. Non fe-
ellit Philoponem, esse illi
consilium infestandi catapultis
phalangitarum cohortes, et
militibus conuulnerandis vni-
uersam aciem turbandi. pro-
pterea omni abrupta mora, ne
spatium daret Machanidae exe-
quendi, quod volebat, Taren-
tinis pergere in hostem iussis,
prope Neptuni sanum, vbi sunt
loca plana et equestri dimica-
tioni apta, pugnam strenue
commisit. quod vt vidit ty-
rannus, ipse quoque idem fa-
cere, et suos pariter Tarenti-
nos emittere est coactus.

II. Ita primus conflictus
per solos Tarentinos viriliter
rem gerentes est commissus.
sed quum paulatim expediti
laborantibus se adiungerent,
breuissimo euenit tempore,
vt omnes vtriusque partis
mercenarii in vnum misce-
rentur. quibus et consertim
et viritim passim decertanti-
bus, per diu anceps adeo ste-
tit certamen, vt vires cete-
rae, quae eius praelii euen-
tum exspectabant, quam in
partem se pulvis excitatus ver-
teret, conicere non possent,
propterea quod et hi et il i in-
ter dimicandum discurrentes,
longius a primis stationibus
suis discesserant. Praeualue-
runt tamen postmodum, qui
Τ

ἔξιν οἱ παρὰ τῷ τυράννῳ μισθοφόροι. Τῷτο δ' εἰκότως καὶ τότε καὶ παράπαν αἰῶθα γίγνεσθαι. ὅσῳ γὰρ συμβαίνει τὰς ἐν ταῖς δημοκρατίαις ὄχλους προθυμότερος ὑπάρχειν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις τῶν τοῖς τυράννοις ὑποταττομένων, τοσούτω τὰ παρὰ τοῖς μονάρχοις ἐθνικὰ τῶν ἐν ταῖς δημοκρατίαις μισθοφορῶντων εἰκὸς ὑπεράγειν καὶ διαφέρειν. ὥσπερ γὰρ ἐπ' ἀκείνων οἷς μὲν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἐστίν, οἷς δ' ὑπὲρ δουλείας ὁ κίνδυνος· ἔτις ἐπὶ τῶν μισθοφόρων οἷς μὲν ὑπὲρ ὁμολογεμένης ἐκταροφάσεως, οἷς δ' ὑπὲρ προδότης βλάβης γίγνεται φιλοτιμία. δημοκρατία μὲν γὰρ ἐπαυλομένη τὰς ἐπιβελύσαντας, ἔκτι μισθοφόροις τηρεῖ τὴν ἑαυτῆς ἐλευθερίαν· τυραννὶς δ' ὅσῳ μειζρόνως ἐφίσταται, τοσούτω πλείονως προσδεῖται μισθοφόρων. πλείονας γὰρ ἀδικῶσα, πλείονας ἔχει καὶ τὰς ἐπιβελύοντας. ἢ δὲ τῶν μονάρχων ἀσφάλεια τὸ παράπαν ἐν τῇ τῶν ξένων εὐνοίᾳ καίεται καὶ δυνάμει.

12. Διὸ δὴ καὶ τότε συνέβηκε, τὸ παρὰ τῶν Μαχωνίδῃ ξενικὸν ἔτις ἀκθύμως ἀγωνίζεσθαι καὶ βιάσθαι, ὥστε μηδὲ τὰς ἐκταροφύοντας τοῖς ξένοις Ἰλλυρικὰς καὶ Θωρακίτας δύνασθαι τὴν ἐφόδον αὐτῶν ὑπεμῖναι, πάντας δὲ ἀκπισθέντας φεύγειν προτραπέδην, ὡς ἐπὶ τῆς Μαν-

tyranno militabant, stipendiariis, et numero et dexteritate arma tractandi propter assuetudinem praestantes. neque deest ratio, cur non tunc solum ita euenerit; sed ita semper fieri soleat. Quanto enim alacrius multitudo ciuitatum liberarum bellica certamina capessere amat, quam plebs aliqua urbana tyranno subdita: tantum et monarchiarum stipendiarii liberarum ciuitatum stipendiarios, utli par est, virtute superant atque antecellunt. Nam ut in eorum pugna, de quibus hic loquitur, alteri pro libertate, alteri pro seruitute asserenda dimicabant: ita et mercenariorum altera pars pro commodis ex pacto sibi deditis animos obstat, altera pro damno manifesto, quippe resp. simulatque eos sustulit, qui suae libertati insidiabantur, mercenariis suam libertatem nequaquam seruat; tyrannis vero, quo maiora appetit, eo pluribus indiget mercenariis. ut enim pluribus iniurias inferunt, ita plures, qui sibi insidientur, inueniunt. Iam eorum, qui soli dominantur, securitas in peregrini militis beneuolentia et viribus est posita.

12. Propter hanc igitur causam, quae tunc aderat Machanidae conductitii militis peregrini manus, ea obstinatione animorum et violentia pugnavit, ut ne Illyrii quidem et loricati, qui stipendiarios Achaeorum a tergo sustentabant, impetum ipsorum ferre potuerint; sed velut elisi virgentis hostis pondere effusa fuga Man-

τινείας,

συνείας, ἀταξίας τῆς πό-
λεως ἐπὶ τοῦ ἐνός. Ἐν ᾧ δὲ
παρὶ τὸ παρ' ἐνίοις ἀπερύ-
ματον τότε παρὰ πᾶσιν ὁμο-
λογούμενον ἐγένετο καὶ συμ-
φωρὸς, ὅτι πλεῖστα τῶν κατὰ
πύλαμον συνταλαμένων - - -
ἀμπερίαν, καὶ πάλιν
ἀμπερίαν ἐπιταλῆται. Μόγα
ρὰ γὰρ ἴσως καὶ τὸ προτε-
ρήματος ἀρχὴν λαβόντα προσ-
θῆναι τὰ κολυθόν· πολὺ δὲ
μᾶλλον, τὸ σφαλέντα ταῖς
πρώταις ἐπιβολαῖς μέναι παρ'
αὐτὸν, καὶ συνιδεῖν τὴν τῶν
ἀτυχῶντων ἀκρίβειαν, καὶ συν-
σπιδέσθαι τοῖς τότε ἀμπερή-
μασι. θεῖν γὰρ ἐστὶ πολλὰ
ταῖς μὲν ἤδη δοκῶντας
πεπρωτημέναις μετ' ὀλίγων
τοῖς ὅλοις ἐσφαλμένους· τὰς δ'
ἐν ἀρχαῖς δέξαντας ἐπτακί-
ναι, πάλιν ἐκ μεταβολῆς πα-
ρὰ τὴν αὐτῶν ἀγχίνοον τὰ
ὅλα παραδόξως κατερθώ-
ναι. ὃ δὲ καὶ τότε προφα-
νὲς ἐδόκει παρὶ τοῖς ἡγεμόνας
ἀμφοτέρους γεγονέναι. Τῷ γὰρ
Ἰωνίῳ πάντος ἐγκυκλικότος τοῦ
Ἀχαιοῦ, καὶ παραλελυμένου
τῷ λαῷ πύργος, ὃ μὲν Μαχα-
ρίδας, ἀφ' ἑμένου τῷ μένειν ἐπὶ
τῶν ὑποκειμένων, καὶ τὰς μὲν
κατὰ κέρας ὑπερῶρειν, τὰς
δὲ κατὰ πρόσωπον ἄγειν καὶ
πειρᾶσθαι τῶν ἱλίων, τῶν
μὲν δὲν ἐπραξεν· ἀκράτῳς
δὲ καὶ μετρηκνωδῶς συνεκχυ-
θῆς τοῖς ἐαυτῷ μισοφόροις,
ἐπέκαστο τοῖς Φαύγουσι, ἅ-
τις ἐκ αὐτὸν τὸν φόβον ἰκ-

tineam, septem inde stadia, fu-
gerint. Quo sane tempore res
apud multos controuersa con-
fessione omnium clare est pro-
bata; plurima eorum, quae in
bellis fiunt, per horum peri-
tiam, aut contra illorum impe-
ritiam ita euentre. Nam quum
magnae sit dubio procul virtu-
tis, bene rem gerere, ubi coe-
peris, laeto sine quod insitue-
ris terminare: maius tan. en et
magis arduum est. postquam tua
prima consilia infelicitate cles-
sint, consistere te posse mente,
et eorum, quibus fauet fortuna,
animaduertere inopiam iudicii,
et ex eorum peccatis occasio-
nem bene gerendae rei captare.
Saepe enim est cernere, eos,
qui superiores iam iam vide-
bantur euasisse, mox uniuerso
praelio esse victos: alios con-
tra, qui per initia offenderant,
postmodum mutata rerum facie
feminae rei victoriam sua sol-
ertia praeter opinionem om-
nium esse consecutos. Id ip-
sum tunc ambobus imperato-
ribus manifestissime visum est.
Nam quum peregrinus miles
Achaeorum inclinasset in fu-
gam, et eorum acies cornu lae-
uo esset imminuta: Machani-
das, qui manere in suscipio
consilio debebat, et partim aciei
hostilis cornu altero superato
eam cingere, partim in oppo-
sitos a fronte pugnare, et fini-
niae rei fortunam experiri, hoc
omisso incepto, nihil eorum fe-
cit: sed prae impotentia animi
et ardore iuuenili cum merce-
nariis suis una delatus, fugien-
tium terga premere institit. ou

νὸν ὄντα, τὰς ἄπαξ ἐγκλίναν-
τας ἄχρι τῶν πυλῶν συνδιώ-
κειν.

13. Ὁ δὲ τῶν Ἀχαιοῶν στρα-
τηγὸς ὥς μὲν τῷ δυνατῷ δια-
κατεῖχε τὰς μισθοφόρους, ἐπ'
ἐνόμητος καλῶν καὶ παρακί-
νων τὰς ἡγεμόνας· ἐπεὶ δ'
ἰώρα τῆς ἐμβαζομένης, ἡ
πτοηδεὶς ἔφυγεν, ὅδ' αἰδυμή-
σας ἀπέστη, ἀλλ' ὑποτείλας αὐ-
τὸν ὑπὲρ τὸ τῆς Φάλαγγος κέ-
ρας, ἅμα τῷ παρατεσσέν τὰς
διώκοντας, καὶ τὸν τόπον γε-
νέσθαι ἔρημον, καθ' ὃν ὁ κλυ-
δυνος ἦν, παραγγείλας εὐθέως
τοῖς πρώτοις τέλεσι τῶν Φα-
λαγγιτῶν, ἐπ' αἰσίδα κλίειν,
προῆγε μετὰ δρόμῳ τῶν τὰς
τάξεις. καταλαβόμενος δὲ τὸν
ἐλλειφθέντα τόπον ἐξέως, ἅμα
μὲν ἀπετέτμητο τὰς διώκοντας,
ἅμα δὲ ὑπερδέξις ἐγεγόνει τῷ
τῶν πολεμίων κέρατος. καὶ τὰς
μὲν Φαλαγγίτας αὐτῷ παρα-
κάλει διαβρεῖν καὶ μένειν, ὥς
ἂν παραγγείλῃ ποιεῖσθαι τὴν
ἐπαγωγὴν ἀναμῖξ· Πολυβίῳ
δὲ ἐπέταξε, τῷ Μεγαλοπολί-
τῃ, τὰς περιλειπομένας καὶ
τὰς διακεκλικότας τὴν φυγὴν
Ἰλλυριοῦ καὶ Θωρακίτας καὶ
μισθοφόρους συναθροίσαντι, με-
τὰ σπευδῆς ἐφειδρύνειν τῷ κέ-
ρατι τῆς Φάλαγγος, καὶ τη-
ρεῖν τὴν ἐπάνοδον τῶν ἐκ
διώγματος ἀναχωρούντων. Οἱ
δὲ Λακεδαιμόνιοι, χωρὶς κερ-
αγγέλματος, ἐπαρθέντες ταῖς
διανοίαις ἐπὶ τῷ τῶν εὐζύων

vero non sufficeret ipse metus
ad compellendos eos, qui semel
in pedes sese coniecerant, vel
visque ad ipsas oppidi portas.

13. Imperator vero Achaeo-
rum, quoad eius fieri poterat,
mercenariorum suorum fugam
impedire summo studio cona-
tus, duces eorum nominatim
appellans, et ad pugnam accen-
dens, ubi violentiae hostium
cedere illos vidit, nequaquam
pauore consternatus fugam ar-
ripuit, neque animum despon-
dens curam rerum abiecit; sed
phalangis suae cornui se appli-
cans, posteaquam hostis fugien-
tes persequens praelio excessisset,
et locus pugnae vacuus es-
set relictus, ipse confestim cum
primis phalangitarum cohorti-
bus, ad sinistram flectere iussis,
hostem curriculo inuasit, ordi-
nibus seruatis. Quum primo
impetu locum a Machanida re-
lictum occupasset: eadem ope-
ra et persequentem ipsum mer-
cenarios ab suo exercitu dis-
clusit, et ultra hostilis aciei
cornu pregressus, superior illi
extitit. phalangitis praecepit,
ut forti animo ibi starent, do-
nec signum eis daret hostem
coniunctum inuadendi. Poly-
bio Megalopolitae imperauit,
ut Illyrios, loricatos et merce-
narios, qui e pugna superef-
sent, et e fuga declinassent,
cum studio colligeret, ac pone
phalangis cornu commorans
tyranni reditum a persecutio-
ne fugientium obseruaret. La-
cedaemonii successu inflati pro-
pter victoriam suorum merce-
nariorum, non expectata du-
prote-

προταρήμετι, καταβαλόντας τὰς
σπαρίστας, ἔρμησαν ἐπὶ τὰς
ὕπεκωντας. ἔτα δὲ κατὰ τὴν
ἐπιταγήν προάγοντας ἔχον ἐπὶ
τὸ τῆς τάφρου χεῖλος, τὰ μὲν
ἐκ ἐπὶ ὑδόντας τῇ καιρῷ με-
ταμέλειαν, ὥστε ἐν χερσὶν ὄν-
τας τῶν πολεμίων ἀνατρέφειν,
τὰ δὲ καὶ τῆς τάφρου κατα-
φρονέσαντες, διὰ τὸ τὴν κα-
τάβασιν ἔχον ἐκ πολλῷ, καὶ
μᾶλλον ὕδωρ κατὰ τὸ τέλος ἐν
αὐτῇ, μήτε τὴν ἀγρίαν ὕλην
ἐπαρχειν, ἔρμησαν ἀναπισά-
τως διὰ ταύτης.

14. Ὁ δὲ Φιλοποίμην ἄμα
τῇ παραπιστῇ κατὰ τῶν ὑπε-
κωντῶν τὸν ἐκ πολλῷ χρόνον
ἐμμεμένον ὑπ' αὐτῷ καιρὸν, τό-
τε πᾶσαν ὑπάγειν τοῖς Φαλαγ-
γίταις καταβαλεῖν τὰς σπαρ-
στας παρήγγειλε. τῶν δ' Ἀ-
χαιῶν ἐμοδυμαδὸν καὶ μετὰ
κατακλητικῆς κρυγῆς ποιη-
σαμένων τὴν ἔφοδον, οἳ μὲν
προδιαλελυκότες τὰς τάξεις
τῶν Λακεδαιμονίων, ἐντὸς τῆς
τάφρου καταβαίνοντες, πρὸς
τὰς ὑπερδασίας τῶν πολεμίων
ἐπιδεσμεύσαντες ἐτρέποντο· τὸ
δὲ πολὺ πλῆθος ἐν αὐτῇ τῇ
τάφρῳ διαφθείρετο, τὸ μὲν
ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, τὸ δὲ ὑπὸ τῶν
Ἑλλήνων. συνέβαινε δὲ τὸ περιεμ-
μένον ἐκ αὐτομάτως, εἰς ἐκ τῷ
καιρῷ, διὰ δὲ τὴν ἀγχινοίαν τῷ
προσώτῳ. αὐτίκως γὰρ πρε-
βάλετο τὴν τάφρον ὁ Φιλοποί-
μην, ὁ Φυγαμαχῶν, ὥς τινες
ὕπελαμβανεν, ἀλλὰ καὶ λίαν

cis tessera, sarissis inclinatis
praetentisque Achaeos aggre-
diuntur. qui dum eunt in ho-
stes, ad labrum fossae deue-
niunt. Enimvero neque in oc-
casione tam praecipiti locus
poenitentiae ullus erat, ut,
qui prope iam cum aduersariis
manus conferebant, pedem re-
ferrent: et fossam ipsi asper-
nabantur, quod per deuexita-
tem longam poterat in eam de-
scendi, et quod per aestatem
nihil in ea extaret aquae, ne-
que spinosis fruticibus ullis ef-
fet constita. iccirco temere et
inexplorato per iliam praeci-
pitant.

14. Philopoemen, ut pri-
mum bene gerendae rei ad-
uersus hostes occasio extitit,
quam multo ante praeuiderat,
omnibus statim phalangitis sa-
rissas inclinandi, et Lacedae-
monios inuadendi signum de-
dit. quum Achaei vno consen-
su, et terribili clamore edito,
impetum in eos fecissent, mul-
ti ordinibus solutis, dum in
fossam descenderent, metu ho-
stium perculsi, qui e superio-
re loco in ipsos pugnabant,
terga verterunt: plures in ipsa
fossa partim ab Achaeis, par-
tim a suis occisi, perierunt.
Quae res non forte fortuna ex
occasione in hunc modum ac-
cidit; sed imperatoris euenit
sollertia: nam ab initio statim
munimenti loco fossam hosti
obiecerat Philopoemen, non
quo pugnam detrectaret, ut
quidam existimabant; sed qui
ratione exusta et imperatoria
prudentiā rem putaret. sicut

ἀκριβῶς καὶ στρατηγικῶς ἔκαστα συλλογισάμενος, ὅτι, παραγενόμενος ὁ Μαχανίδας εἰ μὲν προτίξει τὴν δύναμιν, ἢ προειδόμενος τὴν τάφρον, ἢ τῷ συμβρίσεται παθεῖν αὐτῷ τὴν Φάλαγγα τὸ προειρημένον νῦν, γιγνόμενον δὲ τότε ἐπὶ τῆς ἀληθείας· εἰ δὲ συλλογισάμενος τὸ δύσχετον τῆς τάφρου, κἄπειτα μεταμελήσει· καὶ δόξας ἀποδείλαι ἐκ περὶ τακμένων ἀπολύσει, καὶ μακρὰν αὐτὸν ἐμπειρίας διαβαλεῖ, ἐότι χωρὶς ἐλοχθεῖς ἀγῶνος αὐτῷ μὲν τὸ νικᾶν, ἐκείνῳ δὲ τὸ νικηθῆναι περιέσσει. πολλοὶς γὰρ ἦδη ταῦτο συμβέβηκεν, οἳ τινες παραταξάμενοι μὲν ἐκ ἀξιοχρεως σφας αὐτὰς εἶναι τοῖς ὑπερκαυτοῖς ἀγνοήσαντες, τινὲς μὲν διὰ τόπας, οἱ δὲ διὰ πλῆθος, οἱ δὲ δι' ἄλλας αἰτίας, μακρὰν ἑαυτὰς δόντες ἐμπειρίας, κατὰ τὴν ἀπόλυσιν δι' αὐτῶν τῶν ἐραγόντων ἡλπισαν εἰ μὲν προτερήσιν, οἱ δ' ἀσφαλῶς ἀπολαθῆσεσθαι τῶν πολέμων· ἐν οἷς δὲ καὶ μέγιστα συμβαίνει - - - τὰς ἡγεμένους.

13. Πλὴν ὅτε Φιλοποίμην ὁ διεψεύσθη τῇ προνοίᾳ τῇ συνελεσθησομένη, τροπὴν γὰρ ἰσχυρὴν συνέβαινε γίνεσθαι τῶν Λακεδαιμονίων· συνωρὼν δὲ τὴν Φάλαγγα νικῶσαν, καὶ τὰ ὅλα καλῶς αὐτῷ προχωρήντα καὶ λαμπρῶς, ἐπὶ τὸ καταλείπομεν ὥρμησε τῆς ὕλης ἐπει-

rum praeviderat, postquam accessisset Machanidas, siquidem fossa non prouisa copias admo- ueret, vt phalangi ea accide- rent, quae nos modo diximus, tum cum est pugnatum reapse contigerunt: sin ad animum reuocaret difficultatem supe- randae fossae, et, omisso prio- re consilio, aciem iam instru- ctam pauore captus solueret; eo facto ipsum, quam longe abesset a rei militaris scientia, palam facturum, et sese tradu- cturum, quod sine vlllo memo- rabili certamine hosti victo- riam tradidisset, ipse ignomi- niam domum reportasset. Fe- cere hoc ipsum et alii saepe exercituum duces: qui, vbi aciem iam instruxissent suam, cognito postmodum, idoneas sibi ad dimicandum cum hoste vires non esse, alii, quod lo- corum iniquitate terrerentur, alii numero hostium, alii ob causas alias, suam ipsorum eo pacto rei bellicae imperitiam professi, eorum virtute, qui vltimum cogebant agmen, pro- speram pugnam se facturos, aut certe sine discrimine ab aduer- sariis discessuros sperarunt. quo probro nullum queat maius imperatori obiectari.

15. At Philopoemenem sua coniectura, qua futurum prae- lii euentum praeciderat, non fefellit. secuta namque est effusa Lacedaemoniorum fuga. Ille vt phalangem cernit vin- cere, et omnibus ex animi sententia succedentibus, insi- gnem paratam esse victoriam: quae pars totius incepti su- βολῆς.

βελῆς. ᾗτε δ' ἦν, τὸ μὴ
 ἀποφυγεῖν τὸν Μάχανιδαν. εἰ-
 δὲς ὅτι αὐτὸν κατὰ τὴν τῷ
 δώματι παρέκτισιν ἀπο-
 τερμακνόντων ἐν τοῖς πρὸς τὴν
 πόλιν μέρεσι τῆς τάφρου με-
 τὰ τῶν λίαν μισοφόρων, ἐ-
 κερμάσκει τὴν τότε παρουσίαν.
 ὁ δὲ Μάχανιδας, συνταωρή-
 σαις κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τὴν
 ἀπὸ τῷ δώματι Φεύγουσαν
 τὴν αὐτῷ δύναμιν, καὶ συλλο-
 γασάμενος, διότι προτέπικε
 καὶ διέψευτε τῆς ὅλης ἐλπί-
 δος, εὐθὺς ἐπειράτο, συστρα-
 φεῖς καὶ ὅν εἶχε περὶ αὐ-
 τὸν ξένων, ἄθροος διαπεσῖν
 διὰ τῶν ἐσκαδατμένων καὶ διω-
 κήστων. εἰς δ' καὶ συνορῶν-
 τας ἔναι συνέμενων αὐτῷ τὰς
 ἀρχάς, ταύτην ἔχοντας τὴν
 ἐλπίδα τῆς σωτηρίας. ὡς δὲ
 παραγενόμενοι συνείδον τὰς
 Ἀχαιοὺς τηρῶντας τὴν ἐπὶ
 ᾗς τάφρου γέφυραν· τότε
 δὲ πάντες ἐξαδυμνησάντας ἀπ-
 ἔβησαν ἀπ' αὐτῶν, καὶ καὶ
 αὐτὸν ἑκαστος ἐπορίζετο τὴν
 σωτηρίαν. Καὶ ὅν δὲ και-
 ρὸν ὁ τύραννος, ἀπογνῶς τὴν
 διὰ τῆς γοφύρας ὁδὸν, παρή-
 λαυνε παρὰ τὴν τάφρον, ἐν-
 σφύτως διαβάσιν ζητῶν.

16. Ὁ δὲ Φιλοποίμην, ἐπι-
 γνῶς τὸν Μάχανιδαν ἀπὸ τοῦ
 τῆς πορυρίδος καὶ τῆ περὶ τὸν
 ἥπτον κόσμου, τὴν μὲν περὶ τὸν
 Ἀναξιδάμην ἀπολείπει. παρα-
 καλέσας τῶν ἐπιμελῶν τὴν
 δίοδον, καὶ μηδενὸς Φεΐδεσθαι

pererat, eam curare institit,
 ne Machanidas videlicet effu-
 geret. Qui igitur sciret, ipsum
 cum suis mercenariis incogi-
 tantly fugientes persequentem,
 ac longius progressum, aditu
 ad priorem stationem inter-
 cluso, ab ea fossae parte iam
 esse, quae ad urbem vergit,
 reditum illius sollicitè exspe-
 ctabat. Machanidas ab insecta-
 tione fugientium reuertens,
 suos conspicatus in fugam a-
 uersos, errore animaduerso,
 quod longius esset progressus,
 eamque ob rem spe vniuersae
 victoriae esset depulsus, pere-
 grinis quos secum habebat in
 cuneum statim coactis, per
 medios hostes, qui solutis or-
 dinibus fugientes perseque-
 bantur, manu facta euadere est
 conatus. atque hoc consilium
 nonnulli intelligentes, cum
 ipso primum manserunt, ea spe
 salutis freti: qui, vt propius
 ventum ad pontem fossae im-
 positum, conspectis Achaeis, qui
 illum seruabant, animum o-
 mnes despondere, Machanida
 relicto dilabi, et suae quisque
 saluti prius tim consulere coe-
 perunt. Eo tempore tyrannus,
 desperato per pontem transitu,
 fossam obequitans, commodum
 ad transeundum locum magno
 quaerebat opere.

10. Philopoemen, vbi a
 paludamento purpureo et equi
 ornatu Machanidam agnouit,
 Anaxidamo ad pontis custo-
 diam relicto, eoque multis
 monito, vt commissam sta-
 tionem diligenter tueretur
 neque vili mercenariorum
 τῶν

τῶν μισοφόρων, διὰ τὸ τότε
 εἶναι τὰς συνκλύοντας αἰετὰς ἐν
 τῇ Σπάρτῃ τυραννίδας· αὐτὸς
 δὲ παραλαβὼν Πολύκωνον τὸν
 Κυπαριστέα, καὶ Σιμίαν, οἷς
 ἐχρῆτο τότε, παροισπύπτων ἐκ
 τῆς πέρας τῆς τάφρου τὴν ἀντι-
 παρχυγῆν ἀπώσαν τῷ τυράννῳ
 καὶ τοῖς μετ' αὐτῆς. δύο γὰρ
 ἦσαν οἱ τότε τῷ Μαχανίδᾳ συμ-
 μίξαντες, Ἀναξίδαμος καὶ τῶν
 μισοφόρων εἷς. ἅμα δὲ τῷ τὸν
 Μαχανίδα κατὰ τινα τόπον
 εὐβάτον τῆς τάφρου, προσθέντα
 τὴς μύτης, βίχ τὸν ἵππον ἐπ-
 άγειν καὶ διαπερᾶν, συναγχαλὼν
 ἐκ μεταβολῆς ὁ Φιλοποίμην αὐ-
 τῷ, καὶ πατάξας τῷ ὀφθαλμῷ
 καιρίως, καὶ προσενεγκὼν τῷ
 σφυρατῆρι πληγὴν ἄλλην ἐκ δια-
 λήψεως, ἐν χειρὶ νόμῳ διέ-
 φθειρε τὸν τύραννον, τὸ δὲ
 παρακλήσιον ἐγένετο καὶ περὶ
 τὸν Ἀναξίδαμον ὑπὸ τῶν πα-
 ρίτων. ὁ δὲ τρίτος ἀπογνῶς
 τὴν δίχρασιν, διέφυγε τὸν κίν-
 δυνον κατὰ τὸν τῶν προειρημέ-
 νων φόνον. πετόντων δὲ ἀμ-
 φοτέρων εὐθέως, οἱ περὶ τὸν
 Σιμίαν συλεύσαντες τὰς νεκρὰς,
 καὶ συναφάλλοντες ἅμα τοῖς ὀ-
 πλοῖς τὴν τῷ τυράννῳ κεφαλὴν,
 ἠπείγοντο πρὸς τὰς διώκοντας,
 σπεύδοντες· ἐπιθεῖξαι τοῖς ὄχλοις
 τὴν ἀπώλειαν τῆς τῶν ὑπευαν-
 τίστων ἡγεμόνος, χάριν τῆς πισυ-
 σαντας ἔτι μᾶλλον ἀνυπόπτως
 καὶ τεθαρβήκτως ποιήσασθαι
 τὸν ἐτιδιωγμὸν τῶν ὑπευαντίων.
 ὥς τῆς Τεγεατῶν πόλεως. ἔ-
 καὶ μεγάλῃ συνεβάλετο πρὸς

parceret, quando horum sem-
 per ope ac praesidio tyranni
 Lacedaemone rerum summam
 obtinerent, ipse cum Polyae-
 no Cyparissensi, et Simia, qui-
 bus tunc familiariter utebatur,
 in aduersam prorumpens ri-
 pam tyrannum, in altera ripa
 e regione obequitantem, ar-
 cere et inde expellere institit,
 et simul eius comites. duo au-
 tem fuere, qui se illi coniun-
 xerant, Anaxidamus et merce-
 nariorum aliquis. Statim ut
 Machanidas, locum nactus fa-
 cilem ad transeundum fossam,
 calcaribus admotis equum ma-
 gna vi impulit, conuersus in
 eum Philopoemen, et traii-
 cientem pugna aggressus, post
 illatum mucrone hastae vul-
 nus, mox eadem versa ictum
 cuspidem repetens, in ipso di-
 crimine tyrannum interemit.
 simili item modo Anaxidamus
 ab iis equitibus est exceptus,
 qui Philopoemenem comita-
 bantur. tertius, transeundi
 spe omissa, dum reliqui occi-
 duntur, periculo praeuertit.
 Postquam illi duo sunt pro-
 strati, Simias, cadaueribus
 eorum spoliatis, ablato etiam
 tyranni capite, cum ipsis ar-
 mis ad suos, fugientem hos-
 tem persequentes, celeriter
 contendit. de exitio namque
 ducis hostium certiores illos
 reddere properabat, ut ea re
 explorata, maiore fiducia et
 minore cum suspitione vllius
 mali, ad oppidum vsque Te-
 geatarum ipsos instarentur.
 Mirum in modum ea res ala-
 critatem multitudinis inten-
 τήν

τὴν ἐρημίαν τῶν ὄχλων. ἡ γὰρ ἤ-
κη δια τῶν τῆς μὲν Τεγέας
ἐξ ἑφίδη κύριοι κατέστησαν· τῆς
δ' ἐχομένης παρὰ τὸν Εὐρώταν
ἐρατοπέδουον, κρατῦντες ἤδη
τῶν ὑπαίθρων ἀναμφισβητήτως.
καὶ πολλὰ χρόνῳ ἡ δυνάμει
τὰς πολέμους ἐκ τῆς οἰκείας
ἀπώσασθαι, τότε πᾶσαν ἀδελφὴν
ἐπὶ τὴν αὐτὰ τὴν Λακωνικὴν·
τῶν μὲν ἰδίῳ ἡ πολλὰ ἀπολα-
λακότες ἐντὶ μάχῃ, τῶν δὲ Λα-
κεδαιμονίων ἀπακτακότες μὲν ἐκ
ὁλίγους τῶν τετρακισχιλίων, ζω-
ήρια δ' εἰληφότες ἐτι πλείους τέ-
των, ὁμοίως δὲ καὶ τῆς ἀποσκευῆς
καταρμυκότες ἀπάσης καὶ τῶν
ὄπλων.

Ἀντίβη τῷ Καρχηδονίῳ
στρατηγῷ θαυμασμός, καὶ
τῆς δυνάμεως τᾶνδρὸς ἐν τοῖς
ὑπαίθεροις ἐπισημασίαι.

dit, fuitque ea vel potissima
caussa, cur Tegeam primo
impetu caperent, ac postero
die omnem iam sine contro-
uersia regionem obtinentes,
castra ad Eurotam metaron-
tur. Ita, qui a longo tem-
pore finibus suis hostes ex-
pellere non poterant, vni-
uersam tunc Laconicam im-
pune agebant ferebant, amif-
sis in eo praelio suorum non
multis, quum Lacedaemonio-
rum occidissent ad cix cix
cix cix, viuos cepissent mul-
to plures, supellectile item
tota atque armis essent po-
titi.

*Hannibalem Poenum impe-
ratorem auditor admiratur, et
quantus vir fuerit in retinen-
da militari disciplina in ca-
stris obseruat.*

17. **Τ**ὴς ἐκ αὐτῶν ἐπιστημῆναιτο
τὴν ἡγεμονίαν καὶ
τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δύναμιν ἐν
τοῖς ὑπαίθεροις τᾶνδρὸς, βλά-
ψας ἐς τὸ μῆκος τότε τῷ
χρόνῳ, καὶ συνεπίσης αὐ-
τῶν ἐπὶ ταῖς καθόλου καὶ
ταῖς κατὰ μέρος μάχαις καὶ
πολιορκίαις, καὶ πόλεων μετα-
βολαῖς, καὶ περιστάσεσι καυρῶν,
ἐπὶ ταῖς τὴν περιοχὴν τῆς ἑ-
λῆς ἐπιβολῇ καὶ πράξεως, ἐν
ᾗ συνεχῶς Ἀντίβη, ἐκκινῶ-
σα πολέμους ἐτὶ Ρωμαίοις
κατὰ τὴν Ἰταλίαν, ἠδέποτε
διέλυτο τὰς δυνάμεις ἐκ τῶν

17. **Q**uis Hannibalem non
prosequatur plausibus
et laudatione ob imperandi sci-
entiam, virtutem, et rei castren-
sis vsum atque peritiam? qui
praesertim ad temporis longi-
tudinem oculos retulerit, et il-
lud attente considerauerit, quo-
ties de summa re praelio con-
tenderit, quot minores pugnas
pugnauerit, quot vrbes oppu-
gnauerit, quantas ciuitatum
mutationes, quam difficiles tem-
porum vices sit expertus, qui
denique vniuersum eius consil-
iorum et rerum gestarum funi-
nam cogitauerit, ipsum in Ita-
liam cum Rom. bellum geren-

ὁπαίθρων, ἀλλὰ συνέχων ὁψ' αὐτὸν, ὥσπερ ἀγαθὸς κυβερνήτης, ἀτασίατα διατήρησε τὰς αὐτὰ πλήθη καὶ πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς ἄλληλα· καί περ ἔχ' οἷον ὁμοθνήσιον, ἀλλ' ἐδ' ὁμοφύλοις χρησάμενος πραπίδεσσι. εἶχε γάρ Λίβυας, Ίβηρας, Καλτὺς, Φοίνικας, Ἰταλὺς, Ἑλλήνας, οἳ ἔ νόμος, ἢ ἔθος, ἢ λόγος, ἔχ' ἕτερον ἑδὲν ἢ κοινὸν ἐκ φύσεως πρὸς ἀλλήλους. ἀλλ' ὁμοῦς ἢ τῷ προεσῶτος ἀγχίνοια τὰς τηλικαύτας καὶ τοιαύτας διαφορὰς ἐνὸς ἐποίησεν προσέγγματος ἀκέρει καὶ μᾶλλον πείθεσθαι γνώμῃ· καί περ ἔχ' ἐπὶ τῆς ἑσθῆς τῆς περιέσεως, ἐλλὰ καὶ ποιικίλης, καὶ πολυλάκεις μὲν αὐτοῖς λαμπρὰς ἐπιπνεύσεως τῆς τύχης, ποτὲ δὲ τὴναντίον. ἐξ ὧν εἰκότως ἔν τις θαυμάσειε τὴν τῷ προεσῶτος δύναμιν ἐν τούτῳ τῷ μέρει, καὶ θαρσύνει τοι, ὅς, ὥσπερ ποιησάμενος τὴν ἀρχὴν ἐπ' ἄλλα μέρη τῆς οἰκουμένης, ἐπὶ τελευταίῃς ἤλθε Ῥωμαῖς, ἑδὲν ἂν τῶν προτεθέντων αὐτὸν διέφυγε· νῦν δ' ἐφ' ἧς ἔδει τελευταίως θλιθεῖν, ἀπὸ τούτων ἀρεάματος, ἐν τέτοις ἐποιήσασα καὶ τὴν ἀρχὴν τῶν πράξεων καὶ τὸ τέλος.

tem, per annos ipsos sedecim continuos exercitum in aperto tenuisse, neque umquam dimisisse, sed ut gubernatorem bonum, ita omnes copias imperio suo continuasse, eam disciplinam in tanta militum multitudine seruasse, vt nulla nec inter ipsos, nec aduersus ducem seditio exstiterit. Atqui erat illius exercitus non ex vnus gentis hominibus compositus, verum ex colluuiione populorum, alienigenarum sibi inuicem atque externorum. habuit namque Afros, Hispanos, Gallos, Poenos, Italos, Graecos, quibus non lex, non mos, non lingua, nullum denique aliud naturae ius commune, quod ipsos iungeret. et tamen singulari ducis solertia efficiebatur, vt tot tamque diuersae gentes vnus imperio auscultarent, et vno consensu ei parerent, quantumuis non semper eadem fortuna, sed admodum varia vterentur. nam et prosperrimam ac laetissimam saepe sunt experti, et aduersam interdum: vt merito aliquis in ista intuens, capitale ducis ingenium in hac parte sit admiraturus, et non dubitanter pronuntiaturus, si Hannibal ab aliis orbis partibus exorsus, nouissimos omnium Romanos esset adortus, nihil quicquam ipsum moliturum fuisse, quod non perficeret. nunc quum eos sit aggressus primos, quos debuerat postremos, ibidem praecleara eius facta et principium et finem habuerunt.

Πῶς Ἀσδρέβας, ὁ Γίσκωνος, αἰγῶνα ἐκ παρατάξεως νύκτας ἀνέστης πρὸς Σικελίαν τῶν Ῥωμαίων, ὅς αὐτῷ ἐνίκησεν.

Πῶς ὁ Σικελίων, δυσὶ στρατηγήμασι χρησάμενος, τὴν ὑπερπαντίαν ἔλαβεν ἀνετοίμως, καὶ τὸ χρησιμώτατον τῆς Ἀσδρέβα δυνάμεως εἰς τέλος ἀπρακτόν ποιήσας, καὶ τὸ τοιοῦτον ἐνίκησεν.

Οἱ μὲν ἔν τε τὸν Ἀσδρέβαν ἀδρόσαντας ἐκ τῆς στρατείας ἐκ τῶν πόλεων, ἐν ᾗ ἐποιῶντο τὴν παραχειμασίαν, καὶ τὸν καὶ κατεστρατοπέδουν ὁ μακρὰν ἀπὸ τῆς πόλεως, καὶ προσαναγενομένης Ἠλίγγας, βαλλόμενοι τὸν χέρακα καὶ πρὸς τὴν ὄψιν, καὶ προδόμενοι πρὸς ἀγῶνα καὶ πρὸς μάχην αὐτοῦ. πληθεὺς δὲ πεζῶν καὶ ἔχοντες ἑπτὰ μυριάδας, ἑπταὶ δὲ τετρακισχίλις, θηρία δὲ καὶ πλείους τῶν τριάντων. Πόλεμος δὲ Μάρκῳ μὲν Ἰννίῳ ἐξῆντα πρὸς Κελίχωντα, παρελθόμενον τὰς ἐτοιμαθείσας αὐτῷ παρὰ τῆς δυνάμεως· αὐτῷ δὲ οἱ πεζοὶ μὲν τριχίλιαι, ἑπταὶ δὲ παντακτοιοί. τὴν δὲ λοιπὴν συμμάχους αὐτὸς παρελάμβανε, προαγὼν καὶ ποιούμενος τὴν στρατείαν ἐπὶ τὸ προκείμενον. θηρία δὲ τῶν Καταλών καὶ ταῖς περὶ Βακίυλα τόποις, καὶ συμμίθας ἐνθάδε τῷ Μάρκῳ καὶ ταῖς παρὰ τῷ Κελίχωντος δυνάμεσιν,

Quomodo Asdrubal, Giskonis filius, uniuersa te incertamen deduxit, victus a Scipione imperatore Rom. fuerit.

Quomodo Scipio duplici uasamento usus, et imparatos hostes sit aggressus, et utilissimam partem exercitus Asdrubalici inutilem reddiderit, atque eo passa uictoriam sit consecutus.

18. **Q**uam Asdrubal, Giskonis filius, copias ex oppidis, ubi hibernabant, exciussit, ducere institit. metatus autem castra non longe ab urbe, quam Elin-gam, (alii Silpium) nominant, vallo circumiecto, sub radices montis confedit, habens a fronte castrorum patientes campos, ad certamen et dimicationem aptos. Erant in eius exercitu peditum septuaginta millia, equitum quatuor, elephantum duo supra triginta. Publius Scipio M. Iunium Syllanum ad Colchangentem misit, ut copias ab eo acciperet, quas ille coegerat: peditum uidelicet centum centum, equites quingentos. Reliqui socii in itinere, dum ire pergebat, et ad destinatum locum tendebat, ipsi se adiunxerunt. Ad Castulonem ut ventum, et prope Beculam, postquam se iunxisset Scipioni Syllanus cum traditis sibi auxiliis a Colchante, quid super rebus

εἰς πολ-

εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἐνέπιπτε
περὶ τῶν ἐνεστώτων. χωρὶς γὰρ
τῶν συμμάχων ἐκ ἀξίῃ χρεοὶ ᾔ-
σαν αἱ Ῥωμαϊκαὶ δυνάμεις αὐ-
τῷ πρὸς τὸ διακινδυνεύειν· τὸ
δ' ἐπὶ τοῖς συμμάχοις ἔχοντας
τὰς ἐλπίδας ὑπὲρ τῶν ὅλων
κινδυνεύειν, ἐπισφαλὲς δοῖκε
καὶ λίαν εἶναι παράβολον. ὁ
μὲν ἄλλα διαπορέσας, ὑπὸ δὲ
τῶν πραγμάτων συγκλειόμενος,
ἐπὶ τῷ συγχρηθῆαι κατηνέχθη
τοῖς Ἰβηρσιν ὥτως, ὥστε Φαν-
τασίαν μὲν παρασκευάζων τοῖς
ὑπεναντίοις, τὸν δ' ἀγῶνα ποι-
εῖσθαι διὰ τῶν ἰδίων στρατοπέδων.
ταῦτα δὲ προθέμενος, ἀνέζευ-
ξε μετὰ πάσης δυνάμεως, ἔ-
χων περὶ μὲν αἰς τετρακισμυ-
ρίας καὶ πεντακισχίλους, ἱππεῖς
δὲ περὶ τριχίλους. Ἑγγίστας δὲ
τοῖς Καρχηδόνιοις, καὶ γυνόμε-
νος σύνοπτος, ἐστρατοπέδευσε
περὶ τινος γεωλόφου κατακτι-
κρὺ τῶν πολεμίων.

19. Μάγων δὲ, νομίσας εὐ-
φυῇ καιρὸν ἐπιθέσθαι καταστρα-
τοπεδεύσει τοῖς Ῥωμαίοις, ἀνα-
λαβὼν τὸ πλεῖστον μέρος τῶν
ἰδίων ἱππέων, καὶ Μασσανίσι-
σιν μετὰ τῶν Νομάδων, ἤλαυνε
πρὸς τὴν παραβολήν, πε-
πεισμένος ἀφυλακτῆντα λήψε-
σθαι τὸν Πόπλιον. ὁ δὲ πάλαι
προορωμένος τὸ μέλλον, ὑπό
τινα βανὸν ὑπεσάλκει τὰς ἱπ-
πεῖς ἴσας τοῖς τῶν Καρχηδο-
νίων ὧν ἀνυπονοήτως ἐμπε-
φύοντων, πολλοὶ μὲν ἐν ταῖς
ἡρχαῖς ἀνακρίνοντες διὰ τὸ πα-

praesentibus consilii caperet
incertus imperator, in diuer-
sa animum versabat: nam abs-
que sociorum auxiliis idoneum
ad praelio decertandum Ro-
manum exercitum non habe-
bat. Vt autem, spe victoriae
in sociis posita, in casum vni-
uersae dimicationis veniret,
id vero periculosa ac teme-
rariae plenum aleae iudicabat.
Post longam animi fluctuationem
rerum necessitate adactus,
in eam ad extremum devenit
sententiam, vt Hispanorum au-
xiliis statueret sibi vtendum,
eaeque in speciem saltem hos-
tibus opponeret, per legiones
vero suas pugnam decerneret.
Hoc vbi constituit, omnibus
copiis castra mouit, habens
secum ad quinque et quadra-
ginta peditum millia, equitum
tria millia. Quum Carthagi-
nensibus appropinquasset, iam-
que in eorum esset conspectu,
ex aduerso hostium in terre-
nis quibusdam tumulis locum
castris cepit.

19. Peropportunum id esse
tempus Mago arbitrans in-
uadendi Romanos, castra po-
nentes, assumpta equitum suo-
rum parte maxima, et Massa-
nissa cum Numidis, intenden-
tes duxit, haut dubius fore,
vt Scipionem incautum op-
primeret. ille vero, dudum
prouiso, quod erat futurum,
post tumulum quemdam equi-
tes abdiderat, numero pares
iis, quos habebant Carthagi-
nenses, quibus repente et ex
improviso in Poenos irruenti-
bus, multi confestim, dum
ράδοξον

μὲν τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν
τῶν Ἰσπαν ἀπέπεσον· οἱ δὲ
λαοὶ, συμβάλλοντες τοῖς πο-
λεμίοις, ἐμάχοντο γενναίως.
τῷ δὲ παρὰ τῶν καταβαινόν-
των ἐν τοῖς Ῥωμαίοις ἱππεύ-
σιν ἀσχετῶς δυσχερῆσθαι, καὶ
πάλαι ἀποδυνάστες οἱ Καρχη-
δόνοι, βραχὺ προσαρτιζόμενοι
ἀνέστησαν. καὶ τὸ μὲν πρῶ-
τον ἐν τάξει τὴν ἀναχώρησιν
ἐποιῶντο· τῶν δὲ Ῥωμαίων
ἐγκαταμένον αὐτοῖς, λύσαντες
τὰς ἰλίας, κατέφυγον ὑπὸ τὴν
αὐτῶν παρεμβολήν. οἱ μὲν ἐν
Ῥωμαῖσι, τότε γινόμενῃ, θαρ-
ραλέαυτον διέκοντο πρὸς τὸν
ἐχθρὸν, οἱ δὲ Καρχηδόνοι
ἐκείνῃ. ὃ μὲν ἀλλὰ ταῖς
ἡμέραις ἐπὶ τινος ἡμέρας τὰς τε
ἐκείναις ἐκτάξαντες ἐν τῷ με-
σότητι ποδῶν, διὰ τῶν ἱππέων
καὶ διὰ τῶν εὐζώνων ἀκροβο-
λεαῖς πολεμήσαντες, καὶ κα-
τακαύσαντες ἀλλήλων, ὤρ-
μησαν ἐπὶ τὸ κρίνειν τὰ ὅλα.

20. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῶ-
ν δυοῖν δοκεῖ καχερῆσθαι στρατη-
γήμασιν ὁ Πόπλιος. θεωρῶν
τὰς τὸν Ἀσδρῆβαν ἐφ' ἡμέρας
πολλὰς ἀξιομαχίας, καὶ μέ-
σας Λίβυς, τὰ δὲ θηρία προ-
καταδύμενον ἐκατέρωθεν τῶν περά-
των, αὐτὸς αἰσθὼς τῇ μὲν ὥρᾳ
προσαρτιζέμεν, τὰς δὲ Ῥωμαίας
μέσας ἀντιτάττειν τοῖς Λίβυσι,
τὰς δ' Ἰσπανὰς ἐπὶ τῶν περάτων
παραβάλλειν, ἣ προέθετο κρί-
νειν ἡμέρᾳ, τάναντία τοῖς προ-
καταδύμενοις πολεμάς, μεγάλη συν-

auertunt sese in fugam, equis
sunt delapsi; adeo praeter om-
nium spem Romani se osten-
derunt. reliqui pugnam cum
hostibus capeßere, ac strenue
rem gerere. sed quum Roma-
norum equitum vim, dexteritate
singulari ex equis defiliens
tium, sustinere non possent,
multis suorum occisis, postea-
quam obstitissent, non sane diu,
in fugam Poeni inclinarunt. et
primo quidem turmatim abi-
bant, nihil turbatis ordinibus:
dein postquam acrius ultimis
incidebat Romanus, turmas
conturbarunt, et ad sua castra
sese fuga receperunt. Huius
praelii euentu est effectum, vt
ad pugnam audendam paratio-
res essent Romani, Poeni con-
tra timidiore. Nihilo tamen
fecius, quum per aliquot in-
sequentes dies in planitiem in-
termediam ambo copias edu-
xissent, et per equites ac leuem
armaturam velitationes ha-
buissent, seque inuicem ten-
tassent, mox totis vtrunque
viribus decertare statuerunt.

20. Eo tempore Scipio du-
plicem hosti dolum consilio
struxit atque astu. Obseruau-
rat, Asdrubalem vesperi sem-
per priorem copias reducere
in castra, et Afros in medio,
elephantos ante cornu vtrum-
que solitum collocare. ipse as-
fuetus morari in campo ali-
quamdiu post Poenum, et Ro-
manos in media acie Afris op-
ponere, Hispanos vtrunque
pro cornibus locare, quo die
pugnaturus erat, contrarium
eius faciens, quod antea erat

ἡγήσας

ἤρρησεν ταῖς σφετέραις δυνάμει-
σι πρὸς τὸ νικᾶν, ἐκ ὧν δ'
ἠλάττωσε τὰς πολέμιας. ἅμα
γὰρ τῷ Φωτί διακεκυβήμενος
τὰς ὑπηρετίας, παρήγγελε πα-
σι τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς στρα-
σιώταις, ἀριστοποιησάμενους καὶ
καθοπλισσάμενους ἐξάγειν πρὸ
τῷ χάρακος. γινομένου δὲ τούτου,
καὶ προθύμως περὶ ἀρχηγάντων
διὰ τὴν ὑπόνοιαν τῷ μέλλοντος,
τὰς μὲν ἱππεῖς καὶ τὰς εὐζώνους
προαπέστειλε, συντάξας ἐγγίζαν
τῇ παρεμβολῇ τῶν ὑπαναντίων,
καὶ προσηκολούθει τῇ στρασίᾳ·
αὐτοὶ δὲ τὰς πεζὰς ἔχοντες, ἄρτι
τῆς κατὰ τὸν ἥλιον ἀνατολῆς
ἐπιφαινομένης, προῆγα, καὶ πα-
ραγενόμενος εἰς μέσον τὸ πεδίον
παρενέβαλε, τάττων ἐναντίας ἢ
πρόσθεν. μέσας μὲν γὰρ ἐτίθει
τὰς Ἰβηρας, ἐπὶ δὲ τῶν περά-
των τὰ τῶν Ῥωμαίων. τοῖς δὲ
Καρρχηδονίοις, ἄφνω συναγγι-
ζόντων πρὸς τὸν χάρακα τῶν
ἱππέων, ἅμα δὲ καὶ τῆς ἄλλης
δυναμικῆς ἐκπαιττομένης ἐν ὄψει,
μόλις ἐδόθη καιρὸς εἰς τὸ καθο-
πλισθῆαι. διόπερ ἠναγκάσθησαν
οἱ περὶ τὸν Ἀσδρέβαν, ἔτι νῆσαις
ἔχοντες τὰς ἀνδρας, ἀπαρτακῶντες
ἐν τῷ καιρῷ τὰς μὲν ἱππεῖς καὶ
τὰς εὐζώνους ἀπαφίστασθαι τοῖς ἱπ-
πεῦσι τῶν ὑπαναντίων εἰς τὰ πε-
δία· τὰς δὲ πεζικὰς δυνάμεις
παρατάττειν ἐν πολὺ τῆς παρω-
ρικής, ἐν τοῖς ἐπιπέδοις ποιούμενοι
τὴν ἑκταξίαν, καθάπερ ἦν ἔθος
αὐτοῖς. ἕως μὲν ἔν τινος ἔμενον
οἱ Ῥωμαῖοι, τὴν ἡσυχίαν ἔχοντες·
ἐπειδὴ δὲ τὸ πρὸς τῆς ἡμέρας προϋ-

solitus, magnum suis ad vi-
storiam momentum fecit, ho-
stibus vero non mediocriter
incommodauit. Prima nam-
que luce statim suis per
castra dimissis, qua tribunis
qua militibus praecepit omni-
bus, ut, curatis corporibus
armisque assumtis, vallo co-
pias educerent. quod ut fa-
ctum, imperata cunctis ala-
criter facientibus, propter ob-
ortam futuri certaminis suspi-
cionem, equites et expedito-
rum manum praemisit, pro-
pe castra hostium iussam ac-
cedere, et acrem velitatio-
nem audacter ciere. ipse cum
peditibus sub ipsum solis or-
tum primum castris egressus,
ut in locum praelii venit,
medio campo aciem instruit,
in assignandis locis omnia de
industria mutans: medios si-
quidem Hispanos locauit. Ro-
mano milite cornibus arma-
tis. Vix ad capienda arma
temporis fuit satis Carthagi-
nensibus, quum repente et
equites vallo succederent, et
in eorum conspectu ceterae
omnes vires dirigerentur.
Propterea coactus fuit Asdru-
bal, cuius erat impransus mi-
les, pro tempore ex promptu
equites ac leuiter armatos iu-
bere, ut in campum aduersus
hostes procederent: dum ipse
interim pedestres copias non
procul a radicibus montis in-
stituto suo in planitie ordina-
bat. Et Romanae quidem le-
giones continebant sese quie-
tae: procedente vero inte-
rim die, leuiter armatorum

βούλῃ.

βαινα, τῶν δ' ἐσζώνων ἄκριτος ἦν καὶ πάριτος ἢ συμπλοκή, διὰ τὸ τὰς πιεζομένους καταφεύγοντας ὑπὲρ τὰς ἰδίας Φάλαγγας ἐκ μεταβολῆς καθυστερεῖν· τὸ τῆνικαῦτα δὲ διαδεξάμενος ὁ Πόπλιος διὰ τῶν διατημάτων ἐν ταῖς σημασίαις ἔσω τὰς ἀκροβολιζομένους, καὶ παρίσας ἐΦ' ἐκάταρον πέρας ὁπίσω τῶν περαταταγμένων, πρῶτον μὲν τὰς γροσφομάχους, ἐπὶ δὲ ταῖς τὰς ἰπτῶς, τὰς μὲν ἀρχὰς ἐπιβαλεῖν μεταπηδὸν ποίεμενος τὴν ἔφοδον· ἀπορχὼν δὲ περὶ ταῖσι τῶν ὑπεναντίων, τὰς μὲν Ἰβηρας τηρεῖν τὰς τάξεις τὸν αὐτὸν τρόπον ποιῶσα τὴν ἐπαγωγὴν παρήγγειλε, τῷ μὲν δεξιῷ τὰς σημασίας καὶ τὰς ἵλας ἐπιστρέφειν ἐπὶ δόρυ, τῷ δ' εὐωνύμῳ τὰναντία.

21. Καὶ λαβὼν αὐτὸς μὲν ἀπὸ τῆ ἐξέως, Λεύκιος Μάρκιος δὲ καὶ Μάρκος Ἰένιος ἀπὸ τῶν εὐωνύμων τρεῖς ἵλας ἰππέων τὰς ἡγεμένους, καὶ πρὸ τάτων γροσφομάχους τὰς εἰθισμένους, καὶ τρεῖς σπείρας, (τῷτο δὲ καλεῖται τὸ σύνταγμα τῶν πεζῶν παρὰ Ῥωμαίοις κοόρτις,) πλὴν οἱ μὲν ἐπ' ἀσπίδα περικλάσαντες τήντας, οἱ δὲ περὶ δόρυ, προῆγον ὁρθίως· ἐπὶ τὰς πολεμίας, ἐνεργῶς ποίεμενοι τὴν ἔφοδον, αἱ τῶν ἐξῆς ἐπιβαλόντων, καὶ κατὰ περίπλασιν ἰσχυρόμενοι. ἐπεὶ δὲ τήντας μὲν εὖ πολὺ συνέβηεν τῶν πολεμίων ἀπέχουσαν, τὰς δ' Ἰβηρας ἐν τῇ κατὰ πρόσωπον πλευρᾷ τόπον ἱκανὸν ἔτι

pugna anceps neutro inclinata stabat. etenim qui premebantur ad suorum aciem se recipiebant, ac mox per vices certamen repetebant. Tum enimvero Scipio eos, qui velitatione decertabant, per aciei intervalla intra ordines recepit, et in vtrumque cornu a tergo eorum, qui stabant ordinati, diuisit, velites prius ac deinceps equites, ac mox aequata primo vniuersae aciei fronte ire in hostem coepit. vbi vero iam haut plus stadio acies inter se aberant, iussis Hispanis, quo coeperant pede, seruatis ordinibus porro pergere: dextro cornui praecepit, vt manipulos pariter ac turmas dextrorsum desisteret, sinistro, vt sinistrorsum.

21. Tum autem quum assumsisset ipse quidem a dextra, L. vero Marcius et M. Iunius a laeua, turmas equitum ex antesignanorum agmine ternas, et qui hos antecederent velites pro Romanae militiae more, itemque spiras siue manipulos ternos, (quot nempe Romanam cohortem conficiunt;) ac velut infracto agmine alii ad laeuam, alii ad dextram suos auertissent: rectis ordinibus in hostem duxerunt, et citato gradu Poenos inuasērunt, subinde interim, qui proximi his steterant, praecedentium agmini sese adiungentibus, et simili pacto facta auersione eos sequentibus. Iamque adeo non longe aberant isti ab hostibus, cum Hispani, in Romanae aciei fronte

ἐστάναι

διατάσσει, τῷ βάθην ποιῶσθαι τὴν ἀπαγωγὴν, προσέβαλλον τοῖς κέρασιν ἀμφοτέροις ἅμα ταῖς τῶν ὑπανταντίων ὀρδίαις, ταῖς Ῥωμαϊκαῖς δυνάμει κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν. Αἱ δὲ μετὰ ταῦτα κινήσεις, δι' ὧν συνέβαινε, τὰς ἐπομένας, ἐπιπαρεμβάλλοντας ἐπὶ τὴν αὐτὴν εὐθείαν τοῖς ἡγεμένοις, συγκαθίσταται τοῖς πολεμίοις εἰς τὴν μάχην, τὴν ἐναντίαν ἔχον διαθεσιν ἀλλήλοις. καὶ καθόλου τὸ δεξιὸν κέρας τῷ λαῷ, καὶ κατὰ μέρος οἱ πεζοὶ τοῖς ἵππευσιν. οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρασι ἵππεῖς, μετὰ τῶν εὐζώνων ἐκ δόρατος ἐπιπαρεμβάλλοντες, ὑπερπερὶν ἐπειρῶντο τὰς πολεμίας· οἱ δὲ πεζοὶ τῶν ἐναντίων ἐξ ἀσπίδος παρενέβαλον. τῶν δὲ κατὰ τὸ λαῖον οἱ μὲν ἐν ταῖς στείραις ἐκ δόρατος, οἱ δ' ἵππεῖς μετὰ τῶν γροσφομάχων ἐξ ἡνίας. ἐγγιγόνει μὲν ἔν ἐκ τῶν ἱππέων καὶ τῶν εὐζώνων ἀμφοτέρων τῶν καράτων ἐκ ταχύτης τῆς κινήσεως τὸ δεξιὸν εὐώνυμον. ἃ μικρὸν λόγον θέμενος ὁ στρατηγός, τῷ μείζονος ἐποιήσατο πρόνοιαν, τῷ κατὰ τὴν ὑπερκέρειν· ὀρδίως λογιζόμενος. εἰδέναι μὲν γὰρ δεῖ τὸ γιγνώμενον, χρῆσθαι δὲ ταῖς πρὸς τὸν καιρὸν ἀρμοζέσιν κινήσεσιν.

collocati, eo, quod pressio gradu incederent, ab iisdem longum satis spatium distabant. tum Scipio, sicut principio proposuerat, per Romanas legiones, rectis ordinibus dimicantes, utrumque simul Carthaginiensium cornu est aggressus. Ceterum posteriores motus, per quos efficiebatur, ut, qui sequebantur, in eandem cum antecedentibus lineam rectam se sisterent, et cum hostibus similiter manus conferrent, contrariam inter se speciem habuerunt. quam diversitatem erat cernere, siue in vniuersum considerares, cornu ad cornu quomodo se haberet; siue per partes equites cum peditibus contendentes. nam in dextro equites cum leui armatura, ubi dextram versus praecedentibus se appropinquissent, agmen suum extendere ad cingendos Poenos conabantur: pedites contra laeuam versus antegressis se adiungebant. in cornu sinistro manipulis ad dextram priorum stationem sibi occupantibus, equites cum velitibus sinistrorū tendebant. ita euenit per motus istos in utroque cornu equitum et leuis armaturae, ut dextimi fierent sinistimi. cuius tamen rei imperator non magnam rationem habens, id, quod longe erat maius, sedulo curabat, ut cingere hostes porrectis cornibus posset. Nam scire quidem omnia, quae in praeliis fieri solent, necesse; usurpare vero eos denum oportet motus, qui pro tempore conueniant.

22. Ἐκ δὲ τῆς τῶν συμ-
 πλοῆς τὰ μὲν θηρία, διὰ τῶν
 προσφονάων καὶ τῶν ἱππέων
 ἀπεικιδόμενα καὶ διαταρττό-
 μενα πανταχόθεν, ἔπαχε μὲν
 πικρῶς, ἐβλαπτε δ' ἄδεν ἦττον
 τὰς Φίλας ἢ τὰς πολυαῖας· Φε-
 ρόμενα γὰρ εἰπὴ, τὰς ὑποπε-
 σύντας ἐξ ἀμφοῖν αἰεὶ διέδδει-
 ρε. Τῆς δὲ παλαιᾶς δυνάμεως
 τὰ μὲν κέρατα τῶν Καρχηδο-
 νίων ἀθραύετο, τὸ δὲ μέσον τὸ
 παρὰ τὰς Λίβυας, ὅπερ ἦν
 χρησιμώτατον, εἰς τέλος ἄ-
 πρακτον ἦν· ὅτε γὰρ παρα-
 βαθεῖν ἤδυναντο τοῖς ἐπὶ τῶν
 κεράτων, λιπόντες τὸν ἴδιον
 τόπον διὰ τὴν τῶν Ἰβήρων
 ἰσχύον, ὅτε μένοντες ἐπὶ τῶν
 ὑποκειμένων ἐνεργεῖν τι τῶν
 δεόντων οὐκ ἔσταν, διὰ τὸ μὴ
 συνέναι τὰς κατὰ πρόσωπον
 πολέμιας αὐτοῖς εἰς τὰς χεῖρας.
 Οὐ μὴν ἀλλὰ χρόνον μὲν τινα
 ἀγωνίζοντο τὰ κέρατα γυν-
 νάας, διὰ τὸ περὶ τῶν ὤλων
 ἐκπύουσι συνίσταται τὸν κίνδυ-
 νον· ἤδη δὲ τῇ καύματος ἀφε-
 σῆτος κατὰ τὴν ἀκμὴν, οἱ μὲν
 Καρχηδόνιοι παραλύοντο, διὰ
 τὸ μὴ πεποιθῆσθαι τὴν ἔξοδον κα-
 τὰ τὴν ἰδίαν προύρεσιν, κα-
 κωλύσθαι δὲ τῆς ἀρμοσύνης πα-
 ρασκευῆς· οἱ δὲ Ῥωμαῖοι καὶ
 τῇ δυνάμει καὶ ταῖς εὐψυχίαις
 ἀνθυπερείχον, καὶ μάλιστα τῶν
 τοῖς χρησιμωτάτοις πρὸς τὰς
 ἀχρεοτάτας τῶν πολέμων - -
 - συμβεβηκέναι, διὰ τὴν τῆς
 στρατῶν πρόνοιαν. τὰς μὲν ἦν
 ἀρχὰς οἱ περὶ τὸν Ἀσδρὺβαν
 Τοτ. Π.

22. Accensa per hos pugna,
 elephantum, velitum et equitum
 missilibus confixi, et agitati
 undique, ac passim conuulne-
 rati, amicos et inimicos pari-
 ter laedebant. nam quum te-
 mere huc illuc ferrentur: in
 quoscumque inciderant ex v-
 traque acie, omnes prosterne-
 bant. Iam pedestris aciei
 Carthaginensium cornua erant
 abrupta, cum media acies, in
 qua stabant Afri, robur vni-
 uersi exercitus Punici, mane-
 bat inutilis et immota. quip-
 pe neque in cornua, ut adiu-
 uarent pugnantes, discurrere
 poterant, ne, si stationem de-
 fererent, mediam aciem ve-
 nientibus ex aduerso Hispanis
 aperirent: neque rursus sta-
 tione seruata, quae fuerat ipsis
 attributa, vilius omnino ad vi-
 ctoriam momentum facere pot-
 erant, quod oppositi hostes ad
 manus conferendas propius
 non accederent. Cornua sane
 acerrime aliquandiu pugna-
 runt, quod vtrique pars de
 summa rerum eo praelio peri-
 clitabatur. ubi vero iam aestus
 a meridiano sole venit, Pœ-
 nis quidem languore membra
 erant soluta, ut qui neque ar-
 bitratu suo copias eduxissent,
 et quominus corpora curarent,
 fuissent impediti. at Romani
 cum viribus corporis et ala-
 critate animorum erant supe-
 riores, tum eo potissimum,
 quod imperatoris prouidentia
 pars ipsorum valentissima cum
 ignauissimis hostium fuerat
 commissa. Igitur Asdrubal,
 premente Romano, pedem
 V

κατὰ πόδα πιεζόμενοι τὴν ἀνα-
χώρησιν ἐποιῶντο· μετὰ δὲ ταύ-
τα κλινάμενοι ἀθρόοι πρὸς τὴν
παρώρειαν ἀπεχώρουν, ἐγκειμέ-
νων δὲ τῶν Ῥωμαίων βιαϊότερον,
ἔφυγον εἰς τὸν χάρακα προτρο-
πάδην. εἰ μὲν ἂν μὴ θυοὺς καὶ
τοῖς τις συνεπαλάβετο τῆς σω-
τηρίας, παραχρῆμα ἂν ἐξέπε-
σον ἐκ τῆς παρεμβολῆς. ἐπιγε-
νομένης δὲ κατὰ τὸν αἶρα συτρο-
φῆς ἐξαίσις, καὶ καταβράχυντος
ὁμβροῦ λάβρε καὶ συνεχῶς, μό-
λις εἰς τὴν αὐτῶν στρατοπεδείαν
ἀνακομίσθησαν οἱ Ῥωμαῖοι.

Ὅτι ἀποσάσις γενομένης
μέρες τινὸς τῶν Ῥωμαϊκῶν
δυνάμεων, ὁ Σκιπίων εἰς ἀπο-
ρίαν ἐτὴν τυχεῖσαν ἦκε καὶ
δυορησίαν.

Πῶς ὁ Σκιπίων τὴν ἀπο-
σάσις ἐπεισεν εἰς Νέαν Καρ-
θηδίαν ἐρχομένη, καὶ τινὶ
στρατηγήματι τῶν ἀρχηγῶν
τῆς σάσεως κύριος ἐγένετο.

Λόγος Σκιπίωνος, ὃν πρὸς
τὴν ἀποσάσις ἔλεξε.

Πῶς ὁ Σκιπίων πρὸς
μὲν τὸ πλῆθος διελύθη,
τὴν δὲ αἰτίαν ἐκίλαξε πι-
κρῶς.

23 Πότιλος δὲ, κύπερ ἤδη
πεῖραν εἰληφὼς τῶν
πραγμάτων ἐφ' ἱκανόν, ὅπως
ἐδέποτε μᾶλλον εἰς ἀπορίαν ἦκε
καὶ δυορησίαν. καὶ τῶν ἑκα-
στε κατὰ λόγον. κατὰ πρῶτον ἐπὶ

retulit, primo quidem sensim;
mox vero acies uniuersa in-
clinata confertim ad proximi
montis radices se recipere
coepit. sed quum acrius vi-
ctores sese inueherent, tergis
extemplo datis, intra vallum
omnes confugerunt. Quod
nisi eorum salutem aliquis
deus adiuuisset, etiam castris
confestim fuissent exuti. nunc
saeva tempestate in coelo re-
pente coorta, tanta vi atque
impetu imber continuus est
effusus, ut vix in castra sua se
receperint Romani.

Scipionis sollicitudo in-
gens et anxietas animi, post-
quam exercitus Romani, qui
in Hispania erat, pars de-
fecisset.

Quomodo Scipio seditionis
militibus persuaferit, ut Car-
thaginem Nouam ad se veni-
rent, et quo astu capita sedi-
tionis in potestatem redegerit.

Concio Scipionis apud eos,
qui rebellauerant, habita.

Quomodo Scipio, venia mul-
titudini concessa admissae cul-
pae, in mali auctores senere
animaduernerit.

23. Etsi erat Scipio non me-
diocri iam usu rerum
exercitus, numquam tamen
inopia consilii magis laborauit,
neque difficultatibus maioribus
fuit affectus, quam nuntio de
τῶν

τῶν σωματίων τὰς μὲν ἐκτὸς αἰτίας τῇ βλάβῃ, λέγω δ' οὐκ ψυχῆς, καύματος, κόπης, τραυματίων, καὶ πρὶν γενέσθαι, φυλάττειν δυνατόν, καὶ γενομένων εὐμαρὲς βοηθῆσαι, τὰ δ' ἐξ αὐτῶν τῶν σωματίων γιγνόμενα Φύματα καὶ νόσος δυσχερὲς μὲν προῖδέσθαι, δυσχερὲς δὲ γενομένοις βοηθεῖν· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ πολιτείας καὶ περὶ στρατοπέδων διαληπτέον. πρὸς μὲν γὰρ τὰς ἐξωθεν ἐπιβλάας καὶ πολέμους πρόχειρος ὁ τρόπος τῆς παρασκευῆς καὶ βοηθείας τοῖς ἀφιστάμεσι· πρὸς δὲ τὰς ἐν αὐτοῖς γενομένας ἀντιπολιτείας καὶ στάσεις καὶ παραχρᾶς δυσχερὲς ἡ βοήθεια, καὶ μεγάλῃς ἐπιδεξιότητος καὶ διαφερόσης ἀγχινοίας δευτέραν. Πλὴν ἐν παράγγελμα τοῖς πᾶσιν ἀρμόσει καὶ στρατοπέδοις καὶ πόλεσσι καὶ σώμασιν, ὡς ἐμὴ δόξα. τῆτο δ' ἔστι, τὸ μηδέποτε εἶναι ἐπὶ πολὺ βῆθαι καὶ χολάζειν περὶ μηδὲν τῶν προειρημένων, ἥτοι δ' ἐν ταῖς εὐροῖαις τῶν πραγμάτων, καὶ ἐν ταῖς διαφιλίαις τῶν ἐπιτηδείων. Πλὴν ὅγε Πόπλιος, ἅτε διαφερότως ἐπιτελής ὢν, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς εἶπον, ἔτι δ' ἀγχίνος καὶ πρακτικὸς, συναθροίσας τὰς χιλιάρχους, τοιάνδε τινα τῶν ἐνεστώτων εἰσηγήτο λύσιν. ἔφη γὰρ, δεῖν ἀναδέξασθαι τοῖς στρατιώταις τὴν τῶν ὁψωνίων ἀπόδοσιν· χά-

feditione militum Romanorum, qui Sucrone erant, accepto. et merito id quidem. Nam sicut nociuae corporibus caussae extrinsecus aduenientes, velut frigora, aestus, lassitudo, vulnera, et prius quam contingant, possunt caueri. et vbi contigerunt curari facile queunt. at quae ex ipsis ortum habent corporibus vlcera aut morbi, et prius quam oriantur, difficile curantur, et semel orta difficile curantur: sic et de rebus, atque exercitiis idem est sentiendum. Nam aduersus insidias quidem et bella externorum hostium apparatus et auxilia inuenire procliu est, serio in eam curam incumbentibus: at quae in illis ipsis excitantur contrariarum factionum studia, seditiones atque tumultus, et remedium vix aegre patimur, et id ipsum magna dexteritate et eximia quadam opus habet solertia. Censeo tamen ego, omnibus exercitiis, rebus, et societatum corporibus vnicum hoc congruere praecceptum, ne in iis, quae iam diximus, cessatio ab opere, aut otium diuturnius hominibus concedatur, idque praecipue rebus secundis. et quoties annonae larga suppetit copia. Ceterum Scipio, qui, vt initio diximus, homo esset singulari diligentia praeditus, solertia et nauitate, tribunis militum congregatis, praesenti malo vt remedium hoc admoueretur, auctor fuit. Militibus stipendiorum suorum solutionem promittendam pro sententia di-

ρην δὲ τῷ πεισύνεσθαι τὴν ἀπαγγελίαν, τὰς ἐπιταταγμένας εἰς Φορὰς ταῖς πόλεσι πρότερον εἰς τὴν τῷ παντὸς στρατοπέδῳ χορηγίαν ταύτας νῦν ἀθροίζειν ἐπιφανῶς καὶ μετὰ σπουδῆς, ὥς πρὸς τὴν διορθώσιν τῶν ὀψωνίων γιγνομένης τῆς παρασκευῆς, τὰς δὲ χιλιάρχους τὰς αὐτὰς καλὴν πορευθέντας ἀξίων καὶ παρακαλεῖν, μετατίθεσθαι τὴν ἄγνοιαν, καὶ κομίζεσθαι τὰς σιταρχίας, παραγιγνομένων ὥς αὐτὸν, ἃν τε κατὰ μέρη τῷτο βέλωνται ποιεῖν, ἃν δ' ὅμῃ πάντες. γενομένου δὲ τούτου, τὸ λοιπὸν ἤδη παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν, εἴφη, δεῖν βεβελύεσθαι, τί δέον ἐστὶ πράττειν.

24. Οὗτοι μὲν ἔν, ταῦτα διανοηθέντες, ἐγίνοντο περὶ τὴν τῶν χρημάτων ἐπιμέλειαν. Τῶν δὲ χιλιάρχων διασαφέντων τὰ δεδομένα, γνῶς ὁ Πόπλιος ἀνεκάνετο τῷ συναδρίῳ, τί δέον ἐστὶ ποιεῖν. ἔδοξεν ἔν αὐτοῖς, ἡμέραν διασαφῆσαντας, εἰς ἣν δεήσει παρῆναι, πρὸς μὲν τὸ πλήθος διαλύεσθαι, τὰς δ' αὐτὰς κολάζειν πικρῶς. ἔτοι δ' ἦσαν εἰς πάντα καὶ τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν. Τῆς δ' ἡμέρας ἐπελθούσης, καὶ παραγενομένων τῶν ἀποσκευῶν ἐπὶ τὰς διαλύσεις καὶ τὴν κομιδὴν τῶν ὀψωνίων, τοῖς μὲν χιλιάρχοις τοῖς πρεσβεύσασιν συνέταξε δι' ἀποβήτων ὁ Πόπλιος, ἀπαντῆν τοῖς ἀποσταταῖς, καὶ διαλομένους ἔκα-

xit: eaque pollicitatio ut fidem inueniret, quae ad sustentandum uniuersum exercitum iam ante per omnes ciuitates imperatae essent pecuniae, eas in praesentia propalam et cum studio esse exigendas, ea videlicet sine, ut ad solutionem dictorum stipendiorum cogi pecunia existimetur. faciendum item esse, ut tribuni iidem atque ante, ad eos profecti, auctores eis sint, atque adeo petant ab ipsis, errorem ut emendare velint, et ad accipiendia stipenda vel singuli ad imperatorem accedant, vel, si ita maluerint, omnes simul. His ita expeditis, de cetero iam quid facto esset opus, e re nata consilium fore capiendum dixit.

24. Postquam ab istis haec essent ad istum modum excogitata, ad pecuniam cogendam studium omne eorum est conuersum. Vbi tribuni, quae constituta fuerant, renuntiascent, Publius, iis cognitis, deliberandum in concilio proposuit super iis, quae essent porro facienda. Placuit igitur illis, editum proponere, ut dicta die omnes Carthaginem conuenirent: et multitudini quidem veniam largiri, in seditionis vero auctores seuerè animaduertere. erant autem hi numero ad quinque et triginta. Vbi dies venit, postquam seditiosi milites et ad seditionem tollendam, et ad stipendia accipienda aduenissent, tribunis septem, qui et antea Sucronem ad leniendam seditionem ierant, arcana praecepit Scipio, ut seditiosis

οὐκ οὐδὲ τῶν ἀρχηγῶν τῆς
 πόλεως, οὐδέ τις κατὰ τὴν
 ἀπάντησιν Φιλανθρωπεῖν καὶ
 ἄλλων ὡς αὐτὸς, μέλιστα μὲν
 πρὸς κατασκευάσειν· εἰ δ' ἐν
 αὐτῷ δύνανται ταῦτα, πρὸς γὰρ δεῖ-
 πνον, καὶ τοιαύτην συνουσίαν.
 τῷ δὲ μεθ' αὐτοῦ στρατοπέδῳ
 παρήγγαλε πρὸ ἡμερῶν τριῶν,
 εὐέλκην παρασκευάσθαι εἰς πλείων
 χρόνον, ὡς ἐπὶ τὸν Ἀνδοβά-
 δην αὐτομόλῳ Μάρκῳ παρου-
 μένῳ. ὃ καὶ Ἰαρταλαιωτέ-
 ρος αὐτὸς ἀνέλασεν· ἐποίησε
 πρὸς ἀποστάτας. ἐν αὐτοῖς
 τῷ ὑπέλαβον ἵσσεσθαι τὴν
 πόλιν ἐξουσίαν, ἐπειδὴν συμ-
 μίξουσιν τῷ στρατηγῷ, τῶν ἄλ-
 λων στρατοπέδων κοχυρωμένων.

25. Συνεργίζονταν δ' αὐτῶν
 τῇ πόλει, τοῖς μὲν ἄλλοις στρα-
 τώταις εἰς τὴν ἐπαύριον ἄμα
 τῷ Φανί παρήγγαλε, μετὰ τῆς
 παρασκευῆς ἐξέλκειν· τοῖς δὲ
 ἡλιαρχαῖς καὶ τοῖς ἐκάρχαις
 ὅταν ἀπαρνευμένοις μετὰ τὸ
 πρῶτος μὲν ἀποσκευὰς ἀποτι-
 θέναι, τοῖς δὲ στρατιώταις κατέ-
 σταν ἐν τοῖς ὅπλοις ἐπὶ τῆς πό-
 λεως, ἡρπεία διελεῖν σφᾶς ἐφ'
 ἀνάστη τῶν πυλῶν, καὶ Φρου-
 ρίξεν, ἵνα μηδεὶς ἐκπαρεύηται
 τῶν ἀποστατῶν. οἱ δὲ πρὸς τὴν
 ἀπάντησιν ἀποσταταγμένοι, συμ-
 μίξαντες τοῖς παραγινομένοις
 πρὸς αὐτοὺς, ἀπήγον μετὰ
 Φιλανθρωπίως τὰς ἐν τοῖς αἰ-
 τήσις, κατὰ τὸ συνταγμένον.
 τότε μὲν ἔν ὑπ' αὐτῶν τὸν
 καιρὸν ἐβήθη συλλαβεῖν· τοῖς
 δὲ ἄλλοις, ἐπειδὴν δεκνύσασιν,

obuiam procederent, et princi-
 pum seditionis partitione inter
 ipsos instituta, singuli quinos
 eorum, in ipso occurfu benigne
 appellatos, maxime quidem
 ad contubernium, sin id minus
 possent, ad conuiuium certe et
 aduentitiam coenam inuita-
 rent. Exercitui, quem habebat
 secum Carthagine, ante tridu-
 um Scipio edixerat, vt cibaria
 plurium dierum pararet, cum
 M. Syllano aduersus Indibilem
 transfugam profecturus. quae
 res vt a seditionis est audita, ap-
 pletos illis supra modum fecit
 sic enim existimabant, post al-
 terius exercitus profectionem
 se, vbi ad imperatorem venif-
 sent, in sua potestate pleraque
 omnia habituros.

25. Iam prope urbem erat
 ventum, cum, militibus ceteris
 prima luce proficisci iussis,
 tribunis et praefectis manda-
 tum est, vt, tamquam mox
 exituri, impedimenta quidem
 prima emitterent; at milites
 armatos in porta retinerent:
 deinde vt in singulas portas
 diuiderent sese, viderentque
 magna cura, ne quis seditionis
 exiret. Tribuni, quibus
 prodeundi obuiam prouincia
 fuerat demandata, postquam
 venientibus occurrissent, co-
 mitate verborum fontes ad se,
 vti fuerat constitutum, addu-
 xerunt. Fuerat tribanis impe-
 ratum, vt eos statim sine vlla
 mora comprehenderent, ac
 mox peracta coena eosdem
 vincirent custodirentque, pot-
 estate exeundi hospitio nemi-
 ni facta, eo dumtaxat exce-

δήσαντας τηρεῖν, μηδανὸς ἔτι τῶν ἑνδόν ἐκπορευομένους, πλὴν τῆ διασαφήςουτος τῷ στρατηγῷ περὶ ἐκάστης τὸ γεγονός. Πραξίτων δὲ τῶν χιλιάρχων τὸ συνταχθῆναι, εἰς τὴν ἐπικύσαν ὁ στρατηγὸς αἶμα τῷ Φωτὶ θεωρῶν τὰς παραγινομένους ἡθροισμένους εἰς τὴν ἀγορὰν, συνακάλει τὴν ἐκκλησίαν. πάντων δὲ συντρέχόντων κατὰ τὸν εἰθισμὸν ἅμα τῷ σημῆναι, καὶ μακρότερον ὄντων ταῖς διανοίαις, πότ' ὄφονται τὸν στρατηγόν, καὶ τί ποτ' ἐκκένονται περὶ τῶν ἐνεσώτων. πρὸς μὲν τὰς ἐπὶ τῶν πυλῶν χιλιάρχους ὁ Πόπλιος διαπέψατο, καλεῦσθαι αὐτὰς, ἄγειν τὰς στρατιώτας ἐν τοῖς ὅπλοις, καὶ περιεῖναι τὴν ἐκκλησίαν, αὐτὸς δὲ προπορευθεὶς, ἐξέφησε ταῖς διανοίαις πάντας εὐθὺς κατὰ τὴν πρώτην φαντασίαν. ἔτι γὰρ ὑπολαμβάνοντες αὐτὸν ἀθανάτως ἔχειν οἱ πολλοί, καί περτα παρὰ τὴν προσδοκίαν αἰφνιδίως ἐβρώμενον θαυμάσασνοι, κατὰ τὴν ἐπίφασιν κατεπλήχθησαν.

26. Οὐ μὴν ἀλλ' ἔτω πως ἤρξατο τῶν λόγων. ἔφη γὰρ, θαυμάζειν, τίνοι δυσαρετέσαντες, ἢ ποίαις ἐλπίσιν ἐπαρθέντες, ἐπεβάρυνον ποιῆσθαι τὴν ἀπόστασιν. τρεῖς γὰρ αὐτίς εἶναι, δι' ἃς τολμῶσι τασιάζειν ἄνθρωποι πρὸς πατρίδα καὶ τὰς ἡγεμένους. ἔταν προεσῶσι μέμψονται τι καὶ δυσχεραίνουσιν, ἢ τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασι δυσαρετῶσιν, ἢ καὶ νῆ

pto, qui ordinem rei apud singulos gestae imperatori esset renuntiaturus. Postquam tribuni, quod iussi fuerant, peregissent, die insequenti videns Scipio exercitum, qui aduenerat, in foro congregatum stare, concionem militum luce prima aduocat. Simulac datum est signum conueniendi, omnes confestim pro more consueto accurrere, mentesque omnium futuri expectatione suspendi, ecquando imperatorem essent visuri, ecquid ab eo de rebus praesentibus audituri. Eo tempore Publius ad tribunos circa portas misit, ut armatos adducerent, et concioni ab tergo circumfunderent. Ipse progressus in medium ut primum apparuit, de statu meqtis circumstantes deiecit. Vulgo enim plerique male ipsum habere quum putarent: ut praeter opinionem bene valentem viderunt, species ipsa et color terrore inuentes defixit.

26. Ibi tum Scipio suam orationem hoc fere modo est exorsus: mirari enim se dixit, quid potissimum in rebus suis tantopere eorum animos offendisset, aut qua tandem spe freti defectionem sustinuisent moliri. Tres siquidem esse causas, propter quas contra patriam et eos, qui summam rerum obtinent, seditionem concitare homines audeant: cum vel iis, qui praesunt, aliquo nomine succensent, et eorum imperium grauius ferunt, vel in praesenti statu non

Δία μεζόνων ἐραχθῶσι καὶ
 ἀλλήλων ἀπείδον. Ἐρωτῶ
 δὲ, τί τέτων ὑμῖν ὑπῆρξεν;
 ἀπὸ δὲ λευγῆς δυσκατέστησθε,
 οἷοι τὰς σκευχάς ὑμῖν ἐκ
 ἀπελθεῖν; ἀλλὰ τότε ἐμὸν μὲν
 ἐπὶ τῇ θύλῃ. κατὰ γὰρ
 ἐπὶ ἐμῇ ἀρχῇ ἔδεν ὑμῖν
 ἀνέλασθε τῶν ἐφωνίων· εἰ δ'
 ἔρα, ἐκ τῆς Ρώμης, διότι τὰ
 πάντα προσοφειλομένα νῦν ἐ
 ἀπρὸς τὰ πότερον ἂν ἐχρῇ
 ἀποστάτας γενομένους τῆς πατρί-
 δος, καὶ πολέμους τῆς θρα-
 κίας; ὅπως ἐγκαλεῖν, ἢ
 παρόντας λέγειν μὲν περὶ τέ-
 των πρὸς ἐμὲ, παρακαλεῖν δὲ
 τὰς φίλας, συνεπιλαβέσθαι καὶ
 βαρύνειν ὑμῖν; δοκῶ γὰρ ἦ
 αὐτο βέλτιον. τοῖς μὲν γὰρ
 μισθὸν παρέτισε στρατευομένοις
 ἔτιν ὅτε συγγνώμην δότεόν,
 ἀφικαμένοις τῶν μεθοδετῶν·
 τοῖς δ' ὑπὲρ ἐαυτῶν πολέμους
 καὶ γυναικῶν ἰδίῃ καὶ τέκ-
 νων ἑδαμῶς συγχωρητέον.
 ἔτι γὰρ παρακλήσιον, ὡς ἂν
 ἤ τις, ὑπὸ γονέας ἰδίῃ φά-
 σκον εἰς ἀργυρίου λόγον ἀδι-
 κείσθαι, παρέχει μετὰ τῶν δ-
 πλων, ἀπεικτανῶν τῶτον, παρ'
 ἑ τοῦ ζῆν αὐτὰς ἔλαβαν. Νῆ
 ΔΓ', ἀλλ' ἐγὼ τὰς μὲν κακο-
 παθείας ὑμῖν καὶ τὰς κινδύ-
 νους πλείους, ἢ τοῖς ἄλλοις,
 ἐπέταττον, τὰ δὲ λυσιστελῆ
 καὶ τὰς ἐφελείας ἐτέροις
 μάλλον ἐμέρεθον. ἀλλ' ἔδεν

acquiescunt, vel denique, vbi
 maiora concupiscentes in lae-
 tioris fortunae spem venerunt.
 Age nunc dicite mihi, quid ho-
 rum fuit, quod vos moueret?
 Mihi videlicet offensi eratis,
 quod stipendia vobis non solue-
 rem. Atqui mea in eo nulla pro-
 fecto culpa est. nam per me qui-
 dem et eam, quae penes me est,
 potestatem, nulla pars vestri sti-
 pendii vobis vnumquam defuit:
 quod si vlla hic culpa fuit, Roma
 vna est, cui ea sit adscribenda,
 quae ea vobis in praesentia non
 praestat, quae dudum debentur.
 Quid? eane vobis satis digna
 causa fuit, cur ita mihi succen-
 seretis, vt simul a patria desci-
 sceretis, et vt eius, quae vos
 tulit atque educauit, hostes eua-
 deretis? an illud potius vobis
 erat faciendum, vt accedentes
 ad me de ea re mecum ageretis,
 amicos etiam, vt petitionem ves-
 tram adiuuarent, et opem vo-
 bis ferrent, rogaretis. id enim
 iudicio meo satius erat futu-
 rum. His sane, qui mercede ali-
 cui militant, interdum ignoscas,
 si eos deserant, a quibus soliti
 sunt mercedem accipere; at il-
 lis, qui bella pro seipsum gerunt,
 pro coniugibus liberisque suis,
 nulla eiusmodi concedenda est
 venia. Nam hoc perinde est, vt
 si quis pecuniae alicuius frau-
 dem sibi a parente factam disti-
 tans, propterea armatus ipsum
 iret occisum, a quo vitam acce-
 pit. Verum ego, si diis placet,
 duriores labores et plura peri-
 cula vobis, quam ceteris, impe-
 rabam: commoda militiae et
 emolumenta aliis potius, quam

τολμᾶτε τῷτο λέγειν, εἰδὲ
τολμήσαντες δύνασθ' ἂν ἀπο-
δεῖξαι. Τί ἔν ἐσσι, εἴφ' ὃ
δυταρεσέμενοι κατὰ τὸ παρὸν
ἡμῖν, τὰς ἀποστάσεις ἐποιήσα-
θε; τῷτο βέλομαι πυθέσθαι.
δοκῶ μὲν γὰρ εἶδέν ἔτ' ἐρεῖν,
ἔτ' ἐπινοήσιν ὑμῶν εὐδέναι.

27. Καὶ μὴν εἰδὲ τοῖς ὑπο-
κειμένοις ἀρχάλλοντας. πότε
γὰρ εἴροια πραγμάτων μείζων;
πότε δὲ πλείω προτερήματα
γέγονε τῇ Ῥώμῃ; πότε δὲ
τοῖς στρατευομένοις μείζους ἐλ-
πίδες, ἢ νῦν; ἀλλ' ἴσως ἐρεῖ
τις τῶν ἀπληκικόντων, ὅτι
πλείω τὰ λυσιτελεῖν τὰ παρὰ
τοῖς ἐχθροῖς πρὸφικέμετο, καὶ
μείζους ἐλπίδες καὶ βεβαιοτέρα;
παρὰ τίσι ἐν ταῖς; ἢ παρ'
Ἀνδοβάρη καὶ Μανδονίῳ; καὶ
τίς ὑμῶν ἐκ οἷδε, διότι πρό-
τερον μὲν ἔστοι, παρασπονδή-
σαντες Κερκηδονίῳ, πρὸς ἡ-
μᾶς ἀπέστειλαν· νῦν δὲ πάλιν
ἀθιστήσαντες τὰς ἐρως
καὶ τὴν πίσιν, ἐχθρὸς ἡμῖν
σφῶς αὐτὸς ἀναδεύεσθαι; Κα-
λὸν γε, τέτοις πειεύσαντας πο-
λεμῆς γενέσθαι τῆς ἑαυτῶν
πατρίδος. Οὐ μὴν εἰς ἐν αὐ-
τοῖς εἶχετε τὰς ἐλπίδας, ὥς
κρατήσαντες τῆς Ἰβηρίας. εἰδὲ
γὰρ μετ' Ἀνδοβάρη ταχθέντες,
ἱκανοὶ πρὸς ἡμᾶς ἦτε διακινδυ-
νέειν, μήτε καθ' ἑαυτὸς τατ-
τόμενοι. τί ἔν ἔν, ὃ προσεί-
χετε; πυθέσθαι γὰρ ἂν βελού-

vobis, tribuebam. hoc vero ne
vos quidem dicere audetis, ne-
que, si ausi essetis, probare um-
quam possetis. Quid igitur di-
cere habetis, quare ipse in tanta
apud vos sim offensa, ut propter-
ea deficiendum a nobis, quod in
praesentia fecistis, vobis fuerit?
istud ego vos per mihi velim di-
cere. nam equidem nihil ab vlllo
vestrum dictum ac ne excogita-
tum quidem iri existimo.

27. Taedio certe praesentis
status id nequaquam est factum.
quando enim fortunae maior
fuit serenitas? quando ad res
bene gerendas praesidia maio-
ra Roma habuit? quando mi-
litaribus viris spes maiores,
quam nunc propofitae? Sed
dicet fortasse aliquis ex iis, qui
de fortuna populi Rom. desper-
ant, plura apud hostes com-
moda ostentari, spes maiores
et certiores. Cedo vero, apud
quos hostes? apud Indibilem,
credo, et Mandonium. quasi
vero ignoret quisquam ves-
trum, istos fluxa fide antea
vfos, a Poenis ad nos transiisse;
nunc vero, sprete iterum
iurisiurandi religione ac fide,
hostes populi Romani repente
esse factos. Praeclarum vero
facinus, fidem istorum secu-
tos esse vos, ut patriae per-
duelles fieretis. Sed nec in
vobis ipsis obtinendae Hispan-
iae spes vlla erat ponenda.
qui quidem, neque si Indibili
coniungamini, neque si pro-
priis separatim viribus utami-
ni, ad praelio nobiscum decer-
nendum idonei sitis futuri.
Quid igitur, obsecro vos, spe-

μην

μὲν ὅμως. ἢ διὰ τὸ τὰς ἐμ-
πειρίαις τῶν νῦν προχειρισθέν-
των ἡγεμόνων καὶ τὰς ἀρε-
ταῖς πιστεύοντες; ἢ καὶ τὰς
ἐξέδοις; καὶ τοῖς πελέκασιν
τὰς προηγμένους αὐτῶν; ὑ-
περ ὧν ἡδὲ λέγειν πλείω κα-
λόν. ἀλλ' ἂν ἔσι τέτων, ὧς
ἄνδρες, ἡδὲν ἂν ἔχοιθ' ὅ-
μοις δίκαιον ἡδὲ τῆλαχιστον
εἶπέν, ὅτε πρὸς ἡμᾶς, ὅτε
πρὸς τὴν πατρίδα. Διόπερ
ἐγὼ περὶ ὑμῶν πρὸς τε τὴν
Ῥώμην καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπο-
λογησομαι, τὰ παρὰ πᾶσιν
ἄνθρωποις ὁμολογούμενα δίκαια
προθέμενος. ταῦτα δ' ἔστι,
ὅτι πῶς ὅχλος εὐπαράλογος
ὁ ὑπάρχει, καὶ πρὸς πᾶν
εὐάγωγος. ὅθεν αἰεὶ τὸ πα-
ραπλήσιον πάθος συμβαίνει
περὶ τε τῆς ὄχλης καὶ τὴν
θάλατταν. καθάπερ γὰρ κα-
κότης ἢ μὲν βία φύσις ἐστὶν
ἀβλαβής τοῖς χρωμένοις καὶ
ἐπαισιμος, ὅταν δ' εἰς αὐτὴν
ἐμπέσῃ τὰ πνεύματα βίᾳ,
τοιούτη φαίνεται τοῖς χρωμέ-
νοις, οἳ τινες ἂν ὦσιν οἱ κυ-
κλῶντες αὐτὴν ἄνεμοι· τὸν
αὐτὸν τρόπον καὶ τὸ πλῆθος
αἰὲρ φαίνεται γίνεσθαι πρὸς
τὰς χρωμένους, οἷός ἂν ἔχῃ
προσάτας καὶ συμβέλης. Διὸ
ἐγὼ νῦν, καὶ πάντες οἱ
προσώτως τῇ στρατοπέδῳ, πρὸς
μὲν ὑμᾶς διαλυόμεθα, καὶ
πίσιν δίδομεν, ἐφ' ᾧ μὴ μνη-
σκησέσιν· πρὸς δὲ τὰς αἰ-
τίνας ἀκαταλλαντως δικαίμε-
θα κολάζειν αὐτὰς ἀξίως καὶ

ἐταβᾶς? aueo enim id a vo-
bis intelligere. An vos hoc
facinus ausi estis, vsu rei mi-
litaris et virtute freti eorum
ducum, quos iam elegistis?
an fascibus et securibus estis
confisi, quae ipsos praecedunt?
de quibus ne plura quidem ver-
ba facere sit honestum. Enim-
vero omnium eorum, quae di-
ximus, nihil fuit, quod vos mou-
eret: neque vlla iusta vobis
causilla suppeditat, quam aduer-
sus nos, aut aduersus patriam
afferatis. Sed vestrum patrocini-
um tum apud populum Rom.
tum apud me ipsum ego iam
fufcipiam, et certa atque indu-
bitata omnium mortalium iura
in medium afferam. Nimirum
ita est: omnis multitudo et in
fraudem facile delabitur, et ad
quaenis facile impellitur. ita-
que maris et vulgi similis sem-
per est natura. Quemadmo-
dum enim mare suapte natura
innoxium est vtentibus et quie-
tum, vbi vero cum violentia
in ipsum venti incubuerunt,
mare quoque erga nauigantes
tale existit, quales fuerunt ven-
ti, a quibus omni ex parte
agitatur: plane ad hoc instar
etiam multitudo talis semper
reperitur esse erga suos recto-
res, quales illi fuerint, quos
ipfa patronos naeta est et con-
siliarios. Propterea et ego et
omnes, qui exercitui praesunt,
vobiscum ante omnia in gra-
tiam redimus, et rerum prae-
teritarum nullam deinceps in
animis nostris haesuram me-
moriam sancte vobis pollice-
mur. qui e contrario aduersus

τῶν εἰς τὴν πατρίδα, καὶ τῶν
εἰς ἡμᾶς ἡμερτημένων.

28. Ἀκμὴν δὲ ταῦτ' ἔλαβον,
καὶ κύκλῳ μὲν οἱ κρατιώτατοι,
περιστώτες ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀπὸ
παραγγέλματος συνανέφθησαν
ταῖς μαχαίραις τὰς θυρεάς·
αἶα δὲ ταῖς δεδομένοις θυμῶν
οἱ τῆς τάσεως αἰτῶν γεγονότες
εἰσέηγοντο. τῷ δὲ πληθεῖ τοῦ
τον ὑπέστη δέος ὑπὸ τῇ πέ-
ρῃ φόβῳ καὶ τῶν κατὰ πρό-
σπου δεινῶν, ὥστε, τῶν μὲν μα-
στιγμένων, τῶν δὲ παλακισμέ-
νων, μήτε τὴν ὄψιν ἀλλοιωσάσθαι,
μήτε Φωνὴν προέσθαι μηδένα,
μένειν δὲ πάντας ἀχανεῖς ἐκ-
πεπληγμένους πρὸς τὸ συμβαί-
νον. Οἱ μὲν ἐν ἀρχηγῶν τῶν
κακῶν αἰκισθέντες εἵλκοντο διὰ
μέσας, ἀπηλλαγμένοι τῷ ζῆν·
οἱ δὲ λοιποὶ παρὰ μὲν τῷ στρα-
τηγῷ καὶ τῶν ἄλλων ἀρχόν-
των κατὰ κοινὴν ἔλαβον τὰς
πίσεις, ἐφ' ᾗ μηδένα μηδὲν
μνησιμακῆσαι, αὐτοὶ δὲ, καθ'
ἕνα προΐοντες, ὥμουν τοῖς χι-
λιάρχοις, ἧ μὲν κειθαρχήσαν
τοῖς παραγγελλομένοις ὑπὸ τῶν
ἀρχόντων, καὶ μηδὲν ὑπεναντίον
φρονήσαν τῇ Ρώμῃ. Πόπλιος
μὲν ἐν μεγάλῳ κινδύνῳ ἀρ-
χὴν φερόμενος καλῶς διορθεύ-
σάμενος, πάλιν ἀποκατέστησε
τὰς οἰκείας δυνάμεις εἰς τὴν ἐξ
ἀρχῆς διάτασιν.

principes seditionis inexorabi-
les, sceleris in nos et patriam
admissi dignas ab ipsis poenas
sumus exacturi.

28. Vix finem dicendi fece-
rat Scipio, cum armati, qui
corona concionem circumsede-
rant, data tessera, gladiis ad
scuta concrepuerunt, simul
seditionis auctores vincti nu-
dique in medium sunt produ-
cti. multitudinem tantus in-
uasit terror, tum ob eum me-
tum, qui undique a tergo o-
stendebatur, tum ob triste spe-
ctaculum, quod ante oculos
obuerfabatur, vt, quum alii
virgis caederentur, alii secu-
ri percuterentur, vultum ne-
mo mutaret, vocem nemo
mitteret; sed attoniti et stu-
pore eius, quod gerebatur,
torpidi manerent. Dum au-
tem, qui defectionis auctores
aliis exstiterant, cruciati ac
vita spoliati per mediam con-
cionem trahebantur, reliqui
ab imperatore et ceteris duci-
bus fidem simul omnes acci-
piebant, memoriam praeteri-
torum nemini apud quemquam
fraudi futuram. deinde vbi ad
tribunos singuli accefferant,
apud illos iurabant, se manda-
tis imperatorum obtemperatu-
ros, neque aduersus populum
Rom. quicquam esse molitu-
ros. Ita Scipio, quum magno-
rum malorum initia, quae
iam radices egerant, pruden-
ter repressisset, in eandem
mentem et animorum habitum
suos restituit, quo prius erant.

Πῶς ὁ Σκιπίων περὶ τοὺς
ἐπὶ τὸν Ἀνδοβαλίην καὶ ἄλλας
τῶν Ἰβήρων ἀποστατήσασιντας,
καὶ τὰς μάχῃ νικήσας, συν-
τίλμασιν ἐπιτίθεικε τοῖς κατὰ
τὴν Ἰβηρίαν ἔργοις, καὶ εἰς
τὴν Ρώμην θείαμβον κατήγε.

*Quomodo Scipio, expedi-
tione suscepta aduersus Indi-
bilem et reliquos Hispanos, qui
defecerant, iis victis, coronam
idem rebus a se gestis in Hispa-
nia imposuerit, ac mox ad tri-
umphum Romam redierit.*

29 **Ο** δὲ Πόπλιος, συναθροί-
σας αὐτίκως ἐν αὐτῇ
τῇ Καρχηδόνι τὰς δυνάμεις εἰς
ἐκκλησίαν, ἔλεγε περὶ τοῦ τῆς
Ἀνδοβαλίας τέλους, καὶ τῆς εἰς
αὐτὰς ὁδοῦ. καὶ πολλὰ
πρὸς τὸ τοῦτο μέρος ἐνεγκάμα-
σας, παρώξυνε τὰς πολλὰς πρὸς
τὴν κατὰ τῶν προειρημένων δυ-
νατῶν ὁρμήν. ἐπὶ δὲ ταῖς
ἐξηρημασμέναις τὸς προγενη-
μένους αὐτοῖς ἀγῶνας πρὸς Ἰβη-
ρας ὁμῶς καὶ πρὸς Καρχηδονίους,
στρατηγόντων Καρχηδονίων. ἐν
αἷς αὖτε νικῶντας ὁ κατήκειν,
ἔφη, νυνὶ διαπορεῖν, μήποτε
πρὸς αὐτοὺς Ἰβηρας, Ἀνδοβαλί-
ας στρατηγόντος, μαχόμενοι λει-
φθῶσι. Διότι καὶ εἰς προδέξα-
σθαι συγκυνησὴν Ἰβήρων ἐδένα
καθάπαξ, ἔφη, δι' αὐτῶν δὲ Ῥω-
μαίων συστήσασθαι τὸν κίνδυνον,
ὅσα φανερόν γένηται πᾶσιν, ὥς
ἐπὶ Ἰβηρσι Καρχηδονίους κατα-
πολεμησάμενοι, καθάπερ ἐνίοι
Φασκὼ, ἐξεβάλομεν ἐξ Ἰβηρίας·
ἀλλὰ καὶ Καρχηδονίους καὶ Κελ-
τίβηρας τοῖς Ῥωμαίων ἀρεταῖς
καὶ τῇ σφετέρᾳ γενναϊότητι νε-
πηγάμεν. ταῦτα δ' εἰπὼν, ὁ-
μονοεῖν παρήγει, καὶ θάρρῦντας,
εἰ καὶ πρὸς ἄλλον τινα, καὶ

29 **P**ublius Scipio, in vrbe
ipsa Carthagine Noua
concione militum confestim
aduocata, de Indibilis audacia
et perfidia in Romanos apud
eos disseruit. quam in senten-
tiam quum multa attulisset:
multitudinis animos aduersus
istos regulos vehementer con-
citauit. Praelia deinde illis
commemorauit, cum Hispanis
et Carthaginienfibus habita,
qui Poenis ducibus vtebantur.
e quibus praeliis quum semper
Romani victores redierint:
non iam metuendum esse cui-
quam, ne forte in eo bello,
quod cum Hispanis solis sint
gesturi, et quod ductu atque
auspiciis Indibilis sit admini-
strandum, acie decertantes
vincantur. Iccirco ad socie-
tatem huius belli neminem
prorsus Hispanorum velle se
admittere; sed Romano dum-
taxat milite rem esse gestu-
rum, omnes vt intelligant,
non Hispanorum opera Cartha-
ginienfes a nobis fuisse deuic-
tos, quod aiunt nonnulli, et
ex Hispania eicctos, sed Ro-
manos sua virtute et generosa
indole tum Carthaginienfes,
tum Celtiberos vicisse. His di-
ctis ad concordiam eos est ad-

πρὸς τῶτον ἰέναι τὸν κίνδυνον. περὶ δὲ τῆ νικᾶν αὐτὸς, εἴη, μετὰ τῶν θεῶν ποιήσεσθαι τὴν παρήκυσαν πρόνοιαν. τῷ δὲ πλήθει τῶαυτῇ παρέστη προθυμία καὶ θάρσος, ὥστε παρακλησίαις εἶναι πάντας ἐκ τῆς ἀπόψεως τοῖς ὁρῶσι τὰς πολέμους, καὶ μέλλουσιν ὅσον ἔτι πρὸς αὐτὸς διακινδυνεύουσιν. τότε μὲν ἂν ταῦτ' εἰπὼν διαφῆκε τὴν ἐμπλοήν.

30. Τῇ δ' ἐπαύριον ἀναστῆναι προῆγε. καὶ παραγεννηθεὶς ἐπὶ τὸν Ἰβήρα ποταμὸν δεκάταιος, καὶ περικυβείας, τῇ τετάρτῃ μετὰ ταύτην προσεστρατοπέδευσε τοῖς ὑπεναντίοις, λαβὼν αὐλῶνά τινα μεταξὺ τῆς αὐτῆς καὶ τῶν πολέμων στρατοπέδους. τῇ δ' εἰς τὸν προειρημένον αὐλῶνα προσέβαλέ τινα θρέμματα τῶν κατοικομένων τῶν στρατοπέδων, συντάξας, ετοίμους ἔχειν τὰς ἱππεῖς τῷ Γαίῳ. τὰς δὲ γροσφομάχους ἐπέταξε τῶν χιλιάρχων τισὶ παρασκευάζειν. ταχὺ δὲ τῶν Ἰβήρων ἐπιπεσόντων ἐπὶ τὰ θρέμματα, εἴφηκε τῶν γροσφομάχων τινάς. γενομένης δὲ διὰ τούτων συμπλοκῆς, καὶ προσβοηθόντων ἐκατέρωθεν πλειόνων, συνέστη μέγας ἀκροβολισμὸς τῶν πεζῶν περὶ τὸν αὐλῶνα. τὰ δὲ καίμῃ παραδίδοντας εὐλόγως ἀφορμὰς πρὸς ἐπίθesis, ἔχων ὁ Γαῖος ετοίμους τὰς ἱππεῖς κατὰ τὸ συνταχθῆναι, ἐπεβάλλετο τοῖς ἀκροβολιζομένοις, ἀποτεμόμενος

hortatus, et ut fiduciae plenius ad hoc bellum, si ad ullum unquam aliud, profisciscerentur: victoriam sibi cum bonis diis, quantum par esset, curae futuram. Huiusmodi oratio eam alacritatem et fiduciam militum mentibus iniecit, ut vultus ipsorum intuentibus similes viderentur iis, qui hostem in conspectu habent, et acie cum illo iamiam sunt decreturi. Ab hac oratione concionem Publius dimisit.

30. Die postero cum exercitu profectus, decimis castris peruenit ad Iberum flumen, inde, superato amni, die quarto in conspectu hostium posuit castra. campus autem montibus circumseptus erat, inter Punica Romanaeque castra interiectus. Postridie eius diei in dictam vallem pecora ex iis, quae impedimenta exercitus sequuntur, propulit, iussu prius C. Laelio, paratos ut haberet equites, et similiter Tribunorum nonnullis, ut praesto essent velites. quum e vestigio Hispani in pecora incurrissent, velites aliquot in eos immisit. per hos commisso semel certamine, mox ab utraque parte pluribus accurrentibus, atrox peditum velitatio in ea valle est accensa. Laelius, qui, ut praecceptum ei fuerat, paratos equites secum habebat, e re nata occasionem adeptus hostes adoriendi, occupatos in certamine cum velitibus est aggressus, et a montis radi-

τῆς παρωρείας, ὥς τε τὰς
 αὐτῶν, κατὰ τὸν αὐλῶνα
 καθύπαστας, ὑπὸ τῶν ἱππέων
 θαρῶν. γενομένη δὲ τὴν
 παροξυνθέντες οἱ βάρβα-
 ροὶ διαγωνιάσαντες, μὴ
 πτήσθαι δόξουσιν καὶ κατα-
 λῆχθαι τοῖς ὅλοις, ἐξήγον
 τὴν Φωτὶ, καὶ παρέταττον
 αὐτὴν ἄπασαν τὴν δύναμιν.
 δὲ Πόπλιος ἑτοιμος μὲν ἦν
 τὴν χρεῖαν· θαρῶν δὲ τὰς
 ἡρας ἀλογίστως συγκαταβαί-
 νας εἰς τὸν αὐλῶνα, καὶ τέτ-
 τας ἢ μόνον τὰς ἱππεῖς, ἀλ-
 καὶ τὰς πεζοὺς ἐν τοῖς ἐπιπέ-
 δαις, ἐπέμνε, βυλόμενος ὡς
 εἴη ταύτῃ χρησάσθαι τῇ
 συμβολῇ, πιστεύων μὲν καὶ
 ἱππεύουσι τοῖς ἰδίοις, ἔτι δὲ
 ἴσεν τοῖς πεζοῖς, διὰ τὸ κα-
 τὰς ἐξ ὁμολόγου καὶ συσάδην
 καὶ τούτῃ καθοπλισμὸν καὶ
 ἡνδρας τὰς παρ' αὐτῷ πολὺ
 φέρον τῶν Ἰβήρων.

31. Ἐπεὶ δ' ἔδοξε τὸ δέον
 γῆ γίνεσθαι, πρὸς μὲν τὰς
 τῇ παρωρεῖα τεταγμένους τῶν
 ἡμιῶν ἀντέταττε πρὸς ὁ-
 ρα εἰς τὸν αὐλῶνα καταβαβη-
 γας ἄνδρες ἄγων ἐκ τῆς παρ-
 βολῆς ἐπὶ τέτταρας κοόρτις,
 προσέβαλε τοῖς πεζοῖς τῶν ὑπε-
 ρβίων. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν
 ἴππων καὶ Γαῖος Λαίλιος, ἔχων
 ἑξ ἱππεῖς, προῆγε διὰ τῶν λό-
 φων τῶν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς
 εἰς τὸν αὐλῶνα κατατεινόντων,
 καὶ προσέβαλε τοῖς τῶν Ἰβή-

cibus eos interclusit, adeo ut
 plerique illorum palati per
 conuallem ab equitibus peri-
 merentur. Hoc pugnae euen-
 tu irritati barbari, quum prae-
 fertim vehementer metuerent,
 ne vniuerso bello iam victi vi-
 derentur et penitus perculsi,
 prima luce castris eduxere,
 et, quicquid aderat illis vi-
 rium, in aciem direxere. Sci-
 pio, etsi ad dimicandum para-
 tus erat, quia tamen videbat,
 Hispanos nullo iudicio in val-
 lem se demittere, et in pa-
 tente campo non equites dum-
 taxat ordinare, verum etiam
 pedites, aliquamdiu substitit
 eo consilio, ut quamplurimos
 pedites in acie sua hostes col-
 locarent. licet namque victo-
 riae spem magnam in equiti-
 bus suis poneret: multo tamen
 in peditibus maiorem, quod
 in pugnis ex composito sum-
 tis, et quoties pede collato res
 geritur, tum genere armorum,
 tum virtute miles Scipionis
 longe Hispano praestaret.

31. Vbi opportunum ei vi-
 sum est iam esse, dispositis
 hostibus per infima cliui suos
 opposuit, aduersus eos, qui
 in vallem descenderant, qua-
 tuor cohortes ex acie sua
 confertas induxit et cum pe-
 ditatu Punico praelium com-
 misit. Simul et C. Laelius
 per colles, qui a pugnae lo-
 co ad conuallem vsque per-
 tinebant, equitatu circumdu-
 cto, Hispanorum equites a
 tergo inuasit, eosque secum
 ρων

ρων ἱππαῦσι κατὰ νότον, καὶ
 συνῆχε τέτρυς ἐν τῇ πρὸς αὐ-
 τὸν μάχῃ. λοιπὸν οἱ μὲν πε-
 ζοὶ τῶν ὑπεναντίας, ἐρημαθέν-
 τες τῆς τῶν ἱππέων χρείας,
 ὡς πιστεύσαντες εἰς τὸν αὐλῶνα
 κατέβησαν, ἐκισζόντο καὶ
 καταβαρύντο τῇ μάχῃ· οἱ δ'
 ἱππεῖς τὸ παραπλήσιον ἔπαχον.
 ἐπιληγμένοι γὰρ ἐν τανῷ, καὶ
 δυσχρητέμνοι, πλείους ὑπ' αὐ-
 τῶν ἢ τῶν πολεμίων διεφθείρον-
 το, τῶν μὲν ἰδίων πεζῶν ἐκ
 πλαγίᾳ προσκειμένων αὐτοῖς,
 τῶν δὲ πολεμίων τῶν πεζῶν κα-
 τὰ πρόσωπον, τῶν δ' ἱππέων
 κατὰ νότον περιεσῶτων. τοιαύ-
 τής δὲ γενομένης τῆς μάχης,
 οἱ μὲν εἰς τὸν αὐλῶνα κατα-
 βάντες χαδὸν ἅπαντες διεφθί-
 ρησαν· οἱ δ' ἐν τῇ παραρρείᾳ
 διέφυγον. ἔτσι δ' ἦσαν εὐζῶνοι,
 τρίτον δὲ μέρος τῆς ἀπάσης
 δυνάμεως, μὲν δ' ὦν καὶ τὸν
 Ἀνδοβύλην συνέβη διασωθέντα
 φυγεῖν εἰς τι χωρίον ὀχυρόν.
 Πόπλιος δὲ, συντέλειαν ἐπιτα-
 δευκὼς τοῖς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν
 ἔργοις, παρῆν εἰς τὸν Ταρρακῶ-
 να, μεγίστης χαρᾶς καλῶν
 θρίαμβον καὶ καλίστην νίκην
 τῇ πατρίδι κατὰγον. σπεύδων
 δὲ μὴ καθυστερεῖν τῆς ἐν τῇ
 Ῥώμῃ καταστάσεως τῶν ὑπ' αὐτὸν,
 πάντα τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν
 διατάξας, καὶ παραδὼς τὸ στρα-
 τόπεδον τοῖς περὶ τὸν Ἰώνιον καὶ
 Μάρκον, αὐτὸς ἀπέπλευσε με-
 τὰ Γαίῃ καὶ τῶν ἁλίων Φίλων
 εἰς τὴν Ῥώμην.

dimicantes est moratus. ita-
 que pedites, equitum suorum
 praelidio nudati, quo maxime
 freti in vallem descenderant,
 gravi legionum agmine op-
 pressi, pugnae sustinendae
 pares non erant. In an-
 gusto namque spatio depre-
 hensi, et magnis difficultati-
 bus affecti, plures amittebant
 a suis occisos, quam
 ab Romanis: quum a lateri-
 bus sui pedites eos laederent,
 ex aduerso peditatus hostium,
 a tergo denique equites undi-
 que imminerent. Hoc gene-
 re pugnae, qui in conuallem
 descenderant, omnes pene
 sunt absumti, illi euaserunt,
 qui in obliquo monte constite-
 rant: haec autem erat leuiter
 armatorum manus, pars ter-
 tia admodum vniuersi exerci-
 tus. cum istis et regulus In-
 dibilis effugit, seque in mu-
 nitum quendam locum reco-
 pit. Publius igitur, vbi re-
 bus Hispaniae manum supre-
 mam imposuisset, Tarraco-
 nem laetitia exultans venit,
 vt inde mox splendidissimum
 triumphum et pulcherrimam
 victoriam in patriam reporta-
 ret. qui vt consularia comi-
 tia Romae obire tempore pos-
 set, quod vehementer cupie-
 bat, postquam omnia rite or-
 dinasset, quae ad Hispaniae
 statum pertinebant, exerci-
 tum etiam Iunio Syllano et
 Martio tradidisset, cum C. Lae-
 lio et aliis amicis Romam de-
 cem nauibus rediit.

Πῶς Ἀντίοχος, πάλαι
περιβλεπόμενος λύσει τῶν
πραγμαμάτων καὶ τῷ κατὰ
τῶν ἀποσησάντων πολέμῳ,
μεσιτεύσαντος Τηλέα, πρὸς
Εὐθύδημον τὸν ὑπ' αὐτῷ νι-
κηθέντα εὐνοϊκῶς διελύθη.

*Quomodo Antiochus, tae-
dio affectus ob diuturnitatem
belli contra eos, qui rebella-
uerant in superioribus satra-
piis, Euthydemum, quem acie
vicerat, interprete Telea in
amicitiam recepit.*

32. **Κ**αὶ γὰρ αὐτὸς ἦν ὁ Εὐ-
θύδημος Μάγνης, πρὸς
ὃν ἀπολογίζετο Φάσκοντα, ὡς
ἔδικαίως αὐτὸν Ἀντίοχος ἐκ
τῆς βασιλείας ἐμβαλεῖν σπεύδα-
ζαί· γεγενῆσθαι γὰρ ἔκ αὐτοῦ
ἀποστάτης τῷ βασιλεῶς, ἀλλ',
ἐτέρων ἀποστάντων, ἐπανελό-
μενος τὸς ἐκείνων ἐκγόνους, ἦ-
τω κρατῆσαι τῆς Βακτριανῶν
ἐρχης· καὶ πλείων δὲ πρὸς
ταύτην τὴν ὑπόθεσιν διαλε-
χθεὶς, ἤξιε τὸν Τηλέαν, με-
σιτεῦσαι τὴν διάλυσιν, εὐνοϊ-
κῶς παρακαλέσαντα τὸν Ἀν-
τίοχον, μὴ Φθονῆσαι τῆς ὀνο-
μασίας αὐτῷ τῆς τῷ βασι-
λέως προσασίας, ὥστε, εἰ μὴ
συγχωρῇ τοῖς ἀξιωμαμένοις, ὑδα-
τέρῳ τῆς ἀσφαλείας ὑπαρχέ-
σης. πλήθῃ γὰρ ἔκ ὀλίγα
παρεῖναι τῶν Νομάδων, δι'
ὧν κινδυνεύειν μὲν ἀμφοτέ-
ρας, ἐκβαρβαρωθῆσεσθαι δὲ
τὴν χώραν ὁμολογούμεως, εἰ μὴ
ἐκείνους προσδέχωνται. ταῦτα
δ' εἰπὼν, ἐξαπέσειλε τὸν Τη-
λέαν πρὸς τὸν Ἀντίοχον. ὁ
δὲ βασιλεὺς πάλαι περιβλε-
πόμενος λύσει τῶν πραγμά-
των * βεβλόμενος ταῦτα παρὰ

32. **L**egatus regis Antiochi
cum ipso Euthydemo
Magnetē discēptabat: qui dice-
bat, facere iniuste Antiochum,
qui se deturbare de regno tan-
to studio contenderet. Neque
enim a rege se desciuisse; sed
quum alii desciuisent, eorum
posterorū sustulisse, et Bactria-
norū imperium hoc pacto
obtinuisse. Vbi in eandem sen-
tentiam plura disseruisset, Te-
leam rogare institit, ut pacis
per benevolentiam concilian-
dae interpres esse vellet, utque
Antiochum oraret, ne regiam
appellationem sibi inuideret,
neque eius decoris splendo-
rem: quum praesertim, si huic
petitioni rex non adnueret,
neutrius res futurae essent sa-
tis securae. Adesse enim No-
madum Scycharum non exi-
guam manum, per quam utri-
que sint periclitaturi: regio-
nem certe vniuersam, si semel
incolae Nomadas admiserint,
absque vlla controuersia barba-
ricos atque instituta degenera-
turam. Haec locutus, Teleam
ad Antiochum misit. Rex, qui
terminandi belli rationes du-
dum circumspiciebat, auditis

τῷ Τηλέῳ, προθύμως ὑπήκουσε πρὸς τὰς διαλύσεις διὰ τὰς προσηρημένους αἰτίας. τῷ δὲ Τηλέῳ προσανακάμψαντος καὶ πολ- λάκις πρὸς ἀμφοτέρους, τέλος Εὐθύδημος ἐξέπεμψε Δημή- τριον τὸν υἱὸν, βαβαιώσοντα τὰς ὁμολογίας. ὃν ὁ βασιλεὺς ἀποδεξάμενος, καὶ νομίσας, ἄξιον εἶναι τὸν νεανίσκον βασι- λείας καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ κατὰ τὴν ἔντευξιν καὶ προ- σασίαν, πρῶτον μὲν ἐπηγγεί- λατο δώσειν αὐτῷ μίαν τῶν ἑαυ- τῷ θυγατέρων· δεύτερον δὲ συν- εχώρησε τῷ πατρὶ τὸ τῆς βα- σιλείας ὄνομα. περὶ δὲ τῶν λοι- πῶν ἐγγράπτως ποιητάμενος ὁ- μολογίας, καὶ συμμαχίαν ἐνορ- πον, ἀνεζεύξατο σιτομετρήσας βασιλεύς τὴν δύναμιν, προσλα- βὼν καὶ τὰς ὑπάρχοντας ἐλέ- φαντας τὴν περὶ τὸν Εὐθύδη- μον. ὑπερβαλὼν δὲ τὸν Κυ- νησον, καὶ κατὰρας εἰς τὴν Ἰν- δικήν, τὴν τε Φιλίαν ἀνεκνώσα- το τὴν πρὸς τὸν Σοφαγασήνον τὸν βασιλέα τῶν Ἰνδῶν. καὶ λαβὼν ἐλέφαντας, ὥς γενέσθαι τὴν ἑπτακτὴν εἰς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, ἔτι δὲ σιτομετρή- σας πάλιν ἐνταῦθα τὴν δύναμιν, αὐτὸς μὲν ἀνεζεύξε μετὰ τῆς στρατίας· Ἀνδροθένη δὲ τὸν Κυ- ζικηνὸν ἐπὶ τῆς ἀνακομιδῆς ἀπέ- ληψε τῆς γάζης, τῆς ὁμολογη- θεῖσης αὐτῷ παρὰ τῷ βασιλέως. διελθὼν δὲ τὴν Ἀραχωτίαν, καὶ περικυβείας τὸν Ἐρύμανθον πο- ταμὸν, ἦκε διὰ τῆς Δραγγιανῆς

Teleae mandatis, eas ob caus-
fas, quas ante diximus, pacis
conditiones non innitus acce-
pit. Et Teleas quidem ultro
citroque saepius ad ambos iuit
rediitque. tandem vero Eu-
thydemus Demetrium filium
suum ad sancendum foedus
misit. cuius indole rex cum
esset delectatus, eumque ado-
lescentem regno dignum et
propter speciem et propter
quandam maiestatem, quam
in congressibus prae se fere-
bat, iudicasset: primo qui-
dem vnam e suis filiabus se
ei desponsurum promisit, de-
inde eius patri regii nomi-
nis usurpandi fecit potesta-
tem, tum autem foederis
conditiones super ceteris re-
bus scripto complexus, et
societate iureiurando firmata,
castra movit, vbi primum
militibus commeatum largi-
ter dedisset, et elephantos
omnes accepisset, quos Eu-
thydemus secum habebat. Su-
perato Caucaso, Indorum fi-
nes ingressus, amicitiam cum
Sopha gaseno rege renouavit.
ibi quoque elephantos alios
accepit, ut iam centum quin-
quaginta bestias haberet: de-
inde exercitui frumentum de-
nuo mensus, copias coepit
reducere, Androtheno Cy-
ziceno relicto ad deuchen-
dam gazam sibi a rege pro-
missam. Arachosiam inde
ventum: vnde traiecto amni
Erymantho, itinere per Dran-
gianam habito, in Carma-
niam venit. In ea prouincia
εἰς τὴν

ες τὴν Καρχηδονίαν, ἥ καὶ συνά-
 πτατος ἦν τῇ χειμῶνος, ἐποίη-
 σατο τὴν περαχειμασίαν. Τὸ
 μὲν ἂν πέρας τῆς εἰς τὰς ἄνω
 τέρας κρατείας Ἀντίοχῳ τοιαύ-
 ταν ἔλαβεν τὴν συντέλειαν· δι-
 ᾧ ἡ μόνον τὰς ἄνω Σχτράπας
 ὑπερῶς ἐποίησατο τῆς ἰδίας ἀρ-
 χῆς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπιθαλασ-
 σίας πόλεις, καὶ τὰς ἐπὶ τὰδε τῇ
 Ταύρῳ δυνάσας. καὶ συλλήβδην
 ἐσφαλίσσατο τὴν βασιλείαν, κα-
 ταπληγῶν τὴν τὸ λυμὴ καὶ Φι-
 λοπονία πάντας τὰς ὑποταττο-
 μένας. διὰ γὰρ ταύτης τῆς κρα-
 τείας ἄξιος ἐφάνη τῆς βασιλείας,
 ἡ μόνον τοῖς κατὰ τὴν Ἀσίαν,
 ἀλλὰ καὶ τοῖς κατὰ τὴν Εὐρώπην.

rex, quia hiems iam appete-
 bat, in hibernis copias collo-
 cavit. Hunc habuit exitum
 suscepta ab Antiocho in supe-
 riores prouincias expeditio.
 cuius ille hunc fructum tulit,
 vt non solum illarum regio-
 num superiorum satrapas im-
 perio suo adiiceret; verum et-
 iam vrbes maritimas et omnes
 cis Taurum dynastas sibi sub-
 iiceret, postremo vt, percul-
 sis audacia et nauitate sua vni-
 uersis subditis, regnum non
 mediocriter stabiliret. effecit
 namque Antiochus expeditio-
 ne illa, vt non solum Asiae,
 verum etiam Europae populis
 imperio dignus vulgo cen-
 feretur.

ΕΚ ΤΗΣ
ΔΩΔΕΚΑΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΩΝ

ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.

Σ

POLYBII MEGALOPOLITANI
DVODECIMA HISTORIA
EXCERPTA.

Ὅτι Τίμαιος περὶ τῶν κατὰ Λιβύην ἀνιστέρητος ἐγένετο, καὶ ταῖς ἀρχαίαις φήμας ἀκμὴν ἐνδεσμένους.

Timaeum de rebus Africae veteribus narrationibus fidem habuisse, et veritatem plane ignorasse.

Περὶ τῶν κατὰ Λιβύην ζώων.

De Africae animalibus.

Ὅτι Τίμαιος περὶ τῶν κατὰ Κύρον τὴν νῆσον ζῴων ἀγρίων πολλὰ ἑτεροτεύσατο.

Timaeum de Corsicae insulae animalibus feris multa falsa finxisse.

Κυνίκης καὶ λαγωῦ τίς ἡ διαφορὰ.

Cuniculi et leporis differentia.

Διὰ τί πάντα τὰ κατὰ Κύρον ζῶα ἄγρια εἶναι δοκεῖ.

Quam ob causam omnia Corsicae animalia videntur esse fera.

Ὅτι καὶ ἐν Κύρῳ πολλὰ ζῶα, καὶ ἐν Ἰταλίᾳ αἱ ὡς ταῖς σάλπιγγι παιδαρχῶσι.

Multa in Corsica animalia, et in Italia suum greges barbarum cantu regi.

Τῇ

Τὴν μὲν τῆς χώρας ἀρε-
τὴν πᾶς ἂν τις θαυ-
μάσκει· τὸν δὲ Τί-
μαιον ἔπει τις ἂν ὁ μόνον ἀνι-
στῆται γεγονέναι παρὶ τῶν κα-
τὰ τὴν Λιβύην, ἀλλὰ καὶ πε-
λοπόννησον, καὶ τελείως ἀσυλλόγι-
στον, καὶ ταῖς ἀρχαίαις Φήμαις
ἄμην ἐνδοδεμένον, ὥς παρει-
λήφμεν, ὡς ἀμυώδης πίσης
καὶ ξηρᾶς καὶ ἀκάρευ ὑπαρ-
χούσης τῆς Λιβύης. ὁ δ' αὖ-
τις λόγος καὶ παρὶ τῶν ζώων.
τὸ τε γὰρ τῶν ἵππων, καὶ
τῶν βοῶν, καὶ προβάτων, ἄ-
μα δὲ τέτοις αἰγῶν πληθος
τοσούτον ἐστὶ κατὰ τὴν χώραν,
ὅσον ἐκ οὗδ' εἰ δύναται ἂν εὐρε-
σθῆναι κατὰ τὴν λοιπὴν οἰκου-
μένην, διὰ τὸ πολλὰ τῶν κα-
τὰ Λιβύην ἐθνῶν τοῖς μὲν
ἡμέραις μὴ χρῆσθαι καρποῖς,
ἀπὸ δὲ τῶν θραυματίων καὶ σὺν
τοῖς θράμμασιν ἔχειν τὸν βίον.
Καὶ μὴν τὸ τῶν ἐλαφάντων καὶ
λεόντων καὶ παρδάλεων πλη-
θος καὶ τὴν ἀλκὴν, ἔτι δὲ βυ-
βάλεων πάθος καὶ σφυδῶν μα-
γείη, τίς ἔχ' ἰσότησαν; ὃν κα-
τὰ μὲν τὴν Εὐρώπην τὸ παρὰ
παντὸς ἂν ἐστὶν· ἡ δὲ Λιβύη
πλήρης ἐστὶ τῶν προειρημένων.
παρὶ ὧν ἔθεν ἰσότησας Τίμαιος,
ὥσπερ ἐπὶ τῆδος, τὰναντία τοῖς
κατ' ἀλήθειαν ὑπάρχουσιν ἐξη-
γῆται. καὶ ἄτερ δὲ καὶ παρὶ
τῶν κατὰ Λιβύην ἀποχεδίασεν,
ἔτω καὶ παρὶ τῶν κατὰ τὴν νῆ-
σον τὴν προσαγορευομένην Κύρ-
νον. καὶ γὰρ ὑπὲρ ἐκείνης μνη-

Quemadmodum prae-
stantiam agrorum A-
fricanorum in omni-
bus licet mirari: sic
Timaeum iure pronuntiet ali-
quis non solum imperitum re-
rum Africae, sed etiam pue-
rili ingenio virum, ac pror-
sus infirmo iudicio, et qui
antiquitus traditis opinionibus
supra modum fuerit deditus,
quasi videlicet vniuersa Afri-
ca esset arenosa, sicca, et ste-
rilis. idem et de animalibus
quoque dictum volumus. nam
equorum, boum, et ouium,
necnon caprarum, tanta est
in iis locis copia, quantam
haut satis scio an in villa par-
te orbis terrarum totius sit
inuenire. Est vero eius rei
caussa haec, quod multi A ri-
cae populi, quum fruges cul-
tura hominum prouenientes
ignorent, e pecoribus, aique
adeo cum pecoribus aluntur.
Iam vero elephantorum, leo-
num, pardorum multitudi-
nem ac robur, bubarum
item pulchritudinem, et stru-
thionum ingentia corpora,
quis fando non accepit? quo-
rum animalium in Europa
quidem nullum penitus inue-
nias; Africa vero iis est re-
ferta. Timaeus, qui de his
nihil quicquam didicerat, ve-
lut de industria ea memoriae
mandauit, quae cum veritate
pugnarent. Qui vt in rebus
Africae futilitatem suam pro-
didit, sic etiam in iis, quae
ad Corsicam nomine insulam
spectant, pari leuitate est usus.

μονεύων ἐν τῇ δευτέρῃ βίβλῳ Φησὶν, αἶγας ἀγρίας καὶ πρόβατα καὶ βεῖς ἀγρίες ὑπάρχον ἐν αὐτῇ πολλὰς, ἔτι δ' ἐλάφους, καὶ λαγῶς, καὶ λύκους, καὶ τινὰ τῶν ἄλλων ζώων, καὶ τὰς ἀνδράπους περὶ ταῦτα διατρέβειν κυνηγετῶντας, καὶ τὴν ὅλην τῆ βίης διαγωγὴν ἐν τέτοις ἔχειν. Κατὰ δὲ τὴν προειρημένην νῆσον ἔχον οὐκ αἶξ ἄγριος ἢ βεῖς, ἀλλ' ἐδὲ λαγῶς, ἐδὲ λύκος, ἐδ' ἐλάφος, ἐδ' ἄλλο τῶν τοιούτων ζώων ἑδὲν ἐστὶ, πλὴν αἰλωπέκων, καὶ κυνίλων, καὶ προβάτων ἀγρίων. ὁ δὲ κύνικλος, πόρρωθεν ἐρωόμενος, δοκεῖ εἶναι λαγῶς μικρὸς· ὅταν δ' εἰς τὰς χεῖρας λάβῃ τις, μεγάλην ἔχει διαφορὰν καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ κατὰ τὴν βρωσιν. γίγνεται δὲ τὸ πλεον μέρος κατὰ γῆς. Δοκεῖ γὰρ μὴν πάντ' εἶναι τὰ ζῶα κατὰ τὴν νῆσον ἄγρια διὰ τοιαύτην αἰτίαν.

2. Οὐ δύνανται κατὰ τὰς νομὰς συνακολεθεῖν οἱ ποιμένες τοῖς θρέμμασι, διὰ τὸ σύνδεστρον καὶ κρημνώδη καὶ τραχεῖαν εἶναι τὴν νῆσον· ἀλλ' ὅταν βέλωνται συναδροῖσαι, κατὰ τὰς εὐκαίρους τόπους ἐφιστάμενοι τῇ σάλπιγγι συγκαλεῖσι τὰ ζῶα, καὶ πάντα πρὸς τὴν ἰδίαν ἀδικπτῶτως συντρέχει σάλπιγγα. λοιπὸν, ὅταν τινὲς, προσπλευσαντες πρὸς τὴν νῆσον, αἶγας ἢ βεῖς θεάσωνται νεμομένας ἐρήμους, κἄπειτα βυληθῶσι καταλαβεῖν, ἢ προσίεται τὰ ζῶα διὰ τὴν ἀσυνήθειαν, ἀλλὰ φεύγει.

In secunda namque historia-
rum suarum mentionem eius
faciens, ait, capras feras oues-
que, item boues feros in ea
multos reperiri, ad haec cer-
uos, lepores, lupos, et alio-
rum animantium nonnulla,
quorum venationibus insulani
exerceantur, quum per totam
vitam hoc vnico studio occu-
pentur. Atqui in ea insula
nedum capra fera aut bos, sed
ne lepus quidem aut lopus aut
ceruus, aut simile his vllum
aliud animal offenditur, prae-
ter vulpes et cuniculos, et
oues feras. Cuniculum si pro-
cul intuearis, putes esse lepo-
rem paruum; vbi in manus
sumseris, magnam obserues
differentiam et in specie et in
gustu. Vt plurimum intra ter-
ram cuniculi nascuntur. Quod
autem omnia Corsicae anima-
lia videantur esse fera, id pro-
pter hanc fit causam.

2. Quum fit insula densis
arboribus confita, loca multa
habeat praerupta atque aspera:
pastores pascencia pecora se-
qui nequeunt; sed quoties op-
portuna nacti pascua cogere
greges volunt, tuba conuo-
cant animalia, quae sine vlllo
errore ad suam quodque tu-
bam accurrunt. Quod si qui
in hanc appellant insulam,
postquam capras aut boues so-
las pascere obseruauerint, ma-
num propterea voluerint illis
iniicere, bestiae propius eos
ad se accedere, vtpote nulla
affluetudine sibi notos, non
patiuntur, sed fugiunt. quo-
ταν

ὄταν δὲ καὶ συνιδῶν ὁ ποιμὴν
 τὰς ἀποβαίνοντας σάλπιγγι, προ-
 τροπαῖαν ἕμα φέρεται καὶ συν-
 τρέχει πρὸς τὴν σάλπιγγα. διὸ
 Φαντασίαν ἀγρίων ποιῇ. ὕπὲρ
 δὲ Τιμαῖος κακῶς καὶ παρέρ-
 γως ἱερήσας ἐχειρίασε. Τὸ
 δὲ τῇ σάλπιγγι πειθαρχεῖν,
 ὥς εἰσι θαυμάσιον. καὶ γὰρ κα-
 τὰ τὴν Ἰταλίαν οἱ τὰς ὕς τρέ-
 φοντες, ἢ χωρίζουσι τὰ κατὰ
 τὰς νομαῖς· ἢ γὰρ ἔπονται κα-
 τὰ πόδας οἱ συφορβοὶ τοῖς θρέμ-
 μασι, ὥστε παρὰ τοῖς Ἑλλη-
 σιν, ἀλλὰ προηγύοντα Φωνῶν-
 τες τῇ βυκάνῃ κατὰ διάστημα,
 τὰ δὲ θρέμματα κατόπιν ἀπο-
 λαθεῖν, καὶ συντρέχει πρὸς τὴν
 Φωνήν. καὶ τηλικαυτὴ γίγνεται
 συνήθεια τοῖς ζώοις πρὸς τὴν
 ἑῶν βυκάνην, ὥστε θαυμάζουν
 καὶ δυσπαραδέκτως ἔχειν τὰς
 πρώτας ἀκέσαντας. διὰ γὰρ
 τὴν πολυχωρίαν καὶ τὴν λοιπὴν
 χοιργίαν μεγάλα συμβαίνει τὰ
 συβάσια κατὰ τὴν Ἰταλίαν ὑπ-
 ἀρχεῖν, καὶ μάλιστα τὴν πα-
 λαμῶν, παρὰ τε τοῖς Τυρρῆνι-
 ποῖς καὶ Γαλάταις, ὥστε τὴν μίαν
 τακάδα χιλίους ἐκτρέφειν ὕς,
 ποτὲ δὲ καὶ πλείους. Διὸ καὶ
 κατὰ γένη τοῖωνται καὶ καθ' ἡ-
 λικίαν τὰς ἐκ τῶν νυκτερευμα-
 των ἐξαγωγάς. ὅθεν εἰς τὸν
 αὐτὸν τόπον προαγομένων καὶ
 πλείονων συσημάτων, ἢ δύναν-
 ται ταῦτα κατὰ γένη τηρεῖν, ἀλ-
 λα γε συμπίπτει κατὰ τε τὰς
 ἐξαλασίας καὶ νομαῖς αἰλλήλοις,
 ὁμοίως δὲ κατὰ τὰς προσαγωγάς.
 ἐξ ὧν αὐτοῖς ἐκινερόηται πρὸς

ties vero pastor, animaduerso,
 descendere quosdam in terram,
 tuba signum dedit, effuso o-
 mnes feruntur cursu, et ad
 tubam omnes concurrunt. ita
 speciem animalium ferorum
 praebent. Cuius rei verita-
 tem cum ignoraret, et negli-
 genter inquisisset Timaeus,
 illa effutiit. Neque vero mi-
 rum id debet videri: nam et
 in Italia, qui sues alunt, loca
 non separant, quo illa pastum
 abigunt, neque, vt sit a Grae-
 cis, praeuntia pecora e ve-
 stigio sequuntur subulci; sed
 praeunt, et per interualla
 buccina clangentes ipsa vo-
 cant. sues praecedentium ve-
 stigiiis insistant, et ad sonum
 concurrunt. atque ea anima-
 lia buccinae suae ita assuescunt,
 vt, qui rem primo audiunt,
 miraculi loco ducant, et vix
 ac ne vix quidem fidem ei ha-
 beant. Porro Itali homines,
 quia carnibus tenerorum por-
 corum, et omnino magna suc-
 cidiae copia vtuntur, magnos
 propterea suum greges alunt;
 maxime autem veteris Italiae
 incolae, Etrusci et Galli, adeo
 vt scrofam sit inuenire, quae
 alumnnum gregem alat mille
 porcorum, aut etiam plurium.
 Iccirco per genera siue sexus
 et aetates educuntur ex haris,
 in quibus pernoctant. vnde
 fit, vt, quum in eundem locum
 plures greges pastum agantur,
 generatim separata seruare non
 queant; sed interdum miscean-
 tur inuicem, siue cum foras edu-
 cuntur, siue cum pascuntur, et
 similiter quoque dum reducun-

τὸ διακρίνειν, ὅταν συμπέσῃ, χωρὶς κόπῃ καὶ πραγματείῃς τὸ κατὰ βυκάνην. ἐπειδὴν γὰρ τῶν νεμόντων ὁ μὲν ἐπὶ τῷ τὸ μέρος προάγει Φωνῶν, ὁ δ' ἐπὶ ἕτερον ἀποκλίνει, αὐτὰ δι' αὐτῶν χωρίζεται τὰ θρέμματα, καὶ κατακολουθεῖ ταῖς ἰδίαις βυκάναι· μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας, ὥς μὴ δυνατόν εἶναι βιάσασθαι, μηδὲ κωλύσαι μηδὲν τρόπον τὴν ὁρμὴν αὐτῶν. Παρὰ δὲ τοῖς Ἑλλήσι κατὰ τὰς δρυμὰς ἐπειδὴν αἰλλήλοις συμπέσῃ, διώκοντα τὸν καρπὸν, ὁ πλείονας ἔχων χαίρας, καὶ κατευκαίρησας, περιλαβὼν τοῖς ἰδίαις θρέμμασιν, ἀπάγει τὰ τῷ πλησί. ποτὲ δὲ κλέπτῃς ὑποκαθίσας ἀπῆλταν, εἰς ἐπιγινώσκοντος τῷ περιάγοντος, πῶς ἀπέβαλε, διὰ τὸ μακρὰν ἀποσπᾶσαι τὰ κτήνη τῶν περιεχόντων, ἀμειψόμενα περὶ τὸν καρπὸν, ὅταν ἀκμὴν ἄρῃται ῥεῖν. πλὴν ταῦτα μὲν ἐπὶ τασσέσθαι.

Ἐλεγχῶ τῶν ὑπὸ Τιμαίου φηθέντων περὶ τῆς Λοκρῶν τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἀποικίας· καὶ ὅτι ἦσαν μὲν ἀποικοὶ τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα Λοκρῶν, ἐμὴν συνθήκῃς πρὸς αὐτοὺς εἶχον.

Αἱ ἐκαστὸν οἰκίαι τῶν εὐγενῶν παρ' ἀμφοτέροισι τοῖς Λοκροῖς.

Ἡ λεγομένη ΦΙΑΛΗΦΟΡΟΣ παρὰ Λοκροῖς τοῖς Ἐπιζεφυρίοις.

tur. et ob hanc causam porculatores, ut sine labore et magno negotio distinctionem permistorum gregum facerent, in eam rem uti buccina excogitarunt. Simulac enim pastorum alius in hanc partem procedens infonuerit, alius in illam se deflexerit, ipsa per se pecora statim discernuntur, et suas buccinas singuli ita sequuntur, ut per vim retinere, aut impetum currentium retardare nullo pacto valeas. Apud Graecos vero quoties diuersi greges, dum per saltus fructus sectantur, inter se fuerint permixti; is qui plures porcos habuerit, et occasionem in rem suam vertere sciuerit, aliena pecora intra suum gregem recipiens, simul abigit. interdum etiam fures abigei, qui latenter subsiderant, sues abducunt, quum interea porculator ignoret, quomodo illi sint amissi, quia procul ab eo abscedere solent pecora, studio concitata inueniendi fructus, ubi semel illi de arboribus coeperint decidere.

Confutatio eorum, quae scripserat Timaeus super coloniae deductione Locrorum Epizephyriorum. ipsos e Graeciae Locris quidem esse oriundos, sed nullo foedere cum iis suis se iunctos.

Centum familiae nobilium apud utrosque Locros.

Virgo PHIALIPHERA apud Locros Epizephyrios.

* Τῶν

Τῶν πάλαι Λοκρῶν δόλου-
ρος, ἐν τῷ ποιῆσθαι ὁμολο-
γίας πρὸς Σικελίους.

*Fraus ab antiquis Locren-
sibus adhibita in pangendo
cum Siculis foedere.*

3. **Ε**μὲν δὲ συμβαίνει καὶ πα-
ραβληθέναι πλεονά-
τος εἰς τὴν τῶν Λοκρῶν πόλιν,
καὶ παραχρῆσθαι χρήσις αὐτοῖς
ἀνταγίας. καὶ γὰρ τῆς εἰς
Ἰβηρίαν στρατείας αὐτὸς κα-
ταλυθῆναι συνέβη δι' ἐμὲ, καὶ
τῆς εἰς Δαλματίαν, ἣν ὤφει-
λον παρὰ Θάλατταν ἐκπέμπειν
Ρωμαῖους κατὰ τὰς συνθήκας.
ἃς ὅν καὶ κακοπαθείας καὶ
πυλόνων καὶ δαπάνης ἱκανῆς τι-
μὴς ἀπολυθέντες, πάντων ἡμῶς
ἡμετέραν τοῖς τιμίους καὶ
φιλανθρώποις. Διότι οὐκ οὐκ
ῥᾶλλον εὐλογεῖν Λοκρῶς, ἢ
τίσεσθαι αὐτὰς ὅπως ἐκ ὤκνη-
σε καὶ λέγειν καὶ γράφειν,
ὅτι τὴν ὑπ' Ἀριστοτέλους παρα-
δομένην ἱστορίαν περὶ τῆς ἀποι-
κίας ἀλφειοπολιτῶν εἶναι συμ-
βαίνει τῆς ὑπὸ Τιμαίου λεγομέ-
νης. Σύνειδα γὰρ τοῖς ἀνθρώ-
ποις ὁμολογεῖν, ὅτι παραδό-
σιμος αὐτοῖς ἐστὶν αὕτη περὶ τῆς
ἀποικίας ἡ Φήμη παρὰ πατέ-
ρων, ἣν Ἀριστοτέλης εἰρηκεν,
ὁ Τιμαίος. καὶ τῶν γε τοι-
ούτων ὄφειρον ἀποδείξει. Πρῶ-
τον μὲν, ὅτι πάντα τὰ δια-
πρωτόνως ἔδοξα παρ' αὐτοῖς
ἀπὸ τῶν γυναικῶν, ἐκ ἀπὸ
τῶν ἀνδρῶν εἶη· εἶδον εὐθέως
τὸ αὐγεῖς παρὰ σφισι νο-
μίζεσθαι τὰς ἀπὸ τῶν ἑκατὸν
οἰκῶν λεγομένας, ταύτας δ'
εἶναι τὰς ἑκατὸν οἰκίας, τὰς

3. **E**quidem Locros Epize-
phyrios, quae Italiae
vrbs est, saepius adii, nec semel
vsuuenit, vt in rebus magnis
mea opera esset ipsis vsui. nam
quum ad bellum Hispaniense
auxilia ab iis Rom. exigent, et
ad bellum Dalmaticum teneren-
tur iidem ex foedere copias
maritimas mittere: vt eorum
munium ipsis gratia fieret, im-
petrauimus nos. Itaque ciues,
vexatione, periculo et sumtu
non mediocri per nos liberati,
nullum non vicissim honoris et
humanitatis genus nobis repen-
derunt, vt caussa mihi sit, cur
Locrenses laudare potius de-
beam, quam contrarium facere.
Nihil tamen propterea sum
cunctatus et dicere et scribere,
narrationem ab Aristotele pro-
ditam memoriae super deduc-
tione eius coloniae vtriusque
esse ea, quam affert Timaeus.
Compertum namque mihi est,
ipso Locrenses fateri, eam se a
patribus traditam accepisse sa-
mam de sua colonia, quam Ti-
maeus. cuius sententiae haec
illi certissima argumenta affe-
rebant. Primum est, quod, si
quod decus, si qui honores per
manus accepti a maioribus apud
illos hodieque durant, ii a fe-
minis, non viris originem
habuerunt. Exempli gratia,
nobiles apud eos censentur,
qui sint orti ex iis, quas vo-
cant centum familias. has au-
tem esse illas centum familias,

προκριθείσας ὑπὸ τῶν Λοκρῶν, πρὶν ἢ τὴν ἀποικίαν ἐξαλθεῖν, ἐξ ὧν ἔμελλον οἱ Λοκροὶ κατὰ τὸν χρησμὸν κληρῶν τὰς ἀποκαλησσομένας παρθένας εἰς Ἴλιον. τῶν δὲ τινὰς τῶν γυναικῶν συνεξάραι μετὰ τῆς ἀποικίας, ὧν τὴς ἀπογόνους ἔτι νῦν εὐγενεῖς νομίζεσθαι, καὶ καλεῖσθαι τὰς ἀπὸ τῶν ἐκατὸν οἰκῶν.

4. Πάλιν ἐπὶ τῆς ΦΙΑΛΗΦΟΡΟΥ παρ' αὐτοῖς λεγόμενης τοιαύτη τις ἱστορία παραδέδοτο, διότι, καθ' ὃν καιρὸν τὰς Σικελὰς ἐκβάλλοιεν, τὰς κατασχόντας τὸν τόπον τῶτον τῆς Ἰταλίας, ὧν κατὰ τὰς θυσίας προηγείτο τῶν ἐνδοξοτάτων καὶ τῶν εὐγενεστάτων ὑπάρχων τις, αὐτοὶ καὶ πλείων τῶν συγγενικῶν ἐθῶν παραλαβόντες, διὰ τὸ μηδὲν αὐτοῖς πάτριον ὑπάρχειν, καὶ τῷτο διαφυλάττοιεν ἀπ' ἐκείνων, αὐτὸ δὲ τῷτο διορθώσαιντο, τῷ μὴ πᾶντα ποιεῖν ἐξ αὐτῶν τὸν Φιαληφόρον, ἀλλὰ παρθένον, διὰ τὴν ἀπὸ τῶν γυναικῶν εὐγένειαν. Συνθῆκα δὲ πρὸς μὲν τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα Λοκρὺς ἕτ' ἦσαν, ἕτ' ἐλέγοντο παρ' αὐτοῖς γεγονέναι· πρὸς μέντοι Σικελὰς πάντας ἔχον ἐν παραδόσει. Περὶ ὧν ἔλεγον, διότι, καθ' ὃν καιρὸν ἐκ τῆς πρώτης παρθενίας καταλάβοιεν Σι-

quibus praerogativa honoris communibus suffragiis fuerat delata, priusquam deduceretur colonia, e quibus Locrenses illas centum virgines forte legere ex oraculi responso tenebatur, quae erant quotannis ad Ilium mittendae. Harum nempe mulierum nonnullas cum reliquis in coloniam esse profectas, quarum posterius etiam nunc nobiles censeantur, et vulgo a centum familiis oriundi nuncupentur.

4. Iam de ea, quae apud illos nuncupatur PHIALEPHOROS, quod phialam gestans thenfam ducat, eiusmodi historia dicebatur memoriae prodita: quo tempore ipsi Siculos finibus suis eiecerint, qui illam Italiae partem occupauerant, fuisse illis in more positum, ut in eorum sacris praeiret aliquis e clarissimis et nobilissimis civibus. ipsos, qui patria instituta nulla haberent, plures gentis Siculae ritus moresque assumpsisse, et in his istum quoque ab illorum temporibus Locrenses servasse. ceterum accepto a Siculis ritui hanc se correctionem adhibuisse aiebant, quod non puerum phialiferum caperent, sed ob sexus feminei inter ipsos nobilitatem phialiferam virginem. Foedera cum Locris, qui Graeciam habent, neque nunc esse, neque umquam fuisse ipsis dicebantur. contra cum Siculis foedus sibi intercedere, seu traditione maiorum acceptum, omnes affirmabant. qua de re haec nar-

καλὰς,

καλῶς, κατέχοντας ταύτην τὴν χώραν, ἐν ᾗ νῦν κατοικῶσι. καταπλεγέντων αὐτῆς ἐκείνων, καὶ προσδεχμένων διὰ τὸν Φόβον, ὁμολογίας ποιήσαντο τοιαύτας, ἥ μὴν εὐνοήσεν αὐτοῖς, καὶ κοινῇ τὴν χώραν ἔζην, ἕως ἃν ἐπιβάνητι τῇ γῇ ταύτῃ, καὶ τὰς κεφαλὰς ἐπὶ τοῖς ὤμοις Φερωῶσι. τοιούτων δὲ τῶν ὅρκων γενομένων, Φασὶ τὰς Λοκρὺς εἰς μὲν τὰ πέλματα τῶν ὑποδημάτων ἐμβάλλοντας γῆν, ἐπὶ δὲ τὰς ὤμους σπορόδων κεφαλὰς ἀφανεῖς ὑποδιδόμενας, ἥτω ποιήσασθαι τὰς ὁρκάς. καίπειτα τὴν μὲν γῆν ἐκβαλόντας ἐκ τῶν ὑποδημάτων, τὰς δὲ κεφαλὰς τῶν σπορόδων ἀπορρίψαντας, μετ' εὖ πολὺ, καὶρῷ παραπεσόντος, ἐκβαλὼν τὰς Σικελὺς ἐκ τῆς χώρας. ταῦτα μὲν ἔν λέγεται παρὰ Λοκροῖς.

rabant. Primo aduentu suo Siculos se inuenisse, eam, quam ipsi nunc colunt, regionem obtinentes: qui re inopinata percussi, quum prae metu ipsos recepissent, cum iis se foedus in haec verba fecisse, *amicitiam Siculis Locrenses servaturos, et regionem hanc pro communi amobus populis habituros, quamdiu terrae huic pedibus suis insisterent, et imposita humeris capita gestarent.* Haec quum ita conuenissent, Locrenses ad praestandum iurandum aiunt accessisse, postquam in calceamentorum sola terram iniecissent, humeris autem capita aliorum ita superposuissent, vt non apparent: deinde e calceis terram excussisse, capita aliorum abieciisse, ac mox, vbi primum data est occasio, Siculos regione expulisse. ita Locris ista narrantur.

Τιμαίης ἀπὸ Φωσίδος ἔστι τὸν μὲν κανόνα ἢ εὐθύτης χαρακτηρίζει, τὴν δὲ ἰσορίαν, ἢ ἀλήθειαν.

Πολυβίῳ ἐπὶ κρισις περὶ τῆς ῥητῆς τέχνης.

Ὅτι τὸ ψεῦδος, τὸ μὲν κατ' ἀγνοίαν, τὸ δὲ κατὰ προαίρεσιν.

Timaei dictum: *Regulam quidem rectitudine, at historiam veritate definiri.*

Polybii de hoc dicto iudicium.

Mendacium duplex esse, ab ignorantione, aut voluntate profectum.

5. **Κ**αὶ ἄλλοι γὰρ ἐπὶ τῶν κανόνων, καὶ ἐλάττωσιν ἢ τῷ μήκει, καὶ τῷ πλάτει ταπεινότερος, μετέχει δὲ τῆς τῷ κανόνος ιδιότητος, κανόνα Φη-

5. **A**it Timaeus, quemadmodum in regulis, si quae breuior iusto fuerit, aut latitudine minus alta, quam par erat, officio tamen regulae proprio

σιν εἶναι, καὶ δεῖν προσωγο-
ρεύειν ὕτως, ὅταν δὲ τῆς εὐ-
θείας καὶ τῆς πρὸς ταύτην
οἰκειότητος ἐκ ἐγγίξει, πάντα
μᾶλλον δεῖν ἢ κανόνα καλεῖν·
τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τῶν
συγγραμμάτων, ὅσα μὲν ἂν ἢ
κατὰ τὴν λέξιν, ἢ κατὰ τὸν
χειρισμὸν, ἢ κατ' ἄλλο τι δια-
μαρτάνηται τῶν ἰδίων μερῶν,
ἀντέχεται δὲ τῆς ἀληθείας,
προσέειπαι φησι τὸ τῆς ἱστορίας
ἔνομα τὰς βίβλους, ὅταν δὲ
ταύτης παραπέσῃ, μηκέτι κα-
λεῖσθαι δεῖν ἱστοίαν. Ἐγὼ δὲ,
διότι μὲν ἡγεῖσθαι δεῖ τῶν
τοιούτων συγγραμμάτων τὴν ἀ-
λήθειαν, ὁμολογῶ, καὶ κατὰ
τὴν πραγματείαν αὐτός πε-
πέχηκα λέγων ὕτως, ὅτι,
καθ' ὅσον ἐμψύχῃ σώματος τῶν
ὄψων ἐξαρεθεῖσιν ἀχρεῖται
τὸ ὅλον, ὕτως, ἐξ ἱστορίας εἰς
ἄρης τὴν ἀλήθειαν, τὸ κατα-
λειπόμενον αὐτῆς ἀνωφελὲς
γίνεται διήγημα. Δύο μὲν
τρόπους φασὲν εἶναι ψεύδους,
εἷς μὲν τὸν κατ' ἄγνοιαν, ἕ-
τερον δὲ τὸν κατὰ προαίρε-
σιν. καὶ τούτων δεῖν τοῖς μὲν
κατ' ἄγνοιαν παραταύσεσι τῆς
ἀληθείας διδόναι συγγνώμην·
τοῖς δὲ κατὰ προαίρεσιν ἀκατ-
αλλάκτως ἔχειν.

Ἡ καὶ ὑπερβολὴν πι-
κρία τῷ Τιμαίῳ ἐν ταῖς λοι-
ποῖς.

Ὅσα κατὰ τῷ Δημοχάρει
ἐψεύσατο.

fungatur, nihilo secius regu-
lam esse, et appellari eo nomi-
ne debere; contra, si a linea
recta discedat, et regulae pro-
prietatem non seruet, quiduis
potius quam regulam esse no-
minandam: ita plane etiam in
historiis rem habere. Nam si
qua fuerit scripto, aut genere
dictionis, aut dispositionis mo-
do, aut vlla alia re vitiosa, quae
tamen veritatem ubique tūea-
tur exacte: nihil vetat, inquit
Timaeus, quo minus etiam ac-
scripti libri historiae nomine
afficiantur. qui si a vero aber-
rauerint, non iam posse eam
dici historiam. Ego vero fateor
quidem, praecipuam veritatis
curam esse ducendam in eius-
modi scriptis, qui etiam in hoc
ipso meo opere his alicubi ver-
bis sum usus. Vt animal lumi-
nibus ademtis prorsus inutile
redditur: ita si veritatem ex
historia tollas, quod superest
illius, narratio est nullius usus.
Sed nox duplex esse mendacii
genus dicimus: vnum, quod
ab ignoratione veri proficisci-
tur, alterum, quod a certo ani-
mi proposito mentiendi. qui
igitur per ignorationem a ve-
ritate aberrarent, his veniam
esse dandam; qui voluntate et
certo proposito, ab iis capitali
odio esse dissidendum.

Reprehensio Timaei ob ma-
ledicentiae virus.

Calumniarum eius in Demo-
charem.

Ὅτι

Ὅτι κατὰ Ἀγαθοκλέους
τὰ μὲν παρὰ τὸ πρέπον ἐλε-
γέρησε, τὰ δὲ καὶ ἐψεύσατο.

*Maledicta eiusdem in Aga-
thoclem partim turpia, par-
tim etiam falsa.*

Ὅτι καὶ περὶ τῶν ἀσεβέ-
στων τὰ πρὸς ἑπαίνον ἦκον-
τα ἡ δὲ παραλείπειν τὸν
τῆς ἀληθείας γνήσιον ἐξηγη-
τὴν ζυγγραφέα.

*Officium historici, verita-
tem professi, esse, ut prae-
clara facta etiam scelestissi-
morum hominum ne praeter-
mittat.*

6. **Κ**αθάπερ γὰρ οἱ νῦν ἴ-
χοντες, ἐπὶ ἀμύνα-
σθαι πρίναι τὰς ἐχθρὰς, ἡ
τοῦ πρώτου σκοπῶνται, τί
πρῶτον ἀξίως ἐστὶν ὁ πλησίον,
ἀλλὰ τί ποιεῖν αὐτοῖς πρέπει,
τοῦτο μᾶλλον· ὅτω καὶ περὶ
τῶν λοιδορῶν ὁ, τί τοῖς ἐ-
χθρῶς ἀκούειν ἀρμόζει, τοῦτο
πρώτον ἠγγέειν, ἀλλὰ τί λέ-
γειν ἡμῖν πρέπει, τοῦτο ἀναγ-
νώστατον λογισέον. περὶ δὲ
τῶν πάντα μετρήτων ταῖς
βίαις ὀργαῖς καὶ φιλοτιμίαις,
ἐπὶ πᾶσι πάνθ' ὑπερίπτεται ἐστὶ,
καὶ πᾶσι διαπίπτειν παρὰ
τὸ δέοντος λεγομένοις. Διὸ
ὅτι καὶ νῦν ἡμῖς μὲν εἰκότως
ἐν δόξαιμιν αἰδοῦν τοῖς ὑπὸ
Τιμαίῳ κατὰ Δημοχάρους εἰρη-
μόναις· ἀνεῖνος δ' ἂν ἐν εἰ-
κότως τυγχάνοι συγγνώμης,
εἰδὼς πῶς ὅτι ἔθεντο, διὰ τὸ
προφανῶς ἐν ταῖς λοιδορίαις
ἐκπίπτειν τῷ καθήκοντος δια-
τῆν ἀμφότερον πικρίαν. Καὶ
τὰρ οὐδὲ ταῖς κατ' Ἀγαθο-
κλέους ἔγωγος λοιδορίαις, εἰ καὶ
πάντων γέγονεν ἀσεβέστατος,
εὐδοκῶ. λέγω δ' ἐν ταῖς,
ἐν οἷς ἐπὶ καταστροφῇ τῆς ὁλῆς

6. **Q**uemadmodum viri pru-
dentes et cordati, quan-
do inimicos volunt vlcisci, ne-
quaquam illud primum conside-
rant, quid ille dignus sit pati,
quicum iis res est; sed illud po-
tius, quid sibi facere conueniat:
ita et cum alicui probra dicun-
tur, non id primo est attenden-
dum, quid inimicos audire con-
ueniat; verum id, vt summe
necessarium, est potius cogitan-
dum, quid nos deceat dicere.
Illos vero, qui ira atque odiis
suis cuncta metiuntur, necesse
est, temere quiduis effutire, et
in omnibus, quae dicant, mo-
destiae fines longe migrare.
Iure igitur nos quoque in prae-
sentia fecisse videamur, si ple-
risque eorum, quae a Timaeo
in Democharem sunt dicta, fi-
dem abrogauerimus. illi contra
iure merito neque veniam con-
cedat quisquam, neque fidem
vllam habeat, postquam adeo
manifeste, prae insito ipsius ani-
mo maledicendi studio, modum
omnem in conuitiando excessit.
Mihi vero ne illa quidem male-
dicta placent, quae Timaeus in
Agathoclem contulit, etsi fuit
ille sane scelestissimus et omni-
um maxime impius. dico autem

ισορίας

ιστορίας Φησί, γεγονέναι τὸν Ἀγαθοκλέα κατὰ τὴν πρώ-
την ἡλικίαν κοινὸν πόρνον,
ἔτοιμον τοῖς ἀκρατέστατοις, κο-
λοιὸν, τριόρχην πάντων τῶν
βυλομένων, τοῖς ὁπιοθεν ἔμ-
προθεν γεγονότα. πρὸς δὲ
τῇτοις, ὅτ' ἀπέθανε, τὴν γυ-
ναῖκα Φησί κατακλινομένην
αὐτὸν ἔτω θρηνεῖν· τίδ' ἐκ
ἐγὼ σὲ; τί δ' ἐκ ἐμὰ σύ;
ἐν γὰρ τέτοις πάλιν εἰ μόνον
ὅν τις ἐπεφθάρξατο τὰ περὶ
Δημοχάρους, ἀλλὰ καὶ τὴν
ἐπαρβολὴν θαυμάσεις τῆς πι-
κρίας. ὅτι γὰρ ἐκ φύσεως
ἀνάγκη μεγάλα προτερήματα
γεγονέναι περὶ τὸν Ἀγαθο-
κλέα, τὲτο δὴλόν ἐστιν ἐξ αὐ-
τῶν, ὃν ὁ Τίμαιος ἀποφαί-
νεται. εἰ γὰρ εἰς τὰς Συρα-
κῆσας παρεγενήθη Φεύγων
τὸν τροχὸν, τὸν καπνὸν, τὸν
πῆλόν, περὶ τα τὴν ἡλικίαν
ἐκτωκαίδεκα ἔτη γεγονώς, καὶ
μετὰ τινα χρόνον ὀρμηθεὶς
ἀπὸ τοιαύτης ὑποθέσεως, κύ-
ριος μὲν ἐγενήθη πάσης Σι-
κυλίας, μεγίστης δὲ κινδύνους
παριέστησε Καρχηδονίοις, τέ-
λος, ἐγγηράσας τῇ δυναστείᾳ,
κατέστρεψε τὸν βίον βασιλεὺς
προσκαγορευόμενος· ἄρ' ἐκ ἀ-
νάγκη, μέγα τι γεγονέναι
χρῆμα καὶ θαυμάσιον τὸν
Ἀγαθοκλέα, καὶ πολλὰς ἐ-
χθρὰς ῥοπὰς καὶ δυνάμεις
πρὸς τὸν πραγματικὸν τρό-
πον; ὑπὲρ ὧν δεῖ τὸν συγ-
γραφεῖα μὴ μόνον τὰ πρὸς
ἐπαρβολὴν κυρῶντα καὶ κατη-

ista, quae in operis totius sub-
ne posuit, quo loco ait, Agathoclem in prima aetate publicum
fuisse prostibulum, passum om-
nium incontinentissimorum
libidini expositum, gratulum,
triorcham siue buteonem, qui
auersus et aduersus impudi-
cus obuiis quibusque pateret.
Ad haec, ubi fato fiet fun-
ctus, eius uxorem, mortuum
maritum lamentantem, huius-
modi plangorem edidisse: Quid
non ego tibi? quid non tu mi-
hi? Ista enim qui loquunt, non
ea dumtaxat merito suspensa-
rint, quae de superioribus ad-
uersus Democharem modo di-
cebamus; sed hoc amplexum ve-
hementissimum illud maledi-
cendi studium, quo Timaeus
flagrabat, iure mirentur. Quod
enim sit omnino necesse, et in-
gentibus a natura donatis et
ornatus Agathocles, id vix
etiam ex illis, quae de eo ipse
met Timaeus subit, liquido
constat. Nam si figuralem ro-
tam, et fumum ac lutum fu-
giens, quum vix decem et octo
esset annorum, Syracusas pri-
mum venit, ac mox, a tali pro-
fectus principio, Siciliam uni-
uersam subiecit imperio,
maxima Potentis creauit pericu-
la, postremo ubi in tyrannide
consenuisset, et nomen regium
esset consecutus, ita nomen si-
uit: quis neget, magnum pro-
fecto virum et admirabilem fu-
isse Agathoclem, quique magna
a natura dotibus et praesidiis ad-
res sollerter gerendas esset in-
structus? Propterea debent re-
rum gestarum scriptores non ca-

γορίαν ἀξηγείσθαι τοῖς ἐπιγι-
γνομένοις, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς
ἑαυτὸν ἦκουτα περὶ τὸν ἄν-
θρωπον. τὴν γὰρ ἰδίαν ἐστὶ τῆς
γορίας. ὁ δὲ παρασηκισμέ-
τος ὑπὸ τῆς ἰδίας πικρίας,
τὰ μὲν ἐλαττώματα δυσμενι-
κῶς καὶ μετ' αὐξήσεως ἡμῖν
ἐξηγγέλκε, τὰ δὲ κακορθώ-
ματα συλλήβδην παραλέλοιπεν,
ἐγγινώσκων, ὅτι τὸ ψεῦδος ἔχ-
ῃ τοῦ ἐστὶ περὶ τὰς ἡ τὰ γε-
γονότα γράφοντας ἐν ταῖς ἱστο-
ρίαις.

solum, quae ad criminandum et
accusandum Agathoclem val-
ent, tradere posteris; verum
etiam illa, quae cum eius laude
sunt coniuncta. id enim verae
proprium est historiae. At egre-
gius hic scriptor, maledicendi
studio occaecatus, minus recte
facta cum quadam animi mali-
gnitate solitus narrare, et simul
omnia in maius attollere, prae-
clara facinora simul cuncta
praetermisit, ignorans utique,
nihil tolerabilius hoc esse
mendacii genus, si quis histo-
riam scribere professus, quae
gesta sunt, non commemoret.

Ζαλεῦκος νόμος περὶ τῆς
κατοχῆς τῶν ἀμφισβητημέ-
νων ἕως τῆς κρίσεως.

*Zaleuci lex super eo, qui
rem in iudicium deductam de-
bet possidere lite pendente.*

Ζήτημα ἀπορον περὶ τέ-
τε τοῦ νόμου.

*Quaestio inexplicabilis ad
eam legem pertinens.*

Νόμος ἕτερος Ζαλεῦκος, πε-
ρὶ τῶν βελομένων λέγειν ὑπὲρ
τῆς γνώμης τινὲς τῶν νόμων.

*Lex altera Zaleuci de iis,
qui novam interpretationem
alicuius legis afferre voluerint.*

7. **Ν**εανίσκων δυοῖν περὶ τινος
οἰκῆς διαφερομένων,
συνέβαινε, παρὰ μὲν τῷ ἑτέ-
ρῳ καὶ πλείω χρόνον γεγονέ-
ναι τὸν παῖδα· τὸν δ' ἕτερον,
ἡμέραις δυοῖν πρότερον εἰς τὸν
ἀγρὸν ἐλθόντα, μὴ παρόντος
τα δεσπότη, μετὰ βίας εἰς
οἶκον ἀγγοχέναι τὸν δούλον.
ἔπειτα τὸν ἕτερον αἰσθόμενον
ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν οἰκίαν, καὶ
λαβόντα πάλιν ἵεναι ἐπὶ τὴν
ἀρχήν, καὶ φάσαι, δεῖν κύ-
ριον αὐτῶν εἶναι, καὶ δίδοναι

7. **E**rant apud Locrenses duo
adolescentuli, qui de
seruo controuersiam inter se
habebant. Et horum quidem al-
ter puerum illum per longioris
temporis spatium possederat:
alter vero biduo prius, quam
rus esset profectus, absente do-
mino, seruum ad se domum per
vim abduxerat. huius rei fa-
ctus alter certior, domum, ubi
seruus iam erat, sese contulerat,
eumque prehensum manu in
iudicium adduxerat; quod ius
esse diceret, ut in sua illum pot-
estate haberet, ac sponsores da-
τὴς

ιστορίας Φησί, γεγονέναι τὸν Ἀγαθοκλέα κατὰ τὴν πρώ-
την ἡλικίαν κοινὸν πόρνον,
ἔτοιμον τοῖς ἀκρατεσάτοις, κο-
λαιὸν, τριέρχην πάντων τῶν
βελομένων, τοῖς ὅπιοιεν ἔμ-
προθεν γεγονότα. πρὸς δὲ
τάτοις, ὅτ' ἀπέθανε, τὴν γυ-
ναῖκα Φησί κατακλινομένην
αὐτὸν ἔτω θρηνεῖν· τίδ' ἐκ
θγῶ σὲ; τί δ' ἐκ ἐμῆ σύ;
ἀν γὰρ τέτοις πάλιν ἢ μόνον
ὅν τις ἐπαφθέρξατο τὰ περὶ
Δημοχάρους, ἀλλὰ καὶ τὴν
ὑπερβολὴν θαυμάσεια τῆς πι-
πρίας. ὅτι γὰρ ἐκ φύσεως
ἀνάγκη μεγάλα προτερήματα
γεγονέναι περὶ τὸν Ἀγαθο-
κλέα, τὐτο δὴλόν ἐστιν ἐξ αὐ-
τῶν, ὧν ὁ Τίμαιος ἀποφαί-
νεται. εἰ γὰρ εἰς τὰς Συρα-
κῆσας παραγενήθη Φεύγων
τὸν τροχὸν, τὸν κατνὸν, τὸν
πηλὸν, περὶ τε τὴν ἡλικίαν
ἐπιτωκαῖδεα ἔτη γεγονώς, καὶ
μετὰ τινὰ χρόνον ὁρμηθεὶς
ἀπὸ τοιαύτης ὑποθέσεως, κύ-
ριος μὲν ἐγενήθη πάσης Σι-
κελίας, μεγίστας δὲ κινδύνους
περιέσχευε Καρχηδονίοις, τέ-
λος, ἐγγηράσας τῇ δυναστείᾳ,
κατέστροφεν τὸν βίον βασιλεὺς
προσαγορευόμενος· ἄρ' ἐκ ἀ-
νάγκης, μέγα τι γεγονέναι
χρῆμα καὶ θαυμάσιον τὸν
Ἀγαθοκλέα, καὶ πολλὰς ἐ-
χθρὰς ῥοπὰς καὶ δυνάμεις
πρὸς τὸν πραγματικὸν τρό-
πον; ὑπὲρ ὧν δεῖ τὸν συγ-
γραφεὶ μὴ μόνον τὰ πρὸς
ἐκβολὴν κυρεῖντα καὶ κατ-

ista, quae in operis totius sui li-
ne posuit, quo loco ait, Agatho-
clem in prima aetate publicum
fuisse prostibulum, passim o-
mnium incontinentissimorum
libidini expositum, graculum,
triorcham siue buteonem, qui
auefus et aduefus impudic-
cus obuiis quibusque pateret.
Ad haec, vbi fato esset fun-
ctus, eius vxorem, mortuum
maritum lamentantem, huius-
modi plangorem edidisse: Quid
non ego tibi? quid non tui-
hi? Ista enim qui legunt, non
ea dumtaxat merito vsurpau-
erint, quae de superioribus ad-
uerfus Democharem modo di-
cebamus; sed hoc amplius ve-
hementissimum illud maledi-
cendi studium, quo Timaeus
flagrabit, iure mirentur. Quod
enim sit omnino necesse, vt in-
gentibus a natura dotibus esset
ornatus Agathocles, id vero
etiam ex illis, quae de eo ipse
met Timaeus scribit, liquido
constat. Nam si figurarem ro-
tam, et fumum ac lutum fu-
giens, quum vix decem et octo
esset annorum, Syracusas pri-
mum venit, ac mox, a tali pro-
fectus principio, Siciliam vni-
uersam suo subiecit imperio,
maxima Poenis creauit pericu-
la, postremo vbi in tyrannide
consenuisset, et nomen regium
esset consecutus, ita vitam fini-
uit: quis neget, magnum pro-
fecto virum et admirabilem fu-
isse Agathoclem, quique magna
a natura dotibus et praesidiis ad
res sollerter gerendas esset in-
structus? Propterea debent re-
rum gestarum scriptores non ca-

γορίξυ

τοῖς ἀγγελοῖς, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς
ἑαυτοὺς ἦκουτα περὶ τὸν ἄν-
θρωπον. τὸ γὰρ ἴδιόν ἐστι τῆς
ἱστορίας. ὁ δὲ παρασκευασμέ-
νος ὑπὸ τῆς ἰδίας πικρίας,
τὰ μὲν ἐλαττώματα δυσμενι-
κῶς καὶ μετ' αὐξήσεως ἡμῖν
ἐξηγγέλκε, τὰ δὲ κατωρθώ-
ματα συλλήβδην παραλέλοιπεν,
ἀγνοῶν, ὅτι τὸ ψεῦδος ἔχ-
ητοῦ ἐστὶ περὶ τὰς ἐν ταῖς γε-
γυότα γραφοντας ἐν ταῖς ἱστο-
ρίαις.

solum, quae ad criminandum et
accusandum Agathoclem va-
lent, tradere posteris; verum
etiam illa, quae cum eius laude
sunt coniuncta. id enim verae
proprium est historiae. At egre-
gius hic scriptor, maledicendi
studio occaecatus, minus recte
facta cum quadam animi mali-
gnitate solitus narrare, et simul
omnia in maius attollere, prae-
clara facinora simul cuncta
praetermisit, ignorans utique,
nihilò tolerabilius hoc esse
mendacii genus, si quis histo-
riam scribere professus, quae
gesta sunt, non commemoret.

Ζαλεὺκος νόμος περὶ τῆς
κατοχῆς τῶν ἀμφισβητημέ-
νων ἕως τῆς κρίσεως.

Zaleuci lex super eo, qui
rem in iudicium deducitam de-
bet possidere lite pendente.

Ζήτημα ἄπορον περὶ τῆς
τῆς νόμου.

Quaestio inexplicabilis ad
eam legem pertinens.

Νόμος ἕτερος Ζαλεὺκος, πε-
ρὶ τῶν βελομένων λέγειν ὑπὲρ
τῆς γνώμης τινὲς τῶν νόμων.

Lex altera Zaleuci de iis,
qui novam interpretationem
alicuius legis afferre voluerint.

7. **N**εανίσκων δυοῖν περὶ τινος
οἰκίαν διαφερομένων,
συνέβαινε, παρὰ μὲν τῷ ἐτέ-
ρῳ καὶ πλείω χρόνον γεγονέ-
ναι τὸν παῖδα· τὸν δ' ἕτερον,
ἡμέραις δυοῖν πρότερον εἰς τὸν
ἀγρον ἐλθόντα, μὴ παρόντος
τα δεσπότη, μετὰ βίας εἰς
οἶκον ἀγνοχένας τὸν δούλον.
καί περ τὸν ἕτερον αἰσθόμενον
ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν οἰκίαν, καὶ
λαβόντα πάλιν ἵεναι ἐπὶ τὴν
ἀρχὴν, καὶ Φάνας, δεῖν κύ-
ριον αὐτὸν εἶναι, καὶ δίδοναι
τὸς

7. **E**rant apud Locrenses duo
adolescentuli, qui de
seruo controuersiam inter se
habebant. Et horum quidem al-
ter puerum illum per longioris
temporis spatium possederat:
alter vero biduo prius, quam
rus esset profectus, absente do-
mino, seruum ad se domum per
vim abduxerat. huius rei fa-
ctus alter certior, domum, ubi
seruus iam erat, sese contulerat,
eumque prehensum manu in
iudicium adduxerat; quod ius
esse diceret, ut in sua illum pot-
estate haberet, ac sponsores da-

τὰς ἐγγυητάς. Καλεύειν γὰρ τὸν Ζαλεύκην νόμον, τῆτον δὲιν κρατεῖν τῶν ἀμφισβητούμενων ὥς τῆς κρίσεως, παρ' ἧ τὴν ἀγωγὴν συμβαίνει γίνεσθαι. τῷ δ' ἑτέρῳ κατὰ τὸν αὐτὸν νόμον παρ' αὐτῷ Φάσκοντος γεγονέναι τὴν ἀγωγὴν, (ἐκ γὰρ τῆς οἰκίας τῆς ἐκείνου τὸ σῶμα πρὸς τὴν ἀρχὴν ἦκεν ἀπαγόμενον) τὰς προκαθήμενους ἄρχοντας, διαπορευτάς ὑπὲρ τῆ πράγματος, ἐπιστάσασθαι καὶ συμμαθεῖναι τῷ Κοσμοπόλιδι. τὸν δὲ διασκελάσθαι τὸν νόμον, Φήσαντα, παρὰ τῶτων τὴν ἀγωγὴν-γίνεσθαι, παρ' οἷς ἂν ἔχοντο ἀδήριτον ἢ χρόνον τινα γεγονὸς τὸ ἀμφισβητούμενον. εἰ δέ τις, ἀφελόμενος βία παρὰ τινος, ἀπαγάγῃ πρὸς αὐτὸν, ἔκτετα παρὰ τῶτα τὴν ἀγωγὴν ὁ προὔπαρχων ποιῇται δεσπότης, ἐκ εἶναι ταύτην κυρίαν. Τῷ δὲ νεανίσκῳ δεινοπαθῆντος, καὶ μὴ Φάσκοντος εἶναι τῷ νομοθέτῃ ταύτην τὴν προαίρεσιν, προκαλέσασθαι Φησι τὸν Κοσμοπόλιν, εἰ τις βύληται λέγειν ὑπὲρ τῆς γνώμης κατὰ τὸν Ζαλεύκην νόμον. τῷτο δ' ἐπὶ καθεστάντων τῶν χιλίων, καὶ βρόχων πρεμαθέων, λέγειν ὑπὲρ τῆς τῷ νομοθέτῃ γνώμης. ἐπότερος δ' αὐτῶν Φανῇ τὴν προαίρεσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκδεχόμενος, τὸν τοιῶ-

ret. Lege namque Zaleuci esse cautum, vt rem, de qua sit controuersia, ille possideat, quamdiu lis pendeat, penes quem erat, cum in ius fuit adducta. Lege eadem nitente altero, ac dicente, eum se esse, vnde seruus fuerit abductus: (de domo namque sua mancipium ad tribunal in forum venisse, alio abducente.) qui iudicium illud exercebant, quid super ea re pronuntiarent incerti, seruum vna secum trahentes ad Cosmopolim (is est maior magistratus) se conferunt, cum ipso communicaturi. Cosmopolis Zaleuci legi hanc distinctionem adhibuit, quod scriptum esset, *vnde res controuersa fuisset in ius adducta*, id de eo accipiendum, qui vltimus ante, quam nasceretur controuersia, per aliquod tempus rem possederit, qua de renuncagitur. quod si aliquis illud ipsum per vim alteri ereptum domum suam deduxerit, ac mox prior dominus inde rem litigiosam in iudicium adduxerit: possessionem illam pro rata et legitima non esse habendam. Aduersus iniuriam huic interpretacionis quum fremeret adolescens, et legislatoris eam esse mentem negaret: Cosmopolim conditionem quiranti obtulisse narrat auctor, vt de sententia legis disliceret, si quis vellet, ex formula a Zaleuco praescripta. Ea autem erat, vtin *cix* virum confessus, laqueis de vtriusque collo pendentibus, legislatoris sententiam ambo explicarent: vter autem eorum visus fuerit in de-

των διὰ τῆς ἀγχόνης ἀπόλλυ-
σθαι, βλέπόντων τῶν χιλιῶν.
Ταῦτα προτείναντος τῷ Κοσ-
μοπόλειδος, τὸν νεανίσκον εἶ-
παν Φησιν, ἄνισον εἶναι τὴν
συνθήκην· τῷ μὲν γὰρ ἔτη
δύο ἢ τρία καταλείπεσθαι τῷ
ζῆν, (συνέβριυν γὰρ, τὸν
Κοσμοπόλειον ἢ πολὺ λείπειν
τῶν ἐννεήκοντα ἐτῶν) αὐτῷ
δὲ τῷ βίῃ τὸ πλεῖον ἐκ
τῶν εὐλόγων ἔτι μένειν. ὁ
μὲν δὲ νεανίσκος, ὥτως εὐτρα-
παλευσάμενος, ἐξέλυσε τὴν
σπαρτήν· οἱ δ' ἄρχοντες ἔκρι-
ναν τὴν ἀγωγὴν κατὰ τὴν τῷ
Κοσμοπόλειδος γνώμην.

Ελεγχος Καλλιθένης τῷ
τὰ κατ' Ἀλέξανδρον συγγε-
γραφέτος.

Ὅτι ὁ συγγραφεὺς διὰ τὴν
τῆς Τακτικῆς ἀπειρίαν ἐν
ταῖς τῶν παρατάξεων ἐξηγή-
σεσι πλεῖστα, ὅσα ἄτρεπα καὶ
πάντως ἀδύνατα, ἐξεδίασε.

8. **Μ**νησθόμεθα μιᾷ παρα-
τάξεως, ἣν ἅμα μὲν
ἐπιφανεστάτην εἶναι συμβέβηκεν,
ἅμα δὲ τοῖς καιροῖς ἢ μακρὰν
ἀπηρτίσθαι, τὸ δὲ μέγιστον πα-
ραταταυχέειν τὸν Καλλιθένην.
λέγω δὲ περὶ τῆς ἐν Κιλικίᾳ γε-
νομένης Ἀλεξάνδρῳ πρὸς Δα-
ρεῖον, ἐν ᾗ Φησὶ μὲν Ἀλέξαν-
δρον ἤδη διαπορεύεσθαι τὰ στενά,
καὶ τὰς λεγομένας ἐν τῇ Κιλι-
κίᾳ Πύλας· Δαρεῖον δὲ, χρησά-
μενον τῇ διὰ τῶν Ἀμανίδων λε-

teriore partem legis mentem
torquere, is praesentibus ciro
viris laqueo vitam finiret. Haec
postquam ita proposuisset Co-
smopolis, ait auctor, dixisse
adolefcentem, iniquam esse
conditionem, quae obfereba-
tur: nam illi quidem alterum
fortasse aut tertium annum vi-
tae superesse; (neque enim
multo minor erat Cosmopolis
annis nonaginta;) sibi, ut ra-
tio probabilis suadeat, maxi-
mam superesse vitae partem.
Hoc faceto dicto quum rem fer-
riam in iocum iuuenis vertif-
set: iudices secundum Cosmo-
polis sententiam vindicias pro-
nunciarunt.

*Reprehenfio Callisthenis, qui
res gestas Alexandri scri-
pferat.*

*Callisthenem prae imperitia
rei militaris et artis tacticæ,
in praeliorum descriptionibus
multa absurda et quae fieri
non poterant temere effuliffe.*

8. **M**entionem hoc loco fa-
ciemus vnus dumta-
xat pugnae, acie instructa pu-
gnatae, quae et nobilissima
fuit, neque longe abest a tem-
poribus, quorum modo memi-
nimus, cui denique, quod est
omnium maximum, Callisthe-
nes ipse interfuit. Eam dico pu-
gnam, quam in Cilicia Alexan-
der cum Dario commisit. Iam
Alexander, inquit Callisthenes,
fauces superauerat, et quas Ci-
liciae Pylas vocant. Darius, per
γομένων

· γουένων Πυλῶν πορείᾳ, κατάρσας μετὰ τῆς δυνάμεως εἰς Κιλικίαν. πυθόμενον δὲ παρὰ τῶν ἐγγυρίων, προάγειν τὸν Ἀλέξανδρον ὡς ἐπὶ Συρίαν, ἀκολυθεῖν. καὶ συνεγγίσαντα τοῖς εἰνοῖς, στρατοπεδεύσασθαι παρὰ τὸν * Πύρον ποταμὸν. εἶναι δὲ τῶ μὲν τόπῳ τὸ διάστημα ἢ πλείω τῶν τεττάρων καὶ δέκα σταδίων ἀπὸ Θαλάττης ἕως πρὸς τὴν παρώρσαν. διὰ δὲ τῆς Φέρουσαι τοῦ προειρημένου ποταμοῦ ἐπικάρσιον, ἀπὸ μὲν τῶν ὄρων εὐθείως εἰς ἐκρήγματα τῶν πλευρῶν, διὰ δὲ τῶν ἐπιπέδων ἕως εἰς Θάλασσαν, ἀποτόμους ἔχοντα καὶ δυσβάτους λόφους. ταῦτα δ' ὑποθέμενος, ἐπεὶ συνεγγίζοιεν οἱ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον ἐξ ὑποτροφῆς ἐπ' αὐτὸς ἀναχωρῶντες, κρύπτει Φησὶ Δαρεῖον καὶ τὰς ἡγεμόνας, τὴν μὲν Φάλαγγα τάξαι πασαν ἐν αὐτῇ τῇ στρατοπεδείᾳ καὶ θάλακτρα ἐξ ἀρχῆς εἶχε· κρήσασθαι δὲ τῷ ποταμῷ προβλήματι, διὰ τὸ παρ' αὐτὴν ῥεῖν τὴν στρατοπεδείαν. Μετὰ δὲ ταῦτα, Φησὶ, τὰς μὲν ἰππεῖς τάξαι παρὰ Θάλακτρα, τὰς δὲ μισθοφόρους ἐξῆς τέτοις παρ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν ἔχομένους τέτοις, τὰς δὲ πελταστας συναπτουτας τοῖς ὄρεσι.

9. Πῶς δὲ προέταξε τέτας πρὸ τῆς Φάλαγγος, τῶ ποταμῷ ῥέοντος παρ' αὐτὴν τὴν στρατοπεδείαν, δυσχερὲς κατανοῆσαι· καὶ ταῦτα τῷ πλήθει τοσούτων ὑπαρχόντων. τρισμῦριοι μὲν γὰρ ἰππεῖς ὑπῆρχον, ὡς αὐτὸς ὁ Καλ-

Amanicas Pylas ducto agmine, in Ciliciam cum copiis iam peruenerat. ubi certior factus ab indigenis, praecessisse Alexandrum Syriam petentem, sequi illum institit. Ad fauces ut ventum, prope amnem Pinarum castris locum cepit. Paret autem eo loci, ut hic ait, interualum a mari ad montis radices stadia quatuordecim. per hoc spatium transuerso limite dictus amnis labitur, qui quidem in iugis exortus, innox per intercisa montis latera erumpit, ac deinde per patentes campos ad mare usque defertur, praeruptis et inaccesis collibus eum cingentibus. His ita positis, addit Callisthenes, Alexandrum conuersa signa versus hostem reduxisse, eoque iam appropinquante, consilium cepisse Darium et eius duces, vniuersam phalangem eo ipso in loco, ubi tendebant, ordinandi, sicut a principio fecerant, flumine, quod castra ipsa praefluebat, pro munitione hosti obiecto. Postea subiicit: Darium secundum mare equites constituisse, proximos his in fluminis ripa mercenarios, cetratos deinde. ita ut montes contingere-

9. Sed quonam modo ante phalangis aciem hos Darius locauerit, propter ipsa castra fluuiio labente, completi mente difficile est, in tanta praesertim hominum multitudine. nam Callisthenes ipso teste, equites erant CCXXX CCXXX

λεθόντες

ἀποδίδης Φησι, τρισμύριοι δὲ μι-
 θοφόροι. πόσων δ' ἔχον ἔσται τό-
 πον χρεῖαν, εὐχερὲς καταμα-
 θῶν. Πλείων μὲν γὰρ ἱππέων
 ἐκτίσται βλάβος ἐκ' ὅτ' ὡς πρὸς
 ἀληθινὴν χρεῖαν, καὶ μεταξὺ
 τῶν ὁσίων ἐκείτης συνυπάρχειν
 οὐκ ἀνέστηκε τοῖς ματωμένοις, πρὸς
 τὸ ταῖς ἀπηρεφούς δύνασθαι καὶ
 ταῖς περισπασμοῖς εὐχρησεῖν. ἔξ
 ἧν τὸ εἶδον ὀκτακοσίας λαμ-
 βάνει, τὰ δὲ δέκα τὸς ὀκτα-
 κοσίαις, τὰ δὲ τέτταρα τρισ-
 κοσίαις διακοσίαις, ὥς' ἀπὸ τῶν
 περὶ τὴν χιλίων διακοσίων πε-
 πληρωθῶσι τὸν τῶν τεσσαρεσ-
 κήδεκα ἐξῆς τῶν τέκον. ἂν δὲ
 πάντας ἐκτίσῃ τὰς τρισμυρίας,
 βραχὺ λάττει τὴν τριφυλαγωγίαν
 ἀπὸ βλαβῶν εἶναι τὸν ἱππέων αὐ-
 τῶν. εἰς ποῖον ἔν τόνον ἐκτί-
 σται τὸ τῶν μυθοφόρων πλῆ-
 θος; εἰ μὴ νῆ Δία κατόπιν τῶν
 ἱππέων. ἀλλ' ὅς φησιν, ἀλλὰ
 συμπεπταμένονα τῆς τοῖς Μα-
 κεδόσι κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν. ἔξ
 ἧν ἀνάγκη ποιῆσθαι τὴν ἐπδο-
 χὴν, ὅτι τὸ μὲν ἥμισυ τῆς
 τοπῆς, τὸ παρὰ θάλατταν, ἡ
 τῶν ἱππέων ἐπείχε τάξις, τὸ
 ὅς ἥμισυ, τὸ πρὸς τοῖς ὄρε-
 σιν, ἡ τῶν μυθοφόρων. ἐκ
 δὲ τῶν αὐτοῦ λόγων, πό-
 σων ὑπῆρχε τὸ βλάβος τῶν
 ἱππέων, καὶ ποῖον ἔδει τό-
 πον ἀπέχεσθαι τὸν ποταμὸν
 ἀπὸ τῆς στρατοπεδείας. μετὰ
 δὲ ταῦτα συσπυγίζοντων τῶν
 παλαιῶν, Φησι, τὸν Δαρδῆον
 αὐτῶν, κατὰ μέσσην ὑπάρχον-
 ται τὴν τάξιν, καλεῖν τὸς μι-

T. m. II.

cccxxx; et mercenarii pari nu-
 mero. Quae multitudo armato-
 rum quospatio potuerit capi, sci-
 re est pronum. In veris namque
 ac legitimis praeliis, ita pluri-
 mum equestris acies ordinatur,
 vt eius profunditas sit equitum
 octonum. Iam inter turmas va-
 cuum spatium sit oportet pro
 cuiusque fronte, quo possit
 commodè vel in latus vel re-
 trorsum conuersio turmarum
 institui. hac ratione stadium e-
 quites centingentos capit. stadia
 decem, equitum octo millia,
 stadia quatuor ter mille, duce-
 ntos, ita vt locum illum, quera
 diximus stadiorum quatuordecim,
 equitum millia vndecim
 et ducenti fuerint impleturi.
 Quod si vniuersam multitudi-
 nem equitum tricies mille in
 aciem eo loci instrueres, parum
 abest, quin triplex agnien effi-
 ceres, secundo primum suble-
 quente, tertio secundum. cedo
 igitur locum, vbi mercenario-
 rum manus esset posita: nisi
 forte dicat aliquis, pone equites
 eam stetisse. at hoc Callisthe-
 nes non dicit, qui scribit, cum
 induceretur in pugnam acies,
 conductitium militem et Mae-
 donas inter se concurrisse. qua
 ex re necessario intelligendum,
 dicti loci partem dimidiam ver-
 sus mare ab equitibus fuisse oc-
 cupatam, dimidium alterum
 montes versus cepisse merce-
 narios. Quae quum ita sint, fa-
 cile iniri ratio potest, quanta
 esset equitum profunditas. et
 quam longo intervallo fluuius
 Pinarus a Darii castris distaret.
 Ait deinde, vbi iam hostes ap-

Y

2026-

μισθοφόρος ἀπὸ τοῦ κέρματος πρὸς αὐτόν. πῶς δὲ λέγεται τὸτο, διαπορεῖν ἐστὶ. τῶν γὰρ μισθοφόρων ἀνάγκη καὶ τῶν ἰππέων τὴν συναφὴν κατὰ μέσον ὑπάρχειν τὸν τόπον. ὥς ἐν αὐτοῖς ὦν τοῖς μισθοφόροις ὁ Δαρῖος, πῦρ, καὶ πρὸς τί, καὶ πῶς ἐκάλει τὰς μισθοφόρους; Τὸ δὲ τελευταῖον, Φησί, τὸ ἀπὸ τοῦ δεξιῦ κέρματος ἰππῶς ἐπαγαγόντας ἐμβαλεῖν τοῖς παρὰ τὸν Ἀλέξανδρον τὰς δὲ γενναίως δεξαμένης ἀντεπάγειν, καὶ ποιεῖν μάχην ἰσχυράν. ὅτι δὲ ποταμὸς ἦν ἐν μέσῳ, καὶ ποταμὸς, οὐκ ἀρίστως εἶπεν, ἐκάλειτο.

10. Τέτοια δ' ἐστὶ παραπλήσια τὰ κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον. Φησὶ γὰρ, αὐτὸν ποιησάσθαι τὴν εἰς τὴν Ἀσίαν διάβασιν, πεζῶν μὲν ἔχοντα τέτταρας μυριάδας, ἰππῶς δὲ τετρακιχίλις καὶ πεντακοσίαις. μέλλοντι δ' εἰς Κιλικίαν ἐμβαλεῖν, ἅλως ἀλθεῖν ἐν Μακεδονίᾳ, πεζῶς μὲν πεντακιχίλις, ἰππικαῖς δὲ ὀκτακοσίαις. ἀφ' ὧν εἰς αἰφύλοις τριχίλις μὲν πεζῶς, τριακοσίαις δ' ἰππῶς, ἐπὶ τὸ πλεον ποιῶν τὴν ἀπυσίαν τῶν πρὸς τὰς γεγενημένας χρεῖας· ὅμως πεζοὶ μὲν ἀπολειφθήσονται τετρακισμύριοι διαχίλιοι. τῶν ἂν ὑποκειμένων, Φησὶ, τὸν Ἀλέξανδρον πυθέσθαι τὴν Δαρῖου παρεσίαν εἰς Κιλικίαν, ἐκπλὴν ἀπέχοντα τεσσάρων

propinquabant, Darium, qui in media versabatur acie, mercenarios e cornu ad se vocasse; quod qua ratione sit dictum, dubitare licet. nam mercenarios sane et equites sese inuicem contigisse in medio illo spatio, profusus est necesse. Darius igitur, qui iam inter mercenarios esset, qui, et quorsum, aut quomodo mercenarios vocabat? Postremo ait, «equites, qui in dextro stabant cornu, in hostem inuehentes, Alexandrum ipsum esse aggressum. illum cum suis horum impetum forti animo excepisse, et vice versa in ipsos innectum atrocem pugnam accendisse. At enim inter duas acies medium fuisse fluvium, et quidem eiusmodi fluvium, qualem ante describebat, hoc vero Callisthenes erat oblitus.

10. Similia his sunt, quae de Alexandro scribit, quem ait in Asiam traiecisse cum peditum CCICCC CCICCC CCICCC CCICCC; equitibus CIC CIC CIC CIC IC. deinde quum inibi esset, ut in Ciliciam intraret, supplementum aduenisse ei e Macedonia peditum ICIC. equitum ICICCC. qua ex multitudine si quis tollat pedites quidem CIC CIC CIC, equites vero CCC, ita ut numerum quam maxime augeat eorum, qui propter varios usus potuerunt abesse: relinquuntur tamen peditum duo et quadraginta millia, equitum quatuor millia. His ita positis, narrat Callisthenes, Alexandrum de aduentu Darii in Ciliciam certiozem esse factum, quum ab ipso stadia centum

ἀπ' αὐτῷ, διαπορευόμενον ἤδη τὰ στενά. διόπερ εἰς ὑποστροφῆς πάλιν ποιεῖσθαι τὴν πορείαν διὰ τῶν στενῶν, ἄγοντα πρῶτον μὲν τὴν Φάλαγγα, μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ἱππεῖς, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ σκαυφόρον. ἅμα δὲ τῷ πρῶτον εἰς τὰς εὐρυχωρίας ἐκποσῆν, διασκευάζεσθαι παραγγέλλαντα πᾶσιν ἐπιπαρῆσθαι τὴν Φάλαγγα, καὶ ποιῆσαι τὸ βάθος αὐτῆς ἐπὶ τραπέζοντα καὶ δύο, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν εἰς ἐκκαίδεκα, τὸ δὲ τελευταῖον εἰσεγγιζόντα τοῖς πολέμοις εἰς ὅκτωι. Ταῦτα δ' ἐπὶ μείζονι τῶν προειρημένων ἀλλογήματα. τὰ γὰρ σταδία λαμβάνοντος ἄνδρας ἐν τοῖς κορυφαῖς διαστήμασιν, ὅταν εἰς ἐκκαίδεκα τὸ βάθος ᾖσι, χιλίους ἑκατοσίους, ἀπὸ τοῦ τῶν ἀνδρῶν εἰς πόδας ἀπέχοντος. Φανερόν, ὅτι τὰ δέκα στάδια λήψεται μυρίας ἑξακισχίλους, τὰ δὲ ἑκατοσιὶ τὰς διπλασίους. ἐπεὶ δὲ τέττονι εὐθεώρητον, ὅτι, καὶ ὅν καιρὸν ἐποίησε τὴν δύναμιν Ἀλέξανδρος ἐκκαίδεκα τὸ βάθος, ἀναγκάσιον ἦν, ἑκατοσιὶ σταδίων ὑπάρχειν τὸ τῷ τόπῳ διάστημα, καὶ περιτταῦν ὅτι τὰς μὲν ἱππεῖς πάντας, τῶν δὲ πεζῶν μυρίας.

II. Μετὰ δὲ ταῦτά Φησι, μετατεθὲν ἄγειν τὴν δύναμιν, ἀπέχοντα τῶν πολέμων περὶ τατταράκοντα τοίλους. τότε δὲ μείζον ἀλλόγημα δυσχερὲς ἐπι-

non amplius distaret, postquam fauces ipse iam superasset. Propterea conuerso itinere iterum per fauces reduxisset: in primo agmine fuisse phalangem, proximum huic equitatum, in ultimo agmine impedimenta. Simul ventum in campos patentes, edixisse omnibus Alexandrum, vt in legitimum phalangis ordinem instruerentur, seque manipulis applicarent, ac profunditatem aciei instituisse, armatorum binum et tricenum, postea vero senum denum, postremo vbi iam hostes appropinquabant, octonum. sed deliria haec sunt, prioribus etiam maiora. Enimuero stadium vnum capit homines mille sexcentos, quoties interuallorum rationes ad faciendum iter sunt accommodatae, octonis de his profunditatem agminis constituentibus, et viro quoque pedes senos ab altero distante. Quod quum ita sit, perspicuum est, decem stadia pedites captura esse CCXXX et XXXX, viginti stadia, alterum tantum. Ex his facile intelligitur, oportuisse, quando Alexander aciem suam ita ordinauit, vt eius profunditas esset militum senum denum, campos illum esse natum viginti stadia patentes, quanquam etiam sic superfuerint, quos locus non capiebat, equites omnes, cum peditum decem millibus.

II. Subiicit his: Alexandrum, vbi iam ab hoste stadia dumtaxat XL. aberat, copias suas fronte recta et aequata in eum duxisse. quo delirio vix

νοῆσαι· πῦ γὰρ εὖροι τις τοιά-
 τας τόπους, ἅλλως τε καὶ κα-
 τὰ Κιλικίαν, ὥς ἐπὶ ταδίκης
 εἰκοσι μὲν τὸ πλάτος, ταττα-
 ράκοντα δὲ τὸ μήκος, μετω-
 πῶδον ἄγειν Φάλαγγα σαρις-
 σοφόρον; τοσαῦτα γὰρ εἰσι
 ἐμπέδια πρὸς τὴν τοιαύτην τά-
 ξιν καὶ χρεῖαν, ἃ τις εἰδὲ
 ἐξαριθμῆσαιτο βραδίως. ἐκ δὲ
 τῶν ὑπ' αὐτῇ τῇ Καλλιθέ-
 νης λεγομένων ἱκανὸν ὑπάρ-
 χει πρὸς πίσιν. τὰς γὰρ ἀπὸ
 τῶν ὄρων χειμαῖρές τε καταΦε-
 ρόμενες τοσούτα Φησι ποιεῖν
 ἀκροήματα κατὰ τὸ πεδίον,
 ὥς καὶ τῶν Περσῶν κατὰ
 τὴν Φυγὴν διαΦθαρῆναι λέγε-
 σι τὰς κλείσεις ἐν τοῖς τοιά-
 τοις κοιλώμασι. Νῆ Δι', αἴθε'
 ἔτοιμος ἐβέλετ' εἶναι πρὸς
 τὴν τῶν πολεμίων ἐπιφάνειαν.
 τί δ' ἀντοιμότερον Φάλαγγος,
 ἐν μετώπῳ διαλαλυμένης καὶ
 διατραμμένης; πόσῳ γὰρ ἐκ
 πορευτικῆς ἀγωγῆς ἀρμοζέσσης
 παρατάξαι βῆδιον, ἢ διαλα-
 λυμένην ἐν μετώπῳ καὶ δι-
 σπασμένην δύναμιν ἐπὶ τὴν
 αὐτὴν εὐθεῖαν ἀναγαγεῖν, καὶ
 συσῆσαι πρὸς μάχην ἐν το-
 ποῖς ὑλώδεσι καὶ περικεκλασ-
 μένοις; διόπερ εἰδὲ παρὰ μι-
 κρόν ἦν κρεῖττον, ἄγειν διΦα-
 λαγγίαν, ἢ τετραΦαλαγγίαν
 ἀρμόζουσιν, εἰ καὶ τόπον πρὸς
 πορείαν εὐρεῖν ἐκ ἀδύνατον,
 καὶ τὸ παρατάξαι ταχέως βῆ-
 διόν γε, δυνάμενον διὰ τῶν
 προδρόμων ἐκ πολλῶν γινώσκειν
 τὴν τῶν πολεμίων παρουσίαν.

quidem maius aliud queat exco-
 gitari. Nam ubi terrarum eius-
 modi loca inuenias, maxime au-
 tem in Cilicia, per quae loca pha-
 langem, sarissis armatam, stadia
 viginti in latitudinem porre-
 ctam, quadraginta in longitu-
 dinem stadia, fronte recta et
 aquata ducas? Nam si quis
 acie sic ordinata procedere de-
 creuerit: tot se illi impedin-
 ta offerent, ut ne percensere
 quidem illa facile aliquis valeat.
 ad cuius rei faciendam fidem
 vel illa suffecerint, quae ab ipso
 Callisthene dicuntur. Qui qui-
 dem ait, torrentes fluuios, qui e
 montibus cadunt, tot locis hia-
 tus aperire in subiecta planitie,
 ut pars magna Persarum fugien-
 tium in illis cauernis perierit.
 At hercules voluit Alexander,
 parata suorum ut acies esset,
 sicunde hostis apparuisset. quasi
 vero potuerit quicquam esse im-
 paratius ea phalange, cuius
 frons esset dissipata et diuisa.
 Quanto namque facilius erat
 futurum, ex agmine, ad iter
 composito, phalangis aciem in-
 struere, quam interruptas in
 fronte et diuisas copias ad pri-
 orem figuram lineamque re-
 ctam reuocare, atque in locis
 syluosis et amfractis apte ad pu-
 gnam eos dirigere? Erat igitur
 profecto longe satius, diuisas
 copias ducere, in duo vel etiam
 quatuor agminibus: partitas, quae
 se aliud post aliud sequerentur,
 quando et viae ad ita faciendum
 iter aptae poterant inueniri, et
 legitimam repente intruere ac-
 ciem facile erat futurum: quum
 praesertim per praecursores

Ὅ δὲ

Ὁ δὲ χωρὶς τῶν ἄλλων εὐδὲ
τὰς ἰσχυρὰς προέδατο, μετω-
πὸν ἔχων τὴν δύναμιν ἐν
τόποις ἀπικίδους, ἀλλ' ἐξ ἴσου
παρὰ τοῖς πεζύχοις.

12. Τὸ δὲ δὴ πάντων μά-
κρουν, ἥδη γὰρ σύνεγγυς ὄντα
ταῖς πολεμίοις αὐτὸν εἰς ὅπως
ποιῆσαι φησι τὸ βάθος. ἐξ
ὧ δὲ ἔβλεπεν, ὅτι κατ' ἀνάγκην ἐπὶ
τετταράκοντα σταδίας ἔδει γε-
γέσθαι τὸ μήκος τῆς Φάλαγ-
γος· εἰ δ' ὅλως συνησπίσαν
κατὰ τοῦ ποικίλου ἕως, ὥστε
ἐνυπερεῖσαι πρὸς ἀλλήλους, ὅ-
πως εἴκοσι σταδίων ἔδει τὸν
ὄψον υπέρχειν. αὐτὸς δὲ
φησι, λέπειν τῶν δεκατρισσά-
ρων σταδίων. καὶ τότε μέρος
μὲν τι πρὸς θαλάττην, - - -
τὰς ἡμίσεις ἐπὶ τῇ δεξιᾷ, ἔτι
δὲ τὴν ὅλην τάξιν ἀπὸ τῶν
ἐκτὸς ἰκανὸν τόπον ἀφιστάμεν
πρὸς τὸ μὴ τοῖς πολεμίοις
ὑποπεπτωμέναις τοῖς κατέχουσι
ταῖς παρωρείαις. ἔσμεν γὰρ,
ὅ ποιῇ πρὸς τέτους ἐκπαιμ-
πτον. ὑπολειπόμεθα καὶ νῦν
ἡμεῖς τὰς μυρίας πεζύχοις, πλείους
ὄντας τῆς ἐκείνου προθέσεως.
ἀλλ' ἐκ τούτων ἑνδεκα σταδίας
ἐπὶ τὸ πλείον ἀπολείπεισθαι
τὸ τῆς Φάλαγγος μήκος, κατ'
αὐτὸν τὸν Καλλισθένην, ἐν
ὧ ἀνάγκη τὰς τρισμυρίας
καὶ διχιλίους ἐπὶ τρακκύντα τὸ
βάθος υπέρχειν συνησπικό-
τας· ὁ δὲ φησιν, εἰς ὅπως
τεταγμένων γεγέσθαι τὴν μά-

κριντο multo ante hostis aduentus
posset. At hic, ut alia taceam
absurda, quum per loca plana
exercitum fronte aequata du-
ceret, ne equites quidem prae-
misit; sed peditibus eos ex-
aequauit.

12. Omnium vero absurdif-
simum est hoc. Ait, Macedo-
nem hostibus appropinquan-
tem octonum militum profun-
dam aciem struxisse. ex eo ap-
paret, phalangem illam stadia
quadraginta necessario in longi-
tudinem patuisse. Sed demus.
densatam sic fuisse aciem, quod
ait poeta, ut conferti inuicem
haerent; omnino tamen sta-
diorum viginti locum illum esse
oportuit. at ipse ait, minorem
fuisse stadiis quatuordecim. hu-
ius quoque spatii partem ali-
quam propter mare - - - di-
midium huius numeri in dextro
cornu: quin etiam scribit idem,
aciem vniuersam a montibus
mediocri spatio fuisse distan-
tem, ne hosti, qui radices mon-
tis obtinebat, subiceretur. Sci-
mus sane, dicere illum, partem
aciei Alexandri in forcipis fi-
guram fuisse reflexam. Idcirco
etiam nos hic relinquamus in
eum usum decem peditum mil-
lia, qui maior est numerus eo,
quem ipse desiderat. Ex istis
tandem sequitur, vel ipso au-
ctore Callisthene, phalangis
longitudinem stadia undecim
ad summum patuisse, intra quod
interuallum duum et triginta
millium hominum confertis
clypeis densatorum acies, trice-
nos milites in profunditate ha-
bens, necessario fuerit contenta.

χην. Τὰ δὲ τοιαῦτα τῶν ἀμαρτημάτων ἔδ' ἀπολογίαν ἐπιδέχεται· τὸ γὰρ αἰδύναι ἐν πράγματι αὐτόθεν ἔχει τὴν πίσιν. διόπερ, ὅταν καὶ τὰ κατ' ἄνδρα διαστήματα, καὶ τὸ πᾶν τῷ τόπῳ μέγεθος ὀρισμένον ὑποθῶσι, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνδρῶν, ἀναπολόγητον γίγνεται τὸ ψευδος.

13. Τὰ μὲν γὰρ ἅμα τῶν τοῖς ἀλογήματα μακρὸν ἂν εἴη λέγειν πάντα, πλὴν τελείως ὀλίγων. Φησὶ γὰρ, τὸν Ἀλέξανδρον σπευδάζειν κατὰ τὴν τάξιν, ὥς κατὰ τὸν Δαρεῖον αὐτὸν ποιήσεται τὴν μάχην. ὁμοίως δὲ κατὰ μὲν ἀρχαῖς καὶ τὸν Δαρεῖον αὐτὸν βύλασθαι κατὰ τὸν Ἀλέξανδρον, ὕστερον δὲ μετανοῆσαι. πῶς δ' ἐπέγνωσαν ἀλλήλους ἔτοι, πῶς τῆς ἰδίας δυνάμεως ἔχουσι τὴν τάξιν, ἢ πῶς μετέβη πάλιν ὁ Δαρεῖος, ἀπλῶς ἔδδεν λέγεσθαι. πῶς δὲ προσανέβη πρὸς τὴν ὀφρῦν τῷ ποταμῷ Φαλαγγίτων τάξις, ἀπότομον ὄσαν καὶ βατώδη, καὶ γὰρ τῷτο παρ' ὀλίγον. Ἀλεξάνδρῳ μὲν ἔν ἐκ ἐκποιέειν τὴν τοιαύτην ἀτοκίαν, ὁμολογέμενον ὄν, παραλαμβάνεσθαι παρ' αὐτὴν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἐμπειρίαν καὶ τριβὴν ἐκ παιδός· τῷ δὲ συγγραφεῖ μάλλον, ὅς δια τὴν ἀπειρίαν ἔδδεν τὸ δυνατόν καὶ τὸ μὴ δυνατόν ἐν τοῖς τοιούτοις δύναται διευκρινεῖν. περὶ μὲν ἔν

at ille ait, profunditatem aciei octonum hominum fuisse, cum est pugnatam. Sunt vero hoc genus peccata eiusmodi, ut excusationem nullam prorsus admittant. Nam quod per rerum naturam fieri potest, id statim fidem sua sponte inuenit. Quoties igitur aliquis viritum ponit intervallum, et certam loci mensuram designat, numerum item hominum, hic si mentiat, nulla ratione potest excusari.

13. Iam quae his adiecit absurda alia commemorare longum sit, pauca tantum afferemus. Ait, Alexandrum in ordinanda acie summo studio id operam dedisse, ut cum ea parte hostilis aciei pugnam capefferet, in qua Darius ipse staret. Darium quoque initio ex aduerso Alexandri pugnare voluisse, mox vero sententiam mutasse. At quomodo dignoscere sese invicem reges potuerint, et rescire, in qua parte sui exercitus uterque stationem cepisset, aut quo tandem post mutatam sententiam transferit Darius, nihil plane horum dicitur. Praeterea qui potuit phalanx ordinata annis supercilium praeruptum et spinis obsitum (nam haec loci illius facies pene vbique,) ascendere et superare? Tantaе huius absurditatis Alexandrum damnare, nefas profecto fuerit, quem constat et disciplinam et usum rerum bellicarum a puero fuisse edoctum: sed scriptorem potius, hominem adeo rudem et imperitum, ut, quid in talibus fieri queat aut nequeat, internoscere non sit

Ἐφ' ὧν

Ἐφ' ὧν καὶ Καλλιθένης ταῦθ' ἤμιν εἰρήδην.

quitus. Ac de Ephoro quidem et Callisthens hætenus.

Ἐποδῆκαυ πάλαι τινὶ δο-
δεῖσαι, μέλλοντι ὑπὲρ εἰρήνης
καὶ πολέμου δημηγορίαν ἐνση-
σαῖναι κατὰ πρεσβείαν. ἔς-
δ' οἷον κοινὸς τόπος εἰς σύγ-
κρισιν εἰρήνης καὶ πολέμου.

Monita cuidam olim data,
qui legatus aliquo proficisce-
batur, de pace et bello adu-
rus. Est autem ceu locus com-
munis ad comparationem pa-
cis et belli.

14. Πρῶτον μὲν οἶσται, δεῖν
ἀναμνησθῆναι τὴν συν-
θήκην, διότι κοιμημένους τὸν
ἄνθρωπον ἐν μὲν τῷ πολέμῳ δια-
γίγνεται αἰὲρ σάληπρος, κατὰ
δὲ τὴν εἰρήνην οἱ ὄρνιθες.
Μετὰ δὲ ταῦτα τὸν Ἡρακλέα
Φησὶ τὸν μὲν Ὀλυμπίαν ἀγῶ-
να θῆναι καὶ τὴν ἐκ χειρὶν,
δῶγμα ποιῆσαν τῆς αὐτῆς
προσφύλας· ὅσους δ' ἐπολέ-
μησε, τέτας πάντας βεβλα-
φῆναι κατὰ τὴν ἀνάγκην καὶ
κατ' ἐπιταγὴν, ἐκαστὸς δὲ παρ-
εἶσιν παρὶ ἑαυτοῦ γεγονέναι τὴν
ἐκδρόμην. Ἐξῆς δὲ τέτοις
παρὰ μὲν τῷ ποιητῇ τὸν Δία
παρανέχεσθαι δυσπαρεσέμενον τῷ
Ἄρει καὶ λέγοντα·

Ἐχθροὶ ἄρ' ἐσσι θεῶν, οἳ ὕλμυ-
ροι ἔχουσιν.

Διὰ γὰρ ταῦτα ἴρις τε φάλη, πολέμοί
τε, μάχαι τε.

Ὅμοιος δὲ καὶ τὸν Φρονιμώτα-
τον τῶν ἡρώων λέγειν·

Ἄρ' ἔστις, ἀδύνατος, ἀνένόος ἀνὴρ
ἐκείνος,

Ὅς πολέμῳ ἔργατο ἐπὶ δόλῳ, ὁρῶ-
νός τε.

14. Ante omnia iis, qui con-
cilium participant, re-
uocandum censet in memo-
riam, quomodo iacentes in
stratis mane exfuscitet bellū
quidem tempore tubarum can-
tus; pacis vero, gallorum.
Ait deinde, ludicrum quidem
Olympicum, et in totum eius
festi solennia, instituisse Her-
culem, declarantem, quis finis
esset sensus, quæ mens animi:
iis autem omnibus, quibuscum
bella gessit, damna ipsum in-
tulisse, necessitate compulsū
et alieno iussu: sponte quidem
sua nemini mortalium vllum
vnumquam detrimentum impor-
tasse. Subiicit his, Iouem
apud poetam induci, Marti suc-
censentem, ac dicentem:

Caecilestatum unum exiniis: ne sem-
per ego odi.

Quod tibi rixæ placet bellumque et
grælia facna.

Consentientem his etiam esse
orationem, quæ heroum pru-
dentissimo attribuitur:

Non habet ille tributum, nec fidem,
intraque nefcis,

Quisquis amat duntaxat crudelis præ-
lio Martis.

Ὁμογνωμονεῖν δὲ τῷ ποιητῇ καὶ Poetae autem etiam Euripidem
τὸν Εὐριπίδην, ἐν αὖ Φησι assentiri, cuius haec sunt:

Εἰρήνη βαδύπλοτε,
Καλλίστα μακάρων θεῶν,
Ζῆλος μοι εἶδεν. ὡς χροῖζας!
Δόλοισι δὲ, μή
Πρὶν ὑπερβάλῃ μὲ γῆρας,
Πρὶν ἂν χάριέσσαν προσιδῶν ἄραν,
Καὶ καλλιχόους δαιδάς,
Φιλοστεφάνους τε κόμης.

O pax alma, datrix opum,
O pulcherrima coelitem,
Quam te meus fuit! o moram!
Obrepat metus mihi
Aetas ne male, te prius
Suaucem o quam taceo diem,
Plausus undique cum strepente,
Cantibusque, et chori, amicaque
Comessatio floribus.

Ἔτι δὲ πρὸς τέτοις ὁμοιώτατον
ἔναξ Φησι τὸν μὲν πόλεμον τῇ
νόσῳ, τὴν δ' εἰρήνην τῇ υἰείᾳ.
ἐν δ' μὲν γὰρ καὶ τὰς κάμνοντας
ἀναλαμβάνειν, ἐν δ' ἄ καὶ τὰς
ὀγιάοντας ἀπόλυσθαι. καὶ κα-
τὰ μὲν τὴν εἰρήνην τὰς προσβυ-
τέρας ὑπὸ τῶν νέων δάπτεσθαι
κατὰ φύσιν, ἐν δὲ τῷ πολέμῳ
τὰναντία. τὸ δὲ μέγιστον, ἐν μὲν
τῷ πολέμῳ μὴ ἄχρι τῶν τει-
χῶν εἶναι τὴν ἀσφάλειαν· κατὰ
δὲ τὴν εἰρήνην μέχρι τῶν τῆς χω-
ρᾶς ὄρων. καὶ τοτέτοις ἕτερα πα-
ραπλήσια.

Ad haec simillimum ait bel-
lum quidem morbo; pacem
vero sanitati: per hanc liqui-
dem et qui aegrotant refici,
per illum etiam sanos inter-
ire. Accedit, quod vigente
pace senes conuenienter na-
turae sepeliuntur a iuueni-
bus; cuius sit contrarium in
bello. Omnium maximum il-
lud est, quod belli tempore
ne muro quidem vrbis tenns
securitas sperari potest: pacis
vero tempore etiam ad fines
vsque regionis. et similia istis
alia.

Ὅτι, δύοιν ὄντων ὀργάνων
τῷ μανθάνειν, ἀκοῆς καὶ ὁρά-
σεως, ἀληθινωτέρα ἐστὶν ἢ
ἑρασις.

Quum duo sint instrumen-
ta res cognoscendi, auditus
et visus, visum esse certio-
rem.

Ὅτι ὁ Τίμαιος δι' ἀκοῆς
μόνον ἐπολυπραγμόνησε.

Timaeum ad res cognoscen-
das solo auditu esse usum.

Ὅτι ἢ δι' ἀκοῆς ὁδὸς διττή·
ἢ μὲν διὰ ὑπομημάτων, ἢ δὲ
δι' ἀνακρίσεως.

Instrumentum auditus esse
duplex, librorum lectionem,
et propriam cuiusque inquisi-
tionem.

Ὅτι ὁ Τίμαιος περὶ ταῖς ἀ-
νακρίσεις ῥαδιύμως ἀνεξεράφη.

Timaeum in rerum inquisi-
tione segnitèr esse versatum.

Ὅτι

Ὅτι τὸ δι' αὐτῷ πολυπραγμονεῖν δυσχερὲς μὲν ἐστίν, μέγα δέ τι συμβαλλεται πρὸς τὸ γράφειν ἱστορίας, καὶ ἐμπερεῖν πραγμάτων.

Τίς ἐστὶν ἐπιτήδεος ζυγαρᾶς ἱστορίας.

Ὁ τῷ Τιμαίῳ βίος.

Sumpte opera res inquirere, difficile quidem esse; sed ad scribendam historiam plurimum conferre, et ad rerum notitiam.

Quis sit idoneus ad scribendam historiam.

Timaci vita.

15 **Δ**υσὸν γὰρ ὄντων κατὰ φύσιν ὅσάνει τινων ὁρτάων ἡμῖν, οἷ; πάντα πυνδυάζοντα καὶ πολυπραγμονεῖν, ἀκοῆς καὶ ὁράσεως, ἀλλήλων τέρως δ' ἕως ἢ μὲν πρὸ τῆς ὁράσεως κατὰ τὸν Ἡρακλείτου· (ὀφθαλμοὶ γὰρ τῶν ὄντων ἀκριβέστεροι μάρτυρες) τότεν Τιμαίος τὴν ἡλίαν μὲν, ἦτο δὲ τῶν ὁδῶν ἄρματα πρὸς τὸ πολυπραγμονεῖν. τῶν μὲν γὰρ διὰ τῆς ὁράσεως εἰς τέλος ἀπέστη, τῶν δὲ διὰ τῆς ἀκοῆς ἀντεποιήσατο. καὶ ταύτης δὲ ἕως διέτῃς, τῷ μὲν διὰ τῶν ὑπομνημάτων, τῷ δὲ δι' ἀνακρίσεως· παρὶ τὰς ἀνακρίσεις βεθύμως ἀνεκράφη, καθάπερ ἐν τοῖς ἀνώτερον ἡμῖν δεδήλωται. Δι' ἐν δ' αἰτίαν ταύτην ἔχε τὴν αἴρεσιν, εὐχερὲς καταμαθεῖν· ὅτι τὰ μὲν ἐκ τῶν βιβλίων δύναται πολυπραγμονεῖσθαι χωρὶς κινδύνου καὶ κακοπαθείας, εἰάν τις αὐτῷ τῷτο προσηθῇ μόνον, ὥστε λαβεῖν ἢ πόλιν ἔχουσαν ὑπομνημάτων πλῆθος, ἢ βίον

15. **Q**uam duo quasi instrumenta sint nobis a natura data, quibus rerum omnium cognitionem et capimus, et serio inquirimus, auditus et visus, sitque visus non paullo quam auditus verior, ut placet Heraclito, oculi enim testes sunt certiores auribus: harum duarum viarum perueniendi ad rerum notitiam eam solam Timaeus institit, quae erat iucundior. nam oculis per omnem vitam parcens, aures in eam rem adhibuit. Iam quum duobus modis sensus audire ad rerum perceptionem possit esse visui, si vel aliorum scriptis utaris, vel ipse, quae scire voles, inquiras: io diiudicandis iis, quae sibi narrentur, quam negligens fuerit Timaeus, iam antea ira praecedentibus est a nobis ostensum. Quae autem illam impulserit causa, ut ad rerum notitiam consequendam hanc potius viam ingrederetur, quam alteram, facile potest cognosci. Enimvero, quae librorum auxilio paratur cognitio, ea neque periculo ulli est coniuncta, neque vexationi. Vbi namque hoc vnum aliquis sibi prospexerit, ut in vrbe habitet, copia librorum

βιβιοθήκην πρὸς γαστριώσκειν. λοιπὸν κατακέειμανον ἐρευνᾶν δεῖ τὸ ζητῆμα, καὶ συγκρίνειν τὰς τῶν προγεγονότων συγγραφέων ἀγνοίας, ἅντι πάσης κακοπαθείας. ἡ δὲ πολυπραγμοσύνη πολλῆς μὲν προσδίδεται ταλαιπωρίας καὶ δαπάνης, μάλα δὲ τι συμβάλλεται, καὶ μάλιστα ἐστὶ μέρος τῆς ἰσορίας. Δῆλον δὲ τὸ ἐστὶν ἐξ αὐτῶν τῶν τὰς συντάξεις πραγματευομένων. ὁ μὲν γὰρ Ἐφορός Φησιν· εἰ δυνατόν ἔνι, αὐτὰς παρῆναι πᾶσι τοῖς πράγμασι, ταύτην δὲ διαφέρειν πολὺ τῶν ἐμπειρῶν. ὁ δὲ Θεόπομπος· τῶν μὲν ἄριστον ἐν τοῖς πολέμοις, τὸν πλείστοις κινδύνοις παρατεταχυότα, τῶν δὲ δυνατώτατον ἐν λόγῳ, τὸν πλείστων μετεχρητότα πολιτικῶν ἀγώνων. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον συμβαίνει ἐπὶ ἱατρικῆς καὶ κυβερνητικῆς. Ἐπὶ δὲ τούτων ἀμφαντικώταρον ὁ ποιητὴς εἴρηκε παρὶ τούτου τῷ μέρει. ἀπείρος γὰρ βυλόμενος ὑποδεικνύειν ἡμῖν, ὅδον δεῖ τὸν ἄνδρα τὸν πραγματικὸν εἶναι, προδόμενος τὸ τῷ Ὀδυσσεύει πρόστατον, λέγει πως ἕτως·

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μῆσα, πολύτροπον,
ἔστι μάλιστα πολλὰ

Πολύχρηστος.

Καὶ προβάς·

instructa, vel certe ut aliquam prope se bibliothecam habeat: de cetero iam nihil desideratur aliud, nisi ut vel in lectulo iacens, quodcumque scire voluerit, vestiget, et priorum scriptorum dicta (quod sine vexatione vlla potest fieri) inter se contendat et culpas obseruet. At illa rerum curiosa inquisitio, quam suoapte Marte facere aliquis instituit, magnis constat laboribus, magno sumtu. caeterum ad historiam multum haec confert, atque adeo pars illius est potissima. Manifestum hoc cuius esse potest vel illorum ipsorum testimoniis, qui res gestas mandarunt. Nam Ephori dictum est, si posset fieri, ut ipsi, qui scribunt, rebus gerendis interuenirent, hanc demum fore ex omnibus praestantissimam illas cognoscendi rationem. Et Theopompus, in bellicis quidem rebus, ait, illo praestat omnibus, qui praeliis quam plurimis interfuit: inter oratores vero ille excellit, qui plurimas ipse causas egit, neque aliter res habet cum in medicina, tum in arte gubernandi nauis. Sed melius hoc ipsum et significantius poeta declarauit. Nam ille quum vellet nobis ostendere, qualem esse oporteat virum politicum, et in rerum actu positum, persona Vlyssis in medium adducta, sic fere ait:

Musa virum memora versutum, qui
loca multa

Errans instructum.

Et mox,

Πολύ-

Πολλὰ δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄντα, καὶ
τοῖσι ἔγνω,
Πολλὰ δ' ἐγ' ἐν πόντῳ πᾶσιν ὤλ-
γυα δὲ κατὰ θυμόν.

*Multorum ille hominum mores co-
gnovit et urbes:
Multa tulit qui data, sale iactatus
et undis.*

ἢ ἔτι·

Et alibi,

Ἄλγιστα τε πόλεμος, ἀλγιστά τε
κέρματα ποίειν.

*Qui multa est passus bellens, multis
aequora sulcans.*

16. Δοκεῖ δέ μοι καὶ τὸ τῆς
ἱστορίας πρόβλημα ταῦτον ἄν-
θρωποι ζητεῖν. ὁ μὲν ἔν Πλά-
τῳ. Φησὶ, τότε τὰνθρώπεια
καλῶς ἔξεν, ὅταν ἢ οἱ φιλό-
σοφοι βασιλεύουσιν, ἢ οἱ βα-
σιλεῖς φιλοσοφῶσι. καὶ γὰρ
ἐν ἑταίμῃ, διότι τὰ τῆς
ἱστορίας ἔξει τότε καλῶς, ὅταν
καὶ πραγματικοὶ τῶν ἀνθρώπων
ἐκείνων ἐπιχειρήσωσι τὰς ἱστο-
ρίας, μὴ κατὰ τὸν νῦν κα-
ρῶντος, νομίσαντες δὲ καὶ τῆς
ἱστορίας σφίσι τῶν ἀναγκασιότα-
των καὶ καλλίστων, ἀπεριττά-
τοι παραχρῆναι πρὸς τὸ
ἵμερος τὰ κατὰ τὸν βίον.

οἱ γὰρ φησὶν ἐπιβαλλόμενοι
ἢ εἰ αὐτῶν τῶν πραγμά-
των ἔξεν ἀναγκασίαν ἡγήσανται
πρὸς τὴν ἱστορίαν. πρότερον δ'
οἱ ἔσται καὶ τῆς τῶν ἱστο-
ριογράφων ἀγνοίας. Ὡς δὲ
Γίμωνος εἰδὲ τὴν ἐλαχίστην πρό-
βληκαν θέμενος, ἀλλὰ κατα-
βύσας ἐν ἐνὶ τόπῳ, ξενί-
στων καὶ ἁπλῶν ὥσανει κα-
τὰ πρόθεσιν ἀπεικόμενος καὶ
τὴν ἀναγκαστικὴν, τὴν περὶ τὰς
πολεμικὰς καὶ πολιτικὰς πρά-
ξεις, καὶ τὴν ἐκ τῆς πλάνης
καὶ θύρας αὐτοτελεῖαν, ἐκ

16. Ac mihi sane videtur hi-
storiae dignitas eiusmodi vi-
rum desiderare. Dicebat olim
Plato, tunc fore beatas res ho-
minum, quando vel philosophi
essent regnaturi, vel reges phi-
losophiae studiis vacaturi. Ego
quoque dixerim, bene tunc hi-
storiae fore consultum, quando
viri politici, qui res gerunt, hi-
storias scribere serio, non quasi
aliud agentes, instituerint, [et
persuasi, rem vniuersam eam es-
se e maxime sibi necessariis ac
pulcherrimis, ita se illi studio
applicuerint, vt per omnem vi-
tam illud non ponant, aut qui
conscribendas historias susci-
piunt, in animum induxerint,
omnino ei negotio pares se
numquam futuros aliter, quam
si prudentiam rerum vsu colle-
ctam sibi parauerint. Quod pri-
usquam eueniat, qui historias
conscribunt, multa peccandi
nullum finem facient. Timaeus
vero, qui de comparandis sibi
hisce praesidiis ne minimam
quidem curam vniquam habuit,
sed vno loco perpetuo se conti-
nuit, ibique hospes vixit, homi-
ni pene similis, qui actuosae vi-
tae ex professo renuntiavit, et
cunctis qua bellicis, qua ciuili-
bus actionibus, itemque ei ex-
perientiae, quam suo opte labore

οἷδ' ὅπως διαφέρεται δόξαν,
ὡς ἔλκων τὴν τῷ συγγραφέως
προσασίαν. Καὶ διότι τὸ τῆς
ἱστορίας τοῦτον εἶναι, αὐτὸν
ἀνδομολογούμενον εὐχερὲς πα-
ραχέεσθαι τὸν Τίμιον. παρὰ
γὰρ τὸ προοίμιον τῆς ἑκτῆς
βίβλου Φησί, τινὰς ὑπο-
λαμβάνειν, διότι τινὸς μείζονος
δεῖται φύσεως καὶ φιλοπονίας
καὶ παρασκευῆς τὸ τῶν ἐπι-
δεικτικῶν λόγων γένος, ἢ τὸ
τῆς ἱστορίας· ταῦτα δὲ τὰς
δόξας πρότερον μὲν Ἐφώρου
Φησί προσποεῖν. εἰ δὲ δυνηθέν-
τος δ' ἱκανῶς ἐκείνου πρὸς τὰς
ταῦτα λέγοντας ἀπαντῆσαι,
παραβολῇ συγκρίνειν αὐτὸς ἐκ
παραβολῆς τὴν ἱστορίαν τοῖς
ἐπιδεικτικοῖς λόγοις.

aliquis peregrinando et regio-
nes varias visendo potest pare-
re, quomodo praestantis et gra-
vis historici opinionem obtinu-
erit, equidem nescio. Quod au-
tem historia ardua cum primis
res sit, consistentem ipsum Ti-
mæum exhibere facile est. Nam
is in libri sexti prooemio scri-
bit, non deesse, qui existiment,
orationem, quae in demon-
stratio genere versatur, ma-
iore ingenio, industria et appa-
ratu indigere, quam historiam :
et addit, iam olim qui ita sentie-
bant, negotium Ephoro facef-
sisse. qui quum satis pro rei di-
gnitate huius sententiae aucto-
ribus respondere non potuerit :
ipse historiam cum orationibus
in demonstratio genere con-
tendens, scriptionem vtramque
inter se conatur comparare.

ΕΚ ΤΗΣ
ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
 ΤΩΝ
 ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
 ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.
 ■
 POLYBII MEGALOPOLITANI
TERTIA DECIMA HISTORIA
 EXCERPTA.

Ὅτι ἡ πλεονεξία πάθος
 ἐστὶν ἀνῆκετον.

*Anaritiam animi morbum
 esse insanabilem.*

Ὅτι ἡ κακοπραγμοσύνη
 τοῖς κλέστοις τῶν πολιτικῶν
 καὶ πραγματικῶν ἐπονειδί-
 τως ἐπιτηδεύεται.

*Pleraque a politicis homi-
 nibus et iis, qui publica ne-
 gotia tractant, cum dolo ma-
 lo administrari.*

Ἐπαινος τῷ τῶν Ἀχαιῶν
 ἱθυεῖς, τῷ ἀπὸ τῆς ἐπιπολα-
 ζήσεως κακοπραγμοσύνης ἀ-
 πηλοτερικωμένῃς.

*Gentis Achaeorum lauda-
 tio, abhorrentis a dolo malo,
 quo passim omnes utebantur.*

Ἡ τῶν Ἀχαιῶν καὶ τῶν
 Ῥωμαίων αἵρεσις περὶ τὰ πο-
 λεμικά.

*Achaeorum et Romanorum
 instituta rei militaris.*

Καθάπερ ἐπὶ τῶν ὑδροπι-
 κῶν ὑδέποτε ποιεῖται ὑ-
 λαν εἰδὲ κίρον τῆς ἐπι-
 θυμίας ἢ τῶν ἐξῆθεν ὑγρῶν
 παράθεσις, εἰ μὴ τὴν ἐν αὐ-
 τῷ τῷ σώματι διάθεσιν ὑγιάσει

Quemadmodum aqua in-
 tercute laborantium
 cupiditatem nemo
 umquam sedauerit,
 neque satiauerit liquoris ex-
 terni admotione, nisi qui asse-
 cti corporis morbum prius sa-
 tis

τις τὸν αὐτὸν τρόπον εὐδὲ τὴν
 πρὸς τὸ πλεῖον ἐπιθυμίαν αὐδύ τε
 πορέσθαι, μὴ ἔ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ
 πακύν λόγῳ τινὶ διορθωσάμενον.
 Ἐγένετό τις περὶ τὴν τοιοῦ-
 τὴν κακοπραγμοσύνην, ἣν δὴ
 βασιλικὴν μὲν εὐδαμῶς εἶδεις ἐν
 ἑνῷ. Φήσας, ἀναγκάειν δὲ
 βύλονται λέγειν εἶναι πρὸς τὸν
 πραγματικὸν τρόπον, διὰ τὴν
 οὖν ἐπιπολέζουσαν κακοπραγμο-
 σύνην. Οἱ μὲν Ἀχαιοὶ πολύ-
 τι τῷ τοιούτῳ μέρῳ ἐπὶ τὸς ἦσαν.
 τρῶν γὰρ ἀπηλοτρωμένων τῷ
 πακομαχῶν περὶ τὰς Φίλις,
 χάριν τῷ τῷ τοιούτῳ συναύξεν
 τὰς σφετέραις δυνατείας, ὥς
 εὐδὲ τὰς πολεμίας ἤρυντο δι' ἀπά-
 της νικᾶν, ὑπολαμβάνοντας,
 εὐδὲν ἔτε λαμπρόν, εὐδὲ μὴν βέ-
 βαιον εἶναι τῶν κατορθωμάτων,
 εἰ μὴ τις ἐκ τῶ προφανῶς μα-
 χόμενος ἡττήσῃ ταῖς ψυχαῖς
 τὰς ἀντιπατατούμενας. Διὸ καὶ
 συνετίθεντο πρὸς σφᾶς, μήτε
 ἀδύλοις βέλεσι, μήθ' ἐκβολαῖς
 χρήσασθαι κατ' ἀλλήλων, μό-
 νην δὲ τὴν ἐκ χειρὸς καὶ συσπ-
 ῆν γυγνομένην μάχην ἀληθ-
 νην ὑπελάμβανον εἶναι πρίσιν
 πραγμάτων. ἣ καὶ τὰς πολέ-
 μους ἀλλήλοις πρῆλογον καὶ τὰς
 μάχας, ὅτε προδοῖντο διακιν-
 θυνεύειν, καὶ τὰς τόπας, εἰς ἃς
 μάλοισιν ἐξίέναι παραταξάμενοι.
 Νῦν δὲ καὶ Φαῦλα Φασὶν εἶναι
 στρατηγὸς τὸ προφανῶς τι πρ-
 ατεῖν τῶν πολεμικῶν, βραχὺ δέ
 τι λείπεται παρὰ Ῥωμαίοις ἔχον
 εἶναι τῆς ἀρχαίας αἰρέσεως περὶ
 τὰ πολεμικά. καὶ γὰρ προλέ-

nanerit: ita plane cupidita-
 tem augendi census exsatiare
 nemo queat, quin animi vi-
 tium ratione correxerit. Fuit,
 cui in tractandis negotiis do-
 lus malus placeret, quem re-
 gi conuenire nemo sane dixe-
 rit. et si non desunt, qui in
 tam crebro vsu hodie doli ma-
 li necessarium eum esse dicant
 ad publicarum rerum admini-
 strationem. Ceteram Achaei
 ab eiusmodi mente quam lon-
 gissime aberant. qui quidem
 dolosas erga amicos machina-
 tiones imperli amplificandi
 gratia vsque adeo abhorrebant,
 vt ne hostes quidem per frau-
 dem vellent vincere. Quip-
 pe qui victoriam nullam ne-
 que satis illustrem, neque sta-
 bilem ducerent, nisi quis pro-
 palam hostes aggressus, ani-
 mos ipsis virtute sua fregisset.
 Propterea conuenerat inter
 ipsos, vt neque occultis telis
 alter in alterum vterentur, ne-
 que missilibus e longinquo ia-
 ctis. Cernendi namque con-
 trouersias solam putabant legi-
 timam esse rationem, cum pe-
 de collato pugnatur comi-
 nus. Idcirco etiam quoties
 armis decertare statuissent, et
 bella et praelia sibi inuicem
 denunciabant, loca item, ad
 quae aciei instruendae causa
 essent venturi. Nunc, si quis
 imperator suum aliquod con-
 filium bellicum minus occu-
 luerit, vitio id illi vertunt.
 Adhuc apud Romanos vete-
 rum institutorum rei militaris
 leuiter impressa vestigia quae-
 dam manent. nam et bella in-

HISTORIARVM LIBRO XIII.

331

γασσι τὰς πολέμας, καὶ ταῖς ἐνέ-
δραις σπαταίως χρῶνται, καὶ τὴν
μάχην ἐκ χειρὸς ποιῶνται καὶ
συσπῶν. ταῦτα μὲν ἦν εἰρή-
δω πρὸς τὸν ἐπικυλάζοντα νῦν
ἐπὶ τὸ δέον ἐν τῇ πακοπραγ-
μοσύνῃ ζῆλον περὶ τὰς ἡγεμέ-
νας, ἐν τε ταῖς πολιτικαῖς καὶ
πολεμικαῖς οἰκονομίαις.

dicunt, et insidiis raro vtuntur,
et cominus rem gerentes pu-
gnam edunt statariam. Haec nos
dicta volumus aduersus istud,
quod supra modum inter princi-
pes viros nunc viget, et ceu mu-
tua aemulatione quadam alitur,
studium dolo malo vtendi in ad-
ministratione rerum siue ciui-
lium, siue bellicarum.

Ὅτι Φίλιππος πρὸς τὸ
πακοποιῶν Ῥοδίους πάντας λί-
δον ἐπλήσσει.

*Philippi studium et conatus
nocendi Rhodiis.*

Ὅτι Ἡρακλείδης, ὁ τῷ
Φιλίππῳ στρατηγὸς ἐπίσημος,
Ταραντῖνος, ἦν ἀνδρῶπιος
ἐξωλέσματος.

*Heraclidem, Philippi du-
cem inter primos, Tarenti-
num, fuisse virum perditissi-
mum.*

2. **Ο** δὲ Φίλιππος Ἡρακλεί-
δῃ μὲν, καθάπερ ὑπό-
δρασι δαίς, ἐπέταξε φροντίζειν,
πῶς ἂν πακοποιήσῃ καὶ διαφθεί-
ρῃ τὰς τῶν Ῥοδίων νῆας· εἰς
δὲ τὴν Κρήτην πρᾶσβευτὰς ἐξ-
απέσταλε, τοὺς ἀραδιῶντας καὶ
παρορμήσοντας ἐπὶ τὸν κατὰ
τῶν Ῥοδίων πόλεμον. ὁ δ' Ἡ-
ρακλείδης, ἀνδρῶπιος εὖ πεφυ-
κὸς πρὸς τὸ κακὸν, ἔρμαιον ἡ-
γησάμενος τὴν ἐπιταγὴν, καὶ
διανοηθεὶς αὐτὰ δήποτ' ἐν παρ'
αὐτῷ, μετὰ τινα χρόνον ὤρ-
μησε, καὶ παρὴν καταπλέων
εἰς τὴν Ῥόδον. Συνέβαινε δὲ,
τὸν Ἡρακλείδην τῷτον τὸ μὲν
γένος ἀνέκαθεν εἶνα Ταραντί-
νον, πεφυκέναι δὲ ἐκ βαναύ-
σων καὶ χειροτεχνῶν ἀνδρῶ-
πων, μεγάλα δ' ἐχχόμεναι προ-
σάρματα πρὸς ἀπόνοιαν καὶ
βλάβην. Πρῶτον μὲν γὰρ

2. **P**hilippus, quasi argumen-
tum exercendi ingenii
Heraclidae vellet dare, id il-
lum iusserat agere, vt quo pos-
set cumque maleficio naues
Rhodiorum laederet, easque
corrumpere: ipse interim le-
gatos in Cretam miserat, qui
ad bellum contra Rhodios
suscipiendum Cretenses irrita-
rent atque impellerent. He-
raclides, qui ad maleficium
egregie a natura esset compa-
ratus, Philippi iussum pro lu-
cro deputans, postquam ver-
fisset apud se, mox profectus
Rhodum nauigauit. Hic enim
vero Heraclides, quod ad vetu-
stam generis originem, Taren-
tinus, maioribus erat ortus for-
didis, et qui artes fellularias ex-
ercerent; ipse ad quodcumque
scelus vel flagitium hominis
perditi audendum magna prae-
ἀναφαν-

ἀναφανδὸν τῷ σώματι παρ-
πέχρητο κατὰ τὴν πρώτην ἡ-
λικίαν. ἔπ' ἀγχίνυς ὑπῆρχε
καὶ μνήμων, καὶ πρὸς μὲν τὰς
ταπεινότερας καταπληκτικώτα-
τος καὶ τολμηρότερος, πρὸς
δὲ τὰς ὑπερέχοντας νολακικώ-
τατος. ἔτος ἀρχήθεν μὲν ἐ-
τῆς πατρίδος ἐξέπεσε, δόξας
τὸν Τάραντα πρῶττειν Ῥω-
μαίοις, ἢ πολιτικῇ ἔχων δύνα-
μιν, ἀλλ' ἀρχιτέκτων ἐπάρ-
χων, καὶ δια τινος ἐπισκευῆς
πῶν τειχῶν κύριος γινόμενος
τῶν κλειδῶν τῆς πόλεως, τῆς
ἐπὶ τὸ μασόγειον φερόσης. κα-
ταφυγὼν δὲ πρὸς Ῥωμαίους,
καὶ πάλιν ἐκείθεν γράφων,
καὶ διασκευόμενος εἰς τὸν Τά-
ραντα καὶ πρὸς Ἀννίβαν, ἐπεὶ
ἁκταφανῆς ἐγένετο, προαιδέ-
μενος τὸ μέλλον, αὐτίς ἔφυ-
γε πρὸς τὸν Φίλιππον. παρ'
ὧ τοιαύτην περιποίησιν πείν
καὶ δύναμιν, ὥς τε καταστρα-
φῇται τὴν τηλικαύτην βασιλείαν
καθὼν αὐτιώτατος γεγονέναι.

Ὅτι ἡ ἀλήθεια μεγίστην
ἔχει δύναμιν, καὶ αἰεὶ ποτε
καταγωνίζεται τὸ ψεῦδος.

3. **Κ**αὶ μοι δοκεῖ μεγίστην θοὴν
τοῖς ἀνθρώποις ἡ Φύ-
σις ἀποδείξαι τὴν ἀλήθειαν,
καὶ μεγίστην αὐτῇ προθεῖναι δύ-
ναμιν. πάντων γὰρ αὐτὴν κα-
ταγωνιζομένων, ἐνίοτε δὲ καὶ
πασῶν τῶν πιθανότητων μετὰ
τῷ ψεύδεσσι τακτομένων· ἐκ οἷο
ὅπως αὕτη δι' αὐτῆς εἰς τὰς ψυ-

fidia habebat. Iam primus,
ineunte aetate profuturo pa-
lam corpore, impudice vixe-
rat, ad haec follertia mentis
et memoria valebat. aduersus
humiles tenuesque terribilia
supra modum atque audax, ad
demulcendum potentiores adu-
lantium artes mirifice calle-
bat. Is primo exulare extor-
ris ab solo patrio fuerat coac-
tus, quod Romanis Taren-
tum prodere esset visus, non
quod inter ciues aliquid ipse
tunc posset; verum archite-
ctus quum esset, per occasio-
nem reficiendi partem aliquam
murorum, clausus eius portae,
qua itur in mediterranea, in
potestate tunc habebat. Quum
ad Romanos perfugisset, atque
inde vice versa literas Taren-
tum et ad Hannibalem mitteret,
ubi patuit dolus, exitum rei
prouidens, ad Philippum rur-
sus aufugit, apud quem eam sibi
fidem conciliauit, eo poten-
tiae creuit, ut euertendi tan-
ti regni praecipua propemo-
dum causa ipse existerit.

*Veritatem vim habere ma-
ximam, et de mendacio sem-
per triumphare.*

3. **E**quidem existimo, natu-
ram mortalibus veri-
tatem constituisse deam ma-
ximam, maximamque illi vim
attribuisse. Nam haec cum ab
omnibus oppugnetur, atque
adeo omnes nonnumquam ve-
risimiles coniecturae a men-
dacio stent: ipsa per se nescio
quomodo in animos hominum
χαῖς

χὰς εἰσθόεται τῶν ἀνθρώπων, καὶ ποτὲ μὲν παραχρῆμα δέκνυνται τὴν αὐτῆς δύναμιν, ποτὲ δὲ πολλὸν χρόνον ἐπισκοτιθεῖσα, τέλος αὐτῇ δι' αὐτῆς ἐπικρατεῖ, καὶ καταγωνίζεται τὸ ψεῦδος.

fese insinuat, et modo repente illam suam vim exerit, modo tenebris obteſta longo tempore ad extremum ſuaſpte vi ipſa vincit obtineſque, et de mendacio triumphat.

Ὅσπιν Νάβις, ὁ Φονικώτα-
τῶν Λακεδαιμονίων τύραν-
νος, αἰσέβειαν καὶ παρανομίαν
πρὸς τοὺς πολίτας ἐνεδείξατο.

*Nabidis crudeliſſimi Lace-
daemoniorum tyranni imma-
nitas in ciues horrenda.*

ΔΙΗΓΗΤΑ μηχανὴ τῇ Νάβι-
δι, πρὸς ἀνθρώπων ὀλεθρον.

*A P E G A machina Nabi-
dis ad tollendos homines.*

Ὅ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων
τύραννος Νάβις, ἔτος
τρίτον ἔχων τὴν ἀρχήν,
καχάρως μὲν εὐδὲν ἐπαβάλλε-
ται, πρῶτον, εὐδὲ τολμᾷ, διὰ
τὸ πρόσφατον εἶναι τὴν ὑπὸ
τῶν Ἀχαιῶν ἦτταν τῇ Μαχα-
ρίᾳ· καταβολὴν δ' ἐποίειτο,
καὶ θεμέλιον ὑπεβάλλετο πο-
ταμὸν καὶ βαρεῖας τυραννί-
ας· διόφθειρε γὰρ τὰς λοιπὰς
ἰδὼν ἐκ τῆς Σπάρτης, ἐφυγά-
ντα δὲ τὴν πτῶν πλέον πλῆ-
ρῃ διαφέροντας ἢ δόξῃ προγο-
νῶν, τὰς δὲ τῶν ἐστίας καὶ
πρωτοκας διαδίδου τῶν ἄλλων τοῖς
γεφανεράτοις καὶ τοῖς μυθο-
ύροις. ἔπειτα δ' ἦσαν ἀνδροφύ-
τοι, καὶ παραχρῆμα, λωποδύ-
ται, τοιχωρύχοι. καθόλου γὰρ
ἦτο τὸ γένος ἡθροίζετο πρὸς
ἡτὸν ἐπιμύχως ἐκ τῆς οἰκουμε-
νης, οἷς ἄβαστος ἦν ἡ θρόνος
καὶ αἰσέβειαν καὶ παρανομίαν.
ὁ πρῶτος καὶ βασιλεὺς αὐτὸν
κατεῖχε, καὶ χρωμένος δορυ-
τομ. II.

4. Nabis Lacedaemoniorum
tyrannus, qui tertium
iam annum rerum potiebatur,
nihil ille quidem maioris rei
aggredi vel moliri audebat,
quod recens adhuc esset me-
moriam deuicti ab Achaeis Ma-
chanidae; sed mansurae diu-
tius ac durae tyrannidis prin-
cipia ponebat, et fundamen-
ta iaciebat: reliquias enim no-
minis Spartani funditus debebat,
eos, qui opibus aut gloria
maiorum ceteris praestabant,
solum vertere cogebat, ho-
rum fortunas et vxores iis,
qui inter reliquos eminebant,
et mercenario militi diuide-
bat. hi autem erant homici-
dae, effractores, praemiatoreſ
nocturni, vesticularii. nam
hoc dumtaxat genus hominum,
quibus propter impia facinora
et immania scelera pedem in
patria sua ponere non licebat,
sedulo Nabis toto vndique ex
orbe terrarum ad se arceſſebat.
Horum ille patronum et re-
gem quum se constituiſſet, ſti-
Ζ. Φόροι;

Φόρους καὶ σωματοφύλαξι τέ-
τοις, ὁπλον δὲ ἑμᾶλλα πάλυ-
χρόνιον ἔχειν τὴν ἐπ' ἀσσεβείᾳ
Φήμην καὶ ὕνασσειαν. ὥστε, χω-
ρίς τῶν προειρημένων, ἐκ ἐξήρ-
κειτο φυγαδεύων τὰς πολίτας·
ἀλλ' ἐδὲ τοῖς Φεύγουσιν ἄδεις τό-
πος ἦν ἀσφαλής, ἐδὲ καταφυγὴ
βέβαιος. τὰς μὲν γὰρ ἐν ταῖς
ὁδοῖς ἐπαποστέλλων ἀνῆρει, τὰς
δ' ἐκ τῶν τόπων ἐπαναγαγόντας
ἐφόνευσεν. τὸ δὲ τελευταῖον, ἐν
ταῖς πόλεσι τὰς σύνεγγυς οἰκίας,
ὅτε τις τυγχάνει κατοικῶν τῶν
φυγόντων, μιθήμενος δὲ ἀνυπο-
νόητων ἀνδράκων, εἰς ταύτας
εἰσέπειμπε Κρήτας, οἳ τινὰς
ῥήγματα ποιήσας ἐν ταῖς τοί-
χοις, καὶ διὰ τῶν ὑπαρχουσῶν
θυλοδῶν τοξείοντας, ταῖς μὲν
ἀντάς τῶν φυγάδων, τὰς δ'
ἀνακειμένους ἐν ταῖς οἰκίαις
διέφθειρον, ὥστε μήτε τόπον
εἶναι μηδένα Φεύξιμον, μήτε
κυρὸν ἀσφαλῆ τοῖς ταλαιπώ-
ροις Λακεδαιμονίοις. Καὶ δὲ τῷ
τοιούτῳ τρόπῳ τὰς μὲν πλείους
αὐτῶν ἡφάνισεν.

5. Κατεσκευάσατο δὲ καὶ τι-
να μηχανὴν, εἰ μηχανὴν ταύ-
την χρὴ λέγειν. ἦν γὰρ εἰδωλὸν
γυναικεῖον, πολυτελέσιν ἱμα-
τίσις ἡμφισμένον, κατὰ δὲ τὴν
μορφὴν εἰς ὁμοιότητα τῇ τῇ Νά-
βιδος γυναικὶ διαφόρως ἀπει-
ρατμένον. ὁπότε δὲ τινὰς τῶν
πολιτικῶν ἀνεκαλέσατο, βυλό-
μενος εἰσπράξαί τι χρήματα· τὰς
μὲν ἀρχαῖς διείθετο λόγους πλεί-
ους καὶ φιλανθρώπους, ὑποδει-
κνύων μὲν τὸν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν

patores et satellites eos sibi in-
stituisse: in longum videlicet
tempus istorum ope et impie-
tatis suae famam et dominatio-
nem erat extensurus. Itaque
praeter illa, quae iam dixi-
mus, ciues in exilium pelle-
re non contentus, id operam
dabat, ne quis exalibus locus
esset tutus, ne villum perfa-
gium securum. alios enim
percussoribus summissis per
vias occidebat, alios ab exi-
lio reuocatos trucidabat. Po-
stremo in iis urbibus, quas
haberent exules, conductis
per homines nullo modo sus-
pectos vicinis domibus iis,
quas ipsi incolerent, Creten-
ses eo mittebat, qui, parieti-
bus intergerinis effractis, per
apertas fenestras exulum alios
stantes, alios decumbentes in
suis aedibus sagittis confige-
bant et necabant, vt miseris
Lacedaemoniis nullus ad per-
fugium locus satis tutus pate-
ret, nullum tempus a pericu-
lo esset immune. Atque hac
sane ratione plurimos eorum
e medio sustulit.

5. Idem Nabis machinam
quoque, si tamen ea machina
est dicenda, talem struxerat.
Simulacrum muliebne erat,
pretiosis vestibus adornatum,
formae similitudine Nabidis
uxorem arte eximia referens.
Quoties ciuium aliquos tyran-
nus ad se vocabat, vt pecuniis
eos emungeret, principio lon-
ga oratione eaque perbenigna
ipsum compellabat, periculum,
quod regioni et vrbi etiam ab
Achaeis imminebat, ipsis ob
ἐπαρε-

ἐπαρκεμένον τῇ χώρῃ καὶ τῇ πόλει φόβον, διαταφύειν δὲ τὸ πλεῖθος τῶν μισοφύλων, τὸ τραφόμενον τῆς ἐκείνων ἀσφαλείας χάριν, ἔτι δὲ τὰς εἰς τὰς θαῖς καὶ τὰς κοινὰς τῆς πόλεως δαπάνας. εἰ μὲν ἔν ἐντρέποντο διὰ τῶν τοιαύτων λόγων, ἔχον ἀποχωρῶντως αὐτῷ πρὸς τὸ προκείμενον· εἰ δὲ τινες ἐξαρνέμενοι διαδοῖντο τὴν ἐπιταγὴν, ἐπεφθέγγετο λόγον τοιούτον. Ἴσως ἐγὼ μὲν εἰ δύναμαι σε πείθειν, Ἀπῆγαν μὲν εἶναι ταύτην δοκῶ σε πείσειν. ταῦτο δ' ἦν ὄνομα τῇ γυναικὶ τῷ Ναβίδος. καὶ ταῦτ' ἔλεγα, καὶ παρῆν, ὃ μικρῷ πρότερον εἶπα, εἰδωλόν. καὶ δεξιωσάμενος, ἐκιδὼν ἐκ τῆς καθέδρας ἀνέστησε τὴν γυναῖκα, καὶ περιέπτυξε ταῖς χερσὶ, προσήγετο κατὰ βραχὺ πρὸς τὰ στήνα. τὰς δὲ πῆχυν εἶχε καὶ τὰς χεῖρας πλήρεις σιδηρῶν γόμφων ὑπὸ τοῖς ἱματίαις, ὁμοίως καὶ κατὰ τὰς μαστῆς. ὅταν ἔν προσήρσειε ταῖς χερσὶ πρὸς τὰ νῶτα τῆς γυναικὸς, ἔκπειτα διὰ τῶν ὀργάνων ἐλκόμενον ἐπέτεινε, καὶ προσῆγε πρὸς τὰς μαστῆς, κατ' ἐλάχιστον πᾶσαν ἠνάγκαζε φωνὴν προελθεῖν τὸν πιεζόμενον. Καὶ πολλὰς δὴ τινὰς τῶ τοιούτῳ τρόπῳ διέφθειρε τῶν ἐξαρνούντων.

oculos ponebat, quantum stipendiariorum numerum salutis ipsorum causa aileret, significabat, quantos in sacris procurandis, aut publicis negotiis, sumtus faceret. Eiusmodi sermonibus si, qui audiebant, commouerentur, ad destinata exsequenda hoc illi satis erat: sin aliqui essent, qui pecunias pendere recusantes, iussa capeffere detrectarent, in haec tum verba tyrannus erumpebat: Equidem fortasse, quod cupio, persuadere tibi non valeo; Apegam vero hanc (id nomen Nabidis coniux habebat) puto tibi persuasuram. Simul haec ille dicebat, et statim aderat simulacrum, de quo sumus locuti. tum autem tyrannus, ubi efede sua mulierem excitasset, per speciem comitatis dextram prehensens, vtraque manu collocutorem amplectebatur, ac paullatim ad pectus admovebat. erant autem illi cubiti et brachia ferreis clavis plena, quos vestis occultabat. similiter etiam in mammis infixos habuit clauos. quando igitur brachia impreslerat dorso mulieris, mox organis quibusdam attractum intendebat, et paullatim ad mammas adducens, eum, qui premebatur, omne genus voces cogebat edere. Atque hoc modo multos eorum sustulit, qui pecunias dare recusabant.

ΕΚ ΤΗΣ
 ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤ.ΙΣΤΟΡΙΑΣ
 ΤΩΝ
 ΠΟΛΤΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
 ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ
 Ε
 POLYBII MEGALOPOLITANI
 QVARTA DECIMA HISTORIA
 EXCERPTA.

Ὅσα ὁ Σκιπίων ἐν τῇ *Res praeclare gestae in*
 Λιβύῃ νενεχῶς ἐπενοήσατο *Africa a Scipione aduersus*
 κατὰ Ἀσδρεΐβα τῷ Καρχη- *Asdrubalem Poenum, et Sy-*
 δονίῃ, καὶ Σύφακος τῷ τῶν *phacem regem Numidarum.*
 Νομίδων βασιλέως.

Πῶς ἀφορμὴ ἐγένετο τῷ *Quomodo materia, e qua*
 Σκιπίωνι ἐκ τῆς σκηνοποιίας *erant structa tabernacula Car-*
 τῶν Φοινίκων καὶ Νομίδων *thaginienjium et Numidarum,*
 πρὸς τὸ ἀποδείξαι ἔργον *occasionem Scipioni praebuerit*
 κάλλυτον καὶ παραβολώ- *facinus edendi mirae virtutis*
 ταιον. *et audaciae.*

Πῶς ὁ Σκιπίων, σπευδάζων *Quomodo Scipio studium*
 ὑπὲρ τῆς εἰρήνης προσποιησά- *pacis simulans, hostem red-*
 μεις, τῶν ὑπεναντίων τὴν *didit incautum ac negligem-*
 σκεδὴν ἔλυσε. *tem.*

Ἐμπρησμὸς τῶν Σύφακος *Incendium castrorum et Af-*
 καὶ Ἀσδρεΐβα στρατοπεδείων. *drubalis et Syphacis.*

Πῶς οἱ Καρχηδόνιοι, ταῖς *Quomodo Carthaginienfes,*
 ψυχαῖς ἐχ ἡττημένοι, ἐν *animos innictos gerentes, die-*
 ἡμέραις

ἡμέρας τρεῖς καὶ πενήντα διπλασίως
ἐπεβόηθησαν. *bus triginta duplo animosiores sint facti.*

Πῶς ὁ Σκιπίων ἐκ παρα-
τάξεως ἐνίκησε τοὺς ἐναντίους. *Quomodo Scipio praelio ho-*
stiles deuicerit.

Πῶς οἱ Καρχηδόνιοι, τῇ
μαίῃ λαφύοντες, ταῖς ψυ-
χαῖς αὐτῶν τότε ἡττήθησαν. *Quomodo Carthaginienfes*
praelio uicti animis manserint
inuisis.

Οἱ μὲν ὡν ὕπατοι περὶ
ταύτας ἐγένοντο τὰς
πράξεις· ὁ δὲ Πόπλιος
δὲ τῇ Λιβύῃ κατὰ τὴν παραχει-
μασίαν πυνθανόμενος, ἐξερ-
τύνει τὸν εὐλοὺν τοὺς Καρχηδόνιους,
ἐγένετο μὲν καὶ περὶ ταύτην
τὴν παρασκευὴν, ἐχ' ἦττον δὲ
καὶ περὶ τὴν τῆς Ἰτύκης πολιορ-
κίαν. ἡ μὲν οὖν ἐκ τῆς κατὰ τὸν
Σύφακα ταλίας ἐλπίδος ἀφί-
ετο, διατίμετο δὲ συναχθεὶς,
διὰ τὸ μὴ πολὺ ἀφαστῆναι τὰς
δυνάμεις ἀλλήλων, πεπεισμένος,
μετακαλίσσει αὐτὸν ἀπὸ τῆς τῶν
Καρχηδονίων συμμαχίας. ἡ γὰρ
ἀπογίνωσκε, καὶ τῆς παιδείας
αὐτῶν ἤδη λόρον ἔχεν, δι' ἣν
ἔλατο τὰ Καρχηδονίων, καὶ
καθόλου τῆς πρὸς Φοίνικας Φι-
λίας, διὰ τε τὴν φυσικὴν τῶν
Νομάδων ἀψικουρίαν, καὶ διὰ τὴν
πρὸς τε τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς ἀνθρώ-
πους ἀθεσίαν. αὐτὸς δὲ περὶ πολλὰ
τῇ διανοίᾳ, καὶ ποιήσας ἔχων
ἐλπίδας ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος, διὰ
τὸ καταβρῶναι τὸν ἕξω κίνδυνον,
τῇ πολλοπλασίως εἶναι τοὺς ὑπε-
ραντίους, ἐκαλάβετο τινος ἀφορ-
μῆς τοιαύτης. τῶν γὰρ διαπεμ-
πομένων πρὸς τὸν Σύφακα τινος

Dum consules in his e-
rant occupati. Publius
interim in Africa hi-
bernans cognito Car-
thaginienfes classem parare,
ad curam rei nauticae ipse
quoque se conuertit, sic tam-
en, vt de obsidione Vticae
non minus cogitaret. Sed nec
de Syphace spem abiecerat:
quin potius, quia amborum
copiae haut procul inuicem
distabant, suos ad eum assidue
mittebat, persuasus, se posse
ipsum a Poenorum societate
reuocare. Nam quum solita
sint Numidarum ingenia cito
fastidire, quae cupide appet-
tierunt, et fidem diis pariter
atque hominibus facile muta-
re: non desperat Scipio,
posse fieri, vt et puellae, pro-
pter quam Carthaginienfibus se
adiunxerat, et omnino amicitiae
Poenorum satietas eum
cepisset. Qui autem in varias
partes animum verfaret, et
de futuro spe magna ducere-
tur, dimicationem in patienti-
bus campis refugiens, eo quod
multis partibus plures erant
Poeni, oblatam sibi occasio-
nem huiusmodi arripuit. Ren-
untiauerant ipsi quidam ex iis,

ἀνέγγειλαν αὐτῷ, διότι συμ-
βαίνει, τὰς μὲν Καρχηδονί-
κας παντοδαπῶν ξύλων καὶ φυλ-
λάδος ἔνευ γῆς ἐν τῇ περαχαι-
μασίᾳ κατασκευάσαναι τὰς σκη-
νὰς· τῶν δὲ Νομάδων τὰς μὲν
ἐξ ἀρχῆς ἐκ καλαμῶν, τὰς δὲ
συναγομένους ἐκ τῶν πόλεων κα-
τὰ τὸ παρὸν ἐξ αὐτῆς τῆς φυλ-
λάδος σκηνοποιεῖσθαι, τὰς μὲν
ἐντός, τὰς δὲ πλείους αὐτῶν
ἐκτός τῆς τάφρου καὶ τῆ χάρα-
κος. νομίσας ἔν ἐ Πόπλιος,
παραδοξοτάτην μὲν τοῖς πολε-
μίοις, πραγματικωτάτην δὲ σφι-
σιν εἶναι τὴν διὰ τῆ πυρός ἐπι-
βολήν, ἐγένετο περὶ ταύτην τὴν
κατασκευήν. ὁ δὲ Σύφαξ ἐν
ταῖς πρὸς τὸν Πόπλιον διαποσο-
λαῖς αἰεί πως ἐπὶ ταύτην κατήν-
τα τὴν γνώμην, ὅτι δέοι Καρ-
χηδονίκας μὲν ἐκ τῆς Ἰταλίας
ἀπκλαττεῖσθαι, Ῥωμαίους δὲ
παρακλησίως ἐκ τῆς Λιβύης,
τὰ δὲ μεταξὺ τούτων ἔχειν αὐ-
φοτέρους, ὧν τότε κατεῖχον. ὧν
ὁ Πόπλιος ἀκούων, ἐν τοῖς πρὸ
τῆ χρόνοις ἑξαμῶς ἀνείχετο·
τότε δὲ τῷ Νομάδι βραχεῖαν
ἔμφασιν ἐποίησατο διὰ τῶν
ἀποσελόμενων, ὡς ἐκ ἀδυνα-
τε τῆς ἐπιβολῆς ἔσης, ἧς ἐπι-
βάλλεται. δι' ἧς συνέβη, τὸν
Σύφακα κηφιόεντα πολλὰ πλε-
σίως ἐπιβρῶσθηναι πρὸς τὴν
ἐπιπλοκήν. ἧς γιγνομένης, πλείους
ἦσαν οἱ διαπεμπόμενοι καὶ
πλεονάκεις. ἔτι δ' ὅτε καὶ τινὰς
ἡμέρας ἔμενον παρ' ἀλλήλοις
ἀπαρτηρήτως. ἐν αἷς ὁ Πό-
πλιος αἰεί τινὰς μὲν τῶν πραγ-

quos ad Syphacem miserat,
Carthaginienſes hibernacula
ſua ex lignea omnis generis
materia, et frondis congerie,
nulla terra immiſta, exaediſi-
caſſe, Numidarum illos, qui
eo loci primi conſtiterant, ex
arundinibus, illos, qui iam ex
vrbibus eodem conueniebant,
e ſola fronde tentoria ſtruſta
habere, partim intra, partim
extra ſoſſam etiam vallumque
locis occupatis. Ratus itaque
Scipio, nihil tentari a ſe poſſe,
neque magis improuiſum ho-
ſti, neque magis conducibile
ſuis rationibus, quam ſi igne
inimicos aggrediretur, ad hoc
inceptum totus ſe conuertit.
Syphax, quum ad Publium ſae-
pius mitteret, eo ſemper re-
uoluebatur, vt diceret. Poenis
Italia, pariterque Romanis Afri-
ca eſſe excedendum. quod ad
illa, quae in medio eſſent ſita,
permittendam vtrique populo
poſſeſſionem eorum, quae vter-
que iam obtineret. Quas con-
ditiones Publius initio ne auri-
bus quidem admittebat vllo
modo; ſed tunc per eos, quos
ad Syphacem mittebat, leuem
aliquam ſpem ipſi faciebat, rem
poſſe ita, vt ipſe proponebat,
conuenire. Ita factum, vt Nu-
mida, qua fuit leuitate, liberta-
tem commeandi vltro citroque
multo adhuc libentius, quam
ante, et incautius permitteret.
iccirco etiam, dum haec agun-
tur, et plures et ſaepius ſunt
miſſi. interdum vero et dies
aliquot alteri in alterorum ca-
ſtris ſine vlla cautione habita-
runt. Quo tempore Scipio cum

ματι-

μακρῶν, ὅς δὲ καὶ στρατιωτικῶν
 ῥυτῶντας καὶ ταπεινὰ εἰς δουλ-
 κὰς ἐδῆτας διασκευάζων, μετὰ
 τῶν ἀποκαλλομένων ἐξέπεμπε,
 χάριν τῇ τὰς προόδους καὶ τὰς
 φεύδους τὰς εἰς ἐκατέραν τὴν
 παρεμβολὴν ἀσφαλῶς ἐξέρου-
 κῆσθαι καὶ κατοπτεύσασθαι. Δύο
 γὰρ ἦσαν στρατοπεδεῖαι, μία
 μὲν, ἣν Ἀσδρούβας εἶχε μετὰ
 πεζῶν τρισμυρίων καὶ τριχι-
 λίων ἱππέων, ἡ δὲ καὶ περὶ δέ-
 κε σταδίων ἀφωσῶσα ταύτης, ἡ
 τῶν Νομάδων, ἱππεῖς μὲν εἰς
 μυρίας ἔχουσα, πεζοὺς δὲ περὶ
 πνυτακισμυρίους ἦδη. ἡ καὶ
 μάλλον αἰέφθορος ἦν, καὶ τὰς
 σκεπὰς εἶχε ταλάεις αὐφθεῖς
 πρὸς ἀμπρισμὸν, διὰ τὸ τὰς
 Νομάδας, ὡς ἔρρι εἶπον, μὴ
 διὰ ξύλων, μὲν δὲ διὰ γῆς, ἀ-
 πλῶς δὲ κύνους καὶ καλάμοις
 χρησθῆναι πρὸς σκηνοποιίας.

2. Ἐπειδὴ δὲ τὰ μὲν τῆς ἐπι-
 κῆς ὥρας ἐπέφαιναν ἦδη, τῶν δὲ
 Σαυπίων πάντα διηραίνοντο πρὸς
 τῆς προερχομένης ἐπιβολῆς τὰ
 πρὸς τοὺς ὑπεραντίους· τὰς μὲν
 νῆας κατέειλε, καὶ μηχανὰς
 κατασκευάζεσθαι ταύτας, ὡς πολιορ-
 κήσων ἐκ θαλάττης τὴν Ἰτύκην,
 τοὺς δὲ πεζοὺς, ἔσιν ὡς διχιλίοις,
 κατέλαβον πάλιν τὸν ὑπὲρ τὴν
 πόλιν κείμενον λόφον, καὶ τῶν
 ἀχυρῶν καὶ διασφραγισμῶν πολυτί-
 μως, τοῖς μὲν ὑπεραντίους ποιεῖν
 φαντασίαν, ὡς τῶν πράττων τῆς
 πολιορκίας ἔνθα, τῇ δ' ἀληθείᾳ
 βεβλόμενος ἐφωδρεύεν τοῖς κατὰ
 τὸν τῆς πράξεως καιρὸν, ἥ αὖ μὴ,

legatis, quos mitteret, semper
 aliquos spectatae prudentiae vi-
 ros, aut etiam militares inter-
 dum, fordido humilique habitu
 et ad instar seruorum concinna-
 tos, proficisci iubebat. qui exitus
 atque editus vtrorumque
 castrorum, tuto explorarent ac
 specularentur. Erant enim ge-
 mina castra. altera habuit Af-
 drubal cum peditibus CCCLXXX
 CCCLXXX , equitibus CXC
 CXC . altera castra decem
 inde circiter stadia Numidae
 habebant, in quibus erant equi-
 tum CCCLXXX , peditum vero iam
 ad millia quinquaginta. et erat
 ad haec castra facilius aditus
 quam ad altera, tum autem ta-
 bernacula Numidarum incendi
 penitus facilia, quoniam, ut
 modo dicebamus, ad tentoria
 sua exstruenda neque ligneam
 materiam, neque terram adhi-
 bent, sed cannas dumtaxat,
 siue stoream et arundines.

2. Posteaquam et ver iam
 appetebat, et Scipio abunde
 explorauerat de hostibus,
 quae ad id, quod parabat,
 scire ipsum oporteret, dedu-
 ctis nauibus, machinis eas,
 velut a mari aggressurus Vti-
 cam, instruit. duo nullia mi-
 litum ad capiendum, quem
 antea tenuerat tumultum, su-
 per Vticam mittit, eumque
 munit, et impensiore studio
 fossa praecingit, in speciem
 ut hosti persuaderet, ad ob-
 fidionem Vticae illa se face-
 re; res vera, ut praesidium
 suis in tempus, quo destina-
 ta exsequeretur, prospiceret,
 ne, ubi legiones castris edu-

τῶν στρατῶν ἐκ τῆς παρεμβολῆς χωριζάντων, οἱ τὴν Ἰτύκην παραφυλάττοντες στρατιώται τολμήσαιεν ἐξελθεῖν ἐκ τῆς πόλεως, ἀγχειρεῖν τε τῷ χάρακι διὰ τὸ συναγγυεῖν εἶναι, καὶ πολιορκεῖν τὰς φυλάττοντας. ταῦτα δὲ παρσκευαζόμενος, ἅμα διεπέμπετο πρὸς τὸν Σύφωνα, πυνθανόμενος, ἂν συγχωρῇ τοῖς παρακαλούμενοις, εἰ καὶ Καρχηδονίοις ἔσται ταῦτα κατὰ νῦν, καὶ μὴ πάλιν ἐκείνοι φήσασι βυλευσθαι παρὶ τῶν συγχωρημένων. ἅμα δὲ ταῖς τοῖς προσεντείλατο τοῖς πρεσβευταῖς, μὴ πρότερον ὥς αὐτὸν ἀπιέναι, πρὶν ἢ λαβεῖν ἀπόκρισιν ὑπὲρ τούτων. Ὡν ἀφικομένων, διακίνας ὁ Νομὸς ἐκείσθῃ, διότι πρὸς τὸ συντελεῖν ἐστὶ τὰς διαλύσεις ὁ Σικελίων, ἔκ τε τῆ φωνῆς τὰς πρέσβεις, μὴ πρότερον ἀπὸ ἀλλαγῆσθαι, πρὶν ἢ λαβεῖν παρ' αὐτῶν τὰς ἀποκρίσεις, ἔκ τε τῆ διενυλαβεῖσθαι τὴν τῶν Καρχηδονίων συγκατάθεσιν. Διὸ καὶ πρὸς μὲν τὸν Ἀσδράβαν ἐξαυτῆς ἔπαυε, διαταφῶν τὰ γιγνόμενα, καὶ παρακαλῶν δέχεσθαι τὴν εἰρηνῇ· αὐτὸς δὲ βραδύμως διῆγε, καὶ τὰς ἐπισυναγομένους Νομίδας ἐκτὸς ἔτα τῆς παρεμβολῆς αὐτῇ κατασκηνῶν. ὁ δὲ Πόπλιος κατὰ μὲν τὴν ἐπίφασιν ἐποίησεν τὸ παραπλήσιον, κατὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν τὰ μάλα περὶ τὰς παρασκευὰς ἦν. Ἐπειδὴ δὲ παρὰ μὲν τῶν Καρχηδονίων τῷ Σύφωνα διεσαφήθη, συντελεῖν τὰ κατὰ τὰς συνθήκας, ὁ δὲ Νομὸς περιχαρὴς ὦν, ἔπε τῷ πρεσβευταῖς ὑπὲρ

xisset, manus militum, qui Vticam custodiebant, eruptione facta ex vrbe, castra Romana, adeo praesertim Vticae propinqua, aggredi auderent, et relictas ibi ad custodiam cohortes obsiderent. Simul haec parabat Scipio, simul legatos ad Syphacem mittebat, qui ex eo quaererent, si ipse postulatus eius consentiret, ecquid Poeni forent assensuri, et num postea essent dicturi, de iis, quae conuenissent, deliberare se velle. hoc amplius Scipio legatos suos ad se reuerti vetuerat, nisi certum responsum esset datum. Post horum aduentum Syphax, legatione eorum audita, in animum sibi induxit, id studere Cornelium, ut pax conueniret, partim quod negarent illi, se prius redituros, quam responsum ab eo accepissent, partim quod Romanus imperator de consensu Poenorum esset sollicitus. Igitur missis legatis, qui Asdrubalem omnia edocerent, et simul hortarentur, ut pacem acciperet: ipse interim negligeret et incaute agebat, et subinde aduenientes Numidas extra castra tendere sinebat. Publius interim, quum similis negligentiae simulatione uteretur, reapse tamen necessaria incepto cum maxime apparabat. Vbi Numidae renuntiatum est a Poenis, ut incusatam pacis negotium ad effectum perduceret, atque ille gestiens laetitia eius rei

τῶν

τότων· αὐθιγὰς οἱ πρόσβεις ἀπῆλθον εἰς τὴν ἰδίαν παρεμβολὴν, μνηύοντες τῷ Ποπλίῳ τὰ πρᾶξάντα παρὰ τῷ βασιλέως. ὃν ἀκούσας ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγός, αὐθιγὰ ἐκ ποδὸς ἔπεμπε πρόσβεις, δηλώσαντας τῷ Σύφθακι, διότι συμβαίνει, τὸν μὲν Πόπλιον εὐδοκεῖν καὶ σπουδάζειν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, τὸς δ' ἐν τῷ συνεδρίῳ διαφέρειν, καὶ Φαίη διαμένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων. οἱ καὶ παραγινόμενοι διασέφθησαν ταῦτα τῷ Νομάδι. τὴν δὲ ἀποτελὴν ταύτην ὁ Σκίπιον ἐποιήσατο, χάριν τῷ μὴ δέξαι παρασπονδεῖν, εἰάν, ἔτι μόνος τῆς ὑπὲρ τῶν διαλύσεων ἐπιτηρυκίας πρὸς Ἀλέξανδρον, πράξῃ τι τῶν πολεμικῶν ἔργων. γινώσκοντος δὲ τῆς ἀποβροχῆς ταύτης, ἔπειτα τὸ γινόμενον ἀναπληρῶντες ἔξεν ὑπέλαβε τὴν προαίρεσιν.

3. Ὁ δὲ Σύφας ταῦτα διακρίνας, ἔφερε μὲν θυχερώς, διὰ τὸ προκατηλιπικέσθαι περὶ τῶν διαλύσεων· συνήκει δὲ πρὸς τὸν Ἀσδράβαν εἰς λόγους, καὶ διασέφει τὰ παρὰ τῶν Ῥωμαίων αὐτῷ προσαγγελλόμενα. περὶ ὧν πολλὰ διαπορήσαντες ἐβουλεύοντο, πῶς σφίσι καθήκει χρῆσθαι ταῖς ἐξῆς πράγμασι, πλείστον ἀπέχοντες ταῖς ἐννοίαις καὶ ταῖς ἐπιβολαῖς τῷ μέλλοντος. περὶ Φυλακῆς μὲν γὰρ, ἥ τῃ πείσεσθαι τι δεινόν, ὃδ' ἡντιμῶν ἔχον πρόληψιν· περὶ δὲ τῷ δράσασθαι τι, καὶ προκαλέσασθαι τὸς πολεμίας εἰς ἴσον καὶ ἰσὺν τόπον,

certiores legatos fecit: e vestigio illi ad castra Romana, ut regis mandata Scipioni afferrent, reuertuntur. quibus acceptis, ex templo imperator retro commeare ad Syphacem legatos iubet, qui dicerent, Publio quidem conditiones probari, eumque studio pacis duci; sed diuersam concilii sententiam esse, cui placeat, in eodem res statu, ac prius erant, manere. Veniunt legati, et quod fuerant iussi Numidae significant. Propterea autem hos remisit Scipio, ne, si manentibus adhuc induciis, quae pacis causa factae fuerant, hostile aliquid tentaret, fidem violasse posset videri. post istam namque denunciationem liberam quiduis faciendi fore voluntatem, neque ulli obnoxiam calumniae existimabat.

3. Cum molestia rex Syphax haec accepit, ut qui de pace certam iam spem praecepisset: ceterum ad colloquendum cum Asdrubale profectus, quem acceperat a Romanis nuntium, illi communicat. Habita est inter ipsos super ea re longa consultatio, qua id vnum agitabant, quid deinceps sibi esset faciendum. in qua sane deliberatione longe illis inita consilia ab eo, quod erat futurum, aberrarunt. nam de adhibenda cautione, et periculis, quae imminere poterant, ne minimam quidem mentionem fecerunt; ad laedendum hostem et in aequum ac planum locum perducen-

πολλή τις ἦν αὐτῶν ὁρμή καὶ προθυμία. Πόπλιος δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τῶν ταῖς μὲν πολ-
λοιῖ· ὑπεδείκνυε διὰ τε τῆς παρα-
σκευῆς, καὶ τῶν παραγγελά-
των, ὡς κατὰ τῆς Ἰταλίας ἔχων
πραξίην· τῶν δὲ χιλιάρχων τὴν
ἐπιτηδεωτάτης καὶ πτωτάτης
καλέσας περὶ μέσον ἡμέρας,
ἐξέδωκε τὴν ἐπιβολὴν, καὶ παρ-
ήγγειλε, λειπνοποιησάμενος καὶ
ἦσαν ἐξέχων τὰ στρατόπεδα πρὸ
τῆς χάρακος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν
ἐθισμὸν οἱ σαλπικταὶ σημαίνα-
σιν ἅμα πάντας. Ἐκὼς γὰρ ἔθος
Ῥωμαίοις, κατὰ τὸν τε δείπνου
καιρὸν τὰς βυλιαντάς καὶ σαλ-
πικτάς πάντας σημειῖναι κατὰ
τὴν τῷ στρατῷ σκητὴν, χάριν
τῇ ταῖς νυκτεριναῖς Φυλακῇς κα-
τὰ τὸν καιρὸν τῶν ἱστασθαι κα-
τὰ τὰς ἰδίαις τόπαις. μετὰ δὲ ταῦ-
τα τὰς κατασκάπας ἀνακαλεσά-
μενος, ὃς ἐτύχωνε διακομπά-
μενος εἰς τὰ τῶν πελεμίων στρα-
τόπεδα, συνέκρινε καὶ διηράννα
τὰ λεγόμενα περὶ τε τῶν πε-
ρεῖων καὶ τῶν εἰσόδων τῶν εἰς
τὰς παρεμβολάς, χρώμενος ἐπι-
κριτῇ τῶν λεγομένων καὶ συμ-
βέβη τῷ Μασσανάσῃ διὰ τὴν
τῶν τόπων ἐμπειρίαν.

4. Ἐπειδὴ δὲ πάντ' ἦν σύ-
πραπῇ ταῖς πρὸς τὴν χάραν αὐτῶν
τὴν ἀναστῶσαν, ἀπολιπὼν τὰς
ἰκανὰς καὶ τὰς ἐπιτηδεῖας ἐπὶ
τῆς παρεμβολῆς, ἀκαλαβὼν τὰς
δυνάμεις, προῆγεν, ἄρτι ληγέ-
σης τῆς πρώτης Φυλακῆς· περὶ
γὰρ ἐξήκοντα σταδίαις ἀπέχον οἱ
πελεμοὶ συνεγγίσας δὲ τοῖς

dum, studium multum atque
alacritatem ostenderunt. Quas
dum aguntur, Scipio ex iis,
quae apparabat, quaeque im-
perabat, multitudinis animis
hanc opinionem ingenerabat,
quali capiendae per proditio-
nem Vticae spem haberet: at
tribunis militum, quos maxi-
me idoneos putabat, et qui-
bus plurimum fidebat, circa
meridiem convocatis, suum
illis consilium aperuit. iisdem
mox edixit, ut tempori coena-
rent, et copias extra vallum
educerent, ubi signum pro
more aeneatores simul omnes
dedissent. Est enim haec Ro-
manis consuetudo, ut hora
coenae buccinatores omnes et
tubicines iuxta praetorium
concinant, ad id, ut eo tem-
pore nocturnae vigiliae in suis
quaque locis et stationibus
collocentur. Secundum haec
exploratoribus ad se vocatis,
quos in castra Punica saepius
miserat, quae ab ipsis refere-
bantur siue super itineribus,
siue super aditibus ad castra,
accurate inquirebat, et inter
se contendebat, in omnibus,
quae dicerentur, iudicio et
consilio Massaniassae, utpote
illorum locorum periti, stans.

4. Vbi omnia fuerunt ex-
pedita ad ipsius inceptum ne-
cessaria, relicto in castris ido-
neo selectorum militum prae-
sidio, exeunte prima vigilia
cum copiis in hostes, studia
inde sexaginta distantes, ire
pergit. Desinente vigilia ter-
tia ad hostes peruentum est.

πολε-

πολεμίοις περι τὴν τρίτην Φυλακὴν ἀφῆκσαν· Γαίῳ μὲν Λαίλιον καὶ Μασσανάσση τὴς ἡμίσεως ἐπενείμας τῶν στρατιωτῶν, καὶ πάντας τὴς Νομάδας, ἐπέταξε, ποιῶν τῇ προτροπῇ πρὸς τὸν τῷ Σύφρακος χάρακα, παρακαλέσας, ἄνδρας ἀγαθὰς γενέσθαι, καὶ μηδὲν εἰκῇ πράττειν, σωφῶς εἰδότες, ὅτι, καθ' ὅσον ἐμπροσθε καὶ κωλύει τὰ τῆς ἐρασίας τὸ σπῆτος, κατὰ τοσούτου δεῖ συνεκλήρῃν τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ ἡλικίᾳ τὰς νεωτεριὰς ἐπιβολὰς. αὐτὸς δὲ τὴν λοιπὴν στρατιὰν ἀναλαβὼν ἐποιεῖτο τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὸν Ἀσδράβαον. ἦν δὲ αὐτῷ συλλελογισμένον, μὴ πρότερον ἐγγεσθῶν, ἕως ἂν οἱ περὶ τοῦ Λαίλιον πρώτοι τὸ πῦρ ἐμβαλῶσι τοῖς πολεμίοις. Οὗτος μὲν τοιαύτας ἔχων ἐπινοίας, βίχθην ἐποιεῖτο τὴν πυρεῖν· οἱ δὲ περὶ τοῦ Λαίλιον εἰς δύο μέρη σφας αὐτὰς διελόντες, ἅμα προσέβαλλον τοῖς πολεμίοις. τῆς δὲ τῶν σκηνῶν διαδόσεως οἶον ἐπίτηδες πρὸς ἐμπυρισμὸν κατεσκευασμένης, καθάρπυρον ἀνώτερον εἶπαν· ὥς οἱ προηγούμενοι τὸ πῦρ ἐνέβαλλον, κατανεμῶντες εἰς τὰς πρώτας σκηνάς, εὐθέως ἀβροθήσαν ἐπολεῖτο κακόν, διὰ τε τὴν συνέχειαν τῶν σκηνῶν, καὶ διὰ τὸ πληθὺς τῆς ὑποκειμένης ὕλης. ἔμην ἂν Λαίλιος, ἔχων ἀφαιρείας τάξεις, ἔμενεν· ὁ δὲ Μασσανάσσης, εἰδὼς τὰς τύπας, καθ' ἃς ἐμαλλαν οἱ Φαύγοντες τὸ πῦρ καίεσθαι τὴν ἀποχώρησιν, ἐν τῷ τοῦ ἐπέστησε τὴς αὐτῆς στρατιώτας.

Ibi Scipio partem alteram copiarum Laelio Massanissaeque ac Numidas attribuit, et castra Syphacis iussit inuadere, vtrumque prius obtestatus, vt viros fortes se praeberent, neue temere quicquam facerent, meminissent etiam et etiam, in nocturnis aggressionibus quantum oculis impedimenti et obstaculi ad res gerendas nox afferat, tantum mente et virtute esse explendum. ipse reliquum exercitum assumit, et aduersus Asdrubalem ducit. Erat autem hoc illi constitutum, non ante incipere, quam Laelius in castra hostium ignem iam coniecisset. Haec Publius cogitans lento incedebat gradu. Laelius et Massanissa, copias inter se partiti, hostes simul sunt aggressi. Quum autem tabernacula essent ita confecta, quod ante dicebamus, quasi de industria incendio essent praeparata, vbi semel, qui in primo erant agmine, ignem coniecissent, conflagentibus statim primis tentoriis, tum quod erant tabernacula continua, tum propter subiectae materiae copiam, nullum penitus remedium malo poterat afferri. Et Laelius quidem, velut subsidio relictus, substitit: Massanissa vero, qui nota haberet itinera, per quae euasuri essent, qui ignem fugiebant, suos milites ad ea loca disposuit.

ταῦ

τῶν δὲ Νομάδων ἑδεῖς ἀπλῶς
 συνυπέπτευσεν τὸ γιγνόμενον, ἃ δ'
 αὐτὸς ὁ Σύφαξ, ἀλλ' ὡς αὐτομά-
 τως ἐμπέτησεν τῷ χάρακος,
 ταύτην ἔχον τὴν διάληψιν. ὅταν
 ἀνυπονοήτως οἱ μὲν ἐκ τῶν ὕπνων,
 οἱ δ' ἀκμὴν ἔτι μεθύσκόμενοι καὶ
 πίνοντες ἐξεκίδων ἐκ τῶν σκη-
 νῶν. καὶ πολλοὶ μὲν ὅφ' αὐτῶν
 παρὶ τὰς τῷ χάρακος ἐξόδους συνα-
 πατήθησαν· πολλοὶ δὲ τῷ πυρὶ
 καταληφθέντες ὑπὸ τῆς φλο-
 γῆς κατεπρήθησαν, οἱ δὲ καὶ
 διαφυγόντες τὴν φλόγα, πάν-
 τες εἰς τὰς πολεμίας ἐμπέτον-
 τες, ἔθ' ὃ πύχυσιν, ἔθ' ὃ
 πειῶσι γιγνώσκοντες, διεφθάρ-
 ροντο.

5. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῆτον
 οἱ Καρχηδόνιοι, θεωρῶντες τὸ
 πλεθος τῷ πυρὶ καὶ τὸ μέγεθος
 τῆς ἐξαερισμένης φλογὸς, ἐπολα-
 βόντες αὐτομάτως ἀνῆψαν τὸν
 τῶν Νομάδων χάρακα, τινὲς μὲν
 ἐβοήθουν ἐξ αὐτῆς· οἱ δὲ λοιποὶ
 πάντες, ἐκτρέχοντες ἐκ τῆς παρ-
 αμβολῆς, ἀνοπλοὶ συνίσαντο πρὸ
 τῆς ἰδίας τραταδεύας, ἐκπλαγεῖς
 ὄντες ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις. ὁ δὲ
 Σικίτιον, τῶν πραγμάτων ὡσα-
 νὲς κατ' εὐχὴν αὐτῷ προχωρη-
 σάντων, ἐκπεσὼν τοῖς ἐξεληλυ-
 θάσιν, ὡς μὲν ἐφάνευεν, ὡς δὲ κα-
 ταδιόκων ἅμα τὸ πῦρ ἀνέβαλε
 ταῖς σκηναῖς. ἡ γὰρ γενομένη, πα-
 ρεπλήσκει συνέβαινε πάσχειν τῆς
 Φαίνικας ὑπὸ τῇ πυρὶ καὶ τῆς ὀ-
 λῆς περιέσσεως τοῖς ἄρτι βῆθαισι
 περὶ τῶν Νομάδων. οἱ δὲ περὶ τῶν
 Ἀσδρῶβαν τῷ μὲν τῷ πυρὶ βοη-
 θῶν αὐτόθεν εὐθέως ἀπέστησαν,

Nemini penitus Numidarum,
 ac ne Syphaci quidem, vlla
 suspicio eius, quod agebatur,
 est suborta; sed vallum sua
 sponte incensum esse omnes
 putabant. iccirco quibus ni-
 hil hostile suspectum esset,
 pars e cubilibus semisomnes,
 pars e compotationibus, qui-
 bus tunc cum maxime ope-
 ram dabant, prodeuntes, e
 tabernaculis exiliebant. Mul-
 ti dum extra vallum præcipi-
 ti fuga ruunt, a suismet sunt
 obtriti, multos ab igne corte-
 ptos flamma haussit. qui flam-
 mam effugerant. in hostem
 incidentes, priusquam scirent,
 quid paterentur. aut quid age-
 rent, peribant.

5. Eo tempore Carthagini-
 enses, ignium multitudinem
 conspicati, et flammae sursum
 se attollentis magnitudinem,
 sua sponte incendium ortum
 in Numidarum castris quum
 putarent, partim ad feren-
 dam opem accurrerunt, reli-
 qui omnes, e castris facto
 concursu progressi, inermes
 pro vallo constiterunt, mira-
 culo inopinati casus defixi.
 Scipio, rebus ipsi quasi ex vo-
 to succedentibus, in egressos
 irruens, alios trucidat, alios
 persequitur fugientes, eadem-
 que opera tentoriis ignem in-
 iicit. Quod vt factum, et in-
 cendii et vniuersae huius ca-
 lamitatis mala non leuiora
 Poeni sunt experti, ac Numi-
 dae, de quibus modo diceba-
 mus. Asdrubal, qui ex rebus
 ipsis ducta coniectura cogno-
 scebat, non temere neque suis,

γόντες

γνώτας δὲ τῷ συμβαίνοντες, ὅ-
τι καὶ περὶ τὰς Νομάδας ἐκ αὐ-
τομάτως, καθάπερ ἐπέλαβον,
ἀλλ' ἐκ τῆς πολέμιων ἐπιβουλῆς
καὶ τόλμης ἐγεγόνει τὸ δεινόν,
ἐγίνοντο δὲ περὶ τὸ σώζειν ἑαυ-
τοὺς, βραχείας σφίσι καὶ περὶ
τῶτο τὸ μέρος ἐλπίδοι· ἔτι κα-
ταλειπομένης. τὸ τε γὰρ πῦρ
ταχέως ἐπενέμετο, καὶ περι-
λάμβανε πάντας τῆς τόπης,
αἵ τε ὁδοὶ πλήρεις ἦσαν ἱππέων,
ὀπλιζάντων, ἀνθρώπων, τῶν μὲν
ἡμετέρων καὶ διαφθαμένων
ἐπὶ τῷ πυρὶ, τῶν δὲ ἐξαπτο-
μένων καὶ παρεστώτων ταῖς δια-
τολαῖς, ὥτε καὶ τοῖς ἀνδραγαθεῖν
προαυριμένοις ἐμποδία ταῦτα
γένησθαι, καὶ διὰ τὴν παραχῇν
καὶ σύγχυσιν ἀνέλπισον εἶναι τὴν
σωτηρίαν. παραπλήσια δὲ τούτοις
ἦν καὶ τὰ περὶ τὸν Σύφακα καὶ
τὰς ἄλλας ἡγεμόνας. τλήν ἔτοι-
μὲν ἀμφοτέροι μετ' ὀλίγων ἱπ-
πέων ἐξέσωσεν αὐτὰς· αἱ δὲ λοι-
παὶ μυριάδες ἀνθρώπων, ἱππέων, ὀ-
πλιζάντων, ἐτυχῶς μὲν καὶ ἑλα-
ντῶς ἐπὶ τῷ πυρὶ ἀπώλυντο,
αἰχμαῖς δὲ καὶ ἐπουκλίτως ἔνιοι
τῶν ἀνθρώπων, τὴν τῷ πυρὶ βίαν
φεύγοντες, ἐπὶ τῶν πολέμιων
διεφθέρουντο, χωρὶς ἢ μόνον
τῶν ὀπλων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱμα-
τίων γυμνοὶ φονευόμενοι. κα-
θόλη δὲ πᾶσι ἦν ὁ τόπος οἰμωγῆς,
βοῆ· ἀτάκτου, φόβου, ψόφου παρ-
ηλαγμένου, σὺν δὲ τούτοις πυρὶ
ἀναργῶ καὶ φλογὶς ὑπερβαλλύσης
πλήρης. οὐκ ἂν ἱκανὸν οὐκ ἐκπλη-
ξαίη τὴν ἀνθρώπινην φύσιν, μήδ'
ἔτι καὶ πᾶνδ' ὁμῶς συγκυρήσκειντα

neque Numidicis castris hunc
accidisse casum; sed dolo at-
que audacia hostium ortum
esse incendium, omiſſa statim
opis ferendae cura, salutis suae
consultuit, quum tenuis iam eius
quoque rei spes ipsi esset reli-
cta. Nam et flamma, velo-
citer per continua serpens,
omnia loca occupabat, et o-
mnia itinera strage erant ob-
ruta equorum, iumentorum,
viro-um, partim ambustorum,
aut quorum certe ita pauore
consternata esset mens, vt et-
iam si qui exerendae virtutis
impetum sumerent, ipse ta-
men tumultus et rerum om-
nium perturbatio impedi-
mento essent, quo minus spe-
rare salutem possent. Simi-
lia his et Syphaci euenerunt
et aliis ducibus. Syphax sa-
ne et Asdrubal periculo sese
ambo cum paucis equitibus
eripuerunt; illa vero tot mil-
lia viro-um, equorum, et iu-
mentorum, infelicitè et mi-
serabiliter sunt igne absumta.
nonnulli, quum turpi atque
ignominioso habitu incendium
fugerent, manibus hostium
periere, qui eos, non solum
armis, verum etiam vesti-
mentis nudatos, lucidabant.
Cerneret totum locum eiula-
tu, clamore incondito, metū,
fragore inusitato. ad haec i-
gnibus late grassantibus et
flamarum ingentibus globis
omnino refertum: quarum re-
rum vel vnica, nedum omnes
ita repente ex inopinato obor-
tae, ad humani ingenii con-
uersionem fuerit fatis. Itaque

παραδέξως. Διὸ καὶ τὸ γυγ-
νὸς εἰδὲ καθ' ὑπερβολὴν εἰκά-
σαι δυνατόν εἶναι τῶν ὄντων
εἶναι. ἔτιως ὑπερπεταίνεται τῇ
δανότητι πάσας τὰς προειρη-
μένας πράξεις. εἰ καὶ πολ-
λῶν καὶ καλῶν διεργασμένων
Σικελίῳ, καὶ αἰσίου ἀνά μοι
δοκεῖ τὸ τοῦ τῆρον, καὶ παρα-
βολώτατον τῶν ἐκείνῳ πεπραγ-
μένων.

6. Οὐ μὲν ἀλλὰ τῆς ἡμέρας
ἐπιγενομένης, καὶ τῶν πολέμων
τῶν μὲν ἀπολωλότων, τῶν δὲ
προτροπὰν παρ' αὐτῶν, πα-
ρακαλέσας τὸς χιλιάρχους, ἐκ
ποδὸς ἐπηκολούθει. τὰς μὲν ἄν
ἀρχὰς ὁ Καρχηδόνιος ὑπέμεινε,
καὶ περ αὐτῶν προσαγγελίας γε-
νομένης· τὸ δ' ἐποίησε πιστῶν
τῇ τῆς πόλεως ὀχυρότητι. με-
τὰ δὲ ταῦτα συνθεωρήσας τὸς
ἐγχωρίους εὐσιάζοντας, κατα-
πλαγεὶς τὴν ἔφοδον τῇ Σικελίῳ-
νος, ἔφυγε μετὰ τῶν διασσω-
σμένων. ἔτοι δ' ἦσαν ἱππεῖς
μὲν ἐκ ἐλάττω πεντακοσίων,
πεζοὶ δὲ περὶ διχίλις. οἱ δ' ἐγ-
χωριοὶ συμφρονήσαντες, ἐπέ-
τραψαν περὶ σφῶν αὐτῶν τοῖς
Ῥωμαίοις. ὁ δὲ Πόπλιος τέτων
μὲν ἐφείσατο, δύο δὲ τὰς παρα-
κειμένας πόλεις ἀφῆκε τοῖς στρα-
τοπέδοις διαπάζειν, καὶ ταῦτα
διαπραξάμενος, αὐτὸς ἐπὶ τὴν
ἐξ ἀρχῆς ἐπανήκει παραμβο-
λὴν. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, καλιν-
τρεπέως τῆς ἐλπίδος αὐτοῖς ἀπο-
βανύσας πρὸς τὰς ἐξ ἀρχῆς

imagine aliqua exprimere, quod
tunc accidit, mortalium nemo
queat, licet omnia sibi ob oculos
ponat, quae terribilia prae cete-
ris censentur. Adeo facinus il-
lud specie quadam horrida res
gestas haecenus commemorata
superat. Ac licet multa prae-
clara facta antea fuerint a Sci-
pione edita: mihi tamen faci-
nus istud ex omnibus prae-
clarissimum, et insignis cuius-
dam prae ceteris audaciae vide-
tur fuisse.

6. Ceterum ubi illuxit, Pu-
blius, hostibus partim extin-
ctis, partim in effusam versis
fugam, tribunos militum co-
hortatus, e vestigio persequi
reliquias institit. Poenus ve-
nientem initio expectavit, et
iam post acceptum de eius ad-
uentu nuntium: faciebat enim
illi animos urbs, in qua erat,
egregie munita. sed mox ci-
ues inter se animis diffidere
conspicatus, metu imminentis
iamiam Scipionis, cum cete-
ris, qui eodem sese e fuga re-
ceperant, aufugit. erant hi
equites ad quingentos, pedi-
tes circiter bis mille. Ciues,
seditione sublata, Romanis se-
se dederunt. Publius quum
nihil quicquam hostile in hos
fecisset, proximas duas urbes
militi diripiendas concessit.
atque his rebus confectis ad
ea, unde profectus erat ca-
stra, est reuersus. Carthagi-
nenses, quibus suae spes om-
nes adeo in contrarium
vertebant, et plane secus at-
que ipsi initio sibi proposue-
rant, cladem hanc grauiter
ἐπιβο-

ἐπιβολῆς, βαρίως ἔφερον τὸ γε-
γονός. ἐλπίσαντες γὰρ πολλοί
κῆσαν τῆς Ῥωμαίας, συγκλεί-
σαντες εἰς τὴν ἄκρην τὴν *
προὔσαν τῆς Ἰτύκης, ἐν ᾗ τὴν
παραχειμασίαν ἐποιῶντο, κατὰ
γῆν μὲν τοῖς πεζοῖς στρατεύματι,
κατὰ θάλατταν δὲ ναυτικῶς
δυνάμεσι, καὶ πρὸς τήτοις πά-
σαις ἡτοιμακτεσὶ τὰς παρασκευὰς,
ἅμα τῷ μὴ μόνον τῶν ὑπαιθρῶν
ἔτιως ἀλόγως καὶ περὶ δόξως ἐκ-
χωρήσαι τοῖς ὑπεναντίοις, ἀλ-
λὰ καὶ τὸν περὶ Φῶν αὐτῶν καὶ
τῆς πατρίδος ὅσον ἐκ ἤδη προσ-
δοκᾶν κίνδυνον, τελέως ἐκπλη-
γῆς ἦσαν καὶ περίφοβοι ταῖς
ψυχαῖς. Οὐ μὲν γὰρ τῶν πραγ-
μάτων ἀναγκαζόντων ποιῆσαι
πρόνοιαν καὶ βελήν ὑπὲρ τῶ
μελλόντος, ἦν τὸ συνέδριον ἀπορίας
καὶ ποιμῶν καὶ τεταραγμένων
ἐκπονημάτων πλήρης. οἱ μὲν γὰρ
ἔφασαν, δεῖν πέμπειν ἐπὶ τὸν
Ἀντίβαν, καὶ κλεῖν ἐπ' τῆς Ἰτα-
λίας, ὡς μίας ἔτι καταλειπομέ-
νης ἐλπίδος τῆς ἐν ἐκείνῳ τῷ
στρατηγῷ, καὶ ταῖς μετ' ἐκείνῃ
δυνάμεσιν· οἱ δὲ διακρετίζου-
σαι πρὸς τὸν Πόπλιον ὑπὲρ ἀνο-
χῶν, καὶ λαλεῖν ὑπὲρ διελύσεων
καὶ συνθηκῶν· ἄτεροι δὲ θάρ-
βεῖν καὶ συνάγειν τὰς δυνάμεις,
καὶ διαπέμπεσθαι πρὸς τὸν Σύ-
φωνα. καὶ γὰρ πλησίον αὐτὸν
εἰς τὴν Ἀββαν ἀποκαχωρηκέ-
ναι, συναθροίζειν ἐκ τῆς ἀπὸ τῆ
κινδύνου διαφυγόντας. καὶ δὴ καὶ
τέλος αὕτη τῶν γνώμων ἐπε-
κράτησεν. ἔτοι μὲν ἔν τας τε
δυνάμεις ἤθροισον, ἀπέμψαν-

admodum tulerunt. Sperane-
rant illi, se Romanum exerci-
tum in eo colle inclusuros, qui
Vticae imminet, vbi hostis
hibernabat, ibique se solum
obsessuros, a terra quidem ter-
restribus, a mari vero nauti-
cis copiis, suosque omnes ap-
paratus ad hoc inceprum re-
tulerant, nunc adeo praeter
omnem rationem et cuncto-
rum opinionem in tecta e lo-
cis apertis concedere com-
pulsī, et hoc amplius, de sua
et patriae suae salute iamiam
se periclitaturos nihil dubitan-
tes, metu penitus percussī, ani-
mis consternabantur. Et quum
ipsa rerum neciuitate adacti
prospicere in posterum, ac
quid eliet facto opus consula-
re conarentur, pars senatus in-
opia consilii haerebat, alii va-
rius easque admodum confu-
sas sententias in medium alle-
rebant. Erant, qui censerent,
ad Hannibalem mittendum,
eumque ex Italia esse arcesse-
ndum, ceu spe illa unica reli-
cta, quam in eo imperatore
et eius exercitu ponerent. alii
petendas a Scipione inducias
per legatos dicebant, et cum
eo esse agendum de finiēdo
bello ac pace faciēda. Nec
deerant, qui bono animo esse
omnes iuberent, exercitum
conscribi decernerent, et ad
Syphacem legatos mitti. hunc
namque in urbem Abbain Car-
thagini propinquam se rece-
pisse, ibique amissorum exer-
cituum reliquias colligere. At-
que haec demum vicit senten-
tia. Ita igitur Carthaginien-
ses,

τας τὸν Ἀσδρέβαν, καὶ δι-
πέψαντο πρὸς τὸν Σύφακα,
θεόμενοι, σφίσι βοηθεῖν καὶ μέ-
νειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων κα-
τὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόθεσιν, ὥς
αὐτίκα μάλ᾽ αὖ στρατὸν μετὰ
τῶν δυναμῶν πρὸς αὐτὸν συνά-
ψουτος.

7. Ὅ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατη-
γὸς ἐγένετο μὲν καὶ περὶ τὴν
τῆς Ἰτύκης πολιορκίαν· τὸ δὲ
πλεῖον, ἀκῶαν ἐπιμένειν τὸν
Σύφακα, καὶ τὰς Καρχηδονίους
πάλιν ἀθροίζειν στρατιάν, ἐξήγα-
γὰς δυνάμεις, καὶ παρανέβαλε
πρὸ τῆς Ἰτύκης. ἅμα δὲ καὶ νέ-
μας τὰ τῶν λαφύρων, τὰς ἐμ-
πόρης ἐξαπέσειλα, λυσίτελῶς.
κκληρὴς γὰρ τῆς τῶν ὅλων ἐλπί-
δος ὑπογραφομένης ἐκ τῆ γεγο-
νότος εὐτυχήματος, ἐτοίμως τὴν
παρεῖταν ἀφέλειαν οἱ στρατιῶται
παρ' ἑλὲν ποιούμενοι διατίθεντο
τοῖς ἐμπόροις. Τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν
Νουμάδων καὶ τοῖς Φίλοις τὸ μὲν
πρῶτον ἐδόκει κατὰ τὸ συνεχὲς
εἰς τὴν οἰκίαν ποιεῖσθαι τὴν ἀνα-
χώρησιν· τῶν δὲ Καλτιβήρων αὐ-
τοῖς ἀπαντησάντων περὶ τὴν Ἀβ-
βαν, οἵτινες ἐτύγγανον ὑπὸ τῶν
Καρχηδονίων ἐξενολογημένοι,
πλείους οὐκ ἔχοντες τῶν τετρακιχίλων,
πιστεύοντες ταῖς χερσὶ ταύταις,
ἥτις ἐπέστησαν, καὶ βραχὺ τι
ταῖς ψυχαῖς ἐθάμβησαν. Σὺν δὲ
τούτοις ἅμα καὶ τῆς παιδίσκης, ἣ-
τις ἦν θυγάτηρ μὲν Ἀσδρέβα τῆ
στρατηγῆς, γυνὴ δὲ τῆ Σύφακος,
πατέρα ἐπ' αὐτῇ προεῖπον, δεο-
μένης καὶ λιπαρέσεως μένειν, καὶ
μὴ καταλιπεῖν ἐν τοιαύτοις και-

misso Asdrubale copias repara-
bant, qui etiam Syphacem per
legatos orarunt, vt ferre sibi
opem vellet, maneretque in
eodem proposito, quod initio
susceperat, nec dubitaret, im-
peratorem suum mox sese illi
cum copiis fore coniunctu-
rum.

7. Eo tempore dux Roma-
nus, Vticae oppugnandae in-
tentus, cognito, Syphacem
substitisse, et Poenos exerci-
tum denuo cogere, id potius
operam dabat, vt, eductis le-
gionibus e castris, ante Vti-
cam aciem instructam tene-
ret. Simul capta spolia mi-
liti partitus, mercatores ab
exercitu dimisit, vtili sane
consilio. nam quia prospero
praelio paullo ante pugnatum
erat, in bonam spem de sum-
mae rei victoria omnes addu-
cebantur, et milites, praef-
dam modo partem haut magni
facientes, mercatoribus eam
non grauante diuendebant. Re-
gi Numidarum, cum amicis
deliberanti, placebat initio,
in itinere inchoato pergere,
et domum se recipere. Sed
quum circa urbem Abbam Cel-
tiberi ei occurrissent, quos
Carthaginensium conquesto-
res conduxerant, supra millia
hominum quatuor: eo auxilio
Numidae confisi, animisque
aliquantulum receptis, substi-
terunt. Accessere deinde So-
phonisbae preces, quae Asdru-
balis filia erat, Syphacis vxor.
Haec maritum obsecrans, mul-
tumque obtestans, vt mane-
ret, neque Carthaginenses
ροῖς

ρῆς τὰς Καρχηδονίας· ἐπεὶ δὲ καὶ προσέχε τοῖς παρακαλημέ-
νους ὁ Νομάς. Οὐ μικρὰ δὲ καὶ
τὰς Καρχηδονίας ἀπίζεν παρ-
ουσίασαν οἱ Καλτίβηρας· ἀντι-
μὴν γὰρ τῶν τετρακισχίλιον μυ-
ρίας αὐτὰς ἀπήγγελλον εἶναι, κα-
τὰ δὲ τὰς κινδύνας ἀνυποστάτους
ἐπάρχειν, καὶ ταῖς ψυχῶς καὶ
τοῖς παθοῦσι τοῖς. ἐκ δὲ ταύτης
τῆς Φήμης καὶ τῆς χυδαίης καὶ
πανδήμης λαλίας μεταωριζόμεναι·
οἱ Καρχηδόνιοι, διπλασίως ἐπε-
βλήθησαν πρὸς τὸ πάλιν ἀντι-
ποιήσασθαι τῶν ὑπαιθρῶν. καὶ
τέλος ἐν ἡμέραις τριάκοντα πε-
ρὶ τὰ μεγάλα πεδία καλύμενα
βαλλόμενοι χάρακα, συνεστρα-
τοπέδουν ὡς τοῖς Νομάσι καὶ
τοῖς Καλτίβηρσιν, ὄντας ἐν
ἐλάττωσι οἱ πάντες τρισμυρίων.

8. Ὡς δὲ διασφαλθέντων εἰς τὸ
τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον, εὐ-
θὺς ὁ Πόπλιος ἐγένετο περὶ
τὴν ἔξοδον, καὶ συντάξας τοῖς
πολιορκῶσι τὴν Ἰγύκην, ἃ δέον
ἦν πράττειν, καὶ τοῖς κατὰ θά-
λατταν, ἐξώρμησε, τὸ πρῶτον
μακρὰν ἔχων εὐζώνον. ἀφικό-
μενος δὲ πεμπταίος ἐπὶ τὰ μα-
γάλα πεδία, καὶ συνεγγίσας
τοῖς πολέμοις, τὴν μὲν πρῶ-
την ἡμέραν ἐπὶ τινος λόφου κατ-
εστρατοπέδευσε, περὶ τριάκοντα
σταδίων ἀποχῶν τῶν πολέμων·
τῇ δ' ἑξῆς καταβάς εἰς τὰ πεδία,
καὶ προδόμενος ἐν ἑπτὰ σταδίοις
τὰς ἐκπείας, παρενέβαλλε. δύο
δὲ τὰς κατὰ πόδας ἡμέρας μεί-
ναντες, καὶ βραχέα διὰ τῶν
Τομ. II.

necessario ipforum tempore
defereret, perucit tandem,
et quod petebat a Numida
impetrauit. Celtiberi quoque
non mediocri spe Carthagini-
enses implebant, quorum non
quatuor, sed decem aduenisse
millia nunciabatur: eos porro
animos in praelia ipsos affer-
re, id genus armorum, ne-
mo ut vim ipforum posset sus-
tinere. Ad hanc famam et
vulgi atque vniuersae plebis
sermone quum ciuitas sese
erexisset: duplo animosiores
euasere Poeni ad prodeundum
in loca aperta. Trigesimo de-
nique die in magnis, ita vo-
cant, campis castra fecerunt,
ibique Numidis et Celtiberis
iuncti exercitum suum, in
quo erant ad summum triginta
hominum millia, in iisdem
castris continuerunt.

8. Postquam huius rei nun-
tius ad Rom. exercitum est al-
latus, repente Scipio ad edu-
cendas legiones se compara-
uit. Vbi igitur Vticam obli-
dentibus, et classis praefectis
de iis, quae fieri vellet, edi-
xiisset: cum reliquo omni ex-
ercitu sine vllis impedimentis
ire ad hostes pergit. Quintis
castris ad magnos campos est
peruentum, vnde non longe
hostes aberant. Primo die in
tumulo, triginta ferme stadia
distante a Punicis castris, con-
sedit. Postero die in campos
degressus e tumulo aciem in-
struit, equitatu hosti obiecto,
et stadia septem ex eo loco an-
triorum progredi iussit. Per
insequens biduum ibi quum
ἀκροβο-

ἀκροβολισμῶν κατακείραντας αἰχλῶν, τῇ τετάρτῃ κατὰ πρό-
 θασιν ἐξῆγον ἀμφοτεροί, καὶ
 παρενέβαλλον τὰς δυνάμεις. Ὁ
 μὲν ἔν Πόπλιος ἀπλῶς κατὰ τὸ
 παρ' αὐτοῖς ἔθος ἔθηκε πρῶτον
 μὲν τὰς τῶν ἀσάτων σημαίας,
 ἐπὶ δὲ ταύτας τῶν πριγκίπων,
 τελευταίας δ' ἐπέθηκε κατόπιν
 τὰς τῶν τριαρίων. τῶν δ' ἰπ-
 πέων τὰς μὲν Ἰταλικὰς ἐπὶ τὸ
 δεξιὸν ἔθηκε, τὰς δὲ Νομάδας
 καὶ Μασσανάσσην ἐπὶ τὸ λαίον.
 οἱ δὲ περὶ τὸν Σύφρακα καὶ τὸν
 Ἀσδρέβαν τὰς μὲν Καλτίβηρας
 μέσας ἔταξαν ἀντίς ταῖς τῶν
 Ῥωμαίων σκείρας, τὰς δὲ Νο-
 μάδας ἐξ εὐωνύμου, τὰς δὲ
 Καρχηδονίους ἐκ τῶν δεξιῶν.
 Ἄμα δὲ τῷ γενέσθαι τὴν πρώτην
 ἔφοδον, εὐθέως οἱ Νομάδες
 ἐνέκλιναν τὰς Ἰταλικὰς ἰππεῖς,
 οἷ τε Καρχηδόνιοι τὰς περὶ τὸν
 Μασσανάσσην, ἅτε πλεονάκεις
 ᾗδ' προητημένοι ταῖς ψυχαῖς.
 οἱ δὲ Καλτίβηρες ἐμάχοντο γεν-
 ναίως, συσάντας τοῖς Ῥωμαίοις.
 ἅτε γὰρ φεύγοντας ἐλπίδα σω-
 τηρίας εἶχον, διὰ τὴν ἀπειρίαν
 τῶν τόπων, ἃδ' ζωγρεῖε κρατη-
 θέντες, διὰ τὴν ἀθεσίαν τὴν εἰς
 τὸν πόλεμον. ἃδὲν γὰρ πολέμιον
 πατονότος ὑπ' αὐτῇ κατὰ τὰς
 ἐν Ἰβηρίᾳ πράξεις, ἀδίκως ἐφαί-
 νοντο καὶ παρασπόνδως ἤκειν
 κατὰ Ῥωμαίων συμμαχῆσοντας
 τοῖς Καρχηδονίοις. ἢ μὴν ἄλλ'
 ἅμα τῷ κλῖναι τὰς ἀπὸ τῶν κα-
 ράτων, ταχέως κυκλωθέντες
 ὑπὸ τῶν πριγκίπων καὶ τριαρίων,
 αὐτῇ κατακόπησαν πάντας, πλὴν

manifest, ac leuibus praefi-
 sese inuicem exercitus lacef-
 fissent: quarto die, destinato
 vtrimque eductis copiis, in
 aciem descensum est. Publius
 in acie instruenda Romanae
 militiae consuetudinem sim-
 pliciter seruauit. In prima
 acie locauit signa hastatorum,
 deinde principum, postremos
 omnium in subsidiis triarios.
 Equitatum Italicum a dextro
 cornu, ab laeuo Numidas Mas-
 sanissamque constituit. Syphax
 Asdrubalque, Numidis in si-
 nistro locatis, Carthaginien-
 sibus in dextro, Celtiberos in
 mediam aciem ex aduerso co-
 hortium Romanarum receperunt,
 ita instructi concurrunt.
 Primo impetu Numidae ab
 Italicis equitibus pelluntur,
 Carthaginienfes a Massanissa,
 vtpote qui animos tot priori-
 bus cladibus fractos gererent.
 Celtiberi cum Romanis con-
 gressi fortiter dimicabant, quod
 nec in fuga salus vlla ostende-
 batur, locis ignotis, neque
 spes veniae ab Scipione erat,
 si viui caperentur, propter
 perfidiam, qua vsi fuerant,
 quando in hoc bellum consen-
 serant. Nam quum hostile ni-
 hil ab eo, res in Hispania ge-
 rente, passi essent, nefarie
 violata fide mercenariis ar-
 mis oppugnatum Romanos
 pro Carthaginienfibus venisse
 existimabantur. Igitur nu-
 data vtrimque cornibus acie,
 Celtiberi circumfusi vndique
 principibus et triariis, om-
 nes, paucis admodum ex-
 ceptis, sunt caesi. Et hi

τελείως

τελείως ἐλίγαν. οἱ μὲν ὅν Κελ-
τίβηρας τῦτον τὸν τρόπον ἀπώ-
λυστο, μεγάλην παραχόμενοι
χρεῖαν τοῖς Καρχηδονίοις, ἡ μό-
νον κατὰ τὴν μάχην, ἀλλὰ καὶ
κατὰ τὴν Φυγὴν. εἰ μὴ γὰρ
ἐπὶ ἐμποδίων ἐγένετο τοῖς Ῥω-
μαίοις, ἀλλ' αὐθὺς ἐκ ποδὸς
ἐπαλέθησαν τοῖς Φεύγουσι, παν-
ταλῶς ἂν ὀλίγοι ἔφυγον τῶν
ὀπανατίων. νῦν δὲ περὶ τάτας
ῥηνομένης ἐπιστάσεως, οἳ τε πε-
ρὶ τὸν Σύφακα μετὰ τῶν ἰππέων
ἀσφαλῶς ἐποιήσαντο τὴν ἀπο-
χώρησιν εἰς τὴν οὐκίαν, οἳ τε
περὶ τὸν Ἀσδρέβαν μετὰ τῶν
ἡμισυζομένων εἰς τὴν Καρχηδόνα.

9. Ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Ῥω-
μαίων, ἐπεὶ τὰ σκύλα καὶ τὰς
αἰχμαλώτους εὐτρεπῆς ἔβλετο,
συγκλήσας τὸ συνέριον, ἐβου-
λεύετο περὶ τῶν ἐξῆς, τί δέον ἦν
ποιεῖν. ἔδοξεν ὅν αὐτοῖς, τὸν
μὲν στρατηγὸν Πόπλιον καὶ μέρος
τῆς δυνάμεως, τὸν μὲν ἐπι-
πορευόμενον τὰς πόλεις, τὸν δὲ
Λαίλιον καὶ τὸν Μασσανάσσην,
λαβόντας τὴν τε Νομάδας καὶ
μέρος τῶν Ῥωμαίων στρατοπέδων,
ἐπαθεῖν τοῖς περὶ τὸν Σύφακα,
καὶ μὴ ὄναι χρόνον εἰς ἐπίστα-
σιν καὶ παρασκευὴν. ἔτοι μὲν
ταῦτα βουλευσάμενοι διαχωρί-
σθησαν, οἱ μὲν ἐπὶ τὸν Σύφακα
μετὰ τῶν προειρημένων στρατιω-
τῶν, ὁ δὲ στρατηγὸς ἐπὶ τὰς πό-
λεις. ὅν αἱ μὲν ἐβελοντὴν προσ-
ετίθεντο τοῖς Ῥωμαίοις διὰ τὸν
Φόβον· αἱ δὲ πελιορικῶν ἐξ ἐφό-
δου κατὰ κράτος ἦσαν, πάντα δ'
ἦν οὐκίαν μεταβολῆς· τὰ κατὰ

quidem isto modo perierunt,
quorum opera magno Cartha-
ginienſibus fuit vſui, non ſo-
lum decertantibus, verum et-
iam fugientibus. Nam ſi Ro-
manorum impetum nihil Cel-
tiberi eſſent remorati, atque
illi ſtatim fugientes Poenos
veſtigiis ipſorum eſſent perfe-
cuti: pauci omnino illorum
manus hoſtium effugiſſent.
Nunc per eam moram, quam
iſti attulerunt, et Syphax cum
ſuo equitatu ſine discrimine in
regnum ſeſe recepit ſuum, et
Aſdrubal cum ſuperſtitibus
Poenis Carthaginem peruenit.

9. Rom. imperator, omnibus
ordinatis, quae ad ſpolia et
captiuos ſpectabant, concil-
ium conuocat, et quid por-
ro eſſet agendum conſultat.
Placuit deliberantibus haec
ſententia, vt imperator vr-
bes circa omnes raptim per-
domaret, Laelius et Maſſa-
niſſa, Numidis aſſumtis et
legionum Roman. parte, Sy-
phacem perſequerentur, ne-
que vllum ei ad deliberan-
dum de ſuis rebus et ad vi-
res reparandas tempus da-
rent. Hoc inito conſilio, in
diuerſa duces ſunt proſecti,
pars aduerſus Syphacem cum
iis, quos diximus militibus,
imperator ad vrbes infeſtan-
das. quarum aliae prae me-
tu in voluntariam deditionem
venerunt, alias Scipio per
vim oppugnauit et corona
cepit. Erant ſane tunc in
Africae regione omnia ad mu-

τὴν χώραν, ἅτε συνεχῶς τε ἀγκαίμενα ταῖς κακοπαθείαις καὶ ταῖς εἰσφοραῖς, διὰ τὸ πολυχρονίας γεγονέναι τὴν κατὰ τὴν Ἰβηρίαν πόλεμον. Ἐν δὲ τῇ Καρχηδόνι μεγάλῃς καὶ πρότερον ὑπαρχούσης ἀνακτασίας, ἅτι μείζω τότε συνέβαινε γίνεσθαι τὴν ταραχὴν, ὥς ἂν ἐκ δευτέρῃς τηλικαύτης πληγῇ πεπτωκότων ἤδη καὶ ἀπεικόντων τὰς ἐν αὐτοῖς ἀλλοπίδας. οἱ μὲν ἄλλοι οἱ μὲν ἀνδρωδέσονται δοκῶντας εἶναι τῶν συμβῆλων, ταῖς μὲν ναυσὶν ἐκάλεινον ἤδη μὲν πλεῖν ἐπὶ τὴν Ἰτύκην πολιορκῶντας, καὶ τὴν τε πολιορκίαν περᾶσαι λύειν, καὶ ναυμαχεῖν τοῖς ὑπαναντίοις, ἀπαρσκαυοῖς ὅσι πρὸς τὸ τοῦ μάρος· ἐπὶ τῇ τὸν Ἀννίβαν πέμπειν ἡξίαν, καὶ μηδεμίαν ὑπερβολὴν ποιησάμενος ἐξελάγχειν καὶ ταύτην τὴν ἀλλοπίδα. μεγάλης γὰρ ἀμφοτέραις εἶναι ταῖς ἐπιβολαῖς ἐκ τῶν κατὰ λόγον ἀφορμῶν πρὸς σωτηρίαν. τινὲς δὲ ταύτας μὲν ἔφασαν μηκέτι φέρειν τὰς καιρὰς, τὴν δὲ πόλιν ὀχυρᾶν καὶ παρασκευάζεσθαι πρὸς πολιορκίαν. πολλὰς γὰρ δάσσαι ἀφορμὰς τὸ αὐτόματον, ἂν ἐμονοῶσιν. ἅμα δὲ βεβαύεσθαι περὶ διαλύσεως καὶ συνθηκῶν παρῆεν, ἐπὶ τίσι, καὶ πῶς ἂν λύειν ποιήσαντο τῶν ἐνεστώτων κακῶν. γενομένων δὲ καὶ πλεόνων λόγων

tationem prona, quod propter longa et diuturna bella, quae in Hispania Poeni gesserant, continuis laboribus et tributorum pensionibus populi supra modum fuerant vexati. Carthagini vero quum iam ante ingentis trepidationis essent plena omnia: maior tamen tunc temporis rerum cunctarum perturbationis est coorta, ceu plane hoc iterato ictu spes uniuersae ipsorum, quas in se haberent repositas, concidissent, ac nulla amplius restaret. Verumtamen qui in publico concilio plus animi sibi esse videri volebant, classet adversus eos, qui Uticam obsiderent, mitti iubebant, ut et obsidionem, si fieri posset, soluerent, et nauali praelio cum hostibus, ab ea parte imparatis, decertarent. ad Hannibalem quoque iidem legatos decernebant, ut, iis sine ulla mora missis, hanc quoque spem ciuitas periclitaretur. vtrique enim huic incepto magnas inesse opportunitates ad salutem, rationes probabiles suadere. Disputabant alii, in occasione tam praecipiti nullum eiusmodi consiliis esse locum; sed ipsam urbem esse munendam, et ad sustinendam obsidionem omnia comparanda. multas namque rei bene gerendae occasiones fortunam, si concordēs inuicem manerent, ultro fore oblaturam. De pace etiam et foederibus ut deliberaretur, iidem auctores erant, quibus conditionibus et quomodo liberari a praesentibus malis possent. Quibus de rebus quum plures essent dictae sen-

περὶ

παρὶ ταῦτα, πάσας ἐκύρωσαν
ἅμιν τὰς γνώμας.

ΙΟ. Κριθέντων δὲ τούτων, οἱ
μὲν εἰς τὴν Ἰταλίαν μέλλοντες
πλεῖν εὐθέως ἐκ τῆ βουλευτηρίας
προῆγον ἐπὶ θάλατταν, ὃ δὲ
κυβερνήτης ἐπὶ τὰς ναυς· οἱ δὲ
λοιποὶ παρὶ τῆς κατὰ τὴν πό-
λιν ἀσφαλείας προνοοῦντο, καὶ
παρὶ τῶν κατὰ μέρος ἐβουλευον-
το συναχῶς. καὶ ὁ Πόπλιος, κα-
ταγόμεντος ἤδη τῷ στρατοπέδῳ
τῆς λείας, διὰ τὸ μηδὲν ἀντι-
πράττειν, ἀλλὰ πάντας εἴκεν
ταῖς ἐπιβολαῖς, ἔκρινε τὸ μὲν
τῶν λαφύρων πλεῖον εἰς τὴν ἐξ
ἀρχῆς παραπέμψαι παρασκευῇ·
αὐτοὶ δὲ τὴν στρατείαν ἀναλαβὼν
ἐξήλθον, καταλαβέσθαι τὸν ἐπὶ
Τύντη χέρακα, καὶ στρατοπε-
δεῦσαι τοῖς Καρχηδονίοις ἐν συνό-
φει· μέλιστα γὰρ ἄτως ἐκφοβή-
σεν ὑπελάμβανε καὶ καταπλή-
ξαι αὐτούς. Οἱ μὲν ἔν Καρχηδό-
νῳ, μετ' ἁλίγας ἡμέρας τὰ τε
πληρώματα καὶ τὰς σιταρχίας
ἐτοιμας ἔχοντες ἐν ταῖς ναυσὶν
ἐγγίνοντο πρὸς ἀναγωγὴν καὶ τοῖς
προκειμένοις· ὃ δὲ Πόπλιος ἦκε
πρὸς τὸν Τύντη, καὶ Φυγόντων
τῶν ἑφοδῶν αὐτῶν τῶν παραφυλατ-
τόντων, κατέλαβε τὸν τόπον. ὃ
δὲ Τύντης ἀπέχει μὲν τῆς Καρχη-
δόνης ὡς ἑκατὸν ἑκασι σταδίαις, ἔτι
δὲ σύνοπτος χαδὸν ἐξ ὅλης τῆς
πόλεως, διαφέρει δ' ὀχυρότητι
καὶ φυσικῇ καὶ χειροποίητῃ, κα-
τάπερ καὶ πρότερον ἡμῖν εἶρηται.
Τῶν δὲ Ῥωμαίων ἄρτι κατεστρατο-
πεφευκότων, αἱ ἦγοντο ταῖς ναυ-
σιν οἱ Καρχηδόνιοι, ποιῆμενοι

tentiae, omnes quodammodo a
Carthaginiensib. sunt probatae.

ΙΟ. Atque his ita constitu-
tis, qui in Italiam erant pro-
fecturi, a curia recta ad ma-
re se contulerunt, qui prae-
erat classi, ad naues. ceteri
quoque similiter partim secu-
ritati vrbis prospiciebant,
partim alia pro se quisque mi-
listeria sine intermissione ob-
ibant. At Scipio, grauem iam
spoliis exercitum trahens,
quod nemo illi resisteret, sed
eius inceptis omnes concede-
rent, partem praedae maiori-
rem in vetera castra, vbi con-
dita erant militaria, decreuit
mittendam. ipse cum expe-
dito iam exercitu ad munitionem
occupandam Tuneti im-
positam contendit, vt in con-
spectu Carthaginiensium signa
constitueret, nihil dubitans,
hoc pacto plurimum illis se
timoris atque terroris incus-
surum. Post dies paucos,
vbi iam Poeni naues suas de-
fensoribus et remigio atque
commeatu instruxissent, ad
deducendas naues ipsi quidem
se accinxerunt, et ad ea, quae
modo dicebamus exsequenda;
Publius vero Tunetem ducit,
eumque locum, relictum fu-
ga custodum, occupat. Tu-
nes Carthagine abest stadia
ferme cxx. locus cum ope-
ribus, tum suapte natura,
sicut iam ante ostendimus,
tutus, quique ex omni fere
parte Carthaginis potest con-
spici. Vix dum fatis eo loci
Romanus vallum iecerat, cum
Carthaginienses sublati an-

τὸν πλὴν εἰς τὴν Ἰτύκην. Ὁ δὲ Πόπλιος ὄρων τὸν ἀνέπλην τῶν ὑπεναντίων, καὶ δοῦναι, μή τι παρὶ τὸ σφέτερον αὐτῷ ναυτικὸν συμβῆ, διατρεῖσσετο, πάντων ἀνυπόνοητως διακειμένων καὶ ἀπαρασκαύως πρὸς τὸ μέλλον. αὐθις δ' ἐκ μεταβολῆς ἀναστρατοπεδεύσας, ἠκείνῳ βοηθήσων τοῖς ἰδίοις πράγμασι. καταλαβὼν δὲ τὰς καταφράκτας νηῦς, πρὸς μὲν τὰς ἐξαίρεσεις καὶ προσαγωγὰς τῶν ὀργάνων, καὶ καθόλου πρὸς πολιορκίαν, εὖ καὶ δούντως ἐξηρτυμέναις, πρὸς δὲ ναυμαχίαν ἦκιστα παρασκευασμέναις, τὸν δὲ τῶν ὑπεναντίων στόλον, ἐξ ὅλης τοῦ χειμῆνος, πρὸς αὐτὸ τῆτο κατηρτισμένον, τὸ μὲν ἀντανάστασιν καὶ ναυμαχεῖν ἀπογνῶς, συντομήσας δὲ τὰς καταφράκτας νηῖς, περιέστησε ταύταις τὰς φορηγὰς ἐπὶ τρεῖς καὶ τέτταρας τὸ βάθος. καὶ κατὰ

choris classe Vticam petere aggre-
diantur. Quam eorum mo-
litionem conspicatus Scipio,
conturbari animus illi coepit,
metu ne quid ea res detrimen-
ti Romanae classi importaret,
nemine ibi quicquam hostilis
suspicante, et rebus omnibus
ad imminens certamen impa-
ratis. Igitur omisso opere,
atque itinere pronuntiato, ad
ferendam suis opem accurrit.
Vbi quum naues rostratas of-
fendisset ad remouenda quidem
aut adiuuenda tormenta, et
omnino ad obsidionis vfus ri-
te ac conuenienter compara-
tas, ad praelium vero nauale
minime omnium accommoda-
tas, quum e contrario in eum
vfum per totam hiemem clas-
sis hostilis fuisset aptata: da-
mnata spe prodeundi in al-
tum, et cum hostibus classe
decertandi, rostratas simul o-
mnes in terram vertit, eis-
que onerariatum triplicem aut
etiā quadruplicem ordinem
a tergo circumiecit. dein-
de - - -

ΕΚ ΤΗΣ
 ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
 ΤΩΝ
 ΠΟΛΤΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
 ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.
 Ε
 POLYBII MEGALOPOLITANI
 QUINTA DECIMA HISTORIA
 EXCERPTA.

Πῶς ὁ Σκιπίων, παραι-
 σπονδηθεὶς ὑπὸ τῶν Καρχη-
 δονίων, πρέσβεις πρὸς αὐτὸς
 ἐξαπέστειλε σπυδαίων ὑπὲρ
 τῆς εἰρήνης.

*Quomodo Scipio, fide in-
 duciarum a Carthaginiensibus
 violata, legatos Carthaginem
 miserit studio conciliandae
 pacis.*

Πῶς παραγνηθέντες οἱ
 πρέσβεις εἰς τὴν Καρχηδόνα
 μετὰ παρρησίας ὑπὲρ τῶν
 ἐνεσώτων διελέξαντο.

*Quomodo legati Romani
 de perfidia Pœnorum magna
 cum libertate Carthagini sint
 questi.*

Πῶς οἱ Καρχηδόνιοι, κα-
 φιθέντες ταῖς ἐπὶ Ἀννίβα
 ἐλπίσι, συγχέαι πάλιν τὸν
 πόλεμον θίλοντες, ἀναιρεῖν
 τοὺς πρέσβεις ἐνεχείρησαν.

*Quomodo Carthaginienses,
 spe illa inducī, quam in Han-
 nibale ponebant, belli denuo
 excitandi studio legatos Rom.
 occidere sint aggressi.*

Ἀρχὴ πολέμου βαρυτέρου
 τῆς πρόθεν καὶ δυσμενικο-
 τέρας.

*Belli nouum principium e
 grauiore caussa et acrioribus
 odiis, quam ante.*

Παρασκευαὶ ποικίλαι πρὸς
 μάχην ἀμφοτέρων τῶν στρα-

*Præparationes variae ad
 pugnam utriusque imperato-
 τῶν.*

τηγῶν, Σκιπιανός τε καὶ Ἄν- ris, Scipionis et Hanni-
νίβη. balis.

Σκιπιανὸς στρατήγημα πε- Scipionis stratagema, quo
ρὶ τῆς Ἀννίβη κατασκέπες, usus est circa speculatores
ἐν τῇ αὐτῇ στρατοπέδῳ ἐα- Hannibalis, in suis castris
λωκότας. exceptas.

Πῶς Ἀννίβης εἰς ὁρμὴν Quomodo Hannibali nata
ἔπεσε τῇ βέλεσθαι συναλθῆναι sit voluntas colloquendi cum
εἰς λόγους τῷ Ποπλίῳ. Publio.

Κοινολογία στρατηγῶν ἐπι- Colloquium longe clarissimo-
φανέστατων τῶν προεξημένων. rum illorum imperatorum.

Ἐπίστασις τῇ ξυγγραφῇς Polybii observantia super fu-
ὑπὲρ τῇ μέλλοντος ἀγῶνος. turo mox certamine.

Ἀμφότερων τῶν στρατηγῶν Quomodo uterque impera-
ἑκταξίς εἰς μάχην τῶν ἰδίων tor suorum aciem die pugnae
δυνάμεων. ordinavit.

Παρακινήσεις πρὸς τὸ γεν- Quomodo Scipio et Hanni-
ναίως μάχεσθαι Σκιπιανὸς bal suos exercitus ante pu-
καὶ Ἀννίβη. gniam sint allocuti.

Πῶς κρατερεῖ συστάντος Quomodo Carthaginenses et
ἀγῶνος μεταξύ Καρχηδονίων Romanis acerrime inter se pu-
καὶ Ῥωμαίων, τέλος ἐνίκηθη- gnarint, ac tandem penes Ro-
σαν οἱ Καρχηδόνιοι. manos victoria steterit.

Ο δὲ Πόπλιος βαρέως μὲν **Ε**τσί moleste ferebat Sci-
ἔφραεν ἐπὶ τῷ μὴ μό- pio, non solum periū-
νον ἀφίσι παρηρῆσθαι sie Romanis tantum
τὴν χορηγίαν, ἀλλὰ καὶ τοῖς commeatum; sed et-
ἐχθροῖς παρασκευάσθαι δαψί- iam hostibus iam esse illo casu
λειαν τῶν ἀναγκύων· ἔτι δὲ partam rerum omnium neces-
βαρύτερον ἐπὶ τῷ παραβεβηκέ- sariarum copiam: multo ta-
ναι τῆς ὁρμῆς καὶ τῆς συνδήκας men erat illi gravius, quod,
τῆς Καρχηδονίης, καὶ πάλιν ἐξ lusiurandum et pactas indu-
ἄλλης ἀρχῆς ἐγείρασθαι τὸν πό- cias quum violassent Carthagi-
λεμον. Διὲ καὶ παραυτίκα προ- nienfes, novum denuo bellum
χειριστάμενος προσβευτάς, Λαύ- esset inde oriturum. Propterea
κίαν

καὶ Σερρίον, καὶ Λεύκιον * Σείτιον, καὶ Λεύκιον Φάβιον, ἐκπέσειλα, διαλεγόμενος τοῖς Καρχηδονίοις ὑπὲρ τῶν γεγονότων, αἷα δὲ καὶ δηλώνοντας, ὅτι παύρωκα τὰς συνθήκας ὁ ἕκτος τῶν Ῥωμαίων. ἄρτι γὰρ ἦμα τῷ Ποπλίῳ γράμματα, ὡσαυφύτα παρὶ τῶν προειρημένων. Οἱ δὲ παραγενθέντες εἰς τὴν Καρχηδόνα τὸ μὲν πρῶτον εἰς τὴν σύγκλητον, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἐπὶ τὴς πολλῆς ἀπαρχθέντες, ἔλεγον ὑπὲρ τῶν ἀναισίων μετὰ παύρησις, πρῶτον μὲν ἀναισίωνησοντας, ὡς οἱ παρ' ἐκείνων πρεσβευταί, παραγενθέντες εἰς Τύννηα πρὸς σφῆς, καὶ παρελθόντες εἰς τὸ συνέδριον, ἡ μόνον τοῖς θεοῖς σπείσαντες, καὶ τὴν γῆν προσκυνοῦσαν, καὶ ἅπαντες ἐξιν ἔθος τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, αἰδῶ καὶ τρεπόντες ἐπὶ τὴν γῆν αἰγανῶς τὰς πόδας καταφιλοῦν τῷ συνεδρίῳ, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἀναστάντες, ὡς κατηγοροῦσαν σφῶν αὐτῶν, διότι καὶ τὰς ἐξ ἀρχῆς γενομένας συνθήκας Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις ἀφαιρῶμεν αὐτοί. διόπερ ἔφασαν ἐπ' ἀγνοεῖν, ὅτι πᾶν εἰκότως ἂν πάθωμεν ὑπὸ Ῥωμαίων· ἀλλὰ τῆς τύχης ἕνεκα τῶν ἀνθρώπων ἐδόοντα, μὴδὲν παθεῖν εὐήμεστον. Ἰσθεὶς γὰρ τὴν σφαιρίαν ἀβυλλίαν ἀπόδειξιν τῆς Ῥωμαίων καλοκαγαθίας. Ὡς μνημονεύοντα τὸν τρατηγὸν ἔφασαν αὐτὸν οἱ πρέσβεις καὶ τὰς ἐν τῷ συνεδρίῳ τὰ γεγονότας ἐκπλήτ-

I. Seruilium L. Baebium et L. Fabium Carthaginem proficisci iubet, qui iniuriam acceptam cum Poenis expostulent, simul ut significant, populum Rom. pacis condiciones probasse. Commodum enim paulo ante fuerant Publio redditae literae, quibus id ipsum nuntiabatur. Carthaginem ut venerunt legati, producti primo in curia, mox ad populum in concione magna cum libertate de rebus praesentibus disseruerunt. Ante omnia commemorarunt, quomodo legati Punici Tunetem ad se venissent, ibique in concilium admissi, non solum tellure adorata diis libauerant, qui mos est etiam aliorum hominum; sed hoc amplius humili atque abiecto animo in terram procubuerant, et eorum, qui in concilio sedebant, pedes fuerant osculati, deinde, ubi se humo erexissent, quomodo sese inculcauerant, quod pacem, quae erat Carthaginensibus cum Romanis, ipsi principio violassent. non igitur negare se, quin digni essent omnia pati, quae Romani vellent; orare tamen per communem hominum fortunam, ne quid in se durius populus Roman. consuleret: futuram enim Poenorum imprudentiam benignitatis et moderationis Romanorum posteris documentum. Horum sermonum memorem imperatorem Scipionem et alios, qui tum intererant concilio, demirari satis non posse, quo tandem prae-

χεῖρα, τίνι ποτὲ πικαύοντες ἀπελευθέρωντο μὲν τῶν τότε βηθέντων, ἀθροῖν δὲ τολμῶσι τὰς ὕρας καὶ τὰς συνθήκας. Σχεδὸν δὲ ταῦτ' εἶναι ὄφλous, ὡς Ἀντίβα παροιδῶτες καὶ ταῖς μετὰ τῆς παρούσης δυνάμεσι, ταῦτα τολμῶσι ποιεῖν, κακῶς φρονῶντες. σαφὲς γὰρ εἶδέναι πάντας, ὅτι ἐκεῖνοι, δεύτερον ἔτος ἤδη Φεύγοντας ἐκ πάσης Ἰταλίας εἰς τὰς περὶ Λακίνιον τοπας, καὶ συγκαταστρέφοντες, καὶ μονοῦ πολιορκεῖν, μόλις αὐτοὺς ἐκστρατεύοντες ἤκουσι νῦν. Οὐ μὲν ἀλλὰ, εἰ καὶ νενικηκότες παρῆσαν, καὶ πρὸς ἡμᾶς ἔμελλον διακινδυνεύειν, τὰς δυοὶ μάχαις ἐξῆς ὕμᾶς ἔξη νενικηκότες, ὅμως ἀμφιδοξοῦς ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας ἢ πρὸς τὴν μάχοντες, καὶ μὴ φάνον τῇ νικᾷ ἔννοιαν λαμβάνειν, ἀλλὰ καὶ τῇ σφαλῇ πάλιν. Ἐ συμβάντος, ποῖος ἀποκρίσεσθε, ἔφη, θεός; ποῖος δὲ χρώμενοι λόγοις τὸν ἐκ τῶν κρατύντων ἔλαον ἐπισπάσεσθε πρὸς τὰς αὐτῶν συμφορὰς; πάσης εἰνὸς ὕμᾶς ἐλπίδος ἀποκλεισθεσθαι, καὶ παρὰ θεῶν, καὶ παρ' ἀνθρώπων, διὰ τὴν αἰθερίαν καὶ τὴν ἀβύσσον.

2. Οἱ μὲν ἔν πρώτῃς τοιαῦτα διαλεχθέντες ἀνεχώρησαν τῶν δὲ Καρχηδονίων ὀλίγοι μὲν ἦσαν οἱ συναινόντες, μὴ παραβαίνειν τὰς ἐμπολογίας, οἱ δὲ πλείους καὶ τῶν πολιτευομένων

fidio freti Carthaginienſes eorum, quae tunc sunt dicta, obli-
liti, iusiurandum et fidem indu-
ciarum violarint. Fere tamen
liquido conſtare hoc homini-
bus, eo audaciae ipſos perue-
niſſe ob eam fiduciam, quam in
Hannibale ponerent, et eo ex-
ercitu, quem ille in Africam
reportauerat. Sed enim errare
ipſos vehementer. Quem enim
fugeret, Hannibalem cum ſuis
copiis, poſtquam tota Italia ce-
dere eſſet coactus, alterum ip-
ſum annum circa Lacinium
haeſiſſe, eo fuiſſe concludum,
ac tantum non obſeſſum, vt
vix inde eripere ſeſe potuerit,
vt huc veniret? Atqui etiamſi
victor ex Italia Hannibal exceſ-
ſiſſet; quia tamen nobiſcum
acie eſt illi conſtigendum, qui
duas continuas victorias de vo-
bis reportauimus: ſpes de fu-
turo incertas habere vos par-
erat, neque victoriam domita-
xat animo praecipere debeba-
tis; ſed etiam illud cogitare,
vinci denuo vos poſſe. quod ſi
accidat, quos opem poſcetiſ
deos? quibus verbis victores
conuenietis, vt illos ad veſtra-
rum calamitatum commiſera-
tionem adducatiſ merito
namque vobiſ, quae veſtra eſt
leuitas atque imprudentia, ſpes
omnes et diuinæ et humanæ
opis fuerint praecluſae.

2. Haec legati quum dixiſ-
ſent, curia exceſſerunt. Car-
thaginienſium pauci omnino
fuere, qui foederis ſeruandi eſ-
ſent auctores. pars maior eo-
rum, qui remp. gerebant, qui-
que intererant concilio, et iam
καὶ

καὶ τῶν βουλευμένων βαρέως
μὲν ἔφερον τὰς ἐν ταῖς συνθή-
καις ἀπιπαγὰς, δυσχαρῶς δ' ἀνεί-
χοντο τὴν τῶν πρεσβυτῶν
παράστασιν, πρὸς δὲ ταῖς ἐχ-
αστὴν ἦσαν προέδοι τὰ κατηγ-
μένα πλοῖα, καὶ τὰς ἐκ τούτων
χρηρτίας. τὸ δὲ συνέχον, ἡ
μακράς, ἀλλὰ μεγάλας εἶχον
ἀπλῆδας, νικήσεν διὰ τῶν περὶ
τὸν Ἀντίβαν. τοῖς μὲν ἐν πολ-
λαῖς ἔδοξε, τὰς πρέσβεις ἀνα-
παύσας ἐξαποπέμψαι· τῶν δὲ
πολιτευμένων οὐκ ἦν προκείμε-
νον, ἐκ παντὸς τρόπου συγχέαι
πάλιν τὸν πόλεμον, ὅτι συνε-
δρεύσαντες μηχανήσασθαι τι τοῖς
ἐπ' αὐτοῖς. Ἐφασαν, δεῖν πρόνοιαν
ποιήσασθαι τῶν πρεσβυτῶν, ἵνα
μὴ ἀσφαλείας ἀνακομιθῶσιν
οὐκ τὴν εἰρηνὴν παρεμβολήν. καὶ
παρουσία ταῖς μὲν ἡτοίμαζον
δύο τριήρεις παρατόμυες, πρὸς
δὲ τὸν ναύαρχον Ἀσδράβαν δι-
πέμψαντες, παρακαλῶντας, ἐ-
τοιμάσαι πλοῖα μὴ μακρὰν τῆς
τῶν Ῥωμαίων παρεμβολῆς, ἵν'
ἐπὶ τὴν αἰὶ παραπέμψασθαι νῆας
ἐπὶ τῶν τοῖς Ῥωμαίοις, ἐπα-
ναχθέντα ταῦτα καταποντίσθαι
τὰς πρεσβυτάς· ἐφώρκει γὰρ
αὐτοῖς τὸ ναυτικὸν κατὰ τὴν πρό-
σθε. Ἰσχυρὸς ἐγχεόμενος τόπος.
ὅτι μὲν ἐν ταῦτα διαταξάμενοι
πρὸς τὸν Ἀσδράβαν, ἐξέπεμ-
πον τὰς Ῥωμαίους, ἐντειλάμενοι
τοῖς ἐπὶ τῶν τριήρων, εἰς παρ-
αλάξασθαι τὸν Μακρὰν ποτα-
μὸν, αὐτοῖς ἀπολιπόντας ἀπο-
πλεῖν ἐν τῷ ὄρει τὰς πρεσβυ-
τάς. καὶ γὰρ ἦν ἐκ τούτων τῶν

positas leges conditionibus pa-
cis grauabantur, et libertatem
Rom. legatorum iniquo animo
ferebant: ad haec deductas in
portum onerarias et commea-
tus, qui in eis erant, dimittere
de manibus non poterant. Su-
pra omnia erat, quod non le-
uem aliquam, sed ingentem
spem habebant per Hanniba-
lem vincendi. Igitur multi-
tudini placebat, vt sine re-
sponso legati dimitterentur. at
principes ciuitatis, quibus
erat propositum, quo bellum
iterum accenderent, miscere
omnia, in vnum congregati,
dolum huiusmodi commoliun-
tur. Securitati Romanorum
legatorum prospiciendum di-
xerunt, vt ad sua castra tuto
reuehantur, ac statim duas
iis triremes praepararunt, quae
ipso prosequerentur. Ad Af-
drubalem vero imperatorem
Poenum miserunt, qui cum ip-
so agerent, vt non procul a
Roman. castris milites in na-
uibz teneret paratos, qui le-
gatos populi Rom. simulac a
prosequente ipso praesidio
fuerint relictz, inuadant, eos-
que submergant. Classis nam-
que Punica in locis ad Vticam
prominentibus stationem ha-
bebat. Et hi quidem, datis in
hanc sententiam mandatis ad
Asdrubalem, Romanos dimit-
tunt. Praefectis triremium
praecipunt, vt, postquam
Macrae siue Bagradae fluminis
ostium superauerint, deductos
eatenus legatos ibi relinquant,
et Carthaginem redeant. nam
ex eo loco hostium castra

τόπων

τόπων συνορῶν ἤδη τὴν τῶν ὑπαντιῶν παρεμβολήν. Οἱ δὲ κατακέμποντες, ἐπεὶ κατὰ τὸ συνταχθῆναι παρήλλαξαν τὸν ποταμὸν, ἀτκατάμενοι τὰς Ῥωμαίους, αὐτοὶ ἐπανεπλεον. οἱ δὲ περὶ τὸν Λεύκιον ἄλλο μὲν εἶδεν ὑφ' ὧρωντο δεινόν· νομίσαντες δὲ, τὰς κατακέμποντας δι' ὀλιγορίας αὐτὰς προαπολιπεῖν, ἐπὶ ποσὸν ἐδυχέρουν. Αὐα δὲ τῷ μονοθέντας αὐτὰς πλεῖν, ἐπανάγονται τριαὶ τριήρετιν ἐξ ὑποβολῆς οἱ Καρχηδόνιοι, καὶ παραβιπόντας τῇ Ῥωμαίῳ πεντήρεϊ, τρώσας μὲν εἰς οἷοι τ' ἦσαν, ὑποχωρέσης τῆς νεῆς, εἰς τὰ καταστρώματος ἐπιβῆναι, διὰ τὸ γυναιῶς αἰμύνεσθαι τὰς ἀνδρας, ἐκ παραβολῆς δὲ καὶ πέριξ προσμαχόμενοι κατετίτρωσκον τὰς ἐπιβάτας, καὶ διέφθειρον πολλὰς αὐτῶν, ἕως ἃ κατιδόντας οἱ Ῥωμαῖοι τὰς προνομεύοντας τὴν παραλίαν, ἀπὸ τῆς ἰδίας στρατοπεδείας παρεμβολήσαντας ἐπὶ τὸν αἰγίλον, ἐξέβηκον τὴν ναῦν εἰς τὴν γῆν. τῶν μὲν ἂν ἐπιβιτῶν οἱ πλεῖστοι διεφθέρησαν, οἱ δὲ πρεσβεύοντες παρεδόξως ἐξέωθησαν.

3. Γενομένων δὲ τούτων, αὖθις ὁ πόλεμος ἄλλην ἀρχὴν ἔληθε βαρυτέραν τῆς πρόθεν, καὶ δυσμαιικτέραν. ὥς τε γὰρ Ῥωμαῖοι, δοκῶντες παρεσπονδῆσαι, φιλοτίμως διέκριντο πρὸς τὸ περιγενέσθαι τῶν Καρχηδόνιων,

poterant conspici. Qui persequebantur, simulac dictum amnem superauerant, pro eo ut iussi fuerant, Romanis valedicunt, et retro vela vertunt. Offendit nonnihil ea res L. Scerailium et ceteros legatos, non quo mali quicquam suspicarentur; sed quod incuria et contemptu deducendum fieri putarent, ut citius, quam conveniret, ab iis relinquerentur. Verum ubi soli iam Romani coeperunt navigare, subito Carthaginienfes tribus triremibus ex insidiis in eos inuehuntur; et Romanam quinqueremem sunt aggressi. quam etsi rostro ferire celeritate subterlabentem non potuerunt, neque in tabulatum eius insilire, militibus, qui ibi stabant, fortiter eos repellentibus: modo tamen latera petentes, modo omni ex parte cum Romanis dimicantes, vulneribus defensores affecerunt, multosque eorum interemerunt, donec Romani suorum multitudinem, a castris in littus ad populandum effusam, opis sibi ferendae gratia in oppositam oram accurrere conspicati, impetu maximo in terram nauim immiserunt. Perit pro-pugnatorum pars maxima, legati mirabili quodam casu in sicum sunt eiekti.

4. His ita factis, nouum belli principium exstitit, et quidem grauius quam aute, atque ex acrioribus odiis. Nam et Romani, quod fidem sibi violatam dicerent, omne studium atque operam, ut Carthaginienfes vincerent, adhibuerunt, et

ὄλον, εἴ τε Καρχηδόνιοι, συν-
αδόντες σφίσι τὰ παπραγμένα,
πρὸς πᾶν ἐτοίμως ἔχον, πρὸς
τὸ μὴ τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείριοι
γενήσῃναι. Τοιαύτης δὲ τῆς
ἐμφυῶν παρατάσεως ὑπαρχέ-
σης, προφανές ἦν, ὅτι δεήσει
μάχῃ κρῖνασθαι περὶ τῶν ἐνε-
στῶτων. ἐξ ἧ συνάβαινε, μὴ
μένειν τὰς κατὰ τὴν Ἰταλίαν
καὶ Λιβύην τάς τε, ἀλλὰ καὶ
τὰς κατὰ τὴν Ἰβηρίαν καὶ Σι-
παλλίαν καὶ Σαρδόνια ματωρὰς
ἔσσαι καὶ παρισπᾶσθαι τοῖς δια-
στάσις, παραδοκῶντας τὸ συμ-
βηδόμενον. Κατὰ δὲ τὸν και-
ρὸν τούτων Ἀννίβας, ἐλέειπεν
τοῖς ἱππικοῖς, διέπαμπε πρὸς
τὴν Νομάδα Τυχαιῶν, ὃς ἦν
μὲν οἰκίος Σύφακος, ἱππεὶς
δὲ μαχιμωτάτης ἔχειν ἐδόκει
τῶν κατὰ Λιβύην, παρακαλῶν
αὐτὸν βοηθεῖν, καὶ συνεπι-
λαμβάνεσθαι τῷ καιρῷ, σαφῶς
γινώσκοντα, διότι, Καρχηδόνιον
πρετησάντων, δύναται διαφυ-
λάττειν τὴν ἀρχήν, Ῥωμαίων
δ' ἐκνικησάντων, καὶ τῷ βίῳ
κινδυνεύσει διὰ τὴν Μασσανάσ-
σε Φιλαρχίαν. ἕτος ἔν πει-
σθῆς τοῖς παρακαλυμένοις, ἤκα-
ματὰ διχολίαν ἱππέων πρὸς τὸν
Ἀννίβαν.

4. Πόπλιος δὲ, τὰ περὶ τὴν
ναυτικὴν δύναμιν ἀσφαλίσταμος.
καὶ καταλιπὼν Βαίβιον
ἐντοπρηγοῦν, αὐτός μὲν ἐπε-
πορεύετο τὰς πόλεις, ἐκέτι πα-
ραλαμβάνων εἰς τὴν πίσιν τὰς
ἐδουλευτὴν σφᾶς ἐγγχειρίζοντας,

Carthaginienſes, ſccleris quod
admiferant ſibi conſcii, quiduis
facere aut pati erant parati,
quo ne in poteſtatem hoſtium
venirent. Quum igitur vtrius-
que populi hic eſſet impetus
et ardor animi, nemo erat,
qui dubitaret, fore opus, vñ
tam vehemens diſceptatio ferro
cerneretur. Quae res facie-
bat, vt non ſolum Italiae popu-
li et Africae, verum etiam Hi-
ſpaniae, Siciliae et Sardiniae in-
ſpem rerum nouarum erigeren-
tur, et ad exſpectationem futu-
ri intenti ancipites cogitation-
es animis agitarent. Eodem
tempore Hannibal, qui equita-
tu deficiebatur, ad Numidam
Tychaeum, e Syphacis fami-
liaribus, et qui vñs ex omni-
bus Afris aptiſſimos ad pugnam
equos habere dicebatur, lega-
tos miſit, qui auxilium ab eo
peterent, rogarentque, vt
praefentem occaſionem ne di-
mitteret; verum ita ſibi per-
ſuaderet, ſtare ſuum imperium
ita demum poſſe, ſi penes Car-
thaginienſes victoria ſtetiſſet:
ſin Romani viciffent, etiam de
vita ipſum, quae eſt Maſſaniſſae
late dominandi cupiditas, pe-
riclitaturum. Hac cohortatio-
ne inductus Tychaeus, cum
cicō cicō equitibus ad Hanniba-
lem venit.

4. Publius vbi ſecuritati claſ-
ſis proſpexiſſet, Baebium ſum-
mae rei praefectum vicem
ſuam in caſtris relinquens, ipſe
cum exercitu proſeſſus, qua-
cunque incederet, vrbes ag-
grediebatur, non iam vt ante
voluntate ſua dedentes ſe in
ἀλλὰ

ἀλλὰ μετὰ βίας ἀνδραποδιζόμενος, καὶ Φανερῶν ποιῶν τὴν ὀργήν, ἣν εἶχε πρὸς τὰς ταλαμίας διὰ τὴν Καρχηδονίων παρασπόνδου· πρὸς δὲ Μασσανέσσην διατέμπετο συνεχῶς, ἀποδηλῶν αὐτῷ, τίνα τρόπον παραβηκότας εἶεν οἱ Φοίνικες τὰς σπονδὰς, καὶ παρακαλῶν, ἀθροίζεν ὥς πλείστην δύναμιν, καὶ συνάπτειν αὐτῷ κατὰ στυδίην. Ὁ γὰρ Μασσανέσσης ἅμα τῷ γενέσθαι τὰς συνθήκας, καθάπερ εἴρηται πρότερον, εὐθέως ἀφορμήσας μετὰ τῆς ἰδίας δυνάμεως, προσλαβὼν δέκα σιμαίνας Ῥωμαϊκὰς ἱππέων καὶ πεζῶν, καὶ πρεσβευτὰς παρὰ τῷ στρατῷ, χάριν τε μὴ μόνον τὴν πατρῴαν ἄρχην ἀπολαβεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῷ Σύφρακος προσκατακτησασθαι διὰ τῆς Ῥωμαίων ἐπικουρίας. ὃ καὶ συνέβη γενέσθαι. Συνέτυχε δὲ καὶ τὰς ἐκ Ῥώμης πρεσβευτὰς περὶ τὰς αὐτὰς καιρὰς εἰς τὸν ναυτικὸν χάρακα τῶν Ῥωμαίων καταπλεῦσαι. τὴν μὲν ἔν παρ' αὐτῶν ὁ Βαίβιος παραχρῆμα πρὸς τὸν Πόπλιον ἐξέπεμψε, τὴν δὲ τῶν Καρχηδονίων παρακατεῖχε, τὰ τε λοιπὰ θυθύμῳς διακκειμένως, καὶ νομίζοντας, ἐν τοῖς μεγίστοις εἶναι κινδύνους. πυθόμενοι γὰρ τὴν γεγενημένην ἐκ τῶν Καρχηδονίων ἀσέβειαν πρὸς τὰς τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις, πρόδηλον ἔδοκυν εἶναι σφίσι τὴν ἐκ τῶν τιμωρίων. Ὁ δὲ Πόπλιος, διακείσας τῶν παραγεγενημένων, ὅτι προθύμῳς ἦτε σύγ-

fidem recipiens; sed per vim expugnans, et sub iugum omnes mittens, quanta in hostes incitatus esset ira propter Carthaginiensium perfidiam, prae se ferens. Idem et ad Massanissam nuntios subinde mittebat, quo pacto scelere Poenorum ruptae essent induciae, ei significans. orabat etiam, ut coacto quanto maximo posset exercitu ad se quam primum veniret. Massanissa namque statim post pactas inducias, quod ante ostendimus, ab exercitu Romano cum suorum militum manu discedens, signa decem qua equitum qua peditum e legionibus Rom. cum legatis ab imperatore acceperat, eo consilio, ut Romanorum ope adiutus non solum regnum paternum reciperet; sed etiam Syphacis imperium suo posset adiacere. quod etiam factum est. Eodem quoque accidit tempore, ut ab Roma legati ad naualia castra Romanorum appellerent. Baebius, Romanis ad imperatorem extemplo missis, Carthaginienses penes se detinuit, qui etiam alias curis anxii ac prope confecti, hoc insuper versari sese in summis periculis putabant. Audito enim scelere in Romanos legatos admissio, quo sese Carthaginienses impiauerant, ne dubitandum quidem illis videbatur, Romanos hanc immanitatem in se vlturos. Scipio, ut ab iis, qui venerant, accepit, senatum populumque Romano. pacis a se pactae cum Carthaginiensibus conditiones

κλήτος

πληγὰς δ' ὅτε ὁ ἄνθρωπος ἀποδέχονται
τὰς γινόμενας δι' αὐτῶν συνθή-
καις πρὸς τὰς Καρχηδονίους, καὶ
δοῦναι πρὸς τῶν το παρακαλούμε-
νον εὐτοίμως ἔχουσιν, ἐπὶ μὲν
ἐνταῦθα ἔχουσιν μεγάλως· τὰς δὲ
οὖν Καρχηδονίους προσέταξε
ὁ Βασιλεὺς μετὰ πάσης Φιλαν-
θρωπίας ἀποπέμψαι εἰς τὴν
ἰταλίαν, πάντων καλῶς βουλευσά-
μενος, ὅς γὰρ μὴ δοκεῖ, καὶ
φρονέωμεν. Σαυρῶν γὰρ τὴν
σφοδρῆσαν πατρίδα περὶ πλείους
σπουδαίαν τὴν περὶ τὰς πρε-
σβυτέρους εἶναι, ἐσκοπᾷτο, παρ'
αὐτῷ συλλογιζόμενος, ἔχ' ὅτε
εἰ δέον παθεῖν Καρχηδονίους,
ὡς τί δέον ἦν πράξαι Ῥωμαίους.
Ὁ δὲ παρακατασχὼν τὸν Ἰδιον θυ-
μῶν, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς γεγονόσι
παιδίαν, ἐπειράθη φυλάξαι,
κατὰ τὴν παροιμίαν, πατέρων
ἐκπαιδευμένα ἔργα. τοιγαρὺν καὶ
πρὸς ἐν τῇ Καρχηδόνι πάντας
ἔπειθε τοῖς ψυχαῖς, καὶ τὸν
Ἀντίβαν αὐτόν, ὑπερθέμενος
τῇ παλοκαγαθίᾳ τὴν ἀκείνων
ἐννοει.

5. Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, Σαυ-
ρῶντας τὰς πόλεις ἐκπορεύμε-
νας, ἔπειτον πρὸς τὸν Ἀντίβαν,
δοῦναι μὴ μέλλειν, ἀλλὰ πα-
λάξαι τοῖς πλεονεξίαις, καὶ κρί-
νειν τὰ πράγματα διὰ μάχης.
Ὁ δὲ διακρίνας, τοῖς μὲν παρ-
εῖν ἀπακρίθη τῶν ἀσκοπῶν·
παρὶ δὲ τῷ ῥαθυμῶν, διελή-
φεται τὸν καιρὸν αὐτός. Μετὰ
δὲ τινὰς ἡμέρας ἀναζεύξας ἐκ
τῶν παρὰ τὸν Ἀδρύμητα τόπων,
προῆλθε, καὶ καταστρατοπέδευσε

probare, et ad omnia, quae
postulasset, faciles se praebuis-
se, eo nuntio vehementer lae-
tatus Baebio mandauit, ut
Carthaginensium legatis nul-
lum non humanitatis comita-
tisque genus exhiberet, eos-
que Carthaginem dimitteret.
Ac mihi videtur Scipio, qui
sciret, populum Romanum ni-
hil habere antiquius fide erga
legatos, sapientissimo ac pru-
dentissimo consilio hoc fecisse,
qui rem ipsam apud se repu-
tans non tam cogitauit, quid
digni essent pati Carthaginien-
ses, quam Romanis quid fac-
cere conueniret. Is igitur
iracundiae suae moderatus et
cupiditati, qua flagrabat, sce-
lus admissum vlciscendi, co-
natus est, ut veteri verbo di-
citur, *maiorum praeclara ex-
empla tuari*. Itaque et eorum,
qui Carthagini erant, et ipsius
Hannibalis, quorum amen-
tiam virtute et probitate sua
superauerat, animos hoc fac-
cinore mirum in modum in-
fregit.

5. Carthaginienfes enimue-
ro, cum vident vrbes capi, et
omni clade belli affici, ad Han-
nibalem mittunt, orant, mo-
ram omnem ut tollat, hostibus
appropinquet, atque acie cum
iis decernat. Quae ille manda-
ta ut accepit, iis, qui aduene-
rant, ipsis rerum summam cu-
rae esse, respondit; agendi ve-
ro tempora se, ubi primum ob-
lata foret occasio, sumpturum.
Post dies paucos motis castris e
lois circa Adrumetum, pergit
πορι

παρὶ Ζάμαν. αὕτη δ' ἐστὶ πό-
λις, ἀπέχουσα Καρχηδόνης ὡς
πρὸς τὰς δύτης ὁδὸν ἡμερῶν
πέντε. παῖσι δὲν ἐξέπεμψε
τρεις κατασκόπους, βυλόμενος
ἐπιγινώσκαι, πῶς στρατοπεδεύουσι,
καὶ πῶς χειρίζεται τὰ κατὰ
τὰς παρεμβολάς. ὁ δὲ τῶν
Ῥωμαίων στρατηγὸς Πόπλιος,
ἐπαναχθέντων ὡς αὐτὸν τῶν
κατασκοπῶν, τοσῶτον ἀπέχε-
τ' ἡ κολλάζεν τὰς ἐκλωπόντας,
καθάρτην ἔθος ἐστὶ τοῖς ἄλλοις,
ὡς τὴν αὐτίκην, συστήσας αὐτοῖς
χιλίαρχον, ἐπέταξε, πάντα
καθάρτως ὑποδείξαι τὰ κατὰ
τὴν παρεμβολήν. γινόμενα δὲ
τίττε, προσεκύετο τῶν ἀν-
δράκων, εἰ πάντα φιλοτίμως
αὐτοῖς ὑποδείδειν ὁ συσταθείς.
τῶν δὲ Φησάντων, δὲς ἐφ' ὅδια
καὶ παραπομπὴν ἐξαπέστειλε,
προσέειπε, ἐπιμαλῶς Ἀννίβη
διασαφεῖν περὶ τῶν ἀπητημέ-
νων αὐτοῖς. ὃν παραγνηθέν-
των, θαυμάσας ὁ Ἀννίβης
τὴν μεγαλοψυχίαν καὶ τόλ-
μαν τῶν ἀνδρῶν, ἔκ οἷδ' ὅπως εἰς
ἑρμὴν ἔπεσε τῇ βύλασθαι συν-
ελθεῖν εἰς λόγους τῷ Ποπλίῳ.
πρίν γε δὲ τῷτο, διαπέμψατο
κῆρυκα, Φάσκων, βύλασθαι κοι-
νολογηθῆναι πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ
τῶν ὅλων. ὁ δὲ Πόπλιος,
ἀκούσας ταῦτα τῷ κῆρυκος,
συγκατατίθετο τοῖς παρακαλα-
μένοις, ἔφη δὲ, πέμπειν πρὸς
αὐτὸν, διασαφῶν, ἐπειδὴν μέλ-
λη συμπορεύεσθαι, τὸν τόπον
καὶ τὸν καιρὸν. Ταῦτα μὲν
ὃν ἀκούσας ὁ κῆρυξ, ἐπανῆλθε

git ire, deinde circa Zama
vallum iacit. Zama quinque
dierum iter occasum versus ab
Carthagine abest. Inde tres spe-
culatores ab eo missi, quorum
opera cognosceret, vbi Scipio
castra metaretur, et quo pacto
cuncta in castris administraren-
tur. qui ad Rom. imperatorem
quum essent deducti, tantum
absuit, vt de captis supplicium
sumeret, quod facere alii solent,
vt contra vnum eis e tribunis
militum tradiderit, iussu, o-
mnia ipsis bona fide ostendere,
quae essent in castris. quin et-
iam vbi factum erat, quod ius-
serat, ab iisdem percunctatus
est, satin' accurate omnia ipsis
ostendisset, qui fuerat traditus.
quum dixissent speculatores,
ita esse factum: viatico dona-
tos et datis, qui prosequeren-
tur, retro ad Hannibalem dimi-
sit, iussitque, vt cuncta Hanni-
bali, quae sibi acciderant, aut
quae cognouerant, diligenter
renuntiarent. Post reditum
speculatorum Hannibal, magni-
tudinem animi et fiduciam Sci-
pionis demirans, impetum ne-
scio quomodo sumit cum illo
colloquendi. deinde vt sedit
eius animo haec sententia, prae-
conem ad Scipionem misit, qui
diceret, velie se cum ipso de
summa rerum colloqui. Pu-
blius, audito praeconis nuntio,
potestatem eius, quod postula-
bat, Poeno facit, inisurum et-
iam se ad illum dixit, qui lo-
cum et tempus indicaret, vbi
conuenire Hannibalem con-
stituisset. His audiciis in ca-
stra Punica redit praeco.

τάλιν

πάντων εἰς τὴν ἰδίαν παρεμβολήν. τῇ δ' ἑταύριον ἦκε Μασσανάσσης, ἔχων πρὸς μὲν εἰς ἑκακισχίλους, ἰπταῖς δὲ περὶ ἑξακισχίλους. ὃν ἀποδεξάμενος ὁ Πόπλος Φιλανδράκιος, καὶ συγχαρεῖς ἐπὶ τῷ πάντας ὑπηκόους παποῖσθαι τὴν πρότερον Σύφαι πεπονημένους, ἀνέζυξε, καὶ παραγεννηθεὶς πρὸς πόλιν Μάρθαρον, κατεστρατοπέδευσε, πρὸς ταῦτα ἄλλα τόπον εὐδυνῇ καταλαβόμενος, καὶ τὴν ὑδρεῖαν ἐν τὸς βίλους ποιησάμενος.

6. Κἄντεῦθεν ἐξέπεμψε πρὸς τὸν τῶν Καρχηδονίων στρατηγὸν, Φάσικον, ἑτοίμος εἶναι συμπορεύεσθαι πρὸς αὐτὸν εἰς λόγους. ὃν ἀκούσας Ἀννίβας ἀνέζυξε, καὶ συναγγίστας, ὥστε μὴ πλείον ἀπέχεν τριάκοντα σταδίον, κατεστρατοπέδευσε πρὸς τινὰ λόφον, ὃς τὰ μὲν λοιπὰ πρὸς τὸν παρόντα καιρὸν ὀρθῶς ἔχεν ἰδοῦναι, τὴν δ' ὑδρεῖαν ἀπὸ τέρῳ μικρὸν εἶχε, καὶ πολλὴν τάλαιπωρίαν ἐπέμενον οἱ στρατιῶται περὶ τῆτο τὸ μέρος. Κατὰ δὲ τὴν ἑξῆς ἡμέραν προῆλθον ἀπὸ τῆς ἰδίας παρεμβολῆς ἀμφότεροι μετ' ὀλίγων ἱππέων, ἄρκετα χωριζέμενοι ἀπὸ τήτων, αὐτοὶ συνῆλθον εἰς τὸ μέσον, ἔχοντες ἀρμυνέα μετ' ἑαυτῶν. διξιυσάμενος δὲ πρῶτος Ἀννίβας, ἤρξατο λέγειν, ὡς ἐβέλετο μὲν αὖν, μήτε Ῥωμαῖος ἐπιδυμῆσαι μηδέποτε μηδ' ἐνὸς τῶν ἐκτὸς Ἰταλίας, μήτε Καρχηδονίος τῶν ἐκτὸς Λιβύης. ἀμφοτέροις γὰρ εἶναι ταύτας καὶ

Tom. II.

Postridie eius diei Massaniffa cum sex millibus peditum, quatuor qui tum venit. Quem ubi comitate singulari excepisset Scipio, gratulatus ei, quod populus omnes, qui Syphaci prius parebant, sui iuris fecisset, castra inde movit. Ventum est ad Margarum, siue Nadagaram urbem. ibi Scipio confedit, nactus locum tum ad cetera opportunitum, tum quod aquatio intra teli coniectum erat.

6. Eo ex loco nuntium ad Carthaginiensem imperatorem misit, paratum se esse significans ad conveniendum ipsum colloqui causā. Hannibale eo accepto nuntio castra movet. Postquam propius ventum, ut iam triginta non amplius stadia in medio essent, in tumultu Poenus confedit. commodo alioquin ad institutum negotium, nisi quod longinquioris paullo aquationis erat, ita ut eius milites in aquando laboris plurimum sufferre cogerentur. Postero die imperatores ambo e suis castris, equitibus paucis comitati, progrediuntur. soli deinde, comitibus summotis, cum singulis interpretibus in medium procedunt. Tum Hannibal prior post salutationem ita coepit loqui. Si iam esset integrum, optaturum se fore. ut neque Romani quicquam unquam eorum, quae sunt extra Italiam, concupissent, neque Carthaginienfes eorum. quae extra Africanam. Vtriusque enim

B b

καλλίστας

καλλίσας δυναστείας, καὶ συλ-
λήβδην ὥσανει περιωρισμένας
ὑπὸ τῆς Φύσεως. ἐπεὶ δὲ πρῶ-
τον μὲν ὑπὲρ τῶν κατὰ Σικε-
λίαν ἀμφισβητήσαντες ἐξε-
πολεμήσαμεν ἀλλήλους, μετὰ
δὲ ταῦτα πάλιν ὑπὲρ τῶν κατ'
Ἰβηρίαν, τὸ δὲ τέλος ὑπὸ τῆς
τύχης ἀπονειμαμένοι μέχρι
τῆς προβεβήκαμεν, ὥστε καὶ
περὶ τῆς πατρίδος ἐδάφους
ἡμᾶς κινδυνευόμεναι, τὰς δ'
ἀκμὴν ἔτι καὶ νῦν κινδυνεύειν.
λοιπὸν εἰσιν, εἴ πως δυνάμεθα
δι' αὐτῶν, παραιτησάμενοι τὰς
θεῶς, διαλύσασθαι τὴν ἐνεσῶσαν
Φιλοτιμίαν. Ἐγὼ μὲν ἔν ἔτοι-
μός εἰμι, τῷ πεῖραν εἰληφέναι
διὰ τῶν πραγμάτων, ὥς με-
τάθετος εἴην ἢ τύχῃ, καὶ πα-
ρὰ μικρὸν εἰς ἑκάτερα ποιῶ
μαγάλας ῥοπὰς, καταπερεὶ νη-
πίοις χρωμένῃ.

7. Σὺ δ' ἀγωνιῶ, Πόπλις,
λίαν, ἄφθ, καὶ διὰ τὸ νέον εἶ-
ναι κομῶν, καὶ διὰ τὸ πάντα
σοι κατὰ λόγον κερωρηκέναι,
καὶ τὰ κατ' Ἰβηρίαν, καὶ τὰ
κατὰ τὴν Λιβύην, καὶ μηδέπω
μέχρι γε τῶ νῦν εἰς τὴν τῆς τύ-
χης ἀμπεπτικέναι καλινύμην,
μὴ ποτε εἰς πεισθῆς διὰ ταῦτα
τοῖς ἐμοῖς λόγοις, καίπερ ἔσι-
πιστοῖς. Σκόπει δ' ἀφ' ἐνὸς τῶ
λόγου τὰ πράγματα, μὴ τὰ
τῶν προγεγονότων, ἀλλὰ τὰ
καθ' ἡμᾶς αὐτές. Εἰμὶ τοι-
γαρῶν Ἀντίβας ἐκείνος, ὃς με-
τὰ τὴν ἐν Κάνναις μάχην σχεδὸν
ἀπάσης Ἰταλίας ἐγκρατὴς γενό-

populi haec propria esse, ea-
que pulcherrima imperia, a
natura ipsa suis finibus com-
prehensa, ac quasi circumscri-
pta. Nunc quoniam de Sicilia
primo disceptantes bellum in-
ter nos gessimus, deinde au-
tem de Hispaniae possessione,
ac tandem, bonam nobis men-
tem fortuna corrumpente, eo
usque sumus progressi, ut de pa-
triae solo vos antea sitis pericli-
tati, nunc ipsi cum maxime pe-
riclitemur: illud iam superest,
ut, si qua ratione possumus, iram
deum deprecari tantae huic per-
uicaciae sinem imponamus.
Equidem, ipsa edoctus experi-
entia, quam mutabilis res sit for-
tuna, quam saepe rei minimae
interuentu magna in vtramvis
partem momenta faciat, dum
mortales non secus ac pueros
infantes ludibrio habet, ad
quieta consilia sum paratus.

7. De te, P. Corneli, vehe-
menter sum anxius, inquit,
et sollicitus, ne forte, siue
quia iuuenis es admodum, siue
quia ex animi sententia sem-
per omnia tibi successere, cum
in Hispania, tum in Africa,
neque vnumquam haecenus for-
tunae magno impetu retro-
ruentis periculum fecisti, ver-
bis meis, licet fide dignis,
parum tamen fidei habeas.
Quin tu potius considera mi-
hi ex vno, quod iam dicam,
cuiusmodi sit rerum humanarum
conditio. neque ego de
eorum, qui olim fuerunt, re-
bus loquor; verum de iis, quae
nobis ipsis contigerunt. Nempe
Hannibal ego ille sum, qui

μενος

μενος, καὶ μετὰ τινι χρόνῳ
 ἦκεν πρὸς αὐτὴν τὴν Ῥώμην,
 καὶ στρατοπεδεύσας ἐν τετραρχ-
 κοντα σταδίοις, ἐβλεπούμην ὑ-
 πὲρ ὑμῶν καὶ τῆς ὑματέρας
 πατρίδος ἐδάφης, πῶς ἔστι μοι
 χρησίον, ὃς νῦν ἐν Λιβύῃ
 πάρεμι πρὸς σέ, Ῥωμαῖον ὄν-
 τα, περὶ τῆς ἐμαυτῆ καὶ τῶν
 Καρχηδονίων πατριῆς κοινολο-
 γησόμενος. Εἰς ἃ βλέποντα πα-
 ρακλῶ σε, μὴ μέγα φρονεῖν
 ἅλῃ. ἀνδρωπίνως βαλεῖσθαι
 περὶ τῶν ἀνθρώπων. τὸτο δ'
 εἶπὶ, τῶν μὲν ἀγαθῶν αἰεὶ τὸ
 μέγιστον, τῶν κακῶν δὲ τέλα-
 χτον αἰρεῖσθαι. τίς ἔν ἄν ἔλοι-
 το νῦν ἔχων πρὸς τοιούτου ὄρ-
 μῃν κίνδυνον, οἷός σοι νῦν ἐνέ-
 σταν; ἐν ᾧ νικήσας μὲν ἔτε
 τῇ σαυτῇ δοξῇ μέγα τι προσ-
 θήσεις, ἔτε τῇ τῆς πατρίδος
 ἡττηθείς δὲ, πάντα τὰ πρὸ
 τούτου σεμνὰ καὶ καλὰ δι' αὐ-
 τὸν ἄρδην ἀναιρήσεις. τίς ἔν
 εἶπεν, ὃ προτίθεμαι, τέλοσ τῶν
 νῦν λόγων; πάντα, περὶ ὧν
 πρότερον ἠμφοισθήσαμεν, Ῥω-
 μαίων ὑπάρχειν, ταῦτα δ' ἔν
 Σικελίᾳ, Σαρδύν, τὰ κατὰ τὴν
 Ἰβηρίαν, καὶ μηδέποτε Καρ-
 χηδονίους Ῥωμαῖοις ὑπὲρ τούτων
 ἀντάρται πόλεμον, ὁμοίως δὲ
 καὶ ἄλλας νήσους. ὅσαι μεταξὺ
 κεῖνται τῆς Ἰταλίας καὶ Λιβύης,
 Ῥωμαίων ὑπάρχειν. ταύτας
 γὰρ πέπειταια τὰς συνθήκας
 καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀσφαλεσά-
 τας μὲν εἶναι Καρχηδονίοις, ἐν-
 δεχοτάτας δὲ σοι καὶ πᾶσι Ῥω-
 μαίοις.

post Cannensem pugnam totius
 propemodum potitus Italiae,
 aliquanto post tempore Romam
 ipsam petii. et quum millia pas-
 sum quinque ab vrbe confedis-
 sem, de vobis et patriae vestrae
 solo quid mihi statuendum esset,
 deliberabam. qui nunc in Africa
 ad te virum Romanum accessi,
 de mea et populi Carthaginien-
 sis salute tecum acturus. Te
 hortor, Publi, vt haec intuens
 spiritus magnos nimis ne ger-
 ras; sed in deliberando de rebus
 praesentibus humanae fortis
 memorem te probes. id autem
 est, vt bonorum maximum, ma-
 lorum minimum eligas. Enim-
 uero quis compos mentis dif-
 crimen tantum adire velit,
 quantum tibi nunc imminet? e
 quo si victor discesseris, neque
 tuam tibi, neque patriae glo-
 riam multum sane amplificabis;
 sin victus fueris, tot ante parta
 decora, tot adoreas ipse per te
 funditus euertes. Sed quorum
 tandem omnis haec mea spectat
 oratio? Vt omnia populi Rom.
 sint, de quibus haecenus fuit in-
 ter nos contentio. Ea autem
 sunt, Sicilia, Sardinia, Hispa-
 niae prouinciae. horum nomi-
 ne aduersus Romanos ne bel-
 lum vnquam Carthaginienfes
 suscipiant. Similiter et aliae in-
 sulae, quotquot Italiam et Afri-
 cam interiacent, omnes vt po-
 puli sint Romani. Nam equidem
 per eiusmodi conditiones et
 Carthaginensium securitati in
 posterum, et gloriae siue tuae,
 siue vniuersi nominis Romani
 quam optime fore consultum
 existimo.

8. Ἀννίβας μὲν ἔν ταύτῃ
 εἶπεν· ὁ δὲ Πόπλιος ὑπολαβὼν,
 ὅτε τῷ περὶ Σικελίας, εἴφη,
 πολέμῳ Ῥωμαίῳ, ὅτε τῷ περὶ
 τῆς Ἰβηρίας αὐτίκας γεγονένῳ,
 Καρχηδονίῳ δὲ προφανῶς, ὁ-
 πὲρ ὧν κάλλιστα γινώσκειν αὐ-
 τὸν τὸν Ἀννίβαν, μάρτυρας δὲ
 καὶ τὰς θεὰς γεγονένῳ τέτων,
 περιθέντας τὸ κράτος ἑ τοῖς
 ἄρχεσσι χειρῶν ἀδίκων, ἀλλὰ
 τοῖς ἀμνημονέοις. βλέπεν δὲ
 καὶ τὰ τῆς τύχης ἡδονὸς ἦτον,
 καὶ τῶν ἀνδραπίνων σοχάζε-
 θαι κατὰ δύναμιν. ἀλλ' εἰ μὲν
 πρὸ τῆς τῶν Ῥωμαίων διαβί-
 νειν εἰς Λιβύην αὐτὸς ἐξ Ἰτα-
 λίας ἐκχωρήσας πρῶταινες τὰς
 διαλύσεις ταύτας, ἐκ αὐτομά-
 σε διαψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος·
 ἐπεὶ δὲ σὺ μὲν ἄκων ἐκ τῆς
 Ἰταλίας ἀπηλλάγης, ἡμεῖς δὲ,
 διαβάντες εἰς τὴν Λιβύην, τῶν
 ὑπάρχων ἐκρατήσαμεν, δῆλον,
 ὡς μεγάλην εἰληφῇ τὰ πράγ-
 ματα παραλλαγήν. Τὸ δὲ δὴ
 μέγιστον, ἡλθομεν ἐπὶ τι μέ-
 ρος, ἡττηθέντων καὶ δεηθέν-
 των τῶν παρὰ σε πολιτῶν.
 ἀθέμεθα συνθήκας ἐγγράπτως,
 ἐν αἷς ἦν πρὸς τοῖς ὑπὸ σὺ
 νῦν προτεινομένοις· τὰς αἰχ-
 μαλώτας ἀποδύναμι χωρὶς λύ-
 τρων Καρχηδονίῳ, τῶν πλοίων
 τῶν καταφράκτων παραχωρή-
 σαι, πεντακισχίλια τάλαντα
 προσενεγκεῖν, ὅμηρα δύναι πε-
 ρὶ τέτων ταῦτα ἦν, ἀ συνε-
 θέμεθα πρὸς ἀλλήλους. ὑπὲρ
 τέτων ἐπροσβέυσσαμεν ἀμφο-
 τεροὶ πρὸς τε τὴν σύγκλητον

8. Et Hannibal quidem haec
 dixit. cuius sermonem exci-
 piens Cornelius, manifestum
 dixit esse, Romanos neque ei
 bello, quod de Sicilia fuit ge-
 stum, praebuisse causam; ne-
 que item ei, quod de Hispania.
 atque hoc omnium optime scire
 ipsum Hannibalem; sed et deos
 immortales omnium, quae ac-
 ciderunt, testes fuisse, qui de-
 cus victoriae iis tribuerint, non
 qui armis iniustis priores lace-
 suerant, sed qui vim vi repelle-
 bant. Fortunae vim tam sibi ef-
 fe notam, quam ulli umquam
 mortalium, et humanae infir-
 mitatis habere se rationem,
 quantam posset maximam. ce-
 terum pacis hasce leges si, pri-
 usquam Romani in Africam
 traiecissent, ipse Italiae egres-
 sus finibus obtulisses, tua te
 spes, opinor, nequaquam fefel-
 lisset: nunc quum ipse quidem
 inuitus Italia excesseris, nos
 vero, in Africam transgressi,
 agros omnes, et quicquid in
 aperto est, occupauerimus, ma-
 gnam rerum mutationem esse
 factam, quis non intelligit?
 Quod maximum omnium est, ci-
 uibus tuis deuictis et pacem pe-
 tentibus iam inter nos aliquo
 modo conuenerat, iam leges
 foederis erant conscriptae, in
 quibus praeter illa, quae a te
 nunc afferuntur, haec amplius
 continebantur, captiuos omnes
 vt sine pretio Carthaginienfes
 redderent, naues rostratas vt
 traderent, talentum quinquae
 millia vt penderent, his staturos
 se pactis, obfides vt darent. haec
 sunt, de quibus inter nos con-

τὴν

τὴν ἡμετέραν, καὶ πρὸς τὸν
 δῆμον, ἡμεῖς μὲν ὁμολογῶντες
 εὐδοκεῖν τοῖς γεγραμμένοις,
 Καρχηδόνιοι δὲ δεόμενοι τέττα
 τυχαῖν. Ἐπεὶ δὲ τὸ συνέδριον
 τέτοις, ὃ δὲ δῆμος συγκατή-
 νεσα. τυχόντας, ὧν ἡξίου, ἡ-
 ῥέτησαν ταῦτα Καρχηδόνιοι,
 παρασπονδῆσαντες ἡμᾶς. τί
 λείπεται ποιῆν; σὺ, τὴν ἐ-
 μὴν χώραν μεταλαβὼν, εἴ-
 πον. ἀφελεῖν τὰ βαρύτερα
 τῶν ὑποκειμένων ἐπιταγμά-
 των; ἵνα δὲ λαβόντας ἄλλα
 τῆς παρανομίας, διδασθῶσι τὰς
 αὐτοῖς ποιῶντας εἰς τὸ λοιπὸν πα-
 ρασπονδεῖν; ἀλλ' ἵνα τυχόν-
 τας, ὧν ἀξίῃσι, χάριν ὀφεί-
 λωσιν ἡμῖν; ἀλλὰ νῦν μεθ'
 ἐσπερίας τυχόντες, ὧν παρα-
 κάλιν, ὅτι βραχείας ἐλπίδας
 ἀπαλαβόντες τῆς κατὰ σὲ, πα-
 ρὰ πόδας ὡς ἐχθροῖς ἡμῖν
 κέχρηται καὶ πολεμίοις. * ἐν
 οὗτοι βαρυτέρη μὲν τινος προσ-
 επιταχθέντος, δυνατὸν ἀνε-
 σπικεῖν τῷ δήμῳ περὶ διαλύ-
 σεως· ὑφαίρεσιν δὲ ποιημέ-
 νους τῶν ὑποκειμένων, εἰδὲ
 ἀναφορὰν ἔχει τὸ διαβέβηκον.
 Τί πέρας ἔν πάλιν τῶν ἡμῶν
 λόγων; ἢ τὴν ἐπιτροπὴν ὑ-
 μᾶς διδόναι περὶ σφῶν αὐτῶν
 καὶ τῆς πατρίδος, ἢ μαχο-
 μένης νικᾶν.

uenerat, de quibus vtrique per
 legatos cum senatu et populo
 nostrae ciuitatis egeramus,
 quum equidem hasce nobis non
 improbari conditiones dicere-
 mus; Carthaginienfes vero,
 easdem vt impetrarent, preci-
 bus contenderent. Pactis con-
 ditionibus senatus est assensus,
 easdem quoque Rom. populus
 ratas esse iussit. Tui ciues, Han-
 nibal, quod postulabant conse-
 cuti, pacti formulam antiqua-
 runt, et fidem nobis datam vio-
 larunt. Quid iam opus facto?
 finge te cum esse. qui ego sim,
 et mihi responde. An grauissi-
 ma quaeque eorum, quae legi-
 bus pacis tuis imperantur, sunt
 tollenda? nempe vt, eo sui sce-
 leris accepto praemio, bene de
 se meritos per fidem in poste-
 rum circumuenire doceantur.
 Imo, inquires, vt iis, quae iam
 petunt, impetratis, gratiam no-
 bis habeant. At enim, quae mo-
 do cum vittis et infulis postula-
 bant, ea consecuti, simul exi-
 guam spem aliquam per te sunt
 pacti, loco inimicorum atque
 hostium e vestigio habere nos
 coeperunt. Sic igitur habe, re-
 ferre ad populum Rom. de hac
 pace ita demum licet, si praeter
 pactas iam leges durius aliquid
 fuerit imperatum: sin etiam il-
 lorum, quae conuenerunt, ali-
 quid detrahatur, nihil habet ea
 deliberatio, de quo referatur.
 Quis igitur nostrae etiam ora-
 tionis erit finis? nimirum, vt
 vos patriamque vestram fidei
 nostrae permittatis, aut praelio
 dimicantes vincatis.

9. Ταῦτα μὲν ἐν διαλαχθέν-
τες αὐτοῖς Ἀννίβας καὶ Πό-
πλιος ἐχωρίσθησαν, ἀξυμβατον
ποιησάμενοι τὴν κοινολογίαν.
Εἰς δὲ τὴν ἐπαύριον ἅμα τῷ
Φωτὶ τὰς δυνάμεις ἐξῆγον ἀμ-
φότεροι, καὶ συνίσταντο τὸν
ἀγῶνα, Καρχηδόνιοι μὲν ὑπὲρ
τῆς σφετέρας σωτηρίας καὶ τῶν
κατὰ τὴν Λιβύην πραγμάτων,
Ῥωμαῖοι δὲ περὶ τῆς τῶν ὅλων
ἀρχῆς καὶ δυνατείας. Ἐφ' ἧς
τίς ἐκ ἂν ἐπισήσας συμπαθῆς
γένοιτο κατὰ τὴν ἐξήγησιν; ἤτε
γὰρ δυνάμεις πολεμικωτέρας,
ἢ ἡγεμόνας ἐπιυχετέρας τέ-
των, καὶ μᾶλλον ἀθλητὰς γε-
γονότας τῶν κατὰ πόλεμον ἔρ-
γων εἴροι τις ἂν ἐτέρως, ἢ δὲ
μὴν ἄλλα μείζων τὴν τύχην ἐκ-
τεθεκκυῖαν τοῖς ἀγωνιζομένοις,
τῶν τότε προκειμένων. ἢ γὰρ
τῆς Λιβύης αὐτῆς, ἢ δὲ τῆς Εὐ-
ρώπης ἁμέλλον κυριεύειν οἱ τῇ
μάχῃ κρατήσαντες, ἀλλὰ καὶ
τῶν ἄλλων μερῶν τῆς οἰκουμέ-
νης, ὅσα νῦν πέπτωκεν ὑπὸ
τὴν ἰσορίαν. ὃ καὶ συνέβη γε-
νέσθαι μετ' ὀλίγον. Πλὴν ὁ μὲν
Πόπλιος ἔθηκε τὰς τάξεις τῶν
ἰδίων δυνάμεων τὸν τρόπον τῆ-
τον. Πρῶτον μὲν τὰς ἀσάτους
καὶ τὰς τέτων σημαίας ἐν δια-
σημασιν, ἐπὶ δὲ τέτοις τὰς
πρίγκιπας, τιθεῖς τὰς σπείρας,
ἢ κατὰ τὸ τῶν πρώτων σημαίων
δίκεσμα, καθάπερ ἔθος ἐστὶ τοῖς
Ῥωμαίοις, ἀλλὰ κατ' ἀλλήλους
ἐν ἀποστάσει διὰ τὰ πλεῖστος τῶν
παρὰ τοῖς ἐναντίοις ἐλεφάντων,
τελευταίως δ' ἐπέστησε τὰς τρια-

9. Haec inter se collocuti
Hannibal et Scipio, frustra ver-
bis tentata spe conuentionis,
ad suos se receperunt. Postero
die prima statim luce copias
ambo eduxerunt, et praelio de-
certarunt, Carthaginienſes qui-
dem de ſua ſalute et rebus
Africae, Romani vero de or-
bis terrarum dominatione at-
que imperio. Quis autem iſta
ſecum animo reputare queat,
vt non rei tantae narratione
afficiatur? Nam neque exer-
citus bellicoſiores, neque im-
peratores feliciores, aut qui
in bellicis certaminibus magis
ſe exercuiſſent, temere aliquis
inueniat, neque vbi maiora
certantibus praemia fortuna
propoſuiſſet, quam illa, quae
erant tunc propoſita. Non e-
nim Africam dumtaxat vel Eu-
ropam in poteſtate ſua erant
habaturi, qui victores ab ea
pugna diſceſſiſſent; verum et
ceteras quoque orbis terrarum
partes, quotquot haſtenus in
notitiam hominum venerunt.
Quod quidem non multo poſt
fieri contigit. Ceterum copia-
rum ſuarum ordines ita tum Scipio
diſpoſuit. Primum haſtatos
eorumque manipulos per inter-
ualla, horum a tergo princi-
pes locauit, poſitis eorum ma-
nipulis non ex aduerſo vacui
ſpatii, quo diſtabant inuicem
haſtatorum manipuli, ſicut
mos eſt Romanorum; ſed alios
poſt alios in eadem ſerie, cum
aliquo interuallo, propter mul-
titudinem elephantorum, quos
Poeni habebant. vltimos in
extrema acie triarios conſti-
rues.

ρις. ἐπὶ δὲ τῶν καράτων ἔταξα κατὰ μὲν τὸ λαὸν Γαίον Λαίλιον, ἔχοντα τὴν Ἰταλικὴν ἰσπείας· κατὰ δὲ τὸ δεξιὸν μέρος Μασσανάσσην μετὰ πάντων τῶν ὑφ' αὐτὸν ταττομένων Νομάδων. τὰ δὲ διαστήματα τῶν πρώτων σημειῶν ἀνεπλήρωσε καὶς τῶν γροσφομέων σπείραις, παραγγείλας τέτοις προειδυέναι· ἐὰν δὲ ἐκβιάζονται, καὶ κατὰ τὴν τῶν θηρίων ἔφοδον, ἀποχωρεῖν, τὴν μὲν καταπαχύνοντας, διὰ τῶν ἐπ' ἐλθείας διαστημάτων εἰς τὴν πίσω τῆς ὀλῆς δυνάμεως, τὴν δὲ περικαταλαμβάνομεν εἰς τὰ πλάγια παρίσταναι κατὰ τὰς σημείας.

ΙΟ. Ταῦτα δ' ἐτοιμασάμενος ἐπαπαύετο, παρακαλῶν τὰς δυνάμεις βραχείως μὲν, οἰκείως δὲ τῆς ὑποκειμένης περιστάσεως. Ἥξις γὰρ, μνημονεύοντας τῶν προγεγονότων ἀγώνων ἀνδρᾶς ἀγαθὸς γίγνεσθαι, σφῶν καὶ τῆς πατρίδος ἀξίας, καὶ λαμβάνειν πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι κρατήσαντες μὲν τῶν ἐχθρῶν ἡ μόνον τῶν ἐν Λιβύῃ πραγμάτων ἔσονται κύριοι βεβαίως, ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης οὐκ ἐμμέλης τὴν ἡγεμονίαν καὶ δυνατείαν ἀδύρτου αὐτοῖς τε καὶ τῇ πατρίδι περιποιήσουσιν· ἐὰν δ' ὡς ἄλλως ἐκβῇ τὰ κατὰ τὸν κίνδυνον, οἱ μὲν ἀποθνήσκοντες εὐγενῶς ἐν τῇ μάχῃ κάλλιστον ἐντάφιον ἔξουσιν τὸν δὲ πατρὸς τῆς πατρίδος θάνατον, οἱ δὲ διαφυγόντες, αἰχίσουν καὶ

tuit. ab laeuo cornu C. Laelium cum Italico equitatu, ab dextro Massianissam cum omnibus suis Numidis opposuit. Vias patentes inter manipulos antesignanorum velitum manipulis compleuit, dato praeepto, vt ante alios pugnam committerent: sin autem hostium vim aut elephantorum impetum sustinere non possent, retro pedem vt referrent, partim qui celeritate possent alios praeuerrere, per vias rectas inter manipulos patentes, pone aciem vniuersam, partim qui circumfuso hoste comprehendi metuerent, in dextram sinistramue iis sese applicarent interuallis, quae essent inter signa.

ΙΟ. His ita ordinatis, quaquā incederet per aciem, suos adhortabatur, paucis ille quidem, sed ad praefens discrimen apte et conuenienter. Petebat enim a militibus suis, vt memores pugnarum, quas ante pugnassent, viros se praeberent, priore sua virtute et Romano dignos nomine; ponerent sibi illud ob oculos, se, videris eo praelio hostibus, non Africae tantum possessionem firmam obtenturos; sed etiam orbis terrarum reliqui imperium ac dominationem sibi et patriae suae sine vlla controuersia quae situros. Sin de exitu certaminis secus eueniret, cogitarent, eos, qui inter dimicandum diem clauderent vltimum, loco sepulchralis ornamentis, atque eius pulcherrimi, relaturos hoc decus, quod pro patria mortem

ἐλασινότατον τὸν ἐπιλοιπὸν βίον. ἀσφάλειαν γὰρ τοῖς Φυγῶσιν εἰς ἱκανὸς περιποιῆσαι τόπος τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ· πᾶσι δ' ὑπὸ τὰς τῶν Καρχηδονίων χεῖρας, ἢ ἂν ἄλλα εἶναι τὰ συμβησόμενα τοῖς ὁρθῶς λογιζόμενοις. ὦν, ἔφη, μὴδεν γένοιτο πῆραν ὕμων λαβεῖν. τῆς δ' ἔν τύχῃς ἡμῖν τὰ μέγιστα τῶν ἔθλων εἰς ἑκάτερον τὸ μέρος ἐκτεθεικυίας, πῶς ἂν εἴημεν ἀγεννέστατοι, καὶ συλλήβδην ἀφρονέστατοι πάντων, εἰ, παρέντες τὰ κάλλιστα τῶν ἀγαθῶν, ἐλοιμένα τὰ μέγιστα τῶν κακῶν διὰ φιλοζῴαν; Διόπερ ἤξε, δύο προδεμένους, ταῦτα δ' εἶναι, ἢ νικᾶν ἢ θνήσκειν, ὁμοῖα χωρεῖν εἰς τὰς πολέμιας. τὰς γὰρ τοιαύτας ἔχουσας διαλήψεις κατ' ἀνάγκην αἰεὶ κρατεῖν δεῖ τάναντία ταττομένων, ἐπειδὴν ἀπ' ἀλπίσαντες τῷ ζῆν ἴσθαι εἰς τὴν μάχην.

II. Ὁ μὲν ἔν Πόπλιος ταύτην ἐποιήσατο τὴν παραίνεσιν. ὁ δ' Ἀννίβας τὰ μὲν θηρία πρὸ πάτης τῆς δυνάμεως, ὄντα πλείω τῶν ὀγδοήκοντα, μετὰ δὲ ταῦτα τὰς μισθοφόρους ἐπέστησε, περὶ μυρίας ὄντας καὶ διχιλίαις τὸν αἰριθμόν. ἔτοι δ' ἦσαν Λιγυστινοί, Κελτοί, Βελιαρῆες, Μαυράσιοι. τῶν δὲ κατόπιν παρέλαβε τὰς

oppetierint: qui periculum declinassent, vitam deinceps omnem acturos et turpissimam et miserrimam. Siquidem iis, qui fugerint, nullum esse tota Africa locum, qui securitatem posset praestare, iis vero, qui in Poenorum manus inciderint, quae sint euentura, non esse obscurum recta ratione rem putantibus. Quae superi, inquit, a vobis omnibus auertant. Quum igitur fortuna in utramvis partem praemia nobis proposuerit omnium maxima: quid causae dicemus, cur non ignavissimi mortalium, atque, ut omnia verbo complectar, stultissimi simus existimandi, si, rebus in arbitrio nostro positis, pro iis bonis, quae sunt omnium pulcherrima, prae nimia cupiditate vitae ea elegerimus mala, quae sunt omnium gravissima? Petere igitur se, cum hoste sic congrederentur, ut qui duo haec tantum prae oculis haberent, aut victoriam, aut mortem. Nam qui hoc essent animo praediti, semper eos de oppositis hostibus victoriam reportare, ubi semel vitae posita spe hostem inuadere et cum eo pugnare sint aggressi.

II. Et Scipio quidem hoc fere modo suos adhortabatur. At Hannibal belluas (LXXX autem erant, et eo plures,) ante aciem uniuersam, mercenarios proximos illis a tergo constituit, numero ad duodecim milia. erant hi Ligures, Galli, Baleares, Mauri. pone hos in mediam aciem indigenas Afros et Carthaginienenses recepit.

ἐγχο-

ἀρχαίως Λίβυας καὶ Καρχηδο-
νίας, ἐπὶ δὲ πᾶσι τὰς ἐξ Ἰτα-
λίας ἦκοντας μεθ' αὐτῶν, κλεῖον
ἢ εὐδίων ἀποσῆσας τῶν προτε-
ταγμένων. τὰ δὲ κέρατα διὰ
τῶν ἱππέων ἠσφαλίσατο, θεῖς
δὲ μὲν τὸ λαὸν τὰς συμμα-
χας Νομάδας, ἐπὶ δὲ τὸ βασιλεῖον
τὰς τῶν Καρχηδονίων ἱππεῖς.
παρήγγειλε δὲ τὰς βίβας στρατιώ-
τας ἕκαστον παρακαλεῖν, ἀνα-
φέροντας τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης
ἐφ' αὐτὸν καὶ τὰς μεθ' αὐτῶν
παρωγεννημένας δυνάμεις. τοῖς
δὲ Καρχηδονίοις ἐκέλευσε τὰς
ἡγεμένους τὰ συμβησόμενα περὶ
πράξεων καὶ γυναικῶν ἐξαριθμεί-
σθαι, καὶ τιθέναι πρὸ ὀφθαλ-
μῶν, εἰ μὴ ἄλλως πως ἐπιβῇ τὰ
σῆς μάχης. οἱ μὲν ἔν ὅτῳ
εὐαίῳ τὸ παραγγελλθέν. Ἀν-
νίβας δὲ τὰς μεθ' αὐτῶν παρα-
γεγενητάς ἐπιπορευόμενος, ἥξειν
ἡδὲ παρκαλεῖ διὰ πλειόνων,
μνησθῆναι μὲν τῆς πρὸς Ἀλέξαν-
δρον ἀκατακτάτης συνηθείας, μνη-
σθῆναι δὲ τὴν πλῆθος τῶν προγε-
γενημένων αὐτοῖς πρὸς Ῥωμαίους
ἐγώνων· ἐν οἷς ἀπότητας γεγο-
νότας εἰς ἐλπίδα τῆς νικῆς εὐδέ-
πον, ἔφη, Ῥωμαίοις αὐτὰς ἀπο-
λαλοῦναι. τὸ δὲ μέγιστον, ἥξειν
λαμβάνειν πρὸ ὀφθαλμῶν, χω-
ρὶς τῶν κατὰ μέρος κινδύνων καὶ
τῶν ἀναριθμητῶν προτερημά-
των, τὴν τε περὶ τὸν Τρεβίαν
ποταμὸν μάχην πρὸς τὸν πα-
τέρα τῶ νῦν ἡγεμένῳ Ῥωμαίων,
ὁμοίως τὴν ἐν Τυρρήνιᾳ πρὸς
Φλαμίνιον μάχην, ἐπὶ δὲ τὴν
περὶ Κάννας λογομένην πρὸς

spatio deinde amplius quam
stadii relicto, Italicos milites,
qui secum venerant, a tergo
omnium constituit. Cornua
equitatu firmavit, laeuum
socii Numidae, dextrum equi-
tes Carthaginensium tenuerunt.
ducibus deinde praecepit,
vt suos quisque mili-
tes adhortarentur, iuberent-
que spem victoriae in se po-
nere, et eo, quem ex Italia
adduxerat, exercitu. Cartha-
ginienſibus vero, vt recensere-
rent iidem atque ob oculos
ponerent, si alius esset pu-
gnae exitus, quam optarent,
quae calamitas liberos ipso-
rum ac coniuges maneret. Et
illi quidem, vti fuerant iussi,
fecerunt: Hannibal vero eo-
rum ordines, qui secum ven-
nerant, obambulans, petebat
ab iis, multumque ipsos hor-
tabatur, meminissent commi-
litii, quod annos septemdecim
inuicem coluerant, me-
minissent illarum tot numero
pugnaram, quas cum Roma-
nis pugnaſſent: e quibus
quum semper inuicti disces-
ſissent, ne spem quidem vllam
se Romanis reliquiſſe vni-
quam vincendi. Ante omnia,
vt oculis sibi subiicerent, po-
stulabat, praeter tot certami-
na per partes habita, et in-
finitas numero victorias, prae-
lium, ad Trebiam cum hu-
ius ipsius Romanorum impe-
ratoris patre commissum,
praelium item in Etruria
cum Flaminio, necnon il-
lud, quod ad Cannas vocant,
cum Aemilio, quae omnia

Αἰμίλιον. ὃς ἔτε κατὰ πλη-
θος τῶν ἀνδρῶν, ἔτε κατὰ τὰς
ἀρετὰς ἀξίας εἶναι συγκρίσας
πρὸς τὸν νῦν ἐπιφερόμενον κίν-
δυνον. καὶ ταῦτα λέγων ἅμα
βλέπειν αὐτὸς ἐκέλευε, καὶ
τῇ τῶν ὑπαναντίων κατοπταύειν
τάξιν· ἡ γὰρ οἶον ἐλάττω, ἅλ-
λ' ἔδὲ πολλὸν μέρος εἶναι
τῶν τότε πρὸς αὐτὸς ἀγωνισα-
μένων, ταῖς γε μὴν ἀρεταῖς ἔδὲ
σύγκρισιν ἔχειν. ἐπειὺς μὲν
τοῦτο, ἀπητήτης ὄντας, ἐξ ἀπα-
ραίμῃ διαγωνίσθαι πρὸς σφᾶς·
τάτων δὲ τὸς μὲν ἐκτόνους εἶναι,
τοὺς δὲ λείψανα τῶν ἡττημένων
ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ πεφυγόντων
αὐτὸν πλεονάκεις. Διόπερ ᾔετο,
ἔχειν μὴ καταλύσαι μήτε τὴν
σφῶν αὐτῶν, μήτε τὴν τῷ
προσώτῳ δοξάν καὶ προσηγο-
ρίαν· ἅλ' ἀγωνισαμένους εὐ-
ψύχως βεβαιώσαι τὴν διαδεδο-
μένην περὶ αὐτῶν φήμην, ὡς
δυνάτων ἀητητήτων. Ταῦτα μὲν
εἶν καὶ τοιαῦτα παρακάλεσαν
ἐμφοτέροι.

12. Ἐπειδὴ δ' ἐκατέροις ἦν
εὐτρεπὴ τὰ πρὸς τὸν κίνδυνον,
πάσαι τῶν Νομαδικῶν ἱππέων
πρὸς ἀλλήλους ἀεροβολιζομένων·
τότε παρήγγειλε τοῖς ἐπὶ τῶν
ἐλεφάντων Ἀννίβας, ποιῆσαι
τὴν ἔφεδον ἐπὶ τοῖς ὑπαναντίαις.
Ἄμα δὲ τῷ πανταρχόθεν τὰς
σαλπικῆρας καὶ τὰς βυκίνας
ἐνταβεῖσαι, τινὰ μὲν διατρα-
χέοντα τῶν θηρίων ἐξαυτῆς ὤρ-
μησε καλίσσιν κατὰ τῶν βε-
βοηθηκόντων τοῖς Καρχηδονίοις

praelia cum praesenti certami-
ne nullo modo sint comparan-
da, siue ob virorum nume-
rum, siue ob virtutem militum.
Simul haec dicens respicere
in hostium aciem, eamque
conspicari iubebat. neque enim
pauciores tantum, verum ne
multefimam quidem partem
esse eorum, qui in prioribus il-
lis certaminibus secum decer-
tauerint. ad virtutem porro
quod attineret, ne institui qui-
dem comparationem ullam pos-
se. Nam illos, quum antea in-
uicti fuissent, viribus integris
secum rem gessisse; horum au-
tem alios esse illorum sobo-
lem, alios superstitis quas-
dam reliquias eorum, quos in
Italia ipsi vicissent, et qui saepe
in fugam a se fuissent. verū.
Videndum igitur illis esse, ne
suam sibi ipsi, et sui impera-
toris gloriam, et partum vir-
tute cognomen euerterent;
sed fortiter decertando late
sparsam de se famam, quasi es-
sent inuicti, magis magisque
firmarent. Ita vtrinque impera-
tores suas copias sunt cohortati.

12. Postea vero quam o-
mnia ad pugnam necessaria
ambo parauerant, quum Nu-
midici equites multo ante le-
uibus praeliis sese mutuo la-
cessere coepissent: tunc Han-
nibal eos, qui elephantis in-
fidebant, iussit, impetum in
hostem facere. Simulac tu-
bae cornuque vndique con-
cinnuerunt, parte bestiarum
prae metu retro auerfa, et in
Numidas Poenorum auxiliares
irruente, confestim Massanissa

Νομά-

Νομάδων· διὸ διὰ τῶν παρὶ τὸν
 Μασσανάσσην ταχέως ἐψιλώθη
 τὸ λαὸν κίρας τῶν Καρχηδονίων·
 τὰ δὲ λοιπὰ συμπέσοντα τοῖς
 τῶν Ῥωμαίων ἡροσφομέχοις ἐν
 τῇ μεταξὺ χωρίῳ τῶν παρατά-
 ξων, πολλὰ μὲν ἔπαχε κακὰ,
 πολλὰ δ' ἐποίησε τὰς ὑπαναντίας,
 ὥς ὅτε πεφοβημένα τὰ μὲν διὰ
 τῶν διατημάτων ἀξέπασσε, δε-
 ξαμένων αὐτὰ τῶν Ῥωμαίων
 ἀσφαλῶς κατὰ τὴν τῷ στρατηγῇ
 πρόνοιαν, τὰ δ' ἐπὶ τὸ δεξιὸν
 μέρος παραφυγόντα, διὰ τῶν
 ἱππέων συνακοντιζόμενα, το-
 λῶς εἰς τὸν ἐξω τόπον τῶν
 στρατοπέδων ἀξέπασαν. "Ὅτε δὲ
 καὶ Λαίλιος, ἅμα τῇ περὶ τὰς
 ἀλέφοντας ταραχῇ ἐμβαλὼν,
 ἠνάγκασε φυγεῖν τὰς τῶν Καρ-
 χηδονίων ἱππεὺς προτροπαδῆν.
 ἔτος μὲν ἐν ἐπείκετο τοῖς Φεύ-
 γεσι διδύμως· τὸ δ' ὁμοιον
 ἐποίησε καὶ Μασσανάσσης. Κα-
 τὰ δὲ τὸν καιρὸν τῆτον αἱ Φά-
 λκταις ἀμφοτέρω βαδὲν ἀλ-
 λήλως καὶ σοβαρῶς ἐπήσαν,
 πλὴν τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας μετ'
 Ἀνίβη παραγεγονότων· ἔτσι δ'
 ἔμεινον ἐπέχοντες τὸν ἐξ ἀρ-
 χῆς τόπον. Ἐπειδὴ δ' ἐγγύς
 ἦσαν ἀλλήλων, οἱ μὲν Ῥωμαῖοι,
 κατὰ τὰ πάτρια συναλαλάξαν-
 τες καὶ συμφοήσαντες τοῖς
 ἑξέφρεσι τὰς θυρεάς, προσέβαλον
 τοῖς ὑπαναντίοις· οἱ δὲ μισοφό-
 ροι τῶν Καρχηδονίων ἀδιάκριτον
 ἐποίησαν τὴν φωνὴν καὶ παρηλ-
 λωμένην. ἡ γὰρ πάντων ἦν
 κατὰ τὸν ποιητὴν ὁ αὐτὸς θρῆς,
 εἰ καὶ γῆρυς,

laeum cornu Punicae aciei
 equestri auxilio nudavit. Re-
 liqui elephantum medio inter
 geminas acies campo, impe-
 tu facto in Romanos velites,
 cum multis suis vulneribus
 ingentem hostium stragem
 edebant, donec metu con-
 sternati partim per aciei Ro-
 manorum intervalia erum-
 punt, Romanis sine ullo pe-
 riculo (id enim pro sua pru-
 dentia cauere Scipio) eos
 admittentibus, alii in dex-
 tram partem fuga delati, e-
 quitum iaculis confodiuntur,
 et ex acie penitus excidunt.
 Laelius ut turbatos a belluis
 vidit hostes, in eos inuectus,
 Carthaginiensem equitatum ef-
 fusam capere fugam compul-
 sit. Et Laelius quidem fu-
 gientes animose persequetur,
 idemque et Massaniissa
 quoque faciebat. Haec vero
 dum aguntur, utraque pedi-
 tum acies lentis ac superbis
 incessibus gradum promoue-
 bat, iis exceptis, qui ex Ita-
 lia cum Hannibale venerant:
 nam hi stationem, in qua
 primo fuerant positi, serua-
 runt. Vbi prope est ven-
 tum, Romani more patrio
 clamorem tollunt, et gladiis
 ad scuta concrepant, ac su-
 bito hostem adoriuntur. Car-
 thaginienarium mercenarii in-
 discretas et dissonas voces
 edebant, ut quibus vox ea-
 dem, quod ait poeta, non ef-
 fet, nec sonus idem.

Ἄλλη

Ἄλλη δ' ἄλλων γλώσσα, πολὺ-
κλήτοι δ' ἔσαν ἄνδρες,

*Sermo etenim varius varia de gen-
te vocatis,*

καθ' ἅπερ ἀρτίως ἐξηρῶδησάμην.

sicut paullo ante recensui.

13. Πάσης δ' ἥσης ἐκ χειρὸς καὶ κατ' ἄνδρα τῆς μάχης, διὰ τὸ μὴ δόρασι, μηδὲ ξίφεσι χρῆσθαι τὰς ἀγωνιζομένους, τῇ μὲν εὐχαρεία καὶ τὴν τόλμην προεἶχον οἱ μισθοφόροι τὰς ἀρχάς, καὶ πολλὰς κατατραυμάτιζον τῶν Ῥωμαίων· τῷ δὲ τῆς συντάξεως ἀκριβεῖ καὶ τῷ καθοπλισμῷ τιεσύνοντες οἱ Ῥωμαῖοι, μάλλον ἀπέβαινον εἰς τὸ πρόσθεν. ἅμα δὲ τοῖς μὲν Ῥωμαίοις ἐπομένῳ καὶ παρακαλόντων τῶν κατόπιν, τοῖς δὲ μισθοφόροις τῶν Καρχηδονίων ἢ συνεγγιζόντων, ἢ δὲ παραβοθάντων, ἅλ' ἀποδειλύνοντων ταῖς ψυχαῖς· πέρας ἐνέκλεισαν οἱ βάρβαροι, καὶ δόξαντες ἐγκαταλείπεσθαι προφανῶς ὑπὸ τῶν ἰδίων, ἐπιπεσόντες κατὰ τὴν υποχώρησιν εἰς τὰς ἐφ' ἑσώτας, ἔκτεινον τάς τε· ὃ καὶ πολλὰς ἠνάγκασε τῶν Καρχηδονίων ἀνδρωδῶς ἀποθανεῖν. Φοβεύμενοι γὰρ ὑπὸ τῶν μισθοφόρων, ἐμάχοντο παρὰ τὴν αὐτῶν προαίρεσιν ἅμα πρὸς τε ἰδίους καὶ πρὸς τὰς Ῥωμαίους. ποιήμενοι δὲ τὸν κίνδυνον ἐκστατικῶς καὶ παραπληγμένως, ἐκ ὀλίγης διέφθειραν καὶ τῶν ἰδίων καὶ τῶν ὑπερκεινίων. Καὶ δὴ τῷ τοιαύτῳ τρόπῳ συνέχεαν ἐπιπεσόντες τὰς τῶν αἰσίων σημαίας. Οἱ δὲ τῶν πριγκίπων ἡγεμόνες, συνθεασάμενοι τὸ γεγονός, ἐπέστησαν τὰς αὐτῶν τάξεις. τῶν δὲ

13. Quum in dextris omne certamen esset, ac vir cum viro confugeret, quia non hastis ac ne gladiis quidem res gerebatur, agilitate et audacia mercenarii Poenorum initio praeualebant, multosque adeo Romanos vulnerarunt: verum Romani eximia ordinatione suae aciei et genere armorum freti, gradum vltterius magis inferebant. Ac quoniam Romanos quidem sui, qui erant a tergo, et sequebantur, et vrgebant assidua cohortatione; contra mercenariis non appropinquabant Carthaginienfes, neque opem ferebant, sed prae metu animos despondebant: ad extremum in fugam barbari inclinarunt, ac qui manifesto proditos sese putarent a suis, dum se retro recipiunt, in eos, quos a tergo habuerant, irruentes, ipsos occidunt. Quae sane res fecit, vt multi Carthaginienfium strenue dimicando occumberent. a mercenariis namque caesi, praeter voluntatem simul cum suis, simul cum Romanis manus conferebant. qui ceu mente emota et more inusitato quum praeliarentur, et suorum et hostium multos peremerunt. Hoc igitur pacto in hastatos illati, ordines eorum conturbarunt. Quod vt animaduersum est a principum centurionibus, suos illis manipulos opposuerunt. Ita pars

μισθο-

μαθοφόρων καὶ τῶν Καρχηδονίων τὸ πλεῖστον μέρος τὸ μὲν ὑφ' αὐτῶν, τὸ δ' ὑπὸ τῶν ἑσάτων αὐτῶ κατακόπη. τὰς δὲ διασωζομένους καὶ Φεύγοντας ἐκ ἑαῶσα καταμνηστῆται τοῖς δυνάμεσιν Ἀννίβας, ἀλλὰ προβάλλουσι παραγγείλας τοῖς ἐπιστάταις, ἐκέλευσε μὴ παραδέξασθαι τὰς ἐγγίζοντας. ὅθεν ἰνυχκάσθησαν ὅτοι μὲν ποιεῖσθαι τὴν ἀποχώρησιν ἐπὶ τὰ κέρατα καὶ τὰς δὲ τῶν εὐρυχωρίας.

14. Γινόμενα δὲ τὰ μεταξὺ τόπων τῶν καταλειπομένων στρατοπέδων πλήρης αἵματος. Φόνος νεκρῶν, πολλὴν ἀπορίαν παρεῖχε τῇ τῶν Ῥωμαίων στρατηγῷ τὸ τῆς τροπῆς ἐμπόδιον. ὅ τε γὰρ τῶν νεκρῶν ὄλως, ὥς ἂν αἰμαφύρτων καὶ σωρηδόν πετωπότων, ἧ τε τῶν χυτῆν ἐβρίμμεων ὅπλων οὐκ τοῖς πτώμασιν αἰσθία δυσχερῇ τὴν δίοδον ἐμάλλα ποιήσιν τοῖς ἐν τάξει διαπορευομένοις. Οὐ μὲν ἀλλὰ τὰς μὲν τραυματίας εἰς τέπισιν τῆς παρατάξεως κοιμάμενος, τὰς δὲ διώκοντας τῶν ἑσάτων ἀνυπαλασάμενος διὰ τῆς σάλπιγγος, τὰς μὲν αὐτῶ πρὸ τῆς μάχης κατὰ μέσους τὰς πολεμίας ἐπέτρεψε· τὰς δὲ πρίγκιπας καὶ τριαρίους πυκνώσας ἐφ' ἐπείτερον τὸ κέρατος, προάγειν παρήγγειλε διὰ τῶν νεκρῶν. ἐπειδὴ δ' ὑπερβάντες ἐξ ἴτα τοῖς ἑσάτοις ἐγένοντο, συνέβη αὐτῶν αἱ Φάλαγγες ἀλλήλαις μετὰ τῆς μεγίστης ὀρμῆς καὶ προθυμίας. οὐτῶν δὲ καὶ τῶ πλήθει

maxima cum mercenariorum, tum Carthaginiensium, partim mutuis inuicem vulneribus, partim ab hastatis caesa. eo loci periit. Eos, qui caedi superfuerant ac fugiebant, in suam aciem misceri non est passus Hannibal; sed proximos a fronte ordines hastas praetendere iubens, ne appropinquantes admitterentur, impedit, ita ut cornua et late patentes circa campos peteret sicut coacti.

14. Enimvero quum esset omne spatium inter reliquas acies cruore caede ac vulneribus refertum, e parta iam victoria oriens impedimentum magna difficultate Romanum imperatorem afficiebat. Nam et labes sanguinis mortuorum, cruore resperforum, et qui acervatim aliis super alium ceciderant, ad haec arma passim disiecta, et cum ipsis cadaueribus temere iacencia, acies sub signis et ordinate procedenti viam difficilem praebebant. Scipio tamen, faucibus pone ultimam aciem subductis, et hastatis, qui hostem insequerantur, per tubicines. receptui illis canentes, reuocatis, ipsos quidem hastatos, eo loci stare ante pugnam iussos, mediae Poenorum aciei opposuit; principes vero triariosque densare ordines, et per strages mortuorum pergere ad utrumque cornu iubet. Qui superatis viae impedimentis, ubi frontem aequatam cum hastatis efficiebant, ingenti ardore et alacritate animorum acies ani-

καὶ τοῖς Φρονήμασι καὶ ταῖς ἀρεταῖς καὶ τοῖς καθοπλισμοῖς παρὰ πλεονεξίαν ἀμφοτέρων, ἄκριτον ἐπὶ πολὺ συνέβαινε γενέσθαι τὴν μάχην, ἐν αὐταῖς ταῖς χώραις ἀναποδνησκόντων τῶν ἀνδρῶν διὰ Φιλοτιμίαν, ὥς οἱ περὶ τὸν Μασσανάσσην καὶ Λαίλιον ἀπὸ τῆς διώγατος τῶν ἱππέων ἀνακάμπτοντες, δαμονίως εἰς δέοντα παρὸν συνῆψαν. ὧν προσπεσόντων τοῖς περὶ τὸν Ἀννίβαν κατόπιν, οἱ μὲν πλείους κατανόησαν ἐν τῇ τάξει· τῶν δὲ πρὸς Φυγὴν ὀρμησάντων ὀλίγοι μὲν τελέως διέφυγον, ἅ τε τῶν ἱππέων ἐν χειρσὶν ὄντων, καὶ τῶν τόπων ἐπιπέδων ὑπαρχόντων. ἔπεσον δὲ τῶν Ῥωμαίων ὑπὲρ τὴν χιλίαν πεντακοσίαις, τῶν δὲ Καρχηδονίων περὶ δις μυριάς, αἰχμάλωτοι δ' ἐέλωσαν ἡ πολὺ τέτων ἐλάττω.

15. Ἡ μὲν ἂν ἐπὶ πασι γενομένη μάχη, καὶ τὰ ὅλα κρίνασα Ῥωμαίους διὰ τῶν προσηρμένων ἡγεμόνων, τοῖσιν ἔχουσιν τὸ τέλος. Μετὰ δὲ τὴν μάχην Πόπλιος μὲν, ἐπακολουθήσας καὶ διαρπάσας τὸν χάρακα τῶν Καρχηδονίων, αὐτοῖς ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἰδίαν παρεμβολήν· Ἀννίβας δὲ, μετ' ὀλίγων ἱππέων κατὰ τὸ συνεχὲς ποιόμενος τὴν ἀναχώρησιν, εἰς Ἀδρύμνητα διεσώθη, πάντα τὰ δυνατὰ ποιήσας κατὰ τὸν κίνδυνον, ὅσα τὸν ἀγαθὸν ἔδει εἰρηγόν, καὶ πολλῶν ἤδη πραγμάτων πείραν εἰληφότα. Πρῶτον μὲν γὰρ εἰς λόγους συνελεῖσθαι ἐπειράθη, δι' αὐτῇ λύσιν ποιήσασθαι τῶν ἐνεστώτων. ταῦτα δ' ἐστὶν ἡ

bae concurrerunt. Quae et numero, et animis, et virtute atque armatura pares inter se quum essent, in ipso vestigio prae obstinatione morientibus, qui confligebant, diu pugna neutro inclinata stetit, donec Massanissa et Laelius, qui equites persequebantur, inde reuertentes, sane quam in tempore et diuinitus adueniunt. quibus Hannibalis aciem auersam inuadentibus, plerique Poenorum in suis stationibus sunt trucidati, pauci omnino eorum, qui se in pedes coniecerant, penitus effugerunt; nam et equites cominus eos caedebant, et loca plana erant. Ceciderunt Romanorum circiter decem et plures; Carthaginiensium supra centum viginti. par ferme numerus captus est.

15. Hunc habuit exitum ultima illa pugna, per dictos imperatores commissa, quae orbis imperium Romanis adiudicauit. A praelio P. Cornelius, postquam aliquamdiu hostem esset infecutus, et Poenorum castra diripuisset, in sua mox reuertitur. Hannibal, cum equitibus paucis se recipiens, continuis itineribus Adrumetum tandem euasit, omnia in praelio expertus, quae a bono imperatore et magno rerum usu praedito, poterant praestari. Iam primum cum Scipione congressus, ut ad concordiam sua opera res deduceretur, laborauit. Quod quidem consilium prodentis ho-

πρόβον-

προδόντες τὰ κατορθώματα, αἱ δ' ἀπικνύντες τῇ τύχῃ, καὶ προορωμέναι τὰ περὶ τὰς μάχας ἀββαίνοντα παραλόγα. Μετὰ δὲ ταῦτα συγκατατάς εἰς τὸν πύδουον, ὅπως ἐχρήσατο τοῖς πράγμασιν, ὥστε μὴ δυνατόν εἶναι, βέλτων πρὸς Ῥωμαίους ἀγῶνα συστήσασθαι παρακλησίου καὶ δουλοπλοῦν χρώμενον, ὃ τότε συνεστήσατο Ἀννίβας. ὥστε γὰρ δυσδιασκάπτει τῆς Ῥωμαίων τάξεως καὶ δυνάμεως, τὸν ἄνδρα συνέβη καὶ καθόλη καὶ κατὰ μέρη μάχεσθαι πρὸς πάντας τὰς ἀτιφανεῖας, διὰ τῆς μιᾶς ἀπαξίας, αἱ τῶν ἑγγιστα τῷ δαινῷ σημειῶν συνεπιστραφεῶν πρὸς τὸ δεόμενον. ἔτι δὲ τῷ καὶ δουλοπλοῦν σκέτην καὶ θράσους παρασκευάζοντος, καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῷ θυρεῷ, καὶ τὴν τῆς μαχηρίας ὑπομονὴν τῶν πληγῶν, δύστυχοι γίνονται καὶ δυσκαταγύνονται διὰ τὰς προειρημένους αἰτίας.

16. Ἀλλ' ὅμως πρὸς ἕκαστα τῶν ὅπως ἐνδεχομένης Ἀννίβας ἐκ τῶν κατὰ λόγον ἡρωόσατο τὰρ αὐτὸν τὸν καιρὸν, ὥσ' ὑπερβολὴν μὴ καταλιπεῖν. τὸ μὲν γὰρ τῶν ἐλεφάντων πληθὺς ἐξ αὐτῆς παρεσκευάσατο, καὶ τότε προεβάλλετο, χάριν τῷ συνταράξαι καὶ διασπᾶται τὰς τάξεις τῶν ὑπεναντίων· τὰς δὲ μυθοφόρους προέταξε, καὶ τὰς Κερκηνίους· ἔθηκε μετὰ τῆς, ἕνεκα τῷ προεκλύται μὲν τῷ κόπῳ τὰ σώματα τῶν πολέμων, ἀχρεϊῶσι δὲ τὰς ἀκμὰς

fit victoriam non est, verum eius, qui fortunae diffidat. et inopinatos atque mirabiles praeliorum euentus prouideat. Praelio deinde cum hoste suscepto. ita omnia administravit, vt, qui eodem genere armorum vteretur, certamen cum iis instituere maiore arte non potuerit, quam ab Hannibale tum sit factum. Nam quum Romanae aciei instructio solui ac diuelli sit difficilis, euenit, vt singuli et vniuersi et per partes in omnia latera pugnent, idque per eam, quae semel initio facta fuerit, aciei ordinationem; quod semper quae periculo proxima sunt signa eo, quo res vocat. vna sese conuertant. Accedit, quod genere ipso armorum securitatem et audaciam praebente (nam et scutum magnitudinem habet, et gladius sufferre ictus potest;) acerrima propter has causas praelia cient. et victoriam hostibus difficillime concedunt.

16. Hannibal tamen ad vnumquodque horum ita suas copias, quantum eius fieri poterat, rationes secutus probabiles, accommodauerat e re nata, vt nihil quiret aptius excogitari. Nam et a principio multos sibi comparauerat elephantos, et tunc in prima fronte eos collocauerat, vt ordines aciei Romanae conturbarent et diuellerent. Iam mercenarios in prima acie. et proximos his Carthaginienfes statuerat; tum vt hostium corpora ante veram pugnam labore fatigaret, praequae multitudine eorum, qui

τῶν

τῶν ὅπλων διὰ τὸ πλήθος τῶν
Φονευομένων, ἀναγκάσαι δὲ
τὰς Καρχηδόνιους, μίσους ὄν-
τας, μένειν καὶ μάχεσθαι κα-
τὰ τὸν ποιητὴν,

Ὅφρα καὶ ἐκ εἰέλων τις ἀναγκάῃ
πολεμίζῃ.

Τὰς δὲ μαχιμωτάτας καὶ εὐσι-
μωτάτας τῶν ἀνδρῶν ἐν ἀπο-
στάσει παρενέβαλε, χάριν τῇ
προσομιλίας ἐκ πολλῆς τὸ συμ-
βῶναι, καὶ διαμένοντας ἀκα-
ρούς τοῖς τε σώμασι καὶ ταῖς
ψυχαῖς, σὺν καιρῷ χρῆσασθαι
ταῖς σφετέραις ἀρεταῖς. Εἰ δὲ
πάντα τὰ δυνατὰ ποιήσας πρὸς
τὸ νικᾶν ἐσφάλη, τὸν πρὸ τέ-
τε χρόνον ἀήττητος ὦν, συγ-
γνώμην δοτέον. ἔτι μὲν γὰρ
ὅτε καὶ ταυτόματον ἀντέπραξε
ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν ἀγαθῶν ἀν-
δρῶν· ἔτι δ' ὅτε πάλιν κατὰ
τὴν παροιμίαν,

Ἐθλὸς ἐὼν, ἄλλο κράττερος ἀντι-
έτυχεν.

ὃ δὲ καὶ τότε γεγονέναι περὶ
ἐκείνων φήσκειν ἄν τις.

Ὅτι τὰ ὑπεραίροντα τὴν
κοινὴν συνήθειαν, πρὸς τὸ
ἐκκαλεῖσθαι ἔλεον γιγνόμενα,
εἰὼν μὴ αὐτοπαθῶς, ἀλλὰ
καθ' ὑπόκρισιν γίγνηται, ἐκ
ἔλεον, ἀλλ' ὀργὴν ἐξεργάζε-
ται καὶ μῖσος.

Τὰ προτετιμωμένα ὑπὸ τῆς
Σκιπίωνος τοῖς Καρχηδόνι-
οῖς τὸ συγχωρεῖσθαι αὐτοῖς
εἰρήνην.

occiderentur, arma inimico-
rum hebetatis mucronibus red-
deret inutilia, tum vt Cartha-
ginienfes stare et pugnare co-
geret in media positos acie;

Vnde vel innitit ubi sit pugnare
necesse,

sicut ait poeta. Pugnacissimos
vero suorum et maxime stabi-
les aliquanto spatio a ceteris
separauerat, vt multo ante
praelii euentum prospicerent,
et corporibus animisque inte-
gri manerent, ac mox, vbi
foret opportunum, vires suas
animose exercerent. Quod si
eum, postquam omnia fecisset,
quae ad vincendum poterant
fieri, spes est frustrata, virum
ante eam diem inuictum, ve-
nia ipsi danda. Nam interdum
virovum fortium inceptis for-
tuna ipsa et casus resistunt.
Interdum vero id euenit, quod
prouerbio dici solet, vt

Occurrat fortis, qui magis fortis
erat.

quod tunc Hannibali contigif-
se aliquis merito dixerit.

Quae communem consuetu-
dinem excedunt, et ad captan-
dam misericordiam fiunt, ea
si non ex vero affectu, sed
per simulationem fiunt, non
misericordiam, sed iram et
odium concitare.

Conditiones pacis a Scipio-
ne Carthaginiensibus oblatae,
vt pacem illis concederet.

Πῶς

Πῶς Ἀννίβας Γίσγωνα, *Quomodo Hannibal Giskonem, oblati conditionibus contradicere parantem, de superiore loco detraxerit: et Carthaginienses impulerit, ut pacem iis legibus facerent.*
 αὐτὶ ἐλέγαν τοῖς προτενομένοις μέλλοντα, καὶ ἤδη καταρχόμενον κατέσκαπεν ἀπὸ τοῦ βήματος, καὶ τὰ προτενόμενα ἔπεισε δεχέσθαι τὰς Καρχηδονίους.

17. **Τ**ὰ γὰρ ὑπερκίροντα τὴν κοινὴν συνήθειαν τῶν παρ' ἐνίοις ἐθισμῶν ὅταν μὲν αὐτοπαθῶς δόξῃ γίνεσθαι, διὰ τὸ μέγεθος τῶν συμπτωμάτων, ἔλεον ἐκκαλεῖται παρὰ τοῖς ὁρῶσι καὶ τοῖς ἀκούσι, καὶ συγκαταίνῃ πως ἕκαστον ἡμῶν ὁ ξενομάς· ἐπὶ δὲ φαίνεται γοητείας χάριν καὶ κατ' ὑπόκρισιν γίνεσθαι τὸ τοῖσιν, ἢ ἔλεον, ἀλλ' ὀργὴν ἐξαργάζεται καὶ μῦθος. ὁ καὶ τότε συνέβη γενέσθαι περὶ τὰς πρᾶσβευτάς τῶν Καρχηδονίων. Ὁ δὲ Πόπλιος διὰ βραχέων ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτάς· ὥς ἐκείνων μὲν χάριν εἶδεν ὀφείλασι ποιεῖν φιλόανθρωπον, ὁμολογούντων αὐτῶν, διότι καὶ τὸν πόλεμον ἐξ ἀρχῆς ἐπενέγκαιεν Ῥωμαίοις παρὰ τὰς συνθήκας, ἐξαυδραποδισάμενοι τὴν Ζεκανδαίων πόλιν, καὶ πρῶην παρασκοπιδήσαν, ἀδετήσαντες τὰς ὁρὰς καὶ τὰς ἐγγράπτως ὁμολογίας· αὐτῶν δὲ χάριν ἔφασαν καὶ τῆς τύχης καὶ τῶν ἀνθρωπίνων κακρίσθαι σφίσι πρῶως χρῆσθαι καὶ μεγαλοψύχως τοῖς πράγμασι. Φανησάθαι δὲ τετο κακείνοις ἔφησεν, εἰαν ὁρῶς διαλαμβάνωσι

Tom. II.

17. **Q**uae communem consuetudinem et vulgo receptos mores excedunt, ea quoties ex vero affectu existimantur proficisci, propter calamitatum magnitudinem, videntium atque audientium misericordiam solent elicere; nec fere est quisquam nostrum, quem rei nouitas non commoueat. At quoties fallendi studio et per simulationem eiusmodi aliquid fit, non commiseratio, sed ira et odium sequuntur; quod tunc legatis Carthaginiensium accidit. Eos Scipio paucis ita coepit alloqui: ipsorum quidem causa nihil quicquam esse, cur ullam ipsis humanitatem tribuere Romani debeant, quando etiam ipsi fateantur, se et iam inde a principio Romanis contra foedera bellum intulisse, cum Saguntinorum urbem exciderunt, et nuper fidem violasse, cum iusiurandum et scripto iam comprehensas leges pacis antiquarunt. Decreuisse tamen Romanos, tum suamet ipsorum causa, tum propter fortunam et rerum humanarum conditionem, pro sua lenitate et animi magnitudine cum ipsis agere. Ac ne ipsos quidem aliter dixit existimatu-
 C c

πεινι

παρὶ τῶν ἀνασώτων. ἔ γάρ, εἴ τι πάχειν ἢ ποιεῖν ἢ δίδοναι σφίσιν ἐπιταχθήσεται, τὸτο δεῖ νομίζαν δεινόν· ἀλλ' εἴ τι συγχωρηθήσεται Φιλάνθρωπον, τὸτο μᾶλλον ἡγεῖσθαι παράδοξον, ἐπεὶ περὶ ἡ τύχῃ, παρελαύνη τὸν ἔλαον αὐτῶν καὶ πῇ συγγνώμῃ διὰ τὴν σφατέραν ἀδικίαν, ὑποχειρίως παροίκασι τοῖς ἐχθροῖς. Ταῦτα ἰετὸν ἔλεγε τὰ Φιλάνθρωπα δίδωμενα, καὶ πάλιν ἃ δέον ἦν ὑπομένειν αὐτός.

18. Ἡ δὲ τὰ κεφάλαια τῶν προτεινομένων ταῦτα. Πόλεις ἔχον κατὰ Λιβύην, ἃς καὶ πρῆτερον ἔχον, ἢ τὸν τελευταῖον πόλεμον ἐξεργεσὲν Ῥωμαίοις, καὶ χώρας, ἦν καὶ τὸ παλαιὸν ἔχον, κτήνη, καὶ σώματα, καὶ τὴν ἄλλην ὑπαρξιν. ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀσινεῖς Καρχηδονίως ὑπάρχουσιν, ἔδεσι καὶ νόμοις χρῆσθαι τοῖς ἰδίοις, ἀφραγῆτες ὄντας. Ταῦτα μὲν ἐν ἦν τὰ Φιλάνθρωπα. τὰ δ' ἐναντία τούτοις πάλιν· τὰ κατὰ τὰς αἰσχροῦς ἀδικήματα γινόμενα πάντα Καρχηδονίως ἀποκαταστήσαι Ῥωμαίοις, τὰς αἰχμαλώτας καὶ δραπέτας ἐκ πάντος ἀποδόναι τῷ χρόνῳ, τὰ μακρὰ πλοῖα παραδόναι πάντα, πλὴν δέκα τριηρῶν. ὁμοίως καὶ περὶ τὰς ἐλέφαντας. πύ-

sentium statum recte considerarent. non enim si quid aut pati, aut facere, aut dare ipsis fuerit imperatum, durum hoc et graue illis debere videri; verum illud potius pro miraculo ipsis fore habendum, si quid benignius obtinerent, postquam eos fortuna, omni misericordiae spe ac veniae a se destitutos, propter ipsorum perfidiam in potestatem hostium tradidit. Haec locutus Scipio, tum benigniores conditiones pacis recensuit, tum et alia, quae ipsos oporteret sufferre.

18. Erant autem oblatarum conditionum praecipua capita haec. Quas urbes in Africa prius tenuissent, quam ultimum hoc bellum populo Rom. inferrent, quos item agros antea possedissent, quae pecora, aut quas alias facultates, omnia tenerent. Immunes ab omni damno hostili Carthaginenses ab eo die essent, ut liberi institutis legibusque suis viuerent, neque ullo praesidio tenerentur. Et benigniores quidem condiciones huiusmodi erant: duriores contra istae. Quaecumque per inducias Carthaginenses maleficio abstulissent, omnia Romanis restituerent. Captiuos item et fugitiuos sine ulla temporis praescriptione redderent. Naves longas omnes, praeter decem triremes, traderent. Siremps lex et de elephantibus ut esset. Bellum extra

λεμὸν

λαμον μηδὲν τῶν ἔξω τῆς Λιβύης ἐπιφέρειν καὶ πόλιν, μηδὲ τῶν ἐν τῇ Λιβύῃ χωρὶς τῆς Ῥωμαίων γνῶμης. οἰκίας, καὶ χώραν, καὶ πέλας, καὶ ὅ τι ἕτερον ἐστὶ Μασσανάσων τῷ βασιλεῶς, ἢ τῷ προγόνου, ἐντὸς τῶν ἀποδεχθῆσομένων ὅρων αὐτοῖς, πάντα ἀποδῆναι Μασσανάσῃ. σιτομετρεῖσθαι τὴν δύναμιν τειμήν, καὶ μισθοδοτῆσθαι μέχρι ἂν ἐκ Ῥώμης ἀντιφανεῖται τι, κατὰ τὰς συνθήκας. ἐξενεγκεῖν ἀργυρίαις τάλαντα μύρια Καρχηδονίαις ἐν ἔτεσι πεντήκοντα, φέροντας κατ' ἑκάστον ἑνιαυτὸν Εὐβοικὰ τάλαντα διακόσια. ὁμήρους δύναι πείσας χάριν ἑκατὸν, ὅς ἂν προγράψαι τῶν νέων ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων, μὴ νεωτέρους τεσσαρεσκαίδεκα ἔτων, μηδὲ πρεσβυτέρους τριάκοντα.

19. Ταῦτα μὲν ἔν ὃ στρατηγὸς ἔπε τῶν Ῥωμαίων τοῖς πρεσβυταῖς· οἱ δ' ἀκύβητες ἠπάγοντο, καὶ διεσάφην τοῖς ἐν τῇ πατρίδι. Καθ' ὃν δὴ καιρὸν λέγεται, μέλλοντός τινος τῶν ἐκ τῆς γερουσίας ἀντιλέγειν τοῖς προτεταγομένοις, καὶ καταρχομένῃ, προελθόντα τὸν Ἀννίβαν κατασπάσαι τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ βήματος. τῶν δὲ λοιπῶν ἀεργαθέντων, διὰ τὸ παρὰ τὴν συνθήκην αὐτὸν τότε

Africam nemini omnino inferrent, ac ne in Africa quidem ulli, iniussu populi Romani. Quas domos, agros, urbes, aut quodcunque aliud tenerent, quod Massaniissae fuerit, aut maiorum eius, intra fines ipsis demonstrandos, omnia Massaniissae redderent. Frumentum exercitui stipendiūque auxiliis, donec ab Roma super conditionibus pacis foret responsum, praestarent. Decem millia talentum argenti, descripta pensionibus aequis ducenum Euboicorum talentum, in annos quinquaginta soluerent. Obsides fidei caussa darent, quos Scipio e Carthaginensium pube elegeret, ne minores quatuordecim annis, neu triginta maiores.

19. Haec Romanus imperator Carthaginensibus dixit legatis. qui iis auditis, quanto citius domum reuersi, in concione rem edunt. Fama est, quum eo tempore quidam e senatorum numero, oblatis pacis conditionibus contradicere aggrediretur, iamque esset orsus dicere, processisse Hannibalem, et arreptum e superiore loco hominem detraxisse. deinde ceteris, quod praeter consuetudinem liberae

πράξει· πάλιν τὸν Ἀννίβαν ἀναστάντα Θάνατον Φασίν, ἀγνοεῖν, καὶ συγγνώμην ἔχειν, εἴ τι παρὰ τὰς ἐθισμῶς πράττει, γινώσκοντας, ὅτι τὴν μὲν ἐξοδὸν ἐκ τῆς πατρίδος ἐνναέτης ὦν ποιήσαστο, πλείω δὲ τῶν πέντε καὶ τετταράκοντα ἐτῶν ἔχων εἰς αὐτὴν ἐπανήκοι. Διόπερ ἤξις μὴ τῆτο σκοπεῖν, εἴ τι παραπέποικα τῆς συνηθείας· πολὺ δὲ μᾶλλον εἰ τοῖς πατρίδος πράγμασιν ἀληθινῶς συμπάσχει, διὰ γὰρ ταῦτα καὶ νῦν εἰς τὴν ἀλογίαν ἐμπεπταμέναι ταύτην. Θανμᾶτον γὰρ αὐτῷ Φανῆναι καὶ τελῶς ἐξηλαγμένον, εἴ τις, ὑπάρχων Καρχηδόνιος, καὶ συνειδὼς τὰ βεβηλευμένα καὶ κοινῇ τῇ πατρίδι καὶ κατ' ἰδίαν διασφαλεῖς ἡμῶν κατὰ Ῥωμαίων, εἰ προσκυνεῖ τύχην, εἰ γενομένης ὑποχείριμος τοιαύτων τυγχάνει Φιλανθρωπιῶν· ὅς ἂν τις ὀλίγοις πρότερον ἡμέραις ἤρετο, τί ποτ' ἐλπίζουσι κείσεσθαι τὴν πατρίδα, κρατησάντων Ῥωμαίων, εἰδ' ἂν εἶπαι οἱ τ' ἦσαν, διὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῶν προφανομένων αὐτοῖς κακῶν. Διόπερ ἤξις καὶ νῦν μὴ ἐπὶ λόγον ἄγειν, ἀλλ' ὁμοθυμαδὸν δεξιμένους τὰ προτεινόμενα δύσιν τοῖς θεοῖς, καὶ πάντας εὐχεσθαι, βαβυλώσας ταῦτα τὸν δῆμον τῶν Ῥωμαίων. Φανέντος δὲ Φρονίμως αὐτῆς καὶ τοῖς καιροῖς οἰκείως συμβαλεῖν, ἐδοξε ποιεῖσθαι τὰς συν-

ciuitatis id fecisset Hannibal, irascentibus, iterum surrexisse Hannibalem, et ignorantia lapsum se dixisse, dignumque esse, cui veniam tribuerent, si quid praeter mores faciat, memores, novem se annorum ab Carthagine esse profectum, quo nunc maior annis quinque et quadraginta redierit. Postulare igitur, ne illud attenderent, si quid aduersus morem consuetum peccaret; verum illud potius, ecquid vero affectu patriae rebus afflictis condoleat. eam siquidem esse causam, cur hoc per imprudentiam admiserit. Sibi namque mirum esse visum, et plane a statu praesenti alienum, si quis cuius Carthaginienfis, non ignarus eorum, quae tum publice patria, tum priuatim singuli ciuium in Romanos consuluisse, non iam adoraret fortunam, quod in eorum potestate positus conditiones adeo benignas impetret: quum ante paucos dies si quis ciues interrogasset, vbi Romani vicissent, ecquid patriam mali putarent fore passuram, ne dicere quidem potuissent, ea magnitudo ingentium malorum vnicuique ob oculos versabatur. Igitur nunc quoque aequum censere se, ne ad conciones rem deducerent, sed communis sententia obitas conditiones vniuersi probarent, ac rem sacram diis facerent, cunctique eos venerarentur, vt pactas leges foederis ratas esse populus Rom. iuberet. Prudens et temporibus conueniens Hannibalis consilium quum esset vi-

θήκης

θήκας ἐπὶ τοῖς προειρημένοις. καὶ τὸ μὲν συνέδριον παραυτίκα πρεσβευτάς ἐξέπεμπε τὰς ἀντομολογησάμενους περὶ τούτων.

Πῶς ὅτε Φίλιππος καὶ Ἀντίοχος, οἱ βασιλεῖς, Φιλίαν ὑποκρινάμενοι πρὸς Πτολεμαῖον τὸν Φιλοπάτορα, ἕως ἔζη, αὐτίκα τελευτήσαντος αὐτοῦ ὥρμησαν ἐπὶ τὸ διελόμενοι τὴν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἀρχὴν ἐκαναλίσθαι τὸν ἀπολελειμμένον.

Πολυβίῳ ἐπίσσις, πῶς τὸ δαιμόνιον τὰς προειρημένους βασιλέας ἐτίσατο πικρῶς, καὶ τῷ παιδὶ τὴν βασιλείαν διὰ Ῥωμαίων διεσώσατο.

20. **Τ**ὺτο δὲ τίς ἐκ ἂν θαυμάσειε, πῶς, ὅτε μὲν αὐτὸς ὁ Πτολεμαῖος ζῶν ἔπρουσιετο τῆς τέτων επικυρίας, ἵτοιμοι βοηθεῖν ἦσαν· ἔπε δ' ἐκείνος μετήλλαξε, κατελιπὼν παιδίον νήπιον, ὃ κατὰ φύσιν ἀμφοῖν ἐπέβαλε συνσείζειν τὴν βασιλείαν, τότε παρακαλέσαντες ἄλλήλους ὥρμησαν ἐπὶ τὸ διελόμενοι τὴν τῷ παιδὸς ἀρχὴν ἐκαναλίσθαι τὸν ἀπολελειμμένον, ἃ δ' ἔν, καθάπερ οἱ τύραννοι, βραχύσιαν δὴ τινα προβαλλόμενοι τῆς αἰχλῦνης πρόφατιν, ἀλλ' ἐξαυτῆς, ἀναιδῆ καὶ θρηνηδῶς ἕως, ὥς προσέφθειν τὸν λεγόμενον τῶν ἰχθύων

visum, placuit, in eas, quae sunt ante expositae conditiones pacem facere. Ac statim a senatu missi sunt legati, qui in propositas leges pacis consentirent.

Quomodo Philippus et Antiochus, reges, simulata emicitia cum Ptolemaeo Aegypti rege, cognomento Philopatore, quoad vixit, statim ab eius morte consilium inierunt occidendi pupilli ab eo relictī, et regni inter se diuidendi.

Polybii observatio, quomodo diſſorum regum perfidiam ultum sit numen diris supplicii, et pupillo regnum per Romanos seruari.

20. **Q**uis mortalium non admiraretur. Antiochum et Philippum Ptolemaeo, dum erat in viuis, et eorum auxilio non indigebat, paratos fuisse opem ferre: postea vero, quam idem fato esset functus, puero pupillo relicto, cui suum conseruare regnum iure naturae tenebantur, mutuis hortatibus sese inuicem concitasse, vt, diuiso inter sese pupilli imperio, ipsum tollere aggredierentur? Facerent saltem quod tyranni solent, et pudori suo leuem aliquem praetextum obtenderent. Nunc ita repente, ea impudentia et adeo ferina rabie sunt grassati, vt tritum prouerbium iure tollerent, piscium eam esse vi-

βίον, ἐν οἷς φατίν, ὁμοφύλοις ἔτι, τὴν τῷ μείονος ἀπώλειαν τῷ μείζονι τροφὴν γίνεσθαι καὶ βίον. Ἐξ ὧν τίς ἔκ ἂν ἐμβλέψας, οὐδὲν εἰς κάτοπτρον, εἰς τὴν συνδήκην ταύτην, αὐτόπτης δόξειε γίνεσθαι τῆς πρὸς τὰς θεὰς ἀσεβείας, καὶ τῆς πρὸς τὰς ἀνθρώπους ἀμότητος, ἔτι δὲ ὑπερβαλλέσσης πλεονεξίας τῶν προειρημένων βασιλέων; ἢ μὴν ἄλλ' αἱ τίς ἂν εἰκότως τῇ τύχῃ μεμψόμενος ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων πραγμάτων ἐν ταῖς ἀντικαταλλαγῇ, διότι ἐκείνοις μὲν ἐπέθηκε μετὰ ταῦτα τὴν ἀριζήσαν δίκην, τοῖς δ' ἐπιγενομένοις ἐξέθηκε κάλλιστον ὑπόδειγμα πρὸς ἐπανόρθωσιν, τὸν τῶν προειρημένων βασιλέων παραδειγματισμὸν. ἔτι γὰρ αὐτῶν παρασπονδούντων μὲν ἄλλήλους, διασπωμένων δὲ τὴν τῷ πατρὸς ἀρχὴν, ἐπισήματα Ῥωμαῖος, ἃ ἐκείνοι κατὰ τῶν πέλας ἐβλαψάντο παρανόμως, ταῦτα κατ' ἐλαίνην δικαίως ἐκύρωσε καὶ καθήκοντως. παρουστικά γὰρ ἐκότεροι διὰ τῶν ὅπλων ἡττηθέντες, ἢ μόνον ἐκωλύθησαν τῆς τῶν ἀλλοτρίων ἐπιθυμίας, ἀλλὰ καὶ συγκλείθεντες εἰς φόβος, ὑπέμειναν Ῥωμαίοις τὸ προσκττόμενον. τὸ τελευταῖον ἐν πένυ βοαχεῖ χρόνῳ τὴν μὲν Πτολεμαίᾳ βασιλείαν ἢ τύχῃ διαρῶσα, ταῖς δὲ τέττων δυνασείαι; καὶ τὰς διαδόχους τὰς μὲν ἄρδην ἀναστὰς ἐποίησε καὶ πανωλέθρους, τὰς δὲ μικρὰ δὲν τοῖς αὐτοῖς περιέβαλε συμπτώμασι.

tam. nam inter hos, etiam eiusdem generis, minoris perniciem maioris aiunt esse alimentum ac vitam. Enimvero quis foedus inter istos ictum considerans, non sibi videatur quasi in speculo suismet oculis spectare impietatem aduersus deos, crudelitatem erga homines, et profundam quandam auaritiam istorum regum? Sed enim si quis propter ista fortunam accusauerit, (quod videtur merito potuisse,) et illius administrationem rerum humanarum: redeat hic cum illa in gratiam, quae meritas mox ab istis poenas exegit, et documentum posteris corrigendi vitam ac mores, dictorum regum supplicium per omnium ora traductum, proposuit. Adhuc enim ipsi sese quidem mutuis fraudibus appetebant, pupilli vero regnum diuidebant, cum ecce fortuna, Romanis in eos immisiss ac concitatis, quae ipsi in alios scelesse machinati fuerant, eadem iure merito aduersus ipsos rata esse iussit. Mox enim ambo victi armis non solum aliena concupiscere sunt impediti, sed etiam eo necessitatis redacti, vt tributum pensarent, et dicto audientes esse Romanis cogerentur. Ac tandem fortuna, quum Ptolemaei regnum, breuissimo tempore interiecto, in pristinum statum restituisset, horum dominationes ac successores partim funditus euertit deleuitque omnes; partim calamitatibus non sane multo leuioribus afflixit.

Πῶς

Πῶς οἱ ἐν Βιθυνίᾳ Κιανοὶ
μεγίσταις περιέπεσον συμφο-
ραῖς διὰ τὴν αὐτῶν ἀβελίαν
καὶ κακοπολίτειαν.

Quomodo Ciani, Bithyniae
populus, in maximas calamita-
tes imprudentia sua et pra-
ua administratione suae reip.
inciderunt.

Ὅτι τὸ τῶν ἀνθρώπων
γένος καὶ τῶν ἀλόγων ζώων
πολλοὶς ἐστὶν ἀφρονέστερον.

Homines interdum ipsis bru-
tis animalibus esse impruden-
tiores.

Πῶς ὁ Φίλιππος, παραι-
σπονδῶντι τῷ κηδεῖ· Πρωσία
Βεβοηθηκῶς καὶ τοῖς τῶν Κια-
νῶν· πολλὰ ὁμῶς πεπλημ-
μεληκῶς εἴη.

Quomodo Philippus, Pru-
siae genero opem ferens in
caussa iniusta, multa simul
peccauerit.

Πῶς οἱ Ῥόδιοι ἀπαθηρί-
σθαι πρὸς τὸν Φίλιππον, διὰ
τὴν αὐτῆς παρανομίαν· ὡς τὰς
ταλαιπώρους Κιανούς.

Quomodo populus Rhodia-
rum in Philippum odium acer-
rimum conceperit, ob scelera
ipsius in miseros Cianos.

Πῶς καὶ τοῖς Αἰτωλοῖς μύ-
σος ἐκ ταύτης τῆς πράξεως
ἐνεργήσαστο.

Quomodo etiam Aetolis pro-
pter eandem causam in odium
venerit.

21. **Κ**ιανὸν μὲν ὅν περιέπε-
σον τηλαμῆταις συμ-
φοραῖς, ἔχ' ἔτι διὰ τὴν τύ-
χην, εἰς διὰ τὴν τῶν πέλας
ἀβελίαν, τὸ δὲ πλεον διὰ τὴν
αὐτῶν ἀβελίαν καὶ κακοπολί-
τειαν, προάγοντες αἰεὶ τὰς χα-
ρίδας, καὶ πολεῖντες τὰς
ἐναντιομένους τύχας, ἵνα δι-
κῶνται τὰς ἀλλήλων εὐίας,
ὡς ταύτας εἰς ἐβελοντὴν ἐνέ-
παιον τὰς ἀτυχίας, εἰς δὲ
ἐν ὅδ' ἔτι πάντες ἄνθρω-
ποι προφανῶς ἐμπέτοντες, ὡς
δύναται λῆξαι τῆς ἀνάγκης,
εἰς δὲ βραχὺ διαπεῖσαι βέ-
βαια, καὶ ἄλλοι ἔτι τῶν ἀλλή-

21. **I**n haec tam gravia mala
Ciani inciderunt, non
adeo fortunae culpa, neque ob
suam in alios iniquitatem; sed
multo magis imprudentia, et
suae reip. administratione prava,
dum pessimo cuique honores
semper mandant, et in eos, qui
se improbis opponerent, anim-
aduertunt, quo possent fortunas
alii aliorum inter se diuidere.
Ita illi in eiusmodi infortunia
sponte sua impeerunt, in quae
omnes mortales impingere
quum sit manifestissimum, de-
mentiae tamen finem imponere
nescio quo modo non possunt.
quin ne illud quidem facile ab
iis impetres, ut minus aliquanto

γυν ζῶων. ἀπάντα γὰρ, ἃ μένουν εἰν αὐτὰ πολὺ δυσχερὴς ἐστὶν περὶ τὰ δελέατα καὶ τὰς ἄρκους, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἴδιον κινδυνεύον, ἂν ἂν ἔτι ῥαδίως αὐτὰ προσεγγάγῃς πρὸς ἑξῆς τῶν τοιούτων, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον ὁποπτεύεις, καὶ παντὶ τῷ Φαινομένῳ διακρίεις. Οἱ δ' ἄνθρωποι τὰς μὲν ἀκούοντας ἀποβλυμένους ἄρδην τῷ προειρημένῳ τρόπῳ, τὰς δ' ἀκμῇν ὀρώντες, ὅμως, ὅταν τις χρησάμενος τῷ πρὸς χάριν λόγῳ προταίνῃ τὴν ἐλπίδα τῆς ἐξ ἀλλήλων ἐπαγορεύσεως, πρόσκειται πρὸς τὸ δέλεαρ ἀνεπιτάτως, σαφῶς εἰδότες, ὅτι τῶν τοιαῦτα δελέατα καταπάντων ἑδεῖς ἑδέκοτα σέσωσται, πᾶσι δ' ὁμολογούμενος ἑλεθρον ἐπήνεγκαν αἱ τοιαῦτα πολιτεῖαι.

22. Ὁ δὲ Φίλιππος, κίριος γενόμενος τῆς πόλεως, περιχαρὴς ἦν, ὡς καλὴν τινα καὶ σεμνὴν πράξιν τεταλασμένος, καὶ βοηθητικῶς μὲν προθύμως τῷ κηδετῇ, καταπαταγμένους δὲ πάντας τὰς ἀλλοτριάζοντας, σωμάτων τὰς καὶ χρημάτων εὐπορίαν ἐκ τῆς δικαίας περιπεποιημένος. τὰ δ' ἐναντία τέτοις ἢ κατὰ τὰ, καίπερ ὄντα προφανῆ, πρῶτον μὲν, ὡς ἐκ ἀδικημένων, παρασπονδῶντι δὲ τῷ κηδετῇ τὰς πέλας ἐβοήθει· δεύτερον, ὅτι πόλιν Ἑλληνίδα περιβαλὼν τοῖς μεγίστοις

sibi fidant, quod hostiorum tamen nonnulla faciunt. Nam haec non solum si multum ipsa aliquando laborauerint, ut se ab esca vel laqueis expedirent, verum etiam si aliud quod animal periclitatum esse viderint, non facile ad simile quicquam adducas; sed et locum suspectum habent, et ab omni re, quae in oculos incurrit, sibi metuntur. Homines vero, quum alias ciuitates eo quem diximus modo funditus periisse audiant, alias ipsi cum maxime perire videant, simul ac tamen aliquando blandis eos sermonibus aggressus, spem commodi alicuius ex alieno damno parandi ostendunt, incogitanter et securi de euentu ad escam accedunt, haut dubii, neminem vnumquam mortalium, tali modo inescatum, exitium vitasse, quum eiusmodi administratio reip. omnibus sine controuersia perniciem afferat.

22. At Philippus urbis Cienorum potitus, ceu praeclaro et graui aliquo facinore edito, laetitia gestiebat, ut qui genero promte opem tulisset, omnibus, qui a sua amicitia se alienarent, terrorem incussisset, captiuorum denique et pecuniae ingentem copiam legitima ratione sibi comparasset. Contraria vero his non videbat, etsi erant omnibus manifesta: primum, genero se, non qui iniuriam passus esset, verum qui fluxa fide vsus aliis faceret, suppetias tulisse. deinde se, qui Graecam urbem malis longe omni-
ἀτυχῆ-

αὐτοχρήμασιν ἀδίκως, ἔμελλε κυρ-
 ράσσειν τὴν παρ' αὐτῷ διαδομέ-
 νην Φήμην ὑπὲρ τῆς εἰς τὰς Φί-
 λας ὁμότητος, ἐξ ἀμφοῖν δὲ δι-
 κοῦως καὶ κληρονομήσειν παρὰ
 πᾶσι τοῖς Ἑλλήσι τὴν ἐπ' ἀσπ-
 βείας δόξαν τρίτον, ὡς ἐνυβρίκει
 τοῖς ἀπὸ τῶν προειρημένων πό-
 λεων πρεσβυταῖς, οἱ καρῆσαν
 ἐξελόμενοι τὰς Κιανὺς ἐκ τῶν
 παριστάτων κακῶν, ὑπὸ δ' ἐκεί-
 νου παρακαλούμενοι καὶ διαλεγό-
 μενοι καὶ ἡμέραν, αὐτόπται
 γινέσθαι τούτων, ὃν ἦν καὶ ἂν ἐβ-
 λήθησαν· πρὸς δὲ τέτοις, ὅτι
 τὰς Ῥοδίους ὥτως ἀπατεθριώνει
 τότε πρὸς αὐτὸν, ὥς μὴ δύναι λό-
 γων εἶναι προσίεσθαι παρὶ Φιλίππου.

23. Καὶ γὰρ ἡ τύχη πρὸς γε
 ταῦτο τὸ μέρος αὐτῷ συνήρτησε
 προφανῶς. ὅτε γὰρ πρεσβυτῆς
 ἐν τῷ θεάτρῳ τὸν ἀπολογισμὸν
 ἐποιεῖτο πρὸς τὰς Ῥοδίους, ἐμ-
 φανίζων τὴν τῷ Φιλίππῳ μεγα-
 λοψυχίαν, καὶ διότι, τρόπον
 τινὰ κρατῶν ἤδη τῆς πόλεως,
 δίδωσι τῷ δήμῳ τὴν χάριν ταύ-
 την, ποιεῖ δὲ ταῦτο, βεβλόμενος
 ἀλλάξαι μὲν τὰς τῶν ἀντιπρε-
 σβυτῶν αὐτῷ διαβολὰς, φανε-
 ρὰν δὲ τῇ πόλει καταστῆσαι τὴν
 αὐτῷ προαίρεσιν. καὶ παρῆν τις
 ἐκ κατέπλου πρὸς τὸ Πρυταν-
 εῖον, ἀναγγέλλων τὸν ἐξανδρα-
 ποδισμὸν τῶν Κιανῶν, καὶ ὁμό-
 τητα τῷ Φιλίππῳ τὴν ἐν τέτοις
 γογγυμένην, ὥς τὰς Ῥοδίους,
 εἶναι μεταξὺ τῶν πρεσβυτῶν τὰ
 προειρημένα λέγοντος, ἐπεὶ
 παραλθὼν ὁ Πρύτανις διασαφεί
 τὰ προσηγγεμένα, μὴ δύνασθαι

um maximis affecisset, famam
 iam ante disseminatam de sua in
 amicos crudelitate esse confir-
 maturum: qua vtraque ex re
 impietatis opinionem apud om-
 nes Graecos foret perpetuo
 obtenturus. postremo grauem
 se iniuriam atque contumeliam
 legatis ciuitatum imposuisse,
 qui ad eum quum venissent,
 ut Cianos ex vrgentibus cala-
 mitatibus liberarent, rogatu
 ipsius et quotidianis sermoni-
 bus deliniti, eorum, quae mi-
 nime voluissent, fuerant spe-
 ctatores. Accedebat his, quod
 Rhodiorum animos odio ira-
 que aduersus se ita efferauerat,
 ut iam de Philippo verba fieri
 non possent pati.

23. Atqui fortuna hac cer-
 te in parte Philippi causata
 manifesto iuit adiutum. Disse-
 rebat eius legatus apud Rho-
 dios in theatro de eius factis,
 magnanimitatem Philippi ver-
 bis praedicans, ipsum, qui op-
 pidum iam quodammodo in
 potestate haberet, populo Rho-
 diorum hoc gratificari, atque
 hoc ipsum facere, ut calu-
 mnias hominum factionis con-
 trariae refutet, suumque ani-
 mum et propositum ciuitati
 patefaciat. Inter haec venit
 aliquis in Prytaneum e classe,
 commercii gratia Rhodum
 commeare solita, qui captiui-
 tatem et seruitutem Cianorum
 nuntiabat, et Philippi crudeli-
 tatem, qua esset in illos usus.
 Rhodii, ubi Prytanis rem in
 theatro nuntiauit, propter le-
 gatum, ea quae diximus tunc
 cum maxime commemoran-

πρωΐσιν διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς
 ἀθροίας. Φίλιππος μὲν ἐν πα-
 ρασπονδῆσιν εἶχ' ἔτιω Κιανὸς, ὡς
 αὐτὸν, εἰς τοιαύτην ἀνοιαν ἢ
 καὶ παράπτωσιν τῷ καθήκοντος
 ἦκεν, ὥς, ἐφ' οἷς ἐχρῆν αἰσχύ-
 νασθαι κατ' ὑπερβολὴν, ἐπὶ τῶ-
 ποις ὡς καλοῖς σεμνύνεσθαι καὶ
 μεγαλαυχῆν. ὁ δὲ τῶν Ῥοδίων
 δῆμος ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέ-
 ρας ὡς περὶ πολέμῳ διαλαμβάν-
 να τῷ Φίλιππῳ, καὶ πρὸς τῶ-
 τον τὸν σκοπὸν ἐποίηστο τὰς πα-
 ρασκευάς. Παραπλήσιον δὲ καὶ
 τοῖς Αἰτωλοῖς μῖσος ἐπ' ταύτης
 τῆς πράξεως ἐνεργάσατο πρὸς
 αὐτόν. ἄρτι γὰρ διαλαλυμέ-
 νος, καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνων
 πρὸς τὸ ἔθνος, ὕδαμιος προφά-
 σιος ἐγγιγνομένης, Φίλων ὑπ-
 αρχόντων καὶ συμμαχῶν Αἰτω-
 λῶν, Λυσιμαχέων, Χαλκηδο-
 νίων, καὶ Κιανῶν, βραχέϊ χρό-
 νῳ πρότερον· πρῶτον μὲν προσ-
 ηγάγετο τὴν Λυσιμαχέων πό-
 λιν, ἀποσπάσας ἀπὸ τῆς τῶν
 Αἰτωλῶν συμμαχίας, δευτέραν
 δὲ τὴν Χαλκηδονίων, τρίτην δὲ
 τὴν Κιανῶν ἐξηνδραπόδιστο, τρα-
 πηγῇ παρ' Αἰτωλῶν ἐν αὐτῇ δια-
 τρίζοντος καὶ προσεῖωτος τῶν
 ποινῶν. Πρωσίας δὲ, καθὸ μὲν
 ἢ πρόθεσις αὐτῇ συντελείας
 ἔτυχε, περιχαρὴς ἦν· καθὸ
 δὲ τὰ μὲν ἄλλα τῆς ἐπιβο-
 λῆς ἄτερος ἀπέφεραν, αὐτὸς
 δὲ τέλειος οὐκ ἐπαδὸν ἔρημον
 ἀνελθονόμεναι, δυσχερῶς διέκτιστο,
 ποιῶν ὃ εἰδὼν ὅτι τὰ ἦν.

tem, et magnitudinem perfidiae, vt nuntio fidem haberent inducere animum non potuerunt. Philippus enim, vbi perfidia singulari non adeo Cianos, vt seipsum decepisset, eo venit amentiae, et omnis officii fines longe adeo migrauit, vt, quorum pudere ipsum vehementissime oportebat, ea sibi ipse vt praeclare facta laudi duceret, deque iis se impotenter iactaret. At Rhodiorum populus ab eo die Philippum loco hostis habebat, et in apparatibus conquirendis ad hunc scopum semper respiciebat. Aetolorum quoque simile odium ex eadem causa sibi contraxit. Nuper enim iis conciliatus, et genti Aetolorum manus porrigens, quum amicis ac sociis vteretur Aetolis, Lyfimachenlibus, Chalcedoniis et Cianiis, paullo ante Philippus, nulla re interueniente quam praetexeret, ciuitatem Lyfimachiam primo, ab Aetolorum societate auulsam, sibi adiunxit, deinde Chalcedonem, postremo Cianorum urbem, quum esset ibi dux ab Aetolis missus, penes quem erat summa rerum, in seruitutem misit. Prusias vero etsi propositum suum ad exitum fuisse perductum, gaudio exultabat; quia tamen incepti illius praemia alter abstulerat, ipse, deleta vrbe, soli deserti hereditatem creuerat, iniquo rem animo ferebat. Sed quid ageret?

Αἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ γεγε-
νηαὶ εἰσόδους ἐμφύλιοι μετα-
ξύ τῶν ἐπιτρόπων τῷ ἀπολε-
λειμένῳ ὑπὸ Πτολεμαίου τῷ
Βασιλέως παῖδος.

*Seditio intestina Alexan-
driae in Aegypto coorta in-
ter tutores pupilli regis, mor-
te patris Ptolemaei derelicti.*

Πῶς Ἀγαθοκλῆς συνα-
θροίσας τὰς Μακεδόνας, καὶ
εἰς τήνδε εἰσελθὼν μετὰ τῷ
Βασιλέϊ καὶ τῇς Ἀγαθο-
κλείας, ἐγχειρήσας αὐτὰς διὰ
Κριτολάου παροργίζειν κατὰ
Τληπολέμῳ, ὅθεν ἦν.

*Quomodo Agathocles, prae-
sidio Macedonum conuocato,
eos adierit cum rege et Aga-
thoclea sorore sua, ac per
Critolaum conatus in Tlepo-
lemum eos irritare, frustra
fuerit.*

Πῶς Δανάη, ἡ τῷ Τληπο-
λέμῳ πενθερά, ἐλκυθεῖσα
διὰ τῆς πόλεως εἰς Φυλακὴν
ἀπετίθη.

*Quomodo Danae, Tlepole-
mi socrus, per forum tracta
in carcerem fuerit coniecta.*

Πῶς Μαιραγῆνης, κελύ-
σαντος Ἀγαθοκλέους πρὸς τὸ
Βασανισθῆναι ἐτομαθῆς ἦδη,
παραιδῶξας τυχὼν σωτηρίας,
τὰς Μακεδόνας κατὰ τῷ
Ἀγαθοκλέϊ παρώξυνε.

*Quomodo Moeragenes, iuf-
su Agathoclis ad subeunda
tormenta praeparatus, casu
inopinato salutem natūsus Ma-
cedones aduersus Agathoclem
concitarit.*

Πῶς τὸ πάλαι ὑποκρυ-
μνον μῖσος πάντων τῶν ἐν Ἀ-
λεξανδρείᾳ κατὰ τῷ Ἀγαθο-
κλέϊ, προσάτε λαβόμενον,
ταχέως εἰσὶν εἰς πῦρ ἐξέλαμψε.

*Quomodo latens iam ante
odium in Agathoclem in ani-
mis omnium Alexandrinorum
confestim, ut dux oblatus est,
repente exarserit.*

Πῶς Οἰνάνθη τὴν ἐκ τῶν
γυναικῶν ἀργὴν καὶ αὐτῆς
καὶ πάσης τῆς συγγενείας τῷ
Ἀγαθοκλέϊ ἐξῆψε.

*Quomodo Oenante mulie-
rum odium in se et uniuersam
domum Agathoclis con-
ciuerit.*

Ταραχὴ καὶ βεῖ ἀλόκο-
τος πάντων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ
κατὰ Ἀγαθοκλέϊ, τῷ ἐν τῇ
αὐλῇ πρὸς τέως κεκρυμμένῳ
μετὰ τῷ Βασιλέϊ.

*Tumultus et clamor omnium,
qui Alexandriae erant, ad-
uersus Agathoclem, in angu-
lo palatii tunc cum rege lati-
tantem.*

Πῶς

Πῶς οἱ Μακεδόνες, βιασαμένοι τὸν Ἀγαθοκλέα, τέλος ἠνάγκασαν αὐτὸν ἐκπέμπειν τὸν βασιλέα.

Quomodo Macedones vi illata Agathocli cum tandem coegerint regem. sibi tradere.

Πῶς Σωσίβιος, κρατήσας τῷ βασιλέως, ἔπεισεν αὐτὸν, παραιδέναι τῷ πλήθει τὸν Ἀγαθοκλέα, καὶ πάντας τὲς εἰς τὴν ἰδίαν μητέρα πεπλημμεληκότας.

Quomodo Sosibius, habens regem in sua potestate, ei persuaserit, ut Agathoclem et omnes, qui Eurydicen ipsius matrem laeserant, multitudini traderet.

Πῶς ὁ τε Ἀγαθοκλῆς καὶ ἄλλοι πλεῖστοι οἰκτρῶς αἰκνιζόμενοι ἐφανεύθησαν.

Quomodo Agathocles et alii plurimi cum cruciatibus diris fuerint occisi.

Τῷ συγγραφέῳ ἐπιτίμησις τῶν ἐξηγησαμένων τὰ τῷ Ἀγαθοκλέῳ μετὰ τραγωδίας ἀνοικεῖν.

Reprehensio eorum, qui casum Agathoclis cum tragica exaggeratione supra meritum rei narraverant.

24. **Π**ρώτως δὲ συναθροίσας τὰς Μακεδόνας, εἰς τέτρες εἰτῆλθε μετὰ τῷ βασιλέως καὶ τῇ Ἀγαθοκλείᾳ. καὶ τὰς μὲν ἀρχὰς ὑπεκρίνετο τὸν ἑδυνάμεον εἰπεῖν, ἃ βέλεται, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐπιφερομένων δακρύων. ὅτε δὲ πλεονάκως ἀπομάττων τῇ χλαυῷ κατακράτησε τῆς ἐπιφορᾶς, καὶ βασάνους τὸ παιδίον· λέξας, ἔφη, τούτον, ὃν ὁ πατὴρ ἀποδύσκειν εἰς μὲν τὰς ἀγκάλας ἔδωκε ταύτην, δείξας τὴν ἀδελφὴν, παρακατέδωκε δ' εἰς τὴν ὑμετέραν, ὧς ἄνδρες Μακεδόνες, πιστεῖν. ἥ μὲν ἔν καὶ ταύτης εὐνοίας βραχύνειν τινὰ ῥοπὴν ἔχει πρὸς τὴν τότε σωτη-

24. **A**lexandriae Agathocles primos omnium Macedones congregavit, et ad eos cum rege et Agathoclea forore adiit. Ibi principio, non posse se quae vellet proloqui, simulavit, propter lacrymarum vim per genas vbertim manantium. deinde ut lumina chlamyde saepius abstergens fletum illum vehementer erumpentem repressisset, puerum manibus gestans, accipite, ait, hunc, quem moriens pater isti quidem (sororem simul ostendebat) in vlnas tradidit; vestrae vero, viri Macedones, fidei permisit. Et potest quidem istius quoque benevolentia leue saltem ali-quod ad huius salutem momen-
ρίαν

ρίαν· ἐν ὑμῖν δὲ κεῖται καὶ
ταῖς ὑματέραις χερσὶ τὰ τέτα
τον πρᾶγματα. Τληπόλεμος
γὰρ πάλα μὲν ἦν δῆλος τοῖς
ὀρθῶς σκοπεύουσιν μειζόνων
ἐφιδέμενος ἢ καὶ ἐκυτὸν
πραγμάτων· νῦν δὲ καὶ τὴν
ἡμέραν καὶ τὸν καιρὸν ὥρισκεν,
ἐν ᾗ μέλλει τὸ διάδημα ἀνα-
λαμβάνειν. καὶ περὶ τούτων
ἔχ' αὐτῷ πιστεύειν ἐκέλευεν, ἀλ-
λὰ τοῖς εἰδόσιν τὴν ἀλήθειαν,
καὶ παρῶσι νῦν ἐξ αὐτῶν τῶν
πραγμάτων. καὶ τῷτ' εἰπὼν,
εἰσῆγε τὸν Κριτόλχον, ὃς ἔειπεν,
καὶ τὴν βωμὴν αὐτοῦ εὐρακέν-
ον κατασκευάζομένους, καὶ τὰ
θύματα κατὰ τοῖς πλήθεσιν
ἐτοιμαζόμενα πρὸς τὴν τῷ δι-
αδήματι ἀνάδειξιν. ὣν οἱ Μα-
κεδόνας ἀκούοντες, ἔχ' οἶδον ἡλέαν
αὐτόν, ἀλλὰ πρὸς ἑδὲν προ-
σῆχον τῶν λογομένων, καὶ μυ-
χιζόντες δὲ καὶ διαψευδι-
ζοντες ἐξελέγησαν ἕως, ὥστε
μηδ' αὐτὸν εἰδέναι μήτε πῶς
τοπαραίταν ἐκ τῆς ἐκκλησίας
ἐπελεύσῃ. Παρακλήσια δὲ τῷ-
τοις ἐγένετο καὶ περὶ τὰ λοι-
πὰ συστήματα κατὰ τὰς λοιπὰς
ἐκκλησιασμάς. Ἐν δὲ τῷ με-
ταξὺ πολὺς ἦν ὁ καταπλέων
ἐκ τῶν ἄνω στρατοπέδων, καὶ
παραπάλιν οἱ μὲν συγγενεῖς,
οἱ δὲ φίλοι, βοηθεῖν τοῖς ὑπο-
κειμένοις, καὶ μὴ περιῖεν
σφᾶς, ἀναίδην ὅφ' ἔτω ἀναξίων
ὑβριζόμενας. μάλιστα δὲ παρώ-
ξυνε τὴν πολλὰς πρὸς τὴν κα-
τὰ τῶν προσώτων τιμωρίαν τὸ
γνώσκειν, ὅτι τὸ μέλλειν καὶ

tum facere; ceterum in vobis
et in dextris vestris illius vni-
uersae fortunae nunc sunt po-
sitae. Tlepolemus enim dudum
ille quidem palam fecit re-
cta ratione rem putantibus,
maiora se, quam pro sui loci
homine, concupiscere; nunc
vero et diem et horam defi-
gnauit, qua sit diadema affum-
turus. Quibus de rebus non si-
bi credere illos iubebat. sed iis,
qui rei veritatem nossent, et
qui ex ipso negotio iam veni-
rent. Simul haec locutus Cri-
tolaum induxit, qui aris et-
iam sibi vifas diceret, in eam
rem structas, et paratas a mul-
titudine victimas ad solemnia
diadematis assumti agitando.
Haec loquentem Macedones
quum audirent, adeo nulla eius
miseriordia tangebantur, vt
nulli eorum, quae dicerentur,
attenderent; verum hominem
subfannantes, et inter se susur-
rantes nugarentur, ita vt ne
Agathocles quidem sciret, quo
pacto ex illa concione esset di-
missus. Et quum per cetera
quoque ciuitatis corpora deinceps
conciones coegisset, si-
mili pacto ab omnibus est ex-
ceptus. Inter haec multi subin-
de e superiorum prouinciarum
exercitibus appellebant, qui
suos alii cognatos, alii amicos
hortabantur, vt communibus
miseriis succurrerent, neque se
ab hominibus adeo indignis
tam impudenter contumeliis
affici paterentur. Maxime ve-
ro plebem ad fumendum sup-
plicium de iis, qui principes
ciuitatis tunc erant, hoc im-

αὐτῶν

αὐτῶν ἐστὶ, διὰ τὸ πάντων τῶν παρακοιζομένων ἐπιτηδείων εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν κρατεῖν τὰς περὶ τὸν Τληπόλεμον.

25. Ἐγένετο δέ τι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα συνέργημα πρὸς τὸ τὴν ὀργὴν ἐπιτείνειν τὴν τε τῶν πολλῶν, καὶ τὴν τῷ Τληπόλεμῳ. Τὴν γὰρ Δανάην, ἣ τις ἦν πενθερὰ τῷ προσηγμένῳ, λαβόντες ἐκ τῆς τῆς Δήμητρος ἱερῆς, καὶ διὰ μέσας τῆς πόλεως ἐλκύσαντες ἀκατάλυτον, εἰς Φυλακὴν ἀπέθοντο, βυλόμενοι Φανερῶν ποιεῖν τὴν πρὸς τὸν Τληπόλεμον διαφοράν. Ἐφ' οὗ τὸ πλῆθος ἀγανακτῶν ἤκετι κατ' ἰδίαν, εἰς δὲ δι' ἀπορήτων ἐποιεῖτο τὰς λόγους· ἅλλ' οἱ μὲν εἰς ἀνύκτας εἰς πάντα τόπον ἐπάγραφον, οἱ δὲ τὰς ἡμέρας συστροφόμενοι κατὰ μέρη Φανερῶς ἐξέφερον ἥδη τὸ μῖσος εἰς τὰς πρωτῶτας. οἱ δὲ περὶ τοῦ Ἀγαθοκλέα, βλέποντες τὰ συμβαίνοντα, καὶ μοχθηρὰς ἐλπίδας ἔχοντες περὶ αὐτῶν, τότε μὲν ἐγίνοντο περὶ δρασμὸν, εἰς δὲ οὗτοι ἡτοιμασμένοι πρὸς τῷτο τὸ μέρος διὰ τὴν σφατέραν ἀβυλίαν, ἀφίσταντο τῆς ἐπιβουλῆς, τότε δὲ συνωμότας κατέγραφον καὶ κοινωνοὺς τῆς τολμῆς, ὥς αὐτίκα μάλα τῶν ἐχθρῶν τὰς μὲν κατασφάζοντες, τὰς δὲ συλλαμβάνοντες, μετὰ δὲ ταῦτα τυραννικὴν ἐξουσίαν περιποιεσόμενοι. Ταῦτα δ' αὐτῶν διανομένων, προσέπεσε διὰβολὴ κατὰ τινος Μοιραγένης, ἐνὸς τῶν σωματοφυλάκων, διότι μηνύοι πάντα τῷ Τληπόλεμῳ καὶ συναρ-

pulit, quod scirent, morae periculum ad se spectare, quia omnem commeatum Alexandriam importari solitum Tlepolemus in potestate habeat.

25. Accessit deinde aliud Agathoclis facinus, quod et vulgi et Tlepolemi iram vehementer intendit. Is enim quo suam cum Tlepolemo discordiam faceret palam, focrum ipsius, Danaen nomine, ex aede Cereris abreptam, et per mediam urbem reuelata facie tractam, in carcerem coniecerat. Quo nomine succensens illi populus non iam inter priuatos, neque arcano sermones ea de re ferebat; sed etiam noctibus animi sui indicia quouis loco inscribebat. quidam etiam per circulos coacti suum in eos, qui res obrinebant, odium palam prae se ferebant. Quae omnia vulgo fieri quum cerneret Agathocles, de salute iam sua spem habens exiguam, modo fugam cogitabat; sed qui in eam rem nihil praeparasset, quae fuit eius imprudentia, incepto desisteat: modo coniurationis socios et audaciae centuriabat, quasi mox hostes suos partim iugulaturus esset, partim comprehensurus, ac deinde potentiam tyrannicam sibi paraturus. Haec cogitante. Agathocle, delatum est Moeragenis satellitum vnus nomen, quod omnia Tlepolemo indicaret, eiusque adiuuaret conatus, propter illam necessitudinem,

γολή

γολῇ, διὰ τὴν πρὸς Ἀδαῖον οἰκιστήτα τὸν ἐπὶ τῆς Βυβασιῦ τότε καθεσταμένον. ὁ δ' Ἀγαθοκλῆς εὐθέως συνέταξε Νικοστράτη τῷ πρὸς τοῖς γραμμασι ταταγμένῳ, συλλαβόντι τὸν Μοιραγένη Φιλοτίμῳς ἐξατάσαι, πᾶσαν προτιθέντα βασάνων. ὅτος μὲν ἐν παραχρῆμα συλλαβθεὶς ἐπὶ τῷ Νικοστράτῳ, καὶ παρεχθεὶς εἰς τινα μέρη τῆς αὐλῆς ἐποπεχωρηκότα, τὸ μὲν πρῶτον ἐξ ὁρῆς ἀνεκρίνετο περὶ τῶν προσεπτακώτων· πρὸς δὲ τῶν λογομένων ἀνδομολογούμενος ἐξεδύθη. καὶ τινὲς μὲν τὰ πρὸς τὰς βασάνους ὄργανα διασκεύαζον, οἱ δὲ τὰς μάστιγας ἔχοντας μετὰ χειρὸς ἀπαδύοντο τὰς χλαυίδας. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τήτων προρέχει τις τῶν ὑπηρετῶν πρὸς τὸν Νικοστράτην, καὶ ψιθυρίσας πρὸς τὴν αὐτοῦ ἄττα ἤπει· ἐν, ἀπηλλάττετο μετὰ σπῆδης. ὁ δὲ Νικοστράτος ἐκ ποδὸς ἐπηκολύθει τῷ, λέγων μὲν ἄδην, τύπτων δὲ συνεχῶς τὸν μηρόν.

26. Παρὶ δὲ τὸν Μοιραγένην ἄφικτον ἦν καὶ παράλογον τὸ συμβαῖνον. οἱ μὲν γὰρ μονὸν διατεταμένοι τὰς μάστιγας παρέστησαν, οἱ δὲ πρὸ ποδῶν αὐτῷ τὰ πρὸς ἀνάγκας ὄργανα διασκεύαζον· τῷ δὲ Νικοστράτῳ παραχωρήσαντος, ἔστησαν ἀχανεῖς πάντες, ἀμβλέποντες· ἀλλήλοισι προσδοκῶντες, αἷ ποτε τὸν προειρημένον, ὅταν ἀνακάμψῃ. χρόνῳ δὲ γιγνομένη, κατὰ βραχὺ διέβησαν οἱ παρεσῶτες, τέλος δὲ ὁ

quae ipsi intercederet cum Adaeo, praefecto urbis Bulafti. Constatim Agathocius praecepit Nicostrato, qui erat a cura epistolarum, Moeragenem ut prehenderet, et omni tormentorum genere proposito veritatem de illo exprimeret. Is igitur extemplo correptus a Nicostrato, et in femoram quandam regiae partem abductus, principio vestigiis suis insisteret, et omni quae nuntiata fuerant, diligenter est interrogatus: deinde quum nihil eorum quae dicebantur fieretur, est exutus, et erant iam, qui torquendi instrumenta disponent aptarentque, alii flagra manibus tenentes suis eum chlamydibus denudabant. Inter haec accurrit aliquis apparitorum ad Nicostatium, et postquam aliquid ei in aures immurmurasset, quicquid eandem illud esset, festinanter ab eo discedit. Nicostratus abeuntem e vestigio sequitur, tacitus ille quidem, sed semur assidue feriens.

26. Moerageni vero res tunc euenit dictu difficilis et stupenda. Stabant prope ipsum hinc illi, qui flagra tantum non ad feriendum iam intenderant, inde illi, qui instrumenta ad torquendum disponebant et concinnabant. Postquam loco excessit Nicostratus, omnes sese inuicem intuentes stupore sunt defixi, reditum Nicostrati praestolantes. Vbi aliquandiu est expectatum, paulatim, qui aderant,

Μοιρα-

Μοιραγένης ἀπαλείφθη. καὶ μετὰ ταῦτα διαλθὼν τὴν αὐλὴν ἀναπλῆτως παρέπεσε γυμνὸς εἰς τινὰ σκηνὴν τῶν Μακεδόνων, συναγγυς κειμένην τῆς αὐλῆς. Καταλαβὼν δὲ κατὰ τύχην αἰριστῶντας καὶ συνηθροισμένους, ἔλαγε τὰ περὶ αὐτὸν συμβεβηκότα, καὶ τὸ παράλογον τῆς σωτηρίας. οἱ δὲ τὰ μὲν ἤπισεν, τὰ δὲ πάλιν ὁρῶντας αὐτὸν γυμνὸν ἠναγκάζοντο πισεύειν. ἐκ δὲ ταύτης τῆς περιπετείας ὃ τε Μοιραγένης μετὰ δακρύων ἐδεῖτο τῶν Μακεδόνων, μὴ μόνον τῆς αὐτῆς συνεπιλαβέσθαι σωτηρίας, ἀλλὰ καὶ τῆς τῆ βασιλείας, καὶ μάλιστα τῆς σφῶν αὐτῶν. πρόδηλον γὰρ εἶναι πᾶσι τὸν ὄλεθρον, εἰ μὴ συνάψωνται τῇ κειρῇ, καὶ ὃν ἀνμάζει τὸ τῶν πολλῶν μίσος, καὶ πᾶς ἔτοιμός ἐστι πρὸς τὴν κατ' Ἀγαθοκλέους τιμωρίαν. ἀνμάζειν δὲ νῦν μάλιστα ἔφη, καὶ προσδεῖσθαι τῶν καταρξομένων.

27. Οἱ δὲ Μακεδόνες ἀκέσαντες τέτων, παροξύνονται, καὶ πέρας ἐκείνησαν τῷ Μοιραγένει, καὶ πρῶτας μὲν εὐθέως ἐπήρσαν τὰς τῶν Μακεδόνων σκηναίς, μετὰ δὲ ταῦτα τὰς τῶν ἄλλων στρατιωτῶν. εἰσι δ' αὖτῃ συνεχεῖς, πρὸς ἓν μέρος ἀπονενευκυῖαι τῆς πόλεως. Οὕσης δὲ τῆς μὲν ὁρμῆς πάλαι προχείρου τῆς τῶν πολλῶν, προσδομένης δὲ τῇ προκαλεσσομένῃ μόνον καὶ τολμήσαντος, ἅμα τῷ λα-

dilabi coeperunt, et Moeragenes nudus est relictus, qui postea per regiam transiens praeter spem suam nudus ad Macedonum quoddam tentorium regiae vicinum deuenit. eo loci prandentes Macedones nactus, ad id ipsum forte fortuna vocatos, casum illis suum aperuit, et insperatam salutem, quae sibi obtigerat. Illi primo fidem dictis nullam habere, deinde, quum nudum cernerent, cogi credere. Enimvero Moeragenes tam inopinato defunctus periculo, cum lacrymis Macedones hortari institit, vt non suae tantum saluti consulerent, sed regis quoque atque imprimis propriae ipsorum. certum namque exitium omnibus impendere, nisi temporis occasionemprehendissent, quando odium multitudinis in ipsum viget maxime, et ad poenas exigendas ab Agathocle nemo non est paratus ac promptus. eius autem rei nunc cum maxime esse tempus, et duces tantum atque auctores opus esse.

27. His auditis Macedones iram concipiunt, ac tandem Moerageni morem gerunt. Omnium prima tentoria Macedonum adeunt, deinde aliorum militum. Sunt autem haec continua, et in vnam vrbis partem vergunt omnia. Quum autem vulgi in eam rem iampridem esset paratus impetus, nec quicquam deesset praeter eum, qui hortaretur et daret incentium, simul ac res coepta est, repente

βέν

βῆν ἀρχὴν τὸ πρῶμα, ταχέως οἰοῦναι πῦρ ἐξέλαμψεν. ἡ γὰρ ἐξηγήθησαν ὅσαι τέσσαρες, καὶ πάντα τὰ γένη συμπεφρονήκει, καὶ τὰ στρατιωτικά καὶ τὰ πολιτικά πρὸς τὴν ἐπίθῃσιν. Συνήργησε γὰρ μεγάλα καὶ ταυτέματον ἐν τῷ καιρῷ τότε πρὸς τὴν συντέλειαν. ὁ μὲν γὰρ Ἀγαθοκλῆς ἐνενοήθει πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῆς, καὶ κατασκόπων ἐπαναχθέντων, καὶ τῆς μὲν ἐπιστολῆς γεγραμμένης πρὸς τὰς δυνάμεις παρὰ τῇ Τληπολέμῃ, καὶ ἐλέγχῃ, ὅτι παρέσαι ταχέως, τῶν δὲ κατασκόπων διαταφάντων, ὅτι πάρεσιν· ἔτιω ἐξέστη τῶν Φρενῶν, ὥς· ἀφ' ἐμενος τῷ πράττειν τι καὶ διανοεῖσθαι περὶ τῶν προσπεκτικῶν, ἀπῆλθε κατὰ τὸν εἰδισμένον καιρὸν εἰς τὸν πότον, καὶ κατὰ τὴν εἰδισμένην ἀγωγὴν ἐπατάλει τὴν συνουσίαν. Ἡ δὲ Οἰνάνθη περιπαύσα πρὴν εἰς τὸ Θεσμοφορεῖον, ἀναγενομένη τῷ νεῷ διὰ τινὰ θυσίαν ἐπέτερον. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐλπίζει γονυπετῆσαι καὶ μαγγανεύσασα πρὸς τὰς θεὰς μετὰ δὲ ταῦτα καδίσασα πρὸς τὸν βωμὸν, εἶχε τὴν ἡσυχίαν. αἱ μὲν ὦν πολλαὶ τῶν γυναικῶν, ἡδέως ὀρώσαι τὴν δυσθυμίαν καὶ περιμάχησιν αὐτῆς, ἀπεσιώπων· αἱ δὲ τῇ Πολυκράτῃ συγγενεῖς καὶ τινες ἕτεραι τῶν ἐνδόξων, εἰδήλα τῆς περιστάσεως αὐταῖς ἀμὴν ὑπαρχέσης, προσελθόνσαι παραμυθῶντο τὴν Οἰνάνθην. ἡ δ' ἀναβοήσασα μεγάλη τῇ Φωνῇ, μή μοι πρόσιτε, Φησί, θη-

Tom. II.

incendium quasi quoddam effulsit. Necdum enim quatuor elapsae erant horae, cum et militarium virorum et civium omnia genera ad insurgendum in Agathoclem confenserunt. Quo sane tempore et casus quidam ad rem cito perficiendam valuit plurimum. Agathocli reddita est quaedam epistola, et speculatores ad eum deducti. epistolam Tlepolemus scripserat ad exercitus, cito se adfuturum nundians: speculatores iam adesse nuntiabant. Haec ita Agathoclem de statu mentis deiecerunt, ut agendi aliquid et consulandi de iis, quae nuntiata fuerant, cura omissa, mox, qua solitus erat hora, ad conuiuium abierit, atque ibi pro consueto more genio inter suos indulserit. Oenanthē vero, malis ingemens suis, ad Thesmophorium, (ea est Cereris ac Proserpinae aedes) forte tunc anniuersarii cuiusdam sacri causa apertum, se contulit, ubi statim flexis genibus cum blanditiis et multo lenocinio deabus preces fundere coepit. deinde ad aram ut confedit, quiescere manebat. Laetae illam pleraeque mulieres, animum ita despondentem, et mala sua lamentantem, spectabant tacitae. verum Polycratis cognatae et quaedam aliae e nobilioribus, Oenanthae casum penitus ignorantes, ad eam accedunt, et consolari aggrediuntur. Illa clamore edito, ne me, ait voce alta, ferae accedatis. Vos enim

D d *ρίχ.*

ρίαι· καλῶς γὰρ ὑμᾶς γινώσκω, διότι καὶ Φρονεῖθ' ἡμῖν ἐναντία, καὶ ταῖς θεαῖς εὐχεσθε τὰ δυσχερέστερα καθ' ἡμῶν. Οὐ μὲν ἀλλὰ ἔτι πέποιθα, τῶν θεῶν βυλομένων, γεῦσιν ὑμᾶς τῶν ἰδίων τέκνων. καὶ ταυτ' εἰπὼσα, ταῖς βαβδύχαις ἀνείργειν προσέταξε καὶ καίειν τὰς μὴ πεῖθαρχέσας. αἱ δ' ἐπιλαβόμεναι τῆς προφάσεως ταύτης, ἀπῆλλασσοντο πᾶσαι, τοῖς θεοῖς ἀνίσχουσαι τὰς χεῖρας, καὶ καταρῶμαι λαβεῖν αὐτὴν ἐκείνην πεῖραν τέτων, ἃ κατὰ τῶν πέλας ἐπαντείνετο πράξειν.

28. Ἦδη δὲ κεκριμέναι τὰ κιννοτομεῖν τοῖς ἀνδράσιν, ἐπιγενομένης καθ' ἐκείνην οἰκίαν καὶ τῆς ἐκ τῶν γυναικῶν ὀργῆς, διπλάσιον ἐξεκαύθη τὸ μῖσος. Ἄμα δὲ τῷ μεταλαβεῖν τῆς νυκτός, πᾶσα πλήρης ἦν ἡ πόλις θορύβου καὶ φώτων καὶ διαδρομῆς. οἱ μὲν γὰρ εἰς τὸ στάδιον ἡθροίζοντο μετὰ κραυγῆς, οἱ δὲ παρεκάλουν ἀλλήλους, οἱ δὲ καταδύοντο διαδιδράσκοντες εἰς ἀνυπονοήτους οἰκίας καὶ τόπους. Ἦδη δὲ τῶν περὶ τὴν αὐλὴν εὐρυχωριῶν καὶ τῷ σταδίῳ καὶ τῆς πλατείας πλήρης ὑπαρχούσης ὄχλου παντοδαπῆ, καὶ τῆς περὶ τὸ Διονυσιακὸν θέατρον προσασίας, πυθόμενος τὸ συμβαῖνον Ἀγαθοκλῆς ἐξηγέρθη μεθύων, ἄρτι καταλευκῶς τὸν πότον, καὶ παραλαβὼν τὰς συγγενεῖς πάντας πλην Φιλωνος, ἤκε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ βραχέα πρὸς τῷτον οἰκτισάμενος, καὶ λαβόμενος

ego probe noui, nostris partibus contrarias vos scio esse, et nunc deas orare, ut dirissima quaeque nobis eueniant. Spero tamen futurum, diis volentibus, ut ipsa vos ad edendos liberos adigam. Haec locuta foeminas, quae sibi apparebant, iubet, illas ut summoenerent, et si non parerent, eas virgis suis uti caederent. Mulieres hac occasione arrepta discedunt omnes, manus ad deos tollentes, et hoc carmine Oenanthen deuouentes, experiretur ipsamet, quae ut experirentur alii facturam sese minaretur.

28. Quum igitur iam viri res nouas moliri constitutum haberent, vbi ira illa accessit, quam per domos singulas mulieres concitabant, duplo vehementius odium exardit. Ut primum noctis tenebras ciues sunt affecuti, tumultus, lumen, cursitationis plena vrbs erat. Alii in Stadio cum clamore congregari, alii mutuo sese cohortari, alii, ut fuga malum praeuenterent, in domos et loca minime suspecta se abdere. Iam quicquid est vacuae areae circa regiam, item Stadium, et platea, turba hominum omnis generis erant referta, eorumque maxima frequentia, qui Liberi patris theatrum celebrare solent, cum Agathocles, qui non multo ante conuiuio finem imposuerat, vino grauis e somno excitatur. qui omni cum sua cognatione, si Philonem excipias, ad regem venit. apud quem pauca

μενος

μανος αὐτῷ τῆς χειρὸς, ἀνέβαι-
ναν εἰς τὴν Σύριγγα, τὴν μετα-
ξὺ τῷ Μαιάνδρῳ καὶ τῆς Παλαί-
στρας κειμένην, καὶ Φέρεσκον ἐπὶ
τὴν τῷ Θεάτρῳ παράδοον. Μετὰ
δὲ ταῦτα δύο θύρας ἀσφαλίστα-
μνος τὰς πρώτας, εἰς τὴν τρί-
την ἀνεχώρησε μετὰ δύο ἢ τριῶν
σωματοφυλάκων, καὶ τῷ βασι-
λεῖ, καὶ τῆς αὐτῷ συγγενείας.
συνέβαινε δὲ, τὰς θύρας εἶναι
διακνωτάς, διαφανεῖς, ἀποκλι-
σμένους δὲ εἰς τοῖς μοχλοῖς. Κατὰ
δὲ τὸν καιρὸν τῆτον ἡθροισμέ-
νη τῷ πλήθει ἐξ ἀπάσης τῆς
πόλεως, ὥστε μὴ μόνον τὰς ἐπι-
πόδας τόπας, ἀλλὰ καὶ τὰ βά-
θρα καὶ τὰ τέγη καταγέμειν
ἀνδράπων, ἐγγίνετο βοή καὶ
κραυγὴ σύμμικτος, ὡς ἂν γυ-
ναικῶν ὁμῶ καὶ παίδων ἀνδρά-
σιν ἀναμιγμένων. ἔγχετο ἑλάτ-
τω ποιῆται καυδάρια τῶν ἀν-
δρῶν περὶ τὰς τοιαύτας παρα-
χὰς ἐν τῇ Καρχηδονίῳ πό-
λει καὶ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν.

29. Ἦδη δὲ τῆς ἡμέρας εὖ
ὑποφαιμένης, ἣν μὲν ἄκριτος ἡ
κραυγὴ, μάλιστα δ' ἐξ αὐτῆς ἐξ-
έλαμψε τὸ καλῶν τὸν βασιλέα.
Τὸ μὲν ἔν πρώτῳ οἱ Μακεδόνες
ἐξανστάντες καταλάβοντο τὸν
χρηματικὸν πυλῶνα τῶν βασι-
λέων. μετὰ δὲ τινα χρόνον
ἐπιγνόντες, πῶ τῆς αὐλῆς ὁ βα-
σιλεὺς, περιελθόντες τὰς μὲν
πρώτας τῆς πρώτης σύριγγος ἐξ-
έβαλλον θύρας· ἐγγίσαντες δὲ
τῆς δευτέρας, ἤτυντο τὸν παῖ-
δα μετὰ κραυγῆς. οἱ δὲ περὶ τὸν
Ἀγαθοκλέα, βλέποντες ἤδη

conquestus de miserabili sua
forte, manu ei apprehensa, ad
Syringem, (ea est transitoria
quaedam ambulatio) quae est
inter Maeandrum et Palaestram,
et ad theatri fert aditum, ascen-
dit: deinde foribus duabus
prioribus probe firmatis, cum
duobus aut tribus satellitibus
rege et cognatis ultra ter-
tias fores se recepit. Erant
autem fores cancellatim reticu-
latae, lumen admittentes, et
duobus vectibus claudebantur.
Eo tempore quum ex vniuersa
vrbe congregata esset multitu-
do tanta, vt non loca dumtaxat
plana hominibus essent re-
ferta, verum etiam gradus at-
que tecta, clamor ingens et
confusa vociferatio est edita.
erant enim mulieres pariter
puerique viris permisti. Fieri
hoc amat et Carthagini et Ale-
xandriae, vt in huiusmodi tu-
multibus non minus pueruli,
quam viri turbent.

29. Vbi iam dies plane il-
lucēcebat, clamor audiebatur
incertus, ex quo tamen regii
nominis appellatio praecipue
emicabat. Macedones, suis ex-
citi tabernaculis, ante omnia
portam illam regiae et vesti-
bulum occupant, in quo reges
soliti de negotiis conueniri.
deinde, vt post temporis ali-
quantum didicerunt, in qua re-
giae parte esset rex, facto vn-
dique impetu primas primae
Syringis fores emoliantur. Ad
alteram vt appropinquarunt,
conuittio puerum sibi tradi po-

τὰ παρ' αὐτὰς, ἰδόντες τῶν σωματοφυλάκων, προσβύσαντες παρ' αὐτῶν πρὸς τὴν Μακεδόναν, ἀφαιρῶντες, ἔτι τῆς ἐπιτροπῆς ἀποχωρεῖσι, καὶ τῆς ἄλλης δεξιᾶς, καὶ τῶν τιμῶν, ἔτι δὲ τῶν χορηγιῶν, ὧν ἔχουσιν πάντων· αὐτὸ δὲ τὸ πνεύματιον δέοντα συγχωρηθῆναι σφίσι μετὰ τῆς ἀναγκαίας τροφῆς, ἵνα χερήσαντες εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς διάδοσιν, μηδὲ βυλῆθέντες ἔτι δύνανται λυτεῖν μηδὲνα. Τῶν μὲν ἔν ἄλλων σωματοφυλάκων ἑδὲς ὑπήκουσεν· Ἀριστομένης δὲ μόνος ὑπέστη τὴν χρεῖαν ταύτην, ὃ μετὰ τινα χρόνον ἐπὶ τῶν πραγμάτων γινόμενος. Ὁ δ' αὖτ' ἔτος τὸ μὲν γένος ἦν Ἀκαρνᾶν, προβαίνων δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν, γινόμενος κύριος τῶν ὅλων πραγμάτων, κάλλιστα καὶ σπουδαιότατα δεκάτ' ἐποτρύνει τῷ τῷ βασιλεῶς καὶ τῆς βασιλείας, καὶ κατὰ τοσούτον, καδ' ὅσον πεπολακευκέναι τὴν Ἀγαθοκλείαν εὐκαιρίαν. Πρῶτος μὲν γὰρ ὡς ἑαυτὸν ἐπὶ δεῖπνον καλέσας τὸν Ἀγαθοκλείαν, χρυσὸν σέφανον ἀνέδεικε μόνῳ τῶν παρόντων, ὃ τοῖς βασιλεύουσιν αὐτοῖς ἔθος ἐστὶ μόνους συγχωρεῖσθαι· πρῶτος δὲ τὴν εἰκόνα τῆ προεργημένη φέρειν ἐτόλμησεν ἐν τῷ δακτυλίῳ. γινόμενης δὲ θύγατρός αὐτοῦ, ταύτην Ἀγαδοκλείαν προσηγόρευσεν. Ἀλλ' ἴσως ὑπάρ μὲν τέτων ἐξαρκῶς καὶ τὰ νῦν εἰρημένα. λαβεῖν δὲ τὰς προεργημένας ἐντολάς, καὶ διὰ τίνος ῥινοκύλης ἐξεληθῶν,

scabant. Agathocles, quo res suae loco starent intelligens, cum satellitibus egit, ut legationem suo nomine ad Macedonas obirent, iisque declararent, paratum se regis tutela cedere, potentia, honoribus, annonis et redditibus, quos haberet, pro animipla dumtaxat deprecari, ut eius usuram sibi cum necessario victu concederent, ita ut reuerfus in pristinum statum negotium facessere, ne si velit quidem, cuiquam valeat. Quum ceterorum satellitum nemo esset, qui roganti annueret: Aristomenes solus hanc ei operam nauauit, qui aliquantū post regni negotia curauit. Erat Aristomenes genere Acarnan, qui grandioris aetatis factus, rerum omnium potestatem summam obtinens, et in rege ipso regendo, et in regno administrando sapientissime et honestissime creditus est se gessisse, neque minus sollerter hoc praestitisse, quam follers fuerat ante prosperae Agathoclis fortunae adulator. Primus namque omnium, Agathocle domum inuitato ad conuiuium, coronam auream vni ei e conuiuiis detulit, quem honorem regibus solis haberi moris fuit, primus eiusdem imaginem annulo insculptam gestare sustinuit, et nata sibi filia cum esset, Agathocleae nomen illi indidit. Verum de his haecenus dixisse sufficiat: Is igitur mandatis, quae dixi, oneratus, per quandam egressus

ἦκε πρὸς τὰς Μακεδόνας. βρα-
χέα δ' αὐτὰ διαλεχθέντος, καὶ
δηλώσαντος τὴν προαίρεσιν, ἐπα-
βάλλοντο μὲν οἱ Μακεδόνες πα-
ραχρῆμα συγκαντῆσαι· ταχὺ δὲ
τινῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ τὰς
χεῖρας, καὶ παραιτησαμένων
τὸς πολλὰς, ἐπαιήλθ' αὐτὸν λαβὼν
ἔπειλ' ἢ τὸν βασιλέα πρὸς
αὐτὸς ἄγουσ' ἦκεν, ἢ μήδ' αὐ-
τὸν ἐξίεναι. Τὸν μὲν ἔν' Ἀριστο-
μένην, ταῦτ' εἰπόντες οἱ Μακε-
δόνες, ἐπέπεμψαν· αὐτοὶ δὲ
ταῖς δευτέραις θύραις ἐγγίσαν-
τες, ἐξέωσαν καὶ ταύτας. οἱ δὲ
παρὰ τὸν Ἀγαθὸν κλέα θεωρῶν-
τες τὴν τῶν Μακεδόνων βίαν,
διὰ τε τῶν ἐνεργημένων, καὶ
διὰ τῆς ἀποκρίσεως, τὸ μὲν πρῶ-
τον ἐπαβάλοντο, διὰ τῆς θύρας
προτάξαντες τὰς χεῖρας, ἣ δ'
Ἀγαθὸν κλέα καὶ τὰς μαῖας, οἷ-
σθα δρέψαι τὸν βασιλέα, δεῖ-
σθαι τῶν Μακεδόνων, πᾶσαν
πράττειν Φωνὴν πρὸς τὸ περι-
ποιήσασθαι τὸ ζῆν αὐτὸ μόνον.

30. Ἐπεὶ δὲ πολλὰ κατολο-
φωρόμενοι τὴν αὐτῶν τύχην ἔδδ' ἦ-
νουν, τέλος ἐξέπεμψαν τὸν
παῖδα μετὰ τῶν σωματοφυλά-
κων, οἱ δὲ Μακεδόνες παραλα-
βόντες τὸν βασιλέα, καὶ τα-
χέως ἐφ' ἵππον ἀναβιβάσαν-
τες, ἦγον εἰς τὸ Στάδιον. Ἀμα
δὲ τῷ Φωνῆναι, μεγάλης κραυ-
γῆς καὶ πρότε γενηθέντος, ἐπι-
στῆσαντες τὸν ἵππον, καθεῖλον
τὸν παῖδα, καὶ προσαγαγόντες
ἐκάθισαν εἰς τὴν βασιλικὴν θέαν.

fus portulam ad Macedones
accessit. qui postquam pauca
esset locutus, et Agathoclis
voluntatem exposuisset, ex-
templo Macedones cum spicu-
lis configere sunt aggressi.
verum repente quorundam
manibus protectus, qui cae-
dem multitudinis deprecari
sunt, cum his mandatis est re-
uerfus, aut regem ut adduce-
ret reuertens, aut ipse quo-
que ne exiret. Cum his di-
ctis Aristomenem Macedones
dimiserunt: tum autem ad se-
cundas ubi accessissent fores,
has quoque emoliantur. Aga-
thocles, et qui cum ipso erant,
Macedonum vehementem im-
petum qua ex factis ipso-
rum, qua ex responso, quod erat al-
latum, animaduertentes, prin-
cipio manibus per fores por-
rectis, (Agathoclea etiam vbe-
ribus, quibus regem se dice-
bat aluisse,) Macedones obse-
crare institit, nullo non gene-
re vocis edito, solius ut sibi
vitae seruandae fieret potestas.

30. Vbi fortunam suam diu
multumque lamentati nihil
promouebant, puerum cum
satellitibus tandem emisertunt.
Macedones traditum sibi re-
gem equo statim imponunt,
et in Stadium adducunt. Ad
cuius conspectum clamore et
plausu ab vniuersa corona
edito, equum sistunt, ac de-
tractum inde puerum propius
admovent, et in regibus
proprio spectandi suggestu
collocant. At turba partim

περί δὲ τῆς ὄχλους ἐγένετό τις
 ἅμα χαρὰ καὶ λύπη. τὰ μὲν
 γὰρ ἦσαν περιχαρεῖς ἐπὶ τῷ κα-
 κοῖσθαι τὸν παῖδα, τὰ δὲ πά-
 λιν δυσηρεῖντο, μὴ συνειλη-
 φθαι τὰς αἰτίας, μηδὲ τυγχά-
 νειν τῆς ἀρμοζούσης τιμωρίας.
 δὲ καὶ συναχθεὶς ἐβόων, ἄγειν
 καλεῖντας καὶ παραδειγματί-
 ζειν τὰς πάντων τῶν κακῶν αἰ-
 τίας. Ἦδη δὲ τῆς ἡμέρας προ-
 φανίσσης, καὶ τῷ πλήθει ἐπ'
 ὕδαν δυναμένῳ τέρας ἐπαρείσα-
 σθαι τὴν ὁρμὴν Σωσίβιος, ὅς
 ἦν μὲν υἱὸς Σωσιβίου, τότε δὲ
 σωματοφύλαξ ὑπάρχων, μά-
 λιστα τὸν νῦν προσῆχε τῷ τε
 βασιλεῖ καὶ τοῖς πρῶγμασι.
 θωρητῶν γὰρ τὴν τε τῷ πλήθει
 ὁρμὴν ἀματάσταντο ἔσαν, καὶ
 τὸ παιδίον δυσχερῆμενον διὰ τε
 τὴν τῶν παρεσῶτων ἀσυνήθειαν,
 καὶ διὰ τὴν περὶ τὸν ὄχλον τα-
 ραχὴν, ἐτίθετο τῷ βασιλεῖ,
 εἰ παραδώσει τοῖς πολλοῖς τὰς
 εἰς αὐτὸν ἢ τὴν μητέρα τι πε-
 πλημμεληκότας. τῷ δὲ κατα-
 νεύσαντος, τῶν μὲν σωματοφυ-
 λάκων τισὶν ἔπε, δηλῶσαι τὴν
 τῷ βασιλεῖ γνώμην· τὸ δὲ
 παιδίον ἀναστήσας, ἀπῆγε πρὸς
 τὴν θαρακίαν εἰς τὴν ἰδίαν οἰ-
 κίαν, σύναγγυς ἔσαν. τῶν δὲ
 διασαφέντων τὰ παρὰ τῷ βασι-
 λεῖ, κατεβρόγγυτο πᾶς ὁ τό-
 πος ὑπὸ τῷ κρότῳ καὶ τῆς κραυ-
 γῆς. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα
 καὶ τὴν Ἀγαθοκλείαν ἐν τῷ
 τῷ καιρῷ διαχωρίσθησαν ἀλλή-
 λων εἰς τὰς θύλας καταλύσεις.

laetari, partim dolere: quod
 puerum recepissent, laetitia
 gestiebant; quod non et son-
 tes simul comprehensi forent,
 nec meritis poenas luerent,
 aegre ferebant. Igitur con-
 tinuis clamoribus malorum
 omnium auctores duci inbe-
 bant, ut per omnium ora
 traducti poenis afficerentur.
 Iam exorto die, quum nihil
 populus inueniret, in quod
 iram suam effunderet, Sosi-
 bios, Sosibii filius, inter sa-
 tellites tunc merens, quid
 regi regnoque expediret, tum
 optime perspexit. Nam qui
 iram multitudinis sedari nul-
 lo pacto posse cerneret, pue-
 rum vero angore affici, par-
 tim quod eorum qui sibi ad-
 erant nemini antea consuef-
 set, partim propter turbae
 tumultum, regem interroga-
 uit, ecquid plebi eos foret
 traditurus, quicumque in se
 aut matrem suam aliquid de-
 liquissent? eo amnente, sa-
 tellitum nonnullis dixit, ut
 regis voluntatem palam face-
 rent. Ipse puerum sede ex-
 citatum domum suam, quae
 aberat non longe, ad curan-
 dum corpus abducit. Satel-
 litibus regia mandata expo-
 nentibus, plausu et clamore
 omnia loca rumpebantur. Dum
 haec aguntur, Agathocles et
 Agathoclea separantur, et
 in sua se vterque recipiunt

ταχὺ

ταχὺ δὲ τῶν στρατιωτῶν τινες, οἱ μὲν ἐδελοντῆν, οἱ δ' ὑπὸ τῆς πλῆθους ἐξωδιόμενοι, ὥρμησαν ἐπὶ τὸ ζῆτεῦν τὰς προειρημένους.

31. Τῷ δὲ ποιεῖν αἶμα καὶ φόνους ἐγένετό τις ἐκ ταυτομάτου καταρχὴ τοιαύτη. τῶν γὰρ Ἀγαθοκλῆς ὑπηρετῶν καὶ κολάκων τις, ὄνομα Φίλων, ἐξῆλθε κραπαλῶν εἰς τὸ Στάδιον. ὅτε δ' αὖτε τὴν ὁρμὴν τῶν ὄχλων, ὅτι πάλιν αὐτοῖς καθ' ἀπερχομένην, ἐὼν Ἀγαθοκλῆς ἐξέλθῃ, μεταμαλήσει. τῶν δ' ἀκυσάντων, οἱ μὲν ἐπελοιδοροῦν αὐτόν, οἱ δὲ προαΐδον. ἐπιβαλλομένου δ' ἀμύνεσθαι, ταχέως οἱ μὲν τὴν χλαμύδα περιέβρῃξαν, οἱ δὲ τὰς λόγχας προσερείσαντες ἐξεκέντησαν. αἶμα δὲ τῷ τῆτον εἰς τὸ μέσον ἐκλυθῆναι μετ' ὕβρεως ὅτι σπαύροντα, καὶ γεύσασθαι τὰ πλῆθῃ φόνου, πάντας ἐκαρδοῦν τὴν τῶν ἄλλων παρασίαν· μετ' ἧς πολὺ δὲ παρῆν ἀγόμενος πρῶτος Ἀγαθοκλῆς δέσμος, ὃν εὐθέως εἰσιόντα προσδραμόντες τινὰς ἀφ' ὧν συνήκοντισαν, ἔργον ποιῶντας ἐκ ἐχθρῶν, ἀλλ' εὐνοούντων· αἷται γὰρ ἐγένοντο τῷ μὴ τυχεῖν αὐτοῦ τῆς ἀρμοσύνης καταστροφῆς. μετὰ δὲ τέτῳ ἤχθῃ Νίκων, εἶτα Ἀγαθόκλεια γυμνὴ σὺν ταῖς ἀδελφαῖς, ἐξῆς δὲ ταῖς πάντας οἱ συγγενεῖς. ἐπὶ πᾶσιν ἐκ τῆ Θεσμοφορίᾳ τὴν Οἰάνωθην ἀποσκάσαντες, ἤκου

hospitia. Statim vero quidam e militibus, partim sua sponte, partim plebis impulsu ad illos quaerendos se accingunt.

31. Fundendi vero sanguinis et faciendae caedis casu fortuito huiusmodi exstitit principium. Quidam e ministris et adulatoribus Agathoclis, nomine Philo, plenus crapulae in Stadium exiuit. Hic concitatum vulgi studium conspiciens, adstantibus dixit, si egrederetur Agathocles, futurum, ut ipsos sicut iam antea poeniteret. Qui audierant, alii differre hominem conuitiis, alii protrudere conanti se defendere, ab aliis laceratur chlamys, alii hastarum admotis mucronibus ipsum configunt. Qui simulac in arenam mediam contumeliae ergo est tractus adhuc palpitans, ubi semel multitudo caedem gustauit, omnes, ut ceteri aduenirent, cupiditate summa expectabant. Nec multo post adest Agathocles in vinculis ductus. quem statim ingresum nonnulli, qui primi accurrerant, confoderunt, non sane inimicorum, verum amicorum potius officio fungentes. per eos namque est confectus, ne, quem merebatur, exitum faceret. Secundum hunc ductus est Nico, deinde Agathoclea nuda cum fororibus, ac deinde vniuersa cognatio. Nouissimam omnium Oenanthem, e Thesmophorio auulsam, nudam, equo vehen-

εἰς τὸ Σταδίον, ἄγοντες γυμνὴν ἐφ' ἵππου. παραδοθέντων δὲ πάντων οὐκ τοῖς ὄχλοις, οἱ μὲν ἔδρακον, οἱ δὲ ἐκένταν, οἱ δὲ τῆς ὀφθαλμοῦ ἐξέκοπτον. αἰὶ δὲ τῷ πεσόντος τὰ μέλη διάσπων, ὥς ὅτε καταλώβησαν πάντας αὐτάς. δεινὴ γὰρ τις ἡ παρὰ τῆς θυμῆς ὁμότης γίγνεται τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἀνθρώπων. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῶν συντρόφοι τῆς Ἀρσινόης γεγεννημέναι τινὲς καυδίσκαι, πυθόμεναι παραγεγονέναι τὸν Φιλάμμωνα τριταῖον ἀπὸ Κυρίνης, τὸν ἐπιστάνα τῷ Φόνῳ τῆς βασιλίσσης, ὥρμησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν αὐτῆς, καὶ βικτάμεναι, τὸν μὲν Φιλάμμωνα τύπτουσι τοῖς λίθοις καὶ τοῖς ξύλοις ἀπέκταναν, τὸν δὲ οὐδὲν ἀπέπιξαν, ἀντίπαῖδα τὴν ἡλικίαν ὄντα, σὺν δὲ τέτοις τὴν γυναικὰ τῷ Φιλάμμωνος γυμνὴν εἰς τὴν πλατεῖαν ἐξέλκυσαι διέφθειραν. Καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα, καὶ τὴν Ἀγαθόκληαν, καὶ τὰς τῶν συγγενεῖς, τοῖσιν τὸ τέλος.

32. Ἐγὼ δ' ἐκ ἀγνοῶ μὲν τὰς τερατείας καὶ διασκευάς, αἷς κέχρηται πρὸς ἐκκληξιν τῶν ἀκούων ἐνιοι τῶν γεγραφότων τὰς πράξεις ταύτας, πλείω τὸν ἐπιμετρῶντα λόγον διατιθέμενοι τὰ συνέχοντος τὰ πραγματά καὶ κυρίως· τινὲς μὲν ἐπὶ τὴν τύχην ἀναφέροντες τὰ γεγονότα, καὶ τιθέντας ὑπὸ τὴν ἔψιν τὸ ταύτης ἀβέβαιον

tem, in Stadium induxerunt. Quibus simul omnibus populo traditis, alii mordere, alii mucronibus configere, alii oculos eruere. Vt quisque autem illorum ceciderat, iacentis membra distrahebant, donec artus omnium detruncassent. Est enim hoc Aegyptiis hominibus innatum, ut, dum feruent ira, mirum in modum sint crudeles. Per idem quoque tempus mulierculae nonnullae, quae cum Arfinoe fuerant educatae, audito ante triduum, Alexandriam ab oppido Cyrenarum aduenisse Philammonem, cui reginae occidendae negotium fuerat commissum, in eius domum fecerunt impetum. quo quum irrupissent per vim, Philammonem saxorum fustiumque ictibus occiderunt, filium, aetate plane puerum, strangularunt, ad haec coniugem Philammonis nudam traxerunt in plateam, ibique trucidarunt. Et Agathocles quidem atque Agathoclea cum tota cognatione hoc modo perierunt.

32. Porro autem non fugit me, quosdam ex iis, qui casum hunc in literas retulerunt, ut audientium animos stupore percellerent, miraculosam et ingeniosam narrationem concinnasse, qui etiam orationem, documentum causae solitam adici, prolixius explicauerunt illa, quae res ipsas continebat, et propria historiae erat: dum alii, ad fortunam omnia refe-

καὶ

καὶ δυσφύλακτον, οἱ δὲ τὸ παραδόξον τῶν συμβαθηκότων ὑπὸ λόγον ἄγοντες, πειρώμενοι τοῖς γεγυόσι αἰτίας καὶ πιθανότηας ὑποτάττειν. Οὐ μὲν ἔγωγε προεθέμην τάτω χρησάσθαι τῷ χειρισμῷ περὶ τῶν προειρημένων, διὰ τὸ μήτε πολυμυκὴν τέλμην καὶ δύναμιν ἐπίσημον γεγονέναι περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα, μήτε χειρισμὸν πραγμάτων ἐπιτυχῆ καὶ ζήλωτον, μήτε τὸ τελευταίων τὴν εὐλικὴν ἀγχίνοιαν καὶ κακοπραγμοσύνην διαφέρσαν, ἐν ᾗ Σωσίβιος καὶ πλείους ἄτεροι καταβίωσαν, βασιλεῖς ἐκ βασιλείων μεταχειριζόμενοι, τὰ δ' ἐναντία τέτοις συμβαθηκέναι περὶ τὸν προειρημένον ἄνδρα. προαγωγῆς μὲν γὰρ ἔτυχε παραδόξῃ διὰ τὴν τῷ Φιλοπάτορος εὐδυνάμειαν τῷ βασιλεύειν· τυχῶν δὲ ταύτης, καὶ παραλαβὼν εὐφύεσταιν καιρὸν μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον πρὸς τὸ συντηρῆσαι τὴν ἐξουσίαν, ἅμα τὰ πρᾶγματα καὶ τὸ ζῆν ἀπέβαλε, διὰ τὴν ἰδίαν ἀνδρείαν καὶ βραδυμίαν ἐν πάνυ βραχὺ χρόνῳ καταγνωθεῖς.

33. Διόπερ ἔχρῃ τοῖς τοιούτοις προσάπτειν τὸν ἐπιμετρῆντα λόγον, καθάπερ ἔποι τις Ἀγαθοκλεῖ καὶ Διονυσίῳ τοῖς Συκαλιώταις, καὶ τισιν ἑτέροις,

rentes. quam sit illa inconstans, quam difficile sibi ab illa caueatur, ponere ob oculos volunt. alii, nouitatem et miraculum illius euentus reputantes, causas, quae similitudinem veri habeant, rerum gestarum commemorationi subiicere conantur. Mihi vero res istorum aliter narrari debere sunt visae, quoniam Agathocles neque audacia militari aut insigni virtute fuit praeditus, neque vlla rerum administrandarum felici industria, et digna, quam alii imitentur, potestremo ne aulica quidem vlla follertia. aut eximia in dolis consuendis versutia: qua arte Sosibius et saepe multi quum excellerent, alios ex aliis reges, quorum negotia gerebant, per omnem vitam suam in potestate habuerunt. In Agathocle secus res habuit. Nam hic a Philopatore cum admiratione omnium ad rerum curam fuit promotus, quod esset ipse parum idoneus administrationi sui regni; verum is, hac dignitate auctus, ac postea tempus accommodatissimum nactus. rege defuncto, conseruandae suae potentiae, propter ignauiam et discordiam omnibus exosus, et rerum administrationem et vitam breuissimo tempore simul amisit.

33. Quare in huiusmodi personis illa oratione vtendum non est, quae documentis causae solet adiici. quasi de Agathocle aut Dionysio Siculo

τῶν ἐν πράγμασιν ἐπ' ὀνόματος
γεγονότων. εἰμύνων γὰρ ὁ μὲν
ἄτερος ἐκ δημοτικῆς καὶ ταπει-
νῆς ὑποθέσεως ὁρμηθεὶς, ὁ δ'
Ἀγαθοκλῆς, ὡς ὁ Τίμαιος ἐπι-
σκώπτων Φησὶ, κεραμεὺς ὑπ-
άρχων, καὶ καταλιπὼν τὸν τρο-
χὸν καὶ τὸν πηλὸν καὶ τὸν κα-
πνὸν, ἦκε νέος ὢν εἰς τὰς Συ-
ρακῦσας. καὶ τὸ μὲν πρῶτον
ἐγενήθησαν ἀμφοτέροι κατὰ
τὰς ἰδίαις καιρῶς τύραννοι Συρα-
κυσῶν, πόλεως τῆς μέγιστον
ἀξίωμα τότε καὶ μέγιστον πλῆ-
τον περιποιησαμένης· μετὰ δὲ
ταῦτα βασιλεῖς ἀπάσης Σικε-
λίας νομιθέντες, καὶ τινων καὶ
τῆς Ἰταλίας μερῶν κυριεύσαν-
τες. Ἀγαθοκλῆς δ' ἔμόνον
καὶ τῶν τῆς Λιβύης ἐναπέδα-
σε, ἀλλὰ καὶ τέλος ἐναπέδα-
σε ταῖς ὑπεροχαῖς ταύταις. Διὸ
καὶ Πόπλιον Σκιπίωνα Φασί,
τὸν πρῶτον καταπολεμήσαντα
Καρρχηδονίαις, ἐρωτηθέντα, τί-
νας ὑπολαμβάνει πραγματικω-
τάτας ἄνδρας γεγονέναι, καὶ
σὺν νῷ τολμηροτάτας, εἰπὲν,
τὰς περὶ Ἀγαθοκλέα καὶ Διο-
νύσιον τὰς Σικελιώτας. Καὶ
περὶ μὲν τῶν τοιούτων ἀνδρῶν
εἰς ἐπίστασιν ἄγον τὰς ἀναγι-
νώσκοντας, καὶ πε καὶ τῆς
τύχης ποιήσασθαι μνήμην, ὅτι
δὲ τῶν ἀνδρῶν πλείων πραγμά-
των, καὶ καθόλου προσιδέσθαι
τὸν ἐπακιδάσκοντα λόγον· ἐπὶ
δὲ τῶν προειρημένων ἀνδρῶν
ὑδαμῶς ἀρμόζει.

fermo esset, aut de aliis, qui
rebus gestis magnum sibi no-
men pepererunt. Nam illo-
rum alter e plebeio atque hu-
mili ortus est principio; Aga-
thocles vero, ut quidem eum
irridens ait Timaeus, figulus
quum esset, relicta rota, ar-
gilla, et fumo, iuuenis Syra-
cusas venit. Ac principio qui-
dem euaserunt ambo suis tem-
poribus tyranni Syracusarum,
urbis, quae et splendorem et
opes maximas tunc obtinuit.
deinde vniuersae Siciliae reges
ambo sunt habiti, partem et-
iam Italiae aliquam suae pot-
estati subiecerunt. hoc am-
plius vero Agathocles non
tantum Africae portionem
quandam sui iuris facere est
conatus; verum etiam tantis
hisce honoribus est immor-
tuus. Propterea dicitur Publ.
Scipio, qui primus Carthagi-
nenses bello domuit, interro-
gatus, ecquos mortalium pu-
taret in administratione rerum
sollertissimos, et cum iudicio
audacissimos, Agathoclis et
Dionysii Siculorum nomina
edidisse. De similibus igitur
his viris agenti conueniat le-
ctorem monere, ut quasi gra-
dum sistat, et aduertat ani-
mum, fortunae etiam et hu-
manarum rerum nonnihil me-
minisse, atque omnino illam,
quae documentum causa adijci-
tur, orationem narrationi sub-
texere: agenti vero de iis,
quorum casum antea exposui-
mus, nequaquam.

34. Διὰ δὲ ταύτας τὰς αἰτίαις τὸν μὲν αὐξήσεως λόγον ἀπαδοκίμασθαι ὑπὲρ Ἀγαθοκλέους, ἔχῃς δὲ καὶ διὰ τὸ πάσας τὰς ἐκπληκτικὰς περιπετείαις μίαν ἔχειν Φαντασίαν τὴν πρώτην αἰτίαν ἐπιστάσεως, τὸ δὲ λέγειν ὃ μόνον ἀνωφελῆ γίνεσθαι τὴν μάκρυνσιν καὶ θάνατον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τινος ὀχλήσεως ἐπιταλεῖσθαι τὴν ἐνέργειαν τῶν τοιούτων. Δυσὶν γὰρ ὑπαρχόντων τελῶν, ὡφελείας καὶ τέρψεως, πρὸς ἃ δεῖ τὴν ἀναφορὰν ποιῆσθαι τὰς διὰ τῆς αἰσῆς ἡμετέρας τῆς ὁράσεως βεβλημένους τίς πολυπραγμονεῖν, καὶ μάλα τῷ τῆς ἰσορίας γένει τάς τε καὶ ἀνέχοντας· ἀμφοτέρων γὰρ τῶν ὀφελειῶν συμπτωμάτων ἐκ τὸς πίπτει. Ζηλῶν γὰρ τίς αὖ βυλῆθαι τὰς παραλόγους παρπετείαις; ὡς μὲν θωόμενος, ὡς ἀκύνων ἡδεται συναχῶς εὐδεῖς τῶν παρὰ φύσιν γιγνομένων καὶ παρὰ τὴν κοινὴν ἔννοιαν τῶν ἀνθρώπων. ἀλλ' εἰσάπαξ μὲν καὶ πρῶτον σπυδαζόμεν ὃ μὲν δεῖν, ὃ δὲ ἀκύνειν, χάριν τῇ γυνῶναι τὸ μὴ δοκῆν δυνατόν εἶναι, διότι δυνατόν εἶναι· ὅταν δὲ πιστεύομεν, εὐδεῖς τοῖς παρὰ φύσιν ἐγχερονίζων εὐδοκεῖ. τῷ δ' αὐτῷ πλεονάκις ἐγκυρεῖν ὡς ὅπως αὖ βελήθει, διόπερ ἡ ζήλωτον εἶναι δεῖ τὸ λεγόμενον, ἡ τερ-

34. Propterea et nos in Agathoclis rebus commemorandis exaggerationem omnem respuimus, quum praesertim omnes mirabiles et stupendi casus vnam dumtaxat speciem habeant, dignam cui immoremur, eam videlicet, per quam nobis primo innotescunt. de cetero autem non solum sine villo fructu aut prolixius in narrentur, aut diutius spectentur, verum etiam cum aliqua vel audientium vel intuentium id fiat molestia. Duo nempe fines quum sint, vtilitas et oblectatio, ad quos referre omnia eos oportet, qui vel auditis sensui, vel visus aliquid student exponere, quumque in historia maxime hoc sit obseruandum: ab utroque horum sine aliena res est, stupendis illis casibus nimium immorari. Nam imitari, quae contra rationem eueniunt, quis optet? sed nec spectare neque audire assidue quisquam velit, quae contra naturam aut communes hominum notiones contingunt. Talia enim semel ac prima vice libenter vel spectamus, vel audimus, ut discamus, fieri illa posse, quae existimabamus non posse. cuius rei fides ubi est facta, nemini rebus contra naturam diutius immorari est gratum. occurrere vero sibi idem saepius, nemo non abominetur. Itaque aut imitatione dignum sit oportet, aut iucundum, id quod narratur. multa autem commemorem.

πρόν. ὁ δὲ τῆς ἀπὸς τέτων
 συμφορᾶς πλεονασμὸς οἰκισ-
 τερόν ἐστι τραγωδίας, ἢ περ ἰστο-
 ρίας. Ἄλλ' ἴσως ἀναγκαῖον
 εἶναι, συγγνώμην ἔχειν τοῖς μὴ
 συναφιστάμεσιν μήτ' ἐπὶ τὰ τῆς
 φύσεως, μήτ' ἐπὶ τὰ καὶ νόλου
 καὶ τὰ τῆς οἰκισμένης πράγ-
 ματα. Δοκεῖ γὰρ αὐτοῖς ταῦτ'
 εἶναι μέγιστα καὶ θαυμαστότα-
 τα τῶν προγεγονότων, οἷον ἂν
 αὐτοὶ παρατυγχόντες ἐγκυρή-
 σωσιν, ἢ πυθόμενοι παρὰ τι-
 νων πρὸς αὐτὰ ταῦτα προσέ-
 χωσι τὸν νῦν. διὸ καὶ λαν-
 θάνουσι πλείω τῶ καὶ θήκοντος
 διατιθέμενοι λόγον ὑπὲρ τῶν
 μήτε καινῶν ὄντων, διὰ τὸ
 καὶ ἐτέροις πρότερον εἰρηάζειν,
 μήτ' ὠφελεῖν, μήτε τέρεσκον
 δυναμένων.

morare aut multis, quae ad
 neutrum finem illorum, quos
 diximus, possint referri, tra-
 goediae potius quam historiae
 conueniat. Sed enim danda
 fortasse iis hominibus venia
 est, qui neque ad consideran-
 dum naturae opera animum
 attollunt, neque ad illa, quae
 per vniuersum orbem terra-
 rum fiunt. Putant enim isti,
 ea, in quae forte inciderunt,
 aut quae ab aliis audita di-
 ligentius ad animum reuoca-
 runt, omnium, quae vni-
 quam acciderunt, maximā esse
 maximeque admirabilia. Quo
 fit, vt de iis rebus, quae nec
 sunt nouae, quia etiam aliis
 prius dictae sunt, neque aut
 iuuare aut oblectare queunt,
 prolixiores per imprudentiam
 sermones, quam par sit, ipsi
 habeant.

ΕΚ ΤΗΣ
ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΩΝ
ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.
Ε
POLYBII MEGALOPOLITANI
SEXTA DECIMA HISTORIA
EXCERPTA.

Ἡ περὶ Χίων ναυμαχία *Dimicatio navalis circa Chi-*
Φιλίππου καὶ Ἀττάλου τῶν *um inter Philippum Macedo-*
Βασιλέων, καὶ Ῥοδίων, Ἀτ- *nem et Attalum reges, et*
τάλω συμμαχούντων. *Rhodios Attali socios.*

Πῶς ὁ Φίλιππος τοῖς ὁ- *Quomodo Philippus, uni-*
λοῖς ἡλαττωμένος τῆς νίκης *uerso praelio victus, certis ta-*
ἀντεποιήσατο διὰ τινὰς προ- *men de causis victoriam sibi*
φάσεις. *vindicavit.*

Ο δὲ Φίλιππος, τῶν μὲν
κατὰ τὴν πολιορκίαν
ἀντικιπτόντων αὐτῷ,
τῶν δὲ πολεμίων ἐφορμούντων
πλείοσι καταφράκτοις ναυσίν,
ἤτορετο, καὶ δυσχερῶς διέκει-
το παρὶ τῷ μέλλοντος· ἐν ἐπι-
δεχομένων δὲ τῶν παρόντων
αἰρήσειν, ἀνέχθη παρὰ τὴν τῶν
πολεμίων προσδοκίαν. Ἐτι γὰρ
αὐτὸν ἡλπίζον οἱ περὶ τὸν Ἀτ-
τάλου προσκαρτέρησεν τῇ τῶν

Philippus rex, quum ne-
que suscepta obsidio
votis responderet, et
hostes, in anchoris
stantes, multis cum navibus
tectis imminerent, animi an-
xius, quid ad cetera consilii
caperet, nesciebat. Sed quo-
niam praefens status eligendi
quod mallet facultatem ei non
dabat: praeter aduersariorum
expectationem classe est profe-
ctus. Nam Attalus putabat,
μετάλλ-

μετάλλων κατασκευῇ. μάλιστα δ' ἐσπύδαζε ποιήσασθαι τὸν ἀνάπλεον αὐφνίδιον, πεπεισμένος καταταχῆσεν, καὶ τὸ λοιπὸν ἀσφαλῶς ἤδη κομίσθασθαι παρὰ τὴν γῆν εἰς τὴν Σάμον. διψεύσθη δὲ παρὰ πολὺ τοῖς λογισμοῖς. οἱ γὰρ περὶ τὸν Ἀτταλον καὶ Θεοφίλισκον ἅμα τῷ συνιδεῖν αὐτὸν ἀναγόμενον ἔχοντο τῶν προκειμένων εὐδέως. συνέβη δὲ τὸν ἀνάπλεον αὐτῶν γενέσθαι διαλελυμένον, ὅτε πεπεισμένον, τὸν Φίλιππον, καθάπερ ἔπον, ἔτι μένευ ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων. Οὐ μὲν ἀλλὰ χρησάμενοι ταῖς εἰρησικίαις ἐνεργῶς, προσέβαλλον, Ἀτταλος μὲν τῷ δεξιῷ καὶ καθυγεμένῳ τῶν πολεμίων, Θεοφίλισκος δὲ τοῖς εὐωνύμοις. Φίλιππος δὲ περικαταλαβανόμενος τοῖς καιροῖς, δὲς τὸ σύνθημα τοῖς ἐπὶ τῷ δεξιῷ, καὶ παραγγέλλας ἀντιπρῶτος ποιεῖν τὰς ναῦς, καὶ συμπλέκεσθαι τοῖς πολεμίοις ἐβρώμενος, αὐτὸς ὑπὸ τὰς νησίδας ἀναχωρήσας μετὰ τῶν λέμβων, τὰς μεταξὺ τῆ πόρου κειμένων, ἀπακαρδόκει τὸν κίνδυνον. Ἦν δὲ τῶν μὲν τῷ Φίλιππῳ ναῶν τὸ πλῆθος, τὸ συγκαταστάν εἰς τὸν ἀγῶνα, κατάφρακτοι τρεῖς καὶ πενήκοντα, σὺν δὲ ταῖς ἀφρακταῖς, λέμβοι δὲ σὺν ταῖς πρῶταις ἐκατὸν καὶ πενήκοντα. ταῖς γὰρ ἐν τῇ Σάμῳ ναῦς ἐκ ἡδυνήθῃ καταρτίσας πάσας. τὰ δὲ τῶν πολεμίων σκάφη κατά-

ipsum in cuniculis agendis et operae et temporis plus adhuc esse, impenfurum; ille vero hoc potissimum consilio vela subito fecit, quod celeritate hostes se praeuerfurum confideret, atque ita tuto iam propter terram ad Samum peruenturum. ceterum spes illum sua vehementer est frustrata. Nam Attalus et Theophiliscus statim ut oram solvere Philippum senserunt, propositi memores, ei exsequendo se accinxerunt. Quia tamen persuasum habebant, ut modo dicebam, Philippum in obsidione adhuc permanere: eo factum, ut soluto nauium ordine in eum inueherentur. Sed quum remigio essent vsu acerrimo, affecuti adortique sunt, Attaius quidem dextram classis hostilis partem, quae reliquum agmen antecedeat; Theophiliscus vero eos, qui ad sinistram erant. Philippus, angustiis temporis deprehensus, data dextimis tessera, et mandato, ut proras nauium in hostem conuerterent, et pugnarent acriter, ipse cum lembis ad paruas quasdam se recepit insulas, quae in medio traiectu sunt sitae, ibique praelii euentum exspectauit. erat porro numerus nauium, quae illud certamen conseruerunt, hic: Philippi quidem constratae tres et quinquaginta, item aliae apertae. lembi cum pristibus centum et quinquaginta: nam eas, quae erant Sami, non potuit omnes instruere. Hostium vero longae

Φρακτα

Φρακτα μὲν ἦν ἐξήκοντα καὶ πάντα σὺν τοῖς τῶν Βυζαντιῶν, ματὰ δὲ τούτων ὀνεία τριημιολίαι καὶ τριήρεις τρεῖς ὑπῆρχον.

2. Λαβέσης δὲ τὴν καταρχὴν τῆς ναυμαχίας ἐκ τῆς Ἀττάλης νεώς, εὐθέως πάντας οἱ σύναγγυς ἀπαραγγέλως συνέβαλον Ἀλλήλοις. Ἀτταλος μὲν ἦν συμπεσὼν ὁκτῆρει, καὶ προεμβαλὼν ταύτῃ κυρίαν καὶ ὕψαλον πληγὴν, ἐπὶ πολὺ τῶν ἐπὶ τῷ καταστρώματος ἀγωνισαμένων, τέλος ἐβύθισα τὴν ναῦν. Ἡ δὲ τῷ Φιλίππῳ δεκέρης, ναυάρχης ὄντα, παραλόγως ἐγένετο τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείρως. ὑποπασσέσης γὰρ αὐτῇ τριημιολίας, ταύτῃ δεῦσα πληγὴν βυζίαν κατὰ μέσον τὸ κύτος ὑπὸ τὸν θρανίτην σκαλμὸν, ἐδόθη, τῷ κυβερνήτῳ τὴν ὁρμὴν τῆς νεώς ἐκείνῃ θυγθέντας ἀναλαβεῖν. διὸ καὶ προστραμμαμένου τῷ πλοῖα αὐτῇ, ἐδυοκρησεῖτο καὶ δυσκίνητος ἦν πρὸς πᾶν. ἐν ᾧ καιρῷ δύο παντῆρεις προσπασῶσαι, καὶ τρώσασαι τὴν ναῦν ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν, καὶ τὸ σκάφος καὶ τὰς ἐπιβάτας τὰς ἐν αὐτῷ διέφθειραν, ἐν οἷς ἦν καὶ Δημοκράτης, ὁ τῷ Φιλίππου ναύαρχος. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Διονυσόδωρος καὶ Δεινοκράτης, ὄντες ἀδελφοί, καὶ ναυαρχῶντας παρ' Ἀττάλῃ, συμπεσόντες ὁ μὲν ἐπτήρει τῶν πολεμικῶν, ὁ δ'

naues erant tectae quidem quinque et sexaginta, cum iis, quas Byzantini miserant: adde his trieremiolas nouem, et triremes tres.

2. Vbi primum ab Attali naui praelium est commissum, omnes repente, qui propius aberant, non expectato pugnae signo, inter se concurrerunt. Attalus cum octere congressus, primo statim impetum quum exitiali ictu infra eam partem, quae ex aqua extabat, nauem vulnerasset, licet, qui super tabulato erant propugnatores, diu multumque conflixerint, tandem tamen eam demersit. Philippi deceres, quae praetoria tunc naus erat, casu quodam mirabili in hostium potestatem venit. Subierat ipsam trieremiolia quaedam nauis. in hanc ictu violento impacta, circa medium alueum sub scalmio supremorum remigum, (thranitis vocant) illigata haesit; neque enim gubernator potuit amplius nauis impetum retinere. Itaque deceris, e cuius latere nauigium pendebat, magnis incommodis affecta, nullam in partem facile flecti poterat. Inter haec duae quinqueres, facto in decerem impetu, eaque ab latere utroque vulnerata, cum ipsam, tum omnes, qui in ea fuere, defensores depresserunt, inter quos erat Democrates, Philippi nauarchus. Dum haec aguntur, Dionysodorus et Dinocrates, qui et fratres erant, et nauarchi apud Attalum merebant, ille cum heptere hostili,

ἐκτίρει,

ἐκτῆρει, παραβόλως ἐχρήσαντο τῇ ναυμαχίᾳ. Δεινοκράτης μὲν πρὸς ἐκτῆρη συμπεσὼν, αὐτὸς μὲν ἔξαλον ἔλαβε τὴν πλεγγὺν, ἀνατείρου τῆς καὶς ἕως, τὴν δὲ τῶν πολεμίων τρώσας ναὺν ὑπὸ τῇ βίᾳ, τὸ μὲν πρῶτον ἐκ δύνάτο χωριζομένη, καί περ πολέμιος ἐπιβαλλόμενος πρύμνῳ κρούειν, διὸ καὶ τῶν Μακεδόνων εὐψύχως ἀγωνιζόμενον, εἰς τὸν ἕχατον παρεγένετο κίνδυνον. Ἀττάλῃ δὲ ἐπιβοηθήσαντος αὐτῷ, καὶ διὰ τῆς εἰς τὴν πολεμίαν ναὺν ἐμβολῆς λύσαντος τὴν συμπλοκὴν τῶν σκαφῶν, ὁ μὲν Δεινοκράτης ἀπελύθη παραδόξως· οἱ δὲ τῆς πολεμίας νεῶς ἐπιβάται πάντες, εὐψύχως διαγωνισάμενοι, διαφθάρσαν, τὸ δὲ σκάφος ἔρημον ἀπολειφθὲν, ὑποχείριον ἐγένετο τοῖς περὶ Ἀττάλῃ. Ὁ δὲ Διονυσόδωρος, μετὰ βίας ἐπιφράμενος εἰς ἐμβολήν, αὐτὸς μὲν ἤμαρτε τῇ τρώσῃ· παραπεσὼν δὲ τοῖς πολεμίοις, ἀπέβαλε τὸν δεξιὸν ταρσὸν τῆς νεῆς, ὅμῃ συββαγόντων καὶ τῶν πυργέχων. ἔ γινόμενα, περιέσσαν αὐτὸν πανταχόθεν οἱ πολέμιοι· κραυγῆς δὲ καὶ θορύβου γινόμενα, τὸ μὲν λοιπὸν πλεῖθος τῶν ἐπιβατῶν ἄμα τῷ σκάφει διαφθάρη, τρίτος δ' αὐτὸς ὁ Διονυσόδωρος ἀπηνήξατο πρὸς τὴν ἐπιβοήθειαν αὐτῷ τριημιολίαν.

3. Τῶν δὲ λοιπῶν νεῶν τῇ πλεῖστος ὁ κίνδυνος ἐφ' ἑμῶς ἦν.

hic cum ostere inito cestamine, miram atque insperatam belli fortunam sunt experti. Dinocrates cum ostere congressus, quia proram cum parte carinae ad feriendum vehementer exherat, quum in parte nanis suae, quae aquis extabat, vulnus accepisset, hostilem vero contra infra aquam sauciaisset, principio separari non poterat, quantumvis retro puppim inhibere saepe esset conatus. quare, Macedonibus rem forti animo gerentibus, extremum periculum adiit. Verum ut auxilio venit illi Attalus, eo impetu, quem rex fecit in hostium navem, solutis, quae prius inuicem connexae haerebant, Dinocrates quidem improuiso est liberatus: at hostilis naus epibatae, postquam certamen acre edidissent, omnes perierunt. Naui eorum a defensoribus vacuum cepit Attalus. Dionysodorus quum magno impetu ad feriendum rostro ferretur, ipse quidem ab ictu quem meditabatur aberravit; sed quum praeter hostes transcurreret, dexter remorum ordo naui ipsius est deterfus, tignis quoque ipsis simul confractis, quibus turres erant superstructae. quod ut accidit, omni ipsum ex parte hostes circumuadunt. oritur clamor et trepidatio. ac cetera quidem propugnatorum turba una cum nauigio est demersa; Dionysodorus vero cum duobus aliis ad trieremioliā, quae suppetias veniebat, enatauit.

3. Iam reliquae naues utriusque classis certamen aequabant.

καθ'.

καὶ ὅσον γὰρ ἐπλεόναζον οἱ παρὰ τῷ Φιλίππῳ πολέμοι, κατὰ τοῦτον διάφερον οἱ περὶ τὸν Ἄτταλον τῶν τῶν καταφράκτων ναῶν πλεῖστοι. Καὶ τὰ μὲν περὶ τὸ δεξιὸν κέρας τῷ Φιλίππῳ τοιαύτην εἶχε τὴν διάθεσιν, ὥστ' ἀκυρὴν ἄκριτα μένειν τὰ ὅλα, πολὺ δὲ τὰς περὶ τὸν Ἄτταλον ἐπικυδεστέρας εἶχε τὰς ἐλπίδας. οἱ δὲ Ῥόδιοι κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς εὐθείως ἐκ τῆς ἀναγωγῆς ἀπεσπάρδησαν τῶν πολέμων, καὶ ὡς ἀρτίως εἶπα· τῇ δὲ ταχυναυτεῖν παρὰ πολὺ διαφέροντες τῶν ἐναντιῶν, συνῆψαν τοῖς ἐπὶ τῆς ἐραγίας Μακεδόσι. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὑποχωροῦσι τοῖς σκάφεσι κατὰ πρυμνῶν ἐπιφερόμενοι, τὰς πρῶτας παρέλθον. ὥς δ' οἱ μὲν παρὰ τῷ Φιλίππῳ συνεπιστρέφον ἤρξαντο, παραβοηθῶντες τοῖς κινδυνεύουσι, τῶν δὲ Ῥοδίων οἱ καὶ δυσσεύοντες ἐκ τῆς ἀναγωγῆς συνῆψαν τοῖς περὶ τὸν Θεοφίλισκον· τότε κατὰ πρόσωπον ἀντιπρώτως τάξαντες τὰς ναῦς, ἀμφοτέροι συνέβαλον εὐψύχως, ὁμοῦ τὰς σάλπιγγι καὶ τῇ κρουγῇ παρακαλῶντες ἀλλήλους. Εἰ μὲν ἔν μὴ μεταξὺ τῶν καταφράκτων ναῶν ἔταξαν οἱ Μακεδόνες τὰς λέμβους, ῥαδίαν αὖ καὶ σύντομον ἔλαβε κρίσιν ἡ ναυμαχία· νῦν δὲ ταῦτ' ἐμποδία πρὸς τὴν χρείαν τοῖς Ῥοδίοις ἐγίνετο κατὰ πολὺς τρόπους. κατὰ γὰρ τὸ κινηθῆναι τὴν ἐξ ἀρχῆς τάξιν ἐκ τῆς πρώτης συμβολῆς, πάντες

Τοιν. II.

nam ut pars Philippi lemborum numero vincebat: ita Attalus eo superior erat, quod plures testas naues habebat. Et ad dextrum quidem Philippicae classis cornu quod attinget, ea tunc facies rerum erat, ut, cum anceps f'ane victoria maneret, eius tamen obtinendae spes luculentiores penes Attalum essent. Rhodii, qui principio, cum e portu vela in altum dederunt, procul ab hostibus, sicut dicebamus paullo ante, fuerant abrepti, quia tamen celeritate nauigandi classem Macedonicam longe superabant, agmen vltimum aciei Philippicae sunt affecuti. Primo igitur in retrocedentes naues a puppi inuehendo, remorum ordines ipsis confringebant; vbi vero iam aciei hostilis naues ad defendendas eas, quae inuadebantur, coeperunt sese conuertere, et pars Rhodiae classis, quae portu serius soluerat, alteram partem, quae cum Theophilisco erat, tandem consecuta, se illi coniunxerat: vtriusque tunc classis naues, proris in hostem versis, tubarum clangore et clamoribus sese inuicem cohortantes, animose inter se concurrerunt. Quod si Macedones inter naues testas lembos non collocassent, cita et facili victoria certamen fuisset diremtum: nunc ea re conatus Rhodiorum variis modis sunt impediti. Nam vbi semel primo concursu commota est, quae infuita a principio fuerat aciei ordinatio, omnes

ἦσαν ἀναμιξέ αἰσλήλους. ὅθ' ὅτε διαπλεῖν εὐχερώς, ἔταστέ-
 φαν δδύναντο τὰς ναῦς, ἔτε
 καθόλη χρῆσθαι τοῖς ἰσίοις προ-
 τάρημασιν, ἐμπιπτόντων αὐτοῖς
 τῶν λέμβων, ποτὲ μὲν εἰς τὰς
 ταρσῆς, ὥτε δουραγεῖν ταῖς
 εἰροσίαις, ποτὲ δὲ πάλιν εἰς
 τὰς πρῶρας, ἔτι δ' ὅτε κατὰ
 πρύμναν, ὥτε παραποδίζεσθαι
 καὶ τὴν τῶν κυβερνητῶν καὶ
 τὴν τῶν ἐρετῶν χρεῖαν. Κατὰ
 δὲ τὰς ἀντιπρῶρας συμπτώσεις
 ἀποῖεν τι τεχνικόν. αὐτοὶ μὲν
 γὰρ ἐν πρῶρᾳ τὰ σκάφη τοῖσιν
 τας, ἐξάλλας ἐλάμβανον τὰς
 πληγὰς· ταῖς δὲ πολεμῖαις ὄφθα-
 λα τραύματα διδόντες, ἐβοη-
 θήτας ἐσκεύαζον τὰς πληγὰς.
 σπανίως δ' εἰς τὸτο συγκατέβαι-
 νον. καθόλη γὰρ ἐξέκλινον τὰς
 συμπλοκάς, διὰ τὸ γυναικίως
 αἰμύνεσθαι τὰς Μακεδόνας ἀπὸ
 τῶν καταστρωμάτων ἐν ταῖς συ-
 στάδην γιγνομέναις μάχαις. τὲ
 δὲ πολὺ κατὰ μὲν τὰς διέκπλους
 παρασύροντες τῶν πολεμίων
 ναῶν τὰς ταρσῆς, ἤχρουν· με-
 τὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἐκπεριπλέον-
 τας, καὶ τοῖς μὲν κατὰ πρύ-
 μναν ἐμβάλλοντες, τοῖς δὲ πλα-
 γίοις καὶ τραφομένοις αἰκμήν
 προσκίπτοντες, ἕς μὲν ἐτίτρω-
 σκον, αἱ δὲ παρέλκον αἰεὶ τι
 τῶν πρὸς τὴν χρεῖαν ἀναγ-
 καίων. καὶ δὴ τῷ τοιούτῳ τρό-
 πῳ μαχόμενοι, καμπληθεῖς
 τῶν πολεμίων ναῦς διέφθισαν.

4. Ἐπιφανέστατα δ' ἐπιδυ-
 νευσαν τρεῖς παντῆρες τῶν Ῥο-
 δίων,

inter se erant permixti. unde
 eveniebat, ut neque libere inter
 ordines discurrere, neque naues
 possent convertere, neque vlla
 ratione eo, quo valebant, bono
 uti; quia lembi, in ipsos incur-
 rentes, modo in nantium remos
 impingebantur, ut a remigio
 postea vehementer laborarent,
 modo in proras, modo in pup-
 pes, adeo ut gubernatorum pa-
 riter atque remigum ministeria
 praepedirentur. Quoties vero
 frontibus adversis concurreba-
 tur, non sine arte id faciebant,
 qui suarum nantium proras ho-
 stibus continenter obuertentes,
 vulnera semper extra aquam
 accipiebant; quum contra
 hostes, sub aqua sauciantes, eos
 ipsis infligerent ictus, quibus
 nullum adhiberi poterat reme-
 dium. Sed raro ad id certamen
 Rhodii descendebant. nam quia
 Macedones, e tabulatis dimi-
 cantes, quoties stabili pugna
 comminus res gerebatur, acerrime
 se defendebant, concurre-
 re cum hoste in totum decli-
 nabant, crebris vero inter ordi-
 nes hostilium nantium discursi-
 bus, remos illis detrahentes,
 reddebant ipsos inutiles: de-
 inde rursus, modo hinc modo
 illinc adnauigantes, alios a
 puppi inuadentes, alios impin-
 gentes obliquis, et sese cum
 maxime vertentibus, nonnullos
 sauciabant, nonnullis partem
 semper aliquam nautici instru-
 menti corrumpebant, et hoc
 pacto pugnantes hostium com-
 plures naues perdebant.

4. Insigne vero prae ceteris
 trium quinquerecium Rhodia-
 δίων,

δίων, ἥ τε ναυαρχίς, ἐφ' ἧς
ἔπλει Θεοφιλόσκοι, μετὰ δὲ ταύ-
την, ἧς ἐστρηγόρει Φιλοστράτος,
τρίτῃ δὲ, ἣν ἐκυβέρνα μὲν Αὐ-
τόλυκος, ἐπέπλει δὲ Νικόστρα-
τος. ταύτης γὰρ ἐμβολῆς εἰς
πολεμίων ναῦν, καὶ καταλιπέ-
σης ἐν τῷ σκάφει τὸν ἐμβολόν·
συνέβη δὲ, τὴν μὲν πληγθεῖσαν
αὐτανδρον καταδύναμι, τὰς δὲ
περὶ τὸν Αὐτόλυκον, εἰσρέψας
εἰς τὴν ναῦν τῆς θαλάσσης διὰ
τῆς πύρας, κυκλωθέντας ὑπὸ
τῶν πολεμίων, τὰς μὲν ἀρχαῖς
ἀγωνίζεσθαι γενναίως, τέλος δὲ
τὸν μὲν Αὐτόλυκον ἐκπεσεῖν
τραυθέντα μετὰ τῶν ὅπλων εἰς
θάλατταν, τὰς δὲ λοιπὰς ἐπι-
βάτας ἀποθανεῖν μαχόμενας
γενναίως. Ἐν ᾧ καιρῷ Θεοφι-
λόσκοι, βοηθήσας μετὰ τριῶν
πυλῶν, τὴν μὲν ναῦν ἐκείνην
νῆσθαι σῶσαι, διὰ τὸ πλήρη θα-
λάττης εἶναι· δύο δὲ ναῦς πο-
λεμίας τρώσας, τὰς ἐπιβάτας
ἐξέβαλε. ταχὺ δὲ περιχυθέν-
των αὐτῶν λέμβων πλειόνων καὶ
παταφράκτων νεῶν, τὰς μὲν
πλείους ἀπέβαλε τῶν ἐπιβατῶν,
ἐπιφανῶς ἀγωνισαμένους· αὐτὸς
δὲ τρία τραύματα λαβὼν, καὶ
παραβόλως τῇ τέλει κινδυνεύ-
σας, μόλις ἐξέσωσε τὴν ἰδίαν
ναῦν, ἐπιβοηθήσαντος αὐτῷ Φι-
λοστράτου, καὶ συναναδεξαμένης
τὸν ἐνέσωτα κίνδυνον εὐψυχως.
συνάψας δὲ τοῖς αὐτῷ σκάφεσι,
πάλιν ἐξ ἄλλης ὁρμῆς συνεπλέ-
πετο τοῖς πολεμίοις, τῇ μὲν σω-
ματικῇ δυνάμει παραλυόμενος
ὑπὸ τῶν τραυμάτων, τῇ δὲ τῆς

diarum fuit discrimen, prae-
toriae, in qua Theophiliscus
erat, deinde illius, cui Phi-
lostratus trierarchus praeerat,
postremo illius, quae Auto-
lycum gubernatorem habebat,
et Nicostratum vehebat. Haec
navis quum in hostilem quan-
dam fecisset impetum, atque
in ea rostrum reliquisset: eve-
nit, ut et quae icta fuerat cum
ipsis viris demergeretur, et
Autolycus, aqua maris per
proram ingrediente, cinctus
ab hostibus generose primo
pugnaret, postea vero vulne-
re accepto, ut erat armatus,
decideret, ac ceteri quoque
epibatae strenue dimicantes
morerentur. Quo tempore
Theophiliscus, cum tribus
quinqueremibus auxilio ac-
currens, naudem ille quidem,
utpote aqua plenam, servare
non potuit; sed hostium duas
sauciavit, et defensores ex ea
ciccit. Lemnis deinde pluri-
bus et quibusdam constra-
tis cum circumdantibus,
amissa parte maxima suorum
epibatarum, postquam insi-
gniter decertassent, ipse tri-
bus vulneribus saucius, in
magnum prae audacia prae-
cipiti adductus periculum,
aegre tandem, adiuuante Phi-
lostrato, qui animo sorti in
praesenti discrimine comitem
se illi adiecerat, naudem suam
servavit. Qui mox ubi suo-
rum navibus se coniunxisset,
denuo pugnam capeffens,
hostes est adortus, corporis
quidem robore soluto ex vul-
neribus; sed propter mentis

ψυχῆς γενναϊότητι λαμπρότερος ὢν καὶ παρατακτικώτερος, ἢ πρόδεν. Συνέβη δὲ, δύο γενέσθαι ναυμαχίας, πολὺ διαστάσας ἀλλήλων. τὸ μὲν γὰρ δεξιὸν πέρας τῆ Φιλίππου, κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς πρόδουσι αἰ τῆς γῆς ὁραγόμενον, ἢ μακρὰν ἀπέχεσθαι τῆς Ἀσίας· τὸ δ' εὐώνυμον διὰ τὸ παραβοηθῆσαι τοῖς ἐπὶ τῆς ἑραγίας ἐξ ὑποτροφῆς ἢ πολὺ τῆς Χίας ἀποχὸν ἐναυμάχει τοῖς Ῥοδίοις.

5. Οὐ μὲν ἀλλὰ, παρὰ πολὺ τῆ δεξιᾷ κέρατος κατακρατέωντων τῶν περὶ τὸν Ἀτταλον, καὶ συνεγγιζόντων ἤδη πρὸς τὰς νησίδας, ὕφ' ὧς ὁ Φίλιππος ὥρμει παραδοκῶν τὸ συμβησόμενον, συνιδὼν Ἀτταλος μίαν πεντήρη τῶν ἰδίων ἐκτὸς τῆ κινδύνου τετραμένην καὶ βαπτιζομένην ὑπὸ νεῶς πολεμίας, ὥρμησε παραβοηθῆσαι ταύτη μετὰ δύο τετρήρων. τῆ δὲ πολεμίας σκάφης ἐγκλίναντος, καὶ ποιημένης τὴν ἀποχώρησιν ὡς πρὸς τὴν γῆν, ἐπέκεντο Φιλοτιμώτερον, ἐγκρατῆς γενέσθαι σπευδάζων τῆς νεῶς. ὁ δὲ Φίλιππος, συνδασκάμενος ἀπεσπασμένον πολὺ τὸν Ἀτταλον ἀπὸ τῶν ἰδίων, παραλαβὼν τέτταρας πεντήρεις καὶ τρεῖς ἡμιολίας, ἔτι δὲ τῶν Ἰέμβων τὴν ἐγγὺς ὄντας, ὥρμησε, καὶ διακλείσας τὸν Ἀτταλον ἀπὸ τῶν νοικείων νεῶν, ἠνάγκασε μετὰ μεγάλῃς ἀγωνίας εἰς τὴν γῆν ἐκβαλεῖν τὰ σκάφη. τῆ δὲ συμβάντος, αὐτὸς μὲν ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν πληρωμάτων εἰς

generositatem vehementior et animi praesentioris, quam ante. Accidit autem, ut duae navales pugnae, admodum inter se distantes, committerentur. Nam dextrum Philippi cornu, terram semper, ut ab initio fuerat constitutum, petens, non procul aberat ab Asia; at laeum, quod se conuerterat, ut postremae aciei navibus praesidium ferret, haut longe a Chio distans cum Rhodiis decertavit.

5. Iam classis Attali, dextro cornu certam victoriam modo non manibus tenens, parvis insulis appropinquabat, in quibus Philippus, praelii euentum exspectans, in anchoris stabat, quando Attalus, quinquerehem vnā e suis extra praelium animaduertens fauciatam, quae ab hostili naue demergebatur, cum duabus triremibus ad ferendum ei opem contendit. et quum inimica navis inclinasset in fugam, seque in terram recepisset: insequitur rex, cupidius quam par erat navis potiri studens. Philippus ut Attalum vidit longo intervallo a suis separatum, quinquerehemibus quatuor assumtis et tribus hemioliis, cum ea lemborum copia, quae praesto erat, in eum est profectus: qui Attalum interclusum a sua classe coegit, de sua salute vehementer anxium, naues in continentem eicere: quo facto, ipse quidem rex cum sociis naualibus Erythras con-

τὰς Ἐρυθρὰς ἀποχώρησε· τῶν δὲ πλοίων καὶ τῆς βασιλικῆς παρσκευῆς ἀγερatῆς ὁ Φίλιππος ἐγένετο. Καὶ γὰρ ἐποίησάν τι τεχνικὸν ἐν τέτοις τοῖς καιροῖς οἱ περὶ τὸν Ἀτταλον, τὰ γὰρ ἐπιφανέστατα τῆς βασιλικῆς κατασκευῆς ἐπὶ τὸ κατάστρωμα τῆς ναὸς ἐξέβαλον. ὅθεν οἱ πρῶτοι τῶν Μακεδόνων, συνάψαντες ἐν τοῖς λέμβοις, συνδασάμενοι ποτηρίων πλήθους, καὶ πορφυρῶν ἱματίων, καὶ τῶν τέτοις καταπομένων σκευῶν, ἀφύμενοι τῷ διώκειν, ἀπένευσαν ἐπὶ τὴν τέτων ἀρκαγὴν. διὸ συνέβη, τὸν Ἀτταλον ἀσφαλῆ ποιήσασθαι τὴν ἀποχώρησιν εἰς τὰς Ἐρυθρὰς. Φίλιππος δὲ τοῖς μὲν ὅλοις ἡλωττωμένος παρὰ πολὺ τὴν ναυμαχίαν, τῇ δὲ περιτεταίᾳ τῇ κατὰ τὸν Ἀτταλον ἐπαρθείς, ἐπανεπλεῖ, καὶ πολὺς ἦν συναθροίζων τὰς σφετέρας αὐτοῦ, καὶ παρακλήων τὰς ἀνδρας εὐδαρσεῖς εἶναι, διότι νικῶσι τῇ ναυμαχίᾳ. καὶ γὰρ ὑπέδραμέ τις ἔννοια καὶ πιθανότης τοῖς ἀνθρώποις, ὡς ἀπολλόμενος τῷ Ἀττάλῳ, διὰ τὸ κατὰγειν τὰς περὶ τὸν Φίλιππον ἀνκδοδαμένους τὴν βασιλικὴν ναῦν. Ὁ δὲ Διονυσόδωρος, ὑπονοήσας τὸ περὶ τὸν αὐτὸν βασιλέα γεγονός, ἤθροζε τὰς οἰκείας ναῦς, ἐξαίρων σύνδημα· ταχὺ δὲ συλλεχθεῖσιν πρὸς αὐτόν, ἀπέπλει μετ' ἀσφαλείας εἰς τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν ὄρους. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν οἱ πρὸς τὰς Ῥοδίας ἀγωνιζόμενοι τῶν Μακεδόνων, πάλαι κακῶς πάσχοντες, ἐξέλυον αὐτὰς

cessit; at naues et regiam supellectilem Philippus cepit. Nam Attalus et qui circa eum erant, illo tempore arte quadam vti, pretiosissima quaeque de supellectile regia super tabulatum nauis exposuerunt: vnde euenit, vt Macedones, qui in eam lembis vestri primi inciderunt, conspicati pocula multa, vestem purpuream, et vasa alia, res eiusmodi cōmitari solita, omissa persequendi cura, ad ea diripienda se conuerterint. qua ex re id consecutus est Attalus, vt tuto sibi Erythras profugere liceret. Philippus, qui vniuersi praelii victoriam luculentam hosti tradiderat, casu inopinato Attali elatus, in altum vela dedit, idemque studio summo naues suas colligens, bono animo esse militem iubebat, quando nauali praelio vicissent. Plerosque sane hominum, qui videbant, Philip-pum regiam Attali nauim suis alligatam in portum deducere, cogitatio subierat, non parum probabilis, quasi Attalus periisset. At Dionysodorus, coniectans id, quod regi a quo stabat acciderat, sublatο in altum signo, naues suas coegit. quibus statim ad ipsum collectis, ad orae Asia-ticae stationes sine periculo se contulit. Quae dum aguntur, Macedones, qui cum Rhodiis dimicabant, iamdiu laborantes, praelio excesserunt, et alii post alios per-

ἐκ τῶν κινδύνων, μετὰ προφάσεως κατὰ μέρη ποιέμενοι τὴν ἀποχώρησιν, ὡς ταῖς οἰκίαις σπεύδοντες ἐπιμερησάμενοι· οἱ δὲ Ῥόδιοι τὰς μὲν ἀναλήσμενοι τῶν νεῶν, τὰς δὲ προδίαφθείραντας ταῖς ἐμβολαῖς, ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Χίον.

6. Ἐφθάρησαν δὲ τῶν μὲν Φιλίππου ναῦς ἐν μὲν τῇ πρὸς Ἀτταλον ναυμαχίᾳ δεκῆρης, ἐννήρης, ἐπτήρης, ἑξήρης, τῶν δὲ λοιπῶν κατὰφρακτοὶ μὲν δέκα, καὶ τριημιολίαι τρεῖς, λέμβοι δὲ πέντε καὶ ἑπτά, καὶ τὰ τῶν πληρωμάτων. ἐν δὲ τῇ πρὸς Ῥοδίων διεφθάρησαν κατὰφρακτοὶ μὲν δέκα, λέμβοι δὲ περὶ τετταράκοντα τὸν ἑριθμόν, ἤλυσαν δὲ δύο τετρήρεις, καὶ λέμβοι σὺν τοῖς πληρωμασιν ὀκτώ. τῶν δὲ παρ' Ἀττάλου κατέδυσαν μὲν τριημιολία μία καὶ δύο πεντήρεις, καὶ τὸ τῶν βασιλέως σκάφος· τῶν δὲ Ῥοδίων διεφθάρησαν μὲν δύο πεντήρεις, καὶ τριήρεις, ἤλω δ' ἄδεν· ἄνδρες δὲ τῶν μὲν Ῥοδίων ἀπέθανον εἰς ἑξήκοντα, τῶν δὲ παρ' Ἀττάλου πρὸς ἑβδομήκοντα, τῶν δὲ Φιλίππου, Μακεδόνες μὲν εἰς τρισχιλίους, τῶν δὲ πληρωμάτων εἰς ἑξακχιλίους. ἐάλωσαν δὲ ζωγρεῖα τῶν μὲν συμμαχικῶν καὶ Μακεδόνων εἰς διχίλους, τῶν δ' Αἰγυπτίων εἰς ἑπτακοσίους.

7. Καὶ τὸ μὲν τέλος τῆς περὶ Χίον ναυμαχίας τοῦτο συνέβη γενέσθαι· τῆς δὲ νίκης ὁ Φίλιππος ἀνταποκρίντο κατὰ δύο προφάσεις, κατὰ μίαν μὲν, ὅτι τὸν Ἀτταλον εἰς τὴν γῆν ἐκβαλὼν ἐγκρατὴς

causam subueniendi celeriter suis nauibus sese receperunt. At Rhodii naues, alias suis reuinctas trahentes, alias rostrorum ictibus quassatas relinquentes, Chium nauigauerunt.

6. Amisit Philippos e nauibus suis in praelio quidem aduersus Attalum decerem, ennerem, hepterem, hexerem, et ex ceteris constratas decem, trieremiolas tres, lembos quinque et viginti cum sociis naualibus; in conflictu cum Rhodiis perierunt eidem testae naues decem, lembi ad quadraginta. captae sunt quadriremes duae, et lembi septem cum remigibus. Attalus vero e suis desiderauit trieremioliā vnam, et duas quinqueres, quae sunt submerlae, et regiam ipsam nauem. Rhodiorum periere quinqueres duae, et triremes, nihil autem captum fuit. Viri mortui sunt Rhodii quidem ad sexaginta; de copiis vero Attali ad septuaginta. e classe Philippi Macedones circiter tria millia; focii vero nauales ad sex millia. Capti sunt viui Macedones cum sociis circiter bis mille; Aegyptii ad septingentos.

7. Et pugnae quidem naualis ad Chium pugnae hic fuit exitus. Victoriā vero Philippus duplici praetextu sibi vindicabat. Vnus erat, quod, Attalo in terram expulso, na-

της

τῆς ναὸς ἀγνοῶναι· καὶ ἑτέραν δὲ, ἣ καθερμιθεὶς ἐπὶ τὸ καλῶ-
μενον Ἀργεννον, εἰδοὺς παποιῶ-
θαι τὸν ὄρμον ἐπὶ τῶν ναυαγίων.
ἀπολαύει δὲ ταῖς ἐπρακτεῖς, καὶ
κατὰ τὴν ἐξῆς ἡμέραν συναγών
τὰ ναυαγία, καὶ τῶν νεκρῶν
ποιούμενος ἀνείρεσιν τῶν ἐπιγι-
γνοσσομένων, χάριν τῇ συναύ-
ξεν τὴν προειρημένην Φαντα-
σίαν. ὅτι γὰρ εὐδ' αὐτὸς ἀπέπει-
το νηῶν, ἐξήλαξαν αὐτὸν οἱ τε
Ῥόδιοι καὶ Διονυσόδωρος μετ'
ἑλόντων. κατὰ γὰρ τὴν ἐπιῆσαν
ἡμέραν ἔτι περὶ ταῦτα γανομέ-
ται τῷ βασιλεῶς, διαπραψάμε-
ται πρὸς αἰχλῆας, ἐπέπλευσαν
αὐτῷ, καὶ τήσαντες ἐν μετώπῳ
ταῖς ναῦς, εὐανθεῖς ἐπ' αὐτὰς ἀντ-
εναγομένους, πάλιν ἀπέπλευ-
σαν εἰς τὴν Χρῆν. Ὁ δὲ Φιλιπ-
πος εὐθέως τοσαύτους ἀνδρας ἀπο-
λωλακώς, - - - ἔτι κατὰ
θάλατταν ἐνὶ κυρῷ, βαρέως
μὲν ἔφερε τὸ γεγονός, καὶ τὸ
πολὺ τῆς ὀρμῆς αὐτῇ παραγί-
ναι· πρὸς μὲν τοῖς γὰρ ταῖς ἐκτὸς
ἐπικρατοῦ κατὰ πάντα τρόπον
ἐπιπρόπτεσθαι τὴν αὐτῇ διάλη-
ψιν, καίπερ ἐκ ἐόντων αὐτῶν
τῶν πραγμάτων. Χωρὶς γὰρ
τῶν ἄλλων καὶ τὰ μετὰ τὴν μά-
χην συμβαίνοντα πάντας ἐξέ-
πληκτεῖ τὰς θεωμένους. γενο-
μένης γὰρ τοσαύτης φθορᾶς ἀν-
θρώπων, παρ' αὐτὸν μὲν τὰν
κυρὸν πως ὁ πόρος ἐπληρώ-
θη νεκρῶν, αἵματος, ὀπλῶν,
νευχίων· ταῖς δ' ἐξῆς ἡμέ-
ραις τὰς αἰχλῆας ἦν ἰδεῖν φύρ-
δην σεσωρευμένων ἀναμιξ-

uem ipsius ceperat, alter, quod naues quum eiecisset cir-
ca Argennum promontorium, videbatur stationem occupasse,
quae naufragiis immineret. Conuenienter his et sequenti
die sese idem gessit, tabulas naufragii colligens, et mor-
tuos, qui poterant agnosci, ad sepulturam tollens, vt eam
opinionem, quam dixi, in animis hominum confirmaret.
Nam alioquin ne ipsi quidem Philippo esse persuasum, se
vicisse, Rhodii et Dionysodo-
rus paullo post euicerunt. Nam die postero, quum in ea
re Philippus esset adhuc oc-
cupatus, per nuntios consilio communicato, aduersus eum
sunt profecti, collocatisque in frontem nauibus, nemine con-
tra ipfos prodeunte, Chium sunt reuersi. Philippus, qui
numquam vno tempore neque terra neque mari tantum viro-
rum amiserat, dolebat ille qui-
dem de accepta clade, adeo vt prior ille impetus magna iam
ex parte in eo resideret; apud exteros tamen sensum animi
occulere modis omnibus cona-
batur, licet res ipsae eius rei facultatem nequaquam conce-
derent. Nam vt alia taceam, vel illa, quae post praelium
contigerunt, omnes qui spec-
tarent pauore stupefaciebant. Quia enim caedes tot hominum
esset facta, repente quidem to-
tus ille maris tractus cadaueri-
bus, sanguine, armis et fractis nauibus est refferus. Infecutis
vero diebus cerneret per littora earum rerum omnium, quas di-

πάντων τῶν προειρημένων. ἐξ ὧν ἔμνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ Μακεδόνες εἰς διατροπὴν ἀνέπικτον ἔτην τυχουσιν:

8. Θεοφίλιςκος δὲ μίαν ἡμέραν ἐπιβιώσας, καὶ τῇ πατρίδι γράψας ὑπὲρ τῶν κατὰ τὴν ναυμαχίαν, καὶ Κλεωναῖον ἡγεμόνα συστήσας αὐτῷ ἑαυτῷ ταῖς δυνάμεσιν, μετέλλαξε τὸν βίον αἰ τῶν τραυμάτων, ἀνὴρ καὶ κατὰ τὸν κίνδυνον ἀγαθὸς γενόμενος, καὶ κατὰ τὴν προέειπεν μνήμης ἄξιός. μὴ γὰρ ἐκείνῳ τολμήσαντος προεπιβαλεῖν τῷ Φιλίππῳ τὰς χεῖρας, πάντες αὖ κατατροπείντο τὰς καίρας, δεδοίκατο τὴν τῷ Φιλίππῳ τολμῆσαι. Νῦν δ' ἐκείνος, ἀρχὴν πολέμου ποιήσας, ἠνάγκαζε μὲν τὴν αὐτῷ πατρίδα συναξανασηῖναι τοῖς καιροῖς ἠνάγκαζε δὲ τὸν Ἀτταλὸν μὴ μέλλειν, καὶ παρασκευάζεσθαι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον, ἀλλὰ πολεμεῖν ἐρρωμένως καὶ κινδυνεύειν. τοιγαρὶν αἰσέτως αὐτὸν οἱ Ῥόδιοι καὶ μεταλλάξαντα τοιαύτως ἐτίμησαν τιμαῖς, δι' ὧν ἔμνον τὰς ζώντας, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπιγενόμενους ἐξεκαλέσαντο πρὸς τὰς ὑπὲρ τῆς πατρίδος καιράς.

Διὰ τί οἱ πολλοὶ ἀφίστανται τῶν προθέσεων.

9. Τί ἐν ᾧ τὸ τῆς ὁρμῆς ἐπιλαβόμενον; ἔστιν ἔταρον, ἀλλ' ἡ φύσις τῶν πραγμάτων. ἐκ πολλῶν μὲν

ximus, inter se permixtarum acervos, passim ac temere congestos. quo spectaculo non ipse tantum, sed etiam cuncti Macedones haut mediocriter confusi perturbabantur.

8. Theophiliscus quum diem vnum superuixisset, et de praelio navali ad patriam literas exarasset, Cleonaeum denique suam vicem exercitui praefecisset, ex vulneribus obiit: vir, et propter navatam egregie operam in praelio, et ob genus institutorum ac consiliorum dignus memoria. Qui si auctor audendi et moliendi aliquid aduersus Philippum non exstitisset, videntur omnes, Philippi audacia territi, rei bene gerendae occasionem fore praetermissuri. Nunc ille bellum inchoans cines suos coegit, ad oblatam opportunitatem sese excitare, et in Macedonem insurgere. coegit et Attalum non cunctari, nec iam bellum apparare, sed gerere omnibus viribus, et periculum adire. Merito igitur hunc Rhodii etiam mortuum eiusmodi honoribus affecerunt, per quos non illos dumtaxat, qui tum vivebant, sed et posteros ad bene merendum de patria necessarii ipsius temporibus erant prouocaturi.

Cur multi saepe inceptis suis deficiant.

9. Quidnam erat igitur, quod eorum inhiheret impetum? Ipsa nempe rerum natura, nec quicquam aliud. Interdum γὰρ

ἡρ' ἐνίοτε πολλοὶ τῶν ἀδυνά-
των ἐφίστανται διὰ τὸ μέγεθος
τῶν προφανομένων ἐλπίδων,
κρατύσης τῆς ἐπιθυμίας τῶν
δικαίως λογισμῶν· ὅταν δ' ἐγ-
γίσωσι τοῖς ἔργοις, ἔθενι λό-
γῳ πάλιν ἀφίστανται τῶν προ-
δόσεων, ἐπιτυγχάνοντες καὶ
παρὰλογιστοὶ τοῖς λογισμοῖς,
διὰ τὴν ἀμνησίαν καὶ τὴν
δυσχερίαν τῶν ἀπαντωμένων.

enim multi, dum e longinquo
res intuentur, etiam ea quae fie-
ri nequeunt concupiscunt pro-
pter magnitudinem spei, quae
ostentatur, cupiditate vsum
mentis et rationis in singulis
mortalium vincente. qui, vbi
ad rem propius est ventum, te-
mere rursus inceptis abistunt,
difficultatibus atque impedi-
mentis, quae occurrunt, oculis
ipforum caliginem offun-
dentibus, et in varios errores
ipsos inducentibus.

Πῶς ὁ Φίλιππος, τὴν τῶν
Πρινασσέων πόλιν πολιορκῶν,
καὶ ἔθεν ἀνύων, δόλῳ καὶ
στρατηγήματι ἐγκρατὴς αὐ-
τῆς ἐγένετο.

*Quomodo Philippus obsessa
Prinaensium urbe, quum ni-
hil promoueret, dolo et stra-
tagemate usus, oppido fuerit
potitus.*

10. **Μ**ετά ταῦτα δὲ ποιησά-
μενος ὁ Φίλιππος τι-
νας ἀπράκτους προσβολὰς διὰ
τὴν ὀχυρότητα τῆς πολέμας,
αὐτῶν ἀπεχώρει, πορθῶν τὰ
φράγματα, καὶ τὰς κατὰ τὴν χώ-
ραν συνοικίας, ὅθεν ἀπαλατ-
τούμενος προσετρατοπέδευσε τῇ
Πρινασσῇ. ταχὺ δὲ γέβρα καὶ
τὴν τοιαύτην ἐτοιμάσας παρα-
σκευὴν, ἤρξατο πολιορκεῖν διὰ
τῶν μεταλλῶν. ὕψους δ' ἀπρά-
κτου τῆς ἐπιβολῆς αὐτῷ διὰ τὸ
πατρὸς τὸν τόπον ὑπάρχειν,
ἐπινοεῖ τι τοιοῦτον. τὰς μὲν ἡ-
μέρας ψόφον ἐποίει κατὰ γῆς,
ὡς ἐναργυμένων τῶν μεταλλῶν·
τὰς δὲ νύκτας ἔξωθεν ἔφερε
χην, καὶ παρέβαλε παρὰ τὰ
τόμια τῶν ὀρυγμάτων, ὥστε
διὰ τῶν πλῆθους τῆς σωρευομέ-

10. **S**ecundum haec Philip-
pus, quum impressio-
nibus urbem aliquoties tentaf-
set, neque exitum conatus,
propter egregiam loci munitionem,
habuisset, castris inde
motis, castella et agrorum
vicos populari institit, dein-
de profectus ex eo loco, ad
Prinaassum oppidum cum exer-
citu confedit, vbi cratibus et
reliquo vrbium obsidendarum
apparatu celeriter expedito,
cuniculis agendis oppugnatio-
nem est aggressus. Quoniam
vero saxosis locis irritum erat
eius inceptum, huiusmodi
commentum excogitauit. So-
num interdium sub terra edens,
quasi agerentur cuniculi, no-
ctis silentio terram aliunde
conuehebat, et ad ora fouea-
rum apponebat, vt oppidani

παρὰ βραχὺ μὲν ἢ καὶ ἀ-
γνοεῖν ἢ καὶ ψευδοδοξεῖν, δε-
δόσθαι συγγνώμην· τὸ δ' ὑπαρ-
κτον ἀπαρτίζειν κατὰ γὰρ τὴν
ἐμὴν δόξαν.

Ποπλίου Σκιπίου ἀπὸ τῆν
Ῥώμην ἐπ' αἰνέσεως καὶ θριάμβου.

Σύφρακος τοῦ βασιλέως θά-
νατος.

12. Πόπλιος δὲ Σκιπίων ἦκεν
ἐν Λιβύῃς ἢ πολὺ κα-
τόπιον τῶν προσηγμένων καιρῶν.
Ἰσχυρὸς δὲ τῆς προσδοκίας τῶν πολ-
λῶν ἀπολάθῃ τῷ μεγέθει τῶν
πράξεων, μεγάλην εἶναι συνέ-
βουιν καὶ τὴν φαντασίαν περι-
τὸν ἄνδρα, καὶ τὴν τῷ πλήθει
εἰληκτικὴν πρὸς αὐτόν. καὶ τότε
αἰνέτικως ἐν τῶν κατὰ λόγον ἐγί-
γνετο καὶ κατηκρόντως. ἐδέ-
ξατο γὰρ αὖ ἐλπίσαντες Ἀννί-
βαν ἐκβαλεῖν ἐξ Ἰταλίας, ὃν
ἀποτρίψασθαι τὸν ὑπὲρ αὐτῶν
καὶ τῶν ἀναγκαίων κίνδυνον·
τότε δοκῶντες ἤδη βαβαίως ἢ
μόνον ἐκτὸς γεγονέναι πάντες
φόβῳ καὶ πάσης περιστάσεως,
εἰ μὴ καὶ κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν,
ὑπερβολὴν ἢ κατέλιπον χαρᾶς.
ὥς δὲ καὶ τὸν θρίαμβον εἰσῆγε,
τότε καὶ μάλλον ἔτι διὰ τῆς τῶν
ἀσσομένων ἀναργείας μνη-
σκόμενοι τῶν προγεγονότων κιν-
δύνων ἐκπαθείς ἐγίγνετο κατὰ
τὴν πρὸς θεῶν εὐχαριστίαν,
καὶ κατὰ τὴν πρὸς τὸν αἵτιον
τῆς τελευτῆς μεταβολῆς εὐ-
νοίαν. Καὶ γὰρ ὁ Σύφραξ, ὁ
τῶν Μασσαυλίων βασιλεὺς,

detur his venia aut ignorantibus quaedam, aut falsa etiam opinantibus, dumtaxat intra modum: sin autem res modum penitus exceßerit, repudianda censetor.

Publii Scipionis reditus in urbem et triumphus.

Syphacis regis mors.

12. Non multo post illa, de quibus modo egimus, tempora, Publius Scipio ex Africa Romam est reuersus. Cuius viri quum ea esset expectatio, quam par erat tantis rebus gestis: et summam speciem eius pompa habuit, et multitudo erga ipsum ingentem beneuolentiam exhibuit. Neque haec temere eueniebant, sed iustis de causis ac merito. Nam qui numquam sperare ausi essent, Hannibalem se ex Italia eiekturos, neque amolikturos se e suis ceruicibus et suorum necessariorum imminens periculum, quum eo tempore non solum omni plane iam liberatos metu sese viderent, et aduersis suis defunctos; sed etiam hostes a se deuictos: gaudio fruebantur inaeftimabili. Vbi vero urbem triumphans est inuektus, tum sane multo etiam magis per intuitum eorum, quae traducebantur, in memoriam priorum malorum redeuntibus ad gratias diis agendas, et beneuolentiam ei praestandam, qui tantae mutationis auctor ipsis exstiterat, conuersi, vix praefecti apud se erant. Tunc etiam

ἤχθη

ἤχθη τότε διὰ τῆς πόλεως ἐν τῇ θριάμβῳ μετὰ τῶν αἰχμαλώτων, ὃς καὶ μετὰ τὴν χρόνον ἐν τῇ φυλακῇ τὸν βίον μετήλαξα. Τύτων δὲ συντελεσάντων, οἱ μὲν ἐν τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἀγῶνας ἤγον καὶ πανηγύρεις ἐπιφανῶς, χορηγὸν ἔχοντες εἰς ταῦτα τὴν Σιηπίωνος μεγαλοψυχίαν.

Syphax, Masaefyliorum rex, cum captiuus per urbem ductus est in triumpho, qui non ita multo post in carcere diem supremum obiit. His peractis, Romani per continuos dies aliquot ludos et spectacula insigni apparatu celebrarunt, Scipione in eam rem, qua fuit magnificentia, sumtus suppeditante.

Πῶς ὁ Φίλιππος κατὰ τὴν ναυμαχίαν ἐλαττωθεὶς, δαυμονίως κατανασάς τῶν νικησάντων Ἀττάλῃ καὶ Ῥοδίῳ, καθίκετο τῶν ἐξῆς πράξεων.

Quomodo Philippus, accepta clade in navali praelio, adeo generose in curam incubuerit belli contra Attalum et Rhodios, ut res deinceps feliciter generet.

Ὅτι ἀνάγκη, τὸν τῆς ἀληθείας ἀντεχόμενον συγγράφειν αὐτὸς τοτὲ μὲν ἐπαίνειν, τοτὲ δὲ καταμέμψασθαι.

Historicum veritatis studio cogi, saepe eodem modo laudare, modo vituperare.

13. **Α**ἰ. ἐμοὶ δοκεῖ τὸ μὲν ἄρ-
ξασθαι καλῶς καὶ συνακμάσαι ταῖς ὁρμαῖς πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων αὐξήσιν ἐπὶ πολλῶν ἤδη γεγονέναι· τὸ δ' ἐπὶ τέλος ἀγαγεῖν τὸ προτε-
δὲν, καὶ περ καὶ τῆς τύχης ἀντικειμένης συνεκπληρῶσαι τῶν λογισμῶν τὸ τῆς προθυμίας ἐλλειπὲς, ἐπ' ὀλίγων γίνεσθαι. Διὸ καὶ τότε δικαίως ἂν τις τὴν μὲν Ἀττάλῃ καὶ Ῥοδίῳ ὀλογοπενίαν καταμέμψαιτο· τὸ δὲ Φίλιππῳ βασιλικὴν καὶ μεγάλωψυχον καὶ τὸ τῆς προδέσμεως ἐπίμονον ἀποδέξαιτο, ἔχ' ὡς καθόλου τὸν τρόπον ἐπαινῶν,

13. **M**ihi vero, praeclare ali-
quod negotium incipere, et ardorem illum eo usque seruare, donec magnum incrementum res inchoata acceperit, res videtur esse, quam saepe multi praestiterunt: at destinata ad exitum perducere, et, si quid fortuna inceptis restiterit, prudentia supplere, quod minus aequae voluntati ipsius defuerit, paucis datum est posse praestare. Propterea Attali et Rhodiorum mollitiem iure tunc aliquis potuit accusare; Philippi vero regium animum ac magnum, et in proposito constantiam commendare, non quidem tamquam mores eius in vniuer-

ἀλλ' ὡς τὴν πρὸς τὸ παρὸν ἔρμην ἐπισημειόμενος. Ποιῶμαι δὲ τὴν τοιαύτην διαστολήν, ἵνα μή τις ἡμᾶς ὑπολάβῃ μαχόμενα λέγειν ἑαυτοῖς, ἀρτι μὲν ἐπαινούντας Ἀτταλον καὶ Ῥοδίους, Φίλιππον δὲ καταμαμφομένους, νῦν δὲ τέναντίον. τῆς γὰρ χάριν ἐν ἀρχαῖς τῆς πραγματείας διασειλάμεν, φήσας, ἀναγκῶν εἶναι, ποτὲ μὲν εὐλογεῖν, ποτὲ δὲ ψέγειν τὰς αὐτὰς· ἐπειδὴ πολλὰς μὲν αἰ πρὸς τὸ χεῖρον τῶν πραγμάτων βοᾷ καὶ περισάσεις ἀλλοιοῖσι τὰς προαιρέσεις τῶν ἀνθρώπων, πολλὰς δὲ αἰ πρὸς τὸ βέλτιον. ἔτι δ' ὅτε κατὰ τὴν ἰδίαν φύσιν ἀνθρώποι ποτὲ μὲν ἐπὶ τὸ δέον ἔρμῳσι, ποτὲ δ' ἐπὶ τέναντίον ἂν ἢ τι μοι δοκεῖ καὶ τότε γεγενῆσθαι περὶ τὸν Φίλιππον. ἀρχαίων γὰρ ἐπὶ τοῖς γεγενοῖσιν ἐλαττώμασι, καὶ τὸ πλεῖον ὀργῇ καὶ θυμῷ χρώμενος, παραστικῶς καὶ δουμονίως ἐνῳρμήσεν εἰς τὰς ἐνεσῶτας καιρὸς, καὶ τέτῳ τῷ τρόπῳ κατανέσθαι τῶν Ῥοδίων καὶ τῆ βασιλείας Ἀττάλου, καὶ καθύκατο τῶν ἐξῆς πράξεων. Ταῦτα μὲν ἔν προήχθην εἰπεῖν, διὰ τὸ τινὰς μὲν πρὸς τῷ τέρατι, καθάπερ οἱ πακοὶ τῶν ἐσθίων, ἐγκαταλιπεῖν τὰς ἑαυτῶν προθέσεις, τινὰς δ' ἐν τέτῳ μάλιστα νῦν τὰς ἀντιπάλους.

sum laudans; sed vim illius atque impetum in rebus praesentibus admirans. Vtor autem hac distinctione, ne quis forte arbitretur, ea dicere me, quae inter se pugnent, qui paullo ante Attalum et Rhodios quum laudarem, Philippo autem succenseremus, nunc eius contrarium faciamus. Quam etiam ob causam operis initio diserte monebam, necesse esse, ut in scribenda historia eosdem aliquando laudes, aliquando vituperes; quandoquidem negotiorum mutationes in deterius et res aduersae voluntates consiliaque hominum solent mutare, saepe etiam mutationes factae in melius. Quin suapte natura homines interdum inodo ad salubria inclinant, modo ad contraria. Quorum aliquid in Philippo tunc temporis mihi videtur vsuuenisse. Nam is detrimenta, quae acceperat, aegerrime ferens, et pleraque omnia per iram et indignationem faciens, cum stupenda quadam animi praesentia et diuinitus ad medendum malis praesentibus magno conatu sese accinxit; et quum ita animatus aduersus Rhodios ac regem Attalum infurrexisset, quae deinceps agere instituit, ea ad felicem perduxit exitum. Atque haec ut dicerem, eo sum impulsus, quod nonnullos viderem circa ipsam metam, sicut mali cursores in stadio solent, suis desistere inceptis, nonnullos vero in ea potissimum negotiorum parte aduersarios superare.

Ἡ τῆς Ἀβύδος καὶ Σεψῖς *Situs Abydi et Sesti, et illorum oppidorum opportunitas.*

Σύγκρισις τῆ μεταξὺ Σεψῖς καὶ Ἀβύδος πορθμῶ πρὸς τὸν κατὰ τὰς Ἡρακλέους σήλας. *Comparatio freti, quod est inter Sesium et Abydum, cum eo, quod est ad columnas Herculis.*

Πῶς Φιλίππετὴν Ἀβυδὸν πολιορκῶντος οἱ Ἀβυδηνοὶ τὰ πρῶτα ἐβῶμένως ὑπέμενον τὰς αὐτῆ ἐπιβολάς. *Quomodo, Abydum obsidente Philippo, Abydeni eius conatibus primo fortiter resistierint.*

Πρεσβεία τῶν Ἀβυδηνῶν πρὸς Φίλιππον ἀπρακτος. *Legatio Abydenorum ad Philippum irrita.*

Ἡ τῶν Ἀβυδηνῶν ἀπόνοια θωμμάς τε καὶ φοβική. *Abydenorum desperation mirabilis et horrenda.*

Ἡ Μάρκε Αἰμιλίου ὑπὲρ τῶν Ἀβυδηνῶν ἐντευξίς πρὸς Φίλιππον ἀπρακτος. *M. Aemilii pro Abydenis cum Philippo colloquium, sed irritum.*

Πῶς αἰλώσης τῆς πόλεως οἱ Ἀβυδηνοὶ ἑαυτοὺς καὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα διαφόροις τρόποις διεχρήσαστο. *Quomodo vrbe capta Abydeni se, uxores, liberos, vario genere mortis occiderunt.*

14. **Τ**ὴν δὲ τῆς Ἀβύδος καὶ Σεψῖς θέσιν, καὶ τὴν εὐκαιρίαν τῶν πόλεων, τὸ μὲν διὰ πλείονων ἐξακριβείωσαι, μάταιον εἶναι μοι δοκεῖ, διὰ τὸ πάντας, ὧν καὶ μικρὸν ὄφελος, ἐσθημένους διὰ τὴν βιότητα τῶν τόπων· καφαλαυδῶς γε μὴν ὑπομῆσαι τὰ ἀνυγινώσκοντας, ἐκτίσσεως χάριν, ἐκ ἔχρησον εἶναι θεωρίζω πρὸς τὸ παρόν. Γνοίη δ' αὖτις τὰ περὶ τὰς προειρημένας πόλεις ἔχει ἕτως ἐξ αὐτῶν τῶν ὑποκειμένων τόπων,

14. **S**itum Abydi et Sesti earumque urbium opportunitatem pluribus velle perfectui, inanis, opinor, fuerit labos, quum propter peculiarem locorum naturam eam rem omnes, nisi quis plane homo nihili sit, exploratam habeant. Summatim tamen velut memoriam lectorum reficere, ut eo magis aduertant animum, non inutile impraesentiarum arbitror futurum. Poterit vero aliquis dictarum urbium commoditatem cognoscere, non adeo ipsa

ἀ.·····

ὥς ἐκ τῆς παραθέσεως καὶ συγκρίσεως τῶν λέγεσθαι μαλόντων. Καθάρτερ γὰρ ἔδ' ἐκ τῆ παρὰ μὲν τισιν Ὀκεανῷ προδιγορευομένου, παρὰ δὲ τισιν Ἀτλαντικῇ πελάγῃς, δυνατὸν εἰς τὴν καδ' ἡμᾶς θάλασσαν εἰσπλεῦσαι, μὴ ἔχ' διὰ τῆ καδ' Ἡρακλέους εἰληας παρωθέντας τόματος· ὥτως ἔδ' ἐκ τῆς καδ' ἡμᾶς εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Πόντον ἀφιπλέσθαι, μὴ ἔχ' διὰ τῆ μεταξὺ Σητῆ καὶ Ἀβύδα διαστήματος ποιησάμενον τὸν ἔσπλαν. Ὡσπερ δὲ πρὸς τινα λόγον τῆς τύχης ποιμένης τὴν κατασκευὴν ἀμφοτέρων τῶν πορθμῶν, πολλαπλασίον ἔναι συμβαίνει τὸν καδ' Ἡρακλέους εἰληας πόρον τῆ κατὰ τὸν Ἑλλάσποντον. ὁ μὲν γάρ ἐστιν ἐξήκοντα σταδίων, ὁ δὲ κατὰ τὴν Ἀβυδὸν δυοῖν, ὥστανεῖ τινος τεκμαυρομένου διὰ τὸ πολλαπλασίαν εἶναι τὴν ἔξω θάλατταν τῆς καδ' ἡμᾶς. εὐκαιρότερον μὲν τοί γε τῆ καδ' Ἡρακλέους εἰληας τόματος ἐστὶ τὸ κατὰ τὴν Ἀβυδὸν. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀμφοῖν ὑπ' ἀνθρώπων οἰκούμενον, πύλης ἔχει διάδασιν διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐπιμιξίαν, ποτὲ μὲν γεφυρούμενον ὑπὸ τῶν πεζεύον ἀπ' ἀμφοτέρων, τὰς ἡπείρους προαυριμένον, ποτὲ δὲ πλωτατόμενον συνοχῶς· τὸ δὲ καδ' Ἡρακλέους εἰληας σπάσιον ἔχει τὴν χρῆσιν, καὶ σπανίως διὰ τὴν ἀνταμιξίαν τῶν ἄδυνων, τῶν πρὸς τοῖς πέρασιν κατοικούντων τῆς Λιβύης καὶ τῆς

contemplans loca illa, ac comparans eadem et contendens cum iis, quae iam commemorabimus. Quemadmodum enim ex eo, quem Oceanum nonnulli vocant, alii Atlanticum pelagus, ingredi in mare nostrum nemo queat, nisi qui per fretum ad Herculis columnas transierit: ita neque e nostro in Propontidem et Pontum quisquam veniat, qui per medium fretum inter Sestum et Abydum non introeat. Non secus autem ac si fortuna in duobus hisce fretis efficiendis certam quandam rationem esset secuta, multis partibus Hellepontico maius est alterum ad columnas Herculis. istud enim patet in latitudinem stadia sexaginta, Abydum duo solum: idque eam ob causam, ut coniectare possit aliquis, quia mare externum, multis vicibus nostrum magnitudine superat. Ceterum quod ad Abydum est, maiores habet opportunitates eo, quod ad columnas Herculis. nam Abydum, vtrique ab hominibus habitatum propter assidua inter ipsos commercia, portae instar obtinet. quod quidem modo ponte iungitur ab iis, qui pedestri itinere vtramque continentem volunt adire, modo nauigatur, idque continue. Contra freto ad columnas Herculis qui videntur, rari sunt, et ii quoque rari, tum quia ceteri populi ad eas gentes, quae fines illos vltimos Africae et Europae co-

Εὐρώπης,

Εὐρώπης, καὶ διὰ τὴν ἀγνωσίαν τῆς ἐπὶ τὸς θαλάττης. Αὕτη δ' ἡ τῶν Ἀβυδηῶν πόλις περιέχεται μὲν ἔξ ἀμφοῖν τοῖν μωρῶν ὑπὸ τῶν τῆς Εὐρώπης ἀκρωτηρίων· ἔχει δὲ λιμένα, θυνάμενον σπένπειν ἀπὸ παντὸς ἀνέμου ἐνορμῶντας. ἐκτὸς δὲ τῆς εἰς τὸν λιμένα καταγωγῆς ἐδ' ὡς ἑδαμῇ δυνατόν ἐστιν ἐρῆσαι πρὸς τὴν πέλιν, διὰ τὴν ἐξήτητα καὶ βίαν τῆ ῥοῦ τῆ κατὰ τὸν πόρον.

15. Οὐ μὲν ἄλλ' ὅγε Φίλιππος, τὰ μὲν ἀποσκευάσας, τὰ δὲ περιχαρηνώσας, τὸς Ἀβυδηνοὺς ἐπολιόρκει καὶ κατὰ γῆν ἔμα καὶ κατὰ θάλατταν. Ἡ δὲ πρῶξις αὕτη κατὰ μὲν τὸ μέγεθος τῆς παρασκευῆς καὶ τὴν ποιότητα τῶν ἐν τοῖς ἔργοις ἐπινοημάτων, δι' ὧν οἱ πολιορκῶντες καὶ πολιορκούμενοι πρὸς ἀλλήλους εἰσέθασιν ἀντιμηχανᾶσθαι καὶ φιλοτεχνεῖν, ὃ γέγονε θαυμάσιος· κατὰ δὲ τὴν γενναϊότητα τῶν πολιορκουμένων καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐψυχίας, εἰ καὶ τις ἄλλῃ, μνήμης ἀξία καὶ παραδόσεως. τὰς μὲν γὰρ ἀρχὰς πεποιθότες αὐτοῖς οἱ τὴν Ἀβυδὸν κατοικῶντες, ὑπέμενον ἐβρώμενως τὰς τῆ Φιλίππου παρασκευάς, καὶ τῶν τε κατὰ θάλατταν προσαχθέντων μηχανημάτων τὰ μὲν τοῖς πετροβόλοις τύπτοντες διεσάλευσαν, τὰ δὲ τῷ πυρὶ διέφθειραν, ὥστε ἔτι καὶ τὰς ναῦς υἱόλις ἀνατπάσαι τὰς πολεμίας ἐκ τῆ κινδύνῃ τοῖς δὲ κατὰ γῆν ἔργοις ἕως μὲν τινος προσανέχον εὐψύχως, ἐκ

Tom. II.

lunt, raro commeant, tum etiam quod mare exterius est ignotum. Haec porro vrbs Abydus promontoriis duobus Europae hinc et inde cingitur. Portum habet, quo si nauem applicueris, ab omni vento eris tutus. quod si quis in portum non appulerit, is nulla plane ratione ad urbem stare in ancoris poterit: ea rapiditate et violentia labentes per fretum aquae agitantur.

15. Philippus quum vrbi Abydo hinc munimentum e fudibus defixis obiecisset, inde eos circumuallasset, a terra simul et a mari obsidione Abydenos premebat. Haec autem obsidio, etsi quod ad magnitudinem apparatus et varietatem inuentorum in operibus struendis, quae obsidentes obfessique in mutuam pernitiam moliri solent et studiose excogitare, nequaquam fuit admirabilis, propter obfessorum tamen generositatem, et supra quam dici queat celsum animum, digna est profecto, si qua villa alia, cuius memoria posteris tradatur. Principio oppidani, suis freti viribus, conatus Philippi valenter sustinebant. Et illas, quidem machinas, quae a mari admouebantur, partim ballistis quassatas non patiebantur consistere, partim igne corrumpebant: adeo ut ipsas quoque naues aegre periculo hostes eripuerint. Iis vero operibus, quae a terra excitabantur, quum aliquandiu fortiter restitissent, non sine spe,

Ff

ἀπ. Α-

ἀπαλπίζοντες κατακρατήσαντων
 πολέμων. ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν ἐκ-
 τὸς τῷ τείχεος ἔταρε διὰ τῶν
 ὀρυγμάτων, μετὰ δὲ ταῦτα διὰ
 τῶν μεταλλῶν ἤγγιζον οἱ Μακε-
 δόνες τῷ κατὰ τὸ πεπρωκὸς ὑπὸ
 τῶν ἔνδοθεν ἀνταποδομημένων
 τείχεος· τὸ τῆνικαδὲ πέμψαντες
 πρῶτοντας Ἰφιάδην καὶ Παν-
 τάνωτον ἐκέλευον· παραλαμ-
 βάνειν τὸν Φιλίππον τὴν πέλιν,
 τὰς μὲν στρατιῶτας ὑποσπόνδους
 ἀφέντας τὰς κατὰ Ῥοδίων καὶ
 παρ' Ἀττάλῃ, τὰ δ' ἐλεύθερα
 τῶν σωμάτων ἐάσαντα σώζεσθαι
 κατὰ δύναμιν, ἃ ποτ' ἂν ἕκαστος
 προσηύεται μετὰ τῆς ἐσθλότητος
 τῆς παρὰ τὸ σῶμα. τῷ δὲ Φιλίπ-
 πῳ προσάττοντος περὶ πάντων
 ἐπιτρέπειν, ἥ μάχεσθαι φανναίως,
 ὅτοι μὲν ἐπανήλθον.

16. Οἱ δ' Ἀβυδηνοί, πυθό-
 μενοι τὰ λεγόμενα, συνελθόν-
 τες εἰς ἐκκλησίαν ἐβελύοντο πε-
 ρὶ τῶν ἐνεστώτων, ἀπονοήζοντας
 ταῖς γνώμασι. Ἐδοξεν ἔν αὐ-
 τοῖς, πρῶτον μὲν τὰς δούλους ἐλευ-
 θεῖν, ἵνα συναγωνιστὰς ἔχουσιν
 ἀπροφασίστους, ἔπειτα συνανδροῖ-
 σαι τὰς μὲν γυναῖκας εἰς τὸ τῆς
 Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἀπάστας, τὰ δὲ
 τέκνα σὺν ταῖς τροφαῖς εἰς τὸ γυμ-
 νάσιον, ἐξῆς δὲ τε τοῖς τὸν ἄργυ-
 ρον καὶ τὴν χρυσὸν εἰς τὴν ἀγορὰν
 συναγαγεῖν, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν
 ἱματισμὸν τὸν ἀξιόλογον εἰς τὴν
 πατρίδα τῶν Ῥοδίων καὶ τὴν τριή-
 ρη τὴν τῶν Κυζικηνῶν. Ταῦτα δὲ
 προθέμενοι, καὶ πράξαντες ὁμο-
 θυμαδὸν κατὰ τὸ δόγμα, πάλιν
 συνηθροίσθησαν εἰς τὴν ἐκκλησίαν,

viētis hostibus superiores se
 tandem futuros: postquam,
 exteriore muro cuniculis sub-
 ruto, Macedones agendis item
 cuniculis interiori iam muro,
 qui e regione collapsi inque
 eius vicem fuerat excitatus,
 appropinquabant, tunc tem-
 poris obiecti, missis legatis
 Iphiade et Pantacnoto, cum
 Philippo egerunt, ut urbem
 acciperet, milites ab Rhodiis
 et Attalo praefidio missos da-
 ta fide dimitteret, liberos ho-
 mines sineret, quo sua quem-
 que voluntas impelleret, et
 quo posset cum eis, quae
 gestarent, vestimentis excede-
 re. Iubente Philippo ut
 vel permitterent sibi omnia,
 vel fortiter pugnarent, rede-
 unt legati.

16. Abydeni, auditis quae
 renuntiabantur, in desperationem
 adducti, conveniunt
 in concionem, de rebus prae-
 sentibus consultaturi. Visum
 illis faciendum, primum ut
 servos libertate donarent,
 quo fideles eos et promptos
 adiutores in omnibus habe-
 rent, deinde ut matronas om-
 nes in templo Dianae con-
 gregarent, infantes cum nu-
 tricibus in gymnasio, argen-
 tum dein omne et aurum in
 forum deferrent, pretiosam
 pariter vestem in quadriremem
 Rhodiam et triremem
 Cyzicenam. Haec cum pro-
 posuissent, ac mox consen-
 tientibus suffragiis, sicut fue-
 rat decretum, essent execu-
 ti, in concionem rursus con-
 γή

καὶ πεντήκοντα προεχειρίσαντο τῶν πρᾶσβυτέρων ἀνδρῶν καὶ μάλα πιστευομένων, ἔτι δὲ τὴν σωματικὴν δύναμιν ἔχοντων πρὸς τὸ δύνασθαι τὸ κριθὲν ἐπιταλεῖν, καὶ τότες ἐξώρμισαν ἐναντίον πάντων τῶν πολιτῶν, ἧ μὲν, δὲν ἴδωσι τὸ διατείχισμα καταλαμβανόμενον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, κατασφάξιν μὲν τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, ἐμπρήσιν δὲ τὰς προειρημένας ναῦς· ῥίψιν δὲ κατὰ τὰς ἀράς τὸν ἄργυρον καὶ τὸν χρυσὸν εἰς τὴν θάλατταν. Μετὰ δὲ ταῦτα παραστηάμενοι τὰς ἱεράς, ὤμνουσιν πάντας, ἧ κρατήσιν τῶν ἐχθρῶν, ἧ τελευτήσιν μαχομένοι περὶ τῆς πατρίδος. ἐπὶ δὲ πᾶσι σφαγιασάμενοι, κατάρας ἠνάγκασαν ἐπὶ τῶν ἐμπύρῳν ποιέσθαι τὰς ἱεράς καὶ τὰς ἱερεῖας περὶ τῶν προειρημένων. ταῦτα δ' ἐπικυρώσαντες, τῇ μὲν ἀντιμεταλλάζειν τοῖς πολεμίοις ἀπέστησαν, ἐπὶ δὲ τοιαύτην γνώμην κατέστησαν, ὥς, ἐπειδὴν πάσῃ τὸ διατείχισμα, τότε ἐπὶ τῶν πτόμας διαμάχεσθαι καὶ διαποδύνησθαι πρὸς τὰς βιχζομένους.

17. Ἐξ ὧν εἴποι τις ἂν, καὶ τὴν λεγομένην Φωκικὴν ἀπονοῖαν καὶ τὴν Ἀκαρνάνων εὐψυχίαν ὑπερρηκέναι τὴν τῶν Ἀβυδηῶν τόλμαν. Φωκεῖς τε γὰρ δοκῶσι τὰ παραπλήσια βεβηλυσσασθαι περὶ τῶν ἀναγκαίων, ἐκ εἰς τέλος ἀπληγισμένους ἔχοντας τὰς τῇ νίκῃ ἐλπίδας, διὰ τὸ μέλειν ποιέσθαι τὸν κίνδυνον πρὸς τὰς Θετταλὰς ἐν τοῖς ὑπαί-

uenerunt. ibi delecti quingenta e senioribus, viri maxima auctoritate praediti, et eo corporis robore, vt peragere quod foret constitutum possent. Hi coram vniuersis ciuibus iusiurandum adacti, se, vbi interiorem murum occupatum ab hoste vidissent, infantes et coniuges fore occisuros, naues modo dictas incensuros, argentum et aurum, sicut deuouissent, in mare coniecturos. Secundum haec praeuentibus execrabile carmen sacerdotibus iurarunt omnes, aut hostem superauros se, aut pro patria dimicantes morte.n appetituros. Postremo mactatis victimis, dum sacra in aris adolentur, sexus vtriusque sacerdotes super iis, quae diximus, diras coegerunt concipere. Quae omnia vt firinarunt, a fodiendis cuniculis contra hostium cuniculos superfederunt; verum in eam cuncti sententiam consenserunt, vt, postquam murus interior foret deiectus, ruinis insistentes aduersus irrumpentem hostem dimicantes, vestigiis suis immorerentur.

17. Vt possit aliquis merito dicere, Abydenorum audaciam et Phocensium desperationem et Acarnanum animositatem superasse. Nam et Phocenses de suis necessariis idem creduntur fecisse decretum, non prorsus desperantes de victoria, cum inibi essent, vt in aperto et patentibus campis aduersus Thessalos acie iusta decerta-

Ἰροις ἐκ παρατάξεως. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ τῶν Ἀκαρνανῶν ἔθνος, ἅτε προσεσόμενον τὴν Αἰτωλῶν ἔφοδον, ἐβυλαύσαντο παραπλήσια περὶ τῶν ἐνελύτων ὑπὲρ ὧν τὰ κατὰ μέρος ἡμεῖς ἐν τοῖς πρὸ τέτων ἰστορήκαμεν. Ἀβυδηνοὶ δὲ συγκαλεσμένοι, καὶ χερσὶν ἀπληκίκοτες τὴν σωτηρίαν, πανδημεὶ προείλοντο τῆς εἰμαρμένης τυχεῖν μετὰ τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν μάλλον, ἢ ζῶντες ἐτι πρόληψιν ἔχειν τοῦ πεσεῖσθαι τὰ σφέτερα τέκνα καὶ τὰς γυναικας ὑπὸ τὴν τῶν ἐχθρῶν ἐξεσίαν. Διὸ καὶ μάλιστα ἂν τις ἐπὶ τῆς Ἀβυδηνῶν περιπετείας μέμφετο τῇ τύχῃ, διότι τὰς μὲν τῶν προειρημένων συμφορὰς, οἷον ἐλίσσασα, παραυτίκα διαρρώσατο, περιθεῖσα τὴν νίκην ἅμα καὶ τὴν σωτηρίαν τοῖς ἀπληκτισμένοις· περὶ δὲ Ἀβυδηνῶν τὴν ἐναντίαν εἶχε διάληψιν. οἱ μὲν γὰρ ἄνδρες ἀπέθανον, ἡ δὲ πόλις ἐάλω, τὰ δὲ τέκνα σὺν αὐταῖς μητράσιν ἐγένετο τοῖς ἐχθροῖς ὑποχείρια.

18. Πεσόντος γὰρ τοῦ διατεχίσματος, ἐπιβάντες ἐπὶ τὸ πτώμα κατὰ τὰς ὀρκας, διαμάχοντο τοῖς πολεμίοις ἕτω τετολμηκότως, ὥς τὸν Φίλιππον, καίπερ ἐκ διαδοχῆς προβαλόντα τὸς Μακεδόνας ἕως νυκτός, τέλος ἀποσῆναι τῆς μάχης, δυσελπίσαντα καὶ περὶ τῆς ὅλης ἐπιβολῆς. Οὐ γὰρ μόνον ἐπὶ τὰς θνήσκοντας τῶν πολεμίων ἐπιβαίνοντες ἡγωνίζοντο μετὰ παρὰ τὰς αἰσῶς οἱ προκινδυνεύοντες

rent. Et gens quoque Acarnanum certior facta de Aetolorum aduersus se suscepta expeditione, simile consilium super rebus suis iniuit, sicut in superioribus sigillatim est a nobis ostensum. Abydeni vero omni ex parte conclusi, et salutem suam prope iam desperantes, fato defungi cum liberis et coniugibus simul cuncti praeoptarunt, quam ut viuentes cogitationem illam praeciperent, et vxores mox et liberos suos in potestatem hostium esse venturos. Itaque de Abydenorum maxime casu cum fortuna fas sit expostulare, quae Phocensium et Acarnanum calamitates miserata, in meliorem repente statum eos restituit, victoriam simul et salutem iis largita, quos omnis penitus spes bona destituerat, de Abydenis vero mente fuit contraria. Nam viri occubuerunt, vrbs capta est, liberi cum ipsis matribus in potestatem hostium venerunt.

18. Postquam enim murus interior ceciderat, militaris aetas ruinis insitens, sicut omnes iurauerant, adeo audacter in hostem pugnavit, vt Philippus, qui fessis Macedonibus recentes subinde ad noctem vsque submiserat, pugna tandem abstiterit, de exitu totius incepti pene iam desperans. Non enim super mortuorum cadaueribus tantum ingredienti-

τῶν

τῶν Ἀβυδηνῶν, ὡδὲ τοῖς ξίφε-
σι καὶ τοῖς δόρασιν αὐτοῖς ἐμά-
χοντο παραβόλως· ἅλ', ὅτε
τι τῶν ἀχρεῖων δὴν ἀδυνατή-
σαν, ἢ μετὰ βίας προοῖντο ἐκ
τῶν χειρῶν, συμπλεκόμενοι
ταῖς Μακεδόσιν, ὧς μὲν ἀνέτρα-
πον ὁμοῦ τοῖς ὅπλοις, ὧν δὲ
συντρίβοντας τὰς σαρίσσας, αὐ-
τοῖς τοῖς ἐκείνων κλάσμασιν ἐκ
διαιρήσεως τύπτοντες αὐτῶν
ταῖς ἐπιδοράσι· τὰ πρόσωπα
καὶ τὰς γυμνὰς τόκας, εἰς ὀλο-
χαρῇ διατροπὴν ἦγον. Ἐπιγε-
ρομένης δὲ τῆς νυκτός, καὶ δια-
λυθείσης τῆς μάχης, τῶν μὲν
πλείων τοῖς νεώτερον ἐπὶ τῇ πτοί-
ματι, τῶν δὲ λοιπῶν ὑπὸ τῇ
κόπῃ καὶ τῶν τραυμάτων ἀδυ-
νατάντων, συναγαγόντες ὀλίγας
τινάς τῶν πρεσβυτέρων Γλαυ-
κίδης καὶ Θεόγνητος κατέβα-
λον τὸ σεμνὸν καὶ θαυμάσιον
τῆς τῶν πολιτῶν προσιρέσεως
διὰ τὰς ἰδίας ἐλπίδας. ἐβυ-
λούσαντο γὰρ τὰ μὲν τέκνα καὶ
τὰς γυναῖκας ζωγρεῖν, ἅμα δὲ
τῷ Φωτὶ τὰς ἱερεῖς καὶ τὰς ἱε-
ραῖας ἐκπέμπειν μετὰ σεμνά-
των πρὸς τὸν Φίλιππον, δεησο-
μένους καὶ παραδιδόντας αὐτῶν
τὴν πόλιν.

19. Κατὰ δὲ τὰς καιρὰς τῶ-
ν Ἀττάλος ὁ βασιλεὺς, ἀνά-
σας πολιορκεῖσθαι τὴν Ἀβυδὴν,
δι' Αἰγαίῃ ποιησάμενος τὸν πλὴν
εἰς Τένεδον, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν
Ῥωμαίων Μάρκος Αἰμιλῖος ὁ
νεώτατος ἦκε καταπλεῖν εἰς

rum stabant, incredibili cum
ardore dimicabant, neque gla-
diis tantum et hastis praecipiti
quadam audacia rem gerebant;
sed etiam, vbi quidque horum
redditum inutile nulli poterat
esse vsui, aut illud connisi eie-
cerant de manibus, cum Mace-
donibus de cetero comminus
congregientes, alios cum suis
ipsorum armis subuergebant,
aliorum sarissas confringebant,
deinde illa ipsa fragmenta in
contrarium vertentes, cupidibus
facies hostium, et quicquid
in iis nudum appareret, caeden-
tes, tantum eis periculi facesse-
runt, vt animos penitus despon-
derent. Vbi nox lucem abstu-
lit, praelii factus est finis.
Quum autem plurimi illis rui-
nis essent immortui, ac reliqui
prae lassitudine et vulneribus
exhaustis penitus essent viri-
bus, Glaucides et Theognetus,
paucis e senioribus conuocatis,
spe ducti propriae salutis, decus
illud ingens et admirabile adeo
generosae mentis ciuibus suis
iuerunt detractum. Statuerunt
enim, liberis ac coniugibus vi-
tam seruare, et prima luce sacer-
dotes vtriusque sexus cum ve-
lamentis ad Philipppum mittere,
qui urbem illi tradentes exi-
tium deprecarentur.

19. Sub idem vero tempus
rex Attalus, audita Abydeno-
rum obsidione, per Aegaeum
mare ad Tenedum venit,
itemque ex iis legatis Ro-
manis, qui ad reges Ptole-
maeum et Antiochum missi
erant, M. Aemilius, minimus

αὐτὴν τὴν Ἀβυδον. Οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι τὸ σαφὲς ἐκύσαντες ἐν τῇ Ῥόδῳ περὶ τῆς τῶν Ἀβυδη-
νων πολιουρίας, καὶ βελομένοι
πρὸς αὐτὸν τὸν Φιλίππου ποιήσα-
σαι τὰς λόγους κατὰ τὰς ἐντο-
λάς, ἐπισήσαντες τὴν πρὸς τὰς
βασίλειας ὁρμὴν, ἐξέπεμφαν τὸν
προειρημένον, ὃς καὶ συμμίξας
περὶ τὴν Ἀβυδον διασάφει τῇ
βασίλει, διότι δέδοται τῇ συγ-
κλήτῳ, παρακαλεῖν αὐτὸν, μὴ
τε τῶν Ἑλλήνων μηδὲν πολε-
μεῖν, μήτε τοῖς Πτολεμαῖοις πρὸς
μασὶν ἐπιβάλλειν τὰς χεῖρας,
περὶ δὲ τῶν εἰς Ἀττάλον καὶ Ῥο-
δίους ἀδικημάτων δίκας ὑποχρεῖν,
καὶ διότι, ταῦτα μὲν ἔτω πρῶ-
τον, τὴν εἰρήνην ἄγειν ἐξέσαι,
μὴ βελομένῳ δὲ πειθαρχεῖν,
ἐτοίμως ὑπαρξέιν τὸν πρὸς Ῥω-
μαῖους πόλεμον. τῷ δὲ Φιλίππῳ
βελομένῳ διδάσκειν, ὅτι Ῥόδιοι
τὰς χεῖρας ἐπιβάλλοιεν αὐτῷ,
μεσολαβήσας ὁ Μάρκος ἤρτο·
τί δ' Ἀθηναῖοι; τί δὲ Κιανοί;
τί δὲ νῦν Ἀβυδηνοί; καὶ τῶν
τίς, ἔφη, σοὶ πρότερος ἐπέβαλε
τὰς χεῖρας; ὁ δὲ βασιλεὺς ἐξα-
πορήσας, κατὰ τρεῖς τρόπους ἔφη-
σεν αὐτῷ συγγνώμην ἔχειν, ὑ-
περηφάνως ὁμιλῶντι· πρῶτον
μὲν ὅτι νέος ἐστὶ καὶ πραγμάτων
ἄπειρος· δεύτερον, ὅτι κάλλιστος
ὑπαρχει τῶν κατ' αὐτὸν· καὶ
γὰρ ἦν τότε κατὰ ἀλλόθειαν - -
μάλιστα μὲν ἄξιον Ῥωμαῖους, ἔφη,
μὴ παραβαίνειν τὰς συνθήκας,
μηδὲ πολεμεῖν ἡμῖν· εἰ δὲ καὶ
τὸ ποιεῖσιν, ἀμυνέμεθα γε-
νοῖς,

natu, ad ipsam Abydum na-
uigauit. Nam legati, audito
Rhodi, quod res erat
de obsidione Abydi, cum ipso
Philippo colloqui cupientes,
sicut in mandatis
acceperant, inhibito itinere
ad reges hunc miserant, qui
ad Abydum cum Philippo
congressus ei significauit, de-
creuisse senatum, ab ipso po-
tere, ne vlla cum Graeco-
rum gente bellaret, neque
Ptolemaei rebus manus inii-
ceret, et vt pro iniuriis, At-
talo atque Rhodiis illatis, iu-
diciu subiret. Haec si fa-
ceret, quo minus pace frue-
retur, nihil vetare: si non
obtemperaret, bellum illi a
populo Romano esse para-
tum. Quum rex a Rhodiis
vltro se laceffitum docere co-
naretur, interfatur Aemilius,
et quid Athenienses? ait,
quid Ciani? quid nunc Aby-
deni? quis horum te prior
laceffituit? Tum rex quid re-
sponderet nihil habens, tres
causas esse dixit, cur ipse
ei, superbius et ferocius se-
cum agenti, daret veniam:
primum quod iuuenis et re-
rum rudis esset: deinde quod
forma suos aequales ante-
cederet, et erat ita re ve-
ra: tertio quod Romanus
esset. Ego vero, inquit,
maxime quidem illud opto,
ne foedus Romani violent,
et bellum nobiscum ne ge-
rant: sin illud quoque fe-
cerint, deos venerati forti-

νοῦς, παρακαλέσαντας τὰς θεάς. ἔπει μὲν ἂν ταῦτα εἰπόντες διαχωρίσθησαν ἀπ' ἀλλήλων. Ὁ δὲ Φίλιππος κυριεύσας τῆς πόλεως, τὴν ὑπαρξίν ἅπασαν καταλαβὼν ἀννηθροισμένην ὑπὸ τῶν Ἀβυδηῶν, ἐξέτοιμυ παρέλαβε. θεωρῶν δὲ τὸ πλῆθος καὶ τὴν ὀρμὴν τῶν σφῶς αὐτὰς καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἀποσφάττοντων, κατακρινόντων, ἀπαγχόνων, εἰς τὰ Φρέατα ριπτάντων, κατακρημνίζοντων ἀπὸ τῶν τεγῶν, ἐκπλαγῆς ἦν, καὶ διαलगῶν ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις παρήγγελε, διότι τρεῖς ἡμέρας ἀναπροφῆν δίδωσι τοῖς βυλομένοις ἀπάγχασθαι καὶ σφάττειν αὐτάς. Οἱ δ' Ἀβυδηνοὶ προδιειληφότες ὑπὲρ αὐτῶν κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς τάσιν, καὶ νομίζοντες οἰοῦναι προδότας γίγνεσθαι τῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἡγωνισμένων καὶ τοθνεώτων, ὁδῶν ὑπέμενον τὸ ζῆν, ὅσοι μὴ δασμοῖς ἢ τοιαύταις ἀνάγκαις προκατελήφθησαν· οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ὄρμων ἀμελλήτως κατὰ συγγενείας ἐπὶ τὸν θάνατον.

ter nos defendemus. Quae postquam dicta essent, a Philippo discessit Aemilius. Rex urbis potitus, opes Abydenorum nactus ab ipsismet congestas, ex facili eas accepit. deinde impetum tot numero ciuium conspicatus, qui sese, liberos suos, et coniuges iugulabant, occidebant, suspendebant, in puteos coniciebant, de testis praecipites dabant, eo spectaculo obstupescactus, et rem aegre ferens, edixit, tridui spatium se illis concedere, qui laqueo vitam finire aut iugulare se vellent. Verum Abydeni, qui iam ita de se statuerant, ut fuerat ab ipsis initio decretum, et prodi a se illos existimabant, qui pro patria strenue dimicantes occubuerant, viuere diutius non sustinebant, nisi forte vinculis aut alla vi praepedirentur. reliqui sine ulla cunctatione per cognationes ad mortem ruebant.

Φιλοποίμενος τῶ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγῶ ἐξοδὸς κατὰ Ναβίδου τῶ Λακεδαιμονίων τυράντου.

Philopoemenis praetoris Achaeorum aduersus Nabidem Lacedaemoniorum tyrannum expeditio.

Τίνι τρόπῳ Φιλοποίμην τὴν συλλαγὴν τῶν Ἀχαιῶν εἰς Τεγέαν ἐχειρίσατο, ὥστε συναρχεσθαι αὐτὸς ἀπανταχόθεν εἰς ἓνα κακρὸν, περὶ τῆς

Qua ratione Philopoemen Achaeorum copias Tegeam ita conuocauerit, ut ignari totius incepti, et quo irent, omnibus ex lo-

ἐπιβολῆς μηδὲν αἰδέσθαις, ἔτε
πῦ πορεύονται.

cis tempore eodem conue-
niant.

20. **Ο** δὲ Φιλοπομένη ἐξελο-
γίσαιτο τὰ διαστήματα
τῶν Ἀχαϊκῶν πόλεων ἀπασῶν,
καὶ ποῖα δύνανται κατὰ τὰς ἐπὶ-
τάς ὁδούς εἰς τὴν Τροάδα παρα-
γίγνεσθαι· λοιπὸν ἐπικολὰς ἐ-
γραψα πρὸς πάσας τὰς πόλεις,
καὶ ταύτας διδόναι ταῖς ποσῆ-
τάτω πόλεσι, μάλιστα ὅπως,
ὅτε καὶ ἐκείνη ἔχεν μὴ μό-
νον τὰς ἐαυτῆς, ἀλλὰ καὶ τὰς
τῶν ἄλλων πόλεων, ἵσαι κατὰ
τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἔπιπτον, ἐγέ-
γραπτα δ' ἐν ταῖς πρώταις ταῖς
Ἀποτελείαις τοιαῦτα. Ὅταν πο-
μίσθηται τὴν ἐπιστολὴν, παρα-
χρημα ποιήσασθε, τὴν ἐν ταῖς
ἐπιστολαῖς, ἔχοντες τὰ ὅπλα καὶ
πάνθ' ἡμερῶν ἐφόδια καὶ
πάν τὰ γένη, ἀφ' ὧν ἐξέρχεται
παραυτίκα πάντας εἰς τὴν
ἀγορὰν· ἐπειδὴν δὲ συλλε-
χθῶσιν, οἱ παρόντες, ἀναλα-
βόντες αὐτοὺς, ἄγετε εἰς τὴν ἐξῆς
πόλιν. ὅταν δ' ἐκεῖ παραγένη-
θε, τὴν ἐπιστολὴν ἀπόδοτε τὴν
ἐπιγεγραμμένην τῷ παρ' ἐκεί-
νων Ἀποτελείῳ, καὶ περὶ ἀρχαι-
τα τοῖς ἐγγεγραμμένοις. Ἐγγέ-
γραπτο δ' ἐν ταύτῃ ταῦτα τοῖς
πρῶτον, πλὴν διότι τὰ τῆς ἐξῆς
κειμένης ἔνομα πόλεως ἢ ταυ-
τὴν εἶχεν, εἰς ἣν ἔδει προέγειν.
τοιαῖτα δὲ τὴν χειρὸς γενομένη
κατὰ τὸ συνεχὲς, πρῶτον μὲν
ἑκείνῃ ἐγγίνωσκα, πρὸς τὴν πρῶ-
την ἢ πρὸς πόλιν ἐπιβόλῃ εἶναι ἢ

20. Philopomen quum in-
terualla omnium A-
chaicarum urbium apud se
perpendisset, et quænam es-
sent, e quibus Tegeam via
eadem veniri posset, episto-
las de cetero ad omnes scrip-
sit, easque ad remotissimas
quasque vrbes curauit perse-
rendas, ita fasciculos earum
concinans, vt singulae acci-
perent non solum quæ sibi es-
sent scriptæ; sed etiam quæ
ad alia oppida, quæcunque in
viam eandem incidebant. In
illis primis scriptum erat ad
præfectos urbium: His liti-
ris acceptis, date operam, vt
omnis confestim militaris æ-
tas, armis viatico ad dies
quinque et pecunia instructa,
in forum subito conueniat;
quo vt conuenierint, vos præ-
fecti, qui aderitis, ipsos su-
mite, et ad proximam urbem
ducite. eo postquam erit ven-
tum, date præfecto eius op-
pidi epistolam illi conscrip-
tam, et quod in ea scrip-
tum erit facite. Scriptum
autem erat in hac quoque idem
atque in prioribus literis, nisi
quod vrbis deinceps sequentis,
ad quam fuit pergendum,
non adscribebatur idem no-
men. Quæ ratio quum in
singulis vrbibus, per quas iter
erat, fuisset obseruata, illud
eveniebat, vt nemo sciret
prorsus, neque cuius facino-
ris aut incepti gratia hic fieret

παρα-

παρασκευῇ· ἔτα πῦ πορεύεσθαι, πλὴν τῆς ἐξῆς πόλεως, ἑοεῖς ἀπλῶς ἦδει. πάντες δὲ διαπορεύοντες καὶ παραλαμβάνοντες ἀλλήλους, προῆγον εἰς τὴν πόλιν. τῷ δὲ μὴ τὸ ἴσον ἀπέχον τῆς Τεγέας τὰς τοῦ πόλεως κειμένας πόλεις, ἔχον ἅμα πασαι ἀποδόθη τὰ γράμματα ταύταις, ἀλλὰ κατὰ λόγον ἐκάσταις. ἐξ ὧν συνάβη, μήτε τῶν Τεγεατῶν εἰδόντων τὸ μέγεθος, μήτε τῶν παραγινόμενων, ἅμα πάντας τὰς Ἀχαιῶν καὶ κατὰ πάσας τὰς πόλεις εἰς τὴν Τεγέαν εἰσπορεύεσθαι σὺν τοῖς ὅπλοις.

21. Ταῦτα δὲ διασπαράσσοντες καὶ παραβάλλοντες τῇ διανοίᾳ διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὠτακιστῶν καὶ κατασκόπων τῶν τυράννων. Κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ συναθροίζονται τὸ πλῆθος ἑκάστη τῶν Ἀχαιῶν εἰς Τεγέαν, ἐκπέσειαν τὰς ἐπιλήψεις, ὥστε, νυκτερεύσαντες περὶ Σαλαμίαν, ἅμα τῷ Φωτὶ κατὰ τὴν ἐπιπῶσαν ἡμέραν ἐπιτρέχοντες τὴν Λακωνικὴν. εὖν δ' οἱ μισθοφόροι βοηθήσαντες παρενοχλῶσιν αὐτὰς, συνάταξαι, ποιῆσθαι τὴν ἀποχώρησιν ἐπὶ τὸν Σκοτίταν, καὶ τὰ λοιπὰ παραρχεῖν Διδασκαλῶν δὲ τῶν Κρητῶν· ταῦτα γὰρ ἐπεπισύκει καὶ διατέτακτο περὶ τῆς ὅλης ἐπιβολῆς. ἔτοι μὲν ἔν προῆγον εὖν παρῶν ἐπὶ τὸ συντεταγμένον· ὁ δὲ Φιλοποίμην ἐν ὥρᾳ παραγγελίας δακτυλοποιεῖσθαι τοῖς Ἀχαιῶσι, ἐξῆγε τὴν δύναμιν ἐκ

apparatus, neque quo iretur, excepta vrbe dumtaxat proxima. verum omnes pariter incerti sese inuicem assuebant, et ad vltiora pergebant. Iam quia non omnes, quae longissime distabant a Tegea, vrbes pari interuallo aberant, non eadem hora cunctis illis redditae sunt litterae; sed singulis pro ratione interualli. Vnde euenit, vt neque Tegeatis scientibus, quid pararetur, neque iis, qui adueniebant, omnes Achaei Tegeam cum armis omnibus portis ingrederentur.

21. Hoc autem stratagemate vt vteretur, propterea Philopoemeni venit in mentem, quia tyranni speculatoribus et certis hominibus, qui rumosculos omnes captabant, omnia erant plena. Quo die vniuersi Achaei Tegeam erant conuenturi, selectorum manum misit, iussam, vbi noctem circa Sellasiam egissent, vt die sequenti, simul illuxisset, Laconicam incurfarent. quod si miles conductitius ad ferendam opem accederet, ac negotium eis facesset, ad Scotitam se vt reciperent iussit, et de cetero Didascalonidae Cretenfi parerent. huius enim fidei permiserat, et mandata de vniuerso incepto dederat. Igitur ad constitutum locum fiduciae pleni progrediuntur isti: at Philopoemen, temporis coenam sumere iussis Achaeis, Tegea ex-

τῆς Τηγέας, καὶ νυκτιπορήσας
 ἀναγίως, περὶ τὴν ἐκδοτὴν ἐνε-
 κήδισε τὴν στρατιὰν ἐν τοῖς περὶ
 τῶν Σκοτίταν προσαγορευομένοις
 τόποις, ὅς ἐστι μεταξὺ τῆς Τε-
 γέας καὶ τῆς Λακεδαίμονος. Οἱ
 δ' ἐν τῇ Πελλήνῃ μάθοφροι κα-
 τὰ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἄμα
 τῷ σημῆναι τὰς σκοπὰς τὴν κα-
 ταδρομὴν τῶν πολεμίων, ἐκ χει-
 ρὸς ἐβοήθουν, κατὰ παρ' ἑὸς ἦν
 αὐτοῖς, καὶ προσέκειντο τοῖς
 θπανάτοις. τῶν δ' Ἀχαιῶν
 κατὰ τὸ συνταχθὲν ἀποχωρέν-
 των, ἔπειστο κατόπιν ἐπιτεί-
 μενοι θρασέως καὶ ταταλμηκό-
 τως. ἄμα δὲ τῷ παραβάλλειν
 εἰς τὰς κατὰ τὴν ἐνέδραν τό-
 πους, διανασάντων τῶν Ἀχαιῶν,
 οἱ μὲν κατακλήπησαν, οἱ δ' ἐκ-
 λίσσαν αὐτῶν.

exercitum eduxit, et quæ per
 noctem citatim contendisset,
 sub diluculum suos in insidiis
 circa Scotitam collocant: est
 id loci nomen inter Tegeam
 et Lacedaemonem. Postridie
 eius diei conductitiorum præ-
 sidium, quod erat Pellene,
 simul ac incursionem Achaeo-
 rum, signo dato ei, qui in
 speculis stabant, significas-
 sent, e vestigio, sicut erant
 soliti, auxilium veniunt, et
 hostibus incumbunt. Achæi
 ita ut præceptam fuerat
 pedem referre: illi cum in-
 genti audacia et ferocia in-
 lequi atque a tergo virge-
 re. Verum ut in locum in-
 fidiarum est ventum, con-
 surgentibus Achæis, partim
 trucidati, partim vivi sunt
 capti.

ΕΚ ΤΗΣ
ΕΠΤΑΚΑΙΔΕΚΑΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΩΝ
ΠΟΛΤΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΠΑΡΕΚΒΟΛΑΙ.

Ε
POLYBII MEGALOPOLITANI
SEPTIMA DECIMA HISTORIA
EXCERPTA.

Πῶς ὅτε βασιλεὺς Φίλιππος καὶ ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς Τίτος Φλαμίνιος σὺν τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀθαμανῶν Ἀμυνάνδρῳ, καὶ τοῖς τῶν συμμάχων πρέσβεσιν, ἐγγὺς Νικαίας τῆς ἐν τῷ Μηλιαῖ κόλπῳ ἀσύμβατον κοινολογίαν ἐποιήσαντο.

Πῶς πάντες οἱ προσελημένοι ἐξεπεμψαν πρέσβεις πρὸς τὴν σύγκλητον τῶν Ῥωμαίων.

Πῶς ἡ σύγκλητος πάντων αἰκέσασα πρὸς τὸν Φίλιππον πόλεμον ἐψηφίσατο.

Quomodo rex Philippus et Romanorum imperator T. Flaminius una cum Amynandro, Athamanum rege, et civitatum legatis prope Nicaeam urbem, in sinu Maliaco sitam, colloquium habuerint nullo fructu.

Quomodo post colloquium legationes undique ad senatum Romam fuerint missae.

Quomodo senatus auditis legationibus omnibus bellum decreverit adversus Philippum.

Επελθόντες δὲ τῷ τεταγμένῳ καιρῷ, παρὴν ὁ μὲν Φίλιππος, ἐκ Δημητριάδος ἀναχθεὶς εἰς τὸν Μηλιαῖ

Postquam constitutus colloquio dies aderat, Philippus ab Demetriade profectus cum quinque lembis χόλπῳ,

καί τε, πάντες κίβητες ἔχον καὶ
 μίαν πρίν, ἐφ' ἧς αὐτοὶ ἐπέ-
 πλει. Συνῆσαν δ' αὐτῷ Μακε-
 δόνες μὲν Ἀπολλόδορος καὶ Δη-
 μῶστις, οἱ γραμματεῖς, ἐκ
 Βοιωτίας Βραχυλλῆς, Ἀχαιοὶ
 δὲ Κυκλιάδας, ἐκπεπαιγμένους ἐκ
 Παλοποννήσου διὰ τὰς πρότερον
 ἐφ' ἡμῶν εἰρημένους αἰτίας· με-
 τὰ δὲ τῷ Τίτῳ παρῆν ἡ τε βασι-
 λεὺς Ἀμύνανδρος, καὶ παρ' Ἀτ-
 τάλῃ Διονυσόδωρος, ἀπὸ δὲ τῶν
 Ἰθύνων καὶ Πέλαων, τῶν μὲν
 Ἀχαιῶν Ἀρκαίνους καὶ Ἐρι-
 φῶν, τὰρὰ δὲ Ροδίων Ἀνασίμ-
 βροτος ὁ ναύαρχος, παρὰ δὲ τῶν
 Αἰτωλῶν Φαινίας ὁ στρατηγός,
 καὶ πλείους δ' ἕτεροι τῶν πελα-
 γουμένων. Συνεγγίσαντες δὲ
 κατὰ Νίκαιαν πρὸς τὴν θάλατ-
 ταν, οἱ μὲν περὶ τὸν Τίτην ἐπέ-
 σταν παρ' αὐτὸν τὸν αἰγυλῶν·
 ὁ δὲ Φίλιππος, ἐγγίσας τῇ γῇ,
 μετέωρος ἔμεινε. τῷ δὲ Τίτῳ κα-
 λεύοντος αὐτὸν ἀποβαίνειν, δι-
 κησάς ἐκ τῆς νηὸς, ἐκ ἔφησαν
 ἀποβῆσεσθαι. τῷ δὲ πάλιν ἐρο-
 μένῃ, τίνα φοβεῖται; φοβεῖσθαι
 μὲν, ἔφησαν ὁ Φίλιππος, εἰδένῃ,
 πλὴν τὴς θαλάσσης· ἀπιστεῖν δὲ τοῖς
 πλείστοις τῶν παρόντων, μάλιστα
 δ' Αἰτωλοῖς. τῷ δὲ τῶν Ῥωμαίων
 στρατηγῷ Δαυμάσαντος, καὶ Φή-
 σαντος, ἴσον εἶναι πᾶσι τὸν κίν-
 δυνον, καὶ μὴ τὸν κινδύνον·
 μεταλαβὼν Φίλιππος, ἐκ ἔφη-
 σεν αὐτὸν ὁρθῶς λέγειν. Φαινίας
 μὲν γὰρ παύσας τε, πάλαι
 εἶναι τὴν στρατηγήσαντα Αἰτω-
 λῶν· Φίλιππον δ' ἀπελομένῃ, κα-
 τὰ τὸ παρὲν ἐκ εἶναι τὸν βασι-

et una pristi, qua vehabatur
 ipse, ad finem Maliacum ve-
 nit. Erant cum eo e Maco-
 donibus Apollodorus et De-
 mosthenes, regii scribae, e
 Boeotia Brachylles, ex A-
 chaeis Cycliadas, qui propter
 causas iam ante nobis exposi-
 tas e Peloponneso exulabat.
 Cum Tito advennerunt rex
 Amynder et Dionysodo-
 rus, Attali legatus. item gen-
 tium et civitatum legati, A-
 chaeorum, Aristaeetus et
 Xenophon: Rhodiorum, Ace-
 simbrotus ipsorum praearchus:
 Aetolorum, Phaenias prae-
 tor, et plures alii ex iis, qui
 rempublicam administrabant.
 Quum prope Nicaeam mari
 proximasset, qui erant cum
 Flaminio in ipso littore sub-
 stiterunt. at Philippus, ubi
 terrae appropinquasset, in an-
 coris stabat. Iubente Tito,
 ut in terram egrederetur,
 rex, in proram navis se eri-
 gens, facturum negavit. il-
 lo rursus interrogante, quem
 tandem timeret? Timere qui-
 dem se, respondet rex, nemi-
 nem praeter deos immortales;
 at plurimorum, qui aderant,
 non credere fidei, atque o-
 mnium minime Aetolia. mi-
 rante Roman. imperatore, et
 dicente, istud quidem par o-
 mnibus esse periculum, et oc-
 casionem communem: exci-
 piens rex, Titum dixit erra-
 re. nam Phaenea quidem sub-
 lato, non defore multos, qui
 praetores Aetolorum sint fu-
 turi; Philippus vero si peris-
 set, neminem in praesentia
 λεύοντα

HISTORIARVM LIBRO XVII. 461

λαύσονται Μακεδόνων. Ἐδόκει μὲν ἔν πασι Φορτιαῶς κατάρχασθαι τῆς ὀμιλίας· ὁμοίως δὲ λέγειν αὐτὸν ἐκέλευεν ὁ Τίτος, ὑπὲρ ὧν πάρεσιν. ὁ δὲ Φίλιππος ἐκ ἔφῃ τὸν λόγον αὐτῷ καθήκειν, ἀλλ' ἐκείνῳ· διόπερ ἤξιον διασαφεῖν τὸν Τίτον, τί δὲν ποιήσονται τὴν εἰρήνην ἄγειν; ὁ δὲ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς αὐτῷ μὲν ἀπλῶν τινα λόγον ἔφῃ καθήκειν καὶ Φαινόμενον. Καλέσειεν γὰρ αὐτὸν, ἐκ μὲν τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης ἐκχωρεῖν, ἀποδόντα τὰς αἰχμαλώτους καὶ τὰς αὐτομόλους ἐκάστοις, ὥς ἔχει, τὰς δὲ κατὰ τὴν Ἰλλυρίδα τόπους παραδόναι Ῥωμαίοις, ὧν γένοια κύριος μετὰ τὰς ἐν Ἠπείρῳ διαλύσεις, ὁμοίως δὲ καὶ Πτολεμαίῳ τὰς πόλεις ἀποκαταστήσαι πάσας, ὥς παρήρηται μετὰ τὸν Πτολεμαίῳ τῷ Φιλοπάτορος θάνατον.

2. Ταῦτα δ' εἰπὼν ὁ Τίτος αὐτὸς μὲν ἐπέχε, πρὸς δὲ τὰς ἄλλας ἐπιστραφεὶς ἐκέλευε λέγειν, ἅπερ ἐκάστοις αὐτῶν οἱ πέμψαντες εἴησαν ἐνταταλμένοι. Πρῶτος δὲ Διονυσόδωρος ὁ παρ' Ἀττάλῃ μεταλαβὼν τῶν λόγων, τὰς ταυαὺς, ἔφῃ, δεῖν αὐτὸν ἀποδῆναι τὰς τῷ βασιλείῳ, τὰς γενομένας αἰχμαλώτους ἐν τῇ περὶ Χῖον ναυμαχίᾳ, καὶ τὰς ἅμα ταύταις ἄνδρας, ἀποκαταστήσαι δὲ καὶ τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἱερὸν ἀνέραν, καὶ τὸ Νικηφόρον, ὃ κατέφθειρε. Μετὰ δὲ τῶν ὁ τῶν Ῥοδίων ναύαρχος Ἀνασίμβροτος τῆς μὲν Πελοποννήσου ἐκέ-

esse, qui Macedonum rex foret. Absurdo et insolente principio visus rex omnibus colloquium inchoasse: Titus tamen, aperire illum quorsum venisset, iussit. at rex non suam, verum Titi orationem esse dixit: itaque petere se ab eo, ut significaret, quid sibi esset faciendum, quo pacem tandem impetraret. tunc Romanus imperator, simplicem sibi eamque euidentem ait esse orationem: iubere enim, ut ex vniuersa Graecia excedat, captiuos et transfugas, quos habet, singulis ut reddat. loca Illyrici Romanis tradat, quaecunque post pacem in Epiro factam occupasset. similiter etiam Ptolemaeo omnes ut restituat vrbes, quas post Ptolemaei Philopatoris obitum illi ademisset.

2. Haec locutus imperator, et facto dicendi fine conuersus ad alios, mandata proferre singulos iubet, quae ab iis accepissent, quorum missu venerant. Primus sermonem excepit Dionysodorus Attali legatus, et naues regias captiuosque dixit reddendos, quae ad Chium nauali praelio capta essent, Veneris templum et Nicephorium, quae euassasset, pro incorruptis esse restituenda. Post hunc Rhodiōrum nauarchus Acesimbrotus, Peraea (regio est continentis aduersus insulam,) quam Rhodiis Philippus ademisset, exce-

λευν

λοισιν ἐκχωρεῖν τὸν Φίλιππον, ἥς αὐτῶν παρήρηται, τὰς δὲ Φορεὰς ἐξάγειν ἐξ Ἰασσοῦ καὶ Βαργυλίων, καὶ τῆς Εὐρωμένην πόλεως, ἀποκαταστήσαι δὲ καὶ Περινθίους εἰς τὴν Βυζαντίαν συμπολιτείαν, παραχωρεῖν δὲ καὶ Σητὴν καὶ Ἀβύδον καὶ τῶν ἐμπορίων καὶ λιμένων τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀπάντων. Ἐπὶ δὲ τοῖς Ῥοδίοις Ἀχαιοὶ Κόρινθον ἀπήνταν, καὶ τὴν τῶν Ἀργείων πόλιν ἀβλαβῆ. Μετὰ δὲ τέτατος Αἰτωλοὶ πρῶτον μὲν τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης ἐβόλουν ἐξίσασθαι, καὶ δὴ πᾶσι καὶ Ῥωμαῖσι, δεύτερον δ' αὐτοῖς ἀποκαταστήσαι τὰς πόλεις ἀβλαβεῖς, τὰς πρότερον μετασχέσας τῆς τῶν Αἰτωλῶν συμπολιτείας.

3. Ταῦτα δ' εἰπόντος τῷ Φαενέ τῷ τῶν Αἰτωλῶν στρατηγῷ, μεταλαβὼν Ἀλέξανδρος ὁ προσσηγορευόμενος Ἴσιος, ἀνὴρ δοκῶν πραγματικὸς εἶναι, καὶ λέγειν ἱκανός, ἅτε διαλύεσθαι νῦν, ἔφησε, τὸν Φίλιππον ἀληθινός, ἅτε πολεμεῖν γενναίως, ὅταν δέη τοῦτο πράττειν· ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς συλλόγοις καὶ τοῖς ἐμύλλοις ἐνδορεῖται, καὶ παρατηρεῖν, καὶ ποιεῖν τὰ τῷ πολεμῶντι ἔργα, αὐτὸν δὲ τὸν πόλεμον ἀδίκως ἔχειν, καὶ λίαν ἀγεννῶς. ἀφένει γὰρ τὴν κατὰ πρόσωπον ἀπάντησιν τοῖς πολεμίοις, φεύγοντα τὰς πόλεις ἐμπιπράναι καὶ διαρπάξαι, καὶ διὰ ταύτης τῆς προαιρέσεως ἡττῶμενοι τὰ τῶν νικούντων ἔδωκε λυμῶναι. Καίτοι γε τὰς πρότερον Μακεδόνων βασιλευ-

dendum ipsi esse, deducenda praefidia ex Iasso, Bargyllia, et Euromensium vrbe. Perinthios in antiquam communis iuris formulam, quod ipsis intercedit cum Byzantiis, esse restituendos: excedendum etiam Sesto, Abydo, et omnibus Asiae emporiis atque portibus. Secundum Rhodios Achaei Corinthum repetebant, et Argos oppidum, sine villo damno. Secuti deinde Aetoli postularunt, primo ut vniuersa Graecia excederet, sicut et Romani petierant, deinde vrbes incorruptas Aetolis redderet, quae prius iuris aut ditionis eorum fuissent.

3. Haec Phaeneas Aetolorum praetor quum dixisset, excepit orationem eius Alexander cognomine Isius, vir, ut erat opinio hominum, et in rebus gerendis singularis sollertiae et facundus: qui dixit, neque de pace cum fide Philippum nunc agere, neque bella vera virtute gerere, quando est opus. verum in colloquiis insidiari captare et omnia facere, quaecunque hostes solent, in bello inique et omnino parum generose dimicare: neque enim aequo campo collatis signis congredi cum hostibus; sed refugientem incendere ac diripere vrbes, et hoc genere instituti vincientium praemia victum corrumpere. At non antiquos Macedoniae re-

κότας

πότες ἔ ταύτην ἐρχέμεναι τὴν
 πρόθεσιν, ἀλλὰ τὴν ἐναντίαν·
 μάχεσθαι μὲν γὰρ πρὸς ἀλλήλους
 συνεχῶς ἐν τοῖς ὑπαίθροις, τὰς δὲ
 πόλεις σπανίως ἀναιρεῖν καὶ κα-
 ταφθεῖραι. τὴν δ' εἶναι πᾶσι
 Φαναρόν ἐκ τε τῷ πολέμῳ τῷ πε-
 ρὶ τὴν Ἀσίαν, ὃν Ἀλέξανδρος
 ἐπολέμησε πρὸς Δαρεῖον, ἐκ τε
 τῆς τῶν διαδεξαμένων ἀμφισβη-
 τήσεως, καὶ ἣν ἐπολέμησαν
 πάντες πρὸς Ἀντίγονον ὑπὲρ τῆς
 Ἀσίας. παραπλησίως δὲ καὶ τὰς
 τέττες διαδεξαμένους μέχρι Πύρρου
 παρεῖναι τῇ προεμύσει ταύτῃ.
 διακινδυνεύειν μὲν γὰρ πρὸς αὐ-
 τὸς ἐν τοῖς ὑπαίθροις προχέειν,
 καὶ πάντα ποιεῖν εἰς τὸ καταγω-
 νίσασθαι διὰ τῶν ὅπλων ἀλλήλους·
 τῶν δὲ πόλεων φείδεσθαι, χάριν
 τῇ νικῇσαντας ἡγεῖσθαι τέτων,
 καὶ τιμᾶσθαι παρὰ τοῖς ὑποτα-
 τομένοις. Τὸ δ' ἀναιρεῖν, πε-
 ρὶ ὃν ὁ πόλεμος ἐστίν, τὸν πόλε-
 μον αὐτὸν καταλιπεῖν, μανίας ἔρ-
 γον εἶναι, καὶ ταύτης ἐβρώμε-
 νης, ὃ νῦν ποιεῖν τὸν Φίλιππον.
 Τούτους γὰρ διεφθαρμένους πό-
 λεις ἐν Θεσσαλίᾳ, Φίλιον ὄντα καὶ
 σύμμαχον, καὶ ὃν καιρὸν ἐκ
 τῶν ἐν Ἠπείρῳ γενῶν ἐποιεῖτο
 τὴν σπαρτήν, ὅσας εὐδαίμονα τῶν
 Θεσσαλῶν πεπολεμηκότων διέ-
 φθειρα. Πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα πρὸς
 ταύτην τὴν ὑπόθεσιν διαλεχθεῖς,
 τελευταίοις ἐχρήσατο τέτοις.
 Ἦρτο γὰρ τὸν Φίλιππον, διὰ τί
 Λυσιμαχίαν μετ' Αἰτωλῶν κατ-
 τόμενῃν, καὶ στρατηγὸν ἔχουσαν
 παρ' αὐτῶν, ἐκβαλὼν τέτον κα-
 τάχῃ Φρεμῆ τῆς πόλιν; διὰ τί δὲ

ges hoc proposito fuisse, ve-
 rum contrario potius, qui acie
 in campo assidue bellare in-
 ter se soliti, vrbes raro ex-
 scindebant aut perdebant. Li-
 quido hoc constare tum ex eo
 bello, quod in Asia Alexan-
 der cum Dario gessit, tum ex
 illa contentione, quae inter
 eius successores fuit, quando
 pro imperio Asiae cuncti ad-
 uersus Antigonom bellum ges-
 serunt. Quod institutum om-
 nes, qui deinceps succeffe-
 runt, ad Pyrrhum vsque ser-
 uarunt. in patentibus etenim
 campis ad congregiendum fa-
 ciles fuisse, omniaque experi-
 ri solitos, quo sese inuicem
 armis superarent, vrbibus pe-
 percisse, vt illis ipsi victores
 regnarent, et honorem a sub-
 ditis consequerentur. Nam
 quorum caussa bellum sit con-
 flatum tollentem, bellum in-
 terim ipsum relinquere, furo-
 ris et quidem vehementis es-
 se opus; id autem facere nunc
 Philippum. Plures enim ipsum,
 quo tempore ex Epiri faucibus
 festinato se recipiebat, vrbes
 in Thessalia Thessalis
 amicum et socium euastasse,
 quam vllus vmquam hostium
 fecerit, qui cum ipsis bella
 gesserunt. Multa ad haec alia
 in eandem sententiam quum
 differuisset, his ad extremum
 verbis est vsus. Philippum
 interrogauit, cur Lyfimachi-
 am, Aetolis societate iun-
 ctam, et in qua praetor erat
 ab ea gente missus, praeto-
 re eiectione, praefidium vrbi im-
 posuerit? cur Cianos, Aeto-

Κιανός;

Εἰκονε, παραπλησίως μοι' Αἰτωλῶν συμπολιτευόμενος, ἐξανδραποδίσαιτο Φίλος ὑπάρχων Αἰτωλοῖς; τί δὲ λέγων κατέχειν ἔχων, καὶ Θήβας τὰς Φθίας, καὶ Φάρσαλον, καὶ Λαρίσσαν; ὅ μιν ἐν Ἀλέξανδρος ταῦτ' εἰπὼν ἀποσώτησεν.

4. Ὁ δὲ Φίλιππος ἐγγίσας τῇ τῇ μάλῃ ἢ πρόθεν, καὶ διαναστάς ἐπὶ τῆς νερῆς, Αἰτωλικὸν ἔφη καὶ θαυμάσιον διαταγέσθαι τὸν Ἀλέξανδρον λέγον· σιφῶς γὰρ πάντας γινώσκειν, ὅτι τὰς θύας θυμιάχους ἐκὼν μὲν ὑδὲς διαφθείρει, κατὰ δὲ τὰς τῶν κειρῶν περιτάσεις ταῖα ποιεῖν ἀναγκαζέσθαι τὰς ἡγεμένους παρὰ τὰς ἐαυτῶν προειρέσεις. ὅτι δὲ ταῦτα λέγοντος τὸ βασιλέως, ὁ Φαινεύς, ἡλαττωμένος τοῖς ὀρμασιν, ἐπὶ πλεον ὑπέκρουε τὸν Φίλιππον, Φάσκων, αὐτὸν ληρῆν. δὲν γὰρ ἢ μαχώμενον νιν, ἢ ποιεῖν τοῖς κρείττοσι τὸ προσαττόμενον. ὁ δὲ Φίλιππος, καίπερ ἐν κακοῖς ὢν, ὅμως ἐκ ἀπέχετο τὴ κατ' αὐτὸν ἰδιώματος, ἀλλ' ἐπιστραφεὶς, τὰτα μὲν, ἔφησεν, ὦ Φαινέα, καὶ τυφλῶ δῆλον. ἦν γὰρ αὐδικτός, καὶ πρὸς πάντε το μέρος εὖ παφυνῶς πρὸς τὸ διαχλευάζειν ἀνδρώπας. αὐθιγὰ δὲ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιστρέψας, ἐρωτᾷς με, Φησὶν, Ἀλέξανδρε, διὰ τί Λυσιμαχίαν προσέλαβον; ἵνα μὴ διὰ τὴν ὑμετέραν ἐλιγυρίαν ἀνάστατος ὑπὸ Θρακῶν γίνηται, κατὰ περ νῦν γόντων, ἡμῶν ἀπαγαγόντων τὰς στρατιώτας διὰ τῶν τὸν πό-

lis similiter societate iunctos, ipse Aetolorum amicus in feruitutem addixisset? quid causae esse diceret, cur nunc Echinum, Thebas Phthias, Pharsalum et Larissam tene- ret? His dictis tacuit Alexander.

4. Philippus quum propius terram quam ante accessisset, seque in nani erexisset, Aetolicam nimirum, inquit, et theatralem orationem Alexander habuit: certo enim scire omnes, neminem esse mortalium, qui socios suos volens damnis afficiat; verum eas interdum necessitates temporum incidere, ut multa illis, qui rebus praesunt, contra suam voluntatem sint necessario facienda. Haec dicentem adhuc Philippum asperius interpellat Phaeneas, oculis debilis, et delirare dicit Philippum: aut bello enim vincendum esse, aut melioribus parendum. Philippus, etsi malo tunc loco res eius erant, consuetudine tamen sibi propria non abstinuit; sed conuersus, apparet id quidem, inquit, etiam caeco. erat enim dicax, et ad ludendum iocose in quosuis naturam cum primis aptam habebat. Is deinde ad Alexandrum denuo conuersus, rogas me, Alexander, inquit, quare Lyfimachiam acceperim? ne per incuriam vestram a Thracibus deleretur, quemadmodum nunc accidit, postquam ego ob bellum hoc milites inde deduxi, qui yr-

λεμον,

λεμον, ἢ τὰς Φερραινας αὐτήν, ὡς σὺ φῆς, ἀλλὰ τὰς παραφυλάττοντας. Κικυνοῖς δ' ἐγὼ μὲν ἔα ἐπολέμῃσα, Πρυσίᾳ δὲ πολέμῳ, βοηθῶν ἐκείνῳ συνεξείλον αὐτάς, ὑμῶν αἰτίων γενομένων. Πολλὰκις γὰρ καὶ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων διαπραβενομένων πρὸς ὑμᾶς, ἵνα τὸν νόμον ἄρῃτε, τὸν διδόντα τὴν ἐξουσίαν ὑμῖν, ἄγειν λαφύρον ἀπὸ λαφύρων, πρότερον ἔφατε τὴν Αἰτωλίαν ἐκ τῆς Αἰτωλίας ἀρεῖν, ἢ τῶτον τὸν νόμον.

5. Τὰ δὲ Τίτα θανμάσχυτος, τί τῶτο ἐστίν, ὁ βασιλεὺς ἐπειράτο διασαφεῖν αὐτῷ, λέγων, ὅτι τοῖς Αἰτωλοῖς ἕως ὑπάρχει, μὴ μόνον, πρὸς ἃς ἂν αὐτοὶ πολεμῶσι, τάς αὐτὰς ἄγειν καὶ τὴν τῶτων χώραν, ἀλλὰ, καὶ ἕτεροὶ τινες πολεμῶσι πρὸς ἀλλήλους, ὄντες Αἰτωλῶν φίλοι καὶ σύμμαχοι, μηδὲν ἥττον ἐξείναι τοῖς Αἰτωλοῖς, ἄνευ κοινῆς βούλευσεως καὶ κατ' ἀμφοτέροις πολεμῶσι, τὴν χώραν ἄγειν τὴν ἀμφοτέρων. Ὡς παρὰ μὲν τοῖς Αἰτωλοῖς μήτε Φιλίας ὄρεσι ὑπάρχειν, μήτ' ἐχθρας· ἀλλὰ πάντες τοῖς ἀμφισβητῇ περὶ τινος ἐτοίμως ἐχθρὰς εἶναι τάς καὶ πολεμίας. Πόθεν ἂν ἐξέσι ταῖς ἐγκαλεῖν νῦν, εἰ, φίλος ὑπάρχων Αἰτωλοῖς ἐγὼ, Πρυσίᾳ δὲ σύμμαχος, ἔπραξα τι κατὰ Κικυνῶν, βοηθῶν τοῖς αὐτῇ συμμάχοις; τὸ δὲ ὃ πάντων δεινότατον, οἱ ποιῶντες ἑαυτὰς ἐφαιμίδας Ῥωμαίοις, καὶ κελεύον-

Τομ. II.

bem illam non, vt tu dicis, praelidio tenebant, sed praesidium ipsi praestabant. Neque ego cum Cianiis bellavi; sed Prusiae cum iis bellanti opem ferens in excindenda vrbe Cioeum iuui. Atque hoc vti facerem, in caussa vos fuistis. Nam quum saepe ego ceterique Graeci per legatos vobiscum egissemus, vt legem illam tolleretis, quae potestatem vobis facit *capiendi spoliū a spolio*: Aetoliam vos prius ex Aetolia abluturos respondistis, quam vt hanc legem antiquaretis.

5. Mirante Flaminio, quid hoc rei esset, vim legis rex illi exponere aggreditur, et haec, ait, consuetudo apud Aetolos obtinet, vt non eos solum, quibuscum ipsi bellum gerunt, et agros eorum infestent; sed etiam, si quando alii inter se bellauerint, qui sint Aetolorum socii et amici, ius vt sit Aetolis nihilo secius, publica tantum auctoritate denica, apud utrosque militare, et dicionem utrorumque agere ferre. Adeo Aetoli iura omnia vel amicitiae vel odii ignorant; sed omnibus, qui de re aliqua contendunt, parati sunt inimici atque hostes. Quo igitur iure isti me incusare audent, si amicus Aetolorum quum essem, idemque Prusiae socius, dum societate iunctos mihi defendo, secius aliquid in Cianos consului? Sed quod longe omnium grauissimum est, pares sese Romanis faciunt, et

G g

τ-ς

τας ἐκχωρεῖν Μακεδόνα ἀπά-
σης τῆς Ἑλλάδος. τὸτο γὰρ ἀνα-
φθέγγασθαι καὶ καθόλα μὲν ἐστὶν
ὑπερήφανον· ἐ μὴν ἀλλὰ Ῥω-
μαίων μὲν λεγόντων ἀνεκτόν,
Αἰτωλῶν δ' ἐκ ἀνεκτόν. ποίας
δὲ καλεῖστέ με, Φησὶν, ἐκχω-
ρεῖν Ἑλλάδος, καὶ πῶς ἀΦερί-
ζετε ταύτην; αὐτῶν γὰρ Αἰ-
τωλῶν ἐκ εἰσὶν Ἑλλήνας οἱ
πλείους. τὸ γὰρ τῶν Ἀγραῶν
ἔθνος, καὶ τὸ τῶν Ἀποδοτῶν, ἔτι δὲ
τῶν Ἀμφιλόχων, ἐκ ἔστιν Ἑλλὰς.
Ἡ τῶν μὲν παραχωρεῖται μοι;

6. Τὸ δὲ Τίτῳ γελάσαντος,
ἀλλὰ δὴ πρὸς μὲν Αἰτωλὸς ἀρ-
κείτω μοι ταῦτ', ἔφη· πρὸς δὲ
Ῥοδίους καὶ πρὸς Ἀττάλον ἐν μὲν
ἴσῳ κριτῇ δικαιοτέρον ἂν νομι-
θεῖη, τέρας ἡμῖν ἀποδιδόναί τας
αἰχμαλώτους ναῦς καὶ τὰς ἄν-
δρας, ἢ περ ἡμᾶς τέτοις· ἐ γὰρ
ἡμεῖς Ἀττάλῳ πρότεροι καὶ Ῥο-
δίους τὰς χεῖρας ἐπεβάλομεν,
ἔτοι δ' ἡμῖν βουλογυμένως· ἐ
μὴν ἀλλὰ σὺ καλεῖσθους, Ῥοδίους
μὲν ἀποδίδωμι τὴν Περαίαν, Ἀτ-
τάλῳ δὲ τὰς ναῦς καὶ τὰς ἄνδρας
τὰς διασωζομένας. τὴν δὲ τῇ Νι-
κηφορίᾳ καταφθορὰν καὶ τῇ τῆς
Ἀφροδίτης τειμένως ἄλλως μὲν
ἐν εἰμὶ δυνατὸς ἀποκαταστήσαι·
φυτὰ δὲ καὶ κηπεύς πέμψω,
τὰς Φροντιέντας θεραπείας τὰ
τόπκα καὶ τῆς αὐξήσεως τῶν ἐκ-
κοπέντων δένδρων. πάλιν δὲ τῇ
Τίτῳ γελάσαντος ἐπὶ τῷ χλευ-
ασμῷ, μεταβὰς ὁ Φίλιππος ἐπὶ
τὰς Ἀχαιοὺς, πρῶτον μὲν τὰς
εὐσεργείας ἐξηριθμήσατο, τὰς
ἐξ Ἀντιγόνος γεγεννημένας εἰς

Aetoli tamquam Rom. Graecia
vniuersa Macedonem decede-
re iubent. Quae vox quum
fit in totum superba, a Ro-
manis tamen profecta, potest
tolerari; ab Aetolis vero non
potest. Ecqua vos me Grae-
cia iubetis excedere? quibus
illam finibus terminatis? nam
ipsum Aetolorum plerique
non sunt Graeci. neque enim
Graecia est, ubi sunt Agraorum,
Apodotorum atque etiam Am-
philochorum gentes. An igitur
istos mihi populos conceditis?

6. Ad haec verba quum
non tenuisset risum Titus
Quintius; verum ista, rex,
ait, aduersus Aetolos di-
xisse sufficiat. Ad Rhodios
et Attalum quod spectat; si
apud aequum iudicem res age-
retur, iustius videretur, ut
illi potius naues captas et vi-
ros nobis redderent, quam ut
nos ipsis. neque enim primi
nos Attalum vel Rhodios la-
cessiuimus; sed contra illi
nos, vel confessione omnium.
Quia tamen ita iubet, Pe-
raeam Rhodiis, et naues At-
talo cum captiuis, qui com-
parebunt, restituum. Nice-
phorium et Veneris templum,
quae sunt vastata, quum ne-
queam alias in integrum resti-
tuere, plantas et hortulanos
mittam, quibus locorum cul-
tura sit futura curae, et cae-
sarum arborum incrementum.
Quum illudentis vrbalitas Fla-
minio risum denuo expressis-
set, Philippus, translato ad
Achaeos fermone, beneficia
primum recensuit, iam inde
αὐτὰς,

αὐτὰς, εἶτα τὰς βίβλας· ἐξῆς δὲ
 ταῦτοις προηγήνατο τὸ μέγα-
 θος τῶν τιμῶν, τῶν ἀπηντημέ-
 νων αὐτοῖς παρὰ τῶν Ἀχαιῶν.
 τελευταῖον δ' ἀνέγνω τὸ παρὰ
 τῆς ἀποσχέσεως ψήφισμα, καὶ
 τῆς πρὸς Ῥωμαίους μεταθέσεως,
 ἣ χρησάμενος ἀφορμῇ, πολλὰ
 κατὰ τῶν Ἀχαιῶν εἰς ἀθεσίαν
 εἶπε καὶ ἀχαριστίαν, ὅμως δ',
 εἶφη, τὸ μὲν Ἄργος ἀποδώσειν,
 παρὶ δὲ τῆς Κορίνθου βαλεύσε-
 ωσι μετὰ τῷ Τίτῳ.

7. Ταῦτα δὲ διαλεχθεὶς πρὸς
 τοὺς ἄλλους, ἤρατο τὸν Τίτον, Φήσας,
 πρὸς ἐκείνον αὐτῷ τὸν λόγον εἶ-
 ναι καὶ πρὸς Ῥωμαίους, πότερον
 οἴεται, δεῖν ἐκχωρεῖν ὧν ἐπέ-
 κτηται πόλεων καὶ τόπων ἐν τοῖς
 Ἑλλησιν, ἣ καὶ τῶν ὅσα πα-
 ρὰ τῶν γονέων παρείληφε; τῷ
 δ' ἀποσιωπήσαντος, ἐκ χειρὸς
 ἀπαντᾶν οἶδ' ὅτι ἦσαν, ὁ μὲν Ἀρι-
 σταίνετος ὑπὲρ τῶν Ἀχαιῶν, ὁ δὲ
 Φαινεάς ὑπὲρ τῶν Αἰτωλῶν· ἥδη
 δὲ τῆς ὥρας συγκαλείσεως, ὁ μὲν
 τῶν λόγων ἐκωλύθη διὰ τὸν
 καιρὸν, ὁ δὲ Φίλιππος ἤξει, γρά-
 ψαντας αὐτῷ δεῖναι πάντα, ἐφ'
 οἷς δεῖται γίνεσθαι τὴν εἰρήνην.
 μόνος γὰρ ὧν ἐκ ἔχειν, μεθ' αὐ-
 τῷ λόγον δεῖναι περὶ τῶν ἐπιτατ-
 τομένων. Ὁ δὲ Τίτος ἔκ ἀπῶς
 μὲν ἤκουε τῶν Φιλίππου χλευάζον-
 τος· μὴ βεβλόμενος δὲ τοῖς ἄλλοις
 μηδὲν εἰπεῖν δοκεῖν, ἀντεπέσκη-
 ψε τὸν Φίλιππον, εἰπὼν ὅτως.
 Εἰκότως, εἶφη, Φίλιππε, μόνος
 εἶ νῦν· τὸς γὰρ Φίλιππος, τὸς τὰ

ab Antigono in ipsos collata,
 deinde quae erant à se profe-
 cta, honorum postea magnitu-
 dinem exposuit, quos ab A-
 chaeis Macedoniae reges fue-
 rant consecuti, postremo de-
 cretum illud recitavit, quod de
 sua a Macedonibus defectione
 et transiitione ad Romanos fe-
 cerant: eaque vñs occasione,
 inuectus est grauitur in eorum
 perfidiam et ingratum animum.
 Argos tamen se redditurum eis
 dixit, de Corintho cum Tito
 deliberaturum esse.

7. Haec locutus cum aliis,
 a Tito quaesivit, (iam enim
 sibi cum eo et cum Romanis
 sermonem esse) vtrum iisne
 vrbibus Graeciae locisque de-
 cedere se aequum censeat,
 quae a se ipso capta habeat, an
 iis etiam, quae a maioribus
 suis accepisset. Silente Quin-
 tio, parabant extemplo respon-
 dere Aristaeus quidem pro
 Achaeis, Phaeneas vero pro
 Aetolis; sed quum tardior iam
 hora diem clauderet, tem-
 poris angustia exclusa est eo-
 rum oratio. Postulavit Phi-
 lippus, scriptas dari sibi a sin-
 gulis conditiones, quibus pax
 esset conuentura: solum enim
 se esse, nec habere, quicum
 deliberet; velle vero se reuer-
 ti, vt de iis, quae impera-
 bantur, serio secum cogitaret.
 Non erat Quintio ingratum
 acroama, Philippum audire
 facete ludentem: qui tamen,
 ne videretur nihil dixisse, Phi-
 lippum vicissim ipse quoque
 cauillans, et merito quidem
 Philippe, ait, solus nunc es,

πράτιστα σοι συμβεβηκυίας, ἀπώλεσας ἅπαντας. ὁ δὲ Μακεδὼν ὑπομεδιάσας Σαρδόνιον, ἀπεσιώπησε. καὶ τότε μὲν ἅπαντας ἐγγράπτης δόντες τῷ Φιλίππῳ τὰς ἐαυτῶν προσιρέσεις, ἀκολούθως τοῖς προειρημένοις ἐχωρίσθησαν, ταξάμενοι κατὰ τὴν ἐπιταγὴν εἰς Νίκαιαν πάλιν ἀπαντήσειν. Τῇ δ' αὖριον οἱ μὲν περὶ τὸν Τίτον ἦγον ἐπὶ τὸν ταχθέντα τόπον, ἐν ᾧ πάντες ἦσαν, ὁ δὲ Φίλιππος ἐπαργύνητο.

8. Τῆς δ' ἡμέρας ἤδη προαγμένης ἐπὶ πολὺ, καὶ σχεδὸν ἀπεγνωκότων τῶν περὶ τὸν Τίτον, παρῆν ὁ Φίλιππος, δειλὸς ὁψίας ἐπιφαινόμενος μεθ' ὧν καὶ πρότερον, κατατετριφώς τὴν ἡμέραν, ὡς μὲν αὐτὸς ἔφη, διὰ τὴν ἀπορίαν καὶ δυσχορίαν τῶν ἐπιταγμένων· ὡς δὲ τοῖς ἄλλοις ἐδόκει, βυλόμενος ἐκκλείσαι τῷ καιρῷ τὴν τε τῶν Ἀχαιῶν καὶ τὴν τῶν Αἰτωλῶν κατηγορίαν. ἑώρα γὰρ τῇ πρόσθεν ἀπαλλοττωμένος, ἀμφοτέρως τῶν ἐτοίμως ὄντων πρὸς τὸ συμπλέκεσθαι καὶ μεμψιμοιρεῖν αὐτῷ. Διὸ καὶ τότε συνεγγίσας ἤξιος τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸν, ἰδίᾳ πρὸς αὐτὸν διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐνεστώτων, ἵνα μὴ λόγοι λέγωνται μόνον ἐξ ἀμφοτέρων ἀψιμαχόντων, ἀλλὰ καὶ τέλος τι τοῖς ἀμφισβητούμενοις ἐπιτεθῇ. πλεονακίᾳ δ' αὐτῷ παρηκαλεσμένος καὶ προσεχίζοντο, ἤρετο τὰς συμπαρόντας ὁ Τίτος,

amicos enim omnes, qui optima tibi suggesturi erant consilia, sustulisti. Macedo vbi Sardonium quendam risum edidisset, conticuit. Tunc igitur, postquam singuli, quae volebant, scripto essent complexi conuenienter eis, quae antea diximus, eaque Philippo exhibuissent, et postero die se iterum Nicaeam conuenturos constituissent, in diuersa abierunt. Quintius postero die ad conuentum locum, vbi omnes conuenirent, venit; Philippus vero postea venit.

8. Iam diei pars magna processerat, et fere iam Quintius venturum eum desperabat, quum Philippus sub ipsam vesperam, iisdem atque ante comitatus, apparet, postquam diem consumsisset, ut quidem ipse dicebat, quum tam grauiam imperarentur, inops consilii et magnis difficultatibus affectus; ut vero aliis videbatur, eo fine, ut paratos in se inuehi Achaeos et Aetolos spatio temporis excluderet. Animaduenterat enim pridie cum discederet, ambos paratos verbis secum altercari, et querelas suas proferre. quam etiam ob causam tunc, simulac propius accessisset, petiit, ut summotis aliis, ne vtrisque altercantibus verba dumtaxat funderentur, sed aliquis tandem finis rei imponi posset, cum ipso Romano imperatore liceret sibi colloqui. Et quum saepius hoc ipsum peteret, idque ut sibi tribueretur aequum esset diceret: quae fuit Titus ab iis, qui aderan-

τί δέον

τί δέον ἔη ποιεῖν; τῶν δὲ κα-
 λυνόντων συνελθεῖν, καὶ διακῶ-
 σαι τῶν λεγομένων, παραλα-
 βὼν ὁ Τίτος Ἀππίον Κλαύδιον,
 χιλιάρχον ὄντα τότε, τοῖς μὲν
 ἄλλοις μικρὸν ἀπὸ τῆς θαλάτ-
 τῃς ἀναχωρήσασιν ἔπεν αὐτό-
 θι μένειν· αὐτὸς δὲ τὸν Φίλιπ-
 πον ἐκέλευσεν ἐκβαίνειν. ὁ δὲ
 βασιλεὺς, παραλαβὼν Ἀπολλό-
 δωρον καὶ Δημοθέην, ἀπέβη.
 συμμίξας δὲ Τίτῳ διελέγετο καὶ
 πλείω χρόνον. Τίνα μὲν ἔν
 ἔν τὰ τότε ῥηθέντα παρὰ τὸν
 αὐτὸν, δυσχερὲς εἰπείν. ἔφη δ'
 ὅτι Τίτος, μετὰ τὸ χωριθῆναι
 τὸν Φίλιππον, διασαφῶν τοῖς
 ἄλλοις τὰ παρὰ τῷ βασιλεῶς·
 Αἰτωλοῖς μὲν ἀποδόναι Φάρτα-
 λον καὶ Ἀρίσσαν, Θήβας δ' ἐν
 ἀποδιδόναι, Ῥοδίοις δὲ τῆς μὲν
 Περαίας παραχωρεῖν, Ἰασσῶν
 δὲ καὶ Βαργυλίων ἐν ἐκχωρεῖν,
 Ἀχαιοῖς δὲ παραδιδόναι τὴν Κό-
 ρινθον, καὶ τὴν τῶν Ἀργείων
 πόλιν, Ῥωμαίοις δὲ τὰ κατὰ
 τὴν Ἰλλυρίδα φάνασι παραδώ-
 σαι, καὶ τὰς αἰχμαλώτους πάν-
 τας, Ἀττάλῳ δὲ τὰς τε ναῦς
 ἀποκαταστήσειν, καὶ τῶν ἀνδρῶν
 τῶν ἐν ταῖς ναυμαχίαις ἀλόντων
 ἴσοι κέρεισι.

9. Πάντων δὲ τῶν παρόντων
 δυσχερεσιζόμενων τῇ διαλύσει, καὶ
 φασκόντων, δεῖν τὸ κοινὸν ἐπί-
 ταγμα πρῶτον ποιεῖν, (τῆτο δ'
 ἔν, ἀπάσης ἐκχωρεῖν τῆς Ἑλλά-
 δος) εἰ δὲ μὴ, διότι τὰ κατὰ
 μέρος μάταια γίνεσθαι καὶ πρὸς
 ἄδὲν· θεωρῶν ὁ Φίλιππος τὴν
 ἐν αὐτοῖς ἀμφισβήτησιν, καὶ

quid factū esset opus? Cun-
 ctis hortantibus, vt congre-
 deretur, et audiret, quid es-
 set dicturus, Quintius, Ap-
 pio Claudio tunc tribuno mi-
 litum secum assumpto, cete-
 ris dixit, vt paullulum a ma-
 ri se summouerent. atque ibi
 manerent: a Philippo dein-
 de, vt in terram egredere-
 tur, petit. Rex cum Apol-
 lodoro et Demosthene est
 egressus. Qui vbi in collo-
 quium Titi venit, non mo-
 dicum temporis spatium ser-
 monem cum eo habuit. In
 eo congressu quae fuerint
 ab utroque acta, difficile di-
 ctu est; Quintius certe post
 regis discessum a Philippo
 dicta haec retulit ad socios:
 Aetolis Pharsalum Larissam-
 que eum reddere, Thebas
 non reddere. Rhodiis regio-
 ne quam Peraeam vocant ce-
 oere, Iasio et Bargylliis non
 excessurum. Achaeis non Ar-
 gis modo, sed etiam Corin-
 tho cessurum. Romanis to-
 tam Illyrici oram traditurum
 et omnes captiuos. Attalo
 naues restitutum, et ex
 iis, qui pracliis naualibus
 erant capti, quotquot com-
 parerent.

9. Hae condiciones pacis
 quum nulli omnium placerent
 partium, dicentque. ante o-
 mnia faciendum esse regi, quod
 consilium vniuersum impera-
 uerat, (id autem erat, vt tota de-
 cederet Graecia) idque nisi fa-
 ceret, inanes et nullius plane
 fructus istas de singulis rebus
 pactiones futuras: vt vidit Phi-

σας πρὸς τὸν Φίλιππον ἔγγραπτα, λοιπὸν αὐτὸς ἤδη δι' αὐτὰ τὸ προκείμενον ἐτετέλει. καὶ τὸν μὲν Ἀμύνανδρον εἰς τὴν Ῥώμην ἐξέπευπε παραχρῆμα, γινώσκων αὐτὸν εὐχάριστον μὲν ὄντα, καὶ βεβήως ἐξακολουθήσοντα τοῖς ἐκεῖ Φίλοις, ἐφ' ὅποταρα αὖ ἄγωσιν αὐτόν, Φαντασίαν δὲ ποιήσοντα καὶ προσδοκίαν διὰ τὸ τῆς βασιλείας ὄνομα. μετὰ δὲ τῆτον ἐξέπευπε τὰς κατ' αὐτὴν πρέσβεις, Κοῖντόν τε τὸν Φάβιον, ὃς ἦν αὐτῷ τῆς γυναικὸς ἀδελφιδεύς, καὶ Κοῖντον Φύλβιον, σὺν δὲ ταῖσις Ἀππίον Κλαύδιον ἐπικαλέμενον Νέρωνα. παρὰ δὲ τῶν Αἰτωλῶν ἐπρέσβευον Ἀλέξανδρος Ἴσιος, Δαμόκριτος Καλυδάνιος, Δικαίαρχος Τριχωνιεύς, Πολέμαρχος Ἀρσινόεως, Λάμιος Ἀμβρακιώτης, Νικόμαχος Ἀκαρναν' τῶν δ' ἐκ Θυρίων πεφυγόντων, κατοικούντων δ' ἐν Ἀμβρακίᾳ, Θεόδοτος Φεραιὸς Φυγας ἐκ Θετταλίας, κατοικῶν δ' ἐν Στρατῶν. παρὰ δὲ τῶν Ἀχαιῶν Ξενοφῶν Αἰγιδεύς, παρὰ δὲ τῆ βασιλείας Ἀττάλῃ μόνος Ἀλέξανδρος, παρὰ δὲ τῆ δῆμῃ τῶν Ἀθηναίων, οἱ περὶ Κηφισοδώρον.

II. Οὗτοι δὲ παρεγενήθησαν εἰς τὴν Ῥώμην πρὸ τοῦ τῆς σύγκλητῶν διαλαβεῖν ἐπὶ τῶν εἰς τῆτον τὸν ἐναυτὸν κατεσταμένων, πότερον ἀμφοτέρους ἐπάττει εἰς τὴν Γαλατίαν, ἢ τὸν ἕτερον αὐτῶν δεῦρτι πέμπειν ἐπὶ Φίλιππον. πεπεσμένον δὲ τῶν

duciarum cum Philippo pacta quum scripto curasset comprehendi, de cetero suum ipse propositum per se exsequebatur. Igitur qui sciret, Amynandrum ingenio esse admodum flexili, nec difficulter amicis, quos ipse Quintius Romae habebat, obsecuturum, in vtramvis partem ducere illum vellent, eundemque ob nomen regium speciem legationis adiecturum, et magnam hominum opinionem concitaturum, Romam e vestigio eum misit. Post hunc legatos a se misit Q. Fabium: (is uxori Quintii sororis filius erat) et Q. Fulvium, et cum his Appium Claudium cognomine Neronem. Aetolorum nomine legationem obierunt isti, Alexander Ilius, Damocritus Calydonius, Dicaearchus Trichonienfis, Polemarchus Arfinoensis, Lamius Ambraciota, Nicomachus Acarnan. Eorum nomine, qui Thurio aufugerant, et in Ambracia iam habitabant, Theodotus Phraeus et patria Thessalia extorris, Strati inquilinus. Ab Achaeis missus est Xenophon Aegiensis. ab rege Attalo, Alexander solus. ab Atheniensium ciuitate, Cephalodorus et qui circa eum erant.

II. Hi Romam prius venerunt, quam de prouinciis magistratuum anni praesentis quicquam decreuissent patres, vtrumue ambo coss. in Galliam essent mittendi, an eorum alter aduersus Philippum. Postquam certo compererant Quintii amici, ambos coss. tuni-

τίτε

Τίτῳ Φίλων, μένειν τὰς ὑπάρ-
 τες ἀμφοτέρω· κατὰ τὴν Ἰτα-
 λίην διὰ τὸν ἀπὸ τῶν Κελτῶν
 φόβον, εἰσελθόντες εἰς τὴν σύγ-
 κλητον πάντες, κατηγοροῦν ἀπο-
 τώμως τῷ Φιλίππῳ. τὰ μὲν ἔν
 ἅλῃ παραπλήσιαι τοῖς καὶ πρὸς
 αὐτὸν τὸν βασιλέα πρότερον εἰ-
 ρημένοις ἦν· τῷτο δ' ἐπιτελῶς
 ἐντίκτειν ἐπειρῶντο τῇ συγκλή-
 τη πάντες, διότι, τῆς Χαλκίδος
 καὶ τῆς Κορίνθου καὶ τῆς Δημη-
 τριάδος ὑπὸ τῷ Μακεδόνι τατ-
 τομένων, ἔχουσιν τε τὰς Ἑλ-
 λήνας ἐννοίαν λαβεῖν ἐλευθε-
 ρίας. ὁ γὰρ αὐτὸς Φίλιππος
 εἶπε τῷτο, καὶ Νίαν ἀληθὲς
 ἔφασκεν ὑπάρχειν, ὃς ἔφη τὰς
 προειρημένους τόπους εἶναι πέδας
 Ἑλληνικὰς, ὁρῶν ἀποφαινόμε-
 νος. ἔτε γὰρ Πελοποννησίους
 ἀναπνεύσαι δυνατόν, ἐν Κορίν-
 θῳ βασιλικῆς φρουρᾶς ἐγκαθη-
 μένης. ἔτε Λοκροὺς καὶ Βοιωτὰς
 καὶ Φωκέας διαρρήσαι, Φιλίπ-
 πῳ Χαλκίδι κατέχοντος καὶ τὴν
 ἅλῃν Εὐβοίαν· καὶ μὲν Θεττα-
 λῆς, καὶ Μάγνητας δυνατόν
 ἐναύσασθαι τῆς ἐλευθερίας καὶ ἐ-
 ποτε, Δημητριάδα Φιλίππῳ κατ-
 έχοντος καὶ Μακεδόνων. διὸ
 καὶ τὸ παραχωρεῖν τῶν ἁλῶν
 τύπων τὸν Φίλιππον, φαντα-
 σίαν εἶναι, χάριν τῷ τὸν παρόν-
 τα κυρὸν ἐκφυγεῖν· ἢ δ' αὖ
 ἡμέρᾳ βεληθῆ, ῥαδίως πάλιν
 εἴδ' αὐτὸν ποιήσεσθαι τὰς Ἑλ-
 λήνας, ἐν κρατὶ τῶν προειρημέ-
 νων τόπων. Διόπερ ἠξίον τὴν
 σύγκλητον, ἢ τῶν τῶν πόλεων
 ἀναγκάσαι τὸν Φίλιππον ἐκχω-

tus Gallici caussa in Italia man-
 furos: legati omnes in sena-
 tum venerunt, et in Philip-
 pum asperissime sunt inuecti.
 Et cetera quidem eorum ora-
 tio similis illi fuit, quam apud
 regem ipsum antea habuerant;
 illud vero vnum impense stu-
 duerunt, ut patrum animis
 hanc opinionem ingenerarent,
 si Chalcis Corinthus et Deme-
 trias a Macedone tenerentur,
 non posse Graecos ne cogita-
 tione quidem libertatem conse-
 sequi. Ipsius siquidem Philip-
 pli dictum hoc esse, et ver-
 rissime illum tunc locutum,
 quando dixit, commemorata
 loca compedes Graeciae esse:
 et recte sane ita illum pro-
 nuntiasse. Nam neque Pelo-
 ponneseos respirare a malis
 posse, quamdiu Corintho re-
 gium praesidium infidebit, ne-
 que Locros et Boeotos atque
 Phoces mutire aufuros,
 dum Chalcidem Philippus te-
 nebit et reliquam Euboeam.
 neque vero Thessalos aut Ma-
 gnetes vel leuem saltem gu-
 stum aliquem libertatis posse
 unquam percipere. si Philip-
 pus et Macedones Demetria-
 dem in potestate haberent.
 Quod igitur aliis locis cessu-
 rum se Philippus diceret, ad
 speciem hoc solum fieri, ut
 praefens periculum euitet.
 nam qua die primum volun-
 tas eum ceperit, Graecos
 ipsum, locorum quae diximus
 potientem, denuo sibi fore
 subiecturum. Propterea se-
 natum obsecrabant, ut vel
 excedere illis oppidis Philip-

ρεῖν, ἣ μένειν ἐπὶ τῶν υποκει-
 μένων, καὶ πολεμεῖν ἐβρώμενος
 πρὸς αὐτόν. καὶ γὰρ ἡνύσθαι τὰ
 μέγιστα τῆς πολέμου, τῶν τε Μα-
 κεδόνων προσητημένων δις ἤδη,
 καὶ κατὰ γῆν κλείσαν αὐτοῖς χο-
 ρηγιῶν ἐκδεδρακνημένων. Ταῦ-
 τα δ' εἰπόντες, παρακάλαν, μή-
 τε τὰς Ἑλλήνας ψεύσασιν τῶν πε-
 ρὶ τῆς ἐλευθερίας ἐλπίδων, μήθ'
 ἑαυτὰς ἀποσερῆσαι τῆς καλῆς
 ἐπιγραφῆς. Οἱ μὲν ἔν παρὰ τῶν
 Ἑλλήνων πρέσβεις ταῦτα καὶ
 τότε παραπλήσια διαλέχθη-
 σιν· εἰ δὲ παρὰ τῷ Φιλίππῳ
 παρασκευάσαντο μὲν ὥς ἐπὶ
 πλεον ποιησόμενοι τὰς λόγους,
 ἐν ἀρχαῖς δ' αὖθις ἐκωλύθη-
 σαν. ἐρωτηθέντες γὰρ, εἰ πα-
 ραχωρεῖσι Χαλκίδος καὶ Κορίν-
 θου καὶ Δημητριάδος, ἀπέκταν
 μηδεμίαν ἔχουν περὶ τῶν ἐν-
 τολῶν. ἔτοι μὲν ἔν ἐπιτιμῇ θέν-
 τας, ἔτι κατέπαυσαν τὸν λόγον.

12. Ἡ δὲ σύγκλητος τὰς μὲν
 ὑπάρτας ἀμφοτέρους εἰς Γαλα-
 τίαν ἐξαπέστειλε καθάπερ ἐπεί-
 νω προεῖπα· τὸν δὲ πρὸς τὸν
 Φίλιππον πόλεμον ἐψηφίσαντο
 κατὰ μόνον εἶναι, δεῖσα τῷ Τί-
 τῳ τὴν ἐπιτροπὴν ὑπὲρ τῶν Ἑλ-
 ληνικῶν. Ταχὺ δὲ τῶν εἰς
 τὴν Ἑλλάδα διαστειθέντων,
 ἀγαγόνει τῷ Τίτῳ πάντα κατὰ
 αὐτὴν ἐπὶ βραχὺ μὲν καὶ ταυτο-
 μάτῳ συνεργήσαντος, τὸ δὲ πο-
 λὺ διὰ τῆς αὐτῆς πρωτοῖας ἀπάν-
 των καχευρίσμων. πάντῃ γὰρ
 ἐγγίνας, εἰ καὶ τις ἕτερος Ρω-
 μαίων, καὶ ὁ προσηρμένος ἀνὴρ
 γέγονεν. ἔτι γὰρ τυτόχως ἐχει-

pum cogeret, vel nihil ultra
 moueret, sed cum eo totis
 viribus bellum gereret. Iam
 enim belli partem maximam
 esse confectam, bis ante et
 terra et mari deuictis Mace-
 donibus, et plerisque com-
 meatibus absumentis. Preces
 secundum ista adiciebant, ne
 spem, quam delibetate Graeci
 conceperant, irent destitu-
 tutam, neue pulcherrimi ti-
 tuli gloriae sibi met ipsi in-
 uiderent. Et Graecorum qui-
 dem legati haec similiaque
 his alia disseruerunt. At re-
 gis legati longiorem oratio-
 nem exorfi, statim a princi-
 pio sunt impediti. Interro-
 gati namque, cessurine es-
 sent Chalcide Corintho et
 Demetriade, mandatum de his
 vllum se accepisse negarunt.
 Atque ita a patribus obiur-
 gati finem dicendi fecerunt.

12. Senatus, coss. ambo-
 bus in Galliam proficisci ius-
 sis, vt antea dicebam, vt du-
 raret bellum cum Philippo,
 decreuit, et rerum Graeca-
 nicarum arbitrium Quintio
 permittit. Cuius rei nuntius
 quum celeriter in Graeciam
 esset allatus, mirifice omnia
 Tito ex animi sententia suc-
 cedebant, fortuna quidem
 eius consilia nonnihil adiu-
 uante, sed multo magis, quod
 singulari prudentia omnia es-
 sent ab ipso administrata. Nam
 si quis alius Romanorum,
 hic profecto vir sollers cum
 primis fuit. Adeo enim dex-
 tre sciteque et prudenter non
 ρίξ

ρκῶ καὶ νυνεχῶς ἢ μίνον τὰς κοινὰς ἐπιβολὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς κατ' ἰδίαν ἐντεύξεις, ὥστ' ὑπερβολὴν μὴ καταλιπεῖν. Καὶ τοὶ καὶ νέος ἦν κομιδῇ, πλείω γὰρ τῶν τριάκοντα ἐτῶν ἔκ εἴχε, καὶ πρῶτος εἰς τὴν Ἑλλάδα διαβεβήκει μετὰ τρατοπέδων.

solum in publicis inceptis se gerebat, verum etiam in priuatis congressibus, ut nihil posset magis. Et tamen iuuenis admodum erat, nam annorum triginta maior tum non fuit. idemque primus Romanorum cum exercitu in Graeciam traiecerat,

Ὅτι τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος καὶ τῶν ἀλόγων φαυλότερον.

Humanum genus ipsis brutis esse deterius.

13. **Τ**ὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, δοκῶν πανεργότατον εἶναι τῶν ζώων, πάλιν ἔχει λόγον τῷ φαυλότατον ὑπάρχειν. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ζῶα, ταῖς τῷ σώματος ἐπιθυμίαις αὐταῖς δαλεῦνonta, διὰ μόνας ταύτας σφέλλεται· τὸ δὲ τῶν ἀνθρώπων γένος καὶ προσδοξοποιμένον, ἐχέει τὸν διὰ τὴν ἀλογισίαν ἢ διὰ τὴν φύσιν ἀμαρτάνει.

13. **Q**uum videatur genus hominum versutia et vafritie omnia animalia superare: multa dici tamen possunt, cur deterrimum habeatur. Nam ceterae animantes, quae solis cupiditatibus corporis seruiunt, per has dumtaxat in fraudem labuntur: at humanum genus, hoc amplius adscitis imbutum opinionibus, non pauciora per inconsiderantiam et prauam ratiocinationem peccat, quam per naturam.

Ῥωμαϊκὸν ἔθος χάρακα παρακομίζεν πρὸς τὰς ἐκτὲ καίρεῖς χρεῖας.

Militiae Romanae mos, ut vallum singuli ferant ad usus repentinos.

Διαγραφὴ χάρακος τῷ κατὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀγωγὴν, καὶ ὅτι πολὺ διαφέρει τῷ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἀγωγὴν.

Descriptio valli ex usu disciplinae militaris Romanae, et quanto sit utilior vallo Graecanico.

Πῶς ὁ τε Ῥωμαίων στρατηγὸς καὶ Φίλιππος, σὺν ταῖς αὐτῶν δυνάμεσι περὶ Φερᾶς τῆς Θεσσαλίας καταστρατοπεδεύσαντες, τῷ κρίνειν τὰ ὅλα διὰ μάχης ἀπέστησαν.

Quomodo Roman. imperator et Philippus, quum prope Pheras in Thessalia castra vicina haberent, a certamine de summa rerum suscipiendo abstinuerint.

Πῶς

Πῶς κατὰ περὶ τὴν ἐγγυ-
σαισάν περὶ τὴν Θετρίδιον τῶν
Μακεδονικῶν καὶ Ῥωμαϊκῶν
στρατιῶν οἱ προκινδυνεύοντες
μάχην, ἢ τὴν τυχεύσαν, ἀν-
τίσαν.

Λιτωλῶν ἰδίωμα πρὸς τὰς
μάχας.

Πῶς ὁ Φίλιππος, ἀλόγως
καθιζοίς, εἰς ἐλοχερῆ ἀγῶνι
πρὸς Τίτον Φλαμίνιον συγ-
κρούσῃ περὶ Κυνὸς κεφαλῆς,
δόξας ὅτι καλῶνται.

Ἐκταξίς ἑκατέρω τῶν στρα-
τῶν τῶν ἰδίων δυνάμεων.

Μάχη κρατερὰ καὶ ἡνι-
καία Ῥωμαίων.

Παλὺβιος παρεμβάσις, πε-
ριέχουσα σύγκρισιν τῆ καθο-
πλισμῶ Ῥωμαίων καὶ Μακε-
δόνων, καὶ τῆς συντάξεως τῆς
ἑκατέρω.

Ὅτι Ἀντίβας καὶ Πύρρος
ὁ μὲν καθοπλισμῶ Ῥωμαίων,
ὁ δὲ καὶ ὅπλοις καὶ δυνάμεσιν
Ἰταλικοῖς ἐχρήσαντο.

Ὅτι ἡ Μακεδονικὴ Φά-
λαγξ τὴν αὐτῆς ιδιότητος ἔ-
χουσα ἀνυπόστατος.

Ἐμβαδὸν μέτρον τῶν ἐν τῇ
Φάλαγγι ἰσαμένων.

Ὅτι ἐν τῇ Φάλαγγι πέρα
τῆ πέμπτης ζυγὲ προβολῇ
σφαιρῶν ἢ γίνεται, ἢ ἐδὲν
αἰῶσι.

Quomodo circa Thetridium
quædam Macedonicus et Ro-
manus exercitus sibi invicem
occurrissent, per utilitas pug-
nium non mediocriter sit con-
missum.

Actolorum proprium genus
pugnæ.

Quomodo Philippus, teme-
rario consilio usus, in casum
universæ dimicationis venerit
circa Cynoscephalas, illos
ita ditos.

Aciei ordinatio utriusque
impetatoris.

Pugna atrox et Romano-
rum victoria.

Digressio Polybii, conti-
nens comparationem armatu-
ræ Romanorum et Macedo-
nium, et aciei instruendæ ra-
tio, qua utriusque utebantur.

Quomodo Hannibal et Pyr-
rus ubi sint ille quidem armis
Romanorum, hic vero et ar-
mis et milite Italico.

Phalangem Macedonicam,
quamdiu incorrupta manet,
vinci non posse.

Mensura aræ, quam occu-
pant singuli milites in phalange.

In phalange ultra quintum
iugum siue seriem sarissarum
protendi non posse, nisi inu-
tiliter.

Ὅτι

Ὅτι οἱ Ῥωμαῖων καὶ θοπλισ-
μοὺς καὶ τάξεις ἔδυνανται μέ-
νεν κατὰ πρόσωπον τῆς φα-
λαγγος.

Ὅτι ἡ αἰτία, παρ' ἣν συμ-
βαίνει, Ῥωμαῖους νικᾶν τὴν
φάλαγγα, ἐστὶν ἡ λῦσις τῆς
φάλαγγος καὶ δυσχερής.

Ὅτι Φίλιππος ἐν ταῖς ἐπι-
τυχαῖς τὴν ἐξουσίαν ἔφερων
ἀνδρωπίνως, ἐν τοῖς ἐλατ-
τώμασι καὶ λίαν ἐσωφρόνεις.

14. **Ο** δὲ τίτος ἔδυνάμενος
ἐπιγινώσκων τὰς πολυ-
μίας, ἧς στρατοπεδεύουσι, τῷτο δὲ
σαφῶς εἰδὼς, ὅτι κέρεισιν εἰς
Θετγαλίαν, προσέταξε κίπτειν
χάρακα πᾶσιν, ἕνακα τῷ πα-
ρακομίζειν μεθ' ἑαυτῶν πρὸς
τὰς ἐκ τῆς καιρῶς χρείας. Τῷτο
δὲ κατὰ μὲν τὴν Ἑλληνικὴν
ἀγωγὴν ἀδύνατον εἶναι δοκεῖ·
κατὰ δὲ τὴν τῶν Ῥωμαίων εὐ-
κοπον. οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες μό-
λις αὐτῶν κρατῶσι τῶν σαρκῶν
ἐν ταῖς πορείαις, καὶ μόλις ὑπο-
μένεσι τὸν ἀπὸ τέτων κόπον·
Ῥωμαῖοι δὲ, τὰς μὲν θυρεὰς
τοῖς ὀχλαῦσι τοῖς σκυτίνοις ἐκ τῶν
ἡμῶν ἐξηρηκότες, ταῖς δὲ χαρ-
σιν αὐτὰς τὰς γαίους φέροντες,
ἐπιδέχονται τὴν παρακομιδὴν τῷ
χάρακος. ἅμα δὲ καὶ μετέλ-
λυναν συμβαίνει τὴν διαφορὰν τέ-
ταται. οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες τῷτον
ἡγῶνται χάρακα βέλτερον, ὅς ἂν
ἔχοι πλείους ἐκφύσεις καὶ με-
γίστας πέντε τῶν πρέμνων· παρὰ
δὲ Ῥωμαῖοις δύο κεραίαι ἢ τρεῖς

*Romanorum neque armatu-
ram neque ordinationem ut
phalangis parem esse.*

*Causam, cur Romani pha-
langem vincant, esse, quod fa-
cile soluitur et est difficilis eius
usus.*

*Philippum, qui rebus lae-
tis potentia recte uti nesciuit,
in aduersis tamen prudentissi-
mum fuisse.*

14. **Q**uum non posset Quin-
tius comperire, quo
loco hostes castra haberent,
certo tamen sciret, in The-
saliam ipsos iam aduenisse, mil-
litibus praecepit, ut vallos
singuli caederent, quos secum
ferrent, si qua forte nascere-
tur occasio iis utendi. Hoc
autem Graecorum quidem in-
stituto videtur fieri omnino
haut posse; Romanorum ve-
ro moribus levis est labor.
Nam Graeci in itinere facien-
do ipsum corpus suum vix
sustinent, et vexationem eius
oneris vix aegre sufferunt.
Romani quum scuta ansarum
sive vinculorum coriaceorum
ope ex humeris suspensa ge-
stent, manibus ipsa pila, hoc
amplius vallum ferre non de-
treçant. Accedit, quod ipso-
rum vallorum differentia est
magna. Graeci valium purant
optimum illum esse, qui plu-
rimos et maximos circa ipsum
stipitem habeat furculos erum-
pentes. Valli, quibus Ro-
mani utuntur, duos ramulos
ἑχασιν

τὴν τῆς οὐραίας Θεραιαν. ὁ-
ποῦ δὲ τὴν ἰωδινὴν ἐξαίρετας τὴν
δύναμιν, τὰς μὲν εἰδυμένους
προπορεύεσθαι τῆς δυνάμεως προ-
εξαπέστειλα, συντάξας ὑπερβαλ-
λῶν ταῖς ὑπὲρ τὰς Φεράς ἀπο-
λλεφίους· αὐτοὺς δὲ τῆς ἡμέρας
διαφανύσης εὐκλει τὴν δύναμιν
ἐν τῷ χάρακος. παρ' ὀλίγον
μὲν ἐν ἡλθον ἀμφοτέρων οἱ προ-
εξαπεσταλμένοι τῷ σύμπαντι
ἀλλήλοις παρὶ τὰς ὑπερβαλάς.
προσδόμενοι γὰρ σφας αὐτῶν·
ὕπὸ τὴν ὄρεσιν, ἐκ πανυ βρα-
χέως διαστήματος ἐπέστησαν, καὶ
ταχέως ἔκπεπον, ἀποδελῶντες
ἀμφοτέρω τῶν ἡγεμέσι τὸ γε-
γονός, καὶ πυθνόμενοι, τί
δέον εἴη τοῖσιν - - - ἐπὶ τῶν
ὀποκειμένων στρατοπεδείων, κα-
κίνας ἀνακαλεῖσθαι. τῇ δ' ἐκπύ-
ριον ἐξέπεμφαν ἀμφοτέρω κα-
τασκοπῆς. ἑκάστα τῶν ἰππέων καὶ
τῶν εὐζώνων παρὶ τριηκοσίους ἑ-
κατέρων, ἐν οἷς ὁ τίτος καὶ τῶν
Αἰτωλῶν δύο ἄλλαυς ἐξαπέστει-
λε διὰ τὴν ἀμειρίαν τῶν τό-
πων, οἱ καὶ συμμίζαντες ἀλλή-
λοις ἐπὶ τὰ τῶν Φερῶν ὡς πρὸς
Λάρισσαν, συνέβηλλον ἐκδύμω·
τῶν δὲ παρὶ τὸν Εὐπόλεμον τὸν
Αἰτωλὸν εὐρώτος καὶ θυναυόντων
καὶ συνεκκαλεμένων τὴν Ἰταλι-
κὴν πρὸς τὴν χρεῖαν, θλίβεσθαι
συνέβαινε τὴν Μακεδόνικαν. καὶ
τότε μὲν ἐπὶ πολὺν χρόνον
ἀκροβολισάμενοι, διεχωρίσθησαν
εἰς τὰς αὐτῶν παρεμβολάς.

16. Κατὰ δὲ τὴν ἐκπύταν ἀμ-
φότεροι δυσαρεσόμενοι τοῖς παρὶ
τὰς Φεράς τοκοῖς, διὰ τὸ κατα-

tunc quidem castra ibi fecit,
et suis edixit, ut mature o-
mnes corpora curarent; at
summo mane expergescent
milites, praemissis iis, qui
agmen praecedere soliti, iussit
eos colles summos circa
Pheras superare. Ipse, ut
clarus illuxit dies, vallo to-
pias eduxit. Non multum
absuit, quin circa collium ca-
cumina concurrerent inter se,
qui utraque ex parte exercitus
antecedere fuerant iussi. Nam
hi quum per coeli caliginem
sefe mutuo prospexissent, par-
uo admodum intervallo di-
stantes alteri ab alteris substi-
terunt, et confestim utrimque
ad suos duces miserunt, qui
significarent, quod acciderat.
illis autem visum, manere in
suis castris, et antecessores
reuocare. Postridie eius diei
duces utrimque speculandi
caussa equites tricenos cum
totidem velitibus miserunt.
in his erant duae Aetolorum
turmae, quorum opera usus
est Quintius propter locorum
peritiam. qui prope Pheras
in via, quae Larissam ducit,
congressi, pugnam atrocem
cient. Et quum Eupolemus
Aetolus acriter dimicans Ita-
licos ad praelium pariter in-
eundum excitaret, premi Ma-
cedones coeperunt, deinde
post extractam in longum tem-
pus velitationem in castra tar-
de utrimque est discessum.

16. Sequenti die, damno
locis circa Pheras, quod ar-
boribus erant confiti et mace-
dones

Φύτης εἶναι καὶ πλήρεις αἵμα-
σιων καὶ κηπίων, ἀνέζευξαν. Ὁ
μὲν ἔν Φίλιππος ἐποιεῖτο τὴν πο-
ρείαν ὡς ἐπὶ τὴν Σκοτυσσαν,
σπεύδων ἐκ ταύτης τῆς πόλεως
ἐφοδιάσασθαι, καὶ μετὰ ταῦτα
γενόμενος εὐτρεπῆς λαβὼν τό-
πῳ ἀρμύζοντας ταῖς αὐτῆς δυ-
νάμασιν· ὁ δὲ Τίτος, ὑποπτεύ-
σας τὸ μέλλον, ἐκίνει τὴν ἐνυα-
μιν ἅμα τῷ Φιλίππῳ, σπεύδων
προκαταφθεῖραι τὸν ἐν τῇ Σκο-
τυσσᾷ σίτον. τῆς δ' ἐκτέρας
πορείας μετὰ τὴν κειμένων ὄχθων
ὄψηλῶν, ἔθ' οἱ Ῥωμαῖοι συναθ-
ρων τὰς Μακεδόνας, ποῖ ποιῶν-
ται τὴν πορείαν, ἔθ' οἱ Μακε-
δόνας τὰς Ῥωμαίους. Ταύτην
μὲν τὴν ἡμέραν ἐκότεροι διανύ-
σαντες, ὁ μὲν Τίτος ἐπὶ τὴν
προσαγορευομένην Ἐρετρίαν τῆς
Φ - - - - - ς, ὁ δὲ Φίλιππος
ἐπὶ τὸν Ὀγχησὸν ποταμὸν, αὐ-
τῶ κατέβησαν, ἀγνοῶντες ἀμφο-
τεροὶ τὰς ἀλλήλων παρεμβολάς.
Τῇ δ' ὑστεραίᾳ προελθόντες ἐτρα-
τοπέδουσιν, Φίλιππος μὲν ἐπὶ
τὸ Μελάμβιον προσαγορευόμενον
τῆς Σκοτυσσᾶς, Τίτος δὲ περὶ
τὸ Θετίδιον τῆς Φαρσαλίας, ἀμὴν
ἀγνοῶντες ἀλλήλους. ἐπιγενομένη
δὲ ὄμβρη καὶ βροντῶν ἐξυσιῶν,
πάντα συνέβη τὸν αἶρα τὸν ἐκ
τῶν νεφῶν κατὰ τὴν ἐπίπσαν ἡ-
μέραν ὑπὸ τὴν θαλινὴν πεσεῖν ἐπὶ
τὴν γῆν, ὥστε διὰ τὸν ἐφασῶτα ζέ-
φον μὴδὲ τὰς ἐν ποσὶ δύνασθαι
βλέπειν. ἔμην ἂν ὅ γε Φιλίπ-
πος κατακτείναν σπεύδων ἐπὶ τὸ
προεῖμανον, ἀναζεύξας περιήει
ματὰ πᾶσιν τῆς στρατιᾶς. θυχρη-
Τοικ. II.

riarum pleni atque hortorum,
castra inde mouent. Philip-
pus, cui erat in animo, com-
meatus exercitui suo prospici-
cere ex vbe Scotussa, et,
postquam necessariis rebus
omnibus esset probe instru-
ctus, apta suis copiis loca de-
ligere, Scotussam iter auertit.
Flaminius id ipsum suspicatus,
eodem tempore cum Philippo
castra mouit, ad corrumpen-
das agri Scotussae segetes fe-
stinans. Quoniam autem am-
bos exercitus in illo itine-
re ediri in altitudinem tumuli
diuidebant: neque Romani,
quo pergerent Macedones,
videbant, neque Macedones,
quo Romani. Eius diei iti-
nere confecto, Titus ad Ere-
triam Pheraeae. Philippus ad
amnem Onchestum quum per-
uenissent, ibi confederunt,
neque alter de alterius ca-
stris quicquam rescuerant.
Postero die progressi ambo
castra metati sunt, Philippus
quidem ad Melambium, lo-
cum ita dictum in agro Sco-
tussaeo, Titus vero circa The-
tidium in Pharfalia, etiam
tunc penitus sese ignorantes.
Effuso imbre cum stupendis
tonitribus, accidit sequenti
die sub ipsum mane, ut ob-
scuratus nubibus aer vniuer-
sus terrae incumberet, adeo
ut propter offusam rebus ca-
liginem nemo alium ante pe-
des stantem cerneret. Phi-
lippus tamen, ad locum de-
stinatum peruenire cupiens,
motis castris copias omnes
circumducebat; sed officiente

τέμενος δὲ κατὰ τὴν πορείαν διὰ τὴν διελχλὴν, βραχὺν τόπον διανύσας, τὴν μὲν δύναμιν εἰς χάρανκα παρανέβαλε, τὴν δ' ἐΦεδρείαν ἀπέτειλε, συντάξας ἐπὶ τὰς ἄκρας ἐπιβαλεῖν τῶν μετὰ-ξὺ κειμένων βενῶν.

17. Ὁ δὲ Τίτος ἐρατοπέ-
δων περὶ τὸ Θετίδιον, καὶ δι-
απορέμενος ὑπὲρ τῶν πολεμίων,
πῶ ποτ' εἰσι, δέκα προδόμενος
ἄλλους καὶ τῶν εὐζώνων εἰς χι-
λίους ἐξαπέτειλε, παρακαλέσας
αὐλαβῶς ἐξερπυνόμενος ἐπιπο-
ρεύσασθαι τὴν χώραν, οἱ καὶ προ-
άγοντες ὡς ἐπὶ τὰς ὑπερβολὰς,
ἔλαθον ἐμπεσόντες εἰς τὴν τῶν
Μακεδόνων ἐΦεδρείαν διὰ τὸ
δύσσοπτον τῆς ἡμέρας. ἔτω μὲν ἔν
ἐντοῖς ἀρχαῖς ἐπὶ βραχὺ διατα-
ραχθέντες ἀμφοτέροι μετ' ἄλλων
ἤρξαντο καταπειράζειν ἀλλήλων·
διεπέμφαντο δὲ καὶ πρὸς τὰς
ἑαυτῶν ἡγεμόνας ἑκάτεροι τὰς
διασαφίσοντας τὸ γεγονός. Ἐ-
πειδὴ δὲ κατὰ τὴν συμπλοκὴν
οἱ Ῥωμαῖοι καταβαρῆντο, καὶ
κακῶς ἔπαχον ὑπὸ τῆς τῶν Μα-
κεδόνων ἐΦεδρείας, πέμποντας
εἰς τὴν ἑαυτῶν παρεμβολήν,
ἐδέοντο σφίσι βοηθεῖν. ὁ δὲ Τί-
τος, παρακαλέσας τὰς περὶ τὸν
Ἀρχέδαμον καὶ τὸν Εὐπόλεμον
Αἰτωλὰς, καὶ δύο τῶν παρ' αὐ-
τῷ χιλιάρχων ἐξέπεμψε μετὰ
πεντακισίων ἱππέων καὶ διχι-
λίων πεζῶν. ὧν προσγενομένοις,
τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἀκροβολουμένοις,
παραυτίκα τὴν ἐναντίαν ἔχε δια-
θετὴν ὁ κίνδυνος. οἱ μὲν γὰρ Ῥω-
μαῖοι, προσλαβόντες τὴν ἐκ τῆς

nebula eius itineri, postquam
viae non multum confecisset,
exercitui vallum circumdedit:
vnde praesidium idoneum e-
misit, dato praecepto, ut tu-
mulorum intermediorum ver-
tices insiderent.

17. Quintius circa Theti-
dium castra habens, anxius
et sollicitus, quo loco essent
hostes, decem equitum tur-
mis antecedentibus velites ad
mille dimisit, iussitque ut lo-
cis magna cautione explora-
tis agros incurfarent. Illi
dum ad iuga collium ire per-
gunt, imprudentes propter
eius diei tenebras in station-
es Macedonum incidunt.
Quum principio et Macedo-
nes et Romanos nonnihil cas-
us inopinatus turbasset, mox
tamen tentare sese inuicem
orsi, ad duces suos utrique
miserunt, qui significarent,
quod acciderat. In eo con-
cursu Romani, quum labora-
re inciperent, nec iam ho-
stiliū stationum vim susti-
nerent, subsidium e castris
suis acciuerunt. Quintius Ar-
chedamum Eupoleumque
Aetolos et tribunos militum
duos cohortatus, cum equi-
tibus quingentis et duobus
peditum millibus suppetias
laborantibus ferre iussit. quae
manus ut coniuncta iis fuit,
qui dudum cum hoste veli-
tabantur, praelii facies ex-
templo est mutata. Nam
Romani, ob praesens auxi-
lium noua spe recreati, du-
plo animosius pugnam ca-
βοη-

βοηθείας ἐλπίδα, διπλατίως
ἐπεβόωθησαν πρὸς τὴν χρείαν·
οἱ δὲ Μακεδόνες ἡμύνοντο μὲν
γενναίως, πιεζόμενοι δὲ πάλιν
ἔτοι καὶ καταβαρύνενοι τοῖς ὀ-
πλοῖς, προσέφυγον πρὸς τὰς ἁ-
γῆρας, καὶ διεπέμποντο πρὸς
τὸν βασιλέα περὶ βοηθείας.

18. Ὁ δὲ Φίλιππος, ἑδέκτο
ἂν ἐλπίσας κατ' ἐκείνην τὴν ἡ-
μέραν ὀλοχερῇ γενέσθαι κίνδυ-
νον διὰ τὰς προειρημένους αἰτίας,
αἰφεικῶς ἔτυχε καὶ πλείους ἐκ
τῆς παρεμβολῆς ἐπὶ χορτολο-
γίαν. Τότε δὲ πυνθανόμενος
τὰ συμβαίνοντα παρὰ τῶν δι-
αποσεσπασμένων, καὶ τῆς ὁμί-
χλης ἥδ' ἀποφασίης, παρα-
καλέσας Ἡρακλείδην τε τὸν Γυρ-
τώνιον, ὃς ἤγετο τῆς Θεττα-
λικῆς ἵππου, καὶ Λέοντα τὸν
τῶν Μακεδόνων ἱππάρχην, ἐξ-
έπεμψε, σὺν δὲ τέτοισι Ἀθη-
ναγόραν, ἔχοντα πάντας τὰς
μισθοφόρους, πλὴν τῶν Θρακῶν.
συναφαντῶν δὲ τούτων τοῖς ἐν
ταῖς ἐφεύρεταῖς, καὶ προσγα-
νομένης τοῖς Μακεδόσι βαρείας
χειρὸς, ἐνέκειντο τοῖς πολέμοις,
καὶ πάλιν ἔτοι τὸς Ῥωμαίους
ἤλαντον ἐκ μεταβολῆς ἀπὸ τῶν
ἁκρῶν. Μέγιστον δ' αὐτοῖς ἐμ-
πόδιον ἦν τὸ μὴ τρέψασθαι τὰς
πολεμίας ὀλοχερὰς ἢ τῶν Αἰτω-
λικῶν ἱππέων φιλοτιμίαν· πάν-
τ' ἐκδύμως ἔτοι καὶ παραβό-
λως ἐκινδύνεον. Αἰτωλοὶ γὰρ,
καθ' ὅσον ἐν τοῖς πεδικοῖς ἐπι-
πτεῖς εἰσὶ καὶ τῷ κατ' ὅπλισμῳ
καὶ τῇ συντάξει πρὸς τὰς ὀλοχε-
ρεῖς ἀγῶνας, κατὰ τοσούτον τοῖς

pessebant. Macedones vero,
etsi fortiter illi quidem sese
defendebant, pressi tamen vi-
ce sua, et armorum pondere
grauati, ad collium vertices
se receperunt, et auxilium
per nuntios ab rege petie-
runt.

18. Philippus, qui num-
quam futurum cogitauerat, ut
ad vniuersae re' dimicationem
eo die veniretur, eam ob causam
copiarum partem maxi-
mam e castris educatam pabu-
latum dimiserat. Tunc vero
ab iis, qui subinde mitteban-
tur, rem omnem edoctus, et
per caliginem die iam illu-
cescente, cohortatus Heracli-
dem Gyrtonium, qui Thessa-
lico equitatu praerat, et Leo-
nem, equitum Macedonum
praefectum, eos suppetias mi-
sit, Athenagora ipsis adiecto,
qui omnes conductitios prae-
ter Thraces ducebat. Hi post-
quam stationibus prioribus se
coniunxissent Macedones au-
ctis viribus graui accessione
huius auxilii, hostibus incum-
bunt. Itaque rursus isti Roma-
nos vice versa e summis depu-
lerunt collibus, qui, si equitum
Aetolicorum pertinax pugna
non obstitisset, terga penitus
veriere hostes coegissent: pla-
ne enim illi tunc temporis ani-
mose et praecipiti cum audacia
dimicarunt. Nam Aetoli quan-
to in praeliis pedestribus sunt
aliis inhabiliores, et propter
genus armorum et propter or-
dinationis modum, quo vtuntur
ad ea certamina, quae acie in-

H h 2

ἐπιπτικοῦ

Ἰππικοῖς διαφέρεισι πρὸς τὸ βέλτιον τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐν τοῖς κατὰ μέρος καὶ κατ' ὅλαν κινδύνοις. Διὸ καὶ τότε τῶν παρακαταχόντων τὴν ἐπιφορὰν τῶν πολεμίων, ἐκέ-
τι συνηλθέσαν, ἕως εἰς τὰς ἐπιπέδους τόπους· βραχὺ δ' ἀποσχόντας ἐκ μεταβολῆς ἔστη-
σαν. ὁ δὲ Τίτος, θεωρῶν ὁ μόνον τὰς εὐζωνας καὶ τὰς ἰπ-
πέας ἐγκακλιότας, ἀλλὰ διὰ τούτους καὶ τὴν ὅλην δύναμιν ἐπτοημένην, ἐξῆγε τὸ ἐράτευ-
μα πᾶν, καὶ παρενέβαλε πρὸς τοῖς βανοῖς. Κατὰ δὲ τὸν αὐ-
τὸν καιρὸν ἄτερος ἐφ' ἑτέρῳ τῶν ἐκ τῆς ἐφεδρείας Μακε-
δόνων ἔδει πρὸς τὸν Φίλιπ-
πον ἀναβῶν· Βασιλεῦ, Φεύ-
γεσιν οἱ πολέμοι· μὴ παρῆς τὸν καιρὸν· ὁ μένειν ἡμᾶς οἱ βέρβαροι· σὴ νῦν ἐσιν ἡ-
μέρα, σὸς ὁ καιρὸς· ὥς τὸν Φίλιππον, καίπερ ἐκ εὐδοκί-
μενον τοῖς τόποις, ὅμως ἐκ-
κληθῆναι πρὸς τὸν κίνδυνον. Οἱ γὰρ προειρημένοι λόφοι καλῶνται μὲν Κυνὸς καὶ Φαλαί·
τραχέες δ' εἰσὶ καὶ περιε-
κλασμένοι, καὶ πρὸς ὕψος ἰ-
κανὸν ἀνατείνοντας. Διὸ καὶ προσρώμενος ὁ Φίλιππος τὴν
δυσχερίαν τῶν τόπων, ἐξ ἀρ-
χῆς μὲν ὑδαμῶς ἡρμόζετο πρὸς αἰῶνα· τότε δὲ παρορμηθεὶς
διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς εὐελ-
πιδίας τῶν ἀγγαλλόντων, ἔλ-
κειν παρήγγειλε τὴν δύναμιν
ἐκ τῆς χάρακος.

structa de summa rerum insti-
tuuntur, tantum praestant ce-
teris Graecis in praeliis eque-
stribus, quando cateruatim aut
etiam viritim res geritur. Hi
igitur etiam tunc irruentium
hostium impetum quum essent
remorati, ad plana usque loca
Romani non sunt propulsi;
sed ubi aliquantum se summo-
uissent ab hoste, in eundem
rursus obuersi constiterunt.
Titus videns, non velites so-
lum et equos in fugam incli-
nasse, verum etiam uniuersum
exercitum propter istos metu
consternatum, eductis copiis
omnibus, prope ipsos colles
aciem instruit. Dum haec age-
bantur, alii post alios de sta-
tione Macedonum ad Philip-
pum accurrere, et huiusmodi
clamoribus eum compellare:
fugiant hostes, o rex, ne oc-
casionem praetermiseris, non
sustinent nos barbari, tuus
hic est dies, tua haec opportu-
nitas: adeo ut Philippus, cui
tamen loca displicebant, ad
subeundam praelii aleam im-
pelleretur. Tumuli, quos di-
ximus, ob aliquam canini ca-
pitis similitudinem Cynosce-
phalae vocantur: sunt autem
aspera caui amfractique, et in
altitudinem sic satis magnam
editi. Idcirco Philippus, diffi-
cultates locorum prospiciens,
ad certamen neutiquam ab ini-
tio sese comparabat, tunc ve-
ro spei bonae magnitudine,
quam illi ostendebant, qui eos
nuntios afferebant, induci se
passus est, ut vallo educi co-
pias iuberet.

19. Ὁ δὲ Τίτος παρεμβαλὼν τὴν αὐτῷ στρατιᾷ ἐξῆς ἄπασαν, ἅμα μὲν ἐφώδρευσεν τοῖς προκινδυνεύουσιν, ἅμα δὲ παρακαλεῖ τὰς τάξεις ἐπιπορευόμενος. ἡ δὲ παράκλησις ἦν αὐτῷ βραχεία μὲν, εὐφαντικὴ δὲ καὶ γνώριμος τοῖς ἀκούσιν· ἐν-αργῶς γὰρ ὑπὸ τὴν ὄψιν ἐνδεκνύμενος ἔλεγε τοῖς αὐτῷ στρατιώταις· Οὐχ ἴτοι Μακεδόνες εἰσίν, ὧς ἄνδρες, οἷς ἐμῆς, προκατέχοντες ἐν Μακεδονίᾳ τὰς εἰς τὴν Ἐορδαίαν ὑπερβολὰς, ἐκ τῶν προφάνους μετὰ Σουλπίκιου βιασάμενοι πρὸς τόπως ὑπερβολείας ἐξεβάλατε, πολλὰς αὐτῶν ἀποκτείναντες; ἐχ' ἴτοι Μακεδόνες εἰσίν, οἷς ἐμῆς, προκατέχοντες τὰς ἀπηλπισμένας ἐν Ἡπείρῳ δυσχωρείας, ἐκβιασάμενοι ταῖς ἑαυτῶν ἀρεταῖς Φαύγειν ἠναγκάσατε, οἳ ῥέψαντες τὰ ὅπλα τέως εἰς Μακεδονίαν ἀντακομιδῆσαν; πῶς ἔν ὑμῶς αὐλαβεῖσθαι καθήκει, μέλλοντας ἐξ ἴσου ποιῆσθαι τὸν κίνδυνον πρὸς αὐτὰς; Τί δὲ προφραῖσθαι τῶν προγεγονότων, - - - ἀλλ' ἢ τὰναντία δι' ἐκείνη καὶ νῦν θαρρύν; διόπαρ, ὧς ἄνδρες, παρακαλέσαντες σφᾶς αὐτοὺς, ὁρμάδε πρὸς τὸν κίνδυνον ἐβρώμενως. Θεῶν γὰρ βυλομένων, ταχέως πέπαισμαι ταυτὸ τέλος ἀποβήσεσθαι τῆς παύσης μάχης τοῖς προγεγονόσι κινδύνοις. Οὗτος μὲν ἔν ταῦτ' εἰπὼν τὸ μὲν δεξιὸν μέρος ἐκέλευε μένειν κατὰ

19. Quintius, vniuersa suorum acie ordinata, simul antecessores in stationibus collocabat, simul ordines lustrans cunctos adhortabatur. Eius allocutio brevis illa quidem fuit, sed efficaciae plena, et audientibus nota. nam quasi sub ipsam oculorum aspectum rem praesentem sisteret, ita milites alloquebatur. Nonne Macedones isti sunt, o commilitones, quos in Macedonia vos, quum fauces infiderent, quibus aditur Eordaea, aperto Marte aggressi, duce Sulpicio, et ad loca edita per vim con-nisi, loco deiecistis, multosque eorum occidistis? Nonne Macedones isti sunt, quos in Epiro, quum illas vias iniquas praeoccupassent, per quas traduci posse exercitum omnes desperabant, vos vestra virtute, magna vi irruentes, deturbastis, et proiectis armis fugere tantisper, donec in Macedoniam sese recepissent, coegistis? qui igitur nunc metuere vos deceat, ex aequo cum iisdem pugnatu-ros? Quid? an rerum praeclare gestarum recordatio segniores vos reddet? an non potius etiam nunc per illa crescat vobis animus? Agite igitur, commilitones, mutuis hortatibus excitati, valida vi ad praelium vos accingite. Nam qualis fuit superiorum certaminum exitus, talem huius quoque dimicationis cito futurum, diis volentibus, confido. Haec ubi Quintius dicta dedit, dextram aciei partem stare iussit im-

χωράν, καὶ θηρία πρὸ τέτων· τῷ δ' εὐνύμῳ μετὰ τῶν εὐζώνων ἐπήει σοβαρῶς τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ προκινδυνεύοντες τῶν Ῥωμαίων, προσλαβόντες τὴν τῶν πεζῶν στρατοπέδων ἐφεδρείαν, ἐκ μεταβολῆς ἐνέκειντο τοῖς ὑπαντιόεις.

20. Φίλιππος δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἐπειδὴ τὸ πλεον μέρος ἤδη τῆς αὐτοῦ δυνάμεως εἴωρα παρεμβεβληκὸς πρὸ τῆ χαρρακός, αὐτὸς μὲν ἀναλαβὼν τὰς πελτασὰς καὶ τὸ δεξιὸν τῆς Φάλαγγος προῆγε, σύντομον ποιούμενος τὴν πρὸς τὰς λόφους ἀνάβασιν· τοῖς δὲ περὶ τὸν Νικάνορα, τὸν ἐπικαλόμενον Ἑλέφαντα, συνέταξε φροντίζειν, ἵνα τὸ λοιπὸν μέρος τῆς δυνάμεως ἐκ ποδὸς ἔπηται. Ἀμὰ δὲ τῷ τὰς πρώτης ἀψαλαῖ τῆς ὑπερβολῆς, εὐθέως ἐξ ἀσπίδος παρεμβάλας καὶ προκαταλάμβανε τὰς ὑπερδεξίας· τῶν γὰρ προκινδυνεύοντων Μακεδόνων ἐπὶ πολὺ τὰ θλιφόντων τῆς Ῥωμαίας ἐπὶ θάτερα μέρη τῶν λόφων, ἐρήμης κατέλαβε τὰς ἄκρας. ἔτι δὲ παρεμβάλλοντος αὐτοῦ τὰ δεξιὰ μέρη τῆς στρατῆς, παρήσαν οἱ μισθοφόροι, πιεζόμενοι κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν πολεμίων. προσγενομένων γὰρ τοῖς τῶν Ῥωμαίων εὐζώνοις τῶν ἐν τοῖς βαρέσιν ὅπλοις ἀνδρῶν, καθάπερ ἀρτίως εἶπα, καὶ συνεργύντων κατὰ τὴν μάχην, προσλαβόντες οἷον σήκωμα τὴν τέτων χρεῖαν, θαρρῶς ἐπέκειντο τοῖς πολεμίοις, καὶ πολλὰς αὐτῶν ἔκτει-

motam, et ante hanc elephantos, laeuam ipse cum velitibus superbo incessu in hostes induxit. Antecessores Romanorum, vbi legionum a tergo praesidium acceffit, iterum conuersi, acriter hostes adoriuntur.

20. Quo tempore Philippus, copiarum suarum partem maximam conspicatus pro castris in acie iam stare, ipse cum cetratis et dextra phalangis parte vltius progrediens, colles ipsos raptim conscendere institit, Nicanori, cui Elephantus erat cognomen, imperat, daret operam, vt e vestigio pars aciei altera sequeretur. Mox vbi ad summos colles primi pertingere coeperunt, confestim ad sinistram signa conuertit, et locis superioribus occupatis, aciem ibi direxit. Quoniam enim Macedones, qui aciem antecedeabant, per longum spatium Romanos vrsant, ab altera parte coiltum, quae castra Romana spectabat, insequentes, nudata praesidio cacumina inuenit. Dum adhuc dextimos rex ordinabat, superueniunt conductitii, quos summa vi hostis premebat. Nam vbi velitibus Romanis grauitur armati sese adiunxerunt, sicut modo dicebam, pugnantisque ipsos adiuuare hi sunt aggressi; velites, accedente eorum opera, et hoc quasi pondere ad libramentum assumpto, hostibus acriter incumbentes, multos eorum occiderunt. Rex

νον.

νον. Ὁ δὲ θρασιλευς ἐν μὲν ταῖς ἀρχαῖς, ὅτε παρεγγίνετο, θεωρῶν, ἢ μακρὰν τῆς τῶν πολεμίων παρεμβολῆς συνεισὼτα τὸν τῶν εὐζώνων κίνδυνον, περιχαρὴς ἦν· ὅς δὲ πάλιν ἐκ μεταβολῆς ἑώρα πλύνοντας τὰς ἰδίας, καὶ προσδεομένους ἐπικυρίας, ἡναγκάζετο βοήθειαν, καὶ πρίνεν ἐκ τῆς καιρῷ τῆς θύλας, καί περ ἔτι τῶν πλείων μερῶν τῆς Φάλαγγος κατὰ πορείαν ὄντων, καὶ προσβαινοντων πρὸς τὰς βυνύς. προσδεξιμένοι δὲ τὰς ἀγωνιζομένους, τῆς μὲν ἡθροῖς πάντας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας, καὶ τὰς πεζῶς καὶ τὰς ἵππείας· τοῖς δὲ πέλας ταῖς καὶ τοῖς Φαλαγγίταις παρήγγειλε, διπλασιάζειν τὰ βάθους, καὶ πεκύνει ἐπὶ τὸ δεξιόν. γινόμενοι δὲ τέτε, καὶ τῶν πολεμίων ἐν χειρσὶν ὄντων, τοῖς μὲν Φαλαγγίταις ἐδόθη παρήγγελμα, κατὰ βαλῶσι τὰς σαρίσας ἐπ' αὐτοῖς, τοῖς δ' εὐζώνοις κεραῖν. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Τίτος, δεξιόμενος εἰς τὰ διαστήματα τῶν σημαίων τὰς προκινδυνεύοντας, προσέβαλε τοῖς πολεμοῖς.

21. Γινόμενης οὖν τῆς ἐξ αἰμοφοῖν συμπτώσεως μετὰ βίας καὶ κραυγῆς ὑπερβαλλούσης, ὡς ἂν αἰμοφοτέρων ὁμῶς συναλαλῶντων, αἶμα δὲ καὶ τῶν ἐκτὸς τῆς μάχης ἐπιβοώντων τοῖς ἀγωνιζομένοις· ἦν τὸ γινόμενον ἐκπληκτικὸν καὶ παρασκητικὸν ἀγωνίας. τὸ μὲν ἔνδεξιόν τῃ Φιλίππῃ λαμπρῶς ἀπήλλαττε κατὰ τὸν κίνδυνον, ἅπαρ καὶ τὴν ἄφροδον ἐξ ὑπερδεξίης

initio cum venit, conspicatus non procul ab hostium castris manus conferere expeditos, gaudio exultare. at mox, facta commutatione, suos videns inclinare, et subfidio opus habere, suppetias illis venire, et quamvis pleeraeque partes phalangis in itinere adhuc pergere an et ad tumulos accedebant, vniuersae tamen pugnae aleam e re nata subire est coactus. Igitur acceptis iis, qui praeliabantur, omnes hos in dextro cornu pedites equitesque congregauit. cetratis et phalangitis praecepit, vt aciem profundiorē duplo efficerent, et in dextra parte ordines vt densarent. Eo facto, quia iam hostes aderant, phalangitis data est tessera, vt demissis farissis hostem inuadant, expeditis, vt supra Romanae aciei cornua ordines porrigant. Quo etiam tempore Quintius, velitibus receptis in aciei intervalla, pugnam commisit.

21. Et quum factus esset concursus magna vi et cum clamoribus insanum magnis: (nam et acies utraque consuetum illum praeliantibus clamorem simul sustulit, et qui extra praelium erant, dimicantium alacritatem suis acclamationibus excitabant,) prorsus terribile spectaculum cerneret, quodque spectantium animos prae anxietate consterneret. Qui in dextra parte regiae aciei stabant, ii pugnam admodum secundam fa-

ποιόμενον, καὶ τῷ βάρει τῆς συντάξεως ὑπερέχον, καὶ τῇ διαφορᾷ τῆ κατόπλισμῃ πρὸς τὴν ἐναεῶσαν χρείαν πολὺ παραβλίσκον· τὰ δὲ λοιπὰ μέρη τῆς δυνάμεως αὐτῇ, τὰ μὲν ἐχόμενα τῶν κινδυνεύοντων ἐν ἀποστάσει τῶν πολεμίων ἦν, τὰ δ' ἐπὶ τῶν εὐνύμων ἄρτι διηρημένα τὰς ὑπερβολὰς ἀπεθαίνετο τοῖς ἄκροισι. ὁ δὲ Τίτος θεωρῶν, ὅτι δυνάμεως τὰς παρ' αὐτῆς ἐγένει τὴν τῆς Φάλαγγος ἑφοδον, ἅλ' ἐκπιαζόμενος τὰς ἐπὶ τῶν εὐνύμων, καὶ τὰς μὲν ἀπολωλότας ἤδη, τὰς δ' ἐπὶ πόδα ποιημένους τὴν ἀνταχάρισιν, ἐν δὲ τοῖς δεξιῇ μέρει καταλειπούμενος τῆς σωτηρίας τὰς ἐλπίδας· ταχέως ἐφορμήσας πρὸς τὰς, καὶ συνθεασάμενος τῶν πολεμίων τὰ μὲν συνεχῇ τοῖς διαγωνιζομένοις, τὰ δ' ἐκ τῶν ἄκρων ἀκμὴν ἐπικαταβαίνοντα, τὰ δ' ἐπὶ τοῖς ἄκροισι ἐφεῶτα, προθέμενος τὰ θήρια, προσῆγε τὰς σημαίας τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ Μακεδόνες, εἰδὲ τὸν παραγγεῖντα ἔχοντες, ἔτε συστήσαι δυνάμενοι καὶ λαβεῖν τὸ τῆς Φάλαγγος ἴδιον χῆμα, διὰ τε τὰς τῶν τέπων δυσχερείας, καὶ διὰ τὸ τοῖς ἀγωνιζομένοις ἐπόμενοι πορείας ἔχειν διάθασιν καὶ μὴ παρατάξεως, εἰδὲ προσεδέξαντο τὰς Ῥωμαίους εἰς τὰς χεῖρας ἔτι· οἱ αὐτῶν δὲ τῶν

ciebant: nam et de superiore loco hostem petebant, et ipso quasi pondere ordinationis suae vincebant, et genere quoque armorum ad praesentem dimicationem accommodatissimo longe praestabant. Iam quod ad reliquas partes Macedonici exercitus attinet, parim dimicantibus suis cohaerentes procul ab hoste erant summoti, partim altitudinem collium recens emensi, in verticibus sese ostendebant, pars nempe aciei laeua. Titus, postquam videt, phalangis impetum sustineri a suis non posse, verum sinistram aciem iam esse impulsam, et multis occisis ceteros e praelio sensim se recipere, nullam denique nisi in dextra acie spem salutis superesse, eo sese confestim contulit. ibi conspiciatus hostium alios decertantibus adhaerere, alios e summis collibus cum maxime descendere, nonnullos ipsis tumulorum verticibus insidere, elephantibus ante aciem constitutis, signa in hostes intulit. Macedones enim uero, qui neque ducem habebant ad signum dandum, nec cogere se in vnum corpus et propriam phalangis figuram constituere poterant, tum quia difficultates locorum impediabant, tum etiam, quod vestigia pugnam conferentium sequentes in modum procedentis agminis, non autem aciei instructae, erant dispositi: ne primum quidem impetum Romanorum ex propinquo vires conferentium exceperunt; sed a principio statim ab elephantis

θήριων

θηρίων πτοηθέντες καὶ διασπα-
θέντες ἐνέκλιναν.

22. Οἱ μὲν ἐν πλείους τῶν
Ῥωμαίων ἐπόουντο τότες ἔκτει-
νον· εἰς δὲ τῶν χιλιάρχων τῶν
ἅμα τέτοις σημαίας ἔχων οὐ
πλείους ἑκοσι, καὶ παρ' αὐτὸν
τὸν τῆς χορείας καιρὸν συμφρο-
νήσας, ὁ θεὸν εἶη ποιεῖν, μεγά-
λα συναβάλατο πρὸς τὴν τῶν ὅ-
λων κατέρωθον. Θεωρῶν γὰρ
τὸς περὶ τοῦ Φιλίππου ἐπὶ πολὺ
προκαπτωκότας τῶν ἄλλων, καὶ
πιέζοντας τῇ βάρει τὸ σφέτερον
πύωνυμον, ἀπολιπὼν τὰς ἐπὶ
τῷ δεξιᾷ νικῶντας ἤδη καταφα-
νῶς, ἐπιστρέψας δ' ἐπὶ τὰς ἀγω-
γζομένους, καὶ κατόπιν ἐπγυ-
νῆματος, προσέβαλλε κατὰ νό-
τον τοῖς Μακεδόσι. Τῆς δὲ τῶν
Φαλαγγιτῶν χορείας ἀδυνάτου
κατασπύσεως ἐκ μεταβολῆς καὶ
κατ' ἄνδρα κινδυνεύειν, ἔτος μὲν
ἐπέπειτο κτείνων τὰς ἐν ποσίν,
ὁ δυνάμενος αὐτοῖς βοηθεῖν,
ὥς ἔβρίψαντες τὰ ὅπλα φεύ-
γειν ἠναγκάσθησαν οἱ Μακεδό-
νες, συνεπιθεμένων αὐτοῖς ἐκ
μεταβολῆς καὶ τῶν κατὰ πρό-
σωπον ἐγκακλικότων. Ὁ δὲ
Φίλιππος ἐν μὲν ταῖς ἀρχαῖς,
καθ' ἅπαντα ἔκα, τεκμαυρόμενος
ἐκ τῷ κατ' αὐτὸν μέρσι, ἐπέ-
πειτο τελέως νικᾶν· τότε δὲ
συντακσάμενος ἄφνω ριπτῶν-
τας τὰ ὅπλα τὰς Μακεδόνας,
καὶ τὰς πελαγίους κατὰ νότον
προσβαλληκότας, βραχὺ γυνέ-
μενος ἐκ τῷ κινδύνῳ κατ' ὁλί-
γων ἱππέων καὶ πεζῶν, συνε-
θεύρει τὰ ἑλκ. κατανοήσας δὲ

perturbati, sic ut ordines con-
funderent, in fugam inclinarunt.

22. Fugientes istos plerique
Rom. sunt insecuti. Erat inter
hos tribunus quidam militum,
quem signa non amplius viginti
sequebantur. hic salubri consi-
lio, e re nata apud se excogita-
to, ad vniuersam victoriam mag-
num fecit momentum. Cer-
nens enim Philippum longe
ultra reliquam aciem suam pro-
gressum, laeuam Romanae aciei
partem ipso quasi pondere obte-
rentem, dextimis, qui non
ancipitem iam victoriam obti-
nebant, relictis, ad pugnantes
se cum suis auertit, quorum a
tergo ut constitit, Macedones
auerfos inuadit. Ac quoniam
eaphalangis ratio est, ut retror-
sum conuertere se et praelia vi-
ritim capessere nequeat: tribu-
nus proximum quemque Mace-
donum, qui defendere ipsi se
non poterant, caedere non des-
titit, donec proiectis armis fu-
gam arripere hostes sunt coacti,
quum etiam a fronte Rom. qui
in fugam inclinauerant, signis
conuerfis ipsos pariter vrgerent.
Rex Philippus initio, quod
modo dicebam, ex illa parte, in
qua ipse erat, coniecturam de
vniuersa pugna faciens, plenam
sibi victoriam haut dubie spon-
debat. Tum vero ut repente vi-
det, Macedones arma proicere,
eorumque tergis hostes incum-
bere, praelio paullulum exce-
dens cum equitibus et peditibus
paucis, quo loco esset rerum
summa, coepit contemplari.
Et quum animaduertisset, Ro-
manos, qui laeuum cornu per-

τὰς Ῥωμαῖους κατὰ τὸ δῖον μα-
τῷ λαῷ κέρως τοῖς ἄκροις ἤδη
προσπελαζόντας, ἐγίνετο - -
- - πλείους ἐκ τῷ καιρῷ συνα-
θροίσας τῶν Θρακῶν καὶ Μα-
κεδόνων. Τίτος δὲ τοῖς Φεύγου-
σιν ἐπόμενος, καὶ καταλαβὼν
ἐν ταῖς ὑπερβολαῖς ἄρτι τοῖς
ἄκροις ἐπιβαλλάσας τὰς εὐνύ-
μους τάξεις τῶν Μακεδόνων ταῖς
μὲν - - - - - ἐπέστη,
τῶν πολέμιων ἑσθὰς ἀναχόν-
των τὰς σαρίσσας, ὅπερ ἔθος
ἐστὶ ποιῆν τοῖς Μακεδόσιν, ὅταν
ἢ παραδιδῶσιν αὐτὰς, ἢ μετα-
βάλλανται πρὸς τὰς ὑπεναντίας.
μετὰ δὲ ταῦτα πυθόμενος τὴν
αἰτίαν τῷ συμβαινόντι, παρα-
κατέχευε τὰς μεθ' ἑαυτοῦ, Φέ-
σαςθαι κρίνων τῶν ἀποδοσειλα-
πῶτων. ἀκμήν δὲ τῷ Τίτῳ ταῦ-
τα διανοομένη, τῶν προηγου-
μένων τινὲς ἐπιπεσόντες αὐτοῖς ἐξ
ὑπερδυσχέως, προσέφερον τὰς
χεῖρας, καὶ τὰς μὲν πλείους δι-
σφείρον, ὀλίγοι δὲ τινες διέφυ-
γον ῥίψαντες τὰ ὅπλα.

23. Πανταχόθεν δὲ τῷ κν-
δίῳ συντέλειαν εἰληφότες, καὶ
κρατύτων τῶν Ῥωμαίων, ὁ μὲν
Φίλιππος ἐποιεῖτο τὴν ἀποχώρη-
σιν ὡς ἐπὶ τὰ Τέμπη. Καὶ τῇ
μὲν πρώτῃ περὶ τὸν Ἀλεξάνδρου
καλέμενον πύργον ὑπὸ λήθῃ τῇ δ'
στερητῇ προελθὼν εἰς Γόννος ἐπὶ
τὴν εἰσβολὴν τῶν Τεμπῶν, ἐπέ-
μεινε, θυλόμενος ἀναδέξασθαι τὰς
ἐκ τῆς Φυγῆς ἀνασσωζομένους. Οἱ δὲ
Ῥωμαῖοι, μέχρι μὲν τινος ἐπακο-
λυθίσαντες τοῖς Φεύγουσιν, οἱ μὲν
ἐσκήλευον τὰς τεθνηῶνας, οἱ δὲ

sequebantur, summis iam col-
libus appropinquare, subito
congregata Thracum et Ma-
cedonum, quantam maximam
poterat, manu fugam adorna-
uit. Titus interim fugientes
persequabatur, qui dum in
colles aciem erigit, sinistros
Macedonum ordines in sum-
mos vertices tantum quod
peruenisse offendit, a quibus
pugna laceffendis ideo absti-
nuuit, quia sarissas tenebant in
alium erectas. Macedonibus ea
consuetudo est, quoties aut de-
ditionem aut transitionem ad
hostes faciunt. Facti deinde
causam percontatus imperator,
impetum eorum, quos secum
habebat, inhibuit, aequum esse
iudicans, ut pauefactis parce-
ret. verum haec dum cogi-
tabat Titus, quidam ex an-
tesignanis, de superiore loco
irruentes, manus cum ipsis
conferunt. multos eorum isti
letho dederunt, pauci armis
proiectis fuga sibi consulue-
runt.

23. Postquam omni ex par-
te praelium erat confectum,
et Romani victoriam obtine-
bant, Philippus versus Tempe
se recepit. Primo die (circa
turrim Alexandri, ut vocant,
quum tetendisset, sequenti, ut
Gonnos peruenit, qui locus est
in ipso Tempium aditu, substi-
tit eo consilio, ut eos, qui fu-
ga euassissent, expectaret. Ro-
mani aliquantisper fugientes
insecuti, mox alii ad detrahen-
da mortuis spolia, alii ad ca-
ptiuos in vnum locum cogen-
tὰς

τὰς αἰχμαλώτας ἤθροισαν, οἱ δὲ
 πλείους ὤρμησαν ἐπὶ τὴν διαρπα-
 γὴν τῶν πελοπόννησος χάρακος.
 ὅθι δὲ καταλαβόντες τὰς Αἰ-
 τολίας, πρὸς τὴν πόλιν, καὶ
 ἐξήσαντο τὰς τῆς σφίσι
 πατρῴας ὀφειλάς. ἔβαντο
 κατακλιθεὶς τὰς Αἰτωλίας, καὶ
 λέγειν πρὸς τὸν στρατηγὸν, ὅτι
 τὰς μὲν καθύστερ αὐτοῖς ἐπιτάτ-
 ται, τῆς δ' ὀφειλάς ἄλλαις πα-
 ραποχώρημα. καὶ τότε μὲν ἐπ-
 ανελθόντες εἰς τὴν αὐτῶν στρα-
 τοπέδον, ἠλλύθησαν. εἰς δὲ
 τὴν ἐπαύριον ἅμα μὲν ἤθροισαν
 τὰς αἰχμαλώτας καὶ τὰ
 λατόμια τῶν σκύλων, ἅμα δὲ
 προῖπον ταύμασι τὴν πορείαν
 εἰς ἐπὶ Δαρδανίου. Ἔπειτα δὲ
 τῶν μὲν Ῥωμαίων πρὸς τὰς ἐκτα-
 πείας, τῶν δὲ Μακεδόνων ἐπὶ
 δυνάμει μὲν ἐπὶ πάντας εἰς ἐκταπεί-
 χυλλας, ἑστῶτες δ' ἑλίσσαντο ἐπὶ
 ἀκρίτως πελοπόννησον. Καὶ τῆς
 μὲν ἐν Θεσσαλίᾳ γενόμενης περὶ
 Κυνὸς κεφαλῆς Ῥωμαίων καὶ
 Φιλίππου μάχης, ταύτων ἀπέβη
 καὶ τέλος. Ἐγὼ δὲ κατὰ μὲν τὴν
 ἑσπέρην βίβλον ἐν ἐπαγγελίᾳ κα-
 ταλείπον, ἥτι, λαβὼν τὸν ἀρμό-
 ζοντα καιρὸν, σύγκρισιν ποιήσο-
 μαί τῶν κατόλιστον Ῥωμαίων
 καὶ Μακεδόνων, ὁμοίως δὲ καὶ
 τῆς συντάξεως τῆς ἐκταπείων,
 τί διαφέρεισιν ἀλλήλων πρὸς τὸ
 χεῖρον, καὶ τί πρὸς τὸ βέλτιον,
 νῦν ἐπ' αὐτῶν τῶν πράξεων πε-
 ράσσομαι τὴν ἐπαγγελίαν ἐπὶ τέ-
 λος ἀγαγεῖν.

24. Ἐπεὶ γὰρ ἡ μὲν Μακε-
 δόνων συντάξις ἐν ταῖς πρὸς τὴν

dos, plures ad diripienda ca-
 stra hostium se conuertunt.
 Ac quoniam Aetolos eo iam
 irrupisse offenderunt, praeda
 sibi debita fraudari se rati,
 queri de Aetolis coeperunt,
 et imperatori dicere, pericu-
 la ipsum quidem sibi impe-
 rare; at praedam aliis con-
 cedere. Tunc sane in ca-
 stra sua reuerſi, noctem ibi
 egerunt: infecuto vero die
 simul captivos et quod erat
 reliquum spoliiorum coege-
 runt in unum, simul pergen-
 tes ire Larissam petierunt.
 Ceciderunt eo praelio e Ro-
 manorum exercitu circiter se-
 ptingenti, e Macedonibus ve-
 ro desiderati sunt, ut omnes
 una summa complectamur,
 hominum circiter octo mil-
 lia, capti sunt viui non pau-
 ciores quinque millia. At-
 que hic fuit exitus eius prae-
 lli, quod ad Cynoscephalas
 in Thessalia cum Philippo
 Romani fecerunt. Ego ve-
 ro, qui in sexto huius ope-
 ris sum pollicitus, me, ubi
 forem nactus occasionem, ar-
 maturae Romanorum et Ma-
 cedonum comparationem in-
 stitutam, similiterque or-
 dinationis aciei utrisque pro-
 priae, qua re alteri ab alto-
 ris differant, siue quae dete-
 rior, siue quae melior sit,
 nunc in ipsis rebus gestis,
 quod promisi, rescripto prae-
 stare conabor.

24. Quoniam enim Macedo-
 nica ordinatio superioribus
 χρόνους,

χρόνους, δι' αὐτῶν τῶν ἔργων
 διαδοῦσα τὴν πεῖραν, ἐπράττει τῶν
 τε κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τῶν Ἑλ-
 ληνικῶν συντάξεων, ἣ δὲ Ῥω-
 μαίων τῶν τε κατὰ τὴν Λιβύην
 καὶ τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην
 προστασκαρίων ἐθνῶν ἀπάκτων,
 ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς καιροῖς ἔχ-
 ῃς αἰετῆ, ἀλλὰ καὶ πλεονακίς γέ-
 γονε τῶν τῶν τάξεων καὶ τῶν
 ἀνδρῶν πρὸς ἀλλήλους διακρίσις·
 χορήσιμον καὶ καλὸν ἂν εἴη τὸ
 τὴν διαφορὰν ἐρευνῆσαι, καὶ
 παρὰ τί συμβαίνει, Ῥωμαῖς
 ἐπιπραττεῖν καὶ τὸ πρωτεῖον ἐκ-
 φέρεσθαι τῶν κατὰ πόλεμον
 ἀγώνων, ἵνα μὴ τύχῃν λέγον-
 τας μόνον μακαρίζωμεν τὰς κρα-
 τύντας ἀλόως, καθάπερ οἱ μά-
 ταιοι τῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' εἰδά-
 στας τὰς ἀληθεῖς αἰτίας ἐπαινώ-
 μεν καὶ θαυμάζωμεν κατὰ λό-
 γον τὰς ἡγεμένους. Περὶ μὲν
 οὖν τῶν πρὸς Ἀννίβαν ἀγώνων
 γεγονότων Ῥωμαίοις, καὶ τῶν
 ἐν τέτοις ἐλαττώματων, εἰδέν
 ἂν δεῖοι πλείω λέγειν· ὃ γὰρ
 παρὰ τὸν καθολισμὸν, εἰδὲ
 παρὰ τὴν σύνταξιν, ἀλλὰ παρὰ
 τὴν ἐπίδεξιότητα τὴν Ἀννίβαν
 καὶ τὴν ἀγχίνουσαν περιέκλιτον
 τοῖς ἐλαττώμασι. ὁπλὸν δὲ τῷ
 το πεποιθήκαμεν ἡμεῖς ἐπ' αὐ-
 τῶν ὑποδεικνύοντες τῶν ἀγώ-
 νων, μαρτυρεῖ δὲ τοῖς ἡμετέ-
 ροις λόγοις πρῶτον μὲν τὸ τέ-
 λος τῷ πολέμῳ. προσγενομένου
 γὰρ τραγικῶς τοῖς Ῥωμαίοις,
 πεπρατλησίου δυνάμει ἔχοντος
 Ἀννίβαν, ταχέως καὶ τὸ νικᾶν
 συνεξήκολαθησε τοῖς προειρη-

temporibus consueas Asiatis
 hominibus et Graecis dis-
 positiones (quod saepe ipsis re-
 rum experimentis est proba-
 tum) vincebat, pariterque Ro-
 mani Africae populos, et om-
 nes, qui sunt in Europa oc-
 cidentem versus, nostra vero
 memoria non semel, sed sae-
 pius vsuuenit, ut tum acies
 horum, tum ipsi viri inter se
 committerentur: vtile fuerit
 ac pulchrum, scrutari discrimen,
 et causam inuestigare, propter
 quam Romani vincant, et e bel-
 licis certaminibus palmam referre
 soleant, ne fortunae hoc attribuentes
 decus, beatos dumtaxat tem-
 nere sine ratione victores, quod
 vanissimi quique mortali-
 um faciunt, praedicemus; sed,
 ubi veras causas nouerimus,
 certa ratione et laudemus ducēs
 et niremur. Ac de praeliis quidem,
 quae Romani cum Hannibale conser-
 uerunt, et cladibus, quas in
 iis acceperunt, pluribus iam
 non est agendum: nam iis
 cladibus neque armorum ge-
 nus, neque instruendae aciei
 ratio causam praebuerunt; sed
 cum dexteritas, tum capitale
 Hannibalis ingenium, eas
 nomini Romano ignominias
 imposuerunt. Quod nos in ipsis
 certaminibus exponendis quum
 demonstrauerimus, dictis no-
 stris fidem astruit primum qui-
 dem ipse belli exitus: nam
 simulac Romanis imperator est
 exortus, ingenii viribus Han-
 nibali par et similis, illicet
 victoria eosdem est secuta.
 μένοις·

HISTORIARVM LIBRO XVII.

423

μένους· εἴτα καὶ τὸς Ἀννίβας, ἀποδοκιμάσας τὸν ἐξ ἀρχῆς αὐτοῖς ὑπάρχοντα καὶ δοπλισμὸν, ἔμα τῷ νικῆσαι τῇ πρώτῃ μάχῃ, παραχρῆμα τοῖς Ῥωμαίων ὅπλοις καὶ δοπλίτας τὰς οἰκείας δυνάμεις, τήτοις διατέλασε χρόματος τὸν ἐξῆς χρόνον. Πύρρος γε μὴν ἂ μὲνον ὅπλοις, ἀλλὰ καὶ δυνάμεσιν Ἰταλικοῖς συγκέχρηται, τιθεὶς ἐν αὐτῇ σημαίαν καὶ σπείραν Φαλαγγιτικὴν ἐν τοῖς πρὸς Ῥωμαίους ἀγῶνιν. ἀλλ' ὅμως ὅδ' ἔως ἐδύνατο νικᾶν, ἀλλ' αἰεὶ πῶς ἐμδίκεται τὰ τέλη τῶν κινδύνων αὐτοῖ, ἀπέβαινε. περὶ μὲν τῶν τῶν ἀναγκῶν ἦν προειπεῖν, χεῖρον τε μὴδὲν ἀντεβλάπτειν τοὺς ἡμετέρους ἀποφάσσειν· ἐπανεῖμι δ' ἐπὶ τὴν προκειμένην σύγκρισιν.

25. Ὅτι μὲν, ἐχρήσας τῇ Φάλαγγος τὴν αὐτῆς ἰδιότητα καὶ δύναμιν, ἔδεν ἂν ὑποσέκη κατὰ πρόσωπον, ἔδεν αὖτις τὴν ἔσθον αὐτῆς, εὐχαρὲς κατεκχεῖν ἐκ πολλῶν. Ἐπεὶ γὰρ ὁ μὲν ἀνὴρ ἵσταται σὺν τοῖς ὅπλοις ἐν τρισὶ ποσὶ κατὰ τὰς ἐναγωνίας πυκνώσεις, τὸ δὲ τῶν σαρίσσαν μέγεθος ἐστὶ κατὰ μὲν τὴν ἐξ ἀρχῆς ὁποθεσιν ἐκκαίδεκα πήχων, κατὰ δὲ τὴν αὐμογὴν τὴν πρὸς τὴν ἀλήθειαν δεκτικεσσάσαν, τῶν δὲ τῆς τέτταρς ἀφαιρεῖ τὸ μεταξὺ τῶν χειρῶν διάστημα, καὶ τὸ κατόπιν σήκωμα τῆς προβολῆς· φανερόν, ὅτι τὰς δέκα πήχους προτίπτειν ἀνάγκη τὴν σαρίσσαν πρὸ τῶν σωματικῶν ἐκείνων τῶν ὀπλιτῶν,

deinde Hannibal ipse, qui, dammato genere armorum prius consueto, post primam statim victoriam, quam de Romanis est consecutus, armis ipforum copias suas quum armasset, iisdem perpetuo deinceps est vsus. Pyrrhus fane non armis dumtaxat, verum etiam milite Italico vti solitus, in bello aduersus Romanos signa Italicorum et cohortes phalangis more instructas, alternatim in acie collocabat, qui tamen ne sic quidem vincere potuit; sed ancipites semper certaminum exitus habuit. Haec ne effario praefanda mihi erant, ne quid esset, quod sententiae super his rebus nostrae vel in speciem repugnaret. Redeo nunc ad institutam comparationem.

25. Enimvero perspicuum est multis rationibus, retinente phalange proprietatem suam et vires, nihil quicquam posse reperiri, quod a fronte ei resistere, aut eius incumbentis impetum sustinere valeat. Quoties densatio fit aciei ad certamen, consistit vir vna cum armis in tribus pedibus. Sarissae vero longitudo, vt quidem vetus institutum erat, cubitorum est sexdecim, sed vt postea ad veram pugnam fuit aptata, quatuordecim. huius porro mensurae quatuor absomit cubitos spatium inter manus ambas, vna cum libramento posticae partis vltra illud, quod praetenditur. Quae quum ita sint, liquet, sarissam cuiusque armati, quando ambabus manibus in ho-

ἔτι

ὅταν αἱ δ' ἀμφὶν τῶν χο-
ροῦν προβαλλόμεναι ἐπὶ τὰς
πελευκίας. ἐκ δὲ τότε συμ-
βαίνει, τὰς μὲν τῷ δευτέρῳ
καὶ τρίτῳ καὶ τετάρτῳ πλεον,
τὰς δὲ τῷ πέμπτῳ ζυγῷ σα-
ρίστας δύο προπίπτειν πῃ-
χας πρὸ τῶν πρωτοσταν, ὁ-
μήτης τῆς Φάλαγγος τὴν
αὐτῆς διήγηται καὶ πύκνωσιν
κατ' ἐκπύκνυν καὶ κατὰ πα-
ρατάκην, ὡς Ὅμηρος ὑπε-
δείκνυσιν ἐν ταύταις·

Ἄσπερ δὲ δονίδ' ἴσπερ, πόρου μέ-
γυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ.

Ἐαυτοὺς δ' ἱπποπόμοι πόρουδ' ἀμ-
φοῖσι φάλοισι

Νεύοντων· αἱ πυκνοὶ ἐφίεσαν ἐλ-
αλίῃσι.

Τούτων δ' ἀληθινῶς καὶ κα-
λῶς λεγόμενον, δῆλον, ὡς
ἀνάγκη, καὶ ἕνα τὸν τῶν πρω-
τοσταν σαρίστας προπίπτειν
πάντας, δυοὶ πῃχας διαφερέ-
σας ἀλλήλων κατὰ μέτρος.

26. Ἐκ δὲ τότε ῥέειον, ὑπὸ
τὴν ὄψιν λαβεῖν τὴν τῆς ὅλης
Φάλαγγος ἔφοδον καὶ προβο-
λὴν, ποῖόν τινα εἶκος εἶναι, καὶ
τίνα δύναμιν ἔχειν, ἀφ' ἐκπύ-
κτου τὸ βάθος ἔσαν. ὧν ὅσοι
πέμπτου ζυγὸν ὑπεραίρουσι, ταῖς
μὲν σαρίσταις ἐδὲν οὐδ' ἑῶς
συμβαλίσθαι πρὸς τὸν κίνδυνον·
διόπερ αὐτὰ ποικύοντες κατ' ἄνδρα
τὴν προβολήν. παρὰ δὲ τὰς
ἡμέρας τῶν προηγουμένων ἀναυ-
σανκυίας φέρουσι, χάριν τῇ τὴν
κατὰ ποροφὴν τόπον ἀσφαλίσαν
τῆς ἀντάξεως, αἰργουμένων τῇ πε-

stas illam porrigit, cubitos de-
cemi ultra eius corpus necessario
protendi. unde fit, ut secundi
quidem et tertii ac quarti ordi-
nis, siue iugi, sarissae plures
cubitos, quinti vero duos tan-
dem protendantur ante praece-
dentium ordines; si modo pha-
lanx proprietatem suam obti-
neat, et conuenienter sibi dehi-
sata sit, ratione cuiusque ar-
mati, siue pone, siue ad latus
stantis: quam hisce versibus
Homerus ostendit.

Sentum stans haesit, galeas galeas,
atque viro viri:

Et erissae e cenis tangebant se inni-
cem equinae

Nutantem, serie et densa preffere
viri viri.

Quae vero et praeclare quum
dicantur, apparet, necesse esse,
ut singuli eorum, qui in primo
stant ordine, quinas prae se
prominentes sarissas habeant,
inter quas ratione longitudi-
nis binum cubitorum erit dif-
crimen.

26. Iam quum phalanx a
fronte introrsus in sexdecim ar-
matorum ordines patet, facile
cuius est ex antedictis ob oculo-
s sibi ponere, quantam vim
par sit ipsam habere, cum por-
rectis sarissis in hostem incum-
bit. Porro armati, qui ordinem
siue iugum quintum excedunt,
sarissis alii quidem pugnam ad-
iungere nihil queunt, eamque
ob causam viritim illas non
praetendunt; sed ad humeros
praecedentium inclinat: et
sarsum spectantes eas gestant,
ut aciei securitatem ab eo, qui
κινύσας

πυρσὶ τῶν σαριστῶν, ὅσα τῶν βαλῶν ὑπερπετῇ τῶν πρωτοστατῶν Φερόμενα δύναται προσπίπτειν πρὸς τὰς ἐφεσώτας. αὐτῷ γε μὴν τῷ τῷ σώματος βάρεϊ κατὰ τὴν ἐκκωγὴν πιέζοντες ἔτοι τὰς προηγμένους, βιάσαν μὲν ποῖσι τὴν ἐφοδον, ἀδύνατον δὲ τοῖς πρωτοστάταις τὴν εἰς τῆς πύλας μεταβολήν. Τοιαύτης ἔσης περὶ τὴν Φάλαγγα διαθέσεως καὶ καθόλου καὶ κατὰ μέρος, βητέον ἂν ἔῃ καὶ τῷ Ῥωμαίων καδοπισμῷ καὶ τῆς ἑλῆς συντάξεως τὰς διότῃας καὶ διαφορας ἐκ παραθέσεως. Ἰστανται μὲν ἔν ἐν τρισὶ περὶ μετὰ τῶν ὀτλων καὶ Ῥωμαῖοι. τῆς μάχης δ' αὐτοῖς παρ' ἄνδρα τὴν κίνησιν λαυβαγίας, διὰ τὸ τῷ μὲν θυρεῷ σκέπειν τὸ σῶμα. συμμετατιθεμένους αἰεὶ πρὸς τὸν τῆς πληγῆς καιρὸν, τῇ μαχίρᾳ δ' ἐκ καταφοράς καὶ διερρέσεως ποιεῖσθαι τὴν μάχην προφανές, ὅτι χάλασμα καὶ διάστασιν ἀλλήλων ἔχουσιν δείξει τὰς ἄνδρας ἐλάχιτον τρεῖς πόδας κατ' ἐπιστάτην καὶ κατὰ παραστάτην, εἰ μέλλουσιν εὐχρηστῆν πρὸς τὸ δέον. ἐκ δὲ τότε συμβήσεται, τὸν ἕνα Ῥωμαῖον ἵστασθαι κατὰ δύο πρωτοστάτας τῶν Φαλαγγιτῶν, ὅσα πρὸς δέκα σαρίστας αὐτῷ γίγνασθαι τὴν ἀπάντησιν καὶ τὴν μάχην, ἃς ἔτα κόποντα τὸν ἕνα καταταχῆσθαι δυνατὸν, ὅταν ἅπαξ συνέλθωσι εἰς τὰς χεῖρας, ἔτα βιά-

supra verticem est, loco praestent, densitate sarissarum iis telis obstante, quae impetu suo ultra primos ordines delata incidere in posteriores possent. at pondere ipso corporis iidem, quoties inducta est in hostem phalanx, dum antecedentes vrgent obnitendo, et impressioni vim atque violentiam acciunt, et ordinibus primoribus retro se auertendi omnem penitus facultatem adimunt. Eiusmodi quom sit e. phalangis vniuersae, et partium eius ratio ac dispositio: sequitur. ut armaturae atque instructionis aciei Romanae proprietates et differentias ad comparandum exponamus Consistunt sane etiam Romani cum ipsis armis, in trium pedum spatio. Sed quum in eorum pugna singuli armati sese moueant, qui corpus scuti obiectu descendant, in omnem partem. vnde quis ictum mineatur, subinde se conuertentes, iidemque caesim pariter et punctum gladiis feriant: nemo non intelligit, oportere, ut aequantum vacui spatii habeant, quo distent alter ab altero. Id autem spatium, si volumus ipsos munia sua commodè exsequi, trium erit minimum pedum, tum ratione eorum, qui ad latus tum eorum, qui pone stant. Ita fiet, ut Romanus miles vnus duos phalangitas primi ordinis habeat sibi oppositos, adeo ut sarissis decem illi sit occurrendum, et cum iis decertandum, quas neque caedere, quantumuis praecipiti feratur celeritate,

ακκῶν

συνεχῆ ἔλθαι, μηδὲν γὰρ τῶν
ἀφαισώτων δυναμένων συμβάλ-
λασθαι ταῖς πρωτοτάταις, μή-
τε πρὸς τὴν βίαν, μήτε πρὸς
τὴν τῶν μαχησάμενων ἐνέργειαν.

27. Ἐξ ὧν εὐκατανεστησέν, ὡς
ἔχ' οὖν τα μεῖναι κατὰ προσω-
πον τὴν τῆς Φάλαγγος ἔφ' ὅδου
ἀδύνατον, τηρώσης γὰρ τὴν αὐτῆς
διόττην καὶ δύναμιν, ὡς ἐν ἀρ-
χαῖς ἔστω. Τίς ἂν αἰτία τῶν νεωτέρων
Ρωμαίων, καὶ τί τὸ σφάλμα
οὗτο τῶς Φάλαγγος χρωμέ-
νης; ὅτι συμβαίνει, τὸν μὲν
πόλεμον ἀορίστως ἔχειν καὶ τὰς
καὶ τὰς τοτέως τὰς πρὸς
τὴν χρείαν τῆς δὲ Φάλαγ-
γος ἕνα καιρὸν εἶναι καὶ τό-
πον, ὃν γένος, ἐν οἷς δύναται
τὴν αὐτῆς χρείαν ἐπιτελεῖν.
Εἰ μὲν ἂν τις ἦν ἀνάγκη ταῖς
ἀντιτάλαις, εἰς τὰς τῆς Φά-
λαγγος καιρὸς καὶ τόπος συγ-
καταβαίνειν, ὅτε μέλλουσιν κρι-
νεσθαι περὶ τῶν ὅλων· εἰκὸς
ἦν κατὰ τὸν ἄρτι λόγον, αἰεὶ
Φέρεσθαι τὸ πρωτῶν τῶς ταῖς
Φάλαγγος χρωμένους. Εἰ δὲ
δυνατὸν ἐκκλίνειν, καὶ τῷτο
πυναι βλάβος· πῶς ἂν ἔτι
φωβερὸν εἴη τὸ προσηγμένον
συντάγμα; Καὶ μὴν ὅτι χρεί-
αν ἔχει τόπων ἐπιτελεῖν καὶ
ψιλῶν ἢ Φάλαγγος, πρὸς δὲ
τάτοις μηδὲν ἐμποδίων ἐχόν-
των, λέγει δ' οὖν τὰ Φρύγας,
ἐπ' ἡγήματα, συναγκείας, ὀφρύς,
βαθρὰ ποταμῶν, ὁμολογούμενόν
οὖν πάντα γὰρ τὰ προσηγ-
μένα παραπρόλιν καὶ λυαίν

quisquam poterit vnus, neque
perrumpet facile, quum qui-
dem posteriores ordines prio-
ribus nihil conferre valeant,
neque vt violentius ipsi irrum-
pant, neque vt gladii eorum
efficaciore ictu feriant.

27. Ex his quiuis intelligat
nullam aciem esse posse tam fir-
mam, vt impressionem phalan-
gis a fronte sustinere queat, si
modo illa, vt initio dicebam,
proprietatem suam et vires ob-
tineat. Quatenam igitur causa
est, cur vincant Romani, et cu-
ius rei gratia, qui phalangibus
vtuntur, clades accipiunt?
quia bellicorum quidem certami-
num et tempora et loca sunt
incerta, atque indefinita; pha-
langi vero vnus est tempus,
vnus locus, vnus modus, quibus
perficere opus suum quest.
Quod si qua necessitas aduersa-
rios compelleret, quoties con-
trouerfias de summa rerum acie
decernere parant, temporibus
ac locis phalangi aptis sese ac-
commodare: rationi fit con-
sentaneum, eos, qui phalanges
instruunt, victorias semper
relaturos. Sin autem pericu-
lum a phalange potest evitari,
idque adeo non magna cum dif-
ficultate fit, cur, obsecro, ea
forma aciei instruendae tanto-
pere metuenda censeatur? Est
sane in confesso apud omnes,
opus esse phalangi loca plana,
non arboribus vestita, nulla
item habentia impedimenta,
nullas, puta, fossas, hiatus, con-
uallcs, cliuorum supercilia, aut
amniū alueos. quiduis enim
eorum, quae comminorantur
τὴν

τὴν τοιαύτην τάξιν ἱκανὰ γίγνε-
ται. Διότι δ' εὐρεῖν τόπους πο-
τὲ μὲν ἐπὶ πεδίοις εἰποσι, ποτὲ
δὲ καὶ πλείους, ἐν οἷς μηδὲν τι
τοιῶτον ὑπάρχει, σχεδὸν ὡς εἰ-
πεῖν ἀδύνατόν ἐστιν, εἰ δὲ μή γε,
τελείως σπάνιον· καὶ τῆτο πᾶς
ἂν τις ὁμολογήσειεν. Οὐ μὲν
ἀλλ' ἔγω, τόπους εὐρησάων τοιῶ-
τας. εἴαν ἔν οἱ μὲν τολεμῶντας
εἰς μὲν τάς τε μὴ συγκαταβύ-
νωσι, περιπορευόμενοι δὲ πορ-
θῶσι τὰς πόλεις καὶ τὴν χώραν
τὴν τῶν συμμάχων· τί τῆς
τοιαύτης ὀφέλιμος ἐσται συντάξις;
μένεσθαι μὲν γὰρ ἐν τοῖς ἐπιτη-
δείοις αὐτῇ τόποις, ἔχουσιν ὡφε-
λεῖν δύναται ἂν τὰς φίλους, ἀλλ'
ὃ αὐτὴν σώζειν. καὶ γὰρ τῶν
ἐπιτηδεύων παραπομιδαὶ κωλυθή-
σονται ῥαδίως ὑπὸ τῶν πολεμίων,
ἔταν ἀπαντὶ κρατῶσι τῶν ὑπαί-
θρων· εἴαν δ' ἀπολείψωσι τὰς
εἰκείας τόπους βέλητά τι πράτ-
τειν, ἀσχερῶτος ἔσται τοῖς πολε-
μίοις. Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς
ἐπιπέδους συγκαταβάς τις τόπος,
μὴ πᾶν ἅμα τὸ σφαιτέρων τρα-
τοπέδον ὑπὸ τὴν ἐπαγωγὴν τῆς
φάλαγγος κατὰ τὸν ἕνα καιρὸν
ἐπιβάλῃ, βραχέα δὲ φυγομα-
χίῃ κατ' αὐτὸν τὸν τῆ κινδύνου
καιρὸν· εὐθάρητον γίγνεται τὸ
συμβησόμενον, ἐξ ὧν τοιοῦσι Ρω-
μαῖοι νυν.

28. Οὐκέτι γὰρ ἐν τῇ λόγῳ
δεῖ τακταίρεσθαι τὸ νυνὶ λεγό-
μενον ὅφ' ἡμῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἡδη
ὑπονοήτων. ὃ γὰρ ἐξισώσαντες
τὴν παράταξιν πᾶσιν ἅμα συμ-
βάλλουσι τοῖς τρατοπέδοις μετα-
Tom. II.

mus, ad impediendam solued-
damque eiusmodi aciem fuerit
fatis. At enim illud quoque sa-
tebuntur omnes. ut patentes
campi modo ad stadia viginti
modo ad plura inueniantur,
aut omnino. pene dixerim,
fieri non posse, aut admodum
raro. Verum esto. inuenian-
tur loca huiusmodi. Quid?
si hostes eo noluerint descen-
dere, sed passim fines incur-
sando, qua vrbes, qua agros
sociorum euastauerint, aciei
ita digestae ecqua erit utili-
tas? quippe si locis immore-
tur sibi aptis, adeo prodesse
amicis nihil poterit, ut ne se
quidem ipsa sit seruatura. nam
commeatuum aduectio ab ho-
stibus nullo negotio impedi-
tur, ubi semel aperta omnia
loca extra munitiones, nemi-
ne repugnante, suae potesta-
ti subiecerint. quod si loca
relinquens sibi apta conari ali-
quid voluerit, hostibus ex fa-
cili erit superabilis. Sed et si
in planitiem demiserit sese ali-
quis, verum is phalangi con-
tra se venienti, exercitum suum
vniuersum vno eodemque tem-
pore non obiciens, sub ipsum
discrimen pugnam fuga decli-
narit, quid sic euenturum. fa-
cile intellectu est est iis, quae
nunc Romani faciunt.

28. Nam quod modo dice-
bamus, id non amplius argu-
mentis et rationibus colligen-
dum, sed ex iis rebus, quae
iam sunt gestae. Non enim
aciem suam Macedonicae ad-
aequant longitudine Romani,
li τηδόν·

καὶ κατακυῦσαι τὰ βασιλικά
 γράμματα, ποιῶν πρᾶγμα βα-
 σιλικόν, τὸ μὴδ' ἐν τοῖς δεινοῖς
 λήθην ποιῆσθαι τῇ κατ' ἡμέραν.
 σαφῶς γὰρ ἔδει, διότι πολλὰς
 ἀφορμὰς δώσει τοῖς ἐχθροῖς
 καὶ καθ' ἑαυτὴ καὶ κατὰ τῶν
 φίλων, ἐάν κρατήσωσι Ῥωμαῖοι
 τῶν ὑπομνημάτων. Ἴσως μὲν
 ἔν καὶ ἑτέροις ἦδη τῷτο συμβέ-
 βηκε, τὸ τὰς μὲν ἐν ταῖς ἐπι-
 τυχαῖς ἐξουσίας μὴ δύνασθαι
 φέρειν ἀνθρωπίνως, ἐν δὲ ταῖς
 περιπετείαις εὐλαβῶς ἵστασθαι
 καὶ νυνεχῶς· ἐν τοῖς δὲ μάλι-
 στα καὶ περὶ Φίλιππον τῷτο γέ-
 γονε. ὁρῶν δ' ἔσται τῷτο διὰ τῶν
 μετὰ ταῦτα ῥηθησομένων. Κα-
 θ' ἄπαρ γὰρ καὶ τὰς ἐξ ἀρχῆς ὁρ-
 μὰς ἐπὶ τὸ δέον αὐτῇ σαφῶς
 ἐδηλώσαμεν, καὶ πάλιν τὴν ἐπὶ
 τὸ χεῖρον μεταβολὴν, καὶ πό-
 τε, καὶ ἐκ τί, καὶ πῶς ἐγένε-
 το, καὶ τὰς ἐν ταύτῃ πράξεις
 μετ' ἀποδείξας ἐξηγησάμεθα·
 τὸν αὐτὸν τρόπον χρὴ καὶ τὴν
 μετανοίαν αὐτῇ δηλῶσαι, καὶ τὴν
 εὐτοχίαν, καθ' ἣν μεταδόμενος
 τοῖς ἐκ τῆς τύχης ἐλαττώμασιν,
 εὐλογιστάτα δοκεῖ χρῆσθαι τοῖς
 καθ' αὐτὸν καιροῖς. Τίτος δὲ,
 μετὰ τὴν μάχην ποιησάμενος
 τὴν κατ' ἡμέραν πρόνοιον περὶ τῶν
 αἰχμαλώτων καὶ τῶν ἄλλων
 λαφύρων, ἦει πρὸς Λαρίσσαν.

priore nocte Larissam misit. In
 quo facinus regii animi ab eo
 est editum, cum ne in afflictā
 quidem fortuna sua officii est
 oblitus. Noratenim rex, mul-
 tas se hostibus ansas praebitu-
 rum ad negotium facessendum
 tum sibi, tum amicis suis, si
 Romani eorum monumento-
 rum potirentur. Accidit hoc
 et aliis fortasse iam ante, ut
 rebus laetis potentiam ferre,
 sicut homines par erat, ne-
 quirent; in aduersis caute ad-
 modum et prudenter statum
 suum conseruarent: ceterum
 vni ex omnibus Philippo ma-
 xime hoc vsuuenit, sicut ex
 iis liquido constabit, quae de-
 inceps dicuntur. Nam ut a
 principio quo ferretur impetu
 ad recta consilia perspicue ex-
 posuimus, ac deinde facta illius
 mutatione in deterius, quando,
 quam ob causam, et cur id ac-
 ciderit, et quas res ita immuta-
 tus egerit, narratione nostra
 demonstrauius: eodem et-
 iam modo poenitentiam quo-
 que illius, et ingenii dexteri-
 tatem necessum indicare, per
 quam vna cum mutata in de-
 terius fortuna mutatus ipse,
 necessario suo tempore summo
 iudicio et prudentia fuisse vsus
 videtur. Quintius a pugna,
 ubi captiuis et reliquae prae-
 dae quanta par erat cura pro-
 spexisset, Larissam duxit.

Ὅτι τὸ προχαίρως πι-
 τεύειν μεγάλων αἰτίων κακῶν
 καὶ τοῖς πανέργοις δοκῶσιν
 εἶναι.

Facile aliis fidem habere,
 magna detrimenta asserere
 etiam iis, qui prae ceteris
 astuti audiunt.

30. **Ο**τι τοῖς αὐτοῖς καὶ δια-
τῶν αὐτῶν ἀπατώ-
μενοι πάντες ἔδυνάμεθα
λῆξαι ἀνολας. τῆτο γὰρ τὸ
γένε; τῆς βραδυργίας πολλὰκις
ὑπὸ πολλῶν ἤδη γέγονε. καὶ
τὸ μὲν παρὰ τοῖς ἄλλοις δια-
χωρεῖν, ἴσως ἔδυνασθον· τὸ
δὲ παρ' οἷς ἡ πηγὴ τῆς τοιαύ-
της ὑπάρχει κακοπραγμοσύ-
νης. ἀλλ' ἔσιν αἵτιον, τὸ μὴ
πρόχειρον ὑπάρχειν τὸ παρ'
Ἐπιχαρῶ καλῶς εἰρημένον.
Ναφε, καὶ μέμνησο ἀπιστεῖν,
ἄρδρα ταῦτα τῶν Φρεγῶν.

Σύλλογος ἐν Λυσιμαχείᾳ
γενόμενος τῷ βασιλεῶς Ἀν-
τίχῃ καὶ τῶν ἀπὸ Ῥώμης
πρεσβευτῶν.

31. **Κ**ατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν
ἦγον μετὰ τῶν δέκα Πά-
πλιος μὲν Λέντιλος ἐκ Βερρυ-
λίων, Λεύκιος δὲ Τερέντιος καὶ
Πόπλιος Οὐδῖλιος ἐκ Θάσσης. τα-
χὺ δὲ τῷ βασιλεῖ διασαφεισθῆς
τῆς τῶν παρυσίας, πάντας ἐν
ὀλίγαις ἡμέραις ἤθροισαν εἰς
τὴν Λυσιμαχείαν. συνακύρησαν
δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἠγησιάνκτα
καὶ Λυσίαν οἱ πρὸς τὸν Τίτον
ἀποσταλέντας εἰς τὸν καιρὸν τῆτον.
Αἱ μὲν ἔν κατ' ἰδίαν ἐνταύθεις τῷ
βασιλεῶς καὶ τῶν Ῥωμαίων
τελέως ἦσαν ἀφελεῖς καὶ Φιλάν-
θρωποι· μετὰ δὲ ταῦτα γενομέ-
νης συνδρείας κοινῆς ὑπὲρ τῶν
ἔλων, ἀλλοιωτέρην ἔλαβε τὰ
πράγματα διαθεσιν. ὁ γὰρ Λεύ-
κιος ὁ Κορνῆλιος ἤξει μὲν καὶ τῶν

30. **Q**uam per eadem et per
eosdem cuncti morta-
les decipiamur, amentiae ta-
men delinere non possumus.
nam fraudes hoc genus multi-
am saepe exercuerunt. Et ce-
teros quidem homines locum
illis dare, nihil fortasse fuerit
mirandum. illud iure mireris,
capi hac fraude etiam illos, a
quibus, ceu fonte quodam, doli
mali genus hoc manavit. Ra-
tio est, quia praeclarum Epi-
charmi dictum non habent in
promptu: *Sobrius esto, et nemi-
ni credere memento; hi sunt
arculi prudentiae.*

*Conuentus Lyfimachiae ha-
bitus a rege Antiocho et Ro-
manis legatis.*

31. **S**ub hoc tempus et decem
legatorum P. Lentulus
a Bargyllis, L. Terentius et P.
Villius a Thaslo in Hellefpon-
tum venerunt. de quorum ad-
uentu quum cito rex factus
esset certior, paucis diebus
omnes Lyfimachiam conue-
nerunt. Hegesianax quoque
et Lysias, qui ad Titum missi
fuerant, in tempus illius con-
uentus inciderunt. Et priuati
quidem congressus regis cum
Romanis simplicitatis atque
humanitatis pleni fuerunt;
mox vero, ut in communi o-
mnium confessu de publicis
rebus agi coeptum, longe
alia rerum facies exstitit.
Nam L. Cornelius aequum cen-
sebat, ut Ptolemaeo cederet
Antiochus urbibus ditionis.

ὑπὸ Πτολεμαῖον ταττομένων πό-
λεων, ὅσα νῦν ἔληθε κατὰ τὴν
Ἀσίαν, παραχωρεῖν τὸν Ἀντίο-
χον· τῶν δ' ὑπὲρ Φίλιππον δι-
μυρτρίρετα Φιλοτίμως ἐξίστασθαι.
μελοῖεν γὰρ εἶναι, τὰ Ῥωμαίων
ἔθλη τῷ γηγόνότῳ αὐτοῖς πολέ-
μῳ πρὸς Φίλιππον Ἀντίοχον ἐπ-
ελθόντι παραλαμβάνειν. κερή-
ναι δὲ καὶ τῶν αὐτονόμων ἀπέχε-
σθαι πόλεων. Καθόλα δ', ἔφη,
θαυμάζειν, τίνι λόγῳ τοσαύταις
μὲν περὶ κίρκας, τοσαύταις δὲ ναυ-
τικαῖς δυνάμεσι πεποιήται τὴν εἰς
τὴν Εὐρώπην διάβασιν. πλὴν
γὰρ τῷ προτίθεσθαι Ῥωμαῖοις ἐγ-
χειροῖεν αὐτὸν, ὃδ' ἐννοίαν ἑτέραν
καταλείπεσθαι παρὰ τοῖς ἑρδῶς
λογιζομένοις. Οἱ μὲν ἔν Ῥω-
μαῖσι ταῦτ' εἰπόντες ἀπεσιώ-
πησαν.

32. Ὁ δὲ βασιλεὺς πρῶτον
μὲν διαπορεῖν ἔφη, κατὰ τίνα λό-
γον ἀμφισβητήσει πρὸς αὐτὸν ὑ-
πὲρ τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας πόλεων·
πᾶσι γὰρ μᾶλλον ἐπιβῆλθαι τῷτο
ποιεῖν, ἢ Ῥωμαῖοις. δεύτερον δ'
ἔτι, κηλὴν αὐτῶς πολυπραγμο-
νεῖν καὶ ἑλκῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν·
ὃδὲ γὰρ αὐτὸς περιεργάζεται τῶν
κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἀπλῶς εἶδέν,
εἰς δὲ τὴν Εὐρώπην ἔφη διαβεβη-
κέναι μετὰ τῶν δυνάμεων, ἀνα-
κτητάμενος τὰ κατὰ τὴν Χερσό-
νησον καὶ τὰς ἐπὶ Θράκης πόλεις·
τὴν γὰρ τῶν τόπων τέτων ἀρχὴν
μάλιστα πάντων αὐτῷ καθήκειν.
Εὖναι μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς τὴν δυ-
ναμίαν ταύτην Λυσίμαχος· Σε-
λεύκῳ δὲ πολέμησαντες πρὸς αὐ-
τὸν, καὶ κρατήσαντες τῷ πολέμῳ,

eius, quas ipse recens in Asia oc-
cupauerat, iis vero, quae a Phi-
lippo essent possessae, ut exce-
deret, deum et hominum fidem
testans, etiam et etiam conten-
debat. ridiculam enim rem fo-
re, si, postquam Rom. cum Phi-
lippo bellum gessissent, superue-
niens Antiochus belli praemia
auferret. monebat etiam, ut a
liberis ciuitatibus abstineret. et
in vniuersum mirari se dixit,
qua ratione ductus cum tantis
copiis qua pedestribus, qua na-
ualibus, in Europam traiecisset,
nam si istud vnum exceperis,
quod Rom. aggredi proposuisset,
nihil quicquam relictum ef-
se, quod super hoc ipsius consi-
lio, quicunque recta ratione
putarent, cogitare saltem
possent. Et Romani quidem his
dictis conticuerunt.

32. Rex ante omnia mirari
se dixit. quonam iure Romani
de Asiae urbibus contro-
uersiam sibi moueant: hoc
enim faciendi quibusuis potius
quam Romanis ius esse. petit
deinde ab illis, ne vilo pacto
rebus Asiae curiosius sese im-
miscerent; nam se quoque de
iis, quae in Italia gerantur,
nihil quicquam inquirere. In
Europam copias traiecisse, ut
Cherronesum et Thraciae vr-
bes recuperaret: quandoqui-
dem eorum locorum imperium
ad se meliore, quam ad vllum
alium, iure pertineat. Olim
nempe Lysimachi eam dyna-
stiam fuisse, cum eo bellum
gessisse Seleucum, eundemque
bello vicisse, atque ita re-
gnum Lysimachi vniuersum

πᾶσαν

HISTORIARVM LIBRO XVII.

503

πᾶσαν τὴν Λυσιμάχῃ βασιλείαν
 δαρύετητον γενέσθαι Σαλεύκῃ.
 κατὰ δὲ τὰς τῶν αὐτῆς προγόνων
 περιστάσεως ἐν τοῖς ἐξῆς χρό-
 ναις, πρῶτον μὲν Πτολεμαῖον πα-
 ρασπασάμενον σφετερίσασθαι τὰς
 πόλεις τῆς, δεύτερον δὲ Φίλιπ-
 πον, αὐτὸς δὲ νῦν ἔκτασθαι τοῖς
 Φιλίππε καί τοις συνεπιτιθέμε-
 νος, ἀλλὰ ἀνγκιστῆσαι τοῖς
 ἰσίοις καί τοις συγχρόνοις. Λυ-
 σιμαχεῖς δὲ παραλόγως ἀνστάτας
 γεγονότας ὑπὸ Θρακῶν, ἐκ ἀδικίῃν
 Ῥωμαίους, κατὰ γὰρ καὶ συνοπί-
 ζων. τοῦ γὰρ τῆς, ἔφη, βυ-
 λόμενος ἔῃ Ῥωμαίοις τὰς χεῖρας
 ἐπιβαλεῖν, Σαλεύκῃ δ' ἀληθέριον
 ἐτοιμάζειν. Τὰς δ' αὐτενόμε-
 νων κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεις ἔ-
 δια τῆς Ῥωμαίων ἐπιταγῆς δεόν
 ἔπειτα τυγχάνειν τῆς ἐλευθερίας,
 ἀλλὰ διὰ τῆς αὐτῆς χάριτος· τὰ
 δὲ πρὸς Πτολεμαῖον αὐτὸς, ἔφη,
 παρῆκεν εὐδοκίμως ἐκείνῳ·
 κρίνειν γὰρ ἔῃ Φιλίαν μόνον, ἀλ-
 λὰ καὶ μετὰ τῆς Φιλίας ἀναγ-
 κασιότητα συντίθεσθαι πρὸς
 αὐτόν.

33. Τῶν δὲ περὶ τὸν Λεύκιον
 αἰσμένων δὲ καλεῖσθαι τὰς Λαμ-
 ψακηνας καὶ τὰς Σμυρναίους, καὶ
 δῶναι λόγον αὐτοῖς, ἐγένετο τῷτο.
 παρῆσαν δὲ παρὰ μὲν Λαμψα-
 κηνῶν αἱ περὶ Παρμενίωνα καὶ
 Πυθόδωρον· παρὰ δὲ Σμυρ-
 ναίων οἱ περὶ Κοίρνον. ὃν με-
 τὰ παρρησίας διαλεγόμενων, δυσ-
 χαρῶν δὲ βασιλεὺς ἐπὶ τῷ δο-
 κῇν λόγον ὑπέχεν ἐπὶ Ῥωμαίων
 τοῖς πρὸς αὐτὸν ἀμφισβητοῖς,
 μεσελαβήσας τὸν Παρμενίωνα

belli iure Seleuci fuisse factum.
 Post illa quidem accidisse, ut,
 dum maiores sui aliis curis de-
 tinerentur, primum Ptole-
 maeus, deinde Philippus, loca
 illa alienae dominationi sub-
 tracta, sibi vindicarent. nunc
 vero se eadem loca illa, non
 quidem necessario Philippi
 tempore abutentem capere; sed
 tempore suo recte utentem
 recipere. Eysimachenses, ex
 inopinato a Thracibus urbe sua
 euerfos, quod in patriam resti-
 tuat, eamque frequentet coio-
 niam, nullam in eo se Romanis
 iniuriam facere. neque enim
 id agere se, ut populum Roma-
 num bello lacefiat, verum ut
 Seleucus filius eam sedem re-
 gni habeat. Graecorum liberas
 ciuitates, quae sunt in Asia, li-
 bertatem nancisci debere non
 ex Romanorum iussione, ve-
 rum ex beneficio suo. Quod ad
 Ptolemaeum attinet, ego, in-
 quit, per me ex ipsius voluntate
 rem componam. statuisse enim,
 non tantum amicitiam, verum
 etiam cum amicitia affinitatem
 cum ipso iungere.

33. Quum dixisset L. Corne-
 lius, aequum videri, ut Lamp-
 saceni Smyrnaeique vocaren-
 tur, et dicendi potestas illis
 fieret, ita est factum. Aderant
 Lampfacenorum quidem legati
 Parmenion et Pythodorus,
 Smyrnaeorum vero Coeranus
 et cum ipso alii. Quibus libe-
 ram orationem habentibus, in-
 dignatus rex, quod videretur
 apud iudices Romanos eorum
 quae fecisset rationem contem-
 dentibus secum reddere, lo-

παύσαι Φησὶ τῶν πολλῶν· ὃ γὰρ ἐπὶ Ῥωμαίων, ἀλλὰ ἐπὶ Ῥοδίων οὐκ εὐδοκῶ διακριθῆναι περὶ τῶν ἀντιλεγομένων. Καὶ τότε μὲν ἐπὶ τέτοις διέλυσαν τὸν σύλλογον, ἑκάμῃς εὐδοκήσαντες ἀλλήλοις.

Πῶς Σκόπας ὁ Αἰτωλὸς καθ' ὅπερ καὶ Κλεομένης ὁ Λακεδαιμόνιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀπώλετο, τὴν δ' ἐπὶ παραβόλῳ τόλμῃ δόξαν ἔχῃ ὁμοίως ἐκείνῳ εὗρατο.

Ὅτι οἱ ἄσεβες παρὰ φύσιν ἐνησάμενοι τὸν αὐτῶν βίον, εἰκότως παρὰ φύσιν καὶ τῆς εἰμαρμένης τυγχάνουσι.

Πτολεμαῖος τῷ βασιλεῶς, παῖδες ἔτι ἐντος, Ἀνακλητήρια,

34. **Τ**ῶν γὰρ παραβόλων καὶ καλῶν ἔργων ἐφίενται μὲν πολλοί, τολμῶσι δ' ὀλίγοι ψαύειν. καὶ τοὶ πολὺ καλῶς ἀφορμὰς εἶχε Σκόπας, ἢ Κλεομένης, πρὸς τὸ παραβῆσθαι καὶ τολμᾶν. ἐκείνος μὲν γὰρ προκαταληφθεὶς, εἰς αὐτὰς συνεκλείσθη τὰς ἐν τοῖς δίοις οἰκέταις καὶ φίλοις ἐλπίδας· ἀλλ' οὕτω· ἡδὲ ταύτας ἐγκυτέλιπεν, ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἦν δυνατὸν, ἐξήλεγξε, τὸ καλῶς ἀποθῆναι τῷ ζῆν αἰσχροῦς περὶ πλείονος ποιησάμενος Σκόπας δὲ καὶ χεῖρα βαρύνει ἔχων συνεργόν, καὶ καιρὸν, ὅτε τῷ βασιλεῶς ἔτι παῖδες ὄντες, μέλλων καὶ βαλευόμενος προκαταληφθῇ. Γινόντας

quentem Parmenionem intepellans, desine, inquit, placere: non enim Romanis iudicibus, sed Rhodiis, disceptare huiusce controuersias mihi placet. Ita colloquium tunc est solutum. quum nullo modo inter ipsos conuenisset.

Quomodo Scopas Astolus, ut aliquanto prius Cleomenes Spartanus, Alexandriae perierit, sed non pariter atque ille gloriose.

Viros impios, qui contra naturam vitam instituunt, merito etiam morte non secundum naturam perire.

Ptolemaei regis adhuc pueri Anacleteria.

34. **A**udacium inceptorum et praeclarorum desiderio quidem multi tanguntur; sed illa vel attingere non sane multi audent. Et tamen ad tentandum fortunam et audendum maiora praesidia Scopas habuit, quam Cleomenes. nam ille ab inimicis praeuentus eo angustiarum est reductus, ut spes omnes suas in propriis dumtaxat famulis et amicis haberet sitas: quas tamen ille spes nequaquam destituit, sed quantum eius fieri poterat, expertus est omnes, mori honeste potius quam turpiter viuere praeoptans. At Scopas quum et numerosam militum manum haberet, cuius auxilio uteretur, et tempus esset nactus opportu-

γάρ

γὰρ αὐτὸν οἱ περὶ τὸν Ἀριστομένην συναθροίζοντα τὰς Φίλους εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν, καὶ συνεδρεύοντα μετὰ τούτων, πέμψαντες τινὰς τῶν ὑπασπιστῶν, ἐκάλεον εἰς τὸ συνέδριον. ὁ δ' ἔκτω παρεισῆκει τῶν Φρενῶν, ὡς ἔτε πρῶτην ἐτόλμα τῶν ἐξῆς ἔδεν, ἔτε παλάμηνος ὑπὸ τῷ βασιλέως οὐδ' εἴ ἦν κειταρχεῖν, ὁ πάντων ἐστὶν ἔχρατος, ἕως οἱ περὶ τὸν Ἀριστομένην γινόντες αὐτὴν τὴν ἀλογίαν, εὐς μὲν στρατιώτας καὶ τὰ θῆρια περιέστησαν περὶ τὴν οἰκίαν. Πτολεμαῖον δὲ τὸν Εὐμένους πέμψαντες μετὰ νεανίσκων, ἄγειν αὐτὸν ἐκέλευον, ἐὰν μὲν ἐκὼν βέλῃται κειταρχεῖν· εἰ δὲ μὴ, μετὰ βίας. Τῷ δὲ Πτολεμαίῳ παρεισελθόντος εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ὄψαντος, ὅτι καλεῖ Σκόπαν ὁ βασιλεὺς· τὰς μὲν ἀρχὰς ἡ προσεῖχε τοῖς λεγόμενοις, ἀλλὰ καὶ βλέπων εἰς Πτολεμαῖον ἀπὸ τῆς ἑμενῆς καὶ πλείονος χρόνον, ὡς τανὴν προταναστενόμενος αὐτῷ καὶ θαυμάζων τὴν τόλμαν. ὡς δ' ἐπελθὼν ὁ Πτολεμαῖος θρασέως ἐπελάβετο τῆς χλαμύδος αὐτοῦ, τότε βοηθεῖν ἤξιον τὴν παρόντας. ὄντων δὲ καὶ τῶν εἰσελθόντων νεανίσκων πλείονων, καὶ τὴν ἔξω περίεσιν διασαφῆσαντός τινος, συνείλας τοῖς παρῶσιν ἠκολούθει μετὰ τῶν Φίλων.

35. Ἀμα δὲ τῷ παρελθεῖν εἰς τὸ συνέδριον, βραχέα μὲν ὁ βασιλεὺς κατηγορήσε· μετὰ δὲ γυῖον Πολυκράτης, ἄρτι παραγεγονώς ἀπὸ Κύπρου, τελευ-

conatur, dum deliberat, est praeuentus. Nam ubi didicit Aristomenes, amicos illum suos domum cogere, et una cum ipsis consultare: missis satellitum nonnullis, ad regium consilium eum vocavit. Scopae vero repente adeo externata mens est, ut neque eorum, quae moliebatur, tentare quicquam auderet, nec regi parere, cum ab eo vocaretur, sustineret, quae totius dementiae ultima est linea. demum Aristomenes, cognita ipsius inopia consilii, domum ipsius militibus et elephantis circumdat, deinde Ptolemaeum Eumenis filium cum praefidio iuuenum mittit, et ut Scopam adducant imperat: si sponte sua obtemperaret, volentem; sin minus, per vim. Postquam in aedes Ptolemaeus irrupisset, dixissetque Scopam a rege arcessi: ille principio rationem eius nullam habuit; verum defixis in Ptolemaeum oculis, sic satis diu mansit, quasi minas illi intendens, et audaciam eius demirans. ubi vero Ptolemaeus, propius ad eum accedens, audacter chlamydis laciniamprehendit, tum Scopas, ut sibi opem ferrent, qui aderant, rogavit. Sed quum et plures milites essent ingressi, et dixisset aliquis: domum praefidio foris cinctam esse, praefenti fortunae concedens, una cum amicis est secutus,

35. Qui simulac concilium est ingressus, rex ipsum paucis accusavit, secundum regem Polycrates, qui recens e Cypro venerat, postremo Aristome-

ταῦτος δ' Ἀριστομένης. Ἦν δὲ τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσιος ἢ κατηγορίᾳ πάντων τοῖς ἄρτι βῆθ' ἐσι· προστέθη δὲ τοῖς προειρημένους ἢ μετὰ τῶν φίλων συνεδρεῖα, καὶ τὸ μὴ πειθαρχῆσαι καλέμενον ὑπὸ τῆ βασιλείᾳ. Ἐφ' οὗ μόνον οἱ τῆ συνεδρίᾳ καταγίνεσθαι αὐτῶ πάντες, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔξωθεν τῶν πρᾶσβευτῶν εἰ συμπαρόντας. ὁ δ' Ἀριστομένης, ὅτε κατηγορεῖν ἔμελλε, πολλὰς μὲν καὶ ἑτέρας παρέλαβε τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὰς παρὰ τῶν Αἰτωλῶν δὲ πρᾶσβεύοντας ἐπὶ τὰς διαλύσεις, ἐν οἷς ἦν καὶ Δορύμαχος ὁ Νικοστράτης. βῆθ' ἐν τῶν δὲ τῶν, μεταλαβὼν ὁ Σκόπας, ἐπειράτο μὲν φέρειν τινὰς ἀπολογισμῶν· εὐδὲν δὲ προσέχοντος αὐτῷ διὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀλογίαν, εὐθέως ἔτος μὲν εἰς φυλακὴν ἀπήγετο μετὰ τῶν φίλων, ὁ δ' Ἀριστομένης, ἐπιγενομένης τῆς νυκτός, τὸν μὲν Σκόπαν καὶ τὰς συγγενεῖς αὐτῷ καὶ φίλους πάντας δέφθαιρα Φαρμάκῳ, Δικαιάρχῳ δὲ καὶ ἐρέβλας καὶ μάστιγας προσαγαγὼν, ἔτως αὐτὸν ἐπαιείλετο, λαβὼν παρ' αὐτοῦ δίκην κατήκμασαν καὶ κοινὴν ὑπὲρ πάντων τῶν Ἑλλήνων. Ὁ γὰρ Δικαιάρχος ἔτος ἦν, ὃν Φίλιππος, ὅτε πρόεδρο παρὰ σπονδῶν τὰς Κυκλάδας νήσους, καὶ τὰς ἐφ' Ἑλλάσποντες πόλεις, ἀπέδειξε τῷ πόλει παντὸς ἡγεμόνα, καὶ τῆς ὅλης πράξεως προεστῆν. ὃς ἐπὶ πρόδηλον ἀσέβειαν ἐκπεμπόμενος, ὅς οὖν

nes. Accusationis formula quod ad cetera iam dictis erat similis, nisi quod hoc amplius adiectum est, quod amicorum coetum coegisset ad deliberandum, quodque vocanti regi non paruisset. Ob quas criminationes non solum, qui regis concilium participabant, omnes eum damnabant; sed etiam e legatis exterarum gentium quotquot aderant, Aristomenes quando ipsum accusaturus erat, tum alios Graecos viros illustres secum accepit, tum etiam legatos Aetolorum, qui de pace fuerant missi, inter quos Dorymachus erat, Nicostrati filius. Finita horum oratione, Scopas, facta sibi dicendi potestate, excusationes aliquas in medium afferre est orsus; sed nemine ad eius verba attendente propter absurditatem factorum, statim una cum amicis in carcerem est coniectus, proxima dein nocte Aristomenes Scopam quidem et eius cognatos omnes veneno sustulit; Dicaearcho vero torquendi instrumenta et flagra quum adhibuisset, ita demum vitam illi eripuit, debitas poenas communi Graecorum nomine ab ipso exigens. Hic enim est ille Dicaearchus, quem Philippus, quum Cycladas insulas per magnum nefas bello aggressus est laessere, ducem classis instituit, et uniuerso negotio praefecit. Qui ad exsequendum facinus palam impium quum mitteretur, adeo peni nihil

ἀτοκόν

ἵστον τι πράσσειν ἐνόμιζεν. ἰλλὰ τῇ τῆς ἀπειρίας ὑπερβολῇ καὶ τὸς θεὸς ὑπέλαβε καταπλήξασθαι, καὶ τὸς ἀνθρώπους. ὥς γὰρ ἐρμύσειε τὰς ναῦς, δύο κατασκευάζει βωμὸς, τὸν μὲν Ἀσεβείας, τὸν δὲ Παρανομίας, καὶ ἐπὶ ταύταις ἔθυσεν, καὶ ταύτας προσκυνοῦντες καταπερανεὶ δαίμονας. Διὸ καὶ δοκεῖ μοι τυχεῖν τῆς ἀρμοζύσης δίκης, καὶ παρὰ θεῶν, καὶ ἀνθρώπων. παρὰ φύσιν γὰρ ἐνσησάμενος τὸν αὐτὸν βίον, εἰκότως παρὰ φύσιν καὶ τῆς εἰμαρμένης ἔτυχεν. τῶν δὲ λοιπῶν Αἰτωλῶν τὸς βυλομένους εἰς τὴν οἰκίαν ἀπαλάττασθαι, πάντας ἀπέλυσεν ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν ὑπαρχόντων.

36. Σκόπια δὲ καὶ ζῶντος μὲν ἐπίσημος ἦν ἡ Φιλαργυρία, πολὺ γὰρ δὴ τι τὸς ἄλλους ἀνθρώπους ὑπερέθετο κατὰ τὴν πλεονεξίαν· ἀπαθανόντος δὲ καὶ μάλιστα ἐγενήθη διὰ τὸ πλεῖθος τῆς χρυσίης καὶ τῆς κατασκευῆς τῆς εὐρημένης παρ' αὐτῶν. λαβίων γὰρ συνεργόν τὴν ἀχαμύτητα τὴν χαριμόρτου, καὶ τὴν μέθην, ἄρδην ἐξστοιχώρυχεν τὴν βασιλείαν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ κατὰ τὸς Αἰτωλῶν ἔθεντο καλῶς, οἱ περὶ τὴν εὐλήν, εὐθέως ἐγίνοντο περὶ τὸ ποιεῖν Ἀνακλητήρια τῷ βασιλεὺς, ἐδέκτο τῆς ἡλικίας πατεκτεγνέσης, νομίζοντας δὲ λήψασθαι τὰ πράγματα κατέσασιν, καὶ πάλιν ἀρχὴν τῆς ἐπὶ τὸ βέλτερον πρακοπῆς, ἐξέχοντας αὐτοκρατόρας· ἥδη γεγο-

habuit scelus tantum patrare, vt contra vecordiae immanitate deis pariter et hominibus terrorem se iniecturum existimauerit. Nam vt in portu naues constituit, duas excitauit aras, impietatis alteram, alteram iniquitatis, et super iis rem diuinam fecit, ac quasi deos est istos veneratus: vt equidem non dubitem, deos et homines poenas ab eo quibus erat dignus expetiisse. Nam qui vitam institisset contra naturam, merito etiam contra naturam fato est functus. E ceteris Aetolis siqui fuerunt, qui redire in patriam vellent, abeundi et omnia sua auferendi potestatem rex cunctis fecit.

36. Scopae et dum viueret nota fuit omnibus auaritia; (nam is habendi cupiditate longo interuallo ceteros mortales antecedeat.) verum ab eius morte magis innotuit ob vim auri ingentem et supellestilia copiam, apud eum repertam. Propositum namque ipsius adiuuantibus - - et temulentia, ipsum prope regnam parietibus effractis funditus rapinis exhauserat. Enimuero Aetolorum motu composito, e vestigio aulici ad consueta solennia, quando aliquis rex salutatur, quae Anacleteria vocant, celebranda se comparant, aetate quidem necdum exigente; sed quod existimarent, vbi innotisset sui iuris et arbitrii regem esse factum, in aliquo meliore statu ipsius regnum fore quieturum, et ab eo principio ali-

γίνου

γίνασθαι τῇ βασιλείᾳ. χρησάμενοι δὲ ταῖς παρασκευαίς μαγνολουερῶς, ἐπετέλεον τὴν πράξιν αἰξίως τῇ τῆς βασιλείας προχήματος, πλείστα Πολυκράτης δοκῶντος εἰς τὴν ἐπιβολὴν ταύτην αὐτοῖς συνηργημένοι. Ὁ γὰρ προειρημένος ἀνὴρ καὶ κατὰ τὸν πατέρα μὲν, ἔτι νῆος ὢν, ἀδανὸς ἐδόκει τῶν παρὰ τὴν αὐτὴν δευτεραύειν, ὅτε κατὰ τὴν πίσιν, ὅτε κατὰ τὰς πράξεις· ὁμοίως δὲ κατὰ τὸν ἀναστῶτα βασιλέα. Πιστευθείσης γὰρ τῆς Κύπρου καὶ τῶν ἐν ταύτῃ προσόδων ἐν καιροῖς ἐπισφαλέσι καὶ ποικίλοις, ἢ μόνον διαφύλαξε τῷ παιδί τὴν νῆσον, ἀλλὰ καὶ πλήθος ἱκανὸν ἤθροισα χρημάτων, ἃ τότε παρεγγόνει κομίζων τῷ βασιλεῖ, παραδεδοκῶς τὴν ἀρχὴν τῆς Κύπρου Πτολεμαίῳ τῷ Μεγαλοπολίτῃ. τυγχάνον δὲ διὰ ταῦτα μεγάλης ἀποδοχῆς καὶ περιουσίας ἐν τοῖς ἐξῆς χρόνοις, μετὰ ταῦτα, προβουλήσης τῆς ἡλικίας, ὁλοχερῶς εἰς ἀσέλγειαν ἐξώκειλε καὶ βίον ἀσυρῇ, παραπλησίον ἢ εἰς τινὰ τάτῃ Φήμην ἐκληρονομήσαν ἐπὶ γήρως καὶ Πτολεμαῖος ὁ Ἀγησάνδρου. περὶ ὅν ὅταν ἐπὶ τὰς καιροὺς ἔλθωμεν, ἐκ ὁκνήτομεν διασαφεῖν τὰ παρεκκολληθέντα ταῖς ἐξουσίαις αὐτῶν ἀπρεπῇ.

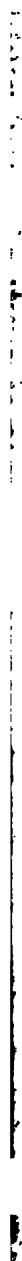
quid semper deinceps incrementi accepturum. Prouiso igitur rerum omnium magnifico apparatu, pro dignitate regni quod destinauerant sunt exsecuti. Opinio multorum fuit, Polykratem huius incepti auctores longe plurimum adiuisse. Hic enim vir iam inde a Ptolemæi patris temporibus, cum adhuc iuuenis ipse esset, nulli procerum eius aulae fuisse videtur secundus, neque auctoritate, neque rebus gestis, eodemque loco fuit sub eo, qui iam regnabat. Nam quum difficilibus et variis temporibus Cypri administrationis et omnium redituum, qui inde proueniunt, eius fidei fuisset commissa: non solum puero regi insulam conseruauit; sed etiam pecunie vim non mediocrem coegit, quam ipse tunc, tradita prouincia Ptolemaeo Megalopolitano, Alexandriam veniens, regi adueherat. Eam ob causam magno omnium applausu tunc exceptus, non mediocrem infecutis temporibus opum vim est adeptus, donec procedente aetate ad omne genus libidinis et flagitiosam vitam est delapsus. Quam itidem famam Ptolemaeus, Agesandri filius, in senectute obtinuit. ad quorum tempora ubi ventum fuerit, non pigebit nos turpia facta recensere, quae ipsi, dum in magna potentia erant, admiserunt.

ΕΚ ΤΩΝ
ΠΟΛΥΒΙΟΥ
ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΕΚΛΟΓΑΙ
ΠΕΡΙ ΠΡΕΣΒΕΙΩΝ.

EX LIBRIS
HISTORIARVM
POLYBII MEGALOPOLITANI
EXCERPTA LEGATIONVM.

ΤΟΤ
 ΠΕΡΙ ΠΡΕΣΒΕΙΩΝ
 ΤΕΤΧΟΤΣ
 Ρ Ο Μ Α Ι Ω Ν
 ΠΡΟΣ
 Ε Θ Ν Ι Κ Ο Τ Σ
 ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.
 Ι Ξ
 V O L V M E N
 LEGATIONES CONTINENS
 R O M A N O R V M
 Ε Τ
 ALIARV M GENTIV M
 PROOEMIVM.

σοι τῶν πάλαι
 ποτὲ βασιλέων
 τε καὶ ἰδιωτῶν
 μὴ τὸν νῦν παρ-
 σύρῃσαν ἡδοναῖς, ἢ κατεμα-
 λακιάθησαν, ἀλλὰ τὸ τῆς

quicumque olim sine
reges, sine sortis
privatae homines,
mente fuerunt ne-
que voluptatibus depravata,
neque mollitie corrupta, sed
 ψυχῆς

ψυχῆς εὐγενὲς ἀκηλίδωτον *sed animi nobilitatem inteme-*
 ἀρετῇ συνετήρησαν, ἔτοι δὲ *ratam ad virtutem conserva-*
 ἔτοι καὶ πόνοις ἐνεκαρτέρη- *runt, hi profecto et inter la-*
 σαν, καὶ λόγοις ἐνηχολήθη- *bore durarunt, et otium in*
 σαν, καὶ ἄλλος ἄλλο τι. *literis consumserunt, ac si*
 τῶν ὅσοι λογικώτερον ἐπε- *qui illorum vitam in studiis*
 βίωσαν, παιδείας ἐρασαὶ *diligentius egissent, eruditio-*
 γεγονότες, σπουδαϊότερόν τι *nis amore inflammati, ali-*
 κα συνεγράψαντο, τῆτο μὲν *quid impensiore cura conscri-*
 τῆς σφῶν αὐτῶν πολυμα- *pserunt, partim quod multi-*
 θείας δαῖγμα ἐναργὲς τοῖς *plicis doctrinae suae certum*
 μετέπειτα καταλιπεῖν ἡμε- *aliquod posteris monumentum*
 ρέμενοι, τῆτο δὲ καὶ εὐ- *relinquere auerent, partim*
 κλειαν ἀείμνησον ἐκ τῶν *etiam immortalis memoriae*
 ἐντυγχανόντων κατεπώσαδαι *desiderio, quam apud lecto-*
 μνώμενοι. Ἐπεὶ δὲ ἐκ τῆς *res consequerentur. Quo-*
 τῶν τοσούτων ἐτῶν περιδρο- *niam vero per tot annorum*
 μῆς ἀπλετόν τι χεῖμα καὶ *curricula et res immensae*
 πραγμάτων ἐγίγνετο, καὶ *quotidie exoriebantur, et*
 λόγων ἐπλέκετο, ἐπ' ἀπει- *scripta contexebantur: hi-*
 ρόν τε καὶ ἀμέχανον ἢ τῆς *storiae conscriptio, semper la-*
 ἰστορίας εὐρένετο συμπλοκή. *tius sese propagans, infinita*
 Ἔδει δὲ ἐπιβρεπέτερον πρὸς *iam res erat, et quas*
 τὰ χεῖρω τὴν τῶν ἀνθρώ- *humani ingenii modum ex-*
 πων προαίρεσιν μετατιθε- *cederet. Enimvero aliter e-*
 δαι χρόνοις ὕστερον, καὶ ὀλι- *uenire non poterat, quin ho-*
 γώρως ἔχεν πρὸς τὰ καλὰ, *minum studia et voluntates*
 καὶ βραδυμώτερον διακεῖσθαι *posterioribus temporibus ad*
 πρὸς τὴν τῶν φθασάντων *deteriora se inclinarent, ho-*
 γενέσθαι κατὰληψιν, κατό- *nesta susque deque habe-*
 πιν γνομένης τῆς τῆ ἀλη- *rent, et ad cognoscendas*
 θείας ἐπιτεύξεως· ὥς ἐντεῦθεν *priorum seculorum res eua-*
 ἀδηλία σκιάζεσθαι τὴν τῆς ἰστο- *derent negligentiores, inue-*
 ρίας ἐθεύρεσιν, πῇ μὲν σπά- *stigatione veri semel negle-*
 νει βίβλων ἐπωφελῶν, πῇ δὲ *cta vel desperata, ita ut hi-*
storiae cognitio tenebris obuo-
luta, redderetur incerta, tum
propter utilium librorum ino-
peros

εὐς τὴν ἐκτάδην πολυλο-
 ραν δαιμανόντων καὶ κατορ-
 ωθέντων. Ὁ τῆς πορφύ-
 ρας ἀπόγονος Κωνσταντῖνος,
 ὁρδοδόξοτατος καὶ Χρι-
 στανικώτατος τῶν πώποτε
 βασιλευκότων ὁξυπέρε-
 ρον πρὸς τὴν τῶν καλῶν
 κατανόησιν διακείμενος, καὶ
 βραχέριον ἐσχηκὼς νοῦν, ἔ-
 ρεσε, βέλτιστον εἶναι καὶ
 ἰσχυρότερον, τῷ τε βίῳ
 ἡγεμονίᾳ, πρότερον μὲν
 ἡγεμονίᾳ διεγέρσει βιβλους,
 ἔπειτα ἄλλας, ἐξ ἀπάσης
 καὶ σαφὲς οἰκουμένης συλ-
 λέξαται, παντοδαπῆς καὶ
 θαυματοῦς ἐπιστήμης ἐγκύ-
 λιας. ἔπειτα τὸ τῆς πλα-
 τυπείας μέγεθος καὶ ἀ-
 νεικῶν, ἄλλως τε καὶ
 ἰσχυρὸν καὶ φοβερὸν φαι-
 νόμενον τοῖς πολλοῖς, δὲν
 ἡγεμονίᾳ καταμερίσαι τοῦτο εἰς
 λεπτομέρειαν, ἀνεπιφθόνως
 τε προθεῖναι κοινῇ τὴν ἐκ
 γένων ἀναφυομένην ὠφέ-
 λειαν· ὥς ἐκ μὲν τῆς ἐκ-
 λογῆς προσεκτικώτερος καὶ
 ὑπελεχέστερον κατεντυχά-
 σαι εἰς τοὺς τροφίμους τῶν
 λόγων, καὶ μονιμώτερον ἐν-
 τυπωθεῖν τοῦτο τῶν
 λόγων εὐφραδεῖαν, μεγα-

Tom. II.

riam, tum quia ad illa tot
 et tam immensa volumina
 vulgo homines ceu metu per-
 citi exprolescebant. Idcirco
 Constantinus Porphyrogene-
 tus, imperator omnium, qui
 unquam fuerunt, rectae fi-
 dei tenacissimus et christia-
 nissimus, ingenio praedi-
 tus ad rerum pulchrarum
 perceptionem acutissimo, ea
 denique praeftans intelligen-
 tia, ut facile quidvis ad ef-
 fectum perduceret, illud pri-
 mo fore optimum est ratus,
 et vulgo omnibus utile ac
 conducibile, ut libros, om-
 nis generis scientiarum do-
 ctrina varia refertos, undi-
 que ex orbis totius singulis
 partibus magna diligentia
 inquireret, atque in unum
 colligeret, deinde vastam il-
 lam scriptorum immensita-
 tem, quae lectores enecabat,
 (quum praesertim molesta
 plerisque omnibus et taedii
 plena ea res videretur,) in
 partes minutas putavit distri-
 buendam, et luculentam uti-
 litatem, quae poterat inde
 percipi, oculis hominum ex-
 ponere: adeo ut hoc delectu
 habito, maiore attentione et
 assiduitate eorum scriptorum
 lectioni, quae ingenia alunt,
 incumbere studiosi queant, et
 diuturniore eorum tractatio-
 ne facundiam orationis animo
 imprimere, et in ea informari.

K k

Λοφουὰς

Φυῖς τε καὶ εὐσηβόλας πρὸς τέτοις καταμερίσει αἰς ὑποθέσεις διαφόρας, τρεῖς ἐπὶ τοῖς πεντηκοντα ἀριθμὸν ἔσας, ἐν αἷς ἅπασα ἱστορικὴ μεγαλοφυΐα συγκελεῖται. Κοινὴ ἔστιν ὁδὸν τῶν ἐγκατεμένων, ὃ διαφεύξεταί τὴν τοιαύτην τῶν προθέσεων ἀπαρίθμησην, ὁδὸν τὸ παρῶπαν ἀφαιρεμένης τῆς τῷ λόγῳ ἀκαλυστίας τῇ διαμερεσει τῶν ἐνοιῶν, ἀλλὰ σύσσωμον σώξεσθαι καὶ ἐκάστη ὑποθέσει προσεξεμοζομένης τῆς τηλικαύτης ἢ συνόψεως, ἀληθέστερον δ' αἰετῶν, ἀκακώστεως. Ὡν κεφαλαιώδων ὑποθέσεων ἡ προκειμένη αὐτῇ καὶ ἐπιγραφομένη περὶ πρεσβευτῶν Ῥωμαίων πρὸς Ἑθνικῆς, τυγχάνει ἔσσι ἐβδόμη ἐπὶ τοῖς ἄκοσι, τῆς πρώτης τὸ ἐπώνυμον λαχέσης περὶ βασιλέων ἀναγορεύσεως. Ἐμφαίνει δὲ τῇ τὸ προοίμιον, τίνας οἱ λόγοι πατέρας κέκτηνται, καὶ ὅθεν ἀποκυίσκονται, ὥς ἂν μὴ ᾧσιν αἱ κεφαλαιώδεις ὑποθέσεις ἀκατονόμαστοι, καὶ μὴ γνήσιοι, ἀλλὰ νόθοι τε καὶ ψευδώνυμοι. Εἰσι δὲ ἐκ τῶν ὑποτεταγμένων χρονικῶν.

Hoc amplius imperator, magno sane et felici conatu, opus uniuersum in tractatus diuersos, numero tres et quinquaginta, censuit diuidendum: in quibus, et sub quorum titulis, quicquid habet historia maius et nobilius, inclusum continetur, neque inest quicquam historiae insertum, quod partitionem hanc in hosce tractatus effugerit. Neque uero propter diuersitatem sententiarum et argumentorum series ac dispositio operis totius ullo modo corrumpitur; verum seruat haec synopsis, uel ut verius dicam, haec rerum cognatarum in unum adunatio in singulorum corporum partibus concinnandis, unicuique tractatui conuenientem rationem. Horum porro tractatum, qui historiae summam complectuntur, praefens hic de legationibus Romanorum et aliarum gentium inscriptus, est vicesimus septimus: primo autem nomen inditum, de imperatorum renuntiatione. Declarat insuper hoc prooemium, quos patres et auctores quaeque scripta habeant, et quorum parta sint ingenii, ne tractatus hi summarii nominibus suis careant, et habeantur non pro legitimis, sed pro spuris, et pseudonymis. Sunt autem haec desumpta ex annualibus infra subiectis:

α'. Πί-

α'.	I.
Πέτρος Πατρικίε καὶ Μα- γίστη.	<i>Petri Patricii et Magi- stri.</i>
β'.	II.
Γεωργίου μοναχοῦ Χρο- νικῆς.	<i>Georgii Monachi Chronica historia.</i>
γ'.	III.
Ἰωάννη Ἀντιοχείως.	<i>Iohannis Antiocheni.</i>
δ'.	IV.
Διονυσίῳ Ἀλικαρναστέως Ῥωμαϊκῆς ἀρχαιολογίας.	<i>Dionysii Halicarnassaei an- tiquitatibus Romanis.</i>
ε'. ς'.	V. VI.
Πολυβίου Μεγαλοπολίτη, καὶ Ἀππιανῆ.	<i>Polybii Megalopolitani et Appiani.</i>
ζ'.	VII.
Ζωσίμου Ἀσκαλωνίτη.	<i>Zosimi Ascalonitae.</i>
η'.	VIII.
Ἰωσήφῳ Ἰεβδαϊκῆς ἀρχαιο- λογίας.	<i>Iosephi antiquitatibus In- daicis.</i>
θ'.	IX.
Διοδώρου Σικελιώτη.	<i>Diodori Siculi.</i>
ι'.	X.
Δίωνος Κοκκηϊανῆ.	<i>Dionis Cocceiani.</i>
ια'.	XI.
Προκοπίου Καισαρείως.	<i>Procopii Caesariensis.</i>
	Kk 2
	ιβ'.

ιβ.
Πρίσκου ῥήτορος.

XII.
Prisci Rhetoris.

ιγ.
Μάλχου Σοφιστοῦ.

XIII.
Malchi Sophistas.

ιδ.
Μενάνδρου Προτίκτορος.

XIV.
Menandri Protektoris.

ιε.
Θεοφυλάκτου ἀπὸ Ἐπαύ-
λων καὶ Ἀντγραφέως, τοῦ
Σιμακάτου.

XV.
*Theophylacti Simocatas Ep-
istolarum et Rescriptoris.*

ΕΚ ΤΩΝ
 ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΠΟΛΙΤΟΥ
 ΕΚΛΟΓΑΙ
 ΠΕΡΙ ΠΡΕΣΒΕΙΩΝ.
 Ε
 POLYBII MEGALOPOLITANI
 HISTORIIS
 EXCERPTA LEGATIONVM.

Α.

Ι.

Πῶς Ἱερώνυμος, ὁ βασι-
 λεὺς Συρακουσίων, τὸ μὲν διὰ
 τὴν αὐτῆ ἀβελίαν, τὸ δὲ ὑ-
 πὸ συμβέλαν κακῶν ἐπαρ-
 θεὶς, ἀδετήσας τὰς συντε-
 θεμένας συνθήκας Ἱερωνιτῶ
 παύσῃ πρὸς Ῥωμαίους, συμ-
 μαχίαν ἔθετο πρὸς Καρχη-
 δόνιους.

*Quomodo Hieronymus, rex
 Syracusiorum, partim pro-
 pria leuitate, partim suasu
 malorum consiliariorum, ru-
 pto foedere, quod fuit Hie-
 roni eius auo cum Romanis,
 societatem cum Carthaginien-
 sibus iunxerit.*

τι μετὰ τὴν ἐπιβου-
 λὴν τὴν κατὰ Ἱερωνύ-
 μω, τῷ βασιλεὺς
 Συρακουσίων, ἐνχα-
 ρήσαντος τῷ Θράσωνος, οἱ περὶ
 τοῦ Ζαΐππου καὶ Ἀνδρανόδωρον
 πέμψαι τὸν Ἱερώνυμον, εὐθέως

ost coniurationem
 in caput Hierony-
 mi regis Syra-
 cusiarum factam,
 Thrasone de me-
 dio sublato, Zoippus et An-
 dranodorus Hieronymo sunt
 auctores, vt legatos e vesti-

K k 3

πρεσβευ-

προσβουτὰς πρὸς τὸν Ἀννίβαν πέμψαι. προχειρισάμενος δὲ Πολύκλειτον Κυρηναῖον, καὶ Φιλόδημον τὸν Ἀργεῖον, τάς τε μὲν εἰς Ἰταλίαν ἀπέστειλε, δὲς ἐντολὰς λαλεῖν ὑπὲρ κοινοπραγίας τοῖς Καρχηδονίοις· ἅμα δὲ καὶ τὰς ἀδελφὰς εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀπέπεμπεν. Ἀννίβας δὲ τὰς περὶ Πολύκλειτον καὶ Φιλόδημον ἀποδεξιόμενος Φιλανδρώπως, καὶ πολλὰς ἐλπίδας ὑπογράφας τῷ μερικῷ Ἰερωνύμῳ, σπευδὴ πάλιν ἀπέπεμπε τὰς πρέσβεις, σὺν δὲ τέτοις Ἀννίβαν τὸν Καρχηδόνιον, ὅντα τότε τριήραρχον, καὶ τὰς Συρακούσας, Ἱπποκράτη καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὸν νεώταρον Ἐπικύδη. Συνέβαινε δὲ, τὰς τε ἀνδράς καὶ πλείω χρόνον ἤδη στρατεύεσθαι μετ' Ἀννίβαν, πολιτευομένους παρὰ Καρχηδονίους, διὰ τὸ φεύγειν αὐτῶν τὸν πάππον ἐκ Συρακουσῶν, δόξαντα προσσηνοχέειν τὰς χεῖρας ἐνὶ τῶν Ἀγαθηκλέους υἱῶν, Ἀγαθάρχω. Παραγενομένων δὲ τούτων εἰς τὰς Συρακούσας, καὶ τῶν μὲν περὶ Πολύκλειτον ἀποπροσβουσαντων, τῷ δὲ Καρχηδονίᾳ διαλεχθέντος κατὰ τὰς ὑπ' Ἀννίβαν δεδομένας ἐντολὰς, εὐθέως ἕτοιμος ἦν κοινωνεῖν Καρχηδονίοις τῶν πραγμάτων. καὶ τὸν τε παραγεγονότα πρὸς αὐτὸν Ἀννίβαν, εἶπεν, δεῖν πορεύεσθαι κατὰ τάχος εἰς τὴν Καρχηδόνα, καὶ παρ' αὐτῷ συμπέμπειν ἐπηγγέλματο τὰς διαλεχθεμένους τοῖς Καρχηδονίοις. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῷ

gio ad Hannibalem missi, qui, delectis ad id munus Polycleto Cyrenensi et Philodemo Argivo, hos in Italiam proficisci iubet, datque eis mandata, ut de societate in eunda verba cum Carthaginensibus faciant: simul vero fratres misit Alexandriam. Hannibal Polycletum et Philodemum humaniter excipit, adolescentique Hieronymo spes praeclaras ostendit, et statim legatos dimittit, cumque his Hannibalem Carthaginensem, triremium tunc praefectum, et una cum superioribus viros Syracusios, Hippocratem atque Epicydem, fratrem illius natu minorem. Multos iam annos hi fratres Hannibali militabant, ut qui lares Carthagini haberent, postquam eorum avus, quod diceretur uni e filiis Agathoclis Agatharcho manus intulisse, patrum Syracusarum solum vertere fuerat coactus. Hi igitur cum Syracusas venissent, et legationem Polycletus ac Philodemus renuntiasent, mandata item, quae ab Hannibale acceperat, Carthaginensis exposuisset: nulla per regem mora fuit, quominus societatem cum Carthaginensibus statim iungeret. Placuit vero illi, ut Hannibal, qui missus ad se fuerat, Carthaginem celeriter proficisceretur, quo et ipse suos missurum se recepit, de communi re cum Carthaginensibus collocuturos. Eodem tempore praetor Romanus cuius Sicilia prouincia erat, cer-

τον

τον ὁ τεταγμένος ἐπὶ Λιλυβαίου στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων, ταῦτα πυνθανόμενος, ἐπεμψεν πρὸς Ἱερώνυμον πρέσβεις, τὰς ἀνανασσαμένους τὰς πρὸς τὰς προγόνους αὐτῷ συντεθειμένας συνθήκας. Ὁ δὲ Ἱερώνυμος, ἥτε ἐν μίσει ὄντων τῶν πρεσβευτῶν, ἔφη, συλλυπεῖσθαι τοῖς Ῥωμαίοις, ὅτι κακοὶ κακῶς ἐν ταῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν μάχαις ἀπολαύσιν ὑπὸ Καρχηδονίων. τῶν δὲ καταπλεγέντων τὴν ἀπορίαν, ὅμως δὲ προσκυθόμενον, τίς λέγει ταῦτα περὶ αὐτῶν; ἔδειξε τὰς Καρχηδονίους παρόντας, καὶ τέττας ἐκέλευσε διαλέγεσθαι, ἐπιτυχάνεσι ψευδομένοι τῶν δὲ φησάντων, ἑκάστῳ εἶναι σφίσι, περὶ τῶν τοῖς πλεμίοις, παρακαλέντων δὲ, μηδὲν ποιεῖν παρὰ τὰς συνθήκας, ὅτι τῷτο καὶ δίκαιόν ἐστι καὶ συμφέρον αὐτῷ μάλισ' ἐκείνῳ· περὶ μὲν τέτων, ἔφη, βελαυσάμενος αὐτοῖς πάλιν διασαφῆσεν. ἔπειτα δὲ, πῶς πρὸ τῆς τελευταίας τῆς πάππης πλευσάντας ὥς τῷ Παχύνῳ πενήτηντα ναυσί, πάλιν ἀνακαμψαίεν; Συμβεβήκει δὲ, Ῥωμαίους, βραχεῖ χρόνῳ πρότερον ἀκύνοντας, Ἱέρωνα μεταβλαχέναι, καὶ δὴ ἀγωνιάσαντας, μὴ τι νωτερίσασιν οἱ ἐν ταῖς Συρακούσαις, καταφρονήσαντας τῆς τῷ καταλειμμένη παιδὸς ἡλικίας, πεποιθῆσθαι τὸν ἐπίπλυν, πυνθάνεσθαι δὲ τὸν Ἱέρωνα ζῆν, αὐθις εἰς τὸ Λιλύβαιον ἀναδραμεῖν. Διὸ καὶ τότε παρομολογόντων,

tior factus de iis, quae Syracusanus rex parabat, legatos ad eum misit, renouandi foederis causa, quod cum eius maioribus fuerat factum. Hieronymus, qui praesentem legationem odio habebat, ego, inquit, vicem vestram, Romani, doleo, quod mali male a Carthaginensibus caesi in praeliis per Italiam habitis perieritis. Hominis importunitatem stupere legati; quare tamen, quo auctore haec diceret, ille, Carthaginensibus qui aderant ostensis, isti, ait, mendacii vobis sunt arguendi, si quid forte praeter verum narrarunt. quum dicerent legati, non solere Romanos fidem hostibus habere, ipsum vero monerent, ne fidem mutaret, id enim et aequum esse, et rebus maxime illius expedire: Ego vero, rex inquit, super hoc deliberatione habita, quod statuero, faciam vos ut sciatis. Pergit deinde illos interrogare, qui factum esset, quod, quum ante obitum aui sui quinquaginta navium classe Pachynum vsque accessissent, cursum inde retro flexissent? Acciderat nempe aliquanto prius, ut Romani audito, Hieronem facto esse functum, anxii, ne quid ex contemptu aetatis relictii pueri rerum nouarum moueretur Syracusis, Pachynum vsque nauigarent, sed mox, ubi viuere adhuc Hieronem accepissent, Lilybaeum extemplo redirent. Tunc igitur quum facti essent ingenuae,

πεποιῆσθαι μὲν τὸν ἐπίπλυν, θέλοντας ἐφελδεύεσθαι τῇ νεότητι τῇ ἐκείνῃ καὶ συνδιαφυλάξαι τὴν ἀρχὴν αὐτῶ, προσπεσόντος δὲ, ἦν τὸν πάππον, ἀποπλευσάμενον καλὴν· βοηθόντων δὲ τούτων πάλιν ὑπολαβόντων τὸ μεράκιον, Ἐάσατε τοῖνυν, ἔφη, καὶ μὲ νῦν, ἄνδρες Ῥωμαῖοι, διαφυλάξαι τὴν ἀρχὴν, καλινδρομήσαντα πρὸς τὰς Καρχηδονίων ἐλπίδας. εἰ δὲ Ῥωμαῖοι, συνέντες τὴν ἐρμὴν αὐτῶ, τότε μὲν καταστωπῆσαντες ἐπανήλθον, καὶ διασάφον τὰ λεγόμενα τῷ πέμψαντι· τὸ δὲ λοιπὸν ἤδη προσῆχον, καὶ παρεφύλαττον ὡς πολέμιον. Τερώννυμος δὲ προχειρισάμενος Ἀγάθαρχον καὶ Ὀνησιγένην καὶ Ἱπποθένην πέμπει μετ' Ἀννίβη πρὸς Καρχηδονίους, διὰς ἐντολὰς ἐπὶ τοῖςδε ποιῆσθαι τὰς συνθήκας· Ἐφ' ᾧ Καρχηδονίους βοηθεῖν καὶ πεζικαῖς καὶ ναυτικαῖς δυνάμεσι, καὶ συνεκβαλόντας Ῥωμαῖους ἐκ Σικελίας, ἕτω διελέσθαι τὰ κατὰ τὴν νῆσον, ὥστε τῆς ἐκατέρων ἐπαρχίας ἕρον ἓνα τὸν Ἱμέραν ποταμόν, ὃς μάλιστα πᾶς διχῶς διαμερῆ τὴν ὅλην Σικελίαν. Οὗτοι μὲν ἂν ἀφαιρόμενοι πρὸς Καρχηδονίους διαλέγοντο παρ' ἐκείνων, καὶ ταῦτ' ἔπραττον, εἰς πᾶν ἁπλοῖαν συγκαταβαίνοντων τῶν Καρχηδονίων. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἱπποκράτην, λαμβάνοντας εἰς τὰς χεῖρας τὸ μεράκιον, τὰς μὲν ἀρχὰς ἐψυχαγωγῶν,

eo se quidem classem appulisse, idque eo animo, ut iuventuti illius adessent, parati ad omne auxilium, quo regnum illi suum communi opera conservarent, simul vero fuisse nuntiatum, vivere ipsius avum, pedem retulisse: haec, inquam, quum dixissent legati, subiicit adolescens: nunc quoque, inquit, finite me, Romani, postquam mutata velificatione ad spes Carthaginiensium me denuo contuli, meum mihi conservare imperium. Romani cognita inclinatione animi illius, nulla tum voce edita, discesserunt, et rem omnem ei, a quo missi fuerant, significarunt. atque ex illo ipsum observare, sibi quoque ab eo ut certo hoste cauere coeperunt. Hieronymus legatos cum Hannibale ad Carthaginienses proficisci iubet, Agatharchum, Onesigenem, et Hippothemen, praecepit his, foedus istis conditionibus facerent: Carthaginienses ut terrestribus maritimisque copiis operam sibi ferrent: ubi Romani communi opera expulissent Siciliam, insulam ita dividerent, ut Himera fluvius, qui mediam fere universam Siciliam dividit, utriusque populi praeiunctum esset terminus. Vbi appulerunt legati, agunt de hisce rebus cum Carthaginiensibus: quibus paratis quasunque conditiones probare, negotium conficiunt. Interea Hippocrates atque Epicycles in animum adolescentis se infi-

ἐξηγά-

γύμνοιο τὰς ἐν Ἰταλίᾳ πο-
 τις Ἀννίβη καὶ παρατάξεις
 μάχας· μετὰ δὲ ταῦτα Φά-
 ντας, μηδενὶ καθήκειν μάλ-
 τῇν ἀπάντων Σικελιωτῶν
 εἶναι, ὡς ἐκείνῳ, πρῶτον μὲν
 τὸ τῆς Πύρρῃ θυγατρὸς υἱὸν
 ἢ Νηρηίδος, ὃν μόνον κατὰ
 αἰῶνας καὶ κατ' εὐνοίαν Σι-
 κελιωτῶν πάντας εὐδόκησαν σφῶν
 ὡν ἡγεμόνα εἶναι καὶ βασι-
 ν, δευτέρου δὲ κατὰ τὴν Ἰέ-
 ρος τῷ πάππῳ δυναστείαν· καὶ
 αὐτοὶ ἐπὶ τοσούτων ἐξωμίλησαν
 μεράκιον, ὥστε καθέλεν μη-
 δὲ προσέχειν τῶν ἄλλων, διὰ
 καὶ φύσει μὲν ἀκατάστατον
 ἔρχεται, ὅτι δὲ μᾶλλον ὑπ'
 ὧν τότε μεταωμιθέν. Ἀν-
 ν τῶν περὶ Ἀγάθαρχον ἐν τῇ
 ἐρχομένῃ τὰ προειρημένα δια-
 πτυγμάνων, ἐπιπέμπει πρε-
 σβυτάς, τὴν μὲν τῆς Σικελίας
 καὶ Φάσκων αὐτῷ καθήκειν
 ἔσσαν, ἀξίων δὲ Καρχηδονίας
 ἢ βαρθεῖν περὶ Σικελίας, αὐ-
 τὸ δὲ Καρχηδονίοις ὑπὸ πρὸς ἡμῶν
 ἐπαρκεῖν εἰς τὰς κατὰ τὴν
 αἰῶνα πράξεις. Τὴν μὲν ἔν
 ἡν ἀκαταστάσιον καὶ μανίαν
 λῶς συνθεωρούμενοι Καρχηδό-
 νι τῷ μεράκι, νομίζοντας δὲ,
 τὰ πολλὰς τρόπῳ συμφέρειν
 ἵσιν τὸ μὴ προσέσθαι τὰ κατὰ
 τὴν Σικελίαν· ἐκείνῳ μὲν ἄ-
 ρστα συγκατένευον, αὐτοὶ δὲ
 ἢ πρότερον ἤδη παρασκευα-
 μένοι ναῦς καὶ στρατιώτας,
 ἵκντο πρὸς τὸ διαβιβάξαι
 τὰς δυνάμεις εἰς τὴν Σικελίαν.
 ὁ δὲ Ῥωμαῖοι, ταῦτα πυνθα-

nuare: quem initio narrationi-
 bus oblectabant, cum illi expo-
 nerent, quomodo in Italiam
 Hannibal venisset, quas ibi pu-
 gnas signis collatis edidisset.
 Postea vero huiusmodi sermo-
 nes apud illum coeperunt habe-
 re: nemini adeo sicut ipsi imperium
 vniuersae Siciliae conuenire,
 primo quia Nereide Pyrrhi filia sit genitus, quem
 solum omnes Siculi et certo
 consilio et ob beneuolentiam
 ducem ac regem habere confen-
 serint, deinde propter Hieronis
 aui ipsius dominatum. Ac tan-
 dem ita adolescentem hoc ge-
 nus fabulis isti ceperunt, vt ce-
 terorum omnium nullam omni-
 no rationem haberet. Nam et
 natura sua leuis erat, et multo
 etiam magis tunc isti animum
 illius vana spe inflauerant. Igi-
 tur cum maxime ea, quae dixi-
 mus, Carthagine agerentur ab
 Agatharcho, legationem aliam
 mittit, qua vniuersum Siciliae
 imperium ad se spectare dice-
 bat, aequum etiam censebat, vt
 sibi in dominatu Siciliae paran-
 do opem ferrent Carthaginien-
 ses: quum vicissim ipse promit-
 teret, se illis auxiliaturum ad ea
 perficienda, quae in Italia gere-
 bant. Non fugit Carthaginien-
 ses, quanta huius adolescentis
 in omnibus rebus esset incon-
 stantia, quis furor; sed qui
 multis nominibus sua putarent
 interesse, ne res Siciliae negli-
 gerent, regi quidem omnia con-
 cedunt; at ipsi, quod iam ante
 instituerant, nauibus militibus-
 que praeparatis, de transportan-
 dis in eam insulam copiis cogi-

παυθεὶς μὲν τὸν ἐπίπλυν, θέλοντας ἐφάρευνται τῇ νεότητι τῇ ἐκείνῃ καὶ συνδιαφυλάξαι τὴν ἀρχὴν αὐτῷ, προσπεσόντες δὲ, ζῆν τὸν πάππον, ἀποπλευσάμενον· ἐφ' ὅντων δὲ τέτων πάλιν ὑπολαβὼν τὸ μεράκιον, Ἐάστατε τοῖνυν, ἔφη, καὶ μὲν νῦν, ἄνδρες Ῥωμαῖοι, διαφυλάξαι τὴν ἀρχὴν, καλινδραμῆσαντα πρὸς τὰς Καρχηδονίων ἐλπίδας. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, συνέντες τὴν ἐρμην αὐτῆς, τότε μὲν κατασιμπήσαντας ἐκωνήσαν, καὶ διασέφον τὰ λεγόμενα τῷ πέμψαντι· τὸ δὲ λοιπὸν ἤδη προσείχον, καὶ παραφύλαττον ὡς πολέμιον. Ἰερώνυμος δὲ προχειρσάμενος Ἀγάθαρχον καὶ Ὀνησιγένη καὶ Ἱπποθένη πέμψαι μετ' Ἀννίβη πρὸς Καρχηδονίους, ὃς ἐντολὰς ἐπὶ ταῖς δὲ ποιῆσαι τὰς συνθήκας· Ἐφ' ᾧ Καρχηδονίους βοηθεῖν καὶ πεζικαῖς καὶ ναυτικαῖς ἀνάμεσι, καὶ συνεκβαλόντα Ῥωμαῖους ἐκ Σικελίας, ἔτω διελέσθαι τὰ κατὰ τὴν νῆσον, ὥστε τῆς ἐκατέρων ἐπικρατίας ὅρον εἶναι τὸν Ἱμέραν ποταμόν, ὃς μάλιστα πως διχαῖ διαιρεῖ τὴν ὅλην Σικελίαν. Οὗτοι μὲν ἄν ἀφικόμενοι πρὸς Καρχηδονίους διαλέγοντο περὶ τούτων, καὶ ταῦτ' ἐπραττον, εἰς πᾶν ἀτοίμας συγκαταβαίνοντων τῶν Καρχηδονίων. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἱπποκράτην, λαμβάνοντες εἰς τὰς χεῖρας τὸ μεράκιον, τὰς μὲν ἀρχαῖς ἐψυχαγωγῶν,

eo se quidem classem appellisse, idque eo animo, ut inuentuti illius adessent, parati ad omne auxilium, quo regnum illi suum communi opera conferuarent, simul vero fuisset nuntiatum, viuere ipsius auum, pedem retulisse: haec, inquam, quum dixissent legati, subiicit adolescens: nunc quoque, inquit, finite me, Romani, postquam mutata velificatione ad spes Carthaginiensium me denuo contuli, meum mihi conferuare imperium, Romani cognita inclinatione animi illius, nulla tum voce edita, discefferunt, et rem omnem ei, a quo missi fuerant, significarunt. atque ex illo ipsum obseruare, sibi que ab eo ut certo hoste canere coeperunt. Hieronymus legatos cum Hannibale ad Carthaginienses proficisci iubet, Agatharchum, Onesigenem, et Hippothemen, praecepit his, foedus ista conditionibus facerent: Carthaginienses ut terrestribus maritimisque copiis opem sibi ferrent: ubi Romanas communi opera expulissent Sicilia, insulam ita diuiderent, ut Himera fluius, qui mediam fere uniuersam Siciliam diuidit, utriusque populi prouinciarum esset terminus. Vbi apulerunt legati, agunt de hisce rebus cum Carthaginiensibus: quibus paratis quascunque condiciones probare, negotium conficiunt. Interea Hippocrates atque Epicycles in animum adolescentis se in-

ἐξηγά-

ἀεγγύμενοι τὰς ἐν Ἰταλίᾳ πο-
 ρείας Ἀννίβη καὶ παρατάξεις
 καὶ μάχας· μετὰ δὲ ταῦτα Φά-
 σκοντας, μὴδὲν καθήκειν μάλ-
 λον τὴν ἀπάντων Σικελιωτῶν
 ἀρχὴν, ὡς ἐκείνῳ, πρῶτον μὲν
 διὰ τὸ τῆς Πύρρῃ θυγατρὸς υἱὸν
 εἶναι Νηρηίδος, ὃν μόνον κατὰ
 προέφασιν καὶ κατ' εὐνοίαν Σι-
 κελιωτῶν πάντας εὐδόκησαν σφῶν
 αὐτῶν ἡγεμόνα εἶναι καὶ βασι-
 λεία, δεύτερον δὲ κατὰ τὴν Ἰε-
 ρωνος τῷ πάππῳ δυναστείαν· καὶ
 τέλος ἐπὶ τοῦτον ἐξωμίλησαν
 τὸ μειράκιον, ὥς καθέλεν μὴ-
 δὲν προσέχειν τῶν ἄλλων, διὰ
 τὸ καὶ φύσει μὲν ἀκατάστατον
 ὑπάρχειν, ἔτι δὲ μάλλον ὑπ'
 ἐκείνῳ τότε μετεωρισθέν. Ἀκ-
 μὴν τῶν παρ' Ἀγαθάρχον ἐν τῇ
 Καρχηδόνι τὰ προειρημένα δια-
 πραττομένων, ἐπιπέμπει πρε-
 σβευτὰς, τὴν μὲν τῆς Σικελίας
 ἀρχὴν Φάσκων αὐτῷ καθήκειν
 ἅπασαν, αἰετῶν δὲ Καρχηδονίως
 μὲν βοηθεῖν παρὶ Σικελίας, αὐ-
 τὸς δὲ Καρχηδονίως ὑπὸ ἡγεμό-
 νος ἐπαρκεῖν εἰς τὰς κατὰ τὴν
 Ἰταλίαν πράξεις. Τὴν μὲν ἔν-
 ὃλην ἀκαταστάσιον καὶ μανίαν
 καλῶς συνθεωρούμενοι Καρχηδό-
 νιοι τῷ μειράκιῳ, νομίζοντας δὲ,
 κατὰ πολλὰς τρόπους συμφέρειν
 σφίσι τὸ μὴ προέσθαι τὰ κατὰ
 τὴν Σικελίαν· ἐκείνῳ μὲν ἅ-
 παντα συγκατένευον, αὐτοὶ δὲ
 καὶ πρότερον ἤδη παρασκευα-
 σάμενοι ναῦς καὶ στρατιώτας,
 ἐγίνοντο πρὸς τὸ διαβιβάζειν
 τὰς δυνάμεις εἰς τὴν Σικελίαν.
 Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, ταῦτα πυνθα-

nuare: quem initio narrationi-
 bus oblectabant, cum illi expo-
 nerent, quomodo in Italiam
 Hannibal venisset, quas ibi pu-
 gnas signis collatis edidisset.
 Postea vero huiusmodi sermo-
 nes apud illum coeperunt habe-
 re: nemini adeo sicut ipsi imperium
 vniuersae Siciliae conuenire,
 primo quia Nereide Pyrrhi filia sit genitus, quem
 solum omnes Siculi et certo
 consilio et ob beneuolentiam
 ducem ac regem habere confen-
 ferint, deinde propter Hieronis
 aui ipsius dominatum. Ac tan-
 dem ita adolescentem hoc ge-
 nus fabulis isti ceperunt, vt ce-
 terorum omnium nullam omni-
 no rationem haberet. Nam et
 natura sua leuis erat, et multo
 etiam magis tunc isti animum
 illius vana spe inflauerant. Igi-
 tur cum maxime ea, quae dixi-
 mus, Carthagine agerentur ab
 Agatharcho, legationem aliam
 mittit, qua vniuersum Siciliae
 imperium ad se spectare dice-
 bat, aequum etiam censebat, vt
 sibi in dominatu Siciliae paran-
 do opem ferrent Carthaginien-
 ses: quum vicissim ipse promit-
 teret, se illis auxiliaturum ad ea
 perficienda, quae in Italia gere-
 bant. Non fugit Carthaginien-
 ses, quanta huius adolescentis
 in omnibus rebus esset incon-
 stantia, quis furor; sed qui
 multis nominibus sua putarent
 interesse, ne res Siciliae negli-
 gerent, regi quidem omnia con-
 cedunt; at ipsi, quod iam ante
 instituerant, nauibus militibus-
 que praeparatis, de transportan-
 dis in eam insulam copiis cogi-

Γ.

Πῶς Ἀτταλος ὁ βασι-
λεὺς, μετὰ τὴν πρὸς Φίλιπ-
πον ναυμαχίαν Ἀθήνας ἐλ-
θὼν, εἰς τὸν κατὰ Φιλίππου
πόλεμον Ἀθηναίους ἐνῆγε.

Ὅσας τιμὰς ὁ τῶν Ἀθηναί-
ων δῆμος Ἀττάλῳ ἐψηφίσατο.

Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἐξ-
έπεμπε πρεσβευτὰς πρὸς
Ἀτταλον τὸν βασιλέα, τὰς αἶμα
μὲν εὐχαριστήσοντας ἐπὶ τοῖς γε-
γονόσι, αἶμα δὲ παρακαλέσοντας
αὐτὸν ἐλθεῖν Ἀθήνας, χάριν τῇ
συνδιαλαβῇ περὶ τῶν ἐνεστώτων.
ὁ δὲ βασιλεὺς μετὰ τινὰς ἡμέ-
ρας πυθόμενος, καταπεπλευσέ-
ναι Ῥωμαίων πρεσβευτὰς εἰς τὸν
Πειραιᾶ, καὶ νομίσων, ἀναγκαῖον
εἶναι τὸ συμμεῖλαι τούτοις, ἀνέχθη
κατὰ σπουδήν. Ὁ δὲ τῶν Ἀθη-
ναίων δῆμος, γνὼς τὴν παρουσίαν
αὐτῷ, μεγαλομερῶς ἐψηφίσατο
περὶ τῆς ἀπαντήσεως, καὶ τῆς
ὅλης ἀποδοχῆς τῇ βασιλείᾳ.
Ἀτταλος δὲ καταπλεύσας εἰς
τὸν Πειραιᾶ, τὴν μὲν πρώτην
ἡμέραν ἐχρημάτισε τοῖς ἐκ τῆς
Ῥώμης πρεσβευταῖς· Ἰστωρῶν δ'
αὐτὸς καὶ τῆς προγεγενημένης
καινοπραγίας μνημονεύοντας, καὶ
πρὸς τὸν κατὰ τῷ Φιλίππῳ πόλε-
μον ἐτοίμους ἔντας, περιχαρὲς ἦν.
τῇ δὲ ἐπαύριον αἶμα τοῖς Ῥω-
μαίοις καὶ τοῖς τῶν Ἀθηναίων
ἐρχουσιν ἀνέβαιναν εἰς αὐτοὺς μετὰ
μεγάλῃς προστάσις. εἰ γὰρ μόνον
οἱ τὰς ἀρχὰς ἔχοντες, μετὰ τῶν

ΠΙ.

Quomodo Attalus post prae-
lium navale cum Philippo ha-
bitum Athenas venerit, et po-
pulo Atheniensium persuaferit,
ut societatem belli contra Phi-
lippum inirent.

Quos honores populus Athe-
niensium Attalo decreverit.

Missi sunt a populo Athe-
nienſi ad regem Atta-
lum legati, partim ob ea
quae gesta fuerant gratulatu-
ri, partim ab eo petaturi, vt
ad deliberandum in commu-
ne de iis, quae instabant,
Athenas vellet venire. Rex
vbi post paucos dies cognou-
iſſet, Romanorum lega-
tos in Piraeum appuliſſe,
exiſtimans ſibi illis conuen-
tis opus, celeriter eo eſt pro-
fectus. Populus Athenien-
ſium, cognito eius aduentu,
de procedendo obuiam regi
et tota ratione eius excipi-
endi magnifice decernit. At-
talus qua primum die navim
ad Piraeum applicuit, cum
Romanorum legatis collo-
quium habuit, quumque in-
ieſta ab iis fuiſſet mentio
priſtinae ſocietatis, et ad bel-
lum contra Philippum para-
tum animum oſtendiſſent, o-
uare laetitia Attalus. Poſtri-
die eius diei vna cum Ro-
manis et Athenienſium ma-
giſtratibus magno comitatu
in urbem Athenas aſcendit.
non enim magiſtratus ſolum-
modo aut ſacerdotes, ſed et
ſαπρών,

EXCERPTAE LEGATIONES.

525

ἱερῶν, ἀλλὰ καὶ πάντας οἱ πολ-
 ῖται κατὰ τέκνων καὶ γυναι-
 κῶν ἀπῆλθον αὐτοῖς. ὥς δὲ
 συνέμειξαν, τοιαύτη παρὰ τῶν
 πολεμῶν ἐγένετο κατὰ τὴν ἀπ-
 ἀντησιν Φιλανθρωπία πρὸς τοὺς
 Ῥωμαίους καὶ ἔτι μᾶλλον πρὸς
 τὸν Ἀτταλὸν, ὥς δ' ὑπερβο-
 λὴν μὴ καταλιπεῖν. ἔπει δ'
 εἰσῆς κατὰ τὸ Δίπυλον, ἐξ
 ἀκατέρω τῷ μέρους παρέστησαν
 αἱ ἱερεῖαι καὶ αἱ ἱερεῖς. μα-
 τὰ δὲ ταῦτα πάντας μὲν τὰς
 ναὺς ἀνέβησαν, ἐπὶ δὲ πᾶσι
 δῶματα τοῖς βωμοῖς παρατή-
 σαντες, ἤξιωσαν αὐτὸν ὕσταται.
 Τὸ δὲ τελευταῖον ἐψηφίσαντο
 τιμὰς τηλικαύτας, ἡλικίας ὅδε-
 υι ταχέως τῶν πρότερον εἰς
 αὐτὰς εὐεργετῶν γεγονότων.
 πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ Φυ-
 λῶν ἐπὶ νῦν μὲν ἐποίησαν Ἀτ-
 τάλῳ, καὶ κατένειμαν αὐτὸν
 εἰς τὰς Ἐκκλησίας τῶν ἀρχη-
 γητῶν. Μετὰ δὲ ταῦτα συ-
 σπυγνόντες ἐκκλησίαν, ἐκάλεον
 τὸν προειρημένον. παρατεμένους
 δὲ καὶ Φασκόντας, εἶναι Φορ-
 τιπὸν, τὸ κατὰ πρόσωπον
 ἐπικαθήμενον διαπορεύεσθαι τὰς
 εὐεργεσίας τὰς αὐτῷ τοῖς εὖ
 πεποιθόσι, τῆς εἰσόδου παρῆ-
 κα γράψαντα δ' αὐτὸν ἤξιον
 ἀποδύσαι, περὶ ὧν ὑπολαμβάνου-
 ναι συμφέρεται πρὸς τὰς ἐνε-
 στώσας καιρῶς. τῷ δὲ πεισθέν-
 τος καὶ γράψαντος, εἰσήνεγκαν
 τὴν ἐπιστολὴν οἱ πρεσβυ-
 ται. Ἦν δὲ τὰ καὶ παλαιὰ τῶν
 γεγραμμένων· ἀνάμνησις τῶν
 προτέρων ἐξ αὐτῶν γεγονότων

ciues omnes cum liberis et con-
 iugibus obuiam ei prodierunt.
 qui postquam venientibus iun-
 cti sunt, tanta in eo occurfu hu-
 manitatis ac beneuolentiae
 cum erga Romanos, tum et mul-
 to quidem magis erga Attalum
 indicia sunt praestita, vt nihil
 posset amplius. vbi Dipylum
 Attalus est ingressus, vtriusque
 generis sacerdotes ad dextram
 sinistramque illi adfiterunt. o-
 mnia dein templa illi patuerunt,
 omnibus aris paratae victimae
 adstabant, aequum censentibus
 Atheniensibus, vt sacra vbique
 faceret. postremo tantos ei ho-
 nores decreuerunt, quantos ne-
 mini vmquam temere ex omni-
 bus, quos ante hanc memoriam
 bene de se meritos agnouerunt.
 Vt cetera missa faciam, etiam
 tribum vnam de nomine Attali
 nuncuparunt, et inter illos ge-
 neris sui auctores, a quibus suas
 tribus appellarunt, huius quo-
 que nomen consecrarunt. De-
 inde populo in concionem con-
 gregato, eo regem vocarunt:
 qui tamen venire superfedit, ea
 excusatione vsus, quod diceret,
 rem fore illiberalem ac sibi mo-
 lestam, si ipse incoram prodiret,
 ac sua ipse beneficia in os illis
 commemoraret, qui acceperant.
 Rogarunt igitur, vt breui scri-
 pto illa complecteretur, de qui-
 bus pro rerum praesentium sta-
 tu tractandum in concione ex-
 istimaret. quod cum rex factu-
 rum se recepisset, atque adeo
 fecisset, principes Athenien-
 sium ipsius epistolam ad popu-
 lum detulerunt. Capita eius
 scriptionis erant haec: comme-

εὐεργε-

Γ.

Πῶς Ἀτταλος ὁ βασι-
λεὺς, μετὰ τὴν πρὸς Φίλιπ-
πον ναυμαχίαν Ἀθήνας ἐλ-
θὼν, εἰς τὸν κατὰ Φιλίππου
πόλεμον Ἀθηναίους ἐνῆγε.

Ὅσας τιμὰς ὁ τῶν Ἀθηναί-
ων δῆμος Ἀττάλῳ ἐψηφίσατο.

ΠΙ.

Quomodo Attalus post prae-
lium navale cum Philippo ha-
bitum Athenas venerit, et po-
pulo Atheniensium persuaserit,
ut societatem belli contra Phi-
lippum inirent.

Quos honores populus Athe-
niensium Attalo decreverit.

Οτι τῶν Ἀθηναίων δῆμος ἐξ-
έπαμπε πρὸς βασιλέα, τὰς αἶμα
μὲν εὐχαριστήσοντας ἐπὶ τοῖς γε-
γονόσι, αἶμα δὲ παρακαλέσοντας
αὐτὸν ἐλθεῖν Ἀθήνας, χάριν τῇ
συνδιαλαβῇ περὶ τῶν ἀνεσώτων.
ὁ δὲ βασιλεὺς μετὰ τινὰς ἡμέ-
ρας τυθόμενος, καταπεπλευσέ-
ναι Ῥωμαίων πρὸς βασιλέα εἰς τὸν
Πειραιᾶ, καὶ νομίζων, ἀναγκαῖον
εἶναι τὸ συμμῆξαι τούτοις, ἀνέχθη
κατὰ σκεδὴν. Ὁ δὲ τῶν Ἀθη-
ναίων δῆμος, γνὼς τὴν παρουσίαν
αὐτοῦ, μεγαλομερῶς ἐψηφίσατο
περὶ τῆς ἀπαντήσεως, καὶ τῆς
ὅλης ἀποδοχῆς τῇ βασιλείᾳ.
Ἀτταλος δὲ καταπλεύσας εἰς
τὸν Πειραιᾶ, τὴν μὲν πρώτην
ἡμέραν ἐχρημάτισε τοῖς ἐκ τῆς
Ῥώμης πρὸς βασιλέα Ἰστωρῶν δ'
αὐτὸς καὶ τῆς προγεγενημένης
καινοπραγίας μνημονεύοντας, καὶ
πρὸς τὸν κατὰ τὴν Φιλίππου πόλε-
μον ἐτοίμους ὄντας, περιχαρὲς ἦν.
τῇ δὲ ἐπαύριον αἶμα τοῖς Ῥω-
μαίοις καὶ τοῖς τῶν Ἀθηναίων
ἐρχομένοις ἀνέβαιναν εἰς ἄστυ μετὰ
μεγάλῃς προστάσις. ὁ γὰρ μόνον
οἱ τὰς ἀρχὰς ἔχοντες, μετὰ τῶν

Missi sunt a populo Athe-
nienfi ad regem Atta-
lum legati, partim ob ea
quae gesta fuerant gratulatu-
ri, partim ab eo petituri, ut
ad deliberandum in commu-
ne de iis, quae instabant,
Athenas vellet venire. Rex
ubi post paucos dies cognov-
isset, Romanorum lega-
tos in Piraeum appulisse,
existimans sibi illis conven-
tis opus, celeriter eo est pro-
fectus. Populus Athenien-
sium, cognito eius aduentu,
de procedendo obviam regi
et tota ratione eius excipi-
endi magnifice decernit. At-
talus qua primum die navim
ad Piraeum applicuit, cum
Romanorum legatis collo-
quium habuit, quumque in-
iecta ab iis fuisset mentio
pristinae societatis, et ad bel-
lum contra Philippum para-
tum animum ostendissent, o-
uare laetitia Attalus. Postri-
die eius diei una cum Ro-
manis et Atheniensium ma-
gistratibus magno comitatu
in urbem Athenas ascendit.
non enim magistratus solum-
modo aut sacerdotes, sed et
ἱερείων,

EXCERPTAE LEGATIONES.

525

Ιερῶν, ἀλλὰ καὶ πάντας οἱ πολ-
 λῶς κατὰ τέκνων καὶ γυναι-
 κῶν ἀπῆρτων αὐτοῖς. ὥς δὲ
 συνέμειξαν, τοιαύτη παρὰ τῶν
 πολεμῶν ἐγένετο κατὰ τὴν ἀπ-
 ἀντησιν Φιλανθρωπία πρὸς τοὺς
 Ῥωμαίους καὶ ἔτι μᾶλλον πρὸς
 τὸν Ἀτταλον, ὥς δ' ὑπερβο-
 λὴν μὴ καταλιπεῖν. ἔπει δ'
 εἰσῆς κατὰ τὸ Δίπυλον, ἐξ
 ἐκατέρου τῶ μέρους παρέστησαν
 αἱ ἱερεῖαι καὶ αἱ λαοὶ. μα-
 τὰ δὲ ταῦτα πάντας μὲν τοὺς
 ναυὸς ἀνέβησαν, ἐπὶ δὲ πᾶσι
 θύματα τοῖς βωμοῖς παρατή-
 σαντες, ἤξιωσαν αὐτὸν θύσαι.
 Τὸ δὲ τελευταῖον ἐψηφίσαντο
 τιμὰς τηλικαύτας, ἡλικίας ὅδε-
 υι ταχέως τῶν πρότερον εἰς
 αὐτὰς εὐεργετῶν γεγονότων.
 πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις καὶ Φυ-
 λην ἐπὶ νῦμον ἐποίησαν Ἀτ-
 τάλῳ, καὶ κατένειμαν αὐτὸν
 εἰς τοὺς Ἑκτονόμους τῶν ἀρχι-
 γετῶν. Μετὰ δὲ ταῦτα συ-
 σπῶντες ἐκκλησίαν, ἐκάλεν
 τὸν προειρημένον. παρευμένους
 δὲ καὶ Φασκόντας, εἶναι Φορ-
 τιπὸν, τὸ κατὰ πρόσωπον
 εἰσαλθόντα διαπορεύεσθαι τοὺς
 εὐεργεσίας τοὺς αὐτῷ τοῖς εὖ
 πεποιημένοι, τῆς εἰσόδου παρῆ-
 κα γράψαντα δ' αὐτὸν ἤξιον
 ἀπῆλθαι, περὶ ὧν ὑπολαμβάνου-
 ναι συμφέρεται πρὸς τοὺς ἐνε-
 στώτας καιροῖς. τῷ δὲ πειθό-
 σος καὶ γράψαντος, εἰσήνε-
 γκε τὴν ἐπιτολὴν οἱ προεσεί-
 κτας. Ἦν δὲ τὰ κατὰ κράτος τῶν
 γεγραμμένων ἀνάμνησις τῶν
 προτέρων ἐξ αὐτῶν γεγονότων

ciues omnes cum liberis et con-
 iugibus obuiam ei prodierunt.
 qui postquam venientibus iun-
 cti sunt, tanta in eo occurfu hu-
 manitatis ac beneuolentiae
 cum erga Romanos, tum et mul-
 to quidem magis erga Attalum
 indicia sunt praestita, vt nihil
 posset amplius. vbi Dipylum
 Attalus est ingressus, vtriusque
 generis sacerdotes ad dextram
 sinistramque illi adfiterunt. o-
 mnia dein templa illi patuerunt,
 omnibus aris paratae victimae
 adstabant, aequum censentibus
 Atheniensibus, vt sacra vbique
 faceret. postremo tantos ei ho-
 nores decreuerunt, quantos ne-
 mini vmquam temere ex omni-
 bus, quos ante hanc memoriam
 bene de se meritos agnouerunt.
 Vt cetera misissimam faciam, etiam
 tribum vnam de nomine Attali
 nuncuparunt, et inter illos ge-
 neris sui auctores, a quibus suas
 tribus appellarunt, huius quo-
 que nomen consecrarunt. De-
 inde populo in concionem con-
 gregato, eo regem vocarunt:
 qui tamen venire superfedit, ea
 excusatione vsus, quod diceret,
 rem fore illiberalem ac sibi mo-
 lestam, si ipse incoram prodiret,
 ac sua ipse beneficia in os illis
 commemoraret, qui acceperant.
 Rogarunt igitur, vt breui scrip-
 to illa complecteretur, de qui-
 bus pro rerum praesentium sta-
 tu tractandum in concione ex-
 istimaret. quod cum rex factu-
 rum se recepisset, atque adeo
 fecisset, principes Athenien-
 sium ipsius epistolam ad popu-
 lum detulerunt. Capita eius
 scriptiois erant haec: comme-

εὐεργε-

εὐεργετημάτων εἰς τὸν δῆμον·
 ἀγαθὰ μὲν τῶν παπραγμένων
 αὐτῷ πρὸς Φίλιππον κατὰ τὰς
 ἀνεσώτας καιρὰς· τελευταία δὲ
 παρακλήσις εἰς τὸν κατὰ Φίλιπ-
 πον πόλεμον, καὶ διορισμοί,
 ὥς, εἰ μὴ νῦν ἔλονται συμβαί-
 νειν σὺν γενῶς εἰς τὴν ἀπέχθειαν
 ἅμα Ῥοδίοις καὶ Ῥωμαίοις καὶ
 αὐτῷ, μετὰ δὲ ταῦτα παρόντες
 τὰς καιρὰς κοινοῦν βέλονται
 τῆς εἰρήνης, ἄλλων αὐτὴν κατ-
 εργαζομένων, ἀσυχῆσεν αὐτὸς
 τῷ τῇ πατρίδι συμφέροντος.
 Τῆς δὲ ἐπιστολῆς αὐτῆς ἀνα-
 γινωσκείσης, ἔτοιμον ἦν τὸ πλῆ-
 θος ψηφίζεσθαι τὸν πόλεμον,
 καὶ διὰ τὰ λεγόμενα καὶ δια-
 τάλον· ἔ μὴν ἄλλα καὶ τῶν
 Ῥοδίων ἐπεισελθόντων, καὶ
 πολλὰς πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπό-
 δεσιν διαδεμένων λόγους, ἔδο-
 ξα τοῖς Ἀθηναίοις, ἐκφέρειν
 τῷ Φιλίππῳ τὸν πόλεμον.
 ἀπεδέξαντο δὲ καὶ τὰς Ῥο-
 δίας μεγαλομαρῶς, καὶ τὸν τε
 δῆμον ἐσεφάνωσαν ἀριστίας τε-
 φάνῃ, καὶ πᾶσι Ῥοδίοις ἰσο-
 πολιτείαν ἐψηφίσαντο, διὰ τὸ
 κακείνας αὐτοῖς χωρὶς τῶν ἄλ-
 λων τὰς τε ναῦς ἀποκαταστῆ-
 σαι, τὰς αἰχμαλώτους γενομέ-
 νας, καὶ τὰς ἄνδρας. οἱ μὲν
 οὖν πρέσβεις οἱ παρὰ τῶν Ῥο-
 δίων ταῦτα διαπραΐξαντες, ἀν-
 ήχθησαν εἰς τὴν Κίον ἐπὶ τὰς
 νῆσους μετὰ τῷ στόλῳ.

moratio priorum ipsius erga
 populum Atheniensem benefi-
 ciorum, enumeratio eorum,
 quae his ipsis temporibus ad-
 uersus Philippum gesserat, pos-
 tremo adhortatio ad bellum
 contra Philippum, cum adiecto
 iureiurando, nisi iam in odium
 Philippi cum Rhodiis Romanis
 atque ipso fortiter consense-
 rint: mox ubi praetermissa ab
 eis fuit occasio, si venire in so-
 cietatem pacis, quae fuerit ab
 aliis confecta, optauerint, ne-
 quaquam illis integrum tunc
 futurum, publicae rei suae con-
 sulere. Post recitatam episto-
 lam paratus fuit populus bel-
 lum decernere, et propter
 comprehensas ibi rationes, et
 propter benevolentiam, qua
 Attalum prosequabatur. Sed
 ubi postea ingressi essent Rho-
 diorum legati, multaque di-
 xissent, quo ad idem bellum
 Athenienses concitarent: tum
 vero plane faciendum censue-
 runt, ut Philippo bellum in-
 dicerent. Etiam in honorem
 Rhodiorum multa magnifice
 sunt decreta. populo corona
 virtutis ergo delata, omnibus
 Rhodiis idem iuris tributum,
 quod ciuium quiuus haberet,
 optimo iure qui esset, idque
 et alias quidem ob causas, ce-
 terum eo etiam nomine, quod
 captiuas Atheniensium naues
 eis restituisent, cum ipsis ho-
 minibus. Et legati quidem
 Rhodiorum rebus hisce confe-
 ctis Cium versus atque ad re-
 liquas insulas et Rhodum cum
 classe sunt profecti.

EXCERPTAE LEGATIONES.

527

Δ.

Ῥωμαίων πρὸς Φίλιππον
ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀττά-
λας ἐντολαί.

Οτι καὶ ὃν χρόνον οἱ τῶν Ῥω-
μαίων πρέσβεις ἐν ταῖς Ἀ-
θήναις ἐποιεῖντο τὴν διατριβήν,
Νικάνωρος τὴν παρὰ Φιλίππου κα-
τατρέχοντος τὴν Ἀττικὴν ἕως
τῆς Ἀναθημίας, προδιαπεμφά-
μενοι πρὸς αὐτὸν οἱ Ῥωμαῖοι κή-
ρυκας, συνέμειξαν αὐτῷ, καὶ
παρακάλεσαν ἀναγγεῖλαι τῷ Φι-
λίππῳ, διότι Ῥωμαῖοι παρακαλε-
σι τὸν βασιλέα, τῶν μὲν Ἑλλήνων
μὴδὲν πολεμεῖν, τῶν δὲ γεγενό-
των εἰς Ἀτταλὸν ἀδικημάτων δι-
κας ὑπέχειν ἐν ἴσῳ κριτηρίῳ, καὶ
διότι πράξαντι μὲν ταῦτα τὴν εἰ-
ρήνην ἄγειν ἔξεσι πρὸς Ῥωμαίους,
μὴ βυλομένῳ δὲ κείσεσθαι, τά-
κωντία συνεξακολουθήσειν ἔφα-
σαν. ὁ μὲν ἔν Νικάνωρ ταῦτα
ἀκούσας ἀπηλλάγη. τὸν αὐτὸν δὲ
λόγον τῆτον οἱ Ῥωμαῖοι καὶ πρὸς
Ἡπειρώτας εἶπαν περὶ Φιλίππου,
παρακλέοντες ἐν Φοινίκη, καὶ
πρὸς Ἀμύνανδρον ἀναβάντες εἰς
Ἀθαμανίαν· παρακλησίως καὶ
πρὸς Αἰτωλὸς ἐν Ναυπάκτῳ, καὶ
πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς ἐν Αἰγίῳ. τό-
τε δὲ διὰ τῆς Νικάνωρος τῷ Φιλίπ-
πῳ ταῦτα δηλώσαντες, αὐτοὶ μὲν
ἀπέβλευσαν ὡς Ἀντίοχον καὶ
Πτολεμαῖον ἐπὶ τὰς διαλύσεις.

IV.

*Romanorum mandata ad
Philippum missa in Graecorum
gratiam et Attali.*

Quo tempore Romanorum
legati Athenis versaban-
tur, Nicanore Philippi duce
agrum Atticum populante ad
ipsam vsque Academiam, Ro-
mani praemissis ad Nicano-
rem caduceatoribus cum ipso
sunt collocuti. petierunt au-
tem ab eo, renuntiaret Phi-
lippo, Romanos eum mone-
re, ne cui Graecorum fa-
ctam iniuriam vellet, iniu-
riarum, quas Attalus accepit,
apud aequos iudices ratio-
nem redderet. haec si face-
ret, licere illi in bona pace
cum Romanis vivere: sin ob-
temperare nollet, contrarium,
illi euenturum. his auditis
discessit Nicanor. Romani
vero eodem hoc de Philippo
sermone vsi sunt apud Epiro-
tas Phoeniciae, cum illam
oram praeternaugarent; apud
Amyndrum, cum in Atha-
maniam ascendissent; item
apud Aetolos Naupacti; et
apud Achaeos Aegii. eo ve-
ro tempore, vbi per Nicano-
rem haec Philippo significas-
sent, ad Antiochum et Pto-
lemaeum, vt controuersias il-
lorum dirimerent, contende-
runt.

Ε.

Ἀχαιῶν καὶ Ῥωμαίων πρε-
σβεῖαι πρὸς Ῥοδίους.

V.

*Legationes Achaeorum et
Romanorum ad Rhodios.*

Οτι

Οτι παρήσαν μετὰ τὴν ἄλυσιν Ἀβύδα κατὰ τὰ τῶν Ἀχαιῶν ἔθους εἰς τὴν Ῥόδον πρεσβευταί, παρακαλῶντας τὸν δῆμον εἰς τὰς πρὸς τὸν Φίλιππον διαλύσεις· οἷς ἐπαλθόντων ἐκ τῆς Ῥώμης πρεσβυτῶν, καὶ διαλεγομένων ὑπὲρ τῆ μὴ ποιῆσθαι διαλύσεις πρὸς Φίλιππον ἄνυσιν Ῥωμαίων, ἔδοξε προσέχειν τῷ δήμῳ τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ σοχάζεσθαι τῆς τέτων Φιλίας.

ε'.

Καταρχὴ τῆ πρὸς αἰθῆλας μίσους Ῥωμαίων καὶ Αἰτωλῶν μετὰ τὴν ἐν Κυνέσ κεφαλαῖς μάχην.

Σύλλογος Τίτου καὶ πάντων τῶν συμμάχων περὶ διαλύσεως πρὸς Φίλιππον.

Σύλλογος τῶν αὐτῶν καὶ τῆ βασιλείως Φιλίππου, ἐν ᾗ συνεφωνήθη ἡ διάλυσις, Αἰτωλῶν καὶ πάντων δυσαρξέντων.

Καθόλου τῇ περὶ τὰ λάφυρα πλεονεξίᾳ τῶν Αἰτωλῶν, - - - εἴτ' ἐκ ἐβρίλετο, Φίλιππον ἐμβαλὼν ἐκ τῆς ἀρχῆς, Αἰτωλίας καταλιπεῖν δεσπότας τῶν Ἑλλήνων. δυσχερῶς δὲ ἔφερα καὶ τὴν ἀλαζονείαν αὐτῶν, θεωρῶν ἀντεπηγροφόμενος ἐπὶ τὸ νίκημα, καὶ πληρυντὰς τὴν Ἑλλάδα τῆς αὐτῶν ἀνδραγαθίας. Διὸ καὶ κατὰ τὰς ἐντεύξεις ἀγερωχότερον αὐτοῖς ἀπήντα, καὶ περὶ τῶν καινῶν ἀπεσιώπα, καὶ τὰ προκείμενα συνετέλει δι'

Post captam Abydum aduenit Rhodum legatio Achaeorum, populum hortans ad pacem cum Philippo faciendam. inter haec vero cum Roma superuenissent legati, atque illi differuissent in eam sententiam, Romanis inconsultis nequaquam cum Philippo esse transigendum: visum populo, habendam esse Romanorum rationem, et eorum amicitiam respiciendum.

VI.

Initium odii, quod inter Romanos et Aetolos est constitutum, post commissum ad Cynoscephalas praelium.

Conuentus Titi et sociorum omnium ad deliberandum super pace.

Conuentus eorundem et regis Philippi, in quo pax conuenit, Aetolis multum indignantibus.

Erat omnino exosa Tito Aetolorum auaritia et praedae ingens cupiditas. deinde autem nolebat post ereptum Philippo dominatum Aetolos relinquere Graecorum dominos. offendeat praeterea Titum iactantia illorum: cum intelligeret ipsos victoriae decus a Romanis ad se transferre, et vniuersam Graeciam praeclaris suis facinoribus implere. propterea in congressibus superbius cum iis agebat, de publicis rebus apud

αὐτῷ

αὐτῶ καὶ διὰ τῶν ἰδίων φίλων. Τοιούτης δὲ ὕψους δυσχρησίας ἐν ἀμφοτέροις, ἦσαν πρεσβευταὶ μετὰ τινος ἡμέρας παρὰ τῷ Φιλίππῳ, Δημοσθένης καὶ Κυκλιάδας καὶ Λιμναῖος, πρὸς ᾧς κοινολογηθεῖς ὁ Τίτος ἐπὶ πλείον μετὰ τῶν χιλιάρχων, πεντεκαίδεχμέρας ἀνοχὰς ἐποιήσατο παραχρῆμα, συνετάξατο δὲ καὶ συμπορεύεσθαι τῷ Φιλίππῳ κοινολογησόμενος ὑπὲρ τῶν καθεστώτων ἐν ταύταις γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἐντεύξεως Φιλανδρώπῃ, διπλασίως ἀξέκαστο τὰ τῆς ὑποψίας κατὰ τῷ Τίτῳ. Ἡδὴ γὰρ κατὰ τὴν Ἑλλάδα τῆς δωροδοκίας ἐπιτολαΐσεως, καὶ τῷ μηδὲν δωρεὰν πράττειν, καὶ τῷ χαρακτῆρος τέτι νομιζομένῃ παρ' Αἰτωλοῖς, ἐκ ἐδύναντο πιστεύειν, διότι χωρὶς δώρων ἡ τηλικαύτη μεταβολὴ γέγονε τῷ Τίτῳ πρὸς τὸν Φίλιππον, ἐκ εἰδότας τὰ Ῥωμαίων ἔθνη καὶ νόμιμα περὶ τῆς τοῦ μέρους, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τακτικῶν καὶ συλλογιζόμενοι, διότι τὸν μὲν Φίλιππον εἰκὸς ἦν προτείνειν πληθὺς χρημάτων διὰ τὸν κυρτὸν, τὸν δὲ Τίτον μὴ δύνασθαι τότοις ἀντοφθαλμεῖν. Ὁ δὲ Τίτος, ταξάμενος ἡμέραν πρὸς τὸν Φίλιππον, τοῖς μὲν συμμάχοις ἔγραψε παραχρῆμα, διςσαφῶς, ποτα δεήσει παρῆναι πρὸς τὸν σύλλογον, αὐτὸς δὲ μετὰ τινος ἡμέρας ἦκε πρὸς τὴν εἰσβολὴν τῶν Τεμπῶν εἰς τὸν ταχθέντα χεῖρον. ἄθροισθέντων δὲ τῶν

1ον. II.

filebat, per se et amicos suos confilia exsequebatur. Quum igitur hoc modo male conveniret inter utrosque, venere post paucos dies legati a Philippo Demosthenes, Cycliadas, Limnaeus: quibuscum longo sermone habito, tribunis praefectibus, dierum xv. inducias extemplo pepigit. constituit etiam, se dum illae durarent cum Philippo conveniendum, et una cum illo acturum de iis, quae iam essent facienda. Quia autem perquam humane peractum est hoc colloquium, duplicatae sunt suspiciones de Tito. Iam enim inter Graecos grassabatur sordida haec munerum captatio, gratis nemine quicquam faciente: quae morum nota cum ubique pro legitima obtineret apud Actolos, persuadere sibi illi non poterant, sine muneribus contigisse hanc voluntatis Titi erga Philippum mutationem, ignari morum atque institutorum in hac parte Romanorum. Verum ex seipsis coniecturam faciebant, et perquam esse probabile disputabant, Philippum tempori sese accommodantem magnam pecuniae viam offerre, Titum vero oculos contra attolliere non sustinere. At Titus, constituta cum Philippo die, literas extemplo ad socios dedit, quibus tempus illis indicabat, quo ad conuentum essent venturi. ipse paucis post diebus ad condictum locum. qua patet ad Tempe aditus. se contulit. Quum autem socii con-

L l

συμμά-

συμμαχῶν, καὶ τῷ συνεδρίῳ
 συναχθέντος ἐξ αὐτῶν τέτων,
 ἀναστὰς ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατη-
 γὸς ἐκέλευε λέγειν ἕκαστον, ἐφ'
 οἷς δεῖ ποιεῖσθαι τὰς πρὸς τὸν Φί-
 λιππον διαλύσεις. Ἀμύνανδρος
 μὲν ἔν ὃ βασιλεὺς βραχέα δια-
 λαχθεὶς καὶ μέτρια, κατέπαυ-
 σε τὸν λόγον. ἤξει γὰρ, πρό-
 νοιαν αὐτῷ ποιήσασθαι πάντας,
 ἵνα μὴ, χωρισθέντων Ῥωμαίων
 ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, εἰς ἐκείνον ἀπε-
 ρείδῃται τὴν ὀργὴν ὁ Φίλιππος·
 εἶναι γὰρ εὐχεριώτερος Ἀθαμα-
 νας αἰὲ Μακαδόσι, διὰ τε τὴν
 ἀδένειαν καὶ γειτνίασιν τῆς
 χώρας. Μετὰ δὲ τῶν Ἀλέ-
 ξανδρος ὁ Αἰτωλὸς ἀναστὰς,
 καθότι μὲν ἤθροικε τὰς συμμα-
 χίας ἐπὶ τὸ περὶ τῶν διαλύσεων
 διαβῦλιον, καὶ καθότι νῦν ἐκά-
 στες ἀξιοῖ λέγειν τὸ φαινόμενον,
 ἐπήνεσε τὸν Τίτον· τοῖς δ' ὅλοις
 πράγμασιν ἀγνοεῖν ἔφη καί πα-
 ρατίπτειν αὐτὸν, εἰ πέπεισται,
 διαλύσεις ποιητάμενος πρὸς Φί-
 λιππον, ἢ Ῥωμαίοις τὴν εἰρή-
 νην, ἢ τοῖς Ἑλλήσι τὴν ἐλευ-
 θερίαν βέβαιον ἀπολείψαι. ὑ-
 δάτερον γὰρ εἶναι τέτων δυνα-
 τὸν· ἅλλ', εἰ βύλεται καὶ τὴν
 τῆς πατρίδος πρόθεσιν ἐπιτελῆ
 ποιῆν, καὶ τὰς ἰδίας ὑποχέσεις,
 αἷς ὑπέχεται πᾶσι τοῖς Ἑλλήσι,
 μίαν ὑπάρχειν, ἔφη, δικάλυσιν
 πρὸς Μακεδόνας, τὸ Φίλιππον
 ἐκβάλλειν ἐκ τῆς ἀρχῆς. τῷτο
 δ' εἶναι καὶ λίαν εὐχερὲς, εἰ
 μὴ παρῇ τὸν ἐνεσῶτα καιρὸν·
 πλείω δὲ πρὸς ταύτην τὴν ὑπό-
 θεσιν διαλαχθεὶς, κατέπαυσε

uenissent, essetque ex eorum
 numero congregatum concilium,
 confurgens dux Romanus iubet dicere vnumquemque illorum, quibus conditionibus faciendam pacem cum Philippo censeat. Pauca tunc Amynder eaque modesta ubi differuisset, finem dicendi fecit. postulabat autem, ut sui rationem omnes haberent, ne, postquam e Graecia discesserint Romani, omne aduersus se iracundiae virus Philippus effundat: paruo siquidem negotio Athamanas vinci a Macedonibus, quoties libitum ipsis fuerit, posse, gentem sine viribus et Macedoniae vicinam. Post hunc surgit Alexander Aetolus, et eo quidem nomine Titum laudat, quod fociorum concilium ad tractandum de pace coegerit, quodque singulos iam hortetur ad dicendam sententiam: ceterum tota rerum natura illum aberrare ait fallique, si ita existimet, pace cum Philippo facta, aut pacem Romanis aut Graecis libertatem firmam se relicturum, quorum neutrum fieri queat. Nam si populi Romani destinata velit exsequi, aut suas ipsius pollicitationes, quibus apud Graecos se obstrinxit, implere, vnicam esse belli cum Macedonibus finiendi viam, ut regno deturbetur Philippus. id vero adprime facile esse, si modo praesentem occasionem de manibus sibi elabi non sineret. in hanc sententiam plura differuit, de-
 τὸν

ἰ λόγον. ὁ δὲ Τίτος ἀναδε-
 μνος, ἀποχεῖν αὐτὸν ἔφη-
 ἰ ἔ μόνον τῆς Ῥωμαίων προ-
 ἰέσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς αὐτῆς
 οὔτεσως, καὶ μάλιστα τῶ τῶν
 ἁπλῶν συμφέροντος. Οὕτω
 ρ Ῥωμαῖς, εἰδὲν τὸ πρῶ-
 ἰ πολέμησαντας, εὐθέως
 καὶ τὰς ποιεῖν τάτας. πῶς
 ἴχει τὸ λεγόμενον ἔκ τε τῶν
 ἰ Ἀννίβαν καὶ Καρχηδονίους,
 ἰ ὅν τὰ δεινότερα παθόντας
 ἰμαῖς, καὶ μετὰ ταῦτα γι-
 ἰάνους κυρίως, ὁ βεληθεῖν
 ἰξα κατ' αὐτῶν ἀπλῶς, εἰδὲν
 ἰκετον βελεύεσθαι περὶ Καρ-
 ἰδονίων. καὶ μὴν εἰ αὐτὸς
 ἰστα, ταύτην ἐρχόμενα τὴν
 ἰσιν, ὅτι δεῖ πολεμεῖν πρὸς
 Φίλιππον ἀδιαλύτως· ἀλλ'
 ἰ ἐβελήθη ποιεῖν τὰ παρα-
 ἰμανα πρὸ τῆς μάχης, ἐτοί-
 ἰς ἂν διαλελυθῶν πρὸς αὐτόν.
 καὶ θαυμάζειν, ἔφη, πῶς
 ἰχοντες τότε τῶ περὶ τῆς
 λύσεως συλλόγῳ ἅπαντες,
 ἀκαταλόκτως ἔχουσιν. ἦ
 ἰν, ὅτι νενικήκαμεν; ἀλλὰ
 ἰ ὅ γε ἐπὶ πάντων ἀγνωμο-
 ἰκτον. πολεμῶντας γὰρ δεῖ
 ἰγαθὺς ἄνδρας βαρεῖς ἔ-
 ἰ καὶ θυμικῶς, ἡττωμένους
 ἰγενναῖς καὶ μεγαλόφρονας,
 ἰντὰς γε μὴν μετρίως καὶ
 ἰεῖς καὶ φιλανθρώπους. ὅ-
 ἰς δὲ τὰναντία παρακαλεῖτε
 ἰ. Ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς Ἑλ-
 ἰ ταπεινωθῆναι μὲν ἐπὶ πο-
 ἰσυνφέρει τὴν Μακεδόνων
 ἰσιν, ἀρθῆναι γε μὴν εἰδῶ-
 ἰ. τάχα γὰρ αὐτὸς πείραν

inde contigit. Titus sermo-
 nem huius excipiens, negavit
 eum intelligere, quae sit ro-
 puli Rom. voluntas, quod pro-
 prium suum consilium, omnium
 vero maxime, quid sit Graecis
 ex usu. Neque enim solere Ro-
 manos, quoties bellum primo
 gerant cum aliquo, illius for-
 tunas funditis statim euertere.
 exemplo esse Hannibalem
 et Carthaginenses, a quibus
 cum gravissima passi essent Ro-
 mani, mox ubi fuit in eorum
 potestate, quicquid omnino
 vellent, in ipsos consulere,
 nullum saevitiae aut crudelita-
 tis exemplum in Carthagini-
 enses edidisse. Sibi quoque id
 animi numquam fuisse, ut bel-
 lum cum Philippo statueret ge-
 rendum inexpiabile. qui si an-
 te praelium facere imperata
 voluisset, paratum fuisse se pa-
 cem cum ipso facere. Mirari
 vero se ait, qui fiat, ut, quum
 celebrato tunc conuentui ad
 pacem ineundam interfuerint
 omnes, nunc a pacificatione
 penitus abhorreant? An hoc
 ideo fit, quia vicimus? ait. At-
 qui summae hoc quidem fuerit
 dementiae. oportet enim viros
 fortes in ipsa quidem dimica-
 tione infestos hosti esse et tira-
 rum plenos; clades vero si fue-
 rit accepta, generosos et magni
 animi: at victoria parta, mo-
 deratos, mites et humanos,
 contra quam vos me nunc hor-
 tamini. Sed et Graecis quoque
 conducibile est, Macedonum re-
 gnum longe quidem quam ante
 humiliter atque infirmius fieri,
 non tamen penitus tolli. alio-

λήψασθαι τῆς Θρακῶν καὶ Γα-
λατῶν παρανομίας· τὺτο γὰρ
ἤδη καὶ πλεονέκεις γεγονέναι.
Καθόλου δ' αὐτὸς μὲν ἔφη καὶ
τὰς παρόντας Ῥωμαίων κρίνειν,
εἰάν Φίλιππος ὑπομένη πάντα
ποιεῖν τὰ πρότερον ὑπὸ τῶν συμ-
μάχων ἐπιταττόμενα, δίδοναι
τὴν εἰρήνην αὐτῷ, προσλαβόν-
τας καὶ τὴν τῆς συγκλήτε γνώ-
μην, Αἰτωλὸς δὲ κυρίως εἶναι
βεβουλομένους ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν.
τῷ δὲ Φαινεῖ μετὰ ταῦτα βυλο-
μένῳ λέγειν, ὅτι μάταια πάντα
τὰ πρὸ τῷ γέγονε, τὸν γὰρ Φί-
λιππον, εἰάν διοιθῇ τὸν παρόν-
τα καιρὸν, ἥδη πάλιν ἀρχὴν ἄλ-
λην ποιήσεσθαι πραγμάτων· ὁ
Τίτος αὐτόθεν ἐξ ἔδρας καὶ θυ-
μικῶς, Παῦσαι, Φησι, Φαινεά,
ληρῶν. ἐγὼ γὰρ ὅπως χειρὶ
τας διαλύσεις, ὥστε μήτε βυλη-
θέντα τὸν Φίλιππον ἀδικεῖν δύ-
νασθαι τῷ Ἑλλήναι. καὶ τότε
μὲν ἐπὶ τέτοις ἐχωρίσθησαν.
Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ παραγενομένῳ
τῷ βασιλεῖ, καὶ τῇ τρίτῃ πάν-
των εἰς τὸν σύλλογον ἀθροισθέν-
των, εἰσελθὼν ὁ Φίλιππος εὐ-
σόχως καὶ συνετῶς ὑπετέμετο
τας πάντων ὁρμάς. ἔφη γὰρ, τὰ
μὲν πρότερον ὑπὸ Ῥωμαίων καὶ
τῶν συμμάχων ἐπιταττόμενα
πάντα συγχωρεῖν καὶ ποιῆσειν·
περὶ δὲ τῶν λοιπῶν δίδοναι τῇ
συγκλήτῳ τὴν ἐπιτροπὴν. τέ-
των δὲ ῥηθέντων, οἱ μὲν ἄλλοι
πάντες ἀπεσιώπησαν· ὁ δὲ τῶν
Αἰτωλῶν Φαινεάς, τί ἔν ἡμῖν
ἐκ ἀποδίδως, Φίλιππε, ἔφη,
Λάρισσαν τὴν Κρεμαστὴν, Φάρ-

quin sine mora ipsos Thracum
et Gallorum iniurias esse ex-
perturos: ita enim saepius
iam ante contigisse. Denique
sibi ait videri, et ceteris qui
adescent Romanis, si Philippus
omnia facere sustineret, quae
prius imperata illi fuissent a
sociis, pacem illi conceden-
dam, ubi prius super eo pa-
trum sententiam exquisissent.
Aetolorum in potestate esse,
sibi consulerent, si vellent.
Conante postea Phaenea dice-
re, frustra cecidisse, quicquid
haecenus esset actum, Philip-
pum enim si praefens pericu-
lum efiugerit, alia denuo or-
surum esse bella: Titus re-
pente, ut erat in sedili, et ira-
cunde, desine, inquit, Phae-
nea, delirare: ego enim con-
ventionis negotium ita admi-
nistrabo, ut in potestate Phi-
lippi non sit futurum, si vel
maxime voluerit, Graecos
laedere. ita tunc solutum est
concilium. postridie venit Phi-
lippus: tertio autem die cum
frequens concilium convenif-
set, ingressus Philippus omni-
um animos in se concitados sol-
lenter atque prudenter repres-
sit: omnia enim, quae prius
imperassent Romani sociique,
concedere se, eaque rata ha-
bere, de ceteris vero liberum
senatui arbitrium permittere.
haec quum ille dixisset, reli-
quos omnes tenuit silentium.
At Aetolus Phaeneas, quid er-
go, inquit, est causae. Philip-
pe, quominus reddas nobis
Larissam Cremastam, Pharfala-
lum, Thebas Phthias et Echil-

σκιλον,

λον, Θήβας τὰς Φθίας, Ἐχ-
 ρ; ὁ μὲν ἐν Φίλιππος ἐκέλευε
 αὐλαμβάνειν αὐτὰς· ὁ δὲ Τί-
 τῶν μὲν ἄλλων ἐκ ἔφῃ δεῖν
 αἰάν, Θήβας δὲ μόνον τὰς
 φίας. Θηβαίους γὰρ, ἐγγί-
 ντος αὐτὰ μετὰ τῆς δυνάμεως,
 παρακαλῶντος σφῶς εἰς τὴν
 μαίαν πίσιν, ἡ βεληθῆναι·
 νυν κατὰ πόλεμον ὑποχρε-
 ῶντων, ἔχειν ἐξασίαν, ἔφῃ.
 εὐδοῖαι περὶ αὐτῶν, ὡς ἂν
 αἰρηται. τῶν δὲ περὶ τὸν
 νέαν ἀγνακτάντων, καὶ λε-
 γων, ὅτι δεόν αὐτὰς εἶη πρῶ-
 μὲν, καὶ ὅτι συνεπολέμησαν,
 νομίζεσθαι τὰς πόλεις τὰς
 τερον μετ' αὐτῶν συμπολι-
 τιμέναις, ἔπειτα κατὰ τὴν ἐξ-
 ῆς συμμαχίαν, καὶ ἥν ἔδει
 κατὰ πόλεμον αἰώντων τὰ
 ἐπιπλα Ῥωμαίων εἶναι, τὰς
 πόλεις Αἰτωλῶν· ὁ Τίτος
 οὖν αὐτὰς, ἔφῃ, κατ' ἀμ-
 ερα. τὴν τε γὰρ συμμαχίαν
 ἰσθαι, καὶ ὅν καιρὸν τὰς δια-
 ρας ἐποίησαντο πρὸς Φίλιπ-
 πον, ἐγκαταλείποντες Ῥωμαίους·
 καὶ μένειν ἐτι τὴν συμμα-
 χίαν, δεῖν αὐτὰς νομίζεσθαι καὶ
 αὐλαμβάνειν, ἐκ εἰ τινας ἐδε-
 ῖν σφῶς εἰς τὴν Ῥωμαίων πί-
 νεχείρισαν, (ὅπερ αἱ κατὰ
 κελίαν πόλεις ἅπασαι πε-
 νασιν νῦν) ἄλλ' εἰ τινας κα-
 ράτος ἐύλωσαν. Τοῖς μὲν
 Ῥωμαίοις ὁ Τίτος ἤρεσκε ταῦτα
 ἵνα· οἱ δ' Αἰτωλοὶ βαρέως
 ἔτι, καὶ τις οἶον ἀρχὴ κα-
 ἐγένετο μεγάλων. ἐκ γὰρ
 ῆς τῆς διαφορᾶς καὶ τὰς τε

num? Vos vero, respondens
 Philippus ait, illas accipite. at
 Titus, ceterarum, ait, nullam
 tradi oportet, praeter unicam
 Thebas Phthias. quippe se cum
 exercitu prope Thebas appropin-
 quasse, et ut fidei Roma-
 norum se permitterent, ab il-
 lis petisse: quod facere ipsi
 recusauerint. Nunc igitur,
 quum bello victos teneat in
 potestate, licere sibi ex animi
 sui sententia cum ipsis agere.
 Indignante Phaenea, dicen-
 que, aequum esse, ut vrbes
 ipsi reciperent, quae Aetolo-
 rum concilii prius erant, id-
 que primo, quia bellum vna
 cum Romanis gesserant, de-
 inde ex legibus initae inter
 ipsos a principio societatis, sic
 enim conuenisse, ut eorum,
 quae bello caperentur, suppel-
 lectilia Romanorum essent,
 vrbes Aetolorum: ad haec
 Titus, in utroque horum
 Phaeneam ignorantia labi;
 nam et societatem illam tunc
 fuisse solutam, quando Aetoli
 pacem cum Philippo, Roma-
 nis relictis, fecerunt: sin du-
 rare adhuc societatem illam
 voluerint, tum vero oportere,
 vt accipiant aut recuperent
 Aetoli, non eas vrbes, quae
 vltro Romanorum fidei sese
 permiserint, quod iam faciant
 omnia Thessaliae oppida; sed
 eas, quae vi fuerint subactae.
 Placuit ceteris haec Titī ora-
 tio, quam Aetoli iniquis au-
 ribus admittebant. Iamque
 adeo ingentium malorum prin-
 cipium quoddam nascebatur.
 ex ista siquidem dissensione et

σπινθήρος μετ' ὀλίγον ὁ τε πρὸς Αἰτωλούς, ὁ τε πρὸς Ἀντίοχον ἐξεκαύθη πόλεμος. τὸ δὲ συν-
έχον ἦν τῆς ὁρμῆς τῆς τῆ Τί-
του πρὸς τὰς διαλύσεις, ὅτι
ἐπυνθάνετο τὸν Ἀντίοχον ἀπὸ
Συρίας ἡκεῖν μετὰ δυνάμει, πο-
ιούμενον τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὴν
Εὐρώπην. διόπερ ἡγωνία, μὴ
ταύτης ὁ Φίλιππος τῆς ἐλπίδος
ἀντιλαμβάνόμενος ἐπὶ τὸ πο-
λιοφυλακεῖν ὁρμήσῃ, καὶ τρι-
βειν τὸν πόλεμον, ἔτα ἐτέρῃ
παραγεννηθέντος ὑπάρτα, τὸ κα-
φάλειον τῶν πράξεων εἰς ἐκεί-
νον ἀνακλασθῇ. διὸ συνεχωρή-
θη τῷ βασιλεῖ, καθάπερ ἤξελε,
λαβέντα τετραμήνης ἀνοχάς,
παραχωρήματα μὲν δεῦνα τῷ Τίτῳ
τὰ κ' τάλαντα, καὶ Δημήτριον
τὸν υἱὸν εἰς ὁμηρίαν, καὶ τινας
ἐτέρας τῶν Φίλων· περὶ δὲ τῶν
ἄλων πέμπειν εἰς τὴν Ῥώμην,
καὶ δίδοναι τῇ συγκλήτῳ τὴν
ἐπιτροπήν. καὶ τότε μὲν ἐχω-
ρίσθησαν, πεισώμενοι περὶ τῶν
ἄλων πρὸς ἀλλήλους, ἐφ' ᾧ Τί-
τον, εἰ μὴ συντελήται τὰ κα-
τὰ τὰς διαλύσεις, ἀποδῶναι Φι-
λίππῳ τὰ κ' τάλαντα, καὶ τὰς
ὁμήρας. μετὰ δὲ ταῦτα πάντες
ἔπεικον εἰς τὴν Ῥώμην, οἱ μὲν
συνεργήτες, οἱ δ' ἀντιπράττον-
τες τῇ διαλύσει.

Z.

Πῶς ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐκυράθη-
σαν αἱ πρὸς τὸν Φίλιππον
διαλύσεις.

Ἀνδρῶν δέκα κατὰίεσις
τῶν χειρμένων τὰ κατὰ τὴν
Ἑλλάδα.

scintilla ista exarsit mox bel-
lum contra Aetolos, et quod
aduersus Antiochum est ge-
stum. Porro causa praecipua,
quae Titum impellebat ad con-
silia pacis, fuit, quod intelle-
xerat, Antiochum e Syria cum
exercitu esse profectum, et Eu-
ropam versus iter instituisse.
itaque anxius erat ac sollicitus,
ne forte Philippus arrepta spe,
quae se offerebat, ad defensionem
urbium sese conuerteret et bellum
trahendum, atque ita consul alter
adueniret, ad quem decus omne rerum a se
gestarum reflecteretur. Pro-
pterea Philippo, sicut ipse pos-
tulabat, quatuor mensium in-
duciae fuere concessae: qui si
Tito praesentis pecuniae talenta
quadringenta numeraret, fi-
liumque Demetrium et aliquot
alios ex amicis daret obfides,
permissum ei est, ut de summa
rerum legatos Romam mitte-
ret, et senatui arbitrium omne
deferret. His peractis alius alio
discesserunt, data inuicem ac-
ceptaque fide, si exitum pacifica-
tio instituta non habuerit, fore
ut accepta quadringenta talen-
ta Titus redderet Philippo
cum obsidibus. Post haec vni-
uersi Romam legatos misere,
alii ut pacem adiungerent, alii
ut se illi opponerent.

VII.

Quomodo pax cum Philip-
po facta fuerit Romae confir-
mata.

Decem virorum creatio ad
constituendas res Graeciae.

Ἀχαιῶν

Ἀχαιῶν λόγοι πρὸς τὴν *Achaei societatem a senatu*
 σύγκλητον περὶ συμμαχίας *petunt, nec impetrant.*
 ἀπρακτοί.

Οτι ἐπὶ Μαρκέλλῳ Κλαυδίῳ
 ὑπάτῳ, παρεληφότος τὴν
 ὑπατον ἀρχὴν, ἦγον εἰς τὴν Ῥώ-
 μῃν οἷ τε παρὰ τῷ Φιλίππῳ πρέ-
 σβεις, οἷ τε παρὰ τῷ Τίτῳ καὶ
 τῶν συμμαχῶν, ὑπὲρ τῶν πρὸς
 Φίλιππον συνθηκῶν. λόγων δὲ
 πλειόνων γενομένων ἐν τῇ συγ-
 κλήτῳ, ταύτῃ μὲν ἐδόκει βα-
 βαιῶν τὰς ὁμολογίας· εἰς δὲ τὸν
 δῆμον εἰσενεχθέντος τῷ διαβε-
 λῇ, Μαρκος αὐτός, ἐπιθυμῶν
 τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα διαβάσεως,
 ἀντάλεγε, καὶ πολλὰν ἐποιεῖτο
 σπουδὴν εἰς τὸ διακόψαι τὰς συν-
 θήκας. ἢ μὴν ἄλλ' ὅ γε δῆμος
 κατὰ τὴν τῷ Τίτῳ προαίρεσιν
 ἐπεκύρυσσε τὰς διαλύσεις. Ὡν
 ἐπιτελεσθεσῶν, εὐθέως ἡ σύγ-
 κλητος, ἄνδρας δέκα καταστήσα-
 σα τῶν ἐπιφανῶν, ἐξέπεμπε
 τὰς χειριέντας τὰ κατὰ τὴν Ἑλ-
 λάδα μετὰ τῷ Τίτῳ, καὶ βαβαιώ-
 σοντας τοῖς Ἑλλήσι τὴν ἐλευθε-
 ρίαν. Ἐποίησαντο δὲ λόγους ἐν
 τῇ συγκλήτῳ καὶ περὶ τῆς συμ-
 μαχίας οἱ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν
 πρέσβεις, οἱ περὶ Δαμόξενον τὸν
 * Ἀττίαν. γενομένης δ' ἀντιβρό-
 σεως κατὰ τὸ παρὸν, διὰ τὸ κα-
 τὰ πρόσωπον Ἠλείους μὲν ἀμ-
 Φισθητεῖν τοῖς Ἀχαιοῖς ὑπὲρ τῆς
 Τριφυλίας, Μεσσηνίας δ' ὑπὲρ
 Ἀσίου καὶ Πύλου, συμμαχίας τό-
 τε Ῥωμαίων ὑπάρχοντες, Αἰ-
 γυλῶς δὲ περὶ τῆς Ἡρμιέων πό-
 λεως· ὑπέρθεσιν ἔλαβε τὸ δια-

Claudio Marcello cos. paul-
 lo post quam initus fuit
 ab illo magistratus, Romam
 legati venerunt, de foedere
 iciendo cum Philippo acturi,
 tum quos ipse miserat, tum
 quos Titus et socii. Post ha-
 bitas in senatu a pluribus ora-
 tiones, placuit patribus, pro-
 bandas esse conditiones pacis,
 de quibus conuenerat. Vbi
 vero ad populum rei cognitio
 est delata, Marcus ipse, traii-
 ciendi in Graeciam cupidus,
 rogationi contradixit, magno-
 que studio conatus est foedus
 illud abrumperē; populus ta-
 men Quintii Flaminii volun-
 tatem secutus, pacificationem
 firmam ac ratam esse iussit. Ita-
 que pace facta extemplo senat.
 x. viros e primoribus legit, et
 in Graeciam misit, vt de com-
 muni sententia vna cum Tito
 res Graeciae componerent, et
 Graecis libertatem firmarent.
 Facta in senatu mentio est a
 Damoxeno Aegienfi, Achaeo-
 rum legato, et de societate:
 sed quod existerent, qui pe-
 titioni illius sese opposerent,
 Elei namque in os dixerunt,
 velle se Achaeis litem mouere
 super Triphylia, Messenii super
 Asio et Pylo, qui populi socii
 tunc Romanorum erant, idem
 et Aetoli dixere de Phera-
 rum vrbe, propterea reiectum
 est negotium ad decemuiros.
 et in senatu quidem Roma-

βέλιον ἐπὶ τὰς δέκα. καὶ τὰ κατὰ no haec tum temporis sunt
τὴν σύγκλητον ἐπὶ ταύτοις ἦν. gesta.

H.

VIII.

Πῶς Βοιωτοὶ ἀρχὴν ἀποστά-
σεως ἀπὸ Ῥωμαίων ἐποίησαντο.

*Quomodo Boeoti deficere a
Romanis inceperint.*

Πῶς οἱ τὰ Ῥωμαίων Φρο-
νῶντες Βραχύλλην τὸν Βοιω-
τάρχη φιλippiζοντα ἐπαι-
είλοντο.

*Caedes Brachyllae Boeotar-
chae, qui ad Philippum res
trahebat, facta ab iis, qui Ro-
manis fauebant.*

Οἱ κατὰ τὴν Ἑλλάδα μετὰ
τὴν μάχην, Τίτῳ παρα-
χειμαζόντος ἐν Ἐλατείᾳ, Βοιω-
τοὶ, σπυδαζόντες ἀνακομισαῖσθαι
τὰς ἀνδρας τὰς παρ' αὐτῶν τρα-
τευσαμένους παρὰ τῷ Φιλίππῳ,
διαπρεσβεύοντο περὶ τῆς ἀσφα-
λείας αὐτῶν πρὸς Τίτον. ὁ δὲ
βυλόμενος ἐγκαλεῖσθαι τὰς Βοιω-
τὰς πρὸς τὴν σφετέραν εὐνοίαν,
διὰ τὸ προορᾶσθαι τὸν Ἀντίοχον,
ἐτοίμως συναχώρησεν. ταχὺ δὲ
πάντων ἀνακομιθέντων ἐκ τῆς
Μακεδονίας, ἐν οἷς ἦν καὶ Βρα-
χύλλης, τῶτον μὲν εὐθέως Βοιω-
τάρχη κατέστησαν· παραπλη-
σίως δὲ καὶ τὰς ἄλλας τὰς δο-
κῶντας εἶναι φίλας τῆς Μακεδό-
νων οἰκίας ἐτίμων, καὶ προῆγον
ἄχ' ἥττον ἢ πρότερον. ἔπεμψαν
δὲ καὶ πρεσβείαν πρὸς τὸν Φί-
λιππον, τὴν εὐχαριστήσαντα ἐπὶ
τῇ τῶν νεανίσκων ἐπανόδῳ, λυ-
μνιζόμενοι τὴν τῷ Τίτῳ χάριν.
ἔσυνορῶντες οἱ περὶ τὸν Ζεύ-
ξιππον καὶ Πεισίφρατον, καὶ
πάντας οἱ δοκῶντες εἶναι Ῥωμαίων
φίλοι, δυσχερῶς ἔφερον, προο-
ρῶμενοι τὸ μέλλον, καὶ δεδιότες

In Graecia post praelium,
quo victi sunt Macedones
ad Cynoscephalas, quum Ela-
tiae hibernaret Titus, Boeoti
cupientes suos recipere, qui
Philippo militauerant, lega-
tionem ad Titum miserunt,
petentes, vt redire illis lice-
ret impune. Titus, cui sus-
pectus iam tum erat Antio-
chus, studio adiungendi sibi
Boeotorum animos, petitioni
illorum facilem se praebuit.
Quum igitur omnes statim e
Macedonia essent reuersi, Bra-
chyllam, qui eorum fuit vnus,
Boeotarcham constituerunt.
similiter et reliquos, quorum
erat notum in reges Macedo-
niae studium, honorabant, et
ad dignitates non minus quam
ante vocabant. quin et Phi-
lippo per legatos gratias ege-
runt, propter iuuenem redi-
tum, beneficium, quod a Ti-
to acceperant, obliterantes.
quae quum cernerent Zeu-
xippus Pilsistratus et quicun-
que Romanae partis esse cre-
debantur, aegre ferebant,
quod imminetia mala praevi-
derent, suaeque ac necessa-

περὶ

γὰρ σφῶν αὐτῶν καὶ τῶν
 ἱναγκαίων. σαφῶς γὰρ ἔδει-
 καν, ὡς, εἰ μὲν οἱ Ῥωμαῖοι
 χωρισθῶσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος,
 ἡ δὲ Φίλιππος μένη παρὰ
 γλαυράν, συνεπιχύουσι καὶ τοῖς
 γρὸς σφᾶς ἀντιπολιτευομένοις,
 ἰθαμῶς ἀσφαλῆ σφίσιν ἐσομέ-
 ην τὴν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πολι-
 τείαν. Διὸ καὶ συμφρονήσαν-
 τες ἐπρόσβευον πρὸς Τίτον εἰς
 τὴν Ἑλατειαν. συμμίζαντες
 ἃ τῷ προειρημένῳ, πολλὰς
 καὶ ποικίλους εἰς ταῦτο τὸ μέ-
 γας διατίθεντο λόγους, ὑποδει-
 νόντας τὴν ὁρμὴν τῇ πλήθει,
 ἣν ἔσαν ἤδη νῦν κατ' αὐτῶν,
 καὶ τὴν ἀχαριστίαν τῶν ὄχλων.
 καὶ τέλος ἐθάβρῃσαν εἰπεῖν,
 εἰ μὴ τὸν Βραχὺλλην ἐπανε-
 ῶμενοι καταπλήξωμεν τὰς
 ῥαλλὰς, εἰ ἔστιν ἀσφάλεια τοῖς
 Ῥωμαίων φίλοις, χωρισθέντων
 τῶν στρατοπέδων. ὁ δὲ Τίτος,
 αὐτὰ διακύσας, αὐτὸς μὲν ἐκ
 Ἰφῆ κοινωνεῖν τῆς πράξεως
 αὐτῆς· τὰς δὲ βυλομένους
 γράττειν ἢ καλύειν. καθόλου
 δὲ λαλῶν αὐτὰς ἐκέλευε περὶ
 τῶν Ἀλεξαμένων, τῷ τῶν
 Ἰταλῶν στρατηγῷ. τῶν δὲ πε-
 ρὶ τὸν Ζεύξιππον πειθαρχη-
 σάντων καὶ διαλεγόμενων, τα-
 χέως ὁ προειρημένος πεισθεὶς
 καὶ συγκαταθέμενος τοῖς λε-
 γομένοις, τρεῖς μὲν τῶν Αἰ-
 ωλικῶν συνέστησε, τρεῖς δὲ
 τῶν Ἰταλικῶν νεανίσκων, τὰς
 προσοίσοντας τὰς χεῖρας τῷ
 βραχὺλλῃ.

riorum suorum saluti metue-
 rent. certo enim sciebant,
 ubi semel Romani pedem e
 Graecia extulissent, remanen-
 te Philippo, qui suis in ad-
 ministratione reipub. aduersa-
 riis vires subinde e propinquo
 suggerat, nequaquam tutum
 sibi fore, in Boeotorum ciui-
 tate manere. Omnes igitur
 consentientibus suffragiis ad
 Titum Elateam, ceu publico
 nomine legati, se conferunt.
 ibi in colloquium Titi admissi,
 multa ac varia in eam senten-
 tiam apud eum differunt, quum
 multitudinis concitata in se
 studia illi ob oculos pone-
 rent, et vulgi animum ingra-
 tum. tandem eo progressa
 est ipsorum oratio, vt dice-
 re non vererentur, nisi sub-
 lato de medio Brachylla ter-
 ror ceteris iniiceretur, nul-
 lam fore amicis Romanorum,
 postquam exercitus discesse-
 rint, securitatem. His auditis
 Titus, se quidem eius
 consilii participem fieri nol-
 le, ait; ceterum, si quis rem
 velit exsequi, nullum allatu-
 rum impedimentum: deni-
 que iussit eos cum Alexame-
 ne praetore Aetolorum de his
 agere. dicto paruit Zeuxip-
 pus, estque de ea re cum
 Alexamene collocutus. is fa-
 cile assensus adductusque, vt
 ea probaret, quae dicebantur,
 tres ex Aetolicis copiis, tres
 ex Italicis iuuenes delegit,
 quibus mandatum est, vt Bra-
 chyllae manus asferrent.

Θ.

IX.

Δέγμα τῆς συγκλήτης πε-
ρὶ τῆς πρὸς Φίλιππον δια-
λύσεως.

Πῶς μόνοι οἱ Αἰτωλοὶ κατε-
λάλυν τὸ δέγμα.

Πῶς Ἰδομοῖ, τῶν Ἰδομίων
ἀγομένων, ὁ κήρυξ τὸ ὑπὲρ
τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας
κήρυγμα ἀνηγόρευσε.

Πῶς οἱ δέκα ἄνδρες σὺν
Τίτῳ ἐχερημάτισαν τοῖς Ἀν-
τιόχῃ Φιλίππῃ καὶ Αἰτωλῶν
πρεσβευταῖς.

*Senatusconsultum super pa-
ce cum Philippo facta a Q.
Flaminio.*

*Quomodo soli Aetoli sena-
tusconsultum illud carperunt.*

*Quomodo in ipsis ludis
Isthmicis praeco senatuscon-
sultum de libertate Graecorum
recitarit.*

*Quae peractis ludicris de-
cemviri cum Tito responsa de-
derint legatis Antiochi, Phi-
lippi, Aetolorum.*

Οτι κατὰ τὸν καιρὸν τῶτον
ἦγον ἐκ τῆς Ῥώμης οἱ δέ-
κα, δι' ὧν ἑμαυτοὺς χειρίζεσθαι τὰ
κατὰ τὰς Ἑλλήνας, κομίζοντες
τὸ τῆς συγκλήτης δόγμα, τὸ περὶ
τῆς πρὸς Φίλιππον εἰρήνης. ἦν δὲ
τὰ συνέχοντα τῷ δόγματι ταῦτα·
τὰς μὲν ἄλλας Ἑλλήνας πάν-
τας, τὰς τε κατὰ τὴν Ἀσίαν
καὶ κατὰ τὴν Εὐρώπην, ἐ-
λευθέρους ὑπάρχεν, καὶ νό-
μοις χρῆσθαι τοῖς ἰδίῳις· τὰς
δὲ ταττομένους ὑπὸ Φίλιππον
καὶ τὰς πόλεις τὰς ἐμφερέ-
ρας παραδίδουσι Φίλιππον Ῥω-
μαίοις πρὸ τῆς τῶν Ἰδομίων
πανηγύρεως· Εὐρωμον δὲ καὶ
Πήδασα, καὶ Βαργύλια, καὶ
τὴν Ἰασσέων πόλιν, ὁμοίως
Ἀβυδὸν, Θάσον, Μυρίναν,
Πέρινθον, ἐλευθέρους ἀφαιρεῖν,
τὰς φερεῖς ἐξ αὐτῶν μετα-

Hoc ipso tempore, quo illa
gerebantur, quae modo
diximus, venire Roma decem
legati ad res in Graecia con-
stituendas, consultum senatus
deferentes, quod de pace cum
Philippo fuerat factum. Eius
senatusconsulti praecipua ca-
pita erant haec: ut ceteri
omnes Graeci, et qui in Asia
degunt, et qui in Europa,
liberi sint, suisque legibus
utantur: ut, qui in Philip-
pi ditione sunt, et si quas
ille urbes Graecorum prae-
sidiis tenet, eas ante celebra-
tionem ludicri Isthmiorum
Romanis Philippus tradat,
Euromum, Pedasa, Barga-
lia, Iassum, item Abydum,
Thasum, Myrinam Perin-
thum, deductis inde prae-
sidiis, liberas esse finat: de
σησά

σησάμενον· περὶ τῆς τῶν Κιανῶν ἐλευθερώσεως Τίτον γραῖαν πρὸς Περσίαν κατὰ τὸ δόγμα τῆς συγκλήτου· τὰ δ' ἀποκρίσας, καὶ τὰς αὐτομολίας ἀπαντας ἀποκαταστήσαι Φίλιππον Ῥωμαίους, ἐν τῷ αὐτοῖς χρόνῳ ὁμοίως δὲ καὶ τὰς καταφράσεις

ναῦς, πλὴν πέντε σκαφῶν καὶ τῆς ἐκκαδεκήρης· δεῖναι δὲ καὶ χίλια τάλαντα, τῶν τὰ μὲν ἡμίση παραυτίκα, τὰ δ' ἡμίση κατὰ φορὰς, ἐν ἑτέροις δέκα. Τὰτα δὲ τὸ δόγματος διαδοθέντος εἰς τὰς Ἑλλήνας, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες εὐθαρσεῖς ἦσαν καὶ περιχαρεῖς, μόνοι δὲ Αἰτωλοὶ, δυσχεραίνοντες ἐπὶ τῷ μὴ τυγχάνειν, ὧν ἡλικίον, κατελάλιν τὸ δόγμα, φάσκοντες, ὡς πραγμάτων, ἀλλὰ γραμμάτων μόνον ἔχειν αὐτὸ διάθεσιν. καὶ τινὰς ἐλαμβάνον τιμωρότητας ἐξ αὐτῶν τῶν ἐγγράπτων, πρὸς τὸ διασείειν τὰς ἀπὸντας τοιαύτας.

Ἐφασκον γάρ, εἶναι δύο γνώμας ἐν τῷ δόγματι περὶ τῶν ὑπὸ Φιλίππου φερεμένων πόλεων. τὴν μὲν μίαν, ἐπιτάττεσαν ἐξάγειν τὰς φεράς τὸν Φίλιππον, τὰς δὲ πόλεις παραδίδουσι Ῥωμαίοις· τὴν δ' ἑτέραν, ἐξάγοντα τὰς φεράς, ἐλευθερεῖν τὰς πόλεις. τὰς μὲν ἂν ἐλευθερεμένας ἐπ' ὀνόματι δηλοῦσθαι, ταύτας δ' εἶναι τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν· τὰς δὲ παραδιδόμενας Ῥωμαίοις, φανερόν, ὅτι τὰς κατὰ τὴν Εὐρώπην. εἶναι

liberatione Cianorum scribat Titus ad Prusiam, quid senatui placeat: captivos et transfugas omnes ut Philippus Romanis restituat intra idem tempus, item naves omnes telas, scaphis quinque exceptis, et una quam sexdecim versus remorum agunt: hoc amplius dat Philippus mille talentum, dimidium praefens, dimidium pensionibus decem annorum. Postquam hoc senatusconsultum diditum, est inter Graecos, ceterum quidem bonae spei pleni laetitiam gestire; soli Aetoli offensi, quod ea, quae speraverant, non consequerentur, decretum clam mufantes carpebant, non res, sed verba eo contineri iactantes. atque ut illos concitarent, qui aures ipsis praebebant, ex formula decreti cavillationem huiusmodi arripiebant. Aiebant enim, duas eo decreto sententias comprehendere super urbibus, in quibus praefidia habebat Philippus: altera iuberi, ut deducantur a Philippo praefidia, urbesque Romanis tradantur, alteram sententiam praefidiis amotis urbibus libertatem dare. nominatim autem eas designari, quibus libertas indulgetur, eas nempe, quae sunt in Asia: quae autem Romanis tradantur, eas videlicet esse, quae sunt in Europa, putas

δὲ ταύ-

δὲ ταύτας, Ὀρεὸν, Ἐρέτριαν, Χαλκίδα, Δημητριάδα, Κόρινθον. ἐκ δὲ τούτων εὐθεώρητον ὑπάρχειν πασιν, ὅτι μεταλαμβάνουσι τὰς Ἑλληνικὰς πέδας παρὰ Φιλίππου Ῥωμαῖοι, καὶ γίνονται μετ' αὐτοῖς δεσποτῶν, ἐκ ἐλευθερώσεως τῶν Ἑλλήνων. Ταῦτα μὲν ὑπ' Αἰτωλῶν ἀλέγετο κατακόρυς. ὁ δὲ Τίτος ὁρμήσας ἐκ τῆς Ἐλατείας μετὰ τῶν δέκα, καὶ κατέρας εἰς τὴν Ἀντίκυραν, παραυτίκα διέπλευσεν εἰς τὴν Κόρινθον. καὶ κεῖ παραγενόμενος συνήδρευε μετὰ τούτων, καὶ διαλάμβανε περὶ τῶν ὅλων. πλεοναξίης δὲ τῆς τῶν Αἰτωλῶν διαβολῆς, καὶ πεισυομένης παρ' ἐνίοις, πολλὰς καὶ ποικίλας ἡναγκάζετο ποιῆσθαι λόγους ὁ Τίτος ἐν τῷ συνεδρίῳ, διδάσκων, ὡς, ἅπερ βέλονται καὶ τῇ τῶν Ἑλλήνων εὐκλειαν ὀλοκλήρην περιποιήσασθαι, καὶ καθάλας πεισυνθῆναι παρὰ πάντων, διότι καὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐποιήσαντο διάβασιν ἢ τῆ συμφύροντος ἔνεκεν, ὡς δὲ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἐκχωρητέον εἴη πάντων τῶν τόπων, καὶ πάντας ἐλευθερωτέον τὰς πόλεις, τὰς νῦν ὑπὸ Φιλίππου φερεμένας. Ταύτην δὲ συνέβαινε γίνεσθαι τὴν ἀπορίαν ἐν τῷ συνεδρίῳ, διὰ τὸ περὶ μὲν τῶν ἄλλων ἐν τῇ Ῥώμῃ προδιειληφέναι, καὶ ῥητὰς ἔχειν τὰς δέκα παρὰ τῆς συγκλήτης τὰς ἐντολὰς, περὶ δὲ Χαλκίδος καὶ Κορίνθου καὶ Δημητριάδος ἐπιτροπὴν αὐτῷ δεδοῖσθαι διὰ τὸν Ἀντίοχον, ἵνα βλέποντες πρὸς τὰς κείρας βελεύον-

Oreum, Eretriam, Chalcidem, Demetriadem, Corinthum. Ex quo facile omnes intelligant, Romanos vicem Philippi Graeciae compedes fuscipere, atque ita mutationem fieri dominorum, non liberratem quaeri Graeciae. haec ubique assidue ab Aetolis iactabantur. Ab Elatia profectus cum decem legatis Titus, quum Anticyram traiecisset, mox Corinthum peruenit. ibi cum his concilia agitabat, et de summa rerum tractabat. Quoniam autem in ore multitudinis erat Aetolorum criminatio, eique a multis fides habebatur, coactus est Quintius multis variisque rationibus uti, ut eos doceret, qui in concilio aderant, si vellent Graecorum praeconia et laudationem sine vlla exceptione mereri, si fidem omnibus facere, ad liberandam Graeciam, non compendii vllius gratia, se mare a principio traiecisse, omnibus excedendum esse locis, et vniuersas vrbes esse liberandas, quas iam Philippus praefidiis suis occupet. Haec autem difficultas inde nascebatur in concilio, quia de ceteris quidem vrbibus Romae decem legati prius tractauerant, et expressa a senatu mandata acceperant: de Chalcide vero Corintho et Demetriade propter Antiochum libera potestas facta concilio fuerat, ut, quod tempora reipub. postulassent, id ex animi sui sententia de-

ται

EXCERPTAE LEGATIONES.

541

ται περὶ τῶν προειρημένων πό-
λεων, κατὰ τὰς αὐτῶν προειρη-
σεις. Ὁ γὰρ προειρημένος βασι-
λεύς δῆλος ἦν ἐπέχων πάλαι τοῖς
κατὰ τὴν Εὐρώπην πράγμασιν.
Οὐ μὲν ἀλλὰ τὴν μὲν Κόρινθον ὁ
Τίτος ἔπεισε τὸ συνέδριον ἐλευ-
θερῶν παραχρῆμα, καὶ τοῖς Ἀ-
χαιοῖς ἐγχειρίζειν διὰ τὰς ἐξ Ἀρ-
χῆς ὁμολογίας· τὸν δ' Ἀκροκό-
ρινθον, καὶ Δημητριάδα, καὶ
Χαλκίδα παρακατέχευεν. δοξάν-
των δὲ τούτων, καὶ τῆς Ἰωμίων
πανηγύρεως ἐπελθούσης, καὶ γε-
δὸν ἀπὸ πάσης τῆς οἰκουμένης τῶν
ἐπιφανεστάτων ἀνδρῶν συναληλυ-
θότων διὰ τὴν προσδοκίαν τῶν
ἀποβησομένων, πολλοὶ καὶ ποικί-
λοι καὶ ὅλην τὴν πανήγυριν ἐνέ-
πιπτον λόγοι, τῶν μὲν ἀδύνατον
εἶναι φανταζομένων, Ῥωμαῖους ἐνὶ
ἀποστροφῇ τόπων καὶ πόλεων, τῶν
δὲ διοριζομένων, ὅτι τῶν μὲν ἐπι-
φανῶν εἴναι δοκούντων τόπων ἀπο-
εῖναι, τὰς δὲ φαντασίαν μὲν
ἔχοντας ἐλάττω, χρεῖαν δὲ τὴν
αὐτὴν παρέχεσθαι δυναμένους,
καθεύεσι. καὶ τὰς εὐθέως
ἐπαδείκνυσαν αὐτοὶ καὶ αὐτῶν
καὶ διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους εὐρησι-
λογίας. Τιαύτης δ' ὕψους ἐν τοῖς
ἀνθρώποις τῆς ἀπορίας, ἀθροισθέν-
τος τῆ πλήθους εἰς τὸ σάδιον ἐπὶ τὸν
αἰῶνα, προσελθὼν ὁ κήρυξ κλισιω-
πῆσάμενος τὰ πλήθη διὰ τῆ σαλ-
πιγγῆς, τὸ δὲ κήρυγμα ἀνηγόρευ-
σεν. Ἡ σύγκλητος ἡ Ῥωμαίων
καὶ Τίτος Κοϊντίος στρατηγὸς,
καταπλεμέσαντες βασιλέα
Φίλιππον καὶ Μακεδόνας,
ἀφ' αἵων ἐλευθέρους, ἀφ' αἵων

dictis urbibus statuerent. Du-
bitabat enim nemo, quin is
rex, quem commemoravi-
mus, Europae rebus pridem
immineret. Tandem concilio
persuasit Titus, ut Co-
rinthum liberarent, et A-
chaeis traderent: Acroco-
rinthum Demetriadem et Chal-
cidem retinuit. His ita de-
cretis, cum iam Isthmiorum
panegyris adestet, ac fere
ex omnibus orbis partibus
clarissimi quique viri propter
expectationem eius, quod
eventurum esset, convenis-
sent: multi variique toto
conuentu sermones habeban-
tur, quum alii dicerent, om-
nino fieri non posse, ut
Romani certis locis atque
urbibus se abstinere, alii
futurum statuerent, ut cele-
brioribus quidem locis absti-
nerent, ceterum ea retine-
rent, quae celebritatis minus
haberent, usum exhibere e-
undem possent. atque ea
loca ipsi designabant, tum
apud se quisque, tum in mu-
tuis dissertationibus. Hac in-
certitudine hominum mentes
agitabantur, eratque in sta-
dio coacta multitudo ad cer-
tamen, cum ecce praeco in
mediam arenam procedit, et
facta per tubicinem audien-
tia, ita pronuntiat. *Senatus
Romanus et Titus Quintius,
imperator, Philippo rege at-
que Macedonibus denicilis,
liberos, sine praesidio, im-
munes, suis legibus esse iu-*
τες,

τας, ἀφορολογήτας, νόμοις
 χρωμένους τοῖς πατρίοις Κο-
 ρινθίαις, Φωκέας, Λοκρεῖς,
 Εὐβοεῖς, Ἀχαιὺς τὰς Φθιώ-
 τας, Μαγνήτας, Θετταλὺς,
 Παρρῆαιβος. πρότε δ' ἐν ἁρ-
 χαῖς εὐθέως ἐκασίᾳ γενομένα,
 τινὲς μὲν εὖ ἤκουσαν τῆ κηρύγ-
 ματος, τινὲς δὲ πάλιν ἀκούειν
 ἀβύλοντο, τὸ δὲ πολὺ μέρος
 τῶν ἀνθρώπων διαπιπύμενον,
 καὶ δοκῶν ὥσανε κατ' ὕπνου
 ἀκούειν τῶν λεγομένων, διὰ τὸ
 παραδόξου τῷ συμβαίνοντος,
 ὥς τις ἐξ ἄλλης ἑρμῆς ἐβόα
 προσάγειν τὸν κήρυκα καὶ τὸν
 σαλπικιτῆν εἰς μέσον τὸ σταδION,
 καὶ λήγειν πάλιν ὑπὲρ τῶν αὐ-
 τῶν, ὥς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, βυλο-
 μένων τῶν ἀνθρώπων μὴ μόνον
 ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ βλέπειν τὸν
 λέγοντα, διὰ τὴν ἀπίσIAN τῶν
 ἀναγορευομένων. ὥς δὲ πάλιν ὁ
 κήρυξ προτελθὼν εἰς τὸ μέσον,
 καὶ κατασιωπησάμενος διὰ τῆ
 σαλπικιτῆ τὸν δόρυβον, ἀνηγό-
 ρησε ταυτὰ, καὶ ὡσαύτως τοῖς
 πρόθεον, τηλικύτου συνέβη κα-
 ταβραγῆναι τὸν κρότον, ὥς μὴ
 φασίως ἂν ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ἀγα-
 γῆν τοῖς νῦν ἀκούσι τὸ γεγονός.
 Ὡς δὲ ποτε καὶ κατέληξεν ὁ
 κρότος, τῶν μὲν ἀθλητῶν ἀπλῶς
 εὐδαίς εὐδένᾳ λόγον εἶχεν ἔτι·
 πάντες δὲ διαλαλῶντες οἱ μὲν
 πρὸς ἀλλήλους, οἱ δὲ πρὸς σφῶς
 αὐτοὺς, οἷονεῖ παραστατικοὶ τὰς
 διανοίας ἦσαν· οἱ καὶ μετὰ τὸν
 ἀγῶνα διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς
 χαρᾶς μικρῷ διάφθειραν τὸν Τί-
 τῳ

bent Corinthios, Phocenses,
 Locrenses, Euboeenses, A-
 chaeos, quos nominant Phthio-
 tas, Magnetas, Thessalos,
 Perrhaebos. Quum autem ad
 prima statim praeconis verba
 ingens supra modum plausus
 fuisset excitatus, nonnulli vo-
 cem praeconis ne audierunt
 quidem, alii iterum audire
 auebant. plerique hominum
 vix satis sibi credere, et pro-
 pter rei nouitatem ea, quae
 dicebantur, velut in somnis
 sibi videri audire. Pars alio
 impetu sumto clamare, acce-
 deret praeco cum tubicine in
 medium stadium, et iterum
 eadem repeteret, quum unus-
 quisque, vt equidem puto,
 non audire dumtaxat, sed vi-
 dere ipsum praeconem aueret,
 qui ea pronuntiabat, quae ipsi
 credere non poterant. Vbi
 iterum processit praeco in me-
 dium, et imperato per tubi-
 cinem silentio tumultuque se-
 dato, eadem, quae prius,
 eodemque modo pronuntia-
 uit: tantus erupit cum cla-
 more plausus, vt aegre, qui
 ista nunc audiunt, rem cogi-
 tatione sibi fingere valeant.
 Posteaquam tandem plaudendi
 finis est factus, athleticis qui-
 dem nemo fuit omnium, qui
 intenderet; sed omnes ser-
 monibus rem celebrantes,
 alii apud amicos inuicem,
 alii apud se ipsos, velut de
 potestate mentis exierant. qui
 etiam dimissis ludis (tanta
 fuit gaudii illius magnitudo)
 dum gratias Tito agunt, pe-
 τῳ

EXCERPTAE LEGATIONES.

543

τον εὐχαριστῶντας. οἱ μὲν γὰρ αὐτοφθαλμῶσαι κατὰ πρόσωπον καὶ σωτῆρα προσφωνῆσαι βυλόμενοι, τινὲς δὲ τῆς δεξιᾶς ἄψασθαι σπαυάζοντες, οἱ δὲ πολλοὶ τεφάνες ἐπιβρίπτοντες καὶ λημνίσκους, παρ' ὀλίγον διέλυσαν τὸν ἄνθρωπον. Δοκῆσης δὲ τῆς εὐχαριστίας ὑπερβολικῆς γενέσθαι, θάρσων ἄν τις εἶπεν, διότι πολὺ καταδεστέραν εἶναι συνέβαινε τῇ τῆς πράξεως μεγέθει. Θαυμαστὸν γὰρ ἦν καὶ τὸ Ῥωμαῖος ἐπὶ ταύτης γενέσθαι τῆς προσιρέσεως, καὶ τὸν ἡγεμόνον αὐτῶν Τίτον, ὥστε πᾶσαν ὑπομῖναι δαπάνην καὶ πάντα κίνδυνον χάριν τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας· μέγα δὲ καὶ τὸ δύναμιν ἀκόλυσθαι τῇ προσιρέσει προσενέγκασθαι· τῶν δὲ μεγίστων ἐτι, τὸ μηδὲν ἐκ τῆς τύχης ἀντικαίσει πρὸς τὴν ἐπιβολήν, ἀλλ' ἀπλῶς ἅπαντα πρὸς ἓνα καιρὸν ἐκδραμεῖν, ὥστε διὰ κηρύγματος ἑνὸς ἅπαντας καὶ τὰς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας Ἑλληνας, καὶ τὰς τὴν Εὐρώπην, ἐλευθέρους, ἀφρηήτους, ἀφορολογήτους γενέσθαι, νόμοις χρωμένους τοῖς ἰδίους. Διελθόντος δὲ τῆς πανηγύρεως, πρῶτοις μὲν ἐχρημάτισαν τοῖς παρ' Ἀντιόχου πρεσβευταῖς, διακελευόμενοι τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας πόλεων τῶν μὲν αὐτονομῶν ἀπέχεσθαι καὶ πρὸς μηδάνᾳ πολεμεῖν, ὅσας δὲ νῦν παρείληφεν τῶν ὑπὸ Πτολεμαίου καὶ Φιλίππου ταττομένων, ἐκχωρεῖν. σὺν δὲ τέτοις προηγόρευον, μὴ διαβαίνειν εἰς τὴν Εὐ-

ne illum enecarunt: quippe alii suis ipsorum oculis inco-ram eum spectare, et salutis suae auctorem salutare cupientes, alii dexteram eius tangere gestientes, plerique coronas et lemniscos iacientes, parum abfuit quin homini spiritum eliderent. Etsi autem videtur eiusmodi gratiarum actio modum excessisse: audacter tamen dicere queat aliquis, longe inferiorem eam fuisse meriti illius magnitudine. Erat enim admiratione digna res, Romanos et imperatorem illorum Quintium in animum induxisse, ut ad libertatem Graecis parandam nullam impensam recusarent, nullum periculum. magnum et illud erat, vires incepto pares fuisse ab iis adhibitae. supra omnia maximum erat, fortunam nulla in re huic consilio esse aduersatam; sed ita omnia penitus in vnum tempus concurrisse congruissetque, ut vno praeconio omnes Graeci, quique Asiam quique Europam colunt, liberi, sine praefidiis, immunes, suis legibus esse pronunciarentur. Peracta celebritate, Romani primis omnium Antiochi legatis operam dederunt, iusseruntque eum liberis in Asia ciuitatibus abstinere, neque vllam earum bello laceffere, iis item excedere, quae Ptolemaei aut Philippi fuissent, priusquam illas occuparet. denuntiarent insuper, ne cum exercitu in Europam traiceret: quum nemo iam e Grae-
ρώπην

ρώπην μεταδυναμίας· ἔδνα γὰρ
ἔτι τῶν Ἑλλήνων ἔτε πολεμεισθαι
νῦν ὑπ' ἔδναος, ἔτε δελεύειν ἔδνῳ.
καθόλη δὲ καὶ ἐξ αὐτῶν τινὰς
ἔφασαν ἥξειν πρὸς τὸν Ἀντιό-
χον. ταύτας μὲν ἔν οἱ περὶ τὸν
Ἥγησιάννακτα καὶ Λυσίαν λα-
βόντας τὰς ἀποκρίσεις ἐπανήλ-
θον. Μετὰ δὲ ταῦτα εἰσακαλύντο
πάντας τὰς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν καὶ
πόλειον παραγεγονότας, καὶ τὰ
δόξαντα τῷ συνεδρίῳ διασάφειν.
Μακεδόνων μὲν ἔν τὰς Ὀρέσας
καλεμένους, διὰ τὸ προχωρήσαι
σφίσι κατὰ τὸν πόλεμον, αὐτόνο-
μος ἀφῆσαν, ἡλευθέρωσαν δὲ
Περίουβους καὶ Δόλοπας καὶ
Μαγνήτας. Θετταλοὺς δὲ μετὰ
τῆς ἐλευθερίας καὶ τὰς Ἀχαιοὺς
τὰς Φθιώτας προσένειμαν, ἀφε-
λόμενοι Θήβας τὰς Φθίας καὶ
Φάρσαλον· οἱ γὰρ Αἰτωλοὶ περὶ
τε τῆς Φαρσάλης μεγάλην ἐποιῶν-
το Φιλοτιμίαν, φάσκοντες, αὐτῶν
δεῖν ὑπάρχειν κατὰ τὰς ἐξ ἀρ-
χῆς συνθήκας· ὁμοίως δὲ καὶ πε-
ρὶ Λευκάδος. Οἱ δὲ ἐν τῷ συνε-
δρίῳ περὶ μὲν τέτων τῶν πόλειον
ὑπερέθεντο ταῖς Αἰτωλοῖς τὸ δια-
βέλιον πάλιν ἐπὶ τὴν σύγκλητον·
τὰς δὲ Φωκίας καὶ τὰς Λοκρὰς
συνεχώρησαν αὐτοῖς ἔχειν, κα-
θάπερ ἔχον καὶ πρότερον ἐν τῇ
συμπολιτείᾳ. Κόρινθον δὲ καὶ
τὴν Τριφυλίαν, - - - - - ἔτι
δὲ τὴν Ἐρετριέων πόλιν, ἐδόκει
μὲν ταῖς πλείοσιν Εὐμένει δένασθαι.
Τίτε δὲ πρὸς τὸ συνεδρίον διασεί-
λαντος, ἐκ ἐκυρώθη τὸ διαβέλιον.
διὸ καὶ μετὰ τινὰ χρόνον ἡλευθε-
ρώθησαν αἱ πόλεις αὐταὶ διὰ τῆς

cis aut bello peteretur a
quoquam, aut cuiquam serui-
ret. addiderunt denique,
quosdam e suo numero ad
Antiochum esse venturos.
Hoc ubi responsum accepe-
runt Hegesianax et Lysias,
ad regem sunt reuersi. Se-
cundum hos vocati omnes
sunt, quos gentes aut ciui-
tates miserant, et quae con-
cilium decreuerat, illis sunt
declarata. Igitur Orestis,
(Macedonum gens ita voca-
tur) quod durante adhuc bel-
lo Romanis se adiunxissent,
suas leges reddiderunt, libe-
rarunt etiam Perrhaebos, Do-
lopas, Magnetas. Theffalis
praeter libertatem concessam
etiam Phthiotas Achaeos at-
tribuerunt, Thebis Phthioti-
cis et Pharfalo exceptis: nam
pro Pharfalo Aetoli acri stu-
dio contendebant, ex legi-
bus prioris foederis eam vr-
bem sibi vindicantes. idem
et de Leucade postulabant.
Sed concilium deliberatio-
nem super hisce Aetolorum
postulatis ad senatum iterum
reiecit. Phocenses et Lo-
crenses habere eis permise-
runt concilio suo contribu-
tos, sicut ante habuerant.
Corinthum, Triphyliam, et
Heream, Achaeis reddide-
runt. Oreum et Eretriam
plures Eumeni dabant; sed
Tito cum concilio contro-
uerfante, rata ea sententia
non fuit. quare etiam paul-
lo post senatus libertatem
his ciuitatibus dedit, et vna
συγκλή-

συγκλήτε, καὶ σὺν ταύταις Κά-
ρυτος. ἔδωκαν δὲ καὶ Πλευράτω
Λυχνίδα καὶ Πάρθεν, ἅσας μὲν
Ἰδρυίδας, ὑπὸ Φίλιππον δὲ τατ-
τομένας. Ἀμυνάνδρῳ δὲ συνε-
χάρησαν, ὅσα παρὰσπάτατο
κατὰ πόλεμον ἐρύματα τῇ Φι-
λίππῳ, κρατεῖν τέτων. Ταῦτα
δὲ διοικήσαντες ἐμέρισαν σφῶς
αὐτοὺς. καὶ Πόπλιος μὲν Λέντυ-
λος εἰς Βαργύλια πλεύσας, ἤλευ-
θέρωσε τέτας· Λεύκιος δὲ Στερ-
τίνιος, εἰς Ἡφαισίαν καὶ Θάτον
ἀφικόμενος καὶ τὰς ἐπὶ Θράκης
πόλεις, ἐποίησε τὸν παραπλή-
σιον· πρὸς δὲ τὸν Ἀντίοχον ὤρ-
μησαν Πόπλιος Οὐίλιος καὶ Λεύ-
κιος Τεράντιος· οἱ δὲ περὶ Γνάϊον
τὸν Κορήλιον πρὸς τὸν βασιλέα
Φίλιππον. ὧ καὶ συμυῖξαντες
πρὸς τοὺς Τέμπεσι, περὶ τῶν
ἄλλων διαλέχθησαν, ὑπὲρ ὧν ἔ-
χον τὰς ἐντολάς, καὶ συνεβέ-
βηον αὐτῶν πρὸς βουτὰς πέμπειν
ἑστὴν Ῥώμην ὑπὲρ συμμαχίας,
ἵνα μὴ δοκῇ τοῖς καιροῖς ἐφε-
δρεύων ἀποκαρδοκεῖν τὴν Ἀν-
τιόχῳ παρυσίαν. Τῷ δὲ βασι-
λέως συγκαταθεμένους τοῖς ἐπο-
δαιπνυμένοις, εὐθέως ἀπ' ἐκείνου
χωριζόμενοι, ἤκου ἐπὶ τὴν τῶν
Θερμυπῶν σύνοτον, καὶ παρελ-
θόντες εἰς τὰ πλῆθη, παρέκ-
λεον τὰς Αἰτωλὰς διὰ πλείονων,
μεῖναι ἐπὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς αἰρέ-
σεως, καὶ διαφυλάττειν τὴν πρὸς
Ῥωμαίους εὐνοίαν. πολλῶν δὲ πα-
ρταμένων, καὶ τῶν μὲν πρῶτος
καὶ πολιτικῶς μαμψιμοιρῶντων
αὐτοῖς ἐπὶ τῷ μὴ κοινωνικῶς
κρηθῆαι τοῖς εὐτυχήμασι, μηδὲ
Tom. II.

cum his Carysto. Pleurato
Lychnis et Parthini dati, Il-
lyriorum vtraque ciuitas, sed
sub ditione Philippi fuerat.
Amynandro tenere permise-
runt castella, quae per belli
tempus capta Philippo ade-
misset. His ita constitutis,
decem legati partiti sese sunt,
ac Publius quidem Lentulus
Bargylia naue contendit, e-
amque urbem liberam esse iuf-
fit, Lucius Stertinius He-
phaestiam et Thasum et Thra-
ciae vrbes adiit, atque idem
fecit, Publius Villius et Lu-
cius Terentius ad regem An-
tiochum est profectus, Gnaeus
Cornelius ad regem Philip-
pum. Quem ut conuenit ad
Tempe, tum de ceteris re-
bus cum eo est collocutus,
prout in mandatis habebat,
tum etiam consilium ei dedit,
ut ad societatem petendam
mitteret Romam legatos, ne
temporum opportunitates ca-
ptasse et Antiochi aduentum
cupide exspectasse videretur.
Assentiente rege ei consilio
quod monstrabatur, extemplo
Cornelius ab eo discedens
Thermopylas ad Graecorum
conuentum venit. Ibi ad
multitudinem ut adiit, mul-
tis verbis Aetolos monuit,
ut in priore sententia mane-
rent, et populi Romani ami-
citiam constanter custodi-
rent. Quum multi ad Cor-
nelium accederent, atque alii
leni ciuilique oratione apud
eum quererentur, quod victo-
riae fructus nequaquam se-
cum communicassent, neque
M m τηρεῖν

τηρῶν τὰς ἐξ ἀρχῆς συνθή-
κας, τῶν δὲ λαλομένων καὶ
φασκόντων, ἔτ' ἐν ἐπιβήναι
τῆς Ἑλλάδος ἀέποτα Ῥω-
μαίους, ἔτ' ἐν νικῆσαι Φίλιπ-
πον, εἰ καὶ δι' ἑαυτὸς τὸ
μὲν ἀπολογεῖσθαι πρὸς ἑαυτοὺς
τάτων οἱ περὶ τὸν Γναῖον ἀπο-
δεικνύσαντες, παρεκάλει δ' αὐ-
τὸς πρσβαίνειν εἰς τὴν Πό-
λιν, δότι τῶντων παρὰ τῆς
συγκλήτης ταύτης δικαιῶν,
ὅ καὶ πειθάντες ἐποίησαν. Καὶ
τὸ μὲν τέλος τῷ πρὸς Φίλιπ-
πον πολέμῳ τριαύτην ἔχει ἀν-
δρῶν.

legibus foederis, quod initio
inter ipsos esset factum, Ro-
mani stetitissent, alii conitiis
incesserent, dicerentque, Ro-
manos, absque se fuisset, ne
pedem quidem in Graecia fuis-
se unquam posituros, nedum
regem Philippum debellaturo-
rum: non putavit Cornelius
sibi faciendum, ut ad singula
horum quae dicebantur re-
sponderet; tantum monuit, le-
gatos mitterent Romam, o-
mnia enim aequalibus a sena-
tu impetraturos. quod et o-
mnibus huius usi fecerunt. Bellum
quod cum Philippo rege est
gestum, hunc finem habuit.

I.

Λευκίῃ Κορινθίῃ εἰς Ἀντιό-
χον ἀφίξις.

Οτι προχωρήσας τῷ Ἀντιόχῳ
κατὰ τὴν τῆς ἐπιβολῆς,
παρόντι ἐν Θράκῃ τῷ Ἀντιόχῳ,
κατέπλευσαν εἰς Σελυμβρίαν οἱ
περὶ Λεύκιον Κορινθίον. οἱ δ'
ἦσαν παρὰ τῆς συγκλήτης πρέ-
σβεις, ἐπὶ ταῖς διαλύσεσι ἐξαπέ-
σταλμένοι, τὰς Ἀντιόχε καὶ
Πτολεμαῖου.

X.

Lucii Cornelii ad Antio-
chum aduentus.

Quum ex animi sententia
Antiocho inceptum pro-
cederet, atque is iam in
Thracia esset, venit Selym-
briam L. Cornelius. Hic le-
gatus a senatu missus fuerat
ad pacem conciliandam inter
ipsum Antiochum et Ptole-
maeum.

IA.

Βοιωτῶν ἀπόκρισις πρὸς
Φιλίππε πρσβευτῆς.

Οτι Φίλιππε πρσβεύσαντος
πρὸς Βοιωτὰς, οἱ Βοιωτοὶ
ἀπεκρίθησαν τοῖς πρσβευταῖς,
δόντι, παρεγνωμένῃ τῷ βασι-
λέως πρὸς αὐτὸς, τότε βελεύσων-
τα περὶ τῶν παρακαλεμένων.

XI.

Responsum Boeotorum ad
legationem Philippi.

Miserat Philippus legatos
ad Boeotos. illi respon-
sum legatis dederunt: post-
quam ad nos Philippus vene-
rit, de postulatis eius con-
sultabimus.

IB.

EXCERPTAE LEGATIONES.

547

IB.

Ἡπειρωτῶν καὶ Ἡλείων
πρὸς Ἀντίοχον πρεσβεῖαι.

Οτι Ἀντίοχος διατρίβοντος ἐν
τῇ Χαλκίδι, καὶ τῷ χει-
μῶνος καταρχομένῳ, παραγένον-
το πρὸς αὐτὸν πρεσβευταί, παρα-
μὲν τῷ τῶν Ἡπειρωτῶν ἔθνεος οἱ
περὶ Χάροπα, παρὰ δὲ τῆς τῶν
Ἡλείων πόλεως οἱ περὶ Καλλί-
στρατον. οἱ μὲν ἐν Ἡπειρώται
παρακάλαν αὐτὸν, μὴ προσκλιβί-
ζεν σφῶς εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους
πόλεμον, θεωρῶντα, διότι πρό-
κεινται πάσης τῆς Ἑλλάδος πρὸς
τὴν Ἰταλίαν. ἀλλ' εἰ μὲν αὐτὸς
δύναται προκαθίσας τῆς Ἡπείρου
παρασκευάζεν σφίσι τὴν ἀσφάλει-
αν, ἔφασαν αὐτὸν δέχεσθαι καὶ
ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς λιμέσι. εἰ δὲ
μὴ κρίνει τὰτο πράττειν κατὰ τὸ
παρὸν, συγγνώμην ἔχειν ἔξιν
αὐτοῖς, δεδιδόσι τὸν ἀπὸ Ῥωμαίων
πόλεμον. οἱ δὲ Ἡεῖοι παρεκάλ-
αν πέμπειν τῇ πόλει βοήθειαν·
ἐψηφισμένων γὰρ τῶν Ἀχαιῶν
τὸν πόλεμον, εὐλαβεῖσθαι τὴν τή-
των ἔφοδον. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖς
μὲν Ἡπειρώταις ἀπεκρίθη, διότι
πέμψει πρεσβευτάς, τὰς διαλα-
χθήσομένους αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν κοι-
νῇ συμφερόντων· τοῖς δ' Ἡεῖοις
ἀπαπέστειλε χίλιν πέντες, ἡγεμό-
να συστήσας Εὐφάνῃ τὸν Κρήτα.

II.

Πῶς οἱ Αἰτωλοὶ, αἰδέσης
ὑπὸ Ῥωμαίων Ἡρακλείας,
ἔχ' ἅπαξ πρὸς Ῥωμαίους πρε-

XII.

*Legationes Epirotarum et
Eleorum ad Antiochum.*

Dum Chalcide Antiochus
agebat, sub principium
hiemis venire ad eum lega-
ti, Charopus, missus ab Epi-
rotarum gente, et Callistratus
ab Eleorum ciuitate. Pos-
tulabant ab eo Epirotae, ne
ipsum ante tempus in bellum
aduersus Romanos coniceret,
quos videbat vniuersae Grae-
ciae versus Italiam praeiace-
re. quod si posset ipse Epi-
ro praesidens securitatem i-
psis praestare, et vrbibus et
portibus illum se exceptu-
ros. sin hoc non statuerit
facere impraesentiarum, ve-
niam sibi dari aequum cen-
sebant, si bellum a Romanis
sibi inferendum metuerent.
Elei a rege petebant, vt sibi
subsidium mitteretur; quia
enim bellum gerere Achaei
decreuerint, vereri se, ne ab
iis inuadantur. Respondit rex
Epirotis, legatos se missu-
rum, qui de iis, quae ad
communem vtilitatem spe-
ctant, cum ipsis agant. Eleis
mille peditum submisit, duce
Euphane Cretensi.

XIII.

*Quomodo Aetoli post ca-
ptam a Romanis Heracleam,
missis ad Romanos non semel*
Μίμ 2 σβείας

σβαίας πέμφαντες, τέλος
ἐκκαλεῖσθαι αἰς Ῥωμαίων
πίσιν οὐκ ἐπὶ ὅλῃς ἐγγυαρίσας.

Πῶς αἱ Αἰτωλοὶ τῶν τῆς πε-
ποιθότατος ὀνόματι πλανηθέντες,
ἐπὶ ἐγνωσάν, ἢ δύναμιν ἔχει
τὸ πρῶγμα, ἀποδηκῶς διήκοντες
ἠκέλευσαν τὰς διαλύσεις.

Νικάνδρῳ τὴν πρὸς Ἀγρί-
ππῳ περιφρόνητος ἐπαίνους,
καὶ πρὸς Φίλιππον κοινῶς
λογίαν.

Ὅτι οἱ ἐπὶ τὸν Φανόαν, τὸν
τῶν Αἰτωλῶν στρατηγόν, με-
τὰ τὸ γενέσθαι τὴν Ἡράκλειαν
ἐποχέρων τοῖς Ῥωμαίοις, ἐρω-
ντες τὸν περὶ τὸν αἰκρόν τὴν Αἰ-
τωλίαν, καὶ λαμβάνοντες πρὸ
ἐφ' ὧν τῶν τὰ συμβεβηκότων
καὶ ἄλλων πόλεσιν, ἐκρίναν,
διαπέμπεσθαι πρὸς τὸν Μάνιον
ἐπὶ ἀνοχῶν καὶ διαλύσεων.
ταῦτα δὲ διαλαβόντες ἐξαπέστει-
λαν Ἀρχέδαμον καὶ Παγταλέον-
τα καὶ Χάλησον, οἱ συμμύξαντες
τῷ στρατηγῷ τῶν Ῥωμαίων, πρὸς
δαντο μὲν καὶ πλείους ποιῶσθαι
λόγους, μεσολαβηθέντες δὲ κατὰ
τὴν ἐντευξιν, ἐκωλύθησαν. ὁ
γὰρ Μάνιος κατὰ μὲν τὸ παρὸν
ἐπὶ Ἰφασκεν εὐκταρεῖν, περισπώ-
μενος ὑπὸ τῆς τῶν ἐκ τῆς Ἡρα-
κλείας λαφύρων οἰκονομίας· δε-
χημέρος δὲ ποιησάμενος ἀνοχάς,
ἐκπέμψεν ἄφ' ἑαυτῶν Λεύ-
κιον, πρὸς ὃν ἀπέλαυσε λέγειν,
ὅτι ὃν ἂν δέοιτο. Γνωσθέντων
δὲ τῶν ἀνοχῶν, καὶ τῷ Λευκίῳ
συνελθόντες εἰς τὴν Τράταν,

legatis, tandem dedere se in
fidem populi Romani fuerint
coacti.

Quomodo Aetoli, fidei no-
mine decepti, ubi vim for-
mulas animaduverterunt, ef-
ferati animis, pacis conuentionem
antiquarunt.

Nicanori, qui ad Antio-
chum fuerat missus ab Aeto-
liis, reditus, et habitum ab eo
colloquium cum Philippo.

Posteaquam fuit capta a Ro-
manis Heraclea, Phaenaeus
praetor Aetolorum, cogitans,
quantum periculum Aetoliam
circumstaret, sibi ob ocu-
los ponens, qui maneret ca-
sus reliquas ciuitates, indu-
ciarum pacisque petendae o-
ratores ad Manium statuit
mittere. hoc consilio missi
sunt Archedamus, Pantaleo,
et Chalesus. qui ubi consu-
lem Romanum conuenerunt,
longiorem paraauerant oratio-
nem: sed interfatus eos ne
plura dicerent impediit. My-
enim Acilius sibi otium esse
in praesentia negauit, occu-
pato circa administrationem
praedae ex Heraclea; datis
vero decem dierum induciis,
L. Valerium Fiaccum se cum
illis dixit missurum, cui ex-
ponerent, si qua vellent. In-
duciae ut sunt factae, et Lu-
cius una cum illis Hypatam
venit, de praesenti negotio
ἐγείνοντο

EXCERPTAE LEGATIONES.

549

ἵκοντο λόγοι καὶ πλείους ὑπὲρ
 ν ἐνεσώτων. Οἱ μὲν ἔν Αἰ-
 λῶ συνίσταντο τὴν δικαιολογίαν,
 ἵκανθεν προσφερόμενοι τὰ προ-
 ρητότα σφίσι Φιλάνθρωπα
 ἕως τῆς Ῥωμαίας· ὁ δὲ Λεύκιος
 τεμὼν αὐτῶν τὴν ὁρμὴν, ἔκ
 ἡ τοῖς παρῶσι καιροῖς ἀρμόζειν
 τὸ γένος τῆς δικαιολογίας.
 ὑμῶν γὰρ τῶν ἐξ ἀρχῆς
 ἀνθρώπων δι' ἀπειρίας, καὶ τῆς
 τῶσδε ἔχθρας δι' Αἰτωλίας γε-
 νημένης, ἥδ' ἐν συμβάλλει-
 τὰ τέτα Φιλάνθρωπα πρὸς
 νῦν καιρὸς. Διὰ περ ἀφ' ἐμῆς
 τῆ δικαιολογεῖσθαι συνεβί-
 α τράπεσθαι πρὸς τὸν ἀξιω-
 ῶν λόγον, καὶ δεῖσθαι τῷ
 τηγῷ συγγνώμης τυχεῖν ἐν
 ἡμαρτημένοις. Οἱ δ' Αἰτω-
 , καὶ πλείω λόγον ποιησάμε-
 περὶ τῶν ὑποκλιπόντων,
 ναν ἐπιτρέπειν τὰ ὅλα Μανίω,
 ρας αὐτὸς εἰς τὴν Ῥωμαίων πί-
 , ἐκ εἰδότας, ἣν δύναμιν ἔχει
 , τῷ δὲ τῆς ΠΙΣΤΕΩΣ
 κατὰ πλάνηθέντες, ὥς ἂν δια-
 ο * λειοτέρη σφίσι Λευκίῳ
 ρξοντος. Παρὰ δὲ Ῥωμαίοις
 νναμῇ τό τε εἰς τὴν πίσιν
 ὄν ἐγχειρίσαι, καὶ τὸ τὴν
 γροπὴν δεῖναι περὶ αὐτῶ τῷ
 πᾶντι. Πλὴν ταῦτα κρίναν-
 , ἐξέπεμψαν ἅμα τῷ Λευκίῳ
 παρὶ Φαινεάν, διασαφῆσοντας
 δεδογμένα τῷ Μανίῳ κατὰ
 δῆν. οἱ καὶ συμμίσχοντας τῷ
 τηγῷ, καὶ πάλιν ὁμοίως δι-
 λογηθέντες ὑπεραὐτῶν, ἐπὶ
 νεροφῆς ἔπαιον, διότι κέκρι-

i sunt habiti sermones.
 Ibi Aetoli defensionem insti-
 tuebant, merita sua antiqua
 in populum Romanum com-
 memorantes. at Lucius, in-
 hibito hoc eorum incepto,
 genus hoc defensionis nega-
 vit praesenti conuenire tem-
 porī. nam quum pristina be-
 neuolentiae officia essent ab
 iis violata, et per ipsos Ae-
 tolos accensum hoc tantum
 odium: nihil iam prioribus
 meritis praesens tempus sub-
 leuari. Itaque omīsa defen-
 sione, vt totam in preces
 orationem verterent, auctor
 illis erat, vtque peccatorum
 veniam impetrare a cos.
 precibus contenderent. Ae-
 toli post longiorem discepta-
 tionem super variis, quae in
 sermonem inciderant, decer-
 nunt, summam rerum sua-
 rum M? Acilio permittere,
 seque in Romanorum fidem
 dedere, ignari quae verbo vis
 infit; sed FIDEM voce de-
 cepti, quasi propter illud mi-
 tior consul ipsis esset futu-
 rus. Apud Romanos vero eius-
 dem significationis sunt ista:
fidei se permittere, et *vidto-
 ris arbitrio se permittere*.
 Aetoli igitur, hoc facto de-
 creto, Phaeneam cum Lucio
 miserunt, qui Manio quae
 decreta fuerant indicaret. is
 vt consulem conuenit, ac si-
 militer caussam Aetolorum
 apud eum egit, ita ad ex-
 tremum finiuit, vt diceret,
decreuiffe Aetolos, sese fidei

Min 3

ταυ

ὅθεν ἄμα τῷ διαλθεῖν τὰς ἐν ταῖς ἀνοχαῖς ἡμέρας, κατὰμονος αὐθις ὁ πόλεμος ἐγεγόνει τοῖς Αἰτωλοῖς. Περὶ δὲ τῆς συμβάσεως τῷ Νικάνδρῳ περιπατείας ἐκ ἄξιον παρσιωπῆσαι. παραγευήθη μὲν γὰρ ἐκ τῆς Ἐφέσου δωδεκαταῖος εἰς τὰ Φάλαρα πάλιν, αὐτῷ ἦς ὠρίσθη ἡμέρας. καταλαβὼν δὲ τὰς Ῥωμαίους ἔτι περὶ τὴν Ἡράκλειαν, τὰς Μακεδόνας μὲν ἀφελώτας ἀπὸ τῆς Λαμίας, ὃ μακρὰν δὲ στρατοπεδεύοντας τῆς πόλεως· τὰ μὲν χρήματα εἰς τὴν Λαμίαν διακόμισα παραδόξως, αὐτὸς δὲ τῆς νυκτὸς ἐπαβύλετο κατὰ τὸν μεταξὺ τόπον τῶν στρατοπέδων διαπεσῶν εἰς τὴν Ἰπάταν. ἐμπεισὼν δ' εἰς τὰς προκρίτες τῶν Μακεδόνων, ἀνήγαγε πρὸς τὸν Φίλιππον, ἔτι τῆς συνέσεως ἀκμαζύσης, πρὸς τὸ πεισθᾶναι τι δεινὸν πεσῶν ὑπὸ τῷ Φιλίππῳ τὸν θυμὸν, ἣ παραδοθῆσεσθαι τοῖς Ῥωμαίοις. τῷ δὲ πράγματος ἀγγελθέντος τῷ βασιλεῖ, ταχέως ἐκέλευσε τὰς ἐπὶ ταύτων ὄντας στραπεῦσαι τὸν Νικάνδρον, καὶ τὴν λοιπὴν ἐπιμέλειαν αὐτῷ ποιησασθαι Φιλάνθρωπον. μετὰ δὲ τινα χρόνον αὐτὸς ἐξαναστὰς συνέμιξε τῷ Νικάνδρῳ, καὶ πολλὰ καταμαμφάμενος τὴν κοινὴν τῶν Αἰτωλῶν ἄγνοιαν, ἐξ ἀρχῆς μὲν, ὅτι Ῥωμαῖοις ἐπαγάγοιεν τοῖς Ἑλλήσι, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν Ἀντίοχον, ὅμως ἔτι καὶ νῦν παρεκάλει, λήθην ποιησάμενος τῶν προγεγονότων ἀντέχεσθαι τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας, καὶ μὴ δελῆσαι συνεπεμβάσειν τοῖς κατ'

Itaque exactis induciarum diebus, bellum Aetolis cum populo Rom. manebat. Non est autem praetermittendus, qui Nicandro contigit, casus. Is duodecimo die quam naudem conscenderat, Epheso reuertens Phalaram tenuit. quumque offendisset Romanos Heracleae adhuc haerere, Macedonas vero Lamia quidem castra mouisse, sed non procul ab vrbe confedisse: pecuniam inusitata quadam sollertia Lamiam deuexit, ipse noctu inter vtraque castra medio agro, dum conatur Hypatam euadere, in stationem selectorum Macedonum incidit, et ad Philippum est deductus, nondum conuiuio dimisso: male videlicet a rege multandus, vbi irae ipsius fuisset expositus, aut Rom. ad supplicium tradendus. Verumenimvero rex Philippus, posteaquam hoc ei nuntiatum est, ministris confestim iubet, ad quos ea cura pertinebat, Nicandrum vt curerent, et ceteris rebus omnibus humaniter illum habere studeant. Tum autem non ita multo post ipse de mensa surgit, et Nicandrum conuenit. et quum oratione longa conquestus multa esset de publica Aetolorum amentia, qui primum Romanos, deinde Antiochum in Graeciam adduxissent: vt vel nunc praetitorum obliti amicitiam suam respicerent, monuit, neque vellent aduersis rebus suis inuicem insultare atque infidiari. Haec princi-

αἰ. α. γ.

EXCERPTAE LEGATIONES.

553

ἑλλήνων καιροῖς. Ταῦτα μὲν ἔν
 παρῆναι τοῖς πρεσβύται τῶν Αἰτω-
 λῶν ἀναγγέλλειν. αὐτὸν δὲ τὸν
 Νίκανδρον παρκαλέσας μνημο-
 ναίνει τῆς εἰς αὐτὸν γεγενημένης
 εὐεργετίας, ἐξέπειπε μετὰ προ-
 πομπῆς ἰκνῆς, παραγγείλας τοῖς
 ἐπὶ τῶν τεταγμένοις, ἀσφαλῶς
 πρὸς τὴν Ἰππᾶταν αὐτὸν ἀποκατα-
 εῖναι. Ὁ δὲ Νίκανδρος τελείως
 ἐκλυθὼν, καὶ παραδόξῃ φανεί-
 σης αὐτῷ τῆς ἀπαντήσεως, τότε
 μὲν ἀνεπομίσθη πρὸς τὰς οἰκίας·
 κατὰ δὲ τὸν ἐξῆς χρόνον ἀπὸ
 ταύτης τῆς ἐνστάσεως εὖνεκ' ὧν δι-
 εῖλε τῷ Μακεδόνων οἰκίᾳ. διὸ
 καὶ μετὰ ταῦτα κατὰ τὰς Περσι-
 κὰς καίρας, ἐνδοδεμένος τῇ προ-
 ρημμένῃ χάριτι, καὶ θυχερῶς
 ἐντιπράττων ταῖς τῷ Περσέως
 ἐπιβολαῖς, εἰς ὑπόψιν καὶ δια-
 βολὰς ἐμπροσθὺν, καὶ τέλος ἀνα-
 κληθεὶς εἰς Ῥώμην, ἐκὲι μετήλ-
 λαξε τὸν βίον.

cipibus Aetolorum vt renun-
 tiaret, eum hortatus est, Ni-
 candrum deinde monitum, vt
 beneficii, quod iam a se ac-
 cipiebat, meminisset, cum
 idoneo comitatu dimisit, iuf-
 sitque eos, quibus id negotiū
 dabat, vt Hypatam tuto i-
 pfum deducerent. Nicander,
 cui plane contra spem suam
 atque opinionem omnium ea
 res euenisset, tum quidem
 ad suos est reuerfus: insec-
 utis vero temporibus ab
 hoc principiobeneuolum sem-
 per animum erga regiam do-
 mum Macedonum seruauit.
 quamobrem postea Perfici bel-
 li tempore obligatus eo quod
 diximus beneficio, cum Per-
 fei conatibus lente et inui-
 tusque fuit, ac tandem Ro-
 mam accitus, ibi vitam cum
 morte commutauit.

ΙΔ.

Πρεσβεία Λακεδαιμονίων
 πρὸς τὴν Ῥωμαίων σύγκλητον.

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τῷτον
 συνέβη, καὶ τὴν ἐκ τῆς Ῥώ-
 μης πρεσβείαν, ἣν ἀπέστειλαν οἱ
 Λακεδαιμόνιοι, παραγενέσθαι δι-
 ψευσμένην τῶν ἐλπίδων. Ἐπρέ-
 σβευον μὲν γὰρ περὶ τῶν οὐμήρων
 καὶ τῶν κωμῶν. ἡ δὲ σύγκλητος
 περὶ μὲν τῶν κωμῶν ἔφησεν ἐντο-
 λὰς δώσκειν τοῖς παρ' αὐτῆς ἀπο-
 σταλλομένοις πρεσβόται· περὶ δὲ
 τῶν οὐμήρων, ἥτις βουλευτέον εἶ-
 ναι· περὶ δὲ τῶν φυγῶν, τῶν

XIV.

*Legatio Lacedaemoniorum
 ad senatum Romanum.*

Contigit tempore eodem,
 vt et missa a Lacedae-
 moniis legatio Romam rediret,
 re infecta, cuius perficiendae
 spe illuc iuerat. De obfidi-
 bus et pagis agebatur. At
 senatus, ad pagos quidem
 quod attinet, respondit, se
 super ea re mittendis legatis
 daturum mandata: de obfidi-
 bus amplius velle se delibera-
 re. Ad exules vero quod
 spectat, mirari se Achaeos di-

M m 5

Ἀχαιοῶν

νομένων, ἀσμένως ἀποδεξάμενος
 ὁ Πόπλιος ἠφιλανθρώπει τὰς ἄν-
 δρας, θανόντων, ὅτι παρέχονταί
 χρείαν αὐτῷ πρὸς τὰς προκειμέ-
 νας ἐπιβολάς. ὁ γὰρ προειρη-
 μένος ἀνὴρ ἐβύλετο θάλασσαν μὲν
 καλῶς τὰ κατὰ τὰς Αἰτωλίας·
 αἱ δὲ μὴ συνυπακούειεν, πάντως
 διεληφεί, παραλῶν ταῦτα δια-
 βάλειν εἰς τὴν Ἀσίαν, οὐδὲν
 γινώσκων, διότι τὸ τέλος ἐστὶ τῷ
 πολέμῳ καὶ τῆς ὅλης ἐπιβολῆς
 ἢ ἐν τῷ χειρώσασθαι τὸ τῶν
 Αἰτωλῶν ἔθνος, ἢ ἐν τῷ νι-
 κήσαντας τὸν Ἀντίοχον κρατῆ-
 σαι τῆς Ἀσίας. Ἄμα τῷ μνη-
 σθῆναι τὰς Ἀθηναίους ὑπὲρ τῆς
 διαλύσεως, ἐτοίμως προσδεξά-
 μενος τὰς λόγους, ἐκέλευσε πα-
 ρακλησίως πειράζειν αὐτοὺς καὶ
 τῶν Αἰτωλῶν. οἱ δὲ περὶ τὸν
 Ἐχέδημον προδικασιμώμενοι,
 καὶ μετὰ ταῦτα πορευθέντες εἰς
 τὴν Ἰτάταν, αὐτοὶ διαλέγοντο
 περὶ τῆς διαλύσεως τοῖς ἄρχαι-
 τῶν Αἰτωλῶν. ἐτοίμως δὲ κἀκεί-
 νων συνυπακούοντων, κατεσάθη-
 σαν οἱ συμμίζοντες τοῖς Ῥω-
 μαίοις. οἱ καὶ παραγινόμενοι
 πρὸς τὰς περὶ τὸν Πόπλιον, κα-
 ταλαβόντες αὐτοὺς στρατοπεδεύον-
 τας ἐν ἔ. ταδίοις ἀπὸ τῆς Αὐ-
 φίσσης, πολλὰς διατίθεντο λό-
 γους, ἀναμνησκόντες τῶν γε-
 γνηότων σφίσιν ἠφιανθρώπων
 πρὸς Ῥωμαίους. ἔτι δὲ * πρῶτα-
 ρον καὶ ἠφιανθρώπουτον ὁμι-
 λήσαντος τῷ Πόπλιῳ, καὶ προ-
 φερομένου τὰς τε κατὰ τὴν Ἰβη-
 ρίαν καὶ τὴν Λιβύην πράξεις,
 καὶ διασαφύντος, τίνα τρόπον

posset. Publius eorum aduen-
 tum sibi gratum esse testatus,
 comiter et humane cum iis
 agebat, quod cerneret, ad pro-
 posita exsequenda et ea consi-
 lia, quae animo tunc versabat,
 vtilem operam ipsorum futu-
 ram. Erat Publīi consilium,
 componere res Aetolorum, aut
 si morem gerere illi nollent,
 omnino eos in praesentia mis-
 sos facere constituerat, et in
 Asiam traicere. Probe namque
 intelligebat, nequaquam in eo
 belli exitum et omnium, quae
 moliebantur, esse situm, vt
 Aetolorum gentem sub iugum
 Romani mitterent; sed in eo
 potius, vt victo Antiocho A-
 siam obtinerent. Itaque simul-
 ac pacificationis mentio inie-
 cta fuit ab Atheniensibus, lu-
 bente animo audita eorum ora-
 tione, vt vicissim Aetolorum
 voluntatis periculum facerent,
 iussit. Legati igitur Athenien-
 sium, praemissis prius nonnul-
 lis, deinde ipsi Hypatam pro-
 fecti, cum principibus Aeto-
 lorum de pace verba fecerunt.
 Quum et illi extemplo consi-
 lium amplecterentur, delecti
 sunt, qui cum Romanis age-
 rent. Hi vt ad Publium vene-
 runt, octo ferme passuum mil-
 lia ab Amphissa castra haben-
 tem, multa disseruerunt, qui-
 bus suorum in populum Ro-
 manum meritorum memoriam
 renouabant. Quum Publius
 benignius adhuc et humanius
 quam ante eos exceperet, at-
 que is res a se gestas in Hispa-
 nia pariter et Africa commemo-
 rans, exponeret, quomo-
 νέως

κέρχεται τοῖς κατ' ἐκείνους τὸς
τόπως αὐτῷ πισύσαι, καὶ τέ-
λος Φαμέν, δεῖν ἐγχειρίζεν
σφῶς αὐτὰς καὶ πισύειν· τὰς
μὲν ἀρχὰς ἅπαντας οἱ παρόντες
εὐέλπιδες ἐγανθήσαν, ὡς αὐτί-
κα μάλ' αὖτε ταλασιεργησομένης τῆς
διαλύσεως. ἐπεὶ δὲ, πυθομένων
τῶν Αἰτωλῶν, ἐπὶ τίσιν δεῖ ποιεῖ-
σθαι τὴν εἰρήνην, ὁ Λεύκιος δι-
εσέφησεν, διότι, δυοῖν προκειμέ-
νων αὐτοῖς, αἰρεσίς ὑπάρχει, δεῖ
γὰρ ἢ τὴν ἐπιτροπὴν διδόναι πε-
ρὶ πάντων τῶν κατ' αὐτὰς, ἢ χί-
λιας τάλαντα παραχρημα, καὶ
τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν αἰρεῖσθαι καὶ
φίλον Ῥωμαίοις· ἐδυχρήτησαν
μὲν οἱ παρόντες τῶν Αἰτωλῶν,
ὡς ἐνὶ μάλει, διὰ τὸ μὴ γίνε-
σθαι τὴν ἀπόφασιν ἀκόλουθον τῇ
προγενομένῃ λαλιᾷ, πλὴν ἐπα-
νοίσαιν ἔφασαν ὑπὲρ τῶν ἐπιτατ-
τομένων τοῖς Αἰτωλοῖς. ἔτοι μὲν
ἦν ἐπαγγέσαν βελευσόμενοι πε-
ρὶ τῶν προειρημένων. οἱ δὲ περὶ
τὸν Ἐχέδημον, συμμιζαντες
τοῖς Ἀποκλήτοις, ἐβαλεύοντο
περὶ τῶν προειρημένων. ἦν δὲ
τῶν ἐπιταττομένων τὸ μὲν αἰδύ-
ναι διὰ τὸ πλῆθος τῶν χρη-
μάτων· τὸ δὲ φοβερόν, διὰ τὸ
πρότερον αὐτὰς ἀπατηθῆναι,
καθ' ὃν καιρὸν ἐπισύσαντες ὑπὲρ
τῆς ἐπιτροπῆς παρὰ μικρὸν εἰς
τὴν ἄλυσιν ἐνέπεσον. Διόπαρ
ἐπαρόμενοι καὶ δυχρησόμενοι
περὶ ταῦτα, πάλιν ἐξέπεικον
τοῖς αὐτοῖς δεησομένους, ἢ χρη-
μάτων ἀφελεῖν, ἢ δύνωνται
γαλῆν, ἢ τῆς ἐπιτροπῆς ἐκτὸς
τοῖσιν πολιτικῶς ἀνδράς

do cum iis egisset, qui iis in
locis suae fidei se permisissent,
et tandem aequum censeret, vt
ipsi quoque dederent sese, et
Romanis permetterent: initio
quidem magna in spe fuere,
qui aderant, pacis mox perfici-
endae; sed vbi sciscitantibus
Aetolis, quibus legibus pax
esset conuentura, dixit iis Lu-
cius, duarum conditionum alte-
ram eis esse eligendam, nam
aut arbitrium de se suisque
omnibus Romanis permitte-
rent, aut mille talentum con-
festim darent, eosdemque ami-
cos et inimicos haberent: in-
dignari vel maxime qui ade-
rant Aetoli, quod colloquio
ante habito non responderet
haec sententia; verumtamen
relaturos se ad concilium Ae-
tolorum, quae imperarentur,
dixerunt. Ita isti ad consul-
tandum de iis, quae fuerant
proposita, sunt reuersi: de
quibus et Echedemus ceteri-
que legati cum Apocletis de-
liberant. Porro conditio-
num, quae exigebantur, alte-
ra propter imperatae summae
vim ingentem praestari non
poterat, altera Aetolos terre-
bat, quia iam semel, cum se
suaeque fidei permisissent, for-
mula decepti, pene in vincu-
la fuerant coniecti. Tantis
igitur difficultatibus circum-
uenti et consilii inopia affecti
eosdem legatos mittunt, ora-
turos, vt aut ex summa pecu-
niae demerent, aut permissio-
nem extra eorum, qui rem-
publicam administrant, et
mulierum corpora fieri iube-
καὶ

καὶ τὰς γυναῖκας. οἱ καὶ συμ-
μίκξαντες τοῖς περὶ τὸν Πόπλιον,
διεσάφην τὰ δεδογμένα. τῷ δὲ
Λευκίῳ Φήσαντος, ἐπὶ τέτοις
ἔχειν παρὰ τῆς συγκλήτης τὴν
ἐξουσίαν, ἐφ' οἷς ἀρτίως ἔπεν·
ἔτσι μὲν αὖθις ἐπαυήλθον. Οἱ
δὲ περὶ τὸν Ἐχέδημον ἐπακο-
λεώθησαντες εἰς τὴν Ὑπάταν,
συναβέλευσαν τοῖς Αἰτωλοῖς,
ἐπεὶ τὰ τῆς διαλύσεως ἐμποδί-
ζοιτο κατὰ τὸ παρὸν, ἀνοχὰς
αἰτησάμεναι, καὶ τῶν ἐνεστώτων
κακῶν ὑπέρθεσιν ποιησάμεναι,
πρεσβεύειν πρὸς τὴν σύγκλητον,
καὶ μὲν ἐπιτυχάνουσι περὶ τῶν
ἀξιωματίων· εἰ δὲ μὴ, τοῖς και-
ροῖς ἐφεδρεύειν. χεῖρω μὲν γὰρ
αὐδύνατον γενέσθαι τῶν ὑποκειμέ-
νων τὰ περὶ σφῶς, βελτίως γε
μὴν ἐπ' αὐδύνατον εἰς πολλὰς αἰ-
τίας. Φανέντων δὲ καλῶς λέγειν
πάν περὶ τοῦ Ἐχέδημου, ἔδοξε
πρεσβεύειν τοῖς Αἰτωλοῖς ὑπὲρ
σῶν ἀνοχῶν. ἀφικόμενοι δὲ
πρὸς τὸν Λεύκιον, ἐδέοντο συγ-
χωρηθῆναι σφίσι κατὰ τὸ παρὸν
ἐξαμήνης ἀνοχὰς, ἵνα πρεσβεύ-
σωσι πρὸς τὴν σύγκλητον. ὁ
δὲ Πόπλιος, πάλαι πρὸς τὰς
κατὰ τὴν Ἀσίαν πράξεις παρ-
ωρημένος, ταχέως ἔπεισε τὸν
ἀδελφόν, ὑπακούσαι τοῖς ἀξι-
ματίοις. Γραφεισῶν δὲ τῶν ὁ-
μολογιῶν, ὁ μὲν Μάνιος, λύ-
σας τὴν πολιορκίαν, καὶ παρ-
ὰς ἔπεν τὸ ἐράτευμα. καὶ τὰς
χορηγίας τοῖς περὶ τὸν Λεύκιον,
εὐθέως ἀπηλλάττετο μετὰ τῶν
χιλιάρχων εἰς τὴν Ῥώμην.

Publium hi conveniunt,
et quod decretum ab Aetolis
fuerat ei aperlunt. Respondet
Lucius, traditam sibi pacis fa-
ciendae potestatem, iis dum-
taxat conditionibus, quas paul-
lo ante exposuisset. ita do-
mum isti redierunt. Echede-
mus et ceteri Atheniensium
legati, Hypatam vsque eos
secuti, auctores Aetolis fue-
runt, quandoquidem ne pax
conveniret, impedimenta ad-
huc obicerentur, inducias po-
scerent, et, dilatione impe-
trata praesentium malorum,
legatos ad senatum mitterent.
fortasse enim quae peterent
obtenturos. sin minus, tem-
porum opportunitates esse ca-
ptandas. eo siquidem statu
ipforum esse fortunas, vt de-
terior fieri nequeat, leuari
per multas causas minimo ne-
gotio possit. Amplexi sunt
hoc legatorum Atheniensium
consilium Aetoli, et legatos
ad petendas inducias mise-
runt. Ad Lucium vt ventum
est, sex mensium inducias in
praesentia sibi dari poposce-
runt, quo ad senatum legatos
mitterent. Publius, qui ad
res in Asia gerendas totus du-
dum ferebatur, facile persua-
sit Lucio fratri, vt Aetolorum
petitioni annuieret. Post-
quam conventio est praescri-
pta, M? Acilius, soluta ob-
sidiane Amphissae, tradito-
que consuli vniuerso exercitu
et belli paratibus, repente
cum tribunis militum provin-
cia decessit.

EXCERPTAE LEGATIONES.

559

IH.

Πρεσβεία Φωκείων πρὸς
Σέλευκον τὸν Ἀντιόχῃ.

XVIII.

*Phocaeensium legatio ad Se-
leucum Antiochi F.*

Οτι κατὰ τὰς αὐτὰς χρόνους οἱ τῶν Φωκείων ἄρχοντες, δεδιώτες τὰς τε τῶν πολλῶν ὁρμαῖς διὰ τὴν σιτοδείαν καὶ τὴν τῶν Ἀντιοχιδῶν Φιλοτιμίαν, ἐξέπεμψαν πρεσβευτὰς πρὸς Σέλευκον, ὅντα περὶ τοῖς ὅροις τῆς χώρας αὐτῶν, ἀξίοντες μὴ πελάζειν τῆς πόλεως, ἥτι προκαταίσφισι τὴν ἰσχυρίαν ἔχουσιν καὶ παραδοκῆν τὴν τῶν ἑλλαν κρίσιν, μετὰ δὲ ταῦτα πενταρχοῦν τοῖς εἰρημένοις. ἦσαν δὲ τῶν πρεσβευτῶν Ἰδιοὶ μὲν τῷ Σελεύκῃ καὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως Ἀρίσταρχος καὶ Κάσανδρος καὶ Ῥόδων· ἐναντίοι δὲ δὲ πρὸς Ῥωμαίους ἀπονενευκότες, Ἡγίας καὶ Γελίας. ὧν συμμεινάντων, ὁ Σέλευκος εὐθέως τὰς μὲν περὶ τὸν Ἀρίσταρχον ἀνὰ χεῖρας εἶχε, τὰς δὲ περὶ τὸν Ἡγίαν παραώρεα. πυθόμενος δὲ τὴν ὁρμὴν τῶν πολλῶν, καὶ τὴν σπάνιν τῆς εἴτης, παρὲς τὸν χρηματισμὸν καὶ τὴν ἐνταυξιν τῶν παραγομένων, προῆγεν πρὸς τὴν πόλιν.

Eadem tempestate Phocaeensium magistratus, quum suspectas multitudinis voluntates haberent propter grauem frumenti inopiam, et quorundam studia, qui ad Antiochum plebem trahebant, legationem ad Seleucum, Antiochi filium, qui aberat ab eorum finibus non longe, miserunt, rogantes ne vrbi suae appropinquaret: sibi enim propositum esse quiescere atque expectare, quem exitum bellum vniuersum nancisceretur: tum deinde imperata facere. E legatis Seleuci sectam sequebantur et factionis eius erant Aristarchus, Casander, Rhodon: contrarii his et Romanae partis Hegias et Gelias. Ad regem vt ventum, exemplo Seleucus cum Aristarcho et ceteris eiusdem partis familiaribus versari, Hegiam et qui cum eo sentiebant aspernari, dein cognita inclinatione animorum vulgi et frumenti inopia, nullo dato responso aut habito colloquio cum iis, qui venerant, urbem versus duxit.

IΘ.

Λευκίῃ ὑπ' αὐτῆς γράμματα.

XIX.

Litterae Lucii consulis.

Οτι κατὰ τὸν καιρὸν τῷτον εἰς τὴν Σάμον προσέπεσε γράμματα τοῖς περὶ τὸν Λεύκιον καὶ τὸν Εὐμένη, παρὰ τε Λευκίῃ

Sub idem tempus aduenero Samum litterae Seleuco et Eumeni a Lucio consule et Publio Scipione, quibus τῷ τῇν

τῇ τὴν ὑπατον ἀρχὴν ἔχοντος, καὶ παρὰ Πτολεμαίου Σικυωνίου, δηλῶντα τὰς πρὸς τὰς Αἰτωλὰς γεγενημένας συνθήκας ὑπὲρ τῶν ἀνοχῶν, καὶ τὴν ἐπὶ τὸν Ἐλλάσποντον πορείαν τῶν πεζικῶν στρατοπέδων. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς παρὰ τὴν Ἀντιόχον καὶ Σελεύκον ταῦτα διασαφῆτε παρὰ τῶν Αἰτωλῶν.

K.

Εὐμένης καὶ Ἀχαιῶν συμμαχία.

Ὅτι καὶ κατὰ τὴν Ἑλλάδα, πρεσβείας παραγενομένης εἰς Ἀχαΐαν παρ' Εὐμένης τῷ βασιλέως ὑπὲρ συμμαχίας, ἀδρόθεντες εἰς ἐκκλησίαν οἱ πολλοὶ τῶν Ἀχαιῶν, τὴν τε συμμαχίαν ἐπεκύρωσαν, καὶ νεανίσκους ἐξαπέστειλαν, πεζῶς μὲν χίλις, ἱππεῖς δὲ ρ, ὧν ἡγεῖτο Διοφάνης ὁ Μεγαλοπολίτης.

KA.

Πῶς ὁ βασιλεὺς Εὐμένης, εἰς Πέργαμον συγκληθεὶς, προτετανομένην Ῥωμαίοις διόλυσιν ὑπ' Ἀντίοχου ἔπεισε μὴ δέχεσθαι.

Ὅτι Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Πέργαμον ἐμβαλὼν, ποδόμενος δὲ τὴν παρουσίαν Εὐμένης τῷ βασιλέως, καὶ θεωρῶν εἰ μόνον τὰς ναυτικάς, ἀλλὰ καὶ τὰς πεζικάς δυνάμεις, ἐπ' αὐτὸν παρκατινομένης, ἐβλεύετο λόγους ποιήσασθαι περὶ διαλύσεως, ὅμω

literis de pactis induciis cum Aetolorum gente, et professione terrestrium copiarum versus Hellepontum certiores fiebant. Antiocho similiter et Seleuco eadem ab Aetolis sunt nuntiata.

XX.

Societas inter Eumenem regem et Achaeos.

In Graecia, quum legatio venisset in Achaiam ab Eumene, societatis iungendae causa missa, multitudo Achaeorum in concilio congregata societatem firmavit, et iuvenum manum suppetias ei misit, pedites mille cum equitibus centum, Diophane Megalopolitano omnibus his copiis praeposito.

XXI.

Quomodo Eumenes rex, Pergami inclusus, oblatam pacem ab Antiocho ne acciperent Romani, auctor fuerit.

Fecerat rex Antiochus in agrum Pergamenum impressionem; deinde audito Eumenem regem adesse, cognito etiam, non nauales solum copias, verum et terrestres aduersus ipsum conuenisse, de pace cum Roma-

πρός

πρὸς τε Ῥωμῆας καὶ τὸν Εὐμένη
καὶ τὰς Ῥοδίαι· ἐξέρας ἑν' ἅπαν-
τι τῷ στρατεύματι, παρῆν πρὸς
τὴν Ἐλαίαν. καὶ λαβὼν λόφον
ἵνα κατάντικρυτῆς πόλεως, τὸ
ἐν πεζικόν ἐπὶ τὰτα κατέστητε,
ὥς ὁ ἰπτεῖς παρ' αὐτὴν τὴν πό-
λιν παρανέβαλε, πλείους ὄντας
ἑκαχιλίω· αὐτὸς δὲ μεταξὺ
αὐτῶν γενόμενος, διεπέμπετο
πρὸς τὰς περὶ τὸν Λεύκιον εἰς
τὴν πόλιν ὑπὲρ διαλύσεως. Ὁ
ἐστρατηγὸς ὁ τῶν Ῥωμῶων, συν-
γαγὼν τὰς τε Ῥοδίαι καὶ τὸν
Εὐμένη, ἤξια λέγειν περὶ τῶν
ναυῶων τὸ Φαινόμενον. οἱ μὲν
ν περὶ τὸν Εὐδήμον καὶ Παμ-
φιλίδαν ἐκ ἀλλότριοι τῆς διαλύ-
σεως ἦσαν· ὁ δὲ βασιλεὺς, ὅτ'
ἰσχυρόνα τὴν διάλυσιν, ἢτε δυ-
κτὴν ἔφησε κατὰ τὸ παρὸν εἶναι.
ἰσχυρόνα γὰρ, ἔφη, πῶς οἷός τε
ἵνασθαι τὴν τύμβασιν, ἐάν τις χή-
ρις ὄντας ποιῶμεθα τὰς διαλύ-
εις; καὶ μὴν ἔδρα δυνατὴν ἔφησε
κατὰ τὸ παρὸν. πῶς γὰρ ἐνδύ-
εσθαι, μὴ προδεδεχμένους ὑπα-
ν ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης βε-
βαιῶσαι τὰς ὁμολογηθείσας συν-
θήκας; χωρὶς τε τούτων, ἐὰν ὁ-
υς γένηται τι σημεῖον ὁμολογίας
πρὸς τὸν Ἀντίοχον· ἢτε τὰς
εὐτικὰς δυνάμεις δυνατὸν ἐπ-
ιστῆσαι δῆπρ' εἰς τὴν βίαν,
καὶ τὰς πεζικὰς, ἐὰν μὴ πρότε-
ρ ὅ τε ὄμιλος ἦτε συγκλητὸς
καυρώσῃ τὰ δοχθέντα. λείπε-
ται δὲ, παραδοκῶντας τὴν ἐκεί-
νῃ ἀπόφασιν παραχειμῶνται
θαῦδα, καὶ πράττειν μὲν μηδὲν,
δαπανῶν δὲ τὰς τῶν βίων
Τοιμ. II.

nis simul atque Eumene et
Rhodiis agendum sibi statuit.
Igitur motis castris ad E-
laeam accedit, et tumulo
quodam aduersus urbem oc-
cupato. peditum omnes co-
pias ibi constituit, equitatum
(erant autem supra sex mil-
lia equitum,) in campis sub
ipsa urbis moenia ordinatum
locat. Inter hos ipse quum
esset, in urbem ad Lucium
missitavit, qui de pace age-
rent. Romanus imperator in
vnum conuocatis Rhodiis at-
que Eumene, sententias eo-
rum de praesenti negotio ex-
quisiuit. Eudemus igitur et
Pamphilidas non aspernari
pacem: rex neque hone-
stum esse dicere, de pace agi,
nec finem rei hoc tempore
imponi posse. Qui enim, in-
quit, honesta potest fieri
conuentio, si moenibus in-
clusi pacem fecerimus? sed
ne ratio quidem vlla est,
ait, eius conficiendae. quo-
modo enim, si consulem non
expectauerimus, absque il-
lius auctoritate foedus de
quo conuenerit firmare pote-
rimus? Ad haec, si vel ma-
xime spes ostendatur concor-
diae cum Antiocho ineundae,
scilicet neque nauales copias
neque pedestres prius redu-
cere in patriam licebit, quam
et populus et senatus, quae
fuerint probata, rata esse
iusserint. Restat igitur, vt
dum expectabitur eorum ius-
sio, hiberna his in locis co-
piae agant, ac bellum qui-
dem omittant, ceterum com-

N u

συμμά-

συμμάχων χορηγίας καὶ παρασκευὰς ἐπεὶ δ' αὖ μὴ παρὰ τῇ συγλήτῳ διαλύεσθαι, καινοποιεῖν πάλιν ἀπ' ἀρχῆς τὸν πόλεμον. ἐν οἷς δυνάμεθα, θεῶν βελομένων, πέρας ἐπιθῆναι τοῖς ὅλοις. Ὁ μὲν ἐν Εὐμένεσι ταῦτα ἔκω· ὁ δὲ Λεύκιος, ἀποδεξάμενος τὴν συμβουλίαν, ἀπαμείβη τοῖς περὶ τὸν Ἀντίοχον, ὅτι πρὸ τῶ τὸν ἀνδύτατον εἰδῶν, ἐκ ἐνδόχου χάριτος αἱ διαλύσεις. αὐτὸς ἑκόντες οἱ περὶ τὸν Ἀντίοχον, παρακίλῃ μὲν εἶδον τὴν τῶν Ἑλαϊτῶν χώραν· ἔξῃς δὲ τέτατος Σάλλουκος μὲν ἐπὶ τέτων ἔμεινε τῶν τότεων, Ἀντίοχος δὲ, κατὰ τὸ συναχθεὶς ἐπιτορευόμενος, ἐμβάλειν εἰς τὸ Θήβης καλύμανον πεδίον, καὶ παραβιβλῆναι εἰς χώραν εὐδαίμονα καὶ γήμασαν ἀγαθῶν, ἐπλήρει τὴν στρατιὴν παντοδαπῆς λείας.

KB.

Πῶς Ἀντίοχος καὶ Ῥωμαίων εἰς συμμαχίαν τὸν Περσίαν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν προκαλεσμένων, τέλος ἐξενίκησαν οἱ Ῥωμαῖοι.

Ὅτι Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς, παραγενόμενος εἰς τὰς Σάρδεας ἀπὸ τῆς προβήδεως στρατίας, διατέμπετο συναχθεὶς πρὸς Περσίαν, παρακαλῶν αὐτὸν εἰς τὴν σφετέραν συμμαχίαν. ὁ δὲ Περσίας κατὰ μὲν τὰς ἀνέταρον χρόνους ἢ ἄλλοτριος ἦν τῷ κοινῶνιν τοῖς περὶ τὸν Ἀντίο-

mentibus praebeendis et ceteris rebus necessariis socios exhauriant. deinde si pax senatui non fuerit probata, instaurandum novum de integro bellum tunc erit, cum diis volentibus id omnino perfecisse possumus. Haec tum suavit Elamenes. cuius consilio utens Lucius Antiocho respondit, ante proconsulis aduentum pacem fieri non posse. Antiochus, eo responso accepto, Elaeensium agrum extemplo vastavit. deinde autem Seleuco in his locis commorante, Antiochus cum infesto exercitu continuis itineribus pergens, in eum, quem vocant Thebes campum, impressionem fecit. quumque in agrum opulentum et bonorum omnium vber ac beata copia abundantem devenisset, praeda omne genus exercitum suum implevit.

XXII.

Quomodo rege Antiocho et Romanis eodem tempore Prusiam ad societatem invitantibus, vicerint tandem Romani.

Secundum expeditionem, de qua diximus, Sardes venit rex Antiochus, atque inde loci subinde ad Prusiam misit, qui eum hortarentur ad iungendam secum societatem. Prusias superioribus quidem temporibus non erat alienus a consilio iungendae cum Antiocho societatis, admodum

χον.

πάνυ γὰρ ἐδεδίδει τὰς Ῥω-
 , μὴ ποιῶνται εἰς τὴν Ἀ-
 διάβασιν ἐπὶ καταλύσει
 νων τῶν δυναστῶν. πρὸς γε-
 ης δ' ἐπιστολῆς αὐτῶ παρὰ
 νικήας καὶ Ποπλίαν τῶν ἀδελ-
 πομισάμενος ταύτην καὶ
 ἔς, ἐπὶ ποσὸν ἔστη τῇ δια-
 καὶ προέειπε τὸ μέλλον ἐν-
 είνως· ὅτε τῶν περὶ τὸν
 νων ἀναργέσι καυχόμενων
 ὁδῶς μαρτυρίαις πρὸς πί-
 ῃ τῶν ἐγγράπτων. ὃ γὰρ
 ὑπὲρ τῆς ἰδίας προσιρέ-
 ἔφερον ἀπολογιστικὰς, ἀλ-
 λὰ καὶ τῆς κοινῆς ἀπάν-
 Ῥωμαίων· δι' ὧν παρεδεί-
 , ὅχι οἷον ἀφαιρεμένοι τι-
 ῶν ἐξ ἀρχῆς βασιλέων
 νναστίας, ἀλλὰ τινὰς μὲν
 τροσκατσκευακότες αὐτοὶ
 ας, εὐκίως δ' ἠδύγκότες,
 κολλυπλάσις αὐτῶν τὰς
 ε πεποιηκότες. ὧν κατὰ
 ἣν Ἰβηρίαν Ἀνδοβύλην καὶ
 χαντα προσέφεροντο, κατὰ
 ν Λιβύην, Μασσανάσσην,
 τοῖς κατὰ τὴν Ἰλυρίδα
 ε Πλεύρατον, ὧς ἅπαντας
 νων ἐξ ἐλαφρῶν καὶ τῶν
 πᾶν δυναστῶν πεποιημέναις
 εἰς ὁμολογημένως. ὁμοίως
 τὴν Ἑλλάδα Φίλιππον καὶ
 ν· ὧν Φίλιππον μὲν κα-
 λμήσαντες καὶ συγκλεί-
 εις εἰς ἔμνηρα καὶ φόρας,
 εἶαν αὐτῶ νῦν λαβόντες
 κῆριν εὐνοίας, ἀποκαθετα-
 μέν αὐτῶ τὸν υἱὸν καὶ τὰς
 τέτταρτον συνομηρεύοντας ννα-
 ες, ἀπολαυκέναι δὲ τῶν

enim Romanos formidabat,
 ne ad tollendas omnes domi-
 nationes in Asiam traicerent.
 postea vero quam allatae ei
 fuerunt literae a Lucio et Pu-
 blio Scipionibus fratribus, at-
 que ille eas accepit legitque,
 iactatione animi aliquantum
 est liberatus, et futurum belli
 euentum non leuibus conie-
 cturis est auguratus. Publius
 siquidem, ut fidem illi faceret,
 multis argumentis iisque per-
 spicuis et euidentibus in literis
 ad eum datis usus fuerat. ne-
 que suum dumtaxat animum ab
 ea mente alienum ostenderat,
 sed et vniuersi populi Romani,
 quem demonstrabat adeo non
 ademisse vlli antiquo et legiti-
 mo regi dominationem suam,
 ut contra nonnullos ipse regu-
 los, qui ante non erant, insti-
 tuerit, quorundam maiestatem
 auxerit, amplificato multis
 partibus eorum regno. Ex ho-
 rum numero proferebantur in
 exemplum ex Hispania Indibi-
 lis et Colchas; ex Africa Ma-
 fanisla; ex Illyrico Pleuratus;
 quos omnes, de regulis tenui-
 bus ac vilibus, ut certi reges ab
 omnibus agnoscerentur, po-
 pulus Rom. fecisset. Addbat
 pariter et de Philippo ac Nabi-
 de, qui essent in Graecia: quo-
 rum illum bello victum, eoque
 necessitatis adactum, ut obsides
 dare, tributa pendere consenti-
 ret, et tamen huic, simul exi-
 guum aliquod suae beneuolen-
 tiae testimonium hoc tempore
 exhibuisset, filium et omnes iu-
 uenes eos, qui vna cum ipso
 obsides Romae erant, esse re-

φόρων, πολλὰς δὲ τῶν πόλεων ἀποδεδωκέναι τῶν ἁλυσῶν κατὰ πόλεμον. Νάβιν δὲ δυνηθέντας ἄρδην ἐπανελέσθαι, τὸ μὲν ἐποιῆσαι, Φείσασθαι δ' αὐτῷ, καίπερ ὄντος τυράννου, λαβόντας πίσεις τὰς εἰδισμένους. εἰς ἃ βλέποντα παρεκάλει τὸν Περσίαν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, μὴ δεδιέναι περὶ τῆς ἀρχῆς, θάρβοντα δὲ αἰρεῖσθαι τὰ τῶν Ῥωμαίων· ἔσεσθαι γὰρ ἀμεταμέλητον αὐτῷ τὴν τοιαύτην προέσβειν. ὃν δὲ Περσίας διακῆσας, ἐπ' ἄλλης ἐγένετο γνώμης. ὥς δὲ παρεγενήθησαν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις οἱ περὶ τὸν Γάϊον Λίβιον, τελείως ἀπέστη τῶν κατὰ τὸν Ἀντίοχον ἐλπίδων, συμμίξας τοῖς προειρημένοις ἀνδράσιν. Ἀντίοχος δὲ, ταύτης ἀποπείσων τῆς ἐλπίδος, παρῆν εἰς Ἐφεσον, καὶ συλλογισόμενος, ὅτι μόνως ἂν ἔτι δύναιτο κωλύσειν τὴν τῶν περὶ τὸν στρατοπέδων διάβασιν, καὶ καθόλου τὸν πόλεμον ἀπὸ τῆς Ἀσίας ἀποτρίβεσθαι, εἰ βεβαίως κρατεῖ τῆς θαλάττης, προέθετο ναυμαχεῖν, καὶ κρίνειν τὰ πράγματα διὰ τῶν κατὰ θάλατταν κινδύνων.

stitutos, tributa etiam ex parte aliqua remissa, multas item vrbes redditas, quae per bellum fuerant captae. Nabim ut funditus tolleretur, in potestate populi Romani fuisse: quod ille non fecerit, sed ei quamvis tyranno pepercisse, fidei vinculis dumtaxat, pro ut moris est, acceptis. Haec ut consideraret Prusias per literas monebant Scipiones, et ut, posito metu de suo regno, populi Romani partem amplecteretur: fore enim numquam, ut eius consilii ipsum poeniteat. His auditis Prusias alium animum induit. Venit postea ad eum legatio, cuius princeps C. Liuius: tum vero rex cum his legatis collocutus, spes consiliaque sua ab Antiocho penitus separavit. Antiochus hac spe destitutus, Ephesum se contulit. qui quum ita iudicaret, nullam esse aliam rationem impediendi, ne pedestres copiae hostium traicerent, atque omnino bellum ex Asia expellendi, quam si potentem maris se firme stabiliret, nauale praelium facere, et dimicatione maritima cum hoste cernere proposuit.

ΚΓ.

XXIII.

Ὅτι μετὰ τὴν Ῥωμαίων διάβασιν εἰς τὴν Ἀσίαν πτεγηθεὶς Ἀντίοχος πρεσβεῖαν ἐπεμψε πρὸς Ῥωμαίους ὑπὲρ εἰρήνης.

Quomodo post Romanorum traiectionem in Asiam metu conseruatus Antiochus legatos de pace ad Romanos miserit.

Ὅτι

EXCERPTAE LEGATIONES.

565

Ὅτι Ῥωμαῖοι καὶ ἑρα-
γεύομενοι τὰς πατρίδας θυ-
ρίας ἐσπεύδασμένως τηρεῖσι.

*Romanorum in sacris cu-
randis patrio ritu, etiam cum
in expeditione versabantur,
cura et studium.*

Αἱ τῷ Ἀντίοχῳ ἐντολαὶ
ἡμοσίᾳ τε πρὸς τὸ συνέδριον,
καὶ ἰδίᾳ πρὸς Πόπλιον Σκη-
πίωνα.

*Mandata Antiochi et publi-
ce ad concilium, et priuati-
m ad Scipionem Africanum
data.*

Ὅτι ὁ Ἀντίοχος μετὰ τὴν κα-
τὰ τὴν ναυμαχίαν γενομέ-
νην ἦτταν, ἐν ταῖς Σάρδεσι πα-
νεὶς τῆς καιρῆς, καὶ καταμέλ-
ων ἐν τοῖς ὅλοις, ἅμα τῷ πυ-
λάσθαι τῶν πολεμίων τὴν διέ-
λασιν, συντριβεὶς τῇ διανοίᾳ,
καὶ δυσελπίσας, ἔκρινε διαπέμ-
εσθαι πρὸς τῆς περὶ τὸν Λεύ-
σιον καὶ Πόπλιον ὑπὲρ διαλύ-
σεων. προχειρισάμενος ἄν Ἡρα-
κλῆδην τὸν Βυζάντιον, ἐξέπεμ-
ψε, ὡς ἐντολὰς, ὅτι παραχω-
ρῇ τῆς τε τῶν Λαμψακηνῶν καὶ
ἡμυρναιῶν ἐτι δὲ τῆς Ἀλεξαν-
δρῶν πόλεως, ἐξ ὧν ὁ πόλε-
ος ἔλαβε τὰς ἀρχάς· οὐνοῖως
ἢ πᾶν τινας ἐτέρας ὑφαιρεῖσθαι
ἐλθόνται τῶν κατὰ τὴν Αἰολί-
α καὶ τὴν Ἰωνίαν, ὅσα ταῦτε
ἔρρηγται κατὰ τὸν ἐνεσῶτα
ἔλαμον· πρὸς δὲ ταῖς, ὅτι
ἢ ἡμσεῖαν δώσει τῆς γεγενυ-
μένης αἰσὶν δαπάνης, εἰς τὴν
πρὸς αὐτὸν διαφοράν. Ταύτας
ἢ ἄν ὁ πεμπόμενος εἴχε τὰς
τολὰς πρὸς τὴν κατὰ κοινὸν
γευξίν· ἰδίᾳ δὲ πρὸς τὸν Πό-
πιον ἐτέρας, ὑπὲρ ὧν τὰ κα-
μέρος ἐν τοῖς ἐξῆς ἐηλώσθη-
ν. ἀφικόμενος δὲ εἰς τὸν Ἑλ-
σποντον ὁ προειρημένους πρε-

Victores dimicatione mari-
tima Romanos, Antio-
chus, Sardibus haerens, rei
gerendae temporibus confum-
tis, et summa lentitudine om-
nia administrans, simul in-
tellexit traiecisse hostes Hel-
lespontum, fractus animo et
desperans rebus suis, legatos
ad Lucium et Publium Scipio-
nes de pace statuit mittendos.
Igitur Heraclidem Byzantium
ad id munus deligit, et cum
his mandatis mittit: Lampsa-
co et Smyrna nec non Ale-
xandria, quae vrbes caussam
bello praeberint, cessurum
se, ac si quas alias in Aeolide
et Ionia Romani, quod suarum
partium praesenti bello fue-
rint, vindicare ab imperio re-
gio velint, has quoque trade-
re paratum. Ad haec, im-
pensae in bellum aduersus se
factae partem dimidiam regem
praestaturum. Haec data He-
raclidae mandata sunt in pu-
blico colloquio exponenda:
alia deinde addita, priuatim
ad Publium perferenda; quae
cuiusmodi fuerint deinceps
explicabimus. Is legatus vt
ad Hellespontum venit, et
Romanos eodem in loco re-

Nn 3

σβευτῆς,

σβευτῆς, καὶ καταλαβόντες Ῥωμαίους ἔτι ὄντας ἐπὶ τῆς στρατοπέδειας. ὁ πρῶτον κατασκήνωσαν ἐπὶ τῆς διαβάσεως, τὰς μὲν ἀρχὰς ἤθη, νομίζων, αὐτῷ συνεργεῖν εἶναι πρὸς τὴν ἐντευξιν τὸ μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων, καὶ πρὸς μηδὲν ὠρμηκέναι τῶν ἐξῆς τὰς ὑποκρινάμεναι. πυθόμενος δὲ τὸν Πόπλιον ἔτι μένειν ἐν τῷ πέτρῳ, ἐδυαρήθη, διὰ τὸ τὴν πλείστην ῥοπὴν κῆσθαι τῶν πραγμάτων ἐν τῇ ἐκείνῃ προαίρεσι. Αἴτιον δ' ἦν καὶ τὸ μένειν τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τῆς πρώτης παρεμβολῆς, καὶ τὴν κατωρίσθαι τὸν Πόπλιον ἀπὸ τῶν δυνάμεων, τὸ Σάλλιον εἶναι τὸν προειρημένον ἄνδρα. τὸτο δ' ἔστι, καθάπερ ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ τῆς πολιτείας εἰρηται, τῶν τριῶν ἐν σύστημα, δι' ὃν συμβαίνει τὰς ἐπιφανεστάτας θυσίας ἐν τῇ Ῥώμῃ συντελεῖσθαι τοῖς θεοῖς, * τριακονθήμερον μὴ μεταβαίνειν κατὰ τὸν καιρὸν τῆς θυσίας, ἐν ᾗ ἂν χώρα καταληφθῶσιν οἱ Σάλλιοι ἔτοι. ὁ καὶ τότε συνέβη γενέσθαι Πόπλιον. τῆς γὰρ δυνάμεως μελέτης περαινεσθαι, κατέλαβεν αὐτὸν ἔτος ὁ χρόνος, ὥστε μὴ δύνασθαι μεταβαλεῖν τὴν χώραν. Διὸ συνέβη, τὸν τε Σκηπίωνα χωριθῆναι τῶν στρατοπέδων, καὶ μένειν κατὰ τὴν Εὐρώπην, τὰς δὲ δυνάμεις περρωθείσας μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων, καὶ μὴ δύνασθαι πράττειν τῶν ἐξῆς μηδὲν, προσαναδεχομένων τὸν προειρημένον ἄνδρα. Ὁ δὲ Ἑρκαλίδης, μετὰ τινος ἡμέρας παρὰγενομένου τῷ Πόπλιῳ,

perit statim agentes, ubi primum, postquam mare traicerant, tentoria fixerant, laetari primo, quod crederet, multum se eo adiuuari ad impetranda, quae vellet, quod quieti hostes se continerent, neque post transitum in Asiam quidquam tentassent. mox cognito Publium trans mare adhuc esse, male agi secum existimavit, quod in illius animo et voluntate momentum maximum ad negotium conficiendum esset positum. Causa autem, cur in primis castris haereret exercitus, et quare a legionibus Publius se disiunxisset, fuit, quod Sallius ille erat. Est autem Salliorum collegium, ut diximus in iis, quae de populi Romani institutis differuimus, vnum ex illis tribus collegiis, per quae praecipua Romae sacrificia diis fiunt, estque ita moribus eorum receptum, ut, quocunque in loco fuerint deprehensi Sallii tempore eius solennitatis, ex eo ne discedant. Id quod Publio tunc accidit. nam quum inibi copiae essent, ut in Hellepontum traicerent, incidit tempus illud, adeo ut excedere loco non posset. inde factum, ut ab exercitu separaretur Publius, et in Europa maneret, utque exercitus post transitum in Asiam eodem loco consisteret, neque eorum, quae res postulabat, quidquam posset exsequi, dum expectatur Publius. Qui postquam aduenit, diebus aliquot enarsis,

καλῶς

κληθεὶς πρὸς τὸ συνέδριον εἰς
 ἔντευξιν, διελέγετο περὶ ὧν εἶχε
 τὰς ἐντολάς, φάσκων, τῆς τε
 τῶν Λαμψακηνῶν καὶ Συμυ-
 ναίων, ἔτι δὲ τῆς τῶν Ἀλεξαν-
 δρέων πόλεως ἐκχωρεῖν τὸν Ἀν-
 τίοχον, ὁμοίως δὲ καὶ τῶν κατὰ
 τὴν Αἰολίδα καὶ τὴν Ἰωνίαν, ὅσαι
 πυχάνουσιν ἡρημέναι τὰ Ῥω-
 μαίων, πρὸς δὲ ταῖς τὴν ἡμι-
 σείαν ἀναδέχεσθαι τῆς γεγενημέ-
 νης αὐτοῖς θανάτου εἰς τὸν ἐνε-
 σῶτα πόλεμον. πολλὰ δὲ καὶ ἕ-
 τερα πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν
 διελέχθη, παρακαλῶν τὰς Ῥω-
 μαίους, μὴτε τὴν τύχην λίαν ἐξ-
 αλέγχειν, ἀνδρώπικος ὑπάρχον-
 τας, μὴτε τὸ μέγεθος τῆς αὐ-
 τῶν ἐξουσίας ἀόριστον ποιεῖν, ἀλ-
 λά περιγράφειν, μάλιστα μὲν τοῖς
 τῆς Εὐρώπης ὅροις· καὶ γὰρ
 ταύτην μεγάλην ὑπάρχειν καὶ
 παράδοξον, διὰ τὸ μηδένα καθί-
 χουσαν τῶν προγεγονότων αὐτῆς.
 εἰ δὲ πάντως καὶ τῆς Ἀσίας βέ-
 λονταί τινα προσεπιδράττεσθαι,
 διορίσαι ταῦτα, πρὸς πᾶν γὰρ
 τὸ δυνατόν προσελεύσεσθαι τὸν
 βασιλέα. Ῥηθέντων δὲ τούτων,
 ἔπειτα τῷ συνεδρίῳ, τὸν στρατη-
 γὸν ἀποκριθῆναι, διότι τῆς μὲν
 ἡμετέρας εἰς τὴν ἡμισείαν, ἀλλὰ
 ἡμετέραν δικαίον εἶναι Ἀντίοχον
 ἀποδύνασθαι, φύνην γὰρ τὸν πό-
 λεμον ἐξ ἀρχῆς εἰς αὐτὸν,
 ἀλλὰ δι' αἰετοῦ τῶν δὲ πόλεων
 μὴ τὰς κατὰ τὴν Αἰολίδα καὶ τὴν
 Ἰωνίαν μόνον ἀλευθαρῶν, ἀλλὰ
 πάντας τῆς ἐπὶ ταῖς τῷ Ταύρου δι-
 οικήσεως ἐκχωρῶν. Ὁ μὲν ἐν
 στρατοῦ τῆς ταῦτα ἀνέσας παρὰ

Heraclides in concilium voca-
 tus, et ad colloquium admis-
 sus, quae acceperat mandata
 edidit, dixitque, velle Antio-
 chum Lampiaco Smyrna nec
 non Alexandria Romanis ce-
 dere, et si quae aliae in Aeolide et Ionia Romanorum par-
 tium in praesenti bello fuerint:
 ad haec impensae in bellum
 istud factae partem dimidiam
 in se suscipere Antiochum.
 Multa praeterea alia ad eun-
 dem finem spectantia differuit,
 quum Romanos hortaretur, ut
 memores, homines se natos,
 neque fortunam nimis experi-
 ri vellent, neque imperii sui
 magnitudinem in infinitum
 producere: finirent potius il-
 lud maxime quidem Europae
 finibus, id quoque magnum
 esse et supra hominum fidem,
 utpote quale nemo ante hanc
 memoriam fuit consecutus.
 quod si omnino etiam ex Asia
 partem aliquam praeterea ab-
 trahere velint, illam desi-
 niant: regem enim ad omnia
 paratum venire, quae fieri
 possent. His expositis, de
 concilii sententia in haec ver-
 ba respondit consul, aequum
 esse, ut Antiochus impensae
 in bellum factae non dimidiam
 partem, sed totam ipsam prae-
 stet: neque enim propter Ro-
 manos, sed propter regem
 constitutum initio bellum fuisse.
 aequum etiam esse, ut
 non eas dumtaxat vrbes, quae
 sunt in Aeolide atque Ionia,
 liberet; verum et vniuerso cis
 Taurum montem imperio ce-
 dat. Legatus postquam haec

τῷ συνεδρίῳ, διὰ τὸ πολὺ τῶν ἀξιωματικῶν τὰς ἐπιταγὰς ὑπακούειν, ἡδὲνα λόγον ποιησάμενος, τῆς μὲν κοινῆς ἐντεύξεως ἀπέστη, τὸν δὲ Πόπλιον ἐθεράπευσεν Φιλοτίμω. λαβὼν δὲ κυρτὸν ἀρμόζοντα, διελέγαστο περὶ ὧν εἶχε τὰς ἐντολάς. αὐτὰ δ' ἦσαν· διότι πρῶτον μὲν χωρὶς λύτρων ὁ βασιλεὺς αὐτῷ τὸν υἱὸν ἀποδώσει· συνέβουε γὰρ ἐν ἀρχαῖς τῆς πόλεως, τὸν υἱὸν τὸν τῆς Σηπίωνος γεγονέναι τοῖς περὶ Ἀντίοχον ὑποχείριον. δεύτερον δὲ, διότι καὶ κατὰ τὸ παρὸν ἑτοιμός ἐστιν ὁ βασιλεὺς, ὅσον ἂν ἀποδείξῃ δίδοναι πληθὺς χρημάτων, καὶ μετὰ ταῦτα κοινὴν ποιεῖν τὴν ἐκ τῆς βασιλείας χορηγίαν, εἰς συνεργήσασθαι τῷ ὑπὸ τῆς βασιλείας προτεινομένῳ διαλύσειν. Ὁ δὲ Πόπλιος τὴν μὲν κατὰ τὸν υἱὸν ἐπαγγελλίαν, ἔφη, δέχεσθαι, καὶ μεγάλην χάριν ἔχειν ἐπὶ ταῖς, εἰς βεβαιώσασθαι τὴν ὑπόθεσιν· περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀγνοεῖν αὐτὸν, ἔφη, καὶ παρακταίειν ὁλοχερῶς τῆς σφαιτέρως συμφέροντος, ἢ μόνον κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἐντεῦξιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρὸς τὸ συνέδριον. Εἰ μὲν γὰρ, ἔτι Λυσισμαχίας καὶ τῆς εἰς τὴν Χερσόνησον εἰσόδου κύριος ὑπάρχων, ταῦτα πράττειν, ταχέως ἐν αὐτὸν ἐπιτυχεῖν· εὐδαίμων εἰ καὶ τῶν ἐκχωρήσας παραγγελάει πρὸς τὸν Ἐλλάσποντον μετὰ τῆς ἐννομίας, καὶ ἔηλος ὧν, ὅτι κωλύσει τὴν διέβασιν ἡμῶν, ἐπρέσβευς περὶ τῶν αὐτῶν τέτων,

in concilio audiuit, quoniam postulata haec fines mandato- rum longe excedebant, quae dicta fuerant pro indictis habuit, ac deinceps publico congressu abstinuit. Publium vero priuatim summo studio coluit: et opportunum aliquando tempus nactus, mandata ei aperuit, quae ab Antiocho acceperat. Erant autem haec: omnium primum filium ei sine pretio redditurum regem dixit. (acciderat enim principio belli, ut P. Scipionis filius captus ad Antiochum deduceretur.) dixit deinde, paratum esse Antiochum, etiam Scipioni, quantam velle se significasset, pecuniae vim dare, et deinceps regni opes cum eo communicare, si per eum pacem iis, quas proposuerat, conditionibus impetrasset. Publius ad haec, quod de filio polliceretur, id se ait accipere, multumque se illi eo nomine debiturum, si promissio fides existeret. ad cetera quod attinet, ignorantia labi ipsum dixit, planeque ab utilis sibi consilii via aberrare, non in hoc solummodo priuato secum colloquio; sed etiam cum in concilio verba fecit. Nam si, dum Lysimachiam et aditum in Chersonesum habuit in potestate, has obtulisset conditiones, facile ipsum quae vellet fuisse consecuturum. Similiter si etiam, postquam his cessit, ad Hellespontum cum exercitu occurrisset, et speciem ostentans impedituri ἤ, ἂν

EXCERPTAE LEGATIONES.

569

ἦν ἂν ἔτις αὐτὸν ἐφικέσθαι τῶν ἀξιωμαίων. ὅτε δ' ἑάσας ἐπιβῆναι τῆς Ἀσίας τὰς ἡμετέρας δυνάμεις, καὶ προσδεξάμενος ἔμεινεν τὸν χαλινὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀνκυβάτην, παρκαίνεσθαι προσβιύων περὶ διαλύσεων ἴσων, εὐκότως ἂν ἀποτυγχάνειν καὶ διαψεύσεσθαι τῶν ἐλπίδων. Διόπερ αὐτῷ παρήναι, βέλτιον βαλόνεσθαι περὶ τῶν ἐνεστώτων, καὶ βλέπειν τὰς κούρας ἀληθινῶς. ἀντὶ δὲ τῆς κατὰ τὸν υἱὸν ἐπαγγελίας ὑπάρχοντι δώσειν αὐτῷ συμβούλιον ἀξίαν τῆς προτεινομένης χάριτος. παρακάλει γὰρ αὐτὸν εἰς πᾶν συγκαταβαίνειν, μάχεσθαι δὲ κατὰ μὴδῆνα τρόπον Ῥωμαῖοις. Ὁ μὲν Ἡρακλείδης, ταῦτα ἀκούσας, ἐκωνήλθε, καὶ συμμίζας διασάφει τῷ βασιλεῖ τὰ κατὰ μέρος. Ἀντίοχος νομίσας, ἔδδεν ἂν βαρύτερον αὐτῷ γενέσθαι πρόσταγμα τῶν νῦν ἐπιταττομένων, εἰ ληφθεῖν μαχόμενος, τῆς μὲν περὶ τὰς διαλύσεις ἀρχολίης ἀπέστη, τὰ δὲ πρὸς ἀγῶνα πάντα καὶ πανταχόθεν ἡτοιμάζει.

transitum nostrum haec eadem per legatos petiisset, fieri potuisse, vt et sic rem impetraret. nunc concessio copiis nostris in Asiam transitu, et non solum frenis, sed etiam sufflore accepto, qui legatus veniat, pacem ex aequo petens, iure merito repulsam ferre, ac spe sua destitui. Monebat ergo illum, rebus suis vt melius confuleret, et qui sit praesens suus status vere consideraret. pro filii liberatione promissa consilium illi se pollicebatur daturum, dignum ostenso beneficio. Horrabatur namque, vt nullam pacis conditionem recusans, quocunque Romani vocarent, sequeretur, bello aduersus Romanos modis omnibus vt absteret. His auditis reuertitur Heraclides. qui regem vt conuenit, omnia sigillatim ei exposuit. Antiochus, nihil grauius sibi, si bello esset victus, imperatum iri ratus, cogitatione pacis abstinuit, et necessaria ad praelium omnia vndique apparauit.

ΚΔ.

Πῶς ὁ Ἀντίοχος πρῶτον μὲν ἐπικηρυκευσάμενος, ἔπειτα δὲ πρέσβεις ἀπεσείλας πρὸς τὰς Σικηπίωνας, εἰρήνην διεπραΐξατο αὐτῷ, καὶ ἐπὶ τίσιν αὐτῆς ἐτύχε.

Ὅτι μετὰ νίκην οἱ Ῥωμαῖοι τὴν αὐτὴν πρὸς Ἀντίοχον, παρσιληφότες καὶ τὰς Σάρδεας

XXIV.

Quomodo Antiochus, cauceatoribus primum missis, deinde legatis, pacem a Romanis impetrauit, et quibus conditionibus.

Post victoriam Romanorum de rege Antiocho mox a captis Sardibus et arcibus

καὶ τὰς ἀκροπόλεις ἄρτι, ἦκε Μασαίος, ἐπιπρυκαυόμενος παρ' Ἀντιόχου· τῶν δὲ περὶ τὸν Πόπλιον Φιλανθρώπως προσδαξάμενων αὐτὸν, ἔφη, βέβαιον τὸν Ἀντιόχον ἐξαποσπῆναι πρᾶσβευτὰς τὰς διαλεχθῆσομένας ὑπὲρ τῶν ὅλων. διόπερ ἀσφάλειαν ἡξίει δοθῆναι τοῖς παραγινομένοις. τῶν δὲ συγχωρησάντων, ἕτος μὲν ἐπανῆλθεν· μετὰ δὲ τινὰς ἡμέρας ἦκον πρέσβεις παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀντιόχου, Ζεῦξις, ὁ πρότερον ὑπάρχων Λυδίας σατραπῆς, καὶ Ἀντίπατρος ἀδελφίδης. ἔτοι δὲ πρῶτον μὲν ἔτπυδον ἐντυχεῖν Εὐμένει τῷ βασιλεῖ, διευλαβέμενοι, μὴ διὰ τὴν προγεννημένην παρατριβὴν Φιλοτιμότερος ἢ πρὸς τὸ βλέπειν αὐτὰς· εὐρόντας δὲ παρὰ τὴν προσδοκίαν μέτριον αὐτὸν καὶ πρῶτον, εὐθέως ἐγίνοντο περὶ τὴν κοινὴν ἔντευξιν. Κληθέντες δ' εἰς τὸ συνέδριον, πολλὰ μὲν καὶ ἔτερα διελέχθησαν, παρακαλῶντες πρῶτος χρήσασθαι καὶ μεγαλοψύχως τοῖς εὐτυχήμασι, Φάσκοντες, ἔχ' ἕτως Ἀντιόχῳ τῷτο συμφέρειν, ὥς αὐτοῖς Ῥωμαίοις, ἔπερ ἡ τύχη παρέδωκεν αὐτοῖς τὴν τῆς οἰκμένης ἀρχὴν καὶ δυναστείαν. Τὸ δὲ συνέχον, πρῶτον, τί δεῖ ποιήσαντας τυχεῖν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς Φιλίας τῆς πρὸς Ῥωμαίους. οἱ δὲ ἐν τῷ συνεδρίῳ πρότερον ἤδη συνηδρευόντες καὶ βεβουλευμένοι περὶ τῶτων, τότε ἐκέλευον διασφῆν τὰ δεδογμένα τὸν Πόπλιον· ὁ δὲ προειρημένος ἀνὴρ, ἔτε νικήσαντας,

aliquot venit Musaeus caduceator ab Antiocho missus, qui a Publio Scipione humane acceptus dixit, velle Antiochum legatos mittere de summa rerum acturos. postulabat igitur, commeatum dari iis, qui essent venturi. Re impetrata, reuertitur caduceator. Paucis deinde post diebus venire legati a rege Antiocho, Zeuxis, qui praefectus Lydiae fuerat, et Antipater, fratris filius. hi vt prius Eumenem regem conuenirent, operam dederunt, veriti, ne propter similitates pristinas cupidior ipsis nocendi foret. Eo moderatiore et placatiore quam sperarant inuento, confestim, vt sibi daretur concilium, sunt enisi. Quo ipsis praebito, et alia quidem multa differuerunt, cum Romanos hortarentur, vt clementer et magno animo rebus suis secundis vterentur, dicerentque, non tam id Antiocho fore conducibile, quam ipsis Romanis, quando iam illis fortuna imperium et dominatum orbis terrarum tradidisset. Ceterum caput et primus scopus legationis erat, quid facto opus esset, vt pacem et amicitiam populi Romani rex impetraret. Qui intererant concilio, quod iam ante factum super his rebus fuerat, habitaque deliberatio, Publium iusserunt ea quae ipsi decreuerant edere. tum Publius, numquam, inquit, Romani post victoriam hostibus

ἔφη,

EXCERPTAE LEGATIONES.

571

ἔφη, Ῥωμαῖαις ἡδὲ ποτὶ γενέσθαι βαρυτέρας, διὸ καὶ νῦν αὐτοῖς τὴν αὐτὴν ἀπόκρισιν δοθήσεσθαι παρὰ Ῥωμαίων, ἣν καὶ πρότερον ἔλαβον, ὅτε πρὸ τῆς μάχης παρεγένεθσαν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. Δεῖ γὰρ αὐτὰς ἐκ τε τῆς Εὐρώπης ἐκχωρεῖν, καὶ τῆς Ἀσίας τῆς ἐπὶ τὰδε τῷ Ταύρῳ πάσης· πρὸς δὲ τέτοις, Εὐβοϊκὰ τάλαντα ἐπιδέναι μύρια καὶ πεντακίχλια Ῥωμαίοις, ἀντὶ τῆς εἰς τὸν πόλεμον δαπάνης. τέτων δὲ φ' μὲν παραχρῆμα, διχίλια δὲ καὶ φ' ἅλιν, ἐπειδὴν ὁ δῆμος κυρώσῃ τὰς διαλύσεις, τὰ δὲ λοιπὰ τελεῖν ἐν ἔτεσι ἡβ', διδόντα καὶ ἑκάστων ἔτος χίλια τάλαντα· ἀποδέναι δὲ καὶ Εὐμένεις ὕ' τάλαντα προσοφειλομένα, καὶ τὸν ἑλλησπόντου σῆτον κατὰ τὰς πρὸς τὸν πατέρα συνθήκας. σὺν δὲ τέτοις Ἀντίβαν ἐκδέναι τὸν Καρχηδόνιον, καὶ Θόαντα τὸν Αἰτωλὸν, καὶ Μνασίλοχον Ἀκαρνανά, καὶ Φίλωνα, καὶ Εὐβελείδην τὸς Χαλκιδικῆας. πῖσιν δὲ τέτων ἡμέρας κ' δέναι παραχρῆμα τὸν Ἀντίοχον, τὸς παραγραφήντας. Ταῦτα μὲν ἐν ὃ Πόπλιος ἀπεφώνησε ὑπὲρ παντὸς τῷ συνεδρίῳ συγκαταθεμένων δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀντίπατρον καὶ Ζεῦξιν, ἔδοξε πᾶσιν, ἐξαποσείλαι πρεσβυτάς· εἰς τὴν Ῥώμην τὰς

suis implacabiliores fuerunt. nunc igitur idem responsi laturos ipsos a Romanis, quod prius tulissent, cum ad Hellepontum, prius quam praelium committeretur, venerunt. Oportere nimirum, ut Europa ipsi excederent, et Asia omni cis Taurum: ad haec pro impensis in bellum factis amplius darent quindecim millia talentum Euboeorum, quingenta praesentia, duo millia et quingenta, cum populus Romanus pacem confirmaverit. Reliqua deinde per duodecim annos, ita ut cis talenta quotannis penderent: Eumeni quoque quadringenta talenta adhuc debita redderent, et quod frumenti reliquum esset, quod ex foedere cum patre isto deberetur: Hannibalem praeterea Carthaginensem dederent, et Thoantem Aetolum, necnon Mnasilochum Acarnanem, et cum iis Chalcidenses Philonem et Eubulidam: pignoris autem loco daret exemplo Antiochus obsides viginti, quorum nomina fuerint adscripta. Haec Publius totius concilii nomine pronuntiavit. Quum acciperent conditiones Antipater et Zeuxis, placuit omnibus, Romam legatos mitti, qui senatum po-

π x ρ x -

παρακαλῶσοντας τὴν σύγκλητον καὶ τὸν δῆμον, ἐπικυρῶσαι τὰς συνθήκας. Καὶ τότε μὲν ἐπὶ τέτοις ἐχωρίσθησαν· ταῖς δ' ἐξῆς ἡμέραις οἱ Ῥωμαῖοι διεῖλον τὰς δυνάμεις. μετὰ δέ τινας ἡμέρας παραγενομένων ὁμήρων εἰς τὴν Ἐφεσον, εὐθέως ἐγίνοντο περὶ τὸ πλεῖν εἰς τὴν Ῥώμην ὅ τ' Εὐμένης οἷτε παρὰ τῶν Ῥωμαίων πρεσβευταί· παρακλησίως δὲ καὶ παρὰ Ῥοδίων, καὶ παρὰ Σμυρναίων, καὶ σχεδὸν τῶν ἐπὶ ταύτῃ Ταύρε πάντων τῶν κατοικούντων ἐθνῶν καὶ πολιτευμάτων ἐπρέσβευον εἰς τὴν Ῥώμην.

pulumque Romanum orarent, pacem vt comprobarent. atque ita tum discessum est. Sequentibus diebus Romani exercitum in hiberna dimiserunt. elapsis deinde non multis diebus, postquam deducti Ephesum essent obfides, nauigationem Romam praepararunt Eumenes et Romanorum legati, itemque Rhodiorum, Smyrnenfium, et omnium ferme cis Taurum gentium ac ciuitatum oratores Romam sunt profecti.

ΚΕ.

XXV.

Πῶς ὁ βασιλεὺς Εὐμένης καὶ οἱ παρὰ Ῥοδίων πρεσβευταὶ περὶ τῶν ἐλευθερωθησόμενων ἐν Ἀσίᾳ Ἑλλήνων ἡμφοσβήτησαν ἐπὶ δικασταῖς Ῥωμαίοις, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ συγκλήτῳ.

Quomodo rex Eumenes et legati a Rhodiis missi super nonnullis Graecorum in Asia urbibus, quae erant libertate donandae, apud ipsos Romanos et in senatu disceptauerint.

Ὅτι ἤδη τῆς θέρειας ἐνισαμένης μετὰ τὴν νίκην τῶν Ῥωμαίων τὴν πρὸς Ἀντίοχον, παρὴν ὅτε βασιλεὺς Εὐμένης, οἷτε παρὰ Ἀντιόχου πρέσβεις, οἷτε παρὰ τῶν Ῥοδίων, ὁμοίως δὲ καὶ παρὰ τῶν ἄλλων, σχεδὸν γὰρ ἅπαντες οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν εὐθέως μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν μάχην ἔπειμπον πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥώμην, διὰ τὸ πᾶσι τότε, καὶ πάσας τὰς ὑπὲρ τῆς μέλλοντος ἐλπίδας ἐν τῇ συγκλήτῳ κείνῳ. Ἄπαντας μὲν ἐν τῇς πα-

Appetente iam aestate post victum a Romanis Antiochum, rex Eumenes, et Antiochi legati, ac Rhodiorum aliarumque gentium Romam venerunt. omnes enim propemodum, qui Asiam colunt, populi statim a victoria suos Romam legatos misere, cum spes omnes suas in posterum vniuersi in senatu Romano haberent sitas. Qui quum venissent, omnes singulari hu-

ραγενο-

παγενομένους ἐπεδέχτο Φιλαν-
 θρώπως ἢ σύγκλητος· μεγαλο-
 μαρέσασα δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀπάν-
 τησιν καὶ τὰς τῶν ξενίων παρο-
 χὰς Εὐμένην τὸν βασιλέα, μετὰ
 δὲ τῷτον τὰς Ῥοδίας. Ἐπειδὴ δ'
 ὁ τῆς ἐνταύθεως κωρὸς ἦλθεν,
 εἰτακαλέσαντο πρῶτον τὸν βα-
 σιλέα, καὶ λέγειν ἤξιον μετὰ
 παρρησίας, ὧν βέλτεται τυ-
 χεῖν παρὰ τῆς συγκλήτου. τῷ δ'
 Εὐμένους Φήσαντος, διότι, εἰ καὶ
 παρ' ἑτέρων τυχεῖν τινὸς ἐβάλα-
 το Φιλανθρώπως, Ῥωμαίοις ἂν
 ἐχρησάτο συμβούλοις, πρὸς τὸ
 μήτ' ἐπιθυμεῖν μηδενὸς παρὰ τὸ
 δέον, μήτ' ἀξίῳν μὴτὲν πέρα τῷ
 καθήκοντος· ὁποῦ δ' αὐτῶν
 πάρεσι θεόμενος Ῥωμαίων, ἄρι-
 στον εἶναι νομίζει τὸ εἰδόμεναι τὴν
 ἐπιτροπὴν ἐκείνοις, καὶ περὶ αὐ-
 τῶν καὶ περὶ τῶν ἀδελφῶν. τῶν δὲ
 πρεσβυτέρων τινὸς ἀναστάντος,
 καὶ καλεσθέντος μὴ κατορθώδειν,
 ἀλλὰ λέγειν τὸ Φαινόμενον,
 διότι πρόκειται τῇ συγκλήτῳ,
 πᾶν αὐτῷ χαρίζεσθαι τὸ δυνα-
 τὸν· ἔμεινεν ἐπὶ τῆς αὐτῆς γνώ-
 μης. Χρόνῳ δ' ἐγγινομένῳ, ὁ
 μὲν βασιλεὺς ἐξεχώρησεν, ἡ δὲ
 ἐντὸς ἐβυλεύετο, τί δεῖ ποιεῖν.
 ἔδοξεν ἂν, τὸν Εὐμένην παρακα-
 λῆναι, αὐτὸν ὑποδεικνύναι θυβ-
 ρῶντα, περὶ ὧν πάρεσιν· καὶ
 γὰρ εἰδόμεναι τὰ διαφέροντα τοῖς
 ἰδίοις πράγμασιν ἐκείνον ἀκρι-
 βέταρον, καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν.
 δοξάντων δὲ τέτων, εἰσεκλήθη,
 καὶ τῶν πρεσβυτέρων τινὸς ἀπο-
 δεῖξαντος τὰ δεδογμένα, λέγειν
 ἠναγκάσθη περὶ τῶν προκειμέ-

manitate ab ordine amplissimo
 sunt excepti; praecipua vero
 munificentia et itum est ob-
 uiam regi Eumeni, et lautia
 ei sunt praebita: secundum
 hunc Rhodiis. Postquam au-
 diendarum legationum tempus
 venit, primus omnium in se-
 natum vocatus est Eumenes,
 petitumque ab eo, ut, quid
 sibi a patribus tribui vellet,
 ommissa in id verecundia, di-
 ceret. Ad ea respondente re-
 ge, si ab aliis impetratum ali-
 quid beneficii vellet, consilio
 se Romanorum fuisse usum,
 ne quid aut immoderate cu-
 piisset, aut petiisset supra me-
 ritum videri posset, nunc
 quando ab ipsis Romanis pe-
 titum beneficium venerit, o-
 ptimum ducere se, ipsorum
 munificentiam in se et fratres
 suos eorum arbitrii facere.
 affurgit seniorum aliquis, et
 Eumenem iubet, diceret sine
 metu, quid sibi videretur:
 esse enim propositum patri-
 bus, quibus possent cunctis
 rebus ei gratificari. perit
 rex in eadem sententia. Quia
 aliquamdiu ita certatum esset,
 Eumenes templo excessit, se-
 natus, qui remanserat, quid
 opus facto consultat. Placuit
 igitur regem hortari, ut ex-
 promeret ipse fidenter, quo-
 rum causa venisset: ipsum
 enim optime scire, quae re-
 gno suo sint accommoda,
 Asiamque melius nosse. his
 ita decretis reductus est: et
 cum seniorum aliquis patrum
 voluntatem ei indicasset, co-
 actus est, quae vellet, dicere.

νων. Ἐφασκεν ἔν, ἄλλο μὲν εἶδέν
εἶπεν περὶ τῶν καὶ αὐτὸν, ἀλλὰ
μειναι ἐπὶ τῆς αὐτῆς γνώμης, τε-
λέως διδὼς ἐκείνοις τὴν ἐξουσίαν.
ἔνα δὲ τόπον ἀγωνιᾶν, τὸν κατὰ
τὰς Ῥοδίας· διὸ καὶ προῆχθαι
νῦν εἰς τὸ λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐνα-
σώτων. ἐκείνους γὰρ παρῆναι μὲν,
εἰδέν ἦττον ὑπὲρ τῆς σφετέ-
ρας πατρὶδος συμφέροντος σκη-
δάζοντας, ἥ περ αὐτὸν ὑπὲρ τῆς
Ῥίας ἀρχῆς φιλοτιμῆσθαι κατὰ
τὸ παρὸν· τὰς δὲ λόγους αὐτῶν
τὴν ἐναντίαν ἔμφασιν ἔχεν τῇ
προδῆσει τῇ κατὰ τὴν ἀλήθειαν.
τῆτο δ' εἶναι ῥᾶδιον καταμαθεῖν.
ἔρεῖν μὲν γὰρ αὐτὰς, ἐπειδὴν εἰς-
πορευθῶσι, διότι κέρεισιν, ἔτε
παρ' ὧν αὐτὸν μὲν τὸ παράπαν
εἶδέν, ἔθ' ἡμᾶς βλάπτειν θέλου-
τας κατ' εἰδέναι τρόπον, πρὸς βού-
ονται δὲ περὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν
τὴν Ἀσίαν κατοικούντων Ἑλλή-
νων. τῆτο δ' ἔχ' ἔτι αὐτοῖς εἶναι
καχαρασμένον φήσασιν, ὡς ὧμιν
κατῆκον καὶ τοῖς γεγονόσιν ἔργοις
ἀκόλουθον. ἡ μὲν ἔν δια τῶν λό-
γων φαντασία τοιαύτη τις αὐτῶν
ἔσται· τὰ δὲ κατὰ τὴν ἀλήθειαν
τὴν ἐναντίαν ἔχοντα τέτοις εὐρε-
θῆσεται διάθεσιν. Τῶν γὰρ πό-
λεων ἐλευθερωθεισῶν, ὡς αὐ-
τοὶ παρακαλῶσιν, τὴν μὲν τέτων
συμβήσεται δύναμιν αὐξηθῆναι
πολλὰ κλασίων, τὴν δὲ ἡμετέραν
τρόπον τινὰ καταλυθῆναι. τὸ
γὰρ τῆς ἐλευθερίας ὄνομα καὶ τῆς
αὐτονομίας ἡμῖν μὲν ἄρδην ἀπο-
σπᾶσαι πάντας ἢ μόνον τὰς νῦν
ἐλευθερωθησομένους, ἀλλὰ καὶ
τὰς πρότερον ἡμῖν ὑποταγτομέ-

tum ergo rex, aliud quidem
nihil de rebus suis dicturum,
ait, eademque in sententia
perseueraturum, atque omni-
no ipsorum arbitrio rem per-
missurum. Vna in parte an-
xium laborare se, quae ad
Rhodios pertineret: propter-
ea sui officii putasse, vt de
praesenti negotio verba apud
eos faceret. Nam et illos
adesse non minore cum stu-
dio patriae commoda promo-
uendi, quam cupiat ipse re-
gno suo esse consultum: ce-
terum eorum orationem con-
trariam speciem ostendere
eius, quod re vera ab ipsis
agitur. id quod cognitu sit
facile. dicturos enim, vbi
datis eis fuerit senatus, ve-
nisse, non vt quicquam o-
mnino petant a vobis, aut vt
nos vlla re laedant; sed ad
impetrandam Graecorum, qui
in Asia sunt, libertatem esse
missos: quod non tam gra-
tum sibi dicent futurum,
quam vos decere, et antefa-
ctis conuenire. Et orationis
quidem illorum hic color erit;
at rem ipsam contrario plane
modo se habere inuenietis.
Nam si, quod ipsi postula-
bunt, liberatae ciuitates fue-
rint, eueniet, vt maximum
potentia eorum capiat incre-
mentum; nostra quodanimo-
do tollatur. libertatis enim
nomen, et indulgentia suis
legibus viuendi, omnes pe-
nitus a nobis auertet, non
solum qui iam liberabuntur,
sed etiam veteres subditos
nostros, vbi semel vester hic

υας,

νας, ἐπειδὴν ὑμεῖς ἐπὶ ταύτης ὄν-
 τας Φαναροὶ γένησθε τῆς προσι-
 νόσεως, τέτοις δὲ προσθήσει πάν-
 τας. τὰ γὰρ πράγματα φύσιν
 ἔχει τοιαύτην. δόξαντες γὰρ ἐ-
 λευθερωῖσθαι διὰ τέρας, ἐνόματι
 μὲν ἔδονται σύμμαχοι τέτων· τῇ
 δ' ἀληθείᾳ πᾶν ποιήσῃσι τὸ κα-
 λεύομενον ἐτοίμως, τῇ μεγίστῃ
 χαριτι γεγονότες ὑπόχρεοι. Διό-
 περ, ὦ ἄνδρες, ἀξίεμεν ὑμᾶς,
 γῆτον τὸν τόπον ὑπιδέσθαι, μὴ
 λείψῃτε τὰς μὲν παρὰ τὸ δέον
 εὐξόντες, τὰς δὲ ἐλαττύντες τῶν
 Φίλων ἀλόγως, ἅμα δὲ τέτοις τὰς
 μὲν πολεμίας γεγονότας εὐεργε-
 τῶντες, τὰς δ' ἀληθινὰς Φίλους
 παρορῶντες, καὶ κατολιγωρῶντες
 γέτων. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τῶν Ἀλ-
 λων, ὅτι δέοι, παντὸς παραχω-
 ρήσομαι τοῖς κέλας ἐφ' ἡλικίᾳ·
 περὶ δὲ τῆς ἡμετέρας Φιλίας καὶ
 τῆς εἰς ὑμᾶς εὐνοίας ἀπλῶς ἔδε-
 ποί' ἂν ἔδει τῶν ὄντων ἐκχω-
 ρήσομαι κατὰ δύναμιν. Δοκῶ δὲ
 καὶ τὸν πατέρα τὸν ἡμέτερον,
 ἔπερ ἔζη, τὴν αὐτὴν ἂν προέ-
 θαι Φωνὴν ἐμοί. καὶ γὰρ ἐκεῖ-
 νος πρῶτος μεταχὼν τῆς ὑμετέ-
 ρας Φιλίας καὶ συμμαχίας, ἔλα-
 βεν πάντων τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν
 καὶ τὴν Ἑλλάδα μενόντων, εὐ-
 γανέστατα διεφύλαξε ταύτην ἕως
 τῆς τελευταίας ἡμέρας, ἢ μό-
 νον κατὰ τὴν προκίρῃσιν, ἀλλὰ
 καὶ κατὰ τὰς πράξεις. πάντων
 γὰρ ὑμῖν ἐκοινώνησε τῶν κατὰ
 τὴν Ἑλλάδα πολέμων, καὶ
 πλείστας μὲν εἰς τέρας πεζικάς
 καὶ ναυτικάς δυνάμεις παρέχε-
 το τῶν ἄλλων συμμάχων, πλεί-

animus illis innotuerit: ea-
 demque res hos omnes Rho-
 diis adiunget. Quippe ita na-
 tura comparatum est, vt hi,
 per Rhodios liberati, (sic enim
 ipsi sibi persuadebant,) verbo
 quidem focii eorum sint futu-
 ri, re autem vera imperata
 omnia illorum sint facturi,
 tanto obligati beneficio. Ora-
 mus igitur vos, patres con-
 scripti, caueatis hac in parte,
 ne per incogitantiam alios ex
 fociis praeter modum extol-
 latis, alios sine ratione depri-
 matis. Simul videte, ne, si
 in illos, qui aduersum vos
 arma tulerint, beneficia vestra
 conferatis, veros amicos prae
 illis contemnatis atque asper-
 nemini. Equidem in aliis re-
 bus iure meo quocunque sine
 pertinacia cuilibet cedam; in
 certamine vero amicitiae ve-
 strae et beneuolentiae erga
 vos, nemo plane est mortu-
 lium, a quo vinci me pro mea
 virili aequo animo sim passu-
 rus. neque dubito, paren-
 tem meum, si esset in viuis,
 eadem, quae ipse dico, fore
 dicturum. Nam et ille pri-
 mus ferme omnium, Asiam
 Graeciamque incolentium, in
 amicitiam societatemque ve-
 stram quum venisset, constan-
 tissima fide ad extremum fi-
 nem vitae hanc seruauit: ne-
 que id animo dumtaxat, sed
 etiam factis. omnibus enim
 bellis, quae in Graecia gessi-
 stis, pater interfuit, et ad il-
 la terrestribus naualibusque
 copiis, vt nemo sociorum ve-
 strorum, vobis est auxiliatus;

την δὲ συναβάλλετο χορηγίαν, καὶ μαγίς ἐπέμεινε κινδύνος, τέλος δὲ εἰπεῖν, κατέσραψε τὸν βίον ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις κατὰ τὸν Φιλίππικὸν πόλεμον, παρακαλῶν Βοιωτὰς εἰς τὴν ὑμετέραν Φιλίαν καὶ συμμαχίαν. Ἐγὼ δὲ διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν, τὴν μὲν προαίρεσιν τὴν τε πατρὸς διαφύλαξα, ταύτην γὰρ ἔχοντι τ' ἦν ὑπερθέσθαι τοῖς δὲ πράγμασιν ὑπερεδέμην. οἱ γὰρ παῖροὶ τὴν ἐκ πυρὸς βάσανον ἐμὴ μᾶλλον ἢ ἐκείνῳ προσῆγον. Ἀντίοχος γὰρ σπευδάζοντος ἡμῶν θυγατέρα ἔδωκεν, καὶ συνοικεωθῆναι τοῖς ὅλοις, δίδοντας παραχρήμα μὲν τὰς προτερον ἀπὸν Ἀντιόχου πόλεις, μετὰ δὲ ταῦτα πᾶν ὑπάρχον ἐμὸν ποιήσειν, εἰ μετέχοιμεν τῇ πρὸς ὑμᾶς πολέμῳ· τοσῶτον ἀπέχομεν τῇ προτὲν ἀποδοῦναι τι τέτῳ, ὡς πλείους μὲν καὶ πεζικαῖς καὶ ναυτικαῖς δυνάμεσι τῶν ἄλλων συμμαχῶν ἡγωνισάμεθα μεθ' ὑμῶν πρὸς Ἀντιόχον, πλείους δὲ χορηγίας συμβεβλήμεθα πρὸς τὰς ὑμετέρας χρεῖας, ἐν τοῖς ἀναγκασιότατοις καιροῖς, εἰς πάντα δὲ τὰς κινδύνους δεδώκαμεν αὐτὰς ἀπρεφασίως μετὰ γε τῶν ὑμετέρων ἡγεμόνων. τὸ δὲ τελευταῖον ὑπαίνομεν συγκαλεθέντες εἰς αὐτὸν τὸν Πέργαμον πολιορκεῖσθαι, καὶ κινδυνεύειν ἅμα περὶ τῆς βίης καὶ τῆς ἀρχῆς, διὰ τὴν πρὸς τὸν ὑμέτερον δῆμον εὐνοίαν. Ὡς ὑμᾶς, ὧς ἄνδρες Ῥωμαῖοι, πολλὰς μὲν γεγονότας αὐτόπτας,

sed et commeatibus idem vos adiuuit plurimis, maximaque pro vobis pericula adiit, ac postremo, cum Boeotos ad amicitiam societatemque vestram hortaretur bello Philippico, in ipsis laboribus vitam finivit. Huius ego regnum ut suscepi, voluntatem quidem et studium patris erga vos seruavi, etenim erant illa inexuperabilia: rebus ipsis meritisque superavi. temporum enim mihi magis quam illi tribuerunt materiam, ut velut in igne fides mea probaretur. Nam quum Antiochus filiam suam in matrimonium mihi dare vellet, et rebus omnibus mihi coniungi optaret, ciuitates extemplo restitueret, quae defecerant a nobis, quiduis in posterum polliceretur, si bellum aduersus vos cum eo gereremus: tantum abfuit, ut quicquam eorum acciperemus, ut contra plurimis pedestribus naualibusque copiis, quam vllis sociorum vestrorum, contra Antiochum pro vobis steterimus, plurimis commeatibus necessariis maxime temporibus vos adiuuerimus, omnibus periculis absque vlla tergiuersatione cum vestris ducibus nos obiecerimus, postremo includi in urbem Pergamum sustinuerimus, atque in ea obfessi de vita simul et regno, propter constantem erga populum Romanum benevolentiam, simus periclitati. Quum igitur, patres conscripti, multi vestrum spectatores fuerint eorum,

πάντας

ντας δὲ γινώσκοντας, διότι
 ἴομεν ἀληθῆ, δίκαιόν ἐστι τὴν
 ἐξέσσαν πρίνοιαν ποιήσασθαι
 ἡ ἡμῶν. καὶ γὰρ ἂν πάντων
 αὐτοῦ δεινότητος, εἰ Μυσσο-
 γην μὲν, τὸν δὲ μόνον ὑπάρ-
 ρα πολέμιον ὑμῖν, ἀλλὰ καὶ
 τελευταίου καταφυγόντα
 εἰς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἰππέων,
 τὸν, ὅτι καὶ ἕνα πόλεμον τὸν
 εἰς Καρχηδονίαν ἐτήρησε τὴν
 ἡν, βασιλέα τῶν πλείων με-
 ν τῆς Λιβύης παποιήκατε.
 αὐρατόν δὲ, πράξαντα μὲν
 λῶς ἄδεν, διαφυλάξαντα δὲ
 αὐτὴν τὴν πίσιν, μέγιστον τῶν
 γὰρ τὴν Ἰλlyρίδα δυνασῶν ἀνα-
 είχατε, ἡμᾶς δὲ, τὰς διὰ
 οὐρανῶν τὰ μέγιστα καὶ κάλλι-
 τῶν ἔργων ὑμῖν συγκατερι-
 τμένους, παρ' ἑδὲν ποιήσετε. τί
 ἔστιν, ὃ παρακχλῶ; καὶ τίνας
 μὴ δεῖν ἡμᾶς τυγχάνειν παρ'
 ὧν; ἐρῶ μετὰ πρῶτης,
 ὅπερ ἡμῶς ἐξακαλέσταδε πρὸς
 λέγειν ὑμῖν τὸ φαινόμενον.
 οὐδὲν αὐτοὶ κρίνετε τίνας τόπας
 κατέχειν τῆς Ἀσίας τῶν ὄντων
 ἐπὶ ταῦτε τῆ Ταύρε, ταύτομέ-
 νον δὲ πρότερον ὑπ' Ἀντίοχου,
 το καὶ μέγιστα βελούμεθ' ἂν
 ἰν γινόμενον· καὶ γὰρ ἀσφα-
 τατα βασιλεύσειν ὑμῖν γει-
 ντες ὑπολαμβάνομεν, καὶ μέ-
 α μετέχοντες τῆς ὑμετέρας
 σίας. εἰ δὲ τῶτο μὴ κρίνετε
 εἶν, ἀλλ' ἐκχωρεῖν τῆς Ἀσίας
 χειρῶς, ἑδὲν Φαυῖν δίκαιοτε-
 εἶναι παραχωρεῖν ὑμᾶς τῶν
 γὰρ πολέμων γεγονότων ἔθλων,
 ἐρ ἡμῖν. Νῆ Δία, κάλλιον ἐστίν
 Tom. II.

quae dixi, omnes exploratum
 habeatis, vera illa esse, aequum
 est, parem et vos meritis no-
 stris curam habere nostri. Es-
 set enim res omnium indignis-
 sima, si Massanissam, qui non
 solum hostis vester aliquando
 fuerat, sed etiam ad extre-
 mum cum paucis equitibus in
 castra vestra confugerat, quia
 uno contra Carthaginienses
 bello fidem servasset, magnae
 partis Africae regem consti-
 tueritis. Pleuratum vero, ni-
 hil quicquam omnino de vobis
 meritum, eo solum nomine,
 quod in fide mansisset, omnium
 totius Illyrici regulorum ma-
 ximum constitueritis; nos ve-
 ro, qui et ipsi et maiores no-
 stri in maximis pulcherrimis-
 que inceptis vos adiuvimus,
 contemptui habueritis. Quid
 igitur est, quod ego postulo?
 et quid tribui mihi a vobis
 aequum censeo? dicam equi-
 dem libere, quandoquidem
 exigitis hoc a me, ut quid
 sentiam vobis dicam. Si vo-
 bis sedet animo, partem ali-
 quam terrarum cis montem
 Taurum, quae Antiocho prius
 parebant, tenere: hoc vero
 est, quod omnium maxime
 optauerimus. sic enim re-
 gnum nostrum fore tutissi-
 mum existimamus, si vobis
 finitimi fuerimus, et potentia
 vestra frui quam maxime potu-
 erimus. Sed si alia vobis
 mens est, et uniuersa decedi-
 tis Asia: neminem digniorem
 esse, cui belli praemiis cedatis,
 quam me, dicere ausim. At
 hercule honestius est, ciuita-

τὰς δελευόντας ἐλευθερῶν, εἴγε
 μὴ μετ' Ἀντιόχῃ πολεμῶν υἱὸν
 ἐτόλμησαν· ἐπεὶ δὲ τῷ υἱὲ μέμει-
 ναν, πολλῶν καλῶν, τὸ τοῖς ἀλη-
 θινοῖς φίλοις τὰς ἀρμοζύσας
 χαρίτας ἀποδιδόναι μάλλον, ἢ
 τὰς πολεμίας γεγονότας εὐεργε-
 τεῖν. Ὁ μὲν ἔν Εὐμένους ἰκα-
 νῶς εἰπὼν, ἀπῆλθεν· τὸ δὲ συνέ-
 δριον αὐτὸν τε τὸν βασιλέα καὶ
 τὰ ῥηθέντα Φιλοφρόνως ἀπεδέ-
 χετο, καὶ πᾶν τὸ δυνατόν προ-
 θύμως εἶχεν αὐτῷ χαρίζεσθαι.
 Μετὰ δὲ τῷτον ἐβύλοντο μὲν
 εἰσάγειν Ῥοδίους. ἀφυσερῆντος δὲ
 τινος τῶν πρεσβυτέρων, εἰσεκα-
 λέσαντο τὰς Σμυρναίους. οὗτοι δὲ
 πολλὰς μὲν ἀπολογισμὰς εἰσή-
 ναγκαν περὶ τῆς αὐτῶν εὐνοίας
 καὶ προθυμίας, ἣν παρέχοντα
 Ῥωμαίοις κατὰ τὸν ἐνεσῶτα πό-
 λεμον. οὗτος δὲ τῆς περὶ αὐτῶν
 δόξης ὁμολογεμένης, διότι γε-
 γούνασι πάντων ἐκτενέστατοι τῶν
 ἐπὶ τῆς Ἀσίας αὐτονομαμένων,
 ἐκ ἀναγκῶν ἡγούμεθα εἶναι τὰς
 κατὰ μέρος ἐκτίθεσθαι λόγους.
 Ἐπὶ δὲ τοῖς εἰσῆλθον οἱ Ῥόδιοι,
 καὶ βραχέα προσενηγάμενοι
 περὶ τῶν κατ' Ἰδίαν σφίσι πε-
 πραγμένων εἰς Ῥωμαίους, τα-
 χέως εἰς τὸν περὶ τῆς πατρίδος
 ἐπανῆλθον λόγον· ἐν ᾧ μέγι-
 στον αὐτοῖς ἔφασαν γεγονέναι
 σύμπτωμα κατὰ τὴν πρεσβείαν,
 πρὸς ὃν οἰκειότατα διακρίνεται
 βασιλέα καὶ κοινῇ καὶ κατ' Ἰδίαν,
 πρὸς τῶτον αὐτοῖς ἀντιπεπτω-
 κέναι τὴν φύσιν τῶν πραγμά-
 των. τῇ μὲν γὰρ αὐτῶν πατρί-
 δι δοκεῖν τῷτο καλῶν εἶναι,

tes, quae seruiunt, liberari.
 Ita, opinor, si ea audacia non
 fuerunt, ut cum Antiocho bel-
 lum aduersus vos gererent: si
 autem hoc patrare susti-
 nuerunt, multo est honestius,
 veris amicis gratias pro me-
 ritis referre, quam eorum com-
 modis consulere, qui hostes
 vestri fuerunt. Vbi satis ef-
 fet locutus Eumenes, tem-
 plo exiit. et regem et eius
 orationem beneuolis animis
 patres exceperunt, eratque il-
 lorum voluntas propensa ad
 bene de eo merendum, qui-
 buscunque rebus possent. Post
 hunc statuerat senatus Rhodios
 introducere: sed quia non ad-
 erant quidam ex illa legatione,
 Smyrnaeos vocarunt. Multa
 hi de sua beneuolentia et ani-
 mo, quem bonum et fidelem
 Romanis praesenti bello prae-
 stitissent, disseruerunt. Quo-
 niam autem haec de illis fama
 apud cunctos obtinet, omnium
 ciuitatum liberarum, quae in
 Asia sunt, constantissimam in
 fide Romanis seruanda hanc
 fuisse, nihil arbitramur esse
 opus, ut quae ab illis sunt di-
 cta, sigillatim exponamus. Se-
 cundum hos Rhodii sunt in-
 gressi. qui ubi pauca in me-
 dium attulere, quae priuatim
 Romanis praestitissent, mox ad
 sermonem de patria orationem
 retulerunt. Perquam autem
 incommode illud sibi in hac
 legatione vsuuenisse dixerunt,
 ut cum eo rege, quicum et
 publice et priuatim coniunctis-
 simi sint, ipsa rerum natura
 ipsos commiserit. patriae nam-

ἢ μάλιστα πρέπον Ῥωμαίοις, τὰς ἐπὶ τῆς Ἀσίας Ἑλλήνας κυβερῶντων, καὶ τυχεῖν τῆς γονουίας, τῆς ἄτακτου κυβερνή-
 τας προσφιλότητος. Εὐμένει καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἤμισα τῶν συμφέρειν. Φύτει γὰρ πᾶν μοναρχίαν τὸ μὲν ἴσον θαίρειν, ζητεῖν δὲ πάντα, δὲ μὴν, ὡς κλείεσθαι, ὑπὲρ εἶναι σφίσι καὶ περὶ θάριν. Ἀλλὰ καίπερ τοιούτων τῶν πραγμάτων, ὅπως πᾶσαν πεποιθῶν, διότι καθίσταται τῆς προθέσεως, ἡ τῶν εἶναι Εὐμένους δύνασθαι παρὰ ἡμῶις, ἀλλὰ τῶν ἐκκυότερα ἵνασθαι λέγοντες καὶ συμφε-
 ρει πατὶν ὁμολογούμενως. μὲν γὰρ μὴ δυνατόν ἦν, ἀλλ' Εὐμένει χάριν ἀποδῶναι ἡμῶις, εἰ μὴ παραδοῖεν αὐ-
 τὰς αὐτονομήμενας πόλεις, ορεῖν εἰκὸς ἦν περὶ τῶν ἐνε-
 γων. ἢ γὰρ Φίλου ἀληθινὸν ἐκπαθεῖν, ἢ τῶν καλῶν καὶ θύγιοντες αὐτοῖς ὀλιγοῦσθαι, ἢ τὸ κλέος τῶν ἰδίων πράξεων κυρῶσθαι καὶ καταβαλεῖν. εἰ ἡμφοτέρων τῶν ἰκανῶς ἐξε-
 προνοηθῶναι· τίς ἂν ἔτι πε-
 ρὶ διαπορήσειεν; καὶ μὴν, περὶ ἐν δαίμωνι πολυτελεῖ, ντα ἔνεσιν ἰκανὰ πᾶσι, καὶ εἰς τῶν ἰκανῶν. καὶ γὰρ καονίαν, καὶ Φρυγίαν, τὴν Ἑλλησπόντον, καὶ τὴν Πι-
 κήν, πρὸς δὲ ταύτας Χερ-
 ησον, καὶ τὰ προσορῶντα ἵτας τῆς Εὐρώπης ἔχουσιν, οἷς ἂν βέλγησιν, δωρεῖ-

que suae pulcherrimum illud videri et Romanis convenien-
 tissimum, ut Graeci, qui in Asia sunt. liberentur, et eam iuris aequalitatem consequantur, quae omnibus mortalibus est iucundissima: Eumeni vero et fratribus nequaquam id esse commodum. Quippe ita natura comparatum, ut omne unius imperium aequalitatem iuris oderit, omnes autem, vel certe quam plurimos. sibi esse subiectos et dicto audientes cupiat. Verumtamen licet haec ita se habeant, quin sint, quod tendant, impetraturi, nullo modo dubitare, non quia maiore gratia apud Romanos polleant, quam Eumenes; sed quod iustiora sint, quae ipsi suadeant, et sine controuersia omnibus utiliora. Nam si non possent Romani gratiam meritorum aliter Eumeni referre, quam tradendis liberis ciuitatibus: merito difficilis et impedita praefens deliberatio censeretur. vel enim amici veri parum habenda esset ratio, vel, quod sit honestum et ipsis conueniens. fore negligendum, et rerum a se gestarum gloriam obscurandam atque deponendam. sed si utrique rei prouideri abunde potest. quis amplius dubitationi superest locus? Enimuero, ut in lauto conuiuio, suppeditant, quae omnibus abunde sufficiant. et eo plura etiam. Lycaoniam enim. Phrygiam ad Hellepontum, Pisidiam. item Chersonesum, quaeque circumiacent Europae, dare quibus volueri-

τὰς δελευντας ἐλευθερῶν, εἴγε
μὴ μετ' Ἀντιόχῃ πολεμῆν ὑμῖν
ἐτόλμησαν· ἐπεὶ δὲ τῷδ' ὑπέμει-
ναν, πολλῶν καὶ ἄλλων, τὸ τοῖς ἀλη-
θινοῖς φίλοις τὰς ἀρμοζύσας
χάριτας ἀποδιδόναι μάλλον, ἢ
τὰς πολεμίας γεγονότας εὐεργε-
τεῖν. Ὁ μὲν ἔν Εὐμένῃς ἱκα-
νῶς εἰπὼν, ἀπὸ Πλάτῃ τὸ δὲ συνέ-
δριον αὐτόν τε τὸν βασιλέα καὶ
τὰ ῥηθέντα Φιλοφρόνως ἀπεδέ-
χετο, καὶ πᾶν τὸ δυνατόν προ-
θύμως εἶχεν αὐτῷ χαρίζεσθαι.
Μετὰ δὲ τῷτον ἐβέβλητο μὲν
εἰσάγειν Ρόδιος, ἀφ' ὧντος δὲ
τινος τῶν πρεσβυτῶν, εἰσεκα-
λέσαντο τὰς Συμυρναίους. ὅτοι δὲ
πολλὰς μὲν ἀπολογισμὰς εἰσή-
νεγκαν περὶ τῆς αὐτῶν εὐνοίας
καὶ προθυμίας, ἣν παρέχοντα
Ῥωμαῖοις κατὰ τὸν ἐνεσῶτα πό-
λεμον. ὅσης δὲ τῆς περὶ αὐτῶν
δόξης ὁμολογεμένης, διότι γε-
γούνασι πάντων ἐκτενέστατοι τῶν
ἐπὶ τῆς Ἀσίας αὐτονομαμένων,
ἐκ ἀναγκῶν ἡγούμεθα εἶναι τὰς
κατὰ μέρος ἐκτίθεσθαι λόγους.
Ἐπὶ δὲ τοῖς εἰσηλθόν οἱ Ῥόδιοι,
καὶ βραχέα προσενηγάμενοι
περὶ τῶν κατ' ἰδίαν σφίσι πε-
πραγμένων εἰς Ῥωμαίους, τα-
χέως εἰς τὸν περὶ τῆς πατρίδος
ἐπανήλθον λόγον· ἐν ᾧ μέγι-
στον αὐτοῖς ἔφασαν γεγονέναι
σύμπτωμα κατὰ τὴν πρεσβείαν,
πρὸς ὃν οἰκειότατα διάκεινται
βασιλέα καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν,
πρὸς τῷτον αὐτοῖς ἀντιπεπτω-
κέναι τὴν φύσιν τῶν πραγμά-
των. τῇ μὲν γὰρ αὐτῶν πατρί-
δι δοκεῖν τῷτο καὶ ἄλλων εἶναι,

tes, quae seruiunt, liberari.
Ita, opinor, si ea audacia non
fuerunt, ut cum Antiocho bel-
lum aduersus vos gererent: si
autem hoc patrare susti-
nuerunt, multo est honestius,
veris amicis gratias pro me-
ritis referre, quam eorum com-
modis consulere, qui hostes
vestri fuerunt. Vbi satis es-
set locutus Eumenes, tem-
plo exiit. et regem et eius
orationem beneuolis animis
patres exceperunt, eratque il-
lorum voluntas propensa ad
bene de eo merendum, qui-
uscunque rebus possent. Post
hunc statuerat senatus Rhodios
introducere: sed quia non ad-
erant quidam ex illa legatione,
Smyrnaeos vocarunt. Multa
hi de sua beneuolentia et ani-
mo, quem bonum et fidelem
Romanis praesenti bello prae-
stitissent, disseruerunt. Quo-
niam autem haec de illis fama
apud cunctos obtinet, omnium
ciuitatum liberarum, quae in
Asia sunt, constantissimam in
fide Romanis seruanda hanc
fuisse, nihil arbitramur esse
opus, ut quae ab illis sunt di-
cta, sigillatim exponamus. Se-
cundum hos Rhodii sunt in-
gressi. qui ubi pauca in me-
dium attulere, quae priuatim
Romanis praestitissent, mox ad
sermonem de patria orationem
retulerunt. Perquam autem
incommodum illud sibi in hac
legatione vsuuenisse dixerunt,
ut cum eo rege, quicum et
publice et priuatim coniunctis-
simi sint, ipsa rerum natura
iplos commiserit. patriae nam-

EXCERPTAE LEGATIONES.

579

καὶ μάλιστα πρέπον Ῥωμαίοις, τὸ τὰς ἐπὶ τῆς Ἀσίας Ἑλληνικὰς ἡλευθέρωθῆναι, καὶ τυχεῖν τῆς αὐτονομίας, τῆς ἅτε αὐτοῦ ἐλευθέρως προσδιτελείας. Εὐμένει δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἦν ἡ τῆς τῆς συμφορῆς. Φύσει γὰρ πᾶσαν μοναρχίαν τὸ μὲν ἴσον ἰχθαίρειν, ζητεῖν δὲ πάντας, εἰ δὲ μήν, ὡς κλείεσθαι, ὑπηϊκῶς εἶναι σφίσι καὶ πειθαρχεῖν. Ἀλλὰ καί περ τοιούτων ἦσαν τῶν πραγμάτων, ὅμως ἔφασαν κατεῖσθαι, διότι κατέβησαν τῆς προθέσεως, εἰ τῶν γλῶσσιν Εὐμένεος δύνασθαι παρὰ Ῥωμαίοις, ἀλλὰ τῶν δικαιοτέρων φαίνεσθαι λέγοντες καὶ συμφορώτερὰ πατὶν ὁμολογεμένως. Εἰ μὲν γὰρ μὴ δυνατόν ἦν, ἄλλως Εὐμένει χάριν ἀποδῆναι Ῥωμαίοις, εἰ μὴ παραδοῖεν αὐτῷ τὰς αὐτονομίας πόλεις, ἔπορεν εἰκὸς ἦν περὶ τῶν ἐνεστώτων. ἢ γὰρ Φίλον ἀληθινὸν ἰδεῖν παριδεῖν, ἢ τὴν καλὴν καὶ ἀδύνατον αὐτοῖς ὀλιγορῆσαι, καὶ τὸ κλέος τῶν ἰδίων πράξεων ἱμαυρῶσαι καὶ καταβαλεῖν. εἰ δὲ ἀμφοτέρων τούτων ἰκανῶς ἔξεσθαι προνοηθῆναι· τίς ἂν ἔτι πένητι τὰς διαπορήσειεν; καὶ μὴν, ὅσπερ ἐν δειπνῷ πολυτελεῖ, πάντα ἐνεσθαι ἰκανὰ πᾶσιν, καὶ γλῶσσιν τῶν ἰκανῶν. καὶ γὰρ Λυκαονίαν, καὶ Φρυγίαν, τὴν Ἰφ' Ἑλλησπόντου, καὶ τὴν Πιδικὴν, πρὸς δὲ ταύτας Χερσιόνησον, καὶ τὰ προσορῶντα αὐταῖς τῆς Εὐρώπης ἔχουσιν ἰμῶν, οἷς ἂν βάλῃθαι, δωρεῖ-

que suae pulcherrimum illud videri et Romanis conuenientissimum, vt Graeci, qui in Asia sunt, liberentur, et eam iuris aequalitatem consequantur, quae omnibus mortalibus est iucundissima: Eumeni vero et fratribus nequaquam id esse commodum. Quippe ita natura comparatum, vt omne vnus imperium aequalitatem iuris oderit, omnes autem, vel certe quam plurimos, sibi esse subiectos et dicto audientes cupiat. Verumtamen licet haec ita se habeant, quin sint, quod tendant, impeitraturi, nullo modo dubitare, non quia maiore gratia apud Romanos polleant, quam Eumenes; sed quod iustiora sint, quae ipsi suadeant, et sine controuersia omnibus vtiliora. Nam si non possent Romani gratiam meritorum aliter Eumeni referre, quam tradendis liberis ciuitatibus: merito difficilis et impedita praesens deliberatio censeretur. vel enim amici veri parum habenda esset ratio, vel, quod sit honestum et ipsis conueniens, fore negligendum, et rerum a se gestarum gloriam obscurandam atque deponendam. sed si vtrique rei prouideri abunde potest, quis amplius dubitationi superest locus? Enimuero, vt in lauto conuiuio, suppeditant, quae omnibus abunde sufficiant, et eo plura etiam. Lycaoniam enim. Phrygiam ad Hellepontum, Pisidiam, item Chersonesum, quaeque circumiacent Europae, dare quibus volueri-

Θαμ. ὦν ἐνός τίνος προσταθέν-
τος πρὸς τὴν Εὐμένους βασιλείαν,
δεκαπλασίας αὐτὴν δύναται ποι-
εῖν τῆς νῦν ὑπαρχούσης· πάν-
των δὲ τούτων ἢ τῶν πλείων
αὐτῇ προσμαρισθέντων, ἡδεμῶς
ἂν γένοιτο τῶν ἄλλων δυνατειῶν
καταδεστέρα. Ἐξέστιν ἔν, ὃ ἄν-
δρες· Ῥωμαῖοι, καὶ τὰς Φίλιας
μεγαλομερῶς σωματοποιεῖσαι, καὶ
τὸ τῆς ἰδίας ὑποθέσεως λαμπρὸν
μὴ καταβαλεῖν. ἐ γὰρ δὴ ὑμῖν
καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ταύ-
τὸ τέλος τῶν ἔργων, ἅλλ' ἔτα-
ρον. οἱ μὲν γὰρ ἅλλοι πάντες
ὀρμῶσι πρὸς τὰς πράξεις, ἐρε-
γόμενοι τῇ καταστροφῇ καὶ
προσλαβεῖν πόλεις, χορηγίας,
ναῦς· ὑμεῖς δὲ πάντων τούτων
ἀπροσδεγίας πεποιήκατε, πάν-
τα τὰ κατὰ τὴν οἰκισμένην τε-
λειότατες ὑπὸ τὴν ὑμετέραν ἐξυ-
σίαν. τίνος ἔν ἐτι προσδεῖσθε,
καὶ τίνος ἂν ἐτι δεοὶ πρόνοιαν
ὑμᾶς ποιῆσθαι τὴν ὀχυροτάτην;
δῆλον, ὥς ἐπαίνε καὶ θέξης
παρ' ἀνθρώποις, ἃ καὶ κτήσα-
σθαι μὲν ἐστὶ δυσχερέστερον, κτη-
σαμένους δὲ διαφυλάξαι χαλε-
πώτατον. γινώγτε δ' ἂν τὸ λεγό-
μενον ἔτι. Ἐπολεμήσατε πρὸς
Φίλιππον, καὶ πᾶν ὑπεμείνατε
χάριν τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευ-
θερίας· τούτο γὰρ προέθεσθε,
καὶ τῷ ὑμῖν ἄθλον ἐξ ἐκείνου
τῇ πολέμῃ περιγέγονεν, ἕτερον
δ' ἀπλῶς εἶδέν. ἅλλ' ὅμως εὐδο-
κεῖτε τῶν μᾶλλον, ἢ τοῖς παρὰ
Καρχηδονίων Φοβεροῖς, καὶ μά-
λα δικαίως. Το μὲν γὰρ ἀργύριον
ἐστὶ κοινόν τι πάντων ἀνθρώπων

tis, vobis licet. Harum re-
gionum una quaelibet adian-
cta regno Eumenis, decem
partibus maius, quam nunc sit,
illud effecerit: omnes vero
aut pleraeque attributae, qu-
uis alia dominatione regnum
illius possunt reddere nihilo
deterius. Licet igitur vobis
P. C. et amicos augere com-
modis, et instituti vestri glo-
riam non abicere, neque de-
ponere. Non est enim vobis
idem actionum finis popositus,
ac ceteris esse solet; verum
longe diuerfus. Alii omnes
bella suscipiunt cupiditate im-
pulsī populos subigendi, et oc-
cupandi vrbes, commeatus,
naues. Vos ne istiusmodi
egeretis, nunc effecistis, cum,
quicquid ubique est in orbe
terrarum, ditioni vestrae sub-
ieciistis. qua igitur re adhuc
egetis, aut quid est, cui pro-
uidere vos quam diligentissi-
me oporteat? laus nimirum
et gloria apud omne genus
humanum, quae res et paran-
tur difficilius, quam alia, et
partae conseruantur difficilli-
me. Id ita esse sic facile in-
telligetis. Gessistis cum Phi-
lippo bellum, omniaque dura
estis perpeffi pro libertate
Graeciae: hoc enim vobis
proposueratis, et hoc prae-
mium vnicum ex hoc bello
retulistis, aliud omnino nihil.
in quo tamen ipsi lubentius
acquiescitis, quam in illis ter-
ribilibus poenis, quas a Car-
thaginienſibus exegistis. et
merito quidem. Pecuniae
namque communis est omni-
κτῆμα·

EXCERPTAE LEGATIONES.

581

· τὸ δὲ καλὸν, καὶ πρὸς
 ἡμῶν τιμὴν ἀνηκόν, θεῶν
 οὐκ ἐγγίσι τάτοις παφικόν-
 ὡδῶν ἐστὶ. τοιγαρὶν σε-
 τον τῶν ὑμετέρων ἔργων
 ἡ Ἑλλήνων ἐλευθέρωσις.
 νῦν εἰ μὲν προδῆτε τ'
 θρον, τελειωθήσεται τὰ
 μετέρας ἐξέτης· εἰ μὲν δὲ
 γτε, καὶ τὸ πρὶν ἐλαττω-
 σαι φανεραῖς. Ἡμεῖς ὅν,
 ἡμεῖς, καὶ τῆς προκίρεσεως
 τὰς αἰρετισαί, καὶ τῶν
 ἐν ἀγώνων καὶ κινδύνων
 νῶς ὑμῶν μετασχηκότες,
 νῦν ἐγκαταλείπομεν τὴν
 ἡμεῶν τάξιν, ἀλλ' ἄγε νο-
 ῦ ὑμῶν καὶ πρέπειν καὶ
 ῥεῖν, ἐκ ὠκνησάμεν ὑπο-
 ῖ μετὰ παβρήσιας, ἐδενός
 ἡμεῖς τῶν ἄλλων, ἐδὲ
 ῥαίονος ἐδὲν ποιησάμενοι
 ῥήκοντος αὐτοῖς. Οἱ μὲν
 ἡμεῖς, ταῦτα εἰπόντες, πα-
 ῖμεν μετρίως καὶ καλῶς
 ῥαί μετὰ τῶν προκίμε-
 ῖ. Ἐπὶ δὲ τάτοις εἰσῆγαγον
 ῖρ' Ἀντιόχῃ πρεσβυτάς,
 ῖτρον καὶ Ζευξίν. ὅν
 ῖωσσεως καὶ παρακλήσεως
 μένων τὰς λόγους, ἐδὲ
 τῶς γεγενημένους ὁμολο-
 πρὸς τὰς περὶ τὸν Σκη-
 πατὰ τὴν Ἀσίαν, καὶ
 ῖνας ἡμέρας τὴν δὴμα συν-
 ῖσαντος, ῖτεμον ὅρκια
 ῖτων πρὸς τὰς περὶ τὸν
 ῖτρον. Μετὰ δὲ ταῦτα
 ῖ. ἄλλας εἰσῆγον, ὅσοι παρῆ-
 ὲ τῆς Ἀσίας πρεσβεύον-
 ῖ ἐπὶ βραχὺ μὲν δὴμασιν,

bus mortalibus possessio: ho-
 nestas ac decus et quicquid ad
 laudem honoremque spectat,
 diis et iis hominibus, qui ad
 illorum naturam proxime ac-
 cedunt, conuenit. igitur o-
 mnium vestrorum operum glo-
 riosissimum est libertas Grae-
 cis reddita. In hoc incepto
 si quo coepistis pede perrexer-
 itis, perueniet ad cumulum
 vestra gloria. sin autem illud
 neglexeritis, etiam ei, quae
 parata iam est, nonnihil mani-
 festo decedet. Nos igitur P.
 C. qui et in hoc instituto vo-
 biscum conspirauimus, et ma-
 xima certamina et pericula
 vobiscum animo sincero adii-
 mus, ne nunc quidem amico-
 rum partes deferuimus; sed
 quae existimabamus vobis con-
 uenire et conducibilia esse, eo-
 rum ausi sumus cum ingenua
 libertate vos admonere, nihil
 aliud spectantes, neque pluris
 quicquam aestimantes, quam
 officium. Haec quum dixis-
 sent Rhodii, modeste et pul-
 chre de rebus praesentibus visi
 sunt disseruisse. Post istos
 sunt introducti legati Antio-
 chi, Antipater et Zeuxis. qui
 quum supplicantium et rogan-
 tium verbis essent visi, patres
 eius pacis conditiones, quae
 in Asia facta fuerat, compro-
 bauerunt: et quum paucos
 post dies etiam populus eam
 iussisset esse ratam, cum An-
 tipatro foedus icerunt, quo
 pacta illa confirmabantur. Se-
 cundum haec alios introdu-
 xerunt, qui ex Asia legati ve-
 nerant. quibus raptim auditis,

ἅπασι δὲ τὴν αὐτὴν ἔδωκαν ἀπόκρισιν. αὕτη δ' ἦν, ὅτι δέκα πρεσβυόντας ἐξαποσέλῃσι, τὰς ὑπὲρ ἀπάντων τῶν ἀμφισβητημένων ταῖς πόλεσι διαγνωσομένας. δόντες δὲ ταύτας τὰς ἀποκρίσεις, μετὰ ταῦτα κατέστησαν δέκα πρεσβυτάς, οἷς περὶ μὲν τῶν κατὰ μέρος ἔδωκαν τὴν ἐπιτροπὴν· περὶ δὲ τῶν ὅλων αὐτοὶ διέλαβον, ὅτι δεῖ τῶν ἐπὶ ταῖς τῇ Τύρῃ κατοικούντων, ὅσοι μὲν ἐπ' Ἀντίοχον ἐτάττοντο, τὰς Εὐμένει δοθῆναι, πλὴν Λυκίας καὶ Καρίας τὰ μέχρι τῆς Μαιάνδρου ποταμῆς, ταῦτα δὲ Ῥοδίων ὑπάρχειν. τῶν πόλεων τῶν Ἑλληνίδων, ὅσαι μὲν Ἀττάλῳ Φόρον ἐπετέλουν, ταύτας τὸν αὐτὸν Εὐμένει τελεῖν· ὅσαι δὲ Ἀντίοχῳ μόνον, ταύτας ἀφεῖσθαι τὸν Φόρον. δόντες δὲ τὰς τύπας τὰς ὑπὲρ τῆς ὅλης διοικήσεως, ἐξέπεμπον τὰς δέκα πρὸς Γναῖον τὸν ὑπατον εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἡδὴ δὲ τῶν εὐνοημένων, προσήλθον αὖθις οἱ Ῥόδιοι πρὸς τὴν σύγκλητον, ἀξιώντες περὶ Σόλων τῶν Κιλικίων· διὰ γὰρ τὴν συγγένειαν ἔφασκαν καθήκειν αὐτοῖς, προνοεῖσθαι τῆς πόλεως ταύτης. εἶναι γὰρ Ἀργείων ἀποίκας Σολεῖς, κατὰ μέρος καὶ Ῥοδίους· ἐξ ὧν ἀδελφικὴν ἔσαν ἀπεδείκνυντο τὴν συγγένειαν πρὸς Ἀλέξανδρον. ὧν ἕνεκα δίκαιον ἔφασκαν εἶναι, τυχεῖν αὐτὰς τῆς ἐλευθερίας ὑπὸ Ῥωμαίων, διὰ τῆς Ῥοδίων χάριτος. ἡ δὲ σύγκλητος διακείμενα περὶ τῶν, εἰσεκαλέσατο τὰς κατ' Ἀντίοχον πρε-

idem omnibus responsum dederunt, quod fuit huiusmodi: decem legatos senatum esse missurum ad controuersias inter ciuitates disceptandas. Hoc dato responso, mox decem legatos decreuerunt, quorum arbitrio permitta est rerum particularium administratio. de summa rerum ipsi constituerunt: ut e cis Taurum montem incolentibus populis, qui Antiocho regi quondam paruissent, Eumeni attribuerentur, praeter Lyciam Cariamque vsque ad Maeandrum amnem: ea ciuitatis Rhodiorum essent. e ciuitatibus Graecanicis, quae Attali stipendiariae fuissent, hae ut idem stipendium Eumeni praeberent: quae Antiocho tantum, eae liberae atque immunes essent. hasce totius administrationis formulas ubi dedere patres decem legatis, in Asiam eos ad Gnaeum consulem proficisci iusserunt. Omnibus deinde rebus compositis, accedunt iterum legati Rhodii ad senatum, et de Solis urbe, quae in Cilicia est, cum iis agunt: nam propter generis communionem sui esse officii, ut ciuitati illi consulant. Argis et illos sicut sese oriundos esse: ab ea germanitate fraternam inter ipsos vigere charitatem. aequum igitur esse, ut Solenses, gratia Rhodiorum nixi, libertatem a populo Rom. impetrarent. His auditis vocati sunt a patribus Antiochi legati: ac principio quidem imperatum a senatu, ut

σβευτάς.

EXCERPTAE LEGATIONES.

583

σβευτάς. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐπέταττε πάσης Κιλικίας ἐκχωρεῖν τὸν Ἀντίοχον· ἢ προσδεχομένῳ δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀντίπατρον, διὰ τὸ παρὰ τὰς συνθήκας εἶναι, πάλιν ὑπὲρ αὐτῶν τῶν Σάλων ἐποιᾶντο τὸν λόγον. Φιλοτίμως δὲ πρὸς τῷτο διερεοδομένων τῶν πρεσβευτῶν, τέρας μὲν ἀπέλυσαν· τὰς δὲ Ῥοδίας εἰσκαλεσάμενοι, διεσάφην τὰ συναντώμενα παρὰ τῶν περὶ τὸν Ἀντίπατρον, καὶ προσεπέλεγον, ὅτι πάντοτε ὑπομενῶσιν, εἰ πάντως τῷτο κερταίαι Ῥοδίοις. τῶν δὲ πρεσβευτῶν εὐδοκαμένων τῇ Φιλοτιμίᾳ τῆς συγκλήτης, καὶ Φασκόντων, ἔθεν ἔτι πέρα ζήτειν· ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων ἔμειναν. Ἦδη δὲ πρὸς ἀναζυγῆν τῶν δέκα καὶ τῶν ἄλλων πρεσβευτῶν ὄντων, κατέπλευσαν τῆς Ἰταλίας εἰς Βρεντήσιον, οἷα περὶ τὸν Σκηπίωνα καὶ Λεύκιον, οἱ τῇ ναυμαχίᾳ νικῆσαντες τὸν Ἀντίοχον. οἱ καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας, εἰσελθόντες εἰς τὴν Ῥώμην, ἦγον θριάμβους.

omni Cilicia Antiochus excederet. quod quum recusaret Antipater, et foedera testaretur, aduersus quae istud esset: iterum patres de Solis cum eo egerunt. qui quum huic postulato summa vi reniteretur, senatus eo dimisso Rhodios vocat, et quomodo eorum petitio ab Antipatro esset excepta, significat: deinde haec verba patres adiiciunt, si utique decretum hoc a Rhodiis esset, senatum quiduis esse facturum. postquam ostendissent legati, hoc tantum senatus studium satis sibi esse, dixissentque, nihil amplius se postulare, in eodem statu Soli manserunt. Sub id vero tempus, quo decem legati, et alii, qui ex Asia missi fuerant, profectio- nem ab urbe parabant, Brundisium in Italiam Publius Scipio et Lucius appulerunt, qui dimicatione nauali Antiochum vicerant: atque hi paucos post dies triumphantes Romam sunt inuecti.

Κς'.

XXVI.

Ἀμυνάνδρην μετὰ τὸ ἀναλαβεῖν τὴν ἀρχὴν πρεσβεῖα πρὸς τὰς Σκηπίωνας.

Amynder in regnum restitutus legatos mittit ad Scipiones Ephesium.

Αἰτωλῶν στρατεία καὶ καταδύλωσις Ἀμφιλοχίας, Ἀπεραντίας, Δολοπίας.

Expedition Aetolorum, quae subiiciunt sibi Amphilochiam, Aperantiam, et Dolopiam.

Πῶς Αἰτωλοὶ, νικηθέντες Ἀντιόχῳ δυσελπίσαντες, διὰ τῆς τῶν Ἀθηναίων καὶ Ῥο-

Quomodo Aetoli, Antiocho deuicto suis fortunis desperantes, opera Athenienium et

δίῳν μεσιτείας παραιτῶνται
τὴν ἐργὴν τῶν Ῥωμαίων.

*Rhodiorum sunt usi ad mol-
liendam Romanorum iram ad-
uersus se.*

Οτι Ἀμύνανδρος, ὁ τῶν Ἀθα-
μάνων βασιλεὺς, δοκῶν ἤδη
τὴν ἀρχὴν ἀνελληθένα βεβαίως,
εἰς Ῥώμην ἐξέπεμπε πρᾶσβευ-
τάς, καὶ πρὸς τὰς Σικητίωνας
εἰς τὴν Ἀσίαν, ἔτι γὰρ ἦσαν πε-
ρὶ τὰς κατὰ τὴν Ἐφεσον τόπας,
τὰ μὲν ἀπολογύμενος, τῷ δοκεῖν
δὲ Αἰτωλῶν πεποιῆσθαι τὴν κά-
θοδον, τὰ δὲ κατηγορῶν τῇ Φι-
λίππῃ, τὸ δὲ πολὺ παρχαλῶν
προστέλλεσθαι πάλιν αὐτὸν εἰς
τὴν συμμάχίαν. Οἱ δ' Αἰτωλοί,
νομίζοντες ἔχειν εὐφυῆ καιρὸν
πρὸς τὸ τὴν Ἀμφιλοχίαν καὶ
τὴν Ἀπεραντίαν ἀνακτῆσθαι,
προέθεντο στρατεύειν εἰς τὰς
προειρημένους τόπας. ἀθροίσαν-
τες δὲ Νικάνδρῃ τῷ στρατηγῇ πάν-
δημον στρατίαν, ἐνέβαλον εἰς τὴν
Ἀμφιλοχίαν. τῶν δὲ πλείστων
αὐτοῖς ἐθελοντὴν προχωρησάν-
των, μετῆλθον εἰς τὴν Ἀπεραν-
τίαν. καὶ τάτων δὲ προθεμέ-
νων ἐκασίως, ἐστράτευσαν εἰς
τὴν Δολοπίαν. ἔτοι δὲ βορχύν
μὲν τινα χρόνον ὑπέειχεν, ὡς
ἐντυπωισόμενοι, τηρήσαντες τὴν
πρὸς Φίλιππον πίσιν' λαβόντες
δὲ πρὸ Ὀφθαλμῶν τὰ περὶ τὰς
Αθαμάνας καὶ τὴν τῇ Φιλίππῃ
Φυγὴν, ταχέως μετενόησαν, καὶ
προσέθεντο πρὸς τὰς Αἰτωλὰς.
γενομένης δὲ τῆς τῶν πρῆγμα-
των εὐρείας τοιαύτης, ἀπήγαγε
τὴν στρατίαν ὁ Νικάνδρος εἰς τὴν
εἰκίαν, ἐκῶν ἡσφαλίῳ τὰ

Rex Athamanum Amynan-
der, recuperata posses-
sione tuta, vt rebatur, sui
regni, legatos Romam mi-
sit, et ad Scipiones in Asiam,
adhuc enim Ephefi moraban-
tur, partim excusans sese,
quod per Aetolos in regnum
esset restitutus, partim Phi-
lippum incusans. praecipue
vero Romanos rogabat, vt
se in societatem reciperent.
Aetoli, opportunum tempus
nactus sese rati ad recupe-
randam Amphilochiam et A-
perantiam. expeditionem in
ea loca suscipiunt. Itaque
postquam exercitum ex vni-
uerso populo Nicander prae-
tor congregasset, in Amphilo-
chiae fines impressionem
faciunt. Quum plerique ho-
rum voluntati se dedidissent,
in Aperantiam transierunt. ea
quoque ultro se dedente, in
Dolopiam duxerunt. Hi ali-
quandiu speciem ostenderunt
hominum, qui essent restitu-
ri, fide regi Philippo seruata.
ceterum posteaquam ob
oculos sibi posuerunt, quae
Athamanibus acciderant, et
Philippi fugam, cito poeni-
tentia ducti Aetolis se con-
iunxerunt. Vbi Aetolis cun-
cta ex animo processissent,
Nicander exercitum domum
reduxit, adiectione harum
gentium et locorum securi-
tati Aetoliae probe consul-

κατὰ

κατὰ τὴν Αἰτωλίαν τοῖς προειρη-
μένοις ἔθνεσι καὶ τόποις, τὴ μὴ-
δένα δύνασθαι κακοποιεῖν τὴν χώ-
ραν αὐτῶν. Ἄρτι δὲ τῶν συμ-
βεβηκότων, καὶ τῶν Αἰτωλῶν
ἐπὶ τοῖς γεγενομένοις φρονηματιζο-
μένων, προσέειπε Φήμη παρὶ
τῆς κατὰ τὴν Ἀσίαν μάχης, ἐν
ᾗ γνόντες ἡττημένους ὀλοχραῶς
τὸν Ἀντίοχον, αὐτοῖς ἀνστρέφη-
σαν ταῖς ψυχαῖς. ὥς δὲ παρα-
γενηθεὶς ἐκ Ῥώμης ὁ Δαμοτέ-
λης τὸν τε πόλεμον ἀνήγγειλε,
διότι μένει κατὰ μέρος, καὶ τὴν
τῷ Μάρκῳ καὶ τῶν δυνάμεων δια-
βασιν ἐπ' αὐτῆς· τότε δὲ παντα-
λῶς εἰς ἀμυχανίαν ἐνέπιπτον,
καὶ διαφόρην, πῶς δεῖ χρήσα-
σθαι τοῖς ἐπιφερομένοις πράγμα-
σιν. ἔδοξεν ἔν αὐτοῖς, πρὸς τε
Ῥοδίους πέμπειν καὶ πρὸς Ἀθη-
ναίους, ἀξιωντάς καὶ παρακλίν-
τας πρὸς βεῦσαι περὶ αὐτῶν εἰς
τὴν Ῥώμην, καὶ παρατησαμέ-
νης τὴν ὁργὴν τῶν Ῥωμαίων ποιή-
σασθαι τινα λύσιν τῶν περιεσώ-
των κακῶν τῇ Αἰτωλίᾳ. ὁμοίως
δὲ καὶ παρ' αὐτῶν ἐξέπεμψαν
πάλιν πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥώ-
μην, Ἀλέξανδρον τὸν Ἰσιον ἐπι-
καλύμενον, καὶ Φαινέαν, σὺν δὲ
τάτοις Χάροπα, ἔτι δ' Ἀλυπον τὸν
Ἀμβρακιώτην, καὶ Λύκωπον.

tum existimans, ita vt hosti-
liter in eius fines incurfionem
facere nemo posset. Vix haec
erant peracta, cum Aetolis,
succellu rerum suarum fero-
cientibus, fama affertur de
pugna in Asia pugnata totis
viribus, qua esset penitus fu-
sus Antiochus: quae res eo-
rum animos vehementer ite-
rum terruit. Mox vt Damo-
teles ab Roma rediit, et ma-
nere ipsis bellum remanentiauit,
Marcum quoque Fulvium
consulem iam cum exercitu
belli gerendi causa traiecif-
se: tum enim uero inopia
consilii laborare, et, qua ra-
tione imminentis belli mo-
lem sustinerent, anxii dubi-
tare. Visum igitur ipsis fa-
ciendum, vt ad Rhodios et
Athenienses mitterent, eos-
que rogarent et hortarentur
ad legatos sua gratia Romam
mittendos, qui Romanorum
iram deprecari, instantibus
malis Aetoliam aliquo modo
liberarent. ipsi quoque a se
pariter Romam proficisci le-
gatos iusserunt, Alexandrum
cognomine Isium, et Phae-
neam, cumque his Charo-
pem, nec non Alypum Am-
braciensem, et Lycopum.

KZ.

XXVII.

Πῶς Ῥωμαῖοι Ἀμβρακίαν
πολιορκεῖν ἐπεχείρησαν, συμ-
βελευσάντων Ἑπειρωτῶν.

Πῶς αἰλόντων ἐν Ἑπείρῳ
τριῶν ἐξ Αἰτωλίας πρεσβευ-

*Quomodo Rom. legatorum
Epirotarum secuti consilium,
Ambraciam obsidere coeperint.*

*Quomodo, captis in Epiro
tribus Aetolorum legatis, ana-*

τῶν, ἐνὸς αὐτῶν τῇ παραδό-
ξῳ πλεονεξίας ταυτέματος
συνέργησεν.

*ritiam unius illorum horren-
dam casus adiunxit.*

Οτι παραγενομένων πρὸς τὸν
στρατηγὸν τῶν Ῥωμαίων ἐξ
Ἡπείρου πρεσβευτῶν, ἐκκοινολο-
γῆτο τέτοις τε καὶ τῆς ἐπὶ τὰς Αἰ-
τωλίας στρατείας. τῶν δὲ πρε-
σβευτῶν στρατεύειν ἐπὶ τὴν Ἀμ-
βρακίαν συμβαλεόντων, (συνέ-
βαινε γὰρ τότε πολιτεύεσθαι τὰς
Ἀμβρακιάδας μετὰ τῶν Αἰτω-
λῶν) καὶ Φερόντων ἀπολογισμὰς,
διότι καὶ πρὸς τὰ μάχεσθαι τοῖς
πρατοπέδοις, εἰς τὸ βέλων-
ται τυγκταβαίνειν Αἰτωλοὶ, καλ-
λίστη ἐν αὐτῇ τόπῳ συμβαίνει περὶ
τὴν προειρημένην πόλιν, καὶ ἀπο-
θελῶσιν, εὐφυῶς αὐτὴν κείσθαι
πρὸς πολιορκίαν. καὶ γὰρ ἄφθο-
νον ἔχειν τὴν χώραν εἰς χρεῖαν
πρὸς τὰς τῶν ἔργων περὶ τὰς
καὶ τὸν Ἀρέθοντα ποταμὸν ῥίον-
τα περὶ τὴν πόλιν συνεργήσειν
πρὸς τε τὰς τε πρατοπέδα χρεῖας,
αἵτε θέρος ὄντος, καὶ πρὸς τὴν τῶν
ἔργων ἀσφάλειαν. δοξάντων δὲ
τῶν πρεσβευτῶν καλῶς συμβε-
λεύειν, ἀναξεύξας ὁ στρατηγὸς
ἦγε διὰ τῆς Ἡπείρου τὸν στρατὸν
ἐπὶ τὴν Ἀμβρακίαν. ἀφικόμενος
δὲ, καὶ τῶν Αἰτωλῶν ἐτολμώντων
ἀπαντᾶν, περιμέλει κατοπτρεύων
τὴν πόλιν, καὶ ἐνήργει τὰ τῆς πο-
λιορκίας φιλοτίμως. Καὶ οἱ εἰς
τὴν Ῥώμην ἀποκαλέντες πρέ-
σβεις, παρατηρηθέντες ὑπὸ Σι-
βήρτη τῷ Πατρᾷτι περὶ τὴν Κε-
φαλληνίαν, κατήχθισαν εἰς Χά-
ρανδρον. τοῖς δὲ Ἡπειρώταις ἔδο-

Venerant ad consulem Ro-
manum ex Epiro legati
cum iis consultabat Fulvius
de sua adversus Aetolos ex-
peditione. illis placebat Am-
braciam aggredi: (nam ea
tempestate Ambracientes Ae-
tolico concilio sese contri-
buerant,) cuius sententiae
rationes has afferbant: siue
ad certamen descendere Ae-
toli vellent, pulcherrimos ca-
ca campos ad dimicandam
esse, siue metu detrectarent
certamen, facilem eius urbis
expugnationem fore. abun-
dare enim regionem copia
materiae ad belli usus et
opera facienda. et Arethon-
tem amnem praeter ipsa
moenia fluere, tum ad com-
portanda, quae castrensi usui
sunt necessaria per anni tem-
pus (aetas enim erat) op-
portunum, tum operibus et-
iam munimento futurum.
Cos. probato hoc legatorum
consilio, castra movet, et
per Epirum Ambraciam du-
cit. eo ut ventum, non au-
dentibus Aetolis contra pro-
dire, Fulvius urbem circumit,
situm diligenter observans,
et magno studio oppugnatio-
nem illius vrget. At qui
Romam missi fuerant legati,
a Siberto Petrati filio in Ce-
phallenia deprehensi, Cha-
randrum sunt deducti. Epi-
rotis principio placuit, Bu-
ξαν,

ξεν, τὰς μὲν ἀρχὰς εἰς Βυλετόν ἀποδέσθαι, καὶ φυλάττειν ἐπιμαλῶς τὰς ἀνδράς· μετὰ δὲ τινὰς ἡμέρας ἀπήτην αὐτὰς λύτρα, διὰ τὸ πόλεμον ὑπάρχειν σφόδρα πρὸς τὰς Αἰτωλίας. Συνέβαινε δὲ τὸν μὲν Ἀλέξανδρον πλεσιώτατον εἶναι πάντων τῶν Ἑλλήνων· τὰς δὲ λοιπὰς ἡ καὶ θυσερεῖν τοῖς βίοις, παλὺ δὲ λείπεσθαι τῇ προεξημέλει ταῖς ἑστίαις. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκέλευον ἕκασον ἀποδύναμι πάντα τάλαντα. τῷτο δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις εἰς ὅλως ἀπήρσκειν, αἱ δὲ ἐβάλλοντο, περὶ πλείων ποιήμενοι τὴν σφῶν αὐτῶν σωτηρίαν. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἐκ αὐτῶν ἐφη συγχωρεῖσθαι, πολὺ γὰρ εἶναι τ' ἀρτύριον φαίνεσθαι, καὶ τὰς νύκτας διαγρυπῶν διωλοφύρετο πρὸς αὐτὸν, εἰ δεήσει πέντε τάλαντα καταβάλλειν. οἱ δ' Ἑπειρῶται προορώμενοι τὸ μέλλον, καὶ διαγωνιζόμενοι, μὴ γινόντες οἱ Ῥωμαῖοι, διότι πρετβαύοντες πρὸς αὐτὰς κατεχέκασιν, καὶ πεῖτα γραψάντες παρακαλῶσι, καὶ κελεύουσιν ἀπολύειν τὰς ἀνδράς, συγκαταβάντες, τρία τάλαντα πάλιν ἀπῆταν ἕκασον. Ἀσμένως δὲ τῶν ἄλλων προσδεξαμένων, οἱ μὲν διεγγυηθέντες ἐπαυήλθον. ὁ δ' Ἀλέξανδρος ἐκ ἐφ' ὅτου πλείων τάλαντα, καὶ γὰρ τῷτ' εἶναι πολὺ· καὶ τέλος ἀπογνῶς αὐτὸν ἔμεινεν ἐν τῇ Φυλακῇ, πρεσβύτερος ἀνδρῶν, πλείωνων ἢ διακοσίων τάλαντων ἔχων ἑστίαν· ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἐκλειπὴν τὸν βίον, εἴφ' ὃ μὴ δύναται τὰ τρία τάλαντα. Τοσαύτη τις

letum eos transferre, et diligenter custodire. deinde lapsis aliquot diebus, pretium ab iis exegerunt, quoniam bellum sibi esset cum Aetolis. Porro autem Alexander, legationis huius princeps, omnium Graecorum erat ditissimus: ceteri non erant illi quidem inopes, censum tamen longe minorem dicto viro habebant. Initio iussere eos Epirotae quina talenta dare. id vero reliqui plane non abnuere, sed vitro etiam optare, ut qui salute sua nihil antiquius haberent. Alexander contra negare se facturum: magnam enim sibi eam pecuniam videri. qui etiam noctes insomnes ducens, secum lamentabatur, si quinque talentorum summa sibi esset pendenda. Epirotae, providentes quod futurum erat, et admodum solliciti, ne Romani, cognito eos detinuisse legatos ad se missos, per literas cum ipsis agerent, et captivos iuberent missos facere, remissa pretii parte, terna talenta a captivis exigebant. Quam conditionem cum ceteri libente animo accepissent, datis praedibus domum redierunt. Alexander vero amplius talento se daturum negavit, id quoque multum esse, ac tandem sprete salute sua in carcere manfit, homo senex, ducentorum amplius talentorum censum habens, qui vel vitam, puto equidem, proieturus erat, priusquam tria

ἐνίοις

ἐνίοις πρὸς τὸ πλεῖον ὁρμὴ παρ-
εταίη καὶ προθυμία. τότε δ' ἐκεί-
νῳ καὶ τ' αὐτόματον συνήργησε
πρὸς τὴν Φιλαργυρίαν, ὥστε πα-
ρὰ πᾶσιν ἐπαίνῳ καὶ συγκαταθέ-
σεως τυχεῖν τὴν ἀλογίαν αὐτῷ
διὰ τὴν περιπέτειαν. μετὰ γὰρ
ὀλίγας ἡμέρας γραμμάτων παρα-
γενηθέντων ἐκ τῆς Ῥώμης περὶ
τῆς ἀφέσεως, αὐτὸς μόνος ἀπα-
λύθη χωρὶς λύτρων. οἱ δ' Αἰτω-
λοὶ, γινόντες τὴν αὐτῷ περιπέ-
τειαν, Δαμοτέλῃ προσχειρίσαντο
πάλιν εἰς τὴν Ῥώμην προσβου-
τήν. ὃς ἐκπλεύσας μέχρῃς Λευ-
κάδος, καὶ γνὺς προάγοντα διὰ
τῆς Ἠπείρου μετὰ τῶν δυνάμεων
Μάρκον ἐπὶ τὴν Ἀμβρακίαν,
ἀπογνύς τὴν προσβείαν, αὐτῷ
ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Αἰτωλίαν.

talenta daret. Adeo nonnul-
lis avaritia fedet animo, et
opum cupiditas. Tunc ta-
men sordes illius casus etiam
adiuvit, ita vt ex euentu
omnes illum laudarent, et
stultitiam eius comprobarent.
nam post dies non ita multos,
quum Roma literae essent
allatae de eorum liberatione,
ipse solus sine pretio est di-
missus. Aetoli, intellecto
eius casu, Damotelem ite-
rum delegerunt, qui Romam
legatus proficisceretur. is vt
Leucadem venit, certior factus,
consulem per Epirum Am-
braciam versus exercitum du-
cere, desperato legationis
exitu, in Aetoliam est re-
uersus.

KH.

Πῶς Μάρκῳ Φελβίῳ ὑ-
πάτῳ Ἀμβρακία, ἱκανὸν ἤ-
δη χρόνον πολιορκημένη, τέ-
λος παρεδόθη.

Πῶς οἱ Αἰτωλοὶ διελύθη-
σαν πρὸς τὸν ὑπατον τῶν
Ῥωμαίων.

Τὰ κατὰ μέρος τῶν συνθη-
κῶν τῶν πρὸς τὰς Αἰτωλίας.

Οἱ κατὰ τὸν καιρὸν τῆτον οἱ
παρὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ
τῶν Ῥοίων πρέ-βεις ἦγον ἐπὶ τὸ
ερατόπεδον τῶν Ῥωμαίων, συνα-
πληψόμενοι τῶν δαλύσεων. ὅτε
βασιλεὺς τῶν Ἀθαμάνων Αὐύ-
νανδρος παρεγένετο σπευδάζων ἐξ-

XXVIII.

Quomodo Ambracia post
multorum dierum obsidionem
M. Fulvio Cos. tandem fuerit
tradita.

Quomodo Aetolorum gen-
ti pax data fuerit a consule
Romano.

Exemplum foederis cum
Aetolis facti.

Εο tempore Atheniensium
et Rhodiorum legati ad
castra Romana venerunt, ad
pacem impetrandam Aetolos
adiuturi. eodem et Amy-
nander rex Athamanum, fide
accepta a Marco pro tempo-

ελέσθαι

EXCERPTAE LEGATIONES.

589

ἰαί τὰς Ἀμβρακιάτας ἐκ τῶν
 ἰσῶτων κακῶν, δοθείσης αὐ-
 ρῆς ἀσφαλείας ὑπὸ τῆ Μάρκε
 ἰν καίρου. πάνυ γὰρ οἰκείως
 πρὸς τὰς Ἀμβρακιάτας, διὰ
 μὴ πλείω χρόνον ἐν τῇ πόλει
 ἢ διττῶς ὦν κατὰ φυγὴν.
 δὲ καὶ πρὸς τῶν Ἀκαρνάνων
 ὁλίγας ἡμέρας ἄγοντες τινες
 περὶ Δαμοτέλῃ. ὁ γὰρ Μάρ-
 κυθόμενος τὴν περιπέτειαν
 ἰν, ἔγραψε τοῖς Θυριεύτιν,
 ομίζειν τὰς ἀνδρας ὡς αὐτόν.
 ὦν δὲ τέτων ἡθροισμένων,
 γαίτη Φιλοτίμους τὰ πρὸς τὰς
 ἰσεις. Ὁ μὲν ἔν Ἀμύνανδρος
 τὴν αὐτὴ πρόθεσιν ἔχοντο
 Ἀμβρακιάτων, παρακαλῶν
 ἰν σφῶς αὐτῆς· εἶναι δὲ τῆ-
 μακρὰν, ἐὰν βηλεύωνται
 ἰον περὶ αὐτῶν. πλουσίως
 ροσπλάζοντος αὐτῆ τῷ τεί-
 καὶ διαλεγόμενα περὶ τέτων,
 ἰ τοῖς Ἀμβρακιάταις εἰσκα-
 θατὸν Ἀμύνανδρον εἰς τὴν
 ν. τῆ δὲ στρατῶν συγχωρή-
 ῃς τῷ βασιλεῖ τὴν εἰσόδον,
 μὲν ἔν εἰσελθὼν διελέγετο
 Ἀμβρακιάταις περὶ τῶν ἐνε-
 ῶν· οἱ δὲ παρὰ τῶν Ἀθη-
 ν καὶ τῶν Ῥοδίων πρέσβεις,
 ἰάνοντες εἰς τὰς χεῖρας τὸν
 ἡγὸν τῶν Ῥωμαίων, καὶ ποι-
 ῇς ἐμιλῶντες, κραῦνεν ἐπει-
 ῇ τὴν ὀργὴν αὐτῆ. τοῖς δὲ
 τὸν Δαμοτέλῃ καὶ Φαίνεαν
 ἰσὶ τις, ἔχουσαι καὶ Φερα-
 ἰν τὸν Γαῖον Οὐαλέριον. ἔτος
 Μάρκε μὲν υἱός, τῆ πρώτης
 εἰμένη πρὸς Αἰτωλὸς τὴν
 καχίαν, Μάρκε δὲ τῆ τέτῃ

re, se contulit, Ambracien-
 ses e praesentibus malis eri-
 pere satagens: hos enim sin-
 gulari charitate complecteba-
 tur, quod maiorem partem
 temporis Ambraciae exula-
 uerat. Acarnanes item non-
 nulli post dies paucos vene-
 runt, Damotelem adducentes.
 Marcus enim, certior factus
 de eorum legatorum casu,
 ad Thyrenses scripserat, ut
 eos ad se reducerent. hisce
 omnibus in vnum coactis,
 de pacificatione summo stu-
 dio agebatur. Amynander,
 sicut initio ei propositum
 fuerat, finem nullum facie-
 bat Ambracienfes monendi,
 hortandi, ut saluti consule-
 rent suae, quae non longe
 petenda ipsis esset, si modo
 saniora vellent inire consilia.
 Qui quum perlaepe muris
 succederet, deque iis rebus
 colloqueretur, placuit Am-
 bracienfibus, Amynandrum
 in urbem vocare, quod et
 consul regi permisit, ut fa-
 ceret. Et ille quidem oppi-
 dum ingressus, de praesenti
 negotio cum Ambracienfibus
 colloquebatur; interea vero
 legati Atheniensium et Rho-
 diorum assidue Romanum im-
 peratorem conuenire, varia-
 que oratione illum aggredi,
 quo iram eius mollirent.
 Damoteli vero et Phaeneae
 suggestit aliquis, ut C. Va-
 lerium impensius colerent.
 hic M. Laeuini filius erat,
 qui primus cum Aetolorum
 gente societatem pepigerat,
 Marci consulis frater, matre

στρατη-

στρατηγόντος ἀδελφὸς ἐκ μητρὸς,
 ἄλλως δὲ πράξιν ἔχων ναυαρχὴν,
 ἣ μάλιστα παρὰ τῷ στρατηγῷ πι-
 τευόμενος ἦν. ὃς παρακληθεὶς
 ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Δαμοτέλη, καὶ
 νομίσας, ἴδιον εἶναι τὸ πρᾶγμα,
 καὶ καθήκειν αὐτῷ τὸ προσεπτη-
 σαι τῶν Αἰτωλῶν, πᾶσαν εἰσε-
 φέρετο σπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν,
 ἐξελέσθαι σπουδάζων τὸ ἔθνος ἐκ
 τῶν παριεσώτων κακῶν. ἐνεργῶς
 δὲ πανταχόθεν προσαγομένης
 τῆς φιλοτιμίας, ἔλαβε τὸ πρᾶγ-
 μα συντέλειαν. οἱ μὲν γὰρ Ἀμ-
 βρακίωται, πεισθέντες ὑπὸ τῆς
 βασιλείας, ἐπέτρεψαν τὰ κατ'
 αὐτὰς τῷ στρατηγῷ τῶν Ῥωμαίων,
 καὶ παρέδωκαν τὴν πόλιν, ἐφ' ᾧ
 τὰς Αἰτωλίας ὑποσπόνδους ἀπελ-
 θῆν. τῷτο γὰρ ὑφείλοντο πρῶ-
 τον, τηρεῖντες τὴν πρὸς τὰς συμ-
 μάχας πίσιν. Ὁ δὲ Μάρκος συγ-
 κατέθετο τοῖς Αἰτωλοῖς ἐπὶ τέττῳ
 ποιήσασθαι τὰς διαλύσεις· ὥστε
 διακόσια μὲν Εὐβοικὰ τάλαν-
 τα παρὰ χρημῆμα λαβεῖν,
 τριακόσια δ' ἐν ἔτεσιν ἔξ,
 πεντήκοντα κατ' ἑκάστον ἔτος·
 ἀποκατασταθῆναι δὲ καὶ τὰς
 αἰχμαλώτους καὶ τὰς αὐ-
 τομόλους Ῥωμαίοις ἅπαντας,
 τὰς παρ' αὐτοῖς ὄντας, ἐν
 ἑξήμησι χωρὶς λύτρων· πόλιν
 δὲ μηδεμίαν ἔχουσαν ἐν τῇ συμπο-
 λιτείᾳ, μηδὲ τινὰς μετὰ ταῦ-
 τα προσλαβέσθαι τέτων, ὅ-
 σαι μετὰ τὴν Τίτου Κοϊντίου
 διάβασιν ἐάλωσαν ὑπὸ Ῥω-
 μαίων, ἣ Φιλίαν ἐποιήσαντο

genitus eadem, iuuenis alio-
 quin gnauus atque eximie in-
 dustrius, quo praecipue no-
 mine apud cōs. gratia pol-
 lebat. Rogatus a Damotele,
 suique maxime operis id esse
 ratus, sibiue conuenire, vt
 Aetolorum patrociniū sus-
 ciperet, omne studium atque
 contentionem animi adhibe-
 bat, quo eam gentem tot
 malis circumstantibus eripe-
 ret, estque tandem id nego-
 tium omnibus acriter conni-
 tentibus ad exitum perdu-
 ctum. Ambracientes enim,
 a rege compulsi, Romano
 consuli se permiserunt, et
 pacti, vt sine fraude abirent
 Aetoli, urbem tradiderunt.
 id primum ab iis est exce-
 ptum, fidem erga focios ser-
 uantibus. Marcus vero his
 legibus pacem cum Aetolis
 fieri consensit: vt ducenta
 Euboica talenta praesentia
 Romani ab Aetolis accipe-
 rent, trecenta per annos sex
 pensionibus aequis: captiuos
 perfugasque omnes, qui apud
 ipsos essent, intra proximos
 sex menses sine pretio red-
 derent Romanis: urbem ne
 quam formulae sui iuris ha-
 berent, aut postea facerent,
 quae post id tempus, quo
 Titus Quintius traiecisset in
 terram Graeciam, aut vi
 capta ab Romanis esset, aut
 voluntate in amicitiam ve-
 neret

EXCERPTAE LEGATIONES.

591

Ῥωμαῖος· Κεφαλληνίους
 ἵπτας ἐκσπόνδους εἶναι τέ-
 ρων συνθηκῶν. Ταῦτα μὲν
 ἐστὺν ὁπότε τότε κεφαλαιώ-
 ρι τῶν διαλύσεων. ἔδει δὲ
 ; πρῶτον μὲν εὐδοκῆσαι τὴν
 λῆν, μετὰ δὲ ταῦτα γίνεσθαι
 ἰναφορὰν ἐπὶ Ῥωμαῖος. οἱ
 ν' Ἀθηναῖοι καὶ Ῥῥῶδιοι παρέ-
 αὐτῇ, καταδοκῶντες τὴν
 ἱππικῶν ἀπέφασιν· οἱ δὲ
 ὅν Δαμοτέλῃ ἐπανελθόντες
 φαντοῖς Αἰτωλοῖς· περὶ τῶν
 ἰχωρημένων. Τοῖς μὲν ἐν
 εὐδοκίᾳ, καὶ γὰρ ἦν αὐτοῖς
 τα παρὰ τὴν προσδοκίαν·
 δὲ τῶν πόλεων τῶν πρότε-
 ριμπελευμενῶν αὐτοῖς δια-
 ραντες ἐπὶ ποσὸν, τέλος
 ἐτάξαντο τοῖς προτεινομέ-
 εἰ δὲ Μάρκος παρὰ λαβὼν
 Ἀμβρακίαν, τῆς μὲν Αἰτω-
 ῖας ὑποσπόνδους· τὰ δ'
 ματα, καὶ τὴν ἀνδρῶν
 καὶ τῆς γραφῆς, ἀπὸ γὰρ
 τῆς πόλεως, ὅντα καὶ
 οἱ, διὰ τὸ γεγονέναι βα-
 ρύ Πύρρῳ τὴν Ἀμβρακίαν.
 καὶ αὐτῷ καὶ ἐφάνετο ἀπὸ
 ντων πεντήκοντα καὶ ῥ'.
 αὐτῷ δὲ διοικησάμενος ἐποιεῖτο
 φορεῖαν εἰς τὴν μεσόγειον
 ἰταλίας, θαυμάζων ἐπὶ τῷ
 αὐτῷ παρὰ τῶν Αἰτωλῶν
 τῶν. παραγενόμενος δὲ
 Ἀργος, τὸ καλέμενον Ἀμ-
 φιλοχίον, κατεστρεπένευσεν,
 ἐπέχει τῆς Ἀμβρακίας ῥπ'.
 ἐπεὶ δὲ συμμεξάντων αὐ-
 τῶν περὶ τὸν Δαμοτέλῃ, καὶ
 φάνταν, ὅτι δέδοκται τοῖς

nisset: Cephallenenses uniuerſi
 ut extra ius foederis es-
 sent. Haec summa capita sunt
 eius pacis, cuius prima deli-
 neatio tunc temporis facta est.
 Quae priusquam rata essent,
 oportebat ut ante omnia Ae-
 toli ea comprobarent, deinde
 ut ad Romanos omnia refer-
 rentur. Igitur Athenienses
 et Rhodii in castris manserunt,
 responsum Aetolorum exspe-
 ctantes. Damoteles vero, qui-
 que erant cum ipso, in Aeto-
 liam reuerſi, quae impertraue-
 rant, Aetolis exposuerunt. Il-
 li ceteris quidem assentiri om-
 nibus; omnia enim supra
 eorum spem erant: de urbi-
 bus vero, quae concilii Aeto-
 lorum prius fuerant, quum
 aliquandiu inter sese disputa-
 sent, tandem oblatas condi-
 tiones acceperunt. Romanus
 imperator, tradita sibi Am-
 bracia, Aetolos, ut erat con-
 uentum, post datam fidem ab-
 ire permisit, signa, statuas,
 et tabulas pictas vrbe auexit:
 quarum rerum eo maior ibi
 reperta est copia, quod regia
 Pyrrhi quondam Ambracia
 fuerat. data et corona aurea
 consuli centum quinquaginta
 pondo. His ad hunc modum
 administratis in mediterranea
 Aetoliae Marcus proficiscitur;
 admirans quod nemo Aetolo-
 rum sibi occurreret. Ad Ar-
 gos Amphiloichium, quod Am-
 bracia tria ferme et viginti
 millia passuum distat, ut ve-
 nit, castra ibi posuit. eo loci
 Damoteles ipsum conuenit, et
 Aetolorum decretum aperuit,
 Αἰτω-

Αἰτωλοῖς βαβαῖν τὰς δι' αὐτῶν
 γεγεννημένας ὁμολογίας, διαχω-
 ρίσθησαν, Αἰτωλοὶ μὲν εἰς τὴν
 οἰκίαν, Μάρκος δὲ εἰς τὴν Ἀμ-
 βρακίαν. καὶ κῆσσε παραγενόμε-
 νος, ἄτος μὲν ἐγένετο περὶ τὸ
 παρῶν τὴν δύναμιν εἰς τὴν Κα-
 φαληνίαν· οἱ δ' Αἰτωλοὶ προ-
 χειρισάμενοι Φαινέαν καὶ Νί-
 κανδρον πρεσβευτὰς ἐξέπεμψαν
 εἰς τὴν Ῥώμην περὶ τῆς εἰρήνης.
 ἀπλῶς γὰρ ἂν ἐν κύριον τῶν
 προειρημένων, εἰ μὴ καὶ τῶν δῆμων
 δόξαι τῶν Ῥωμαίων. Οὗτοι
 μὲν ἔν παρλαβόντες τὰς τὰ
 Ῥοδίας καὶ τὰς Ἀθηναίους, ἔπλεον
 ἐπὶ τὸ προκείμενον· παραπλη-
 σίως δὲ καὶ Μάρκος ἐξαπέστειλε
 Γαῖον τὸν Οὐαλέριον καὶ τινὰς
 ἐτέρους τῶν Φίλων, πρᾶξοντας
 τὰ περὶ τῆς εἰρήνης. Ἀφικομέ-
 νων δ' εἰς τὴν Ῥώμην, πάλιν
 ἐκκυνοποιήθη τὰ τῆς ὀργῆς πρὸς
 Αἰτωλὰς διὰ Φιλίππου τὸ βασι-
 λέως. ἐκείνος γὰρ δοκῶν ἀδίκως
 ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν ἀφαιρεῖσθαι
 τὴν Ἀθαμανίαν καὶ τὴν Δολο-
 πίαν, διεπέμψατο πρὸς τὰς Φί-
 λας, ἀξίων αὐτὰς συνοργισθῆναι,
 καὶ μὴ προσδέξασθαι τὰς διαλύ-
 σεις. Διὸ καὶ τῶν μὲν Αἰτωλῶν
 εἰσπορευθέντων, παρήκκεν ἡ
 σύγκλητος· τῶν δὲ Ῥοδίων καὶ
 τῶν Ἀθηναίων ἀξιάντων, ἀνε-
 τράπη καὶ προσέχετον νῦν. καὶ
 γὰρ ἐδόκει Δαμῖς ὁ Ἰκεσίας ἄλλοι
 τε καλῶς εἰπεῖν, καὶ παραδείγ-
 ματι πρὸς τὸ παρὸν οἰκίῳ χρή-
 σασθαι κατὰ τὸν λόγον. ἘΦη
 γὰρ, ὀργίζεσθαι μὲν εἰκότως τοῖς
 Αἰτωλοῖς· πολλὰ γὰρ εὖ πεπον-

quo pacem a se impetratam a
 Romanis comprobauerant. de-
 inde discesserunt Aetoli quidem
 in patriam, Marcus vero ad Am-
 braciam. quo ubi ventum est,
 dum ipse in Cephalleniam co-
 pias traiecit, Aetoli Phaenecam
 et Nicandrum legatos Romam
 mittunt, acturos de pace. o-
 mnino enim nihil eorum, quae
 dicta sunt, ratum erat, prius-
 quam populus Romanus id
 comprobasset. Ita isti, Rhodiorum
 et Atheniensium lega-
 tis assumtis, ad perficiendum
 quod destinauerant sunt profe-
 cti. Sed et Marcus C. Vale-
 rium et quosdam alios ex ami-
 corum cohorte in urbem mi-
 sit, qui in petenda pace Aeto-
 los adiuarent. Romae vero,
 postquam eo legati aduene-
 runt, renocata est ira aduer-
 sus Aetolos per Philippum re-
 gem, qui Athamaniam et Do-
 lopiam iniuria sibi fuisse ere-
 ptas ab Aetolis existimans,
 per legatos cum amicis egerat,
 ut sua gratia patres Aetolis
 iracerentur, neque pacem
 probarent. Itaque ingressos
 in senatum Aetolos patres ne-
 gligenter audierunt: sed de-
 precantibus pro illis Rhodio-
 rum et Atheniensium legatis,
 mutatus est eorum animus, et
 Aetoli aequis auribus sunt au-
 diti, quum visus esset Damis,
 Iceliae filius, tum alia multa
 praeclare in oratione quam
 habuit dixisse, tum et exem-
 plo ad id quod agebatur ac-
 commodatissimo esse usus. Di-
 xit enim, iure quidem Roma-
 nos Aetolis irasci, qui magnis

ῥηταις

θότας τὰς Αἰτωλὰς ὑπὸ Ῥω-
 μαίων, ἢ χάριν ἀποδεωκέναι
 τῶν, ἀλλ' εἰς μέσον ἐνηνοχέναι
 κίνδυνον τῇ Ῥωμαίων ἡγεμονίᾳ,
 ἐκκαύσαντας τὸν πρὸς Ἀντίοχον
 πόλεμον· ἐν τῷ δὲ διακυρτά-
 νειν τὴν σύγκλητον, ἐν ᾧ τὴν ὀρ-
 γὴν φέροι ἐπὶ τὰς Αἰτωλὰς. εἶναι
 γὰρ τὸ συμβαῖνον ἐν ταῖς πολι-
 ταίαις περὶ τὰ πλήθη παραπλή-
 σιον τῷ γινόμενῳ περὶ τὴν θά-
 λασσαν. καὶ γὰρ ἐκείνην κατὰ
 μὲν τὴν αὐτῆς φύσιν αἰετοῦ εἶναι
 γαλήνην καὶ καθεστηκυῖαν, καὶ
 συλλήθην τοιαύτην, ὥστε μηδέ-
 ποτ' αὖ ἐνοχλήσῃ μηδὲν αὐτῶν
 προσπελαζόντων αὐτὴ καὶ χρω-
 μάτων· ἐπειδὴ δ' ἐμπετόντες
 εἰς αὐτὴν ἄνεμοι βίαιοι ταραξά-
 σι, καὶ παρὰ φύσιν ἀναγκάσῃσι
 κινεῖσθαι, τότε μηδὲν ἔτι δεινό-
 τερον εἶναι, μηδὲ φοβερώτερον
 θαλάττης· ὃ καὶ νῦν τοῖς κατὰ
 τὴν Αἰτωλίαν συμπεσεῖν. ἕως
 μὲν γὰρ ἦσαν ἀκέραιοι, πάντων
 τῶν Ἑλλήνων ὑπῆρχον ὑμῖν εὐ-
 νέτατοι καὶ βελτιώτατοι συνερ-
 γοὶ πρὸς τὰς πράξεις· ἐπεὶ δ'
 ἀπὸ μὲν τῆς Ἀσίας πνεύσαντες
 Θόας καὶ Δικαίερχοι, ἀπὸ δὲ τῆς
 Εὐρώπης Μενέτας καὶ Δαμόκρι-
 τοι συνεταράξαν τὰς ὁχλὰς, καὶ
 παρὰ φύσιν ἠνάγκασαν πᾶν καὶ
 λέγειν καὶ πράττειν· τότε δὴ
 κακῶς φρονέοντες, ἐβλήθησαν
 μὲν ὑμῖν, ἐγένοντο δ' αὐτοῖς ἄτιοι
 κακῶν. Δεῖ δὲ ὑμᾶς πρὸς μὲν
 ἐκείνους ἔχειν ἀπαραιτήτως ἑλεῖν
 δὲ τὰς πολλὰς, καὶ διαλυεσθαι
 πρὸς αὐτάς, εἰδότες, ὅτι γενό-
 μενοι πάλιν ἀκέραιοι, καὶ πρὸς

Tom. II.

a populo Rom. beneficiis asse-
 cti, nequaquam pro iis parem
 gratiam retulissent; sed Ro-
 manorum imperium, excitato
 bello aduersus Antiochum, in
 magnum periculum adduxif-
 sent. ceterum errare Romanos
 in eo, quod vniuersae genti
 propterea succenseant. simile
 enim in ciuitatibus euenire
 multitudini, ac solet in mari.
 Nam mare natura quidem sua
 tranquillum semper esse ac se-
 datum, et omnino eiusmodi,
 vt accedentibus ad se et peric-
 ulum sui facientibus nullam
 exhibeat molestiam: vbi vero
 irruentium ventorum vi fuerit
 concitatum, et praeter natu-
 ram suam agitatum, nihil iam
 sauius neque terribilius esse
 mari. Id ipsum et Aetolis hoc
 tempore euenisse. hos, quan-
 diu mentis suae compotes fue-
 runt, praecipua inter omnes
 Graecos beneuolentia popu-
 lum Rom. esse profecutos, in-
 que omnibus inceptis constan-
 tissime adiuuissē: postea vero
 quam ab Asia Thoas et Di-
 caearchus, ab Europa Mene-
 stas et Damocritus ilare coe-
 pissent, et multitudinem con-
 citassent, ac contra naturam
 suam quidvis dicere et facere
 compulssent: tum enimvero,
 inquit, prauis consiliis vbi,
 studio vobis nocendi tanta
 haec mala sibi arcessiuerunt.
 Vos igitur erga illos quidem
 oportet esse inexorabiles; mul-
 tudinem vero miserari. et
 cum ea conciliari, persuasos,
 Aetolorum populum mentis
 suae iterum compotem factum,

Pp

τοῦ

τοῖς ἄλλοις ἔτι νῦν ὑφ' ὑμῶν σω-
 θέντες, εὐνέσονται πάλιν ἔσονται
 πάντων Ἑλλήνων. Ὁ μὲν ἔν
 Ἀθηναῖος, ταῦτα εἰπὼν, ἔπεισε
 τὴν σύγκλητον διαλύσασθαι πρὸς
 τοὺς Αἰτωλούς. Δόξαντος δὲ τῷ
 συνεδρίῳ, καὶ τῷ δήμῳ συναπιψη-
 φίσαντος, ἐκυρώθη τὰ κατὰ
 τὰς διαλύσεις. Τὰ δὲ κατὰ
 μέρος ἦν τῶν συνθηκῶν ταῦτα.
 Ὁ δῆμος ὁ τῶν Αἰτωλῶν τὴν
 ἀρχὴν καὶ τὴν δυναστείαν τῷ
 δήμῳ τῶν Ῥωμαίων ἀδόλως
 τηρεῖτω. μὴ διαγέτω διὰ τῆς
 χώρας καὶ τῶν πόλεων ἐπὶ
 Ῥωμαίους, ἢ τὲς συμμάχους
 καὶ φίλους αὐτῶν· μηδὲ χο-
 ρηγέτω μηδὲν δημοσίᾳ βελῆ.
 ἐχθρὸν καὶ φίλον τὸν αὐτὸν
 ἐχέτω τοῖς Ῥωμαίοις. καὶ
 εἰάν πολεμῶσι πρὸς τινὰς Ῥω-
 μαῖοι, πολεμείτω πρὸς αὐτούς
 ὁ δῆμος ὁ τῶν Αἰτωλῶν. τὲς
 δὲ δραπετάς καὶ τὲς αἰχμα-
 λώτας πάντας τὲς Ῥωμαίων
 καὶ τῶν συμμάχων ἀποδοτω-
 σαν Αἰτωλοὶ (χωρεῖς τῶν, ὅσοι
 κατὰ πόλεμον ἀλόντες εἰς
 τὴν ἰδίαν ἀπῆλθον, καὶ πάλιν
 ἐάλωσαν, καὶ χωρεῖς τῶν,
 ὅσοι πολέμῳ Ῥωμαίων ἐγένοντο,
 καὶ ὃν καιρὸν Αἰτω-
 λοὶ μετὰ Ῥωμαίων συνεπολέ-
 μουν) ἐν ἡμέραις ῥ', ἀφ' ἧς αὖ
 τὰ ὅρκια τελεσθῇ, τῷ ἀρχισυν-
 τῷ ἐν Κερκύρα· εἰάν δὲ μὴ εὐ-
 ρεθῶσι τινες ἐν τῷ χρόνῳ τού-
 τῳ, ὅταν ἐμφανεῖς γένωνται,

cum ad cetera beneficia vestra
 hic cumulus accesserit, vt iam
 seruati a vobis fuerint, bene-
 uolentia erga vos Graecos
 omnes denuo esse superatu-
 rum. Hac oratione persuasit
 patribus legatus Atheniensis,
 vt pacem cum Aetolis face-
 rent. Quod quum senatus
 censuisset, populus iussisset,
 pacis leges sunt confirmatae.
 Fuerunt autem eius pacis con-
 ditiones hae: *Imperium ma-
 iestatemque populi Romani
 gens Aetolorum conseruato
 sine dolo malo. ne quem ex-
 erciturum, qui aduersus Ro-
 manos aut socios amicosque
 eorum ducetur, per fines suos
 et vrbes transire finito, nene
 vlla ope aut publico consilio
 iniurato. Hostes eosdem et ami-
 cos habeto, quos populus Ro-
 manus: si aduersus quos Ro-
 mani bellum gerant, con-
 tra eosdem et populus Aeto-
 lorum bellum gerito. Per-
 fugas, fugitiuos, captiuos-
 que Romanorum aut sociorum
 reddunto Aetoli, praeterquam
 si qui capti, cum domos
 redissent, iterum capti sunt,
 aut si qui eo tempore ex iis
 capti sunt, qui tum hostes
 erant Romanis, cum inter
 auxilia Romana Aetoli es-
 sent. Alii intra dies centum
 post foedus iſtum Corcyraeo-
 rum magistratibus tradan-
 tur: qui non comparebunt,*
 quando quisque eorum inuen-

τότε

EXCERPTAE LEGATIONES.

595

τότε ἀποδύωσαν χωρὶς δό-
 λη· καὶ τότε τοῖς μετὰ τὰ ὅρ-
 κια μὴ ἔσω ἐπάνοδος εἰς τὴν
 Αἰτωλίαν. δότωσαν δὲ Αἰτω-
 λοὶ ἀργυρεῖς μὴ χείρηνος Ἀττι-
 κῆ, παραχρῆμα μὲν τάλαντα
 Εὐβοϊκὰ ὁ τῷ στρατηγῷ τῷ
 ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἀντὶ τρίτης
 μέρας τῆς ἀργυρεῖς χρυσίον,
 εἰάν βέλωνται, διδόντες, τῶν
 δέκα μνῶν ἀργυρεῖς, χρυσί-
 ον μνῶν διδόντες· ἀφ' ἧς ἂν ἡ-
 μέρας τὰ ὅρκια τηρῇ ἐν
 ἑπτα τοῖς πρώτοις ἔξ, κατὰ
 τὸ ἔτος ἕκαστον, τάλαντα ἑ-
 καὶ τὰ χρήματα καθιστά-
 τωσαν ἐν Ῥώμῃ. δότωσαν
 Αἰτωλοὶ ὁμήρους τῷ στρατηγῷ
 μί, μὴ νεωτέρους ἐτῶν ἰβ', μη-
 δὲ πρεσβυτέρους μί, εἰς ἑτῆ ἔξ,
 ἕως ἂν Ῥωμαῖοι προκρίνωσι,
 χωρὶς στρατηγῶ, καὶ ἱππάρ-
 χης, καὶ δημοσίᾳ γραμμα-
 τέως, καὶ τῶν ὠμηρευκτῶν
 ἐν Ῥώμῃ· καὶ τὰ ὁμήρεα καθι-
 σάτωσαν εἰς Ῥώμην. εἰάν δὲ
 τις ἀποθάνῃ τῶν ὁμῆρων,
 ἄλλον ἀντικαθιστάτωσαν. πε-
 ρὶ δὲ Κεφαλληνίας, μὴ ἔσω ἐν
 ταῖς συνθήκαις. ὅσας χώρας
 καὶ πόλεις καὶ ἄνδρας (οἷς
 ἔτοι ἐχρῶντο ἐπὶ Τίτῃ Κοῖν-
 τίσ, καὶ Γναίῳ Δομιτίῳ στρα-
 τηγῶν) ἡ ὕψερὸν εἰλώσαν, ἡ
 εἰς Φιλίαν ἡλθον Ῥωμαίοις,
 τῶν τῶν πόλεων, καὶ τῶν
 ἐν ταύταις μὲν προσλα-

tus fuerit, sine dolo malo tra-
 datur: atque his post foedus
 in Aetoliam reditus ne esto.
 Argenti, quod Attico dete-
 rius non esset, ducenta Eu-
 boica talenta praesentia pro-
 consuli, in Achaia agenti,
 Aetoli darent. Pro tertia
 argenti parte aurum si dare
 mallent, darent, dum pro
 argenteis decem minis, unam
 auri penderent: a quo die jan-
 citum foedus esset, in proxi-
 mos sex annos quinquaginta
 talenta annua uti penderent.
 Eaque pecunia ut Romam
 tuto curetur, ipsi providendo.
 Obsides XL. arbitratu consulis
 danto, ne minores duodecim
 annorum, neu maiores qua-
 draginta, in annos sex. Ob-
 ses ne esto praetor, praese-
 dus equitum, scriba publicus,
 neu quis, qui ante objes fue-
 rit apud Romanos. Obsides
 Romam transportandos ipsi
 curanto. Si quis obsidum
 diem suum obierit, alium vi-
 cem illius danto. Cephalle-
 nia extra pacis leges esto.
 Qui agri, quae urbes, qui
 homines Aetolorum iuris ali-
 quando fuerunt, qui eorum
 T. Quintio Cn. Domitio Coss.
 possue eos Coss. aut armis
 subacti, aut voluntate in di-
 tionem P. R. venerunt, ne
 quam earum urbium, aut ho-
 minum, qui in iis sunt, Ae-
 βέτωσαν

βέτωσαν Αἰτωλοί. ἡ δὲ πό-
λις καὶ ἡ χώρα ἡ τῶν Οἰνιά-
δων, Ἀκαρνανῶν ἔσω. Τμηθέν-
των δὲ τῶν ὀρκίων ἐπὶ τέτοις,
συντατέλατο τὰ τῆς εἰρήνης. καὶ
τὰ μὲν κατὰ τὰς Αἰτωλίας καὶ
καθόλη τὰς Ἑλλάδας τοιαύτην
ἔχε τὴν ἐπιτροπὴν.

toli recepisse velint. *Oenidas*
cum urbe agrisque *Acarna-*
num sunt. His legibus ita
foedere, pax consummata fuit.
Et in Aetolos quidem, atque
adeo in vniuersos Graecos
ita a Romanis est animad-
uersum.

ΚΘ.

XXIX.

Ὁ χρόνος τῷ πρὸς τὰς ἐν
Ἀσίᾳ Γαλάτας γενομένης πο-
λέμῃς ὑπὸ Μανλίου τῷ ὑπάτου.

Tempus, quo gestum est bel-
lum contra Gallograecos a *Cn.*
Manlio Cos.

Ὅτι καὶ ὃν καιρὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ
τὰ περὶ τὰς συνθήκας, τὰς
πρὸς Ἀντίοχον, καὶ καθόλη περὶ
τῆς Ἀσίας αἱ πρεσβείαι διαπράτ-
τοντο, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα τὸ τῶν
Αἰτωλῶν ἔθνος ἐπολεμεῖτο, κατὰ
τῶτον συνέβη, τὸν περὶ τὴν Ἀσίαν
πρὸς τὰς Γαλάτας πόλεμον ἐπι-
τελεσθῆναι. ὑπὲρ δὲ νῦν ἐνιστάμε-
θα τὴν διήγησιν.

Quo tempore Romae de
pace cum Antiocho age-
batur, et legatis, qui vndi-
que ad Romanos ex Asia ve-
nerant, opera dabatur, vr-
gente in Graecia bello aduer-
sus Aetolos, tunc etiam in
Asia cum Gallograecis bel-
lum est confectum, quod
nunc ordiri pergam.

Λ.

XXX.

Πῶς Μοαγέτης, ὁ τῆς Κι-
βύρας τύραννος, μέλεις ἐπέσθη,
χρημάτων μέρος πρὸς δαμ-
μᾶλλον, ἢ τὴν ἰδίαν σωτηρίαν.

Quomodo Moagetes, Ci-
byrae tyrannus, aegre addu-
ci se passus sit, ut pecunia
salutem propriam redimeret.

Ὅτι Μοαγέτης, ὁ τῆς Κιβύ-
ρας τύραννος, ὡμὸς ἦν καὶ
δόλιος. πλὴν συνεγγίζοντος ὑπά-
του Ῥωμαίων τῇ Κιβύρᾳ, καὶ τῷ
Ελευτίᾳ πεμφθέντος εἰς ἀπόπει-
ραν, ἐπὶ τίνος ἔτι γνώμης, πρε-
σβευτὰς ἐξέπεμψε, παρκαλῶν,
μὴ φθεῖραι τὴν χώραν, ὅτι Φί-
λος ὑπάρχοι Ῥωμαίων, καὶ πᾶν

Erat Moagetes, Cibyrae ty-
rannus, homo crudelis
et dolosus, verumtamen ap-
propinquante consule Roman.
Cibyrae, et C. Heluio ad ten-
tandum eius animum prae-
misso, legatos misit, orans, ut
cohiberet a populatione agri
militem: se enim populi Ro-
mani amicum esse, et impe-
πεισῶν

ποιήσαι τὸ παραγγελλόμενον. καὶ ταῦτα λέγων ἅμα πρᾶτεινε τέ-
Φανον ἀπὸ πεντεκαίδεκα ταλάν-
των· ὧν ἀκέραια, αὐτὸς μὲν ἀφέ-
ξαται τῆς χώρας ἔφη, πρὸς δὲ
τὸν στρατηγὸν ἐκέλευσε πρε-
σβεύειν ὑπὲρ τῶν ὅλων· ἔπειθαι
γὰρ αὐτὸν μετὰ τῆς στρατείας κα-
τὰ πόδας· γενομένης δὲ τῆς καὶ
πέμψαντος τῆς Μοαγέτης μετὰ
τῶν πρεσβευτῶν καὶ τὸν ἀδελφόν,
ἀπαντήσας κατὰ πορείαν ὁ
Γνάιος, ἀνκατατικῶς καὶ πικρῶς
ὡμίλησε τοῖς πρεσβευταῖς, Φά-
σκων, ὅτι μόνον ἀλλοτριώτατον
γεγονέναι Ῥωμαίων τὸν Μοαγέ-
την πάντων τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν
δυναστῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν * - -
Ῥώμην ὅλην εἰς καθάρσεις τῆς
ἀρχῆς· καὶ ἄξιον ἐπιστροφῆς εἶ-
ναι καὶ κολάσεως μᾶλλον, ἢ Φι-
λίας. οἱ δὲ πρεσβευταὶ καταπλε-
γόντες τὴν ἐπίτασιν τῆς ὀργῆς,
τῶν μὲν ἄλλων ἐντολῶν ἀπέση-
σαν, ἡξίουν δ' αὐτὸν εἰς λόγους ἐλ-
θεῖν τῷ Μοαγέτῃ. συγχωρήσαν-
τες δὲ, τότε μὲν ἐπανήλθον εἰς
τὴν Κιβύραν· εἰς δὲ τὴν ἐπαύριον
ἐξῆλθε μετὰ τῶν φίλων ὁ τύραν-
νος, κατὰ τε τὴν ἐσθῆτα καὶ τὴν
ἄλλην προσάσιαν λιτὸς καὶ ταπει-
νός, ἐν τε τοῖς ἀπολογισμοῖς κατ-
ολοφυρόμενος τὴν ἀδυναμίαν τὴν
αὐτῆς, καὶ τὴν ἀσθένειαν ὧν ἐπὶ ῥ-
χας πέλειαν, καὶ ἡξίει προσδεξα-
σθαι τὰ ἰεὶ τάλαντα τὸν Γνάιον.
ἀκράτει δὲ τῆς Κιβύρας καὶ Συ-
λείου καὶ τῆς Ἀλίνδης πόλεως. ὁ
δὲ Γνάιος καταπλαγείς τὴν ἀπό-
νοιαν, ἄλλο μὲν ἔδεν εἶπε πρὸς
αὐτόν· ἂν δὲ μὴ διδῶ ῥ' τάλαντα

perata facturum. simul haec
dicens coronam offerebat quin-
decim pondo. His auditis
Heluius, integros a popula-
tione agros seruaturum polli-
citus, ire ad consulem lega-
tos, et de summa rerum apud
eum disceptare iussit, a ter-
go enim sequi illum cum ex-
ercitu. Quod cum esset fa-
ctum, et misisset Moagetes
cum legatis fratrem suum,
Cnaeus, qui in itinere eis
occurrerat, minaciter et aspe-
re cum iis est locutus, dixit-
que non animum dumtaxat
alienatum a populo Romano
habuisse Moagetei prae cete-
ris Asiae regulis; sed etiam
vires omnes suas ad euerten-
dum imperium Romanum con-
tulisse: proinde dignum anim-
aduersione et poena potius.
quam amicitia Romanorum.
Legati hac vehementer cos.
ira perturbati, ceteris manda-
tis omisissis, tantum illud pe-
tere, ut cum Moagete ipse
colloqui vellet. quo impe-
trato Cibyram sunt reuersi.
Postero autem die exiit tyran-
nus cum amicis, et vestitus
et comitatus tenuiter atque
abiecte. et de suis rebus lo-
catus, deque inopia sua mul-
tum questus, et de urbiuin
suae ditionis egestate, Cnaeum
orabat, ut xv. talenta acci-
peret. Erant autem sub eo
Cibyra, Syleum, et Alinda
vrbes. At Cnaeus, perditam
hominis impudentiam mira-
tus, aliud ei nihil respondit;
sed si quingenta talenta alacri
animo sibi non numeraret,

μετὰ μεγάλης χαρᾶς, ἡ τὴν
χώραν ἔφη φθερεῖν, ἀλλὰ τὴν
πόλιν αὐτὴν πολιορκεῖν καὶ
διαρπάσειν. Ὅθεν ὁ Μοαγέ-
της κατοβρώδης τὸ μέλλον,
εἰπετο μὲν ποιῆσαι τοῖτον,
καὶ προσετίθει κατὰ βραχὺ τῶν
χρημάτων, καὶ τέλος ἔπεισε
τὸν Γυνάϊον, ὃ τάλαντα καὶ
μυριάς μεδίονας λαβόντα πυ-
ρῶν, προσδέξασθαι πρὸς τὴν
Φιλίαν αὐτόν.

non agros tantum se popula-
turum dixit, verum ipsam quo-
que urbem obsessurum et di-
repturum. Itaque impenden-
tis mali metu perculsus Moa-
getes, ne quid eiusmodi fac-
ceret orare, et paulatim ad
summam aliquid adiicere. tan-
dem consuli persuasit, ut ac-
ceptis centum talentis, et de-
cem millibus medimnum fru-
menti. in amicitiam populi
Rom. ipsum fusciperet.

ΛΑ.

XXXI.

Ὅσα Μάνλιος πρὸς Γα-
λάτας πολεμῶν διεπράξατο
πρὸς τινὰς ἐν Παμφυλίᾳ καὶ
Καρίαί πύλεις.

*Manlii res obiter gestae in
Pamphylia et Caria, quo tem-
pore bellum cum Gallograecis
gerebat.*

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν, ἡνίκα
Γυνάϊος διήει τὸν Κολοβά-
τον προσαγορευόμενον ποταμόν,
ἤλθον πρὸς αὐτὸν πρέσβεις ἐκ
τῆς Ἰσιόνδα προσαγορευομένης
πόλεως, δέόμενοι σφίσι βοηθῆ-
σαι. τὲ γὰρ Τελμιτεῖς, ἐπισπα-
σαμένους Φιλόμηνον, τήν τε χώ-
ρην ἔφασκαν αὐτῶν ἀνάσσειν πε-
ποικέναι, καὶ τὴν πόλιν διηρα-
πέναι, νῦν τε πολιορκεῖν τὴν
ἄκρην, συμπεφευγόντων εἰς αὐ-
τὴν πάντων τῶν πολιτῶν, ὅμῃ
γυναιξὶ καὶ τέκνοις. ὣν διακῆ-
σας ὁ Γυνάϊος, ἐκείνοις μὲν ὑπέχε-
το βοηθῆσειν μετὰ μεγάλης χά-
ριτος· αὐτὸς δὲ νομίσας ἔρμαιον
εἶναι τὸ προσπεπτωκός, ἐποιεῖτο
τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ Παμφυλίᾳ.
ὁ δὲ Γυνάϊος, συνεγγίσας τῇ Τελ-
μισσῷ, πρὸς μὲν τέτρες συνέδετο

Quo tempore Cnaeus Man-
lius Colabatum quem
vocant amnem traiecit, ve-
nerunt ad eum legati a ciui-
tate, quae Isionda dicitur,
orantes, ut sibi ferret opem.
Telmessenses namque accitis
Philomeliensibus agrum omni
clade belli peruastasse, vr-
bem diripuissē, nunc quoque
arcem obsidere, quo ciues
vniuersi cum coniugibus et
liberis confugissent. Cnaeus
his auditis suum illis auxi-
lium prolixè est pollicitus,
ac statim lucro deputans,
hanc sibi offerri occasionem,
Pamphyliam versus agmen
duxit. ceterum ubi Telmif-
so appropinquasset, acceptis
quingenta talentis, amici-
φιλῶν,

EXCERPTAE LEGATIONES.

599

Φιλίαν, λαβὼν ὃ τάλαντα, πα-
ρακλησίῳ δὲ καὶ πρὸς Ἀσπεν-
δίῳ· ἀποδεξάμενος δὲ καὶ τὰς
παρὰ τῶν ἄλλων πόλεων προ-
σβευτὰς κατὰ τὴν Παιμφυλίαν,
καὶ τὴν προειρημένην δόξαν ἐνεργ-
μασάμενος ἐκάσις κατὰ τὰς ἐν-
τεύξεις, ἅμα δὲ καὶ τὰς Ἰσιονδεῖς
ἐξαλόμενος ἐκ τῆς πολιορκίας,
αὐτοῖς ἐποιεῖτο τὴν πορείαν ὡς
ἐπὶ τὰς Γαλάτας.

tiam cum iis pepigit, simili-
ter et cum Aspendiis. dein-
de aliarum quoque ciuitatum
legatis in Pamphylia susce-
ptis, cum in congressibus
eadem illa eis persuasisset,
quae ante sunt dicta, atque
etiam Iliondenses obsidione
exemisset, Gallograecos re-
petere instituit.

ΔΒ.

XXXII.

Τὰ ἐξῆς τῆς κατὰ Γαλα-
τῶν στρατείας.

*Progressus expeditionis con-
tra Gallograecos.*

Ὅτι Κύρμασα πόλιν λαβὼν ὁ
Γναίος, καὶ λείαν ἄφθονον,
ἀνέζευξε. προάγοντος δὲ αὐτοῦ
παρὰ τὴν Λύμνην, παρεγένοντο
πρέσβεις ἐκ Λυσινόης, διδόντες
αὐτῷ εἰς τὴν πίσιν. ὡς προσδε-
ξάμενος, ἐνέβαλεν εἰς τὴν τῶν
Σαγαλασσέων γῆν, καὶ πολὺ
πλήθος ἐξελασάμενος λείας, ἐπα-
παράδοκει τὴν ἐκ τῆς πόλεως, ἐπὶ
τῆς ἔσονται γνώμης. παραγενο-
μένων δὲ πρεσβευτῶν ὡς αὐτὸν,
ἐποδεξάμενος τὰς ἀνδράς, καὶ λα-
βὼν ὃ τάλάντων σέφανον, καὶ
ἱσχυρίας κριθῶν μεδίμνης καὶ
ἱσχυρίας πυρῶν, προσεδέξατο
αὐτὰς εἰς τὴν Φιλίαν.

Cyrmasis vrbe capta, et
multa praeda, c. o. s. ca-
stra mouit. cui propter pa-
ludes progredienti occurre-
runt legati a Lysinoe, fidei
illius sese permittentes. qui-
bus susceptis in Sagalassenum
agrum venit, et praeda in-
gente abacta, quid consilii
capturi essent oppidani, ex-
spectabat. deinde vt legati
venerunt, iis admissis, acce-
pta corona quinquaginta ta-
lentorum, et xx. millibus
hordei, ac totidem tritici
medimnis, pacem Sagalassen-
sibus dedit.

ΔΓ.

XXXIII.

Ἐποσognitionε Γαλάταις δι-
αίτης πρὸς Γαλατίας ἄλλης
πρεσβείας ἀπρακτος.

*Eposognatus Gallorum re-
gulius ad alios regulos eiusdem
gentis legationem obit frustra.*

Ὅτι Γναίος ὁ στρατηγὸς τῶν
Ῥωμαίων πρέσβεις ἐξαπέ-

Cn. Manlius, Romanus im-
perator, legatos misit ad
P p 4

σελ 8

τείλε πρὸς τὸν Ἐποσόγνατον τὸν Γαλάτην, ὅπως πρεσβύτη πρὸς τὰς τῶν Γαλατῶν βασιλεῖς. καὶ ὁ Ἐποσόγνατος ἔπεμψε πρὸς Γούκιον πρέσβεις, καὶ παρεκάλει τὸν Γούκιον τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατηγόν, μὴ προεξυασηῆναι, μηδ' ἐπιβαλεῖν χεῖρας τοῖς Τολισβόγοις Γαλάταις, καὶ δότι πρεσβύται πρὸς τὰς βασιλεῖς αὐτῶν Ἐποσόγνατος, καὶ ποιητέαι λόγος ὑπὲρ τῆς Φιλίας, καὶ κείσεσθαι πρὸς πᾶν αὐτὰς παραήσεσθαι τὸ καλῶς ἔχον. ὄντος δὲ τῷ Γούκιῳ πρὸς τὸ πολισμάτιον τὸ καλούμενον Γορῆον, ἤκουον παρ' Ἐποσογνάτε πρέσβεις, ἀποδελῶντες, ὅτι πορευθεῖς διαλαχθεῖς τοῖς τῶν Γαλατῶν βασιλευσιν, οἱ δ' ἀπλῶς εἰς εἰδέν συγκαταβαίνουσι Φιλάνθρωπον, ἀλλ', ἡθροϊκότες οὕτως τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τὴν ἅλῃν κτήσιν ἄπασαν εἰς τὸ καλούμενον ὄρος Ὀλυμπον, ἔτοιμα πρὸς μάχην εἰσίν.

ΛΔ.

Πῶς οἱ Τεκτόσαγες Γαλάται, προσποιέμενοι κοινολογίας ἔφεσιν, τῷ Ῥωμαίῳ στρατηγῷ ἐνέδρευσαν.

Οτι τῶν Ῥωμαίων μετὰ τὴν τῶν Γαλατῶν νίκην στρατοπεδεύοντων περὶ τὴν Ἀγκυραν πόλιν, καὶ τῷ Γούκιῳ τῷ στρατηγῷ προάγειν εἰς τὰμπροσθεν μέλλοντος, παραγίνονται πρέσβεις παρὰ τῶν Τεκτοσάγων, αἰχάντες τὸν Γούκιον, τὰς μὲν δυνάμεις ἑάσαι κατὰ χώραν, αὐτὸν δὲ κατὰ

Eposognatum, unum ex regulis Gallograecorum, ut legationem ipse obiret ad eius gentis regulos. Eposognatus, missis ad eos legatis, eum oravit, ne praepropere castra moueret, neue Tolistobogios Gallos hostiliter inuaderet. ipsum enim ad reges iturum Eposognatum, et, ut Romanorum amicitiam respiciant, fore illis auctorem, persuasurumque adeo ipsis, ut nullam conditionem modicam et tolerabilem detrectent. Ad oppidulum, quod Gordium vocant, stativa habente eos legati ab Eposognato venerunt, nuntiantes, profectum eum ad reges Gallorum, cum ipsis esse collocutum; sed ad nullam aequam conditionem potuisse perducere, qui quidem liberos simul atque uxores cum reliqua substantia uniuersa in montem contulerint, quem Olympum nominant, sintque ad pugnandum parati.

XXXIV.

Quomodo Galatae Teftosages specie colloqui Romano imperatori insidias struxerint.

Romanis ad Ancyram post victos in Olympo monte Gallos stativa habentibus, quum inibi esset Cnaeus cos. ut ulterius progrediretur, oratores Teftosagum venerunt, petentes ab eo, ut relictis eo loci copiis ipse postero die in medium locum inter bina castra progredere-

τήν

τὴν ἐκῴσταν ἡμέραν προελθόντες
 τὸν μεταξὺ τόπον τῶν στρατοπέ-
 δων· ἤξιν δὲ καὶ τὰς παρ' αὐτῶν
 βασιλεῖς καυνολογησομένους ὑπὲρ
 τῶν διαλύσεων. τὰ δὲ Γναίῳ συγ-
 καταθεμένη καὶ παραγεννηθέν-
 τος κατὰ τὸ συνταχθῆν μετὰ Φ'
 ἱππέων· τότε μὲν ἐκ ἡλθον οἱ
 βασιλεῖς. ἀνακεχωρηκότες δὲ
 αὐτῷ πρὸς τὴν ἰδίαν παρεμβολήν,
 αἰτίαι ἦγον οἱ πρέσβεις, ὑπὲρ
 μὲν τῶν βασιλέων σκήψεις τινας
 λέγοντες, ἀξίνυντες δὲ πάλιν ἐλ-
 θεῖν αὐτὸν, ὅτι τὰς πρώτας ἄν-
 δρας ἐκπέμψουσιν κοινολογησομέ-
 νους ὑπὲρ τῶν ὅλων. ὁ δὲ Γναίος
 κατανεύσας ἤξεν, αὐτὸς μὲν
 ἔμεινεν ἐπὶ τῆς ἰδίας στρατοπέ-
 δείας· Ἀτταλον δὲ καὶ τῶν χι-
 λιάρχων τινας ἐξαπέστειλεν μετὰ
 τριακοσίων ἱππέων. οἱ δὲ τῶν
 Γαλατῶν ἡλθον μὲν κατὰ τὸ συν-
 ταχθῆν, καὶ λόγους ἐποίησαντο
 περὶ τῶν πραγμάτων· τέλος δ'
 ἐπιθεῖναι τοῖς προειρημένοις, ἢ
 κυρῶσά τι τῶν δοξαζόντων, ἐκ
 ἔφασαν εἶναι δυνατέον. τὰς δὲ βα-
 σιλεῖς τῇ κατὰ πόδας ἤξεν ἐνωρί-
 ζοντο, συνθησομένους καὶ πέρας
 ἐπιθέσοντας, εἰ καὶ Γναίος ὁ στρα-
 τηγὸς ἔλθοι πρὸς αὐτάς. τῶν δὲ
 περὶ τὸν Ἀτταλον ἐπαγγελιαμέ-
 νων ἤξεν τὸ Γναίον, τότε μὲν
 ἐπὶ τέτοις διαλύθησαν. Ἐποιούν-
 το δὲ ὑπερθέσεις ταύτας οἱ Γαλα-
 ται, καὶ διεστράτηγαν τὰς Ῥω-
 μαίους, βεβόμενοι τῶν τε σωμά-
 των τινα τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν
 χρημάτων ὑπερθέσθαι πέραν
 ἁλυος ποταμοῦ, μάλιστα δὲ τὸν
 στρατηγὸν τῶν Ῥωμαίων, εἰ δυνή-

tur: adfuturos et reges Gal-
 lorum, ut de pace agant.
 quum Cnaeus esset assensus,
 et sicut constitutum fuerat,
 quingentis equitibus comita-
 tus venisset, reges non ad-
 fuerunt. Consule in castra
 Romana reuerso, redeunt le-
 gati, ad excusationem regum
 suorum causas quasdam prae-
 textentes, rogantes etiam, ut
 iterum venire vellet: reges
 enim Gallograecorum princi-
 pes gentis missuros, quibus-
 cum de rebus omnibus posset
 tractari. Cnaeus iterum pol-
 licitus, ipse quidem in castris
 remanet; sed Attalum cum
 tribunis quibusdam et trecen-
 torum equitum praesidio mit-
 tit. Ad hoc colloquium ac-
 cesserunt Galli, ut conuene-
 rat, suntque pacis condiciones
 dictae. at finem rebus posse
 imponi, de quibus esset actum,
 aut confirmari, quae placita
 essent, negarunt posse. ve-
 rum postero die reges ven-
 turos affirmabant, pactaque
 cum Cnaeo, si modo ille ad-
 fuerit, inituros, et negotio
 finem imposituros. Promit-
 tente Attalo, adfuturum con-
 sulem, vtrunque discessum est.
 Frustratio haec Gallorum et
 dolus, quo Romanos appe-
 tierunt, eo spectabat, ut con-
 iuges plerasque et liberos cum
 rebus suis trans Halym trai-
 cerent. praecipue vero con-
 sulem Romanum, si posset
 Pp 5 θείν,

θῆεν, λαβεῖν ὑποχείριον· εἰ δὲ μήγε, πάντως ἀποκτεῖναι. Ταῦτα προθέμενοι, κατὰ τὴν ἐπιῶσαν ἐκκροδόκην τὴν παρυσίαν τῶν Ῥωμαίων, ἐτοίμως ἔχοντας ἰππεῖς εἰς χιλίους. ὁ δὲ Γνάιος διακρίνας τὰ περὶ τὸν Ἀτταλον, καὶ πενθεὶς ἤξευ τὰς βασιλεῖς, ἐξῆλθε καθάπερ εἰώθει μετὰ Φ' ἰππέων. συνέβη δὲ, ταῖς πρότερον ἡμέραις τὰς ἐπὶ τὰς ξυλίας καὶ χορτολογίας ἐκπορευομένους ἐκ τῶν Ῥωμαίων χάρακος ἐπὶ ταῦτα τὰ μέρη πεποιθῶσαι τὴν ἔξοδον* ἐπὶ τῆς ἐφεδρείᾳ χωρομένους τοῖς ἐπὶ τὸν σύλλογον πορευομένοις ἰππεῦσιν. ἔτι καὶ τότε γυνομένης, καὶ πολλῶν ἐξεληλυθότων, συνέταξαν οἱ χιλιάρχοι, τὰς εἰθισμένους ἐφεδρεύειν τοῖς προνομεύουσιν ἰππεῖς ἐπὶ ταῦτα τὰ μέρη ποιήσασθαι τὴν ἔξοδον. ὧν ἐκπορευθέντων αὐτομάτως τὸ δέον ἐγενήθη πρὸς τὴν ἐπιφερομένην χρείαν.

ΛΕ.

Ὅσα Μάνλιος ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς, παραχειμαζὼν ἐν Ἐφέσῳ, ἐχρημάτισε τοῖς ἀπανταχόθεν τῆς Ἀσίας παρὰγενομένοις πρεσβευταῖς.

Ἐγγραπτα συνθηκῶν τῶν συγχωρηθεῶν Ἀντιόχῳ νικηθεῖντι ὑπὸ τῶν νικησάντων Ῥωμαίων.

Ὅτι κατὰ τὰς κυρὰς τέτας, κατὰ τὴν Ἀσίαν Γνάιος τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς παραχει-

fieri, capere cupiebant: aut certe, si id minus posset, omnino occidere. hoc consilio die sequenti aduentum Romanorum expectabant, paratis in id mille circiter equitibus. Consul affirmanti Attalo, venturos reges, fidem habens, castris exiit, ut erat ei moris, cum quingentis equitibus. Acciderat autem, ut superioribus diebus lignatores et pabulatores, qui a Romanis castris exierant, eam partem incurfarent, in qua praesidium equitum, qui eos ad colloquium comitabantur, pro statione ac praesidio haberent. id quum tunc quoque factum esset, multique exiissent, tribuni equitum stationem, pabulatores consequi solitam, eam partem petere iusserunt. quo facto, prorsum fuit casu ei malo, quod impendebat.

XXXV.

Manlii, Romani imperatoris, Ephesi hibernantis, responsa, legatis data, qui ex omnibus Asiae partibus ad ipsum conuenerant.

Formula foederis, quod demisso Antiocho regi Romani viatores concesserunt.

Eodem ferme tempore antiocho praesentis Olympiadis ultimo ad Cn. Manlium

μάζον-

EXCERPTAE LEGATIONES.

6c3

μαζόντος ἐν Ἐφέσῳ, κατὰ τὸν
 τελευτῶν ἐνιαυτὸν τῆς ὑποκει-
 μένης Ὀλυμπιάδος, παρεγένοντο
 πρέσβεις παρὰ τε τῶν Ἑλληνί-
 δων πόλεων, τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας,
 καὶ παρ' ἐτέρων πλείονων, συμ-
 φερῶσαι τοφάνους τῷ Γναίῳ, διὰ
 τὸ νενικημέναι τὰς Γαλάτας.
 ἅπαντες γὰρ οἱ τὴν ἐπὶ ταῦτα τῇ
 Ταύρῃ κατοικῶντες ἔχ' ἔτι εἰς ἄ-
 ρησαν, Ἀντιόχῃ λειψθέντος, ἐπὶ
 τῷ δοκεῖν ἀπολελυθῆαι, τινὲς μὲν
 Φόρων, οἱ δὲ Φορῶν, καθόλου δὲ
 πάντες βασιλικῶν προσταγμά-
 των, ὥς ἐπὶ τῷ τὸν ἀπὸ τῶν βαρ-
 βάρων αὐτοῖς φόβον ἐφ' ἡρώδῃ,
 καὶ δοκεῖν ἀπ' ἡλῆχθαι τῆς τέ-
 των ὕβρεως καὶ παρανομίας. ἤλ-
 θε δὲ καὶ παρ' Ἀντιόχῃ Μυσῶν,
 καὶ παρὰ τῶν Γαλατῶν πρεσβευ-
 τῶν, βεβλόμενοι μαθεῖν, ἐπὶ τίσιν
 αὐτῶν δὲ κοιτῶν τὴν Φιλίαν.
 οὐλοῦν δὲ καὶ παρὰ Ἀριαράθῃ,
 τῷ τῶν Καππαδοκῶν βασιλείῳ.
 καὶ γὰρ ἔτος, μετασχὼν Ἀντιόχῳ
 τῶν αὐτῶν ἐλπίδων, καὶ κοινωνή-
 σας τῆς πρὸς Ῥωμαίους μάχης,
 ἐβόλει καὶ διηγορεῖτο περὶ τῶν
 κατ' αὐτόν. Διὸ καὶ πλεονάκις
 πέμπων πρεσβυτάς, ἐβέλετο
 μαθεῖν, τί δὲς, ἢ τί πράξας, δύ-
 ναιτ' ἂν παραιτησασθαι τὴν σφε-
 γέραν ἄγνοιαν. Ὁ δὲ στρατηγὸς
 τὰς μὲν παρὰ τῶν πόλεων πρε-
 σβείας πάσας ἐπεινέσας, καὶ Φι-
 λαυθρόπως ἀποδεξάμενος, ἐξεκ-
 έτειλε· τοῖς δὲ Γαλάταις ἀπεκρί-
 θη, διότι, προσδεξάμενος Εὐμέ-
 νη τὸν βασιλέα, τότε ποιήσεταί
 τις πρὸς αὐτὸς συνθήκας· τοῖς
 δὲ παρὰ Ἀριαράθῃ εἶπεν, ἐξα-

proconsulem, Ephesi in Asia
 hibernantem, legationes ex
 ciuitatibus Graecorum aliis-
 que multis gentibus venerunt,
 propter victoriam de Gallis
 coronas illi vndique afferen-
 tes. Omnes enim, qui regio-
 nes cis Taurum colunt, non
 adeo laetati sunt victo Antio-
 cho, quod liberati essent alii
 tributis, alii praesidio, omnes
 necessitate parendi iussis illius,
 quam quod metus a barbaris
 esset ipsis ademptus, neque
 amplius iniurias gentis im-
 manis essent toleraturi. Ve-
 nit et missus ab Antiocho
 Musaeus, et Gallorum lega-
 ti, vt scirent, quibus legi-
 bus pacem a Romanis essent
 impetraturi. Similiter quo-
 que oratores missi sunt et ab
 Ariarathe Cappadocum rege.
 nam hic, quod inita cum
 Antiocho societate fortuna-
 rum omnium et totius spei
 in acie pro illo contra Ro-
 manos steterat, metuebat fi-
 bi, et de statu suo etiam at-
 que etiam anxius erat. Quam-
 obrem missis saepius legatis
 scire auebat, quid dare quid-
 ue facere oporteret, vt no-
 xam errore contractam ne
 lueret. Proconsul ciuitatum
 oratores omnes laudatos co-
 miterque exceptos dimisit,
 Gallis respondit, postquam
 venisset Eumenes, de pace
 cum iis se acturum. legatis
 Ariarathis dixit, pacem da-
 turum, vbi prius talenta sex-

κόσια

κόσια τάλαντα δόντας τὴν εἰρήνην ἔχειν. πρὸς δὲ τὸν Ἀντίοχον πρὸς βαυτὴν συνετάξατο μετὰ τῆς δυνάμεως ἥξειν ἐπὶ τὰς τῆς Παμφυλίας ὅρους, τὰ τε διχίλια τάλαντα καὶ ὅ νομιζόμενος, καὶ τὸν σῖτον, ὃν ἔδει δῆναμι τοῖς στρατιώταις αὐτῷ πρὸ τῶν συνθηκῶν, κατὰ τὰς πρὸς Λεύκιον ὁμολογίας. Μετὰ δὲ ταῦτα, καθαρὸν ποιησάμενος τῆς δυνάμεως, καὶ τῆς ὥρας παραδίδεσθαι, παραλαβὼν Ἀτταλον ἀνέβηκεν, καὶ παραγινόμενος εἰς Ἀπάμειαν ὀγδοαῖος, ἐπέμεινε τρεῖς ἡμέρας, κατὰ δὲ τὴν τετάρτην ἀναβύξας προῆγε, χροόμενος ἐνεργοῖς ταῖς πορείαις. ἀφικόμενος δὲ τριτῷος, εἶδε τὸν συνταχθέντα τόπον τοῖς περὶ Ἀντίοχον, καὶ αὐτῷ κατεστρατοπέδευσε. συμμιζάντων δὲ τῶν περὶ τὸν Μισσιον, καὶ παρακαλόντων αὐτὸν ἐπιμένειν, διότι καδυσερῶσιν αἰθ' ἄμαξαι καὶ τὰ κτήνη, τὰ παρακομίζοντα τὸν σῖτον καὶ τὰ χρήματα, πειθεῖς τέτοις, ἐπέμεινε τρεῖς ἡμέρας. τῆς δὲ χορηγίας ἐλθέσσης, τὸν μὲν σῖτον ἐμέτρησε ταῖς ξυνάμεσι· τὰ δὲ χρήματα παραδὲς τινὶ τῶν χιλιάρχων, συνέταξε παρακομίζειν εἰς Ἀπάμειαν. αὐτὸς δὲ πυνδανόμενος, τὸν ἐπὶ τῆς Πέργης καθεσπόμενον ὑπ' Ἀντίοχον Φρύαρχον ἔτε τὴν Φρυγίαν ἐξάγειν, ἔτ' αὐτὸν ἐκχωρεῖν ἐκ τῆς πόλεως, ἄρμους μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὴν Πέργην. Ἐγγίζοντος δ' αὐτῷ τῇ πόλει, παρὴν ἅπ' αὐτῆς ὁ τεταγμένος ἐπὶ τῆς Φρυγίας, ἀξίων καὶ δεόμενος, μὴ προκαταγινώσκειν

centa numerasset. Cum Antiochi legato constituit, venturum se cum exercitu ad fines Pamphyliæ, et talentum duo millia et quingenta cum frumento, quod ante pacem metiri militibus Romanis tenebatur rex, pacto cum Lucio Scipione foedere, accepturum. Secundum hæc lustrato exercitu, appente iam vere, assumptoque Attalo, profectus, die octavo Apameam venit. ibi triduum stativis habitis, quarto die motis castris, magnis itineribus pergit ire. tertiis castris ad locum constitutum legatis Antiochi peruenit, ibique confedit. mox a Mufæo conuentus rogatusque est, vt commoraretur eo loci, quoniam plaustra et iumenta, quæ frumentum et pecuniam aduehebant, ad diem conditam necdum conuenerant. Ita rogatu huius triduum ibi stativa habuit. deinde quum omnia essent aduecta, frumentam copiis diuisit, pecuniam, vni tribunorum militum traditam, Apameam deportari iussit. Ipse factus certior, præfectum præsidiî, quod Pergæ impo- fuerat Antiochus, neque præsidiû educere, neque ipsum vrbe excedere, Pergam exercitum ducit. Appropin- quanti occurrit egressus vrbe præsidiî præfectus, petens atque orans, ne se causa incognita damnaret: face- re enim, quod sui sit officii,

αὐτῶν.

ὅτῃ, ποιεῖν γὰρ ἂν τι τῶν καθ' ἑνὶ
 ὄντων· παραλαβὼν γὰρ ἐν πίσει
 αὐτὸν Ἀντίοχον τὴν πόλιν, τηρεῖν
 φη ταύτην, ἕως ἄν διασκηθῇ
 ἄλιν παρὰ τῷ περὶ εὐσαντος, τί
 ἢ ποιεῖν· μέχρι δὲ τῇ νῦν ἁ-
 λῶς ἐδὲν αὐτῷ παρ' ἐδανὸς ἀπο-
 δηλωθῆαι. διόπερ ἤξι' ἡμέ-
 ρας, χάριν τῇ διαπεμφθέντος
 βασιλέα, τί δὲ πρῶτον
 εἶναι. ὁ δὲ Γυνάϊος Θεωρῶν τὸν Ἀν-
 τίοχον ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις εὐσυν-
 ὀντα, συναχώρησε πέμπειν,
 ἢ πυθάνεσθαι τῇ βασιλείᾳ,
 ἢ μετὰ τινος ἡμέρας πυθάνε-
 σθαι, παρέδωκε τὴν πόλιν. Κατὰ
 τὸν καιρὸν τῆτον οἱ δέκα πρε-
 βυταὶ καὶ ὁ βασιλεὺς Εὐμένης
 ἐς Ἐφῆσον κατέπλευσαν, ἥδη
 ἡ θάλασσα ἐναρχομένης, καὶ δύο
 ἡμέρας ἐκ τῇ πλὴν προσαναλαβόν-
 τας αὐτὸς ἀνέβαινον εἰς τὴν Ἀ-
 πάμειαν. ὁ δὲ Γυνάϊος, προσπα-
 ῦσης αὐτῷ τῆς τέτων παρεσίας,
 Λεύκιον μὲν τὸν ἀδελφὸν μετὰ
 στρατιωτῶν ἐξαπέστειλε πρὸς
 τοὺς Ὀροανθεῖς, περὶ ἀνέχνης ἐ-
 ροντας διαθεσιν, χάριν τῇ κομ-
 ῖσθαι τὰ προσοφειλόμενα τῶν
 μελοληθέντων χρημάτων· αὐ-
 τὸς δὲ μετὰ τῆς δυνάμεως ἀν-
 ἔλξας ἐπείγετο, σπεύδων συνά-
 ραι τοῖς περὶ τὸν Εὐμένην. παρ-
 ρεσόμενος δὲ εἰς τὴν Ἀπάμειαν,
 καὶ καταλαβὼν τὸν τε βασιλέα
 καὶ τὰς δέκα, συνήδρευε περὶ τῶν
 τραγημάτων. Ἔδοξε ἂν αὐτοῖς,
 κυρῶσαι πρῶτον τὰ πρὸς Ἀντί-
 οχον ὅρκια, καὶ τὰς συνθήκας,
 ἵπτερ' ὅθεν ἂν δέοι πλείω διατί-
 θεσθαι λόγον, ἃ δὲ ἐξ αὐτῶν τῶν

commisam enim fidei suae
 urbem ab Antiocho servare
 velle, donec is, a quo illam
 provinciam acceperit, quid
 esset opus facto, sibi signifi-
 casset, de quo ad hunc diem
 nihil penitus ei esset indica-
 tum. orabat igitur, xxxix.
 dierum spatium concedi ad
 voluntatem regis super eo
 per nuntios sciscitandum.
 Manlius, quum videret, in
 ceteris omnibus Antiochum
 fidem servare, ut mitteret
 regemque confuleret, permi-
 sit. Cognita regis voluntate,
 urbem tradidit. Sub idem
 tempus decem legati et rex
 Eumenes ineunte iam aesta-
 te Ephesum appulerunt. ubi
 cum e nausea biduum se re-
 fecissent, Apameam ascende-
 runt. Proconsul, audito eo-
 rum aduentu fratrem Lucium
 cum quatuor millibus mili-
 tum ad Oroandenses misit,
 ad reliquum pecuniae ex eo,
 quod pepigerant, accipien-
 dum, siue admonendi tantum
 ii essent, siue etiam cogen-
 di: ipse cum exercitu pro-
 fectus pergebat ire, ut quam-
 primum Eumenem conteni-
 ret. Apameam ut venit, in-
 uento ibi rege cum decem
 legatis, de iis, quae agenda
 essent, consultabat. Primum
 igitur placuit ipsis, ictum
 cum Antiocho foedus pa-
 cemque confirmare, de qua
 disceptare amplius nihil at-
 tineret, cum ex scriptis le-
 gibus esset transigendum.
 Eius foederis formula, qua
 ἐγγρά-

ἐγγράπτων, ποιῆσθαι τὰς διαλύσεις. Ἦν δὲ τοιαύτη τις ἡ τῶν κατὰ μέρος διατάξεις· Φιλίαν ὑπάρχεν Ἀντίοχῳ καὶ Ῥωμαίοις εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον, ποιῶντι τὰ κατὰ τὰς συνθήκας· μὴ διέναι δὲ βασιλεῖα Ἀντίοχον καὶ τὰς ὑποταττομένους διὰ τῆς αὐτῶν χώρας ἐπὶ Ῥωμαῖς καὶ τὰς συμμάχους, πολεμίους, μὴδὲ χορηγεῖν αὐτοῖς μηδὲν. ὁμοίως δὲ καὶ Ῥωμαῖς καὶ τὰς συμμάχους, ἐπ' Ἀντίοχον, καὶ τὰς ὑπ' ἐκείνου ταττομένους. μὴ πολεμῆσαι δὲ Ἀντίοχον τοῖς ἐπὶ ταῖς νήσοις, μὴδὲ τοῖς κατὰ τὴν Εὐρώπην. ἐκχωρεῖτω δὲ πόλεων, καὶ χώρας, - - - μὴ ἐξαγαγέτω μηδὲν πλὴν τῶν ὀπλων, ὧν φέρουσιν οἱ στρατιῶται· εἰ δὲ τι τυγχάνουσιν ἀπειρηγμένοι, καθίστασθαι πάλιν εἰς τὰς αὐτὰς πόλεις· μὴδ' ὑποδεχέσθωσαν τῶν ἐκ τῆς Εὐμένης τῆ βασιλείας, μήτε στρατιώτας, μήτ' ἄλλον μὴδὲνα. εἰ δὲ τινες, ἐξ ὧν ἀπολαμβάνουσιν οἱ Ῥωμαῖοι πόλεων, μετὰ δυνάμεως εἰσὶν Ἀντίοχῳ, τέτθες εἰς Ἀπαμείαν ἀποκαθίστασθαι. τοῖς τε Ῥωμαίοις, καὶ τοῖς συμμάχοις εἰ τινες εἴεν, * ἐκ τῆς Ἀντίοχῳ βασιλείας * εἶναι τὴν ἐξουσίαν, καὶ μένειν, εἰ βέλονται, καὶ ἀποτρέχειν. τὰς

de rebus singulis cauebatur, talis fuit. *Amicitia ut esset Antiocho cum populo Romano perpetua, leges foederis seruanti. Ne quos hostes populi Romani rex per fines regni sui eorumue, qui sub ditione eius essent, transire sineret, neu commieatu, neu qua alia ope iuuaret. Idem Romani sociique Antiocho, et iis, qui sub imperio eius erunt, praesent. Belli gerendi ius Antiocho ne sit cum iis, qui insulas colunt, neue cum iis, qui sunt in Europa. Excedito urbibus, agris, vicis, castris cis Taurum montem usque ad Tanaim amnem, et a valle Tauri usque ad iuga, quae in Lycaoniam vergunt. Ne qua, praeter arma sua, milites ex iis locis efferrent: si quae extulissent, in easdem vrbes recte restituerent. Ne militem neu quem alium ex regno Euменis reciperet. Si qui earum urbium, quas regi auferunt Romani, in exercitu Antiochi fuerint, Apameam omnes ut remitteret. Apud Romanos sociosque si qui sint ex regno Antiochi, iis ius manendi abeundiue ut sit. Seruos Romanorum*
δὲ δὲ-

EXCERPTAE LEGATIONES.

607

δε δέλεος Ῥωμαίων καὶ τῶν συμ-
 μάχων ἀποδότην Ἀντίοχος,
 καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν ταττόμενοι,
 καὶ τὰς αἰλόντας, καὶ τὰς αὐ-
 τομολήσαντας, καὶ εἴ τινα
 αἰχμαλώτων ποθὲν εἰλήφα-
 σιν. Ἀποδότην δὲ Ἀντίοχος,
 εἰαν ἢ δυνατόν αὐτῷ, καὶ Ἀν-
 νίβαν Ἀμίλκῃ Καρχηδόνιον,
 καὶ Μνασίλοχον Ἀκαρνανά,
 καὶ Θιάγγα Αἰτωλὸν, Εὐβη-
 λίδα καὶ Φίλωνα Χαλκιδικῆς,
 καὶ τῶν Αἰτωλῶν, ὅσοι κοινὰς
 εἰλήφασιν ἀρχάς. καὶ τὰς
 ἐλέφαντας τὰς ἐν Ἀπαμεινώνῃ
 πάντα, καὶ μηκέτι ἄλλας
 ἔχέτω. ἀποδότην δὲ καὶ τὰς
 ναῦς τὰς μακρὰς, καὶ τὰ ἐκ
 τέτων ἄρμενα καὶ τὰ σκεύη.
 καὶ μηκέτι ἔχέτω πλὴν ἰκα-
 ταφρακτῶν. μηδὲ τριακον-
 τόκωπον ἔχέτω ἐλαυνόμε-
 νον μηδ' αὐτοπολέμῳ ἔνεκεν,
 ἢ αὐτὸς κατὰρχει. μηδὲ πλει-
 τωσαν ἐπὶ ταύτῃ Καλυκάδων
 ἀκρωτηρίῃ, εἰ μὴ Φόρεος, ἢ
 Πέρεσβος, ἢ Ὀμήρεος ἀγοίεν. μὴ
 ἐξέστω δὲ Ἀντίοχῳ, μηδὲ ξενο-
 λογῆν ἐκ τῆς ὑπὸ Ῥωμαίῳ
 ταττομένης, μηδ' ὑποδεχέ-
 σθαι τὰς φεύγοντας. ὅσαι δὲ
 οἰκίαι Ῥοδίων ἢ τῶν συμμά-
 χων ἦσαν ἐν τῇ ὑπὸ βασιλείᾳ
 Ἀντίοχου ταττομένῃ, ταύτας
 εἶναι Ῥοδίων, ὡς καὶ πρὸ τῆς
 τὸν πόλεμον ἐξήνεγκαν. καὶ
 εἴ τι χρήμα ὀφείλετ' αὐτοῖς,
 ἐμοίως εἶναι πράξιμον, καὶ εἴ τι

aut sociorum reddito Antio-
 chus, quique illi parebunt:
 item bello captos, transfu-
 gas, et sicunde quem capti-
 um acceperint. Reddito An-
 tiochus, si in eius potestate
 fuerit, et Hannibalem, Ha-
 milcaris filium, et Mnasilo-
 chum Acarnanem, et Tho-
 antem Aetolum, Eubulidam
 et Philonem Chalcidenfes, et
 quicumque Aetolorum suam
 rempublicam administrassent.
 Elefantos omnes, quos Apa-
 meae habet, tradito, neque
 alios parato. tradito et na-
 ves longas cum velis arma-
 mentisque earum. neue plu-
 res quam decem naues te-
 bias habeto, nullam item,
 quae triginta remis agatur
 habeto, neue minorem, ex bel-
 li causa, quod ipse illaturus
 erit. Neue nauigato citra
 Calycadnum promontorium,
 extra quam si qua naus
 stipendium, aut legatos, aut
 obsides portabit. milites mer-
 cede conducendi ex iis gen-
 tibus, quae sub ditione po-
 puli Romani sunt, ius An-
 tiocho ne esto, neue exules
 recipiendi. Rhodiorum socio-
 rumque quae aedes intra fi-
 nes regni Antiochi sunt, eae
 Rhodiorum sunt, ut ante
 bellum ab Antiocho illatum.
 Si quae pecuniae ipsis de-
 bentur, earum exactio esto:
 item si quid ademtum, id

ἀπελῆ-

ἀπελήφθη ἀπ' αὐτῶν, ἀνα-
ζητηθὲν ἀποδοθήτω. ἀτελῇ
δὲ ὁμοίως καὶ πρὸ τῆς πολέμου
τὰ πρὸς τὰς Ῥοδίας ὑπαρχέ-
τω. εἰ δὲ τινες τῶν πόλεων,
ὡς ἀποδοῦναι δὲ Ἀντίοχον,
ἑτέροις δέδωκεν Ἀντίοχος,
ἐξαγέτω καὶ ἐκ τῶν τὰς
Φερεαῖς καὶ τὰς ἄνδρας. εἰάν
δὲ τινες ὑπερον ἀποτρέχον
βέλωνται, μὴ προσδέχεσθαι.
Ἀργυρίᾳ δὲ ὁτῶν Ἀντίοχος
Ἀττικῇ Ῥωμαίοις ἀρίστῃ
τάλαντα μυρία διχίλια ἐν
ἔτειν ἰβ', διδὼς καὶ ἑκα-
ῖτος χίλια· μὴ ἑλαττον
ἐλκέτω τὸ τάλαντον λιτρῶν
Ῥωμαϊκῶν π', καὶ τῆς σίτης φ'
καὶ μ'. Εὐμένης τάλαντα τινθ',
ἐν ἔτεσι τοῖς πρώτοις ἐ', κατὰ
τὸ ἔτος, τῷ ἐπιβαλλομένῳ και-
ρῷ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις· ἀποδό-
τω καὶ τῆς σίτης, καθὼς ἐτί-
μησεν ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος,
τάλαντα ρκζ'. καὶ δραχμαῖς
χιλίας σ' ὀκτώ, ὡς συνεχώρη-
σεν Εὐμένη λαβεῖν, γάζαν εὐ-
αρεσθιμένην ἑαυτῷ. ὁμήρου δὲ
διδότω Ἀντίοχος, δι' ἑτῶν
τρῶν ἄλλας ἀνταποσέλλων,
μὴ νεωτέρους ἑτῶν ἡ', μηδὲ πρε-
σβυτέρους μέ'. εἰάν δὲ τι δια-
φωγήσῃ τῶν ἀποδιδόμενων
χρημάτων, τῷ ἔχοντι ἔτος
ἀποδοτωσαν. ἂν δὲ τινες τῶν
πόλεων ἢ τῶν ἐθνῶν, πρὸς αὐ-
τὸν γέγραπται μὴ πολεμεῖν Ἀν-
τίοχον, πρότερος ἐκφύρωσι πό-
λεμον,

conquisitum redditor. Quae
ad Rhodios spectant, immu-
nia sunt, ut ante bellum
erant. Si quas urbes, quas
tradere Antiochum oportet,
idem rex aliis dedit, etiam
ex his praesidia educito. Si
qui post factam pacem ad
eum velint confugere, eos ut
ne susciperet. Argenti opti-
mi dato Antiochus Romanis
Attica talenta XII. millia, in-
tra duodecim annos, pen-
sionibus aequis, talentum ne
minus pondo octaginta Ro-
manis ponderibus pendat. Et
tritici quadraginta supra
quingenta millia modium. Eu-
meni talenta CCCLIX. intra
proximos quinque annos, pen-
sionibus aequis, eodem quo et
Romanis tempore rependito.
Et pro tritico, quod aestima-
tione fiat ab Antiocho, talen-
ta CXXVII. et drachmas
CXCXVIII. quas permisit - - -
Eumeni ut acciperet, qui eam
summam sibi satis esse acce-
ptam ostendit. obsides Roma-
nis XX. dato, et pro triennio
mutato, ne minores octonum
denum annorum, neu maio-
res quinum quadragenum.
In singulorum annorum pen-
sionibus si quid a pactis dis-
crepauerit, anno proximo
pendito. Si quae urbes aut
gentes, aduersus quas ne bel-
lum gerat Antiochus hoc foe-
dere cautum est, ipsi ultro bel-

EXCERPTAE LEGATIONES.

609

λεμον, ἐξέτω πολεμεῖν Ἀντιό-
χω. τῶν δὲ ἐθνῶν καὶ πόλεων
τῶν μὴ ἔχῃ τινὲν κυρίαν
αὐτὸς· μὴδ' εἰς φιλίαν προσ-
αγέδω. περὶ δὲ τῶν ἀδικημά-
των τῶν πρὸς ἀλλήλους γινομέ-
νων εἰς κρίσιν προκαλείδω-
σαν. εἰ δὲ τι θέλασι πρὸς ταῖς
συνθήκας ἀμφοτέροι κοινῶ
δύγματι προσεθῆναι ἢ ἀφαι-
ρεθῆναι ἀπ' αὐτῶν, ἐξέτω.
Τμηθέντων δὲ τῶν ὀρκίων ἐπὶ τέ-
ταις, αὐθιγὸς ὁ στρατηγὸς Κόϊντον
Μινέκιον Θάρμον καὶ Λεύκιον τὸν
ἀδελφόν, ἅρτι κεκοιμήτας τὰ
χρήματα παρὰ τῶν Ὀροανδῶν,
εἰς Συρίαν ἐξαπέστειλε, συντάξας
κομίζεσθαι τὰς ὀρκίας παρὰ τῶ βα-
σιλέως, καὶ διαβεβαιώσασθαι τὰ
κατὰ μέρος ὑπὲρ τῶν συνθηκῶν.
πρὸς δὲ Κόϊντον Φάβιον, τὸν ἐπὶ
τῇ ναυτικῇ στρατηγόν, ἐξέπεμψε
γρηγοματοφόρος, κελευὼν πάλιν
πλεῖν αὐτὸν εἰς Πάταρα, καὶ πα-
ραλαβόντα τὰς ὑπαρχύσας αὐ-
τόν· νῆας δ' ἀπρῆσαι.

lum inferent, bellandi ius
esto Antiocho: dum ne quam
urbium harum belli iure te-
neat, aut in amicitiam ac-
cipiat. Controversias inter
se ortas iure ac iudicio dif-
ceptent. Si quid postea addi
destrahue de communi sen-
tentia placuisset, ut id iaino
foedere liceat. His legibus
foedere isto, et iureiurando
firmato, confestim proconsul
Q. Minucium Thermum et
Lucium fratrem, qui tum for-
te ab Oroandensibus pecu-
nias asportauerant, in Sy-
riam misit, qui ab rege ius-
iurandum exigenter, et om-
nes condiciones firmarent.
Q. Fabio Labeoni, qui classii
praeerat, literas per certos
tabellarios misit, iubens ipsum
Patara ut rediret, quaeque
ibi naues regiae essent, eas
ut tradi sibi iussas cremaret.

Λ ε'.

XXXVI.

Ἡ τῶν δέκα περὶ τῶν ὅλων
διάληψις.

*Decem legatorum ordina-
tio summae rerum.*

Οτι κατὰ τὴν Ἀπάμειαν οἱ τε
δέκα καὶ Γυλίοι· ὁ στρατηγὸς
τῶν Ῥωμαίων, εἰκνέσαντες πάν-
των τῶν ἀπληρητότων, τοῖς μὲν
περὶ χώρας ἢ χρημάτων ἢ τινος
ἑτέρου διαφορομένοις πόλεις ἀπέ-
δωκαν, ὁμολογούμενας ἀμφοτέροις,
ἐν αἷς διακρίθῃσονται περὶ τῶν
ἀμφισβητημένων, τὴν δὲ περὶ
Τομ. II.

Apameae decem legati et
proconsul populi Romani,
auditis omnibus, qui eo
conuenerant, iis, qui de
agro aut pecunia aut simili
re alia inter se contendebant,
vrbes ex communi consensu
assignarunt, in quibus suas
controversias disceptarent. De
summa rerum hoc modo
Q q τῶν

τῶν ἄλλων ἐποίησαντο διάληψιν τοιαύτην. Ὅσαι μὲν τῶν αὐτονόμων πόλεων πρότερον ὑπετέλαν Ἀντιόχῳ Φόρον, τότε δὲ διεφύλαξαν τὴν πρὸς Ῥωμαίους πίσιν, ταύτας μὲν ἀπέλυσαν τῶν Φόρων ὅσαι δ' Ἀττάλῃ σύνταξιν ἐτέλαν, ταύτας ἐπέταξαν τὸν αὐτὸν Εὐμένει δίδουσι Φόρον. εἰ δὲ τινες ἀποσάσαι τῆς Ῥωμαίων Φιλίας Ἀντιόχῳ συνεπόμενοι, ταύτας ἀπέλυσαν Εὐμένει δίδουσι τὰς Ἀντιόχῳ διατεταγμένας Φόρας. Κολοφωνίας δὲ, τὰς τὸ Νότιον οἰκῶντας, καὶ Κυμαίους, καὶ Μυλασσεῖς, ἀφορολογήτας ἀφῆκαν, Κλαζομενίοις δὲ καὶ δωρεὰν προσέθηκαν τὴν Δρυμνήσαν καλαμίνην νήσον, Μιλήσιοις δὲ τὴν Ἰέραν χώραν ἀπεκατέστησαν, ἥς διὰ τὰς

πολεμίας πρότερον ἐξεχώρησαν. Χίους δὲ, καὶ Συμναίους, ἔτι δ' Ἐρυθραίους, ἐν ταῖς αἰαῖς προῆγον, καὶ χώραν προσέθενται, ἥς ἕκαστοι κατὰ τὸ παρὸν ἐπεδύμενοι, καὶ σφίσι καθήκειν ὑπελαμβάνον, ἐντραπόμενοι τῇ εὐνοίᾳ καὶ σπουδῇ, ἣν παρέχοντο κατὰ τὸν πόλεμον αὐτοῖς. ἀπέδωκαν δὲ καὶ Φωκαεῦσι τὸ πάτριον πολίτευμα, καὶ τὴν χώραν, ἣν καὶ πρότερον ἔχον. Μετὰ δὲ ταῦτα Ῥοδίοις ἐχρημάτισαν, δίδοντας Λυκίαν καὶ Καρίαν τὰ μέγιστα Μαιάνδρου ποταμοῦ, πλην Τελμισσοῦ. περὶ δὲ τῆ βασιλείας Εὐμένους καὶ τῶν ἀδελφῶν ἐν ταῖς πρὸς Ἀντιόχον συνθήκαις τὴν ἐνδοχομένην πρόνοιαν ἀποιήσαντο, καὶ τότε τῆς μὲν Εὐρώπης αὐτῷ προσέθηκαν Χερρόνη-

constituerunt. Quae ciuitates liberae ante bellum stipendium Antiocho regi pendebant, atque in eo bello fidem populo Romano seruauerant, iis immunitatem dederunt, quae vectigales Attalo fuerant, eas vectigal idem pendere Eumeni iusserunt, quae a Romanis defecerant et partium Antiochi fuerant, eas idem stipendium Eumeni iusserunt pendere, quod prius Antiocho pendebant. Colophonios, qui Notium habitant, Cymaeos, Mylassenses immunes in posterum ab omni pensitatione tributi futuros pronuntiarunt. Clazomeniis super immunitatem et Drymussiam insulam dono dederunt, Milesiis sacrum agrum,

quo propter hostes prius cesserant, restituerunt, Chios, Smyrnaeos, Erythraeos pro singulari fide erga populum Romanum, quam eo bello praestiterant, et in omni praecipuo honore habuerunt, et impraesentiarum agro donarunt, quem quique illorum cupiebant, et ad se pertinere autumabant: Phocaeensibus et pristinae leges restitutae, et ager, quem ante habuerant, redditus. Secundum haec cum Rhodiis est actum, Lycia et Caria datae usque ad Maeandrum amnem, praeter Telmessum. Regis Eumenis fratrumque eius et in pace cum Antiocho rationem habuerunt, quantum fieri poterat, et tunc in Europa Chersonesum et Lyfimachiam

σαν,

σον, καὶ Λυσιμαχείαν, καὶ τὰ
προτορῶντα τέτοις ἐρίματι καὶ
χωράν, ἧς Ἀντίοχος ἐπῆρχε·
τῆς δ' Ἀσίας Φρυγίαν τὴν ἐφ'
Ἑλλήσποντον, Φρυγίαν τὴν με-
γαλὴν, Μυσίαν, ἣς πρότερον αὐ-
τὸς παρεσκευάσατο, Λυκαο-
νίαν, Μιλυάδα, Λυδίαν, Τράλ-
λας, Ἐφεσον, Τελμισσόν. ταύ-
τας μὲν ἐν ἔδωκεν Εὐμένει τὰς
θεωρίας· περὶ δὲ τῆς Παμφυ-
λίας, Εὐμένει μὲν εἶναι φάσκον-
τος αὐτὴν ἐπὶ ταύτῃ τῇ Ταύρῃ,
τῶν δὲ παρ' Ἀντίοχου πρεσβυ-
τῶν ἐπέκεινα, διαπορήσαντες,
ἐνθάδε περὶ τούτων εἰς σύγ-
κλητον. ἡ δὲ δὴ τῶν ἀναγ-
κουσάτων καὶ πλείων αὐτοῖς
διφραγμένων, ἀναξυῦχοντες προῆ-
γον ἐφ' Ἑλλήσποντον, βεβόησαν
κατὰ τὴν παράδοον ἔτι τὰ πρὸς
τὴν Γαλιάτας ἀσφαλίσασθαι.

finitimaeque castella et agrum,
quibus finibus tenuerat An-
tiochus, adiecerunt. in Asia
Phrygiam vtramque, (alte-
ram ad Hellespontum, maio-
rem alteram vocant.) Mysos,
quos prius ipse subegerat,
Lycaoniam, Milyada, Ly-
diam, Tralles, Ephesum,
Telmessum, has regiones et
urbes decem legati Eumeni
donauerunt. de Pamphylia,
quam Eumenes citra Taurum
esse dicebat, legati Antiochi
ultra Taurum, disceptatum
quum esset, integra res ad
senatum reiicitur. Iam au-
tem omnibus rebus ordina-
tis, aut iis saltem, quae ma-
xime erant necessariae, cum
omni exercitu ad Hellespon-
tum sunt profecti, ut in
transitu quae gesta erant cum
Gallis firmarent.

ΑΖ.

XXXVII.

Πῶς ἡ ἐν Κομπασίῳ γενο-
μένη Λακεδαιμονίων ἐπαναί-
ρεσις ἀρχὴ δυσχερείας ἐγένε-
το μεταξύ Ῥωμαίων καὶ
Ἀχαιῶν.

Quomodo facta caedes La-
cedaemoniorum ab exulibus,
qui in ora maritima habita-
bant, causa dissidii fuit inter
Romanos et Achaecos.

Πρεσβεία Πτολεμαίου τῷ
Βασιλέως πρὸς τοὺς Ἀχαιούς,
καὶ τῶν Ἀχαιῶν πρὸς αὐτόν.

Legatio Ptolemaei regis
Aegypti ad gentem Achaeco-
rum, et huius ad illum.

Ὅτι μετὰ τὴν ἐν τῷ Κομπασίῳ
τῶν ἀνθρώπων ἐπαναίρε-
σιν δυσχερῆσαντες τινες τῶν ἐν
τῇ Λακεδαίμονι τοῖς γεγονόσι, καὶ
νομίσαντες, ὑπὸ τῷ Φίλοποίμενος
ἔμα τὴν δύναμιν καὶ τὴν προσκ-
σίαν καταλελύσθαι τὴν Ῥωμαίων,

Post illam hominum cae-
dem, quae Compasii fa-
cta est, Lacedaemoniorum
nonnulli, aegre rein ferentes,
existimantesque, vim et au-
thoritatem Romanorum solu-
tam esse, Romam profecti Phi-

ἐλθόντες εἰς Ῥώμην κατηγορίαν ἐποίησαντο τῶν διωκμένων, καὶ τὰ Φιλοποίμενος, καὶ τέλος ἐξεπορίσαντο γράμματα πρὸς τὰς Ἀχαιοὺς παρὰ Μάρκου Λεπίδου, τῶ μετὰ ταῦτα γεννηθέντος ἀρχιερέως, τότε δὲ τὴν ὑπαγον ἀρχὴν εἰληφότος, ὃς ἔγραψε τοῖς Ἀχαιοῖς, Φάσκων, ἐκ ὁρῶς αὐτὸς καχειρικένας τὰ κατὰ τὰς Λακεδαιμονίας. ὧν πρεσβευόντων, εὐθέως ὁ Φιλοποίμην πρεσβευτὰς καταστήσας τὰς περὶ τὸν Νικόδημον τὸν Ἡλείον, ἐξέπεμψεν εἰς τὴν Ῥώμην. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῶτον ἦκεν καὶ παρὰ Πτολεμαίᾳ πρεσβευτῆς, Δημήτριος Ἀθηναῖος, ἀνανεωσόμενος τὴν προϋπάρχουσαν συμμαχίαν τῷ βασιλεῖ πρὸς τὸ ἔθνος τῶν Ἀχαιῶν. ὧν προθύμως ἀναδεξαμένων τὴν ἀνανέωσιν, κατεστάθησαν πρεσβευταὶ πρὸς Πτολεμαῖον Λυκόρτας, ὁ περ ἡμῶν πατήρ, καὶ Θεοδορίδας, καὶ Ῥωσιτέλης, Σικυνῶνιοι, χάριν τῇ δῆναί τὰς ὁρκας ἐπὲρ τῶν Ἀχαιῶν, καὶ λαβεῖν παρὰ τῷ βασιλεῖ. Ἐγενήθη δὲ τι κατὰ τὸν καιρὸν τῶτον πάρεργον μὲν ἴσως, ἄξιον δὲ μνήμης. Μετὰ γὰρ τὸ συντελεσθῆναι τὴν ἀνανέωσιν τῆς συμμαχίας ὑπὲρ τῶν Ἀχαιῶν, ἐπεδέξατο τὸν πρεσβευτὴν ὁ Φιλοποίμην. γενομένης δὲ παρὰ τὴν συνεσίαν μνήμης τῇ βασιλείᾳ, ἐπιβαλὼν ὁ πρεσβευτῆς, πολλὰς τινὰς διατίθετο λόγους, ἐγκωμιάζων τὸν Πτολεμαῖον, καὶ τινὰς ἀποδείξεις προσέφερετο τῆς τε περὶ τὰς κυνηγίας

lopoemenem et administratorem eius incusarunt, tandemque a M. Lepido, qui postea fuit pontifex, tunc consule, literas expresserunt ad commune Achaeorum, quibus literis Achaeos increpabat ob praeue administratas res Lacedaemoniorum. his Romam profectis, exemplo Philopoemenes Nicodemum Eleum delegit, quem Romam mitteret. Circa idem tempus venit Alexandria Demetrius Atheniensis, Ptolemaei legatus, ad renouandam societatem regis nomine cum gente Achaeorum. qui, foedere libenter renouato, legatos ad regem mittendos delegerunt, Lycortam parentem nostrum, et Theodoridam, et Rhositalem Sicyonios, ut et praestarent ipsi iusiurandum, et a rege exigent. Accidit tunc aliquid, quod et si praeter rem est, non tamen fortasse indignum, quod commemoretur. Quum enim post renouatam societatem cum Achaeis conuiuio legatum Ptolemaei Philopoemenes excepisset, orto super mensam sermone de rege, legatus arrepta ansa laudare Ptolemaem multis verbis coepit, singularem illius dexteritatem atque audaciam in venando aliquot argumentis comprobans, deinde quantum in regendis

εὐχαι-

EXCERPTAE LEGATIONES.

613

ἐν χειρὶ καὶ τόλμῃ, ἐξῆς τε τῆς περὶ τὰς ἱππεὺς καὶ τὰ ὄπλα δυναμείας, καὶ τῆς ἐν τέτοις ἀσκήσεως. τελευταίῳ δ' ἐχρήσατο μαρτυρίῳ πρὸς πῖσιν τῶν εἰρημένων· ἔφη γὰρ, αὐτὸν κυνήγατῶντα ταῦρον βαλεῖν ἐφ' ἵππε μεσαγκύλῳ.

equis et tractandis armis posset, quantumque illarum rerum usum haberet, commemoravit. postremo ad confirmanda quae dixerat hoc quasi luculentum testimonium addidit, regem amentato iaculo taurum confecisse.

ΛΗ.

XXXVIII.

Πῶς Βοιωτοὶ κατ' ὀλίγον διεβλήθησαν πρὸς Ῥωμαίους τε καὶ Ἀχαιοὺς.

Quomodo Boeoti paulatim inimici facti sint Romanorum et Achaeorum.

Ὅτι κατὰ τὴν Βοιωτίαν, μετὰ τὸ συνταλασθῆναι τὰς πρὸς Ἀντίοχον Ῥωμαίοις συνθήκας, ἱποκοπειῶν τῶν ἐλπίδων πᾶσι τοῖς καινοτομεῖν ἐπιβαλλομένοις, ἔλθον ἀρχὴν καὶ διάθεσιν ἐλάβαν ἀνὰ πολιτείαι. Διὸ καὶ τῆς ἡκαυδοσίας ἐλκομένης παρ' αὐτοῖς χρεὸν ἐξ εἰκοσι καὶ πέντε ἰσθῶν, τότε λόγοι διεδίδοντο κατὰ ἅς πόλεις, Φασκόντων τινῶν, ὅτι δεῖ γίνεσθαι διέξοδον καὶ συνέλειαν τῶν πρὸς ἀλλήλους. Πολλῆς δὲ περὶ τούτων ἀμφισβητήσεως ὑπαρχούσης, διὰ τὸ πλείους ἵνα τὰς καχέκτας τῶν εὐπόρων, γένετό τι συνέργημα τοῖς τὰ ἰδίαιτα ἀρνημένοις ἐκ ταυτομάτης τοῦτον. Ὁ γὰρ Τίτος ἐν τῇ ῥώμῃ πάλαι μὲν ἐσπούδαζε περὶ τὴν καταπορευθῆναι τὸν Ζεῦξιπον εἰς τὴν Βοιωτίαν, ὥστε καὶ χρηθένος αὐτῷ συνεργῶν πρὸς πολλὰ κατὰ τὰς Ἀντιοχικὰς καὶ Φιλίππικὰς καιρὰς κατὰ δὲ τὰς τότε ῥόνας ἐξείργαστο, γράψαι τὴν ὑγκλητοῦ τοῖς Βοιωτοῖς, διότι δεῖ

Post factam pacem a Romanis cum rege Antiocho, praecisa omni spe rerum novandarum cupidis illarum, in Boeotia administratio publicarum rerum aliam denuo formam et faciem suscepit. Itaque quum ab annis viginti quinque continuum ferme iustitium obtinisset, coepere per omnes civitates spargi hominum voces, dicentium, iam mutuas controuersias esse disceptandas, priuatorumque lites terminandas. Post multas vero super eo contentiones, quod plures turbatores otii propter suam inopiam essent, quam diuites, casus extitit, qui bonarum partium homines plurimum adiuuit. Iam pridem id operam dabat Titus Flamininus Romae, ut Zeuxippo reditus in Boeotiam pateret, quod in bellis contra Antiochum et Philippum fidei eius opera plurimum esset usus. Is igitur illo tempore a senatu impetravit, ut ad

Q q 3

κατάγειν

κατάγειν Ζεύξιππον καὶ τὰς αὐτῶν
 αὐτῶν φυγόντας εἰς τὴν οἰκίαν.
 ὧν προσπετόντων, δείσαντες οἱ
 Βοιωτοὶ, μὴ κατελθόντων τῶν
 προσηρμένων ἀποσπασθῶσιν ἀπὸ
 τῆς Μακεδόνων εὐνοίας, βεβλόμενοι
 κατακυρωθῆναι τὰς κρίσεις τὰς
 κατὰ τῶν περὶ τὸν Ζεύξιππον,
 αἷ ἦσαν πρότερον αὐτοὶ ἔτι ὑπο-
 γερχυμένοι, καὶ τὰ τῶν τρό-
 πῳ τῶν δικῶν μίαν μὲν αὐτῶν
 κατελίπασαν ἰσοστυλίας, διότι
 λίσσμεν τὴν τῆ Διὸς τράπεζαν,
 ἀργυρὸν ἔσαν, μίαν δὲ θανάτου,
 διὰ τὴν Βραχυλλὰς φόνον. Ταῦ-
 τα δὲ διοικήσαντες, ἔκ ἑτι προσ-
 εἶχον τοῖς γραφομένοις, ἀλλ'
 ἔπειτα πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥώ-
 μην, τὰς περὶ Καλλιρίτου, Φά-
 σκοντας, ἐδύναντο κατὰ τὰς
 νόμους ἀκονομημένα παρ' αὐτοῖς
 ἄκυρα ποιεῖν. Ἐν δὲ τοῖς κυριοῖς
 ταῖσι πρεσβεύσαντος αὐτῆς τῆ
 Ζεύξιππε πρὸς τὴν σύγκλητον,
 οἱ Ῥωμαῖοι τὴν τῶν Βοιωτῶν
 προτίρεσιν ἔγραψαν πρὸς τὰς
 τὰς Αἰτωλίας καὶ πρὸς Ἀχαιούς,
 μελεῦντες κατάγειν Ζεύξιππον
 εἰς τὴν οἰκίαν. οἱ δὲ Ἀχαιοὶ τῷ
 μὲν διὰ στρατοπέδων ποιῆσαι τὴν
 καὶ ὁδὸν ἀπέχον πρεσβευτὰς δὲ
 προεχρίσαντο πέμπειν τὰς πα-
 ρακλέσοντας τὰς Βοιωτὰς, τοῖς
 λεγομένοις ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων
 περὶ ἀρχαίαν, καὶ τὴν δικαιοδο-
 σίαν, καθ' ἃπερ καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς,
 ἔτι καὶ τὴν πρὸς αὐτὰς ἐπὶ τέλος
 ἀγχεῖν. συνέβαινε γὰρ, καὶ τὰ
 πρὸς ταῖς συναλλάγματι παρ-
 ἑλθεῖν πολλὴν ἤνυχρόνον. ὧν
 διακείμενοι εἰς Βοιωτοὶ, στρατη-

Boeotos de Zeuxippo et cete-
 ris, qui cum ipso exulabant,
 reuocando in patriam scribe-
 rent. Iis literis acceptis, ve-
 riti Boeoti, ne, si illi ab exi-
 lio essent reuocati, ab amici-
 tia regum Macedoniae auel-
 lerentur, vt publico omnium
 consensu condemnatio Zeu-
 xippi, cui ante subscriperant,
 confirmaretur, conuentum in-
 staurarunt. atque ita restitui-
 tis iudiciis, cognitio celebra-
 ta est accusationum Zeuxippi,
 qui vno iudicio sacrilegii est
 condemnatus, quod mensae
 Iouis argenteas laminas de-
 traxisset, altero iudicio cae-
 dis, quod Brachyllam occi-
 disset. His peractis, nulla
 ratio habita est literarum se-
 natus; sed Romam missa le-
 gatio, cuius caput Callicritus,
 vt denuntiarent, non posse se
 antiquare, quod ex legibus
 suis semel statuissent. Eodem
 vero tempore, quum Zeuxip-
 pus ipse ad senatum legatus
 venisset, Romani, quid Boeo-
 ti decreuissent, Aetolis et
 Achaeis significarunt, eosque
 iusserunt, vt Zeuxippo reditum
 conficerent. Achaei cum ex-
 ercitu quidem eum reducen-
 dum non censuerunt, sed lega-
 tos proficisci ad Boeotos ius-
 serunt, qui eos monerent, vt
 Romanis obtemperarent, et vt,
 quemadmodum ius sibi inter se
 reddere coeperant, ita etiam
 Achaeis redderent, quibus ef-
 fet aliquid cum ipsis negotii.
 Iam dudum enim lites trahebantur
 ex contractibus natae, quos
 forte cum Boeotis Achaei con-
 γέντος

EXCERPTAE LEGATIONES.

615

γῆντος Ἰππίου παρ' αὐτοῖς, πα-
ραχρημα μὲν ὑπέχοντο ποιή-
σειν τὰ παρακαλούμενα· μετ'
ὀλίγον δὲ πύτων ὠλυγώρησαν.
διόπερ ὁ Φιλοποίμην, Ἰππίου
μὲν ἀποτιθεμένον τὴν ἀρχὴν,
Ἀλκένου δὲ παρείληφός, ἐ-
πέδωκε τοῖς αἰτεμένοις τὰ ῥύ-
σια κατὰ τῶν Βοιωτῶν. ἐξ ὧν
ἀγίνετο καταρχῇ διαφορὰς τοῖς
Ἑθνεσιν ἐκ εὐκαταφρόνητος.
παρὰυτίκα γὰρ ἔλαβε τῶν Μυρ-
ρίχου θρεμμάτων καὶ τῶ Σίμων-
ος. καὶ περὶ ταῦτα γενομέ-
νης συμπλοκῆς, ἐκ ἔτι πολιτι-
κῆς διαφορᾶς, ἀλλὰ πολεμι-
κῆς ἔχθρας ἐγένετο καταρχῇ
καὶ προοίμιον. εἰ μὲν ἂν ἡ
σύγκλητος προσέειπε τ' ἀκόλου-
θον περὶ τῆς καθόδου τῶν περὶ
τὸν Ζεύξιππον, ταχέως ἂν
ἐξεκαύθη πόλεμος· νῦν δὲ ἐκεί-
νη τὰ παρσιώπησαν, οἳ τε Με-
γαρεῖς ἐπέχον τὰ ῥύσια * δια-
προσβευσταμένων τοῖς συναλ-
λαγμασιν.

contraxissent. His auditis Boe-
oti, quum esset apud illos prae-
tor Hippias, polliciti in prae-
sentia facturos, quae petebant
Achaei, mox nullam penitus
eorum rationem habuerunt.
Quapropter Philopoemenes
post Hippiae praeturam, cum in
eius locum substitutus esset
Alcetas, postulantibus faculta-
tem dedit res a Boeotis per
vim repetendi: unde belli non
levis inter illas gentes causa
extitit. Confestim enim peco-
rum Myrrichi et Simonis pars
est abacta: quumque de praeda
pugnatum esset, non iam ciui-
lis controuersiae, verum odii
hostilis iacta sunt principia.
quod si Zeuxippi reditum ab
exilio fenatus, uti inceperat,
vrgere perrexisset, bellum sta-
tim exarsisset. At e contrario
tum fenatus rem silentio trans-
misit, tum et Megarenses, lega-
tione missa super contractibus,
quos habebant Achaei cum
Boeotis, violentam rerum re-
petitionem inhibuerunt.

ΛΘ.

XXXIX.

Ἐκ ποίας αἰτίας ἐγένετο
Λυκίαις διαφορὰ πρὸς Ῥοδίαις.

Quam ob causam inimicati
inter se sint Lycii et Rhodii.

Οτι ἐγένετο Λυκίαις διαφορὰ
πρὸς Ῥοδίαις διὰ τοιαύτας
αἰτίας. Καθ' ἣς καιρὸς οἱ δέκα
διώκοντες τὰ περὶ τὴν Ἀσίαν, τότε
παρεγενήθησαν πρέσβεις, παρὰ
μὲν Ῥοδίαν Θεαίτητος καὶ Φιλό-
φρων, ἀξιώσαντες αὐτοῖς δοθῆναι τὰ
κατὰ Λυκίαν καὶ Καρίαν, χάριν
τῆς εὐνοίας καὶ προθυμίας, ἣν

Orta est inter Lycios et
Rhodios controuersia ex
huiusmodi causa. Quo tem-
pore decem legati res Asiae
ordinabant, adiere illos Rho-
diorum legati, Theaetetus et
Philophon, orantes, ut sibi
Lycia et Caria pro beneuo-
lentia et fide, quam bello
aduersus Antiochum Roma-

Q q 4

παρέχην-

παρέχονταί σφισι κατὰ τὸν Ἀντιοχικὸν πῦλμον· παρὰ δὲ τῶν Ἰλιέων ἦκον Ἱππαρχος καὶ Σάτυρος, ἀξιώντες διὰ τὴν πρὸς αὐτὰς εἰκεσιότητα, συγγνώμην δοῦναι Λυκίοις τῶν ἡυαρημένων. ὧν οἱ δέκα διακῆσυντο, ἐπειράθησαν ἐκατέρων φοχίσσασθαι κατὰ τὸ δυνατόν. διὰ μὲν γὰρ τὰς Ἰλιεὺς ἐγένετο ἐβηλεύσαντο περὶ αὐτῶν ἀνέκασον· τοῖς δὲ Ῥοδίοις χαρίζουενοι, προτένειμαν ἐν δωρεᾷ τὰς Λυκίας. Ἐκ ταύτης τῆς διαλήψεως ἐγενήθη εἰσὶς καὶ διαφορά τοῖς Λυκίοις πρὸς αὐτὰς τὰς Ῥοδίας ἐκ εὐκαταφρόνητος. Οἱ μὲν γὰρ Ἰλιεὺς, ἐπιτορευόμενοι τὰς πόλεις αὐτῶν, ἀπήγγελλον, ὅτι παρήτηνται τὴν ὀργὴν τῶν Ῥωμαίων, καὶ παρῴτιοι γαγόνασιν αὐτοῖς τῆς ἐλευθερίας. οἱ δὲ περὶ τὸν Θεσπύτην ἐποιήσαντο τὴν ἀγγελίαν ἐν τῇ πατρίδι, Φάσκοντες, Λυκίας καὶ Καρίας μέχρι τῆς Μαϊάνδρου δεδῶθαι Ῥοδίοις ὑπὸ Ῥωμαίων ἐν δωρεᾷ. λοιπὸν, οἱ μὲν Λύκιοι προσβέβηκότες ἦκον εἰς τὴν Ῥόδον ὑπὲρ συμμαχίας· οἱ δὲ Ῥόδιοι, προχειρισάμενοί τινας τῶν πολιτῶν, ἐξαπέστειλον τὰς διατάξοντας αὐτοὺς, κατὰ Λυκίαν καὶ Καρίαν πόλεις, ὡς ἔειπα δεῖ γενέσθαι. μεγάλης δ' ἔτι τῆς παραλλαγῆς περὶ τὰς ἐκατέρων ὑπολήψεις· ἕως μὲν τινος ἢ πάντων ἐκδήλος ἦν ἡ διαφορὰ τῶν προειρημένων· ὡς δ' εἰσελθόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν οἱ Ῥόδιοι διελέγοντο περὶ συμμαχίας, καὶ μετὰ τήκης Ποθίων, ἱ Πρύτανις τῶν Ῥοδίων, ἀναστὰς ἐζήτησε τὴν ἐκατέρων

nis praestitissent, darentur. adierunt eosdem et legati Ilienſium Hipparchus et Satyrus, qui promutua inter ipsos cognatione eos rogarunt, ut Lyciis veniam delictorum darent. Vtraque legatione audita, conati sunt decemviri vtrique genti, quod in ipsis esset, satisfacere. Nam in gratiam Ilienſium nihil asperius in Lycios consuluerunt: Rhodiis vero ut gratificarentur, Lyciorum gentem eis contibuerunt. Ex eo decreto modus et bellum non poenitendum inter Lycios et Rhodios est ortum. Nam Ilienſes quidem, Lyciorum vrbes circumeundo omnibus nuntiarunt, sua opera placatos eis esse Romanos, et libertatem se ipsis impetrasse. Theaetetus vero in patriam ubi rediit, renunciauit Rhodiis, Lyciam et Cariam vsque ad Maeandrum amnem Romanos dono ipsis dedisse. Post hoc Lycii Rhodiorum societatem missis legatis petierunt. at Rhodii, ciuium suorum certo numero delecto, ad res singulas ordinandas in vrbibus Lyciae et Cariae miserunt. et quum adeo discreparent mentes et sententiae amborum populorum, initio non omnes intelligebant, quam diuersa inter se sentirent: postea vero quum Lycii in concionem prodierunt, et de societate ineunda verba facere coeperunt, et postea Rhodiorum Prytanis Pothion surrexit, ciuesque in suffragia misit, Ly-
αἱρεσιν,

EXCERPTAE LEGATIONES.

617

ἄρσιν, καὶ προτεπετίμησεν τοῖς Λυκίοις· πῦν γὰρ ὑπομένειν ἔφασαν μᾶλλον, ἢ ποιήσαν Ῥοδίοις τὸ προσαπτόμενον.

cios autem ob postulatam eiusmodi obiurgavit: tum vero patuit error. dixerunt enim Lycii, quiduis se potius perpeffuros, quam vt Rhodiis essent dicto audientes.

M.

Πρεσβεία πολλῶν ἑθνῶν πρὸς Ῥωμαίους κατὰ Φίλιππον.

Πρεσβεία Ῥωμαίων πρὸς Φίλιππον.

Ὅτι κατὰ τῆς αὐτῆς καιρὸς ἦσαν εἰς τὴν Ῥώμην παρά τῃ βασιλείᾳ Εὐμένους πρεσβεύοντες, κασαφῶντες τὸν ἐξοδιασμόν τῷ Φίλιππῳ τῶν ἐπὶ Θράκης πόλεων, καὶ παρά Μαρωνιτῶν οἱ Φυγάδες, κατηγοροῦντες, καὶ τὴν αἰτίαν ἰναφέροντες τῆς αὐτῶν ἐκπτώσεως ἐπὶ τὸν Φίλιππον· ἅμα δὲ ἔτι καὶ Ἀθαμᾶνες, Περβραῖοι, Θετταλοὶ, Φάσκοντες, κομίζεσθαι ἐν αὐτῶν πόλεις, ἃς παρείλατο Φίλιππος αὐτῶν κατὰ τὸν Ἀντιοχικὸν πόλεμον. ἦγον δὲ καὶ γὰρ τῷ Φίλιππῳ πρέσβεις, πρὸς πάντας τὰς κατηγορήσαντας ἰπολογιστέοι. Γενομένων δὲ ἐλαύνων λόγων πᾶσι τοῖς προειρημένοις πρὸς τὰς παρά τῷ Φίλιππῳ πρεσβεύτας, ἔδοξε τῇ συνλήτῃ, παραντίκα καταστῆσαι πρεσβείαν, τὴν ἐπισκεψομένην ἀπὸ κατὰ τὸν Φίλιππον, καὶ παρεῖσθαι ἀσφάλειαν τοῖς βυλομένοις κατὰ πρόσωπον λέγειν τὸ βανόμενον, καὶ κατηγορεῖν τῇ βασιλείᾳ. Καὶ κατετάθησαν οἱ

XL.

Variarum gentium legationes ad Romanos contra Philippum.

Romanorum legatio ad Philippum.

Circa eadem tempora Romanam venerunt Eumenis legati, de Thraciis oppidis per vim a Philippo tributum pendere coactis acturi: venerunt et Maronitarum exules, eundem regem accusantes, et exilii sui causam ad illum referentes. Cum his praeterea erant Athamanes, Perbreae, Thessali, aequum esse dicentes, vt vrbes reciperent, quas per Antiochici belli tempus ipsis ademisset Philippus. Sed et Philippi legati venere, vt omnium illorum accusationibus responderent. Quum autem multae habitae fuissent disceptationes inter oratores, quos diximus, et Philippi legatos; placuit senatui, extemplo legationem mittere, quae de Philippi rebus cognosceret, et securitatem omnibus praestaret, qui coram rege exposulare et eum incusare velent. Decreti autem sunt legati Q. Caecilius, et M.

Qq 5

περι

περὶ τὸν Κόνητον Καπίλιον καὶ Baebius, et Tiberius Sem-
Μάρκον Βαίβιον καὶ Τιβέριον proniū.
Σεμπρόνιον.

M A.

XLI.

Ὅσα ἐν συνόδῳ Ἀχαιῶν,
στρατηγῆντος Ἀρισταίνου συνελ-
θούσης ὠκονομήθη περὶ διαφό-
ρων πραγμάτων, καὶ πρὸς
πρεσβευτὰς, πολλαχόθεν
ἐκ τῶν βασιλέων τε καὶ πόλεων
πολλῶν παραγενομένης.

*Concilium Achaeorum, prae-
tore Aristaeo habitum, in quo
de variis actum negotiis, et
responsa data legatis diuersis,
qui a multis regibus et ciuita-
tibus ad gentem Achaeorum
fuerant missi.*

Ἀντιπολιτεία ἐν τοῖς Ἀ-
χαιοῖς Ἀρισταίνου καὶ Διοφά-
νου καὶ τῶν ἄμα τέτοις αἰρε-
τισῶν, πρὸς τὰς περὶ Φιλο-
ποίμενα καὶ Λυκόρταν.

*Factiones duae in concilio Achaeorum, Aristaei et
Diophanis cum suis, et Philo-
poemenis ac Lycortae, pra-
tris Polybii.*

Ὅτι κατὰ τὴν Πελοπόννησον
ἔτι Φιλοποίμενος στρατη-
γῆντος, εἰς τὴν Γαίην ἐξαπέ-
σειλε πρεσβευτὰς τῶν Ἀχαιῶν
ἕθνος ὑπὲρ τῆς Λακεδαιμονίων
πόλεως, πρὸς τὸν βασιλέα
Πτολεμαῖον, τὰς ἀνανεωτομένους
τὴν προὔπρχεσσαν αὐτῷ συμμα-
χίαν, ἐδηλώσαμεν. Κατὰ δὲ τὸν
ἐνεσῶτα χρόνον, Ἀρισταίνου στρα-
τηγῆντος, οἳ τὰ παρὰ Πτολε-
μαῖον τῷ βασιλεῶς πρέσβεις ἦλ-
θον, ἐν Μεγαλοπόλει τῆς συνόδου
τῶν Ἀχαιῶν ὑπαρχέσης. ἐξ-
επεσάλλκει δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς Εὐ-
μένης πρεσβευτὰς, ἐπαγγελλό-
μενος ἑκατὸν καὶ ἑκασιτάλαντα
δραχμῶν τοῖς Ἀχαιοῖς, ἐφ' ᾧ δα-
νειζομένων τεττων ἐκ τῶν τοκῶν
μισθοδοτεῖσθαι τὴν βελὴν τῶν
Ἀχαιῶν ἐπὶ ταῖς κοιναῖς συνόδοις.

Quod ad res Peloponnesi
attinet, iam diximus,
gentem Achaeorum, quando
Philopoemenes erat praetor,
legatos Romam misisse de ci-
uitate Lacedaemoniorum, et ad
Ptolemaeum regem, qui ve-
terem cum eo societatem re-
nouarent. Hoc vero tempo-
re, praetore Achaeorum Ari-
staeo, redierunt, qui ad
Ptolemaeum missi fuerant,
legati, cum Megalopoli A-
chaeorum conuentus celebra-
retur. quo etiam Eumenes
legatos miserat, centum xx.
talenta se Achaeis daturum
pollicens, vt, foenore legi-
timo occupata ea summa, e
reditibus alerentur, qui in
publicis conuentibus ad con-
cilium conuenissent. Prae-
^τΗκον

EXCERPTAE LEGATIONES.

619

Ἦσαν δὲ καὶ παρὰ Σελεύκῃ τῇ
βασιλῆως πρεσβευταί, τὴν τε
Φιλίαν ἀνακυνθόμενοι, καὶ δε-
καντίαν μικρῶν πλοίων ἐπαγ-
γελλόμενοι δάσειν τοῖς Ἀχαιοῖς.
Ἐχέσης δὲ τῆς συνόδου πραγμα-
τικῶς, πρῶτοι παρῆλθον οἱ πε-
ρὶ Νικόδημον τὸν Ἠλείον, καὶ
ταῖς τε βήδυντας ἐν τῇ συγκλη-
τῷ λόγους ὑπὲρ αὐτῶν ὑπὲρ τῆς
τῶν Λακεδαιμονίων πόλεως διῆλ-
θον τοῖς Ἀχαιοῖς, καὶ ταῖς ἀπο-
κρίσεις ἀνέγνωσαν, ἐξ ὧν ἦν
λαμβάνειν ἐκδοχὴν, ὅτι δυσχε-
ρεῖνται μὲν καὶ τῇ τῶν τει-
χῶν καθυμνέσει καὶ τῇ κατα-
λύσει - - - τῶν ἐν τῷ Κομ-
πασίῳ διαφθαρέντων· ὃ μὴν
ἄκυρόν τι ποιεῖν. ἔδεν δ' ἔτι
ἀντειπόντος, ἕτε συνηγορήσαν-
τος, ἔτω πῶς παρεπέμφθη.
Μετὰ δὲ ταῦτα εἰσῆλθον οἱ παρ'
Εὐμένους πρέσβεις, καὶ τὴν
τε συμμαχίαν τὴν πατριῶν
ἀναναύσαντο, καὶ τὴν ὑπὲρ
τῶν χρημάτων ἐπαγγελίαν διε-
σάφησαν τοῖς πολλοῖς. καὶ
πλείους δὲ πρὸς ταύτας ὑποθέ-
σεις διαλεχθέντες, καὶ μεγά-
λην εὐνοίαν καὶ Φιλανθρωπίαν
τῷ βασιλῆϊ ἐμψύχοντες πρὸς
τὸ ἔθνος, κατέπαυσαν τὸν λό-
γον. Μεθ' ἧς Ἀπολλώνιος ὁ
Σικυώνιος ἀναστὰς, κατὰ μὲν τὸ
πλήθος τῶν διδομένων χρη-
μάτων ἀξίαν ἔφη τὴν δωρεάν
τῶν Ἀχαιῶν· κατὰ δὲ τὴν προ-
αίρεσιν τῷ διδόντι καὶ τὴν
χρείαν, εἰς ἣν δίδεται, πασῶν
αἰχίστην καὶ πικρομυριάτην.

Τῶν γὰρ νόμων κηλυνόντων μη-

terea venerunt etiam Selenci
legati, tum renouandae ami-
citiae, tum ut decem naues
longas Achaeis pollicerentur.
Quum in concilio de rebus
agi serio coepisset, primus
omnium est ingressus Nicodemus Eleus, qui habitos in
Romano senatu sermones de
Achaeis super ciuitate Lace-
daemoniorum concilio renun-
ciauit. datum deinde respon-
sum lectum est. ex quo facile
poterat fieri coniectura, dis-
plicuisse patribus, et quod moe-
nia Spartae essent deiecta, et
quod soluta esset illorum rei-
publ. forma, nec non caedem
eorum, qui in Compasio fue-
rant occisi. nihil tamen se-
natus eorum, quae statuissent
Achaei, irritum iubebat esse.
Nemine reperto, qui vel ad
repugnandum, vel ad assen-
tiendum verba faceret, silen-
tio res est transmissa. Secun-
dum haec ingressi sunt legati
Eumenis, et societatem, quae
patri ipsius fuerat cum Achaeis,
renouauit: de pecunia etiam
pollicitationem regis multitu-
dini aperuit. quumque in eam
sententiam multa differuissent,
summamque regis beneuolen-
tiam et humanitatem erga A-
chaeorum gentem palam fecif-
sent, dicere delierunt. Post
haec surgit Apollonius Sicyo-
nius, et pecuniam, quae dono
offerebatur, si magnitudo illius
spectaretur, dignam Achaeis
esse dixit: sin animus donantis,
et finis, quo pertineret illa libe-
ralitas, rem esse turpissimam et
iniquissimam. Nam quum legi-

ῥένα

δένα, μήτε ἰδιωτῶν, μήτε τῶν ἀρχόντων, παρὰ βασιλέως δῶρα λαμβάνειν κατὰ μὴδ' ὅποιαν ἔν πρόφασιν· πάντας ἅμα δωροδοκεῖσθαι προφανῶς, προσδεξαμένους τὰ χρήματα, πάντων εἶναι παρνομιώτατον, πρὸς δὲ τῆς αἰχμῆς ὁμολογημένως. Τὸ γὰρ ὀφυνιάζεσθαι τὴν βαλὴν ἐπ' Εὐμένους καὶ ἔκαστον ἕτος, καὶ βελούεσθαι περὶ τῶν κοινῶν καταπεπωκότας οἰοῖναι δέλεαρ, προδήλον ἔχειν τὴν αἰχμὴν καὶ τὴν βλάβην. νῦν μὲν γὰρ Εὐμένην δίδοναι χρήματα, μετὰ δὲ ταῦτα Περσίαν δώσειν, καὶ πέλιν Σέλευκον. Τῶν δὲ πραγμάτων ἐναντίαν Φύσιν ἔχόντων τοῖς τε βασιλεῦσιν καὶ ταῖς δημοκρατίαις, καὶ τῶν πλείων καὶ μεγίστων διαβηλίων αἰεὶ γινόμενων περὶ τῶν πρὸς τὰς βασιλείας ἡμῶν διαφερόντων· Φανερώς ἀνάγκη, δυσὶν ἑατέρων, ἢ τὸ τῶν βασιλέων λυσitelές ἐπιπροθεῖν γίνεσθαι τῆ ἰδίᾳ συμφέροντος, ἢ, τίττε μὴ συμβαίνοντος, ἀχαρίστως φείνεσθαι πάντων ἀντιπράττοντας τοῖς αὐτῶν μισθοδόταις. Διὸ μὴ μόνον ἀπείπασθαι παρεκάλει τὰς Ἀχαιοὺς, ἀλλὰ καὶ μισεῖν τὸν Εὐμένην, διὰ τὴν ἐπίνοιαν τῆς δόσεως. μετὰ δὲ τῆτον ἀνὰ Κασανδρὸς Αἰγινήτης, ἀνέειπεν τὰς Ἀχαιοὺς τῆς Αἰγινήτων ἀκλήριαις, ἢ περιέπεσον διὰ τὸ μετὰ τῶν Ἀχαιῶν συμπολιτεύεσθαι, ὅτι τε Πόπλιος Σκληρίκις, ἐπιπλεύσας τῷ στόλῳ, πάντας ἐξηυδραποδίσατο τὰς

bus cautum esset, ne quis siue priuatus siue in magistratu constitutus dona a rege quacunque tandem ex caussa caperet: iniquissimum facinus futurum, si, accepta ea pecunia, omnes palam acceptorum munerum rei essent futuri. Ad haec dubitare neminem posse, quin summum dedecus cum re esset coniunctum. Nam quis non videat, et probrosum et noxium fore, si quotannis publicum concilium stipendia a rege Eumene acciperet, et ad deliberandum de publicis rebus, velut esca prius deglutita, accederent. Nunc pecunias largiri Eumenem, mox Prusiam largiturum, Seleucum deinde facturum idem. Quum autem regum et liberarum ciuitatum res inter se natura sua pugnent, et plurimae ac maximae quaeque consultationes nostrae sint de controuersis, quas habemus cum regibus: duorum alterum manifestum necessarium erit, aut ut regum utilitatem nostris commodis anteponamus, aut, si aliter fecerimus, ut ingrati videamur, si iis nos opponamus, quorum erimus mercenarii. Hortari igitur Achaeos, non solum ut munus recusent, verum etiam ut Eumenem, quod ei talis largitionis in mentem venerit, odio habeant. Surrexit post hunc Casander Aegineta, et Achaeis in memoriam reuocat Aeginetarum calamitatem, in quam propterea inciderant. quoniam concilii Achaeorum erant. Publium Sulpicium classe in Aeginam venisse, et miseros Aegi-

ταλμ-

EXCERPTAE LEGATIONES.

621

ταλαιπώρους Αιγινήτας, ὑπὲρ ὧν
 διεσαφίσσαμεν, τίνα τρόπον Ρι-
 τωλοὶ, κύριοι γενόμενοι τῆς πό-
 λεως, κατὰ τὰς πρὸς Ῥωμαίους
 συνθήκας Ἀττάλῳ παραδοῖεν,
 τριάκοντα τάλαντα παρ' αὐτὰ
 λαβόντες. ταῦτ' ἔν τιθεις τοῖς
 Ἀχαιοῖς πρὸ ὀφθαλμῶν ἤξει τὸν
 Εὐμένη, μὴ διάφορα προτείνον-
 τα θηρεύειν τὴν τῶν Ἀχαιῶν
 εὐνοίαν, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἀποδι-
 δόντα τυγχάνειν πάντων τῶν
 Φιλανθρώπων ἀναιτιρήτως. τῆς
 δὲ Ἀχαιῶς παρακάλει μὴ δέχε-
 σθαι τοιαύτας δωρεάς, δι' ὧν Φα-
 νήσονται καὶ τὰς εἰς τὸ μέλλον ἐλ-
 πίδας ἀφαιρέμενοι τῆς Αἰγινήτων
 σωτηρίας. Τοιούτων δὲ γενομένων
 λόγων, ἐπὶ τοσούτοι παρέστη τὸ
 πλῆθος, ὥς μὴ τολιῆσαι μηδέ-
 ναι συνεπεῖν τῷ βασιλεῖ, πάντας
 δὲ μετὰ κραυγῆς ἐκβελεῖν τὴν
 προτετινομένην δωρεάν, καὶ τοὶ δο-
 κῆς αὐτῆς ἔχειν τι δυσαντο-
 φθάλμητον, διὰ τὸ πλῆθος τῶν
 προτετινομένων χρημάτων. Ἐπὶ
 δὲ τοῖς προειρημένοις εἰτήχθη τὸ
 παρὰ τῷ Πτολεμαίῳ διαβέβηκον, ἐν
 ᾧ προκληθέντων τῶν ἀποσταλέν-
 των πρεσβευτῶν ὑπὸ τῶν Ἀχαι-
 ῶν πρὸς Πτολεμαῖον, προελθὼν
 Λυκόρτας μετὰ τῶν πρεσβευτῶν,
 ἀπελογίσατο πρῶτον μὲν, τίνα
 τρόπον καὶ δοῖεν καὶ λάβειεν τὰς
 ὀρκας ὑπὲρ τῆς συμμαχίας· εἶτα,
 ὅτι πομίζοιεν δωρεάν κοινῇ τοῖς
 Ἀχαιοῖς, ἑξακισίλια μὲν ὅπλα
 χαλκὰ πελταστικά, διακόσια δὲ τάλ-
 λαντα νομισματος ἐπισήμε χαλ-
 κᾶ· πρὸς δὲ τέτοις ἐπήνεσε τὸν
 βασιλέα, καὶ βραχέα περὶ τῆς

netas venum dedisse omnes:
 quibus de rebus locuti ante
 fumus, ostendimusque quo-
 modo Aetoli. urbis potiti,
 ex pacto foederis, quod il-
 lis erat cum Romanis, Atta-
 lo eam tradidissent, triginta
 talentis addictam. Haec ille
 ob oculos Achaeis ponens,
 aequum censebat, vt non pec-
 uniarum largitione Achaeo-
 rum benevolentiam captaret;
 sed urbem redderet, seque
 eo facto benevolentiae testi-
 monia summo cunctorum as-
 sensu impetraturum confide-
 ret. Ab Achaeis vero pete-
 bar, ne eiusmodi admitter-
 rent dona, quae spem salutis
 etiam in posterum Aeginetis
 sint ademtura. Hac oratione
 adeo concitata est multitudo,
 vt causam regis tueri nemo
 auderet; sed cum clamore
 oblatam largitionem, etsi pro-
 pter vim ostensae pecuniae
 supra modum blandientem,
 respuerent. Secundum haec
 profertur Ptolemaei decre-
 tum: cum quidem vocatis,
 qui ad Ptolemaeum missi ab
 Achaeis fuerant, ingressus
 Lycortas cum ceteris legatis,
 primum exposuit, quonam
 modo et praestitissent et ex-
 egissent a rege iusiurandum:
 addidit deinde, attulisse se
 donum communi Achaeorum,
 arma aenea ad peltastas in-
 struendos, sex millia, pecu-
 niae signatae aereae talenta
 ducenta. post haec regis
 laudes commemorauit: tum
 vbi pauca de regis beneuo-
 lentia et prompto animo erga

εὐνοίας

αὐτῷ καὶ προθυμίας τῆς εἰς τὸ
 ἔθνος εἰπὼν, κατέστρεψα τὸν λό-
 γον. εἰς οὗτος ἀναστὰς ὁ τῶν Ἀχαιῶν
 στρατηγὸς Ἀρίσταινος, ἔειπε τὸν
 τε παρὰ τῷ Πτολεμαίῳ πρεσβευ-
 τὴν, καὶ τὰς ἐξαπεσταλμένους ὑπὸ
 τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τὴν ἀνανέωσιν,
 ποῖαν ἦεν συμμαχίαν ἀνανεωσό-
 μενος. ἔθενός δ' ἀποκρινάμενος,
 πάντων δὲ διαλαλόντων πρὸς ἀλ-
 λήλους, πλήρης ἦν τὸ βουλευτή-
 ριον ἀπορίας. ἦν δὲ τὸ ποῖαν τὴν
 αἰολίαν, ὅτι, ὅσων καὶ πλείονων
 συμμαχιῶν τοῖς Ἀχαιοῖς πρὸς
 τὴν Πτολεμαίῳ βασιλείαν, καὶ
 τούτων ἐχουσὴν μεγάλης διαφο-
 ραὸς κατὰ τὰς τῶν κυρίων περι-
 στασεις, ἔθ' ὁ παρὰ τῷ Πτολε-
 μαίῳ πρεσβευτῆς ὑδεμίαν ἐποιή-
 σατο διαβολήν, ὅταν ἀνενεύτο,
 καθολικῶς δὲ περὶ τῷ πράγματι
 τοῦ ἐλάλησεν, ἔθ' οἱ πεμφθέν-
 τες πρέσβεις, ἀλλ' ὥς, μίαν
 ὑπαρχέσσης, αὐτοὶ τε τὰς ὁρμὰς
 ἔδωκαν καὶ παρὰ τῷ βασιλεῷ
 ἔλαβον. ὅθεν προφερομένη τῷ
 στρατηγῷ πᾶσας τὰς συμμαχίας,
 καὶ κατὰ μέρος ἐν ἐκάστῃ δια-
 σταλλομένη, μεγάλῃς ἔσσης διαφο-
 ρᾷς, ἐζήτει τὸ πλήθος εἰδέναί,
 ποῖαν ἀνανεοῖτο συμμαχίαν. ἔ-
 δυναμένη δὲ λόγον ὑποχεῖν, ἔτα
 τῷ Φιλοποίμενος, ὃς ἐποίησατο
 στρατηγῶν τὴν ἀνανέωσιν, ἔτα
 τῶν περὶ τὸν Λυκόρταν, τῶν
 πρεσβευσάντων εἰς τὴν Ἀλε-
 ξάνδρειαν· ἔτοι μὲν ἐχεδιακό-
 ντες ἐφάινοντο τοῖς κοινοῖς πράγ-
 μασιν, ὁ δ' Ἀρίσταινος μεγάλῃν
 ἐφείλετο φαντασίαν, ὥς μό-
 νος εἶδώς, τί λέγει, καὶ τέλος

gentem Achaeorum differuisset, finem dicendi fecit. Sur-
 gens dein Aristaeus, praetor
 Achaeorum, et ab legato Pto-
 lemaei, et ab iis, qui renou-
 uando foederis missi ab Achaeis
 fuerant, sciscitatur, ecquam
 societatem renouaturus vene-
 rit? Quum responderet ne-
 mo, et mutuo sese omnes in-
 terrogarent, magna in concilio
 exorta est dubitatio. Ori-
 batur autem dubitatio ex eo,
 quod, quum plura fuissent
 foedera Achaeis cum regibus
 Ptolemaei maioribus, quae
 pro conditione temporum plu-
 rimum inter se differrent, ne-
 que legatus Ptolemaei ullam
 distinctionem fecerat, cum
 foedus renouabat, sed vniuer-
 se de negotio fuerat locutus,
 neque etiam illi, quos Achaei
 miserant; verum quasi semel
 dumtaxat societatem pepigis-
 sent, iusiurandum simpliciter
 nulla adhibita distinctione et
 praestiterant ipsi, et accepe-
 rant a rege. Itaque promente
 ipso in medium praetore omnia
 priora foedera, et singula di-
 stincte expendente, quoniam
 longe diuersa illa erant, vole-
 bat multitudo cognoscere,
 ecquod iam foedus renouaret.
 Id vero docere quum neque
 Philopoemenes posset, qui
 praetor renouandi foederis
 auctor fuerat, neque Lycor-
 tas, ceterique legati, qui Ale-
 xandriam iuerant: hi quidem
 temere atque inconsiderate rem
 gessisse publicam existimati
 sunt; Aristaeus vero opinio-
 nem magnam inde retulit, ut

ὅς ἐκ-

EXCERPTAE LEGATIONES.

623

ἐν ἑαυτῇ κυρωθῆναι τὸ διαβέ-
 λιον, ἀλλ' εἰς ὑπέροχον ἦγαγε
 τὴν προειρημένην ἀλογίαν. Τῶν
 δὲ παρὰ τῷ Σελεύκῃ πρέσβεων
 εἰσελθόντων, ἔδοξε τοῖς Ἀχαιοῖς,
 τὴν μὲν Φιλίαν ἀνανεώσασθαι
 πρὸς τὸν Σέλευκον, τὴν δὲ τῶν
 πλείων ὠρεῶν κατὰ τὸ παρὸν
 ἀπείπασθαι. καὶ τότε μὲν περὶ
 τούτων βουλευσάμενοι διέλυσαν
 εἰς τὰς ἰδίας ἑκάστοι πόλεις. Με-
 τὰ δὲ ταῦτα τῆς πανηγύρεως
 ἀπμαζύσης, ἦλθε Κόϊντος Κα-
 κίλιος ἐκ Λακεδαιμονίας, ἀνα-
 πάμπτων ἀπὸ τῆς πρεσβείας,
 ἧς ἐπρέσβευσε πρὸς Φίλιππον.
 καὶ συναγαγόντος Ἀρισταίνῃ τῷ
 στρατῷ τὰς ἀρχὰς εἰς τὴν τῶν
 Ἀργείων πόλιν, εἰσελθὼν ὁ
 Κόϊντος ἐμίμνητο, φάσκοντος αὐ-
 τῷ, βαρύτερον καὶ πικρότερον
 τῷ δέοντος κεχρηθῆναι τοῖς Λακε-
 δαιμονίοις, καὶ παρεκάλει διὰ
 πλείονων διορθώσασθαι τὴν προ-
 γενημένην ἄγνοιαν. Ὁ μὲν ἔν
 Ἀρίστανος εἶχε τὴν ἡσυχίαν,
 ὁ δὲ αὐτῷ τῷ σιωπᾷν,
 ὅτι δυσαρρεσίται τοῖς ἀκονομη-
 μένοις, καὶ συνευδοκεῖ τοῖς ἐπὶ
 Κακίλῃ λεγομένοις. Ὁ δὲ Διο-
 Φάνης ὁ Μεγαλοπολίτης, ἄν-
 θρωπος στρατιωτικώτερος ἢ πο-
 λιτικώτερος, ἀναστὰς, εἶχ' οἶον
 ἀπαλογῆθαι τι περὶ τῶν Ἀχαιῶν,
 ἀλλὰ καὶ προσυπέδειξε τῷ Κα-
 κίλῃ, διὰ τὴν πρὸς τὸν Φίλο-
 ποιμένα παρατριβὴν, ἕτερον ἔγ-
 κλημα κατὰ τῶν Ἀχαιῶν. Ἐφῆ
 γάρ, ὃ μόνον τὰ κατὰ Λακε-
 δαιμόνα καχεῖραι κακῶς, ἀλ-
 λὰ καὶ τὰ κατὰ Μεσσηνίαν. ἦσαν

qui solus iudicio vteretur, ac
 tandem decretum illud firmari
 non est passus; sed rem, de
 qua omnes dubitarent, in aliud
 tempus reiecit. Ingressis post-
 ea Seleuci legatis, placuit
 Achaeis, amicitiam quidem
 cum rege Seleuco renouare,
 sed nauium, quas donabat,
 munus in praesentia non ac-
 cipere. His ita tum constitui-
 tis, in suam quisque patriam
 soluto conuentu discesserunt.
 Secundum haec dum celebra-
 tur solennitas, venit Q. Cae-
 cilius, reuertens e legatione,
 quam ad Philippum obierat.
 Postquam Aristaeus praetor
 principes Achaeorum in Ar-
 giuorum urbem conuocasset,
 ingreditur Caecilius, et verba
 facere incipit, quum diceret,
 Lacedaemonios durius et aspe-
 rius, quam par esset, fuisse
 tractatos: multis dein mone-
 re, culpam ut emendarent.
 Ad haec illius verba Aristae-
 us silentium tenuit, eo ipso,
 quod taceret, palam faciens,
 displicere sibi, quae facta es-
 sent, et orationem Caeecilii
 probare. Diophanes vero Me-
 galopolitanus, homo militaris
 vitae quam ciuilibus maiorem
 usum habens, non solum non
 excusauit factum illud Achaeo-
 rum; verum etiam propter
 simultatem, quam cum Phi-
 lopoemene exercebat, aliam
 Achaeorum indicauit crimina-
 tionem. Dixit enim, non so-
 lum Lacedaemonios male fuisse
 tractatos; sed etiam cum
 Messeniis inique actum esse ab
 iisdem Achaeis. Erant autem
 ἐὰ περὶ

δὲ περὶ τῶν Φυγαδικῶν τοῖς Μασσηνίοις ἀντιβρόησεις τινὰς πρὸς Ἀλλήλους περὶ τὸ τῷ Τίτῃ διαγράμματι, καὶ τὴν τῷ Φιλοπολέμανος διόρθωσιν· ἔθεν δὲ Καικίλιος, δοκῶν ἔχειν καὶ τῶν Ἀχαιῶν αὐτῶν τινὰς ὁμογνώμονας, μᾶλλον ἡγανᾶσθαι τῷ μὴ καταπολεθεῖν ἐτοίμως τοῖς ὑπ' αὐτῷ παρακαλυμένοις τὰς συναληλυθότας. τῷ δὲ Φιλοπολέμανος καὶ Λυκόρτα, σὺν δὲ τέτοις Ἀρχωνος, πολλὰς καὶ ποιήλας διεφεμένων λόγους, ὑπὲρ τῷ καλῶς μὲν διωκῆσθαι τὰ κατὰ τὴν Σπάρτην, καὶ συμφερόντως αὐτοῖς μάλικα τοῖς Λακεδαιμονίοις, αὐτόν τε δ' εἶναι τὸ πυνῆσαι τι τῶν ὑποκειμένων, ἀνευ τῆ παραβῆναι καὶ τὰ πρὸς τὰς ἀνθρώπους δίκαια, καὶ τὰ πρὸς τὰς θεὰς ὅσια, μένειν ἔδοξε τοῖς παρῆσιν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων, καὶ ταύτην εἶναι τῷ πρεσβυτέρῃ τὴν ἀπόκρισιν. Ὁ δὲ Καικίλιος, ὁρῶν τὴν τέτων προύρρυσιν, ἤξιε τὰς πολλὰς αὐτὰς συναγαγεῖν εἰς ἐκκλησίαν. οἱ δὲ τῶν Ἀχαιῶν ἄρχοντες ἀπέλυσον αὐτὸν δεῖξαι τὰς ἐντολάς, αἷς εἶχε παρα τῆς συγκλήτης περὶ τέτων. τῷ δὲ παρασιωπῶντος, ἐκ ἔφασαν αὐτῷ συνάξειν τὴν ἐκκλησίαν· τὰς γὰρ νόμους ἐκ ἐᾶν, εἰ μὴ φέρη τις ἔγραπτα παρὰ τῆς συγκλήτης, περὶ ὧν οἴεται δεῖν συναγεῖν. ὁ δὲ Καικίλιος ἐπὶ τοσούτον ἀργίσθη, διὰ τὸ μηδὲν αὐτῷ συγχωρεῖσθαι τῶν ἀξιωματικών, ὥς· ἀδὲ τὴν ἀπόκρισιν ἡβελήθη

Messenis quaedam inter ipsos controuersiae circa Titi decretum, super iis, qui ab exilio fuerant reuocati, et circa moderationem, quam ei decreto Philopoemenes adhibuerat. Caecilius igitur, qui Achaeorum nonnullos secum sentire animaduerneret, eo grauius indignari, quod in sententiam, quam ipse dixerat, vniuersum concilium non statim pedibus iret. Sed quum multis variisque rationibus Philopoemenes et Lycortas et simul cum his Archon demonstrassent, recte omnia, quae ad Lacedaemonios pertinebant, fuisse administrata atque ex ipsorum imprimis Lacedaemoniorum utilitate, neque posse quicquam eorum, quae fuerant facta, mutari, quin omnia humana diuinaque iura violarentur: visum est concilio, nihil moueri oportere, et in hanc sententiam legato dandum responsum. Caecilius horum intellecta voluntate postulat, ut concilium gentis Achaeorum sibi detur. tum vero principes Achaeorum ab eo petunt, scripta mandata ederet, quae de eo acceperat a senatu. qui quum taceret, negare illi se concionem multitudinis conuocaturus: neque enim per leges id prius licere, quam edita essent mandata scripto comprehensa de iis rebus. quarum causa postuletur concilium. Caecilius in tantam exarsit iram, quod nullum suorum postulatorum admitti videret,

δέξασθαι

EXCERPTAE LEGATIONES.

625

δέξασθαι παρὰ τῶν ἀρχόντων, αἱ δ' ἀναπόκριτος ἀπῆλθεν. Οἱ δ' Ἀχαιοὶ τὴν αἰτίαν ἀνέφερον καὶ τῆς πρότερον παρόρησίας τῆς Μάρκου τοῦ Φολαγί, καὶ τῆς τότε τῶν περὶ τὸν Καικίλιον, ἐπὶ τὸν Ἀρίσταινον καὶ τὸν Διοφάνην, αἷς τότε ἀντιστασάμενους διὰ τὴν ἀντιπολιτείαν τὴν πρὸς τὸν Φιλοποίμενα, καὶ τις ἦν ὑπόψια τῶν πολλῶν πρὸς τὰς προσηρμένους ἄνδρας. καὶ τὰ μὲν κατὰ Πελοπόννησον ἐν ταῖς ἡμέραις.

vt responsum accipere a principibus Achaeorum noluerit, sed sine responso abierit. Achaei eius licentiae, quam et antea M. Fulvius et iam Q. Caecilius vsurpassent, causam referebant ad Aristaenum et Diophanem. hos enim, quod in republica dissiderent a Philopoemene, illos a ceteris abalienatos sibi adiunxisse. et erant vulgo apud multitudinem Aristaenus et Diophanes suspecti haec igitur tum in Peloponneso gerebantur.

MB.

XLII.

Πρεσβῆαι διάφοροι πρὸς Ῥωμαίους, καὶ πάλιν Ῥωμαίων πρὸς τε Φίλιππον καὶ πρὸς Ἕλληνας.

Legationes variae Romanis missae, et vice versa a Romanis ad Philippum et Graecos.

Ἀπόκρισις τῆς Συγκλήτης, ἣν Ἀχαιοὶς ἔδωκε, Καικίλιε καὶ Λακεδαιμονίων πολλὰ τῷ ἔθνεος καταδολεσχούντων.

Responsum a senatu datum Achaeis, postquam Caecilius et Lacedaemonii multa de iis iure vel iniuria apud patres essent questi.

Ὅτι τῶν περὶ τὸν Καικίλιον ἀναχωρησάντων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, καὶ διασσεσφηκόντων τῇ συγκλήτῳ περὶ τὰ τῶν κατὰ Μακεδονίαν καὶ τῶν κατὰ Πελοπόννησον, εἰσῆγον εἰς τὴν σύγκλητον τὰς περὶ τούτων γεγονότας πρεσβευτάς· εἰσελθόντων δὲ πρῶτον τῶν παρὰ τῇ Φιλίππῳ καὶ παρ' Εὐμένους, ἔτι δὲ τῶν ἐξ Αἴναι καὶ Μαρωνείας Φυγάδων, καὶ ποιησκειμένων τὰς λόγους ἀκολούθως τοῖς ἐν Θεσσαλονίκῃ ῥηθεῖσιν ἐπὶ τῶν περὶ τὸν Καικίλιον· ἔδωκε τῇ

Tom. II.

Cum Q. Caecilius ceterique legati e Graecia discessissent, et legationem suam, quam in Macedonia et Peloponneso obierant, renuntiassent: legatos, qui ex iis locis venerant, in senatum introduxerunt. et quum essent ingressi primo legati Philippi et Eumenis, deinde Aeni et Maroneae exules, atque ea iterassent, quae Thessalonicae prius dixerant apud Caecilium et reliquos legatos: pa-

R r

συγκλήτ-

συγκλήτῳ, πέμπουσιν πάλιν ἄλλας
πρεσβευτὰς πρὸς τὸν Φίλιππον,
τῆς ἐπισκευομένης, πρῶτον μὲν,
εἰ παρακαχόμενος τῶν ἐν Παρ-
ραιβίᾳ πόλεων κατὰ τὴν τῶν πα-
ρὶ τὸν Καικίλιον ἀπέκρισιν, ἔτα-
τος ἐπιτάξοντας αὐτῷ τὰς Φρυ-
γίας ἐξάγειν ἐξ Αἴναι καὶ Μαρω-
νείας, καὶ συλλήβδην ἀποβαίνειν
ἀπὸ τῶν παραδωλαττίων τῆς
Θράκης ἐρυμάτων καὶ τόπων καὶ
πόλεων. Μετὰ δὲ τούτοις εἰσῆγον
τὸς ἀπὸ Πελοποννήσου παραγεγε-
νότας. οἳ τε γὰρ Ἀχαιοὶ πρε-
σβευτὰς ἀπετέλεισαν τὴν περὶ
Ἀπολλωνίδαν τὸν Σικυώνιον, δι-
καιολογησάμενος πρὸς τὸν Καϊκί-
λιον ὑπὲρ τοῦ μὴ λαβεῖν αὐτὸν
ἀπέκρισιν, καὶ καθόλου διδάξον-
τας ὑπὲρ τῶν κατὰ Λακεδαιμόνα
πραγμάτων. ἔκ τε τῆς Σπάρτης
Ἀρεὺς καὶ Ἀλκιβιάδης ἐπρεσβου-
σαν. ἔται δὲ ἦσαν τῶν ἀρχαίων
φυγάδων, τῶν ὑπὸ τῷ Φιλοποίμη-
νος καὶ τῶν Ἀχαιῶν νεωστὶ κατηγ-
μένων εἰς τὴν οἰκίαν. ὃ καὶ μά-
λις τὰς Ἀχαιὰς εἰς ὀργὴν ἦγε,
τῷ δοκεῖν, μεγάλης ἔσης καὶ
προσφάτως τῆς εἰς τὰς Φυγάδας
ἐνεργείας, ἐξ αὐτῆς ἐπὶ τοσούτον
ἀχαριστεῖσθαι παρ' αὐτοῖς, ὅτε καὶ
καταπρεβεύειν, καὶ κατηγορίαν
ποιεῖσθαι πρὸς τοὺς κρατύντας τῶν
ἀνελπίως αὐτοὺς σωσάντων, καὶ
καταγαγόντων εἰς τὴν πατρίδα.
ποιησαμένων δὲ καὶ τούτων πρὸς
ἄλληλους ἐκ συγκαταθέσεως τὴν
δικαιολογίαν, καὶ διδασκόντων τῇ
συνκλήτῳ, τῶν μὲν περὶ τὸν
Ἀπολλωνίδαν τὸν Σικυώνιον, ὡς
ἐκ αὐτῶν δυνατόν ἦν τὸ παράπαν

tres aliam legationem ad Phi-
lippum decreuerunt, ad vi-
sendum, redditaene ciuitates
Perrhaebiae essent, sicut Cae-
cilius et ceteri legati pro-
nuntiauerant, iubendumque,
vt ab Aeno et Maronea prae-
sidia deduceret, vtque omni-
bus maritimae orae in Thra-
cia castellis, locis, vrbibus
excederet. Post hos intro-
ducti, qui e Peloponneso ve-
nerant: nam et Achaei le-
gatos Apollonidam et Si-
cyonium miserant, vt Cae-
cilio, qui nullum responsum
acceperat, pro Achaeis re-
sponderent in senatu, et o-
mnia patres edocerent, quae
Lacedaemone essent gesta.
Etiam e Sparta Areus et Al-
cibiades legati Romam vene-
rant. Ex antiquis exulibus
isti erant, quos recens Philo-
poemenes et Achaei in pa-
triam restituerant. quae prae-
cipue res iram Achaeorum
accendit, quod, quum tanto
tamque recenti beneficio ab
Achaeis hi exules fuissent
affecti, adeo ingrati in ipsos
repente exstitissent, vt lega-
tionem aduersus gentem A-
chaeorum fusciperent, et in-
festa iam oratione apud re-
rum dominos accusarent il-
los, a quibus praeter spem
seruati et in patriam redu-
cti fuissent. quum vtriusque
partis legatos inter se pa-
tres commisissent, atque illi
suae causae iusta exposuis-
sent, et hinc Apollonidas Si-
cyonius persuadere senatui
contendisset, non potuisse

ἄμεινον

EXCERPTAE LEGATIONES.

627

ἄμεινον χειροθῆται κατὰ τὴν
 Σπάρτην, ἢ νῦν κατερίσκη δια-
 τῶν Ἀχαιῶν καὶ διὰ Φίλοτομέ-
 νος, τῶν τε περὶ τὸν Ἀρέα τῶ-
 ναντία κειρωμένων λέγειν, καὶ
 Φασκότων, πρῶτον μὲν καταλ-
 λῦσθαι τὴν τῆς πόλεως δύναμιν,
 ἐξηγμένῃ τῇ πλῆθει μετὰ βίαις,
 εἴτ' ἐν αὐτοῖς * ἐπισφαλῇ μὲν
 ὀλίγοις ἔσσι, καὶ τέτοις τῶν τει-
 χῶν περιηρημένων, ἀπαβόησι-
 σεν ἔθ, διὰ τὸ μὴ νόνον τοῖς κοι-
 νοῖς δόγμασι τῶν Ἀχαιῶν πει-
 θαρχεῖν, ἀλλὰ καὶ κατ' ἰδίαν
 ὑπηρετεῖν τοῖς αἰεὶ κατισχυμένοις
 ἄρχουσιν· διακίσασα καὶ τῶν ἡ
 συγκλητοῖς ἔκρινε, τοῖς αὐτοῖς
 πρεσβευταῖς δέσσει καὶ περὶ τέ-
 των ἐντολῶν, καὶ κατέστη πρε-
 σβευτὰς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, τὴν
 περὶ Ἀππίου Κλαυδίου. ἀπελο-
 γήθησεν δὲ καὶ πρὸς τὸν Κακί-
 λιον ὑπὲρ τῶν ἀρχόντων οἱ παρὰ
 τῶν Ἀχαιῶν πρέσβεις ἐν τῇ συγ-
 κλήτῳ, Φάσκοντες, ὅθεν ἀδικεῖν
 αὐτοὺς, ὅδ' ἀξίως ἐγκλήματος
 ὑπάρχειν, ἐπὶ τῷ μὴ συνάγειν
 τὴν ἐκκλησίαν· νόμον γὰρ εἶναι
 παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς, μὴ συγκα-
 λεῖν τὴν πόλιν, ἐὰν μὴ περὶ
 συμμαχίας ἢ πολέμου δέη γίνεσθαι
 διαβῆλιν, ἢ παρὰ συγκλήτῃ τις
 ἐνέγκῃ γράμματα· διό καὶ δικαίως
 τότε βυλεύσασθαι μὲν τὴν ἄρχον-
 τας συγκαλεῖν τὴν Ἀχαιῶν εἰς
 ἐκκλησίαν· κωλύεσθαι δ' ὑπὸ τῶν
 νόμων, διὰ τὸ μήτε γράμματα φέ-
 ρειν αὐτὸν παρὰ συγκλήτῃ, μήτε
 τὰς ἐντολὰς ἐγγράπτως ἐθέλειν
 δεῖναι τοῖς ἄρχουσιν. ὧν ῥηθέν-
 των, ἀναστὰς Κακίλιος, τῶν τε

vlla ratione melius res Spar-
 tae administrari, quam fa-
 ctum esse: ab Achaeis et Phi-
 lothome, hinc Areus con-
 trarium demonstrare esset co-
 natus, dixissetque, primum
 exhaustas vires ciuitatis abdu-
 cta pervim piebe, deinde con-
 tinuis periculis urbem esse
 obiectum, redactam ad tam
 paucos, qui etiam nudati mu-
 ris essent, ad haec liberta-
 tem ciuitati peni us adem-
 tam, vt quae non solum pu-
 blicis decretis Achaeorum
 parere haberet, sed etiam
 praetoribus illorum semper
 ancillari cogeretur: his au-
 ditis placuit patribus, vt de
 his quoque rebus iisdem le-
 gatis darentur mandata. De-
 creta autem est legatio in
 Graeciam, cuius princeps
 Appius Claudius fuit. Res-
 ponderunt etiam in senatu
 Caecilio pro Achaeorum prin-
 cipibus, qui missi ab illis fue-
 rant, dixerunt, nihil eos
 peccasse, neque iure accusari
 posse, quod concilium popu-
 li non conuocassent. Lege
 enim cautum apud Achaeos
 esse, ne concilium liceret in-
 dicere aliter, quam si de so-
 cietate aut de bello foret de-
 liberandum, aut literas ab
 senatu aliquis afferret. me-
 rito igitur tunc principes A-
 chaeorum de conuocanda mul-
 titudine consultasse; sed id
 quo minus facerent, per le-
 ges stetisse, quoniam neque
 literas senatus afferret Caeci-
 lius, neque mandata scripta
 vellet edere. Post haec verba

R r 2

περὶ

περὶ τὸν Φιλοποίμενα καὶ Λυκόρταν κατηγορήσας, καὶ καθόλου τῶν Ἀχαιῶν, καὶ τῆς οἰκονομίας, ἣ περὶ τῆς τῶν Λακεδαιμονίων ἐπέχρηστο πόλεως. ἡ δὲ σύγκλητος διακύματα τῶν λεγομένων, ἔδωκε τοῖς Ἀχαιοῖς ἀποκρισιν, ὅτι περὶ μὲν τῶν κατὰ Λακεδαίμονα πέμψει τὴς ἐπισκευομένους, ταῖς δὲ πρεσβευταῖς τοῖς αἰεὶ παρ' αὐτῶν ἐκπεμπομένοις παρήγει προσέχειν τὸν νῦν, καὶ καταλογὴν ποιῶσθαι τὴν ἀρμόζουσαν, καθάπερ καὶ Ῥωμαῖοι ποιοῦνται τῶν παραγινομένων πρὸς αὐτὰς πρεσβευτῶν.

furgit Caecilius, et Philopomenem ac Lycortam inculsat, atque omnes in vniuersum Achaeos, et ordinationem, qua vsi erant in rebus Lacedaemoniorum componendis. Senatus omnibus auditis, quae dicta fuerant, responsum Achaeis dedit, missurum se legatos ad visendum, quomodo cum Lacedaemoniis esset actum. monuit vero, ut populi Rom. legatos, qui in Graeciam mitterentur, obseruarent, et quanto par esset cum honore susciperent, sicut Romani facerent in iis, qui ad ipsos venirent.

ΜΓ.

Σύνοδος Ἀχαιῶν ἐν Κλείτορι τῆς Ἀρκαδίας, καὶ παρυσία Ῥωμαίων.

Ὅτι κατὰ τὴν ἐγδοὴν καὶ μ' Ὀλυμπιάδα πρὸς ταῖς ῥ' παρυσία ἐγένετο πρεσβευτῶν Ῥωμαίων εἰς Κλείτορα, καὶ σύνοδος τῶν Ἀχαιῶν, καὶ οἱ ῥηθέντες ὑπὸ ἀμφοτέρων λόγοι, περὶ τῶν κατὰ Λακεδαίμονα πραγμάτων, καὶ τὰ δόξαντα τοῖς Ἀχαιοῖς, ταῦτα καφαιωδῶς.

XLII.

Concilium Achaeorum Clitore in Arcadia Romanis legatis datum.

Olympiade cxlviii. Clitorem in Arcadia Rom. legati venerunt, et concilium Achaeorum ibidem celebratum. narrantur deinde Polybio sermones vtriusque habitus de rebus Lacedaemoniorum, quaeque ab Achaeis decreta in eam rem facta fuerint: atque haec summatim.

ΜΔ.

Φιλίππε δεινὸν ἀσέβημα εἰς τὰς Μαρωνίτας.

Δημήτριος ὁ τῷ Φιλίππε ὁμηρεύσων εἰς Ῥώμην πέμπεται.

XLIV.

Philippi facinus impium in Maronitas admissum.

Demetrius Philippi F. Romanam a patre mittitur obsequi futurus.

Ὅτι

Οτι Φίλιππος ὁ βασιλεὺς, δια-
 πειψαμένων πρὸς αὐτὸν
 ἀκτῆς Ῥώμης τῶν ἰδίων πρεσβευ-
 τῶν, καὶ δηλάντων, ὅτι δεήσει κατ'
 ἀνάγκην ἀποβαίνειν ἀπὸ τῶν ἐπὶ
 Θράκης πόλεων, πυθόμενος ταύ-
 τας, ἐβρέως φέρων, ἐπὶ τῷ δοκεῖν
 πανταχόθεν αὐτῷ περιτέμνεσθαι
 τὴν ἀρχήν, ἐνακηρείστατο τὴν
 ὀργὴν εἰς τὰς ταλαιπώρας Μα-
 ρωνίτας. μεταπειψάμενος γὰρ
 Ὀνόμασον τὸν ἐπὶ Θράκης τε-
 καγμένον, ἐκοινολογήθη τὰ τῷ πα-
 ρὶ τῆς πράξεως. ὁ δ' Ὀνόμασος
 ἀναχωρήσας εἰσαπέσειλε Κασάν-
 δρον εἰς Μαρώνειαν, συνήθη τοῖς
 πολλοῖς ὑπάρχοντα, διὰ τὸ ποιῆ-
 σθαι τὸν πλείονα χρόνον ἐκεῖ τὴν
 διατριβὴν, ἅτε τῷ Φιλίππῳ πάλαι
 τῆς αὐλικῆς ἐγκαθίστοτος εἰς τὰς
 πόλεις ταύτας, καὶ συνήθεις πε-
 ποιηκότος τῆς ἐγγχωρίας ταῖς τέ-
 ταν παραπιθμίαις. μετὰ δέ τι-
 νας ἡμέρας ἐτοιμαθέντων τῶν
 Θρακῶν, καὶ τῶν ἐπεισελθόν-
 των διὰ τῷ Κασάνδρῳ νυκτὸς, ἐγά-
 νετο μεγάλη σφαγὴ, καὶ πολλοὶ
 τῶν Μαρωνιτῶν ἀπέθανον. κο-
 λασσάμενος δὲ τῷ τοιούτῳ τρόπῳ
 τὰς ἀντιπράττοντας ὁ Φίλιππος,
 καὶ πληρώσας τὸν ἴδιον θυμὸν,
 ἐκαρᾶτο τὴν τῶν πρεσβευτῶν
 παρυσίαν, παπεισμένος, μηδένα
 τολμήσειν κατηγορήσειν αὐτὸν διὰ
 τὸν φόβον. Μετὰ δέ τινα χρόνον
 παραγενομένων τῶν περὶ τὸν
 Ἀππίον, καὶ ταχέως πυθόμενων
 τὰ γηγνότα κατὰ τὴν Μαρώνειαν,
 καὶ πικρῶς τῷ Φιλίππῳ μευσι-
 μοιρύντων ἐπὶ τούτοις, ἐβόλετο
 μὲν ἀπολογισθαι, Φάσκων, μὴ

Rex Philippus, a suis le-
 gatis, qui Romae erant,
 per missos in id ipsum cer-
 tior factus, fore illi necessa-
 rio cedendum ciuitatibus Thra-
 siae, aegre nuntium illum
 ferens, quod regni fines vn-
 diquaque imminui sibi cerne-
 ret, in miseros Maronitas
 iram effudit. Onomasto enim
 (is Thraciae praefectus erat)
 ad se venire iusso, de suo
 incepto egit cum ipso. Qui
 vt in Thraciam rediit, Ca-
 sandrum in urbem Maroneam
 misit, vulgo omnibus ibi no-
 tum ac familiarem, quod vt
 plurimum eo loci habitaret.
 Pridem enim Philippus auli-
 cos suos in iis vrbibus loca-
 uerat, effeceratque, vt con-
 suetus et familiaris esset in-
 digenis regionum ad se ho-
 rum aduentus. post paucos
 vero dies vbi parati erant
 Thracēs, iis per Casandrum
 nocte intromissis, fit caedes
 ingens, multique Maronita-
 rum pereunt. Philippus, hoc
 modo punitis, qui suae parti
 aduersabantur, exsatiata ira,
 legatorum aduentum exspe-
 ctabat, nihil dubitans, per-
 culsis omnibus terrore, ne-
 minem hiscere aduersus se
 ausurum. Non multo post
 veniunt Appius et legati alii.
 qui re statim cognita cum
 grauiter Philippo eo nomine
 succenserent, ille enim uero
 purgare se velle, et ad se
 pertinere tantum scelus ab-

κακοινωνηκέναι τῆς παρανομίας, ἀλλὰ τὰς ἐν αὐτοῖς ἐκσιάζοντας Μαρωνίτας, καὶ τὰς μὲν ἀποκλίνοντας πρὸς ἑὺμένη κατὰ τὴν εὐνοίαν, τὰς δὲ πρὸς ἐκυτόν, εἰς ταύτην ἐκτεπτεμένην τὴν αὐτοχρίαν. καλεῖν δ' ἐκέλευε κατὰ πρόσωπον, εἴ τις αὐτῇ κατηγορεῖ. Τῆτο δ' ἐποίει πακισμός, μηδένα τολμήσειν διὰ τὸν φόβον, τῷ δοκεῖν, τὴν μὲν ἐκ Φιλίππου τιμηρῆκεν ἐκ χειρὸς ἔσθαι τοῖς ἀντιπράξεσι, τὴν δὲ Ῥωμαίων ἐπιμαρῖκεν μακρὰν ἀφεσάναι. τῶν δὲ περὶ τὸν Ἀπκίον ἑ Φασκόντων προσέειπεν δικαιολογίας, σαφῶς γὰρ εἰδέναι τὰ γεγοῦστα καὶ τὸν αἴτιον τέτων· εἰς ἀπορίαν ἐνέπιπτεν ὁ Φίλιππος. καὶ τὴν μὲν πρώτην ἐντευξίν ἔχρη τέτα προβάντες ἔλυσαν. Κατὰ δὲ τὴν ἐπιῆσαν ἡμέραν οἱ περὶ τὸν Ἀπκίον πέμπειν ἐπέταττον τῷ Φιλίππῳ τὸν Ὀνόμασον καὶ τὸν Κάσανδρον ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν Ῥώμην, ἵνα πύθηται ἡ σύγκλητος περὶ τῶν γεγενομένων. ὁ δὲ βισσιλεύς, διατραπεὶς ὡς ἐνι μάχισα, καὶ ἀπορήσας ἐπὶ πολὺν χρόνον, τὸν μὲν Κάσανδρον ἔειπε πέμψειν, τὸν αὐτὸν δὲ γεγενοῦσθαι τῆς πράξεως, ὡς ἐκεῖνοι Φασίν, ἵνα πύθηται περὶ τέτα τὰς ἐληθείας ἡ σύγκλητος· τὸν δ' Ὀνόμασον ἐξήρειτο, καὶ παρ' αὐτὰ, καὶ μετὰ ταῦτα τοῖς πρεσβευταῖς ἐντυγχάνων, ἀφορμὴ μὲν χρωμένος, τῷ μὴ οἶδεν ἐν τῇ Μαρωνείᾳ παραγεγονέναι τὸν Ὀνόμασον κατὰ τὸν τῆς Σπαρτῆς καιρὸν, ἀλλὰ μὴδ' ἐπὶ τῶν σύνεγγυς τόπων γε-

nuere; verum ad cives ipsos Maronitas. qui seditione inter se dimicassent. quorum alii quum pro sua beneuolentia ad Eumenem inclinarent, alii ad se, ex ea contentione in tantum incidisse infortunium. denique si quis accusare vellet, eum iubebat vocari, ut in suum conspectum veniret. Hoc autem ille faciebat, persuasus, neminem prae metu prodire aufurum, propterea quod aduersantibus paratum a Philippo supplicium, praesidium vero a Romanis longe erat abfuturum. Negante Appio, excusationem opus esse, scire enim se certo, quae facta essent et quo auctore, coepit Philippo aqua haerere. ac primo quidem congressu haetenus productum colloquium, deinde discessum est. Sequente die Appius iubet Philippum, ut Onomastum et Casandrum Romam sine mora mitteret, de iis quae acciderant a patribus interrogandos. Ea voce Philippus perturbari quam vehemenitissime. ut per diu quid consilii caperet animi dubius nesciret. deinde Casandrum quidem se missurum respondet, a quo scelus esset patratum, ut quidem ipsi dicerent, quo possent patres rei veritatem ex eo cognoscere. Onomastum et tum repente, et quoties postea cum legatis est locutus, semper excepit, eo utens praetextu, quod caedis illius tempore non modo Maroneae ille, sed ne in regione quidem

γονέναι,

EXCERPTAE LEGATIONES.

631

γονέναι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ δαδῶς, μὴ παραγενήσῃς εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ πολλῶν ἔργων αὐτῶ κακοινουηκὸς τοιούτων, ἢ μόνον τὰ κατὰ τὰς Μαρωνίτας, ἀλλὰ καὶ τὰ ἅλα πάντα διασαφῆσει τοῖς Ῥωμαίοις. καὶ τέλος τὸν μὲν Ὀνόμαστον ἐξείλετο· τὸν δὲ Κάσανδρον μὲν τὰ τὸ τῆς πρᾶσβευτᾶς ἀπελθεῖν ἀποστείλας, καὶ παραπέμψας ἔως Ἡπείρου, Φαρμάκῳ διέφθερκεν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀππίον, καταγενοκότες τῷ Φιλίππῳ καὶ περὶ τῆς εἰς τὰς Μαρωνίτας παρενομιᾶς, καὶ περὶ τῆς πρὸς Ῥωμαίους ἀλλοτριότητος, τοιαύτας ἔχοντες διαλήψεις ἔχωρίσθησαν. Ὁ δὲ βασιλεὺς γενόμενος κατ' αὐτὸν, καὶ συμμαχὰς τῶν Φίλων Ἀπελλεῖ καὶ Φιλοκλεῖ περὶ τῶν ἐνεσώτων, ἔγνω σαφῶς ἐπὶ πολὺ προβαβηκυῖαν αὐτῷ τὴν πρὸς Ῥωμαίους διαφορὰν, καὶ ταύτην ἐκ ἔτι λανθάνουσαν, ἀλλὰ καταφανῆ τοῖς πλείστοις ἔσαν. Καθόλε μὲν ἔν προθύμῳ ἦν εἰς τὸ κατὰ πάντα τρόπον ἀμύνεσθαι καὶ μεταλθεῖν αὐτὰς πρὸς ἕνα δὲ τῶν ἐπινοουμένων ἀπόχειρος ὣν ἐπαβάλετο, πῶς ἔν ἐπιγένοιτο τις ἀνατροπὴ, καὶ λάβοι χρόνον πρὸς τὰς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευὰς, ἔδοξεν ἔν αὐτῷ τὸν νεώτατον υἱὸν Δημήτριον πέμπειν εἰς τὴν Ῥώμην, τὰ μὲν ἀπολογησόμενον ὑπὲρ τῶν ἐγκλημένων, τὰ δὲ καὶ παραιτησόμενον, εἰ καί τις ἔγνοια ἐγγόνει περὶ αὐτῶν. πάνυ γὰρ ἐπέπεισο, διὰ τὰς πᾶν τὸ προτεθὲν ἀνύεσθαι παρὰ τῆς συ-

propinqua fuisset: vera autem causa erat, quod metueret, ne, si Romam Onomastus veniret, quem multorum talium facinorum ministrum et conscium habebat, non solum in Maronitas admissum scelus, sed etiam alia omnia Romanis indicaret. Tandem Onomasto quaestioni exempto, Casandrum cum legatis proficisci iussu, missis, qui Epirum usque eum prosequerentur, veneno sustulit. Legati a Philippo sunt digressi, ut non dubitarent, quin et sceleris Maroneae admissi reus esset Philippus, et animum a Romanis alienatum haberet. Philippus per se tum rem putans, et habita cum amicis Apelle et Philocle consultatione, certo cognouit, longe processisse suam cum Romanis controversiam, eamque non iam occultam esse, verum plerisque hominum innotuisse. Itaque ad vlciscendum se modis omnibus, et iniurias suas persequendas erat in uniuersum paratus. Sed quoniam ad nonnulla, quae in eam rem postea excogitauerat, imparatus erat, cogitare coepit, quam ratione moram aliquam impetrare posset, et tempus ad bellum praeparandum. Statuit igitur, Demetrium minorem filium mittere Romam, simul ad purganda crimina, simul ad petendam veniam, etiam si quid in iis esset peccatum. prorsus namque persuasum habebat, per hunc quiduis a senatu ob-

κλήτε, διὰ τὴν ὑπεροχὴν τὴν γεγενημένην τῇ ναυσίᾳ κατὰ τὴν ὁμηρείαν. Ταῦτα δὲ διανοηθεὶς, αἷμα μὲν ἐγίνετο περὶ τὴν ἐκπομπὴν τέττε, καὶ τῶν αἷμα τέττε συναξαποσταλῆσθαι Φίλων· αἷμα δὲ τοῖς Βυζαντίοις ἐπέχετο βοηθήσειν, ἕχ' ὅπως ἐκείνων τοχαζόμενος, ὡς ἐπὶ τῇ ἐκείνων προφασί βυλόμενος καταπλήξασθαι τὰς τῶν Θρακῶν δυνάμεις, τῶν ὑπὸ τὴν Προποντίδα κατοικούντων, χάριν τῆς προκειμένης ἐπιβολῆς.

tineri posse, quod iuuenis Romae obles specimen praestantissimae indolis dedisset. Haec animo versans, simul necessaria parabat ad mittendum Demetrium, et amicos, quos in comitatum erat illi adiuncturus, simul Byzantiis promissit, opem se ipsis laturum; non tam quod illis cuperet, quam vt per speciem auxilii Byzantiis ferendi, regulis Thracum, qui ad Propontidem habitant, terrorem iniiceret, ne ad ea, quae moliebatur, sibi impedimento essent.

ME.

XLV.

Τῶν ἀπὸ Ῥώμης πρεσβευτῶν εἰς Κρήτην Ἀφίξις, καὶ διάλυσις τῶν ἐνεστῶν Κρησὶ πρὸς ἀλλήλους διαφορῶν.

Legatorum Romanorum aduentus in Cretam, et turbatarum ibi rerum compositio ipsorum opera.

Οτι κατὰ τὴν Κρήτην, κοσμιαντος ἐν Γορτύνι Κυδάτες Ἀντιτάλλης, κατὰ πάντα τρόπον ἐλαττέμενοι Γορτύνιοι τὰς Κνωσσίους, ἀποταμόμενοι τῆς χώρας αὐτῶν, τὸ μὲν καλέμενον Λυκάσιον προσένειμαν Ῥυκίοις, τὸ δὲ Διατόνιον Λυκίοις. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῆτον, παραγενομένων τῶν πρεσβευτῶν ἐκ τῆς Ῥώμης εἰς τὴν Κρήτην τῶν περὶ τὸν Ἀππίον, χάριν τῇ διαλύσει τὰς ἐνεστῶτας αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους διαφορὰς, καὶ ποιησάμενων λόγους ὑπὲρ τέτων * τῶν Κνωσσιῶν καὶ Γορτυνίων, πεθύντες οἱ Κρηταῖς ἐπέτρεψαν τὰ κατ' αὐτῆς τοῖς περὶ τὸν Ἀππίον. Οἱ δὲ πεθύντες,

Quo tempore Gortynae in Creta Cosmus erat (id nomen est magistratus apud Creteneses) Cydates, Antitalcis filius, Gortynii omnibus modis Cnosiorum vires attenuare cupientes, parte agrorum illis ademta, Lycaetium, quod vocant, Raucis conturbuerunt. Diatonium Lyctiis. ea vero tempestate quum venisset in Cretam Romana legatio, cuius princeps erat Appius, vt exortas inter ipsos seditiones componeret, postquam de iis rebus apud Cnosios et Gortynios verba fecissent, tandem persuaderi sibi passii sunt Creteneses, vt liberum de se Appio et ceteris legatis arbitrium permitterent. Hi Κνωσ-

Κνωσίοις μὲν ἀποκατέστησαν τὴν χώραν· Κυθωνιάταις δὲ προσέταξαν, τὰς μὲν οὐήρας ἀπολαβεῖν, ὥς ἐγκτελείπου, δόντας τοῖς περὶ Χατμίωνα πρόταρον, τὴν δὲ Φαλασάρναν ἀφαινοῖ, μηδὲν ἐξ αὐτῆς νοσφισαμένους. περὶ δὲ τῶν κατὰ κοινοδικαίων συνεχώρησαν αὐτοῖς, βυλομένοις μὲν αὐτοῖς ἐξῆναι ματέχειν· μὴ βυλομένοις δὲ καὶ τὰτ' ἐξῆναι, πάσης ἀπεχομένοις τῆς ἄλλης Κρήτης, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἐκ Φαλασαρνης Φυγάσι, οἱ ἀπέκτειναν τὰς περὶ Μενότιον ἐπιφανεστάτας ὄντας τῶν πολιτῶν.

exorati, vt de causa vellent cognoscere, Cnossii ademtum agrum restituerunt, Cydoniatis praeceperunt, vt obsides suos reciperent, quos Chafmioni prius datos postea dereliquerant: iidem Phalasar-na vt excederent, neque ex ea quicquam auferrent. Permisit etiam illis, vt concilii publici essent, si vellent: si vero nollent, id quoque vt liberum illis esset, modo cetera abstinere Creta. neque hoc solum iis, sed et Phalasar-nensibus, qui Menoetium, clarissimum suae ciuitatis virum, occiderant, concesserunt.

Μς'.

XLVI.

Ὅσα ἡ Ῥωμαίων σύγκλητος ἐξερχεμάτισε τοῖς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πρεσβευταῖς, πολλὰ κατηγορήσασιν τῷ Φιλίππῳ, καὶ τῷ Δημητρίῳ τῷ τῷ Φιλίππῳ, ἐπ' αὐτὸ τῷτο εἰς Ῥώμην ὑπὸ τῶ πατρὸς πεμφθέντος.

Cuiusmodi responsa dedit senatus Romanus legatis, qui ex vniuersa Graecia ad accusandum Philippum venerant: itemque Demetrio Philippi, quem pater ob id ipsum Romam proficisci iusserat.

Ὅτι κατὰ τὴν θ' καὶ μ' Ὀλυμπιάδα πρὸς ταῖς ρ', εἰς τὴν Ῥώμην ἤθροίσθησαν πρεσβείων πλῆθος ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, ὅσον ἂν ταχέως πρότερον. Τῶ γὰρ Φιλίππῳ συγκλειθέντος εἰς τὴν κατὰ τὸ σύμβολον δικαιοδοσίαν πρὸς τὰς ἀσυγείτους, καὶ τῶν Ῥωμαίων γνωθέντων, ὅτι προσδέχονται τὰς κατὰ Φιλίππῳ κατηγορίας, καὶ πρόνοιαν ποιῶνται τῆς ἀσφαλείας τῶν πρὸς αὐ-

Ὀlympiade centesima quadagesima nona Romam conuenerunt legati ex Graecia, tanto numero, quantus vix vniquam ante fuerat conspectus. Postea enim, quam eo redactus est Philippus, vt disceptare e formula foederis cogeretur cum finitimis, estque fama vulgata, Romanos crimina querimoniasque de Philippo non aspernari, atque adeo curae illis esse salutem

Rr 5

τὸν

τὸν ἑμφισβητῶντων· ἄπαντας οἱ παρακείμενοι τῇ Μακεδονίᾳ παρῆσαν, οἱ μὲν κατ' ἑἷαν, οἱ δὲ κατὰ πόλιν, οἱ δὲ κατὰ τὰς ἐθνικὰς συστάσεις ὁμιλοῦντες τῷ Φιλίππῳ. Σύν δ' αὖ τούτοις οἱ παρ' Εὐμένους ἦσαν ἄρ' Ἀθηναῖω τῷ τῷ βασιλέως ἀδελφῷ, κατηγοροῦντες αὐτὰ περὶ τῶν ἐπὶ Θράκης πόλεων, καὶ περὶ τῆς ἀποσταλείσης Πραξίβοις. Ἦκε δὲ καὶ Δημήτριος ὁ τῷ Φιλίππῳ, πρὸς πάντας τότε ἀπολογησόμενος, ἔχων Ἀπελλῆ καὶ Φιλοκλῆ μεθ' αὐτοῦ, τῆς τότε δοκῦντας εἶναι πρώτας φίλους τῷ βασιλέως. Παρῆσαν δὲ καὶ παρὰ Λακεδαιμονίων πρέσβεις, αἱ δ' ἕκαστε γένους τῶν ἐν τῇ πόλει. Πρῶτον μὲν ἦν ἡ συγκλητὸς εἰσεκαλέσματο τὸν Ἀθηναῖον, καὶ δεξαμένη τὸν εἰσφάνον, ἐν ἐκούειζεν ἀπὸ μυρίων καὶ πεντακχιλίων χρυσῶν, ἐπὶ ἑκατόν τε μεγαλομερῶς τὸν Εὐμένη καὶ τὰς ἀδελφὰς διὰ τῆς ἐποκρίσεως, καὶ παρακάλεσε μένειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς αἰρέσεως. Ἐπὶ δὲ τούτῳ τὸν Δημήτριον εἰσαγαγόντες οἱ στρατηγοί, παρακάλεσαντο τὰς κατηγορούντας τῷ Φιλίππῳ πάντας, καὶ παρήγον κατὰ μίαν πρεσβείαν. Οὐσῶν δὲ τῶν πρεσβεῶν πολλῶν, καὶ τῆς εἰσοδῆς τούτων γενομένης ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, εἰς ἀπορίαν ἐνέπιπτον ἡ συγκλητὸς, περὶ τῷ πῶς δεῖ χειρὶ θῆναι τὰ κατὰ μέρος. παρὰ τα γὰρ Θετταλῶν καὶ κατὰ κοι-

eorum, qui contra eundem rege habent: omnes Maoniae accolae, alii pro alii ciuitatum, alii pro nomine, quae pro se in id conspirauerant, ad Philippum incusauerunt. Sed et Demetrius vnus adfuit, cum eius Athenaeo, ad eundem de eodem, siue non deducerentur ex his verbis praefidia, simul in Bithyniam Prusae missa forent. Venit et metrius Philippi filius vnus horum criminationis sponsurus, habens in opitu suo Apellem et Philonem, qui ea tempestate prius locum in amicitia Philippinebant. Aderant et daemoniorum legationes uersae, a singulis seorsim ciuitatis separatim. Ante omnes alios sonatucanuit Athenaeum, et ei corona, quam attulerat, reorum quindecies mille respondit, vt verbis metris Eumenem et eius fratri laudaret: rogauit etiam, animum vt seruarent. Demetrium introdixerunt, et ad causam agendam omnes hortati sunt, qui Philippi incusandi gratia erant, easque legationes singulas produxerunt. Quum autem plurimae e legationes illae, caeque pedum iam auditaefuisset patres dubitatio incessit, nam modo in hoc negotiofuerent. nam e Thessalia l

νὸν ἦγον καὶ κατ' ἰδίαν ἀφ' ἐκείνης πόλεως πρὸς βρυταί, παρὰ τε Περραιβῶν, ὁμοίως δὲ καὶ παρ' Ἀθαμάνων, καὶ παρ' Ἑπειρωτῶν, καὶ παρ' Ἰλλυρίων, οἱ μὲν περὶ χωρᾶς, οἱ δὲ περὶ σωμάτων, οἱ δὲ περὶ θραυματίων ἦγον ἀμφοισβητῶντας, ἔνιοι δὲ περὶ συμβολαίων καὶ τῶν εἰς αὐτὰς ἀδικημάτων, τινὲς μὲν ἔν φάσκοντες, μὴ δύνασθαι τυχεῖν τῆ δικαίᾳ κατὰ τὸ σύμβολον, διὰ τὸ τὸν Φίλιππον ἐγκόπτειν τῇ δικαιοδοσίᾳ, τινὲς δ' ἐγκλιῶντες τοῖς κρίμασιν, ὡς παραβεβραβευμένοι διαφθείραντος τῆ Φιλίππου τὰς δικασίας. Καθόλου δὲ ποικίλη τις ἦν ἀκρίσια καὶ δυσχώρητος ἐν τῶν κατηγορουμένων. ὁθεν ἡ σύγκλητος, ἔτ' αὐτῇ δυναμένη διευκρινεῖν, ἔτε τὸν Δημήτριον κρίναντα δεῖν ἐφ' ἐκείνοις τήτων λόγον ὑπέχειν, ἅτε καὶ Φιλινθῶντος πρὸς αὐτὸν διακείμενη, καὶ θεωρεῖσα νέον ὄντα κοιμῶν, καὶ πολὺ τῆς τοιαύτης συστροφίας καὶ ποικιλίας ἀπολειπόντων, μέλεις δὲ βαλουμένη, μὴ τῶν Δημητρίᾳ λόγων ἀκρίειν, ἀλλὰ τῆς Φιλίππου γνώμης ἀληθινήν λαβεῖν πείραν, αὐτὸν Δημήτριον πρέλυσσε τῆς διακαυλογίας· εἶρωτο δὲ τὸν νεανίσκον καὶ τὰς σὺν αὐτῷ φίλας, εἰ τινα περὶ τέτων ὑπομνηματισμὸν ἔχουσι παρὰ τῆ βασιλείας· τῷ δὲ Δημητρίᾳ Φήσαντος ἔχειν, καὶ προτείναντός τι βιβλίδιον ἐ μέγα· λέγειν αὐτὸν ἐκέλευσεν, ἥνπερ

venerant, alii communi totius gentis nomine, alii mislu vrbium singularum, eodemque modo cPerrhaebia, Athamania, Epiro, Illyrico: quorum alii agro multatos se querebantur, alii mancipia adepta aut pecus abactum, quidam pacta violata obiciebant. nonnulli dicere, ius aequum ferundum pacta obtineri a Philippo non posse, quia rex, quominus ius redderetur, impediret. alii de iudiciis queri, in quibus, praevalente gratia Philippi, apud iudices, quos corrupisset, facta sibi esset iniuria. Atque omnino, ex obiectis criminibus varia quaedam in audientium animis confusio existerat, quum tot res simul memoria complecti haut facile effer. Senatus igitur, qui nec satis cognoscere ipse omnia poterat, et aequum non censebat, vt Demetrius horum omnium singillatim rationem redderet: (erat enim fenatus propenso in Demetrium animo, et iuuenem admodum eum esse videbat, longe impari vafrius versutisque accusatorum ingeniis, quum praesertim patribus esset propositum, non Demetrium orantem audire; sed Philippi mentem certo experimento cognoscere:) Demetrio necessitatem respondendi ad singula remisit, a iuvene et ipsius comitibus quaesivit, ecquem de his rebus commentarium a rege accepissent. Quum respondisset, accepisse se, et libellum quemdam non magnum manu porrecta ostendisset: fenatus iussit ipsum ad fin-

τὰ ὑπο-

τὰ ὑπομνήματα περιέχεσθαι πρὸς
 διασκευὴν τῶν καταγεγραμμένων, ἀπέ-
 φασιν καβαλουάδῃ. Ὁ δὲ τὸ μὲν
 πεποιτημένα τὸ προτεχθὲν ὑπὸ
 Ῥωμαίων ἔφασκεν, ἣ τὴν αἰ-
 τίαν τῇ μὴ πεπράχθαι ταῖς ἐγ-
 καλέσειν ἀντιλθεῖν προσέειπε δὲ
 πρὸς ταῖς πλείους ἀποφάσεις·
 καὶ τοὶ ἐκ ἴσως χρησιμεύοντες
 ἡμῖν τῶν πρεσβευτῶν τῶν
 περὶ Καecilium ἐν ταῦτοις.
 καὶ πάντων καὶ τῶν ἐδικαίων
 ἡμῶν ταῦτα πασχόντων.
 Τοιαύτης δ' ἔσθαι τῆς Φιλίππου
 γνώμης ἐν πάσαις ταῖς ἀποφα-
 σεσι, διακύνουσα τῶν παραγο-
 νῶν τῇ σύγκλητος, μὴν ἐπιή-
 σαστο περὶ πάντων διέλθῃν.
 ἀποδεξαμένη γὰρ τὸν Δημήτριον
 μεγαλοεὐδῶς καὶ Φίλων δρόμους
 διὰ τῆς στρατηγῆς, πολλὰ καὶ πα-
 ρακλητικὰς πρὸς αὐτὸν διαθεμέ-
 νη λόγους, ἀπόκρισιν ἔδωκε, διό-
 τι περὶ πάντων, καὶ τῶν εἰρημέ-
 νων ὑπ' αὐτῇ, καὶ τῶν ἀνεγνω-
 σμένων, Δημητρίῳ πιστεύει, διότι
 τὰ μὲν γέγονε, τὰ δὲ ἔσται, κατὰ
 περὶ δικαίων ἐστὶ γίνεσθαι. ἵνα δὲ καὶ
 Φίλιππος εἰδῇ, διότι τὴν χάριν
 ταύτην ἣ σύγκλητος Δημητρίῳ
 δίδωσιν, ἐξ αποσελῆν ἔφη πρε-
 σβευτὰς ἐποφουμένους, εἰ γίνεται
 πάντα κατὰ τὴν τῆς συγκλήτου
 βούλησιν, ἅμα δὲ διαταφύσσοντας
 τῷ βασιλεῖ, διότι τῆς συμπεριφο-
 ρῆς τυγχάνει ταύτης διὰ Δημή-
 τριον. καὶ ταῦτα μὲν τοιαύτης
 ἔτυχεν διεξαγωγῆς. Μετὰ δὲ τα-
 υς εἰσῆλθον οἱ παρ' Εὐμένους
 πρέσβεις, περὶ τοῦ τοῦ βοηθείας,

gulas criminationes ca-
 re, quae commentario
 tinerentur, in breuem
 tentiam coacta. In eo
 rex, de aliis fecisse se,
 decreto Romanorum i-
 fuerat: de aliis quom-
 decreto obtemperaretur,
 eos stetitisse, qui accusa-
 Ad pleraque autem e-
 erant haec verba adi-
Licet aequo iure nobis
in hac re Caecilius cele-
legati non egerint. et,
inique haec adversus
sunt decreta. Quum in
gulis causis hic animus
lippi se ostenderet: sen-
auditis legationibus omni-
vnica sententia omnia
complexus. Demetrio
que per c.o.s. magnifice-
dato, et benigne habito,
tisque verbis eum hort-
vt populi Romani amicu-
set, ita respondit: de o-
bus, quae vel dixisset,
legisset Demetrius, sen-
ipli credere et confid-
patrem eius qua fecisse,
facturum esse omnia, vt
quum iustumque est. a-
sciret Philippus, Deme-
beneficium hoc tribui a-
natu, missuros esse pe-
legatos, ad visendum, at-
voluntate senatus cuncta
ministrantur, simul vt
significant, propter De-
trium hanc ipsi veniam
indultam. hunc exitum.
buit id negotium. Post-
ingressi sunt Eumenis or-
res, ad querendum de m-

EXCERPTAE LEGATIONES.

637

ἤς ἀποσταλείσης ὑπὸ τῷ Φιλίππῳ
 πρὸς Πρυσίαν, κατηγορήσας, καὶ
 περὶ τῶν ἐπὶ Θράκης τόπων, Φά-
 σκοντες, ἃ ἔτι καὶ νῦν αὐτὸν ἐξ-
 ἄγγοχέναι τὰς Φρυγίας ἐκ τῶν πό-
 λεων. Τῷ δὲ Φιλοκλέους ὑπὲρ τῶ-
 νων βυλῆθεντος ἀπολογεῖσθαι,
 διὰ τὸ καὶ πρὸς τὸν Πρυσίαν πε-
 πρυσβεύκεναι, καὶ τότε περὶ τῶ-
 νων ἐξαπεστέλλει πρὸς τὴν σύγ-
 κλητον ὑπὸ τῷ Φιλίππῳ βραχύν-
 τινά χρόνον ἢ σύγκλητος ἐπιδε-
 ξαμένη τὰς λόγους, ἔωκον ἀπόκρι-
 σιν, διότι τῶν ἐπὶ Θράκης τόπων,
 εἰ μὴ καταλάβουσιν οἱ πρσβευ-
 ταὶ πάντα διαφυκμένα κατὰ τὴν
 τῆς συγκλήτης γνώμην, καὶ πά-
 σας τὰς πόλεις εἰς τὴν Εὐμένης
 πέσιν ἐγκαχερισμένας, ἢ ἔτι δυ-
 νήσεται Φέρειν, ἢ δὲ καρτερεῖν
 παρακρομένῃ περὶ τῶν. Καὶ
 τῆς μὲν Φιλίππου καὶ Ῥωμαίων
 παρατριβῆς ἐπὶ πολὺ προβαυνέ-
 σης, ἐπίστατις ἐγενήθη κατὰ τὸ
 παρὸν, διὰ τὴν τῷ Δημητρίῳ
 παρασίαν· πρὸς μὲν τοί γε τὴν
 κατόλου τῆς οἰκίας ἀτυχίαν ἢ μι-
 κρὰ συνέβη τὴν εἰς τὴν Ῥώμην τῶ
 ναυνίσκῳ πρσβεῖαν συμβάλλε-
 σθαι. Ἡ τε γὰρ σύγκλητος,
 ἀπερειαμένη τὴν χάριν ἐπὶ τὸν
 Δημήτριον, ἐμετρώσας μὲν τὸ
 μεράκιον, ἐλύπησε δὲ καὶ τὸν
 Περσέα καὶ τὸν Φίλιππον ἰχυρῶς,
 τῷ δοκεῖν, μὴ δι' αὐτὰς, ἀλλὰ διὰ
 Δημήτριον τυγχάνειν τῆς παρὰ
 Ῥωμαίων Φιλανθρωπίας· ὃ τε
 καί τις ἐκκαλεσάμενος τὸ μερά-
 κιον, καὶ προβιβάσας εἰς λόγους
 ἀπορρήτους, ἐκ ὀλίγου συνεβλάστω
 πρὸς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. τὸν τε

auxiliis Prusiae a Philippo, et
 de vrbibus Thraciae, quod
 dicerent, ne nunc quidem
 praesidia ab rege esse dedu-
 cta. Quum vellet Philocles
 dicere aliquid ad excusandum
 regem, quod et ad Prusiam
 legationem obierat, et de
 iisdem rebus eo tempore mis-
 sus fuerat a Philippo ad sena-
 tum: patres, oratione ipsius
 aliquamdiu patienter audita,
 responsum dederunt. quod ad
 loca illa sita in Thracia atti-
 neret, nisi omnia ex volunta-
 te senatus facta inuenirent leg-
 gati, omnesque vries in fi-
 dem Eumeni permissas, sena-
 tum non amplius toleraturum,
 neque passurum sibi in ea re
 diutius verba dari. Ita cre-
 scente in dies simultate inter
 Philippum et Romanos, De-
 metrii aduentus Romam in
 praesentia moram rebus inie-
 cit. Ceterum ad vniuersam
 regiae domus calamitatem
 momentum non paruum attul-
 lit haec iuuenis illius legatio.
 Nam senatus, qui vni Deme-
 trio hoc beneficium voluit im-
 putari, et adolescentis ani-
 mum inani spe sustulit, et
 Perseum Philippumque offen-
 dit grauius, quod non pro-
 pter se, verum propter De-
 metrium benignitatem populi
 Romani viderentur experiri.
 Quo quidem tempore aliquis,
 seducto adolescente, et arca-
 num cum ipso habito, nec bre-
 uui, colloquio, perniciem do-
 mui ipse quoque multum ad-
 iuuit. nam et iuuenem blan-

γάρ

γὰρ νεανίσκον ἐψυχάζοντες, ὡς αὐτίκα καὶ συγκατασκευασόντων αὐτῷ Ῥωμαίων τὴν βασιλείαν· τὴν τε περὶ τὸν Φίλιππον ἡρέτισα, γράψας, ἐξ αὐτῆς τὸν Δημήτριον ἀποστέλλειν πάλιν εἰς τὴν Ῥώμην μετὰ τῶν Φίλων, ὡς πλείονος ὠφέλιμον καὶ χρησιμώτατον. ταῦτας γὰρ τοὺς ἀφορμαῖς χρησάμενος ὁ Περσεύς, μετ' ὀλίγον ἤπεισε τὸν πατέρα συγκαταθέσθαι τῷ Δημητρίῳ θανάτῳ. Περὶ μὲν ἔν ταῦτον ὡς ἐχειρίσθη τὰ κατὰ μέρος, ἐν τοῖς ἐξῆς δηλώσομεν. Ἐπὶ δὲ τούτοις εἰσεκλήθησαν οἱ παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων πρέσβεις. Τούτων δ' ἦσαν διαφορᾶς δ'. οἱ μὲν γὰρ περὶ λύσεως ἡκοντες τῶν ἀρχαίων Φυγιάδων ἐπρέσβευον, φασκόντες, δεῖν ἔχειν αὐτὰς τάτας τὰς κτήσεις, ἐφ' ὧν ἐξ ἀρχῆς ἔφυγον· οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀρεᾶ καὶ τὸν Ἀλκιβιάδην, ἐφ' ὅτι χλαυτιᾶν λαβόντες κτήσιν ἐκ τῶν ἰδίων, τὰ λοιπὰ διαδύναμι τοῖς ἀξίοις τῆς πολιτείας. Σήριππος δὲ ἐπρέσβευε περὶ τοῦ μένειν τὴν ὑποκειμένην κατάστασιν, ἣν ἔχοντες ποτε συνεπολιτεύοντο μετὰ τῶν Ἀχαιῶν. Ἀπὸ δὲ τῶν τεθνατωμένων καὶ τῶν ἐκπεπρωκότων κατὰ τὰ τῶν Ἀχαιῶν δόγματα παρήσαν οἱ περὶ Χάρωνα, καθόδον αὐτοῖς ἀξίωντας συγχωρηθῆναι, καὶ τὴν πολιτείαν ἀποκαταστῆναι τοιαύτην. ἐποιῶντο δὲ πρὸς τοὺς Ἀχαιεὺς οἰκείας τῶν ἰδίων ὑποθέσεις λόγους. ἡ δυναμένη δὲ διευκρινεῖν σύγκλητος τὰς κατὰ μέρος δια-

da spe demulfit, quasi essent Romani non multo post regem eum constituturi, et Philippum quoque non mediocriter irritavit, hortatus illum per literas, ut iterum Romanam Demetrium cum amicis mitteret: magno namque ipsi usui et commodo eo loci illum futurum. His siquidem occasionebus impulsus Perseus, mox patri persuasit, ut in Demetrii mortem consentiret quae omnia quomodo acciderint, sigillatim in sequentibus declarabimus. Post istos vocati sunt Lacedaemoniorum legati. Horum erant factiones quatuor. Quidam ad liberationem impetrandam veterum exulum venerant, postulantes, ut omnes possessiones, quas irrogati sibi exilii tempore habebant, ipsis restituerentur. Areus et Alcibiades petebant, ut exulibus de suis bonis ad unius talenti aestimationem redderetur, cetera bene meritis civibus diuiderentur. Serippi legatio eo spectabat, ut in eo statu respubl. conferuaretur, qui tum fuit, cum Achaeorum concilii erant. Causam eorum, qui mortis damnati ab Achaeis aut in exilium pulsi fuerant, Charon agebat, postulans ut reditus in patriam iis concederetur, et ut respubl. in priorem statum restitueretur. Omnes hi cum Achaeis sic agebant, uti postulabat causa, quam defensum venerant. Senatus cum tot hasce controuersias non satis cape-

Φορὰς.

EXCERPTAE LEGATIONES.

639

Φοράς, προεχειρίσατο τρεῖς ἄν-
 δρας, τὴν καὶ πρότερον ἤδη πα-
 πρυσβευκότας περὶ τήτων εἰς τὴν
 Πελοπόννησον. ἔτοι δ' ἦσαν Τί-
 τος, Κοῖντιος, Καικίλιος. ἐφ' οἷς
 γενομένων λόγων πλείονων, ὅ-
 περ μὲν τὰ καταπορεύεσθαι τὰς
 καταπεφυγότας καὶ τεθνα-
 τωμένους, καὶ περὶ τὰ μένειν τὴν
 πόλιν μετὰ τῶν Ἀχαιῶν, ἐγέ-
 νετο πᾶσι σύμφωνον· περὶ δὲ τῶν
 κτήσεων, πότερον δεῖ τὸ τάλαν-
 τον, ἢς * τα γὰρ Φυγάδας ἐκ
 τῶν ἰδίων ἐκλέξασθαι, περὶ τὰς
 τῶν διημιφισβήτην πρὸς αἰθέ-
 λας. ἵνα δὲ μὴ πάλιν ἐξ ἀκα-
 ροῦς περὶ πάντων ἀντιλέγοιεν,
 ἔγγραπτον ὑπὲρ τῶν ὁμολογε-
 μένων γίνεσθαι ἐτέλεον. ἐφ' ᾧ
 πάντες ἐπαβέβησαν τοὺς ἰδίας
 σφραγίδας. οἱ δὲ περὶ τοῦ Τί-
 τος βυλάμενοι καὶ τὰς Ἀχαιεὺς
 εἰς τὴν ὁμολογίαν ἐκπλήξαι,
 προσεκαλέσαντο τὰς περὶ Ξέ-
 νερχον. ἔτοι γὰρ ἐπρέσβευον
 τότε παρὰ τῶν Ἀχαιῶν, αἵα
 μὲν ἀναειμένους τὴν συμμα-
 χίαν, αἵα δὲ τῇ τῶν Λακεδαι-
 μονίων διαφορᾷ προσδρεύντες·
 καὶ παρὰ τὴν προδοσίαν ἐρω-
 τώμενοι περὶ τῶν γραφομένων,
 αἱ συνευδοκῶσιν, ἐκ οὗδ' ὅπως
 εἰς ἀπορίαν ἐνέπεσον. δυσηρε-
 εῦντο μὲν γὰρ τῇ κατὰ τὴν τῶν
 Φυγάδων καὶ τῶν τεθνατωμέ-
 νων, διὰ τὸ γίνεσθαι παρὰ τὰ
 τῶν Ἀχαιῶν δόγματα, καὶ πα-
 ρὰ τὴν ἐγγλῆν· αὐδοκῶντο δὲ τοῖς
 ὅλοις, τῶν γράφεσθαι, διότι δεῖ
 τὴν πόλιν τῶν Λακεδαιμονίων
 πολιτεύειν μετὰ τῶν Ἀχαιῶν.

ret, tres viros delegit, qui
 iam ante de iis rebus legati in
 Peloponnesum missi fuerant.
 hi autem erant Titus * Quin-
 tius, Caecilius. apud quos
 postquam esset haec contro-
 uersia diu multumque agitata,
 de reditu quidem in patriam,
 qua exulium, qua mortis da-
 mnatorum, item de eo, ut in
 concilio Achaeorum ciuitas
 maneret, facile inter omnes
 conuenit: de possessionibus
 vero, et an aequum esset, ut
 exules e bonis suis ad salenti-
 vnium aestimationem opta-
 rent, haec erant, de quibus
 inter ipsos non conueniebat.
 Porro ne super omnibus ite-
 rum de integro altercarentur,
 referri in scripta, quae parti-
 tum consensu essent probata,
 et omnium signa pactis scri-
 ptis imprimi, iusserunt. Cu-
 piens vero Titus, Achaeos in-
 iecto terrore ad consentiendum
 impellere, Xenarchum ad se
 vocauit, qui partim de reno-
 uanda societate legatus Romam
 venerat, partim ut ad contro-
 uersiam, quae Achaeis erat
 cum Lacedaemoniis, attende-
 ret. Hic ex inopinato interro-
 gatus de scriptis conditionibus,
 ecquid illis consentiret, nescio
 quomodo incertus quid respon-
 deret haesit. erat enim hoc ei
 molestum, quod exulibus et
 mortis damnatis in patriam
 reditus concedebatur. quum
 Achaeorum decreto id repu-
 gnaret, et inscriptioni stelae:
 rem tamen in vniuersum proba-
 bat, quia scriptum erat, ut con-
 cillii Achaeorum ciuitas Lace-

καὶ τέρας τὰ μὲν ἀπορέμενοι, τὰ δὲ καταπληττόμενοι τὸς ἄνδρας, ἀπεβάλλοντο τῇ σφραγίδι. ἡ δὲ σύγκλητος, προχειριζομένη Κόιντον Μάρκιον πρεσβευτὴν, ἐξαπέσειλεν ἐπὶ τε τὰ κατὰ Μακεδονίαν καὶ τὰ κατὰ Πελοπόννησον.

daemoniorum esset. tandem, partim ex consilii inopia, partim quia Romani terruerant, signum suum imprimit. Senatus Q. Marcium decreuit legatum, et tum in Macedoniam, tum in Peloponnesum proficisci iussit.

MZ.

XLVII.

Πῶς Φιλοποίμην, ὁ τῶν Ἀχαιῶν στρατηγός, τῇ τε Τίτι καὶ τῶν ἀντιστασιαστῶν προαιέσει πραγματικῶς ἀντέστη.

Quomodo Philopoemen, praetor Achaeorum, Titi consilio et contrariae factionis hominum sollerter resistit.

Ὁ γὰρ Δεινοκράτης ὁ Μεσσήνιος, παραγενόμενος εἰς τὴν Ῥώμην πρεσβευτής, καὶ καταλαβὼν τὸν Τίτον πρεσβευτὴν καθεσασμένον ὑπὸ τῆς συγκλήτου πρὸς τὴν Περσίαν καὶ τὸν Σέλευκον, περιχαρὴς ἐγενήθη, νομίζων, τὸν Τίτον διὰ τε τὴν πρὸς αὐτὸν Φιλίαν, (ἐγγεγόνει γὰρ αὐτῷ συνήθης κατὰ τὸν Λακωνικὸν πόλεμον) καὶ διὰ τὴν πρὸς τὸν Φιλοποίμην διαφορὰν, παραγενόμενον εἰς τὴν Ἑλλάδα, χειριεῖν τὰ κατὰ τὴν Μεσσήνην πάντα κατὰ τὴν αὐτὴν προαίρεσιν. Διὸ καὶ παρὶς τᾶλλα προσεκαρτέρει τῷ Τίτῳ, καὶ πάσας εἰς τὸν αὐτὸν ἀπηρεῖσκε τὰς ἐλπίδας. Καὶ ὁ Δεινοκράτης παρῆν μετὰ τῷ Τίτῳ εἰς τὴν Ἑλλάδα, πεπεισμένος, ἐξ ἐφ' ὅδου τὰ κατὰ τὴν Μεσσήνην ἐνχειριζομένη κατὰ τὴν αὐτὴν βέλησιν. οἱ δὲ περὶ τὸν Φιλοποίμην, σαφῶς ἐπεγνωότες, ὅτι περὶ τῶν Ἑλληνικῶν ὁ Τίτος εὐδεμίαν ἐντολὴν ἔχει παρὰ τῆς

Dinocrates Messenius Romanam legatus venit. ubi quum offendisset Titum, legationem obire iussum ad Prusiam et Seleucum, supra modum laetatus eo est: existimabat enim, Titum, qui sibi amicus esset, (nam bello Laconico familiariter cum illo vixerat) Philopoemenis autem inimicus, ubi in Graeciam venisset, res Messeniorum ex sua voluntate administraturum. Itaque omni cura alia omissa, Titum vnum assidue colere, in hoc spes suas vniuersas reponere. Venit mox in Graeciam cum Tito Dinocrates, nihil dubitans, simul pedem in Peloponneso Titus posuisset, res Messeniorum ex ipsius voluntate ordinatum iri. At Philopoemenes, cui certo constabat, Titum de rebus Graeciae nullum a senatu

συγκλή-

συγκλήτε, τὴν ἡτυχείαν εἶχον, παραδεκνῆτες αὐτῇ τὴν παρησίαν. Ἐπεὶ δὲ καταπλύσας εἰς Νεό-
πακτον ἔγραψε τῷ στρατηγῷ καὶ
τοῖς δημουργοῖς τῶν Ἀχαιοῦν. κε-
λεύων συναγεῖν τὰς Ἀχαιοὺς εἰς
ἐκκλησίαν· ἀντέγραψαν αὐτῶν,
διότι ποιήσασιν, ἃν γράψῃ. περὶ
τίνων βέβαια διαλεχθῆναι τοῖς
Ἀχαιοῖς. τὰς γὰρ νόμους ταῦτα
τοῖς ἄρχουσιν ἐπιτίττειν. τῇ δὲ
μὴ τολαιῶντος γράφειν, αἱ μὲν
τῷ Δεινοκράτῃ ἐπιτίθας, καὶ τῶν
ἄρχαίων λεγομένων Φυγάδων,
τότε δὲ προσφάτως ἐκ τῆς Λα-
κεδαίμονος ἐκπεπτωκότων, καὶ
συληθῆναι ἢ τῷ Τίτῃ παρυσία
καὶ προσδοκίᾳ τῆτον τὸν τρόπον
διέπεσαν.

mandatum accepisse. nihil
sperare, sed aduentum eius
expectare. Qui Naupactum
ut appulit, literas ad prae-
torem et magistratus gentis A-
chaeorum, (demiurgos vo-
cant) dedit. iubens ad con-
cilium cogi multitudinem.
Rescriptum est, factum iri,
ut iubeat, si per literas si-
gnificasset, qua de re cum
populo velit agere: ita enim
leges imperare magistratibus.
Tito non audente scribere
quid vellet, spes Dinocratis
et eorum exulum, quos vete-
res vocant, qui tunc recens
e Lacedaemone fuerant eiekti,
atque omnino Titi aduentus
et expectatio ad irritum isto
pacto cecidit.

MH.

XLVIII.

Πῶς Φίλιππος ἀπὸ τῶν
ἐπὶ Θράκης Ἑλληνίδων πό-
λεων ἀπέβη.

*Quomodo Philippus e Thra-
cicis Graecorum urbibus ex-
cessit.*

Τῷ αὐτῷ ἐκστρατεία ἐπὶ
τῆς βαρβαρίας.

*Eiusdem expeditio aduer-
sus barbaros.*

Ὅτι τῶν περὶ τὸν Κόϊτον τὸν
Μάρκιον πρεσβυσάντων εἰς
Μακεδονίαν, ἀπέβη μὲν ἀπὸ τῶν
ἐπὶ Θράκης Ἑλληνίδων πόλεων
ὀλοχερῶς ὁ Φίλιππος, καὶ τὰς
Φρερας ἐξήγαγεν· ἀπέβη δὲ
βαρυνόμενος καὶ σένων. διωρθώ-
σατο δὲ καὶ τὰλλα πάντα, περὶ
ἃ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπέταττον, βελό-
μενος ἐκείνοις μὲν μηδεμίαν ἔμ-
φασιν ποιεῖν ἀλλοτριότητος. λαμ-
βάνειν δὲ ἀναστροφὴν πρὸς τὰς εἰς
τὸν πόλεμον παρασκευάς. τη-
Tom. II.

Postquam Q. Marcius in
Macedoniam legatus ve-
nit, excessit quidem penitus
ex urbibus Thraciae, quas
Graeci habitabant, Philippus,
et praesidia ex iis deduxit;
sed excessit inuitus ac ge-
mens. Omnia item alia Ro-
manorum imperata fecit,
quod cuperet nullum aliena-
ti animi indicium ipsis dare,
sed moram temporis nancisci
ad bellum praeparandum. Quo
ρ.αν

ρῶν δὲ τὴν προκειμένην ὑπόθε-
σιν, ἐξήγε στρατιὰν ἐπὶ τὰς βαρ-
βάρους. διελθὼν δὲ διὰ μέσης
τῆς Θράκης, ἐνέβαλεν εἰς Ὀδρύ-
σας, Βέσσης, καὶ Δονδηλήτας.
Παραγενόμενος δὲ ἐπὶ τὴν προ-
αγορευομένην Φιλίππυ πόλιν,
φυγόντων τῶν ἐνοικούντων εἰς τὰς
ἐκχωρίας, ἐξ ἐφόδου κατέχευε
τὴν πόλιν. Μετὰ δὲ ταῦτα πᾶν
τὸ πεδίον ἐπιδραμὼν, καὶ τὰς
μὲν ἀκπορθήσας, παρ' ὧν δὲ πί-
σεις λαβὼν, ἐπανήλθε, Φερραίων
καταλιπὼν ἐν τῇ Φιλίππυ πόλει.
ταύτην δὲ συνέβη μετὰ τινα χρό-
νον ἐκπεσεῖν ὑπὸ τῶν Ὀδρυσῶν,
ἀθροισάντων τὰς πρὸς τὸν βα-
σιλέα πίσεις.

etiam consilio expeditionem
aduersus barbaros suscepit, et
per mediam Thraciam in fi-
nes Odrysarum, Bessorum,
Dentheletarum expeditionem
suscepit. Ad urbem, quam
Philippopolim dicunt, ut ve-
nit, primo impetu illam oc-
cupat, fuga oppidanorum de-
fertam, qui in montes con-
fugerant: deinde per cam-
pos, quam late patent, va-
gatus, aliis vi domitis, aliis
in fidem acceptis, praefidio
Philippopoli imposito, in re-
gnum suum est reuersus. id
vero praefidium non multo
post ab Odrysis, fidem regi
non seruantibus, fuit expul-
sum.

ΜΘ.

XLIX.

Πρεσβεία εἰς Ῥώμην τῶν
ἐκ Λακεδαιμόνου Φυγάδων.

*Lacedaemoniorum exulium
legatio Romam missa.*

Οτι κατὰ τὰς αὐτὰς καιρὸς
ἐξαπεσάλησαν ὑπὸ τῶν ἐκ
Λακεδαιμόνου Φυγάδων πρέσβεις
εἰς τὴν Ῥώμην, ἐν οἷς ἦν Ἀρκεσί-
λαος καὶ Ἀγησίπολις, ὃς, ἔτι
πᾶσι ὧν, ἐγεσθήθη βασιλεὺς ἐν τῇ
Σπάρτῃ. τέττις μὲν ἔν λησά τι-
νας περιπεσόντες ἐν τῷ πελάγει
διέφθειραν, οἱ δὲ μετὰ τέτων
κατασαθέντες διακομίσθησαν εἰς
τὴν Ῥώμην.

Εο tempore missi sunt Ro-
mam legati ab iis, qui
Lacedaemone exulabant, in-
ter quos erant Arcefilaus et
Agessipolis, qui in aetate
puerili rex Spartae fuerat.
In hos legatos piratae in
mari inciderunt eosque occi-
derunt: qui in eorum locum
suffecti sunt, ii Romam in-
columes peruenerunt.

Ν.

L.

Καταρχὴ τῆς μετ' ἐ πο-
λὺ συμβάσεως περὶ τὸν Δημή-
τριον τραγαδίας.

*Principium eorum malorum,
quae paullo post Demetrio ac-
ciderunt.*

Οτι

Ὅτι τῷ Δημητρίῳ παραγεννηθέντος ἐκ τῆς Ῥώμης εἰς ἡν Μακεδονίαν, καὶ κομίζου-
 ρος τὰς ἀποκρίσεις, ἐν αἷς οἱ Ῥωμαῖοι πᾶσαν τὴν ἐξ αὐτῶν
 ἡμεῖς καὶ πρὸς τὸν Δημή-
 ριον ἀπεκρίσαντο, καὶ διὰ τῶ-
 ν ἔφασαν πάντα πεποιημέ-
 αι καὶ ποιήσιν· οἱ μὲν Μακε-
 ῖνες ἀπεδέχοντο τὸν Δημή-
 ριον, μεγάλων ἐπολαμβάνον-
 ρος ἀπολαύσασθαι φόβων καὶ κιν-
 ῖνων. προσεδόκην γὰρ ὅσον
 πρὸς τὸν ἀπὸ Ῥωμαίων πόλε-
 ον ἐπ' αὐτὸς ἔξειν, διὰ τὰς
 ἡ Φιλίππου παρατριβὰς. Ὁ δὲ
 ἡλίκπος καὶ Περσεὺς ἔχ' ἡ-
 ῖως ἐώρων τὸ γινόμενον, καὶ
 ρεσαν αὐτοῖς, τῷ δοκεῖν τὰς
 Ῥωμαῖους αὐτῶν μὲν μηδέν τι λό-
 ον ποιῆσθαι, τῷ δὲ Δημητρίῳ
 ἄσαν ἀνακτιθεῖναι τὴν ἐξ αὐ-
 ῶν χάριν. Οὐ μὲν ὁ μὲν Φί-
 ιππος ἀπεκρύπτετο τὴν ἐπι-
 ῖτοις δυσἀρέτησιν· ὁ δὲ Περ-
 εὺς, ὁ μόνον ἐν τῇ πρὸς Ῥω-
 αῖους εὐνοίᾳ παρὰ πολὺ τὰ δελ-
 ῖα λειπόμενος, ἀλλὰ καὶ περὶ
 ἔλλα πάντα καὶ δυσερῶν, καὶ
 ἡ φύσει καὶ τῇ κατασκευῇ,
 ἡ γὰρ ἔφερα, τὸ δὲ συνέχον,
 ἡδὲ περὶ τῆς ἀρχῆς, μὴ πρε-
 ῖτερος ὢν ἐξωσθῇ διὰ τὰς προει-
 ῖμενας αἰτίας. διὸ τῆς τε Φίλως
 ρθαιρε τῆς τῷ Δημητρίῳ - - -

Postea quam Demetrius ab
 Roma in Macedoniam est
 reuersus, senatus responsum
 afferens, quo significabant
 Romani, vni Demetrio ferri
 acceptum debere, quod ve-
 niam Philippo dedissent, ei-
 que credidissent, omnia enim
 fecisse et porro facturos in
 Demetrii gratiam: Macedones
 Demetrium cum fauore con-
 spiciebant, magno metu ma-
 gnisque periculis per eum li-
 beratos se existimantes. Nam
 propter Philippi offensiones
 existimabant, non multo post
 Romanos cum infesto exerci-
 tu adfuturos. At Philippus et
 Perseus iniquo animo hoc fe-
 rebant, neque placebat ipsis,
 quod Romani, nulla ipso-
 rum ratione habita, Demetrio im-
 putari veilent omnia sua bene-
 ficia. Sed Philippus quidem
 displicere haec sibi dissimulat;
 Perseus vero, qui non solum
 beneuolentia populi Romani
 a fratre vincebatur, sed er ple-
 risque aliis in rebus, cum in-
 genio tum disciplina et usu,
 longe erat illi inferior, dolo-
 rem suum prodebat. Cuius
 quidem praecipua causa erat,
 quod metuebatur, ne, qui aetate
 maior esset, regno tamen pro-
 pter dictas causas extruderetur:
 iccirco amicos Demetrii
 corrumpebat.

NA.

Ἀποκρίσεις διάφοροι τῆς
 ὑγκλήτης τῶν Ῥωμαίων δια-
 λόροις πρεσβευταῖς δεδωσθαι.

LI.

Responso diuersa Romani
 senatus, diuersis legatis data.

Δι' ἀρετῆς τῆς συγκλή-
της πρὸς τὰς Ἀχαιεύς.

*Abalienatio senatus ab A-
chaeis.*

Ὅτι κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος ἡ
σύγκλητος, κραταυρουμένη
πρέσβων παρὰ Εὐμένους καὶ
Φαονόκκην, παρὰ τῶν Ἀχαιῶν
ἔθνης, ἔτι δὲ παρὰ τῶν ἐκ τῆς Λα-
κεδαίμονος ἐκπεπτωκότων, καὶ
πρὸς τῶν κατεχόντων τὴν πόλιν,
ἐχομημάτισε τάτοις. Ἦκον δὲ καὶ
Ῥόδιοι προσβύοντες ὑπὲρ τῆς
Σινωπέων ἀτυχίας. Τέτοις μὲν
ἔν καὶ τοῖς παρ' Εὐμένους καὶ Φαρ-
νάκου πρεσβύουσιν ἡ σύγκλητος
ἀπεκρίθη, διότι πέμψει προ-
σβευτάς, τὰς ἐπιτακτούμενας πε-
ρὶ τῆς Σινωπέων καὶ παρὶ τῶν τοῖς
Βασιλεῦσιν ἀντισταμένων.
Τὰ δὲ Κοῖνὰ Μαρκίᾳ προσθά-
τω; ἐκ τῆς Ἑλλάδος παραγεγονό-
τος, καὶ περὶ τῶν ἐν Μακεδο-
νίᾳ, καὶ περὶ τῶν ἐν Πελοποννή-
σῳ διασσεσφηκτοῦ, ἐκ ἑπὶ πολ-
λῶν προσεδέηθη λόγων ἡ σύγκλη-
τος· ἃ δ' εἰσκαλεσαμένη καὶ τὰς
ἀπὸ Πελοποννήσου καὶ Μακεδό-
νας προσβύοντας, διήκυσσε μὲν
τῶν λόγων, τὰς γε μὴν ἀποκρί-
σεις ἔδωκε, καὶ τὴν διάληψιν
ἐποίησται τῶν πραγμάτων, ἢ
πρὸς τὰς τῶν πρεσβυτῶν λόγους,
ἢ πρὸς τὴν ἀποπρεσβείαν Ἀρ-
μοσαμένη τῇ Μαρκίᾳ. ὃς ὑπὲρ
μὲν τῇ Φιλίππῃ τῇ βασιλεῶς
ἀπηγγέλλει, διότι πεποίηκε μὲν
τὰ προσταττόμενα, πεποίηκε δὲ
τὰ πάντα βαρυνόμενος, καὶ ὅτι,
λαβὼν κυρτὸν, πᾶν τι ποιῆται κα-
τὰ Ῥωμαίων. Διὸ τοῖς μὲν παρὰ
τῇ Φιλίππῃ πρεσβυταῖς τοιαύ-

Ἀννο altero huius Olym-
piadis venerunt Romam
legati ab Eumene et Pharnace
et Achaeorum gente, item
ab iis Lacedaemoniis, qui pa-
tria sua erant extorres, nec
non ab iis, qui eam ciuita-
tem tenebant: quibus omni-
bus senatus est datus. Ad-
fuerunt et legati Rhodiorum,
querentium de Sinopensium
clade. His igitur et iis, quos
Eumenes ac Pharnaces mise-
rant, responsum a patribus,
legatos ad res Sinopensium
speculandas, et regum con-
trouersias cognoscendas, mis-
surum senatum. Quum au-
tem ex Graecia recens Q.
Marcius rediisset, et statum
Macedoniae ac Peloponnesi
patres edocuiisset, non existi-
mabat quidem senatus, opus
esse, ut alios de iisdem rebus
audiret; verumtamen intro-
ductis Peloponnesiis Macedo-
nibusque legatis, aures qui-
dem illis commodauit, ceterum
et in responsis dandis,
et in sententiis de rebus fe-
rendis, non eorum habue-
runt rationem, quae dixissent
legati; sed eorum, quae Mar-
cius in legatione sibi cog-
nita dixerat. Is autem de re-
ge Philippo renuntianerat,
fecisse illum quidem impera-
ta, sed grauate omnia fecisse,
ac data occasione quid-
uis eum aduersus Romanos
moliturum. Propterea Phi-
lippi legatis respondens se-

την

ἴδωκε τὴν ἀπόκρισιν, δι' ἧς
ἐν τοῖς γεγονόσιν ἐπὶ τὴν τὸν
'πον· εἰς δὲ τὸ λοιπὸν ἔτετο
γροτέχριν αὐτόν, ἵνα μὴδὲν
ἐντίον φείνηται πράττων
ῥοῖς. Περὶ δὲ τῶν κατὰ Πε-
λονησον ὁ Μάρκιος τοιαύτην
εἴρητο τὴν ἐπαγγελίαν, διότι,
Ἀχαιῶν ἢ βηλομένων ἀνα-
ν ἔδεν ἐπὶ τὴν σύγκλητον,
Φρονητικιστομένων, καὶ
εἰ δὲ ἐκ τῶν πράττειν ἐπι-
μένων, ἐὰν παρακώτῃσι
αὐτῶν κατὰ τὸ παρὸν, καὶ
εἰαν ἔμψῃσιν ποιήσωσι
ἱεστῶς, ταχέως ἢ Λακε-
δον τῇ Μεσσηνί συμφρονή-
σῃ δὲ γενομένης, μετὰ με-
χάριτος ἤξειν τὰς Ἀχαιῶν
καταπεφουγότας ἐπὶ Ῥω-
. Διὸ τοῖς μὲν ἐκ τῆς Λακε-
δον ἀπεκρίθησαν τοῖς περὶ
τον, βεβλόμενοι μετέωρον
τὴν πόλιν, διότι πάντα
ἡκασιν αὐτοῖς τὰ δυσχερῆ·
δὲ τὸ παρὸν ἢ νομίζουσιν
εἶναι τὸ πρᾶγμα πρὸς αὐτὸς.
ὡς Ἀχαιῶν παρακαλόντων,
δυνατόν ἐστι, βοηθεῖαν αὐ-
πέμψαι κατὰ τὴν συμμα-
ἐπὶ τὰς Μεσσηνίας, εἰ δὲ μὴ,
ἡθῆναι, ἵνα μηδεὶς τῶν ἐξ
ίας μὴδ' ὅπλα μήτε σῖτον εἰς
Μεσσηνίαν εἰσαγάγῃ· τῶν
ἰδανὶ προσεῖχον, ἀπεκρίθη-
ε, διότι, εἰς αὐτὸν ὁ Λακεδαιμο-
ῖ Κορινθίων ἢ Ἀργείων ἀφί-
δῆμος, εἰδέσκει τὰς Ἀχαιῶν
ἄξιν, ἐὰν μὴ πρὸς αὐτὰς
γαί. Ταύτην δὲ τὴν ἀπόκρι-
σένενοι, κηρύγματος ἔχον

natus, Philippum ita lauda-
uit ob ea, quae fecerat. vt
cauendum illi in posterum di-
ceret, ne quid aduersus popu-
lum Romanum faceret. De
rebus Peloponnefi haec retu-
lerat Marcius: Achaeos nihil
ad senatum referre velle, sed
sublatis spiritibus id agere,
vt omnia per se administrent.
hos si in praesentia negligen-
ter solum audirent, et si, signifi-
cationem quamuis leuem da-
rent, sibi facta illorum displicere,
extemplo Lacedaemonem
et Messenen consensuras.
quod si accideret, cum mul-
tis precibus Romam, velut
ad perfugium suum, ventu-
ros Achaeos affirmabat. I-
circo patres legationi Lace-
daemoniorum, cuius princeps
erat Serippus, quum exspe-
ctatione suspensam ciuitatem
illam vellent relinquere, re-
sponderunt: se illos antea
omni ope adiuisse, nunc ve-
ro ita existimare senatum, ad
curam suam id negotium non
pertinere. Petentibus Achaeis,
vt, si fieri posset, auxilia sibi
secundum foederis leges mit-
terent aduersus Messenios, sin
hoc nollent, prouiderent cer-
te, ne quis ex Italia arma
frumentumue Messenam im-
portaret: neglectis hisce pos-
tulatibus responderunt, etiam si
Lacedaemonii aut Corinthii
aut Argiui ab iis se abiunge-
rent, mirari Achaeos non de-
bere, si nihil ad se eam rem
pertinere patres ducerent.
Hoc edito responso, quod
inftar praeconii fuit, si quis

σαν διάθεσιν τοῖς βυλομένοις
 ἔνεκεν Ρωμίων ἀφίστασθαι τῆς
 τῶν Ἀχαιῶν πολιτείας, λοιπὸν
 τῆς πρεσβυτῆς παρακατεῖχον,
 καρχοκῆντες τὰ κατὰ τὴν Μεσ-
 σήνην, πῶς προχωρήσει τοῖς
 Ἀχαιοῖς. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν
 Ἰταλίαν ἐν ταῖς τῇν.

vellet ab Achaeorum concilio
 recedere, ut per Romanos id
 sibi sciret licere, legatos Ro-
 mae detinuerunt, auide exspe-
 ctantes, quem exitum Achaei
 habituri essent eorum, quae
 contra Messenios parabant.
 Haec in Italia tum quidem ge-
 rebantur.

NB.

LII.

Πῶς ὁ Λυκόρτας, τῆς
 Μεσσηνίας παρασησάμενος,
 πάντας τῆς μετερχηκότας
 τῆ Φόνος τῆ Φιλοποίμενος
 ἐπικνεύετο.

Quomodo Lycortas, post-
 quam Messenios facere dedi-
 tionem coegisset, auctores cas-
 dis Philopoemenis omnes sus-
 tulerit.

Ὅτι ὁ Λυκόρτας, ὁ τῶν Ἀ-
 χαιῶν στρατηγός, τῆς Μεσ-
 σηνίας καταπληξάμενος τῷ πολέ-
 μῳ - - - πάλα μὲν οἱ Μεσσή-
 νιοι καταπεπληγμένοι τὸν πρὸ τῆ
 χρόνου τῆς προεσῶτας, τότε μό-
 λος ἐθάβρησαν τινες αὐτῶν Φω-
 νὴν ἀφίστασθαι (πιστεύσαντες τῇ τῶν
 πολεμίων ἐφεδρείᾳ) καὶ λέγειν,
 ὅτι δεῖ πρεσβεύειν ὑπὲρ διαλύ-
 σεως. Οἱ μὲν ἔν περὶ τὸν Δεινο-
 κράτην, ἐκ ἐτι δυνάμενοι πρὸς τὸ
 πλῆθος ἀντοφθαλμεῖν, διὰ τὸ
 περιέχεσθαι, τοῖς πράγμασιν ἐ-
 ξαντες, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἰδίας
 οἰκήσεις. οἱ δὲ πολλοὶ παρακλη-
 θέντες ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων,
 καὶ μάλιστα τῶν ἐκ Βοιωτίας πρε-
 σβυτῶν, (οἱ πρότερον ἤδη παρα-
 γηγυρότες ἐπὶ τὰς διαλύσεις,
 Ἐπικινετός καὶ Ἀπολλόδωρος, εὐ-
 καίρως τότε παρέτυχον ἐν τῇ
 Μεσσηνίᾳ) ταχέως ἐπακολούθη-
 σαντες ἐπὶ τὰς διαλύσεις οἱ Μεσ-

Quum Lycortas Achaeo-
 rum imperator Messe-
 nios bello terruisset, omni-
 bus antea mustantibus ob ter-
 rorem magistratuum, aegre-
 tum nonnulli, praesidio freti
 hostium, vocem liberam ausi
 sunt mittere, ac dicere, le-
 gatos de pace esse mitten-
 dos. Dinocrates, non am-
 plius resistere multitudini au-
 sus, quod undique cinctus
 teneretur, temporum neces-
 sitati cedens, in suas aedes
 se recepit. multitudo autem
 seniorum hortatu, et maxi-
 me legatorum, qui e Boeo-
 tia venerant, (ii erant Epac-
 netus et Apollodorus, qui
 quum iam ante ad agendum
 de pace venissent, opportune
 tunc Messenae sunt reper-
 titi:) horum igitur hortatibus
 impulsus Messenii, legatos ad
 σήμιοι,

EXCERPTAE LEGATIONES.

647

σῆνιοι, κατέστησαν πρεσβευτὰς, καὶ τὰς ἐξέπεμψαν, δεόμενοι τυχεῖν συγγνώμης ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις. Ὁ δὲ στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν παραλαβὼν τὰς συνάρχοντας, καὶ διακίνας τῶν παραγαγόντων, μίαν ἔφη Μεσσηνίοις πρὸς τὸ ἔθνος εἶναι διάλυσιν· εἰ μὲν τὰς αἰτίας τῆς ἀποστάσεως καὶ τῆς φιλοποίμενος ἀναίρεσεως ἤδη παραδῶσιν αὐτῷ, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐπιτροπὴν δῶσιν τοῖς Ἀχαιοῖς, εἰς δὲ τὴν ἄκραν ἐκδέξωνται παραχρῆμα φυλακὴν. Ἀναγγελλέντων δὲ τούτων εἰς τὰς ὄχλους, οἱ μὲν, πάλαι πικρῶς διακίμενοι πρὸς τὰς αἰτίας τῆς πολέμου, πρόθυμοι τῆς ἡσυχίας ἐκιδέσθαι καὶ συλλαμβάνειν· οἱ δὲ πεπεισμένοι, μηδὲν πείσεσθαι δεῖν ἂν τῶν Ἀχαιῶν, ἐτοίμως συγκατέβανον εἰς τὴν ὑπὲρ τῶν ὅλων ἐπιτροπὴν. τὸ δὲ συνέχον, εἰς ἔχοντες αἵρεσιν περὶ τῶν παρόντων, ὁμοθυμαδὸν ἐδέξαντο τὰ προτεινόμενα. Τὴν μὲν ἔν ἄκραν εὐθέως παραλαβὼν ὁ στρατηγός, τὰς παλτασὰς εἰς αὐτὴν παρήγαγε. μετὰ δὲ ταῦτα προσλαβὼν τὰς ἐπιτηδείας ἐκ τῆς στρατοπέδου, παρήλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ συναγαγὼν τὰς ὄχλους, παρακάλεσε τὰ πρέποντα τοῖς ἐνεσῶσι κυριοῖς, ἐπαγγαλλόμενος ἀμεταμέλητον αὐτοῖς ἔσσεσθαι τὴν πίσιν. Τῆς μὲν ἔν ὑπὲρ τῶν ὅλων διαλήψεως τὴν ἀναφορὰν ἐπὶ τὸ ἔθνος ἐποίησατο. καὶ γὰρ ὥσπερ ἐπιτηδὲς συνεβαίνα, τότε πάλιν συναγαγέσθαι τὰς Ἀχαιὰς εἰς Μεγάλην πόλιν ἐπὶ τὴν δευτέρην σύνοδον. τῶν δὲ

petendam pacem decreuerunt miseruntque, delictorum veniam poscentes. Achaeorum imperator, magistratibus in concilium assumtis, audita legatione Messeniorum, vnicam patere illis viam ad pacem obtinendam ab Achaeorum gente dixit, si auctores rebellii et caedis Philopoemenis statim sibi dederent, de ceteris omnibus liberum Achaeis arbitrium permetterent, in arcem praefidium sine mora reciperent. Quae ubi multitudini sunt nuntiata, qui belli auctores male iam dudum oderant, eos corrumpere et dedere parati erant. alii, qui nihil mali ab Achaeis manere se confidebant, conditionem facile probarunt, vt omnium arbitrium illis permetteretur. Caput autem illud erat, quod, quum optandi quid vellent potestas illis nulla esset, conditiones, quae sibi offerebantur, communi consensu acceperunt. Igitur Lycortas, arce statim sibi tradita, cetratos in eam induxit. deinde cum delectis ex omni exercitu urbem est ingressus, et concione conuocata, conuenienter praesenti fortunae eos est hortatus, pollicitus, datam ipsis fidem numquam iri violatum. De liberationem porro de summa rerum ad gentem Achaeorum reiecit. etenim quasi de industria tunc commodum accidit, vt iterum Megalopolim ad conuentum alterum Achaeorum concilium conue-

ἐν ταῖς αἰτίαις, ὅσοι μὲν μετέ-
χον τῇ παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν
ἐπανελθεῖν τὸν Φιλοποίμενα,
τέ-οις ἐπέταξε παρχοῖν,
πάντας αὐτὸς ἐξάγειν ἐκ τῆς
ῥῆν.

nisset. Ex iis, qui malefici
alicuius accusabantur, uniuersis,
per quos factum fuerat,
vt Philopoemenes statim cap-
tus interficeretur, vt educe-
rent ipsi sese e viuis, impe-
rauit.

NF.

Μεσσηνίων ἀποκαταστάσεις
διὰ Λυκοῖτα.

Ῥωμαίων πολιτικὴ συνπό-
κρισις πρὸς τὰς Ἀχαιοὺς, καὶ
ἡ ἄγαν φιλοτιμία αὐτῶν.

Ἡ τῆς Σπάρτης μετὰ
τῶν Ἀχαιῶν συμπολιτεία.

Πρεσβῆαι διάφοροι πρὸς
Ῥωμαίους ἀπὸ τῆς Σπάρτης
καὶ τῶν Φινυγῶν.

Οἱ τοὶ Μεσσηνιοὶ, διὰ τὴν αὐ-
τῶν ἄγνοιαν εἰς τὴν ἐσχάτην
παρὰ γένεσιν, διὰ τῶν, ἀπο-
κατέστησαν εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς κα-
τάστασιν τῆς συμπολιτείας, διὰ τὴν
Λυκοῖτα καὶ τῶν Ἀχαιῶν μεγα-
λοψυχίαν. ἡ δ' Ἀβία, καὶ Θύ-
ρια, καὶ Φαρά, κατὰ τὸν καιρὸν
τῆτον ἀπὸ μὲν τῆς Μεσσηνίας
ἐχωρίσθησαν. ἰδίαν δὲ θέμεναι
σῆλην, ἐκάστη μετέχου τῆς κοινῆς
συμπολιτείας. Ῥωμαῖοι δὲ, πυ-
θόμενοι κατὰ λόγον κεχωρηκέναι
τοὺς Ἀχαιοὺς κατὰ τὴν Μεσ-
σηνίαν, ἠδὲνα λόγον ποιησάμενοι
τῆς πρότερον ἀποφάσεως, ἅλ-
λ' ἔδωκαν τοῖς αὐτοῖς πρεσβευταῖς
ἀπόκρισιν, διατεταγμένους, ὅτι προ-
νοίαν πεποιθήκασι τῇ μηδένᾳ τῶν
ἐξ Ἰταλίας μήθ' ὄπλων μήτε σίτον

LIII.

Messenii virtute Lycortae
in integrum restituti.

Romanorum dissimulatio
mentis suae erga Achaeos, et
eorundem ambitio.

Sparta contribuitur concilio
Achaeorum.

Legationes variae tum a
Lacedaemoniorum ciuitate mis-
sae, tum ab exulibus.

Quum Messenii culpa sua
in statum omnium mi-
serum deuenissent: ma-
gnanimitate Lycoriae et A-
chaeorum in pristinum lo-
cum sunt restituti, vt essent
concilii Achaeorum. Ea tem-
pestate Abia, Thuria, Phara,
a Messeniis diuulsae, ac pro-
pria columna erecta, concilii
Achaeorum singulae partici-
pes sunt factae. Romani,
vt cognouerunt, ex animi
sententia Achaeis bellum cum
Messeniis cessasse, dissimula-
ta priore sententia, aliud
iisdem legatis responsum
dant, certioresque illos fa-
ciunt, senatum prouidisse, ne
quisquam ex Italia aut arma
aut frumentum Messeniam im-
eintragen

ἰσάγειν εἰς τὴν Μεσσηνίαν. Ἐξ ἧς
καταφανέως ἄπαται ἐγενήθησαν,
ὅτι τοσούτον ἀπέχουσι τῆς τῆς μὴ
λαὸν ἀναγκάζει τῶν ἐκτὸς πραγ-
μάτων ἀποτροπὴς καὶ παρο-
χῆς, ὡς τὸναντίον καὶ δυσχεραί-
ουσι ἐπὶ τῶν μὴ πάντων τῶν ἀνα-
γορῶν ἐφ' ἑαυτὰς γίνεσθαι, καὶ
πάντα πράττειν μετὰ τῆς αὐ-
τῶν γνώμης. Εἰς δὲ τὴν Λακε-
δαίμονα παραγενομένων τῶν πρε-
βυτῶν ἐκ τῆς Ῥώμης, καὶ κο-
μίζοντων τὴν ἀπόκρισιν, εὐθέως
στρατηγὸς τῶν Ἀχαιῶν, μετὰ τὸ
συντελεσθαι τὰ κατὰ τὴν Μεσση-
νίαν, συνηγετὰς πολλὰς εἰς τὴν τῶν
ἑλληνικῶν πόλιν. ἀθροισθέντων
ὁ τῶν Ἀχαιῶν, ἐδίδου διαβύλιον
ὑπὲρ τῆς προσλαβέσθαι τὴν
ἐπάρτην εἰς τὴν συμπολι-
τείαν, Φάσκων, Ῥωμαῖος μὲν
ὑποτίβεσθαι τὴν πρότερον αὐτοῖς
οὐκ εἶσαν ἐπιτροπὴν ὑπὲρ τῆς πό-
λεως αὐτῆς ἀποκεκρίσθαι ἄρ-
γύτας νῦν, μηδὲν εἶναι τῶν κατὰ
λακεδαίμονα πραγμάτων εἰς αὐ-
τὴν τὰς δὲ κυριεύοντας τῆς
ἐπάρτης κατὰ τὸ παρὸν βέλε-
σθαι σφίσιν μετέχειν τῆς συμπο-
λείας. Διὸ παρεκάλει προτὴν
εἶναι τὴν πόλιν. εἶναι γὰρ τῆς
κατὰ δύο τρόπους συμφέρον· καὶ
ἵνα μὲν, ὅτι τῆς προσλήψουσι,
ὡς διατετηρηκότας τὴν πρὸς τὸ
ἔθνος πίσιν, καὶ ἕτερον δὲ, διότι
τῶν ἀρχαίων φυγάδων τὰς ἀχα-
ρίους καὶ ἀσεβῶς ἀνεστραμμένους
εἰς αὐτὰς, ὥς ἔχεις κοινωνῶν τῆς
πολιτείας, ἀλλ' ἑτέρως, αὐτῶν ἐκ-
κακισμένων τῆς πόλεως, οἱ βε-
βαιώσαντες τὰς ἐκείνων προσιρέ-

portaret. Qua re declaratum
est a Romanis, adeo non re-
pudiare aut contemnere se
externa negotia, licet parum
ad ipsos attinentia; ut con-
tra etiam indignantur, si ad
ipsos omnia non referantur,
neque ex ipsorum sententia
cuncta administrarent. Post-
ea vero quam Lacedaemo-
nem legati Romani cum se-
natus responso venerunt, ex-
templo Achaeorum praetor,
Messeniaco bello confecto,
multitudinis concilium Si-
cyonem indixit. Quo ut ven-
tum, de recipienda Sparta
in societatem reipublicae de-
liberationem proposuit. Ro-
manos enim, quibus libe-
rum de ea urbe arbitrium
fuerat prius permissum, iam
negotium totum respuere.
respondisse enim, res Lacedae-
moniorum nihil ad se perti-
nere. Quoniam vero cupiant,
qui Sparta in praesentia re-
rum potiuntur, participes
concilii Achaeorum fieri, hor-
tari praetor gentem Achaeo-
rum, ut eos reciperent. id
enim duas ob causas ratio-
nibus ipsorum conducere:
primum quia homines sibi
adiungent, qui Achaeorum
genti fidem servarunt, dein-
de quia veteres exules, quo-
rum ingratum animum atque
impietatem essent experti,
participes suae reipublicae
non essent habituri, sed, iis
vrbe excedentibus, alios re-
cepturi, qui decreta concilii
Achaeorum confirmabunt, et

σεις, ἅμα τὴν ἀρμόζουσαν αὐτοῖς χάριν ἀποδώσασιν μετὰ τῆς τῶν θεῶν προνοίας. Ὁ μὲν ἔν Λυκόρτας, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα λέγων, παρεκάλει τὰς Ἀχαιοὺς προσδέξασθαι τὴν πόλιν. ὁ δὲ Διοφάνης καὶ τινες ἕτεροι βοηθεῖν ἐπειρῶντο τοῖς Φυγάσι, καὶ παρεκάλει τὰς Ἀχαιοὺς, μὴ συναπιθῆσθαι τοῖς ἐκπατρώκοσιν, μηδὲ δι' ὀλίγους ἐνθρόπους συνεπιχύουσαι τοῖς ἀσεβῶς καὶ παρανόμοις αὐτὰς ἐκ τῆς πατρίδος ἐκβεβληκόσι. Τοιαῦτα μὲν ἔν τὰ ῥηθέντα παρ' ἐκατέρων. Οἱ δ' Ἀχαιοὶ, διακύσαντες ἀμφοτέρων, ἔκριναν προσλαβέσθαι τὴν πόλιν, καὶ μετὰ ταῦτα, ἐλλῆς προγραφείτης, συνεπολιτεύετο μετὰ τῶν Ἀχαιῶν ἡ Σπάρτη, προσδέξαμένων τῶν ἐν τῇ πόλει τῶν αὐτῶν ἀρχαίων Φυγῶν, ὅσοι μὴδὲν ἐδόκην ἀγνωμόνως πεποιημέναι κατὰ τὰ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνη. οἱ δ' Ἀχαιοὶ ταῦτα κυρώσαντες, πρεσβυτάς ἀπέστειλαν εἰς τὴν Ῥώμην τὰς περὶ Βίππον τὸν Ἀργεῖον, διασαφῆσουτας τὴ συγκλήτῳ περὶ πάντων. ὁμοίως δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι τὰς περὶ Χάρωνα κατέστησαν. ἐξαπέστειλαν δὲ καὶ οἱ Φυγάδες τὰς περὶ Κλήτιν Διακτόριον, τὰς κατασησομένους ἐν τῇ συγκλήτῳ πρὸς τὰς παρὰ τῶν Ἀχαιῶν πρεσβυτάς. Εἰς δὲ τὴν Ῥώμην παραγεγονότων τῶν πρεσβυτῶν παρὰ τὰ τῶν ἐκ Λακεδαιμόνος Φυγῶν καὶ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν, ἅμα δὲ καὶ τῶν παρ' Εὐμένους καὶ παρ' Ἀριαράθου τῶ βασιλέως ἡκούτων, καὶ τῶν παρὰ Φαρνάκου

pro accepto beneficio parem gratiam, volentibus diis, reddent. Has et similes his rationes Lycortas afferebat, cum Achaeos hortabatur, ut Spartam reciperent. Diophanes vero et alii nonnulli exulibus patrocinari conabantur, monebantque Achaeos, ne hominum extorrium fortunam vrgeret etiam ipsi velent, neue propter paucos suam potentiam iis commodarent, a quibus impie et contra ius expulsi essent e patria. Haec ab utraque parte dicta sunt. quibus omnibus auditis, statuunt Achaei urbem recipere, et ex illo tempore, postquam scripta et posita fuit columna, concilio Achaeorum contributa est Sparta, suntque in urbem restituti e numero exulum illi, qui ingrati aduersus gentem Achaeorum animi nullum specimen dedissent. Posteaquam haec ita Achaei transegerunt, legationem ad populum Romanum obire iusserunt Bippum Argium, qui de omnibus rebus senatum faceret certiore. Lacedaemonii quoque Charonem legarunt, sed et exules Cletim Diactorium miserunt, ut apud senatum contra legatos Achaeorum causam suam tueretur. Quum autem venissent Romam tum omnes illi, quos modo commemorauimus legati, tum quos Eumenes et Ariarathes miserant, et quos Pharnaces:

τῷτοις

EXCERPTAE LEGATIONES.

651

ς πρῶτον ἐχρημάτισεν ἡ λητος. βραχεὶ δὲ χρόνῳ ἔρον ἀνηγγεληκότων τῶν περὶ Μάρκιον πρᾶσβευτῶν, ὃς ἔλκεισαν ἐπὶ τὸν Εὐμένειν, αἱκεῖ συνετηκότα πόλεμον, ἰασσαμένης περὶ τε τῆς ἱνυς μετριότητος ἐν πᾶσιν, περὶ τῆς Φαρνάκου πλεονεχίᾳ καὶ τῆς ὑπερηφάνειας ἐκ τῶν προσεδεγμένων ἡ σύγκλητος, διακίνας ἀραγεγονότων, ἐπεκρίθη δὲ, πάλιν πέμψει πρᾶσβευτὰς, φιλοτιμώτερον ἐπισκεψομένους τῶν διαφερόντων τοῖς ῥημένοις. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκ τῆς Λακεδαιμόνου Φυγάιστορευθέντων, καὶ τῶν ἐκ ὁλως ἅμα τέτοις, ἐπὶ πολὺ σάσας, τοῖς μὲν ἐκ τῆς πόλεως ἐπετίμησε περὶ τῶν γεγενημένων τοῖς δὲ Φυγάσιν ἐπηγύστο, γράψεν πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς περὶ τοῦ καταλθεῖν αὐτοὺς ἐν οἰκίαν. Μετὰ δὲ τινὰς ἀείστορευθέντων τῶν περὶ τὸν Ἀργεῖον, ὃς ἀπεσάλη τῶν Ἀχαιῶν ἔθνος, καὶ ἰφάντων περὶ τῆς Μεσσηνικῆς ἀποκαταστάσεως· εἰδὲν ἰσχυρὰ περὶ τῶν οἰκονομῶν ἡ σύγκλητος, ἀπεδέξθη φιλοφρόνως τὰς πρᾶτας.

patres his primum dederunt senatum. Ac quoniam non multo ante Marcus et ceteri legati, quos ad cognoscendum de bello inter Eumenem et Pharnacem patres legauerant, legationem suam renuntiauerant, et moderationem Eumenis in omnibus rebus, Pharnacis vero auaritiā et ingentem superbiam pluribus exposuerant: senatus, auditis eorum legatis, quid statuendum foret non diu dubitauit. Respondit autem, iterum se legatos missurum, qui de eorum regum controuersiis diligentius cognoscerent. Ingressis deinde Lacedaemoniis exulibus, et cum his, qui ab ciuitate illa missi fuerant, senatus, eorum orationibus diligenter auditis, ciuitatis quidem legatis ob illa, quae acciderant, nihil quicquam succensuit; exulibus uero promissit, scripturum se ad Achaeos, ut in patriam restituerentur. Post aliquot dies, quum introductus esset Bippus Argiueus, quem gens Achaeorum miserat, et de restituta in priorem statum Messena certiore senatum faceret, patres, nihil omnino improbant es eorum, quae gesta fuerant, legatos benigne acceperunt.

NΔ.

I.IV.

περὶ τῆς κατὰ τὸν τῶν ἐκ τῆς Λακεδαιμόνου Φυγάδων.

De restitutione exulium Lacedaemoniorum.

Οττ

Οτι κατὰ τὴν Πελοπόννησον παραγενομένων ἐκ Ῥώμης τῶν ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος Φυγάδων, καὶ κοιμῶντων παρὰ τῆς συγκλήτης γράμματα τοῖς Ἀχαιοῖς, ὑπὲρ τῆς προνοηθῆναι ὑπὲρ τῆς αὐτῶν καθόδε καὶ σωτηρίας εἰς τὴν οἰκίαν, ἔδοξε τοῖς Ἀχαιοῖς ὑπὲρ θέσθαι τὸ διαθήλειαν, ὥς ἂν οἱ παρ' αὐτῶν ἔλθωσι πρεσβυτάι. ταῦτα δὲ τοῖς Φυγάσιν ἀποκριθέντες, συνέθαντο τὴν πρὸς Μεσσηνίας ἐλθὴν, συγχωρητὰς αὐτοῖς πρὸς τοῖς ἄλλοις Φιλανθρώποις καὶ τριῶν ἐτῶν ἀτέλειαν, ὥς τὴν τῆς χώρας καταφθοράν μηδὲν ἦττον βλάψαι τὰς Ἀχαιῆς, ἢ Μεσσηνίας. τῶν δὲ περὶ τὸν Βίππον παραγενομένων ἐκ τῆς Ῥώμης, καὶ διασαφύντων, γραθῆναι τὰ γράμματα περὶ τῶν Φυγάδων, ἃ διὰ τὴν τῆς συγκλήτης σκεδὴν, ἀλλὰ διὰ τὴν τῶν Φυγάδων φιλοτιμίαν, ἔδοξε τοῖς Ἀχαιοῖς μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων.

Quam Lacedaemonii exiles in Peloponnesum reuerſi eſſent ab Roma, et genti Achaeorum a ſenatu literas attuliſſent, quibus agebant cum illis patres, vt darent operam, quo reuocati ab exilio patriae ſuae reſtituerentur: viſum Achacis, deliberationem ſuper eo negotio tantisper diſſerre, donec legati, quos ipſi miſerant, rediſſent. Hoc dato exulibus reſponſo, columnam iſti foederis cum Meſſeniis poſuerant, conceſſa iſpis ſuper cetera beneficia etiam triennii immunitate, adeo vt populatio agrorum non minus Achaeis, quam Meſſeniis noxia fuerit. Vbi vero reuerſus Roma Bippus renuntiauit, quae de exulibus fuerant ſcripta, non tam e ſenatus voluntate eſſe profeſſa, quam ipſorum importunitate fuiſſe expreſſa: ſta uerunt Achaei nihil mouendum.

NE.

Σπερδὴ ἀπράκτος Ῥωμαίων πρὸς τὸ διαλύειν Φαρνακὴν πρὸς Εὐμένη καὶ Ἀριαράθην.

LV.

Bellum inter Pharnacem et Eumenum atque Ariarathem conſtitutum Romani dirimere conantur fruſtra.

Οτι κατὰ τὴν Ἀσίαν Φαρνάκης, ὁ βασιλεὺς, πάλιν ὀλιγαρχίας τῆς γεγενημένης ἐπὶ Ῥωμαῖς ἀναφορῆς, Λώκριτον μὲν ἦν κατὰ χειρὶ μετὰ μυρίων στρατιωτῶν ἐκπέτερος πόρθηγοντα τὴν Ἰσολατίαν· αὐτὸς

In Aſia rex Pharnaces aſpernatus iterum nomen Romanum, quum cauſae cognitio ad ſenatum fuiſſet delata, Leocritum per hiemis tempus cum decem militum millibus ad deuſtandam Ga-

δλ,

EXCERPTAE LEGATIONES.

653

ἰδὲ, τῆς ἐαρινῆς ἄρας ἀποΦαινέ-
 ρης, ἥθρριζε τὰς δυνάμεις, ὡς ἐμ-
 βαλὼν εἰς τὴν Καππαδοκίαν. ἀ-
 συνθάνομενος Εὐμένης δυσχερῶς
 μὲν ἔφερα τὸ συμβαίνον, διὰ τὸ
 πάντας τὰς τῆς πίστεως ὁρᾶς ὑπερ-
 βαίνειν τὸν Φαρνάκην· ἤνυχά-
 ζετο δὲ τὸ παραπλῆσιον ποιεῖν.
 Ἦδη δ' αὐτῆς συνθροικότο τὰς
 δυνάμεις, κατέπλευσαν ἐκ τῆς
 Ῥώμης οἱ περὶ τὸν Ἀττάλον. οὐκ
 ἰδὲ γινόμενοι καὶ κοινολογησάντες
 ἑλλησιν, ἀνέβησαν παραρρημα-
 τὰ τῆς στρατῆρος. ἀνικόηται δὲ
 εἰς τὴν Γαλατίαν, τὸν μὲν Λέω-
 κριτον ἐκ ἔτι κατέλαβον· τῷ δὲ
 Καρσιγινάτῃ καὶ τῷ Γαιζόδοτος
 διαπεμπομένων πρὸς αὐτὸς ἐπὲρ
 ἀσφαλείας, οἱ τινες ἐπύχανον
 ἔτι πρότερον ἡρπυζέμενα τὰ Φαρνά-
 κη, καὶ παν ὑπάρχοντων ποιῶ-
 σαι τὸ προσαγγέμενον, ἀπειπά-
 μανοι τὰς διὰ τὴν προγεγενημέ-
 νων ἀδελφῶν, ἐξήραντες παντὶ τῷ
 στρατεύματι, προήγον ἐπὶ τὸν Φαρ-
 νάκην. παραγενόμενοι δ' ἐκ Καλ-
 πίτου πεμπταῖσι πρὸς τὸν Ἄλυν
 ποταμὸν, ἐκταῖοι πάλιν ἀνέβη-
 ξαν εἰς Ἀμισόν. ἐνθα καὶ Ἀρια-
 ράτης, ὁ τῶν Καππαδοκῶν βασι-
 λεὺς, συνέμιξεν αὐτοῖς μετὰ τῆς
 οὐκείας δυνάμεως, καὶ ἦλθον εἰς
 τὴν Ἀμισέων χώραν. ἄρτι δὲ
 καταστρατοπεδευκότων αὐτῶν,
 προσέπεσε παραγενέσθαι τὰς ἐκ
 τῆς Ῥώμης πρεσβευτὰς ἐπὶ τὰς
 διαλύσεις. Ὡν ἀκέσας ὁ βασι-
 λεὺς Εὐμένης, Ὁττάλον μὲν ἐξ-
 ἀπέσειλε τῆς ἐκδεχόμενον· αὐ-
 τὸς δὲ τὰς δυνάμεις ἐδιπλασίαζε,
 καὶ διακόσμηι Φιλοτίμως, ἅμα

latiam misit. ipse vere in-
 eunte copias cogere, ceu sa-
 cturus in Cappodociam im-
 pressionem. quae Eumenes
 vt cognouit, etsi grauiissime
 indignabatur, quod omnes fi-
 dei leges migrasset Pharna-
 ces. ipse tamen idem facere
 cogebatur. Quum iam con-
 uenisset eius exercitus, venit
 Boia Attalus. postquam vna
 congressi de praesenti ne-
 gotio inter se tractassent,
 subito cum copiis castra mo-
 uerunt. in Galatiam reuersi,
 Leocritum quidem ibi non
 offenderunt; sed quum Car-
 signatus et Gazetoris, qui
 antea Pharnaci adhaeserant,
 legatos subinde mitterent ne
 quid sibi noueretur poscen-
 tes, et imperata, cuiusmodi
 illa essent, facturos se polli-
 centes, repudata horum pe-
 tititione, quia fidem prius mu-
 tassent, cum omni exercitu
 aduersus Pharnacem profici-
 ciscuntur. Quintis castris
 Calpito ad Halym amnem
 est ventum, sexto deinde die
 Amisum peruenerunt, vbi
 postquam Ariarathes Cappa-
 docum rex cum suis se illis
 coniunxisset, agrum Amise-
 num sunt ingressi. Quum
 vix metati castra essent,
 nuntius affertur, adesse lega-
 tos populi Romani ad pacem
 conficiendam. quo cognito,
 Eumenes Attalum misit, qui
 illos exciperet: ipse copias
 duplicare, et magno studio
 ornare, tum vt paratae es-

αὐ-
 αὐ-

μὲν ἀρμοζόμενος πρὸς τὰς ἀληθι-
 νὰς χρείας, ἅμυχ δὲ βεβλόμενος ἐν-
 δείκνυσθαι τοῖς Ῥωμαίοις, ὅτι δι'
 αὐτῷ δυνατός ἐστι τὸν Φαρνάκην
 αἰμύνεσθαι καὶ καταπολεμεῖν.
 Παραγενομένων δὲ τῶν πρέσβε-
 ων, καὶ παρακαλόντων λυσιπύ-
 ρον πόλεμον, ἔφασκον μὲν οἱ παρὶ τὸν
 Εὐμένην καὶ τὸν Ἀριαράθην, ἑτοι-
 μοὶ πρὸς πᾶν εἶναι τὸ παρακαλᾶ-
 μενον· ἡξίουν δὲ τὰς Ῥωμαίους, εἰ
 μὲν ἔτι δυνατόν, σύλλογον αὐτὰς
 συναγαγεῖν πρὸς τὸν Φαρνάκην,
 ἵνα κατὰ πρόσωπον λεγομένων
 τῶν λόγων, ἴδωσι τὴν ἀθεσίαν αὐ-
 τῶν, καὶ τὴν ὁμότητα διὰ πλειο-
 νων· εἰ δὲ μὴ τὰτ' εἴη δυνατόν,
 αὐτὰς γινέσθαι κριτὰς τῶν πραγ-
 μάτων ἴσας καὶ δικαίας. Τῶν
 δὲ πρεσβευτῶν ἀναδεχομένων,
 πάντα τὰ δυνατὰ καὶ καλῶς ἔχον-
 τα ποιῆσαι, ἡξίουσιν δὲ τὴν στρα-
 τιὰν ἀπάγειν ἐκ τῆς χώρας· (ἄτο-
 πον γὰρ εἶναι, παρόντων αὐτῶν
 καὶ λόγους ποιημένων ὑπὲρ διαλύ-
 σεων, ἅμα παρῆναι τὰ τῶν πολέ-
 μων, καὶ κακοποιεῖν ἀλλήλους)
 συνεχώρησαν οἱ περὶ τὸν Εὐμένην,
 καὶ τῇ κατὰ πόδας εὐθείᾳ ἀνα-
 ζεύξαντες, ἔτοι προῆγον ὡς ἐπὶ
 Γαλατίας. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι πρὸς
 τὸν Φαρνάκην συμμίκαντες, πρῶ-
 τον μὲν ἡξίουσιν αὐτὸν εἰς λόγους ἐλ-
 θεῖν τοῖς περὶ τὸν Εὐμένην, μάλι-
 στα γὰρ ἂν ἔτω τυχεῖν τὰ πράγ-
 ματα διεξαγωγῆς. τῷ δὲ πρὸς
 τῷτο τὸ μέρος ἀντιβαίνοντος, καὶ
 τέλος ἀπειπαμένους, δῆλον μὲν
 εὐθείᾳ ἦν τῷτο καὶ Ῥωμαίοις,
 ὅτι καταγινώσκει προφανῶς ἐχυ-
 τῆ, καὶ διαπιστεῖ τοῖς σφετέροις

sunt ad belli usum, si opus fo-
 ret, tum ut Romanis ostende-
 ret, satis sibi esse virium ad
 Pharnacem viciscendum et de-
 bellandum. Hortantibus le-
 gatis post suum aduentum, ut
 bellandi finem faceret, re-
 spondent Eumenes et Ariara-
 thes, paratos se ad omnia,
 quae vellent suaderentque;
 orant vero Romanos, ut,
 si fieri posset, conuentum
 cogerent, cui interesset Phar-
 naces, ut, dum in praesentia
 negotium tractaretur, magis
 ac magis perfidiam hominis
 et crudelitatem animaduerte-
 rent. quod si fieri id non pos-
 set, petere ab illis, ut iuste et
 aequè disceptarent suas contro-
 uersias. Promittentibus lega-
 tis, omnia se pro virili factu-
 ros, quae aequa forent, pe-
 tentibusque, ut exercitus ex
 hostico deduceretur: (etenim
 rem fore absurdam, si eodem
 tempore, quo de pace Romani
 agerent, bello se ipsi inuicem
 lacefferent, et armis infesta-
 rent,) assensus est Eumenes, ac
 sequenti die motis signis in
 Galatiam ducere exercitum
 coepit. Romani posteaquam
 cum Pharnace sunt congressi,
 omnium primum ab eo petie-
 runt, ut in colloquium cum
 Eumene venire ne grauaretur,
 quoniam rerum transfigenda-
 rum haec munitissima esset via.
 Huic petitioni quum Pharna-
 ces repugnaret, ac tandem fa-
 cere, quod rogabatur, peni-
 tus negasset, facile statim et
 Romani intellexerunt, Phar-
 nacem palam damnare spes
 πρύγ-

γράμμασι· πάντη δὲ πάντως βε-
 λόμενοι λύσαι τὸν πόλεμον, προσ-
 καρτέραν, ὥς ἔ συνεχώρησε,
 τέμψεν αὐτοκράτορας ἐπὶ θά-
 λατταν, τὰς συνθησομένας τὴν
 ἡρῆνην, ἐφ' οἷς ἂν οἱ πρεσβευταὶ
 ἐλευσώσιν. Ἀφικομένων δὲ τῶν
 πρέσβων, καὶ συνελθόντων ὁμῶς
 τῶν τε Ῥωμαίων καὶ τῶν περὶ
 Εὐμένη, καὶ τέτων μὲν εἰς ἄπην
 ἰστοίμους συγκαταβαίνοντων, χά-
 ιωτῶ συνταλασθῆναι τὴν εἰρήνην,
 τῶν δὲ παρὰ τῇ Φαρνάκῃ πρὸς
 πᾶν διαφερομένων, καὶ τοῖς ὁμο-
 λογηθεῖσιν ἐκ ἐμμενόντων, ἅλλ'
 ἐὰν τι προσεπιζητήντων καὶ με-
 γαλομένων· ταχέως τοῖς Ῥω-
 μαίοις ἐγένετο δῆλον, ὅτι ματαιο-
 πονῶσαν. ὃ γὰρ οἶος ἦν συγκατα-
 βαίνειν ὁ Φαρνάκης εἰς τὰς διαλύ-
 σεις. ὅθεν ἀπράκτε γενομένης
 τῆς κοινολογίας, καὶ τῶν Ῥω-
 μαίων ἀπαλαγόντων ἐκ τῆ Περ-
 γάμῃ, καὶ τῶν παρὰ τῇ Φαρνά-
 κῃ πρέσβων ἀπολυθέντων εἰς
 τὴν οἰκίαν, ὃ μὲν πόλεμος ἐγε-
 γνήτο κατὰμονος, οἱ δὲ περὶ τὸν
 Εὐμένη πάλιν ἐγίνοντο περὶ τὰς
 εἰς τῶτον παρασκευάς. Ἐν ᾧ
 καιρῷ τῶν Ῥοδίων ἐπισπασαμέ-
 νων τὸν Εὐμένη, καὶ Φιλοτίμω, ὅ-
 στος μὲν ἐξώρμησε μετὰ πολλῆς
 σπουδῆς, πρᾶξαν τὰ κατὰ τὰς
 Λυκίας.

suas, ac rebus suis diffidere ;
 sed quia bello finem impone-
 re omnino proposuerant, non
 prius destiterunt, quam pol-
 licitus est, se missurum le-
 gatos ad oram maritimam,
 eum libera potestate pacem
 iis legibus conficiendi, quas
 ipsi legati dixissent. Post-
 quam venerunt legati, insti-
 tuto colloquio, cui ipsi inter-
 erant, cum Romanis et Eu-
 mene, hic quidem studio pa-
 cis ad omnes condiciones pa-
 ratus erat descendere : con-
 tra vero legati Pharnacis con-
 trouersiam de omnibus rebus
 mouere, pactis non stare,
 sed amplius semper aliquid
 poscere, sententiam dein mu-
 tare, vt facile intelligerent
 Romani, frustra se laborare,
 quum non is esset Pharnaces,
 qui consentire paci vellet.
 Itaque soluto infecta pace
 colloquio, quum Romani Per-
 gamo discessissent, et Pharna-
 cis legati essent dimissi, du-
 rauit inter reges bellum, et
 necessaria in eam rem appa-
 rare institit Eumenes, qui
 tamen eodem tempore obni-
 xe rogatus ab Rhodiis, ce-
 leriter ad eos se contulit, vt
 bellum contra Lycios admi-
 nistraret.

Νς'.

LXI.

Πῶς Εὐμένης εἰς Ῥώμην
 πέμψαντος τὰς ἀδελφάς, ἡ
 σύγκλητος, μεγαλοπρεπέ-
 τατα τέττες δεξαμένη, κα-

Quomodo Eumenes fratres
 suos Romam miserit. quos
 patres magnificentia singulari
 quum suscepissent, mox iisdem
 τὰ πᾶν-

τὰ πάντα τρόπον λύσειν τὸν πρὸς Φαρνάκην πόλεμον ὑπέχετο.

promiserunt, omnino se liberaturos Eumenem a cura belli contra Pharnacem.

Οτι γενομένων συνθηκῶν πρὸς Ἀλέλκε Φαρνάκην καὶ Ἀτάλῃ καὶ τῶν λοιπῶν, ἅπαντες μετὰ τῶν οἰκείων δυνάμεων ἀναχώρησαν εἰς τὴν οἰκίαν. Εὐμένης δὲ, κατὰ τὸν καιρὸν τῆτον ἀπολελυμένος τῆς ἀρρώστιας, καὶ διατρίβων ἐν Περγᾷ, παραγενομένη τὰδε λφῆ, καὶ διασπέντος περὶ τῶν ὀκνονημένων, αὐδοκῆτας τοῖς γεγενομένοις, προέειπε πέμπειν τὰς ἀδελφὰς ἅπαντας εἰς τὴν Ῥώμην, ἅμα μὲν ἐλπίζων, πέρας ἐπιθήσειν τῷ πρὸς τὸν Φαρνάκην πολέμῳ διὰ τῆς τέτων πρῆβειας, ἅμα δὲ συστῆσαι σπευδάζων τὰς ἀδελφὰς τοῖς τε ἰδίοις φίλοις καὶ ξένοις ὑπάρχουσιν αὐτῷ ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ τῇ συγκλήτῳ κατὰ κοινόν. προθύμως δὲ καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀτάλῃ ὑπάρχόντων, ἐγένοντο περὶ τὴν ἐκδημίαν. Καὶ τῶν παραγενομένων εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ κατ' ἰδίαν μὲν πάντες ἀπεδέχοντο τὰς νεανίσκας Φιλανθρωπῶς, ὅτε συνήθειον ἔχοντες ἐν ταῖς περὶ τὴν Ἀσίαν στρατείαις· ἔτι δὲ μεγαλομερέεσθον ἢ σύγκλητος ἀπεδέξατο τὴν παρυσίαν αὐτῶν. Καὶ γὰρ ξένια καὶ παροχὰς τὰς μεγίστας ἐξέδεικνεν αὐτοῖς, καὶ πρὸς τὴν ἐντευξίν καλῶς ἀπήντησεν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀτάλῃ εἰσελθόντες εἰς τὴν σύγκλητον, τὰ τε προὔπάρχοντα Φιλανθρωπῶς διὰ πλεόνων λόγων ἀνεκώσσαντο, καὶ τῷ Φαρνάκῃ

Posteaquam ictum esset foedus inter Pharnacem Attalum et ceteros, cum suis quisque copiis domum omnes sunt reuersi. Per idem tempus Eumenes, Pergami tum commorans, e graui morbo conualuerat. Qui post Attali fratris aduentum, vbi omnia, quae gesta fuerant, cognouisset approbassetque, fratres omnes suos Romam mittere statuit. Nam et iis mittendis legatis sinem se tandem impositurum bello aduersus Pharnacem sperabat, et praeterea fratres commendare optabat cum priuatis amicis atque aliis, quibuscumque ius hospitii illi erat Romae, tum publicae senatui. Atque hoc etiam Attalo quum apprime gratum accidisset, itineri se accinxerunt. Romam deinde ut ventum, priuatis pro se quisque eos iuuenes, quos in bellis Asiaticis notos habuerant, comiter accipere. sed longe magnificentius senatus aduenientes eos excepit. Nam et hospitium et lautia vberissima iis exhibuit, et ab iis appellatus benigne respondit. Attalus in senatum ingressus, pristina suorum merita luculenta oratione in memoriam reuocauit, et de Pharnacis

κατηγό-

EXCERPTAE LEGATIONES.

657

κατηγορήσαντες παρεκάλουν, ἐπι-
τροφὴν τινὰ ποιήσασθαι, δι' ἧς
γεύεσται τῆς ἀρμοζέσης δίκης. ἡ
δὲ σύγκλητος διακρίσασα, Φι-
λανθορόπως ἀπεκρίθη, διότι
πέμψει πρεσβευτὰς τὰς κατὰ
πάντα τρόπον λύσοντας τὸν πό-
λεμον. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν
Ἰταλίαν ἔτος ἔχεν.

questus iniuriis, negotium
patres vt fusciperent orauit,
et Pharnacem pro commer-
ita noxa vt castigarent. Pa-
tres re audita benigne re-
sponderunt, missuros se le-
gatos, qui bello huic omni-
no finem sint imposituri. Et
in Italia quidem haec tum
sunt gesta.

NZ.

Τίνος χάριν οἱ Ἀχαιοὶ πρε-
σβευτὰς πρὸς τὸν βασιλέα
Πτολεμαῖον προεχειρίσαντο
Λυκόρταν, τὸν τῷ Ξυγγρα-
φῆος πατέρα, καὶ Πολύβιον
αὐτὸν, καὶ Ἀράτην τὸν τῷ
Ἀράτῃ.

LVII.

*Quam ob causam Achaeo-
rum gens legatos ad Ptole-
maeum regem decreuerit Ly-
cortam, patrem Polybii, Po-
lybium ipsum, et Aratum
Arati filium.*

Ὅτι κατὰ τὰς αὐτὰς καίρας
Πτολεμαῖος, ὁ βασιλεὺς,
θελόμενος ἐμπλέεσθαι τῷ τῶν
Ἀχαιῶν ἔθνεϊ, διεπέμψατο πρε-
σβευτὴν, ἐπαγγέλλομενος δεκα-
ναῦαν δώσειν ἐντελῇ πεντηκον-
τηριῶν πλοίων· οἱ δ' Ἀχαιοί,
καὶ διὰ τὸ δοκεῖν τὴν δωρεὰν ἀξίαν
ἵνα χάριτος, ἀσμένως ἀπεδέ-
ξαντο τὴν ἐπαγγελίαν. δοκεῖ γὰρ
ἡ δαπάνη ἐπὶ πολὺ λείπειν τῶν δέ-
κα ταλάντων. Ταῦτα δὲ βελευ-
γόμενοι, προεχειρίσαντο πρε-
σβευτὰς, Λυκόρταν, καὶ Πολύ-
βιον, καὶ σὺν ταῖσι Ἀράτῃ, υἱὸν
Ἀράτῃ τῷ Συκυονίῃ, καὶ τῷ Ἀμά-
τῃ εὐχαρισήσοντας τῷ βασιλεῖ
περὶ τὰ τῶν ὀπλῶν, ὧν πρότερον
ἐπέσειλα, καὶ τῷ νομίσματός, ἃ-
κα δὲ παραληφσόμενες τὰ πλοῖα,
καὶ πρόνοιαν ποιησόμενες περὶ
τοῦ.

Circa tempus idem rex Pto-
lemaeus, cupiens socie-
tatem inire cum gente Achaeorum, legatum misit. decem naues pollicens quinquaginta remorum, omnibus rebus instructas. Achaei, quod esset munus dignum, cuius haberetur gratia, promissionem eius cupide susceperunt. Accedit enim sumtus earum nauium ad summam talentorum ferme decem. Post hanc deliberationem legati decernuntur Lycortas et Polybius, vnaque cum his Aratus, Arati Sicyonii filius, qui et regi gratias agerent pro armis, quae prius miserat, et pro pecunia, simul qui naues ab eo acciperent, et in Peloponnesum deuehendae cura-

T t

τ τς

τῆς ἀποκομιδῆς αὐτῶν. Κατέστησαν δὲ τὸν μὲν Λυκόρταν, διὰ τὸ κατὰ τὸν καιρὸν, καὶ ὃν ἐποίετο τὴν ἀνανέωσιν τῆς συμμάχιας ὁ Πτολεμαῖος, στρατηγὺντα τότε συνεργῆσαι Φιλοτίμως αὐτῶν· τὸν δὲ Πολύβιον, νεώτερον ὄντα τῆς κατὰ τὰς νόμους ἡλικίας, διὰ τὸ τὴν τότε συμμαχίαν αὐτῶν τὸν κατέρω πρεσβύσαντα πρὸς Πτολεμαῖον ἀνανεώσασθαι, καὶ τὴν δωρεάν τῶν ὅπλων καὶ τῆ νομίσματος ἀγαγεῖν τοῖς Ἀχαιοῖς· παραπλησίως δὲ καὶ τὸν Ἄρατον διὰ τὰς προγονικὰς συστάσεις πρὸς τὴν βασιλείαν. Οὐ μὲν συνέβη γὰρ τὴν πρεσβείαν ταύτην ἐξελεῖν, διὰ τὸ μεταλλάξαι τὸν Πτολεμαῖον περὶ τὰς καιρὸς τούτας.

Legatos autem propterea hos potissimum delegerunt: Lycortam, quia praetor quum is esset, quando Ptolemaeus societatem renouavit, impenso studio illi fauerat, Polybium, licet annis minorem, quam per leges liceret, quia hoc ipsum foederis pater eius Lycortas, legatus ad regem Ptolemaeum quum venisset, renouauerat, idemque arma et pecuniam Achaeis aduexerat, quae rex genti ipsorum muneris miserat: praetiter et Aratum propter notitiam et amicitiam, quae maioribus eius cum Aegypti regibus intercesserat. Sed enim patriae fines legatio ista, interueniente morte Ptolemæi sub idem tempus, non excessit.

NH.

Λυκόρτα γνώμη γενναία καὶ Φιλελεύθερος ἐν τῷ συλλόγῳ τῶν Ἀχαιῶν.

Πρεσβεία ὑπ' Ἀχαιῶν πεμφθεῖσα πρὸς τὴν σύγκλητον.

Πῶς Καλλικράτης, εἰς ὧν τῶν πρεσβευτῶν, παραπρεσβεύσας καὶ πρεδὸς τοῖς Ῥωμαίοις τὴν τῆς πατρίδος ἐλευθερίαν, πρῶτος αἰτίας ἐγχείτο τῇ ἀφαιρεθῆναι τοῖς Ἀχαιοῖς, μᾶλλον δὲ πᾶσι τοῖς Ἑλλήσι, τὴν ἰσολογίαν.

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τῶν ἀναδόντος Ὑπερβάτη τῆ στρατηγῆς διαβέβλιον ὑπὲρ τῶν γραφο-

LVIII.

Lycortae in Achaeorum conuentu generoso et libero cunctis digna sententia.

Legatio ab Achaeis ad senatum missa.

Quomodo Callicrates, unus ex illis legatis, perperam legationem obiens, et libertatem patriae Romanis prodens, primus auctor et causa exstiterit, cur Romani Achaeis, atque adeo Graecis omnibus ius ademerint secum ex aequo agendi.

Eadem illa tempestate quum ad concilium retulisset praetor Hyperbatus, quae de
μένων

ἰένων παρὰ Ῥωμαίων, ὑπὲρ
 ᾗς τῶν ἐκ Λακεδαιμόνιος Φυ-
 λῶν καθόδῃ, τί δεῖ ποιεῖν,
 ἰ μὴ περὶ τὸν Λυκορταν παρ-
 κάλῃ μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκει-
 μένων, διότι Ῥωμαῖοι ποιῶσι
 ἰὼν τὸ καθήκον αὐτοῖς, συν-
 πακύνοντας τοῖς ἀκλήρειν δο-
 ῶσιν εἰς τὰ μέτρια τῶν ἀξι-
 ῶντων, ὅταν μὲν τοῖ γε διδάξῃ
 ἰς αὐτὰς, ὅτι τῶν παρακαλα-
 ῶντων τὰ μὲν ἐσὶν ἀδύνατα, τὰ δὲ
 ἰσχυρὰν αἰσχύνῃ ἐπιφέροντα ἰς
 ἰλάβῃ τοῖς Φίλοις, ἔτε Φιλονει-
 εῖν εἰσάδασιν, ἔτε παραβιάζεσθαι
 περὶ τῶν τοιούτων. Δι' ὃ καὶ νῦν
 ἰν τις αὐτὰς διδάξῃ, ὅτι συμβή-
 εται τοῖς Ἀχαιοῖς, ἂν πειθαρχή-
 σωσι τοῖς γραφομένοις, παρα-
 ἴηται τὰς ὁρμὰς, τὰς νόμους,
 ἰς εἰρήνης, ἂ συνέχει τὴν κοι-
 ἰν συμπολιτείαν ἡμῶν· ἀνα-
 γκαίηται καὶ συγκαταθήσονται,
 διότι καλῶς ἐπέχομεν,
 ἰὴ παραιτέμεθα περὶ τῶν
 γραφομένων. Ταῦτα μὲν ἔν
 ἰ περὶ τὸν Λυκορταν ἔλεγον·
 ἰ δὲ περὶ τὸν Ἰπέρβατον
 καὶ Καλλικράτην πειθαρχεῖν
 οἷς γραφομένοις παρήνουν, καὶ
 ἰῆτε νόμον, μήτε εἰρήνην,
 ἰῆτ' ἄλλο μὴδὲν τότε νομί-
 εῖν ἀναγκαϊότερον. Τοιαύτης
 ἰσῆς τῆς ἀντιλογίας, ἔδο-
 ῖα τοῖς Ἀχαιοῖς πρὸς βουλευτὰς
 ἐκποσεῖλαι πρὸς τὴν σύγκλη-
 ον, τὰς διδάσκοντας, ἂ Λυ-
 ὄρτας λέγει. καὶ παραυτίκα
 ἀπέστειλαν πρὸς βουλευτὰς, Καλ-
 κικράτην Λεοντήσιον, Λυσιά-
 αον Μαγαλοπολίτην, Ἀρατον

exulum restitutione Romani
 scripserant, ut super eo delibe-
 raretur: Lycortas Achaeis au-
 ctor fuit, ne quicquam propter
 ea mutarent. Romanos enim
 facere illos quidem pro suo of-
 ficio, quum miserorum homi-
 num precibus ac voluntati,
 quae praefertim aequa videat-
 ur, morem gerunt; ceterum
 ubi aliquis ipsos docuerit, ea,
 quae postulentur, partim fieri
 non posse, partim coniuncta
 esse cum ingenti sociorum pop-
 Rom. dedecore et damno, non
 esse moris illorum contendere
 pertinaciter, et inuitos ad talia
 compellere. Itaque etiam in
 hac re, posteaquam cognoue-
 rint, non posse Achaeos ipso-
 rum voluntati, per literas signi-
 ficatae, aliter obtemperare,
 ut iusiurandum, leges, foede-
 ra stelis inscripta, quibus com-
 munis eorum resp. continetur,
 violent, discessuros a proposito
 et consensuros, iustam habere
 nos causam, cur moras traha-
 mus, et literis ipsorum parere
 detrectemus. ita quidem Ly-
 cortas. Hyperbatus vero et
 Callicrates exsequendi quod
 scripserant Romani auctores
 erant Achaeis, neue vilius le-
 gis, foederis stelae inscripti,
 aut omnino cuiusquam rei
 alius potiore habendam ra-
 tionem censerent. Hoc pacto
 dissidentibus sententiis eorum,
 qui concilio intererant, visum
 Achaeis faciendum, ut Romam
 legatos mitterent, ad illa expo-
 nenda senatui, quae disserue-
 rat Lycortas. Decreti statim
 sunt Callicrates Leontesius, Ly-

Σικυόνιον, καὶ δόντας ἐντολὰς ἀκολούθως τοῖς προειρημένοις, ἐξήπεσσαν. Ὡν καὶ παραγενομένων εἰς τὴν Ῥώμην, εἰσελθόν ὁ Καλλικράτης εἰς τὴν σύγκλητον, τοσάτον ἀπέχεα τῷ ταῖς ἐντολαῖς ἀκολούθως διδάσκειν τὸ συνέδριον, ὥς τὸν ἀντίον ἐκ καταβολῆς ἔπεχειρσεν, καὶ ἰόνον τῶν ἀντιπολιτευομένων κατηγορεῖν θρασέως, ἀλλὰ καὶ τὴν σύγκλητον ναθεῖν. Ἐφ' ἧν γὰρ, αὐτὰς τὰς Ῥωμαῖας αἰτίας εἶναι τὴν μὴ κειθάρχειν αὐτοῖς τὰς Ἑλλήνας, ἀλλὰ παρακίειν καὶ τῶν γραφομένων καὶ τῶν παραγγελλομένων. δυοῖν γὰρ ἑσῶν αἰρέσεων κατὰ τὸ παρὸν ἐν πάσαις ταῖς δημοκρατικαῖς πολιτείαις, καὶ τῶν μὲν φατκόντων, δεῖν ἀκολουθεῖν τοῖς γραφομένοις ὑπὸ Ῥωμαίων, καὶ μῆτε νόμον, μῆτε σῆλην, μῆτ' ἄλλο μῆδεν πρέγκιτερον νομίζειν τῆς Ῥωμαίων προαρέσεως, τῶν δὲ τὰς νόμους προφερομένων, καὶ τὰς ὁρμὰς, καὶ σῆλης, καὶ παρακαλόντων τὰ πλήθη, μὴ ῥαδίως ταῦτα παραβαίνειν· ἀχαικωτέρων εἶναι παρὰ πολὺ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν, καὶ νικητικωτέρων ἐν τοῖς πολλοῖς· ἐξ ὧν τοῖς μὲν αἰρεμένοις τὰ Ῥωμαίων ἀδεΐχην συνεξακολουθεῖν παρὰ τοῖς ὄχλοις καὶ διαβολὴν, τοῖς δ' ἀντιπράττειν τῶν ἀντιπράττειν. Ἐὰν μὲν ἔν ὑπὸ τῆς συγκλήτης γίνεταί τις ἐπισηματία, ταχέως καὶ τὰς πολιτευομένους ματαθέσθαι πρὸς τὴν Ῥωμαίων αἴρεσιν, καὶ τὰς

siadas Megalopolitanus, Aratus Sicyonius, quos cum mandatis proficisci iusserunt. Romam ut ventum, estque senatus Calliocrati datus, tantum abest ut conuenienter acceptis mandatis cum patribus ageret; ut plane e contrario aggredetur non solum eos audacter incusare, qui a se in rep. diffiderent, sed ipsum quoque senatum sui officii monere. Ipsos namque Romanos in causa esse dixit, cur minus morigeros Graeci se aduersus illos praeberent, siue aliquid ipsis scriberent, siue aliquid imperarent. Nam quum duae iam sint, aiebat, factiones in omnibus, quae populi statu reguntur, ciuitatibus, quumque alii dicant, exsequi oportere omnia, de quibus scriberent Romani, neque aut legem, aut foedus stelaе inscriptum, aut quicquam aliud ducendum esse antiquius Romanorum voluntate, contra alii leges in medium asserant, iusiurandum, et positas columnas, atque iidem hortentur populos, ne illa temere migrent: horum sententiam vulgo Achaeorum multo acceptiorem esse, faciliusque eam vincere apud multitudinem posse. ex quo fieri, ut, qui Romanae sunt partis, inglorii apud vulgum sint et calumniis obnoxii: contrarium vero in repub. sentientes diuersa omnia experiantur. Quod si aliquam senatus daret significationem, illa se curare, cito et omnes ciuitatum principes ad Romanam partem esse transi-

πολλὰς

EXCERPTAE LEGATIONES.

661

πολλὰς τέτοις ἐπακολούθησεν διὰ
τὸν φόβον· εἰς δὲ παροργισμὸν
ἦν τὸ μέρος, ἅπαντας ἀπο-
μύσειν ἐπ' ἐκείνην τὴν ὑπόθεσιν,
ἐνδοξότερον γὰρ εἶναι καὶ καλ-
λίω παρὰ τοῖς ὄχλοις. Διὸ καὶ
νῦν ἤδη τινὰς, ἃδὲν ἕτερον προσ-
φερομένους δίκαιον πρὸς Φιλοδο-
ξίαν, δι' αὐτὸ τῶτο τῶν μεγίστων
εὐχχαίνειν τιμῶν παρὰ τοῖς βίοις
πολιτεύμασι, διὰ τὸ δοκεῖν ἀντι-
λέγειν τοῖς ὑφ' ὑμῶν γραφομέ-
νοις, χάριν τῇ διαμένειν τὰς νό-
μους ἰσχυρὸς καὶ τὰ δόγματα τὰ
γινόμενα παρ' αὐτοῖς. Εἰ μὲν ἂν
ἡμαρτὸς ἔχουσιν ὑπὲρ τῆς πειθα-
ρχεῖν αὐτοῖς τὰς Ἑλλήνας, καὶ
συνυπακούειν ταῖς γραφουμέναις,
ἔσται αὐτὰς ἐκέλευε τὴν ἀγω-
γὴν, ἣν καὶ νῦν ἄγουσιν· εἰ δὲ
βούλονται γίνεσθαι σφισι τὰ
παρηγγελόμενα, καὶ μηδὲν
καταφρονεῖν τῶν γραφόμενων,
ἔπιτροφὴν ποιήσασθαι παρεκκλεί-
ει τὸ μέρος τέτληται ἐνδεχομένην.
σαφὲς γὰρ εἶδέναι, διότι τὰναν-
τίᾳ συμβήσεται ταῖς ἐπινοίαις
αὐτῶν ὃ καὶ νῦν ἔχει γινόμενον.
Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τοῖς Μεσση-
νιακοῖς, πολλὰ ποιήσαντος Κοίν-
του Μαρκίου, πρὸς τὸ μηδὲν τὰς
Ἀχαιοὺς βελεύσασθαι περὶ Μεσ-
σηνίων ἄνευ τῆς Ῥωμαίων προ-
χρήσεως, παρεκέσαντας καὶ
ψηφισαμένους αὐτὰς τὸν πόλε-
μόν, ὃ μόνον τὴν χώραν αὐτῶν
καταφθεῖραι πᾶσαν· ἀδίκως,
ἰλλὰ καὶ τὰς ἐπιφανεστάτας
τῶν πολιτῶν, ὧς μὲν Φυγα-
κτεῖναι, τινὰς δ' αὐτῶν ἐκδότας
λαβόντας, αἰκισαμένους πᾶσαν

turos, et vulgus etiam ubique
prae metu eorum exemplum
secuturum. sin hoc facere pa-
tres neglexerint, illicet a Ro-
manis omnes ad contrariam
factionem defecturos, quae
apud vulgus paratam laudem
et honestatis opinionem ha-
beat. Iamque adeo nonnullos
cernere esse, qui, quum ali-
d nihil ad magistratus ambien-
dos adferrent, vnam illam ob-
causam maximos in suis ciui-
tatibus honores sint consecuti,
quod literis vestris se oppo-
suerint, patriaeque leges et
decreta prius facta propugna-
uerint. Siquidem igitur non
curarent Romani, dicto sibi
audientes vt essent Graeci. et
literis ipsorum vt obtempora-
rent: tenerent sane instituta,
quibus hactenus essent vti; at
si morem geri suis mandatis,
neque aspernari quemquam
vellent, quae scripsissent, pa-
tres hortabatur, vt in hanc cu-
ram serio incumberent. certo
enim scire se, contrarium e-
uenturum eius, quod ipsi cogi-
tauerint, sicut in praesentia e-
uenisset. Nam antea belli Mes-
seniaci tempore, quum summo
studio Q. Marcius egisset, ne
Romanis inconsultis quicquam
Achaei super rebus Messenio-
rum decernerent, illos contra,
neglecto populi Rom. imperio,
ac bello etiam propria sua au-
thoritate decreto, non solum
agrum omnem eorum inique
vastasse, sed et ciuium clarissi-
mos quosque partim in exilium
expulisse, partim deditione ac-
ceptos, omni genere cruciatus

αἰκίαν, ἀποκτεῖναι. διότι προ-
 εκκλῆντο παρὶ τῶν ἀμφισβη-
 τημένων ἐπὶ Ῥωμαίους. Νῦν
 δὲ πάλιν ἐκ πλείονος χρόνου
 γραφόντων αὐτῶν ὑπὲρ τῆς
 καθόδου τῶν ἐκ Λακεδαιμόνων
 φυγάντων, τοσῶτον ἀπέχεν τῇ
 περὶ αὐτῶν, ὥς καὶ εἰλημ-
 θείσθαι, καὶ πεποιθῆναι πρὸς
 τὰς κατέχοντας τὴν πόλιν ὀρ-
 κες, ὑπὲρ τῇ μηδέποτε κατε-
 λεύσεσθαι τὰς φυγάδας. εἰς ἃ
 βλέποντας αὐτὰς, ἤξιον πρό-
 νοιᾶν ποιεῖσθαι τῇ μέλλοντος.
 Ὁ μὲν ἔν Καλλικρότης ταῦ-
 τα καὶ τοιαῦτα εἰπὼν ἀπῆλ-
 θεν· οἱ φυγάδες δ' ἐπεισελ-
 θόντες, καὶ βραχέα περὶ αὐ-
 τῶν διδάξαντες, καὶ τινα τῶν
 πρὸς τὸν κοινὸν ἔλεον εἰπόντες,
 ἀνεχώρησαν. ἡ δὲ σύγκλητος,
 δοξάσα τὸν Καλλικράτην λέ-
 γειν τι τῶν αὐτῇ συμφερίν-
 των, καὶ διδάχθεῖσα, διότι
 δεῖ τὰς γὰρ τοῖς αὐτῆς δόγμασι
 συνηγορῆντας αἰξάν, τὰς δὲ
 ἀντιλέγοντας ταπεινῶν, ἔτω
 καὶ τότε πρῶτον ἐπεβάλετο,
 τὰς μὲν κατὰ τὸ βέλτιστον ἰσα-
 μένους ἐν τοῖς ἰδίοις πολιτεύ-
 μασιν ἐλαττῶν, τὰς δὲ καὶ δι-
 καίως - - - - - προσρέχοντας
 αὐτῇ σωματοποιεῖν. Ἐξ ὧν
 αὐτῇ συνέβη κατὰ βραχὺ,
 τῷ χρόνῳ προβαίνοντος, κολά-
 κων μὲν εὐπορεῖν, φίλων δὲ
 σπανίζειν ἀληθινῶν. Οὐ μὲν
 ἀλλὰ τότε περὶ μὲν τῆς κα-
 θόδου τῶν φυγάντων ἢ μόνον
 τοῖς Ἀχαιοῖς ἔγραψε, παρα-
 καλεῖσθαι συνεπιγχεῖν, ἀλλὰ

vexatos, occidisse, idque non
 aliam ob causam, nisi hanc,
 quod ad controuersiam disce-
 ptandam Roman. appellassent.
 Nunc quoque idem euenisse.
 Nam quum literas de restituendis
 Lacedaemoniorum exuli-
 bus ad Achaeos mittere pri-
 dem Romani non cessent: tan-
 tum abesse, vt morem voluntati
 eorum gerant, vt foedus ice-
 rint, et columnae inscripserint,
 ac iureiurando fidem suam ob-
 strinxerint, numquam exules
 iri restitutum. quae cogitare
 ipsos et in posterum providere
 aequum censebat. Haec similia-
 que his Callicrates dixit, dein-
 de abiit. Secundum haec intro-
 ducuntur exules, qui pauca de
 se locuti, nonnullis etiam in
 medium allatis, quae ad exci-
 tandum vulgo misericordiam
 valent, recesserunt. Senatus
 probato consilio, quod suggere-
 bat Callicrates, differentibus
 etiam nonnullis, oportere con-
 ditionem illorum meliorem fa-
 cere, qui decreta ipsius propu-
 gnarent, illos vero, qui se eis
 opponerent, humiliiores infir-
 mioresque redigere: ita de-
 mum instituit, omnes, qui in
 suis ciuitatibus bonarum essent
 partium, deprimere, eos vero,
 qui suam sectam, quo iure quaque
 iniuria, sequerentur, alere,
 omnibusque rebus ornare. ex
 quo paulatim factum est cum
 procedente tempore, vt senatus
 assentatoribus abundaret, ami-
 cis veris destitueretur. Tunc
 igitur de reditu quidem exulum
 non solum ad Achaeos scripsit,
 hortans, vt ad rem perficien-

καὶ

καὶ τοῖς Αἰτωλοῖς καὶ τοῖς Ἑπειρώταις, σὺν δὲ τέτοις, Ἀθηναίοις, Βοιωτοῖς, Ἀκαρνασιν, πάντας ὥπνει προδιαμαρτυρομένη χάριν τῇ συντρίψει τῆς Ἀχαιῆς. περὶ δὲ τῇ Καλλιμαρᾷ τῆς αὐτῆς κατ' ἰδίαν, παρασιωπήσασα τὰς συμπερσεβευτάς, κατέταξεν εἰς τὴν ἀπόκρισιν, διότι δὲ τοιούτους ὑπάρχειν ἐν τοῖς πολιταύμασιν ἄνδρας, οἷος ἐστὶ Καλλιμαρᾶτος. ὁ δὲ προειρημένος ἔχων τὰς ἀποκρίσεις ταύτας, παρῆν εἰς τὴν Ἑλλάδα περιχαρῆς, ὅτι εἰδώς, ὅτι μεγάλων πακῶν ἀρχηγὸς γέγονε πᾶσι μὲν τοῖς Ἑλλήσι, μάλιστα δὲ τοῖς Ἀχαιοῖς. Ἔτι γὰρ τέτοις ἐξῆν καὶ κατ' ἐκείνας τὰς χρόνας κατὰ ποσὸν ἰσολογίαν ἔχειν πρὸς Ῥωμαίους, διὰ τὸ τετηρημέναι τὴν πίστην ἐν τοῖς ἐπιφανεστάτοις καμοῖς, ἐξ ἧς τὰ Ῥωμαίων ἐβλουτο, λέγων δὲ τοῖς κατὰ Φίλιππον καὶ Ἀντίοχον· ὅτι δὲ, τῶν τῶν Ἀχαιῶν ἐθνὸς ἡντιμὲν, καὶ προκοπὴν εἰληφότος κατὰ τὸ βέλτιστον, ἀφ' ὧν ἡμεῖς ἰσορροῦμεν χρόνων, αὕτη πάλιν ἀρχὴ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐγένετο μεταβολῆς, - - - τὸ Καλλιμαρᾶτος θάνατος, ἔτι Ῥωμαῖοι ὄντες ἄνθρωποι, καὶ ψυχῇ χρωμένοι λαμπρῇ, καὶ προαιρέσει καλῇ, πάντας μὲν ἔλευσαν τὰς ἐπτακτίδας, καὶ πᾶσι πειρώται χαρίζεσθαι τοῖς καταφεύγουσιν ὡς αὐτάς. ὅταν μὲν τοῖ γάτις ὑπέμνησα τῶν δικαίων, τετηρηκὼς τὴν πίστιν, ἀνατρέχουσι καὶ διορθύονται σφᾶς αὐτὰς κατὰ

dam vires contenderent; sed etiam ad Aetolos, Epirotas, Athenienses quoque, Boeotos et Acarnanes, quasi fidem omnium appellans, ad frangendam Achaeorum potentiam, de Callicrate vero nominatim, nulla ceterorum legatorum mentione facta, adiectum est responso, ita singulos in ciuitatibus debere esse animatos, ut Callicratem. Is igitur cum his responsis gaudio ouans in Graeciam reuertitur, nihil cogitans, quantorum malorum cum in vniuersum Graecis, tum maxime Achaeis auctor extitisset. Nam ad hanc usque diem Achaei societatem ex aequo cum Romanis aliquo saltem modo colebant, quoniam, ex quo festam populi Rom. coeperunt sequi, fidem constanter temporibus maxime insignibus seruauerant, tempora dico bellorum, quae Philippus et Antiochus gefferunt. Quum igitur gens Achaeorum ab iis temporibus, quae historia nostra complectitur, praeclaris institutis vsa, incrementa asidue accepisset: per Callicratis audaciam factum, ut in deterius mutare inciperet. Nam Romani etsi pro sua humanitate, magnitudine animi, et honesto proposito, omnium infortunii moueri solent, et omnibus opem ferre, qui ad praesidium ipsorum confugiunt, enituntur: si qui tamen expertae fidei socii iuris sui illos admoneant, ut plurimum ad sese confestim redeunt, et feruens admissa pro virili cor-

δύναμιν ἐν τοῖς πλείστοις. Ὁ δὲ Καλλικράτης, κρατβεύσας κατὰ τὰς ἐννεώτας καιρὸς εἰς τὴν Ῥώμην χάριν τῷ λέγειν τὰ δίκαια περὶ τῶν Ἀχαιῶν, χορηγούμενος κατὰ τὸναντίον τοῖς πράγμασιν, καὶ συνεπισπασμένος τὰ κατὰ Μεσσηνίας, ὑπὲρ ὧν ἐδ' ἐνεκάλεον Ῥωμαῖοι, παρῆν εἰς Ἀχαΐαν προσηλατηνόμενος τὸν ὑπὸ Ῥωμαίων φόβον, καὶ διὰ τὴν ἀποπροσβείαν καταπληξάμενος καὶ συντρίψας τὰς ὄχλους, διὰ τὸ μηδὲν εἶδέναι τῶν ὑπ' αὐτῇ κατ' ἀλήθειαν εἰρημένων ἐν τῇ συγκλήτῳ τὰς πολλὰς, πρῶτον μὲν ἤρεθον στρατηγός, πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς καὶ δωροδοκηθεῖς· ἐξῆς δὲ τέτοις, παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν, κατήγε τὰς ἐκ τῆς Λακεδαιμόνους καὶ τὰς ἐκ τῆς Μεσσηνίας φυγάδας.

rigunt. At Callicrates, legatione ad populum Romanum ea tempestate functus, ut causam Achaeorum tueretur, quum plane contrarium eius fecisset, cuius causa missus fuerat, quum etiam Messeniorum negotium acciuisset, licet eo nomine querela Romanorum nulla umquam fuisset audita: ubi in Achaiam est reuersus, metum P. R. omnibus incutere, et renuntiatione legationis suae omnes terrere, vniuersae denique multitudinis animos delicere. Itaque ergo, quod nihil quidquam eorum populus sciret, quae reuera ipse in senatu dixerat, primum quidem praetor est creatus, homo, ut cetera similem vitia, etiam munerum largitione corruptus, deinde postquam magistratum iniisset, exules Lacedaemoniorum et Messeniorum in suam quemque patriam restituit.

NΘ.

Πῶς καὶ ἐπὶ τίσι διελύθη ὁ συγὰς Φαρνάκη πρὸς Εὐμένη καὶ Ἀριαράθην πόλεμος.

Ὅτι ὁ Φαρνάκης, ἐξαπινάικ καὶ βρείας αὐτῷ τῆς ἐφόδου γενομένης, ἑτοιμός ἦν πρὸς πᾶν τὸ προτεινόμενον· πρέσβεις γὰρ ἐξ ἀπέστειλε πρὸς Εὐμένη καὶ Ἀριαράθην. Τῶν δὲ περὶ Εὐμένη καὶ Ἀριαράθην προσδεξαμένων τὰς λόγους, καὶ παραχρῆμα συνεξαποσειλάντων πρεσβευτὰς

LIX.

Quomodo et quibus conditionibus bellum sit terminatum, quod Eumenes et Ariarathes cum Pharnace gesserunt.

Pharnaces, subita et graui hostium impressione teritus, ad quascunque pacis conditiones accipiendas paratus fuit: quare etiam legatos ad Eumenem et Ariarathem misit. Quum autem Eumenes et Ariarathes mentionem de pace factam aequis auribus accepissent, et suos statim le-

παρ'

EXCERPTAE LEGATIONES.

665

ὁ αὐτῶν πρὸς τὸν Φαρνάκην,
 ἡ τότε γενομένη πλεονάκεια
 ὁ ἑκατέρων, ἐκυρώθησαν αἱ
 λύσεις ἐπὶ τέτοις· Εἰρήνην
 ἀρχεῖν Εὐμένης καὶ Περ-
 σικῆς Ἀριαράθῃ πρὸς Φαρ-
 νάκην καὶ Μιθριδάτην εἰς τὸν
 ἵστα χρόνον· Γαλατίαν
 ἐπιβαίνειν Φαρνάκην κα-
 μηδέναι τρόπον· ὅσα γε-
 νῶσιν πρότερον συνθήκαι
 ἐνθάδε πρὸς Γαλάτας,
 ὅπως ὑπάρχουσιν ὁμοίως Πα-
 ραγονίας ἐκχωρεῖν, ἀπο-
 ταξήσονται τὰς οἰκήτορας,
 πρότερον ἐξαγωγήσας, σὺν
 τούτοις ὅπλα καὶ βέλη καὶ
 ὅσας ἄλλας παρασκευάς· ἀ-
 δύναι δὲ καὶ Ἀριαράθῃ
 ντε χωρίων, ὅσα παρήρη-
 μετα τῆς προὔπαρχουσης
 παρασκευῆς, καὶ τὰς ἐμήσας
 ὁδύναι δὲ καὶ Τήιον παρὰ
 Πόντον· ὁ μετὰ τινὰ χρό-
 νον Εὐμένης ἔδωκεν Περσίᾳ πει-
 ρα, μετὰ μεγάλης χάριτος.
 ἔφη δὲ καὶ, τὰς αἰχμαλώ-
 τας ἀποκαταστήσας Φαρνά-
 κῳ λυτῶν, καὶ τὰς
 ῥομέλους ἀπαντας· πρὸς
 τούτοις τῶν χρημάτων καὶ
 γούνης, ἧς ἀπῆνεγκε κα-
 Μορζία καὶ Ἀριαράθῃ,
 ὁδύναι τοῖς προεξημένοις
 σιλύσιν ἑννακόσια τά-
 λαντα· καὶ τοῖς περὶ τὸν
 αἰὲν τὴν προοδύναι τῆς εἰς
 πόλεμον δαπάνης. ἐπε-

gatos ad Pharnacem misis-
 sent, idque saepius ab vtra-
 que parte factum esset: his
 tandem conditionibus pax
 convenit: *Eumeni Prusiae
 et Ariarathi cum Pharna-
 ce et Mithridate pax esto per-
 petua. Galatiam Pharna-
 ces ne ingreditor ullo mo-
 do. Quasunque antea Phar-
 naci cum Gallis foedera fue-
 runt, dirimuntur. Paphla-
 gonia pariter excedito, et,
 quos prius inde eduxit, inco-
 las restituito, et simul cum
 his arma tela et reliquum o-
 mnem apparatus. Reddito
 etiam Ariarathi loca omnia,
 quae fuere ei ademta, cum
 omni instrumento, quod prius
 ibi fuit, itemque obsides.
 Reddito etiam Teium, quod
 est ad Pontum. id oppidum
 aliquanto post Eumenes Pru-
 siae dedit ab eo exoratus, in
 magnam accipientis gratiam.
 Ad hoc scriptum in foedere:
 ut captivos transfugasque o-
 mnes sine pretio Pharnaces
 redderet. item ut ex ea pec-
 unia et gaza, quam a
 Morzia et Ariarathe abs-
 tulisset, regibus ante nomi-
 natis nongenta redderet ta-
 lenta, Eumeni vero hoc am-
 plius pro belli impensis tre-
 centa talenta penderet. Prae-
 terea scriptum, ut Mithri-*

T t 5

γράφη

γράφῃ δὲ καὶ Μιθριδάτῃ τῷ
τῆς Ἀρμενίας σατραπῇ τ' ἀ-
λανταί, διότι παραβὰς τὰς
πρὸς Εὐμένην συνθήκας ἐπο-
λέμησεν Ἀριαράθῃ. Συμπε-
μειλήθησαν δὲ ταῖς συνθήκαις,
τῶν μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν δυνα-
τῶν Ἀρταξίας, ὁ τῆς πλείστης
Ἀρμενίας ἄρχων, καὶ Ἀκυσίλο-
χος· τῶν δὲ κατὰ τὴν Εὐρώ-
πην, Γάταλος ὁ Σαρμάτης· τῶν
δ' αὐτονομεμένων, Ἡρακλεῶται,
Μεσημβρινοὶ, Χαβρόνησίται, σὺν
δὲ τέτοις Κυζικηνοί. περὶ δὲ τῶν
ἐμῶν τελευταῶν ἐγράφῃ, πό-
σος δεῖσται καὶ τίνας δῶναι τὸν
Φαρνάκην· ὧν καὶ παραγεν-
θέντων, ἐξαυτῆς ἀνέστρεψαν αἱ
δυνάμεις. Καὶ τὰ μὲν Εὐμένη
καὶ Ἀριαράθῃ πρὸς Φαρνάκην
εὐστάντος πολέμου τοιούτον ἀπέβη
τὸ τέλος.

*dates, praeſeñs Armeniam
trecenta ſolueret talenta, qui
bellum cum Ariarathes geſ-
ſit contra foedus, quod cum
Eumene habuit. Compre-
henſi ſunt hoc foedere, e
dynaſtis Aſiae, Artaxias, ma-
ioris partis Armeniae regu-
lus, et Acusilochus: ex Eu-
ropaeis, Gatalus Sarmata: e
liberis ciuitatibus, Heracleo-
tae, Meſembriani, Cherrone-
ſitae, et cum his praeter
Cyziceni. Poſtremo loco ad-
iectum de obſidibus, quot
numero et cuius conditionis
eos dare Pharnacem oportet.
qui ſimul venerunt, re-
uerſae ſunt copiae. itaque
belli, quod Eumenes et Ari-
rathes cum Pharnace geſſe-
runt, hic fuit exitus.*

Ξ.

LX.

Πῶς οἱ Λύκιοι, πρέσβεις
πρὸς Ῥώμην ἀπεσταλκότες, τὴν
σύγκλητον κατὰ τῶν Ῥοδίων
παράγγισαν.

*Quomodo Lycii, miſſis Ro-
mam legatis, ſenatum a Rho-
diis abalienarint.*

Νυμφγωγία Λαοδίκης
πρὸς Περσέα ὑπὸ Ῥοδίων.

*Laodice Perſei ſponſa ad
ſponſum a Rhodiis dedueta.*

Ὅτι μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν
ὑπᾶντων Τιβέριου καὶ Κλαυ-
δίου, τὴν πρὸς Ἰſτρος καὶ Ἀγρίου,
ἢ σύγκλητος ἐχρηματίſε τοῖς πα-
ρὰ τῶν Λυκίων ἥκισι πρεσβευ-
ταῖς, ἥδη τῆς θερείας ληγούσης,
οἳ τινες παρεγένοντο μὲν εἰς τὴν
Ῥώμην, ἥδη καταπεπολεμημέ-
νων τῶν Λυκίων, ἐξαπεσάλησαν δὲ

Πostquam miſſi coſſ. fuiſ-
ſent Tiberius et Clau-
dius in expeditionem contra
Iſtros et Agrios, ſenatus ex-
eunte iam aeſtate Lyciorum
legatis operam dedit, qui
Romam venerant, poſtquam
bello iam Lycii fuerant de-
uiſti, quum longo ante tem-

χρόνους

χρόνοις ἰκανοῖς ἀνώτερον. Οἱ
 γὰρ Ξάνθιοι, καὶ ὃν καιρὸν
 ἔμελλον εἰς τὸν πόλεμον ἐμβαί-
 νειν, ἐξέπεμψαν πρεσβευτὰς
 εἰς τὴν Ἀχαΐαν καὶ τὴν Ῥώ-
 μην τὰς περὶ Νικοστράτον, οἱ τὰ
 τε παραγγεληθέντες εἰς τὴν Ῥώ-
 μην, πολλὰς εἰς ἔλεον ἐξεκαλέ-
 σαντο τῶν ἐν τῷ συνεδρίῳ, τι-
 θέντας ὑπὸ τὴν ὄψιν τὴν τε Ῥο-
 δίων βαρύτητα καὶ τὴν αὐτῶν
 περίεσιν. καὶ τέλος εἰς τὸτο
 ἔγκαγον τὴν σύγκλητον, ὥς πε-
 μψαι πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥόδον,
 τὰς διασαφίζοντας, ὅτι, τῶν
 ὑπομνηματισμῶν ἀνκληφθέν-
 των, αἱ οἱ δέκα πρέσβεις ἐποιή-
 σαντο κατὰ τὴν Ἀσίαν, ὅτε τὰ
 πρὸς Ἀντίοχον ἐχείρισον, εὖ-
 ρηνται Λύκιοι δεδομένοι Ῥοδίοις,
 ἐκ ἐν ὧρεα, τὸ δὲ πλεῖον, ὡς
 Φίλοις καὶ συμμάχοις. Τοιαύ-
 τος δὲ γενομένης διαλύσεως, ἐδ-
 ὅλωις ἤρρεσκε πολλοῖς τὸ γεγὲνός.
 ἐδόκην γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τὰ κατὰ
 τὰς Ῥοδίας καὶ Λυκίας διαγωνο-
 δετεῖν, θέλοντες ἐκδοπανᾶ-
 θαι τὰς παραθέσεις τῶν Ῥο-
 δίων καὶ τὰς θησαυρὰς, ἀκηκό-
 ντας τὴν τε νυμφαγωγίαν τὴν νεω-
 σι τῷ Περσῇ γεγενημένην ὑπ'
 αὐτῶν, καὶ τὴν ἀνάπειραν τῶν
 πλοίων. Συνέβαινε γὰρ βραχεῖ
 χρόνῳ πρότερον, ἐπιφανῶς καὶ
 μεγαλομερῶς ταῖς παρασκευαῖς
 ἀναπεπειρωθαι τὰς Ῥοδίας ἁ-
 πασι τοῖς σκάφει τοῖς ὑπάρ-
 χουσιν αὐτοῖς. καὶ γὰρ ἐύλων
 πλῆθος εἰς ναπηγίαν ἐδίδοτο
 παρὰ τῷ Περσῇ τοῖς Ῥοδίοις,
 καὶ τελεγίδα χρυτῇ ἐκάστω τῶν

pore fuissent missi. Nam Xan-
 thii sub tempus belli imminen-
 tis et in Achaiam et Romam
 legationem miserant, cuius
 princeps Nicostratus. Hi Ro-
 mam ut venerunt, multos pa-
 trum ad misericordiam com-
 mouerunt, quum et Rhodiorum
 crudelitatem et calamita-
 tem suam ob oculis pon-
 nerent. ac tandem eo sena-
 tum adduxerunt, ut legatos
 Rhodum mitterent, qui signi-
 ficarent, inspectis commenta-
 riis, quos decem legati in
 Asia fecerant, quo tempore
 cum Antiocho res composue-
 runt, repertum esse, Lycios
 Rhodiis fuisse concessos, non
 pro munere; sed potius tam-
 quam amicos et socios. Hoc
 negotium quum ita esset trans-
 actum, multitudini nequaquam
 res probabatur. existimabantur
 enim Romani proposito prae-
 mio, ceu fieri amat a prae-
 fidibus ludorum, Rhodios et
 Lycios inter se committere,
 ad exhauriendos apparatus
 Rhodiorum et thesauros, post-
 quam audiissent, quomodo
 Persei sponsam Rhodii classe ad
 eum deduxerant, et quomodo
 nauium suarum periculum fe-
 cissent. Acciderat namque
 paullo ante, ut Rhodii cum
 insigni et magnifico apparatu
 omnium quas habebant nau-
 uium experimentum agerent.
 Perseus enim naualis materiae
 ad classem aedificandam in-
 gentem copiam illis fuerat
 largitus, qui etiam singulis
 militibus, a quibus paullo

* Φρα-

* Φρακτῆτων ἐδεδώρητο, τῶν νεωσι νενυμφαγωγηκότων αὐτῶ τὴν Λαοδίην.

ante Laodice sponsa ipsius fuerat deducta, taeniam ex auro donavit.

ΕΑ.

LXI.

Ῥοδίων δυσαρέτησις πρὸς Ῥωμαίους ἐπὶ τῶ ὑπὲρ Λυκίων δόγματι.

Rhodii aegre ferunt decretum senatus, Romae factum in gratiam Lyciorum.

ΟΤΙ: εἰς τὴν Ῥόδον παραγενομένων τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης πρεσβευτῶν, καὶ διασαφύντων τὰ ὁδογημένα τῇ συγκλήτῳ, θόρυβος ἦν ἐν τῇ Ῥόδῳ, καὶ πολλή ταραχὴ κατὰ τὰς πολιτανομένους, ἀγανακτούντων ἐπὶ τῷ μὴ φάσκειν ἐν δωρῇ δέδοσθαι τὰς Λυκίας αὐτοῖς, ἀλλὰ κατὰ συμβαχίην. Ἄρτι γὰρ δοκῦντες καλῶς τεθεῖσθαι τὰ κατὰ Λυκίας, αὐτοῖς ἄλλην ἀρχὴν ἐάρων φεομένην πρηνάτων. εὐθέως γὰρ οἱ Λύκιοι, τῶν Ῥωμαίων παρενομένων, καὶ διασαφύντων ταῦτα τοῖς Ῥοδίοις, πάλιν ἐκασίζον, καὶ πᾶν ὑπομένειν οἱδὶ τ' ἦσαν ὑπὲρ τῆς αὐτονομίας καὶ τῆς ἐλευθερίας. Οὐ μὲν ἄλλ' οἷγε Ῥοδίοι, ἀκέσαντες τῶν πρεσβευτῶν, καὶ νομίσαντες ἐξηπατῆσθαι τὰς Ῥωμαίους ὑπὸ τῶν Λυκίων, παραχρῆμα κατέστησαν τὰς περὶ Λυκόφρονα πρεσβευτάς, διδάζοντες τὴν σύγκλητον περὶ τῶν προειρημένων. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τέτων ἦν, ὅσον ἔγω δοκούντων πάλιν ἐπαναστήσεσθαι τῶν Λυκίων.

Postquam populi Romani legatio Rhodum venit, et senatus decretum exposuit, tumultus Rhodi et magna perturbatio inter ciues est orta, omnibus iniquo animo ferentibus, quod dicerent Romani, Lycios datos Rhodiis fuisse, non loco muneris, verum ut pro sociis eos haberent. Nam quum res Lyciorum ordinasse recte non multo ante sibi viderentur: aliud denuo molestiarum principium sibi videbant exoriri. Lycii enim, simul ac venerunt Romani, et ista Rhodiis declararunt, seditionem iterum excitarunt, seque paratos ostenderunt omnia pati, quo legibus suis et libertati redderentur. Rhodii vero, legatione audita, Romanos a Lyciis fuisse deceptos rati, legatum statim Lycophronem miserunt, qui senatum de omnibus, quae diximus, edoceret. Et harum quidem rerum hic fuit tum status, quum crederentur Lycii Breui admodum tempore aduersus Rhodios rebellaturi.

EXCERPTAE LEGATIONES.

669

ΞΒ.

LXII.

Δαρδανίων πρεσβεία πρὸς Ῥωμαίους, τὸν ἀπὸ Βασαρνῶν καὶ Περσέως φόβον ἀγγέλλουσα. *Dardaniorum legatio, munitum a Bastarnis et Perseo rege Romanis nuntians.*

Οτι ἡ σύγκλητος, παρανομένων τῶν ἐκ τῆς Ῥόδου πρεσβυτῶν, διακύσασα τῶν λόγων, ὑπερέθετο τὴν ἀπόκρισιν. ἡκόντων δὲ τῶν Δαρδανίων, καὶ περὶ τῆ πλήθους τῶν Βασαρνῶν, καὶ περὶ τῆ μεγέθους τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις τόλμης ἐξηγημένων, καὶ διασαφύντων περὶ τῆς Περσέως κοινοπραγίας, καὶ τῶν Γαλατῶν, καὶ Φαγκοντῶν, τῶτον ἐγωνίζοντο μᾶλλον ἢ τὰς Βασάρνας, καὶ διὰ ταῦτα δευμένων σφίσι βοηθεῖν, παρόντων δὲ καὶ Θεσσαλῶν, καὶ συνεπιμαρτυρούντων τοῖς Δαρδανίοις, καὶ παρακαλόντων καὶ τῶν ἐπὶ τῇ βοήθειαν· ἔδοξε τῇ συγκλήτῃ, πέμψαι τινὰς, τὴς αὐτόπτας ἐσομένους τῶν προσχρησσομένων, καὶ παραυτίκα καταστῆσαντες Αὐλὸν Ποσέμιον ἐξαπέστειλαν, καὶ σὺν τῷ τινὰς τῶν νέων.

Senatus post legationis Rhodiorum aduentum, ea audita, responsum dare distulit. quum autem Dardanii venissent, et de Bastarnis exposuissent, quanta eorum multitudo, quam ingentia eorum corpora, quanta in periculis esset illorum audacia, docuissent etiam de societate cum iis iniā a Perseo et Gallis, dixissentque, maiori sibi Perseum quam Bastarnas esse terrore, ac propterea opem sibi terri postulassent, quum praeterea Thessali, qui aderant, quae dixerant Dardanii, suo testimonio confirmassent, et auxilium etiam ipsi poposcissent: decreuit senatus, quosdam mittere, ad visendum, quid eorum esset, quae nuntiabantur, et statim Aulo Postumio negotium datum, ut eo proficisceretur, suntque cum ipso proficisci iussi et iunioribus nonnulli.

ΞΓ.

LXIII.

Πῶς τὸ κοινὸν τῶν Βοιωτῶν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν ἀλογιστίᾳ κατὰ πόλεις διεσκορπίσθη. *Quomodo commune Boeotum propria ipsorum culpa fuerit solutum, et oppidatim diuisum.*

Οτι ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ παρῆγοντο πρέσβεις, παρὰ μὲν Θεσπιέων, οἱ περὶ Λασύν καὶ Καλλίαν, παρὰ δὲ Νέωνος, Ἰσμενίας. οἱ μὲν περὶ Λασύν

Ea tempestate venerunt legati, Thespiensium quidem missū, Lafys et Callias: Neonis vero, Ismenias. Lafys patriam suam Romanis trade-

έσχετί-

ἐνεχειρίζον τὴν αὐτῶν πατρίδα Ῥωμαίοις, ὁ δὲ Ἰσμενίας κατὰ καιρὸν πάσας τὰς ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πόλεις διδύς εἰς τὴν τῶν πρεσβυτῶν πίσιν. ἦν δὲ τῷτο μὲν ἐναντιώτατον τοῖς περὶ τὸν Μάρκιον· τὸ δὲ κατὰ πόλιν διαλεῖν τὰς Βοιωτὰς οἰκειότατον. Διὸ τὰς μὲν περὶ τὸν Λασύν, καὶ τὰς Χαιρωνεῖς, καὶ τὰς Λεβαδεῖς, καὶ τὰς Ἄλκας, ὅσοι παρήσαν ἀπὸ τῶν πόλεων, ἀσμένως ἀπεδέχοντο καὶ κατέψων· τὸν δὲ Ἰσμενίαν παρεδογμάτιζον, ἀποτριβόμενοι καὶ παρορῶντες. ὅτε καὶ συναπιθήμενοί τινες τῶν Φυγάδων μικρὰ κατέλευσαν τὸν Ἰσμενίαν, εἰ μὴ κατέφυγεν ὑπὸ τὰ διδύρα τῶν Ῥωμαίων. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῷτον ἐν ταῖς Θήβαις συνέβηκεν ταραχὰς εἰναὶ καὶ στάσεις. οἱ μὲν γὰρ ἔφασκαν, δεῖν δίδουαί τὴν πόλιν εἰς τὴν Ῥωμαίων πίσιν· οἱ δὲ Κορωνεῖς καὶ Ἀλιάρτιοι, συνδεδραμηκότες εἰς τὰς Θήβας, ἀκμὴν ἀντεποιῶντο τῶν πραγμάτων, καὶ μένειν ἔφασκαν δεῖν ἐν τῇ πρὸς τὸν Περσέα συμμάχῃ. Καὶ μέχρι μὲν τινος ἐφάμιλλος ἦν ἡ διάθεσις τῶν εἰσισιζόντων. Ὀλυμπίχης δὲ τῆ Κορωνέως πρῶτα μεταθεμένῃ, καὶ Φάσκοντος, δεῖν ἀντέχεσθαι Ῥωμαίων, ἐγένετο καὶ ὀλοχερὴς ῥοπὴ καὶ μετὰπτωσις. καὶ πρῶτον μὲν τὸν Δικέταν ἠνάγκασαν πρεσβεύειν πρὸς τὰς περὶ τὸν Μάρκιον, ἀπολογησόμενον ὑπὲρ τῆς πρὸς τὸν Περσέα συμμαχίας. Μετὰ δὲ ταῦτα τὰς περὶ τὸν Νέωνα καὶ

bat, Ismenias omnes Boeotiae vrbes in commune, easque fidei legatorum permittebat. id vero a proposito Marcii alienissimum erat, sicut contra consiliis eius accommodatissimum, ut separata per singulas ciuitates concilia Boeoti haberent. Itaque Lasym, Chaeronenses, Lebadenses, et reliquos a ciuitatibus missos laeti suscipiebant et demulcebant: Ismeniam decretis suis eludebant, summouentes ipsum atque aspernantes. Quo quidem tempore exules nonnulli, conspiratione facta, Ismeniam tantum non saxis obruissent, nisi sub Romanorum legatorum tribunal confugisset. Per id tempus vigeabant Thebis tumultus et seditioes. nam alii urbem fidei Romanorum permittendam censebant, Coronaei vero et Haliartii, facto Thebas concursu, rerum curam acriter ad se trahebant, et in societate Persei manendum esse contendebant. Ac fuerunt quidem aliquamdiu paria contententium studia. sed ubi primus omnium Olympicus Coroneus mutata sententia adhaerendum esse Romanis dixit, animorum totius multitudinis facta inclinatio est et mutatio. Primo igitur Dican legatum proficisci ad Marcium compulerunt, qui de societate cum Perseo illi satisfaceret. Neonem deinde atque Hippiam eiecerunt,

Ἰππίαν

EXCERPTAE LEGATIONES.

671

Ἰππῖαν ἐξέβηλλον, συντρέχοντες
ἐπὶ τὰς οἰκίας αὐτῶν, καὶ καλεῖον-
τας αὐτὺς ὑπὲρ αὐτῶν ἀπολογεῖ-
σθαι περὶ τῶν διοικουμένων.
ἵτοι γὰρ ἦσαν οἱ τὰ περὶ τὴν συμ-
μαχίαν ὠκονομήσαντες. τῶν δὲ
παραχωρησάντων, ἐξαυτῆς ἀ-
θροῦντες εἰς ἐκκλησίαν, πρῶ-
τον μέν τινας ἐψηφίσαντο - - -
καὶ τοῖς Ῥωμαίοις, εἴτα ἐναργῶς
ἐπέταξαν τοῖς ἄρχαι τὴν συμ-
μαχίαν. ἐπὶ δὲ πᾶσι πρεσβευταῖς
κατέστησαν τὴν ἐγγχειρῶντας τὴν
πόλιν Ῥωμαίοις, καὶ κατέταξαν
τὺς παρ' αὐτῶν Φυγάδας. Τή-
νων δὲ συντελειούτων ἐν ταῖς
Θηβαῖς, οἱ Φυγάδες ἐν τῇ Χαλ-
κίδι, προσεσάμενοι Πουπίδην,
κατηγορίαν ἐποίησαν τῶν περὶ
τὸν Ἰσμενίαν, καὶ Νέωνα, καὶ
Δικέταν. Προδίδει δὲ τῆς ἀγνοίας
ἕως τῶν προειρημένων, καὶ τῶν
Ῥωμαίων συνεπιχρῶντων τοῖς
Φυγάσιν εἰς τὴν ἐσχάτην διάθε-
σιν ἦσαν οἱ περὶ τὸν Ἰππῖαν,
ὥστε καὶ τῶν βίῳ κινδυνεύουσαν παρ'
αὐτῶν τὸν καιρὸν, ὑπὸ τῆς ἐρ-
μῆς τῆς πλήθους, ἕως ἢ βραχύ τι
τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν πρὸν ὀφεί-
σαν οἱ Ῥωμαῖοι, παρακαταχού-
ντας τὴν ἐπιφορὰν τῶν ὄχλων.
τῶν δὲ Θηβαίων παραγενομένων,
καὶ κοιμῶντων τὰ προειρημένα
δόγματα καὶ τὰς τιμὰς, τα-
χεῖαν ἕκαστα τῶν πραγμάτων
ἐλαμβάνον τὴν ἀνταπόδοσιν, ἅτε
τῶν πόλεων παρακειμένων ἀλλή-
λοις ἐν πάνυ βραχείᾳ διαστήματι.
πλὴν ἀποδεξάμενοι τὺς Θηβαίους
οἱ περὶ τὸν Μάρκιον, τὴν τε πό-
λιν ἐπήνεσαν, καὶ τὺς Φυγάδας

impetumque in eorum domos
fecerunt, iusserunt etiam, ut
vniuersae administrationis suae
rationem redderet: hi nam-
que erant, quorum auctori-
tate contracta fuerat cum Per-
seo societas. Qui morem ex-
templo quum gessissent, con-
cione aduocata, ante omnia
quosdam elegerunt, qui ad Ro-
manos proficiscerentur, dein-
de magistratibus praeceperunt,
ut de societate cum iis age-
rent. postremo legatos decre-
uerunt, qui Romanis urbem
traderent, exulesque suos in
pristinas sedes restituerunt.
Haec dum ita geruntur Thebis,
exules, qui Chalcide erant,
duce atque auctore Pompidā,
Ismeniam, Neonem, et Dice-
tam deferre instituerunt. Quum
autem manifestus esset illo-
rum error, et Romani exuli-
bus fauerent, ad extremum
periculi et inopiae consilii
Hippias, et qui earum erant
partium, venerunt, adeo ut
concitata vehementius multi-
tudo, etiam de vita repente
periclitarentur, donec Roma-
ni, aliquam sibi curam esse de
eorum salute ostendentes. ru-
entis turbæ impetum inhibue-
runt. Vbi vero aduenerunt
Thebani, qui decreta Theba-
norum et delatos Romanis ho-
nores nuntiabant, extemplo
omnia in vicem contrariam
sunt mutata, maxime pro-
pter interuallum exiguum,
quo duae illae urbes inter se
distant. Ceterum Marcius,
benigne exceptis legatis, ci-
uitatem dilaudauit, et confi-

συνεπεί-

συναβέλευσαν ἀπαγαγεῖν εἰς τὴν
 οἰκίαν. εὐθύς τε παρήγγειλαν
 πρεσβεύειν πᾶσι τοῖς ἀπὸ τῶν πό-
 λεων εἰς τὴν Ῥώμην, δίδόντας αὐ-
 τὰς εἰς τὴν πίσιν κατ' ἰδίαν ἐκάστας.
 πάντων δὲ κατὰ τὴν πρόθεσιν αὐ-
 τοῖς χωρέντων, ταῦτα δ' ἦν τὸ
 διαλύσαι τῶν Βοιωτῶν τὸ ἔθνος,
 καὶ λυμῆνασθαι τὴν τῶν πολλῶν
 αἰνοίαν πρὸς τὴν Μακεδόνων οἰ-
 κίαν· ἔτοι μὲν μεταπεμφάμενοι
 Σαρπίδον ἐξ Ἀργεῶς, καὶ καταλι-
 πόντας ἐπὶ τῆς Χαλκίδος, προῆγον
 ἐπὶ Πελοπόννησον, Νέων δὲ με-
 τὰ τινὰς ἡμέρας ἀνεχώρησεν εἰς
 Μακεδονίαν. οἱ δὲ παρὶ τὸν Ἴσμε-
 νίαν καὶ Δικέταν τότε μὲν ἀπὸ
 χθῆσαν εἰς Φυλακὴν· μετὰ δὲ τι-
 να χρόνον ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐκ τῆς
 ἑξῆς. Τὸ δὲ τῶν Βοιωτῶν ἔθνος ἐπὶ
 πολὺν χρόνον συντηρηκὸς τε
 τὴν κοινὴν συμπολιτείαν, καὶ πολ-
 λὰς καὶ περικλίας κυριὰς διαπεφευ-
 γὸς παραδόξως, τότε προπετιῶς
 καὶ ἀλογίως ἐλόμενον τὰ παρὰ
 Περσέως, εἰκὴ καὶ παιδαριωδῶς
 πτοηθὲν, κατελύθη καὶ διεσκορ-
 πίσθη κατὰ πόλεις. οἱ δὲ περὶ τὸν
 Αἴλον καὶ Μάρκιον, ἡ παραγενη-
 θέντες εἰς τὴν τῶν Ἀργείων πό-
 λιν, ἐχρημάτιζαν ταῖς συναρ-
 χίαις ταῖς τῶν Ἀχαιῶν, καὶ παρ-
 ἀλέσαν Ἀρχῶνα τὸν στρατηγόν,
 χιλίας ἐκπέμψαι στρατιώτας εἰς
 Χαλκίδα, παραφυλάσσοντας τὴν
 πόλιν μέχρι τῆς Ῥωμαίων διαβά-
 σεως. Τὰ δὲ Ἀρχῶνος ἐτοίμως
 συνυπακῆσαντος, ἔτοι μὲν ταῦτα
 διαπρέχοντες ἐν τοῖς Ἑλλήσι κα-
 τὰ χειμῶνα, καὶ τῷ Ποπλίῳ συμ-
 μίξαντας, ἀπέπλεον εἰς τὴν Ῥώ-
 μην.

lium iis dedit, vt exules in
 patriam reducerent. monuit
 insuper, vt ex omnibus ciui-
 tatibus Romam mitterentur le-
 gati, qui singulas illas in fi-
 dem Romanorum permitte-
 rent. omnibus dein rebus ex
 animi sententia confectis, dif-
 soluta nempe societate mutua
 gentis Boeotorum, et auersis
 populorum animis a Macedo-
 num domo regia, Marcus ce-
 terique Romani, Argis accito
 Seruio, Chalcidi eum praefi-
 ciunt, ipsi in Peloponnesum
 profisciscuntur. Neon post pau-
 cos dies in Macedoniam se
 transfert: Ismenias et Dicitas,
 in carcerem tunc coniecti,
 non multo post mortem sibi
 conscuerunt. At gens Boeoto-
 rum, quae vnā rempublicam
 longo tempore coluerat, et
 cum admiratione omnium mul-
 ta magnaue pericula euase-
 rat, quum temerario vel po-
 tius nullo consilio Persei par-
 tes esset amplexa, puerilem
 in modum sine causa conster-
 nata soluta est et oppidatim
 dissipata. Aulus et Marcus,
 postquam Argos ventum, cum
 magistratibus Achaeorum, qui
 eo loci conuenerant, egerunt,
 et praetorem Archonem ro-
 garunt, vt Chalcidem milites
 mille praesidii causa mitte-
 rent, donec Romani illuc tra-
 iicerent. quod quum ab Ar-
 chone sine mora esset factum,
 Romani hisce rebus per hie-
 mem in Graecia gestis, et
 Publio conuento, Romam na-
 uibus petierunt.

EXCERPTAE LEGATIONES.

673

ΞΔ.

LXIV.

Πῶς Ἠγησίλοχος, ὁ τῶν
Ῥοδίων πρυτανίς, τὴν Ῥω-
μαίων φιλίαν τοῖς αὐτῷ πο-
λίταις διετήρησε.

*Quomodo Hegesilochus, Rho-
diorum Prytanis, amicitiam
populi Romani ciuibus suis
conseruauit.*

Ὅτι οἱ παρὰ τὸν Τιβέριον καὶ
Ποστούμιον κατὰ τὰς αὐ-
τὰς καιρὰς, ἐπιπορευόμενοι τὰς
νῆσας, καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν
πόλεις - - - - - πλείουν δ' ἐν
τῇ Ῥόδῳ, καίπερ ἂν προσδεομέ-
νων τῶν Ῥοδίων κατὰ τὰς τότε
χρόνας. Ἠγησίλοχος γὰρ τό-
τε πρυτανεύων, ἀνὴρ τῶν εὐδο-
κιμάντων, ὁ καὶ μετὰ ταῦτα
πρεσβεύσας εἰς τὴν Ῥώμην, ἔτι
πρότερον, ὅμα τῷ Φαυερὸν γα-
νέσθαι, διότι μέλλουσι πολεμεῖν
Ῥωμαῖοι τῷ Περσεῖ, τῶν τε
παρακεκλήκει τὰς πολλὰς ὑπὲρ
τῶ κοινῶν τῶν αὐτῶν ἐλπί-
δων, καὶ μ' ναὺς συμβαλέσας
τοῖς Ῥοδίοις ὑποζωνύειν, ἵνα,
ἐάν τις ἐκ τῶν καιρῶν γένηται
χρεία, μὴ τότε παρασκευάζον-
ται πρὸς τὸ παρακκλῆμενον,
ἀλλ' ἐτοιμῶς διακείμενοι πρᾶτ-
τωσι τὸ κριθὲν ἐξυτῆς. ὁ τό-
τε προσφθρόμενος τοῖς Ῥω-
μαίοις, καὶ δεικνύς ὑπὸ τὴν ὀ-
ψιν τὰς παρασκευὰς, εὐδοκί-
μένας τῇ πόλει, τὰς πρεσβευ-
τὰς ἐξέπεμψε. οἱ δὲ περὶ
τὸν Τιβέριον ἀποδεδεγμένοι τὴν
τῶν Ῥοδίων εὐνοίαν, ἐκοιμίζοντο
εἰς τὴν Ῥώμην.

Circa tempus idem Tibe-
rius et Postumius, insu-
las circueuntes et Asiae vr-
bes, Rhodum quoque adie-
runt, etsi Rhodii tempestate
illa hac inspectione nequaquam
opus habebant. Hegesilochus
enim, qui in summo tum ma-
gistratu erat, (Prytanim ipsi
vocat) magnae vir dignatio-
nis, qui etiam postea legatio-
ne Romam est functus, iam
antea, simul ac cognitum est,
bellum a Romanis cum Perse
gestum iri, tum ad cetera
quod attinet suos ciues fuerat
cohortatus, vt spes suas cum
Romanis iungerent, tum et-
iam auctor Rhodiis fuerat, vt
quadraginta naues resisterent,
ne, si quae tempora incide-
rent, vt iis populo Romano
opus esset, in apparanda clas-
se. tunc cum peteretur, essent
occupati, sed, rebus ante
praeparatis, extemplo, quod
decretum foret, praestarent.
Haec ille tum Romanis osten-
tans, et apparatus ipsos ocu-
lis eorum subiiciens, legatos
dimisi, de ciuitate optime
sentientes. Tiberius studio
Rhodiorum collaudato, Ro-
mam est reuerfus.

Περσεὺς τῆς Ῥοδίων προ-
αιρέσεως ἀπόπειραν λαμβά-
νουν βεβλόμενος, πρέσβεις
πρὸς αὐτὰς ἀποσέλλει.

*Perseus ad explorandas vo-
luntates populi Rhodiorum le-
gatos Rhodum mittit.*

Οτι Περσεὺς μὲν μετὰ τὸν
σύλλογον, τὸν πρὸς τὰς Ῥω-
μαίους τῶν Ἑλλήνων, πάντα τὰ
δίκαια κατέτατταν εἰς τὴν ἐπιτο-
λὴν, καὶ τὰς ὑφ' ἐκατέρων ῥη-
θέντας λόγους, ἅμα μὲν ὑπο-
λαμβάνων, ὑπερδέξιός Φανή-
σεσθαι τοῖς δικαίοις, ἅμα δὲ βεβλό-
μενος ἀπόπειραν λαμβάνειν τῆς
ἐκάστων προαιρέσεως. πρὸς μὲν
ἔν τῃς ἁλλῃς δι' αὐτῶν τῶν γραμ-
ματοφόρων ἔπαμψε τὰς ἐπιστο-
λάς· εἰς δὲ τὴν Ῥόδον καὶ πρε-
σβευτὰς συναπέστειλεν, Ἀντή-
νορα καὶ Φίλιππον, οἱ καὶ πα-
ραγεννηθέντες τὰ γεγραμμένα
τοῖς ἄρχουσιν ἀπέδωκαν. καὶ
μετὰ τινὰς ἡμέρας ἐπελθόντες
ἐπὶ τὴν βελὴν, παρεκάλεν τὰς
Ῥοδίους, κατὰ μὲν τὸ παρὸν ἡ-
συχίαν ἔχειν, ἀποθαρρύντας
τὸ γινόμενον· ἐὰν δὲ Ῥωμαῖοι
παρὰ τὰς συνθήκας ἐγχειρῶσι
τὰς χεῖρας ἐπιβῆλαι τῷ Περ-
σεῖ καὶ Μακεδόσιν, πειρᾶσθαι
διαλύειν. τὸτο γὰρ πᾶσι μὲν
συμφέρειν, πρέπειν δὲ μάλιστα
Ῥοδίοις· ἔσθ' γὰρ πλείον ὀρέ-
γονται τῆς ἰσσηγορίας καὶ ταβέρη-
σίαις, καὶ διατελῶσι προσατην-
τες ὃ μόνον τῆς αὐτῶν, ἁλλὰ
καὶ τῆς τῶν ἁλλῶν Ἑλλήνων
ἐλευθερίας, τοσάτω καὶ τὴν ἐναν-

Perseus post colloquium cum
Romanis habitum omnia
suae causae iura epistolae v-
nius forma est complexus, et
quae ab utraque parte fuerant
dicta, simul quia futurum ar-
bitrabatur, ut superior fuisset
in disceptatione videretur, si-
mul quod cupiebat omnium
animos periclitari. et circa
alias quidem ciuitates per ta-
bellarios dumtaxat literas illas
formatas misit; Rhodum vero
etiam legatos ire iussit, Ante-
nozem et Philippum. Qui ubi
eo ventum, literas magistra-
tibus tradunt: deinde post
paucos dies in senatum ve-
niunt, a Rhodiis petunt, ut
in praesentia quidem nihil
moueant, sed quid geratur
velut e specula prospiciant;
verum si Romani contra foe-
deris leges Perseum et Mace-
dones aggrediantur laceessere,
pacem ut conciliare inter ipsos
conentur. Id enim fieri, et
interesse omnium, et Rhodiis
praecipue conuenire. Nam
quo plus ipsi, quam ceteri,
aequabilitati iuris et libertati
studeant, (ut qui non suae
tantum libertatis sint custodes
ac vindices, sed et reliquo-
rum etiam Graecorum:) eo
diligentius obseruare, sibi quo-
que

τίαν

EXCERPTAE LEGATIONES. 675

τιαν προάρεσιν μάλιστα δεῖν αὐ-
τὰς * προαιρεῖσθαι καὶ φυλάτ-
τεσθαι κατὰ δύναμιν. ταῦτα καὶ
πλείω ταῖς παραπλήτεια διαλα-
χθέντων τῶν πρέσβεων, ἔρε-
σκε μὲν ἅπασι τὰ λεγόμενα·
προκατεχόμενοι δὲ τῇ πρὸς Ῥω-
μαίους εὐνοίᾳ, καὶ νικῶντος αὐ-
τοῖς τῷ βελτίονος, τ' ἄλλα μὲν
ἀποδέξαντο Φιλανθρώπως τὰς
πρεσβεύτας, ἡξίαν δὲ τὸν Περ-
σέα διὰ τῆς ἀποκρίσεως, εἰς μη-
δὲν αὐτὰς παρακαλεῖν τοῖατο, ἐξ
ὧ Φανήσονται πρὸς τὴν Ῥω-
μαίων ἀντιπράττοντες βέλησιν.
οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀντήνορα τὴν μὲν
ἀπόκρισιν ἔκ ἔλαβον, τὴν δὲ
λοιπὴν Φιλανθρώπιαν ἀποδεξά-
μενοι τὴν Ῥοδίαν, ἀπέπλευσαν
εἰς τὴν Μακεδονίαν.

pro virili cauere ipsos debere
ab illis, quorum mens et con-
silia in contrarium tendant.
Haec et similia his plura quum
disseruissent legati, etsi place-
bat omnibus eorum oratio:
quia tamen praeoccupati be-
neuolentia Romanorum ani-
mi erant, et partis melioris
auctoritas vincebat, ceteris
quidem rebus comes se erga
legatos exhibent; ceterum res-
ponsi loco Perseum rogant,
ne quid huiusmodi a se po-
stularet, vnde possint existi-
mari voluntati Romanorum
contrarium aliquid facere. An-
tenor responsum quidem non
accepit; verum reliqua Rho-
diorum ciuilitate et humani-
tate vsus, in Macedoniam est
reuerfus.

Ξ ε'.

LXVI.

Πρεσβεῖαι Περσείως τε
πρὸς τὰς ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πό-
λεις, καὶ τινῶν ἐξ αὐτῶν πρὸς
τὸν Περσέα.

Legationes Persei ad Boeo-
torum vrbes, et nonnulla-
rum ex vrbius Boeotiae ad
ipsum.

Ὅτι Περσεὺς πυνθανόμενος,
ἔτι τινὰς τῶν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ
πόλεων ἀντέχεσθαι τῆς πρὸς αὐ-
τὸν εὐνοίας, Ἀντίγονον ἐξαπέ-
στειλε τὸν Ἀλεξάνδρου; πρεσβευ-
τήν. ὃς καὶ παραγενόμενος εἰς
Βοιωτὰς, τὰς μὲν ἄλλας πόλεις
παρήκε, διὰ τὸ μηδεμίαν ἀφορ-
μὴν λαμβάνειν ἐπιπολεῖν· εἰς δὲ
Κορώνειαν καὶ * Θήβας ἔτι δ' Ἀ-
λάρτον εἰσελθὼν, παρεκάλεσε
τὰς ἀνθρώπους, ἀντέχεσθαι τῆς
πρὸς Μακεδόνας εὐνοίας. τῶν δὲ

Quum esset relatum Perseo,
nonnullas e ciuitatibus
Boeotiae in suscepra erga se
beneuolentia adhuc perfstare,
legatum eo milit Antigonum,
Alexandri filium. qui in Boeo-
tiam vbi venit, ceteras qui-
dem ciuitates, quod nullam
occasionem iungendae cum iis
societatis inueniret, praeter-
misit; Coroneam vero atque
Haliartum adiit, et vt ab ami-
citiis Macedonum ne discede-
rent, ciues est horrat. Qui

προθύμως ἀποδεχομένων τὰ λεγόμενα, καὶ πρᾶσβευτὰς ψηφισαμένων πέμπειν εἰς Μακεδονίαν· ὅτος μὲν ἀπέπλευσε, καὶ συμμίξας τῷ βασιλεῖ διεσάφει τὰ κατὰ τὴν Βοιωτίαν. παραγενομένων δὲ καὶ τῶν πρᾶσβευτῶν μετ' ὀλίγον, καὶ παρακαλόντων βοήθειαν ἐπέμψαι ταῖς πόλεσι, ταῖς αἰρουμένους τὰ Μακεδόνων· τὰς γὰρ Θηβαίους, βαρεῖς ὄντας, ἐπικείσθαι καὶ παρανοχλεῖν αὐτὰς, διὰ τὸ μὴ βύλασθαι συμφρονεῖν σφίσιν, μηδ' αἰρεῖσθαι τὰ Ῥωμαίων· ἅπερ ὁ Περσεὺς διακρίνας, βοήθειαν μὲν ἑδωκώς, ἔφη, δύνασθαι πέμπειν ἑδέναι διὰ τὰς ἀνοχὰς, καθόλου δ' αὐτὰς παρεκάλει, Θηβαίους μὲν ἀμύνασθαι κατὰ δύναμιν, Ῥωμαίοις δὲ μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τὴν ἡσυχίαν ἔχειν.

propensis animis eius orationem quam excepissent, et legatos in Macedoniam mittendos decreuissent: abit Antigonus, et ad Perseum reuersus, quid in Boeotia egisset, illi exposuit. Nec multo post adfunt legati, praesidium mitti petentes ad illas ciuitates, quae sectam Macedonum sequerentur. imminere enim illis infestos Thebanos et molestias exhibere, quod secum in suscipienda Romanorum parte consentire nollent. Horum postulatis responsum a Perseo est, praesidium quidem se propter inducias cum Romanis factas mittere non posse: ceterum suadere, ut a Thebanorum quidem iniuriis quibus possent rationibus sese vindicarent, cum Romanis vero ne bellum susciperent, sed pacem cum iis colerent.

ΞΖ.

Ἡ τῶν παρὰ Ῥοδίοις περιζέοντων σπεδὴ πρὸς τὸ ἀπαγεῖν τὰς πολίτας ἀπὸ τῆς τοῖν Ῥωμαίων συμμαχίας.

Οτι Γάιος, ἔτι περὶ τὴν Κεφαλληνίαν ὄρμων, ἐξέπεμψε τοῖς Ῥοδίοις γράμματα περὶ πλοίων ἐξαποσολῆς, συνθεῖς τὴν ἐπιστολὴν ἀλείπτῃ τινὶ Σωκράτει. παραγενομένων δὲ τῶν γραμμάτων εἰς τὴν Ῥόδον, Στρατοκλέης πρυτανεύοντος τὴν δευτέραν ἑκυήνου, καὶ τῆ διαβελίᾳ προτεδέειτος· τοῖς μὲν περὶ τὸν Ἀγαθάγγελον καὶ Ῥοδωφῶτα καὶ

LXVII.

Conatus eius factionis, quae apud Rhodios Perseo sauebat, abducendae ciuitatis a societate Romanorum.

Caius Lucretius praetor, dum circa Cephalleniam stabat classis, per literas cum Rhodiis egit, naues sibi mitti petens, eamque epistolam Socrati aliptae tradidit perferendam. Haec Rhodum illo tempore est perlata, quo postterioris semestris Stratocles Prytanis erat, qui summus est apud Rhodios magistratus. Quum ea de re consultatio haberetur

Ἀστυμή-

EXCERPTAE LEGATIONES.

677

Ἀγυμήδην καὶ ἑτέροις πλείοσιν
 εἰδοὶ πέμπειν τὰς ναῦς, καὶ
 συνάπτεσθαι τῆς ἀρχῆς εὐθέως
 τῷ πολέμῳ, μηδεμίαν πρόφατιν
 ποιημένους. οἱ δὲ περὶ τὸν Δίνω-
 να καὶ Πολυάρατον, δυσαρεσύντες
 μὲν καὶ τοῖς ἡδὴ γαγονόσιν Φιλαν-
 θρώποισι πρὸς Ῥωμαίους, τότε δὲ
 προδόμενοι τὸ τῷ βασιλείῳ Εὐ-
 μένῳ πρόσωπον, ἤρξαντο λυ-
 μένεσθαι τὴν τῶν πολλῶν προ-
 αίρεσιν. Ὑπαρχὸς γὰρ τοῖς
 Ῥοδίοις ὑποψίας καὶ διαφορὰς
 πρὸς τὸν Εὐμένην, πάλαι μὲν ἐν
 τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς Φαρνάκην,
 ὅτε, τῷ βρασιλείῳ Εὐμένῳ
 ἀφορμῶντος ἐπὶ τῷ κατὰ τὸν
 Ἑλλήσποντον στόματος, χάριν τῷ
 πωλύειν τὰς πλείοντας εἰς τὸν
 Πόντον, ἐπελάβοντο τῆς ὁρμῆς
 αὐτῆς καὶ διεκώλυσαν Ῥοδίοι,
 μικροὶ δ' ἀνώτερον χρόνῳ ἐκ
 τῶν Λυκισκῶν ἀναξανόμενης
 τῆς διαφορᾶς ἐν τινῶν ἐρυμάτων
 καὶ χώρας, ἣν συνέβαινε κεί-
 νῳ μὲν ἐπὶ τῆς ἐξατίας τῆς
 τῶν Ῥοδίων Περαιᾶς, κακοποιεί-
 θαι δὲ συνεχῶς διὰ τῶν ὑπ' Εὐ-
 μένῳ ταττομένων ἐκ πάντων δὲ
 τῶν εὐηκόως διέκειντο πρὸς
 πάντῳ λεγόμενον κατὰ τῷ βασι-
 λείῳ. Διὸ ταύτης ἐπιλαβόμενοι
 τῆς ἀφορμῆς οἱ περὶ τὸν Δίνωνα,
 διάσπρον τὴν ἐπιστολὴν, φέσκον-
 τας, ἢ παρὰ Ῥωμαίων αὐτὴν ἤ-
 κειν, ἀλλὰ παρ' Εὐμένῳ, θέ-
 λοντος αὐτῷ ἐκείνους κατὰ πάντα
 τρόπον ἐκβιβάζειν εἰς τὸν πόλε-
 μον, καὶ προσάπτειν τῷ ἑαυτοῦ δα-
 πανας καὶ κακοπαθείας ἢ ἀναγ-
 καίας. καὶ μαρτύριον ἐποίησεν τῆς

Agathagego quidem et Rhodo-
 phonti et Aftymedi ac pluribus
 aliis placebat, vt sine vlla ter-
 giuerfatione naues mitterent
 Rhodii, et vt iam inde a prin-
 cipio belli cum Romanis sese
 iungerent. at Dino et Polya-
 ratus, quibus ne illa quidem
 probabantur, quae antea Ro-
 manorum ad gratiam fuerant
 decreta, interposita tunc Eu-
 menis persona, alienare ani-
 mos multitudinis coeperunt.
 Quippe suspectus vulgo regis
 Eumenis animus erat, quicum
 et controuerfiam aliquam ha-
 bebant, partim ob veterem
 causam ex bello contra Phar-
 nacem, cum, Hellefponi fre-
 tum suis nauibus obsidente Eu-
 mene, ne cui naui in Pon-
 tum transitus pateret, Rhodii
 se opposuerunt, et conatum
 ipsius impedierunt, partim
 quod paucis ante annis occa-
 sione Lyciaci belli recrudue-
 rant inter ipsos odia propter
 castella quaedam et agrum,
 qui in extremis finibus situs
 oppositae continentis Rhodio-
 rum, (Peraeam vulgo nomi-
 nant) a praesidiariis Eumenis
 quotidie infestabatur. quas
 omnes ob causas cupidis au-
 ribus vniuersa admittebant,
 quae contra regem diceren-
 tur. Hac arrepta ansa, Dino
 epistolam ludibrio habere,
 cum diceret, non a Romanis
 eam fuisse missam, sed ab Eu-
 mene, qui id omni studio age-
 ret, vt ad bellum ipsos traher-
 et, ac populo impensas et
 molestias non necessarias con-
 ciliaret. Confirmandae siue

ἐκυτῶν ἀποφάσεως τὸ παραγε-
γόνεσθαι φέροντα τὴν ἐπιστολὴν
ἀλείπτῃ τινι, καὶ τοιῶτον ἄν-
θρωπον, ἐκ εἰωθότων τῶτο
ποιεῖν Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ λίαν
μετὰ πολλῆς σπεδῆς καὶ προ-
εχτίας διακτεινομένων ὑπὲρ τῶν
τοιούτων. Ἔλεγον δὲ ταῦτα,
καλῶς μὲν εἰδότες, ὅτι συμβί-
ναι γεγραμμένη τὴν ἐπιστολὴν ὑπὸ
τῇ Λακωνίᾳ, βεβλόμενοι δὲ τὰς
πολλὰς διδάσκον, μηδὲν ἐξ ἐτοι-
μα ποιεῖν Ῥωμαίοις, ἀλλ' ἐν πᾶ-
σι δυσχερεῖν καὶ δίδοναι προσκο-
πῆς καὶ δυσταρεσέως ἀφορ-
μὰς. ἦν γὰρ τὸ προκείμενον
αὐτοῖς, ἀπὸ μὲν τῆς πρὸς Ῥω-
μαίους εὐνοίας Ἀλκιον τὸν δῆ-
μον, εἰς δὲ τὴν τῇ Περσέως Φι-
λίαν ἐμπλέκον, καὶ ὅσον οἶοί τ'
ἦσαν. Συνέβαινε δὲ, τὰς προ-
ειρημένους οἰκείας ὑπάρχειν, διὰ
τὸ τὸν μὲν Πολύρχτον, ἀλαζο-
νικώτερον ὄντα καὶ κενόδοξον,
ὑπὸ χρεων πεποιημένον τὴν ἐστίαν,
τὸν δὲ Δίνωνα, Φιλάργυρον ὄντα
καὶ θρατὺν ἐξ ἀρχῆς, οἰκῆον
εἶναι τῇ; ἐκ τῶν δυνατῶν καὶ
βυτιλέων ἐπανορθώσεως. ἐφ'
οἷς Στρατοκλῆς ὁ Πρύτανις ἐπ-
αναστάς, καὶ πολλὰ μὲν κατὰ τῇ
Περσέως εἰπὼν, πολλὰ δὲ περὶ
Ῥωμαίων ἐπ' ἀγαθῷ, παρῶρ-
μησε τὰς πολλὰς εἰς τὸ κυρώ-
σαι τὸ ψήφισμα, τὸ περὶ τῆς
ἐξ αποστολῆς τῶν πλοίων. καὶ
παρευτὶς κατὰρτύσαντες τριή-
ρεις ἕξ, πέντε μὲν ἐξ ἀπέσειλαν
ἐπὶ Χαλκίδος, ἡγεμόνα συστήσαν-
τες ἐπ' αὐτῶν Τιμαγόραν· τὴν
δὲ μίαν εἰς Τένεδον, ἐφ' ἧς ἄρ-

sententiae argumentum hoc
afferebat, quod ea epistola ab
alio, nescio quo, vilis hoc
genus fortis homine, allata
Rhodum fuisset: quum nequa-
quam id sit moris Romano-
rum, qui ad perferendos eius-
modi nuntios vel praecipuae
dignationis viros magno stu-
dio deligere soleant. Haec
autem illi dicebant, non quia
ignorarent, eam epistolam a
Lucretio fuisse scriptam, nam
id probe sciebant; sed ut mul-
titudini persuaderent, ne vlla
in re faciles se erga Romanos
praeberent. sed in omnibus
lentos ac difficiles, quo offen-
sionum et simultatis causae na-
scerentur. id enim compo-
situm ipsis erat, ut quantum pos-
sent ab Romanis eorum ani-
mos abalienarent, et Perseo
conciliarent. Causae autem,
cur Perseo dicti viri fauerent,
erant, quod Polyaratus qui-
dem, homo ad ostentationem
et inanem gloriam comparatus,
contracto aere alieno,
bona sua omnia creditoribus
opposuerat, Dino vero, auaritia
deditus atque audax,
iam a principio vitae rei fami-
liari, potentum et regum lar-
gitionibus augendae, studebat.
aduersus istos quum Prytanis
Stratocles sese comparasset, et
multa contra Perseum disse-
ruisset, Romanos e contrario
multis laudasset, Rhodios per-
uicit, ut decretum de mitten-
dis nauibus sanciretur. Itaque
sex triremibus extemplo in-
structis, Chalcidem quinque
miserunt duce Timagora, vnam

χωρ

EXCERPTAE LEGATIONES.

679

χων επέπλει Τιμαγόρας. Ὁς καὶ καταλαμβάνει ἐν Τενέδῳ Διοφάνην, ἀπεσταλμένον ὑπὸ τοῦ Περσέως πρὸς Ἀντίοχον, αὐτὸν μὲν ἐκ ἐγνήθη κύριος, τῷ δὲ πληρώματος. ὁ δὲ Λευκῆτιος, πάντας ἀποδεξάμενος Φιλανδράπως τὰς κατὰ θάλατταν παραγεγονότας συμμάχους, ἀπέλυσε τῆς χρείας, φήσας, ὅτι προσδεῖσθαι τὰ πράγματα τῆς κατὰ θάλατταν βοήθειας.

Tenedum, cui praefectus est Timagoras alter. Hic inuentum in Tenedo Diophanem, qui a Perseo ad Antiochum fuerat missus, ipsum quidem capere non potuit; at nauem cum omni instrumento cepit. Lucretius, omnibus sociis, quorum naues conuenerant, benigne exceptis, quia nusquam erat maritimum bellum, opera eorum non est usus.

ΞΗ.

LXVIII.

Πρόσταγμα τοῖς Περσέως πρεσβευταῖς καὶ τῆς Ἰταλίας ὑπὲρ τοῦ ἐκ τῆς Ῥώμης ἀπαλλοτρίωσθαι.

Edictum senatus, quo iubentur legati Persei urbe excedere et finibus Italiae.

Ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίας παραγεγονότων πρεσβυτῶν διακύναντες, τὰ τε κατὰ τὴν Ῥόδον, καὶ τὰ κατὰ τὰς ἄλλας πόλεις, προσκαλέσαντο τὰς παρὰ τοῖς Περσέως πρεσβυτάς. οἱ δὲ περὶ τὸν Σόλωνα καὶ τὸν Ἰππίαν ἐπειρῶντο μὲν καὶ περὶ τῶν ὅλων λέγειν τι, καὶ παραιτεῖσθαι τὴν σύγκλητον· τὸ δὲ πλεον ἀπελογεῖντο περὶ τῆς ἐπιβουλῆς τῆς κατὰ τὸν Εὐμένη. Ληξάντων δὲ τῆς δικαιολογίας αὐτῶν, πάλαι προδικηφότες ὑπὲρ τοῦ παλαιῦν, προσέταξαν αὐτοῖς ἐκ μὲν τῆς Ῥώμης εὐθέως ἀπαλλοτρίωσθαι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἁπασιν Μακεδόσιν, ὅσοι παρεπιδημῶντες ἔτυχον· ἐκ δὲ τῆς Ἰταλίας ἐν τριακονθ' ἡμέραις ἐκχωρεῖν. μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ὑπάρχουσας ἀνακαλεσάμενοι παρῶν

Romani, legationibus auditis, quae ex Asia uenerant, Rhodiorum et reliquarum ciuitatum statu cognito, legatis Persei senatum prae-buerunt. Tum igitur Solon atque Hippias de vniuersis rebus dicere, et patrum iram deprecari sunt conati: praecipua tamen cura insidiarum Eumeni factarum crimen defensum. Postquam perorassent, senatus, qui bellum iam ante decreuerat, denuntiavit eis, ut et ipsi, et quicumque e gente Macedonum Romam tum forte aduenisset, extemplo moenibus vrbis, Italia intra trigessimum diem excederent. vocatos deinde in senatum consules hortati sunt patres conscripti, ut ad omnes

μων ἔχασθαι τὴν καιρῶν, καὶ μὴ
καθυστέρειν.

occasione intenti nulla in re
cessarent.

ΞΘ.

Πῶς Περσεὺς, ἐν τῇ πρὸς
Ῥωμαίους μάχῃ ἐπὶ κρείσσό-
νων γεγονώς, καὶ εἰρήνης ὀρε-
γόμενος, ταύτης ἐκ ἔτυχε.

Ῥωμαίων ἔθος, ἐν ταῖς
ἐλαττώσεσι μέγα Φροεῖν, ἐν
ταῖς ἐπιτυχίαις μέτρια.

Οτι μετὰ τὴν νίκην τῶν Μα-
κεδόνων, συνεδρίε παρατῶ
Περσεῖ συναχθέντος, ὑπέδειξαν
τινες τῶν φίλων, διότι δὲ πρε-
σβεῖαν πέμψαι τὸν βασιλέα πρὸς
τὸν στρατηγὸν τῶν Ῥωμαίων, ὑ-
ποδεχόμενον ἐτι καὶ νῦν, ὅτι Φό-
ρος δώσει Ῥωμαίοις, ὅσας πρό-
τερον ὑπέχετο ὁ πατὴρ κατα-
πολεμηθεὶς, καὶ τότε ἐκχω-
ρήσει τῶν αὐτῶν. Ἐὰν γὰρ δέ-
ξωνται τὰς διαλύσεις, καλὴν
ἔφασκον ἔσεσθαι τῷ βασιλεῖ τὴν
ἐξαγωγήν τῆς πόλεως, πεπρω-
ρηνοτι διὰ τῶν ὑπαίθρων, καὶ
καθόλου πρὸς τὸ μέλλον εὐλαβε-
σέρας ὑπάρξειν τὰς Ῥωμαίους,
πείραν εἰληφότας τῆς Μακεδό-
νων ἀνδρείας, εἰς τὸ ὑπερῶν ἄδι-
κον μὴδὲ βαρὺν προσάττειν Μα-
κεδότων· ἐάν τε μὴ δέξωνται, θυ-
μομαχῶντας ἐπὶ τοῖς γεγούσι, ἐκείνοις μὲν δικαίως νεμεσήσειν
τὸ δαιμόνιον· αὐτῷ δὲ διὰ τὴν
μικριοτητα συναγωνιστὰς ὑπαρ-
ξεῖν τὰς θεὰς καὶ τὰς ἀνθρώ-
πων. Ταῦτα μὲν εἰδοὶ τοῖς
πλείοσι τῶν φίλων, συγκαταθε-

LXIX.

Quomodo Persens, post vi-
latam de Romanis victoriam
pacem petens, impetrare il-
lam non potuit.

Populi Romani consuetudo,
rebus adversis animos attollo-
re, laetis summittere.

Post victoriam Macedonum
concilium habenti Perseo
de summa rerum, fuerunt ex
eius amicis, qui pro sententia
dicerent, oportere ut legatus
rex mitteret ad consulem, et
conditionem etiamnum illi of-
ferret, eadem pendendi tri-
buta, quae olim pater bello
deuictus promississet, iisdem-
que locis excedendi. Nam si
his legibus pax daretur, glo-
riosum sibi finem bello regem
impositurum, postquam paten-
tibus campis acie victoriam
esset adeptus: Romanos vero,
qui Macedonum virtutem fo-
rent experti, cautiore in po-
sterum futuros, neque ini-
quum aut graue quicquam im-
perare Macedonibus ausuros.
Quod si animis magis quam
viribus post cladem acceptam
pertenderent, et oblatas con-
ditiones respuerent: eorum
quidem superbiam iure merito
numen fore ulturum; ipsius
vero moderationi deos homi-
nesque auxiliores futuros.
Haec quum plerisque amico-
rum probaretur sententia, iis-
μένε

ἐν δὲ τῇ Περσέως, ἀπέμποντο
κραιφνέως πρεσβευταί, Πάντ-
υχος Βαλάνης, καὶ Μήδων Βε-
ροεύς· ὧν παραγενομένων πρὸς
τὸν Λικίνιον, εὐθέως ὁ στρατη-
γὸς συνέλεξε συνέδριον. τῶν δὲ
πρεσβευτῶν διαπραγματευμένων τὰ κα-
τὰ τὰς ἐντολάς, μετασησάμενοι
ὡς περὶ τὸν Πάνταυχον, ἐβου-
λεύοντο περὶ τῶν προσπαπτωκό-
ντων. ἔδοξε δὲ αὐτοῖς ὁμοθυμα-
νῶς, ὡς βαρυτάτην δυνάμει τὴν
ἐκείνοις. ἴδιον γὰρ τὸ τοιοῦτον
ἢ παρὰ Ῥωμαίοις ἔθος καὶ πά-
λαι ἐστίν, τὸ κατὰ μὲν τὰς ἐλατ-
τότερας αὐθαδέστερας καὶ βαρυ-
τάτας φαινέσθαι, κατὰ δὲ τὰς
εὐτυχίας ὡς μετριωτάτας. τῇ-
ν δὲ διότι καλὸν, πᾶς ἄν τις ὁμο-
νήσειεν· εἰ δὲ καὶ δυνατόν ἐν
ἰσὺς καιροῖς, εἰκότως ἄν τις
ταπορήσειεν. Πλην τότε γε τοι-
ούτην εἴωκεν τὴν ἀποκρίσιν.
ἐβλῆσαν γὰρ ἐπιτρέπειν τὸν
Περσέα τὰ κατὰ αὐτὸν, καὶ
ἀδελφὰς διδόναι τῇ συγκλήτῃ τὴν
ἐκείναις, ὡς ἂν αὐτῇ δοκῇ, βε-
βύεσθαι περὶ τῶν κατὰ τὴν Μα-
κεδονίαν. οἱ δὲ περὶ τὸν Πάνταυ-
χον, ταῦτα ἀκήσαντες, ἐπανήλ-
ον, καὶ διεσάφην τῷ Περσεῖ καὶ
τοῖς φίλοις. ὧν τινες ἐκπληττό-
ντων τὴν ὑπερηφανίαν, παρω-
νόντες, καὶ ἀναβέβησαν τῷ
Περσεῖ, μήτε διαπρεσβεύεσθαι
ἔτι, μήτε διαπέμπεσθαι
εἰς μηδέν. ἢ μὴν ὁ Περσεὺς
οὕτως ἦν, ἀλλὰ προσιθεὶς καὶ
ὁ πλῆθος αὐτῷ τῶν χρημάτων,
ἐπέμπετο πλεονάκις πρὸς τὸν
Λικίνιον. προκόπτων δ' ἔδδεν,

que et Perseus esset assen-
sus: confestim legati mittun-
tur, Pantauchus, Balacri fi-
lius, et Medo Beroeeusis.
qui postquam ad Licinium ve-
nissent, consul frequens con-
cilium ad legatos audiendos,
dum mandata exponerent,
adhibuit: deinde, his sum-
motis, de re proposita con-
sultari coeptum. Omnium ea
sententia fuit, responsum dan-
dum quam asperissimum. Est
enim hoc perpetui moris Ro-
manorum, quem a maioribus
acceperunt, acceptis detri-
mentis maxime pernicaces et
hostibus infestos se ostendere;
victoria vero parta, maxime
moderatos. quod pulcherri-
mum esse institutum, nemo
diffiteatur: sed id an omni
tempore locum habere queat,
iure aliquis dubitet. tum qui-
dem certe responsum eius-
modi ab illis datum: iusserunt
enim Perseum Romanis sese
permittere, atque omnino libram
senatui potestatem facere statuendi
de Macedonia, quod ipsi libitum
esset. quo responso accepto,
Pantauchus et Medo ad Per-
seum reuerſi, regi amicisque
eius legationem renuntiaverunt.
Quidam illorum superbiam
admirati, eaque re irritati
auctores Perseo fuerunt, ne
quem posthac legatum ne-
que nuntium vlla de re mit-
teret. at Perseo non ca-
mens fuit, qui summam pec-
uniae adaugens, ad Lici-
nium subinde mittebat. sed
quam nihil proficeret, et ple-

ἀλλὰ καὶ τῶν πλείων Φιλων ἐπι-
τιμώντων αὐτῶ, καὶ Φασκόν-
των, ὅτι νικῶν ποιεῖ τὰ τῆ λει-
πομένη καὶ τοῖς ὅλοις ἑπτακό-
τος· ἔτιως ἠναγκάσθη, τὰς δια-
πρεσβείας ἀπογνῆς μεταστρατο-
πεδεῦσαι πάλιν ἐπὶ τὸ Συκύ-
ριον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τέ-
των ἦν.

rique amici consilium repre-
henderent, dicerentque victo-
rem ipsum facere, quae victum
aliquem fractis rebus deceat:
tum demum, posita spe rei
per legationes conficiendae,
Sycurium versus, vnde erat
profectus, castra mouere est
coactus. Atque haec quidem
ita se habebant.

O.

LXX.

Ῥοδίων διάταξις πρὸς τὸν
Περσέα περὶ τῆς τῶν αἰχμα-
λώτων διαλυτρώσεως.

*Rhodium cum rege Per-
seo super redemptione captiuo-
rum conuentio.*

Οτι κατὰ τὸν καιρὸν, ὥνικα
Περσεὺς ἐκ τῆ πολέμου τῇ
πρὸς Ῥωμαίους ἀπελύθη, Ἀντή-
νορος παραγενομένη κατὰ τῆ
Περσέως περὶ τῆς τῶν αἰχμαλώ-
των διαλυτρώσεως, τῶν μετὰ Διο-
φάνους πλεόντων, ἐνέπεσε μεγά-
λῃ τοῖς πολιτευομένοις ἀπορία,
περὶ τῆ, τί δεῶν εἶη ποιεῖν. τοῖς
μὲν γὰρ περὶ τὸν Φιλόφρονα καὶ
Θεαίτητον ἑδαμῶς ἤρεσκε προσ-
δέχεσθαι τὴν τοιαύτην ἐπιπλοκὴν·
τοῖς δὲ περὶ τὸν Δείωννα καὶ Πο-
λυάρατον ἤρεσκε. καὶ τέλος
ἐποίησαντο διάταξιν πρὸς τὸν
Περσέα περὶ τῆς τῶν αἰχμα-
λώτων διαλυτρώσεως.

Qua tempore liberatus est
Perseus bello contra Ro-
manos, quum venisset Rho-
dum Antenor missu Persei
ad redimendos captiuos, qui
cum Diophane nauigabant:
magnopere haesitatum est ab
iis, qui rempublicam admi-
nistrabant, quid opus esset
facto. nam Philophroni et
Theaeteto nullo placebat mo-
do, vt Rhodii Persei rebus
se immiscerent; Dinoni con-
tra et Polyarato id placebat.
ac tandem facta est cum Per-
seo super captiuorum redem-
tione conuentio.

QA.

LXXI.

Περσεία Ἀντιόχῃ πρὸς
Ῥωμαίους.

*Antiochi legatio ad Ro-
manos.*

Οτι Ἀντιόχος, ὁρῶν ἐκφανῶς
ἤδη τὰς κατὰ τὴν Ἀλεξάν-
δρειαν παρασκευαζομένους εἰς τὸν

Antiochus vbi vidit, mani-
festo iam regem Alexan-
driae ad bellum pro Coele
περὶ

EXCERPTAE LEGATIONES.

683

περὶ Κοίλης Συρίας πόλεμον, εἰς μὲν τὴν Ῥώμην ἔπεμψε πρεσβεύ-
 τας τὺς περὶ Μελέαγρον, ἐντει-
 λάμενος λέγειν τῇ συγκλήτῳ, καὶ
 διαμαρτύρασθαι, διότι παρὰ πάν-
 τα τὰ δίκαια Πτολεμαῖος αὐτῷ
 τὰς χεῖρας ἐπιβάλλει.

Syria se parare, Meleagrum
 misit Romam legatum, qui
 mandatu suo patribus conscri-
 ptis nuntiaret, et testans foe-
 dera diceret, praeter omne
 ius a Ptolemaeo se inuadi.

OB.

LXXII.

Πρεσβεῖαι πρὸς τὴν σύγ-
 κλητον Ἀντίοχον καὶ Πτολε-
 μαῖον τῶν βασιλέων.

*Antiochi et Ptolemaei re-
 gum legationes ad senatum
 missae.*

Ὅτι τῷ πολέμῳ τῇ περὶ Κοί-
 λης Συρίας ἤδη καταρχὴν
 λαβόντος Ἀντίοχον καὶ Πτολε-
 μαῖον τοῖς βασιλευσίν, ἦγον πρέ-
 σβεις εἰς τὴν Ῥώμην, παρὰ μὲν
 Ἀντίοχον, Μελέαγρον καὶ Σωσι-
 Φάνη καὶ Ἡρακλείδην, παρὰ
 δὲ Πτολεμαῖον, Τιμόθεον καὶ Δά-
 μων. Συνέβαινε δὲ κρατεῖν τὸν
 Ἀντίοχον τῶν κατὰ Κοίλην Συ-
 ρίαν καὶ Φοινίκην πραγμάτων.
 ἔξ ἧ γὰρ Ἀντίοχος, ὁ πατὴρ τῷ
 νῦν λεγομένῳ βασιλέως, ἐνίκη-
 σε τῇ περὶ τὸ Πάνιον μάχῃ τὰς
 Πτολεμαίους στρατηγούς, ἀπ' ἐκεί-
 νων τῶν χρόνων ἐπίθοντο πάν-
 τας οἱ προειρημένοι τόποι τοῖς ἐν
 Συρίᾳ βασιλεῦσι. Διόπερ ὁ μὲν
 Ἀντίοχος, ἡγόμενος τὴν κατὰ
 πόλεμον ἰχυροτάτην καὶ καλλί-
 στην εἶναι κτήσιν, ὡς ὑπὲρ ἰδίων
 ἵπποιτο τὴν σπαρτὴν· ὁ δὲ Πτο-
 λεμαῖος, ἀδίκως ὑπολαμβάνων τὸν
 ἐντέτερον Ἀντίοχον, συνεπιθέ-
 κενον τῇ τῷ πατρὸς ὀρφανίᾳ,
 παρηρῆσθαι τὰς κατὰ Κοίλην Συ-
 ρίαν πόλεις αὐτῷ, ἕχουσιν τε ἦν

Quum iam esset inchoa-
 tum a regibus Antiocho
 et Ptolemaeo bellum pro
 Coela Syria, Romam legati
 venerunt, Antiochi quidem,
 Meleager Sospheanes et He-
 raclides, Ptolemaei vero, Ti-
 motheus et Damon. Erat
 autem illo tempore Antio-
 chus in Coele Syria et Phoe-
 nice rerum dominus. nam
 posteaquam Antiochus, pater
 illius, de quo nunc loqui-
 mur, regis, ad Panium du-
 ces Ptolemaei deuicit, ex il-
 lo tempore omnia commemo-
 rata loca Syriae regibus pa-
 ruerunt. Itaque Antiochus,
 qui bello quaesitorum iustissi-
 mam atque honestissimam pos-
 sessionem esse existimabat, pro
 suis illa habebat. at Ptole-
 maeus, qui putaret, priorem
 Antiochum, contra ius et fas
 pupillari patris sui aetati insi-
 diatum, vrbes ipsi eripuisse,
 quas in Syria Coela habebat,
 ἐκείνῳ

ἐκείνῳ παραχωρεῖν τῶν τόπων
τάτων. Διόπερ οἱ περὶ τὸν Με-
λέαγρον ἦγον, ἐντολὰς ἔχοντες,
μαρτύρεσθαι τὴν σύγκλητον, διό-
τι Πτολεμαῖος αὐτῷ παρὰ πάν-
τα τὰ δίκαια τὰς χειρας ἐπιβάλλ-
ει πρότερος· οἱ δὲ περὶ τὸν Τι-
μόθεον, περὶ τε τῆς Φιλανθρω-
πῶν ἀνανεώσεως, καὶ τῆ δια-
λύειν τὸν πρὸς Περσέα πόλεμον,
μάλιστα δὲ παρατηρεῖν τὰς τῶν
περὶ τὸν Μελέαγρον ἐντεύξεις.
Περὶ μὲν ἔν τῆς διαλύσεως ἐκ
ἐθάρρῃσαν εἰπεῖν, Μάρκῃ συμ-
βαλεύσαντος αὐτοῖς Αἰμιλίου· πε-
ρὶ δὲ τῶν Φιλανθρωπῶν ἀνανεω-
σάμενοι, καὶ λαβόντες ἀποκρίσεις
ἀκολούθησεν τοῖς ἀξιωμαίοις, ἐπαν-
ήλθον εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. τοῖς
δὲ περὶ τὸν Μελέαγρον ἡ σύγκλη-
τος ἀπεκρίθη, διότι Κοίντῳ Μαρ-
κίῳ δώσει τὴν ἐπιτροπὴν, γράψαι
τε περὶ τούτων πρὸς Πτολεμαῖον,
ὡς αὐτῷ δοκεῖ συμφέρειν ἐκ τῆς
ῥαίας πίστεως. καὶ ταῦτα μὲν ἄνω-
ς ἐχειρίσθη κατὰ τὸ παρόν.

cedere ei locis illis non pot-
erat. Propterea venit Melea-
ger, ut senatum testaretur,
priorem Ptolemaeum contra
omne ius ipsum laceffere.
Timotheus vero ad renouan-
dam amicitiam venerat, et
imponendum finem bello con-
tra Perseum, praecipue au-
tem ad obseruandos Melea-
gri cum Romanis congref-
us. Sed de pace quidem
cum Perseo, Marci Aemilii
consilium secutus, ne facere
quidem verba est ausus:
amicitiam vero ubi renouaf-
set, et congruentia postula-
tis suis responsa accepisset,
Alexandriam est reuerfus.
Meleagro senatus respondit,
Quinto Marcio se permiffu-
rum, ut de iis rebus ad Pto-
lemaeum scribat, ita ut esse
e re populi Romani fideque
sua viderit. Et hae quidem
res impraesentiarum hoc pæ-
cto sunt administratae.

ΟΓ.

LXXIII.

Ῥόδιοι διὰ πρεσβείας τὴν
τε πρὸς Ῥωμαίους Φιλίαν ἀνα-
νεύονται, καὶ σίτην ἐξαγωγὴν
ἑαυτοῖς ἐξεργάζονται.

*Rhodii per legatos et ami-
citiam cum Romanis renouant,
et frumenti exportandi veniam
impetrant.*

Οτι κατὰ τὰς καιρὰς τούτας ἡλ-
θον καὶ παρὰ Ῥοδίων πρέ-
σβεις, ἡδὴ τῆς θέρειας ληγούσης,
Ἠγησίλοχος, καὶ Νικαγόρας, καὶ
Νικάνδρος, τὴν τε Φιλίαν ἀνανεω-
σάμενοι, καὶ σίτην θέλοντες ἐξα-
γωγὴν λαβεῖν, ἅμα δὲ καὶ περὶ

Illis ipsis temporibus incli-
nante aestate et Rhodio-
rum legati venerunt, Hege-
filochus Nicanor et Nicander,
tum ad renouandam amicitiam
tum ut facultatem exportandi
frumenti acciperent, simul ut
criminationibus responderent,

EXCERPTAE LEGATIONES.

685

ῶν διαβολῶν ἀπολογησόμενοι, ὧν λεγομένων κατὰ τῆς πέλειως. Εὐφανεστάτα γὰρ ἐδόκουν εἰστιά-
 ζαι ἐν τῇ Ῥόδῳ, οἱ μὲν περὶ τὸν
 Ἀγαθάγγελτον καὶ Φιλόφρονα καὶ
 Ῥοδοφῶντα καὶ Θεαίτητον, ἀπει-
 κειδόμενοι πάσας τὰς ἐλπίδας
 ἐπὶ Ῥωμαίων· οἱ δὲ περὶ τὸν Δί-
 ωνα καὶ Πολυάρατον, ἐπὶ Περ-
 σέα καὶ Μακεδόνας. ἐξ ὧν πλεο-
 νάκις ἐν τοῖς ἐκείνων πρὶν ματι-
 ναντιβήσεως γινόμεντος, καὶ διελ-
 ωμένων τῶν διχθυάων, ἐλάμβαν-
 ον ἀφορμὰς οἱ βυλόμενοι λογο-
 τοεῖν κατὰ τῆς πόλειως. Οὐ μὲν
 ἴγα σύγκλητος τότε προσεποιή-
 θη τούτων ἕθεν, καί περ σαφῶς
 εἶδυα τὰ γενόμενα παρ' αὐτοῖς·
 ἴστα δὲ δέκα μυριάδας μεδίμνων
 ἐξάγειν ἐκ Σικελίας ἀφῆκαν.
 Ταῦτα μὲν ἐν ἡ σύγκλητος ἐχρη-
 μάτισε διὰ τῶν Ῥοδίων πρεσβυ-
 τῶν. ἀκολέθως δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις
 ἔπασι ἀπηντήσε τοῖς ἀπὸ τῆς
 Ἑλλάδος παραγενομένοι, τηρεσι-
 γὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. καὶ τα μὲν
 κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐν ταῖς ἡν.

quae ciuitati obiciebantur. Erat namque notissimum, in-
 testina seditione laborare Rho-
 dios, quum Agathagetus Phi-
 lophron Rhodophon et The-
 aetetus spes omnes suas in
 Romanis defixissent, Dino
 contra et Polyaratus in Per-
 seo et Macedonibus. ex quo
 persaepe fiebat, ut rebus,
 quae ad deliberandum propo-
 nebantur, in contrarias par-
 tes disieptatis, et dissidentibus
 sententiis, occasionem in-
 de fumerent, qui detractum
 ire ciuitati cupiebant. Ve-
 rum patres nihil eorum sibi
 innotuisse simuliabant. qui ta-
 men omnia, quae apud illos
 fuerant gesta. probe norant.
 frumenti vero exportandi et
 Sicilia ad centum mille mo-
 dium potestatem fecerunt. At
 senatus quidem Romanus cum
 Rhodiorum legatis ita egit,
 itemque erga omnes alios
 Graecorum legatos, qui ean-
 dem sequebantur sectam, si-
 militer se gessit. hic tum fuit
 Italiae status.

ΟΔ.

LXXIV.

Τῶν περὶ Γαίον Ποπίλιον
 περιπορευομένων τὰς τῆς Ἀ-
 χαιῆας πόλεις, συνάγεται αὐ-
 τοῖς εἰς Αἴγιον τῶν Ἀχαιῶν ἡ
 βουλή.

Τοῖς αὐτοῖς ἐν Αἰτωλίας
 συνάγεται ἐκκλησία εἰς
 Θέρμιον.

Στάσις τῆς ἐν Αἰτωλίας
 γυνέως, τῶν μὲν βωμαιζόντων,

*C. Popilio legato Rom. vr-
 bes Graeciae circumeunte, da-
 tur illi concilium Achaeorum
 Aegii.*

*Eadem legatio ad multitu-
 dinem admittitur in Aetolia
 Thermi.*

*Factiones duae in conuentu
 Aetolico, aliis res ad Roma-*

τῶν

ἀκείνῳ παραχωρεῖν τῶν τόπων
 τούτων. Διόπερ οἱ περὶ τὸν Μα-
 λέαγρον ἦγον, ἐντολάς ἔχοντας,
 μαρτύρασθαι τὴν σύγκλητον, διό-
 τι Πτολεμαῖος αὐτῶ παρὰ πάν-
 τα τὰ δίκαια τὰς χεῖρας ἐπιβάλ-
 λει πρότερος· οἱ δὲ περὶ τὸν Τυ-
 μόδεον, περὶ τε τῆς Φιλαν-
 πων ἀνανεώσεως, καὶ τὴν
 λύειν τὸν πρὸς Περσέα τῶν
 μάχης δὲ παρατηρεῖν
 περὶ τὸν Μελέαγρον.
 Περὶ μὲν ἔν τῆς
 ἐξαρχήσαν εἰπεῖν
 βαλευσαντος αὐ-
 τοῦ δὲ τῶν Φιλα-
 σάμενοι, καὶ τῶν
 ἀπολέθων·
 ἤλθον εἰς τὴν
 δὲ περὶ τῶν
 τοσάκων·
 αἰδὼν Ὀκταύδον,
 κίρδι·
 τὰς ἐπὶ τῶν
 πῆνεσαν καὶ παρε-
 ῶν τὴν πρὸς Ῥωμαίους εὐ-
 ραν· Ἐξῆς δὲ ταῖσις ἐπι-
 πορευόμενοι τὰς ἐν Πελοπον-
 νήσῳ πόλεις, ἐπιδεικνύειν ἐπει-
 ρῶντο τοῖς ἀνθρώποις τὴν τῆς
 συγκλήτης πραότητα καὶ Φιλαν-
 θρωπία, προφερόμενοι τὰ
 δογματα τὰ μικρῶ πρότερον
 ῥηθέντα· ἅμα δὲ διὰ τῶν λό-
 γων παρενέφαινον, ὥς εἰδότες
 τὰς ἐν ἐκάστῃ τῶν πόλεων πᾶ-
 ρὰ τὸ δέον ἀναχωρῶντας, ὡς
 αὐτῶς δὲ καὶ τὰς προσπίπτον-
 τας· καὶ ὅλοι πᾶσι ἦσαν δυσ-
 ἀρεσάμενοι τοῖς ἀναχωρῶσιν,
 ἐχ' ἥττον ἢ τοῖς ἐκφανῶς ἀντι-
 πράττεσιν. Ἐξ ὧν τὰς πολλὰς εἰς

cedes
 erat
 ge

urincip
 iure

eti
 velint.

et idem tempus Au-
 g. filius proconsul, hibe-
 cum copiis in Thessalia ha-
 bens, legatos circum ciuita-
 tes Graeciae misit, C. Popi-
 lium et Cn. Octauium, qui
 Thebas primo venerunt, ubi,
 laudatis ciuibus, hortati eos
 sunt, vt in populi Romani ami-
 citia manerent. Secundum
 haec Peloponnesi omnes vrbes
 adeunt, et senatusconsultum,
 de quo paullo ante sumus lo-
 cuti, ostentantes, clementiam
 humanitatemque senatus vbi-
 que praedicant, simul in ser-
 monibus significationem da-
 bant, notos sibi esse in singu-
 lis ciuitatibus eos, qui ab
 amicitia Romanorum longius
 quam par esset recederent, si-
 militerque illos, qui pronis
 animis in eam incumbērent,
 eratque omnibus manifestum,
 non minus offensae apud ipsos
 contrahi, si quis lentum se
 praeberet, quam si palam fa-
 ctionis esset contrariae. Quae
 res sollicitos et anxios pleros-
 que

τῶν δὲ πρὸς τὸναντίον προ-
τρεπόντων.

Σκέψις τῶν ἐν Ἀχαιοῖς
προεσώτων ὑπὲρ τῆς πρε-
σβείας ταύτης τῶν Ῥω-
μαίων.

Ἀρχωνος στρατηγία, καὶ
Πολυβίου ἱππαρχία.

Ἀττάλου δέησις ὑπὲρ τῆ
ἀποκατασταθῆναι ἐν Ἀχαιοῖς
τὰς τῆ Εὐμένους τιμὰς.

*nos trahentibus, aliis aliter
sentientibus.*

*Consultatio principum gen-
tis Achaeorum super ista lega-
tione Romana et imminente
Persico bello.*

*Archonis praetura, et Po-
lybii praefectura equitum.*

*Attalus petit ab Achaëis,
ut fratris sui regis Eumenis
honores deiectos restituere in
integrum velint.*

Οτι Αὐλος κατὰ τῆτον τὸν
χρόνον, ἀντιστρατηγὸς ὢν,
καὶ παραχειμάζων ἐν Θεσσα-
λίᾳ μετὰ τῶν δυνάμεων, ἐξέ-
πεμψε πρεσβευτὰς εἰς τὰς κα-
τὰ τὴν Ἑλλάδα τόπας, Γαῖον
Ποπίλιον, καὶ Γναῖον Ὀκταυῖον,
οἱ πρῶτον μὲν εἰς Θήβας ἐλ-
θόντες, ἐπήνεσαν καὶ παρα-
κάλεσαν τὰς Θηβαίους, διαφυ-
λάττειν τὴν πρὸς Ῥωμαίους εὐ-
νοιαν. Ἐξῆς δὲ τέτοις ἐπι-
πορευόμενοι τὰς ἐν Πελοπον-
νήσῳ πόλεις, ἐπιδεικνύειν ἐπει-
ρωντο τοῖς ἀνθρώποις τὴν τῆς
συγκλήτης πραότητα καὶ Φιλαν-
θρωπίαν, προφερόμενοι τὰ
δόγματα τὰ μικρῶ πρότερον
ῤῥθέντα· ἅμα δὲ διὰ τῶν λό-
γων παρενέφαινον, ὥς εἰδότες
τὰς ἐν ἐκάστῃ τῶν πόλεων κα-
ρὰ τὸ θέον ἀναχωρῆντας, ὥς-
αὐτως δὲ καὶ τὰς προσπίπτον-
τας. καὶ ὅλοι πασι ἦσαν δυσ-
αρεσέμενοι τοῖς ἀναχωρῶσιν,
ὅχι ἦττον ἢ τοῖς ἐκφανῶς ἀντι-
πράττειν. ἐξ ὧν τὰς πολλὰς εἰς

Per idem tempus Aulus Ho-
stilius proconsul, hiberna
cum copiis in Thessalia ha-
bens, legatos circum ciuita-
tes Graeciae misit, C. Popi-
lium et Cn. Octauium, qui
Thebas primo venerunt, ubi,
laudatis ciuibus, hortati eos
sunt, ut in populi Romani ami-
citia manerent. Secundum
haec Peloponnesi omnes vrbes
adeunt, et senatusconsultum,
de quo paullo ante sumus lo-
cuti, ostentantes, clementiam
humanitatemque senatus ubi-
que praedicant, simul in ser-
monibus significationem da-
bant, notos sibi esse in singu-
lis ciuitatibus eos, qui ab
amicitia Romanorum longius
quam par esset recederent, si-
militerque illos, qui pronis
animis in eam incumbèrent.
eratque omnibus manifestum,
non minus offensae apud ipsos
contrahi, si quis lentum se
praeberet, quam si palam fa-
ctionis esset contrariae. Quae
res sollicitos et anxios pleros-

επί-

ἐπίσταν αὐτὸν διαπόρῃσιν ἦγον, ὑπὲρ
τῶ, τί ποτ' ἂν ἡ λέγοντες ἡ πράτ-
τοντες εὐσοχοῖεν τῶν παρῳάτων
καιρῶν. οἱ δὲ περὶ τὸν Γάϊον,
συναχθείσης τῆς τῶν Ἀχαιῶν
ἐκκλησίας, ἐλέγοντο μὲν βεβη-
λευθῆναι κατηγορησὶν τῶν περὶ
τὸν Λυκόρταν καὶ τὸν Ἀρχωνα
καὶ Πολύβιον, καὶ παραδείξεν
ἀλλοτρίως ὑπάρχοντας τῆς τῶν
Ῥωμαίων αἰρέσεως, καὶ τὴν ἡσυ-
χίαν ἄγοντας κατὰ τὸ παρὸν, ὃ
φύσει τοιάυτης ὄντας, ἀλλ' ἔπα-
ρατρῆντας τὰ συμβαίνοντα,
καὶ τοῖς καιροῖς ἐφεδρεύοντας.
Οὐ μὴν ἐθαβέρησαν τέτοιοῖς ποιῆσαι,
διὰ τὸ μηδεμίαν εὐλογον αἰφρο-
μὴν ἔχειν κατὰ τῶν προειρημέ-
νων ἀνδρῶν. Διὸ συναχθείσης
αὐτοῖς τῆς βελῆς εἰς Αἴγιον,
ἀσπαστικὴν τε καὶ ταρχηλητικὴν
ποιησάμενοι τὴν πρὸς τὰς Ἀχαιῶς
ἔκταξιν, ἀπέπευσαν εἰς τὴν Αἰ-
τωλίαν, καὶ τάλιν ἐκεῖ συναχθεί-
σης αὐτοῖς τῆς ἐκκλησίας εἰς
Θέρμω, παρελθόντες εἰς τὰς
πολλὰς, παρακλητικὰς καὶ φιλαν-
θρωπίας διατίθεντο λόγους. τὸ δὲ
συνέχον αὐτοῖς τῆς ἐκκλησίας,
ὁμήρους ἔφασσαν δεῖν δοθῆναι σφί-
σι παρὰ τῶν Αἰτωλῶν τέτων δὲ
καταβάντων, Πρόκλυρος ἐπα-
νας, ἐβόλετο τινὰς εὐχρησίας
πρὸς αὐτῶν γεγεννημένας εἰς τὰς
Ῥωμαῖους προφέρειν, καὶ κατη-
γορεῖν τῶν διαβαλλόντων αὐτόν·
ἐφ' ὃν Γάϊος πάλιν ἐπανάσας,
καὶ καλῶς εἰδὼς ἀλλοτρίον αὐτόν
ὄντα Ῥωμαίων, ὅμως ἐπύνησε,
καὶ πᾶσι τοῖς εἰρημένοισι ἀνθρωπο-
λογήσατο. Μετὰ δὲ τῆτον προελ-
θὼν Λυκίσκος, ἐπ' ὀνόματος μὲν

que reddebat, quibus dictis
factisue suas rationes ad prae-
sentem statum satis accommo-
dare possent. Enimvero Po-
pilius ceterique legati conuo-
cato Achaico concilio accusa-
turi Lycortam Archonem et
Polybium dicebantur. et pro-
baturi, alienos eos esse a con-
siliis populi Romani, eosque
in praesentia quiescere, non
quod quietis et publicae tran-
quillitatis studio ducantur; sed
quia exitus rerum obseruent et
temporum opportunitatibus
immineant. Id tamen facere
non sunt ausi legati, ut qui
nihil haberent, quod dictis
viris cum aliqua similitudine
veri obicerent. Itaque postea-
quam coactum Aegii concilium
adiissent, benigneque omnes
salutassent, cohortatique ef-
fessent, in Aetoliam traiecerunt.
Ibi quoque congregatum Ther-
mi concilium adeunt, benigna
et proluxa oratione multitudi-
nem ad officium hortaturi.
Ceterum caussa praecipua con-
uocati concilii erat, quod ob-
sides sibi dari ab Aetolis pos-
tulabant. qui ubi aduenissent,
furgit Proander, et comme-
moratis aliquot suis in popu-
lum Romanum meritis, inue-
hi in eos incipiebat, qui se
falsis criminationibus onera-
rent. at Caius iterum surgens,
licit probe perspectum eius
alienum a Romanis animum
haberet, laudauit tamen, et
omnibus, quae dixerat, est
assensus. Post hunc procedit
in medium Lyciscus, nomi-
natim quidem neminem accu-

ἔδανδός ἐποιήσατο κατηγορίαν· καὶ ὅτι ὑπόνοιαν δέ, πολλῶν. Ἐφ' ἧ γὰρ, περὶ μὲν τῶν κορυφαίων καλῶς βαβελῆσθαι Ῥωμαίους, ἀπαγχόνοντας αὐτὰς εἰς τὴν Ῥώμην, λέγων τὰς περὶ τὸν Εὐτόλεμον καὶ Νικάνδρον· τὰς δὲ συνεγωνισὰς καὶ τὰς παρατάτας τὰς ἐκείνων ἔτι μένειν κατὰ τὴν Αἰτωλίαν, ὅς δέιν ἅπαντας τῆς αὐτῆς τυχεῖν ἐκείνοις ἐπιστροφῆς, ἂν μὴ προῶνται τὰ τέκνα Ῥωμαίοις εἰς οὐριάν. μάλιστα δὲ κατ' Ἀρχιδάμην καὶ Πανταλέοντος ἐποίησας ἐμφάσεις. τότε δὲ παρὰ χωρήσαντος, Πανταλέον ἀνασας, τὸν μὲν Λυσιόκην διὰ βραχείων ἐλοιδόρησε, Φήσας, αὐτὸν ἀναιχύντως καὶ ἀνελευθέρως κολακεύειν τὰς ὑπερέχοντας· ἐπὶ δὲ τὸν Θόαντα μετέβη, τῆτον ὑπολαμβάνων εἶναι τὸν ἀξιοπίστως ἐνιέντα τὰς κατ' αὐτῶν διαβολὰς, τὰ δοκεῖν μηδεμίαν ὑπάρχειν αὐτοῖς πρὸς τῆτον διαφοράν. καὶ τὰ μὲν ὑπομνήσας τῶν κατ' Ἀντίοχον καιρῶν, τὰ δὲ οὐκ εἰδίας εἰς ἀχαρισίαν αὐτῷ, διότι δοθεὶς ἔκδοτος Ῥωμαίοις, πρεσβεύσαντος αὐτῷ καὶ Νικάνδρου, τύχῃ τῆς σωτηρίας ἀνεπίστως, ταχέως ἐξεκαλέσατο τῆς Ἀχαιῆς εἰς τὸ μὴ μόνον θορυβεῖν τὸν Θόαντα, ὅτε βεληθεῖς τι λέγειν, - - καὶ βάλλειν ὁμοθυμαδόν. Γενομένων δὲ τέτων, βραχεία καταμεμψάμενος ὁ Γάιος τῆς Αἰτωλίας, ἐπὶ τῷ βάλλειν τὸν Θόαντα, ἔτος μὲν εὐθὺς μετὰ τῆ συμπρεσβευτῆ ἀπῆρεν εἰς Ἀκαρνανίαν, ἐκσιω-

fans; suspiciones vero in multos iaciens. Dixit enim, recte quidem Romanos consuluisset in eo, quod gentis principes (Eupolemum et Nicandrum intelligens) Romam abduxissent; sed remanere adhuc in Aetolia adiutores illorum, et eorundem consiliorum participes: quos omnes, nisi liberos suos ultro obfides Romanis tradant, simili ratione ad bonam mentem esse reuocandos. maxime autem Archidamum et Pantaleontem sermo eius designabat. Hic vero quum dicendi vices alii concessisset, surgit Pantaleon, et postquam paucis verbis Lycisco fecisset conuitium, quem sine pudore et illiberaliter potentioribus adulari dixit, ad Thoantem se conuertit, hunc ratus esse, cuius calumniis peteretur, quae fidem eo magis mererentur, quod nulla mutui inter ipsos odii esset suspicio. Hic igitur, partim reuocatis in memoriam Antiochi belli temporibus, partim ingrati animi vitio illi exprobrato, quod, quum deditione traditus Romanis fuisset, per suam et Nicandri legationem insperatam salutem esset adeptus, cito Achaeos impulit, ut non solum Thoanti obstreperent, quoties verba facere conaretur; verum etiam communi consensu lapidibus eum peterent. Quae ubi acciderunt, Popilius, breui sermone castigata Aetolorum amentia, qui Thoantem lapidabant, mox cum legationis collega in Acar-

πηθεῖς

πρὸς τὴν Αἰτωλίαν ἐν ὑποψίαις ἦν πρὸς ἁλλήλους καὶ τροχχαῖς ὀλοχερέσιν. Κατὰ δὲ τὴν Ἀκαρνανίαν, - - - - - ὅτι ἰδοῦσα τοῖς Ἑλλήσι περὶ τῆς πρεβείας ἐπιστάσεως χρεῖαν ἔχουσιν γὰρ γινόμενον. παραλαμβάνοντες ἔν τας κατὰ τὴν ἁλλήν πολιτείαν ἰσχυροποιούμενους· ἔτοι δ' ἦσαν Ἀρκεσίλαος, Ἀρίστων Μεγαπολίτης, Στράτιος Τριταεὺς, Ξένων Παταρὺς, Ἀπολλωνίδης Σικυωνίος· ἐβλεπόντο περὶ τῶν ἰσχυρῶν. ὁ δ' ἂν Λυκόρτας ἐμεινεν ἀπὸ τῆς ἐξ ἀρχῆς προθέσεως, ἰρίων, μήτε Περσῶν, μήτε Ῥωμαίοις συνεργεῖν μηδὲν ὁμοίως, καὶ ἀντιπράττειν μηδετέροις. τὸ δὲ γὰρ συνεργεῖν ἀλυσιτελὲς ἰσχυροποιούμενος τὸ μέγεθος τῆς ἐσομένης ἐξουσίας περὶ τὰς κρατήσαντας· τὸ δ' ἀντιπράττειν ἐπιφάλας, διὰ τὸ πολλοῖς καὶ τοῖς ἱπποφανεστάτοις Ῥωμαίων ἀντιπράττειν περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων κατὰ τὰς ἀνώτερον αἰῶνας. ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης καὶ Στράτων ἀντιπράττειν μὲν ἐπιφάλας Ῥωμαίοις ἐκ ὧντο δεῖν γὰρ δ' ὑπερκυβισμένων, καὶ διὰ τῶν κοινῶν πραγμάτων ἰδίᾳ χάριν ἀποτιθεμένων παρὰ Ῥωμαίοις, καὶ τὰτο πράττοντας παρὰ τὰς νόμους καὶ παρὰ τὸ κοινὸν συμφέρον, τέτρε ἐφασαν δεῖν ἰσχυρῶν, καὶ τὸς τέτρε ἀντιπράττειν εὐεργετῶν. ὁ δ' Ἀρχων ἀκολοθεῖν, ἐφιδεῖν τοῖς κεινῶν, καὶ μὴ διδόναι τοῖς ἐχθροῖς

Tom. II.

namian est profectus, factō de obsidibus silentio, erantque omnia in Aetolia suspitionum mutuarum et tumultuum plena. Dum in Acarnania morantur legati, aduertit animos Graecorum haec legatio, vt, quid ageretur, ducerent accuratius sibi obseruandum. Iis igitur assumentis, qui in reliqua administratione publicae rei consentiebant. (hi erant Arceſilaus, Ariston Megalopolitanus, Stratius Tritaenſis, Xeno Patarenſis, Apollonides Sicyonius,) de re proposita consultabant. Et Lycortas quidem, in sententia manens, quam a principio habuerat, cenſebat, Perſeo Romanisque pariter neque opem ferendam, neque resistendum. nam auxiliari quidem omnibus Graecis conducibile non esse autumabat, quanta esset futura victoris potentia animo prospiciens; resistere vero periculofum rebatur, quod iam antea in publicis consiliis ausi essent multis iisque clarissimis proceribus Romanis se opponere. Apollonides et Strato, vt Graeci ex professo Romanis aduertirentur, non probabant: verum si qui aleam periculofissimam iacivellent, et proditione salutis publicae priuatim sibi Romanorum gratiam irent quaesitum, horum impediendos esse conatus, et fortiter iis esse resistendum. Archoni placebat, vt temporum rationem haberent. ne hostibus calumniandi occasio daretur:

X x

ἀφορ-

ἀφορμὴν εἰς διαβολὴν, μηδὲ προ-
έθικε τῶν αὐτῶν εἰς τὴν αὐτὴν
ἐλθεῖν διὰ τῶν τοῖς περὶ Νίκαν-
δρον, οἳ τινες, πρὶν ἢ λαβεῖν πεί-
ρα τῆς τέτων ἐξουσίας, ἐν ταῖς
μεγίσταις εἰσι ταλαιπωρίαις. Ταύ-
της δὲ τῆς γνώμης μετέχον Πό-
λκιος, Ἀρκεσίλαος, Ἀρίστων,
Ξένων. Διὸ καὶ τὸν μὲν Ἀρχωνα
πρὸς τὴν στρατηγίαν ἔδοξεν αὐτοῖς
αὐθιγῶς προπορεύεσθαι· τὸν δὲ
Πολύβιον πρὸς τὴν ἱππαρχίαν.
Τέτων δὲ ναυσι γιγνομένων, καὶ
περὶ τῶν πλοίων τῶν περὶ τὸν
Ἀρχωνα, διότι δεῖ συμπράτ-
τειν Ῥωμαίοις καὶ τοῖς τέτων Φί-
λοις, τυγχίως πως συνέβη, τὸν
Ἀττάλον πρὸς ἐτοίμας ὄντας
ποιήσασθαι τὰς λόγους. Διὸ καὶ
προθύμως αὐτῷ κατανεύσκοντες,
ὑπέχοντο συμπράξειν ὑπὲρ τῶν
παρακαλουμένων. Τῷ δ' Ἀττάλῳ
πέμψαντος πρεσβυτάς, καὶ
παραγενομένων τέτων εἰς τὴν
πρώτην ἀγορὰν, καὶ διαλεγόμε-
νων τοῖς Ἀχαιοῖς περὶ τὰς τι-
μὰς ἀποκατασταθῆναι τῷ βασι-
λεῖ, καὶ παρακαλόντων, ποιῆσαι
τῷ διὰ τῆς Ἀττάλου χάριτος· ὁ
μὲν ὄχλος ἄδελος ἦν, ἐπὶ τίνος
ὑπάρχει γνώμης, πρὸς δὲ τὴν
ἀντιλογίαν ἀνίσταντο πολλοί, καὶ
διὰ πολλὰς αἰτίας. οἱ μὲν γὰρ ἐξ
ἀρχῆς αἵτιοι γενομένοι τῆς ἀνα-
ρέσεως τῶν τιμῶν, βεβαίως ἐβί-
βουλον τὴν αὐτῶν γνώμην· οἱ δὲ
ἐκ τῶν κατ' ἰδίαν ἐγκλημάτων
ὑπέλαβον καιρὸν ἔχειν ἀμύνεσθαι
τὸν βασιλέα· τινὲς δὲ διὰ τὸν
πρὸς τὰς συμπράττοντας Φόβον
ἐφίλοτιμῶντο μὴ κρατῆσαι τὸν

denique cauendum esse, ne
sua culpa idem infortunium
incurrerent cum Nicandro, qui
priusquam Romanorum po-
tentiam esset expertus, in ma-
ximas calamitates incidisset.
Eadem fuit sententia et Po-
lyaeni, Arcesilai, Aristonis,
et Xenonis. Propterea pla-
cuit, ut ad praeturam gentis
statim procederet Archo, ad
equitum vero praefecturam
Polybius. Haec quum ita es-
sent gesta, et iam haberet
constitutum Archo, auxilian-
dum esse Romanis et eorum
amicis: casu euenit, ut At-
talus, regis Eumenis frater,
paratum offenderet, quando
ipsum conuenit. Itaque lae-
tus Archon assentiri illi, et ad
impetranda, quae postulabat,
suam operam ei polliceri.
Missi deinde sunt ab Attalo le-
gati, qui gentis concilium
adierunt, quod erat prius e
duobus legitimis. Vbi quum
apud Achaeos verba fecis-
sent de restituendis regi ho-
noribus, rogassentque, ut in
Attali gratiam hoc facerent:
quae super eo multitudinis
voluntas esset cognosci non
poterat; ad contradicendum
vero multi multis de causis
furrexerunt. Nam qui au-
ctores initio fuerant tollen-
dorum Eumenis honorum,
ratam manere suam senten-
tiam volebant: alii, suo pri-
uatim nomine regi offensi,
eius vlciscendi opportunum
tempus nactos se putabant:
quosdam impellebat inuidia
erga fautores Attali, ut omni

Ἀττα-

EXCERPTAE LEGATIONES.

691

Ἄτταλον τῆς ἐπιβολῆς. ὁ δ' Ἄρχων ἀνέστη μὲν βοηθήσων τοῖς πρεσβευταῖς· ἐκάλει γὰρ τὰ πράγματα τὴν τε στρατηγὴν γνῶμην· βραχέα δ' εἰπὼν ἀνεχώρησε, διευλαβηθεὶς, μὴ δόξῃ κέρους τινὸς ἔνεκεν συμβαλεῖν, διὰ τὸ πλῆθος ἱκανὸν χρημάτων εἰς τὴν ἀρχὴν δεδαπανημέναι. Πολύβιος δ' ἔσσης ἀπορίας, ὁ Πολύβιος ἀναστὰς ἐποίησατο μὲν καὶ πλείονας λόγους, μάλιστα δὲ προσέδραμεν πρὸς τὴν τῶν πολλῶν γνώμην, ὑποδείξας τὸ γεγενηνὸς ἐξ ἀρχῆς ψήφισμα τῶν Ἀχαιῶν ὑπὲρ τῶν τιμῶν, ἐν ᾧ γεγραμμένον ἦν, ὅτι δεῖ τὰς ἀπρεπτεῖς ἀρθῆναι τιμὰς, καὶ τὰς παρανόμους, εἰ μὴ δι' ἀπάσας, τὰς δὲ περὶ Σωσιγένης καὶ Διοτίθης Ῥοδίας, δικαστὰς ὑπάρχοντας κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν, καὶ διαφερομένους ἐκ τινῶν ἰδίων πρὸς τὸν Εὐμένει, λαβομένους, ἔφη, τῆς ἀφορμῆς ταύτης, πάσας ἀνατετροφέναι τὰς τιμὰς τῇ βασιλείᾳ, καὶ τῷ πεπονημένῳ παρὰ τὸ τῶν Ἀχαιῶν δόγμα, καὶ παρὰ τὴν δοθεῖσαν αὐτοῖς ἐξουσίαν, καὶ τὸ μέγιστον παρὰ τὸ δίκαιον καὶ τὸ καλὸς ἔχον. εἰ γὰρ ὡς ἡδικημένους τὸς Ἀχαιῶς βεβαύσανται τὰς τιμὰς αἶρειν τὰς Εὐμένους· ἀλλὰ μείζους αὐτῷ ζητῶντος τῶν εὐεργεσιῶν, τίτῳ προσνόψαντας ψηφίσασθαι τὸ πλεονάζον παραλείν. Διόπερ ἔφη δεῖν, καθάπερ οἱ δικασταί, τὴν ἰδίαν ἔχθραν ἐπίπροθεν ποιήσαντας τῇ τῶν Ἀχαιῶν εὐχρήμονος, ἀνέτρα-

X x 2

Ψαν

ψαν πάσας τὰς τιμὰς. ἔτω τὰς Ἀχαιῶς, κυριώτατον ἡγήσασθαι τὸ σφίσι κατῆκον καὶ πρέπον, διορθώσασθαι τὴν τῶν δικαστῶν ἀμαρτίαν, καὶ καθόλου τὴν πρὸς τὸν Εὐμένη γεγεννημένην ἀλογίαν, ἄλλως περ καὶ μάλλοντας μὴ μόνον ἐπ' αὐτὸν τὸν βασιλέα τὴν χάριν ἀποδίδοσθαι ταύτην, ἔτι δὲ μάλλον εἰς τὸν ἀδελφὸν Ἀτταλον. Τῷ δὲ πλήθους εὐδοκήσαντος τοῖς λεγομένοις, ἐγράφη δόγμα, προσάττον τοῖς ἄρχεσι, πάσας ἀποκαταστήσαι τὰς Εὐμένους τῷ βασιλέως τιμὰς, πλὴν εἴ τις ἀπρεπὲς τι περιέχουσι τῷ κοινῷ τῶν Ἀχαιῶν, ἢ παράνομον. τῶτον μὲν δὴ τὸν τρόπον καὶ κατὰ τὸν τὸν καιρὸν Ἀτταλος διορθώσας τὴν γενομένην ἀλογίαν περὶ τὰς ὑπαρχέσας Εὐμένους τ' ἀδελφῷ τιμὰς κατὰ τὴν Πελοπόννησον.

tione habita, quam decori et officii Achaeorum, omnes simul honores euerterant, ita Achaei officium suum atque honestatem omnibus rebus anteponentes, culpam illorum iudicium, et quidquid omnino priore contemptu in Eumenem peccatum esset, id emenderent, quum praesertim non regem dumtaxat eo facto essent demerituri; verum etiam fratrem quoque illius Attalum. Haec sententia multitudini quum placuisset, factum est decretum, quo iuebantur magistratus omnia, quae ad Eumenis honorem spectabant, instaurare, nisi quid forte in iis esset, quod aut Achaeorum commune parum deceret, aut legibus repugnaret. Ita igitur Attalus, quae temere in Peloponneso peccata fuerant circa Eumenis fratris honores, tunc temporis emendavit.

ΟΕ.

LXXV.

Ῥωμαίους εἰς Ἀκαρνανίαν ἀφικόμενους συμβελεύουσιν οἱ μὲν φρερεῖς εἰσάγειν εἰς τὰς πόλεις, οἱ δὲ μὴ εἰσάγειν.

Romanis in Acarnania res ordinantibus quidam ciues inducendi in urbes praesidii sunt auctores, alii contrarium suadent.

Ὅτι κατὰ τὴν Ἀκαρνανίαν συναχθείσης τῆς ἐκκλησίας εἰς Θέριον, Αἰχρίων μὲν καὶ Γλαῦκος καὶ Χρέμης, φίλοι ὄντες Ῥωμαίων, παρεκάλουν τὰς παρὶ τὸν Γαῖον ἔμφρετον ποιῆσαι τὴν Ἀκαρνανίαν· εἰσι γὰρ περὶ αὐτὰς τὰς ἀπεφύροντας τὰ πράγματα

Αcarnanum concilio Thurii congregato, Aeschriion Glaucus et Chremes, qui Romanis fauebant, Popilium hortabantur, ut praesidia in Acarnaniam induceret: non deesse enim inter ciues, qui ad Perseum et Macedonas

πρὸς

EXCERPTAE LEGATIONES.

603

πρὸς Περσέα καὶ Μακεδόνας. Διογένης δὲ τὴν ἀναγίνσκον ἐποίησεν τῷ τοῖς συμβουλῇ. ἢ γὰρ ἔφη δὲν Φερράν εἰσάγειν εἰς ἀθελίαν πόλιν· ταῦτα γὰρ ὑπάρχον τοῖς πολεμίοις γενομένοις, καὶ καταπολεμηθεῖσιν ὑπὸ Ῥωμαίων· ἔδεν δὲ πεποιηκότας Ἀκαρνανούς καὶ Ἀχαιοὺς εἶναι Φερράν εἰσδέχεσθαι κατ' ἑδῆνα τρόπον· τὰς δὲ περὶ Χρέμην καὶ Γλαῦκον, ἰδίαν ἐθέλοντας κατασκευάζεσθαι δυσχεαίαν, διαβάλλειν τὰς ἀντιπολιτευομένους, καὶ θέλειν ἐπισπᾶσθαι Φερράν τὴν συνεπιχύσαντα αὐτῶν πλεονεξίας. Ῥηθέντων δὲ τούτων, οἱ περὶ τὸν Γάϊον, θεωρῶντες τὰς ὁχλούς δυσχεαίαν τοῖς Φερραίοις, καὶ βυλούμενους τοῖς Φερραίοις, καὶ συγλήπτεσθαι προθέσει, συγκαταθέμενοι τῇ τῷ Διογένης γνώμῃ, καὶ συνεπαίεσαντες, ἀπῆλθον ἐπὶ Λαρίσσης πρὸς τὸν ἀντιπρόξενον.

res traherent. Contrarium huic consilium Diogenes dabat: neque enim ullam in urbem praesidium esse inducendum, quod iis fieret, qui hostes Romanis et bello victi essent; Acarnanas fecisse nihil, cur vlla ratione mererentur praesidia recipere. at Chremem et Glaucum studio firmandae suae priuatim potentiae, eos, qui a se diffideant in republica, per calumniam criminari, et praesidium velle attrahere, cuius ope suam habendi cupidinem sint expleturi. Postquam haec dicta essent, cernens Popilius, iniquo animo ferri praesidia a populis, qui senatus propositum sequi volebant, Diogenis sententiae atque consilio assensus, post laudatos Acarnanas Larissam ad proconsulem est profectus.

Ο ε'.

LXXVI.

Περσείῳ ὑπὸ Περσέως ἀποσταλέντι ὡς Γέντιον τὸν βασιλέα.

Legatione missa tentat Perseus Gentii regis animum.

Ὅτι Περσεὺς πρὸς Γέντιον τὸν βασιλέα ἀπέστειλε πρεσβευτάς, Πλεύρατον τε, τὸν Ἰλλυρίαν, ὄντα Φυγάδα παρ' αὐτῷ, καὶ τὸν Βεροικίον Ἀδαῖον, δὲς ἐντολὰς, διασαφεῖν τὰ πεπραγμένα κατὰ τὸν πόλεμον πρὸς τὸν Ῥωμαίους αὐτῷ, καὶ πρὸς Δαρδανίους, ἔτι δὲ καὶ πρὸς Ἑπειρώτας, καὶ πρὸς Ἰλλυρίαν κατὰ τὸ παρόν,

Perseus legatos ad Gentium regem Pleuratium, Ilyrium, exulantem apud se, et Adaeum Macedonem Beroeaeum misit, quibus mandauit, ut exponerent, quae bello egisset aduersus Romanos Dardanosque, adicerent praesentis expeditionis in Epiro et Ilyrioe opera, hortarentur Gentium ad amici-

X x 3

καὶ

καὶ παρακαλεῖν αὐτὸν πρὸς τὴν
 τέτα' καὶ Μακεδόνων Φιλίαν καὶ
 συμμαχίαν. Οἱ καὶ ποιητάμενοι
 τὴν πορείαν ὑπὲρ τὸ Σκόρδον ὄρος
 διὰ τῆς Ἑρήμης καλαμένης Ἰλυ-
 ρίδος, ἣν ἔπολλοῖς χρόνοις ἀνώ-
 τερον ἀνάστατον ἐποίησαν Μακε-
 δόνες, διὰ τὸ δυσεργὺς ποιησαί τοις
 Δαρδανεύσι τὰς εἰς τὴν Ἰλυρίδα
 εἰσβολὰς, πλὴν οἷα περὶ τὸν
 Ἀδαῖον διὰ τῶν τῶν τόπων μα-
 τὰ πολλῆς κακοπαθείας ἦλθον εἰς
 Σκόρδαν, καὶ πυθόμενοι, τὸν
 Γέντιον ἐν Λίσσῳ διατρίβειν, διε-
 πέμψαντο πρὸς αὐτόν. τῷ δὲ τα-
 χέως αὐτὸς μεταπεμφθεὶς,
 συμμίζαντες διαλέγοντο, περὶ ὧν
 εἶχον τὰς ἐντολάς. Ὁ δὲ Γέντιος
 ἐκ ἐδόκει μὲν ἄλλοτριος εἶναι τῆς
 πρὸς τὸν Περσέα Φιλίας, ἐσκή-
 πτετο δὲ, τῷ μὴ παραχρῆμα
 συγκατατίθεσθαι τοῖς ἀξιωμαίοις,
 τὴν ἀχορηγησίαν, καὶ μὴ δύνα-
 σθαι χωρὶς χρημάτων ἀναδέξα-
 σθαι τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον.
 Οἱ μὲν περὶ τὸν Ἀδαῖον ταύτας
 λαβόντες τὰς ἀποκρίσεις ἐπανῆ-
 γον. ὁ δὲ Περσεὺς, παραγεγόμε-
 νος ἐς Στύβεράν, τὴν τε λείαν
 ἐλαφυροπώλησε, καὶ τὴν δύναμιν
 ἀνέπαυσε, προσδεχόμενος τὰς
 περὶ τὸν Πλεύρατον. παραγενο-
 μένων δ' αὐτῶν, ἀκῆσας τὰ παρὰ
 τῷ Γεντίῳ, πάλιν ἐξαυτῆς ἐπεμ-
 πε τὸν Ἀδαῖον, καὶ ζῦν τάτῳ τὸν
 Γλαυκίαν, ἕνα τῶν σωματοφυ-
 λάκων, καὶ τρίτον τὸν Ἰλυρίον,
 διὰ τὸ τὴν διάλεκτον εἰδέναι τὴν
 Ἰλυρίδα, δὲς ἐντολὰς τὰς αὐτάς,
 ὥς περ ἡ κυρίως τῷ Γεντίῳ διατε-
 σαφὴς ἡκός, τίνος προσδεῖται, καὶ

tiam ac societatem secum et
 cum Macedonibus iungen-
 dam. Hi transgressi iugum
 Scordi montis per Illyrici
 quas vocant solitudines, (eam
 terram non multis ante an-
 nis de industria Macedones
 populando a cultoribus va-
 cuam fecerant, quo transitus
 difficiles Dardanis in Illyri-
 cum redderent;) per ea in-
 quam loca cum ingenti ve-
 xatione Adaeus et Pleuratus
 Scordam peruenerunt. qui
 cognito, Lissi Gentium mo-
 rari, ad illum miserunt, ac
 mox ab illo acciti, vt eo
 ventum, mandata exponunt.
 Gentius videbatur quidem
 non esse alienus ab amicitia
 cum Perseo contrahenda; ve-
 rum ne statim legatorum po-
 stulatis adnueret, hoc prae-
 textu est vsus; quod a rebus
 bello necessariis esset impa-
 ratus, quodque sine pecunia
 bellum aduersus Romanos
 fuscipere non posset. Hoc
 accepto responso Adaeus ad
 Perseum redit. Stuberam rex
 tunc venerat, et praedam
 ac spolia ibi vendebat, suos-
 que milites reficiebat, Pleu-
 rati reditum exspectans. qui
 vt est reuersus, postquam
 intellexit Perseus, quae re-
 sponderat Gentius, exem-
 plo Adaeum remittit, addito
 Glaucia ex numero custo-
 dum corporis, et quodam
 Illyrio, quod linguae Illyri-
 cae is esset peritus, cum
 iisdem mandatis, quasi pa-
 rum perspicue declarasset
 Gentius, qua sibi re esset
 τίνος;

EXCERPTAE LEGATIONES.

695

τῖνος γενομένης δύναται συγκαταβῆναι εἰς τὰ παρακαλούμενα. τῶν δ' ἀφορμησάντων, ἀναξεύξας αὐτὸς μετὰ τῆς δυνάμεως ἐποιεῖτο τὴν πορείαν ἐπ' Ἀγκύραν.

opus, et quo pacto flecti posset, ut postulatis eorum adnueret. iis iter aggressis, ipse cum exercitu Ancyram petit.

OZ.

Ὅτι Περσεὺς, πέμψας πάλιν πρὸς Γέντιον πρέσβεις, θεὸν ἀργίριον πέμπειν, μεγίστων πραγμάτων ἀφορμὰς ὑπὸ δαιμονοβλαβείας ἐαυτὸν ἀφείλετο.

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τῶν τῶν ἤκουσεν οἱ πρὸς τὸν Γέντιον ἀποσπέντες πρέσβεις, ἔτ' ὠκονομηκότες πλείον ἔδεν τῶν πρότερον, ἔτ' ἀναγγέλλοντες πλείον ἔδεν ὧν καὶ πρότερον, διὰ τὸ τὸν Γέντιον μένειν ἐπὶ τῆς αὐτῆς αἰρέσεως, ὅντα μὲν ἔτοιμον τῷ Περσεὶ κοινωνεῖν τῶν αὐτῶν πραγμάτων, χρημάτων δὲ Φάσκειντα χρεῖαν ἔχειν. ὧν ὁ Περσεὺς παρακύνσας, πάλιν ἔπεμψε τὸς περὶ τὸν Ἰπκίαν, βεβαιωσομένους ὑπὲρ τῶν ὁμολογιῶν, τὸ συνέχον παρὰ τοῦτον, δι' ὃ ἐξῆν μόνον εὐνοῦντα ποιῆσαι τὸν Γέντιον, ὥς διαπερεῖν, πότῃ δὲ λέγειν ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀλογισίαν, ἢ δαιμονοβλάβειαν. δοκῶ μὲν, ὅτι δαιμονοβλάβειαν, οἳ τινες ἐφίενται μὲν τῇ μεγάλᾳ τολμᾷ, καὶ παρὰβάλλοντα μὲν τῇ ψυχῇ· παρίσιν δὲ τὸ συνέχον ἐν ταῖς ἐπιβολαῖς, βλέ-

LXXVII.

Quomodo Perseus, loco pecuniae missis iterum legatis ad Gentium, fatali quadam vae-cordia rerum magnarum gerendarum facultatem ipse sibi praecepit.

Sub id tempus qui ad Gentium missi fuerant redierunt, quum neque secissent quicquam amplius quam antea, neque amplius quicquam renuntiarent, quam antea, n. anente Gentio in eadem voluntate. Gentius enim uero paratior erat consilia sua omnia cum Perseo confociare; sed pecunia sibi opus esse dicebat. quam rem Perseus contemptim audiens, Hippam iterum mittit ad foedus firmandum, nulla eius mentione facta, in quo vno totius negotii cardo vertebatur, quum tamen unica illa esset ratio, qua posset beneuolum Gentium sibi reddere. Ut equidem dubitem, peccata huiusmodi hominum imprudentiamne appellem, an fatalem amentiam et diuinitus immissam. puto autem, istud potius quam illud eis conuenire, qui quidem magnam cupiunt moliri, et cuius periculo suam obiciunt vitam; id tamen omit-tunt, quod in consiliis fuscipien-

ποντες αὐτό, καὶ δυνάμενοι
πράττειν. Ὅτι γὰρ, εἰ Περ-
σεὺς κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν
ἤβηλ' ἤθη προέσθαι χρήματα,
καὶ κοινῇ τοῖς πολιτεύμασι,
καὶ κατ' ἴδιον τοῖς βασιλευσσι
καὶ τοῖς πολιτευομένοις, ὃ λέ-
γεται μεγαλομερῶς, κατ' ἄπερ ἐξῆν
αὐτῷ, χορηγιῶν ἔθηκεν, ἀλ-
λὰ μετρίως μόνον, πάντας ἂν
συνέβη καὶ τὰς Ἑλλήνας καὶ
τὰς βασιλεῖς, εἰ δὲ μή γε,
τὰς πλείους ἐξελεγχθῆναι. δο-
κῶ μὴ ἐνὰ τῶν νῦν ἔχοντων
πρὸς με διαμφοσθητῆσαι περὶ
τάτων. Νῦν δὲ καλῶς ποιῶν
ἐκ ἡλθε ταύτην τὴν ὁδόν,
δι' ἧς ἡ κρατήσας τῶν ὅλων,
ἐξουσίαν ὑπερέφανον ἔχεν. ἡ
σφαλεῖς, πολλὰς ἂν ἐποίησε
τῆς αὐτῆς * πείραν αὐτῷ λα-
βεῖν· ἀλλὰ τὴν ἐναντίαν, δι'
ἧς ὁλίγοι τελέως ἡλογήθησαν
τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν τῆς
πράξεως καιρὸν.

dis praecipuum est, idque scien-
tes et prudentes, quum in pot-
estate ipsorum sit illud praesta-
re. Nam illa tempestate si pe-
cunias largiri Perseus voluisset,
et publice ciuitatibus, et prius-
tim regibus, atque iis, qui pu-
blica negotia tractabant, non
dicam ea, qua poterat, magnifi-
centia impensas subministran-
do, sed modica tantum liberali-
tate vtendo: euenisset, vt om-
nes Graeciae populi, omnes-
que vel certe quam plurimi re-
ges voluntates suas nudarent.
de quo non arbitror quemquam
prudendum fore mecum disputa-
taturum. Nunc recte fecit Per-
seus, qui hanc non ingressus sit
viam, per quam, aut plena vi-
ctoria parta, dominationem su-
perbam erat obtenturus, aut, si
vinceretur, in eiusdem perniciiei
societatem multos secum attra-
cturus, sed contrariam potius
viam institit. vnde factum, vt
pauci omnino Graeci per oc-
casionem eius belli, quod ipse
gessit, in fraudem inciderint.

OH.

LXXVIII.

Ἀχαιῶν δόγμα περὶ τῆ
παιδημεὶ βοηθεῖν Ῥωμαίοις
κατὰ Περσέως.

*Decretum Achaeorum de
submittendis Marcio pro viri-
bus auxiliis.*

Πολυβίῳ πρὸς τὸν τῶν Ῥω-
μαίων ὑπατὸν πρεσβεία.

*Polybii ad Cos. cum Perseo
bellum gerentem legatio.*

Πρεσβεία πρὸς Ἀττάλον.

Legatio ad Attalum missa.

Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῶς
Ανακλητήριᾳ, καὶ πρὸς αὐ-
τὸν συγχαριστικῇ Ἀχαιῶν
πρεσβείᾳ.

*Ptolemaei regis Anaclete-
ria, et eo nomine missa ab
Achaeis legatio gratulandi
caussa.*

Ἐντευ-

EXCERPTAE LEGATIONES.

697

Ἐντευξίς Πολυβίου πρὸς
τὸν ὕπατον.

Τὸ αὐτὸ εἰς τὴν πατρίδα
ἑκαταλόντος ἐπινήμα πρὸς
τὸ παραλυθῆναι τὸ ἔθνος
δαπάνης μεγίστης.

*Polybii cum consule collo-
quium.*

*Eiusdem in patriam reuersi
praeclarum facinus, quo sum-
tu ingenti gens Achaeorum
est liberata.*

Ὅτι τῷ Περσέως * βυλομένη
ἦξεν μετὰ δυνάμει εἰς
Θετταλίαν, καὶ λήψεσθαι τὰ
ἅλα κρίσιν ἐκ τῶν κατὰ λό-
γον, ἔδοξε τοῖς περὶ τὸν Ἀρ-
χωνα, δι' αὐτῶν τῶν πραγμά-
των ἀπολογεῖσθαι πάλιν πρὸς
τὰς ὑπονοίας καὶ διχβολίας.
Εἰσήμενον ἔν εἰς τὰς Ἀχαιούς
δόγμα, διότι δεῖ, πανδημεὶ ποι-
ησαμένους τὴν ἔξοδον εἰς Θεττα-
λίαν, κοινωνῆσαι τῶν πραγμά-
των ὁλοκληρῶς τοῖς Ῥωμαίοις.
καὶ τέτα κυρωθέντος, ἔδοξε
τοῖς Ἀχαιοῖς, τὸν Ἀρχωνα
γίνεσθαι εἰς τὴν συναγωγὴν τῆ
στρατεύματος, καὶ περὶ τὰς εἰς
τὴν ἔξοδον παρασκευάς, πρὸς
δὲ τὸν ὕπατον πρεσβευτὰς
πέμπειν εἰς Θετταλίαν, τὰς τὰ
δεδογμένα τοῖς Ἀχαιοῖς διςκα-
φήτοντας, καὶ πευσομένους, πό-
τε καὶ πῶς δεῖ συμμιγνύειν αὐ-
τῶ τὸ στρατόπεδον. καὶ κατέ-
στησαν πρεσβευτὰς παραχρῆμα
Πολύβιον καὶ ἄλλους, καὶ ἐνε-
τείλαντο τῷ Πολυβίῳ φιλοτί-
μως, εἰάν ὁ στρατηγὸς εὐδοκῇ τῇ
παρουσίᾳ τῶ στρατοπέδου, τὰς μὲν
πρεσβευτὰς ἐξαυτῆς πέμπειν
διςκαφήτοντας, ἵνα μὴ καθυ-
στερῶσι τῶν κυριῶν· αὐτὸν δὲ
φροντίζειν, ἵνα τὸ στρατεῦμα

Quo tempore dicebatur Per-
seus Thessaliam cum ex-
ercitu venturus, et probabili
ratione adducti homines cre-
debant, vniuerso bello finem
impositum iri: visum Archoni
tebus ipsis suspiciones et ca-
lumnias, in Achaeos collatas,
iterum refutare. Idcirco auctor
Achaeis fuit, vt decretum fa-
cerent de expeditione cum
vniuersae gentis copiis fuscipi-
enda versus Thessaliam, vt
omnis fortunae periculum vna
cum Romanis adirent. Hoc fa-
cto decreto, placuit Achaeis,
vt conscribendi curam Archo
fusciperet, et eorum omnium
parandorum, quae expeditioni
essent necessaria, ad con-
sulem legati vt mitterentur in
Thessaliam, qui de hoc Achaeo-
rum decreto certiozem illum
facerent, et ab eo discerent,
quando et quo in loco ipso-
rum copias velit Romano ex-
ercitui se coniungere. Ac sta-
tim decreuere legatum Poly-
bium et alios, summoque stu-
dio Polybio mandarunt, vt, si
placeat consuli, mitti exerci-
tum, reliquos legatos exem-
plo mitteret, id renuntiaturus,
ne serius quam oporteret ad
illum copiae Achaicae veni-
rent: interea vero prospiceret

X x 5

π x v

πάν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀγορὰς ἔχει, δι' ὧν ἂν ἐμπορεύηται, καὶ μηδὲν ἐλπίπτων ἐπιτηδείων τὰς στρατιώτας. ταύτας μὲν ἂν ἔχοντας οἱ προειρημένοι τὰς ἐντολάς ἐξώρμησαν. Κατέστησαν δὲ καὶ πρῶτος πρὸς Ἀτταλον τὰς περὶ Τηλόκριτον, ἀποκομίζοντας τὸ δόγμα τὸ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν Εὐμένους τιμῶν. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ περὶ τῆ βασιλείας Πτολεμαίου προσπλέοντος τοῖς Ἀχαιοῖς, διότι γέγοναν αὐτῶ τὰ νομιζόμενα γίνεσθαι τοῖς βασιλεῦσιν, ὅταν εἰς ἡλικίαν ἔλθωσιν, Ἀνακλητήρια, νομίσαντες, σφίσι καθήκειν ἐπιστημύνασθαι τὸ γεγονός, ἐψηφίσαντο πέμπειν πρῶτον πρὸς βασιλεῦσιν τὰ προὔπάρχοντα τῷ ἔθνει Φιλάνδρωκα πρὸς τὴν βασιλείαν, καὶ περὶ τῆς βασιλείας κατέστησαν Ἀλκιδον καὶ Πασίδαν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Πολύβιον καταλαβόντες τὰς Ῥωμαίους, ἐκ μὲν τῆς Θετταλίας κεινηκότας, τῆς δὲ Περίαιβας στρατοπεδεύοντας Ἀζορίᾳ μεταξὺ καὶ Δολίχης, τὴν μὲν ἐνταῦθα ὑπερέδαντο, διὰ τὰς περιετώτας καιρῶς τῶν δὲ κατὰ τὴν εἰσόδον τὴν εἰς Μακεδονίαν κινδύνων μετέιχον. ἐπεὶ δὲ, τῷ στρατῷ μακρὸς κατάρκτος ἐπὶ τὰς καθ' Ἡράκλειαν τόπας, ἔδοξε καιρὸς εἶναι πρὸς ἐνταῦθα, ὅτε τῷ στρατῷ δοκῆτος ἡνύσθαι τὸ μέγιστον τῶν παρακειμένων· τότε λαβόντες καιρὸν τὸ ψήφισμα τῷ Μαρκίῳ προσήνεγκαν, καὶ

ipse, vt, quascunque vrbes in transitu aditurus esset exercitus, in iis commeatus haberet, quo ne militibus quicquam deesset. his mandatis acceptis Polybius ceterique abiire. Decreuerunt insuper Achaei legatum Telocritum ad Attalum, qui decretum ei afferret, quo restituti erant Eumeni omnes honores. Per idem tempus quum fama esset allata Achaeis, celebrata fuisse in honorem Ptolemaei regis Anacleteria, sicut est moris Aegypti regibus, vbi ad legitimam regnandi aetatem peruenerunt; officii sui esse existimantes, vt suae ob id quod gestum erat laetitiae significationem darent, legatos decreuerunt mittere ad renouandam amicitiam, quae genti Achaeorum erat cum Aegypti regibus. Statim igitur Alcithus et Pasidas sunt delecti. At Polybius, nactus Romanos ex Thessalia progressos, et in Perrhaebia inter Azorium ac Dolichen statua habentes, conuenire quidem illos propter circumstantia pericula in praesentia omisit; certaminum vero omnium, quae in Macedonia ingressu habita sunt, fuit particeps. deinde vbi iam Heracleam vsque exercitus peruenisset, opportunum visum est tempus imperatoris conueniendi, vtpote quum videretur eos. partem iam maximam susceptae expeditionis confecisse. Tum igitur, vt primum eius faciendi opportunitatem est nactus, decretum

διστά-

διασέφην τὴν τῶν Ἀχαιῶν προ-
αίρεσιν, διότι βεληθεῖεν αὐτῶ
πανδημεὶ τῶν αὐτῶν μεταχεῖν
ἐγῶνων καὶ κινδύνων, καὶ πρὸς
τάτοις ὑπέδειξαν, διότι πᾶν τὸ
γραφέν ἢ παραγγελθέν τοῖς
Ἀχαιοῖς ὑπὸ Ῥωμαίων κατὰ
τὸν ἐνεσῶτα πόλεμον ἀνκντίρ-
ρητον γέγονεν. τῷ δὲ Μαρκίῳ
τὴν μὲν προαίρεσιν ἀποδεχομέ-
νη τῶν Ἀχαιῶν μεγαλῶς, τῆς
δὲ κακοπαθείας αὐτῆς καὶ τῆς
δαπάνης παραλύοντος, διὰ τὸ
μηκέτι χρεῖαν ἔχειν τῆς κειρῆς
τῆς τῶν συμμάχων βοηθείας·
οἱ μὲν ἄλλοι πρέσβεις ἐπανήλ-
θον εἰς τὴν Ἀχαΐαν, ὁ δὲ Πο-
λύβιος αὐτῇ μείνας μετεῖχε τῶν
ἐνεσῶτων πραγμάτων, ὥς ὁ
Μάρκιος, ἀκτάς Ἀππίον τὸν
Κέντωνα πενταχιλίους στρατιώ-
τας αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν Ἀχαιῶν
εἰς Ἡπειρον, ἐξέπεσειε τὸν
προειρημένον, παρακχλέσας
φροντίζεν, ἵνα μὴ δοθῶσιν οἱ
στρατιῶται, μηδὲ τηλικῶτον δα-
πάνημα μάταιον γένηται τοῖς
Ἀχαιοῖς· πρὸς ὃδὲνα γὰρ λόγον
αἰτεῖν τὰς στρατιώτας τὸν Ἀπ-
πίον. πότερα δὲ τῆς ἐποίει κη-
δόμενος τῶν Ἀχαιῶν, ἢ τὸν
Ἀππίον ἀπραγεῖν βυλόμενος,
χαλατὸν εἰπεῖν. πλὴν ὅγε Πο-
λύβιος ἀναχωρήσας εἰς τὴν Πε-
λοπόννησον, ἥδη τῶν γραμμά-
των ἐκ τῆς Ἡπέρας προσπαπτα-
κῶτων, καὶ μετ' ἑὸ πολὺ συνα-
χθέντων εἰς Σικυῶνα τῶν Ἀ-
χαιῶν, εἰς πρόβλημα παμμέγε-
θας ἐνέπεσε. Τῷ γὰρ διαβυλίας
προτθέντος ὑπὲρ ὧν ὁ Κέντων

Achaeorum Q. Marcio tradit,
et studium Achaeorum illi
exponit, qui cum vniuersis suis
viribus certaminum ac pericu-
lorum omnium fieri participes
decreuerint. Ad haec ostendit,
quomodo ad omnia, de quibus
vel scripsissent, vel aliquod
mandatum dedissent Romani,
toto belli huius tempore ob-
sequentes fuissent. Marcius,
eorum voluntate verbis magni-
ficis laudata, laboris et impen-
sae gratiam Achaeis fecit, quod
nihil iam opus esset amplius ad
hoc bellum sociorum auxilium.
Igitur redeuntibus ceteris le-
gatis in Achaiam, Polybius,
in castris remanens, rebus quae
gerebantur interfuit, donec re-
latum est Marcio, Appium Cen-
tonem postulasse ab Achacis, ut
quinque millia militum in Epi-
rum sibi mitterent. tum vero
Marcius Polybium redire iussit,
multumque monuit, curaret,
ne ii milites Appio darentur,
neue gens Achaeorum impen-
sas adeo graues frustra face-
ret: nullam enim causam ha-
bere Appium, cur auxiliarem
illam manum posceret. Stu-
dione erga Achaeos hoc ille
fecerit, aut ut Appio faculta-
tem res gerendi eriperet, dif-
ficile dictu. Ceterum Poly-
bius in Peloponnesum reuer-
sus, postquam acceptae iam ex
Epiro literae essent, coactio
non multo post Sicyonem A-
chaeorum concilio, in quae-
stionem ac dubitationem peni-
tus incidit. Nam ubi
de Centonis postulatis haberi
consultatio coepit, quae pri-
mῷ

πάν ἐν ταῖς πόλεσιν ἀγορὰς ἔχει, δι' ὧν ἂν ἐμπορεύηται, καὶ μηδὲν ἐλείπη τῶν ἐπιτηδείων τὰς στρατιώτας. ταῦτας μὲν ἂν ἔχοντας οἱ προειρημένοι τὰς ἐντολάς ἐξώρμησαν. Κατέστησαν δὲ καὶ πρσβευτὰς πρὸς Ἀτταλον τὰς περὶ Τηλόκριτον, ἀποκομίζοντας τὸ δόγμα τὸ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν Εὐμένους τιμῶν. Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ περὶ τῆ βασιλέως Πτολεμαίης προσπασόντος τοῖς Ἀχαιοῖς, διότι γέγονεν αὐτῷ τὰ νομιζόμενα γίνεσθαι τοῖς βασιλευσιν, ὅταν εἰς ἡλικίαν ἔλθωσιν, Ἀνακλητήρια, νομίσαντες, σφίσι καθέκειν ἐπιστημύνασθαι τὸ γεγονός, ἐψηφίσαντο πέμπειν πρσβευτὰς, ἀναναστομένους τὰ προὔπαρχοντα τῷ ἔθνει Φιλάνθρωπα πρὸς τὴν βασιλείαν, καὶ παρὰ τὴν κατέστησαν Ἀλκιθὸν καὶ Πασίδαν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Πολύβιον καταλαβόντες τὰς Ῥωμαίους, ἀκ μὲν τῆς Θετταλικῆς κεννηγίας, τῆς δὲ Περγαμηνικῆς στρατοπεδεύοντας Ἀζορίᾳ μεταξὺ καὶ Δολίχης, τὴν μὲν ἔντευξιν ὑπερέθεντο, διὰ τὰς περιεστώτας καιροὺς τῶν δὲ κατὰ τὴν εἰσοδὸν τὴν εἰς Μακεδονίαν κινδύνων ματεῖχον. ἐπεὶ δὲ, τῇ στρατῶματος κατήρατος ἐπὶ τὰς καθ' Ἡράκλειαν τόπας, ἔδοξε καιρὸς εἶναί πρὸς ἔντευξιν, ἅτε τῇ στρατηγῇ δοκῆντος ἡνύσθαι τὸ μέγιστον τῶν παρακειμένων τότε λαβόντες καιρὸν τὸ ψήφισμα τῷ Μαρκίῳ προσηγεύεσθαι, καὶ

ipse, vt, quascunque vrbes in transitu aditurus esset exercitus, in iis commeatus haberet, quo ne militibus quicquam deesset. his mandatis acceptis Polybius ceterique abiire. Deceuerunt insuper Achaei legatum Telocritum ad Attalum, qui decretum ei afferret, quo restituti erant Eumeni omnes honores. Per idem tempus quum fama esset allata Achaeis, celebrata fuisse in honorem Prolemaei regis Anacleteria, sicut est moris Aegypti regibus, vbi ad legitimam regnandi aetatem peruenerunt; officii sui esse existimantes, vt suae ob id quod gestum erat laetitiae significationem darent, legatos deceuerunt mittere ad renouandam amicitiam, quae genti Achaeorum erat cum Aegypti regibus. Statim igitur Alcithus et Pasidas sunt delecti. At Polybius, nactus Romanos ex Thessalia progressos, et in Perrhaebia inter Azorium ac Dolichen statim habentes, conuenire quidem illos propter circumstantia pericula in praesentia omisit; certaminum vero omnium, quae in Macedonia ingressu habita sunt, fuit particeps. deinde vbi iam Heracleam vsque exercitus peruenisset, opportunum visum est tempus imperatoris conueniendi, vtpote quum videretur eos. partem iam maximam susceptae expeditionis confecisse. Tum igitur, vt primum eius faciendi oppor-tunitatem est nactus, decretum

διετα-

διασάφειν τὴν τῶν Ἀχαιῶν προ-
αίρεσιν, διότι βεληθεῖεν αὐτῶν
πανδημεὶ τῶν αὐτῶν μεταχεῖν
ἀγώνων καὶ κινδύνων, καὶ πρὸς
τάτοις ὑπέδειξαν, διότι πᾶν τὸ
γραφέν ἢ παραγγελθέν τοῖς
Ἀχαιοῖς ὑπὸ Ῥωμαίων κατὰ
τὸν ἐνεσῶτα πόλεμον ἀναντίρ-
ρητον γέγονεν. τὰ δὲ Μάρκιος
τὴν μὲν προαίρεσιν ἀποδεχομέ-
νε τῶν Ἀχαιῶν μεγαλῶσι, τῆς
δὲ κακοπαθείας αὐτῆς καὶ τῆς
δαπάνης παραλύοντος, διὰ τὸ
μηκέτι χρεῖαν ἔχειν τῆς κειρῆς
τῆς τῶν συμμαχῶν βοήθειας·
οἱ μὲν ἄλλοι πρέσβεις ἐπανήλ-
θον εἰς τὴν Ἀχαΐαν, ὁ δὲ Πο-
λύβιος αὐτῇ μέναι μετέιχε τῶν
ἐνεσῶτων πραγμάτων, ὥς ὁ
Μάρκιος, ἀκέτας Ἀππίον τὸν
Κέντωνα πενταχιλίους στρατιώ-
τας αἰτεῖσθαι παρὰ τῶν Ἀχαιῶν
εἰς Ἡπειρον, ἐξῆκτεῖλα τὸν
προειρημένον, παρακκλέσας
Φροντίζεν, ἵνα μὴ δοθῶσιν οἱ
στρατιῶται, μηδὲ τηλικῶτον δα-
πάνημα μάταιον γένηται τοῖς
Ἀχαιοῖς· πρὸς ἑξῆς γὰρ λόγον
αἰτεῖν τῆς στρατιῶτας τὸν Ἀπ-
πίον. πότῃ δὲ τὰτ' ἐποίει κη-
ρόμενος τῶν Ἀχαιῶν, ἢ τὸν
Ἀππίον ἀπραγεῖν βελομένου,
χαλαπὸν εἶπεν. πλὴν ὅγα Πο-
λύβιος ἀναχωρήσας εἰς τὴν Πε-
λοπόννησον, ἥδη τῶν γραμμά-
των ἐκ τῆς Ἡπείρου προσπεπτω-
κότων, καὶ μετ' ἑ πολὺ συνα-
χθέντων εἰς Σικυῶνα τῶν Ἀ-
χαιῶν, εἰς πρόβλημα παμμέγα-
θας ἐνέπεσε. Τὴν γὰρ διαβελίαν
προτεθέντος ὑπὲρ ὧν ὁ Κέντων

Achaeorum Q. Marcio tradit,
et studium Achaeorum illi
exponit, qui cum vniuersis suis
viribus certaminum ac pericu-
lorum omnium fieri participes
decreuerint. Ad haec ostendit,
quomodo ad omnia, de quibus
vel scripsissent, vel aliquod
mandatum dedissent Romani,
toto belli huius tempore ob-
sequentes fuissent. Marcius,
eorum voluntate verbis magni-
ficis laudata, laboris et impen-
sae gratiam Achaeis fecit, quod
nihil iam opus esset amplius ad
hoc bellum sociorum auxilium.
Igitur redeuntibus ceteris le-
gatis in Achaia, Polybius,
in castris remanens, rebus quae
gerebantur interfuit, donec re-
latum est Marcio, Appium Cen-
tonem postulasse ab Achaeis, ut
quinque millia militum in Epi-
rum sibi mitterent. tum vero
Marcius Polybium redire iussit,
multumque monuit, curaret,
ne ii milites Appio darentur,
neue gens Achaeorum impen-
sas adeo graues frustra face-
ret: nullam enim causam ha-
bere Appium, cur auxiliarem
illam manum posceret. Stu-
dione erga Achaeos hoc ille
fecerit, aut ut Appio faculta-
tem res gerendi eriperet, dif-
ficile dictum. Ceterum Poly-
bius in Peloponnesum reuer-
sus, postquam acceptae iam ex
Epiro literae essent, coacto
non multo post Sicyonem A-
chaeorum concilio, in quae-
stionem ac dubitationem peni-
tus magnam incidit. Nam ubi
de Centonis postulatis haberi
consultatio coepit, quae pri-
μῆται

ῥῆτετο στρατιωτῶν, ἃ μὲν ὁ Μάρκιος αὐτῷ καταφροντίζειν ἰδίᾳ ἐνετείλατο, ταῦτα* φροντίζειν ἁδαμῶς ἔκρινεν· τὸ δὲ, μηδεμίαν ὑπαρχέσης χρείας, φανερώς ἀντιλέγειν τῇ βοήθειᾳ, τελέως ἦν ἐπισφαλές. Δυσχρῆστα δὲ καὶ τοιμὴς ἦσεν τῆς ὑποδέσεως, ἐχρήσατο βοήθηματι πρὸς τὸ παρόν τῷ τῆς συγκλήτης δόγματι, τῷ καλεῖσθαι μηδὲν προσέχειν τοῖς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν γραφομένοις, εἰ μὴ τὰ τοιαῦτα κατὰ τὸ δόγμα τῆς συγκλήτης. ταῦτα δ' ἦν ἦν προτεινόμενον τοῖς γράμμασιν. διὸ καὶ κατεκράτησε τὴν ἀναφορὰν ἐπὶ τὸν ὑπατον γενέσθαι, καὶ δι' ἐκείνη παρὰ λυδῶν τῆς δαπάνης τὸ ἔθνος, ἦσεν ὑπὲρ ἑκατὸν ἑκοσι τέλαντα. τοῖς γε μὴν βηλομένοις διαβῆλαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀππίον, μεγάλως ἀφορμὰς ἔδωκεν, ἅτε διακρίνας τὴν ἐπιβολὴν αὐτῆς, τὴν περὶ τῆς βοήθειας.

uatim a Marcio acceperat mandata, negligere nefas ducebat; at reculare palam militum auxilium, quibus nihil opus habebant Achaei, hoc vero adprime periculosum erat. In tam difficili et anticipi deliberatione ad se expediendum usus est Polybius decreto senatus, quo erat cautum, ne vlla ratio eorum haberetur, quae a magistratibus Romanis scriberentur, nisi ex senatusconsulto id facerent, quod quia literis Appii Centonis non erat adiectum: tandem obtinuit Polybius, ut res ad eos referretur, et per illum Achaei impensa, quae centum et viginti talentorum summam superabat, liberarentur. At si quis de ipso detrudere apud Appium vellet, ei benignam materiam hoc pacto suppeditavit, utpote qui inceptum illius de impetrandis auxiliis fregisset.

ΟΘ.

LXXIX.

Τῶν ἐν Κρήτῃ Κυδωνιατῶν πρὸς Εὐμένην πρεσβεία.

Cydoniatarum Cretensium ad Eumenem regem legatio.

Ὅτι κατὰ τὴν Κρήτην, δεδιότες Κυδωνιάται τῆς Γορτυνίας, διὰ τὸ καὶ πρότερον ἔτι παρ' ὀλίγον κεινόνδυνεμένην τῇ πόλει, τῶν περὶ Νοθοκράτην ἐπιβαλλομένων αὐτὴν καταχρεῖν, ἐξέπεμψαν πρέσβεις πρὸς Εὐμένην, βοήθειαν αἰτέμενοι κατὰ τὴν συμμαχίαν. ὁ δὲ βασιλεὺς προχειρισάμενος Λέοντα, καὶ στρατιώτας σὺν τέτταρ', ἐκπέ-

Cydoniatae, qui populus est Cretae, metuentes sibi a Gortyniis, a quibus iam ante ne caperetur ipsorum urbs, in praesentissimum periculum venerat, quando eam occupare Nothocrates est aggressus, legatos ad Eumenem miserunt, auxilium ex foedere eum poscentes. Rex Leonem ducem delegit, quem eo celeriter cum trecentorum

seils

EXCERPTAE LEGATIONES.

701

σειλε κατὰ σπαθὴν. ὧν προαγε-
νομένων, οἱ Κυδωνιάται τὰς
εἰλεῖς τῶν πυλῶν τῷ Λέοντι
παρέδωκαν, καὶ καθόλα τὴν πό-
λιν ἐνεχείρισαν.

militum manu misit. Id ubi
aduenit praesidium, Cydonia-
tae portarum clauis Leoni tra-
diderunt, et vniuersam ciuita-
tem eius curae permiserunt.

Π.

LXXX.

Πρεσβείαι διτταὶ Ῥοδίων,
Ἀγησιλέχῃ μὲν εἰς τὴν Ῥώ-
μην, Ἀγεσιπέλιδος δὲ πρὸς
τὸν ἐν Μακεδονίᾳ ὑπάτην
Μάρκιον.

Μαρκίῳ σκευωρία κατὰ
Ῥοδίων, καὶ αὐτῶν Ῥοδίων
παράδοξες ἀλογιστίαι καὶ κέπ-
ρωσις.

Populi Rhodii legationes
duae, Agesi-locho Romanam mis-
so, Agesi-poli vero ad Mar-
cium Cos. bellum in Mace-
donia administrantem.

Marcii Cos. fraudulentia
molitio in Rhodios, et pe-
rum Rhodiorum insignis im-
prudencia ac leuitas.

Ὅτι ἐν τῇ Ῥόδῳ τὰ τῆς ἀντι-
πολιτείας αἰεὶ κἄλλον ἐπέ-
τεινεν. Προσπεσόντος γὰρ αὐ-
τοῖς τῆ τῆς συγκλήτης δόγματος,
ἐν ᾧ διατάξει, καὶ κίτι προτέ-
χειν τοῖς τῶν στρατηγῶν ἐπιτάγ-
μασιν, ἀλλὰ τοῖς αὐτῆς δόγμα-
σιν, καὶ τῶν πολλῶν ἀποδεχο-
μένων τὴν τῆς συγκλήτης πρό-
νοιαν· οἱ περὶ τὸν Φιλύφρονα
καὶ Θεαίτητον, ἐπιλαβόμενοι τῆς
ἀφορμῆς ταύτης, ἐξεργάζοντο
τ' ἀκόλουθα, φάσκοντες, δεῖν ἐκ-
πέμπειν πρεσβευτὰς πρὸς τὴν
σύγκλητον, καὶ τὸν Κοῖνον Μάρ-
κιον τὸν ὑπάτην, καὶ πρὸς Γάϊον
τὸν ἐπὶ τῇ ναυτικῇ. Τότε γὰρ
ἤδη γνώριμον ἦν ἄπασι, ὡς τι-
νας τῶν καθεσταμένων ἀρχόντων
ἐν τῇ Ῥώμῃ παρὰ γένεσθαι μέλη-
σιν εἰς τὴς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τό-
πας. κρατηθείσης δὲ τῆς ὑπο-
θέσεως, καὶ περ ἀντιβόήτερος γε-

Glifcebant Rhodi magis
magisque in dies con-
trariae factiones. Nam quum
de senatus decreto fama cog-
nouissent, quo fanciebant pa-
tres, non quae magistratus
Romanus imperassent, verum
quae ipsi decreuissent, ea esse
deinceps praestanda: vulgo
omnibus senatus prudentiam
laudantibus, Philophron et
Theaetetus, hac occasione ar-
repta, pergebant porro in suo
proposito, dicebantque lega-
tos ad senatum esse mittendos,
et ad consulem Q. Marcium
Philippum, nec non ad C. Mar-
cium Figulum, cui clallis
prouincia erat. Iam tum enim
omnibus notum erat, quos-
dam ex iis magistratibus, qui
recenter Romae inierant, in
Graeciae regiones fore ven-
turos. Haec sententia quum
post multam altercationem ab

νομεί·

νομένης, ἀπεσάλησαν εἰς μὲν τὴν Ῥώμην, ἀρχομένης Θερείας, Ἡγησίλοχος Ἡγησίης, Νικαγόρας Νικάνδρου· πρὸς δὲ τὸν ὕπατον καὶ τὸν ἐπὶ τῇ ναυτικῇ στρατηγὸν, Ἀγασίπολιν, Ἀρίστων, Παγκράτην, ἐντολὰς ἔχοντες ἀνανεῶσαι τὰ Φιλανθρώπων πρὸς Ῥωμαίους, καὶ πρὸς τὰς διαβολὰς ἀπολογεῖσθαι, τὰς λεγόμενας ὑπὸ τινῶν κατὰ τῆς πόλεως· οἱ δὲ περὶ τὸν Ἡγησίλοχον, ἅμα τοῖς προειρημένοις καὶ περὶ σιτικῆς ἐξαγωγῆς ποιησόμενοι λόγους. Τὰ μὲν ἔν ὑπὸ τέττων ῥηθέντα πρὸς τὴν σύγκλητον, καὶ τὰς δοθεῖσας αὐτοῖς ἀποκρίσεις ὑπὸ τῆς συγκλήτης, καὶ διότι πάντων τῶν Φιλανθρώπων τυχόντας ἐπανήλθον, ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς ἔπομεν. Περὶ δὲ τότε τῷ μέρῳ χρήσιμόν ἐστι πλεονάκις ὑπομινύσκειν, ὃ δὴ καὶ περὶ ῥώμης ποιεῖν, διότι πολλὰς ἀναγκάζουσα, τὰς ἐντεύξεις τῶν πρεσβευτῶν καὶ τὰς χρηματισμὰς προτέρους ἐξαγγέλλειν τῆς καταστάσεως καὶ τῆς ἐξαποσολῆς. Ἐπεὶ γὰρ καὶ ἑκατὸν ἔτος τὰς κατ' ἀλλήλων πράξεις γράφοντες περὶ ῥώμης ἐν ἐνὶ καιρῷ συγκεφαλαιῶσθαι τὰς παρ' ἑκάστοις πράξεις· δῆλον, ὡς ἀναγκάσιον ἐστὶ, τὸ τοιοῦτον περὶ τὴν γραφήν. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγασίπολιν, ἀφικόμενοι πρὸς τὸν Κόιντον, καταλαβόντες αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ πρὸς Ἡράκλειαν στρατοπεδεύοντα, διαλέγοντο περὶ ὧν ἔχον τὰς ἐντολὰς. ὁ δὲ διακρίσας, ἔχων οὖν αὐτὸς ἔφη

tinuisset, Romam ineunte aestate missi sunt Hegesilochus, Hegesiae filius. Nicagoras, Nicandri filius: ad consulem vero, et classis praefectum Agesipolis, Ariston, Pancrates. Mandatum his omnibus erat, ut amicitiam cum populo Romano renouarent, utque criminationibus iis responderent, quibus nonnulli civitatem onerabant. at Hegesilochus Hegesiae hoc insuper negotii impositum, ut de exportando frumento faceret mentionem. Quos igitur sermones apud senatum isti legati habuerint, quae a patribus responsa tulerint, et quomodo omne genus humanitatis et comitatis experti redierint, in expositione rerum Italicarum iam diximus. Est vero lector nobis saepe huius admonendus, sicut etiam studiose facimus. quod non raro orationes habitas a legatis et data illis responsa cogimur prius exponere. quam de ipsorum legatione decreta et de missione verba fecerimus. Quoniam enim per annos singulos res gestas, quae tempore inter se congruunt, scribentes, quae apud quamque gentem sunt facta, summam vno tempore conamur referre: perspicuum est, id inter scribendum ita necessario evenire. Agesipolis ut ad Q. Marcium venit, quem in Macedonia est affecutus ad Heracleam castra habentem, mandata sua illi exposuit. quibus auditis eos non solum dixit nullam se iis

προσέ-

EXCERPTAE LEGATIONES.

703

προσέχειν ταῖς διαβολαῖς, ἀλλὰ καί κενυς παρακάλει, μηδενὸς ἀνέχεσθαι τῶν λέγειν τι τοιμῶντων κατὰ Ῥωμαίων, καὶ πολλὰ καθόλη τῶν εἰς Φιλανθροπίαν ἡκόντων ἐπεμέτρησαν. Ἐγραψε δὲ ταῦτα καὶ πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ῥωμαίων. Τῷ δ' Ἀγασιπέλιδος ἐψυχαγωγημένος κατὰ τὴν ὅλην ἀπάντησιν ἰσχυρῶς, λαβὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν εἰς τὰς χεῖρας ὁ Κόλλυτος, θαυμάζειν ἔφη, πῶς ἔπειρῶνται διαλύειν οἱ Ῥόδιοι τὸν ἐνσώματα πόλεμον, μάλιστα τῷ πράγματι ἐκείνοις καθήκοντος. Πότερα δὲ τῶν ἐποιεῖτο, Ἀντίοχον ὑποπτεύων, μήποτε, κρατήσας τῆς Ἀλεξανδρείας, βαρὺς ἔφεδρος αὐτοῖς γένηται τῷ πρὸς τὸν Περσέα πολέμῳ χρόνον λαμβάνοντος, ἥδη γὰρ τότε συνέβαινε συγκαχυθῆαι τὸν περὶ Κοίλης Συρίας πόλεμον, ἢ θαυρῶν ὅσον ἔπειτα κριθεῖσθαι τὰ κατὰ τὸν Περσέα, τῶν Ῥωμαίων στρατοπέδων ἐν Μακεδονίᾳ παραβληκόντων, καὶ καλὰς ἐλπίδας ἔχων ὑπὲρ τῶν ἀποβησομένων, ἐβέλετο τῷ Ῥοδίῳ παρεξήνας μεσίτας ἀποδείξαι, καὶ τῷτο· πράξαντας, δαναοῖς Ῥωμαίοις ἀφορμὰς εὐλόγους εἰς τὸ βελασθῆαι περὶ αὐτῶν, ὥς ἂν αὐτοῖς φαινῇται, τὸ μὲν ἀκριβὲς ἢ μάδιον εἰπεῖν, δοκῶ δὲ μάλλον τὸ τελευταῖον εἰρημένον, ἐξ ὧν ἐμαρτύρησε τὰ μετ' ὀλί-

fidem habere, qui de Rhodiis detraherent; sed legatos etiam est hortatus, ne quemquam eorum ferrent, qui de Romanis blaterare auderent, multaque omnino humanitatis officia cumulate iis praeftitit. scripsit et de iisdem rebus ad populum Rom. Quum autem Agesipolis comitate eos. quam hoc congressu omnibus in rebus experiebatur. mirifice captus esset: seducit eum Marcius ad familiar colloquium, et mirari se ait, cur Rhodii belantes pro Coele Syria reges componere inter se non conarentur: id enim ipsis vel maxime convenire. Hoc vero quo animo eos. faceret, vtrumne quia Antiochianum suspectum habebat, ne forte, si Alexandriam occupasset, bello aduersus Persea moram trahente, infestus ac grauis hostis Romanis immineret, quum praesertim bellum pro Coele Syria iam tum ferme palam concitatum crederetur, an quia videbat, paullo post de summa re decretum iri cum Perseo, spemque de victoria magnam conceperat, quod iam Romanae legiones in Macedoniam peruenissent, stimulare voluerit Rhodios, quo se medios interponerent inter reges, atque eo pacto occasionem Romanis darent, statuendi de ipsis prout vellent, vtrum inquam horum cogitarit, pro certo affirmari non potest: verumtamen quod posterius dixi, puto verius, idque Rhodiorum casus confirmant, qui

γον

γον συμβάλλοντα τοῖς Ῥοδίοις. Οἷγα περὶ τὸν Ἀγεσίπολιν, ἀξιαυτῆς βαδίσαντες πρὸς τὸν Γάϊον, καὶ πάντων τυχόντες τῶν Φιλανθρωπῶν ὑπερβολικώτερον, ἢ παρὰ τῷ Μαρκίῳ, ταχέως εἰς τὴν Ῥόδον ἀναχωρήσαν. Γινομένης δὲ τῆς ἀποκρεβείας, καὶ τῆς τε διὰ τῶν λόγων Φιλανθρωπίας, καὶ τῆς διὰ τῶν ἀποκρίσεων εὐνοίας ἐκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐφαμίσθη γενομένης, ὁρθοὶ καὶ μετέωροι ταῖς διανοαῖς ἐγενήθησαν οἱ Ῥόδιοι· ἔμην πάντες ὡσαύτως. Οἱ μὲν γὰρ ὑγιαίνοντες περιχαρεῖς ἦσαν ἐπὶ τῇ Φιλανθρωπῇ τῶν Ῥωμαίων· οἱ δὲ κινηταὶ καὶ κηχέκται συνελογίζοντο παρ' αὐτοῖς, σημῆον εἶναι τὴν ὑπερβολὴν τῆς Φιλανθρωπίας τῇ δεδιέναι τὴν περίεασιν τὰς Ῥωμαίους, καὶ μὴ χωρεῖν αὐτοῖς τὰ πράγματα κατὰ λόγον. Ὅτε δὲ καὶ τὸν Ἀγεσίπολιν συνέβη παραφθέγγεσθαι πρὸς τινὰς τῶν Φίλων, ὅτι παρὰ τῷ Μαρκίῳ κατ' ἰδίαν ἐντολὰς ἔληφε, μνημονεύειν πρὸς τὴν βαλὴν ὑπὲρ τῆς διαλύειν τὸν πόλεμον· τότε δὲ τελέως οἱ περὶ τὸν Δείνωννα συνέθεσαν ἐν κακοῖς μεγάλοις εἶναι τὰς Ῥωμαίους, ἀπέσειλαν δὲ καὶ πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τὰς διελύσοντας τὸν ἀνεστῶτα πόλεμον Ἀντίοχῳ καὶ Πτολεμαίῳ.

paullo post illis acciderunt Agesipolis ad Caium classi praefectum mox profectus, benigneque ab eo habitus, ac multo etiam comius, quam fuisset a Marcio c.o.s. breui Rhodum est reuersus. Vbi postquam legationem renuntiasset, quum viderentur ambo duces Romani in comitate atque humanitate verbis declaranda, et beneuolentia in responso significanda, ex aequo inuicem certasse: erigi animis omnes Rhodii ac vana spe inflari; at non omnes eodem modo. Nam pars sanior ob Romanorum benignitatem laetitia gestiebat: qui rerum nouarum cupidi erant, et in praesentem statum male affecti, ii cogitare apud se institerunt, ingentem hanc supra modum comitem Romano- rum indicio esse, terreri ipsos imminenti periculo, neque ex animi sententia res ipsis succedere. Postea vero quam insuper accidisset, vt inter quosdam effutiret Agesipolis, priuatim sibi a Marcio fuisse mandatum, vt in senatu Rhodiorum de componenda pace inter reges mentionem faceret: tum enimuero nihil dubitare Dino, quin pessimo loco res Romanorum essent, ergo etiam legati Alexandriam ad dirimendum bellum, quod inter Antiochum et Ptolemaeum erat conflatum, mittuntur.

EXCERPTAE LEGATIONES.

705

ΠΑ.

LXXXI.

Πῶς Ἀντίοχος, παραλαβὼν τὰ κατὰ Αἴγυπτον, ἐχρησάτο τοῖς πράγμασι.

Πρεσβεῖαι διάφοροι παρ' Ἑλλήνων πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, ἃς ἐν Αἰγύπτῳ κατέλαβεν ὁ Ἀντίοχος.

Quomodo Antiochus occupata Aegypto in rebus ordinandis se gesserit.

Legationes diuersae Graecorum in Aegypto repertae ab Antiochio, quae ad Ptolemaeum fuerant missae.

Ὅτι μετὰ τὸ παραλαβεῖν Ἀντίοχον τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον, ἔδοξε τοῖς περὶ τὸν Κοραῖον καὶ Κινεῖαν, συνεδρῶσιν μετὰ τῷ βασιλεῖ, κοινοβῆλιν καταγράψειν ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων ἡγεμόνων, τὸ βουλευσόμενον περὶ τῶν ἐνεσώγων. πρῶτον ὃν ἔδοξε τῷ συνελθόντι, τὰς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος παρεπιδήσαντας κέμπειν πρεσβυτάς, ὡς τὸν Ἀντίοχον, κοινολογησόμενος ὑπὲρ διελύσεως. Ἦσαν δὲ τότε παρὰ μὲν τῷ κοινῷ τῶν Ἀχαιῶν πρεσβεῖαι διτταί, μία μὲν ὑπὲρ τῆς τῶν Φιλανθρωπίων ἀνασώσεως, ἣν ἱπρέσβειον Ἀλκιδὸς Ξενοφώντος, Αἰγιδύς, καὶ Πασιάντας· ἑτέρα δὲ περὶ τῶν ἀνταγωνιστῶν ἀγῶνος. ἦν δὲ καὶ παρὰ Ἀθηναίων πρεσβεῖα περὶ δωρεῆς, ἥς ἡγεῖτο Δημήτρατος, καὶ Θωρίου δις αὐτῶν, μία μὲν ὑπὲρ τῶν Παναθηναίων, ἥς προεστήκει Καλλίας ὁ παγκρατικῆς, ἥ δ' ἄλλη περὶ μυστηρίων, ὑπὲρ ἧς Κλεόστρατος ποιεῖτο τὸν χρηματισμὸν καὶ τὰς λόγους. ἐκ δὲ Μιλήτης παρηγαν Εὐδήμος καὶ Ἰκείστος, ἐκ

Tom. II.

Posteaquam Aegyptus ab Antiochio fuit occupata, Comano et Cineas de summa rerum cum rege consultantibus, visum est faciendum, ut concilium ex illustrissimis quibusque ducibus conscriberetur, de cuius sententia omnia deinceps gererentur. Ei concilio ante omnia placuit, ut aduenae Graeci, qui forte ibi reperiebantur, legati ad Antiochum proficiscerentur, de pace cum eo acturi. Erant tunc eo loci legationes duae ab Achaeorum gente missae, una ad renouandam cum rege amicitiam, quae mandata fuerat Alcitho Xenophontis filio, Aegienfi, et Pasiadae, altera de antagonistarum agone. Erat et missa ab Atheniensibus de donatione quadam legatio, cuius princeps Demaratus, item sacrae legationes ab iisdem duae, una de festo Panathenaeorum, cuius caput fuit Callias quinquertio, altera de mysteriis, quam obibat Cleostratus, qui super eo ad regem orationem habuit. Mileto aderant Eudemos et Icefius, Clazomenis Apolio-
Y y δὲ Κλα-

δὲ Κλαύδιον Ἀπολλωνίδης καὶ Ἀπολλώνιος. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς Τηλεπόλεμον καὶ Πτολεμαῖον τὸν ῥήτορα πρεσβευτάς. ἔτοι μὲν ἦν ἔπλεον ἀνά τὸν ποταμὸν εἰς τὴν ἀπάντησιν.

nides et Apollonius. cum his legatos misit rex etiam Telepolemum et Ptolemaeum rhetorem. hi igitur aduerso flumine nauigantes obuiam processerunt.

ΠΒ.

LXXXII.

Κοινολογία τῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πρεσβευτῶν πρὸς τὸν Ἀντίοχον, τὴν Αἴγυπτον κατασχόντα.

Colloquium Antiochi, Aegyptio occupata, et legatorum e Graecia missorum.

Τῶν ἐν Συρίᾳ βασιλέων δίκαια, δι' ὧν δεικνύσιν, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ Κοίλη Συρία.

Iura regum Syriae, quibus probabant, pertinere ad ipsos Coelam Syriam.

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν, ὅτε Ἀντίοχος τὴν Αἴγυπτον παρέλαβε, συνήψαν τῶν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πρεσβευτῶν οἱ πεμφθέντες ἐπὶ τὰς διαλύσεις. ἀποδεξάμενος δὲ τὰς ἀνδράς Φιλανθρώπως, τὴν μὲν πρώτην ὑποδοχὴν αὐτῶν ἐποίησαντο μεγαλομερῶς· κατὰ δὲ τὴν ἐξῆς ἐδωκεν ἔντευξιν, καὶ λέγειν ἐκέλευσε, περὶ ὧν ἔχασιν τὰς ἐντολάς. Πρῶτοι μὲν ἦν οἱ παρὰ τῶν Ἀχαιοῶν ἐποίησαντο λόγους, ταῖσι δ' ἐξῆς Δημάρατος ὁ παρὰ τῶν Ἀθηναίων, μετὰ δὲ τῆτον Εὐδήμος ὁ Μιλήσιος. Πάντων δὲ πρὸς τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν διαλεγομένων, παραπλησίως εἶναι συνέβαινε καὶ τὰς κατὰ μέρος αὐτῶν λόγους. τὴν μὲν γὰρ αἰτίαν τῶν συμβεβηκότων πάντες ἀνέφερον ἐπὶ τὰς περὶ τὸν Εὐλακίου· τὴν δὲ συγγένειαν καὶ τὴν ἡλικίαν τὴν τῷ Πτολεμαίῳ προφερέμενοι,

Quo tempore Aegyptus in potestatem Antiochi venit, conuenerunt eodem Graeci legati de pace ad ipsum missi. quos quum benigne suscepisset, primo die ad epulas magnifice structas inuitauit, postridie vero sui conueniendi potestatem fecit, et mandata iussit expromere. Primi igitur omnium verba apud regem fecerunt legati Achaeorum, deinde Atheniensium, Demaratus, secundum hos Eudemus Milesius. Qui quum eodem tempore eademque de re omnes dissererent, eueniebat, ut rationes, quas singuli afferebant, perquam similes essent. Omnes enim Eulaei culpa susceptum bellum dicere, dein cognationem atque aetatem Ptolemaei allegantes, regis iram deprecari. Antiochus

παρη-

παρηγνῶντο τὴν ὀργὴν τῇ βασι-
λείῳ. Ἀντίοχος δὲ, πᾶσι τῶτοις
ἀνδομολογησάμενος, καὶ προσ-
αυξήσας τὴν ἐκείνων ὑπόθεσιν,
ἤρξατο λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐξ ἁρ-
χῆς δικαίων, δι' ὧν ἐπειρᾶτο
συνιστάνειν τῶν ἐν Συρίᾳ βασι-
λέων ὑπάρχασαν κτήσεις τῶν κα-
τὰ Κοίλην Συρίαν τόπων, ἰχυ-
ροποιῶν μὲν τὰς ἐπικρατείας τὰς
Ἀντιγόνου, τῇ πρώτῃ καταχόν-
τος τὴν ἐν Συρίᾳ βασιλείαν,
προφερόμενος δὲ τὰ συγχωρή-
ματα, τὰ γενομένα Σελεύκου
διὰ τῶν ἀπὸ Μακεδονίας βασι-
λέων μετὰ τὸν Ἀντιγόνου θάνα-
τον, ἐξῆς δὲ τῶτοις ἀπεριδιό-
μενος ἐπὶ τὴν τελευταίαν κατὰ
πόλεμον Ἀντίοχου τῷ πατρὸς
ἐγκτησιν, ἐπὶ δὲ πᾶσιν ἐξαρνή-
μενος τὴν οὐολογίαν, ἣν ἔφασκον
οἱ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν γε-
νόσθαι Πτολεμαίῳ, τῷ νεώτῳ με-
τηλλαχέτι, πρὸς Ἀντίοχον τὸν
ἐκείνου πατέρα, ὅτι δεῖ λαβεῖν
αὐτὸν ἐν Φέρνῃ Κοίλῃ Συρίαν,
ὅτ' ἐλάβανε Κλεοπάτραν, τὴν
τῇ νῦν βασιλεύοντος μητέρα.
Πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν δια-
λεχθεὶς, καὶ πείσας ὃ μόνον αὐ-
τὸν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπηντηγόας,
ὡς δίκαια λέγει, τότε μὲν διέ-
πλευσεν εἰς τὴν Ναύκρατιν·
χρησάμενος δὲ καὶ τῶτοις Φιλαν-
θρώπῳ, καὶ ὁὗς ἐκείνῳ τῶν
Ἑλλήνων τῶν κατοικούντων χρυ-
σῶν, προῆγεν ἐπὶ τῆς Ἀλεξαν-
δρείας, τοῖς δὲ πρεσβευταῖς τὴν
ἀπόκρισιν ὑπέσχετο δώσειν, ὅταν
οἱ περὶ τὸν Ἀριστίδην καὶ Θῆριν
ἀνακάμψωσιν ὡς αὐτόν. ἔξαπε-

quum orationibus illorum ef-
fret assensus, atque ipse etiam
plura in eandem sententiam
dissenuisset: iusta sua conime-
morare coepit, magno studio
probare contendens. pertine-
re ad Syriae reges Coelae Sy-
riae possessionem. Principio
dicere, idque multis studiose
confirmare, Antigoni primum,
a quo regnum Syriae
conditum, ea loca imperio suo
tenuisse, proferre deinde in
medium instrumenta concessio-
nis, post mortem Antigoni Se-
leuco a Macedonicis regibus
factae, secundum ista, Antio-
chum patrem bello nouissimo
Coelam Syriam recepisse,
multumque eo iure niti, pos-
tremo negare, verum esse de
pactis, quae legati Alexandri-
ni facta dicebant fuisse inter
Ptolemaeum nuper mortuum,
et Antiochum huius patrem,
quibus pactis nomine dotis
concedebatur Ptolemaeo Coe-
le Syria, quando in uxorem
duceret Cleopatram, eius, qui
iam regnat, matrem. In hanc
sententiam rex quum multa
dissenuisset, nec tantum sibi,
sed etiam omnibus, qui prae-
sentes erant, causam suam
probauisset: Naucraticum tunc
quidem nauibus petiit, atque
eo etiam loco benigne appel-
latis tractatisque ciuibus. in
Graecos vero, qui ibi com-
morabantur, aureis singulis
diuisis, Alexandriam iter in-
stituit: at legatis pollicitus
est, daturum se iis responsum,
postquam Aristides et Theris
essent reuerſi. hos namque a

εαλκέναι γὰρ ἐκείνους ἔφη πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, βάλειν δὲ πάντων συνίστορας εἶναι καὶ μάρτυρας τὰς ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πρεσβευτάς.

se ad Ptolemaeum missos esse, velle enim se omnium consiliorum suorum conscios ac testes habere Graecos legatos.

ΠΓ.

* Ἀντίοχος ἐξ Αἰγύπτου πρέσβεις καὶ ἀργύριον εἰς Ῥώμην πέμπει.

Ὅτι Ἀντίοχος μετὰ τὸ καταλιπεῖν Ἀλεξάνδρειαν πολιορκεῖν, πρεσβευτάς εἰς τὴν Ῥώμην ἐξέπεμπεν. ἔτοι δ' ἦσαν Μελέαγρος, Σωσιφάνης, Ἡρακλείδης, συνθεῖς ῥ' καὶ ν' τάλαντα, πεντήκοντα μὲν σέφανον Ῥωμαίοις, τὰ δὲ λοιπὰ τῶν χρημάτων εἰς δωρεάν τισι τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεων.

LXXXIII.

Antiochus ex Aegypto Romam et legatos mittit et pecuniam.

Posteaquam Alexandriam oppugnare desiisset Antiochus, legatos Romam misit, hi autem erant Meleager, Siphianes, Heraclides, centum quinquaginta talenta pactus se daturum, quinquaginta ad coronam Romanis, reliquam summam, ut quibusdam Graecis civitatibus dindatur.

ΠΔ.

Τῶν ἀπὸ Ῥόδου πρέσβων ἐντευχίς πρὸς Ἀντίοχον, ἐν Αἰγύπτῳ τότε ὄντα.

LXXXIV.

Rhodiorum legatorum cum Antiocho habitus, dum erat in Aegypto.

Ὅτι κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας κατέπλευσαν ἐκ Ῥόδου πρέσβεις εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐπὶ τὰς διαλύσεις, οἱ καὶ Πρατίννα, καὶ μετ' ἑὸν πολὺ παρῆσαν εἰς τὴν παραβολὴν πρὸς Ἀντίοχον. γενομένης δὲ τῆς ἐντεύξεως, πολλὰς διατρίβοντες λόγους, τὴν τε τῆς ἰδίας πατρίδος αἰνοῖαν προφερόμενοι πρὸς ἀμφοτέρους τὰς βασιλείας, καὶ τὴν αὐτῶν τῶν βασιλέων ἀναγκαῖότητα πρὸς ἀλλήλους, καὶ τὸ

Per eosdem dies Rhodiorum legatio, cuius princeps erat Pratio, ad componendam pacem missa Alexandriam, portum tenuit, eademque mox in castra ad regem venit. Hi in colloquium Antiochi admissi, dum patriae coniunctionem cum utroque regno commemorant, et mutua inter ambos reges necessitudinis iura, quaeque ad utrumque ex pace confecta reditura sint commoda, longam orationem

συμ-

EXCERPTAE LEGATIONES.

709

συμφέρον ἑκατέροις ἐκ τῆς διαλύ-
σεως. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἔτι λέγον-
τα τὸν πρεσβευτὴν ἐπιτεμὼν, ἐκ
ἄφῃ προσδεῖσθαι πολλῶν λόγων·
τὴν μὲν γὰρ βασιλείαν εἶναι Πτο-
λεμαίῳ τῷ πρεσβυτέρῳ, πρὸς δὲ
ταῦτον καὶ διαλυθῆναι πάλαι,
καὶ φίλον ὑπάρχειν, καὶ νῦν,
βυλομένων τῶν ἐν τῇ πόλει
κατάγειν ταῦτον, μὴ κωλύειν Ἀν-
τίοχον. καὶ δὴ παροίηκεν.

funt exorſi. at rex dicentem
legatum interpellans, longio-
re oratione nihil opus eſſe
ait: regnum enim ad Pto-
lemaeum maiorem pertinere,
cum iſto vero pacem dudum
ſe feciſſe, et amicum eſſe.
atque adeo, inquit Antiochus,
ſi ab exilio eum reuocare
ciues voluerint, per ſe lice-
re. et ita fecit.

ΠΕ.

LXXXV.

Περσέως πρὸς τὸν κατὰ
Ῥωμαίων πόλεμον παρα-
σκευαί, καὶ διάφοροι πρε-
σβεῖαι πρὸς Γέντιον, Εὐμένη,
Ἀντίοχον, τὰς βασιλείας,
καὶ πρὸς τὰς Ῥοδίους.

*Perſei apparatus ad bel-
lum contra Romanos geren-
dum: item legationes variae
ad reges, Gentium, Eume-
nem, Antiochum, et populum
Rhodium.*

Ὅτι παραγενομένων πρὸ τῷ
χειμῶνος τῶν περὶ τὸν Ἰπ-
πίαν, ὃς ἀπεσάλκει πρεσβευ-
τὰς ὁ Παρσὺς πρὸς Γέντιον ὑπὲρ
τῆς συμμαχίας, καὶ διασαφέν-
των, ὅτι πρόθυμος ὁ βασιλεὺς
εἶναι ἀναδέχεσθαι τὸν πρὸς Ῥω-
μαίους πόλεμον, εἰς αὐτῷ δοθῆ-
ναι τριακόσια τάλαντα, καὶ πείσεις αἱ
προσῆκοντα περὶ τῶν ὅλων· πυ-
θόμενος ταῦτα, καὶ κρήνων ἀναγ-
καίαν εἶναι τὴν Γεντίῳ κοινοπρα-
γίαν, προεχειρίσατο Πάνταυχον,
εἶνα τῶν πρώτων φίλων, καὶ τῶ-
ν ἐξαπέστειλε, δὲ ἐντολὰς,
πρῶτον μὲν ὁμολογήσαντα περὶ
τῶν χρημάτων, ὅρκας καὶ εἶναι
καὶ λαβεῖν ὑπὲρ τῆς συμμαχίας,
εἶτα τὰς ἐμήρας ἐξαυτῆς κῆκεῖ-
νον πέμπειν, ὡς ἀνδοκῇ Πανταύ-

Quum ante hiemem redi-
iſſet Hippias, quem ſoci-
etatis iuuandae cauſſa Per-
ſes ad Gentium miſerat, at-
que iſ renuntiaret, paratum
regem eſſe, bellum aduerſus
Romanos ſuſcipere, ſi trecen-
ta ſibi talenta numerarentur,
et de ſumma re idonea ra-
tione ſibi caueretur: hiſ rex
auditis, neceſſariam ſibi eſſe
iudicans Gentii ſocietatem,
Pantauchum, ex ſidiſſimis
amicis delectum, datis man-
datis miſit, qui primum qui-
dem pecuniam daturum pa-
ctus, iusiurandum ſuper ſo-
cietate praefaret atque ex-
igeret, deinde vt obſides ſta-
tim mitteret, prout Panta-
ucho videretur, et ab eo ac-

Y y 3

χψ,

χω, καὶ παρ' αὐτῷ λαμβάνειν, εἰς
 ἃν ἀποφύγῃ Γέντιος διὰ τῶν ἐγ-
 γραπτῶν, πρὸς δὲ τίτοις διατά-
 ξασθαι περὶ τῆς κομιδῆς τῶν τρια-
 κοσίων ταλάντων. ὁ δὲ Πάνταυ-
 χος ἐξ αὐτῆς ποιησάμενος τὴν ὁρ-
 μὴν, καὶ παραγενόμενος εἰς Με-
 τέωνα τῆς Λιβυτιᾶδος, κἀνταῦθα
 συμμίξε· τῷ Γεντίῳ, ταχέως
 παρεστήσατο τὸν ναυίσκον πρὸς
 τὸ κοινωεῖν τῷ Περσεὶ τῶν αὐτῶν
 ἐλπίδων. τιηθέντων δὲ τῶν ὁρ-
 κίων ὑπὲρ τῆς συμμαχίας καὶ
 καταγραφέντων, εὐθέως ὁ Γέν-
 τιος ἅμα τὰς ὁμήρους ἔπεμψε, τὰς
 ὑπὸ τῷ Πανταύχῳ καταγραφέν-
 τας, καὶ σὺν τέτοις Ὀλυμπίωνα,
 παραληφόμενον τὰς ὁρκας καὶ
 τὰς ὁμήρας παρὰ τῷ Περσέει,
 ἑτέρας δὲ τὰς περὶ τῶν χρημα-
 τῶν ἔξοντας τὴν ἐπιμέλειαν. σὺν
 δὲ τοῖς προειρημένοις ἔπεισαν ὁ
 Πάνταυχος τὸν Γέντιον, καὶ πρε-
 σβευτὰς συναξαποστέλλειν, οἳ τι-
 νας ἅμα τοῖς παρὰ τῷ Περσέει
 πωμπομένοις εἰς τὴν Ῥόδον πρε-
 σβεύουσιν ὑπὲρ τῆς κοινῆς συμμα-
 χίας. τέτα γενόμενα, καὶ συν-
 εμβάντων τῶν Ῥοδίων εἰς τὸν πό-
 λεμον, τελέως εὐκαταγωνίσας ἐσο-
 μένης ἀπέφαιτε τὰς Ῥωμαίους. ὁ
 δὲ πεσθεὶς τοῖς παρακαλαμένοις,
 καὶ προχειρισάμενος Περμενίω-
 να καὶ Μόρκον, ἐξέπεμψε, δὲς
 ἐντολάς, ὅταν λάβωσι τὰς ὁρκας
 παρὰ τῷ Περσέει, καὶ τὰς ὁμή-
 ρας, καὶ περὶ τῶν χρημάτων γένη-
 ται σύμφωνον, πρεσβεύειν εἰς τὴν
 Ῥόδον. Οὗτοι μὲν ἦν πάντες
 προῤῥοντες εἰς τὴν Μακεδονίαν. ὁ δὲ
 Πάνταυχος μένων παρὰ πλευ-

ciperet, quos Gentius in foe-
 deris formula nominatim in-
 dicasset, ad haec ut de trans-
 uectione illorum trecentorum
 talentorum cum Gentio con-
 stitueret. Pantauchus, statim
 profectus, ubi Medeonem La-
 beatidis venit, obuium ibi na-
 ctus Gentium, facile adole-
 scentem persuasit, ut spes omnes
 suas cum Perseo coniungeret.
 isto foedere societatis et con-
 scripto, extemplo Gentius si-
 mul obfides misit, quos Pan-
 tauchus scripserat, simul O-
 lympionem cum his, qui ius-
 iurandum a Perseo et obfides
 exigeret, itemque alios, qui
 pecuniam tuto curarent. per-
 suasit etiam Pantauchus Gen-
 tio, ut una cum iis, quos di-
 ximus, legatos mitteret, qui
 iis comitati, quos Perseus erat
 missurus, Rhodum legationem
 obirent, de communi societa-
 te acturi. Id si fieret, et bel-
 li societatem inire secum Rho-
 dii vellent, nullum plane fu-
 turum negotium Romanos vin-
 cere afferebat. Gentius hisce
 omnibus annuit, Parmenio-
 nem et Morcum deligit, et
 cum istis mandatis mittit, ut,
 postquam iusiurandum atque
 obfides a Perseo accepissent,
 et de pecunia conuenisset,
 Rhodum legationem suscipe-
 rent. Igitur hi omnes in
 Macedoniam ire: Pantauchus
 vero ad sodiendum regi la-
 tus manere, qui iuuenem

ρὰν

ραν, ὑπεμίμνησκε καὶ παρώξυνε
τὸν νεανίσκον, πρὸς τὸ μὴ καθυ-
ερεῖν τὰς παρασκευαίας, ἀλλ' ἔ-
τοιμον ὄντα προκαταλαμβάνειν
καὶ τόπκας καὶ πόλεις καὶ συμμά-
χους· μάλιστα δ' αὐτὸν ἤξιε παρα-
σκευάζεσθαι πρὸς τὴν κατὰ θά-
λατταν μάχην. Τῶν γὰρ Ῥω-
μαίων εἰς τέλος ἀπαρασκευῶν ὄν-
των πρὸς τὸ τοῦ μέρους, κατὰ τε
τὰς περὶ τὴν Ἡπειρον καὶ τὰς πε-
ρὶ τὴν Ἰλλυρίδα τόπκας, ἀκονητὶ
πάν τοῦ προσεδὲν ἐπιτελεσθε-
σθαι δι' αὐτῶν, καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν
πεμπομένων. Ὁ μὲν ἔν Γέντιος
τάτοις τοῖς λόγοις ἀναπειθόμενος,
ἐγένετο περὶ ταύτας κατὰ γῆν καὶ
κατὰ θάλατταν παρασκευαίας, ὃ
δὲ Περσεύς, παραγενομένων εἰς
τὴν Μακεδονίαν τῶν πρεσβευτῶν
παρὰ τῷ Γέντιῳ, καὶ τῶν ὁμη-
ρουμένων, ὁρμήσας ἀπὸ τῆς περὶ
τὸν Ἐνιπέα ποταμὸν παρεμβο-
λῆς μετὰ πάντων τῶν ἱππέων,
ἀπήντα τοῖς προειρημένοις εἰς τὸ
Δίον, καὶ συμμίξας πρῶτον μὲν
ἀπέλωκα τὰς ὄρκους ὑπὲρ τῆς συμ-
μαχίας, ἐναντίον πάντων τῶν
ἱππέων, πάνυ γὰρ ἐβόλετο σα-
φῶς εἶδέναι τὰς Μακεδόνας τὴν τῷ
Γέντιῳ κοινοπραγίαν, ἐλπίζων εὖ-
θαρσέστερος αὐτὰς ὑπάρξεν, προσ-
γενομένης ταύτης τῆς ῥοπῆς. ἔ-
πειτα δὲ τὰς ὁμήρους παρελάμβα-
νε, καὶ παρεδίδα τὰς ἐαυτῶν τοῖς
περὶ Ὀλυμπίωνα, ὧν ἦσαν ἐπιφα-
νέστατοι Λιυναῖος ὁ Πολεμοκρά-
της, καὶ Βάλαυχος ὁ Πανταύχης.
μετὰ δὲ ταῦτα τὰς μὲν ἐπὶ τὰ
χορήματα παρόντας εἰς Πέλλαν
ἐξέπεμπε, ὡς ἐκεῖ παραληψο-

assidue moneret vrgeretque,
ne in bello apparando cessa-
ret, sed compararet se, quo
posset loca vrbes socios ho-
sti praecipere. maxime au-
tem illum hortabatur, vt ad
nauale bellum necessaria pa-
raret. Nam quum Romani
ab ea parte penitus essent
imparati, ipsum in Epiri ora
et Illyrici nullo labore, quic-
quid destinasset, et per se et
per alios, quos eo mitteret,
esse effecturum. Gentius igitur
huiusmodi sermonibus
perpulsus, terra marique ne-
cessaria bello comparabat.
Perseus vero venientibus in
Macedoniam legatis Gentii,
et illis, qui futuri erant ob-
sides, ab iis castris statim,
quae ad Enipeum amnem ha-
bebat, cum omni equitatu
profectus ad Dium occurrit.
Quo vbi conuentum, ante
omnia Perseus iusiurandum
dedit, circumfuso agmine
equitum: admodum enim
volebat rex, Macedones cer-
to exploratam habere ini-
tam cum Gentio societatem,
quod speraret, accessionem
huius momenti ad rem bene
gerendam animos illis adie-
cturam. Secundum haec mis-
sus obsides suscepit, suosque
vicissim Parmenioni tradidit.
eorum nobilissimi erant Li-
mnaeus, Polemocratis filius,
et Balauchus Pantauchi filius.
deinde eos, qui ad pecunias
accipiendas venerant, Pel-
lam misit, ibi illam acceptu-

μένους· τὰς δὲ πρεσβευτὰς, τὰς εἰς τὴν Ῥόδον, εἰς Θεσσαλονίκην πρὸς Μητροδωρον, συντάξας ἀποίους εἶναι πρὸς τὸν πλὴν. ἔπειτα δὲ καὶ τὰς Ῥοδίους συμβαίνειν εἰς τὸν πόλεμον. Ταῦτα δὲ διοικήσας, Κρυφῶντα μὲν ἐξέπειψα πρεσβευτὴν πρὸς Εὐμένη, καὶ πρότερον ἤδη ἀπεσταλέν, Τηλέμαστον δὲ, τὸν Κρήτα, πρὸς τὸν Ἀντίοχον, μὴ παροῦν τὸν καιρὸν, μηδ' ὑπολαμβάνειν, πρὸς αὐτὸν μόνον ἀνήκειν τὴν ὑπερθεναίαν καὶ τὴν βαρύτητα τῶν Ῥωμαίων· σαφῶς δὲ γινώσκειν, ὡς, εἰ μὴ καὶ νῦν αὐτὸς συνεπιλαμβάνεται, μάλιστα μὲν διαλύων τὸν πόλεμον, εἰ δὲ μὴ, βοηθῶν, ταχέως πέριχ' ἀλψεται τῆς αὐτῆς αὐτῶν τύχης.

ros. Legati Rhodum ituri, Thessalonicam ad Metrodorum missi, et vt parati essent ad nauem conscendendam iussi. Haec legatio Rhodiis persuasit, vt Perseo ad hoc bellum se coniungerent: qua re confecta, Cryphonem legatum ad Eumenem, qui iam ante parem legationem obierat, misit, Telemnastum Cretensem ad Antiochum, ne occasionem missam faceret, neue arbitraretur, ad vnum se Romanorum superbiam et dura imperia spectare; quin potius pro certo haberet, eiusdem se quoque fortunae periculum breui facturum, nisi nunc ipsum adiuuaret, maxime quidem concilianda pace, sin minus, opem ferendo.

Πς'.

LXXXVI.

Πρεσβεῖαι Ῥοδίων δις, ἡ μὲν πρὸς Ῥωμαίους, διαλύσασα τὸν πρὸς Περσέα πόλεμον, ἡ δὲ εἰς Κρήτην, περὶ φιλίας καὶ συμμαχίας.

Legatio gemina populi Rhodii, una ad Romanos ad dirimendum bellum contra Perseum, altera ad Cretenses, de amicitia et societate.

Οἱ προτεθείτης χειροτονίας τοῖς Ῥοδίοις, ἐνίκων, οἷς ἤρσκα πέμπειν τὰς πρεσβευτὰς ὑπὲρ τῶν διαλύσεων. καὶ τὴν μὲν Ῥοδίων ἀντιπολιτεῖαν τῶν τὸν τρόπον, ὅς ἐν τῷ περὶ δημηγορίας τέθειται, διέκρινε τὸ διαζήσιον, ἐν ᾧ πλεῖον ἀφάνησεν ἰσχύοντες οἱ καὶ τὰ Περσέως αἰρούμενοι, τῶν σώζειν σπῆδοντων τὴν πατρίδα καὶ τὰς

Quum fuissent indicta a Rhodiis comitia, vicit in illis eorum sententia, quibus placebat legatos de pace mitti. Ac Rhodiorum quidem dissidentes animos hoc modo, sicut dictum est, quum de more conciones ad populum habendi ageremus, decretum istud palam fecit, quod eos plus posse manifesto arguit, qui Perseo sauerent, quam eos, qui pa-

νόμους.

EXCERPTAE LEGATIONES.

713

νόμους. οἱ δὲ Πρυτάνεις παρὰ
 χρῆμα πρεσβευτὰς κατέστησαν
 τὰς διαλυσσοντας τὸν πόλεμον,
 εἰς μὲν τὴν Ῥώμην Ἀγεσίπο-
 λιν καὶ Κλεόμβροτον, πρὸς δὲ
 τὸν στρατηγὸν καὶ Περσέα, Δά-
 μωνα καὶ Νικόστρατον καὶ Ἀγη-
 σιλοχον καὶ Τήλεφον. Τέ-
 των δ' ἐξῆς τὸ συνεχὲς ἐξει-
 γάζοντο, καὶ προσετίθεσαν,
 ποιῶντες ἀναπόλογητον τὴν ἀ-
 μαρτίαν. εὐθέως γὰρ εἰς τὴν
 Κρήτην ἔπεμπον πρεσβευτὰς,
 τὰς ἀνανεωσομένης πρὸς πάν-
 τας Κρήτας τὰ ὑπάρχοντα
 Φιλάνθρωπα, καὶ παρακαλέ-
 σοντας βλέπειν τὰς καιρὰς
 καὶ τὴν περίεσιν, καὶ συμ-
 φρονεῖν τῷ δήμῳ, καὶ τὸν
 αὐτὸν ἐχθρὸν αἰρεῖσθαι καὶ
 φίλον, ὁμοίως δὲ καὶ κατ'
 ἑκάστην πρὸς τὰς πόλεις ὑπὲρ
 τῶν αὐτῶν διαλεχθῆσομένους.

triae salutis ac legibus consul-
 tum vellent. Prytanes igitur
 legationes extemplo institue-
 runt ad dirimendum bellum,
 Romam quidem Agesipolim et
 Cleombrotum, ad cos. vero et
 Perseum Damonem, Nicostrat-
 um, Agesilochum, et Tele-
 phum. Secundum haec etiam
 reliqua conuenienter istis ad-
 ministrarunt, tandemque pec-
 cata peccatis adeo cumularunt,
 vt excusationi nullus relinque-
 retur locus. Protinus enim et-
 iam in Cretam legatos mise-
 runt, ad renouandam cum vni-
 uersis Cretensibus amicitiam,
 monendumque, vt temporum
 conditionem ac periculum im-
 minens attenderent, et cum
 Rhodiorum populo consentien-
 tes, eundem inimicum atque
 amicum ducerent. missi item
 sunt ad singulas ciuitates, qui de
 iisdem rebus cum illis agerent.

ΠΖ.

LXXXVII.

Ὅσα ἐπράχθη παρὰ Ῥο-
 δίοις μετὰ τὴν παρεσίαν τῶν
 παρὰ Γεντίᾳ πρεσβευτῶν.

Quae Rhodi sunt gesta,
 postquam eo aduenerunt Gentii
 regis legati.

Ὅτι τῶν περὶ τὴν Παρμενίω-
 να καὶ Μόρκον, καὶ τῶν
 παρὰ τῇ Γεντίᾳ, καὶ σὺν τέ-
 τοις τῇ Μητροδώρᾳ παραγενο-
 μένων εἰς τὴν Ῥόδον, καὶ συν-
 αχθείσης τῆς βελῆς, παντάπα-
 σιν θορυβώδης ἦν ἡ ἐκκλησία,
 τῶν μὲν περὶ τοῦ Δείνωνος Φα-
 νερώς ἦδη τολμῶντων λέγειν τὰ
 τῇ Περσέως, τῶν δὲ περὶ Θεά-
 τητον κατὰ πλελλημένων τὰ

Posteaquam Parmenio et
 Morcus, Gentii legati, et
 vna cum his Metrodorus Per-
 sei Rhodum peruenissent,
 conuocato populo ad delibe-
 randum, tumultuosa modis
 omnibus concio fuit, quum
 et Dinon iam fauere palam
 Perseo auderet, et Theopre-
 tum contra, quae acciderant,
 terrent. nam et lembos.

Υ y 5

συμ. 1.

συμβάνοντα. καὶ γὰρ ἡ τῶν
λέμβων πρεσβία, καὶ τὸ πλῆθος
τῶν ἀπολωλότων ἱππέων, καὶ ἡ
τῆς Γεντίας μετὰθεσις, συνέτριβεν
αὐτάς. Διὸ καὶ τὸ πέρασ τῆς ἐκ-
κλησίας ἀκύλευτον ἐγενήθη τοῖς
προειρημένοις. ἔδοξε γὰρ τοῖς Ῥο-
δίοις, ἀποκριθῆναι Φιλανθρώπως
ἀμφοτέροις τοῖς βασιλεῦσι, καὶ
διασαφεῖν, ὅτι δέδοκται, διαλύειν
αὐτοῖς τὸν πόλεμον, καὶ παρακα-
λεῖν καὶ κείνας εὐδιαλύτως ὑπάρ-
χεν. ἐδέξαντο δὲ καὶ τὰς πρε-
σβευτάς ἐπὶ τὴν κοινὴν ἐσίαν, τὰς
παρὰ τῆς Γεντίας, μετὰ πολλῆς
Φιλανθρωπίας.

rum aduentus, et numerus
ingens occiforum equitum,
et Gentii transitus ad Persei
partem, animos illi deiicie-
bant. Itaque exitum ea con-
cio habuit conuenientem iis,
quae diximus. Decretum e-
nim a Rhodiis, benignum
ambobus regibus responsum
dare, iisque significare, sta-
tuisse Rhodios bello finem
imponere, ipsosque adeo
monere, faciles se ad pacem
ut praeberent. suntque et-
iam Gentii legati in Pryta-
neo magna comitate ab iis
excepti.

ΠΗ.

LXXXVIII.

Παραδεγματισμὸς τῶν
ἀπὸ Ῥόδου πρεσβευτῶν ὑπὸ τῆς
Ῥωμαίων συγκλήτης ἐπὶ μεγί-
στη αὐτῶν ἀλογίᾳ καὶ οἴσει.

*Rhodium legati a senatu
Romano pro commerita eius
populi noxa et leuitate insigni
excipiuntur.*

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ
Περσεὺς ἡττηθεὶς ἀνεδί-
δρασκεν, ἔδοξε τῇ συγκλήτῃ, τὰς
παρὰ τῶν Ῥοδίων πρεσβευτάς,
παραγεγονότας ὑπὲρ τῆς διαλύειν
τὸν πρὸς Περσέα πόλεμον, προσ-
καλέσασθαι, τῆς τύχης ὥσπερ
ἐπίτηδες ἀναβιβασθείσης ἐπὶ σκη-
νὴν τὴν τῶν Ῥοδίων ἄγνοιαν, εἰ
χρὴ Ῥοδίων λέγειν, ἀλλὰ μὴ τῶν
ἐπιπολασάντων ἀνθρώπων τότε
κατὰ τὴν Ῥόδον. οἱ δὲ περὶ τὸν
Ἀγέπολιν εἰσπορευθέντες, ἐλ-
θεῖν μὲν ἔφασαν διαλύσοντες τὸν
πόλεμον, τὸν γὰρ δῆμον τῶν Ῥο-
δίων, ἐλκομένους τὸν πόλεμον καὶ
πλείω χρόνον, θρωπύοντα, διότι

Quo tempore victus Perseus
effugit, placuit senatui,
legatos Rhodiorum, qui ad pa-
cem cum Perseo faciendam ve-
nerant, in curiam vocare,
fortuna velut de industria in
scenam producente Rhodiorum
stultitiam: si tamen Rhodio-
rum dicenda ea est, et non
potius certorum hominum, qui
Rhodii tunc multum prae ce-
teris poterant. Enimuero le-
gati, quorum princeps Agefi-
polis, senatum ingressi, mis-
sos se dixerunt ad dirimendum
bellum: id enim consilii Rho-
dios, quia bellum diutius tra-
hebatur, suscepisse, quod
animaduertenter, tum vniuer-

πασι μὲν τοῖς Ἑλλήσιν ἀλυσιτε-
 λές, καὶ αὐτοῖς δὲ Ῥωμαίοις, διὰ
 τὸ μέγεθος τῶν δαπανημάτων,
 ἐλθεῖν ἐπὶ ταύτην τὴν γνώμην·
 νῦν δὲ λελυμένα τὰ πολέμα κατὰ
 τὴν τῶν Ῥοδίων βῆλησιν, συγχάρι-
 ραν αὐτοῖς. Ταῦτα μὲν οἱ περὶ
 τὸν Ἀγέπολιν εἰπόντες βραχέως
 ἐπανήλθον. Ἡ δὲ σύγκλητος
 χρωμένη τῷ καιρῷ, καὶ βηλουμένη
 παραδειγματίζουσα τὰς Ῥοδίας,
 ἀποκρισιν ἐξέβαλεν, ἥς ἦν τὰ συν-
 ἔχοντα ταῦτα· διότι τὴν πρε-
 σβεῖαν ταύτην ἄτε τῶν Ἑλλήνων
 ἔνεκεν ὑπολαμβάνουσαν ἐπαλκένουσαν
 τὰς Ῥοδίας, ἧς ἑαυτῶν, ἀλλὰ
 Περσέως. εἰ μὲν γὰρ τῶν Ἑλλή-
 νων χάριν ἐπρέσβευον, ἐκείνου
 οἰκειότερον εἶναι τὸν καιρὸν, ὅτε
 ὁ Περσεὺς τὴν τῶν Ἑλλήνων χῶ-
 ραν ἀπορθεῖ καὶ τὰς πόλεις, ἐρη-
 τοπέδων μὲν ἐν Θεσσαλίᾳ, χερ-
 δὸν ἐπὶ δύο ἐνιαυτοῖς - - - τὸ
 δὲ παρέντας ἐκείνου τὸν καιρὸν,
 νῦν παρῆναι σπαράζοντας δια-
 λύειν τὸν πόλεμον, ὅτε, παρεμ-
 βεβληκότων τῶν ἡμετέρων ἐρη-
 τοπέδων εἰς Μακεδονίαν, συγκε-
 κλισμένος ὁ Περσεὺς ὀλίγας
 παντάπασιν ἐλπίδας εἶχε τῆς
 πωτηρίας, προφανὲς εἶναι τοῖς ὀρ-
 θῶς σκοπυμένοις, διότι τὰς πρε-
 σβεῖας ἐξέπεμψαν, ἵνα διαλύειν
 ἐθέλοντες τὸν πόλεμον, ἀλλὰ ἐξ-
 ἰσθῶν τὸν Περσέα καὶ σῶσαι,
 καὶ ὅσον εἰσὶ δυνατοί. δι' αἷς αἰ-
 γίας ἔτ' εὐεργετῆν, ἥτε Φιλαν-
 θρώπως αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι κα-
 τὰ τὸ παρὸν ὀφείλειν ἔφασκαν.
 Ταῦτα μὲν ἡ σύγκλητος ἐχρημά-
 τισε τοῖς παρὰ τῶν Ῥοδίων πρε-
 σβευταῖς.

sis Graecis id bellum esse in-
 commodum, tum ipsis quo-
 que Romanis, propter magni-
 tudinem impensarum. nunc,
 quando finitum bellum esset,
 ita ut semper optauerant Rho-
 dii, gratulari se illis. Haec
 ubi breuiter dixisset Agesipolis,
 curia excessit. Senatus ea oc-
 casione usus, quum publicare
 ad exemplum aliorum stulti-
 tiam Rhodiorum vellet, re-
 sponsum edidit, cuius praeci-
 pua capita haec erant: existi-
 mare senatum, Rhodios neque
 propter utilitatem Graeciae,
 neque studio populi Romani,
 sed pro Perseo legationem
 eam misisse. nam si pro Grae-
 cis legatos mittere in animo
 habuissent, opportunius illud
 tempus fuisse, quando Perseus
 Graecorum agros atque vrbes
 vastabat, toto ferme biennio
 in Thessalia castra habens.
 quod igitur, eo praetermisso
 tempore, nunc veniant, et
 bellum dirimere conentur,
 postquam nostri exercitus in
 Macedoniam sint transgressi,
 et inclusus Perseus exiguam
 prorsus salutis spem habeat:
 perspicuum esse recte iudican-
 tibus, Rhodios legationem
 misisse non ad pacem facien-
 dam, sed ad Perseum ex pe-
 riculo, quod in ipsis foret,
 eripiendum. Propterea cen-
 sere patres, neque lautia aut
 aliud beneficium, neque vl-
 lum benignum responsum le-
 gatis dare se debere. Atque
 eo modo cum Rhodiorum le-
 gatis actum a patribus.

Περὶ τῶν τῆς Αἰγύπτου βασιλέων, βοήθειαν τὰς Ἀχαιῶς αἰτησάντων, καὶ ἰδίᾳ τὸν τε Λυκόρταν καὶ τὸν Πολύβιον, καὶ περὶ τήτης διαβύλιας τῶν Ἀχαιῶν καὶ πλείων.

Quomodo Aegypti reges auxiliares copias ab Achaeis petierint, et nominatim Lycortam ac Polybium, deque ea re variae in variis conuentibus Achaeorum consultationes.

Ὅτι κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἔτι κατὰ χειμῶνα πρεσβείας παραγενομένης παρὰ τῶν βασιλέων ἀμφοτέρων, Πτολεμαίῳ καὶ Πτολεμαίῳ, περὶ βοήθειας, ἐγενήθη διαβύλια καὶ πλείων, πολλὰν ἔχοντα φιλοτιμίαν. τοῖς μὲν γὰρ περὶ τὸν Καλλικράτην καὶ Διοφάνην, καὶ σὺν ταῖς Ὑπερβάτων, ἐκ ἧρεσκε δίδοναι βοήθειαν· τοῖς δὲ περὶ τὸν Ἀρχωνα καὶ Λυκόρταν, καὶ Πολύβιον, ἧρεσκε τὸ δίδοναι τοῖς βασιλεῦσι κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν συμμαχίαν. ἤδη γὰρ συνέβαινε τότε, τὸν νεώτερον Πτολεμαῖον ὑπὸ τῶν ὄχλων ἀναδεδεῖχθαι βασιλέα διὰ τὴν περίστασιν, τὸν δὲ πρεσβύτερον ἐκ τῆς Μέμφεως μεταπεπορεύθαι, καὶ συμβασιλεύειν τῷ ἀδελφῷ. Καὶ δεόμενοι παντοδαπῆς ἐπικυρίας, ἐξαπέστειλαν πρεσβευτὰς Εὐμένη καὶ Διονυσόδωρον πρὸς Ἀχαιῶς, αἰτῶντες περὶ μὲν χιλίας, ἱππεῖς δὲ διακοσίας, ἡγεμόνα δὲ τῆς ὅλης συμμαχίας Λυκόρταν, τῶν δ' ἱππέων Πολύβιον. Πρὸς δὲ Θεωδωρίδαν τὸν Σικωνίων διπέμφαντο, παρὰ χιλῶντες αὐτὸν, συστήσασθαι ξενολόγιον χιλίων ἀνδρῶν. Συνέβαινε δὲ, τὰς

Quum ante exitum hie mis ab utroque rege, Ptolemaeo, inquam, et Ptolemaeo, legatio de auxilio ferendo in Peloponnesum venisset: varie consultatum est, et quidem acri multorum contentione. nam Callicrati quidem et Diophani et Hyperbatono, qui se istis adiunxerat, opem ferri illis non placebat; Archoni vero Lycortae et Polybio ex foederis legibus auxilium mittendum videbatur. Iam enim eo tempore iunior Ptolemaeus propter conditionem rerum ac temporum a multitudinis rex fuerat renuntiatus, et vna cum fratre maior regnabat Memphi reuersus et regiae restitutus. Ac quia omnis generis auxiliis indigebant, Eumenem et Dionysodorum legatos ad gentem Achaeorum miserant, qui pedites mille, equites ducentos petebant, ducem autem auxilliarium omnium copiarum Lycortam, equitum vero Polybium. Iidem ad Sicyonium Theodoridam scripserant, rogantes, ut mercenarios milites conducere ad mille. Porro viri illi, quos

μὲν

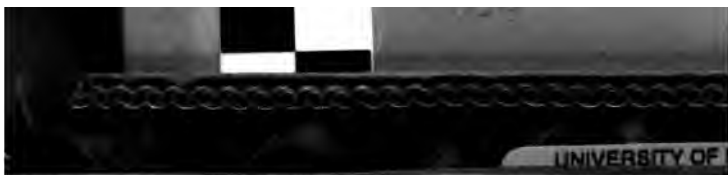

μὲν βασιλεῖς τὴν ἐπὶ πλεῖον σύ-
τασιν ἔχειν πρὸς τὰς εἰρημένους
ἄνδρας ἐκ τῶν πράξεων, ὧν
εἰρήκαμεν. Τῶν δὲ πρεσβευ-
τῶν παρεγνομένων, τῆς συνό-
δου τῶν Ἀχαιῶν ἕσης ἐν Κορίν-
θῳ, καὶ τότε Φιλάνδρωπα
πρὸς τὴν βασιλείαν ἀνανεω-
σαμένων, ὄντα μεγάλα, καὶ
τὴν παρίσασιν τῶν βασιλέων
ὑπὸ τὴν ἔψιν ἀγόντων, καὶ δεο-
μένων σφίσι βοηθεῖν· τὸ μὲν
πλεῖθος τῶν Ἀχαιῶν ἔτοιμον
ἦν, ἃ μέρει τινὶ, πανδημεὶ δὲ
συγκινδυνεύειν, εἰ δέοιτο, τοῖς
βασιλευσιν, ἀμφοτέροι γὰρ εἶ-
χον τό τε διαδῆμα καὶ τὴν ἐξυ-
σίαν. οἱ δὲ περὶ τὸν Καλλι-
κράτην ἀντέλεγον. Φάσκοντες,
δεῖν καθόλου μὲν μὴ πραγματο-
ποιεῖν· ἐν δὲ τοῖς παρῇσι κα-
ροῖς, μὴδ' ὅλως, ἀλλ' ἀπερι-
σπάστως ὑπάρχοντας, Ῥωμαίοις
παρέχεσθαι χρειαί. μάλιστα
γὰρ ἦν τότε προσδόκιμος ὁ πε-
ρὶ τῶν ὅλων κίνδυνος, ἅτε τῷ
Κοίντῳ τῷ Φιλίππῳ τὴν παρα-
χειμασίαν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ
ποιεμένῃ. Τῶν δὲ πολλῶν εἰς
ἀπορίαν ἐμπίπτόντων, μὴ δό-
ξωσι Ῥωμαίων ἀσοχεῖν, μετα-
λαβόντες τὰς λόγους οἱ περὶ τὸν
Λυκόρταν καὶ Πολύβιον, ἐδί-
δασκον ἄλλα τε καὶ πλείω προ-
φερόμενοι, καὶ διότι, τῷ πρό-
ταρον εἶται ψηφισαμένων τῶν
Ἀχαιῶν, πανδημεὶ συστρατεύειν
τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ πευψάντων
πρεσβευτὴν τὸν Πολύβιον, ὁ
Κοῖντος, ἀποδεξάμενος τὴν προ-
θυμίαν, ἀπέπειτο μὴ χρεῖαν

nominauimus, ex rebus gestis
plurimis, de quibus ante dixi-
mus, Aegypti regibus probe
noti erant. Post aduentum ve-
ro legatorum, quo tempore
Achaeorum conuentus Corin-
thi agitabatur, quum illi vete-
rem amicitiam, quam multis
argumentis inuicem fuerant
testati, renouassent, et affli-
ctum regum statum ob oculos
posuissent, opem poscentes:
erat quidem parata multitudo
non parte aliqua copiarum,
sed omnibus viribus, si opus
esset, regibus (ambo namque
et diademate et regia potesta-
te erant praediti) ire suppe-
tias. sed huic sententiae ad-
uersari Callicrates, et qui cum
eo sentiebant. dicebant enim,
cum in vniuersum alienis ne-
gotiis esse abstinendum A-
chaeis, tum vero hoc potissi-
mum tempore, quando ab omni
alia cura liberi Romanis ope-
ram nauare debeant. nam tunc
cum maxime opinio hominum
erat, totis viribus breui certa-
tum iri, vtpote Q. Marcio Phi-
lippo in Macedonia hibernante,
erantque vulgo omnes solliciti,
ne Romanis defuisse, aut parum
in tempore adfuisse videren-
tur. Hic Lycortas et Poly-
bius, suscepto sermone, dice-
re sunt orsi, tum alia multa as-
ferentes in medium, tum et-
iam, quod superiore anno,
quum esset factum ab Achaeis
decretum de ferenda Romanis
ope totis viribus gentis, mis-
susque in eam rem esset Poly-
bius. Marcius, laudata eorum
voluntate, auxilio sibi opus esse

ἔχουν τῆς βοηθείας, ἐπεὶ κενρά-
τηκε τῆς εἰς Μακεδονίαν εἰσβο-
λῆς. ἐξ ὧν ἀπεδείκνυσαν σκῆ-
ψιν ἔσταν τὴν Ῥωμαίων χρείαν,
πρὸς τὸ διαλύσαι τὸ βοηθεῖν.
διὸ παρακάλεν τὰς Ἀχαιοὺς, ὑπο-
δεικνύοντας τὸ μέγεθος τῆς πε-
ρπάσεως, ἐν ᾗ συνέβαινε τότε τὴν
βασιλείαν ὑπάρχειν, μὴ παρι-
δεῖν τὸν καιρὸν, ἀλλὰ μνημο-
νεύοντας τῶν ὁμολογιῶν καὶ τῶν
εὐαγγελιστῶν, μάλιστα δὲ τῶν ἑρ-
κων, ἐμπεδῶν τὰς συνθήκας.
Τῶν δὲ πολλῶν ἐπιφερομένων
πάλιν βοηθεῖν· τότε μὲν οἱ πε-
ρὶ τὸν Καλλιμάχτην ἐξέβαλον τὸ
διαβῆλιν, διασεύσαντες τὰς ἄρ-
χοντας, ὡς ἔκ ἑσθ' ἐξουσίας κα-
τὰ τὰς νόμους ἐν ἀγορᾷ βουλευ-
σθαι περὶ βοηθείας. Μετὰ δέ τι-
να χρόνον συγκλήτη συναχθεῖ-
σης εἰς τὴν τῶν Σικυνίων πόλιν,
ἐν ᾗ συνέβαινε, μὴ μόνον συμπο-
ρευσθαι τὴν βαλὴν, ἀλλὰ πάν-
τας τὰς ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν, καὶ
λόγων γινομένων πλειόνων, καὶ
μάλιστα τῶ Πολυβίου διοριζομένων,
πρωτὸν μὲν περὶ τῆς χρείας μὴ
ἔχουν τὰς Ῥωμαίων τῆς βοηθείας,
καὶ δοκῶντος ἐν εἰκῇ ταῦτα λέ-
γειν (διὰ τὸ γεγονέναι τὴν παρελ-
θῆσαν * νύκτα ἐν τῇ Μακεδονίᾳ
παρὰ τῷ Φιλίππῳ,) δυνάτερον δὲ
Φάσκοντος, ἐν καὶ δέωνται Ῥω-
μαῖοι τῆς συμμαχίας, εἰ διὰ τὰς
διακοσίας ἰππεὶς καὶ χιλίας πε-
ζῶς τὰς ἀποσταλθεμένους εἰς Ἀλε-
ξάνδρειαν ἀδυνατῆτεν τὰς Ἀ-
χαιοὺς βοηθεῖν Ῥωμαῖους, καλῶς
γὰρ ποιῶντας αὐτὰς καὶ τρεῖς
ἄγειν καὶ τέτταρας μυριάδας ἀν-

negarat, postquam semel su-
perato saltu transgressus esset
in Macedoniam. Sine causa
igitur Romanorum utilitatem
praetexti ab iis, qui id age-
rent, ne auxilia regibus mit-
tantur. hortari ergo Achaeos,
quibus periculi magnitudinem,
in quo regnum illud versaba-
tur, ostendebant, ne occasio-
nem praetermitterent; sed pa-
ctorum et acceptorum benefi-
ciorum imprimis vero iurisiu-
randi memores, societatis le-
ges servarent. Quum iterum
multitudo acclamasset, opem
ferendam: Callicrates delibe-
rationem illam fregit, metu
magistratibus iniecto, quasi
leges potestatem ipsis non
concederent, in eiusmodi con-
ventu de auxiliis deliberan-
di. Paullo post vero concilio
in urbem Sicyoniorum
conuocato, cui non magistra-
tus solummodo intererant, ve-
rum etiam omnes annis tri-
ginta maiores, postquam mul-
ti sermones habiti essent, et
Polybius imprimis confirmas-
set, nullo Romanos auxilio
habere opus, quod non teme-
re dici ab illo videbatur, quia
superiore anno cum Marcio
Philippo cos. in Macedonia
fuert, deinde adiecisset, si
vel maxime auxiliis Achaeo-
rum indigeant Romani, pro-
pter equites ducentos, pedi-
tes milie, quos Alexandriam
miserint. nihilo tamen diffi-
cilius Achaeis futurum, auxi-
lia eis submittere, nullo enim
suo incommodo triginta, vel
etiam quadraginta bellatorum
ἐρῶν

ἔσαν μαχίμων· εὐδοκῆντες τοῖς
ἰγομένοις ἔρεπον οἱ πολλοὶ πρὸς
τὴν πέμπειν τὴν συμμαχίαν.
ἡ δὲ δευτέρα τῶν ἡμερῶν, ἐν
κατὰ τὰς νόμους ἔδει τὰ ψη-
φίσματα προσφέρειν τὰς βα-
σιλευμένους, οἱ μὲν περὶ τὸν Λυ-
κόρταν προσήνεγκαν, διότι δὲ
ἐμπειν τὴν βοήθειαν, οἱ δὲ
περὶ τὸν Καλλικράτην, διότι δὲ
ρασβεύτας ἐξαποσέλλειν τὰς
αλύσσοντας τὰς βασιλεῖς πρὸς
τὸν Ἀντίοχον. πάλιν δὲ τῶν
αβαλίων προτεθέντων, ἀγὼν
ῖνετο ναυικός· πολὺ γὰρ μὴν
παρεῖχον οἱ περὶ τὸν Λυκόρ-
ταν· αἷτε γὰρ βασιλεῖαι συγ-
ρησόμεναι μεγάλῃν εἶχον δια-
φοράν. ὑπὸ μὲν γὰρ τῆς Ἀν-
τιόχου σπάνιον ἦν εὐρεῖν οἰκείον
ἰσχυρὸν καὶ πρὸς τὰς Ἑλ-
ληνας, ἐν γὰρ τοῖς ἀνώτερον χρό-
ναις· καὶ γὰρ ἡ τῷ τότε βασι-
λεύοντος μεγαλοψυχία δῆλος
ῖνετο τοῖς Ἑλλήσιν· ὑπὸ δὲ
τῆς Πτολεμαίης τοσαῦτα καὶ τη-
μαῦτα τοῖς Ἀχαιοῖς ἐγεγόνει
διὰ τὸν θάνατον κατὰ τὰς ἀνώ-
τερον χρόνους, ὥστ' ἂν μηδενὶ
λείπον. Ἄ διατιθέμενος ἀξίως

Λυκόρτας, μεγάλην ἐποιεῖτο
φαιδρίαν, αἷτε τῆς παρὰ
τοῦ ὀλοχέρῃ τὴν διαφοράν ἐχέ-
της. Καθ' ὅσον γὰρ ἐκ ἐξ-
ερισμῆς αἰσθάνειν ὅτι τῶν
ἂν Ἀλεξανδρείᾳ βασιλέων εὐ-
ργασίας, κατὰ τοσόντων ἀπλῶς
δὲν ἦν εὐρεῖν Φιλάνθρωπον, ἐκ
τῆς Ἀντιόχου βασιλείας ἀπηντη-
μένον εἰς πραγμάτων λόγον τοῖς
Ἀχαιοῖς.

millia ducturos: mouit Poly-
bii oratio multitudinis animos,
eoque omnes inclinabant, ut
regibus subsidia mitterentur.
Postridie vero eius dici, quo
die secundum leges oportebat,
ut, qui sententias dixerant,
decreta ad disceptandum pro-
ponerent: Lycortas huiusmo-
di decretum proposuit, auxi-
lium esse mittendum; Calli-
crates vero huiusmodi, lega-
tos oportere mitti ad pacem
inter reges et Antiochum fa-
ciendam. de quibus quum ite-
rum disceptari coepisset, acri
contentione res acta; sed in
qua longe vincebat Lycortas,
comparatione si quidem inter
haec regna instituta, magnum
discrimen inueniebatur. Nam
ad Syriacum quidem Antiochi
quod attinet, vix vllum alicuius
necessitudinis, quae illi
fuerit cum Graecis hominibus,
argumentum afferri poterat,
de prioribus temporibus lo-
quor: nam eius qui tum re-
gnabat magnus et liberalis ani-
mus Graecis erat notus. atre-
gui Ptolemaici tot et tanta in
Achaeos merita extiterant, ut
nihil supra. Hoc vero argu-
mentum Lycortas, ita ut par
erat verbis ornans, magnifi-
cam regum illorum speciem
hominum animis insinuat:
ipsa quippe comparatio res esse
genere toto diuerfas arguebat.
ut enim regum Alexandriae
beneficia percensere erat dif-
ficile, ita nullum omnino pot-
erat inueniri ab Antiochi re-
gno profectum. quo res A-
chaeorum adiuuisset.

4.

XC.

Πρεσβεία Ῥωμαίων εἰς Αἴ-
γυπτον.

*Romanorum legatio in Ae-
gyptum missa.*

Οτι ἡ σύγκλητος, πυνθανο-
μένη, τὸν Ἀντίοχον τῆς μὲν
Αἰγύπτου κύριον γεγονέναι, τῆς
δ' Ἀλεξανδρείας τὰ ὀλίγον, νο-
μίζουσα πρὸς αὐτὴν τι διατείνειν
τὴν αὐξησιν τῆ προειρημένου βα-
σιλείας, κατέστρεψε πρεσβευτὰς,
τὰς περὶ Γάϊον Ποπίλιον, τὸν
τε πόλεμον λύσοντας, καὶ κατό-
λου θρασυμένους τὴν τῶν πραγ-
μάτων διάθεσιν, ποῖα τίς ἐσιν.
Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰταλίαν
ἐν τέτοις ἦν.

Quum intelligeret senatus,
Antiochum, cetera Ae-
gypto occupata, inibi esse
ut Alexandriam occuparet:
ratus nonnihil ad se pertine-
re incrementa huius regia-
legationem decreuit, cuius
princeps Caius Popillius, tum
ad pacem faciendam, tum ad
vivendum, quae in vniuersum
rerum isthic facies esset. Ac
in Italia quidem ista tum ge-
rebantur.

4A.

XCI.

Καλλικράτες μηχανή πρὸς
τὸ διαλύειν τὴν Ἀχαιῶν σκε-
δὴν τῷ βοηθεῖν τοῖς ἐν Αἰγύ-
πτῳ βασιλευσίν, καὶ Πολυβίου
ἐπὶ τέτῳ δυσαρέσει.

*Callicratis commentum ad
impediendum, quominus Achaei
regibus Aegypti auxilia mit-
terent, ut cupiebant, et ex ea
re Polybii indignatio.*

Οτι ἔως μὲν τινος οἱ περὶ τὸν
Ἀνδρονίδα καὶ Καλλικρά-
την ἐχρῶντο τοῖς ὑπὲρ τῆς δια-
λύσεως λόγοις, ἔθενός δὲ προσ-
έχοντος αὐτοῖς, ἐπεισέγαγον
μηχανὴν. Παρῇν γὰρ ἐκ πο-
ρείας εἰς τὸ θέατρον γραμματη-
φόρος, φέρων ἐπιστολὴν παρὰ
Κοῖνῳ Μαρτίῳ, δι' ἧς παρακά-
λει τὸς Ἀχαιοὺς, ἀκολουθῆντας
τῇ Ῥωμαίων προειρέσει, πειρά-
σθαι διαλύειν τὰς βασιλείας. Συνέ-
βηκε γὰρ, καὶ τὴν σύγκλητον
ἀπεσταλέναι πρεσβευτὰς τὰς
παρὶ * Νεμέσιον, διαλύοντας

Perfiterunt aliquandiu An-
dronidas et Callicrates in-
suscepta sententia suadenda,
de pace inter reges facienda.
sed quum ipsis nemo se adiun-
geret, astu aduersarios aggre-
diuntur. Inductus est enim
in theatrum lecta ab itinere
tabellarius, literas Q. Marci
asserens, quibus Achaeos hor-
tabatur, ut Romanorum vo-
luntatem secuti conciliare in-
uicem reges conarentur. Nam
et senatus legationem mise-
rat, cuius princeps erat * Ne-
mestius ad pacificandum inter
τὸς

τὰς βασιλεῖς. * ἦν γὰρ τῷτο κα-
τὰ τῆς ὑποθέσεως. Οἱ γὰρ περὶ
τὸν Τίτον, ἀδυνατήσαντες δια-
λύειν, ἀναγκωρήκεσαν εἰς τὴν
Ῥώμην ἄπρακτοι τελέως· ἅλλ'
οἱ περὶ τὸν Πολύβιον ἐβλόμε-
νοι διὰ τὸν Μάρκιον πρὸς τὴν
ἐπιστολὴν ἀντιλέγειν, ἀνεχώρη-
σαν ἐκ τῶν πραγμάτων. καὶ τὰ
μὲν κατὰ τὴν βοήθειαν ἔτω
δέκασσε τοῖς βασιλεῦσι. Τοῖς δ'
Ἀχαιοῖς ἐδοξε πρεσβευτὰς ἀπο-
στέλλειν τὰς διαλύσοντας, καὶ
πατεσάθησαν Ἀρχων Αἰγυπτίας,
Ἀρκεσίλαος καὶ Ἀρίστων,
Μαγαλοπολίται. Οἱ δὲ παρὰ τῷ
Πτολεμαίῳ πρεσβευταὶ, διαψευ-
θάντες τῆς συμμαχίας, ἀνέδω-
καν τοῖς ἄρχεσιν εἰκόμης ἔχον-
τας ἐπιστολάς παρὰ τῶν βασι-
λέων, δι' ὧν ἤξιον τὰς Ἀχαιεὶς
ἐκπέμπειν Λυκόρταν καὶ Πολύ-
βιον ἐπὶ τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον.

reges. Hoc vero aliud nihil
erat, nisi praetextus quidam.
Titus enim quum eos concili-
are non potuisset, re peni-
tus infecta, Romam redierat.
Tum Polybius respectu Mar-
cii contradicere epistolae no-
lens, publicarum rerum cura
et administratione se abdicavit.
atque ita euenit. ut auxilio-
rum quae petebant spe reges
exciderent. Decretum igitur
ab Achaeis factum est de mit-
tendis legatis, qui de pace
agerent. ea legatio mandata
est Archoni Aegiratae, Arce-
filao et Aristoni Megalopolita-
nis. Legati vero Ptolemaei,
spe auxiliorum amissa, episto-
lam regum, quam paratam ha-
bebant, magistratibus tradide-
runt, quibus petebant ab A-
chaeis, ut ad bellum, quod su-
stinebant, Lycortam et Poly-
bium sibi mitterent.

4B.

XCII.

Ἦ πολυθρίλλητος Ποπιλ-
λὶς τῷ Ῥωμαίων στρατηγῷ ὡς
τὸν βασιλέα Ἀντίοχον πρε-
σβεύει.

*C Popillii legati Pop. Rom.
celeberrima ad regem Antio-
chum legatio in Aegyptum.*

Τῷ αὐτῷ εἰς Κύπρον ἀφί-
ξις, καὶ αὐτῷ ἐκεῖ πράξεις.

*Eiusdem in Cyprum aduen-
tus, et res ibi gestae.*

Οτι τῷ Ἀντίοχῳ πρὸς Πτολε-
μαῖον ἔνεκεν τῇ τῷ Πηλῶ-
σιον κατασχῆν ἀφικομένης, ὁ Πο-
πίλλιος, ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατη-
γός, τῷ βασιλεῶς πόρρωθεν ἀσπα-
ζομένῳ διὰ τῆς Φωνῆς, καὶ τὴν δε-
ξιὰν προτείνοντος, πρόχειρον
ἔχων τὸ δελτάριον, ἐν ᾧ τὸ τῆς
Γομ. II.

Quum Antiochus ad Pto-
lemaeum Aegypti regem
occupandi Pelusii gratia venis-
set, Popillius, dux Romanus,
procul salutanti regi et dexte-
ram porrigenti tabellas, quas
manibus tenebat, senatus con-
sultum continentes, tradit
7. 2. συγκλή-

συνκλήτε δόγμα καταγράφω, πρῶτευσεν αὐτῷ, καὶ τὴν ἐκέλευσε πρῶτον ἀναγνῶναι τὸν Ἀντίοχον, ὥς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, πρότερον ἀπαξιῶν τὸ τῆς Φιλίας σύνθημα ποιεῖν, πρὶν ἢ τὴν προαίρεσιν ἐπιγνῶναι τὰ δεξιμένα, πότρεα Φίλος ἢ κολέμιός ἐστιν. Ἐπεὶ δ' ὁ βασιλεὺς ἀναγνὼς ἔφη, βύλεσθαι μεταδύναμι τοῖς Φίλοις ὑπάρτων προστακτικῶν· ἀκύτως ὁ Ποπίλιος, ἐποίησε πρῶγμα, βαρὺ μὲν δοκῶν εἶναι, καὶ τελείως ὑπερήφανον. ἔχων γὰρ προχείρως ἀμπελίνην βακτηρίαν, περιέγραφε τῷ κλήματι τοῦ Ἀντίοχου, ἐν τῷ τῷ γύρω τὴν ἀπόφασιν ἐκέλευσε δύναι περὶ τῶν γεγραμμένων. ὁ δὲ βασιλεὺς ξενισθεὶς τὸ γινόμενον καὶ τὴν ὑπεροχὴν, βραχὺν χρόνον ἐναπορήσας, ἔφη, ποιήσιν πᾶν τὸ παρακαλέμενον ὑπὸ Ῥωμαίων· οἱ δὲ περὶ τὸν Ποπίλιον, τότε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ λαμβάνοντες αἶα πάντες, ἡσπάζοντο Φίλοφρόνως. ἦν δὲ τὰ γεγραμμένα, λύειν ἐξαυτῆς τὸν πρὸς Πτολεμαῖον πόλεμον. δι' ὃ καὶ δοθεισῶν αὐτῷ τακτῶν ἡμερῶν, ἕτος μὲν ἀπήγατο τὰς δυνάμεις εἰς τὴν Ἀγρίαν, βαρυνόμενος καὶ σένων, ἔκων δὲ τοῖς καιροῖς κατὰ τὸ παρόν· οἱ δὲ περὶ τὸν Ποπίλιον, κατασησάμενοι τὰ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ παρακαλέσαντες τὰς βασιλεῖς ὁμονοεῖν αἶα δὲ προσάξαντες αὐτοῖς Πολυάρaton ἀναπέμπειν εἰς Ῥώμην, ἀνέπλευσαν ἐπὶ τῆς Κύπρου, βεβλόμενοι καὶ τὰς ἐκεῖ ὑπαρ-

atque omnium primum id legere iubet. noluit enim, ut equidem arbitror, amicitiae tesseram prius dare, quam voluntate salutantis cognita, vtrum amicus an hostis esset perspectum haberet. periculis tabellis, quum velle se adhibitis amicis de praesentis negotio deliberare, Antiochus dixisset: eo audito, Popillius rem fecit in speciem asperam, et omnino superbam. Erat forte illi in manibus pro gestamine vitis. hac ille vite regem circumscrisit, ac, prius quam circulo descripto excederet, tabellis eum respondere iussit. Obstupefactus rex isto adeo insolito atque imperioso facto, ubi parumper haesitasset, faciam, ait, quicquid populus Romanus iubet. tum demum Popillius et qui cum eo erant regis dextram omnesprehendere, et comiter ipsum salutare. Eius senatusconsulti mens erat, ut extemplo bellum aduersus Ptolemaeum finiret. itaque paucorum dierum ac numero certo definitorum spatio concessio, Antiochus copias Agriam suas, grauante ille quidem ac gemens, sed tamen abduxit, in praesentia temporis cedendum ratus. Popillius, rebus Alexandriae compositis, et ad concordiam reges hortatus, ut Polyaratum Romam mitterent, iussit. Quibus rebus hoc modo peractis, mox Cyprum nauigat, idque ea fine et con-

χόμενος

EXCERPTAE LEGATIONES.

723

χώρας δυνάμεις ἐμβαλεῖν ἐκ τῆς
γῆς κατὰ σπερὴν. Ἀφικόμενοι
δὲ καὶ καταλαβόντες ἡττημένους
μάχη τὰς τῆς Πτολεμαίου στρατη-
γίας, καὶ κατέλαβον φερόμενα - - -
τὰ κατὰ τὴν Κύπρον, ταχέως
ἀνέστησαν τὸ στρατόπεδον ἐκ τῆς
χώρας, καὶ παρήδρευσαν, ὥς
ἀπέπλευσαν αἱ δυνάμεις ἐπὶ Συ-
ρίαι. Καὶ Ῥωμαῖοι μὲν ὅσον ἔκω
καταπαυμένην τὴν Πτολε-
μαίαν βασιλείαν τότε τῷ τρόπῳ
διέσωσαν, τῆς τύχης ἔτι βρα-
βευόμενος τὰ κατὰ τὸν Παρσεί-
α πράγματα καὶ τὰς Μακεδόνας,
ὥς καὶ πρὸς τὸν ἑκατον καὶ τὸν
ἐλθόντα τὰ κατὰ τὴν Ἀλεξαν-
δρείαν, καὶ τὴν ὅλην Αἴγυπτον,
παρὰ τοῦτο πάλιν ὀρθωθῆναι, πα-
ρὰ τὸ φθάσαι κρινέντα τὰ κατὰ
τὸν Παρσεία πράγματα. Μὴ γὰρ
γνωμένῳ τότε καὶ πιστευέντος,
ὅτι ἂν μοι δοκεῖ, περὶ ἀρχῆσαι
τοῖς ἐπιταττομένοις Ἀντίοχον.

filio, vt quantocyus Antio-
chi copias, quae ibi erant, ex
insula dimitteret. Ibi quum
deuictos Ptolemaei duces in-
uenisset, atque omnino res
Cypri malo positas loco adue-
niens offendisset: castris con-
festim motis, in propinquo
tantisper confedit, donec in
Syriam is exercitus abiisset.
Hoc pacto Romani regnum
Ptolemaei, quod tantum non
labefactatum iam erat, con-
seruarunt. Ita namque fortu-
na res Persei ac Macedonum
pro arbitrio suo administruit,
vt Alexandriam atque vniuer-
sam Aegyptum, quae ad ex-
tremum periculi venerant,
id potissimum erexerit ac re-
stituerit, quod cum Perseo de-
bellatum prius fuerit. Nam
hoc nisi accidisset, neque de
ea re constitisset, numquam,
opinor, esset adductus Antio-
chus, vt imperata faceret.

Τέλος τῆς τριακοστῆς λόγου.

Finis trigesimi libri Historiar.

47.

XCIII.

Πῶς Ἀτταλος, ὁ τῆς βα-
σιλείας Εὐμένους ἀδελφός, εἰς
Ῥώμην ἀφικόμενος, ταῖς τῶν
Ῥωμαίων φιλανθρωπίαις κε-
κρωθείς, καὶ μετέωρος ταῖς
ἐλπίσι γενόμενος, παρ' ὀλίγον
ἦλθε τῆς λυμῆνασθαι τὰ σφέ-
τερα πράγματα, καὶ τὴν ὅ-
λην βασιλείαν, εἰ μὴ Στρά-
τιος ὁ ἰατρός ἀνεκαλεσεν αὐ-
τὸν ἀπὸ τῆς αἰλόγης φορέας.

Quomodo Attalus, regis
Eumenis frater, Romam quum
venisset, comitate Romano-
rum inflatus, et spe elatus
lautioris fortunae, propemo-
dum fuit impulsus ad contur-
bandum statum et vniuer-
sum regnum regum Perga-
menorum, nisi ab inconstituto
consilio eum Stratius medicus
reuocasset.

Z z 2

Πῶς

Πῶς οἱ τῶν Ῥοδίων πρέσβεις τὴν ὀργὴν τῶν Ῥωμαίων παρητήσαντο, καὶ τέλος ἐξενίκησαν, μηδὲν αὐτοὺς ἀνήκεσον βελεύσασθαι περὶ τῆς σφετέρας πίλεως.

Ἀστυμίδης τῷ Ῥοδίᾳ πρεσβευτῇ ἐξευτελισμὸς, ὅτι συνεστήσατο τὴν τῆς πατρίδος δικαιολογίαν ἐκ τῆς ἁλλῶν Ἑλλήνων κατηγορίας.

Τὰ κατὰ τὸν καιρὸν τῷ τῶν Ῥοδίοις συμβάλλοντα, καὶ ὑπ' αὐτῶν πραχθέντα.

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τῶτον ἦλθε παρὰ τῷ βασιλεῶς Εὐμένους ἀδελφὸς Ἀτταλος, ἔχων μὲν πρόφασιν, εἰ καὶ μὴ τὸ κατὰ τὰς Γαλάτας ἐγγόνες σύμπτωμα περὶ τὴν βασιλείαν, ὅπως ἐλθεῖν εἰς τὴν Ῥώμην, ἐνεκεν τῷ συγχαρῆναι τῇ συγκλήτῃ, καὶ τυχεῖν τινὸς ἐπισημασίας, διὰ τὸ συμπαπολαμμέναι, καὶ πάντων εὐμενῶς σφίσι μεταρχμέναι τῶν κινδύνων· τότε δὲ καὶ διὰ τὴν Γαλατικὴν περίεσιν ἡναγασμένος ἦκεν εἰς τὴν Ῥώμην. Πάντων δὲ Φιλοφρόνως αὐτὸν ἀποδεχομένων, διὰ τε τὴν ἐν τῇ στρατείᾳ γεγεννημένην συνήθειαν, καὶ διὰ τὸ δοκεῖν εὖνευ αὐτοῖς ὑπάρχειν, καὶ γινομένης τῆς ἀπαντήσεως ὑπὲρ τὴν προσδοκίαν· μετέωρος ἐγενήθη ταῖς ἐλπίσιν, ἐκ οἷως τὴν ἀληθινὴν αἰτίαν τῆς ἀποδοχής. Διὸ

Quomodo Rhodiorum legati iram populi Romani fuerint deprecati, ac tandem intrarint, ne durissima sententia aduersus ipsorum urbem pronuntiaretur.

Asymedem legatum Rhodium reprehendit Polybius, quod defensionem patriae suae ita instituisset, ut cum criminatione omnium Graecorum esset coniuncta.

Casus varii, qui per illa tempora Rhodiis acciderunt, et res ab iis gestae.

Per idem tempus venit Romam a fratre Eumene rege missus Attalus, qui, ut illa ciades non accidisset, quam regno intulerant Galli, omnino tamen Romam veniendi causam habebat, quo nempe senatui gratularetur, et ut, quoniam eo bello Roman. adiuuerat, et ad omnia pericula hilarem se ac promptum praebuerat socium, quam gratum id officium patribus esset, aliquo fauoris et beneuolentiae testimonio experiretur, tum vero propter Gallicum tumultum etiam necessario Romam venerat. Quum autem benigne omnes illum exciperent, partim ob praecedentem consuetudinem, quod simul eo bello militauerant, partim quia amicum sibi illum esse credebant, quumque maiore quam sperasset ipse comitatu obuiam ei esset processum: inflari vana spe coepit, verae causae ignarus, cuius

καὶ

· παρ' ὀλίγον ἦλθε τῷ λυμῆ-
νασθαι τὰ σφώτερα πράγματα,
καὶ τὴν ὅλην βασιλείαν. Τῶν
γὰρ πλείων Ῥωμαίων ἀπηλο-
τριωμένων τῆς τῆ βασιλείας Εὐ-
μένης εὐνοίας, καὶ πεπειτμέ-
νων, αὐτὸν πλάγιον ἐν τῷ πολέ-
μῳ γεγονέναι, λαλῶντα τῷ Περ-
σεῖ, καὶ τοῖς καιροῖς ἐφειδόμενα
τοῖς κατ' αὐτῶν· ἐνιοι τῶν ἐπι-
φανεῶν ἀνδρῶν λαμβάνοντες εἰς
τὰς χεῖρας τὸν Ἀτταλον παρε-
κάλεν, τὴν μὲν ὑπὲρ ταῖδε φῶ
προσβεῖν ἀποθέσθαι, περὶ δὲ
αὐτῆ ποιῆσθαι τὰς λόγους· βέλε-
σθαι γὰρ αὐτῶ τὴν σύγκλητον συγ-
κατασκευάζειν ἰδίαν ἀρχὴν καὶ
θύνασθαι, διὰ τὴν ἀλλοτριότητα
τὴν πρὸς τὸν ἀδελφόν. ἐφ' ὃς
συνέβαινε τὸν Ἀτταλον ἐπὶ πολὺ
μετακρίσθαι, καὶ συγκατανεύειν
ἐν ταῖς κατ' ἰδίαν οὐκίαις τοῖς εἰς
τὸ τοῦ μέρος αὐτὸν παρορμῶσι.
τέλος δὲ πρὸς ἐνίαν τῶν ἀξιολό-
γων ἀνδρῶν συνέθετο, παρελθὼν
εἰς τὴν σύγκλητον ποιήσασθαι τὰς
περὶ τέτων λόγους. Τοιαύτη οὖν
ἔσθης τῆς διαθέσεως περὶ τὸν Ἀτ-
ταλον, ὅτταυσάμενος ὁ βασιλεὺς
τὸ μέλλον, ἐπιπέμπει Στράτιον
τὸν ἱατρὸν εἰς τὴν Ῥώμην, ὃς μα-
γίστην παρ' αὐτῷ πίσιν ἔχει, τὰ
μὲν ὑποδείξας, τὰ δὲ ἐντειλά-
μενος, πᾶσαν ὑπενέγκασθαι μη-
χανὴν, πρὸς τὸ μὴ κατακολεσθῆ-
σαι τὸν Ἀτταλον τοῖς βελομέ-
νοις λυμῆνασθαι τὴν βασιλείαν
αὐτῶν. Ὁ δὲ παραγενομένος εἰς
τὴν Ῥώμην, καὶ λαβὼν εἰς τὰς
χεῖρας τὸν Ἀτταλον, πολλὰς
μὲν καὶ ποικίλως διέθετο λόγους·

gratia adeo benigne fuisset
exceptus. Itaque nihil prop-
ius factum, quam ut omnia
eius regni perturbaret, ipsum-
que adeo regnum euerteret.
Nam quum plerorumque e Ro-
manis alienati animi ab Eume-
ne essent, atque eum oblique
in hoc bello se gessisse crede-
rent, colloquia cum Perseo
habentem, et temporibus Ro-
manorum imminentem: qui-
dam e principibus seducere ad
familiaria colloquia Attalum,
atque hortari institerunt, ut;
quam pro fratre susceperat,
legationem poneret, ac pro se
loqueretur: senatum enim a
fratre eius alienatum, pro-
prium ipsi dominatum ac po-
tentiam velle conciliare. Ex
quo fiebat, ut Attalo erige-
rentur animi, et ut priuatis
colloquiis locum daret huius-
cemodi hortatibus. eo deni-
que progressus est, ut non-
nullis e proceribus reciperet,
in curiam se venturum, ut de
ea re verba apud patres face-
ret. Haec dum animo volue-
ret Attalus, praesagiens ani-
mo rex Eumenes quod futu-
rum erat, Romam post fra-
trem mittit Stratium, medi-
cum, magnae apud se fidei
atque auctoritatis virum. Huic
re communicata dat in man-
datis, industriam omnem suam
ut in eo poneret, ne Attalus
eorum sequeretur consilia, qui
ipforum regnum perditum cu-
piebant. Is Romam ut venit,
multos ac varios cum Attalo
sermones arcano habuit: et
erat Stratus vir prudentiae

καὶ ἦν ὁ ἄνθρωπος ἔχων τι
 νυνεχὲς καὶ πεισικόν· μόγις δὲ
 καδίστατο τῆς προθέσεως, καὶ
 μετακάλεσε τὸν Ἀτταλον ἀπὸ
 τῆς ἀλόγῃ φορᾶς, θείς ὑπὸ
 τὴν ὄψιν, ὅτι κατὰ μὲν τὸ
 παρὸν συμβασιλεύει τ' ἀδελφῷ,
 τῷ τῷ διαφάρων ἐκείνῳ, τῷ μὴ
 διάδημα περιτίθεσθαι, μηδὲ
 χρηματίζειν βασιλεύς, τὴν δὲ
 λοιπὴν ἴσῃ καὶ τὴν αὐτὴν ἔχειν
 ἐξουσίαν, εἰς δὲ τὸ μέλλον ὁμο-
 λογημένως καταλείπεται διὰδο-
 χος τῆς ἀρχῆς, ἡ μακρὰν ταύ-
 της ἐλπίδος ὑπαρχούσης, ἅτα
 τῇ βασιλείᾳ διὰ μὲν τὴν σωμα-
 τικὴν ἀδένειαν αἰεὶ προσδοκῶν-
 τος τὴν ἐκ τῆ βίᾳ μεταστάσιν,
 δια δὲ τὴν ἀπαιδίαν, εἰ εἰ βα-
 ληθείη, δυνάμενα τὴν ἀρχὴν
 ἄλλῳ καταλιπεῖν. εὐδὲ τῷ γὰρ
 ἀναδεγμένους ἐτόγγχευε κατὰ
 φύσιν υἱὸς ὢν αὐτῷ, ὁ μετὰ
 ταῦτα διαδεξάμενος τὴν ἀρχήν.
 τὸ δὲ συνέχον, θαυμάζειν ἔφη,
 πόσα βλάπτει τὰς ἐνεσῶτας
 καιρῶς. μεγάλην γὰρ εἰδέναι
 πᾶσι τοῖς θεοῖς χάριν, εἰ συμ-
 πνεύσαντες καὶ μιᾷ γνώμῃ χρω-
 μένοι δύναντο τὸν ἀπὸ Γαλα-
 τῶν φόβον ἀπώσασθαι, καὶ τὸν
 ἀπὸ τῶν ἐφεσῶτα κίνδυνον·
 εἰ δὲ νῦν εἰς τᾶσιν καὶ διαφο-
 ρὰν ἔχει πρὸς τὸν ἀδελφόν,
 πρόδηλον εἶναι, διότι κατατρέ-
 ψει τὴν βασιλείαν, καὶ τερή-
 σει μὲν αὐτὸν καὶ τῆς παρῆς
 ἐξουσίας καὶ τῆς εἰς τὸ μέλλον
 ἐλπίδος, τερήσει δὲ καὶ τὰς
 ἀδελφὰς τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς
 αὐτῇ δυνάμεως. Ταῦτα δὲ

cuiusdam singularis, et ad per-
 suadendum efficax. atque ille
 quidem aegre, sed tamen fecit,
 quod destinaverat, et Attalum
 ab illo parum sano impetu re-
 uocavit. Posuerat enim ei ob
 oculos, et iam in praesentia re-
 gnare ipsum, non minus quam
 fratrem, a quo hoc dumtaxat
 differat, quod praecipuum ca-
 pitis insigne non gerat, neque
 rex audiat; cetera par atque
 idem et ipsi quoque esse impe-
 rium. in posterum regni non
 dubium successorem ipsum re-
 linqui. neque vero eam spem
 abesse longe, quum propter in-
 firmitatem corporis in dies at-
 que in horas vitae finem exspe-
 ctet Eumenes, qui, liberos nul-
 los habens, ne si cupiat quidem,
 regnum aliis possit relinquere.
 necdum enim is naturalis filius
 Eumenis fuerat declaratus, qui
 postea illi successit. Hoc vero
 vnicum praecipue mirari se
 Stratus dicere, cur hoc potissi-
 mum tempore tantum commu-
 ni regno periculum iret crea-
 tum: quippe diis omnibus ma-
 ximas fore agendas gratias, si
 consentientes omnes atque ani-
 mis inuicem iuncti praesentem
 Galaticum tumultum et immi-
 nens ab ea gente periculum
 potuerunt evitare. quod si se-
 ditionem ac controuersiam cum
 fratre nunc moueret, procul
 dubio regnum euerfurum esse,
 et tum ea potentia, quam iam
 habeat, sese ipsum priuaturum,
 tum ea etiam spe, quae ipsum in
 posterum maneat: priuaturum
 etiam fratres regno. et ea quam
 in regno obtineant potentia,

καὶ

EXCERPTAE LEGATIONES.

727

καὶ τοὺς ἑτάρα παραπλήσια δια-
τιθέμενος ὁ Στράτιος, ἔπεισε τὸν
Ἄτταλον, μένειν ἐπὶ τῶν ὑπο-
κειμένων. Διόπερ εἰσελθὼν εἰς
τὴν σύγκλητον ὁ προειρημένος,
συνεχάρη μὲν ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν,
καὶ περὶ τῆς κατ' αὐτὸν εὐνοίας
καὶ προθυμίας, ἣν παρέχτο εἰς
τὸν κατὰ τὸν Περσέα πόλεμον,
ἐπαλογίσατο· παραπλησίως δὲ
καὶ περὶ τῆ πέμψου πρὸς βουτὰς,
τὰς παρακαλέξοντας τὴν τῶν
Γαλατῶν ἀπόνοιαν, καὶ πάλιν
εἰς τὴν ἐξ ἀρχῆς αὐτὰς ἀποκα-
ταστήσοντας διάθεσιν, παρακά-
λεσε διὰ κλειόνων. ἐποίησατο δὲ
λόγους καὶ περὶ τῆς Αἰνίων καὶ τῆς
Μαρωνιτῶν πόλεως, ὧς αὐτῶν
δοθέντων ταύτας ἐν ὁρωαῖς. τὸν δὲ
κατὰ τὴ βασιλείᾳς λόγον, καὶ τὸν
περὶ τῆ μερισμῆς τῆς ἀρχῆς, εἰς
τέλος παρεσιώπησεν. Ἡ δὲ σύγ-
κλητος, ὑπολαμβάνουσα πάλιν
αὐτὸν ἰδίᾳ περὶ τούτων εἰσπορευ-
σάσθαι, τῆς τε πρὸς βουτὰς συμ-
πέμψειν ὑπέχετο, καὶ τοῖς εἰδις-
μένοις δώροις ἐτίμησεν αὐτὸν με-
γαλομαρῶς· ἐπηγγείλατο δὲ καὶ
τὰς προειρημένας πόλεις δώσειν.
Ἐπειδὴ δὲ παρατυχὼν τῶν Φι-
λωνόρωπιων ὤρμησεν ἐκ τῆς Ρώ-
μης, ὃδὸν ποιήσας τῶν προσδοκω-
μένων· διαφευθεῖσα τῶν ἐλπί-
δων ἡ σύγκλητος ἄλλο μὲν ὃδὸν
ἔχον ποιεῖν, ἔτι δὲ κατὰ τὴν Ἰτα-
λίαν ὄντος αὐτῆς, τὴν μὲν Αἶνον καὶ
τὴν Μαρωνίαν ἡλευθέρωσεν,
ἀθροίσασα τὴν ἐπαγγελίαν, τὰς
δὲ περὶ τὸν Πόπλιον Λικίνιον
ἔπεμψε πρὸς βουτὰς πρὸς τὰς
ἱαλίας. οἷς ποίας μὲν ἔδωκεν

Haec et similia his alia dif-
ferens Stratius, Attalum per-
uicit, vt nihil quicquam mo-
ueret. Qui in senatum vt
venit, gaudium de Perseo vi-
cto suum testatus, de fide
atque alacritate animi sua,
quam ad id bellum adhibue-
rat, differuit. tum de mit-
tendis legatis, qui Gallorum
perditam audaciam sua prae-
sentia reprimerent, et ad
statum priorem eos redige-
rent, multis verbis apud pa-
tres egit. adiecit etiam de
Aeniorum et Maronitarum
urbibus, quas sibi dono dari
postulabat. accusationem fra-
tris et petitionem de diui-
dendo regno penitus omisit.
Senatus, qui existimaret, At-
talum iterum ad se aditurum,
et de iis rebus separatim a-
cturum, legatos missurum se
promisit, et in muneribus
largiendis, quae moris est
dare, magnificentia singulari
est usus, vrbes etiam illas
datum se est pollicitus.
Sed quum post exhibita sibi
omnia humanitatis officia vr-
be exiisset Attalus, neque
eorum, quae sperabat sena-
tus, quicquam fecisset: fru-
strati patres sua spe, quate-
nus nihil aliud poterant,
dum is esset adhuc in Italia,
Aenum et Maroneam libe-
ras pronuntiarunt, promissio-
ne quam Attalo fecerant re-
uocata. legationem etiam, cu-
ius princeps Publius Licinius,
ad Gallograecos miserunt.
cui mandata quoenam dede-
runt, vt difficile dictu est,

Z z 4

ἐντολὰς.

δυτολάς, εἰπεῖν δ' ὀπίδιον· τοῦ χά-
ζεθαι δὲ ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα συμ-
βάντων δ' δυσχερές. τῆτο δ' ἔσται
δῆλον ἐκ τῶν πράξεων αὐτῶν.

Ἦκον δὲ καὶ παρὰ Ῥοδίων
πρέσβεις, πρῶτον μὲν οἱ περὶ
Φιλοκράτην, μετὰ δὲ τὰς οἱ πε-
ρὶ Φιλόφρονος καὶ Ἀσυμήδην. οἱ
γὰρ Ῥόδιοι κομισάμενοι τὴν ἀπό-
κρισιν, ἣν οἱ περὶ τὸν Ἀγέπολιν
ἔλαβον εὐθύως μετὰ τὴν παρά-
ταξιν, καὶ θεωρῶντες ἐκ ταύτης
τὴν πρὸς αὐτὰς ὀργὴν καὶ τὴν
ἀνάστασιν τῆς συγκλήτης, παραυ-
τίκα τὰς προειρημένους πρε-
σβείας ἐξέπειψαν. οἱ δὲ περὶ
τὸν Ἀσυμήδην καὶ Φιλόφρονος,
κατανοήσαντες ἐκ τῶν ἐντεύξεων
καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν τὴν ὑπό-
φρασιν καὶ τὴν ἀλκοτριότητα τῶν
ἀνθρώπων τὴν πρὸς αὐτὰς, εἰς
ἀθυμίαν ὀλιγοῦ καὶ δυσχερείαν
ἐνέπιπτον. ὥς δὲ καὶ τῶν στρατη-
γῶν τις, ἀναβὰς ἐπὶ τὰς Ἐμβό-
λας, παρενέειπε τὰς ὄχλους ἐπὶ
τὸν κατὰ Ῥοδίων πόλεμον· τότε
δὲ παντάπασιν ἔξω τῆς φρονέειν
γενόμενοι, διὰ τὸν περὶ τῆς πατρί-
δος κίνδυνον, εἰς τοιαύτην ἔλθον
διάθεσιν, ὥς καὶ Φαίᾳ βελῆν
ἱμάτια, καὶ κατὰ τὰς παρακλή-
σεις μηκέτι παρακαλεῖν, μηδ'
ἀξιοῦν τὰς φίλας, ἀλλὰ δεῖσθαι
μετὰ δακρύων, μηδὲν ἀνήκεστον
βελύσασθαι περὶ αὐτῶν. Κατὰ
δὲ τινὰς ἡμέρας, εἰσγαγόντος
αὐτὰς Ἀντωνίου τῆς δημάρχου, καὶ
τὸν στρατηγὸν τὸν παρακληνῆτα
πρὸς τὸν πόλεμον κατασπᾶσαν-
τος ἀπὸ τῶν Ἐμβόλων, ἐποι-
εῖτο τὰς λόγους πρῶτον μὲν Φι-

ita coniectare ex iis, quae
postea contigerunt, non est
difficile, res siquidem ipsae
quas gesserunt id arguent.

Venit tunc Romam legatio
duplex Rhodiorum. priorem
Philocrates obibat, posteri-
orem Philophron et Astymedes.
Rhodii enim, responso illo
accepto, quod statim post pu-
gnatam cum Persæo pugnam
Agepolidi datum fuerat, in
patrum aduersus se cognita, et
minis auditis, extemplo lega-
tiones illas miserunt. Porro
Astymedes et Philophron ex
hominum sermonibus, quos
conueniebant, suspectos se in-
telligentes, omniumque vo-
luntates a Rhodiis abalienatas,
animis prorsus conciderunt,
ut quo se verterent nescirent.
At quum praetorum vnus e ro-
stris concionans rogationem
ad populum tulisset de bello
Rhodiis indicendo: tum enim-
uero pauore lymphatis non
constare mens, patriae peric-
ulum reputantibus, tanto de-
nique metu affici, ut pullata
veste se amicirent, et quum
amicos hortarentur ad feren-
dam opem, non hortantium,
neque postulantium verbis
vterentur, sed preces mixtas
lacrymis adhiberent, ne quid
durius in patriam ipsorum
vellent ire consultum. Die
quadam ab Antonio tribuno
plebis ad populum sunt intro-
ducti, et praetor ille, qui de
bello ipsis indicendo promul-
gationem tulerat, de rostris
ab eo detractus, ipsi verba ad
populum fecerunt, prius qui-
λόφρων,

λάφρων, μετὰ δὲ τῆτον Ἀσυμή-
δης. ὅτε δὲ κατὰ τὴν παροιμίαν
τὸ Κύκνειον ἐξηχῆσαντες, ἔλα-
βον ἀποκρίσεις τοιαύτας, δι' ὧν
τῷ μὲν ὀλοχερῶς Φόβῳ τῷ κατὰ
τὸν πόλεμον ἐδόκειν παραλελύ-
σθαι· περὶ δὲ τῶν κατὰ μέρος
ἐγκλημάτων αὐτοῖς ἡ σύγκλητος
πιπρῶς καὶ βαρέως ἀνείδισεν.
Ἡ δ' ὁ νῦν τῆς ἀποκοίσεως τοι-
ῦτος, ὅτι εἰ μὴ δι' ὀλίγης ἀν-
θρώπου, τὰς αὐτῶν Φίλης, καὶ
μάλιστα δι' αὐτὰς, ᾗδισαν καλῶς
καὶ δικαίως, ὥς δέον, ἦν αὐτοῖς
χρήσασθαι. Ὁ δ' Ἀσυμήδης αὐ-
τῇ μὲν ἐδόκει καλῶς εἰρηκέναι
περὶ τῆς πατρίδος· ἃ μὲν τοῖς
γὰρ παρεπιδημῶσιν, ὅτε τοῖς ἐκεῖ
μένονσι τῶν Ἑλλήνων ἄδικοι
ᾗδισαν. ἐξέβλεψε γὰρ ἔγγρα-
πτον μετὰ ταῦτα ποιήσας τὴν
σύνταξιν τῆς δικαιολογίας, ἣ
τοῖς πλείοσι τῶν ἀναλαμβάνον-
των εἰς τὰς χεῖρας ἄτοπος ἐΦύ-
ετο καὶ τελείως ἀπίθανος. Συν-
στήσατο γὰρ τὴν δικαιολογίαν,
ἃ μόνον ἐκ τῶν τῆς πατρίδος
δικαίων, ἔτι δὲ μάλλον ἐκ τῆς
τῶν ἄλλων κατηγορίας. τὰ μὲν
γὰρ ἐνεργήματα καὶ συνεργή-
ματα παραβάλλον καὶ συγκρί-
νουν, τὰ μὲν τῶν ἄλλων ἐπειρά-
το ψευδοποιεῖν καὶ ταπεινῶν,
τὰ δὲ τῶν Ῥοδίων ἠΐξανα, πολ-
λαπλασιάζων καὶ ὅσον οὐδ' ἔ-
στι· τὰ δ' αἰμαρτήματα κατὰ
τὸν κανόνιον τὰ μὲν τῶν ἄλλων
ἐξωνείδισε πιπρῶς καὶ δυσμε-
νικῶς, τὰ δὲ τῶν Ῥοδίων ἐπει-
ρετο περιτέλλων, ἵνα κατὰ
τὴν παράθεσιν τὰ μὲν οἰκία

dem Philophron, deinde et-
iam Astymedes: cum quidem
olorina quod aiunt voce edi-
ta, eiusmodi responfionem ac-
ceperunt, quae extremo qui-
dem illo periculo belli, quod
metuebant, Rhodios exime-
bat; verum de iniuriis multa
figillatim aspere ac dure ex-
probrabantur in eo a patribus.
Erat autem responfi haec fere
sententia: nisi per paucos po-
pulo Romano amicos staret,
ac maxime per ipsos legatos,
scire probe senatum, quid sibi
in Rhodios iuris fuerit. Ce-
terum Astymedes, qui visus
sibi est ea actione patriam
pulchre defendisse, Graecis
tamen hominibus probatus
non est, neque iis, qui forte
illuc aduenerant, neque iis,
qui inibi habitabant. et quum
postea in literas ab eo relata
publicataque ea concio fuisset:
qui illam legebant, et absur-
dam et in totum ad persuaden-
dum ineptam pronuntiabant.
Namque ille patriae caussam
non magis eius iustis comme-
morandis est tutatus; quam
aliorum criminationibus. quae
enim pro Romanis vel soli fe-
cerant Rhodii, vel ipsos adiu-
uando, comparans contendens-
que, merita omnium aliorum
mendacii obscurare atque ele-
uare conabatur: Rhodiorum
vero facta similia, (et erat
multus in explicanda ea simili-
tudine) quam maxime poterat
exaggerabat. In peccatis con-
tra sua delicta aliis aspere et
odiose exprobrans, Rhodiorum
culpas minuebat, vt ex illa

μικρά καὶ συγγνώμης ἄξια Φα-
νη, τὰ δὲ τῶν πέλας ἀπαραι-
τητα καὶ μεγάλα τελέως· ἐφ'
οἷς ἔφη συγγνώμης τεταυχέναι
τῆς ἡμαρτηκότητας ἁπαντας.
Τὸ δὲ γένος τῆτο τῆς δικαιο-
λογίας ὑδαμῶς ἂν πρέπειν ἀν-
δρὶ πολιτικῷ δόξειεν, ἐπεὶ τοὶ
καὶ τῶν κοινοπραγησάντων πα-
ρὶ τῶν αὐτῶν ἀπορρήτων καὶ τὰς διὰ
Φόβον ἢ πόνον μηνυτὰς γενο-
μένους τῶν συνεδόντων ἐκαινῶ-
μεν, ἀλλὰ τὰς πᾶσαν ἐπιθε-
ξάμενους βῶσανον καὶ τιμω-
ρίαν, καὶ μηδὲν τῶν συνειδό-
των παρρητίως γυνουμένους τῆς
αὐτῆς συμφορᾶς, τῆτας ἀπο-
θεχομένα, καὶ τῆτας ἄνδρας
ἀγαθὰς ἰνομίζομεν. Ὁ δὲ διὰ
τὸν ἄδηλον Φόβον πάντα τὰ
τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα τιθεὶς
ὑπὸ τὴν ὄψιν τοῖς πρατῶσιν,
καὶ κλινωποιήσας, ὑπάρ ὃν ὁ
χρόνος εἰς λήθην ἀγχοχεῖ τὰς
ὑπερέχοντας, πῶς ἂν ἑμεῖς
δυσαρεστήσειν τοῖς ἰσορήσασιν;
Τὴν δὲ προσερημένην ἀπόκρισιν
οἱ μὲν περὶ τὸν Φιλοκράτην
λαβόντες ἐξ αὐτῆς ὥρμησαν·
οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀσυμηδὴν αὐ-
τόθι μένοντες παρήδρανον, χά-
ριν τῇ μηδὲν αὐτὰς λανθάν-
ειν τῶν προσπιπτόντων καὶ λα-
γομένων κατὰ τῆς πατρίδος.
Προσπασσῆς δὲ τῆς ἀποκρι-
σεως ταύτης εἰς τὴν Ῥόδον,
δόξαντες ἀπολεῖσθαι τὴν μα-
γίστην Φόβῳ τῇ κατὰ τὸν πό-
λεμον, τ' ἔλλα, καίπερ ἀκμῆν
ἔντα δυχερεῖ, ῥαδίως ἔφερον.
ἔτι καὶ αἰὲς τὰ μείζων τῶν προτ-

comparatione, quae erant a
suis admitta, parua esse et ve-
nia digna ostenderet, aliorum
adprime grauia, et quae nul-
lam mererentur veniam. et ta-
men, aiebat, omnibus his de-
lictorum gratia a Romanis est
facta. Enimvero defensionis
hoc genus viro politico ne-
quaquam conuenire existima-
mus. nam et ex iis, qui so-
cietatem occulti cuiusdam fa-
cinoris habuerunt, non illos
laudamus, qui ob metum aut
vexationem conscios indica-
uerint; verum illos potius,
qui nullis tormentis aut sup-
pliciis potuerint adigi, vteo-
rundem confiliorum socios in
eandem calamitatem trahant.
Hi sunt, quos pro viris bonis ha-
bere. Astymedes vero, qui
propter ancipitem metum om-
nia aliorum peccata ob ocu-
los imperantibus ponere susti-
nuit, et eorum memoriam
renouare, quorum obliuio-
nem principis populi animis
tempus induxerat, qui poterat
intelligentibus non displicere?
Ceterum hoc edito responso,
extemplo Rhodum abiit Phi-
locrates, Astymede in vrbe
remanente, qui omnia solli-
citus obseruaret, ne quid for-
te ipsos lateret eorum, quae
quotidie nuntiabantur, aut ad-
uersus patriam dicebantur.
Hoc responso Rhodum allato,
quia maximo illo metu belli
a Romanis inferendi videban-
tur liberati, cetera etsi erant
admodum tristitia, aequo ani-
ma ferebant. Adeo maiores

ομένων κακῶν λήθην ποιεῖ
ἐλαττόνων συμπτωμάτων.
καὶ παραχρῆμα ψηφισά-
μι τῇ Ῥώμῃ τέφανον ἀπὸ
τῶν χρυσῶν, καὶ καταστή-
τας πρεσβευτὴν ἅμα καὶ
ἀρχὸν Θεόδοτον, ἐξέπεμπον
εἰς ἀρχομένης, ἄγοντα τὸν
ἱανν, καὶ μετὰ ταῦτα τὸς
Ἱ Ροδοφῶντα, πειρασμέ-
νατὰ πάντα τρόπον συμμα-
ν συνδέσθαι πρὸς Ῥωμαίους.
τοῦ δ' ἐποίησαν, βελλόμενοι ἔ-
τι ψηφίσματος καὶ πρε-
σίας ἀποτυχεῖν, εἰάν ἄλλως
Ῥωμαίοις, δι' αὐτῆς δὲ τῆς
ναυάρχου προαιρέσεως τὴν
ἀπειραν ποιήσασθαι. τὴν
ἐξουσίαν εἶχε ταύτην ὁ ναύ-
ρχος ἐκ τῶν νόμων. ἔτι γὰρ
πραγματικὸν τὸ πολίτευμα
Ῥαδίων, ὡς σχεδὸν ἔτη τετ-
τακόσια πρὸς τοῖς ἑκατὸν κε-
κολληθεὶς ὁ δῆμος Ῥωμαίοις
ἐπιφανεστάτων καὶ καλλί-
στρων, ἔκ ἐκτελείτο πρὸς
τὴν συμμαχίαν. τίνος δὲ
καὶ ἔτι εὐχερίστον οἱ Ῥόδιοι
κατ' αὐτούς, ἔκ ἄξιον παρα-
στῆναι. Βελλόμενοι γὰρ μηδένα
ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς καὶ δυ-
νάμεις ἀπελπίζειν τὴν ἐξ αὐ-
τῶν ἐπιμερίαν καὶ συμμαχίαν,
ἀβύλοντο συνδυάζειν, ἔδδ
καταλαμβάνειν σφᾶς αὐτούς
καὶ συνθήκας, ἀλλ' ἀκέ-
ως διαμένοντες κερδαίνειν τὰς
ἐκείνων ἐλπίδας. Τότε δὲ
ἐλθὼν ἐποιήντο Φιλοτιμίαν,
ὁμοιοὶ ταύτης τῆς τιμῆς τυ-
παρὰ Ῥωμαίων, ἢ κατε-

expectata mala leviorum ca-
suum facile semper obliuionem
inducunt. Itaque coronam
confestim e decemmillibus au-
reorum Romae decernunt.
Theodoto legationem eam si-
mul et classis praefecturam
mandant, et incunte aestate
ad deferendam coronam profici-
cisci iubent. Simul cum hoc
legationem aliam, cuius prin-
ceps Rhodophon, miserunt,
vt modis omnibus societatem
cum Romanis eniterentur con-
trahere. Hoc autem eo con-
silio fecerunt, ne, si aliter Ro-
manis videretur, praeter irri-
tam legationem, et facti de-
creti poeniteret. itaque per
ipsum classis praefectum ten-
tare animos Romanorum sta-
tuerunt: ex legibus namque
fanciendae societatis potesta-
tem classis praefectus habebat.
Porro autem ciuitas Rhodiorum
tanta prudentia atque sol-
ertia regebatur, vt, qui no-
bilissimas pulcherrimasque vi-
ctorias Romanorum adiuce-
rant, per annos centum et
quadraginta foedus societatis
nullum cum iis percussissent.
Et est operae non praetermit-
tere, cuius rei gratia ita rem-
publicam Rhodii gubernarint.
Qui enim nulli regum aut dy-
nastarum spem auxilii societa-
tis suae vellent abscindere,
arctius se cum quoquam co-
pulare, et libertatem sibi iure-
iurando ac pactis praecipere
nolebant; sed omnia sibi ser-
uantes integra, spes singulorum
lucrari. Illo vero tempore sum-
ma contentione sunt enisi, quo
πειγόμε-

πειγόμενοι συμμαχίας, εἰδὲ ἀγνοῦντες ἀπλῶς εἶδέναι κατὰ τὸ παρὸν, πλὴν αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων· ἀλλὰ βεβημένοι κατὰ τὴν ὑπερθεσιν τῆς ἐπιβολῆς ἀφαιρῆσθαι τὰς ἐπινοίας τῶν δυσχερές τι διανοκμένων περὶ τῆς πόλεως. Ἄρτι δὲ τῶν περὶ τὸν Θεαίτητον καταπλεονότων, ἀπέστησαν Καύνιοι, κατελάβοντο δὲ καὶ Μυλασσεῖς τὰς ἐν Εὐρώμῃ πόλεις. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἡ σύγκλητος ἐξέβηκε δόγμα, διότι δεῖ Καρας καὶ Λυκίας ἐλευθέρως εἶναι πάντας, ὅσας προσένειμε Ῥόδιοις μετὰ τὸν Ἀντιοχικὸν πόλεμον. Τὰ μὲν ἂν κατὰ τὰς Καυνίας καὶ τὰς Εὐρωμῆς ταχέως οἱ Ῥόδιοι διαρῥώσαντο. τὰς μὲν Καυνίας, Λυκὸν ἀποπέμφαντες μετὰ στρατιωτῶν, ἠνάγκασαν πάλιν ὑφ' αὐτοῖς τάττεσθαι, καί περ Κιζυράτων αὐτοῖς παραβοήσαντων· ἐπὶ δὲ τὰς ἐν Εὐρώμῃ πόλεις στρατεύσαντες, ἐνίκησαν μάχῃ Μυλασσεῖς καὶ Ἀλαβανδεῖς, ἀμφοτέρων παραγενομένων μετὰ στρατιᾶς ἐπ' Ὀρδωσίαν. Τὴ δὲ περὶ τῶν Λυκίων καὶ Καραῶν δόγματος αὐτοῖς προσπεσόντος, πάλιν ἀπασοβήθησαν ταῖς διανοίαις, δείσαντες, μήποτε μάταιος μὲν αὐτοῖς ἡ τῆς τεφάνης δόσις γέγονε, μάταιαι δὲ αἱ περὶ τῆς συμμαχίας ἐλπίδες.

illum honorem a Romanis impetrarent, non adeo quod nouis societatibus studerent, aut quod quemquam praeter ipsos Romanos in praesentia metuerent; verum ut ex recentis consilii comparatione suspiciones eorum, qui de sua ciuitate tristius aliquid cogitabant, tollerent. Vix Romam legatio illa appulerat, cuius princeps Theaetetus, cum desciuere Caunii: Mylasenses quoque Euromensium oppida occuparunt. Sub idem fere tempus editum est a patribus senatusconsultum, quo Caribus et Lyciis omnibus, quos Rhodiis post confectum bellum Antiochicum attribuerant, libertas concedebatur. Igitur ad Caunios quidem quod attinet atque Euromenses, ea molestia cito defuncti sunt Rhodii: misso enim Lycocum exercitu, quanquam Cibyatarum aderant auxilia, coegerunt imperio parere, in Euromensium quoque provinciam expeditione suscepta, Mylasenses Alabandenosque, qui ad ipsos Orthosiam vsque coniunctis viribus venerant, acie vicerunt. At postquam de facto pro Lyciis Caribusque decreto nuntium acceperunt, ilicet mentes ipsis iterum pauore sunt concussae, male metuentibus, ne et coronam frustra donassent, et societatem frustra sperassent.

υΔ.

XCIV.

Πῶς μετὰ τὴν τῷ Περσέως
κατάλυσιν πανταχόθεν ἀπὸ
τῆς Ἑλλάδος πρέσβεις ἐξεπέμ-
βθησαν εἰς τὰς τῶν Ῥωμαίων
ἐκτετηγὸς εἰς τὴν Μακεδονίαν.

Πῶς τότε οἱ δέκα ἄνδρες
ἐκλήσαντο τοῖς Ἕλλησι.

Ὅτι μετὰ τὴν τῷ Περσέως κα-
τάλυσιν, ἅμα τῷ κριθῆναι
τὰ ἅλα, πανταχόθεν ἐξέπεμ-
πον πρέσβεις, συγχαρησομένους
τοῖς στρατηγοῖς ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις.
τῶν δὲ πραγμάτων ὁλοχερῶς ἐπὶ
Ῥωμαῖνς κεκλιότων, ἀπιπολά-
ζοντες διὰ τὸν καιρὸν οἱ δοκῶντες
εἶναι φίλοι Ῥωμαίων ἐν πᾶσι
τοῖς πολιτευματιν, εἰς τε τὰς
πρεσβείας εἶτοι καθίσταντο καὶ
τὰς ἄλλας χοαίας. διὸ συνέβρα-
μον εἰς τὴν Μακεδονίαν ἐκ μὲν
Ἀχαιῶν Καλλιμάχης, Ἀριστό-
δαμος, Ἀγησίχης, Φίλιππος· ἐκ
δὲ Βοιωτίας οἱ περὶ Μνάσιππον·
ἐκ δὲ τῆς Ἀκαρυνίας οἱ περὶ
Χρέμην· παρὰ δὲ τῶν Ἡπειρω-
τῶν οἱ περὶ τὸν Χάροπιν καὶ Νι-
κίαν· παρὰ δὲ τῶν Αἰτωλῶν οἱ
περὶ τὸν Λυκίσκον καὶ Τίσικπον.
Ἀπάντων δὲ τέτων ὁμῶς γενομέ-
νων, καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ὑπόθε-
σιν ἀμιλλωμένων προθύμως, καὶ
μηδενὸς ὑπάρχοντος ἀνταγωνισ-
τῆ, διὰ τὸ τὴν ἀντιπολιτευομένην ἅ-
παντας, ἔκοντας τοῖς καιροῖς,
ἀνακαχωρηθῆναι τελῶς· ἀκο-
νητὶ κατεκράτησαν τῆς ὑποθέ-
σεως οἱ προειρημένοι. Πρὸς μὲν
ἂν τὰς ἄλλας πόλεις καὶ τὰς

*Quomodo post debellatum
Perseum undique ex universa
Graecia legati ad Romanos,
qui in Macedonia res ordina-
bant, fuerint missi.*

*Quomodo tunc temporis erga
Graecos Romani se gesserint.*

Post eversum Persei regnum,
statim a victoria, quae bello finem imposuit, undique legationes mittebantur, ad gratulandum ducibus Romanis ob rem bene gestam. et quum ad Romanos summa rerum inclinaret, quoniam in singulis ciuitatibus superiores tum erant, pro conditione temporum, qui existimabantur amici Romanorum esse: et legationes et aliarum rerum administrationes illis mandabantur. Venerunt igitur tempore eodem in Macedoniam ex Achaia Callicrates, Aristodamus, Agesias, Philippus: e Boeotia Mnasilippus: ex Acarnania Chremes: ex Epiro Charops et Nicias: ex Aetolia Lyciscus et Tisippus. Hi vt simul conuenerunt, quum ad eundem scopum omnes studiosius collimarent in orationibus suis, neque exstaret quisquam, qui se illis opponeret, quia omnes, quicumque aliarum erant partium, temporibus cedentes a gubernaculis reipublicae penitus sese remouerant: nullo penitus negotio destinata perfecerunt. Igitur aliis quidem ciuitatis et gen-

ἄθυνας συστάσεις οἱ δέκα δι' αὐ-
τῶν τῶν στρατηγῶν ἐποιήσαντο
τὴν ἐπιταγὴν, ὥς δεήσει περὶ-
σθαι τῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν Ῥώμην.
ἔτοι δ' ἦσαν, ὥς ἀπεῖπαν, ὥς
ἀπέγραψαν οἱ προειρημένοι κα-
τὰ τὰς ἰδίας ἀντικραυγαίας,
πλὴν ὀλίγων τελευτῶν, τῶν ἐπὶ
λόν τι πεποιηκότων. πρὸς δὲ τὸ
τῶν Ἀχαιῶν ἔθνος πρὸςβευτὰς
ἐξέταμψαν, τὰς ἐπιφανεστάτας
ἀνδρας τῶν δέκα, Γαῖον Κλαύ-
διον καὶ Γυνάϊον Δομέτιον, διὰ δύο
αἰτίας, πρῶτον μὲν εὐλαβήμα-
νοι τὰς Ἀχαιεύς, μή ποτ' ἐπι-
θαρχήσῃσι τοῖς γραφομένοις,
ἀλλὰ καὶ κινδυνεύουσιν οἱ περὶ
τὸν Καλλικράτην, δόξαντας ἐξ-
αργασθαι τὰς κατὰ πάντων τῶν
Ἑλλήνων διαβολὰς, ὃ κατ' ἐλ-
θεῖαν ἦν· δεύτερον δὲ διὰ τὸ μη-
δὲν ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις γραμ-
μασιν ἀκριβὲς εὐρῆσθαι κατὰ
μηδενὸς τῶν Ἀχαιῶν. Περὶ μὲν
ἐν τέττοις μετὰ τινα χρόνον ἐξέ-
πεμψεν ὁ στρατηγὸς τὰς ἐπιστο-
λὰς καὶ τὰς πρέσβεις, καί περ ὅτι
εὐδοκῆμενος, κατὰ γὰρ τὴν αὐτὴν
γνώμην, ταῖς τῶν περὶ τὸν Λυ-
κίσκον καὶ Καλλικράτην διαβο-
λαῖς, ὥς ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμά-
των ὕστερον ἐγένετο καταφανές.

tium conciliis decem legati
per duces imperarunt, quos
Romam mitti vellent. si au-
tem erant, quos ipsi reman-
tiauere, quorum nomina
ipsi dederant, factionis suae
quisque, praeter oppido pau-
cos, eximio aliquo merito
insignes. Ad gentem vero
Achaeorum clarissimos e de-
cem legatorum numero mis-
erunt, Caium Claudium et
Cnaeum Domitium, idque
duas ob causas, primum quia
verebantur, ne Achaeci face-
re, quae literis essent impe-
rata, nollent, atque etiam
ne in periculum Callicrates
veniret, utpote qui, quaecum-
que in vniuersos Graecos
per calumniam erat molitus,
iam perfecisset, quod sane
ita erat: deinde quia in lite-
ris, quae fuerant captae, ni-
hil explorati aut certi aduer-
sus quemquam Achaeorum
erat repertum. Verum de
his aliquanto post literas ad
Achaeos consul misit, qui ta-
men, ad propriam quidem
ipsius voluntatem quod atti-
net, Lycisci et Callicratis ca-
lumnias nequaquam probabat,
quod etiam postea rebus ipsis
manifestum est factum.

ψ Ε.

Τῶν τῆς Αἰγύπτου βασι-
λέων πρεσβεία πρὸς Ῥω-
μαίους, καὶ Μενελκίδε ἀπό-
λυσιν εἰς χάριν Ποπίλλια.

Ὅτι κατὰ τὴν Αἴγυπτον οἱ
βασιλεῖς, ἀπολελυμένοι

XCV.

*Ptolemaei et Ptolemaei, Ae-
gypti regum, legatio, Romam
missa, et Menalcidae dimissio
rogatu Popillii.*

Aegypti reges, liberati bel-
lo contra Antiochum,
τὸ

τῷ πρὸς Ἀντίοχον πολέμῳ, πρῶτον μὲν εἰς Ῥώμην πρεσβευτὴν ἀξέπαμπτον Νικηένιον, ἕνα τῶν φίλων, εὐχαρισήσονται περὶ τῶν εἰς αὐτὸς γεγονότων εὐεργετημάτων· ἀπέλυσαν δὲ καὶ τὸν Λακεδαιμόνιον Μενελικίδαν, ἐν-αργῶς κεχρημένον τοῖς κατὰ τῆς βασιλείας καιροῖς πρὸς τὴν βίαν ἀπανορθῶσιν. Γαίῃ Ποπίλλιον τὴν σπέρτης ἀπολύτως χάριν αἰτή-σάμεναι παρὰ τῶν βασιλέων.

ante omnia legatum Romam miserunt Numenium, ex numero amicorum, gratias pro acceptis beneficiis acturum. missum etiam fecerunt Menalcidam Lacedaemonium, qui necessariis regum temporibus sedulo erat abusus ad rem familiarem augendam, quia C. Popillius missionem eius ac liberationem loco beneficii a regibus petierat.

ψς.

Τίνος χάριν ἡ σύγκλητος τὸν Κότυος υἱὸν αἰχμαλώτων ὄντα ἀπέλυσε.

Οἱ κατὰ τὸν καιρὸν τῶτον Κότυς, ὁ τῶν Ὀδρυῶν βασιλεὺς, ἀπέστειλε πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥώμην, ἀξίων ἀποδοθῆ-ναι τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς γυναικὸς πρὸς Περσέα κοινο-πραγίας δικαιολογημένους. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι, νομίσαντες ἡνύσθαι σφίσι τὸ προκείμενον, τῷ πρὸς τὸν Περσέα πολέμῳ κατὰ νῦν προκαχωρηκότος, τὴν δὲ πρὸς Κότυν διαφορὰν πρὸς ἑᾶν ἐτι διατείνειν, συναχώρησαν αὐτῷ παμμεγέθει τὸν υἱόν, ὃς ὁμηρεῖας χάριν δοθεὶς εἰς Μακεδονίαν ἐχ-λάπει μετὰ τῶν Περσέως τέκνων, βυλόμενοι τὴν αὐτῶν κρατότητα καὶ μεγαλοφυχίαν ἐμφαίνειν, ἅμα δὲ καὶ τὸν Κότυν αἰδέ-μενοι διὰ τῆς τοιαύτης χά-ριτος.

XCVI.

Quid spectarit senatus, cum Cotyi regi filium captivum reddidit.

Per idem tempus Odrysarum rex Cotys legatos Romam misit, qui filium sibi reddi postularēt, et de inita cum Perseo societate rationem redderet. Romani, re iam perfecta, quam destina-uerant, quum ex animi sententia bellum aduersus Perseum eis successisset, neque quicquam amplius ipsorum interesset, ut inimicitias cum Cotye exercebant, filium suum ipsi tradi promiserunt, qui obses in Macedoniam a patre missus. vna cum Persei liberis fuerat captus, ut eo pacto et benignitatem suam atque animi magnitudinem ostenderent, et Cotyi hoc beneficio honorem habuisse viderentur.

ψζ.

4H.

XCVII.

Πρυσίῃ τῷ Βιθυνῷ ἐν βασιλικῇ τύχῃ ἀνδραποδώδης ψυχῇ.

Τῆς συγκλήτε πραγματικὸν διαβέλιον πρὸς τὸ λαΐζεα ταπεινῶν τὸν Εὐμένη.

Prusiae regis Bithyniae in fortuna regia animus maucipio dignus.

Senatus astutum decretum, ut Eumenem humiliorem infirmioremq; redigerent.

Οἱ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἦλθεν καὶ Πρυσίας ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Ῥώμην, συγχαρησόμενος τῇ συγκλήτῃ καὶ τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν. ὁ δὲ Πρυσίας ἄτοκος ἐδραῖος γέγονεν ἄξιός τῃ τῆς βασιλείας προχρήματος· ταχυήρυντο δ' αὖτις ἐκ τούτων ὅς γε πρῶτον μὲν, πρεσβυτέρων παραγεγονότων Ῥωμαϊκῶν πρὸς αὐτὸν, ἐξυρήμενος τὴν κεφαλὴν, καὶ πῖλον ἔχων, καὶ τηβένναν, καὶ καλίκις, ἀπῆντα ταῖς, καὶ καθόλα τοιαύτῃ διασκευῇ κεχρημένος, οἷον ἔχουσιν οἱ προσφάτως ἡλευθερωμένοι παρὰ Ῥωμαίοις, ἕς καλῶσι λιβέρτες. καὶ δεξιωτάμενος τὴν πρεσβυτάς, ὁρᾷ, ἔφη, τὸν ὑμέτερον λιβερετον ἐμὲ, πάντα βηλομένον χαρίζεσθαι, καὶ μμεῖσθαι τὰ παρ' ὑμῖν ἢ ἀγαννεσέραν Φωνῆν ἢ ῥάδιον εἶπαι. τότε δὲ κατὰ τὴν εἴσοδον τὴν εἰς τὴν σύγκλητον, εἰς κατὰ τὸ θύρετρον ἀντίος τῷ συνεδρίῳ, καὶ καθεὶς τὰς χεῖρας ἀμφοτέρως, προσεκύνησε τὸν ἑδῶν, καὶ τὰς καθήμενας ἐπὶ δεξιᾷ μένος, χαίρειτε, θεοὶ σωτήρες, ὑπερβολὴν ἢ κατὰ λικίων ἀνδρείας ἅμα δὲ καὶ γυναικίαισιν καὶ κολακείας ἑδῶνι τῶν ἐπιγινομένων. Ἀπό-

Eodem quoque tempore et Prusias Bithyniae rex Romam venit, ad gratulandum senatui et militibus de parta victoria. Porro hic Prusias nequaquam maiestate regia vilo modo dignus erat, quod ex his facile aliquis colligat. Iam primum quum legati ad ipsum venirent, raso capite, pileatus, togatus, et more Romano calceatus obuiam iis processit, plane eo habitu ornatus, qualis solet esse apud Romanos recens manumissorum, quos libertos vocant. et quum legatos salutasset, ecce me, inquit, vestrum libertum, omnia vestra caussa cupientem, instituta omnia vestra imitari paratum. qua voce nulla fingi potest minus generosa. Tum vero ingressus curiam, ad ianuam stans curiae ex aduerso patrum, demissis manibus limen salutavit senatorumque confessum, et simul, saluete, inquit, dii seruatores mei. quae vox adeo indigna viro est, adeo muliebres sapit blanditias et adulationem, ut nihil foedius ventura post aetas sit latura. Similis istis et ora-

λκθκ

λαβα δὲ τούτοις καὶ κατὰ τὴν κοι-
νολογίαν εἰσελθὼν ἐπατελέσατο,
παρὶ ὧν καὶ τὸ γράφειν ἀπραπέ-
την. Φανεῖς δὲ τελέως εὐκαταφρό-
νητος, ἀπόκρισιν ἔλαβεν δι' αὐ-
τὸ τὸ φιλανθρωπικόν. Ἡδὲ δὲ
τούτῃ τὰς ἀποκρίσεις εἰληφότος,
προσέειπε, παραγίνεσθαι τὸν Εὐ-
μένην. τὸτο δὲ τὸ πρᾶγμα πολλὴν
ἀπορίαν παρέχετο τοῖς ἐν τῷ συνε-
δρίῳ. διαβεβλημένοι γὰρ πρὸς
αὐτὸν, καὶ διαλήψεις ἀματαθέ-
τας ἔχοντες, ἐκ ἐβέλοντο κατ' ἐδέ-
να τρόπον ἐμφανίζειν αὐτὸς. Πά-
σι γὰρ ἀναδεειχόμενος πρῶτον καὶ
μέγιστον φίλον τὸν βασιλέα τῆτον,
ἑμῶν, εἰς ὅσιν ἐλθόντες καὶ
προσδεξάμενοι δικαιολογίαν, εἰ
μὲν τὸ δοκῆν ἀποκριθεῖν, ἀπολυ-
θῶντες ταῖς ἰδίαις διαλήψεσιν,
ἐκδοατριεῖν αὐτὸς, εἰ τῷ τῶν ἄν-
θρωπων ἐπὶ τοσούτον ἐξετάσῃ
ἐν τοῖς ἀνώτερον χρόνοις· εἰ δὲ
δωλευντες τῇ τῶν ἐκτός Φαντα-
σίᾳ φιλανθρωπίᾳ ἀποκριθεῖν,
παρόψασθαι τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ
τῇ πατρίδι συμφέρον. Διόπερ ἐξ
ἐκατέρως τῆς ἀποφάσεως μέλ-
λοντας ἀπιθάνειν τινὸς αὐτοῖς ἐξ-
απολυθήσιν, εὗροντο λύσιν τῇ
προβλήματι τοιαύτην. ὥς γὰρ
καθόλου δυσαρτέμανοι ταῖς τῶν
βασιλέων ἐπιδημίαις, δόγμα τι
τοῖσιν ἐξέβαλον, μηδένα βασι-
λέα παραγίνεσθαι πρὸς αὐτὰς.
Μετὰ δὲ ταῦτα πυθόμενοι τὸν
Εὐμένην καταπεπλευκέναι τῆς
Ἰταλίας εἰς Βρεντέσιον, ἐπαπέ-
τειλαν τὸν ταμίαν, φέροντα τὸ
δόγμα, καὶ καλεῖν αὐτὸν λέγειν πρὸς
αὐτόν, εἰ δὲ μηδενὸς δέεται, παρ-

Tom. 11.

tio fuit, quam ingressus curiam
habuit, cuius vel meminisse
hoc loco dederet. huius sum-
ma vilitate animaduerfa, Ro-
mani responsum tanto beni-
gnius dederunt. Secundum
quae fama est allata, aduc-
tare Eumenem, quae res sol-
licitos non mediocriter habuit
patres. nam quum odium il-
lius concepissent, certaue ac
fixa staret illis sententia: in-
dicium huius suae voluntatis
nullo pacto dare volebant.
Qui enim ostenderant, regem
se Eumenem omnium primum
et maximum ex populi Roma-
ni amicis habere, si cum eo
congrederentur, et potesta-
tem ei facerent causae suae
defendendae, aut dato ex ani-
mi sui sententia responso, im-
prudenciam suam publicatu-
ri erant, qui hominem iis mo-
ribus tanti fecissent antea, aut
famae publicae seruiendo, ac
benignum ei responsum dando,
in veritatem et vtilitatem pa-
triae erant peccaturi. Quo-
niam igitur utroque modo
euentura erant, quae nollent,
huic incommodo sic occurre-
runt. nam quasi in vniuer-
sum ipsis displiceret Romam
aduentus regum. senatus-
consultum est ab iis editum,
quo vetabant reges vltos ad se
venire. deinde certiores fa-
cti, Eumenem Brundisium in
Italiam appulisse, quaestorem
ad eum miserunt, qui decre-
tum senatus ei afferret, et
dicere eum iuberet, ecquid
ope senatus in aliquo esset ei
opus. quod si patres nihil

A a a

αγγ-

αγγελῶντα τὴν ταχίστην αὐτὸν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀπαλαύττωσθαι. Ὁ δὲ βασιλεὺς, συμμίζαντος αὐτῷ τῆ ταμίας, γνὼς τὴν τῆς συγκλήτης προύρασιν, εἰς τέλος ἀπασιώπησεν, ἑδενός φήσαντος προσδεῖσθαι. Καὶ δὴ τότε τῇ τρώπῃ συνέβη τὸν Εὐμένη κωλυθῆναι τῆς εἰς τὴν Ῥώμην ἀναβάσεως. Συνηκολυθῆκει δὲ καὶ ἕτερόν τι πραγματικόν τῷ τῷ διαβαλῶ. μεγάλη γὰρ ὑπὸ τῶν Γαλατῶν ἐπικραμαμένῃ κινδυνεῖ τῇ βασιλείᾳ, προφανές ἦν, ὅτι διὰ τὸν σκυβαλισμὸν τέτον οἱ μὲν τῷ βασιλείῳ σύμμαχοι ταπεινωθήσονται πάντες, οἱ δὲ Γαλάται διπλασίως ἐπιβρώσονται πρὸς τὸν πόλεμον. διὸ πάντῃ πάντες βυλόμενοι ταπεινῶν αὐτὸν, ἐπὶ ταύτῃ κατηνέχθησαν τὴν γνώμην. Τέτων δὲ γινουμένων ἔτι κατ' ἀρχάς τῷ χειμῶνος, λοιπὸν ἡ σύγκλητος ἀπασιν τοῖς παραγεγονόσι κατὰ πρεσβείαν. (ὅ γὰρ ἦν ἕτε πόλις, ἕτε δυνάστης, ἕτε βασιλεὺς, ὅς ἐκ ἐπεσάλκει πρεσβείαν κατ' ἐκείνους τὸν καιρὸν, τὴν συγχρητομένην ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν) οἷς ἀπασιν οἰκείως ἀπήντησε καὶ Φιλανθρώπως, πλὴν τῶν Ῥοδίων. ταῦτες δὲ παρέπεμπε, ποιήσας ἐμφάσεις ποιεῖσα περὶ τῷ μέλλοντος. ἐπειχέτο δὲ καὶ κατὰ τὰς Ἀθηναίους.

posceret, denuntiaret ei, ut quam primum Italia excederet. Rex, habito cum quaestore colloquio, intellecta senatus voluntate, verbum nullum commutavit, nulla re opus habere se confirmans. Hoc pacto consecuti sunt Romani, ne Eumenes Romam veniret. Sed et aliud quid praeterea hoc senatusconsulto sunt adepti, quod adprimum ad rem faciebat. nam quum ingens illi regno periculum immineret a Gallograecis, non erat dubium, quin propter hanc contumeliosam Eumenis reiectionem amicis quidem omnibus illius animi conciderent; Galatae vero duplo ad persequendum bellum animosiores essent futuri. Qui igitur cuperent omnes modis omnibus Eumenem deprimere, hoc consilium iniuerunt. Atque haec ineunte hieme sunt facta. Secundum quae omnibus legationibus datus est senatus. nulla namque fuit ciuitas, nullus dynasta, nullus rex, qui tempore illo legatos ad gratulandum populo Romano non misisset: quibus omnibus beneuole et comiter responsum, exceptis Rhodiis, quos senatus, modo spe, modo metu in posterum ostentato, dimisit. sed et Atheniensibus irati patres erant.

ψΗ.

XCVIII.

Πῶς Ἀθηναῖοι τὰς τῶν ἡκλιηρηκότων συμφορὰς οἷς

Quomodo Athenienses miseriorum vicinorum calamitates κέρους

40.

XCIX.

Ῥόδιοι ἔκτε Καύνῃ καὶ Στρατονικείᾳς Φρυγίας ἐξαγωγοί.

Rhodii e Cauno et Stratonicea praesidia sua educunt.

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τῶτον Θαιάττης, εἰσελθὼν εἰς τὴν σύγκλητον, λόγους μὲν ἀποιήσατο περὶ τῆς συμμαχίας· ὑπερθευμένης δὲ τῆς συγκλήτης τὸ διαβέλιον, ἕτος μὲν μετήλλαξε τὸν βίον κατὰ φύσιν, ἔτη γὰρ ἔχε πλείω τῶν ὀγδοήκοντα. Παραγενομένων δὲ Φυγάδων ἐκ τῆς Καύνῃ καὶ Στρατονικείας εἰς τὴν Ῥώμην. καὶ παρελθόντων εἰς τὴν σύγκλητον, ἐγένετο δόγμα, Ῥόδιος ἐξαγεῖν τὰς Φρυγίας ἐκ τῆς Καύνῃ καὶ Στρατονικείας. οἱ δὲ περὶ τὸν Φιλόφρονα καὶ Ἀσυμήδην, λαβόντας ταύτην τὴν ἀποκρίσιν, ἀπέπλευσαν κατὰ σπυρδὴν εἰς τὴν οἰκίαν, δαδίοτες, μὴ παρακλίσαντες οἱ Ῥόδιοι περὶ τῆς τῆς Φρυγίας ἐξαγαγεῖν, αὐτοὶς ἄλλαν ἀρχὴν ἐγκλημάτων ποιήσωσιν.

Eodem etiam tempore Theaetetus, quum ei senatus esset datus, de societate verba fecit. sed dum patres moras nectunt, illum interea fatum occupat: erat enim octogenario maior. Deinde aduenerunt Romam Caunil et Stratoniceses exules. qui postquam in senatu essent auditi, factum est senatusconsultum, quo iuebantur Rhodii, praesidia Cauno et Stratonicea educere. Eo responso accepto, Philophon et Astymedes festinanter in patriam sunt profecti, verebantur enim, ne, Rhodii si praesidia educere neglexissent, aliarum denuo calamitatum principium suae ciuitati exiretur.

P.

C.

Κνωσίων καὶ Γορτυνίων πρὸς τὰς Ῥαυκίας πόλεμος.

Cnosiorum et Gortyniarum bellum contra Raucios.

Ῥοδίων πρεσβεῖα εἰς Ῥώμην ὑπὲρ συμμαχίας ἀπεστακτός.

Rhodiorum legatio Romam, ad societatem petendam, frustra.

Ὅτι ἐπολέμησαν κατὰ τὸν καιρὸν τῶτον Κνωσῖοι μετὰ Γορτυνίων πρὸς τὰς Ῥαυκίας, καὶ συνθήκας ἐποιήσαντο πρὸς ἀλλήλους ἐνόρκως, μὴ πρότερον λύσαι τὸν πόλεμον, πρὶν ἢ κατὰ

Per idem tempus Cnosii et Gortynii bellum cum Rhauciis gerebant, icto foedere inter ipsos, quod et iureiurando firmauerant, non prius se bellandi finem facturos, quam

κράτος

EXCERPTAE LEGATIONES.

741

κράτος ἐλαῖν τὴν Ῥαῦκον. Οἱ δὲ Ῥόδιοι, κομισάμενοι τὰ περὶ τῶν Κανυίων, καὶ θεωρῶντες ὃ κα-
ταλήγεταν τὴν ὀργὴν τῶν Ῥω-
μαίων, ἐπειδὴ περὶ πάντων ἀπο-
λέθως ταῖς ἀποκρίσεσιν ἐπει-
θάρχησαν, εὐθέως τὰς περὶ
Ἀριστοτέλην πρεσβευτὰς κατα-
εῖσαντες, ἐξέπεμπον εἰς τὴν
Ῥώμην, δόντες ἐντολὰς, πειρά-
ζειν πάλιν περὶ τῆς συμμαχίας.
Οἱ καὶ παραγενθέντες εἰς τὴν
Ῥώμην, θερσίας ἀκμαΐσεως,
ἐσθλόν εἰς τὴν σύγκλητον, καὶ
παραυτίκα περὶ τῆς πεπειθάρχη-
μένης τοῦ δήμου τοῖς ἐπιταττο-
μένοις διεσάφην, καὶ παρακάλουν
ὑπὲρ τῆς συμμαχίας, πολλὰς
καὶ κοινὰς διαθέμενοι λόγους.
ἣ δὲ σύγκλητος ἔδωκεν ἀποκρι-
σιν, ἐν ᾗ τὴν μὲν Φιλίαν παρη-
σώπησε, περὶ δὲ τῆς συμμαχίας
ἐκ Ἰφίκαδῆς κρινεῖν αὐτῇ τὸ το συγ-
χωρεῖν Ῥοδίοις κατὰ τὸ παρόν.

Rhaucum vi expugnassent.
Rhodii, cognita Cauniorum
legatione, quum animaduer-
terent, nihil remittere Ro-
manorum iram, obsecuti per
omnia eorum voluntati, quam
responso significauerant, le-
gationem, cuius Aristoteles
princeps erat, Romani mise-
runt. His mandatum erat. vt
societatis iterum mentionem
facerent, inque eam curam
incumberent. Sed quum adul-
ta iam aetate in urbem legati
isti venissent, et, dato ipsis
senatu, post expositum Rho-
diorum obsequium in omni-
bus, quae imperata fuerant,
ad societatem multis variis-
que rationibus patres essent
hortati: senatus eiusmodi re-
sponsum dedit, in quo, nullo
amicitiae mentione facta,
vt societatem Rhodiis indul-
gerent, patres sui officii ne-
garunt esse.

P A.

C I.

Ἀντίοχος ἐπιδοξιώτης πρὸς
Τιβέριον, Ῥωμαίων πρεσβευ-
τὴν.

*Antiochi dexteritas in ex-
cipiendo Tiberio legato.*

ΟΤΙ ματὰ τὴν συντέλειαν τῶν
ἀγώνων ἄρτι τέτων γεγο-
νότων, ἦγον οἱ περὶ τὸν Τιβε-
ριον πρεσβευτὰ, κατασκόπων
ἔχοντας τάξιν, οἷς ὥτως ἐπι-
δοξίως ἀπηντήσεν Ἀντίοχος
καὶ Φιλοφρένης, ὅτε μὴ οὖν
τὰς περὶ τὸν Τιβέριον ὑπο-
πταῦσά τι περὶ αὐτῶν πραγμα-
τικόν, ἢ παρατριβῆς ἐμφανί-
σεν, ἐκ τῶν κατὰ τὴν Ἀλε-

Mox a confectis hisce cer-
taminibus legatus venit
ad Antiochum Tiberius, ad
explorandum rerum statum
missus, quem ea dexteritate
excepit rex, vt non solum
moliri eum res novas nihil
suspicaretur, aut vllum signum
animaduerteret animi, pro-
pter illa, quae Alexandriae
acciderant, subalienati; sed

A a a 3

ἐξυδραυ

ξάνδρειαν, ἀλλὰ καὶ τῶν λαγόντων τι τοιῦτον καταγινώσκειν, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κατὰ τὴν ἀπάντησιν Φιλανθρωπίας· ὅς γε πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τῆς αὐλῆς παρεχώρησε τοῖς πρεσβευταῖς, μικρὰ δὲ καὶ τὴν διαδήματος κατὰ τὴν ἐπίφασιν, καίπερ ἐκ ὧν τῇ προαίρεσει τοιῦτος, ἀλλὰ τέναντίον.

etiam omnibus se opponeret, qui eiusmodi aliquid dicerent. tantam humanitatem in eo congressu Tiberio Antiochus exhibuerat: qui, ut cetera taceam, aula concessit legatis Roman. et ipso etiam, prope dixirim, diademate, in speciem quidem, quum tamen non ad Rom. voluntas eius inclinaret, sed in contrariam potius partem.

PB.

Τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας πρέσβων εἰς Ῥώμην ἀφίξις.

Οτι τοῖς παρὰ τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας Γαλατῶν πρεσβευταῖς συνεχώρησαν τὴν αὐτονομίαν, μένουν ἐν ταῖς ἰδίαις κοιμίαις, καὶ μὴ στρατευομένοις ἐκτὸς τῶν ἰδίων ὅρων.

CII.

Gallograecorum legatio Romanam missa.

Legatis, qui a Gallograecis missi fuerant, permiserunt patres, ut suis legibus uterentur, si modo intra habitationes proprias sese continerent, et extra fines armati non prodirent.

PG.

Τῶν κατὰ τὴν Πελοπόννησον ἐρεγῇ πρὸς Καλλικράτην.

Οτι κατὰ τὴν Πελοπόννησον, παραγενομένων τῶν πρεσβευτῶν, καὶ διασαφύντων τὰ κατὰ τὰς ἀποκρίσεις, ἐκ ἔτι θόρυβος ἦν, ἀλλ' ὀργὴ καὶ μῖσος ἐκφανὲς πρὸς τὴν περὶ τὸν Καλλικράτην.

CIII.

Ira Peloponnesiorum adversus Callicratem.

Quod ad Peloponnesum, postquam reuerfi sunt legati, et responsa quae acceperant ediderunt, non iam tumultuari omnes, sed iram atque odium palam concipere adversus Callicratem.

PD.

Κατηγορία Εὐμένης ὑπὸ τῶν Περιοιῶν πρεσβευτῶν.

Ἀστυμέδης δευτέρα Ῥώμην ἀφίξις, δι' ἧς Ῥω-

CIV.

Eumenes accusatur Romae a Prusiae legatis.

Astymedis legatio altera Romam, qua societatem pa-
μαίων

EXCERPTAE LEGATIONES.

743

μαίων συμμαχίας οἱ Ῥόδιοι τριαε suas tandem a Romanis
ἔτυχον. impetravit.

Οτι εἰς τὴν Ῥώμην παραγεγο-
νότων πρεσβευτῶν πλείο-
νων καὶ ἑτέρων, ἐπιφανεσά-
των δὲ, παρὰ μὲν Ῥοδίων τῶν
περὶ Ἀστυμήδην, παρὰ δὲ τῶν
Ἀχαιοῶν τῶν περὶ Εὐρέαν καὶ
Ἀναξίδαμον καὶ Σάτυρον, παρὰ
δὲ Περσῶν τῶν περὶ Πύθωνα·
τούτοις ἐχρημάτισεν ἡ σύγκλητος.
Οἱ μὲν ἔν παρὰ τῇ Περσίᾳ κατη-
γορίαν ἐποιῶντο Εὐμένους τῷ βα-
σιλεῶς, Φάσκοντας, αὐτὸν τινα
χωρία παρεκρεῖσθαι τὸν Εὐμένην,
καὶ τῆς Γαλατίας ἐκ ἀφίστασθαι τὸ
παράπαν, εἰδὲ περὶ ἀρχεῖν τοῖς
τῆς συγκλήτης δόγμασιν, ἀλλὰ τὰς
τὰ σφέτερα μὲν φρονέοντας σω-
ματοποιεῖν, τὰς δὲ τὰ Ῥωμαίων
αἰρημένους, καὶ βελομένους πολυ-
ταύεσθαι τοῖς τῆς συγκλήτης δόγ-
μασιν ἀκολούθως, κατὰ πάντα
τρόπον ἐλαττῶν. Ἦσαν δὲ τινες
πρεσβευταὶ καὶ παρὰ τῶν τῆς
Ἀσίας πόλεων, οἱ κατηγοροῦν τῷ
βασιλεῶς, ἔμφασιν ποιῶντες τῆς
πρὸς τὸν Ἀντίοχον κοινοπραγίας.
Ἡ δὲ σύγκλητος διακύσασα τῶν
κατηγορουμένων, ἔτ' ἀπέρριπτε τὰς
διαβολὰς, ἔτ' ἐξέφαινε τὴν ἐαυ-
τῆς γνώμην, ἀλλὰ συνετήρει
παρ' ἐαυτῇ, διαπισῆσα καὶ πό-
λε τοῖς περὶ τὸν Εὐμένην καὶ
τὸν Ἀντίοχον τοῖς γε μὴν Γα-
λάταις αἰεὶ τι προσετίθει καὶ
συνεπίχευε περὶ τῆς ἐλευθε-
ρίας. Μετὰ δὲ ταῦτα προσκα-
λεσμένη τὰς Ῥόδους, διήκουε
αὐτῶν. ὁ δ' Ἀστυμήδης εἰσαλ-

Venerant Romam legati,
et ab aliis quidem plu-
ribus missi, sed inter quos
eminebant hi: Aftymedes a
Rhodiis, ab Achaeis Eureas
Anaxidamus et Satyrus, a
Prusia Pytho. atque his o-
mnibus senatus est datus.
Legatus Prusiae Eumenem
regem accusabat, quaedam
loca ab eo sibi ademta con-
querens, et quod a Galatia
omnino non abstineret, nec
senatus decretis morem ge-
reret; sed eos quidem, qui
suas partes sequerentur, ale-
ret omnibusque rebus orna-
ret, eos vero, qui Romanae
partis erant, et ex senatus
decretis administrari rempubl.
cupiebant, humiliores redi-
geret. Aderant et e ciuitati-
bus Asiaticis nonnulli, qui
regem accusabant, et initam
ab eo societatem cum Antio-
cho significabant. His audi-
tis senatus, neque crimina-
tiones respuit, neque men-
tem aperuit suam, sed clam
apud se habuit, Eumeni at-
que Antiocho in omnibus
rebus diffidens. Gallis inte-
rim aliquid semper defere-
bat, et in libertate vindici-
canda adiuuabat. Introducti
deinde sunt in curiam Rho-
dii, auditique. Fuit tum
Aftymedis moderata oratio,

Aaa 4

ῥών

Θῶν μετρίως ἔφη, καὶ βέλτιον ἢ κατὰ τὴν πρὸ τυχῆς πρᾶξιν. ἀφ' ἑμένου γὰρ τῆ κατηγορεῖν τῶν ἄλλων, ὥρμησεν ἐπὶ τὸ παρατεῖ-
θαι, καὶ ἅπερ οἱ μασιγόμενοι τὰς πληγαῖς, Φάτκων, ἱκανοὶς προσί-
μοις περιπατῶν ἐπὶ τὴν πατρί-
δα, καὶ μείζοντι τῆς ἀμαρτίας. καὶ προθέμενος ἐξηγεῖτο τὰς ἀλλοτρίους, καὶ φασματωδῶς δι-
ξίων, πρῶτον μὲν ὅτι Λυκίαν καὶ Καρίαν ἀπολωλέκασιν, εἰς ἣν ἐξ ἑρχῆς μὲν ἐδαπάνησαν χρημά-
των ἱκανὸν πλῆθος, τρισὺς πε-
λέμους ἀναγκαζέμενοι πολεμεῖν αὐτοῖς, νυνὶ δὲ προσόδω ἐτέρη-
ται πολλῶν, ὧν ἐλάμβανον παρὰ τῶν προειρημένων. ἀλλ' ἴσως, ἔφη, ταῦτα μὲν ἔχει λόγον. καὶ γὰρ ἐδόκαθ' ὑμῖν αὐτὰ τῷ δήμῳ, μετὰ χαρίτος τὴν εὐνοίαν - - - καὶ χαρίζοντες αὐτὰ κατὰ λόγον ἐδοκίματε τὸ πρᾶττεν, ἐμπειρίας τινὸς ὑποψίας καὶ διαφορᾶς ὑμῖν. ἀλλὰ Καῦνον δὴ πᾶς διακοσίων τάλαντων ἐξηγοράσαμεν παρὰ τῶν Πτολεμαίων στρατηγῶν, καὶ Στρατονίκειαν ἐλάβομεν ἐν μεγάλῃ χαρίτι παρ' Ἀντιόχου καὶ Σελεύκου, καὶ παρὰ τῶν τῶν πόλεων ἀμφοτέρων ἑκατὸν καὶ ἑκοσι τάλαντα τῷ δήμῳ πρόσδοος ἔπιπτε καὶ ἑκατὸν ἔτος. τῶν ἀπασῶν ἐτερήματα τῶν προσό-
δων, θέλοντες περὶ ἀρχεῖν τοῖς ὑμετέροις προτάγμασιν. ἐξ ὧν μείζονα φόρον ἐπιτεδείκατε τοῖς Ῥοδίοις τῆς ἀγροίας, ἢ Μακεδόσι τοῖς διὰ παντὸς πολεμίοις ὑμῖν ἐπ' ἄρξαι. Τὸ δὲ μέγιστον σύμ-
πτωμα τῆς πόλεως, κατὰ τὴν

ac ciuillior quam priore le-
gatione. omiffa enim crimi-
natione aliorum, id vnum
egit, vt ad instar eorum,
qui flagellantur, maius sup-
plicium deprecaretur, fatis
poenarum dediffe patriam di-
cens, et longe supra deli-
ctum. Addebat deinde bre-
uiter particularem detrimen-
torum enumerationem. Iam
primum Lyciam Cariamque
Rhodios amiffisse, quae ma-
gnis ipsis constarent impen-
fis, quod tria bella aduersus
ipfos sustinere fuiffent coacti.
nunc redivitis multis esse
priuatos, quos ex illis po-
pulis percipiebant. sed haec
fortasse non sine causa; ipsi
enim populo nostro beneficii
loco dederatis, qui nunc cum
beneficium vestrum renoca-
stis, suspicione quadam et
controuerfia interueniente,
iure vestro estis vfi. At enim
Caunum a Ptolemaei ducibus
talentis ducentis redemimus,
iidemque Stratoniceam pro
magno beneficio ab Antio-
cho et Seleuco accepimus,
quarum vrbium vtraque cen-
tum viginti annua talenta ci-
uitati nostrae pendeat. nunc
omnibus redivitis priuati su-
mus, dum iussis vestris mo-
rem gerimus, ita vt Rhodii
propter delictum, ex impru-
dentia profectum, grauius a
vobis sint multati, quam Ma-
cedones, perpetui hostes vestri.
Praecipua vero Rhodiorum ca-
γὰρ

ἐρ ἡ τῷ λιμένος πρόσδεος, ὁ
 ὡν Δῆλον μὲν ἀτελῇ πεποιηκό-
 νων, ἀφηρεμένων δὲ τὴν τῷ δῆ-
 ο παρόρησιαν, δι' ἧς καὶ τὰ κα-
 ἐ τὸν λιμένα καὶ τὰ ἄλλα πάντα
 ε τῆς πόλεως ἐτύγχανε τῆς
 ρμοσύνης προσεστίας. "Ὅτι δὲ
 ντ' ἔστιν ἄλληθες, εἰ δυσχερὲς κα-
 μαθεῖν. Τῷ γὰρ ἐλπιμανίᾳ
 πτὰ τὰς ἀνώτερον χρόνας ἐν-
 σκοντος ἑκατὸν μυριάδας δραχ-
 μῶν, νῦν * εὐρήκατε πεντεκί-
 κα μυριάδας, ὥστε καὶ λίαν,
 ἄνδρες Ῥωμαῖοι, τὴν ὑμετέ-
 ραν ὀργὴν ἡφθαλμῶν κυριωντό-
 νων τῆς πόλεως. Εἰ μὲν συμ-
 βῆκε πένδημον γεγονέναι τὴν
 μαρτίαν καὶ τὴν ἀποτριότητα
 ἢ δῆμα, τάχα ἴσως ἐδοκεῖτε καὶ
 αἰς εὐλόγως ἐπίμονον καὶ δυσ-
 πραΐτητον ἔχειν τὴν ὀργὴν· εἰ
 σαφὲς ἴτε, παντάπασιν ὀλί-
 γες γεγονότας αἰτίας τῆς τοι-
 οῦτης ἀλογίας, καὶ τέτλες
 παντας ἀπολωλότας ὑπ' αὐ-
 τῷ τῷ δῆμα, τί πρὸς τὰς
 πρὸν αἰτίας ἀκαταμάκτως
 κατε; καὶ ταῦτα πρὸς τὰς
 ἄλλας ἀπαντας εἶναι δοκῶντες
 ραῦτατοι καὶ μεγαλοψυχότα-
 τι. Διόπερ, ὦ ἄνδρες Ῥωμαῖοι,
 πολωλεκώς ὁ δῆμος τὰς προ-
 ῖδας, τὴν παρόρησιαν, τὴν ἰσο-
 νησίαν, ὑπὲρ ὧν τὸν πρὸ τῷ
 ρόνον πᾶν ἀναδεχόμενος δια-
 πτέλεκεν, ἀξιοῖ καὶ δεῖται πάν-
 των ὑμῶν, ἱκανὰς ἔχων πλη-
 ρες, λήξαντας τῆς ὀργῆς δια-
 νθῆναι καὶ συνθέσθαι τὴν συμ-
 αχίαν, ἵνα γένηται τετο ἑμ-
 ανὰς ἅπασιν, ὅτι τὴν μὲν ὀρ-

lamitas illa est, quod portus
 vectigal amisit. quum et De-
 lum iusseritis esse immunem,
 et populo libertatem ademe-
 ritis statuendi, sicut ante fa-
 ciebat, tum de portorio, tum
 de ceteris publicis rebus. Id
 ita esse nullo negotio potest
 intelligi. Portorium enim,
 quod superioribus temporibus
 decies centenis drachmarum
 millibus redimebatur, ut nunc
 locatur, ad centum quinquag-
 ingta millia vix peruenit.
 Adeo potissima quaeque loca
 nostrae urbis irae vestrae, pa-
 tres conscripti, incendio con-
 flagrarunt. Quod si publico
 consilio peccatum aduersus
 vos esset, alienatusque a vo-
 bis populus esset, fortasse et
 vobis iusta foret caussa, cur
 in suscepta ira inexorabiles
 permaneretis: nunc quum li-
 quido constet vobis, pauco-
 rum culpa id delictum esse ad-
 missum, eosque adeo omnes
 a populo suppliciis esse affe-
 ctos, quid est, cur placari
 erga illos, qui nihil deliquere-
 runt, nolitis? vos qui beni-
 gnitate et magnanimitate,
 quam aliis omnibus praestiti-
 stis, ceteros vniuersos popu-
 los longe antecellit. Omni-
 bus igitur vectigalibus suis
 nudatus populus, libertate
 etiam amissa, quae duo ut
 retineret nullum ad hanc us-
 que diem laborem, nullam
 aerumnam recusavit, postulat
 nunc a vobis, Romani, petit-
 que, ut post poenas exactas,
 pro delicto satis grandes, posi-
 ta ira redire in gratiam, socio-

γῆν ἀποτέθειθε τὴν πρὸς Ῥοδίους, ἀνακεχωρήματα δ' ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς αἰρεσιν καὶ Φιλίαν. τάτῃ γὰρ χρεῖαν ἔχει νυν ὁ δῆμος, ἢ τῆς διὰ τῶν ὅπλων καὶ στρατιωτῶν συμμαχίας. Ταῦτα μὲν ἂν καὶ τέτοις παραπλήσια διπλεχθεῖς Ἀσυμῆδης, ἐδόκει πρεπόντως τοῖς καιροῖς πεποιῶσθαι τὰς λόγους. πλείους γὰρ μὲν συνήρῃσαν τοῖς Ῥοδίοις πρὸς τὸ τυχεῖν τῆς συμμαχίας οἱ παρὶ τὸν Τιβέριον ἄρτι παραγαγόντες. ἄτοι γὰρ ἀπομαρτυρήσαντες, πρῶτον μὲν πᾶσι τοῖς τῆς συγκλήτης δόγμασι πεπειθαρχημέναι τὰς Ῥοδίας, ἔπειτα πάντας τὰς αὐτῆς τῆς ἀλλοτριότητος κατακακρίσθαι θανάτῳ παρ' αὐτοῖς, ἤτησαν τὰς ἀντιλέγοντας, καὶ ἐποίησαντο τὴν πρὸς Ῥωμαίους συμμαχίαν.

PE.

Ῥωμαίων ἀπόκρισις κατὰ τῶν περισσάντων ἐν ταῖς πατρίσιν Ἑλλήνων, τότε κατεχομένων, καὶ ἐκ τέτῃ ὁλοφρενῆς πάντων ἀθυμίας καὶ παρὰ λυσις ψυχῆς.

Οτι μετὰ τινα χρόνον εἰσῆλθον οἱ παρὰ τῶν Ἀχαιοῶν πρέσβεις, ἔχοντες ἐντολὰς ἀκολέθως ταῖς ἀποκρίσεσιν, αἷς πρότερον ἔλαβον. αὐτὰ δ' ἦσαν, διότι θαυμάζουσι, πως, ὑπὲρ ὧν αὐτοὶ κενήκασιν, περὶ

tatem secum velitis inire, quo omnes intelligant, vos non amplius populo Rhodio iratos, ad pristinam mentem et benevolentiam rediisse, qua aliquando eum complectebamini. hoc enim est, quo nunc patriae nostrae est opus, non autem belli et armorum villa societate. Haec similiaque his quom dixisset Astymedes, visa omnibus illius oratio praesenti Rhodiorum statui convenire. plurimum tamen Rhodios ad impetrandam societatem Tiberis adiuvit, nuper ex Asiatica legatione reuerfus. Qui quom renuntiasset, omnibus patrum decretis obtemperatum fuisse a Rhodiis, deinde omnes capitibus fuisse damnatos, quorum opera alienatus populus fuerat a Romanis, dicentibus contrarium os obturavit, et ut societatem Romani cum Rhodiis inirent, perucit.

CV.

Romanorum sententia adversus Graecos nonnullos, qui patrias suas ad Perseum trahere voluisse accusati, captivi tunc tenebantur, et ex ea re secuta animorum conslertio et pauor omnium.

Aliquanto post Achaeorum legati in curiam sunt ingressi, conuenientia habentes mandata ei responso, quod a senatu ante acceperant. responsum autem fuerat, mirari populum Romanum Achaeos, qui arbitrium senatui eius rei

τέτων

ὡν αὐτὰς παρακλήσει κρίνεν. τότε παρῆσαν οἱ περὶ τὸν ῥέαν, πάλιν ἐξ ἀρχῆς ἐμνίζοντες, διότι τὸ μὲν ἔθνος δικαιολογεμένων ἀκήκως κατητιωμένων, ἕτερε κρί-
μας μίαν πεποίθηται περὶ τὴν δὲ σύγκλητον ἀξιό-
νοισιν ποιήσασθαι τῶν ἀν-
θρώπων, ἵνα κρίσεως τύχῃσι, μὴ καταφθαρῶσιν ἄκρι-
, καὶ μάλιστα μὲν αὐτὴν τάσασθαι διασπῆσαι τὰς
χρᾶς ὄντας τοῖς ἐγκλημασιν· δὲ διὰ τὰς περιστάσεις
ἢ μὴ δύναται τῷτο ποιῆ-
, τοῖς Ἀχαιοῖς ἐπιτρέψαι ἢ τῷ πράγματι, οἱ κει-
νται μισοπονῆρας χρήσ-
, τοῖς αἰτίοις. Ἡ δὲ σύγ-
τος, διακρίσασθαι τῶν πρε-
σβυτέρων, ἀπολύτως ταῖς ἐν-
αῖς διαλεγόμενων, καὶ δυσ-
γεῖσθαι διὰ τὸ πανταχόθεν
λέγεσθαι, τό τε γὰρ κρί-
, ἐκ ἐνόμιζεν αὐτῇ καθή-
, τό τε χωρὶς κρίσεως
εἰσεῖν τὰς ἀνδρας, πρόδη-
ἔχειν ἐδόκει τὸν ὄλεθρον
· φίλοις αὐτῶν. διόπερ
ιγκαζομένη, καὶ βυλομένη
σελεύσθαι κατόλου τὴν ἐλπί-
τῶν πολλῶν ὑπὲρ τῆς τῶν
εχόμενων σωτηρίας, ἵνα *
μιῖξαντες κειθαρχῶσιν, ἐν
· Ἀχαίᾳ τοῖς περὶ τὸν
Ἀμυράτην, ἐν δὲ τοῖς ἄλ-
ς πολιτεύμασι τοῖς δεκάσι
ἢ Ῥωμαίων - - - ἔγρα-
ν ἀποκρισιν τοιαύτην, ὅτι
ἢ ἔχ ὑπολαμβάνομεν συμ-

deferant, de qua ipsi iam sta-
tuerint. iccirco legatio hac
fuerat missa, cuius princeps Eo-
reas, ut patribus iterum confir-
maret, neque in iudicio fuisse
vnum auditos ab Achaeis eos,
quorum nomina erant delata,
neque ullam aduersus ipsos sen-
tentiam ab iis esse pronuntia-
tam. propterea postulare A-
chaeos a senatu, ut cognosci de
eorum hominum causa iubeat,
neque indemnatos perire mis-
eros patiatur. quod si posset fieri,
maxime optare Achaeos, ut se-
natus ipse, re inquisita, quinam
ex his fontes sint, sua sententia
declaret: sin hoc per occupa-
tiones varias non licet, nego-
tium Achaeis ut permitterent,
qui odium suum erga improbos
in scelerum auctoribus sint pa-
lam facturi. In hanc sententiam,
sicut mandatum fuerat, diffe-
rentes legatos quum audissent
patres, incesit eorum animos
dubitatio, quid esset opus facto,
quoniam, quicquid statuerent,
prodebantur eorum consilia.
Nam ut iudicium de reis pera-
gerent, conuenire sibi non ar-
bitrabantur; sine iudicio autem
eos dimittere, cum manifesta
pernicie eorum erat coniun-
ctum, qui pop. Rom. sectam se-
quebantur. Itaque partim co-
acti patres, partim quia spem o-
mnem multitudini praecidere
volebant de eorum salute, qui
tenebantur captiui, ut omnes
deinceps labia compefcerent,
et iussis parerent, in Achaia qui-
dem ad Callicratem, in aliis ve-
ro ciuitatibus ad eos, qui Roma-
nae partis erant, huiusmodi re-

φέρειν,

Φέρειν, ἅτε τοῖς ὑματέροισι δῆμοις, τὰς ἀνδρας ἐπανελεῖν εἰς εἰκόν. Ταύτης δὲ τῆς ἀποκρίσεως ἐκπεσέτης, ἔ μόνον περὶ τὰς ἀνακαλημένους ἐγένετό τις ὀλοχερῆς ἀθυμία καὶ παράλυσις τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς Ἑλλήνας, ὥσπερ κοινόν τι πένθος, ἅτε δοκῆς τῆς ἀποκρίσεως ὀλοχερῶς ἀφαιρεῖσθαι τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας τῶν ἀκληρώντων. Οἱ δὲ περὶ τὸν Τιβέριον, ἴκοντες ἀπὸ τῆς πρεσβείας, εἰς ἐν περιττότερον ἡδυγνήθησαν ἅτ' αὐτοὶ διαλαβεῖν, ἅτε τῇ συγκλήτῃ δικασθῆσαι περὶ τῶν κατὰ τὸν Εὐμένη καὶ τὸν Ἀντίοχον, ἥπερ ἂν καὶ πρότερον ὄντες ἐν τῇ Πρώμῃ διαλαμβάνον. ὥτως αὐτὰς οἱ βασιλεῖς ἐξετέμνοντο τῇ κατὰ τὴν ἀπάντησιν Φιλανθρωπία. Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα διαγγελθείσης ἀποκρίσεως τῆς τοῖς Ἀχαιοῖς δεδομένης ὑπὲρ τῶν κατωτικῶν, τὰ μὲν πλήθῃ συνειρήνη τῶς διανοοίας, καὶ τις οὖν ἀπαλπισμὸς ὑπέδραμε τὰς ἀνθρώπων· οἱ δὲ περὶ τὸν Χάρπον καὶ Καλλιμάχην, καὶ πάντας οἱ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως προεσῶτες, μετέωροι πάλιν ἐγυγνήθησαν.

sponsum miserunt: neque vobis neque populis vestris credibile esse existimamus, ut isti homines in patriam reuertantur. Hoc edito responso, Graecorum omnium mentes, nedum eorum, qui Romam fuerant euocati, consternatio ingens subiit, ut plane animos vniuersi desponderent, velut in communi omnium letu, quod videretur hoc responso miseris hominibus spe salutis in perpetuum esse praecisa. At Tiberius, ex Asiatice legatione reuersus, certis nihil de Eumenis et Antiochi consiliis neque ipse cognoscere, neque senatui renuntiare potuit, illis, quae iam ante, quam Roma proficisceretur, cognouerat. Adeo comites sua reges in mutuis congressibus eum sibi adiunxerant. Ceterum vbi per Graecorum ciuitates responsum illud est vulgatum, quod Achaeis dederant Romani super illis, qui accusati fuerant, vulgo omnium deiecti sunt animi, desperatione quadam mentes singulas inuadente. at Charopus et Callicrates, et quicumque eam sectam sequebantur, noua iterum spe sunt elati.

P 5.

CVI.

Πῶς οἱ περὶ Ἀττάλῃ καὶ Ἀθηναίων, ἀπολογησάμενοι ὑπὲρ τὰδελεφθῆ Εὐμένης πρὸς τὴν σύγκλητον, ἐξέλυσαν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἐπιφερομένων αἰτιῶν.

Quomodo Attalus et Atheniensis, instituta apud senatum excusatione fratris Eumenis, ab impositis criminationibus eum liberarunt.

EXCERPTAE LEGATIONES.

749

Ὅτι Τιβέριος τὰς Καμμανὰς,
 τὰ μὲν βιασάμενος, τὰ δὲ
 παραλογσάμενος, ὑπηκόους ἐποίη-
 σεν Ῥωμαίοις. εἰς δὲ τὴν Ῥώμην
 οὐκ ἐλπίοντων παραγεγονότων,
 χρημάτισεν ἡ σύγκλητος τοῖς
 πρὸ Ἀτταλὸν καὶ τὸν Ἀθηναῖον.
 συνέβαινε γὰρ, τὸν Περσῖαν ἔ-
 λθον αὐτὸν ἐνεργῶς καχεῖσθαι
 οὐκ διαβολαῖς, ταῖς κατὰ τὸν
 Εὐμένη καὶ τὸν Ἀτταλὸν, ἀλλὰ
 οὐκ τὰς Γαλάτας παρωξύνεαι,
 οὐκ τὰς Σελγεῖς, καὶ πλείους ἐτέ-
 ρας κατὰ τὴν Ἀσίαν πρὸς τὴν αὐ-
 τῷ ὑπόθεσιν. ὧν χάριν ὁ βασι-
 λεὺς Εὐμένης ἐξαπατάλλει τὰς
 ἑταίρας, ἀπολογησομένους πρὸς
 αὐτὸς ἐπιφερομένους διαβολὰς. οἱ
 οὐκ ἐπαρθεῖντες εἰς τὴν σύγ-
 κλητον, ἐνδεχομένως ἔδοξαν
 πρὸς πάντας τὰς κατηγορεῖντας
 ἀπολογεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, καὶ
 ὅλος, ὁ μόνον ἀπαρνησάμενος
 οὐκ ἐπιφερομένους αἰτίας, ἀλλὰ
 καὶ τιμηθέντες ἐπαγγέλλον-
 τες τὴν Ἀσίαν. Οὐ μὲν τῆς γε-
 νησὶς τὸν Εὐμένη καὶ κατὰ τὸν
 Ἀντίοχον ὑποψίας ἔληγεν ἡ
 σύγκλητος· ἀλλὰ Γάϊον Σελ-
 γίαν καὶ Μάνιον Σέργιον
 καταστήσασα πρεσβευτὰς ἐξ-
 ἐπέστειλεν, ἅμα μὲν ἐποπτεύου-
 ντας τὰ κατὰ τὰς Ἑλλάδας, ἅ-
 μα δὲ τοῖς Μεγαλοπολίταις καὶ
 τοῖς Λακεδαιμονίοις διευκρινή-
 νοντας περὶ τῆς ἀντιλεγομένης
 χάρας, μάλιστα δὲ πολυπραγμο-
 νήσαντας τὰ κατὰ τὸν Ἀντίοχον
 καὶ τὰ κατὰ τὸν Εὐμένη, μή-
 τις ἐξ αὐτῶν παρασκευὴ γίνεσθαι
 καὶ ποινοπραγίαν κατὰ Ῥωμαίων.

Tiberius Cammanos partim
 vi partim dolo et astutia
 in ditionem populi Romani
 redegit. Romam vero quum
 plures legati venissent, sena-
 tus Attalo et Athenaseo est
 datus. Prusias enim non so-
 lum calumniabatur ipse omni
 studio Eumenem et Attalum,
 verum etiam Gallos ac Sel-
 geneses, multosque alios Asiae
 populos ad faciendum idem
 impulerat. Iccirco rex Eu-
 menes fratres Romam mise-
 rat, qui ad omnes criminatio-
 nes responderent. Hi igitur
 curiam ingressi, omnibus, qui
 aliquid obicerent, non male
 visum sunt respondisse, ac tan-
 dem non solum omnia, quae
 obiciebantur crimina dilue-
 runt; sed etiam honoribus,
 priusquam in patriam redi-
 rent, sunt aucti. At non
 propterea suspicionem dudum
 conceptam aduersus Eumenem
 et Antiochum remisit senatus;
 sed C. Sulpitium et Manium
 Sergium decrevit legatos,
 misitque partim ut res Grae-
 corum propius aspicerent,
 partim ut inter Megalopolita-
 nos et Lacedaemonios contro-
 uersiam disceptarent, quae
 super agro quodam dubii iuris
 fuerat inter ipsos exorta.
 Praecipuus tamen legationis
 huiusce erat finis, ut de con-
 siliis Antiochi atque Eumenis
 accurate inquirerent, nunquid
 bello necessaria apparerent,
 ac societatem aduersus Roma-
 nos iunxissent.

PZ.

CVII.

Δημήτριος ὁμηρεύων ἐν Ῥώμῃ, παρακαλῶν τὴν σύγκλητον κατὰγειν αὐτὸν, ἐδὲν αἰνύει.

Τίνας χάριν ἢ σύγκλητος τὸν ἀπολελειμμένον παῖδα προσιμᾷ τῷ Δημητρίῳ.

Πρεσβεία Ῥωμαίων, τὰ τῶν βασιλείων πράγματα ἐπισκεψομένη.

Οτι Δημήτριος ὁ τῷ Σαλεύκῃ, πολὺν ἤδη χρόνον κατὰχόμενος ἐν τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὴν ὁμηρείαν, πάλαι μὲν ἐδόκει παρὰ τὸ δίκαιον κατέχεσθαι, δοθῆναι γὰρ ὑπὸ Σαλεύκῃ τῷ πατρὸς τῆς ἐκείνου πίστεως ἕνεκεν. Ἀντίχῃ δὲ μετεληφότες τὴν βασιλείαν, ἢ ὀφείλειν ὑπὲρ ἐκείνων τέκνων ὁμηρεύειν. Οὐ μὲν ἀλλὰ τὸν μὲν πρὸ τῷ χρόνον ἦγε τὴν ἡσυχίαν, καὶ μάλιστα διὰ τὴν αἰδυναμίαν, ἣν γὰρ ἔτι παῖς· τότε δὲ τὴν ἀκμαιοτάτην ἔχων ἡλικίαν, ἐποίησατο λόγους, εἰσελθὼν εἰς τὴν σύγκλητον, ἀξίων καὶ παρακαλῶν, κατὰγειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν βασιλείαν· καθήκειν γὰρ αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τοῖς Ἀντίχῃ τέκνοις, τὴν ἀρχήν. Διαθεμένους δὲ καὶ πλείονας λόγους αὐτῷ πρὸς τὴν προειρημένην ὑπόθεσιν, καὶ μάλιστα προσδραχμόντος ἐν τῷ λέγειν, διότι συμβαίνει, καὶ πατρίδα καὶ τροφὸν τὴν Ῥώμην ὑπαρχειν αὐτῷ, καὶ τὰς μὲν υἱὰς τῶν ἐκ τῷ συνεδρίῳ ἅπαντας ἀδελφῶν

Demetrius Seleuci F. obfes Romae, a senatu petens, ut in regnum patrum restitueretur, nihil obtinet.

Quid secutus sit Romanus senatus, cum puerum regem in regno obtinendo Demetriū viro anteponit.

Legatio Romanorum, res variorum regum inspicere.

Demetrius, Seleuci filius, quum multos iam annos obfes Romae esset detentus, ille quidem iam dudum iniuria detineri se querebatur, datum enim se fuisse a Seleuco patre fidei eius obsidem: nunc quum patris loco Antiochus regnaret, ut pro illius libris obfes remaneret, id vero aequum non esse. Sed haecenus quidem Demetrius, ut qui propter aetatem puerilem superesse rebus suis non posset, nihil mouerat. tum vero, quum tempus aetatis florentissimae ageret, in curiam ingressus, a patribus postulavit, petiitque, ut per populum Romanum in regnum restitueretur, ad se enim potius quam ad Antiochi filios regnum pertinere. Et quum in hanc sententiam plura disseruisset, atque illud praefertim subinde repetiisset, patriam sibi et altricem terram esse Romanam, omnes senatorum filios instar fratrum,

ἔχειν

EXCERPTAE LEGATIONES.

751

γεν διαδυσιν, τὴς δὲ βουλευ-
 ς πατέρων, διὰ τὸ παραγενέ-
 σθαι μὲν ἔτι νήπιος, τότε δὲ κα-
 ῖν ἡλικίαν ὑπάρχειν ἐτῶν ἑκοσι
 ἢ τριῶν· ἐνετρέποντο μὲν ἄ-
 νθρωποι ἀκούοντες ἐν ἑαυτοῖς, κοι-
 νῶς μὴν ἔδοξε τῇ συγκλήτῳ,
 ὃ μὲν Δημήτριον καταχεῖν,
 ὃ δὲ καταλελειμμένῳ παιδὶ
 ἡγεμονεύειν τὴν ἀρχήν.
 αὐτοῦ δ' ἐποίησεν, ὥς ἐμοὶ δοκεῖ,
 εἰδομένη τὴν αἰμὴν τῆς Δημη-
 τρίας, μάλλον δὲ κρίνασα, συμφέ-
 ρον τοῖς σφετέροις πράγμασι τὴν
 ὁπλῆτα καὶ τὴν ἀδυναμίαν τῷ
 υἱῷ, τῷ διαδεδομένῳ τὴν βα-
 λεάν. Ἐγένετο δὲ τὸ τοῦ
 ἡγεμονεύοντος μετὰ ταῦτα συμβάν-
 ος. αὐθιγὰς γὰρ καταστήσαν-
 τες πρεσβυτάς τας παρὶ Γνάβιον
 Πυλαίων, καὶ Σπύριον Λα-
 κωνίων, καὶ Λεύκιον Αὐρήλιον,
 ἡγεμονεύσαντας τὰς διοικήσοντας τὰ
 ὑπὸ τὴν βασιλείαν, ὥς αὐτῇ
 ἡγεμονεύοντο, διὰ τὸ μηδὲν αὐτῶν
 ὑποδύναι τῶν ἐπὶ τοῖς
 ὑπακούουσιν, τῷ μὲν βασι-
 λεὶ παιδὶ ὄντος, τῶν δὲ προ-
 σβύτων ἀσμενίζοντων ἐπὶ τῷ μὴ
 ἐκδεχόμεναι τὰ πράγματα τῷ
 ἡγεμονεύοντι· μάλιστα γὰρ τὸ τοῦ
 ἡγεμονεύοντος. Οἱ μὲν ἔν παρὶ τὸν
 γνάβιον ἐξώρμησαν, ἔχοντας ἐν-
 ῶς, πρώτας μὲν, τὰς ναυς
 εἰς καταφράκτους διακρήσαντες,
 ἡγεμονεύοντες δὲ ταῦτα, τὴς ἀλλήλων
 ὑποκρίσεως, καὶ καθόλου
 ὑποκρίσεως τὴν βασιλείαν δύναμιν.
 ῥοσαντεύσαντες δὲ τούτοις, καὶ
 ἡγεμονεύοντες τὴν Μακεδονίαν ἐπισκέ-
 ποντες. συνέβαινε γὰρ, τὴς Μα-

ipfos senatores loco patrum,
 ut qui Romam puer venisset,
 iam autem annos tres et vi-
 ginti esset natus: et si mo-
 uebantur patres, quum haec
 dicentem audirent, omnes
 tamen communi consensu de-
 creuerunt, Demetrium esse
 detinendum, et puero, quem
 Antiochus reliquerat, re-
 gnum firmandum. Cuius con-
 filii ea, nisi fallor, causa
 fuit, quod florem aetatis, in
 qua tum erat Demetrius,
 suspectum senatus habebat,
 conducibilioremque rebus suis
 aetatem infirmam illius, qui
 relictus erat successor, iudi-
 cabat. Arque hoc, quae
 postea sunt secuta, palam se-
 cerunt. extemplo enim le-
 gatos decreuerunt, Cn. Octa-
 uium, Sp. Lucretium, et L.
 Aurelium, quos ad regnum
 illud administrandum ex vo-
 luntate ipsius senatus mise-
 runt: quippe fore neminem
 impedimento, rege puero,
 et principibus aulae bene
 agi secum existimantibus, si
 Romani Demetrio regnum
 non traderent, quod futurum
 existimabant. Profectus igitur
 est Cnaeus cum ceteris
 legatis, postquam mandata
 huiusmodi essent accepta,
 ante omnia, ut naues te-
 ctas comburerent, deinde
 ut elephantis nervos incide-
 rent, et vno verbo regias
 opes quam maxime possent
 imminuerent. Praeterea man-
 datum istis est, ut Macedo-
 niam inuiferent: nam Ma-
 cedones, qui popularis status

ἡγεμονεύοντες,

καθόντας, ἀγῶνεις ὄντας δημοκρατικῆς καὶ συνανδριακῆς πολιτείας, τασιάζεν πρὸς αὐτούς. ἔδει δὲ τὰς περὶ τὸν Γυνάϊον καὶ τὰ περὶ τὰς Γαλάτας, καὶ τὰ κατὰ τὴν Ἀριαράθης βασιλείαν ἐποπτεύσαι. μετὰ δὲ τινα χρόνον αὐτοῖς ἐπαπετάλη γράμματα παρὰ τῆς συγκλήτης, καὶ τὴς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ βασιλεῖς διαλύσαι κατὰ δόναμιν.

insolentes erant, et publici concilii usum nullum habebant, seditiones inter se agitantabant. Iussi etiam fuerant hi legati, res Gallograecorum et Ariarathis regnum diligenter inuisere, deinde missae ad illos sunt literae, quibus iuebantur reges Alexandriae omni studio inuicem conciliare.

PH.

CVIII.

Μάρκος Ἰένιος πρὸς Ἀριαράθην πρεσβεῖα.

M. Iunii ad Ariarathem regem legatio.

Οτι κατὰ τὰς καιρὸς τότε παρεγένοντο πρεσβεῖς ἐκ τῆς Ῥώμης, πρῶτον μὲν οἱ περὶ τὸν Μάρκον Ἰένιον, διαυκρινήσοντας τὰ πρὸς τὰς Γαλάτας διαφέροντα τῷ βασιλεῖ. ἐπειδὴ γὰρ ἐκ ἡδυνήθησαν οἱ Τρόκμοι δι' αὐτῶν ἀποτεμέσθαι τῆς Καππαδοκίας· ἔδεν, ἀλλ' ἐκ χειρὸς ἀποδομῆσαντο τῆς δόκην ἐπιβαλόμενοι τόλμαν, καταφυγόντες ἐπὶ Ῥωμαίους, διαβάλλειν ἐπειρῶντο τὸν Ἀριαράθην. ὦν χάριν ἀπεσάλησαν οἱ περὶ τὸν Ἰένιον. πρὸς ἑς ὁ βασιλεὺς ποιησάμενος τὰς ἀρμόζοντας λόγους, καὶ τῷ Ἀλεξανδρῶντι ὁμλήσας, ἐκείνης μὲν εὐλογῶντας ἀπέσειλα· μετὰ δὲ ταῦτα παρανομένων πρεσβευτῶν τῶν περὶ Γυνάϊον Ὀντακίον καὶ Σπόριον Λακρήτιον, καὶ διαλεγομένων τῷ βασιλεῖ πάλιν περὶ τῶν πρὸς τὰς Γαλάτας αὐτῷ διαφερόντων,

Per id tempus venerunt Romana legati, primo quidem M. Iunius, ad disceptandas controuersias inter Gallograecos et regem Ariarathem. postquam enim Trocimi regi Cappadociae nullam partem occupare potuerunt, (et enim Cappadoces, ingenti assumpta audacia, urbem . . . repente munierant,) confugientes ad Romanos, Ariarathem in odium illorum adducere sunt conati. Iccirco missa est ad regem legatio, cuius princeps Iunius. cum his rex pro tempore locutus, quod prolixa humanitate eos accepisset, suas ipsius laudes praedicantes dimisit. Postea legati alii venerunt, Gn. Octavius et Spurius Lucretius, qui ubi regem denuo allocuti essent super controuersia, quam habebat cum Gallograecis: ille paucis rem

βραχέα

EXCERPTAE LEGATIONES.

753

βραχέα περὶ τῶν κοινολογη-
μένων, καὶ Φήσας, εὐπαγω-
γὸς εἶναι πρὸς τὸ κρινέν, λοι-
πὸν ἤδη τὸν πλείων λόγον ὑπὲρ
τῶν κατὰ Συρίαν ἐποιεῖτο πραγ-
μάτων, εἰδὼς ἐκείντε προέχον-
τας τὰς περὶ τὸν Ὀκτακτίον,
ποδεικνύων αὐτοῖς τὴν ἀκατα-
στάσιν τῆς βασιλείας, καὶ τὴν
ἀπειρήτητα τῶν προεστώτων αὐ-
τῶν, καὶ προσεπαγγελλόμενος,
ἐκπελιδνῆσθαι μετὰ δυνάμεως, καὶ
ἐννοφιδρεύσειν τοῖς καιροῖς, ἕως
ἐν ἐκπελιδνῶσιν πάλιν ἐκ τῆς
Συρίας ἀσφαλῶς. Οἱ δὲ περὶ
τὸν Γνάβιν, ἐν πᾶσιν ἀποδεχό-
μενοι τὴν τῆ βασιλείας εὐνοίαν
καὶ προθυμίαν, κατὰ μὲν τὸ
παρὸν ἐκέλευσαν προσδεῖσθαι τῆς
ἐπαπομπῆς· εἰς δὲ τὸ μέλλον,
ἂν τις ὑποκρίπτη χρεῖα, διασα-
λῆσει ἀόκυνος· κρίνειν γὰρ αὐ-
τὸν ἕνα τῶν ἀληθινῶν Ῥωμαίων
δίλων.

omnem exponere, ac dicere,
in eorum iudicio facile se ac-
quieturum. ceterum de Sy-
riac rebus pleraque omnis eius
fuit oratio, quod sciret, eo
pergere Octaviū. ostendit
igitur legatis, et regni illius
quam incertus esset status, et
quanta sibi cum illis necessitu-
do intercederet, qui rerum
ibi potirentur. Pollicitus item
est illis, cum copiis se eos
comitaturum, et paratum in-
tentumque ad omnem occasio-
nem futurum; donec absque
omni periculo ex Syria essent
reuerſi. Legati ubi significaf-
sent, quam grata sibi esset haec
regis beneuolentia et propen-
sus animus, in praesentia qui-
dem eius comitatu opus sibi non
esse dixerunt; in posterum vero
si qua in re praesidio opus habe-
rent, illi se absque vlla cuncta-
tione significaturos, quem inter
vere amicos P. R. numerarent.

PΘ.

Πῶς Ἀριαράθης διὰ πρέ-
βων τὴν πρὸς Ῥωμαίους Φι-
λίαν ἀνανεώσατο.

Ὅτι παρεγένοντο κατὰ τὸν αὐ-
τὸν καιρὸν παρὰ Ἀριαρά-
θην, τῇ νεωτὶ διαδεδεγμένῃ τὴν
ἐκπελιδνῶν βασιλείαν, πρέ-
βεις, ἀνανεωσόμενοι τὴν τε Φι-
λίαν καὶ συμμαχίαν τὴν προϋπ-
άρχουσαν, καὶ καθόλου παρακα-
έσσοντας τὴν σύγκλητον, ἀποδέ-
σασθαι τὴν τῆ βασιλείας εὐνοίαν
καὶ προθυμίαν, ἣν ἔχει καὶ κοι-
νὴ κατ' ἰδίαν πρὸς ἅπαντας
Tom. I!.

CIX.

*Ariarathes rex per legatos
amicitiam cum populo Rom.
renouat.*

Eodem tempore ab Ariara-
the, qui regni Cappado-
ciae successionem paullo ante
adierat, venerunt legati, ad
renouandam amicitiam et so-
cietatem, quae iam ante illi
erat cum populo Romano,
hortandumque senatum, ut
regem, qui publice priua-
timque vniuersis Romanis
cupiebat, beneuolentia sua
Bbb Ῥωμαίους.

Ῥωμαῖος. ἡ δὲ σύγκλητος διακρί-
 σατα τῶν λόγων, τὴν τε Φιλίαν
 ἀνευεώσατο καὶ τὴν συμμαχίαν,
 καὶ καθόλου τὴν ὅλην αἵρεσιν
 ἀποδαξάμενη τῇ βασιλείῳ, Φι-
 λάνθρωπος ἐγενήθη. Τὸτο δ'
 ἐγένετο μάλιστα διὰ τὸ τὰς περὶ
 τὸν Τιβέριον, καὶ ὃν κυρὸν ἐξ-
 απασάλησεν ἐπιστεφόμενοι τὰ
 κατὰ τὰς βασιλείας, ἐπανελθόν-
 τας, εὐφημίας λόγους ποιήσασθαι,
 περὶ τε τῇ πατρίδι καὶ καθόλου
 τῆς βασιλείας αὐτῶν. Οἷς πι-
 τεύουσιν οἱ τῇ συνεδρίᾳ, τὰς τε
 πρεσβυτάς Φιλανθρώπως ἀπε-
 δέξαντο, καὶ τὴν ὅλην αἵρεσιν
 τῇ βασιλείῳ.

complecteretur. Senatus, au-
 dita eius oratione, non solum
 amicitiam societatemque reno-
 uauit; sed etiam laudato re-
 gis animo comiter legatos ex-
 cepit. Hoc autem propterea
 factum, quia Tiberius, qui ad
 cognoscenda regum consilia
 fuerat missus, reuersus ab ea
 legatione, de huius regis et
 patris ipsius animo erga popu-
 lum Romanum, atque in vni-
 uersum de eorum regno, mul-
 ta benigna retulerat. Itaque
 patres ei fidem habentes, tum
 legatos tractarunt humane,
 tum etiam Ariarathis animum
 laudauerunt.

PI.

CX.

Ῥοδῖον ὡς Ῥωμαῖος πρε-
 σβεία.

*Rhodiourum legatio ad po-
 pulum Romanum.*

Οἱ Ῥόδιοι διαπεπνευκότες ἐκ
 τῆς περὶ αὐτὰς γενομένης
 δυσχερείας, ἔπεμπον εἰς τὴν Ῥώ-
 μην πρεσβυτάς τὰς περὶ Κλεα-
 γόρου καὶ Λύγδαμιν, ἀξιώσαντας
 σφίσι παραχωρηθῆναι περὶ δὲ
 τῶν ἐχόντων ἐν τῇ Λυκίᾳ καὶ
 Κερύει κτήσεις, αἰτητομένους τὴν
 σύγκλητον, ἵνα αὐτοῖς ἔχεν ἐξῆ,
 κατὰ καὶ πρότερον. Ἐψηφί-
 σαντο δὲ καὶ ποιοῦσθαι τῇ
 δόμῃ τῶν Ῥωμαίων ἐν τῇ τῆς
 Ἀθήνης ἱερῇ τριακοντάπηχυν.

Rhodii posteaquam ex illa
 priore calamitate respira-
 runt, legatos Romam Cleago-
 ram et Lygdamim proficisci
 iusserunt, qui - - - sibi con-
 cedi postulerent: deinde ut
 eorum nomine, qui in Lycia
 et Caria praedia habebant, pe-
 terent, quo illa sibi pari at-
 que antea iure possidere lice-
 ret. Insuper decreuerunt ii-
 dem, in honorem populi Rom.
 colosium cubitorum triginta in
 aede Mineruae dedicare.

PIA.

CXI.

Πῶς Καλυνδαί, ἀποσάν-
 τε Καυνίων, Ῥοδίοις ἐαυτὰς
 ἐνεχάρισαν.

*Calyndenses populus Ca-
 riae a Cauniis ad Rhodios
 deficiunt.*

Οἱ.

Ὅτι τῶν Καλυνδέων ἀποσάν-
των Καυνίων, καὶ μετὰ
κῦτα πολιορκεῖν ἐπιβαλλομένων
ὑπὲρ τῶν Καυνίων, τὰς μὲν ἀρ-
χὰς ἀπεκατέσταντο Κνιδίαις οἱ
Καλυνδεῖς, ὧν καὶ παραπεσόν-
των κατὰ βοήθειαν ἐπὶ ποσὸν
νυκτεῖαν τοῖς ὑπεναντίοις. Ἀγω-
ῶντες δὲ τὸ μέλλον, πρέσβεις
ἐπέμφαν πρὸς Ῥόδιαις, ἐγχειρί-
πτας σφᾶς αὐτὰς καὶ τὴν πόλιν.
Ὅ δὲ Ῥόδιοι, πέμψαντες βοή-
θειαν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θά-
λασσαν, τὴν τε πολιορκίαν ἔλυ-
ον, καὶ παρέλαβον τὴν πόλιν.
Ἐνέβη δὲ, καὶ τὴν σύγκλητον
τοῖς βεβαῶσιν τὴν τῶν Κα-
υνδέων κτῆσιν.

Quum a Cauniis Calyn-
denses defecissent, ac
postea obsidionem eorum ag-
gressi essent Caunii: illi prin-
cipio quidem a Cnidiis au-
xilia poposcerunt, quorum
aduentu aliquandiu hostibus
resisterunt; sed mox de exi-
tu belli anxii et solliciti, le-
gationem ad Rhodios mise-
runt, se suamque urbem il-
lis dedentes. Rhodii, terra
marique auxilio misso, vr-
bem obsidione liberarunt,
eamque sibi traditam acce-
perunt. Mox et senatus eius
possessionis retinendae ius et
potestatem illis concessit.

PIB.

CXII.

Ἀριαράθης τυχὼν τῆς
ωμαίων εὐνοίας θύει χαρι-
εῖα.

Τῇ αὐτῇ πρεσβείᾳ πρὸς
οὐσίαν ὑπὲρ ἀνακομιδῆς τῶν
ἡτρώς τε καὶ ἀδελφῆς ὁσίων.

*Ariarathes diis sacra fa-
cit ob Romanorum erga se be-
nevolentiam.*

*Idem per legatos cum Lyſſia
agit, ut ab Antiochia sibi mit-
tantur matris suae sororisque
ossa.*

Ὅ δὲ Ἀριαράθης, ὁ βασιλεὺς
Καππαδοκίας, προσδεγ-
ντας τὰς εἰς τὴν Ῥώμην ἀποστα-
ντας πρεσβευτάς, νομίσας ἐκ
τῆς ἀποκρίσεως ἐν ὁρθῷ κείσθαι
τὴν βασιλείαν αὐτῷ, ἐπειδὴ κα-
τεῖται τῆς Ῥωμαίων εὐνοίας,
ὡς τοῖς θεοῖς χαριστήρια τῶν
γονότων, καὶ τὰς ἡγεμόνας
ἱεῖς. Μετὰ δὲ ταῦτα πρε-
σβυτάς ἀπέστειλε πρὸς τὰς πε-
τὸν Λυσίαν εἰς τὴν Ἀντιό-
χειαν, σπεύζοντες ἀνακομίτα-

Rex Cappadociae Ariara-
thes, post reditum eo-
rum legatorum, quos Romam
miserat, persuasus, ex eorum
responsis in tuto sibi regnum
esse collocatum, quando se-
mel benevolentiam Romano-
rum esset nactus, ut pro
tanto beneficio diis gratias
ageret, rem sacram facere
instituit, et duces suos con-
uiuio excepit. Secundum
haec Antiochiam legatos ad
Lyſſiam misit, quo sororis

θαυτὰ τῆς ἀδελφῆς καὶ μητρὸς ὅσῃ. Τὸ μὲν ἔν ἐγκαλεῖν ὑπὲρ τῆς γεγονότος ἀσεβήματος ἀπαδοκίμαζεν, ἢ βεβλόμενος ἐραδί-
ζεν τὰς περὶ τὸν Λυσίαν, ἵνα μὴ διαψευδῇ τῆς προθέσεως, καίπερ βεβλόμενος φέρων τὸ γεγονός· ἀξιωματικὰς δὲ δὲς ἐντολὰς, ἐξαπέστειλε τὰς πρέσβεις. Τῶν δὲ περὶ τὸν Λυσίαν συγχωρησάντων, καὶ τῶν ὅσων ἀνακομιθέντων ὡς αὐτὸν, ἀποδεξάμενος μεγαλομάρως τὴν παρυσίαν αὐτῶν, ἔθαψε παρὰ τὸν τῆς πατρὸς τάφον κηδεμονικῶς.

matrisque ossa reciperet. Igitur de scelere impio, quod fuerat admittum, expostulare in praesentia superfedendum sibi esse existimavit, quantumvis iniquo animo rem ferret, ne, si Lysiam irritaret, voti sui compos fieri non posset. Propterea proficiscentibus legatis mandata dedit, cum postulatis precibusque coniuncta. Quum autem permittente Lysia reportatae reliquiae ad illum fuissent, magnifico apparatu illa suscepit, et summo studio iuxta patris tumultum posuit.

PIΓ.

Πτολεμαίῳ τῇ νεωτέρῃ εἰς Ῥώμην ἀφίξις, δεομένης διὰ τῆς συγκλήτης ἐπὶ τὴν Κύπρον κατὰγεσθαι.

Πολυβίῳ ἐπίσσις περὶ τῆς πῶς Ῥωμαῖοι διὰ τῆς τῶν πέλας ἀγνοίας αὖξοσι τὴν ἰδίαν ἀρχήν.

Οτι μετὰ τὸ μερίσαι τὰς Πτολεμαίους τὴν βασιλείαν, παρ-
γένεστο Πτολεμαῖος ὁ νεώτερος εἰς τὴν Ῥώμην, ἀθετεῖν βεβλόμενος τὸν γεγονότα μερισμὸν αὐτῷ πρὸς τὸν ἀδελφόν, Φάσκων, ἔχ-
έκων, ἄλλῃ κατ' ἀνάγκην τῷ κοι-
ρῷ περιληφθεὶς πεποιμένῳ τὸ προσκττόμενον, καὶ παρεκάλεσεν τὴν σύγκλητον μερίσαι τὴν Κύπρον αὐτῷ· καὶ γὰρ καὶ τότε γε-
νομένη, καταδεξέραν ἔχειν με-
ρίδα τῆς ἀδελφῆς παρὰ πολὺ. Τῶν δὲ περὶ τὸν Κανυληῖον καὶ Κόιντον

CXIII.

Ptolemaei iunioris in urbem aduentus, quo per senatum Romanum restitueretur in Cypri regnum.

Polybii observatio super Romanis, quibus semper stultitia aliorum occasio fuit amplificandi imperii.

Postquam Ptolemaei regnum sunt partiti, venit Romanus Ptolemaeus iunior, ut institutam cum fratre partitionem redderet infictam, quod diceret, non sponie se, verum difficultatibus temporum necessario cedentem, id fecisse, quod iussus erat. petere igitur a senatu, ut Cyprum sibi adiudicaret, nam etiam sic longe deterio-rem suam portionem futuram portione fratris. Et quum Canuleius ac Quintus suo testimonio con-

ἀπο-

πομπηρυνόντων τοῖς περὶ τὸν
 λευκυλλόν, τοῖς παρὰ τῆς πρε-
 βυτέρης παραγεγονόσι πρεσβευ-
 ας, διότι κατὰ Κυρήνην ὁ νεώ-
 αρος καὶ τὸ πνεῦμα δι' αὐτὰς ἔχοι,
 διαύτην γενέσθαι τὴν τῶν ὄχλων
 πρὸς αὐτὸν ἀλλοτριότητα καὶ
 ρεσκοπήν, διὸ καὶ, παρ' ἐλπί-
 ε καὶ παραδόξως δεδομένων ἀν-
 τὼ τῶν κατὰ Κυρήνην πραγμά-
 των ἀσμένως δέξασθαι, καὶ σφα-
 λῶν τμηθέντων, καὶ λάβοι τὰς
 πικρὰς παρὰ τὰ δελφῆ, καὶ δολή-
 ῃ ἐπὶ ταῦτα, τὰ δὲ Πτολεμαῖαι πασι
 ἴστοις ἀντιλέγοντος· ἡ σύγκλη-
 ρς, ἅμα μὲν ὁρῶντα τὸν μερισμὸν
 γεγονότα τελέως, ἅμα δὲ βυλο-
 ῆν διελθὴν τὴν βασιλείαν πραγ-
 ματικῶς, αὐτῶν αἰτίων γενομένων
 ἧς διαμέσεως, συγκατέθετο τοῖς
 πρὸ τῆς νεωτέρης παρακαλυμένοις
 ἐν τῇ σφατέρῃ συμφέροντι. Πο-
 ῦ γὰρ ἦδη τὸ τοῦ γένους ἐστὶ τῶν
 αβυλίων παρὰ Ῥωμαίοις, ἐν οἷς
 αὐτῆς τῶν πέλας ἀγνοίας αὖξεν
 καὶ κατασκευάζονται τὴν ἰδίαν
 ῥαχὴν, πραγματικῶς ἅμα χει-
 ριζόμενοι, καὶ δοκῶντες εὐαργε-
 ῖν τὰς ἀμερτάνοντας. Διὸ καὶ
 κερδῶντες τὸ μέγεθος τῆς ἐν
 ἰλγυπτῷ δυναστείας, καὶ δεδιό-
 ρς, ἂν ποτε τύχη προσάτι, μὴ
 εἶδον Φρονῆ τῆς καθήκοντος,
 ἀπέστησαν πρεσβευτὰς, Τίτον
 Ὀρκυάτον καὶ Γναῖον Μερῦλαν,
 ἃς κατέξοντας ἐπὶ τὴν Κύπρον
 ἐν Πτολεμαῖον, καὶ τελεσιώσον-
 ρς ἅμα τὴν ἐκείνων καὶ τὴν αὐ-
 τῶν πρόθεσιν. Καὶ παρὰ χρεῖμα
 ἵτας ἐξέπεσεσαν, δόντες ἑντο-
 ἁς, διαλύται τὰς ἀδελφῆς, καὶ

firmarent, quod dicebat lega-
 tio a maiore fratrum missa,
 cuius princeps Menichyllus,
 Ptolemaeum nempe iuniorem
 non solum Cyrenen, sed et
 ipsam vitam sua opera retine-
 re, adeo vulgo omnium ani-
 mos ab eo alienatos esse, tan-
 tamque offensam contractam,
 ut pro magno beneficio con-
 cessum sibi praeter spem suam
 et omnium opinionem Cyre-
 nae regnum acciperet, idque
 pactum sacris rite peractis,
 fide data inuicemque accepta
 esse firmatum: omnibus his
 contradicente Ptolemaeo, fe-
 natus, partim, quod partiti-
 onem non plane peractam
 animaduerneret, partim, quod
 cato confilio auctoribus ipsis
 fratribus regnum optaret di-
 uidi, utilitatis suae causa
 postulata iunioris accepit.
 Multum enim Romani hoc
 genere confiliorum utuntur,
 ita sollerter se gerentes, ut
 videantur eo tempore bene-
 ficium dare imprudentibus,
 quando per aliorum impru-
 dentiam imperium suum ad-
 augent atque amplificanc.
 Tunc igitur potentia regni
 Aegyptiaci intellecta, veriti,
 ne, si caput contingeret illi
 imperio, altius quam par es-
 set, spiraret, Titum Torqua-
 tum et Gn. Merulam legatos
 decreuerunt, qui Ptolemaeum
 in Cyprum reducerent, et
 qui ex sua atque ipsius vo-
 luntate negotium illud confi-
 cerent. Protinus ergo et le-
 gatio haec missa est cum man-
 datis, ut pacem inter fratres

κατασκαύσαι τῷ νεωτέρῳ τὴν
Κύπρον χωρὶς πολέμου.

conciliarent, et iuniori re-
gnum Cypri traderent.

PIA.

CXIV.

Πῶς Δημήτριος, ὁμηρεύων
παρὰ Ῥωμαίοις, λυθείσης τῆς
ὁμηρείας μετὰ τὴν τῆ πα-
τρός τελευτὴν, καὶ τῆς βα-
σιλείας ὑπὸ τῆς συγκλήτης
αἰδέως σεφερθεὶς, ἐ συγχω-
ρέσης αὐτῷ τῆς βασιλῆς εἰς
τὴν πατρίδα ἐπανελθεῖν,
πραγματικῶς ἐξελθεῖν τῆς
Ῥώμης ἀπῆρε, συμβέλω-
μὲν Πολυβίῳ χρησάμενος,
συνεργοῖς δὲ ἄλλοις τισὶ πάν-
τοιοις.

Quomodo Demetrius Se-
leuci F. quum Romae esset ob-
ses, et post patris mortem
regnum ipsi a Romanis esset
nullo iure ademtum, solutus
priori obligatione, 'quia fa-
cultatem repetendi Syriam im-
petrare a senatu non poterat,
sollerti astu ab urbe egressus,
abiit, usus in eo incepto con-
silio quidem Polybii, ministe-
rio vero aliorum oppido pau-
corum.

Οἱ περὶ τὸν καιρὸν τῆτον
προσπεσάτης τῆς περὶ τὸν
Γναίου περιπετείαις, ὡς ἀνῆρέθη,
καὶ τῶν παρὰ τῷ βασιλεῶς Ἀν-
τιόχῃ προσβεβύοντων, ὧν ὁ Λυ-
σίας ἔπεμψε, παραγεγονότων,
καὶ πολλὰς διαθεμένων λόγους,
ὑπὲρ τῆ μὴ κεκοινωνηκέναι τῆς
πράξεως τὰς τῷ βασιλεῶς φίλους
ἢ μὲν σύγκλητος παρέπεμψε τῆς
προσβευτῆς, ἐ βυλομένη διδόναι
περὶ τῶν ἀπόφασιν ἐδεμίαν,
ἐδ' ἐκτίθεσθαι καὶ ὅλα τῆς αὐτῆς
γνώμην. ὁ δὲ Δημήτριος, πτοη-
θεὶς ἐπὶ τοῖς ἡγγελμένοις, ἐξαυ-
τῇ· προσεκάλει τὸν Πολύβιον,
καὶ προσανέφερεν διαπαρῶν, εἰ
δέει πάλιν ἐντυχεῖν τῇ συγκλήτῃ
περὶ τῶν κατ' αὐτόν. ὁ δὲ παρ-
κάλει μὴ δις πρὸς αὐτὸν λεί-
πον πτείνειν, ἀλλ' ἐν ἐκυτῷ τὰς ἐλπί-
δας ἔχειν, καὶ τολμᾶν τι βασι-

Eodem fere tempore, post-
quam esset Romam nun-
tius allatus de casu Cnaei,
qui occisus fuerat, quum et-
iam legati Antiochi, quos
Lysias miserat, Romam ven-
issent, et multa differu-
issent, quo probarent, caedis
eius conscium regem non
fuisse, senatus legatos rem-
isit, nulla prolata sententia,
quia mentem suam prodere
omnino nolebat. at Deme-
trius hoc nuntio perculsus,
Polybium arcessit, et cum
eo deliberat, deberetne ite-
rum de suis rebus cum pa-
tribus agere. Polybius De-
metrium monuit, caueret ad
eundem lapidem bis offen-
dere, quin potius spes suas
in seipso poneret, auderetque
aliquid regno dignum: mul-
laeis;

λείας ἄξιον· πολλὰς γὰρ ὑποδεικνύειν ἀφορμὰς τὰς ἐνεῦντας καιρῶς. Ὁ δὲ Δημήτριος συννοήσας τὸ λεγόμενον, τότε μὲν ἀπεσιώπησε· μετ' ὀλίγον δὲ τινί τῶν συνήθων Ἀπολλωνίῳ μετέδωκε παρὶ τῶν αὐτῶν. ὁ δὲ προειρημένους ἄνακτος ὦν, καὶ κομιδῇ νέος, συνεβόλευε πείραξν εἶναι λαβεῖν τῆς συγκλήτης· πεπεισθαι γὰρ, ἔπει τῆς βασιλείας ἀλόγως αὐτὸν ἐξέρρησε, τῆς γε ὁμηρείας αὐτὸν ἀπολύσειν. ἄτοπον γὰρ εἶναι τελέως, Ἀντιόχῃ τῇ πατρὶδι διαδεξαμένη τὴν ἐν Συρίᾳ βασιλείαν, Δημήτριον ὁμηρεῦναι ὑπὲρ αὐτῆς. Τέτοις μὲν ἐν τοῖς λόγοις κειθεὶς πάλιν εἰσῆλθαι εἰς τὴν σύγκλητον ὁ προειρημένος, καὶ παρεκάλει τῆς γε κατὰ τὴν ὁμηρείαν ἀνάγκης αὐτὸν ἀπολύειν, ἔπει τὴν βασιλείαν ἔκριναν Ἀντιόχῳ συγκατασκευάζειν. καὶ πλείον ἐὰν πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν αὐτῷ διαλεχθέντος, ἔμεινεν ἡ σύγκλητος ἐπὶ τῆς αὐτῆς αἰρέσεως, ὅπερ εἰκὸς ἦν. καὶ γὰρ πρότερον ἢ διὰ τὸ μὴ λέγειν τὰ δίκαια τὸν Δημήτριον ἔκρινεν τὴν ἀρχὴν τῷ παιδὶ συνδιαφυλάττειν, ἀλλὰ διὰ τὸ συμφέρον τοῖς σφετέροις πράγμασιν. μενόντων δὲ τῶν ὄλων ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαθέσεως, μένειν εἰκὸς ἦν καὶ τὴν συγκλήτην διαλήψιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς προκρίσεως. Πλὴν ὅγος Δημήτριος, κατὰ τὴν ἐξηγήσας τὸ κύκνειον, καὶ γὰρ, ὅτι καλῶς αὐτῷ συνεβόλευεν ὁ Πελλύβιος, μὴ εἰς γρὸς τὸν αὐτὸν λήθου πταίειν,

tas enim ipsi praesentem rerum statum occasiones exhibere. Demetrius animaduerso, quo hoc consilium spectaret, in praesentia verbum non dicere: at non multo post de iisdem rebus cum Apollonio ex familiarium numero communicare. Is, vt homo minime malus et admodum iuuenis, iterum explorandam voluntatem senatus censebat: neque enim dubitare se, quoniam sine causa regno eum patres spoliassent, quin necessitatem certe manendi Romae pro obside forent illi remissuri. rem enim esse penitus absurdam, quum in regno Syriae Antiochus successisset, obsidem fidei illius ipsum retineri. Huius oratione persuasus Demetrius, iterum in curiam venit, et vt saltem necessitate liberaretur manendi Romae pro obside, orat, quando regnum Antiocho firmassent. In hanc mentem quum plura etiam Demetrius dixisset, nihilominus tamen in sententia senatus mansit. et merito quidem. nam et antea regnum puero conseruandum decreuerat, non quia iniusta esset Demetrii oratio; sed quia ita reip. expediret. et quum status rerum idem maneret, rationi consentaneum erat. vt et senatus sententia in eodem proposito maneret. Ceterum Demetrius, frustra olorina voce edita, postquam experientia magistra cognouisset, rectum fuisse Polybii consilium, ne ad eundem lapidem bis of-

μεταμληθεὶς ἐπὶ τοῖς γεγονόσι, ἅμω δὲ καὶ φύσει μεγαλόφρων ὑπάρχων, καὶ τόλμην ἡμῶν ἔχων πρὸς τὸ κρινέν, εὐθέως ἐκέλευε Διόδωρον, προσφάτως ἐκ τῆς Συρίας παραγεγονότα, καὶ μετεδίδωκεν περὶ τῶν κατ' αὐτόν. Ὁ δὲ Διόδωρος τροφεὺς μὲν ἐγγόνοι τῷ Δημητρίῳ· πανῦργος δ' ὢν, καὶ κατωπτευκῶς ἐπιμαλῶς τὰ κατὰ τὴν Συρίαν, ὑπαδείκνυσεν αὐτῷ, διότι, τῶν μὲν ἐκὶ τεταραχμένων διὰ τὸν Γναίον Φόνον, καὶ διακισσούντων τῶν μὲν πολλῶν τοῖς περὶ τὸν Λυσίαν, τῶν δὲ περὶ τὸν Λυσίαν τοῖς πολλοῖς, τῆς δὲ συγκλήτης πεποισμένης ἐκ τῶν τῷ βασιλεῶς Φίλων γεγονέναι τὴν εἰς τὰς σφετέρους πρεσβευτὰς παρανομίαν, κέλευσεν εἶναι καιρὸν ἐπιφανῆσαι τοῖς πράγμασι. ταχέως γὰρ τὰς μὲν ἐκεῖ μεταβρίψεν τὴν βασιλείαν εἰς αὐτόν, καὶ ὅλως μετὰ παιδὸς ἐνός ποιήσεται τὴν παρεσίαν· τὴν δὲ σύγκλητον ἢ τολμήσειν ἔτι βοηθήσειν, ἢ δὲ συνεπιχρῆναι τοῖς περὶ τὸν Λυσίαν, τοιαῦτα διεργασάμενοις. λοιπὸν εἶναι τὸ λαθεῖν ἐκ τῆς Ῥώμης ἀπαλθόντας, καὶ μηδένα λαβεῖν ἔννοιον τῆς ἐπιβολῆς αὐτῆς. Δοξάντων δὲ τῶν, μεταπέμπετο τὸν Πολύβιον, καὶ δηλώσας τὰ δεδομένα, παρεκάλει συνεπιλαβέσθαι τῆς ἐπιβολῆς, καὶ συνδιανοηθῆναι πῶς ἂν χειριθεῖν τὰ κατὰ τὸν δρασμόν. Συνέβαινε δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τῆτον, Μενίδυλλον μὲν τὸν Ἀλαβανδέα παρῆναι πρε-

fenderet, poenitentia ductus sui facti, quum praesertim magni vir animi esset, et satis audaciae haberet, ad exsequendum, quod semel statuisset, Diodorum ad se vocat, qui recens e Syria venerat, deque suis rebus cum eo deliberat. Fuerat hic Diodorus Demetrii educator, homo vaser, qui, Syriae statu accurate perspecto, dicebat illi, rebus ibi turbatis propter Cnaei caedem, quum neque populi Lybiae fiderent, neque Lybiae populis, et senatus crederet, fraude aulicorum regis suos legatos fuisse violatos, opportunissimum esse tempus ad aliquid moliendum, ut in ipso regno repente hominibus sese ostenderet: statim enim Syros regnum fore in ipsum transluros, si vel vno puero comitatus veniret. neque enim aufuros patres puero regi opem ferre, neque potentiam Lybiae, a quo tantum scelus admissum, suis viribus stabilituros. Superesse nunc illam curam, ut Roma infcisiis omnibus discederet, priusquam de eius consilio vlla suspicio cuiquam oboriretur. Hoc consilio probato, Demetrius Polybium ad se vocat, quid pararet. significat, orat, vellet se in hoc incepto ire adiutum, et vna secum deliberare, qua ratione posset euadere. Forte illo tempore erat Romae Menichyllus Alabandensis, missus a feniore Ptolemaeo, ut patrocinium suae causae ageret apud

σβενον-

EXCERPTAE LEGATIONES.

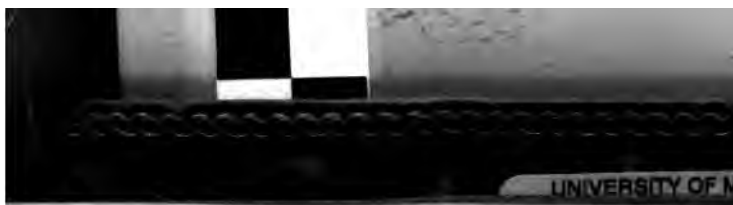
761

τρεῖς οὐκ ἔχοντες τῇ προσηγορίᾳ
 βασιλέως Πτολεμαίου, χάριν τῇ
 συγκαταστήσει καὶ δικαιολογηθῆ-
 ναι πρὸς τὸν νεώτερον Πτολε-
 μαίον· ἐτύγχανε δὲ προὔπαρ-
 χουσα τῷ Πολυβίῳ πρὸς τὸν Με-
 νίθυλλον ἰσχυρὰ συνήθεια καὶ
 πίστις· διὸ καὶ νομίσας αὐτὸν ἐπι-
 γήθειον εἶναι πρὸς τὴν ἐνεσῶσαν
 κρίσιν, συνέστησε τῷ Δημήτριῳ
 μετὰ μεγάλης σκεδῆς καὶ Φιλο-
 τιμίας· ὁ δὲ ποιωνήσας τῆς
 ἐπιβολῆς, ἀνεδέξατο, τὴν τε
 ναῦν ἐτοιμάσας, καὶ τὰ ἄλλα πρὸς
 τὸν πλὴν ἀπαρτίειν. Οὗτος μὲν
 ἐν εὐρῶν ἐν τῷ τόματι τῷ Τι-
 βέριος ὁρμῶσαν Καρχηδονίαν
 ναῦν ἱεραγωγόν, ταύτην ἐνυ-
 λώσατο. Συμβαίνει δὲ, τὰ πλοῖα
 ταῦτα κατ' ἐκλογὴν λαμβάνεσθαι
 ἐκ τῆς Καρχηδόνης, ἐφ' οἷς εἰς
 τὴν Τύρον ἐκπέμπουσιν οἱ Καρ-
 χηδόνιοι τὰς πατρίδας ἀπαρχὰς
 τοῖς θεοῖς· ἐνυλῶτο δὲ Φανε-
 ρῶς εἰς τὴν θάλασσαν ἀνακομιδὴν.
 διὸ καὶ τὴν τε τῶν ἐπιμηνίων
 παρασκευὴν ἀνυπόπτως ἐποιεῖ-
 το, καὶ Φανερῶς ἐλάλει, καὶ συν-
 ἔταττε τοῖς ναυτικοῖς· Ἐπεὶ δ'
 ἦν πάντα ἑτοιμα τῷ ναυκλήρῳ,
 καὶ λοιπὸν ἔδει τὸν Δημήτριον
 ἀπαρτίζειν τὰ κατ' αὐτὸν τὸν
 τροφία προχέσειεν εἰς τὴν
 Συρίαν, ὡτακισήτουσα καὶ κα-
 τοπτεύουσα τὰ ἐκεῖ συμβαίνον-
 τα περὶ τῆς ὁχλῆς· ὁ δὲ σύν-
 τροφος Ἀπολλώνιος ἐξ ἀρχῆς
 αὐτῷ μετείχε τῆς ἐπιβολῆς.
 δυοῖν δ' ὑπαρχόντων ἀδελφοῖν
 Μελεάγρου καὶ Μελεσθέως, τούτοις
 ἐκοινωνήσαντο τὴν προᾶξιν, ἕλ-

patres, et aduersus iuniorem
 Ptolemaeum certamen pro se
 susciperet. huic Menithyllo
 arcta familiaritas et necessitu-
 do cum Polybio intercedebat.
 qui ratus aptissimum eum ef-
 fe ad hoc ministerium obeun-
 dum, quanto maximo poterat
 studio illum Demetrio com-
 mendauit. Is igitur parti-
 ceptus consilii factus, et nauem
 et quaecunque ad iter forent
 necessaria paraturum se rece-
 pit. Ac quum in ostio Tibe-
 ris Carthaginensium nauem,
 quae sacra gestabat, inuenif-
 set, hanc ad vecturam con-
 ducit. Solent autem cum cu-
 ra hac naues deligi ex omni
 numero nauium, quae sunt
 Carthagine, ad deferendas Ty-
 rum primitias, quas illuc Car-
 thaginienfes diis patriis mit-
 tunt. conduxit autem palam
 ad reditum suum. Idcirco et-
 iam conmeatus sine cuius-
 quam suspitione apparabat,
 et cum nautis in oculis om-
 nium colloquebatur, et tem-
 pus constituebat. Postquam
 nauclerus omnia parata ha-
 buit, et nihil iam restabat,
 nisi vt Demetrius ad iter se
 compararet: suum illum edu-
 catorem in Syriam praemisit,
 qui omnes ibi rumusculos col-
 ligeret, et quis populorum
 esset sensus exploraret. Apol-
 lonius vero, qui educatus
 cum ipso fuerat, huius incepti
 iam a principio confcius
 erat, quod etiam duobus eius
 fratribus Meleagro et Me-
 nestheo, solis ex omnibus fa-
 miliaribus et conuictoribus,

λαὸν δ' ἔδενι τῶν μετ' αὐτῶν, καὶ τοὶ
 πλείονων ὄντων. ἄτοι δ' ἦσαν
 Ἀπολλωνία κατὰ φύσιν υἱοὶ, τῇ
 μεγάλῃ μὲν εὐκαιρίᾳ ἔχοντες
 παρὰ Σαλαύκῃ, μεταστάντος δὲ
 κατὰ τὴν Ἀντιόχῃ μεταλήψιν
 τῆς ἀρχῆς εἰς Μίλητον. Τῆς
 δὲ συνταχθείσης ἡμέρας πρὸς
 τὰς καυτικὰς συναγγιζήτης, ἔδει
 γενέσθαι παρὰ τιμὴ τῶν Φίλων
 ὑποδοχὴν πρὸς τὴν ἔξοδον. πα-
 ρὰ γὰρ αὐτῷ ποιεῖν τὸ δεῖπνον
 ἔχουσιν τὴν, εἰθίσο γὰρ ἐπιμα-
 λῶς καλεῖν ἅπαντας τὰς περὶ
 αὐτὸν ὄντας. οἱ δὲ συνεβότας
 πῇν προῆξιν, ἑμελλόν ἐξ οἴκου
 δειπνήσαντες ἐπὶ τὸ πλοῖον ἡ-
 ξεῖν, ἔχοντες ἕνα πῶδα μετ'
 ἑαυτῶν ἕκαστος, τὰς γὰρ λοιπὰς
 ἀπετάλλευσαν εἰς Ἀναγνείας,
 κατὰ τὴν ἐπιέσαν αὐτοὶ παρα-
 πόμην. τὸν δὲ Πολύβιον συνέ-
 βαινε κατὰ τὸν καιρὸν τῆτον
 ἡδονηκότα μένειν κατακλινῇ,
 εἰδέναι δὲ πάντα τὰ πραττόμε-
 να, τῷ Μενιθύλλῃ συνεχῶς αἰ-
 τῷ μεταδιδόντος αἰεὶ περὶ τῶν
 ὑποπιπτόντων. Διόπερ ἀγωνιά-
 σας ὁ προειρημένος, μὴ, τῆς
 συνηθείας ἐλκυθείσης, ἄτε τῇ
 Δημητρίᾳ συμποτικῇ φυσικῶς καὶ
 νεωτέρῃ τελείως ὑπάρχοντος,
 ἀπόρημά τι γένηται περὶ τὴν ἔξο-
 δον διὰ τὴν μέθην, γράψας βρα-
 χὺ πιττάκιον καὶ σφραγισάμε-
 νος, πέμπει παρ' αὐτῆς πῶδα,
 συσκοτάζοντος ἄρτι τῷ θεῷ, συν-
 τάξας, ἀγκαλασάμενον τὸν οἶνον
 χόον τῇ Δημητρίᾳ δάναί τὸ πιτ-
 τάκιον, μηδὲν εἰπόντα, τίς ἡ
 παρὰ τίνος, καὶ κελεύειν ἀποσι-

qui multi erant, communica-
 uerat. hos fratres Apollonius
 ille genuerat, qui plurimum
 gratia apud Seleucum aliquan-
 do valuit, deinde vbi ad An-
 tiochum regnum fuit transla-
 tum, Miletum ex aula migra-
 uit. Postquam constituta cum
 nautis dies venit, vt exiret
 vrbe Demetrius, apud quen-
 dam ex amicis conuiuium co-
 lebraturus erat. nam in ho-
 spitio quidem suo coenare non
 poterat, quod esset illi con-
 suetudo, quam diligenter ser-
 uauerat, omnes qui circa i-
 psam erant inuitare. deinde,
 qui arcani conficii erant, coe-
 natione egressi, nauim recta
 cum singulis quisque pueris
 petere debebant. nam reli-
 quos Anagniam miserant, tam-
 quam eodem postridie et ipsi
 essent ituri. Accidit autem,
 vt quum haec gererentur, aeger
 Polybius in lectulo decumbe-
 ret, quem tamen nihil eorum,
 quae fidebant, fugiebat, quum
 Menithyllus, vt quidque noui
 acciderat, de singulis conti-
 nuo eum moneret. Is igitur
 vehementer sollicitus, ne,
 quia Demetrius natura sua con-
 uiuiis plurimum gaudebat, et
 iuuenis admodum tunc erat,
 extracta in tempus longius
 computatione, exeundi con-
 silium propter temulentiam ali-
 quo modo impeditum haereret,
 breui pittacio conscripto atque
 obfignato, puerum e suis, quum
 iam tenebresceret, mittit, eique
 mandat, vt, pincerna Deme-
 trii vocato, pittacium illi tra-
 deret, non addito, quis ipse ef-

ὅσα τῷ Δημητρίῳ ὡς παρχαρχή-
ια διαναγνώσκει. Γενομένων δὲ
αὐτῶν κατὰ τὸ συνταχθῆναι,
αβίων ὁ Δημήτριος ἐπαυέγγω.
ὁ δὲ πιττάκιον περιεῖχε τὰς
γνώμας ταύτας.

Ὁ δὲ τὰ τῷ μέλλοντος, οἷχεται
φίλων

Eis ὁ φέρεται νύξ· τοῖς δὲ τολμῶσι
τε πλέον.

Τύλμα τι, καὶ δύναμις, πρῶτ' ἀπο-
τύγχανε.

Ἐπιτυχῆς, πάντα μᾶλλον, ἢ βα-
τόν πρῶτον.

Νῆφε, καὶ μένυσσο ἀπιστῶν· ἄρδρα
ταῦτα τῶν φρενῶν.

Γαῦτα διαναγνὼς ὁ Δημήτριος,
ὅτι συνοήσας τὰς ὑποθέσεις,
ὅτι τίνες, καὶ παρὰ τίνος εἰσι,
παραυτίκα προσπειθεῖς ὡς ἐπι-
αύσιος γαγονῶς, ἀπηλλάττετο,
τυμπροπεσόντων αὐτῷ καὶ τῶν
βίλων. παρχαρχόμενος δ' ἐπὶ
πληθύνῃ, τὰς μὲν ἀνεπιτηδείας
αὐτῶν οἰκτεῖν ἐξέπεμψε εἰς τὰς
Αναγνείας, συντάξας, λαβόν-
τας τὰ λῦμα καὶ τὰς κύνας ἀπα-
ύειν ἐπὶ τὸ Κίρκκιον, ἐκεῖ γὰρ
ἐπιμελῶς εἰσάγει κυνηγετεῖν τὸ
γρίον· ἐξ ὧ καὶ τῆς πρὸς τὸν
Πολύβιον αὐτῷ συνηθείας τὴν
καταρχὴν γενέσθαι συνέπεσε.
Μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς περὶ τὸν
Νικάνορα διατάξει τὴν ἐπιβο-
λήν, καὶ κοινωνεῖν παρεκάλει
τοῦ αὐτοῦ ἐλπίδων. Παντῶν
ἰσχυρῶς δεξιμένων τὸν λό-
γον, παρήγγειλε κατὰ σπαδὴν,
ἐκκαλεσθέντας ἐπὶ τὰς ἰδίους κα-
ταλύσεις, τοῖς μὲν κατὰ συντά-
ξιν, προάγειν ἐπὶ τῶν ἐκδοτῶν

fet, aut a quo mitteretur, iu-
beretque Demetrio id extem-
plo legendum dari. Factum
est plane uti iusserat, et De-
metrius acceptum pittacium
legit. In eo hae gnomae erant
descriptae.

Cum stas? illuc nempe tendis, o
pater,

Vbi atra nox. Fortuna fortis ad-
iuvat.

Ande, periclitare, age quid. non
feceris.

Aut feceris. prius omnia quam te
deseras.

Sobrius esto, nemini filem habendam
memento, hi sunt nervi prudentiae.

His lectis Demetrius, cogni-
to, et quo haec praecepta spe-
ctarent, et a quo sibi mitte-
rentur, extemplo nauseabun-
dum se simulans conuiuio ex-
cessit, amicis simul cum eo
egredientibus. Ad tentorium
ut ventum, famulos ad illud
iter minus aptos Anagniam
proficisci iubet, mandatque
illis, ut cum retibus ac cani-
bus venaticis ad Circaeum sibi
occurrerent, ubi solitus erat
antea studiose venari, unde
etiam contigerat, ut Poly-
bium propius noscendi occa-
sio primum ei daretur. Se-
cundum hanc Nicanori et eius
comitibus, quod destinabat,
aperit, atque illos hortatur,
ut eorundem consiliorum se-
cum velint esse participes.
Quum operam prolixè omnes
pollicerentur: monuit eos,
ut domum suam quisque ce-
leriter repeterent, et famu-
lis imperarent, ut mane orto
eis τὰς

εἰς τὰς Ἀναγνείας, καὶ μετὰ τῶν κυνηγῶν ἀπαντᾶν εἰς τὸ Κίρκαιον· αὐτὲς δὲ λαβόντας ἐσθῆτας τὰς ὁδοπορικὰς ἀνακαμπτεῖν ὡς αὐτὸν, εἰπόντας τοῖς οἰκέταις, ὅτι μετὰ τῇ Δημητρίᾳ συμμίσξουσιν αὐτοῖς κατὰ τὴν ἐπιτοκὴν ἐπὶ τὸν προειρημένον τόπον. Γενομένων δὲ πάντων καθὼς προείρηται, προῆγον αἷς τὴν Ὠκεῖαν νυκτὸς ἐπὶ τὸ τόμῳ τῆ Τιβέριος. Ὁ δὲ Μενιδύλλος προπορευόμενος ἐκοινολογεῖτο τοῖς ναυτικοῖς, Φάσκων, αὐτῷ προσπατωμένῳ παρὰ τῇ βυτιλίῳ, διὸ θεὸν εἶναι, αὐτὸν μὲν μένειν κατὰ τὸ παρὸν ἐν τῇ Ἰώμῃ, τῶν δὲ νεανίσκων τὰς εὐπιστοτάτας ἐκπέμψαι πρὸς αὐτὸν, παρ' ὧν ἐπιγνώσεται πάντα τὰ κατὰ τὸν ἀδελφόν· διόπερ αὐτὸς μὲν ἐκ ἔφηται ἐμβυλίσαι, τὰς δὲ νεανίσκας ἥξειν περὶ μέσας νύκτας τὰς μέλλοντας πλεῖν. τῶν δὲ ναυκλήρων ἀδιαφορούντων διὰ τὸ μένειν αὐτοῖς τὸ ταχθεὶν ναῦλον ἐξ ἀρχῆς, καὶ πάντα κατηρηκότων ἐκ πολλῶν τὰ πρὸς τὸν πλῆν· παρήσαν οἱ περὶ τὸν Δημήτριον κατὰ τρίτην φυλακὴν λήγασαν, ὄντας ὅκτω, καὶ καὶ ἑπτὰς πέντε, καὶ πεντάριον τρία. τῷ δὲ Μενιδύλλῳ κοινολογηθέντος αὐτοῖς, καὶ παραδείχοντος τὴν τῶν ἐπιμηνίων παρασκευὴν, ἔτι δὲ συστήσαντος τῷ ναυκλήρῳ καὶ τοῖς ἐπιβάταις ἐκτανῶς, ἔτοι μὲν ἐπέβησαν· ὁ δὲ κυβερνήτης, ἄρτι διαφώτικτος, ἔρχεσθαι ἀγκύρας, ἐτέλει τὸν πλῆν ἀπλῶς,

Anagniam proficiscerentur, et cum venatoribus Circaeum sibi occurrerent, ipsi interim viatoriis sumtis vestibus ad se redirent, famulisque dicerent, postridie eius diei in illum quem diximus locum ad se venirent, ibi enim cum Demetrio sese futuros. Postquam omnia essent administrata, ut mandauerat. noctu ad Ostiam, ubi ostium Tiberis, progreditur. Interea loci Menithyllus praecedit illos, et nautis significat. noui aliquid a rege se accrepisse, cuius gratia oporteat, ut ipse quidem in vrbe adhuc haereret; sed iuvenes probatissimae fidei ad illum mitteret, qui de fratre omnia ei sint renuntiaturi. Propterea se quidem nauim non conscensurum, verum eos iuvenes, qui iter sint confecturi, circa mediam noctem esse venturos. Naucerus, cui de constituta ab initio mercede nihil propterea deperibat, omnia dudum parata habens ad soluendum, id se non curare ostendit. Interea exeunte tertia vigilia adest Demetrius cum suis comitibus, ii autem erant omnino octo, cum famulis quinque et tenerioris aetatis pueris tribus. deinde ubi cum his locutus esset Menithyllus, et praeparatum comitum illis ostendisset, quum etiam naucero et vectoribus eos studio magno commendasset, nauem conscenderunt. Gubernator, simul illuxit, ancoras tollere, et navigationi simpliciter se accingere, ut qui

ἔδοματι

δαμίαν ἔννοιαν ἔχων τῇ πράγ-
ατος, ἀλλ' ὡς στρατιώτας τινὰς
γυνεὶ παρὰ τῇ Μενιδύλλῃ πρὸς
τὸν Πτολεμαῖον. Ἐν δὲ τῇ Ῥώ-
μῃ κατὰ τὴν ἐπιῴσαν ἡδὲ ἐπι-
τήσσειν ἔμαλλε τὸν Δημήτριον,
ὡς τὰς μετ' ἐκείνου προαγοντας.
Ὅ μὲν γὰρ αὐτῷ μένοντες ὡς
πρὸς τὸ Κίρκαιον ὠρμηκότερα δια-
μέβαιον· οἱ δὲ ἐν ταῖς Ἀνα-
γνείαις ἀπῆντων ἐπὶ τὸν αὐτὸν
ἔπον, ὡς ἐκεῖ παρασσεύμενοι. δι'
συνέβαινε τελέως ἄσημον εἶναι
τὸν δρασμὸν, ὥς ἔτι τῶν πεντήκον-
τα, μεμαστιγωμένους ἐν ταῖς
Ἀναγνείαις, ἀπαντῶν ἐπὶ τὸν
αὐτὸν τόπον, ἔδραμον ἐπὶ τὸ
Κίρκαιον, ὡς ἐκεῖ τῷ Δημητρίῳ
συνιῆσαν. ἡ δὲ ὁρῶν δὲ, πάλιν
ἐς τὴν Ῥώμην ἔτρεχεν, ὡς κα-
τὰ πορείαν ἀπαντήσων. ἡ δὲ καὶ
ἐς συντυχὴν αὐτῷ, τῷτο διασά-
λησε τοῖς ἐν Ῥώμῃ φίλοις, καὶ
οἷς καταλειμμένοις ἐπὶ τῆς
πείρας. ἐπιζητιμένους δὲ τῷ Δη-
μητρίῳ κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέ-
ραν, ἀφ' ἧς ὤρμησεν, ὑπενοήθη
ὁ γαγονός. τῇ δὲ πέμπτῃ σύγ-
λητος αὐτῷως συνήγατο περὶ
ἐκείνων, ἐν ᾗ συνέβαινε, τὸν Δη-
μήτριον ἐκταῖον ἥδη ἐπὶ τῇ
ὁρμῇ τῇ κατὰ Σικελίαν ὑπ-
ερχεσθαι. τὸ μὲν ἐν διώκειν ἀπέ-
νωσαν, αὐτὰ μὲν ὑπολαμβά-
νοντες αὐτὸν πολὺ προειληφέ-
ται κατὰ τὸν πλῆθος, καὶ γὰρ
καὶ φορὸν ἔναμον, αὐτὰ δὲ προ-
κείμενοι τὸ βυληθέντας καλύ-
ψαι ἀδυνατήσαντες· προσβαύτας
ἐκτετήσαν μετὰ τινος ἡμέ-
ρας τὰς περὶ Τιβέριον Γράκκον,

de eo quod erat gestum nihil
cogitaret, sed tamquam mili-
tes quosdam a Menithyllo ad
Ptolemaeum deucheret. Ro-
mae vero postridie illius diei
nemini in mentem venit, ut
Demetrium aut eos, qui cum
ipso erant egressi, inquireret.
Nam qui ibi remanserant, Cir-
caeum rebantur ipsum esse pro-
fectum: qui erant Anagniae,
eodem se contulerunt, tam-
quam ibi eum reperturi. Ita-
que prorsus euasio illius ex
vrbe latuit, donec aliquis pue-
rorum, qui Anagniam ad di-
ctum locum venerant, flagris
caesus, Circaeum curriculo pe-
tit, ut Demetrium ibi conue-
niret: quo non inuento, Ro-
mam iterum accurrit, ratus in
itinere se illi occursum.
tum autem, quum nusquam
Demetrium offendisset, ami-
cis, qui Romae erant, et iis,
quos domi Demetrius relique-
rat, rem declaravit. Itaque,
postquam die quarto a discessu
quaesitus esset Demetrius, ob-
orta est quaedam hominibus
suspicio eius, quod gestum
erat. Die quinto senatus ea
de re est habitus, cum quidem
Demetrius, sextum iam agens
ab exitu ab vrbe diem, ad
fretum Siculum peruenerat.
abeuntem patres persequen-
dum non duxerunt, quod per-
suasum haberent, multum iam
itineris esse ab eo confectum,
secundo enim vento nauigabat,
si vellent eum impedire, in
sua potestate non futurum.
post paucos deinde dies Tibe-
rium Graecium Lucium Lon-

καὶ Λεύκιον Λεύτλον, καὶ Σε-
ρβίλιον Γλαυκίαν, οἳ τινες ἔμελ-
λον πρῶτον μὲν ἐποπτεύσειν τὰ
κατὰ τῆς Ἑλλάδας, ἔνθεν ἐπι-
βάλλοντες ἐπὶ τὴν Ἀσίαν, τότε
κατὰ τὸν Δημήτριον παραδομή-
σεν, καὶ τὰς τῶν ἄλλων βασι-
λέων προαιρέσεις ἐξετάσεν, καὶ
τὰ πρὸς τῆς Γαλατίας ἀντιλεγό-
μενα τοῖς προσηρημένοις διευκρί-
νῃσεν. διὸ τὸν Τιβέριον κατστή-
σαντο πάντων αὐτόπτην γεγο-
νέναι. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἰτα-
λίαν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν.

tulum et Seruilium Glauciam
legatos decreuerunt, qui res
in Graecia inspicerent, de-
inde in Asiam transgressi,
quid moliretur Demetrius,
obseruarent, animos item a-
liorum regum explorarent,
et controuersias eorum cum
Gallograecis disceptarent. haec
omnia Tiberius praefens cog-
noscere iussus est a patribus.
Et in Italia quidem ista tam
gerebantur.

PIE.

CXV.

Τῶν τῆς Αἰγύπτου βασι-
λέων διάσσεις, καὶ τῶ νεωτέ-
ρου Πτολεμαίου πεῖραι διάφοροι
πρὸς τὸ ὑποτάττειν αὐτῷ τὴν
Κύπρον καὶ τὴν Κυρήνην.

*Regum Aegypti inter ipsos
contentio, et iunioris Ptole-
maei conatus diuersi ad subu-
cendam imperio suo Cyprum
et Cyrenen.*

Μετὰ δὲ ταῦτα Πτολεμαῖος
ὁ νεώτερος, παραγεγονώς
εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τῶν πρε-
σβυτέρων, συνήθροισεν ξενολό-
γιον ἑμβριδῆς, ἐν οἷς προσελά-
βετο καὶ Δαμάσιππον τὸν Μα-
κεδόνα, ὃς κατασφάξας ἐν τῷ
Φακῷ τὰς συνόδους, ἔφυγε με-
τὰ γυναικὸς καὶ τέκνων ἐκ τῆς
Μακεδονίας. ἀφικόμενος δὲ εἰς
τὴν τῶν Ῥοδίων Περσίαν, καὶ
ξενισθεὶς ὑπὸ τῶ δήμου, προστί-
θετο πλεῖν εἰς τὴν Κύπρον. οἱ
δὲ περὶ τὸν Τορκάτον, θεωρῶν-
τες αὐτὸν συνασμένον ξενικὴν
χρεῖρα βαρεῖαν, ὑπεμίμνησκον
τῶν ἐντολῶν, διότι δεῖ χωρὶς
πολέμου ποιῆσθαι τὴν ἀπόδοτον,

Secundum haec Ptolemaeus
iunior in Graeciam venit,
ibique strenuorum adprime mi-
litum manum conduxit, inter
quos etiam Damasippum Macedo-
nem assumfit, qui post iu-
gulatos Phaci, quod Macedo-
niae est oppidum, publici concilii
confessores, cum uxore
et liberis e Macedonia aufu-
gerat. Rex quum in opposi-
tam Rhodiis continentem, Pe-
raeam dicunt, venisset, a po-
pulo exceptus hospitio, Cy-
prum nauigare constituit. Tor-
quatus ceterique legati vt vi-
dent, magnam mercenario-
rum militum vim ab eo coa-
ctam, patrum mandata in me-
morian reuocauerunt, quibus

τέλος ἔπεισαν αὐτὸν, ἕως
ἥς προσαγγόντα τὸ ξενολό-
· διαλύσασθαι, καὶ τῆς εἰς Κύ-
· ν ἐπιβολῆς ἀποσῆναι, καὶ
· μίσγειν αὐτοῖς ἐπὶ τὰς τῶν
· ηἰναίων ὄρας. αὐτοὶ δὲ πλεύ-
· τας εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν,
· ἵσαν παρακλῆσθαι τὸν βασι-
· : πρὸς τὰ παρακκλήματα, καὶ
· αὐτῆσιν ἐπὶ τὰς ὄρας, ἔχον-
· κείνουν μεθ' αὐτῶν. Τῶτοις
· ἔν τοις λόγοις πειθεῖς ὁ νεώ-
· ρος Πτολεμαῖος, ἀπογνῶς τὰ
· ἃ τὴν Κύπρον, τὸ μὲν ξενο-
· ἱον διέλυσεν· αὐτὸς δὲ τὸ μὲν
· ὄτον εἰς Κρήτην ἀπέπλευσεν,
· τε Δαμασίππου ἔχων μεθ'
· τῶ, καὶ τῶν πρεσβυτῶν ἕνα
· εἶον Μερῦλαν, ξενολογήσας
· πτῆς Κρήτης περὶ χιλίας στρα-
· τας, ἀνήχθη, καὶ διῆρας εἰς
· Λιβύνην, κατέχευ ἐπὶ τὸν
· πιν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Τορκά-
· καὶ τὸν Τίτον, διακομιθέντες
· τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἐπιστῶν-
· μὲν παρακαλῶν τὸν πρεσβύ-
· ρον Πτολεμαῖον διαλύσασθαι
· ὅς τὸν ἀδελφὸν καὶ συγχωρεῖν
· τῇ τὴν Κύπρον. τῷ δὲ Πτολε-
· μαῖε τὰ μὲν ἐπαγγελλόμενος, τὰ
· παρακκλήοντος, καὶ τῷ τοιούτῳ
· ὅπως κατατρίβοντος τὸν χρό-
· ν· στρατοπεδεύων ὁ νεώτερος
· πᾶ τῶν Κρητῶν ἐν τῇ Λιβύνῃ
· ἰρὶ τὸν Ἀπιν κατὰ τὸ συντε-
· γμμένον, καὶ τελέως ἀρχάλλων
· ἰ τῷ μηδὲν διασπρήσσου, τὸ
· πρῶτον ἐξέπειλε τὸν Γναίον
· : τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὡς διὰ τέ-
· : καὶ τῶν περὶ τὸν Τορκάτον
· γιγνομένων. συναξομοιωθέν-

sine armis eum reducere iube-
bantur. tandem peruaferunt
ei, vt, postquam Sidam vsque
militem mercenarium addu-
xisset, missos omnes faceret,
et ab adeunda Cypro abstine-
ret, daretque operam, vt in
Cyrenaicis finibus eum pos-
sent, conuenire: se interim
Alexandriam profecturos, et
regis voluntatem ad ea, quae
ab ipso poscebantur, inclina-
turos, et ad fines illos ei oc-
cursuros, ipsumque regem
secum adducturos. Flexit
haec oratio iuniorem Ptole-
maeum, effecitque, vt de
Cypri occupatione desperans
conductitium militem dimit-
teret, atque ipse in Cretam
recta abiret, vna cum Da-
masippo et Gn. Merula, qui
fuit vnus ex numero legato-
rum. dein quum milites mil-
le in Creta conduxisset, in-
de profectus Libynam venit,
et ad Apim portum tenuit.
Torquatus interim et Titus,
Alexandriam delati, perua-
dere conati sunt seniori Pto-
lemaeo, vt redire in gratiam
cum fratre vellet, eique Cy-
prum concederet. sed Pto-
lemaeo quaedam pollicente.
quaedam negligenter audien-
te, atque hoc modo tempus
extrahente, iunior fratrum,
castris in Libyna ad Apim
positis, vt conuenerat, ae-
gerrime ferens, nihil secum
ea de re fuisse actum, pri-
mo Cnaeum Alexandriam mi-
sit, tamquam per hunc et Tor-
quatum quod cupiebat esset
effecturus. Sed quum hoc

τοὺς δὲ τότε τοῖς πρότερον, καὶ τῷ χρόνῳ διεληλυμένους, καὶ τετταράκοντα διεληλυθῶν ἡμερῶν, καὶ μηδενὸς προσπίπτουτος, εἰς ἀπορίαν ἐνέπιπτε περὶ τῶν ὅλων. Ὁ γὰρ πρεσβύτερος βασιλεὺς παραγενόμενος, ἀρσενείας προσφερόμενος, πάντας ἐξειδίαστο τῆς πρῆβευτας, καὶ παρακατέχετο πλείον ἢ χ' ἐκόντας, ἀλλὰ ἄκοντας. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῶντον προσέπεσε τῷ νεωτέρῳ Πτολεμαίῳ, τῆς τε Κυρηναίας ἀφασάναι, καὶ τὰς πόλεις συμφρονεῖν ταῖς τοῖς, κεκοινωνηκέναι δὲ περὶ τῆς ἀποστάσεως, καὶ Πτολεμαίου τὸν* συμπέτησιν, ὃς ἦν τὸ γένος Αἰγύπτιος, ἐπισεύθη δὲ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ὅλων ὑπὸ τῆ βασιλείας, καὶ ἐν καιρὸν ἐποιεῖτο τὸν πλὴν εἰς τὴν Ῥώμην. Ταύτων δὲ προσπιπτόντων τῷ βασιλεῖ, καὶ ματ' ὀλίγον, διότι στρατοπεδεύουσιν ἐν τοῖς ὑπαίθροις οἱ Κυρηναῖοι, δείτας, μὴ, βυλόμενος προσλαβεῖν τὴν Κύπρον, καὶ τὴν Κυρήνην ἀπολέσαι· πάντα τὰλλα πάρεργα θέμενος, ἀνέζευξεν ἐπὶ Κυρήνης. Παραγενόμενος δ' εἰς τὸν Μέγαν καλέμανον Καταβαθμὸν, κατέλαβε τὰς Λίβυνας, μετὰ τῶν Κυρηναίων κατέχοντας τὰς δυσχωρίας. ὁ δὲ Πτολεμαῖος ἀπορήμενος ἐπὶ τῷ συμβαινόντι, τῆς μὲν ἡμίσεως τῶν στρατιωτῶν ἐμβιβάσας εἰς τὰ πλοῖα, περιπλεῖν τὰς δυσχωρίας ἐπέταξε, καὶ κατανοεῖν τὰ τοῖς πολεμίοις ἐπιφείνεται· τῆς δ' ἡμίσεως ἔχων αὐτὸς ἐβιάζετο κατὰ, τόμα πρὸς τὴν ἀνάβατιν.

quoque consilium eundem exitum habuisset, quem priora, atque ita tempus in longum extraheretur, iamque adeo dies quadraginta praeteriissent, quum interim nuntius nullus afferretur: de summa rerum dubitare coepit. Aduenerat enim maior fratrum, et miris blanditiis legatos sibi conciliauerat, ibique detinuerat, inuitos magis quam volentes. Inter haec Ptolemaeo iuniori significatur, rebellasse Cyrenenses, et ciuitates cum ipsis conspirasse. conscium etiam defectionis esse Ptolemaeum - - - genere Aegyptium, quem rex, quum Romam nauigationem institueret, vniuerso regno praefecerat. Haec vbi regi nuntiata, et mox addito, Cyrenenses sub signis exercitum iam habere, metuens, ne, dum imperio Cyprum cupit adiicere, etiam Cyrenen amittat, omnem aliarum rerum curam insuper habens Cyrenen reuertitur. Ad magnum quem vocant Catabathmon vt ventum, locorum angustias a Libynis cum Cyrenensibus reperit occupatas. Ptolemaeus, hac difficultate sibi obiecta, dimidiam militum partem nauibus imponit, et loca angusta circumnavigare iubet, dareque operam, vt hostes nec opinantes ex improviso inuadant: ipse cum altera parte exercitus a fronte eos aggressus, superare montem conabatur. Libynae metu
τῶν

Λιβύων καταπλεόντων
ἀμφοῖν ἔξοδον, καὶ λει-
τὺς τόπας, ἅμα τῆς ἀνα-
γένετο κύριος, καὶ τῆς
μῆνης τετραπυργίας, ἐν ᾗ
ινε πλῆθος ἄφθονον ὕδα-
ἀρχειν. ἔθεν ἀφορμή-
δομαῖος ἦκε διὰ τῆς ἐρή-
Παραπλούντων δ' αὐτῶ
ν ἐπὶ Μοχυρίνῃ, συνέ-
τὺς Κυρηναίους στρατοπέ-
ῶντας εἰς ὀκτακισχίλις,
δὲ περὶ πεντακοσίαις. Οἱ
ρηναῖοι, κείραν εἰληφό-
τῃ Πτολεμαίῃ προαιρέ-
ι τῶν κατὰ τὴν Ἀλεξαν-
πεπραγμένων, καὶ θεω-
ε βασιλικὴν, ἀλλὰ τυ-
ν ὕσαν τὴν ἀρχὴν αὐτῶ
ἔλην αἵρεσιν, ἔχ οἳ τ'
θαλοντὴν σφᾶς αὐτὰς ὑπο-
, ἀλλὰ πᾶν ὑπομένειν
ν, ἀντεχόμενοι τῆς πρὸς
υφείραν ἐλπίδος. διὸ καὶ
συνεγγίσταντο αὐτῶ, ἐξ-
καρετάξαντο, καὶ τέλος
!

perculsi, quod vtrunque peti
se viderent, stationes deferunt.
ita rex non libere tantum ad-
scensu potitur, sed etiam sub-
iectam quatuor turrium muni-
tionem, vbi magna erat aquae
copia, in potestatem redigit.
inde septimis castris solitudi-
nem emensus, Cyrenen perue-
nit. Quum manus militum, qui
Mochyrini erant, maritimo
itinere illum comitaretur, sub
pellibus iam in armis Cyrenen-
ses erant, pedites ad octo mil-
lia, equites ad quingentos.
Nam Cyrenenses, ex iis, quae
Ptolemaeus Alexandriae gesse-
rat, animaduersa eius volunta-
te, quum cernerent, nihil regii
in eius animo atque admini-
stratione inesse, sed tyrannice
omnia ab eo administrari, vt
sua sponte se illi subiicerent
inducere in animum non pote-
rant: quin potius perpeti om-
nia sustinebant, prius quam
spem libertatis defererent. tum
igitur illo appropinquante,
aciem eduxerunt. ac tandem
etiam victus est Ptolemaeus.

PI 5.

οἱ βίαι παρὰ τῇ νεωτέ-
λεμαίῃ εἰς Ῥώμην πεμ-
ες.

κατὰ τὸν καιρὸν τῆτον
λθε καὶ Γνάιος ὁ Μερύλας
Ἀλεξανδρείας, διασαφῶν
ιλῆι, διότι εἰς ἑδὲν τῶν
ων προσελήλυθεν ὁ ἀδελ-
κα Φησί, δεῖν μένειν ἐπὶ
ἀρχῆς διομολογεμένοις.
ασιλευς ταῦτα διακέσας,
I. II.

CXVI.

*Legati Romam missi a
Ptolemaeo rege minore natu
fratrum.*

Circa idem tempus et Cn.
Merula venit Alexandria,
nuntiauitque regi, nihil eo-
rum, quae a fratre eius fue-
rant postulata, potuisse impe-
trari, quod diceret, pactis ef-
se standum, quae facta essent
ab initio. his auditis, rex

C c c

εὐθὺς

ἐϋθέως προχειρισμένος Κομανὸν καὶ Πτολεμαῖον τὰς ἀδελφάς, ἐξαπέστειλε πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥώμην μετὰ τῷ Γυνάϊ, διασαφίσοντας τῇ συγκλήτῳ περὶ τῆς τ' ἀδελφῆς πλεονεξίας καὶ καταφρονήσεως. ἀπέλυσαν δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ τὰς περὶ Τίτον ἀπράκτους οἱ πρεσβευταὶ πορευόμενοι. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ Κυρήνην ἐπὶ τέτων ἦν.

Comanum et Ptolemaeum fratres Romam legatos proficisci iubet cum Cnaeo Merula, qui de iniquitate fratris et contemptu erga populum Romanum cum senatu agerent eodem etiam tempore legati, in itinere pergentes, Titum re infecta dimiserunt. Hic tum erat Alexandrinae et Cyrenaicarum rerum status.

PIZ.

Πῶς ἐπέβη ἡ σύγκλητος ὑπὸ τῶν πρέσβεων τῶ νεωτέρου Πτολεμαίου συνεπιχρῦεν μὲν αὐτῷ, τὴν δὲ πρὸς τὸν πρεσβύτερον συμμαχίαν ἀναιρεῖν.

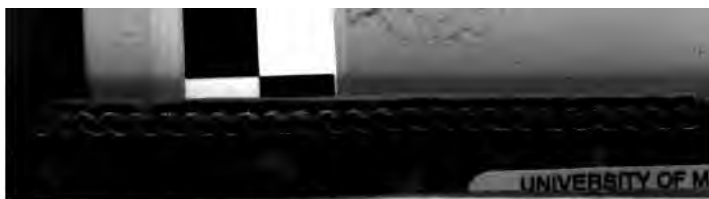
CXVII.

Quomodo per legatos suos iunior Ptolemaeus senatum impulerit, ut sibi quidem faveret, maioris vero natu Ptolemaei amicitiae renuntiaret.

Ὅτι κατὰ τὰς ὑποκειμένους κυρὰς ἦκον παρὰ τῷ νεωτέρῳ Πτολεμαίῳ πρέσβεις οἱ περὶ τὸν Κομανόν, καὶ παρὰ τῷ πρεσβυτέρῳ παρὰ πλησίον οἱ περὶ τὸν Μενίθυλλον τὸν Ἀλαβανδέα. ὧν εἰσελθόντων εἰς τὴν σύγκλητον, καὶ πολλῶν λόγων γινομένων καὶ φιλαπεχθῶν κατὰ πρόσωπον εἰς ἀλλήλους, καὶ τῶν περὶ Τίτον καὶ Γυνάϊον ἀπομαρτυρούντων καὶ συνεπιχρύνων τῷ νεωτέρῳ μετὰ πολλῆς σπεδῆς· ἔδοξε τῇ συγκλήτῳ, τὰς περὶ Μενίθυλλον ἐν πένθ' ἡμέραις ἀποτρέχειν ἐκ τῆς Ῥώμης, καὶ τὴν συμμαχίαν ἀναιρεῖν τὴν πρὸς τὸν πρεσβύτερον, πρὸς δὲ τὸν νεώτερον πέμψαι πρεσβευτὰς, τὰς διασαφίσον-

Per illa tempora, de quibus loquimur, venit a Ptolemaeo iuniore missa legatio, cuius princeps Comanus, et a maiore item fratre alia, cuius caput Menithyllus Alabandensis. Postquam legati in senatum sunt ingressi, longa inter ipsos altercatione habita, quum alter alteri os conuitio verberasset, quia Titus et Cnaeus suo testimonio et fauore omni ac studio causam iunioris subleuabant: decreuit senatus, ut intra dies quinque Menithyllus vrbe excederet, et ut foedus, quod cum maiore natu Ptolemaeo erat, tolleretur. Legatos praeterea decreuit ad iuniorem mittendos, qui hoc patrum decretum illi

τα:

EXCERPTAE LEGATIONES.

771

ς τὰ δεδογμένα τῇ συγκλήτῳ. ἡκατεσάθησαν Πόπλιος Ἀπύ-
ς καὶ Γάιος Λέντλος, οἱ καὶ
εὐσαντες ἐξαυτῆς εἰς τὴν Κυ-
νην, ἀνήγγειλαν τῷ Πτολε-
μαίῳ τὰ δεδογμένα μετὰ πολ-
ῆς σπαδῆς. ὁ δὲ Πτολεμαῖος
αὐτοὺς εὐθέως ἐξενολόγει,
ἡ τῶν ἐπιβολῶν ὅλος καὶ πᾶς
περὶ τὴν Κύπρον. καὶ τὰ μὲν
τὰ τὴν Ἰταλίαν ἐν ταῖς ἡν.

adferrent. Legati lecti sunt
Publius Apustius et Caius Len-
tulus, qui extemplo Cyrenam
profecti, nuntium eorum, quae
gesta fuerant, magna diligen-
tia ad regem pertulerunt. Il-
le confestim noua spe inflatus
milites conducere, et animum
atque mentem omnem ad con-
silia de Cypro occupanda
transferre. haec tum in Ita-
lia sunt gesta.

PIH.

CXVIII.

Πῶς ὁ Μασσανιάσης πρὸς
τὰ Καρχηδονίους διαφερέμε-
νος, ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων πα-
ρὰ τὸ δίκαιον ἐσωματω-
μένη.

*Quomodo Massanissa in iis
contentionibus, quas habuit
cum populo Carthaginensi,
per Romanos semper vicit, in-
re vel iniuria.*

Ἦτι κατὰ τὴν Λιβύην Μασσα-
νιάσης, θεωρῶν τὸ πλῆ-
θος τῶν πόλεων τῶν περὶ τὴν μι-
νὴν Σύρτιν ἐκτισμένων, καὶ τὸ
ἄλθος τῆς χώρας, ἣν καλεῖσιν
εὐρία, καὶ πάλαι τὸ πλῆθος
νὰ προσόδων τῶν γινομένων ἐν
τοῖς τοῖς τόποις ὀφθαλμῶν,
εἰβήκετο καταπειράζειν τῶν
Καρχηδονίων, ὅτι πολλοὶς ἀνώτε-
ρος χρόνος τῶν λεγούμενων και-
ν. Τῆς μὲν ἐν χώρας ταχέως
μνήθη κύριος, ἅτε τῶν ὑπαί-
κουστων, εἰς τὸ τὴν Καρχηδο-
νίαν μὲν ἀλλοτρίως ὑπάρχειν
ἐν τῇ γῇ χρείας, τότε δὲ καὶ
ἑαυτὸς ἐκτεθλαίνεσθαι, διὰ τὴν
λυχερόνιον εἰρήνην τῶν δὲ πό-
λεων ἐκδηλῶν γενέσθαι κύριος,
τὸ τὴν Καρχηδονίαν ἐπιμαλῶς
εἶναι αὐτὰς. Ἀμφοτέρων δὲ

In Africa rex Massanissa,
quum animaduertisset, quam
multae vrbes circa minorem
Syrtem essent conditae, quae
illius agri bonitas, quem vo-
cant Emporia, iam olim cupi-
ditatis oculis ad eos reditus
adiectis, qui vberissimi inde
proueniebant, tandem circa
illa fere tempora, de quibus
diximus, Carthaginensium
patientiam tentare instituit. et
agrum quidem facile illi fuit
occupare, omnium quae in
aperto erant locorum potenti,
quod Carthaginenses et alias
natura sua ad gerendum terra
bellum inepti, tum propter
longam pacem penitus erant
effoeminati; vrbes vero cape-
re Massanissa non potuit, Car-
thaginensibus illas custodien-
tibus. Quum autem ambo

Ccc 2

ποιούμε-

ποιμμένων τὴν ἀναφορὰν ἐπὶ τὴν σύγκλητον ὑπὲρ τῶν ἀμφισβη-
ταμένων, καὶ πρεσβευτῶν πολ-
λάκις ἠηλυθόντων διὰ ταῦτα παρ'
ἐκατέρων, αἰεὶ συνέβρινα, τὰς
Καρρχηδονίους ἐλαττέσθαι παρὰ
τοῖς Ῥωμαίοις, ἃ τῷ δικαίῳ,
ἀλλὰ τῷ πεπείσθαι τὰς κρίνοντας,
συμφέρειν σφίσι τὴν τοιαύτην
γνώμην. ἐπεὶ τοῖς χρόνοις ἔπο-
λοῖς ἀνώτερον αὐτὸς ὁ Μασσανάσ-
σης, διώκων τὸν Ἀφθέρατον ἀπο-
στάτην μετὰ στρατοπέδῳ, δίδουν
ἤτήσατο τὰς Καρρχηδονίους διὰ
ταύτης τῆς χώρας. οἱ δὲ ἔχ' ὑπή-
κουσαν, ὥς ἔδεν αὐτῷ προσηκῆ-
σης. Οὐ μὲν ἀλλὰ τέλος εἰς
τῆτο συνεκλείεσθαι οἱ Καρρχη-
δόνιοι διὰ τῶν ἀποφάσεων, διὰ
τὰς νῦν λεγομένους καιρὸς, ὥστε
μὴ μόνον τὰς πόλεις καὶ τὴν χώ-
ραν ἀποβαλεῖν, ἀλλὰ καὶ πεντα-
κόσια τάλαντα προδεῖναι τῇς
καρκίας τῶν χρόνων, ἐξ ὧν συνέ-
βη γενέσθαι τὴν ἀμφισβήτησιν.

controuersias suas ad senatum
referrent, et multae propter-
ea ab vtrisque missae legatio-
nes Romam venissent: semper
iudicio Romanorum causa
Carthaginensium erat deterior,
non quia iustis deficerentur,
sed quia e re sua iudices esse
existimabant, vt sic iudica-
rent. Annis vero aliquot prius
Massanissa ipse Aphtheratum,
qui ab ipso defecerat, cum ex-
ercitu persequens, a Cartha-
ginienſibus petierat, vt sibi
per hunc ipsum agrum liceret
transire, qui, ceu nihil agro
illo ad Massanissam pertinen-
te, recusarunt. Verumtamen
eo tandem necessitatis redacti
sunt Carthaginenses, vt non
solum agri et urbium illarum
iacturam facerent; sed hoc
amplius talenta quingenta fru-
ctuum nomine, quos a princi-
pio controuersiae perceperant,
penderent.

ΠΙΘ.

Τῶν βασιλέων Περσῶν,
Εὐμένους, Ἀριαράθου εἰς Ῥώ-
μην πρεσβεῖαι.

Οτι κατὰ τὴν Ἀσίαν Περσῶν
μὲν ἐξέπεμψεν εἰς τὴν Ῥώ-
μην πρεσβευτὰς μετὰ Γαλατῶν,
τὰς κατηγορήσοντας Εὐμένους·
ἔτος δὲ πάλιν τὸν ἀδελφὸν Ἀττα-
λον, ἀπολογησόμενον πρὸς τὰς
διαβολὰς. Ἀριαράθης δὲ τῇ τε
Ῥώμῃ ἐφάνον ἐξαποστείλας ἀπὸ
χρυσῶν μυρίων, ἔπεμψε καὶ πρε-
σβευτὰς, τὰς δις αὐφύσσοντας τῇ

CXIX.

*Legationes Romam missae
a tribus regibus, Prusia, Eu-
mene, Ariarathe.*

Quod ad res attinet Asia-
ticas, Prusias rex lega-
tionem communem cum Gal-
lograecis Romam misit, qui
de Eumene quererentur, Eu-
menes vicissim fratrem Atta-
lum, qui suam causam age-
ret. Ariarathes vero Romae
coronam misit aureorum de-
cies mille, et simul legatos,
qui senatui significarent, quo-
συγκλή-

EXCERPTAE LEGATIONES.

773

συγκλήτη τήν τε πρὸς τὸν Τιβερίον ἀπάντησιν αὐτῶ, καὶ καθόλου παρακαλέσοντας δικσαφεῖν, ὑπὲρ ὧν ἂν δέωνται, διότι πάν ποιήσιν ἕτοιμός ἐστι Ῥωμαίοις τὸ παραγγελλόμενον.

modo Tiberium excepisset, et paratum ipsum esse, quicquid imperarent Romani, mandatis eorum obtemperare.

PK.

CXX.

Δημητρεῖς τῷ βασιλεῶς τῶν ἀπὸ Ῥώμης πρέσβων Θερραπέα, καὶ εἰς Ῥώμην ἀποσολὴν πρέσβων σὺν δώροις καὶ τοῖς τῷ γεγενημένῳ φόνι ἐνόχοις.

Demetrii regis studium demerendi legatos Roma missos: et in urbem legatio cum munibus ac caedis factae legati Romani reis.

Ὅτι τῷ Μηνοχάρει παραγεννηθέντος εἰς τὴν Ἀντιόχειαν πρὸς Δημητρίον, καὶ δικσαφῆσεντος τῷ βασιλεῖ τὴν γεγενημένην ἔντευξιν αὐτῷ πρὸς τὴν περὶ Τιβερίου ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ, νομίσας ὁ βασιλεὺς, ἀναγκασιότατον εἶναι τῶν παρόντων, τὸ τὰς προειρημένους ἄνδρας ἐξιμῆσαι, καθόσον οἶός τ' ἦν, πάντα τὰ ἄλλα πάρεργα ποιησάμενος, διαπέμπτο πρὸς τὰς, τὸ μὲν πρῶτον εἰς Παμφυλίαν, μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν εἰς Ῥόδον, πάντα ποιήσας Ῥωμαίοις ἀναδεχόμενος, ἕως ἐξεργάσαιο, βασιλεὺς ὑπ' αὐτῶν προσαγορευθῆναι. καὶ γὰρ ἦν ὁ Τιβερίος εὖναι αὐτῷ διαφερόντως. Διὸ καὶ μεγάλη συνεβάλτο πρὸς τὸ καθικέσθαι καὶ κτήσασθαι τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ. ὁ δὲ Δημήτριος τυχὼν τῆς προειρημένης ἀφορμῆς, εὐθέως εἰς τὴν Ῥώμην ἔπεμψε πρέσβευτας, ἐφ' ὧν τε κομίζοντας, καὶ τὸν αὐτόχειρα τῷ Γναίῳ γεγονότα,

Postquam Menochares ad Demetrium Antiochiam venisset, et sermones regi exposuisset, quos in Cappadocia cum Tiberio aliisque legatis habuerat, existimans rex supra omnia necessarium suis rebus esse in praesentia, ut praedictos viros omnibus modis sibi adiungeret et placet: relictis rebus, ad eos misit primum in Pamphyliam, deinde iterum Rhodum, quidvis facturum se in gratiam Romanorum promittens, donec perfecit, ut rex ab illis salutaretur. Tiberius enim, qui ex animo illi cupiebat, plurimum illum adiuvit ad impetrandum, quod cupiebat, et ad ius regni ei conciliandum. Demetrius occasionem nactus quam diximus, legatos extemplo Romam misit, qui coronam adferrent, et illum, cuius manu Cnaeus fuerat occisus, Romanis ad-

Ccc 3

καὶ

καὶ σὺν ταῖς τὸν κριτικὸν
Ἰσοκράτην.

ducerent, ac simul criticum
Isocratem.

PKA.

CXXI.

Φιλοφροσύνη τῆς συγκλή-
της πρὸς τε τὰς ἀπὸ Ἀριαρά-
θου πρέσβεις, καὶ πρὸς τὸν
Ἀττάλον.

*Senatus comitas in excipien-
dis legatis, quos Ariarathes
miserat, et Attalo.*

Οτι κατὰ τὸν καιρὸν τούτου
ἦγον παρὰ Ἀριαράθην πρέ-
σβεις, ἐφ' ὧν τὰ κομίζοντας
ἀπὸ μυρίων χρυσῶν, καὶ διασα-
φύντας τὴν τῆ βασιλείας προσι-
ρῆσιν, ἣν ἔχει πρὸς τὰ Ῥωμαίων
πράγματα· καὶ τῶν μάρτυ-
ρας * ἐπέμποντο τὰς περὶ τὸν
Τιβέριον. ὧν ἀνθομολογησαμέ-
νων, ἡ σύγκλητος τὸν ἐφ' ὧν
ἀπεδέξατο μετὰ μεγάλης χάρι-
τος, καὶ τὰ μέγιστα τῶν παρ'
αὐτῇ νομιζομένων δώρων ἀν-
τιπέσειε, τὸν τε σκηπίανα καὶ
τὸν ἐλεφάντινον δίφρον. τέττας
μὲν ἐξαυτῆς ἔτι πρὸ τῆ χειμῶ-
νος ἀπέλυσε ἡ σύγκλητος. Με-
τὰ δὲ τέττας Ἀττάλου παραγενη-
θέντος, ἥδη τῶν ὑπάτων τὰς
ἀρχὰς εἰληφότων, καὶ τῶν Γα-
λατῶν αὐτῇ κατηγορησάντων, ὧς
ἀπέσταλκε Πρωσίας, καὶ πλείο-
νων ἐτέρων ἀπὸ τῆς Ἀσίας· δια-
κῆσασα πάντων ἡ σύγκλητος, ὧς
μόνον ἀπέλυσε τῶν διαβολῶν τὸν
Ἀττάλον, ἀλλὰ καὶ προσταυξή-
σασα τοῖς Φιλανθρώποις ἐξαπέ-
σειε. καὶ ὅσον γὰρ ἀπ' ἑλ-
τρίω τοῦ βασιλέως, καὶ διεφέ-
ρετο πρὸς τὸν Εὐμένη, κατὰ
τοσούτον ἐφιλοφρονεῖτο καὶ συν-
ηύξετο τὸν Ἀττάλον.

Eodem tempore venerunt
Ariarathis legati, coro-
nam aureorum decies mille
adferentes, ac voluntatem egre-
giam regis erga populum Ro-
manum declarantes: cuius rei
testem citabant ipsum Tibe-
rium et reliquos legatos. Quo-
rum ubi consentiens eorum
orationi testimonium est audi-
tum, patres coronam magni
beneficii loco acceperunt, et
vicissim, quae plurimi apud
Romanos aestimari solent do-
na, scipionem fellamque ebur-
neam illi miserunt. atque hos
legatos senatus absque mora
ante hiemis initium dimisit.
Post istos venit Attalus, post-
quam novi iam consules ini-
uissent. hic a Gallograecis
accusatus, quos miserat Pru-
sias, itemque ab aliis, qui ad-
erant ex Asia, a senatu, qui
omnes audiuerat, non solum
liberatus est a criminationibus;
sed etiam honore auctus, et
summa humanitate exceptus
est ac dimissus. quantum enim
erant alienati patrum animi a
rege Eumene, quem oderant,
tantum beneuolentiae erga At-
talum prae se ferebant, et studii
amplificandae eius dignitatis.

PKB.

EXCERPTAE LEGATIONES.

775

PKB.

CXXII.

Τῶν Δημητρίῳ πρέσβειων
ὡς Ῥώμην ἄφικται.

*Legatorum Demetrii adven-
tus in urbem.*

Λεπτίνῳ τῷ αὐτόχειρος τῷ
Γναίῳ παράσημα τῆς ψυχῆς
θαυμαστὴν καὶ ἐπιτυχῆς.

*Leptinae, qui legatum Rom.
occiderat, constantia siue au-
dacia mirabilis et felix.*

Ἰσοκράτης ἀνθρώπου λά-
λῃ καὶ περὶ ἐκεῖ ἀτύχημα, καὶ
ὑπὸ τῷ φόβῳ ἀποθηρίωσις.

*Isocratis hominis locutuleii
et vani infortunium, et prae
metu efferatio.*

Ἀχαιῶν πρεσβεία εἰς Ῥώ-
μην ὑπὲρ Πολυβίου καὶ Στρα-
τίου.

*Achaeorum legatio Romam
missa ad liberandum Poly-
bium et Stratium.*

Οτι ἦγον καὶ παρὰ τῷ Δημη-
τρίῳ τῷ βασιλεῶς πρέσβεις,
οἱ περὶ τὸν Μηνόχαριν, σέφανον
ἀπὸ μυρίων χρυσῶν τῇ Ῥώμῃ
πομίζοντες, ἅμα δὲ καὶ τὸν
προσανέγκαντα τῷ Γναίῳ τὰς
χεῖρας ἄγοντες. ἡ δὲ σύγκλητος
ἐπὶ πολὺν μὲν χρόνον διήκω-
σε περὶ τούτων, πῶς δέ τι χρῆσα-
σθαι τοῖς πράγμασιν· ὁμοῦ δὲ
προσεδέξατο καὶ τὰς πρεσβευτάς
καὶ τὸν σέφανον, τὰς γὰρ μὴν ἀγο-
μένους ἀνθρώπους ἐπὶ προσεδέξατο.
καί τινες Δημήτριος ἐμόνον τὸν
Λεπτίνην ἀπέσειλε, τὸν αὐτό-
χειρα τῷ Γναίῳ γενόμενον· ἄλ-
λὰ καὶ τὸν Ἰσοκράτην. Οὗτος δὲ
ἦν μὲν γραμματικὸς, τῶν τὰς
ἀκροάσεις ποικιμένων· φύσει δὲ
ὢν λίλος καὶ πέρτερος καὶ κα-
ταπορῆς, προσέκοπτε μὲν καὶ
τοῖς Ἑλλήσιν, ἅτε καὶ τῶν περὶ
τὸν Ἀλκαῖον ἐν ταῖς συηρίσεσιν
ἐπιδειξίως σκωπτότων αὐτὸν, καὶ
διαχλευαζόντων. Παραγεγόμε-
νος δὲ εἰς τὴν Συρίαν, καὶ κατα-

Quum et Demetrii regis
legati, Menocharis alii-
que, venissent, coronam au-
reorum decies mille Romae
adferentes, et illum simul
adducentes, qui Cnaeo ma-
nus intulerat: per diu dubita-
tum est a patribus, quid ef-
fet opus facto; tandem et
legatos suscepit senatus, et
coronam accepit, homines
vero, qui fuerant adducti,
reiecit, etsi missus a Deme-
trio fuerat non solum Lepti-
nes, qui Cnaei caedem ma-
nu propria patrauerat; ve-
rum etiam Isocrates. Hic
erat grammaticus, ex eorum
numero, qui recitationes pu-
blicas habere solent, homo
natura loquax, putidus offen-
tator, odiosus, et ipsis quo-
que Graecis exosus, ut quem
Alcaeus in commissionibus ur-
banitate dictorum lacerare at-
que irridere fuerit solitus.
Iste quum in Syriam venis-
set, ingenia Syrorum habens

Φρονήσας τῶν ἀνθρώπων, ἐκ
 ἤρκειτο περὶ τῶν ἰδίων ἐπιτηδεύ-
 ματων ποιούμενος τὰς λόγους·
 ἀλλὰ καὶ πραγματικὰς ἀποφά-
 σεις ἐξέβαλε, Φάσκων, δίκαια
 πεπονθέναι τὸν Γναῖον, δεῖν δὲ
 καὶ τὰς ἄλλας πρεσβυτάς ἀπο-
 λελῆναι, πρὸς τὸ μὴδὲ τὸν ἀγ-
 γελῶντα καταλεῖψθῆναι τοῖς
 Ῥωμαίοις τὸ γεγονός, ἵνα παύ-
 σονται τῶν ὑπερφάνων ἐπι-
 ταγμάτων καὶ τῆς ἀναιδούς ἐξου-
 σίας. Τοιαῦτα μὲν ἐν ῥήτορι-
 γῶν ἐνέπεσεν εἰς τὴν προειρημέ-
 νην ἀτυχίαν. Ἐγένετο δὲ τι πε-
 ρὶ τὰς προειρημένους ἄξιον μνη-
 μης. ὁ μὲν γὰρ Λεπτίνης μετὰ
 τὸ προσενέγκαι Γναίῳ τὰς χεῖ-
 ρας εὐθέως ἐν τῇ Λαοδικείᾳ πε-
 ριθεῖ, Φανερώς Φάσκων, δίκαια
 πεπονθέναι τὸν Γναῖον, καὶ με-
 τὰ τῆς τῶν θεῶν γνώμης ταῦτα
 πεπραχέναι. τῷ δὲ Δημητρίῳ
 παραλαβόντος τὰ πράγματα,
 προσεπορεύετο τῷ βασιλεῖ, πα-
 ρακαλῶν αὐτὸν μὴ δεδιέναι τὸν
 Γναίᾳ Φόνον, μὴδὲ βελεύεσθαι
 μηδὲν δυσχερὲς κατὰ τῶν Λαοδι-
 κέων· αὐτὸς γὰρ εἰς τὴν Ῥώμην
 πορεύεσθαι, καὶ διδάξειν τὴν
 σύγκλητον, ὅτι μετὰ τῆς τῶν
 θεῶν γνώμης ταῦτα πεποίηκεν.
 καὶ πέρας διὰ τὴν ἐτοιμότητα
 καὶ προθυμίαν ἔτος μὲν ἄνευ
 δεσμῶν ἤχθη καὶ φυλακῆς· ὁ
 δὲ Ἰσοκράτης ἐμπεσὼν εἰς τὴν
 αἰτίαν, ὀλοχέρως παρεξέστη τῇ
 διανοίᾳ. τῷ δὲ κλοιῷ αὐτῷ περὶ
 τὸν τραχήλον περιθεθέντος, καὶ
 τῆς ἀλύσεως, σπανίως μὲν καὶ
 τὴν τροφὴν προσίστο, τῆς δὲ τῷ

despectui, non continens se
 intra professionis fines, etiam
 de publicis rebus verba facere
 et sententiam pronuntiare suam
 coepit, quum diceret, iure
 occisum fuisse Cnaeum, quin
 ceteros quoque populi Roma-
 ni legatos esse iugulandos, ut
 ne vnus quidem relinqueretur
 superstes, qui cladis nuntium
 Romam adferret, ut desinant
 tandem, aiebat, superbe adeo
 imperare aliis, et hanc impu-
 dentem dominandi licentiam
 usurpare. Et ille quidem ho-
 iusmodi verba funditans hoc
 ipse sibi infortunium arcessi-
 uit. Est autem cum primis
 memorabile, quod vtrique
 horum virorum accidit. nam
 Leptines post patratam Cnaei
 caedem extemplo Laodiceae
 versatus est in publico, audi-
 ditque est illius vox, iure
 caesum esse Cnaeum, neque
 sine numine deum id esse fa-
 ctum. et postquam Deme-
 trius regnum suscepit, adire
 regem Leptines, orare, ne
 caede Cnaei moueretur, nene
 propterea in Laodicensēs gra-
 uius quicquam iret consul-
 tum: ipsum enim se Romam
 profecturum, et senatui proba-
 turum, diis volentibus id a se
 admissum. demum quia spon-
 te sua atque alacris ibat, sine
 vinculis et custodibus Romam
 hic ductus est. Isocrates con-
 tra, simul ac nomen eius fuit
 delatum, mente captus est,
 atque in totum alienatus: vbi
 vero etiam collum sibi bois
 circumdari vidit, et vincula ad-
 moueri, cibum raro sumere,

σώματος

σώματος θροακείας εἰς τέλος ἀπέστη. δι' ὃ καὶ παρεγένετο εἰς τὴν Ῥώμην, θέαμα θαυμάσιον, εἰς ὃν ἀποβλέψας ἂν τις ὁμολογήσειε, διότι καὶ κατὰ σῶμα καὶ κατὰ ψυχὴν ἐδὲν ἐστὶ ἀνθρώπου φοβερώτερον, ὅταν ἄπαξ ἀποθνήσκῃ. ἦτε γὰρ ὅψις ἐκτόπως ἦν αὐτῇ φοβερὰ καὶ θνητῆς, ὡς ἀνθρώπου πλεῖον ἐνιχυτῆ μὴ τὸν ῥυπον, μὴ τὰς ὀνυχας, μὴ τὰς τρίχας ἀφηρημέναι, τὰ τε κατὰ τὴν διάνοιαν ἐκ τῆς τῶν οὐμύτων ἐμφάσεως καὶ κινήσεως τοικυτὴν ἐποιεῖτο τὴν φαντασίαν, ὥς τε τὸν θαυμάσιον πρὸς πᾶν ζῶον ἐτοιμώτερον ἂν προτελεῖν, ἢ πρὸς ἐκείνους. ὁ δὲ Λεπτίνης μένων ἐπὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς προσιρέσεως, εἰς τε τὴν σύγκλητον ἐτοιμος ἦν εἰσπορεύεσθαι, πρὸς τε τὰς ἐντυγχάνοντας ἀπλῶς ἀνθρωπολογεῖτο περὶ τῆς πράξεως, καὶ προσδιωρίζετο, μὴδὲν αὐτῷ δυσχερὲς ἀπαντήσῃν ὑπὸ Ῥωμαίων, καὶ τέλος εὐτόχησα τῆς ἐλπίδος. Ἡ γὰρ σύγκλητος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὑπολαβύσα, διότι δόξει τοῖς πολλοῖς ἔχειν τῷ Φόνει δίκην, ἐὰν τὰς αἰτίας παραλαβύσα τιμωρήσῃται, τὰς μὲν δὲ προσεδέχετο, * μιπρὸ δεῖν· ἐτήρει δὲ τὴν αἰτίαν ἀκέραιον, ὥς τ' ἔχειν ἐξουσίαν, ὅτε βυληθείη, χρησαθῇ τοῖς ἀγκλήμασι. Διὸ καὶ τὴν ἀποκρίσιν ἔδωκε τοιαύτην τῷ Δημητρίῳ, διότι τεύξεταί τῶν Φιλανθρώπων, ἐὰν τὸ ἱκανὸν ποιῇ τῇ συγκλήτῳ κατὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἐξουσίαν. Ἦκου δὲ καὶ παρὰ τῶν

corporis cultum penitus aspernari. Itaque Romam ut venit, mirum hominibus spectaculum praebeuit, ut, qui illud considerauerit, cogatur fateri, et corpore et animo maxime omnium formidabile animal esse hominem, quando semel in ferinam rabiem fuerit versus. nam et aspectus illius supra modum terribilis atque efferatus erat, ut hominis, qui per annum spatium et eo amplius neque sordes, neque ungues, neque pilos purgasset. animi vero habitum oculorum species ac motus eum esse arguebant, ut, qui spectaret, nullius ferae occursum aequae refugeret, atque illius. Leptines contra sibi semper constans, in senatum venire paratus erat, et quum caedem a se patratam apud omnes, quibuscum loquebatur, fateretur, illud constanter affirmabat, nihil sibi Romanos esse nocituros. Quae spes tandem eum non fefellit. nam senatus, quod iudicaret, ut equidem existimo, vulgo omnibus visum iri se debitas pro caede poenas exegisse, si traditos sibi eius necis auctores supplicio affecisset: hos quidem suscipere noluit - - - sed integra omnia sibi seruabat, ut, quoties vellet, vindicandi criminis potestatem haberet. Iccirco etiam Demetrio huiusmodi responsum dedit, senarum suam illi benevolentiam impertiturum, si idonea ratione cauerit, se in ipsius potestate futurum, sicut esset

Ἀχαιῶν πρέσβεις οἱ περὶ Ξένω-
να καὶ Τηλεκλήν, ὑπὲρ τῶν κατ-
ηγιαμένων, καὶ μάλιστα τῷ Πο-
λυβίῳ καὶ τῷ Στρατίῳ χάριν.
τὰς μὲν γὰρ πλείους σχεδὸν ἅπαν-
τας ὁ χρόνος ἤδη καταναλῶκει,
τές γε δὴ καὶ μνήμης ἀξίως.
παρῆσαν δ' οἱ πρέσβεις, ἐντολὰς
ἔχοντας ἀπλῶς ἀξιωματικὰς,
χάριν τῷ πρὸς μηδὲν ἀντιφιλο-
νεκῆν τῇ συγκλήτῳ. εἰσπορευ-
θέντων δὲ καὶ ποιησαμένων τὰς
αἰρούμεντας λόγους, εἰς ὧς ἔθεν
ἡνύσθη, τὸ δ' ἐναντίον ἔδοξε τῇ
συγκλήτῳ, μένειν ἐπὶ τῶν ὑπο-
κειμένων.

olim. Venerant et Achaeo-
rum legati Xeno et Telecles;
vt impositas criminationes di-
luerent, idque Polybii maxi-
me gratia atque Stratii. nam
ceterorum plurimos et prae-
cipuos quosque longa dies
absumferat. Venerant autem
hi legati, nudas preces pro
mandatis adferentes, ne vlla in
re voluntati aut iudicio senatus
viderentur sese velle opponere.
Ii quum in curiam essent in-
gressi, et conuenientem propo-
sito suo orationem habuissent,
ne sic quidem quicquam impe-
trarunt. nam contra decreuit
senatus, nihil esse mouendum.

PKΓ.

CXXIII.

Πρέσβεις ὡς τὰς Ῥωμαίους
παρὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν
Ἀχαιῶν ὑπὲρ Δηλίων, τῶν
εἰς Ἀχαιῶν μεταστάντων.

*Legationes Romam missae
ab Atheniensibus et Achaeis,
de causa Deliorum, qui in
Achaiam sese transfulerant.*

Οτι παρὰ τῶν Ἀθηναίων ἦκου
πρέσβεις καὶ παρὰ τῶν
Ἀχαιῶν οἱ περὶ Θεαρίδην καὶ
Στέφανον, ὑπὲρ τῶν Δηλίων.
Τοῖς γὰρ Δηλίοις διαδοθείσης
ἀποκριτέως παρὰ Ῥωμαίων, μα-
τὰ τὸ συγχωρηθῆναι τὴν Δῆλον
τοῖς Ἀθηναίοις, αὐτοῖς μὲν ἐκ-
χωρεῖν ἐκ τῆς νήσου, τὰ δ' ὑπάρ-
χοντα κομίζεσθαι· μεταστάντες
εἰς Ἀχαίαν οἱ Δῆλιοι, καὶ πολιο-
γραφεύοντες, ἐβόλουν τὸ δι-
καιον ἐκεῖ λαβεῖν παρὰ τῶν
Ἀθηναίων, κατὰ τὸ πρὸς τὰς
Ἀχαιὰς σύμβολον. τῶν δ' Ἀ-
θηναίων φασκόντων, μηδὲν εἶναι
πρὸς αὐτὰς τῆς δικαιοδοσίας ταύ-

Venit Romam legatio, cu-
ius principes erant Thea-
ridas et Stephanus, ab Athe-
nienfibus et Achaeis pro cau-
sa Deliorum missa. Nam De-
lii post acceptum responsum,
quo, permiffa Atheniensibus
Delo, excedere insula iube-
bantur, sua omnia exportan-
tes, fortunas suas in Achaiam
transfulerant, vbi concilii pu-
blici participes facti, ex ae-
quo agere cum Athenienfi-
bus volebant, iuxta leges foe-
deris, quod erat iisdem Athe-
nienfibus cum Achaeis. et
quum negarent Athenienfes,
eius foederis iure quicquam
pertinere ad Delios, postulau-

της

EXCERPTAE LEGATIONES.

779

της, ἤτυντο ῥύσια τὰς Ἀχαιοὺς
οἱ Δῆλιοι κατὰ τῶν Ἀθηναίων.
ὕπὲρ ὧν τότε πρεσβεύσαντες,
ἔλαβον ἀπόκρισιν, κυρίως εἶναι
τὰς κατὰ τὰς νόμους γεγενημέ-
νας παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς οἰκονο-
μίας περὶ τῶν Δηλίων.

bant Delii ab Achaeis, vt res
Atheniensium agere ferre ius
sibi fasque esset. De his re-
bus quum hi legati venissent,
responsum tulerunt, placere
senatui seruari illa, quae in
causâ Deliorum legitime or-
dinata essent ab Achaeis.

PK Δ.

CXXIV.

Λισσίων καὶ Δαορσῶν πρέ-
σβεις, κατηγοροῦντες τῶν
Δαλματῶν.

*Lissiorum et Daorforum le-
gati, ad Dalmatas accusan-
dos missi.*

Οτι τῶν Λισσίων καὶ τῶν
Δαορσῶν πλεονάκις παρα-
πρεσβευσάντων εἰς τὴν Ῥώμην,
καὶ διασαφέντων, ὅτι Δαλμα-
ταῖς τὴν χώραν ἀδικῶσι, καὶ
τὰς πόλεις τὰς μετ' αὐτῶν τατ-
τομένας, αὐταὶ δὲ εἰσιν Ἐπέ-
ριον καὶ Τραγύριον, ὁμοίως δὲ
καὶ τῶν Δαορσῶν ἐγκαλόντων
ἐξαπέστειλεν ἡ σύγκλητος πρε-
σβευτὰς τὰς περὶ Γαίον Φάν-
ιον, ἐποπτεύοντας τὰ κατὰ
τὴν Ἰλλυρίδα, καὶ μάλιστα τὰ
κατὰ τὰς Δαλματεῖς.
Οὗτοι δὲ, μέχρι μὲν ἔζη Πλεύ-
ριος, ὑπήκουον ἀκρίτως· με-
τὰ δὲ αὐτοῦ δὲ τότε τὸν βίον,
καὶ διαδεξαμένη Γεντί τὴν βα-
σιλείαν, ἀποσάντες ἀπὸ τῆς
οὗς ὁμοῖοις προσεπολέμην, καὶ
κατεστέφοντο τὰς ἀσυγείτονας,
ἦν ἄνιοι καὶ Φόρος αὐτοῖς ἔφε-
ρον. ὁ δὲ Φόρος ἦν θρέμ-
ματα καὶ σῖτος. Καὶ οἱ μὲν
περὶ Φάνιον ἐπὶ τούτοις ἐξώρ-
ισαν.

Posteaquam Lissii et Daorfi
saepius communi consen-
su legatos Romam misissent,
quibus significabant Lissii,
Dalmatas et agros et vrbes
suae ditionis infestare, hae
autem sunt Epetium et Tra-
gurium, similibque modo et-
iam Daorfi de iisdem quere-
bantur: senatus legatum mi-
sit Caium Fannium ad res
Illyrici visendas, et maxime
Dalmatarum. Hic populus,
quamdiu vixit Pleuratus, ei
paruit: post obitum vero
illius quum in regno Gen-
tius successisset, ab illo de-
fecerant Dalmatae, et bella
cum finitimis gerebant, vi-
cinosque populos imperio
suo subiiciebant, ita vt eo-
rum nonnulli tributa ipsis
penderent. tributum autem
erat pecus et frumentum.
Atque haec legationis Fannii
caussa fuit.

PKE.

Δελματέων πρὸς τὰς ἀπὸ
Ῥώμης πρεσβευτὰς παρανό-
μος ἀπάντησις.

Τῷ πρὸς Δελματέας πολέ-
μα τίς ἐγένετο Ῥωμαίοις καὶ
ἡ ἀληθὴς αἰτία, καὶ ἡ πρὸς
τὰς ἐκτὸς πρέφασις.

*Dalmatae legatos Roma
missos feritate barbara exci-
piunt.*

*Belli Romanorum contra
Dalmatas quae fuerit vera
caussa, qui item praetextus
et color.*

ΟΤΙ τῶν περὶ τὸν Γάϊον Φάν-
νιον παραγγομένων ἐκ τῆς
Ἰλυρίδος, καὶ διασφέντων, ὅτι
τοσούτου ἀπέχοντο οἱ Δελματέας
τῷ διορθῶσαι τι τῶν ἐγκλημέ-
νων πρὸς τὰς ὑπ' αὐτῶν φάσκον-
τας ἀδικεῖσθαι συνεχῶς, ὥς ἐδὲ
λόγον ἐπιδέχοντο καὶ θόλα παρ'
αὐτῶν, λέγοντες, ἐδὲν αὐτοῖς
εἶναι καὶ Ῥωμαίοις κοινόν. πρὸς
θὲ τούτοις διεσάφην, μὴ κατάλυ-
μα δοθῆναι σφίσι, μήτε παρο-
χὴν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἱππεύς, ἃς εἶ-
χον παρ' ἐτέρως πόλεως, ἀφελέ-
σαι τὰς Δελματέας μετὰ βίας αὐ-
τῶν, ἐτοίμους δ' εἶναι καὶ τὰς χι-
τρας προτάγειν, εἰ μὴ, συνείξαν-
τες τῷ καιρῷ, μετὰ πολλῆς ἡσυ-
χίας ἐποιήσαντο τὴν ἀπόλυσιν.
Ὡν ἡ σύγκλητος ἀνέσχεα μετ'
ἐπιστάσεως, ἡγανάνκει μὲν καὶ
ἐπὶ τῇ τῶν Δελματέων ἀπειθείᾳ
καὶ σκαιότητι· τὸ δὲ πλείστον ὑπέ-
λαβε, τὸν καιρὸν ἐπιτήδειον εἶναι
πρὸς τὸ πολεμῆσαι τοῖς προειρη-
μένοις διὰ πλείους αἰτίας. Τὰ τε
γὰρ μέρη ταῦτα τῆς Ἰλυρίδος τὰ
νεύοντα πρὸς τὸν Ἀδρίαν, ἀνε-
πίσκηπτα τελέως ἦν αὐτοῖς, ἐξ ἧς
Δημήτριον τὸν Φάριον ἐξέβηλον·
τὸς τε κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἀνδρῶ-

QNUM ex Illyrico reuer-
sus C. Fannius renun-
tiallet senatui, tantum ab eo
abesse Dalmatas, vt satis-
facere iis, quos continuis in-
iuriis laceffuerant; villo mo-
do vellent, vt ne aureis
quidem sibi praeberere susti-
nuissent, quod dicerent, ni-
hil sibi commune esse cum
Romanis: addebat Fannius,
neque hospitii factam sibi co-
piam, neque aliud quicquam
eorum, quae necessaria sunt,
fuisse praebitum, equos quin
etiam per vim sibi adem-
tos esse, quos habebant ex
alia vrbe, sed et manus sibi
inferre eos voluisse, nisi tem-
pori cedentes cum magno
silentio eorum finibus excef-
sissent. His diligenter a se-
natu auditis, et si offende-
batur contumaci et scaeuo Dal-
matarum ingenio: magis ta-
men eo mouebatur, quod
multas ob causas opportu-
num rebatur esse tempus belli
cum gente illa gerendi. Nam
Romani, ex quo Demetrium
Pharium eiecerant, penitus
eam partem Illyrici, quae ad
Adriaticum mare inclinat, ne-
glexerant. Accedit, quod Ita-

EXCERPTAE LEGATIONES.

781

ἔκ βέλονται κατ' ἑδνά τρώ-
 ῃ ἀπέλυσθαι διὰ τὴν πολυχρό-
 νειαν. ἔτος γὰρ ἦν τότε δα-
 σκον ἀπὸ τῆς πρὸς Περσεία πο-
 ιεύ, καὶ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ πρῶ-
 ν. Διόπερ ἐβυλεύοντο, πόλε-
 ῖν ἐνσταμένοι πρὸς τὰς προσι-
 μένους ἅμα μὲν ὥσανει καινο-
 ῆσαι τὰς ὁρμὰς καὶ προθυ-
 ρίας τῶν ἰδίων ὄχλων, ἅμα δὲ κα-
 τὰ ἡλικίαν τῶν Ἰλλυριῶν ἀναγ-
 ῖαι κειθαρχεῖν τοῖς ὑπ' αὐτῶν
 παγγαλλομένοις. αὐταὶ μὲν ἔν
 τῇ αἰτίᾳ, δι' ἧς ἐπολέμησαν
 ῖμοις Δαλματῶσι· τοῖς γε
 ἔκτος - - - τὸν πόλεμον
 ὑδεινύειν, ὡς διὰ τὴν εἰς τὰς
 ὑβριδίας ὕβριν κακρικότας
 ἡμῶν.

licos homines longa pace tor-
 pere omnino nolebant. age-
 batur autem duodecimus iam
 annus a bello cum Perseo et
 Macedonibus gesto. Itaque
 bello aduersus istos suscepto,
 qua renouare in suis, vt sic
 dicam, spiritum illum mili-
 tarem et alacritatem pugnan-
 di cupiebant, qua terrorem
 Illyricis iniicere, vt impetra-
 ta facere posthac cogerentur.
 Propter has causas Dalmatis
 bellum indixerunt: ipsi ta-
 men apud externos hanc af-
 ferebant causam, quod con-
 tumeliam legatis suis factam
 bello sibi persequendam iudi-
 cassent.

PK 5.

CXXVI.

Ἀριαράθης ἐπτακῶς τοῖς
 ῖς πρῶτα εἰς Ῥώμην
 ῖνεται, καὶ πάλιν ἐκ
 ὧ τῶν Δημητρίους καὶ Ὀλο-
 ρῖς πρεσβυῶν παρὰ γνο-
 ῖται.

*Ariarathes post acceptum
 grande aliquod infortunium
 Romam venit, ubi iterum a
 legatis Demetrii et Holo-
 phernis superatur.*

Ἦτις ὁ βασιλεὺς Ἀριαράθης
 παρὰ γένετο εἰς τὴν Ῥώμην,
 Σελεύκῃ· τότε δὲ παρει-
 ρότων τὰς ἀρχὰς τῶν περὶ τὸν
 ἔτον Ἰούλιον, ἐγένετο περὶ τὰς
 ῖ Ἰδίων ἐνταύθις οἰκίαν ποιε-
 ῖς παρικοπὴν καὶ Φαντασίαν
 ; ὑποκειμένης περιστάσεως.
 ῖσαν δὲ καὶ παρὰ Δημητρί-
 ῖς οἱ περὶ τὸν Μιλτιάδην,
 ῖς ἀκατέραν τὴν ὑπόθεσιν ἡρ-
 ῖμοι· καὶ γὰρ περὶ Ἀρια-
 ρῖς ἀπολογεῖσθαι, καὶ κατηγο-

Venit Romam rex Ariara-
 thes, priusquam exiisset
 aestas. et quum magistra-
 tum eo tempore iniisset Se-
 xtus Iulius cum collega, ad
 illum adiuit, conuenientem
 calamitati, in qua versaba-
 tur, fortunam atque speciem
 prae se ferens. Venerat et
 Demetrii legatio, cuius prin-
 ceptis Miltiades, in vtrumque
 paratus: nam et ad excu-
 sanda, quae obiceret Aria-
 rathes, instructus erat, et ad
 rei-

ρεῖν αὐτῷ παρεσκευάζοντο Φιλ-
απεχθῶς. ἀπετάλκει δὲ καὶ
Ὀλοφέρνης πρεσβευτὰς τὰς πε-
ρὶ Τιμόθεον καὶ Διογένην, τέ-
Φανόν τε νομίζοντας τῇ Ῥώμῃ,
καὶ τὴν Φιλίαν καὶ τὴν συμμα-
χίαν ἀνανεωσομένους, τὸ δὲ
πλείον συγκρατησομένους τῷ
Ἀριαράθῃ, καὶ τὰ μὲν ἀπολο-
γησομένους, τὰ δὲ κατηγορήσου-
τας. Ἐν μὲν ἔν ταῖς κατ' ἰδίαν
ἐντεύξεσιν μείζω Φαντασίαν εἰλ-
κονοῖ περὶ τὸν Διογένην καὶ Μιλ-
τιάδην, ὅτε καὶ κατὰ τὸ πλῆθος
πρὸς ἕνα συγκρινόμενοι, καὶ κα-
τὰ τὴν ἄλλην περικοπήν εὐτυ-
χύντες, πρὸς ἐπτακκοτά θεο-
ρῶμενοι· παραπλησίως δὲ καὶ
περὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἐξη-
γησιν πολὺ περιῆσαν. πάν μὲν
γὰρ καὶ πρὸς παντοῖα λόγου
ἐθαύρων, ἐδέοντο λόγον ποιῶμενοι
τῆς ἀληθείας· τὸ δὲ λεγόμενον
ἀνυπεύθυνον ἦν, ὅκ ἔχον τὸν
ἀπολογησομένον. λοιπὸν ἀπανη-
εῖ τῷ ψεύδους ἐπικρατῦντος, ἐδ-
κει σφίσι τὰ πράγματα κατὰ
γνώμην χωρεῖν.

criminandum illum odiose.
Holophernes quoque legatos
miserat, Timotheum et Dio-
genem, ut coronam Romae
adferrent, et amicitiam atque
societatem renouarent. cete-
rum praecipua legationis cau-
sa erat, ut in iudiciali con-
tentione aduersus Ariarathem
starent, et qua defenderent
facta a suis, qua illum accu-
sarent. Enimuero Diogenes
et Miltiades tum in priuatis
congressibus speciem maiorem
ostentabant, utpote plures
cum vno compoliti, et prae-
terea qui omnibus fortunae
rebus florentes spectarentur,
ille afflictus et miser, tum
etiam ubi ad res exponendas
uentum, longe superiores fue-
runt. quiduis enim dicere,
et ad omnia respondere, spe-
ta veritate, audebant. por-
ro quae ab illis dicebantur,
ea nec confutata manebant,
quia aderat nemo, qui veri-
tatem tueretur. Quum igitur
fine difficultate vinceret
mendacium, visi sunt quod
volebant efficere.

PKZ.

Πρεσβεῖα εἰς Ῥώμην ἀπὸ
τῆς ἐν Ἠπείρῳ Φοινίκης.

Κατὰ τὸν καιρὸν τῶτον πα-
ραγεγονότων πρεσβευτῶν
ἐξ Ἠπείρου, παρὰ τε τῶν τὴν
Φοινίκην κατεχόντων, καὶ παρὰ
τῶν ἐκπεπνηκότων, καὶ ποιη-
σαμένων λόγους κατὰ πρόσωπον
ἔδωκεν ἀπόκρισιν αὐτοῖς ἡ σύγ-
κλητος, ὅτι δώσει περὶ τούτων ἐν-

CXXVII.

*Legatio Romam missa ab
urbe Epiri Phoenicia.*

Circa idem tempus vene-
runt ex Epiro legati, qui
ab incolis Phoeniciae missi e-
rant, et qui ab exulibus. hi
apud senatum causam suam
praesentes disceptarunt. deinde
responsum acceperunt, se-
natum de eorum rebus man-
τολάς

EXCERPTAE LEGATIONES.

783

τολὰς ταῖς ἀποσελλομένοις πρε-
σβευταῖς εἰς τὴν Ἰλλυρίδα μετὰ
Γαῖο Μαρκίῳ.

data legatis daturum, qui cum
C. Marcio in Illyricum erant
profecturi.

PKH.

CXXVIII.

Ἀθήναιος ὑπὸ Ἀττάλου
τῷ ἀδελφῷ πεμφθὲς εἰς Ῥώ-
μην παραινέσεται Περσίου
κατηγορήσων.

*Athenaeus, ab Attalo fra-
tre ac rege missus, Romam
venit questum de Prusiae in-
iuriis.*

Ὅτι Ἀτταλὸς ἡττηθεὶς παρὰ
Περσίου, προχειρισάμενος
Ἀθήναιον τὸν ἀδελφὸν ἐξαπέ-
στειλε μετὰ τῶν παρὶ τὸν Πόπλιον
Λέντλον, διασαφίσοντα τῇ συγ-
κλήτῳ τὸ γεγονός. οἱ δὲ ἐν τῇ
Ῥώμῃ, τὴ μὲν Ἀνδρονίκου παρα-
γνομένην καὶ διασαφύντος τὰ πε-
ρὶ τὴν πρώτην ἔφοδον τῶν πολε-
μίων, ἐπροσεῖχον· ἀλλ' ὑπενόων,
τὸν Ἀτταλὸν βυλόμενον αὐτὸν
ἐπιβαλεῖν τῷ Περσίῳ τὰς χεῖ-
ρας, προφάσεις προκατασκευά-
σαι, καὶ προκαταλαμβάνειν
καβολαῖς. ἅμα δὲ τῷ τε Νικομή-
λει καὶ τῶν παρὶ τὸν Ἀντίφιλον,
τῶν παρὰ τῷ Περσίῳ πρεσβευ-
τῶν, διαμαρτυρομένων, μηδὲν ἔ-
ποιε τούτων, ἔτι μᾶλλον ἡπίσει τὰ
λεγόμενα παρὶ τῷ Περσίῳ. μετὰ
ἑτὶνα χρόνον, ἐπιδίασαφισμένης
τῆς πραγματείας, ἀμφιδοξήσασα
παρὶ τῶν προσπιπόντων ἡ σύγ-
κλητος, ἐξαπέστειλε πρεσβευτὰς
Λεύκιον Ἀπυλῆϊον καὶ Γαῖον
Ιατρώνιον, τὴς ἐπισκεψομένης,
οἷς ἔχει τὰ κατὰ τὴς προειρη-
μένης βασιλείας.

Attalus a Prusia victus fra-
trem Athenaeum cum
Publio Lentulo proficisci ius-
sit, ad declarandum senatui
quod acciderat. Romani enim
post Andronici aduentum,
quum ille primam hostium
impressionem narraret, di-
ctis non mouebantur; sed in
suspicionem veniebant, Atta-
lum, quod cuperet ipse Pru-
siam adoriri, occasiones bel-
li praeparare, et crimination-
ibus eum anteuertere. dein
Nicomede et Antiphilo Pru-
siae legatis testantibus, nihil
eorum quae dicerentur esse
facta; multo adhuc minus
fidei habere patres iis, quae
de Prusia nuntiabantur. Mox
vero magis magisque re om-
ni explorata, incerti pa-
tres, quantum his nuntiis
tribuere fidei deberent, L.
Apuleium et C. Petronium
legatos miserunt, ad inuisen-
dum, quo loco regum illo-
rum res essent.

PKΘ.

PKΘ.

Πρεσβείας Ῥωμαίων πρὸς
Περσίαν ὑπὲρ Ἀττάλης.

Ῥωμαίων διαβύλιον περὶ
τῶν κατηγμαιμένων Ἀχαιῶν,
καὶ ἐν αὐτῷ πολιτικὸν ἐρα-
τήγημα Ἀύλα Ποσειμίας.

Οτι ἡ σύγκλητος, ἔτι κατὰ
χειμῶνα διακούσασα τῶν κατὰ
Πόπλιον Λέντιου ὑπὲρ τῶν κατὰ
Περσίαν, διὰ τὸ νοσῆσαι παραγο-
νέουι τέρας ἐκ τῆς Ἀσίας, εἰσε-
καλέσατο καὶ τὸν Ἀθήναιον τὸν
Ἀττάλην τὴν βασιλέως ἀδελφόν.
Οὐ μέντοι πολλὴν προσεδέχθη
λόγων, ἀλλ' εὐθέως καταστήσασα
πρεσβευτὰς, συνεξάπεμψε τῶν
προειρημένων τὰς περὶ Γάϊον
Κλαύδιον Κέντωννα, καὶ Λεύκιον
Ὀρτήσιον, καὶ Γάϊον Αὐρεγκυ-
λῆον, ἐντολὰς δέσσει, καλύειν τὸν
Περσίαν Ἀττάλην πολέμῳ.
Παρεγίνοντο δὲ καὶ παρὰ τῶν
Ἀχαιῶν πρέσβεις εἰς Ῥώμην ὑ-
πὲρ τῶν κατεχομένων, οἱ περὶ
Ξένωννα τὸν Αἰγίον, καὶ Τηλε-
κλέα, τὸν Τεγεάτην. οὗ ποιη-
σαμένων λόγους ἐν τῇ συγκλήτῃ,
καὶ τῷ διαβελίῳ προτεθέντος,
παρ' ὀλίγον ἦλθον ἀπολύσαι τὰς
κατηγμαιμένους οἱ τῷ συνεδρίῳ. τὴν
δὲ αἰτίαν ἔχον τὴν μὴ συνταλασθῆ-
ναι τὴν ἀπόλυσιν Αὔλας Ποσει-
μίας, τρατηγὸς ὢν ἑξαπέλακτος,
καὶ βραβεύων τὸ διαβύλιον.
Τριῶν γὰρ ἐσὼν γυναικῶν, μίας
μὲν τῆς ἀφιένουι καλευέσης, ἑτέ-
ρας δὲ τῆς ἐναντίας ταύτῃ, τρί-

CXXIX.

Legatio a Romanis missa
ad Prusiam in Attali regem
gratiam.

Romanorum deliberatio su-
per Achasis, qui Romae detine-
bantur, et in eorum fraudem
Auli Postumii versuta machi-

Quum sub hiemis exitu
senatus Publicum Lentum
Clodium, qui recens ex
Asia redierat, super iis, quae
concerat Prusias, audiuisset: Atti-
nium quoque Attali regis
fratrem in curiam reuocantem
Idem non fuit verbis opus,
sed statim cum praedicto le-
gatos mittere decreuit C.
Claudium Centonem, L. Hor-
tensium, et C. Auruncule-
ium, quibus mandata dedit,
ut prohiberent Prusiam, ut
minus bellum cum Attali
gereret. Xeno quoque Ae-
giensis et Telecles Tegeatae
Romam ab Achasis missi
fuerant de iis, qui captiui
tenebantur. Ea legatione in
senatu audita, eaque re ad
deliberandum proposita, pe-
rum absuit, quin patres res
absoluerent. quod quominus
fieret, per Aulum Postumium
praetorem, qui senatum tunc
habebat, stetit. Nam quum
tres dictae sententiae essent,
vna eorum, qui dimittendos
censebant, altera contrarium
censentium, tertia eorum,

EXCERPTAE LEGATIONES.

785

δὲ τῆς ἀπολύειν μὲν, ἐπι-
 ῖ δὲ κατὰ τὸ παρὸν, καὶ
 ἴσων δὲ ὄντων τῶν ἀφισμέ-
 , παρελθὼν τὴν μίαν γνώ-
 , διερώτα τὰς δύο καθολι-
 , οἷς δοκεῖ τὰς ἀνακεκλη-
 ες ἀφίεναι, καὶ τέναν-
 . λοιπὸν, οἱ πρὸς τὸ
 ὃν ἐπέχειν καλεῖοντες προσ-
 γαν πρὸς τὰς μὴ φάσκον-
 δεῖν ἀπολύειν, καὶ πλείους
 ἤθησαν τῶν ἀφιέντων. καὶ
 α μὲν ἐπὶ τούτων ἦν.

quibus placebat, absolui qui-
 dem illos, sed in praesentia re-
 tineri, plerisque de absolutio-
 ne consentientibus: praetor,
 vna sententia praetermissa,
 duas rogatione sua est com-
 plexus: *qui euocatos sentitis*
dimittendos, in hanc partem;
qui alia omnia, in illam par-
 tem ite. tum vero qui reti-
 nendos in praesentia censue-
 rant, iis se adiunxerunt, qui ab-
 soluendos negabant, et ita au-
 ctiores contrariae sententiae
 numero vicerunt. eo tum lo-
 co fuit istud negotium.

ΠΑ.

CXXX.

ἡλεκλέες καὶ Ἀναξιδά-
 τῶν Ἀχαιῶν εἰς Ῥώμην
 ἱβεία.

*Teleclis et Anaxidami A-
 chaeorum legatio ad Roma-
 nos.*

τι τῶν ἐκ τῆς Ῥώμης πρε-
 σβυτῶν ἀνακαυψάντων
 γὴν Ἀχαΐαν, καὶ διασα-
 ῶν, ὅτι πρὸ ἑλίου ἔλθοι
 τράγματα τῇ πάντας ἐπ-
 δεῖν τὰς κατεχομένας· εὐ-
 λας γενόμενοι καὶ μεταωρι-
 ες οἱ πολλοί, πάλιν ἐξευ-
 πέμπον Τηλεκλέα τὸν Με-
 γολίτην καὶ Ἀναξίδαμον.
 α μὲν κατὰ Πελοπόννησον
 ἔτων ἦν.

Posteaquam legati, qui Ro-
 mam iuerant, reuersi in
 Achaïam renuntiascent, nihil
 propius factum esse, quam ut
 omnes redirent, qui captiui
 tenebantur: plerique omnes
 eo nuntio in spem adducti eri-
 gere animos coeperunt, atque
 extemplo Teleclē Megalo-
 politanum et Anaxidamum
 Romam denuo proficisci iu-
 bent. hic tum fuit rerum in
 Peloponneſo status.

ΠΑΑ.

CXXXI.

Ἰασσαλιτῶν εἰς Ῥώμην
 ἱβεία ὑπὲρ βοηθείας.

*Massilienses per legatos o-
 perem Romanos poscunt.*

ῖ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν
 ἦγον πρεσβυταὶ καὶ παρὰ
 Ἰαλιτῶν, οἱ πάλαι μὲν
 m. II.

Circa tempus idem adſue-
 runt et Maſſiliensium le-
 gati, quos iam pridem Ligu-
 res
 D d d κακῶς

κακῶς πάγοντες ὑπὸ τῶν Λιγυ-
 ρινῶν, τότε δὲ συγκλειόμενοι τε-
 λείως, καὶ πρὸς τούτοις καὶ πο-
 λιτορριζόμενοι τῶν πόλεων Ἀντι-
 πίλειος καὶ Νικαίας, ἐξαπέτσι-
 λαν πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥώμην,
 τὰς τε τὰ γινόμενα διςσαφὴ-
 στοντας, καὶ δεομένους Φίσι βο-
 θῆν. Ὡν καὶ παρελθόντων
 εἰς τὴν σύγκλητον, ἔδοξε τῷ
 συνεδρίῳ, πρεσβευτὰς πέμψαι,
 τὰς αἷα υἱὸν αὐτόπτας γενησο-
 μένας τῶν γιγνομένων, αἷα δὲ
 τετρατομένους λόγῳ διορθώσασθαι
 τῶν βλαβερῶν τῇ ἁγνοίᾳ.

vexabant, tum vero in ma-
 gnas angustias redegerant.
 nam et vrbes eorum, Antipo-
 lis atque Nicaea, obsessae a
 Liguribus tenebantur. Pro-
 pterea legatos Romanos mise-
 rant, qui et quo loco res eo-
 rum essent Romanis significa-
 rent, et opem sibi ferri pete-
 rent. Hi quum in senatu fuisset
 auditi, legatio decreta
 est, partim ad inuiscendum re-
 gionum illarum statum, par-
 tim, si fieri posset, ad emen-
 dandum sine armis, quae pec-
 cata erant a barbaris.

P A B.

Πτολεμαίῃς τῇ νεωτέρῃ εἰς
 Ῥώμην ἀφίξις καὶ βοηθείας
 ἐπιτυχία.

Οἱ κατὰ τὰς παλαιάς, καὶ
 αἱ ἐξέπτευσεν ἡ σύγκλη-
 τος τὸν Ὀπίμιον ἐπὶ τὸν τῶν
 Ὀξυβίων πόλεμον, ἦκε Πτολε-
 μαίος ὁ νεώτερος εἰς τὴν Ῥώμην,
 καὶ παρελθὼν εἰς τὴν σύγκλη-
 τον, ἐποιεῖτο κατηγορίαν τῷ δελ-
 φῷ, φέρων τὴν αἰτίαν τῆς ἐπι-
 βολῆς ἐπ' ἐκείνου. Αἷα δὲ τὰς
 ἐκ τῶν τραυμάτων ἑλὰς ὑπὸ τὴν
 ὄψιν δεικνύς, καὶ τὴν λοιπὴν
 δεινολογίαν ἀκόλῃθον ταῖς δι-
 τιθέμενος, ἐξεκλείτο τὰς ἀν-
 θρώπων πρὸς ἔλεον. Ἦκον δὲ
 καὶ παρὰ τῇ πρεσβυτέρῃ πρέ-
 σβεις, οἱ περὶ τὸν Νεολαίδην
 καὶ Ἀνδρόμαχον, ἀπολογούμενοι
 πρὸς τὰς τῷ δελφῷ γενομένας
 κατηγορίας. ὧν ἡ σύγκλητος
 οὐδ' ἀναλόχεσθαι δικαιοδογμένων

CXXXII.

*Ptolemaeus iunior Romam
 venit, et a Romanis impetrat,
 ut opem sibi serio ferant.*

Q uo tempore senatus Opi-
 mium ad gerendum bel-
 lum aduersus Oxybios misit,
 iunior Ptolemaeus in urbem
 venit. qui ut ingressus est
 in curiam, fratrem coepit
 accusare, auctoremque eum
 dicere insidiarum, quibus
 fuerat attentatus: simul vul-
 nerum cicatrices oculis spe-
 ctandas exhibebat, multisque
 deinceps verbis rei atrocita-
 tem exaggerans, ad misera-
 tionem sui flectere animos
 hominum conabatur. Sed et
 senioris Ptolemaei legati ad-
 erant, Neolaidas et Andro-
 machus, qui ad criminatione-
 nes omnes fratris responde-
 rent. Verum istorum sena-
 tus ne admittere quidem ad
 aures orationem voluit: ad
 ἡβε-

EXCERPTAE LEGATIONES.

787

ἡβελήθη, προκατειλημμένη τῷ
 ὑπὸ τῶ νεωτέρου διαβολῆς· ἀλ-
 λά τούτοις μὲν ἀπανάγειν ἐκ τῆς
 Ῥώμης προέταξεν ἐξουτῆς. τῷ
 δὲ νεωτέρῳ πάντες πρεσβευτὰς
 καταστήσαστα τὰς περὶ Γυνίον Μα-
 ρύλαν καὶ Λεύκιον Θέρμον, καὶ
 παντῆρ ὅσα τῶν πρεσβευτῶν
 ἐκείνῳ, τούτοις μὲν παρηγγεῖλαι
 κατὰ γινῆ Πτολεμαίου εἰς Κύπρον·
 τοῖς δὲ κατὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν
 Ἀσίαν συμμαχοῖς ἔγραψαν, ἐξ-
 ἑῶν συμπράττειν τῷ Πτολε-
 μαίῳ τὰ κατὰ τὴν καὶ θοδον.

eo mentes omnium accusatio-
 nibus fratris erant occupa-
 tae. His igitur extemplo
 Roma iussis facessere, legati
 quinque sunt decreti, inter
 quos erant Cn. Merula et L.
 Thermus, et singulis quin-
 queremes attributae. Datum
 iis negotium fuit, vt cum
 iuniore Ptolemaeo profecti,
 in insulam Cyprum eum re-
 stituerent. scriptum etiam ad
 socios Graecos et Asiaticos,
 licere illis Ptolemaeum in re-
 cuperatione Cypri adiuuare.

ΠΑΓ.

CXXXIII.

Δέκα πρέσβεις ὑπὸ τῆς
 συγκλήτης πεμφθέντες εἰς
 κατασολὴν Πρυσίᾳ.

*Decem legati a senatu mis-
 si ad coercendas Prusiae in-
 iurias.*

Οτι τῶν περὶ τὸν Ὀρτήσιον καὶ
 Αὐρεγκληίου παραγεγο-
 νότων ἐκ τῶ Παργάμῃ, καὶ διασ-
 φάντων τὴν τε τῶ Πρυτὶς κατα-
 φρόνησιν τῶν τῆς συγκλήτης παρ-
 ηγγαλιμάτων, καὶ διότι, παρ-
 ηγομένης καὶ συγκλείσεως εἰς τὸ
 Πέργαμον αὐτῶν τε καὶ τὰς περὶ
 τὸν Ἀττάλον, πᾶσαν βίαν ἐν-
 εἶκατο καὶ παρνομίαν· ἡ σύγ-
 λητος ὀργισθεῖσα, καὶ βαρέως
 λέρουσα τὸ γεγονός, ἐξαυτῆς δέ-
 κει πρεσβευτὰς κατέστησε, τὰς
 περὶ Λεύκιον Ἀνίκιον, καὶ Γάϊον
 Ιαννιον, καὶ Κόϊτον Φάβιον Μά-
 ριον, καὶ παραχρῆμα ἐξαπέ-
 σταν, ἐντολαῖς αὐτοῖς ὅσα, δι-
 ὤσαν τὸν πόλεμον, καὶ τὸν Πρυ-
 τιν ἀναγκάσαν, εἰκας ὑποχεῖν
 ἰσχυρῶ τῶν κατὰ πόλεμον ἀδι-
 μύτων.

Quum Hortensius et Au-
 runculeius Pergamo re-
 uerui renuntiaissent, quanto
 contemptui senatus mandata
 Prusias habuisset, qui, viola-
 to foedere, aduersus ipsos et
 Attalum Pergami inclusos
 omnem vim atque iniuriam
 eisset expertus: patres irati,
 et indignatione facinoris com-
 moti, decem extemplo lega-
 tos decreuerunt, in quibus L.
 Anicius, et C. Fannius, et
 Q. Fabius Maximus, eosque
 statim cum mandatis mise-
 runt, vt bello finem impo-
 nerent, et Prusiam pro iniu-
 riis bello illatis poenas At-
 talo pendere cogerent.

Ddd 2

ΠΑΔ.

Πῶς Ῥωμαῖοι, δεομένων *Quomodo Romani rogati*
 τῶν Μασσαλιητῶν, τὸν κατὰ Ὀξυβίων καὶ Δεκίητῶν πό- *Massiliensium bellum adver-*
 λεμον καὶ ἐνεσχέσαντο καὶ *susceperunt ac confecerunt.*
 συνετέλεσαν.

Οἱ τῶν Μασσαλιητῶν δια-
 πρεσβευσαμένων πρὸς Ῥω-
 μαῖους, παρὼς παρῆεν αὐτοῖς ὑπὸ
 τῶν Λιγυσίων, παραχρῆμα κατ-
 ἐσχασαν Φλαμίνιον, καὶ Ποπίλιον
 Λακινάτον, καὶ Λεύκιον Πόπιον
 πρεσβευτάς, οἱ καὶ πλέοντες
 μετὰ τῶν Μασσαλιητῶν προσ-
 ἔχον τῆς Ὀξυβίων χώρας κατὰ
 πόλιν Αἰγίτην. οἱ δὲ Λιγυσινοὶ,
 προακηκοότες, ὅτι πᾶρσιν ἐπι-
 τάξοντες αὐτοῖς λύειν τὴν πο-
 λιρκίαν, τῆς μὲν ἄλλης ἔτι καθ-
 ορμιζομένου ἐτελεύθοντες ἐκώλυ-
 σαν τῆς ἀποβάσεως· τὸν δὲ Φλα-
 μίνιον καταλαβόντες ἀποβεβη-
 κότα καὶ τὰς ἀποσκευὰς ἀποτε-
 θειμένον, τὰς μὲν ἀρχὰς ἐκέ-
 λευον αὐτὸν ἐκ τῆς χώρας ἀπο-
 λύεσθαι, τὰ δὲ παρακόντος, ἤρ-
 ξαντο τὰ σκεύη διαρπάζειν. τῶν
 δὲ παίδων καὶ τῶν ἀτελευθέρων
 ἀντιποιμένων καὶ κωλύοντων,
 ἀπεβιάζοντο, καὶ προτέφερον
 τέτοις τὰς χεῖρας. ἐν ᾧ καιρῷ
 καὶ τῇ Φλαμινίᾳ βοηθῆντος τοῖς
 ἰδίοις, τῆτον μὲν κατέτρωσαν, δύο
 δὲ τῶν οἰκετῶν κατέβαλον, τὰς δὲ
 λοιπὰς κατεδίωξαν εἰς τὴν ναῦν,
 ὥστε τὸν Φλαμίνιον, μόγις ἀποκό-
 ψαντα τ' ἀπόγκαι καὶ τὰς ἀγκύ-
 ρας, διαφυγεῖν τὸν κίνδυνον.
 Οὗτος μὲν ἀποκοιμίδει εἰς Μασ-

Quum venisset Romam le-
 gatio Massiliensium, quae
 vexari eos a Liguribus nun-
 tiabat, extemplo decreuit se-
 natus legatos Flaminium,
 Popillium Laenatem, ac L.
 Pupium, qui cum Massilien-
 sibus profecti, Aegitnam vr-
 bem in agro Oxybiorum na-
 ues appulerunt. At Ligures,
 audito, venisse illos, ut sol-
 ui obsidioem iuberent, cete-
 ros quidem, dum adhuc por-
 tum ingrediuntur, superue-
 nientes ipsi facere escensio-
 nem probibuerunt; Flami-
 nium vero quum naui iam
 egressum inuenissent, et sar-
 cinas in terram expositas,
 principio excedere agro suo
 iusserunt, deinde quia impe-
 rium contemnebat, impedi-
 menta illius diripere, eos,
 qui pro sarcinis dimicabant,
 et quo minus diriperentur
 impediabant, vi repellere,
 manusque ipsis inferre: cum
 quidein, Flaminio suis opem
 ferente, ipse vulneratus, duo
 e familia humi prostrati, re-
 liqui in nauim sunt com-
 pulsi, ut Flaminius ipse, ru-
 dentibus anchorisque prae-
 cis, aegre saluti suae con-
 sulerit. Is igitur Massiliam
 delatus, omni studio ac di-
 σαλίαν,

EXCERPTAE LEGATIONES.

789

ἄλιν, ἐφ' ἧς παύετο μετὰ πά-
 ρος ἐπιμελείας· ἡ δὲ σύγκλητος
 υἱομένη τὰ γαγονότα, περ-
 ρῆμα τὸν ἕνα τῶν ὑπάρχων Κοῖ-
 νον Ὀπίμιον ἐξαπέστειλε μετὰ
 νύμφης, πολεμήσονται τοῖς
 Λευβίοις καὶ Δεκίηταις. Ὁ δὲ
 οἶντος συναθροίσας τὰς δυνά-
 μεις εἰς τὴν τῶν Πλακεντίων
 ὄλιν, καὶ ποιητάμενος τὴν πο-
 ρεὴν διὰ τῶν Ἀπεννίνων ὄρων,
 ἰεν εἰς τὰς Ὀξυβίους. στρατοπε-
 ῦσας δὲ παρὰ τὸν Ἀπρωνα πο-
 ρεὸν, ἀνεδέχετο τὰς πολεμίας,
 υἱομένης αὐτὸς ἀθροίζεσθαι,
 καὶ προθύμως εἶναι πρὸς τὸ δια-
 νυγεῖν. καὶ προσαγαγὼν τὴν
 κατιὰν ὁ Κοῖντος πρὸς τὴν Αἴ-
 ναν, ἐν ᾗ συνέβη τὰς πρεσβευ-
 τὰς παρασπονδῆσθαι, τὴν πόλιν
 ἐπὶ κράτος ἔλων, ἐξηνδραποδί-
 κτο, καὶ τὰς ἀρχηγὰς τῆς ὕ-
 ρως ἀπέστειλε δεσμίαις εἰς τὴν
 Ὀμίην, καὶ ταῦτα διαπραξάμε-
 νος, ἀπῆλτα τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ
 Λευβίοι, νομίζοντες, ἀπαραίτη-
 ν αὐτοῖς εἶναι τὴν εἰς τὰς πρε-
 σβευτὰς ἀμαρτίαν, περὶ λόγῳ
 νὶ χρησάμενοι θυμῷ, καὶ λα-
 ὄντες ὁρμὴν παραστικὴν, πρὶν
 τὰς Δεκίητας αὐτοῖς συμμῆσαι,
 ἐπὶ τετρακισχίλις ἀθροισθέντες
 ῥησαν ἐπὶ τὰς πολεμίας. Ὁ δὲ
 οἶντος ἰδὼν τὴν ἑξοδὸν καὶ τὸ
 ῥᾶσος τῶν βαρβάρων, τὴν μὲν
 πόνοιεν αὐτῶν κατεπλάγη·
 ἑαυτῶν δὲ μηδενὶ λόγῳ ταύτη
 ῥωμένους τὰς ἐχθρὰς, εὐθαρσῆς
 ν, ἅτε τριβὴν ἐν πράγμασιν
 ἔχων, καὶ τῇ φύσει διαφερόντως
 ὑγίης ὑπάρχων. Διόπερ ἐξ-

ligentia curabatur. Senatus
 vero de iis, quae acciderant,
 factus certior, extemplo alte-
 rum cos. Q. Opimium cum
 exercitu proficisci iussit ad
 bellum cum Oxybiis et Deci-
 atis gerendum. Opimius die
 militi edicta ad conveniend-
 um in agrum Placentinorum,
 Apenninis montibus superatis,
 in fines Oxybiorum peruenit.
 dein positis ad Apronem flu-
 vium castris, hostes, quos
 congregari in unum intellex-
 erat, et acie configere pa-
 ratos esse, ibi expectavit.
 mox admotis copiis ad op-
 pidum Aegitnam, ubi viola-
 ti fuerant populi Romani le-
 gati, vi illam occupat, ciues
 mulctat seruitute, auctores
 iniuriae catenis oneratos Ro-
 mam mittit, atque his rebus
 peractis, obviam hostibus
 procedit. Oxybii, spem nul-
 lam veniae supereffe rati post
 admissum in legatos deli-
 ctum, temeraria aestuantes
 ira, caecum ac furiosum ca-
 piunt impetum, et prius-
 quam se cum iis Deciatæ
 iunxissent, qui ad numerum
 quatuor millium convene-
 rant, inimicos inuadunt. Con-
 sul impressionem atque auda-
 ciam barbarorum ut videt,
 mirari ille quidem desperato-
 rum hominum furorem; sed
 qui in incepto hostium isto
 rationem nullam deprehenderet,
 homo prudens et exi-
 mia quadam atque singulari
 sagacitate mentis praeditus,
 de exitu praelii bene spera-
 bat. Igitur copias castris

D d d 3

αἰχλῶν

αγαγὼν τὴν αὐτὴ στρατιάν. καὶ παρακαλέσας τὰ πρέποντα τοῖς κυριοῖς, ἧσι βάρην ἐπὶ τῆς πολέμικας. χρηστὸς δὲ συντόνῳ προσβολῇ, ταχέως ἐνίκησε τὰς ἀντιταξαμένους, καὶ πολλὰς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τὰς δὲ λοιπὰς ἠνάγκασε Φυγεῖν προτροπᾶν. Οἱ δὲ Δεκίηται ἠθροισμένοι παρεῖσαν, ὡς μετέξοντες τοῖς Ὀξύβοις τῶν αὐτῶν κινδύνων. ὕβρησαντες δὲ τῆς μάχης, τὰς Φεύγοντας ἐξεδέξαντο, καὶ μετ' ὀλίγον συνέβαλον τοῖς Ῥωμαίοις μετὰ μεγάλης ὀρυγῆς καὶ προθυμίας. ἡττηθέντες δὲ τῇ μάχῃ, παραυτίκα πάντες παρέδωκαν σφας αὐτὰς καὶ τὴν πόλιν εἰς τὴν Ῥωμαίων πίσιν. ὁ δὲ Κεύτορος, κύριος γενόμενος τῶν τῶν ἐθνῶν, παραυτίκα μὲν τῆς χώρας, ὅτῃν ἐνεδέχετο, προσέθηκε τοῖς Μασσαλήταις, εἰς δὲ τὸ μέλλον ὅμῃρα τὰς Λιγυστινὰς ἠνάγκασε διδόναι κατὰ τινὰς τακτικὰς χρόνους τοῖς Μασσαλήταις· αὐτὸς δὲ περὶ πλείους τὰς ἀντιταξαμένους, καὶ διελὼν τὴν δύναμιν κατὰ τὰς πόλεις, αὐτὴ τὴν παραχειμασίαν ἐποίησατο. Καὶ ταῦτα μὲν ὁξέειν ἔλαβε καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν συντέλειαν.

educere, milites vt res atque tempus monebat alloqui, deinde sensim in hostem vadere. Primo impetu, quem dedit vehementissimum, oppositam aciem cito perculit. multi sunt occisi, reliqui in effusam fugam dare se coacti. Interim congregatis copiis adueniunt Deciatæ, vt in omnibus periculis, quæ Oxybii adirent, socios se illis præberent. sed quia post pugnam pugnatam venerant, fugientium e clade fugam sistunt, et mox cum Romanis vi magna atque alacritate configunt. Eo praelio victi sine mora omnes et se et urbem suam in fidem Romanis dedunt. Consul his populis superatis, agri capti quantam maximam poterat partem Massiliensibus statim attribuit, Ligures deinde compulit, vt certis temporibus renouandos Massiliensibus darent obsides. ipse eas gentes, quæ secum pugnaverant, exarmat, et distributo per oppida exercitu, hiberna ibi egit. Atque ita bellum hoc et susceptum est, et magna celeritate confectum.

ΠΑΕ.

CXXXV.

Πῶς οἱ ἀπὸ Ῥώμης πρέσβεις, τῷ Περσῷ ἀπειθῆναι τὴν Φιλίαν ἀπειπάμενοι, τὰ ἐξῆς ἐπράξαντο.

Quomodo missi a Romanis legati Persiæ, non obtemperanti mandatis senatus, amicitiam renuntiaverint, et bellum deinceps apparauerint.

Οτι

Οτι κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἀττα-
λοῖς ἔτι κατὰ χειμῶνα συνή-
θροισα μεγάλης δυνάμει, ἄτε καὶ
τῶν περὶ Ἀριαράθην καὶ τὸν Μι-
θριδάτην ἐξαπεσταλκότων αὐτῶν
στρατιῶν ἰππέων καὶ πεζῶν κατὰ
τὴν συμμαχίαν, ὧν ἦν ὁ Δημή-
τριος Ἀριαράθης. οὗτος δὲ περὶ
ταύτας αὐτῇ τὰς κατασκευὰς
ἤκονέ τις Ῥώμης οἱ πρίσβεις, οἱ
καὶ συμμιζαντες αὐτῶν περὶ Κά-
δου, καὶ κοινολογηθέντες περὶ
τῶν πραγμάτων, ὡρμητὴν πρὸς
τὸν Περσίαν. ἀπειθὴ δὲ συνέμι-
ξαν, διεσάφον αὐτῶν τὰ παρὰ τῆς
συνλήτης μετὰ πολλῆς ἐπιστά-
σεως. ὁ δὲ Περσίας ἦν μὲν τῶν
προστατομένων προτεδέχετο,
τοῖς δὲ πλείοσι ἀντελέγετο. διό-
περ οἱ Ῥωμαῖοι προσκοψυντες
αὐτῶν, τὴν τε Φίλιαν ἀκείκνυντο
καὶ τὴν συμμαχίαν, καὶ πάντας
ἀξιαυτῆς ἀπηλλάττοντο πάλιν ὡς
τὸν Ἀτταλον. ὁ δὲ Περσίας με-
τανοήσας, μέχρι μὲν τις ἐπη-
κολάθει λιπαρῶν· ἐπεὶ δ' ἐδὲν
ἦν, ἀπαλλογείσας ἐν ἀμυχανίαις
ἦν. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τὸν μὲν Ἀτ-
ταλον ἐκέλευον, προκαθίσκοντα
γῆς αὐτῆς χώρας μετὰ δυναμείας,
αὐτὸν μὲν μὴ κατέρχιναι τῇ πο-
λίᾳ· ταῖς δὲ πόλεσι ταῖς αὐτῆς
καὶ ταῖς κώμαις τὴν ἀσφάλειαν
παρασκευάζειν. αὐτοὶ δὲ μερί-
ταντες σφῶν αὐτῆς, οἱ μὲν ἔπλεον
κατὰ σκελὴν, ἀπαγγέλλοντες τῇ
συνλήτῃ τὴν ἀπειθείαν τῇ Περ-
σίᾳ, τινες δὲ ἐπὶ τῆς Ἰονίας ἐχω-
ρίσθησαν, ἄλλοι δὲ ἐφ' Ἑλλά-
ποντα, καὶ τῶν κατὰ τὸ Βυζάν-
τιον τόπων, μίαν ἔχοντες καὶ τὴν

Quod ad res Asiae, Atta-
lus, dum adhuc esset
hiems, magnum exercitum
coegit, quum et Ariarathes
et Mithridates, eius socii,
copias ipsi tum equestres
tum pedestres, duce Deme-
trio Ariaratidis filio, submi-
ssissent. In his apparatus
dum occupatur Attalus, le-
gati Romani veniunt, qui
regem Quadis conuenerunt,
et de omnibus rebus cum eo
locuti, ad Prusiam recta sunt
profecti. Eo ut ventum, vo-
luntatem senatus serio illi de-
clararunt. Prusias ex iis,
quae imperabantur, nonnulli
facturum se pollicitus, de ple-
risque negabat. Itaque Ro-
mani legati, pertinacia illius
offensi, amicitiae et societati
ipsius renuntiarunt, atque ex-
templo omnes, eo relicto, ad
Attalum pergere. Tum vero
Prusias poenitentia ductus,
orans obsecransque legatos ali-
quandiu sequi: et quum nihil
proficeret, domum reuersus,
in summa consilii inopia ver-
sari. Interim Romani Attalo
auctores sunt, ut cum exer-
citu in regni finibus manens,
ipse quidem bello neminem
lacessat, sed vrbes suas ac pa-
gos ab iniuria defendat. Ipsi
in varias partes diuisi, partim
Romam properant, ad signi-
ficandam senatui regis Prusiae
pertinaciam, partim in Io-
niae regiones tendunt, qui-
dam ad Hellespontum, et vi-
cinos Byzantio tractus: quo-
rum omnium vnum idemque
erat propositum. ut ab ami-

αὐτὴν πρόθεσιν ἅπαντες, ἀπὸ μὲν τῆς Περσικῆς Φιλίας καὶ συμμαχίας ἀποκαλεῖν τὰς ἀνθρώπους, Ἀττάλῳ δὲ προσνέμειν τὴν εὐνοίαν καὶ συμμαχεῖν κατὰ δύναμιν.

citia et societate Prusiae homines reuocarent, Attalo vero beneuolentiam cunctorum conciliarent, et quibus posset cumque modis eum adiuuarent.

Ρ Λ ε'.

CXXXVI.

Διάλυσις πολέμου, ὃν πρὸς Ἀθήλους ἐπολέμουν οἱ περὶ Ἀριαράθην καὶ Ἀττάλον.

Belli, quod inter se gerebant Ariarathes et Attalus, reges, terminatio.

Κατὰ δὲ τὰς αὐτὰς κειρὺς Ἀττάλης ἀδελφός Ἀθηναῖος κατέπλευσε ναυτὶ καταφράκτοις ὀγδοήκοντα. ὧν αἱ πέντε μὲν τριῆρεις ἦσαν Ῥοδίων, τῶν ἀποσαλίσων εἰς τὸν Κρητικὸν πόλεμον, ἑκοσι δὲ Κυζικηνῶν, ἑπτὰ δὲ ἐπὶ ταῖς ἑκοσι τῶν περὶ τὸν Ἀττάλον, αἱ δὲ λοιπαὶ τῶν ἄλλων συμμαχῶν. Ποιησάμενος δὲ τὸν πλὴν ἐφ' Ἑλλεσπόντου, καὶ συνάψας ταῖς πόλεσιν ταῖς ὑπὸ Περσίαν ταττομέναις, ἀποβύσεις τε συνεχεῖς ἐποίειτο, καὶ κακῶς διετίθει τὴν χώραν. Ἡ δὲ σύγκλητος, μακάσασα τῶν παρὰ τῇ Περσίᾳ πρεσβευτῶν ἀναγκαστηρότων, ἑξαυτῆς τρεῖς ἄλλης ἀπέστειλεν, Ἀππίον τε τὸν Κλυδίου, καὶ Λεύκιον Ὀππίον, καὶ Αἴλλον Ποσέμιον, οἳ καὶ παραγενόμενοι εἰς τὴν Ἀσίαν, διέλυσαν τὸν πόλεμον, εἰς τὰς τοιαύτας συνθήκας ἐπαναχόμενοι τὰς βασιλέας ἀμφοτέρους· Ὡςτε παραχρῆμα μὲν ἑκοσι καταφράκτες νῆες ἀποδῆναι Περσίαν Ἀττάλῳ· πεντακόσια δὲ τά-

Κirca idem tempus Athenaeus, Attali frater, classem adduxit nauium testarum octoginta, quarum quinque triremes Rhodiorum erant, quae ad bellum Creticum fuerant missae, viginti Cyzicenorum, septem et viginti Attali, reliquae aliorum sociorum. Is directo cursu in Hellepontum, quoties aliquam praeterueheretur earum urbium, quae Prusiae parebant, crebras escensionnes faciens, agrum illarum populabatur. Senatus, auditis legatis, qui a Prusia redierant, tres alios continuo misit, Appium Claudium, Lucium Oppium, et Aulum Postumium. Hi in Asiam ubi venerunt, bello finem imposuerunt, et ut reges ambo in huiusmodi condiciones consentirent, peruicerunt. Prusias ut Attalo viginti naues testas confissim tradat, talenta quingenta intra vigin-

λαῖτα

EXCERPTAE LEGATIONES.

793

α κατενεγκέν ἐν ἔτεσιν *ti annorum spatium pendat.*
 ἰ τὴν δὲ χώραν ἀμφοτέ- *Agrum uterque ut possideat,*
 ρεν, ἣν καὶ πρότερον ἔ- *quem ante inchoatum hoc bel-*
 ὄτε εἰς τὸν πόλεμον ἐνέ- *lum obtinebat. Item ut Pru-*
 νη διορθώσασθαι δὲ Περ- *sias damna farciat agris il-*
 καὶ τὴν καταφθορὰν *lata Methymnaeorum, Ae-*
 χώρας, τῆς τε Μηδυ- *giensium, Cumaeorum, et He-*
 ρων καὶ τῶν Αἰγέων, καὶ *racleotarum, centumque illis*
 ὑμαίων καὶ Ἡρακλεσι- *talenta soluat. Hoc foedere*
 ἐκατὸν τάλαντα δόντα *istis scripto, Attalus copias*
 προεσημένους. Γραφεί- *suas, et nauales et terre-*
 τή τις τῶν συνθηκῶν ἀπὴ- *stres, domum reduxit. At-*
 ἰς δυνάμεις εἰς τὴν οἰκίαν οἱ *que hoc modo singula sunt*
 γόν Ἀτταλον, τὰς πεζικὰς *eo bello gesta, quod Attali-*
 ἰς ναυτικὰς. Καὶ τῆς μὲν *et Prusiae controuersia exci-*
 ἰλα καὶ Πρωσίᾳ διαφορᾷ *tauerat.*
 ἰς τότε κατὰ μέρος χειρισ-
 γονήθη τῶν πράξεων.

ΡΑΖ.

CXXXVII.

χαίτην πρεσβεία ὑπὲρ
 ἰνακεκλημένων.

Legatio Achaeorum pro
euocatis Romam.

ἰ κατὰ τὸν καιρὸν τῆτον ἐν
 τῇ Ῥώμῃ, τῶν ἐκ τῆς Ἀ-
 πρεσβευτῶν εἰσελθόντων
 ἰ σύγκλητον παρὶ τῶν ἀνα-
 μένων, ἔδοξε τῷ συνεδρίῳ
 ἰ ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων.

Eodem fere tempore, quum
 Achaeorum legati, qui
 Romae erant, in curiam ve-
 nissent, de iis, qui ad causam
 dicendam fuerant euocati,
 visum patribus, nihil mo-
 uendum.

ΡΑΗ.

CXXXVIII.

ῥακλείδης εἰς Ῥώμην ἀφι-
 μετα τῶν Ἀντίοχου τέ-

Heraclidæ aduentus in vr-
bem cum liberis Antiochi re-
gis.

ῥοδίων πρεσβεία ὑπὲρ τῆ
 Κρήτης πολέμου.

Rhodiorum legatio super
bello cum Cretensibus.

ἰ ὁ Ἡρακλείδης, ἔτι τῆς
 θαρείας ἀκμαΐσεως, παρῆ-

Adhuc aestas erat, cum Ro-
 mam Heraclides aduenit,

D d d 5

γεν

γεν εἰς τὴν Ῥώμην, ἄγων τὴν
 Λαοδίην καὶ τὸν Ἀλέξανδρον.
 ποιόμενος δὲ τὴν παραπιζημίαν
 μετὰ ταρτείας ἅμα καὶ κκυρ-
 γίας, ἐνεχρόνιζε, κατασκευασ-
 μένος τὰ περὶ τὴν σύγκλητον.
 Καὶ Ἀσυμίδης ὁ Ῥόδιος, πρε-
 σβευτὴς αἵμα καὶ ναύαρχος καθε-
 σμένος, παρελθὼν ἐξ αὐτῆς εἰς
 τὴν σύγκλητον, διαλέγετο περὶ τῆς
 πολέμου τῆς πρὸς Κρηταίους. ἡ δὲ
 σύγκλητος προσέχευε τὸν νῦν
 ἐπιμελῶς, παραχρῆμα πρεσβευ-
 τὰς ἀξαπέστειλε τὰς περὶ Κοῖντον,
 λύσοντας τὸν πόλεμον.

et Laodicen atque Alexan-
 drum eo adduxit. Qui dum
 in vrbe commoratur, magnae
 fortunae speciem ostentauit,
 vafre agens omnia, et con-
 sulto tempus extrahens, vt
 senatum ad ea quae molieba-
 tur flecteret. Venit etiam
 Romam Asymedes, Rhodio-
 rum legatus. quem et classis
 praefectum fecerant. qui sine
 mora ad senatum adiit. et de
 bello aduersus Cretenses verba
 fecit. Patres, eo audito, et re-
 ferio cognita, extemplo Quintum
 legatum miserunt ad finem
 bello imponendum.

ΠΛΘ.

Κρητῶν καὶ Ῥοδίων πρε-
 σβεῖαι ὡς τὰς Ἀχαιοὺς.

Ἀντιφάτης τῷ Κρητικῷ πρε-
 σβευτῇ ἐπαίνομος.

CXXXIX.

*Cretensium et Rhodiorum
 legationes ad gentem Achaeo-
 rum.*

*Antiphatis legati Cretici
 laus.*

Οτι κατὰ τὸν καιρὸν τῶτον οἱ
 Κρηταίους πρεσβευτὰς ἀπέ-
 στείλαν πρὸς Ἀχαιοὺς ὑπὲρ
 βοήθειας, τὰς περὶ Ἀντιφά-
 την Τηλεμαντῆς, Γορτύνιον πα-
 ραπλησίως δὲ καὶ Ῥόδιοι τὰς
 περὶ Θεοφάνην. ἔσης δὲ τῆς
 συνόδου τῶν Ἀχαιῶν ἐν Κορίν-
 θῳ, καὶ διαλεγόντων τῶν πρε-
 σβευτῶν ἐκατέρων ὑπὲρ τῆς
 βοήθειας, ἔρεπον ταῖς γνώμας
 οἱ πολλοὶ μᾶλλον ἐπὶ τὰς Ῥο-
 δίους, ἐντροπόμενοι καὶ τὸ τῆς
 πόλεως ἀξίωμα, καὶ τὴν ὅλην
 αἴρεσιν τῆς πολιτείας καὶ τῶν
 ἀνδρῶν. Εἰς αὐτὴν βλέπων Ἀντι-
 φάτης, ἐβηλήθη πάλιν ἐπισ-

Eodem quoque tempore
 Cretenses ad Achaeorum
 gentem misere legatos, in
 quibus erat Antiphates Tele-
 mnasti F. Gortynius, opem
 sibi ferri petentes. miserunt
 et Rhodii Theophanem. Tunc
 temporis Achaeorum concilium
 Corinthi conuenerat. vbi
 quum esset audita vtraque le-
 gatio ad petenda auxilia mis-
 sa: in Rhodios plerarumque
 propensior voluntas fuit, quum
 partim splendor vrbis et di-
 gnitas homines moueret, par-
 tim ciuitatis illius instituta et
 ipsorum ciuium mores. Quae
 quum animaduerneret Anti-
 phates, iterum venire in cu-
 ram.

ιν. τῷ δὲ στρατηγῷ συ-
ῆσαντος, ἐχρήσατο λόγοις
τέροις ἢ κατὰ Κρήτα, καὶ
αὐτέροις. καὶ γὰρ ἦν ὁ
ῆκος ἑταίρος Κρητικός,
πεφευγώς τῇ Κρητικῇ
αἰγῇ. διὸ καὶ συνέβαινε,
Ἀχαιοὺς ἐπιδέχεσθαι τὴν
ἡσίκην αὐτῶν, καὶ μᾶλλον
διὰ τὸ τὸν πατέρα τῷ
ιρημένῳ, Τηλέμῳ, με-
πεντακοσίῳ Κρητῶν ἐλ-
α, συμπεπολεμηκέναι τὸν
Νάβιν πόλεμον εὐγενῶς
ῆς. πλὴν διακύσαντες, ἔδεν
ν ὁρμὴν εἶχον οἱ πολλοὶ
Ῥωδίοις βοηθεῖν, ἕως Καλ-
άτης ὁ Λαουτήσιος ἀνα-
ε, ἐφ, ἔειν ἄτε πολα-
ἔδεν χωρὶς τῆς Ῥω-
ιν γνώμης, ἄτε βοήθειαν
πειν ἔδεν κατ' ἑαυτοῦ. καὶ
ταῦτα κατὰ τὴν μένειν ἐπὶ
ὑποκειμένων.

riam voluit. atque vt permisso
cos. eo venit, orationem ha-
buit grauem et feriam, nec pro
Cretensis hominis captu. ete-
nim hic iuuenis Creticum nihil
omnino sapiebat, eratque peni-
tus a peruerfa institutione Cre-
tensium alienus. propterea Achaeis grata erat illius in dicen-
do libertas. eo quidem impen-
sius, quod pater eius Telemna-
stus tempore belli, aduersus
Nabidem gesti, auxiliariis co-
piis quingentorum Cretensium
adductis, magno vsui illis fue-
rat. Nihilominus tamen etiam
post auditam huius orationem
manebant in sententia plerique,
et opem Rhodiis ferendam ef-
se cenfebant, donec surgeret
Callicrates Leontesius, qui di-
xit, non licere Achaeis absque
Romanorum voluntate neque
bellum cuiquam inferre, neque
auxilia vlli populo aduersus
quemcunque hostem submitte-
re. hac ille oratione perucit,
ne quid omnino moueretur.

PM.

CXL.

Ἀφίξις εἰς Ῥώμην Ἀττά-
τε, τῷ Εὐμένεος υἱῷ, καὶ
Δημητρίῳ.

Πῶς Ἡρακλείδης κάθοδον
τὴν βασιλείαν τοῖς Ἀντιό-
τέκνοις παρὰ τῆς συγ-
γῆς διεπράξατο.

*Attali, Eumenis filii, item-
que Demetrii, Demetrii F. in
urbem aduentus.*

*Quomodo Heraclides a Ro-
mano senatu impetrarit, vt li-
ceret Antiochi liberis in re-
gnum patrum reuerti.*

Ἦτις πρέσβων διχόρων πα-
ραγενομένων εἰς τὴν Ῥώ-
μην, ἡ σύγκλητος πρῶτον μὲν
καλῶς τὸν Εὐμένεος υἱὸν
Ἀττάλον. παρα-

Quam plures legationes Ro-
mam venissent, primo o-
mnium Attalo, Eumenis re-
gis filio, senatus est datus. Nam
is puer admodum eo tempore
γεγόνει

γεγόνει γὰρ, ἔτι παλαιῶν, κατὰ
τὸν καιρὸν τῶτον εἰς Ῥώμην, χά-
ριν τῇ τῇ τε συγκλήτῃ συσταθῆ-
ναι, καὶ τὰς πατρικὰς ἀνανεῶσα-
σαι Φιλανθρωπίας καὶ ξενίας.
Οὗτος μὲν ἦν Φιλανθρωπίνως ὑ-
πό τε τῆς συγκλήτης καὶ τῶν πα-
τρικῶν Φίλων ἀποδοχθεὶς, καὶ
λαβὼν ἀποκρίσεις, ἃς ἐθύλετο,
καὶ τιμὰς ἀρμοσέσας τῇ κατ' αὐ-
τὸν ἡλικίᾳ, μετὰ τινος ἡμέρας
ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, πα-
σῶν αὐτὸν τῶν κατὰ τὴν Ἐλλάδα
πόλεων ἐκτενῶς καὶ μεγαλοψύ-
χως ἀποδεξαμένων κατὰ τὴν
δόξον. Ἦκε δὲ καὶ Δημήτριος
κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν. τυχὼν
δὲ πατρίας ἀποδοχῆς, ὡς παῖς,
αὐθις ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰ-
κίαν. Ὁ δ' Ἡρακλείδης κε-
χρονικῶς ἐν τῇ Ῥώμῃ, παρῆλθεν
εἰς τὴν σύγκλητον, ἔχων μεθ'
ἑαυτοῦ τὴν Λαοδίην καὶ τὸν
Ἀλέξανδρον. Πρῶτον μὲν ἐν ὁ
ναυαγισκὸς ἐποιήτατο τινὰς με-
τρικὰς λόγους· ἡξίει δὲ Ῥωμαίους,
μνησθῆναι τῆς πρὸς τὸν Ἀντίο-
χον, τὸν αὐτὸν πατέρα, Φιλίας
καὶ συμμαχίας, μάστιγα δὲ συγ-
κατασπαραξέειν αὐτῷ τὴν βασι-
λείαν· εἰ δὲ μὴ, συγχωρήται
τὴν κέθοδον, καὶ μὴ κωλύσαι
τὴς βυλομένης συμπτῶσιν αὐ-
τῷ πρὸς τὸ καθικέσθαι τῆς πα-
τρίας ἀρχῆς. ὁ δ' Ἡρακλείδης
παρὰ λαβὼν τὸν λόγον, καὶ πολ-
λήν τινα ποιησάμενος Ἀντίοχῳ
μὲν μνῆσιν ἐπ' ἀγαθῷ, Δημητρίῳ
δὲ κατηγορίαν, εἰς τὸ κατήντη-
σεν, ὅτι δεῖ συγχωρεῖν τὴν κέθο-
δον τῷ ναυαγισκῷ καὶ τῇ Λαοδίῃ,

Romam venerat, ut senatui
se commendaret, et amici-
tiam hospitiique ius, quod pa-
tri fuerat cum populo Roma-
no, renouaret. Hic igitur a
senatu et paternis amicis sin-
gulari humanitate susceptus,
accepto responso ex animi sui
sententia, honoribusque affe-
ctus, qui puero id aetatis
conueniebant, post paucos
dies domum est reuersus, om-
nibus Graeciae ciuitatibus,
per quas iter faciebat, summo
studio et magnificentia eum
excipientibus. Adfuit ibidem
per id tempus et Demetrius,
qui modico paratu, ut puer,
exceptus, in patriam denuo
se contulit. Heraclides vero,
diuturniore mora in vrbe fa-
cta, in curiam una cum Lao-
dice et Alexandro venit. Ibi
primo adolescens pauca est lo-
cutus. postulauitque, ut me-
minissent Romani amicitiae et
societatis, quae Antiocho pa-
renti suo cum illis fuisset, de-
inde ut maxime quidem in
recuperando suo regno se ad-
iuuarent; sin id minus vel-
lent, redire saltem sibi in
Syriam permetterent, neque
eos impedirent, qui ad pa-
ternum regnum obtinendum
opem sibi ferre essent para-
ti. Mox Heraclides sermo-
nem excipere, et postquam
laudes ac merita Antiochi
pluribus exposuisset, adiecta
criminatione Demetrii, pos-
tremo subiicere, aequum ius-
tumque esse, ut adolescentu-
lo huic et Laodicae, qui sunt
legitima stirps regis Antio-
κατὰ

EXCERPTAE LEGATIONES.

797

κατὰ τὸ δίκαιον, ἔστω Ἀντιόχῳ
τῷ βασιλέως ἐκγόνοις κατὰ φύ-
σιν. Τοῖς μὲν ἢ μετρίοις τῶν ἀν-
θρώπων ἄδεν ἤρεσκε τέτων, ἀλ-
λὰ καὶ τὴν κατασκευὴν τῷ δρχ-
ματος ἐνεόνον, καὶ τὸν Ἡρακλεί-
δην ἐβδελύττοντο προφανῶς. οἱ
δὲ πολλοὶ, θεραπευμένοι δια-
τῆς Ἡρακλείδου γοητείας, συγ-
κατηνέχθησαν ἐπὶ τὸ γράψεν
δόγμα τοῦτον. Ἀλέξανδρος καὶ
Λαοδίκη, βασιλέως υἱοὶ, φίλε
καὶ συμμάχῳ ἡμετέρῳ γε-
γεννημένῳ, ἐπελθόντες ἐπὶ τὴν
σύγκλητον, λόγους ἐποίησαν
το - - - ἡ δὲ σύγκλητος αὐ-
τοῖς ἐξουσίαν ἔδωκεν ἐπὶ τὴν
πατρῶων ἀρχὴν καταπορεύε-
σθαι, καὶ βεβηθῆν αὐτοῖς, ὡς
ἤξιον, ἔδοξεν. Ὁ δ' Ἡρακλεί-
δης ἐπιλαβόμενος τῆς ἀφορμῆς
ταύτης, εὐθέως ἐξενολόγει, καὶ
προσεκαλεῖτο τῶν ἐπιφανεῶν ἀν-
δρῶν - - - ἀφικόμενος δ' εἰς τὴν
Ἐφεσον, ἐγένετο περὶ τὴν παρ-
σπουὴν τῆς προκειμένης ἐπιβολῆς.

chi, reditus in patriam con-
cedatur. Sed eorum omnium,
quae dicebat iste, nihil quic-
quam placebat sanae mentis
hominibus, qui et fictam
eam esse commentitiamque
fabulam intelligebant, et He-
raclidem palam abominaban-
tur. At vulgus senatorum,
quos praestigiis suis Heracli-
des sibi conciliauerat, in eam
sententiam omnes consense-
runt, ut huiusmodi senatus-
consultum scriberetur: *quod*
Alexander et Laodice regis
F. F. qui amicus sociusque
*populi Romani fuit, in se-
natus verba fecerunt - - -*
senatus, ut in patris re-
gnum velut postliminio re-
uerterentur, iis permisit, et
ferre ipsis opem, uti postu-
lauerunt, decreuit. Hac ar-
repta occasione Heraclides
militem extemplo conduce-
re, et multos viros illustres
sibi adiungere. dein Ephesum
ut venit, bellum, quod molie-
batur, sedulo apparare coepit.

PMA.

CXLI.

Ἀφίξεις εἰς Ῥώμην πρεσβε-
ων παρὰ τε Βελῶν καὶ Τίγ-
γων, τῶν συμμάχων, καὶ πα-
ρα Ἀραναίων, τῶν πολεμίων.

Πῶς, ψηφισθέντος πολέμου
κατὰ τῶν Ἀραναίων, ἔτεχι-
λιαρχοι, ἐδὲ πρεσβευταί,
ἔτε στρατιᾷται ἐν τῇ Ῥώμῃ
ὑπὸ τῆς πτείας μετέχων τῆς
πίστεως ἤθελον.

Aduentus Romam legato-
rum, quos partim populi socii
ex Hispania miserant, partim
Aranacae hostes.

Quomodo, ubi senatus bel-
lum aduersus Aranacas de-
creffet, neque tribuni mili-
tum, neque legati, neque mi-
lites Romae sunt reperti, prae
paucore.

Πῶς

Πῶς, ἀπορέσης τῆς συγ-
κλήτε, Πόπλιος Κορνήλιος
Ἀφρικανὸς, νέος ὢν, τὴν κατ'
Ἀραναίων στρατείαν ἐκὼν
ὑπετήσατο.

*Quomodo Africanus posu-
rior, iuuenis quum esset, ad bel-
lum contra Aranacas sese vi-
tro Coss. obtulerit, eosque ma-
gna difficultate expedierit.*

Οτι ἐπειδὴ οἱ Κελτίβηρες, ἀνο-
χὰς ποιησάμενοι πρὸς
Μάρκον Κλαύδιον, τὸν στρατηγὸν
τῶν Ῥωμαίων, ἐξέπεσιν αὐτὸν
πρὸς βίαν εἰς τὴν Ῥώμην, ἔτοι-
μὸν ἦσαν αὐτὸν ἵκον, κερδοποιοῦντες
τὴν ἀπόφασιν τῆς συγκλήτε·
Μάρκος δὲ στρατεύσας εἰς τὰς Λυ-
σιτανὰς, καὶ τὴν Ἐρκόβρικαν πό-
λιν κατὰ κράτος ἐλὼν, ἐν Κορδύ-
βῳ τὴν περὶ χειμασίαν ἐποιεῖτο.
τῶν δὲ πρέσβειων εἰς τὴν Ῥώμην
παρυγενομένων, τὰς μὲν παρὰ
τῶν Βελόνων καὶ Τίγγων, ὅσοι τὰ
Ῥωμαίων ἤρουντο, παρεδέξαντο
πάντας εἰς τὴν πόλιν· τὰς δὲ πα-
ρὰ τῶν Ἀρναίων πέραν τοῦ Τι-
βέριος ἐκέλευσαν κατασκηνοῦν,
διὰ τὸ πολέμους ὑπάρχειν, ἕως
βελύσωνται περὶ τῶν ὄλων. Γε-
νομένη δὲ καὶ πρὸς ἔντευξιν,
κατὰ πόλιν ὁ στρατηγὸς εἰσήγε
πρότερον τὰς συμμαχίας. οἱ δὲ,
καίπερ ὄντες βάρβαροι, διετί-
θεντο λόγους, καὶ πάσας ἐξου-
κρινεῖν ἐπειρῶντο τὰς διαφορὰς,
ὑποδεικνύντες, ὥς, εἰ μὴ συστή-
σονται καὶ τεύξονται τῆς ἀριστεύ-
σης κολάσεως οἱ πεπολεμηκότες,
παρὸντες μὲν, ἐκπελάθοντων
τῶν Ῥωμαίων στρατοπέδων ἐκ
τῆς Ἰβηρίας, ἐκ χειρὸς προτεπι-
θήσουσι τὴν δίκην αὐτοῖς, ὥς προ-
δοταῖς γεγυνοσιν, ταχὺ δὲ πάλιν
αὐτοὶ κινήσουσι πραγμάτων ἀρ-

Celtiberi inducias pacti cum
M. Claudio. duce Ro-
mani exercitus, Romam suos
legatos miserunt. deinde au-
tem expectantes responsum
senatus, quieti se continebant.
At Marcus, expeditione facta
aduersus Lusitanos, postquam
urbem Ercobricam vi cepisset,
Cordubae hiberna agebat. Ro-
mae vero post legatorum ad-
uentum, qui a Bellis et Tin-
gis, partis Romanae populis
mittebantur, ii omnes in vi-
bem admissi: at quos Arana-
cae mittebant, quod ea gens
esset inimica, donec de tota
illorum causa deliberatum es-
set a patribus, ultra Tiberim
tendere sunt iussi. dein ubi
visum est commodum, dare
eis senatum, eos. socios pri-
mum vocauit separatim cui-
usque ciuitatis. illi etsi e-
rant barbari, orationem ta-
men habuerunt, qua de va-
riis suorum generibus homi-
num et factionum inter suos
enucleate discebant, osten-
debantque, nisi res in tuto
collocarent Romani, et ab
iis, qui bellum cum ipsis gef-
ferant, poenas prout erant me-
riti exigent, futurum omni-
no, ut simulac Romani ex-
ercitus Hispania excefferint, in
se, tamquam patriae prodito-
res, ex templo ab hostibus Ro-

χὴν, δὲν ἀνεκτίμῃτοι διαφύγω-
σιν ἐκ τῆς πρώτης ἀμυχρίας,
ἐτοίμως δὲ πάντας πρὸς κινου-
πομίαν ποιήσουσι τὰς κατὰ τὴν
Ἰβηρίαν, ὡς ἱκανοὶ γεγονότες ἀν-
τίπαλοι Ῥωμαίοις. Διόπερ ἡξίαν,
ἢ μένειν τὰ ἐσπυρόπεδα κατὰ τὴν
Ἰβηρίαν, καὶ διαβαίνειν κατ' ἑ-
κάστον ἔτος ὑπατον, ἐφεδρεύσου-
τα τοῖς συμμαχοῖς, καὶ κολά-
σονται τὰς Ἀρανακῶν ἀδικίας, ἢ
βυλομένους ἀπάγειν τὰς δυνάμεις,
παραδειγματίζεον εἶναι τὴν τῶν
προειρημένων ἐπανάστασιν, ἵνα
μηδεὶς ἔτι ποιῇ παρὰ τὸ παρα-
πλήσιον τέτοις. Οἱ μὲν ἔν Βαλ-
λῶν καὶ Τίγγων συμμαχῶντες
Ῥωμαίοις ταῦτα καὶ τὰ τέτοις
παραπλήσια διελέχθησαν. Ἐπὶ
δὲ τέτοις εἰσῆγον τὰς παρὰ τῶν
πολεμίων. οἱ δ' Ἀρανακαὶ παρ-
ελθόντες, κατὰ μὲν τὴν ὑπόκρι-
σιν ἐχρῶντο τοῖς λόγοις ὑποπε-
πτωκότως καὶ ταπεινῶς· τῇ γε
μὲν προαίρεσει, ὡς διέφαινον,
ἐκ εἰκῆς τοῖς λόγοις, εὐδ' ἡττω-
μένη. Καὶ γὰρ τὰ τῆς τύχης
ἄλλα πολλὰς ὑπεδείκνυνον,
καὶ τὰς προγεγενημένας μάχας
ἀμφιθηρίτως ποικντες ἐν πασι
τὰς ἐμφάσεις ἀπέλιπον, ὡς ἐπι-
κυνδερῶν αὐτῶν γεγονότων. τέ-
λος δ' εἶναι τῶν λόγων· εἰ μὲν τι
θεῖον πρός τιμον ὑπομένειν τῆς
ἄγνοιας, ἀναδέχεται τὸ το
ἔφασαν, τελευθέντος δὲ τῆ
προσάγματος, ἐπανάγειν ἡξίαν
ἐπὶ τὰς κατὰ Τιβέριον ἐμολο-
γίας αὐτοῖς γανομένας πρὸς τὴν
σύγκλητον. Οἱ δὲ ἐν τῇ συνε-
δρίῃ διακύσσαντες ἀμφοτέρων,

mani nominis saeviat. Nam
si praeterita maleficia impune
ferrent, non multo post novas
turbas ab iisdem iri excitatum,
facileque eos effecturos, ut
ad res nouandas omnes in Hi-
spania cum ipsis conspirent,
quod Romanae potentiae susti-
nendae pares se praeberint.
orare igitur, ut vel retine-
rent in Hispania legiones, ad
quas consul quorannis mitte-
retur, qui praesidio foret so-
ciis, et iniurias Aranacarum
reprimeret: aut si reuocare
exercitus vellent, plane fa-
ciendum illis esse, hos ut ca-
stigarent exempli causa, ne
posthac in mentem cuiquam
veniat tale quid audere. Haec
et similia his apud patres con-
scriptos Belli et Tingi, qui
Romanorum sectam sequeban-
tur, sunt locuti. Secundum
hos legati hostium sunt intro-
ducti. Prodeunt igitur in me-
dium Aranacae, demissa atque
humili in speciem oratione
utentes, ceterum animos prae-
se ferentes nondum fractos,
et qui verbis similes nequa-
quam essent. Nam et incertos
fortunae casus saepe commemo-
rabant, et temporum pug-
nas ita ancipiti Marte pugna-
tas significabant, ut existiman-
dum relinquerent, superiores
se e praeliis discessisse, postre-
mo summam suae legationis
hanc esse, si multae nomine
pro admissa culpa aliquid certi
sibi imperaretur, facturos impe-
rata; id vero ubi fecissent, foe-
dus restitui sibi postulabant.
quod cos. Tiberio cum senatu

εἰρήγα-

εἰσήγαγον τὰς παρὰ τῆ Μαρκέλλου πρέσβεις. θεωρῶντες δὲ καὶ τέτατος βλέποντας ἐπὶ τὴν διάλυσιν, καὶ τὸν στρατηγὸν προσνέμοντα τὴν αὐτὴ γνώμην τοῖς πολέμοις μάλλον, ἢ τοῖς συμμαχοῖς· τοῖς μὲν Ἀρανακίαις ἔδωκαν καὶ τοῖς συμμαχοῖς ἀποκρισιν, ὅτι Μάρκελλος ἀμφοτέροις ἐν Ἰβηρίᾳ διασαφίσει τὴν τῆς συγκλητῆς γνώμην. ἔτοι δὲ νομίσαντες τὰς συμμαχίας ἀληθῆ καὶ συμφέροντα σφίσι λέγειν, τὰς δὲ Ἀρανακίας ἀκμὴν μεγαλοφρονεῖν, τὸν δὲ στρατηγὸν ὑποδολῶν τὸν πόλεμον, ἐντολὰς ἔδωκαν δι' ἀποβόρητων τοῖς παρ' ἐκείνης πρεσβευταῖς, πολέμειν γενναίως, καὶ τῆς πατρίδος ἀξίως. Ἐπειδὴ δὲ τὸν πόλεμον ἐποίησαντο κατάμονον, πρῶτον μὲν τῷ Μαρκέλλῳ διαπιστήσαντες, ἕτερον στρατηγὸν ἔμελλον διαπέμπειν εἰς τὴν Ἰβηρίαν, ἥδη γὰρ ἔτυχον ὕπατοι τότε καθεσταμένοι, καὶ τὰς ἀρχὰς παρεληφότες, Αὔλος Ποσέμιος καὶ Λεύκιος Λικίνιος Λεύκολλος· ἔπειτα περὶ τὰς παρασκευὰς ἐγίνοντο φιλοτίμως καὶ μεγαλομερῶς, νομίζοντες, διὰ ταύτης τῆς πράξεως κριθήσεσθαι τὰ κατὰ τὴν Ἰβηρίαν. Κρατηθέντων μὲν γὰρ τῶν ἐχθρῶν, πάντας ὑπέλαβον σφίσι ποιήσεν τὸ προσαττόμενον· ἀποσρεψαμένων δὲ τὸν ἐνεστῶτα φόβον, ἑμὸν Ἀρανακίαις καταθάρρῃσιν - - - Ὅσω δὲ φιλοτιμότερον ἡ σύγκλητος διέκειτο πρὸς τὸν πόλεμον, τοσάττω σφίσι τὰ πράγματα ἀπέβαινε παραδοξό-

icerant. Patres, audita utraque hac legatione, eos acciuerunt, quos Marcellus miserat. quos quum ad pacem proniores esse cernerent, et consulem hostium petitioni potius fauere, quam sociorum, responsum Aranacis pariter et sociis dederunt, ambos in Hispania voluntatem senatus a Marcello esse intellecturos. iidem tamen rati, vera esse ac reipublicae conducibilia, quae dixerant socii, et Aranacas quidem ingentes admodum animos fouere, Marcellum vero bellum metu refugere, legatis suis arcana dederunt mandata, ut bellum fortiter, atque ut Romanos decebat, gererent. decreta autem continuatione belli, quia virtuti Marcelli diffidebant, ante omnia de mittendo alio duc cogitarunt. iam enim noui coss. inierant, Aulus Postumius et Lucius Licinius Lucullus. Secundum haec ad belli apparatus se conuertebant, summo adhibito studio, ut omnium rerum ingens suppetere copia, quod existimarent, bello Hispaniensi finem ea expeditione iri impositum. Nam semel subactis hostibus, omnes imperata facturos rebantur: sin contra euitatum ab iis esset belli huius periculum, non Aranacas dumtaxat, verum omnes reliquos populos rebellaturos. Quo autem vehementius in huius belli curam senatus incumbebat, eo maiori fuit admirationi, quod tunc accidit. Quum

τερα.

EXCERPTAE LEGATIONES.

801

τερα. τῷ μὲν γὰρ Κοῖντῳ, τῷ τὴν
πρότερον ἐνικυτὸν στρατηγῆσαντος
ἐν Ἰβηρίᾳ, καὶ τῶν μετ' αὐτῷ
στρατευσαμένων ἡγγελκότων εἰς
τὴν Ῥώμην τὴν τε συνέχειαν τῶν
ἐκ παρατάξεως κινδύνων, καὶ τὸ
πλῆθος τῶν ἀπολωλότων, καὶ
τὴν ἀνδρείαν τῶν Κελτιβήρων, τῷ
δὲ Μαρκέλλῳ προφανῶς ἀποδει-
λῶντος τὸν πόλεμον ἐνέπεσέ
τις τοιαῖα τοῖς νέσις προχόλος,
οἷον ἐκ Ἑφασχνοῖ προεβύτα γε-
γεννημένην πρότερον. εἰς γὰρ τῷ-
το προὔβη τὰ τῆς ἀποδείξεως,
ἥς μὴτε χιλιάρχης προσπο-
ρεύεσθαι πρὸς τὴν ἀρχὴν τὰς ἰκα-
νῆς, ἀλλ' ἐλλείπειν τὰς χώρας,
τὸ πρότερον εἰδισμένων πολλὰ
πλασιόνων προσπορεύεσθαι τῶν
καθηκόντων, μήτε τὰς εἰσφε-
ρομένης ὑπὸ τῶν ὑπάτων πρε-
σβυτάς ὑπακείν, ἥς εἶδει πο-
ρεύεσθαι μετὰ τῷ στρατηγῷ, τὸ
δὲ μέγιστον, τὰς νέας διακλίνειν
τὰς καταγραφαίς, καὶ τοιαύτας
πορίζεσθαι προφάσεις, ἃς λέγειν
μὲν αἰσχρὸν ἦν, ἐξετάζειν δ'
ἀπραγές, ἐπιτίνειν δ' ἀδύνατον.
τέλος δὲ καὶ τῆς συγλήψεως καὶ
τῶν ἀρχόντων ἐν ἀσηχανίᾳ ὄν-
των, τί τὸ πέρας ἔσται τῆς τῶν
νέων ἀναγκυρίας, τῷ γὰρ
ἡναγκάζοντο χρῆσθαι τῷ ῥήματι
διὰ τὰ συμβαίνοντα. Πρόπλιος
Κορνήλιος Ἀφρικανός, νέος μὲν
ᾧ, δοκῶν δὲ σύμβουλος γεγυ-
νησὶ τῷ πολέμῳ, ἐπὶ καλοκἀ-
γαθίᾳ καὶ σωφροσύνῃ δόξαν
ἐμολογημένην πεποιημένος, τῆς
δὲ ἐπ' ἀνδρείας Φήμης προσ-

Tom. II.

enim Quintus. qui anno supe-
riore rem bellicam in Hispania
administauerat, et qui sub illo
stipendia fecerant, Romam re-
nuntiasient, assidue fuisse acie
instruēta pugnandum. quam
multi in iis praeiis essent oc-
cisi, quanta Celtiberorum vir-
tus extitisset, praeterea Mar-
cello belli huius metum patiam
profidente: eiusmodi pauor iu-
niorum mentes inuēsi, ut nihil
simile vniquam accidisse senio-
res affirmarent. Tantus enim
terror animos hominum occu-
pauit. ut neque tribuni, quot
erat opus, magistratibus no-
mina darent, qui prius sole-
bant multo plures. quam qui-
bus opus esset. sese offerre,
neque legati, quos vna cum
belli duce oportebat proficisci,
delecti a consulibus conditio-
nem acciperent, et quod ma-
ximum erat, iuniores ad no-
mina non responderent. sed
eas excusationes comminifce-
rentur, quarum meminisse tur-
pe erat. examinare indecorum,
poena afficere nefas. Tandem,
quum neque senatus neque ma-
gistratus haberent, quo se verte-
rent. neque scirent, quem si-
nem iuuenes facturi essent im-
pudentiae (nam hoc vti bo co-
acti sunt propter rei nouitatem
vti;) Pub. Cornēlius Africanus,
aetate iuuenis, sed qui belli
suasor fuerat, adolescens probi-
tatis et temperantiae laude in-
signis, verum cui laus bellica
adhuc deerat, quum cerne-
rentur in quantis angustiis patres verfa-
rentur, surgit e medio, dixit-

Eccē

δεόμε-

δεόμενος, θεωρῶν τὴν σύγκλητον ἀπορριμμένην, ἀναστὰς εἶπεν, εἴτε χιλιάρχον, εἴτε πρεσβευτὴν πέμπειν αὐτὸν εἰς τὴν Ἰβηρίαν μετὰ τῶν ὑπᾶτων ἐξείναι· πρὸς ἀμφοτέρω γὰρ εἰσὶν ὁμοίως ἔχον. καὶ τοιγ' ἔφη κατ' ἰδίαν μὲν αὐτῷ τὴν εἰς Μακεδονίαν ἐξοδὸν ἅμα μὲν ἀσφαλεστέραν εἶναι - - - (συνέβαινε γὰρ τότε, τὰς Μακεδόνας ἐκ' ὀνόματος καλεῖν τὸν Σικηπίωνα, διαλύσονται τὰς ἐν αὐτοῖς εἰσεις·) ἀλλὰ τὰς τῆς πατρίδος κειραὺς ἔφη κατακείναι μᾶλλον, καὶ καλεῖν εἰς τὴν Ἰβηρίαν τὰς ἀληθινῶς Φιλοδοξήντας. πᾶσι δὲ παραδόξως Φανείσης τῆς ἐπαγγελίας, καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὴν ἄλλων εὐλαβείαν· παραυτίκα μὲν εὐθέως συνέβη, μεγάλην ὑποδοχὴν γενέσθαι τῷ Σικηπίωνος, ἔτι δὲ μᾶλλον τῆς ἐξῆς ἡμέρας. Οἱ γὰρ πρότερον ἀποδειλιῶντες, ἐκτρεπόμενοι τὸν ἐκ παραθέσεως ἔλεγχον, οἱ μὲν πρεσβεύσειν ἐθέλοντὴν ἐπηγγέλλοντο τοῖς στρατηγοῖς, οἱ δὲ πρὸς τὰς στρατιωτικὰς καταγραφὰς προσεπορεύοντο, κατὰ συντρέμματα καὶ συνηθείας.

que, siue tribunum, siue legatum vellent se mittere in Hispaniam consulibus, in potestate senatus se futurum; utrumque enim esse paratum, et si, inquiebat, si mei priuati commodi rationem habeam, profectio in Macedoniam, tum ad securitatem, tum ad vtilitatem, potior mihi fuerit: (eo siquidem tempore Macedones nominatim Scipionem poscebant ad disceptandas controuersias, quas inter se habebant:) sed me, aiebat Scipio, tempora reipublice mouent, quae verae laudis cupidos in Hispaniam vocant. Quum mira esset omnibus visa Scipionis oratio, qua suam reipublice operam offerebat, et propter aetatem, et propter aliorum cunctationem ac metum: repente omnes adolescentem complecti, atque laudare, quod etiam die sequenti impensius adhuc fecerunt. Nam qui meticulosi prius apparuerant, metuentes iam, ne comparati cum Scipione ignominiam reportarent, partim legatos se cum belli ducibus profecturos vitro sunt professi, partim militiae cateruatim et per sodalitates nomina dabant.

PMB.

CXLII.

Καταρχὴ τῆ πρὸς Καρχηδονίους τρίτου πολέμου.

Principium belli Punicii tertii.

Πῶς οἱ Καρχηδόνιοι ἀπειλόντων τῶν Ῥωμαίων, καὶ τῶν

Quomodo Carthaginienses, Romanis aduersus ipsos irati.

EXCERPTAE LEGATIONES.

803

Ἰτυκαίων τὰ αὐτῶν τῇ συγ-
κλήτῳ ἐπιτρεψάντων, ὁλο-
χερεῖς περιστάσης αὐτὲς ἀμη-
χανίας. τέλος καὶ αὐτοὶ ἔδω-
καν αὐτὲς εἰς τὴν Ῥωμαίων
ἐπιτροπὴν.

Τὶ δὲ ναται παρὰ Ῥωμαίοις
τὸ δῆνα αὐτὲς εἰς ἐπιτρο-
πὴν.

Τὰ συμβάλλοντα τοῖς Καρ-
χηδονίοις μετὰ τὸ δῆνα αὐ-
τοὺς.

Ὅτι τῶν Καρχηδονίων πά-
λα βουλευομένων περὶ τῆ
πῶς ἀπαντήσαι δεῖ πρὸς τὴν
Ῥωμαίων ἀπόκρισιν, καὶ τῶν
Ἰτυκαίων ὑποτεταμένων τὴν
ἐπινόαν αὐτῶν, τοῖς Ῥωμαίοις
τὴν ἐκυτῶν προδιδόντων πόλιν,
ὁλοχερεῖς ἀμηχανία περιέστη τὰς
ἀνθρώπους. Μιᾶς γὰρ ἐλπίδος
ἔτι φανομένης αὐτοῖς, εἰ συγ-
καταβαῖεν εἰς τὸ δῆνα τὴν ἐπι-
τροπὴν περὶ αὐτῶν, διότι πάν-
τως εὐδοκεῖν ποιήσουσι τὰς Ῥω-
μαίους, διὰ τὸ μὴδ' ἐν ταῖς με-
γίσταις περιστάσεσι καταπολεμη-
θέντας, καὶ πρὸς τοῖς τείχεσι
τῶν πολεμίων ὑπαρχόντων,
μηδέποτε τὴν ἐπιτροπὴν δεδω-
κέναι τῆς πατρίδος· καὶ ταύ-
της τῆς ἐπινόας τὸν καρπὸν
ἀπέβαλον, προκαταληφθέντες
ὑπὸ τῶν Ἰτυκαίων· ἔδεν γὰρ
ξένον, ἢ δὲ παράδοξον ἔμελλε
φανήσεσθαι τοῖς Ῥωμαίοις, εἰ
ταυτὸν ποιήσαιεν τοῖς προειρη-
μένοις. Οὐ μὲν κακῶν αἰρέ-

tis, postquam Uticenses sese
in fidem Populi Romani dedi-
dissent, ad summam consilii
inopiam redaſſi, tandem ipſi
quoque facere idem fuerint
coaſſi.

Quam vim habeat apud
Romanos dedere se in fi-
dem.

Quae Carthaginienſibus ac-
ciderunt, postquam sese Ro-
manis dediderunt.

Quum Carthaginienſes poſt
acceptum Romanorum reſ-
ponſum, quid facto eſſet opus,
dudum deliberaſſent, et excogi-
tati ab ipſis conſilii gratiam Uti-
censes praeripuiffent. tradita
mature vrbe ſua in Romanorum
poteltatem: prorsus quo ſe
verterent, aut quam ad ſalutem
inirent viam, neſciebant. Nam
illi quidem ſpem ſibi ſupereſſe
hanc vnicam exiſtimabant, ſi
eo deſcenderent, vt liberum de
ſe arbitrium Romanis permit-
terent. ſic enim illis ſe omni-
no ſatiſfacturos, quando ſupe-
rioribus temporibus ne tum
quidem, cum bello victi extre-
mai periculi aleam ſubiiffent,
atque adeo pro moenibus ho-
ſtis eſſet, adduci vique potu-
erant, vt patriam Romanis de-
derent. Sed huius quoque con-
ſilii fructum occupant Uticenses,
atque illis ademerant.
nam ſi vel maxime eorum, quos
diximus, exemplum ſequeren-
tur, nihil tamen noui neque
miri eos feciſſe, Romani erant

σεως καταλειπομένης, ἥ τὸν πόλεμον ἀναδέχεσθαι γενναίως, ἥ διδόναι τὴν ἐπιτροπὴν περὶ τῶν κατ' αὐτάς, πολλὰς καὶ ποιή-
 λας ἐν τῷ συνεδρίῳ δι' ἀποβή-
 των ποιητάμενοι λόγους, κατέστη-
 σαν πρεσβευτὰς αὐτοκρατοράς,
 καὶ τὰς ἐξαπέστειλαν, δόντες
 ἐντολὴν, βλέποντας πρὸς τὰ
 παρόντα πράττειν τὸ δοκῶν συμ-
 φέρεν τῇ πατρίδι. ἦσαν δὲ πρε-
 σβεύοντες Γίσκων, Στρυάνος
 ἐπικαλούμενος, Ἀμιλικας, Μίσ-
 δης, Γιλλικας, Μάγων. Ἦκον
 δὲ οἱ πρέσβεις παρὰ τῶν Καρ-
 χηδονίων εἰς Ῥώμην, καὶ κατα-
 λαβόντες πόλεμον δεδογμένον,
 καὶ τὰς στρατηγὰς ὀρμηκότας με-
 τὰ τῶν δυνάμεων, ἐκ ἐτι δίδον-
 των βελήν αὐτοῖς τῶν πραγμά-
 των, ἔδωκαν τὴν ἐπιτροπὴν πε-
 ρὶ αὐτῶν. Περὶ δὲ τῆς ἐπιτρο-
 πῆς εἰρηται μὲν ἡμῖν καὶ πρό-
 τερον ἀναγκαῖον ὃ ἔστι καὶ νῦν
 ὑπομνήσαι καὶ Φαλακωδῶς. Οἱ
 γὰρ δίδόντες αὐτὰς εἰς τὴν Ῥω-
 μαίων ἐπιτροπὴν, δίδοσσι πρῶ-
 τον μὲν χώρῳ τὴν ὑπάρχουσαν
 αὐτοῖς, καὶ πόλεις τὰς ἐν ταύ-
 τη, σὺν δὲ ταῖς ἀνδράς καὶ γυ-
 ναῖκας, τὰς ὑπάρχοντας ἐν τῇ
 χώρῃ καὶ ταῖς πόλεσιν ἅπαντας,
 ὁμοίως ποταμούς, λιμένας, ἱερὰ,
 τάφους συλλήβδην, ὥς πᾶντων
 εἶναι κυρία Ῥωμαῖός, αὐτὰς δὲ
 τὰς δίδοντας ἀπλῶς μηκέτι μηδε-
 νός. Γενομένης δὲ τῆς ἀνδομο-
 λογήσεως τοιαύτης ὑπὸ τῶν
 Καρχηδονίων, καὶ μετ' ὀλίγον
 εἰσκληθέντων αὐτῶν εἰς τὸ συν-

existimaturi. Verumtamen
 quoniam duorum malorum al-
 terum erat eligendum, ut vel
 bellum fortiter sustinerent,
 vel potestati alienae se suaeque
 permitterent: post multas in
 senatu dictas arcano senten-
 tias legatos decreuerunt, qui
 suo arbitrio reipub. consule-
 rent, eosque cum his manda-
 tis proficisci iusserunt, ut,
 praelentis status ratione ha-
 bita, ea facerent, quae e rep.
 esse viderentur. Hanc lega-
 tionem obierunt Giskon, qui
 Strytanus dictus, Hamilcar,
 Mises, Gillicas, et Mago.
 Venerunt igitur Romam hi
 Carthaginensium legati, qui
 bellum decretum inuenerunt,
 et duces cum exercitibus iam
 profectos. Itaque quum tem-
 pus ad deliberandum res nul-
 lum darent, arbitrio Romano-
 rum se suaeque omnia permi-
 serunt. Quam vim hoc ha-
 beat, *permittere arbitrio*, di-
 ximus quidem iam ante; sed
 breuiter hic quoque repeten-
 dum. Nam qui Populi Romani
 arbitrio se suaeque permittunt,
 ii agrum primo illis dant om-
 nem, quem habent, et vr-
 bes, quaecunque sunt in illo,
 ad haec viros pariter et foe-
 minas, quotquot in agro fue-
 rint, amnes, portus, sacra,
 monumenta denique, ita ut
 omnium domini fiant Roma-
 ni; ipsi vero, qui se permit-
 tunt, omnium omnino rerum
 dominium amittant. Postquam
 Carthaginenses hanc pactio-
 nem fecerunt, accitis mox in

ἔδριον

ἄδριον, ἔλεγεν ὁ στρατηγὸς τὴν τῆς
συγκλήτης γνώμην· ὅτι καλῶς
αὐτῶν βεβηλευμένων, διδῶσιν
αὐτοῖς ἡ σύγκλητος τὴν τ' ἐλευ-
θερίαν, καὶ τὰς νόμους, ἔτι δὲ
τὴν χώραν ἄπασαν, καὶ τὴν τῶν
ἄλλων ὑπαρχόντων κτήσιν, καὶ
κοινὴ καὶ κατ' ἰδίαν. οἱ δὲ Καρ-
ρχηδόνιοι ταυτ' ἀκῆσαντες ἔχαι-
ρον, δόξαντες, ὡς ἐν κακῶν αἰ-
ρέσει καλῶς σφίσι κεχρηθῆαι
τὴν σύγκλητον, ἅτε τῶν ἀναγ-
καυοτάτων καὶ μεγίστων αὐτοῖς
συγκεχωρημένων. Μετὰ δὲ ταῦ-
τα τῷ στρατηγῷ διασαφέντος,
διότι τεύχοντα τέτων, ἐὰν τρια-
κοσίς ὁμῆρας εἰς τὸ Λιλύβαιον
ἐκπέμψωσιν ἐν τριακονθ' ἡμέ-
ραις, τὰς υἱὰς τῶν ἐκ συγκλήτης
καὶ τῆς γερεσίας, καὶ τοῖς ὑπὸ
τῶν ὑπάτων παραγγελλομένοις
πειθαρχήσωσιν ἐπὶ ποσὸν ἡπό-
ρησαν, ποῖα διὰ τῶν ὑπάτων
αὐτοῖς ἔσται παραγγελλόμενα,
πλὴν τότε γε ἐξαυτῆς ὥρμησαν,
σπεύδοντες ἀναγγεῖλαι τῇ πατρί-
δι περὶ τούτων. Παραγενόμενοι
δ' εἰς τὴν Καρχηδόνα, διεσά-
φον τοῖς πολίταις τὰ κατὰ μέ-
ρος. οἱ δὲ διακῆσαντες, τᾶλλα
μὲν ἐνδεχομένως ἐνόμιζον βε-
βηλευθῆαι τὰς πρῶτους· πε-
ρὶ δὲ πόλεων μὴ γεγονέναι
μνείαν, εἰς μεγάλην ἐπίστασιν
αὐτὰς ἦγε καὶ πολλὴν ἀμηχα-
νίαν. Ἐν δὲ τῷ καιρῷ τέτῳ Φα-
σί Μάγωνα τὸν Βρέτιον χρήσα-
σθαι λόγοις ἀνδρώδεσι καὶ πραγ-
ματικαῖς. Δύο γὰρ, ὡς εἴοικε,
καιρὰς ἔφασκεν εἶναι τῷ βεβη-
λευ-

curiam exposuit consul sena-
tus sententiam. Quod rectam
consilii viam iniissent, conce-
dere illis patres libertatem,
leges suas, et agrum insuper
omnem, et omnium aliorum
bonorum possessionem, quae
ad rempublicam aut ad pri-
uatos pertineret. his auditis
laetari Carthaginienfes, quod
putarent, clementer secum,
vt in malis, senatum, agere,
qui maxima quaeque et sum-
me necessaria sibi concede-
ret. Postea adiciēte coss.
ista eos esse impetraturos, si
intra dies triginta obsides
trecentos Lilybaeum mise-
rint, senatorum aut seniorum
liberos, et ea fecerint, quae
coss. imperarent: dubitatum
aliquandiu est a legatis, cu-
iusmodi futura essent, quae
consules imperarent. Cete-
rum ex vrbe profecti exem-
plo sunt, vt de iis, quae
gesta fuerant, nuntium in pa-
triam afferrent. Carthaginem
vt ventum, omnia ordine ci-
uibus exposuerunt. Qui iis
auditis, cetera sic satis com-
mode a legatis fuisse admi-
nistrata existimantes, quod
tamen vrbium nulla esset
mentio facta, causam vehe-
menter requirebant, eaque
res mirifice anxios et sollici-
tos illos habebat. Fama est,
Magonem Bretium illo tem-
pore oratione vsum et forti
et prudente, quum diceret,
duo tempora Carthaginienfes
habuisse ad deliberandum de
sua et patriae salute, quo-

σαθαι παρὶ σφῶν καὶ τῆς πα-
 τριδος, ὧν τὸν μὲν ἕνα παρῆναι.
 δεῖν γὰρ ἢ μάδ' ἴα νῦν διαπορῆν,
 τί διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῖς παραγ-
 γελθήσεται, καὶ διὰ τί παρὶ
 πόλεων ἐδεμίαν ἐποιήσατο μνείαν
 ἢ σύγκλητος, ἀλλὰ καὶ ὃν και-
 ρὸν εἰδόντες τὴν ἐπιτροπὴν.
 δύναντες δὲ σαφῶς γινώσκουσιν, διό-
 τι πᾶν τὸ παραγγελλόμενον ἐπι-
 δακτέον ἐστίν, εἰ μὴ τελέως
 ὑπερήφανον ἢ καὶ παρὰ τὴν
 προσδοκίαν· εἰ δὲ μὴ, τότε πάλιν
 βελεύεσθαι, πότῃ δὲ
 προσδέχεσθαι τὸν πόλεμον εἰς
 τὴν χώραν, καὶ πάσχειν, ὅτι
 ποτ' ἂν ἔτος ἐπιφέρει τῶν δει-
 νῶν, ἢ κατοβρώδηςσαντας τὴν
 τῶν πολεμίων ἔφοδον, ἐθελον-
 τὴν ἀναδέχεσθαι πᾶν τὸ προ-
 σπτόμενον. Πάντων δὲ διὰ
 τὸν ἐφεσῶτα πόλεμον καὶ διὰ
 τὸ τῆς προσδοκίας ἄδηλον φε-
 ρομένων ἐπὶ τὸ πειθαρχεῖν τοῖς
 παραγγελλομένοις, ἔδοξε πέμ-
 πειν τὰς ὁμήρους εἰς τὸ Λιλύ-
 βαιον. καὶ παρχυτικά καταλέ-
 ξαντες τριακοσίους τῶν νέων, ἐξ-
 ἔπεμπον μετὰ μεγάλης οἰμωγῆς
 καὶ δακρύων, ὅτε προπεμπόν-
 των ἕκαστον τῶν ἀναγκαιῶν καὶ
 συγγενῶν, καὶ μάστιγας τῶν γυ-
 ναικῶν ἐκκλαίοντων τὴν τοιαύτην
 διάθεσιν. Ἐπεὶ δὲ κατέπλευ-
 σαν εἰς τὸ Λιλύβαιον, οἱ μὲν ἐξ-
 αὐτῆς παρεδόθησαν διὰ τῶν
 ὑπ' αὐτῶν Κοίντῳ Φαβίῳ Μαξι-
 μῳ· συνέβαινε γὰρ, τῶτον ἐπὶ
 τῆς Σικελίας τεταχθῆαι στρατη-
 γόν τότε. δι' ἧ παρακομιθῆν-

rum alterum esset ab iis
 praetermissum. nam quae-
 rendi quidnam consules essent
 imperaturi, et cur nullam so-
 natus urbium fecerit mentio-
 nem, non me hercule tem-
 pus iam esse; verum tunc
 fuisse, cum arbitrio Romano-
 rum sese permitterent. Nunc
 postquam id fecissent, certo
 statuere eos debere, omnia,
 quae forent imperata, facien-
 da esse, nisi quid plane su-
 perbum et inopinatum impe-
 raretur. id enim si eveni-
 ret, denuo fore ipsis delibe-
 randum, num ditioni suae il-
 latum bellum sustinere, et,
 quaecunque manare ab eo
 mala solent, vellent tolerare,
 an potius aduentum hostium
 horrentes, quaecunque fo-
 rent imperata, ultro face-
 rent. Quum omnes praesentis
 belli metu, et propter in-
 certa casuum, ad parendum
 Romanis inclinarent, decre-
 tum est, Lilybaeum obsides
 esse mittendos. Confestim
 igitur trecentos e iuventute
 delectos mittunt, non sine
 magnis eiulatibus et lacry-
 mis, utpote quum necessa-
 rii et cognati sui quemque
 illorum prosequerentur, ma-
 ximeque propter mulieres
 miserabilis eius spectaculi fa-
 cies erat. Posteaquam Lily-
 baeum obsides appulerunt,
 consules illos Quinto Fabio
 Maximo tradiderunt, quo-
 niam illo tempore Siciliam
 ex praetura nactus Fabius
 regebat, qui eos Romam

EXCERPTAE LEGATIONES.

807

τες ἀσφαλῶς εἰς τὴν Ῥώμην, tuto curauit deferendos, vbi
συνακλείσθησαν ὅμῃ πάντες εἰς fuerunt simul omnes in vnum
τῇ * ἐκκαλεσθέντες νηώ- e naualibus conclusi. Et ob-
σιν. Καὶ τῶν μὲν ὁμήρων- siders quidem hoc pacto collo-
ἐκείσε ὑπαρχόντων, οἱ στρατη- cati ibi sunt: duces vero in-
γοὶ κατήχθησαν εἰς τὴν τῆς- terim exercitus ad Vticae pro-
Ἰτίκης ἄκραν. Τούτων δὲ- montorium classem appellant.
προσπεπτωκότων τοῖς Καρχη- quod vbi Carthaginem fuit
δονίοις, ὁρῶν καὶ περίφοβος nuntiatum, suspensi omnium
ἦν ἡ πόλις διὰ τὴν ἀδηλόγη- ciuium animi, pleni metus
τα τῶν προδοκαμένων. ὁ μὲν αἰὲν ἔδοξεν αὐτοῖς πρε- propter expectationis incerti-
σβευτὰς πέμπειν, τὰς πεισο- tudinem fuerunt. visum ta-
μένους τῶν ὑπᾶτων, τί δεῖ- men illis faciendum, vt lega-
ποιεῖν, καὶ διασαφίσοντας, ὅ- tos mitterent, quaesituros a
τι πρὸς πᾶν τὸ παραγγελλό- consulibus, quid facto opus
μενον ἔτοιμοι πάντες εἰσίν. effet, illisque nuntiuros,
τῶν δὲ πρεσβυτέρων ἀφικουέ- Carthaginienses paratos esse,
ων εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων quaecunque forent imperata,
παρεμβολὴν, καὶ τῇ συνεδρίᾳ facere. Postquam legati in
συναχθέντος, εἰσελθόντες οἱ castra Romanorum venissent,
πρέσβεις διελέγοντο κατὰ τὰς et in concilio mandata, quae
ἐντολάς. ὁ δὲ πρεσβύτερος acceperant, exposuissent: ma-
τῶν ὑπᾶτων ἐπαίνεσας αὐτῶν, ior natus e consulibus, lauda-
τὴν πρόθεσιν καὶ προαίρεσιν, to ipforum consilio et volun-
ἐπέλεψε παραδιδόναι τὰ τε ὀ- tate, arma telaque omnia sine
πλα καὶ τὰ βέλη πάντα χω- dolo et fallaciis tradere eos
ρὶς δόλῳ καὶ ἀπάτης. οἱ δὲ iussit. legati facturos se qui-
πρέσβεις ποιήσιν μὲν ἔφασκον dem imperata responderunt;
τὸ παραγγελλόμενον, σκοπεῖ- orare tamen Romanos, cogi-
θαι δ' αὐτὰς ἤξιεν τὸ συμ- tarent etiam atque etiam,
βησόμενον, εἰάν αὐτοὶ μὲν πα- quid esset futurum, si Cartha-
ραχωρήσωσι τῶν ὀπλων, ἐκεί- ginienfes tradidissent arma,
νοι δὲ λαβόντες ἀποπλεύσω- ipsique in discessu illa expor-
σιν. ὁμῶς ταῦτα ἔδωκαν. tarent. haec tamen mox tra-
diderunt.

Ἐκ τῆς ΛΓ. λόγῃ.

Ex Historia XXXIII.

Καταρχὴ τῆς μετὰ ταῦτα γενομένης Ῥωμαίοις διαφορᾶς ὁλοχερεῖς πρὸς τὸ τῶν Ἀχαιῶν ἔθνος.

Principium simultatum et odii, quod postea Romani ceperunt aduersus gentem Achaeorum.

Ὅτι παραγενομένων ἐκ Πελοποννήτου τῶν περὶ τὸν Αὐρήλιον πρεσβευτῶν, καὶ διασφάντων τὰ συμβεβηκότα περὶ αὐτὰς, ὅτι παρ' ὀλίγου τοῖς ἔλοις ἐκινδυνεύσαν, καὶ λεγόντων μετ' αὐξήσεως καὶ κοινολογίας· ὃ γὰρ ὡς κατὰ περιπέτειαν ἐπ' αὐτὰς ἦκοντος τῷ δεινῷ διασφάθον, ἅλδ' ὡς κατὰ πρόθεσιν ὠρμηκότων τῶν Ἀχαιῶν, ἐπὶ τῷ παραδειγματίζειν αὐτὰς· ἡ σύγκλητος ἡγανακτήσεν μὲν ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν, ὡς ἔδεδόκε, καὶ παραχρῆμα πρεσβευτὰς κατέστειλε τὰς περὶ τὸν Ἰούλιον, καὶ τέταρτος ἔπειπε, δεῖσα τοιαύτας ἐντολάς, διότι δὲ μετρίως ἐπιτιμήσαντας καὶ μεμφαμένους ἐπὶ τοῖς γεγονόσι, τὸ πλεῖον παρηκαλεῖν καὶ δάσκειν τοὺς Ἀχαιούς, μήτε τοῖς ἐπὶ τὰ χεῖρα παρακαλεῖσι προσέχειν, μήτ' αὐτοὺς λαθεῖν εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἀλλοτριότητα διαπεσόντας, ἅλδ' ἔτι καὶ νῦν ποιήσασθαι τινὰ διόρθωσιν τῶν ἡγενομένων, ἀπερειαμένους τὴν ἄγνοιαν ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀμαρτίας. Ἐξ ὧν καὶ λίαν δῆλον ἐγένετο, διότι καὶ τοῖς περὶ τὸν Αὐρήλιον ἔδωκε τὰς

Quum ea legatio, cuius princeps fuerat Aurelius, Romam e Peloponneso redisset, et quae sibi accidissent, renuntiasset, quam prope esset factum, vt et vitae et omnium rerum periculum adirent, atque eam rem ipsi verborum inusitata atrocitate auxissent: (neque enim sic illa narrabant, vt casu in tantum periculum incidisse videri possent; sed quasi certo consilio eos inuasissent Achaei, vt exemplum in ipsos statuerent.) indignari senatus, vt si vquam alias, et statim legationem decernere, cuius princeps Iulius fuit, mox cum huiusmodi mandatis ii legati sunt missi, leuiter ac moderate vt increparent Achaeos, et de iniuria accepta cum iis exostularent; magis tamen vt eos cohortarentur, ne pessimorum consiliorum auctoribus aureis praeberent, neue alienari se a populi Romani amicitia per imprudentiam finerent. adhuc tempus esse emendandi, quod peccatum fuisset, si auctores sceleris culpam praestare cogarent. Ex quibus constare liquido potuit unicuique, ne illa quidem mandata, quae Aurelio data fuerant, eo spectasse, vt

ἐντο-

EXCERPTAE LEGATIONES.

809

ἡτολὰς, ἡ διασπᾶσαι βελομένη τὸ ἔθνος, ἀλλὰ πτοῖσθαι καὶ ἰαταπλήξασθαι βελομένη τὴν κῆρυκα καὶ τὴν ἀπέχθειαν τῶν Ἀχαιῶν. Τινὲς μὲν ἦν ἡπελάμβανον καὶ ὑπόκρισιν τὰς Ῥωμαίους - - - διὰ τὸ μένειν ἀτελῆ τὰ κατὰ Καρχηδόνα. τὸ δ' ἀληθὲς ἔχεται εἶχε· ἀλλὰ παραδεδεγμένοι τὸ ἔθνος ἐκ πολλοῦ χρόνου, καὶ νομίζοντες, ἔχουν ἐπὶ πίσιν μάλιστ' αὐτῶν Ἑλληνικῶν, ἀνατοβῆσαι μὲν ἔκριναν, διὰ τὸ φρονηματίζεσθαι τέρατα δέοντος, πόλεμον δ' ἐναλαβεῖν ἢ διαφορὴν ὀλοκρῆν πρὸς τὰς Ἀχαιεὺς ἑδαικάως ἐβόλοντο.

gentis Achaeorum dissiparetur concilium; sed ut pauore terroreque iniecto peruicaciam et odium Romani nominis castigaret. Erant qui existimarent, simulate haec agi a Romanis, quod manente adhuc Carthagine nondum ei bello finis erat impositus; sed aliter omnino res habuit. nam quia Achaeorum gentem dudum in amicitiam suam receperant, plusque in ea fidei esse credebant, quam in ullo alio Graeciae populo: concussis armis terrere eos decreuerant, quod spiritus supra quam par esset attollerent; bellum vero suscipere, aut omnino illos inimicare nullo modo volebant.

PMΔ.

CXLIV.

Σέξτε τῶν Ῥωμαίων πρεσβευτῶν ἄφ' ἑξῆς εἰς τὴν Ἀχαιάν.

Ῥωμαίων τὸ κηδεμονικὸν τῶν Ἀχαιῶν, καὶ ἐκ τοῦ αὐτῶν τῶν Ἀχαιῶν ἡ δαιμονοβλάβεια, ἐλέθρου αὐτοῖς μετ' ὀλίγον πρὸς ἐξουσίαν.

Sexti legati Romanorum in Achaiam aduentus.

Romanorum studium conservandi Achaeos, et e contrario ipsorum Achaeorum fatalis amentia, per quam exitium ipsi sibi mox acciderunt.

Ὅτι δὲ οἱ περὶ τὸν Σέξτον, προάγοντες ἐκ τῆς Ῥώμης εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἀπήντησαν τοῖς περὶ τὸν Θεαρίδην, οἱ ἦσαν πρεσβευτῶν πεμφθέντες ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, παρακησόμενοι καὶ διδάσκοντες

Sextus Roma in Peloponnesum tendens, in Thearidam ceterosque legatos incidit, quos Achaei miserant, ut de Aurelio, qui in legatione sua fuerat foedo facinore violatus, rationem se-

E e e 5

τὴν

τὴν σύγκλητον ὑπὲρ τῶν εἰς τὰς
περὶ τὸν Αὐρήλιον γενομένων
ἀσκληγημάτων. οἷς καὶ συμμί-
ξαντες οἱ προειρημένοι παρεκά-
λεσαν αὐτὰς ἀνακάμπειν εἰς
τὴν Ἀχαΐαν, ὅτι περὶ πάντων
τάτων ἔχουσιν ἐντολὰς αὐτοὶ δια-
λέγεσθαι τοῖς Ἀχαιοῖς. Παρα-
γενομένων δὲ τῶν περὶ τὸν Σέξ-
τον εἰς τὴν Πελοπόννησον, καὶ
διαλεγομένων τοῖς Ἀχαιοῖς ἐν
τῇ τῶν Αἰγίων πόλει, καὶ
προφερομένων πολλὰς καὶ φι-
λανθρώπου λόγους, καὶ τὸ πᾶ-
ρὶ τὰς πρεσβευτὰς ἐγγλημα πα-
ραπεμπόντων, καὶ ἡδὸν εἰς
προσδεομένων δικαιολογίας, ἀλλ-
ὰ βέλτιον ἐκδεχομένων τὸ γε-
γονός αὐτῶν τῶν Ἀχαιῶν, κα-
θόλα δὲ παρακαλόντων μὴ πορ-
φωτέρω προβῆναι τῆς ἀμαρτίας,
μήτε τῆς εἰς αὐτὰς, μήτε τῆς
εἰς τὰς Λακεδαιμονίας· τὸ μὲν
σωφρονεῖν μέρος ἀσμένως ἀπα-
δέχτο τὰ λαγόμενα, καὶ λίαν
ἐντρέπετο, συνειδὸς αὐτῷ τὰ
παπραγμένα, καὶ πρὸ ὀφθαλ-
μῶν λαμβάνον τὰ συμβαίνοντα
τοῖς πρὸς Ῥωμαίους ἀντιπατο-
μένοις, τὸ δὲ πλῆθος τῶν ἀν-
θρώπων ἀντιλέγειν μὲν εἶδεν ἔ-
χει τοῖς ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Σέξ-
τον λαγομένοις δικαίους, ἀλλ'
ἦγε τὴν ἡσυχίαν, ἔμεινα δὲ νο-
σῶν καὶ διαφθαρμένον. Οἱ δὲ
περὶ τὸν Δίαιον καὶ Κριτόλαον,
καὶ πάντας οἱ μετέχοντας αὐτοῖς
τῆς αὐτῆς γνώμης, εἶποι δὲ ἦσαν,
ὥσπερ ἐπίτηδες, εἰς ἐκάστης πό-
λεως κατ' ἐκλογὴν οἱ χεῖρτοι,

natui redderet, et rei veri-
tatem ipsum doceret. Cum
his locutus Sextus, auctor
suasorque iis extitit, in A-
chaiam reuertendi: sibi enim
esse datum negotium, ut de
his omnibus cum Achaeis
ageret. Qui postquam in
Peloponnesum venit, cum A-
chaeis in Aegiensium vrbe
colloquium habuit. et quum
esset eius oratio prolixa hu-
manitate temperata, nullam-
que de scelere in legatos
admissio faceret mentionem,
ut ne excusatione quidem
vlla propemodum opus esse
videretur, sed elementius,
quam ipsi Achaei, illud fa-
ctum interpretaretur, horta-
retur denique eos, ut neque
Romanos neque Lacedaemo-
nios iniuriis laceessere am-
plius vellent: saniori quidem
Achaeorum parti gratissimi
erant huiusmodi sermones.
terrebat enim optimum quem-
que admissi facinoris con-
scientia, iamque ob oculos
illis erant omnia mala, quae
populi Romani hostibus en-
nare solent. At vulgus ho-
minum, etsi quid opponeret
iustissimae Sexti orationi ha-
bebat nihil, ac propterea si-
lebat, nihilominus tamen ae-
gram mentem et corruptam
seruabat. In his fuere Dia-
us, Critolaus, et quicumque
alii eiusdem cum istis con-
sillii participes erant, qui ex
omnibus ciuitatibus quasi de
industria delecti fuerant, pes-
simi

καὶ τοῖς θεοῖς ἐχθροί, καὶ λοι-
μῶν αἴτιοι - - τὸ δὲ ἔθνος,
καθ' ἅπτερ ἡ παροιμία ἔφη, ὃ μόν-
ον τὰ διδόμενα τῇ δεξιᾷ παρὰ
Ῥωμαίων ἐδέξαντο τῇ αὐτῇ χει-
ρὶ· καθόλη δὲ καὶ συλλήβδην
παρέπαιον τοῖς λογισμοῖς. ὑπέ-
λαβον γὰρ, τὰς Ῥωμαίους, διὰ τε
τὰς ἐν τῇ Λιβυῇ καὶ τὰς κατὰ
τὴν Ἰβηρίαν πράξεις, δεδιότας
τὸν ἀπὸ τῶν Ἀχαιῶν πόλεμον,
πάν ὑπομένειν, καὶ πᾶσαν πρὶ-
σθαι Φωνήν. διὸ νομίσαντες ἴδιον
τὸ παρὸν, ἀπεκρίθησαν Φιλαν-
θρώπως τοῖς πρεσβευταῖς, τὰς
μὲν περὶ τὸν Θεαρίδαν ὁμῶς
ἀποδέλαιν εἰς τὴν σύγκλητον·
αὐτοὶ δὲ παρακολοθήσαντες εἰς
τὴν Τεγέαν, καὶ κοινολογηθέν-
τες τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἵνα γέ-
νηται τις ὁμολογημένη λύσις πε-
ρὶ τῷ πολέμῳ - - Ταῦτα δ'
ἀποκριθέντες, ἐν τοῖς ἐξῆς ἤγον
ἐπὶ τὴν πύλαι προκειμένην αὐ-
τοῖς ἄνοικιν τὸ ταχέϊπυρον
ἔθνος. καὶ ταῦτ' εἰκότως συνέβαι-
νε γίνεσθαι, δι' ἀπειρίαν καὶ
κακίαν τῶν κρατούντων. Τὸ δὲ
τέλος τῆς ἀπώλειας ἐτύχη τοῖς
δὲ τινι τρόπῳ. παραγενόμεναι
γὰρ εἰς τὴν Τεγέαν τῶν περὶ τὸν
Σέξτον, καὶ τὰς Λακεδαιμονίας
ἐπισπασχυένων χάριν τῇ συμ-
φωνῶν αὐτοῖς γενέσθαι πρὸς τὰς
Ἀχαιούς τήν τε περὶ τῶν προγε-
γονότων ἐγκλημάτων δικαιοδο-
σίαν, καὶ τὴν κατὰ τὸν πόλεμον,
ἕως αὖν πέμψωσι Ῥωμαῖοι τὰς
περὶ τῶν ὅλων ἐπισκεψομένους·
συνεδρεύσαντες οἱ περὶ τὸν Κρι-

simus quisque, et diis exo-
sus, pestiferi quidam homi-
nes. At gens Achaeorum
non solum, quae dextra da-
bantur a Romanis, ut est in
proverbio, laeua accipiebat
manu; sed plane, ut verbo
expediam, delirabat. existi-
mabant enim uniuersi, Ro-
manos propter bella, quae
in Africa atque Hispania ge-
rebant, metu Achaeorum, ne
et ipsi arma in ipsos sume-
rent, quiduis pati et quiduis
dicere paratos esse. Idcirco
suum hoc tempus esse rati,
legatis quidem benigne re-
spondent, velle se nihilomi-
nus Thearidam legatum Ro-
mam ad senatum mittere,
ipsi interim Tegeam irent,
et cum Lacedaemoniis age-
rent, ut de consensu omnium
finis aliquis huic bello im-
ponatur. Hoc dato respon-
so, miseram gentem in socie-
tatem destinatae pridem mali-
tiae suae deinceps trahunt.
neque hoc sane mirum, quum
et rerum omnium rudes et
prauī homines essent, qui ad
gubernacula publicae rei tunc
sedeant. Ultima vero perni-
tias hoc modo est consumma-
ta. Nam quum Tegeam Sex-
tus venisset, eoque Lacedae-
monios adduxisset, ut pactum
aliquod cum Achaeis inirent
super satisfactione, tum pro
ceteris iniuriis, tum pro iis,
quas bello acceperant, donec
mitterentur a Romanis, qui
de summa rerum statuerent:
coacto concilio, qui circa Cri-
τόλαον

τόλαον ἔκριναν, πλείους μὲν ἄλλας διακλίνειν τὴν ἀπάντησιν, τὸν δὲ Κριτόλαον προάγειν εἰς τὴν Τεγέαν. Ὁ μὲν ἂν προειρημένος, ἤδη σχεδὸν ἀπηλπικότεων τῶν περὶ τὸν Σέξτον, ἦλθε. γενομένης δὲ συγκαταστάσεως πρὸς τὰς Λακεδαιμονίας, εἰς ἃδὲν συγκατέβαιναν, Φήσας, ἃς ἔχεν ἐξουσίαν ἃδὲν οἰκονομεῖν ἀνευ τῆς τῶν πολλῶν γνώμης· ἐπανόσειν δὲ τοῖς Ἀχαιοῖς εἰς τὴν ἐξῆς, ἔφη, σύνδοον, ἥτις ἑμᾶς γενέσθαι μετὰ μῆνας ἑξ. Διὸ σαφῶς ἐπιγινόντες οἱ περὶ τὸν Σέξτον ἐθελονακύντα τὸν Κριτόλαον, καὶ δυσχεραίνοντες ἐπὶ τοῖς ἀπανταμένοις, τὰς μὲν Λακεδαιμονίας ἀπέλυταν εἰς τὴν οἰκίαν· αὐτοὶ δ' ἐπανῆγον εἰς τὴν Ἰταλίαν, κατεγνωότες ἄγνοιαν καὶ μακίαν τῇ Κριτολάκῃ. Ὁ δὲ Κριτόλαος, χωριζέντων τέτων, ἐπιπορευόμενος κατὰ τὸν χειμῶνα τὰς πόλεις, ἐκκλησίας συνῆγε, προφάσει μὲν χρώμενος, ὅτι βέλεταί τὰ βηθέντα πρὸς τὰς Λακεδαιμονίας καὶ πρὸς τὰς ἐν τῇ Τεγέᾳ διασταθεῖν αὐτοῖς· τῇ δ' ἀληθείᾳ, κατηγορίαν ποιόμενος Ῥωμαίων, καὶ πᾶν τὸ λεγόμενον ὑπ' ἐκείνων ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐκδεχόμενος. ἐξ ὧν δυσμένειαν καὶ μῖσος ἐνεργάζετο τοῖς ὄχλοις. Ἀμα δὲ τέτοις παρήγγειλε τοῖς ἀρχασι, μὴ πραττεῖν τὰς ὀφειλέτας, μηδὲ παραδέχεσθαι τὰς ἀπαγομένης εἰς Φυλακὴν πρὸς τὰ χρέα, καὶ

tolaum erant faciendum decreuerant, ut ceteri quidem ad indictum coetum non venirent, sed solus Critolaus Tegeam se conferret. Eo igitur ille, postquam Sextus omnem prope iam spem eius aduentus amiserat, peruenit ubi vero coeptum de controversiis disputari cum Lacedaemoniis, nihil remittere Critolaus, quod diceret, absque populi consensu de nulla re statuere se posse: ceterum omnia se ad Achaeos proximo conuentu, qui post sex menses erat celebrandus, dixit relaturum. Sextus igitur, qui certo cognouerat, Critolaum data potestate de industria velle, iniquo animo quod acciderat ferens, Lacedaemonis domum suam dimissis, ipse in Italiam rediens, hoc de Critolao iudicium retulit, et praeui ingenii hominem esse, et plane furiosum. Critolaus enim vero post horum discessum ciuitates omnes per hiemem circumiens, populum ubique in concionem vocare, in speciem quidem, ut quae acta cum Lacedaemoniis essent, et cum aliis, qui Tegeam conuenerant, exponeret; re autem vera, ut Romanos accusaret, omnia illorum dicta in deterius interpretans. quae ratione efficiebat, ut vulgi turba ubique inimicitias atque odium ingens Romani nominis conciperet. Simul cum magistratibus egit, ut exigendi nomina ius ne esset, neque

ἑράνας ἐπιμόνας ποιεῖν, ἕως
λάβῃ τὰ τῆ πολέμου κρίσιν.
πὺν ἐκ τῆς τοιαύτης δημα-
γίας πᾶν τὸ λεγόμενον ὑπ'
τῷ πύον ἐγίνετο, καὶ πρὸς
τὸ παραγγελλόμενον ἔτοι-
μην τὸ πλῆθος, περὶ μὲν ἐν
μέλλοντος ἀδυνατῆν προνοεῖ-
ν, τῇ δὲ παρ' αὐτῶν χάριτι
βασάνῃ δελεαζόμενον. Ὁ
Κοῖντος ὁ Κακίλιος ἐν τῇ
παρόντι τὰδε πυνθανόμενος,
τὴν ἐν Πελοποννήσῳ γενο-
μένην ἀκρίσιαν καὶ ταραχὴν,
παμψη πρεσβευτὰς, Γνάτον
περίον, καὶ τὸν νεώτερον
ἡπίωνα Ἀφρικανόν, σὺν δὲ
τοῖς Ἀδλον Γαβίνιον, καὶ
τὸν Φάννιον, οἱ καὶ, συν-
μένων τῶν Ἀχαιῶν εἰς Κό-
ρινθον, κατὰ τύχην ἐλθόντες
τῶτον τὸν καιρὸν, καὶ παρα-
έντες εἰς τὰ πλῆθος, διετί-
το πολλὰς ἔτοι καὶ Φιλαν-
θίμους λόγους, παραπλησίως
τῶν περὶ τὸν Σέξτον, πᾶ-
ν ἀνδεικνύμενοι Φιλοτιμίαν,
οὐ μὲν τῇ μὴ παραβῆναι τὰς
καὶ εἰς ὁλοκαυρῆσαν ἀπέ-
σαν πρὸς Ῥωμαίους, μήτε
τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους
Φάσεως, μήτε διὰ τῆς πρὸς
τὸς ἀκρίτας ἀλλοτριότητος. ὧν
μὲν πολλοὶ διακινῶντες, ὑδα-
ν ἀνείχοντο· χλευάζοντες δὲ
πρεσβεις μετὰ θορύβου καὶ
υγῆς ἐξέβαλλον. καὶ γὰρ
ἠθροίσθη πλῆθος ἐργασθρια-
ν, βαναύσων ἀνθρώπων, ὅσον
τοτε, πᾶσαι μὲν ἐκόρυζον

ducentem sequi aeris alieni
gratia necesse esset, ad belli
finem usque debitorum solu-
tione dilata. His artibus delin-
cita plebes, quicquid ille
diceret, pro certo habere,
quicquid imperaret, velle ex-
sequi. Quippe multitudo, fu-
turi improvida, praesenti eius
beneficio et commodo, quod
inde capiebat, inescabatur.
Q. Caecilius Macedoniae prae-
ses cognito, quam pravis con-
siliis, quam perturbate res in
Peloponneso administrarentur,
Cn. Papirium et Scipionem
Africanum iuniorem legatos
misit, et una cum his Aulum
Gabinium et C. Fannium. Hi,
quum Achaeorum concilium
Corinthe celebraretur, forte
ipsi eodem tempore illuc ad-
veniunt. productique ad popu-
lum singulari humanitate
conditos sermones habent, iis
plane geminos, quibus ante
Sextus fuerat usus, summo
studio impedire contententes,
ne Achaei, vel propter dis-
cordias, quae illis erant cum
Lacedaemoniis, vel propter
alienatam mentem a populi Ro-
mani amicitia, odium illius
penitus susciperent. Haec tur-
bae quum audirent, contine-
re se nequiverunt; sed lega-
tos subsannantes cum tumultu
ac clamore concione eie-
cerunt. tanta enim homi-
num, in officinis degere assue-
torum, et sordidas artes ex-
ercentium, multitudo conue-
nerat, quanta vix temere
alias. et quum omnes tunc

αἱ πό-

αἱ πόλεις, πανδημεὶ δὲ καὶ
 μάλιστα πῶς ἢ τῶν Κορινθίων,
 ὀλίγοις δὲ τισὶ καὶ λίαν ἤρε-
 σκε τὰ λεγόμενα διὰ τῶν
 πρεσβυτῶν. ὁ δὲ Κριτόλαος,
 ὥσπερ κατ' εὐχὴν ὑποθέσεως
 ἐπειλημμένος, καὶ θάπτρου
 συνεκδουσιῶντος καὶ παρετη-
 κότες τοῖς διανοίαις, κατανί-
 σκετο μὲν τῶν ἀρχόντων· διέ-
 σκετο δὲ τὰς ἀντιπολιτευομέ-
 νας, ἐναπαρθήσκειτο δὲ τοῖς
 τῶν Ρωμαίων πρεσβυταῖς,
 Φάσκων, βούλεσθαι μὲν Ῥω-
 μαῖους φίλους ὑπάρχειν, δε-
 σπότεας δ' ἐκ αὐτῶν εὐδοκῆσαι
 κτησάμενος. καθόλα δὲ παρ-
 ῥησι, λέγων, ὥς, εἰ μὲν ἀν-
 δρες ᾖσιν, ἐκ ἀπορήσουσι
 συμμάχων· εἰ δ' ἀνδρόγυ-
 νοι, κυρίων. καὶ πολλὰ ἐν
 τινι πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθε-
 σιν ἐμπορεύων καὶ μεθόδευό-
 μενος, ἐκίνει καὶ παρώξυνε
 τὰς ὁχλούς. Ἐποίει δ' ἐμφά-
 σεις καὶ περὶ τῷ μὴ τυχόν-
 τως χρῆσθαι τοῖς ἐπιβολαῖς·
 ἀλλὰ καὶ τῶν βασιλέων τι-
 νας, καὶ τῶν πολιτευμάτων
 ἑνὶ κοινῶν αὐτῷ τῆς προ-
 θέσεως. Τῶν δὲ τῆς γενο-
 σίας βελομένων ἐπιλαμβάνου-
 σι καὶ καλύπτει αὐτὸν τῶν
 τοιούτων λόγων, περισπατάμε-
 νος τοὺς τραγιώτας, κατανί-
 σκετο καλεῖν προσελθεῖν, ἐγ-
 γίσαι, πολυησάει τινι μόνον
 ἄψαομαι τῆς χλαμύδος. Καθό-
 λα δ', εἰφῇ, πολὺν ἤδη χρό-

ciuitates stultitia, quasi popu-
 lari quodam morbo, teneren-
 tur: Corinthiorum tamen prae
 ceteris publica extitit amen-
 tia insignita. Pauci quidam
 fuere, quibus legatorum ora-
 tio adprime placebat. at Cri-
 tolaus occasionem nactus, qua-
 lem ferme poterat optare,
 concionem etiam pariter se-
 cum furentem et alienatam
 mente, aduersus magistratus
 coepit insurgere, eos quoque
 irridens, qui a se in repub. dis-
 sidebant. tum autem Roma-
 nos legatos licenter appella-
 bat, et amicos quidem velle se
 habere Romanos dicebat; sin
 dominos sibi ipse acciuisset,
 numquam in eo acquieturum
 hortari denique Achaeos ad
 dicere, si viri essent, socios
 non defuturos; sin autem fe-
 minari, dominos. multa item
 alia in eam sententiam proprii
 lucri causa iactans, et ad sal-
 lendum comminiscens, homi-
 num faecem commouebat at-
 que concitabat. Quin etiam
 ex dictis factisque suis intelli-
 gi volebat, non temere haec
 se moliri; verum et regum
 nonnullos, et quasdam etiam
 republ. conspirare secum in
 eodem proposito. et quum re-
 prehendere ipsum senatus vel-
 let, et, ne eiusmodi sermones
 haberet, impedire; manu mi-
 litari succinctus, ad vim fa-
 ciendam se comparabat, iu-
 bens magistratum vt accede-
 ret, appropinquaret sibi, au-
 deret aliquis vel clamydem
 suam attingere. Postremo di-

ον παρακατεχρηκώς αὐτόν, ἐκ
τι δύνασθαι καρτερεῖν, ἀλλ'
ρεῖν τὸ Φαινόμενον. δεῖν γὰρ
Λακεδαιμονίους, εἰδὲ Ῥω-
μαίους ἀγωνιᾶν ἕως, ὡς τὰς
ἐξ αὐτῶν συνεργύντας τοῖς
ἰχθυοῖς· εἶναι γὰρ τινες, τὰς
ἐλπίον Ῥωμαίοις εὐνοοῦντας
καὶ Λακεδαιμονίοις, ἢ τοῖς
ἰσχυτέροις πράγμασι. καὶ τέ-
τοις πείσιν ἔφερον. Ἐφη γὰρ,
Εὐαγόραν τὸν Αἰγίεα, καὶ
ἐν Τριτταεῖα Στρατηγίον,
πάντα τὰ λεγόμενα δι' ἀποφ-
ήτων ἐν ταῖς συναρχαίαις δια-
κρινεῖν τοῖς περὶ τὸν Γνώμον.
ὁ δὲ Στρατηγὶς συμμαχίαι
μὲν τοῖς ἀνθρώποις ὁμο-
λογησέναι, καὶ μετὰ ταῦτα
συμμίξιν Φασκοντος, Φίλοις
σι καὶ συμμαχοῖς, ἀνπαγγε-
λῆσαι δὲ ὀρκιζόμενος μηδὲν
ἂν ἐν ταῖς συναρχαίαις εἰρη-
μῶν· ὅλγοι μὲν τινες ἐπί-
τευν, οἱ δὲ πλείους προσεδέ-
σαντο ταῖς διαβολαῖς. ὁ δὲ
Κριτόλαος παροξύνας τὰς ὀ-
φθας, διὰ τῆς τέτων κατη-
γορίας ἔπεισε τὰς Ἀχαιοὺς,
ἄλλιν ψήφισασθαι, λόγῳ μὲν
ἐν πρὸς Λακεδαιμονίους πό-
λεμον, ἔργῳ δὲ τὸν πρὸς Ῥω-
μαίους, καὶ προσεμέτρησεν ἔ-
κτον ψήφισμα παράνομον,
ὅτι κυρίως εἶναι τὰς ἀνθρώ-
πους, * ὅς ἂν ἐπὶ στρατοπεδείᾳ
ἰρῆσονται· δι' αὐτὸν τρόπον τι-
ς μοναρχικὴν ἀνέλαβεν ἐξου-
σίαν. ἕως μὲν ἐν ταῦτα δι-
κασμένοι, ἐγένετο περὶ τὸ

xit, quum perdiu se conti-
nuisset aegre, temperare iam
sibi non posse, quo minus ani-
mi sui sententiam aperiret:
debere Achaeos non tam de
Lacedaemoniis aut Romanis
esse sollicitos, quam de ciui-
bus, qui cum hostibus face-
rent esse enim nonnullos,
qui Romanis et Lacedaemo-
niis magis quam suae reipub.
faueant. eius vero certum
argumentum esse dicebat, quod
Euagoras Aegienensis et Strate-
gius Trittaeensis omnia, quae
arcano dicerentur in conuen-
tibus magistratuum, Gnaeo
renuntiarent. Strategio vero,
locutum quidem se cum Ro-
manis, fatente, et posthac
etiam locuturum confirmante,
utpote qui amici ac socii
gentis Achaeorum essent, sed
renuntiasse quicquam illis eo-
rum, quae in conuentibus ma-
gistratuum essent dicta, cum
iureiurando negante: pauci
fuere, qui fidem illius verbis
haberent; plures pronis auri-
bus calumnias admiserunt.
Critolaus vero, criminatione
istorum multitudine concita-
ta, Achaeis persuasit, ut de-
nuo bellum decernerent, ver-
bis quidem aduersum Lacedae-
monios; reuera aduersus Ro-
manos. hoc amplius iniquum
alterum decretum expressit,
ut, quaecunque aliquis loca
expeditione ista cepisset, eo-
rum dominus esset. Hoc ille
pacto effecit, ut solus in A-
chaeorum gente monarchi-
cam, prope dixerim, poten-

πραγ-

πραγματοκοπεῖν, καὶ Ῥωμαίοις
ἐπιβάλλειν τὰς χεῖρας, εἰδὼν
λέγει τὸτο πράττειν, ἀλλὰ
πάντων ἀσεβέστατοις καὶ πα-
ρρησιασταῖσις ἐπιβαλόμενος.
Τῶν δὲ πρέσβεων ὁ μὲν Γνάθος
δὲ Ἀθήνας ἀπῆραν, κακῆ-
σαν εἰς Λακεδαιμόνα, προσ-
δρεύσαν τοῖς καιροῖς· ὁ δὲ
ἄλλος εἰς Ναύπακτον, οἱ δὲ
δύο μέχρι τῆς τῆς Καμιλλοῦ
παρουσίας ἔμειναν ἐν ταῖς Ἀ-
θήναις. Καὶ τὰ μὲν κατὰ
τὴν Πελοπόννησον ἐν τοῖς
ταῖς ἡν.

tiam obtineret. Atque
ita praefructis, sedulo
coepit agere, ut res non
moliretur, et Romanos
grederetur, sine causa
quidem; sed contra pot-
rem ausus maxime impi-
atque iniustissimam. E
tis Cnaeus Athenas est pro-
ctus, inde Spartam, temp-
rum occasiones eo loci pro-
stolaturus. alius Naupacti
abiit, reliqui duo ad Caes-
aduentum usque Athenis
stiterunt. Ea tum in Pe-
ponneso rerum facies erat.

I N
EXCERPTA POLYBIANA
LIB. VI.-XVII.
LEGATIONVM QVE
NOTAE VARIORVM.

IACOBI PALMERII
A GRENTMESNIL
EXERCITATIONES
A D
POLYBIVM

VI. 53. **O** δὲ Κόκλῃς βίβας αὐτὸν εἰς τὸν ποταμὸν ἐν τοῖς ἔπλοις κατὰ προκίρεσιν μετήλαξε τὸν βίον. Hoc loco dissentit a Polybio Liuius et cum eo Dionysius Halicarnasseus, a quo credo Liuius plura mutuatus est, potior tamen mihi Polybii antiquioris et veracioris fides: posteriores, vt historiam bellam facerent, sic mutauerunt.

IX. 32. Καθ' ἑς καιρὸς ὁ Ξέρξης ἀπέστειλε πρεσβευτὴν πρὸς ὑμᾶς ὕδαρ καὶ γῆν αἰτάμενος. Herodotus lib. 7. pluribus hanc historiam exequitur. Sed Darium, non Xerxem misisse hos legatos narrat: ergo hoc loco notare licet Polybii μνημονικὸν σφάλμα, nisi dicamus bis a Persis idem factum.

X. 39. Καὶ παρελθόντες τῶν περὶ τὸν Αἰνείαν κόλπον. Lege, τῶν Αἰνείανων, vel, vt Liuius legisse videtur, Αἰνείανον κόλπον, sinus ille maris olim Μηλιεύς, et Μαλιακός, et Λαμιακός a Meliensibus populis et vrbe Lamia vocabatur, sed tempore Polybii, cum praeualuissent Aenianes, Αἰνείανος, non Αἰνείας vocabatur.

Ibid. Καὶ προήγγειλε διασαφεῖν αὐτῷ τὰ γινόμενα διὰ τῶν πυρσῶν ἐπὶ τὸ Τίσιον. Tit. Liuius lib. 28 pag. 320, qui omnia ad verbum habet e Polybio, videtur hoc loco legisse Κισσαίων, quod videtur melius. Nam Hefychius habet Κίσι-

αἱ πόλεις, πανδημεὶ δὲ καὶ μάλιστα πῶς ἢ τῶν Κορινθίων, ὀλίγοις δὲ τισὶ καὶ λίαν ἤρεσκε τὰ λεγόμενα διὰ τῶν πρεσβυτῶν. ὁ δὲ Κριτόλαος, ὥσπερ κατ' εὐχὴν ὑποθέσας ἐπειλημμένος, καὶ θάτρου συνανθουσιωντος καὶ παρετηκότες ταῖς διανοαῖς, κατανίστατο μὲν τῶν ἀρχόντων· διασυνε δὲ τὰς ἀντιπολιτευομένους, ἀναπαρήσιαζετο δὲ τοῖς τῶν Ῥωμαίων πρεσβυταῖς, Φάσκων, βούλεσθαι μὲν Ῥωμαῖναις φίλους ὑπάρχειν, δεσπότας δ' ἐν αὐτῷ αὐδοκῆσαι κτησάμενος. καθόλα δὲ παρήγει, λέγων, ὥς, εἰ μὲν ἄνδρες ᾧτιν, ἐκ ἀπορήσουσι συμμαχῶν· εἰ δ' ἀνδρόγυνοι, κυρίων. καὶ πολλὰ δὴ τινα πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ἐμπορεύων καὶ μεθ' οὐδὲν μανος, ἐκίνει καὶ παρώξυνε τὰς ὄχλους. Ἐποίει δ' ἐμφάσεις καὶ περὶ τῆ μὴ τυχόντως χρῆσθαι ταῖς ἐπιβολαῖς· ἅλλα καὶ τῶν βασιλέων τινας, καὶ τῶν πολιτευμάτων ἔνια κοινωνεῖν αὐτῷ τῆς προθέσεως. Τῶν δὲ τῆς γερασίας βυλομένων ἐπιλαμβάνεσθαι καὶ κωλύειν αὐτὸν τῶν τοιαύτων λόγων, περισπατάμενος τοὺς τραγικῶτας, κατανίστατο κελύων προσελθεῖν, ἐγγίσας, πολυησά τινα μόνον ἄψασθαι τῆς χλαμύδος. Καθόλα δ', εἶπεν, πολὺν ἤδη χρό-

ciuitates stultitia, quasi populari quodam morbo, tenerentur: Corinthiorum tamen praeter ceteris publica extitit amentia insignita. Pauci quidam fuere, quibus legatorum oratio adprime placebat. at Critolaus occasionem nactus, qualem ferme poterat optare, concionem etiam pariter secum furentem et alienatam mente, aduersus magistratus coepit insurgere, eos quoque irridens, qui a se in repub. diffidebant. tum autem Romanos legatos licenter appellabat, et amicos quidem velle se habere Romanos dicebat; si dominos sibi ipse acciuisset, numquam in eo acquieturum, hortari denique Achaeos ac dicere, si viri essent, focios non defuturos; si autem femiui, dominos. multa item alia in eam sententiam proprii lucri caussa iactans, et ad fallendum comminiscens, hominum faciem commouebat atque concitabat. Quin etiam ex dictis factisque suis intelligi volebat, non temere haec se moliri; verum et regum nonnullos, et quasdam etiam republ. conspirare secum in eodem proposito. et quum reprehendere ipsum senatus vellet, et, ne eiusmodi sermones haberet, impedire, manu militari succinctus, ad vim faciendam se comparabat, iubens magistratum vt accederet, appropinquaret sibi, auderet aliquis vel clamydem suam attingere. Postremo di-

νν παρακατεχρηκώς αὐτόν, ἐκ
 νι δύνασθαι καρτερεῖν, ἀλλ'
 κεν τὸ Φαινόμενον. δεῖν γὰρ
 Λακεδαιμονίαις, ἐδὲ Ῥω-
 αῖαις ἀγωνιᾶν ἔστω, ὡς τὰς
 εἰ αὐτῶν συνεργύντας τοῖς
 χθροῖς· εἶναι γὰρ τινὰς, τὰς
 λείπον Ῥωμαῖοις εὐνοοῦντας
 οἱ Λακεδαιμονίαις, ἢ τοῖς
 Φατέροις πράγμασι. καὶ τέ-
 αν πίσειν ἔΦερεν. ἘΦη γὰρ,
 ἡαγόραν τὸν Αἰγίεα, καὶ
 ὃν Τριτταεᾶ Στρατήγιον,
 ἅντα τὰ λεγόμενα δι' ἀποβ-
 ῆτων ἐν ταῖς συναρχαῖαις δια-
 αφεῖν τοῖς περὶ τὸν Γνάϊον.
 εἰ δὲ Στρατηγία συμμεμιχέ-
 αι μὲν τοῖς ἀνθρώποις ὁμο-
 αγῶντος, καὶ μετὰ ταῦτα
 υμμίξειν Φάσκοντος, Φίλοις
 σι καὶ συμμάχοις, ἀνπαγαλ-
 ῆναι δὲ ὀρκιζόμενος μηδὲν
 ὦν ἐν ταῖς συναρχαῖαις εἰρη-
 ῖων· ὀλίγοι μὲν τινες ἐπί-
 αυνον, οἱ δὲ πλείους προσεδά-
 ροντο τὰς διαβολάς. ὁ δὲ
 Κριτόλαος παροξύνας τὰς ὀ-
 ρλας, διὰ τῆς τάτων κατη-
 ορίας ἔπεισε τὰς Ἀχαιοὺς,
 ἄλλιν ψήφισαθαι, λόγῳ μὲν
 ὃν πρὸς Λακεδαιμονίαις πό-
 εμον, ἔργῳ δὲ τὸν πρὸς Ῥω-
 αῖαις, καὶ προσεμέτρητεν ἔ-
 πρου ψήφισμα παράνομον,
 ἵνα κυρίαις εἶναι τὰς ἀνθρώ-
 ρας, * ὥς αἱ ἐπὶ στρατοπεδείᾳ
 ἰρήσονται· δι' αὐτὸν τρόπον τι-
 α μοναρχικὴν ἀνέλαβεν ἐξου-
 ῖαν. ἔστω μὲν ἔν ταῦτα δι-
 κησάμενος, ἐγένετο περὶ τὸ

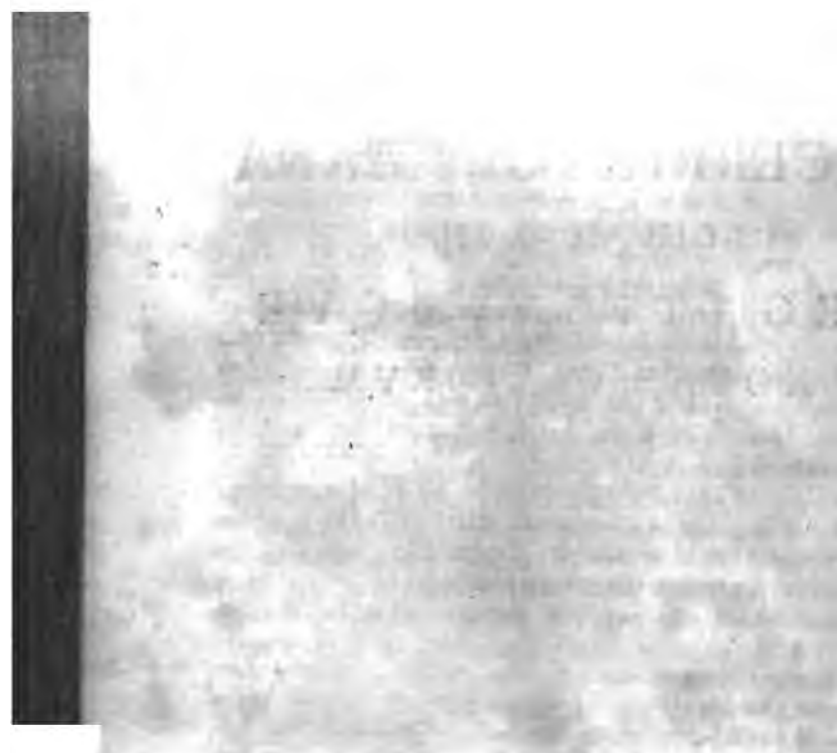
xit, quum perdiu se conti-
 nuisset aegre, temperare iam
 sibi non posse, quo minus ani-
 mi sui sententiam aperiret:
 debere Achaeos non tam de
 Lacedaemoniis aut Romanis
 esse sollicitos, quam de ciui-
 bus, qui cum hostibus face-
 rent. esse enim nonnullos,
 qui Romanis et Lacedaemo-
 niis magis quam suae reipub.
 faueant. eius vero certum
 argumentum esse dicebat, quod
 Euagoras Aegienfis et Strate-
 gius Trittaeensis omnia, quae
 arcano dicerentur in conuen-
 tibus magistratuum, Gnaeo
 renūntiarent. Strategio vero,
 locutum quidem se cum Ro-
 manis, fatente, et posthac
 etiam locuturum confirmante,
 vtpote qui amici ac focii
 gentis Achaeorum essent, sed
 renuntiasse quicquam illis eo-
 rum, quae in conuentibus ma-
 gistratuum essent dicta, cum
 iureiurando negante: pauci
 fuere, qui fidem illius verbis
 haberent; plures pronis auri-
 bus calumnias admiserunt.
 Critolaus vero, criminatione
 istorum multitudine concita-
 ta, Achaeis persuasit, vt de-
 nuo bellum decernerent, ver-
 bis quidem aduersum Lacedae-
 monios; reuera aduersus Ro-
 manos. hoc amplius iniquum
 alterum decretum expressit,
 vt, quaecunque aliquis loca
 expeditione ista cepisset, eo-
 rum dominus esset. Hoc ille
 pacto effecit, vt solus in A-
 chaeorum gente monarchi-
 cam, prope dixerim, poten-
 πρᾶγ-

πραγματικοῦτεν, καὶ Ῥωμαίοις
ἐπιβάλλεν τὰς χεῖρας, ἔδον
λόγῳ τῷτο πράττων, ἀλλὰ
πάντων ἀσεβεστάτοις καὶ πα-
ρρηγοιτάτοις ἐπιβαλλόμενος.
Τῶν δὲ πρέσβεων ὁ μὲν Γνάθης
δὲ Ἀθήνας ἀπῆλθεν, κακῆ-
σαν εἰς Λακεδαίμονα, προσ-
δρεύσαν τοῖς καιροῖς· ὁ δ'
ἄλλος εἰς Ναύπακτον, οἱ δὲ
δύο μέχρι τῆς τῷ Κακίλλου
παρεστίας ἔμειναν ἐν ταῖς Ἀ-
θήναις. Καὶ τὰ μὲν κατὰ
τὴν Πελοπόννησον ἐν τοῖς
τοῖς ἔν.

tiam obtineret. Atque his
ita praestructis, sedulo in-
coepit agere, ut res novas
moliretur, et Romanos ag-
grederetur, sine causa ille
quidem; sed contra potius
rem ausus maxime impiam
atque iniustissimam. E lega-
tis Cnaeus Athenas est profe-
ctus, inde Spartam, tempo-
rum occasiones eo loci praes-
tolaturus. alius Naupactum
abiit, reliqui duo ad Caecili-
aduentum usque Athenis sub-
sisterunt. Ea tum in Pelopon-
neso rerum facies erat.

I N
EXCERPTA POLYBIANA
LIB. VI.-XVII.
LEGATIONVM QVE
NOTAE VARIORVM.

IACOBIPALMERII
A GRENTMESNIL
EXERCITATIONES
A D
POLYBIVM

VI. 53. **O** δὲ Κόκλῃς βίβας ἑαυτὸν εἰς τὸν ποταμὸν ἐν τοῖς
ἐπλοῖς κατὰ προαίρεσιν μετήλλαξε τὸν βίον.
Hoc loco dissentit a Polybio Liuius et cum
eo Dionysius Halicarnasseus, a quo credo Liuius plura
mutuatus est, potior tamen mihi Polybii antiquioris et ve-
racioris fides: posteriores, vt historiam bellam facerent,
sic mutauerunt.

IX. 32. Καθ' ἑς καιρῶς ὁ Ξέρξης ἀπέστειλε πρεσβευτὴν
πρὸς ὑμᾶς ὕδαρ καὶ γῆν αἰτῶμενος. Herodotus lib. 7. pluri-
bus hanc historiam exequitur. Sed Darium, non Xerxem
misisse hos legatos narrat: ergo hoc loco notare licet Po-
lybii μνημονικὸν σφάλμα, nisi dicamus bis a Persis idem
factum.

X. 39. Καὶ παρελθὺς τῶν περὶ τὸν Αἰνείαν κόλπον. Le-
ge, τῶν Αἰνείων, vel, vt Liuius legisse videtur, Αἰνείανον
κόλπον, finus ille maris olim Μηλιεύς, et Μαλιακός, et Λα-
μιακός a Meliensibus populis et vrbe Lamia vocabatur, sed
tempore Polybii, cum praeualuissent Aenianes, Αἰνείανος,
non Αἰνείας vocabatur.

Ibid. Καὶ παρήγγειλε διασαφεῖν αὐτῷ τὰ γινόμενα διὰ τῶν
πυρσῶν ἐπὶ τὸ Τίσιον. Tit. Liuius lib. 28 pag. 320, qui o-
mnia ad verbum habet e Polybio, videtur hoc loco legisse
Κισσαῖον, quod videtur melius. Nam Hesychius habet Κίσι-

σε, montem Macedoniae, et tempore, quo scribebat Hefychius, Thessalia sub nomine Macedoniae comprehendebatur.

XVI. 10. Προσερχτοπέδευσε τῷ Πρινάσσῳ. Nobilissimus Fulvius Ursinus sollicitat hunc locum, et vult legi Πρινάσσῳ, (vt ait Ortellius) et, vt opinor, ex Polyaeo, qui lib. 4. hanc habet historiam procul dubio ex hoc Polybii loco. Sed cum videam vocem Πρινάσσεις sequi pag. sequente, et apud Stephanum inueniri eam urbem in Caria, et sciam Polyaei codices scatere erroribus, censeo debere potius emendari Polyaeum ex Polybio et Stephano, quam ex Polyaeo Polybium.

XVII. 16. Ὁ μὲν Τίτος ἐπὶ τὴν προσαγορευομένην Ἐρετρίαν τῆς Φ - - - ς. Suppleo eam lacunam et lego audacter Φαρσαλλίς, ex Strabone lib. 10, vbi cum de pluribus Eretriis verba fecerit, addit, ἐστὶ δὲ καὶ περὶ Φάρσαλον Ἐρετρία. Εἰς autem et prope Pharsalum Eretria.

AD LEGATIONES.

IX. **K**όρινθον δὲ καὶ τὴν Τριφυλίαν - - - ἔτι δὲ τὴν Ἐρετριέων πόλιν. Facile sanari potest hoc vulnus et suppleri, quae defunt, ex Liuiο lib. 33. scribe igitur: Κόρινθον δὲ καὶ τὴν Τριφυλίαν, καὶ Ἡραϊαν Ἀχαιοῖς ἀπέδοσαν, καὶ Ὀρεον, προσέτι δὲ τὴν Ἐρετριέων πόλιν. *Corinthum autem et Triphyliam et Heraeam Achaeis reddiderunt, Orcum etiam et Eretriorum urbem.*

Ibid. Ἦκον ἐπὶ τὴν τῶν Θερμικῶν σύνοδον. Hunc locum sic interpretatur doctissimus Casaubonus, *Thermopylas ad Graecorum conuentum venit*, et magno se iudice certe tuetur, Tito Liuiο scilicet, qui lib. 33. totam hanc Polybii narrationem de verbo ad verbum transtulit, et sic verba Polybii latine reddidit παραφραστικῶς. *Cornelius Thermopylas, vbi frequens Graeciae stas diebus solet esse conuentus (Pylaicum vocant) venit.* Scilicet putauit Liuius, τῶν Θερμικῶν σύνοδον intelligi debere conuentum Pylaicum ad Thermopylas, et auctoritas Liuii rapuit doctissimum virum, vt ita interpretaretur ἀνεξετασῶς. At pace tantorum virorum dixerim, toto coelo errarunt. Nam τῶν Θερμικῶν σύνοδο: nihil aliud fuit, quam conuentus Panaetolicus, qui apud Θέρμον Aetolicae metropolin celebrabatur. Id asseuero, et ita intelligi debere contendo, et spero me in gradu consistere posse, dum

dum eam sententiam defendo, nec de gradu deiectum iri, modo rationibus, non auctoritate certetur. Primum enim τὰ Θερμικὰ ἀπὸ Θέρμης formari, non ἀπὸ τῶν Πυλῶν aut Θερμοπυλῶν, nemo credo. negarit. At ego districte nego, Θερμοπύλας ab ullo auctore vocatas fuisse Θέρμα simpliciter aut Θέρμον· proprium nomen eius loci fuit Πύλαι· deinde ad differentiam aliorum locorum eiusdem nominis Θερμοπύλαι appellatae sunt ob calidas aquas eo loci scaturientes. Herodotus lib. 7 Καλέεται δὲ ὁ χώρος ἔτος ὑπὸ μὲν τῶν πλειόνων Ἑλλήνων Θερμοπύλαι, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων Πύλαι. Vocatur ille locus a plerisque Graecorum Thermopylae, ab incolis vero Pylae. Et paulo ante eodem libro eius appellatio- nis rationem reddit; Ἐδέδμητο δὲ τείχος κατ' αὐτὰς τὰς ἐσβολὰς καὶ τό γε παλαιὸν πύλαι ἔπυσαν. Aedificatus enim erat murus in ipso ingressu, et olim portae inerant. Sic Strabo lib. 9. de conuentu Pylaico. Τὴν δὲ σύνοδον Πυλαίαν ἐκάλεον, τὴν μὲν ἐαρινὴν, τὴν δὲ μετοπωρινὴν, ἐπειδὴ ἐν Πύλαις συνηγόντο, αἱ καὶ Θερμοπύλας καλεῖσι. Conuentum Pylaeam vocabant vernam, alteram autumnalem, quoniam in Pylis congregabantur, quas etiam Thermopylas vocant. Et rursus libro eodem: Τὴν μὲν πύλιν Πύλας καλεῖσι καὶ Στενά καὶ Θερμοπύλας. ἐστὶ γὰρ καὶ θερμὰ πλησίον ὕδατα. Transi- tum igitur Pylas vocant, et angustias et Thermopylas. Sunt enim prope calidae aquae. Sic Thucydides lib. 2. et 3. et 4. Sic Isocrates panegyrico, Pausanias Corinthiacis, et, ut vno verbo dicam, omnes tam antiqui, quam recentiores, tam Graeci, quam Latini auctores. Repugnat igitur ratio Grammatices, nec patitur, ut a voce Πύλαι vel Θερμοπύλαι dicatur Θερμικὸς σύνοδος· nam θερμὰ non est nomen proprium, sed πρόθεσις ad differentiam. Nec, si Polybius in mente habuisset Amphictyonum conuentum, nomen proprium ei deerat, quo indigaret sine homonymia, nempe assuetum Pylaea vel Pylaicus. Nunc vero videndum, cui potissimum loco id nomen conueniat, quando Thermopylis non conuenire ostendimus. Certe quando de Aetolia agebatur, nulli melius tribui potest, quam totius Aetoliae metropoli, quae Θερμὸν vocabatur et Θερμὰ aliquando, sed rarius, et, ut verbis Polybii utar, inter Aetolicae vrbes, Ἀκροπόλεως ἔχουσα τάξιν, arcis obtinens locum, ubi Aetoli statu quodam anni tempore comitia sua habebant. Polyb. l. 5. de eo loco. Καθ' ἑκάτον γὰρ ἔτος ἀγοράς τε ἐπιφανεστά-

τας, ἐτι δὲ καὶ τὰς τῶν ἀρχαῖων καταστάσεις ἐν ταῖς πόλε-
 πρ συνταλέντων αὐτῶν ἕκαστος, etc. Nam υπονοούμεναι αὐ-
 νundinas splendidissimas, et magistratum electiones in
 loco faciunt. Strabo lib. 10. Παράτ(θ)ησι δὲ καὶ τέτων μαγισ-
 τρια τὰ ἐπιγράμματα, τὸ μὲν ἐν Θερμοῖς τῆς Αἰτωλίας, ὅπου τὰς
 ἀρχαῖας καὶ κωϊδοῦ πάτρων αὐτῶν ἐστὶ. Addit etiam harum
 rerum testimonia epigrammata, unum Thermis Aetoliae, ubi
 mos est electiones magistratum facere. Ipse Linus id con-
 ciliū Panaetolicum vocat lib. 31. Concilium Aetolorum
 statuta die, quod Panaetolicum vocant, futurum erat. Ali-
 quidem fuerunt etiam Aetolorum concilia, quae pro ne-
 gotiorum necessitate indicebantur, modo Naupaetii, modo
 Hypatae, et per Apocletos et Strategos celebrabantur, quae
 nec diem statum nec locum certum habebant. Plures etiam
 alii loci in Graecia Therma vocabantur ob aquas calidas
 scaturientes, sed sine magna celebritate, nec duobus su-
 pra dictis comparandi. His positis videndum, de quo lo-
 co intelligendus sit Polybius. An de Panaetolico, ubi per
 se soli Aetoli de suis rebus deliberabant, an de Pylaico,
 ubi cum ceteris Graeciae populis per suos Pylagoras, ad
 eum confessum missos, de rebus totius Graeciae agebant.
 Id facile est iudicare, si verba Polybii attente legantur et
 expendantur. Ille de Cornelio a Romanis misso et eius
 socio sic loquitur. Ἦσαν ἐπὶ τῶν Θερμικῶν σύνοδον, καὶ πλεί-
 οντες εἰς τὰ πλείονα, παρακάλαντες τὰς Αἰτωλίας διὰ πλείονα
 μένουν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αἰρέσεως. Venerunt in conuentum,
 qui Thermica vocabatur, et plebem aduenientes Aetolos pluri-
 bus verbis adhortati sunt, ut manerent pacis ab antiquo con-
 uentis. Ex his verbis patet, Cornelium egisse cum populo
 Aetolorum, ut vniuersis suaderet, ut manerent in Roma-
 na societate. Sed in Pylaico conuentu non aderat popu-
 lus Aetolorum; sed soli duo legati Aetolorum Pylagorae,
 nam ad Pylas solebant conuenire ex pluribus Graeciae po-
 pulis triginta tantum viri, quod ait Pausanias in Phocicia.
 Ideo nihil habebat, quod ageret in Pylaico conuentu Cor-
 nelius in Aetolorum negotio, ubi duo tantum Aetolos le-
 gatos inuenisset, non ad id missos, ut cum eo agerent. In
 Thermico vero Panaetolico conuentu aderat populus vni-
 uersus, ut Apocletos et Strategos annuos suos summos
 magistratus eligeret. Ideo Polybius ait de legatis Roma-
 nis, Καὶ παραλθόντας εἰς τὰ πλείονα, multitudinem aduenientes,
 quae

quae verba iugulant Liuii interpretationem. Nam Aetoli democratia vtebantur: ideo Cornelio et ceteris legatis cum populo agendum erat, qui non magis erat Pylis, quam Atheniensis aut Argius populus. Nec si cum Atheniensi aut Argiui populo aliquando agendum fuit aut Romanis, aut Philippo, aut Antiocho, illum non alibi quam Athenis aut Argis per legatos suos conuenerunt. Sic et idem Polybius in Excerptis Sectione 73. Popilium et Octauium legatos ait conuenisse Aetolos Thermo: eius verba, quoniam clarissimam faciem praeferunt huic loco, audire operae pretium est. Διὸ συναχθείσης αὐτοῖς τῆς βουλῆς εἰς Αἴγιον (Achaeorum concilium intelligit) ἀσπασικὴν τε καὶ παρακλητικὴν ποιησάμενοι τὴν πρὸς τὰς Ἀχαιοὺς ἔνταυξιν ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Αἰτωλίαν, καὶ πάλιν ἐκεῖ συναχθείσης αὐτοῖς ἐκκλησίας εἰς Θέρμον παραλθόντες εἰς τὰς πόλεις, etc. Haec latine sic sonant: *quapropter concilio illis dato Aegii congregato, salutato et exhortato Achaeorum concilio, in Aetoliam nauigarunt, et rursus illic dato concilio, in Thermo congregato, per populi multitudinem transeuntes, etc.* Vides, lector, quam germanus sit hic locus cum eo, de quo tractamus. De hac quaestione pluribus egimus ob eorum auctoritatem, a quibus discedere coegit me veritas. Memini me olim Lutetiae degentem, dum vna cum doctissimo viro Henrico Valesio rheda vehebar (conciliante inter nos amicitiam amplissimo viro Dom. de Beaulieu Amelot, in suprema subsidiorum curia primo praefide integerrimo) dum de litteris colloquebamur, de hoc Polybii loco et Liuii interpretatione sententiam meam aperuisse, et ad audaciam ἐπιχειρήματος illum primo stupuisse, postquam vero supra dictas rationes attentius audiuisset, non solum adprobasse meam sententiam, sed exultabundum arrisisse, et repetita auditione vix satiatum miris laudibus eam sibi multum placere testatum esse. Sed ad alia.

XXIII. Ὅτι δ' Ἀντίοχος μετὰ τὴν κατὰ τὴν ναυμαχίαν ἦτταν. Haec sic interpretatus est summus vir, *post viros dimicatione maritima Romanos.* sed certe properante calamo ea scripsit. Sciebat enim, ἦτταν debere referri ad eum, de quo loquitur auctor. Sic igitur verte: *Quod Antiochus post cladem, quam in praelio nauali acceperat:* nam et quae sequuntur et veritas historiae, quae extat apud T. Liuium, non potest pati, vt aliter interpretemur. Victus est praelio

lio nauali Polyxenidas, praefectus classis Antiochi, a C. Li-
uio classis Romanae praefecto ad Cysium et Corycum,
anno sequenti iterum ad Myonem idem Polyxenidas ab
Aemilio Regillo victus est: ideo territus Antiochus Ephe-
sum reliquit, et Sardeis se recepit, et fractus animo Hera-
clidem, de quo hic sermo fit, misit legatum de pace pe-
tenda: haec omnia narrat T. Liuius libris 36. et 37. Ideo
non victi fuerant dimicatione maritima Romani.

XXVIII. Τα δὲ ἀγάλματα καὶ τὰς ἀνδριάντας καὶ τὰς
γραφὰς ἀπήγαγον ἐκ τῆς πόλεως, ὅντα καὶ πλείω, διὰ τὸ γα-
νέωσι βασιλεῖον Πύρρῳ τὴν Ἀμβρακίαν. Ad illas Ambracias
vrbis direptiones, violatum etiam Pyrrhi sepulchrum, li-
cet suspicari ex Ouidio in Ibin, vbi ait,

*Nec tua quam Pyrrhi felicius ossa quiescant,
Sparsa per Ambracias quae iacere vias.*

XXXI. Ἐκ τῆς Ἰσιόνδα προσαγορευομένης πόλεως. Ti-
tus Liuius, qui hunc locum expressit, eam urbem Hyriam
vocat constanter, et eius ciues Hyrienses. Stephanus cer-
tò Hyriam ponit ad Calycadnum prope Seleuciam Ἰσaurίας,
et situs satis congruit. Fuit ergo binominis ea vrbs, et vt
arbitror tempore Liuii euauerat illud nomen Ἰσιόνδα. Ideo
per nomen notius ignotum et obsoletum et forte Ἰσαυρι-
cum interpretatus est.

XXXII. Παραγέγοντο πρόσβεις ἐκ Λυσινίης. T. Liuius
legisse videtur, Λυσινίης, et ita etiam habet Ptolemaeus.

XLVI. Ὅτι καὶ τις ἀκαλεσάμενος τὸ μεράκιον. Si mei
iudicii res sit, vellem legi, Ὅτι καὶ Τίτος, est enim, vt
videtur, principium fragmenti.

LXXII. Ἐξ ὃ γὰρ Ἀντίοχος, ὁ πατὴρ τοῦ νῦν λεγόμενου
βασιλέως, ἐνίκησε τῇ περὶ τὸ Πάνιον μάχῃ τὰς Πτολεμαίους στρα-
τηγὰς. Periit eius pugnae narratio apud Polybium: ali-
quid tamen de eo negotio conicere licet ex iis, quae
summatim dixit lib. 3. cap. 2. Post mortem Ptolemaei
Philopatoris, Philippus Macedo, et Antiochus Magnus
societatem inierunt, vt Ptolemaeum Epiphanem pupillum
spoliarent. Per mare in ipsa Aegypto et Caria bellum
mouit Philippus; Antiochus vero in Syria Caua et Phoe-
nicia, vbi pugna ad Panium, de qua hic, superauit duces
Ptolemaei, quorum praecipuus Scopas, et tota Syria
Phoenice

Phoenice et Palaestina potitus est. Ideo bellum ei a Romanis denunciatum, quod infeliciter gessit. Ea ad Panium pugna facta est T. Quintio Flaminino, Sexto Aelio Paeto Coss. Haec ex ipso Polybio, Trogo, et Liuiο colliguntur. Panium illud ea vrbs fuit, quae postea Caesarea Paneas dicta est, prope Iordani fontes, quae a Ptolemaeo Phoeniciae tribuitur, dicta postea Caesarea Philippi. Sed de ea pugna plura in fragmentis Polybii a Valesio publicatis inueniuntur.

CXIV. Ἀπολλωνίου κατὰ φύσιν υἱοὶ τῆ μεγάλης μὲν εὐκαιρίας ἔχοντος παρὰ Σελεύκῳ. De hoc Apollonio intelligenda sunt (ni fallor) ea, quae dicuntur Maccabaeorum cap. 2. 3. et 4, vbi filius Tharseae dicitur, Coelesyriae et Phoenices praefectus.

Ibid. Νῆφε καὶ μέμνησ' ἀπισεῖν· ἄρδρα ταῦτα τῶν Φρενῶν. Epicharmi fuit hic versus, qui Dorice sic sonabat,

Νῆφε καὶ μέμνησ' ἀπισεῖν· ἄρδρα ταῦτα τῶν Φρενῶν.

Id est, *Sobrius esto, et memento non facile credere: haec sunt vires mentis.*

FVLVII VRSINI
NOTAE

IN
LEGATIONES POLYBII

I.

Mτὰ τὴν ἐπιβελὴν τὴν κατὰ Ἱερωνύμου τῷ βασιλέως. Liuius libro xxiv. aemulatur hoc fragmentum, et verbum ἐπιβελὴν vertit, *coniuratio*: βασιλέως autem, *tyranni* inquit enim, *coniuratio in tyranni caput facta*.

Ἐκχωρήσαντος τῷ Θράσωνος. Liuius vertit; *Thrasone sublato e medio*.

Οἱ περὶ τὸν Ζώϊππον καὶ Ἀνδρανόδωρον. Liuius habet, *Andranodorus et Zoilus*.

Πρεσβευτὰς πρὸς τὸν Ἀννίβαν πέμψαι. Liuius, *Legatique ad Hannibalem missi*. et paullo post: *Hieronymus legatos Carthaginem misit ad foedus ex societate cum Hannibale faciendum*. Legati autem nominantur a Polybio, Polyclitus Cyrenensis, et Philodemus Argivus.

Σπικῇ πάλιν ἀπέπεμψε τὰς πρέσβεις, σὺν δὲ τέτοις Ἀννίβαν τὸν Καρχηδόνιον. Totum hunc locum ita vertit Liuius: *Legatique ad Hannibalem missi: ac remissi ab eo cum Hannibale nobili adolescentulo Hippocrates et Epicydes, nati Carthagine, sed oriundi ab Syracusis, exule auo, Poeni ipsi materno genere: per hos iuncta societas Hannibali et Syracusano tyranno*. Ex verbis autem Polybii apparet, doctos viros non recte apud Liuium reposuisse: *ac remissi ab eodem Hannibale nobiles adolescentuli Hippocrates, etc.* nam Hannibalis tertii legati satis aperte a Polybio fit mentio.

Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῶτον ὁ τεταγμένος ἐπὶ τῷ Λιλυβαίῳ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων. Liuius: *Ap. Claudius Pr. cuius Sicilia provincia erat, ubi ea accepit, extemplo legatos ad Hieronymum misit. qui cum sese ad renouandam societatem, quae cum auo fuisset, venisse dicerent, per ludibrium auditi, dimissique sunt ab quaerente per iocum Hieronymo, quae fortuna*

ma eis pugnae ad Cannas fuisset; vix credibilia enim legatis Hannibalis narrare: velle quid veri sit scire, ut ex eo tram spem sequatur, consilium capiat. Romani, cum serio legationes audire corpisset, redituros se ad eum dicentes esse, monito etc. Cum autem Polybii locus mutilus sit, et minus, potest ex hoc Lini suppleri, et ita emendari: 'Ο τεταγμένος ἐπὶ Λίλυβαις στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων, ταῦτα πυνανόμενος, εὐθέως ἔπεμψε πρεσβευτὰς πρὸς τὸν Ἱερώνυμον, τῆς ναυαποστέλλας τὰς πρὸς τῆς προγόνου αὐτῆς συντεθειμένης συνθήκας. ὁ δὲ Ἱέρων, ἔγ' ἐν μίσει ὄντων τῶν πρεσβευτῶν, ἔγ' ἰ μίσει ὄντων τῶν Καρχηδονίων, ἔφη συλλυπεῖσθαι τοῖς Ῥωμαίοις, etc.

Παρακαλόντων δὲ μηδὲν ποιεῖν παρὰ τὰς συνθήκας. Liuius, *Monito magis eo, quam rogato, ne fidem temere mutaret, etc.*

Ἐπὶ τοῖς δὲ ποιεῖν τὰς συνθήκας, ἐφ' ᾧ Καρχηδονίης βοηθεῖν καὶ ναυτικῶς καὶ πεζικῶς δυνάμεσι, καὶ συνεκβάλλοντα Ῥωμαῖους ἐκ Σικελίας ἔτω διελέσθαι τὰ κατὰ τὴν νῆσον, ὥς τῆς πατέρων ἐπαρχίας ὅρον εἶναι τὸν Ἱεῖραν ποταμὸν, ὃς μάλιστα ὡς δόξα δικαιρεῖ τὴν Σικελίαν. ἔτοι μὲν ἂν ἀφικόμενοι πρὸς Καρχηδόνιους. Liuius: *Paſſo conuenit, ut, cum Romanos Sicilia expulſiſſent (id autem breui fieri, ſi naues atque exercitum iſiſſent) Himera amnis, qui ſerne inſulam diuidit, finis reſi Syracuſani ac Punici imperii eſſet.* Polybii verba in manuſcripto exemplari corrupte leguntur: ſed nos ita rotulimus haec et alia, ut emendari debere exiſtimauimus.

Μηδενὶ καθήκειν μάλλον τὴν ἀπάντων Σικελιωτῶν ἀρχὴν, ὥς ἐκεῖνος, πρῶτον μὲν διὰ τὸ τῆς Πύρρου θυγατρὸς υἱὸν εἶναι Νηρῶος. Totum hunc locum ita imitatus est Liuius: *Aliam inde inflatus aſſentationibus eorum, qui cum non Hieronis tantum, ſed Pyrrhi etiam regis materni aui iuebant memiſſe; quia aequum cenſebat, Siciliam ſibi omnem cedi: Ita ac imperium proprium quaeri Carthaginienſi populo.*

Τὴν μὲν ἂν ἔλην ἀκαταστάσιν καὶ μανίαν καλῶς συνδεόμενοι Καρχηδόνιοι τῷ μετράκῃ. Liuius: *hanc leuitatem ac iſtationem animi neque mirabantur in iuene ſurioſo, neque arguebant, dummodo auerterent eum ab Romanis: ſed omnia eo praecipitia ad exitum fuerunt, etc.* Verbum ἀκαταστάσαν, Liuius vertit, *leuitatem ac iſtationem animi.* μανίαν autem expreſſit, cum dixit *in iuene ſurioſo.*

Εἴρετο

Εἶρετο τὸν Ἱπποκράτην. Videtur sine dubio legendum, τὰς περὶ τὸν Ἱπποκράτην: sequitur enim, ποίας μετέχου γνώμης, εἰς.

III.

Ἀτταλὸς δὲ καταπλεύσας εἰς τὸν Πειρῶνα. Liuius lib. xxxi. totum hoc fragmentum expressit: inquit enim, *Rex Piraecum renouandae firmandaeque cum Atheniensibus societatis causa traiecit.*

Ἀνέβαιναν εἰς ἄστυ μετὰ μεγάλης προσασίας. Erat in exemplari manuscripto, *προδοσίας*: quod verbum reiecimus, et pro eo reposuimus *προσασίας*: quo Polybius in xxx. fragmento usus est, et alibi, vertitque Liuius libro xxxviii. *comitatum.*

Οὐ γὰρ μόνον οἱ τὰς ἀρχὰς ἔχοντες, μετὰ τῶν ἱππέων, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ πολῖται μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν, ἀπὸ τῶν αὐτῶν. Hunc locum ita expressit Liuius: *Civitas omnis obviam effusa cum coniugibus ac liberis, sacerdotes cum ingnibus suis intrantem urbem, ac dii prope ipsi exciti sedibus suis exceperunt.* Cum autem in manuscripto exemplari legatur, μετὰ τῶν ἱππέων, nos ἱερέων emendandum esse existimamus, vel ex vna Liuiana versione: quid enim equitibus opus est Athenis, ad mare positae civitati?

Ἐπὶ δ' εἰσῆι κατὰ τὸ Δίπυλον. Liuius: *ad Dipylon accessit, porta ea velut in ore urbis posita, maior aliquanto, patentiorque quam ceterae est.*

Τὸ δὲ τελευταῖον ἐψηφίσαντο τιμὰς τηλικαύτας, ἥλικας ἔδαν ταχέως τῶν πρότερον εἰς αὐτὰς εὐαργετῶν γεγενομένων. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις, καὶ Φυλῇ ἐπώνυμον ἐποίησαν Ἀττάλῳ, καὶ κατένειμαν αὐτὸν εἰς τὰς ἐπωνύμιας τῶν ἀρχηγῶν. Liuius: *Honoresque regi primum Attalo immiodici, etc. Tum primum mentio illata de tribu, quam Attalida appellarent, ad decem veteres tribus addenda, etc.* De tribu Attalida meminit Pausanias in Atticis, cuius verba ad illustrandum hunc locum subiiciam. Οἷδε μὲν εἰσιν Ἀθηναίοις ἐπώνυμοι τῶν ἀρχαίων. ὕστερον δὲ καὶ ἀπὸ τῶνδε Φυλὰς ἔχουσιν, Ἀττάλῃ τῇ Μυσῇ, καὶ Πτολεμαίῃ τῇ Αἰγυπτίῃ, καὶ κατ' ἐμὲ ἦδη βασιλείῳ τῇ Ἀδριακῇ. paullo post: ἀπαιτεῖ δὲ ὁ λόγος καὶ τὰ εἰς Ἀτταλὸν δηλωσά ἔχοντα· ὅτι καὶ ἕτοις τῶν ἐπωνύμων εἰσιν Ἀθηναίαις, etc.

Μετά

Μετὰ δὲ ταῦτα συναγαγόντας ἐκκλησίαν, ἐκάλεν τὸν προειρημένον. παρατυχημένον δὲ καὶ Φάσκοντος εἶναι Φορτικόν, τὸ κατὰ πρόσωπον ἐλθόντα διαπορεύεσθαι τὰς εὐεργεσίας τὰς αὐτῷ τοῖς ἀπὸ πεπονθόσιν, τῆς εἰσόδου παρῆκε. γράψαντα δ' αὐτὸν ἤξιον ἐκδύναμι παρὶ ὧν ὑπολαμβάνει συμφέρειν πρὸς τὰς ἐνεσῶτας καιρὰς. *Liuius: In concionem extemplo populus vocatus, ut rex, quae vellet, coram ageret. deinde ex dignitate magis visum, scribere eum, de quibus videretur; quam praesentem aut referendis iuis in ciuitatem beneficiis erubescere, aut significationibus acclamationibusque multitudinis, assentatione immodica pudorem onerantis, etc.*

Εἰσηγγαγχαν τὴν ἐπιστολὴν οἱ προεσῶτες. ἦν δὲ κεΦάλικαι τῶν γεγραμμένων, ἀνάμνησις τῶν προτέρων ἐξ αὐτῶν γεγονότων εὐεργετημάτων εἰς τὸν δῆμον, ἐξαρίθμησις τῶν πεπραγμένων αὐτῷ πρὸς Φίλιππον. *Liuius: In litteris autem, quae missae in concionem recitataeque sunt, commemoratio erat beneficiorum primum in ciuitatem suam; deinde rerum, quas aduersus Philippum gessisset, etc.*

Τελευταία δὲ παράκλησις εἰς τὸν κατὰ Φίλιππον πόλεμον. *Liuius: ad postremum adhortatio: capeffendum bellum, dum se, dum Rhodius, tum quidem dum Romanos etiam haberent, etc.*

Μετὰ δὲ ταῦτα παρέντες τὰς καιρὰς, etc. ἀσοχήσειν αὐτὰς τῷ τῇ πατρίδι συμφέροντος. *Liuius: Nequicquam postea, si tum cessassent, praetermissam occasionem quaesituros.*

Ἀλλὰ καὶ τῶν Ῥοδίων ἐπεισελθόντων. *Liuius: Rhodii deinde legati auditi sunt, etc.*

Ἔδοξα τοῖς Ἀθηναίοις ἐκφέρειν τῷ Φιλίππῳ πύλεον. *Liuius; Itaque ingenti consensu bellum aduersus Philippum decretum.*

Καὶ τόν τε δῆμον ἐσεΦάνωσαν ἀριεῖαν τεΦάνω, καὶ πᾶσι Ῥοδίοις ἰσοπολιτεῖαν ἐψηΦίσαντο. *Liuius: Rhodiorum populus corona aurea virtutis ergo donatus, ciuitasque Rhodiis data, quemadmodum Rhodii prius Atheniensibus dederant, etc. Videndum autem, num in Polybii verbis ἀριεῖας potius quam ἀριεῖαν legi debeat.*

Τὰς τε ναῦς ἀποκαταστήσαι τὰς αἰχμαλώτας γενομένας, καὶ τὰς ἀνδράς. *Liuius: Quorum recens erat beneficium, quod naues longas quatuor Atheniensium captas nuper a Macedonibus recuperatasque remisierant.*

Ἀνέχθῃ-

Ἀνήχθησαν εἰς τὴν Κλον ἐπὶ τὰς νήσους μετὰ τῷ Σόλῃ. Liuius: *Rhodii Ceam ab Aegina, inde per insulas Rhodum nauigarunt*, etc. Mirum quam belle se Liuius et Polybius mutuo emendent, apud Liuium enim, pro *Ceam*, ex Polybio reponendum est *Ciam*; quae insula est Euboeae opposita, vt scribit Ptolemaeus: apud Polybium vero, pro ἐπὶ τὰς νήσους, ex Liuiio legendum videtur ἔπειτα τὰς νήσους, vt post μετὰ τῷ Σόλῃ, verbum παραπλέοντες, vel tale aliquid desideretur, atque integra lectio sit, οἱ μὲν ἔν πρέσβεις αἱ τῶν Ῥοδίων ταῦτα διαπράξαντες, ἀνήχθησαν εἰς τὴν Κλον· ἔπειτα τὰς νήσους μετὰ τῷ Σόλῃ παραπλέοντες, εἰς τὴν Ῥόδον.

VI.

Κυκλιάδας καὶ λιμναῖος. Ita legendum, et ita habet Liuius lib. xxxi. *Cycliades praetor Achaeorum*. haec autem de pace cum Philippo facienda Titi et Graecorum consultatio, expressa fortasse fuit a Liuiio in ea libri xxxiii. parte, quae desideratur.

Μετὰ χιλιάρχων πέντε. Liuius: *Quintilius cum fratre et Tr. mil. paucis*.

Συνετάξατο δὲ καὶ συμπορεύεσθαι τῷ Φιλίππῳ κοινολογησόμενος ὑπὲρ τῶν καθεστώτων. De simili re dixit Liuius lib. xxxiii. *et ipsos mittere singulos ad edocendum senatum, ne fraude regis caveretur, placuit*.

Ἦδη κατὰ τὴν Ἑλλάδα τῆς δωροδοκίας ἐπιπολαζούσης, καὶ τῷ μηδένα μηδὲν δωρεὰν πράττειν. Ita hunc locum restituendum putamus, cum in manuscripto sit ἐπιπολαζούσης, et μηδὲν δωρεὰν πράττειν, corrupte, vt opinor: licet δωρεὰν retineri possit.

Καὶ καθότι νῦν ἐκάστος ἀξιοῖ λέγειν τὸ Φαινόμενον. Locus hic foede in exemplari corruptus legebatur, καθόλε νῦν ἐκάστος ἀξίον. de Alexandro autem Aetolorum praetore meminit Liuius libro xxxiii. *Αἰτωλὸς δὲ κυρίως εἶναι βελευόμενος ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν*. Ita videtur legendum. in manuscripto autem exemplari, βελομένους, male (vt existimamus) scriptum est.

Ὁ δὲ Τίτος, τῶν μὲν ἄλλων ἐν ἔφῃ δεῖν ἐδεμίαν, Θήβας δὲ μόνον τὰς Φθίας. Verbum δεῖν mihi quidem mendosum videtur. pro eo autem libenter reponerem λαβεῖν, vel tale aliquid, quod ad δεῖν verbum propius accedat. Sententia tamen, quouis modo legatur, vel ex ipsa Liuii versione patet,

patet, qui lib. xxxiii. ita scribit: *Aetolis Pharsalum La-
tisamque reddere: Thebas non reddere.*

Νῦν κομίζεσθαι τὰς πόλεις τὰς πρότερον μεθ' αὐτῶν συμτο-
λιτουμένας. Hunc locum respexit Liuius in eodem libro.
*Redderenturque Aetolis urbes, quae quondam iuris aut di-
tionis eorum fuissent.*

Καθ' ὃν καιρὸν τὰς διαλύσεις ἐποιήσαντο πρὸς Φίλιππον ἐγ-
παταλείοντες Ῥωμαῖοις. Liuius lib. xxxi. *Quid ad nos ve-
nit Aetoli, sine quorum auctoritate pacem cum Philippo fe-
cistis?*

Λαβόντα τετραμήνης ἀνοχάς. Liuius libro xxxiii. *indu-
ciisque datis in duos menses.* Appianus tamen habet τετρα-
μήνης, in Macedonico; Polybium, ut videtur, sequutus.

VII

Ἦσαν εἰς τὴν Ῥώμην, οἳ τε παρὰ τῷ Φιλίππῳ πρέσβεις, οἳ
τε παρὰ τῷ Τίτῳ. Liuius xxxiii. *breui post legati et a T.
Quintilio, et ab rege venerunt.*

Λόγων δὲ πλείονων γενομένων. Liuius: *haud multa ver-
ba facta.*

Εὐθέως ἢ σύγκλητος ἄνδρας δέκα καταστήσασα τῶν ἐπιΦα-
νῶν, ἐξέπεμψε τὺς χειριῶντας τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα μετὰ Φιλίπ-
που. Liuius: *Decem legati more maiorum, quorum ex consilio
T. Quintilius Imp. leges pacis Philippo daret.*

Οἱ περὶ Δαμόξανον τὸν Ἀτταλεέα. Ita nos emendandum
opinamur, cum in exemplari manuscripto corrupte sit, τῶν
Ἀττέα, sed Ἀτταλεέα, non Ἀτταλέα, ut habet Stephanus,
magis placet, quia ita inscriptum est in veteribus horum
populorum nomismatibus.

Μεσσηνίς δ' ὑπὲρ Ἀσίας καὶ Πύλου. Opinor scribendum
περὶ Ἀσίης, ita enim habet Strabo lib. viii. et Stephanus,
Ἀσίη, inquit, πόλις Μεσσήνης, παρὰ τὴν Λακωνικὴν οἰκισθεῖσα
ἐπὶ Ἀργείων, etc.

Περὶ τῆς Ἡραιῶν πόλεως. Ita nos emendari debere ex-
istimamus, cum in manuscripto legatur, περὶ τῆς κρεῶν πό-
λεως, sine dubio mendose. Ἡραία vero, cuius Strabo et
alii meminerunt, πόλις ἐστίν, ut scribit Stephanus, Ἀρκαδίας
κατὰ Μεσσήνην πρὸς Πελοπόννητον, cuius fecit Liuius mentio-
nem in libro xxxiii. *Corinthus, et Triphylia, et Herea.*
sed *Heraea* apud Liuium scribendum esse, et alii iam ad-
monuerunt ex eo, quem modo protulimus, Stephani loco.

VIII.

VIII.

Τίτε παραχειμαζόντος ἐν Ἐλατιάᾳ Βοιωτοὶ σπευδάζοντες ἀνακομισθῆναι τὰς ἀνδρας, τὰς παρ' αὐτῶν στρατευσαμένους τῷ Φιλίππῳ, διαπραβέοντο, etc. Liuius libro xxxiii. *Hibernabat eo tempore Athenis Quinctius. a quo cum multa socii peterent, Boeoti petierunt, impetraueruntque, ut hi, qui suae gentis militassent apud Philippum, sibi restituerentur, etc.* Omnia recte Liuius, nisi quod pro *Elatiae*, habet *Athenis*, contra huius historiae fidem. et tamen hoc ipso in libro dixit: *Eodem hoc anno T. Quinctius Elatiae, quo in hiberna reduxerat copias, totum hiemis tempus iure dicundo consumpsit.*

Ὁ δὲ βυλόμενος ἐκκαλεῖσθαι τὰς Βοιωτὺς πρὸς τὴν σφετέρην εἵνοιαν, διὰ τὸ προοῦσθαι τὸν Ἀντίοχον, ἐτοίμως συναχθήσεν. Liuius ibidem: *Id a Quinctio facile impetratum: non quia satis dignos eos credebat, sed quia Antiocho rege iam suspecto, fauer conciliandus nomini Romano apud ciuitates erat.* verbum Liuianum *suspecto*, indicat ὑφορᾶσθαι legendum esse apud Polybium.

Τῶν δὲ πάντων ἀνακομιθέντων ἐκ τῆς Μακεδονίας, ἐν οἷς ἦν καὶ Βραχύλας, τῶτον μὲν εὐθέως Βοιωτάρχην κατέστησαν, etc. ἔπεισαν δὲ καὶ πρεσβείαν πρὸς τὸν Φίλιππον τὴν εὐχαριστήσαν ἐπὶ τῇ τῶν νεκρῶν κατὰ δόξαν, λυμαινόμενοι τὴν τῷ Τίτῃ χάριν. Liuius ibidem: *Restitutis confestim apparuit, quam nulla inita apud Boeotos gratia esset. nam et ad Philippum gratias agentes pro redditis hominibus, perinde atque id ipsi a Quinctio et Romanis datum esset: et comitiis proximis Boeotarchen nullam aliam ob causam Bracillam quendam, quam quod praefectus Boeotorum apud Aegem militantium fuisset, fecerunt, praeteritis Zeuxippo et Pisistrato, aliisque, qui Romanae societatis auctores fuerant, etc.* in manuscriptis Liuii codicibus est, *Brachillam*, minus corrupte. Legendum autem videtur: *perinde atque id ipsis non a Quinctio, et Romanis dati essent*, nimis longe abest a vulgata scriptura.

Δυσχερῶς ἔφερον προορώμενοι τὸ μέλλον καὶ δεδιότες περὶ σφῶν αὐτῶν. Liuius ibidem: *id aegre et in praesentia passi, et in futurum etiam metum ceperunt.*

Ὡς ἐν μὲν Ῥωμαῖοι χωριθῶσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος. Liuius: *profectis in Italiam Romanis.*

Ὁ δὲ Φίλιππος μένη παρὰ πλευρὰν συνεπιχούων ἀεὶ τοῖς πρὸς σφῆς ἀντιπολιτευομένοις. Liuius: *Philippo ex pro-pinquo*

pinguo socios adiuvante, et infesto his, qui partis aduersae fuissent.

Βραχύλλην ἐπανελόμενοι. Liuius, *tollere Barcillam principem fautorum regis statuerunt.*

Τρεῖς μὲν τῶν Αἰτωλικῶν συνέστησε, τρεῖς δὲ τῶν Ἰταλικῶν ναυσίτων, τὰς προσοίσοντας τὰς χεῖρας τῷ Βραχύλλῃ. Liuius: *ab sex armatis, quorum tres Italici, tres Actoli erant, circumuentus occiditur.* In hoc autem fragmento, cum multa essent in exemplari male scripta, nos illa partim ex Liuiana versione, partim ex coniectura emendauimus.

IX.

Ἦκον ἐκ Ῥώμης οἱ δέκα, δι' ὧν ἔμελλε χειρῖσθαι τὰ κατὰ τὰς Ἑλλήνας, κομίζοντες τὸ τῆς συγκλήτης δόγμα, τὸ περὶ τῆς πρὸς Φίλιππον εἰρήνης. Liuius libro xxxiii. *Post paucos dies decem legati ab Roma venerunt: quorum ex consilio pax data Philippo in has leges est, etc.* deerat in manuscripto exemplari vox δόγμα, quae tamen necessario requiritur.

Ἑλλήνας πάντας τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν καὶ κατὰ τὴν Εὐρώπην ἐλευθέρους ὑπάρχειν, καὶ νόμοις χρηθῆναι τοῖς βίοις. τὰς δὲ ταπτομένους ὑπὸ Φίλιππον. Liuius ibidem: *Omnes Graecorum ciuitates, quae in Europa, quaeque in Asia essent, libertatem ac suas leges haberent. quae earum sub ditione Philippi essent, praefidia ex his Philippus adduceret.*

Εὐρωμον δὲ καὶ Πήδασα, καὶ Βαργύλλα, καὶ τὴν Ἰαδέων πόλιν, ὁμοίως Ἀβυδον, Θάσον, Μύριναν, Πέρινθον, ἐλευθέρων ἀφῆναι. Liuius ibidem: *Euroma, Pedasisque, et Bargyllis, et Iasso, et Myrina, et Abydo, et Thaso, et Perintho, eas quoque placere liberas esse, etc.* in exemplari corrupte legitur τὴν Ἰαδέων πόλιν. pro quo Ἰασσέων reponimus. et pro βαργύλλα, scriptum est βαργύλια, tum hic, tum aliis infra locis. nos tamen Βαργύλλα, vt est apud Stephanum, retinendum putamus, Liuianam sequuti scripturam.

Περὶ τῆς Κιανῶν ἐλευθερώσεως Τίτον γραψάω πρὸς Προσίαν, κατὰ τὸ δόγμα τῆς συγκλήτης. Liuius ibidem: *De Cianorum libertate Quintilius Prusiae ac Bithyniorum regi scriberet, quod senatui ac decem legatis placuisset, etc.* ex Graeco autem Polybii loco corriguntur Liuiana verba de Ciano-
rum, quae in vnam tantum vocem mutata erant, *Decianorum.*

Τὰ δ' αἰχμαλώτα, καὶ τὰς αὐτομόλας ἀπαντας ἀποκατα-
εῖσαι Φίλιππον Ῥωμαίοις. Liuius ibidem: *Captiuos transfu-
gasque reddere Philippum Romanis.*

Ὅμοιως δὲ καὶ τὰς καταφράκτας ναῦς, πλὴν πέντε σκα-
φῶν, καὶ τῆς ἐκκαίδεκῆρας. Liuius ibidem: *et naues omnes
teſſas tradere, praeter lembos: quin et regiam unam inha-
bilis prope magnitudinis, quam sexdecim versus remorum
agebant*, etc. ex Polybii verbis apparet apud Liuium scri-
bendum eſſe, *praeter lembos quinque et regiam unam.* con-
firmat hanc lectionem Appianus, apud quem ita eſt in Ma-
cedonico, *ναῦς τε ὅσας ἔχει χωρὶς ἐξήκας μᾶς καὶ σκαφῶν
πέντε καταφράκτων*, etc. pro χωρὶς, Polybius habet πλὴν,
quod vertit Liuius, *praeter.*

Οἱ μὲν ἄλλοι πάντες εὐδαρσεῖς ἦσαν καὶ περιχερεῖς, μόνος
δ' Αἰτωλός. Liuius ibidem: *Omnibus Graeciae ciuitatibus
hanc pacem approbantibus; soli Aetoli id decretum legatorum
clam muſſantes carpebant*, etc.

Φάσκοντες, ἢ πραγμάτων, ἀλλὰ γραμμάτων μόνον ἔχον
διάδοσιν. Liuius ibidem: *litteras inanes vana ſpecie liberta-
tis adumbratas eſſe.*

Καὶ τινες ἐλάμβανον πιθανότηας. Liuius: *nec tota ex
vano criminatio erat*, etc. in exemplari manuſcripto δια-
σύνει legebatur nullo ſenſu, pro διασείειν τὰς ἀκρόντας, hoc
eſt, ad incitandos animos audientium.

Τὴν δ' ἑτέραν, ἐξάγοντα τὰς Φρυγὰς ἐλευθερῶν τὰς πόλεις.
τὰς μὲν ἔν ἐλευθερμέναις ἐπ' ὀνόματος δηλῆσαι. ταύτας δ'
εἶναι τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν· τὰς δὲ παραδιδουμένας Ῥωμαίοις, Φε-
νερόν, ὅτι τὰς κατὰ τὴν Εὐρώπην. εἶναι δὲ ταύτας, Ὠρεῖον,
Ἐρέτριαν, Χαλκίδα, Δημητριάδα, Κόρινθον. Liuius ibidem:
*Cur enim alias Romanis tradi urbes; nec nominari eas?
alias nominari, et ſine traditione iubere liberas eſſe? niſi ut,
quae in Aſia ſint, liberentur, longinquitate ipſa tutiores, quae
in Graecia ſint, ne nominatae intercipientur, Corinthus, et
Chalcis, et Oreum, cum Eretria et Demetriade.*

Καὶ γίνεται μεθάρμωσις δεσποτῶν, ἐν ἐλευθέρωσις τῶν
Ἑλλήνων. Liuius: *ad liberandam Graeciam, non tranſfe-
rendum a Philippo ad ſe imperium, ſe mare traieciſſe.*

Ὁ δὲ Τίτος ὀρμήσας ἐκ τῆς Ἐλατείας μετὰ τῶν δέκα,
καὶ κατέρχας εἰς τὴν Ἀντίκυραν. etc. Liuius ibidem: *Ab
Elatia Anticyram cum decem legatis, inde Corinthum
traiecit.*

Καὶ

Καὶ διαλάμβανε περὶ τῶν ὄλων. *Liuius: ibi consilia decem legatorum trahebantur, etc. alibi vertit, de summa rerum consultabat.*

Πλεοναξίσης δὲ τῆς τῶν Αἰτωλῶν διαβολῆς, etc. *Totum hunc locum ita vertit Liuius: Identidem Quinēcius: liberandam omnem Graeciam, si Aetolorum linguas retundere: si veram charitatem maiestatemque apud omnes nominis Romani vellent esse: si fidem facere, ad liberandam Graeciam, non ad transferendum a Philippo ad se imperium, se mare traierisse.*

Ταυτην δὲ συνέβαινε γίνεσθαι τὴν ἀπορίαν ἐν τῷ συνεδρίῳ, διὰ τὸ περὶ μὲν τῶν ἄλλων ἐν τῇ Ῥώμῃ προδιειληφέναι, καὶ βητὰς ἔχειν τὰς δέκα παρὰ τῆς συγκλήτης τὰς ἐντολάς. περὶ δὲ Χαλκίδος καὶ Κορίνθου καὶ Δημητριάδος, ἐπιτροπὴν αὐτοῖς δεδωδαι διὰ τὸν Ἀντίοχον, ἵνα βλέποντες πρὸς τὰς καιρὰς, βυλεύωνται περὶ τῶν προειρημένων πόλεων κατὰ τὰς αὐτῶν προαιρέσεις. *Liuius: nec tota ex vano criminatio erat. dubitabatur enim de Corintho, et de Chalcide, et Demetriade, quia in S. C. quo missi decem legati ab urbe erant, ceterae Graeciae atque Asiae haud dubie liberabantur: de his tribus urbibus legati, quod tempora rei postulassent, id e rep. fideque sua facere, statuerere iussi erant, etc.* Expressit autem Liuius veterem senatusconsulti formulam, I. V. E. E. R. P. F. S. V. hoc est, ita ut eis e rep. fideque sua videbitur: ad quam etiam respexit Polybius verbis illis, βυλεύονται κατὰ τὰς αὐτῶν προαιρέσεις, etc.

Ὁ γὰρ Ἀντίοχος δῆλος ἦν, ἐπέχων πάλαι τοῖς κατὰ τὴν Εὐρώπην πράγμασιν. *Liuius: Antiochus rex erat, quem transgressurum in Europam, cum primum ei res suae placuissent, non dubitabatur.*

Τὴν μὲν Κορίνθον ὁ Τίτος ἔπεισε τὸ συνέδριον ἐλευθερεῖν, καὶ παραχρῆμα καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς ἐγχειρίζειν διὰ τὰς ἐξ ἀρχῆς ὁμολογίας· τὸν δ' Ἀκροκόρινθον, καὶ Δημητριάδα, καὶ Χαλκίδα παρακατέχων. *Liuius: postremo ita decretum est: Corinthus redderetur Achaeis; ut in Acrocorintho tamen praesidium esset: Chalcidem, ac Demetriadem retineri, donec cura de Antiocho decessisset.* Καὶ τῆς ἰσθμίων πανηγυρεως ἐπελθούσης, καὶ χαδὸν ἀπὸ πάσης τῆς οἰκουμένης τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν συνεληλυθότων. *Liuius: Isthmiorum statum ludicrum erat; semper quidem et alias frequens, cum propter spectaculi studium insitum genti, quo certamina omnis generis artium virium-*

que ac pernecitatis visuntur; tum quia propter opportunitatem loci per duo diuersa maria omnium Graecorum undique conuentus erat, etc.

Διὰ τὴν προσδοκίαν τῶν ἀποβησομένων. Liuius: *expectatione erecti, qui deinde status futurus Graeciae, quae sua fortuna.*

Αὐτοὶ καὶ αὐτῶν, καὶ διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους εὐρησιλογίας. Ita hunc locum emendauit, cum in exemplari desit καὶ, et εὐρησιλογίας legatur nullo sensu, pro εὐρησιλογίας: eadem sententia vsus est infra Polybius, cum inquit, πάντες δὲ διαλαλῶντες οἱ μὲν πρὸς ἀλλήλους, οἱ δὲ πρὸς σφᾶς αὐτούς. quam ita vertit Liuius: *alii non taciti solum opinabantur, sed sermonibus etiam ferebant.* καὶ αὐτῶν, valet, *per se*, vt idem Liuius vertit. paulo supra, pro φάσκεν, vt mendose erat in exemplari, reposuimus φασκόντων, etc.

Ἀθροισθέντος τῆ πλήθους εἰς τὸ σάδιον ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, προελθὼν ὁ κήρυξ, καὶ σιωπησάμενος τὰ πλήθη διὰ τῆ σαλπικιῆς, τόδε κήρυγμα ἀνηγόρευσεν. Liuius: *Romani ad spectaculum confederunt; et praeco cum tubicinis (ut mos est) in mediam arenam, unde solenni carmine ludicrum indici solet, processit, et tuba silentio facto, ita pronuntiat.*

Ἡ σύγκλητος ἡ Ῥωμαίων, καὶ Τίτος Κοίντιος στρατηγός. Liuius: *Senatus Romanus et T. Quinctius Imp.*

Καταπολεμήσαντες βασιλέα Φίλιππον καὶ Μακεδόνας. Liuius: *Philippo rege, Macedonibusque deuictis.*

Ἀφῆσιν ἐλευθέρους, ἀφρερήτας, ἀφορολογήτας, νόμιμα χρωμένους τοῖς πατρίοις. Liuius: *liberos, inuictos, suis legibus esse iubet.*

Λοκρὲς, Εὐβοεῖς. Liuius habet, *Locrenses omnes, et insulam Euboeam.* pro Perrhaebios autem, lege *Perrhaebos*, licet apud Polybium corrupte erat *Περρῆαιες*.

Τίνες μὲν ἔν ὃ ἠγνόησαν τῆ κηρύγματος. Liuius: *vix satis credere se quisque audiuisse.*

Διαπιστεύμενον, καὶ δοκῶν ὥσανει καὶ ὕπνον ἀκρίειν τῶν λεγομένων. Liuius: *mirabundi, velut somnii vanam speciem, etc.*

Ἐξ ἁλλῆς ὁρμῆς ἐβόα προσάγειν τὸν κήρυκα. Liuius: *reuocatus praeco, etc.*

Βαλομένων τῶν ἀνθρώπων μὴ μόνον ἀκρίειν, ἀλλὰ καὶ βλέπειν τὸν λέγοντα. Liuius: *cum unusquisque non audire, sed videre libertatis suae nuntium aueret.*

Ἀνγός-

Ἀνηγόρευσε ταυτὰ, καὶ ὡσαύτως τοῖς πρόθευ. Liuius: *iterum pronuntiat eadem, etc. locus Polybii mendose in exemplari legebatur.*

Τηλικῆτον συνέσῃ καταβράγῃναι τὸν κρότον. Liuius: *tantus cum clamore plausus est ortus.*

Τῶν μὲν ἀθλητῶν ἀπλῶς εἰδείς ἐδένα λόγον εἶχεν ἔτι. Liuius: *ludicrum deinde ita raptim peractum est, ut nullius nec animi, nec oculi spectaculo intenti essent.*

Πάντες δὲ διαλαλῶντες, οἱ μὲν πρὸς ἀλλήλους, οἱ δὲ πρὸς σφᾶς αὐτάς. Liuius: *nec praeiens omnium modo effusa laetitia est, sed per multos dies gratis et cogitationibus et sermonibus reuocata, etc.*

Τινὲς δὲ τῆς δεξιᾶς ἄψαθαι σπαδάζοντες. Liuius: *contingere dextram cupientium.*

Οἱ δὲ πολλοὶ σεφάνους ἐπιβρόπτευντες καὶ λημνίσκας, παρ' ὀλίγου διέλυσαν τὸν ἄνθρωπον. Liuius: *ut ruente turba in unum adire, etc. coronas, lemniscosque iacentium, haud procul periculo fuerit, etc.*

Μικρὰ διέφθειραν τὸν Τίτον, dixit paullo supra.

Θαυμαστὸν γὰρ ἦν τὸ Ῥωμαίους ἐπὶ ταύτης γενέσθαι τῆς προαιρέσεως, καὶ τὸν ἡγούμενον αὐτῶν Τίτον, ὥς πᾶσαν ὑπομείναι δαπάνην, καὶ πάντα κίνδυνον χάριν τῆς τῶν Ἑλλήνων. Liuius: *esse aliquam in terris gentem, quae sua impensa, suo labore ac periculo bella gerat pro libertate aliorum.*

Μέγα δὲ καὶ τὸ δύναμιν ἀκόλαστον τῇ προαιρέσει προσέγκασθαι. τέτων δὲ μέγιστον ἔτι, τὸ μηδὲν ἐκ τῆς τύχης ἀντιπαύσαι πρὸς τὴν ἐπιβολήν. Liuius: *Hoc spe concipi audacis animi fuisse: ad effectum adducere, virtutis et fortunae gentis, etc. sed videndum, num pro ἀντιπαύσαι rectius sit ἀντιπαύσαι, etc.*

Ὡς διὰ κηρύγματος ἐνόος, ἅπαντας καὶ τὰς τὴν Ἀσίαν κατοικῶντας Ἑλλήνας, καὶ τὰς τὴν Εὐρώπην, ἐλευθέρους, etc. Liuius: *una voce praeconis liberatas omnes Graeciae atque Asiae urbes.*

Διελεύσεως δὲ τῆς πανηγύρεως. Liuius: *ludis vero dimissis.*

Πρώτοις μὲν ἐχρημάτισαν τοῖς παρὰ Ἀντιόχῃ πρεσβευταῖς. Liuius: *primi omnium regis Antiochi vocati legati sunt.*

Διακαλεόμενοι τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας πόλεων. Liuius: *ut excederet Asiae urbibus, etc. verbum ἐκχωρεῖν, Liuius vertit, excederet: ἀπ' ἐκχωρεῖν autem, abstineret.*

Τῶν ὑπὸ Πτολεμαῖον καὶ Φίλιππον ταττομένων. Liuius: quae aut Philippi, aut Ptolemai regum fuissent.

Σὺν δὲ τέτοις προηγόρευον, μὴ διαβαίνειν εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ δυνάμεως. Liuius: denuntiatur, ne in Europam ipse transiret, aut copias traiceret.

Οὐδένα γὰρ ἔτι τῶν Ἑλλήνων. Ita puto legendum; et paullo supra, καὶ μηδενὶ πολεμεῖν, etc.

Μετὰ δὲ τάς εἰσεκαλῶντο πάντας τὰς ὑπὸ τῶν ἐθνῶν καὶ πόλεων παραγεγονότας. Liuius: secundum ista iam Quin-ctius et decem legati legationes regum, gentium, civitatum-que audiuerunt.

Μακεδόνων μὲν ἔν Ὀρέσας καλυμένους, διὰ τὸ προχωρῆσαι εἰς αὐτὸν πόλεμον, αὐτονόμους ἀφῆσαν. Liuius: Orestis, Macedonum ea gens est, quod primi ab rege defecerunt, suae leges redditae, etc. Opinor autem pro προχωρῆσαι, rectius esse προχωρῆσαι, vt nos emendauimus.

Ἡλευθέρωσαν ἔν Πέρραιβας, καὶ Δόλοπας, καὶ Μάγνητας. Liuius: Magnetes et Perrhaebi, et Dolopes liberi quoque pronuntiati.

Θετταλοῖς δὲ μετὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τὰς Ἀχαιῶς τὰς Φθιώτας προσένειμαν, ἀφελόμενοι Θήβας τὰς Φθίας, καὶ Φάρσαλον. Liuius: Thessalorum genti praeter libertatem Achai Phthiotae dati, Thebis Phthioticis et Pharsalo excepto.

Οἱ γὰρ Αἰτωλοὶ περὶ τὴν Φαρσάλα μεγάλην ἐποιῶντο Φιλοτιμίαν, Φάσκοντες αὐτῶν δεῖν ὑπάρχειν κατὰ τὰς ἐξ ἀρχῆς συνθήκας, ἐμοίως δὲ καὶ περὶ τῆς Λευκάδος. οἱ δὲ ἐν τῇ συνδρίῃ, περὶ μὲν τῶν τῶν πόλεων ὑπερέδεντο τοῖς Αἰτωλοῖς τὸ διαβόλιον πάλιν ἐπὶ τὴν σύγκλητον. Liuius: Aetolos de Pharsalo et Leucade postulant, vt ex foedere sibi restituerentur, ad senatum reiecerunt.

Τὰς δὲ Φωκέας, καὶ τὰς Λοκροὺς, συνεχώρησαν αὐτοῖς ἔχειν, καθάπερ εἶχον καὶ πρότερον ἐν τῇ συμπολιτείᾳ. Liuius: Phocenses, Locrensesque, sicut ante fuerant, adiecta decreti au-cthoritate, his contulerunt, etc. Ita legendus Liuii locus, cum in vulgatis sit, Locrenses, et quae sicut ante fuerant. Polybii quoque liber manuscriptus mendose ἔπρον, pro εἶχον, habebat.

Κόρινθον δὲ καὶ τὴν Τριφυλίαν, ἔτι δὲ τὴν Ἑρστρίδων πόλιν, ἐδόκει μὲν τοῖς πλείοσιν Εὐμένει δῶναι. In exemplari Polybii desunt quaedam, quae suppleri possunt ex Liuiana versione. Corinthus et Triphylia, et Heraea (Poloponnesi et ipsa

ipsa urbs est) reddita Achaeis. Oreum et Eretriam decem legati Eumeni regi Attali filio dabant.

Τίτῳ δὲ πρὸς τὸ συνέδριον διασεύλαντος. *Liuius: dissente Quinto, venit res in arbitrium senatus.*

Ἡλευθέρωθησαν αἱ πόλεις αὐταὶ διὰ τῆς συγκλήτης, καὶ σὺν ταύταις Κίρυτος. *Liuius: Senatus libertatem his civitatibus dedit Carysto adiecit.*

Ἐδωκαν δὲ καὶ Πλευράτῃ Λυχνίδα καὶ Πάρθον, ἕσας μὲν Ἰλυρίδας, ὑπὸ Φίλιππον δὲ ταπτομένας. *Liuius: Pleurato Lingus et Partheni dati. Illyriorum utraque gens sub ditione Philippi fuerat, etc. Opinor autem apud Polybium mendum inesse voci Λυχνίδα, et pro ea reponendum Λυχνιδῆντα, ut est apud Strabonem lib. VII. ἐξ Ἐπιδάμνου, inquit, καὶ Ἀπολωνίας περὶ τὴν ἐπὶ Κανδανείας ὁδόν, αἱ τε Ἰλμυνοὶ εἰσὶν αἱ περὶ Λυχνιδῆντα, etc. Licet supra dixerit, ἡ μὲν οὖν πᾶσα Ἰγνατία καλεῖται, ἡ δὲ πρώτη ἐπὶ Κανδανείας λέγεται ὅρου Ἰλυρικῆ διὰ Λυχνιδῆς πόλεως, καὶ πυλῶνος, τότε ὀρίζοντος ἐν τῇ ὁδῷ τὴν τε Ἰλυρίδα, καὶ τὴν Μακεδονίαν: Stephanus certe habet, Λυχνίδος πόλις Ἰλυρίας, ut videatur apud Liuium omnino scribendum *Lychnidus*, pro *Lingus*. citat autem Polybii locum Stephanus in voce Πάρθος, a qua τὸ ἄθνικόν Περθηνός deduci scribit, ut ferri possit *Partheni* apud Liuium, quamuis in Capitolinis marmoribus sit, *Parthini*.*

Ἀμυνάνδρῳ δὲ συνεχώρησαν, ὅσα παρσπάσατο κατὰ πόλεμον ἐρύματα τῷ Φιλίππῳ, κρατεῖν τέτων. *Liuius: Amynandrum tenere iusserunt castra, quae per belli tempus Philippo capta ademisset.*

Ταῦτα δὲ διοικήσαντες, ἀμέρισαν σφῶς αὐτὲς, καὶ Πόπλιος μὲν Λέντλος εἰς Βαργύλια πλεύσας, ἡλευθέρωσε τέτας. Λεύκιος δὲ Στερτίνιος εἰς Ἡφαισίαν καὶ Θάσον ἀφικόμενος, καὶ τὰς ἐπὶ Θράκης πόλεις, ἐποίησε τὸ παραπλήσιον. πρὸς δὲ τὸν Ἀντίοχον ὥρμησαν Πόπλιος Οὐίλλιος, καὶ Λεύκιος Τερέντιος, ὁ δὲ περὶ Ἰνᾶϊον τὸν Κορνήλιον πρὸς τὸν βασιλέα Φίλιππον. Mirum quam foede hic locus in exemplari corruptus legebatur, quem nos ex maiori parte, Liuianam secuti versionem, emendauimus. ita enim habet Liuius: *Dimisso conuentu decem legati, partiti munia inter se, ad liberandas suae quisque regionis ciuitates discesserunt: P. Lentulus Bargyllas; L. Stertinius Hepheliam et Thasum, et Thraciae urbes; P. Villius et L. Terentius ad regem Antiochum; Cn. Cornelius*

ad *Philippum*, etc. Omnino *Stertinus* videtur legendum, quamvis alii ex Plutarcho *Titilium* restituant. nam et Polybii corrupta scriptura *Στερέννιος*, quae erat in exemplari, ad *Sertinius* nominis similitudinem propius accedit, et *Sertinia* gens nota est, tum ex hoc *Liuii* loco, tum ex *Horatii* *Satyræ* III. lib. II. cum *Titilia* nusquam, quod sciam, reperiatur. *Βαργύλια* autem retinui, quod haec scriptura constans sit apud Polybium neutro genere, licet supra *Βαργύλια* ex Stephano reposuerim, ut appareat *Liuium* *Bargyllias* scripsisse muliebri genere, quae scriptura in *Bargyllas*, propter literarum i et l similitudinem, facile mutari potuit.

Ὡς καὶ συμμίζαντες, πρὸς τοῖς Τέμπεσι, περὶ τε τῶν ἑλλήνων διελέχθησαν, ὑπὲρ ὧν εἶχον τὰς ἐντολάς. *Liuius*: ad *Tempe Theſſalica Philippus* est conuentus. cui de minoribus rebus editis mandatis.

Καὶ συνεβέβηον αὐτῷ πρεσβευτὰς πέμπειν εἰς τὴν Ῥώμην ὑπὲρ συμμαχίας, ἵνα μὴ δοκῇ τοῖς καιροῖς ἐφειδρεύων, ἀτοκαρδοκεῖν τὴν Ἀντιόχῃ παρουσίαν. *Liuius*: magnopere ei suasisit, ad societatem amicitiamque petendam mitteret Romam legatos: ne, si quid *Antiochus* moueret, expectasse, et temporum opportunitates captasse ad bellandum videretur.

Τὲ δὲ βασιλέως συγκαταθήμενα τοῖς ὑποδεικνυμένοις. *Liuius*: qui cum se missurum extemplo legatos respondisset.

Ἦκον ἐπὶ τὴν τῶν Θερμικῶν σύνοδον. *Liuius*: *Cornelius Thermopylas*, ubi frequens Graeciae fatis diebus esse solet conuentus (*Pylaicum* appellant) venit.

Παρακάλων τὰς Αἰτωλὰς διὰ πλειόνων, μείναι ἐπὶ τῆς ἐξ ἀρχῆς αἰρέσεως, καὶ διαφυλάττειν τὴν πρὸς Ῥωμαίους εὐνοίαν. *Liuius*: *Aetolos* praecipue monuit, ut constanter et fideliter in amicitia populi Romani permanerent.

Καὶ τῶν μὲν πρῶτος καὶ πολιτικῶς μέμφιμοιρύντων αὐτοῖς, ἐπὶ τῷ μὴ κοινωνικῶς χρῆσθαι τοῖς εὐτυχήμασι, μηδὲ τηρεῖν τὰς ἐξ ἀρχῆς συνθήκας, τῶν δὲ λειδορύντων καὶ Φασιδόντων, ἔτ' ἐπὶ ἐπιβήναι τῆς Ἑλλάδος ἀδέποτε Ῥωμαίους, ἔτ' ἐν νικῆσθαι Φίλιππον, εἰ μὴ δι' ἑαυτῶς. *Liuius*: *Aetolorum principes alii interquesti sunt*, quod non idem erga suam gentem Romanorum animus esset post victoriam, qui in bello fuisset. alii ferocius incusarunt exprobraruntque, non modo vinci sine *Aetolis Philippum*, sed ne transire quidem in Graeciam Romanos potuisse.

Τὸ μὲν

Τὸ μὲν ἀπολογεῖσθαι πρὸς ἕκαστα τῶν οἱ περὶ τὸν Γναῖον ἀδοκίμασαν. *Liuius: aduersus ea respondere, ne altercatum excederet res, cum supersedisset Romanus.*

Παρακάλεν δ' αὐτὸς πρσβαύειν εἰς τὴν Ῥώμην, διότι πάν-
ν παρὰ τῆς συγκλήτης τεύξονται τῶν δικαίων, ὃ καὶ πεισθέν-
; ἐποίησαν. *Liuius: omnia eos aequa impetraturos, si
nam misissent, dixit. itaque ex auctoritate eius decreti le-
ti sunt.*

Καὶ τὸ μὲν τέλος τῷ πρὸς Φίλιππον πόλεμῳ τοιαύτην ἔχε
ῥασιν. *Liuius: hunc finem bellum cum Philippo habuit,
c. vox πολέμου desideratur in exemplari, quam nos ex Li-
o restituimus.*

X.

Παρόντι ἐν Θράκῃ τῷ Ἀντιόχῳ, κατέπλευσαν εἰς Σηλυμ-
βαιν οἱ περὶ Λεύκιον Κορινθίου. ὅτοι δ' ἦσαν παρὰ τῆς συγκλή-
της πρέσβεις, ἐπὶ ταῖς διαλύσεσι ἐξαπαταμένοι, τὰς Ἀντιόχῳ
ἢ Πτολεμαίῳ. *Liuius libro xxxiii. sub hoc tempus et L.
Cornelius, missus a senatu ad dirimenda inter Antiochum
Ptolemaeumque reges certamina, Selymbriae substitit.*

XI.

Ἀντιόχῳ διατρίβοντος ἐν τῇ Χαλκίδι, καὶ τῷ χειμῶνος κατ-
χομένῳ. *Liuius lib. xxxvi.: Chalcide Antiochus ne cessat
per hibernum tempus, etc.*

Παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν πρσβευταί, παρὰ μὲν τῷ τῶν
[πειρωτῶν] Ἑθνῶν, οἱ περὶ Χάροπα. παρὰ δὲ τῆς τῶν Ἠλείων
ἰλῆος, οἱ περὶ Καλλίστρατον. *Liuius ibidem: sicut Epirotae
omnium gentis consensu, et Elei e Peloponneso venerunt.*

Οἱ μὲν ἔν Ἑπειρῶν παρακάλεν αὐτὸν, μὴ προεπιβιάζειν
ῤῃς εἰς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον, θεωρῶντα, διότι πρόκειν-
ται πάσης τῆς Ἑλλάδος πρὸς τὴν Ἰταλίαν. *Liuius: petebant
im, ne se temere in causam deduceret; expositos aduersus
aliam pro omni Graecia, et primos impetus Romanorum
accepturos.*

Ἀλλ' εἰ μὲν αὐτὸς δύναται προκαθίσας τῆς Ἠείρας, πα-
ισκευάζειν σφίσι τὴν ἀσφαλείαν, ἔφασαν αὐτὸν δεῖσθαι, καὶ
ῤῃς πόλεσι, καὶ τοῖς λιμέσι. *Liuius: si ipse posset praesidere
piro, esse cupide urbibus et portibus suis accepturos.*

Εἰ δὲ μὴ κρίνει τῶτο πράττειν, κατὰ τὸ παρὸν συγγνώμην
χεῖν ἤξιον αὐτοῖς δοῦναι τὸν ἀπὸ Ῥωμαίων πόλεμον. *Liuius:*

si id non posset: deprecari, ne se nudos atque iuermes Romano bello obiiceret.

Οἱ δὲ Ἠλεῖοι παρεκάλουν πέμπειν τῇ πόλει βοήθειαν, ἔφη-
Φισιμένων γὰρ τῶν Ἀχαιῶν τὸν πόλεμον, εὐλαβεῖσθαι τὴν τέτατον
ἔφοδον. Liuius: *Elei auxilium aduersus Achaecos petebant*, etc.

Τοῖς δὲ Ἠλείοις ἐξαπέστειλε χίλις πεζοὺς, ἡγευόμενα συστήσας
Εὐφάνη τὸν Κρήτα. Liuius: *mille pedites cum duce Cretensi*
Euphane sunt missi, etc. Polybii liber manuscriptus habe-
bat Ἐμφανῆ, nos tamen retinuimus Liuianum Euphanem.

XIII.

Μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν Ἡράκλειαν ὑποχείριον. Liuius libro
xxxvi. *Heraclea capta*: εἰ στρατηγὸν, vertit, praetorem.

Ἐκρίναν διαπέμπεσθαι πρὸς τὸν Μάνιον ὑπὲρ ἀνοχῶν καὶ
διαλύσεως. Liuius ibidem: *pacis petendae oratores ad con-*
sulem miserunt.

Προέθεντο μὲν καὶ πλείους ποιεῖσθαι λόγους, μεσολαβηθέντες
δὲ κατὰ τὴν ἔντευξιν, etc. Liuius: *quos dicere exorsos con-*
sul interfatus, cum alia sibi praeuertenda esse dixisset.

Δεχημέρας δὲ ποιησάμενος ἀνοχάς. Liuius: *dati di-*
rum decem induciis.

Ἐκπέμψειν ἔφη μετ' αὐτῶν Λεύκιον, πρὸς ὃν ἐκέλευσε λέ-
γειν, ὑπὲρ ὧν αὖν δέοιντο. Liuius: *L. Valerio Flaccō cum*
iis misso, iussit ei, quae secum atturi fuissent, exponere, et si
qua vellent alia.

Καὶ τῇ Λευκίᾳ συναλθόντος εἰς τὴν Ὑπάταν, ἐγένοντο λό-
γοι καὶ πλείους ὑπὲρ τῶν ἐνεσώτων. Liuius: *Hypatam ut est*
ventum, principes Aetolorum apud Flaccum concilium ha-
buerunt.

Οἱ μὲν ἔν Αἰτωλοὶ συνίσταντο τὴν δικαιολογίαν, ἀνέκαθεν
προσφερόμενοι τὰ προγεγονότα σφίσι Φιλάνθρωπα πρὸς τὰς Ῥω-
μαίους. Liuius: *parantibus iis antiqua iura foederum ordi-*
meritaque in populum Romanum.

Ὁ δὲ Λεύκιος ἐπιτεμὼν αὐτῶν τὴν ἐρμῆν, ἐκ ἔφη τοῖς
παρῶσι καιροῖς ἀρμόζειν. Liuius: *abstistere iis Flaccus iussit,*
quae ipsi violassent, etc.

Οὐδὲν ἔτι συμβάλλεσθαι. Liuius: *profuturum*.

Τὸν ἀξίωματικὸν λόγον. Liuius: *in preces orationem versam*.

Ἐκρίναν ἐπιτρέπειν τὰ ὅλα Μανίῳ, δόντες αὐτὰς εἰς τὴν
Ῥωμαίων πείσιν. Liuius: *Haec una via omnibus ad salutem*
τῆς est, ut in fidem se permitterent Romanorum.

Οὐκ εἰδότες τὴν δύναμιν ἔχει τῷτο. Videtur legendum ἦν ναμιν. vel si retineamus τὴν, addendum est ἦν, vt legatur εἰδότες τὴν δύναμιν, ἦν ἔχει τῷτο; etc.

Ὡς ἢ διὰ τῷτο λειοτέρη σφίσι Ἑλεῖν ὑπάρξοντος. Locus ie dubio corruptus, potest ita corrigi, ὡς ἂν διὰ τῷτο λειο-
ρη σφίσι τῷ Μανίῳ ὑπάρξοντος. et nihilominus videtur ali-
ud deesse, quod ex Liurio suppleri potest. ita enim in-
iit: *et illis violandi supplices, verecundiam se imposituros:*
ipfos nihilominus suae potestatis fore, si quid melius fortu-
ostendisset.

Ἐξέπεμψαν ἄμα τῷ Λευκίῳ τὰς παρὶ Φανέαν διασαφήσεν-
ς, etc. ἐπὶ καταστροφῆς ἔπαιν, διότι κέρριται τοῖς Αἰτωλοῖς,
ὡς αὐτὰς ἐγγχειρίζεν εἰς τὴν Ῥωμαίων πείν. Liuius: *Pha-*
as legationis princeps longam orationem, et ad mitigan-
tem iram victoris compositam, ita ad extremum finivit, vt
ceret, Aetolos se suaeque omnia fidei populi Romani per-
mittere.

Ὁ δὲ Μάνιος μεταλαβὼν, ἐκὼν ἔως ἔχει ταῦτα, Φησὶν, ὃ
ἄρε Αἰτωλοί. Liuius: *id consul ubi audiuit, etiam atque*
iam videte, inquit, Aetoli, vt ita permittatis, etc. ἔχεν
ibet, pro ἔχει, manuscriptum exemplar Polybii. quae le-
io ferri etiam potest.

Τῶν δὲ καταναυσάντων. Liuius: *tum decretum Phaneas,*
quo id diferte scriptum erat, ostendit.

Τοιγαρὴν πρῶτον μὲν δεήσει, etc. Liuius: *quando erga,*
quit, ita permittitis, postulo, etc.

Δικαίᾳρχον ἐκδοτον δέναι, καὶ Μενέστρατον τὸν Ἑπειρώτην,
ἐτύγχανα τότε παραβεβηθηκώς εἰς Ναύπακτον, etc. Liuius:
istulo vt Dicaearchum ciuem vestrum sine mora dedatis, et
lenetam Epirotam (Naupactum is cum praesidio ingressus
et defectionem compulerat) etc. Polybii verba in exem-
ari mendose leguntur: nos autem ex Liuiana versione
la emendauimus, sed videtur legendum esse Μενέσαν, pro
Μενέστρατον, si Liuianam versionem sequi velimus; quae
confirmatur Polybii alio loco, qui est in fragm. xxviii.
quo Μενέσας hic nominatur. qui Menestas item est in li-
is manuscriptis Liuianis.

Σὺν δὲ ταῖσις Ἀμύνανδρον τὸν βασιλέα, καὶ τῶν Ἀθαμάν-
ων τὰς ἄμα τῷτο συναποχρησάμεντας πρὸς αὐτάς. Liuius: *et*
Amynandrum cum principibus Athamanum, quorum consilio
b. nobis defecistis.

Ὁ δὲ Φαινέας μετολαβήσας. *Liuius: prope dicentem interfatus Romanum.*

Οὐδ' Ἑλληνικόν ἐστι, ὧς κρατηγῆ, τὸ παρακαλούμενον. *Liuius: qui nobis imperes, quae moris Graecorum non sint.*

Ὡς βεβλόμενος εἰς ἔννοιαν αὐτῷ ἀγαγεῖν τῆς περιστάσεως. *Liuius: cuius conditionis essent. in exemplari corrupte legebatur ἄνοιαν, pro ἔννοιαν. et videndum, an αὐτόν, pro αὐτῷ sit rectius.*

Ἐτι γὰρ ὑμεῖς ἑλληνοκοπεῖτε Φησί, καὶ περὶ τῶν δέοντων καὶ καθήκοντος ποιείθε λόγον, δεδοκότας ἑαυτάς. *Liuius: Ad haec consul: nec hercule, inquit, magnopere nunc curo, quid Aetoli satis ex more Graecorum factum esse censeant: dum ego more Romano imperium id habeam in deditis modo decreto suo, ante armis victos.*

Οὐς ἐγὼ δήσας εἰς τὴν ἄλυσιν, ἀπάξω πάντας, ἂν τῷτο μὴ δόξη. *Liuius: itaque ni propere fit, quod impero, vinciri vos iam iubeo.*

Ταῦτα λέγων, Φέρειν ἄλυσιν ἐκέλευσε. *Liuius: affert catenas, et circumfistere liñtores iussit.*

Οἱ μὲν ἔν περὶ τὸν Φαινέαν ἑκταμβοι γεγονότες. *Liuius: Tum fracta Phaneae ferocia Aetolisque aliis est, etc. paulo infra erat, ὁ δὲ Λάριος in exemplari, pro ὁ δὲ Λεύκιος, vt nos existimamus*

Ἡρξάτο λέγειν ὁ Φαινέας. ἔφη γὰρ, αὐτόν καὶ τὰς ἀποκλήτας ποιήσεν τὰ προσεττόμενα, προσδεῖσθαι δὲ καὶ τῶν πολλῶν, εἰ μέλει κυρωθῆναι τὰ παραγγελλόμενα. *Liuius: et se quidem Phaneas, et qui adsint Aetolorum, scire facienda esse, quae imperarentur, dixit, sed ad discernenda ea concilio Aetolorum opus esse, etc. de Apocletis Liuius xxxv. ita meminit. Per Apocletos autem, ita vocant sanctius concilium: ex delectis constat viris.*

Ἡξία πάλιν ἀνοχὰς αὐτοῖς δοθῆναι δεχημέρας. *Liuius: ad id petere, vt decem dierum inducias daret.*

Παραγενόμενοι δ' εἰς τὴν Ὑπάταν. *Liuius: et Hypatam reditum est.*

Διεσπῶν τοῖς ἀποκλήτοις τὰ γεγονότα, καὶ τὰς ῥηθέντας λόγους. *Liuius: Ubi in concilio delectorum, quos Apocletus vocant, Phaneas, et quae imperarentur, et quae ipsis prope accidissent, exposuisset.*

Καὶ τῆς ἐπιφερομένης αὐτοῖς ἀνάγκης. *Liuius, cuius conditionis essent, senserunt. quod autem Polybius dixit, ἔνοιαν ἔλαβον, Liuius vertit, senserunt.*

Καὶ συγκαλεῖν τὰς Αἰτωλίας. *Liuius: et ex omnibus oppri-*
conuocandos Aetolos ad concilium.

Διαδοθείσης δὲ τῆς Φήμης ὑπὲρ τῶν ἀπηντημένων τοῖς περὶ
Φωινεάν, ἕτως ἀπεδηρώθη τὸ πλῆθος. *Liuius: Postea-*
am vero omnis coacta multitudo eadem illa audiuit, adeo
uitia imperii atque indignitate exasperati animi sunt.

Τῷ δ' αὖν αὐτὸς καλύσαντος βυλεύσασθαι περὶ τῶν ἐπιτα-
μένων. *Liuius: ad iram accedebat et difficultas eorum,*
ae imperarentur.

Ἄμα δὲ τῷ Νικάνδρῳ κατὰ τὸν καιρὸν τῶτον καταπλεύσαν-
· ἐκ τῆς Ἀσίας. *et spes forte oblata, quod Nicander eo ipso*
tempore ab rege Antiocho veniens impleuit expectatione vana
ultitudinem, terra marique ingens parari bellum, etc. vox
rae in exemplari corrupte legebatur.

Παραγενήθη μὲν γὰρ ἐκ τῆς Ἐφέσου δωδεκαταῖος εἰς τὰ Φά-
ρα πάλιν ἀφ' ἧς ὠρμήθη ἡμέρας. *Liuius: Is duodecimo die,*
am conscenderat nauem, in Aetoliam perfecta legatione.
diens, Phalaram in sinu Maliaco tenuit.

Τὰ μὲν χρήματα εἰς τὴν Λαυίαν διεκόμισε. *Liuius: Inde*
mitiam pecuniam cum deuexisset.

Τῆς νυκτός. *Liuius: vespere prima.*

Ἐπεβάλετο κατὰ τὸν μεταξὺ τόπον τῶν στρατοπέδων δια-
στῆν εἰς τὴν Ὑπάταν. *Liuius: inter Macedonum Romanaque*
stra, medio agro, dum Hypatam notis callibus petit.

Ἐπιπεσὼν δὲ εἰς τὰς προκρίτας τῶν Μακεδόνων. *Liuius:*
stationem incidit Macedonum.

Ἀνήγατο πρὸς τὸν Φίλιππον, ἔτι τῆς συνουσίας ἀκμαζού-
·. *Liuius: deducensque ad regem est nondum conuiniuo di-*
ffo, etc.

Τῷ δὲ πράγματι ἀγγαλθέντος τῷ βασιλεῖ. *Liuius: quod*
i nuntiatum est.

Ταχέως ἐκέλευσε τὰς ἐπὶ τῶτον ὄντας θρακεῦσαι τὸν Νί-
νδρον. *Liuius: accumbere eum, epularique iussit.*

Μετὰ δὲ τινα χρόνον, αὐτὸς ἐξαναστὰς, συνέμιξε τῷ Νικάν-
·. *Liuius: Inde dimissis aliis solum retentum, etc.*

Καὶ πολλὰ καταμεψάμενος τὴν κοινὴν τῶν Αἰτωλῶν ἄνοιαν,
εἰς τὴν μὲν ὅτι Ῥωμαῖοι ἐπαγάγοιεν τοῖς Ἕλλησι, μετὰ δὲ
ὅτι πάλιν Ἀντίοχον. *Liuius: Aetolorum praua consilia,*
que in ipsorum caput semper recidentia accusauit; qui
inum Romanos, deinde Antiochum in Graeciam addu-
sent.

"Ομως ἔτι καὶ νῦν παρακάλει, λήθην ποιησαμένους τῶν παρεγγόντων. Liuius: *sed praeteritorum, quae magis reprehendi, quam corrigi possunt, oblitum, etc.*

Ἀντέχεσθαι τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας. Liuius: *sed Aetolos quoque finire tandem aduersus se odia debere.*

Αὐτὸν δὲ τὸν Νικάνδρον παρακαλέσας μνημονεύειν τῆς εἰς αὐτὸν γεγενημένης εὐεργεσίας, ἐξέπεμπε μετὰ σπευδῆς ἱκανῆς. Liuius: *et Nicandrum priuatim eius dici, quo seruatus a se foret, meminisse, etc. ita datis, qui in tutum eum prosequerentur, Hypatam Nicander consultantibus de pace Romana superuenit.*

Εἰς ὑποψίαν καὶ διαβολὰς ἐμπέσων. Ita videtur legendum, non vt est in exemplari, ἐμπέσαι.

XIV.

Τὴν ἐκ τῆς Ῥώμης πρεσβείαν. Ita emendauimus, cum in exemplari sit Ῥωμαίων, male. et infra, τοῖς παρ' αὐτῆς ἀποσελλομένοις, pro eo, quod in manuscripto est, τοῖς παρ' αὐτῶν ἀποσελλομένοις.

XV.

Ἡ σύγκλητος ἐχρημάτισε τοῖς παρὰ Φιλίππε πρεσβευταῖς, ἵκων γὰρ παρ' αὐτῆς πρέσβεις. Liuius lib. xxxvi. et Philippi regis legati sub idem tempus in senatum introduci gratulantes de victoria, etc.

Τὸν μὲν ἐν Δημήτριον ἀπέλυσε τῆς ἐμμελείας παραχρῆμα. Liuius ibidem: *sed Philippi quoque filius Demetrius, qui obfeses Romae erat, ad patrem reducendus legatis datus est.*

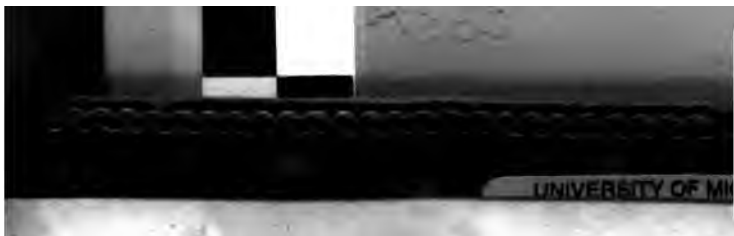
Παραπλησίως δὲ καὶ τὰς τῶν Λακεδαιμονίων ἐμμελίας ἀφῆκε, πλὴν Ἀρμένου τῷ Νάβιδος υἱόν. Armenes Nabidis Lacedaemoniorum tyranni filius inter obfides numeratur etiam a Liuiο libro xxxiv. Et ante currum, inquit, multi nobiles captiui obfidesque, inter quos Demetrius regis Philippi filius fuit, et Armenes Nabidis tyranni filius, Lacedaemonius. Μένδοος, pro Νάβιδος, mendose erat in exemplari.

XVI.

Μετά δὲ ταῦτα τὰς παρὰ τῶν Αἰτωλῶν πρέσβεις. Liuius libro xxxvi. nulla prius secundum religionem acta in senatus res est, quam de Aetolis.

Γινόμενον δὲ πλείονων παρ' ἀμφοῖν λόγων. Liuius: *per aliquot dies certatum cum esset.*

Ἐδοξε

IN LEGATIONES.

847

Ἔδοξε τῷ συνεδρίῳ, δύο προτείνειν γνώμας τοῖς Αἰτωλοῖς, ἥ βόλαι τὴν ἐπιτροπὴν περὶ πάντων τῶν καθ' αὐτοὺς, ἥ χίλις τὰ-
ντα παραχρῆμα δῶναι, καὶ τὸν αὐτὸν ἔχθρὸν καὶ Φίλον νομί-
ναι. Liuius: *Duae conditiones eis latae sunt: vel senatus
verum arbitrium de se permitterent: vel mille talentum da-
mt, eosdemque amicos et inimicos haberent.*

Τῶν δ' Αἰτωλῶν ἀξιόντων διασαφῆσαι ῥητοῖς ἐπὶ τίσι δεῖ δι-
σσαι τὴν ἐπιτροπὴν, ἢ προσδέχεται τὴν διαβολὴν ἢ σύγκλητος.
ὁ καὶ ταῖσι γέγονα κατάμονος ὁ πόλεμος. Liuius: *exprime-
re cupientibus, quarum rerum in se arbitrium senatui permit-
terent, nihil certi responsum est. ita infecta pace dimissi.*

XVII.

Πολιορκιμένων τῶν Ἀμφισσέων ὑπὸ Μανίῃ. Liuius lib.
xxvi. *Oppugnare Acilius Amphissam statuit.*

Ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος πυθανόμενος, τὴν τε τῶν Ἀμ-
φισσέων ταλαιπωρίαν, καὶ τὴν τῆ Ποπλίου παρουσίαν, ἐξαπέστειλε
πρεσβυτάς τας περὶ τὸν Ἐχέδημον. Liuius: *eo legati Athe-
nienses primum ad P. Scipionem, praegressum agmen (sicut
ante dictum est) deinde ad consulem venerunt, deprecantes
pro Aetolis.*

Ἀσμένως ἀποδεχόμενος ὁ Πόπλιος ἐφιλανθρώπει τὰς ἁν-
τας, etc. ὁ γὰρ προειρημένος ἀνὴρ ἐβύλετο θάεσθαι μὲν καλῶς
ἢ κατὰ τὰς Αἰτωλίας. εἰ δὲ μὴ συνυπακούειν, πάντως διεκλήθει
αὐτῶν ταῦτα, διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν etc. ἅμα τῷ μνη-
στῆναι τὰς Ἀθηναίας ὑπὲρ τῆς διαλύσεως, ἐτοίμως προσδεχόμε-
νος τὰς λόγους, ἐκέλευσε παρακλησίως παραπειράζειν αὐτὰς καὶ
τὸν Αἰτωλῶν. Liuius: *Clementius responsum ab Africano
ulerunt, qui causam relinquendi honeste Aetolici belli quae-
rens, Asiam et regem Antiochum spectabat: iusseratque Athe-
nienses non Romanis solum, ut pacem bello praeferrent, sed
etiam Aetolis persuadere.*

Ἐτοίμως δὲ κακίωνων συνυπακούοντων, κατασάθησαν οἱ συμ-
ψαντες Ῥωμαῖοι. Liuius: *ambrosibus Atheniensibus fre-
uens ab Hypata legatio Aetolorum venit.*

Καταλαβόντες αὐτὰς τραποκαθεύοντας ἐν ἑ. ἐδόλεσ ἀπὸ τῆς
ἀμφίσσης. Liuius: *non dum Amphissa recepta: praenissis
ante Africano, Amphissam ducit.*

Καὶ προφερομένη τὰς τε κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, καὶ τὴν Λι-
βύην πράξεις, καὶ διασαφύντος, τίνα τρόπον πέχρηται τοῖς κατ'
αὐτοὺς τὰς τόπας αὐτῷ πεποιῆσαι, καὶ τέλος ὁρομένη δῶν ἐγχα-
ρίσαι

si id non posset: deprecari, ne se nudos atque inermes Romano bello obviiceret.

Οἱ δὲ Ἠλεῖοι παρεκάλουν πέμπειν τῇ πόλει βοήθειαν, ἐφη-
Φισμένων γὰρ τῶν Ἀχαιῶν τὸν πόλεμον, εὐλαβεῖσθαι τὴν τέτων
ἔφοδον. Liuius: *Elei auxilium aduersus Achaecos petebant, etc.*

Τοῖς δὲ Ἠλείοις ἐξαπέστειλε χίλις πεζοὺς, ἡγευόμενα συστῆας
Εὐφάνη τὸν Κρήτα. Liuius: *mille pedites cum duce Cretenfi
Euphrane sunt missi, etc.* Polybii liber manuscriptus habebat
Ἐμφανῆ, nos tamen retinimus Liuianum Euphanem.

XIII.

Μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν Ἡράκλειαν ὑποχείριον. Liuius libro
xxxvi. *Heraclea capta: Praetorem, vertit, praetorem.*

Ἐπριναν διαπέμπεσθαι πρὸς τὸν Μάνιον ὑπὲρ ἀνοχῶν καὶ
διαλύσεως. Liuius ibidem: *pacis petendae oratores ad con-
sulem miserunt.*

Προέσαντο μὲν καὶ πλείους ποιέσθαι λόγους, μεσολαβηθέντες
δὲ κατὰ τὴν ἔντευξιν, etc. Liuius: *quos dicere exorsos con-
sul interfatus, cum alia sibi praeuertenda esse dixisset.*

Δεκαήμερος δὲ ποιησάμενος ἀνοχάς. Liuius: *datis di-
rum decem induciis.*

Ἐκπέμψεν ἔφη μετ' αὐτῶν Λεύκιον, πρὸς ὃν ἐκέλευσε λή-
γειν, ὑπὲρ ὧν αὖν δέοιντο. Liuius: *L. Valerio Flaccō cum
iis misso, iussit ei, quae secum astituri fuissent, exponere, et si
qua vellent alia.*

Καὶ τῶ Λευκίῳ συναλθόντος εἰς τὴν Ὑπάταν, ἐγένοντο λό-
γοι καὶ πλείους ὑπὲρ τῶν ἐνεσώτων. Liuius: *Hypatam ut est
ventum, principes Aetolorum apud Flaccum concilium ha-
buerunt.*

Οἱ μὲν ἂν Αἰτωλοὶ συνίσταντο τὴν δικαιολογίαν, ἀνένκαστον
προσφερόμενοι τὰ προγεγονότα σφίσι Φιλάνθρωπα πρὸς τοὺς Ῥω-
μαίους. Liuius: *parantibus iis antiqua iura foederum ordini,
meritaque in populum Romanum.*

Ὁ δὲ Λεύκιος ἐπιτεμὼν αὐτῶν τὴν ὁρμὴν, ἐκ ἔφη τοῖς
παροῦσι καιροῖς ἀρμόζειν. Liuius: *abstipere iis Flaccus iussit,
quae ipsi violassent, etc.*

Οὐδὲν ἔτι συμβάλλεσθαι. Liuius: *profuturum.*

Τὸν ἀξίωματικὸν λόγον. Liuius: *in preces orationem versam.*

Ἐπριναν ἐπιτρέπειν τὰ ὅλα Μανίῳ, δόντες αὐτὸς εἰς τὴν
Ῥωμαίων πίσιν. Liuius: *Haec una via omnibus ad salutem
rita est, ut in fidem se permitterent Romanorum.*

Οὐκ

Οὐκ εἰδότες τὴν δύναμιν ἔχει τῷτο. Videtur legendum ἦν *αμιν*. vel si retineamus τὴν, addendum est ἦν, vt legatur εἰδότες τὴν δύναμιν, ἦν ἔχει τῷτο, etc.

Ὡς ἔ' δια τῷτο λειοτέρη σφίσι Ἡλεῦ ὑπάρξοντος. Locus ie dubio corruptus, potest ita corrigi, ὡς ἂν δια τῷτο λειοτέρη σφίσι τῷ Μανίε ὑπάρξοντος. et nihilominus videtur aliud deesse, quod ex Liurio suppleri potest. ita enim inuit: *et illis violandi supplices, verecundiam se imposituros: ipsos nihilominus suae potestatis fore, si quid melius fortu- ostendisset.*

Ἐξέπεμψαν ἅμα τῷ Λευκίῳ τὴν παρὶ Φανεῶν διασαφήσοντας, etc. ἐπὶ καταστροφῆς εἶπαν, διότι κέρριται τοῖς Αἰτωλοῖς, ὡς αὐτὸς ἐγγχειρίζειν εἰς τὴν Ῥωμαίων πείν. Liuius: *Pha- as legationis princeps longam orationem, et ad mitigandam iram victoris compositam, ita ad extremum finivit, ut ceret, Aetolos se suaque omnia fidei populi Romani per- ittere.*

Ὁ δὲ Μάνιος μεταλαβὼν, ἔπειν ἔως ἔχει ταῦτα, Φησὶν, ὃ ὅρος Αἰτωλοῖ. Liuius: *id consul ubi audiuit, etiam atque iam videte, inquit, Aetoli, ut ita permittatis, etc. ἔχεν ibet, pro ἔχει, manuscriptum exemplar Polybii. quae le- io ferri etiam potest.*

Τῶν δὲ κατανευσάντων. Liuius: *tum decretum Phaneas, quo id diserte scriptum erat, ostendit.*

Τογαρὲν πρῶτον μὲν δεήσει, etc. Liuius: *quando erga, quit, ita permittitis, posulo, etc.*

Δικαιάρχον ἔδοτον δύναμιν, καὶ Μενέστρατον τὸν Ἡπειρώτην, ἀτύγχανα τότε παρὰ βεβρηθηκὸς εἰς Ναύπακτον, etc. Liuius: *stulo vt Dicaearchum ciuem vestrum sine mora dedatis, et lenetam Epirotam (Naupactum is cum praesidio ingressus l defectionem compulerat) etc. Polybii verba in exem- ari mendose leguntur: nos autem ex Liuiana versione a emendauimus. sed videtur legendum esse Μενέσαν, pro ενέστρατον, si Liuianam versionem sequi velimus; quae infirmatur Polybii alio loco, qui est in fragm. xxviii. quo Μενέσας hic nominatur. qui Menestus item est in li- is manuscriptis Liuianis.*

Σὺν δὲ τέτοις Ἀμύνανδρον τὸν βασιλέα, καὶ τῶν Ἀθαμά- ην τὴν ἅμα τέτρω συναποχωρήσαντας πρὸς αὐτὴς. Liuius: *et mynandrum cum principibus Athamianum, quorum consilio b nobis defecistis.*

Ὁ δὲ Φαινέας μετολαβήσας. *Liuius: prope dicentem interfatus Romanum.*

Οὐδ' Ἑλληνικόν ἐστι, ὡς στρατηγὲς, τὸ παρακαλούμενον. *Liuius: qui nobis imperes, quae moris Graecorum non sint.*

Ὡς βεβλόμενος εἰς ἔννοιαν αὐτῇ ἀγαγεῖν τῆς περιστάσεως. *Liuius: cuius conditionis essent. in exemplari corrupte legebatur ἄνοιαν, pro ἔννοιαν. et videndum, an αὐτὸν, pro αὐτῇ sit rectius.*

Ἔτι γὰρ ὑμεῖς ἑλληνοκοπεῖτε Φησί, καὶ περὶ τῆς δέοντος καὶ καθήκοντος ποιῆσθε λόγον, δαδωκότας ἑαυτάς. *Liuius: Ad haec consul: nec hercule, inquit, magnopere nunc curo, quid Aetoli satis ex more Graecorum factum esse censeant: dum ego more Romano imperium id habeam in deditis modo decreto suo, ante armis victos.*

Οὐδ' ἐγὼ δῆσας εἰς τὴν ἄλυσιν, ἀπάξω πάντας, ἂν τῶτο μὴ δόξῃ. *Liuius: itaque ni propere fit, quod impero, vinciri vos iam iubeo.*

Ταῦτα λέγων, Φέρειν ἄλυσιν ἐκέλευσε. *Liuius: afferri catenas, et circumstistere lixtores iussit.*

Οἱ μὲν ἂν παρὶ τὸν Φαινέα ἐκθαμβοὶ γεγονότες. *Liuius: Tum fracta Phanaeae ferocia Aetolisque aliis est, etc. paulo infra erat, ὁ δὲ Λάριος in exemplari, pro ὁ δὲ Λεύκιος, vt nos existimamus*

Ἦρξατο λέγειν ὁ Φαινέας. ἔφη γὰρ, αὐτὸν καὶ τὰς ἀποκλήτας ποιήσεν τὰ προσαγγόμενα, προσδεῖσθαι δὲ καὶ τῶν πολλῶν, εἰ μέλει κυρωθῆναι τὰ παραγγελλόμενα. *Liuius: et se quidem Phanaeas, et qui adsint Aetolorum, scire facienda esse, quae imperarentur, dixit, sed ad decernenda ea concilio Aetolorum opus esse, etc. de Apocletis Liuius xxxv. ita meminit. Per Apocletos autem, ita vocant sanctius concilium: ex delectis constat viris.*

Ἡξίε πάλιν ἀνοχὰς αὐτοῖς δοθῆναι δεχημέρας. *Liuius: ad id petere, vt decem dierum inducias daret.*

Παραγενόμενοι δ' εἰς τὴν Ὑπαταν. *Liuius: et Hypatam reditum est.*

Διεσάφην τοῖς ἀποκλήτοις τὰ γεγονότα, καὶ τὰς ἐρηθέντας λόγους. *Liuius: Vbi in concilio delectorum, quos Apocletos vocant, Phanaeas, et quae imperarentur, et quae ipsis prope accidissent, exposuisset.*

Καὶ τῆς ἐπιφερομένης αὐτοῖς ἀνάγκης. *Liuius, cuius conditionis essent. senserunt. quod autem Polybius dixit, ἔνοιαν ἔλαβον, Liuius vertit, senserunt.*

Καὶ

Καὶ συγκαλεῖν τὰς Αἰτωλούς. *Liuius: et ex omnibus oppidis conuocandos Aetolos ad concilium.*

Διαδοθείσης δὲ τῆς Φήμης ὑπὲρ τῶν ἀπνηγμένων τοῖς περὶ ὃν Φαινέαν, ἕτως ἀπεθριώθη τὸ πλῆθος. *Liuius: Postea nam vero omnis coacta multitudo eadem illa audiuit, adeo ieiunia imperii atque indignitate exasperati animi sunt.*

Τὴ δ' ἀδυνατε κωλύσαντος βυλεύσασθαι περὶ τῶν ἐπιταγμένων. *Liuius: ad iram accedebat et difficultas eorum, nae imperarentur.*

Ἄμα δὲ τῷ Νικάνδρῳ κατὰ τὸν καιρὸν τῆτον κατακλύσαντες ἐκ τῆς Ἀσίας. *et spes forte oblata, quod Nicanter eo ipso tempore ab rege Antiocho veniens impleuit expectatione vana multitudinem, terra marique ingens parari bellum, etc. vox ἑρας in exemplari corrupte legebatur.*

Παραγενήθη μὲν γὰρ ἐκ τῆς Ἐφέσου δωδεκαταῦος εἰς τὰ Φάαρα πάλιν ἂφ' ἧς ὠρμήθη ἡμέρας *Liuius: Is duodecimo die, nam conscenderat nauem, in Aetoliam perfecta legatione, ediens, Phalaram in sinu Maliaco tenuit.*

Τὰ μὲν χρήματα εἰς τὴν Λαυλὴν διεκόμεσε. *Liuius: Inde aetiam pecuniam cum deuexisset.*

Τῆς νυκτός. *Liuius: uespere prima.*

Ἐπαβάλλετο κατὰ τὸν μεταξὺ τόπον τῶν στρατοπέδων διασέειν εἰς τὴν Ὑπάταν. *Liuius: inter Macedonum Romanaque castra, medio agro, dum Hypatani notis callibus petit.*

Ἐπιτεσὼν δὲ εἰς τὰς προκρίτες τῶν Μακεδόνων. *Liuius: stationem incidit Macedonum.*

Ἀνήγετο πρὸς τὸν Φίλιππον, ἕτι τῆς συνουσίας ἀκμαζέης. *Liuius: deducitque ad regem est nondum conuiuio diuisso, etc.*

Τὴ δὲ πράγματος ἀγγελθέντος τῷ βασιλεῖ. *Liuius: quod bi nuntiatum est.*

Ταχέως ἐκέλευσε τὰς ἐπὶ τῆτον ὄντας θρακεῦσαι τὸν Νικάνδρον. *Liuius: accumbere eum, epularique iussit.*

Μετὰ δὲ τινα χρόνον, αὐτὸς ἐξαναστὰς, συνέμιξε τῷ Νικάνρῳ. *Liuius: Inde dimissis aliis solum retentum, etc.*

Καὶ πολλὰ καταμεμψάμενος τὴν κοινὴν τῶν Αἰτωλῶν ἄγνοιαν, φερχῆς μὲν ὅτι Ῥωμαῖοις ἐπαγάγοιεν τοῖς Ἕλλησι, μετὰ δὲ αὐτὰ πάλιν Ἀντιόχῳ. *Liuius: Aetolorum praua consilia, itque in ipsorum caput semper recidentia accusauit; qui rimum Romanos, deinde Antiochum in Graeciam adduissent.*

Ὅμως ἔτι καὶ νῦν παρακαλεῖ, λήθην ποιησαμένους τῶν προγεγονότων. Liuius: *sed praeteritorum, quae magis reprehendi, quam corrigi possunt, oblitum*, etc.

Ἀντέχεσθαι τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας. Liuius: *sed Aetolos quoque finire tandem aduersus se odia debere*.

Αὐτὸν δὲ τὸν Νίκανδρον παρακαλέσας μνημονεύειν τῆς εἰς αὐτὸν γεγενημένης εὐεργεσίας, ἐξέπεμπε μετὰ σπεδῆς ἱκανῆς. Liuius: *et Nicandrum priuatim eius diei, quo seruatus a se foret, meminisse*, etc. ita datis, qui in tutum eum prosequerentur, Hypatam Nicander consultantibus de pace Romana superuenit.

Εἰς ὑπόψιν καὶ διαβολὰς ἐμπέσων. Ita videtur legendum, non vt est in exemplari, ἐμπέσαι.

XIV.

Τὴν ἐκ τῆς Ῥώμης πρεσβείαν. Ita emendauimus, cum in exemplari sit Ῥωμαίων, male. et infra, τοῖς παρ' αὐτῆς ἀποσταλλομένοις, pro eo, quod in manuscripto est, τοῖς παρ' αὐτῶν ἀποσταλλομένοις.

XV.

Ἡ σύγκλητος ἐχρημάτισε τοῖς κατὰ Φιλίππου πρεσβευταῖς, ἵκον γὰρ παρ' αὐτῷ πρέσβεις. Liuius lib. xxxvi. et *Philippi regis legati sub idem tempus in senatum introduci gratulantes de victoria*, etc.

Τὸν μὲν ἔν Δημήτριον ἀπέλυσε τῆς ἐμμερείας παραχρῆμα. Liuius ibidem: *sed Philippi quoque filius Demetrius, qui obses Romae erat, ad patrem reducendus legatis datus est*.

Παραπλησίως δὲ καὶ τὴν τῶν Λακεδαιμονίων ἐμμερεῖς ἀφῆκε, πλὴν Ἀρμέναν τῷ Νάβιδος υἱόν. Armenes Nabidis Lacedaemoniorum tyranni filius inter obsides numeratur etiam a Liuiο libro xxxiv. Et ante currum, inquit, multi nobiles captiui obsidesque, inter quos Demetrius regis Philippi filius fuit, et Armenes Nabidis tyranni filius, Lacedaemonius. Μάρωδος, pro Νάβιδος, mendose erat in exemplari.

XVI.

Μετά δὲ ταῦτα τὰς κατὰ τῶν Αἰτωλῶν πρέσβεις. Liuius libro xxxvi. nulla prius secundum religiones acta in senatu res est, quam de Aetolis.

Γινόμενον δὲ πλείωνον παρ' ἀμφοῖν λόγον. Liuius: *per aliquot dies certatum cum esset*. Ἐδοξε

Ἦδεξε τῷ συνεδρίῳ, δύο προτείνειν γνώμας τοῖς Αἰτωλοῖς, ἣ δίδοναι τὴν ἐπιτροπὴν περὶ πάντων τῶν κατ' αὐτούς, ἣ χίλις τάλαντα παραχρῆμα δύναι, καὶ τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζειν. *Liuius: Duas conditiones eis latae sunt: vel senatus liberum arbitrium de se permitterent: vel mille talentum darent, eosdemque amicos et inimicos haberent.*

Τῶν δ' Αἰτωλῶν ἀξιέντων διασπῆσαι ῥητοῖς ἐπὶ τίσιν δεῖ δίδοναι τὴν ἐπιτροπὴν, ἢ προσδέχεται τὴν διαβολὴν ἢ σύγκλητος. διὸ καὶ τῆτοις γέγονε κατὰμονος ὁ πόλεμος. *Liuius: exprimerent cupientibus, quarum rerum in se arbitrium senatui permetterent, nihil certi responsum est. ita infecta pace dimissi.*

XVII.

Πολιορκουμένων τῶν Ἀμφισσέων ὑπὸ Μανίας. *Liuius lib. xxxvi. Oppugnare Acilius Amphissiam statuit.*

Ὁ τῶν Ἀθηναίων δῆμος πυνθανόμενος, τὴν τε τῶν Ἀμφισσέων ταλαιπωρίαν, καὶ τὴν τῷ Ποπλίῳ παρουσίαν, ἐξαπέστειλε πρᾶσβευτὰς τὰς περὶ τὸν Ἐχέδημον. *Liuius: eo legati Athenienses primum ad P. Scipionem, praegressum agmen (sicut ante dictum est) deinde ad consulem venerunt, deprecantes pro Aetolis.*

Ἀσμένως ἀποδεξάμενος ὁ Πόπλιος ἐφιλανθρωπεῖ τὰς ἄνδρας, etc. ὁ γὰρ προειρημένος ἀνὴρ ἐβάλετο θέσθαι μὲν καλῶς τὰ κατὰ τὰς Αἰτωλίας. εἰ δὲ μὴ συνυπακούειν, πάντως διεληφθεὶς παραλιπὼν ταῦτα, διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν etc. ἅμα τῷ μνησθῆναι τὰς Ἀθηναίους ὑπὲρ τῆς διαλύσεως, ἐτοίμως προσδεξάμενος τὰς λόγους, ἐκέλευσε παρακλησίως παραπειράζειν αὐτούς καὶ τῶν Αἰτωλῶν. *Liuius: Clementius responsum ab Africano tulerunt, qui causam relinquendi honeste Aetolici belli quaterens, Asiam et regem Antiochum spectabat: iusseratque Athenienses non Romanis solum, ut pacem bello praeferrerent, sed etiam Aetolis persuadere.*

Ἐτοίμως δὲ καρκίνων συνυπακούοντων, κατατάθσαν οἱ συμμέξαντες Ῥωμαῖοις. *Liuius: auxilioribus Atheniensibus frequens ab Hypata legatio Aetolorum venit.*

Καταλαβόντες αὐτὰς τριτοπτεύοντας ἐν ἑ. ἐσθλοῖς ἀπὸ τῆς Ἀμφισσης. *Liuius: nondum Amphissa recepta: praemiis fratre Africano, Amphissiam ducit.*

Καὶ προφερομένη τὰς τε κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, καὶ τὴν Λιβύην πράξεις, καὶ διασαφυντος, τίνα τρόπον καὶ χρησται τοῖς κατ' ἐκείνους τὰς τόπους αὐτῶν πικεύσασιν, καὶ τέλος ἐρομένη δῶν ἐγχαρῖσαι

ρίζειν σφᾶς αὐτὸς καὶ πεισύνει, τὰς μὲν ἀρχὰς ἅπαντας οἱ παρόν-
τες εὐέλπιδες ἐγενήθησαν. *Liuius: et spem pacis eis sermo
etiam Africani, quem priorem adierunt, auxit, commemo-
rantis multas gentes, populosque in Hispania prius, deinde
in Africa, in fidem suam venisse, etc. verbum ὁρομένῃ omni-
no mendosum, et fortasse pro eo reponendum προφερομέ-
νῃ, vel aliquid tale.*

Ὡς αὐτίκα μάλα ταλασιεργηθησομένης τῆς διαλύσεως· ἐπὶ
δὲ πυθομένων τῶν Αἰτωλῶν ἐπὶ τισὶ δεῖ ποιῆσθαι τὴν εἰρήνην, ὁ
Λεύκιος διασάφησεν, διότι δυοῖν προκειμένοις αὐτοῖς. *Liuius:
perfecta videbatur res, cum aditus consul illud idem respon-
sum retulit, quo fugati ab senatu fuerant.*

Διὰ τὸ μὴ γίνεσθαι τὴν ἀπόφασιν ἀκόλῃδον τῇ προγενομένῃ
λαλιᾷ. *Liuius: nihil enim nec legatione Atheniensium, nec
placido Africani responso profectum videbatur.*

Πλὴν ἐκανοῖσεν ἔφασαν ὑπὲρ τῶν ἐπιταττομένων τοῖς Αἰ-
τωλοῖς. *Liuius: referre ad suos dixerunt velle.*

Οὗτοι μὲν οὖν ἐπανάσταν, etc. ἦν δὲ τῶν ἐπιταττομένων,
τὸ μὲν ἀδύνατον, διὰ τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων· τὸ δὲ φοβε-
ρὸν, διὰ τὸ πρότερον αὐτὸς ἀπατηθῆναι, καὶ ὃν καιρὸν ἐπινεύ-
σαντες ὑπὲρ τῆς ἐπιτροπῆς, παρὰ μικρὸν εἰς τὴν ἄλυσιν ἐνέτε-
σον. *Liuius: Reditum inde Hypatam est; nec consilium ex-
pediebatur; nam neque unde mille talentum darent, erat: et
permissio libero arbitrio, ne in corpora sua iacueretur, me-
tuebant, etc. in exemplari mendum erat in voce ἄλυσιν: et
ἀποκλήροις legebatur, pro ἀποκλήτοις. de Apocletis autem
mentio facta est a Polybio supra duobus locis.*

Πάλιν ἐξέπεμπον τὰς αὐτὰς δεησομένους, ἣ τῶν χρημάτων
ἀφελᾶν, ἵνα δύνωνται τελεῖν, ἣ τῆς ἐπιτροπῆς ἐκτὸς ποιῆσαι τὰς
πολιτικὰς ἀνδρας, καὶ τὰς γυναῖκας. *Liuius: redire itaque
eosdem legatos ad eos et Africanum iusserunt, et petere, aut
ex summa pecuniae decerent, aut permissionem extra ciuium
corpora fieri iuberent.*

Τὰ δὲ Λευκίῳ φήσαντος ἐπὶ τέτοις ἔχειν παρὰ τῆς συγκλή-
της τὴν ἐξουσίαν, ἐφ' οἷς ἀρτίως εἶπεν, οἱ μὲν αὖτις ἐπανάλθον.
*Liuius: nihil impetratum, ut mutaret eos. et ea quoque irri-
ta legatio dimissa est.*

Οἱ δὲ περὶ Ἐχέδημον ἐπακολοθήσαντες εἰς τὴν Ὑπάταν,
συνεβέλευσαν τοῖς Αἰτωλοῖς, ἐπεὶ τὰ τῆς διαλύσεως ἐμποδίζοιτο,
κατὰ τὸ παρὸν ἀνοχὰς αἰτησαμένους, καὶ τῶν ἐνεσώτων κακῶν
ὑπερβάσειν ποιησαμένους, πρὸς βεβύειν πρὸς τὴν σύγκλητον. καὶ μὲν
ἐπιτυγ-

ἐπιτυχάνουσι περὶ τῶν ἀξιωμένων. εἰ δὲ μὴ, τοῖς καιροῖς ἐφιδραύειν. χεῖρω μὲν γὰρ ἀδύνατον γενέσθαι τῶν ὑποκειμένων τὰ περὶ σφας, βελτίω γε μὴν ἐκ ἀδύνατον διὰ πολλὰς αἰτίας Liuius hunc locum ita vertit: *et princeps legationis eorum Echedemus fatigatos tot repulsis Aetolos, et complorantes inuiti lamentatione fortunam gentis, ad spem reuocauit, auctor inducias sex mensium petendi, ut legatos Romam mittere possent. dilationem nihil ad praesentia mala, quae ultima essent, adiēcituram. leuari per multos casus tempore interposito praesentes clades posse, etc.* omnino post verbum ἀξιωμένων, videtur desiderari καλῶς ἔχειν, vel tale aliquid, in exemplari Polyb.

Φανέντων δὲ καλῶς λέγειν τῶν περὶ τὸν Ἐχέδημον, ἔδοξε προσθεῖναι τοῖς Αἰτωλοῖς ὑπὲρ τῶν ἀνοχῶν. Liuius: *auctore Echedemo iisdem missi, prius P. Scipione conuento, per eum inducias temporis eius, quod petebant, a Cos. impetrauerunt.*

Ἐξαμήνης ἀνοχάς. Liuius: *inducias sex mensium.*

Ὁ μὲν Μάνιος, λύσας τὴν πολιορκίαν, καὶ παραδὼς ἄπαν τὸ ἐράτρευμα, καὶ τὰς χορηγίας τοῖς περὶ τὸν Λεύκιον, εὐθέως ἀπηλλύττετο μετὰ τῶν χιλιάρχων. Liuius: *et soluta obsidione Amphiffae, M. Atilius tradito consuli exercitu, provincia decreuit.*

XVIII.

Διὰ τὴν σιτοδείαν. Liuius libro xxxvii. *grauem inopiam frumenti*, vertit.

Ἀντιοχειαὶν Φιλοτιμίας. Liuius ibidem: *Inter haec Phocaeae seditio orta, quibusdam ad Antiochum multitudinis animos auocantibus, etc.* paullo post: *Quae plebem in concionibus ad Antiochum traiebat.*

Ἐξέπεμψεν πρεσβευτὰς πρὸς Σέλευκον, ὅντα πρὸς τοῖς ὅροις τῆς χώρας αὐτῶν. Liuius: *filium Seleucum in Aeolide reliquerat cum exercitu.*

Καὶ Ῥόδων. ita videtur legendum, cum in exemplari sit Ἡρόδων.

XIX.

Εἰς τὴν Σάμον προσέπεσε γράμματα τοῖς περὶ τὸν Λεύκιον καὶ τὸν Εὐμένη. Liuius libro xxxvii. *quae postquam Sainum sunt nuntiata, primo Eumenes amocatus domestico bello, etc.*

Καὶ τὴν ἐπὶ τὸν Ἐλλήσποντον τηρεῖν τῶν περὶ τὸν στρατοπέδων. Liuius: *pararique quae ad transitum Hellepontii opus essent.*

Tom. II.

H h h

XX.

XX.

Ἀθροισθέντες εἰς ἐκκλησίαν οἱ πολλοὶ τῶν Ἀχαιῶν, τὴν τε συμμαχίαν ἀπεκύρωσαν, καὶ ναυσίους ἐξαπέστειλαν, πρὸς μὲν χιλίης, ἵππεις δὲ ρ. ὧν ἡγεῖτο Διοφάνης ὁ Μεγαλοπολίτης. Liuius libro xxxvii. per eosdem forte dies Elaeam ex Achaia mille pedites cum centum equitibus, Diaphane omnibus his copiis praeposito, accesserunt, etc. apud Liuium Diophane videtur scribendum ex hoc Polybii loco.

XXI.

Ἀντίοχος βασιλεὺς εἰς τὴν Πέργαμον ἐμβαλὼν. Liuius lib. xxxvii. ad persuadendum passim Pergamenum agrum misit.

Πυθόμενος δὲ τὴν παρεσίαν Εὐμένους τῆ βασιλείας, καὶ θεωρῶν ἂ μόνον τὰς ναυτικάς, ἀλλὰ καὶ τὰς πεζικὰς δυνάμεις ἐπ' αὐτὸν παρεκυνεύοντας, ἐβαλεῦστο λόγους ποιήσασθαι περὶ διαλύσεως. Liuius ibidem: Quos ubi exposuisse copias Elaeae, et tot classes in unum convenisse portum Antiochio allatum est, etc. tempus venisse ratus, priusquam terra marique simul urgetur, agendi de pace.

Καὶ λαβὼν λόφον τινα κατάντικρυ τῆς πόλεως, τὸ μὲν πεζικὸν ἐπὶ τέττα κατέστησε. τὰς δ' ἵππεις παρ' αὐτὴν τὴν πόλιν παρενέβαλε πλείους ὄντας ἐξαχιχιλίων. αὐτὸς δὲ μεταξὺ τῶν γενομένων διεπέμπετο πρὸς τὰς περὶ τὸν Λεύκιον εἰς τὴν πόλιν ὑπὲρ διαλύσεων. Liuius: Tumulum quendam aduersus Elaeam castris cepit. ibi peditum omnibus copiis relictis, cum equitatu (erant autem sex millia equitum) in campos sub ipsa Elaeae moenia descendit: misso caduceatore ad Aemilium, vel se de pace agere.

Οὐκ ἀλόγιστοι τῆς διαλύσεως ἦσαν. Liuius eadem figura vertit, Rhodii haud aspernari pacem.

Ὁ δὲ βασιλεὺς ἔτ' εὐχήμενα τὴν διάλυσιν, ἔτε δυνατόν ἔφησε κατὰ τὸ παρὸν εἶναι. Liuius: Eumenes, nec honestum esse dicere, eo tempore de pace agi; nec exitum rei imponi posse.

Εὐχήμενα γὰρ, ἔφη, πῶς εἶδον τε γίνεσθαι τὴν ἐκβασιν, ἐὰν ταχῆρεις ὄντες ποιώμεθα τὰς διαλύσεις. Liuius: Qui enim, inquit, aut honeste, inclusi moenibus et obsessi velut, leges pacis accipiemus? Videndum autem num σύμβασιν, pro ἐκβασιν, legendum sit.

Πῶς γὰρ ἐνδέχεται μὴ προσδεξαμένης ὑπατον, ἄνευ τῆς ἐκείνου γνώμης, βαβαιῶσαι τὰς ὁμολογηθείσας συνθήκας. Liuius: αὐτὸς

aut cui rata ista pax erit, quam sine consule, non ex auctoritate senatus, non iussu populi Romani pepigerimus.

Χωρίς τε τέτων, ἐν ὅλῳ γένηται τι σημεῖον ὁμολογίας πρὸς τὸν Ἀντίοχον, ἔτε τὰς ναυτικάς δυνάμεις δυνατόν ἐπανελθεῖν δῆπυθεν εἰς τὴν ἰδίαν, ἔτε τὰς περὶ τὰς. *Liuius: quæsto enim, pace per te facta, rediturusne extemplo in Italiam sis? classem exercitumque deduciturus?*

Ἐὰν μὴ πρότερον, ὅ τε δῆμος, ἢ τε σύγκλητος ἐπικυρώσῃ τὰ δοχθέντα. *Liuius: Quid senatus censeat, aut populus iubeat.*

Λέγεται δὲ παραδοκῶντας τὴν ἐκείνων ἀπόφασιν παραχειμάζειν ἐνθάδε, καὶ πράττειν μὲν μηδὲν, ἐκδοπανῶν δὲ τὰς τῶν ἰδίων συμμάχων χορηγίας καὶ παρασκευάς. *Liuius: restat ergo, ut maneat in Asia, et rursus in hiberna copiae reducat, omisso bello exhaustant commeatibus præbendis socios.*

Ἐπεὶ δ' ἂν μὴ σφίσι παρῇ τῇ συγκλήτῳ διαλύσθαι, καινοποιεῖν πάλιν ἀπ' ἀρχῆς τὸν πόλεμον ἐν οἷς δυνάμει, θάων βυλουμένων, πέρας ἐπιθεῖται τοῖς ὅλοις. *Liuius: deinde si ita visum sit iis, penes quos potestas fuerit, instauremus novum de integro bellum: quod possumus, si ex hoc impetu rerum nihil prolatando remittitur, ante hiemem diis volentibus perfecisse.*

Ὁ δὲ Λεύκιος συνδεξάμενος τὴν συμβουλίαν, ἀπεκρίθη τοῖς περὶ τὸν Ἀντίοχον, ὅτι πρὸ τῷ τὸν ἀνθύπατον ἐλθεῖν, ἐκ ἐνδεχεται γενέσθαι τὰς διαλύσεις. *Liuius: hæc sententia vicit: responsumque Antiocho est; ante consulis aduentum, de pace agi non posse.*

Ὡν ἀνέσταντες οἱ περὶ τὸν Ἀντίοχον, παραυτίκα μὲν ἐξήεν τὴν τῶν Ἑλλαίων χώραν. ἔξῃς δὲ ταύταις, Σέλευκος μὲν ἐπὶ γέτων ἔμεινε τῶν τόπων. Ἀντίοχος δὲ κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπιπορευόμενος, ἐνέβαλεν εἰς τὸ Θήβης καλέμενον πεδίον, καὶ παραβέβληκώς εἰς χώραν εὐδαίμονα, καὶ γέμισαν ἀγαθῶν, ἐπλήρη τὴν ἐρχομένην παντοδαπῆς λείας. *Liuius: Antiochus pace nequicquam tentata, vastatis Elæensium primum, deinde Pergameiæ agris, relicto ibi Seleuco filio, Adranytteum hostiliter itinere facto petit agrum opulentum, quem vocant Thebes campum.*

XXII.

Διετέμπετο συνεχῶς πρὸς Περσίαν, παρακαλῶν αὐτὸν εἰς τὴν σφιδάραν συμμαχίαν, etc. πάνν γὰρ ἰδοῦσαι τὰς Ῥωμύας, μὴ ποῶνται εἰς τὴν Ἀσίαν διάβασιν ἐπὶ καταλύσει πάντων τῶν

δυνασῶν. Liuius libro xxxvii. ad Prusiam Bithyniae regem miserat legatos litterasque, quibus transitum in Asiam Romanorum increpabat. Venire eos ad omnia regna tollenda, ut nullum usquam orbis terrarum, nisi Romanum imperium esset.

Παραγενομένης δ' ἐπιστολῆς αὐτῷ παρὰ τῆς Λευκίης, καὶ Πολίης τῶν ἀδελφῶν, κομισάμενος ταύτην καὶ διαγνῶς, ἐπὶ ποτὸν ἔσῃ τῇ διανοίᾳ. Liuius: His motum Prusiam litterae Scipionis consulis, sed magis eius fratris Africani, a suspicione tali auerterunt.

Οὐ γὰρ μόνον ὑπὲρ τῆς ἰδίας προκίρσεως ἔφερὲν ἀπολογισμῶς, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς κοινῆς πάντων Ῥωμαίων δι' ᾧ παρεδίκνυνον, ἔχοντες ἀφηρημένοι τινὸς τῶν ἐξ ἀρχῆς βασιλείων τὰς δυναστείας, ἀλλὰ τινὰς μὲν καὶ προσκατεσκευακότες αὐτοὶ δυνασῶς. ἐνίς δὲ ὑψηλότες, εἰς πολλαπλασίους αὐτῶν τὰς ἀρχὰς πεποιηκότες. Liuius: Qui praeter consuetudinem perpetuam populi Romani, augendi omni honore regum jociorum maiestatem, domesticis ipse exemplis Prusiam ad promerendam amicitiam suam compulit.

Ἦν κατὰ μὲν τὴν Ἰβηρίαν, Ἀνδοβάλλην καὶ Καλάχαντα προσφέροντο. κατὰ δὲ τὴν Λιβύην, Μασσανάσσην. ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν Ἰαυρίδα τόποις, Πλευράτον. εἰς ἅπαντας ἔφασαν, ἐξ ἑλλὰσπον καὶ τῶν τυχόντων δυνασῶν, παποικημένας βασιλεῖς οὐλομένους. Liuius: Regulos se acceptos in fidem, in Hispania reges reliquisse. Massanissam non in patrio modo locasse regno, sed in Syphacis, a quo ante expulsi fuisset, regnum imposuisse, etc. Ἀνδοβάλλην hunc, Appianus in Hiberico appellat Ἰνδίζιλιν. et Polybius καλάχαντα libro xi. quem hic καλάχαντα, Colcam a Liuiο nominatum: ut in tanta nominis varietate de mendo dubitandum sit.

Ὁμοίως κατὰ τὴν Ἑλλάδα Φίλιππον καὶ Νάβιν. ὧν Φίλιππον μὲν καταπολεμήσαντες, καὶ συγκλείσαντες εἰς ὅμηρα καὶ Φόρων, βραχέϊαν αὐτῶν νῦν λαβόντες ἀπόδειξιν εὐνοίας, ἀποκαθεσκέμενοι μὲν αὐτῷ τὸν υἱόν, καὶ τὰς ἅμα τέττω συνομηρεύοντας νακνίσκας, ἀπολελυμένους δὲ τῶν Φόρων. Liuius: Philippum et Nabim hostes, et bello superatos ab T. Quinctio, tamen in regno relictos: Philippo quidem anno priore etiam stipendium remissum, et filium obsidem redditum.

Πολλὰς δὲ τῶν πόλεων ἀποδεδωκέναι τῶν ἀλλοτρῶν κατὰ πόλεμον. Liuius: et quasdam ciuitates extra Macedoniam, patientibus Romanis imperatoribus, receperisse eum.

Ἦν

ᾧ Πρωσίας διακέσας, ἐπ' ἄλλης ἐγένετο γνώμη. ὥς δὲ καὶ παρεγενήθησαν πρὸς αὐτὸν πρέσβεις οἱ περὶ τὸν Γάϊον Λίβιον, τελείως ἀπέστη τῶν κατὰ τὸν Ἀντίοχον ἐλπίδων, συμμύξας τοῖς προειρημένους. *Liuius: Maxime confirmatus est animus regis, posteaquam ad eum C. Liuius, qui praetor ante classi praefuerat, legatus ab Roma venit, et edocuit quanto et spes victoriae certior Romanis, quam Antiocho; et amicitia sanctior firmiorque apud Romanos futura esset.*

Ἀντίοχος δὲ ταύτης ἀποπειρῶν ἐλπίδος παρῆν εἰς Ἑφέσον. *Liuius: Antiochus posteaquam a spe societatis Prusiae decedit, Ephejuni ab Sardibus est profectus ad classem.*

Καὶ συλλογισθόμενος, ὅτι μόνως ἂν ἔτω δύνατο καλύσειν τὴν τῶν περὶ τὸν στρατοπέδων διάβασιν, καὶ κατέχευε τὸν πόλεμον ἀπὸ τῆς Ἀτίας ἀποτρίβειν, εἰ βαθείως κρατοίη τῆς θαλάσσης, προέθετο ναυμαχεῖν, καὶ κρίνειν τὰ πραγματὰ διὰ τῶν κατὰ θάλατταν κινδύνων. *Liuius: magis quia terrestribus copiis exercitum Romanum, et duos Scipiones impp. videbat sustineri non posse: quam quod res naualis ipsa per se, aut tentata sibi utquam feliciter, aut tunc magnae et certae fiduciae esset, etc.* in exemplari manuscripto deerat particula *ei*, alioqui ad sensum necessaria: et pro μόνως, legebatur *μόνος*. sed Polybianam sententiam non penitus expressit Liuius.

XXIII.

Ἐκρινε διατέμπεσθαι πρὸς τὰς περὶ τὸν Λεύκιον καὶ Πόπλιον ὑπὲρ διαλύσεων. προχειρησάμενος ἂν Ἡρακλείδην τὸν Βυζάντιον, ἐξέπειψε δὲς ἐντολάς. *Liuius libro xxxvii. post eos forte dies legatus ab Antiocho in castra venerat Byzantius Heraclides de pace afferens mandata.*

Ὅτι παραχωρεῖ τῆς τε τῶν Λαμνακηνῶν, καὶ Σμυρναίων, ἔτι δὲ τῆς Ἀλεξανδρέων πόλεως. *Liuius: Smyrnam enim et Lampyacum, et Alexandriam, Troadem et Lyfimachiam in Europa iactatas in illis disceptationibus esse.*

Ὅμοιως δὲ καὶ τινὰς ἑτέρας ὑφαιρεῖσθαι βέλωνται τῶν κατὰ τὴν Αἰολίδα, καὶ τὴν Ἰωνίαν, ὅσαι τακείνων ἤρηντο κατὰ τὸν ἐνεστῶτα πόλεμον. *Liuius: Et si quas alias Romani, quod suarum partium fuerint, vindicare ab imperio regio velint.*

Πρὸς δὲ τέτοις, ὅτι τὴν ἡμίσειαν δάτει τῆς γεγενημένης σφίσι δαπάνης, εἰς τὴν πρὸς αὐτὸν διαφοράν. *Liuius: impensae quoque in bellum factae partem dimidiam regem praestaturum populo Romano.*

Ταύτας μὲν ἔνθ' ὁ πεμπόμενος εἶχε τὰς ἐντολάς. Liuius: *hae conditiones erant pacis.*

Καὶ καταλαβόντες τὰς Ῥωμαίους ἐνόντας ἐπὶ τῆς στρατοπεδείας, ὃ πρῶτον κατεσκήνωσαν ἐπὶ τῆς διαβάσεως. forte ἐτι ὕπτας legendum. Liuius: *Statina deinde ad Hellespontum aliquandiu habuerunt, quia dies forte, quibus ancylia mouentur, religiosi ad iter inciderant.*

Τὰς μὲν ἔν ἀρχαῖς ἡσθη, νομίζων αὐτῷ συνεργὸν εἶναι πρὸς τὴν ἐντευξιν, τὸ μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων, καὶ πρὸς μὴδὲν ὀρωπυμένῳ τῶν ἐξῆς τὰς ὑπεναντίας. Liuius: *Quam impetribilem fore, magnam ei spem attulit mora et cunctatio Romanorum: quos, simul Asiam attigissent, effuso agmine ad castra regia ituros crediderant.*

Διὰ τὸ πλείστην ῥοπήν κείθαι τῶν πραγμάτων ἐν τῇ ἐκείνῃ προαιρέσει. Liuius: *in eo maximam spem habebat.*

Αἴτιον δ' ἦν καὶ τὸ μένειν τὸ στρατόπεδον ἐπὶ τῆς πρώτης παρεμβολῆς, καὶ τὸ κεχωρίσθαι τὸν Πόπλιον ἀπὸ τῶν δυναμῶν, τὸ σάλιον εἶναι τὸν προειρημένον ἄνδρα. Liuius: *iidem dies P. Scipionem propiore etiam religione, quia Salius erat, diuinxerant ab exercitu; causaque et is ipse morae erat, dum consequeretur, etc. in exemplari manuscripto corrupte legebatur, τὸ σάμον εἶναι, pro τὸ σάλιον εἶναι, vt apparet ex Liuiana versione.*

Ἐκχωρεῖν τὸν Ἀντίοχον. Liuius, *cessisse regem.* paullo supra corrupte legebatur, βληθεὶς πρὸς τὸ συνέδριον, in exemplari.

Πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα πρὸς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν διαλέχθη παρακαλῶν τὰς Ῥωμαίους, μήτε τὴν τύχην λαὸν ἐξελόνγκαι, ὡς θρώπος ὑπάρχοντας, μήτε τὸ μέγεθος τῆς αὐτῶν ἐξουσίας ἀόρῃσιν ποιεῖν, ἀλλὰ περιγράψαι, μάλιστα μὲν τοῖς τῆς Εὐρώπης ὄρεσι, καὶ γὰρ ταύτην μεγάλην ὑπάρχειν καὶ κακίδοξον, διὰ τὸ μὴδένα κατῆχθαι τῶν προγεγονότων αὐτῆς. εἰ δὲ πάντως καὶ τῆς Ἀσίας βάλοντά τινα προσεπιδράττεσθαι, διορίσας ταῦτα πρὸς πᾶν γὰρ τὸ δυνατόν, etc. Liuius hunc locum ita vertit: *Reliqua oratio fuit, vt memores rerum humanarum, et suae fortunae moderarentur, et alienam ne urgerent. finirent Europa imperium; id quoque immensum esse: et parari singula acquirendo facilius potuisse, quam vniuersa teneri posse: quod si Asiae quoque partem aliquam abstrahere velint, dummodo non dubiis regionibus finiant, vinci suam temperantiam Romana cupiditate, pacis et concordiae causa regem passurum.*

Διότι

Διότι τῆς μὲν δαπάνης, ἢ τὴν ἡμίσειαν, ἀλλὰ πᾶσαν, δι-
καιοὺν εἶναι Ἀντιόχου ἀποδῆναι. Φῶνα γὰρ τὸν πόλεμον ἐξ ἀρ-
χῆς, ἢ δι' αὐτὰς, ἀλλὰ δι' ἐκείνου. πῶν δὲ πόλεων, μὴ τὰς κα-
τὰ τὴν Αἰολίδα, καὶ τὴν Ἰωνίαν μόνον ἐλευθερῶν, ἀλλὰ πάσης
τῆς ἐπὶ ταῦτα τῷ Ταύρῳ δυνατείας ἐκχωρεῖν. *Liuius: nam et
impensam, quae in bellum facta est, omnem praestare regem
aequum esse censuerant, cuius culpa bellum excitatum esset: et
non Ionia modo atque Aeolide deduci debere praesidia regia,
sed sicut Graecia omnis liberata esset, ita quae in Asia sint,
omnes liberari urbes. id aliter fieri non posse, quam ut cis
Taurum montem possessione Asiae Antiochus cedat. τῶν πολε-
μίων, pro τῶν πόλεων: et περὶ δὲ τῷ ταύρῳ, pro ἐπὶ ταῦτα
τῷ ταύρῳ, mendose in exemplari legebatur.*

Ὁ μὲν ἔν πρεσβευτῆς ταῦτα αἰτήσεις παρὰ τῷ συνεδρίῳ, διὰ
τὸ πολὺ τῶν ἀξιωματικῶν τὰς ἐπιταγὰς ὑπεραίρειν, ἐδόνα λόγον
ποιησάμενος. *Liuius: legatus posteaquam nihil aequi in con-
cilio impetrari se censebat. καὶ τὴν ἔντευξιν videtur Liuius ex-
pressisse, concilium.*

Τὸν δὲ Πόπλιον ἀθεράπευστο φιλοτίμως. *Liuius: Scipio-
nis animum tentare est conatus.*

Πρῶτον μὲν, χωρὶς λύτρων ὁ βασιλεὺς αὐτῷ τὸν υἱὸν ἀπο-
δώσει. *Liuius: omnium primum, filium ei sine pretio reddi-
turum regem dixit.*

Ἐν ἀρχαῖς τῷ πολέμῳ. *Liuius: principis belli: et ὑπε-
χείριον, captum, vertit.*

Δεύτερον δέ. *Liuius: deinde.*

Διδόναι πλῆθος χρημάτων. *Liuius: auri pondus ingens
est pollicitus.*

Κοινῇ ποιῶν τὴν ἐκ τῆς βασιλείας χορηγίαν, εἰς συνεργή-
σῃ ταῖς ὑπὸ τῷ βασιλεὺς προτεινόμεναις διαλύσεσι. *Liuius: et
nomine tantum regio excepto, societatum omnis regni, si per
eum pacem impetrasset.*

Τὴν μὲν κατὰ τῷ υἱῷ ἐπαγγελίαν, ἔφη, δέχεσθαι. *Liuius:
Ego ex munificentia regia maximum donum filium habeo,
etc. videtur autem aduerbium κατὰ abundare, vel τὸν υἱὸν
legendum esse.*

Περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀγνοεῖν αὐτὸν, ἔφη, καὶ παρακαλεῖν ὁ-
λοκαρῶς τῷ σφετέρῳ συμφέροντος, ἢ μόνον κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν
ἔντευξιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρὸς τὸ συνέδριον. *Liuius: Quod Ro-
manos omnes, quod me, ad quem missus es, ignoras, minus
miror; cum te fortunam eius, a quo venis, ignorare cernam.*

Εἰς τὴν γὰρ ἔτι Λυσιμαχίας, καὶ τῆς πρὸς τῇ Καρδίῳσι εἰσόδου κύριος ἀπάρχων, ταῦτα πρῶτα· παύσει δὲ αὐτὸν ἐπιτυχῶν. ὁμοίως, εἰ καὶ τῶν ἐκχυρήσεως παραγομένη πρὸς αὐτὸν ἑλθόντων μετὰ τῆς δυνάμεως, καὶ ὅλος ἦν, ὅτι κατέλαβεν τὴν διάβασον ἡμῶν, ἐπέσβευε περὶ αὐτῶν τῶν, ὅτι αὐτὸς αὐτῇ ἐφικέσθαι τῶν ἐξιμμένων. *Liuius: Lyfimachia tenenda erat, ne Chersonesum intraremus; aut ad Hellespontum obsistendum, ne in Asiam transiremus: si pacem tamquam a sollicitis de belli eventui petiturus erat, etc. in exemplari corrupta, ut opinor, ἔαν ἔτως αὐτὸν ἐφικέσθαι, legebatur.*

Ὅτα δ' ἔειπας ἐπιβῆναι τῆς Ἀσίας τὰς ἡμετέρας δυνάμεις καὶ προσδεξάμενος, ἢ μόνον τὸν χαλκόν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀσπίδα. *Liuius: concesso uero in Asiam transitu, et non solum frenis, sed etiam iugo accepto.*

Ἰσὼν εἰκότως ἂν ἀποτηνχάναν. *Liuius: quae discretio ex aequo, cum imperium patiendum sit, relicta est? Immo male scriptum fuisse in exemplari, ex Liniana versione constat.*

Τις γένοιτο δώσειν αὐτῷ συμβουλῶν ἕλαν τῆς προτανομένης χάριτος. *Liuius: quod in praesentia dare possim, fidele consilium est.*

Παρακάλει γὰρ αὐτὸν εἰς πᾶν συγκαταβαίνειν. μάχεσθαι δὲ κατὰ μηδένα τρόπον Ῥωμαίοις. *Liuius: nuntia verbis meis, bello abstat, pacis conditionem nullam recuset.*

Ἀντίοχος νομίσας ἔδδεν ἂν βαρύτερον αὐτῷ γένησθαι πρῶταγμα τῶν νῦν ἐπιταττομένων, εἰ ληφθεὶς μάχεσθαι, τῆς μὲν περὶ τὰς διαλύσεις ἀρχολίας ἀπέστη, τὰ δὲ πρὸς ἀγῶνα πάντα, καὶ πανταχόθεν ἡτοιμάζετο. *Liuius: quando perinde ac visio iam sibi leges dicerentur. omissa igitur in praesentia mentione pacis, totam curam in belli apparatus intendit.*

XXIV.

Παρακληθεὶς καὶ τὰς Σάρδεας. *Liuius libro xxxvii. Sardibus iam consul erat. Verbum autem ἐπακρουσνόμενος, vertit caduceator.*

Ἐφθ, βαλεῦσθαι τὸν Ἀντίοχον ἐξαποσπῆσαι πρεσβευτὰς τὰς διαλεχθῆσθαι περὶ τῶν ὅλων. διότι ἀσφάλειαν ἔχει δοθῆναι τοῖς παρηνουμένοις. *Liuius: sub idem fere tempus caduceator ab Antiocho per P. Scipionem a consule petit, impetrauitque, ut oratores mittere liceret regi.*

Μετά

Μετὰ δὲ τινος ἡμέρας ἦγον πρέσβεις παρὰ τοῦ βασιλέως Ἀν-
χε, Ζεύξις, ὁ πρότερον ὑπάρχων Λυδίας σατράπης, καὶ Ἀν-
πατρος ἀδελφιδῆς. *Liuius: paucos post dies Zeuxis, qui*
sepeffus Lydiae fuerat, et Antipater fratris filius venerunt.

Οὗτοι δὲ πρῶτον μὲν ἔσπευδον ἐντυχεῖν Εὐμένει τῷ βασι-
-, διαυλαβύμενοι, μὴ διὰ τὴν προγεγενημένην παρατριβὴν Φι-
τιωπῆτος ἢ πρὸς τὸ βλάπτειν αὐτὸς· αὐρόντες δὲ παρὰ τὴν
εὐδοκίαν μέτρον αὐτὸν καὶ πρᾶον. *Liuius: Hi prius Eumic-*
conuento, quem propter vetera certamina auersum maxi-
a pace credebant esse; et placatiore eo, et sua et regis
, inuento.

Φάσκοντες ἔχ' ἔτιως Ἀντιόχῳ τῷτο συμφέρειν, ὡς αὐτοῖς
ομοίαις, εἴπερ ἡ τύχη παρέδωκεν αὐτοῖς τὴν τῆς οἰκουμενῆς ἀρ-
-ιν, καὶ δυνατείαν. *Liuius: quanto id maiore et placatiore*
imo decet vos facere in hac victoria, quae vos dominos or-
s terrarum fecit?

Τὸ δὲ συνέχον, πρῶτον τί δεῖ ποιήσαντας τυχεῖν τῆς εἰρή-
-ς, καὶ τῆς Φιλίας τῆς πρὸς Ῥωμαίους. *Liuius: quo piaculo*
piare errorem regis, pacem veniamque impetrare a victo-
bus possimus.

Πρότερον ἤδη συνηδραυκότες, καὶ βαβελευμένοι περὶ τέτων.
Liuius: Iam antequam legati venirent, decretum erat quid
sponderetur.

Τότε διεκέλευον διασαφεῖν τὰ δεδογμένα τὸν Πόπλιον. *Li-*
us: respondere Africanum placuit.

Οὕτα νικήσαντας, ἔφη, Ῥωμαῖους ἐδέετο γινέσθαι βαρυ-
-ρες. *Liuius: neque eos secundae res extulerunt, nec ad-*
rsae minuerunt, etc. Videtur autem in manuscripto Po-
bii exemplari deesse alterum membrum, ἕτε ἡττημένους,
πεινότερας, vel aliquid simile, vt suspicari possumus ex
liuiana versione.

Διὸ καὶ νῦν αὐτοῖς τὴν αὐτὴν ἀπόκρισιν δοθήσεσθαι παρὰ
-ωμαίων, ἣν καὶ πρότερον ἔλαβον. *Liuius: de pace vobis*
gentibus, quas pares paribus ferebamus condiciones, eas-
em nunc victores victis ferimus.

Δεῖν γὰρ αὐτοῖς ἔκ τε τῆς Εὐρώπης ἐκχωρεῖν, καὶ τῆς Ἀσίας
-ς ἐπὶ τὰδε τῷ Ταύρῳ πάσης. *Liuius: Europa abstinete;*
Isiaque omni, quae cis Taurum montem est, decedite. τῆς
λασίας deerat in exemplari, quod nos ex Liuiο suppleuimus.

Εὐβοϊκὰ τάλαντα ἐπιδόναι μύρια καὶ πεντακισχίλια. *Li-*
ius: XV. millia talentorum Euboicorum dabit.

Ἀπὸ τῆς εἰς τὸν τύλαμον διατάξεως. *Liuius: pax interposita in bellum factis.*

Τέτων δὲ Φ. μὲν παρασέντα. *Liuius: quingenta praesentia.*

Διχίλια δὲ καὶ Φ. ἑκατὸν ὁ ἕκτος κυρίως τὰς διατάξεις. *Liuius: mille et quingenta, cum S. P. Q. R. comprobauerit pacem.*

Τὰ δὲ λοιπὰ τελέων ἐν ἑξοσί β. *Liuius: mille deinde talentum per XII. annos.*

Ἀποδύναγ δὲ καὶ Εὐμένει υ. τέλαιντα. *Liuius: Eumenei quoque reddi cccc. talenta.*

Καὶ τὸν ἐλαίοντα εἶναι κατὰ τὰς πρὸς τὸν πατέρα συνθήκας. *Liuius: et quod frumenti reliquum ex eo, quod patri debitum est.*

Καὶ Θέοντα τὸν Αἰτωλὸν, καὶ Μυασίλοχον Ἀκαρῶνα. *Liuius: Thountem quoque Aetolum, et Mnasimachum Acarnanum. vel apud Liuium Mnasilochem, vel apud Polybium Mnasimachon reponendum est.*

Καὶ Φίλιππον καὶ Εὐβουλίδην τὰς Χαλκιδικας. *Liuius: Chalcidenfes, Philonem et Eubulidam.*

Πίσιν δὲ τέτων ὁμήρους κ. ὄναι. *Liuius: pignus obsides viginti.*

Τὰς παραγραφέντας. *Liuius vertit, nostro arbitrio.*

Ταῦτα μὲν ἔν ὃ Πόπλιος ἀπεφώνηκε. *Liuius: cum his mandatis ab rege missi erant legati, ut omnem pacis conditionem acciperent.*

Ἐδοξε πᾶσιν ἐξαποστείλαι πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥώμην. *Liuius: itaque Romam mitti legatos placuit.*

Οἱ Ῥωμαῖοι διέδλον. *Liuius vertit, diuisit.*

Μετὰ τινος ἡμέρας παραγενομένων εἰς τὴν Ἐφεσον. *Liuius: Ephesum ad Cos. paucos post dies obsides ab rege deducti sunt.*

Εὐθέως ἐγένοντο περὶ τὸ πλεῖν εἰς τὴν Ῥώμην, ὃ τ' Εὐμένης. *Eumenes quoque eodem tempore profectus est Romam.*

Καὶ σχεδὸν τῶν ἐπὶ ταῖς ταύραις κέντων τῶν κατοικούντων Ἀθηνῶν καὶ πολιτευμάτων ἐπρέσβευον εἰς τὴν Ῥώμην. *Liuius: secutae eos sunt legationes omnium Asiae populorum.*

XXV.

Παρῇν ὃ τε βασιλεὺς Εὐμένης, ὅ τε παρ' Ἀντιόχου πρέσβεις, οἳ τε παρὰ τῶν Ῥοδίων. *Liuius: haud multo post M. Aure-*

Aurelius Cotta legatus L. Scipionis, cum Antiochi regis legatis, et Eumenes rex, Rhodique Romam venerunt.

Εἰσεκαλέσαντο πρῶτον τὸν βασιλέα. Liuius: *Tum omnium primum Eumeni senatus datus est.*

Καὶ λέγειν ἤξιν μετὰ παύσεως, ὡν βέλεται τυχεῖν παρὰ τῆς συγκλήτου. Liuius: *Libentibusque dicere ipsum, omissa in id verecundia, quid sibi a S. P. Q. R. tribui aequum censeret.*

Εἰ καὶ παρ' ἐτέρων τυχεῖν τινὸς ἐβάλετο Φιλανδρώπῃ, Ῥωμαίοις ἂν ἐχρήσατο συμβούλοις, πρὸς τὸ μὴτ' ἐπιθυμῆν μηδενὸς παρὰ τὸ δέον, μὴτ' ἄξιον μηδὲν παρὰ τῷ καθήκοντος. Liuius: *si ab aliis sibi praemiorum optio daretur; libenter, data modo facultate consulendi senatum Romanum, consilio amplissimi ordinis usurum fuisse; ne quid aut immoderate cupisse, aut petisse parum modeste videretur, etc.*

Ὅποτε δὲ αὐτῶν πάρεσι δεόμενος Ῥωμαίων, ἄριστον εἶναι νομίζει τὸ δίδοναι τὴν ἐπιτροπὴν ἐκείνοις, καὶ περὶ αὐτῷ καὶ περὶ τῶν ἀδελφῶν. Liuius: *verum enimvero cum ipsi daturi sint, multo magis munificentiam eorum in se, fratresque suos, ipsorum arbitrii debere esse, etc. in exemplari corrupte παρέσσι, pro πάρεσι legebatur.*

Διότι πρόκειται τῇ συγκλήτῳ πᾶν αὐτῷ χαρίζεσθαι τὸ δυνατόν, Liuius: *propensius cumulatusque, si quo possit, prout eius merita sunt, senatum facturum.*

Ἐμείνεν ἐπὶ τῆς αὐτῆς γνώμης. Liuius: *in eadem persistere sententia.*

Ὁ μὲν βασιλεὺς ἐσχώρησεν. ἡ δὲ ἐντὸς ἐβυλεύσατο, τί δεῖ ποιῆν. Liuius: *templo excessit, etc.* notandus autem est antiquus mos exeundi e senatu; cuius meminit Liuius libro septimo ab V C. his verbis: *summotis deinde legatis, cum consultus senatus esset.*

Ἵποδεικνύουσι. Liuius: *expromere.*

Περὶ ὧν πάρεσιν. Liuius: *quid petens venerit.*

Καὶ γὰρ εἰδέναι τὰ διαφέροντα τοῖς ἰδίῳις πράγμασιν ἐκείνων ἀκριβέστερον τὰ κατὰ τὴν Ἀσίαν. Liuius: *ut absurdum esse diceret, ignorare regem, quid sperans, aut petens venerit: quae commoda regno suo sint, ipsum optime scire: Asiam longe melius, quam senatum nosse. reuocandum igitur, et cogendum, quae vellet, quaeque sentiret, expromere. εἰσεκλήθη, et λέγειν ἡναγκάσθη, vertit Liuius, reduci, et dicere iussus.*

Ἐφασκεν

Ἐφασκεν ὅν, ἄλλο μὲν ἔδδν εἰπῶν περὶ τῶν κατ' αὐτῶν, ἀλλὰ μεῖναι τελείως διδύς ἐκείνοις τὴν ἐξουσίαν. ἔνα δὲ τόπον ἀγνοῖν τὸν κατὰ τὴν Ῥοδίων. Liuius: *perseuerassem, inquit, tacere P. C. nisi Rhodiorum legationem mox vocaturos vos scirem: et illis auditis, mihi necessitatem fore dicendi.*

Ἦπερ αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀρχῆς. Ita videtur legendum, ut ad Eumenem referatur; nam male αὐταῖς erat in exemplari.

Ἐρεῖν μὲν γὰρ αὐτὴς, ἐπειδὴν εἰσπορευθῶσιν, διότι κέρεισιν, ὅτε κατ' ὑμῶν αὐτέμενοι τὰ παράπαν ἔδδν, ἢ δ' ἡμᾶς βλέπτειν θέλοντες κατ' ἑδδν τρόπον. Liuius: *Quae quidem si despectior erit, quod ea postulata eorum futura sunt, ut non solum nihil, quod contra me sit, sed ne quod ad ipsos quidem proprie pertineat, petere videantur.*

Προσβέοντα δὲ περὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν τὴν Ἀσίαν οὐκ ἔχοντων Ἑλλήνων. Liuius: *agent enim causam ciuitatum Graecarum, et liberari eas dicent breui.*

Τὶτο δ' ἐχ' ἔτω αὐτοῖς εἶνα κεχαρισμένον φήσασιν, ὥς ὑμῶν κατ' ἡκον, καὶ τοῖς γεγονόσιν ἔργοις ἀκόλουθον. Liuius: *et, si displicet, cum has tantas opes affectabunt, dissimulabunt illa parte id ad se pertinere: vos modo id decere; et conueniens esse ante factis, dicent.*

Τῶν γὰρ πόλεων ἐλευθερωθειῶν, etc. ἡμῶν μὲν ἄρδην ἀποσπάσει πάντας, ἢ μόνον τὰς νῦν ἐλευθερωθσομένους, ἀλλὰ καὶ τὰς πρότερον ἡμῶν ὑποτακτομένους, ἐπειδὴν ὑμεῖς ἐπὶ ταύτης ὄντας φανεροὶ γένοιθε τῆς προαιρέσεως, τέτοις δὲ προαθήσει πάντας. Liuius: *quo impetrato, cui dubium est, quin et a nobis auersuri sint non eas modo ciuitates, quae liberabuntur, sed veteres etiam stipendiarias nostras. γένεσθαι, pro γένουθε, siue γένηθε: et προθήσει, pro προαθήσει, male, ut videtur, erat in exemplari manuscripto.*

Ὅνόματι μὲν ἔσονται σύμμαχοι τέτων. τῇ δ' ἀληθείᾳ, πᾶν ποιήτεσι τὸ καλυπόμενον ἐτοίμως, τῇ μεγίστῃ χάριτι γενοῦντες ὑπόχρεοι. Liuius: *verbo socius, reuera subiectos imperio, et obnoxios habituri sint, tanto obligatos beneficio.*

Διόπερ ὃ ἄνδρες ἀξιοῦμεν ὑμᾶς, τῶτον τὸν τόπον ὑπιδέσθαι, μὴ λάθεται. Liuius: *haec vos ne decipiat oratio, providendum vobis erit.*

Τὰς μὲν παρὰ τὸ δέον αὔξοντες, τὰς δ' ἐλαττῶντες τῶν φίλων ἀλόγως. ἅμα δὲ τέτοις τὰς μὲν πολεμίας γενοῦντας εὐεργετῶντες: τὰς δ' ἀληθινὰς φίλους παρορῶντες, καὶ ὀλιγωρῶντες τῶν.

των. *Liuius: neue non solum inaequaliter alios nimium deprimatis ex sociis vestris, alios praeter modum extollatis: sed etiam ne, qui aduersus vos arma tulerint, in meliori statu sint, quam socii et amici vestri.*

Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τάτων, ὅτε δέοι, παντὸς παραχωρήσαιμι τοῖς πέλας ἀφιλονείκως. περὶ δὲ τῆς ἡμετέρας Φιλίας, καὶ τῆς εἰς ὑμᾶς εὐνοίας, ἀπλῶς ἐδέκτο· ἂν ἐδανὶ τῶν ὄντων ἐκχωρήσαιμι κατὰ δύναμιν. *Liuius: Quod ad me attinet, in alijs rebus, cessasse infra finem iuris mei cuiilibet videri malim. in certamine amicitiae vestrae, beneuolentiae erga vos, minime aequo animo vinci possum.*

Καὶ γὰρ ἐκεῖνος πρῶτος μετασχὼν τῆς ἡμετέρας Φιλίας καὶ συμμαχίας, σχεδὸν πάντων τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν, καὶ τὴν Ἑλλάδα, εὐγενέστατα διεφύλαξε ταύτην ἕως τῆς τελευταίας ἡμέρας. *Liuius: Qui primus omnium Asiam, Graeciamque incolentium in amicitiam vestram venit, etc. ad extremum finem vitae perduxit.*

Οὐ μόνον κατὰ τὴν προαίρεσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς πράξεις, πάντων γὰρ ὑμῖν ἐκοινώνησε τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πολέμων, καὶ πλείους μὲν εἰς τῆτον καὶ πεζικὰς καὶ ναυτικὰς δυνάμεις παρέχετο τῶν ἄλλων συμμαχῶν. *Liuius: nec animi bonum ac fidelem praestitit, sed omnibus interfuit bellis, quae in Graecia gessistis, terrestribus, naualibusque, etc. καὶ πεζικὰς, deerat in exemplari.*

Πλείστην δὲ συνεβάλλετο χορηγίαν. *Liuius: omni comitum genere vos adiunxit.*

Τέλος δὲ εἰπεῖν, κατέγραψε τὸν βίον ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις, κατὰ τὸν Φιλιππικὸν πόλεμον, παρακαλῶν Βοιωτὰς εἰς τὴν ὑμετέραν Φιλίαν, καὶ συμμαχίαν. *Liuius: in ipsa concione immortalis haud multo post exspirauit, cum Boeotos ad societatem vestram hortaretur.*

Ἐγὼ δὲ διαδεξάμενος τὴν ἀρχὴν, τὴν μὲν προαίρεσιν τὴν τῷ πατρίδι διεφύλαξα. ταύτην γὰρ ἐχ' ὁδὸν ἦν ὑπερθέσθαι. τοῖς δὲ πράγμασιν ὑπερθέμην. οἱ γὰρ καιροὶ τὴν ἐκ πυρὸς βάσανον ἐμοὶ μάλλον, ἢ ἐκείνῳ προτήγον. *Liuius: huius ego vestigio ingressus, voluntate et studio in colendis vobis adiacere (etenim inexcuperabilia haec erant) nihil potui; rebus ipsis meritisque et impensis officiorum, ut superare possem, fortuna. tempora, Antiochus, et bellum in Asia gestum praebuerunt materiam, etc. ὅν τῇν et ἐκείνων, corrupte legebatur in exemplari.*

Ἀντιό-

Ἐφασκεν ὅν, ἄλλο μὲν ὕδν εἶπ᾽ ἐπεὶ περὶ τῶν κατ' αὐτὰ, ἀλλὰ μείναι τελέως διδὼς ἐκείνοις τὴν ἐξουσίαν. Ἔνα δὲ τόπον ἀγνοῖν τὸν κατὰ τὴν Ῥοδίων. Liuius: *perseuerassem, inquit, tacere P. C. nisi Rhodiorum legationem mox vacaturos vos scirem: et illis auditis, mihi necessitatem fore dicendi.*

Ἦπερ αὐτὸν ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀρχῆς. Ita videtur legendum, vt ad Eumenem referatur; nam male αὐτὰς erat in exemplari.

Ἐρεῖν μὲν γὰρ αὐτὰς, ἐπειδὴν εἰσπορευθῶσιν, διότι πέρσιν, ἔτα περ ὕμῶν αὐτῶν τὰ παράπαν ὕδν, ἢ ἡμᾶς βλέπτειν θέλοντας κατ' ὕδνα τρόπον. Liuius: *Quae quidem in despectior erit, quod ea postulata eorum futura sunt, ut non solum nihil, quod contra me sit, sed ne quod ad ipsos quidem proprie pertineat, petere videantur.*

Προσβύοντα δὲ περὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν τὴν Ἀσίαν ἀνέκτων Ἑλλήνων. Liuius: *agent enim causam ciuitatum Graecarum, et liberari eas dicent breni.*

Τὺτο δ' ἐχ' ἔγω αὐτοῖς εἶνα καχαρισμένον φήσασιν, ὥς ὅμῃ κατῆκον, καὶ τοῖς γεγονόσιν ἔργοις ἀκόλυντον. Liuius: *et, si displicet, cum has tantus opes affectabunt, dissimulabunt esse parte id ad se pertinere: vos modo id decere, et conueniens esse ante factis, dicent.*

Τῶν γὰρ πόλεων ἐλευθερωθεισῶν, etc. ἡμῖν μὲν ἄρδην ἀπὸ σπάσει πάντας. ἢ μόνον τὰς νῦν ἐλευθερωθησομένους, ἀλλὰ καὶ τὰς πρότερον ἡμῖν ὑποτακτομένους, ἐπειδὴν ὑμεῖς ἐπὶ ταύτης ὄντας φανεροὶ γένοιθε τῆς προαυρέσεως, τέτοις δὲ προθήσει πάντας. Liuius: *quo impetrato, cui dubium est, quin et a nobis auersuri sint non eas modo ciuitates, quae liberabuntur, sed veteres etiam stipendiarias nostras. γένεσθαι, pro γένεσθαι, siue γένεσθαι: et προθήσει, pro προθήσει, male, vt videtur, erat in exemplari manuscripto.*

Ὀνόματι μὲν ἔσονται σύμμαχοι τέτων. τῇ δ' ἀληθείᾳ, πᾶν ποιήσῃ τὸ κελυόμενον ἐτοίμως, τῇ μεγίστῃ χάριτι γεγονότες ὑπόχρεοι. Liuius: *verbo socius, reuera subiectus imperio, et obnoxios habituri sint, tanto obligatos beneficio.*

Διόπερ ὃ ἄνδρες ἀξιοῦμεν ὑμᾶς, τούτου τὸν τόπον ὑπιδέσθαι, μὴ λάθῃτε. Liuius: *haec vos ne decipiat oratio, prouidentum vobis erit.*

Τὰς μὲν παρὰ τὸ δέον αὔξοντες, τὰς δ' ἐλαττῶντες τῶν φίλων ἀλόγως. ἅμα δὲ τέτοις τὰς μὲν πολεμίας γεγονότας εὐεργετῶντες· τὰς δ' ἀληθινὰς φίλους παρορῶντες, καὶ ὀλιγαρχῶντες τῶν
των.

των. *Liuius: neue non solum inaequaliter alios nimium deprimatis ex sociis vestris, alios praeter modum extollatis: sed etiam ne, qui aduersus vos arma tulerint, in meliori statu sint, quam socii et amici vestri.*

Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τάτων, ὅτε δέοι, παντὸς παραχωρήσαιμι τοῖς πέλας ἀφιλονείκως. περὶ δὲ τῆς ἡμετέρας Φιλίας, καὶ τῆς εἰς ὑμᾶς εὐνοίας, ἀπλῶς εἰδέσθωτ' ἂν ἐδὲν τῶν ὄντων ἐκχωρήσαιμι κατὰ δύναμιν. *Liuius: Quod ad me attinet, in aliis rebus, cessasse infra finem iuris mei cuilibet videri malim. in certamine amicitiae vestrae, beneuolentiae erga vos, minime aequo animo vinci possum.*

Καὶ γὰρ ἐπειὶ οὗτος πρῶτος μετασχὼν τῆς ἡμετέρας Φιλίας καὶ συμμαχίας, ἡρόν πάντων τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν, καὶ τὴν Ἑλλάδα, εὐγενέστατα διεφύλαξε ταύτην ἕως τῆς τελευταίας ἡμέρας. *Liuius: Qui primus omnium Asiam, Graeciamque incolentium in amicitiam vestram venit, etc. ad extremum finem vitae perduxit.*

Οὐ μόνον κατὰ τὴν προαίρεσιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς πράξεις. πάντων γὰρ ὑμῖν ἐκοινώθησθε τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα πολέμων, καὶ πλείους μὲν εἰς τῆτον καὶ πεζικὰς καὶ ναυτικὰς δυνάμεις παρέχετο τῶν ἄλλων συμμαχῶν. *Liuius: nec animi duntaxat vobis bonum ac fidelem praestitit, sed omnibus interfuit bellis, quae in Graecia gessistis, terrestribus, navalibusque, etc. καὶ πεζικὰς, deerat in exemplari.*

Πλείστην δὲ συνεβάλλετο χορηγίαν. *Liuius: omni comitum genere vos adiunxit.*

Τέλος δὲ εἰπεῖν, κατέσπεψε τὸν βίον ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις, κατὰ τὸν Φιλίππικόν πόλεμον, παρακαλῶν Βοιωτὸς εἰς τὴν ὑμετέραν Φιλίαν, καὶ συμμαχίαν. *Liuius: in ipsa concione intermortuus haud multo post exspirauit, cum Boeotos ad societatem vestram hortaretur.*

Ἐγὼ δὲ διεδεξιμένος τὴν ἀρχὴν, τὴν μὲν προαίρεσιν τὴν τῷ πατρίδι διεφύλαξα. ταύτην γὰρ ἐχ' ὁδὸν ἦν ὑπερθέσθαι. τοῖς δὲ πράγμασιν ὑπερθέμεν. οἱ γὰρ καιροὶ τὴν ἐκ πυρὸς βάσανον ἐμοὶ μᾶλλον, ἢ ἐκείνῳ προσηῶν. *Liuius: huius ego vestigio ingressus, voluntate et studio in colendis vobis adiacere (etenim inexcuperabilia haec erant) nihil potui; rebus ipsis meritisque et impensis officiorum, ut superare possem, fortuna. tempora, Antiochus, et bellum in Asia gestum praebuerunt materiam, etc. ὁδὸν τὴν et ἐκείνων, corrupte legebatur in exemplari.*

Ἀντιό-

Ἀντίχε γὰρ σπουδάζοντος ἡμῶν θυγατέρα ἔδωκεν. *Liuius: filiam suam in matrimonium mihi dabat.*

Δδόντες παραχρῆμα μὲν τὰς πρότερον ἀπὸ λωστρωμένων ἀπὸ ἡμῶν πόλεις. *Liuius: restituebat extemplo ciuitates, quas defecerant a nobis.*

Πᾶν ὑποχρῆμανοι ποιήσαν, εἰ μετὰ χρονον τῷ πρὸς ἡμᾶς πολέμῳ. *Liuius: spem magnam in posterum amplificandi regni faciebat, si secum aduersus vos bellum gessissem.*

Καὶ πεζικαῖς, καὶ ναυτικαῖς δυνάμει. *Liuius: terrestribus navalibusque copiis.*

Πλείτας δὲ χορηγίας συμβαλέμεθα. *Liuius: committis suppedituri.*

Εἰς πάντας δὲ τὰς κατόνας δεδέκαμην αὐτὸς ἀπρὸ Φασίης. *Liuius: nec labori meo, nec periculo usquam peperci.*

Τεμένεσθαι συγκαταθέντες εἰς αὐτὴν τὴν Πέργαμον πύρρεισθαι καὶ κινδυνεύειν. *Liuius: obsidionem passus sum Pergami inclusus cum discrimine ultimum simul vitae regnique, etc. εἰς αὐτὸν τὸν Πέργαμον, est in exemplari.*

Εἰ Μασσανάσση μὲν τὸν ἂ μόνον ὑπάρχοντα πολέμῳ ἔμην, ἀλλὰ καὶ τὸ τελευταῖον καταφυγόντα πρὸς υἱᾶς μετὰ τῶν ἱππέων. *Liuius: Massinissa hostis vobis, antequam socius fuisset, etc. cum turma equitum in castra confugit vestra.*

Ἐτήρησε τὴν πίσιν. ἑτάρησε male legebatur in exemplari, pro ἑτήρησε τὴν πίσιν: quod Liuius vnico verbo, fideliter, expressit.

Βασιλέα τῶν πλείστων μερῶν τῆς Λιβύης ποτιμήκατα. *Liuius: praepotentem inter Africae reges fecistis.*

Ἡμᾶς δὲ τὰς διὰ προγόνων τὰ μέγιστα καὶ κάλλιστα τῶν ἔργων ὑμῖν συγκατεργασμένους παρ' ἑδὲν ποιήσατε; *Liuius: Quo tandem igitur nos praemio atque honore digni apud vos sumus, qui nunquam hostes, semper socii fuimus? ἡμᾶς et ποιήσεσθαι, male scriptum erat in exemplari.*

Τί ἔν ἐστιν ἂ παρακαλῶ. *Liuius: quid ergo postulas, dicat aliquis?*

Ἐρῶ μετὰ παύρηστας, ἐπεὶ περ ἡμᾶς ἐξεπαλέσασθε πρὸς τὸ λέγειν ὑμῖν τὸ Φαινόμενον. *Ego patres conscripti, quoniam dicere utique volentibus vobis parendum est.*

Εἰ μὲν αὐτοὶ κρίνετέ τινες τόπως διακατέχου τῆς Ἀσίας, τῶν ὄντων ἐπὶ ταῦτα τῷ Ταύρῳ, ταπτομένων δὲ πρότερον ὑπ' Ἀρτίεχον, ταῦτο καὶ μάλιστα βυλοῖμαθ' ἂν ἰδεῖν γενόμενον. καὶ γὰρ ἀσφαλέστατα βασιλεύσαν ὑμῶν γατοῦντες ὑπολαμβάνομεν. *Liuius:*

uius: si vos ea mente ultra Tauri iuga Antiochum crouisistis, ut ipsi teneretis eas terras: nullos accolas, nec finitimos habere, quam vos malo; nec ulla alia re tutius stabiliusque regnum meum futurum spero. τὴν Ἀσίαν pro τῆς Ἀσίας, corrupte legebatur in exemplari: vel addendum κατὰ, si τὴν Ἀσίαν retinere velimus.

Εἰ δὲ τῶτο μὴ κρῖναι ποιεῖν, ἀλλ' ἐκχωρεῖν τῆς Ἀσίας ὁλοκαρῶς, ἔδενι Φαμὲν δικαιότερον εἶναι παραχωρεῖν ὑμᾶς, τῶν ἐκ τῆς πολέμου γεγονότων ἄθλων, ἥπερ ἡμῖν. Liuius: sed si vobis decedere inde, atque exercitus deducere in animo est: neminem digniorem ex sociis vestris, qui bello a vobis parta possideat, quam me.

Νῆ δὲα κάλλιστόν ἐστιν, τὰς δουλεύοντας ἐλευθερεῖν, εἴγε μὴ μετ' Ἀντιόχου πολεμεῖν ὑμῖν ἐτόλμησαν. ἐπεὶ δὲ τῷδ' ὑπέμειναν, πολλῷ κάλλιον, τὸ τοῖς ἀληθινοῖς φίλοις τὰς ἀρμοζέσας χάριτας ἀποδιδόναι μᾶλλον, ἢ τὰς πολέμους γεγονότας εὐεργετεῖν. Liuius: at enim magnificum est liberare ciuitates seruas. ita opinor: si nihil hostile aduersus vos fecerunt. Sin autem Antiochi partis fuerunt: quanto est vestra prudentia et aequitate dignius, sociis benemeritis, quam hostibus vos consulere?

Αὐτόν τε τὸν βασιλέα, καὶ τὰ ἐργάσασθαι φιλοφρόνως ἀπεδέχεται. Liuius: Grata oratio regis patribus fuit, etc. mendum erat in Graeco exemplari non ferendum, quod nos sustulimus, mutata voce τρίτον, in τε τὸν, etc.

Προθύμως εἶχεν. Liuius vertit, propenso animo.

Ἀφυστέρητος δὲ τινος τῶν προσβεβυτων. Liuius: quia non aderant quidam Rhodiorum.

Εἰσεκαλέσαντο τὰς Συμυρναίους. Liuius: interposita Smyrnaeorum brevis legatio est.

Διότι γέγονασι πάντων ἐπαινεσάται τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας αὐτονομημένων. Liuius: collaudatis egregie Smyrnaeis, quod omnia ultima pati, quam se regi tradere maluerunt.

Ἐπὶ δὲ τοῖς εἰσῆλθον οἱ Ῥόδιοι. Liuius: introducti Rhodii sunt.

Καὶ βραχέα προσεγενήμενοι περὶ τῶν κατ' ἰδίαν σφίσι πεπραγμένων εἰς Ῥωμαίους, ταχέως, etc. Liuius: expositis initis amicitiae cum populo Romano, meritisque Rhodiorum prius, deinde Antiochi bello, etc.

Ἐν δὲ μέγιστον αὐτοῖς ἔφασαν γεγονέναι σύμπτωμα κατὰ τὴν προσβίαν, πρὸς ὃν εὐκαιρέτατα διακρινταὶ βασιλεὺς καὶ κοινῇ καὶ

καὶ κατ' ἰδίαν, πρὸς τῶν αὐτοῖς ἀντιπαρακείμεναι τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων. Liuius: *Nihil, inquit, nobis tota nostra aetione, patres conscripti, neque difficilius, neque molestius est, quam quod cum Eumene nobis disceptatio est: cum quo uno maxime, et priuatum singulis, et, quod magis nos mouet, publicum ciuitati nostrae hospitium est.*

Τῇ μὲν γὰρ αὐτῶν πατρίδι δοκεῖν τὸτο κάλλιστον εἶναι, καὶ μάλιστα πρέπον Ῥωμαίοις, τὸ τὰς ἐπὶ τῆς Ἀσίας Ἑλλήνας διασρωθῆναι etc. Εὐμένει δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἦν αὖτε τοιοῦτον φέρειν, φύσει γὰρ πᾶσαν μοναρχίαν, τὸ μὲν ἴσον ἐχθράρον, ζητεῖν δὲ, πάντας, εἰ δὲ μήγ', ὡς πλείους ὑπηκόους εἶναι σφίσιναι πεδιαρχεῖν. Liuius: *Ceterum non animi nostri, patres conscripti, nos, sed rerum natura, quae potentissima est, diiungit; ut nos liberi, etiam aliorum libertatis causam agamus: reges serua omnia et subiecta imperio suo esse velint.*

Ἀλλὰ καὶ περ τοιούτων ὄντων τῶν πραγμάτων, ὅμως ἐφίσαν πεπεισθαι, διότι καθίστανται τῆς προθέσεως, ἡ τῶν πλεον Εὐμένους δύνασθαι παρὰ Ῥωμαίοις, ἀλλὰ τῶ δικαιοτέρῳ φαινέσθαι λέγοντες. Liuius: *Utrumque tamen res se habet: magis recundia nostra aduersus regem, nobis obstat, quam ipsa disceptatio aut nobis impedita est, aut vobis perplexam deliberationem praebitura videatur.*

Εἰ μὲν γὰρ μὴ δυνατόν ἦν ἄλλως Εὐμένει χάριν ἀποδοῦναι Ῥωμαίοις, εἰ μὴ παραδοῖεν αὐτῷ τὰς αὐτονομημένας πόλεις, ἀπορεῖν εἰνός ἦν περὶ τῶν ἐνεσώτων. ἡ γὰρ Φίλον ἀληθινὸν εἶδει παραλιπεῖν, ἡ τὴν καλὴν καὶ καθήκοντος αὐτοῖς ὀλιγορήσας, καὶ τὸ τέλος τῶν ἰδίων πρόξενον ἀμαυρῶσας, καὶ καταβαλεῖν. Liuius: *nam si aliter socio atque amico regi, de cuius praemiis agitur, hanos haberi nullus posset, nisi liberas ciuitates ei in seruitutem traderetis; esset deliberatio anceps; ne aut regem amicum inhonoratum dimitteretis, aut decederetis instituto vestro, et gloriam Philippi bello partam nunc seruitute tot ciuitatum deformaretis, etc.* in exemplari male, vt ex Liuiana versione apparet, legebatur, εὐμένη χάριν ἀποδοῦναι Ῥωμαίοις. pro τέλος autem libentius scriberem κλέος, quod Liuius vertit, gloriam et Polybius infra dixit, καὶ τὸ τῆς ἰδίας ὑποθέσεως λαμπρὸν καταβαλεῖν, etc.

Καὶ γὰρ Λυκαονίαν καὶ Φρυγίαν τὴν ἐφ' Ἑλλασπόντῃ, καὶ τὴν Πισιδίαν, πρὸς δὲ τούτοις Χερρόνησον, καὶ τὰ προσοφῶντα ταῦτα τῆς Εὐρώπης ἔξουσιν ὑμῖν, οἷς ἂν βέλοιοθε προτεθέντα πρὸς τὴν Εὐμένης βασιλείαν, δεκαπλασίαν αὐτὴν δύναται ποιεῖν
τῆς

τῆς νῦν ὑπαρχούσης. πάντων δὲ τούτων ἢ τῶν πλείων αὐτῇ προσ-
μεριζόντων, εἰς μιᾶς ἀν γένοιτο τῶν ἄλλων δυνατειῶν καταδεεσέ-
ρα. Liuius: *Nam et Lycaonia, et Phrygia utraque et Pisi-
dia omnis, et Chersonesus, quaeque circumiacent Euxorae,
in nostra sunt potestate: quarum unaquaelibet regi adiecta,
multiplicare regnum Eumenis potest: omnes vero datae, ma-
ximis cum regibus aequare, etc.* ex hac Liuii versione Po-
lybii verba, quae sunt in exemplari mutilata, possumus
ita supplere: οἷς ἂν βέλῃσθε δωρεῖσθαι, ὧν τινα προσταθέν-
τα, etc.

Ἐξέσιν ἔν, ὃ ἄνδρες Ῥωμαῖοι, καὶ τὰς Φίλκας μεγαλομερῶ-
σμουαποποιῆται, καὶ τὸ τῆς ἰδίας ὑποθέσεως λαυκρόν μὴ κατα-
βαλεῖν. Liuius: *licet ergo vobis et praeniis belli ditare re-
ges, et non decedere instituto vestro, etc.* in manuscripto
deerat particula μὴ, alioqui necessaria.

Οὐ γὰρ ἐσιν ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ταῦτὸ τέλος
τῶν ἔργων. Liuius: *alia enim aliis et honesta et probabilis est
caussa armorum, etc.* ταύτων, pro ταῦτὸ, male legebatur
in exemplari.

Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες ἱρμῶσι πρὸς τὰς πράξεις, ὁρεγό-
μενοι τῇ κατασρέφασθαι, καὶ προσλαβεῖν πόλεις, καὶ χορηγίας,
ναῦς. Liuius: *illi agrum, hi vicos, hi oppida, hi portus, orant-
que aliquam maris ut possideant.*

Ῥμαῖ; δὲ πάντων τούτων ἀπροσδεῆτες πεποιήκασι, πάντα
τὰ κατὰ τὴν οἰκωμένην τεθηκότας ὑπὸ τὴν ὑμετέραν ἐξουσίαν.
Liuius: *vos nec cupistis haec, antequam haberetis; nec
nunc, cum orbis terrarum in ditione vestra sit, cupere potestis,
etc.* omnino verbum πεποιήκεναι, vel in πεποιήκατε mutan-
dum est, vel addenda vox θεοί, quae deest ad sensum.

Δῆλον ὡς ἐπαίνει καὶ δόξης παρ' ἀνθρώποις. Liuius: *pro
dignitate et gloria apud omne genus humanum.*

Ἄ καὶ κτήσασθαι μὲν ἐστὶ δυσχερέτερον, κτησασμένους δὲ δια-
φυλάξαι χαλεπώτατον. Liuius: *parare et quaerere arduum
fuit; tueri difficilium, etc.* in exemplari verbum χαλεπώτα-
τον deerat.

Ἰνοίητε δ' ἂν τὸ λεγόμενον ἕτως· ἐπολεμήσατε πρὸς Φί-
λιππον. Male legebatur in manuscripto, ἀγνοίητε, et ἐτολ-
μήσατε. et paullo post, ἢ δοκεῖτε τῷτο μάλλον, pro eo, quod
nos reposuimus, εὐδοκεῖτε τῷτο μάλλον. mendum etiam erat
in iis, quae sequuntur, ἢ τῶν Ἑλλήνων ἐλευθέρωσις. τῷτο
νῦν ἐάν προσῇτε, etc. et pro ἐάν δὲ παρίδῃτε, καὶ τὸ πρὶν

ἐλαττωθήσεται, in exemplari corrupte, εἰς καὶ παρδῆται, καὶ πρὶν ἐλαττωθήσεται, legebatur.

Ἡμεῖς μὲν ἔν, ὃ ἄνδρες, καὶ τῆς προαιρέσεως γαγονότας αἰρετικῶς, καὶ τῶν μεγίστων ἀγώνων, καὶ κινδύνων ἀληθινῶς ὁμῶν μετασχηκότες, ἐκ ἐγκαταλείπομεν τῶν Φίλων τάξιν, ἀλλ' ἔστι νομίζομεν ὑμῖν καὶ πρέπει καὶ συμφέρειν, ἐκ οὐκνήσαντων ὑπουνῆσαι μετὰ παρόρησίας. Liuius: *Rhodii, et in hoc, et in omnibus bellis, quae in illa ora gessistis, quam forti fidelique opera vos adiuerimus, vestro iudicio relinquimus. nunc in pace id consilium afferimus; quod si comprobaueritis, magnificentius vos victoria uos esse, quam uicisse, omnes exultanturi sint*, etc. ἀληθινῶν ὑμᾶς, et ἀλλὰ γὰρ, male, ut videtur, in exemplari legebatur.

Οἱ μὲν ἔν Ῥόδιοι ταῦτα εἰπόντες, τᾷσιν ἔδωκαν μετρίως καὶ καλῶς διειλέχθαι περὶ τῶν προκειμένων. Liuius: *apta magnitudini Romanae oratio uisa est*.

Ἐπὶ δὲ τέτοις εἰσήγαγον τὰς παρ' Ἀντιόχου πρεσβυτάς, Ἀντίπατρον καὶ Ζεῦξιν, ὃν μετ' ἀξιώσεως καὶ παρακλήσεως ποιησάμενον τὰς λόγους. Liuius: *post Rhodios Antiochi legati vocati sunt: ii vulgato petentium veniam more, errorem fassi regis, obtestati sunt patres conscriptos, ut suae clementiae potius, quam regis culpa, qui satis superque poenarum dedisset, memores consularent*.

Εὐδόκησαν ταῦς γεγενημέναις ἐμολογίαις πρὸς τὰς περὶ τὸν Σηπτιῶνα κατὰ τὴν Ἀσίαν. Liuius: *postremo pacem datam a L. Scipione imp. quibus legibus dedisset, confirmarent auctoritate sua*.

Καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας τῷ δήμῳ συνετικυρώσαντος. Liuius: *et senatus eam pacem seruandam censuit, et paucos post dies populus iussit*.

Ἔταμον ὄρκια περὶ τούτων, πρὸς τὰς περὶ τὸν Ἀντίπατρον. Liuius: *foedus in Capitolio cum Antipatro principe legationis iustum*.

Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ τὰς ἄλλας εἰσῆγον, ὅσοι παρῆσαν ἀπὸ τῆς Ἀσίας πρεσβεύοντες. Liuius: *auditae deinde et aliae legationes ex Asia sunt*.

Ἀπασι δὲ τὴν αὐτὴν ἔδωκαν ἀπόκρισιν. Liuius: *Omnibus datum est responsum*.

Ὅτι δέκα πρεσβεύοντας ἀποσελᾷσι, τὰς ὑπὲρ πάντων τῶν ἀμφισβητούμενων ταῦς πόλεσι διαγωνομένους. Liuius: *decem legatos*

legatos more maiorum senatum missurum, ad res Asiae disceptandas componendasque.

Οἷς περὶ μὲν τῶν κατὰ μέρος ἔδωκαν τὴν ἐπιτροπὴν. Liuius: *his quae praesentis disceptationis essent libera mandata.*

Περὶ δὲ τῶν ὅλων αὐτοὶ διελάμβανον, ὅτι δεῖ τῶν ἐπὶ ταῦτα τῷ Ταύρῳ κατοικούντων, ὅσοι μὲν ὑπ' Ἀντίοχον ἐτάττοντο, τέρας Εὐμένει δοθῆναι, πλὴν Λυκίας καὶ Καρίας, τὰ μέχρι τῷ Μαιάνδρῳ ποταμῷ· ταῦτα δὲ Ῥοδίων ὑπάρχειν. Liuius: *de summa rerum senatus constituit, etc. summam tamen hanc fore, ut cis Taurum montem, quae intra regni Antiochi fines fuissent, Eumeni attribuerentur, praeter Lyciam Carianique, usque ad Maeandrum amnem: ea ciuitatis Rhodiorum essent, etc. πλὴν Λυδίας, et ταύτην Ῥοδίων, male in exemplari legebatur.*

Τῶν πόλεων τῶν Ἑλληνίδων, ὅσαι μὲν Ἀττάλῳ φόρον ὑπέτελαν, ταύτας τὸν αὐτὸν Εὐμένει τελεῖν. ὅσαι δὲ Ἀντίοχῳ μόνον, ταύτας ἀφείδωκε τὸν φόρον. Liuius: *ceterae ciuitates Asiae, quae Attali stipendiariae fuissent, eadem Eumeni vestigal penderent. quae vestigales Antiochi fuissent, eae liberae atque immunes essent, etc. ταύτας ἀφείδωκε τὸν φόρον, legebatur in exemplari.*

Προσῆλθον αὖθις οἱ Ῥόδιοι πρὸς τὴν σύγκλητον, ἀξιώντες περὶ Σόλων τῶν Κιλικίων, διὰ γὰρ τῆς συγγενείας ἔφασκαν κατέχευεν αὐτοῖς προνοεῖσθαι τῆς πόλεως ταύτης. εἶναι γὰρ Ἀργείων ἀποίκαι· Σολεῖς, καθ' ἅπερ καὶ Ῥοδίαι, ἐξ ὧν ἀδελφὴν ἔσαν ἀπαδείκνυσον τὴν συγγένειαν πρὸς ἀδελφάς. Liuius: *de Solis urbe, quae in Cilicia est, egerunt: Argis et illos, sicut sese, oriundos esse. ab ea germanitate fraternam sibi cum iis caritatem esse, etc. videndum autem, num in Polybio, διὰ τὴν συγγένειαν, legi debeat.*

Ὡν ἕνεκα δίκαιον ἔφασκαν εἶναι τυχεῖν αὐτὰς τῆς ἐλευθερίας. Liuius: *petere hoc extraordinarium munus, ut eam ciuitatem ex seruitute regia eximerent.*

Εἰσακαλέσατο τὰς παρ' Ἀντίοχου πρεσβευτάς. Liuius: *vocati sunt regis Antiochi legati.*

Πάσης Κιλικίας. Corrupte in exemplari ἡλικίας legebatur.

Οὐ προσδεχομένων δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀντίπατρον διὰ τὸ παρὰ τὰς συνθήκας εἶναι. Liuius: *nec quicquam impetratum, testante foedera Antiocho.*

Φιλοτίμως δὲ πρὸς τῷ διεκιδουμένῳ τῶν πρεσβευτῶν, τέ-
 τας μὲν ἀπέλυσαν, τὰς δὲ Ῥοδίας εἰσκαλεσάμενοι, διεσαφην τὰ
 συγκατώμενα παρὰ τῶν περὶ τοῦ Ἀντίπατρον, καὶ προσεπέλεγον,
 ὅτι πᾶν ὑπομενέσιν, εἰ πάντως τῷτο κέρριται Ῥοδίοις. *Liuius:*
tenocatis in senatum Rhodiis, cum quantopere tenderet lega-
tus regius exposuissent; adiecerunt, si utique eam rem ad
ciuitatis suae dignitatem pertinere censerent Rhodii, senatum
omni modo expugnaturum pertinaciam legatorum.

Ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων ῥευνεν. *Liuius:* *ita ni-*
hil de Solis mutatum est. sed corrupta haec erant in ma-
nufcripto Polybii libro.

XXVI.

Ἀμύνανδρος ὁ τῶν Ἀθαμάνων βασιλεὺς, δοκῶν ᾗδὴ τὴν
 ἀρχὴν ἀνειληφέναι βεβύως, εἰς Ῥώμην ἐξέπεμψε πρεσβευτάς,
 καὶ πρὸς τὰς Σικηπῶνας εἰς τὴν Ἀσίαν ἔτι γὰρ ἦσαν περὶ τὰς
 κατὰ τὴν Ἐφεσον τόπας. *Liuius:* *Amynder recuperato re-*
gno, legatos et Romam ad senatum, et ad Scipiones in
Asiam, Ephesi post magnum cum Antiocho bellum moran-
tes, misit.

Τὰ μὲν ὁμολογέμενος, τῷ δοκῶν δι' Αἰτωλῶν κατοῖσθαι
 τὴν ἀδόδον. *Liuius:* *pacem petebat, excusabatque sese, quod*
per Aetolos recuperasset paternum regnum.

Τὰ δὲ κατηγορῶν τῷ Φιλίππῳ. *Liuius:* *Philippum in-*
cusabat.

Οἱ δ' Αἰτωλοὶ νομίσαντες ἔχειν εὐφῶν κυρὸν, πρὸς τὸ τὴν
 Ἀμφιλοχίαν καὶ τὴν Ἀπεραντίαν ἀνακτήσασθαι, προέδωκε
 στρατεύειν εἰς τὰς προειρημένους τόπας, etc. ἐνέβαλον εἰς τὴν
 Ἀμφιλοχίαν. τῶν δὲ πλείων ἀδελοντῶν προχωρησάντων, με-
 τῆλθον εἰς τὴν Ἀπεραντίαν. *Liuius:* *Aetoli ex Athamanis*
in Amphilochos profecti sunt, et maioris partis voluntate, in
ius ditionemque totam redegerunt gentem, etc. pro μεταλθεῖν
autem, ut in exemplari Polybii scriptum erat, reposui-
mus μετῆλθον, Liuianam versionem sequuti, quae habet,
Transcenderunt in Aperantiam: ea quoque magna ex parte
sine certamine in deditionem venit, ex illis Graecis, προδε-
μένων ἐκστῶς, etc.

Ἀθροίσαντες δὲ Νικάνδρῳ τῷ στρατηγῷ, etc. *Liuius:* *iam*
edicto Nicandri praetoris conuenerant Aetoli, etc. ex qua
versione apparet scribendum esse apud Polybium, ἀθροί-
σκοντες, etc.

᾽Ως ἀντιποιησόμενοι. *Liuius: ii primum ad arma currebant*, etc. sed ἂν τι ποιησόμενοι apud Polybium mallem.

Τηρήσαντες τὴν πρὸς Φίλιππον πίσιν. *Liuius: Dolopes penequam Aetolorum fuerunt; Philippi erant.*

Λαβόντας δὲ πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ περὶ τὰς Ἀθαμᾶνας, καὶ τὴν τῇ Φιλίππῃ συνήθειαν, ταχέως μετενόησαν, καὶ προσέθεντο πρὸς τὰς Αἰτωλούς. *Liuius: ceterum posteaquam Amphilochos cum Aetolis esse, fugamque ex Athamania Philippi, et caedem praesidii eius accipere, et ipsi a Philippo ad Aetolos deficiunt*, etc. Videtur autem Φυγὴν, pro συνήθειαν scribendum esse apud Polybium ex hac Liuii versione.

Δοκῶν ἡσυχάζουσι τὰ κατὰ τὴν Αἰτωλίαν τοῖς προειρημένοις ἔθνεσι, καὶ τόποις. *Liuius: his circumiectis gentibus iam undique se a Macedonibus tutos credentibus esse.*

Προσέπεσε Φήμη περὶ τῆς κατὰ τὴν Ἀσίαν μάχης, ἐν ᾗ γνόντες ἡττημένον ὀλοχερῶς τὸν Ἀντίοχον. *Liuius: fama affertur Antiochum in Asia victum ab Romanis.*

᾽Ως δὲ παραγεννηθεὶς ἐκ τῆς Ῥώμης ὁ Δαμοταλῆς, τὸν τε πόλεμον ἀνήγγειλε, διότι μένει κατὰμονος, καὶ τὴν τῇ Μάρκῃ, καὶ τῶν δυνάμεων διάβασιν ἐπ' αὐτῆς. *Liuius: nec ita multo post legati ab Roma rediere sine spe pacis, Fulviumque Cos. nuntiantes iam cum exercitu traiecisse.*

Τότε δὴ πανταλῶς εἰς ἀμηχανίαν ἐνέπιπτον. *Liuius: his conterriti*, etc. in exemplari male legebatur συμμαχίαν, pro quo nos ἀμηχανίαν reposuimus.

Ἐδόξεν ἔν αὐτοῖς πρὸς τὰ Ῥοδίους πέμπειν, καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ἀξιοῦντας καὶ παρακαλῶντας πρεσβεῦσαι περὶ αὐτῶν εἰς τὴν Ῥώμην. *Liuius: prius ab Rhodo et Athenis legationibus excitis, ut per auctoritatem ciuitatum earum, suae preces nuper repudiatas, faciliorem aditum ad senatum haberent*, etc. Ἀθαμᾶνας, pro Ἀθηναίους, corrupte legebatur apud Polybium.

Ἐξέπεμψαν πάλιν πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥώμην. *Liuius: principes gentis ad tentandam ultimam spem Romam miserunt.*

Φανέαν, σὺν δὲ τέτοις Χάροπα, ἔτι δ' Ἄλυκον, etc. Videtur scribendum Φανέαν, est enim apud Liuium: *legati ab Aetolis Phaneas et Damoteles*. sed legatorum nomina apud Polybium corrupte legebantur, σὺν δὲ τέτοις χαλεπόν. ἔτι δ' Ἄλυκον, etc.

XXVII.

Ἐξ Ἡπείρας πρεσβυτῶν, ἐκοινολόγητο τῆτοις περὶ τῆς ἐπὶ ταῖς Αἰτωλῶς στρατείας. Liuius: *cum Epirotarum principibus consultabat, unde bellum inciperet, etc.* in exemplari Polybii manuscripto deerat vox ἡπείρας, et pro τῆτοις legebatur τάτῳ, etc.

Τῶν δὲ πρεσβυτῶν στρατεύειν ἐπὶ τὴν Ἀμβρακίαν συμβαλενόντων, συνέβαινε γὰρ τότε πολιτεύεσθαι τὰς Ἀμβρακίους μετὰ τῶν Αἰτωλῶν. Liuius: *Epirotis Ambraciam placebat aggredi, quae tum contribuerat se Aetolis.*

Διότι καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι τοῖς στρατοπέδοις, εἰς τὰς βάλωνται συγκαταβαίνειν Αἰτωλοὶ, καλλίστως εἶναι τότες συμβαίνει. Liuius: *apertos circa campos ad dimicandum esse; sine ad eum tuendum venirent Aetoli, etc.*

Κἄν ἀποδειλιῶσιν. Liuius: *sin detrectarent certamen.*

Εὐφυνῶς αὐτὴν κείσθαι πρὸς πολιορκίαν. Liuius: *oppugnationem fore haud difficilem.*

Καὶ γὰρ ἄφθονον ἔχειν τὴν χώραν εἰς χρῆαν, πρὸς ταῖς τῶν ἔργων παρασκευαίς. Liuius: *nam et copiam in propinquo materiae ad aggeres excitandos, et cetera opera esse.*

Καὶ τὸν Ἀρατὸν ποταμόν. Liuius habet, *Arethontem*; vt videatur apud Polybium Ἀρέθοντα scribendum esse. sed magis placet, vt apud Liuium, *Arachthum*, scribatur; qui est vnus e quatuor nobilissimis Epiri fluuiis, vt est apud Strab. Ptolem. et Plin. eodemque modo Polybius corrigendus erit.

Ῥέοντα παρὰ τὴν πόλιν συναργῆσαι πρὸς τὰς τῷ στρατοῦ χρείας. Liuius: *praeter ipsa moenia fluere, etc. ad componenda, quae vni sunt.*

Ἄτα θέρους ὄντος. Liuius: *et aestatem aptam rei gerendae adesse.*

Δοξάντων δὲ τῶν πρεσβυτῶν καλῶς συμβαλεῖν, ἀναξούεας ὁ στρατηγὸς ἦγε διὰ τῆς Ἡπείρας τὸν στρατόν. Liuius: *his persuaferunt, ut per Epirum duceret.*

Κατήχθησαν εἰς Χάρανδρον. Videndum an Χάρανδρον rectius sit, Peloponnesi urbem, vt habet Strabo.

Εἰς Βύχατον. Placet Βεχάιτιον, vt est apud Strabonem, Ἡπείρας πόλιν.

Πολὺ γὰρ τ' ἀργύριον φαίνεται. Opinor scribendum φαίνεσθαι, etc. et paullo post, verba παρακαλῶσι καὶ καλεῖσθαι corrupta erant in exemplari.

Καὶ

Καὶ τέλος ἀπογνῆς αὐτόν. Ita emendauimus, cum in manuscripto legeretur, ἀπὸ γὰρ αὐτόν, nullo sensu.

Τὴν ἀναλογίαν αὐτῆς. Magis placeret ἀλογίαν, nisi alibi eadem voce usus esset Polybius, eadem etiam significatione. paullo post, μέχρι σελευκίδου, omnino corruptam vocem habebat exemplar. nos autem pro ea λευκάδος reponendum putauimus.

XXVIII.

Οἱ παρὰ τῶν Ἀθηναίων, καὶ τῶν Ῥοδίων πρέσβεις ἦκου ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῶν Ῥωμαίων, συνεπιληψόμενοι τῶν διαλύσεων. Liuius: Cum iam Atheniensium Rhodiorumque legati, qui ad deprecandum pro his venerant, apud Cos. essent.

Ὁ τε βασιλεὺς τῶν Ἀθαμάνων Ἀμύνανδρος παρεγένετο, σπιδάζων ἐξελεῖσθαι τὰς Ἀμβρακιώτας ἐκ τῶν περιεσῶτων κακῶν, δοθείσης αὐτῷ τῆς ἀσφαλείας. Liuius: Amynander quoque Athamanum rex, fide accepta venerat in castra Romana, magis pro Ambracia, quam pro Aetolis sollicitus.

Διὰ τὸ καὶ πλείω χρόνον ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διατετρίφθαι κατὰ φυγὴν. Liuius: ubi maiorem partem temporis exulauerat.

Ἦκον δὲ καὶ παρὰ τῶν Ἀκαρνάνων μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἄγοντές τινες τὰς περὶ Δαμοταλῆς. ὁ γὰρ Μάρκος πυθόμενος τὴν περιπέτειαν αὐτῶν, ἔγραψε τοῖς Ψαριεύσιν, ἀνακομίζειν τὴν ἄνδρα ὡς αὐτόν. Liuius: certior factus de casu legatorum, adduci eos a Tyrreho iussit, etc. Stephanus in voce θυρέα, ἐστὶ δὲ, inquit, καὶ Ἀκαρνανίας θυρίον, διὰ τῆς ἰ. τὸ ἐθνικὸν θυριεύς, ὡς Σενιεύς. Ἀνδροτίων δὲ Θερμιεύς Φησί. vnde apparet apud Polybium Θυριεύσιν scribendum esse, siue Θερμιεύσιν, ut est in fragmento LXXV. apud Liuium vero, a Thyreo siue Thureo: quod male in Purheum a quibusdam mutatum est.

Ὁ μὲν ἔν Ἀμύνανδρος κατὰ τὴν αὐτῇ πρόθεσιν ἔχοντος τῶν Ἀμβρακιωτῶν, παρακαλῶν σώζειν σφᾶς αὐτὰς. Liuius: Amynander, quod sui maxime operis erat, impigre agebat, ut Ambracienses compelleret ad deditionem.

Ἐὰν βελεύσονται. Ita videtur legendum, cum in exemplari sit, εἰ μὴ βελεύσονται, etc.

Προσκαλῶντος αὐτῆς τῷ τέλει. Liuius: succedens munitum.

Τὴ δὲ στρατῆγος συγχωρήσαντος. Liuius: permissu consulis.

Οὗτος μὲν ἔν εισελθών. *Ingressus vertit Liuius. et in exemplari erat ἔτω, vt opinor male.*

Τοῖς δὲ περὶ τὸν Δαμοτελῆ καὶ Φαινεάν. *Liuius: Phaneas et Damoteles.*

Καὶ θεραπεύειν τὸν Γαῖον Οὐαλέριον. ἔτος δ' ἦν Μάρκῃ μὲν υἱός, τὰ πρῶτα συνθεμένῃ πρὸς Αἰτωλὸς τὴν συμμαχίαν, Μάρκῃ δὲ τῇ τότε στρατηγικῆτος ἀδελφός ἐκ μητρός. *Liuius: et Aetolos C. Valerius Laeuini filius, qui cum ea gente primum amicitiam pepigerat, consulis frater, matre genitus eadem, egregie adiunxit, etc. paullo post: ὕδιον εἶναι τὰ πράγματα, pro τὸ πρᾶγμα, erat in exemplari.*

Καὶ παρέδωκαν τὴν πόλιν ἐφ' ᾗ τὰς Αἰτωλὸς ὑποσπόνδους ἀπέλθειν. *Liuius: Ambracienses prius passi, vt Aetolorum auxiliares sine fraude emitterent.*

Διηκόσια παραχρῆμα. *cc. praesentia, Liuius.*

Τριακόσια δ' ἐν ἔτεσιν ἕξ. *ccc. per annos sex pensionibus aequis.*

Ἀποκατασταθῆναι δὲ καὶ τὰς αἰχμαλώτους, καὶ τὰς αὐτομόλους Ῥωμαίοις. *Liuius: captiuos, p̄rfugasque redderent Romanis, etc. vox αἰχμαλώτους deerat in exemplari.*

Πόλιν δὲ μηδεμίαν ἔχειν ἐν τῇ συμπολιτείᾳ, μηδὲ μετὰ ταῦτα προσλαβέσθαι τέτων, ὅσαι μετὰ τὴν Τίτῃ Κοϊντίᾳ διάβασιν ἐάλωσαν ὑπὸ Ῥωμαίων, ἢ Φιλίαν ἐποίησαντο πρὸς Ῥωμαίους. *Liuius: Irbem ne quam formulae sui iuris facerent, quae post id tempus, quo T. Quinctius traiecisset in Graeciam, aut vi capta ab Romanis esset, aut voluntate in amicitiam venisset, etc. in exemplari manuscripto multa erant mendose scripta; nam et Φιλοτιμίαν, pro Φιλίαν, et Λευκίς Κοϊντίᾳ, pro Τίτῃ Κοϊντίᾳ, contra historiae fidem legebatur.*

Κεφαλληνίης δὲ πάντας ἐκσπόνδους εἶναι τέτων τῶν συνθηκῶν. *Liuius: Cephalenia insula, vt extra ius foederis esset, etc. in exemplari κεφάλαιον, pro Κεφαλληνίης scriptum erat.*

Εὐδοκῆσαι. *Confirmare, vertit Liuius.*

Περὶ δὲ τῶν πόλεων τῶν πρότερον συμπολιτευομένων αὐτοῖς διαπορήσαντες ἐπὶ ποσόν, τέλος συγκατέθεντο τοῖς προτεινομένοις. *Liuius: parua disceptatio de urbibus tenuit: quae cum sui iuris aliquando fuissent, auelli velut a corpore suo argre patiebantur. ad unum tamen omnes accipi pacem insserunt.*

Τὰ δ' ἀγάλματα, καὶ τὰς ἀνδριάντας, καὶ τὰς γραφὰς, ἀπῆγγαγεν ἐκ τῆς πόλεως, ὅντα καὶ πλείω, διὰ τὸ γεγονέναι βυσσίων Πύρρον τὴν Ἀμβρακίαν. *Liuius: Signa aenea, marmorea-*

moreaque, et tabulae pictae, quibus ornatior Ambracia, quia regia ibi Pyrrhi fuerat, quam ceterae regionis eius urbes erant, sublata omnia, auēξαυε.

Ἐδόθη δ' αὐτῷ καὶ τέφανος ἀπὸ ταλάντων πεντήκοντα καὶ ρ. Liuius: *Ambracienſes coronam auream Cos. centum et quinquaginta pondo dederunt.*

Ἐποιεῖτο τὴν πορείαν εἰς τὴν μεσόγειον τῆς Αἰτωλίας. Liuius: *profectus ab Ambracia in mediterranea Aetoliae.*

Θυμύζων ἐπὶ τῷ. Liuius: *mirante consule.*

Πρὸς Ἄργος τὸ καλούμενον Ἀμφιλοχικόν. Liuius: *ad Argos Amphilochium.*

Κατεσρατοπέδευσεν. Liuius: *castra posuit.*

Ὅπερ ἀπέχει τῆς Ἀμβρακίας ρπ. στάδια. Liuius: *xxix. ab Ambracia abest.*

Καὶ διασαφέντων, ὅτι δέδοκται τοῖς Αἰτωλοῖς βαβαῖν τὰς δι' αὐτῶν γεγενημένας ὁμολογίας. Liuius: *inde posteaquam approbasse pacem concilium Aetolorum accepit.*

Οὗτος μὲν ἐγένετο περὶ τὸ περαιῶσαι τὴν δύναμιν εἰς Κεφαλληνίαν. Liuius: *ipse in Cephaleniam traiecit, etc. male ἔγωγε legebatur in exemplari.*

Προχειρισάμενοι Φωνέαν καὶ Νίκανδρον, πρεσβευτὰς ἐξέπεμψαν εἰς τὴν Ῥώμην περὶ εἰρήνης. Liuius: *iussis proficisci Romam ad senatum, etc.*

Οὗτοι δὲ παραλαβόντες τὰς τῶν Ῥοδίων καὶ τὰς Ἀθηναίων ἔπλεον ἐπὶ τὸ προκείμενον. Liuius: *permissoque, ut et Athenienses et Rhodii deprecatores irent.*

Ἐξαπέστειλε Γάϊον τὸν Οὐαλέριον, καὶ τινὰς ἑτέρας τῶν Φιλων. Liuius: *dato, qui simul cum iis profiscisceretur C. Valerio fratre.*

Πάλιν ἐκαινοποιήθη τὰ τῆς ὁργῆς πρὸς Αἰτωλὰς διὰ Φιλίππου τῆ βασιλείας. Liuius: *praeoccupatas aures animosque principum Romae criminibus Philippi inuenerunt.*

Ἐκεῖνος γὰρ δοκῶν ἀδίκως ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν ἀφαιρεῖσθαι τὴν Ἀθαμανίαν, καὶ τὴν Δολοπίαν etc. Liuius: *qui per legatos, per litteras, Dolopas, Amphilochosque et Athamaniam ereptas sibi querens.*

Παρήκεν ἡ σύγκλητος. Liuius: *auerterat senatum ab audiendis precibus eorum.*

Τῶν δὲ Ῥοδίων καὶ Ἀθηναίων ἀξιόντων ἀνστράφη καὶ προσέχευε τὸν νῦν. Liuius: *Rhodii tamen et Athenienses cum silentio auditi sunt.*

Καὶ γὰρ ἐδόκει Δάμις ὁ Ἰκεσίς. Male in exemplari ὁ πί-
χρησίων, pro ὁ ικεσίς legebatur, Liuius tamen habet, *Leon*
Icesiae filius.

Παραδείγματι πρὸς τὸ παρὸν οἰκίῳ. Liuius: *vulgata si-*
militudine, dixit.

Ἄλλ' εἰς μέσον ἀνηνοχέειν κίνδυνον. Corruptum hoc erat
in exemplari, in quo paullo post Φέρει, pro Φέρειν, liben-
tius scriberem.

Εἶναι γὰρ τὸ συμβαῖνον ἐν ταῖς πολιτείαις περὶ τὰ πλήδη
πραπλήσιον τῷ γινομένῳ περὶ τὴν θάλασσαν. καὶ γὰρ ἐκείνην,
κατὰ μὲν τὴν αὐτῆς φύσιν, αἰεὶ ποτ' εἶναι γαληνὴν, καὶ καθεστη-
κυῖαν, καὶ συλλήβδην ἰσοιούτην, ὥστε μηδέποτε ἐνοχλῆται μὴ-
ναι τῶν προσπελαζόντων αὐτῇ καὶ χρωμένων. ἐπειδὴν δ' ἐμπιστέ-
ναι εἰς αὐτὴν ἄνθρωποι βίαιοι ταράττωσι, καὶ παρὰ φύσιν ἀναγκά-
σονται κινεῖσθαι, τότε μὴδὲν ἔτι δεινότερον εἶναι, μὴδὲ φοβερότε-
ρον θαλάσσης. Liuius: *mari tranquillo, quod ventis concit-*
tarctur, acquirando multitudinem, etc. Sed Polybii lo-
cum Cicero in Cluentiana clarius expressit. *ex quo, inquit,*
intelligi potuit id, quod saepe dictum est: ut mare quod sua
natura tranquillum sit, ventorum vi agitari atque turbari:
sic et populum Romanum sua sponte esse placatum; homi-
num seditioforum vocibus, ut violentissimis tempestatibus,
concitari.

Ἔως μὲν ἂν ἀκέραιοι, πάντων τῶν Ἑλλήνων ὑπάρχον ὅμῳ
ἐνέστατοι συνεργοὶ πρὸς τὰς πράξεις. ἐπεὶ δ' ἀπὸ μὲν Ἀσίας
πνεύσαντες Θίος καὶ Δικαίάρχος, ἀπὸ δὲ τῆς Εὐρώπης Μενέ-
τας καὶ Δαμοκρίτος συνεταράξαντες τοὺς ὄχλους. Liuius: *cum in*
fide Romanae societatis mansissent, insita gentis tranquillita-
te quiescere eos aiebat: posteaquam flare ab Asia Thoas et Di-
caearchus; ab Europa Menefias et Damocritus coepissent;
tum illam tempestatem coortam, quae ad Antiochum eos, sicuti
in scopulum, intulisset, etc. cum autem in Graeco exempla-
ri πλεύσαντες scriptum esset, nos πνεύσαντες reposuimus ex
Liuiana versione: et ita scripsisse Polybium putamus, ut
perstaret in translatione.

Δεῖ δὲ ὅπως πρὸς μὲν ἐκείνους ἔχειν ἀπαραιτήτως. Hic lo-
cus, ut apparet, in exemplari mutilus est: nam desunt
verba δεῖ δὲ ὅπως, quae nos suppleuimus, quia necessariò
ad sententiam requiruntur.

Ἔπειτα

Ἐπειτὲ τὴν σύγκλητον διαλύσασθαι πρὸς τὰς Αἰτωλάς. *Li-nius huc respexit, cum vertit: Atheniensis legatus Leon, Icesiae filius, eloquentia etiam dicitur nouisse.*

Τὰ δὲ κατὰ μέρος ἦν τῶν συνθηκῶν ταῦτα. *Conditiones pacis*, vertit *Li-nius*.

Ὁ δῆμος ὁ τῶν Αἰτωλῶν τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν δυναστείαν τῷ δήμῳ τῶν Ῥωμαίων. *Deest hic verbum, συνδιατρεῖτω, vel συμφylaττέτω ἄνευ δόλου, vel aliquod tale, vt ex Liuiana versione apparet, quae est: Gens Aetolorum imperium, maiestatemque populi Romani conseruato sine dolo malo.*

Μὴ διχγέτω διὰ τῆς χώρας καὶ τῶν πόλεων ἐπὶ Ῥωμαίους, ἢ τὸς συμμάχους καὶ φίλους αὐτῶν. *Liuius: ne quem exercitum, qui aduersus suos, amicosque eorum duceretur, per fines suos transire finito.*

Μηδὲ χορηγέτω μηδέν. *Liuius: neue vlla ope iuuato.*

Ἐχθρόν καὶ φίλον τὸν αὐτὸν ἔχεται τοῖς Ῥωμαίοις. *Haec in exemplari deerant, quae ita sic vertit Liuius: hostes eosdem habeto, quos populus Romanus.*

Ἐὰν πολεμῶσι πρὸς τινὰς Ῥωμαῖοι, πολεμείτω πρὸς αὐτὰς ὁ δῆμος ὁ τῶν Αἰτωλῶν. *Liuius: armaque in eos ferto, bel-lumque pariter gerito.*

Τὲς δὲ δραπετάς καὶ τὲς αἰχμηλώτας πάντας τὲς Ῥωμαίων, καὶ τῶν συμμάχων, ἀποδότωσιν Αἰτωλοὶ, χωρὶς τῶν, ὅσοι κατὰ πόλεμον ἀλόντες, εἰς τὴν ἰδίαν ἀπῆλθον, καὶ πάλιν ἐάλωσαν, καὶ χωρὶς τῶν, ὅσοι πολέμιοι Ῥωμαίων ἐγένοντο, καθ' ὃν καιρὸν Αἰτωλοὶ μετὰ Ῥωμαίων συνεπολέμην. *Liuius: perfugas, fugitiuos captiuosque reddito Romanis sociisque, praeterquam si qui capti, cum domos redissent, iterum capti sunt: aut si qui eo tempore ex iis capti sunt, qui tum hostes erant Romanis, cum inter praesidia Romana Aetoli essent.*

Ἡμέραις ρ. *Liuius: intra dies centum, etc.* *Opinor autem apud Polybium desiderari ἐν particulam, vt integra lectio sit, ἐν ἡμέραις ρ. etc.*

Τῷ ἄρχοντι τῷ ἐν Κορκύραις. *Corcyraeorum magistratibus* vertit *Liuius*.

Ἐὰν δὲ μὴ εὔρεθῶσι τινὰς ἐν τῷ χρόνῳ τῷ τῷ, ὅταν ἐμφανεῖς γένωνται. *Liuius: qui non comparebunt, quando quisque eorum primum inuentus fuerit.*

Χωρὶς δόλου. *Liuius: sine dolo malo.*

Ἀντὶ τρίτῃ μέρος τῶ ἀργυρίου χρυσίον, εἰς βέλωνται, διδόντες τῶν δέκα μνῶν ἀργυρίου, χρυσίον μναῖν. *Liuius: pro argento*

gento si aurum dare mallent, dare conuenit; dum pro argenteis decem aureus unus valeret.

Δότωσαν Αιτωλοὶ ὁμήρους τῷ στρατηγῷ μ. μὴ νεωτέρους ἐτῶν ιβ. μηδὲ πρεσβυτέρους μ. Liuius: *obsides xl. ne minores xlii. annorum: neu maiores xl.*

Οὓς ἂν Ῥωμαῖοι προκρίνωσι. Liuius: *arbitratu consulis Romani.*

Χωρὶς στρατηγῶ καὶ ἱππάρχου, καὶ δημοσίου γραμματέως, καὶ τῶν ἐμμενουμένων ἐν Ῥώμῃ. Liuius: *obses ne esto praetor, praefectus equitum, scriba publicus, neu quis, qui ante obses fuerit apud Romanos.*

Περὶ δὲ Κεφαλληνίας, μὴ ἔσω ἐν ταῖς συνθήκαις. Liuius: *Cephalenia extra pacis leges esto.*

Ὅσας χώρας, καὶ πόλεις, καὶ ἄνδρας, οἷς ἔτοι ἐχρῶντο ἐπὶ Λευκίᾳ Κοϊντίῃ καὶ Γναίᾳ Δοματίῃ στρατηγῶν, ἢ ὕπερον ἐάλωσαν, ἢ εἰς Φιλίαν ἦλθον Ῥωμαίοις, τέτων τῶν πόλεων, καὶ τῶν ἐν ταύταις μηδένα προσλαβέτωσαν Αἰτωλοί. Liuius: *Quae urbes, qui agri, qui homines Aetolorum iuris aliquando fuerunt, qui eorum L. Quinctio Cn. Domitio Coff. postue eos consules, aut armis subacti, aut voluntate in ditionem populi Romani venerunt, ne quem eorum Aetoli recepisse velint.*

Ἡ δὲ πόλις καὶ ἡ χώρα ἡ τῶν Οἰνιαδῶν, Ἀκαρνανῶν ἔσω. Liuius: *Aeniadae cum vrbe agrisque Acarnanum sunt, etc.* cum autem apud Graecos omnes scriptores, Οἰνιαδαί, scriptum sit, (quae ciuitas est Acarnaniae prope Acheloum fluuium) non est dubium, quin apud Liuium, vel ex hoc Polybii loco, Oeniadae, legi debeat.

Τμηθέντων δὲ τῶν ὀρκίων ἐπὶ τέτοις. Liuius: *his legibus foedus iustum cum Aetolis est.*

Το αὐτὴν ἔχει τὴν ἐπιτροφήν. Ita emendauimus, cum in exemplari esset ἐπιγραφὴν.

XXIX.

Κατὰ δὲ τὴν Ἑλλάδα, τὸ τῶν Αἰτωλῶν ἔθνος ἐπολεμεῖτο, κατὰ τῶτον συνέβη. Liuius: *eadem non aestate solum, sed iisdem prope diebus, quibus haec a M. Fulvio Cos. in Actolia gesta sunt, etc.*

Ἦπερ ἔ νῦν ἐπιστάμεθα τὴν διήγησιν. Liuius: *quod nunc ordiri pergam.*

XXX.

“Οτι Μοαγέτης ὁ τῆς Κιβύρας τύραννος, ὠμὸς ἦν καὶ δόλιος, πλὴν συνεγγίζοντος ὑπάτε Ρωμαίων τῇ Κιβύρᾳ, καὶ τῷ Ἑλκίῳ πεμφθέντος εἰς ἀπόπειραν, ἐπὶ τίνος ἔτι γνώμης, πρεσβυτὰς ἐξέπεμψε, παρακαλῶν μὴ φθεῖραι τὴν χώραν, ὅτι φίλος ὑπάρχει Ρωμαίων, καὶ πᾶν ποιήσει τὸ παραγγελλόμενον. *Liuius: Haud procul a Cibyra aberant: nec legatio vlla a Moagete tyranno ciuitatis eius, homine ad omnia infido atque importuno; veniebat. ad tentandum eius animum, C. Heluius cum quatuor millibus peditum, et quingentis equitibus consul prae-mittit. huic agmini iam fines ingredienti legati occurrerunt, nuntiantes, paratum esse tyrannum imperata facere; orabant, ut pacatus fines iniret, cohiberetque a populatione agri militem, etc.* In exemplari Graeco multa erant mendose scripta, quae nos, vt legi debere existimamus, emendauimus. cum autem pro ὠμὸς ἦν καὶ δόλιος, scriptum esset, ὠμὸς ἦν καὶ δόλιος, Liuianam secuti versionem, ita restitui-mus; quamvis Graecum verbum ὠμὸς, non plane Latino illi, *im-portuno* respondeat.

Πρῶτα ἐπέφανον ἀπὸ πεντεκαίδεκα ταλάντων. *Liuius: et in coronam auream xv. talenta afferebant.*

Αὐτὸς μὲν ἀφέξεισθαι τῆς χώρας ἔΦη. πρὸς δὲ τὸν κρατη-γὸν ἐκέλευσε πρεσβεύειν. *Liuius: Heluius integros a popu-latione agros seruaturum pollicitus, ire ad consulem lega-tos iussit.*

Ἄλλὰ καὶ κατὰ τὴν Εὐρώπην ὄλην εἰς καθάραισιν τῆς Ρω-μαίων ἀρχῆς. Ita emendauimus, cum in exemplari lege-retur, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν Ρώμην ὄλην εἰς καθάραισιν τῆς ἀρ-χῆς. et pro ἵνα τατικῶς, verbo corrupto, ἐντατικῶς nos re-posuimus. paullo infra videtur legendum, καὶ ἄξιον ἐπιστρο-Φῆς εἶναι καὶ κολάσεως μάλλον ἢ Φιλίας, etc. et ita restitui-mus ex Liuiana versione, quae habet: *ut de poena eius magis, quam de amicitia nobis cogitandum sit.*

Οἱ δὲ πρεσβευταὶ καταπλαγέντες τὴν ἐπίτασιν τῆς ὀργῆς, τῶν μὲν ἄλλων ἐντολῶν ἀπέστησαν, ἡξίουν δ' αὐτὸν εἰς λόγους ἐλ-θεῖν· συγχωρήσαντος δὲ, τότε μὲν ἐπανῆλθον εἰς τὴν Κιβύραν. *Liuius: perturbatique hac voce legati, nihil aliud petere, quam ut coronam acciperet, veniendique ad eum potestatem tyranno et copiam loquendi, ac purgandi se faceret. permissu consulis postero die in castra tyrannus venit, etc.* in libro manu-

bus iis tribus ad Córmasam urbem pertinet, plenam vini et
 rerum copia. Κόρμασα habet Ptolemaeus, et ita videtur
 legendum apud Polybium: nam Κόρβασα, non Κύρμασα vrbs
 est Cariae, Κόρβασα Ptolemaeo.

Προηγόντων δὲ αὐτῶν περὶ τὴν λίμνην, παρσύνοντο πρέ-
 σβεις ἐκ Λυσινός, δίδοντας αὐτοῖς εἰς τὴν κίσιον. Progredienti
 praeter paludes ab Lyfinae dedentes civitatem venerunt, etc.
 placeret apud Polybium προηγόντες δὲ αὐτῶν, cum autem in
 exemplari corrupte scriptum esset, ἐκ Δυηνόης, nos ἐκ Λυ-
 σινός emendavimus, quod ad hanc lectionem, Liuii Ly-
 sinos propius accedat, quam Ptolemaei Λυσινία, quam re-
 stituit Gilareanus.

Ἐνέβαλον εἰς τὴν τῶν Σαγαλασσέων γῆν, καὶ πολὺ πλῆθος
 ἐξελκασάμενος· λέειοι. Liuius: idē in agrum Sagalassum,
 ubereque, fertilemque omni generis frugum ventum est. Σαγά-
 λασσος, inquit Stephanus, πόλις Πιελίας, τὸ ἰδιώτην, Σαγά-
 λασσος, καὶ Σαγάλασσηνός, etc.

Παραγενομένων δὲ πρεσβυτέρων ἐς αὐτὸν, ἀποδείκνυσθαι
 τοὺς ἄνδρας, καὶ λαβὼν ν. τετρακτῶν εἴφανον, καὶ διαμυρίαι
 περὶ τῶν μαθίμης, καὶ διαμυρίαι πυρῶν, προσέβλεπον τότε ἐς
 τὴν Φιλίαν. Liuius: legatis missis passim quinquaginta ho-
 lentis, et xx. millibus medimnum tritici, et xx. hordei,
 pacem impetrarunt.

XXXIII.

"Οτι Γναίος ὁ στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις ἀεκέειν
 λαπρὸς τὸν Ἐποσσογνάτον τὸν Γαλάτην. Liuius libro xxxviii.
 concione dimissa, missisque ad Epossoognatum legatis.

Καὶ ὁ Ἐποσσογνάτος ἔπαμψε πρὸς Γναίον πρέσβεις, καὶ
 παρακάλει τὸν Γναίον τὸν τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸν, μὴ προεβ-
 νασῆναι, μὴ δ' ἐπιβαλεῖν χεῖρας τοῖς Τολισοβογίοις Παλάτταις,
 καὶ διότι πρεσβεύσει πρὸς τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν Ἐποσσογνάτος,
 καὶ ποιήσεται λόγους ὑπὲρ τῆς Φιλίας, καὶ πείσεται πρὸς πάν-
 τας αὐτοὺς καλῶς ἔχον. Liuius: eo missi ad Epossoognatum redie-
 runt, et legati Compulsi reguli orantes, ne Tolissagis bel-
 lum inferrent. et ipsum in eam gentem iturum et Epossoigna-
 tum, persuasurumque, ut imperata faciant, etc. pro Τολισο-
 βογίοις, Liuius habet Τεττοσάγης: Τολισοβογίοις autem reti-
 nulmus, quod ita sit in exemplari Graeco, non Τολισοβό-
 γοις, vt habet Ptolemaeus: pro πείσεται autem, male τε-
 σείσαι erat in manuscripto.

"Οὔτοι

Ὅντος δὲ τῷ Γναίῳ πρὸς τὸ πολισμάτιον τὸ καλούμενον Γορδιεῖον, ἦκον παρ' Ἐποσσονάτῃ πρέσβεις ἀποθληῦντες, ὅτι παρ-
αυτοῦ διαλεχθεῖς τοῖς τῶν Γαλατῶν βασιλεῦσιν, οἱ δ' ἀπλῶς εἰς
ἐκεῖν συγκαταβαίνουσιν Φιλάνθρων. ἀλλ' ἡθροικότες οὐκ τέκνα
καὶ γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλῃν κτῆσιν ἅπασαν εἰς τὸ καλούμενον
ὄρος Ὀλυμπον, ἑτοιμοὶ πρὸς μάχην εἰσί. *Liuius: Ibi statim
habentibus legati ab Epopsognato venerunt, nuntiantes, pro-
fectum eum ad regulos Gallorum, nihil acqui impetrasse. ex
campesribus vicis agrisque frequentes demigrare, et cum
coniungibus ac liberis, quae ferre atque agere possent, prae se
agentes, portantesque, Olympum montem petere, ut inde ar-
mis locorumque situ se tucantur.*

XXXIV.

Στρατοπεδούντων πρὸς τὴν Ἀγκυραν πόλιν, *Liuius libro
xxxviii. ad Ancyram in statua.*

Παραγίνονται πρέσβεις παρὰ τῶν Τεκτοσάγων, ἀξιοῦντες
τὸν Γναῖον, τὰς μὲν δυνάμεις εἶσαι κατὰ χώραν, αὐτὸν δὲ κατὰ
τὴν ἐπιῶσαν ἡμέραν προσελθεῖν εἰς τὸν μεταξὺ τόπον τῶν στρατο-
πέδων. *Liuius: Telesagum oratores ad consulem venerunt,
petentes ne ante ab Ancyra castra moueret, quam collocutus
cum suis regibus esset. locusque qui maxime medius inter ca-
stra Gallorum et Ancyram, etc.*

Τῷ δὲ Γναίῳ συγκατατιθεμένῳ, καὶ παραγενθέντος κα-
τὰ τὸ συνταχθέν μετὰ Φ. ἱππέων, τότε μὲν ἐκ ἤλθον οἱ βασι-
λεῖς. ἀνακεχωρηκότες ἐκ αὐτῶν πρὸς τὴν ἰδίαν παραβολὴν, ἀ-
θροίσαντες οἱ πρέσβεις, ὑπὲρ μὲν τῶν βασιλέων σκηψαί τε τινὰς λό-
γους. *Liuius: Quo cum Cos. ad tempus, cum praesidio
quingentorum equitum venisset, nec ullo Gallorum ibi viso,
regressus in castra esset, oratores iidem redeunt excujan-
tes, etc.*

Τὸς πρῶτος ἄνδρας ἐκπέμψαι κοινολογησομένους ὑπὲρ τῶν
ὅλων. *Liuius: principes civitatis, per quos res transigi pos-
set, venturos.*

Ὁ δὲ Γναῖος κατανόσας ἤξειν, αὐτὸς μὲν ἄμεινεν ἐπὶ τῆς
ἰδίας στρατοπέδεως, Ἀτταλὸν δὲ καὶ τῶν χιλιάρχων τινὰς ἐξαπέ-
στειλαν. *Liuius: Consul se quoque Attalum missurum dixit,
etc. Polybii sententiam non expressit Liuius, quod ea for-
tasse non deceret Romanum consulem.*

Μετὰ τριακοσίων ἱππέων. *Liuius: trecentos equites At-
tali praefidii causa cum attulisset.*

Tom. II.

K k k

Ἡλθον

Ἦλθον μὲν κατὰ τὸ συνταχθέν. Liuius: *ad hoc colloquium utrinque ventum est.*

Καὶ λόγους ἐποιήσαντο περὶ τῶν πραγμάτων. Liuius: *affae sunt pacis conditiones.*

Τέλος δ' ἐπιθεῖναι τοῖς προειρημένοις, ἢ κυρῶσά τι τῶν δεξάντων, ὅς ἔφασαν εἶναι δυνατόν. Liuius: *finis rei quia absentibus ducibus imponi non poterat.*

Τὸς δὲ βασιλεῖς τῇ κατὰ πόδας ἡξέειν διωρίζοντο, συνδησάμενος καὶ πέρας ἐπιδήσοντας, εἰ καὶ Γναίος ὁ στρατηγὸς ἔλθαι πρὸς αὐτούς. Liuius: *conuenit, uti consul, regesque eo loco postero die congregarentur*, etc. verbum autem *conuenit*, refertur ad Polybianum illud, quod sequitur, ἐπὶ τότοις, etc.

Ἐποῦντο δ' ὑπερθέσεις ταύτας οἱ Γαλάται, καὶ διεστράτηγαν τὰς Ῥωμαίους, βεβλόμενοι τῶν τε σωμάτων τινὰ τῶν ἀναγκαίων, καὶ τῶν χρημάτων ὑπερδέσθαι πέραν Ἄλυσος ποταμῷ, μάλιστα δὲ τὸν στρατηγὸν τῶν Ῥωμαίων, εἰ δυναθεῖεν, λαβεῖν ὑποχείρην. Liuius: *frustratio Gallorum eo spectabat: primum, ut tenerent tempus, donec res suas, cum quibus periclitari volebant, cum coniugibus ac liberis trans Halyn flumen traicerent: deinde, quod ipsi consuli parum cauto aduersus colloqui fraudem insidiabantur.*

Ἐτοίμως ἔχοντας ἑπτεῖς χιλίας. Liuius: *mille ad eam rem ex omni numero audaciae expertae delegerunt equites.*

Τὸς ἐπὶ τὰς ξυλίας καὶ χορτολογίας ἐκπορευομένους ἐκ τῆς τῶν Ῥωμαίων χάρακος ἐπὶ ταῦτα τὰ μέρη ποιοῦσθαι τὴν ἐφοδόν. Liuius: *pabulatores, lignatoresque in eam partem, in qua colloquium futurum erat, ducti sunt.*

Τὸς ἐΦεδρεῖα χρωμένους. Liuius: *statione.*

Συνέταξαν οἱ χιλιάρχοι τὰς εἰθισμένους ἐΦεδρεῦειν τοῖς προνομαύουσιν ἑπτεῖς ἐπὶ ταῦτα τὰ μέρη ποιήσασθαι τὴν ἐφοδόν. Liuius: *tutius id futurum tribunitis ratis, quia consulis praesidium, et ipsum pro statione habituri erant, hosti oppositum. suam tamen alteram stationem propius castra sexcentorum equitum posuerunt*, etc. in exemplari mendose scriptum erat συνετάραξαν, pro eo, quod nos emendauimus, συνέταξαν.

XXXV.

Κατὰ τὴν Ἀσίαν Γναίος τῆς τῶν Ῥωμαίων στρατηγῆς παραχρῆμαζοντες. Liuius libro xxxviii. *ad Cn. Manlium consulem, hibernantem in Asia*, etc.

Παρι-

Παραγένοντο πρέσβεις παρά τε τῶν Ἑλληνίδων πόλεων τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας, καὶ παρ' ἐτέρων πλειόνων. *Liuius: legationes undique ex omnibus ciuitatibus gentibusque, quae cis Taurum montem incolunt, veniebant, etc.* quibus verbis exprimit Polybiana illa, quae sequuntur: ἄπαντες γὰρ οἱ τὴν ἐπὶ ταῦτα τῶ Ταύρῳ κατοικούντες, etc.

Συμφορεῖσθαι σεφάνης τῷ Γναίῳ. *Liuius: sed coronas etiam aureas pro suis quaeque facultatibus attulerant.* συγχωρεῖσθαι, pro συμφορεῖσθαι, corrupte habebat liber manuscriptus.

Οὐχ ἥτις ἐχάρησαν Ἀντίοχῳ ληψθέντος, ἐπὶ τῷ δοκεῖν ἀπολεῖσθαι, τινὲς μὲν φόρων, οἱ δὲ Φρεῶς, κατέλεξε δὲ πάντες βασιλικῶν προσαγμάτων, ὡς ἐπὶ τῷ τὸν ἀπὸ τῶν βαρβάρων αὐτοῖς φόβον ἀφῆρθαι. *Liuius: et ut clarior nobiliorque victoria Romanis de rege Antiocho fuit, quam de Gallis: ita laetior sociis erat de Gallis, quam de Antiocho.*

Ἦλθε δὲ καὶ παρ' Ἀντίοχῳ Μισαῖος, καὶ παρὰ τῶν Γαλατῶν πρεσβευταί, βεβλόμενοι μαθεῖν ἐπὶ τίσιν αὐτὰς δεῖ ποιεῖσθαι τὴν Φιλίαν. *Liuius: et ab Antiocho legati, et ab ipsis Gallis, ut pacis leges dicerentur.*

Ὁμοίως δὲ καὶ παρὰ Ἀριαράθῃ τῷ τῶν Καππαδοκῶν βασιλείῳ. καὶ γὰρ ἔτος μετασχὼν Ἀντίοχῳ τῶν αὐτῶν ἐλπίδων, καὶ ποιωνήσας τῆς πρὸς Ῥωμαῖς μάχης, ἐεδίει καὶ διηπορεῖτο περὶ τῶν κατ' αὐτόν. Διὸ καὶ πλεονάκεις πέμπων πρεσβευτὰς, ἐβάλετο μαθεῖν, τί τις, ἢ τί πράξας, δύναται ἂν παραστήσασθαι τὴν σφατέραν ἄνοιαν. *Liuius: et ab Ariarathie rege Cappadocum venerunt ad veniam petendam, luendamque pecunia noxam, quod auxiliis Antiochum iuisset, etc.* in exemplari, ἐβαλεῖτο, pro ἐβάλετο, scriptum erat.

Ὁ δὲ στρατηγὸς τὰς μὲν παρὰ τῶν πόλεων πρεσβεΐας πᾶσας ἐπαινέσας, καὶ Φιλανθρώπως ἀποδεχόμενος, ἐξαπέστειλε. *Liuius: ciuitatum legationes cum benignis responsis laetiores etiam, quam venerant, dimissae, etc.* Παρὰ τῶν πολυμίων, pro παρὰ τῶν πόλεων, male legebatur in exemplari.

Τοῖς δὲ Γαλάταις ἀπεκρίθη, διότι προστεχόμενος Εὐμένη τὸν βασιλέα, τότε ποιήσεται τὰς πρὸς αὐτὰς συνθήκας. *Liuius: cum Eumenes rex venisset, tum daturum iis leges.*

Ἐξακόσια τάλαντα δόντας. *Liuius: ci ducenta talenta argenti sunt imperata.*

Πρὸς δὲ τὸν Ἀντίοχῳ πρεσβευτὴν συνατάξατο μετὰ τῆς δυνάμεως ἥξειν ἐπὶ τὰς τῆς Παμφυλίας ὄρας, τὰ τε διχάλια τάλαντα καὶ

τα καὶ Φ. κομωμένος καὶ τὸν σίτον, ὃν ἔδει δῶναι τοῖς στρατιώταις αὐτὸς πρὸ τῶν συνθηκῶν, κατὰ τὰς πρὸς τὸν Ἀντίοχον ἐμπολογίας. Liuius: *Antiochi legati pecuniam in Pamphylia, frumentumque ex pacto cum L. Scipione foedere iussi aduehere. eo se cum exercitu venturum, κομωμένους, male, vt videtur, legebatur in exemplari.*

Ματὰ δὲ ταῦτα, καθαυτὸν ποιησάμενος τῆς δυνάμεως, καὶ τῆς ὥρας παραδίδωσθης. Liuius: *principio deinde veris, iussu exercitu profectus.*

Παραγενόμενος εἰς Ἀπάμειαν ὀδοῦχος, ἐτάμεινα τρεῖς ἡμέρας, καὶ ἀναζεύξας προῆγε, χρώμενος ἐνεργοῖς ταῖς πορείαις. ἀφικόμενος δὲ τριτῷος, εἶδε τὸν συνταχθέντα τότεν τοῖς περὶ τὸν Ἀντίοχον. Liuius: *die octavo Apameam venit: ibi triduum statuiis habitis, tertiis rursus ab Apamea castris in Pamphylia, quo pecuniam frumentumque regios conuehere iusserat, peruenit.*

Τὸν μὲν σίτον ἐμέρισε ταῖς δυνάμει. Liuius: *frumentum exercitui diuiditur, etc. ἐμέρισσε scriptum est in exemplari, fortasse pro ἐμέρησε, etc.*

Τὰ δὲ χρήματα παραδὸς τινι τῶν χιλιάρχων, συνέταξε παρακομίζεν εἰς Ἀπάμειαν. Liuius: *mille et quingenta talenta argenti accepta Apameam deportantur.*

Φρέραρχον. Praefectum praesidii, vertit Liuius.

ᾠρμησε μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὴν Πέργην. Liuius: *inde ad Pergam ducit.*

Ἐγγίζοντος δ' αὐτῇ τῇ πόλει, παρῆν ἀπ' αὐτῆς ὁ τεταγμένος ἐπὶ τῆς Φρυγίας. Liuius: *appropinquanti praefectus praesidii obvius venit, etc. ἀπ' αὐτῶν, male, vt videtur, erat in exemplari.*

Μέχρι δὲ τῇ νῦν ἀπλῶς ἔδεν. In exemplari legebatur μέτοχος ἐὰν τῇ νῦν, nullo prorsus sensu.

Διόπερ ἡξίε λθ'. ἡμέρας, χάριν τῇ διαπεμφόμενος ἐρέσθαι τὸν βασιλέα, τί δέϊ πράττειν. Liuius: *triginta dierum tempus poscens, vt regem Antiochum de vrbe tradenda consuleret, etc.* Videtur autem apud Polybium τριάκονθ' ἡμέρας prius scriptum fuisse, deinde a librario, qui notis eum numerum significare voluisset, λθ' factum esse, retenta θ' postrema litera, vt apparet.

Συνεχώρησε πέμπειν, καὶ πυνθάνεσθαι τῇ βασιλείῳ, μὴ μετὰ τινος ἡμέρας πυθόμενος, παρέδωκε τὴν πόλιν. Liuius: *dato tempore, ad eum diem praesidio decessum est.*

Κατὰ

Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τούτων οἱ δέκα πρεσβευταὶ, καὶ ὁ βασιλεὺς Εὐμένης, εἰς Ἑφεσον κατέπλευσαν, ἥδη τῆς θερείας ἀναρχομένης, καὶ δύο ἡμέρας ἐν τῷ πλῆϊ προσαναλαβόντες αὐτούς, ἀνέβαινον εἰς τὴν Ἀπαμειαν. *Liuius: Ipse, quia Eummenem regem, et decem legatos ab Roma Ephesum venisse audierat, iussis sequi Antiochi legatis, Aprameam exercitum reduxit.*

Λεύκιον μὲν τὸν ἀδελφὸν μετὰ τετρακιχλίων ἐκπέσειλα πρὸς τὰς Ὀροανθεῖς πειθανάγκης ἔχοντας διάδασιν, χάριν τῷ νομίσασθαι τὰ προσοφειλόμενα τῶν ἐμολογηθέντων χρημάτων. *Liuius: a Perga L. Manlio fratre cum IIII. millibus militum Oroanda ad reliquum pecuniae, quod pepigerant, exigendum misso, etc. Ὀροανθεῖς habet manuscriptus liber.*

Ἦν δὲ τοιαύτη τις ἡ τῶν κατὰ μέρος διατάξις. *Liuius: ibi ex decem legatorum sententia foedus in haec verba fere cum Antiocho conscriptum est.*

Φιλίαν ὑπάρχειν Ἀντίοχῳ καὶ Ῥωμαίοις εἰς ἅπαντα τὸν χρόνον, ποιῶντι τὰ κατὰ τὰς συνθήκας. *Liuius: amicitia regi Antiocho cum populo Romano his conditionibus esto.*

Μὴ δύναι βασιλεῖα Ἀντίοχον, καὶ τὰς ὑποταττομένας διὰ τῆς αὐτῶν χώρας ἐπὶ Ῥωμαίους καὶ τὰς συμμάχους, πολεμεῖν. *Liuius: ne quem exercitum, qui cum populo Romano sociisue bellum gesturus erit, rex per fines regni sui, eorumque, qui sub ditione eius erunt, transire finito.*

Μηδὲ χορηγεῖν αὐτοῖς μηδέν. *Liuius: neu commeatu, neu qua alia ope iuuito.*

Ὀμοίως δὲ καὶ Ῥωμαίους καὶ τὰς συμμάχους ἐπ' Ἀντίοχον, καὶ τὰς ἐπ' ἐκείνον ταττομένους. *Liuius: idem Romani, sociisque Antiocho, et iis, qui sub imperio eius erunt, praesent.*

Μὴ πολεμῆσαι δὲ Ἀντίοχον τοῖς ἐπὶ ταῖς νήσοις, μηδὲ τοῖς κατὰ τὴν Εὐρώπῃν. *Liuius: belli gerendi ius ne esto cum iis, qui insulas colunt, neue in Europam transeundi.*

Εκχωρεῖτω δὲ πόλεις καὶ χώρας. *Polybii locus in exemplari non est integer: suppleri autem potest ex Liuii versione, quae habet ita: excedito urbibus, agris, vicis, castellis cis Taurum montem usque ad Tanaim amnem, et a valle Tauri, usque ad iuga, qua in Lycaoniam vergit.*

Μὴ ἐξαγαγέτω μηδέν, πλὴν τῶν ὀπλων, ὧν Φέρουσιν οἱ στρατιῶται. *Liuius: ne qua arma afferto ex iis oppidis, agris, castellisque quibus excedat.*

Εἰ δέ τι τυγχάνουσιν ἀπεννηγμένοι, καθιστάτωσαν πάλιν εἰς τὰς αὐτὰς πόλεις. Liuius: *si qua extulit, quae quoque oportebit, recte restituito.*

Μηδ' ὑποδεχέσθωσαν τῶν ἐκ τῆς Εὐμένης τῆ βασιλείας, μήτε στρατιώτας, μήτ' ἄλλαν μηδέν. Liuius: *ne militem, ne quem alium ex regno Eumenis recipito.*

Εἰ δέ τινες, ἐξ ὧν ἀπολαμβάνουσι Ῥωμαῖοι πόλεων, μετὰ δυνάμει· εἰσὶν Ἀντιόχῃ, τάς εἰς Ἀπαμείαν ἀποκαταστῆναι. Liuius: *si qui eorum urbium ciues, quae regno abscidunt, cum rege Antiocho, intraque fines eius regni sunt, Arameam omnes ante diem certum redeant.*

Τοῖς τε Ῥωμαίοις καὶ τοῖς συμμάχοις εἰ τινες εἶεν * ἄναγ την ἐξουσίαν καὶ μένειν, εἰ βύλονται, καὶ ἀποτρέχειν. Liuius: *qui ex regno Antiochi apud Romanos sociosque sunt, iis ius abeundi, manendiue est, etc.* Polybii locus desiderat ἐκ τῆς ὑπ' Ἀντιόχῃν ταπτομένης, vel, ἐκ τῆς Ἀντιόχῃ βασιλείας, vel tale aliquid.

Τὰς δὲ ἐλέως Ῥωμαίων καὶ τῶν συμμάχων ἀποδότην Ἀντιόχῃ, καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν ταπτόμενοι, καὶ τὰς ἀλόντας, καὶ τὰς αὐτομολήσαντας, καὶ εἰ τινα αἰχμαλώτων ποθὲν εἰλήφασιν. Liuius: *seruos, seu fugitiuos, seu bello captiuos, seu qui liber captus, aut transfuga erit, reddito Romanis, sociisque.*

Ἀποδότην δὲ Ἀντιόχῃ, εἰν ἢ δυνατόν αὐτῷ, καὶ Ἀντίβαν Ἀμίλκῃ Καρχηδόνῃ, καὶ Μνασίλοχῳ Ἀκαρνανῇ, καὶ Θόαντῃ Αἰτωλῶν, Εὐβελίδῃ καὶ Φίλωνῃ Χαλκιδικῇ. Liuius: *de Annibale Porro, et Aetolo Thoante, et Mnasimacho Acarnane, et Chalcidensisibus Ebulida et Philone dedendis, in hoc quoque foedere additum est.*

Καὶ τὰς ἐλέφοντας τὰς ἐν Ἀπαμείᾳ πάντας, καὶ μηκέτι ἄλλας ἐχέτω. Defunt quaedam in exemplari ante haec verba, quae nos suppleuimus ex Appiano, et ex Liuiana versione, quae habet: *elephantos tradito omnes, neque alios parato.* in manuscripto autem libro erat, καὶ τὰς ἐκπλεύσαντας, τὰς ἐν Ἀπαμείᾳ, etc. mendose prorsus.

Ἀποδότην δὲ καὶ τὰς ναῦς τὰς μικράς, καὶ τὰ ἐκ τῶν ἄρμενα, καὶ τὰ σκευῆ, καὶ μηκέτι ἐχέτω πλὴν δέκα καταφράκτων, μηδὲ τριακοντόκωπον ἐχέτω ἐλαυνόμενον, μηδ' αὐτὸ πέλμα ἐνέκεν, ἢ αὐτὸς κατάρχη. Et hic quoque locus laud scio an integer sit. Liuiana certe versio Polybii verba in totum non exprimit, quae sic habet: *tradito et naues longas, armamentaque earum: neue plures, quam decem naues* αἰῶνα-

actuarias, nulla quarum plus quam xxx. remis agatur, habeto: neue monerem ex belli causa, quod ipse illaturus sit. Vox ἐλαυνόμενον, ad *Linii actuarias* videtur referenda. si quidem *actuaria*, quod remis agerentur, dicta sunt. suspicor autem abundare apud *Liuium*, *plusquam*; et pro, *monerem ex*, legendum esse, vt in veteribus libris, *minorem ea*: et vt *Liuiana* versio cum *Polybiana* sententia conueniat, repono pro *ea*, *eas*; deleta voce, *minorem*.

Μηδὲ πλείωσαν ἐπὶ τὰς τῷ Καλυκάδων ἀκρωτηρίῳ, εἰ μὴ Φόρυς, ἢ πρέσβεις, ἢ ὁμήρους ἄγοιεν. *Liuius: neue nauigato citra Calycadnum, neue Sarpedonium, promontoria: extra quam si qua nauis pecuniam, stipendium, aut legatos, aut obsides portabit.* Καλυκάδων, pro Καλυκάδων, corrupte habet manuscriptum exemplar.

Μὴ ἐξέσω δὲ Ἀντίοχον, μηδὲ ξενολογεῖν ἐκ τῆς ὑπὸ Ῥωμαίας ταττομένης, μὴδ' ὑποδοχέσθω τὰς Φυγάδας. *Liuius: milites mercede conducendi ex iis gentibus, quae sub ditionem populi Romani sunt, Antiocho regi ius ne esto; ne voluntarios quidem recipiendi.*

Ὅσαι δὲ οἰκίαι Ῥοδίων, ἢ τῶν συμμάχων ἦσαν ἐν τῇ ὑπὸ βασιλείᾳ Ἀντίοχον ταττομένη, ταύτας εἶναι Ῥοδίων, ὡς καὶ πρὸ τῷ τὸν πόλεμον ἐξήνεγκαν. *Liuius: Rhodiorum sociorumque quae aedes aedificiaque intra fines regni Antiochi sunt, quo iure ante bellum fuerunt, eo Rhodiorum, sociorumque sunt.* in exemplari verba τὸν πόλεμον defunt; quae tamen necessario requiruntur.

Καὶ εἴ τι χρημῖμα ὀφείλεται αὐτοῖς, ὁμοίως ἔσται πράξιμον. *Liuius: si quae pecuniae debentur, earum exactio esto.*

Καὶ εἴ τι ἀπελήφθη ἀπ' αὐτῶν, ἀναζητηθὲν ἀποδοθῆτω. *Liuius: si quid ablatum est, id conquirendi, cognoscendi, repetendique ius esto.*

Εἰ δὲ τις τῶν πόλεων, ὡς ἀποδύναι δεῖ Ἀντίοχον, ἐτέροις δέδωκεν Ἀντίοχος, ἐξαγέτω καὶ ἐκ τούτων τὰς Φρυγὰς, καὶ τὰς ἄνδρας. *Liuius: si quas urbes, quas tradi oportet, ii tenent, quibus Antiochus dedit, ex iis praefidia deducito, utique recte tradantur, curato.*

Ἀργυρίᾳ δὲ δότω Ἀντίοχος Ἀττικῷ Ῥωμαίοις ἄριστα τάλαντα μύρια διχαλῖα ἐν ἔτεσι ιβ'. διδύς καὶ ἑκατον ἔτος χίλια. μὴ ἔλαττον δ' ἐλκείτω τὸ τάλαντον λιτρῶν Ῥωμαϊκῶν π. καὶ τῷ σίτε Φ. καὶ μ. *Liuius: argenti prohi xii. millia Attica talenta dato intra duodecim annos pensionibus aequis. talentum ne*

minus pondo lxxx. Romanis ponderibus pendat. et tritici dxxl. millia modium.

Δότω δὲ Εὐμένει τῷ βασιλεῖ τάλαντα τνθ' ἐν ἔτεσι τοῖς πρώτοις. *s. Liuius: Eumeni regi talenta cccl. intra quinqueannium dato, etc. desunt autem in exemplri verba δότω δὲ Εὐμένει τῷ βασιλεῖ τάλαντα. quae nos ex Liuiο suppluimus.*

Ἀποδότω δὲ καὶ τῷ σίτῃ, καθὼς ἐτίμησεν ὁ βασιλεὺς Ἀντίοχος, τάλαντα ρκξ, καὶ δραχμῶν χιλίας ὀκτώ. *Liuius: et pro frumento, quod aestimatione fiat, talenta cxxvii.*

Οὐδ' συναχωρήσεν Εὐμένης λαβεῖν. *Locus non vacat mendo. fortasse legendum, ἃ συναχώρησεν Εὐμένη λαβεῖν, etc.*

Ὁμήριος δὲ δίδωτω Ἀντίοχος, δι' ἐτῶν τριῶν ἄλλας ἀνταποσέδων, μὴ νεωτέρως ἐτῶν ιη. μηδὲ πρεσβυτέρως μα. *Liuius: obsides Romanis xxx. dato, et pro triennio mutato, ne minores oſſonum denum annorum, ne maiores quinque quadragenum.*

Ἄν δὲ τινες τῶν πόλεων, ἢ τῶν ἐθνῶν, πρὸς ἃ γέγραπται μὴ πολεμεῖν Ἀντίοχον, πρότεροι ἐκφέρωσι πόλεμον, ἐξέσω πολεμεῖν Ἀντίοχον. τῶν δ' ἐθνῶν καὶ πόλεων τέτων, μὴ ἐχέτω τὴν κυρίαν αὐτός, μὴδ' εἰς Φιλίαν προσαγέσθω. *Liuius: si qui sociorum populi Romani ultro bellum inferent Antiocho, vim vi arceri ius esto: dum ne quam urbem aut belli iure teneat, aut in amicitiam accipiat.*

Περὶ δὲ τῶν ἀδικημάτων τῶν πρὸς ἀλλήλους γινομένων, εἰς κρίσιν προκαλείσθωσαν. *Liuius: controuersias inter se iure ac iudicio disceptent.*

Ἐὰν δέ τι θέλωσι πρὸς τὰς συνθήκας ἀμφοτέρω κοινῶ δόγματι προσεθῆναι, ἢ ἀφαιρεθῆναι ἀπ' αὐτῶν, ἐξέσω. *Liuius: et si quid postea addi mutariue placuisset, ut id saluo foedere fieret.*

Τμηθέντων δὲ τῶν ὀρκίων ἐπὶ τέτοις, εὐθέως ὁ στρατηγὸς Κοῖντον Μινύκιον Θέρμον, καὶ Λεύκιον τὸν ἀδελφόν, ἄρτι κακομύκτας τὰ χρήματα παρὰ τῶν Ὀροανδέων, εἰς Συρίαν ἐξαπέστειλε, συντάξας κομίζεσθαι τὰς ὀρκιας παρὰ τῷ βασιλεῶς. *Liuius: consul inrauit in hoc foedus: ab rege, qui exigerent iusiurandum, profecti Q. Minucius Thermus, et L. Manlius, qui tum forte ab Oroandis rediit, etc. ex hac Liuii versione apparet, κακομύκτας legendum apud Polybium, ut ad Manlium tantum referatur. Ὀροανδέων autem emendauimus, cum esset τὸ ὀρκίον corrupte in exemplari.*

Πρὸς

Πρὸς δὲ Κόϊντον Φάβιον τὸν ἐπὶ τῇ ναυτικῇ στρατηγῶν, ἐξέ-
πεμψε γραμματοφόρος, καλεῖσθαι πάλιν πλεῖν αὐτὸν εἰς Πάταρα,
καὶ παραλαβόντα τὰς ὑπαρχύσας αὐτοῦ ναῦς, διαπρῆσαι. Li-
uius: *et Q. Fabio Labeoni, qui classis praeerat, scripsit, ut Pa-
tara extemplo proficisceretur; quaeque ibi naues regiae es-
sent, concideret, cremaretque*, etc. ad hanc autem, ut opi-
nor, indicandam classis praefecturam in denariis argenteis
Q. Fabii Labeonis prorae signum impressum est.

XXXVI.

Κατὰ τὴν Ἀπάμειαν, οἷτε δέκα, καὶ Γναῖος ὁ στρατηγὸς τῶν
Ῥωμαίων διακύσαντας πάντων τῶν ἀπληρημένων, τοῖς μὲν περὶ
χωρὰς, ἢ χρημάτων, ἢ τινος ἑτέρου διαφερομένοις, πόλεις ἀπέ-
δωκεν ὁμολογούμενας ἀμφοτέροις. Liuius: *Cn. Manlius*, etc.
deinde causas ciuitatum, multis inter nouas res turbatis,
cognouit, etc. *ciuitatum autem cognitis causis, x. legati aliam*
aliarum fecerunt cognitionem.

Ἐν αἷς διακρινόμεναι περὶ τῶν ἀμφισβητούμενων. Liuius:
disceptabunt de controuersiis.

Ὅσα μὲν τῶν αὐτονόμων πόλεων, πρότερον ὑπέτελιν Ἀν-
τιόχῳ φόρον, τότε δὲ διεφύλαξαν τὴν πρὸς Ῥωμαίους πίσιν, ταύ-
τας μὲν ἀπέλυσαν τῶν φόρων. Liuius: *quae stipendiariae re-
gi Antiocho fuerant, et cum populo Romano senferant, iis im-
munitatem dederunt*, etc. τὸν φόρον legebatur in exemplari;
quam lectionem si retineamus, ταύταις pro ταύτας erit scri-
bendam: quod non ita placet. de hac re ita Appianus in
Syriaco. τῶν δὲ ὅσοι μὲν Ἀττάλῳ τῷ πατρὶ Εὐμένους ἐτέλουν
φόρος, ἐπέλυσαν Εὐμένους συμφέρον. ὅσοι δὲ Ἀντιόχῳ πρῶτον
ἐτέλουν, ἀπέλυσαν τῶν φόρων, etc.

Ταύτας ἐπέταξαν τὸν αὐτὸν Εὐμένους διδόναι φόρον. Li-
uius: *eas omnes pendere vestigal Eumeni iusserunt*, etc. σύν-
ταξιν ἐτέλουν, vertit Liuius, *stipendiariae*, etc.

Κολοφώνιος δὲ τὸς τὸ Νότιον οἰκῶντας, καὶ Κυμαίους καὶ
Μιλησίους, ἀφορολογήτους ἀφῆκεν. Liuius: *nominatim prae-
terea Colophonii, qui in Notio habitant, et Cymaeis, et Mi-
lesiis immunitatem concesserunt*, etc. Μυλασσείς, pro Μιλησίους,
corrupte erat in exemplari.

Κλαζομενίους δὲ καὶ δωρεὰν προσέθηκεν τὴν Δρυμῦσαν καλε-
μένην νῆσον. Liuius: *Clazomeniis super immunitatem, et Drymu-
sam dono dederunt*, etc. in exemplari erat δρυμῦσσα; Stephanus
tamen habet δρυμῦσσα. sed siue Drymussa, siue Dromussa pla-

ceat; duplex σσ omnino retinendum. Liuiani veteres libri habent Dromisa, propiore ad Dromusiam Polybianam scriptura.

Μιλησίοις δὲ τὴν ἱερὰν χώραν ἀποκατέστησαν. Liuius: *Milesius, quem sacrum appellant agrum, restituerunt.*

Χίος δὲ καὶ Σμυρναῖος, ἔτι δ' Ἐρυθραῖος, ἐν ταῖς ἄλλοις προῆγον, καὶ χώραν προσένειμαν, ἥς ἕκαστοι κατὰ τὸ παρὸν ἐπαθύμεν, καὶ σφίσι καθήκειν ὑπελάμβανον, ἐντραπέμαιοι τὴν εὐνοίαν, καὶ σπυῖν, ἣν πρέχονται κατὰ τὸν πόλεμον. Liuius: *Chios quoque et Smyrnaeos et Erythraeos pro singulari fide, quam eo bello praestiterunt, et agro donarunt, et in omni praecipuo honore habuerunt.*

Ἀπέδωκαν δὲ καὶ Φωκαεῦσι τὸ πάτριον πολίτευμα, καὶ τὴν χώραν, ἣν καὶ πρότερον ἔχον. Liuius: *Phocaensibus ager, quem ante bellum habuerant, redditus: et ut legibus antiquis uterentur, permiffum.*

Μετὰ δὲ ταῦτα Ῥοδίοις ἐχρημάτισαν, δίδόντες Λυκίαν, καὶ Καρίαν, τὰ μέχρι Μαιάνδρου ποταμοῦ, πλην Τελεεσσῶ. Liuius: *Rhodiis affirmata, quae data priore decreto erant. Lycia et Caria datae usque ad Maeandrum amnem, praeter Telmessum.*

Καὶ τότε τῆς μὲν Εὐρώπης αὐτῷ προτέθηκαν Χερρόνησον, καὶ Λυσιμάχην, καὶ τὰ προσερχόμενα ταῖς ἐρύμασι καὶ χώραν, ἥς Ἀντίοχος ἐπῆρχεν. τῆς δ' Ἀσίας Φρυγίαν, τὴν ἐφ' Ἑλλησποντον, Φρυγίαν τὴν μεγάλην, Μυσίαν, ἣς πρότερον αὐτὸς παρεσκευάσατο, Λυκαονίαν, Μιλυάδα, Λυδίαν, Τράλλεις, Ἐφεσον, Τελεεστόν. Liuius: *regi Eumeni Chersonesum in Europa, et Lyfimachiam, castella, vicos, agros eius, quibus finibus tenuerat Antiochus, adiecerunt. In Asia, Phrygiam utramque, alteram ad Hellespontum, maiorem alteram vocant. et Mysiam, quam Prusias rex ademerat, ei restituerunt, et Lycaoniam, et Milyada, et Lydiam, et nominatim vrbes, Tralles, atque Ephesum, et Telmessum, etc. Videntum autem an rectius sit Prusiam, pro Prusias.*

Περὶ δὲ τῆς Παμφυλίας, Εὐμένεος μὲν ἔνιοι Φάσκοντος αὐτὴν ἐπὶ τὰς τῶν Ταύρων, τῶν δὲ παρ' Ἀντιόχου πρᾶσβευτῶν ἐπέκεινα, διχορρήσαντες, ἀνέθεντο περὶ τῶν εἰς σύγκλητον. Liuius: *de Pamphylia disceptatum inter Eumenem, et Antiochi legatos cum esset, quia pars eius citra, pars ultra Taurum est; integra res ad senatum reiiicitur, etc. hoc loco Polybii sensum non expressit Liuius.*

Καὶ

IN LEGATIONES.

891

Καὶ πλείων αὐτοῖς διοικημένων. *Liuius: his foederibus cretisque datis.*

Ἀναξυόξαντες προῆγον ἐφ' Ἑλλήσποντον. *Liuius: ad ellefponcium profectus. sed προῆγον apud Polybium male gebatur.*

Τὰ πρὸς τὰς Γαλάτας ἀσφαλίσασθαι. *Liuius huc respect, cum inquit: euocatis eo regnis Gallorum.*

XXXVII.

Λυκόρτας ὁ παρ' ἡμῶν πατήρ. *Antea legebatur, ὁ παρ' ὧν πατήρ. Polybii pater Lycus a Suida nominatur: sed ile. Plutarchus enim in Philopoemene, Lycortae filium cit. et Pausanias saepius appellat Polybium Lycortae filium, et alii.*

XXXVIII.

Διὰ τὸ πλείους εἶναι τὰς καχέκτας τῶν εὐτόρων. *In exemplari corrupte καλέκτας legebatur. utitur autem Polybius c voce in fragmento.*

Ἄς ἦσαν αὐτοὶ ἔτι πρότερον ὑπογεγραμμένοι, καὶ τότε τῷ ἐφ' αὐτῶν δικῶν, μίαν μὲν αὐτῶν, etc. *Ita hunc locum emendauimus, cum in libro manuscripto mendose legeretur κα-ων, pro τῶν δικῶν, et pro αὐτοὶ, αὐτοῖς scriptum esset.*

Οἱ δὲ Ἀχαιοὶ τῶν μὲν διὰ στρατοπέδων ποιῆσθαι τὴν ἀπόδοσιν. *videtur legendum pro eo, quod est in exemplari: ὁ δὲ χαιοὶ τῶν μὲν στρατοπέδων ποιῆσθαι τὴν ἔφοδον, etc.*

Παραυτίκα γὰρ ἔλαβε τῶν Μυρρίχα θρεμμάτων. *Vide num εἰς, pro ἔλαχε sit scribendum.*

Εἰ μὲν ἔν ἡ σύγκλητος. *Ita opinor legendum, cum in emplari sit, ἡ μὲν ἔν σύγκλητος.*

XXXIX.

Διὰ τὴν πρὸς αὐτὰς οἰκειότητα. *Huc pertinent Liuiana il- ex libro xxxviii. Originium memoria.*

Φάσκοντες Λυκίας καὶ Καρίας μέχρι τῷ Μαιάνδρῳ δεδόσθαι δίοις ὑπὸ Ῥωμαίων ἐν δωρεῇ. *Opinor legendum, Λυκίαν καὶ Ῥίαν. Liuius libro xxxviii. Lycia et Caria datae usque Maecandrium attinet.*

Ἀνατὺς ἐξήγησε τὴν ἐκατέρων αἵρεσιν. *Ita emendauimus, m esset in exemplari ἐφῆγησε.*

XL.

XL.

Ἦκον εἰς τὴν Ῥώμην παρὰ τε τῇ βασιλείῳ Εὐμένει πρεσβευταί, διασαφύντες τὸν ἐξοδισμὸν τῇ Φιλίππῃ τῶν ἐπὶ Θράκης πόλεων. *Liuius libro xxxix. Theſſalorum et Perrhaeborum querelae de urbibus ſuis ab eo poſſeſſis, et legatorum Eumenis regis, de Thraciis oppidis per vim occupatis.*

Καὶ παρὰ Μαρωνιτῶν οἱ Φυγάδες. *Liuius: et Maronitarum exules, etc.*

Ἄμα δὲ ταῖς Ἀθαμᾶνες, Περόραιβοι, Θεσσαλοὶ, Φάσκοντες κομίζεσθαι δεῖν αὐτάς, ἃς παρέλατο Φίλιππος αὐτῶν κατὰ τὸν Ἀντιοχικὸν πόλεμον. *Liuius: Ciuitates Theſſalorum, et Perrhaeborum, et Magnetum, et cum Amynandro Athamanum gentem in eadem cauſſa, qua Aetolos fuiſſe. Antiocho rege pulſo, occupatum oppugnandis Aetolicis urbibus conſulem, ad recipiendas eas ciuitates Philippum miſiſſe: armis ſubactos parere.*

Ἦκον δὲ καὶ παρὰ τῇ Φιλίππῃ πρέσβεις πρὸς ἅπαντας τὰς κατηγορήσοντας Φιλίππῃ. *Liuius: uenerunt et a Philippi legati ad purganda ea.*

Καὶ κατεσάθησαν οἱ περὶ τὸν Κόιντον Καίκιλιον, Μάρκον Βαύβιον, καὶ Τιβέριον Κλαύδιον. *Liuius: Senatus ne quid abſente rege ſtatueret, legatos ad eas controuerſias diſceptandas miſit Q. Caecilium Metellum, M. Baebium Tamphilum, et Ti. Sempronium, etc. ex Liuio corrigendus Polybius in nomine Κλαύδιον, et pro eo Σεμπρόνιον reponendum.*

XLI.

Κατὰ δὲ τὸν ἐνεσῶτα χρόνον, Ἀρισταίνῃ στρατηγῶντος, οἷτο παρὰ Πτολεμαίῳ τῇ βασιλείῳ πρέσβεις ἦκον, ἐν Μεγαλόπολιν τῆς συνόδου τῶν Ἀχαιῶν ὑπαρχούσης. *In exemplari deerant uerba, πρέσβεις ἦκον. De Ariſtaeno autem Achaeorum praetore ſaepius facit mentionem Liuius; neque eum Polybius aliter, quam Ἀριſταῖνον nominat. Plutarchus tamen in Philopoemene, ſi recte memini, Ariſtaenetum appellat.*

Ἐχέσης δὲ τῆς συνόδου πραγματικῶς, πρῶτοι παρῆλθον αἱ περὶ Νικόδημον τὸν Ἠλεῖον. *Ita emendauimus hunc locum, cum in exemplari τὴν σύνοδον, et Νικόνομον τὸν Ἠλεῖον, male prorsus legeretur.*

Ἐξ ὧν ἦν λαμβάνειν ἐκδοχὴν, ὅτι καὶ δυσαρεστῶνται μὲν καὶ τῇ τῶν τειχῶν συντάλῃ. *Multa erant in hoc fragmento mendose ſcripta, quae nos ita reſtituimus, ut emendari oport.*

re existimauimus. itaque indicandis singulis correctionibus, breuitatis causa, supersedebo. videndum autem num θαυρέσει, pro συντελέσει, aptius sit huic loco.

Καὶ τῶν πλείων καὶ μεγίστων διαβελίων αἰεὶ γινομένων πρὸς βασιλεῖς ἡμῖν διαφερόντων. Videtur deesse περὶ τῶν, ut tegra lectio sit, περὶ τῶν πρὸς τὰς βασιλεῖς. et paullo post, τὸ πλῆθος Σουλπίκιος, in ὅτιτε Πόπλιος Σουλπίκιος, ex Lio mutauimus.

Τίνα τρόπον καὶ δοῖεν καὶ λάβοιεν τὰς ὁρμὰς παρὰ τῶν χαίων. vel παρὰ τῷ Πτολεμαίῳ legendum, vel τίνα τρόπον ἢ λάβοιεν, καὶ δοῖεν τὰς ὁρμὰς παρὰ τῶν Ἀχαιῶν, scribendum.

Καὶ βραχέα περὶ τῆς εὐνοίας αὐτῶ. In exemplari corrupte χαβρέα scriptum erat.

Ὅταν ἐνεῖτο. Placeret magis ἀνενεῖτο: quo verbo in re significanda semper vititur Polybius.

Ὁ δὲ Διοφάνης ὁ Μεγαλοπολίτης. Liuius vbique habet, *iaphanes*. Plutarchus autem in Philopoemene, Διοφάνης. ita omnino legendum puto.

Περὶ τὸ τῷ Τίτῳ διάγραμμα. Opinor significari διάγραμμα, quo T. Quinctius Laconicae orae castella, vicosque fidem Achaeorum tutelamque tradidit. Liuius lib. xxxviii.

Τῷ δὲ Φιλοποίμενος, καὶ Λυκόρτα, σὺν δὲ ταῖς Ἀρχαῖς, ἡδὺς καὶ ποικίλης διαδεμένων λόγος ὑπὲρ τῷ καλῶς μὲν διωιδῶν τὰ κατὰ τὴν Σπάρτην. Huc respiciunt Liuiana illa lib. xxxviii. *Lycortas ex praeceptis Philopoemenis postulabat, ut Achaeis ex foedere, et legibus suis, quae decre-* *ret, agere liceret.*

Οἱ δ' Ἀχαιοὶ, τὴν αἰτίαν ἀνέφερον, καὶ τῆς πρότερον παβσίας τῆς κατὰ τῷ Μάρκῳ τῷ Φυλβίῳ, καὶ τῆς τότε περὶ τὸν κακίλον. Ita emendauimus, cum in exemplari corrupte riptum esset, καὶ τῆς πρότερον παρυσίας τῷ Μάρκῳ τῷ Φυλβίῳ, καὶ τῆς τότε τὸν περὶ τὸν Κακίλιον. Videndus Liuius pro xxxviii.

XLII.

Τῶν περὶ τὸν Κακίλιον ἀνασχωρηκότων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἢ διασσεσφικτότων τῇ συγκλήτῳ. Liuius libro xxxix. Cum *Caecilius, M. Baebius, Ti. Sempronius, qui ad discendandum inter Philippum et Eumencem reges, Thessalorumque uitates missi erant, legationem renuntiassent.*

Βισήγγοι

Εἰσῆγον εἰς τὴν σύγκλητον τὰς περὶ τάτων γεγυότας πρεσβευτάς. *Liuius: regum quoque eorum, ciuitatumque legatos in senatum introduxerunt.*

Καὶ ποιησασμένων τὰς λόγους ἀκολούθως τοῖς ἐν Θετταλυνίῃ ῥηθεῖσιν. *Liuius: eadem utrinque iterata, quae dicta apud legatos in Graecia erant.*

Ἐδοξε τῇ συγκλήτῳ πέμπειν πάλιν ἄλλας πρεσβευτάς πρὸς τὸν Φίλιππον, τὰς ἐπισκεψομένους, πρῶτον μὲν, εἰ παρακαχόμενα τῶν ἐν Πεβρίασίᾳ πόλεων, κατὰ τὴν τῶν περὶ τὸν Καικίλιον ἀπόκρισιν. ἄτα τὰς ἐπιτάξοντας αὐτῷ, τὰς Φρυγίας ἐξάγειν ἐξ Ἀλγυ καὶ Μαρωνείας, καὶ συλλήβδην ἀποβαίνειν ἀπὸ τῶν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Θράκης ἐρυμάτων. *In exemplari male prorsus legebatur hic locus, quem ita vertit Liuius lib. xxxix. aliam deinde legationem nouam patres, cuius princeps Ar. Claudius fuit, in Macedoniam et in Graeciam miserunt, ad visendum, redditaene ciuitates Rhodiis, et Thessalis, et Perrhaeis essent. Isdeum mandatum, ut ab Aeno et Marones praeiidia deducerentur, maritimaque omnis Thraciae ora a Philippo et Macedonibus liberaretur.*

Ἐκ τε τῆς Σπάρτης Ἀρεὺς καὶ Ἀλκιβιάδης ἐπρέσβευσαν. ἔτοι δὲ ἦσαν τῶν ἀρχαίων Φυγάδων, τῶν ἐπὶ τῷ Φιλοποίματι καὶ τῶν Ἀχαιῶν νεωστὶ κατηγμένων εἰς τὴν οἰκίαν. ὃ καὶ μάλιστα τὰς Ἀχαιὰς εἰς ὀργὴν ἤγα, τῷ δοκεῖν, μεγάλης ὕψης καὶ προσφάτε τῆς εἰς τὰς Φυγάδας εὐεργεσίας, ἐξ αὐτῆς ἐπὶ τοσούτων ἀχρηστεῖσθαι παρ' αὐτοῖς, ὥστε καὶ καταπρεσβεύειν, καὶ κατηγορίαν ποιεῖσθαι. *Liuius lib. xxxix. Vbi Areus et Alcibiades, ambo exules suo beneficio restituti, legationem Romam aduersus gentem Achaeorum ita de ipsis meritam suscepissent, etc.*

Ἐξηγμένους τῷ πλήθει μετὰ βίας. *Liuius: abductam plebem in Achaia, et venundatam.*

Ἐῖτ' ἐν αὐτοῖς ἐπισφαλῇ μὲν ὀλίγοις ἔσι, καὶ τέτοις τῶν τειχῶν περιηρημένων. *Liuius: muros dirutos urbis nobilissimae esse. et paullo supra de eadem re: moenia diruta, etc. verba Graeca non carent mendo, et fortasse εἶτ' εἶναι αὐτῶν, etc. emendandum.*

Ἀπελογήθησαν δὲ καὶ πρὸς τὸν Καικίλιον ὑπὲρ τῶν ἀρχόντων οἱ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν πρέσβεις ἐν τῇ συγκλήτῳ, φάσκοντες, εἰδὲν ἀδικεῖν αὐτάς, εὐδ' ἀξίως ἐγκλήματος ὑπάρχειν. ἐπὶ τῷ μὴ συνάγειν τὴν ἐκκλησίαν, νόμον γὰρ εἶναι παρὰ τοῖς Ἀχαιεῖς, μὴ συγκαλεῖν τὰς πόλεις, εἰ μὴ περὶ συμμαχίας ἢ πολέμου δέη γίνεσθαι διαβύλιον, ἢ παρὰ τῆς συγκλήτου τις ἐνέγκῃ γράμματα.

Liuius:

ius: *Achaei, maxime concilii negati crimen excusabant, citando legem: quae nisi belli, pacisue causa, et cum legatione ab senatu cum litteris, aut scriptis mandatis venirent, videretur indici concilium.*

Τοῖς δὲ πρεσβευταῖς τοῖς αἰτῶν παρ' αὐτῶν ἐκπεμπομένοις κήρην προσέχειν τὸν νόμον, καὶ καταλογὴν ποιῆσθαι τὴν ἀρμύραν, καθάπερ καὶ Ῥωμαῖοι ποιοῦνται τῶν παραγινομένων πρὸς τοὺς πρεσβευτῶν. *Liuius: ea ne postea excusatio esset, ostendit senatus, curae iis esse debere, ut Romanis legatis semper deinde concilium gentis potestas fieret, quemadmodum et his, quoties vellent, senatus daretur.*

XLIV.

Ὅτι Φίλιππος ὁ βασιλεὺς, διακεκυρμένον πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς Ῥώμης τῶν ἰσίων πρεσβευτῶν, καὶ δηλόντων, ὅτι δεήσει κατ' ἐνάγκην ἀποβῆναι ἀπὸ τῶν ἐπὶ τῆς Θράκης πόλεων, πυθέμενος ταῦτα, καὶ βρῆκεν Φέρων. *Liuius libro xxxix. Philippus a suis certior factus cedendum ciuitatibus, deducendae praesidia esse, insensus omnibus, in Maronitas iram fundit.*

Ἐναγκάσαστο τὴν ὀργὴν εἰς τὰς ταλαιπώρας Μαρωνίτας. *Liuius vocem ταλαιπώρας, vertit, innoxios.*

Μεταπεμφθέντος γὰρ Ὀνομασίου τὸν ἐπὶ Θράκης τεταγμένον. *Liuius: Onomasio, qui praeterat orae maritimae, mandat.*

Ὁ δ' Ὀνομασιὸς ἀναχωρήσας εἰσαπέστειλε Κάσανδρον εἰς Μαρωνίαν, συνήθη τοῖς πολλοῖς ὑπάρχοντα, διὰ τὸ ποιῆσθαι πλεονεκτήματα χρόνον ἐκεῖ τὴν διατριβήν. *Liuius: ille per Candrum quendam unum ex regibus, iamdiu habitantem Maroneae.*

Ἐτοιμαθέντων τῶν Θρακῶν, καὶ τέτων εἰσελθόντων διὰ τὸν Κάσανδρον νυκτός. *Liuius: postea Thracibus intromissis, aedem fecit.*

Μετὰ δὲ τινὰ χρόνον παραγενομένων τῶν παρὶ τὸν Ἄππιον, καὶ ταχέως πυθόμενων τὰ γεγονότα κατὰ τὴν Μαρωνίαν, καὶ ἰκρῶς τῷ Φίλιππῳ μεμψιμοιρούντων ἐπὶ τέτοις, ἐβέλετο μὲν ἰσχυροῦσθαι, φάσκων, μὴ κεκοινωσθῆναι τῆς παρανομίας, ἀλλὰ ὡς ἐν αὐτοῖς εὐσιάζοντας Μαρωνίτας. καὶ τὰς μὲν ἀποκλίνοντας πρὸς Εὐμένην κατὰ τὴν εὐνοίαν, τὰς δὲ πρὸς αὐτὸν, εἰς ταύτην ἐπεπτώκεναι τὴν ἀτυχίαν. *Liuius: id apud legatos Romanos querentes tam crudeliter aduersus innoxios Maronitas, etc. abnucebat quicquam eorum ad se, aut quenquam suorum perti-*

pertinere. Seditione inter ipsos dimicatum, cum alii ad se, alii ad Eamenem ciuitatem traherent.

Καλεῖν δ' ἐκέλευε κατὰ πρόσωπον, εἰ τις αὐτῷ κατηγορεῖ. τῷτο δ' ἐπολεῖ παπεισμένος μηδένα τολμήσειν διὰ τὸν Φόβον. Liuius: *id facile scituros esse, si percunharentur ipsos Maronitas: haud dubius, percussis omnibus terrore tam recentis caedis, neminem hiscere aduersus se ausurum.*

Τῶν δὲ περὶ τὸν Ἀπκιον ἢ Φασκόντων προσδεῖσθαι διακαλορίας, σαφὲς γὰρ εἶδέναι τὰ γεγονότα. Liuius: *negare Aprius, rem euidentem pro dubia quaerendam.*

Πέμπειν ἐπέταττον τῷ Φιλίππῳ τὸν Ὀνομασδὸν, καὶ τὸν Κάσανδρον ἐξαυτῆς εἰς τὴν Ῥώμην, ἵνα κρίθῃται ἡ σύγκλητος περὶ τῶν γεγονότων. Liuius: *si ab se culpam remouere uellet, Onomastum et Casandrum, per quos alia res diceretur, mitteret Romam, ut eos senatus percunhāri posset, etc. vox συγκλητος deerat in exemplari.*

Ὁ δὲ βασιλεὺς διαπραπείς ὡς ἐν μάλῃσιν, καὶ ἀπορήτας ἐπὶ πολὺν χρόνον, τὸν μὲν Κάσανδρον, ἔφη, πέμψειν τὸν αὐθέντην γεγονότα τῆς πράξεως. Liuius: *primo adeo perturbauit es vox regem, ut non color, non uultus ei constaret. deinde collecto tandem animo, Casandrum, qui Maroneae fuisset, si utique uellet, se missurum dixit.*

Τὸν δ' Ὀνομασδὸν ἐξηρεῖτο, καὶ παρ' αὐτὰ, καὶ μετὰ ταῦτα τοῖς πρεσβευταῖς ἐντυγχάνων. ἀφορμῇ μὲν χροῖματος, τῷ μὲν οὖν, ἐν τῇ Μαρωνείᾳ γεγονέναι τὸν Ὀνομασδὸν κατὰ τὸν τῆς σφαγῆς καιρὸν, ἀλλὰ μὴδ' ἐπὶ τῶν σύγγενος τόπων γεγονέναι. Liuius: *ad Onomastum quidem quid eam rem pertinere, qui non modo Maroneae, sed ne in regione quidem propinqua fuisset?*

Καὶ πολλῶν ἔργων αὐτῷ κακοινωνητικῶς τοιάτων. Liuius: *qui et ipse sermonem cum eo contulerat, et multorum talium iniuriarum et concilium habebat.*

Τὸν δὲ Κάσανδρον μετὰ τὸ τῆς πρεσβευτῆς ἀπελθεῖν, ἀπετείλας καὶ παραπέμψας ἕως Ἡπείρου, Φαρμάκῳ διέφθειραν. Liuius: *Casander quoque, missis, qui per Epirum ad mare persequerentur eum, ne qua indicium emanaret, veneno creditur sublatum.*

Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀπκιον καταγνωκότες τῷ Φιλίππῳ, καὶ περὶ τῆς εἰς τὰς Μαρωνίας παρανομίας, καὶ περὶ τῆς πρὸς τὴν Ῥώμην αἰσχρομύτητος, τοιούτας ἔχοντες διαλήψεις ἐχωρίσθησαν.

Liuius:

nus: et legati a Philippi colloquio ita digressi sunt, ut praeferrent nihil eorum sibi placere.

Καθόλου μὲν ἐν πρόθυμος ἦν, καὶ εἰς τὸ κατὰ πάντα τρό-
ν αἰνυνοῦσθαι καὶ μεταλθεῖν αὐτάς. πρὸς ἕνια δὲ τῶν ἐπινοημέ-
ν ἀπόχειρος ὢν, ἐπεβάλατο, πῶς ἂν ἐπιγένοιτό τις ἀνατροφή,
ἢ λάβοι χρόνον πρὸς τὰς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευάς. ἔδοξεν
αὐτῷ τὸν νεώτατον Δημήτριον πέμπειν εἰς τὴν Ῥώμην, τὰ μὲν
ολογησόμενον ὑπὲρ τῶν ἐγκαλειμένων, τὰ δὲ καὶ παροικησό-
νον. Liuius: et Philippus minime quin rebellandum esset
bius: quia tamen immaturae ad id vires erant, ad moram
erponendam Demetrium minorem filium mittere Romam,
vel ad purganda crimina, simul ad deprecandam iram se-
tus statuit, etc. πρόθυμος emendauimus cum πένθυμος
et in exemplari, etc.

Πάνυ γὰρ ἐπέπεισο. Liuius: satis credens.

Πᾶν τὸ προτεθέν ἀνύεσθαι. Liuius: aliquid momenti
furum.

Διὰ τὴν ὑπεροχὴν τὴν γεγενημένην τῇ νεανίσκῃ κατὰ τὴν
ἡρώαν. Liuius: quod Romae objes specimen regiae indo-
dedisset.

Ἄμα δὲ τοῖς Βυζαντίοις ὑπέχετο βοήθειαν, ἔχ ἕτως ἐκεί-
ν τοχαζόμενος, ὡς ἐπὶ τῇ ἐκείνων προφάσει. Liuius: per-
iciem auxilii Byzantiis ferendi.

Βυλόμενος κατακλήξασθαι τὰς τῶν Θρακῶν δυνάσας. Liuius:
terrorem regulis Thracum iniciendum, etc.

XLV.

Κοσμῦντος ἐν Γορτύνι Κυδανιάτε Ἀντιτάλκας. Ita vide-
r scribendum, cum male in exemplari ἐν Γορτύνη κυδάτε
riptum sit.

Παραγενομένων τῶν πρεσβυτῶν ἐκ τῆς Ῥώμης εἰς τὴν Κρή-
ν τῶν περὶ τὸν Ἀπκίον Videndus Liuius libro xxxix.

Καὶ ποιησαμένων λόγους ὑπὲρ τέτων τῶν Κνωσίων, καὶ Γορ-
νίων. Locum in exemplari corruptum, ὑπὲρ τέτων τῇ Κνω-
ν καὶ Γορτύνη, restituimus coniectura ducti.

Τὴν δὲ Φελασάρναν. de Phalarana Liuius in eodem libro.

Συνεχώρησαν αὐτοῖς. Ita opinor legendum, cum in ma-
scripto ἀπεχώρησαν scriptum sit

Ἀπέκτειναν τὰς περὶ Μανόττων. Videtur deesse οἶ, vt sit,
ἀπέκτειναν, etc.

XLVI.

Εἰς τὴν Ρώμην ἡθροίσθησαν πρεσβυτάτη ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, ὅσον ἔταχέν τις πρότερον. τῷ γὰρ Φίλιππῳ συγκλειθέντος εἰς τὴν κατὰ τὸ συμβόλαιον δικαιοδοσίαν πρὸς τὰς ἀσυγείτονας, καὶ τῶν Ῥωμαίων γνωσθέντων, ὅτι προσδέχονταί τὰς κατὰ Φίλιππον κατηγορίας. *Liuius libro xxxix. nec umquam ante tantam regionis eius hominum Romae fuerat. nam ex quo fama per gentes, quae Macedoniam accolunt, vulgata est, crimina, querimoniasque de Philippo non negligenter a Romanis audiri, multis operae pretium fuisse queri, etc. διαδοσάν, pro δικαιοδοσίαν, male in exemplari legebatur.*

Ἄπαντες οἱ παρακείμενοι τῇ Μακεδονίᾳ παρήσαν· οἱ μὲν κατ' ἰδίαν, οἱ δὲ κατὰ πόλιν, οἱ δὲ κατὰ τὰς ἐθνικὰς συστάσεις ἐγκαλῶντες τῷ Φίλιππῳ. *Liuius: gentes, quae Macedoniam accolunt, pro se quacque ciuitates, gentesque, singuli etiam priuatum, Romam aut ad spem leuandae iniuriae, aut defendendae solatium venerunt.*

Σὺν δὲ τούτοις οἱ παρ' Εὐμένους ἦγον αὖτ' Ἀθηναῖον τῷ τῷ βασιλέως ἀδελφῷ, κατηγορήσοντας αὐτῇ, περὶ τε τῶν ἐπὶ Θράκης πόλεων, καὶ περὶ τῆς ἀποσταλείσης Πρωσίας βοηθείας. *Liuius: et ab Eumene rege legatio cum fratre eius Athenaeo venit ad querendum, simul quod non deducerentur ex Thracia praesidia, simul quod in Bithyniam Prusiae bellum aduersus Eumene gerenti auxilia missa forent.*

Πρὸς πάντας τέτας ἀπολογησόμενος· ἔχων Ἀπελλῆ καὶ Φιλοκλῆ. *Videndus Liuius libro xl. pro τέτας, male τέτας in exemplari legebatur.*

Οἱ μὲν περὶ χώρας, οἱ δὲ περὶ σωμάτων, οἱ δὲ περὶ θρίμμων ἦγον αὐφιστάμεντες. *Liuius: de controuersia finium, de hominibus raptis, pecoribusque auactis.*

Ἔνιοι δὲ περὶ συμβολαίων, καὶ τῶν εἰς αὐτὰς ἀδικημάτων. *Liuius: de rebus per vim, aut per gratiam iudicatis, etc. de iure, aut dicto per libidinem, aut non dicto.*

Τινὲς μὲν ἔν Φάσκοντες μὴ δύνασθαι τυχεῖν τῇ δικαίᾳ. Particula μὴ deerat in-exemplari: videtur tamen ad sensum necessaria.

Διαφθεύραντος τῷ Φίλιππῳ τὰς διαπάδας. Huc pertinent *Liuiana verba: de rebus per vim, aut gratiam iudicatis.*

Ὅθεν ἡ σύγκλητος ἔτ' αὐτῇ δυναμένη διευκρυνεῖν, ἔτε τὴν Δημήτριον κρίνεσα δεῖν ἐκείτοις τῶν λόγων ὑπέχειν. *Liuius: Cum haud facile esset, memoria complecti, etc. nihil horum*
aequi

que Demetrium docere dilucide, nec satis liquido discere ab senatus cum cerneret posse.

Καὶ θεωρῶσα νέον ὄντα κομιδῇ. Liuius: *simul et tiroci-
i et perturbatione iuuenis moueretur.*

Ἐῖρετο τὸν νεανίσκον, καὶ τὰς σὺν αὐτῷ φίλας, ἃ τινα πα-
τῶν ὑπομνηματισμὸν ἔχουσι παρὰ τῇ βασιλείῳ; Liuius:
*aeri iussit ab eo, ecquem de his rebus commentarium a pa-
: accepisset?*

Τῇ δὲ Φήσαντος ἔχειν. Liuius: *cum respondisset acce-
pe se.* βιβλίδιον autem, vertit, *librum*: et ἀπόφασιν, re-
misit.

Ὁ δὲ, τὸ μὲν πεποιημέναι τὸ προσαχθὲν ὑπὸ Ῥωμαίων
ασκον, ἢ τὴν αἰτίαν τῇ μὴ παρῶνθαι τοῖς ἐγκαλέσιν ἀνελί-
ν. Liuius: *ut alia fecisse se secundum decreta legatorum
ceret, alia non per se stetisse, quo minus faceret.*

Προσέκειτο δὲ πρὸς ταῦς πλείους ἀποφάσεις· καὶ τοι ἐκ
ος χρησαμένων ἡμῶν τῶν πρεσβυτῶν τῶν περὶ Καικίλιον ἐν
τοῖς. καὶ πάλιν, καὶ τοι γε ἡ δικαίως ἡμῶν ταῦτα παχόντων.
uius: *interposuerat et querelas de iniquitate decretorum, et
am non ex aequo disceptatum apud Caecilium foret, indi-
eque sibi, nec ullo suo merito insultatum ab omnibus esset,
z. ex Liuiana hac versione apparet παχόντων legendum
e, non παραχόντων, ut erat in exemplari.*

Διακίσασα τῶν παραγεγονότων ἡ σύγκλητος, μίαν ἐποίησα-
περὶ πάντων διάληψιν. Liuius: *has notas irritati eius ani-
collegit senatus.* pro παραγεγονότων, videndum an παρα-
ωσμένων rectius sit. quamuis infra in LII. fragmento, δια-
σας τῶν παραγεγονότων. et in LIII. διακίσασα τῶν παραγα-
γόντων Polybius dixerit.

Δημητρίῳ πιστεύει. Liuius: *et credere etiam Demetrio
idendum esse.*

Διότι τὰ μὲν γέγονε, τὰ δὲ ἔσται, καθάπερ δίκαιόν ἐστι γίνε-
μ. Liuius: *ceterum alia excusanti iuueni, alia recipienti
tura ita, ut maxime vellet senatus, responderi placuit, etc.*

Διότι τὴν χάριν ταύτην ἡ σύγκλητος Δημητρίῳ δίδωσιν, ἐξ-
οσελεῖν ἔφη πρεσβευτὰς ἐπονομένους. Liuius: *honorisque
is causa missuros in Macedoniam legatos.*

Ἐὶ γίνεταί πάντα κατὰ τὴν τῆς συγκλήτου βύλησιν. Liuius:
voluntate senatus.

Ἄμα δὲ διασαφίσοντας τῷ βασιλεῖ, διότι τῆς συμπεριφο-
ς τυγχάνει ταύτης διὰ Δημήτριον. Liuius: *velle enim sen-
tire*

tire Philippum, integra omnia sibi cum populo Romano Demetrii filii beneficio esse.

Ἐξαγορεύοντα τὰς Φυράς. Liuius: *deducta esse praesidia.*

Παρακρουμένη. Ita videtur legendum, cum παρακρουμένη sit in exemplari.

Πρὸς μὲν τοί γε τὴν καθόλου τῆς οἰκίας ἀτυχίαν, ἡ μακρὰ συνέβη τὴν εἰς τὴν Ῥώμην τὴ νεανίσκου πρῶτον συμβαλλομένη. In exemplari scriptum erat, τῆς οἰκίας ἀτυχίας, vt opinor, male. ad hunc enim locum respexit Liuius, cum inquit: *haec quae augendae amplitudinis eius causa facta erant, ex templo in inuidiam, mox etiam in perniciem adolescentis verterunt.*

Ἡ τε γὰρ σύγκλητος ἀπειρηταμένη τὴν χάριν! ἐπὶ τὸν Δημήτριον, ἐμετεώρισε μὲν τὸ μειράκιον. Liuius: *et ipse iuuenis haud dubie inflatior redierat.*

Ἐλύπησε δὲ καὶ τὸν Περσέα, καὶ τὸν Φίλιππον ἰσχυρῶς. Liuius: *et Persea cura angebat, etc. et Philippus ipse vix sui arbitrii fore, quem haeredem regni relinqueret.*

Συγκυτῶσκειν αὐτῶ Ῥωμαίων τὴν βασιλείαν. Liuius: *Romanos Demetrium in paterno folio locaturos.*

Ὡς πλεῖστον καὶ χρησιμώτατον. Deest verbum ὠφέλιμον, vel ἐπιτηδεῖον, vel aliquid tale.

Εἰσεκλήθησαν οἱ παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων πρέσβεις. Liuius: *Lacedaemonii deinde introduci sunt.*

Τῶν δ' ἦσαν διαφορὰ δ'. οἱ μὲν γὰρ περὶ λύσιν ἡγουμένων ἀρχαίων Φυγάδων, ἐπρέσβευον φάσκοντες, δεῖν ἔχειν αὐτοὺς πάσας τὰς κτήσεις. Totum hunc locum ita expressit Liuius: *multae et paruae disceptationes iactabantur; sed quae maxime rem continerent, erant: utrum restituerentur, quos Achaici damnaverant, nec ne: iniue, an iure occidissent, quos occiderant: utrum manerent in Achaico concilio Lacedaemonii, an, vt ante fuerant, secretum eius vnus in Peloponnejo ciuitatis ius esset. Restitui, iudiciaque facta tolli placuit.*

Οὗτοι δὲ ἦσαν Τίτος Κόϊντος Καίπιλος. Locus sine dubio corruptus. Opinor autem designari Q. Caecilium Metellum, M. Baebium Tamphilum, et Ti. Sempronium, de quibus supra.

Καὶ περὶ τῆ μένειν τὴν πόλιν μετὰ τῶν Ἀχαιῶν, ἐγένετο πᾶσι σύμφωνον. Liuius: *restitui, iudiciaque facta tolli placuit: Lacedaemonem manere in Achaico concilio.*

Εἰς τὰς Φυγίδας. In exemplari male, vt puto, ἄς τε γὰρ τὰς Φυγίδας legebatur.

*Εγγραπτον ὑπὲρ τῶν δημολογμένων γίνεσθαι ἐκέλευον, ἐφ' ᾧ πάντες ἐπεβάλλοντο τὰς ἱδίας σφραγίδας. Liuius: *scribi que id decretum, et consignari a Lacedaemoniis et Achaeis*, etc. in exemplari deerant verba γίνεσθαι ἐκέλευον, ad sensum necessaria.

Διότι δὲ τὴν πόλιν τῶν Λακεδαιμονίων πολιτεύειν ματὰ τῶν Ἀχαιῶν. Liuius: *manere in Achaico concilio*. in exemplari verbum δὲ desideratur.

*Ἡ δὲ σύγκλητος προχειρισμένη Κοῖντον Μάρκιον πρσβευτὴν, ἐξαπέστειλεν ἐπὶ τὰ κατὰ Μακεδονίαν, καὶ τὰ κατὰ Πελοπόννησον. Liuius: *Legatus in Macedoniam Q. Marcius est missus, iussus idem in Peloponneso sociorum res aspicere*.

XLVII

*Ὅτι Δεινοκράτης ὁ Μετοσήμεος. De Dinocrate videndus Liuius libro xxxix. in quo est: *praetore Dinocrate dicente*, etc.

Καὶ καταλαβὼν τὸν Τίτον, πρσβευτὴν καὶ παρμένον ὑπὸ τῆς συγκλήτης πρὸς τὴν Πρυσίαν καὶ τὸν Σέλευκον. Liuius libro xxxix. *ad Prusiam regem legatus T. Quinctius Flaminius venit*.

*Ἀν γράψῃ περὶ τίνων βέλετα, etc. Ita emendauimus, cum ἀναγράφῃ corrupte scriptum sit in exemplari.

XLVIII.

*Ἀπέβη μὲν ἀπὸ τῶν ἐπὶ Θράκης Ἑλληνίδων πόλεων Ὀλεχρῶς ὁ Φίλιππος, καὶ τὰς Φρυγίας ἐξήγαγεν. Liuius libro xxxix. vertit: *decedere Thracia, praesidiaque deducere*.

Βαλόμενος ἐκείνοις μὲν μηδεμίαν ἔμφασιν ποιεῖν ἁλлотριότητος, λαμβάνειν δὲ ἀνατροφὴν πρὸς τὰς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευάς. Liuius: *obedienter tamen aduersus Romanos faciebat, ne quae mouendi extemplo belli causam praeberet: auertendos etiam animos a suspitione talium consiliorum ratus*.

Διελθὼν δὲ διὰ μέσης τῆς Θράκης, ἐνέβαλεν εἰς Ὀδρύσας, καὶ Δενθηλήτας. Liuius: *mediam in Thraciam exercitum in Odrysiam, et Dentheletas, et Bessos deduxit*.

Παραγενόμενος δὲ ἐπὶ τὴν πρσπεγορευομένην Φιλίππου πόλιν, Φυγόντων τῶν ἐνοικούντων εἰς τὰς ἀκρωρείας, ἐξ ἐφόδου κατέχευε τὴν πόλιν. Liuius: *Philippopolim urbem fuga desertam op-*

pidanorum, qui in proxima montium iuga cum familiis receperant sese, cepit.

Καὶ τὰς μὲν ἐκπορεύσας, παρ' ὧν δὲ πίσεις λαβάν. *Liuius: depopulatus agros eorum in deditionem accepit.*

Φερραὶν καταλυπῶν ἐν τῇ Φιλίππῃ πόλει. ταύτην δὲ συνέβη μετὰ τινὰ χρόνον ἐκπεσεῖν ὑπὸ τῶν Ὀδρυσῶν. *Liuius: relicto ad Philppopolim praesidio, quod haud multo post ab Odrysibus expulsum est, etc. placeret Φιλίππολιν supra, et hic Φιλίππῃ πόλει, ut legeretur; quamvis vetus lectio ferri possit.*

L.

Οἱ μὲν Μακεδόνες ἀπεδέχοντο τὸν Δημήτριον, μέγαν ὑπολαμβάνοντες ἀπολεύσθαι φόβων καὶ κινδύνων. *Liuius libro xxxix. Demetrium, ut pacis auctorem cum ingenti fauore conspiciebant.*

Παρά πολὺ τ' ἀδελφῷ λειπόμενος. *Liuius: cum omnibus aliis rebus frater superior esset.*

Τὸ δὲ συνέχον, ἐδέδεικε περὶ τῆς ἀρχῆς, μὴ πρεσβύτερος ἂν ἐξωθῇ. *Liuius: itaque et Persea cura angebat, ne parum pro se una aetas valeret.*

LI.

Περσικῶν ἐκείνων πρέσβων παρὰ Εὐμένους καὶ Φαρνάκῃ, καὶ παρὰ τῇ τῶν Ἀχαιοῶν ἔθνους, etc. ἦγον δὲ καὶ Ῥόδιοι πρεσβευόντες ὑπὲρ τῆς Σινωπέων ἀτυχίας. *Liuius libro xxxix. legationes transmarinae deinde in senatum introductae sunt. prima Eumenis et Pharnacis regum, et Rhodiorum querentium de Sinopensium clade.*

Ταῖς μὲν ἂν καὶ τοῖς παρ' Εὐμένους καὶ Φαρνάκῃ πρεσβυσίῃ ἢ σύγκλητος ἀπεκρίθη, διότι πέμψει πρεσβευτὰς τὰς ἐπισκεψομένους περὶ τῇ Σινωπέων. *Liuius: Asiae regibus et Rhodiis responsum est, legatos ad eas res visendas missurum senatum.*

Τὸ δὲ Κοῖντε Μαρκίῳ προσφάτως ἐκ τῆς Ἑλλάδος παραγεγονότος, καὶ περὶ τῇ τῶν ἐν Μακεδοσίᾳ, καὶ περὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ διχασσαφικότητος. *Liuius: prius Marcio audito, qui ad res Graeciae Macedoniaeque visendas missus fuerat.*

Ὅς ὑπὲρ αὖν τῇ Φιλίππῃ τῇ βασιλείᾳ ἀπηγγέλει, δότι παποίηκε μὲν τὰ προσαπτόμενα, παποίηκε δὲ τὰ πάντα βαρυνόμενος, καὶ ὅτι λαθὼν καιρὸν, τὰν τι ποιήσει κατὰ Ῥωμαίων. *Liuius: de Philippo auxerat curam Marcus: nam ita fecisse*

cisse eum, quae senatui placuissent, fatebatur; ut facile appareret, non diutius, quam necesse esset, futurum.

Κατὰ δὲ τὸ παρὸν ἐ νομίζουσιν εἶναι τὸ πρόσαγμα πρὸς αὐτὸς. Locus obscurus, et fortasse mendosus. nam pro verbo πρόσαγμα, puto reponendum πρᾶγμα, ex iis, quae infra leguntur: ἀποκαρίθωαι γὰρ αὐτὸς νυν μηδὲν εἶναι τῶν κατὰ Λακεδαιμόνα πραγματίων εἰς αὐτὸς, etc.

Εἰς τὴν Μεσσήνην εἰσαγάγῃ. τῶν μὲν ἔδην προσεῖχον. Ita emendauimus cum in exemplari εἰσαγαγεῖν. τῶν μὲν ἔδην προσέχειν scriptum esset.

LIII.

Ἰδίᾳ δὲ θέμεναι τήλην, ἐκάστη μετεῖχε τῆς καινῆς συμπολιτείας. Foede hic locus erat in exemplari corruptus. pro Ἰδίᾳ, potest etiam Ἰδίαν legi.

Ὅτι πρόνοιαν πεποιήκασι. In exemplari erat παποιηκέναι, quam scripturam si retineamus, ὅτι delendum erit.

Ἀποτρίβεσθαι καὶ παροῶν. Ita restituiamus, cum in manuscripto sit προοῶν, ut videtur, male.

Ὑπὲρ τῆ προσλαβέσθαι τὴν Σπάρτην εἰς τὴν συμπολιτείαν. In exemplari τὴν Σπάρτην deerat.

Καθ' ἓνα μὲν ὅτι τάς προσλήψασι. Ita videtur legendum, cum in exemplari προσλήψεσθαι scriptum sit.

Ἀλλ' ἑτέρας, αὐτῶν ἐκκεκλιπῶται τῆς πόλεως. In exemplari ἀλλ' ἑτέρων αὐτῶν, etc. corrupte legitur.

Τὸς καὶ Κλητίν Διακτόριον. Deest in exemplari τὰς παρ'· sed pro Κλητίν, placeret Κλυτίν, vel potius Κλύτιον· quamuis parum referat, vtro modo legatur, dummodo Κλιτόριον, pro Διακτόριον retineamus.

Εἰς δὲ τὴν Ῥώμην παραγεγονότων πρεσβευτῶν παρὰ τοῦ τῶν ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος Φυγάδων, καὶ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν, ἅμα δὲ καὶ τῶν παρ' Εὐμένους καὶ παρ' Ἀριαράθου τῆ βασιλείας ἡνούντων, καὶ τῶν παρὰ Φαρνάκου, τότε τοῦ πρώτου ἐχρημάτισεν ἡ σύγκλητος. Liuius lib. xli. legationes deinde in senatum introduxerunt: regum primas, Eumenis, et Ariarathis Cappadocis, et Pharnacis Pontici, etc. Lacedaemoniorum deinde exulum, et Achaeorum legati introducti sunt.

Ἀπεκρίθη δὲ διότι ἄλλιν πέμψει πρεσβευτὰς τὰς Φιλοτιμότερον ἐπισκεψομένους ὑπὲρ τῶν διαφερόντων τοῖς προειρημένοις. Liuius: nec ultra quicquam iis responsum est, quam missuros, qui de controuersijs eorum cognoscerent statuerentque.

Τοῖς δὲ Φυγάσιν ἐπηγγέλατο γράψαι πρὸς τὰς Ἀχαιοὺς περὶ τῆ καταλθεῖν αὐτὰς εἰς τὴν οἰκίαν. *Liuius: et spes data exulibus est: scripturum senatum Achaeis, ut restituerentur.*

Περὶ τῆς Μεσσηνίων ἀποκαταστάσεως. *Liuius: de Messene recepta.*

Οὐδενὶ δυσαρετήτατα περὶ τῶν οἰκονομημένων ἢ σύγκλητος *Liuius dixit: cum assensu patrum.* in hoc autem fragmento cum essent multa mendose scripta, nos partim coniectura ducti, partim *Liuianam* secuti versionem, ita emendauimus, ut legi debere existimauimus.

L V.

Τῇ δὲ *Καρσιγνάτῃ*. Ἐποστογνάτῃ opinor legendum esse, cuius in superioribus fragmentis mentionem fecit *Polybius*.

Παραγενόμενοι δ' ἐκ Καλπίτῃ πεμπταῖοι πρὸς τὸν Ἄλῃ ποταμὸν· ἐκταῖοι πάλιν ἀνέβησαν εἰς *Παρυασσόν*. *Vox Καλπίτῃ* mihi quidem suspecta est: et fortasse *Καλπείας* scribendum, quae vrbs est *Bithyniae*. pro *Παρυασσόν* vero, Ἄμισόν reponendum opinor, quae vrbs *Ponti* est, dierum sex iter ab *Haly* fluuio distans. et infra, εἰς Ἀμυσέων χώραν, pro eo, quod est in exemplari, εἰς τὴν Κάμῃσον χώραν. est autem Ἀμάσεια, et ipsa vrbs *Ponti*, *Strabonis Stoici philosophi patria*. Ἄτοπον γὰρ εἶναι παρόντων αὐτῶν. Verbum αὐτῶν deest in exemplari. videtur tamen ad sensum necessario requiri.

LVI.

Γενομένων συνθηκῶν πρὸς ἀλλήλους, Φαρνάκῃ καὶ Ἀττάλῃ. In exemplari corrupte erat *σκυδικῶν*. et infra *ἐπιθῆσαι* reposuimus, quia sequitur αἶμα δὲ συτῆσαι, etc.

Ἐτι δὲ μεγαλοερέετρον ἡ σύγκλητος ἀπεδέξατο τὴν παροσίαν αὐτῶν. καὶ γὰρ ξένια καὶ παροχὰς τὰς μεγίστας ἐξέδθησαν αὐτοῖς. *Liuius* libro *xxviii*. locus inde, *lautiaque legatis praebere iussit*. et in veteri apud me *senatusconsulto*, quod est in *aenea tabella incisum*: *MUNUSQ. EIS. EX. FORMULA. LOCUM. LAUTIAQUE. Q. URB. EIS. LOCARE. MITTEREQ.* eo ut *Graeca* etiam verba eiusdem *senatusconsulti* subiungamus: *ΞΕΝΙΑ ΤΕ ΑΤΤΟΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΟΠΟΝ ΠΑΡΟΧΗΝ ΤΕ ΤΟΝ ΤΑΜΙΑΝ ΤΟΝ ΚΑΤΑ ΠΟΛΙΝ ΤΟΤΤΟΙΣ ΜΙΣΘΩΣΑΙ ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΙ ΤΕ*, etc. *Festus: Dantia dicebant veteres, quae Lautia dicimus: dabantur legatis hospitii gratia.*

LVIII.

LVIII.

Ἐπὶ τῆς τῶν ἐκ Λακεδαιμόνιος Φυγάδων καθόδε τί δέῃ ποιῆν. Vox καθόδε deerat in exemplari. et paullo post, corrupte, διάξῃ, pro διδάξῃ habebat.

Λυσιάνην Μεγαλοπολίτην Ἄρατον Σικυώνιον. Ita emendauimus, cum in exemplari Λυδιάδα Μεγαλοπολίτην, Ἄρατον Ἰώνιον scriptum esset.

Τῶν μεγίστων τυγχάνειν τιμῶν. In exemplari scriptum est τυγχάνει· quod non ita placet. et infra male διαφόρως, pro διακόρως, vt nos emendauimus.

Διότι δέῃ τῷ γε τοῖς αὐτοῖς δόγμασι συνηγορῶντας αὔξαι. Corruptus erat hic locus in exemplari.

Καὶ συνεσπασάμενος τὰ κατὰ Μασσηνίας. Ita videtur legendum, non vt habet liber manuscriptus, in quo deest τὰ. placeret etiam συνεπισπασάμενος.

LIX.

Ἀποδῆναι δὲ καὶ Τήϊον παρὰ τὸν Πόντον. Ptolemaeus habet Τῖον· Strabo Τίειον· Stephanus Τίος, inquit enim, Τίος πόλις Παφλαγονίας τῷ Πόντῳ. in aereo apud me numismate incisum est ΤΙΑΝΩΝ, etc.

Συμπεριελήφθησαν δὲ ταῖς συνθήκαις. Ita placet vt legatur: in exemplari autem scriptum est περιελήφθησαν.

LX.

Μετὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν ὑπάτων Τιβερίου καὶ Κλαυδίου, πρὸς Ἰερὺς καὶ Ἀγρίους. Liuius libro xli. ita de hac re: Claudio Histria, Sempronio Sardinia, obuenerit.

Ἡ σύγκλητος ἐχρημάτισε τοῖς παρὰ τῶν Λυκίων ἥκαςι πρεσβευταῖς, etc. οἱ τότε παραγεννηθέντες εἰς τὴν Ῥώμην, πολλὰς εἰς ἄλλων ἐξεκαλέσαντο τῶν ἐν τῷ συνεδρίῳ, τιθέντες ὑπὸ τὴν ὄψιν, τὴν τε Ῥοδίων βαρύτητα καὶ τὴν αὐτῶν περίεασιν. Liuius ibidem: aequae miserabilis legatio Lyciorum, qui crudelitatem Rhodiorum, quibus ab L. Cornelio Scipione attributi erant, querebantur.

Ὅτι τῶν ὑπομνηματισμῶν ἀνελήφθεντων, ὧν οἱ δέκα πρέσβεις ἐποιήσαντο κατὰ τὴν Ἀσίαν. Ita videtur legendum, vel, αἱ οἱ δέκα πρέσβεις. in exemplari locus mutilus est.

Εὐρηνηταὶ Λύκιοι δεδομένοι Ῥοδίοις, ἐκ ἐν δωρεᾷ. Ita emendauimus, cum in exemplari Ῥωμαίοις scriptum esset, pro Ῥοδίοις, sed male.

Τοῖς δὲ Φυγάσιν ἐπηγγείλατο γράψαι πρὸς τὰς Ἀχαιᾶς περὶ τῷ καταλθεῖν αὐτὰς εἰς τὴν οἰκίαν. *Liuius: et spes data exulibus est: scripturum senatum Achaëis, ut restituerentur.*

Περὶ τῆς Μεσσηνίων ἀποκαταστάσεως. *Liuius: de Messene recepta.*

Οὐθένι δυσαρστήτατα περὶ τῶν οἰκονομικῶν ἢ σύγκλητος. *Liuius dixit: cum assensu patrum.* in hoc autem fragmento cum essent multa mendose scripta, nos partim coniectura ducti, partim Liuianam secuti versionem, ita emendauimus, vt legi debere existimauimus.

L V.

Τῷ δὲ Καραγιάντι. Ἐποσσογνάτε opinor legendum esse, cuius in superioribus fragmentis mentionem fecit Polybius.

Παραγενόμενοι δ' ἐκ Καλπίτι πεμπταῖοι πρὸς τὸν Ἄλυν ποταμὸν ἐκταῖοι πάλιν ἀνέξουξαν εἰς Παρυασσόν. *Vox Καλπίτι mihi quidem suspecta est: et fortasse Καλπίας scribendum, quae vrbs est Bithyniae.* pro Παρυασσόν vero, Ἀμυσόν reponendum opinor, quae vrbs Ponti est, dierum sex iter ab Haly fluuio distans. et infra, εἰς Ἀμυσίων χώραν, pro eo, quod est in exemplari, εἰς τὴν Κάμησον χώραν. est autem Ἀμύσεια, et ipsa vrbs Ponti, Strabonis Stoici philosophi patria.

Ἀτοπον γὰρ εἶναι παρόντων αὐτῶν. Verbum αὐτῶν deest in exemplari. videtur tamen ad sensum necessario requiri.

LVI.

Γενομένων συνθηκῶν πρὸς ἀλλήλους, Φαρνίκε καὶ Ἀττάλε. In exemplari corrupte erat σκυθικῶν. et infra ἐπιθῆσαι reposuimus, quia sequitur ἅμα δὲ συσῆσαι, etc.

Ἔτι δὲ μεγαλομερέτερον ἢ σύγκλητος ἀπαδέξατο τὴν παρυσίαν αὐτῶν. καὶ γὰρ ξένια καὶ παροχὰς τὰς μεγίστας ἐξέθηκεν αὐτοῖς. *Liuius libro xxviii. locus inde, lautiaque legatis praeberi iussa.* et in veteri apud me senatusconsulto, quod est in aenea tabella incisum: MUNUSQ. EIS. EX. FORMULA. LOCUM. LAUTIAQUE. Q. URB. EIS. LOCARE. MITTEREQ. et vt Graeca etiam verba eiusdem senatus consulti subiungamus: ΞΕΝΙΑ ΤΕ ΑΤΤΟΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΤΟΠΟΝ ΠΑΡΟΧΗΝ ΤΕ ΤΟΝ ΤΑΜΙΑΝ ΤΟΝ ΚΑΤΑ ΠΟΛΙΝ ΤΟΤΤΟΙΣ ΜΙΣΘΩΣΑΙ ΑΠΟΣΤΕΙΛΑΙ ΤΕ, etc. *Festus: Dantia dicebant veteres, quae Lautia dicimus: dabantur legatis hospitii gratia.*

LVIII.

LVIII.

Ἐπεὶ τῆς τῶν ἐκ Λακεδαίμονος Φυγάδων καθόδε τί δεῖ εἶναι. Vox καθόδε deerat in exemplari. et paullo post, orrupte, διάξῃ, pro διδάξῃ habebat.

Λυσιάνην Μεγαλοπολίτην. Ἄρατον Σικυώνιον. Ita emendauimus, cum in exemplari Λυδιαῖα Μεγαλοπολίτην, Ἄρατον Ἰώνιον scriptum esset.

Τῶν μεγίστων τυγχάνειν τιμῶν. In exemplari scriptum est τυγχάνει· quod non ita placet. et infra male διαφόρως, pro διακόρως, vt nos emendauimus.

Διότι δεῖ τάς γε τοῖς αὐτοῖς δόγμασι συνηγορῶντας αὖξαι. Corruptus erat hic locus in exemplari.

Καὶ συνεπασάμενος τὰ κατὰ Μασσηνίως. Ita videtur legendum, non vt habet liber manuscriptus, in quo deest τά. Placeret etiam συνεπισπασάμενος.

LIX.

Ἀποδοῖναι δὲ καὶ Τήϊον παρὰ τὸν Πόντον. Ptolemaeus habet Τῖον· Strabo Τίειον· Stephanus Τίος, inquit enim, Τίος γόλις Παφλαγονίας τῷ Πέντε. in aereo apud me numismate nunc scriptum est T I A N Ω N, etc.

Συμπεριελήφθησαν δὲ ταῖς συνδήκαις. Ita placet vt legatur: in exemplari autem scriptum est περιελήφθησαν.

LX.

Μετὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν ὑπᾶτων Τιβερίου καὶ Κλαυδίου, πρὸς Ἴβηρας καὶ Ἀγρίως. Liuius libro xli. ita de hac re: Claudio Histria, Sempronio Sardinia, obuenerit.

Ἡ σύγκλητος ἐχρημάτισε τοῖς παρὰ τῶν Λυκίων ἥκισι πρεσβυταῖς, etc. οἳ τότε παραγενθέντες εἰς τὴν Ῥώμην, πολλὰς πρὸς ἑλκεν ἐξεκαλέσαντο τῶν ἐν τῷ συνεδρίῳ, τιθέντες ὑπὸ τὴν ἔψιν, τὴν τε Ῥοδίων βαρύτητα καὶ τὴν αὐτῶν περίεασιν. Liuius ibidem: aequae miserabilis legatio Lyciorum, qui crudelitatem Rhodiorum, quibus ab L. Cornelio Scipione attributi erant, querebantur.

Ὅτι τῶν ὑπομνηματισμῶν ἀναληφθέντων, ὧν οἱ δέκα πρέσβεις ἐποίησαντο κατὰ τὴν Ἀσίαν. Ita videtur legendum, vel, αἱ οἱ δέκα πρέσβεις. in exemplari locus mutilus est.

Εὐρηνται Λύκιοι δεδομένοι Ῥοδίοις, ἐκ ἐν δωρεᾷ. Ita emendauimus, cum in exemplari Ῥωμαίοις scriptum esset, pro Ῥοδίοις, sed male.

Ἀκηκοότες τὴν τε νυμφαγωγίαν τῶν νεωστὶ νυμφαγωγηκό-
των αὐτῶν τὴν Λαοδίην. De hac re ita Liuius libro XLII.
Seleni filiam duxisse eum non petentem, sed petatum ultro:
sororem dedisse Prusiae precanti ac oranti: celebratas esse
utrasque nuptias gratulatione donisque innumerabilium le-
gationum, et velut auspiciis nobilissimis populis deducias
esse. Appianus in Macedonico: διέβαλλε δ' αὐτῆς, inquit,
καὶ τὰς ἐπιγαμίας, βασιλικὰς ἄμφω γενομένας· καὶ τὰς νυμφα-
γωγίας ὅλῳ τῷ Ῥοδίῳ τόλῳ παραπεμφθεΐσας, etc. haec autem
e Polybio accepisse Appianum non dubito: et verbum πα-
ραπεμφθεΐσας, ex ipso descriptum opinor, quod Liuius ver-
titt, deducias.

LXI.

Καὶ νομίσαντες ἐξηπατηθῆαι τὰς Ῥωμαίους ὑπὸ τῶν Λυκίων.
Sine dubio ita legendum, non vt habet manuscriptus liber,
Ῥοδίους, corrupte, pro Ῥωμαίους.

LXII.

Ἡ σύγκλητος παραγενομένων τῶν ἐκ τῆς Ῥόδου πρεσβευτῶν.
Videndus Liuius libro XLI. et Appianus in Macedonico.
paullo post: καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις τόλμης, corrupte in ex-
emplari legebantur haec de Bastarnis.

LXIII.

Παραγένοντο πρέσβεις παρὰ μὲν Θεσπείων, οἱ περὶ Λαόν,
καὶ Καλλίαν, παρὰ δὲ Νέωνος, Ἰσμενίας. Liuius lib. XLII. ex
contentione ortum certamen: utriusque tamen partis legati
ad Romanos venerunt; et exules accusatoresque Ismeniae, et
Ismenias ipse.

Διδὼς εἰς τὴν τῶν πρεσβευτῶν πίσιν. Liuius: fideique le-
gatorum commendari ciuitatem iussit. ἐνεχείριζον paullo su-
pra, pro ἐγχείριζον reposuimus.

Τοῖς περὶ τὸν Μάρκιον. de Q. Marcio legato Liuius
lib. XLII.

Ὅτε καὶ συνεπιθέμενοί τινες τῶν Φυγάδων, μικρῷ κατέλευ-
σαν τὸν Ἰσμενίαν, εἰ μὴ κατέφυγεν ὑπὸ τὰ ὀλύβρα τῶν Ῥωμαίων.
Liuius: nisi in tribunal legatorum perfugisset, haud multum
absuit, quin ab exulibus fautoribusque eorum interficeretur,
etc. Ἰσμενίαν autem retinuimus, pro Ἰσμηνίαν, quia in ar-
genteo tetradrachmo Boeotorum, ΙΣΜΕ notatum anim-
aduerti;

aduerti; et in exemplari modo Ἰσμηνίας, modo Ἰσμανίας scriptum est.

Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τῆτον ἐν ταῖς Θήβαις συνέβαινε παραχρᾶς ἔναυ καὶ τᾶσεις· οἱ μὲν γὰρ ἔφασαν δεῖν διδόναι τὴν πόλιν εἰς τὴν Ῥωμαίων πίειν. οἱ δὲ Κορωνεῖς καὶ Ἀλιχρτίοι, συνδεδραμῆκότες εἰς τὰς Θήβας, ἀκμὴν ἀνταποῖντο τῶν πραγμάτων, καὶ μένειν ἔφασαν δεῖν ἐν τῇ πρὸς τὸν Περσέα συμμαχίᾳ. Liuius: *Thebae quoque ipsae, quod Boeotiae caput est, in magno tumultu erant, aliis ad regem trahentibus ciuitatem, aliis ad Romanos: et turba Coroneorum, Aliartiorumque conue-*

nerat ad defendendum decretum regiae societatis. Περὶ δὲ τῶν διωκημένων. ὅτοι γὰρ ἦσαν οἱ τὰ περὶ τὴν συμμαχίαν φηνονομήσαντες. Corruptus erat hic locus in exemplari: cum autem διωκομένων habeat, pro διωκημένων· videndum an rectius sit διωκονομημένων, duabus scilicet omiffis syllabis νομη, ab nimium properante librario.

Πλὴν ἀποδεξάμενοι τὰς Θηβαίους οἱ περὶ τὸν Μάρκιον, τὴν τε πόλιν ἐπῆνεσαν, καὶ τὰς Φυγάδας συνεβέλευσαν ἀπαγαγεῖν εἰς τὴν οἰκίαν. Liuius: *Thebanos Marcium et Atilius laeti audierunt, etc. ante omnia exules restitui iusserunt.*

Εὐθύς τε παρήγγειλαν πρσβεύειν πᾶσι τοῖς ἀπὸ τῶν πόλεων εἰς τὴν Ῥώμην, διδόντας αὐτοὺς εἰς τὴν πίειν κατ' ἰδίαν ἐνάτας. Liuius: *audioresque et his separatim singulis fuerunt ad renouandam amicitiam mittendi Romam legatos.*

Ταῦτα δ' ἦν τὸ διαλύσαι τῶν Βοιωτῶν τὸ ἔθνος. Liuius: *Ita, quod maxime volebant, discussio Boeotico concilio, etc.*

Οὗτοι μὲν μεταπεμφάμενοι τὸν Σαρπίον ἐξ Ἀργεὺς, καὶ καταλιπόντες ἐπὶ τῇ Χαλκίδος, προῆγον ἐπὶ Πελοπόννησον. Liuius: *Peloponnesum profiscuntur, Ser. Cornelio Chalcidem accersito. Argis praebitum est iis concilium: ubi nihil aliud a gente Achaeorum petierunt, quam ut mille milites darent. Id praesidium ad Chalcidem tuendam, dum Romanus exercitus in Graeciam traiceretur, missum est, etc.*

Τὸ δὲ τῶν Βοιωτῶν ἔθνος ἐπὶ πολὺν χρόνον συντηρηκός τε τὴν κοινὴν συμπολιτείαν. In exemplari scriptum est συντηρηκός τὴν· quam scripturam etsi scio defendi posse, et eodem modo a Liuiο dictum esse, *plebs fremunt*, et alia similia; tamen magis placet, vt ita legatur, quemadmodum nos edendum curauimus; quia sequitur, *διαπεφουκᾶς*, etc.

Καὶ παρακάλεσαν Ἀρχωνα τὸν στρατηγόν, χιλίας ἐπέμψαι στρατιώτας εἰς Χαλκίδα παραφυλάξοντας τὴν πόλιν μέχρι
της

τῆς Ῥωμαίων διχβάσεως. Liuius: *ubi nihil aliud a gente Achaeorum petierunt*, etc. de Archone meminit idem Liuius libro xli.

Οὗτοι μὲν ταῦτα διαπράξαντες κατὰ χειμῶνα, καὶ τῇ Ποκλίᾳ συμμαίξαντες, ἀπέπλεον εἰς τὴν Ῥώμην. Liuius: *Marcus et Atilius peractis, quae agenda in Graecia erant, principio hiemis Romam redierunt*.

LXIV.

Οἱ περὶ τὸν Τιβέριον, καὶ Ποτέμιον. Liuius libro xlii. *Ti. Claudium, P. Postumium, et M. Iunium legatos nominat sed male T. Claudius est in vulgatis*.

Ἐπιπορευόμενοι τὰς νῆσους, καὶ τὰς κατὰ τὴν Ἀσίαν πόλεις. Liuius ibidem: *inde alia legatio sub idem tempus in Asiam circum insulas missa est*.

Ἡγησίλοχος γὰρ τότε πρυτανεύων ἀνὴρ τῶν εὐδοκιμένων, etc. καὶ μ. ναῦς συμβελεύσας τοῖς Ῥοδίοις ὑποζωννύειν, ἵνα ἐάν τις ἐκ τῶν κυριῶν γένηται χρεῖα, μὴ τότε παρσκαυάζωνται πρὸς τὸ παρακαλούμενον, ἀλλ' ἐτοιμῶς διακείμενοι πράττωσι τὸ κριθέν. Liuius: *xl. nauibus audiore Hegefilo comparatis: qui cum in summo magistratu esset (Prytanim ipsi vocant) multis rationibus peruicerat Rhodios, etc. bellum imminere cum Persco: desideraturos Romanos eundem naualem apparatusum, quem nuper Antiochi, quem Philippi ante bello vidissent: trepidaturos tum repente paranda classe, cum mittenda esset, nisi reficere naues, nisi instruere naualibus sociis coepissent*, etc. Ἡγησίλοχος emendauimus Liuianam secuti scripturam, cum in exemplari scriptum esset Γησίλοχος. sed ex Polybio emendandus etiam Liuius apud quem pro Hegefilo, scribendum Hegefilocho.

Εὐδοκιμένας τῇ πόλει. In exemplari legebatur εὐδοκίμενας, sed male, vt opinor.

LXV.

Μετὰ τὸν σύλλογον τὸν πρὸς τὰς Ῥωμαίους τῶν Ἑλλήνων. Liuius libro xlii. *cum a colloquio Romanorum in Macedoniam recepisset sese*. opinor abundare τῶν Ἑλλήνων, vt apparet ex Liuii versione.

Πάντα τὰ δίκαια κατέτατταν εἰς τὴν ἐπιστολὴν, καὶ τὰς ὑφ' ἑκατέρων ρηθέντας λόγους, ἅμα μὲν ὑπολαμβάνων, ὑπερδέξας Φανήτεσθαι τοῖς δικαίους. Liuius: *in litteris eadem sententia ad omnes*

omnes erat: collocutum se cum Romanorum legatis: quae audisset, quaeque dixisset, ita disposita, ut superior fuisse in disceptatione videri posset.

Ἐὰν δὲ Ῥωμαῖοι παρὰ τὰς συνθήκας ἀγχειρῶντι τὰς χεῖρας ἐπιβάλλειν τῷ Περσῇ, καὶ Μακεδόσι, πειρᾶσθαι διαλύειν. Liuius: *si pergerent Romani contra foedus mouere bellum, tum omni gratia, omni ope emittendum fore Rhodiis, ut reconcilient pacem.*

Τὸτο γὰρ πᾶσι συμφέρον· πρόκειν δὲ μάλιστα Ῥοδίοις. ὅσῳ γὰρ πλείον ὀρέγονται. Liuius: *cum ceterorum id interesse, tum praecipue Rhodiorum, qui plus inter alias ciuitates dignitate, atque opibus excellent.*

Ταῦτα καὶ πλείω τέτοις παραπλήσια διαλεχθέντων τῶν πρέσβων, ἤρεσκα μὲν πᾶσι τὰ λεγόμενα. Liuius: *magis et literae et verba legatorum benigne sunt audita.*

Καὶ νικῶντος αὐτοῖς τῷ βασιλέως. Liuius: *potentior esse partis melioris auctoritas coeperat.*

Ἡξίαν δὲ τὸν Περσέα διὰ τῆς ἀποκρίσεως, εἰς μηδὲν αὐτὸς παρακαλεῖν τοῖατο, ἐξ ἧ Φανήσονται πρὸς τὴν Ῥωμαίων ἀντιπράττοντες βάλῃσιν. Liuius: *responsum ex decreto est, optare pacem Rhodios: si bellum esset, ne quid ab Rhodiis speraret, aut peteret rex, quod veterum amicitiam, multis magnisque meritis pace belloque partam, diiungeret sibi a Romanis.*

LXVI.

Ἐπὶ τινὰς τῶν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πόλεων ἀντέχεσθαι τῆς πρὸς αὐτὸν εὐνοίας. Liuius libro XLII. *ab Rhodo redeuntes, Boeotiae quoque ciuitates et Thebas, et Coroneam, et Aliartum adierunt: quibus expressum inuitis, ut reliqua regia societate Romanis adiungerentur.*

Εἰς δὲ Κορώνειαν καὶ Θήβας, ἔτι δ' Ἀλίαρτον εἰσελθόν. Corrupte in exemplari cum alia multa huius fragmentiangebantur, tum Ἀνάρτον pro Ἀλίαρτον scriptum erat.

Παραγενομένων δὲ καὶ τῶν πρεσβευτῶν μετ' ὀλίγον, καὶ παρακαλόντων βοήθειαν ἐκπέμψαι ταῖς πόλεσι ταῖς αἰρημέναις τὰ Μακεδόνα. τὰς γὰρ Θηβαίους βαρεῖς ὄντας ἐπικείσθαι, καὶ παρενοχλεῖν αὐτοῖς, διὰ τὸ μὴ βύλασθαι συμφρονεῖν σφίσιν. Liuius: *Coronei et Aliartii fauore quodam infiso in reges, legatos in Macedoniam miserunt, praesidium petentes, quo se aduersus impotentem superbiam Thebanorum tueri possent.*

Ὁ περ

Ὁ παρ' ὃ Περσεύς διακείσας, βοήθειαν μὲν ἐδάκμῳς ἔφη δύνασθαι πέμπειν ὑδανὶ διὰ τὰς ἀνοχάς. καθόλου δ' αὐτὸς παρακάλει, Θηβαίους μὲν ἀμύνασθαι κατὰ δύναμιν, Ῥωμαίοις δὲ μὴ πολεμεῖν. *Liuius: cui legationi responsum ab rege est: praesidium se propter inducias cum Romanis facias mittere non posse: tamen suadere, ita a Thebanorum iniuriis, qua possent, ut se vindicarent, ne Romanis praeberent causam in se facienda.*

LXVII.

Ὅτι Γαῖος ἔτι περὶ τὴν Καφαλαρίαν ὁρμῶν, ἐξαπέστειλε τοῖς Ῥωμαίοις γράμματα περὶ πλοίων ἐξαποστολῆς. *Liuius libro XLII. C. Lucretius PR. cui classis prouincia erat, cum XL. triremibus ab urbe profectus: nam ex reseñis nauibus, etc. praemissus a Pr. est frater Lucretius cum quinquereme una: iussusque ab sociis ex foedere acceptis nauibus ad Cephalleniam classi occurrere.*

Τὸ τῇ βασιλέως Εὐμένους πρόσωπον. Ita emendauimus, cum in exemplari corrupte sit Εὐγενῆς, pro Εὐμένους. et paullo post placet, sicut restituiamus, ὅτ' Εὐμένους ταπτομένων, pro πραπτομένων, etc.

Καὶ παραυτίκα καταρτήσαντες τριήρεις ἑξ, πέντε μὲν ἐξ ἀπέστειλαν ἐπὶ Χαλκίδος. *Liuius: ad idem fere tempus et ab sociis naues Chalcidem conuenerunt, etc. tum quinque Rhodiae quadriremes. pro καταρτήσαντες, placeret καταρτύσαντες, etc.*

Τὸς κατὰ θάλατταν παραγεγονότας συμμάχους ἀπέλυσε τῆς χρείας, Φήσας ἢ προσδεῖσθαι. *Liuius: praetor, quia nusquam erat bellum maritimum, remisit sociis, etc.*

LXVIII.

Προσεκάλεσαντο τὰς παρὰ τῇ Περσέως πρεσβυτάς. *Liuius lib. XLII. senatum tamen praebere legatis placuit.*

Καὶ παρατεῖσθαι τὴν σύγκλητον. *Liuius: cetera deprecatio erat.*

Τὸ δὲ πλεον ἀπελογεῖντο περὶ τῆς ἐπιβουλῆς τῆς κατὰ τὸν Εὐαῆνη. *Liuius: insidiarum Eumeni factarum crimen, et maxima cura, et minime tamen probabilius (manifesta enim res erat) defensum.*

Πάλα δὲ προδιδραχόμενοι ὑπὲρ τῇ πολεμεῖν. *Liuius: quamquam ad bellum consilia erant destinata.*

Προσί-

Προσέταξαν αὐτοῖς ἐκ μὲν τῆς Ῥώμης εὐθέως ἀπαλαττε-
σθαι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἔπεισι Μακεδόσιν, ἔσοι παρεπιδημῦντες ἔτυ-
χον. ἐκ δὲ τῆς Ἰταλίας ἐν τριάκονθ' ἡμέραις ἐκχωρεῖν. *Liuius:*
denuntiatur extemplo moenibus urbis Romae, Italia intra
trigesimum diem excederent.

Μετὰ δὲ ταῦτα τὰς ὑπάτους ἀνακαλεσάμενοι, παρόρων
ἔχουσθαι τῇ καιρῷ, καὶ μὴ καθυστερεῖν. *Liuius: P. Licinio de-*
inde consuli, cui Macedonia provincia obuenerat, denuntia-
tum, ut exercitui diem primam quamque diceret ad conue-
niendum.

LXIX.

Ἐπέδειξαν τινες τῶν Φιλων, διότι δὲ πρεσβεῖαν πέμψαι
τὸν βασιλέα πρὸς τὸν στρατηγὸν τῶν Ῥωμαίων. *Liuius lib. XLII.*
ausi sunt quidam amicorum consilium dare, mitteret ad con-
sulem, qui foedus in easdem leges renouarent, quibus Phi-
lippus, pater eius, a T. Quinctio victore acceperisset.

Ἐπιδεχόμενον ἔτι καὶ νῦν, ὅτι Φόρως δώσει Ῥωμαίοις, ὥστε
πρότερον ὑπέχετο ὁ πατὴρ καταπολεμηθεῖς. *Liuius: vestigal,*
quantum Philippus patrus esset, daturum Persea Romanus.

Καὶ τόπων ἐκχωρήσει τῶν αὐτῶν. *Liuius: urbibus, agris,*
locisque cessurum.

Καλὴν ἔφασαν ἔσσεσθαι τῷ βασιλεῖ ἐξαγωγήν τῆ πολέμου, πε-
προτερηκότες διὰ τῶν ὑπάλθρων. *Liuius: neque finiri bellum*
magnificentius, quam a tam memorabili pugna.

Καὶ καθόλου πρὸς τὸ μέλλον εὐλαβεσέμενς ὑπάρξεν τὰς Ῥω-
μαίους. *Liuius: molliores ad paciscendum, etc.*

Ἐάν τε μὴ δέξωνται θυμομαχῦντες τοῖς γεγονόσιν. *Li-*
uius: quod si Romani tunc quoque insita pertinacia aequa
aspernarentur.

Ἐκείνοις μὲν δικαίως ναμεισήσειν τὸ δαιμόνιον. αὐτῷ δὲ διὰ
τὴν ματριότητα, συναγωνιστὰς ὑπάρξεν τὰς θεάς, καὶ τὰς ἀν-
θρώπους. *Liuius: deos hominesque et moderationis Persei,*
et illorum peruicacis superbiae futuros testes.

Συγκαταθεμένως δὲ τῷ Παρσέως. *Liuius: nunquam ab*
italibus consiliis abhorrebat regis animus: ita plurius assen-
su comprobata est sententia.

Μήδων Βερσιεύς. *Liuius: Midon Bercus, etc. sed Be-*
roeus videtur scribendum apud Liuium, si Polybianam scri-
pturam sequi velimus. Stephanus habet Βερσιεύς. et in
aereo apud me numismatae est item ΒΕΡΟΙΑΙΩΝ.
quiam

quam scripturam si retineamus, erit apud Lium legendum *Berosaeus*. sed magis placet *Berosus*, quia Polybius a Βέρου, quae ciuitas est Macedoniae, Βεροῦς, vt apparet, deduxit.

Μετασηάμενος τὰς περὶ Πάνταυχον. Liuius: *summotis arbitris*.

Ἐβελούντο περὶ τῶν προσκεπτακόντων. Liuius: *cum consultarent, Romana constantia vicit in consilio*.

Ἴδιον γὰρ τὰτε πάντα παρὰ Ῥωμαίοις ἔθος καὶ πάτριον ἐστὶ, τὸ κατὰ μὲν τὰς ἐλαττώσεως, αὐθαδέστατος καὶ βαρύτερος φαίνασθαι. κατὰ δὲ τὰς ἐπιτυχίας, ὡς μετριοτάτος. Liuius: *ita tum mos erat, in aduersis vultum secundae fortunae gerere; moderari animos in secundis*.

Πλὴν τότε γὰρ ταυτέν τῃ ἔδωκεν τὴν ἀπόκρισιν, ἐπέλεον γὰρ ἐπιτρέπειν τὸν Περσέα τὰ κατ' αὐτὸν καὶ καθόλου διδόναι τῇ συγγλήτῃ τὴν ἐξουσίαν, ὡς ἂν αὐτῇ δοκεῖ βεβαιώσασθαι περὶ τῶν κατὰ τὴν Μακεδονίαν. Liuius: *responderi placuit: ita pacem dari, si de summa rerum liberum senatui permetteret rex de se, deque uniuerſa Macedonia statuendi ius*.

Ὡν τινες ἐκπληττόμενοι τὴν ὑπαρξομένην. Liuius: *miraculo ignavis moris pertinacia Romanorum esse*.

Καὶ συνεβέβηκεν τῷ Περσῇ μήτε διαπρασβεῖσθαι μηδὲν. Liuius: *et plerique vetare amplius mentionem pacis facere*.

Ἀλλὰ προσιθεὶς καὶ τὸ πλεῖστον αὐτῷ τῶν χρημάτων. Liuius: *summam pecuniae augens, non desistit animum consulis tentare*.

Προκόπτων δ' ἔδεν. Liuius: *postquam nihil ex eo, quod primo responderat, mutabat, etc. placet προκόπτοντες, pro προκόπτων, vt legatur*.

Ἀπογνέ. Liuius: *desperata pace*.

Μεταστρατοπεδεύσας ἐπὶ τὸ Σικύριον. Liuius: *ad Syrium unde profectus erat*.

LXXII.

Ἐνίκησε τῇ περὶ τὸ Πάνιον μάχῃ. Ita emendauimus, cum in exemplari esset Σπάνιον. est autem Πάνιον, Σπήλιον Παλαισίνης, ἃφ' ἧς ἐκρεῖ ὁ ποταμὸς Ἰορδάνης, vt scribit Stephanus.

Περὶ ῥῆσιν τὰς κατὰ Κόιλην Συρίαν πόλεις αὐτὸν, ἔχ' αὖτε τὰς ἡν ἐκείνῳ παραχωρεῖν τῶν τόπων τέτων. Ita restituimus, cum corruptus esset hic locus in exemplari.

Ὡς αὐτῷ δοκεῖ συμφέρειν ἐκ τῆς ἰδίας πίστεως. Expressit Polybius antiquam formulam, qua utebantur in senatusconsultis: ita ut eis e rep. fideque sua videbitur. et ut incisum est in aenea apud me tabella, cuius alibi meminimus, ΩC AN ΑΥΤΟΙC ΕΚ ΤΩΝ ΔΗΜΟCΙΩΝ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΠΙCΤΕΩC ΤΕ ΤΗC CΦΕΤΕΡΑC ΦΑΙΝΗΤΑΙ. I. V. E. E. R. P. F. S. V.

LXXIII.

Καὶ Ἡδοφῶντα. Placeret Ῥοδοφῶντα. paullo infra deest in exemplari verbum ἀφῆκαν, post vocem Σικελίας, et male σίτον, pro σίτη, legebatur.

LXXIV.

Ἐξέπεμψε πρεσβευτὰς εἰς τὰς κατὰ τὴν Ἑλλάδα τόπας, Τάιδον Ποπίλιον, καὶ Γυνάϊον Ὀκταεῖδον. Liuius lib. XLII. eodem anno C. Popillius, et Cn. Octavius legati, qui in Graeciam missi erant.

Οἱ πρῶτον μὲν εἰς Θήβας ἀλθόντες, etc. προφερόμενοι τὰ δόγματα τὰ μικρῶ πρότερον βηθέντα. Liuius ibidem: Senatusconsultum Thebis primum recitatum per omnes Peloponnesi urbes circumtulērunt.

Δι' ὃ συναχθεῖσης αὐτοῖς τῆς βαλῆς εἰς Αἴγιον, ἀσπασικὴν τε καὶ παρακλητικὴν ποιησάμενοι τὴν πρὸς τὰς Ἀχαιοὺς ἔντευξιν, ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Αἰτωλίαν. Liuius: Achaico concilio Argis agitato, benigne locuti, auditique egregie spe futuri status fidissima gente relicta, in Aetoliam traiecerunt, etc. ex Polybii autem verbis apparet, apud Liuium Aegii, pro Argis, scribendum esse. nam apud Aegium celebrari solitum Achaeorum concilium, cum saepius Polybius, tum ex Polybio Liuius tradit lib. XLV. in quo ita est: T. Quin-ctio Aegii datum est concilium, etc. pro δι' ὃ, magis διὸ placeret.

Ομήρου ἔφασαν δεῖν δοθῆναι σφίσιν. Liuius: ob quae obfidibus postulatis, etc.

Οὗς δεῖν ἀπαντα. Ita legendum, cum in exemplari sit δ. et paullo post scribendum δοθεῖς, cum liber manuscriptus habeat δεθείς. infra: ἐπὶ τίνος ὑπάρχει γνώμης. sed in exemplari est ὑπάρχειν, quod non placet. vel ὑπάρχει igitur retinendum, vel ὑπάρχειν scribendum.

Τὸ κοινὸν τῶν Ἀχαιῶν. Ita legendum ex emendatione, quae est ad oram libri manuscripti: in contextu enim scriptum est τὸ κοινόν, male.

LXXV.

Κατὰ τὴν Ἀκαρνανίαν συναχθεῖσης τῆς ἐκκλησίας εἰς Θύριον. Liuius lib. XLIII. in Acarnaniam deinde legati profecti sunt. Tyrrei concilium legatis Acarnanes dederunt, etc. ex his locis satis constat in fragmento xxviii. recte a nobis Θυριεύσιν emendatum fuisse: et Thurræi, siue Thyrræi, non Pyrræi, apud Liuium in eius fragmenti versione scribendum esse. Θυριεύσιν autem scripsimus, secuti Stephanum, qui habet Θύριον. sed si Polybianam retinere scripturam malimus, pro Θυριεύσιν, erit ibi Θυριεύσιν reponendum, quod magis placet. habet enim Liuius Turrei, licet non omnino emendate, cum sit scribendum Thurei, deleta r, et addita nota aspirationis post litteram t.

Αἰχρίων μὲν καὶ Γλαῦκος καὶ Χρεμίας ὄντες Ῥωμαίων, παρεκάλεον τὰς περὶ τὸν Γάϊον, ἑμφερρον ποιῆσαι τὴν Ἀκαρνανίαν. εἶναι δὲ περὶ αὐτὰς τὰς ἀποφύροντας τὰ πράγματα πρὸς Περσέα καὶ Μακεδόνας. Liuius: ibi quoque inter factiones erat certamen: quidam principum postulare, ut praesidia in vrbes suas inducerentur aduersus amentiam eorum, qui ad Macedonicam gentem trahebant, etc. Polybii verba sic restituerem. καὶ Χρέμης, Φίλοι ὄντες, etc. deest enim in exemplari vox Φίλοι. apud Liuium quoque videtur deesse verbum res, quod ad Graecum πράγματα referatur, ut integra Liuii lectio sit, qui res ad Macedonicam gentem, etc.

Διογένης δὲ τὴν ἐναντίαν ἐποίησατο τέτοις συμβεβλάν. Liuius: pars recusare, ne quod bello, etc. in exemplari corrupte διὸ γενομένης δὲ τὴν, pro Διογένης δὲ τὴν, scriptum erat.

Οὐ γὰρ ἔφη δεῖν Φερρὰν εἰσάγειν εἰς ἐδεμίαν πόλιν. Verbum εἰσάγειν deest in exemplari.

Ταῦτα γὰρ ὑπάρχειν τοῖς πολεμίοις γενομένοις, καὶ καταπολεμηθεῖσιν ὑπὸ Ῥωμαίων. εἶδεν δὲ πεποιηκότας Ἀκαρνανίαν ἐν ἀξίᾳ εἶναι Φερρὰν εἰσδέχεσθαι κατ' ἐδένα τρόπον. Liuius: ne, quod bello captis et hostibus mos erat, id pacatae et sociarum ciuitates ignominiae acciperent.

Συγκαταθέμενοι τῇ τῷ Διογένης γνώμῃ. Liuius: iussu deprecatio haec visa est.

Ἀττήρα

Ἀπῆραν ἐπὶ Λαρίσης πρὸς τὸν ἀνθύπατον. Liuius: *Larissam ad Hostilium proconsulem redierunt.*

LXXVI.

Πῶσους πρὸς Γέντιον τὸν βασιλέα ἀπέστειλε πρεσβευτάς. Liuius lib. XLIII. *ad Gentium legatos mittit.*

Πλεύρατόν τε τὸν Ἰλλυριὸν ὄντα Φυγάδα παρ' αὐτῶ. Liuius: *Pleuratum Illyrium exulantem apud se, etc. παρ' αὐτῶν male erat in exemplari.*

Καὶ τὸν Βεροικῶν Ἀδαῖον. Hic quoque locus in exemplari corruptus est; nam Βερόλιον habet, pro Βεροικῶν, siue Βεροία, quod magis placet. Liuius pro *Adaro*, habet *Aputeum*; nescio an recte. eius verba sunt: *Aputeum Macedonem a Beroea.*

Δὲς ἐντολάς διασαφεῖν τὰ πεπραγμένα κατὰ τὸν πόλεμον πρὸς τοὺς Ῥωμαίους αὐτῶ, καὶ πρὸς Δαρδανίους. Liuius: *iis mandat, ut exponerent aestatis eius hiemisque acta sua aduersus Romanos Dardaniosque.*

Καὶ πρὸς Ἰλλυριῶς κατὰ τὸ παρὸν καὶ παρακαλεῖν αὐτὸν πρὸς τὴν τέτε καὶ Μακεδόνων Φιλίαν καὶ συμμαχίαν. Liuius: *adlicerent recentia in Illyrico hibernae expeditionis opera: hortarentur in amicitiam secum et cum Macedonibus iungendam.*

Οἱ καὶ ποιησάμενοι τὰς περὶ τὰς ὑπὲρ τὸ Σκάρδον ὁρὰς, διὰ τῆς ἐρήμης καλεμένης Ἰλλυρίδος, ἣν ἔ πολλοῖς χρόνοις ἀνώτερον ἀνέστατον ἐποίησαν Μακεδόνας, διὰ τὸ δυσεργὲς ποιῆσαι τοῖς Δαρδανέσιν τὰς εἰς τὴν Ἰλλυρίδα εἰσβολὰς. Liuius: *transgressi iugum Scordi montis, per Illyrici solitudines, quas de industria populando Macedones fecerant, ne transitus faciles Dardanis in Illyrium, aut Macedoniam essent, etc. Scardi legendum apud Liuium, cum ex hoc Polybii loco, tum ex Ptolemaeo, qui Σκάρδον habet.*

Μετὰ πολλῆς κακοπαθείας ἦλθον εἰς Κόρδαν. Liuius: *Scodram labore ingenti tandem peruenērunt, etc. Σκόδραν videtur scribendum apud Polybium ex hac Liuii versione, et ex Plinii etiam auctoritate, qui Scodram oppidum esse scribit ciuium Romanorum in Liburnia.*

Καὶ πυθόμενοι τὸν Γέντιον ἐν Λίσσῳ διατρίβειν. Liuius: *Lissi rex Gentius erat.*

Τὸ δὲ ταχέως αὐτὸς μεταπεμφαμένῃ. Liuius: *eo acciti legati.*

Περὶ ὧν εἶχον τὰς ἐντολάς. *Liuius: mandata exponentes benigne auditi sunt.*

Ὁ δὲ Γέντιος ἐκ ἐδόκει μὲν ἄλλότριος εἶναι τῆς πρὸς τὸν Περσέα Φιλίας, ἐσκήπτετο δὲ τῇ μὴ παραχρῆμα συγκατατίθεσθαι τοῖς ἀξιουμένοις τὴν ἀχορηγησίαν, καὶ μὴ δύνασθαι χωρὶς χρημάτων ἀναδέξασθαι τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον. *Liuius: voluntatem sibi non deesse ad bellandum cum Romanis; ceterum ad conandum id, quod velit, pecuniam maxime deesse.*

Ταύτας λαβόντες τὰς ἀποκρίσεις, ἐπανῆγον. ὁ δὲ Περσεὺς παραγενόμενος εἰς Τύβαρραν. *Liuius: haec Stuberam retulere regi.*

Τὴν τε λείαν ἐλαφυροπώλησε. *Liuius: tum maxime captivos ex Illyrico vendidit.*

Πάλιν ἐξαυτῆς ἔπαμπε τὸν Ἀδαῖον, καὶ σὺν τέτοισι τὸν Γλαυκίαν, ἕνα τῶν σωματοφυλάκων, καὶ τρίτον τὸν Ἰλυρίν. *Liuius: remittuntur legati, addito Glaucia ex numero custodum corporis, etc.* Opinor legendum καὶ σὺν τέτῳ, et addendum Πλευράτον post vocem τρίτον. in principio huius fragmenti numeratur inter legatos Glaucus quidam, quem non puto eundem esse cum Glaucia, qui modo nominatur.

Κυρίως. *Diserte, vertit Liuius.*

Ἐποίητο τὴν πορείαν ἐκ Ἀγκυραν. *Liuius: Ancyram inde populatus Perseus, etc.*

LXXVII.

Οὐτ' ἀναγγέλλοντες ἑδὲν ὧν καὶ πρότερον. *Videtur deesse πλεῖον post verbum ἀναγγέλλοντες, vel tale aliquid: alioqui sensus non constabit. δι' ἧς ὀλίγοι τε ὑψολογήθησαν τῶν Ἐλλήνων, ὑπὸ τὸν τῆς πράξεως καιρόν. Ita emendauimus, cum in exemplari scriptum esset, δι' ἧς ὀλίγος τσλέως ἡλογήθησαν τῶν Ἐλλήνων ἀπὸ τὸν τῆς πράξεως καιρόν. corrupte, vt videtur.*

LXXVIII.

Τῆς δὲ Περραιβίας στρατοπεδεύοντας Ἀζορίε μεταξὺ καὶ Δολίχης. *Liuius libro XLIII. in Perrhaebiam inde ducit, et inter Azorum et Dolichen statina habuit, etc.* ex Liuiana versione, et ex Stephani auctoritate, apud quem Ἀζωρος est, Ἀζώρη scribendum apud Polybium.

Ἐπερ ὧν ὁ Κέντων ἤτατο στρατιωτῶν, ἀ μὲν ὁ Μάρκιος. Ita restituiimus, cum in exemplari ἐκ ὄντων, pro Κέντων· et ἅμα μὲν, pro ἀ μὲν, corrupte legeretur.

Τὸ δὲ

Τὸ δὲ μηδεμίαν ὑπαρχέσης χρείας. Vox χρείας deest in exemplari, ad sensum alioqui necessaria.

LXXX.

Κροτηθείσης δὲ τῆς ὑποθέσεως. Opinor legendum esse *πρατηθείσης*: nihil tamen mutauimus, quia antiqua lectio ferri aliquo modo potest.

Ἀγέπολις. Hic modo Ἀγέπολις, modo Ἀγεσίολις a Polybio vocatur: quemadmodum Ἀγεσιλοχον nominat, quem supra Ἠγησιλοχον appellauit.

Τὰ μὲν ὑπὸ τούτων ῥηθέντα. Ita emendatum est ad oram libri, cum in contextu corrupte legatur hic locus.

Τῶν πρεσβειῶν. Placeret *πρεσβευτῶν* magis.

Πῶς ἔπειρῶνται διαλύειν οἱ Ῥόδιοι. διάλυσιν male est in exemplari; et infra corrupte etiam βραχὺς ἔφεδρος, βραχὺς, vt nos emendauimus.

Ἐβέλετο τὰς Ῥόδιες παρονύξας. Ita videtur legendum: corrupte enim est in exemplari *προνούξας*, pro quo *παροξύνας* libentius legerem. et infra legendum *ὡς ἂν αὐτοῖς φαίνεται*, pro *ἐὰν αὐτοῖς*, etc.

Καὶ τῆς διὰ τῶν ἀποκρίσεων εὐνοίας. In exemplari erat *κρίσεων*. et paullo post, *ἐκατέρως*, pro *ἐκατέρων*, vt nos restituiamus.

LXXXI.

Τὰς περὶ Κομανὸν καὶ Κινάϊαν. Vide num rectius sit *Κινέαν*, siue *Κυνέαν*. mirum autem, quam sibi non constet Polybius in legatorum nominibus, vt quem Ἀλκίθον supra nominauerit, modo Ἀλκίθην vocet. sed librariorum est hic, non Polybii, vt verius dicam, error.

Ἦν ἐπρέσβευον. erat in exemplari *εἰς ἦν*, etc.

Ἀλλ' ὅδε περὶ τῆ τῶν ἀντιγονετῶν ἀγῶνος. Locus sine dubio corruptus, restitui potest, si ἀνταγωνιστῶν legamus.

Ἦν τῶν Παναθηναίων. Ita restituiamus, cum in manuscripto esset *παρὰ Ἀθηναίων*.

LXXXII.

Ἐποίησατο μεγαλομερῇ. Quamuis *μεγαλομερῇ* ferri possit, *μεγαλομερῶς* tamen vsitatus est Polybio. paullo post, pro *ἔφερον ἐπὶ τὰς περὶ τὸν εὐλαῖον*, scriberem *ἀνέφερον ἐπὶ τὰς*, etc. et mox, *ἤρξατο λέγειν ὑπὲρ τῶν*, etc. vt nos emendauimus.

"Οτι δὲ λαβεῖν αὐτὸν ἐν Φέρνῃ Κοίλῃ Συρίαν, ὅτ' ἐλάμβανεν Κλεοπάτραν, τὴν τῇ οὖν βασιλεύοντος μητέρα. De hac re ita scribit Appianus in Syriaco: ἐπιγαμίας τὰς ἐγγυὺς βασιλέας προκατελάμβανεν. καὶ Πτολεμαῖον μὲν εἰς Αἴγυπτον ἔστειλε Κλεοπάτραν τὴν Σύραν ἐπικύλῃσιν, προῖκα Συρίαν τὴν Κοίλῃ ἐπιδόας, etc.

LXXXIV.

Καὶ Φίλος ὑπάρχειν. vel φίλον, vel, quod magis placet, φίλῳ ὑπάρχειν scribendum.

LXXXV.

Τῶν περὶ τὸν Ἰππῖαν. Liuius lib. XLIV. cum per Hip-
legatum, etc

Προσχειρίσατο Πάνταυχον ἓνα τῶν πρώτων φίλων. Liuius: *Pantauchum misit ex fidissimis amicis ad ea perficienda*. Ἐξέπεσεϊλε. Misit, vertit Liuius, et ὁμολογῶντα, παῖς.

Καὶ δῶνα καὶ λαβεῖν. Ultro citroque Liuius.

Ἐῖτα τὰς ὁμήρας ἐξ αὐτῆς ἀρκεῖνον πέμπειν. Liuius: ita ut obfides ultro citroque darentur.

Περὶ τῆς ἀνακομιδῆς τῶν ταλάντων. Liuius: ccc. argenti talenta paῖς.

Καὶ παρχγενόμενος εἰς Μετέωνα τῆς Λιβυτιάδος, κἀνταῦθα συνιῆξας τῷ Γέντιῳ. Liuius: *Medcone Labeatidis terrae Pantauchus regi Illyrico occurrit*, etc. ex Liuii versione, et ex Plinio, scribendum εἰς Μεδεῶνα τῆς Λαβρατίδος, apud Polybium.

Τυγθέντων δὲ τῶν ὀρκίων. Liuius: ibi et iusiurandum a rege et obfides accepit.

Ὁ Γέντιος ἄμα τὰς ὁμήρας ἔπεμπε τὰς ὑπὸ τῷ Πανταύχῃ καταγραφέντας, καὶ σὺν τῷ Ολυμπῖῳ, παραληφόμενον τὰς ὀρκας καὶ τὰς ὁμήρας παρὰ τῷ Περσέως. ἑτέρος δὲ τὰς περὶ τῶν χρημάτων ἔχοντας τὴν ἐπιμέλειαν. Liuius: *missus est a Gentio legatus nomine Olympio, qui iusiurandum a rege et obfides accepit. cum eo ad pecuniam accipiendam obfides missi sunt*, etc.

Ἐπεισεν ὁ Πάνταυχος τὸν Γέντιον, καὶ πρῶτον συν-
ποσέειν, οἳ τινες ἄμα τοῖς παρὰ τῷ Περσέως πεμπομένοις εἰς τὴν Ῥόδον πρῆβον. Liuius: *audivit Pantauchus, qui Rhodum cum Macedonibus irent*, etc.

Καὶ

Καὶ προχειριστάμενος Παρμανίωνα καὶ Μόρκον ἐξαπέστειλε, διὰ ἐντολας, ὅταν λάβωσι τὰς ὁρμὰς παρὰ τῷ Περσέως, καὶ τὰς ὁμήρους, καὶ περὶ τῶν χρημάτων γένηται σύμφωνον, πρεσβαύεν εἰς τὴν Ῥόδον. *Liuius: legati cum Macedonibus irent, Parmenio et Morcus destinantur: quibus ita mandatum, ut iureiurando, obsidibusque et pecunia accepta, tum demum Rhodum proficiscerentur.*

Ὁ δὲ Περσεύς, παραγενομένων εἰς τὴν Μακεδονίαν τῶν πρεσβευτῶν παρὰ τῷ Γεντίῳ καὶ τῶν ὁμηρουμένων, ὁρμήσας ἀπὸ τῆς περὶ τὸν Ἐνιπέα ποταμὸν παραβολῆς μετὰ πάντων τῶν ἱππέων, ἀπήντα τοῖς προειρημένοις εἰς τὸ Δῖον. *Liuius: venientibus Illyriis Perseus, ab Enipeo amni ex castris cum omni equitatu profectus, ad Diem occurrit.*

Ἐναντίον πάντων τῶν ἱππέων. πάνυ γὰρ ἐβέλετο σαφῶς εἰδέναι τὰς Μακεδόνας, τὴν τε τῷ Γεντίῳ κοινοπραγίαν, ἐλπίζων εὐθαρσέςτερας αὐτὰς ὑπάρξεν. *Liuius: circumfuso agmine equitum, quos adesse foederis sancitae cum Gentio societatis volebat rex, aliquantum eam rem ratus animorum iis adiecituram.*

Ἐπειτα δὲ τὰς ὁμήρους παρελάμβανε, καὶ παραδίδοι τοῖς ἄλλοις, τοῖς περὶ Ὀλυμπίονα. *Liuius: et obsides in conspectu omnium dati, acceptique, etc. in exemplari Graeco corrupta erant verba Polybii.*

Τὰς μὲν ἐπὶ τὰ χρήματα παρόντας, εἰς Πέλλαν ἐξέπεμπε. *Liuius: Pellam ad thesauros regios missis, qui pecuniam acciperent.*

Τὰς δὲ πρεσβευτὰς τὰς εἰς τὴν Ῥόδον, εἰς Θεσσαλίαν πρὸς Μητροδόρον. *Liuius: qui Rhodum irent cum Illyriis legatis Thessalonicae conscendere iussi: ibi Metrodorus erat, etc.*

Κρυθῶντα μὲν ἐξέπεμπε πρεσβευτὴν πρὸς τὸν Εὐμένη, καὶ πρότερον ἤδη ἀπεσταλμένον. Τηλέμαχον δὲ τὸν Κρήτα, πρὸς τὸν Ἀντίοχον. *Liuius: eodem tempore ad Eumenem, et ad Antiochum communia mandata, etc.*

Σαφῶς δὲ γινώσκειν, ὡς εἰν μὴ καὶ νῦν αὐτὸς ἐπιλαμβάνηται, μάλις μὲν διαλύων τὸν πόλεμον, εἰ δὲ μὴ, βοηθῶν. *Liuius: haec cogitantem providere iubebat, ut aut ad pacem secum faciendam compelleret Romanos, aut perscuerantes in bello iniusto, communes duceret omnium regum hostes.*

LXXXVI.

Εἰς μὲν τὴν Ῥώμην Ἀγέπολιν. Totus hic locus corrupte legebatur in exemplari, in quo praeter alia menda, τῶν, pro τῶτων, scriptum erat, placeret autem τῶτοις.

LXXXVII.

Ὅτι τῶν περὶ τὸν Παρνασσὸν καὶ Μόρκεν, καὶ τῶν περὶ τὸ Γεντίον, καὶ σὺν τούτοις τῷ Μητροδώρῳ, παραγενομένων εἰς τὴν Ῥόδον, etc. καὶ γὰρ ἡ τῶν Λέρβων παρουσία, etc. καὶ ἡ τῷ Γεντίῳ μετάθεσις, etc. *Liuius libro XLIV. Per idem. fere tempus legati Macedones, Illyriique simul Rhodum venerunt: quibus auctoritatem addidit non lomborum modo, aduentus praesens per Cycladas atque Aegeum navigantium mare, sed etiam coniunctio ipsa regum, Perseique, etc.* mirum quam erat hic locus in exemplari Graeco deprauatus: et alterius legati nomen, cum hic Μόρκεν, tum supra male scriptum erat.

Τῶν μὲν περὶ τὸν Δῖονα. *Dionem* habet *Liuius*: et iam cum accessissent animi *Dioni* ac *Polyarato*, qui *Persei* pariter erant. sed a *Polybio* Δίωνων constanter nominatur.

Ἐδοξε γὰρ τοῖς Ῥηίοις ἀπακριθῆναι Φιλανθρώπως ἀμφοτέρους τοῖς βασιλεῦσι, καὶ διασαφεῖν, ὅτι δέδοκται διαλύειν αὐτοῖς τὸν πόλεμον, καὶ παρακαλεῖν καὶ κύνειν εὐδικύτως ὑπάρχειν. *Liuius*: non benigne modo responsum regibus est, sed palam pronuntiatum, bello finem se auctoritate sua imposituros: esse: itaque ipsi quoque reges aequos adhiberent animos ad pacem accipiendam, etc. pro τοῖς Ῥηίοις, in exemplari Graeco suspicor legendum esse τοῖς Ῥηίοις.

LXXXVIII.

Ἐδοξε τῇ συγκλήτῳ τὰς περὶ τῶν Ῥηίων πρεσβευτὰς παραγενοτάς ὑπὲρ τῆς διαλύειν τὸν πρὸς Περσέα πόλεμον προσηλάσασθαι. *Liuius libro XLV. legatos Rhodios velut ad iudicium stolidae superbiae in senatum vocatos esse.*

Ἀλλὰ μὴ τῶν ἐπιπλασάντων ἀνδράπων τότε κατὰ τὴν Ῥόδον. Vide num legendum sit ἐπιπολασάντων, vel ἐπιπλασάντων, etc.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγέπολιν εἰσπορευθέντες, ἔλθειν μὲν ἔφασαν διαλύσοντες τὸν πόλεμον. *Liuius: Agerolim principes eorum ita locutum, etc. ad pacem inter Romanos et Persees faciendam, etc.*

Διότι πᾶσι μὲν τοῖς ἄλλοις ἀλυσιταλῆς, καὶ αὐτοῖς δὲ Ῥωμαίοις, διὰ τὸ μέγεθος τῶν δαπανημάτων. Liuius: *quod id bellum graue atque incommodum Graeciae omni, sumptuosum ac damnosum ipsis Romanis esset*, etc. videtur autem apud Polybium, ex hac Liuii versione, τοῖς Ἑλλησιν, pro τοῖς ἄλλοις, scribendum esse.

Νῦν δὲ λελυμένη τῇ πολέμῳ. Liuius: *finito aliter bello*.

Συγχαίρειν αὐτοῖς. Liuius: *gratulandi opportunitatem dedisset*.

Ταῦτα μὲν οἱ παρὶ τὸν Ἀγέπολιν εἰπόντες. Liuius: *haec ab Rhodio dicta*.

Παρυδειγματίσαι Ῥοδίους. Ita puto legendum, cum Ῥωμαίους, pro Ῥοδίοις scriptum sit in exemplari.

Διότι τὴν πρεσβείαν ταύτην, ὅτε τῶν Ἑλλήνων ἔνεκεν ὑπολαμβάνουσιν ἐσαλκύναι τὰς Ῥοδίους, ἐθ' ἑαυτῶν, ἀλλὰ Περσέως. Liuius: *Rhodium nec utilitatem Graeciae, neque cura imperis populi Romani, sed pro Perseo legationem eam misisse*.

Εἰ μὲν γὰρ Ἑλλήνων χάριν ἐπρέσβευον, ἐκείνων οἰκιοτέρων ἦναι τὸν καιρὸν, ὅτε ὁ Περσεὺς τὴν τῶν Ἑλλήνων χώραν ἐπόρθει, καὶ τὰς πόλεις, στρατοπεδεύων μὲν ἐν Θερραλίᾳ, χιρδὸν ἐπὶ β. ἐνιαυτός. Liuius: *nam si ea cura fuisset, quae simularetur, tunc mittendos legatos fuisse, cum Perseus in Thessaliam exercitu indulto per biennium Graecas urbes alias obsideret, alias denuntiatione armorum terreret*.

Τὸ δὲ παρέντας ἐκείνων τὸν καιρὸν, νῦν παρεῖναι σπουδάζοντας διαλύειν τὸν πόλεμον, ὅτε παρεμβεβληκότων τῶν ἡμετέρων στρατοπέδων εἰς Μακεδονίαν, συγκλεισμένος ὁ Περσεὺς, etc. διότι τὰς πρεσβεῖας ἐξέπεμψαν, ἢ διαλύειν ἐθέλοντες τὸν πόλεμον, ἀλλ' ἐξελέσθαι τὸν Περσέα. Liuius: *tum nullam pacis ab Rhodiis mentionem factam: postquam superatos saltus, transgressos in Macedoniam Romanos audirent, et inclusum teneri Persea, tunc Rhodium legationem misisse, non ad ullam aliam rem, quam ad Persea imminenti periculo eximendum*.

Ταῦτα μὲν ἡ σύγκλητος ἐχρημάτισε τοῖς παρὰ τῶν Ῥοδίων πρεσβευταῖς. Liuius: *cum hoc responso legatos dimissos*.

LXXXIX.

Τὸν δὲ πρεσβύτερον ἐκ τῆς Μέμφως καταπορευθεῖσθαι, καὶ συμβασιλεύειν τ' ἀδελφῷ. In exemplari corrupte legebatur ἐκ τῆς μέμφως. Liuius libro XLV: *reliquit Memphi maiore Ptolemaco, cui regnum quaeri suis viribus simulabat*.

Ἡρὸς τὸ διαλύσας βοηθεῖν. Videtur deesse particula τὸ post verbum διαλύσας quae tamen ad sensum non est necessaria.

Μὴ μόνον συμπεριέσθαι τὴν βολήν. Ita emendauimus, cum in exemplari εἰ παραέσθαι scriptum esset.

Περὶ τῆ Φιλίππου. Ita est in exemplari, et ita placet vt legatur, quamuis παρὰ τῷ Φιλίππῳ mihi videbatur aliquando scribendum. est autem totus hic locus ita interpungendus, parenthesi adiecta: καὶ δοκῶντας ἐκ εἰκῇ ταῦτα λέγον (διὰ τὸ γεγονέναι τὴν παραλῦσιν νύκτα ἐν Μακεδονίᾳ) περὶ τῆ Φιλίππου, etc.

Τὰς βυλομένους. Vide num rectius sit τὰς βυλουμένους in quo verbo saepius errant librarii apud Polybium.

XC.

Ἡ σύγκλητος τυθαινομένη τὸν Ἀντίοχον, τῆς μὲν Αἰγύπτου κύριον γεγονέναι, τῆς δ' Ἀλεξανδρείας παρ' ὀλίγον. Liuius lib. XLV. Antiochus, etc. ceteraque Aegypto potitus, relicto Memphi maiore Ptolemaeo, etc.

XCI.

Συνέβαινε γὰρ καὶ τὴν σύγκλητον ἀπεσταλέναι τὰς περὶ Νεμέσιον πρεσβυτάς. Nemesius inter regiones legatos infra numeratur a Polybio. hic autem erant Romani legati nominandi, quorum nomina sunt apud Liuium lib. XLIV. P. Popillius, C. Decimius, C. Hostilius. sed librarii hoc vitium est, non Polybii.

XCII.

Τῇ Ἀντιόχῃ πρὸς Πτολεμαῖον ἔνεκεν τῇ Πηλῳτίῳ καταχθῆναι ὠφεικομένη. Liuius lib. XLV. quod, cetera Aegypto sibi tradita, Pelusii validum relictum erat praesidium.

Ὁ Ποπίλλιος ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγός, τῷ βασιλεῶς πέφθεσαν ἀσπαζομένη δια τῆς Φωνῆς, καὶ τὴν δεξιὰν προτείνοντος, πρόχειρον ἔχων τὸ δελτάριον, ἐν ᾧ τὸ τῆς συγκλήτης δόγμα κατατακτο, πρᾶτεινεν αὐτῷ, καὶ ταῦτ' ἐκέλευσε πρῶτον ἀναγνῶναι τὸν Ἀντίοχον. Liuius: quos cum aduenientes salutasset, dextramque Popillio porrigeret, tabellas ei Popillius scriptum habentes tradit, atque omnium primum, id legere iubet, etc. erratum est a librario apud Liuium, cum S. C. notam in verbum Scriptum, mutauit. confirmat hanc nostram obseruationem

tionem Graeca Polybii vox δόγμα, quam vertit Liuius *Senatusconsultum*; et Valerii Maximi testimonium, qui lib. vi. cap. iv. ita de hac re scribit: *C. Popilius a senatu legatus ad Antiochum missus, ut bello se, quo Ptolemaeum laceſſebat, abſtineret: cum ad eum veniſſet, atque is prompto animo atque amiciſſimo vultu dextram ei porrexiffet: inuicem ei ſuam porrigere noluit, ſed tabellas ſenatusconſultum continentes tradidit: quas ut legit Antiochus, dixit ſe cum amicis collocuturum. indignatus Popilius, quod aliquam moram interpoſuiſſet; virga ſolum, quo inſiſtebat, denotauit: ac prius, inquit, quam hoc circulo excedas, da reſponſum, quod ſenatui reſeram. Non legatum locutum, ſed ipſam curiam ante oculos poſitam crederes: continuo enim rex affirmavit fore, ne amplius de ſe Ptolemaeus quereretur. Ac tum demum Popilius manum eius tamquam focii apprehendit.*

Πρότερον ἀπαξιόμενος. Ita reſtituimus, cum in exemplari ἐξῆσθαι ſcriptum eſſet, corrupte, ut nos exiſtimamus.

Ἐπεὶ δ' ὁ βασιλεὺς ἀνγνὸς ἔφη, βέλεσθαι μεταδῆναι τοῖς φίλοις ὑπὲρ τῶν προſκεπτωκότων. Liuius: *quibus perleſtis, cum ſe conſideraturum adhibitis amicis, quid faciendum ſibi eſſet, dixiſſet.*

Ἀκέσας ὁ Ποπίλιος, ἐποίησε πρᾶγμα, βαρὺ μὲν δοκῶν εἶναι, καὶ τελῶς ὑπερῆφανον. ἔχων γὰρ προχείρως ἀμπαλίνην βακτηρίαν, περιέγραφε τῷ κλήματι τὸν Ἀντίοχον· ἐν τῷ τῷ γύρῳ τὴν ἀπόφατιν ἐκέλευσε δῆναι περὶ τῶν γεγραμμένων. Liuius: *Popilius pro cetera aſperitate animi, virga, quam in manu gerebat, circumſcripſit regem: ac priusquam hoc circulo excedas, inquit, redde reſponſum ſenatui, quod reddam.*

Ὁ δὲ βασιλεὺς ξενισθεὶς τὸ γινόμενον, καὶ τὴν ὑπεροχὴν, βραχὺν χρόνον ἐναπορήσας, ἔφη ποιῆσαι πᾶν τὸ παρακαλούμενον ὑπὸ Ῥωμαίων. Liuius: *obſtupefaſtus tam violento imperio, paup̄per cum haefitaſſet, faciam, inquit, quod cenſet ſenatus.*

Οἱ δὲ περὶ τὸν Ποπίλιον, τότε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ λαμβάνοντες ἅμα πάντες, ἡſκάζοντο Φιλοφρόνως. Liuius: *Tum demum Popilius dextram regi tamquam ſocio atque amico porrexit.*

Διὸ καὶ δοθαιῶν αὐτῷ τακτῶν ἡμερῶν. Liuius: *die deinde finita.*

Οὗτος

Οὗτος ἀπήγετο μὲν τὰς δυνάμεις εἰς τὴν Ἀγρίαν. In exemplari scriptum erat ἕτως, male prorsus. de Agria meminit Stephanus, altero Polybii loco adducto ex lib. xviij. Ἀγρία, inquit, ἀρσενικῶς, ἔθνος Παιονίας μεταξὺ Αἴμου καὶ Ῥοδόπης. παρὰ Πολυβίῳ δὲ διὰ τῆ α. εὐρέθη δὲ ἐν ὀκτωκαιδεκάτῃ. τὸ γὰρ τῶν Ἀγρίων ἔθνος, etc.

Κατασσησάμενοι τὰ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ παρακαλῶσαντες ὁμονοεῖν. Liuius: concordia etiam auctoritate sua inter fratres firmata.

Ἀνέπλευσαν ἐπὶ τῆς Κύπρου. Liuius: *Cyprum nauigant.*

Καὶ παρήδρευσαν, ἕως ἀπέπλευσαν αἱ δυνάμεις ἐπὶ Συρίας. Liuius: *et inde, quae iam vicerat praelio Aegyptias naves, classem Antiochi dimittunt.*

Καὶ Ῥωμαῖοι μὲν ὅσον ἔγω καταπεποιημένην τὴν Πτολεμαίᾳ βασιλείαν, τέτρω τῷ τρόπῳ διέσωσαν. Liuius: *clara ea per gentes legatio fuit; quod haud dubie adempta Antiocho Aegyptus habenti iam, redditumque patrium regnum firipi Ptolemaei fuerat.*

Καὶ πρὸς τὸν ἔρχετον. In exemplari deerat πρὸς.

XCIII.

Κατὰ τὸν καιρὸν τῆτον ἦλθε παρὰ τῇ βασιλείᾳ Εὐμένεος ἀδελφός Ἀτταλος. Liuius lib. xlv. *inter multas regum gentiumque et populorum legationes, Attalus frater regis Eumenis maxime conuertit in se omnium oculos animosque.*

Ἔνεκε τῇ συγχαρῆναι τῇ συγκλήτῳ, καὶ τυχεῖν τινος ἐπισημασίας, διὰ τὸ συμπεπολεμηκένα. Liuius: *una gratulatio conueniens in ea victoria, quam ipse adiunisset.*

Καὶ πάντων εὐμενῶς σφίσι ματερχηκένα τῶν κινδύνων. Vide, num pro εὐμενῶς, Εὐμένη fit scribendum.

Τότε δὲ καὶ διὰ τὴν Γαλατικὴν πέρυσσιν. Liuius: *altera querimonia Gallici tumultus.*

Πάντων δὲ Φιλοφρόνως αὐτὸν ἀποδεχομένων, διὰ τε τὴν ἐν τῇ στρατείᾳ γεγεννημένην συνήθειαν. Liuius: *exceptus enim est ab his, qui simul eo bello militauerant, haud paullo benignius, quam si ipse rex Eumenes venisset.*

Ἔνιοι τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν λαμβάνοντες εἰς τὰς χεῖρας τὸν Ἀτταλον, παρεκάλεν τὴν μὲν ὑπὲρ τ' ἀδελφεῖ πρεσβεῖαν ἀποδέσθαι, περὶ δὲ αὐτῷ ποιεῖσθαι τὰς λόγους. βεβουλευθαι γὰρ αὐτῷ τὴν συγκλήτον συγκατασκευάζειν ἰδίαν ἀρχὴν καὶ δυναστείαν, διὰ τὴν ἀλλοτριότητα τὴν πρὸς τὸν ἀδελφόν. Liuius: *erant enim quidam Romanorum quoque non boni auctores, qui spe cupiditatem*

piditatem eius elicerent: eam opinionem de Attalo et Eumene Romae esse, tamquam de altero Romanis certo amico, altero nec Romanis, nec Persi fido socio, etc. itaque vix statui posse, utrum quae pro se, an quae contra fratrem petiturus esset ab senatu, magis impetrabilia forent. pro βαλεῖσθαι, magis βύλεσθαι placeret.

Ὅττανσάμενος ὁ βασιλεὺς τὸ μέλλον, ἐπιτέμπει Στράτιον τὸν ἱατρὸν εἰς τὴν Ῥώμην. *Liuius: Stratius cum eo fuit medicus, ad id ipsum a non securo Eumene Romam missus, speculator rerum, quae a fratre agerentur.*

Ὁ δὲ παραγενόμενος εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ λαβὼν εἰς τὰς χεῖρας τὸν Ἀτταλον, etc. *Aggressus, inquit Liuius, tempore prope prolapsam restituit.*

Ὅτι κατὰ μὲν τὸ παρὸν συμβασιλεύει τ' ἀδελφῷ, τότε διαφέρων ἐκείνῳ τῷ μὴ διάδημα περιτίθεσθαι, μηδὲ χρηματίζεσθαι βασιλεύς. *Liuius: quod unus nomen regium, et praecipuum capitis insigne gerat, omnes fratres regnent, etc. Graeca Polybii verba foede in exemplari deprauata erant. nam pro συμβασιλεύειν, et ἐκείνῳ, legebatur συμβαλεῖν, et ἐκείνῳ, nullo sensu.*

Εἰς δὲ τὸ μέλλον ὁμολογημένως καταλείπεται διάδοχος τῆς ἀρχῆς, ἢ μακρὰν ταύτης ἐλπίδος ὑπαρχούσης, ἅτε τὴ βασιλείᾳ διὰ μὲν τὴν σωματικὴν ἀσθενίαν αἰεὶ προσδοκῶντος τὴν ἐν τῷ βίῳ μετέσσειν, διὰ δὲ τὴν ἀπαυδίαν, εἰ βυληθείη, δυναμένη τὴν ἀρχὴν ἄλλῳ καταλιπεῖν. εἰδὼς γὰρ ἀναδεηγμένος ἐτύγχανε κατὰ φύσιν υἱὸς ὧν αὐτῷ ὁ μετὰ ταῦτα διαδεξάμενος τὴν ἀρχήν. *Liuius: Attalum vero, quia aetate proximus, quis non pro rege habeat? neque eo solum, quia tantas praesentes eius opes cernat, sed quod haud ambiguum propediem regnaturum eum infirmitate aetateque Eumenis esset, nullam stirpem liberum habentis. nec dum enim agnouerat eum, qui postea regnavit, etc.*

Εἰ συμκνεύσαντες καὶ μιᾷ γνώμῃ χρώμενοι. *Liuius: consensu enim et concordia.*

Δύναιντο τὸν ἀπὸ τῶν Γαλατῶν Φέβρον ἀπώσασθαι, καὶ τὸν ἀπὸ τέτων ἐφεσῶτα κίνδυνον. *Liuius: accessisse enim nouam tempestatem regno tumultus Gallici, cui vix consensu et concordia regum resisti queat.*

Εἰ δὲ νῦν εἰς τὰς αἰτίας καὶ διαφορὰν ἔχει πρὸς τὸν ἀδελφόν, πρόδηλον εἶναι, διότι κατὰτρέψει τὴν βασιλείαν, καὶ σερήσει μὲν αὐτὸν καὶ τῆς παρώσης ἐξουσίας, καὶ τῆς εἰς τὸ μέλλον ἐλπίδος, σερήσει

τερήσαι δὲ καὶ τὰς ἀδελφὰς τῆς ἀρχῆς, etc. *Liuius ibidem: si vero ad externum bellum domestica seditio adiiciatur, fisci non posse: nec aliud eum quam ne frater in regno moriatur, sibi ipsi spectem propinquam regni erepturum.*

Ἐπεισε τὸν Ἀτταλον μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων. *Liuius: haec plus valuerit in Attali animo.*

Εἰσελθὼν εἰς τὴν σύγκλητον. *Liuius: introductus in senatum.*

Συνοχέρη μὲν ἐπὶ ταῖς γαλονόσιν. *Liuius: gratulatus victoriam.*

Καὶ προθυμία, ἣν παρέχετο εἰς τὸν κατὰ τὸν Παρσά πόλεμον. *Liuius: et sua merita in eo bello exposuit, etc. in exemplari eīs τὸν deerat.*

Τὴν τῶν Γαλατῶν ἀπόνειαν. *Liuius: Gallorum defectionem.*

Ἐποίησατο δὲ λόγους περὶ τῆς Αἰνίων, καὶ τῆς Μαρωνικῆς πόλεως, ἀξίων αὐτῶν δοθῆναι ταύτας ἐν δώροις. *Liuius: haec pro regni utilitate editis mandatis, Aetium sibi et Maroneam petiit.*

Περὶ τῆς μερισμῆς τῆς ἀρχῆς. *Liuius: portionem regni.*

Καὶ τοῖς εἰδικισμένοις δώροις ἐτίμησεν αὐτὸν μεγαλομερῶς. *Liuius: omnibus honoribus muneribusque et praesens est cultus, et proficiscentem profecuti sunt.*

Ἐπειδὴ δὲ παρατυχῶν τῶν Φιλανθρωπιῶν. *Ita emendauimus, cum in exemplari παρὰ τῶν τυχόντων Φιλανθρωπιῶν corrupte scriptum esset.*

Ἦγον δὲ καὶ παρὰ Ῥοδίων πρέσβεις, πρῶτον μὲν οἱ περὶ Φιλοκράτην. μετὰ δὲ τέττες, οἱ περὶ Φιλόφρονα καὶ Ἀσυμήδην. *Liuius: inter multas Asiae Graeciaeque legationes, Rhodiorum maxime legati ciuitatem conuerterunt, etc. et post: Philocrates et Astymedes principes legationis erant, etc. inter secundos legatos Philocrates numeratur a Liuiο, cum Polybius inter primos nominet.*

Ὡς δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν τις ἀναβὰς ἐπὶ τὰς ἐμβόλας, παρακάλει τὸς ὄχλους ἐπὶ τὸν κατὰ Ῥοδίων πόλεμον. *Liuius: M. Iuuentius Thalna praetor, cuius inter ciues et peregrinos iurisdictio erat, populum aduersus Rhodios incitabat, rogationemque promulgauerat, ut Rhodiis bellum indicerent.*

Ὡς καὶ Φωιά βαλεῖν ἱμάτια, καὶ κατὰ τὰς παρακλήσεις, μηκέτι παρακαλεῖν, μὴδ' ἀξίων τὸς Φίλας, ἀλλὰ δεῖσθαι μετὰ δακρύων, μηδὲν ἀνήκεστον βαλεῦσθαι περὶ αὐτῶν. *Liuius: Ex templo*

templo veste sordida sumta, domos principum cum precibus ac lacrymis circumibant orantes, ut prius cognoscere causam, quam condemnarentur. ex quibus verbis apparet λαβεῖν, pro βαλεῖν legendum esse.

Κατὰ δὲ τινὰς ἡμέρας, εἰσαγαγόντος αὐτὰς Ἀντωνίου δημάρχου, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν παρακαλῶντα πρὸς τὸν πόλεμον κατασπᾶσαντος ἀπὸ τῶν ἐμβόλων. Liuius: *huic aetioni M. Antonius et M. Pomponius Tr. Pl. aduersabantur.*

Καὶ μάλιστ' αὐτὰς. Ita placet magis, quam ut erat in exemplari; δὴ αὐτὰς. Aftymedis autem oratio, sed ἀνέφαλος extat apud Liuium libro xlv.

Ἐπεὶ ὧν ὁ χρόνος εἰς λήθην ἀγνόηται, etc. Locus erat in exemplari corrupte scriptus.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀστυμέδην αὐτόθι μένοντες παρήδρευον, χάριν τῇ μηδὲν αὐτὰς λανθάνειν τῶν προσπιπτόντων, ἢ λεγομένων κατὰ τῆς πατρίδος. Liuius: *partem cum Philocrate renuntiare Rhodum legationem placuit, partem cum Astymede Romae subsistere, quae agerentur, sciret, certioresque suos faceret.*

Προσπασσῆς δὲ τῆς ἀποκρίσεως ταύτης εἰς Ῥόδον, δόξαντες ἀπολελυθαι τῇ μεγίστῃ φόβῃ τῇ κατὰ τὸν πόλεμον, τὰ ἅλα καίπερ ἀκμὴν ὄντα δυσχερῇ ῥαδίως ἔφερον. Liuius: *haec Rhodum nuntiata, quae per se tristia fuissent, quia maioris mali leuatus timor esset, cum bellum timuissent, in gaudium nuntiata verterunt.*

Διὸ καὶ παραχρῆμα ψηφισάμενοι τῇ Ῥώμῃ τέφανον ἀπὸ μυρίων χρυσῶν. Liuius: *itaque extemplo coronam xx. milibus aureorum decreuerunt.*

Καὶ καταστήσαντες πρεσβευτὴν αἶα καὶ ναύαρχον Θεαίτητον, ἐξέπεμπον. Liuius: *Theodotum praefectum classis in eam legationem miserunt, etc. ex Polybio puto corrigendum Liuium in legati huius nomine, qui Θεαίτητος et infra nominatur.*

Τῷτο δ' ἐποίησαν, βυλόμενοι ἢ διὰ τῇ ψηφίσματος καὶ πρεσβείας ἀποτυχεῖν, εἰάν ἄλλως δόξῃ Ῥωμαίοις· δι' αὐτῆς δὲ τῆς τῇ ναυάρχῃ προκυρέσεως τὴν κατάπειραν ποιήσασθαι. Liuius: *societatem ab Romanis ita volebant peti, ut nullum de ea rescitum populi fieret, aut litteris mandaretur; quod nisi impetrarent, maior repulsis ignominia esset, etc. deerat apud Polybium post verbum βυλόμενοι, vox ἢ, quae ad sensum necessario requiritur, ut ex Liuii versione apparet.*

εσθῆσαι δὲ καὶ τὰς ἀδελφὰς τῆς ἀρχῆς, etc. *Liuius ibidem: si vero ad externum bellum domestica seditio addiciatur, fieri non posse: nec aliud eum quam ne frater in regno moriatur, sibi ipsi spem propinquam regni crepturum.*

Ἐπεισε τὸν Ἀτταλον μένειν ἐπὶ τῶν ὑποκειμένων. *Liuius: haec plus valere in Attali animo.*

Εἰσαλθὼν εἰς τὴν σύγκλητον. *Liuius: introductus in senatum.*

Συνεχάρη μὲν ἐπὶ τοῖς γοησίῳ. *Liuius: gretulatus victoriam.*

Καὶ προθυμίας, ἣν παρέχετο εἰς τὸν κατὰ τὸν Περσέα πόλεμον. *Liuius: et sua merita in eo bello exposuit, etc. in exemplari eἰς τὸν deerat,*

τὴν τῶν Γαλατῶν ἀπένειαν. *Liuius: Gallorum defectionem.*

Ἐποιήσατο δὲ λόγους περὶ τῆς Αἰνίων, καὶ τῆς Μαρονειᾶ πόλεως, ἀξίων αὐτῷ δοθῆναι ταύτας ἐν δώρῳ. *Liuius: de pro regni utilitate editis mandatis, Aetium sibi et Maroneam petiit.*

Περὶ τῆς μερισμῆς τῆς ἀρχῆς. *Liuius: portionem regni.*

Καὶ τοῖς εἰσιστένοισι δώρῳ ἐτίμησεν αὐτὸν μεγαλομαρῶ. *Liuius: omnibus honoribus muneribusque et praesens est cultus, et proficiscentem profecuti sunt.*

Ἐπειδὴ δὲ παρατυχὼν τῶν Φιλανθρωπιῶν. *Ita emendauimus, cum in exemplari παρὰ τῶν τυχόντων Φιλανθρωπιῶν corrupte scriptum esset.*

Ἦγον δὲ καὶ παρὰ Ῥοδίων πρέσβεις, πρῶτον μὲν οἱ περὶ Φιλοκράτην. μετὰ δὲ τέττας, οἱ περὶ Φιλόφρονα καὶ Ἀσυμήτην. *Liuius: inter multas Asiae Graeciaeque legationes, Rhodiorum maxime legati ciuitatem conuerterunt, etc. et post: Philocrates et Asymedes principes legationis erant, etc. inter secundos legatos Philocrates numeratur a Liuius, cum Polybius inter primos nominet.*

Ὡς δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν τις ἀναβὰς ἐπὶ τὰς ἐμβόλας, παρακαλεῖ τὰς ὄχλους ἐπὶ τὸν κατὰ Ῥοδίων πόλεμον. *Liuius: M. Inuentius Thalna praetor, cuius inter ciues et peregrinos iurisdictio erat, populum aduersus Rhodios incitabat, rogationemque promulgauerat, ut Rhodiis bellum indicerent.*

Ὡς καὶ Φαῖα βαλεῖν ἱμάτια, καὶ κατὰ τὰς παρακλήσεις, μηδέτι παρακαλεῖν, μηδ' ἀξίων τὴν Φίλως, ἀλλὰ δεῖσθαι μετὰ δακρύων, μηδὲν ἀνῆκεσαν βελεύεσθαι περὶ αὐτῶν. *Liuius: Ex templo*

templo veste sordida sumta, domos principum cum precibus ac lacrymis circumibant orantes, ut prius cognoscerent causam, quam condemnarentur. ex quibus verbis apparet λαβεῖν, pro βαλεῖν legendum esse.

Κατὰ δὲ τινὰς ἡμέρας, εἰσαγαγόντος αὐτὰς Ἀντωνίου δημάρχου, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν παρακαλῶντα πρὸς τὸν πόλεμον κατασπάσαντος ἀπὸ τῶν ἐμβόλων. Liuius: huius aetioni M. Antonius et M. Pomponius Tr. Pl. aduersabantur.

Καὶ μάλιστα δι' αὐτὰς. Ita placet magis, quam ut erat in exemplari; δὴ αὐτὰς. Aftymedis autem oratio, sed ἀνέφαλος extat apud Liuium libro xlv.

Ἦν δὲ ὁ χρόνος εἰς λήθην ἀγγόχει, etc. Locus erat in exemplari corrupte scriptus.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀσυμήδην αὐτόθι μένοντες παρήδρευον, χάριν τῇ μηδὲν αὐτὰς λανθάνειν τῶν προσκλιπόντων, ἢ λεγομένων κατὰ τῆς πατρίδος. Liuius: *partem cum Philocrate renuntiare Rhodum legationem placuit, partem cum Aftymede Romae subsistere, quae agerentur, sciret, certioresque suos faceret.*

Προσπέσσης δὲ τῆς ἀποκρίσεως αὐτῆς εἰς Ῥόδον, δόξαντες ἀπολελυθαι τῇ μεγίστῃ φόβῃ τῇ κατὰ τὸν πόλεμον, τὰ ἅλα καίπερ ἀκμὴν ὄντα δυσχερῇ ῥαδίως ἔφερον. Liuius: *haec Rhodum nuntiata, quae per se tristia fuissent, quia maioris mali leuatus timor esset, cum bellum timuissent, in gaudium nuntiata verterunt.*

Διὸ καὶ παραχρῆμα ψηφισάμενοι τῇ Ῥώμῃ τέφανον ἀπὸ μυρίων χρυσῶν. Liuius: *itaque extemplo coronam xx. milibus aureorum decreuerunt.*

Καὶ καταστήσαντες πρεσβευτὴν αἶα καὶ ναύαρχον Θεώτητον, ἐξέπεμπον. Liuius: *Theodotum praefectum classis in eam legationem miserunt, etc. ex Polybio puto corrigendum Liuium in legati huius nomine, qui Θεώτητος et infra nominatur.*

Τῷτο δ' ἐποίησαν, βελοίμενοι ἢ διὰ τῇ ψηφίσματος καὶ πρεσβείας ἀποτυχεῖν, ἐὰν ἄλλως δόξῃ Ῥωμαίοις δι' αὐτῆς δὲ τῆς τῇ ναύαρχου προκρίσεως τὴν κατάπειραν ποιήσασθαι. Liuius: *societatem ab Romanis ita volebant peti, ut nullum de ea rescitum populi fieret, aut litteris mandaretur; quod nisi impetrarent, maior repulsis ignominia esset, etc. deerat apud Polybium post verbum βελοίμενοι, vox ἢ, quae ad sensum necessario requiritur, ut ex Liuii versione apparet.*

Τὴν γὰρ ἐξουσίαν εἶχε ταύτην ὁ ναύαρχος ἐκ τῶν νόμων.
Liuius: praejecti classis id unius erat ius, ut agere de ea re sine rogatione vlla perlata posset.

Οὕτω γὰρ ἦν πραγματικὸν τὸ πολίτευμα τῶν Ῥοδίων, ὡς ἔσδεν ἔτη μ. πρὸς τοῖς ρ. καινισθητικῶς ὁ δῆμος Ῥωμαίοις τῶν ἐπιφανεστάτων καὶ καλλίστων ἔργων, ἐκ ἐπεποίητο πρὸς αὐτὰς συμμαχίαν. *Liuius: nam ita per tot annos in amicitia fuerant, ut sociali foedere se cum Romanis non illigarent.*

Τίνος δὲ χάριν ἄτως ἐχρίζον οἱ Ῥόδιοι τὰ καθ' αὐτὰς, ἐν ἄξιον παραλπεῖν. βελομένοι γὰρ μηδὲνα τῶν ἐν ταῖς ὑπαρχαῖς καὶ δυναστείαις ἀπελπίζεν τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπικερρίαν καὶ συμμαχίαν, ἐκ ἐξέλοντο συνδυάζειν. *Liuius: ob nullam aliam causam, quam ne spem regibus abscinderent auxilii sui, si cui opus esset, neu sibi ipsis fructus ex benignitate et fortuna eorum percipiendi, etc. συνδυάζειν, et κερτεύειν corrupte erat in exemplari.*

Οὐ κατεπειγόμενοι συμμαχίας, εἰδὲ ἀγωνιῶντας ἀπλῶς εἰδέναι κατὰ τὸ παρὸν πλὴν αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων, ἀλλὰ βελομένοι κατὰ τὴν ὑπέρθεσιν τῆς ἐπιβουλῆς ἀφαιρεῖσθαι τῆς ἐπινόας τῶν δυσχερὲς τι διανοομένων περὶ τῆς πόλεως. *Liuius: non quo tutiores eos ab iis faceret (nec enim timebant quenquam praeter Romanos) sed quae ipsis Romanis minus suspectos, etc. opinor pro ipsis, apud Liuium legendum, ipsos: et ἐπινόας, pro ἐπινόαις apud Polybium.*

Ἄρτι δὲ τῶν περὶ τὸν Θεάτητον καταπλεονότων ἀπέστησαν Κύνιοι. κατελάβοντο δὲ καὶ Μυλασεῖς τὰς ἐν Εὐρώπῃ πόλεις. *Liuius: sub idem fere tempus et Caunii descivere ab iis, et Mylasenses Euromensium oppida occuparunt, etc. Μύλασα apud Stephanum vnico σ, ἀπὸ Μυλάσα etc. et ita scribendum apud Liuium.*

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἡ σύγκλητος ἐξέβαλε δόγμα, διότι δὲ Κάρως, καὶ Λυκίης, ἐλευθέρως εἶναι πάντας, ὅσους προσέειμε Ῥοδίοις μετὰ τὸν Ἀντισιοχικὸν πόλεμον. *Liuius videtur meminisse huius senatusconsulti, cum inquit: non ita fracti animi ciuitatis erant, ut non sentirent, si Lycia et Caria ademptae ab Romanis essent, cetera aut se ipsa per defectionem liberarent, aut a finitimis occuparentur, etc. Opinor autem mendum inesse Liuianis verbis, et pro Romanis scribendum esse Rhodiis. ita apud Polybium saepius in his nominibus erratum a librario animaduertimus, ut pro Ῥωμαίοις, oscitanter Ῥοδίοις scripserit.*

. Τὰς

IN LEGATIONES.

929

Τὸς μὲν Καυνίαις, Λύκον ἀποπέμψαντες μετὰ στρατιωτῶν, ἠνάγκασαν πάλιν ὑφ' αὐτὰς τάττεσθαι, καίπερ Κιβυρατῶν αὐτοῖς παροδοθησύντων. *Liuius: missa igitur inuentute, propere Caius, quanquam Cibyatarum asciuerant auxilia, coegerunt imperio parere.*

Ἐπὶ δὲ τὰς ἐν Εὐρώμῳ πόλεις ἐνίκησαν μάχῃ Μυλασεῖς, καὶ Ἀλαβανδεῖς, ἀμφοτέρων παραγενομένων μετὰ στρατῶς ἐπ' Ὀρθωσίαν. *Liuius: et Mylassenses Alabandenosque qui Euromenijum prouincia adempta, ad ipsos coniuncto exercitu uenerunt, circa Orthosiam acie uicerunt.*

XCIV.

Ἐκ μὲν Ἀχαΐας Καλλιπράτης, Ἀρισόδαμος, etc. In Achaeorum apud me argenteo numismate, *APICTOΔΑΜΟC*, qui modo inter legatos a Polybio nominatur, descriptus est.

Οὓς ἀπέστειλαν. Ita emendauimus, pro ὡς ἀπέστειλαν, vt est in exemplari.

XCVI.

Κότυς, ὁ τῶν Ὀδρυσῶν βασιλεὺς, ἀπέστειλε πρεσβευτὰς εἰς τὴν Ῥώμην, ἀξίων ἀποδοθῆναι τὸν υἱὸν αὐτοῦ. *Liuius lib. xlv. legati ab Cotye rege Thracum uenerunt, pecuniam ad redimendum filium aliosque obfides adportantes.*

Καὶ περὶ τῆς γενομένης πρὸς Περσέα κοινοπραγίας δικαιογύμανος. *Liuius: quod Persea bello iuuerit.*

Τὴν αὐτῶν πραότητα. Ita placet, pro αὐτὴν, vt est in exemplari.

XCVII.

Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἦλθεν καὶ Περσίας ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν Ῥώμην. *Liuius lib. xlv. eo anno rex Prusias venit Romam cum filio Nicomede.*

Ὁ δὲ Περσίας ἄτος, πᾶσι γέγονεν ἄξιος τῇ τῆς βασιλείας προχρήματος. *Liuius: Polybius eum regem indignum maiestate nominis tanti tradit.*

Ἐξυρημένος τὴν κεφαλὴν, καὶ πύλεον ἔχων. *Liuius: pileatum capite raso.*

Τήβενναν καὶ καλίγας. Ita emendauimus, cum Polybius in manuscripto habeat corrupte καλλιγίας, pro καλίγας· et καντίλον, Diodorus, qui a Polybio accepit.

Tom. II.

N n n

Καὶ

Καὶ καθόλου τοιαύτη διασκευὴ περὶ τὸν κατὰ τὴν ἐκείνην εἰς τὴν σύγκλητον, τὰς κατὰ τὸ θύρατρον ἀντίος τῷ συνεδρίῳ. Diodorus habet, κατὰ τὸ θύρατρον, ἀντίον τὰς τῷ συνεδρίῳ. Liuius hunc locum respexit, cum scribit: *is magno comitatu urbem ingressus ad forum a porta tribunalque Q. Cassii Pr. perrexit*, etc. *Deos, qui urbem Romam incolerent, senatumque et populum Romanum salutatum se dixit venisse*.

Τότε δὲ κατὰ τὴν εἴσοδον τὴν εἰς τὴν σύγκλητον, τὰς κατὰ τὸ θύρατρον ἀντίος τῷ συνεδρίῳ. Diodorus habet, κατὰ τὸ θύρατρον, ἀντίον τὰς τῷ συνεδρίῳ. Liuius hunc locum respexit, cum scribit: *is magno comitatu urbem ingressus ad forum a porta tribunalque Q. Cassii Pr. perrexit*, etc. *Deos, qui urbem Romam incolerent, senatumque et populum Romanum salutatum se dixit venisse*.

Καὶ καθόλου τὰς χεῖρας ἀμφοτέρως, προσεκύνησε τὸν ἄδον. καὶ τὰς καθήμενας ἐπιφθεγγόμενος, χαίρετε θεοὶ σωτῆρες, ὑπερβολὴν δὲ καταλιπὼν ἀναστὰς ἅμα δὲ καὶ γυναικίαν καὶ πολλακίαν. Liuius: *Romae quoque cum veniret in curiam, summississe se, et osculo limen curiae contigisse, et deos servatores suos senatum appellasse: aliamque orationem non tam honorificam audientibus quam sibi deformem habuisse*.

Ἀκόλουθα δὲ τέτοις καὶ κατὰ τὴν κοινολογίαν εἰσελθὼν ἐπατελέσκατο. περὶ ὧν καὶ τὸ γράφειν ἀπρεπὲς ἦν. Φανερὸν δὲ τὸ λέγειν εὐκαταφρόνητος, ἀποκρίσιν ἔλαβε δι' αὐτὸ τὸτο Φιλάνθρωπον. Diodorus de eadem re copiosius, sed ex Polybio. Ἀκόλουθως δὲ, inquit, τέτοις καὶ τὸν λόγον ἐν τῇ συγκλήτῃ ποιησάμενος, τοιαῦτα διῆλθεν, ὥστε καὶ γράφειν ἡμῖν ἀπρεπὲς εἶναι. ἡ δὲ σύγκλητος τοῖς πλείστοις τῶν λεγομένων προσκόπτεσα, πρεπὲς τῇ κολακίᾳ τὰς ἀποκρίσεις ἐποιήσατο, etc. Diodori autem locus auxilio nobis fuit, ad tollenda aliquot menda, quae Polybii fragmentum maculauerant.

Προσέπεσε παραγίνεσθαι τὸν Εὐμένη. τὸτο δὲ τὸ πρῶτον πολλὴν ἀπορίαν παρέχετο τοῖς ἐν τῷ συνεδρίῳ, etc. ἐκ ἐβέλοντο κατ' ἄδον τρόπον ἐμφανίζεν αὐτὸς, etc. καὶ προσδεχόμενοι δικαιολογίαν, etc. εὗροντο λύσιν τῇ προβλήματι τοιαύτην. ὥς γὰρ καθόλου δυσαρεστέμενοι ταῖς τῶν βασιλέων ἐπιδημίαις, δόγμα τι τοιούτων ἐξέβαλον· μηδένα βασιλέα παραγίνεσθαι πρὸς αὐτὸς. Liuius in epitoma lib. XLVI. *Eumenes rex Romam venit; qui, quia Macedonico bello se medium egerat, ne aut inimicus indicatus videretur, si exclusus esset, aut liberatus crimine, si admitteretur, in commune lex lata, ne cuiquam regi Romam venire, liceret*. καθόλου verbum, quod est apud Polybium confirmat veterem lectionem, in commune, pro qua in vulgatis codicibus erat, in comitio.

Et δὲ

Εἰ δὲ δαλεῦντες τῇ τῶν ἐκτὸς Φαντασίᾳ. Ita videtur legendum, cum in exemplari corrupte scriptum sit, εἰ δὲ βαλεῦντες τῇ τῶν ἐκτὸς Φαντασίαν.

XCVIII.

Παρακνούμενοι δὲ περὶ τῆς τῷ μέρης. Ita opinor scribendum. in exemplari autem scriptum est corrupte παρακονόμενοι. et infra, εἰς ἑαυτὰς ἐξαυτόμενοι τὴν κλήσιν, etc. μοχ ἀφορμεμένους, male, pro ἀφαιρμεμένους, vt nos emendauimus.

C.

Ὅτι ἐξεπολέμησαν κατὰ τὸν καιρὸν τῆτον Κνώτιοι μετὰ Γορτυνίων πρὸς Ῥαυκίους. In exemplari, praeter alia menda, corrupte scriptum erat Ῥωυαίους, pro Ῥαυκίους. et ἐν ὄρκοις, pro ἐνόρκους. Ῥαυκος, vrbs Cretae Straboni et aliis. P A T K I Ω N extat apud me argenteum numisma.

CIV.

Φάσκοντες αὐτῶν τέ τινα χωρία παραιρεῖσθαι τὸν Εὐμένη. Opinor scribi debere αὐτῶ τε, vt ad Pruliam referatur, pro quo haec legati conquerebantur.

Προσκαλεσάμενοι Ῥοδίους. Vide num rectius sit προσκαλεσαμένη. pendet enim verbum a superiore, σύγκλητος. potest tamen defendi antiqua lectio.

Ματρίως ἔφη. Placeret ματρίως ἔφη. paullo post, τῷ γὰρ ἐλλειμένῳ. Videtur legendum ἐλλειμένῳ. et pro εἰρήκατε, εὐρήκαμεν, etc.

Εἰ μὲν συμβεβήκει. Ita legendum. male enim εἰ μὴ συμβεβήκει scriptum est in exemplari.

Διόπερ ὁ ἄνδρας. Videtur esse Ῥωμαῖοι. et mox legendum εὐφανές, vt nos emendauimus, pro ἀφανές, vt erat in manuscripto.

Ἐποιήσαντο τὴν πρὸς Ῥωμαίους συμμαχίαν. Liuius in epitoma libro XLVI. *societas cum deprecantibus Rhodiis iuncta est.*

CV.

Εἰ δὲ διὰ τὰς περισπασαμένους. Videndum num περισπασμὸς sit hoc loco scribendum.

Ὅτι ὑμῖν ἔχ ὑπολαμβάνομεν συμφέρειν, ἔτε τοῖς ὑμετέροις δήμοις. Ita emendauimus, cum in exemplari ὅτι ἡμεῖς

ἔχ ὑπολαμβάνομεν συμφέρεν, ὥτε τοῖς ἡμετέροις δήμοις scriptum sit.

CVI.

Τὸς Καμμανέας. Ita scribendum. Stephanus: Καμμανία, μοῖρα Θεσπρωτίας. οἱ οἰκήτορες Καμμανοί.

Συνέβαινε γὰρ, τὸν Πρυσίαν ἢ μόνον αὐτὸν ἐνεργῶς κα-
χρῆσθαι ταῖς διαβολαῖς, ταῖς κατὰ τὸν Εὐμένη. Liuius in epi-
toma lib. XLVI. *legati Prusiae regis conquesti sunt de Eumene*, etc.

Καὶ τὸς Ἐλγεῖς. In exemplari legebatur Σελγεῖς, male. Stephanus: Ἐλγος, πόλισμα Λυδίας, etc.

Οὐ μὲν τῆς γε κατὰ τὸν Εὐμένη, καὶ κατὰ τὸν Ἀντίοχον
ὑποψίας ἔλlegen ἢ σύγκλητος. ὑποψίαν erat in exemplari, sed
male. Liuius in epitoma lib. XLVI. de Eumene dixit: *eum*
conspirasse cum Antiocho contra populum Romanum.

Διευκρινήσοντας περὶ τῆς ἀντιλεγομένης χώρας. Liuius in
lib. XLV. vertit: *qui de finibus cognoscerent statuerentque*.

CVII.

Δημήτριος ὁ Σελεύκῃ, πολὺν ἤδη χρόνον κατεχόμενος ἐν
τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὴν ὀμηρίαν. Videndus Liuius in epitoma
lib. XLVI. Polybii fragmentum opinor esse ex lib. XXXIII. vt
coniicere licet ex Athenaei lib. X. in quo ita scriptum est:
Δημήτριον δὲ Φησι τὸν ἐκ τῆς Ῥώμης τὴν ὀμηρίαν διαφυγόντα,
ἐν τῇ τρίτῃ καὶ τριακοστῇ, βασιλεύσαντα Σύρων, πολυπότην ὄντα,
τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας μεθύσκεσθαι, etc.

Καὶ μάλισα διὰ τὴν ἀδυναμίαν. Ita omnino legendum.
corrupte in exemplari διὰ τὴν δύναμιν scriptum est.

Ἐπειδομένη τὴν ἀκμὴν τῆς Δημητρίας. Ita placet vt lega-
tur: non vt est in exemplari, τὴν ἀρχήν. et infra, Τιβέριον
Ὀκτάβιον habebat manuscriptus liber, pro Γναῖον· quae le-
ctio confirmatur et historia, et loco inferiore, ex eodem
fragmento.

CVIII.

Ὁικοδομήσαντο τὴν δόκην. Videndum num Δοκίμειον, pro
δόκην, sit scribendum; quae vrbs est Phrygiae Stephano, et
οἰκοδομήσαντο valeat, munierunt.

CIX.

CIX.

Παρεγένοντο κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν παρὰ Ἀριαράθῃ τῷ νεωστὶ διαδεδεγμένῳ τὴν Καππαδοκῶν βασιλείαν πρέσβεις, ἀνα-
νεωσόμενοι τῇ τε Φιλίᾳ καὶ συμμαχίᾳ τὴν προὔπαρχεσαν, etc.
Liuius in epitoma lib. XLVI. *Ariarathe Cappadociae rege
mortuo, filius eius Ariarathes accepit regnum: et amicitiam
per legatos cum populo Romano renouauit.*

CX.

Τὰς περὶ Κλαγέραν καὶ Λύνδαμιν, ἀξιῶσοντας σφίσιν.
Ita restituimus, cum in exemplari Λύνδαμιν, ἀξιῶσοντας,
corrupte scriptum esset, et paullo post, κολοσσὸν, pro κολᾶς,
voce, vt videtur, mendosa, reposuimus.

CXI.

Ἀγωνιῶντες δὲ τὸ μέλλον, πρέσβεις ἐξέπεμψαν πρὸς Ῥο-
δίους. In exemplari scriptum erat, ἀγωνιῶντες δὲ τὸ μέλλον,
πρεσβεύειν μὲν ἐγχειρίζοντες, etc. sine dubio corrupte.

CXIII.

Τοῖς περὶ τὸν Μενίθυλλον. Ita emendauimus, cum in
manuscripto esset Μένυλλον, corrupte.

Ὅρῳσα τὸν μερισμὸν γεγονότα τελέως. Videtur deesse ἡ
particula, vt legatur ἡ γεγονότα τελέως.

CXIV.

Καὶ τῶν παρὰ τῇ βασιλείᾳ Ἀντιόχῃ πρεσβευόντων, ὧν ὁ
Λυσίας ἐπεμψε, παραγεγονότων. Videndus Liuius in epito-
ma lib. XLVI.

Ἐξ αὐτῆς προσκαλεῖται τὸν Πολύβιον, etc. εἰ δέει πάλιν,
etc. Mendosa prorsus erant haec in exemplari.

Καὶ τολμᾷν τι βασιλείας ἄξιον. Ita emendauimus, cum
in exemplari τολμῶντι scriptum fit.

Ἐξηχῆσας τὸ κύκνειον. Superiorem lectionem sequuti,
ita emendauimus, cum in manuscripto corrupte ἐξανίστας
scriptum esset.

Λοιπὸν εἶναι τὸ λαθεῖν ἐκ τῆς Ῥώμης ἀπελθόντας. Ita
placet vt legatur, pro eo, quod est in exemplari τὸ λαλη-
θέν, vt videtur, corrupte.

Παρὰ τῇ πρεσβύτῃ. Placeret πρεσβυτέρῃ et paullo post,
μετὰ μεγάλης σπουδῆς, vt est ad oram libri, non vt in contextu,
τιμῆς, etc.

Ταύτην ἐναλώτατο. Opinor scribendum ἐναυλώσατο, et infra, ἐναυλώτο, pro ἐναλώτο, vt est in exemplari.

Τῷ Μενιδύλλῃ. Hic quoque Μενίλλῃ habet liber manuscriptus, sed, vt opinor, male.

Ἀτα τῷ Δημητρίῳ συμποτικῷ Φυσικῷς. συμποτικῷ erat in exemplari. hunc autem locum indicari puto ab Athenaeo lib. x. δειπνοτοφιστῶν, cum Demetrium πολυπότην, a Polybio in lib. xxxiii. appellatum fuisse scribit.

Ἀπέρημά τι γίνηται περὶ τὴν ἔξοδον. Ita placet, non μένηται, vt est in exemplari.

Γράψας βραχὺ πιττάκιον. πιτάκιον, vt opinor, scribendum, cum hic, tum infra duobus locis.

Ἀπαντῶν ἐπὶ τὸ Κίρκαιον· ἐκεῖ γὰρ ἐπιμαλῶς εἰώθει κυνηγετεῖν τὸ ποῖον. Ita emendauimus hunc locum, cum in exemplari ἀπάντων, pro ἀπαντῶν, et τὸν υἱὸν, pro τὸ πρὶν scriptum esset.

Τοῖς μὲν πρὸς συντάττειν προάγειν, etc. Ita videtur scribendum, pro συνέταξε, vt habet liber manuscriptus.

Αὐτὰς δὲ λαβόντας ἐδῆτας. Ita omnino legendum, non αὐτὸς δὲ λαβὼν τὰς ἐδῆτας, vt est in exemplari.

Εἰτόντας τοῖς οἰκέταις. In exemplari erat εἰκόταν τοῖς οἰκέταις, corrupte.

Τῶν δὲ νεανίσκων τῆς δυσπιστοσύτης. Omnino scribendum εὐπιστοσύτης.

Τῷ δὲ Μενιδύλλῃ. Mirum quam saepe librarius errauerit in hoc nomine. habet enim liber manuscriptus Μενύλλῃ, vt paullo supra, ὁ δὲ Μένυλλος, sed corrupte sine dubio.

Ἄοσι διαφώσκοντος. Ita emendauimus, cum in exemplari sit διαφάσκοντος. supra dixit συσκοτάζοντος ἄρτι τῷ θεῷ, etc.

Οἱ μὲν γὰρ αὐτῷ προάγοντες, ὥς ἐπὶ τὸ Κίρκαιον αἰρηκόμενα διελάμβανον. Corruptus erat hic locus in exemplari. videndum etiam, ne μένοντες sit legendum, pro προάγοντες, vt αὐτῷ sit aduerbium.

Ἀπαντῶν ἐπὶ τὸν αὐτὸν τόπον. In exemplari scriptum est ἀπάντων.

Ἐκταῖον ἥδη ἐπὶ τῷ πορθμῷ. In exemplari deest ἐπὶ aduerbium.

Ἐνθεν ἐπιβήλλοντες. In manuscripto ἔθεν scriptum erat: vnde ἐνθεν fecimus.

Τὰς περὶ Τιβέριον Γράκκον. Γράκκον poscit vſitata ſcribendi ratio. in veteribus tamen ex argento denariis, TI. SEMPRONIUS GRACCVS, ſine aſpirationis nota inſcriptum eſt.

CXV.

Ὅς κατασφάξας ἐν τῷ Φακῷ τὰς συνόδους. Vox Φακῷ mihi quidem obſcurum eſt, quid ſignificet hoc loco. vereor autem ne corrupta ſit, et pro ea σκῶ, quod eſt templi adytum, reponere debeamus. nam περὶ τῆ Φακείας, quod eſt Theſſaliae oppidum, non videtur intelligendum eſſe.

Προσαγόντα τὸ ξενολόγον. In exemplari προάγοντες ſcriptum erat.

Ἐχοντας ἀκείνας μεθ' αὐτῶν. Opinor legendum ἀκείνων, vt de altero Ptolemaeo intelligamus.

Γναῖον Μερόλαν. Liber manuſcriptus habet corrupte γενναῖον μερόλαν, etc.

Καὶ τῶν περὶ τὸν Τορκυάτον ἐπιγενομένων. Omnino hic aliquid deeſt, licet ſenſus ſit apertus. itaque locum ſtella notauimus.

Συνεξομοιωθέντος δὲ τότε τοῖς πρότερον. In exemplari τέτοις ſcriptum eſt: quod non placet.

Καὶ τὰς πόλεις συμφρονεῖν τέτοις. Ita emendauimus, cum in exemplari ſit συμφέρειν. Cognomen autem, quod ſequitur Ptolemaei, συμπατήσιν, omnino corruptum videtur, et fortasſe pro eo συμπότην, vel aliquid tale reponendum; quod tamen ex hiſtoria eruendum erit.

Καὶ κατανοεῖν τῷ τοῖς πολέμοις ἐπιφαίνεσθαι. Vide num melius ſit τῷ τοῖς πολέμοις, etc. infra legendum, δὲ τῶν κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν πραγμάτων, vt nos emendauimus. et ἔσαν τὴν ἀρχὴν αὐτῇ, pro eo, quod eſt in exemplari, ἔσαν τὴν ἀρχαῖαν αὐτῇ.

CXVII.

Καὶ τὴν συμμαχίαν αἰρεῖν τὴν πρὸς τὸν πρσβύτερον. αἰρεῖν, ad oram libri in ἀναιρεῖν mutatum eſt. ego vero non video, cur receptam in contextum lectionem mutare opus ſit.

Πόπλιος Ἀπέσιος. Ita emendauimus, cum in exemplari ſit Πόπλιος Ἀτέβιος, Apuſtia vero gens nota, cum ex Liuii lib. xxxi. tum ex monumentis magistratuum Capito-

linis. Admonendos autem lectores putamus, duobus locis in hoc fragmento Μένυλλον, Ptolemaei legatum appellari, pro Μενίβυλλον, ut nos restituimus.

CXVIII.

Τὸν Ἀφθάρτεον ἀποσάτην. Nomen Ἀφθάρτεον mihi quidem suspectum est. neque vero, nisi ex historia, si quae extat, corrigi potest.

Ὡς μὴ μόνον τὰς πύλας καὶ τὴν χώραν ἀποβαλεῖν, ἀλλὰ καὶ Φ. τάλαντα προδᾶναι τῆς καρτίας τῶν χρέων, ἐξ ἧς συνέβη γενέσθαι τὴν ἀμφισβήτησιν. De hac re ita scribit Livius in epitoma lib. κλνιη. *missi a senatu legati, qui inter Massinissam, et Carthaginienſes de agro indicarent*, etc. in exemplari Graeco male ἀπολαβεῖν legebatur, pro ἀποβαλεῖν: et pro καρτίας, opinor ἐπικαρτίας scribendum esse.

CXIX.

Ἀπολογησόμενον πρὸς τὰς διαβολάς. In exemplari erat ἐπιβολάς, quod non placet. refertur enim hoc verbum ad superiora illa, τὰς κατηγορήσοντας Εὐμένους, etc.

CXX.

Τὸ μὲν πρῶτον εἰς Παμφυλίαν. μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν εἰς Ῥόδον πάντα ποιήσιν Ῥωμαῖοις ἀναδεχόμενοι, ὥς ἐξεργάσασθαι, etc. Duo menda haerebant his verbis; nam pro Ῥόδον legebatur Ῥάδον· et pro ἐξεργάσασθαι, ἐξεργάσατο scriptum erat in exemplari.

Τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν αὐτόν. Ita videtur legendum, cum in exemplari corrupte sit αὐτῶν, pro quo αὐτῷ possumusetiam emendare, ut ad verbum συνεβάλετο referatur.

CXXI.

Κατὰ τοσῶτον ἐφιλοφρονεῖτο, καὶ συνηύξατο τὸν Ἀτταλον. Ita emendauimus, cum in exemplari scriptum esset ἐφιλοπονεῖτο, pro ἐφιλοφρονεῖτο. paullo supra, καὶ πλεονέων ἐτέρων, deerat in manuscripto coniunctionis nota, quae tamen necessaria est.

CXXII.

Φάσκων δίκαια πεπονθέναι τὸν Γνάβην. Ita omnino scribendum, non ut in exemplari legebatur, πεποινημέναι· quae lectio nullo pacto ferri potest.

Πρὸς

Πρὸς τὸ μὴδὲ τὸν ἀγγεῖντα καταλειφθῆναι τοῖς Ῥωμαίοις τὸ γεγονός. Corrupta haec erant in exemplari, in quo ἀναίδης etiam pro ἀναίδως mendose legebatur.

Μὴ δοδιάναι τὸν Γναῖον Φόνον. Ita videtur legendum, pro Φόβον, vt est in libro manuscripto.

Ὁ δὲ Ἰσουλράτης. In exemplari Σαυράτης· sed Ἰσουλράτης ex locis superioribus reposuimus.

Ἐὰν τὰς αἰτίας παραλαβῶσα τιμωρήσῃται. Ita placet, vt ad vocem σύγκλητος referatur: male enim παραλαβόντα scriptum est in exemplati.

CXXIII.

Ὑπὲρ τῶν Δηλίων. Ita omnino legendum. mendose enim in exemplari scriptum est ὑπὲρ τῶν Ῥοδίων.

CXXIV.

Ὅτι τῶν Νισσίων, καὶ τῶν Λαοσσῶν. Pro Νισσίων non est dubium quin Λισσίων sit legendum. est enim Λίσσος, πόλις Ἰλυρίας, vt scribit Stephanus, cuius in superioribus fragmentis mentio facta est, de ea ita scribente Liuius: *rex Lisse Gentius erat.* pro Λαοσσῶν vero, aut Δαυρσίων legendum, quod Ἰλυρίας ἔθνος dicitur a Ptolemaeo: aut Δασσαριπῶν, quod et ipsum Ἰλυρίας ἔθνος ἐστὶ, docente Stephano, ex auctoritate Polybii in libro viii. nos manuscriptam lectionem non mutauimus, quod fortasse ex multis Illyricis gentibus vna sit haec, cuius nomen sit praetermissum a Ptolemaeo.

Ὅτι Δελματεῖς τὴν χώραν ἀδικῶσι, καὶ τὰς πόλεις τὰς μετ' αὐτῶν ταπτομένας, etc. De hac re ita scribit Liuius in epitoma lib. xlvii. *C. Marcius Cos. aduersum Delmatas parum prospere primum, postea feliciter pugnavit: cum quibus bello conflegendi causa fuit, quod Illyrios populi Romani socios vastauerant.*

Ἄρται δὲ εἰσιν, Ἐπέτιον καὶ Τραγύλιον. Ἐπέτιον inter Illyricas vrbes numeratur a Ptolemaeo. pro Τραγύλιον vero suspicor legendum esse Τραγύριον, vnus tantum litterae mutatione, si modo Piinii codex est emendatus, a quo Tragurium Dalmatiae adiacens oppidum nominatur.

Μέχρι μὲν ἔζη Πλευράτος ὑπήκουον ἐκείνῳ. Corruptus erat hic locus in exemplari.

CXXV.

Ἀδικεῖσθαι συνεχῶς. Ita legendum. in exemplari autem scriptum est συνεχῆς, mendose, sine aduerbio ὥς, quod nos addidimus, ad sententiam necessarium.

Μὴ κατάλυμα δοθῆναι σφίσι, μήτε παροχήν. Hinc intelligere possumus, male eos fecisse, qui apud Ciceronem *parochiis* emendarunt, pro *parochis*, quae lectio reperitur in veteribus libris. locus est ex epistola secunda libro XIII. ad Atticum, in qua ita scriptum est: *Ariarathes Ariobarxanis filius Romam venit, etc. omnino eum Sextius noster parochis publicis occupauit: quod facile patior. verumtamen, quod mihi summo beneficio meo magna cum fratribus illius necessitudo est, inuito eum per litteras, ut apud me diuerfetur, etc.* Parochi autem dicebantur, qui legatis salem, et ligna, et similia praebebant. de quibus Horatius meminit lib. I. Serm. Sat. v.

*Proxima Campano ponti, quae villula, testum
Praebuit: et parochi, quae debent ligna, salemque.*

Porphyrio in hos versus ita scribit: *Parochi, Copiarii dicuntur, ἀπὸ τῆ παρέχεσθαι*, id est, ab exhibere. hodieque a Copiariis praestantur haec iis, qui reip. caussa iter faciunt.

CXXVI.

Τότε δὲ παρεληφότεων τὰς ἀρχὰς τῶν περὶ τὸν Σέξτον Ἰέλιον. Ita locum emendauimus, cum in exemplari, praeter alia menda, τῆτων abundaret, post verbum *παρεληφότεων*. Sex. Iulium describit, qui consul fuit cum L. Aurelio, anno v. c. DCCVI.

Τὸ δὲ πλεῖον συγκατασθεσμένως τῷ Ἀριαράθει. Ita legendum ex iis, quae supra habentur: in exemplari vero τὸν Ἀριθμόν, pro τῷ Ἀριαράθει corrupte prorsus scriptum est.

Τὸ δὲ λεγόμενον ἀνυπεύθυνον ἦν. Huius loci sensus poscit, ut ἀνυπεύθυνον legatur, quemadmodum nos emendauimus, non ὑπεύθυνον, ut est in exemplari.

CXXVII.

Ὅτι δώσει περὶ τέτων ἐντολὰς τοῖς ἀποσταλλομένοις πρεσβευταῖς εἰς τὴν Ἰβηρίδα μετὰ Γαίῳ Μαρίῳ. Ita omnino legendum ex Liuii epitoma lib. XLVII.

CXXVIII.

Ἀλλ' ὑπενόουν τὸν Ἀτταλον, βεβλόμενον αὐτὸν ἐπιβαλεῖν τῇ Περσείᾳ τὰς χεῖρας. Ita legendum, cum in exemplari sit βεβλόμενον αὐτῶν, omnino male.

Ἀμφι-

Ἀμφιδοξήσασα περὶ τῶν προσπιπτόντων ἢ σύγκλητος. In exemplari corrupte legebatur *συμφιδοξήσασα* pro quo nos reposuimus *ἀμφιδοξήσασα*, hoc est, cum anceps esset, et haereret senatus, etc.

Μετὰ τὸν περὶ τὸν Πόπλιον. P. Lentulum intelligit, de quo in sequenti fragmento facit mentionem.

CXXIX.

Καὶ Τηλεκλέα τὸν Διγαίτην. Legerem Τεγαίτην, pro Διγαίτην, nisi in sequenti fragmento Τηλεκλέα τὸν Μαγαλοπόλτην scriptum esset. vtraque tamen Arcadiae vrbs, et Tegea et Megalopolis. est autem hoc fragmentum ex libro xxxiii. Polybii, vt ad oram libri manuscripti notatum est.

Προσέβησαν πρὸς τὰς μὴ Φάσκοντας δὲν ἀπολύειν. In exemplari προσένησαν scriptum est, ex quo vnus litterae mutatione fecimus προσέβησαν. respexit enim ad antiquam formulam in senatusconsultis faciendis, de qua ita Festus: *Qui hoc censetis, illuc transite; qui alia omnia, in hanc partem*, etc. hinc dixit Cicero in epistola ad Plancum libro x: *Eum senatus reliquit, et in alia omnia discessit*. et Hirtius lib. viii. de bello Gallico, *discessionem*, inquit, *faciente Marcello, senatus frequens in alia omnia transit*. Erit igitur προσέβησαν, in sententiam ierunt, vel, vt dixit Liuius libro ix. *pedibus in sententiam ierunt*. id quid sit, clarius patebit, si Ciceronis verba ex epistola secunda lib. i. ad Lentulum adscripserimus. *perspiciebant enim*, inquit, *in Hortensii sententiam multis partibus plures ituros*. Multum autem ad antiquum hunc morem intelligendum confert Polybii locus, purgatis praefertim mendis, quae haerebant in verbis ταύτη et ἀφιεμένων, pro quibus in exemplari ταύτης et ἀφιεμένων mendose scriptum erat.

CXXX.

Εὐέλπιδες γενόμενοι καὶ μεταωριζέμεντες. In exemplari male scriptum est ἀνέλπιδες, quod contrarium est verbo μεταωριζέμεντες.

CXXXI.

Κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἦγον πρεσβευτὰς, καὶ παρὰ Μασσαλητῶν· οἳ πάλας μὲν πικρῶς πάχοντες ὑπὸ τῶν Λιγυσινῶν, τότε δὲ συγκαλειόμενοι τελέως, καὶ πρὸς τέτοις καὶ πολιορκουμένων τῶν

τῶν πόλεων Ἀντιπόλεως καὶ Νικαίας, ἐξαπέσειλαν, etc. Locus erat in exemplari mutilus et corruptus, quem nos emendauimus additis vocibus *πρεσβυταὶ* et αἱ, quae deerant, et *ἐξαπέσειλε* verbo in *ἐξαπέσειλαν* mutato. de hac re ita scribit Liuius in epitoma lib. XLVII. *Q. Opimius Cos. Transalpinos Ligures, qui Massiliensium oppida Antipolim et Nicaeam vastabant, subegit.*

CXXXII.

Καθ' ἃς ἐξέπεμψεν ἡ σύγκλητος τὸν Ὀπίμιον διὰ τὸν τῶν Ὀξυβίων πόλεμον. Ita legendum, cum in exemplari corrupte Ἰππόνιον scriptum sit, pro Ὀπίμιον de quo videndus Liuii locus in superiore fragmento adductus ex epitoma libri XLVII.

Ἀλλὰ τάτῃς μὲν ἀπανάγειν ἐκ τῆς Ρώμης. In manuscripto erat ἀπανάγειν, quod non placet.

Τῷ δὲ νεωτέρῳ ε. πρεσβευτὰς καταστήσασα τὰς περὶ Γναύν Μερμάκων, καὶ Λεύκιον Θέρμιον. De hac Ptolemaei in Cyprum reductione videndus Liuius in epitoma lib. XLVI.

CXXXIII.

Τὰς περὶ Λεύκιον Ἀνίκιον, καὶ Γαίον Φύννιον, Κοῖντον Φάβιον Μάξιμον. Pro Ἀνίκιον, in exemplari, corrupte, ut videtur, scriptum erat Ναυίκιον nos in Ἀνίκιον mutauimus, scripturae similitudinem sequuti. nam huius legationis mentio apud Liuium non extat. Anicia vero gens in veteribus monumentis nota.

CXXXIV.

Παραχρῆμα κατέστησαν Φλαμίνιον καὶ Πόπλιον Λαινάτον καὶ Λεύκιον Ποπίλλιον. Vereor ne satis emendata sint haec legatorum nomina, in quibus duo fuerunt Popillii, P. et L. Laenates, si veterem lectionem sequamur. suspicor autem praenomen Λεύκιον, post verbum κατέστησαν reponendum, et nomen Ποπίλλιον post praenomen Πόπλιον, ut duo tantum fuerint legati L. Flaminius et P. Popillius Laenas. pro Ποπίλλιον in exemplari Πόπτιον scriptum erat.

Προτέχων τῆς Ὀξυζίων χώρας κατὰ πόλιν Αἰγιαλόν. Vel hic Αἰγίτηναι reponendum, vel infra scribendum est Αἰγιαλόν. nos, quia vrbis huius, ut videtur, maritimae, nomen nusquam inuenimus, vnde vtra scriptura emendatior sit, appareat,

appareat, nihil mutandum putauimus. hunc autem Polybii locum de Oxybiis et Deceatibus citat Strabo in lib. iv. cum scribit: τῶν μὲν ἔν Λιγύων, τῶν μὲν ὄντων Ἰγγαῦνων, τῶν δὲ Ἰντεμελίων, εἰκότως τὰς ἀποικίας αὐτῶν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ, τὴν μὲν ὀνομάζεισθαι Ἀλβιον, Ἰντεμέλιον, ὁδὸν Ἀλκ.ον. τὴν δὲ ἐπιτετμημένως μᾶλλον, Ἀλβινηαῦνον. Πολύβιος δὲ προσέθησι τοῖς δυσὶ φύλοις τῶν Λιγύων τοῖς λεχθεῖσι τό τε τῶν Ὠξυβίων, καὶ τὸ τῶν Δεκιήτων. Sed praeter Polybium, Ptolemaeus Deceates inter Transalpinos Ligures numerat, licet Δεκιάται, pro Δεκιῆται, in vulgatis editionibus scriptum sit. Plinius etiam non modo Deceates, sed Oxybios, trans Alpes Ligures nominat lib. iii. cap. v. et Pomponius Mela.

Οἱ δὲ Λιγυθηνοὶ προσηκούσας. Placet vt ita legatur, cum προσηκούσας sit in exemplari.

Παραχρῆμα τὸν ἕνα τῶν ὑπᾶτων Κόϊντον Ὀπίμιον ἐξαπέσειλε μετὰ δυνάμει, πολεμήσοντα τοῖς Ὠξυβίοις καὶ Δεκιήταις. Ita legendus hic locus ex Strabone, cuius verba attulimus supra.

Παρά τὸν Ἀπρωνα ποταμόν. Fluuii nomen. alibi non extat, quod sciam: nisi forte sit is, qui ἑάρος a Ptolemaeo dicitur.

Καὶ λαβόντες ὡμὴν παράσασιν. Ita emendauimus, cum in exemplari sit ὁμὴν παρασατικὴν, etc.

Καὶ διαλὼν τὴν δύναμιν κατὰ τὰς πόλεις. In exemplari corrupte scriptum erat, καὶ ἐλὼν τὴν δύναμιν ἐπὶ τὰς πόλεις.

CXXXV.

Οἱ καὶ συμμίσξαντες αὐτῷ περὶ Κάδου. Ita legendum, cum in exemplari scriptum sit Κάδοις. Κάδοι autem Stephanus Μυσίας πόλις, etc.

Δισσάφην αὐτῷ τὰ παρὰ τῆς συγκλήτου. In exemplari est περὶ, male. et infra ἀπέποντο, pro eo, quod nos emendauimus ἀπέναντο. et mox παρασκευάζειν scribendum, vt nos correximus, pro παρασκευάζεν, quod habebat liber manuscriptus.

CXXXVI.

Κατὰ δὲ τὰς αὐτὰς καιροὺς Ἀθήνησις κατέπλευσε ναυσι παταφράκτοις π. In exemplari corruptus erat hic locus, et pro Ἀθήνησις, qui fuit Attali frater, Ἀθήνησις legebatur.

Εἰς τὸν κλητικὸν πόλεμον. Suspicor legendum esse Κρητικὸν, ex superioribus fragmentis, et inferiore CXXXVIII.

Τοῦτος τότε κατὰ μέρος χειρισμὸς ἐγενήθη τῶν πραγμάτων. Ita scribendum, cum manuscriptus habeat ὁ τε, pro τότε.

CXXXVIII.

Ἔτι τῆς θρακίας ἀκμαζούσης. Θρακείας corrupte scriptum erat in exemplari. de Laodice et Alexandro videndus Appianus in Syriaco. καὶ Ἀτυμήδης ὁ Ῥόδιος πρεσβυτῆς ἅμα καὶ ναύαρχος καθεσταμένος, παραλθὼν ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν σύγκλητον, διελέγετο περὶ τῆ πολέμου τῆ πρὸς Κρητικῆς. Ita sunt interpungenda haec verba, non satis in libro manuscripto emendata. ex quibus apparet in CXXXVI. fragmento Κρητικὸν πόλεμον, pro Κλητικὸν legi omnino debere.

CXXXIX.

Τὰς περὶ Ἀντιφάταν Τηλεμνάς Γορτύνιον. Ita legendum ex loco inferiore. in exemplari praeter alia menda, deest τὰς περὶ. infra: διὰ τὸ τὸν κατέρα τῷ προειρημένῳ Τηλεμνάς. Locus erat mutilus in exemplari.

CXL.

Ἦμα δὲ καὶ Δημήτριος. Demetrius Ariarathis filius designatur, de quo supra mentio facta est.

Μάλιστα δὲ συγκατασκευάζειν, etc. infra: βασιλέως ἐγγόνους. et mox: τὴν κατασκευὴν τῷ δράματος ἐννόεν. Corrupte legebantur haec in exemplari.

Τεθρατευμένοι διὰ τῆς Ἡρακλείδου γοητείας. Aduerbum διὰ deerat in manuscripto.

Ἐγένετο περὶ τὴν παρασκευὴν. In exemplari scriptum est παρὰ τὴν παρασκευὴν. omnino aliquid deest post verba επιφανῶν ἀνδρῶν.

CXLI.

Καὶ τὴν Ἐρκόβρικα πόλιν κατὰ κράτος ἐλὼν. Ptolemaeus appellat Ἐργακίκα. sed scripturae veritas ex Augusti aereo numismate petenda, in quo inscriptum est, M V N. E R C A V I C A.

Τὰς μὲν παρὰ τῶν Βαλῶν καὶ Τίττων. Scribendum Τίγγων, ex loco inferiore, et Ptolemaeo. Appianus tamen in Hiberico

Hiberico habet Τιτθῆς. Σαγγῆδῃ, inquit, πόλις ἐστὶ Καλτιβήρων τῶν Βελῶν λεγομένων μεγάλη τε καὶ δυνατὴ, καὶ ἐς τὰς Σεμπρωνίῃς Γράκκῃ συνθήκας ἀνεγγράπτο. αὐτὴ τὰς βραχυτέρας πόλεις ἀνῶκειν ἐς αὐτὴν, καὶ τῆχος ἐς τεσσαράκοντα σταδίας κύκλῳ περιβάλλετο, Τίτθης τε ὁμορον γένος ἄλλο συνηνάγκασεν ἐς ταῦτα, etc.

Κατὰ πόλιν εἰτῆγε πρότερον τὰς συμμαχίας. In exemplari pro πρότερον, legebatur πρὸς, corrupte: et διαφύγωσιν, paullo post, pro διαφύγωσιν, etc.

Ἐπὶ δὲ τέτοις. σὺν δὲ τέτοις, male habet manuscriptus liber: et ὑποπεπτωκότας, pro ὑπεπτωκότως, vt nos emendauimus.

Τέλος δ' εἶναι τὸν λόγον. Suspicor legendum esse, τέλος δ' εἶναι τῶν λόγων, etc.

Εἰ μὲν τι δεῖ βῆτόν πρόστιμον. Ita emendauimus, cum in exemplari δῆ, pro δεῖ scriptum sit.

Ἐπὶ τὰς κατὰ Τιβέριον ὁμολογίας. Videndus Appianus in Hiberico.

Αὔλος Ποσέμιος, καὶ Λεύκιος Λικίνιος Λεύκολλας. Liuius in epitoma lib. XLVIII. L. Licinius Lucullus, A. Postumius Albinus consules, cum deletum seuere agerent, nec quemquam gratia dimitterent, a Tr. plebis, qui pro amicis suis vacationem impetrare non potuerunt, in carcerem coniecti sunt.

Οὐ μόνον Ἀρχνάκας καταβῆσαν. Locum, vt apparet mutilum, asterisco notauimus.

Ἐνέπεσέ τις πτοῖα. Ita videtur legendum: in exemplari autem vox πτοῖα prorsus corrupta.

Εἰς γὰρ τῷτο προύβη τὰ τῆς ἀποδειλίας, ὥς τε μήτε χιλιάρχης προπορεύεσθαι πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἰκανῆς, ἀλλ' ἐλθεῖν τὰς χώρας, τὸ πρότερον εἰθισμένων πύλαπλασιόνων προπορεύεσθαι τῶν καθηκόντων· μήτε τὰς εἰσφερομένους ὑπὸ τῶν ὑπάτων πρεσβευτὰς ὑπακύνειν, ὥς ἔδει πορεύεσθαι μετὰ τῇ στρατηγῇ. τὸ δὲ μέγιστον, τὰς νέας διακλίνειν τὰς καταγραφάς, καὶ τοιαύτας πορίζεσθαι προφάσεις, ἃς λέγειν μὲν εὐχρὸν, ἐξετάζειν δ' ἀπρεπές, ἐπιτείνειν δ' ἀδύνατον. τέλος δὲ καὶ τῆς συγκλήτου, καὶ τῶν ἀρχόντων ἐν ἀμυχανίᾳ ὄντων, τί τὸ πέρας ἔσται τῆς τῶν νέων ἀναισχυντίας (τὴν γὰρ ἡναγκάζοντο χρῆσθαι τῷ ῥήματι διὰ τὰ συμβαίνοντα) Πόπλιος Κορνήλιος Ἀφρικανός, νέος μὲν ὢν, etc. οἱ γὰρ πρότερον ἀποδειλιῶντες, ἐκτρεπόμενοι τὸν ἐκ παραθέσεως ἄλεγχον, οἱ μὲν πρεσβεύσειν ἐθαλοντὴν ἐπηγγέλλοντο

τοῖς στρατηγοῖς, οἱ δὲ πρὸς τὰς στρατιωτικὰς καταγραφὰς προσε-
πορευοντο, etc. Florus in epitoma libri XLVIII. Polybii
locum hunc a Liuiο, totidem fortasse verbis expressum, ita
concidit. *Hispaniense, inquit, bellum, cum parum prospere aliquoties gestum, ita confudisset ciuitatem Romanam, ut ne ii quidem inuenirentur, qui aut tribunatum exciperent, aut legati ire vellent, P. Cornelius Aemilianus processit, et excepturum militiae genus, quodcunque imperatum esset, profectus est. quo exemplo ad militandi studium omnes incitauit.* in verbo Polybii ἐπιτείνειν suspicor inesle mendum, et ἐπι-
τείνειν emendandum esse.

Τὴς τῆς πατρίδος καιρὰς. Liuius alibi, *reip. tempora,* vertit.

CXLII.

Πῶς ἀπαντῆσαι * τὴν Ῥωμαίων ἀπέκρισιν. Hoc quoque
fragmentum ex libro XXXIII. descriptum esse, ex annota-
tione ad oram libri didicimus. Videtur autem deesse ver-
bum δαῖ, et aduerbium πρὸς, vel tale aliquid post verbum
ἀπαντῆσαι. itaque locum stellula notauimus.

Καὶ τῶν Ἰτυκαίων ὑποτεμομένων τὴν ἐπίνοιαν αὐτῶν, τῷ
Ῥωμαίοις τὴν ἐκυτῶν προδιδόντων κέλιον, ὀλοχερῆς ἀμνηχανία τε-
ριέστη τὰς ἀνθρώπους. Liuius in epitoma lib. XLIX. *Vticen-
ses legati Romam venerunt, se suaque omnia dedentes. ea
legatio, veluti maximum belli omen, grata patribus, acerbo
Carthaginienfis fuit.*

Εἰ συγκαταβαίνειν. Ita legendum, pro συγκαταβαίνεν,
vt est in exemplari.

Οὐ δὲ παρὰδοξον. ὡς δὲ παρὰδοξον erat in exemplari,
sed male.

Βλέποντες πρὸς τὰ παρόντα, πράττειν τὸ δοκῶν συμφέρον
τῇ πατρίδι. In exemplari deerat verbum συμφέρον, quod
ad sensum necessario requiritur. vereor autem ne legato-
rum nomina, quae sequuntur, satis emendata sint. Viden-
dus Appianus in Libyco.

Ἐπὶ ποτὸν ἠπόρησαν, πότε διὰ τῶν ὑπάτων αὐτοῖς ἔτα
παρaxyελλόμενα. Non dubito quin sit legendum, πότερα
διὰ τῶν ὑπάτων αὐτοῖς ἐπὶ τὰ παρaxyελλόμενα, etc. Conflir-
mant hanc lectionem ea, quae sequuntur, νῦν διαπορεῖν τί
διὰ τῶν ὑπάτων αὐτοῖς παρaxyελλήτetai, etc.

Ἐπε-

Ἐνδοχομένως. Ita scribendum: et infra, Φασὶ Μάγωνα τὸν Βρέτιον: vterque autem locus corruptus est in exemplari.

Ἐπιδικτέον ἐστί. Ita emendauimus, pro ἐπιλακτέον, vt est in libro manuscripto.

Ἔδωκαν τὴν ἐπιτροπὴν παρ' αὐτῶν, etc. καὶ παραυτίκα καταλέξαντες τριακοσίας τῶν νέων, ἐξέταμπον μετὰ μεγάλης οἰκωγῆς καὶ θαυμάσιων, etc. ἐπέλαυν παραλίδουα τὰ τε ὄπλα καὶ τὰ βέλη πάντα χωοῖς δόλῳ καὶ ἀπάτης. Liuius in epitoma libri xlix. ita de hac re: *Legati triginta Romam venerunt: per quos Carthaginenses se dedebant. Catonis sententia permittit, vt decreto perstaretur, et vt consules quamprimum proficiscerentur ad bellum. Qui, vbi in Africam transierunt, acceptis, quos imperauerant, trecentis obfidibus et armis, omnibusque instrumentis belli, si qua Carthagine erant, tunc, cum ex auctoritate patrum iuberent, vt in alio loco procul a mari decem millia passuum, nec minus remoto, oppidum facerent; indignitate rei ad bellum Carthaginenses compulerunt.*

Εἰς τὸ τῆς ἐκκαίδεκάτης νεώριον. Opinor legendum esse εἰς τὸ ἐκκαίδεκάτον νεώριον, etc. cum enim plura essent Romae naualia, vt ex Liuiο, et aliis colligitur; verisimile est, numeris ea distincta fuisse, et vnum, primum nauale, alterum, secundum, et deinceps ex incisis notis, significari solita esse.

Ἐκεῖνα δὲ λαβόντες ἀποπλεύσασιν. Ita videtur legendum, cum in exemplari μὴ ἀπλεύσασιν corrupte scriptum sit.

CXLIII.

Οὐ γὰρ ὡς κατὰ προτέλειαν ἐπ' αὐτὰς ἤκοντος τῆ δαινῆ διεισάφην, ἀλλ' ὡς κατὰ πρόθεσιν ὁρμηκότεων τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τὸ παραδειγματίζειν αὐτὰς. Liuius in epitoma lib. li. ita de hac re: *Belli Achaici semina referuntur haec, quod legati populi Romani ab Achaeis pulsati sunt.* hoc autem fragmentum ex libro Polybii xxxviii. descriptum est, vt ad oram libri manuscripti notatum animaduertimus.

Ἀπειρσαιμένως τὴν ἄγνοιαν ἐπὶ τῆς αἰτίας. Ita scribendum, cum in exemplari sit ἀπειρασμένως, sed corrupte.

Οὐ διαστᾶσαι βελομένην. ὁ particula deest in exemplari, quae tamen necessaria videtur.

Καθ' ὑπόκρισιν τὰς Ῥωμῆας. Videtur deesse τῷτο ποῦν, vel tale aliquid.

Ἀνκροβήσαντες. Hic quoque videtur deesse verbum κατακλήττειν, vel aliquid tale, quod sensum expleat.

CXLIV.

Οἱ περὶ τὸν Σέξτον προάγοντες ἐκ τῆς Ῥώης εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἀπήντησαν τοῖς περὶ Θασρίδαν. Totus hic locus de Achaici belli feminibus, ex Polybio, vt opinor, a Pausania sumtus, peti potest ex libro rerum Achaicarum.

Ἵπὲρ τῶν εἰς τῆς περὶ τὸν Αὐρόηλιον γενομένων ἀσεληγημάτων. Corrupte ἀλγημάτων in exemplari scriptum erat. ἀσεληγήματα enim, hoc est, piacula commissa ab Achaicis sunt, cum populi Romani legatos pulsarunt.

Οἱ δὲ περὶ τὸν Δίκαιον καὶ Κριτόλαον. Ita legendum, cum ex Pausania, tum ex Liuio, cuius verba sunt haec in epit. lib. LII. *Dux eorum Critolaus sibi mortem conscivit. in cuius locum Diacus Achaici motus primus auctor ab Achaicis dux creatus*, etc. Orofius lib. 5. cap. 3. Polybii locum designat, cum inquit, *Valerius Antias in Achaia pugnatum, et viginti millia Achaeorum cum duce suo Diaeo cecidisse confirmat. Polybius Achiuus, quamuis tunc in Africa cum Scipione fuerit, tamen quia domesticam cladem ignorare non potuit, semel in Achaia pugnatum Critoiaio duce asserit. Diaeum vero, adducentem ex Arcadia milites, ab eodem Metello praetore oppressum cum exercitu docet.*

Τὸ δὲ ἔθνος, καθάπερ ἐν παροιμίᾳ ἔφη, ἢ μόνον τὰ διδόμενα τῇ δεξιᾷ παρὰ Ῥωμίων ἐδέχοντο, τῇ δὲ μιᾷ χειρὶ. Locus, vt videtur, mendosus, potest corrigi, si ita legatur: τὸ δ' ἔθνος, καθάπερ ἡ παροιμία ἔφη, ἢ μὲν τὰ διδόμενα τῇ δεξιᾷ παρὰ Ῥωμίων ἐδέχοντο· τῇ δὲ λοιπῇ χειρὶ. Prouerbium extat apud Ciceronem in ep. 5. lib. 6 et in ep. 17. lib. 15. ad Atticum, sed mutilum et mancum, omnino apud Polybium aduerbium μόνον expungendum suspicor, et pro eo μὲν, facili lapsu in μένος a librario mutatum, reponendum, quod sequenti aduerbio δὲ respondeat; vt prouerbii sententia sit: dextra manu solere accipi, quae dentur sine fuco et fallaciis; laeua, quae contra. Achaeos igitur, quibus persuasum esset, Romanos non vere et ex animo, sed metu Carthaginienſis belli, quod imminabat, et Hispanienſis, quod

quod nondum confectum erat, simulate secum agere; accepisse, quae dabantur, non dextra, ut dicitur, manu, sed sinistra: in quo falsam eos de Romanis opinionem habuisse, queritur Polybius, cum inquit, καθόλου δὲ καὶ συλλήβδην παρὰ τοῖς λογισμοῖς. ὑπέλαβον γὰρ, etc.

Παραγενομένων γὰρ εἰς τὴν Τέγεαν τῶν περὶ τὸν Σέξτον, καὶ τὰς Λακεδαιμονίας ἐπισπασαμένων, χάριν τῇ σύμφωνον αὐτοῖς γενέσθαι πρὸς τὰς Ἀχαιῶς τὴν τε περὶ τῶν προγεγονότων ἐγκλημάτων δικαιοδοσίαν, καὶ τὴν κατὰ τὸν πόλεμον ἐποχὴν, etc. In exemplari erat Καρχηδονίης, pro Ἀχαιῶς, corrupte prorsus. quis enim hic Carthaginienſibus est locus? et copula καὶ deerat post vocem δικαιοδοσίαν. de hac re ita Pausanias: καὶ ἔτυχον γὰρ τότε ἤδη οἱ παρὰ Ῥωμαίων ἤκοντες τὰ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀχαιῶν δικάσαι. αἴφινετο μὲν ἐν Τεγέᾳ τῇ Ἀρκάδων τοῖς ἀνδράσιν ἐς λόγους ὁ Κριτόλαος, etc. ἔκριναν πλείους μὲν ἄλλης διακλίνειν τὴν ἀπάντησιν. Pausanias in Achaicis: ἰδίᾳ δὲ τοῖς συνέδροις ἐπέσταλκεν ἐς τὰς πόλεις ἀπολείπεσθαι σφᾶς τὴ συλλόγῃ, etc.

Ὁ μὲν ἂν προειρημένος. Ita legendum, cum οἱ μὲν ἔν προειρημένοι sit in exemplari.

Ἐπαυνοῖσιν δὲ τοῖς Ἀχαιῶς εἰς τὴν ἐξῆς ἔφη σύνοδον, ἥτις ἔμελλεν γενέσθαι μετὰ μῆνας ἑξ. Ita hunc locum emendauimus ex Pausania, cum in exemplari corrupte prorsus scriptum esset, ἀφ' ἧς σύνοδον αὐτῇ γενέσθαι, etc. Pausaniae verba sunt haec: ὅς ἄλλην ἐκέλευεν ἀναμένειν αὐτὰς Ἀχαιῶν σύνοδον, ἐς μῆνα ἐσομένην ἔκτον. αὐτὸς δὲ ὕδεν ἰδίᾳ διαλέξασθαι σφισιν ἄντι τῇ κοινῇ τῶν Ἀχαιῶν ἔφασκε. καὶ οἱ μὲν ἐπεὶ ἀπατώμενοι συνῆκαν, ἀπηλλάσσοντο ἐς Ῥώμην, Κριτόλαος δὲ, etc.

Ὁ δὲ Κοῖντος Καικίλιος ἐν Μακεδονίᾳ τάδε πυθανόμενος, καὶ τὴν ἐν Πελοποννήσῳ, etc. Ita legendum; et videndus Liviſ in epitoma lib. LII.

Καὶ τὸν νωτῆρον Σικπῖωνα Ἀφρικανόν. Ita emendauimus ex corruptis verbis ἄλιωνα μαῖνον, quae sunt in exemplari, in quo παραχῆς, pro πρεσβυτάς scriptum erat paulo supra.

Παραπλησίοις τοῖς παρὰ τῷ Σέξτῳ. Ita legendum. vel si τὸν Σέξτον retineamus, quod est in exemplari, τοῖς τῶν περὶ τὸν Σέξτον legendum erit.

Μῆτε διὰ τῆς πρὸς Λακεδαιμονίας προφάσεως. διὰ τῆς deest in exemplari.

948 VRSINI NOTAE IN LEGATIONES.

Βέλεσθαι μὲν Ῥωμαῖοι Φίλος ἐνέρχων. In exemplari erat, Ῥωμαίων. omnino aliquid mendii haeret huic loco. et pro πηγάμενος, πηγαμένως fortasse legendum.

Καὶ τῶν πολυτευμάτων ἔστι. In exemplari erat πολυτευμένων, quam lectionem si retinere volumus, αὐτὸς est scribendum.

Τὰς δὲ αὐτῶν συναργύντας τοῖς ἐχθροῖς. Ita videtur legendum ex emendatione ad orant exemplaris notata, cum in contextu τοῖς αὐτοῖς scriptum sit.

Εὐαγόραν τὸν Αἰγία, καὶ τὸν Τριταῖον Στρατήγιον. Opinor legendum Εὐαγόραν τὸν Αἰγία, καὶ τὸν Τριταῖον Στρατήγιον. Τριταῖα enim πάλαι Ἀρχαῖος Stephano, a quo εὐαλίτης Τριταῖος, etc.

Περὶ τὸ πραγματοκοτεῖν. Ita legendum, cum in exemplari corruptum sit hoc verbum.

IACOBI GRONOVII
NOTÆ IN POLYBIUM.

AD LIBRUM VI.

VI. 3. **T**ὸν τῇ σωματικῇ.) MS. τὸν κατὰ σμ. Lege, τὸν καὶ τῇ σωματικῇ.

VI. 4. *Συναγανακτύντας μὲν τῇ πέλας.)* Quem Polybius vltimis verbis designet, non puto esse τὸν βλέποντα, et qui gratiam reddere debebat, vt videtur velle interpres mire et obscure vertens, *simul alterius vocem indignantibus cunctis*, sed τὸν σώσαντα et cui gratia debebatur: illis enim, qui patiuntur iniqua, auctor solet alios *συναγανακτεῖν* dicere. IV, 7. Διακείμενους τῶν λεγομένων καὶ συναγανακτύντων μὲν τοῖς Πατραεῦσι καὶ Φαραιεῦσι. IV, 76. Τὰς δὲ συναγανακτύντας ἢ προσβοηθῶντας τοῖς μαστιγυμένοις. Verterem: *simul proximi indignitate motis*.

VI. 7. Τὴν τῶν προτέρων ἀδικίαν.) MS. τῶν πρότερον, quod an sit reiiciendum, delibero. II, 9. Ταῦτα ἐπισκυνάσασα λέμβος κλείς τῶν πρότερον.

Ibid. Διὰ τῆς ἰδίας ἀρετῆς τυγχάνειν, τέτων διαφθεῖρσαι τὰς πόλεις.) Haec distinctio est in pōstrema, haec in Basilensii editionibus, sed vt puto deprauate, cum necessario distinguendum sit: *τυγχάνειν τέτων, διαφθεῖρσαι*.

Ibid. Χωρὶς ὀργῆς ἀφθάνει.) Versum, quasi legeretur καὶ φθάνει.

VI. 10. Νῦν ὅφ' ἡμῶν λεγομένην.) In vtraque praecedente est ὅφ' ἡμῶν, quod nihili esse vel ipsi interpretes probant: quare non sustinui non corrigere.

VI. 11. Ἡ παραληφόμενην.) *Suscipiendumue aliquid.* Sic ὁ πᾶν. Musculus aut accipiat. Neutrum capio. Quid enim, qui conciliandi pacem, hortandi, imperandi, aut bellum indicendi causa mittitur, an non mittitur ad suscipiendum aliquid? Vix potest aliam ob causam legatio discerni. Ego fateor me expediri aegre posse, nisi legas ἢ *παραληφόμενην* et interpreteris, aut ad accipiendos in societatem vel deditionem. Quod vnicum legationis officium in

his verbis desidero, idque ad senatum pertinuisse patet ex Campanorum exemplo apud Liuium vii, 31. Eodem pertinere videntur decem legati soliti morum maiorum ad ordinandam nouam prouinciam.

VI. 12. Πῶς γὰρ εἰκοί.) Vox vltima in MS. desiderabatur, quod ipsum non videtur abhorrere a Polybio. ii, 38. Δῆλον, ὡς τύχῃ μὲν λέγειν ὑδαμῶς ἀνείη πρόπον· Φαῦλον γάρ. Et cap. 59. Παρίημι τὰ παρ' ὅλον τὸν βίον αὐτῷ καὶ τῶν προγόνων ἀσεβήματα· μικρὸν γάρ. Hoc libro cap. 35. Ταῖς δ' ἐκπεσμένοις ἂν ὡς ὑπάρχει σωτηρίᾳ· πῶς γάρ.

VI. 18. Δικυρέσσω καὶ κατατάσσω τῶν χιλιάρχων.) *electione et diuisione triumuium*. Quis non credat, voluisse interpretem *tribunorum* scribere: nos quidem sic correximus.

VI. 23. Ἐν ᾧ τῶν μὲν δοράτων.) Vltimam vocem interpretatione indignam censuit interpres nouissimus. Priorum alter: *in qua hastarum primam illico plagam certiozem* etc. omisso illo ἐπιδορατίδος, quia scilicet locum duobus his casibus non inueniebat. Lipsius: *in qua hastarum primae cuspidis plagam*: vbi omittit verbum *πρώτην*; nam ἐπιδορατίδα suo more primam cuspidem, *σαυρωτήρα* vero imam cuspidem vocat. Nolo enim credere eum legisse *πρώτης*. Omnia in Graeco recta. Verte: *per quam, quod ad hastas attinet, primum statim illum mucronis ictum* etc. Duobus enim in telis Graecam *κατασκευὴν* ait praestare, hastis nempe et scutis: de hastis nunc agit, de scutis postea.

VI. 24. Τὸ δὲ τῶν ἱππέων *τριπλάσιον*.) Hoc loco nolentem volentem Polybium scripsisse volunt *διπλάσιον*. Basilienensis auctor in Graecis non dubitauit edere *διπλάσιον*, et *τριπλάσιον* ad oram exspuere, vertente Lascare *duplo maior*. Inde Lipsius vocis *τριπλάσιον* ne meminisse quidem dignatur. Casaubonus, vt vides, reiectam Graecam vocem admittit, non eo secius tamen in Latinis *equitum vero dupla*. Ita placuit hic haerere. Sed tamenetsi, quicquid vndeunque exemplorum colligitur, id ostendat, duplicem sociorum equitum numerum fuisse, securus tamen apud Polybium legendum esse *τριπλάσιον* asseuero: id enim tuetur ipse iii, 107. Τῶν δὲ συμμαχῶν τὸ μὲν πεζῶν πλῆθος πάρισον ποιεῖσι τοῖς Ῥωμαίοις (forte Ῥωμαίοις vt hic) *εξατοπέδοις*· τὸ δὲ τῶν ἱππέων ὡς ἐπὶ πᾶν *τριπλάσιον*. Ecce eadem verba, eandem structuram, eundem numerum: atque ita cum sit locus vnicus, nemini tamen notatum deprehendo, quod miror. Nimirum recipiendi

διπλά-

διπλάσιον et expellendi τριπλάσιον, quae verissima tamen scriptura est, causſa, si suspicari licet, orta est ex huius libri capite 28, quae tamen sine causſa est vel minima. Ἐστὶ τὸ πλῆθος τῶν συμμάχων, ὡς ἐπάνω προεῖπα, τὸ μὲν τῶν πέζων περίσσειον τοῖς Ῥωμαίοις στρατοτέδοις, λείπον τοῖς ἐπὶλέκτοις· τὸ δὲ τῶν ἱππέων διπλάσιον, ἀφαιρεμένον καὶ τῶν τῇ τρίτῃ μέρους εἰς τὰς ἐπὶλέκτους. Horum vltima ita interpretantur: *equitum dupla, quo etiam ex numero* (quasi τῶν vox nihili esset aut referenda ad διπλάσιον) *pars tertia in extraordinarios est detracta.* Alius; *equitum duplo maior, ablata horum quoque in extraordinarios tertia parte.* Alius: *equitum vero dupla, his quoque tamen ut detrahas tertiam partem in electos.* Hoc modo existimant, a Polybio dici duplicem esse equitum sociorum numerum: hunc duplicem numerum diuidi in tres partes, quarum vna in electos seu extraordinarios transeat. Et acquiescunt his versionibus pariter et opinionibus omnes, quotquot e doctis rem militarem Romanorum hac in parte tractauerunt. Quid quaeris? considera et cognosces auctorem dicere, postquam ex socialium equitum copia in electos separata est pars tertia, tunc superesse adhuc duplo maiorem, quam est ipsorum Romanorum equitatus, focii equitatus numerum; ita vt si tertia pars equitum sociorum non fuisset adempta, nec in electos transcripta, futurus fuerit illorum numerus triplo amplior et densior, quam Romanorum: ὡς ἐπάνω προεῖπα, nempe hoc loco, vbi ex triplicato sociorum equitum numero tertiam partem ait Epileكتورum nomen nasci. Itaque haecenus pessime intellecta, nec melius interpretata, posthac et intelliges et interpretaberis: *equitum dupla, postquam illorum tertia pars in Epileκτος est ablata.* Haec veriora, quam quae ad Sagram. Suspensus etiam sum aliquando, in illis locis, in quibus sociorum equitum duplex numerus legitur apud auctores, inde tertiam partem iam in Epileκτος iuisse: quod quoniam perpetuo fiebat, auctores tacuisse de eo, et subintelligendum reliquisse.

VI. 26. Γενομένης δὲ τῆς τῶν ἱππέων κερ.) Si paullo ἀπιστικότερον hanc periodum legas, mendi illam arceſſes: nam quo respiciant illa ῥύμης τινὸς ἐπιπαρσίη, nusquam inuenitur. Quod cum, vt opinor, vidisset Lipsius, sequentia τῇ γὰρ ὄντι vsque παρεμβεβληκότων parenthesi inclusit:

sed neque id quicquam conducit. Puto scribendum γαυ-
 μένης δὲ τῆς τῶν ἵππων παρ. κ. μ. τ. τ. χ. σ. οἷον ῥύμης τινός
 etc. Vt sit simplex adiectio, qua declaratur forma, quam
 narrata equitum ceterorumque pedatura efficiunt: et ea
 requiritur.

VI. 27. Καὶ τὰς εἰσβολὰς ὁμοίως τοῖς ἵπποις.) Principia
 atque aditus ab eadem recta linea fumentes cum equitibus.
 Hoc verum quidem est, sed confusissimum tum est ordo
 verborum Graecorum. Lipsius initium quidem capientes ab
 eadem recta linea et ingressus eosdem cum equitibus. Quem et
 vertisse recte et percepisse eo sensu, quo Polybius voluit, dice-
 rem, si abesset haec nota: Cum equitibus. Siue et triarii,
 equites tamen nominat, quia illorum haec area, et triarii ad-
 diti et subiuñti. Agit auctor de vicis, quos duos faciunt
 cum principibus triarii. Quid fieret igitur, si dixisset, tri-
 arios et principes capere ingressus eosdem triariis. Deinde
 an equitum area patet ultra ipsorum tentoria? Duo de
 strigis principum et triariorum ab auctore narrari putem:
 nempe eas incipere a spatio centum pedum ante tribunos;
 deinde easdem habere similem pedaturam, formam, pro-
 spectum et situm, quem duo ordines equitum inuicem op-
 positorum.

VI. 28. Ἀγνοῦντες δὲ τὴν αὐτὴν.) Subintelligunt ὁ-
 δῶν: nam Calaubonus in eadem recta definentes. Lipsius
 definentes in recta. Sed nihil dixit auctor de recta, in quam
 definunt strigae. Quare malim auctori inhaerere, et sub-
 intelligere πλευρὰν, assentiens Lascari, qui vertit definen-
 tes in ideam latas.

VI. 31. Ἐκ τῶν στρατοῦ πάντας δουλῆρας καὶ δούλους.)
 Qui in legione quaque sunt liberi aut serui. At non dicit
 Polybius ἐκ ἑκάστου στρατ. vt comminiscitur interpres. Dabit
 de utinam ostendisset, quot serui in legione fuissent? imo
 et an fuissent? nam de volonibus et plus quam ordinariis
 casibus nunc non agitur. Omnino debuerat: qui in exerci-
 tu vel castris sunt. Erant enim procerum serui cum domi-
 nis in exercitu ad sordida munera, pro quibus et frumen-
 tum accipiebant, non vero in legione. Contrarius error
 est in antecedentibus: μέσσω τινὲς τῶν δυνάμεων στρατοῦ,
 in medio constituunt utriusque exercitus: imo in medio
 duarum legionum, vt recte puto notatum a nobilissimo
 Schelio.

VI. 33. Παρ' ἕκαστον τῶν πρεσβευτῶν καὶ συμβούλων δύο.) *d. legatorum, qui concilium participant, binae.* Cedo igitur legatos imperatoris, qui concilium non participauerunt. Sic tamen et Lipsius, *apud quemque legatorum duae,* nisi illa καὶ συμβούλων proprie nihil notarent, sed tantum maioris expositionis ergo addita essent: et alibi docet legatos a Polybio vocari *πρεσβευτὰς καὶ συμβούλους*, nisi fallor, de hoc loco cogitans. Putem melius verti simpliciter *legatorum et aliorum, qui consilium participant.* Vbi enim imus ordinum ductor, de quo cap. 22. ὧν (ταξίαρχων) ὧτας αἰρεθεῖς καὶ συνεδρίᾳ κοινωμένοι. vbi praefecti honores, quatuor illi hoc nomine generum, et plerumque in legatis et tribunis apud scriptores citatorum, ut vires est apud Manutium ad lib. 2. familiarium ep. 17. et patet ad Liuii lib. 28. cap. 30. Sed et quaestores interdum uocabantur.

Ibid. Ἐπὶ τῶν εἰσόδων.) *Ad uniuscuiusque portae ac lateris.* Per tota quatuor latera τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν a velius custodiri iam dixit auctor, sed ad portas conglobatis excubare denos. Itaque quid sibi velint illa *ac lateris*, derit interpretes.

VI. 36. Παραδειγματισμῷ μετὰ τὴν κριθοφαγίαν.) *Lascaus: exemplo dati hordei ad omnes pertingente.* Itidem Liuius, nisi quod *pertingente.* Casaubonus: *exemplum vescen- ex hordeo in omnes pariter edatur.* Itaque duarum tantum poenarum metus desertoribus imminet, fortis et horri, iuxta interpretes. Atqui auctor iam antea tertium didit, nempe, quod debeant extra vallum manere. *Formetὰ τῆς κριθοφαγίας* et vertendum: *similiterque omnes rant ignominiam tendendi extra vallum et hordei pro trio accipiendi.* Παραδειγματισμὸς scilicet extra castra tentium.

VI. 37. Τῷ μὲν πρῶτῳ Φιάλῃ.) *Phialae vel paterae semper numeratae inter ea, quibus apud antiquos honorari solent res bene patrata.* Virgilius v. Ae. 266.

*Tertia dona facit geminos ex aere lebetas
Cymbiaque argento perfecta.*

oratus lib. 1v. Ode 8. *Donarem pateras grataque commo-
is, Cenforine, meis aera sodalibus.* Nec Graiorum modo,
quis obstrepat ex sequentibus loci Horatiani, verum

quoque Romanorum fuit. Lilius xxx, 19. *Ibi Scipio Massinissam primum regem appellatum eximisque ornatum laudibus aurea corona, aurea patera, sella curuli, etc. donat.* Plutarchus Aemilio post rem Macedonicam e rep. gestam. Διανέμων ἀρετῆς τῆς μάχης, Αἰλίῳ Ταβέρῳ τῷ γαμ.βρῷ τῇ Φιλίῳ ἔδωκε πάντα λύτρων ὀλκήν. Itaque bonum factum, ne recipiatur ψάλλον vel ψέλλον, quod vir magnus substituit, quia nullum de patera exemplum nec ipse nec auditor meminerat.

Ibid. Μέδιμνον ἓνα καὶ τρίτον μέρος.) *Medimnus unus semis*, nescio qua festinatione postrema translatio. Quasi non praestaret Lascarinum *et tertia pars*, aut Lipsianum *et medimni triens*.

VI. 44. Δυσὶν γὰρ ὄντων.) MS. δυσὶν. Quod qui Polybii esse negat, Iolio victitare dicam. Hoc libro cap. 19. Δυσὶν δὲ στρατοπέδων ὄντων. cap. 30. Στρατήγιον μέσον τιθέσι τῶν δυσὶν στρατοπέδων. Annotavit idem in Polybio Suidas, et aliquando suspicatus sum, quibusdam aliis locis ita legi debere. Capite equidem 55. huius libri etiam MS. habebat, δυσὶν δὲ τρόπων ὄντων, ubi nunc δυοῖν.

VI. 48. Καὶ νέειν πρὸς αὐτὰς.) *Necessario autem*, ut in MS. obuenit.

VI. 50. Περὶ τούτων ποιῶνται σκεδὴν.) MS. περὶ τούτων. Nec sane maior ratio fuit hoc loco mutandi, quam pagina sequente, ubi reliquerunt, σκεδῆς, ἣν ποιεῖ περὶ τὸ τοῦτῃ ἀποτελεῖν ἄνδρας.

VI. 55. Τὰ δ' ἐξ αὐτῶν, τεταγμένην.) *Suppleui versionem*, ultima voce, in qua praecipua sensus pars est, defectam.

VI. 56. Τρεῖς μνᾶς.) *Ternas drachmas*; quae longe minor summa: sed videtur cum Musculo voluisse *trecentas drachmas*, quomodo omnino corrigendum, aut simpliciter *ternas minas*.

AD LIBRUM VII.

VII. 2. Καὶ λειμώνων) *Pratis*. Melius sane ita Casaubonus, quam quod in Basileensi est *Δαιμόνων*. Forte tamen magis cuiquam placere posset *λιμένων, portibus*, quos religiosius coluit maritima Poenorum gens.

Ibid.

Ibid. Τῶν δὲ Θεῶν εἰ δόντων ὑμῖν καὶ ἡμῖν * κατὰ.) Defectae orationis signum nuper appositum, vix scio an requiratur: potest enim commodè ex praecedentibus intellectu repeti εὐημερίαν, aut certe lenius sic sanare queas Θεῶν εἰ δόντων. IV, 21. Ἦν ἂν ποτ' αὐτοῖς ὁ Θεὸς εἰ δῶ. quam ibi veram scripturam censemus.

VII. 6. Προσέβαλε πρὸς τὰς ἐπὶ θύρα πύλας.) Casaubonus: *et posita e regione portae eas admouet.* Latina haec aliter accipi nequeunt, quam Antiochum cum copiis propius successisse portae, cui sua castra obiacebant: vt ἀντιστρατοπεδεύειν ἀλλήλοις vertit, et recte, *castra e regione ponere.* Ideo et alter Gallus: *fit approcher plus pres de la ville vis à vis de la porte.* At si id fecisset rex, quid nisi pessime fortissimos et fidelissimos milites murum adscendentes prodidisset, et notos fecisset hosti, ad illam portam et muri partem cum omnibus viribus occursuro. Futilissime Musculus, *et utrasque portas obsidet, quas Perfidias vocabant.* Tu mecum intellige ac verte, *et posita ad alterum urbis latus portae eas admouet.* Volebat enim Antiochus ab his locis abstrahere propugnatores, tamquam diuersam inde urbis partem aggressurus. Multis exemplis id stabilire ex hoc auctore possem. Locum totum vnice exprimunt haec Liuii IV, 22. *Diffator ab auersa parte urbis, maxime neglecta, quia suapte natura tutissima erat, agere in arcem cuniculum instituit. ipse diuersissimis locis subeundo ad moenia quadrifariam diuiso exercitu, qui alii aliis succederent ad pugnam, continenti die ac nocte praelio ab sensu operis hostes auertebat.*

AD LIBRUM VIII.

VIII. 1. Γαῖος ὁ Ρωμαίων στρατηγός.) Vertitur, *Calamitas Cnaei Cornelii.* Cn. Cornelium Duillii collegam cum XVII. nauibus ad Liparae prodicionem profectum Boodes, senator Carthaginienſis ab Hannibale missus, portu nocte obſeſſo, et ſequenti die diffugientibus focis, deſertum cepit. Sic de eo Polybius lib. I. cap. 21. Itaque neceſſitas tunc preſſit Cornelium, vt ἀλογίᾳ ipſius in paciſcendo accuſari non poſſit (ſicuti nec fecit auct̃or dicto loco) et eius exemplum non conueniat. Nec tamen de alio quodam, cui Γαῖος praenomen fuerit, aut etiam iuxta interpretem Γναῖος

Γνάβε, historiae vsquam meminerunt. Ipse interpres (vt scias, de quo Cn. Cornelio senserit) in indice significat Cn. Cornelium Scipionem Africani patrum. Sed in eo quidem confusa omnia. Vt verum fatear, tantum non ὁβελίζω hos exemplum, et ex Polybio eiicio. Aliis auctoribus Cnaeus ille Punicae perfidiae documentum ostentatur, et forte recte. Polybius id non adgnoscat, et pro virili Carthaginiensium commissa obumbravit illic, quae nunc non videtur aperuisse. Forte igitur a studioso id, vt par exemplum margini allitum, inuasit.

VIII. 3. Παρὰ Σαρδόνος καὶ Σικελίας.) *De Sardinia et Sicilia.* Suppleui versionem vocibus vltimis male in priorè editione omisissis.

Ibid. Καὶ πᾶσι Καρχηδονίοις.) Nihili est vox media. Conieceram παρὰ Καρχηδονίοις, vel παρὶ Καρχηδονίας. Nunc prius verum esse sum certissimus: ita enim allegat Suidas in Οἰκείως.

VIII. 5. Ἀπκίος δ' ἦν ἡγεμὼν.) Hanc pericopen a Casaubono, vt testatur, ex Anonymo bibliothecae regiae desumptam, quo saltem hac parte integrior foret Polybius (eius enim esse dubitare nemo potest, nisi qui eum non legerit) versam in suum locum reposui, eo fidentius, quod eandem vir omni laude clarissimus a se in MS. repertam auctiorem mihi suppeditaret, vt contententi apparebit. Omnia erant plana, nisi quod pro ἐτοιμασασμένων, quomodo etiam Casaubonus, correxi ἐτοιμασάμενοι, et pro καὶ ἤλπισαν (apud Casaubonum καὶ non est) feci κατήλπισαν, et ἀπάντησιν pro ἀπάντησαν, denique ἐξαπύλοις pro ἐξατύλοις. Versio, vt spero, nihil habet molesti.

VIII. 10. Τῆς μὲν παρὶ τέτων ἀκρόδος.) Duo loca nominantur, vrbs Lissus et castellum Acrolissus, et de altera non plane Philippum desperare dicit, de hoc prorsus. Apparet igitur scribendum τῆς, nempe Ἀκρολίσσου. Paullo post sequitur, εἰς τὸν Λίσσον ἡθροισμένον, quorum priora interpreti neglecta, adiicienda omnino censui.

VIII. 11. Ἐνεργὸν ἐποίησαντο ἔφοδον.) Hinc, vt ex versione apparet, colligunt τὴς τὰς ἐνδόρας διεληφότας Acrolissum strenue ac fortiter inuasisse. Ego nec inuasisse, nedum fortiter ac strenue, existimo: sed video aggressos a tergo illos, qui ex Acrolisso velut ad certam praedam excucurrant; nam cum cetrati vna cum αὐξάνοις (qui cesserant lo-

cis

cis iniquioribus et numero hostium, et postquam se recepissent ad cetratos, restabant et iunctis viribus excipiebant, vltroque aggrediebantur, quos fugerant) temere effusos pro victoribus Illyrios facile in fugam compulissent, Acrolissum repetere nemo potuit ob interseptam ab iis, qui ab insidiis exstiterant, viam. ita *αρχ ἀκονιτὶ καὶ ἀναιμωτὶ* in manus venit. Posset et legi: *ἄφνω ἐξαναστάντες ἐναργῇ ἐποίησαν το τὴν ἔφοδον*, repente existentes palam iam campum, quem hostes transierant, occupant.

VIII. 14. *Συνθηματικῶς καθάπερ* etc.) Commodissima hoc loco est interpretatio, et commodior Graecis, quae forte turbata sic transponenda: *Συνθηματικῶς, καθάπερ ἔδει ἦν αὐτοῖς, ὥστε τὸν κυριεύσαντα τῆς ἐπιστολῆς μὴ δύνασθαι γυνῶσαι μηδὲν τῶν ἐν αὐτῇ γεγραμμένων, ἐξαπέστειλαν, παρακαλῶντες πιστεῦσαι τοῖς περὶ τὸν Βῶλον καὶ τὸν Καμβύλεον. Οὕτως ὁ Ἀριστοῦς* etc. Vel omisso *ἔτως*. Ad peruincendum, ita olim aut similiter lectum hunc locum, videtur non parum facere Suidas.

Ibid. *Διὰ προόδου.*) *In ipso exitu.* Ita xiv, 1. *Χάρων τῷ ταῖς προόδους καὶ ταῖς εισόδους ταῖς εἰς ἑκατέραν τὴν παρεμβολὴν ἀσφαλῶς ἐξερευνῆσθαι καὶ κατοπτεῦσαι.* Vbi etiam *ὁ πᾶν ἐκίτης* vertit; nec male ibi quidem, quia paullo post pro *ἐο πορείας* auctor dicat. Sed quid hoc loco sit exitus, non facile intellexerim. Musculus vertit illo *progressu*. Si verba sincera sunt, mallet *per compendium viae* interpretari. Haec enim erat cogitatio Achaei, vt ante Antiochum et *παραδόξως* Syris se ostenderet. Sed ne quid fileam, puto legendum *διὰ Ῥόδου, per Rhodum*. Quod optime quadrat, quia et terrestre iter periculosum ei erat, omnia tenente Antiocho, et opera Bolidis ductus Ephesum ad Nicomachum et Melancomum ita viam per mare pandere sibi videatur voluisse.

VIII. 18. *Πρὸς Ἀριόβαζον.*) In indice vocabatur Ariobarzus: sed superius dicitur *Ἀρίβαζος*, quod puto verius.

VIII. 20. *Γάβιον Λίβιον.*) Sic perpetuo in hoc excerpto vocatur hic praefectus, vt videatur omnino mendum esse in gentili et cognomine scriptore. Vehementer enim miror Car. Sigonium, cum notat, Liuium nomen praefecti omittere, ne notam familiae suae nomini inureret, ad libr. xxv. cap. 10. Quasi vero celare quid in gratiam suorum esset Romani scriptoris. Ille imo lib. xxvi, cap. 39. *Pras-*
fidium

fidium quod ibi (in arce Tarentina) erat Romanum, praefectusque praesidii atque arcis M. Livius. Item xxvii, 25. Et de M. Livio praefecto arcis Tarentinae haud minore certamine actum est, aliis Scito notantibus praefectum, quod eius sordida Tarentum proditum hosti esset. Vbi forte pro mendoso praenomine scribendum C. Livius et de C. Livio; sed potuerunt dissentire.

VIII. 23. Σβέσαι τὸ πῦρ ὅδε.) Transcurrit haec vir summus, ut accensam facem relinquat scilicet Hannibali ad promptius expediendum iter, vel se prodendum potius. At Livius: *exstinctae utrinque flammae sunt.* Ne dubitemus igitur Latina addenda esse.

VIII. 28. Ἐπὶ τὸ πρὸς τῇ πόλει τῆχος - - - ἀνασωρεύμενος.) Sexta vox plane alienum locum tenet. Rescribo et suppleo ἐπὶ τὸ πρὸς τῇ πόλει χεῖλος γῆν ἀνασωρεύμενος, quomodo planam sententiam habes, et vidit hoc, opinor, etiam Casa ibonus, cuius interpretatio ad hanc scripturam alludit. Munio eadem x, 28. Ἐπὶ δὲ τοῖς χεῖλεσιν ἐνάτης (τῆφρι) χαρκνώματα διπλὰ ἐπέκειτο. Deinde non dubito, Polybium scripsisse ἐπεβάλετο κατασκευάζειν, non ἐπαλάβετο. Infra quoque Cluueius omissa stellula allegat παρὰ μὲν τισὶ Γαλιῶσον.

AD LIBRVM IX.

IX. 6. Οἱ γὰρ περὶ τὸν Γαίον.) Aptavi Graeca Latinis, hoc est, veritati, quia videbam non semel duo haec praenomina confusa. Feci idem lib. x, 7. κατὰ φόβος ἦν, μὴ ταῖς αὐταῖς Γαίῳ τῷ Θείῳ καὶ Ποπλίῳ τῷ πατρὶ περιπέσῃ συμφοραῖς. Et eod. lib. cap. 33. ἀποκτεῖναι δετὲς στρατηγὸς ἀμφοτέρως Πόπλιον καὶ Γαίον. Quibus omnibus locis legebatur Γαῖον et Γαίῳ, in vltimo etiam interpres verterat *Caïum*, quod satis repudiatur a libro tertio.

IX. 7. Προσκαρτερεῖν τάτους ἀπέγνων.) Lege τάτους. i, 59. τᾶλλα πρὸς τὴν πολιορκίαν παρσκευασάμενος, ἅμυχ μὲν ταύτῃ προσκαρτέρει τὰ δυνατὰ ποιῶν. xvi, 1. αὐτὸν ἠλπίζον οἱ περὶ τὸν Ἀτταλὸν προσκαρτεροῦσιν τῇ τῶν μετὰλλων κατασκευῇ. Legat. 47. Διὸ καὶ παρὶς τᾶλλα, προσκαρτέρει τῷ Τίτῳ.

IX. 9. Συμπέμψαι μὲν τὰς ἐπομένους.) Οἱ ἐπόμενοι, non sunt Annibalis milites, sed hostes Romani. de quibus dixit cap. 7. ἔπουντο κατόπι τῆς παραρρείας. Et inox: Hannibal

nibal ὑποσὰς καὶ προσδεξιμένος τὰς ἐπομένους. Hoc ipsum est, quod hic voluit dicere. Igitur pro συμπτώσας requiritur verbum, quod significet προσδέξασθαι, siue id sit συμμῖναι aut ὑπομῖναι. Et sententia, quod ex regressu substiterit et exspectauerit sequentes Romanos, et interim velut e specula obseruauerit.

IX. 16. Ὡς ἐπὶ * πρὸς μένειν.) Asteriscum alii posuerunt post πρὸς et in margine περιμένειν. Vide an scripserit, ὡς ἐπὶ ἐρείπων μένειν, ea enim circa Cynaethen iacuisse per est verisimile tot turbas, seditiones, proditiones et vastationes perpessam, καὶ ἐν πολλῶν χρόνων ἐν ἀναταπαύσεως καὶ μεγάλαις σάτεσιν συναχομένην, vt ait libro iv. cap. 17. Sed et fere omnis Peloponnesus his parietinis fuit insignita, et diserte prope Lasionem notauit auctor τὸν ἐν ἐρείπιοις πύργου v. 102. vt optime videtur eruisse, qui mihi in hac coniectura praeiuit, doctissimus antiquitatis inquisitor Casaubonus.

IX. 21. Ἡ μὲν αὐτοφυῶς.) Hanc veram scripturam putavi, estque ea in Basileensi. Nam quod in postrema est, αὐτοφυῶς, parum conuenit xiv. 10. διαφέρει δ' ὀχρότητι καὶ φυσικῇ καὶ χειροποιήτῳ. In fine huius paginae Cluuerius συντέλειαν mauult pro πολυτέλειαν ex Diodoro.

IX. 23. Ἐπὶ τὸ τελευταῖον Ἀντίγονα.) Locutus est in proximis de Antigono Gonata; nunc nulla addita distinctionis nota ait, se accessurum ad nouissima Antigoni facta, vt vertit interpres, quasi de eodem Antigono sermo procederet, cum tamen sequentia de Antigono Tutore agant, quod nemo potest nescire. Ne putes hanc ambiguitatem a Polybio esse; nam ille scripsit, quomodo posthac legendum est, ἐπὶ τὸν τελευταῖον Ἀντίγονον, ad postremum Antigonom.

IX. 24. Διὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς συμμαχίαν.) Versio tamen societate vobis iunctis, quam meram scripturae fallaciam putavi, et ideo correxi. In sequentibus vero, ἣν ἔτοιπαρ' ἔκαστον ἡμῶν ἐνεδίδκει, nihil mutavi, licet interpres et ab istis subinde vobis expr. obratur: nam ab utroque stari potest, et videtur consulto ὁ πᾶν a Graecis discessisse. Par diuersitas est xv. 6. ὥς καὶ περὶ τῆς πατρίδος ἐδάφους ἡμᾶς κινδυνευκέναι, vbi sine dubitatione legendum ὑμᾶς, vt optime ὁ πᾶν in interpretatione fecit, et expressit id Livius. Musculus ineptissime vt de patrio solo quoque ha-

Etenu

Genus periclitati sumus, et partim nunc quoque periclitemur.

IX. 33. *Οἰνιάδας καὶ Νῆσον.) Oeniadas atque Naxum.* Quid de hac Naxo fit sentiendum, vide, si liber, apud patrem ad Liuium xxvi, 25.

AD LIBRVM X.

X. 1. *Καὶ τῆς Ῥηγίνων πόλεως.)* Hanc Polybii scripturam censuimus. vulgo male Ῥηγίνου.

Ibid. *Καὶ τινὰ μέρη τῶν Σαυνίων.)* Quid Samnitibus cum magna Graecia sit, et cur inter tam propinquos mari Siculo populos numerentur, vix dispicio. Diserte Samnitas a magna Graecia Liuius secernit 31, 7. *Nec Tarentini modo, oraque illa Italiae, quam maiorem Graeciam vocant, sed Lucanus et Bruttius et Samnis a nobis defecerunt.* Verum et ex accentu liquet deprauatum esse nomen. Scribo *Δαυνίων.* Nam cum recenset aliquas Dauniorum partes, respicit ad diuisionem Iapygiae in libro iix. factam.

X. 4. *Τότε δὲ καὶ πλείονων προσπορευομένων.)* Vertimus, *tunc autem pluribus etiam petentibus.* nam Casaubonus transiit.

Ibid. *Ἡξίς τήβενναν αὐτῷ λαυπράν εὐθέως ἐτοιμάσαι.)* *Ac statim parari illi togam candidam iubet.* Ita interpres. Sed si ipsa id iussit, quis credat, eam non amplius de illo cogitasse. Verterem: *at ille statim iussit sibi togam candidam parari.* Si Graeca attendas, non possunt alio modo intelligi.

X. 14. *Συμπράξεις ποιῆσαι τὰς παρακαλυμένους.)* In eodem casu verba haec aduocantur a Suida, nisi quod *παρακαλυμένους.* Neutrum probo: nam legendum *τοῖς παρακαλυμένοις*, vt pro ipsius adhortatione affecti essent. Sic 11, 56. *Σπαράζων δ' εἰς ἔλεον ἐγκαλεῖσθαι τὰς ἀναγινώσκοντας, καὶ συμπράξεις ποιεῖν τοῖς λεγουμένοις.*

X. 19. *Καὶ κατὰ σῶμα καί.)* Inferui prius καὶ ex Peiresciano codice, cui assentitur charta Lugdunenensis.

Ibid. *Δηλώνοντας τοῖς ἐν τῇ πατρίδι.)* Certe et praeda et nobiles captiui, vbi Romam venerant, nuntii victoriae et cladis suae futuri erant. Videtur tamen interpres legisse *δηλώνοντα* in singulari, vt coniectabat ex ingenio Fuluius: fane et in charta nostra non aliter mihi occurrit, nec est, cur respuamus.

X. 27.

X. 27. Ἐξωθεν τῆς χαράδρας ποιούμενος τὴν ἀνάβασιν.) *Intra conuallem adiacensium moliens.* Sed in praecedentibus conuallem ipsam inuiam et insuperabilem fecit auctor. nisi quis alia ex parte custodes aggrediens exturbaret. Tum Diogeni attribuit tales milites, qui ordines non seruarent, sed ad quaeuis loca aderant. An videtur sine causis ὁ πᾶνν a Graecis discessisse?

X. 34. Ἐκ τῆς παρεμβολῆς.) Interpretantur *e castris Punicis*, moti, opinor, verbis superioribus, quibus dixit auctor, Indibilem et Mandonium ἀναλαμβάνοντας τὰς ἑαυτῶν δυνάμεις ἐκ τῆς τῶν Καρχηδονίων παρεμβολῆς ἀποχωρήσαι. At ingens hinc mihi absurditas: nam si Indibilis tantum cum amicis (vt hoc loco verba sonant) se contulit e castris Punicis ad Publium, iam quid fiet ipsius copiis, Asdrubali haecenus militantibus, ipso tamquam perfuga et proditore eas hosti relinquire. Imo illi non cum amicis tantum excesserunt castris Punicis, sed cum omnibus copiis, quibus iuuerant Asdrubalem, et iis infederunt ἐρυμνὰς τόπας καὶ δυναμένους αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν παρασκευάζειν, vt dixit supra. In his locis singillatim pro tempore confederunt sine Asdrubale, et ea castra hoc loco intelliguntur, non Punica; quod et clarius apparet ex ipsis post Indibilis cum Scipione colloquium verbis: γενομένων δὲ τῶν, ἀνχωρήσαντες εἰς τὰς αὐτῶν παρεμβολὰς, non Καρχηδονίων. Quare omnino eradendum illud *Punicis*. Habet autem eadem Liu. xxvii, 17.

AD LIBRVM XI.

XI. 1. Οἱ τε γὰρ ἄνδρες ἐΦαμίλλως ἐκινδύνευον ἀμφοτέροι.) Interpretationem Casauboni, hac periodo male carentem, ex Musculo suppleui. Idem facere debui lib. xi, c. 5. Εὐβοίων, Φωκίων, Λοκρῶν, vbi Phocenses praue praeteriti erant.

XI. 9. Τῇ τῶν Ἐλισφασίων χώρᾳ.) Ortelius corruptam vocem credit, et peritiores videre iubet, an *Elidis Phliasii* legendum sit: esse enim Phliasios in Elide. Assentio corruptam, et Phliasios Elidis cognosco. Sed quantum situs illorum hinc distat? Conieci: Ἐλικασίων. Ab Ἐλικῆς Ἐλικασίος, vt a Φλιάς Φλιάσιος, Ἀναγυρῆς Ἀναγυράσιος, Θριάς Θριάσιος. Helicuntis mentio est apud Plutarchum in Agide et Cleom. Κλεομένης ἐξῆγε τὴν δύναμιν ὡς τὴν Ἀργολικὴν κα-
Tom. II. P p p κεργή-

κυργήσαν· ἐκείθεν δὲ καταβάς ἐπὶ τὴν Μεγαλοπολιτικὴν καὶ
δεῖπνα ποιησάμενος περὶ τὸ Ῥοῖτιον, εὐθύς ἐπορεύετο τὴν δι' Ἐλυ-
κῆντος ἐπὶ τὴν πόλιν. n. Megalopolim.

XI. 16. Περὶ τὸν Ἀναξίδαμον.) Vertit ὁ πάνυ, ac si le-
geretur Ἀναξίδαμον; sed omnino ῥαθύμως. Nam ex prae-
cedentibus patet, duos fuisse Anaxidamos, alterum a Phi-
lopoemene ponti appositum, alterum Machanidae comitem,
quem nunc intelligimus.

XI. 23. Τοῖς ἀφιστάμεσι.) Vertit Musculus ubi ingre-
runt; quod ex hoc verbo non potest venire, vt nec Casau-
boni interpretatio. Lege ἀφιστάμεσι, quomodo non dubito
τὸν πάνυ legisse, et est vox Polybii.

XI. 30. Μεταξὺ τῆς αὐτῆς καὶ τῶν πολεμίων στρατοπέδου.)
Inter Punica Romanaque castra. Non quia Romani cum
Poenis grauissime in Hispania bellarunt, ideo omnes Ro-
manorum hostes Poeni vocandi. Quae enim hic Punica
castra, quod Poenorum auspiciū? nullus plane nec Po-
lybio nec Liuiο nunc commemoratus. Idem tamen com-
mittit paullo post pag. seq. v. 33. προσέβαλε τοῖς περὶ τῶν
ὑπεναντίων, cum peditatu Punico praelium commisit. Quod
miror: nam vix decem versibus ante dixit, Hispanos nullo
iudicio in patente campo non equites dumtaxat ordinasse,
verum etiam pedites; eos nunc Poenos vocat. Sed et lib.
xiv. cap. 3. vir summus interpretatur haec, κατασκόπους ὡς
ἐγγύχων διαπεμπόμενος εἰς τὰ τῶν πολεμίων στρατόπεδα. explor-
atoribus, quos in castra Punica saepius misit. Vbi vi-
demus Scipionem longe saepius misisse ad Syphacem, quam
ad Asdrubalem; et tam Syphax, quam Asdrubal erat πολέ-
μιος. Satiū puto in talibus κατὰ πόδας vertere, quam mo-
ras et tricas auctoribus ingerere.

XI. 31. Οἱ δ' ἵππεῖς τὸ παραπλήσιον ἔπαχον.) Sine da-
mno haec verba a contextu abesse non possunt, ob ratio-
nem insequentem. Omisit tamen postrema versio. Tu ne
dubita appingere; idem quoque equitibus euenit.

Ibid. Ἰένιον καὶ Μάρκον.) Non sine ratione maximus in-
terpres Μάρκον legit: nam eorum mentio facta cap. 21. Li-
uius tamen xxviii, 38. L. Lentulo, L. Manlio Acidino pre-
uincia tradita, qui et sequentibus annis populi iussu eam
obtinuerunt.

XI. 32. * Βυλόμενος ταῦτα.) Deleo asteriscum et scri-
bo πυθόμενος, quo verbo semper in talibus auctor vtitur.

Idem

Idemne fenserit interpres, ambiguum; certe non aliter vertit.

AD LIBRUM XII.

XII. 6. Ἀθρεῖν τοῖς εἰρημένοις.) Forte Ἀντιπᾶν.

XII. 7. Καθισάντων τῶν χιλίων.) Videtur interpres δ πάνυ legisse καθισάντων, et rectissime, pro more iadicum.

XII. 10. *Equitum quatuor millia.*) Hae voces, cum Graece non legantur, nescio quomodo huc obreperint. Dicit enim auctor, Alexandrum in Asiam traiecisse cum equitum quatuor millibus et quingentis: his accessisse postea octingentos, ut sic equitum summa perueniret ad quinque millia et trecentos. Quibus si demas trecentos ad varias necessitates, restare legis equitum quatuor millia, cum sole clarius sit esse quinque millia.

XII. 12. Τὸ γὰρ ἀδύνατον etc.) *Nam quod per rerum naturam fieri potest, id statim fidem sua sponte inuenit.* Hoc ita si est, cur toties imperiti rerum obstupescunt et admirantur? cur in commendanda suae *πυρρείας* demonstratione Polybius tot sermones caedit? quia nempe quamuis fieri poterat, videbat non statim se fidem inuenturum. Sed et vides plane aliud esse in Graecis, et male omissam negatiuum particulam.

AD LIBRUM XIV.

XIV. 2. Καὶ παρακαλῶν δέχεσθαι τὴν εἰρήνην.) Omiserat ista interpres. Sed quia in eis fere consistit omne legationis argumentum, non videbatur omitti posse: et ideo addidi. Verum sufficit expressisse Polybium.

XIV. 4. Τῷ πυρὶ καταληφθέντες.) Perperam in ante vulgatis καταλειφθέντες. Sed et Basileenses habent πολλοὶ δὲ περικαταλειφθέντες. Sic alibi περικαταλαμβάνεσθαι καιροῖς, nec quin illa τῷ πυρὶ facile hic intelligantur ambigi potest.

XIV. 9. Μέρος τῶν Ῥωμαίων στρατοπέδων.) Lege Ῥωμαίων. Simile mendum memini supra occurrisse.

AD LIBRVM XV.

XV. 1. Δεύκιον * Σερέιον καὶ Δεύκιον * Σείτιον.) *L. Seruilius, L. Baebium.* Nec asterisci placent, nec talis interpretatio. Non enim Lucium Baebium, sed Marcum vocat Liuius xxx, 25. tum nec L. Seruilius, sed L. Sergius. Ergo scribe Δεύκιον Σέργιον, qui tralatitius error. Pro secundo forte scripsit Δεύκιον Σέντιον, in quo Liuius alios auctores secutus fuerit, et si Baebium in castris Scipionis etiam infra nominet.

XV. 3. Ἴππεῖς μαχιμωτάτους ἔχειν.) *Artissimos ad pugandum equos.* Omnino in his quoque multum positum. Addubites tamen, an non satius sit cum Polybio simpliciter vertisse; quamuis idem factum lib. xxvii, cap. 18. Οὐ μόνον τὰς εὐζώνας καὶ τὰς ἱππέας ἐγκακλικότας, non velites solum et equos in fugam inclinasse.

XV. 5. Περὶ δὲ τῆ * ῥαθυμεῖν.) Alii τῇ accipiunt pro τέτα; alii aliud videntur intellexisse. Sed Polybium scripsisse puto περὶ δὲ τῆ μέλλοντος ῥαθυμεῖν

Ibid. Ἴππεῖς δὲ περὶ ἑξακιχίλως.) Ex Liuiio videtur reponendum τετρακιχίλως, quod et in sua Latinus interpretis admisit: quamuis forte non mirum sit, Numidam aequis pedum equitumque numeris instructum.

XV. 10. Ἀεὶ κρατεῖν δεῖν.) Aut scribendum δεῖν, aut penitus delendum id verbi censeo. 111, 63. πάντας γὰρ τὰς ἢ κατὰ προαίρεσιν, ἢ κατ' ἀνάγκην τοιαύτη προθέσει κακοημένας, εἰδέποτε διεψεῦσθαι τῷ κρατεῖν τῶν ἀντιταξαμένων.

XV. 11. Περὶ μυρίας ὄντας καὶ διχιλίως.) Interpres hunc numerum transsiluit: cuius non aliam causam video, si modo de industria fecit, quam quod ex Liuiio rem narrare, quam Polybium interpretari maluerit. Proinde inserui.

XV. 15. Οὐσης γὰρ δυσδιασπάσης.) Ex Vrsini monitu hoc adoptatum, cum legeretur διασπάσης, et quidem vere dici de Romana acie dubium non est; sed huic causae non respondebit effectus. quem auctor narrat, si Vrsinum sequare, ut rectissime ratiocinatur incomparabilis Salmasius. Omnino cum eodem lege ὄσης γὰρ διασπάτης, et verte: cum enim diuisa esset intervallis Romana acies. Vide xvii, 28.

XV. 18. Σιτουετρήσαι τὴν δέναν τριμήνη, καὶ μισθοδοτῆσαι μέχρι etc.) Multum diuersa interpretatio: nam et distinguit, nescio quamobrem, tamquam frumentum dandum fuisset

fuiſſet exercitui, ſtipendium vero auxiliis, quod nec Polybius nec Liuius faciunt. Deinde quamdiu frumentum a Carthaginiensibus dari deberet, omittit, iuxta Liuium, quod non placet. Nam in induciis dandis plus vice ſimplici videas duces ſtipulari frumentum in maius minusue temporis ſpatium, quam ſtipendium. Liuius VIII, 2. *annuo ſtipendio et trium menſium frumento accepto.* IX, 43. *Trium menſium frumento imperato et annuo ſtipendio.* XXIX, 3. *Stipendium eius anni duplex et frumentum ſex menſium imperatum.* Nunc in idem. Liu. 9, 43. *Paſſi ſunt bimeſtri ſtipendio frumentoque.* Secure igitur potuit κατὰ πόδας vertere. Tum in ſequentibus *ὁμῆρας δύναι πῖσας χάριν* ἐκατὸν, numerum omiſit.

XV. 25. Ἀφίκαντο τῆς ἐπιβολῆς.) Lege: ἐπιβολῆς.

XV. 27. Τοῖς θεοῖς ἀνίχουσαι.) Suspicor ταῖς θεοῖς, quarum ſcilicet imagines ante conſpectum illis erant, Cereris et Proſerpinæ.

AD LIBRVM XVI.

XVI. 1. Τὰς μεταξὺ τῆ πόρος κειμένων.) Scripſit Polybius κειμένων. Scio quidem vulgatum tolerari et defendi poſſe, ſed nimis intorta eſt oratio, quod non eſt auctoris. Infra in his τετρήρεις τρεῖς numerum neglexerat.

XVI. 3. Οἱ παρὰ τῷ Φιλίππῳ πολέμοι.) *Pars Philippi lemborum numero.* Legit igitur interpres Φιλίππῳ λέμβοι, quæ eſt obſeruatio Vrſini.

Ibid. Καὶ δὴ τῷ τοιάτῳ τρόπῳ.) Huius conſuſionis omnino nihil interpres attigit, cum tamen ſatis appoſite hiſtoricus eam adiecerit.

XVI. 5. Μετὰ δύο τετρήρων.) Caſaubonus, *cum duabus quinquereimis.* Neſcio qui huic editioni immiſſum ſit *trireimis.* Omnino cenſendum, retineri debere *quadrireimis*, etſi difficultate locus non careat. Nam cap. 6. Atalum ait deſideraſſe trieremioliā vnam, duas quinquereimes, et regiam nauem. Duæ autem illæ quinquereimes videntur eſſe altera Dionyſodori, altera, cui ſubuentum iuiſſe hoc loco auctor teſtatur. Sic duas has τετρήρεις omiſit, quas tamen omnimodo hoſtium potitas apparet cum regia naue. Ex Rhodiorum claſſe illæ eſſe non poſſunt, quia eius nihil captum eſt. Certe aliquid nos fallit.

XVI. 7. Τὸ πολὺ τῆς ὁρμῆς αὐτῇ παρηγεῖτο) Sic. x, 37. ὁμοῦς ἐν ἐαυτῷ διέμεινε, καὶ παρηγεῖτο τὴν τοιαύτην ὁρμὴν καὶ Φαντασίαν, de Scipione. Sed haec toto coelo differunt. Corrige in nostro loco πολὺ τῆς ὁρμῆς αὐτῇ παρηγεῖτο. Hic genuinus sensus.

XVI. 17. Οὐκ εἰς τέλος ἀπλητισμένους ἔχοντας τὰς τῷ νῦν ἐλπίδας.) Harum vocum, quae in hac relatione suum tutantur locum, accessione interpretationem auxi, perperam ante neglectarum.

AD LIBRUM XVII.

XVII. 6. Οὔτοι δ' ἡμῖν.) Versum erat, sed illi nobis, cum desideraret aliud Latina syntaxis.

XVII. 11. Προσηγμένων δις ἤδη.) Interpretandum: *bis ante deuictis Macedonibus et plerisque terrestribus communitibus adiunctis.* Intelligunt Graeci clades ad Apolloniam et in Dassaretiis Philippo datas, quas et Florus respicit, dicens: *bis victus rex, bis fugatus.* Vide infra hoc lib. cap. 19. Qui aliter interpretantur, aut male censuerunt supplendum corrigendumque auctorem, aut alienam ei induunt sententiam. Paullo superius correxi *Graecos ipsum* - - - *denuo sibi fore subiecturum*; cum legeretur *subiecturos*, contra sensum.

XVII. 14. Αὐτὰς τὰς γαίους.) Hoc ab Vrsino: ante eum γέτας, et in margine γαίους. Sed interpres videtur legisse ὕσους, vertens *ipsa pila.*

XVII. 15. Ἐξήρας ἀπὸ τῆς Λαρίσσης.) *Larissa profectus.* Sic debuit, et forte voluit scribere interpres. Male editum *profectos.*

Ibid. Ὑπερβάζειν ταῦς ὑπὲρ τὰς Φέρας ἀκρολοφίας.) Lege τὰς ἀκρολοφίας. Sic enim singulis paginis. ὑπερβάζειν Ἀλπεις, Ἀπεννίνον, Καύκασον, Ὀρεικόν, ὄρεινῃν, ὄρη, Τάγρον, Ταῦρον, et alia. Sed et diserte Suidas: ὑπερβάζειν, αἰτιατικῇ, qui et ex aliquo veterum ὑπερβάζειν λόφος, in Βοτά. Mutarunt, quibus ὁμοιοτελεύτων ambiguitas nimia videbatur.

XVII. 16. Ἐρετρίαν τῆς Φ - - - ε) Ἐρετρίαν τῆς Φερούας ex ingenio, vel Φαρσαλίας, inquit eruditissimus Vrsinus, ex quibus prius placuisse interpreti videmus ex Latinis. Sed cum Liuius Eretriam Phthiotici agri hoc loco agnoscat,

agnoscat, dubitandum non est, eius aetate lectum fuisse Φθιω-
τικῆς, vt Horrion emendauerat, vel Φθιώτιδος, vt pater.

XVII. 18. Διὰ τὰς προειρημένους αἰτίας.) At has non εὐσέ-
χως videtur accessisse vir summus, dum vertit *eam ob caus-
sam*: ac si his verbis Polybius diceret, Philippum ob eam
causam, quod non putaret eo die pugnatum iri, pabula-
tum plures militum dimisisse. Imo intelligit auctor, Phi-
lippum, quia non rebatur ob dictas causas, nempe cra-
sum et nubilum aerem et imbres, eo die iri decretum, ideo
misisse eum milites ad pabula. Sic explicandus hic locus,
sic explicuit Liuius, cuius verba sunt: *Sed ut qui nihil mi-
nus illo die propter offusam caliginem, quam praelium ex-
spectasset, magna parte hominum omnis generis pabulatum
missa* etc.

Ibid. Ἡρακλείδην τε τὸν Γυρτώνιον.) Reuocani Basileen-
sium lectionem, quam et in Latinis interpretes seruauerat,
licet in Graecis Γορτύνιον fecisset, sed typorum esse censeo.
Paullo post non debuit illa ἐν τοῖς πεδινοῖς omittere ὁ πάνν,
in quibus summa ἀντιθέσεως vertitur, quare addidi *in prae-
liis pedestribus*. Idem de Aetolis iudicat 1v, 8. Θετταλοὶ
γῆν ἱππεῖς κατ' Ἰλῆν μὲν καὶ Φαλαγγῇ δὲ ἀνυπόστατοι· χωρὶς δὲ
παράταξις πρὸς κενὸν καὶ τόπον κατ' ἄνδρα κινδυνεύουσι, δύσ-
χρηστοι καὶ βραδεῖς. Αἰτωλοὶ δὲ τέτων τὰναντία.

XVII. 22. Οἱ μὲν ἔν πλείους Ῥωμαίων ἐπόμενοι τέτες ἐκ-
τεινον.) *Fugientes istos plerique Romani sunt insecuti.* Ita et
Liuius: *et ceteri quidem hos pulsos sequebantur.* Quis ne-
get igitur haec παραφράζοντος potius, quam veri interpre-
tis esse, cuius fuerat: *istos plurimi Romanorum insequentes
occiderunt.* Hoc enim amplius dicitur a Polybio.

XVII. 25. Πρὸ τῶν πρωτοκατῶν.) *Ante praecedentium
ordines.* Vereor vt sufficiat: nam respectu quinti, tam
quartus, tertius et secundus sunt praecedentium ordines,
quam primus. Potius *ante primum ordinem*, vt infra.

XVII. 26. Ἐκ καταφοράς καὶ διαίρεσεως.) Non sunt
haec diuersi pugnarum modi. Nam διαίρεσις dicitur, quum
brahium in diuersum panditur et attollitur ad istum cae-
sim inferendum; καταφορά vero quum ex alto defertur en-
sis; quod idem. Offendit et Lipsius lib. 111. Milit. Rom. dial. 3.
Sed legendum καὶ διάρσις. Διέρσις enim est transfixio,
puncta, vt docte Salmasius ad Solinum p. 1071.

XVII. 31. Ὅσα νῦν εἴληφε κατὰ τὴν Ἀσίαν.) Versionem tribus ultimis vocibus necessario augendam duxi, quibus quoque specialiter respondet Antiochus.

AD LEGATIONES.

VI. Πλεονεξία τῶν Αἰτωλῶν - - - εἶτ.) Procul dubio sup-
plendum προσέκοπτε.

Ibid. Θήβας τὰς Φθίας, Ἐχῶνον.) Sine alea esse hanc maximi Casauboni coniecturam iudicavi, et protinus in contextum adsciui. Vide lib. xvii, cap. 3. et eadem sunt apud Liuium. Vulgo Φθία εἶχεν.

IX. Εἰς τὸ σάδιον.) Vitiofe in vtraque priore εἰς τὸν σάδιον. Ita in ead. legat. Legendum ἐποίησαν τὸ παραπλήσιον, haecenus in omnibus τὸν παρ. legat. 21. ὅτε δυνατόν ἔφησε κατὰ τὸ παρὸν εἶναι. legat. 28. Ἐνηγχεῖτο φιλοτίμως τὰ πρὸς τὰς διαλύσεις. Exemplaria Vrfini et Casauboni illic κατὰ τὸν παρὸν et hic τὰς τρὸς τὰς.

XIII. Λήθην ποιησαμένης τῶν προγεγονότων. Versionem his carentem supplui.

XVII. Ἔτι δὲ * πρότερον καὶ Φιλ.) Asterisco nil opus. Unica litera inserta legendum πράκτερον. Iungit haec duo legat. 6. Νικῶντάς γε μὴν μετρίως καὶ πραῖς καὶ Φιλανθρωπίας. Legat. 74. ἐπιδεικνύειν τοῖς ἀνθρώποις τὴν τῆς συγκλήτης πραότητα καὶ Φιλανθρωπίαν.

Ibid. Καὶ τέλος Φαμένε δεῖν.) Recte Casaubonus contemfit Vrfini suspicionem προφερομένης, quod vix dum praecessit, cum in MS. inuenisset ὀρομένης, vt ipse testatur. Quod si Casaubonus suam lectionem, nempe Φαμένε, ex MS. hauserit, libenter silemus: sed si MS. Vrfini sequendus, inde nimis abit, cum legendum sit οἰομένης δεῖν, quomodo millies, imo semper Polybius. Legat. 51. Εἰς δὲ τὸ λοιπὸν ἄετο δεῖν προσέχειν αὐτόν.

XIX. Τοῖς περὶ τὸν Λεύκιον καὶ τὸν Εὐμένη.) Seleuco et Eumeni. Quem ὁ πάνυ hoc loco commentus sit Seleucum, non liquet. Is cuius infra in hoc aliisque fragmentis mentio fit, est Antiochi cum maxime Romanorum hostis filius; cui quare id indicarent? Omnino bene se habent Graeca, et intelligo Lucium Aemilium Regillum, tunc praectorem. Vide Liuium lib. 37.

XXI. Ἄν μὴ * παρῇ τῇ συγλήτῳ.) Induco asteriscum et emendo μὴ παρέσῃ. Aphthonius in exemplo legislationis. ἔτε τοῖς ἐΦωρυμένοις τὰ τῶν κρείττονων ὑπῆρξε παθεῖν, πρὶν ταῦτα παθεῖν παρέσῃ τοῖς δικασαῖς.

XXII. Καὶ διωγνύς.) Lege, καὶ διαναγνύς. Alibi quoque sic corruptum Polybium a Casaubono correctum meminī.

XXIII. Μετὰ τὴν κατὰ τὴν ναυμαχίαν γενομένην ἦσαν.) *Post victores dimicatione maritima.* Emendavi errorem typographorum, quo prior editio conspurcata erat *ποσὶ νύκτος dim.* non meo ausu, sed vt ipse vir maximus monuerat in praecedente Polybium erratorum catalogo. Quem consultum vellem a viro eruditissimo, antequam haec sic interpretatum τὸν πάνυ, sed calamo properante scriberet, et sollicitè doceret, dimicatione maritima inter Antiochum et Romanos, non hos, sed illum fuisse victum.

XXV. Τὰ συναντώμενα παρὰ τῶν περὶ τὸν Ἀντίπατρον.) *Ab Antiocho excepta.* Certe is eo temporis puncto consuli non potuit. Itaque mutavi.

XXVIII. Δάμις ὁ Ἰκεσίς.) *Damis Icesiae fil.* Quidni *Icesii*? Habes sane legat. *στ.* ἐκ δὲ Μιλήτε παρῆσαν Εὐδήμος καὶ Ἰεσίος.

XXXI. Παραπλησίως δὲ καὶ πρὸς Ἀσπενίδας.) Horum versionem, nuper dissimulatam, nunc Latinis inferui.

XXXV. Ὁμήρου δὲ διδόντω.) Defectus nota erat apponenda: auctior enim est versio Graecis, numero ibi adiecto. Vrsinus quoque, ac si conuenirent omnia cum Liuiο, sine scrupuli mentione eum citat, perperam tamen xxx. ponens. An igitur putabimus, numerum in docti viri codice exstitisse, sed calamum ipsius fugisse? Infra male in versione erat *Q. Mucium Thermum*, quod emendauimus.

XXXVIII. Καὶ τὸς ἀμφ' αὐτῷ.) Lege, ἀμ' αὐτῷ vel ἀμφ' αὐτόν.

XXXIX. Εἰσελθόντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν οἱ Ῥόδιοι.) Omni-
no iuxta interpretem emenda οἱ Λύκιοι.

XLI. Ἐκ Λακεδαιμονίας.) Aut alienanda sunt haec verba, quod in Latinis fecit interpres, aut corrigendum ἐκ Μακεδονίας, quam permixtionem alibi obtinuisse in hoc auctore scimus.

XLII. Παραθαλαττίων τῆς Θράκης ἔρυμ.) *Maritimae orae in Thraciae castris.* Ita suppleui interpretationem, a qua

qua *τὰ ἐν Θρᾷα* aberant, quod tamen et Liuius notauit. Sequentia nescio qui tam insulsa exciderint *τῷ πάντι*: illa enim *τὰς περὶ Ἀπολλωνίδαυ τὸν Σικυώνιον* vertit *legatos Apollonidam et Sicyonium*; et hinc in indice exortus est aliquis *Sicyonius*. Tu corrige haec ex sequentibus et leg. LXXIV.

XLV. *Ἐπὲρ τούτων * τῶν Κνωσέων καὶ Γόρτυνι.*) Certe deest aliquid, facile illud quidem suppleri, sed incertum an id Polybius scripserit. Testatur Vrsinus in exemplari esse *ὑπὲρ τούτων τῇ κνωσέων καὶ γορτύνη*. Vide an fuerit *ἐπὲρ τούτων ἐν τῇ Κνωσέων καὶ Γόρτυνι*, nempe πόλει.

XLVI. *Παμφθέντος.*) Ἰμο *παμφθέντι*.

Ibid. *Ὅτε καὶ τις ἀπαλασάμενος* etc.) Dictum, ut legat. XXVIII. *Τοῖς δὲ περὶ τὸν Δαμοτέλη καὶ Φανέου ὑπόθετοις, ἔχεισθαι καὶ θεραπεύειν τὸν Γαῖον Οὐαλέριον.* Et solent hoc modo loqui de illis, qui quos subornant. Sallustius Iugurth. *Ea tempestate in exercitu nostro fuere complures uoni atque nobiles, quibus diuitiae hono honestoque potiores erant, facitiosi, domi potentes, apud socios clari magis quam honesti: qui Iugurthae non mediocrem animum pollicitando accendebant, si Micipsa rex occidisset, fore uti solus imperio Numidiae potiretur, in ipso maximam virtutem, Romae omnia venalia esse.* Liuius lib. 45. de Attalo veniente Romanam: *Suberat et secreta spes honorum praemiorumque ab senatu, quae vix salua pietate eius contingere poterant. Erant enim quidam Romanorum quoque non boni auctores, qui spe cupiditatem eius elicerent: eam opinionem de Attalo et Eumene Romae esse, tamquam de altero certo amico, altero nec Romanis, nec Persi fido socia etc.* Quae in legationibus Polybii similiter leguntur. Proinde necessarium non est viri praestantissimi *ὅτε καὶ Τίτος*.

XLVII. *Παραγινόμενον εἰς τὴν Ἑλλάδα.*) Quia haec verba in Graecis videbam, faciendum putavi, ut et in Latinis essent, vnde huc vsque exulauerunt.

LV. *Τῷ δὲ Καρσιγιάτῃ* etc.) Malo more tractatus est hic locus: nam et in interpretatione quaedam omissa erant, et in indice ponebatur *Car signatus bellum gerit cum Pharnace*, ac simile in *Gaezotorius* (ita enim vocabatur) quae sunt falsissima. Nos omnibus, ut fas erat, nunc prospeximus.

LX. *Ῥόδιος καὶ Λυκίος.*) Corrige in interpretatione vitium, bis ter supra iam quoque a me emendatum, hic casu praetermissum *Lycios* pro *Lydios*.

LXIII.

LXIII. Πρῶτον μὲν τινὰς ἐψηφίσαντο - - καὶ τοῖς Ῥωμ.) Defecta haec verba, et agi de legatione constituta a Thebanis, existimavit magnus interpret. Sed quia tum duas legationes emissas Polybius narraret, infra vero tantum unius, quae Romam haec omnia portauerit, meminit, assentiri non possum. Verba corrupta esse cogimur fateri, quae tamen, vt speramus, facile sic restituiamus: μὲν τιμὰς ἐψηφίσαντο καὶ τοῖς Ῥωμαίοις. *honorifica decreta in Romanos fecerunt.* Omnino id debet esse, nam id egerunt: auctor infra: τῶν δὲ Θηβαίων παραγενομένων, καὶ νομιζόντων τὰ πρᾶγματα (sunt haec ipsa) δόγματα καὶ τὰς τιμὰς etc.

LXIV. Εὐδοκυμέναις τῇ πόλει.) Caesaubonus haec ad legatos transtulit et forte legit εὐδοκυμένοις vel εὐδοκυμέναις τῇ πόλει, vertens *de ciuitate bene sentientes*. Sed hoc sine inepta iteratione infueta Polybio, admitti nequit: nam vt auctor hoc ipsum ostenderet, omnem vltimam periodum adiecit. Intelligerem apparatus, quos Rhodiorum ciuitati conficere placuerat. MS. εὐδοκυμέναις. an sunt, quos a ciuitate Rhodiorum Romani non expectauerant?

LXV. Δεῖν αὐτὰς * προορᾶσθαι καὶ φυλάττεσθαι.) Lege, προορᾶσθαι. Sic omnia sana, sic scripsisse Polybium censemus. 1, 65. Τὴς τε χρωμέναις μεθοφορικῶς δυνάμει, τίνα δὲ προορᾶσθαι καὶ φυλάττεσθαι μακρόθεν. Legat. 8. προορᾶσθαι τὸν Ἀντίοχον. Eodem modo προῖδέσθαι 1X, 32. qui locus huic admodum germanus. Ἀπαντὰς μὲν ἔν δει τὰς Ἑλλήνας προῖδέσθαι τὸν ἐπιφερόμενον καιρὸν, μάλιστα δὲ Λακεδαιμονίης.

LXXIII. Νικαγόρας.) Nicanor. Sed qui legerit legationem LXXX, non dubitabit temere ita versum.

LXXIV. Ξένων Παταρεύς.) Vertebatur *Patacensis*: qui cum esset manifestus typorum lapsus, edidi *Patrensis*, quamuis nec hoc satisfaciat. Nam quum omnes hi sint ex vrbibus Achaeorum, Xenonem transmarinum ex Lycia in republica Achaia tantum potuisse non videtur. Igitur certus scribo Πατρεὺς *Patrensis*. Stephanus, Πάτρας πόλις Ἀχαΐας. ὁ πολίτης Πατρεὺς, quam Ἀρόνη dictam idem alibi vult: et tam oppidi, quam istius ἐθνικῆ plurima apud Polybium mentio, etsi nonnunquam Πατραεῖς vocentur. Eadem turbae occurrunt in Mnasea historico, qui nunc Πατρεὺς, modo Παταρεύς in veterum libris nuncupatur.

LXXVI. Ἦλθον εἰς Σκόρδαν.) Urbis nomen vitiose in interpretatione omisſum inferui, ea forma, qua Caſaubonus Graece. Vrlſinus edidit εἰς κόρδας, in notis citat εἰς πόρδας, ipſe corrigit Σκόρδαν. Haud ſcio cur eum Caſaubonus in eo non ſit ſecutus, vt faciunt in hoc nomine omnes eruditi.

LXXVII. Τῆς αὐτῆς * πείρας αὐτῷ λαβ.) Scripſit auctor τῆς αὐτῆς τύχης πείραν αὐτῷ. Legat. 55. Εἰ δὲ μὴ, βοηθῶν, ταχέως πείραν λήψεται τῆς αὐτῆς αὐτῷ τύχης.

LXXVIII. Ἠνῦσθαι τὸ μέγιστον τῶν παρακειμένων.) An προκειμένων? vt legat. 96. Ῥωμαῖοι νομίσαντες ἡνῦσθαι σφίσι τὸ προκείμενον. Superius τῆς Παρθενίας interpres neglexerat.

Ibid. Ταῦτα * φροντίζεν.) Lego, ταῦτ' ἀφροντισεῖν.

LXXXI. Καὶ Πασιάδας.) Paſidem ſupra vocauit. Infra Καλλίας ὁ παγκρατικῆς omnino male verſum *Callias quinguentio*, vt bene notauit eruditiff. Valeſius.

LXXXII. Ἐξαπεσαλκέναι γὰρ ἐκείνους ἔφη πρὸς τὸν Πτολεμαῖον.) Haec ab interprete omiſſa appoſui, vt decebat.

LXXXV. Ἀπὸ τῆς περὶ τὸν Ε. π. παρεμβολῆς.) Verſio erat imperfecta: quare vocem *caſtris* adieci. In ſequentibus παρεδίδκ τὰς αὐτῆ τοῖς περὶ Ὀλυμπίωνα, an melius, fecerit ὁ πάνυ, cum vertit *ſuos Parmenioni tradidit*, dubito. Certe Parmenionem proprie vt legatus iret Rhodum, Olympionem, vt omnia cum Perſeo firmaret, miſſos eſſe ante auctor dixit.

LXXXVII. Καὶ Μόρκον καὶ τῶν παρὰ τῇ Γ.) Delenda ſecunda copula.

LXXXVIII. Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἀγάπολιν.) *Ageſipolis*. Ita hoc loco et infra quoque. At legat. 93. retinuit *Agepolis*.

LXXXIX. Περὶ βοηθείας.) Hoc argumentum legationis non videtur in verſione praetereundum eſſe, quamuis ὁ πάνυ id fecerit: igitur indidi. Infra non placet illud Ὑπερβάτονον, quamuis ita verterit quoque maximus Caſaubonus; et detracta cauda lego Ὑπέρβχτον, cuius ſupra meminit legat. 58. vbi item patet, Callicratem et hunc Hyperbatum eandem ſectam ſecutos eſſe.

XCIII. Μεγάλην γὰρ εἰδέναι τοῖς θεοῖς χάριν.) Emen-
dauit hoc modo Fuluius, cum in MS. vt ex contextu ſuſpicor, eſſet γὰρ εἶνα. Sed nondum absoluta eſt oratio. Scribendum μεγάλην γὰρ δεῖν εἰδέναι. Sic hortationem ſuam
ad pa-

est pacem inchoat Agelaus v, 104. ἔφη δὲ τὴν μάλιστα μὲν μηδέποτε πολεμεῖν τὰς Ἑλλήνας ἀλλήλοις, ἀλλὰ μεγάλην χάριν ἔχειν τοῖς θεοῖς.

XCIV. Γναῖον Δομέτιον.) *Caium Domitium.*) Sic interpretatio. In indice vocabatur *Lucius*. Vbiq̃ue correxi, quod causam ea mutatio habere non videbatur.

CXIII. Χωρὶς πόλεως.) Haec licet exigua, nollem tamen interpreti spreta: nec enim licebat legatis, quouis modo eos reconciliare, sed expresse sine armis. Vide legationem 115.

CXIV. Διὰ τὸν Γναῖον Φόβον.) Sic edidi, et hanc lectionem interpretatus est Casaubonus: in cuius tamen, ut etiam Fulvii, legitur Φόβον. Prope finem huius fragmenti addidi interpretationem horum: καὶ γὰρ ἔρχε Φόβον ἀνεμὸν, nuper omisam.

CXVIII. Καὶ πάλα τὸ πλῆθος τῶν προσ. ὀφθαλμίων.) Mallem, καὶ περὶ τὸ πλῆθος. Vt II, 17. οἳ ἐπιμυγνύμενοι κατὰ τὴν παράθεσιν Κελτοί, καὶ περὶ τὸ κάλος τῆς χώρας ὀφθαλμιάσαντες.

CXXXVI. Οἱ περὶ Ἀριαράθην καὶ Ἀτταλον.) Nisi corrigatur οἱ περὶ Πρυσίαν καὶ Ἀτταλον *Prusias et Attalus*, non potest hoc lemma huic loco convenire, siue id ex se concinnauerit, siue ex MS. excerpserit ὁ πάνυ.

CXXXIX. Τῷ δὲ στρατῷ συγχωρήσαντος.) *Permissu consulis.* Dum nimis festinat vir maximus, putavit haec agi in summo terrarum concilio, cum sit Corinthi, et vertendum *permissu praetoris*.

CXLI. Ἀλλ' εἰπὲν τὰς χώρας.) Potuit quoque sine nota addi in versionem, *sed vacua relinquerentur loca*. Quas enim Polybius hoc loco χώρας, ea Livius loca vocat, cuius exempla videre potes congesta a patre ad librum eius IV, cap. 16.

Ibid. Ἐκτρεπόμενοι τὸν ἐλογχον.) Nisi scripserit ἐντρεπόμενοι.

CXLIII. Καθ' ὑπόκρισιν τὰς Ῥωμαίας - - -) Forte ταῦθ' ὑποκρίναί τὰς Ῥωμαίας sine defectu.

FVLVII VRSINI
EMENDATIONES
IN POLYBIVM.

Impressum Basileae per Ioannem Heruagium.

L I B E R I.

ε. 21. Οὐχ ὅλοις πενήκον-
τα καὶ τρισὶν ἔτε-
σιν. *Ita legendum: non
ut alii emendarunt, ἑπτα-
κοσίοις, siue πεντακοσίοις.
confirmatur haec lectio
loco inferiore in lib. 3.
χρόνου δὲ τὸν μεταξὺ τῆς
ἀρχῆς καὶ τῆς τέλους, ἔτη
πεντήκοντα τρία. et paulo
post: ὁ τε γὰρ χρόνος ὁ
πεντήκοντα καὶ τριετής εἰς
ταῦτα ἔληγεν. tot enim
anni numerantur ab ini-
tio secundi belli Punici,
ad confectum bellum Per-
ficum, quod tempus de-
signat Polybius.*

31. Κατεῖχον, ex ingenio.

36. Προσσεπερίων.

37. Ῥωμαῖοι γε μὴν ἔτινα
μέρη, σχεδὸν δὲ πᾶσαν πε-
ποημένοι τὴν οἰκωμένην
ὑπῆκοον αὐτοῖς, ζηλωτὸν
μὲν τοῖς νῦν ἔσιν, ἀνυπέρ-
βλητον δὲ τοῖς ἐπιγενομέ-
νοις ὑπεροχὴν κατέλιπον
δυναστείας. ὧν μὲν τοι τὰ

πολλὰ διὰ τῆς γραφῆς ἐξέ-
σαι σαφέστερον κατανοῶν.
*locus suppletus ex in-
genio.*

48. Διὰ τὸ καὶ τὰς ἐπιβο-
λὰς, ἔτι δὲ συνταλείας αὐ-
τῶν· ὁμοίως δὲ καὶ κατὰ
τὸν καιρὸν, καὶ κατὰ τὰς
τόπικας διαφέρειν ἑκατα τῶν
πεπραγμένων. *locus sup-
pletus non ita felici con-
iectura.*

54. Ἐπιβολήν.

2. 35. Πολύ τι.

36. Παραπλήσιοι, ex in-
genio.

3. 1. Τὸν ἐλλείπον.

10. Παραυθύντων.

28. Ἐπεραιῶτο.

45. Συνομορσίης.

4. 6. Εὐδοκίμῳ.

15. Παρηρηκώς.

33. Ὑπάρχοντας τῶν.

35. Ποιήσανται.

5. 5. Προσρηκίотας.

34. Προεκτιθεμένους.

43. Κεφαλαιωδῶς, ex in-
genio.

5. 51.

5. 51. Οὐ πλείους *ex ingenio*.
6. 39. Ῥωμαῖοι κατὰ πόδας.
48. Ὁτακίλιον.
7. 2. Χορηγίας.
9. Χορηγῶν.
23. Χορηγεῖα.
29. Προσήμεσαν.
38. Τρεψάμενοι δὲ αὐτούς,
ex ingenio.
46. Καὶ τὴν μὲν ἐντὸς αὐ-
τῶν, *ex ingenio*.
51. Χορηγεῖα.
55. Συναγουμένων. *lectio con-*
firmatur loco inferiore,
ἐπὶ τῇ λυγρῇ συναγουμένους.
8. 1. Δὲ τῷ λιγρῷ, *ex ingenio*.
22. Ὡς εἰς τὸν χάρακα, *ex*
ingenio.
27. Λιγρὸν.
28. Αὐτομολῶσι, *ex ingenio*.
33. Ἐγκλιματος, *ex ingenio*.
50. Ἐνδοχομένως χειρίζαν.
9. 20. Ἐπαυκίλασαν.
36. Λιπαράων.
52. Γάδον βίλιον, *ex ingenio*
emendat P. Chiacconus,
qui Bellium, pro Duilium,
antiquos dixisse probat
mihi Ciceronis auctorita-
te, ex libro de oratore:
adductis etiam testimoniis
ex Servio et Quintiliano,
apud quos est Vilius, pro
Bilius: B littera in V
mutata.
30. 8. Σιτοποιητικῶς.
17. Ὁ δὲ γάδος βίλιος ὡς
ῥάττον, *ex ingenio*.
32. Πεζομαχίᾳ, *ex ingenio*.
48. Θερμῶν τῶν Τυροαίων,
ex ingenio. Theophrastus Hi-
merenses in antiquo no-
mi/mate IMEPAIΩN
expressae sunt: de quib-
us ita scribit Diodorus
lib. 5. τὴν μὲν ἀθηνᾶν
ἐν τοῖς περὶ Ἰμέραν μέρα-
σιν, ἐν οἷς τὰς μὲν ὑδάδας
χαρίζουεντας ἀθηνᾶ τὰς
τῶν θηρυῶν ὑδάτων ἀνεί-
ναν πηγάς. κατὰ τὴν ἡρα-
κλέους παρτίαν. Pinda-
rus in epinicio Ergotelis
Himerensis has intellexit,
cum cecinit. θερμὰ νυμ-
φᾶν λατρά βρασίζεις.
53. Ἀποβαλὼν, *ex ingenio*.
11. 11. Τυνδαρίδα.
26. Καταφράκτοις.
51. Μάρκος Ἀτίλιος.
52. Ἐκατέρῃ, *ex ingenio*.
55. Ἐξω νεύοντα.
12. 14. Τῆς αὐτῶν, *ex ingenio*.
33. Καὶ τῷ ἐν ὄψει, *ex ing.*
34. Κατὰ τέρας.
38. Προὔπαρχέσης.
13. 2. Ταχέως δὲ ἐπιγενόμενοι.
16. Προχωρήται.
41. Ἀντιποιεῖσθαι.
48. Ἀνέμειναν.
51. Ἐπεὶ δὲ, *ex ingenio*.
55. Ἐπιβῶντες χρόνον,
ex ingenio.
14. 7. Ἐπὶ ἀλέτο κακὰ, *ex ing.*
17. Θύσει, *ex ingenio*.
22. Πρὸ τῆς.
31. Ἀπολογισμὸς.
15. 1. Εὐκνητοτάτας.
3. Γροσφουάχης.
6. Ἐσοχασμένοι.
8. Καταδοκῶντες, *ex in-*
genio.
Q q q 2 15. 19.

19. Ἐπεὶ δ' οἱ μὲν τὰς ἐχά- 19. 47. Τηλικαύτην.
τας ἔχοντας τάξας, ex 20. 24. Τὸ διὰ τῶν βραχέων.
ingenio.
41. Τοῖς ὑπομνήμασι.
49. Κατὰ νῦν πάντων, ex
ingenio.
16. 15. Διάραντες δὲ, ex ing.
34. Βισυομαχῶσι.
35. Οἶονταί δέιν, ex ingenio.
45. Οὐ βυλόμενοι, ex ing.
48. Αἶλος ἀτίλιος.
51. Τῆς καρχηδονίων, ex
ingenio.
17. 2. Γιάδος Σαρπῆλιος, καὶ
Γιάδος Σεμπρώνιος.
6. Εἷς τινα βραχέα, ex in-
genio. *Brevia dixit Vir-*
gilius in 1. Aen. in Bre-
uia et Syrtis.
7. Αὐπώτως.
10. Καθαρμιάθησαν.
16. Κακίλιον.
23. Πιλυβαυτιδι χώρα, ex
ingenio. *coniecituram con-*
firmauit scriptus liber.
33. Κακίλιον.
53. Ἐνεργοῖς καὶ πυκνοῖς.
18. 1. Τὰς αὐτῶν. ἃ καὶ κατι-
δὼν ὁ κακίλιος, ex ingenio.
8. Κεκρατηκός.
25. Ἀποτεῖνον.
39. Ἐκτὸς τῆς πόλεως, ex
ingenio.
42. Ἀντοικοδομῶν.
45. Εἰωθότων.
51. Παρασπονδεῖν, ex ing.
53. Παρακάλει.
19. 8. Ἀκραγαντίνοις.
12. Τῇ πράξει, ex ingenio.
42. Ἐκάστοις τόποις, ex ing.
46. Πάντων δὲ ἐν, ex ingenio.
19. 47. Τηλικαύτην.
20. 24. Τὸ διὰ τῶν βραχέων.
27. Ἐξ ἑρίας πλέσσι.
48. Διαφθοράν.
54. Δυσχερῇ.
21. 12. Ἐξοικοδομησέμενοι.
14. Ὀφελείας.
44. Ὅδὲ πόπλιος αὐτὸς ἐπέ-
πλει μὲν ἀρχῇθεν.
22. 12. Διαμαχομένοις.
23. 14. Παρὶ τῦτον, ex ingenio.
47. Ἐπιτηδεύοιτι.
49. Θηρασίμων δὲ θηρίων.
24. 3. Ῥωμαίοις αἰγῶνας.
5. Πρὸ τῆς πανορμιτῶν, ex
ingenio.
37. Πρὸ τῆ γὰρ ἐκείνης, ex
ingenio.
46. Σχεδὸν πέντε, *vetus lib.*
25. 6. Λυτάτιον.
22. Λυτάτιος.
28. Πρὸς ἀντίον τὸ πνεῦμα,
ex ingenio.
48. Ἐλήφθησαν.
26. 10. Λυτατίς.
25. Συνάμφοι.
27. 11. Παρὶ τὸ φεραῖν.
40. Συνδρομή.
51. Πάντας.
53. Λέγοντα, ex ingenio.
28. 31. Ἀποτεθεῖσθαι.
29. 6. Ἀποθηριαθέντων.
23. Χορηγίας.
27. Χορηγίας, et 45.
52. Οὐδέποτε πρὸς, ex ing.
53. Ἐτι δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ
μέλλον, ex ingenio.
54. Κακοῖς ὄντας οἱ Καρχη-
δόνιοι, ex ingenio.
55. Ἐκατοντάπυλον.
30. 6. Χερσάννησιζυσα.
30. 7.

80. 7. Λιβύη.
 10. Λοιπὸν ἐπεβάλουν.
 21. Οἱ πολέμοι μείναι.
 25. Ἐκτοτίζοντες αὐτὰς.
 29. Συνήθει.
 31. 15. Τὰς δ' ἐπὶ τῆς ἀραγίας.
 20. Λοιπὸν οἱ μὲν τοῖς κατό-
 πιν ἐπιφαιρόμενοις περιπί-
 πτοντας.
 35. Ἰπωρείαις.
 32. 24. Ἀττήλοισιν.
 33. 27. Ἀντιτιμωρή.
 28. Ἀπερημένον.
 30. Συνεργὰ δὲ καὶ πλεῖν,
 ex ingenio.
 33. Ἀπονοία.
 53. Παρ' ἐκείνων.
 34. 5. Ναυράατον.
 5. Χορηγίας.
 19. Διὰ λόγῳ.
 25. Ἰνυκίων.
 33. Ναυράατον.
 40. Μοῦ ἡμέραν.
 50. Τροφῇ ταύτῃ χρώμενοι.
 35. 11. Ναυράατον, καὶ μετ'
 Ἀντίβη.
 17. Καὶ κατακατὰ ῥήματα.
 28. Ἄρτι γὰρ ἀναδεδεικταις.
 35. Οἱ περὶ τὸν ἄνθρωπον, ex
 ingenio.
 50. Ἡ μὲν ἄνθρωπος, τῇ δὲ
 βάρκα.
 54. Τὸν θάλασσαν.
 36. 40. Ἀσχυροσίων.
 37. 6. Κατὰ πρὸς εὐθαρσίαν
 εἶχον. τὸ μὲν ἐν πολὺ μέ-
 ρει, ex ingenio.
 21. Πείσασθαι.
 37. 37. Αἱ παρ' αὐτῶν βοηθεῖαι
 πρὸς δὲ τὰς ἀποβάσεις τῶν
 Ἰλυριῶν. ὅθεν ἀδελφῶς.
 46. Σπερδιλκίδαν ἔχοντα.
 48. Ἀναύτην.
 38. 3. Βυλόμενοι συμβαλεῖν, ex
 ingenio.
 16. Συνήργον, ταῖς δ' Ἀ-
 χαιοῖς.
 52. Καὶ δοθέντος.
 39. 7. Ἀποκλέυσιν αὐτοῖς.
 14. Εἰσελθόντες ἐν αὐτοῖς
 τοῖς περιζώμασιν, ex ing.
 26. Ἐπιδάμνιοι δαήμενοι σφί-
 σι βοηθεῖν.
 30. Ἀνταναχθέντες συνά-
 βαλον, ex ingenio.
 50. Ἐχὰς πλεῖν ὁ Γάϊος, ex
 ingenio.
 40. 5. Κατάλοιπα.
 23. Μεγάλην αὐτῷ περιθέν-
 τας.
 30. Διέτριβε μὴ πλούσειν.
 35. Ἀπολελυότες.
 49. Ἐπικαιομημένους.
 41. 21. Ὅτι περὶ ὃν οὐκ ἔστι λόγος.
 32. Μετρητὴν.
 35. Διὰ τὸ τὰς εἰς τὰς βίβας.
 36. Ἐκ τῶν συμβαλόντων πε-
 δίων.
 47. Διὸ τὰς ἐπέκεινα.
 42. 19. Ἐπὶ μὲν τῷ παρόντι.
 23. Τὰ περὶ καπύην, καὶ νύκ-
 λην ἄδην, ex ingenio. con-
 firmatur coniectura no-
 stra loco inferiore in lib. 3.
 προσκαγορεύεται δὲ καὶ
 ταῦτα Φλεργαῖα, καὶ δ' ἄπερ
 καὶ τῶν ἐπιφανῶν πε-
 δίων, etc.
 30. Καινομανοί.
 Qq q 3 42. 37.

LIBER II.

42. 37. ΚρεαΦαγῖν, ἐπιβὲ μη-
δὲν ἄλλο.
54. Διὰ τὸ παραδέξαι γενο-
μένης, *ex ingenio*.
43. 16. Πρὸς τὸ γένονος. Ἀλάτ-
τωμα.
34. Μόλις εἶχαν ταῖς ψυ-
χῶς.
36. Διαφθορᾶς.
42. Γαλάται δὲ ἐκ τῶν προ-
αρημέων, *ex ingenio*.
48. Ἀριμίν.
54. Ἐξ ἧς νικήσαντας.
55. Προσαγορευομένους γε-
λάτας.
44. 10. Ὑπαρξέντων.
24. Ποοθεν ἡμῖν ἔρηται.
30. Ἐγεί μετα τὴν τῆς χά-
ρας διάδοσιν οὐδὲ.
32. Γονομανοί. *sic infra duo-
bus locis*.
32. Διὸ καὶ μέρος τι τῆς δυ-
νάμεως καταλιπεῖν ἤναγ-
κάσθην.
36. Ὑπερβαβηκέναι.
37. Ἀριμίν.
42. Ἐτοίμως εἶναι.
45. 4. Ὀμβροὶ καὶ σαρσινάτοι,
ex ingenio.
6. Εἰς τὴν τῶν βοιῶν χώραν.
14. Οὐτέτινων.
19. Τῶν δυναμένων.
21. Δισμυρίων.
22. Σαφέστερον ἐξέταται κατα-
νοεῖν, *ex ingenio*.
23. Ἐπεπορεύοντο.
33. Τὸς ἱππεῖς αὐτῶν, *ex
ingenio*.
54. Δοξάντος δὲ σφίσι.
46. 5. Εἰς πύλας.
9. Τελέως.
14. Ὁρμησε σταδίῳ προ-
καταλιβέσθαι.
47. 20. Προαβέβηκε σφίσι τὰς
στειρας.
31. Τὰς ἐρμᾶς αὐτῶν ἀρπυ-
γῶν.
32. Φιλίῳ.
42. Φύριος.
52. Ἀπίσως τὰς ἐνύμους
ἐπὶ ταῦτά.
55. Τῶν συμπαρχόντων.
48. 13. Ἀποφύγει τῷ πάλῃ.
32. Ἐπὶ τὸ μισῶσαι.
40. Καὶ ἐκπαύειν, *ex ing.*
48. Καὶ προβαλόντας, *ex
ingenio*.
49. 8. Οὐτα τὴν ἐξαρχῆς ἔφε-
δον αὐτοῦ.
11. Ἀνεγνωτὴν τέτων.
54. Ἐπιβαλλομένων.
50. 6. Τὸ μὴ μᾶς πόλεως διὰ-
δασιν.
48. Πρὸς αὐξήσιν.
48. Προσέτην.
51. 4. Ὑπολαμβάνω δέ.
7. Σύνναυσις.
22. Καρίνα, *ex ingenio*.
34. Διὰ Μάρου, *ex ingenio*.
46. Παλάμης γὰρ καινότη-
σαντας, *ex ingenio*.
55. Τυραννισμένην.
55. Διὰ τῆς ἀρετῆς ἐκυτᾶ,
καὶ τῆς τέλει, *ex ing.*
52. 9. Τὸτο δὲ ἦν, τὸ Μαυ-
ρόντας.
14. Καὶ συνδεμένον τῶν
Ἀχαιῶν συμμαχίαν.
53. 5. Τσαυτὴν λαβεῖν.
12. Χρωμένω δὲ καὶ τῷ πο-
λέμῳ, *ex ingenio*.
16. Οὐδένα νομίζοντας.
53. 24.

53. 24. Ὑποδακνύων.
29. Δαίωμα ποιῶμενοι, *ex ingenio*.
34. Κατέστησαν τὰς περὶ τὸν νικοφάνην, *ex ingenio*.
39. Αὐτοὶ δ' ἤρξαν.
43. Οὐδὲ ἀμεινῶσιν, *ex ingenio*.
43. Ῥαὺν εἶναι τῶ νῦν ἔχοντι, *ex ingenio*.
50. Ἡ προέμενον τὸ μέγιστον ἔθνος.
54. Καιροῖς ἀντρεπόμενοι, τὴν ἡσυχίαν ἄγειν ὑποκρίνονταί, *ex ingenio*.
54. 12. Τὴν τῷ βασιλέως αἰρεσιν.
14. Προθύμως εἶναι.
35. Λυσιάδας ἔπεσε.
53. Ἀπὸ τῆς σικυῶνος.
55. 1. Καρδοκῶν τὸ μῆλλον.
3. Ὅς κατὰ Σερταλίαν ἔτ' ἀνδιαπεμφάμενος πρὸς τὸν ἄρατον, *ex ingenio*. *sed scriptus liber habet: δς εἰς Σερταλίαν διαπεμφάμενος, etc.*
9. Οὐκ εἰσέειπεν, *ex ing.*
23. Εἰς ἔργος.
24. Ἐκβαλὼν δὲ τὰς φρενὰς.
28. Παραχειμάζων. *et vetus liber non habet vocem τινά.*
45. Διὰ τὸ μέγεθος.
46. Τῇ περὶ Λαοδικίαν μάχῃ, *ex ingenio*.
55. Παρὰ Λινοῖς, Μεγαλοπολίταις.
56. 1. Καὶ συμφαλλοίς.
4. Ὅρχομενῷ.
56. 5. Φύλαρχος.
7. Καὶ μὴ παραλιπεῖν, *ex ingenio*.
11. Τοῖς ὑφ' ἡμῶν γραφομένοις.
14. Καὶ κόμας διεβρίμεινας.
29. Ἐν ᾧ ψεύδους.
31. Καὶ τροπὴν τοῖς γινομένοις.
37. Τιμῶν, καὶ προεδρείας.
39. Προαιρέσει τῶν πραττόντων.
49. Ἀνυποστάτη, καὶ παραδόξῃ.
57. 6. Συνδιατήρην τὴν ὑποκειμένην.
8. Παρὰ τῶν Ἀχαιῶν.
9. Οὐ μείζον παρασπένδυμα.
13. Παραβάντες.
22. Συνεξακολουθήσαντος μαντινεῦσι.
26. Ἡ τῶν πραττόντων αἰμότης.
47. Ἐναντίον τῶν ἀναγκαιῶν, *ex ingenio*.
58. 10. Δηλονότι καθήκειν ὑπολαμβάνων τοῖς συγγραφεῦσιν, *ex ingenio*.
15. Καὶ ζήλων τῶν ἔργων, ἡ περὶ ὑπὸ τῶν παρανόμων, *ex ingenio*.
29. Τάφων, ἱερῶν.
35. Ἐξακιχίλια τάλαντα τοῖς Λακεδαιμονίοις, *ex ingenio*.
44. Οὐχ ἰσόρηκα.
59. 4. Χορηγεῖν.
11. Τοσάτων χρημάτων.
19. Διαφεικτότα τὰς δυνάμεις.
Qq 4 59. 34.

59. 34. Τῶντις δὲ τριακοσίας, 62. 50. Μαθητόναιδαν. . . .
 Ἀχαιῶν δ' ἀνιλέκτας, το- 63. 3. Πρὸς Φαρνάκην.
 ζὺς μὲν τριχίλλας, καὶ Μα- 3. Οὐκ ἐξ ἑς ἐπισημαίνοντα
 γαλοπολίτας, etc. τῆς Ἡλοποταμίας.
 46. Τὸς παροίκους καὶ συμ- 4. Στρατεύων.
 μάχους. 9. Ἡ τὸν αὐτίον ἀνακτοῦν,
 55. Ἐπιπείσαντες συναθροί- ex ingenio.
 ραι, ex ingenio, vel ἀνα- 10. Ἡμᾶς δὲ καὶ ποταμὸν
 μένων. Φαν.
 60. 15. Ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν 30. Τὰς ἀνακτοῦν καὶ τέ-
 Ὀλυμποντόπων συνόλως. χους, ex ingenio.
 17. Ἐπειδὴν Φοινίκας ἐξ- 35. Ἐκ τῆς μετὰ ταῦτα,
 ἀρθῇ. ex ingenio.
 30. Καὶ προσηβοῦσαν, ex 37. Χειρὸς.
 ingenio. 38. Ἦν δ' ἡ προσηβοῦσα, ex
 43. Διὰ τὴν τῶν τόπων ἀν- ingenio.
 φύσιν. 46. Οὐκ κατάληλα.
 44. Καθ' ἕνα δὲ ἐξ ἐτοίμα. 51. Διὰ τὸ κἄλλος πολὺς
 44. Κατὰ γὰρ τὴν ἐξ ἀρ- κατογγυηθήσεσθαι, καὶ
 χῆς. σπαράσσειν ἐπὶ τέλος etc.
 61. 6. Ταῖς ἀνψυχίαις. 64. 9. Πρὸς τὸν κατὰ τὴν Παρ-
 24. Εἰς ἀναχωρήσας. σὴν πόλεμον.
 25. Εἰς βραχὺ τῶν καιρῶν. 16. Καὶ τῶν τυχόντων συνιδῶν.
 33. Κατὰ τὴν ἐν τοῖς ὑπαί- 19. Δυνάμει δὲ, ex ingenio.
 θροῖς. 42. Ἰαθῶν δὲ βῆσιν ἐπὶ παν-
 39. Τὸν βίον μεταλλάξαντες. τός.
 44. Ἡμεῖς δὲ ἐπειδὴ. 48. Ἐπιδόμενον, ex ingenio.
 53. Τὰ πρὸ τῶν δυνάμεων. 49. Χειρὶς κατὰ τὴν ἀν-
 τὴν προαίρεσιν.

LIBER III.

62. 3. Ὁ τι μὲν ἀρχάς. 65. 12. Ἡ μὲν γὰρ παρ' αὐτῶν
 4. Ἀν. βαλόν. αἰολία.
 8. Πειρασόματα τὰς προε- 17. Πᾶν εὐδώς ἡγῶνται, ex
 ρημένους. ingenio.
 9. Ἐξ ὧν ἐγένοντο. 19. Οὐκ αὐτοτελῆ.
 44. Τὸ καταλείμενον. 20. Ἐκείνος γὰρ ἡγετῆρς,
 45. Κατ' Αἴγυπτον, καὶ Κα- ex ingenio.
 ρίαν, καὶ Σάμιον. 22. Τῷ περὶ Σμελλας το-
 49. Ἐπὶ δὲ τὸν Ῥωμαίων, ex λέωφ.
 ingenio. 26. Εἰ μὲν ἂν μὴ τό.
 29. Καρχηδονίως τὴν προε- 29. Καρχηδονίως τὴν προε-
 ρημένην. ρημένην.

65. 47. Οἱ δὲ πρέσβεις. τὰ ταῦτα, etc. ἐξ ἧς δ' ἐστὶ ἄντιον, etc. εἴτα Λαυρέντιον, etc. ὑπάρκειται δὲ τῶν ἡ ἀρδία, etc. μετὰ δὲ ἄντων, etc. ἐξ ἧς δ' ἔκατον τὰς αἰσίοις τῶ κυρταῖς ταῖς αἰσίοις ἐστὶ, etc.
51. Τὴν ὑποκυρτωμένην ἀτοπίαν. 70. 12. Μηδὲν δὲ οἶονται δεῖν, ex ingenio.
66. 24. Προσπαύσεως ἔν τῇ Ἀνδρῶν βα. 16. Ὡς περὶ ἰδίας, ex ingenio.
32. Εἰς καινὴν πόλιν. 19. Περί τῆς Λατίνου αὐτῶν χώρας, ex ingenio.
43. Καὶ πρόβλημα ποιησάμεν. 21. Συμπεριελήφασιν.
50. Πολλοὶ δὲ κατ' αὐτὸν τὸν ποταμόν. 21. Τρυκαίων.
67. 26. Οἱ δὲ τῶν Ῥωμαίων πρέσβεις. 30. Ὡς αὐτὰς δὲ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ποιεῖται, ex ing.
39. Ὁμομηγίῳ τῇ Ζακυνθίων πόλει. 31. Λάβη δ' Ῥωμαῖος ἔνεκα τῶν, ex ingenio.
40. Καταταχέσαν. 33. Μήτ' ἐμπαροῦσθω.
43. Πρὸς αὐτὴν δὲ τῇ Ῥώμῃ. 35. Καὶ πωλεῖται.
68. 31. Ταῦτα δὲ τῶ γέν. 36. Ἐν Ῥώμῃ. πάλιν ἐν ταῖς ταῖς.
69. 20. Βλάβην ἐδύκει φέρειν. 39. Ὡς αὐτὰς ταττομένης.
27. Λατίν. 40. Ὡς ἐξ βοηθῶν.
27. Λατίν. 48. Ἐμβαίνειν ἀνιστός, ex ingenio.
30. Καὶ προσπαρεῖδοντο παρ' ἑλιν. 50. Δία λῆθον, ex ingenio.
39. Κονομεῖν. συγκαταλιπώτερον περ. Iurisiurandi forma ex-tat apud Festum. Lapidem, inquit, silicem re-nebant iuraturæ pex Io-nem, hæc verba dicentes: SI SCIENS FALLI, TVM ME DIESPI-TER SALVA VRBE, ARCEQ. BONIS E-ICIAT, VTI EGO HVNC LAPIDEM.
43. Ἀλλ' ἢ τις ἐμολογημένη θεωρία τῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, etc. ex ingenio, ad-stantibus veteribus li-bris. 51. Ἐστὶ δὲ τὸ, δία λῆθον, ex ingenio.
54. Μηδὲ λαμβάνειν, πλὴν ὅσα. Q99 5
70. 1. Τῶν παρόντων πρα-δῆ, δημοσίᾳ τίσει ὀφειλέ-θω τῶ ἀποδομένῳ. 71. 1.
3. Ἀντικατῶν, Λαυραντίνων, ex ingenio. Nostram coniecturam, et totum Polybii locum Strabo il-lustrat his verbis ex li-bro. πόλεις δ' ἐπὶ θαλάτ-τῃ μὲν εἰσι τῶν Λατίνων,

71. 1. Παρὰ τὸν δία τὸν Καπι-
τωλῖνον, *ex ingenio*.
35. Χωρὶς λύτρων ἐν χάριτι,
ex ingenio.
42. Καθάπερ ἐπὶ τῷ Λα-
τατί.
49. ΠροΦανὲς ἦν ὅτι, *ex
ingenio*.
49. Πᾶσι τοῖς ἐκπότερον συμ-
μάχοις, καὶ τοῖς ὄσι τότε,
καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα, *locus
suppletus ex vetere libro*.
72. 2. Ὑπάρχειν ἔτι, *ex ing.*
5. Ὁμιλουμένον, ὅτι ἐπαι-
σίσαντες.
9. Τὸν πόλεμον Καρχηδο-
νίης, *ex ingenio*.
10. Τὴν αὖ ἐκπότερον.
19. Μῆδενά τῶν νῦν ἔχόντων
ἐν εὐλόγως βεβαιώσασθαι,
ἢ μόνον καλῶν, *ex ingenio*.
24. Διαφυλάξοντες, *ex ing.*
39. Καθάπερ ἂν εἰ κατὰ μί-
τον, *ex ingenio, adiunctis
libris manuscriptis
postquam coniecturam*.
40. Κατὰ πύρρον τιμωρ
συγγραφέων, *ex ingenio*.
45. Μὴ ταυτὰ περὶ τῶν αὐ-
τῶν, *ex ingenio*.
73. 16. Ταρσηταί, *ex ingenio*.
30. Οὐ δὲ προκαταγινώσκειν
ex ingenio.
41. Πρὸς τὰς δυνάμεις.
42. Μόνως ἂν ἔως, *ex ing.*
74. 21. Συμβαλλέσθαι πέφυκα,
ex ingenio.
23. Καὶ κρησματοικῶς.
29. Τὰς ἐπὶ τῆς γῆς τόπας
ὑποτάττοντας καὶ φέρον-
τας αἰεῖ.
74. 30. Εἰς γνωρίμα καὶ συνή-
θας ἐπινοίας.
41. Ἡ δ' Εὐρώπη ταύταις
ἀμφοτέραις.
44. Ὅς ἢ πολὺ ἀπέχου τό-
που.
45. Τὸ Σαρδόνιον.
75. 14. Οὗτος ὁ τόπος, *ex ing.*
17. Πρὸς διχαλλούς, *ex ing.*
45. Λυατίος.
50. Ἄμα τῷ παραλῶν ἐς
τὰς ὕλκας.
53. Ποήσασθαι τὴν ἀπεχί-
ρσιν.
76. 4. Καὶ νῦν διαλεχθῆσαν.
16. Διασαφηνέντες αὐτῇ.
19. Συσήσεις μετ' αὐτῶν
καθηγούμενας ἅμα καὶ συν-
αγωνίσας καλῶς.
25. Ξυλείαν.
44. Ἐτοίμας ἔχων.
45. Πελοπονήσου ἱππέων.
48. Κατὰ δὲ τὰς πρύμνας
τῶν λέμβων.
49. Τὸ μέρος τῆς πρύμνης.
50. Ὡςτε πληθὺς ἱκανὸν ἵπ-
πων.
77. 3. Τῶν μὲν ἰδίων συναγ-
γιώντων.
11. Καὶ διὰ τὸ παραδοξόν.
21. Ἦν δὲ τῶν λεγομένων.
22. Ἰσχυρότατα.
32. Τῆς δὲ τῆς ποταμῆς.
37. Ὡς εἰς τὴν αὔριον.
44. Διασαφηνέντες τῷ τρα-
τηγῷ.
49. Ἐφεδρείας ἔχοντες τά-
ξι.
78. 20. Ὅρθοι ποιούμενοι.
36. Τὰς ἐρυμνότητας καὶ
τραχύτητας τῶν.

78. 38. Ταιούτην, οἷον περί τὰς τότες ὑπεγράψαμεν ἡμεῖς, ex ingenio.
42. Ὅς τοσούτων ἡγόμενος δυνάμεων.
44. Οὐτι καθόλου.
53. Πλείεων ἀνθρώπων.
79. 16. Ἐνδρίβαζε.
20. Τὴν προτηγορίαν ἀπ' αὐτῶ τῷ συμπτώματος. ἥ μὲν γὰρ ὁ Ῥοδανός.
30. Σίτῳ καὶ τοῖς ἄλλοις.
30. Ἐχορήγησε τὸ στρατόπεδον.
41. Ἰκανὸν τὸ πλῆθος.
41. Τὰς εὐκαιρίας τότες.
43. Καταφανεὶς γενόμενοι.
46. Δέ τινες τῶν κατὰ γυμνάσιον, ex ingenio.
80. 6. Τῶν πρημῶν ὁμοίως τοῖς φορτίοις πολλὰ τῶν ὑποζυγίων.
23. Μὴ τοιμῶν αὐτῷ βλάβος.
33. Ὡς εἰ λάβοι.
44. Συγκορήσαντες.
49. Ὅς ἐν ὅλῃ τῇ νυκτί.
53. Ἀποσπώντων.
81. 3. Τὰς ἀπολειπομένας.
19. Ἡμισάδια τῆς ἀποβρώγος.
20. Καὶ πρὸ τῷ μὲν ἔσσης, τότε καὶ δὲ μάλλον ἔτι προσφάτως, ex ingenio, veteribus libris emendationem indicantibus.
34. Περί τὴν βάρυν.
40. Καὶ τὰ πρὸς τὰς ὑπερβολάς.
43. Ἀπὸ τῶν προειρημένων.
44. Τῶν ποταμῶν ἐν τῇ καθόλου πορείᾳ.
82. 17. Ἀπογεύομενοι, ex ingenio.
27. Καὶ διορθούμενος τὴν ἔγνωικν.
29. Ἐν μὲν γὰρ τῷ προηγούτῳ καιρῷ.
33. Οὐδ' ἔτις ἦν τοὺς πρὸ κείμενον.
37. Μῆδεν τῶν παρὰ ἔντων, ex ingenio.
40. Προεβίβασαν, ex ing.
50. Τὰς κακοπαθείας τὰς συμβάσας ἡμῖν.
83. 14. Τῶν Ταυραῶν.
48. Ἐπίσταται ὑπὲρ τῶ μάλλοντες.
50. Προθέμενος.
84. 22. Ἐπομένους Φεύσαν.
24. Ὅς μηχανεύων.
29. Καθ' ὅσον γὰρ ἐπ' ἀκείνων τὸν μὲν νικήσαντα.
31. Ἀνδρὶ μὴ τῷ εἶναι δυνατόν.
85. 6. Πράξεις σφῆς, ἀπατάλη δούρο.
6. Κατὰ λόγον δάμα τὴν πρᾶξιν.
10. Παρὰ τὸν ποταμὸν.
12. Προνομενόντων.
17. Προήει.
18. Κοχλιωμένην.
31. Οἱ μὲν πολλοὶ σποράδες.
34. Βαρυνόμενον ὑπὸ τῷ τραύματος.
40. Ἐπὶ τόπον αὐτὸν γιγνόμενον.
47. Τὴν πορείαν.
86. 1. Καθοπιστάμενοι.
16. Ὅτι πάλα τῶν Καλτῶν.
21. Τάτοις δ' ἐκ ποδός.
25. Διαφθαρῆναι. νῦν δὲ ἔς, πλείους.

86. 37. Ἀποσάσεως.
 41. Προῆγε σπεύδων.
 43. Ἀρίμνον.
 46. Κλασίδιον, ex ingenio.
 47. Βροντασινῷ, ex ingenio.
 49. Ἐκφέρειν τῆς σφατέρας
 προαυρέσεως.
 50. Ἐτίμησε μεγαλείως.
 87. 4. Πέραν τῆ τραβία.
 14. Διὰ τῶν ὑπηρετῶν.
 22. Καίνουμένησιν.
 37. Ἀκάνθας καὶ βάτας.
 38. Πρὸς τῷ στρατηγεῖν.
 46. Ἐκπέττανον, ex ingenio.
 52. Παρήγγειλε δὲ καὶ τὰς.
 54. Τύτους μὲν ὄντας ἰκ-
 πείς.
 88. 2. Προσέταξε παλάσμι-
 νας, ex ingenio.
 14. Καὶ προσαναβεβηκότες
 τῷ βούματι.
 16. Ὡς ἂν ᾗδῃ καὶ τῆς ἡμέ-
 ρας προβαίνεισιν.
 22. Ἐφ' ἐκότερον.
 89. 25. Γάϊος Φλαμίνιος.
 46. Τῆς ἀπολαττειμένους, ex
 ingenio.
 90. 1. Γάϊος μὲν Φλαμίνιος.
 6. Τῆς περὶ αὐτῶν Φιλίας.
 22. Δοκούντων ἐμπειρῶν, ex
 ingenio.
 36. Κωλύει.
 38. Ἀτε καὶ Φερέκαχοι.
 42. Ὡς ἂν ἐξῆς ἡμέρας τέτ-
 τας.
 47. Τῆς διὰ τῶν πηλῶν πο-
 ρείας.
 48. Περιαλγῆς, ex ingenio.
 91. 5. Πολλὰς αὐτὸν ὑπελάμ-
 βανα.
 6. Πάνυ δ' ἐμφρόνως.
 91. 30. Καὶ πανταχόθεν τῷ
 καπνῷ σημαίνοντος.
 36. Τέλος ταῦτ' εἰπὼν.
 38. Τηλικύτον γὰρ προεὐ-
 βαβλήκει.
 41. Κυρταίνων.
 92. 7. Ἔτι δὲ δυσσυνόπτα.
 8. Ἐδύναντο.
 19. Σὺν τοῖς ὅπλοις ἀπεκνί-
 γοντο.
 21. Τὰς καφαλὰς αὐτάς.
 23. Παρακαλίσαντες ἑαυτοὺς,
 διαφθάρησαν.
 31. Καὶ περιερατοποδεύσαν-
 τος.
 34. Καυρὸς, Γναίος Σε-
 ρύλλιος.
 55. Ἀρίμνον.
 93. 16. Ἀπεδοκίμασεν.
 17. Διχνύσας δὲ τὴν τε τῶν
 ὁρβῶν, etc.
 27. Διευψυρος.
 30. Ἐκ τοσούτων σκύλων, ex
 ingenio.
 34. Ἐπικυρεῖν καὶ τοῖς ἐν
 Ἰταλίᾳ.
 36. Καὶ καδ' ἡμᾶς οἱ ταύτης
 τῆς οἰκίας.
 42. Ἀμα δὲ τῷ Δικτάτωρι.
 43. Ἰππάρχην.
 45. Τοῖς παλαιαῖς οἴσιν δια
 τὸ πληθὺς.
 48. Τὴν τε Πραιουτιανήν,
 ex ingenio. liber scriptus
 minus corrupte, quam
 impressus habet Πραι-
 τετειανήν. *Linii lib. 22.*
Praetutianum, Adri-
anumque agrum, Marjos
inde, etc. Silii lib. 15.
Domitat Praetutia pu-
bes.

- bas. Aggenus Urbinus: nam et in Piceno fertur inter montium Praetutianorum quandam partem oppidi Asculanorum fide circumdari.
51. Ἀπὸ Λακερίας.
52. Τὴν Ἀργυρεπτανήν.
94. 19. Εἰς μὲν τὸν ὑπὲρ τῶν ὄλων κίνδυνον.
21. Χείρων πληθεύς, ex ing.
33. Καταφθείραγας.
38. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατόπιν μὲν.
42. Ἀναγκάσειν.
50. Εἰς ἃ χεδὸν ἐκ πάσης, ex ingenio.
54. Καὶ τιανῖται.
95. 3. Εἰκὸς ἠρικένας.
13. Ὅς χεδὸν δίχα.
34. Ἐγίνετο τοῖς διαβελίοις ex ingenio.
44. Λειτουργός.
46. Προσβάλλειν πρὸς τὰς ἀκρωρείας.
48. Λάβη τὰ ζῶα.
51. Ἐπὶ δὲ τέτοις ἱπκείς.
54. Τὰ φῶτα προσβάλλαντα.
96. 14. Ἐπεσπέπτετο δὴ καὶ, ex ingenio.
21. Πρὸς τὸ παραβάλλεσθαι.
45. Μετ' ἢ πολὺ δὲ πρὸς τὸ κλίνειν ὤρμησαν.
97. 3. Ἀναχθέντων ἐπ' αὐτὰς.
7. Τὸ μὲν πρῶτον τῆς Σικελίας Λιλυβαίου.
27. Εὐφυνῶς κείμενον.
28. Καὶ πρὸς τὴν ἐκ θαλάττης χορηγίαν. ὁμοῦ γὰρ αὐτοῖς συνήβαινε.
97. 30. Εἰς Ἰταλίαν, etc. κατὰ τὴν Ἰβηρίαν.
41. Μέρσι. προ; τῶν μὲν, ex ingenio.
43. Ἐπὶ τῶν ἐμήρων Φάσκων, ex ingenio.
51. Ἐπιστάσεσθαι, ex ing.
55. Ποίσεσθαι, ex ingenio.
98. 23. Περὶ τὴν Λακερίαν.
25. Ὁ τῆς Λακερίας.
28. Πλείστας οἰκίας.
35. Ἀναριθμητῶν.
39. Σιτολογεῖν, πρὸ δὲ τῆς πόλεως.
41. Ἐπὶ τῆς Λαρινάτιδος, ex ingenio.
47. Ὅς εὐκέρως.
99. 7. Εἰς ἀπορείαν.
19. Διαγωνιάσας τὰς Ῥωμαῖους μὴ, etc. ex ingenio.
26. Τὴν ἀπρωγίαν.
39. Τὰ μὲν αἰκῶν ἐκ τῶν ἀλυσκομένων, ex ingenio.
42. Αὐτὴ τὴν μὲν ὁρμήν.
45. Τῶν γὰρ τόπων τῶν παρὶ τὸν λόφον.
52. Ἦγε συνεχῇ τὰ βαρέα.
53. Παρακλήσειον τὸν χερσισμόν.
100. 17. Βαλλόμενοι.
33. Ἀντικαρίσπασμα.
40. Εὐδοκίμην.
46. Ἐν τῶν περὶ κανήσια τόπων.
48. Καταληφθείσης.
50. Διὰ τὸ κατὰ τὴν περίεξ.
101. 2. προέδυντο δέ.
8. Τὸ μὲν τῶν πεζῶν πληθεύς.
37. Ἐναντίον.
52. Προέβηκεν.
102. 10.

204. 10. Ελ τὴν ἐκείνου.
 23. Τὸν ἀφ' αὐτοῦ.
 23. Ἐχεν ἐν τοῖς πρὸς.
 24. Κλίμασι τῆς Ἰταλίας.
 28. Οὐδ' αὖτις μοι δοκῶ.
 46. Γενέσθε.
 47. Ὅσον ἔτε.
 52. Στείλουν τοῖς ὑπενω-
 τήσι. ὁ δὲ.
 203. 5. Ὅ τι ἂν ᾖ τέχνη.
 20. Προέτρεψε τὰς εὐζώνους.
 30. Ἐν τῇ μάχῃ τῆς Δι-
 βουας.
 204. 15. Καὶ μεταχρὺν τῷ τῶν
 ἱππέων ἀγῶνος.
 18. Καὶ προσέφερε τὰς χα-
 ρας.
 19. Τὴς παρ' αὐτῷ στρατιώ-
 τας, ex ingenio.
 29. Εἰς Οὐρανίαν. εἰ 44.
 29. Κατεπρήμνισαν.
 48. Παρεχρήμεν, ex in-
 genio.
 49. Καὶ πρὸ τῷ, τῶν ἱπ-
 πῶν ὄχλῳ.
 205. 13. Ἀργυροπικνοί.
 32. Διορδύσεις.
107. 4. Καὶ τὴν πρόσθετον ἡ-
 παύσε.
 6. Μὴ οὐδ' ἔτι.
 9. Ὁ σῆμα.
 26. Τὴν ἐξακολουθήσαν.
 44. Ὁρχομένων μὲν κατὰ
 πρῶτος.
 48. Ἀρτος δὲ καλίστα.
 50. Πιρασσομενῶμεν.
 54. Φιγιάλειαν.
 108. 1. Τῆς ὑπαρχέσης αὐτοῖς.
 10. Μὴ δὲ καὶ ἀπαξ ἐπιβαλ-
 λόμεν, ex ingenio.
 30. Ἐναργὴ δὲ τῶν ταύτων
 μαρτύρια.
 39. Τοῖς ἰσορηγόσι.
 31. Ἐκ τῆς πελλήνης.
 38. Ὀμοίως δὲ καὶ τολμη-
 ρότατον.
 47. Κατὰ πρόσωπον Φαλαγ-
 γιδόν.
 109. 5. Ἐπὶ τοῖς τῶν Μεγαλο-
 πολιτῶν.
 10. Τέτα πείθεσθαι.
 14. Χάριν τῷ διὰ τῶν.
 20. Καὶ συμμένει.
 45. Ἐπιστρατηγὸν ἐπιτή-
 σαντες, ex ingenio.
 110. 10. Ἐν δὲ τῷ τέτατος.
 10. Οἱ προβοηθῶντες.
 12. Οἱ δὲ συμπέκτοντες.
 20. Τὴν ἀναχώρησιν ἐπὶ
 τὰς παρακειμένας πό-
 λεις. οἱ δὲ.
 29. Τὴν ἡτυχησέν, ex
 ingenio.
 30. Τὸ προτέρημα, λοιπὸν
 ἔδη.
 33. Τὴν δ' ἀρχὴν ἐκ τῷ με-
 τὰ ταῦτα γενομένην δόγ-
 ματος ἀπάντων τῶν.

LIBER IV.

51. Καὶ τινος αὐτὰς πρῶτοι
 συνέτησαν.
 206. 5. Οἱ συνάπτοντες τὴν
 διήγησιν.
 25. Χορηγίας, etc. αἰὲν πλεο-
 νεκτικῶν, etc.
 30. Ἀχαιῶν.
 34. Φιγιάλειαν.
 25. Τὴν τε χῶραν, καὶ τὴν
 πόλιν.
 37. Φιγιάλειαν.

110. 41. Ἀναδέχεσθαι τοιαύτας πράξεις.
 42. Διαφείναι.
 43. Ἄλλως τε καὶ προδικα-
 ληφέντα.
 45. Οὕτω μετ' ὀλίγων.
 50. Προσελθόντα, ex ing.
 111. 4. Ἦδη δὲ.
 6. Ὅσας δαίσει, ex ingen.
 19. ὄντας γὰρ αὐτοὶ σύμ-
 μαχοι, ex ingenio.
 37. Μετὰ δὲ ταῦτα δημή-
 τριος.
 40. Ἀμύντα.
 44. Τῆς τῶν κυκυθέων πό-
 λεως.
 49. Τῆς πραγμάτων ἐνερ-
 γείας.
 51. Συνερχῆσθαι εἰσέσει, ex
 ingenio.
 112. 3. Τῶν δ' Ἀχαιῶν ἐπιχω-
 ρησάντων ἐτοίμως.
 8. Οἱ δὲ κατανοήσαντας.
 26. Πρώτους γὰρ τὰς εἰσα-
 γαγόντας.
 29. Οὓς ἤλπισαν, ex ing.
 113. 3. Τὰς Ἀχαιῆς ἔχων πο-
 λιτικώτερον ἢ στρατηγικώ-
 τερον.
 28. Ὡς δὲ αὐτῶν ἀνὰ μέ-
 ρος.
 34. Καὶ συλλήβδην καὶ τὸ
 τῶν βίαν ἐπίπονον.
 55. Ὁ θεὸς εὖ δὴ τρα-
 πάντας.
 114. 1. Ἡμερώσειςιν αὐτὺς, ex
 ingenio.
 10. Βασιλέως δ' εἶχ' ὑπάρ-
 χοντος.
 16. Συνιδέσθαι μὲν σφίσι πά-
 σος.
 114. 18. Τίσι τῶν νέων.
 29. Καὶ παρακαλέσοντας
 αὐτὸν, ex ingenio.
 32. Ὁ δὲ διακίπτας.
 115. 5. Οὐ καλῶς ἔχον εἶναι,
 ex ingenio.
 18. Τῆς Μεγαλοπολιτιδος
 ἀλάριον, ex loco inje-
 rito.
 21. Κατὰ μὲν θάλατταν
 κύλῳ, ex ingenio.
 22. Τῇ Μεγαλοπόλει ὑπὸ
 τῶν Ἰλυριῶν, ex ingen.
 29. Συνανακομιθεῖσθαι.
 44. Προελθόντος δὲ τῷ
 βασιλείῳ.
 45. Διαλαλῆθέντος.
 45. Τὰ ῥηθέντα μετ' εὐ-
 νοίας.
 55. Ἐκέρυττον ἀφίεντας.
 116. 11. Ἐπιτεπλέχθαι.
 12. Καὶ κατὰ περιόρισιν.
 14. Καὶ τὰ κατὰ τὴν ἐλ-
 λάδα, ex ingenio.
 17. Ἠρξάτο τὴν ἀναφοράν.
 21. Καὶ τατταραποῆς.
 26. Ἠσφαλίζετο τὰ πρὸς
 τὰς ὑπερκαίμενους τῆς Μα-
 κεδονίας.
 32. Διόπερ ὑπεθεμένης.
 55. Ἀγανῶς καὶ ποιήσας.
 117. 6. Αἰτωλῶν οἱ εὐφραύνον-
 τες.
 17. Ὀλιγαρχικοὶ, τοχαζό-
 μαναι, ex ingenio.
 44. Τὸ ἐπίγραμμα, ex ing.
 53. Διέσπευσαν.
 118. 3. Αὐτοῖς περὶ τὰς πα-
 τρίδας.
 12. Τοῖς εὐφόροις, οἱ αἰθμο-
 νοί, ex ingenio.

112. 13. Ἐπὶ βασιλείας.
 14. Μετὰ ταῦτα βασιλεύ-
 σαι, ex ingenio.
 15. Οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν προ-
 σφωτέρων.
 16. Καὶ τὴν πρὸς ἐκείνου
 αἰτίαν.
 17. Ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ καθι-
 σῆναι.
 113. 1. Συμμαχίαν, τήν τε τῶν
 ἐν Αἰτωλίᾳ.
 2. Οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ
 τῶν Ἀχαιῶν.
 3. Αἰτωλῶν δ' ἐρατήγει.
 4. Τῷ κατὰ πόλιν Συ-
 ρίαν.
 5. Τῶν ἢ καλύεσθαι θέον
 ἢ ἐλαχέως τὰς ἑλ-
 λους.
 6. Τὴν ἀλλαγὴν.
 7. Τότε δὲ πλείους θρα-
 ξίς.
 8. Λυσιστλή.
 120. 12. Ἐπὶ δὲ τὸ μὲν μήκος.
 13. Ὁ δεκατεττάρων ἐπὶ
 ταδίων, ex ingenio.
 14. Ἦς ἀκριβοτέρως.
 15. Ἰδιὸν ἐπὶ τῶν νυκτικῶν,
 ex ingenio.
 16. Φανερὸν ἐπὶ χώνευσιν
 μὲν καὶ καλῶς.
 17. Τῷ χρόνῳ κατὰ φύσιν
 τὸ πεπερασμένον ἐν ἀπεί-
 ρῳ χρόνῳ συνεχῶς γινώ-
 μενον καὶ φερόμενον,
 partim ex ingenio.
 18. Ἡμέρας ὁρόων.
 19. Ἐποκέλλοντας.
 121. 4. Ἀγχιστῶν.
 10. Εὐχόμενος γὰρ θαυμάζοντας
 ὑπὸ.
 122. 14. Ἐπὶ δὲ ἐν αἰσθηθῆναι
 μέζον.
 15. Τόσῳ θαυμάζοντα.
 16. Ἐπὶ δὲ χώνευσιν καὶ
 νῦν, ex ingenio.
 17. Συμπεπαισθητὸν πίν-
 τον, ex ingenio.
 18. Τὸ τῶν.
 19. Ἀρτίως εἶπον.
 20. Πικνωμένους.
 123. 19. Οὐ μὴν ἀλλὰ τότε.
 20. Κατὰ τὴν χύμα τῶν
 ἑλλων τῶν πεπερασμένων.
 21. Αναφέροντας ἑκαστον.
 22. Προσπεποιημένους δὲ
 Γαλατῶν αἰτίαν τῶν το-
 ρὶ κοροντέρων.
 23. Οὗτοι δ' ἐβόησαν μὲν
 ἅμα τοῖς παρὶ βρόχου,
 ex ingenio.
 24. Τῶν δὲ πλείων.
 25. Ἐξ ἡ συνέβη.
 26. Ἀξύντως καταλύει.
 27. Προσπεποιημένους.
 124. 2. Ἀχαιῶς γὰρ ἦν μὲν
 Ἀντιόχου.
 3. Φιλονεικίαν.
 4. Ἐβρωμένους.
 5. Ὁ κατὰ τὴν.
 6. Μῆτε κατὰ τῶν εἰς
 Πόντον.
 7. Καὶ τὴν ἐπὶ τῇ Ἀσίᾳ.
 8. Καθικέσθαι.
 124. 1. Ἐπιτάλταται.
 2. Πρὸς μὲν βοδίαις ἀπλῶς,
 ex ingenio.
 3. Τὰ καταληφθέντα δὲ
 τοῖς, ex ingenio.
 4. Λιευκίαν.
 5. Πικνωμένους.
 124. 55.

124. 55. Αὐτός δ' ἦν Λακκαδαι-
μονίων, *ex ingenio*.

125. 13. Φαισίων.

14. Καὶ τὸν αὐτῶν τῶν γορ-
τυνίων.

34. Προσφάσεις, ἅμα δὲ
καὶ βέλη καὶ τρατιώτας
τιθέντας ἐπί.

36. Τελείως δ' εὐκαταφρό-
νητον.

42. Τὴν ἐπιβολήν.

44. Διαξάγοντας τὰ κατὰ
τὴν.

49. Παραπεσόντος δὲ πλὴ
τοῖς.

52. Πανταλέοντος.

126. 5. Βραχύν.

8. Αὐτὰς, συτραφέντας.

43. Μεγαλοπολιτῶν.

45. Τοῖς Ἀχαιοῖς μὴ τα-
λεῖν.

127. 10. Οἱ γὰρ ἡττειρόται τὸ
σφέντερον ἀναγκαιότερον
τιθέμενοι πρὸ τῷ κοινῷ
τῶν συμμάχων.

20. Καὶ τότε βίον ἐπιτε-
ρευόμενος τὸ, *ex ing.*

36. Ὅς γενώτατος.

37. Καλέμενον ἄκτιον.

51. Εἰς τὴν τρακτικὴν, *ex
loco inferiore*.

55. Οἱ καὶ συμμίξαντες
περὶ κράτον ὄντι Φι-
λίππῳ.

128. 3. Φήσας βυλεύσεσθαι πε-
ρὶ τῶν.

8. Ἡ κωλύσειν τελείως.

13. Διαβαινύσας.

14. Καὶ τὸ λοιπόν.

Tom. II.

28. 22. Ἦκε πρὸς τὰς Ἀχαΐας
εἰς Οἰνιάδας.

24. Κατὰ δὲ τὴν σύμπα-
σαν κατασκευὴν.

32. Κατασκευὴν.

40. Χρώμενος πρὸς τὴν εἰ-
κονομίαν.

47. Τὸν ἀμβρακικὸν κόλ-
πον.

129. 13. Περὶ δωδώνην ἱερὸν,
ex ingenio.

15. Ἐδῇ καὶ νόμιμα, *ex
ingenio*.

23. Ἐκ τῆς σικυῶνος.

28. Ἄμα δὲ τέτοις ἱππεῖς
ἐκατὸν ὁμήσας.

31. Παρηλαχώς.

36. Καταταχίσαντας Μα-
κεδόνας, *ex ingenio*.

49. Τὰς προειρημένους περὶ
Σαλασίαν, *ex ingenio*.

130. 5. Καὶ τὰς ἅμα τῷ, *ex
ingenio*.

6. Εἰς τὰς μυρίας.

11. Τριταῖος.

18. Ἐχει τὸ ἐρύμανθον.

18. Καὶ ὑπὸ πτελῶν.

22. Ἐχει δὲ καὶ τείχη.

33. Τῷ πεπεῖσθαι.

131. 35. Καὶ ματαβάλλειν τάς.

37. Κατὰ γὰρ τὴν περί.

38. Ἰσείροντας αὐτῆς.

42. Παρασπονδεῖν.

132. 4. Τῶν συμπεφυγόντων.

20. Παπειτιμένος, *ex ing*

22. Χρόνος πρότερον.

23. Συνετρατευμένος τε-
θεαμένος.

24. Κλειόμεναι προσαττό-
μενον.

R r r

132. 47.

132. 47. Τυπαναίαις.
 53. Καὶ διαβάς τῇ γεφύρᾳ,
ex ingenio.
 54. Ἦκε πρὸς τὴν ἀλφύραν.
 133. 4. Μαγαλοπρεπεστάτων, καὶ
 τεχνικωτάτων ἔργων ἐστί.
 6. Κατὰ τὰ πλείους τόπους,
ex ingenio.
 11. Αὐτὸς ὁ βασιλεὺς, *ex*
ingenio.
 12. Ἀποδοθέντος δέ, *ex in-*
genio.
 25. Τυπαναίται.
 48. Μὴ καταλαβὼν δέ.
 49. Κατατάχσαν.
 134. 16. Ἐπιθείσης δίκην.
 20. Παῖδην.
 21. Καὶ πράττειν δὲ ὅμως
 ἠναγκαζέτο.
 34. Τὰ δ' ἐναργέστατά ἐσιν.
 39. Ὑπὸ τὸν ζυγὸν κατὰ
 βραχύ.
 45. Πρὸς τὴν ἐαυτῇ Φιλίαν.
 135. 4. Οὐ πλείω τριῶν ἡμι-
 σαδίων.
 8. Ἡνυκέναι.
 23. Ἐπιστρέψαι, *ex ingen.*
 35. Καλεῖν τὰς ἀκηκοτάς
 καὶ ἄγειν.
 136. 9. Καταλιπεῖν τοῖς παρὶ,
ex ingenio.
- LIBER V.
24. Τὰς χρόνας τότε τὸ
 τῶν.
 31. Καὶ τὸ λόγῳ διεξά-
 γειν.
 43. Μυριάδας.
 51. Ὁ πόλεμος ἦν αὐτῶν.
137. 21. Ἄμα δὲ προφυλακῆς
 τάξιν.
 32. Παραλίαν.
 33. Ἵνα παρασκευάσῃ μὲν
 αὐτῶν.
 41. Ἐπίκεδον αὐτῆς ὑπάρ-
 χοντα, *ex ingenio.*
 46. Τῆς γὰρ τῶν Φιλίων.
 47. Ἦδη μετέωχον.
 53. Διεστυλωμένον.
 138. 2. Τὰς ἐπιφανεστάτας κα-
 τὰ μέρος.
 42. Εἶχε δορίμαχος.
 42. Ἀπολαλοῖται.
 48. Οἱ περὶ τὸν Λαόντιον.
 48. Καθεξόμενον, *ex ing.*
 51. Δύναμις διὰ τὰς ὀχυρό-
 τητας.
 139. 24. Τῆς παρ' Αἰτωλῶν.
 41. Οὐκ ἐλάττως διόχλων.
 πολλὰς δέ.
 52. Ὡστε τὸναντίον ἀπο-
 δέει.
 140. 3. Ἐν χειρῶν αἰεί.
 5. Τῇ δ' εὐγνωμοσύνῃ.
 34. Ἐκ περιττοῦ καὶ ναῦς.
 54. Τὸ πλείονος ἐστὶ τῆς πρά-
 ξεως.
 141. 41. Δαδυνάει.
 142. 22. Ταῖς ἐξ ἀρχῆς, *ex*
ingenio.
 32. Ἀπὸ τῆς παρὶ τὰς κα-
 λαῖς.
 143. 11. Δύο δὲ τὰς ἐξῆς ἡμέ-
 ρας ἐπιδραμῶν, καὶ ἐθά-
 σας, etc.
 24. Τῆς εἰς τὴν τέγεαν.
 25. Περὶ αὐτὴς ὑποψίας.
 33. Καὶ μάλιστα τὸ προελ-
 θεῖν.

143. 35. Τὴν ἐαυτῶν σωτηρίαν.
 144. 28. Ἐπέβαλε τοῖς ἀγωνι-
 ζομένοις, *ex ingenio*.
 43. Αὐτῷ στρατοπαδεύειν,
ex ingenio.
 50. Γαιῶδες.
 145. 20. Καὶ πολλῆς ἀκρίσιας.
 23. Οὐ προσποιήσεις δὲ διὰ
 τὸν καιρὸν.
 146. 1. Ἐγγυητὴν, *ex ingen.*
 8. Πρὸς τὴν ἀναδοχὴν.
 9. Προσβαυτάς ἐξεπέσει-
 λαν.
 12. Ἰσσηρίαν.
 25. Ἀναγνῶς δὲ ταύτας.
 147. 18. Ὅσον ἤπω.
 47. Τὸν Ῥωμαίων.
 148. 8. Μετηλλαχότων.
 12. Ταῖς τὰ κατὰ τὴν Αἴ-
 γυπτον.
 19. Καὶ κορβωτέρων.
 33. Καθημέσις.
 36. Οὐτ' ἐφισαύων.
 44. Αὐτὰ τὰ πράγματα.
 149. 27. Περιπατῶντας.
 45. Παραφυλαττόμενος.
 51. Τηροδέμενος.
 52. Ἀσπεδαί γε.
 150. 6. Παρέκλυσαν.
 7. Ὡς ἀνασπάσσοντες.
 11. Ἐπιδέξιος
 35. Φύσει δὲ ὡμὸς ὢν, τῶν
 μὲν τὰς ἀγνοίας.
 41. Ἀθροισθέντος δέ.
 45. Οὕτως γὰρ ἢ τὸ παρά-
 παν ἔδε τολμήσειν ἄλλο-
 τριπραγεῖν.
 45. Παρόντος, καὶ τοῖς
 πολλοῖς ἐν ὧσι γενο-
 μέναι.
 150. 48. Ταῦτα λέγοντος ἔτα-
 τε προειρημέναι.
 151. 1. Μετὰ δυνάμει.
 3. Περιτῶν πόλεμος.
 15. Τὴν ἐξ ἀρχῆς.
 16. Προσασίας.
 30. Κατὰ τὴν εἰς ὕψος ἀνά-
 τασιν.
 33. Παρβασίας.
 37. Ἐχον ἐν αὐτῷ.
 47. Τῶν ὑπαίθρων αὐτῷ,
 καὶ τῶν ἰδίων δυνάμεων
 ἐπηρεμένων τοῖς ὀρμαῖς
 διὰ τὸ κατὰ λόγον, *etc.*
 48. Πᾶσι τοῖς τὴν Ἀσίαν.
 152. 25. Ἐπαρθεὶς τότε.
 31. Τηροκῆτω.
 153. 2. Ἄνα δὲ καὶ τῆς ἀντί-
 περα, *ex ingenio*.
 32. Δόξαντος δέ.
 154. 6. Τὴν ἐπιφορὰν καὶ τὴν
 ἀπικύην.
 17. Προφανῶς τὴν διὰ τῆς
 ἐρήμου πάλιν.
 31. Προσφάτως.
 53. Ὡς ἐχόμενον, *ex ing.*
 55. Ἐν διαστήμασι.
 155. 6. Καὶ Γαλάτας, καὶ
 καχόλε.
 8. Ἐκτὸς τῶν ἱππέων.
 10. Τὸ δὲ δεξιὸν κέρας.
 28. Ἀδειγάνας.
 31. Ἀπολλόδαρον.
 46. Τῇ Μηδείᾳ.
 49. Ὑπο Περσῶν.
 156. 1. Μέχρις αὖν δ'.
 16. Ἀποσπᾶσαντες αὐτόν.
 35. Διόπερ Ἀχαιοὺς συνεί-
 την ἐν αὐτοῖς, *ex in-
 genio*.

156. 30. Οὐ γὰρ ἂν ἐπινοήσω-
σιν ἀεὶ προβαίνειν, *ex*
ἐλάττωτος, *etc.*
157. 8. Τὴν δὲ τῆς σελωνκαίας,
ex ingenio.
10. Παμμέγαδες, *ex iug.*
28. Κατὰ δὲ τῶν ἀπὸ τῆς,
ex ingenio.
37. Τρόπον τινά, *ex iug.*
44. Προτρέχοντες, *ex in-
genio.*
46. Καταπεληγμένοις δὲ
τῇ.
50. Αὐτοῖς ἀπέδωκε, *ex in-
genio.*
158. 10. Τῆς Ἀμύνης καὶ τῆς
παρόδου.
28. Αὐτοῖς ὠλυγορῆθη, *ex*
ingenio.
31. Κατακλίσαν τὸν Ἀντιό-
χον, *ex ingenio.*
37. Πρεσβείας ἐπὶ τὰς δια-
λύσεις.
40. Παρὰ τῷ Ἀντιόχῳ.
48. Ἀδαριώτης, *ex loco*
inferiore.
48. Εὐκαυρότατα.
55. Κινήσει.
159. 5. Οἱ καὶ κατ' ἑξῆς.
13. Εἰς ἐπτακοσίας πολυ-
πράτης.
16. Ὁ θηταλὸς, *etc.* ὄν-
τας εἰς διχαλίαις.
27. Πρεσβείαις.
42. Ἐὰν αὐτόπτας.
44. Τοῖς ὅπλοις ἔτω καὶ
τοῖς δικαίαις.
54. Ὅμῳσιν πάντες, *ex*
ingenio.
160. 2. Τὸ τριγώνος παρασπεί-
δημα, *ex ingenio.*
12. Ἐπεὶ πρεσβύοντας μὲν
ἄλλος ἄχον, *ex ingenio.*
15. Ἐπικρέψαντες.
27. Τὴν ἐν τῇ νήσῳ.
28. Ἐν τῇ παρόδῳ.
38. Τῆς δὲ κατὰ τὸν Λι-
βανον παρασπείρας, *ex iug.*
161. 21. Τάττομένον.
25. Τῇ τῇ νόρῳς Ἀβίλων,
ex ingenio.
28. Εἰς Ῥαβατάβαν, *ex*
loco inferiori.
35. Ἀμυλόμενον.
37. Ὁδὸν συμβάσας.
45. Ἐξαποστάλας ἐπὶ τοῖς
κατὰ Σαμάρειαν.
162. 25. Ἐν τοῖς πολέμοις, *ex*
ingenio.
27. Καὶ τῷ χάρακι.
28. Ἀφυλακτικῶς.
30. Ὁλυγορῆσαν.
163. 21. Συνθεασαμένους δὲ τι-
τος.
29. Τῶν μεσῶν.
31. Ἐξέταρσαν μεθ' ἑα-
τηρῶν τὰς πρεσβυτέρους.
36. Συγγένειαν.
50. Θιμισοπλίαις.
51. Καταλειμμένους.
164. 9. Εὐφυν.
26. Εἰς πεντακισχίλιαις.
28. Ἀκοντιστῶν μὲν λυδοί.
35. Προαναλαβὼν ἀνταῦ-
θα τῇ.
41. Τόπον.
49. Διὰ τὸ σκῆτος.
50. Κἀκείνην τῇ δύν-
μιν.

165. 2. Διεσφαλμένος, *ex ing.*
 17. Καὶ δ' ποιῶσθαι, *ex ingenio.*
 40. Ἐπὶ τὸ πάσης τῆς σφαι-
 τέρας παρατάξεως εὐνό-
 νυμον.
 41. Συνέβαλον πρῶτον.
 43. Ἐκ χειρὸς ταῖς σάροις
 διαδορατίζεσθαι.
 51. Καὶ πρὸς τὰς πρὸ αὐ-
 τῶν.
 55. Προσυγκυκλῶντων.
 166. 12. Ἀντίοχος μὲν ἡγωνί-
 ζετο.
 35. Δύο δ' ἐκ τραυματίων
 ἀπέθανον. τῶν δὲ παρὰ
 Πτολεμαίου, πεζοὶ μὲν
 εἰς χίλεις, καὶ πεντα-
 κοσίαις ἐτελεύτησαν, ἵπ-
 πεις δὲ εἰς ἑπτακοσίαις,
 τῶν δ' ἑλεφάντων ἑκατό-
 νδεκα μὲν ἀπέθανον, ἡρέ-
 θησαν, etc.
 167. 11. Ὡς τοῖς μὲν καὶ τὰς
 ἐπιτυχίας.
 29. Μυρίας.
 32. Λόγον μυρίας, *ex ing.*
 40. Ἐξαριθμήσασθαι.
 44. Πρῶτον μὲν τῆς ῥοδίων.
 53. Ἐποιήσασθαι.
 168. 3. Διὰ τὸ τὸν πρὸ αὐτῆ
 στρατηγόν.
 12. Προῆγον εἰς τὴν Μεση-
 νίαν.
 38. Μάλισα περὶ τῶν νό-
 μων.
 51. Κλέαρχος, ἀνδρόλο-
 χος, εὐανορίδας.
 53. Αἰθίς δ' ὑπεσρέψας.
 169. 13. Καταλυγμέντων.
 169. 27. Παρ' αὐτὰ μὲν.
 35. Ὑπ' αὐτῆ, *ex ingenio.*
 35. Ἐπὶ τῆς τῶν Φανστέων.
 52. Ἐνεργῶν νυκτιπορία, *ex ingenio.*
 170. 5. Ἐχοντα τὴν ἀχολίαν,
ex ingenio.
 25. Ἐξ ἧς καὶ τότε.
 44. Ἀνακάθαρσιν τῶ πτω-
 ματο·.
 171. 1. Ἐμπόροις, ὡς πολε-
 μίοις, *ex ingenio.*
 6. Τῇ περὶ τυρρηνίαν, *ex ingenio.*
 21. Τοιούτης, ἡ μάλισα.
 45. Τοῖς παρακαλυμένοις.
 172. 7. Ἐπὶ τὰς ἰταλιωτῶν.
 13. Ὑπάρξεν, *ex ing.*
 20. Προσέζηται.
 22. Παύζομεν.
 23. Ὑπάρχειν ἡμῖν τὴν ἐξ-
 εσίαν ταύτην.
 37. Καὶ τινες τῶν Ἀττά-
 λω, *ex ingenio.*
 41. Πότες, πῶ, πῶς.
 51. Οἰκειότατα διακείμενοι
 πρὸς, *ex ingenio.*
 173. 18. Διὰ τὸ μὴ πρὸς τινας,
ex ingenio.
 24. Καὶ τότε τῆς μὲν Πε-
 λαγονίας.
 24. Τῆς δὲ δασαρήτιδος, *ex ingenio.*
 32. Μαῶλον δὲ τῆς πρὸς Ρω-
 μαίους, *ex ingenio.*
 33. Μόνως γὰρ ἔτιως, *ex ingenio.*
 39. Ἐμελλε περὶ τὸ γερέ-
 νιον τῆς Δαυνίας, *ex ing.*
 Αὔλον Τερέντιον.
 Rrr 3 173. 48.

173. 48. Δι' Εὐρίτου τῷ παρὶ
μαλίαν.

50. Αὐτῷ ἱριῶν.

174. 30. Τὰ μὲν ἔν τε παρὶ τὴν
ἑλλάδα, ex ingenio.

LIBER VI.

47. Οὐδ' ὅλως.

175. 15. Νόουσις τεύθεσθαι, πα-
ρὰ τοῦ.

32. Ἐλέστω τί δόξῃ.

34. Τὰς πελίστας τραῦτον,
ὅτ' ἂν ᾗ διὰ τὰς κατακλυ-
σμάς.

176. 19. Ἐκ τῶτων ἐπὶ πολύ.

178. 37. Τίς ἐκ ἀναικότητος, ex
ingenio.

40. Ὑπάτων πάλιν αὐτο-
κράτορα, ex ingenio.

46. Ἐν ἴσῃ τιμῇ ὄντων.

179. 6. Τῆς προειρημένης ἐξου-
σίας.

17. Οὐδὲ συνταλεῖν.

25. Διορθώσεις τῶν ἀμαρ-
τανομένων.

33. Διὸ πάντων.

53. Ταύτης ὀφείλει, ex in-
genio.

40. Ὡνάς καὶ ταῦς ἐργα-
σίας.

180. 2. Μῆτε πὸ κριθέν.

5. Εὐτυχίαις.

8. Αὐτὸ παρ' αὐτῷ, ex
ingenio.

8. Ἐξοιδᾶν τι τῶν μερῶν.

11. Οὐδὲν ἐξοιδεῖ.

23. Τίς δὲ περὶ ἐξ ὧν δεῖ,
ex ingenio.

31. Καπιτώλιον.

181. 12. Χιλιάρχοι.

182. 49. Εὐτραπέων.

184. 52. Ὀραῖζοι.

185. 16. Μῆτε λυόμενοι.

52. Ἀποδοτειγμένους.

186. 13. Βυπανῶν.

188. 7. Σημαίαν.

52. Πᾶσι ταυτὰ, ex ingenio.

53. Καὶ τῶν μὲν ἐκαιώντων
τὰς κάλας, τῶν δέ.

189. 11. Τὰς ἐγγαίους κτήσεις.

22. Ὡς εὐαίμων καὶ σωτη-
ρῶν.

27. Τὰ κατὰ τῆς.

30. Ἀνὰτροφομένους.

34. Ἡ μὲν ἔν μοι δοκῶσι.

42. Καὶ τὰς νόμους, καὶ τὰ
κατὰ μέρος.

48. Τέας γὰρ μὴ νευσημένους,
ex ingenio.

190. 7. Ἀνδρείας καὶ σωφρο-
σύνης.

18. Ἐπ' ἐξανδραποδισμῷ.

19. Μὴ πρόθεν λύσειν.

44. Αὐτῶν ἐπιλαβόμενοι.

191. 4. Οἱ καὶ πταίσαντες τοῖς
ὅλοις, τῷ βελενέσθαι, ex
ingenio.

12. Ἡ καὶ παρὶ τῆς.

21. Ταῖς ψυχικαῖς τόλμας

29. Ἐν τῇ πατρίδι.

38. Οὗτοι δὲ προσαναλαβεῖν
βάνκτιν.

192. 5. Τῆς γεφύρας πέρατι.

19. Σημεῖον δὲ τῆς.

41. Τὸ δ' ἐξ αὐτῶν, τεταγ-
μένην.

193. 8. Συνεχώρησε.

18. Τῶν τότε συμμάχων.

22. Εὐπορήσας χρημάτων.
LIBER

LIBER VII.

LIBER VIII.

193. 43. Ὅτι αὐτὸν τὸν κρη-
μύν.
46. Ἀθηναίων, *ex ingenio*.
53. Γαρσιασαὶ οἱ μετ' αὐτῷ,
ex ingenio.
194. 16. Τὸν πόλεμον τὸν πρὸς
Ῥωμαίους.
17. Ἄν ἀξιῶσι Ῥωμαίοις.
17. Πρὸς ἡμᾶς.
18. Πρὸς ἡμᾶς.
19. Μηδὲ Φάρμ, μηδὲ δι-
μάλης.
20. Μηδ' ἀτιντανίας.
22. Ἡ χρεία.
24. Ἐκ τῶν τυθέντων.
28. Βασιλέως πραγματικῷ.
35. Κρεῖττον ᾗ.
39. Παρακῆσαι τῶν λογο-
μένων.
42. Ἀντιέδρας.
42. Ἐξευρισκόντων τῶν
στρατιωτῶν, *ex ingenio*.
48. Καὶ τέτων ἐπεγνηκώς.
48. Ἀλώσεις.
49. Ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀπ-
ηλπίσθαι.
55. Συνθεωρήσας, *ex in-
genio*.
195. 15. Λαβόντας δὲ ταύτης ἐν
ᾗ πράττειν ἄμεινον ἡμέ-
ρα τὴν πρότερον.
26. Τὸ μηνυθέν.
27. Ὑπέσθαι αὐτῆς.
29. Τὴν μὲν εἰς τάς.
31. Ἀνύποπτον ᾗ πᾶσι.
40. Κίνημα παρελθονμέ-
νον.
196. 17. Ὑπιδόμενος.
18. Ἐναχέρισεν αὐτόν.
22. Εἰδὼς τὴν Ἀλεξάνδρην.
27. Τὴν αὐτῇ, *ex ingenio*.
33. Ἡ καὶ τὸ διὰ.
42. Τῆς ὅλης ἡμῶν.
45. Πόλεων συνισταμένων.
46. Τέτων τῶν κατ' Ἰβη-
ρίαν.
49. Χορηγίας.
197. 20. Ἐμπειρίαν.
23. Παραλελειμμένους.
23. Συναζευγμένους.
26. Ἐν ἔψει.
31. Τῶν τροχιλίων ἐσώτας.
32. Τῶς ἀντιρῆσιν.
33. Τῇ γῇ τὰς ναῦς, πε-
ράσσει προσαρτῆσαι τῷ
τείχει τὰ προσελημένον
ὄργανον.
36. Σαμβύκης.
39. Εἰκότως δὲ τὸ κατα-
σκαύασμα.
47. Ἐκτὸς βέλης, *ex ing.*
54. Ἀνιστάμενα.
198. 2. Σχαστηρίας.
10. Σχαστηρίας.
20. Χορηγία.
26. Ὡς περ ἐκ πότι μετ'
αἰσχύνης. *ex Athen. l. 14.*
37. Τὰς κατὰ γῆν.
41. Τὴν τὰ Καρχηδονίων.
48. Τὸ κακόν.
199. 3. Συλλήβδην.
12. Διάστημα τῇ λίσσῃ, καὶ
τοῦ.
16. Τῶν εὐζώνων, *ex ing.*
19. Δηλὸς ᾗ.
Rrr 4 199. 30.

199. 30. Αὐτὸν ἔκταν, ἔλαθον
ἐγκυκληθέντας.

41. Τὸν ἰλασμένων ἐθέλον-
τήν.

42. Οὐδ' ἀσφάλεια.

200. 1. Ἡ μὴ δυνατόν.

3. Προκοπήν.

10. Τὰς ἔκταν ἐπιβολάς.

12. Ταπτομένων.

14. Δόπερ ἔστο δέον.

22. Αὐτοῖς συμφέροντος.

25. Ἐγχειρεῖν αὐτῶν.

29. Ἀπαλθεῖν.

33. Προσέρεπε αὐτῶν.

43. Τῶν κατὰ μέρος.

201. 21. Τῶν ἐπαγγελιῶν.

38. Μισθίως ἐσθῆτας.

39. Αὐτὸς δὲ λιτὴν καὶ τυ-
χῆσαν.

44. Κρῆς, καὶ πᾶν κατὰ
τῆ πέλας ἀνθυποκτεν-
σας, ex ingenio.

202. 31. Μεγαλαυχεῖν.

35. Αὐτὸ δὲ μόνον.

38. Περί τῶν κατὰ τὴν πα-
τρίδα.

42. Ἐξελαθέντων θρεμ-
μάτων.

53. Παραπλησίως.

53. Ἐδοσαν.

54. Φόρος.

203. 9. Τὴς φυλάττοντας.

12. Ἀνοίγειν αὐτῶν.

17. Μέλλοντα.

28. Εἰς τὴν πόλιν.

29. Δυστυνοκτεν.

30. Κυρίως μὲν εἰ.

45. Προσκαίζοντας.

46. Ἡλθιομένων.

48. Ὁ Γάμος ἀνεπαύετο.

50. Ἀνταφαικμένους.

203. 53. Ἀνυδῆσται.

54. Ὡς δὲ αἱ μὲν.

55. Πρῶβαινα δὲ τὰ τῆς
νοκτὸς.

204. 3. Μεσογαίης.

3. Τάς τε μενίδας.

21. Παρ' ἰδόν.

24. Ἐκτός τῶν τάχως.

27. Αὐτοὶ δὲ τὸν Φαίμα-
νον.

38. Οἷ τε γὰρ ἀνυπαίρησαν
τες.

39. Ψηλαφῶντα τὸν ἐν,
αὐτῶν.

46. Τῶν χαρίζοντων τὴν
πράξιν.

205. 1. Διαδύς ταύτῃ, καὶ λα-
βομενος ἀκατίης.

5. Εἰς τὴν ἄκραν πέλιν,
ἐχωρεῖ.

6. Παραγινόμενοι γὰρ ταῖς.

26. Ἡυλίσθησαν.

30. Καὶ τῇ πρὸ τῆς τά-
ξεως.

30. Οὐκ ἐάσαντας, εἰς αἰῶ-
ναποδοξομένους, ex in-
genio.

35. Προέβαλε.

36. Τῆς μάχης ἰσχυρός.

36. Καὶ περιτετειχισμένους,
ex ingenio.

38. Χειρῶν νόμος.

41. Παρέστη.

47. Τῆς σωτήρας.

206. 6. Τεταλαιωμένης.

7. Τῶν κατὰ τὸν ἄσπλεον
τόπων, ex ingenio.

23. Πορείων ὑποτρέχων.

25. Τῆς ἄκρας.

LIBER IX.

38. Τὸν μὲν γὰρ, etc. τρό-
πος ἐπισκᾶται.
40. Δυνασειῶν.
47. Καὶ κτίσεις.
207. 30. *Ἡ κριθαῖς κομίζον-
ται.
33. Μὴ παρακηθύντας.
41. Αὐτομολῆσαι.
43. Ὡς ἀπηλπισμένοι.
45. Χωρισμέν.
54. Πρωτοπορείαις.
208. 3. Αἰφνιδίᾳ μὲν ὄντος,
καί.
8. Πλύνουσαι ταῖς κόμαις
τα τῶν ἱερῶν ἐδάφη. *sed
aliter videtur Livius
legisse.*
10. Τῇ μετὰ ταῦθ' ἡμέρᾳ.
23. Σφίσι παραβέλως.
34. Παρωρίαις.
46. Παραταξόμενος.
209. 12. Τὸν ἀπαμνύνδαν.
12. Καὶ γὰρ τὸ προσβα-
λόντα.
16. Ἐφδρεῦσαι δέ.
20. Ἐσωσαν.
31. Πλείων γαμῆν, *ex in-
genio.*
31. Τῷ τῷργον, *ex ing.*
47. Δυνάμεις ἐν τοῖς.
210. 18. Καὶ μέγιστον τῶν ἐκ τῷ
περιέχοντος καιρῶν.
18. Καὶ δύνασθαι τέτων.
23. Θεωρεῖται.
36. Τὸ προτερεῖν ἐν μόνοις.
41. Ἐτι δ' ἰσημερινάς.
46. Τῇ κατὰ τὸν ἥλιον πο-
ρείῃ.
210. 50. Ἐξ ἀναφέρεσθαι συμ-
βαίνει.
53. Τοιάτης γίγνεσθαι.
211. 15. Ἐναχολήσαντα.
17. Συνταχθέντα.
20. Συνάψαντος.
31. Ἐλεῖν τὴν Μεγαλοπο-
λιτῶν.
50. Τῆς σελήνης ἐκλιπέ-
σης.
51. Καὶ παρὰ τῷτο συνέ-
βη κατὰ τὴν ἐπιῴσαν αὐ-
τῷ νύκτα.
212. 4. Δαψιλῶς ὑπάρχειν.
8. Παντὸς ὕψους.
16. Κατὰ λόγον αἰὲ τῶν
προσγινομένων, *ex ing.*
17. Ἐν τοῖς περὶ παρατά-
ξεων, *ex ingenio.*
25. Ἀχάλλειν.
26. Ἐαμμελετέρως.
44. Παιδικῶς ὅπως, *ex in-
genio.*
49. Τὰ προειρημένα δια-
φέρει.
53. Περιβρῶγος ἣ μὲν αὐ-
τοφους, ἣ δέ.
213. 3. Ὁ θεὸς ἔτος.
5. Οὐδ' ὅποιον.
6. Τὴν Μακεδόνων δυνα-
τείαν, *ex ingenio.*
22. Ὅντων ἕως ἀπράγ-
μων.
24. Ὁμοίως δέ.
25. Ἀντιβήκοντας, ἢ καθε-
λελυτηκόντας τὶ τῶν
Μακεδόνων. τὴν, *ex in-
genio.*
29. Προσφάτως.
32. Ἴνα μὴ τὴν ἐκ τέτη.
Rrr 5 213. 36.

213. 36. Δυνατεῖαν δεσπίνην. 216. 24. Ἐλα μόνον.
 37. Κατασέσασθαι. 25. Οἷα τῆς Ἰλαυρίων.
 40. Ὀφείλεται. 37. Ἐπὶ τῇ Φρίσαντο δεκα-
 43. Ἰκανὸν ὑπόδειγμα εἶναι, τούτων.
 πρὶ τὰς ἐν θάρμῳ ταύς, 43. Προδομίαν γάρ. καὶ
 ex ingenio. videntur interpretasse ex
 45. Πρὸς τὴν βρόντη. alio Polybii loco.
 49. Ὄν τ' ἦν. 50. Πύργῳ λαμβανει.
 52. Φίλιππον δ' ἐνταῦθα. 51. Τόχους.
 54. Εὐμαρὸς, ex ingenio. 54. Ἐμπυρισμός.
 54. Μένους Αἰγυλίας. 217. 3. Τριακονταμυρίας.
 214. 12. Τί δὲ μετὰ ταῦτα. 12. Διαφέρει δὲ τῶν διὰ Σο-
 13. Ἡ μελετὰς τέτων, ex ρίας καὶ τῶν ἐξ ἑς τέτων.
 ingenio. 13. Θάλατταν. ἢ μὴν ἔτι γε
 14. Ὅδ προσέλαθε τὸν τῆς γάρ.
 νῦν, νῦν ἐντραπέυτας. 15. Πεντηθῶν, ex ing.
 35. Χλαυνέαν δ' ἀγνοῶν. 19. Συμβύσειας.
 35. Δεῖν ἡμᾶς.
 42. Ὀνόμαρχος καὶ φιλό-
 μηλος.
 215. 4. Πρόφορος.
 8. Καὶ συμβάλλοντες.
 11. Ἄν ἔξει μνηστεικῶν.
 16. Μὲν τό τ' ἐπὶ ταυάρῳ,
 ex ingenio.
 22. Εἰ διὰ μίαν.
 27. Περὶ βρόννον, ex ing.
 33. Ἀπαντας τοῖς ἄρχουσιν.
 38. Εὐλαῖαν.
 40. Ἀποκατέστησε.
 46. Ἐαυτὰς προσέμενεν.
 51. Τοῖς σώσει.
 216. 2. Τίνας ἔχοντας.
 9. Τῆς αὐτῶν δυνάμειος.
 10. Ἀπωθύνται.
 12. Τηλικυτὸ νέφος ἀπὸ
 τῆς ἐσπέρας, ὃ κατὰ μὲν
 τὸ παρὸν ἴσως πρῶτοις
 ἐπισποτήσῃ Μακεδόσι.
 27. Ἀπώσαντες.

LIBER X.

30. Ἐχει δὲ τῶν τε.
 34. Καὶ παυλοῖαν.
 43. Εἰς σιγῶντα.
 45. Βροντεσιπῶν.
 46. Τὴν ἐπιβολήν.
 47. Ἐπινοίας. περὶ τότε
 στρατηγῷ ζητοῦσι τινὲς,
 τίνι τρόπῳ ἐγένετο ἐπι-
 φανέσας, ἐκ ποίας
 φύσεως ἢ τριβῆς ἐρμη-
 θεῖς. οἱ μὲν ἄλλοι πάν-
 τας αὐτὸν ἐπιτυχῇ τινα.
 48. Τῷ αὐτομάτῳ.
 51. Ἰδίον ὑπάρχει.
 218. 2. Παραβάλλεσθαι, ex
 ingenio.
 10. Τῶν συμβεβηκότων,
 ex ingenio.
 10. Ἐπ' αὐγὰς, ex ingenio.
 10. Αὐτῷ λόγῳ τὴν φύσιν.
 218. 17.

218. 17. Περιελημμένον. 221. 24. Καὶ κατ' ἑ πολὺν, ex ingenio.
 25. Ἰδιόν ἐστιν ἡ, *vetus liber. ἐστὶ τῆ, ex ingen.*
 31. Καὶ μόνον ὅτως.
 31. Καθικέσθαι.
 44. Γένοιτο.
 50. Ἐτι δὲ μάλλον ὕπαρ.
 50. Ὡν ἡδέν.
 219. 7. Διακλειθέντων τῶν στρατηγῶν.
 8. Ὡν ἐκότερα.
 9. Διεσπασμένως.
 10. Ἀπὸ ληστρικῆς.
 23. Ἀπὸ ληστρικῆς διὰ τὸ μέγεθος. *Videtur expressum ex eo, quod est apud Agellium, inspre- tabiles, etc.*
 29. Ἐντὸς Ἰβηρος ποταμῷ.
 36. Οὐδένα τῶν.
 38. Κινδυνεύσειν, ex ing.
 43. Πόλεμον αὐτόν, ex ingenio.
 53. Ὁ κατὰ τῆς πόλεως.
 55. Διὰ δὲ τινῶν αἰτίων.
 220. 2. Καθιζόμενος.
 11. Συμβιβαστικῶν, ex ingenio.
 12. Ἐκτεθεικῶς.
 15. Τῷ μὲν ἐπὶ τῇ πόλει, ex ingenio.
 31. Περιεχομένην, ex ing.
 51. Ἀνευποδίστως.
 52. Τῇ ῥῃς τὸ πρότερον, ex ingenio.
 221. 1. Παπεικῶς αὐτόν.
 3. Ἐλάττωσιν τῶν ὑπεραν- τίων, αὐξήσιν δέ.
 4. Τοῖς πρώτοις, ex ingenio.
 32. Κατὰ τὴν ἀποχώρησιν.
 33. Οὐ συμβαίνοντος.
 47. Ἀναύγατιν, ex ingen.
 48. Ὅτε δὲ καὶ δοκῶντι.
 222. 10. Περικαλέετο καὶ θαρ- ρεῖν.
 11. Εὖ παφικῶς.
 17. Τῷ τείχει.
 20. Τὴν αὐτὴν πύλιν.
 26. Ἐπέβαινον.
 38. Τῇ μὲν φονεύειν.
 40. Ἐκ τῶν οἰκίων.
 43. Τὸν ἀπὸ τῶν ἀνατο- λῶν.
 46. Τοικύτη ἢ περὶ τὰς.
 223. 6. Ἀλλ' ἐξ ἴσου ἐστηκυίας, ex loco inferiore.
 10. Διὰ τὸ παρὰ τοῖς πλεί- τοις.
 11. Καὶ ἐπιμαλῶς ἀναφά- ρειν.
 13. Διὰ τῶν ποταμῶν.
 28. Ῥωμαϊκὸν ἐπιμαλῆτην.
 41. Καὶ τέρας μὲν συνέτη- σε, ex ingenio.
 43. Καθ' ἑα προσαγομέ- νος, ex ingenio.
 44. Καταψήτας, ex ing.
 47. Ἀποκαταστήται.
 49. Τοῖς μὲν καισὶ, ex in- genio.
 50. Ψέλλια, τοῖς δὲ ναυι- σκῶς βάρβας καὶ μα- χαίρας. ἐκ δὲ τῶν.
 224. 1. Καὶ τὸν αὐτὸν ἐπίσης λόγον.
 3. Καὶ ψευδῶς.
 4. Μηδὲν αὐταῖς ἐλπίτη.
 224. 8.

224. 8. Φανερός γενόμενος. 226. 3. Ἐδωκαν τοῖς ἐπὶ τῆς
13. Ὡς προτεθέντων τῶ- τόπας, τῶν μὴ πρότερον
των. ἀρδευμένων, ἐκτεταγομέ-
14. Τετρακοσίοις. ναις ὕδαρ.
19. Οὐδ' ὅποιαν. 20. Τῷ λάβε τὰς νεύσας.
21. Ἡδίστας. 21. Ἐφεσώτων.
22. Καὶ δὲ αὐτῷ ταύτην ἐκ χειρός. 26. Καὶ τῶν αἰρέων τὰς ἀκοντίζον.
25. Ὑποταττομένοις. 27. Οὐκ ἀνέμενον, ex ingenio. v. c. habet ἀναμεν.
27. Δηλώσαντα, ex ing. 29. Τελευταίαις δέ.
28. Ἡδίστας. 41. Ἐκείνο δ' ἐκ ἔβλαψαν, ὅτι κατὰ μὲν τὴν Φά-
37. Ἴνα δὲ μὴ τὰ τι, ex ingenio. ρωγα.
44. Οὐκ ἔστιν δὲ ἐκ αὐτῶν. 43. Ἀλλὰ τοῖς ψιλοῖς.
50. Κλίσεις. 44. Οὐκ ἀδύνατος ἦν, ex ingenio.
52. Δύο λοχίας. 227. 7. Καὶ κατὰ νότον τόπας.
54. Τὸς μὲν γὰρ. 10. Καὶ συντεταγμένους.
55. Μελέτης. 15. Ἀλλὰ εὐκαιρίαν.
225. 3. Τὴν τάξιν τὴν ἐν ἑλα- 18. Ἐκάσας, ex ingenio.
μοῖς. 29. Ἐπήγγειλαν.
10. Ἐξοπλισίας. 35. Καὶ διακλείουσιν ἀπὸ.
12. Ἀπειροτέρου ἅμα δὲ 37. Κρημνῶν, etc. Φεύγει, καὶ τὸν υἱὸν τῷ Κλαυδίῳ τραυματίαν μόλις καὶ παραδόξως τὸν κίνδυνον διαπεφευγότα· οἱ δ'.
14. Τὸν ἵππαρχον. 40. Τὸ πρᾶγμα. Μάρκος μὲν ἔν.
19. Πλίνθον, etc. ἐπιμε- 43. Εἰ καὶ περὶ τῶν τῆς στρατηγίας μερῶν.
λείας, etc. 46. Ἀπέχων δέιν.
30. Χορηγεῖ τὴν Ἀσίαν. 48. Ἐν καρὶ τὴν πείραν.
31. Μήδοις ὑποτετράφθαι δι' εὐφύϊαν. 228. 12. Ἐβλήθη γενέσθαι τῆς τοιαύτης ὁρμῆς.
36. Παρὰ τὸν ὀρόντην, ex ingenio. 21. Ἦσαν.
37. Ὁχυρότητα. 28. Συλλελογισμένοις.
40. Πόλεις παρέχει, ex ing. 30. Παρὰ τὴν συνεσίαν ποικίλως.
42. Ἐχοντα τὴν περιγρα- 228. 40.

228. 40. Εἰς ὁμηρίαν.
 42. Αὐτοῖς τὴν ἀσφά-
 λειαν.
 44. Βαρυνομένους.
 44. Τῆτον δὲ, ex ingenio.
 46. Τῆτε καθορθεῖν, ex
 ingenio.
 53. Ἄλλ' ὡς δεῖ τηρεῖν, ex
 ingenio.
 229. 4. Καρχηδονίοις.
 11. Τοῖς ὑπεναντίοις.
 15. Γάθην τὸν Λαίλιον, ex
 ingenio.
 25. Καλὰς ἐλπίδας.
 32. Ἀνδομολογησάμενων.
 32. Προσπυνησάντων αὐ-
 τῷ, ex ingenio.
 34. Ἀπάντων Φιλανθορά-
 πων, ex ingenio.
 36. Τοῖς Ῥωμαίων.
 43. Ἐκταξιν, ἔμμενον ἐπὶ
 τῶν.
 51. Τὸ παρακελευθέν.
 52. Παρ' αὐτῷ.
 230. 5. Αὐτῷ, διὸ παρὰ τὴν,
 ex ingenio.
 5. Καδυτέρει, ex ing.
 6. Οἱ δὲ Ῥωμαῖοι κατὰ
 κίρας ποιούμενοι.
 25. Ἡ κομιδὴ νέος.
 33. Ἐν οἷς ἐπεβάλετο.
 35. Τῶν φρονεῖν ἀνέποιη-
 σα, πτόλιος δὲ τοσούτου.
 36. Ὡς δ' αὖ μείζον, etc. θεοῖς
 ἢ τολμήσεια.
 43. Πυρηναίων.
 44. Ταρακῶνα.
 49. Βοιωτοὶ δὲ δεδιότες.
 53. Τὸς μαίδους.
 231. 8. Πῃ, καὶ πρὸς τινα.
 231. 9. Προσπεσόντες δ' αὐτῶν.
 9. Καὶ προσοφθίσαντας τῇ
 παπαρηδῶν.
 13. Εἰς σκοπέων.
 15. Καταπλευνένας.
 17. Καταταχῆσαι καὶ πτω-
 ῆσαι.
 20. Καταδοκῶν τὰς τῶν
 ἐναντίων.
 34. Ὡρεόν.
 49. Πεζοὶ βαρεῖς.
 50. Εἴτα πλοῖα.
 50. Ἐν πάσαις γραφῇ ταῖς
 χώραις.
 53. Πληρώσαντας.
 55. Καὶ ὁμοίων.
 232. 1. Φαλαῖς.
 2. Κομισάντας, ex ingen.
 3. Πυρσῖας, ἑκάτερον.
 3. Εἴτα ἐπὶ ἐμπέσει.
 9. Ἀυφότεροις.
 11. Ἐς τὴν βακτηρίαν γρά-
 ψαι.
 16. Ἐπὶ τέτρω.
 17. Θαβρῆσαι πάλιν.
 22. Λείψει δέ.
 22. Τῆτο δ' ἔ.
 23. Παρασκευάσασθαι.
 25. Ὁ μέλλων.
 26. Ἐαυτοῖς.
 27. Σημαίνων αἰρεῖ.
 28. Τῶν πλατειῶν ποῖον
 δεῖσει.
 34. Παρὰ ταῦτα.
 34. Τὴν Φαῦσιν.
 41. Δείσει δὲ δύο πυρσῖες.
 41. Διαιρεῖν.
 44. Εἴτα τέσσαρας ἐκ τῶν
 εὐωνύμων. τὸ βῶ γὰρ
 τῆς τετάρτης.
 232. 50.

222. 50. Πράγαν.
 223. 6. Τὰς διμύρτας.
 7. Συστάζαν.
 11. "Ὡς καὶ κλάτων.
 19. Οἱ δ' ἀπαρτίαν νομά-
 21. λας καταπύει.
 23. Τὸν ὄξον.
 24. Τὰς ἀπασιάνας.
 24. Καταβράπτει.
 40. Ἐλάτης.
 41. Ἀπαντῶσα.
 45. Παναυτολός.
 46. Βαπτισμῶν.
 47. Παναυτολόγ.
 51. Τὸν μὲν ἔκταν.
 54. Ζωρίσταν.

LIBER XI.

234. 5. Ἡναγκάζοτε τάττειν.
 7. Ἐν βραχεὶ χώρῃ.
 11. Ὑπερερῶν.
 13. Τ' αὐτὸ τῷ συμβαί-
 νοντες.
 26. Τέτῃ τὰς κατὰ τὴν.
 28. Διὰ τὰς ἐπαποτελο-
 μένους.
 31. Τῶν τελευταίων.
 32. Εἶναι καὶ ζῆλον.
 35. Κατὰ λόγον σφίσι χω-
 ρησάντων.
 38. Αὐτῶν ἀμέλειαν.
 44. Κατὰ τὰς κινδύνους.
 47. Πρόνοιαν ἔχει.
 47. Ὅμοις χωρῆσαι.
 235. 16. Πρωτον ὤρμησε.
 17. Ποτὲ μὲν.
 18. Ἀεὶ καινοποιούμενος.
 21. Καταδέσθαι, τὴν δ' εἰ-
 ρήνην.

235. 25. Διακαιμένους.
 25. Πλήρη δέ.
 27. Ἀνέξασθαι.
 29. Ἀπολέσθαι δέ.
 31. Πολλοὶ δ' ἐπ' ἄξον-
 δραπέδισιν.
 43. Γέγονε καταφανῆ.
 47. Ἀποτρίβοντα.
 47. Συγκυλισμένα.
 48. Λατὸν πᾶσι τῇ δι-
 νάμει.
 50. Τὸν ἐπὶ καταφανές.
 52. Τῶν συζόμενων.
 52. Ἐπικαλέσασθε.
 53. Ὅτ' ἔν.
 53. Δύνηται.
 55. Διαφύγει.
 236. 7. Δέχεσθαι, εἰ δὲ μή,
 τὰς θάλας, καὶ τὰς πρε-
 σβευτάς.
 13. Ματηνέγκωμεν, ex ing.
 15. Ἐξοκλισίαν. et 25. ἐξ-
 οκλισίας.
 16. Ἀραυῖαν.
 19. Ἐστὶ τῶν πρὸς τῇ
 χρῆσιν.
 25. Δικαλύνειν.
 31. Εὐπερίκοπτος.
 48. Ζεύγη.
 49. Κατὰ μὲν τὴν.
 55. Κατὰ τέλος σκειρῶν.
 237. 2. Συνάπτουσιν τοῖς ὅρεσι.
 4. Ἐν ἀπαλόγησι.
 4. Τέτῃ συνάπτειν. for-
 te, ἅμα δὲ τῷ τε συνά-
 πτειν ἤδη καιρὸν εἶναι,
 etc.
 5. Παραγενομένων τῶν ὑπ-
 εραντίων δυνάμεων.
 8. Παρέστη.

237. 12. Προσμίξων πρὸς τό.
 24. Οὕτως, ὥς τε.
 25. Διακατέχοντας ἐν τῇ μάχῃ.
 31. Ἐπ' ἐκείνων οἷς μὲν.
 32. Γίγεται.
 33. Θωρακίτας.
 34. Ἐν ᾧ δὴ κυρῶ.
 41. Ἐμπειρία καὶ πάλιν ἀπειρία, ex ingenio.
 43. Εὐτυχόντων.
 48. Ὁ μὲν μηχανίδας.
 50. Συνακχυθείς.
 53. Ἐφυγεν.
 54. Ὑπὸ τὸ τῆς Φάλαγγος.
 55. Ἦν παραγγείλας εὐθέως.
 55. Ἀσπίδα κλίνειν.
 238. 1. Τὸν ἐκλειφθέντα τόπον.
 6. Τὴν ἐκάνοδον.
 8. Καταβαλόντας.
 13. Ἐκ πολλῶν χρόνων.
 15. Ἐντὸς τῆς τάφρου.
 16. Τῶν πολεμίων.
 21. Οὕτω συμβήσεται παθεῖν.
 22. Προειρημένον ἦν.
 23. Τὴν δυσχερίαν, ex ingenio.
 24. Ἀπολύσει.
 24. Ἐπορεία διαβάλλει.
 37. Ἐλπίδα τῆς σωτηρίας.
 55. Ἀπώλειαν.
 239. 1. Ἔως τῆς τελευτῶν.
 2. Συναβάλλετο.
 3. Τῶς δ' ἐχομένους.
 4. Ἀναμφισβητήτως.
 12. Ῥωμαίοις.
 239. 22. Ἀπὸ τούτων.
 28. Πρὸς κολίσχοντα, ex ingenio.
 29. Αὐτοὶ δ' ἦσαν πεζοὶ μὲν.
 45. Αὐτοὶ τῶν ἵππων.
 240. 2. Τάναντία τοῖς προειρημένοις.
 4. Ἀμα γὰρ τῷ Φαίῳ.
 9. Παρενέβαλε τούτων ἐναντίως.
 21. Μετωπηδόν.
 28. Τῶν ἐξ ἧς.
 33. Τοῖς ἡγούμενοις.
 37. Τῶν δὲ κατὰ τὸ λαϊόν.
 44. Ὑποπεσόντας.
 45. Ὁ περ ἦν.
 241. 8. Καὶ γενεσθέντας.
 12. Καὶ παραχᾶς.
 13. Πλὴν ἔν.
 21. Τὴν διόρθωσιν.
 32. Τῆς ἀποστάσεως.
 35. Αυτόμολον.
 38. Κιχωρισμένῳ, ex ing.
 44. Ὑπάρχουσιν, v. c. forte ὑπάρχουσιν.
 44. Ἐρέεθι συλλαβεῖν.
 46. Τὰ διασαφίσοντος, ex ingenio.
 242. 2. Δυσταρετήσεσθε.
 9. Ἀφισκόμενοις.
 15. Τί ἔν ἐστιν ἐφ' ᾧ.
 16. Τὸτο βύλομαι.
 17. Πότε γὰρ εὐροια πραγμάτων μείζων;
 26. Ὑμῶν, ἢ μὴν ταῖς.
 34. Τὰ πνεύματα βίαια.
 35. Φαίνεται καὶ γίνεσθαι πρὸς τὰς.
 37. Πρὸς μὲν γὰρ ὑμᾶς.
 242. 55.

242. 53. ἔχοντες.

243. 15. ἔχον ὁ Γάλα.

19. Καὶ διαγωνισάσας μὴ
προτιγῆσαι θέλουσι καὶ
καταπαλῆναι.

27. Τότταρος εὐερέας.

28. Τόνου Γάλας Λαϊκός
ἔχον.

38. Ἐπιτάσειος.

51. Παρὰ τὴν τῆλας.

55. Ἐκταύην καὶ προτι-
σας.

244. 2. Ἀνέκτορε σιτοπατρί-
σας.

9. Διὰ τῆς δραγγυῆς.

9. Ὁ καὶ συναπτόμενος.

LIBER XII.

29. Κάλας καὶ σφυδῶν μέ-
γιστος.

41. Κατὰ τὰς νομάς.

245. 5. Κόπε καὶ πραγμα-
τέας.

10. ἔχον χοίρας, ἐκ τῆς.

15. Εἰς Ἰβηρίαν.

16. Τοῖς τιμίαις καὶ Φι-
λανδρώτοις.

23. Τῶν ἀνδρῶν ἐστὶν, ἐκ
τῆς τῆς.

28. Πάλιν περὶ τῆς Φιαλη-
φόρου παρ' αὐτοῖς.

29. Ὡν καὶ τοῖς θυσίαις.

32. Τὸν Φιαληφόρου.

37. Ἡ μὲν εὐνοήσεν.

40. Σκορδῖον καὶ Φαλάς.

45. Ὅταν τῆς εὐθείας.

51. Τῶν ὄψεων.

246. 1. Ἀξίος ἐστὶν.

5. Εἰρημένους.

246. 10. Καλὸν τὸν τῶν
τῶν τῶν βυλῶν.

12. Τὰ καὶ θησαυράς.

16. Ὅταν καὶ ἐπὶ τῇ το-
γῶν.

20. Κυρῶντα.

22. Ὁ δὲ τὸν σποταμένους.

24. Τὸ Φυδός.

25. Παρὰ μὲν τῇ ἐπὶ τῇ.

28. Ἀτῆς.

29. Καλὸν.

31. Πᾶν ἀποδομένον.

33. Πᾶν τῶν.

34. Τὰ ἀποδομένον.

35. Διὰ τῆς.

41. Τῇ εὐθείᾳ. τῇ μὲν
γὰρ.

43. Ἐξέλετε ἐν ἐπὶ τῇ.

46. Ἐν αὐτῇ.

49. Εἰς κελύων.

50. Παρὰ τὸν πόρην πο-
ταρῶν.

53. Εἰς θῆλα.

54. Ἐπὶ σποταμένους.

247. 4. Τὸ ποταρὸν μένους.

22. Καὶ ποταρὸς οὐδ.

25. Εἰς κελύων.

32. Ἀπα δὲ τῇ, ἐκ τῆς.

46. Ποιῶν ἀπὸ τῆς.

50. Δισαμμένους.

53. Τόποταρῶν.

248. 11. Τόταρῶν τῶν
τῇ μᾶλλον.

13. Ὡρισμένους.

19. Τόταρῶν.

31. Ὀκρυέντους.

35. Τὰς καμνοντάς ἀνα-
λαμβάνειν.

42. Ὡτων προαυμένους
ἔρμῃσι.

248. 49.

248. 49. Παλυνπραγμοσύνη.

51. Ἐξ αὐτῶν τῶν τὰς.

249. 11. Οὐκ ἔστι παῦλα, *ex ingenio*.

12. Σχεδὸν ὥσαι κατὰ πρό-
δοσιν, *ex ingenio*.

15. Τοιῶτές εἰσι, *ex in-
genio*.

16. Τῆς ἑκτῆς βίβλου, *ex
ingenio*.

LIBER XIII.

36. Ἡ καὶ τὰς πολέμας.

37. Τόπως εἰς ἐς μέλλουσιν.

47. Πλέον εἰς τὸν ῥόδον.

52. Τὸν τάραντα.

53. Ἀρχιτέκτων.

55. Εἰς τὸν τάραντα.

55. Ἐπεὶ καταφανής.

250. 3. Μαγίστην θεόν.

11. Καὶ θαμέλιον, *ex in-
genio*.

36. Προήγετο.

LIBER XIV.

45. Σύφακα. *sic semper
vetus liber.*

50. Καὶ τῆς παιδείας αὐ-
τόν.

251. 13. Οὗς δὲ καὶ στρατιώτας.

14. Διελκὰς ἐσθῆτας.

19. Διὰ τὸ τὰς νομάδας.

27. Πόλεως, καὶ ἐγγχειρῶν
τῷ χαρακι.

32. Διακυσσας ὁ νομάς.

44. Παρασκευάζειν.

46. Ἀποβήσας.

50. Πείσσειται.

Tom. II.

252. 5. Καὶ τὰ περὶ τῶν εἰσό-
δων.

18. Ἐμπυρισμόν.

22. Αὐτῷ στρατιώτας.

42. Σύγχυσιν.

51. Ὑπερπεποιήκει τῇ δει-
νότητι.

53. Τῆς ἡμέρας ἐπιγινόμε-
νης.

253. 7. Παλυντρόπε τῆς ἐλ-
πίδος.

12. Τελείως ἐκπλαγεῖς.

19. Καὶ γὰρ πλησίον αὐτόν,
ex ingenio.

23. Ὅδὲ τῶν Ῥωμαίων στρα-
τηγός.

34. Καὶ λιταρῆος μένεν,
καὶ μὴ, *ex ingenio*.

45. Τῇ δ' ἐξῆς.

254. 6. Μεγάλην παραζόμενοι
χρεῖαν.

45. Ναυτικὸν συμβῆ.

LIBER XV.

255. 14. Οὐ μόνον τῆς θεῶς.

16. Καταφιλοῖεν τῶν ἐν τῷ
συνεδρίῳ.

22. Σχεδὸν δὲ τῶν εἰσὶ
δῆλον.

26. Νονικηκότας παρήσαν.

43. Ἐπαναχθέντα.

45. Ἐντειλάμενοι τοῖς ἐπὶ
τῶν τριήρων.

46. Μάκραν ποταμόν.

49. Ὑπερβώντο δεινόν.

51. Ἐξ ὑπερβολῆς.

256. 2. Παραδόξως ἐσώθησαν,
ex ingenio. ἐξασώθησαν,
vetus liber.

256

256. 4.

256. 4. Πρὸς τὸ ὑπεργενέσθαι, *ex ingenio. vetus liber*
 περγενέσθαι.
 6. Μάχη κρίνεσθαι.
 16. Ἐπορεύετο.
 20. Καὶ συνάπτειν αὐτῷ.
 25. Παρ' αὐτῶν ὁ βαίβιος.
 34. Παρ' αὐτῷ.
 37. Εὐκείμενα ἔργα.
 38. Ὑπερθέμενος τῇ κα-
 λοκαγαθίᾳ.
 39. Ἐκπορευόμενος.
 39. Δεόμενοι μὴ μέλλεν.
 41. Τὰ ἄλλα σκοπεῖν.
 47. Αὐτοῖς χιλίαρχον.
 257. 2. Συγχαρής.
 13. Τῶν ἐκτὸς Λιβύης.
 20. Καθάπερ εἰ νηπίοις.
 31. Ὁρμᾶν κίνδυνον.
 35. Τάτων ἀντάρα.
 40. Καλλιῶνα γινώσκειν.
 45. Πρᾶττειν τὰς διαλύ-
 σεις ταύτας.
 50. Τὴν ἡμετέραν.
 54. Ἀφέλει τὰ βαρύτερα.
 258. 3. Τῷ δήμῳ.
 11. Ἐκτεδεικυῖαν.
 22. Καταταχύντας.
 28. Ἐὰν δ' ἄλλως ἐκβῇ.
 34. Εἰ παρέντες.
 43. Τὸς συμμάχους νομά-
 δας.
 52. Τροβίαν.
 55. Ὑπαναντίων τάξιν, *ex*
ingenio.
 259. 10. Βεβοηθηκότων τοῖς.
 10. Νομάδων τῶν περὶ τὸν.
 18. Τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας.
 22. Οὐ γὰρ πάντων ἦν.
 259. 24. Διὰ τὸ μόνους ἄρχειν
 καὶ ξίφει.
 24. Τῇ μὲν εἰς χερσὶν.
 31. Παρὰ τὴν αὐτῶν, *ex*
ingenio.
 40. Τῷ τῶν Ῥωμαίων, *ex*
ingenio.
 44. Κομισάμενος.
 47. Ἀλλήλους.
 48. Φρονήματα.
 260. 6. Δι' αὐτῶν.
 10. Δυσδιασπάτα.
 12. Ἐγγιστα τῶν δύο.
 19. Προεκλύσαι.
 23. Ἀκαταίετος.
 24. Ἐκκαλεῖται.
 24. Ἐκαστον ἡμῶν.
 36. Φανήσασθαι.
 40. Τὴν σφιδέραν.
 53. Προγράψῃ.
 261. 16. Ἦρτο τί ποτε.
 16. Περὶ τέτων.
 24. Αὐτόκτης.
 30. Ἐκνήσασα Ῥωμαίους,
ex ingenio.
 40. Λήξαι τῆς ἀνοίας, *ex*
ingenio.
 40. Διασῆσαι βᾶδιον.
 42. Ἴδῃ κινδυνεῦον.
 43. Καὶ τὸν τόπον ὑπο-
 πτεύει.
 44. Ἀκόντες.
 44. Τὰς δ' ἀκμήν.
 52. Τὰς πέλας.
 55. Κληρονομήσειν.
 262. 4. Ἔτι προτίεσθαι.
 13. Τῷ καθήμενος ἦεν,
ex ingenio.
 15. Ὡς περὶ πολέμους.
 17. Ἐναργάεστο.
 262. 18.

262. 18. Φιλῶν ὑπαρχόντων, 265. 47. Δηλὺν γὰρ τίς ἂν βα-
sine parenthefi. ληθεῖη.
 20. Καλχηδονίων. 47. Ἐκτὸς πίπτει, *ex in-*
 26. Ἀπομάττων. *genio.*
 27. Τῆς ἐπιφορᾶς, βασι-
σας τό.
 30. Νυνὶ πράγματα.
 37. Μυχιθίζοντας δὲ, καὶ 266. 13. Ἄμα τῇ αἰδέσθῃ,
διαψυθιζόντας. *ex ingenio.*
 44. Ἐξ αὐτῶν τῶν περὶ. 24. Τὴν καταρχήν.
 47. Ἀκατακάλυπτον, *ex* 27. Ἐβύθισα τὴν ναῦν.
ingenio. 27. Ναυαρχίς ἦσα.
 55. Διαβολή. 29. Θρανίτην σκαλμέν.
 263. 8. Τὴν ἀκοὴν ἄττα δὲ 30. Δυσκίνητος ἦν.
ποτ' ἔν, ita interpun-
gendum. 34. Ἐπτήρεσι τῶν πολεμίων,
ex ingenio.
 32. Καὶ τολμήσοντες. 37. Ἐπιβαλλόμενος.
 37. Αὐταῖς ἀκμήν. 42. Ἡμαρτα τὴν πρώται.
 41. Ἀνείργειν. 46. Καθ' ὅσον γὰρ, *ex lo-*
 46. Ἡθροίζοντο. *co inferiore.*
 48. Καὶ τῆς πλατείας πλή- 47. Φιλίππου λέμβοι.
ρες. 51. Τῷ δὲ ταχυναυτεῖν.
 50. Καταλευκῶς τὸν πό- 267. 3. Ἐγίνετο κατὰ πολλὰς
τον. *τρόπους.*
 264. 4. Καλχηδονίων. 6. Ταρτὰς, ὅτε δυσρη-
σῇν.
 6. Τῶν βασιλείων. 8. Ἐν πρώτῃ, *sic infra*
 8. Ἐγγίσαντες δὲ τῇ δευ- 20. τὰς πρώτας.
τέρῃ, ex ingenio.
 10. Δηλῶντες ὅτι, *ex in-*
genio.
 16. Σεμνότετα. 11. Γινομένης μάχης.
 18. Ἐπὶ δειπνον. 19. Αὐγανδρον καταδύναι.
 36. Συνειληφθῆαι. 19. Εἰσρέσσης.
 265. 19. Τῷ χειρισμῷ. 31. Ὀρεγόμενον.
 24. Εὐφνέσατον. 35. Μίαν πεντήρη.
 29. Ἐκ δημοτικῆς. *Horat.* 35. Τετρωμένην.
Fama est fidi lib. 268. 21. Οὐκ ἐόντων.
 41. Τὰς ἀκκλητικὰς περι- 41. Παρνασσῷ, *ex inge-*
πετείας. *nio.*
 42. Πολιορκεῖν.
 46. Παρνασσεῖς, *ex in-*
genio.

268. 51. Ποσειδῆς.

52. Παρὰ τοῖς πλείοσι.

269. 4. Ἦτις μὴ μόνον,

10. Βραχὺ μὲν δεῖ καὶ ἀγνοεῖν, ex ingenio.

11. Ἀθροισθῶ, ex ingenio,

12. Προσθεῖλαι.

27. Καταμέμψαντα.

27. Ἐνάρμυσεν.

38. Ταῦτα μὲν ἔν προφ-
χῶν.

44. Τόπων, ὡς ἐκ τῶν.

54. Γαφύριμενον.

55. Σπᾶνιαι ἔχει.

270. 1. Ἀναμύλαι.

3. Σκέπειν ἀπὸ παντός.

14. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μὲν.

15. Διὰ τῶν μεταλλῶν.

15. Τὸ κατακαπτωκός.

15. Ἀντωκοδομημένω.

16. Τείχει, τὸ τημενίδε.

22. Ἀπροφασίς.

28. Καὶ τέρας.

32. Κ. τάρας.

36. Ὀωκίην.

39. Καὶ τὸ τῶν ἀναμύ-
λων.

271. 2. Κατέβαλον.

11. Περί δὲ τῶν εἰς Ἀττικ-
λον.

12. Ὑπάρξεν.

17. Καθ' αὐτόν.

27. Ἀμαλγῶς κατὰ συγ-
γενείας.

33. Καὶ πᾶν τ' ἀργυρίου.

35. Παρ' ἐκείνη, ex in-
genio.

41. Τῶν τετρακτῶν.

271. 44. Τῶν ἀτακτοῦν, ex
ingenio.

48. Διδασκαλῶντα.

LIBER XVII.

272. 6. Καὶ κυκλίδας.

10. Ἀκασίμβροτος καίμα-
χος.

12. Παρὰ τὸν αἰγιαλόν.

27. Ἐνσταλμέναι.

31. Ἦς αὐτόν.

38. Ἀληθῶς.

39. Οὕτω παλαμῶν.

42. Τὰ τῶν κυκλίων.

43. Καὶ ταῦτα τέ.

43. Οὐ ταύτην ἐχρησάμεν.

50. Ἠγείσθαι τούτων, ex
ingenio.273. 3. Νῦν ἐχῶν, ex inge-
nio.3. Τὰς Φθιώτιδας, ex in-
genio.6. Ἐκὼν μὲν, εἰς, ex in-
genio.

8. Ἠλαττωμένους.

15. Πολυμῦντος.

18. Διασωφεῖν.

21. Καθ' παρ' ἀμφοτέρων
ταῖς πλευραῖσι.

28. Τὸ γὰρ τῶν ἀγρίων.

41. Αὐτῶ τὸν λόγον.

44. Ὁ μὲν τούτων λόγος.

45. Μεθ' ὃν βεβλήνται.

47. Τοῖς ἄλλοις δοκῶν.

53. Ἐκυλῖσται.

274. 9. Θήβας.

16. Εἰς ὅψις συγκαλῆται.

20. Ἠγμένον.

274. 26.

274. 26. Πρεσβεύειν ἔφη χα- 276. 24. Ὀρχηγεῖν.
 ρίζεισθαι, ex loco infe- 27. Καὶ βροντῶν ἐξα-
 riore vet. 31. σίων.
 32. Κατηγοροῦντες.
 37. Ἵνα κατὰ μῆδεν, ex 28. Ἀέρα τὸν ἐκ τῶν νο-
 ingenio. Φῶν.
 40. Εὐάγαγον μὲν ὄντα. 33. Καὶ διαπορέμενος.
 44. Τριχουεύς. 41. Παρ' αὐτῷ, ex ingenio,
 48. Πρὸ τῷ τὴν σύγκλητον vel αὐτῷ.
 διαλαβεῖν. 43. Διπλασίως.
 49. Πότερον ἀμφοτέρως. 277. 2. Παρακατασχόντων.
 49. Ἡ τὸν ἕτερον αὐτῶν, 8. Οὐκ αὐδοκίμενον,
 54. Τὸς ἄλλους ἐκνοικῶν 10. Ἀνατείνοντες.
 λαβεῖν. 16. Εἰς τὴν ὀρδαῖαν.
 275. 1. Ἀναπνεῦσαι δυνα- 17. Σελτικίς βιασάμενος
 τόν. πρὸς.
 5. Ἡ δ' αὖν ἡμέρα. 19. Ῥήσαντες τὰ ὅπλα ἕως
 7. Καὶ γὰρ ἠνῦσθαι τὰ μέ- εἰς Μακεδονίαν.
 γιστα, ex manuscripto li- 34. Παραμβάλλοντας.
 bro, qui habet ἠρῦσθαι. 41. Κατὰ περσίαν.
 15. Ἐψηφίσαντο κατὰ μὲν 49. Ἀπήλαττα.
 ἄνω, ex ingenio. 278. 2. Συνδρασκάμενος τῶν
 30. Τὸς γαισῆς. πολέμων.
 33. Ὅτε δὲ πλείους, τέσ- 2. Ἐκ τῶν ἄκρων.
 σαραι, 6. Εἰς τὰς χεῖρας ἐνι. δι'
 34. Ταύτας ἔχοντες, αὐτῶν δέ. ἡα interrum-
 39. Τότε δὲ συμβάντος, genitum.
 43. Οὐτ' ἐπιλαβέσθαι. 8. Εἰς δὲ τῶν χιλιάρχων.
 47. Πολλὰς, 24. Παραδίδασιν.
 47. Παιδομένους, 32. Ἐσκύλευον.
 48. Κατακρατήσας. 49. Χρήσιμον, καὶ καλὸν
 276. 13. Οἱ καὶ συμμειξαντες αὖν ἔη.
 ἀλλήλοις ἐπὶ τῶν Φε- 51. Λέγοντες μόνον.
 ρῶν. 279. 3. Εἶγα καὶ τὸς, ex ma-
 17. Περὶ τὰ σφέτερα, nuscripto libra, in quo
 19. Γενόμενος αὐτρεπής, est ἕτε καὶ τὸς.
 24. Ἐρέτριαν τῆς Φεραιᾶς, 6. Χρώμενος τὴν ἐξῆς χρε-
 ex ingenio, vel Φαρακ- νον. πύργου.
 λίαν, 7. Ἐναλλάξ.
 8. Μὴδὲν ἀνταμφαίνοντι 9. Μὴδὲν ἀνταμφαίνοντι
 279. 28.

1010 VRSINI EMENDATIONES IN POLYB.

279. 22. Τῶν προσατῶν. 281. 28. Σάπης, $\frac{1}{2}$, κλειομένης.
 25. Εἰκὸς εἶναι, ex ingenio.
 29. Προσατῶν.
 31. Τοιαύτης ἔσης παρὶ τὴν Φάλαγγα.
 42. Εὐκατανόητον ὡς εἶχ' οἶδ' ἑα.
 43. Οὐδένα τηρέσης.
 44. Τίς ἔν' ἂν αἰτία.
 47. Ὅτε μέλλοισιν.
 55. Εὐρεῖσθαι τοιάυτε.
 280. 1. Συγκριταβαίνουσι.
 50. Καὶ Πόπλιος Οὐίλιος ἐκ θάσσε.
 281. 17. Οὐ' Ῥωμαίοις τὰς χαῖρας, ex ingenio.
 19. Τυχάνειν τῆς ἐλευθερίας.
 20. Ἐφ' διαξάξεν.
 21. Ἀναγκαιότητα.
 21. Ολομένων δεῖν.
 281. 28. Σάπης, $\frac{1}{2}$, κλειομένης.
 30. Ἦν δυνατὸν, ex ingenio.
 35. Ὁ δ' ἔτω παραστήται.
 53. Πραγματῶν αἰολογίων.
 282. 2. Ἦν, ὃν Φίλιππος.
 3. Ἐφ' Ἐλαφόντα.
 3. Ἀπάδειξε τῷ εὐέλπῳ.
 7. Καθάπαρ ἂν αἰ δαίμονες.
 8. Τὸν αὐτὸν βίον.
 14. Ἐξετοιχωρύνχασε.
 15. Ἀνακλητήρια.
 18. Τὴν πρᾶξιν ἀξίως τῷ.
 20. Τὴν αὐτὴν δευτεροῦν.
 21. Ὁμοίως δὲ, ex ingenio.
 21. Πιστευθείσης, ex ingenio. vel πιστευθείς τὴν Κύπρον.

FINIS TOMI II.

UNIVERSITY OF MICHIG

RECEIVED
JAN 10 1964
FEDERAL BUREAU OF INVESTIGATION
U. S. DEPARTMENT OF JUSTICE
WASHINGTON, D. C. 20535

